Jú^{1} chú^{32} quioh^{21} Jesús tsá^{2} lɨn^{3} Cristo

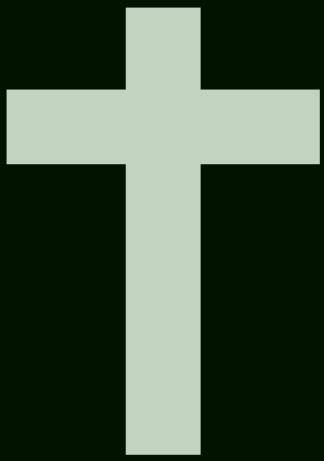

New Testament in Chinantec, Sochiapam (MX:cso:Chinantec, Sochiapam)

Jú[1] chú[32] quioh[21] Jesús tsá[2] lɨn[3] Cristo

New Testament in Chinantec, Sochiapam (MX:cso:Chinantec, Sochiapam)

copyright © 1986 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chinantec, Sochiapam

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chinanteco, Sochiapan [cso], Mexico

Copyright Information

© 1986, Wycliffe Bible Translators, Inc.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chinantec, Sochiapam

© 1986, Wycliffe Bible Translators, Inc.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022
6f949189-17f1-57a8-bc53-e209204aa59c

Contents

MATEO 1
MARCOS 50
LUCAS 81
JUAN 133
LOS HECHOS DE LOS APÓSTOLES 172
ROMANOS 219
1 CORINTIOS 240
2 CORINTIOS 262
GÁLATAS 276
EFESIOS 284
FILIPENSES 291
COLOSENSES 297
1 TESALONICENSES 302
2 TESALONICENSES 306
1 TIMOTEO 309
2 TIMOTEO 315
TITO 319
FILEMÓN 322
HEBREOS 324
SANTIAGO 340
1 PEDRO 346
2 PEDRO 352
1 JUAN 356
2 JUAN 362
3 JUAN 363
JUDAS 364
APOCALIPSIS 366

Jú¹ Chú³² Hi³ Ca³jmú³ Má²téh³

Tsá²haun³² jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ Jesús (Lucas 3:23-38)

1 Hi³ lá² bíh¹ cáun² sí² hi³ cha³² jái¹³ hi³ ca³tin¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo, jan² Tsá² jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹ quionh³ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹. Jáun² né³, ñí¹ lá² má²ja³toh³ hi³ jmái² tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ tsú².

2 Há²bran²¹ hí³ jmí¹ lín³ jméi² Isaac, tsá² lin³ jméi² Jacob, tsá² lin³ jméi² Judá la³ má²quionh³ ji³ tsá¹ rainh²¹ ní² siáh³.

3 Judá hí³ quionh³ Tamar ñí²cuo² jmí¹ lín³ jméi² mí¹ziú¹³ Fares quionh³ Zara. Jáun² Fares hí³ lin³ jméi² Esrom tsá² lin³ jméi² Aram.

4 Aram hí³ lin³ jméi² Aminadab tsá² lin³ jméi² Naasón, tsá² lin³ siáh³ jméi² Salmón.

5 Salmón hí³ quionh³ Rahab ñí²cuo² jmí¹ lín³ jméi² mí¹ziú¹³ Booz, hi³ jáun² Booz hí³ né³ quionh³ Rut ñí²cuo² jmí¹ lín³ jméi² mí¹ziú¹³ Obed. Obed hí³ né³ lin³ jméi² Isaí.

6 Isaí hí³ lin³ jméi² hla¹ re²¹ Dá²vi²¹, jáun² re²¹ Dá²vi²¹ la³ má²quionh³ tsá²mi³ tsá² jmí¹ ñí²cuo² Urías lin³ jméi² mí¹ziú¹³ Salomón.

7 Salomón hí³ lin³ jméi² Roboam tsá² lin³ hí³ jméi² Abías, hi³ hí³ né³ lin³ jméi² Asa.

8 Jáun² Asa hí³ né³ lin³ jméi² Josafat tsá² lin³ jméi² Joram, tsá² lin³ hí³ jméi² Uzías.

9 Jáun² Uzías lin³ jméi² Jotam tsá² lin³ jméi² Acaz, Acaz hí³ né³ lin³ jméi² Ezequías.

10 Jáun² Ezequías lin³ jméi² Manasés tsá² lin³ hí³ jméi² Amón; Amón hí³ né³ lin³ jméi² Josías.

11 Hi³ jáun² Josías lin³ jméi² Jeconías la³ má²quionh³ tsá¹ rainh²¹, jmái¹ hi³ ca³ja³taunh²¹ jáun² tsá² *Israel hi³ tson³ ti³ hué³² Babilonia.

12 Jmí¹ má²li³² jáun² né³, Jeconías hí³ siáh³ ca³li³zian² Salatiel jon², tsá² lin³ hí³ jméi² Zorobabel.

13 Jáun² Zorobabel lin³ jméi² Abiud tsá² lin³ hí³ jméi² Eliaquim, tsá² lin³ jméi² Azor.

14 Hi³ Azor hí³ né³ lin³ jméi² Sadoc tsá² lin³ jméi² Aquim, tsá² lin³ hí³ jméi² Eliud.

15 Jáun² Eliud lin³ jméi² Eleazar tsá² lin³ hí³ jméi² Matán, tsá² lin³ jméi² Jacob.

16 Jáun² né³, Jacob lin³ jméi² Sé³² ñí²cuo² Má²réi³; Má²réi³ né³ lin³ mí¹ziú¹³ Jesús Tsá² ca³lin³ Cristo.

17 Hi³ jáun² la³ ní² bíh¹ li³ hi³ quia³quiún³ nió³ jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹ tín³ ca³la³ ti³ jmái¹ hi³ zian² hla¹ Dá²vi²¹, hi³ hla¹ Dá²vi²¹ ca³la³ ti³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ ca³huén² tsá² Israel hi³ ja³taunh²¹ hi³ tson³ ti³ Babilonia tín³ siáh³ quia³quiún³ nió³ jón²zíh¹ jón²cho¹ tsú², hi³ cónh³í¹ quia³quiún³ nió³ jón²zíh¹ jón²cho¹ tsú² tín³ la³ ti³ jmí¹ ca³li³zian² jáun² Cristo.

Jmái¹ hi³ ca³li³zian² Jesús Tsá² lín³ Cristo (Lucas 1:26-38, 2:1-7; Juan 1:14)

18 La³ lá² bíh¹ li³ hi³ ca³li³zian² Jesús Tsá² lín³ Cristo: Má²réi³ jmí¹ má²ná¹lí³ jái¹³ hi³ jenh¹³ cuo² quionh³ Sé³²; ti³la³ ñeh² bíh¹ hi³ jenh¹³ cuo² tsú² má¹ná¹, ca³li³ lin¹ Má²réi³ hi³ quian² jon², cáun² hi³ li³ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹.

19 Jáun² Sé³² tsá² nióh³² tsú² hí³ jái¹³ quionh³ né³, ca³li³hnió³ tsunh³ jái¹³ quionh³ Má²réi³. Ca³lín¹³ tsú² hi³ jmu³ la³ jáun² ta³ tiá² hin² ñi³², quí¹hliá² tsá² hí³ jan² tsá² chun¹ bíh¹ hi³ jáun² tiá² jmí¹ hnió³ yáh³ tsú² chin¹³ hua³heih²¹ Má²réi³.

20 Ti³la³ tá¹la³ lín²³ tsú² jáun² la³ ní² né³, jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Juo¹³ dí² ca³jnia³ jéinh³² tsú² jui³² qui³ ziú³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Sé³², tsá² jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, ha³ lí² jmú² juénh² nú² hi³ hen¹³ nú² Má²réi³ hi³ lín¹³ ñí²cuoh² nú², quí¹ dáin² hi³ quian² tsú² ca³can³ tsú² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹.

21 Hi³ jáun² ní¹ má¹ca³li³zian² dáin² hí³, hniáuh³² teh¹ nú² Jesús. La³ ní² bíh¹ li³ jmái² tsú², quí¹hliá² lión³² tsú² tsá² joh¹ hi³ ca³ti²¹ tso³.

22 La³ ní² bíh¹ ca³li³ hi³ jáun² ca³li³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ Juo¹³ dí² cun³quionh³ jan² *ti³² jë¹ Dió³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

23 Jan² tsá¹mái¹³, tsá² tiá² hin² má²ca³cáuh³², can³ jon²,
hi³ jáun² ní¹ má¹ca³li³zian² dáin² hí³,
li³ jmái² Emanuel,
(hi³ hnió³ juáh³ “Dió³² zenh² quiúnh¹ jnoh¹”).

24 Jmí¹ ñi²¹ jáun² hi³ rá²cuóun¹ Sé³², ca³jmú³ bíh¹ la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³ jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Juo¹³ dí², hi³ ca³hen³ Má²réi³ hi³ lí¹³ ñí²cuo².

25 Ti³la³ cun³ tiá² ca³tiánh³ bíh¹ tsú² cu³tsa³² ta³ ñeh² bí¹ hi³ li³zian² jon²; jáun² Sé³² né³ ca³teh³ Jesús dáin² hí³.

2

Tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³ tsá²jien³ Jesús

1 Jáun² né³, Jesús hí³ ca³li³zian² já¹ juú² Belén, hué¹³ Judea, jmái¹ hi³ jmí¹ cuá¹lín³ Herodes re²¹ hué³² jáun². Jmí¹ lí¹cáin² jáun² né³, ca³cha³táunh¹ ma³ jan² tsá²ñuh² já¹ juú² Jerusalén, tsá² já²taunh²¹ ti³ jui³² ñí¹ hia³² hiú², tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³ hi³ chú² ñih²³ chí¹jmai²¹.

2 Hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³ngái³:

—¿Ha³ jinh¹ rón³² Tsá² má²ca³li³zian², Tsá² lín³ Re²¹ Juo¹³ tsá² *judíos? Quí¹ ti³ ñí¹ hia³²

hiú² má²ca³neh²¹ jnoh¹ chí¹jmaɨ²¹ hi³ ca³tin¹
tsú², hi³ jáun² jau³ jnoh¹ ñí¹ lá² hi³ ja³ma³tsú¹
ma³jonh²¹ jnoh¹ tsú².

3 Jmɨ́¹ ca³lɨ³ ñi³² re²¹ Herodes jáɨ¹³ nɨ́² né³,
ca³la³ lɨ́¹ tiá² ñi³² he³ jmu³ bíh¹ lɨ³, jɨ³ la³jɨ́n³²
tsá² zian² já¹ juú² Jerusalén nɨ́² siáh³.

4 Jmɨ́¹jáun² ca³teh³ re²¹ hí³ la³jɨ́n³² tsá²
ná¹lɨ́n³ mi³jmú³ jɨ³ tsá² ná¹lɨ́n³ tɨ³² liei²¹ nɨ́²,
jáun² ca³ngáɨh³ dí² tsá² hí³ ha³ jinh¹ ca³tɨ²¹
hi³ lɨ³zian² Tsá² lɨ́n¹³ Cristo.

5 Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³:

—Já¹ juú² Belén hɨ́n¹³ tɨ³ hué¹³ Judea bíh¹
lɨ³zian²; quí¹ jan² hla¹ *tɨ³² jë¹ Dió³² ca³juáh³
la³ lá²:

6 Hnú² juú² Belén hɨ́n¹³ tɨ³ hué¹³ Judá,
tiá² huen³ yáh³ hnú² ja¹ tsá² ná¹ho² ta²¹
hué³² nɨ́²;
quí¹ ñí¹con² hnú² bíh¹ cua³haɨn³² jan² Tsá²
chín¹,
Tsá² jmu³ hua³hí¹³ tsá² *Israel tionh²
jo³uón³² jná¹³.

7 Jáun² ta³máɨh³ bíh¹ ca³teh³ Herodes tsá²
quia³lín³ jmɨ́¹ tsɨ́³ hí³, hi³ jáun² ca³ngáɨh³
dí² hi³ hín² jmáɨh¹ ti³tsóh³ ca³jnia³ chí¹jmaɨ²¹
jáun².

8 Jáun² ca³zen³ dí² tsú² tɨ³ já¹ juú² Belén hi³
ca³záɨh³ dí² la³ lá²:

—Cuá²táunh¹ náh² ñí¹ zio¹, hi³ cuá²hniah³²
náh² re² lɨ́n³² dáɨn² hí³; hi³ jáun² nɨ́¹
má¹ca³chanh²¹ náh², ñá²juah²¹ náh² ñí¹con²
jná¹³, hi³ jáun² ja³bí¹ jná¹³ siáh³ uá²jaɨ³² ñe¹
hi³ ñí¹ma³tsú¹ ma³jonh²¹.

9 Jmɨ́¹ má²lɨ́²zéih³² jáun² re²¹ tsá² hí³ jáɨ¹³
nɨ́² né³, ja³taunh²¹ bíh¹ tsá² hí³ juɨ³² hi³
tiáunh¹; hi³ jáun² chí¹jmaɨ²¹ hi³ ca³jɨ́e³ tsú²
jáun² tɨ³ ñí¹ hia³² hiú² cuá¹tsau³² chí¹ján³ ta³
ñí¹ tsú² ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ ca³háɨ³²
tie³ tá²chi²¹ ñí¹ rón²¹ dáɨn².

10 Hi³ jáun² jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ tsá² quia³lín³ hí³
jmɨ́¹ tsɨ́³ hi³ má²he² tie³, jáun² jlánh¹ ca³lɨ³
hiún² lɨ́n³² tsɨ́³;

11 hi³ jáun² jmɨ́¹ taunh²¹ tsú² jáun²
ñéih³ né³, ca³jɨ́en³² dáɨn² quionh³ Má²réi³
mí¹ziú¹³. Jmɨ́¹jáun² ca³di³jñí³² dí² tiáunh¹
hi³ ca³ma³tsu³ ma³jónh³² dáɨn² hí³. Jmɨ́¹ lɨ²¹
jáun² ca³nia³ tsú² cuó² quioh²¹, hi³ ca³huéh³
cú¹mí¹niau²¹, ziún², jɨ³ no¹ hi³ lɨ́³ quionh³ há²
má²ró³² jmáɨ² mirra nɨ́² siáh³, hi³ lɨ́¹ ca³cuéh³
dí² dáɨn².

12 Jmɨ́¹ má²lɨ́²niéi³² tsú² jáun² juɨ³² qui³
ziú³ hi³ tiú²uú² hniáuh³² tsa³tánh¹ tɨ³ juɨ³²
ñí¹ cuá³ Herodes, hi³ jáun² juɨ³² siáh³ bíh¹
ja³tanh²¹ tsú² cú²jueh³² tɨ³ juú²co¹.

Jmɨ́¹ ca³cuóun³ tsú² tɨ³ hué³² Egipto

13 Jmɨ́¹ má²já²tanh²¹ jáun² tsá² quia³lín³ hí³
jmɨ́¹ tsɨ́³ né³, jáun² jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²
Juo¹³ dí² ca³jnia³ jéinh³² Sé³² juɨ³² qui³ ziú³
hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Náu², jan³² dáɨn² nɨ́² quionh³ mí¹ziú¹³,
cuóun³ tɨ³ hué³² Egipto, ca³la³ ñí¹ cá¹juáh²¹
jná¹³ hi³ cuá¹han² nú² siáh³ hué³² jáun²; quí¹
né³bí¹ ja³hniah² Herodes dáɨn² hi³ jngɨh³.

14 Jmɨ́¹jáun² ca³náu² Sé³² hi³ ca³jan³ dáɨn²
quionh³ mí¹ziú¹³ hi³ ja³taunh²¹ ta³ já¹niéi² tɨ³
hué³² Egipto;

15 jáun² ñí¹ jáun² bíh¹ ca³tiánh³ tsú² ca³la³
tɨ³ ñí¹ jun¹ Herodes. La³ nɨ́² ca³lɨ³ hi³ jáun²
ca³lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ má²ca³juáh³ Juo¹³ dí²
jmɨ́¹tin² cun³quionh³ jan² hla¹ tɨ³² jë¹ Dió³²:
“Tɨ³ hué³² Egipto bíh¹ ca³teh³ jná¹³ Jón³²”.

Herodes jmu² héih³² hi³ jngɨh³ tsú² tsá¹míh¹

16 Jmɨ́¹ ca³lɨ³tsɨn² jáun² Herodes hi³ tsá²
quia³lín³ hí³ jmɨ́¹ tsɨ́³ lɨ́¹ má²lɨ́²cáuh³² cú²nga¹
bíh¹, jáun² ca³míh³ lɨ́n³² tsɨ́³ tsú²; hi³ jáun²
ca³jmú³ dí² héih³² hi³ ma³tsan² tsú² la³jɨ́n³²
tsá¹míh¹ tsá² jmɨ́¹ má²tiáunh¹ tun³ mieh² tɨ³
la³ hué³² jmɨ́¹ zian² já¹ juú² Belén jɨ³ juú² la³
cu³ la³ jéin³ jáun² nɨ́², la³ cun³ tí³ jmáɨ¹ hi³
ca³hɨ́e³ jáun² tsá² quia³lín³ hí³ jmɨ́¹ tsɨ́³.

17 La³ jáun² bíh¹ ca³lɨ³tí³ la³ cun³ hi³
ca³juáh³ jáun² hla¹ Jeremías tɨ³² jë¹ Dió³²:

18 Ñí¹ja²¹ cáun² mah¹ tɨ³ juú² Ramá,
hi³ ñí¹ho¹ lɨ́n²¹ tsú² hi³ hú¹ quí² hú¹ jngɨh³²
tsɨ́³;
Raquel bíh¹ hí³ tsá² cuá¹ho² hi³ ca³tin¹
jón²zɨ́h¹.
Cun³ tiá² ca³lɨ³hnió³ bíh¹ tsú² hi³ niau²¹ re²
tsɨ́³,
quí¹ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ má²ca³hiá² cá²tsan³
jón²zɨ́h¹.

19 Hi³ jáun² né³, jmɨ́¹ má²jún¹ jáun²
Herodes ca³jnia³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²
Juo¹³ dí² jéinh³² Sé³² juɨ³² qui³ ziú³ tá¹la³ cuá³
jáun² hué³² Egipto, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

20 —Náu², jon¹ dáɨn² quionh³ mí¹ziú¹³ hi³
cuánh² tɨ³ hué³² Israel, quí¹ má²cá²tsan³ bíh¹
tsá² jmɨ́¹ hnió³ jngɨh³ dáɨn².

21 Jáun² Sé³² ca³náu² hi³ ca³jón³² dáɨn² la³
má²quionh³ mí¹ziú¹³ hi³ jaunh³ tɨ³ hué³² Is-
rael.

22 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³lɨ³ ñi³² Sé³² hi³ Arquelao
má²cuá¹ho² siáh³ ta²¹ tɨ³ Judea cha¹³ hla¹
Herodes jméi², jáun² ca³lɨ³ cóh³² tsú² hi³
tsánh³² tɨ³ jáun²; tɨ³la³ jmɨ́¹ má²lɨ́²héi³ tsú²
jáun² héih³² juɨ³² qui³ ziú³ né³, jaunh³ bíh¹ tɨ³
hué¹³ Galilea.

23 Jmɨ́¹ cá¹chánh²¹ tsú² hué³² jáun² né³,
ngau³ hi³ ca³ñí¹cuá² já¹ juú² Nazaret. La³ nɨ́²
ca³lɨ³ hi³ jáun² ca³lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³
jáun² tsá² jmɨ́¹ ná¹lɨ́n³ hí³ tɨ³² jë¹ Dió³²
jmɨ́¹tin² hi³ Jesús téh³ tsú² hná¹ tsá² Nazaret.

3

Juan² tsá² ziau² jmáɨ² hleh³² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² hué³² quiéin²

(Marcos 1:1-8; Lucas 3:1-20; Juan 1:6-8,15-34)

1 Jmí¹jáun² cuan³ Juan² tsá² ziau² jmáɨ² tɨ³ hué³² quiéin² lí³ tɨ³ hué¹³ Judea, hi³ hleh³² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³²,
2 hi³ juáh³ la³ lá²:
—¡Za¹ náh² jmí¹ honh², quí¹ má²ja³quián³ ma³jnia² bíh¹ Dió³² Tsá² má²cuá¹hiáun¹ hi³ lín¹³ Re²¹!
3 Hi³ ca³tɨn¹ Juan² ní² bíh¹ jáɨ¹³ hi³ ca³hléh³ jáun² hla¹ Isaías *tɨ³² jë¹ Dió³², jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²:
Tɨ³ hué³² quiéin² niéih³ cáun² ho³ tsáu², hi³ ñí¹juah²¹:
Jmu³ náh² hua³jan²¹ juɨ³² ñí¹ já²¹ Juo¹³ dí²;
jmu³ náh² cáun² juɨ³² cú²tso².
4 Jáun² ha¹ Juan² hí³ né³ jmí¹ lí³ jñú¹³ jáh³ cánh¹ téh²³ tsú² camello, lá² hñéih¹ tsú² jmí¹ lí³ láu², hi³ má³² quioh²¹ tsú² né³ jmí¹ lín³ náɨh² la³ má²quionh³ jmí²toh¹ hi³ zia³² ja¹ náɨ².
5 Hi³ jáun² tsá² zian² Jerusalén jmí¹ ja³táunh¹ hi³ náɨ³² jë¹ tsú², la³ má²quionh³ la³jín³² tsá² hín¹³ tɨ³ Judea jɨ³ tsá² zian² hué³² can³² cua³ Jordán ní² siáh³;
6 hi³ jáun² ní¹juáh³ ní¹ má¹lí²ton³ tsú² tso³ quioh²¹, má¹lɨ³² jáun² tí² ziau² Juan² jmáɨ² cua³ Jordán jáun².
7 Jáun² ca³chó³² cáun² jmáɨ¹ hi³ cua³taunh²¹ tsá² téh²³ tsú² tsá² *fariseos jɨ³ tsá² *saduceos, [tsá² tun³ nió³ hín¹³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos]. Jáun² né³, jmí¹ ca³jíe³ Juan² hi³ juóun³² lín³² bíh¹ tsá² hí³ ja³to¹ ja³lɨn²³ hi³ hnió³ zón³² jmáɨ², jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—¡Hnoh² dá² jón²zíh¹ jón²cho¹ jáh³ hláɨnh¹ bíh¹! ¿Hin² dá² tsánh² ca³záɨ³ hnoh² hi³ hniáuh³² cuóunh¹³ náh² ca³tɨ²¹ uu³mí²tsɨ³² hi³ má²ja³² má²janh²?
8 Jmu³ náh² lin¹ hi³ tson² má²ca³za² jmí¹ honh² náh²,
9 ha³ lí²uú² lí¹ cuí¹ lín¹³ náh² hi³ lí¹³ liáun³ náh² cun³ñí¹ hi³hliá² hnoh² jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹; quí¹ jná¹³ juanh³² hi³ hí¹ ca³la³ tɨ³ quín¹ lá² yáh³ lí¹³ jmu³ Dió³² hi³ láɨn¹ jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹.
10 Quí¹ má²rá¹lí³ bíh¹ hua³jan²¹ mí¹chí¹ hi³ quiúh³² tsú² la³jí³² hmá² tiá² máɨ³ chu²¹ háɨ³², hi³ jáun² tsa³toh³ ja¹ sí².
11 Quí¹ tson² bíh¹ jná¹³ ziau² jmáɨ² hnoh² cun³quionh³ jmí² jma³, cáun² li²¹ hi³ lin¹ hi³ tson² má²lí²záɨ³² tsú² jmí¹ tsí³; tɨ³la³ né³bí¹ já²¹ yáh³ jan² Tsá² tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cun³ bí¹ jná¹³, quí¹ cun³ tiá² cu³ tiá² ren³ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ ná¹ Tsá² hí³, ca³la³ hí¹juáh³ tiá² ca³tɨn¹ yáh³ jná¹³ hi³ má¹con²¹ ná¹ tsú² hi³ cue¹ ná¹ chí² láu² tsɨ³² ta³. Jáun² Tsá² hí³ bíh¹ ziau³ hnoh² jmáɨ² cun³quionh³ Jmí²chí³ Chun¹ jɨ³ cun³quionh³ sí² ní² siáh³.
12 Má²zianh³² bíh¹ Tsá² hí³ cuah²¹ quioh²¹ hi³ chí³² cuú²miih²¹, hi³ jáun² tsa³cuí³² má¹quɨ³². Chá³² tsú² cu³lɨ²¹ cuú²miih²¹ má²jɨ² jáun² ñéih³ hñu³cuí³ quioh²¹; hi³ jáun² má¹quɨ³² jáun² né³, tsa³toh³ ja¹ sí² bíh¹, cáun² sí² hi³ tiá² tón³² jmáɨ¹ yéi³².

Jmí¹ cáun³ Jesús jmáɨ²

(Marcos 1:9-11; Lucas 3:21-22)

13 Jmí¹jáun² cua³han³ Jesús tɨ³ Galilea, hi³ ca³chó³² can³² cua³ Jordán ñí¹ jmí¹ dí¹zion² Juan² tsáu² jmáɨ², hi³ hnió³ ziau³ Juan² jmáɨ².
14 Tɨ³la³ tiá² jmí¹ hei³² yáh³ Juan², hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² Jesús:
—Jná¹³ bíh¹ tɨ³ hniáuh³² zón³² jmáɨ² hi³ ziau¹³ hnú²; ¿he³ lɨ³ sa³ hnú² bíh¹ tɨ³ ñeih³² ñí¹con² jná¹³?
15 Tɨ³la³ Jesús né³ ca³juáh³:
—Cuí¹ lí¹³ tín² la³ ní² ta³né³²; quí¹ ca³ta¹ bíh¹ dí² jmú¹³ la³jí³² la³ cun³ hi³ hnió³ Dió³².
Jmí¹jáun² né³, ca³ma³tí³² Juan² hi³ ca³zion³ jmáɨ² Jesús.
16 Jmí¹ cáun³ jáun² Jesús jmáɨ² né³, cua³han³ chu³ jmáɨ². Jmí¹jáun² né³ ca³niá³ hñu³mɨ³cuú², hi³ jáun² ca³jíen³² tsú² Jmí²chí³ Chun¹ joh¹ Dió³² hi³ má²cuá¹son² ñí¹ quioh²¹ dí², hi³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ jan² jáɨ².
17 Jmí¹jáun² ja³ cáun² mah¹ tɨ³ hñu³mɨ³cuú² hi³ ñí¹juah²¹ la³ lá²:
—Tsá² ní² bíh¹ Jón³² jná¹³, Tsá² hno³ lín³² ná¹, Tsá² jlánh¹ lí²hiún² tsɨn³² jná¹³ hi³ ca³tɨn¹.

4

Satanás cá² lan²³ Jesús

(Marcos 1:12-13; Lucas 4:1-13)

1 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³jan³ Jmí²chí³ Chun¹ Jesús tɨ³ hué³² quiéin², hi³ jáun² ñí¹ jáun² lí¹³ ca³ lau³ tsá² hláɨnh¹ quioh²¹ tsú².
2 Ñí¹ jáun² ca³ma³hɨen²¹ tsú² tun³ló³² jmáɨ¹ jɨ³ tun³ló³² nie³, jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ lɨ³ ñí¹cuóunh²¹.
3 Jáun² tsá² cá² lau²³ hí³ ca³ma³janh³² ñí¹con² Jesús hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Ní¹juáh³ tson² bíh¹ hnú² Jon² Dió³², jmu³ neh²¹ hi³ quín¹ lá² jeinh²¹ *hí³ cuú²miih²¹.
4 Tɨ³la³ Jesús ca³ngáɨ³:
—Ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³: “Jun³juáh¹³ jmáh³la³ cun³quionh³ hí³ yáh³ lí¹³ zian² tsá²mɨ³cuóun², quí¹ ja³bí¹ cun³quionh³ ca³la³ jí³² jáɨ¹³ hi³ hleh³² Dió³² bíh¹ siáh³”.
5 Hi³ jáun² tsá² hláɨnh¹ hí³ ca³jau³ tɨ³ Jerusalén juú² hín¹, jáun² ca³di³chin³ dí² Jesús tsáɨh³ cuáh³² chín¹,

6 hi3 ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:
—Ñí1juáh3 tson2 cu3tí3 hi3 hnú2 Jon2 Dió32,
tanh2 la3 tɨ3 hué32 ó32 neh21; quí1 ñí1 Sí2
quioh21 Dió32 rá1juáh3:
Dió32 zen3 tsá2cuú2 tsá2ta3 hi3 jmu3 hua3hí13
hnú2;
hi3 ziau3 tsú2 hnú2 cun3quionh3 cuo2 hmóu32,
quí1 ní2 lɨ1 ca3cuɨ́h3 tanh1 hnú2 cun3quionh3
quɨ́n1.
7 Tɨ3la3 Jesús né3 ca3ngáɨ3:
—Ja3bí1 ñí1 Sí2 jáun2 siáh3 rá1juáh3: "Ha3 lɨ2
cá2 lɨ2 lan3 hnú2 Dió32 Juóuh32".
8 Siáh3 siáh3 cu3 jéin32 ca3ñí1jau2 tsá2
hláɨnh1 cáun2 tsɨ3 máh3 ñe1 lɨ́n21, hi3 jáun2
ñí1 jáun2 ca3hɨ́eh3 dí2 Jesús la3jɨ́32 juú2 ñí1
ná1hu21 cuo2 tsá2 ná1ho2 ta21 tá1 cáun2
hngá1máh3 jɨ3 la3jɨ́32 hi3 zia32 quioh21 tsá2
hí3 ní2 siáh3;
9 hi3 jáun2 ca3záɨh3 dí2 siáh3 la3 lá2:
—Jná13 chá13 la3jɨ́32 hi3 jniá3 nɨ2 jo3cuonh2
hnú2 ní1juáh3 hi3 dí1jñih21 hnú2 ta3 ñɨ32 jná13,
jɨ3 hi3 má1tsú1 má1jauh21 nú2 jná13.
10 Jmɨ́1jáun2 ca3záɨh3 Jesús tsá2 hláɨnh1 la3
lá2:
—Cuánh2 quián13 *Satanás, quí1 ñí1 Sí2
quioh21 Dió32 rá1juáh3: "Ma3tsú1 ma3jonh21
Dió32 Juóuh32, hi3 ñí1 jɨ́21la3 jan2 tán1 hí3 bíh1
má1cú1 má1haɨn21 nú2".
11 Jmɨ́1jáun2 ca3náu2 tsá2 hláɨnh1 tɨ3 có32
ñí1con2 Jesús, hi3 jáun2 cua3taunh21 tsá2cuú2
tsá2ta3 Dió32 hi3 cua3ma3cón32 Jesús.

Jesús má2liáu32 tá13 hué13 Galilea
(Marcos 1:14-15; Lucas 4:14-15)

12 Jmɨ́1 ca3náɨ32 Jesús hi3 Juan2 tsá2 ziau2
jmáɨ2 má2cuá1húnɨ hñu3mí1ñí2, jáun2 ngah3
dí2 tɨ3 hué13 Galilea.
13 Tɨ3la3 tiú2uú2 ca3cuá3 yáh3 tsú2 já1 juú2
Nazaret má1ná1, quí1 já1 juú2 Capernaum
bíh1 ngau3 tsú2 cú2jueh32 hi3 ca3ñí1cuá2,
cáun2 juú2 nio2 can32 jmáɨ2 lɨ1 ná1ho3, ñí1
má2can32 hué13 juú2 Zabulón quionh3 juú2
Neftalí.
14 Hi3 jáun2 ca3lɨ3tí3 la3 cun3 hi3 ca3juáh3
hla1 Isaías *tɨ32 jë1 Dió32 jmɨ́1 ca3juáh3 jáun2
la3 lá2:
15 Tsá2 hué32 Zabulón quionh3 tsá2 hué32
Neftalí,
tsá2 zian2 hué32 nio2 hú1 juɨ32 tɨ3 can32
jmɨ́2miih21,
tsá2 zian2 jo21 cua3 Jordán, juɨ32 ñí1 hia32
hiú2,
la3 má2quionh3 tsá2 zian2 hué13 Galilea ñí1
má2tionh2 *tsá2cá2jo21,
16 la3jɨ́n32 tsá2 ní2, tsá2 qui3 tionh2 ní2 ñí1
já1niéɨ2 ca3jɨ́e3 cáun2 joh1 zín3 lɨ́n32;
hi3 jáun2 tsá2 ní2, tsá2 tionh2 ñí1 quian2
heinh21 quioh21 hmú32,
má2ca3táɨn3 cáun2 joh1 hi3 lɨ́3 la3jmɨ́1 lɨ́3
joh1 quioh21 cáun2 jmáɨ1 hmaɨ21 hi3
ca3jniá32 siáh3.
17 Hi3 jáun2 né3, la3 cun3 jmáɨ1 jáun2 bíh1
ca3ma3liáu32 Jesús hi3 hleh32 jáɨ13 quioh21
Dió32 hi3 juáh3:
—Za1 náh2 jmɨ́1 honh2, quí1 má2ca3ma3jnia2
bíh1 Dió32 Tsá2 má2cuá1hiáun1 hi3 lɨ́n13 Re21.

Jesús téh23 quiun3 tsá2 zanh23 jáh3 jmáɨ2
(Marcos 1:16-20; Lucas 5:1-11)

18 Jáun2 jmɨ́1jáun2 jmɨ́1 cuá1ngɨ32 Jesús can32
jmáɨ2 lɨ1 ná1ho3 hué13 Galilea; ñí1 jáun2 né3
ca3jɨ́en32 gon3 tsá2 má2tún2 raɨnh21, jan2 tsá2
jmɨ́1 jmáɨ2 Sí1mu21 tsá2 ca3lɨ3 jmáɨ2 siáh3 Pé1,
hi3 tsá2 jan2 né3 jmáɨ2 Tre21. Tsá2 hí3 jmɨ́1
lɨ́n3 tsá2 zanh23 juo13, hi3 jáun2 jmɨ́1 ná1tón32
hmá3 quioh21 chu3 jmáɨ2.
19 Hi3 jáun2 Jesús ca3záɨh3 tsá2 hí3 la3 lá2:
—Ñá2táunh1 náh2 cu3hna32 jná13, hi3 jáun2
la3jmɨ́1 jáun23 náh2 ní2 juo13 janh21 náh2 siáh3
tsá2mɨ3cuóun2 hi3 tónh32 jo3uón32 jná13.
20 Hi3 jáun2 la3 cun3 jmɨ́1jáun2 bíh1 ca3chá3
tsá2 hí3 tɨ3 có32 hmá3 jáun2 quioh21 hi3
ja3taunh21 cu3hna21 hí3 dí2.
21 Tɨ3 chí1ján3 jáun2 ca3lá2 ca3jɨ́en32 siáh3
Jesús cónh3ɨ́1 gon3 tsá2 má2tún2 raɨnh21: Ja-
cobo jon2 Zebedeo quionh3 Juan2 dá1jon21.
Tsá2 hí3 jmɨ́1 tiáunh1 hñu3 mu2 quionh3 jméɨ2,
hi3 ná1rauh32 hmá3 quioh21. Hi3 jáun2 Jesús
ca3teh3 siáh3 tsá2 hí3,
22 hi3 jáun2 la3 cun3 jmɨ́1jáun2 bíh1 ca3quiú2
tsú2 mu2 quioh21 hi3 ca3chan3 tsú2 siáh3
jméɨ2, hi3 jáun2 ja3taunh21 cu3hna21 Jesús.

Jmah23 Jesús juóun32 tsá2 tsáun1
(Marcos 3:7-12; Lucas 6:17-19)

23 Hi3 jáun2 jmɨ́1jáun2 jmɨ́1 cuá1tɨ́2 cuá1ngɨ32
Jesús tá1 cáun2 hué13 Galilea hi3 má2tɨn2
tsáu2 hñu3 cuáh32 quioh21 tsá2 *judíos hi3
táun3 ma3 quin32 ma3 caun32 juú2, hi3 hleh32
jú1 chú32 ca3tɨ21 hi3 Dió32 má2cuá1hinh23 tsáu2
jo3cuo2, jɨ3 hi3 jmɨ́1 jmah23 siáh3 tsáu2 ca3la3
jáh3 dú1 ñí1 mɨ́1uɨ́3 hi3 ná1zian2 tsú2.
24 Ca3lɨ3 ñi32 bíh1 tsáu2 tá1 cáun2 hué32
Siria la3 cun3 ta21 hi3 jmu2 Jesús, hi3 jáun2
ca3cua3jan2 tsú2 la3jɨ́n32 tsá2 jmɨ́1 ná1má2tso2
tsɨ́3 la3jáh3 dúh1 ñí1 hi3 hlah3, mɨ́1uɨ́3, hi3 cúh2
hi3 uóu32; tsá2 tiáunh1 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hñu3
tsɨ́3, tsá2 ná1jau2 mɨ́1uɨ́3 tsá1 lɨ́1 jún23 jɨ3 tsá2
hma2 ní2 siáh3. Hi3 jáun2 la3jɨ́n32 bíh1 tsá2 hí3
ca3jmah3 Jesús.
25 Hi3 jáun2 juóun32 lɨ́n32 bíh1 tsáu2
ja3taunh21 cu3hna21 tsú2, tsá2 zian2 Galilea,
tsá2 zian2 la3cáun2 ñí1 tioh3 jáun2 tá1 quia3
juú2 míh1 tiá2 cu3tsa32, tsá2 Jerusalén, jɨ3 tsá2
hɨ́n13 tɨ3 Judea ní2, jɨ3 tsá2 zian2 tɨ3 jo21 cua3
Jordán tɨ3 juɨ32 ñí1 hia32 hiú2 ní2 siáh3.

5

Jái¹³ hi³ ca³ma³ta² Jesús tsɨ³ máh³

1 Jmí¹ ca³jí̈en³² jáun² Jesús la³jí̈n³² tsá² hí³
né³, ca³uú³ tsɨ³ máh³ hi³ jáun² ca³cuá³ ñí¹
jáun². Jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú²
ca³tiánh³ la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ cuá³;
2 hi³ jáun² Jesús ca³ma³liáu³² hi³ má²tɨn²
tsá² hí³ jáɨ¹³ lá²:

Tsá² lí¹³ zian² re² tɨn²
(Lucas 6:20-23)

3 —Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² má²ca³li³tsɨn² hi³
tia³mii² jmí²chí³ quioh²¹ ñí¹con² Dió³², quí¹
tsá² la³ hí³ bíh¹ tónh³² jo³cuo² tsú².
4 ”Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² nio² hlah³ tsí³, quí¹
Dió³² bíh¹ Tsá² chá³² re² tsí³ tsú².
5 ”Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² tsí¹juí³, quí¹ hí³
bíh¹ tsa³tiánh² cáun² mɨ³cuú² ñí¹ má²ca³jmú³
Dió³² jáɨ¹³ hi³ cué³².
6 ”Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² dí¹quian¹ hi³
ma³zian² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsí³ Dió³², la³juah²¹
dúh¹ hi³ ñí¹cuóunh²¹ jɨ³ hi³ hí¹quiéin² tsí³,
quí¹ Dió³² bíh¹ jmu³ hi³ conh²¹ hñu³ jmí¹,
hñu³ tsí³ tsú².
7 ”Jlánh¹ jmí¹ ren² ní¹juáh³ tsá² ja³² mii³ tsí³
ñí¹con² tsá² siánh³, quí¹ ja³bí¹ Dió³² já³² siáh³
mií³ tsí³ ñí¹con² tsá² la³ hí³.
8 ”Jlánh¹ jmí¹ ren² ní¹juáh³ tsá² ji² hñu³ tsí³,
quí¹ tsá² la³ hí³ bíh¹ lí¹³ jí̈en³² Dió³².
9 ”Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² jmu² hi³ niau²¹ tie³
ja¹ quioh²¹ tsáu², quí¹ tsá² la³ hí³ bíh¹ lí¹³
juáh³ Dió³² hi³ jon².
10 ”Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² má²tso² tsí³ la³
cun³ hi³ jmoh²³ tsáu² cun³ñí¹ hi³ hnió³ jmu³
la³ cun³ hi³ hnió³ Dió³², quí¹ tsá² la³ hí³ bíh¹
tónh³² jo³cuo² Dió³².
11 ”Jlánh¹ jmí¹ ren² hnoh² ní¹juáh³ jmí¹
quiú² jmí¹ je²³ tsáu², hi³ ca³la³ hi³ hí¹ tsa¹
tsú² hnoh², ji³ ní¹juáh³ jmí¹ hleh³² tsú² la³jáh³
dúh¹ ñí¹ jú¹ tí¹jáɨ² quián¹³ hnoh² cun³ñí¹ hi³
ca³tɨn¹ jná¹³.
12 Ma³hiún¹³ náh² honh², tsɨnh¹ náh² jmu³,
quí¹ hñu³mɨ³cuú² hián¹³ náh² cáun² hi³ jlánh¹
bíh¹ quien²; quí¹ la³ ní² bíh¹ ca³jmúh³² tsú²
uá²jaɨ³² tsá² lɨn³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³², tsá²
ca³li³zian² jmí¹tin² la³ cónh³ bíh¹ hnoh².

Ñí¹, ji³ joh¹ sí² hi³ ca³tɨn¹ hngá¹máh³
(Marcos 4:21-23; 9:50; Lucas 8:16-17; 14:34-35)

13 ”Hnoh² bíh¹ lí̈n³ ñí¹ ñí¹con² tsá² zian² ñí¹
hué²¹ lá². Tɨ³la³ ní¹juáh³ la³ ca³li³ máɨh³ bíh¹
ñí¹ né³, ¿lánh³ yáh³ rón³² lí¹³ jmóuh³² tsú² hi³
jáun² li³ ñeh¹ siáh³? Tiú²uú² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹
hí¹ cáun² yáh³; cáun² má²cuí³ bíh¹ tsú², hi³
jáun² ñí¹ jáun² ha³ zóh³² tsáu².
14 ”Hnoh² bíh¹ lí̈n³ joh¹ sí² ñí¹con² tsá²
zian² ñí¹ hué²¹ lá². Jáun² né³, jmú¹³ jáɨ¹³:
Cáun² juú² nio² ñí¹ lí³ tsáɨh³ máh³, tiá² lí¹³
yáh³ hính³².
15 Sa³jun³ héinh²³ yáh³ tsú² cáun² sí² hi³
jáun² zih³² tɨ³ ñeh² cáun² tsí¹ cuó²; tɨ³la³ ñí¹
ñe¹ bíh¹ dí²chí³ tsú², hi³ jáun² taɨn²¹ joh¹
la³jí̈n³² tsá² tionh² ñéih³.
16 Ja³bí¹ la³ jáun² hnoh² uá²jaɨ³², jmu³ náh²
hi³ taɨ²¹ joh¹ quián¹³ náh² ñí¹con² tsáu², hi³
jáun² ní¹ má¹ca³jí̈e³ tsáu² la³jí³² hi³ chu²¹ hi³
jmuh³² hnoh² jáun², hi³ jáun² ma³quien² tsú²
Ñeh² hnoh² Tsá² cuá³ hñu³mɨ³cuú².

Jesús má²ta² lánh³ lí³ héih³² quioh²¹ hla¹ Moisés

17 ”Ha³ lí² cuí¹ lí̈n¹³ hnoh² hi³ jná¹³
cuan³ hi³ má¹tauh²¹ ná¹ héih³² quioh²¹ hla¹
Moisés, sa³jun³ hi³ ja³ma³tauh²¹ jná¹³ jáɨ¹³ hi³
ca³ma³ta² jáun² tsá² ca³lɨn³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³²
yáh³; quí¹ jun³juáh¹³ hi³ ja³ma³tauh²¹ yáh³
jná¹³ jáɨ¹³ jáun², quí¹ tɨ³ ja³ma³tson¹³ jná¹³ la³
cun³ hi³ hnió³ juáh³ bíh¹.
18 Quí¹ jú¹ tson² juanh³² jná¹³ ñí¹con²
hnoh², hi³ uá¹ cun³ má²já²hín³ la³jí³² hi³
jniá³ chi³cuú² la³ má²quionh³ hngá¹máh³ lá²,
tiá² lí¹³ yáh³ tsa³hín³ hí¹ cáun² huéh³ quioh²¹
liei²¹, sa³jun³ hí¹ cáun² máɨ³ pih²¹ quioh²¹
huéh³ jáun², ca³la³ tɨ³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³
lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ ca³tɨ²¹ lí¹³.
19 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, ní¹juáh³ tsá² tiá²
ta²¹ haɨh²¹ li³ua³ cáun² héih³² hi³ rá¹lí³ jáun²,
uá¹jinh¹ cáun² hi³ tiá² lin¹ nga³ quien², hi³
záɨh³² tsú² siáh³ tsáu² hi³ tiá² hniáuh³² tónh³²
ta²¹, hi³ jáun² má²lín³ bíh¹ tsú² jan² tsá² tiá²
lin¹ ñí¹ quien² ja¹ quioh²¹ la³jí̈n³² tsá² tónh³²
jo³cuo² Dió³². Tɨ³la³ ní¹juáh³ tsá² má²tí³²
héih³² jáun² né³, ji³ hi³ hɨeh³² siáh³ tsá² siánh³
hi³ jmu³ la³ jáun², tsá² la³ hí³ bíh¹ lí̈n³ jan²
tsá² quien² ja¹ quioh²¹ la³jí̈n³² tsá² tónh³²
jo³cuo² Dió³².
20 Quí¹ juah³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³
ní¹juáh³ tiá² tɨ³ jlánh¹ bí¹ re² jmúh¹³ náh²
hi³ tɨ³² tsí³ Dió³² la³ cónh³ bíh¹ tɨ³² liei²¹ jɨ³
tsá² *fariseos, hi³ jáun² jmí¹líh³ bíh¹ tiá² lí¹³
tonh²¹ náh² jo³cuo² Dió³².

Jesús hɨe³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² míh²³ tsí³
(Lucas 12:57-59)

21 ”Hnoh² má²ca³niéih² hi³ hiauh³ tsá²
haun³² dí¹hio³ ñú²deh³ dí² héih³² hi³ lí³ la³
lá²: “Ha³ lí² jngɨh³ tsáu², quí¹ lɨ³ua³ jan² tsá²
jngɨh² tsáu² ca³tɨn¹ tá¹tsɨn¹ héih³²”.
22 Tɨ³la³ jná¹³ juah³², hi³ li³ua³ jan² tsá²
jmu² hian² ñí¹con² raɨnh²¹, cun³ tá¹tsɨn¹ bíh¹
tsá² la³ hí³ héih³². Ní¹juáh³ tsá² tú² hión³²
raɨnh²¹, jáun² ñí¹con² tsá² ná¹ho² ta²¹ hi³
chín¹ bíh¹ tá¹tsɨn¹ tsú² héih³²; hi³ ní¹juáh³ tsá²
zaɨh³² raɨnh²¹ tsá² lín¹ ja³ juón¹, háɨnh¹³ tsó³²
ja¹ sí² quiu³juóu³² bíh¹ tsú².
23 ”Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ jmí¹ zia³² hi³
cuá¹cánh¹ hnú² ñí¹hiú¹³ hi³ cuá¹cuéh³ nú²

Dió32, hi3 tá1la3 má2zenh2 nú2 ñí1 jáun2 né3
tsau3 honh2 hnú2 hi3 zian2 jan2 renh2 hnú2
hi3 hau2 nú2,
24 chá1 tín2 hi3 quiánh1 jáun2 có32 ñí1hiú13
jáun2, hi3 cuánh2 tín2 hi3 cuá1jmuh3 nú2 hi3
niau21 tie3 ja1 quián13 nú2 quiúnh1 renh2.
Má1jáun2 má2ñeih21 hnú2 siáh3 ñí1hiú13 hi3
ñá1ma3jnia13 nú2 hi3 quiánh1 jáun2.
25 ”Ñí1juáh3 zian2 tsá2 ca3hna3 hnú2 ñí1ta21,
hi3 jáun2 jau3 tsú2 hnú2 ta3 ñí1 tsá2tan21,
ma3ré13 náh2 jáɨ13 tá1la3 hí1cua3táunh1 náh2
jáun2 hú1 juɨ32 quiúnh1 tsú2, hi3 jáun2 tiá2
tsa3jau2 tsú2 ta3 ñí1 tsá2 lín3 jue21; quí1 ní2
lí1 ca3cue3 hnú2 jue21 hí3 tsá2 tú2jáɨ13 hi3
tsa3tiaunh2 tsú2 hnú2 hñu3mí1ñí2.
26 Juanh32 jná13 hi3 tiá2 cáun2 lí1 liáun3 yáh3
hnú2, ca3la3 tɨ3 ní1 má1ca3ma3hmah21 hnú2
jɨ3lɨ32 máh3.

Jesús hɨe32 jáɨ13 hi3 ca3tɨn1 tsá2 juón1

27 ”Hnoh2 má2ca3niéih2 hi3 ca3juáh3 tsú2 la3
lá2: “Ha3 lí2 lí1 jmú2 lí1 cuó3”.
28 Tɨ3la3 jná13 juanh32 hi3 lɨ3ua3 jan2 tsá2
jíen32 tsá2mɨ3 hi3 hu21 hlah3 tsí3, má2lí2jmú3
bíh1 tsú2 tso3 hñu3 tsí3 quionh3 tsá2mɨ3 hí3.
29 ”Ñí1juáh3 mí1máh1 tɨ3 cuá2 chu21 nú2
má2lí2jmú3 hi3 ca3tánh3 nú2 tso3, chí3
cú2jueh32 hi3 jáun2 tiáun2 ñí1 uóunh3; quí1
tɨ3 re2 bíh1 hi3 tsa3hín3 cá2 mái3 mí1máh1
nú2 la3 cónh3 bíh1 hi3 tsa3háɨn3 nú2 tá1 jan2
quiu3juóu32.
30 Hi3 ní1juáh3 cuá2 chu21 quián13 nú2 jmu2
siáh3 hi3 tanh32 hnú2 tso3, hná1 cú2jueh32, hi3
jáun2 tiáun2 ñí1 uóunh3; quí1 tɨ3 re2 bíh1 hi3
tsa3háɨ3 cáun2 cuonh2 hnú2 la3 cónh3 bíh1 hi3
cuóh13 hnú2 tá1 jan2 quiu3juóu32.

Jesús hɨe32 jáɨ13 hi3 ca3tɨn1 tsá2 hnió3 tun3 ñí2cuo2

(Mateo 19:3-11; Marcos 10:2-12; Lucas 16:18; 1 Corintios 7:10-16)

31 ”Ja3bí1 jái13 lá2 siáh3 juáh23 tsáu2 la3
cun3 jmí1tin2: “Lɨ3ua3 jan2 tsá2 hnió3 tsáun3
quionh3 tsá2mɨ3 ñí2cuo2, hniáuh32 bíh1 cuéh32
tsú2 ñí2cuo2 cáun2 sí2 hi3 lin1 hi3 ca3tsáun3
tsú2”.
32 Tɨ3la3 jná13 juanh32 ñí1con2 hnoh2 hi3
lɨ3ua3 jan2 tsá2 hnió3 tun3 tsá2mɨ3 ñí2cuo2
ta3 tiá2 lin1 zia32 jáɨ13 he3 tso3 lí2jmú3
quionh3 tsá2ñuh2 siánh3, cun3quionh3 la3
jáun2 má2cueh32 tsú2 tsú2 jáɨ13 hi3 jmu3 juón1
bíh1; hi3 ní1juáh3 tsá2 jéinh32 cuo2 quionh3
tsá2mɨ3 tsá2 má2ca3tsáun3 quionh3 ñí2cuo2
né3, jáun2 tsá2 la3 hí3 má2lín3 jan2 tsá2 juón1
bíh1 siáh3.

Jesús hɨe32 ca3tɨn1 tsá2 lí1 hɨen2 Dió32

33 ”Ja3bí1 má2ca3niéih2 hnoh2 hi3 tsá2haun32
hiauh3 héih32 lá2 jmí1tin2: “Ha3 lí2 tsunh21
jáɨ13 hi3 má2lí2jmuh3 ñí1con2 Dió32, la3 cun3
jáɨ13 hi3 má2lí2ma3tson13 nú2 jáun2 ñí1con2
tsú2”.
34 Tɨ3la3 jná13 juanh32 hi3 hí1 cáun2 bíh1
hi3 tiá2 hniáuh32 híeh1 náh2. Ha3 lí2 lí1
ma3tson13 jáɨ13 quián13 cun3quionh3 hi3
hɨeh32 náh2 hñu3mɨ3cuú2, quí1 ñí1 jáun2 bíh1
ñí1 cuá1quien2 Dió32;
35 sa3jun3 hniáuh32 má1tson13 náh2
jáɨ13 quián13 cun3quionh3 hi3 hɨeh32 náh2
hngá1máh3 lá2, quí1 ñí1 hué21 lá2 dá2 lí3
la3jmí1 lí3 cáun2 ñí1 ná1tsɨn1 ta3 bíh1 Dió32; hi3
sa3jun3 hniáuh32 má1tson13 náh2 jáɨ13 quián13
cun3quionh3 hi3 hɨeh32 náh2 juú2 Jerusalén,
quí1 ñí1 jáun2 dá2 ca3tɨn1 Re21 Tsá2 chín1 bíh1.
36 Ha3 lí2 lí1 ma3tson13 jáɨ13 quián13
cun3quionh3 hi3 hɨeh32 hnú2 chinh32, quí1
hí1 cá2 máɨh32 yáh3 jñú2 chinh32 hnú2 tiá2
lí13 tiáu2 ho3 liáh2 hi3 jmúh13 nú2 huen2.
37 Ñí1 jí21la3 ti3 hniáuh32 juáh13 hnú2:
“Ján3”, ho3lá2dá2: “Já1han21” bíh1; quí1 la3jí32
jáɨ13 hi3 lí1 má2ná2tsɨn3 tsú2 ñí1 jáɨ13 ní2 ja32
ñí1con2 tsá2 hláɨnh1 bíh1.

Jesús hɨe32 ca3tɨ21 hi3 jeinh32 tsú2

(Lucas 6:29-30)

38 ”Hnoh2 má2ca3niéih2 náh2 jáɨ13 hi3 qui3
juáh23 tsú2 jáun2 la3 cun3 jmí1tin2: “Hniáuh32
jéinh32 tsú2 la3 cun3 rón32 lí3 hi3 ca3quiúnh32,
uá1la3 cun3 mí1ñí1 tsú2, ní1juáh3 ca3hliah3 tsú2
mí1ñí1 raɨnh21, ja3bí1 la3 jáun2 hi3 ca3tɨ21 ján1
tsú2 uá2jaɨ32”.
39 Tɨ3la3 jná13 juanh32 ñí1con2 hnoh2: Ha3
lí2 jéinh1 náh2 ñí1con2 tsá2 hian2 tsí3; tɨ3la3
ní1juáh3 zian2 tsá2 pá23 cá2 jo21 máh1 náh2, tɨ3
cuéh3 tsú2 siáh3 tɨ3 cá2 jo21 cáun2 cuí1 pá13.
40 Ñí1juáh3 zian2 tsá2 hnió3 hna3 hnú2
ñí1ta21, hi3 hnió3 tsú2 quin3 hanh2 nú2, cuéh3
tsú2 la3 jɨ3 hmɨh32 cháu3 quián13.
41 Ñí1juáh3 zian2 tsá2 dí2quiaun3 hnú2 jmáɨ1
hi3 cánh1 hnú2 lio21 ñí1 tí3 cú2 mei21 quin2 ta3
tsú2, tɨ3 re2 quián2 ñí1 tí3 tenh3 cu3 jáun2.
42 Lɨ3ua3 jan2 tsá2 zia32 hi3 mɨ32 ñí1con2
hnú2, cuéh3 tsú2, hi3 ha3 lí2 ma3zian13 siáh3
ñí1con2 tsá2 zia32 hi3 chí2 ñí1con2 nú2.

Hniáuh32 hnio3 tsú2 tsá2 hau2

(Lucas 6:27-36)

43 ”Ja3bí1 má2ca3niéih2 hnoh2 hi3 juáh23
tsú2 la3 cun3 jmí1tin2: “Ma3hno1 tsá2 re2
juónh32 quiúnh1, tɨ3la3 hon2 nú2 jmu3 ní1juáh3
tsá2 hau2 nú2”.
44 Tɨ3la3 jná13 juah32: Ma3hno1 náh2 tsá2
jmu2 hian2 tsí3 ñí1con2 náh2, [hi3 chu21 jéinh1
náh2 ñí1con2 tsá2 chú2 juóu32, jmu3 náh2 hi3
chú32 ñí1con2 tsá2 hau2,] Dió32 lienh1 quioh21
[tsá2 quiú2 je23 jɨ3] tsá2 jmu2 hian2 tsí3 ñí1con2
nú2.
45 Jáun2 la3 ní2 bíh1 lɨ3 lin1 hi3 tson2
lín3 hnoh2 jon2 Dió32 Ñeh2 náh2, Tsá2 cuá3

hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}; quí^{1} hí^{3} dá^{2} jmu^{2} hi^{3} taɨn^{32} hiú^{2}
tsá^{2} chun^{1} la^{3} jɨ^{3} tsá^{2} hláɨh^{1} nɨ́^{2} siáh^{3}, hi^{3} zen^{2}
tsú^{2} siáh^{3} jmɨ́^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} zian^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3}
tɨ^{32} tsɨ́^{3} dí^{2}, la^{3} jɨ^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} zian^{2} cun^{3} tɨn^{2}
tsɨ́^{3} hmóu^{32} nɨ́^{2} siáh^{3}.
46 Su^{3}uú^{2} lɨ́^{1} lɨ́n^{23} náh^{2} hi^{3} zia^{32} hi^{3} hián^{13}
cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hno^{3} náh^{2} jmáh^{3}la^{3} tsá^{2} hniau^{3}
náh^{2} hmóu^{32}. Quí^{1} hí^{1} la^{3} tɨ^{3} *tsá^{2} chi^{2}
hmah^{21} yáh^{3} jmu^{2} la^{3} jáun^{2}.
47 Hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} cuen^{23} hnoh^{2} Dió^{32} jmáh^{3}la^{3}
tsá^{2} juónh^{32} náh^{2} re^{2} quiúnh^{1}, ¿he^{3} dá^{2} hi^{3}
chu^{21} jmuh^{32} náh^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} la^{3} jáun^{2}? Quí^{1} hí^{1}
la^{3} tɨ^{3} tsá^{2} tiá^{2} cuóun^{32} Dió^{32} yáh^{3} ná^{1}jmu^{2} la^{3}
jáun^{2}.
48 Jmu^{3} náh^{2} chun^{1} la^{3}jmɨ́^{1} chun^{1} Ñeh^{2} náh^{2}
Tsá^{2} cuá^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}.

6

Jesús hɨe^{32} he^{3} lánh^{3} lɨ́^{3} ta^{21} chu^{21}

1 ”Ha^{3} lɨ́^{2} lɨ́^{1} ma^{3}ti^{21} náh^{2} cuáh^{32} jmáh^{3}la^{3}
ñí^{1} jɨe^{23} tsáu^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hniá^{1} náh^{2} hi^{3} jɨe^{3}
tsáu^{2} lánh^{3} jmuh^{32} náh^{2}. Quí^{1} hí^{1} cáun^{2} yáh^{3}
tiú^{2}uú^{2} hi^{3} hián^{13} náh^{2} ñí^{1}con^{2} Ñeh^{2} Tsá^{2} cuá^{3}
hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}, nɨ́^{1}juáh^{3} la^{3} jáun^{2} la^{3} jmuh^{32}
náh^{2}.
2 ”Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1}, nɨ́^{1}juáh^{3} jmɨ́^{1}
ma^{3}hon^{1} hnú^{2} tsá^{2} lɨ^{3}hniauh^{23} ñí^{1}con^{2}, ha^{3} lɨ́^{2}
jmu^{2} hnú^{2} chú^{1}ja^{21} ñí^{1}con^{2} ca^{3}la^{3} jánh^{3} dú^{1}
tsáu^{2}, tsá^{2} zian^{2} ja^{1} hñú^{3} jɨ^{3} tsá^{2} tiáunh^{1} hñu^{3}
cuáh^{32} nɨ́^{2} la^{3}jmɨ́^{1} jmu^{2} tsá^{2} lɨ́n^{3} la^{3} cá^{1} la^{3}
jéinh^{1}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hnió^{3} hi^{3} hléh^{32} tsáu^{2} re^{2}
quioh^{21}. Jú^{1} tson^{2} juanh^{32} jná^{13}, hi^{3} jɨ́^{32}la^{3} jú^{1}
chu^{21} hi^{3} hléh^{32} jáun^{2} tsáu^{2} bíh^{1} jéi^{32}í^{1} hiáuh^{3}
tsú^{2}, ha^{3} tiú^{2}uú^{2} hi^{3} siáh^{3} zia^{32} yáh^{3}.
3 Tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}ma^{3}hon^{1} hnú^{2}
tsá^{2} lɨ^{3}hniauh^{23} ñí^{1}con^{2}, jmu^{3} la^{3} cun^{3} lɨ^{3} lɨ́^{13}
hi^{3} hí^{1} jan^{2} tiá^{2} hin^{2} lɨ^{3} ñi^{32}, uá^{1}jinh^{1} tsá^{2}
jlánh^{1} re^{2} juónh^{32} náh^{2} quiúnh^{1}.
4 Ta^{3}máɨh^{3} bíh^{1} hniáuh^{32} jmúh^{13} hnú^{2}, hi^{3}
jáun^{2} hián^{13} nú^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} cué^{32} Ñeh^{2} nú^{2},
Tsá^{2} jɨe^{23} la^{3} cun^{3} hi^{3} jmuh^{32} nú^{2} jáun^{2}.

Jesús má^{2}ta^{2} he^{3} lánh^{3} liéinh^{32} tsú^{2} Dió^{32} (Mateo 7:7-11; Lucas 11:2-4)

5 ”Nɨ́^{1}juáh^{3} nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}lienh^{1} hnoh^{2} Dió^{32},
ha^{3} lɨ́^{2} jmú^{2} náh^{2} la^{3}jmɨ́^{1} jmu^{2} tsá^{2} lɨ́n^{3} la^{3}
cá^{1} la^{3} jéinh^{1}, hi^{3} zaɨn^{32} liéinh^{32} Dió^{32} ta^{3}
ná^{1}táun^{3} ñí^{1} lɨ́^{3} hñu^{3} cuáh^{32} quiú^{13} dí^{2} jɨ^{3} ñí^{1}
lɨ́^{3} cuoh^{1} ja^{1} hñú^{3} nɨ́^{2} siáh^{3}, hi^{3} jáun^{2} jɨe^{3} tsáu^{2}.
Jú^{1} tson^{2} juanh^{32} jná^{13} hi^{3} jɨ́^{32}la^{3} jú^{1} chu^{21} hi^{3}
hléh^{32} jáun^{2} tsáu^{2} bíh^{1} jéi^{32}í^{1} hiáuh^{3} tsú^{2}, ha^{3}
tiú^{2}uú^{2} hi^{3} siáh^{3} zia^{32} yáh^{3}.
6 Tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}lienh^{1} hnú^{2} Dió^{32} né^{3},
hen^{2} ñéih^{3} quián^{13} hi^{3} jnáɨ^{1} ho^{3}hñú^{13}, hi^{3}
jáun^{2} ñí^{1} zenh^{2} nú^{2} jáun^{2} huen^{2} lienh^{1} Ñeh^{2}.
Hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} zia^{32} hi^{3} hián^{13} nú^{2} ñí^{1}con^{2}
Ñeh^{2}, Tsá^{2} jɨe^{23} hi^{3} jmuh^{32} hnú^{2} jáun^{2} ta^{3}
conh^{1}.
7 ”Nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}lienh^{1} nú^{2} Dió^{32}, ha^{3} lɨ́^{2} hléh^{2}
cú^{2}hiú^{2} cú^{2}cuóh^{32} jáɨ^{13} tiá^{2} lin^{1} ñí^{1} jmu^{3} ta^{21}
la^{3}jmɨ́^{1} jmu^{2} tsá^{2} tiá^{2} Dió^{32} má^{2}cuóun^{32}, quí^{1}
tsá^{2} hí^{3} lɨ́^{1} lɨ́n^{23} hi^{3} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} hleh^{32}
jáun^{2} hliáun^{3} jáɨ^{13} lɨ́^{13} ne^{3} Dió^{32}.
8 Lɨ́^{2} jmú^{2} náh^{2} la^{3}jmɨ́^{1} jmu^{2} tsá^{2} hí^{3}; quí^{1}
ñeh^{2} bí^{1} hi^{3} mɨ́h^{13} náh^{2} má^{2}ñi^{32} bíh^{1} Ñeh^{2}
náh^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} he^{3} lɨ^{3}hniauh^{23} ñí^{1}con^{2} náh^{2}.
9 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, lienh^{1} náh^{2} Dió^{32} la^{3} lá^{2}:
Hnú^{2} Tia^{21}, Tsá^{2} ñíh^{3} nú^{2} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2},
cá^{2} ñí^{1} hi^{3} chu^{21} cuɨ́^{1} ná^{1}chan^{1} hi^{3} jmáɨ^{2} hnú^{2}.
10 Cuɨ́^{1} chau^{21} bíh^{1} jmáɨ^{1} hi^{3} la^{3}jín^{32} tsáu^{2}
tónh^{32} jo^{3}cuonh^{2} hnú^{2}.
Cuɨ́^{1} lɨ^{13} bíh^{1} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} hnáuh^{2}
hnú^{2} jmúh^{13},
la^{3}jmɨ́^{1} lɨ^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}.
11 Cué^{1} tiá^{3} má^{32} hi^{3} hniáuh^{32} ñí^{1}con^{2} jnoh^{1}
né^{32},
la^{3} cun^{3} hi^{3} qui^{3} hniáuh^{32} quiú^{13} jnoh^{1} cun^{3}
jmá^{2} cun^{3} jnia^{32}.
12 Chin^{32} tiá^{3} honh^{2} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} má^{2}ca^{3}hliáuh^{2}
jnoh^{1},
la^{3}jmɨ́^{1} chin^{23} jnoh^{1} tsɨ́^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3}
má^{2}ca^{3}hliánh^{2} tsáu^{2} ñí^{1}con^{2} jnoh^{1}.
13 Ma^{3}hau^{1} tiá^{3} jnoh^{1} hi^{3} tiá^{2} ca^{3} tiá^{2} lau^{3}
jnoh^{1} tsá^{2} hláɨnh^{1},
liau^{1} tiá^{3} jnoh^{1} ñí^{1}con^{2} pí^{3} quioh^{21} tsú^{2}.
[Quí^{1} hnú^{2} bíh^{1} Tsá^{2} hauh^{32} nú^{2} jáɨ^{13} ñí^{1}con^{2}
ca^{3}la^{3} jɨ^{3}lɨ^{32},
Tsá^{2} pin^{3} cun^{3} tán^{1} cun^{3} hián^{2},
Tsá^{2} cuá^{1}quien^{2} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2}.
Tson^{2} bíh^{1} la^{3} jáun^{2}].
14 ”Jáun^{2} né^{3}, nɨ́^{1}juáh^{3} hnoh^{2} chíh^{1} honh^{2}
tsáu^{13} tsá^{2} jmu^{2} hlah^{3} ñí^{1}con^{2} náh^{2}, jáun^{2}
Ñeh^{2} náh^{2} Tsá^{2} cuá^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} chí^{13}
uá^{2}jaɨ^{32} tsɨ́^{3} tsáuh^{3} hnoh^{2};
15 tɨ^{3}la^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} tiá^{2} chin^{23} yáh^{3} hnoh^{2}
honh^{2} tsáu^{13} tsáu^{2}, jáun^{2} sa^{3}jun^{3} Ñeh^{2} yáh^{3}
hnoh^{2} chin^{13} tsɨ́^{3} tsáuh^{3} hnoh^{2}.

Jesús hɨe^{32} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} má^{2}hɨen^{21} tsú^{2}

16 ”Nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}ma^{3}hɨen^{21} hnoh^{2}, ha^{3} lɨ́^{2} háɨ^{2}
náh^{2} hlah^{3} máh^{1} la^{3}jmɨ́^{1} jmu^{2} tsá^{2} lɨ́n^{3} la^{3}
cá^{1} la^{3} jéinh^{1}; quí^{1} tsá^{2} jmu^{2} hí^{3} la^{3} jáun^{2}
dá^{2} hnió^{3} jɨe^{3} tsáu^{2} hi^{3} hí^{3} dí^{2} ná^{1}má^{2}hɨen^{21}.
Jú^{1} tson^{2} juanh^{32} jná^{13} hi^{3} cun^{3} nɨ́^{2} bíh^{1}
má^{2}ca^{3}táuh^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} hiáuh^{3} tsá^{2} la^{3} hí^{3}
nɨ́^{1}juáh^{3} la^{3} jáun^{2}.
17 Tɨ^{3}la^{3} hnú^{2} má^{1}na^{21}, nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}ma^{3}hɨen^{21}
nú^{2}, ráɨn^{2} máh^{1} hi^{3} siáu^{1} siáh^{3} re^{2} chinh^{32},
18 hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} lɨ^{3}lieih^{21} tsáu^{2} hi^{3} hnú^{2}
ñi^{3}ma^{3}hɨen^{21} nú^{2}. Jɨ́^{32}la^{3} Ñeh^{2} hnú^{2}, Tsá^{2}
zenh^{2} quiúnh^{1} hnú^{2} ta^{3} tiá^{2} jniá^{3} jáun^{2} bíh^{1}
lɨ^{3} ñi^{32}; hi^{3} jáun^{2} hí^{3} bíh^{1} zia^{32} hi^{3} cué^{32} ca^{3}tɨ^{21}
la^{3} cun^{3} hi^{3} jmuh^{32} hnú^{2} jáun^{2} ta^{3}máɨh^{3}.

Tsá^{2} má^{2}nióh^{32} hi^{3} quioh^{21} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} (Lucas 12:33-34)

19 ”Ha^{3} lɨ́^{2} jmú^{2} dí^{1}quiaunh^{21} honh^{2} hi^{3}
lɨ^{3} zian^{2} náh^{2} hliáun^{3} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}, ñí^{1} lɨ́^{13}

tsa^{3}hín^{3} hi^{3} quián^{13} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} cuh^{3} mí^{1}cháu^{2} ji^{3} hi^{3} hiá^{32} juóuh^{32} ní^{2}, ji^{3} ñí^{1} lí^{13} hí^{3} háin^{2} hi^{3} han^{3}.

20 Ti^{3} re^{2} jmu^{3} náh^{2} pí^{3} hi^{3} li^{3} zian^{2} náh^{2} hliáun^{3} hñu^{3}mi^{3}cuú^{2}, ñí^{1} tiá^{2} lí^{13} hí^{3} mí^{1}cháu^{2} hi^{3} cuh^{3}, sa^{3}jun^{3} hiá^{32} juóuh^{32} siáh^{3}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} háin^{2} lí^{13} tónh^{32} siáh^{3} hi^{3} han^{3}.

21 Quí^{1} ní^{1}juáh^{3} ñí^{1} nio^{1} hi^{3} quián^{13} náh^{2}, ñí^{1} jáun^{2} bíh^{1} uá^{2}jai^{32} cua^{3} jmí^{2}chí^{3} quián^{13} náh^{2}.

Mi^{1}ñí^{1} tsú^{2} cue^{32} joh^{1} quioh^{21} tá^{1} jan^{2} (Lucas 11:34-36)

22 ”Mí^{1}ñí^{1} tsú^{2} lí^{3} la^{3}jmí^{1} lí^{3} cáun^{2} sí^{2} quioh^{21} tá^{1} jan^{2} tsú^{2}; jáun^{2} né^{3} ní^{1}juáh^{3} chu^{21} mí^{1}máh^{1} hnú^{2}, jáun^{2} ñí^{1}con^{2} tá^{1} jan^{2} bíh^{1} nú^{2} zia^{32} joh^{1};

23 ti^{3}la^{3} ní^{1}juáh^{3} jlánh^{1} la^{3} hláih^{1} mí^{1}máh^{1} nú^{2} né^{3}, jáun^{2} tá^{1} jan^{2} bíh^{1} nú^{2} zenh^{2} já^{1}niéi^{2}. Hi^{3} ní^{1}juáh^{3} cha^{3} jmí^{1} lí^{3} joh^{1} quián^{13} nú^{2} cáun^{2} já^{1}niéi^{2} bíh^{1} la^{3} lí^{3}, ¡cónh^{3} bíh^{1} tiá^{2} la^{3} lí^{3} cáun^{2} já^{1}niéi^{2} hmíh^{2} ní^{1}juáh^{3} la^{3} jáun^{2}!

Dió^{32} ji^{3} quie^{3} ní^{2} (Lucas 16:13)

24 ”Hí^{1} jan^{2} tsáu^{2} tiá^{2} lí^{13} ma^{3}tí^{32} ñí^{1}con^{2} gon^{3} juo^{13}, quí^{1} tiá^{2} ti^{21} yáh^{3} tsí^{3} tsú^{2} tsá^{2} jan^{2}, hi^{3} tsá^{2} jan^{2} né^{3}, tí^{32} lín^{32} bíh^{1} tsí^{3} tsú^{2}; re^{2} lín^{32} bíh^{1} ma^{3}tí^{32} tsú^{2} héih^{32} quioh^{21} jan^{2}, hi^{3} tsá^{2} jan^{2} né^{3}, tiá^{2} ta^{21} tanh^{2} yáh^{3} tsú^{2}. Jáun^{2} né^{3}, cónh^{3} tiá^{2} lí^{13} bíh^{1} hno^{3} náh^{2} Dió^{32} cu^{3}tsa^{32} quionh^{3} hi^{3} hniá^{1} náh^{2} hi^{3} zia^{32} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}.

Dió^{32} nióh^{32} hua^{3}hí^{13} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} jon^{2} (Lucas 12:22-31)

25 ”Juo^{3} jná^{13} hnoh^{2}: Ha^{3} lí^{2} cuí^{1} hi^{21} honh^{2} náh^{2} ha^{3} lánh^{3} rón^{32} lí^{13} zian^{2} náh^{2}, ca^{3}ti^{21} ha^{3} jinh^{1} já^{32} má^{32} hi^{3} cúh^{13} náh^{2} ho^{3} jmái^{2} hi^{3} húh^{13} náh^{2}, ji^{3} ha^{3} jinh^{1} já^{32} hmih^{32} hi^{3} quíh^{13} náh^{2} siáh^{3}. ¿Há^{1} jun^{3}juáh^{13} jmí^{2}chí^{3} quioh^{21} bíh^{1} tsú^{2} ti^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2} la^{3} cónh^{3} bí^{1} má^{32} dúh^{1}; hi^{3} ngú^{3} quioh^{21} bíh^{1} tsú^{2} siáh^{3} ti^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} ha^{1} tsú^{2}?

26 Sá^{1}ní^{2} jie^{3} ha^{3} lánh^{3} zian^{2} quiuh^{21} tan^{32}, jáh^{3} tiá^{2} lin^{1} hi^{3} jñi^{32} hí^{1} cáun^{2}, sa^{3}jun^{3} zia^{32} bíh^{1} cáun^{2} hi^{3} lau^{32} quioh^{21} jáh^{3}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} zeh^{2} bíh^{1} siáh^{3} hñu^{3}cuí^{3} quioh^{21}, ti^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} zia^{32} bíh^{1} má^{32} hi^{3} cue^{32} Ñeh^{2} náh^{2} hi^{3} cúh^{2} jáh^{3}. ¡Ti^{3}la^{3} hnoh^{2} má^{1}ná^{1}, ti^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2} náh^{2} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} tan^{32}!

27 ¿Hin^{2} yáh^{3} hnoh^{2} tin^{2} jmúh^{13} hi^{3} cuóun^{13} cónh^{3}í^{1} cá^{2} lí^{2}, uá^{1}jinh^{1} hen^{2} lín^{32} honh^{2} náh^{2} hi^{3} cuóun^{13} náh^{2}?

28 ”Hi^{3} ¿he^{3} láih^{32} hi^{32} honh^{2} náh^{2} ca^{3}ti^{21} hmih^{32} hi^{3} quíh^{13} náh^{2}? Sá^{1}ní^{2} jie^{3} náh^{2} ha^{3} lánh^{3} rón^{32} cuóun^{2} lí^{13} hi^{3} tsi^{21} ñí^{1} nái^{2}, lí^{13} jáun^{2} tiá^{2} lin^{1} jáu^{2} zeh^{32} yáh^{3}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} ta^{32} siáh^{3} tá^{3};

29 ti^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} ta^{3} bíh^{1} hla^{1} re^{21} Salomón yáh^{3} tiá^{2} chú^{32} jmí^{1} jniá^{3} la^{3}jmí^{1} jniá^{3} lí^{13} ní^{2}, uá^{1}jinh^{1} jmí^{1} zioh^{2} lín^{32} tsú^{2}.

30 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ní^{1}juáh^{3} Dió^{32} jmu^{2} hi^{3} ca^{3}la^{3} chú^{32} lín^{32} jniá^{3} nái^{2}, cáun^{2} hi^{3} tsi^{21} ñí^{1} nái^{2} né^{32}, hi^{3} jáun^{2} tsa^{3}háu^{2} má^{2}jín^{32} bíh^{1} tsú^{2} ti^{3} ñeh^{2} cáun^{2} pieh^{1} ní^{1} má^{1}ca^{3}li^{3} quiéin^{2}, jáun^{2} ní^{1}juáh^{3} ta^{3} bí^{1} nái^{2} yáh^{3} jmu^{2} Dió^{32} hi^{3} chú^{32} jniá^{3}, ¡cónh^{3} bíh^{1} tiá^{2} jmu^{3} Dió^{32} hi^{3} zia^{32} hanh^{2} hnoh^{2}, hnoh^{2} tsá^{2} cáun^{2} lí^{1} hi^{32} honh^{2} náh^{2}!

31 Hi^{3} jáun^{2} ha^{3} lí^{2} cuí^{1} hi^{21} honh^{2} náh^{2}, hi^{3} juáh^{13} náh^{2}: “¿He^{3} dá^{2} cúh^{13} dí^{2}?”, hi^{3}: “¿He^{3} dá^{2} hnáih^{13} dí^{2}?” ho^{3} hi^{3}: “¿He^{3} dá^{2} quíh^{13} dí^{2}?”

32 Quí^{1} la^{3}jín^{32} tsá^{2} tiá^{2} Dió^{32} má^{2}cuóun^{32} ná^{1}hi^{32} tsí^{3} ca^{3}ti^{21} la^{3}jí^{32} hi^{3} ní^{2}; ti^{3}la^{3} hnoh^{2} má^{1}ná^{1}, zian^{2} bíh^{1} jan^{2} Ñeh^{2} hnoh^{2}, Tsá^{2} cuá^{3} hñu^{3}mi^{3}cuú^{2}, Tsá^{2} cuá^{1}ñi^{32} la^{3}jí^{32} hi^{3} li^{3}hniauh^{23} quián^{13} náh^{2}.

33 Ñí^{1} jí^{21}la^{3} ti^{3} chan^{13} náh^{2} hmóu^{32} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32} bíh^{1} hi^{3} má^{1}tih^{21} náh^{2} re^{2} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}, ji^{3} hi^{3} má^{1}zián^{13} náh^{2} re^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} ti^{32} tsí^{3} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} hián^{13} náh^{2} ca^{3}la^{3} ji^{3}li^{32} hi^{3} jáun^{2}.

34 Ha^{3} lí^{2} jmú^{2} náh^{2} hi^{32} honh^{2} ca^{3}ti^{21} he^{3} lí^{13} tsa^{3}háu^{2}, quí^{1} zia^{32} bíh^{1} jmái^{1} tsa^{3}háu^{2} hi^{3} lí^{13} hi^{32} honh^{2} hnoh^{2} ca^{3}ti^{21} hi^{3} quioh^{21} tsa^{3}háu^{2}. Quí^{1} ma^{3} quin^{32} ma^{3} cú^{2} jmái^{1} bíh^{1} má^{2}zia^{32} uu^{3}mí^{2}tsi^{32} quioh^{21}.

7

Ha^{3} lí^{2} chú^{1} lí^{2} ñih^{21} náh^{2} tsáu^{2} (Lucas 6:37-42)

1 ”Ha^{3} lí^{2} chú^{1} lí^{2} ñih^{21} náh^{2} tsáu^{2} hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} ra^{3}tsa^{2} náh^{2} Dió^{32} héih^{32} la^{3} jáun^{2}.

2 Quí^{1} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} ra^{3}tsi^{32} tsú^{2} héih^{32} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}, la^{3}jmí^{1} rá^{2}tsih^{32} hnoh^{2} jáun^{2} héih^{32} ñí^{1}con^{2} tsáu^{2} bíh^{1}. La^{3} cun^{3} rón^{32} lí^{3} héih^{32} hi^{3} chah^{32} náh^{2} hi^{3} cueh^{32} náh^{2} ñí^{1}con^{2} tsáu^{2}, héih^{32} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} siáh^{3} chá^{32} Dió^{32} hi^{3} cué^{32} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}.

3 ¿Ha^{3} bí^{1} lánh^{3} rón^{32} lí^{13} jieh^{21} hnú^{2} má^{1}qui^{32} pih^{21} hi^{3} hu^{21} mí^{1}ñí^{1} renh^{2}, ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} lí^{2}tsin^{2} yáh^{3} hnú^{2} hi^{3} hu^{21} cáun^{2} pa^{21} hná^{1} hmá^{2} mí^{1}máh^{1} huen^{2}?

4 ¿Ha^{3} lánh^{3} rón^{32} hó^{32} honh^{1} hnú^{2} hi^{3} juoh^{1} nú^{2} renh^{2}: “¡Cuí^{1} chí^{13} ná^{3} má^{1}qui^{32} hu^{21} mí^{1}máh^{1} hnú^{2}!”, hi^{3} ní^{1}juáh^{3} cáun^{2} pa^{21} hná^{1} hmá^{2} bíh^{1} la^{3} hu^{21} quián^{13} hnú^{2} huen^{2} má^{1}li^{32} jáun^{2}?

5 ¡Hnú^{2} tsá^{2} lín^{3} nú^{2} la^{3} cá^{1} la^{3} jéinh^{1}!, la^{3}ñí^{1} tín^{2} chí^{3} hná^{1} hmá^{2} pa^{21} hi^{3} hu^{21} mí^{1}máh^{1} huen^{2}, hi^{3} jáun^{2} má^{1}jáun^{2} lí^{13} jieh^{21} hnú^{2} re^{2} hi^{3} chíh^{1} nú^{2} má^{1}qui^{32} pih^{21} hi^{3} hu^{21} mí^{1}ñí^{1} renh^{2}.

6 ”Ha^{3} lí^{2} lí^{1} cué^{2} hi^{3} híen^{1} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} zian^{2}
la^{3}jmí^{1} zian^{2} tsái^{2}, quí^{1} ní^{2} lí^{1} ca^{3}qui^{3} ca^{3}jme^{3}
tsú^{2} hi^{3} chau^{3} náh^{2} tsú^{2} cú^{2}tiú^{2} cú^{2}jóh^{32} hó^{32}.
Ha^{3} lí^{2} lí^{1} ma^{3}jnia^{13} hi^{3} quien^{2} quián^{13} ñí^{1}con^{2}
tsá^{2} zian^{2} la^{3}jmí^{1} zian^{2} mí^{2}ñí^{3}, quí^{1} ní^{2} lí^{1}
ca^{3}ha^{3} ca^{3}zauh^{3} tsú^{2}.

Mí^{1} náh^{2}, hniauh^{2}, hi^{3} hléh^{1} siáh^{3}
ho^{3}hñú^{13}
(Lucas 11:9-13)

7 ”Mí^{1} náh^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} hi^{3} jáun^{2} hian^{3}
náh^{2}, hniauh^{2} náh^{2} hi^{3} jáun^{2} chanh^{1} náh^{2},
hléh^{1} náh^{2} ho^{3}hñú^{13} hi^{3} jáun^{2} niá^{32} tsú^{2}.
8 Quí^{1} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} mɨ^{32} ñí^{1}con^{2} tsú^{2},
hiáuh^{13} bíh^{1} tsú^{2}; ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} hnauh^{2},
choh^{13} bíh^{1}; hi^{3} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} hleh^{32} ho^{3}hñú^{13}
né^{3}, niá^{3} bíh^{1}.
9 ”Quí^{1} ¿hin^{2} yáh^{3} tsánh^{2} hnoh^{2} tiá^{3} honh^{2}
hi^{3} cueh^{1} cá^{2} máɨ^{3} quín^{1} jónh^{32} ní^{1}juáh^{3}
hí^{1}miih^{21} bíh^{1} la^{3} cuá^{1}mɨ^{32}?
10 Ho^{3} ní^{1}juáh^{3} cuá^{1}mɨ^{2} jan^{2} juo^{13}, ¿hí^{1} tiá^{3}
honh^{2} náh^{2} hi^{3} cuen^{13} jan^{2} jáh^{3} hláɨnh^{1}?
11 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ní^{1}juáh^{3} tu^{3} bí^{1} hnoh^{2} yáh^{3}
tsá^{2} tiá^{2} chun^{1} náh^{2}, tin^{2} bíh^{1} náh^{2} cuéh^{1} hi^{3}
chu^{21} ñí^{1}con^{2} jónh^{32}, ¡tiá^{13} bíh^{1} tiá^{3} Ñeh^{2} náh^{2}
Tsá^{2} cuá^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} tiá^{2} cué^{32} hi^{3} chu^{21}
ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hiú^{2} mɨ^{32}!
12 ”Jáun^{2} jmu^{3} náh^{2} la^{3}jí^{32} jmái^{1} ñí^{1}con^{2}
tsáu^{2} ní^{1}juáh^{3} he^{3} lánh^{3} hnáuh^{2} náh^{2} jmu^{3}
tsú^{2} ñí^{1}con^{2} náh^{2} hmóu^{32}; quí^{1} la^{3} jáun^{2} bíh^{1}
lí^{3} héih^{32} hi^{3} jmu^{2} jáun^{2} liei^{21} quioh^{21} hla^{1}
Moisés ji^{3} ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21} tsá^{2} ca^{3}lin^{3} hí^{3} *ti^{32}
jë^{1} Dió^{32} ní^{2} uá^{2}jaɨ^{32}.

Ho^{3}jní^{13} jáɨ^{32}
(Lucas 13:24)

13 ”Tiónh^{32} náh^{2} tɨ^{3} juɨ^{32} ho^{3}jní^{13} tsáɨ^{2}. Hú^{3}
bíh^{1} ho^{3}jní^{13}, hi^{3} ca^{3}la^{3} hi^{3} jáu^{2} lín^{32} bíh^{1} juɨ^{32}
hi^{3} chau^{21} ñí^{1} lí^{13} tsa^{3}hín^{3} tsú^{2}, hi^{3} juóun^{32}
lín^{32} bíh^{1} tsáu^{2} tsá^{2}táunh^{1} juɨ^{32} jaun^{32};
14 tɨ^{3}la^{3} ho^{3}jní^{13} jɨ^{3} juɨ^{32} hi^{3} chau^{21} ñí^{1} lí^{13}
zian^{2} tsú^{2} né^{3}, jáɨ^{32} lín^{32} bíh^{1} hi^{3} tiá^{2} lɨ^{3} tí^{1} lɨ^{3}
jenh^{1}, hi^{3} jáun^{2} cú^{1}pih^{21} tsáu^{2} bíh^{1} tsá^{2} choh^{23}
juɨ^{32} jaun^{32}.

Lin^{1} bíh^{1} he^{3}ñí^{1} hmá^{2} cun^{3}quionh^{3} máɨ^{3} hi^{3}
háɨ^{32}
(Mateo 12:34-35; Lucas 6:43-45)

15 ”Hua^{3}hín^{13} náh^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} lí^{1} juáh^{23}
hi^{3} lín^{3} tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32}. Tsá^{2} hí^{3} dá^{2} ja^{3}táunh^{1}
ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} hi^{3} ná^{1}lín^{3} la^{3}jmí^{1} lín^{3}
*já^{1}ziáh^{2}, ti^{3}la^{3} tɨ^{3} ñeh^{2} má^{1}ná^{1} ná^{1}lín^{3} tsú^{2}
la^{3}jmí^{1} lín^{3} tsí^{2} náɨ^{1} jính^{1}.
16 Hnoh^{2} lí^{13} lɨ^{3} cuóun^{32} náh^{2} tsú^{2}
cun^{3}quionh^{3} ha^{3} lánh^{3} jmu^{2} bíh^{1} tsú^{2}; quí^{1}
tiá^{2} cun^{32} yáh^{3} tsú^{2} mɨ^{3} uóun^{2}jɨeh^{13} ja^{1} tan^{3}
mɨ^{3}juí^{1}h^{2}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} cun^{32} yáh^{3} tsú^{2} mɨ^{3} sí^{2}
co^{2} tsɨ^{3} hmá^{2} ton^{2}.
17 La^{3} ní^{2} bíh^{1} lí^{3} hi^{3} la^{3}jí^{32} hmá^{2} chu^{21} háɨ^{32}
máɨ^{3} chu^{21}, hi^{3} la^{3}jí^{32} hmá^{2} hlah^{3} né^{3}, háɨ^{32}
mɨ^{3} hlah^{3}.
18 Ní^{1}juáh^{3} hmá^{2} chu^{21}, tiá^{2} lí^{13} yáh^{3} hi^{3} ha^{3}
máɨ^{3} hlah^{3}, sa^{3}jun^{3} hmá^{2} hlah^{3} lí^{13} ha^{3} máɨ^{3}
chu^{21}.
19 La^{3}jí^{32} hmá^{2} tiá^{2} máɨ^{3} chu^{21} háɨ^{32},
quiéih^{32} bíh^{1} tsú^{2} hmá^{2} jáun^{2}, hi^{3} jáun^{2} jín^{32}
tsú^{2}.
20 Hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ^{3} cuóun^{32} hnoh^{2}
tsáu^{2} cun^{3}quionh^{3} lánh^{3} jmu^{2} tsú^{2}.

Tiá^{2} la^{3}jín^{32} tsáu^{2} lɨ^{13} yáh^{3} tónh^{32} jo^{3}cuo^{2}
Dió^{32}
(Lucas 13:25-27)

21 ”Jun^{3}juáh^{13} la^{3}jín^{32} yáh^{3} tsá^{2} záɨ^{32} jná^{13}:
“¡Hnú^{2} bíh^{1} lín^{3} Juóu^{32} jná^{13}!” lí^{13} tónh^{32}
jo^{3}cuo^{2} Dió^{32}; ti^{3}la^{3} jí^{32}la^{3} tsá^{2} jmu^{2} la^{3} cun^{3}
hi^{3} tɨ^{32} tsí^{3} Ñuh^{32} jná^{13} Tsá^{2} cuá^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}
bíh^{1} lí^{13} tónh^{32}.
22 Ní^{1} má^{1}cá^{2}chó^{32} jmáɨ^{1} jáun^{2}, juóun^{32} lín^{32}
tsáu^{2} záɨ^{32} jná^{13}: “Hnú^{2} Juo^{13} jnoh^{1}, jnoh^{1}
ca^{3}hléh^{13} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnú^{2} jái^{13} hi^{3}
ca^{3}hi^{3} hñu^{3} tsí^{3} jnoh^{1}, hi^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1}
hnú^{2} bíh^{1} ca^{3}huen^{13} jnoh^{1} jmí^{2}chí^{3} hláɨnh^{1}
hñu^{3} tsí^{3} tsáu^{2}, hi^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnú^{2}
siáh^{3} ca^{3}jmú^{13} jnoh^{1} hliáun^{3} hua^{3}jueh^{32}”.
23 Tɨ^{3}la^{3} jná^{13} né^{3} nga^{1} la^{3} lá^{2} má^{1}jáun^{2}, hi^{3}
juo^{13} ná^{1}: “Hí^{1} cónh^{3} yáh^{3} tiá^{2} ca^{3}lɨ^{3} cuóu^{32}
jná^{13} hnoh^{2}. ¡Tɨ^{3} có^{32} quin^{32} náh^{2} ñí^{1}con^{2}
jná^{13}, hnoh^{2} tsá^{2} jmuh^{32} náh^{2} hi^{3} hlah^{3} hi^{3}
hó^{32}!”

Jmíh^{1} hiah^{32} pin^{3}, jɨ^{3} hi^{3} tiá^{2} pin^{3}
(Marcos 1:22; Lucas 6:47-49)

24 ”Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} má^{2}tí^{32} la^{3}
cun^{3} jáɨ^{13} hi^{3} juah^{32} jná^{13}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} lín^{3}
la^{3}jmí^{1} lín^{3} jan^{2} tsá^{2} quia^{3}lín^{3} jmí^{1} tsí^{3}, tsá^{2}
ca^{3}zíh^{3} hñú^{13} cáun^{2} tsi^{3} hláu^{2}.
25 Hi^{3} jáun^{2} uá^{1}jinh^{1} tsau^{3} jmí^{3}, hi^{3} ca^{3}lɨ^{3}
hliáun^{3} bíh^{1} siáh^{3} cua^{3}, hi^{3} ja^{3} bíh^{1} siáh^{3} chí^{3}
tiá^{3} hi^{3} jmí^{1} hnió^{3} quíh^{3} hñú^{3} jáun^{2}, tɨ^{3}la^{3}
tiá^{2} cá^{2}quíh^{32} yáh^{3}, quí^{1} ñí^{1} hláu^{2} bíh^{1} jmí^{1}
chí^{1}hliaun^{32} jmíh^{1} hiah^{32}.
26 Tɨ^{3}la^{3} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} tiá^{2} má^{2}tí^{32} la^{3} cun^{3}
jáɨ^{13} hi^{3} juah^{32} jná^{13} má^{1}ná^{1}, tsá^{2} la^{3} hí^{3}
lín^{3} la^{3}jmí^{1} lín^{3} jan^{2} tsá^{2}ñuh^{2} cáun^{1} bíh^{1}, tsá^{2}
ca^{3}zíh^{3} hñú^{13} ñí^{1} záɨ^{1} táh^{1}.
27 Hi^{3} jáun^{2} jmí^{1} tsau^{21} jmí^{3}, hi^{3} ca^{3}lɨ^{3}
hliáun^{3} bíh^{1} jmí^{2} cua^{3}, hi^{3} ja^{3} bíh^{1} siáh^{3} chí^{3}
hi^{3} hnió^{3} quíh^{3} hñú^{3} jáun^{2}, jáun^{2} hñú^{3} jáun^{2}
né^{3}, ca^{3}quí^{2} cá^{2}cuon^{3} bíh^{1}.
28 Jmí^{1} má^{2}ca^{3}táuh^{3} hi^{3} hleh^{32} jáun^{2} Jesús,
lí^{1} ca^{3}ja^{3}cáun^{2} tsí^{3} bíh^{1} tsá^{2} jmí^{1} ná^{1}náɨ^{32} hí^{3}
ca^{3}ti^{21} jáɨ^{13} hi^{3} má^{2}ta^{2} tsú^{2} jáun^{2};
29 quí^{1}hliá^{2} jmí^{1} cuá^{1}hɨeh^{32} tsú^{2} tsáu^{2}
la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2} ho^{2} jái^{13}, jun^{3}juáh^{13}
la^{3}jmí^{1} jmu^{2} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} tɨ^{32} liei^{21} yáh^{3}.

8

Jesús jmah23 jan2 tsá2 lín3 mɨ3ho21 péin3
(Marcos 1:40-45; Lucas 5:12-16)

1 Jmí1 ca3son2 jáun2 Jesús tsi3 máh3, juóun32
líin32 tsáu2 ja3taunh21 cu3hna21.
2 Hi3 jáun2 cuan3 jan2 tsá2ñuh2 líin3 mí1uɨ3
*mɨ3ho21 péin3, hi3 ca3di3jñí32 ta3 ñí1 Jesús, hi3
ca3juáh3:
—Hnú2 Tɨ32, ní1juáh3 hnáuh2 hnú2, tɨn2 bíh1
hnú2 jmúh13 hi3 lɨ3 jɨn2 jná13.
3 Jáun2 né3, Jesús ca3tí3 cuo2 ñí1 quioh21
tsá2 hí3, hi3 ca3juáh3 la3 lá2:
—Hnó32 jná13. Hi3 jáun2 ¡cuí1 lan2 hnú2!
Jmí1 má2lí2juáh3 tsú2 jáun2 la3 ní2 né3,
la3jui32 ca3hin3 bíh1 mí1uí3 jáun2 quioh21 tsá2
hí3.
4 Hi3 jáun2 ca3juáh3 Jesús hi3 ca3záɨh3 tsá2
hí3:
—Sá1ní2 jɨe3, ha3 lí2 hin2 juouh32 hí1 jan2
ha3 lánh3 rón32 lɨ3 hi3 má2laɨn32 nú2; jí32la3
ti3 cuánh2 hi3 cuá2ma3jnia13 ñí1con2 mí2tsáu2
bíh1, hi3 cuá2cuen21 siáh3 jáh3 ñí1con2 Dió32
la3 cun3 hi3 qui3 ca3juáh3 jáun2 hla1 Moisés,
hi3 jáun2 la3 jáun2 lɨ3 ñi32 tsáu2 hi3 má2laɨn32
nú2.

Jesús jmah23 tsá2 quian21 hliáu3 tsá2 chín1
(Lucas 7:1-10)

5 Jmí1 li21 jáun2 né3, ngah3 siáh3 Jesús já1
juú2 Capernaum. Jáun2 jan2 hliáu3 tsá2 chín1
tsá2 *romano ja3 ñí1con2 tsú2 hi3 ca3hiu3
ca3mí3,
6 hi3 juáh3 la3 lá2:
—Tɨ32, tsá2 líin3 quian21 jná13 rón32
rá2tsáun1 hi3 hma2, jɨ3 hi3 má2tso2 tsí3 hi3 cú2
uóu32.
7 Jáun2 Jesús ca3juáh3:
—Ñe1 bíh1 jná13 hi3 ñí1jmah21 ná1 tsú2.
8 Tɨ3la3 hliáu3 tsá2 chín1 hí3 né3 ca3ngáɨ3:
—Tɨ32, jun3 lin1 tsáu2 yáh3 jná13 hi3 juáh13
hi3 hnú2 cuóh13 hñu32 ná1; ñí1 jɨ21la3 ti3
jmúh13 hnú2 héih32 bíh1 hi3 jáun2 tsá2 quian21
jná13 lan13.
9 Quí1 ja3bí1 jná13 siáh3 zian2 juóu32, hi3
ja3bí1 líin3 jná13 siáh3 hi3 chín1 ñí1con2 hliáu3.
Jáun2 ní1 má1cá2jmú32 jná13 héih32 ñí1con2
lɨ3ua3 jan2 tsá2 hí3 hi3 tsó32, jáun2 tsau32 bíh1;
hi3 ní1juáh3 juo13 jná13 jan2: "¡Ña32!" jáun2
ja32; hi3 ní1juáh3 juo13 jná13 tsá2 líin3 quian21
ná1: "¡Jmu3 hi3 lá2!" jáun2 jmu2 bíh1 tsú2.
10 Jmí1 má2lí2niéɨ32 Jesús jáɨ13 ní2 né3, lí1
ca3ja3cáun2 bíh1 tsí3, hi3 jáun2 ca3záɨh3 tsá2
jmí1 hí1já2táunh1 hí3 cu3hna21 la3 lá2:
—Jú1 tson2 juo3 jná13 hnoh2, hi3 hí1 jan2
yáh3 tsáu2 tiá2 má2ca3chanh21 jná13 ja1 tsá2
*Israel lá2, tsá2 nio2 cáun2 tán1 tsí3 la3jmí1
nio2 cáun2 tsí3 tsá2ñuh2 *tsá2cá2jo21 lá2.
11 Jná13 juanh32 ñí1con2 hnoh2, hi3 juóun32
líin32 tsáu2 ja3táunh1 tɨ3 juɨ32 ñí1 hia32 hiú2 jɨ3
tɨ3 juɨ32 ñí1 tá2tsɨ21 hiú2 ní2 siáh3, hi3 tsa3cuú2
tsa3hính2 cu3lɨ21 quionh3 hla1 Há2bran21, hla1
Isaac jɨ3 hla1 Jacob ní2 hñu3mɨ3cuú2 ñí1
cuá1quien2 Dió32;
12 tɨ3la3 tsá2 jmí1 ca3tɨn1 hi3 tsa3tiánh2 ñí1
cuá1quien2 Dió32 né3, tsá2 hí3 dá2 chu3 huen3
bíh1 tsú2 hi3 ziu3 cuɨn3 tsú2 ñí1 lí3 já1niéɨ2
tɨ3 cheih32, ñí1 jáun2 tsa3tí2 tsa3hoh32 hi3
má2zian2 hi3 chéɨ3 hi3 uóu32.
13 Jmí1jáun2 ca3juáh3 Jesús ñí1con2 hliáu3
tsá2 chín1 hí3:
—Cuánh2 hñuh32, cuí1 lí13 la3 cun3 hi3
táunh23 hnú2 ní2 ta21.
Hi3 jáun2 la3 cun3 jmí1jáun2 bíh1 lan3 tsá2
quian21 tsú2.

Jesús jmah23 mɨ3ziú13 Pé1
(Marcos 1:29-31; Lucas 4:38-39)

14 Jmí1 lɨ21 jáun2 né3, ngau3 Jesús hñú13 Pé1,
hi3 jáun2 ñí1 jáun2 ca3jíen32 tsú2 mɨ3ziú13 Pé1
hi3 rá1tsɨn2 ñí1 jen3 hi3 rá2tsáun1 hi3 chéin3.
15 Jáun2 ca3tí3 dí2 cuo2 cuo2 tsá2mɨ3 hí3,
jáun2 la3juɨ32 ca3quin3 hi3 jmí1 chéin3 tsú2;
jmí1jáun2 ca3náu2 tsá2mɨ3 hí3, hi3 ca3jmú3
má32 hi3 cuh3 tsú2.

Jesús jmah23 juóun32 tsá2 tsáun1
(Marcos 1:32-34; Lucas 4:40-41)

16 Jmí1 ca3niéɨ2 jáun2 né3, cua3jan2 tsú2
juóun32 líin32 tsá2 tiáunh1 jmí2chí3 hláɨnh1
hñu3 tsí3 ñí1con2 Jesús; jáun2 cun3quionh3 cá2
jon1 jáɨ13 bíh1 ca3huen3 tsú2 la3jín32 jmí2chí3
hláɨnh1 hñu3 tsí3 tsáu2, ja3bí1 ca3jmah3 tsú2
siáh3 tsá2 jmí1 ná1tsáun1 mí1uí3 siáh3 siáh3.
17 Cun3quionh3 la3 jáun2 ca3lɨ3tí3 la3 cun3
hi3 ca3juáh3 hla1 Isaías *tɨ32 jë1 Dió32, jmí1
ca3juáh3 jáun2 la3 lá2: "Hí3 bíh1 ca3caun2 hi3
jmí1 líin3 jnoh1 jáun2, jɨ3 hi3 ca3caun2 tsú2 siáh3
mí1uí3 quiú13 dí2".

Tsá2 jmí1 hnió3 tsa3táunh1 quionh3 Jesús
(Lucas 9:57-62)

18 Jmí1 ca3jíe3 jáun2 Jesús hi3 juóun32 líin32
bíh1 tsáu2 tionh2 cu3 jéin3 quioh21, jáun2
ca3jmú3 dí2 héih32 hi3 hán32 tsú2 cú2jueh32 tɨ3
jo21 jmáɨ1 lí1 ná1ho3 jáun2.
19 Jmí1jáun2 jan2 tsá2 líin3 tɨ32 liei21 ja3 hi3
cua3lienh3 Jesús, hi3 ca3juáh3 la3 lá2:
—Hnú2 Tɨ32, ñe1 bíh1 jná13 quiúnh1 hnú2
lɨ3ua3 cáun2 ñí1 cuóh13 hnú2.
20 Jáun2 Jesús ca3záɨh3 tsá2 hí3 la3 lá2:
—Jáh3 zia32 tá2 hláu2 quioh21 bíh1 cuo2, hi3
zia32 bíh1 siáh3 záɨ2 quioh21 tan32; tɨ3la3 Jon2
tsá2mɨ3cuóun2 má1ná1, tiá2 zia32 yáh3 ñí1 lí13
jnioh13.
21 Siáh3 siáh3 jan2 tsá2 má2hen2 tɨ3 con2 tsú2
ca3juáh3:

—Tɨ[32], cué[1] tín[2] jáɨ[13] hi[3] ñí[1]hón[21] jná[13] ñuh[32] [ní[1] má[1]jun[2]].

22 Tɨ[3]la[3] Jesús né[3], ca[3]záɨh[3] tsá[2] hí[3]:

—Ña[32] cu[3]hna[32] jná[13], hi[3] jáun[2] tsá[2] ná[1]jún[1] [ñí[1]con[2] Dió[32]] cuí[1] cha[3]hón[32] hla[1] raɨnh[21].

Jesús jmu[2] hi[3] niau[21] tie[3] jmáɨ[2] jɨ[3] chí[3]
(Marcos 4:35-41; Lucas 8:22-25)

23 Jmí[1]jáun[2] ca[3]hi[3] Jesús cáun[2] mu[2], hi[3] jáun[2] tsá[2] haɨn[21] hí[3] tɨ[3] con[2] tsú[2] já[1]taunh[21] siáh[3] quionh[3].

24 Hi[3] jáun[2] hú[1] juɨ[32] jáun[2] né[3], cu[3]diá[2]jan[2] ca[3]ja[3] cáun[2] chí[3] tiá[3] lín[32] hi[3] hí[1] ca[3]la[3] tɨ[3] jmí[1] má[2]hí[1]conh[32] yáh[3] jmáɨ[2] hñu[3] mu[2], hi[3] jmí[1] má[2]jláɨ[23] siáh[3] mu[2] ma[3] quin[32] ma[3] cu[3] tsɨn[1] jmí[2]miih[21]. Tɨ[3]la[3] Jesús má[1]ná[1], jmí[1] má[2]rá[2]cuóun[1] bíh[1].

25 Jáun[2] ca[3]ñí[1]ñi[13] tsú[2] Jesús, hi[3] ca[3]záɨh[3] dí[2] la[3] lá[2]:

—¡Tɨ[32], liau[1] jnoh[1]! ¡Hénh[3] máh[3] má[2]tsá[2]hanh[32] dí[2] hñu[3] jmáɨ[2]!

26 Jáun[2] hí[3] né[3] ca[3]ngáɨ[3]:

—¿He[3] láɨh[32] ja[32]lɨ[3] ná[1]juenh[21] náh[2]? ¡Jlánh[1] tiá[2] cáun[2] la[3] nio[2] honh[2] náh[2]!

Hi[3] jáun[2] ca[3]náu[2] Jesús hi[3] ca[3]jin[3] chí[3] jɨ[3] jmí[2]miih[21] ní[2]; hi[3] jáun[2] jmí[1]jáun[2] ca[3]hná[3] chí[3] hi[3] ca[3]ta[3]no[1] tie[3] pih[21].

27 Hi[3] jáun[2] tsá[2] jmí[1] tiáunh[1] hí[3] hñu[3] mu[2] quionh[3] Jesús né[3], lí[1] ca[3]ja[3]cáun[2] tsí[3] bíh[1], hi[3] ca[3]juánh[3] la[3] lá[2]:

—¿Hin[2] dá[2] tsánh[2] tsá[2] ní[2] hi[3] hí[1] la[3] tɨ[3] chí[3] jɨ[3] jmí[2]miih[21] máh[3] taunh[2] ta[21]?

Tsá[2]ñuh[2] tiáunh[1] juóun[32] lín[32] jmí[2]chí[3] hláɨnh[1] hñu[3] tsí[3]
(Marcos 5:1-20; Lucas 8:26-39)

28 Jmí[1] cá[1]chó[21] jáun[2] Jesús jo[21] jmáɨ[2] lí[1] ná[1]ho[3] né[3], ñí[1] má[2]lí[3] hué[32] quioh[21] tsá[2] Gadara, jáun[2] ca[3]huén[2] gon[3] tsá[2]ñuh[2] ñí[1] táun[3] jéin[3] lo[1] ñí[1] ná[1]hón[21] hla[1], hi[3] jáun[2] ca[3]ja[3]taunh[21] ñí[1] zenh[1] Jesús. Tá[1] gon[3] bíh[1] tsú[2] jmí[1] tiáunh[1] jmí[2]chí[3] hláɨnh[1] hñu[3] tsí[3]; tsá[2] hí[3] jmí[1] hian[2] lín[32] tsí[3] hi[3] ca[3]la[3] hí[1] jan[2] tiá[2] hin[2] jmí[1] lɨ[3] ngá[13] hú[1] juɨ[32] jáun[2].

29 Jmí[1]jáun[2] ca[3]ma[3]liáu[32] hóh[32] tiá[3] lín[32] hi[3] juáh[3]:

—¿He[3] ca[3]tɨn[1] hnú[2] quiúnh[1] jnoh[1], hnú[2] Jesús Jon[2] Dió[32]? ¿Hí[1] ñeh[3] hnú[2] ñí[1] lá[2] hi[3] ña[3]jmuh[3] nú[2] hi[3] má[1]tso[1] jnoh[1] tsí[3] ta[3] ñeh[2] bíh[1] hi[3] chau[21] jmáɨ[1]?

30 Ñí[1] má[2]janh[2] jáun[2] jmí[1] ñi[3]táunh[1] juóun[32] mí[2]ñí[3] hi[3] ñi[3]cúh[13] háu[2];

31 hi[3] jáun[2] jmí[2]chí[3] hláɨnh[1] hí[3] né[3], ca[3]hiu[3] ca[3]mí[3] ñí[1]con[2] Jesús, hi[3] ca[3]juáh[3]:

—Ní[1]juáh[3] hi[3] hue[13] nú[2] jnoh[1], cué[1] tiá[3] jáɨ[13] hi[3] tsá[1]tauh[21] jnoh[1] hñu[3] tsí[3] mí[2]ñí[3] ó[32].

32 Jáun[2] Jesús ca[3]juáh[3]:

—¡Huen[3] náh[2]! ¡Cuá[2]tiónh[32] náh[2]!

Hi[3] jáun[2] ca[3]huén[2] jmí[2]chí[3] hláɨnh[1] hñu[3] tsí[3] tsá[2]ñuh[2] hí[3] hi[3] ca[3]ñí[1]tiónh[21] hñu[3] tsí[3] mí[2]ñí[3]; la[3] cun[3] jmí[1]jáun[2] bíh[1] ca[3]cuóun[3] mí[2]ñí[3] hí[3] tɨ[3] juɨ[32] dí[1]jɨ[23] ñí[1] hlah[3], hi[3] jáun[2] ca[3]sunh[3] chu[3] jmáɨ[2] lí[1] ná[1]ho[3] jáun[2], hi[3] ca[3]tsan[3].

33 Tsá[2] jmí[1] ná[1]jmu[2] hua[3]hí[13] mí[2]ñí[3] hí[3] né[3], ca[3]cuóun[3] bíh[1] hi[3] ca[3]ñí[1]chá[2] já[1] juú[2] la[3] cun[3] hi[3] má[2]lɨ[32], jɨ[3] la[3]jí[32] hi[3] má[2]lɨ[32] jáun[2] ñí[1]con[2] tsá[2]ñuh[2] tsá[2] jmí[1] tiáunh[1] hí[3] jmí[2]chí[3] hláɨnh[1] hñu[3] tsí[3] ní[2] siáh[3].

34 Jmí[1]jáun[2] ca[3]huén[2] la[3]jín[32] tsá[2] juú[2] hi[3] ca[3]ñí[1]ma[3]jéinh[3] Jesús; jmí[1] ca[3]jíen[32] dí[2] jáun[2] né[3], ca[3]hiu[3] ca[3]mí[3] dí[2] ñí[1]con[2] tsú[2] hi[3] cua[3]han[2] tsú[2] hué[32] jáun[2] quioh[21] dí[2].

9

Jesús jmah[23] jan[2] tsá[2] hma[2]
(Marcos 2:1-12; Lucas 5:17-26)

1 Jmí[1] lɨ[21] jáun[2] né[3] ca[3]hi[3] Jesús hñu[3] mu[2], hi[3] ca[3]han[3] tɨ[3] jo[21] jmáɨ[2] lí[1] ná[1]ho[3] jáun[2] hi[3] ca[3]chánh[32] tɨ[3] juú[2]co[1].

2 Ñí[1] jáun[2] ca[3]ñí[1]jan[2] tsáu[2] jan[2] tsá[2]ñuh[2] tsá[2] hma[2], hi[3] rá[1]tsɨn[2] cáun[2] ñí[1] jmu[2]. Jmí[1] ca[3]lɨ[3]tsɨn[2] jáun[2] Jesús hi[3] cáun[2] tán[1] bíh[1] ná[1]tioh[3] tsí[3] tsá[2] ca[3]cha[3]táunh[1] hí[3], hi[3] jáun[2] ca[3]záɨh[3] dí[2] tsá[2] tsáun[1] hí[3] la[3] lá[2]:

—Hnú[2] jón[3], tiá[3] chá[1] honh[2]; má[2]cá[2]hin[3] bíh[1] tso[3] quián[13] hnú[2].

3 Jmí[1]jáun[2] ma[3] jan[2] tsá[2] ná[1]lín[3] tɨ[32] liei[21] ca[3]lín[13] la[3] lá[2] hñu[3] tsí[3]: “Tsá[2]ñuh[2] ní[2] cáun[2] lí[1] chú[2] lí[1] lén[32] Dió[32] cun[3]quionh[3] jáɨ[13] quioh[21]”.

4 Tɨ[3]la[3] Jesús jmí[1] ñi[32] bíh[1] he[3] lánh[3] ná[1]lín[23] tsá[2] hí[3], hi[3] jáun[2] ca[3]záɨh[3] dí[2]:

—¿He[3] láɨh[32] hlaɨh[3] lín[21] ná[1]tioh[3] honh[2] hnoh[2]?

5 ¿Hín[2] jáɨ[13] hi[3] tun[3] lá[2] hi[3] jlánh[1] huán[1] tsí[3] lɨ[3] lin[1] hi[3] zia[32] pí[3] quioh[21] tsá[2] hleh[32], hí[1] cun[3]quionh[3] hi[3] juáh[3] tsú[2]: “¡Tso[3] quián[13] hnú[2] má[2]cá[2]hin[3]!” ho[3] hi[3] juáh[3] tsú[2]: “¡Náu[2], ngí[1]!”?

6 Re[2] bíh[1], cuí[1] má[1]jnia[13] jná[13] ñí[1]con[2] hnoh[2] hi[3] jná[13] Jon[2] tsá[2]mɨ[3]cuóun[2] ho[2] ná[1] jáɨ[13] ñí[1] hué[21] lá[2] hi[3] hin[13] ná[1] tsáu[13] tsáu[2].

Hi[3] jáun[2] ca[3]záɨh[3] dí[2] siáh[3] tsá[2] hma[2] hí[3]:

—¡Náu[2], quiaun[2] jmu[2] quián[13], cuánh[2] hñuh[32]!

7 Jmí[1]jáun[2] ca[3]náu[2] tsá[2] jmí[1] hma[2] hí[3] hi[3] ngah[3] hñú[13].

8 Jmí[1] má[2]lí[2]jíe[3] tsáu[2] hi[3] lɨ[3] la[3] jáun[2], lí[1] ca[3]ja[3]cáun[2] bíh[1] tsí[3], hi[3] jáun[2] ca[3]ma[3]quien[2] tsú[2] Dió[32] Tsá[2] ca[3]cué[3] pí[3] la[3] jáun[2] ñí[1]con[2] tsá[2]mɨ[3]cuóun[2].

Jesús téh[23] Má[2]téh[3]
(Marcos 2:13-17; Lucas 5:27-32)

9 Jmí[1] lɨ[21] jáun[2] né[3], cua[3]han[3] Jesús ñí[1] jáun[2] hi[3] ngau[3] ñí[1] siáh[3], jáun[2] ca[3]jíen[32] tsú[2] jan[2]

tsá²ñuh² jmáɨ² Má²téh³, hi³ jmí¹ cuá¹tón²¹ ñí¹ cuá¹caɨ³² hmah²¹ [cha¹³ tsá² *romanos], hi³ jáun² ca³záɨh³ dí²:

—Ña³² cu³hna³² jná¹³.

Jmí¹jáun² ca³náu² Má²téh³ hi³ ngau³ cu³hna²¹ Jesús.

10 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, Jesús jmí¹ cuá¹jmu² má³² hñú¹³ Má²téh³ hí³, la³ má²quionh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con². Ja³bí¹ ca³tiánh³ siáh³ juóun³² líɨn³² *tsá² caɨ³² hmah²¹ ñí¹ mesa jáun² quionh³ tsú², la³ má²quionh³ tsá² juáh²³ tsáu² hi³ tiá² chun¹.

11 Jáun² jmí¹ ca³jíe³ tsá² cu³ nió³ téh²³ tsú² *fariseos hi³ jáun² né³, jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú²:

—¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² sa³ tɨ³² juóuh³² hnoh² cáun² cuú² hính²³ cu³lɨ²¹ quionh³ tsá² caɨ³² hmah²¹ jɨ³ tsá² ren² tso³ ní²?

12 Jmí¹ ca³náɨ³² Jesús jáɨ¹³ ní² né³, ca³juáh³:

—Ha³ tiá² tɨ³² mí³ hniah³ yáh³ ñí¹con² tsá² chun¹, tɨ³la³ ñí¹con² tsá² tsáun¹ bíh¹ hniah³.

13 Cuá²tánh¹ náh², hi³ cuá²ma³tɨn¹³ náh² la³ cun³ hi³ hnió³ juáh³ Sí² tioh³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³², ñí¹ rá¹juáh³ la³ lá²: "Jná¹³ hnó³² hi³ já³² miɨ³ honh² bíh¹ náh², jun³juáh¹³ hi³ hnó³² jná¹³ hi³ jngɨh¹³ náh² jáh³ yáh³ ñí¹con² jná¹³". La³ ní² bíh¹ rá¹juáh³, quí¹ tiá² ja³ yáh³ jná¹³ hi³ ja³te³ ná¹ tsá² chun¹, quí¹ hi³ ja³te³ tsá² ná¹ren² tso³ bíh¹ jná¹³ ja³.

Nga² tsáu² ñí¹con² Jesús ca³tɨ²¹ hi³ má²hɨen²¹ tsú²
(Marcos 2:18-22; Lucas 5:33-39)

14 Jmí¹jáun² cua³taunh²¹ tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² Juan² tsá² ziau² hí³ jmáɨ² ñí¹ zenh¹ Jesús, hi³ ca³ngáɨ³:

—¿He³ láɨh³² ma³hɨen²¹ líɨn²¹ jnoh¹, jɨ³ tsá² fariseos ní² siáh³, tɨ³la³ tsá² haɨn²¹ ní² tɨ³ con² hnú² né³, sa³ tiá² má²hɨen²¹ yáh³?

15 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Hí¹ lí¹³ hi³ tsá² ná¹tén¹ ñí¹ jmu² tsú² jmáɨ¹ hi³ jenh² cuo² tsáu² tiánh³ hi³ ná¹haɨ²¹ hlah³ tsí³ tá¹la³ má²ná¹má²hiún² tsú² tsí³ quionh³ tsá²ñuh² tsá² jenh¹³ hí³ cuo² dúh¹? Tɨ³la³ chau²¹ bíh¹ jmáɨ¹ hi³ quin³ tɨ³ có³² tsá²ñuh² jenh¹³ hí³ cuo²; hi³ jáun² má¹jáun² máh³ má²ma³hɨen²¹ tsá² hí³.

16 "Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² taun³² cáun² hmɨh³² tseh¹ quionh³ cá² cuonh²¹ hmɨh³² hmaɨ²¹; quí¹ tsáuh³² bíh¹ hná¹ hmɨh³² hmaɨ²¹ jáun², hi³ jáun² cáɨ³² bíh¹ hmɨh³² má²tseh¹, hi³ jáun² tɨ³ jlánh¹ bíh¹ ñí¹ jueh³² má²cáɨ³² má¹lɨ³² jáun².

17 Hi³ sa³jun³ tah³² tsú² siáh³ mu² ráu³ cun³ ñí¹ dí¹jaun³² hñu³ chí² láu² má²tseh¹; quí¹ ní¹juáh³ hi³ jmu³ tsú² la³ jáun², má²cáɨ³² bíh¹ chí² láu² tseh¹ jáun² lí¹³, hi³ jáun² tsa³hín³ bíh¹ mu² ráu³ la³ má²quionh³ chí² láu² tseh¹ jáun². Hi³ jáun² bíh¹ hniáuh³² táh³² tsú² mu² ráu³ cun³ ñí¹ dí¹jaun³² hñu³ chí² láu² hmaɨ²¹, hi³ jáun² tiá² hi³ láɨh¹³ tá¹ tun³ hi³ jáun².

Jesús ja³jmah¹ jon² Jairo; hi³ hú¹ juɨ³² jáun² né³, lan² siáh³ jan² tsá²mɨ³ tsáun¹
(Marcos 5:21-43; Lucas 8:40-56)

18 Tá¹la³ jmí¹ cuá¹juáh²³ Jesús jáɨ¹³ ní² né³, jan² tsá² chín¹ ñí¹con² tsá² *judíos cuan³, hi³ jáun² ca³di³jñí³² hi³ ca³jmú³ cuá¹hin³ la³ tɨ³ hué³² ta³ ñí¹ dí², hi³ ca³juáh³:

—Mɨ¹míh¹ jón³² jná¹³ cun³ jun³; tɨ³la³ ní¹juáh³ hnú² ñeih²¹ hi³ ñá¹ra³tsɨh³² cuonh² ñí¹ quioh²¹ tsú², jenh¹³ bíh¹ tsú².

19 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² tsá² hí³ la³ ní², ca³náu² Jesús hi³ ngau³ quionh³ tsá² hí³, la³ má²quionh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con².

20 Hi³ jáun² hú¹ juɨ³² jáun² né³ ja³ jan² tsá²mɨ³ tsáun¹ má²janh² cu³hna²¹ Jesús hi³ ca³tí³ cuo² zéɨ¹ ha¹ tsú². Tsá²mɨ³ hí³ né³ má²tí³ cun³ quia³tún³ mii² hi³ jmí¹ má²tso² tsí³ hi³ zian² jmí²hán¹.

21 Jáun² tsá²mɨ³ hí³ né³ ca³líɨn¹³ hñu³ tsí³ la³ lá²: "Ní¹juáh³ jí³²la³ ti³ tí¹³ jná¹³ uón³² zéɨ¹ ha¹ bíh¹ tsú², cun³ jáun² bíh¹ má²lan¹³ jná¹³".

22 Tɨ³la³ Jesús ca³jinh³ tɨ³ cu³hna²¹ hi³ ca³jíe³ tɨ³ ñí¹ cuá¹ja³² tsá²mɨ³ hí³, hi³ jáun² ca³záɨh³ dí²:

—Jón³, tiá³ chá¹ honh²; má²laɨn³² nú² quí¹hliá² lí²cháh¹ cáun² honh².

Hi³ jáun² dá² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ lan³ tsú².

23 Jmí¹ cá¹chó²¹ Jesús hñú¹³ tsá² chín¹ hí³ né³, ca³jíe³ hi³ má²tionh² tɨ³² tsá² haɨnh³² [hi³ má²tiáunh¹ hua³jan²¹ hi³ tsa³hón³² hla¹], hi³ tsáu² né³ má²tiáunh¹ tiá³ siaun³² ca³la³ cú²tiú² cú²jan³² nio².

24 Jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:

—¡Huen³ náh² ñí¹ lá²! Quí¹ mí¹míh¹ lá² tiá² rá²jún¹ yáh³, quí¹ rá²cuóun¹ bíh¹ tsú².

Tɨ³la³ tsá² hí³ né³, lí¹ ca³ju³ ca³ngáɨ³ bíh¹ quioh²¹ Jesús.

25 Jmí¹ má²lí²huen³ Jesús tsá² hí³ né³, ca³hi³ ñéih³ ñí¹ rón²¹ mí¹míh¹ hí³ hi³ ca³zanh³ dí² cuo² hla¹ mí¹míh¹ hí³, hi³ jáun² ca³náu².

26 Hi³ jáun² la³ tán¹ la³ cu³ la³ jéin³ jáun² ca³lɨ³ ñi³² tsáu² la³ cun³ hi³ lɨ³ jáun².

Jesús jmah²³ gon³ tsá² ten³

27 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ cua³han³ Jesús ñí¹ jáun², jáun² hú¹ juɨ³² ja³taunh²¹ gon³ tsá² ten³ cu³hna²¹ tsú² hi³ hí¹hóh³², hi³ hí¹juáh²³:

—Hnú² Tsá² jón²zíh¹ jon²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, ¡cuí¹ já² miɨ³ honh² hnú² quiú¹³ jnoh¹!

28 Jmí¹ hi²¹ jáun² Jesús ñéih³, jáun² tsá² ten³ hí³ taunh³ siáh³ ñéih³, jáun² ca³záɨh³ Jesús tsá² hí³:

—¿Nió¹ cáun² honh² hnoh² hi³ lí¹³ jmu¹ jná¹³ la³ cun³ hi³ mɨh³² náh² ní²?

Jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³:

—Ján³, Tɨ³².

29 Jmí¹jáun² ca³tí³ Jesús cuo² mí¹ñí¹ tsá² hí³, hi³ ca³záɨh³ dí²:
—La³ cun³ hi³ táunh²³ hnoh² nɨ́² ta²¹ cuɨ́¹ lɨ́¹³ ñí¹con² náh².
30 Jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² ca³niá³ mɨ́¹ñí¹ tsá² hí³. Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, jlánh¹ ca³jmú³ Jesús héih³² ñí¹con² tsá² hí³ hi³ ca³juáh³:
—Jmu³ náh² tion³ hi³ hí¹ jan² tsáu² lɨ́² cuɨ́¹ lɨ³ ñɨ³² hi³ nɨ́².
31 Tɨ³la³ cun³ rón³² ná¹huen³² bíh¹ tsú² ñí¹ jáun², la³juɨ³ ca³chá³ bíh¹ tsú² ñí¹con² tsá² juú² la³ tán¹ la³ cu³ la³ jéin³ jáun² la³ cun³ hi³ má²lɨ́²jmú³ jáun² Jesús.

Jesús jmah²³ jan² tsá² tiá² hleh³²

32 Tá¹la³ hí¹huen³² jáun² tsá² hí³ cua³taunh²¹ ma³ jan² tsáu² ñí¹con² Jesús hi³ ná¹ján² jan² tsá²ñuh² tsá² tiá² hleh³² hi³ jmɨ́¹ hún¹ jan² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³.
33 La³ cun³ jmɨ́¹ ca³chin² jáun² Jesús jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ tsú², ca³ma³liáu³² hleh³². Jáun² tsáu² né³, lɨ́¹ ca³ja³cáun² tsɨ́³ bíh¹, hi³ jáun² ca³juáh³ la³ lá²:
—Hí¹ cónh³ yáh³ tiá² má²ca³neh²¹ dí² hué³² *Israel lá² la³ cun³ hi³ má²lɨ³² nɨ́².
34 Tɨ³la³ tsá² fariseos má¹ná¹, jmɨ́¹ ná¹juáh²³:
—Tsá²ñuh² nɨ́² dá² huen² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ tsáu² cun³quionh³ héih³² quioh²¹ tsá² hláɨnh¹ juo¹³ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ bíh¹.

Jesús ja³² miɨ³ tsɨ́³ ñí¹con² tsáu²

35 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³tɨ³ ca³ngɨ́³ Jesús la³jɨ́³² juú², jɨ³ juú² míh¹ juú² siún¹ hi³ má²tɨn² tsáu² hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos hi³ táun³ ma³ quin³² ma³ caun³² juú², hi³ ñi³hleh²¹ jú¹ chú³² ca³tɨ²¹ ha³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³², jɨ³ hi³ jmah²³ tsáu² jɨ³lɨ³² ñí¹ mɨ́¹uɨ́³ hi³ zian² tsú², jɨ³ hi³ cú² hi³ uóu³² nɨ́² siáh³.
36 Jmɨ́¹ ca³jɨ́en³² tsú² tsá² juóun³² lɨ́n³² hí³ né³, ca³ja³ miɨ³ tsɨ́³ quioh²¹ tsá² hí³, quí¹hliá² jmɨ́¹ ná¹hai²¹ hlah³ tsɨ́³ tsú² jɨ³ hi³ ná¹lɨ́n³ tsú² tsá² tiá² hin² zian² hi³ lɨ́¹³ ma³hau³, la³jmɨ́¹ ñi³táunh¹ *já¹ziáh² tiá² juo¹³ zian².
37 Jmɨ́¹jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² la³ lá²:
—¡Hliáun³ cu³tí³ bíh¹ hi³ má²ca³láu², tɨ³la³ pih²¹ lɨ́n²¹ bíh¹ tsá² jmu² ta²¹ zian²!
38 Hi³ jáun² né³, hiú¹ mɨ́¹ náh² ñí¹con² Tsá² quioh²¹ hi³ má²ca³láu² jáun², hi³ cuɨ́¹ zen¹ tsú² tsá² ja³quiaun² hi³ má²ca³láu² jáun² quioh²¹.

10

Jesús téh²³ tsá² quian³tun³ hi³ tsa³hléh² jú¹ chú³²

(Marcos 3:13-19; Lucas 6:12-16)

1 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³teh³ Jesús tán¹ quian³tun³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², hi³ ca³cuéh³ dí² pí³ hi³ lɨ́¹³ huen³ tsú² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ tsáu², jɨ³ hi³ jmah³ tsú² tsá² ná¹tsáun¹ la³jɨ́³² ñí¹ mɨ́¹uɨ́³ jɨ³ hi³ cú² hi³ uóu³² nɨ́² siáh³.
2 Hi³ lá² bíh¹ hi³ jmáɨ² tán¹ quian³tun³ *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³²: la³ñí¹ Sí¹mu²¹ tsá² ca³lɨ³ jmáɨ² siáh³ Pé¹, jɨ³ Tre²¹ dá¹jon²¹ tsú² nɨ́²; Jacobo jon² Zebedeo la³ má²quionh³ Juan² dá¹jon²¹;
3 Pí²liéɨ¹, Bartolomé, Tú¹ma²¹ jɨ³ Má²téh³ nɨ́², tsá² jmɨ́¹ lɨ́n³ hí³ *tsá² caɨ³² hmah²¹; Jacobo jon² Alfeo; jɨ³ Tadeo;
4 Sí¹mu²¹ tsá² ca³lɨ³ quionh³ tsá² cu³ nió³ *Cananista nɨ́², jɨ³ Judas tsá² zian² juú² Queriot, tsá² ca³ñí¹jɨenh¹³ hí³ Jesús.

Jesús zen² tsá² quian³tun³ hi³ tsa³hléh² jú¹ chú³²

(Marcos 6:7-13; Lucas 9:1-6)

5 Jesús ca³zen³ tsá² quian³tun³ hí³ cun³quionh³ héih³² lá²:
—Ha³ lɨ́² cua³táunh¹ náh² hué¹³ *tsá²cá²jo²¹, sa³jun³ cuá¹tiónh³² náh² juú² hɨ́n¹³ tɨ³ Samaria;
6 tɨ³la³ hniáuh³² cuá¹táunh¹ náh² ñí¹con² tsá² *Israel lá² bíh¹, tsá² ná¹lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ *já¹ziáh² má²já²cuɨn³.
7 Cuá²táunh¹ náh², cuá²zéih³ náh² tsú² hi³ Dió³² má²cuá¹hinh²³ tsáu² jo³cuo².
8 Jmah²¹ náh² tsá² ná¹lɨ́n³ mɨ́¹uɨ́³ *mɨ³ho²¹ péin³ jɨ³ tsá² ná¹lɨ́n³ mɨ́¹uɨ́³ siáh³ siáh³; jmu³ náh² hi³ jenh¹³ tsá² má²jún¹; huen³ náh² siáh³ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ tsáu². Quí¹ hnoh² lɨ́¹ má²hian² bí¹ náh² pí³ nɨ́² ta³ tiá² hmah²¹ quien², jáun² jmuh²¹ náh² ta²¹, tɨ³la³ ha³ lɨ́² cán² náh² hmah²¹ má¹ná¹.
9 ”Ha³ lɨ́² ñi³quián¹ náh² hí¹ cú¹pih²¹ quɨe³, uá¹ hi³ cú¹mí¹niau²¹, uá¹ hi³ *cú¹tiáu², hí¹ cáun² cú¹dáin³ yáh³.
10 Sa³jun³ hniáuh³² cánh¹ náh² tuh³² hi³ tioh³ hi³ hniáuh³² hú¹ juɨ³². Ha³ lɨ́² cán² náh² tun³ hanh², sa³jun³ tuh³² tioh³ tanh¹, hi³ sa³jun³ cánh¹ náh² siáh³ hmá²hu²¹; quí¹ tsá² jmu² ta²¹ cun³ ca³tɨn¹ bíh¹ hiáuh³ la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ lɨ³ hniáuh³² quioh²¹.
11 ”Nɨ́¹ má¹ca³cha³táunh¹ náh² cáun² juú² ho³lá²dá² lɨ³ua³ cáun² ñí¹náɨ², hniah³² náh² jan² tsá² chú³² tsɨ́³ ñí¹ jáun² hi³ jáun² tianh³ náh² hñú¹³ tsá² hí³ ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ huen¹³ náh² ñí¹ jáun².
12 Nɨ́¹ má¹ca³tiónh³² náh² hñú³ jáun², zéih³ tsá² tionh² ñí¹ jáun² hi³ cuɨ́¹ tionh² tsú² cáun² hi³ re² hi³ tɨn².
13 Nɨ́¹juáh³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² hí³ hi³ tiánh³ cáun² hi³ re² hi³ tɨn², lɨ³ quien² bíh¹ hi³ má²lɨ́²zéih³ náh² tsá² hí³, tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tiá² ca³tɨn¹ tsá² hí³ hi³ tiánh³ cáun² hi³ re² hi³

tɨn^{2}, jáun^{2} já^{i}^{13} hi^{3} má^{2}lí^{2}zéih^{3} náh^{2} tsú^{2} jáun^{2} jáuh^{3} bíh^{1} siáh^{3} ñí^{1}con^{2} náh^{2} hmóu^{32}.

14 Hi^{3} ní^{1}juáh^{3} li^{3}ua^{3} cáun^{2} hñú^{3} ho^{3} juú^{2} ñí^{1} ca^{3}cha^{3}táunh^{1} náh^{2} tiá^{2} ca^{3}he^{3} náh^{2} tsú^{2}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} hnió^{3} tsú^{2} ne^{3} já^{i}^{13} quián^{13} náh^{2}, hi^{3} jáun^{2} né^{3}, súh^{3} náh^{2} hliáu^{2} quian^{21} tanh^{1} ní^{1} má^{1}ti^{3} ñí^{1} huen^{13} náh^{2} hñú^{3} jáun^{2} ho^{3} juú^{2} jáun^{2}.

15 Jú^{1} tson^{2} juo^{3} jná^{13} hnoh^{2}, hi^{3} ní^{1} má^{1}cá^{2}chó^{32} jmái^{1} hi^{3} ra^{3}tsi^{32} Dió^{32} héih^{32}, ti^{3} jlánh^{1} bíh^{1} huáh^{2} tsí^{3} hi^{3} ma^{3}tson^{13} Dió^{32} tsá^{2} juú^{2} la^{3} hí^{3} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} hi^{3} ca^{3}quiúnh^{32} jáun^{2} tsá^{2} jmí^{1} zian^{2} juú^{2} Sodoma ji^{3} Gomorra.

Tsá^{2} tanh^{2} ta^{21} Dió^{32} zian^{2} ja^{1} hniéi^{2}

16 ”¡Sá^{1}ní^{2} jie^{3}! Jná^{13} zei^{21} hnoh^{2} hi^{3} ná^{1}lín^{3} náh^{2} la^{3}jmí^{1} lín^{3} *já^{1}ziáh^{2} tionh^{2} ja^{1} tsí^{2} nái^{1}. Ti^{3}la^{3} jmu^{3} náh^{2} jan^{21} lín^{21} la^{3}jmí^{1} lín^{3} jáh^{3} hláinh^{1}; ti^{3}la^{3} tá^{1}la^{3} jáun^{2} né^{3}, jmu^{3} náh^{2} hi^{3} chú^{32} honh^{2} náh^{2} má^{1}ná^{1} la^{3}jmí^{1} lín^{3} chi^{3} jái^{2}.

17 Hua^{3}hín^{13} náh^{2}, quí^{1} hnoh^{2} jienh^{3} tsú^{2} jo^{3}cuo^{2} tsá^{2}tan^{21}, ji^{3} hi^{3} quiu^{3} po^{3} tsú^{2} hnoh^{2} la^{3} ti^{3} hñu^{3} cuáh^{32} quiú^{13} dí^{2}.

18 Hi^{3} hí^{1} ca^{3}la^{3} ti^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} ná^{1}ho^{2} ta^{21} ji^{3} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} re^{21} yáh^{3} tsa^{3}jau^{2} tsú^{2} hnoh^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tin^{1} jná^{13}; má^{1}jáun^{2} bíh^{1} má^{2}lí^{13} cuéh^{1} hnoh^{2} jú^{1} tson^{2} hi^{3} ca^{3}tin^{1} jná^{13} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3} ji^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}cá^{2}jo^{21} ní^{2} siáh^{3}.

19 Ti^{3}la^{3} ní^{1} má^{1}ca^{3}zeh^{3} tsú^{2} hnoh^{2} ñí^{1} ta^{3} ñí^{1} tsá^{2}tan^{21} né^{3}, ha^{3} lí^{2} jmú^{2} náh^{2} hi^{32} honh^{2} ní^{1}juáh^{3} he^{3} juáh^{13} náh^{2} ho^{3} ní^{1}juáh^{3} he^{3} lánh^{3} rón^{32} hléh^{13} náh^{2}; quí^{1} ní^{1}juáh^{3} ní^{1} má^{1}ca^{3}ti^{3} ñí^{1} hléh^{13} náh^{2}, Dió^{32} bíh^{1} cué^{32} jái^{13} hi^{3} cuá^{1}hléh^{1} náh^{2}.

20 Quí^{1} jun^{3}juáh^{13} hnoh^{2} yáh^{3} tsá^{2} cuá^{1}hléh^{1} náh^{2}, quí^{1} Jmí^{2}chí^{3} joh^{1} Ñeh^{2} bíh^{1} náh^{2} Tsá^{2} hléh^{32} cun^{3}quionh^{3} honh^{1} náh^{2}.

21 ”Hí^{1} la^{3} ti^{3} tsá^{2} jan^{2} jméi^{2} mí^{1}ziú^{13} quionh^{3} yáh^{3} tsú^{2} jienh^{3} hi^{3} jngah^{3} tsáu^{2}, ji^{3} tsá^{2} má^{2}lieih^{21} siáh^{3} jienh^{3} jon^{2}; jon^{2} tsáu^{2} jmu^{3} hniéi^{2} quionh^{3} jméi^{2} mí^{1}ziú^{13}, hi^{3} hí^{1} ca^{3}la^{3} ti^{3} jienh^{3} yáh^{3} tsú^{2} tsá^{2} má^{2}lieih^{21} hi^{3} jngah^{3} tsáu^{2}.

22 Tsá^{2} zian^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3} bíh^{1} li^{3} hau^{2} hnoh^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tin^{1} jná^{13}; ti^{3}la^{3} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} ca^{3}tion^{3} tsí^{3} ca^{3}la^{3} ti^{3} ñí^{1} cá^{1}táuh^{3} jmái^{1} quioh^{21} hi^{3} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} né^{3}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} bíh^{1} liáun^{3}.

23 Ní^{1}juáh^{3} ca^{3}hí^{1} ca^{3}tsa^{1} tsú^{2} hnoh^{2} cáun^{2} juú^{2}, huen^{3} náh^{2} ñí^{1} jáun^{2} hi^{3} cuá^{1}táunh^{1} náh^{2} cáun^{2} juú^{2} siáh^{3}; quí^{1} jú^{1} tson^{2} juah^{32} jná^{13} hi^{3} jná^{13} Jon^{2} tsá^{2}mi^{3}cuóun^{2} jáunh^{13} ná^{1} ñeh^{2} bíh^{1} hi^{3} táunh^{3} hnoh^{2} la^{3}jí^{32} juú^{2}co^{1} juú^{2}hñú^{13} tsá^{2} Israel.

24 ”Hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tsá^{2} má^{2}tin^{32} tiá^{2} lí^{13} li^{3}tin^{2} ti^{3} hliáun^{3} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} ti^{32} joh^{1}, hi^{3} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tsá^{2} lín^{3} quian^{21} tiá^{2} ti^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} tsá^{2} lín^{3} juo^{13} tsú^{2}.

25 Tsá^{2} cuá^{1}má^{2}tin^{32} hí^{3} dá^{2} ca^{3}tin^{1} ma^{3}hiún^{2} tsí^{3} cun^{3} jí^{32}la^{3} ti^{3} hi^{3} chau^{21} jmái^{1} hi^{3} lín^{13} la^{3}jmí^{1} lín^{3} ti^{32} joh^{1} bíh^{1}, hi^{3} tsá^{2} lín^{3} quian^{21} né^{3} ca^{3}tin^{1} ma^{3}hiún^{2} tsí^{3} hi^{3} lín^{13} la^{3}jmí^{1} lín^{3} juo^{13}. Quí^{1} ní^{1}juáh^{3} ta^{3}bí^{1} tsá^{2} chín^{1} cáun^{2} hñú^{3} yáh^{3} ca^{3}juáh^{3} tsáu^{2} hi^{3} lín^{3} Beelzebú [tsá^{2} chín^{1} juo^{13} jmí^{2}chí^{3} hláinh^{1}], ¡cónh^{3} bíh^{1} tiá^{2} tu^{3} hión^{32} tsú^{2} tsá^{2} hñú^{13} tsú^{2} ñí^{1} hná^{1} ní^{2}!

Hin^{2} ñí^{1}con^{2} hniáuh^{32} jmú^{13} dí^{2} juénh^{2} (Lucas 12:4-7)

26 ”Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, tiá^{2} hniáuh^{32} yáh^{3} jmúh^{13} náh^{2} juénh^{2} ñí^{1}con^{2} tsáu^{2}. Quí^{1} li^{3}ua^{3} cáun^{2} hi^{3} jlí^{23} tsú^{2}, chau^{32} bíh^{1} jmái^{1} hi^{3} jñéih^{23}, hi^{3} li^{3}ua^{3} cáun^{2} hi^{3} ná^{1}hmá^{1} né^{3}, chau^{32} bíh^{1} jmái^{1} hi^{3} lí^{2}jnia^{2} siáh^{3}.

27 La^{3}jí^{32} hi^{3} juo^{3} jná^{13} hnoh^{2} ta^{3} hñu^{3} niéi^{2}, ma^{3}jnia^{13} náh^{2} jái^{13} jáun^{2} ta^{3} jma^{2}; hi^{3} li^{3}ua^{3} cáun^{2} hi^{3} juah^{32} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} ñí^{1} ná^{1}conh^{1} né^{3}, cuá^{2}tí^{1} cuá^{2}hoh^{3} náh^{2} ca^{3}la^{3} ti^{3} tsáih^{3} hñú^{3} hi^{3} cháh^{13} náh^{2} hi^{3} jáun^{2}.

28 Ha^{3} lí^{2} juenh^{3} náh^{2} tsá^{2} jngih^{2} jmáh^{3}la^{3} ngú^{3}, hi^{3} má^{1}li^{32} jáun^{2} né^{3}, tiá^{2} tin^{2} yáh^{3} tsú^{2} jngih^{3} jmí^{2}chí^{3} quián^{13} náh^{2}; ti^{3} re^{2} juenh^{3} náh^{2} ñí^{1}con^{2} Tsá^{2} lí^{13} jngah^{3} náh^{2}, hi^{3} má^{1}li^{32} jáun^{2} né^{3} lí^{13} zen^{3} tsú^{2} jmí^{2}chí^{3} quián^{13} náh^{2} quiu^{3}juóu^{32}.

29 ”¿Há^{1} tiá^{2} cuen^{2} tsú^{2} gon^{3} tan^{32} pih^{21} la^{3} cun^{3} cá^{2} héih^{32} quie^{3} dúh^{1}? Ti^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} jáh^{3} pih^{21} la^{3} hí^{3} tiá^{2} jún^{23} tá^{1}la^{3} tiá^{2} má^{2}lí^{2}cué^{32} Ñeh^{2} náh^{2} jái^{13}.

30 Hi^{3} hí^{1} ca^{3}la^{3} ti^{3} jñú^{2} chinh^{32} yáh^{3} hnoh^{2} ná^{1}hi^{13} siáh^{3} ma^{3} quin^{32} ma^{3} cá^{2} máih^{32}.

31 Jáun^{2} né^{3}, ha^{3} lí^{2} juenh^{3} náh^{2}, quí^{1} ti^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2} hnoh^{2} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} tan^{32} ná^{1}juóun^{21}.

Tsá^{2} ton^{2} hi^{3} hain^{21} ti^{3} con^{2} Jesús (Lucas 12:8-9)

32 ”Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, la^{3}jín^{32} tsá^{2} má^{2}quien^{2} jná^{13} ñí^{1} ta^{3} ñí^{1} tsáu^{2}, ja^{3}bí^{1} jná^{13} siáh^{3} má^{1}quien^{13} tsá^{2} la^{3} hí^{3} ñí^{1} ta^{3} ñí^{1} Ñuh^{32} ná^{1}, Tsá^{2} cuá^{3} hñu^{3}mi^{3}cuú^{2};

33 ti^{3}la^{3} li^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} tiá^{2} hnió^{3} má^{2}quien^{2} jná^{13} ñí^{1}con^{2} tsáu^{2} né^{3}, ja^{3}bí^{1} jná^{13} siáh^{3} tiá^{2} má^{1}quien^{13} tsá^{2} la^{3} hí^{3} ñí^{1}con^{2} Ñuh^{32} Tsá^{2} cuá^{3} hñu^{3}mi^{3}cuú^{2}.

Jesús jmu^{2} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} tiáunh^{1} tsáu^{2} cá^{2}hon^{3} (Lucas 12:51-53)

34 ”Su^{3}uú^{2} lí^{1} cuí^{1} lín^{13} hnoh^{2} hi^{3} jná^{13} ja^{3}jmú^{32} hi^{3} niau^{21} tie^{3} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}; quí^{1} jun^{3}juáh^{13} hi^{3} ja^{3}chá^{3} jná^{13} tie^{3} yáh^{3}, ti^{3}la^{3} jná^{13} dá^{2} ja^{3} hi^{3} chá^{13} ná^{1} hniéi^{2} qui^{32} bíh^{1}.

35 Ja^{3} jná^{13} hi^{3} ja^{3}jmú^{32} hi^{3} tsá^{2}ñuh^{2} ná^{1}háun^{3} quionh^{3} jméi^{2}, tsá^{2}mi^{3} ná^{1}háun^{3}

quionh^{3} mí^{1}ziú^{13}, hi^{3} ló^{32} tsú^{2} ná^{1}háun^{3} siáh^{3}
quionh^{3} mɨ^{3}ziú^{13};
36 jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} lí^{13} hi^{3} ma^{3} quin^{32}
ma^{3} jan^{32} tsú^{2} ná^{1}hniei^{21} quionh^{3} má^{2}tún^{2}
tsá^{2} hñú^{13}.
37 ”Ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} ja^{32}lɨ^{3} hnio^{3} jméi^{2} jɨ^{3}
mí^{1}ziú^{13} cha^{3} jmí^{1} ma^{3}hniau^{3} tsú^{2} jná^{13}, tsá^{2}
la^{3} hí^{3} tiá^{2} ca^{3}tɨn^{1} hen^{2} tɨ^{3} con^{2} jná^{13}. Hi^{3}
ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} ja^{32}lɨ^{3} hnio^{3} tsá^{2}mɨ^{3} tsá^{2}ñuh^{2}
jon^{2} cha^{3} jmí^{1} ma^{3}hniau^{3} tsú^{2} jná^{13}, tsá^{2} la^{3}
hí^{3} siáh^{3} tiá^{2} ca^{3}tɨn^{1} yáh^{3} hen^{2} tɨ^{3} con^{2} jná^{13}.
38 Ja^{3}bí^{1} tiá^{2} lí^{13} han^{3} tsú^{2} tɨ^{3} con^{2} jná^{13}
ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} tiá^{2} hnió^{3} cán^{3} crei^{21} hi^{3}
ma^{3}zian^{2} tsú^{2} la^{3}jmí^{1} zian^{2} jná^{13} lá^{2}.
39 Ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} hnió^{3} liáu^{3} jmí^{2}chí^{3} quioh^{21},
tsá^{2} la^{3} hí^{3} tɨ^{3} tsa^{3}hín^{3} bíh^{1}; tɨ^{3}la^{3} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2}
tsa^{3}hín^{3} jmí^{2}chí^{3} quioh^{21} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1}
jná^{13} né^{3}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} bíh^{1} tɨ^{3} liáun^{3}.

La^{3} cun^{3} hi^{3} joh^{13} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}
(Marcos 9:41)

40 ”Lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} he^{3} hnoh^{2}, ja^{3}bí^{1}
má^{2}lí^{2}he^{3} jɨ^{3} jná^{13} bíh^{1} tsú^{2} jaun^{32}; hi^{3} lɨ^{3}ua^{3}
jan^{2} tsá^{2} ca^{3}he^{3} jná^{13} né^{3}, ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2}
má^{2}lí^{2}hen^{3} tsú^{2} la^{3} jɨ^{3} Tsá^{2} ca^{3}ze^{3} bí^{1} jná^{13}.
41 Lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} hen^{2} jan^{2} *tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32}
quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ja^{3} tsú^{2} hi^{3} ja^{3}hléh^{2} jë^{1} Dió^{32},
ja^{3}bí^{1} tsá^{2} hí^{3} hiáuh^{13} la^{3} cun^{3} hi^{3} hiáuh^{3} jan^{2}
tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32}; hi^{3} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} hen^{2} jan^{2} tsá^{2}
zian^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} tɨ^{32} tsí^{3} Dió^{32} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}
zian^{2} tsú^{2} la^{3} jáun^{2}, ja^{3}bí^{1} hí^{3} dí^{2} hiáuh^{3} la^{3}
cun^{3} hi^{3} hiáuh^{13} tsá^{2} zian^{2} hí^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} tɨ^{32}
tsí^{3} Dió^{32}.
42 Lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} cué^{32} uá^{1}jinh^{1} cáun^{2}
vaso jmí^{2} jma^{3} cuóuh^{3} ñí^{1}con^{2} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2}
haɨn^{21} tɨ^{3} con^{2} jná^{13}, uá^{1}jinh^{1} jan^{2} tsá^{2} tsí^{1}juí^{3},
tɨ^{3}la^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hen^{2} tsú^{2} tɨ^{3} con^{2} jná^{13} bíh^{1},
ja^{3}bí^{1} tsá^{2} hí^{3} uá^{2}jaɨ^{32} hiáuh^{3} cáun^{2} hi^{3} chu^{21}
la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hiáuh^{3}.

11

Juan^{2} tsá^{2} jmí^{1} zion^{2} tsáu^{2} jmáɨ^{2} zen^{2}
tsáu^{2} ñí^{1}con^{2} Jesús
(Lucas 7:18-35)

1 Jmí^{1} cá^{1}tsan^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} jáun^{2}
Jesús tán^{1} quian^{3}tun^{3} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2}
né^{3}, cua^{3}han^{3} ñí^{1} jáun^{2} hi^{3} ca^{3}ñí^{1}hɨeh^{1} dí^{2}
tsá^{2} tiáunh^{1} juú^{2} la^{3} cu^{3} la^{3} jéin^{3} jáun^{2}, hi^{3}
ca^{3}ñí^{1}hléh^{2} jú^{1} chú^{32}.
2 Tá^{1}la^{3} jmí^{1} cuá^{1}hún^{1} jáun^{2} Juan^{2} tsá^{2}
ziau^{2} hí^{3} jmáɨ^{2} hñu^{3}mí^{1}ñí^{2} ca^{3}lɨ^{3} ñi^{32} la^{3} cun^{3}
hi^{3} jmu^{2} Cristo. Jáun^{2} ca^{3}zen^{3} dí^{2} gon^{3} tsá^{2}
haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} hi^{3} tsa^{3}jɨen^{3} Jesús,
3 hi^{3} tsa^{3}ngáɨ^{3} tsú^{2} la^{3} lá^{2}:
—¿Hí^{1} hnú^{2} uá^{1} Tsá^{2} ca^{3}tɨn^{1} já^{32}, ho^{3}
hniáuh^{32} uá^{1} jan^{13} jnoh^{1} jan^{2} tsá^{2} siánh^{3}?
4 Jáun^{2} Jesús ca^{3}ngáɨ^{3}:
—Cuá^{2}tánh^{1} náh^{2}, cuá^{2}záɨh^{3} náh^{2} Juan^{2} la^{3}
cun^{3} hi^{3} ná^{1}jíeh^{32} náh^{2} jɨ^{3} hi^{3} ná^{1}naɨh^{32} náh^{2}.
5 Cuá^{2}zéih^{3} náh^{2} tsú^{2} hi^{3} tsá^{2} ten^{3} má^{2}jniá^{3}
ñí^{1}, tsá^{2} hma^{2} má^{2}ñi^{3}táunh^{1}, hi^{3} má^{2}laɨn^{32}
siáh^{3} tsá^{2} jmí^{1} ná^{1}lín^{3} mí^{1}uí^{3} *mɨ^{3}ho^{21} péin^{3},
hi^{3} tsá^{2} jmí^{1} te^{3} cuá^{1} né^{3} má^{2}náɨ^{32} bíh^{1},
má^{2}ca^{3}jenh^{13} bíh^{1} tsá^{2} jmí^{1} má^{2}ná^{1}jún^{1}, hi^{3}
tsá^{2} tia^{3}mii^{2} né^{3}, má^{2}ná^{1}náɨ^{32} bíh^{1} jú^{1} chú^{32}
ca^{3}tɨ^{21} ha^{3} lánh^{3} rón^{32} lí^{13} liáun^{3}.
6 ¡Jlánh^{1} jmí^{1} ren^{2} tsá^{2} tiá^{2} lí^{1} cha^{32} hliáun^{3}
ñéih^{3} tsí^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} jná^{13}!
7 Jmí^{1} já^{1}tanh^{21} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}ma^{3}liáu^{32}
Jesús hleh^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} tionh^{2} hí^{3} la^{3} cu^{3} la^{3}
jéin^{3} ñí^{1} zenh^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Juan^{2} tsá^{2} ziau^{2} hí^{3}
jmáɨ^{2}, hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—¿He^{3} dá^{2} jaun^{32} ca^{3}ñí^{1}jɨeh^{13} hnoh^{2} ñí^{1} lí^{3}
hué^{32} quiéin^{2}? ¿Hí^{1} ca^{3}ñí^{1}jɨeh^{13} hnoh^{2} cáun^{2}
hmá^{2} tá^{2} náɨ^{2} hi^{3} lí^{1} quí^{2} lí^{1} jíeh^{23} cun^{3}quionh^{3}
chí^{3} juáh^{13}?
8 Hi^{3} ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} la^{3} jáun^{2} né^{3}, ¿he^{3} bíh^{1}
ca^{3}ñí^{1}jɨeh^{13} náh^{2}? ¿Hí^{1} ca^{3}ñí^{1}jɨen^{1} náh^{2}
jan^{2} tsá^{2}ñuh^{2} quih^{32} hmɨh^{32} jlánh^{1} bí^{1} huá^{1}?
Sá^{1}ní^{2} dú^{1} jɨe^{3} náh^{2}, tsá^{2} ná^{1}quih^{32} hmɨh^{32} hi^{3}
jlánh^{1} bí^{1} huá^{1} tionh^{2} re^{2} tɨn^{2} ñéih^{3} hñú^{13} tsá^{2}
ná^{1}lín^{3} re^{21} bíh^{1}.
9 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ¿he^{3} bíh^{1} ca^{3}ñí^{1}jɨeh^{13} náh^{2}?
¿Hí^{1} ca^{3}ñí^{1}jɨen^{1} náh^{2} jan^{2} *tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32}? Quí^{1}
tson^{2} bíh^{1} cu^{3}tí^{3}, tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} hí^{3} má^{1}ná^{1}, tɨ^{3}
jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2}
tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32}.
10 Quí^{1} ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21} Dió^{32} rá^{1}ja^{32} jáɨ^{13} hi^{3}
ca^{3}tɨn^{1} Juan^{2} tsá^{2} ziau^{2} hí^{3} jmáɨ^{2}, hi^{3} juáh^{3} la^{3}
lá^{2}:
Sá^{1}ní^{2} jɨe^{3}, jná^{13} zein^{21} jan^{2} tsá^{2} tsa^{3}can^{32} jáɨ^{13}
ta^{3} tin^{2} la^{3} cun^{3} bíh^{1} hnú^{2},
tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} jmu^{3} hua^{3}jan^{21} juɨ^{32} ñí^{1} cuóh^{13}
hnú^{2}.
11 Jmí^{1} má^{2}lí^{2}chá^{32} Jesús jáɨ^{13} ní^{2} né^{3}, ca^{3}záɨh^{3}
siáh^{3} tsá^{2} hí^{3} la^{3} lá^{2}:
—Jú^{1} tson^{2} juo^{3} jná^{13} hnoh^{2}, hi^{3} tiá^{2} hin^{2}
zian^{2} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tsá^{2} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2} ja^{1}
la^{3}jín^{32} tsá^{2} ca^{3}lɨ^{3}zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} la^{3} cónh^{3}
bíh^{1} Juan^{2} tsá^{2} ziau^{2} hí^{3} jmáɨ^{2}; tɨ^{3}la^{3} cun^{3}
jáun^{2} tsá^{2} tiá^{2} lin^{1} ñí^{1} quien^{2} ja^{1} quioh^{21} tsá^{2}
má^{2}tionh^{2} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} bíh^{1} tɨ^{3}
jlánh^{1} quien^{2} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} Juan^{2}.
12 ”Hi^{3} jáun^{2} ca^{3}la^{3} cun^{3} jmí^{1} cuan^{1} Juan^{2}
tsá^{2} ziau^{2} hí^{3} jmáɨ^{2} hi^{3} la^{3} tɨ^{3} ta^{3}né^{32}, héih^{32}
quioh^{21} Dió^{32} cáun^{2} cuá^{2}zá^{2} cuá^{2}tsó^{3} bíh^{1} ja^{1}
hniéi^{2} hi^{3} tɨ^{3} lɨ^{3}mí^{1} tsá^{2}lɨ^{3}quien^{2}, hi^{3} tsá^{2} jlánh^{1}
ná^{1}cueh^{32} pí^{3} né^{3}, má^{2}ná^{1}cah^{23} bíh^{1} jmáɨ^{1} hi^{3}
lí^{13} tónh^{32} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32}.
13 Jmí^{1} tí^{2} quien^{2} bíh^{1} la^{3}jí^{32} hi^{3} rá^{1}juáh^{3}
ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21} tsá^{2} lin^{3} hí^{3} tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32}, jɨ^{3}
liei^{21} quioh^{21} hla^{1} Moisés siáh^{3}, ca^{3}la^{3} tɨ^{3} ñí^{1}
cá^{1}chó^{21} jmáɨ^{1} hi^{3} cuan^{3} Juan^{2} tsá^{2} ziau^{2} hí^{3}
jmáɨ^{2};
14 jáun^{2} Juan^{2} hí^{3} bíh^{1} lín^{3} Líh^{3}, tsá^{2} jmí^{1}
lín^{3} hí^{3} tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32}, tsá^{2} ca^{3}tɨn^{1} hi^{3} já^{32}
ní^{1}juáh^{3} hi^{3} hnáuh^{2} hnoh^{2} táunh^{13} ta^{21}.
15 Ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} tsɨ^{21} cuá^{1}, cuí^{1} nie^{13}.

16 ”¿He3 ñí1 tsáu2 lḯ13 cunh21 jná13 quionh3
tsá2 zian2 jmáɨ1 hi3 ziáun2 dí2 lá2? Lḯ13 juáh13
la3 lá2: Jmu2 tsú2 la3jmḯ1 jmu2 tsá1míh1 ñi3co1
ja1 hmah21. Ná1hóh32 tsú2 hi3 jéinh32 hlah3,
hi3 zaɨh32 raɨnh21 la3 lá2:

17 “Sa3 tiá2 ca3li3 hnáuh2 yáh3 hnoh2 tsan13
jmḯ1 lḯ1jiéi13 jnoh1 jáun2 hmá2 tá2 le2; hi3
sa3jun3 lḯ2uoh3 yáh3 hnoh2 jmḯ1 lḯ1jmú13 jnoh1
siáh3 sun1 ca3ti21 jmáɨ1 hi3 nio2 hlah3 tsḯ3
tsú2”.

18 Juanh32 jná13 la3 nḯ2, quí1 cuan3 Juan2
tsá2 tiá2 cú2 tiá2 hḯnh23, hi3 jáun2 tsáu2 né3
juáh3: “Tsá2 hún1 jmḯ2chí3 hláɨnh1 hñu3 tsḯ3
bíh1 hí3”.

19 Jáun2 né3, cuan3 siáh3 jná13 Jon2
tsá2mɨ3cuóun2, tsá2 cú2 tsá2 aɨh32 ná1, ti3la3
má1li32 jáun2 né3 juáh23 siáh3 tsáu2: “¡Tsá2
jlién3 bíh1 nɨ32, hi3 hḯnh23 siáh3 jmái2, tsá2
juónh23 re2 quionh3 tsá2 ren2 tso3 ji3 *tsá2
chi2 hmah21 nḯ2 siáh3!” Ti3la3 cun3quionh3
la3jḯ32 hi3 ná1lḯ23 bíh1 lḯ2 lin1 hi3 Dió32 jan2
Tsá2 quia3lín3 jmḯ1 tsḯ3.

Tsá2 juú2 tiá2 nieh3
(Lucas 10:13-15)

20 Jmḯ1jáun2 ca3ma3liáu32 Jesús jí23 hi3
ca3tɨn1 tsá2 juú2 ñí1 má2ca3jmú3 tsú2 hliáun3
hua3jueh32, quí1 cun3ñí1 hi3 tsá2 hí3 tiá2
má2ca3za3 yáh3 jmḯ1 tsḯ3. Hi3 ca3juáh3:

21 —¡Jlánh1 juon23 hnoh2 tsá2 juú2 Corazín!
¡Jlánh1 juon23 siáh3 hnoh2 tsá2 juú2 Betsaida!
Quí1 sá1jmḯ1 hi3 ca3li3 la3jḯ32 hua3jueh32 já1
tsá2 jmḯ1 zian2 juú2 Tiro ji3 juú2 Sidón dúh1,
la3jmḯ1 má2li32 nḯ2 ja1 quián13 hnoh2, hi3 jáun2
má2hia3 jáun13 máh3 jmḯ1 má2ca3za3 tsú2 jmḯ1
tsḯ3, hi3 jmḯ1 má2ca3jmú3 tsú2 lin1 cun3quionh3
hi3 jmḯ1 quíh21 tsú2 jáun2 tú2cho1, ji3 hi3 jmḯ1
sén21 tsú2 siáh3 juá2 hmóu32.

22 Hi3 jáun2 ti3 jlánh1 bíh1 huáh2 tsḯ3 hi3
má1tsoh1 hnoh2 honh2 má1ti3 ñí1 ra3tsɨ32
Dió32 héih32, la3 cónh3 bíh1 tsá2 jmḯ1 zian2
jáun2 jmḯ1tin2 já1 juú2 Tiro quionh3 juú2
Sidón.

23 Hi3 hnoh2 siáh3 tsá2 juú2 Capernaum,
¿hí1 ná1lḯn23 hnoh2 hi3 cuá1tánh1 náh2
hñu3mɨ3cuú2? Hnoh2 dá2 cuá1tánh1 la3 ti3
quiu3juóu32 bíh1. Quí1 sá1jmḯ1 hi3 ca3li3
hua3jueh32 la3 nḯ2 já1 juú2 Sodoma jmḯ1tin2
la3jmḯ1 lɨ21 nḯ2 ja1 quián13 hnoh2, hi3 jáun2
jmḯ1 nio2 bíh1 juú2 jáun2 la3 ti3 ta3né32 dúh1
sá1jmḯ1 hi3 li3 la3 jáun2.

24 Hi3 jáun2 jná13 né3 juanh32, hi3 ti3 jlánh1
bíh1 huáh2 tsḯ3 hi3 má1tsoh1 hnoh2 honh2
jmáɨ1 hi3 ra3tsɨ32 Dió32 héih32 la3 cónh3 bíh1
tsá2 jmḯ1 zian2 jáun2 juú2 Sodoma jmḯ1tin2.

Ñá2táunh1 náh2 ñí1con2 jná13, jáun2 tianh13 náh2 tie3
(Lucas 10:21-22)

25 Jmáɨ1 jáun2 ca3juáh3 Jesús la3 lá2:
—Hnú2 Tia21, Tsá2 lín3 nú2 Juo13 tsá2
zian2 hñu3mɨ3cuú2 ji3 tsá2 zian2 ñí1 hué21
lá2 nḯ2 siáh3, cué23 jná13 tiá1hmah1 quí1hliá2
ca3hmáh1 hnú2 jú1 tson2 hi3 jáun2 tiá2 lḯ13 há1
ngɨ13 tsá2 quia3lín3 jmḯ1 tsḯ3, ji3 tsá2 ñí2 tsá2
lieih21 nḯ2 siáh3; ti3la3 ñí1con2 tsá2 tsḯ1 tsá2 juḯ3
bíh1 ca3niah21 hnú2 jú1 tson2 jáun2.

26 Ján3, quí1 la3 jáun2 jlánh1 re2 tḯ3 honh2
hnú2 Tia21.

27 ”Sá1nḯ2 jɨe3 náh2, jo3uón32 jná13
má2ca3chá3 Ñuh32 jná13 ca3la3 ji3li32. Hnga2
bíh1 Dió32 cuóun32 re2 Jon2, hi3 hnga2 bíh1
siáh3 Jon2 Dió32 cuóun32 re2 Jméi2; hi3 li3ua3
jan2 tsá2 hnió3 dí2 ma3jnia2 Jméi2 ñí1con2
siáh3, li3 cuóun32 bíh1 tsú2 Jméi2 dí2.

28 Ñá2táunh1 náh2 ñí1con2 jná13, la3jḯn32
náh2 tsá2 má2cá2huon3 náh2 hi3 ná1jmuh32
náh2 ta21 ji3 hi3 ná1quiánh1 náh2 lio21, hi3
jáun2 jná13 chau21 tie3.

29 Hen3 náh2 hi3 ñí1táunh1 náh2 ná1cunh2
quiúnh1 jná13 la3jmḯ1 ñi3táunh1 cuá1juḯ2
quiáh2 hué32, hi3 jáun2 cuḯ1 li3 tɨn2 náh2 la3
cun3 hi3 tɨn2 jná13, quí1 jná13 jan2 tsá2 juenh2
tsḯ3 bíh1, jan2 tsá2 tiá2 jmu2 quien2 hnga2, hi3
jáun2 la3 jáun2 bíh1 lḯ13 niau21 tie3 jmḯ1 honh2
náh2.

30 Quí1 la3 cun3 ta21 hi3 jmúh13 náh2 ta3
ná1cunh2 náh2 quiúnh1 jná13 lḯ3 cáun2 ta21
huá1 bíh1, hi3 sa3jun3 héi2 yáh3 lio21 hi3 cué13
jná13 siáh3.

12

Tsá2 haɨn21 ti3 con2 Jesús cun32 cuú2miih21 jmáɨ1 nio2 tie3
(Marcos 2:23-28; Lucas 6:1-5)

1 Jmḯ1jáun2 né3 jmḯ1 cuá1ngɨ32 Jesús ja1 ñí1
zia32 hi3 jná1 quioh21 tsáu2 cáun2 *jmáɨ1 nio2
tie3. Jáun2 tsá2 haɨn21 hí3 ti3 con2 tsú2 ca3li3
ñí1cuóunh21, hi3 jáun2 ca3ma3liáu32 tsú2 hi3
caɨ32 chí2 hieh2 cuú2miih21 hi3 jná1 ñí1 jáun2,
hi3 jáun2 hí1cúh2 dí2 máɨ3 jáun2.

2 Jmḯ1 ca3jíe3 tsá2 *fariseos hi3 jáun2 né3,
jáun2 ca3záɨh3 tsú2 Jesús la3 lá2:
—Sá1nḯ2 jɨe3, tsá2 haɨn21 nḯ2 ti3 con2 hnú2
jmu2 ta21 hi3 tiá2 ca3ti21 jmu3 tsú2 jmáɨ1 nio2
tie3.

3 Ti3la3 hí3 má1ná1, ca3juáh3:
—¿Tiá1 má2ca3híh3 hnoh2 ñí1 Sí2 quioh21
Dió32, ñí1 rá1juáh3 hi3 he3 ca3jmú3 hla1
re21 Dá2vi21 cu3 jéin32 jmḯ1 li21 ñí1cuóunh21
quionh3 tsá2 quionh3?

4 Tsá2 hí3 dá2 ca3ñí1hi32 ñéih3 hñu3 cuáh32
lḯ3 hmɨh32 hi3 ca3ñí1cúh2 *hí3 cuú2miih21
hḯen1 quionh3 tsá2 quionh3, cáun2 hi3 tiá2
jmḯ1 ca3tɨn1 cuh3, quí1 hí3 jáun2 dá2 jmḯ1

ná¹chan¹ hi³ cuh³ jmáh³la³ tsá² ná¹lín³
mí²tsáu² bíh¹.
5 Ho³ ¿tiá¹ má²ca³híh³ hnoh² liei²¹ quioh²¹
hla¹ Moisés ñí¹ rá¹juáh³ hi³ mí²tsáu² tsá²
jmu² ta²¹ hñu³ cuáh³² chín¹ tiá² tianh³² yáh³
tie³ ní¹juáh³ jmái¹ nio² tie³, ti³la³ cun³ jáun²
tiá² tso³ yáh³ hi³ jáun²?
6 Ti³la³ jná¹³ juanh³² hi³ ñí¹ lá² zia³² cáun²
hi³ ti³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ cuáh³²
chín¹.
7 Tiá² la³ má²ca³ngi¹³ máh³ hnoh² la³ cun³
hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³², hi³
juáh³ jáun² la³ lá²: "Jná¹³ dá² hnó³² hi³ já³²
mií³ honh² bíh¹ hnoh², jun³juáh¹³ hi³ jngih¹³
náh² jáh³ ñí¹con² jná¹³ yáh³". Sá¹jmí¹ hi³
má²ca³ngi¹³ náh² jái¹³ ní² dúh¹, jáun² tiá²
cáun² lí¹ jmí¹ cueh¹ yáh³ náh² tso³ tsá² tiá² hi³
lí²jmú³ hí¹ cáun².
8 Quí¹ uá¹ hi³ jmái¹ nio² tie³, cun³ jáun²
cáun² ho² bíh¹ Jon² tsá²mi³cuóun² jái¹³.

Jesús jmah²³ jan² tsá² má²ca³nái³ cáun² cuo²

(Marcos 3:1-6; Lucas 6:6-11)

9 Jmí¹jáun² cua³han³ Jesús ñí¹ jáun², hi³
jáun² ca³ñí¹hi³² hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá²
*judíos zeh² já¹ juú² jáun².
10 Ñí¹ jáun² jmí¹ cuá³ jan² tsá²ñuh² jmí¹
má²ca³nái³ cáun² cuo²; ti³la³ tsá² tionh² ñí¹
jáun² má¹ná¹, jmí¹ hnió³ choh¹³ ha³ lánh³
rón³² lí¹³ chá³² dí² tsáu¹³ tsú², hi³ jáun²
ca³ngáih³ dí²:
—¿Hí¹ lí¹³ jmah³ tsú² jan² tsá² tsáun¹
ní¹juáh³ jmái¹ nio² tie³ juáh¹³?
11 Jáun² Jesús ca³ngái³ ñí¹con² tsá² hí³:
—¿Hin² dá² li³ua³ jan² hnoh², ní¹juáh³ hi³
ca³tánh³ jan² *já¹ziáh² joh² náh² cáun² ñí¹
hlah³, há¹ tiá² cuá¹chin³² náh² jáh³ hí³ joh²
uá¹jinh¹ jmái¹ nio² tie³?
12 Ti³la³ iti³ jlánh¹ bíh¹ quien² jan² tsáu² la³
cónh³ bíh¹ jan² já¹ziáh²! Jáun² né³, zia³² bíh¹
jái¹³ hi³ jmu³ tsú² hi³ chu²¹ jmái¹ nio² tie³.
13 Jmí¹jáun² ca³záih³ dí² tsá² lí³ hí³ cuo² la³
lá²:
—Ñéih¹ cuonh².
Jmí¹ jáun² ca³ñeh³ tsá² hí³ cuo², hi³ jáun²
la³ bíh¹ la³ cun³ rón³² lí³ cuá² cáun².
14 Jmí¹jáun² ca³huén² tsá² fariseos ti³
cheih³², hi³ ca³juu³ ca³hlénh³ ha³ lánh³ rón³²
lí¹³ jngih³ dí² Jesús.

Jái¹³ hi³ ca³juáh³ jan² ti³² jë¹ Dió³² jmí¹tin² hi³ ca³tin¹ Jesús

15 Jmí¹ ca³li³ ñi³² Jesús jái¹³ jáun² né³,
cua³han³ bíh¹ cú²jueh³² ñí¹ jáun²; jmí¹jáun²
ja³taunh²¹ juóun³² lín³² tsáu² cu³hna²¹ tsú².
Jesús ca³jmah³ la³jín³² tsá² jmí¹ ná¹tsáun¹,
16 hi³ jáun² jmu² dí² héih³² hi³ hí¹ jan² tiá²
hin² záih³² tsáu² hi³ hin² tsánh² hí³ dí².
17 La³ ní² li³, hi³ jáun² ca³li³tí³ la³ cun³
hi³ ca³juáh³ hla¹ Isaías *ti³² jë¹ Dió³², jmí¹
ca³juáh³ jáun² la³ lá²:
18 Tsá² lá² bíh¹ Tsá² lín³ quian²¹ jná¹³,
Tsá² má²cá²quiánh³² jná¹³,
Tsá² jlánh¹ hno³ jná¹³
ji³ hi³ jlánh¹ tsah¹ jná¹³ hi³ ca³tin¹ tsú².
Cuen²¹ jná¹³ Jmí²chí³ joh² ñí¹con² tsú²,
jáun² ngái³² tsú² ñí¹con² tsá² zian² tá¹
cáun² hngá¹máh³ jái¹³ he³ lánh³ rón³²
rá¹tsi³² jná¹³ héih³².
19 Tiá² hniéi² jmu³ yáh³ tsú²,
sa³jun³ ti³ hóh³² tsú²,
hi³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ne³ hi³ jmu² tsú²
tiá³ siaun³² ja¹ hñú³.
20 Hí¹juáh³ cáun² hmá² tá² má²ca³jñáh³ yáh³
tiá² jau³ tsú²,
sa³jun³ ye³ tsú² cáun² sí² jmí²cau³² pih²¹ hi³
tion³ chí¹hún¹,
ca³la³ ti³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ jmu³ tsú² hi³
jú¹ tson² cah¹³ jmái¹ la³ tán¹.
21 Hi³ jáun² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³
ha³ tsí³ ñí¹con² Tsá² hí³.

Juáh³ tsáu² hi³ Jesús quian³² pí³ quioh²¹ tsá² hláinh¹

(Marcos 3:20-30; Lucas 11:14-23; 12:10)

22 Jmí¹jáun² ca³ñí¹jan² tsú² ñí¹con² Jesús
jan² tsá²ñuh² ten³ ji³ hi³ tiá² hleh³² siáh³, hi³
jmí¹ hún¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³. Jáun²
Jesús ca³jmah³ tsá² hí³, hi³ jáun² tsá²ñuh² hí³
ca³jnia³ ñí¹ ji³ hi³ ca³li³ siáh³ hléh³².
23 Jáun² la³jín³² tsáu² ca³ja³cáun² tsí³, hi³
jáun² ca³juáh³:
—¿Hí¹ hí³ dá² jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹
tsá² ní² juáh¹³, [tsá² qui³ ná¹jan²³ dí² hí³]?
24 Ti³la³ jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² tsá² fariseos
jái¹³ jáun² né³, ca³juáh³ la³ lá²:
—Tsá²ñuh² ní² dá² huen² jmí²chí³ hláinh¹
hñu³ tsí³ tsáu² cun³quionh³ pí³ quioh²¹
Beelzebú tsá² hláinh¹ tsá² chín¹ bíh¹.
25 Ti³la³ Jesús jmí¹ dí¹ñi³² bíh¹ ha³ lánh³
jmí¹ ná¹lín²³ tsá² hí³, hi³ jáun² ca³záih³ dí² la³
lá²:
—Ní¹juáh³ zia³² hniéi² ja¹ cu³ nió³ má²tún²
hmóu³² tsá² ná¹lín³ ta²¹, jáun² la³jín³² bíh¹
tsú² tsa³hín³; ja³bí¹ la³ jáun² ní¹juáh³ cáun²
juú², ho³lá²dá² tsá² má²tún² cáun² hñú³ ñí¹
tionh¹ lí³ ná¹tsoh³ ja¹ má²tún² hmóu³² hi³
ná¹quiú² ná¹tín²³, ha³ tiá² li³ uén³ yáh³ tsá²
la³ hí³.
26 Jáun² ja³bí¹ la³ jáun² bíh¹ siáh³ lí³ uá²jai³²
ní¹juáh³ *Satanás la³ chin² cheih³² hnga²,
jáun² ñí¹con² hnga² bíh¹ tsú² má²jmu² hniéi²;
jáun² né³ ¿ha³ ya³ lánh³ rón³² lí¹³ ma³híe² pí³
quioh²¹ tsú²?
27 Hnoh² juánh³ náh² hi³ jná¹³ huen²
ná¹ jmí²chí³ hláinh¹ cun³quionh³ pí³ quioh²¹
Beelzebú; jáun² ní¹juáh³ la³ ní² né³, ¿hin²

cun3quionh3 pí3 quioh21 huen2 tsá2 haɨn21
tɨ3 con2 hnoh2 jmí2chí3 hláɨnh1 tiáunh1 hñu3
tsí3 tsáu2? Hi3 jáun2 né3, cun3quionh3 ta21
hi3 jmu2 ní2 tsá2 haɨn21 ní2 tɨ3 con2 bí1 náh2
má2lí2lin1 hi3 lí1 ná1tsá2con2 bí1 náh2.
28 Tɨ3la3 jná13 má1ná1, huen2 ná1 jmí2chí3
hláɨnh1 cun3quionh3 Jmí2chí3 joh1 Dió32 bíh1;
hi3 jáun2 la3 ní2 né3 má2lí2lin1 hi3 jná13 bíh1
tsá2 ca3hiáu32 Dió32 hi3 lín13 ná1 Re21, Tsá2
qui3 ná1jan23 hnoh2 hí3.
29 ”Né32 né3, ¿lánh3 bíh1 rón32 lí13 hí3 jan2
tsáu2 hñú13 jan2 tsá2 pin3 lín32 hi3 quin3 tsú2
la3jí32 hi3 nio2 hñú13 tsú2, ní1juáh3 tiá2 la3
hñe3 yáh3 tsú2 tín2 tsá2 hñú13 hí3? Quí1 jí32la3
la3 jáun2 bíh1 lí13 quin3 tsú2 hi3 quioh21 tsú2.
30 ”Hi3 jáun2 né3, lɨ3ua3 jan2 tsá2 tiá2 hen2 tɨ3
con2 jná13, tsá2 la3 hí3 tiá2 hún1 yáh3 cá2hon3
quiúnh1 jná13; hi3 lɨ3ua3 jan2 tsá2 tiá2 cha32
cu3lɨ21 quiúnh1 jná13, tsá2 la3 hí3 tɨ3 toh2 tiú2
jóh32 bíh1.
31 ”Hi3 jáun2 bíh1 juanh32 jná13 hi3 zia32
bíh1 uu3ɨ3tso3 quioh21 la3jí32 tso3 hi3 jmu2
tsá2mɨ3cuóun2, jɨ3 la3jí32 jú1 hlah3 hi3 hleh32
tsú2 ní2 siáh3; tɨ3la3 ní1juáh3 tsá2 tú2 hión32
Jmí2chí3 Chun1 má1ná1, ha3 tiú2uú2 uu3ɨ3tso3
zia32 yáh3 quioh21.
32 Lɨ3ua3 jan2 tsá2 tú2 hiáu32 jná13 Jon2
tsá2mɨ3cuóun2, zia32 bíh1 uu3ɨ3tso3 quioh21
tsú2; tɨ3la3 ní1juáh3 tsá2 ca3tu3 ca3hión32
Jmí2chí3 Chun1 né3, tiú2uú2 uu3ɨ3tso3 zia32
yáh3 quioh21 tsá2 la3 hí3, sa3jun3 mɨ3cuú2 lá2
hi3 sa3jun3 mɨ3cuú2 cáun2.

Cun3quionh3 máɨ3 hi3 háɨ32 bíh1 hmá2 lí2lin1
(Mateo 7:17-20; Lucas 6:43-45)

33 ”Né32 né3, máɨ3 chu21 bíh1 háɨ32 ní1juáh3
hmá2 chu21; jáun2 ní1juáh3 hmá2 hlah3 né3,
mɨ3 hlah3 bíh1 háɨ32. Quí1 cun3quionh3 máɨ3
hi3 háɨ32 bíh1 hmá2 lí13 lɨ3 cuoh2 tsú2.
34 ¡Hnoh2 dá2 jón2zíh1 jón2cho1 jáh3 hláɨnh1
bíh1! ¿Ha3 bíh1 lánh3 rón32 lí13 hléh13 hnoh2
jáɨ13 chu21 ní1juáh3 chín1dí1 hmóu32 bíh1
hnoh2 tiá2 chun1 náh2? Quí1 lɨ3ua3 cáun2 hi3
ná1canh2 hñu3 jmí1 hñu3 tsí3 tsú2, hi3 jáun2
bíh1 hue32 ho3 tsú2.
35 Tsá2 chun1 hleh32 jú1 chu21 quí1hliá2 hi3
chu21 zia32 hñu3 tsí3; tɨ3la3 tsá2 hláɨh1 tsá2
hon2 má1ná1, hleh32 hi3 hlah3 quí1hliá2 hi3
jáun2 bíh1 zia32 hñu3 tsí3 tsú2.
36 Hi3 jáun2 jná13 juanh32 ñí1con2 hnoh2
hi3 ní1 má1cá2chó32 jmáɨ1 hi3 ra3tsɨ32 Dió32
héih32, la3jín32 tsáu2 bíh1 tsa3jíenh1 jú1 tson2
quioh21 ca3tɨ21 la3jí32 jáɨ13 tiá2 tsú2ta21 hi3
má2lí2tá2 lí2hí32 tsú2.
37 Quí1 la3 cun3 lí3 jáɨ13 quián13 bíh1 nú2
tá1tsɨn1 nú2 héih32, má1jáun2 lɨ3 lin1 ní1juáh3
tá1can1 nú2 tso3 ho3 tiá2 tso3 hauh32 nú2.

Tsá2 hláɨh1 mɨ32 cáun2 li21 hi3 lí3 hua3jueh32
(Marcos 8:12; Lucas 11:29-32)

38 Jáun2 né3, ma3 jan2 tsá2 fariseos quionh3
tsá2 ná1lín3 tɨ32 liei21 ca3juáh3 ñí1con2 Jesús
la3 lá2:
—Tɨ32, hnáu2 jnoh1 neh21 hi3 jmúh13 hnú2
cáun2 li21 hi3 lí3 hua3jueh32.
39 Tɨ3la3 Jesús né3 ca3ngáɨ3:
—Tsá2 hláɨh1 hon2, tsá2 tiá2 má2tí32 jë1
mɨ32 cáun2 li21 hi3 lí3 hua3jueh32; tɨ3la3 tiú2uú2
li21 siáh3 hiáuh3 yáh3 tsú2, jí32la3 li21 hi3 ca3jíe3
jáun2 tsáu2 hi3 ca3tɨn1 hla1 Jonás bíh1, tsá2
jmí1 lín3 hí3 *tɨ32 jë1 Dió32.
40 Quí1 la3jmí1 ca3hi3 jáun2 hla1 Jonás hnɨ32
jmáɨ1 hnɨ32 nie3 hñu3 héin1 jan2 jáh3 jmáɨ2
pan1 lín21, ja3bí1 la3 jáun2 hniáuh32 tsa3hi32
siáh3 Jon2 tsá2mɨ3cuóun2 hnɨ32 jmáɨ1 hnɨ32
nie3 hñu3 hué32.
41 Jáun2 ní1 má1cá2chó32 jmáɨ1 hi3 cán3
Dió32 jú1 tson2 ñí1con2 la3jín32 tsáu2,
má1jáun2 nu3 tiánh3 tsá2 jmí1 zian2 juú2
Nínive hi3 chá32 tso3 hi3 ca3tɨn1 tsá2 zian2
né32, quí1 hí3 dí2 ca3ja3conh2 bíh1 tsí3 tso3
quioh21 jmí1 ca3náɨ32 jáɨ13 quioh21 hla1 Jonás.
Ján3, chá32 tsá2 hí3 tsáu13 tsá2 zian2 né32, quí1
ñí1 lá2 zenh2 jan2 tsá2 tɨ3 jlánh1 bíh1 quien2
la3 cónh3 bíh1 hla1 Jonás hí3.
42 Ja3bí1 hla1 tsá2mɨ3 tsá2 jmí1 chín1 hué32
tɨ3 la3 quián3 nó32 ní1 má1cá2chó32 jmáɨ1 hi3
cán3 Dió32 jú1 tson2, hi3 jáun2 tsá2mɨ3 hí3
chá32 tsáu13 tsá2 zian2 né32; quí1 hla1 tsá2mɨ3
hí3 ja3 cáun2 hué32 ñí1 jlánh1 bíh1 uóunh3 hi3
cua3niéi3 jáɨ13 quioh21 hla1 re21 Salomón tsá2
jlánh1 jmí1 quia3lín3 hí3 jmí1 tsí3. Ján3, tsá2mɨ3
hí3 chá32 tsáu13 tsá2 zian2 né32, quí1 ñí1 lá2
zenh2 jan2 tsá2 tɨ3 jlánh1 bíh1 quien2 la3 cónh3
bíh1 hla1 re21 Salomón hí3.

Jmí2chí3 hláɨnh1 jáunh23 siáh3 hñu3 tsí3 tsáu2
(Lucas 11:24-26)

43 ”Ní1juáh3 má1cuá2han3 jmí2chí3 hláɨnh1
hñu3 tsí3 tsáu2, jáun2 tsá2ngí2 ñí1 quiéin2,
hi3 tsá2hniauh2 ñí1 lí13 cuá32 tie3; hi3 jáun2
ní1juáh3 tiá2 ca3choh13 né3, jáun2 lín23 la3 lá2:
44 “Cuí1 ñih21 jná13 cú2jueh32 hñu32 ñí1
cuá1han3 ná1”. Jáun2 ní1 má1cá2chánh32
tsú2 jáun2 né3, chanh21 tsú2 tsá2 hí3 hi3
má2lín3 la3jmí1 lí3 cáun2 hñú3 má2jáu2, hi3
má2rá2hiah13 jɨ3 hi3 má2dí1lí3 re2 tɨn2 lín32
ñéih3.
45 Má1jáun2 tsau32 hi3 tsá2quian3 cónh3í1
quiaun3 jmí2chí3 hi3 tɨ3 jlánh1 bíh1 hláɨnh1 la3
cónh3 bí1 hnga2, hi3 jáun2 la3jín32 jáun2 bíh1
taunh32 hñu3 tsí3 tsá2 hí3, hi3 jáun2 tɨ3 jlánh1
bíh1 hlaɨh3 má2lí23 quioh21 tsá2 hí3 ní1 má1lɨ32
jáun2 la3 cónh3 bíh1 jmí1tin2. La3 ní2 bíh1 lí13

ñí¹con² tsá² hláɨh¹ tsá² hon² zian² jmáɨ¹ hi³ ziáun² dí² lá².

Mí¹ziú¹³ Jesús má²já²jɨe³ quionh³ tsá¹ raɨnh²¹

(Marcos 3:31-35; Lucas 8:19-21)

46 Tá¹la³ dí¹liéɨnh³² jáun² tsá² hí³ bíh¹ Jesús, cuan³ mí¹ziú¹³ la³ má²quionh³ tsá¹ raɨnh²¹ dí². Jáun² ca³ta³tonh¹ tsú² cheih³² hi³ jmí¹ hnió³ liéɨnh³² Jesús.

47 Jmí¹jáun² ca³juáh³ tsáu² ñí¹con² Jesús la³ lá²:

—Mí²ziúh² hnú² quionh³ tsá¹ renh² nú² tionh² cheih³² ní² hi³ hnió³ liéɨh³² hnú².

48 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² má²lí²ngáɨ³² hí³ jáɨ¹³:

—¿Hin² dá² tsánh² hí³ mí²zia³² jná¹³ dúh¹, hi³ hin² dá² tsánh² hí³ renh² jná¹³?

49 Jáun² né³ ca³hɨen³ dí² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Tsá² lá² bíh¹ ná¹lín³ mí²zia³² jná¹³ jɨ³ jon³ renh² jná¹³ ní² siáh³.

50 Quí¹ lɨ³ua³ jan² tsá² jmu² la³ cun³ hi³ hnió³ Ñuh³² jná¹³ Tsá² cuá³ hñu³mɨ³cuú², tsá² la³ hí³ bíh¹ lín³ tsá²mɨ³ tsá²ñuh² renh² jná¹³, jɨ³ mí²zia³² jná¹³ ní² siáh³.

13

Jesús jmu² cáun² jáɨ¹³ ca³tɨn¹ jan² tsá² súh²³ jún²

(Marcos 4:1-9; Lucas 8:4-8)

1 Jmáɨ¹ jáun² cua³han³ Jesús hñú³ jáun² hi³ ca³ñí¹cuá² can³² jmáɨ² lí¹ ná¹ho³.

2 Tɨ³la³ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ca³cuú² ca³ngɨh³² la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ cuá³ Jesús, hi³ jáun² ca³hi³ tsú² cú²jueh³² cáun² hñu³ mu², hi³ jáun² ca³cuá³ tsú² tɨ³ ñeh² jáun², hi³ jáun² la³jín³² tsá² hí³ ca³ta³tonh¹ can³² jmáɨ².

3 Jmí¹jáun² ca³ma³tɨn² dí² tsáu² hliáun³ ñí¹ lín²¹ jáɨ¹³ cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ jmu² dí², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Jmí¹ zian² jan² tsá² ca³ñí¹suh³² jún² ñí¹náɨ² quioh²¹.

4 Tá¹la³ jmí¹ hí¹súh²³ tsú² jáun² jún² né³, la³ ca³súh³² ca³lá² hú¹ juɨ³², hi³ jáun² cua³taunh²¹ quiuh²¹ tan³² hi³ ca³cúh².

5 Ja³bí¹ ca³súh³² siáh³ ca³lá² ñí¹ lí³ ja¹ quín¹, ñí¹ tiá² hliáun³ cuáh¹ jmí¹ tón²¹; hi³ jáun² tia³juɨ³² lín³² bíh¹ ca³hiá² jún² jáun² quí¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² hliáun³ cuáh¹ jmí¹ zia³².

6 Tɨ³la³ jmí¹ cá¹chéi²¹ hiú² né³, ca³lɨ³ quiéin² bíh¹ quí¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² ñí¹ ñe¹ jmí¹ tioh³ chí² jmu² quioh²¹.

7 Ja³bí¹ ca³súh³² siáh³ ca³lá² ñí¹ la³ hiau² ton², tia³juɨ³² lín³² bíh¹ ca³quí² cá²cuon³ ton² jáun², hi³ jáun² lí¹ ca³juón³ bíh¹ jún² jáun² jmí¹ ca³hiá².

8 Tɨ³la³ la³jí³² jún² ñí¹ hná¹ jáun² né³ ca³súh³² ñí¹ chu²¹ hué³², hi³ jáun² re² lín³² bíh¹ ca³láu²; ma³ cá² máɨ³ jún² jáun² ca³cué³ ma³ hña³láu³ máɨ³, ma³ cá² máɨ³ ca³cué³ ma³ hnaɨh³² nio² quiú³ máɨ³, hi³ zia³² ma³ cá² máɨ³ né³, ca³cué³ ma³ quiu³quia³ máɨ³.

9 Ní¹juáh³ tson² tsɨ²¹ cuáh³ náh², jáun² niéɨ² náh².

Jesús jmu² na²¹ he³ láɨh³² hleh³² dí² cun³quionh³ hi³ jmu² dí² jáɨ¹³

(Marcos 4:10-12; Lucas 8:9-10)

10 Jmí¹jáun² ca³ma³janh³² tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² Jesús ñí¹ cuá³ jáun², hi³ ca³ngáɨh³ dí² la³ lá²:

—¿He³ lɨ³ sa³ cá² ñí¹ jmuh³² jáɨ¹³ bíh¹ hnú² ní¹ má¹tɨ³ ñí¹ lienh¹ hnú² tsáu²?

11 Jáun² hí³ né³ ca³ngáɨ³ la³ lá²:

—Hnoh² bíh¹ tsá² ca³tɨn¹ náh² hi³ lɨ³ ñíh¹³ jáɨ¹³ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ ná¹jní¹ hi³ ca³tɨ²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³²; tɨ³la³ tsá² ñí¹ hná¹ ní² né³, tiá² lí¹³ yáh³ hi³ há¹ ngɨ¹³.

12 Jáun² né³, ní¹juáh³ tsá² zia³² quioh²¹, tɨ³ hiáuh³ bíh¹ tsú² hná¹ jáun²; hi³ jáun² lɨ³ zia³² hliáun³ quioh²¹ ca³la³ hi³ lí¹ má²tú² má²ziáun²³. Tɨ³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá² zia³² quioh²¹ né³, tɨ³ quin³ bíh¹ la³ cun³ cú¹pih²¹ hi³ zia³² quioh²¹ tsú².

13 Hi³ jáun² bíh¹ lienh¹ jná¹³ tsáu² cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ jmu² ná¹. Quí¹ tsá² ní² dá² jíe²³ bíh¹, hi³ má¹lɨ³² jáun² tá²tonh¹ la³jmí¹ lí³ tiá² hi³ lí²jíe³ bíh¹; náɨ³² bíh¹ tsú², tɨ³la³ tiá² ngɨ²³ yáh³, la³jmí¹ lí³ tiá² lí²niéɨ³² bíh¹ tsú² lí²³.

14 La³ cun³ hi³ ná¹lí²³ ñí¹con² tsá² ní² má²lɨ³tí²³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ hla¹ Isaías *tɨ³² jë¹ Dió³², jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²:

Lɨ³ dá² náɨh¹ náh² re² lín³², tɨ³la³ tiá² ngɨ¹³ yáh³ náh²;

Lɨ³ dá² jɨeh²¹ náh² siáh³, tɨ³la³ tiá² lɨ³tsɨn² yáh³ náh² he³ jaun³² ná¹jíeh³².

15 Cún¹tio¹ bíh¹ má²cá²jéinh³² tsí³ tsá² lá², hi³ jáun² tiá² ngɨ¹³ tsú²;

má²ca³jní³ bíh¹ tsú² cuá¹, hi³ jáun² tiú²uú² ne³;

má²ca³jní³ bíh¹ tsú² siáh³ ñí¹, hi³ jáun² tiá² lí¹³ jíe³;

Cónh³ tiá² jeinh³² bíh¹ tsú² jmí¹ tsí³ hi³ jmí¹ lɨ³ jmah²¹ jná¹³.

16 ”Tɨ³la³ hi³ ca³tɨn¹ hnoh² má¹ná¹, jlánh¹ jmí¹ ren² hnoh², quí¹hliá² jíeh³² hnoh² cun³quionh³ mí¹máh¹, jɨ³ hi³ naɨh³² hnoh² siáh³ cun³quionh³ cuáh³.

17 Quí¹ jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ juóun³² tsá² ca³lɨn³ *tɨ³² jë¹ Dió³² jɨ³ tsá² jmí¹ ná¹zian² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsí³ Dió³² ní² siáh³ jmí¹ hniá¹ jíe³ la³ cun³ hi³ jíeh³² hnoh² lá², tɨ³la³ tiá² ca³lɨ³ yáh³ jíe³ tsú², hi³ jmí¹ hniá¹

siáh³ ne³ la³ cun³ hi³ naɨh³² hnoh² la³, ti³la³
tiá² ca³lɨ³ yáh³ ne³ tsú².

*Jesús jmu² na²¹ jáɨ¹³ ca³tɨn¹ tsá² súh²³ hí³
jún²*
(Marcos 4:13-20; Lucas 8:11-15)

18 ”Sá¹ní² niéɨ² hnoh² he³ hnió³ juáh³ jáɨ¹³
hi³ má²lí²jmú³² jná¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² súh²³
jún².

19 Ní¹juáh³ tsá² náɨ³² jáɨ¹³ ca³tɨ²¹ ha³ lánh³
rón³² lí¹³ tónh³² tsú² jo³cuo² Dió³², hi³ ní¹juáh³
tiá² ngɨ²³ yáh³ tsú² má¹lɨ³² jáun², jáun² tsá²
la³ hí³ lín³ la³jmí¹ lí³ hú¹ juɨ³² ñí¹ ca³súh³²
jáun² jún²; jáun² ja³² tsá² hláɨnh¹ hi³ quin²³
jú¹ chú³² hi³ má²jná¹ jáun² hñu³ tsí³ tsú².

20 Jáun² tsá² he² jáɨ¹³ tia³juɨ³² lín³² né³, hi³
ca³la³ hi³ hiún² lín³² tsí³ jmu², tsá² la³ hí³ dá²
lín³ la³jmí¹ lí³ ja¹ quín¹ ñí¹ cá¹súh²¹ jáun² jún²;
tia³juɨ³² lín³² bíh¹ ca³hiá² jmí¹ ca³hiá²,

21 tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ tiá² hliáun³ chí² jmu²
chá²³ yáh³, hi³ jáun² tiá² lɨ³ uén²³. Hi³ jáun²
ní¹ má¹ca³lɨ³ zia³² uu³mí²tsɨ³², ho³ zian² tsá²
hnió³ jmoh³ hian² tsí³, jáun² tɨ³ có³² bíh¹
nau³² tsú² cú²jueh³².

22 Ja³bí¹ zian² tsá² náɨ³² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³²
lín³ la³jmí¹ lí³ hué³² ñí¹ ca³hiau² ton² ñí¹
cá¹súh²¹ jáun² jún². Quí¹ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹
lí¹ quí² lí¹ cha³² tsú² hliáun³ ñéih³ tsí³ ca³tɨ²¹
hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², jɨ³ hi³ lí¹ lí²can² tsú²
siáh³ hi³ lí²hniá¹ hi³ lɨ³ zioh² hliáun³, hi³
jáun² tiú²uú² lí²quien² yáh³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³²
hñu³ tsí³ tsú², hi³ jáun² tiú²uú² hi³ lau³² yáh³
ñí¹con² tsá² la³ hí³.

23 Tɨ³la³ tsá² ngɨ²³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³²
má¹ca³náɨ³² né³, lín³ la³jmí¹ lí³ hué³² chu²¹
ñí¹ cá¹súh²¹ jáun² jún², hi³ jáun² ca³láu²
bíh¹ re². Ma³ jan² tsáu² lín³ la³jmí¹ lí³ ñí¹
ca³cué³ ma³ hña³láu³ máɨ³ máɨ³ la³ cun³ cá²
máɨ³, ma³ jan² lín³ la³jmí¹ lí³ ñí¹ ca³cué³ ma³
hnaɨh³² nio² quiú³ máɨ³ máɨ³, hi³ ma³ jan²
né³ lín³ la³jmí¹ lí³ ñí¹ ca³cué³ ma³ quiu³quia³
máɨ³ máɨ³ la³ cun³ cá² máɨ³ jún².

*Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ náɨ² hlah³ hi³ tsɨ²¹ ja¹
cuú²miih²¹*

24 Jmí¹jáun² ca³jmú³ siáh³ Jesús cónh³í¹
cáun² jáɨ¹³ hi³ lí³ la³ lá²:
—Jmáɨ¹ hi³ cán³ Dió³² jú¹ tson² quioh²¹
tsáu² lí¹³ la³jmí¹ lɨ²¹ jmáɨ¹ hi³ ca³jñí³ jan²
tsá²ñuh² jún² chu²¹ hué³² quioh²¹,

25 tɨ³la³ tá¹la³ má²ná¹cuóun¹ tsú² la³jín³²
né³, ca³ñí¹hi³² jan² tsáu² ñí¹náɨ² jáun², tsá²
hau² tsá² quioh²¹ ñí¹náɨ² jáun², hi³ ca³jñí³
náɨ² hlah³ ja¹ cuú²miih²¹, hi³ jáun² jmí¹ lɨ²¹
jáun² ngah³.

26 Ca³cuon³ bíh¹ cuú²miih²¹ jmí¹ cá¹cuon³,
hi³ jáun² ca³hiá² míh³, ja³bí¹ la³ jáun²
ca³cuon³ siáh³ náɨ² hlah³ ja¹ jáun².

27 Jmí¹jáun² né³, tsá² quian²¹ ca³ñí¹zeh¹
tsá² quioh²¹ ñí¹náɨ²: “Tɨ³², já² jún² chu²¹ bíh¹
ca³jñíh³ hnú² ñí¹náɨ² quián¹³, ¿ha³ yáh³ jinh¹
ja³ náɨ² hlah³ hi³ má²tsɨ²¹ ja¹ jáun²?”

28 Jáun² tsá² quioh²¹ ñí¹náɨ² ca³juáh³:
“Cun³ zian² tsá² hian² tsí³ ca³jñí³ bíh¹ náɨ²
hlah³ jáun²”. Jáun² tsá² quian²¹ hí³ ca³ngáɨ³:
“¿Hnáuh¹ hnú² hi³ tsá¹cáɨ¹³ jnoh¹ náɨ² hlah³
jáun²?”

29 Tɨ³la³ tsá² quioh²¹ ñí¹náɨ² ca³juáh³: “Tiá²
jáun² yáh³, quí¹ ní² lí¹ ca³quiéih² yáh³ náh²
cu³diá²jan² cuú²miih²¹ ní¹ má¹ca³quiéih² náh²
náɨ² hlah³ jáun².

30 Tɨ³ re² cáun² ní² cuí¹ cuóun² tín² cu³tsa³²
ca³la³ tɨ³ ñí¹ ca³láu² máɨ³; má¹jáun² zein²¹
jná¹³ tsá² jmu² ta²¹ hi³ tsa³quiéɨ³ tín² náɨ²
hlah³ jáun², hi³ jáun² hñe³ tsú² ma³ cá² tsu²¹,
hi³ jáun² tsa³toh³ ja¹ sí² hi³ có³², hi³ jáun²
má¹lɨ³² jáun² né³ tiú³² tsú² cuú²miih²¹, jáun²
caun¹³ tsú² hi³ tóh³² ñéih³ hñu³cuí³ quion²¹
jná¹³”.

*Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³ la³jmí¹ lɨ³
jún² mostaza*
(Marcos 4:30-32; Lucas 13:18-19)

31 Jesús ca³jmú³ siáh³ cáun² jáɨ¹³ lá²:
—Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³ la³jmí¹ lí³
cá² máɨ³ jún² mostaza hi³ ca³jñí³ jan² tsáu²
ñí¹náɨ² quioh²¹.

32 Máɨ³ jáun² bíh¹ máɨ³ hi³ jlánh¹ bíh¹
pih²¹ la³ cónh³ bíh¹ ñí¹ jɨ³lɨ³² jún²; tɨ³la³ ní¹
má¹cá²cuon³ né³, lí²³ cáun² náɨ² má²ró³² tɨ³
jlánh¹ bíh¹ pa²¹, hi³ lí²tí³ la³ cun³ jmí¹ tí³
cáun² hmá², hi³ hí¹ ca³la³ tɨ³ quiuh²¹ tan³²
yáh³ ja³táunh¹ hi³ ná²tsí³ za³ ja¹ chí² cuoh²
hmá² jáun².

*Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³ la³jmí¹ lɨ³
tie³*
(Lucas 13:20-21)

33 Ja³bí¹ ca³jmú³ tsú² siáh³ cáun² jáɨ¹³ la³
lá²:
—Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³ la³jmí¹ lí³
tie³ hi³ ca³jan³ jan² tsá²mɨ³ quia³ hmá² juɨ²¹
cuú²miih²¹, hi³ jáun² tá¹ cá² pɨenh¹ bíh¹ cán¹
cáu³.

He³ ca³tɨ²¹ jmúh³² Jesús ta²¹ jáɨ¹³ hi³ jmu²
(Marcos 4:33-34)

34 Jáun² né³, Jesús ca³ma³tin² tsáu² jmáh³la³
cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ jmu², hí¹ cáun² yáh³ tiá²
hi³ jmí¹ zaɨh³² tsú² tsáu² ta³ tiá² quionh³
cáun² jáɨ¹³ hi³ jmu² tsú².

35 La³jí³² hi³ ní² ca³lɨ³, hi³ jáun² ca³lɨ³tí³
la³ cun³ hi³ ca³juáh³ hla¹ tɨ³² jë¹ Dió³² jmí¹
ca³juáh³ jáun² la³ lá²:
Cun³quionh³ hi³ jmu¹ jáɨ¹³ bíh¹ jná¹³ hléh¹³
ní¹ má¹tɨ³ ñí¹ hléh¹³;
juo¹³ jná¹³ tsáu² la³jí³² la³ cun³ hi³ jmí¹
ná¹hmá¹ ca³la³ cun³ jmí¹tin²,
jmí¹ ca³jmú³ Dió³² hngá¹máh³ lá².

Jesús jmu² na²¹ jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ náɨ² hlah³ hi³ tsɨ²¹ ja¹ cuú²miih²¹

36 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³hah² Jesús jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² hí³, hi³ jáun² ngau³ siáh³ ñéih³, hi³ jáun² ñí¹ jáun² ja³taunh²¹ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² hi³ ca³ñí¹zeh¹ dí² la³ lá²:

—Jmu³ tiá³ na²¹ ñí¹con² jnoh¹ jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ náɨ² hlah³ hi³ hia³² jáun² ñí¹náɨ².

37 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun² bíh¹ lín³ tsá² jñi³² jún² chu²¹ jáun²,

38 hngá¹máh³ lá² bíh¹ dá² jaun³² niéih¹ jáɨ¹³ hi³ lí³ ñí¹náɨ². Tsá² tionh² jo³cuo² Dió³² bíh¹ hí³ hi³ niéih¹ jáɨ¹³ jún² chu²¹, náɨ² hlah³ jáun² né³ niéih¹ jáɨ¹³ tsá² joh¹ tsá² hláɨnh¹ bíh¹.

39 Hi³ jáun² tsá² hian² tsí³ hi³ ca³jñí³ náɨ² hlah³ jáun² né³, hnga² bíh¹ tsá² hláɨnh¹ hí³. Jmáɨ¹ hi³ ló³² jáun² máɨ³ né³ niéih¹ jáɨ¹³ jmáɨ¹ hi³ tsa³hín³ hngá¹máh³ lá² bíh¹, hi³ jáun² tsá² caun¹³ máɨ³ hi³ ló³² jáun² né³, tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² bíh¹ hí³.

40 Jáun² la³jmí¹ caun² tsú² náɨ² hlah³ jáun² hi³ tóh³² ja¹ sí² hi³ jáun² có³², la³ jáun² bíh¹ lí¹³ ní¹ má¹tɨ³ ñí¹ tsa³hín³ hngá¹máh³ lá².

41 Jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun² zein²¹ ná¹ tsá²cuú² tsá²tán² tá¹ cáun² ñí¹ hu²¹ uón³² ná¹ hi³ quianh³ la³jín³² tsá² jmu² hi³ tsá² siánh³ jmu³ tso³, jɨ³ tsá² jmu² hi³ hlah³ hi³ hó³².

42 Jáun² tsa³tionh³ dí² ñí¹ nio² sí² chéi³ lín³², ñí¹ jáun² tsa³tí² tsa³hoh³² hi³ tsa³ma³zian² cáun² hi³ chéi³ hi³ uóu³².

43 Tɨ³la³ tsá² zian² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsí³ Dió³² má¹na²¹, tsá² la³ hí³ bíh¹ lí¹³ jnia³ la³jmí¹ jniá³ joh¹ hiú² ca³la³ cú²tú¹ cú²lí¹³ ñí¹ cuá¹quien² Dió³² Jméi² tsú². Ní¹juáh³ hnoh² chi²¹ cuáh³, jáun² niéi² náh².

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ cú¹mí¹niau²¹ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹

44 ”Hi³ taunh³² tsú² jo³cuo² Dió³² lí³ cáun² hi³ quien² lín³² bíh¹, la³jmí¹ lɨ²¹ ñí¹con² jan² tsá² ca³choh¹³ cú¹mí¹niau²¹ hi³ tioh³ hñu³ hué³² ñí¹ lí³ ñí¹náɨ² quioh²¹ tsáu²; hi³ jáun² tɨ³ ca³jla² bíh¹ tsú² siáh³ ñí¹ tioh³ jáun². Ca³la³ má²hiún² lín³² tsí³ tsú² ngah³ hi³ ca³ñí¹hnáɨh¹ la³jí³² hi³ jmí¹ zia³² quioh²¹, hi³ jáun² ca³lau² hué³² jáun².

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ máɨ³ zín³ hu²¹ hñu³ cuáh¹ jáh³ jmáɨ²

45 ”Ja³bí¹ hi³ taunh³² tsú² jo³cuo² Dió³² lí³ cáun² hi³ quien² lín³², la³jmí¹ lɨ²¹ ñí¹con² jan² tsá²ñuh² tsá² ca³tɨ³ ca³ngí³ tɨ³ hlá² tɨ³ ní² hi³ hnauh² máɨ³ zín³ hi³ téh²³ tsú² jáun² perla, máɨ³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹, ní¹juáh³ hin² zia³² quioh²¹;

46 jáun² jmí¹ ca³choh¹³ tsú² jáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ hmuh²¹ né³, ngah³ hñú¹³ hi³ ca³ñí¹hnáɨh¹ la³jí³² hi³ zia³² quioh²¹, hi³ jáun² ca³lau² máɨ³ zín³ jáun².

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ hmá³

47 ”Ja³bí¹ jmáɨ¹ hi³ cán³ Dió³² jú¹ tson² quioh²¹ tsáu² lí¹³ la³jmí¹ lí³ jmáɨ¹ hi³ ñeih³² tsú² hmá³ hñu³ jmí²miih²¹, hi³ jáun² jáun²³ la³jáh³ dúh¹ ñí¹ jáh³ jmáɨ².

48 Jáun² ní¹ má¹ca³canh² jáh³ hmá³ jáun² né³, tsá² zanh²³ jáh³ jmáɨ² chí² hmá³ tɨ³ can³² jmáɨ² hi³ jáun² tiánh²³ hi³ quianh²³ jáh³; jáun² jáh³ chun¹ tónh³² tsú² mí²tá², hi³ jáun² cuɨn²³ bíh¹ tsú² jáh³ tiá² chun¹.

49 La³ ní² bíh¹ lí¹³ ñí¹ táuh³ jmáɨ¹ ñí¹ hué²¹ lá²; hi³ ja³táunh¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ja³quianh³ ja¹ tsá² hláɨh¹ tsá² chun¹,

50 hi³ jáun² tsá² hláɨh¹ tónh³² tsú² ja¹ sí² chéi³ lín³², hi³ jáun² ñí¹ jáun² ho³ jngɨh³ jɨ³ hi³ lí¹³ zian² cáun² hi³ chéi³ hi³ uóu³².

Cun³ quien² bíh¹ jú¹ tson² uá¹ hi³ yeh³ uá¹ hi³ hmaɨ²¹

51 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³ngáɨ³ Jesús ñí¹con² tsá² hí³:

—¿Má¹ca³ngɨ¹³ hnoh² la³jí³² jáɨ¹³ hi³ má²lí²jmú³² jná¹³ ní²?

Jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³:

—Ján³ Tɨ³².

52 Jmí¹jáun² né³ ca³záɨh³ dí² siáh³ tsú² la³ lá²:

—Lɨ³ua³ jan² tɨ³² liei²¹, tsá² má²lí²hí³ jo³cuo² Dió³², tsá² hí³ lín³ la³jmí¹ lín³ jan² tsá² hánh³, hi³ tɨn² huéh³ hi³ quien² ja¹ hi³ quioh²¹, uá¹ hi³ yeh³ uá¹ hi³ hmaɨ²¹.

Jesús tsánh³² siáh³ juú² Nazaret ñí¹ cá¹cuon³

(Marcos 6:1-6; Lucas 4:16-30)

53 Jmí¹ má²ca³táuh³ hi³ jmu² Jesús la³jí³² jáɨ¹³ ní² né³, cua³han³ ñí¹ jáun²

54 hi³ jáun² ca³chánh³² juú²co¹. Ñí¹ jáun² né³ ca³ma³liáu³² tsú² hi³ hɨeh³² tsáu² hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos hi³ zeh² juú² jáun², hi³ jáun² tsáu² né³ jmí¹ ná¹tsá²cáun² tsí³ hi³ juáh³ la³ lá²:

—¿Ha³ dá² jinh¹ ca³ñí¹ma³tɨn³² tsá²ñuh² ní², hi³ jáun² sa³ jlánh¹ yáh³ quiáh¹ jmí¹ tsí³? ¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² tɨn² tsú² siáh³ jmu² hua³jueh³²?

55 Já² jon² hla¹ tɨ³² hmá² bíh¹ nɨ³², hi³ Má²réi³ bíh¹ mí¹ziú¹³ tsú². ¿Há¹ jun³juáh¹³ raɨnh²¹ Jacobo bíh¹ nɨ³² quionh³ Sé³², Sí¹mu²¹ ní², jɨ³ Judas ní² siáh³ dúh¹?

56 Ja³bí¹ tsá²mɨ³ raɨnh²¹ tsú² siáh³ tionh² já¹ juú² lá². Jáun² né³ ¿jinh¹ dá² ca³ñí¹ziú¹ ñí¹liáuh¹ tsá² ní² jáɨ¹³ hi³ jlánh¹ ñi³² ní²?

57 Jáun² cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ tiá² ca³quiú¹ ca³jéin¹³ dí² tsú². Tɨ³la³ Jesús né³ ca³záɨh³ tsá² hí³:

—Jí32la3 ja1 quioh21 tsá2co1 ji3 ja1 quioh21
tsá2 jún1 tsá2 raɨnh21 bíh1 jan2 *ti32 jë1 Dió32
tiá2 li3 quien2.
58 Hi3 jáun2 tiá2 hliáun3 hua3jueh32 ca3jmú3
yáh3 Jesús ñí1 jáun2, quí1 tiá2 ta21 jmí1 taunh2
yáh3 tsá2 hí3 quioh21 tsú2.

14

Jmí1 jun1 Juan2 tsá2 ziau2 jmáɨ2
(Marcos 6:14-29; Lucas 9:7-9)

1 Jmáɨ1 jáun2, Herodes tsá2 cuá1lín3 ta21
hué13 Galilea ca3li3 ñi32 hi3 ca3tɨn1 Jesús,
2 hi3 jáun2 ca3záɨh3 tsú2 tsá2cuú2 tsá2ta3 la3
lá2:
—Juan2 tsá2 tí2 zion2 tsáu2 jmáɨ2 bíh1 ni32,
hi3 má2ca3jenh13 ja1 hla1. Hi3 jáun2 bíh1 zia32
pí3 jáun2 quioh21 tsú2 hi3 jmu2 hua3jueh32.
3 Quí1hliá2 Herodes jmí1 má2ca3tanh2 Juan2
hñu3mí1ñí2 hi3 cuá1tson3, hi3 cuá1hñei21
quionh3 cá2den1ná1 cun3ñí1 hi3 tsáu13 tsá2mɨ3
Herodías, tsá2 jmí1 ñí2cuo2 Pí2liéi1 raɨnh21
tsá2 lín3 ta21 hí3.
4 Ca3tanh2 tsú2 Juan2 hñu3mí1ñí2 quí1
cun3ñí1 hi3 Juan2 hí3 jlánh1 chí1ñi1 ca3juáh3
la3 lá2:
—Tiá2 ca3tɨn1 yáh3 hnú2 hi3 ján3 nú2
tsá2mɨ3 ní2.
5 Herodes jmí1 hnió3 jngɨh3 Juan2, ti3la3
cun3ñí1 hi3 la3jín32 tsáu2 bíh1 jmí1 ná1juáh23
hi3 Juan2 lín3 jan2 *ti32 jë1 Dió32, jáun2 jmí1
juénh2 tsú2 ñí1con2 la3jín32 tsá2 hí3.
6 Ti3la3 jmí1 ca3jmú3 Herodes jmáɨ1 hi3
ca3tsɨn13 mieh2 né3, ñéɨ1 tsá1máɨ13 jon2
tsá2mɨ3 Herodías hí3 hi3 ca3ñí1tsan32 ñí1 ta3
ñí1 ji3lin2 tsá2 ná1tén1 jmáɨ1 jáun2, hi3 jáun2
Herodes né3 jlánh1 ca3tí3 lín32 tsí3.
7 Jmí1jáun2 ca3jmú3 dí2 jáɨ13 ca3la3 hi3 hɨen2
Dió32 hi3 cuéh32 dí2 mí1 hí3 lɨ3ua3 cáun2 hi3
mí32.
8 Jáun2 mí1 hí3 né3, cun3ñí1 hi3 ca3ma3cau2
tín2 mí1ziú13, hi3 jáun2 ca3ñí1zeh1 Herodes la3
lá2:
—Mɨ3 chí1 Juan2 tsá2 ziau2 hí3 jmáɨ2 bíh1
hnó32 jná13 cuéh1 nú2, hi3 ná1hu21 cáun2 hñu3
uon2.
9 Hlah3 lín21 bíh1 ca3ta3no1 tsí3 re21
jmí1jáun2; ti3la3 Dió32 yáh3 má2lí2hɨen3 tsú2,
hi3 hí1 ca3la3 ti3 tsá2 ná1tén1 yáh3 má2lí2niéi32
jáɨ13 jáun2.
10 Jáun2 ca3jmú3 dí2 héih32 hi3 tsa3quiéih3
tsú2 láɨ1 Juan2 hñu3mí1ñí2.
11 Jáun2 quiaun2 bíh1 tsú2 mɨ3 chí1 Juan2
hi3 ná1hu21 cáun2 uon2 hi3 ca3cuéh3 dí2 mí1
hí3, hi3 jáun2 ca3ñí1jɨenh13 tsú2 mí1ziú13.
12 Jáun2 cua3taunh21 tsá2 jmí1 haɨn21 ti3
con2 Juan2 hi3 cua3quión32 hla1, hi3 jáun2
ca3ñí1hón21 dí2; jmí1 li21 jáun2 ja3taunh21 dí2
hi3 ca3ñí1zeh1 dí2 Jesús.

Jesús cue32 hi3 cuh3 hñá3 mei21 tsáu2
(Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)

13 Jmí1 ca3li3 ñi32 Jesús hi3 li3 la3 jáun2, jáun2
cua3han3 ñí1 jáun2 hi3 hi3 cáun2 mu2 hi3 ngau3
ñí1 ti3 có32 ñí1 lí13 cuá3 hnga2. Ti3la3 ca3li3 ñi32
bíh1 tsáu2 hín2 juɨh32 ngau3 tsú2, hi3 jáun2 tsá2
zian2 juú2 la3 cu3 la3 jéin3 jáun2 ca3huén2 hi3
já1taunh21 juɨ32 ta3 ti3 ñí1 ngau21 tsú2.
14 Cua3han3 bíh1 Jesús hñu3 mu2 jmí1
cuá1han3, ti3la3 jmí1 ca3jíe3 tsú2 hi3 sa3 juóun32
lín32 bíh1 tsáu2 má2tionh2 ñí1 jáun2, hi3 jáun2
ca3ja3 miɨ3 tsí3 dí2 ñí1con2 tsá2 hí3 hi3 ca3jmah3
dí2 tsá2 tsáun1 hi3 jmí1 ná1jan2 tsú2.
15 Ti3la3 jmí1 má2ca3hláu3 bíh1, hi3 jáun2
tsá2 haɨn21 hí3 ti3 con2 Jesús ca3ma3janh32 ñí1
zenh1 hi3 ca3juáh3 la3 lá2:
—Já2 má2ca3hláu3 bíh1 la32, hi3 hí1 jan2
yáh3 tiá2 hin2 zian2 ñí1 má2janh2 lá2. Jáun2
chú32 juoh1 nú2 tsá2 ní2 hi3 tsa3tánh1, hi3
jáun2 cuí1 cha3lia32 má32 cuh3 ñí1 táun3 hñú3.
16 Ti3la3 Jesús ca3juáh3:
—Tiá2 lin1 li3 hniáuh32 yáh3 tsa3tánh1 tsú2;
hnoh2 bíh1 hniáuh32 cueh1 tsú2 hi3 cuh3.
17 Jáun2 tsá2 hí3 né3 ca3juáh3:
—Tiá2 hi3 zia32 yáh3 quiú13 jnoh1, jí32la3
hñá3 *hí3 cuú2miih21 quionh3 gon3 hma21
bíh1 zia32.
18 Jáun2 Jesús ca3juáh3:
—Ñá2cán1 ñí1 lá2.
19 Jmí1jáun2 ca3jmú3 dí2 héih32 hi3 chan3
tsú2 tsáu2 hué32 ja1 mí1ñéi2. Jmí1jáun2
ca3zanh3 dí2 tá1 hñá3 hí3 jáun2 quionh3
tá1 gon3 hma21, hi3 jáun2 ca3jíe3 tsú2 ti3
hñu3mɨ3cuú2 hi3 ca3cuéh3 tiá1hmah1 Dió32,
jmí1 li21 jáun2 ca3ca3 tsú2 hí3 cuú2miih21 jáun2,
hi3 jáun2 ca3cuéh3 dí2 tsá2 haɨn21 ti3 con2,
hi3 jáun2 tsá2 hí3 siáh3 ca3tsóh3 ñí1con2 tsá2
tionh2 hí3.
20 La3jín32 bíh1 tsáu2 ca3cúh2 ca3la3 lah3
má32 re2; jmí1 má2li32 jáun2 né3 ca3cónh32
quia3tún3 mí2tá2 chí2 juoh1 hi3 ca3ziaun3.
21 La3 cun3 tsá2 ca3cúh2 má32 jáun2 né3 jmí1
tín3 hñá3 mei21 jmáh3la3 tsá2ñuh2, ti3la3 tiá2
ná1hín13 yáh3 tsá2mɨ3 quionh3 tsá1míh1.

Jesús cuá1ngɨ32 ñí1 jmáɨ2
(Marcos 6:45-52; Juan 6:16-21)

22 Jmí1 li21 jáun2 né3, ca3jmú3 Jesús héih32
hi3 tónh32 tsá2 haɨn21 hí3 ti3 con2 hñu3 mu2
hi3 hán32 ti3 jo21 jmáɨ2 lí1 ná1ho3 ta3 tin2 tá1la3
dí1hah2 dí2 jáɨ13 ñí1con2 tsá2 ná1ngɨh32 hí3.
23 Jmí1 má2lí2heh2 tsú2 jáun2 jáɨ13 quionh3
tsá2 tionh2 hí3 né3, ca3uú3 tsɨ3 máh3 hi3
ca3ñí1lienh13 Dió32 hnga2 tán1; jáun2 ñí1 jáun2
bíh1 jmí1 cuá3 tsú2 cú2 hnga2 pih21 la3 ñí1
ca3niéi2.
24 Tá1la3 jáun2 né3 má2hí1tsau32 mu2 ñí1
chu3 jo2 jmáɨ2 lí1 ná1ho3 jáun2. Jmáɨ2 hi3 ja32

ma³ cu³ tsɨn¹ jáun² jmɨ́¹ má²hí¹hlia³² mu² tɨ³ hlá² tɨ³ nɨ́² quí¹hliá² jmɨ́¹ ja³² chí³ tɨ³ juɨ³² ñí¹ hí¹tsá²táunh¹ tsú² jáun².

25 Jmɨ́¹ má²já²jnia² jáun² né³ ngau³ Jesús juɨ³² ñí¹ hí¹tsá²táunh¹ tsú² jáun², hi³ chí¹ngɨ³² ñí¹ jmáɨ².

26 Jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² hi³ cuá¹ngɨ³² dí² ñí¹ jmáɨ², jáun² ca³hiá²han¹ lɨ́n²¹ bíh¹ tsú², hi³ jáun² ta³ juénh² jáun² bíh¹ tsú² ca³hóh³² hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¡Jan² tsá² le¹ bíh¹ ó³²!

27 Tɨ³la³ Jesús ca³liéinh³² tsá² hí³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¡Tiá³ chá¹ náh² honh²; ha³ lɨ́² juenh³ náh², quí¹ jná¹³ bíh¹ la³²!

28 Hi³ jáun² Pé¹ né³ ca³záɨh³ Jesús la³ lá²:

—Tɨ³², nɨ́¹juáh³ hnú² bí¹ nɨ³², jmu³ héih³² hi³ lɨ́¹³ ngɨ́¹³ jná¹³ uá²jaɨ³² ñí¹ jmáɨ² hi³ ñe¹ ná¹ la³ tɨ³ ñí¹ hí¹ñeih³² hnú² nɨ́².

29 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ña³² jaun³².

Jáun² Pé¹ cua³han³ hñu³ mu² hi³ ca³ma³liáu³² hi³ ca³ngɨ́³ ñí¹ jmáɨ² hi³ ngau³ tɨ³ juɨ³² ñí¹ cuá¹ja³² Jesús.

30 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³lɨ³lieih²¹ tsú² hi³ tiá³ lɨ́n³² bíh¹ he² chí³, jmɨ́¹jáun² ca³juénh²; hi³ jáun² ca³ja³hanh³² bíh¹ tsú² hñu³ jmáɨ². Tá¹la³ má²hí¹tsá²hanh³² tsú² jáun² né³, ca³hóh³² hi³ ca³juáh³:

—¡Liau¹ tiá³ Tɨ³²!

31 La³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹ ca³zanh³ Jesús cuo² tsú², hi³ ca³juáh³:

—¡Jlánh¹ tiá² re² la³ nio² cáun² honh² hnú²! ¿He³ láɨh³² lɨ́²cháh¹ hnú² tun³ honh²?

32 Jmɨ́¹ taunh²¹ tsú² jáun² hñu³ mu² né³, ca³hná³ bíh¹ chí³.

33 Hi³ jáun² tsá² ñí¹ hná¹ jmɨ́¹ tiáunh¹ hí³ hñu³ mu² né³, ca³ma³tsu³ ma³jáuh³² dí², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¡Tson² bíh¹ cu³tí³, hi³ la³ Jon² Dió³² bíh¹ hnú²!

Jesús jmah²³ tsá² ná¹tsáun¹ hué³² Genesaret

(Marcos 6:53-56)

34 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³hán² bíh¹ tsú² tɨ³ jo²¹ jmáɨ² lɨ́¹ ná¹ho³ jáun², hi³ ca³cha³táunh¹ hué³² Genesaret.

35 Jmɨ́¹ ca³lɨ³ cuóun³² tsá² zian² hué³² jáun² Jesús, ca³nga³ tsú² jáɨ¹³ la³ tá¹ cáun² hué³² jáun², hi³ jáun² ca³cua³jan² tsú² la³jín³² tsá² ná¹tsáun¹ ñí¹ jmɨ́¹ zenh¹ Jesús.

36 Hi³ jáun² ca³hiu³ ca³mɨ́³ tsú² ñí¹con² dí² hi³ cué³² dí² jáɨ¹³ hi³ hliéɨh³ tsá² tsáun¹ cuo² uá¹jinh¹ jmáh³la³ zéɨ¹ ha¹ bíh¹ dí²; hi³ jáun² la³jɨ́n³² tsá² ca³tí³ hí³ cuo² ha¹ tsú² né³, lan³ bíh¹.

15

Hɨ³ jmu² hi³ tiá² jɨn² tsá²mɨ³cuóun²

(Marcos 7:1-23)

1 Jmɨ́¹jáun² cua³taunh²¹ ma³ jan² tsá² *fariseos ñí¹con² Jesús quionh³ tsá² ná¹lɨ́n³ tɨ³² liei²¹; tsá² hí³ má²já²taunh²¹ já¹ juú² Jerusalén, hi³ jáun² ca³ngáɨh³ dí² Jesús:

2 —¿He³ láɨh³² tiá² má²tí³² tsá² haɨn²¹ nɨ́² tɨ³ con² hnú² la³ cun³ hi³ ná¹ngɨ²³ tsá²daun³²? Quí¹ tiá² má²tí³² yáh³ tsú² ca³tɨ²¹ ha³ lánh³ rón³² hniáuh³² sɨ³ ren³ tsú² cuo² la³ cun³ ca³tɨ²¹ nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ jmu³ tsú² má³².

3 Tɨ³la³ Jesús né³ ca³záɨh³ tsá² hí³:

—¿Hi³ he³ láɨh³² sa³ tiá² ma³tih²¹ siáh³ hnoh² uá²jaɨ³² héih³² quioh²¹ Dió³²? Já² ma³tih²¹ bí¹ náh² cáun² hi³ ná¹hëh³ chinh³² náh² hmóu³².

4 Quí¹ Dió³² ca³juáh³ la³ lá²: "Tianh³² náh² ta²¹ ñeh² mí²ziúh²". Hi³ juáh³ siáh³: "Lɨ³ua³ jan² tsá² chú² juóun³² jméi² mí¹ziú¹³, tsá² la³ hí³ ca³tɨn¹ jún³ bíh¹".

5 Tɨ³la³ hnoh² né³ juánh³ hi³ lɨ́¹³ bí¹ néh¹ hi³ záɨh³² tsáu² jméi² mí¹ziú¹³ la³ lá²: "Tiú²uú² lɨ́¹³ yáh³ má¹hau¹ jná¹³ hnú², quí¹ ñí¹con² Dió³² bíh¹ má²ná¹chan¹ la³jɨ́³² hi³ zia³² quion²¹ jná¹³".

6 Hi³ jáun² nɨ́¹juáh³ lɨ³ua³ jan² tsá² má²lɨ²juáh³ la³ nɨ́² néh¹, tiú²uú² tion³ hniáuh³² yáh³ ma³hon³ tsú² jméi² mí¹ziú¹³. Jáun² cun³quionh³ la³ nɨ́² bíh¹ má²ná¹jmuh³² hnoh² hi³ tiá² quien² cu³tí¹³ héih³² quioh²¹ Dió³², cun³quionh³ hi³ ná¹jmuh³² náh² quien² la³ cun³ hi³ jlánh¹ ná¹hëh³ chinh³² náh² hmóu³².

7 ¡Hnoh² tsá² lɨ́n³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹! Jú¹ tson² cu³tí³ bíh¹ ca³juáh³ hla¹ Isaías *tɨ³² jë¹ Dió³² hi³ ca³tɨn¹ hnoh² jmɨ́¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²:

8 Tsá² nɨ́² dá² má²quien² jná¹³ cun³quionh³ jmáh³la³ ho³ bíh¹,
tɨ³la³ jun³juáh¹³ la³ jonh³ jmɨ́¹ tsɨ́³ yáh³ tsú² hniau³ jná¹³.

9 Hí¹ cáun² tiá² lin¹ ñí¹ quien² yáh³ hi³ má²tsú² má²jáuh³² tsú² jáun² jná¹³,
quí¹ héih³² quioh²¹ tsá²mɨ³cuóun² bíh¹ jaun³²
hɨeh³² tsú² tsáu² la³juah²¹ dúh¹ héih³²
quion²¹ jná¹³.

10 Jmɨ́¹jáun² ca³teh³ tsú² tsá² tionh² hí³ hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:

—Niéɨ² náh² jáɨ¹³ lá², jɨ³ hi³ cuí¹ ngɨ¹³ náh² nɨ́² siáh³:

11 Jun³juáh¹³ hi³ tsá²toh³ ho³ yáh³ tsú² jmu² hi³ tiá² jɨn² tsú². Quí¹ la³jɨ́³² hi³ hue³² hñu³ tsɨ́³ bíh¹ tsú² jmu² hi³ hliánh².

12 Jmɨ́¹jáun² ca³ma³janh³² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Jesús ñí¹ zenh¹ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Cá¹lɨ³tsɨn² hnú² hi³ jlánh¹ ca³míh³ tsɨ́³ tsá² fariseos jmɨ́¹ lɨ́¹niéɨ²¹ jáɨ¹³ hi³ lɨ́²juah²¹ hnú² jáun²?

13 Ti3la3 hí3 dí2 né3 ca3juáh3:
—Li3ua3 cáun2 hmá2 hi3 tiá2 lí2jñí32 Ñuh32
jná13, hniáuh32 tsa3ca3 bíh1 ca3la3 ti3 chí2
jmu2.
14 Ha3 lí2 hí13 cán2 he3 jmu2 tsá2 ní2; quí1
tsá2 ten3 bíh1 ni32 hi3 lín3 tsá2 quian32 ñí1
ji32 ñí1con2 te3 rainh21. Quí1 ní1juáh3 jan2
tsá2 ten3 la3 híeh32 ji32 jan2 tsá2 ten3 rainh21,
jáun2 né3, chau21 jmái1 hi3 tán1 gon3 bíh1 tsú2
sunh3 cu3tsa32 ní1juáh3 ñí1 hó21 táu2.
15 Jáun2 Pé1 ca3záih3 Jesús:
—Hnú2 Ti32, jmu3 tiá3 na21 jái13 jáun2
ñí1con2 jnoh1.
16 Jesús ca3juáh3:
—¿Hí1 chín1dí1 hnoh2 uá1 tiá2 la3 ngi23 náh2
siáh3?
17 ¿Tiá1 má2ñíh1 hnoh2 hi3 la3jí32 hi3
tsá2toh3 ho3 tsú2 chau32 hñu3 héin1 bíh1 tsú2,
ní1 má1li32 jáun2 né3 hue32 ti3 cheih32?
18 Ti3la3 hi3 hue32 ho3 tsú2 má1ná1, ja32 la3
ti3 hñu3 tsí3 bíh1 tsú2; hi3 jáun2 bíh1 ján1 tson2
jmu2 hi3 hliáh2 jmí1 tsí3 tsú2.
19 Quí1 hñu3 tsí3 bíh1 tsú2 ja32 la3jí32 hi3
hlah3, uá1la3 cun3 hi3 lí1 chin2 tsú2 chí1,
hi3 jngih2 tsú2 tsáu2, hi3 lí1 jmu2 tsú2 juón1
quionh3 tsá2 hlá2 tsá2 ní2, hi3 jmu2 hi3 hlah3
hi3 hó32, hi3 lín3 tsú2 tsá2 háin2 siáh3, hi3 jmu2
tsú2 jú1 tí1jái2, ji3 hi3 lí1 tú2 lí1 hión32 tsú2 tsáu2
ní2 siáh3.
20 Hi3 ní2 bíh1 jmu2 hi3 tiá2 jin2 tsú2 ta3
ñí1 Dió32. Ti3la3 ní1juáh3 tsá2 ca3cúh2 ta3 tiá2
má2lí2ma3tí32 hi3 ma3ji2 tín2 cuo2 la3 cun3 hi3
ná1ngi23 tsáu2 né3, jun3juáh13 hi3 jáun2 yáh3
jmu2 hi3 hliánh2 tsú2.

Jan2 tsá2mi3 tsá2cá2jo21 tanh2 ta21 Jesús
(Marcos 7:24-30)

21 Jmí1 li21 jáun2 né3 cua3han3 Jesús ñí1
jáun2 hi3 ngau3 la3cáun2 juú2 Tiro ji3 juú2
Sidón.
22 Jáun2 hué32 jáun2 né3 jmí1 cuá3 jan2
tsá2mi3 tsá2 hué32 Canaán. Tsá2 hí3 né3, ja3
ñí1con2 Jesús hi3 hí1hóh32 hi3 juáh3 la3 lá2:
—¡Hnú2 Ti32, jón2zíh1 jón2cho1 hla1 Dá2vi21,
cuí1 já2 mii3 honh2 hnú2 ñí1con2 jná13!
Mí1míh1 jón32 jná13 hún1 jan2 jmí2chí3 hláinh1
hñu3 tsí3, hi3 jáun2 má2tso2 lín32 tsí3.
23 Ti3la3 Jesús tiá2 hi3 ca3ngái3 hí1 cáun2
yáh3. Hi3 jáun2 tsá2 hain21 ti3 con2 tsú2
cua3taunh21 hi3 ca3hiu3 ca3mí3 hi3 ca3juáh3:
—Chanh21 tsá2 ó32, quí1 jlánh1 tiú2 jan32
hí1jmu2 cu3hna21 dí2.
24 Hi3 jáun2 Jesús ca3záih3 tsá2mi3 hí3 la3
lá2:
—Dió32 ca3ze3 jná13 jmáh3la3 ñí1con2 tsá2
*Israel bíh1, tsá2 ná1lín3 la3jmí1 lín3 *já1ziáh2
má2já2cuin3.
25 Ti3la3 tsá2mi3 hí3 má1ná1, ja3 la3 ti3 ta3 ñí1
tsú2 hi3 ca3di3jñí32 hi3 juáh3 la3 lá2:
—¡Ti32, ma3hau1 tiá3 jná13!
26 Ti3la3 Jesús ca3juáh3:
—Tiá2 re2 jniá3 yáh3 hi3 quin13 dí2 má32
quioh21 tsá1míh1 hi3 cue13 dí2 tsái2.
27 Ti3la3 tsá2mi3 hí3 né3, ca3juáh3:
—Tson2 bíh1 la3 jáun2 Ti32; ti3la3 cun3 jáun2
cúh2 bíh1 tsái2 chí2 juoh1 má32 hi3 suh32 ñí1
mesa quioh21 juo13.
28 Jáun2 Jesús ca3juáh3:
—¡Tsá2mi3, jlánh1 cáun2 la3 nio2 honh2
hnú2! ¡Cuí1 lí13 la3 cun3 hi3 hnáuh2 hnú2!
Hi3 jáun2 la3 cun3 jmí1jáun2 bíh1 lan3
mí1míh1 jon2 tsú2.

Jesús jmah23 juóun32 lín32 tsá2 tsáun1

29 Jmí1 li21 jáun2 né3 cua3han3 siáh3 Jesús
ñí1 jáun2, hi3 jáun2 ca3nga2 can32 jmái1 lí1
ná1ho3 hi3 téh23 tsú2 Galilea; hi3 jáun2 ca3uú3
cáun2 tsi3 máh3, ñí1 jáun2 né3 ca3cuá3.
30 Jáun2 juóun32 lín32 bíh1 tsáu2
ca3cha3táunh1 ñí1 cuá3 tsú2 jáun2, hi3 ná1jan2
tsá2 hma2, tsá2 ten3, tsá2 cáun1, tsá2 hliánh2
ní2 siáh3, hi3 juóun32 lín32 siáh3 tsá2 ná1jau2
mí1uí3 siáh3 ñí1 hná1 ní2. Jáun2 ca3chan3 tsú2
ñí1 hó21ñí1 Jesús, hi3 jáun2 hí3 né3 ca3jmah3
tsá2 hí3.
31 Hi3 jáun2 lí1 ca3lin3 bíh1 tsáu2 jmí1 ca3jíe3
hi3 tsá2 jmí1 cáun1 hí3 má2hleh32 bíh1, hi3 tsá2
hliánh2 má2lain32, tsá2 hma2 má2ñi3táunh1,
hi3 jáun2 tsá2 ten3 né3 má2lí23 jíe3. Hi3 jáun2
jmí1jáun2 ca3ma3quien2 tsú2 Dió32 Juo13 tsá2
Israel.

Jesús cue32 hi3 cuh3 quiún3 mei21 tsáu2
(Marcos 8:1-10)

32 Jmí1 li21 jáun2 né3 ca3teh3 Jesús tsá2
hain21 hí3 ti3 con2 hi3 ca3záih3 dí2 la3 lá2:
—Jlánh1 ja32 mii3 tsin32 jná13 ñí1con2 tsá2
lá2, quí1hliá2 hni32 jmái1 máh3 má2tí3 hi3
tionh2 tsú2 ñí1 lá2 quiúnh1 jná13, hi3 hí1
cú1pih21 yáh3 hi3 cuh3 tsú2 tiú2uú2 zia32. Tiá2
hnó32 yáh3 jná13 chanh21 tsú2 hñú13 ta3 tiá2
hi3 má2lí2cuh3, quí1 ní2 lí1 ca3huán3 tsú2 hú1
ji32.
33 Jáun2 tsá2 hain21 hí3 ti3 con2 tsú2
ca3juáh3:
—Ti3la3 ¿ha3 bíh1 jinh1 tsá1cán13 jnoh1 má32
hi3 cuh3 tsá2 juóun32 lín32 lá2? Já2 hí1 jan2
yáh3 tiá2 hin2 zian2 ñí1 lá2.
34 Jáun2 hí3 né3 ca3ngáih3 tsá2 hí3:
—¿Cónh3 bíh1 *hí3 cuú2miih21 zia32 quián13
hnoh2 dúh1?
Jáun2 tsá2 hí3 né3 ca3juáh3:
—Quiau3 hí3 quionh3 gon3 gáun3 juo13
pih21 bíh1 zia32.
35 Jmí1jáun2 ca3jmú3 dí2 héih32 hi3 tiánh32
tsá2 hí3 hué32,
36 jáun2 ca3zanh3 dí2 tá1 quiau3 hí3 jáun2 la3
má2quionh3 juo13 pih21 hí3, hi3 ca3cuéh3 dí2
tiá1hmah1 Dió32. Jmí1 li21 jáun2 ca3ca3 tsú2 hí3
cuú2miih21 jáun2 hi3 ca3cuéh3 dí2 tsá2 hain21

hí3 ti3 con2, hi3 jáun2 tsá2 hí3 né3 ca3tsóh3 ñí1con2 tsá2 má2tionh2 hí3.
37 Jáun2 la3jín32 bíh1 tsáu2 ca3cúh2 ca3la3 lah3 má32 re2 lín32. Ca3li3í1 máh3 ca3cónh32 quiau3 mí2tá2 chí2 juoh1 hi3 ziau3.
38 Tsá2 ca3jmú3 hí3 má32 né3 jmí1 tín3 quiún3 mei21 jmáh3la3 tsá2ñuh2, ha3 tiá2 ná1hín13 yáh3 tsá2mi3 quionh3 tsá1míh1.
39 Jmí1 li21 jáun2 ca3hah2 Jesús jái13 ñí1con2 tsá2 jmí1 tionh2 hí3, hi3 hi3 hñu3 mu2 hi3 ngau3 ti3 hué13 juú2 Magadán.

16

Tsá2 fariseos quionh3 tsá2 saduceos mi32 cáun2 li21 hi3 lí3 hua3jueh32
(Marcos 8:11-13; Lucas 12:54-56)

1 Hi3 jáun2 né3, ca3chó32 siáh3 cáun2 jmái1 hi3 ñí1táunh1 tsá2 *fariseos quionh3 tsá2 *saduceos hi3 ca3ñí1jien13 Jesús; hi3 cun3ñí1 hi3 hnió3 dí2 ca3 lan3 tsú2 né3, jáun2 ca3mí3 dí2 hi3 híe32 Jesús cáun2 li21 hi3 lí3 hua3jueh32 hi3 já32 ti3 hñu3mi3cuú2.
2 Ti3la3 hí3 má1ná1 ca3ngái3:
—Ní1 má1ca3hláu3 juánh3 hnoh2 la3 lá2: "Jlánh1 re2 jniau13 hiú2, hi3 jáun2 bíh1 dáin3 chi3cuú2".
3 Hi3 jáun2 ti3 hú2niéi2 né3 juánh3 hnoh2 la3 lá2: "Né32 chau13 jmí3, quí1 jlánh1 dáin3 jnie2". [¡Hnoh2 tsá2 lín3 náh2 la3 cá1 la3 jéinh1!] Já2 tin2 bíh1 hnoh2 chú1 ñih21 ha3 lánh3 jniá3 chi3cuú2, ti3la3 tiá2 la3 tin2 yáh3 hnoh2 chú1 ñih21 jmái1 hi3 ziáun2 dí2 lá2 ta3né32.
4 Tsá2 hláih1 hon2, tsá2 tiá2 má2tí32 jë1 mi32 cáun2 li21; ti3la3 tiá2 li21 siáh3 hiáuh3 yáh3 tsú2, jí32la3 li21 hi3 ca3jíe3 jáun2 tsáu2 hi3 ca3tin1 hla1 Jonás bíh1.
Jmí1 li21 jáun2 né3 ngah3 dí2; hi3 tsá2 hí3 né3, lí1 ca3ta3tonh1 bíh1 ñí1 jáun2.

Tie3 quioh21 tsá2 fariseos
(Marcos 8:14-21)

5 Jmí1 ca3hán2 tsú2 jáun2 ti3 jo21 jmái2 lí1 ná1ho3 jáun2 né3, sa3 la3 ca3ja3có3 bíh1 tsí3 tsá2 hain21 hí3 ti3 con2 tsú2 hi3 jmí1 cán3 ca3lá2 má32.
6 Jmí1jáun2 ca3záih3 Jesús tsá2 hí3:
—Sá1ní2 jie3, hua3hín13 náh2 jmu3 ca3ti21 tie3 quioh21 tsá2 fariseos ji3 tsá2 saduceos ní2 siáh3.
7 Jáun2 tsá2 hain21 hí3 ti3 con2 tsú2 ca3ma3liáu32 hi3 juónh23 la3 lá2 ja1 hmóu32:
—Cun3ñí1 hi3hliá2 tiá2 quián1 má32 bíh1 dí2 ni32, hi3 jáun2 la3 ní2 ñí1juah21 tsú2.
8 Ti3la3 Jesús ca3li3tsin2 bíh1 hi3 jáun2, hi3 jáun2 ca3juáh3 siáh3 la3 lá2:
—¿He3 láih32 ná1juónh32 náh2 hi3 tiá2 quiánh1 má32? ¡Jlánh1 tiá2 re2 la3 nio2 cáun2 honh2 náh2!
9 ¿Tiá1 má2ngi23 máh3 hnoh2, hi3 sa3jun3 chau2 siáh3 honh2 náh2 ca3ti21 hñá3 *hí3 cuú2miih21 hi3 ca3tsóh32 jná13 jáun2 ñí1con2 hñá3 mei21 tsáu2, hi3 ha3 cónh3 mí2tá2 ca3ziau3 siáh3?
10 ¿Hí1 sa3jun3 chau2 siáh3 honh2 náh2 ca3ti21 quiau3 hí3 cuú2miih21 jáun2 hi3 ca3tsóh32 jná13 jáun2 ñí1con2 quiún3 mei21 tsáu2, ji3 hi3 cónh3 mí2tá2 ca3ziau3 siáh3 jmí1 li21 jáun2?
11 ¿Lánh3 bíh1 rón32 hi3 tiá2 ca3li3tsin2 hnoh2 hi3 jun3juáh13 ca3ti21 quioh21 má32 yáh3 dí1hléh23 jná13 jmí1 lí1juáh21 jná13 hi3 jmúh13 náh2 hua3hín13 ca3ti21 tie3 quioh21 tsá2 fariseos quionh3 tsá2 saduceos?
12 Jmí1jáun2 bíh1 ca3li3tsin2 tsú2 hi3 tiá2 la3 ca3juáh3 yáh3 Jesús hi3 jmu3 tsú2 hua3hín13 ca3ti21 tie3 quioh21 cán1 hí1miih21, ti3la3 la3 ca3juáh3 tsú2 hi3 jmu3 dí2 hua3hín13 ca3ti21 jái13 hi3 hie32 bíh1 tsá2 fariseos quionh3 tsá2 saduceos.

Pé1 juáh3 hi3 Jesús bíh1 Tsá2 lín3 Cristo
(Marcos 8:27-30; Lucas 9:18-21)

13 Jáun2 jmí1 cá1chó21 Jesús cu3 jéin3 juú2 Cesarea quioh21 Pi2liéi1, jáun2 ñí1 jáun2 ca3ngáih3 dí2 tsá2 hain21 hí3 ti3 con2 hi3 ca3záih3 dí2 la3 lá2:
—¿Hin2 tsánh2 jná13 Jon2 tsá2mi3cuóun2 juáh3 tsáu2?
14 Jáun2 tsá2 hí3 ca3ngái3:
—Zian2 tsá2 juáh3 hi3 hnú2 bíh1 néh1 hla1 Juan2 tsá2 tí2 ziau2 hí3 jmái2; zian2 tsá2 juáh3 siáh3 hi3 hnú2 bí1 néh1 Líh3 tsá2 jmí1 lín3 hí3 *ti32 jë1 Dió32 jmí1tin2, hi3 zian2 siáh3 tsá2 juáh3 hi3 hnú2 bíh1 hla1 ti32 jë1 Dió32 Jeremías, ho3lá2dá2 li3ua3 jan2 tsá2 jmí1 lín3 ti32 jë1 Dió32 jmí1tin2 ñí1 hná1 hí3.
15 Jáun2 ca3záih3 dí2 siáh3:
—Hi3 hnoh2 né3, ¿hin2 tsánh2 jná13 juánh3 hnoh2?
16 Jáun2 Sí1mu21 Pé1 né3 ca3juáh3 la3 lá2:
—Hnú2 bíh1 Tsá2 lín3 Cristo Jon2 Dió32 Tsá2 juú2tsáun2.
17 Jáun2 Jesús ca3juáh3:
—Jlánh1 jmí1 ren2 hnú2 Sí1mu21, jon2 Jonás, quí1 hí1 jan2 yáh3 tsáu2 tiá2 má2ca3híe3 hnú2 jái13 ní2, quí1 Ñuh32 jná13 Tsá2 cuá3 hñu3mi3cuú2 bíh1 má2ca3híe3 hi3 ní2.
18 Hnú2 bíh1 jmái2 nú2 Pé1 (hi3 hnió3 juáh3 "Quín1"). Jná13 né3 juanh32 hi3 ñí1 quín1 lá2 bíh1 chan21 jná13 tsá2 cu3 nió3 joh2 ná1; hi3 ca3la3 hí1juáh3 pí3 quioh21 hmú32 yáh3 tiá2 cah13 jmái1 quionh3 tsá2 hí3.
19 Jáun2 jná13 cué13 llaves, hi3 hauh32 hnú2 jái13 hi3 tonh1 hnú2 tsáu2 jo3cuo2 Dió32; li3ua3 cáun2 hi3 hñeih21 hnú2 ñí1 hué21 lá2, má2chí1hñéih23 bíh1 siáh3 hñu3mi3cuú2, hi3 li3ua3 cáun2 hi3 zaih21 hnú2 ñí1 hué21 lá2 né3, má2záih3 bíh1 siáh3 hñu3mi3cuú2.

20 Jmí¹ li²¹ jáun² né³ ca³jmú³ Jesús héih³² ñí¹con² tsá² hí³ hi³ hí¹ jan² tiá² hin² záih³² tsú² hi³ hí³ bíh¹ dí² Tsá² lín³ Cristo.

Jesús juáh³ hi³ jún³
(Marcos 8:31-9:1; Lucas 9:22-27)

21 La³ cun³ jmái¹ jáun² máh³ ca³ma³liáu³² Jesús hi³ hɨeh³² jú¹ tá²na²¹ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², hi³ hniáuh³² tsó³² dí² tɨ³ Jerusalén; hi³ ñí¹ jáun² né³, tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú², jɨ³ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ quionh³ tsá² ná¹lín³ tɨ³² liei²¹ ní² jmu³ hi³ ma³tso² lín³² dí² tsí³. Ca³juáh³ dí² siáh³ hi³ hí¹ ca³la³ tɨ³ jngah³ yáh³ tsá² hí³, tɨ³la³ ñí¹ má²cá²hní² jmái¹ má¹ná¹, jenh¹³ bíh¹ dí².

22 Jmí¹jáun² ca³ñí¹jau² Pé¹ ñí¹ tɨ³ có³², hi³ jáun² ca³ma³liáu³² dí² hi³ quiú² jin²³ Jesús, hi³ juáh³ la³ lá²:

—¡Len³ jná¹³ ca³la³ hí¹juáh³ tiá² hnió³ yáh³ Dió³² hi³ lí¹³ la³ ní² Tɨ³²! ¡Tiá² ca³tɨn¹ yáh³ hnú² hi³ quiunh²¹ la³ ní²!

23 Tɨ³la³ Jesús ca³jinh³ tɨ³ ñí¹ zenh¹ Pé¹, hi³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—¡Tɨ³ có³² quin³² ñí¹con² jná¹³ *Satanás! Hnú² dá² lí¹ chí¹cuú² chí¹jnai³² bíh¹ ñí¹con² jná¹³. Tiá² lín²³ yáh³ hnú² la³jmí¹ lín²³ Dió³², hnú² dá² lín²³ la³ cun³ qui³ lín²³ tsá²mɨ³cuóun² bíh¹.

24 Jmí¹ li²¹ jáun² ca³záih³ Jesús tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² la³ lá²:

—Ní¹juáh³ zian² tsá² hnió³ já³² cu³hna³² jná¹³, hniáuh³² chá³² tsú² tɨ³ có³² la³jí³² hi³ dí¹quiaunh²¹ tsí³ hnga², hi³ jáun² cuí¹ quián¹³ tsú² crei²¹ quioh²¹, [la³ cun³ hi³ cuéh³² tsú² jáun² tsí³ uá¹jinh¹ ca³la³ ñí¹ ca³cáɨn³ jmí²chí³ quioh²¹,] hi³ jáun² cuí¹ já² cu³hna³² jná¹³.

25 Quí¹ ní¹juáh³ tsá² hnió³ lión³² hnga², tsá² la³ hí³ tɨ³ tsa³hín³ bíh¹; tɨ³la³ ní¹juáh³ tsá² tsa³hín³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ má¹ná¹, jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ tɨ³ liáun¹.

26 Quí¹ ¿ha³ dá² jinh¹ quien² ní¹juáh³ ca³láɨh¹³ tsú² la³jí³² hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², ní¹juáh³ la³ ja³hín³ bíh¹ jmí²chí³ quioh²¹ tsú² má¹lɨ³² jáun²? Quí¹ ¿he³ yáh³ cun³quionh³ lí¹³ joh¹³ tsú² siáh³ jmí²chí³ quioh²¹?

27 Quí¹ Jon² tsá²mɨ³cuóun² dá² jáunh³ hi³ lin¹ hi³ quien² la³jmí¹ quien² Jméi², la³ má²quionh³ tsá²cuú² tsá²ta³, hi³ jáun² má¹jáun² cué³² hmah²¹ ñí¹con² ma³ quin³² ma³ jan³² tsáu² la³ cun³ rón³² lí³ ta²¹ hi³ lí²jmú³.

28 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ zian² tsá² ja¹ ñí¹ tiauh¹ dí² lá² tiá² má²jún³ yáh³ ta³ tiá² má²lí²jíe³ hi³ jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun² má²cuá¹ho² ná¹ jáɨ¹³.

17

Dió³² jmu² hi³ zan² Jesús
(Marcos 9:2-13; Lucas 9:28-36)

1 Jmí¹ la³ má²jñéi³ jmái¹ jáun² né³, Jesús ca³jan³ Pé¹, Jacobo jɨ³ Juan² dá¹jon²¹ Jacobo ní² siáh³, hi³ ja³taunh²¹ cáun² tsɨ³ máh³ ñe¹ ñí¹ lí¹³ tiánh³ hmóu³²;

2 hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³za² ho¹ñí¹ tsú² ñí¹ ta³ ñí¹ tsá² hí³. La³jmí¹ jniá³ joh¹ hiú² jniá³ ñí¹ tsú² lɨ³, hi³ jáun² ha¹ tsú² né³ lɨ³ tiáu² lín³² la³jmí¹ jniá³ joh¹.

3 Hi³ jáun² cu³diá²jan² jmí¹ ca³jíen³² tsá² hí³ Moisés quionh³ Líh³, hi³ ná¹juónh²³ quionh³ Jesús.

4 Jmí¹jáun² ca³juáh³ Pé¹ hi³ ca³záih³ Jesús:

—Hnú² Tɨ³², ¡hénh³ ma³ chú³² má²tiauh² dí² ñí¹ lá²! Ní¹juáh³ hnáuh² hnú², jmu¹ jná¹³ hnɨ³² hñú³reh³; cáun² quián¹³ hnú², cáun² quioh²¹ Moisés hi³ cáun² siáh³ quioh²¹ Líh³.

5 Tá¹la³ jmí¹ dí¹hleh³² jáun² bíh¹ Pé¹ ja³ cáun² jnie² zín³ lín³² hi³ ca³tsáɨnh³² tsú² jɨ³lin²; hi³ jáun² ja¹ jnie² jáun² ñí¹ca³hléh³ jan² tsáu² hi³ ñí¹juah²¹:

—Tsá² lá² bíh¹ Jón³² jná¹³, jan² Tsá² hno³ lín³² ná¹, Tsá² jlánh¹ lí²hiún² tsɨn³² jná¹³ hi³ ca³tɨn¹. Niéi² náh² la³ cun³ hi³ juáh³ tsú².

6 Jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² tsá² hí³ jáɨ¹³ ní² né³, ca³juénh² lín³² bíh¹, hi³ jáun² ca³di³jñí³² ca³la³ hi³ ca³jmú³ rá¹hin³.

7 Hi³ jáun² Jesús ca³ja³janh³² ñí¹ tionh¹ tsú², hi³ ca³tí³ cuo² quioh²¹ tsú², hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Nú¹ tianh³ náh²; ha³ lí² juenh³.

8 Hi³ jáun² jmí¹ ca³jíe³ tsú² né³, tiú²uú² hin² zian² hí¹ jan² yáh³, jɨ³²la³ hnga² bíh¹ jéi³²í¹ Jesús zenh².

9 Tá¹la³ ná¹son² tsú² jáun² tsɨ³ máh³ né³, ca³jmú³ Jesús héih³² hi³ ca³juáh³:

—Ha³ lí² hin² juoh² náh² hí¹ jan² la³ cun³ hi³ má²lí²jɨeh³, ca³la³ tɨ³ ní¹ má¹ca³jenh¹³ jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun² ja¹ hla¹ máh³.

10 Jmí¹jáun² ca³ngáɨ³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Jesús hi³ ca³juáh³:

—¿He³ láɨh³² sa³ juáh³ tsá² ná¹lín³ tɨ³² liei²¹ hi³ Líh³ tsá² jmí¹ lín³ hí³ tɨ³² jë¹ Dió³² bí¹ néh¹ tín² jáunh³ la³ñí¹?

11 Jáun² hí³ né³ ca³ngáɨ³:

—Tson² bíh¹ cu³tí³ hi³ Líh³ bíh¹ tín² jáunh³, hi³ ja³ma³re² jɨ³lɨ³².

12 Tɨ³la³ jná¹³ juanh³² hi³ má²cuán² bíh¹ Líh³, tɨ³la³ tiá² hin² ca³lɨ³ cuóu³² yáh³, hi³ jáun² dá² ca³jmúh³² bíh¹ tsú² tsú² la³ cun³ hi³ hnió³ jmu³. La³ jáun² bíh¹ siáh³ ma³tso² Jon² tsá²mɨ³cuóun² tsí³ hi³ jmu³ tsá² hí³.

13 Jmí¹jáun² ca³lɨ³tsɨn² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² hi³ hla¹ Juan² tsá² tí² ziau² jmáɨ² bíh¹ la³ hí¹hɨen² tsú².

Jesús jmah²³ jan² ñú²míh¹ zian² tsá¹ lí¹ jún²³
(Marcos 9:14-29; Lucas 9:37-43)

14 Jmí¹ ca³cha³tánh¹ tsú² siáh³ ñí¹ tionh¹
jáun² tsá² juóun³² lín³² hí³ né³, ja³ jan²
tsá²ñuh² ñí¹con² Jesús hi³ ca³di³jñí³² ñí¹
hó²¹ñí¹ tsú² hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
15 —Tɨ³², cuí¹ já² mií³ honh² nú² quioh²¹
jón³² jná¹³, quí¹hliá² zian² tsú² tsá¹ lí¹ jún²³
hi³ jáun² má²tso² lín³² tsú² tsí³; quí¹ hiú²
cuóh³² bíh¹ quɨnh² tsú² chu³ sí² ho³lá²dá²
chu³ jmáɨ² siáh³.
16 Cua³jan³² jná¹³ tsú² ñí¹con² tsá² haɨn²¹
lá² tɨ³ con² hnú², tɨ³la³ tiá² ca³tioh²¹ yáh³ tsú²
hi³ jmah³.
17 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³:
—¡Hnoh² tsá² tiá² ta²¹ táunh²³ náh², tsá²
cáun² lí¹ cháunh²³ chinh³² la³ siáh³! ¿Jáh³
jmáɨ¹ máh³ hniáuh³² hi³ ngí¹³ jná¹³ quiúnh¹
hnoh² dúh¹? ¿Jáh³ jmáɨ¹ máh³ hniáuh³² hi³
tion¹ jná¹³ tsɨn³² hi³ ca³tɨn¹ hnoh²? Ñá²jan³²
ñú²míh¹ tɨ³ lá².
18 Jmí¹jáun² ca³jin³ Jesús jmí²chí³ hláɨnh¹,
hi³ ca³jmú³ dí² héih³² hi³ cua³haɨn³² hñu³ tsí³
ñú²míh¹ hí³, hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² lan³
tsú².
19 Jmí¹ má²lɨ³² jáun² ca³liéih³² tsá² haɨn²¹
hí³ tɨ³ con² Jesús cáun² ñí¹ tɨ³ có³², hi³ ca³ngáɨ³
jáɨ¹³ lá²:
—¿He³ láɨh³² sa³ tiá² ca³tiau¹³ yáh³ jnoh¹
hi³ chin¹³ jmí²chí³ hláɨnh¹ hí³?
20 Jáun² Jesús ca³juáh³:
—Cun³ñí¹ hi³ tiá² re² má²nio² cáun² honh²
bíh¹ hnoh². Quí¹ jú¹ tson² juanh³² jná¹³
ñí¹con² hnoh², sá¹jmí¹ hi³ ná¹tioh³ cáun²
honh² náh² uá¹jinh¹ ma³ pih²¹ lín²¹ la³ cun³
tí³ cá² máɨ³ mɨ³ mostaza, jmí¹ lí¹³ bíh¹ juoh¹
náh² máh³ zeh² ní² la³ lá²: "¡Quin³² ñí¹ lá², tɨ³
ó³² cua³²!", hi³ jáun² máh³ ní² jmí¹ lí¹³ quin³.
Hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ juóuh³² lí¹³ ní¹juáh³ hi³
tson² nio² cáun² honh² náh².
21 [Tɨ³la³ jmí²chí³ hláɨnh¹ la³ ní² má¹ná¹,
jí³²la³ cun³quionh³ hi³ liéinh³² tsú² Dió³² jɨ³ hi³
má²hɨen²¹ bíh¹ tsú² lí¹³ tioh²¹ hi³ chin¹³.]

Jesús juáh³ siáh³ cónh³ hi³ né³bí¹ jún³
(Marcos 9:30-32; Lucas 9:43-45)

22 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, tá¹la³ jmí¹ ñi³táunh¹
tsú² cu³lɨ²¹ hué¹³ Galilea, Jesús ca³záɨh³ siáh³
tsá² hí³ la³ lá²:
—Jná¹³, Jon² tsá²mɨ³cuóun² jɨenh³ tsú²
jo³cuo² tsáu²,
23 hi³ jáun² jngah³ tsú², tɨ³la³ ñí¹ má²cá²hní²
jmáɨ¹ jáun² né³, jenh¹³ bíh¹ jná¹³.
Hlaɨh³ lín²¹ bíh¹ ca³ta³no¹ tsí³ tsá² hí³
cun³quionh³ jáɨ¹³ ní².

Má²hmah¹ tsú² hmah²¹ hi³ chi² tsú²
quioh²¹ cuáh³² chín¹

24 Jmí¹ cá¹chánh²¹ Jesús já¹ juú² Caper-
naum quionh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² né³,
jáun² *tsá² chi² hmah²¹ tiáunh¹ cuáh³² chín¹
ca³cha³táunh¹ hi³ mɨ³² tun³ *cú¹tiáu², hi³
ca³záɨh³ Pé¹ la³ lá²:
—¿Tiá¹ ma³hmah¹ tɨ³² juóuh³² hnoh²
hmah²¹ hi³ ca³tɨn¹ cuáh³² chín¹?
25 Jáun² Pé¹ ca³juáh³:
—Ján³.
Hi³ jáun² né³, jmí¹ hein²¹ Pé¹ ñéih³ né³,
Jesús tín² ca³hléh³ la³ñí¹ hi³ ca³juáh³:
—¿He³ lánh³ lín²³ hnú² Sí¹mu²¹? ¿Hin²
ñí¹con² caɨ³² tsá² ná¹lín³ re²¹ ñí¹ hué²¹ lá²
hmah²¹ jɨ³ la³jí³² quɨe³ hi³ lɨ³ hniáuh³²: hí¹
tsá²co¹ tsú², ho³ tsá² siánh³ uá¹?
26 Jáun² Pé¹ ca³juáh³:
—Tsá² siánh³ bíh¹.
Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:
—Hi³ jáun² tiá² la³ má²hmah¹ yáh³ tsá²co¹
tsú².
27 Tɨ³la³ hí¹ jan² yáh³ tsáu² tiá² hniáuh³²
jmú¹³ dí² hi³ míh³ tsí³, jáun² cua³² tɨ³ ñí¹
nio¹ jmáɨ² lí¹ ná¹ho³, hi³ cuá²héi³ mɨ³quɨe³;
hi³ jáun² ho³ juo¹³ la³ñí¹ hi³ janh²¹ nú² hí³
bíh¹ hu²¹ cáun² quɨe³ hu²¹ quiún³ cú¹tiáu²
hi³ la³ cun³ má²tsɨn¹³ hi³ má¹hmah²¹ nú²
quioh²¹ hmah²¹ hi³ chi² tsú² quion²¹ jná¹³
jɨ³ hi³ quián¹³ nú² huen² ní² siáh³; hi³ jáun²
cuá²ma³hmah²¹ ní¹ má¹lɨ³² jáun².

18

¿Hin² bíh¹ tsánh² jlánh¹ quien²?
(Marcos 9:33-37; Lucas 9:46-48)

1 Jmáɨ¹ jáun² ca³ja³janh³² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³
con² Jesús ñí¹ zenh¹ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—¿Hin² bíh¹ tsánh² tsá² má²tionh² jo³cuo²
Dió³² jlánh¹ lɨ³ quien²?
2 Jmí¹jáun² ca³teh³ Jesús jan² tsá¹míh¹, hi³
ca³zinh³ dí² ja¹ quioh²¹ tsá² hí³,
3 hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Jú¹ tson² juanh³² jná¹³ hi³ ní¹juáh³ tiá²
zan¹³ náh² hi³ lín¹³ náh² la³jmí¹ lín³ jan²
tsá¹míh¹, tiá² lí¹³ yáh³ háuh¹ hnoh² jáɨ¹³
quiúnh¹ jná¹³.
4 Hi³ jáun² la³ ní² bíh¹ lí³, hi³ lɨ³ua³ jan² tsá²
jmu² hi³ tiá² lin¹ quien² hnga², hi³ jmu² tsú²
la³jmí¹ lín³ jan² tsá¹míh¹ lá², tsá² la³ hí³ bíh¹
tsá² jlánh¹ lɨ³ quien² ja¹ quioh²¹ la³jí³² tsá²
má²tionh² jo³cuo² Dió³².
5 Hi³ lɨ³ua³ jan² tsá² hen³ jan² tsá¹míh¹ la³
lá² chá³² jná¹³, má²lí²he³ jɨ³ jná¹³ bíh¹ tsú²
jaun³².

Jesús hɨe³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² jmu² hi³
tanh³² tsáu² tso³
(Marcos 9:42-48; Lucas 17:1-2)

6 "Jáun² né³, lɨ³ua³ jan² tsá² jmu³ hi³ tánh³²
tso³ tsá¹míh¹ tsá² taunh² jná¹³ lá² ta²¹, tɨ³
jlánh¹ bíh¹ re² sá¹jmí¹ hi³ tónh³² tsú² zié³ láɨ¹

tsá² la³ hí³ hi³ chí¹hñéih²³ cáun² tá² quín¹ pa²¹ lín²¹, hi³ jáun² jmí¹ taun³ tsú² ca³la³ ti³ ñeh² jmí²miih²¹.

7 ¡Jlánh¹ hlah³ quioh²¹ tsá² zian² hngá¹máh³ lá² cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ hliáun³ ñí¹ hi³ zia³² hi³ lí¹³ jmu³ hi³ tánh³² tsú² tso³! Tiú² nio² bíh¹ li³ zia³², ti³la³ ¡jlánh¹ bíh¹ juo²³ tsá² jmu³ hi³ tánh³² tsáu² tso³!

8 ”Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, ní¹juáh³ cuonh² hnú² ho³lá²dá² tanh¹ nú² jmu² hi³ tanh³² hnú² tso³, ti³ re² hná¹ hi³ jáun² tiáun² ñí¹ uóunh³; quí¹ ti³ re² bíh¹ hi³ cuánh¹³ nú² ta³ tiúnh¹ cáun² cuonh² ho³ hi³ tiúnh¹ cáun² tanh¹ ñí¹ lí¹³ zian² nú² cun³ jmí¹hi³nio² la³ cónh³ bí¹ hi³ cuóh¹³ nú² ja¹ sí² cun³ jmí¹hi³nio² quionh³ tá¹ tun³ cuonh² ho³ tá¹ tun³ tanh¹.

9 Hi³ ní¹juáh³ mí¹máh¹ nú² jmu² siáh³ hi³ tanh³² nú² tso³, chí³ cú²jueh³² hi³ jáun² tiáun² ñí¹ uóunh³; quí¹ ti³ re² bíh¹ cuánh¹³ nú² cun³quionh³ cá² mái³ mí¹máh¹ ñí¹ lí¹³ zian² nú² cun³ jmí¹hi³nio², la³ cónh³ bíh¹ hi³ cuóh¹³ nú² quiu³juóu³² quionh³ tá¹ tun³ mái³ mí¹máh¹.

Jái¹³ hi³ ca³ti¹n¹ já¹ziáh² má²já²háin³
(Lucas 15:3-7)

10 ”Hi³ jáun² né³, ha³ lí² jmú² náh² hi³ tiá² jéin²³ náh² li³ua³ jan² tsá² tiá² má²hún¹ tsí³ la³jmí¹ lín³ tsá¹míh¹ lá². Quí¹ jná¹³ juanh³² hi³ tsá²cuú² tsá²ta³ Ñuh³² jná¹³, la³ cun³ tsá² tanh² hó¹ñí¹ tsá² la³ ní², tsá² hí³ bíh¹ tionh² ñí¹ hó²¹ñí¹ Ñuh³² jná¹³ jmái¹ ca³la³ jí³² ti³ hñu³mi³cuú².

11 [Quí¹ jná¹³ dá² Jon² tsá²mi³cuóun² ja³ ná¹ hi³ ja³hnáh³² tsá² ná¹cuin² bíh¹.]

12 ”¿Ha³ lánh³ lín²³ hnoh²? Ní¹juáh³ jan² tsáu² tiónh³² hña³láun³ *já¹ziáh², hi³ ní¹juáh³ la³ ja³háin³ jan² jáh³ hí³ né³, ¿há¹ tiá² chan³ tsú² jáh³ quiéinh³ nio² quiú³ tsi²¹ quia³ñu³ hí³ ñí¹ má²zenh² jáun², hi³ jáun² tsa³tí² tsa³ngí² hi³ hnah² jáh³ ja³háin³ hí³?

13 Hi³ ní¹juáh³ ca³chanh²¹ tsú² né³, ti³ jlánh¹ bíh¹ tsah³ tsú² cun³ñí¹ hi³ tsanh²¹ jáh³ jan² hí³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ ca³tin¹ jáh³ quiéinh³ nio² quiú³ tsi²¹ quia³ñu³ hi³ tiá² já²cuin³ hí³.

14 Ja³bí¹ la³ jáun² Ñeh² hnoh² Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú² tiá² hnió³ yáh³ hi³ lí¹ tsa³hín³ li³ua³ jan² tsá² lín³ la³jmí¹ lín³ tsá¹míh¹ lá².

Ca³ta¹ dí² chí¹³ tsí³ tsáu¹³ tsá²mi³cuóun² rainh²¹ dí²
(Lucas 17:3-4)

15 ”Ní¹juáh³ jan² renh² nú² jmu² cáun² hi³ hlah³ ñí¹con² nú², cuá²lienh¹ tín² ñí¹ hnga² hi³ cuá²zéih³ la³ cun³ hi³ lí²jmú³. Ní¹juáh³ ca³ngi¹³ tsú² jái¹³, jáun² má²ca³janh²¹ bíh¹ nú² tsú².

16 Ti³la³ ní¹juáh³ tiá² jái¹³ ngi²³ yáh³ tsú², jáun² né³, tiéh³ conh³í¹ jan² ho³ gon³ tsáu², hi³ jáun² tsá² hí³ lín³ tsá² nau³² jái¹³ ní¹juáh³ ha³ lánh³ ca³juáh³ tsú².

17 Hi³ ní¹juáh³ cun³ jáun² bíh¹ tiá² jái¹³ ca³ngi¹³ tsú², hi³ jáun² zéih³ cú²jueh³² la³jín³² tsá² cuáh³². Hi³ ní¹juáh³ cun³ jáun² bíh¹ tiá² jái¹³ ca³ngi¹³ tsú² ñí¹con² tsá² lín³ cuáh³², jáun² jien¹ tsú² cú²jueh³² la³jmí¹ jien¹ nú² jan² tsá² tiá² Dió³² má²cuóun³², ho³ la³jmi¹ jien¹ nú² jan² *tsá² chi² hmah²¹.

18 ”Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ li³ua³ cáun² hi³ hñeih²¹ hnoh² ñí¹ hué²¹ lá², má²chí¹hñéih²³ bíh¹ siáh³ hñu³mi³cuú², hi³ jáun² li³ua³ cáun² hi³ zaih²¹ hnoh² ñí¹ hué²¹ lá² né³, ja³bí¹ hñu³mi³cuú² siáh³ má²záih³ bíh¹.

19 ”Ja³bí¹ juanh³² jná¹³ siáh³, ní¹juáh³ gon³ náh² jmúh¹³ náh² cá²honh¹ ñí¹ hué²¹ lá² hi³ lienh¹ náh² Dió³² ca³ti²¹ cáun² hi³ hnáuh² náh² míh¹, jáun² cué³² bíh¹ Ñuh³² jná¹³ Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú².

20 Quí¹ ní¹juáh³ ñí¹ ná¹ngih³² tsú² gon³ gáun³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ jná¹³, jáun² ja¹ quioh²¹ tsá² hí³ bíh¹ zenh² jná¹³.

21 Jáun² Pé¹ ngau³ hi³ ca³ñí¹ngah¹ Jesús:

—Ti³², ¿jáh³ jéin³² lí¹³ chin²¹ jná¹³ tsin³² hi³ ca³ti²¹ hi³ hlah³ hi³ jmu² renh² jná¹³ ñí¹con² ná¹? ¿Hí¹ la³ ti³ quiau³ jéin³²?

22 Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús Pé¹ la³ lá²:

—Tiá² juanh³² yáh³ jná¹³ quiau³ jéin³², ti³la³ la³ ti³ hnaih³² nio² quiú³ tsi²¹ quia³ nio² ma³ quiau³ máh³.

Jái¹³ hi³ ca³ti²¹ hi³ hniáuh³² jmu³ tsú² juenh² tsí³

23 ”Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ juanh³² jná¹³, hi³ Dió³² bíh¹ jan² Tsá² juenh² lín³² tsí³ ñí¹con² tsá² má²tionh² jo³cuo²; la³jmí¹ ca³jmú³ jan² re²¹ hi³ ca³li³hnió³ caun¹³ quie³ hi³ jmí¹ nio² jo³cuo² ma³ quin³² ma³ jan³² tsá² joh¹.

24 Tá¹la³ má²cuá¹jíe²³ tsú² ní¹juáh³ hin² tsánh² ca³dánh² hi³ hin² tsánh² tiá² ca³dánh², jmí¹jáun² cua³jan² tsú² jan² tsá² jmí¹ la³ ca³dánh² hliáun³ mí²yaun²¹ cu³tí¹³ héih³² quie³.

25 Ti³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, tiá² jmí¹ zia³² yáh³ he³ lánh³ rón³² cháu³² quie³ jáun², jáun² re²¹ hí³ né³ ca³jmú³ héih³² hi³ hna³ tsú² cú²jueh³² tsá² hí³ hi³ lín¹³ *tsá² dí¹hlánh¹ la³ má²quionh³ la³jín³² tsá² hñú¹³, ji³ la³jí³² la³ cun³ hi³ zioh² tsú² ní² siáh³, hi³ jáun² li³hmáh¹ la³jí³² hi³ ca³li³ren² tsú² jáun².

26 Jmí¹jáun² ca³di³jñí³² tsá² hí³ ta³ ñí¹ re²¹ hí³, hi³ jáun² ca³hiu³ ca³mí³ hi³ juáh³: “Hnú² juóu³² jná¹³, juenh² lín³² jmu³ honh² hi³ ca³tin¹ jná¹³, má¹hmah²¹ bíh¹ jná¹³ ji³li³²”.

27 Jáun^{2} re^{21} hí^{3} né^{3} ca^{3}ja^{3} mií^{3} tsí^{3}, hi^{3}
jáun^{2} ca^{3}chin^{2} dí^{2} cú^{2}jueh^{32} tsí^{3} ca^{3}tɨ^{21} la^{3}jí^{32}
hi^{3} ca^{3}dánh^{2} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}lión^{32} bíh^{1}
dí^{2} cú^{2}jueh^{32}.
28 ”Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} hí^{3} né^{3}, la^{3} cun^{3} jmí^{1} cuá^{1}han^{3}
jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}jenh^{2} jan^{2} tsá^{2} quian^{21} raɨnh^{21},
tsá^{2} jmí^{1} la^{3} ren^{2} hña^{3}láu^{3} *cú^{1}tiáu^{2} quioh^{21}.
Jáun^{2} ca^{3}cuíh^{3} dí^{2} láɨ^{1} tsá^{2} hí^{3} hi^{3} ca^{3}záɨh^{3}
dí^{2} la^{3} lá^{2}: “¡Ma^{3}hmah^{21} la^{3} cun^{3} hi^{3} ren^{2} nú^{2}
quion^{21} ná^{1}!”
29 Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} siáh^{3} ca^{3}di^{3}jñí^{32} ñí^{1} hó^{21}ñí^{1}
dí^{2} hi^{3} ca^{3}hiu^{3} ca^{3}mí^{3} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}, hi^{3} juáh^{3}
la^{3} lá^{2}: “Juenh^{2} jmu^{3} honh^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13},
má^{1}hmah^{21} bíh^{1} jná^{13} la^{3}jí^{32} hi^{3} quián^{13}
hnú^{2}”.
30 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} hí^{3} má^{1}ná^{1}, tiá^{2} ca^{3}jmú^{3} yáh^{3}
juenh^{2} tsí^{3}, hñu^{3}mí^{1}ñí^{2} bíh^{1} ca^{3}tanh^{2} dí^{2}
ca^{3}la^{3} ñí^{1} ca^{3}ma^{3}hmah^{1} jɨ^{3}lɨ^{32} hi^{3} jmí^{1} ren^{2}.
31 Jmí^{1} ca^{3}jíe^{3} tsá^{2} quian^{21} ñí^{1} hná^{1} jáun^{2}
hi^{3} ca^{3}jmú^{3} tsá^{2} hí^{3} la^{3} jáun^{2}, jáun^{2} hlah^{3}
lín^{21} bíh^{1} ca^{3}jeinh^{21}, hi^{3} jáun^{2} já^{1}tanh^{21} hi^{3}
ca^{3}ñí^{1}zeh^{1} juo^{13} la^{3}jí^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}lɨ^{32}
jáun^{2}.
32 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} juo^{13} tsú^{2} héih^{32} hi^{3}
ca^{3}ñí^{1}tieh^{1} tsú^{2} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2}:
“¡Hnú^{2} tsá^{2} quian^{21} hláɨh^{1}! Jná^{13} lí^{2}chín^{32}
tsɨn^{32} la^{3}jí^{32} hi^{3} jmí^{1} ren^{2} nú^{2} jáun^{2}, quí^{1}hliá^{2}
lí^{2}hiú^{1} lí^{2}míh^{1} hnú^{2};
33 ja^{3}bí^{1} hnú^{2} siáh^{3} jmí^{1} hniáuh^{21} jmúh^{13}
juenh^{2} honh^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} renh^{2} nú^{2} la^{3}jmí^{1}
lí^{1}jmú^{21} jná^{13} juenh^{2} tsɨn^{32} ñí^{1}con^{2} hnú^{2}”.
34 Jáun^{2} juo^{13} tsú^{2} hí^{3} ca^{3}míh^{3} lín^{32} bíh^{1} tsí^{3},
hi^{3} jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} héih^{32} hi^{3} ma^{3}tson^{13}
tsú^{2} tsá^{2} quian^{21} hí^{3} ca^{3}la^{3} ñí^{1} ca^{3}ma^{3}hmah^{1}
tsú^{2} la^{3}jí^{32} hi^{3} ren^{2}.
35 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}ma^{3}táuh^{32} Jesús jáɨ^{13}, hi^{3}
ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—Ja^{3}bí^{1} la^{3} ní^{2} siáh^{3} jmu^{3} Ñuh^{32} jná^{13} Tsá^{2}
cuá^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} ñí^{1}con^{2} ma^{3} quin^{32} ma^{3}
jan^{32} hnoh^{2} ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} chin^{13} náh^{2} honh^{2}
ca^{3}la^{3} jonh^{3} jmí^{1} honh^{2} náh^{2} tsáu^{13} renh^{2}
náh^{2}.

19

Jesús hɨe^{32} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} hnió^{3} tsáun^{3} quionh^{3} ñí^{2}cuo^{2}

(Mateo 5:31-32; Marcos 10:1-12; Lucas 16:18; 1 Corintios 7:10-16)

1 Jmí^{1} má^{2}lí^{2}juáh^{3} jáun^{2} Jesús la^{3}jí^{32} jáɨ^{13}
ní^{2} né^{3}, cua^{3}han^{3} hué^{13} Galilea hi^{3} ngau^{3} tɨ^{3}
hué^{13} Judea nio^{2} jo^{21} cua^{3} Jordán juɨ^{32} ñí^{1}
hia^{32} hiú^{2}.
2 Juóun^{32} lín^{32} bíh^{1} tsáu^{2} ja^{3}taunh^{21} cu^{3}hna^{21}
tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}jmah^{3} tsú^{2} juóun^{32}
lín^{32} tsá^{2} tsáun^{1}.
3 Jáun^{2} ma^{3} jan^{2} tsá^{2} *fariseos ca^{3}ma^{3}janh^{32}
ñí^{1} zenh^{1} Jesús hi^{3} ca^{3}ca^{3} ca^{3}lan^{3} dí^{2} tsú^{2}; hi^{3}
ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—¿Hí^{1} lí^{13} tun^{3} tsú^{2} ñí^{2}cuo^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}
ca^{3}tɨ^{21} lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2} uu^{3}mí^{2}tsɨ^{32} pih^{21} hi^{3} zia^{32}?
4 Jáun^{2} hí^{3} dí^{2} né^{3} ca^{3}ngáɨ^{3} la^{3} lá^{2}:
—¿Tiá^{1} má^{2}ca^{3}híh^{3} hnoh^{2} ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21}
Dió^{32}?, ñí^{1} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} hi^{3} Tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} la^{3}
cu^{3} la^{3} juéh^{3} mɨ^{3}cuú^{2}: “Tsá^{2}mɨ^{3} tsá^{2}ñuh^{2} bíh^{1}
ca^{3}jmú^{3} tsú^{2}”.
5 Ja^{3}bí^{1} ca^{3}juáh^{3} tsú^{2} siáh^{3} la^{3} lá^{2}: “Cun^{3}ñí^{1}
hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} chan^{3} tsá^{2}ñuh^{2} jméi^{2} mí^{1}ziú^{13}
tɨ^{3} có^{32}, hi^{3} jáun^{2} ma^{3}zian^{2} cu^{3}lɨ^{21} quionh^{3}
tsá^{2}mɨ^{3} ñí^{2}cuo^{2}, hi^{3} jáun^{2} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2}
tsáu^{2} bíh^{1} má^{2}lín^{13} tsú^{2} tá^{1} gon^{3}”.
6 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, tiú^{2}uú^{2} lí^{3} yáh^{3} gon^{3} tsú^{2},
quí^{1} jan^{2} tsáu^{2} bíh^{1} má^{2}lín^{3} tsú^{2}. Cun^{3}ñí^{1}
hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} tiá^{2} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} tson^{3}
cáun^{2} hi^{3} má^{2}lí^{2}cunh^{3} Dió^{32}.
7 Jáun^{2} jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}ngáɨh^{3} tsú^{2} Jesús:
—¿Ní^{1}juáh^{3} la^{3} ní^{2} né^{3}, jáun^{2} he^{3} láɨh^{32}
ca^{3}jmú^{3} hla^{1} Moisés héih^{32} hi^{3} hniáuh^{32}
hiáuh^{3} tsá^{2}mɨ^{3} cáun^{2} sí^{2} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} tsáun^{3}
quionh^{3} ñí^{2}cuo^{2}, hi^{3} jáun^{2} má^{1}jáun^{2} má^{2}lí^{13}
tún^{3} tsú^{2}?
8 Jáun^{2} Jesús ca^{3}juáh^{3} siáh^{3}:
—Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jlánh^{1} tiá^{2} jáɨ^{13} ngɨ^{23} hnoh^{2}
bíh^{1} jaun^{32}, hi^{3} jáun^{2} bí^{1} ca^{3}cué^{3} hla^{1} Moisés
jáɨ^{13} hi^{3} lí^{13} tsáun^{3} tsú^{2} quionh^{3} tsá^{2}mɨ^{3}
ñí^{2}cuo^{2}; tɨ^{3}la^{3} tiá^{2} la^{3} ní^{2} jmí^{1} lí^{3} yáh^{3} jmí^{1}
ca^{3}jmú^{3} Dió^{32} la^{3} cu^{3} la^{3} juéh^{3} mɨ^{3}cuú^{2}.
9 Jná^{13} juanh^{32} hi^{3} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} tun^{23}
tsá^{2}mɨ^{3} ñí^{2}cuo^{2}, hi^{3} jáun^{2} jéinh^{32} siáh^{3} cuo^{2}
quionh^{3} tsá^{2}mɨ^{3} siánh^{3}, cun^{3}quionh^{3} la^{3} jáun^{2}
má^{2}lí^{2}jmú^{3} tsú^{2} tso^{3} juón^{1} bíh^{1}. Jí^{32}la^{3} ti^{3}
ní^{1}juáh^{3} hnga^{2} bíh^{1} tsá^{2}mɨ^{3} ñí^{2}cuo^{2} tsú^{2} tín^{2}
ca^{3}liéinh^{32} tsá^{2}ñuh^{2} siánh^{3}, jáun^{2} bíh^{1} zia^{32}
jáɨ^{13} tun^{3} tsú^{2} tsá^{2}mɨ^{3}. [Ja^{3}bí^{1} má^{2}lín^{3} jan^{2}
tsá^{2} lí^{1} jmú^{2} lí^{1} tsau^{32} bíh^{1} tsú^{2} ní^{1}juáh^{3}
hi^{3} ca^{3}jéinh^{32} cuo^{2} quionh^{3} jan^{2} tsá^{2}mɨ^{3} tsá^{2}
má^{2}lí^{2}te^{3} tsáu^{2}.]
10 Jáun^{2} jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3}
con^{2} tsú^{2}:
—Ní^{1}juáh^{3} la^{3} ní^{2} bíh^{1} la^{3} lí^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1}
tsá^{2}ñuh^{2} quionh^{3} tsá^{2}mɨ^{3} ñí^{2}cuo^{2}, tiá^{2} lin^{1} ñí^{1}
quien^{2} yáh^{3} hi^{3} la^{3} jéinh^{32} tsú^{2} cuo^{2}.
11 Jáun^{2} Jesús ca^{3}juáh^{3}:
—Tiá^{2} la^{3}jín^{32} tsáu^{2} ngɨ^{23} yáh^{3} hi^{3} ní^{2}, jí^{32}la^{3}
tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} ngɨ^{23} tsá^{2} má^{2}ca^{3}hiauh^{3} jáɨ^{13} hi^{3}
ngɨ^{13} bíh^{1}.
12 Zia^{32} bíh^{1} hliáun^{3} ñí^{1} ca^{3}tɨ^{21} he^{3} láɨh^{32}
tiá^{2} lí^{13} jéinh^{32} tsáu^{2} cuo^{2}: quí^{1} zian^{2} tsá^{2}ñuh^{2}
tsá^{2} má^{2}tiéh^{3} la^{3} cun^{3} ní^{1} má^{1}ca^{3}li^{3}zian^{2}
máh^{3}, zian^{2} né^{3} *tsá^{2} tiéh^{3} hi^{3} ca^{3}jmú^{3}
tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} bíh^{1}, hi^{3} zian^{2} né^{3} tsá^{2} jmu^{2}
hnga^{2} hi^{3} lín^{3} la^{3}juah^{21} dúh^{1} tsá^{2} tiéh^{3}
cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hnió^{3} hi^{3} ma^{3}zian^{2} tán^{1} hián^{2}
cu^{3}tí^{13} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}. Jáun^{2} li^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2}
lí^{13} ngɨ^{13} jáɨ^{13} ní^{2}, cuí^{1} ngɨ^{13} tsú^{2} re^{2}.

Jesús má^{2}miih^{2} tsá^{1}míh^{1}

(Marcos 10:13-16; Lucas 18:15-17)

13 Jáun² né³, jmí¹jáun² cua³jan² tsáu² ma³
jan² tsá¹míh¹ ñí¹con² Jesús, hi³ hnió³ tsú² hi³
ra³tsɨ³² Jesús cuo² ñí¹ quioh²¹ tsá¹míh¹ ji³ hi³
liéinh³² dí² siáh³ Dió³²; ti³la³ tsá² haɨn²¹ hí³
tɨ³ con² tsú² né³, ca³jin³ bíh¹ tsá² ná¹jan² hí³
tsá¹míh¹.
14 Ti³la³ Jesús né³ ca³záɨh³ tsá² hí³:
—Cuéh³ náh² tsá¹míh¹ ní² jáɨ¹³, cuí¹
ja³táunh¹ ñí¹con² jná¹³, ha³ lí² jní² náh² juɨ³²
quioh²¹; quí¹ tsá² lín³ la³jmí¹ lɨn³ tsá¹míh¹ ní²
bíh¹ lí¹³ tónh³² jo³cuo² Dió³².
15 Jáun² ca³ra³tsɨ³² tsú² cuo² ñí¹ quioh²¹
tsá¹míh¹; jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, cua³han³ tsú² ñí¹
jáun² hi³ ngah³.

Jan² tsá¹ñú¹ hánh³ liéinh³² Jesús
(Marcos 10:17-31; Lucas 18:18-30)

16 Jáun² né³, ca³chó³² cáun² jmái¹ hi³ ñéi¹
jan² tsá² tsá¹ñú¹ hi³ ca³ñí¹jɨen¹³ Jesús, hi³
ca³ngáɨ³ hi³ juáh³ la³ lá²:
—Hnú² Ti³², ¿he³ ñí¹ hi³ chu²¹ hniáuh³²
jmu¹ jná¹³ hi³ jáun² lí¹³ lɨ³ zian² jná¹³ la³ cun³
jmí¹hi³nio²?
17 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³ hi³ ca³juáh³:
—¿He³ láɨh³² hngaɨh³² hnú² ca³tɨ²¹ hi³
chu²¹? Quí¹ jí³²la³ jan² tán¹ bíh¹ Tsá² chun¹
zian². Ti³la³ ní¹juáh³ hi³ hnáuh² hnú² hi³ lí¹³
zian² nú² la³ cun³ jmí¹hi³nio², ma³ti²¹ ca³la³
jí³² héih³² quioh²¹ Dió³².
18 Jáun² ca³juáh³ tsá¹ñú¹ hí³ la³ lá²:
—¿La³ cun³ he³ jaun³² né³?
Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:
—Ha³ lí² jngɨh³ náh² tsáu², ha³ lí² jmu²
náh² juón¹, ha³ lí² háɨn², ha³ lí² lí¹ ma³tson¹³
cáun² jú¹ tí¹jáɨ²,
19 tianh³² ta²¹ ñeh² mí²ziúh², hi³ ma³hno¹
siáh³ tsá²mɨ³cuóun² renh² nú² la³jmí¹ hno³
nú² huen².
20 Jáun² tsá² tsá¹ñú¹ hí³ ca³juáh³:
—La³jí³² bíh¹ hi³ ní² má²ca³ma³ti²¹ jná¹³,
¿zia²¹ siáh³ cáun² hi³ lɨ³hniauh²³ ñí¹ hná¹ ní²?
21 Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús:
—Ní¹juáh³ hi³ hnáuh² hnú² hi³ lín¹³ nú²
jan² tsá² chun¹ cun³ tán¹ cun³ hián², jáun²
cuánh², cuá²hnái¹ la³jí³² hi³ zia³² quián¹³, hi³
jáun² tsoh³ quɨe³ jáun² ñí¹con² tsá² tia³mii²,
hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ lɨ³ hánh³ nú²
hñu³mɨ³cuú²; ní¹ má¹lɨ³² jáun² né³, ña³²
cu³hna³² jná¹³.
22 Ti³la³ jmí¹ má²lí²niéɨ³² jáun² tsá²
tsá¹ñú¹ hí³ jáɨ¹³ ní² né³, jmí¹jáun² ngah³
hi³ má²hí¹uín³ lín³² tsí³, quí¹hliá² jlánh¹ jmí¹
hánh³ tsú².
23 Hi³ jáun² Jesús né³ ca³juáh³ hi³ ca³záɨh³
tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con²:
—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ jlánh¹ bíh¹
juóuh³² hi³ hí³ jan² tsá² hánh³ jo³cuo² Dió³².
24 Juanh³² jná¹³ siáh³ ñí¹con² hnoh², hi³
tɨ³ jlánh¹ bíh¹ huán¹ tsí³ hi³ ngá¹³ jáh³ cánh¹
téh²³ tsú² camello chí² léh¹³ mɨ³quɨe³ la³
cónh³ bíh¹ hi³ hí¹³ jan² tsá² hánh³ jo³cuo²
Dió³².
25 Jmí¹ má²lí²niéɨ³² tsú² jáɨ¹³ ní² né³,
ca³ja³cáun² lín³² bíh¹ tsí³ tsú², hi³ jáun²
ca³ngáɨh³ raɨnh²¹ tsá²ján² tsá²ján² hi³
ca³juáh³ la³ lá²:
—¿Hi³ jáun² né³, hin² bí¹ dá² tsánh² la³ lí¹³
liáun³ jaun³²?
26 Jáun² Jesús ca³jí³e³ ñí¹ tionh¹ tsú², hi³
ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Tiá² tɨn² yáh³ tsá²mɨ³cuóun² jmu³ hi³ ní²,
ti³la³ ñí¹con² Dió³² má¹ná¹, hí¹ cáun² yáh³ hi³
juóuh³² tiá² zia³².
27 Jáun² jmí¹jáun² ca³juáh³ Pé¹ la³ lá²:
—Sa¹ní² jɨe³, jnoh¹ má²ca³chá¹³ ti³ có³²
la³jí³² hi³ jmí¹ zia³² quiú¹³, hi³ jáun² má²ngí¹
jnoh¹ quiúnh¹ hnú². Jáun² né³ ¿he³ dá² lɨ³
zia³² quiú¹³ jnoh¹?
28 Jáun² jmí¹jáun² ca³záɨh³ siáh³ Jesús tsá²
hí³ la³ lá²:
—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ jmái¹ hi³
la¹³ jáun² hmaɨ²¹ ca³la³ jí³² hi³ zia³², jmái¹
hi³ tá¹cuón¹ jáun² Jon² tsá²mɨ³cuóun² ñí¹
hmá²sɨ¹ quien² quioh²¹, ja³bí¹ hnoh² uá²jaɨ³²
lɨ³ zia³² quia³tún³ hmá²sɨ¹ ñí¹ cuá¹tianh³
náh², hi³ cuá¹quiánh² náh² jú¹ tson² quioh²¹
tá¹ quia³tún³ tsoh³ tsá² *Israel.
29 Hi³ jáun² la³jín³² tsá² má²ca³chan³ jméi²
mí¹ziú¹³, jɨ³ tsá²mɨ³ tsá²ñuh² raɨnh²¹, jɨ³
jón²zíh¹, jɨ³ hi³ má²ca³tú³ siáh³ hñú¹³, jɨ³
hué³² quioh²¹ ní² siáh³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹
jná¹³, tsá² la³ hí³ bíh¹ hiáuh³ hña³láu³ nió³
tɨ³ hliáun³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ lí²chá³² jáun² tɨ³
có³²; ja³bí¹ hiáuh³ tsú² siáh³ jáɨ¹³ hi³ lí¹³ zian²
la³ cun³ jmí¹hi³nio².
30 Ti³la³ juóun³² tsá² ná¹lín³ tsá² la³ñí¹
ta³né³², tsá² la³ hí³ dá² lín¹³ tsá² ñí¹ ca³táuh³
bíh¹ má¹jáun², hi³ jáun² juóun³² tsá² ná¹lín³
tsá² ñí¹ cá¹táuh³ ta³né³² né³, tsá² la³ hí³ dá²
tɨ³ lín¹³ tsá² la³ñí¹ bíh¹ má¹jáun².

20

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² jmu² ta²¹

1 ”Quí¹ sá¹ní² jɨe³: Ní¹ má¹tɨ³ ñí¹ hiáuh¹³
tsá² tionh² jo³cuo² Dió³² la³ cun³ hi³ hnió³
Dió³² cué³², lí¹³ la³jmí¹ ca³jmú³ jan² tsá²
zia³² cáun² ñí¹náɨ² quioh²¹. Jmí¹ ca³juú² mɨ³
uóun²jɨeh¹³ ñí¹náɨ² quioh²¹ tsú², ngau³ tsú²
hú²niéɨ² hi³ já¹tieh¹ tsá² jmu³ ta²¹ ñí¹náɨ²
quioh²¹.
2 Jáun² ca³ma³ren²¹ tsú² jáɨ¹³ quionh³ tsá²
jmu³ ta²¹ hi³ ma³hmah¹ dí² cáun² *cú¹tiáu²,
la³ cun³ tí³ quɨe³ hi³ hlánh¹ tsú² cú² jmáɨ¹
ta²¹ ñí¹náɨ², jmí¹jáun² ca³zen³ dí² tsá² hí³ hi³
ja³jmú³ ta²¹ ñí¹náɨ² jáun² quioh²¹ dí².

3 Má²cu³lé³ jáun² cua³han³ tsú² siáh³ cun³
la³ nió¹ ñu³ ti³ hú²niéi², hi³ jáun² ja¹ hmah²¹
né³ ca³jenh² tsú² tsá² lí¹ ñi³táunh¹.
4 Jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² hí³: “Cuá²jmu³
uá²jaɨ³² hnoh² ta²¹ ñí¹náɨ² quion²¹ jná¹³, hi³
jáun² má¹hmah²¹ jná¹³ quián¹³ hnoh² la³
cun³ hi³ ca³ti²¹”. Hi³ jáun² tsá² hí³ ja³taunh²¹
bíh¹.
5 Tsá² quioh²¹ ñí¹náɨ² cua³han³ siáh³ la³
cun³ chi³hiú², jáun² siáh³ siáh³ cua³han³ cun³
la³ nio¹ hnɨ³² ti³ ca³hláu³, hi³ la³ má²jmu²
jáun² bíh¹ hi³ zen² tsáu² ñí¹náɨ² quioh²¹.
6 Hi³ siáh³ siáh³ cua³han³ tsú² cun³ la³
nio¹ hñá³ ti³ ca³hláu³ hi³ ngau³ siáh³ ti³ ja¹
hmah²¹, jáun² ñí¹ jáun² ca³jenh² tsú² siáh³
ma³ jan² tsá² lí¹ ñi³táunh¹, hi³ jáun² ca³záɨh³
dí² la³ lá²: “¿He³ láɨh³² lí¹ tionh¹ hnoh² ñí¹ lá²,
hi³ tiá² ta²¹ ná¹jmuh³² náh²?”
7 Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³: “Quí¹ hí¹ jan²
yáh³ tiá² hin² má²lí²tié³ jnoh¹ hi³ jmú¹³ ta²¹”.
Jáun² jmí¹jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²: “Jáun²
cuá²táunh¹ hnoh² uá²jaɨ³² hi³ cuá¹jmuh³ ta²¹
ñí¹náɨ² quion²¹ jná¹³”.
8 ”Tɨ³la³ jmí¹ ca³niéi² jáun² né³, tsá² quioh²¹
ñí¹náɨ² jáun² ca³záɨh³ tsá² nio² ta²¹ jo³cuo²
la³ lá²: “Cuá²tieh³ tsá² ná¹jmu² ta²¹, hi³ jáun²
ma³hmah²¹ la³ cun³ hmah²¹ quioh²¹ tsú², hi³
má¹liauh²¹ nú² má¹hmah²¹ tín² ñí¹con² tsá²
taunh³ chí¹cáɨn², hi³ jáun² táuh³ ñí¹con² tsá²
taunh³ la³ñí¹”.
9 Jmí¹jáun² cua³tanh²¹ tsá² ca³taunh³ hná¹
ta²¹ cun³ la³ nio¹ hñá³, hi³ jáun² ma³ quin³²
ma³ jan³² ca³héi³ cáun² cú¹tiáu² quioh²¹ jmí¹
cuá¹tanh²¹, la³ cun³ hmah²¹ quioh²¹ cú²
jmáɨ¹ ta²¹.
10 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ tɨn³ tsá² taunh³ ta²¹
hú²niéi²; tsá² hí³ jmí¹ ná¹lín²³ hi³ he³ hmah²¹
chí¹lí³ la³ cónh³ bí¹ tsá² taunh³ cáɨn²; ti³la³
cun³ jáun² cáun² cú¹tiáu² bíh¹ ca³héi³ tsú²
ma³ quin³² ma³ jan³².
11 Jmí¹ ti³ ñí¹ he³ tsú² jáun² hmah²¹ quioh²¹
né³, ca³ma³liáu³² jmu² liúnh¹ ñí¹con² tsá²
quioh²¹ ta²¹,
12 hi³ juáh³ la³ lá²: “Já² cáun² o¹rá¹ tán¹
bíh¹ ta²¹ lí²jmú³ tsá² taunh³ ní² chí¹cáɨn², hi³
cá²ren² bíh¹ má²lí²ma³hmah²¹ hnú² quioh²¹
tsú² quiúnh¹ jnoh¹, tsá² má²lí²má¹tso¹ jnoh¹
tsí³ hná¹ ta²¹ tán¹ jmáɨ¹ ji³ hi³ chéi³ hiú² ní²”.
13 Tɨ³la³ tsá² quioh²¹ ta²¹ ca³juáh³ la³ lá²
hi³ ca³záɨh³ jan² tsá² hí³: “Sá¹ní² jɨe³ dúh¹,
ha³ tiá² cuá¹jmu² yáh³ jná¹³ hí¹ cáun² hi³
tiá² ca³ti²¹. ¿Há¹ jun³juáh¹³ lí²jmuh³ hnú²
jáɨ¹³ quiúnh¹ jná¹³ hi³ má¹hmah²¹ jná¹³ cáun²
cú¹tiáu² la³ cun³ tí³ quioh²¹ cú² jmáɨ¹ ta²¹
bíh¹ dúh¹?
14 Jánh³² hmah²¹ quián¹³ jáun² cuánh².
Quí¹ jná¹³ dá² hnó³² má¹hmah²¹ ñí¹con² tsá²
taunh³ ní² chí¹cáɨn² cá²ren² la³ cun³ hi³
má¹hmah²¹ jná¹³ quián¹³ hnú² bíh¹.
15 ¿Hí¹ tiá² ca³tɨn¹ jná¹³ hi³ jmuh²¹ ta²¹
quɨe³ quion²¹ la³ cun³ ti³² tsɨn³² huen² dúh¹?
¿Ho³ hi³ uóu³² honh² uá¹ hnú² cun³ñí¹ hi³
jná¹³ chú³² tsɨn³²?”
16 ”La³ ní² bíh¹ lí³, hi³ tsá² ñí¹ ca³táuh³ lín¹³
tsá² la³ñí¹, hi³ jáun² tsá² la³ñí¹ né³ lín¹³ tsá²
ñí¹ ca³táuh³ bíh¹. [Quí¹ juóun³² lín³² bíh¹ tsá²
ná¹tén¹, ti³la³ cú¹pih²¹ tsáu² bíh¹ tsá² quiánh³
—ca³juáh³ Jesús.]

Jesús juáh³ siáh³ ñí¹ má²hnaɨh³² jéin³² hi³ jún³

(Marcos 10:32-34; Lucas 18:31-34)

17 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, tá¹la³ má²hí¹hún¹
jáun² Jesús juɨ³² hi³ hí¹uú²³ ti³ juú² Jerusalén,
jáun² ca³teh³ dí² ñí¹ ti³ có³² tsá² quian³tun³
hí³ hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
18 —Sá¹ní² jɨe³, ta³né³² má²hí¹uú²³ dí² ti³ já¹
juú² Jerusalén, ñí¹ jɨenh³ tsú² jáun² jná¹³ Jon²
tsá²mɨ³cuóun² ñí¹con² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ jɨ³
tsá² ná¹lín³ ti³² liei²¹ ní² siáh³, hi³ jáun² tsá²
hí³ jmu³ héih³² hi³ ma³nga² tsú² jná¹³.
19 Jɨenh³ tsú² jná¹³ ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹ hi³
jáun² qui³ cáuh³² tsú² cú²nga¹ jɨ³ hi³ quiu³
po³ dí², hi³ má¹lɨ³² jáun² né³ taun³ tsú² jná¹³
ñí¹ crei²¹; ti³la³ ñí¹ má²cá²hní² jmáɨ¹ jáun²
má¹ná¹ jenh¹³ bíh¹ jná¹³ ja¹ hla¹.

La³ cun³ hi³ ca³mɨ³ mí¹ziú¹³ Jacobo quionh³ Juan²

(Marcos 10:35-45)

20 Jmí¹jáun² ca³ma³janh³² ñí²cuo² Zebedeo
ñí¹con² Jesús quionh³ tá¹ gon³ jon²; tsá²mɨ³
hí³ né³ ca³di³jñí³² ta³ ñí¹ Jesús hi³ ca³mí³
cáun² hi³ chú³².
21 Hi³ jáun² Jesús ca³ngáɨ³:
—¿He³ jmí¹ hnáuh² hnú²?
Jáun² tsá²mɨ³ hí³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Jmu³ tiá³ hi³ chú³², hi³ ní¹ má¹ti³ ñí¹
má²ñi³quien² hnú², tá¹ gon³ jón³² jná¹³ lá²
tiánh³² cu³henh¹ hnú², jan² ti³ cuá² chu²¹ hi³
jan² ti³ cuá² cáun¹.
22 Tɨ³la³ Jesús né³ ca³ngáɨ³:
—Hnoh² dá² hí¹juáh³ tiá² ñíh¹ bíh¹ náh²
he³ ná¹mɨh³². ¿Hí¹ quɨnh¹ náh² jmáɨ¹ hi³ há¹
ngá¹³ náh² la³ cun³ hi³ há¹ ngá¹³ jná¹³, [jɨ³
hi³ zón³² náh² siáh³ jmáɨ² hi³ má¹tsoh¹ honh²
la³jmí¹ zón²¹ jná¹³]?
Jáun² tsá² hí³ né³ ca³juáh³:
—Lí¹³ bíh¹.
23 Jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús:
—Tson² bíh¹ cu³tí³ hi³ hnoh² ha¹ ngá¹³
náh² la³ cun³ hi³ há¹ ngá¹³ jná¹³, [jɨ³ hi³ zón³²
náh² siáh³ jmáɨ² la³jmí¹ zón²¹ jná¹³;] ti³la³ hi³
ca³ti²¹ hi³ cuá¹tianh³ náh² cu³hén² jná¹³, jan²
cuá² chu²¹ hi³ jan² ti³ cuá² cáun¹ má¹ná¹, tiá²
ca³tɨn¹ yáh³ jná¹³ cué¹³, quí¹ ñí¹ jáun² má²lí³
hua³jan²¹ hi³ tsa³tiánh² tsá² má²ca³quianh³
hnga² bíh¹ Ñuh³² jná¹³.

24 Jmí1 ca3náɨ32 tsá2 quian3 ñí1 hná1 jáun2
jáɨ13 jáun2 né3, ca3míh3 tsí3 ñí1con2 tsá2 gon3
má2tún2 raɨnh21 hí3.
25 Tɨ3la3 Jesús má1ná1, ca3teh3 jɨ3lɨn2 tsá2 hí3
hi3 ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:

—Hnoh2 ná1ñíh1 hi3 tsá2 ná1ho2 ta21 ma3
quin32 ma3 caun32 hué32 jmu2 quien2 ñí1con2
tsá2 zian2 hué32 jáun2, hi3 jáun2 tsá2 ná1quien2
hí3 né3 cáun2 jmu2 héih32 ñí1con2 tsá2 tionh2
hí3 jo3cuo2.
26 Tɨ3la3 tiá2 ca3tɨ21 yáh3 hi3 lí13 la3 jáun2 ja1
quián13 hnoh2. Quí1 nɨ1juáh3 tsá2 hnió3 lɨ3
quien2 ja1 quián13 hnoh2, hniáuh32 lín3 tsú2
jan2 tsá2 quian21 bíh1 ñí1con2 tsá2 ñí1 hná1
jáun2;
27 hi3 lɨ3ua3 jan2 hnoh2 tsá2 hnáuh2 náh2
lín13 tsá2 la3ñí1, hniáuh32 jmúh13 náh2 hi3 lín3
la3jmɨ1 lín3 jan2 *tsá2 má2dí1hlánh1 joh1 tsá2
ñí1 hná1 jáun2 bíh1.
28 Hniáuh32 jmu3 tsú2 la3jmɨ1 jmu2 jná13
bíh1 Jon2 tsá2mɨ3cuóun2. Quí1 jná13 dá2 cuan3
ná1 hi3 ja3ma3con21 bí1 ná1 tsáu2, jun3juáh13
hi3 tɨ3 ma3cáu32 yáh3 tsáu2 jná13; jɨ3 hi3 cuan3
ná1 siáh3 hi3 jɨenh21 ná1 huen2 hi3 jun3, hi3
lí3 cáun2 hmah21 ca3tɨ21 hi3 lí13 liáun3 juóun32
lín32 tsáu2.

Jesús jmah23 gon3 tsá2 ten3
(Marcos 10:46-52; Lucas 18:35-43)

29 Jáun2 né3, tá1la3 jmɨ1 má2hí1huen32 tsú2
jáun2 já1 juú2 Jericó, juóun32 lín32 bíh1 tsáu2
jmɨ1 hí1já2táunh1 cu3hna21 Jesús.
30 Can32 hú1 jui32 ñí1 jmɨ1 hí1ja3tánh1 tsú2
jáun2 jmɨ1 tionh1 gon3 tsá2 ten3; hi3 jáun2 jmɨ1
ca3náɨ32 tsú2 hi3 cuá1ja32 Jesús, jáun2 ca3hóh32
tiá3 hi3 ca3juáh3 la3 lá2:

—¡Hnú2 Tɨ32, jón2zíh1 jón2cho1 hla1 Dá2vi21,
cuí1 já2 mií3 honh2 hnú2 quiú13 jnoh1!

31 Jáun2 tsá2 jmɨ1 hí1já2táunh1 hí3 né3 ca3jin3
tsá2 ten3 hí3, hi3 jmɨ1 hnió3 tsú2 hi3 tiánh3 tsú2
ta3máɨh3; tɨ3la3 tsá2 hí3 má1ná1, tɨ3 lɨ3mí1 tiá3
ca3hóh32 bíh1, hi3 ca3juáh3:

—¡Hnú2 Tɨ32, jón2zíh1 jón2cho1 hla1 Dá2vi21,
cuí1 já2 mií3 honh2 hnú2 quiú13 jnoh1!

32 Jáun2 Jesús ca3náu2, hi3 ca3teh3 dí2 tsá2
hí3, hi3 jáun2 ca3ngáɨh3 dí2:

—¿He3 jmɨ1 hnáuh2 hnoh2 hi3 jmu1 jná13
ñí1con2 náh2?

33 Jáun2 tsá2 ten3 hí3 né3 ca3juáh3:

—Tɨ32, hnáu2 jnoh1 hi3 jnia3 siáh3 mɨ1ñí1.

34 Jmɨ1jáun2 ca3ja3 miɨ3 tsí3 Jesús ñí1con2
tsá2 hí3, hi3 jáun2 ca3tí3 dí2 cuo2 mɨ1ñí1 tsú2.
Hi3 jáun2 la3 cun3 jmɨ1jáun2 bíh1 ca3jnia3 siáh3
mɨ1ñí1 tsá2 hí3, hi3 jáun2 ja3taunh21 cu3chin1
cu3hna21 Jesús.

21

Jesús má2hí3 já1 juú2 Jerusalén
(Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

1 Jmɨ1 má2ja3quián3 chá1táunh1 tsú2 juú2
Jerusalén, ca3cha3táunh1 tsú2 có32 juú2
Betfagé can32 máh3 míh1 Olivos; jmɨ1jáun2
ca3zen3 Jesús gon3 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2,
2 hi3 ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:

—Cuá2táunh1 náh2 juú2 míh1 nio2 tɨ3
chí1ján3 nɨ2. Jáun2 ñí1 nɨ2 la3juɨ32 chanh21
náh2 jan2 lo1 búh1 quionh3 jáh3 míh1 jon2,
hi3 cuá1hñéih1. Cuá2zanh1 náh2 jáh3, hi3 jáun2
ñá2jan32 ñí1 lá2.
3 Hi3 jáun2 nɨ1juáh3 zian2 tsá2 zia32 hi3
ca3juáh3 ñí1con2 hnoh2, jáun2 juoh1 náh2 tsú2:
“Hliá2 má2hniah3 ñí1con2 Tɨ32 Juo13 bíh1 jnoh1
jáh3, hi3 jáun2 la3juɨ3 já1jon1 jnoh1 siáh3 ñí1
tionh1 lá2”.
4 La3 nɨ2 ca3lɨ3 hi3 jáun2 ca3lɨ3tí3 la3 cun3
hi3 ca3juáh3 hla1 *tɨ32 jë1 Dió32, jmɨ1 ca3juáh3
jáun2 la3 lá2:
5 Zéih3 náh2 tsá2 zian2 tɨ3 ñí1 zeh1 máh3 Sión
la3 lá2:
Sá1nɨ2 jɨe3, Re21 Juóuh32 hnoh2 cuá1ja32
ñí1con2 náh2;
jan2 Tsá2 tsɨ1juɨ3 bíh1 hí3,
hi3 cuá1tsɨn1 jan2 lo1 búh1 míh1,
la3 cun3 lo1 pih21 jon2 jan2 jáh3 qui3 cán23
lio21.
6 Jáun2 ja3taunh21 bíh1 tsá2 gon3 haɨn21
hí3 tɨ3 con2 tsú2 hi3 ca3jmú3 la3 cun3 hi3
má2lí2juáh3 tsú2 jáun2.
7 Ná1jón21 bíh1 tsú2 ló1 búh1 la3 má2quionh3
jon2 jmɨ1 ca3cha3tánh1, hi3 jáun2 ca3na3tsɨ3
tsú2 ha1 cu3hna21 jáh3, hi3 jáun2 ca3cua3tsɨn1
Jesús.
8 Jmɨ1 lɨ21 jáun2 né3, juóun32 lín32 bíh1 tsáu2
ca3qui3 ca3ja3 ha1 hú1 juɨ32; hi3 ma3 jan2 né3
ca3quieh3 cuú2 ñeh1 hmá2 hi3 ca3ja3 siáh3 hú1
juɨ32.
9 Tsá2 jmɨ1 hí1tsá2táunh1 chí1ján3, jɨ3 tsá2
jmɨ1 hí1ja3táunh1 chí1cáɨn2 nɨ2 ca3ma3liáu32
hi3 tɨ3 hóh32 tiá3 hi3 juáh3 la3 lá2:

—¡Cuí1 lɨ3quien2 bíh1 jón2zíh1 jón2cho1
hla1 re21 Dá2vi21! ¡Cuí1 lɨ3quien2 bíh1 Tsá2
cuá1ja32 cun3quionh3 héih32 quioh21 Dió32
Juo13 dí2! ¡Hénh3 ma3 chun1 Dió32 Tsá2 cuá3
hñu3mɨ3cuú2!

10 Hi3 jáun2 jmɨ1 hi21 Jesús já1 juú2
Jerusalén, la3jín32 bíh1 tsá2 juú2 ca3ja3cáun2
tsí3 hi3 quí2 ngaɨh32 raɨnh21 hi3 juáh3:

—¿Hin2 dá2 tsánh2 tsá2 ó32?

11 Hi3 jáun2 tsá2 hí1ja3tú2 ja3lɨn23 hí3
cu3chin1 cu3hna21 Jesús né3 ca3juáh3:

—Jesús Tsá2 lín3 tɨ32 jë1 Dió32 bíh1 ó32, Tsá2
juú2 Nazaret hín13 tɨ3 Galilea.

Jesús má²jɨ² cuáh³² chín¹
(Marcos 11:15-19; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

12 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² hi³ Jesús hñu³ cuáh³² chín¹,
hi³ jáun² ca³huen³ dí² tɨ³ cheih³² la³jɨ́n³² tsá²
jmɨ́¹ ná¹hna² jɨ³ tsá² jmɨ́¹ ná¹la³² ñí¹ jáun².
Ca³ziu³ ca³cuɨ́³ tsú² mesa quioh²¹ tsá² jmɨ́¹
ná¹zaɨ³² quɨe³ quioh²¹ hué³² siáh³ jɨ³ hmá²si¹
quioh²¹ tsá² jmɨ́¹ ná¹hna² chi³ jáɨ² nɨ́² siáh³;
13 hi³ jáun² ca³záɨh³ dí²:
—Ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³ la³ lá²:
"Hñu³² jná¹³ dá² jmáɨ²: hñú³ ñí¹ liéinh³²
tsú² Dió³²" bíh¹. ¡Tɨ³la³ hnoh² né³, tá² hláu²
quioh²¹ háɨn² bíh¹ má²ca³jmuh³ náh²!
14 Hñu³ cuáh³² jáun² né³, cua³taunh²¹ ma³
jan² tsá² ten³ jɨ³ tsá² hma² nɨ́² siáh³ ñí¹ zenh¹
Jesús, hi³ jáun² ca³jmah³ dí².
15 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³
quionh³ tsá² ná¹lɨ́n³ tɨ³² liei²¹ hua³jueh³² hi³
jmu² jáun² Jesús, jɨ³ hi³ ca³náɨ³² tsú² siáh³ hi³
jlánh¹ ná¹tɨ́² ná¹hóh³² tsá¹míh¹ hñu³ cuáh³²
hi³ juáh³ la³ lá²: "¡Cuɨ́¹ lɨ³quien² bíh¹ jón²zɨ́h¹
jón²cho¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹!", ca³míh³ lɨ́n³² bíh¹
tsɨ́³ tsú².
16 Hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² Jesús la³ lá²:
—¿Naɨh²¹ hnú² la³ cun³ hi³ ñí¹juah²¹ tsú²
nɨ́²?
Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:
—Ján³, tɨ³la³ ¿tiá¹ má²ca³híh³ hnoh² ñí¹ Sí²
quioh²¹ Dió³² ñí¹ rá¹juáh³ la³ lá² dúh¹?:
Má²ca³jmuh³ hnú² hi³ tsá¹míh¹ pih²¹,
jɨ³ dáɨn² tiúh²³ nɨ́² siáh³,
ná¹má²quí² ma³quien² hnú².
17 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³ta³tonh¹ bíh¹
tsá² hí³, quí¹ cua³han³ bíh¹ Jesús já¹ juú²
Jerusalén, hi³ ngau³ juú² Betania, hi³ jáun²
ñí¹ jáun² ca³jnioh².

Jesús jin²³ hmá² sí² co² tiá² máɨ³ haɨ²¹
(Marcos 11:12-14, 20-26)

18 Hú²niéi² jmɨ́¹ cá¹jniá²¹ jáun²
má²cuá¹tsau³² siáh³ Jesús tɨ³ já¹ juú²
Jerusalén, jáun² tá¹la³ hí¹hún¹ jáun² juɨ³²
ca³ráun³ ñí¹cuóunh²¹.
19 Can³² juɨ³² jáun² jmɨ́¹ chi²¹ cáun² hmá²
sí² co², jáun² ngau³ tsú² jmɨ́h¹ hmá² hi³
ca³ñí¹jɨ́e¹³ nɨ́¹juáh³ haɨ²¹ máɨ³, tɨ³la³ hí¹ cá²
máɨ³ yáh³ máɨ³ tiá² tsoh³ tsú², jɨ́³²la³ mu²¹
bíh¹ hmá² jmɨ́¹ tsɨ²¹. Jáun² Jesús ca³záɨh³
hmá² sí² jáun² la³ lá²:
—¡Hí¹ cónh³ yáh³ tiú²uú² chau²¹ jmáɨ¹ hi³
ha³ hnú² máɨ³!
Jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹ ca³lɨ³ quiéin²
hmá² sí² jáun².
20 Jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con²
tsú² hi³ lɨ³ la³ jáun², jáun² jlánh¹ ca³ja³cáun²
tsɨ́³, hi³ jáun² ca³ngáɨh³ dí² Jesús:
—¿Ha³ bíh¹ lánh³ rón³² sa³ cu³tiá³ pih²¹ la³
lá² máh³ la³ ca³lɨ³ quiéin² hmá² sí² nɨ́²?
21 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³ la³ lá²:
—Jú¹ tson² juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh²,
hi³ nɨ́¹juáh³ cáun² nio² honh² náh², hi³ tiá²
tioh³ hliáun³ ñéih³, jun³juáh¹³ jɨ́³²la³ la³ cun³
hi³ lɨ́²jmú³² jná¹³ ñí¹con² hmá² sí² nɨ́² yáh³
lɨ́¹³ jmúh¹³ hnoh², quí¹ hí¹ la³ tɨ³ lɨ́¹³ bíh¹ hi³
juoh¹ hnoh² máh³ nɨ́² la³ lá²: "¡Quin² hnú² ñí¹
nɨ́², hñu³ jmɨ́²miih²¹ cuá²hú³²!" hú¹tá¹ lɨ³tí³
bíh¹ la³ jáun².
22 Quí¹ la³jɨ́³² hi³ míh¹³ bíh¹ náh² ñí¹con²
Dió³², cun³ héih¹ bíh¹ náh² nɨ́¹juáh³ hi³ cu³tí³
nio² cáun² honh² náh².

Nga² tsáu² ñí¹con² Jesús hi³ ha³ jinh¹ hi-auh³ dí² jáɨ¹³ hi³ ho²
(Marcos 11:27-33; Lucas 20:1-8)

23 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ hi³ Jesús cuáh³² chín¹,
hi³ jáun² tá¹la³ jmɨ́¹ dí¹hɨeh³² tsú² tsáu² ñí¹
jáun² né³ cua³taunh²¹ tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³
jɨ³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú² nɨ́² siáh³, hi³
ca³ngáɨh³ Jesús la³ lá²:
—¿Hin² ca³cué³ héih³² hi³ jmuh³² nú² ta²¹
nɨ́²? ¿Hin² tsánh² ca³cué³ jáɨ¹³ hi³ hauh³²
hnú² nɨ́²?
24 Jáun² Jesús ca³juáh³:
—Ja³bí¹ jná¹³ siáh³ nga¹ cáun² jáɨ¹³ ñí¹con²
hnoh²; nɨ́¹juáh³ hi³ ngáɨh¹ hnoh² jáɨ¹³ hi³
nga¹ jná¹³ lá², jáun² má¹jáun² juanh²¹ jná¹³
hi³ hin² ca³cué³ jná¹³ jáɨ¹³ hi³ jmu² la³jɨ́³² hi³
lá².
25 ¿Hin² tsánh² ca³ze³ hla¹ Juan² hi³
cua³zion³ tsáu² jmáɨ²? ¿Hí¹ Dió³², ho³
tsá²mɨ³cuóun² uá¹?
Tɨ³la³ tsá² hí³ né³ cáun² lɨ́¹ ca³juu³ ca³hlénh³
ja¹ má²tún² hmóu³² bíh¹ hi³ ca³juónh³ la³ lá²:
—Nɨ́¹juáh³ hi³ juáh¹³ dí² hi³ Dió³² bíh¹
ca³ze³ tsú², hi³ jáun² tsá² nɨ́² né³ lɨ́¹³ nga³:
"Hi³ jáun² né³, ¿he³ láɨh³² sa³ tiá² ta²¹
ca³tianh³² yáh³ náh² tsú²?"
26 Hi³ nɨ́¹juáh³ hi³ juáh¹³ dí² siáh³ hi³
tsá²mɨ³cuóun² bíh¹ ca³ze³ tsú², já² cáu² bíh¹
he² quiú¹³ dí² ñí¹con² tsáu²; quí¹ la³jɨ́n³² bíh¹
tsáu² ná¹lɨ́n²³ hi³ hla¹ Juan² jmɨ́¹ lɨ́n³ jan² tɨ³²
jë¹ Dió³².
27 Hi³ jáun² cu³tsa³² ca³záɨh³ tsú² cú²jueh³²
Jesús:
—Tiá² né¹ yáh³ jnoh¹.
Jáun² Jesús né³ ca³juáh³ siáh³:
—Hi³ jáun² sa³jun³ jná¹³ yáh³ juanh²¹ siáh³
hi³ hin² tsánh² ca³cué³ jáɨ¹³ hi³ jmu² jná¹³
la³jɨ́³² ta²¹ lá².

Jáɨ¹³ hi³ jmu² tsú² ca³tɨn¹ gon³ jon² jan² tsáu²

28 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:
—¿He³ lánh³ lɨ́n²³ hnoh² ca³tɨ²¹ jáɨ¹³ hi³
jmu¹ jná¹³ lá²? Jan² tsá²ñuh² jmɨ́¹ zian²
gon³ jon²; jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² má²ján³ la³

lá²: “Jón³, cua³², cuá²jmu³ ta²¹ ñí¹ jná¹ mɨ³ uóun²jɨeh¹³ quiú¹³ né³²”.

29 Jáun² jon² tsú² ca³ngáɨ³: “¡Tiá² hnó³² nia²¹ ñe¹!” Tɨ³la³ jmí¹ má²cu³lé³ jáun² né³, ca³za² bíh¹ tsí³ tsú², hi³ jáun² ngau³ hi³ ñí¹jmú¹³ ta²¹.

30 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ ngau³ tsá² má²lieih²¹ hí³ hi³ ca³ñí¹lienh¹³ siáh³ tsá² cáɨn² hi³ ca³ñí¹zeh¹ dí² siáh³ la³ jáun²; hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³ngáɨ³: “Re² bíh¹ tia²¹, ñe¹ jná¹³”. Tɨ³la³ tiá² ñéi¹ yáh³ tsú² jmí¹ lɨ²¹ jáun².

31 ¿Hin² bíh¹ tsánh² tsá² gon³ hí³ ca³jmú³ la³ cun³ hi³ hnió³ jméi²?

Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³:

—Tsá² má²ján³ hí³ bíh¹.

Hi³ jáun² Jesús ca³záɨh³ siáh³ tsá² hí³:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ *tsá² caɨ³² hmah²¹ jɨ³ tsá²mɨ³ juón¹ bíh¹ tín² má²ná¹taunh³² jo³cuo² Dió³² la³ cónh³ bíh¹ hnoh².

32 Quí¹ hla¹ Juan² tsá² tí² ziau² jmáɨ² cuan³ hi³ cua³ma³ta² hnoh² ha³ lánh³ rón³² má¹zián¹³ náh² la³ cun³ tɨ³² tsí³ Dió³², tɨ³la³ tiá² ca³tianh³² yáh³ hnoh² tsú² ta²¹; tɨ³la³ tsá² caɨ³² hmah²¹ quionh³ tsá²mɨ³ tsá² lí¹ jmú² lí¹ tsau³² má¹na²¹, ca³tanh² bíh¹ ta²¹ tsá² hí³. Tɨ³la³ hnoh² né³, uá¹jinh¹ ca³jɨeh³ náh² hi³ jáun², cun³ jáun² bíh¹ tiá² ca³zah¹ hnoh² jmí¹ honh² hi³ juáh¹³ hi³ jmí¹ lɨ³ tanh¹³ náh² ta²¹ tsá² hí³.

Jáɨ¹³ hi³ jmu² Jesús ca³tɨn¹ tsá² hláɨh¹
(Marcos 12:1-12; Lucas 20:9-19)

33 ”Niéi² náh² siáh³ jáɨ¹³ hi³ jmu¹ jná¹³ lá²: Jan² tsáu² ca³jñí³ mɨ³ uóun²jɨeh¹³ ñí¹náɨ² quioh²¹; hi³ jáun² ca³jmú³ jní¹³ la³ cu³ la³ jéin³ jáun², hi³ ca³zíh³ siáh³ cáun² ñí¹ lí¹³ quiáuh³² jmaɨh²¹ mɨ³ uóun²jɨeh¹³, jɨ³ hi³ ca³jmú³ tsú² siáh³ cáun² hñú³ ñe¹ lín²¹ ñí¹ lí¹³ di³chín³² tsá² jmu³ hua³hí¹³ ñí¹náɨ² jáun². Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³quiú² tsú² ñí¹náɨ² jáun² jo³cuo² tsá² lí¹³ jmu³ ta²¹, hi³ jáun² tsá² jmu² hí³ ta²¹ né³ jmí¹ ma³hmah¹ ca³lá² quioh²¹ hué³² jáun² cun³quionh³ hi³ jíenh³² cú¹pih²¹ la³ cun³ hi³ ló³² jáun². Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ngau³ ñí¹ uóunh³.

34 Jmí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ ca³láu² mɨ³ uóun²jɨeh¹³ né³, ca³zen³ tsú² ma³ jan² *tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ hi³ ca³ñí¹máɨ¹ ñí¹con² tsá² jmu² ta²¹ la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹ dí².

35 Tɨ³la³ tsá² jmu² hí³ ta²¹ né³ ca³zanh³ bíh¹ tsá² ca³zen³ hí³ tsá² quioh²¹ ñí¹náɨ², hi³ ca³qui³ ca³quiunh³ dí², ma³ jan² ca³jngɨh³ dí² hi³ ma³ jan² né³ ca³qui³ ca³jláɨn³² dí² quín¹.

36 Jáun² tsá² quioh²¹ ñí¹náɨ² jáun² ca³zen³ siáh³ juóun³² tsá² quian²¹ la³ cónh³ bíh¹ jmí¹tin²; tɨ³la³ tsá² jmu² ta²¹ hí³ má¹ná¹, siáh³ bíh¹ siáh³ ca³jmúh³² tsú² tsá² hí³.

37 ”Ñí¹ cá¹táuh³ né³ cu³tsa³² ca³zen³ tsú² cú²jueh³² jon², quí¹ ca³lín¹³ tsú² la³ lá²: “Cun³ tanh¹³ bíh¹ tsú² ta²¹ jón³² jná¹³”.

38 Tɨ³la³ jmí¹ ca³jíen³² tsá² ná¹jmu² hí³ ta²¹ jon² tsá² quioh²¹ ñí¹náɨ² né³, ca³juónh³ ja¹ hmóu³² hi³ ca³juáh³ la³ lá²: “Já² tsá² ní² bíh¹ lɨ³quioh²¹ ñí¹náɨ² lá² ní¹ má¹jun² jméi²; chú³² cuí¹ jngɨh¹³ dí² tsú² hi³ jáun² lɨ³ quiú¹³ dí² ñí¹náɨ² lá²”.

39 Hi³ jáun² ca³chin² tsú² tsá² hí³ tɨ³ cheih³² hi³ jáun² ca³jngɨh³ dí² tiáunh¹.

40 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³ngáɨ³ Jesús ñí¹con² tsá² hí³:

—Ní¹ má¹cuanh³² tsá² quioh²¹ hí³ ñí¹náɨ² jáun² né³, ¿he³ lín²³ hnoh² jmu³ tsú² ñí¹con² tsá² jmu² hí³ ta²¹?

41 Tsá² hí³ ca³juáh³:

—Tsá² hláɨh¹ hí³ dá² jngɨh³ bíh¹ tsú², ca³la³ hí¹ cú¹pih²¹ mií³ tiá² já³² tsí³; hi³ jáun² ñí¹náɨ² jáun² cuéh³² tsú² tsá² siánh³ bíh¹ hi³ jmu³ siáh³ ta²¹, la³ cun³ tsá² li³ jíenh³² la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹ tsú² caun¹³ ní¹ má¹ca³láu².

42 Jmí¹jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—¿Tiá¹ má²ca³híh³ hnoh² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³², ñí¹ rá¹juáh³ jáun² la³ lá²?:

Quín¹ hi³ tiá² ca³jeih²¹ jáun² tsá² ná¹lín³ tɨ³² hiah³²,
ta³né³² má²lí³ cá² máɨ³ quín¹ hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²,
quín¹ hi³ hu²¹ cuoh¹ hiah³².
Hi³ ní² dá² ca³jmú³ Juo¹³ bíh¹ dí²,
cáun² hi³ lí¹³ lɨ³ tsa³cáun² tsí³ dí².

43 Hi³ jáun² bíh¹ juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ tiú²uú² lí¹³ yáh³ hián¹³ hnoh² jáɨ¹³ hi³ tonh²¹ náh² jo³cuo² Dió³², la³ cun³ hi³ jmí¹ ca³tɨn¹ náh² hián¹³; hi³ jáun² tsá² hué³² siáh³ bíh¹ má²hiáuh¹³, tsá² jmu² la³ cun³ hi³ tɨ³² Tsí³ Dió³².

44 [Tɨ³la³ hi³ ca³tɨn¹ quín¹ jáun² né³, lɨ³ua³ jan² tsá² cá²hính³² quionh³ quín¹ jáun², ca³la³ juoh¹ mí¹ siún¹ nio² bíh¹ tsú² lí¹³; hi³ ní¹juáh³ quín¹ jáun² la³ ca³táh³ ñí¹ quioh²¹ lɨ³ua³ jan² tsáu² né³, jáun² ca³la³ juɨ²¹ nio² bíh¹ tsú² lí¹³.]

45 Jmí¹ ca³náɨ³² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ jɨ³ tsá² *fariseos jáɨ¹³ hi³ jmu² jáun² Jesús, jmí¹jáun² ca³lɨ³tsin² tsú² hi³ ca³tɨn¹ hí³ bíh¹ dí² jáɨ¹³ hi³ má²lí²hléh³² tsú² jáun².

46 Jmí¹jáun² jmí¹ má²hnió³ dí² zanh³ Jesús, tɨ³la³ jmí¹ juénh² bíh¹ tsú² ñí¹con² tsá² ná¹ngɨh³² hí³, quí¹ jmí¹ ná¹juáh²³ bíh¹ tsá² hí³ hi³ Jesús lín³ jan² tɨ³² jë¹ Dió³².

22

Jáɨ¹³ hi³ jmu² Jesús ca³tɨn¹ tsá² ná¹tén¹ ñí¹ jmu³ tsú² jmáɨ¹ hi³ jenh¹³ cuo² tsáu²
(Lucas 14:15-24)

1 Jesús ca3ma3liáu32 hi3 liéinh32 siáh3 tsá2
hí3 cun3quionh3 jái13 hi3 jmu2, hi3 ca3záih3 dí2
la3 lá2:
2 —Jmái1 hi3 téh3 Dió32 tsá2 lí13 tónh32
jo3cuo2 lí13 la3jmí1 li21 jmí1 ca3jmú3 jan2 re21
jmái1 hi3 ca3jenh2 cuo2 jon2.
3 Ca3zen3 tsú2 *tsá2 má2ná1hlánh1 joh1
hi3 tsa3tieh1 tsú2 tsá2 má2ná1tén1, ti3la3 tsá2
ná1tén1 hí3 né3 tiá2 ca3he3 yáh3 hi3 ja3táunh1.
4 Jáun2 ca3zen3 tsú2 siáh3 tsá2 má2ná1hlánh1
joh1 ñí1 hná1 jáun2 hi3 ca3záih3 dí2 la3
lá2: “Cuá2zéih3 náh2 tsá2 ná1tén1 hi3
má2ná1lí3 bíh1 hua3jan21 má32 quion21 jná13.
Má2lí2jmú32 jná13 héih32 hi3 jngih3 tsú2
cuá1juí2 ji3 la3jín32 jáh3 húnh1 ní2 siáh3, hi3
jáun2 la3jí32 bíh1 má2ná1lí3 hua3jan21; cuí1
ja3táunh1 tsú2 jmái1 ñí1 jenh13 cuo2 jón32
jná13”.
5 Ti3la3 tsá2 ná1tén1 hí3 má1ná1, ca3la3 uá1
tiá2 nái32 bíh1 ca3jmú3. Ma3 jan2 tsá2 hí3, ta21
bíh1 ca3ñí1jmú13 ñí1nái2 quioh21, ma3 jan2
né3 ca3ñí1jmú1 ñí1hnáih1,
6 hi3 ma3 jan2 né3, ca3zanh3 bíh1 tsá2 hí3
joh1 re21, hi3 ca3quiu3 ca3pan3 dí2 ca3la3 ñí1
ca3jngih3 dí2 tiáunh1.
7 Jmí1jáun2 ca3míh3 lín32 bíh1 tsí3 re21
hí3, hi3 jáun2 ca3zen3 hliáu3 joh1 hi3
ca3ñí1ma3tsan2 tsá2 hláih1 tsá2 hon2 hí3, ji3
hi3 ca3ñí1jín2 tsú2 juú2co1 tsá2 hí3.
8 Jmí1 li21 jáun2 ca3záih3 dí2 tsá2 hí3 joh1:
“La3jí32 bíh1 má2ná1lí3 hua3jan21 quioh21 hi3
jenh13 cuo2 jón32 jná13, ti3la3 tsá2 jmí1 ná1tén1
hí3 né3, tiá2 jmí1 la3 ca3ti21 yáh3 hi3 te1 jná13
tsá2 hí3.
9 Hi3 jáun2 cuá2táunh1 náh2 cú2jueh32 la3
tán1 ja1 hñú3, hi3 cuá2tiéh3 náh2 ñí1 lá2
la3jín32 tsá2 jenh13 náh2 ñí1 jáun2”.
10 Hi3 jáun2 tsá2 hí3 né3, ca3huén2 bíh1
hi3 ja3taunh21 ja1 hñú3 hi3 ca3ñí1tieh1 la3jín32
li3ua3 jan2 tsá2 ca3jenh2, cuí1 tsá2 chun1 cuí1
tsá2 hláih1; hi3 jáun2 ca3cónh32 bíh1 tsáu2
ñéih3.
11 ”Jmí1jáun2 hi3 re21 ñéih3 hi3 ca3ñí1jien13
tsá2 má2ca3li3tén1 hí3, hi3 jáun2 ca3jíen32 tsú2
jan2 tsá2ñuh2 hi3 jmí1 cuá1tón21 ñí1 jáun2,
ti3la3 tiá2 jmí1 cuá1quih32 yáh3 tsú2 hmih32 la3
cun3 hi3 qui3 quih32 tsú2 ñí1 jenh2 cuo2 tsáu2.
12 Hi3 jáun2 ca3záih3 dí2 la3 lá2: “Hnú2
tsá2ñuh2, ¿ha3 lánh3 rón32 lí2húh32 hnú2 ñí1
lá2 ta3 tiá2 quíh1 nú2 hmih32 hi3 ca3ti21 quih32
tsú2 jmái1 hi3 jenh2 cuo2 tsáu2?” Ti3la3 tsá2 hí3
má1na21, cáun2 lí1 ca3cuá3 tie3 bíh1.
13 Jáun2 re21 hí3 ca3záih3 tsá2 ná1ná2tsí3
má32 ñí1 mesa, hi3 ca3juáh3 la3 lá2: “Hñéi3
náh2 cuá2 ta3 tsá2 lá2, hi3 jáun2 cuá2tion3 ti3
cheih32 ñí1 já1niéi2, hi3 jáun2 ñí1 jáun2 tsa3tí2
tsa3hoh32, hi3 tsa3qui3 tsa3hon32”.
14 Jáun2 ca3juáh3 siáh3 Jesús la3 lá2:
—Quí1 juóun32 lín32 bíh1 tsáu2 má2ná1tén1,
ti3la3 cú1pih21 bíh1 tsá2 quiánh3.

Jesús juáh3 hi3 ca3ta1 dí2 má1hmah21 ñí1con2 tsá2 chi2 hmah21
(Marcos 12:13-17; Lucas 20:20-26)

15 Jmí1 li21 jáun2 ja3tanh21 tsá2 *fariseos hi3
ca3ñí1jmú13 cá2hon3 ha3 lánh3 tsa3ca3 tsa3lian3
dí2 Jesús, hi3 jáun2 zia32 lánh3 rón32 tánh32
tsú2 tso3 cun3quionh3 jái13 hi3 hléh32.
16 Hi3 jáun2 ca3zen3 dí2 ma3 jan2 tsá2 hain21
ti3 con2 la3 má2quionh3 ma3 jan2 tsá2 cu3 nió3
joh1 Herodes, hi3 ca3ñí1zeh1 Jesús la3 lá2:
—Hnú2 Ti32, né1 jnoh1 hi3 jmáh3la3 jú1
tson2 bíh1 hieh32 hnú2, hnú2 bíh1 hieh32 jú1
tson2 ca3ti21 jui32 quioh21 Dió32; hi3 né1 jnoh1
siáh3 hi3 tiá2 jmuh32 yáh3 hnú2 jan2 quien2
hi3 jan2 tiá2 quien2.
17 Jáun2 hnáu2 jnoh1 hi3 hnú2 juáh13 la3
cun3 hi3 lín23 hnú2: ¿Hí1 ca3ti21 má1hmah21
jnoh1 quie3 hi3 mi32 *tsá2 cuá1lín3 mi3chí1
juú2 Roma, ho3 tiá2 hniáuh32?
18 Ti3la3 Jesús má1ná1, ca3li3tsin2 bíh1 la3
cun3 hi3 hlah3 hi3 hó32 hi3 jmí1 ná1tioh3 jáun2
tsí3 tsá2 hí3, hi3 jáun2 ca3záih3 dí2 la3 lá2:
—¡Hnoh2 tsá2 lín3 náh2 la3 cá1 la3 jéinh1!
¿He3 láih32 cá2 lau23 hnoh2 jná13?
19 Híe1 náh2 cáun2 quie3 hi3 qui3
ma3hmah21 náh2 jáun2 neh21.
Hi3 jáun2 tsá2 hí3 ca3cué3 cáun2 *cú1tiáu2.
20 Jmí1 jáun2 ca3ngái3 Jesús tsá2 hí3:
—¿Hin2 mi3 ñí1 tá2lái1 ñí1 lá2, hi3 hin2 hi3
jmái2 tón32 lá2 siáh3?
21 Jáun2 tsá2 hí3 ca3ngái3:
—Quioh21 *tsá2 cuá1lín3 mi3chí1 bíh1 ni32.
Jáun2 Jesús ca3záih3 tsá2 hí3 la3 lá2:
—Jáun2 cuéh3 náh2 tsá2 cuá1lín3 mi3chí1 la3
cun3 hi3 ca3tin1 hiáuh3, hi3 cuéh3 náh2 siáh3
Dió32 la3 cun3 hi3 ca3tin1.
22 Jmí1 má2lí2niéi32 tsú2 jái13 jáun2 né3, lí1
ca3ta3ná1jíe32 bíh1, hi3 jáun2 ja3tanh21 bíh1,
jáun2 hnga2 bíh1 Jesús jéi32í1 ca3ta3zanh1.

Nga2 tsáu2 ca3ti21 hi3 jenh13 tsú2
(Marcos 12:18-27; Lucas 20:27-40)

23 Jmái1 jáun2 siáh3 cua3taunh21 ma3 jan2
tsá2 *saduceos hi3 cua3jien3 Jesús. Tsá2 cu3
nió3 tsá2 saduceos hí3 tiá2 ta21 haih21 yáh3 hi3
jenh13 tsá2 má2cá2tsan3; hi3 jáun2 bí1 jlánh1
ca3ñí1ngah1 dí2 Jesús jái13 lá2:
24 —Ti32, hla1 Moisés ca3juáh3 hi3 ní1juáh3
jan2 tsá2ñuh2 ca3jéinh32 cuo2, hi3 jun3 bíh1 ta3
tiá2 jon2 ca3li3zian2 quionh3 tsá2mi3 hí3, jáun2
dá1jon21 tsú2 ca3tin1 jéinh32 cuo2 quionh3
tsá2mi3 hnái3 hí3 hi3 jáun2 li3zian2 jon2 ca3tin1
hla1 rainh21.
25 Jáun2 né3, ja1 quiú13 jnoh1 jmí1 zian2 cá2
mí1zionh2 tsá2ñuh2 hi3 jmí1 ná1lín3 quiaun3
má2tún2 rainh21 jan2 jméi2 mí1ziú13. Tsá2
má2ján3 né3 ca3jéinh32 cuo2 quionh3 tsá2mi3,
ti3la3 jun3 bíh1 ta3 tiá2 jon2 ca3li3zian2 hí1 jan2,

hi³ jáun² dá¹jon²¹ bíh¹ hla¹ hí³ ca³jéinh³² siáh³
cuo² quionh³ tsá²mɨ³ hnáɨ³ hí³.
26 La³ jáun² bíh¹ siáh³ lɨ³ ñí¹con² tsá² ñí¹
má²gon³ hí³ ca³la³ ñí¹ jun¹; jáun² tsá² ñí¹
má²gáun³ siáh³ ca³jan³ tsá²mɨ³ hí³. La³ jáun²
bíh¹ lɨ³ quioh²¹ tán¹ quiaun³ tsá²ñuh² hí³.
27 Jáun² ñí¹ ca³táuh³ né³, jun³ bíh¹ siáh³
tsá²mɨ³ hí³ hnga².
28 Hi³ jáun² né³, ní¹ má¹tɨ³ ñí¹ ca³jenh¹³
tsú², ¿hin² dá² tsánh² tsá² quiaun³ hí³ lí¹³
ñí²cuo² tsá²mɨ³ hí³, quí¹ tán¹ quiaun³ bíh¹
tsú² ca³jéinh³² cuo² quionh³ tsá²mɨ³ hí³?
29 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Hnoh² dá² lí¹ ná¹tsá²con² bíh¹ náh², quí¹
cun³ñí¹ hi³ tiá² cuɨn² náh² Sí² quioh²¹ Dió³²,
hi³ sa³jun³ pí³ quioh²¹ Dió³².
30 Quí¹ ní¹ má¹ca³jenh¹³ tsú² ja¹ hla¹, tiá²
hin² jéinh³² yáh³ cuo², hi³ sa³jun³ cuen³
yáh³ tsú² jon² hi³ jéinh³² cuo², quí¹ má¹jáun²
dá² má²lín¹³ tsú² la³jmí¹ lín³ tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³² bíh¹, tsá² tionh² hí³ hñu³mi³cuú².
31 Tɨ³la³ hi³ ca³tɨ²¹ jáɨ¹³ ní¹juáh³ hi³ tson²
jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³ né³, ¿tiá¹ má²ca³híh³
hnoh² la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ca³juáh³ jáun² Dió³²
hnga² dúh¹?, jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²:
32 “¡Jná¹³ bíh¹ la³² Dió³² Juo¹³ Há²bran²¹,
Isaac jɨ³ Jacob ní² siáh³!” Quí¹ Dió³² dá² lín³
Dió³² Juo¹³ tsá² zian² bíh¹, tiá² lí¹³ yáh³ lín³
tsú² Dió³² Juo¹³ tsá² má²jún¹.
33 Jmí¹ má²lí²niéi³² tsá² tionh² la³ cu³ la³
jéin³ hí³ jáɨ¹³ ní² né³, lí¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsí³
tsú² ca³tɨ²¹ jáɨ¹³ hi³ hleh³² jáun² Jesús.

Héih³² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²
(Marcos 12:28-34; Lucas 10:25-28)

34 Jmí¹ ca³lɨ³ ñi³² tsá² fariseos hi³ Jesús
ca³jmú³ hi³ tsá² saduceos lí¹ tiá² ñi³² he³
nga³, hi³ jáun² ca³ngɨh³² dí² tiáunh¹.
35 Hi³ jáun² jan² tsá² hí³, tsá² lín³ tɨ³² liei²¹,
jmí¹ hnió³ ca³ lan³ Jesús, hi³ ca³ngáɨh³ dí² la³
lá²:
36 —Hnú² Tɨ³², ñí¹ ca³la³ jí³² héih³² zia³² ñí¹
liei²¹, ¿hín² bíh¹ héih³² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²?
37 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—“Ma³hno¹ Dió³² Juóuh³² ca³la³ jonh³ jmí¹
honh², la³jí³² jmí²chí³ quián¹³ jɨ³ la³jí³² hi³
lín²³ nú² ní² siáh³”.
38 Hi³ ní² bíh¹ héih³² la³ñí¹, héih³² hi³ jlánh¹
bí¹ quien² ñí¹ ca³la³ jí³² héih³².
39 Hi³ héih³² ñí¹ má²tun³ né³ míh¹ tiá²
cá²ren² bíh¹, hi³ juáh³ la³ lá²: “Ma³hno¹
tsá²mi³cuóun² renh² la³jmí¹ hno³ nú² huen²”.
40 Tá¹ tun³ héih³² ní² bíh¹ lí³ mí¹zioh²¹
quioh²¹ tá¹ cáun² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés
jɨ³ la³jí³² la³ cun³ hi³ ca³híe³ tsá² ca³lɨn³ hí³
*tɨ³² jë¹ Dió³² ní² siáh³.

¿Hin² bíh¹ jón²zíh¹ jón²cho¹ Tsá² lín¹³
Cristo?
(Marcos 12:35-37; Lucas 20:41-44)

41 Tá¹la³ jmí¹ ná¹ngɨh³² jáun² tsá² fariseos
hí³,
42 jáun² Jesús ca³ngáɨ³:
—¿He³ lánh³ lín²³ hnoh² hi³ ca³tɨn¹ Tsá²
lín¹³ Cristo? ¿Hin² jón²zíh¹ jón²cho¹ hí³?
Tsá² hí³ né³ ca³juáh³:
—Jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹ bíh¹ hí³.
43 Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:
—Ní¹juáh³ la³ ní² né³, ¿he³ bí¹ lánh³
rón³² sa³ ca³juáh³ yáh³ hla¹ Dá²vi²¹ hnga²
cun³quionh³ Jmí²chí³ Chun¹, hi³ Juo¹³ bíh¹ dí²
Tsá² lín³ Cristo? Quí¹ hla¹ Dá²vi²¹ ca³juáh³
la³ lá²:
44 Dió³² Juóu³² jná¹³ ca³záɨh³ Tɨ³² Juóu³²
jná¹³:
Tɨ³ cuá² chu²¹ quion²¹ jná¹³ ñí³,
ca³la³ tɨ³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ jmu¹ jná¹³ hi³
tsá² hau² hnú² lín¹³ la³jmí¹ lí³ cáun²
jli²¹ hi³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² quien²,
hi³ ná¹tsɨn²¹ hnú² tanh¹.
45 Jáun² né³, ¿ha³ bí¹ lánh³ rón³² lí¹³ hi³ Tsá²
lín¹³ Cristo lín³ jan² tsá² jón²zíh¹ jón²cho¹
hla¹ Dá²vi²¹, ní¹juáh³ ta³bí¹ hnga² yáh³ hla¹
Dá²vi²¹ la³ ca³juáh³ hi³ Juo¹³ bíh¹ tsú² Tsá²
lín¹³ hí³ Cristo?
46 Hi³ jáun² hí¹ jan² yáh³ tsá² hí³ tiú²uú²
ca³lɨ³ nga³ hí¹ cáun² jáɨ¹³; hi³ jáun² la³ cun³
jmáɨ¹ jáun² né³, hí¹ jan² yáh³ tiú²uú² hin²
ca³tia³ tsí³ hi³ nga³ hí¹ cáun² jáɨ¹³ ñí¹con² tsú².

23

Jesús jñéih²³ tsáu¹³ tsá² fariseos jɨ³ tɨ³² liei²¹
(Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54; 20:45-47)

1 Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús ñí¹con² tsá²
ñi³tú¹ ñi³lɨn¹³ chí¹cá¹ chí¹tón²¹ cu³héin¹ tsú²,
jɨ³ ñí¹con² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² dí², hi³ juáh³
dí² la³ lá²:
2 —Tsá² ná¹lín³ tɨ³² liei²¹ jɨ³ tsá² *fariseos
ní² ná¹ho² jáɨ¹³ hi³ tɨn² niá³² jáɨ¹³ hi³ rá¹tioh³
liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés.
3 Hi³ jáun² né³, tionh² náh² ta²¹ la³ cun³
la³jí³² jáɨ¹³ hi³ juáh³ tsú² jáun²; tɨ³la³ ha³ lí²
cán² náh² nóh³² quioh²¹ tsú² má¹ná¹, quí¹
tsá² hí³ dá² hɨe³² cáun² jú¹ tson², tɨ³la³ má¹lɨ³²
jáun² né³, la³ siáh³ bíh¹ jmu² tsú² hmóu³².
4 Quí¹ tsá² hí³ dá² jlánh¹ jmu² héih³² huáh²
tsí³ ñí¹con² tsáu², héih³² hi³ hí¹juáh³ hmóu³²
tsú² tiá² hnió³ ma³tí³².
5 La³jí³² hi³ jmu² tsú² jáun², jmu² tsú²
cun³ñí¹ hi³ hnió³ tsú² jíe³ tsáu² bíh¹. Tsá²
hí³ jlánh¹ zaɨn³² pɨ³ tsáɨh³ hná¹ hmɨh³²
hú³ má²ná¹tón²¹ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² la³cáun²
chí¹quie¹³ jɨ³ cuo² tsú² ní² siáh³, hi³ zaɨn³²
tsú² quíh³² siáh³ hmɨh³² hi³ haɨ²¹ láuh¹³ tɨ³

jlánh1 bíh1 cuo2 la3 cónh3 bí1 hi3 quɨh32 lɨ3ua3
jan2 tsáu2.
6 Tsá2 hí3 siáh3 jlánh1 hniá1 tiánh3 ñí1 chu21
ní1 má1ca3cha3táunh1 lɨ3ua3 cáun2 ñí1 nio2
jmáɨ1, hi3 hniá1 siáh3 tiánh3 ñí1 jlánh1 bí1
quien2 hñu3 cuáh32 quioh21,
7 hi3 jlánh1 hniá1 tsú2 siáh3 hi3 tsáu2 cuen3
Dió32 ní1 má1ca3jenh2 dí2 tsáu2 ja1 hmah21, hi3
hniá1 tsú2 siáh3 hi3 té3 tsáu2: "¡Tɨ32!"
8 "Tɨ3la3 hnoh2 má1ná1, tiá2 hniáuh32 yáh3
jmúh13 hnoh2 hniá1 hi3 tsáu2 té3 "Tɨ32". Quí1
má2tún2 renh2 bíh1 hnoh2 la3jí̈n32 náh2, hi3
jí̈32la3 jan2 tán1 bíh1 Tɨ32 Juóuh32 náh2 zian2.
9 Ha3 lí̈2 lí̈1 teh2 náh2 "Tia21" lɨ3ua3 jan2 tsá2
zian2 ñí1 hué21 lá2, quí1 jí̈32la3 jan2 tán1 bíh1
Ñeh2 náh2 zian2, Tsá2 cuá3 hñu3mɨ3cuú2.
10 Sa3jun3 jmúh13 náh2 hi3 té3 tsáu2 hnoh2
tsá2 chín1, quí1 jí̈32la3 jan2 tán1 Tsá2 lí̈n3 Cristo
bíh1 lí̈n3 Tsá2 chín1 ñí1con2 hnoh2.
11 Quí1 ní̈1juáh3 jan2 tsá2 má2cón32 tsá2 ñí1
hná1 ní̈2, tsá2 hí3 bíh1 tsá2 tɨ3 jlánh1 quien2 ja1
quián13 hnoh2.
12 Lɨ3ua3 jan2 tsá2 jmu2 quien2, tɨ3 méih3
bíh1 hi3 quien2 tsú2, hi3 ní1juáh3 tsá2 tiá2 jmu2
quien2 né3, tsá2 la3 hí3 tɨ3 lɨ3 quien2 bíh1.
13 "¡Jlánh1 juon23 hnoh2 tɨ32 liei21 jɨ3 hnoh2
tsá2 fariseos tsá2 lí̈n3 náh2 la3 cá1 la3 jéinh1!,
quí1 hnoh2 dá2 quí2 jna23 bíh1 ñí1con2 tsáu2,
hi3 jáun2 tiá2 lí̈13 tónh32 tsú2 jo3cuo2 Dió32.
Tiá2 hnáuh2 yáh3 hnoh2 tonh21 hmóu32, hi3
sa3jun3 cueh32 yáh3 hnoh2 jáɨ13 hi3 tónh32 tsá2
hnió3 tónh32.
14 ["¡Jlánh1 juon23 hnoh2 tɨ32 liei21 jɨ3 hnoh2
tsá2 fariseos, tsá2 lí̈n3 náh2 la3 cá1 la3 jéinh1!,
quí1 hnoh2 dá2 quin32 náh2 la3 jɨ3 sí̈1 hñú13
tsá2mɨ3 hnáɨ3, má1lɨ32 jáun2 né3 má2raɨnh32
náh2 máh1 cun3quionh3 hi3 lienh1 náh2 Dió32
ué3 lí̈n32. Cun3ñí1 hi3 jáun2, tɨ3 jlánh1
bí1 huáh2 tsí̈3 héih32 hi3 tá1tsɨn1 hnoh2 ní1
má1jáun2.]
15 "¡Jlánh1 juon23 hnoh2 tɨ32 liei21 jɨ3 hnoh2
tsá2 fariseos, tsá2 lí̈n3 náh2 la3 cá1 la3 jéinh1!
Hnoh2 jlánh1 ñi3táunh1 náh2 tá1 cáun2 cuá1
hué21 hi3 jmuh32 náh2 pí3 lí̈n32 hi3 janh21
náh2 uá1jinh1 jan2 tsáu2 bíh1, hi3 jáun2 ní1
má1ca3janh21 náh2 tsú2 né3, jmuh32 náh2 hi3
tsá2 hí3 tɨ3 jlánh1 bíh1 má2ca3tɨn1 tsa3táunh1
quiu3juóu32 la3 cónh3 bíh1 hmóu32 náh2.
16 "¡Jlánh1 juon23 hnoh2, hnoh2 tsá2 ten3
tsá2 ná1quiánh1 náh2 ñí1 juɨ32! Quí1 hnoh2
juánh3: "Ní1juáh3 jan2 tsá2 jmu2 jáɨ13 hi3 hɨe32
cuáh32 chín1, jáun2 tiá2 lin1 tion3 hniáuh32
ma3tí32 yáh3 tsú2 jáɨ13 jáun2; tɨ3la3 ní1juáh3
hi3 hí̈e32 tsú2 cú1mí1niau21 hi3 tioh3 hñu3
cuáh32 né3, hi3 jáun2 bíh1 hú1tá1 má2hniáuh32
ma3tí32 tsú2".
17 ¡Tsá2 cáun1 te3! ¿He3 dá2 tɨ3 jlánh1
bíh1 quien2: hí1 cú1mí1niau21, ho3 cuáh32 hi3
ca3ma3hɨen21 uá1 cú1mí1niau21?
18 Ja3bí1 juánh3 siáh3 hnoh2 la3 lá2: "Lɨ3ua3
jan2 tsá2 jmu2 jáɨ13 hi3 hɨe32 ñí1hiú13 ní1
má1ca3jmú3 jáɨ13, tiá2 lin1 tion3 hniáuh32
ma3tí32 tsú2 jáɨ13 jáun2; tɨ3la3 ní1juáh3 tsá2
hɨe32 la3 cun3 hi3 má2lí̈2cuéh32 tsú2 Dió32 né3,
hi3 ná1tsɨ21 ñí1hiú13, jáun2 jáɨ13 la3 jáun2 bíh1
hú1tá1 hniáuh32 ma3tí32 tsú2".
19 ¡Tsá2 cáun1 te3! ¿He3 bíh1 tɨ3 jlánh1
quien2: hí1 hi3 ná1tsɨ21 ñí1hiú13, ho3 hnga2
uá1 ñí1hiú13, ñí1 jmu2 hi3 lí̈2hí̈en1 hi3 lí̈1 cue32
tsú2 jáun2?
20 Quí1 ní1juáh3 tsá2 hɨe32 ñí1hiú13 ní1
má1ca3jmú3 jáɨ13, jun3juáh13 má2lí̈2hí̈e32
jmáh3la3 ñí1hiú13 yáh3 tsú2, quí1 jɨ3 la3jí̈32 hi3
ná1tsɨ21 bíh1 ñí1 jáun2 má2lí̈2hí̈e32 tsú2;
21 hi3 ní1juáh3 tsá2 hɨe32 cuáh32 chín1 ní1
má1ca3ma3tson2 jáɨ13 quioh21 né3, jun3juáh13
má2lí̈2hí̈e32 jmáh3la3 cuáh32 yáh3 tsú2, quí1 hi3
má2lí̈2hɨen3 tsú2 jɨ3 Dió32 bíh1, Tsá2 cuá3 ñí1
jáun2.
22 Ja3bí1 ní1juáh3 tsá2 hɨe32 hñu3mɨ3cuú2 ní1
má1ca3ma3tson2 jáɨ13 quioh21, jáun2 má2hɨe32
tsú2 siáh3 la3 jɨ3 hmá2sɨ1 quioh21 bíh1 Dió32,
jɨ3 hnga2 Dió32 Tsá2 cuá1tsɨ21 siáh3 hmá2sɨ1
jáun2.
23 "¡Jlánh1 juon23 hnoh2 tsá2 ná1lí̈n3 tɨ32
liei21 jɨ3 hnoh2 siáh3 tsá2 fariseos, hnoh2
tsá2 lí̈n3 náh2 la3 cá1 la3 jéinh1! Re2 bíh1
má2ná1cueh32 hnoh2 cáun2 la3 cun3 quia3
ñí1con2 Dió32 la3jí̈32 ñí1 hi3 zia32 quián13,
hí1 la3 tɨ3 zié2 yáh3 cueh32 náh2 la3 jáun2,
jɨ3 má2hna3 eneldo jɨ3 má2hna3 comino ní̈2
siáh3. Tɨ3la3 má1lɨ32 jáun2 né3 tiá2 ma3quien13
yáh3 náh2 héih32 hi3 jlánh1 bíh1 quien2 hi3
rá1tioh3 ñí1 liei21, la3 cun3 hi3 jmí1 lɨ3 rá1tsɨh32
náh2 héih32 cú2tso2, hi3 ja32 mií3 honh2 náh2,
jɨ3 hi3 lí̈n3 náh2 tsá2 ma3tí32 jë1 ní̈2 siáh3.
Tɨ3la3 jun3juáh13 hi3 cháh1 tɨ3 có32 la3 cun3
hi3 má2ná1jmuh32 jáun2 yáh3 náh2 hi3 jmúh13
náh2 hi3 ní̈2.
24 ¡Hnoh2 tsá2 ten3 tsá2 quiánh1 náh2 ñí1
juɨ32, hnoh2 jlánh1 ma3jí̈h13 má32 hi3 cuɨn23
náh2 lú13, tɨ3la3 jáh3 cánh1 jáh3 la3 camello né3
cáun2 nah1 bíh1 náh2!
25 "¡Jlánh1 juon23 hnoh2 tɨ32 liei21 jɨ3 hnoh2
tsá2 fariseos, tsá2 lí̈n3 náh2 la3 cá1 la3
jéinh1!, quí1 hnoh2 dá2 jlánh1 sí̈2 raɨnh32 náh2
cuá1uon2 jmáh3la3 tɨ3 coh3 bíh1, tɨ3la3 hñu3
honh2 náh2 né3, jmáh3la3 hi3 hlah3 hi3 hó32
bíh1 tiu3 canh2, hi3 tsí̈nh2 náh2 hi3 quioh21
tsáu2, jɨ3 hi3 dí1quian1 náh2 má1zián13 siáh3
cun3 tɨn2 honh2 hmóu32.
26 Hnoh2 tsá2 fariseos te3; la3ñí1 tín2
ma3jí13 náh2 tɨ3 ñeh2 cuá1uon2, hi3 jáun2
má1jáun2 lɨ3 jɨ2 bíh1 siáh3 tɨ3 coh3.

27 ”¡Jlánh¹ juon²³ hnoh² tɨ³² liei²¹ jɨ³ tsá² fariseos ní², tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹!, quí¹ hnoh² dá² ná¹lín³ náh² la³jmí¹ lí³ jéin³ lo¹ quioh²¹ hla¹ hi³ lí³ tiáu² jmáh³la³ tɨ³ coh³ hi³ jáun² jlánh¹ re² jniá³, tɨ³la³ tɨ³ ñeh² né³ ná¹cónh²¹ hná¹ mú²¹ jɨ³ la³jí³² hi³ hlah³ hi³ hó³² quioh²¹ hla¹.

28 La³ jáun² bíh¹ lín³ hnoh²; ñí¹ ta³ ñí¹ tsáu² jniá³ hnoh² chun¹ lín²¹, tɨ³la³ hñu³ honh² náh² né³, jmáh³la³ tí¹jáɨ² bíh¹ ná¹cónh²¹ jɨ³ la³jí³² hi³ hlah³ hi³ dí¹quiaunh²¹ honh² náh² ní² siáh³.

29 ”¡Jlánh¹ ma³ juon²³ hnoh² tɨ³² liei²¹ jɨ³ hnoh² tsá² fariseos, tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹! Hnoh² ná¹jmóuh¹ náh² tá²hón³² quioh²¹ tsá² ca³lin³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³², jɨ³ hi³ jmuh³² náh² siáh³ re² jniá³ jéin³ lo¹ ná¹táun³ ñí¹ ná¹hú¹hón²¹ tsá² chun¹ hí³,

30 hi³ má¹lɨ³² jáun² né³, juánh³ náh²: “Sá¹jmí¹ jnoh¹ bíh¹ má²ziáun² jmáɨ¹ hi³ jmí¹ zian² tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² jmí¹tin², ha³ tiá² jmí¹ jmú¹³ yáh³ dí² cá²hon³ quiúnh¹ tsú² jmí¹ ca³ma³tsan² tsú² jáun² tsá² jmí¹ ná¹lín³ hí³ tɨ³² jë¹ Dió³²”.

31 Cun³quionh³ jáɨ¹³ ní² má²ná¹má²lih²¹ hnoh² hi³ hnoh² bíh¹ jón²zíh¹ jón²cho¹ tsá² ca³ma³tsan² hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³².

32 Jáun² né³, ¡ma³tauh²¹ náh² hná¹ ta²¹ hi³ ca³ma³liáu³² jáun² dí²hioh³ ñú²deh³ náh² jmí¹tin²!

33 ”¡Tsá² ná¹lín³ jáh³ hláɨnh¹ bíh¹ hnoh², jón²zíh¹ jón²cho¹ jáh³ hláɨh¹ jáh³ hon²! ¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² liáun³ hnoh² ca³tɨ²¹ hi³ cuá¹ma³tsoh¹ náh² honh² quiu³juóu³²?

34 Cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ hi³ jáun² bíh¹ zein²¹ jná¹³ ñí¹con² hnoh² tsá² ná¹lín³ tɨ³² jë¹ Dió³², tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³, jɨ³ tsá² ná¹lín³ tɨ³² ní² siáh³. Tɨ³la³ hnoh² má¹ná¹, jngɨh¹³ bíh¹ náh² tsá² hí³, hi³ ma³ jan² tsá² hí³ ton¹³ náh² crei²¹, ma³ jan² quiú¹ pan¹³ náh² ca³la³ tɨ³ hñu³ cuáh³² quián¹³ náh², jɨ³ hi³ cuá¹hí¹ cuá¹tsɨn²¹ náh² tsú² siáh³ ma³ quin³² ma³ caun³² juú².

35 Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ hi³ tá¹can¹ hnoh² ca³tɨ²¹ jmɨ² hi³ ca³táɨn² quioh²¹ tsá² chun¹ tsá² ca³ma³tsau² hí³ tsáu², ca³la³ cun³ jmáɨ¹ hi³ ca³táɨn² jáun² jmí²hán¹ hla¹ Abel tsá² chun¹ hi³ la³ tɨ³ jmáɨ¹ hi³ ca³táɨn² jáun² jmí²hán¹ hla¹ Zacarías jon² hla¹ Barachías tsá² ca³jngɨh³² hnoh² hí³ ja¹ quioh²¹ ñí¹hiú¹³ quionh³ ñí¹ jlánh¹ bíh¹ híen¹ quioh²¹ cuáh³² chín¹ ní² siáh³.

36 Jú¹ tson² bíh¹ juo³ jná¹³ hnoh², hi³ tsá² zian² né³² bíh¹ tá¹can¹ jmí²hán¹ la³jín³² tsá² ca³ma³tsan² tsú² hí³.

Jesús jéinh³² hlah³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² zian² Jerusalén

(Lucas 13:34-35; 19:41-44)

37 ”¡Hnú² juú² Jerusalén, hnú² bíh¹ tsá² jngɨh²³ nú² tɨ³² jë¹ Dió³², tsá² zen² Dió³² ñí¹con² nú², hi³ quí¹ jlan¹ nú² quín¹! ¡Hliáun³ jéin³² bíh¹ jmí¹ hnó²¹ jná¹³ hi³ chan²¹ jon³zíh¹ hnú² la³jmí¹ chan² cá¹hio³ cu³lɨ²¹ jon² ñeh² chí¹pí¹³; tɨ³la³ hnú² má¹ná¹, tiá² ca³lɨ³hnáuh² yáh³ la³ jáun²!

38 Sá¹ní² jɨe³, tiú²uú² taunh²¹ yáh³ jná¹³ hó¹ñi³², [jáun² má²ca³ta³huen¹³ bíh¹ hnú²].

39 Hi³ juanh³² jná¹³ siáh³, tiú²uú² jɨe¹ yáh³ hnú² jná¹³ ca³la³ tɨ³ ní¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ juáh¹³ nú²: “¡Hénh³ ma³ chun¹ Tsá² cuá¹jáunh²³ cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí²!”

24

Jesús juáh³ hi³ chau²¹ jmáɨ¹ tsúnh¹³ cuáh³² chín¹

(Marcos 13:1-2; Lucas 21:5-6)

1 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, Jesús cua³han³ hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ tá¹la³ má²cuá¹tsanh³² tsú² jáun² né³ ca³ma³janh³² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² ñí¹con², hi³ ca³ma³liáu³² hi³ hɨe³² hná¹ hiah³² cuáh³² ñí¹con² dí².

2 Tɨ³la³ Jesús né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Jíeh²¹ hnoh² la³jí³² hi³ lá²? Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ ñí¹ lá² chau²¹ jmáɨ¹ lí¹³ hi³ hí¹ cá² máɨ³ quín¹ tiú²uú² ná¹juɨn¹ ñí¹ quín¹ raɨnh²¹; la³jí³² bíh¹ juú¹ tsúnh¹³.

Ha³ lánh³ rón³² lɨ³ lin¹ ñí¹ táuh³ jmáɨ¹

(Marcos 13:3-23; Lucas 21:7-24; 17:22-24)

3 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ngau³ siáh³ Jesús tsɨ³ máh³ Olivos; hi³ tá¹la³ jmí¹ má²cuá¹tón²¹ tsú² tsɨ³ máh³ jáun² né³, tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² ja³taunh²¹ ñí¹ cuá³ tsú² hi³ ca³ñí¹zeh¹ dí¹ la³ lá² tá¹la³ tiá² hin² zian²:

—Hnáu² jnoh¹ hi³ juáh¹³ hnú² ha³ líh³ lí¹³ hi³ má²lí²juah²¹ hnú² jáun². ¿He³ dá² li²¹ lɨ³ zia³² ní¹ má¹tɨ³ ñí¹ ñeih²¹ hnú², jɨ³ jmáɨ¹ hi³ táuh³ tá¹ cáun² ñí¹ hué²¹ lá²?

4 Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Hua³hín¹³ lín³² náh² jmu³, hí¹ jan² lí² hin² cuí¹ má¹cau² náh².

5 Quí¹ juóun³² lín³² tsáu² ja³táunh¹ hi³ ja³jmú³ hi³ lín³ la³juah²¹ dú¹ jná¹³, hi³ ja³juah²¹: “¡Jná¹³ bíh¹ lín³ Cristo!”, jáun² juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ma³can² tsú².

6 Hnoh² náɨh¹ náh² hi³ má²zia³² hniéɨ² tɨ³ hlá² tɨ³ ní²; tɨ³la³ ha³ lí² juenh³ náh² má¹ná¹, quí¹ la³ jáun² ca³tɨ²¹ lí¹³ bíh¹ tín²; tɨ³la³ jun³juáh¹³ hi³ má²tsa³hín³ yáh³ jaun³².

7 Quí¹ tsá² zian² cáun² hué³² jmu³ hniéɨ² quionh³ tsá² zian² hué³² siáh³, jɨ³ tsá² hín¹³ hué³² ñí¹ hliáun³ siáh³ quiu³ tín³ quionh³

tsá²ján² tsá²ján²; hi³ ñí¹ hliáun³ siáh³ lɨ³ zia³²
ho³cuóun³ jɨ³ hi³ qui³ jɨ́eh³ hué³² tiá³ lín³².
8 Tɨ³la³ jɨ³lɨ³² hi³ nɨ́² má¹ná¹, cu³ ja¹
má²ca³lɨ³liau³ bíh¹ hi³ ma³tso² tsáu² tsɨ́³,
jun³juáh¹³ má²hnáu² yáh³.
9 ”Má¹jáun² jɨenh³ tsú² hnoh² ñí¹
cuá¹ma³tsoh¹ náh² honh², jɨ³ hi³ jngah³ tsú²
nɨ́² siáh³; hi³ tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹ lɨ³hau²
tsú² hnoh² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³.
10 Jmáɨ¹ jáun² né³ juóun³² lɨ́n³² tsáu² tiánh³
tɨ³ có³² ca³tɨ²¹ la³ cun³ hi³ taunh³² ta²¹, hi³
lɨ³hó² lɨ³uon² tsú² raɨnh²¹, jɨ³ hi³ tsá²ján²
tsá²ján² bíh¹ tsú² tu³ hna³ raɨnh²¹.
11 Má¹jáun² ma³jnia³² juóun³² lɨ́n³² tsá² tɨ́¹
jáɨn², hi³ juáh³ hi³ lɨ́n³ *tɨ³² jë¹ Dió³², hi³ jáun²
juóun³² lɨ́n³² bíh¹ tsáu² lɨ³can².
12 Cun³ñí¹ hi³ cun³ jmá² cun³ jnia³² tɨ³
lɨ³mí¹ tsá²lɨ́²hliáun²³ hi³ hlah³ hi³ hó³², jáun²
juóun³² bíh¹ tsáu² tiú²uú² lɨ³ hnáu³ lɨ́¹³.
13 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tsá² nio² cáun² tsɨ́³ la³
má²nio² jáun² ca³la³ tɨ³ ñí¹ cá¹táuh³ jmáɨ¹ né³,
tsá² hí³ bíh¹ liáun³.
14 Hɨ³ jú¹ chú³² ca³tɨ²¹ ha³ lánh³ rón³² lɨ́¹³
tónh³² tsú² jo³cuo² Dió³² né³, há¹ ngá¹³ tá¹
cáun² hngá¹máh³, hi³ jáun² la³jɨ́n³² tsá² zian²
tá¹ cáun² hngá¹máh³ lɨ́¹³ lɨ³ cuoh²; hi³ jáun²
má¹jáun² máh³ má²lɨ³liau³ hi³ táuh³ jmáɨ¹.
15 ”Hla¹ Daniel tɨ³² jë¹ Dió³² ca³hléh³ hi³
ca³tɨ²¹ hi³ hlah³ hi³ hó³², hi³ jmu² jáun² hi³
hliáh¹³ ñí¹ hɨ́en¹. Jáun² nɨ́¹juáh³ má²jɨ́eh³²
hnoh² hi³ hi³ jáun² má²nio² ñí¹ hɨ́en¹ né³,
—nɨ́¹juáh³ tsá² hɨ³² jáɨ¹³ lá², cuɨ́¹ ngɨ¹³ tsú²—,
16 hi³ jáun² jmáɨ¹ jáun² má²hniáuh³² cuon³
tsá² hɨ́n¹³ tɨ³ Judea ñí¹ lɨ́³ máh³.
17 Jáun² nɨ́¹juáh³ tsá² cuá¹tsɨ²¹ tsáɨh³ hñú³
máɨ² tsáɨh³ quioh²¹, ha³ lɨ́² cuɨ́¹ son² tsú² hi³
tsa³quián³ hi³ nio² ñéih³ quioh²¹, hniáuh³²
la³juɨ³² cuon³ bíh¹ tsú²;
18 hi³ nɨ́¹juáh³ tsá² cuá¹hún¹ ñí¹náɨ² né³,
tiá² hniáuh³² yáh³ tsánh³² tsú² hi³ tsa³quián³
ha¹.
19 Tɨ³la³ ¡jlánh¹ juo²³ tsá²mɨ³ tsá² ná¹quian²
jon² jmáɨ¹ jáun², jɨ³ tsá² ná¹jan² dáɨn² tiúh²³
nɨ́² siáh³!
20 Mɨ́¹ náh² ñí¹con² Dió³² hi³ jáun² tiá²
lɨ³ hniáuh³² cuóunh¹ náh² jmɨ́¹ ñí²cuóu³, hi³
sa³jun³ *jmáɨ¹ hi³ tionh² tsú² tie³;
21 quí¹ jmáɨ¹ jáun² lɨ³zia³² cáun² uu³mí²tsɨ³²
huáh² tsɨ́³ cu³tí¹³, cáun² hi³ hí¹ cónh³ tiá²
má²lɨ³² la³ cun³ jmɨ́¹ lɨ²¹ hngá¹máh³ lá², hi³
sa³jun³ lɨ³zia³² bíh¹ siáh³ tɨ³ chí¹cáɨn² jáun².
22 Sá¹jmɨ́¹ hi³ Dió³² tiá² hná³² jmáɨ¹ jáun²
dúh¹, jáun² ca³la³ jɨ́n³² bíh¹ tsáu² jmɨ́¹
hiá¹ jmɨ́¹ tsán¹³; tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹
tsá² má²ná¹quiánh¹ bíh¹, hi³ jáun² bíh¹
má²ca³hná³ Dió³² jmáɨ¹ jáun².
23 ”Jáun² né³, nɨ́¹juáh³ má¹jáun² má²zian²
tsá² juáh³ ñí¹con² hnoh²: “¡Sá¹nɨ́² jɨe³, ñí¹ lá²
má²cuá³ Tsá² lɨ́n³ Cristo!”, ho³: “¡Sá¹nɨ́² jɨe³,
ñí¹ zio¹ má²cuá³!”, ha³ lɨ́² lɨ́¹ táunh³ náh² ta²¹.
24 Quí¹ juóun³² bíh¹ tsáu² ja³táunh¹ hi³
ja³ma³cau² hi³ juáh³ hi³ lɨ́n³ Cristo, jɨ³ tsá²
juáh³ siáh³ hi³ ná¹lɨ́n³ tɨ³² jë¹ Dió³²; hi³
jmu³ siáh³ li²¹ hi³ cáu² hi³ jueh³² lɨ́n³² jɨ³
hua³jueh³² nɨ́² siáh³ hi³ jáun² lɨ³can² tsáu², hi³
hí¹ la³ tɨ³ tsá² má²ca³quianh³ hnga² yáh³ Dió³²
ma³can² tsú² siáh³ nɨ́¹juáh³ hi³ lɨ́¹³.
25 Sá¹nɨ́² jɨe³ né³, ta³ ñeh³ bíh¹ má²lɨ́²juo³
jná¹³ hnoh² jáɨ¹³ nɨ́².
26 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, nɨ́¹juáh³ zian² tsá²
juáh³: “¡Sá¹nɨ́² jɨe³, ó³² má²zenh² ñí¹ lɨ́³ cuá¹
quiéin²!”, ha³ lɨ́² cua³táunh¹ náh² ñí¹ jáun².
Ho³ nɨ́¹juáh³ hi³ juáh³ tsú²: “¡Sá¹nɨ́² jɨe³, lá²
má²cuá³ tsú² ñéih³ lá²!”, ha³ lɨ́² ta²¹ táunh³
náh².
27 Quí¹ la³jmɨ́¹ hia³² sɨ́² quioh²¹ miíh³² tɨ³
máɨ² hi³ jáun² taɨ³² ca³la³ tɨ³ ñí¹ tá²tsɨ²¹ hiú²,
la³ jáun² bíh¹ lɨ́¹³ nɨ́¹ má¹jaunh³² jná¹³, Jon²
tsá²mɨ³cuóun².
28 Lɨ³ lin¹ bíh¹ jmáɨ¹ jáun² la³jmɨ́¹ lɨ́²lin¹
ñí¹ rá²jún¹ jáh³ cun³quionh³ hi³ jlánh¹ cuú²
ngɨh³² tú²jue³².

Jmáɨ¹ hi³ jáunh³ Jon² tsá²mɨ³cuóun²
(Marcos 13:24-37; Lucas 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

29 ”Jáun² la³ cun³ nɨ́¹ má¹ca³táuh³
uu³mí²tsɨ³² huáh² tsɨ́³ nɨ́² né³, má¹jáun²
má²nieh¹³ hiú², hi³ zɨ́h² siáh³ tiú²uú² joh¹
cué³², jɨ³ hi³ ziu³ súh³² siáh³ chí¹jmaɨ²¹
haɨ²¹ chi³cuú², hi³ hí¹ ca³la³ tɨ³ pí³ hi³ jniá³
chi³cuú² yáh³ ru³ juá³ siáh³.
30 Má¹jáun² jɨ́e³ tsú² li²¹ hñu³mɨ³cuú² hi³
lin¹ hi³ má²cuá¹jáunh²³ Jon² tsá²mɨ³cuóun²,
hi³ jáun² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹
ho³ jngɨh³ má¹jáun², quí¹ hi³ jɨ́en³² tsú² Jon²
tsá²mɨ³cuóun² hi³ cuá¹jáunh²³ juɨ³² ja¹ jnie²
chi³cuú² quionh³ pí³ hi³ cáu² hi³ jueh³² hi³
lin¹ hi³ quien² lɨ́n³² tsú².
31 Má¹jáun² zen³ tsú² tsá²cuú² tsá²ta³ hi³
jiéɨ³² tiá³ lɨ́n³² mí¹ñí², hi³ chan³ cu³lɨ²¹ tsá²
má²ná¹quiánh¹ hí³ joh¹ tsú², tsá² zian² tá¹
quiún³ cuoh¹ mɨ³cuú², la³ tɨ³ jo²¹ cá² táun² cá²
táun².
32 ”Cuɨ́¹ ngɨ¹³ náh² jáɨ¹³ hi³ jmu¹ jná¹³
lá² cun³quionh³ hmá² sí² co²: Jɨ́eh³² hnoh²
nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ tá¹jmu¹³ hmá² hi³ má²ná¹hion²
siáh³ mu²¹ zɨ́h³, jáun² má²ñíh¹ hnoh² hi³
má²má²janh² bíh¹ jmɨ́¹ ñí²hiú².
33 Ja³bí¹ la³ jáun² bíh¹ siáh³, nɨ́¹juáh³
má²jɨ́eh³² hnoh² hi³ má²lɨ́²³ la³jɨ́³² hi³
má²lɨ́²juánh³² jná¹³ jáun², jáun² má²ñíh¹
náh² hi³ ho³hñú¹³ bíh¹ má²zenh² jná¹³ Jon²
tsá²mɨ³cuóun².

34 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ la³jí³² hi³
ní¹ lí¹³ ñeh² bíh¹ hi³ hiá¹ tsán¹³ tsá² zian²
jmái¹ hi³ ziáun² dí² lá².
35 Chau²¹ jmái¹ tsa³hín³ la³jí³² hi³ jniá³
chi³cuú² la³ má²quionh³ hngá¹máh³ lá², ti³la³
jái¹³ quion²¹ jná¹³ má¹ná¹, tiá² tón³² jmái¹
tsa³hín³ yáh³.
36 ”Ti³la³ hi³ ca³ti²¹ hín² jmái¹ ho³ hín²
la³ nio¹ lí¹³ la³ jáun² né³, hí¹ jan² yáh³ tiá²
hin² ñi³². Hí¹juáh³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá²
tionh² hñu³mi³cuú² yáh³ tiá² ñi³², hi³ sa³jun³
hnga² yáh³ Jon² Dió³² ñi³² siáh³; jí³²la³ hnga²
bíh¹ Dió³² Jméi² tsú² ñi³².
37 ”Hi³ jáun² né³, la³jmí¹ li²¹ jmái¹ hi³ jmí¹
zian² jáun² hla¹ Noé, la³ jáun² bíh¹ uá²jai³² lí¹³
ní¹ má¹jaunh³² jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun².
38 Quí¹ jmái¹ jáun², ñeh² bíh¹ hi³ ja³tsauh²¹
jmái², jmí¹ ná¹cú² ná¹hính²³ tsú², hi³
ná¹jéinh³² tsú² cuo² ji³ hi³ ná¹cuen² tsú²
tsá²mi³ jon² hi³ jéinh³² cuo², ca³la³ ti³ ñí¹
cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ ca³hi³ hla¹ Noé hñu³ cuó²
jueh³² jáun².
39 Tsá² hí³ né³, tiá² ca³li³tsin² yáh³ he³ lí¹³
ca³la³ ti³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ ca³ja³tsauh²¹
jmái², hi³ jáun² ca³hiá² cá²tsan³ bíh¹ ji³lin²
tsá² hí³. La³ jáun² bíh¹ siáh³ lí¹³ ní¹
má¹jaunh³² Jon² tsá²mi³cuóun².
40 Jmái¹ jáun² tiáunh¹ gon³ tsá²ñuh² ñí¹nái²;
jan² bíh¹ tsá² hí³ tsánh³², hi³ jan² né³ tá¹zanh¹
bíh¹.
41 Jmái¹ jáun² siáh³, gon³ tsá²mi³ ná¹quiuh³²
cán¹; jan² bíh¹ tsá² hí³ tsánh³², hi³ jan² né³,
tá¹zanh¹ bíh¹.
42 ”Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, ná¹ñí¹ hnoh²
tianh³, quí¹ tiá² ñíh¹ yáh³ náh² ha³ líh³ jáunh³
Juóuh³² náh².
43 Ti³la³ cuí¹ li³ ñíh¹ hnoh² jái¹³ lá²: Sá¹jmí¹
hi³ ñi³² tsá² hñú¹³ hín² la³ nio¹ cuán¹³ háin²
ta³ já¹niéi², hi³ jáun² jmí¹ lí¹³ bíh¹ cuá³² tsú²
cuá¹ñí¹, hi³ tiá² jmí¹ cué²¹ yáh³ tsú² jái¹³ hi³
hí³ háin² hñú¹³.
44 Hi³ jáun² bíh¹ hniáuh³² tionh² hnoh²
hua³jan²¹; quí¹ cáun² jmái¹ hi³ tiá² lín²³ bíh¹
hnoh² jáunh¹³ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun².

Tsá² quian²¹ chun¹ ji³ tsá² quian²¹ hláih¹
(Lucas 12:41-48)

45 ”Né³² né³, ní¹juáh³ zian² jan² tsá²
quian²¹ chun¹, tsá² jlánh¹ quia³lín³ jmí¹ tsí³,
hi³ jáun² juo¹³ tsú² chan³ la³jín³² tsá² quian²¹
ñí¹ hná¹ jáun² jo³cuo² hí³ dí² hi³ jmu³ dí²
héih³² ñí¹con² tsá² hí³, ji³ hi³ jmu³ tsú² siáh³
héih³² hín² la³ nio¹ lí¹³ jmu³ tsú² má³².
46 Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² quian²¹ la³ hí³
ní¹juáh³ hi³ cuá¹má²tí³² tsú² héih³² quioh²¹
juo¹³ ní¹ má¹cuanh³².
47 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ juo¹³ tsá²
hí³ má²chá³² la³jí³² hi³ zioh² jo³cuo² tsú², hi³
jáun² ti³ má²zó³² bíh¹ tá¹³ tsú² lí¹³.
48 Ti³la³ ní¹juáh³ tiá² la³ chun¹ yáh³
tsá² quian²¹ hí³ né³, hi³ cuá¹lín²³ hi³ tiá²
má²jáunh³ yáh³ juo¹³,
49 hi³ jáun² tsá² quian²¹ rainh²¹ bíh¹
cuá¹quí² cuá¹quiunh² ji³ hi³ cuá¹cú²
cuá¹hính²³ hi³ cuá¹má²héinh³² siáh³ quionh³
tsá² hen²;
50 jáun² juo¹³ tsú² né³, cuánh³² cáun² jmái¹
hi³ tiá² cuá¹jan²¹ bíh¹ tsú², caun² o¹rá¹ hi³
tiá² ñi³² tsú² siáh³.
51 Hi³ jáun² má¹jáun² ma³tson¹³ tsú² tsá²
hí³ chí¹nga² cu³tí³, hi³ jáun² má¹li³² jáun²
zen³ tsú² ñí¹ ca³tin¹ tsa³táunh¹ tsá² lín³ la³
cá¹ la³ jéinh¹. Hi³ jáun² ñí¹ jáun² tsa³hó²
tsa³jngih³² tiáunh¹, ji³ hi³ tsa³quí² tsa³hon³²
lín³² ní² siáh³.

25

Jmu² tsú² jái¹³ hi³ ca³tin¹ quian³ tsá¹mái¹³

1 ”Jáun² né³, jmái¹ hi³ li³ lin¹ hin² tsánh² lí¹³
tónh³² jo³cuo² Dió³² lí¹³ la³jmí¹ cá¹quiúnh²¹
quian³ tsá¹mái¹³ tsá² ca³li³ tén¹ ñí¹ ca³jenh²
cuo² tsáu². Tsá² hí³ ca³can³ sí² quioh²¹ la³
má²quionh³ jmí² no¹, hi³ jáun² ja³taunh²¹ hi³
ca³ñí¹hen¹³ tsá²ñuh² tsá² jenh¹³ cuo².
2 Ti³la³ hñá³ tsá² hí³ tiá² hua³jan²¹ jmí¹
tiáunh¹ yáh³, hi³ hñá³ né³ lín³ tsá² zian² tsí³.
3 Tsá² tiá² hua³jan²¹ tiáunh¹ hí³ né³, ca³can³
sí² quioh²¹, ti³la³ tiá² ca³can³ yáh³ jmí² no¹ hi³
táuh³²;
4 ti³la³ tsá² zian² tsí³ hí³ né³ ca³can³ sí²
quioh²¹ la³ má²quionh³ zí³ ha²¹ jmí² no¹.
5 Tsá²ñuh² tsá² jenh¹³ cuo² hí³ né³ ca³lén³
bíh¹ ca³lá², jáun² ziú³ bíh¹ ca³tóh³ ñí¹
tsá¹mái¹³ hí³, hi³ jáun² ca³cuóun² la³jín³².
6 Hi³ jáun² ta³ hua² ca³nái³² tsú² cáun²
mah¹ hi³ ñí¹juah²¹: “¡Lá² má²jaunh³² tsá²ñuh²
tsá² jenh¹³ cuo²; huen³ náh² hi³ ñá²hinh²¹
náh² tsú²!”
7 Hi³ jáun² la³jín³² tsá¹mái¹³ hí³ ca³nu³
ca³tiánh³ hi³ ca³héinh³ siáh³ sí² quioh²¹.
8 Jmí¹jáun² ca³juáh³ tsá² hñá³ tiá² hua³jan²¹
jmí¹ tiáunh¹ hi³ ca³záih³ tsá² hñá³ jmí¹
tiáunh¹ hí³ hua³jan²¹: “Cué¹ tiá³ ca³lá² jmí²
no¹ quián¹³ ñí¹con² jnoh¹, quí¹ má²ñí¹yéi²¹
bíh¹ sí² quiú¹³ jnoh¹”.
9 Ti³la³ tsá¹mái¹³ tsá² ná¹tiáunh¹ hí³
hua³jan²¹ né³ ca³záih³ rainh²¹ la³ lá²: “Tiá²
jáun² yáh³, quí¹ ní² lí¹ tiá² ca³lain²¹ yáh³
quiú¹³ dí² la³jái³²”. Ti³ re² cuá²táunh¹ náh²
ñí¹ hna² tsú² jmí² no¹ hi³ cuá¹liáh³ náh²
quián¹³ hmóu³².
10 Ti³la³ tá¹la³ ca³ñí¹lia³² tsá¹mái¹³ hñá³ hí³
jmí² no¹ quioh²¹ né³, cuanh³ bíh¹ tsá²ñuh²
tsá² jenh¹³ cuo². Jáun² tsá¹mái¹³ tsá² jmí¹
tiáunh¹ hí³ hua³jan²¹ né³, taunh³ bíh¹ ñéih³
quionh³ tsá²ñuh² hí³ ñí¹ ca³jenh² cuo² tsú²,
hi³ jáun² ca³jna² bíh¹ ho³hñú¹³ jmí¹ li²¹ jáun².

11 Hi^{3} jmí^{1} má^{2}cu^{3}lé^{3} jáun^{2} né^{3} cua^{3}tanh^{21}
tsá^{2}mɨ^{3} hñá^{3} tiá^{2} hua^{3}jan^{21} jmí^{1} tiáunh^{1} hí^{3}
hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}: “¡Nia^{21} tiá^{3} ho^{3}hñú^{13} hi^{3}
tauh^{21} jnoh^{1}!”

12 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2}ñuh^{2} hí^{3} ca^{3}ngáɨ^{3} hi^{3} juáh^{3}:
“Ha^{3} tiá^{2} hnoh^{2} cuóu^{32} yáh^{3} jná^{13} tsá^{2}mɨ^{3}”.

13 Hi^{3} jáun^{2} jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:
—Jáun^{2} né^{3}, tianh^{3} náh^{2} ná^{1}ñí^{1} náh^{2}, quí^{1}
tiá^{2} ñíh^{1} yáh^{3} hnoh^{2} ha^{3} líh^{3} chau^{21} jmáɨ^{1},
ho^{3} hín^{2} la^{3} nio^{1} jáunh^{3} Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2}.

Jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} zia^{32} hi^{3} nio^{2} jo^{3}cuo^{2}
(Lucas 19:11-27)

14 ”Ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} siáh^{3} lí^{13} ní^{1} má^{1}tɨ^{3} ñí^{1}
quianh^{3} Dió^{32} tsá^{2} tónh^{32} jo^{3}cuo^{2} la^{3}jmí^{1} lɨ^{21}
jmáɨ^{1} hi^{3} ngau^{3} jan^{2} tsá^{2}ñuh^{2} ñí^{1} uóunh^{3}; hi^{3}
jmí^{1} tɨ^{3} ñí^{1} cua^{3}haɨn^{32} tsú^{2} né^{3}, ca^{3}teh^{3} tsá^{2}
quian^{21}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}chá^{3} dí^{2} quɨe^{3} quioh^{21}
jo^{3}cuo^{2} tsá^{2} hí^{3}.

15 Jo^{3}cuo^{2} jan^{2} tsá^{2} quian^{21} hí^{3} ca^{3}chá^{3}
tsú^{2} hñá^{3} tuh^{32} tioh^{3} quiu^{3}quia^{3} mei^{21} héih^{32}
quɨe^{3} *cú^{1}tiáu^{2} cun^{3} tá^{1} hñá^{3}, hi^{3} jan^{2} né^{3}
ca^{3}cuéh^{3} dí^{2} tun^{3} tuh^{32} tioh^{3} quia^{3}tún^{3} mei^{21}
héih^{32} quɨe^{3} cú^{1}tiáu^{2} cun^{3} tá^{1} tun^{3}, hi^{3} jan^{2}
né^{3} ca^{3}cuéh^{3} dí^{2} cáun^{2} tuh^{32} tioh^{3} jñéi^{3} mei^{21}
héih^{32} quɨe^{3} cú^{1}tiáu^{2}; ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32}
tsá^{2} hí^{3} hiauh^{3} lin^{1} la^{3} cun^{3} rón^{32} hi^{3} lɨ^{3} cah^{13}
jmáɨ^{1} hi^{3} cóh^{32}. Jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3} ngau^{3}.

16 Tsá^{2} quian^{21} tsá^{2} ca^{3}héi^{3} hñá^{3} tuh^{32}
cú^{1}tiáu^{2} jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} ta^{21} hi^{3} ca^{3}ra^{3}tsi^{32}
quɨe^{3} jáun^{2}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}ta^{3}tsaɨh^{21} cónh^{3}í^{1}
hñá^{3} tuh^{32} quɨe^{3} jáun^{2}.

17 La^{3} jáun^{2} bíh^{1} siáh^{3} ca^{3}jmú^{3} tsá^{2}
ca^{3}hiauh^{3} tun^{3} tuh^{32} cú^{1}tiáu^{2}, hi^{3} ca^{3}ta^{3}tsaɨh^{21}
siáh^{3} cónh^{3}í^{1} tun^{3} tuh^{32} quɨe^{3} jáun^{2}.

18 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} ca^{3}héi^{3} hí^{3} cáun^{2} tuh^{32} tán^{1}
cú^{1}tiáu^{2} má^{1}ná^{1}, ngah^{3} bíh^{1} hi^{3} ca^{3}ñí^{1}ho^{32}
cáun^{2} táu^{2} hué^{32} hi^{3} ca^{3}hmá^{3} quɨe^{3} jáun^{2}
quioh^{21} juo^{13}.

19 ”Jmí^{1} má^{2}já^{2}uén^{3} lín^{32} jáun^{2} né^{3}, cuanh^{3}
bíh^{1} juo^{13} tsú^{2}. Jmí^{1} cuanh^{21} jáun^{2} tsú^{2} né^{3}
ca^{3}ngáɨh^{3} tsá^{2} quian^{21} hi^{3} he^{3} cónh^{3} quɨe^{3}
má^{2}ta^{3}tsaɨh^{21} tsú^{2} la^{3} ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32}.

20 Tsá^{2} ca^{3}héi^{3} hñá^{3} tuh^{32} cú^{1}tiáu^{2} cuan^{3}
la^{3}ñí^{1}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}jɨenh^{3} juo^{13} cónh^{3}í^{1} hñá^{3}
tuh^{32} cú^{1}tiáu^{2} hi^{3} má^{2}ta^{3}tsaɨh^{21} jáun^{2}, hi^{3}
ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}: “Tɨ^{32}, lá^{2} nio^{2} hñá^{3} tuh^{32}
cú^{1}tiáu^{2} hi^{3} jmí^{1} ca^{3}cuéh^{1} hnú^{2} jáun^{2}, hi^{3} lá^{2}
nio^{2} siáh^{3} cónh^{3}í^{1} hñá^{3} tuh^{32} hi^{3} ca^{3}ta^{3}tsaɨ^{21}
jná^{13}”.

21 Jáun^{2} juo^{13} tsú^{2} ca^{3}juáh^{3}: “Jlánh^{1} re^{2} la^{3}
ní^{2}, hnú^{2} bíh^{1} jan^{2} tsá^{2} quian^{21} chun^{1}, tsá^{2}
má^{2}tí^{32} la^{3} cun^{3} rón^{32} lí^{3} héih^{32} hi^{3} hiáuh^{23}.
Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}jmuh^{3} hnú^{2} re^{2} la^{3} cun^{3}
rón^{32} lí^{3} cú^{1}pih^{21} hi^{3} ca^{3}chá^{3} jná^{13} jo^{3}cuonh^{2}
hnú^{2}, hi^{3} jáun^{2} tɨ^{3} hliáun^{3} bíh^{1} má^{2}chá^{13}
jná^{13} jo^{3}cuonh^{2} hnú^{2} ta^{3}né^{32}. Hú^{32} ñéih^{3} hi^{3}
má^{1}hiúnh^{13} nú^{2} honh^{2} quiúnh^{1} jná^{13}”.

22 Jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} cuan^{3} siáh^{3} tsá^{2} quian^{21}
tsá^{2} ca^{3}héi^{3} tun^{3} tuh^{32} cú^{1}tiáu^{2}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:
“Tɨ^{32}, tun^{3} tuh^{32} cú^{1}tiáu^{2} jmí^{1} ca^{3}cuéh^{1} hnú^{2}
jná^{13}, hi^{3} lá^{2} nio^{2} cónh^{3}í^{1} tun^{3} tuh^{32} cú^{1}tiáu^{2}
hi^{3} ca^{3}ta^{3}tsaɨ^{21} jná^{13}”.

23 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} juo^{13} tsú^{2}: “Jlánh^{1} re^{2}
la^{3} ní^{2}, hnú^{2} bíh^{1} jan^{2} tsá^{2} quian^{21} chun^{1},
tsá^{2} má^{2}tí^{32} la^{3} cun^{3} rón^{32} lí^{3} héih^{32}. Hi^{3}
cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}ma^{3}tih^{21} nú^{2} la^{3} cun^{3} rón^{32}
lí^{3} cú^{1}pih^{21} hi^{3} ca^{3}chá^{3} jná^{13} jáun^{2} jo^{3}cuonh^{2}
hnú^{2}, hi^{3} jáun^{2} tɨ^{3} hliáun^{3} bíh^{1} hi^{3} má^{2}chá^{13}
jná^{13} jo^{3}cuonh^{2} hnú^{2} ta^{3}né^{32}. Hú^{32} ñéih^{3} hi^{3}
má^{1}hiúnh^{13} nú^{2} honh^{2} quiúnh^{1} jná^{13}”.

24 ”Tɨ^{3}la^{3} jmí^{1} cuan^{1} tsá^{2} quian^{21} tsá^{2}
ca^{3}héi^{3} hí^{3} cáun^{2} tuh^{32} tán^{1} cú^{1}tiáu^{2} né^{3}, tsá^{2}
hí^{3} ca^{3}juáh^{3} hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} juo^{13} la^{3} lá^{2}: “Tɨ^{32},
jmí^{1} má^{2}ño^{1} bíh^{1} jná^{13} hi^{3} hnú^{2} jan^{2} tsá^{2}
huáh^{2} tsí^{3}, hi^{3} caun^{23} hnú^{2} cáun^{2} hi^{3} tiá^{2}
lí^{2}jñíh^{3}, jɨ^{3} hi^{3} caun^{23} hnú^{2} siáh^{3} cáun^{2} hi^{3} tiá^{2}
lí^{2}páh^{3} nú^{2}.

25 Hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} jmí^{1} juénh^{2} jná^{13}, hi^{3} jáun^{2}
cu^{3}tsa^{32} ca^{3}hmá^{3} jná^{13} cú^{2}jueh^{32} quɨéih^{3} hnú^{2}
hñu^{3} hué^{32}. Sá^{1}ní^{2} jɨe^{3}, lá^{2} bíh^{1} rón^{32} la^{3} cun^{3}
rón^{32} hi^{3} jmí^{1} ca^{3}cuéh^{1} hnú^{2} quián^{13}”.

26 Jáun^{2} juo^{13} tsú^{2} ca^{3}ngáɨ^{3}: “Hnú^{2} tsá^{2}
quian^{21} hláɨh^{1}, juoh^{2}. Jmí^{1} la^{3} má^{2}ñíh^{1} bíh^{1}
hnú^{2} hi^{3} jná^{13} jan^{2} tsá^{2} caun^{2} cáun^{2} hi^{3} tiá^{2}
lí^{2}jñí^{32}, jɨ^{3} hi^{3} caun^{32} jná^{13} siáh^{3} cáun^{2} hi^{3} tiá^{2}
lí^{2}pá^{3} ná^{1} hí^{1} cú^{1}pih^{21};

27 hi^{3} jáun^{2} jmí^{1} hniáuh^{21} bíh^{1} jmuh^{21} hnú^{2}
ta^{21} quɨe^{3} ní^{2} quion^{21} jná^{13}, uá^{1}jinh^{1} hñú^{3} ñí^{1}
rá^{2}tsɨ^{32} tsú^{2} quɨe^{3} bíh^{1} jmí^{1} cuá^{1}tionh^{2} nú^{2},
hi^{3} jáun^{2} jmí^{1} cuanh^{21} jná^{13} jmí^{1} má^{2}lí^{13} héih^{1}
jná^{13} hi^{3} má^{2}tsɨn^{2} bíh^{1} quɨe^{3} quion^{21}”.

28 Hi^{3} jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} tsú^{2} tsá^{2} jmí^{1} tionh^{1}
ñí^{1} jáun^{2} la^{3} lá^{2}: “Quin^{32} náh^{2} tuh^{32} tioh^{3}
quɨe^{3} ní^{2}, hi^{3} jáun^{2} cuéh^{3} tsá^{2} quian^{32} quia^{3}
tuh^{32} cú^{1}tiáu^{2}.

29 Quí^{1} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} zia^{32} quioh^{21}, tɨ^{3}
hiáuh^{3} bíh^{1}, hi^{3} jáun^{2} tɨ^{3} lí^{1} tú^{2} lí^{1} ziáun^{23}
bíh^{1} quioh^{21} tsú^{2} lí^{13}; tɨ^{3}la^{3} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} tiá^{2}
zia^{32} quioh^{21} né^{3}, tɨ^{3} quin^{3} bíh^{1} tsú^{2} la^{3} cun^{3}
cú^{1}pih^{21} hi^{3} zia^{32} quioh^{21} tsú^{2}.

30 Hi^{3} jáun^{2} tɨ^{3} cheih^{32} ñí^{1} já^{1}niéi^{2} tion^{3}
náh^{2} tsá^{2} quian^{21} tiá^{2} lin^{1} ñí^{1} jmu^{3} ta^{21} ní^{2},
hi^{3} jáun^{2} ñí^{1} ní^{2} cuí^{1} cha^{3}háu^{3} jɨ^{3} hi^{3} cuí^{1}
cha^{3}quí^{2} cha^{3}hon^{32}”.

Jmáɨ^{1} hi^{3} tá^{1}tsɨn^{1} héih^{32} tsá^{2} zian^{2} tá^{1}
cáun^{2} hngá^{1}máh^{3}

31 ”Jáun^{2} né^{3}, ní^{1} má^{1}jaunh^{32} Jon^{2}
tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} hi^{3} lin^{1} hi^{3} quien^{2}, quionh^{3}
tsú^{2} jɨ^{3}lin^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} tsá^{2} tionh^{2}
hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}, hi^{3} jáun^{2} má^{1}jáun^{2} né^{3} cuá^{32}
tsú^{2} ñí^{1} hmá^{2}sɨ^{1} quioh^{21}, ñí^{1} lí^{3} cú^{2}tú^{1} cú^{2}lí^{13}.

32 Má^{1}jáun^{2} cuú^{1} ngɨh^{13} la^{3}jín^{32} tsá^{2} zian^{2}
tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3} ñí^{1} hó^{21}ñí^{1} tsú^{2}, hi^{3}
jáun^{2} tson^{3} dí^{2} tsá^{2} hí^{3} la^{3}jmí^{1} jmu^{2} jan^{2}
tsá^{2} jmu^{2} hua^{3}hí^{13} jáh^{3}, hi^{3} cánh^{3} chan^{2} tsú^{2}
*já^{1}ziáh^{2}, hi^{3} cánh^{3} chan^{2} tsú^{2} siáh^{3} zéin^{1}.

33 Já1ziáh2 chan3 tsú2 tɨ3 cuá2 chu21
quioh21, hi3 jáun2 zéin1 né3 chan3 tsú2 tɨ3 cuá2
cáun1.
34 ”Má1jáun2 né3, Tsá2 lín3 hí3 Re21 záɨh32
tsá2 tionh2 tɨ3 cuá2 chu21 quioh21: “Ñá2táunh1
hnoh2 tsá2 má2ca3ma3mieh2 Ñuh32 jná13;
tiónh32 náh2 ñí1 cuá1quien2 Dió32, ñí1
má2ná1lí3 hua3jan21 quián13 náh2 ca3la3 cun3
jmí1 ca3jmú3 Dió32 tá1 cáun2 mɨ3cuú2.
35 Quí1 jmí1 ca3lɨ3 ñí1cuóun21 jná13, hnoh2
bíh1 ca3cuéh1 má32 hi3 ca3cúh32; jmí1 lɨ21
hí1quiéin2 tsɨn32 jná13, hnoh2 bíh1 ca3cuéh1
jmáɨ2 hi3 ca3áɨh32 jná13; jmí1 lí1 ca3tɨ3 ca3ngí3
jná13, hnoh2 bíh1 ca3cuéh1 hñú3.
36 Jmí1 lɨ21 hi3 tiá2 zia32 hán2 jná13, ca3cuéh1
bíh1 hnoh2; jmí1 ca3lɨ3 tsáun1 jná13, ca3ñí1jɨe1
bíh1 hnoh2; hi3 ca3ñí1jɨe1 bíh1 siáh3 hnoh2
jmí1 cá1hú21 jná13 hñu3mí1ñí2”.
37 ”Hi3 jáun2 tsá2 má2ca3ma3zian2 hí3 la3
cun3 hi3 tɨ32 tsí3 Dió32 né3 lí13 juáh3 la3 lá2:
“Tɨ32, ¿hín2 dá2 jmí1 ca3neh21 jnoh1 hnú2
hi3 ñí1cuon13, hi3 jáun2 jnoh1 ca3cué13 hi3
ca3quiéɨh3? Ho3 ¿hín2 dá2 jmáɨ1 ca3neh21
jnoh1 hnú2 hi3 hí1quiéin2 honh2, hi3 jáun2
jnoh1 ca3cué13 jmáɨ2?
38 ¿Líh3 dá2 ca3neh21 jnoh1 hi3 hnú2 lí1
ñɨ3tí1 ñɨ3ngíh1, hi3 jáun2 jnoh1 ca3cué13 hñú3?
Ho3 ¿líh3 ca3lɨ3 hniauh3 hanh2 nú2, hi3 jáun2
jnoh1 ca3cué13?
39 ¿Hín2 jmáɨ1 ca3lɨ3 tsáun1 hnú2, ho3 hi3
ca3húh32 hnú2 hñu3mí1ñí2, hi3 jáun2 jnoh1
né3 ca3ñí1neh21?”
40 ”Hi3 jáun2 Re21 hí3 né3 nga3 la3 lá2:
“Jú1 tson2 juanh32 jná13, hi3 lɨ3ua3 cáun2 hi3
ca3jmuh3 náh2 ñí1con2 lɨ3ua3 jan2 tsá2 tsí1juí3
renh2 jná13 lá2, ñí1con2 jná13 bíh1 lí2jmuh3
hnoh2 hi3 jáun2”.
41 ”Ní1 má1lɨ32 jáun2 né3 záɨh32 tsú2 tsá2
tionh2 hí3 tɨ3 cuá2 cáun1 la3 lá2: “Tɨ3 ní2
cuá2táunh1 hnoh2, hnoh2 tsá2 má2ca3ta3tonh1
ñí1 hlah3, cuá2táunh1 náh2 ja1 sí2 tiá2 tón32
jmáɨ1 yéɨ32 ñí1 má2ná1lí3 hua3jan21 quioh21
tsá2 hláɨnh1 la3 má2quionh3 tsá2cuú2 tsá2ta3.
42 Quí1 jmí1 lɨ21 ñí1cuóun21 jná13, tiá2
ca3cuéh1 yáh3 hnoh2 má32 cuh21 jná13; jmí1
lɨ21 hí1quiéin2 tsɨn32 jná13, ha3 tiá2 ca3cuéh1
yáh3 hnoh2 jmáɨ2 hi3 aɨh21 jná13;
43 jmí1 lí1 ca3tɨ3 ca3ngí3 jná13 siáh3, ha3 tiá2
hñú3 ca3cuéh1 yáh3 hnoh2. Jmí1 lɨ21 hi3 tiá2
zia32 hán2 jná13, tiá2 lí1 ca3cuéh1 yáh3 hnoh2
hí1 cá2 tsonh2. Jmí1 ca3lɨ3 tsáun1 jná13 ji3
hi3 ca3hú32 jná13 siáh3 hñu3mí1ñí2, ha3 tiá2
hnoh2 ca3ñí1jɨe1 yáh3 jná13”.
44 ”Má1jáun2 né3, tsá2 hí3 lí13 nga3: “Tɨ32,
¿líh3 dá2 ca3neh21 jnioh1 hi3 hnú2 ñɨ3ngíh1
ñí1cuon13 ho3 hi3 ñí1húh2 nú2 jmáɨ2? ¿Líh3
ca3neh21 jnoh1 hi3 hnú2 lí1 tí1 lí1 ngíɨh1? Ho3
¿hín2 dá2 jmí1 ca3lɨ3 tsáun1 hnú2, ho3 hi3
ca3húh32 hnú2 hñu3mí1ñí2, hi3 jáun2 jnoh1
né3, tiá2 ca3má1hau1?”
45 ”Jáun2 Re21 né3 nga3 la3 lá2: “Jú1 tson2
juo3 jná13 hnoh2, lɨ3ua3 cáun2 hi3 tiá2 lí2jmuh3
náh2 ñí1con2 lɨ3ua3 jan2 tsá2 tsí1juí3 lá2, ñí1con2
jná13 bíh1 tiá2 lí2jmuh3 náh2”.
46 ”Má1lɨ32 jáun2 tsa3táunh1 tsá2 hí3 ja1
sí2 ñí1 tsa3ma3tso2 tsí3 la3 cun3 jmí1hi3nio2,
tɨ3la3 tsá2 ca3ma3zian2 hí3 la3 cun3 hi3 tɨ32 tsí3
Dió32 má1ná1, tsa3tánh1 ñí1 lí13 zian2 la3 cun3
jmɨ1hi3nio2 bíh1.

26

Má2ren21 tsú2 jáɨ13 hi3 zanh3 Jesús
(Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

1 Jmí1 má2lí2juáh3 jáun2 Jesús la3jí32 jáɨ13 ní2
né3, jmí1jáun2 ca3záɨh3 dí2 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3
con2:
2 —Má2ná1ñíh1 hnoh2 hi3 yó32 tɨ21
*Jmí1híen1; hi3 jáun2 jná13 né3, Jon2
tsá2mɨ3cuóun2, ton3 tsú2 crei21 jmáɨ1 jáun2.
3 Hi3 jáun2 né3, jmí1jáun2 ca3cuú2 ca3ngɨh32
tsá2 ná1lín3 mi3jmú3 ñí1 lí3 ñí1ta21 quioh21
Caifás tsá2 cuá1lín3 mí2tsá2 híen1, quionh3
tsú2 tsá2daun32 tsá2 ná1ñí1 juú2.
4 Hi3 jáun2 ñí1 jáun2 ca3ma3cú1 ma3ren21
tsú2 jáɨ13 hi3 zanh3 Jesús ta3máɨh3, hi3 jáun2
jngɨh3 dí2.
5 Jáun2 ca3juónh3 tsú2 siáh3 la3 lá2:
—Ha3 tiá2 zanh13 yáh3 dí2 tsú2 tá1la3 jmáɨ1
má1ná1, quí1 ho3 sa3 ní2 lí1 ca3taunh3 tsáu2
tiá3 siaun32.

Jan2 tsá2mɨ3 sé23 jmí2 má2ró32 chí1 Jesús
(Marcos 14:3-9; Juan 12:1-8)

6 Hi3 jáun2 né3, tá1la3 jmí1 cuá1tón21 Jesús
já1 juú2 Betania, hñú13 Sí1mu21 tsá2 jmí1 téh23
tsú2 hí3 “tsá2 lín3 *mɨ3ho21 péin3”,
7 hi3 jáun2 ca3chó32 jan2 tsá2mɨ3 hi3 quian32
cáun2 tse3 míh1 hi3 lí3 cún1 tiáu2 alabastro,
hi3 ha21 no1 má2ró32, cáun2 hi3 hmuh21 lín21.
Tá1la3 cuá1tón21 jáun2 Jesús ñí1 mesa ca3sé3
tsá2mɨ3 hí3 no1 má2ró32 jáun2 chí1 tsú2.
8 Jmí1 ca3jíe3 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 tsú2
hi3 jáun2, jáun2 ca3míh3 tsí3, hi3 jáun2 ca3juu3
ca3hlénh3 hi3 juáh3:
—¿He3 láɨh32 sa3 lí1 quí2 lí1 hin23 yáh3 tsú2
hi3 ní2?
9 Hi3 ní2 dá2 cáun2 hi3 jmí1 lí13 tsa3hnáɨ1
hmuh21 bíh1, hi3 jáun2 quɨe3 jáun2 jmí1 lí13
cuéh32 tsú2 tsá2 tia3mii2.
10 Jesús né3 ca3náɨ32 jáɨ13 jáun2, hi3 jáun2
ca3juáh3:
—¿He3 láɨh32 ma3tsan13 hnoh2 tsí3 tsá2mɨ3
lá2? Quí1 cáun2 hi3 chu21 bíh1 la32 má2lí2jmú3
tsú2 ñí1con2 jná13.

11 Quí¹ la³jí³² jmái¹ bíh¹ zian² tsá² tia³mii² ja¹ quián¹³ hnoh², ti³la³ jná¹³ né³, jun³juáh¹³ jmái¹ ca³la³ jí³² yáh³ cuon¹ jná¹³ ja¹ quián¹³ hnoh².
12 Hi³ jáun² la³ cun³ hi³ má²lí²jmú³ tsá²mɨ³ lá² ñí¹con² jná¹³, hi³ má²lí²sé³² tsú² jná¹³ no¹ má²ró³², má²lí²jmú³ tsú² hua³jan²¹ hi³ ca³tɨ²¹ jmái¹ hi³ tsa³haun³ bíh¹ jná¹³.
13 Quí¹ jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ lɨ³ua³ cáun² ñí¹ tsa³hléh² tsú² jú¹ chú³² tá¹ cáun² hngá¹máh³, ja³bí¹ tsa³chá² tsú² siáh³ la³ cun³ hi³ má²lí²jmú³ tsá²mɨ³ lá², hi³ jáun² chau¹³ tsí³ tsáu² hi³ ca³tɨn¹ tsú².

Judas jɨenh²³ Jesús
(Marcos 14:10-11; Lucas 22:3-6)

14 Jáun² né³, jan² tsá² quian³tun³ joh¹ tsú², tsá² jmái² Judas tsá² ja³ hí³ tɨ³ juú² Queriot ñéi¹ hi³ ca³ñí¹lienh¹³ tsá² ná¹lí́n³ mi³jmú³,
15 hi³ ca³ñí¹juah²¹ la³ lá²:
—¿Cónh³ cuéh¹ hnoh² ní́¹juáh³ hi³ jɨenh²¹ jná¹³ Jesús?
Jáun² tsá² hí³ né³ ca³cué³ quiu³quia³ héih³² quɨe³ hu²¹ quiún³ *cú¹tiáu² la³ ma³ cáun².
16 La³ cun³ jmí¹jáun² ca³hnauh² Judas tsí³ he³ lánh³ rón³² lí¹³ jɨenh³ dí² Jesús ñí¹con² tsá² hí³.

Jesús jmu² má³² hi³ lí³ nóh³² ca³tɨ²¹ hi³ jún³
(Marcos 14:12-25; Lucas 22:7-23; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-34)

17 Jmí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ cua³hlau³ Jmí¹hí́en¹, jmái¹ hi³ cúh² tsá² *judíos *hí³ cuú²miih²¹, la³ cun³ hí¹miih²¹ tiá² tie³ jan² yáh³, jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Jesús ca³ja³janh³² hi³ ca³ngái³, hi³ juáh³ la³ lá²:
—¿Ha³ jinh¹ hnáuh² hnú² tsá¹jmú¹³ jnoh¹ hua³jan²¹ má³² quioh²¹ Jmí¹hí́en¹ lá² hi³ cúh¹³ hnú²?
18 Jáun² hí³ né³ ca³ngái³:
—Cuá²táunh¹ náh² já¹ juú², hñú¹³ jan² tsá²ñuh², hi³ cuá²zéih³ náh² la³ lá²: "Tɨ³² Juo¹³ jnoh¹ ñí¹juah²¹: Má²ñí¹chau²¹ héih³² quion²¹ jná¹³, hi³ jáun² hñuh³² hnú² jmu¹ jná¹³ má³² quioh²¹ Jmí¹hí́en¹ lá² quiúnh¹ ná¹ tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² ná¹".
19 Hi³ jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Jesús ca³jmú³ la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³ jáun², hi³ ca³ñí¹jmú¹³ hua³jan²¹ má³² quioh²¹ Jmí¹hí́en¹.
20 Jmí¹ má²ca³zɨ³² jáun² né³ ca³cuá³ Jesús ñí¹ mesa quionh³ tán¹ quian³tun³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con²;
21 hi³ tá¹la³ ná¹jmu² tsú² jáun² má³² né³, ca³juáh³ dí² la³ lá²:
—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ ja¹ quián¹³ náh² ní² zian² jan² tsá² né³bí¹ jɨenh³ jná¹³.
22 Jmí¹jáun² jlánh¹ hlaɨh³ ca³niau²¹ tsí³ tsá² hí³, hi³ jáun² ca³ma³liáu³² tsú² hi³ ca³ngáɨh³ Jesús ma³ quin³² ma³ jan³², hi³ juáh³:
—Hnú² Tɨ³², ¿hí¹ jná¹³ juáh¹³?
23 Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:
—Tsá² hí³ bíh¹ jɨenh³ jná¹³, tsá² cáun² uon² cuh³² jná¹³ quiúnh¹ bíh¹.
24 Quí¹ jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun², cuá¹tsau³² bíh¹ hná¹ he² juɨ³² hi³ ca³tɨn¹, la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³²; tɨ³la³ ɨjuo²³ bíh¹ tsá²ñuh² tsá² jɨenh³ jná¹³! Tɨ³ jlánh¹ bíh¹ jmí¹ re² quioh²¹ tsá² hí³ sá¹jmí¹ hi³ cu³tsa³² tiá² ca³lɨ³zian² bíh¹ tsú² cú²jueh³² dúh¹.
25 Jmí¹jáun² ca³hléh³ Judas tsá² jɨenh³ hí³ Jesús, hi³ ca³juáh³:
—Tɨ³², ¿hí¹ jná¹³ juáh¹³?
Jáun² ca³juáh³ Jesús:
—Ján³, la³ má²lí²juah²¹ hnú² ní² bíh¹.
26 Tá¹la³ ná¹cúh² tsú² jáun² né³, Jesús ca³can³ hí³ cuú²miih²¹, hi³ jáun² ca³cuéh³ tiá¹hmah¹ Dió³²; jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³ca³ dí², hi³ jáun² ca³tsóh³ dí² ñí¹con² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Quɨéih³ náh², quí¹ hi³ lá² bíh¹ ngú³ quion²¹ jná¹³.
27 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³can³ dí² siáh³ cáun² copa, hi³ jáun² ca³cuéh³ tiá¹hmah¹ Dió³²; jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³nga³ dí² siáh³ ñí¹ tionh¹ tsá² hí³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Hính³ náh² la³jí́n³² hi³ lá²,
28 quí¹ hi³ ní² bíh¹ jmí²hán¹ jná¹³ hi³ táɨn³² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ juóun³² tsáu², hi³ jáun² lí¹³ hin³ tso³ quioh²¹ tsú²; la³ jáun² bíh¹ lɨ³ lin¹ hi³ má²quien² cáun² nió³² hmaɨ²¹.
29 Jú¹ tson² juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ tiú²uú² aɨh²¹ yáh³ jná¹³ mu² ráu³ mɨ³ uóun²jɨeh¹³ lá², ca³la³ tɨ³ ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hi³ aɨh²¹ jná¹³ mu² ráu³ lin¹³ cu³lɨ²¹ quiúnh¹ hnoh² máh³ jmái¹ hi³ má²cuá¹ho² jná¹³ jái¹³ cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Ñuh³².

Jesús juáh³ hi³ Pé¹ nó³² tɨ³ có³²
(Marcos 14:26-31; Lucas 22:31-34; Juan 13:31-38)

30 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³hí́e³ tsú² cáun² sun¹ quioh²¹ Dió³², hi³ jáun² jmí¹ lɨ²¹ jáun² ja³taunh²¹ tɨ³ máh³ Olivos.
31 Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:
—La³jí́n³² bíh¹ hnoh² tianh¹³ tɨ³ có³² ca³tɨn¹ jná¹³ já¹niéi² lá²; quí¹ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³: "Jngɨh²¹ jná¹³ Tsá² jmu² hua³hí¹³ *já¹ziáh², hi³ jáun² já¹ziáh² hí³ né³ lí¹ tiú¹ lí¹ hán¹ bíh¹ lí¹³".
32 Tɨ³la³ ní¹ má¹ca³jenh¹³ jná¹³ jáun² má¹ná¹, ñih²¹ jná¹³ chí¹ján³ la³ cónh³ bíh¹ hnoh² tɨ³ hué¹³ Galilea.
33 Hi³ jáun² Pé¹ né³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Uá¹jinh¹ la³jí́n³² tsá² ñí¹ hná¹ lá² ca³ta³tonh¹ tɨ³ có³² ñí¹con² hnú², tɨ³la³ jná¹³ má¹ná¹, cun³ tiá² jáun² yáh³.
34 Tɨ³la³ Jesús né³ ca³záɨh³ Pé¹ la³ lá²:
—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnú², hi³ já¹niéi² lá² bíh¹ cánh³², ñeh² bíh¹ hi³ hau³ cá¹háu²,

juánh[13] hnú[2] hnaɨh[32] jéin[32] hi[3] tiá[2] cuóu[32] nú[2] jná[13].

35 Tɨ[3]la[3] hí[3] né[3] ca[3]juáh[3]:

—Uá[1]jinh[1] ca[3]la[3] tɨ[3] jmí[2]chí[3] quion[21] yáh[3] jná[13] ca[3]cáɨn[3] hi[3] jún[3] jná[13] cu[3]li[21] quiúnh[1] hnú[2], cun[3] tiá[2] zeih[21] bíh[1] jná[13] hnú[2] tɨ[3] có[32].

La[3]jín[32] bíh[1] tsá[2] haɨn[21] hí[3] tɨ[3] con[2] tsú[2] ñí[1] hná[1] jáun[2] ca[3]juáh[3] cá[2]ren[2].

Jesús liéinh[32] Jméi[2] ñí[1] lí[3] ja[1] hmá[2] hi[3] jná[1] quioh[21] tsáu[2], ñí[1] téh[23] tsú[2] Getsemaní

(Marcos 14:32-42; Lucas 22:39-46; Juan 18:1; Hebreos 5:7-8)

36 Jmí[1]jáun[2] ca[3]cha[3]táunh[1] Jesús quionh[3] tsá[2] quionh[3] cáun[2] ñí[1] téh[23] tsú[2] Getsemaní, hi[3] jáun[2] ca[3]záɨh[3] dí[2] tsá[2] haɨn[21] hí[3] tɨ[3] con[2] la[3] lá[2]:

—Tianh[3] hnoh[2] ñí[1] lá[2] tá[1]la[3] ñí[1]lienh[1] jná[13] Dió[32] ñí[1] zio[1].

37 Jáun[2] jí[32]la[3] gáun[3] tsáu[2] bíh[1] ca[3]jan[3] tsú[2]: Pé[1], la[3] má[2]quionh[3] tá[1] gon[3] jon[2] Zebedeo; jmí[1]jáun[2] ca[3]lɨ[3]liau[3] hi[3] ca[3]ta[3]no[1] hlah[3] lín[21] tsí[3] tsú[2], jɨ[3] hi[3] ca[3]la[3] hi[3] ca[3]hu[3] ca[3]jngɨh[3] lín[32] tsí[3] tsú[2].

38 Jáun[2] ca[3]záɨh[3] dí[2] tsá[2] gáun[3] hí[3] la[3] lá[2]:

—Jlánh[1] ñí[1]jún[3] jná[13] lí[23] cun[3]ñí[1] hi[3] ja[32]lɨ[3] hlah[3] nio[2] tsɨn[32]. Tɨ[3]la[3] hnoh[2] tianh[3] náh[2] ñí[1] lá[2], hi[3] ná[1]ñí[1] náh[2] quiúnh[1] jná[13].

39 Jáun[2] né[3] Jesús ngau[3] ca[3]lá[2] tɨ[3] chí[1]ján[3], hi[3] jáun[2] ca[3]jmú[3] cuá[1]jñi[23] hi[3] ca[3]hiéih[3] ñí[1] la[3] tɨ[3] hué[32] hi[3] ca[3]mí[3] ñí[1]con[2] Dió[32], hi[3] ca[3]juáh[3] la[3] lá[2]:

—Hnú[2] Tia[21], sá[1]jmí[1] hi[3] lí[13] bíh[1] hi[3] liau[1] nú[2] tiá[3] jná[13] hi[3] ca[3]tɨ[21] jmáɨ[2] tsíh[32] hi[3] ca[3]tɨn[1] jná[13] aɨh[21]; tɨ[3]la[3] ha[3] lí[2] cuí[1] lí[13] la[3] cun[3] hi[3] hnó[32] jná[13] má[1]ná[1], cuí[1] lí[13] bíh[1] la[3] cun[3] hi[3] hnáuh[2] hnú[2].

40 Jmí[1] lɨ[21] jáun[2] ngah[3] dí[2] tɨ[3] ñí[1] tionh[1] jáun[2] tsá[2] gáun[3] haɨn[21] hí[3] tɨ[3] con[2], jáun[2] sa[3] ná[1]cuóun[1] bíh[1] tsá[2] hí[3] jmí[1] cá[1]chánh[21] dí[2] jáun[2]; jáun[2] ca[3]záɨh[3] dí[2] Pé[1]:

—¿Hí[1] hí[1]juáh[3] cu[3]tiá[3] pih[21] uá[1] tiá[2] ca[3]tion[13] hnoh[2] hi[3] tianh[13] náh[2] ná[1]ñí[1] quiúnh[1] jná[13]?

41 Tianh[3] náh[2] ná[1]ñí[1] hi[3] lienh[1] náh[2] siáh[3] Dió[32], hi[3] jáun[2] tiá[2] lí[13] tánh[32] náh[2] tso[3]. Quí[1] hua[3]jan[21] lín[21] bíh[1] hún[1] jmí[2]chí[3] quián[13] náh[2], tɨ[3]la[3] ngú[3] quián[13] bí[1] náh[2] jlánh[1] tiá[2] pin[3].

42 Jáun[2] ngau[3] siáh[3] tsú[2] ca[3]tí[3] tenh[3] hi[3] ca[3]ñí[1]lienh[13] Dió[32] la[3] lá[2]:

—Hnú[2] Tia[21], ní[1]juáh[3] tiá[2] lí[13] yáh[3] hi[3] tiá[2] há[1] ngá[13] jná[13] uu[3]mí[2]tsɨ[32] lá[2], cuí[1] lí[13] bíh[1] la[3] cun[3] hi[3] hnáuh[2] hnú[2].

43 Jáun[2] cuanh[3] tsú[2] siáh[3], sa[3] siáh[3] bíh[1] siáh[3] má[2]ná[1]cuóun[1] tsá[2] hí[3] jmí[1] cuanh[21] dí[2], quí[1] cun[3]ñí[1] hi[3]hliá[2] jlánh[1] má[2]tioh[3] ziú[3] ñí[1] tsú[2].

44 Jáun[2] ca[3]chan[3] tsú[2] tsá[2] hí[3] hi[3] ngau[3] siáh[3] ñí[1] má[2]hnaɨh[32] jéin[32] hi[3] ca[3]ñí[1]lienh[13] Dió[32] hi[3] ñí[1] zeh[1] dí[2] la[3] cun[3] hi[3] má[2]lí[2]zéih[32] dí[2] jmí[1]tin[2].

45 Jmí[1] lɨ[21] jáun[2] né[3], ngah[3] dí[2] siáh[3] ñí[1] tionh[1] tsá[2] haɨn[21] hí[3] tɨ[3] con[2]; hi[3] jáun[2] ca[3]záɨh[3] dí[2] siáh[3] la[3] lá[2]:

—¿Hí[1] la[3] má[2]tionh[2] jáun[2] uá[1] hnoh[2] tie[3] hi[3] ná[1]cuóun[1] náh[2]? Sá[1]ní[2] jɨe[3], má[2]cá[2]chó[32] bíh[1] jmáɨ[1] hi[3] jɨenh[3] tsú[2] jná[13] Jon[2] tsá[2]mɨ[3]cuóun[2] jo[3]cuo[2] tsá[2] ná[1]ren[2] tso[3].

46 Nú[1] tianh[3] náh[2], ma[3]tsáu[13]; quí[1] ní[2] bíh[1] má[2]cuá[1]ja[32] tsá[2] jɨenh[3] jná[13].

Má[2]jan[2] tsú[2] Jesús hi[3] tson[3]

(Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53; Juan 18:2-11)

47 Tá[1]la[3] jmí[1] dí[1]hleh[32] jáun[2] bíh[1] Jesús cuan[3] Judas, jan[2] tsá[2] jmí[1] lín[3] tsá[2] quian[3]tun[3] joh[1] tsú[2], hi[3] má[2]hí[1]quionh[3] tsú[2] juóun[32] lín[32] tsá[2] ná[1]quian[32] mí[1]táɨ[3] hmu[3] tá[1] tun[3] jo[21] jɨ[3] tsá[2] ná[1]quian[32] hmá[2] ní[2] siáh[3]. Tsá[2] zéi[1] tsá[2] ná[1]lín[3] mi[3]jmú[3] jɨ[3] tsá[2]daun[32] tsá[2] ná[1]ñí[1] juú[2].

48 Judas tsá[2] ca[3]jɨenh[3] hí[3] bíh[1] Jesús ca[3]jmú[3] jái[13] ha[3] lánh[3] rón[32] hɨen[3] dí[2] Jesús, hi[3] ca[3]juáh[3] la[3] lá[2]: “Ní[1]juáh[3] tsá[2] ca[3]hen[3] jná[13] ñí[1], tsá[2] hí[3] bíh[1] jan[13] náh[2] tson[3]”.

49 Jmí[1]jáun[2] ca[3]ja[3]janh[32] tsú[2] ñí[1]con[2] Jesús hi[3] ca[3]juáh[3]:

—¡Hia[2] nú[2] Tɨ[32]!

Hi[3] jáun[2] ca[3]hen[3] dí[2] ñí[1] tsú[2].

50 Jáun[2] Jesús ca[3]ngáɨ[3]:

—Há[2]mei[21] quiú[13], tia[3]juɨ[32] jmu[3] la[3] cun[3] hi[3] má[2]ca[3]lín[13] nú[2] jmúh[13].

Hi[3] jáun[2] la[3] cun[3] jmí[1]jáun[2] ja[3]taunh[21] tsá[2] ñí[1] hná[1] hí[3] hi[3] ca[3]zanh[3] Jesús, hi[3] ca[3]jan[3] dí[2] tson[3].

51 Jmí[1]jáun[2] né[3], jan[2] tsá[2] quionh[3] Jesús ca[3]chí[2] mí[1]táɨ[3] hmu[3] tá[1] tun[3] jo[21] quioh[21], hi[3] ca[3]jmú[3] cu[3] ngá[13] mí[1]táɨ[3] cuá[1] jan[2] *tsá[2] má[2]dí[1]hlánh[1] joh[1] mí[2]tsá[2] hí[2]en[1].

52 Jáun[2] Jesús ca[3]záɨh[3] tsá[2] hí[3] la[3] lá[2]:

—Tiáunh[1] mí[1]táɨ[3] quián[13] ñí[1] jmí[1] hu[21]; quí[1] ní[1]juáh[3] tsá[2] jmu[2] hniéi[2] cun[3]quionh[3] mí[1]táɨ[3], ja[3]bí[1] cun[3]quionh[3] mí[1]táɨ[3] bíh[1] siáh[3] jún[3] tsú[2] hnga[2].

53 ¿Há[1] tiá[2] ñíh[1] nú[2] hi[3] jná[13] jmí[1] lí[13] mí[13] ñí[1]con[2] Ñuh[32], hi[3] jáun[2] hí[3] jmí[1] lí[13] zen[3] cun[3] quiéinh[3] nio[2] quiú[3] mei[21] tsá[2]cuú[2] tsá[2]ta[3], tsá[2] jmí[1] lí[13] ma[3]hau[3]?

54 Tɨ[3]la[3] sá[1]jmí[1] la[3] jáun[2] né[3], jáun[2] tiú[2]uú[2] jmí[1] zia[32] yáh[3] ha[3] lánh[3] rón[32] lɨ[3]tí[3] la[3] cun[3] hi[3] rá[1]juáh[3] ñí[1] Sí[2] quioh[21] Dió[32] ñí[1] rá[1]juáh[3] jáun[2] hi[3] ca[3]tɨ[21] lí[13] la[3] lá[2].

55 Jmí[1]jáun[2] ca[3]záɨh[3] Jesús tsá[2] cuá[2]taunh[21] hí[3] la[3] lá[2]:

—¿Hí[1] má[2]ñá[2]taunh[21] hnoh[2] hi[3] ná[1]quiánh[1] náh[2] mí[1]táɨ[3] jɨ[3] hmá[2] ní[2], hi[3] jau[13] náh[2] jná[13] hi[3] tson[3] la[3]jmí[1] lí[3] hi[3] jná[13] bíh[1] jan[2] tsá[2] háɨn[2]? Jmáɨ[1] ca[3]la[3] jí[32] bíh[1] jmí[1] ñi[32]

jná13 ja1 quián13 hnoh2, hi3 jmí1 ma3ta13 jná13
hnoh2 hñu3 cuáh32 chín1, ti3la3 hí1 cónh3 yáh3
tiá2 lí1 ca3ziaunh2 náh2 jná13 hi3 tson3 ná1.
56 Ti3la3 la3jí32 hi3 ní2 má2ná1lí23 hi3 jáun2
lí13 li3tí3 la3 cun3 hi3 rá1juáh3 jáun2 ñí1 Sí2
bíh1, hi3 ca3jmú3 jáun2 tsá2 ca3lin3 hí3 *ti32 jë1
Dió32 jmí1tin2.
Jáun2 né3, hnga2 bíh1 Jesús jéi32í1
ca3ta3zanh1, quí1 ca3cuóun3 bíh1 la3jín32 tsá2
hain21 hí3 ti3 con2 tsú2.

Jesús má2zenh2 ta3 ñí1 tsá2 judíos tsá2 ná1ñí1
(Marcos 14:53-65; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:12-14, 19-24)

57 Hi3 jáun2 né3, tsá2 ca3zanh3 hí3 Jesús
hi3 tson3 ca3ñí1jan2 Jesús ta3 ñí1 Caifás
tsá2 cuá1lín3 mí2tsá2 híen1; ñí1 jáun2 jmí1
má2ná1ngih32 ti32 liei21 ji3 tsá2daun32 tsá2
ná1ñí1 juú2.
58 Ti3la3 Pé1 né3, uóunh3 chí1cáin2 bíh1
ngau3 cu3hna21 dí2 ca3la3 ñí1 cá1chó21 ñéih3
ñí1 lí1 hó21 hñú13 mí2tsá2 híen1; ñí1 jáun2 hi3,
hi3 ca3cuá3 quionh3 tsá2cuú2 tsá2ta3 mí2tsáu2
hi3 jáun2 lí13 jíe3 ní1juáh3 he3 lí13.
59 Hi3 jáun2 tsá2 ná1lín3 mi3jmú3 quionh3
la3jín32 tsá2 ná1ñí1 jmí1 hnauh2 he3 lánh3
rón32 lí13 ma3tson2 dí2 tsáu13 Jesús, uá1jinh1
cun3quionh3 jú1 tí1jái2, hi3 jáun2 lí13 jngih3 dí2;
60 ti3la3 tiá2 ca3choh13 yáh3 tsú2, uá1jinh1
juóun32 tsá2 ca3chá3 jú1 tí1jái2 hi3 ca3tin1
tsú2. Ñí1 ca3táuh3 né3 ca3ma3jnia32 gon3 tsá2
ca3ma3tson2 jú1 tí1jái2,
61 tsá2 hí3 né3 ca3juáh3 la3 lá2:
—Tsá2ñuh2 ní2 ca3juáh3: "Jná13 tin2 tsunh21
hñú3 híen1 quioh21 Dió32, hi3 jáun2 ñí1
cá2hní2 jmái1 ziúh1 jná13 siáh3".
62 Jáun2 tsá2 cuá1lín3 hí3 mí2tsá2 híen1
ca3náu2 hi3 ca3záih3 Jesús la3 lá2:
—¿Hí1 hí1 cá2 jon1 uá1 tiá2 la3 ngáih1 nú2?
¿He3 dá2 ni32 ná1juáh23 tsá2 ní2 hi3 ca3tin1
hnú2?
63 Ti3la3 Jesús má1ná1, la3 má2 tiá2 nga2
jáun2 bíh1. Jáun2 tsá2 cuá1lín3 mí2tsá2 híen1
ca3juáh3 siáh3:
—Cun3quionh3 héih32 quioh21 Dió32 Tsá2
juú2tsáun2 taunh32 jná13 hnú2 hú1mu3héih32
ní1juáh3 tiá2 juáh13 hnú2 jú1 tson2; jáun2 né3,
¿hí1 hnú2 uá1 Tsá2 lín3 Cristo Jon2 Dió32?
64 Jáun2 Jesús ca3záih3 tsá2 hí3 la3 lá2:
—Ján3, lín3 jná13 la3 cun3 juánh3 hnú2
ní2. Ja3bí1 juo3 jná13 siáh3 hnoh2, hi3 chau21
jmái1 jien1 hnoh2 Jon2 tsá2mi3cuóun2 hi3
má2cuá1tón21 ti3 cuá2 chu21 quioh21 Dió32
Tsá2 cú2 juenh2, ji3 hi3 jien1 náh2 tsú2
siáh3 hi3 má2cuá1jáunh23 hñu3mi3cuú2 jui32
ja1 jnie2.
65 Jmí1jáun2 ca3ca3 mí2tsá2 híen1 ha1, [hi3
jmu2 lin1 hi3 tiá2 ti32 tsí3 jái13 jáun2,] hi3
ca3juáh3:
—Tsá2ñuh2 lá2 má2lí2chú2 lí2lén32 Dió32
cun3quionh3 jái13 quioh21; ¿he3 láih32 sa3
ca3li3í1 tsá2 zih32 jú1 tson2 hno3 dí2? Quí1
ní2 bíh1 má2lí2niéih2 hnoh2 jú1 hlah3 hi3
má2lí2hléh32 tsú2;
66 jáun2 né3 ¿he3 lánh3 lín23 hnoh2 ta3né32?
Jáun2 tsá2 ná1ngih32 hí3 ca3juáh3 la3 lá2:
—Má2hniáuh32 bíh1 jún3 tsá2 ní2.
67 Jmí1jáun2 ca3tiu3 ca3hñe3 dí2 ñí1, ji3 hi3
ca3ma3qui3 ma3jnó32 dí2 siáh3. Hi3 jáun2
la3jín32 tsá2 ca3pá3 hí3 ñí1 tsú2
68 ca3juáh3 la3 lá2:
—Ní1juáh3 hnú2 Tsá2 lín3 Cristo, ¡chí3 jái13
neh21, hin2 tsánh2 lí2po3!

Pé1 juáh3 hi3 tiá2 cuóun32 Jesús
(Marcos 14:66-72; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-27)

69 Hi3 jáun2 né3, tá1la3 jmí1 cuá1tón21 jáun2
Pé1 ñéih3 ñí1 lí1 hó21, ja3 jan2 tsá2mi3 lín3
quian21 tsá2 hñú13, hi3 ca3juáh3:
—Ja3bí1 hnú2 uá2jai32 jmí1 ngíh1 quiúnh1
Jesús tsá2 hín13 ó32 ti3 Galilea.
70 Ti3la3 Pé1 né3, tiá2 ca3ton3 yáh3; la3 lá2
bíh1 ca3záih3 dí2 tsá2mi3 hí3 ta3 ñí1 la3jín32
tsá2 tionh2 hí3:
—Hí1juáh3 tiá2 ño1 yáh3 jná13 hi3 juánh3
hnú2 ní2.
71 Pé1 jmí1 má2cuá1tsanh32 ho3hñú13 jmí1
ca3jíe3 siáh3 jan2 tsá2mi3 lín3 quian21, hi3
jáun2 ca3záih3 dí2 tsá2 jmí1 tionh1 hí3 ñí1
jáun2:
—Ja3bí1 tsá2ñuh2 lá2 jmí1 ngi32 quionh3
Jesús hná1 tsá2 Nazaret ó32.
72 Siáh3 bíh1 siáh3 tiá2 ca3ton3 Pé1 cónh3í1
cu3 jéin32 ca3la3 hi3 hien2 Dió32, hi3 juáh3:
—¡Hú1tá1 tiá2 cuóun32 bíh1 jná13 tsá2 hien23
hnú2 ní2, juú1 néh1!
73 Jmí1 má2cu3lé3 míh1 jáun2 né3, tsá2 jmí1
tionh1 ñí1 jáun2 ja3taunh21 má2janh2 ñí1 zenh1
Pé1 hi3 ca3záih3 dí2 la3 lá2:
—Cu3tí3 bíh1 hnú2 uá2jai32 jan2 tsá2 ja1
quioh21 tsá2 ó32, quí1 hí1 ca3la3 ti3 jái13
quián13 yáh3 hnú2 lin1.
74 Jmí1jáun2 ca3ma3liáu32 Pé1 hi3 hien2 Dió32
ca3la3 hi3 tanh2 siáh3 hú1mu3héih32 hnga2, hi3
juáh3 hi3 cun3 tiá2 cuóun32 bíh1 tsá2 hí3.
La3 cun3 jmí1jáun2 bíh1 ca3hó3 jan2 cá1tsó3.
75 Jmí1jáun2 tsau3 tsí3 Pé1 la3 cun3 hi3
ca3zái3 jáun2 Jesús jmí1 ca3juáh3 tsú2 jáun2
la3 lá2: "Ñeh2 bíh1 hi3 hau3 cá1háu2, hnú2
juáh13 hnaih32 jéin32 hi3 tiá2 cuóu32 nú2
jná13". Jmí1jáun2 cua3han3 Pé1 ti3 cheih32 hi3
ca3ñí1hó2 ñí1jngih32 lín32.

27

Jɨenh23 tsú2 Jesús ñí1con2 Pilato
(Marcos 15:1; Lucas 23:1-2; Juan 18:28-32)

1 Jmɨ́1 má2já2jnia2 jáun2 né3, la3jɨ́n32 tsá2
ná1lɨ́n3 mi3jmú3 jɨ3 tsá2daun32 tsá2 ná1ñí1
juú2, ca3ma3ren21 jáɨ13 he3 lánh3 rón32 jngɨh3
Jesús.
2 Jáun2 ca3hñéɨ32 dí2 tsú2, hi3 ca3ñí1jan2 dí2
ñí1con2 Pilato tsá2 lɨ́n3 ta21.

Jmɨ́1 jun1 Judas

3 Tɨ3la3 jmɨ́1 ca3jɨ́e3 Judas tsá2 ca3jɨenh3 hí3
Jesús hi3 má2lɨ́2jmú3 tsáu2 héih32 hi3 jngɨh3
tsú2 Jesús, jmɨ́1jáun2 jlánh1 hlah3 ca3jeinh21
tsú2, hi3 jáun2 ca3ñí1caun2 cú2jueh32 quɨe3
quiu3quia3 héih32 *cú1tiáu2 jáun2 ñí1con2 tsá2
ná1lɨ́n3 mi3jmú3 jɨ3 tsá2daun32,
4 hi3 jáun2 ca3záɨh3 dí2 tsá2 hí3 la3 lá2:
—Tso3 bíh1 má2lɨ́2jmú32 jná13 hi3
má2lɨ́2jɨenh21 jná13 jan2 tsá2 tiá2 tso3 ren2.
Tɨ3la3 tsá2 hí3 né3 ca3ngáɨ3:
—¿Hi3 he3 dá2 ca3ta1 jnoh1 hi3 nɨ́2? ¡Hi3 nɨ́2
dá2 má2ta3can1 hnú2 huen2 bíh1!
5 Hi3 jáun2 Judas ca3ñí1cuɨ32 quɨe3 ñéih3
ñí1 hɨ́en1 quioh21 cuáh32 chín1, jmɨ́1 lɨ21 jáun2
ngah3 hi3 ca3ñí1tiáunh13 zié3 láɨ1.
6 Jáun2 tsá2 ná1lɨ́n3 mi3jmú3 ca3jieh3 quɨe3
jáun2, hi3 jáun2 ca3juónh3 la3 lá2:
—Tiá2 lɨ́13 yáh3 toh21 dí2 quɨe3 lá2 hñu3 cuó2
quioh21 hi3 lɨ́1 cue32 tsáu2 ñí1con2 Dió32, quí1
hmah21 quioh21 jmɨ2 bíh1 la32.
7 La3 cun3 jmɨ́1jáun2 né3, ca3ma3ren21 tsú2
jáɨ13 hi3 lá32 cáun2 hué32, hué32 hi3 jmɨ́1 téh23
tsú2 “Hué32 Quioh21 Tsá2 Jmu2 Hia32”, hi3
jáun2 zia32 ñí1 lɨ́13 hón32 tsú2 tsá2 hué32 siáh3.
8 Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1, jáun2 “Hué32 Jmɨ2”
má2téh23 tsú2 hué32 jáun2 la3 tɨ3 ta3né32.
9 La3 jáun2 bíh1 ca3lɨ3tí3 la3 cun3 hi3
ca3juáh3 hla1 Jeremías *tɨ32 jë1 Dió32 jmɨ́1
ca3juáh3 jáun2 la3 lá2: “Ca3caun2 bíh1 tsú2 tá1
quiu3quia3 héih32 cú1tiáu2 jáun2, la3 cun3 tí3
hmah21 hi3 ca3jmú3 jáun2 tsá2 *Israel,
10 hi3 jáun2 cun3quionh3 quɨe3 jáun2 bíh1
ca3lau2 tsú2 ñí1náɨ2 quioh21 tsá2 jmu2 hia32,
la3 cun3 rón32 héih32 hi3 ca3jmú3 jáun2 Juo13
dí2 ñí1con2 jná13”.

Jesús má2zenh2 ta3 ñí1 Pilato
(Marcos 15:2-5; Lucas 23:1-5; Juan 18:28-38)

11 Hi3 jáun2 jmɨ́1jáun2 né3 ca3ñí1jan2 tsú2
Jesús ta3 ñí1 tsá2 cuá1lɨ́n3 hí3 ta21, hi3 jáun2
tsá2 hí3 ca3ngáɨ3 hi3 ca3juáh3 la3 lá2:
—¿Hí1 hnú2 uá1 lɨ́n3 nú2 Re21 Juo13 tsá2
*judíos?
Jesús né3 ca3ngáɨ3:
—Ján3, tson2 bíh1 la3 juáh3 hnú2 nɨ́2.
12 Tɨ3la3 jmɨ́1 ca3chá3 tsá2 ná1lɨ́n3 mi3jmú3
tso3 quionh3 tsá2daun32 né3, hí1 cáun2 yáh3
tiú2uú2 hi3 ca3ngáɨ3 Jesús.
13 Jáun2 Pilato ca3juáh3 siáh3:
—¿Tiá1 naɨh32 hnú2 la3jɨ́32 la3 cun3 hi3
ná1juáh23 tsú2 nɨ́2 quián13 hnú2?
14 Tɨ3la3 la3 má2 tiá2 nga2 jáun2 bíh1 Jesús,
hi3 jáun2 lɨ́1 ca3ja3cáun2 bíh1 tsɨ́3 tsá2 lɨ́n3 hí3
ta21.

Má2ma3ngɨ́3 tsú2 Jesús
(Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25; Juan 18:38-19:16)

15 Hi3 jáun2 né3, tsá2 lɨ́n3 hí3 ta21 jmɨ́1 tan2
hi3 lión32 jan2 tsá2 tson3 tá1la3 *Jmɨ́1hɨ́en1
nɨ́1juáh3 hin2 tsánh2 mɨ32 tsáu2 hi3 liáun3.
16 Jmɨ́1jáun2 jmɨ́1 cuá1hún1 jan2 tsá2 tson3
hñu3mí1ñí2, tsá2 jmáɨ2 Barrabás, jan2 tsá2
jlánh1 má2ná1ñɨ32 juóun32 tsáu2 hi3 hian2 tsɨ́3.
17 Jáun2 jmɨ́1 ca3ngɨh32 jáun2 tsá2 juú2 né3,
ca3ngáɨ3 Pilato ñí1con2 tsú2:
—¿Hin2 tsánh2 hnáuh2 hnoh2 hi3 lion1
jná13? ¿Hí1 Barrabás, ho3 Jesús tsá2 téh23 tsú2
Cristo uá1?
18 Quí1 jmɨ́1 má2ca3lɨ3tsɨn2 bíh1 Pilato hi3
cun3ñí1 hi3 uóu32 tsɨ́3 bíh1 tsá2 hí3 hi3 jáun2
ñí1con2 hí3 dí2 cua3jan2 tsú2 Jesús.
19 Né32 né3, tá1la3 jmɨ́1 cuá1tón21 Pilato
ñí1ta21 quioh21, jáun2 ñí2cuo2 tsú2 ca3zen3
jáɨ13, hi3 juáh3 la3 lá2: “Ha3 lɨ́2 lɨ́1 hú32 hnú2
quiúnh1 tsá2ñuh2 chun1 nɨ́2, quí1 jmɨ́1 hua2
hmáɨ3 lɨ́2ma3tso1 lɨ́n21 jná13 tsɨn32 cun3ñí1 hi3
ca3tɨn1 tsá2 nɨ́2 jmɨ́1 lɨ́2quɨ́3 jná13”.
20 Tɨ3la3 tsá2 ná1lɨ́n3 hí3 mi3jmú3 né3,
jɨ3 tsá2daun32 nɨ́2 jlánh1 ca3hlɨ́2 ca3liéinh32
tsáu2 hi3 hniáuh32 hiu3 mɨ́32 tsú2 hi3 liáun3
Barrabás, hi3 jáun2 né3, cuɨ́1 jun13 Jesús.
21 Jáun2 tsá2 lɨ́n3 ta21 ca3ngáɨ3 siáh3 hi3
ca3juáh3:
—¿Hin2 tsánh2 tsá2 gon3 nɨ́2 hnáuh2 hnoh2
hi3 lion1 jná13?
Jáun2 tsá2 tionh2 hí3 né3 ca3ngáɨ3 hi3
ca3juáh3:
—¡Barrabás bíh1!
22 Jáun2 Pilato ca3ngáɨ3 siáh3:
—¿Hi3 he3 bí1 hnáuh2 náh2 jmu1 jná13
ñí1con2 Jesús tsá2 teh32 náh2 lá2 Cristo?
Jáun2 la3jɨ́n32 bíh1 tsáu2 ca3ngáɨ3 hi3
ca3juáh3:
—¡Crei21 ton3 tsá2 nɨ́2!
23 Jmɨ́1jáun2 ca3juáh3 Pilato:
—Tɨ3la3, ¿he3 dá2 hi3 hlaɨh3 má2ca3jmú3 tsú2
né3?
Tɨ3la3 tsá2 hí3 né3, tɨ3 lɨ3mí1 ca3tɨ3 ca3hóh32
bíh1, hi3 ca3juáh3:
—¡Cuɨ́1 taun1 tsá2 nɨ́2 crei21!
24 Jmɨ́1 ca3jɨ́e3 Pilato hi3 tiá2 hi3 lɨ23 yáh3
jmu3 dí2 hí1 cáun2, quí1 sa3 lɨ3mí1 tiá3 siaun32
taunh32 bíh1 tsá2 hí3, jmɨ́1jáun2 ca3jmú3 dí2

héih32 hi3 tsa3quián3 tsú2 jmáɨ2, hi3 jáun2 ca3liah3 dí2 cuo2 ñí1 ta3 ñí1 la3jín32 tsá2 hí3, hi3 juáh3 la3 lá2:

—Hí1 cú1pih21 yáh3 tiá2 rá1can2 jná13 hi3 jún3 tsá2ñuh2 [tsá2 tiá2 hi3 ren2] lá2, má2ca3tɨn1 hmóu32 bíh1 hnoh2 hi3 ní2.

25 Hi3 jáun2 la3jín32 tsáu2 ca3ngái3 la3 lá2:

—¡Jnoh1 la3 má2quiúnh1 jon3zíh1 cuí1 rá1can2 jnoh1 jmí2hán1 tsá2 ní2!

26 Hi3 jáun2 cu3tsa32 ca3lión32 bíh1 cú2jueh32 Pilato Barrabás hí3; jmí1 lɨ21 jáun2 ca3jmú3 dí2 héih32 hi3 quiu3 pan3 tsú2 Jesús cun3quionh3 cáun2 hñu1jméi13 hi3 lí3 láu2, jmí1 lɨ21 jáun2 né3 ca3jɨenh3 dí2 hi3 tsa3ton3 tsú2 crei21.

27 Jmí1 lɨ21 jáun2 né3, hliáu3 joh1 tsá2 ho2 ta21 ca3jan3 Jesús tɨ3 la3 ñéih3 ñí1 lí1 hó21 quioh21 ñí1ta21, jáun2 ca3cuú2 ca3ngɨh3 tsú2 la3jín32 hliáu3 raɨnh21 cu3 jéin3 ñí1 zenh1 Jesús.

28 Jmí1jáun2 ca3chí2 dí2 ha1 hi3 jmí1 quih32, hi3 jáun2 ca3quinh3 dí2 cáun2 hmɨh32 zín13 la3 cun3 hi3 quiɨ3 quɨh32 jan2 tsá2 quien2,

29 hi3 ca3tanh2 dí2 siáh3 chí1 tsú2 cáun2 chí2 lɨh32 la3juah21 dúh1 *có2ron1ná1 hi3 quioh21 jan2 tsá2 ho2 jáɨ13, tɨ3la3 chí2 lɨh32 jáun2 dá2 lí3 cun3quionh3 cuoh2 hmá2 ton2 bíh1. Jɨ3 hi3 ca3zianh3 dí2 tsú2 siáh3 cáun2 hmá2 tiéi13 tɨ3 cuá2 chu21 la3juah21 dúh1 cáun2 hmá2 híh1. Jmí1jáun2 ca3cónh32 dí2 cú2nga1, hi3 ca3di3qui3 di3jñí32 dí2 ta3 ñí1 tsú2, hi3 zaɨh32 dí2 la3 lá2:

—¡Cuí1 lɨ3quien2 bíh1 Re21 Juo13 tsá2 judíos!

30 Ja3bí1 ca3tiu3 ca3hñéi32 dí2 tsú2 siáh3, hi3 cán23 dí2 siáh3 hmá2 hi3 zianh32 jáun2 Jesús hi3 pá23 dí2 chí1.

31 Jmɨ1 má2lí2cónh32 dí2 jáun2 cú2nga1 né3, ca3chí2 dí2 siáh3 hmɨh32 zín13 hi3 jmí1 má2lí2quinh3 dí2 jáun2, hi3 jáun2 ca3quinh3 dí2 siáh3 ha1 hi3 quiɨ3 jmí1 quih32. Jmí1 lɨ21 jáun2 né3 ca3jan3 dí2 hi3 ca3ñí1ton13 dí2 crei21.

Má2ton3 tsú2 Jesús crei21
(Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

32 Hú1 jui32 jáun2 né3 ca3jenh2 tsú2 jan2 tsá2ñuh2 tsá2 juú2 Cirene, tsá2 jmáɨ2 Sí1mu21; tsá2 hí3 ca3di3quian3 tsú2 jmáɨ1 hi3 cán3 crei21 cha13 Jesús.

33 Tá1la3 jáun2 ca3cha3táunh1 tsú2 tsí3 máh3 míh1 téh23 tsú2 Gólgota, (hi3 hnió3 juáh3 "Máh3 Mú32 Chí1 Tsáu2").

34 Ñí1 jáun2 jmí1 cueh32 dí2 Jesús mu2 má2zéih1 lín21 quioh21 mɨ3 uóun2jɨeh13 hi3 hính3, hi3 má2jan2 mí3 hi3 jmu2 hi3 tiá2 lieih21 tsú2; tɨ3la3 jmí1 má2lí2jíe3 tsú2 jáun2 cú1pih21 né3, tiú2uú2 ca3he3 yáh3 hính3.

35 Ta3 má2chí1tón21 jáun2 Jesús crei21 né3 ca3chí2 hliáu3 jáɨ13, hi3 jáun2 jíe3 dí2 ní1juáh3 hin2 joh13 ha1 tsú2. [La3 jáun2 bíh1 ca3lɨ3tí3 la3 cun3 hi3 ca3juáh3 jan2 hla1 tɨ32 jë1 Dió32 jmí1 ca3juáh3 la3 lá2: "Ca3tsáunh3 tsú2 hán2 jná13 cun3quionh3 hi3 ca3chí2 jáɨ13".]

36 Jmí1 lɨ21 jáun2 ca3tiánh3 ñí1 jáun2 hi3 ná1jmu2 hua3hí13.

37 Jáun2 ta3 chí1 Jesús ca3tón3 tsú2 huéh3 hi3 jmu2 lin1 hi3 he3 ca3tɨ21 má2ma3ngí3 dí2 tsú2. Huéh3 jáun2 juáh3 la3 lá2: "Tsá2 lá2 bíh1 Jesús Tsá2 lín3 Re21 Juo13 tsá2 judíos".

38 Ja3bí1 ca3ton3 tsú2 siáh3 crei21 gon3 tsá2 háɨn2 quionh3 Jesús, jan2 tɨ3 cuá2 chu21 hi3 jan2 tɨ3 cuá2 cáun1.

39 Hi3 jáun2 tsá2 há2 ngaɨ32 ñí1 jáun2 né3, ca3tu3 ca3hión32 Jesús, hi3 ca3la3 hi3 jeih32 chí1 bíh1 tsú2,

40 hi3 juáh3 la3 lá2:

—¡Hnú2 tsá2 jlánh1 juánh3 hi3 tsunh21 nú2 hñú3 híen1 quiú13, hi3 jáun2 ñí1 cá2hní2 jmáɨ1 jáun2 né3 jmóuh1 nú2 siáh3, né32 né3, lion1 huen2! Ní1juáh3 tson2 bíh1 cu3tí3 hi3 hnú2 Jon2 Dió32, hi3 jáun2 né3, ¡son2 ñí1 chí1tón21 nú2 ní2 crei21!

41 Ja3bí1 la3 jáun2 tsá2 ná1lín3 mi3jmú3 siáh3 ca3cónh32 cú2nga1 Jesús, la3 má2quionh3 tsá2 ná1lín3 tɨ32 liei21 jɨ3 tsá2daun32 tsá2 ná1ñí1 juú2 ní2, hi3 juónh23 la3 lá2:

42 —Tsá2 siánh3 bíh1 jlánh1 ca3lión32 tsú2, tɨ3la3 hnga2 né3, tiá2 la3 lí13 yáh3 lión32. Ní1juáh3 tson2 bíh1 lín3 tsú2 Re21 Juo13 dí2 tsá2 Israel, jáun2 cuí1 son2 tsú2 ñí1 crei21 hnga2, hi3 jáun2 má1jáun2 tanh13 dí2 ta21.

43 Má2ca3chá3 tsú2 cáun2 tsí3 ñí1con2 Dió32, jáun2 né32 né3, cuí1 liáu21 Dió32 ní1juáh3 hi3 tson2 hniau3; quí1 Jon2 Dió32 yáh3 nɨ32 má2ca3juáh3 ñí1con2 dí2.

44 Hí1 la3 tɨ3 tsá2 háɨn2 jmí1 ná1tón21 jáun2 crei21 cu3tsa32 quionh3 yáh3 tsú2 ca3quiu3 ca3je3 siáh3.

Jmí1 jun1 Jesús
(Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-37)

45 Hi3 jáun2 jmí1 tí3 chi3hiú2 né3, ca3nieh2 tá1 cáun2 hué32, ca3la3 tɨ3 la3 nió1 hnɨ32 tɨ3 ca3hláu3.

46 Jáun2 la3 cun3 jmí1jáun2 ca3hóh32 Jesús tiá3, hi3 ca3juáh3 la3 lá2:

—Elí, Elí, ¿lema sabactani? (hi3 hnió3 juáh3 "Dió32 Juóu32 jná13, Dió32 Juóu32 jná13, ¿he3 láɨh32 huen2 jná13 má2lí2zeh2 hnú2?")

47 Ma3 jan2 tsá2 jmí1 tionh1 hí3 ñí1 jáun2 ca3náɨ32, hi3 jáun2 ca3juáh3:

—Líh3 tsá2 jmí1 lín3 hí3 tɨ32 jë1 Dió32 má2ñí1téh13 tsá2 ní2.

48 La3 cun3 jmí1jáun2 né3 ngau3 jan2 tsá2 jmí1 tionh1 hí3 ñí1 jáun2 cú2hé2, hi3 ca3ñí1quián13 cáun2 chí2 náh2 hɨnh23 jmáɨ2 hi3 ca3ñí1cuóuh13 quionh3 mu2 má2zéih1 lín21 quioh21 mɨ3 uóun2jɨeh13, hi3 jáun2 ca3di3chí3

dí² hná¹³ hmá² tiéi¹³ hi³ ca³ñí¹hiéih¹³ dí² ho³
Jesús, hi³ hnió³ dí² hính³.
49 Ti³la³ tsá² ñí¹ hná¹ hí³ né³ ca³juáh³:
—Ní² tín² cuí¹ lí³ cu³ ní²; cuí¹ neh²¹ ní¹juáh³
hi³ já³² Líh³ hi³ ja³liau³.
50 Jáun² Jesús ca³hóh³² siáh³ cónh³í¹ cu³
jéin³² tiá³ lín³², hi³ jmí¹ li²¹ jáun² né³ cua³ha³
tsí³.
51 Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ca³zen³ ti³
tun³ zaɨnh²¹ hmɨh³² jmí¹ hí¹jnáɨ²³ ñí¹ jlánh¹
híen¹ quioh²¹ cuáh³² chín¹, hi³ ca³li³liau³ ti³
chi³cuú² hi³ tsa³ la³ ti³ hué³². Jmí¹jáun²
ca³jíeh³ siáh³ hué³², hi³ jáun² hláu² né³,
ca³juú² ca³tsúnh²,
52 hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³qui³ ca³niá³ siáh³
tá²hón³²; hi³ hí¹ ca³la³ ti³ juóun³² lín³² yáh³
hla¹ ca³jenh¹³, tsá² jmí¹ má²ná¹chan¹ joh¹
Dió³².
53 Tsá² hí³ ca³huén² hñu³ tá²hón³² jmí¹
má²ca³jenh¹³ jáun² Jesús máh³, hi³ jáun²
taunh³ já¹ juú² Jerusalén, juú² ná¹chan¹
ñí¹con² Dió³²; ñí¹ jáun² ca³jíe³² juóun³² lín³²
tsáu².
54 Né³² né³, jmí¹ ca³jíe³ jáun² hliáu³ tsá²
chín¹ tsá² romano hi³ má²jíeh²³ hué³² ji³
la³jí³² hi³ ná¹lí²³ ñí¹ hná¹ jáun² ní² siáh³,
quionh³ hliáu³ joh¹, tsá² jmí¹ ná¹jmu² hí³
hua³hí¹³ Jesús, ji³lin² bíh¹ tsú² ca³juénh² lín³²,
hi³ jáun² ca³juónh³ tiáunh¹:
—¡Cu³tí³ bíh¹ la³ Jon² Dió³² bíh¹ hla¹ ní²!
55 Có³² jáun² jmí¹ tionh¹ juóun³² tsá²mɨ³
hi³ jmí¹ ná¹jíe²³ ñí¹ uóunh³, tsá² hí³ jmí¹
má²ca³ñi³táunh¹ cu³hna²¹ Jesús ca³la³ ti³
hué¹³ Galilea, ji³ hi³ jmí¹ má²ca³ma³cáu³²
siáh³.
56 Ja¹ tsá² hí³ jmí¹ zenh¹ Má²réi³ tsá² ja³
juú² Magdalá, ji³ Má²réi³ mí¹ziú¹³ Jacobo
quionh³ Sé³², ji³ mí¹ziú¹³ tsá¹ jon² Zebedeo
ní² siáh³.

Jmí¹ já¹haun³ Jesús
(Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

57 Jáun² jmí¹ má²ja³quián³ tá¹tsi²¹ hiú² né³,
cuan³ jan² tsá²ñuh² tsá² hánh³, tsá² jmáɨ²
Sé³², tsá² hí³ zian² juú² Arimatea; ja³bí¹ tsá²
hí³ jmí¹ má²lín³ tsá² hen² ti³ con² Jesús.
58 Jáun² ñéi¹ hi³ ca³ñí¹ma¹³ hla¹ Jesús
ñí¹con² Pilato; jmí¹jáun² ca³jmú³ Pilato
héih³² hi³ jienh³ tsú² hla¹ Jesús ñí¹con² tsá²
hí³.
59 Jáun² Sé³² ca³cón³² hla¹ hi³ ca³tsáɨnh³²
dí² cáun² hmɨh³² jmuh³ tiáu² hi³ ná¹ji²¹ hi³ lí³
cun³quionh³ mí²ñi³² lino;
60 hi³ jáun² ca³ñí¹hón²¹ dí² cáun² hñu³
tá²hón³² hmaɨ²¹ ñí¹ jmí¹ má²ca³hó³ dí² hnga²
hñu³ hláu². Jmí¹ má²lí²jnáɨ³² dí² jáun² ho³
tá²hláu² quionh³ cá² máɨ³ quín¹ pa²¹ né³,
jáun² ngah³.
61 Hi³ jáun² la³ re² ho³ tá²hón³² jáun² jmí¹
tionh¹ tá¹ gon³ Má²réi³, tsá² ja³ hí³ juú² Mag-
dalá ji³ Má²réi³ jan² ní² siáh³.

Hliáu³ tsá² jmí¹ ná¹jmu² hua³hí¹³ tá²hón³² quioh²¹ Jesús

62 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² hi³ ná¹jueh³²
*Jmí¹híen¹, jáun² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ la³
má²quionh³ tsá² *fariseos ca³ñí¹ji³en¹³ Pilato,
63 hi³ ca³ñí¹zeh¹ dí² la³ lá²:
—Hnú² tsá² ho² ta²¹, má²tsau³² tsí³ jnoh¹
hi³ tá¹la³ jmí¹ zian² tsá² tí¹ jáɨn² hí³ ca³juáh³
hi³ ñí¹ cá²hní² jmáɨ¹ néh¹ jenh¹³ dí² ja¹ hla¹.
64 Jáun² né³, chú³² zen¹³ nú² tsá² tsa³jmú³
hua³hí¹³ ca³la³ ti³ ñí¹ ca³táɨh¹³ cá²hní² jmáɨ¹,
quí¹ ní² lí¹ já¹taunh²¹ tsá² haɨn²¹ hí³ ti³ con²
tsú² ta³ já¹niéi² hi³ tsa³chin² hla¹, hi³ má¹li³²
jáun² né³ záɨh³² tsáu² la³ lá²: "¡Má²ca³jenh¹³
bíh¹ tsú² ja¹ hla¹!" Quí¹ jú¹ tí¹jáɨ² ñí¹ ca³táuh³
jáun² dá² lí¹³ cáun² hi³ ti³ jlánh¹ bíh¹ huáh²
tsí³ la³ cónh³ bíh¹ tí¹jáɨ² la³ñí¹ jáun².
65 Jáun² ca³juáh³ Pilato:
—Ó³² tionh² cun³ nió³ hliáu³. Cuá²táunh¹
náh² quiúnh¹ tsú², cuá²jmu³ náh² hua³hí¹³
re² lín³² tá²hón³² la³ cun³ ñí¹lí²³ jen²³ náh².
66 Jáun² ja³taunh²¹ bíh¹ tsú² hi³ ca³ñí¹jnáɨ¹
re² lín³² tá²hón³², hi³ ca³tón³ dí² cáun² li²¹ ñí¹
quín¹ jáun² hi³ lin¹ hi³ má²dí¹jnaɨ³² tiá³, hi³
jáun² ca³chan³ dí² cun³ nió³ hliáu³ ñí¹ jáun²
hi³ jmu³ hua³hí¹³.

28

Jmí¹ ca³jenh¹³ Jesús
(Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

1 Jáun² né³, jmí¹ má²ca³nga² *jmáɨ¹ hi³
tianh³² tsú² tie³, jmí¹ má²já²jnia² la³ñí¹ jmáɨ¹
hi³ ca³li³liau³ sí²ma¹ná¹, ngau³ Má²réi³ tsá²
ja³ hí³ juú² Magdalá, la³ má²quionh³ Má²réi³
jan² ní² siáh³ hi³ ca³ñí¹jíe¹³ tá²hón³².
2 Cu³diá²jan² jmí¹ ca³jíeh³ hué³² tiá³ lín³²,
quí¹ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² Juo¹³ dí² la³
ca³son² hñu³mɨ³cuú² hi³ cuan³ ho³ tá²hón³²,
hi³ jáun² ca³líh³ tsú² ti³ có³² quín¹ hi³ jmí¹
dí¹jnáɨ²³ jáun² ho³ tá²hón³², hi³ jmí¹ li²¹ jáun²
né³ ca³cua³tsí¹ tsú² ñí¹ quín¹ jáun².
3 Tsá² hí³ jmí¹ jniá³ cú²tú² cú²zín³ la³jmí¹
jniá³ sí² quioh²¹ miíh³², hi³ jáun² ha¹ tsú² né³,
jmí¹ tiáu² la³jmí¹ tiáu² jan³².
4 Jmí¹ ca³jíe³ hliáu³ hi³ jáun², jáun²
lí¹ ca³juan³ bíh¹ hi³ ca³juénh²; hi³ jáun²
ca³ta³tonh¹ la³jmí¹ tionh² tsá² má²ná¹jún¹.
5 Jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ca³záɨh³
tsá²mɨ³ hí³ la³ lá² jmí¹ ca³cha³táunh¹:

—Ha^{3} lí^{2} juenh^{3} náh^{2}. Jná^{13} ño^{1} hi^{3} hnoh^{2} hnah^{23} Jesús Tsá^{2} ca^{3}taun^{3} hí^{3} crei^{21} bíh^{1}.

6 Tɨ^{3}la^{3} tiú^{2}uú^{2} hin^{2} zian^{2} yáh^{3} ñí^{1} lá^{2}, quí^{1} má^{2}ca^{3}jenh^{13} bíh^{1} tsú^{2}, rón^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} qui^{3} ca^{3}juáh^{3} tsú^{2} jáun^{2} jmí^{1}tin^{2}. Sá^{1}ní^{2} dúh^{1} ñá^{2}jɨe^{3} náh^{2} ñí^{1} jmí^{1} ca^{3}quión^{32} tsú^{2} hla^{1}.

7 Jáun^{2} né^{3}, tia^{3}juɨ^{32} cuá^{2}tánh^{1} náh^{2}, cuá^{2}zéih^{3} náh^{2} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} tsú^{2} la^{3} lá^{2}: “Má^{2}ca^{3}jenh^{13} bíh^{1} tsú^{2} ja^{1} hla^{1}; hi^{3} jáun^{2} né^{32} né^{3}, má^{2}tsó^{32} tsú^{2} chí^{1}ján^{3} tɨ^{3} Galilea la^{3} cun^{3} bíh^{1} hnoh^{2}, hi^{3} jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2} lí^{13} cuá^{1}jɨen^{1} náh^{2} tsú^{2}”. Jí^{32}la^{3} hi^{3} ní^{2} bíh^{1} ja^{3} jná^{13} hi^{3} ja^{3}juánh^{32} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}.

8 Hi^{3} jáun^{2} tia^{3}juɨ^{32} lín^{32} bíh^{1} ja^{3}tanh^{21} tsá^{2}mɨ^{3} hí^{3}, hi^{3} hí^{1}juenh^{21}, jɨ^{3} hi^{3} hí^{1}tsah^{3} siáh^{3} tá^{1}la^{3} jáun^{2}; hi^{3} ca^{3}ñí^{1}caun^{2} dí^{2} jáɨ^{13} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} tsú^{2}.

9 Tá^{1}la^{3} hí^{1}tsá^{2}tánh^{1} jáun^{2} tsá^{2}mɨ^{3} hí^{3} ca^{3}ma^{3}jnia^{32} Jesús ñí^{1}con^{2}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Hia^{2} náh^{2}.

Jáun^{2} tsá^{2}mɨ^{3} hí^{3} ca^{3}ma^{3}janh^{32} ñí^{1}con^{2} Jesús hi^{3} ca^{3}ma^{3}tsu^{3} ma^{3}jónh^{32} dí^{2} tsú^{2}, hi^{3} ca^{3}zanh^{3} dí^{2} ta^{3} tsú^{2}.

10 Jáun^{2} Jesús ca^{3}juáh^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}mɨ^{3} hí^{3}:

—Ha^{3} lí^{2} juenh^{3} náh^{2}. Cuá^{2}zéih^{3} náh^{2} renh^{2} jná^{13} hi^{3} hniáuh^{32} tsa^{3}táunh^{1} tsú^{2} Galilea, hi^{3} jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2} jenh^{13} jnoh^{1}.

Jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}chá^{3} hliáu^{3}

11 Tá^{1}la^{3} má^{2}hí^{1}tsá^{2}tánh^{1} jáun^{2} tsá^{2}mɨ^{3}, ja^{3}bí^{1} ma^{3} jan^{2} hliáu^{3} hí^{3} ja^{3}tanh^{21} tɨ^{3} já^{1} juú^{2}, tsá^{2} jmí^{1} ná^{1}jmu^{2} hí^{3} hua^{3}hí^{13} tá^{2}hón^{32}, hi^{3} ca^{3}ñí^{1}zeh^{1} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} mi^{3}jmú^{3} la^{3}jí^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}lɨ^{32} jáun^{2}.

12 Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}ñí^{1}lienh^{13} tsá^{2}daun^{32} tsá^{2} ná^{1}ñí^{1} juú^{2}, hi^{3} ca^{3}ñí^{1}jmú^{13} cá^{2}hon^{3} quionh^{3}; jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} ca^{3}cuéh^{3} dí^{2} hliáu^{3} hliáun^{3} lín^{32} quɨe^{3},

13 hi^{3} jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:

—Hnoh^{2} juáh^{13} náh^{2} hi^{3} ta^{3} hua^{2} tá^{1}la^{3} ná^{1}cuóun^{1} bíh^{1} náh^{2} ca^{3}cha^{3}táunh^{1} tsá^{2} haɨn^{21} tɨ^{3} con^{2} Jesús hi^{3} cuí^{2}ñí^{1}han^{13} hla^{1} Jesús.

14 Hi^{3} ní^{1}juáh^{3} ca^{3}lɨ^{3} ñi^{32} tsá^{2} ho^{2} ta^{21} jáɨ^{13} ní^{2} né^{3}, jnoh^{1} tauh^{13} tiá^{3} hi^{3} má^{1}hiún^{13} jnoh^{1} tsí^{3} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} lɨ^{3} zia^{32} uu^{3}mí^{2}tsɨ^{32} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}.

15 Hi^{3} jáun^{2} jmí^{1}jáun^{2} né^{3} ca^{3}héi^{3} hliáu^{3} quɨe^{3}, hi^{3} jáun^{2} ñí^{1}jmú^{13} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}lí^{2}juáh^{3} tsú^{2} jáun^{2}. Hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bí^{1} ná^{1}juáh^{23} tsá^{2} *judíos la^{3} tɨ^{3} ta^{3}né^{32}.

Ta^{21} hi^{3} ca^{3}cué^{3} Jesús ñí^{1}con^{2} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2}

(Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23; Hechos 1:8)

16 Jáun^{2} né^{3}, tán^{1} quian^{3}jan^{2} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} tsú^{2} ja^{3}taunh^{21} tɨ^{3} tsɨ^{3} máh^{3} có^{32} Galilea ñí^{1} jmí^{1} má^{2}ca^{3}juáh^{3} jáun^{2} Jesús jmí^{1}tin^{2}.

17 Hi^{3} jáun^{2} jmí^{1} ca^{3}jí^{2}en^{32} tsú^{2} Jesús, ca^{3}ma^{3}tsu^{3} ma^{3}jónh^{32} dí^{2}; uá^{1}jinh^{1} ma^{3} jan^{2} tsáu^{2} jmí^{1} ná^{1}tioh^{3} tun^{3} tsí^{3}.

18 Jáun^{2} Jesús ca^{3}ja^{3}janh^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:

—Jná^{13} má^{2}ho^{2} jáɨ^{13} ñí^{1} ca^{3}la^{3} jí^{32} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} jɨ^{3} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} ní^{2} siáh^{3}.

19 Cuá^{2}táunh^{1} náh^{2} ñí^{1}con^{2} la^{3}jáh^{3} dúh^{1} ñí^{1} juo^{3} tsá^{2} jma^{2}, cuá^{2}jmu^{3} náh^{2} hi^{3} han^{3} tsú^{2} tɨ^{3} con^{2} jná^{13}; cuá^{2}zion^{3} náh^{2} tsú^{2} jmáɨ^{2} cun^{3}quionh^{3} héih^{32} quioh^{21} Jméi^{2} dí^{2}, jɨ^{3} Jon^{2} tsú^{2}, jɨ^{3} cun^{3}quionh^{3} héih^{32} quioh^{21} Jmí^{2}chí^{3} Chun^{1} ní^{2} siáh^{3}.

20 Cuá^{2}ma^{3}tɨn^{13} náh^{2} tsú^{2} hi^{3} ma^{3}tí^{32} la^{3}jí^{32} héih^{32} hi^{3} má^{2}cá^{2}jmú^{32} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}. Hi^{3} cuí^{1} lɨ^{3} ñíh^{1} náh^{2} siáh^{3} hi^{3} jná^{13} zenh^{2} ná^{1} quiúnh^{1} hnoh^{2} ca^{3}la^{3} tɨ^{3} ñí^{1} cá^{1}táuh^{3} jmái^{1}. [Cun^{3} ní^{2} bíh^{1} tí^{3} jáɨ^{13}.]

Jú¹ Chú³² Hi³ Ca³jmú³ Marcos

Juan² tsá² ziau² jmáɨ² hleh³² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² hué³² quiéɨn²
(Mateo 3:1-12; Lucas 3:1-20; Juan 1:6-8, 15-34)

1 La³ lá² bíh¹ ca³li³liau³ jú¹ chú³² hi³ ca³tɨn¹
Jesús Tsá² lín³ Cristo Jon² Dió³².
2 Ñí¹ Sí² quioh²¹ hla¹ Isaías tsá² jmí¹ lín³ hí³
*tɨ³² jë¹ Dió³² rá¹juáh³ la³ lá²:
Sá¹ní² jɨe³, jná¹³ zein²¹ jan² tsá² tsa³can³² jáɨ¹³
ta³ tin² la³ cónh³ bíh¹ hnú²,
tsá² hí³ bíh¹ jmu³ hua³jan²¹ juɨ³² ñí¹ cuóh¹³
hnú².
3 Tɨ³ hué³² quiéɨn² niéɨh³ cáun² ho³ tsáu² hi³
ñí¹juah²¹:
Jmu³ náh² hua³jan²¹ juɨ³² ñí¹ já²¹ Juo¹³ dí²;
jmu³ náh² cú²tso² juɨ³² ñí¹ tsó²¹ tsú².
4 Hi³ jáun² bíh¹ cuan³ Juan² hi³ ca³zion³
jmáɨ² tsáu² ñí¹ lí³ jáun² hué³² quiéɨn², hi³
ca³záɨh³ dí² tsáu² hi³ hniáuh³² záɨ³² tsú² jmí¹
tsí³ jɨ³ hi³ zón³² tsú² siáh³ jmáɨ², hi³ jáun² lí¹³
hin³ tsáu¹³ tsú².
5 La³jín³² tsá² hín¹³ tɨ³ Judea jmí¹ já²táunh¹
hi³ náɨ³² jáɨ¹³ quioh²¹ tsú², la³ má²quionh³
tsá² zian² juú² Jerusalén ní² siáh³; hi³ jáun²
ní¹juáh³ ní¹ má¹lí²ton³ tsú² tso³ quioh²¹,
má¹lɨ³² jáun² tí² ziau² Juan² jmáɨ² cua³
Jordán jáun².
6 Ha¹ Juan² hí³ né³ jmí¹ lí³ jñú¹³ jáh³ cánh¹
téh²³ tsú² camello, hi³ jáun² lá² hñéɨh¹ tsú²
jmí¹ lí³ láu²; má³² hi³ jmí¹ cúh² tsú² né³,
jáh³ téh²³ tsú² náɨh² bíh¹ quionh³ jmí²toh¹
quioh²¹ toh² zian² ja¹ náɨ².
7 Jáun² tsá² hí³ jmí¹ hleh³² hi³ zaɨh³² tsáu²
la³ lá²:
—Né³bí¹ já²¹ jan² tsá² tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien²
la³ cun³ bí¹ jná¹³, quí¹ cun³ tiá² cu³ tiá² ren³
bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ ná¹ Tsá² hí³, hi³ juáh¹³ hi³
jmí¹ lɨ³ dí¹jñi²¹ jná¹³ ta³ ñí¹ tsú² hi³ hueh²¹
ná¹ láu² tsɨ³² ta³ tsú².
8 Jná¹³ dá² má²lí²ziau³ ná¹ hnoh² jmáɨ²
cun³quionh³ jmí² jma³; tɨ³la³ tsá² hí³ né³,
ziau³ hnoh² jmáɨ² cun³quionh³ Jmí²chí³
Chun¹ bíh¹.

Jmí¹ cáun³ Jesús jmáɨ²
(Mateo 3:13-17; Lucas 3:21-22)

9 Jáun² jmí¹jáun² cua³han³ Jesús já¹ juú²
Nazaret, juú² hín¹³ tɨ³ Galilea, hi³ ca³chó³²
dí² cua³ Jordán ñí¹ ca³ziau³ jáun² Juan² jmáɨ².
10 Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹ cuá¹han³ Jesús
chu³ jmáɨ² né³, ca³jíe³ tsú² tɨ³ hñu³mɨ³cuú² hi³
má²ca³niá³, hi³ jáun² má²cuá¹son² Jmí²chí³
Chun¹ ñí¹ quioh²¹ dí² hi³ jniá³ la³jmí¹ jniá³
jan² jáɨ².
11 Hi³ jáun² ca³náɨ³² tsáu² cáun² mah¹ hi³
ja³ tɨ³ hñu³mɨ³cuú², hi³ ñí¹juah²¹ la³ lá²:
—Hnú² bíh¹ Jón³² jná¹³, Tsá² hno³ lín³²
jná¹³, ¡jlánh¹ lí²hiún² tsɨn³² jná¹³ ca³tɨn¹ hnú²!

Satanás cá² lan²³ Jesús
(Mateo 4:1-11; Lucas 4:1-13)

12 La³ cun³ jmí¹jáun² né³, ca³jau³ Jesús
Jmí²chí³ Chun¹ tɨ³ hué³² quiéɨn².
13 Ñí¹ jáun² ca³cuá³ Jesús tun³ló³² jmáɨ¹
hi³ ñi³ngɨ²¹ ja¹ jáh³ hngá¹ jáh³ náɨ², hi³
*Satanás né³ ca³ca³ ca³lau³ quioh²¹ tsú².
Jáun² cua³taunh²¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³
cua³ma³cáu³² tsú².

Jesús má²liáu³² tá¹³ hué¹³ Galilea
(Mateo 4:12-17; Lucas 4:14-15)

14 Jmí¹ má²hi³² jáun² Juan² tsá² ziau² hí³
jmáɨ² hñu³mí¹ñí² né³, ngah³ siáh³ Jesús tɨ³
hué¹³ Galilea, hi³ hleh³² jú¹ chú³² ca³tɨ²¹ ha³
lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsú² jo³cuo² Dió³².
15 Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:
—Má²ca³ma³jnia² bíh¹ Dió³² Tsá²
má²cuá¹hiáun¹ hi³ lín¹³ Re²¹. Za¹ náh² jmí¹
honh², hi³ tionh² náh² siáh³ ta²¹ jú¹ chú³² hi³
lí¹³ liáu³² náh².

Jesús téh²³ quiun³ tsá² zanh²³ jáh³ jmáɨ²
(Mateo 4:18-22; Lucas 5:1-11)

16 Jesús jmí¹ cuá¹tsau³² can³² ñí¹ ná¹ho³
jmáɨ² hué¹³ Galilea, jáun² ñí¹ jáun² né³
ca³jíen³² tsú² Sí¹mu²¹ quionh³ Tre²¹ raɨnh²¹
hi³ ná¹tón³² hmá³ chu³ jmáɨ², quí¹ tsá²
zanh²³ jáh³ jmáɨ² bíh¹ tsá² hí³.
17 Hi³ jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—Ñá²táunh¹ náh² cu³hna³² jná¹³, hi³ jáun²
la³jmí¹ jáun²³ náh² ní² jáh³ jmáɨ² janh²¹ náh²
siáh³ tsá²mɨ³cuóun² hi³ tónh³² jo³uón³² jná¹³.
18 Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³chá³
tsá² hí³ tɨ³ có³² hmá³ jáun² quioh²¹, hi³
ja³taunh²¹ cu³hna²¹ hí³ dí².
19 Cú¹pih²¹ bíh¹ ñí¹ ngau²¹ Jesús hi³ jáun²
ca³jíen³² siáh³ Jacobo, jon² Zebedeo, la³
má²quionh³ Juan² dá¹jon²¹, hi³ jmí¹ tiáunh¹
hñu³ mu² hi³ ná¹rauh³² hmá³ quioh²¹.
20 Hi³ jáun² Jesús ca³teh³ siáh³ tsá² hí³; hi³
jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³chan³ tsá²
hí³ Zebedeo jméi² hñu³ mu² la³ má²quionh³
tsá² ná¹lín³ quian²¹, hi³ jáun² hí³ dí² né³
já¹taunh²¹ cu³hna²¹ Jesús.

Tsá²ñuh² hún¹ jmí²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsí³
(Lucas 4:31-37)

21 Jmí¹jáun² ca³cha³táunh¹ tsú² juú² Caper-
naum; hi³ jáun² jmí¹ cá¹chó²¹ *jmái¹ nio²
tie³ né³, ca³hi³ Jesús hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá²
*judíos hi³ ca³ma³liáu³² hi³ má²tɨn² tsáu².
22 Tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² né³, lí¹
ca³ja³cáun² bíh¹ tsí³ ca³tɨ²¹ jáɨ¹³ hi³ má²ta²
tsú² jáun²; quí¹hliá² jmí¹ cuá¹hɨeh³² tsú² tsáu²

la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2} ho^{2} jáɨ^{13}, jun^{3}juáh^{13}
la^{3}jmɨ́^{1} jmu^{2} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} tɨ^{32} liei^{21} yáh^{3}.
23 Hñu^{3} cuáh^{32} jáun^{2} jmɨ́^{1} cuá^{3} jan^{2}
tsá^{2}ñuh^{2} hún^{1} jmɨ́^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} hñu^{3} tsɨ́^{3},
jáun^{2} ca^{3}hóh^{32} tiá^{3} hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:
24 —¿He^{3} jáɨ^{13} zia^{32} quiúnh^{1} jnoh^{1} hnú^{2},
Jesús Tsá^{2} Nazaret? ¿Hí^{1} ñeh^{3} hnú^{2} hi^{3}
ña^{3}cua^{2} nú^{2} jnoh^{1} quiu^{3}juóu^{32}? Tsá^{2} cuóu^{32}
bíh^{1} jná^{13} hnú^{2}, hi^{3} ño^{1} jná^{13} hi^{3} hnú^{2} Tsá^{2}
hɨ́en^{1} Tsá^{2} zéi^{1} Dió^{32}.
25 Jáun^{2} Jesús ca^{3}ngáɨ^{3} tiá^{3} ñí^{1}con^{2} jmɨ́^{2}chí^{3}
hláɨnh^{1} hí^{3} hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—¡Tie^{3} náu^{2}, tun^{32} tsá^{2}ñuh^{2} nɨ́^{2}!
26 Hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} hí^{3} né^{3} ca^{3}jmú^{3}
hi^{3} ca^{3}jéinh^{32} tsá^{2}ñuh^{2} hí^{3} tsá^{1} lɨ́^{1} jún^{23}, hi^{3}
ca^{3}hóh^{32} tiá^{3} lín^{32}, jmɨ́^{1}jáun^{2} cua^{3}han^{3} hñu^{3}
tsɨ́^{3} tsá^{2} hí^{3}.
27 Jáun^{2} la^{3}jín^{32} tsá^{2} jmɨ́^{1} tionh^{1} hí^{3} ñí^{1} jáun^{2}
ca^{3}ja^{3}cáun^{2} tsɨ́^{3} hi^{3} ca^{3}qui^{3} ca^{3}ngáɨh^{3} raɨnh^{21},
hi^{3} juáh^{3}:
—¿He^{3} dá^{2} nɨ^{32}? ¿He^{3} dá^{2} jú^{1} hmaɨ^{21} nɨ^{32}
hi^{3} hɨe^{32} tsú^{2}? ¡Sa^{3} tɨn^{2} máh^{3} tsá^{2}ñuh^{2} nɨ́^{2}
jmu^{2} héih^{32} ñí^{1}con^{2} jmɨ́^{2}chí^{3} hláɨnh^{1}, hi^{3} jáun^{2}
jmɨ́^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} má^{2}tí^{32} máh^{3}!
28 Jáun^{2} né^{32} cánh^{3} bíh^{1} ca^{3}lɨ^{3} ñi^{32} tsú^{2} tá^{1}
cáun^{2} hué^{13} Galilea hi^{3} jmu^{2} Jesús la^{3} jáun^{2}.

Jesús jmah^{23} mɨ^{3}ziú^{13} Sí^{1}mu^{21} Pé^{1}
(Mateo 8:14-15; Lucas 4:38-39)

29 Jmɨ́^{1} ca^{3}huén^{2} tsú^{2} hñu^{3} cuáh^{32} jáun^{2} né^{3},
ngau^{3} Jesús quionh^{3} Jacobo jɨ^{3} Juan^{2} hñú^{13}
Sí^{1}mu^{21} quionh^{3} Tre^{21}.
30 Jmɨ́^{1}jáun^{2} jmɨ́^{1} rá^{2}tsáun^{1} mɨ^{3}ziú^{13} Sí^{1}mu^{21}
hi^{3} chéin^{3}; hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} tionh^{2} hí^{3} ñéih^{3}
la^{3}jui^{32} ca^{3}záɨh^{3} Jesús hi^{3} tsá^{2} hí^{3} rá^{2}tsáun^{1}.
31 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ngau^{3} Jesús ñí^{1} rón^{21} tsá^{2} hí^{3},
hi^{3} ca^{3}zanh^{3} dí^{2} cuo^{2} tsú^{2}, hi^{3} ca^{3}zion^{3} dí^{2};
hi^{3} jáun^{2} ca^{3}quin^{3} hi^{3} jmɨ́^{1} chéin^{3} tsú^{2}, hi^{3}
jáun^{2} jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} má^{32} hi^{3} cuh^{3}
tsú^{2} ji^{3}lin^{2}.

Jesús jmah^{23} juóun^{32} tsá^{2} tsáun^{1}
(Mateo 8:16-17; Lucas 4:40-41)

32 Jmɨ́^{1} má^{2}ca^{3}ta^{3}tsɨ^{21} hiú^{2} ca^{3}cua^{3}jan^{2} tsú^{2}
la^{3}jín^{32} tsá^{2} tsáun^{1} ñí^{1}con^{2} Jesús, jɨ^{3} tsá^{2} jmɨ́^{1}
tiáunh^{1} jmɨ́^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} hñu^{3} tsɨ́^{3} nɨ́^{2} siáh^{3};
33 hi^{3} jáun^{2} la^{3}jín^{32} tsá^{2} juú^{2} ca^{3}cuú^{2}
ca^{3}ngɨh^{32} ho^{3}hñú^{13}.
34 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}jmah^{3} dí^{2} juóun^{32} lín^{32} tsá^{2}
tsáun^{1}; tsá^{2} hí^{3} jmɨ́^{1} ná^{1}lín^{3} hliáun^{3} ñí^{1} mɨ́^{1}uɨ́^{3},
hi^{3} juóun^{32} siáh^{3} tsáu^{2} ca^{3}huen^{3} tsú^{2} jmɨ́^{2}chí^{3}
hláɨnh^{1} hñu^{3} tsɨ́^{3}. Jmɨ́^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} hí^{3} jmɨ́^{1}
má^{2}ná^{1}ñi^{32} hi^{3} hin^{2} tsánh^{2} Jesús, tɨ^{3}la^{3} Jesús
né^{3} ca^{3}jmú^{3} héih^{32} hi^{3} tiá^{2} hɨe^{3} tsú^{2} hí^{3} dí^{2}.

Jesús ngaɨ^{32} jú^{1} chú^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hín^{13} hué^{13} Galilea
(Lucas 4:42-44)

35 Jmɨ́^{1} cá^{1}jniá^{21} jáun^{2} né^{3}, ta^{3} ná^{1}juan^{32} bíh^{1}
ca^{3}náu^{2} Jesús hi^{3} ngau^{3} hi^{3} ñí^{1}lienh^{13} Dió^{32}
ñí^{1} má^{2}tɨ^{3} có^{32}.
36 Jáun^{2} Sí^{1}mu^{21} la^{3} má^{2}quionh^{3} tsá^{2}
quionh^{3} ca^{3}ñí^{1}hniauh^{2},
37 hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1} ca^{3}chanh^{21} dí^{2} Jesús
ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:
—La^{3}jín^{32} bíh^{1} tsáu^{2} ná^{1}hnauh^{2} hnú^{2}.
38 Tɨ^{3}la^{3} hí^{3} dí^{2} né^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—Ma^{3}tsáu^{13} dí^{2} juú^{2} tioh^{3} cu^{3} jéin^{3} nɨ́^{2}, hi^{3}
tsá^{1}hléh^{13} dí^{2} uá^{2}jaɨ^{32} jú^{1} chú^{32} quioh^{21} Dió^{32}
ñí^{1} nɨ́^{2}; quí^{1} ta^{21} jáun^{2} yáh^{3} má^{2}cuán^{2} jná^{13}.
39 La^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}ngɨ́^{3} Jesús hi^{3} ngaɨ^{32}
jú^{1} chú^{32} hñu^{3} cuáh^{32} quioh^{21} tsá^{2} judíos
hi^{3} táun^{3} ma^{3} quin^{32} ma^{3} caun^{32} juú^{2} hín^{13}
tɨ^{3} Galilea, jɨ^{3} hi^{3} huen^{2} dí^{2} siáh^{3} jmɨ́^{2}chí^{3}
hláɨnh^{1} hñu^{3} tsɨ́^{3} tsáu^{2}.

Jesús jmah^{23} jan^{2} tsá^{2} lín^{3} mɨ^{3}ho^{21} péin^{3}
(Mateo 8:1-4; Lucas 5:12-16)

40 Jmɨ́^{1}jáun^{2} cuan^{3} jan^{2} tsá^{2}ñuh^{2} lín^{3}
mɨ́^{1}uɨ́^{3} *mɨ^{3}ho^{21} péin^{3} ñí^{1}con^{2} Jesús, hi^{3} jáun^{2}
ca^{3}di^{3}jñí^{32} dí^{2} hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—Tɨn^{2} bíh^{1} hnú^{2} jmúh^{13} hi^{3} lɨ^{3} jɨn^{2} jná^{13}
nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} hnáuh^{2} nú^{2} jmúh^{13}.
41 Jáun^{2} Jesús ca^{3}ja^{3} miɨ^{3} tsɨ́^{3}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}tí^{3}
dí^{2} cuo^{2} ñí^{1} quioh^{21} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3}
lá^{2}:
—Hnó^{32} jná^{13}. Hi^{3} jáun^{2} ¡cuí^{1} lan^{2} hnú^{2}!
42 Jmɨ́^{1} má^{2}lɨ́^{2}juáh^{3} tsú^{2} jáun^{2} la^{3} nɨ́^{2} né^{3},
la^{3}juɨ^{32} ca^{3}hin^{3} bíh^{1} mɨ́^{1}uɨ́^{3} jáun^{2} quioh^{21} tsá^{2}
hí^{3}.
43 Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}hah^{2} Jesús jáɨ^{13} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}
hí^{3}, tɨ^{3}la^{3} la^{3}ñí^{1} tín^{2} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} héih^{32}, hi^{3}
ca^{3}záɨh^{3} dí^{2}:
44 —Sá^{1}nɨ́^{2} jɨe^{3}, ha^{3} lɨ́^{2} hin^{2} juouh^{32} hí^{1} jan^{2}
ha^{3} lánh^{3} rón^{32} lɨ^{3} hi^{3} má^{2}laɨn^{32} nú^{2}; jɨ́^{32}la^{3}
tɨ^{3} cuánh^{2}, hi^{3} cuá^{2}ma^{3}jnia^{13} ñí^{1}con^{2} mɨ́^{2}tsáu^{2}
bíh^{1}, hi^{3} cuá^{2}cuen^{21} siáh^{3} jáh^{3} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}
ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} má^{2}ca^{3}lɨ^{3} jɨn^{2} nú^{2}, la^{3} cun^{3} lɨ́^{3} jáun^{2}
héih^{32} quioh^{21} hla^{1} Moisés. Hi^{3} jáun^{2} la^{3}
jáun^{2} lɨ^{3} ñi^{32} tsáu^{2} hi^{3} má^{2}laɨn^{32} nú^{2}.
45 Ngah^{3} bíh^{1} tsá^{2}ñuh^{2} hí^{3} jmɨ́^{1} ngah^{21},
tɨ^{3}la^{3} jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}ma^{3}liáu^{32} hi^{3} quí^{2}
cha^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}lɨ^{32} jáun^{2}. Cun^{3}ñí^{1} hi^{3}
jáun^{2} né^{3}, hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} juú^{2} tiú^{2}uú^{2} jmɨ́^{1} lɨ́^{23}
hí^{3} Jesús chú^{1}ja^{21}, jáun^{2} tɨ^{3} cheih^{32} ñí^{1} tiá^{2}
hin^{2} zian^{2} bíh^{1} cú^{2}jueh^{32} jmɨ́^{1} ngɨ^{32} tsú^{2}; tɨ^{3}la^{3}
tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hliáun^{3} bíh^{1} jmɨ́^{1} já^{2}táunh^{1} hi^{3}
já^{2}jɨe^{3} tsú^{2}.

2

Jesús jmah^{23} jan^{2} tsá^{2} hma^{2}
(Mateo 9:1-8; Lucas 5:17-26)

1 Jmɨ́^{1} má^{2}ca^{3}nga^{2} tun^{3} hnɨ^{32} jmáɨ^{1} jáun^{2}
ngah^{3} siáh^{3} Jesús já^{1} juú^{2} Capernaum; hi^{3}
jáun^{2} ca^{3}lɨ^{3} ñi^{32} tsáu^{2} hi^{3} hí^{3} má^{2}cuá^{1}tón^{21}
hñú^{13}.

2 Hi3 jáun2 juóun32 lín32 bíh1 tsáu2 ca3cuú2
ca3ngɨh32 ñí1 cuá3 jáun2 Jesús, ca3la3 hí1juáh3
ho3hñú13 yáh3 tiú2uú2 jáu2 lɨ3. Tá1la3 jmí1
dí1hɨe32 Jesús jáɨ13 quioh21 Dió32 ñí1con2 tsá2
hí3 né3,
3 cua3taunh21 quiun3 tsá2ñuh2 hi3 ná1jan2
jan2 tsá2ñuh2 lín3 mí1uí3 hi3 hma2, hi3 rá1tsɨn2
ñí1 jmu2.
4 Tɨ3la3 tiá2 lɨ3 yáh3 tsa3táunh1 tsú2 ñí1
cuá3 Jesús quí1hliá2 jlánh1 juóun32 tsáu2 jmí1
tionh1, hi3 jáun2 tsáɨh3 hñú3 bíh1 cú2jueh32
ca3uú3 tsú2, hi3 ca3quin3 tsú2 cuá1lá2 hi3 jláɨ3
hñú3 la3 re2 ñí1 cuá3 jáun2 Jesús, hi3 jáun2
juɨ32 jaun32 bíh1 ca3sión32 tsú2 tsá2 tsáun1 la3
má2tsɨn2 jáun2 ñí1 jmu2.
5 Jmí1 ca3lɨ3tsɨn2 jáun2 Jesús hi3 cáun2 tán1
bíh1 ná1tioh3 tsí3 tsá2 ca3cha3táunh1 hí3, hi3
jáun2 ca3záɨh3 dí2 tsá2 tsáun1 hí3 la3 lá2:
—Hnú2 jón3, má2cá2hin3 bíh1 tso3 quián13
hnú2.
6 Tɨ3la3 ma3 jan2 tɨ32 liei21 jmí1 tionh1 ñí1
jáun2 ca3lín13 la3 lá2 hñu3 tsí3:
7 "¿He3 láɨh32 sa3 la3 ní2 máh3 hleh32
tsá2ñuh2 ní2? Tsá2 lí1 chú2 lí1 lén32 Dió32 bíh1
nɨ32, quí1 hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2 tɨn2 hin3 tso3,
jí32la3 hnga2 Dió32 bíh1 Tsá2 tɨn2".
8 Tɨ3la3 Jesús jmí1 ñi32 bíh1 he3 lánh3
ná1lín23 tsá2 hí3, hi3 jáun2 ca3záɨh3 dí2:
—¿He3 láɨh32 sa3 la3 ní2 ná1lín23 hnoh2?
9 ¿Hín2 jáɨ13 hi3 tun3 lá2 hi3 jlánh1 huán1
tsí3 lɨ3 lin1 hi3 zia32 pí3 quioh21 tsá2 hleh32;
hí1 cun3quionh3 hi3 juáh3 tsú2: "¡Tso3 quián13
hnú2 má2cá2hin3!", ho3 hi3 juáh3 tsú2: "¡Náu2,
quiaun2 jmu2 quián13, hi3 jáun2 ngí1!" uá1?
10 Re2 bíh1, cuí1 má1jnia13 jná13 ñí1con2
hnoh2 hi3 jná13 Jon2 tsá2mɨ3cuóun2, ho2 ná1
jáɨ13 ñí1 hué21 lá2 hi3 hin13 ná1 tsáu13 tsáu2.
Hi3 jáun2 ca3záɨh3 dí2 siáh3 tsá2 hma2 hí3:
11 —Hnú2 juo3 jná13: náu2, ziáuh1 jmu2
quián13, quiaun2, cuánh2 hñuh32.
12 Jáun2 la3 cun3 jmí1jáun2 bíh1 ca3náu2 tsá2
jmí1 hma2 hí3 ta3 ñí1 la3jín32 tsá2 jmí1 tionh1
hí3 ñéih3, jáun2 ca3ziauh3 jmu2 hi3 jmí1 tsɨn2,
hi3 ca3caun2 ngah3 hñú13. Jáun2 la3jín32 tsá2
jmí1 ná1jíe23 hí3 ca3ja3cáun2 lín32 tsí3, jáun2
ca3ma3quien2 tsú2 Dió32, hi3 ca3juáh3:
—¡Hí1 cónh3 yáh3 tiá2 má2ca3neh21 dí2 la3
cun3 hi3 má2lí2neh21 dí2 ní2!

Jesús téh23 Leví
(Mateo 9:9-13; Lucas 5:27-32)

13 Jmí1 lɨ21 jáun2 cua3han3 Jesús hi3 ngau3
siáh3 can32 ñí1 ná1ho3 jmáɨ2; hi3 jáun2 jmí1
cuá1taunh21 la3jín32 tsáu2 ñí1 zenh1 tsú2
ca3ma3tɨn2 dí2 tsáu2.
14 Jáun2 né3, tá1la3 má2hún1 tsú2 siáh3 juɨ32
hi3 má2tsánh32 tɨ3 já1 juú2, ca3jíen32 dí2 jan2
tsá2 jmáɨ2 Leví jon2 Alfeo, hi3 jmí1 cuá1tón21
ñí1 cuá1caɨ32 hmah21 [cha13 tsá2 *romanos],
hi3 jáun2 ca3záɨh3 dí2:
—Ña32 cu3hna32 jná13.
Jmí1jáun2 ca3náu2 Leví, hi3 ngau3 cu3hna21
Jesús.
15 Jmí1 lɨ21 jáun2 né3, Jesús jmí1 cuá1jmu2
má32 hñú13 Leví hí3, la3 má2quionh3 tsá2
haɨn21 hí3 tɨ3 con2, hi3 juóun32 siáh3 *tsá2
caɨ32 hmah21 jɨ3 la3 má2quionh3 tsá2 juáh23
tsáu2 hi3 tiá2 chun1 jmí1 tionh1 ñí1 mesa
quionh3 Jesús, quí1 juóun32 lín32 bíh1 tsá2
jmí1 hí1tsá2táunh1 cu3hna21 tsú2.
16 Tɨ3la3 jmí1 ca3jíe3 tsá2 ná1lín3 tɨ32 liei21,
tsá2 tiáunh1 ja1 cu3 nió3 quioh21 tsá2 téh23
tsú2 *fariseos, hi3 cuá1cúh2 Jesús quionh3
la3jín32 tsá2 hí3, jáun2 ca3záɨh3 dí2 tsá2 haɨn21
hí3 tɨ3 con2 tsú2:
—¿Ha3 bí1 lánh3 rón32 sa3 tɨ32 juóuh32 hnoh2
cáun2 cuú2 hính23 cu3lɨ21 quionh3 tsá2 caɨ32
hmah21 jɨ3 tsá2 ren2 tso3 ní2 siáh3?
17 Jmí1 ca3náɨ32 Jesús jáɨ13 ní2 né3, ca3juáh3:
—Tiá2 tɨ32 mí3 hniah3 yáh3 ñí1con2 tsá2
chun1, ñí1con2 tsá2 tsáun1 bíh1 hniah3. Quí1
tiá2 ja3 yáh3 jná13 hi3 ja3te3 tsá2 chun1, quí1
hi3 ja3te3 tsá2 ná1ren2 tso3 bíh1 jná13 ja3.

Nga2 tsáu2 ñí1con2 Jesús ca3tɨ21 hi3
má2hɨen21 tsú2
(Mateo 9:14-17; Lucas 5:33-39)

18 Cu3 jéin32 jmí1 ná1má2hɨen21 tsá2 haɨn21
tɨ3 con2 Juan2 tsá2 ziau2 hí3 jmáɨ2 jɨ3 tsá2
haɨn21 tɨ3 con2 tsá2 fariseos ní2 siáh3,
jmí1jáun2 cua3taunh21 ma3 jan2 tsáu2 ñí1con2
Jesús hi3 ca3ngáɨ3:
—¿He3 láɨh32 sa3 jlánh1 má2hɨen21 tsá2
haɨn21 tɨ3 con2 Juan2 tsá2 ziau2 hí3 jmáɨ2 jɨ3
tsá2 haɨn21 tɨ3 con2 tsá2 fariseos siáh3, tɨ3la3
tsá2 haɨn21 tɨ3 con2 hnú2 má1ná1, tiá2 lin1
má2hɨen21 yáh3?
19 Jáun2 Jesús ca3juáh3 la3 lá2:
—Ní1juáh3 tá1la3 ná1má2hiún2 tsú2 tsí3
quionh3 tsá2ñuh2 tsá2 jenh13 cuo2 ¿hí1 lí13
ma3hɨen21 tsá2 ná1tén1 ñí1 jmu2 tsú2 jmáɨ1
hi3 jenh2 cuo2 tsáu2 dúh1? Tiá2 lí13 yáh3
ma3hɨen21 tsú2 tá1la3 quionh3 bíh1 tsú2 tsá2
jenh13 hí3 cuo2.
20 Tɨ3la3 chau21 bíh1 jmáɨ1 hi3 quin3 tɨ3 có32
tsá2ñuh2 jenh13 hí3 cuo2; hi3 jáun2 má1jáun2
máh3 má2ma3hɨen21 tsá2 hí3.
21 "Hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2 taun32 cáun2
hmɨh32 tseh1 quionh3 cá2 cuonh21 hmɨh32
hmaɨ21; quí1 tsauh32 bíh1 hná1 hmɨh32
hmaɨ21, hi3 jáun2 cáɨ32 bíh1 hmɨh32 tseh1,
hi3 jáun2 tɨ3 jlánh1 bíh1 ñí1 jueh32 má2cáɨ32
má1lɨ32 jáun2.
22 Ja3bí1 la3 jáun2, hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2
tah32 mu2 ráu3 cun3 ñí1 dí1jaun32 hñu3 chí2
láu2 má2tseh1; quí1 ní1juáh3 hi3 jmu3 tsú2 la3
jáun2, má2cáɨ32 bíh1 chí2 láu2 tseh1 jáun2 lí13,

hi³ jmu³ mu² ráu³ cun³ ñí¹ dí¹jaun³² jáun², jáun² lí¹ má²tsa³hín³ bíh¹ mu² ráu³ jáun² lí¹³ la³ má²quionh³ chí² láu². Hi³ jáun² hñu³ chí² láu² hmaɨ²¹ bíh¹ hniáuh³² táh³² tsú² mu² ráu³ cun³ ñí¹ dí¹jaun³² jáun².

Tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² Jesús cun³² cuú²miih²¹ jmáɨ¹ nio² tie³

(Mateo 12:1-8; Lucas 6:1-5)

23 Ca³chó³² cáun² jmáɨ¹ hi³ jmí¹ cuá¹ngɨ³² Jesús ja¹ ñí¹ zia³² hi³ jna¹ quioh²¹ tsáu² cáun² *jmáɨ¹ nio² tie³; hi³ jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² né³, ca³ma³liáu³² hi³ caɨ³² chí² hieh² cuú²miih²¹ tá¹la³ hí¹tsá²táunh¹ tsú² jáun².

24 Hi³ jáun² tsá² fariseos ca³juáh³:

—Sá¹ní² jɨe³, ¿he³ láɨh³² jmu² bíh¹ tsá² haɨn²¹ ní² tɨ³ con² hnú² ta²¹ hi³ tiá² ca³tɨ²¹ jmu³ tsú² jmáɨ¹ nio² tie³?

25 Tɨ³la³ hí³ má¹ná¹, ca³juáh³:

—¿Tiá¹ má²ca³híh³ hnoh² hí¹ cónh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² hi³ he³ ca³jmú³ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹ cu³ jéin³² jmí¹ lɨ²¹ ñí¹cuóunh²¹ quionh³ tsá² quionh³, hi³ tiá² jmí¹ zia³² hi³ cuh³ tsú²?

26 Tsá² hí³ dá² ca³ñí¹hi³² ñéih³ hñú³ cuáh³² lí³ hmɨh³² hi³ ca³ñí¹cúh² *hí³ cuú²miih²¹ hɨ́en¹ hi³ ca³tɨn¹ cuh³ jmáh³la³ tsá² ná¹lín³ mí²tsáu² bíh¹; hi³ ja³bí¹ ca³cuéh³ tsú² siáh³ tsá² jmí¹ tionh¹ quionh³. La³ jáun² lɨ³ jmáɨ¹ hi³ jmí¹ lín³ hla¹ Abiatar mí²tsá² hɨ́en¹.

27 Ja³bí¹ ca³záɨh³ tsú² siáh³ tsá² hí³:

—Dió³² ca³jmú³ hi³ zia³² jmáɨ¹ nio² tie³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ tsá²mɨ³cuóun² bíh¹, jun³juáh¹³ ca³lɨ³zian² tsá²mɨ³cuóun² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ jmáɨ¹ nio² tie³ yáh³.

28 Jáun² né³, uá¹ hi³ jmáɨ¹ nio² tie³, cun³ jáun² cáun² ho² bíh¹ Jon² tsá²mɨ³cuóun² jáɨ¹³.

3

Jesús jmah²³ jan² tsá² má²ca³náɨ³ cáun² cuo²

(Mateo 12:9-14; Lucas 6:6-11)

1 Ca³chó³² siáh³ cáun² jmáɨ¹ hi³ ca³ñí¹hi³² Jesús hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos; hi³ ñí¹ jáun² né³ jmí¹ cuá³ jan² tsá²ñuh² jmí¹ má²ca³náɨ³ cáun² cuo².

2 Jmí¹jáun² jmí¹ ná¹tan² tsú² Jesús hi³ hnió³ dí² jɨ́e³ ní¹juáh³ hi³ jmah³ tsú² tsá² hí³ tá¹la³ *jmáɨ¹ nio² tie³, hi³ jáun² zia³² ha³ lánh³ rón³² lí¹³ chá³² dí² tsáu¹³ tsú².

3 Jmí¹jáun² ca³záɨh³ Jesús tsá² jmí¹ má²ca³náɨ³ hí³ cuo²:

—Náu², jmu³ zenh² nú² ja¹ lá² quiú¹³ jnoh¹.

4 Hi³ jáun² Jesús ca³ngáɨh³ tsá² ná¹ngɨh³² hí³:

—¿He³ ca³tɨ²¹ jmu³ tsú² jmáɨ¹ nio² tie³, hí¹ hi³ chu²¹ ho³ hi³ hlah³? ¿Hí¹ lɨ¹³ lión³² tsú² tsáu² ho³ hi³ tɨ³ hniáuh³² jngɨh³ uá¹ tsú²?

Tɨ³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, cáun² lí¹ ca³tiánh³ tie³ bíh¹.

5 Jmí¹jáun² ca³jɨ́en³² Jesús tsá² hí³ ca³la³ hi³ míh²³ tsí³, jɨ³ hi³ hlah³ jéinh³² dí² siáh³ quí¹hliá² tiá² hnió³ yáh³ tsá² hí³ hi³ ngɨ¹³ jáɨ¹³; hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² lí³ hí³ cuo²:

—Ñéih¹ cuonh².

Jáun² ca³ñeh³ tsá² hí³ cuo², hi³ jáun² jmí¹jáun² la³.

6 Jmí¹jáun² ca³huén² tsá² *fariseos cheih³² hi³ ca³ma³cú¹ ma³ren²¹ jáɨ¹³ quionh³ tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² Herodes hi³ ha³ lánh³ jngɨh³ dí² Jesús.

Jmah²³ Jesús juóun³² tsá² tsáun¹

(Mateo 4:23-25; Lucas 6:17-19)

7 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ngau³ Jesús can³² ñí¹ ná¹ho³ jmáɨ² quionh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², hi³ jáun² juóun³² lí́n³² tsá² zian² hué¹³ Galilea ja³taunh²¹ cu³hna²¹ tsú².

8 Hi³ juóun³² siáh³ tsá² já¹taunh²¹ tɨ³ hué¹³ Judea, tɨ³ já¹ juú² Jerusalén, tsá² Idumea, tsá² zian² tɨ³ jo²¹ cua³ Jordán tɨ³ juɨ³² ñí¹ hia³² hiú², jɨ³ tsá² hué¹³ Tiro quionh³ Sidón siáh³ cua³taunh²¹ hi³ hnió³ jɨ́en³² Jesús jmí¹ ca³lɨ³ ñi³² dí² la³jí³² hua³jueh³² hi³ jmu² tsú².

9 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ ca³záɨh³ Jesús tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² hi³ jmu³ tsú² hua³jan²¹ cáun² mu² hi³ jáun² tiá² cuu³ tiá² jáɨ³² tsú² tsáu².

10 Quí¹hliá² juóun³² lí́n³² bíh¹ tsáu² má²lí²jmah³ tsú², hi³ jáun² la³jí́n³² tsá² tsáun¹ ñí¹ hná¹ jáun² cua³tú¹ cuá¹lɨn³, ca³la³ hi³ cuú² hi³ hlián²³ bíh¹ tsú² hi³ hnió³ tin³ cuo² Jesús.

11 Hi³ tsá² ná¹tiáunh¹ jmí²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsí³ né³, jmí¹ ca³jɨ́en³² dí² Jesús, jáun² ca³di³jñí³² dí² ta³ ñí¹ tsú², hi³ ca³hóh³² hi³ juáh³:

—Hnú² bíh¹ lí́n³ Jon² Dió³².

12 Tɨ³la³ Jesús ca³jin³ jmí²chí³ hláɨnh¹ hí³, hi³ ca³jmú³ dí² héih³² ñí¹con² hi³ tiá² hin² záɨh³² tsú² hí¹ jan² hi³ hin² tsánh² hí³ dí².

Jesús quianh²³ quian³tun³ tsá² lí́n¹³ tɨ³² quian³² jë¹ Dió³²

(Mateo 10:1-4; Lucas 6:12-16)

13 Jmí¹ lɨ¹ cáɨn² jáun² né³, ngau³ Jesús tsɨ³ máh³, hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³teh³ tsú² tsá² ca³tí³ hí³ tsí³ tsú² hi³ quianh³, hi³ jáun² né³ ja³taunh²¹ tsá² hí³ ñí¹con² dí².

14 Hi³ jáun² ca³hión³² dí² quian³tun³ tsá² hí³ hi³ ñi³táunh¹ dí² quionh³, jɨ³ hi³ zen³ dí² hi³ tsa³hléh² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² ní² siáh³. Tsá² quian³tun³ hí³ né³ ca³teh³ tsú² “*tɨ³² quian³² jë¹ Dió³²”.

15 Jáun² ca³cuéh³ dí² tsú² pí³ hi³ lí¹³ huen³ tsú² jmí²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsí³ tsáu², [jɨ³ hi³ tsa³jmah¹ tsú² siáh³ tsá² tsáun¹].

16 Tsá2 quian3tun3 hí3 ná1jmáɨ2 la3 lá2:
Sí1mu21 tsá2 ca3lɨ3 jmáɨ2 siáh3 Pé1;
17 tá1 gon3 jon2 Zebedeo siáh3, Jacobo
quionh3 Juan2 dá1jon21, la3 cun3 tá1 gon3 tsá2
téh23 tsú2 hí3 Boanerges yáh3 (hi3 hnió3 juáh3
"Tsá2 lín3 la3jmí1 lín3 miíh32");
18 jɨ3 Tre21 ní2, Pí2liéi1, Bartolomé, Má2téh3,
Tú1ma21, Jacobo jon2 Alfeo, Tadeo, Sí1mu21
tsá2 ca3lɨ3 quionh3 tsá2 cu3 nió3 *Cananista,
19 jɨ3 Judas tsá2 zian2 juú2 Queriot ní2 siáh3,
tsá2 ca3ñí1jɨenh13 hí3 Jesús.

Juáh3 tsáu2 hi3 Jesús quian32 pí3 quioh21 tsá2 hláɨnh1

(Mateo 12:22-32; Lucas 11:14-23; 12:10)

20 Jmí1 lɨ21 jáun2 né3, ngah3 Jesús hñú13
quionh3 tsú2 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2; hi3 jáun2
ñí1 jáun2 ca3ngɨh32 siáh3 juóun32 lín32 tsáu2,
ca3la3 hí1juáh3 tiú2uú2 zia32 jmáɨ1 hi3 cuh3
bíh1 tsú2 lɨ3.
21 Jmí1 ca3lɨ3 ñɨ32 jón1 raɨnh21 Jesús hi3
jáun2, jáun2 cua3taunh21 tsú2 hi3 cón32 Jesús,
quí1 jmí1 ná1juáh23 tsáu2 hi3 Jesús má2ca3lɨ3
ngo2 bíh1.
22 Ja3bí1 tsá2 ná1lín3 tɨ32 liei21, tsá2
ja3taunh21 hí3 tɨ3 já1 juú2 Jerusalén jmí1
ná1juáh23:
—Beelzebú tsá2 chín1 juo13 jmɨ2chí3
hláɨnh1 bíh1 hún1 hñu3 tsɨ3 tsá2ñuh2 nɨ2,
cun3quionh3 pí3 quioh21 tsá2 hí3 bíh1 huen2
tsú2 jmɨ2chí3 hláɨnh1 hñu3 tsɨ3 tsáu2.
23 Hi3 jáun2 Jesús né3 ca3teh3 tsá2 hí3 hi3
ca3jmú3 dí2 cáun2 jáɨ13 ñí1con2 tsú2 hi3 juáh3
la3 lá2:
—¿He3 lánh3 rón32 lɨ13 hi3 *Satanás lɨ13
chin13 cheih32 hnga2?
24 Ní1juáh3 jmí1 zia32 hniéi2 ja1 má2tún2
hmóu32 tsá2 ná1lín3 ta21, jáun2 tiá2 lɨ3 uén3
yáh3 tsú2 jáɨ13 hi3 ná1ho2 jáun2.
25 Ja3bí1 la3 jáun2 ní1juáh3 tsá2 zia32 hniéi2
hñú13, tiá2 lɨ3 uén3 yáh3 tsú2 cáun2 hñú3
cu3tsa32.
26 Hi3 jáun2 né3, sá1jmí1 hi3 hnga2 Satanás
jmu2 hniéi2 ñí1con2 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2,
hi3 jáun2 tiá2 ma3híe2 yáh3 pí3 quioh21 tsú2,
ñí1 má2tsa3hín3 bíh1 tsú2 jaun32 ní1juáh3 la3
jáun2.
27 "Hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2 lɨ13 hí3 hñú13 jan2
tsá2 pin3 lín32, hi3 quin3 tsú2 la3jɨ32 hi3 nio2
hñú13 tsú2, ní1juáh3 tiá2 la3 hñe3 yáh3 tsú2 tín2
tsá2 hñú13 hí3; quí1 jɨ32la3 la3 jáun2 bíh1 lɨ13
quin3 tsú2 hi3 quioh21 tsú2.
28 "Jú1 tson2 juanh32 jná13 ñí1con2 hnoh2,
hi3 la3jɨ32 tso3 hi3 jmu2 tsá2mɨ3cuóun2, jɨ3
la3jɨ32 jú1 hlah3 hi3 hleh32 tsú2, zia32 bíh1
uu3ɨ3tso3 quioh21 tsú2;
29 tɨ3la3 tsá2 tú2 hión32 Jmɨ2chí3 Chun1
má1ná1, cun3 jmɨ1lɨh3 bíh1 tiú2uú2 uu3ɨ3tso3
zia32, ca3la3 cun3 jmɨ1hi3nio2 bíh1 má2ren2
tsú2 tso3.
30 La3 nɨ2 ca3juáh3 Jesús quí1hliá2 tsá2
hí3 jmɨ1 ná1juáh23 hi3 hí3 dí2 hún1 jmɨ2chí3
hláɨnh1 hñu3 tsɨ3.

Mí1ziú13 Jesús má2já2jɨe3 quionh3 tsá1 raɨnh21

(Mateo 12:46-50; Lucas 8:19-21)

31 Jmí1 lɨ21 jáun2 cuan3 mí1ziú13 Jesús la3
má2quionh3 jɨ3 tsá1 raɨnh21 dí2 ñí1 cuá3;
tɨ3la3 cheih32 bíh1 ca3ta3tonh1 tsú2, hi3 jáun2
ca3jmú3 tsú2 héih32 hi3 téh3 tsú2 Jesús.
32 Hi3 jáun2 tsá2 jmɨ1 tionh1 cu3 jéin3 ñí1
cuá3 Jesús ca3juáh3:
—Mí2ziúh2 hnú2 quionh3 tsá1 renh2 nú2
tionh2 cheih32 ní2 hi3 hnauh2 hnú2.
33 Tɨ3la3 Jesús né3, ca3záɨh3 tsá2 ná1ngɨh32
hí3 la3 lá2:
—¿Hin2 dá2 tsánh2 lín3 mí2zia32 jná13 jɨ3
renh2 jná13 dúh1?
34 Jáun2 ca3jíen32 dí2 tsá2 tionh2 la3 cu3 la3
jéin3 ñí1 cuá3 dí2 jáun2, hi3 jáun2 ca3juáh3 dí2
la3 lá2:
—Tsá2 lá2 bíh1 ná1lín3 mí2zia32 jná13 jɨ3 jon3
renh2 jná13 ní2 siáh3.
35 Quí1 lɨ3ua3 jan2 tsá2 jmu2 la3 cun3 hi3
hnió3 Dió32, tsá2 la3 hí3 bíh1 lín3 tsá2mɨ3
tsá2ñuh2 renh2 jná13, jɨ3 mí2zia32 jná13 ní2
siáh3.

4

Jesús jmu2 cáun2 jáɨ13 ca3tɨn1 jan2 tsá2 súh23 jún2

(Mateo 13:1-9; Lucas 8:4-8)

1 Hi3 jáun2 né3, ca3chó32 siáh3 cáun2 jmáɨ1
hi3 ca3ma3liáu32 Jesús hi3 má2tɨn2 tsáu2 can32
jmáɨ2 lɨ1 ná1ho3. Tɨ3la3 juóun32 lín32 bíh1 tsáu2
ca3cuú2 ca3ngɨh32 la3 cu3 la3 jéin3 ñí1 zenh1
tsú2, hi3 jáun2 ca3hi3 tsú2 cú2jueh32 cáun2 mu2
hi3 jmí1 rón21 can32 jmáɨ2 lí1 ná1ho3 jáun2,
hi3 jáun2 ca3cuá3 dí2 tɨ3 ñeh2 jáun2, hi3 jáun2
la3jín32 tsá2 hí3 ca3ta3tonh1 can32 jmáɨ2.
2 Jmí1jáun2 ca3ma3tɨn2 dí2 tsáu2 hliáun3 ñí1
lín21 jáɨ13 cun3quionh3 jáɨ13 hi3 jmu2 dí2; hi3
ca3híeh3 dí2 tsú2 la3 lá2:
3 —Sá1ní2 niéi2 náh2 jáɨ13 hi3 jmu1 jná13 lá2:
Jmí1 zian2 jan2 tsá2 ca3ñí1suh32 jún2 ñí1náɨ2
quioh21.
4 Tá1la3 jmí1 hí1súh23 tsú2 jáun2 jún2
né3, la3 ca3súh32 ca3lá2 hú1 juɨ32, hi3 jáun2
ca3cua3taunh21 quiuh21 tan32 hi3 ca3cúh2.
5 Ja3bí1 ca3súh32 siáh3 ca3lá2 ñí1 lí3 ja1 quín1,
ñí1 tiá2 hliáun3 cuáh1 jmí1 tón21; hi3 jáun2
tia3juɨ32 lín32 bíh1 ca3hiá2 jún2 jáun2 quí1
cun3ñí1 hi3 tiá2 hliáun3 cuáh1 jmí1 zia32.
6 Tɨ3la3 jmí1 cá1chéi21 hiú2 né3, ca3lɨ3 quiéin2
bíh1, quí1 cun3ñí1 hi3 tiá2 ñí1 ñe1 jmí1 tioh3
chí2 jmu2 quioh21.

7 Ja3bí1 ca3súh32 siáh3 ca3lá2 ñí1 la3 hiau2
ton2. Tia3jui32 lín32 bíh1 ca3quí2 cá2cuon3 ton2
jáun2, hi3 jáun2 lí1 ca3juón3 bíh1 jún2 jáun2
jmí1 ca3hiá2, hi3 jáun2 cun3 tiú2uú2 hi3 ca3láu2
bíh1.
8 Ti3la3 la3jí32 jún2 ñí1 hná1 jáun2 né3,
ca3súh32 ñí1 chu21 hué32. Ca3hiá2 bíh1 jún2
jáun2 hi3 ca3cuon3 bíh1 re2, hi3 jáun2 re2 lín32
bíh1 ca3láu2; ma3 cá2 mái3 jún2 jáun2 ca3cué3
quiú3quia3 mái3 mái3, zia32 hi3 jáun2 ca3cué3
hnaih32 nio2 quiú3 mái3 la3 cun3 cá2 mái3
jún2, hi3 zia32 siáh3 hi3 jáun2 ca3cué3 hña3láu3
mái3 la3 cun3 cá2 mái3 jún2 jáun2.
9 Jmí1 má2lí2juáh3 jái13 ní2 Jesús, ca3záih3
tsá2 hí3:
—Ní1juáh3 tson2 tsi21 cuáh3 náh2, jáun2
niéi2 náh2.

Jesús jmu2 na21 he3 láih32 hleh32 dí2
cun3quionh3 jái13 hi3 jmu2 dí2
(Mateo 13:10-17; Lucas 8:9-10)

10 Jmí1 má2li32 jáun2 né3, jmí1 má2cuá1tón21
Jesús hnga2, hi3 jáun2 tsá2 jmí1 tionh1 cu3
jéin3 ñí1 cuá3 tsú2 jáun2 né3, la3 má2quionh3
tsá2 quian3tun3 hí3, ca3ngáih3 tsú2 Jesús hi3
he3 dá2 hnió3 juáh3 jái13 hi3 má2lí2jmú3 dí2
jáun2.
11 Hi3 jáun2 ca3záih3 dí2 tsá2 hí3 la3 lá2:
—Hnoh2 bíh1 tsá2 ca3tin1 náh2 hi3 li3 ñíh13
jái13 hi3 jmí1 ná1hmá1 ná1jní1 ca3ti21 ha3 lánh3
rón32 lí13 tónh32 tsáu2 jo3cuo2 Dió32; ti3la3
tsá2 ñí1 hná1 ní2 né3, jí32la3 ti3 nái32 tsú2
cun3quionh3 jái13 hi3 jmu2 bíh1 jná13;
12 hi3 jáun2 uá1jinh1 jíe3 tsú2, cun3 jáun2 bíh1
tá1tonh1 tsú2 la3jmí1 lí3 hi3 tiá2 hi3 lí2jíe3, hi3
uá1jinh1 ne3 tsú2, ti3la3 cun3 jáun2 tiá2 ngi13
yáh3 tsú2 siáh3, hi3 jáun2 tiá2 tí1 tiá2 jeinh21
yáh3 jmí1 tsí3 tsú2, hi3 sa3jun3 lí13 yáh3 hin3
tso3 quioh21 tsú2.

Jesús jmu2 na21 jái13 ca3tin1 tsá2 súh23 hí3
jún2
(Mateo 13:18-23; Lucas 8:11-15)

13 Ja3bí1 ca3záih3 dí2 siáh3 tsá2 hí3 la3 lá2:
—¿Hí1 tiá2 ngi23 máh3 hnoh2 jái13 hi3
má2lí2jmú32 jná13 ní2? ¿Ha3 bíh1 lánh3 rón32
ngi13 náh2 jái13 hi3 jmu1 ná1 ñí1 hná1 ní2?
14 Tsá2 ngai32 jú1 chú32 quioh21 Dió32 bíh1
lín3 la3jmí1 lín3 tsá2 súh23 hí3 jún2.
15 Ma3 jan2 tsá2 nái32 jú1 chú32 jáun2 né3,
lín3 la3jmí1 lí3 hú1 jui32 ñí1 cá1súh21 jáun2
jún2: nái32 bíh1 tsú2 jú1 chú32, ti3 la3 ní1
má1lí2niéi32 tsú2 jáun2 né3, má1jáun2 ja32 Sa-
tanás hi3 quin23 jú1 chú32 hi3 má2jná1 jáun2
hñu3 tsí3 tsú2.
16 Jáun2 tsá2 he2 jái13 tia3jui32 lín32 né3, hi3
ca3la3 hi3 hiún2 lín32 tsí3 jmu2, tsá2 la3 hí3 bíh1
lín3 la3jmí1 lí3 ja1 quín1 ñí1 cá1súh21 jáun2 jún2;
tia3jui32 lín32 bíh1 ca3hiá2 jmí1 ca3hiá2,
17 ti3la3 cun3ñí1 hi3 tiá2 hliáun3 chí2 jmu2
cha23 yáh3, hi3 jáun2 tiá2 li3ién23. Hi3 jáun2
dá2 lí1 hliáh2 bíh1 tsí3 tsú2 ní1 má1ca3li3 zia32
uu3mí2tsi32 ho3 ní1 má1ca3ma3tso2 tsú2 tsí3
cun3ñí1 hi3 ca3ti21 jú1 chú32 jáun2.
18 Hi3 zian2 né3 tsá2 lín3 la3jmí1 lí3 hué32
ñí1 ca3hiau2 ton2 ñí1 cá1súh21 jáun2 jún2: nái32
tsú2 jú1 chú32 quioh21 Dió32,
19 ti3la3 jlánh1 lí1 quí2 lí1 cha32 tsú2 hliáun3
ñéih3 tsí3 ca3ti21 hi3 zia32 ñí1 hué21 lá2, ji3
hi3 lí1 lí2can2 tsú2 hi3 lí2hniá1 tsú2 hi3 lí13 li3
hánh3, hi3 jáun2 chau32 jmái1 hi3 lí2hniá1 tsú2
hi3 zioh2 hi3 hlá2 hi3 ní2. La3jí32 hi3 jáun2 bíh1
jmu2 hi3 tiú2uú2 lí2 quien2 jái13 quioh21 Dió32
hñu3 tsí3 tsú2, hi3 jáun2 ñí1con2 tsá2 la3 hí3 tiá2
hi3 lau32 hí1 cáun2 yáh3.
20 Ti3la3 zian2 ma3 jan2 tsá2 nái32 jú1 chú32
quioh21 Dió32, hi3 jáun2 he2 tsú2 re2 jái13
jáun2; tsá2 la3 hí3 bíh1 lín3 la3jmí1 lí3 hué32
chu21 ñí1 cá1súh21 jáun2 jún2. Hi3 jáun2
ñí1con2 tsá2 la3 hí3 né3 lau32 re2 lín32 mái3,
la3jmí1 lau32 re2 lín32 mái3 jún2 hi3 ca3súh32
jáun2 ñí1 lí3 hué32 chu21. Ma3 jan2 tsá2 hí3 lín3
la3jmí1 lí3 ñí1 ca3cué3 quiú3quia3 mái3 la3 cun3
cá2 mái3, hi3 ma3 jan2 né3 lín3 la3jmí1 lí3 ñí1
ca3cué3 ma3 hnaih32 nio2 quiú3 mái3 la3 cun3
cá2 mái3, hi3 zian2 siáh3 tsá2 lín3 la3jmí1 lí3 ñí1
ca3cué3 ca3la3 ti3 hña3láu3 mái3 la3 cun3 cá2
mái3 jáun2.

Jesús jmu2 siáh3 cáun2 jái13 ca3ti21 cáun2 sí2
(Mateo 5:15-16; Lucas 8:16-18; 11:33-36)

21 Ja3bí1 ca3záih3 tsú2 siáh3 tsá2 hí3 la3 lá2:
—¿Hí1 lí13 héinh32 tsú2 sí2 hi3 jáun2 zíh32
tsú2 ñeh2 tsí1 cuó2 ho3lá2dá2 ñeh2 jen3 juáh13?
Tiá2 jáun2 yáh3, chi3cuú2 bíh1 dí2chí3 tsú2 sí2,
ñí1 lí13 tai21 joh1 tá1 cáun2 ñéih3.
22 Hí1 cáun2 yáh3 hi3 ná1hmá1 tiá2 zia32 hi3
juáh13 hi3 tiá2 lí13 jnia3; hi3 hí1 cáun2 yáh3
siáh3 hi3 ná1hmá1 ná1jní1 tiá2 zia32 hi3 juáh13
hi3 tiá2 lí13 jñéih3.
23 Hnoh2 tsá2 tsi21 cuáh3, niéi2 náh2.
24 Ja3bí1 ca3juáh3 siáh3 Jesús ñí1con2 tsá2 hí3
la3 lá2:
—Sá1ní2 quián2 náh2 re2 hua3hí13 la3 cun3
hi3 naih32 náh2. Quí1 la3 cun3 tí3 héih32 hi3
chah32 náh2 ca3ti21 jú1 tson2 hi3 cueh32 náh2
tsáu2, la3 jáun2 bíh1 cué32 siáh3 Dió32 ñí1con2
hnoh2, hi3 ti3 hliáun3 bíh1 jú1 tson2 ñí1 hná1
ní2 cué32 náh2 siáh3 Dió32.
25 Quí1 ní1juáh3 tsá2 zia32 quioh21, ti3
hiáuh3 bíh1 tsú2 hná1 jáun2; ti3la3 ní1juáh3 tsá2
tiá2 zia32 quioh21 né3, ti3 quin3 bíh1 la3 cun3
cú1pih21 hi3 jmí1 zia32 quioh21 tsú2.

Jesús jmu2 jái13 he3 lánh3 rón32 hia32 jún2
26 Jmí1 li21 jáun2 né3 ca3juáh3 siáh3 Jesús:
—Tsá2 tónh32 jo3cuo2 Dió32 lín3 la3jmí1 lí3
jún2 hi3 jñi32 jan2 tsáu2 hué32 quioh21.

27 Jún2 jáun2 dá2 tsá2hi32 hñu3 hué32; hi3
jáun2 uá1 hi3 rá2cuóun1 tsú2, uá1 hi3 cuá1ñí1
tsú2, jún2 jáun2 cáun2 hia32 bíh1, hi3 cuóun2
siáh3, ti3la3 tsá2 lí2jñí32 né3 tiá2 ñi32 yáh3 he3
lánh3 rón32 lí23.
28 Cun3 jáun2 jmu2 hué32 bíh1 hi3 lí23 la3
jáun2; la3ñí1 tín2 hia32 ta3, má1jáun2 hia32 ñí1
tóh21 máɨ3 cuú2miih21, hi3 cáɨn2 jáun2 máh3 lí2
hán1 máɨ3 jáun2.
29 Hi3 jáun2 ní1 má1ca3lɨ3 quiéɨn2 máɨ3
jáun2 né3, jáun2 má2tsa3quiaun2 bíh1 tsú2, quí1
má2ca3láu2 bíh1.

Tsá2 tónh32 jo3cuo2 Dió32 líɨn13 la3jmí1 lí3
jún2 mostaza
(Mateo 13:31-32; Lucas 13:18-19)

30 Ja3bí1 ca3juáh3 siáh3 Jesús:
—¿He3 yáh3 cun3quionh3 lí13 cunh21 jná13
tsá2 tónh32 jo3cuo2 Dió32? ¿He3 dá2 jáɨ13 lí13
jmu1 jná13?
31 Quí1 tsá2 tónh32 jo3cuo2 Dió32 líɨn13 la3jmí1
lí3 cá2 máɨ3 mɨ3 mostaza hi3 ca3jñí3 jan2 tsáu2
hué32 quioh21. Máɨ3 jáun2 bíh1 máɨ3 hi3 jlánh1
bíh1 pih21 la3 cónh3 bíh1 ñí1 ji3lɨ32 jún2 hi3
zia32 hngá1máh3;
32 ti3la3 ní1 má1já2jná1 jáun2 né3, cuóun2 hi3
jáun2 lí23 cáun2 hmá2 hi3 jlánh1 bíh1 pa21 la3
cónh3 bíh1 la3jí32 náɨ2 má2ró32 ñí1 hná1 jáun2,
hi3 hia32 cuú2 ñeh1, hi3 hí1 la3 ti3 quiuh21
tan32 yáh3 lí13 na3tsí3 za3 ja1 hính13 quioh21.

He3 ca3ti21 jmúh32 Jesús ta21 jáɨ13 hi3 jmu2
(Mateo 13:34-35)

33 La3 ní2 bíh1 ca3ma3tɨn2 Jesús tsáu2 jáɨ13
quioh21 Dió32 cun3quionh3 hi3 jmu2 hliáun3
ñí1 jáɨ13, la3 cun3 hi3 jmí1 lí13 lɨ3 ngɨ13 tsú2.
34 Hí1 cáun2 yáh3 tiá2 hi3 jmí1 zaɨh32 tsú2
tsáu2 ta3 tiá2 quionh3 cáun2 jáɨ13 hi3 jmu2
tsú2; ti3la3 jmí1 nia32 bíh1 tsú2 la3jí32 jáɨ13
jáun2 ñí1con2 tsá2 haɨn21 hí3 ti3 con2 ní1
má1ca3ta3tonh1 hmóu32.

Jesús jmu2 hi3 niau21 tie3 jmáɨ2 jɨ3 chí3
(Mateo 8:23-27; Lucas 8:22-25)

35 Jmí1 ca3niéɨ2 jáun2 né3 ca3záɨh3 dí2 tsá2
haɨn21 hí3 ti3 con2:
—Ma3tsáu13 ti3 jo21 jmáɨ2.
36 Jáun2 né3, ca3chan3 dí2 tsá2 jmí1 ná1ngɨh32
hí3, hi3 jáun2 ca3taunh3 tsá2 joh1 dí2 hñu3 mu2
ñí1 qui3 jmí1 má2dí1hún1 dí2 jáun2, hi3 ca3jan3
dí2 tsú2 hi3 tsa3táunh1 quionh3; ja3bí1 jmí1
hí1tsá2toh3 siáh3 ma3 cáun2 mu2 siáh3 siáh3
quionh3 mu2 jáun2.
37 Hú1 juɨ32 jáun2 né3 ja3 chí3 tiá3 líɨn32, hi3
ca3la3 má2tsá2ha21 bíh1 jmáɨ2 hñu3 mu2, hi3
jáun2 jmí1 má2hí1conh32 bíh1 jmáɨ2 hñu3 mu2.
38 Ti3la3 Jesús má1ná1, jmí1 má2rá2cuóun1
bíh1 ñí1 lí3 ti3 cu3hna21 mu2 hi3 cuá1can1 cáun2
hi3 huá1; jáun2 né3 tsá2 tiáunh1 hí3 hñu3 mu2
ca3ñí1ñi13 tsú2 hi3 ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:
—¡Ti32, sa3 tiá2 hi32 máh3 honh2 hnú2, já2
ti3 ñeh2 bíh1 má2hí1tsá2hanh32 dí2!
39 Hi3 jáun2 ca3náu2 Jesús hi3 ca3jin3 chí3;
hi3 ca3záɨh3 siáh3 jmí2miih21 la3 lá2:
—¡Ta3máɨh3! ¡Hnú2 jmáɨ2, tie3 cuí1 tá1ron13
nú2!
Jmí1jáun2 ca3hná3 chí3, jáun2 la3 cun3
jmí1jáun2 bíh1 ta3no1 tie3 pih21.
40 Jmí1jáun2 né3 ca3záɨh3 Jesús tsá2 haɨn21
hí3 ti3 con2:
—¿He3 láɨh32 jlánh1 ná1juenh21 náh2? ¿He3
láɨh32 jlánh1 tiá2 cáun2 la3 nio2 honh2 náh2?
41 Jáun2 tsá2 hí3 ca3ta3ná1juenh21 líɨn21 bíh1,
hi3 jáun2 ca3juu3 ca3hlénh3 ja1 hmóu32:
—¿Hin2 dá2 tsánh2 tsá2 ní2, sa3 la3 ji3 chí3 jɨ3
jmí2miih21 máh3 taunh2 ta21?

5

Tsá2ñuh2 tiáunh1 juóun32 líɨn32 jmí2chí3
hláɨnh1 hñu3 tsí3
(Mateo 8:28-34; Lucas 8:26-39)

1 Jáun2 ca3cha3táunh1 bíh1 tsú2 ti3 jo21 jmáɨ2,
hué32 quioh21 tsá2 Gerasa.
2 La3 cun3 jmí1 cuá1han3 Jesús hñu3 mu2 ja3
jan2 tsá2ñuh2, tsá2 jmí1 cuá3 ñéɨh3 jéɨn3lo1 hi3
táun3 ñí1 ná1hón21 hla1, hi3 cuan3 ñí1 zenh1
Jesús; tsá2 hí3 jmí1 tiáunh1 jmí2chí3 hláɨnh1
hñu3 tsí3.
3 Tsá2ñuh2 hí3 dá2 jmí1 má2cuá3 bíh1 ñí1
táun3 jéɨn3lo1 ñí1 ná1hón21 hla1, hí1 jan2 yáh3
tiá2 hin2 jmí1 tióh32 hi3 hñe3 tsá2 hí3 uá1jinh1
quionh3 cá2den1ná1.
4 Hliáun3 jéɨn32 líɨn32 bíh1 jmí1 má2ca3hñéɨ32
tsú2 cuá2 ta3 tsá2 hí3 cun3quionh3 hñe13 jɨ3
cá2den1ná1, ti3la3 tiú2nio2 bíh1 jmí1 caɨ32 tsú2
hi3 jmu2 juoh1 mí1 siún1 nio2, hí1 jan2 yáh3
tiá2 hin2 jmí1 tióh32.
5 La3jí32 jmáɨ1 bíh1 jmí1 ngɨ32 tsú2 la3 huá2
la3 jma2, hi3 ñi3tí1 ñi3hóh21 ñí1 lí3 tsɨ3 máh3
jɨ3 ja1 ñí1 ná1hón21 hla1 ní2 siáh3, hi3 jmí1
quí2 jmí1 jñeɨ32 quín1 quioh21 hnga2 ca3la3
ca3cuíɨh3.
6 Ti3la3 jmí1 ca3jíen32 tsú2 Jesús hi3 zenh2
ñí1 uóunh3, jáun2 ngau3 cú2hé2 líɨn32 hi3
ca3ñí1di3jñí32 ta3 ñí1 Jesús,
7 hi3 jáun2 ca3la3 má2hóh32 tiá3 ca3juáh3:
—¿He3 ca3tɨn1 hnú2 quiúnh1 jná13, hnú2
Jesús Jon2 Dió32 Tsá2 cú2 juenh2? Ca3la3 jíe23
Dió32, ¡ha3 lí2 jmú2 hian2 honh2 ñí1con2 jná13!
8 La3 ní2 ca3juáh3 tsá2 hí3 quí1hliá2 Jesús
má2dí1jmu2 héɨh32, hi3 juáh3 la3 lá2:
—¡Hnú2 jmí2chí3 hláɨnh1, tun32 tsá2 ní2!
9 Jáun2 Jesús ca3ngáɨ3 ñí1con2 tsá2 hí3:
—¿Ha3 lánh3 jmáɨ2 hnú2?
Jáun2 tsá2 hí3 ca3ngáɨ3:
—Cu3 Nió3 bíh1 jmáɨ2 jná13, quí1 juóu32 bíh1
jnoh1 ná1láɨ3.

10 Hi3 jáun2 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hí3 jlánh1
ca3hiu3 ca3mɨ́3 lín32 ñí1con2 Jesús hi3 tiá2 ze3
tsú2 ñí1 uóunh3 lín32 la3 cun3 hué32 jáun2.
11 Tsoh2 máh3 zeh2 có32 jáun2 né3, jmɨ́1
tiáunh1 juóun32 mí2ñí3 hi3 ná1cúh2 háu2.
12 Jáun2 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hí3 né3, ca3hiu3
ca3mɨ́3 hi3 ca3juáh3 la3 lá2:
—Ze2 tiá3 jnoh1 ñí1 tiáunh1 mí2ñí3 ó32; cué1
jáɨ13 hi3 tsá1tauh21 jnoh1 hñu3 tsɨ́3 jáh3.
13 Jáun2 ca3cué3 bíh1 Jesús jáɨ13. Hi3 jáun2
jmɨ́1jáun2 ca3huén2 jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hñu3 tsɨ́3
tsá2 hí3, hi3 jáun2 ca3ñí1tiónh21 hñu3 tsɨ́3
mí2ñí3 hí3. Cun3 tun3 mei21 mí2ñí3 hí3
jmɨ́1 tín3. Jáun2 la3jɨ́n32 mí2ñí3 hí3 ca3cuóun3
cú2hé2 lín32 ti3 ñí1 dí1jɨ23 ñí1 hlaɨh3 lín21,
jáun2 ca3sunh3 chu3 jmáɨ2, hi3 jáun2 ca3hnúh32
jmáɨ2.
14 Jáun2 tsá2 jmɨ́1 ná1jmu2 hua3hí13 mí2ñí3
hí3 ca3cuóun3, hi3 ca3ñí1chá2 já1 juú2 jɨ3 ñí1
náɨ2. Hi3 jáun2 cua3taunh21 tsá2 juú2 hi3
cua3jɨe3 tsú2 nɨ́1juáh3 he3 dá2 má2lɨ32.
15 Jmɨ́1 cuá1taunh21 tsú2 ñí1 zenh1 jáun2
Jesús né3, ca3jɨen32 tsú2 tsá2 jmɨ́1 tiáunh1 hí3
jmɨ́2chí3 hláɨnh1 hñu3 tsɨ́3 hi3 má2cuá1tón21
hi3 má2quih32 ha1, hi3 má2chun1, ha3 tiú2uú2
ngo2 yáh3. Hi3 jáun2 tsá2 ca3cha3táunh1 hí3
né3, ca3juénh2 lín32 bíh1.
16 Jáun2 tsá2 ca3jɨe3 hí3 la3 cun3 hi3 má2lɨ32
jáun2 ñí1con2 tsá2 jmɨ́1 tiáunh1 hí3 jmɨ́2chí3
hláɨnh1 hñu3 tsɨ́3 né3, ca3chá3 ñí1con2 tsá2
cuá2taunh21 hí3, hi3 ca3chá3 tsú2 siáh3 la3 cun3
hi3 lɨ3 jáun2 ñí1con2 mí2ñí3 hí3.
17 Jmɨ́1jáun2 ca3ma3liáu32 tsá2 hí3 hi3 ca3hiu3
ca3mɨ́3 ñí1con2 Jesús hi3 cua3haɨn32 tsú2 hué32
jáun2 quioh21 dí2.
18 Jmɨ́1 tɨ3 ñí1 hí3 siáh3 Jesús hñu3 mu2, jáun2
tsá2ñuh2 jmɨ́1 tiáunh1 hí3 jmɨ́2chí3 hláɨnh1
hñu3 tsɨ́3 ca3hiu3 ca3mɨ́3 ñí1con2 Jesús hi3 tsó32
dí2 quionh3.
19 Tɨ3la3 Jesús tiá2 jáɨ13 ca3cué3 yáh3, la3 lá2
bíh1 ca3juáh3:
—Cuánh2 hñuh32 ñí1 tionh1 jon3 renh2 nú2,
cuá2chá1 la3jɨ32 la3 cun3 hi3 má2lɨ́2jmú3 Dió32
ñí1con2 nú2, jɨ3 hi3 ha3 lánh3 rón32 ca3ja3 miɨ3
tsɨ́3 tsú2 ñí1con2 nú2 siáh3.
20 Jáun2 ngah3 bíh1 tsá2ñuh2 hí3, hi3
ca3ma3liáu32 cha32 ñí1con2 tsá2 zian2 tá1 quia3
juú2 míh1 tiá2 ná1cunh2 jáun2 la3jɨ́32 la3 cun3
hi3 má2lɨ́2jmú3 jáun2 Jesús ñí1con2 tsú2; hi3
jáun2 lɨ́1 ca3ja3cáun2 bíh1 tsɨ́3 la3jín32 tsáu2.

Jesús ja3jmah1 jon2 Jairo; hi3 hú1 juɨ32 jáun2 né3, lan2 siáh3 jan2 tsá2mɨ3 tsáun1
(Mateo 9:18-26; Lucas 8:40-50)

21 Jmɨ́1 cá1chánh21 siáh3 Jesús jo21 jmáɨ2
lɨ́1 ná1ho3 jáun2, ñí1 zenh1 tsú2 jáun2
ca3cha3táunh1 juóun32 lín32 tsáu2, hi3 jáun2
ca3ta3zanh1 bíh1 tsú2 can32 jmáɨ2 jáun2.
22 Jmɨ́1jáun2 ca3chó32 jan2 tsá2 chín1 cáun2
cuáh32 quioh21 tsá2 *judíos, tsá2 hí3 jmɨ́1
jmáɨ2 Jairo. Jmɨ́1 ca3jɨen32 tsú2 Jesús, jáun2
ca3di3jñí32 hi3 ca3jmú3 cuá1hin3 la3 ti3 hué32
ta3 ñí1 tsú2,
23 hi3 jáun2 ca3hiu3 ca3mɨ́3 lín32 dí2 ñí1con2
tsú2, hi3 ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:
—Mɨ́1míh1 jón32 jná13 má2ñí1jún3, ña32 tiá3
hñu32 jná13, ñá2ra3tsɨ32 cuonh2 ñí1 quioh21
tsú2 hi3 jáun2 lán13 hi3 tiá2 jún3.
24 Jáun2 Jesús ngau3 quionh3 tsá2 hí3; tɨ3la3
juóun32 lín32 bíh1 tsáu2 ja3taunh21 cu3chin1
cu3hna21 tsú2 ca3la3 má2chí1cuú2 chí1jaɨn32
bíh1 tsú2.
25 Ja1 tsá2 hí3 né3 jmɨ́1 cuá1tsau32 jan2
tsá2mɨ3 tsáun1, quia3tún3 mii2 jmɨ́1 má2tɨ́3 hi3
zian2 tsú2 jmɨ́2hán1.
26 Jmɨ́1 má2ca3ma3tso2 lín32 bíh1 tsú2 tsɨ́3
hi3 má2ñéi1 hliáun3 hñú13 tɨ32 mɨ́3, jáun2
jɨ3lɨ32 bíh1 hi3 jmɨ́1 zia32 quioh21 tsú2 jmɨ́1
má2cá2tsá32; tɨ3la3 cha3 jmɨ́1 jmu3 ta21 hi3
jáun2, tɨ3 lɨ3mí1 jmɨ́1 má2cá2já32 bíh1 mɨ́1uɨ́3 hi3
zian2 tsú2.
27 Jmɨ́1 ca3náɨ32 tsá2mɨ3 hí3 jáɨ13 hi3 cha32
tsáu2 hi3 ca3tin1 Jesús, jáun2 hi3 dí2 ja1 tsáu2
hi3 ngau3 má2janh2 ti3 cu3hna21 Jesús, jáun2
ca3tɨ3 dí2 cuo2 zéi1 ha1 tsú2.
28 Quí1 ca3lín13 tsú2 hñu3 tsɨ́3 la3 lá2: “Cun3
lán13 bíh1 jná13 uá1jinh1 cun3 ti3 hlieih21 jná13
uón32 cú1pih21 zéi1 ha1 bíh1 tsú2”.
29 Jáun2 la3 cun3 jmɨ́1jáun2 bíh1 ca3hná3
jmɨ́2hán1 tsú2; jmɨ́1jáun2 ca3lɨ3lieih21 tsú2 hi3
má2cá2hin3 bíh1 mɨ́1uɨ́3 hi3 jmɨ́1 zian2.
30 Jáun2 jmɨ́1jáun2 ca3lɨ3lieih21 uá2jaɨ32 Jesús
hi3 má2laɨn32 jan2 tsáu2 cun3quionh3 pí3
quioh21 dí2; jáun2 ca3jinh3 dí2 ti3 cu3hna21 ja1
ñí1 hí1já2táunh1 jáun2 tsáu2, hi3 ca3juáh3:
—¿Hin2 tsánh2 lɨ́2tí3 cuo2 hán2 jná13?
31 Jáun2 tsá2 haɨn21 hí3 ti3 con2 tsú2 ca3juáh3
la3 lá2:
—Já2 nɨ́2 bíh1 jɨeh32 nú2 ca3la3 hi3 cuú2
jáɨ32 bíh1 tsáu2, ¡sa3 ngaɨh32 ma3 nú2 hi3 hin2
tsánh2 lɨ́2tie3 cuo2!
32 Tɨ3la3 Jesús né3, la3 má2jɨe23 jáun2 bíh1 tɨ3
hlá2 tɨ3 nɨ́2 hi3 hnah2 nɨ́1juáh3 hin2 dá2 tsánh2
lɨ́2tie3 dí2 cuo2.
33 Tɨ3la3 cun3ñí1 hi3 ñi32 tsá2mɨ3 he3 má2lɨ32
ñí1con2 né3, jáun2 ngau3 ca3la3 má2juán23
hi3 má2juénh2 hi3 ca3ñí1di3jñí32 hi3 ca3jmú3
cuá1hin3 la3 tɨ3 hué32 ta3 ñí1 Jesús, hi3 ca3chá3
la3jɨ32 jú1 tson2.
34 Jáun2 Jesús ca3záɨh3 tsá2mɨ3 hí3:
—Hnú2 jón3, má2laɨn32 hnú2 quí1 cun3ñí1
hi3 lɨ2cháh1 nú2 cáun2 honh2. Cuánh2 cáun2
hi3 re2 hi3 tɨn2, jɨ3 hi3 cuí1 chun1 nú2 la3
má2chun1 nú2 nɨ́2 siáh3.
35 Tá1la3 jmɨ́1 dí1hleh32 jáun2 Jesús
cua3taunh21 tsá2 hñú13 Jairo, tsá2 chín1 hí3

cuáh32 quioh21 tsá2 judíos, jáun2 ca3záɨh3 dí2
Jairo la3 lá2:
—Má2jun2 bíh1 mí1míh1 jónh21 hnú2; ¿he3
láɨh32 ma3tsan13í1 máh3 hnú2 tsí3 Ti32?
36 Ti3la3 Jesús má1ná1, hí1juáh3 tiá2
ca3ma3jáun2 bíh1 la3 cun3 hi3 juáh3 jáun2 tsá2
hí3, jáun2 ca3záɨh3 dí2 tsá2 chín1 hí3 cuáh32:
—Ha3 lí2 juenh3, ñí1 jí21la3 chá1 hnú2 cáun2
honh2 bíh1.
37 Jmí1jáun2 tiú2uú2 ca3cué3 yáh3 tsú2 jáɨ13
hi3 tsa3táunh1 tsá2 siánh3 quionh3, jí32la3 Pé1,
Jacobo jɨ3 Juan2 raɨnh21 Jacobo bíh1 ní2 siáh3.
38 Jmí1 ca3cha3táunh1 tsú2 hñú13 tsá2 chín1
hí3 cuáh32 né3, ca3jíe3 tsú2 hi3 má2nio2 tiá3
siaun32 lín32 hi3 ná1tí2 ná1hóh32 tsáu2 hi3 hó2
jngɨh2.
39 Jáun2 ca3hi3 Jesús, hi3 ca3juáh3:
—¿He3 láɨh32 lí1 tiáunh1 tiá3 siaun32 lín32
hnoh2 jɨ3 hi3 ná1uoh32 náh2 siáh3? Mí1míh1 ní2
tiá2 rá2jún1 yáh3, quí1 rá2cuóun1 bíh1 tsú2.
40 Ti3la3 tsá2 hí3 má1ná1, cáun2 lí1 ca3jú2
ca3ngáɨ32 bíh1 Jesús. Jáun2 Jesús ca3jmú3
héɨh32 hi3 huén32 tsú2 la3jín32, jí32la3 jméɨ2
jɨ3 mí1ziú13 bíh1 mí1míh1 ca3jan3 tsú2, jɨ3 tsá2
gáun3 jmí1 quionh3 tsú2 hí3 bíh1, hi3 jáun2
taunh3 ñéɨh3 ñí1 rón21 jáun2 mí1míh1.
41 Jáun2 ca3zanh3 dí2 cuo2 hla1 mí1míh1 hí3,
hi3 ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:
—Talita, cum. (Hi3 hnió3 juáh3 "Mí1míh1,
hnú2 juo3 jná13, náu2").
42 La3 cun3 jmí1jáun2 bíh1 ca3náu2 mí1míh1
hí3, hi3 ca3ngí3. Mí1míh1 hí3 jmí1 má2hún1
quia3tún3 mii2. Hi3 jáun2 tsá2 tionh2 hí3 lí1
ca3ta3ná1jíe32 bíh1.
43 Ti3la3 Jesús né3, ca3jmú3 héɨh32 chí1tson3
hi3 hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2 hniáuh32 záɨh32 tsú2
la3 cun3 hi3 má2lɨ32 jáun2, hi3 jáun2 ca3jmú3
dí2 siáh3 héɨh32 hi3 ma3ton3 tsú2 mí1míh1 hí3.

6

Jesús tsánh32 siáh3 juú2 Nazaret ñí1 cá1cuon3
(Mateo 13:53-58; Lucas 4:16-30)

1 Jmí1 lɨ21 jáun2 né3, cua3han3 Jesús ñí1 jáun2
hi3 ngah3 ti3 juú2co1 quionh3 tsá2 haɨn21 hí3
ti3 con2.
2 Jmí1 cá1chó21 *jmáɨ1 nio2 tie3, jmí1jáun2
ca3ma3liáu32 Jesús hi3 hɨeh32 tsáu2 hñu3
cuáh32 quioh21 tsá2 *judíos zeh2 já1 juú2
jáun2. Jáun2 la3jín32 tsá2 ca3náɨ32 né3, lí1
ca3ja3cáun2 bíh1 tsí3 hi3 ca3juónh3 tsá2ján2
tsá2ján2:
—¿Ha3 dá2 jinh1 ca3ñí1ma3tɨn32 tsá2ñuh2 ní2
la3jí32 jáɨ13 ní2? ¿Ha3 dá2 jinh1 hiauh3 tsá2 ní2
hi3 jlánh1 quiáh1 ní2 jmí1tsí3. Ha3 bí1 lánh3
rón32 tɨn2 tsú2 siáh3 jmu2 hua3jueh32?
3 Já2 ti32 hmá2 jon2 Má2réi3 bíh1 nɨ32, lá2
bíh1 tionh2 tsá1 dá1jon21 tsú2: Jacobo, Sé32,
Judas jɨ3 Sí1mu21 ní2 siáh3, hi3 tsá2mɨ3 dá1jon21
tsú2 né3 tionh2 bíh1 já1 juú2 lá2 quiúnh1 dí2.
Hi3 jáun2 tiá2 ca3quiú1 ca3jéin13 dí2 tsú2.
4 Ti3la3 Jesús ca3záɨh3 tsá2 hí3:
—Jí32la3 ja1 quioh21 tsá2co1 jɨ3 ja1 quioh21
tsá2 jún1 tsá2 raɨnh21 bíh1 jan2 ti32 jë1 Dió32
tiá2 lí2quien2.
5 Tiá2 lin1 nga3 hua3jueh32 ca3lɨ3 yáh3 jmu3
tsú2 ñí1 jáun2, ñí1 jí21la3 ti3 ca3jmah3 tsú2 gon3
gáun3 tsá2 tsáun1 bíh1 hi3 ca3ra3tsɨ32 dí2 cuo2
ñí1 quioh21 tsú2.
6 Hi3 lí1 jmí1 dí1tsá2cáun2 bíh1 tsí3 tsú2
quí1hliá2 tiá2 ta21 jmí1 ná1taunh2 yáh3 tsá2 hí3.

Jesús zen2 tsá2 quian3tun3 hi3 tsa3hléh2 jú1 chú32
(Mateo 10:1-42; Lucas 9:1-6)

Jmí1 lɨ21 jáun2 né3, ca3ti3 ca3ngí3 Jesús la3jí32
juú2 míh1 juú2 siún1 hi3 má2tɨn2 tsáu2.
7 Jáun2 jmí1jáun2 ca3teh3 tsú2 tán1
quian3tun3 tsá2 haɨn21 hí3 ti3 con2, hi3 jáun2
ca3ma3liáu32 dí2 hi3 ca3zen3 dí2 ma3 quin32
ma3 gon3 tsáu2, hi3 jáun2 ca3cuéh3 dí2 pí3
hi3 lí13 huen3 tsú2 jmí2chí3 hláɨnh1 hñu3 tsí3
tsáu2.
8 Jáun2 ca3jmú3 dí2 héɨh32 hi3 tiá2 hi3 cán3
tsú2 hí1 cáun2 hi3 hniáuh32 hú1 juɨ32, jí32la3
hmá2hu21 bíh1. Sa3jun3 ca3cué3 yáh3 dí2 jáɨ13
hi3 cán3 tsú2 tuh32, sa3jun3 má32, sa3jun3
quɨe3.
9 Jí32la3 chí2 láu2 bíh1 hniáuh32 ra3tsɨ32 tsú2
ta3, ti3la3 tiá2 cán3 yáh3 tsú2 tun3 ha1, jí32la3
cáun2 hi3 má2quih32 bíh1 tsú2.
10 Hi3 ca3záɨh3 dí2 siáh3 la3 lá2:
—Lɨ3ua3 cáun2 hñú3 ñí1 ca3he3 tsú2 hnoh2
re2 tɨn2, tianh3 náh2 ñí1 jáun2 ca3la3 ñí1
cá1chó21 jmáɨ1 hi3 huen13 náh2 juú2 jáun2.
11 Ní1juáh3 ca3cha3táunh1 náh2 ñí1 tiá2
hnió3 tsú2 he3 náh2, hi3 sa3jun3 hnió3 tsú2
ne3 jáɨ13, cu3tsa32 huen3 náh2 cú2jueh32 juú2
la3 jáun2, hi3 súh3 náh2 hliáu2 quian21 tanh1
ñí1 jáun2, hi3 jáun2 la3 jáun2 lɨ3 lin1 hi3 tiá2
ca3quiú1 ca3jéi13 náh2 tsú2. [Jú1 tson2 juanh32
jná13, hi3 ní1 má1cá2chó32 jmáɨ1 hi3 ra3tsɨ32
Dió32 héɨh32, ti3 pih21 bíh1 ca3lá2 ma3tso2 tsá2
jmí1 zian2 juú2 Sodoma jɨ3 Gomorra tsí3 la3
cónh3 bíh1 tsá2 juú2 ñí1 tiá2 he3 tsú2 hnoh2.]
12 Jáun2 jmí1jáun2 já1taunh21 tsá2 hí3 hi3
hleh32 jáɨ13 hi3 ca3ti21 hi3 záɨ32 tsáu2 jmí1 tsí3,
13 hi3 ca3huen3 tsú2 juóun32 lín32 jmí2chí3
hláɨnh1 hñu3 tsí3 tsáu2, hi3 juóun32 siáh3 tsá2
tsáun1 ca3jñéɨ32 tsú2 jmí2 no1 hi3 jáun2 lan3.

Jmí1 jun1 Juan2 tsá2 ziau2 jmáɨ2
(Mateo 14:1-12; Lucas 9:7-9)

14 Hi3 jáun2 la3jí32 hi3 jáun2 ca3lɨ3 ñɨ32 re21
Herodes, quí1hliá2 ja3ngɨ3 jáɨ13 hi3 ca3tɨn1
Jesús la3 tán1.
—La3 má2ca3jenh13 bíh1 hla1 Juan2 tsá2 tí2
ziau2 hí3 jmáɨ2 —ca3juáh3 tsú2—, hi3 jáun2

bíh¹ zia³² pí³ jáun² quioh²¹ tsú² hi³ jmu² hua³jueh³².

15 Hi³ ma³ jan² siáh³ tsáu² ca³juáh³:

—Líh³ tsá² jmí¹ lín³ hí³ *ti³² jë¹ Dió³² bíh¹ hí³.

Hi³ ma³ jan² siáh³ tsá² juáh³:

—Já¹ ti³² jë¹ Dió³² bíh¹ hí³, tsá² la³ ti³² jë¹ Dió³² tsá² jmí¹ zian² cá²jmái¹.

16 Jmí¹ ca³nái³² jáun² Herodes jái¹³ ní², ca³juáh³:

—Já¹ Juan² tsá² tí² zion² tsáu² jmái² bíh¹ ni³², tsá² cá²jmú³² jná¹³ héih³² hi³ tsa³quiéih³ tsú² cun³ ngá¹³ mí¹tái³ lái¹, hi³ né³² né³ la³ má²ca³jenh¹³ bíh¹ tsú² ja¹ hla¹.

17 Hliá² Herodes bíh¹ ca³jmú³ héih³² hi³ ma³tson¹³ tsú² Juan², hi³ jáun² ca³hñéi³² tsú² quionh³ cá²den¹ná¹ ñéih³ hñu³mí¹ñí² cun³ñí¹ hi³ tsáu¹³ tsá²mi³ Herodías. Ñí²cuo² Pí²liéi¹ rainh²¹ bíh¹ Herodes tsá²mi³ Herodías hí³, ti³la³ Herodes má¹ná¹, jmí¹ má²ca³can³ hi³ ca³jéinh³² cuo² quionh³.

18 Hi³ jáun² Juan² né³, jmí¹ má²ca³juáh³ hiú² cuóh³² ñí¹con² Herodes: "¡Tiá² ca³tin¹ yáh³ hnú² hi³ ján³ nú² ñí²cuo² renh²!"

19 Cun³ñí¹ hi³ jáun² jmí¹ hon² tsá²mi³ Herodías hí³ Juan², hi³ jáun² jmí¹ hnió³ dí² jngih³; ti³la³ tiá² jmí¹ lí²³ yáh³,

20 quí¹ Herodes jmí¹ ñi³² hi³ Juan² hí³ bíh¹ jan² tsá² chun¹, jan² tsá² cuá¹chan¹ ñí¹con² Dió³², hi³ jáun² jmí¹ juénh² dí² tsú². Hi³ jáun² bíh¹ tiá² jmí¹ cue³² tsú² jái¹³ hi³ jmu³ tsá²mi³ hí³ hian² tsí³. Hi³ uá¹jinh¹ jmí¹ tá²zanh¹ Herodes hi³ lí¹ tiá² ñi³² lánh³ jmu³ ní¹ má¹ca³nái³² la³ cun³ hi³ jmí¹ zai³² Juan², cun³ jáun² jmí¹ hnió³ bíh¹ tsú² ne³.

21 Ti³la³ tsá²mi³ Herodías né³, ca³choh¹³ bíh¹ he³ lánh³ rón³² jmu³ jmí¹ ca³jmú³ jáun² Herodes jmái¹ hi³ ca³tsin¹³ mieh², hi³ ca³cué³ má³² chu²¹ lín²¹ ñí¹con² la³jín³² tsá² ná¹chín¹ joh¹, ji³ ñí¹con² juo¹³ hliáu³, ji³ la³jín³² tsá² ná¹quien² hué¹³ Galilea ní² siáh³.

22 Jáun² jmí¹jáun² ca³hi³ tsá¹mái¹³ jon² tsá²mi³ Herodías hí³ ñí¹ ná¹cúh² tsú² jáun² hi³ ca³tsan³²; jáun² ca³zain²¹ lín²¹ bíh¹ re²¹ Herodes la³ má²quionh³ la³jín³² tsá² ná¹tén¹ hí³ hi³ ca³tsan³² mí¹ hí³. Hi³ jáun² ca³záih³ re²¹ tsá¹mái¹³ hí³ la³ lá²:

—Mí¹ ñí¹con² jná¹³ la³ cun³ hi³ hnáuh², hi³ jáun² jná¹³ cué¹³.

23 Hi³ jáun² ca³jmú³ dí² jái¹³ ca³la³ hi³ hien² Dió³² hi³ tson² bíh¹ cu³tí³ cué³² dí² li³ua³ cáun² hi³ mí³² tsá¹mái¹³ hí³, uá¹jinh¹ tá¹ cá²tso¹³ hué³² ñí¹ hu²¹ cuo² dí².

24 Jáun² mí¹ hí³ né³ cua³han³, hi³ ca³ñí¹zeh¹ mí¹ziú¹³:

—¿He³ dá² ñí¹mí³ jná¹³ ñí¹con² tsú²?

Jáun² mí¹ziú¹³ tsú² ca³juáh³:

—Mi³chí¹ Juan² tsá² ziau² hí³ jmái² cuá²mí¹.

25 Jáun² mí¹ hí³ né³, la³jui³² ca³hi³ siáh³ ñí¹ cuá³ re²¹, hi³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Mi³chí¹ Juan² tsá² zion² tsáu² jmái² bíh¹ hnó³² jná¹³ hi³ cuéh¹ hnú² ta³né³², hi³ ná¹hu²¹ hñu³ uon².

26 Ca³la³ hlaih³ lín²¹ bíh¹ ca³ta³no¹ tsí³ re²¹; ti³la³ Dió³² yáh³ má²lí²hien³ tsú², hi³ hí¹ ca³la³ ti³ tsá² ná¹tén¹ yáh³ má²lí²niéi³² jái¹³ jáun², jáun² tiú²uú² li³ yáh³ hi³ jmu³ tsú² huáh² chí¹ hi³ tiá² cué³² la³ cun³ hi³ mi³² tsá²mi³ hí³.

27 La³ cun³ jmí¹jáun² ca³zen³ re²¹ jan² hliáu³, hi³ ca³jmú³ dí² héih³² hi³ tsa³quiéih³ tsú² lái¹ Juan² hñu³mí¹ñí².

28 Jáun² ñéi¹ hliáu³ hñu³mí¹ñí² hi³ ca³ñí¹quiéih¹³ lái¹ Juan², jáun² quiaun² dí² hi³ ná¹hu²¹ hñu³ uon². Jáun² ca³cuéh³ tsú² tsá¹mái¹³ hí³, hi³ jáun² tsá¹mái¹³ hí³ né³ ca³ñí¹jienh¹³ siáh³ mí¹ziú¹³.

29 Jmí¹ ca³li³ ñi³² tsá² hain²¹ hí³ ti³ con² Juan², jáun² ja³taunh²¹ hi³ ca³ñí¹quión²¹ hla¹, hi³ jáun² ca³ñí¹hón²¹ dí².

Jesús cue³² hi³ cuh³ hñá³ mei²¹ tsáu²
(Mateo 14:13-21; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)

30 Jmí¹ cá¹jính²¹ jáun² *ti³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³² ñí¹con² Jesús, jáun² ca³chá³ tsú² ji³li³² la³ cun³ hi³ ca³jmú³, ji³ la³ cun³ hi³ ca³híeh³ dí² tsáu² ní² siáh³.

31 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ñá²táunh¹ náh², ma³tauh¹³ dí² cu³tiá³ tie³ ñí¹ cú² hnga².

Quí¹ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² jmí¹ ja³tú¹ ja³lin²³, hi³ hí¹juáh³ tiá² jmái¹ cue³² bíh¹ quioh²¹ tsú² hi³ cuh³ má³².

32 Jmí¹jáun² ca³hi³ Jesús cáun² mu² la³ má²quionh³ jáun² tsá² quian³tun³ hí³ joh¹ hi³ ja³taunh²¹ tsú² hmóu³² ñí¹ má²ti³ có³².

33 Ti³la³ juóun³² bíh¹ tsáu² ca³jíe³ jmí¹ já¹taunh²¹ tsú², hi³ jáun² ca³li³tsin² tsá² hí³ hi³ hí³ bíh¹ Jesús; hi³ jáun² tsá² hí³ ji³ tsá² zian² juú² la³ cu³ la³ jéin³ jáun² ja³taunh²¹ cú²hé² lín³² jui³² ta³, hi³ jáun² ta³ tin² bíh¹ ca³cha³táunh¹ tsú² ñí¹ jáun² la³ cónh³ bíh¹ Jesús.

34 Cua³han³ bíh¹ Jesús hñu³ mu² jmí¹ cuá¹han³, ti³la³ jmí¹ ca³jíe³ tsú² hi³ sa³ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² má²tionh² ñí¹ jáun², hi³ jáun² ca³ja³ mii³ tsí³ dí² ñí¹con² tsá² hí³, quí¹hliá² la³jmí¹ tionh¹ *já¹ziáh² tiá² juo¹³ zian² bíh¹ jmí¹ tionh¹ tsá² hí³; hi³ jáun² ca³ma³liáu³² dí² cú²jueh³² hi³ má²tin² tsá² hí³ hliáun³ ñí¹ jái¹³.

35 Jmí¹ má²ca³hláu³ jáun² né³, ca³ma³janh³² tsá² hain²¹ ti³ con² tsú² ñí¹ zenh¹ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Já² má²ca³hláu³ bíh¹ la³², hi³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² zian² ñí¹ má²janh² lá².

36 Jáun² chú³² juoh¹ hnú² tsá² ní̱² hi³
tsa³tánh¹, cuí̱¹ cha³táunh¹ juú² pih²¹ ji³
ñí¹ná̱i̱² ñí¹ táun³ hñú³, hi³ cuí̱¹ cha³lia³² tsú²
má³² hi³ cuh³, [quí¹ ñí¹ tiauh¹ dí² lá² tiá²
zia³² yáh³ hi³ li̱³ cúh¹³].
37 Ti̱³la³ Jesús ca³juáh³ ñí¹con² tsú²:
—Hnoh² bíh¹ hniáuh³² cueh¹ tsú² hi³ cuh³.
Jáun² né³, tsá² hí³ ca³ngá̱i̱³ siáh³:
—¿Jinh¹ dá² tsá¹cán¹³ jnoh¹ hí³ cuú²miih²¹
hi³ cue¹³ jnoh¹ tsá² ní̱² cuh³? Quí¹ cun³ tun³
nio² hña³láu³ máh³ *cú¹tiáu² li̱³ hniáuh³².
38 Jáun² Jesús ca³ngá̱i̱³:
—¿Cónh³ bíh¹ hí³ cuú²miih²¹ zia³² quián¹³
hnoh² dúh¹? Cuá²ji̱e³ dú¹ neh²¹.
Jmí̱¹ má²lí̱²ji̱e³ tsú² jáun² né³, ca³juáh³:
—Hñá³ *hí³ cuú²miih²¹ quionh³ gon³
hma²¹ bíh¹ zia³².
39 Jáun² Jesús ca³jmú³ héih³² hi³ tiánh³² tsú²
ma³ cu³ nió³ hué³² ja¹ mí¹ñéi̱² réh²;
40 jáun² ma³ hña³láun³ ji̱³ ma³ tu³la³quian³
tsáu² ca³tiánh³ ma³ quin³² ma³ cu³ nió³.
41 Jmí̱¹jáun² ca³can³ Jesús tá¹ hñá³ hí³
cuú²miih²¹ jáun² ji̱³ tá¹ gon³ hma²¹ ní̱² siáh³,
jáun² ca³ji̱e³ tsú² ti̱³ hñu³mi̱³cuú² hi³ ca³cuéh³
tiá¹hmah¹ Dió³², jmí̱¹jáun² ca³ca³ tsú² hí³,
jáun² ca³cuéh³ dí² tsá² hai̱n²¹ hí³ ti̱³ con² hi³
tsóh³ ñí¹con² tsá² tionh² hí³. Ja³bí¹ ca³tsóh³
tsú² siáh³ quioh²¹ hma²¹ hí³ ñí¹con² la³ji̱n³²
tsá² hí³.
42 Jáun² la³ji̱n³² bíh¹ tsá² hí³ lah³ re² má³².
43 Jmí̱¹ li̱²¹ jáun² ca³jieh³ tsú² la³ji̱³² chí²
juoh¹ hí³, ji̱³ quioh²¹ hma²¹ hi³ ziau³ jáun²
ní̱² siáh³, jáun² chí² juoh¹ jáun² né³ ca³cónh³²
quia³tún³ mí̱²tá².
44 La³ cun³ tsá² ca³cúh² hí³ cuú²miih²¹
jáun², jmí̱¹ tín³ hñá³ mei²¹ jmáh³la³ tsá²ñuh².

Jesús cuá¹ngi̱³² ñí¹ jmái̱²
(Mateo 14:22-33; Juan 6:16-21)

45 Jmí̱¹ li̱²¹ jáun² né³, ca³jmú³ Jesús héih³²
hi³ tónh³² tsá² hai̱n²¹ hí³ ti̱³ con² hñu³ mu²
hi³ hán³² ti̱³ jo²¹ jmái̱² lí̱¹ ná¹ho³ ta³ tin², hi³
tsa³táunh¹ tsú² juú² Betsaida tá¹la³ dí¹hah²
dí² jáun² jái̱¹³ ñí¹con² tsá² ná¹ngi̱h³² hí³.
46 Jmí̱¹ má²lí̱²heh² tsú² jáun² jái̱¹³ quionh³
tsá² tionh² hí³ né³, ngau³ tsi̱³ máh³ hi³
ca³ñí¹li̱enh¹³ Dió³².
47 Jmí̱¹ ca³niéi̱² jáun² né³, mu² jáun² jmí̱¹
má²he² ñí¹ chu³jo² jmái̱², jáun² hnga² bíh¹
jéi̱³²í¹ Jesús jmí̱¹ zenh¹ ñí¹ quiéin².
48 Jmí̱¹jáun² ca³ji̱e³ dí² hi³ zia³² uu³mí²tsi̱³²
ñí¹con² tsá² hí³ joh¹ hi³ tiú²uú² re² lí̱²³ juóh³
tsú² jmái̱², quí¹hliá² jmí̱¹ ja³² chí³ ti̱³ jui̱³²
ñí¹ hí¹tsá²táunh¹ tsú² jáun². Jmí̱¹ má²já²jnia²
jáun² né³, ngau³ Jesús jui̱³² ñí¹ hí¹tsá²táunh¹
tsú² jáun², hi³ chí¹ngi̱³² ñí¹ jmái̱², ti̱³la³ Jesús
cáun² lí̱¹ jmí̱¹ má²ngá¹³ bíh¹.
49 Jmí̱¹ ca³ji̱e³ tsá² tiáunh¹ hí³ hñu³ mu² hi³
cuá¹ngi̱³² jan² tsáu² ñí¹ jmái̱², jáun² ca³lí̱n¹³
hi³ tsá² le¹ bíh¹ ná¹ji̱en³² dí², hi³ jáun²
ca³hóh³²,
50 quí¹ la³jí̱n³² bíh¹ dí² ca³ta³hú¹ cóh²¹ tsí̱³
jmí̱¹ ca³jíen³² tsú². Ti̱³la³ Jesús ca³liéinh³² tsá²
hí³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—¡Tiá³ chá¹ náh² honh²; ha³ lí̱² juenh³
náh², quí¹ jná¹³ bíh¹ la³²!
51 Jáun² ca³uú³ bíh¹ tsú² hñu³ mu² ñí¹
jmí̱¹ tiáunh¹ tsá² hí³, jáun² la³ cun³ jmí̱¹jáun²
ca³hná³ chí³; jáun² tsá² hí³ lí̱¹ ca³ta³ná¹ji̱e³²
bíh¹ hi³ ná¹tsá²cáun² tsí̱³.
52 Hliá² tiá² jmí̱¹ la³ má²ca³ngi̱¹³ yáh³ tsá²
hí³ hua³jueh³² hi³ ca³jmú³ tsú² jáun² quionh³
hí³ cuú²miih²¹ jáun², jmí̱¹ la³ ná¹jli̱³² la³
jáun²í¹ máh³ jmí̱¹ tsí̱³ tsá² hí³.

Jesús jmah²³ tsá² ná¹tsáun¹ hué³² Genesaret
(Mateo 14:34-36)

53 Jmí̱¹ li̱²¹ jáun² né³, ca³hán² bíh¹ tsú² ti̱³
jo²¹ jmái̱² lí̱¹ ná¹ho³ jáun², hi³ ca³cha³táunh¹
hué³² Genesaret; ñí¹ jáun² ca³hñéih³² tsú²
mu² can³² jmái̱².
54 La³ cun³ jmí̱¹ ca³huén² tsú² jáun² hñu³
mu², la³ju̱i̱³² ca³li̱³ cuóun³² bíh¹ tsáu² Jesús.
55 La³ cun³ jmí̱¹jáun² ca³ñi³tú¹ ñi³li̱n¹³ tiá³
siaun³² tsá² tiáunh¹ hí³ cu³ jéin³ ñí¹ jáun²,
hi³ jáun² ca³ma³liáu³² hi³ já²jan² tsá² tsáun¹
hi³ ná¹tsi̱n¹ ñí¹ jmu² ní̱¹juáh³ li̱³ua³ cáun² ñí¹
ca³li̱³ ñi³² tsú² hi³ ngi̱³² Jesús.
56 Hi³ jáun² la³jí̱³² juú² cáh¹ ñí¹ chau²¹
tsú², juú² míh¹ ji̱³ ñí¹nái̱² ní̱² siáh³ jmí̱¹ chan²
tsáu² tsá² tsáun¹ ja¹ hñú³, hi³ jáun² jmí̱¹ hiú²
jmí̱¹ mi̱³² tsú² ñí¹con² Jesús hi³ cué³² jái̱¹³ hi³
hliéih³ tsá² tsáun¹ cuo² uá¹jinh¹ jmáh³la³ zéi¹
ha¹ bíh¹ tsú²; hi³ jáun² la³jí̱n³² tsá² ca³tí³ hí³
cuo² ha¹ tsú² né³, lan³ bíh¹.

7

Hi³ jmu² hi³ tiá² ji̱n² tsá²mi̱³cuóun²
(Mateo 15:1-20)

1 Jmí̱¹jáun² cua³taunh²¹ ma³ jan² tsá²
*fariseos ñí¹con² Jesús, la³ má²quionh³ ma³
jan² ti̱³² liei²¹ hi³ má²já²taunh²¹ já¹ juú²
Jerusalén.
2 Jáun² tsá² hí³ né³ ca³ji̱e³ hi³ ma³ jan²
tsá² hai̱n²¹ hí³ ti̱³ con² Jesús ná¹cúh² ta³ tiá²
má²ji̱² cuo²; la³ cun³ ta³ tiá² má²lí̱²ma³tí³²
tsú² héih³² hi³ ná¹ngi̱²³ ca³ti̱²¹ ha³ lánh³ rón³²
hniáuh³² liáh³² tsú² cuo²; [hi³ jáun² bíh¹
jlánh¹ ca³ziu³ ca³hi̱en³ dí² tsá² hí³].
3 (Quí¹hliá² tsá² fariseos ji̱³ la³jí̱n³² tsá²
*judíos ná¹má²tí³² bíh¹ la³ cun³ hi³ jlánh¹
ná¹hëh³ chí¹ tsá²daun³², hi³ tiá² cáun² lí̱¹ cuh³
yáh³ ta³ tiá² má²lí̱²liáh³² cuo² la³ cun³ hi³
ná¹ngi̱²³ dí² jáun².
4 Hi³ ní̱¹ má¹cuá²tanh²¹ tsú² ja¹ hmah²¹
né³, tiá² cáun² lí̱¹ cuh³ yáh³ tsú² ta³ tiá²

má²lí²ma³tí³² la³ cun³ hi³ ná¹ngɨ²³ jáun² hi³ liah³² cuo² re². Zia³² bíh¹ siáh³ hliáun³ hi³ ná¹hëh³ chí¹ tsú² ñí¹ hná¹ ní², uá¹la³ cun³ hi³ ráɨn³² tsú² jáun² vasos, tse³, jɨ³ cuah²¹ mí¹ñí² ní² [jɨ³ jen³ míh¹ ñí¹ ná²tsín³² tsú² má¹ca³jmú³ má³² ní² siáh³].)

5 Jáun² né³, tsá² fariseos quionh³ jɨ³ tɨ³² liei²¹ ca³ngáɨ³ ñí¹con² Jesús:

—¿He³ láɨh³² tiá² má²tí³² tsá² haɨn²¹ ní² tɨ³ con² hnú² la³ cun³ hi³ ná¹ngɨ²³ tsá²daun³², hi³ cáun² lí¹ cúh² bíh¹ ta³ tiá² má²jɨ² cuo²?

6 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³:

—Tson² lín³² bíh¹ jáɨ¹³ hi³ ca³juáh³ hla¹ Isaías jmí¹ ca³hléh³ tsú² jáun² jáɨ¹³ hi³ ca³cué³ Dió³² hñu³ tsí³ hi³ hnoh² ná¹lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹, la³ cun³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ tsú², hi³ juáh³ la³ lá²:

Tsá² ní² dá² má²quien² jná¹³ cun³quionh³ jmáh³la³ ho³ bíh¹,
jun³juáh¹³ la³ jonh³ jmí¹tsí³ yáh³ tsú² hniau³ jná¹³.

7 Hí¹ cáun² tiá² lin¹ ñí¹ quien² yáh³ hi³ má²tsú² má²jáuh³² tsú² jáun² jná¹³,
quí¹ héih³² quioh²¹ tsá²mɨ³cuóun² bíh¹ jaun³² hɨeh³² tsú² tsáu² la³juah²¹ dúh¹ héih³² quion²¹ jná¹³.

8 Jáun² ca³juáh³ tsú² siáh³:

—Quí¹ hnoh² dá² chah³² náh² tɨ³ có³² héih³² quioh²¹ Dió³², hi³ ma³tih²¹ náh² la³ cun³ hi³ ná¹hëh³ chí¹ tsá²mɨ³cuóun², [la³ cun³ hi³ ráɨn³² tsú² jáun² la³jí³² cuá¹ uon² jɨ³ hi³ jmu² tsú² siáh³ hliáun³ lín³² hi³ siáh³ ñí¹ hná¹ ní²].

9 Ja³bí¹ ca³záɨh³ tsú² siáh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Hnoh² dá² chah³² náh² tɨ³ có³² héih³² hi³ jmu² Dió³² quí¹ cun³ñí¹ hi³ hnáuh² náh² má¹tih²¹ la³ cun³ hi³ ná¹hëh³ chinh³² náh² hmóu³² bíh¹.

10 Quí¹ sá¹ní² jɨe³ dúh¹, la³ lá² bíh¹ ca³juáh³ hla¹ Moisés: “Tianh³² náh² ta²¹ ñeh² mí²ziúh²”. Ja³bí¹ ca³juáh³ tsú² siáh³: “Lɨ³ua³ jan² tsá² chú² juóun³² jméi² mí¹ziú¹³, tsá² la³ hí³ ca³tɨn¹ jún³ bíh¹”.

11 Tɨ³la³ hnoh² né³ juánh³ hi³ lí¹³ bíh¹ néh¹ záɨh³² tsáu² jméi² mí¹ziú¹³ la³ lá²: “Tiú²uú² lí¹³ yáh³ má¹hau¹ jná¹³ hnú², quí¹ la³jí³² hi³ zia³² quion²¹ jná¹³ ná¹lí³ corbán bíh¹”, (la³ cun³ nieih³ jáɨ¹³ “hi³ má²ná¹chan¹ ñí¹con² Dió³² bíh¹”).

12 Hi³ jáun² ní¹juáh³ má²lí²juáh³ tsú² la³ ní², jáun² hnoh² né³ má²juánh³ náh² hi³ tiú²uú² tion³ hniáuh³² yáh³ ma³hon³ tsú² jméi² mí¹ziú¹³.

13 Jáun² cun³quionh³ la³ ní² bíh¹ má²ná¹jmuh³² hnoh² hi³ tiá² quien² cu³tí¹³ héih³² quioh²¹ Dió³² cun³quionh³ hi³ ma³tɨn¹³ náh² tsáu² la³ cun³ hi³ ná¹hëh³ chinh³² náh² hmóu³². Hi³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³ ní² yáh³ jmuh³² náh².

14 Siáh³ siáh³ ca³teh³ Jesús tsáu² hi³ ja³niéi³ jáɨ¹³, hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:

—Niéi² náh² la³jín³², jɨ³ hi³ cuí¹ ngɨ¹³ náh² siáh³:

15 Jun³juáh¹³ hi³ tsá²toh³ jáun² tɨ³ ñeh² quioh²¹ yáh³ tsú² jmu² hi³ tiá² jɨn² tsú². Quí¹ hi³ ja³² la³ tɨ³ hñu³ tsí³ bíh¹ tsú² jmu² hi³ hliánh².

16 [Hnoh² tsá² ná¹chi²¹ cuáh³ náh², niéi² náh².]

17 Jmí¹ má²lí²chan³ jáun² Jesús tsá² hí³ né³, hi³ cáun² hñú³; jmí¹jáun² ca³ngáɨ³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² ca³tɨ²¹ jáɨ¹³ hi³ má²lí²jmú³ tsú² jáun².

18 Jáun² hí³ né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Hí¹ chín¹dí¹ hnoh² uá¹ tiá² la³ ngɨ²³ náh² siáh³? ¿Tiá¹ má²ñíh¹ hnoh² hi³ la³jí³² hi³ zia³² tɨ³ cheih³² hi³ tsá²toh³ tɨ³ ñeh² quioh²¹ tsáu², tiá² lí¹³ yáh³ jmu³ hi³ jáun² hi³ hliánh¹³ tsáu²?

19 Quí¹ hñu³ héin¹ bíh¹ tsú² tsá²toh³, jun³juáh¹³ hñu³ tsí³ yáh³ tsú², hi³ má¹lɨ³² jáun² né³ hue³² siáh³ tɨ³ cheih³².

Cun³quionh³ la³ ní² ca³lɨ³hnió³ tsú² juáh³ hi³ jɨ² bíh¹ ca³la³ jí³² ñí¹ má³².

20 Ja³bí¹ ca³juáh³ tsú² siáh³:

—Hi³ hue³² hñu³ tsí³ bíh¹ tsáu² ján¹ tson² jmu² hi³ hliáh² jmí¹ tsí³.

21 Quí¹hliá² tɨ³ ñeh² hñu³ tsí³ bíh¹ tsú² hue³² la³jí³² hi³ hlah³, uá¹la³ cun³ hi³ lí¹ chin² tsú² chí¹, hi³ lí¹ jmu² tsú² juón¹ quionh³ tsá² hlá² tsá² ní², jɨ³ hi³ lín³ tsú² tsá² háɨn², tsá² jngɨh² tsáu² ho³ tsá² jmu² hi³ hlah³ hi³ hó³²,

22 tsá² lí¹ hniá¹ hi³ quioh²¹ tsáu², tsá² hláɨh¹ hon², tsá² má²can² tsáu², tsá² lí¹ jmu² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsí³ hnga², tsá² uóu³² tsí³, tsá² tɨn² jú¹ tí¹jáɨ², tsá² jmu² tonh², jɨ³ tsá² lí¹ jmu² hi³ cáun¹ ní² siáh³.

23 Ca³la³ jí³² hi³ hlah³ ní² ja³toh²³ tɨ³ ñeh² hñu³ tsí³ bíh¹ tsú², hi³ jáun² bíh¹ jmu² hi³ tiú²uú² jɨn² tsú² ñí¹con² Dió³².

Jan² tsá²mɨ³ tsá²cá²jo²¹ tanh² ta²¹ Jesús (Mateo 15:21-28)

24 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, cua³han³ Jesús ñí¹ jáun² hi³ ca³ñí¹ngí² la³cáun² juú² Tiro [jɨ³ juú² Sidón]. Jáun² hi³ tsú² cáun² hñú³, hi³ hí¹ jan² tsáu² tiá² jmí¹ hnió³ tsú² lɨ³ ñi³²; tɨ³la³ tiá² ca³lɨ³ yáh³ hính³² tsú².

25 La³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³lɨ³ ñi³² mí¹ziú¹³ jan² mí¹míh¹ tsá² jmí¹ hún¹ jmí²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsí³, hi³ Jesús má²cuán² juú² jáun²; hi³ jáun² ja³ tsú² hi³ ca³di³jñí³² ta³ ñí¹ Jesús, hi³ ca³jmú³ cuá¹hin³ la³ tɨ³ hué³².

26 Jan² tsá² cú²juú² bíh¹ tsá²mɨ³ hí³, tsá² jmí¹ hín¹³ tɨ³ Fenicia hué³² Siria. Cuan³ tsú² ñí¹con² Jesús hi³ ca³mí³ dí² hi³ chin¹³ tsú²

jmí2chí3 hlɨinh1 hi3 hún1 hñu3 tsí3 mí1 míh1
jon2 dí2.
27 Tɨ3la3 Jesús ca3juáh3:
—Cué1 jái13 hi3 láɨih13 tín2 re2 má32 tsá2co1
jná13, quí1 tiá2 re2 jniá3 yáh3 hi3 quin13 dí2
má32 quioh21 tsá1míh1 hi3 cue13 dí2 tsáɨ2.
28 Tɨ3la3 tsá2mɨ3 hí3 né3, ca3juáh3:
—Tson2 bíh1 la3 jáun2 Tɨ32; tɨ3la3 hí1 ca3la3
tɨ3 tsáɨ2 tionh2 ñeh2 mesa yáh3 cúh2 chí2 juoh1
hi3 súh23 tsá1míh1.
29 Jáun2 né3, Jesús ca3juáh3:
—Re2 bíh1 má2lí2juah21 hnú2 la3 ní2; má2lí13
bíh1 cuánh13 hnú2. Má2cuá2han3 bíh1 jmí2chí3
hlɨinh1 hñu3 tsí3 jónh32 hnú2.
30 Jmí1 cá1chánh21 tsú2 jáun2 hñú13 né3,
ca3jíen32 tsú2 mí1míh1 jon2 hi3 rá1tsɨn2
ñí1 jen3; hi3 jmí2chí3 hlɨinh1 né3, la3
má2cuá2han3 bíh1 hñu3 tsí3 mí1míh1 hí3.

Jesús jmah23 siáh3 jan2 tsá2 cáun1

31 Jmí1 lɨ21 jáun2 né3, cua3han3 siáh3 Jesús
ñí1 hu21 cuo2 juú2 Tiro, hi3 ngau3 juɨ32 juú2
Sidón jɨ3 la3cáun2 tɨ3 ñí1 tioh3 jáun2 tá1 quia3
juú2 míh1 tiá2 ná1cunh2 siáh3, jáun2 ca3chó32
tsú2 ñí1 ná1ho3 jmáɨ2 Galilea.
32 Ñí1 jáun2 cua3jan2 tsú2 jan2 tsá2ñuh2 te3
cuá1, tsá2 tiá2 re2 hleh32, hi3 jáun2 ca3hiu3
ca3mí3 tsú2 hi3 ra3tsɨ32 Jesús cuo2 ñí1 quioh21
tsá2 hí3.
33 Jáun2 Jesús ca3jan3 tsá2 hí3 ñí1 tɨ3 có32,
ñí1 tiá2 hin2 zian2, hi3 jáun2 ca3lóh3 dí2 zeih21
cuo2 cuá1 tsá2 hí3, hi3 jáun2 jmí1jáun2 ca3hñe3
dí2 siáh3 zeih21 cuo2 hi3 jáun2 ca3hliéih3 dí2
zíh1 tsá2 hí3.
34 Jáun2 la3 cun3 jmí1jáun2 ca3jíe3 dí2
hñu3mɨ3cuú2, hi3 ca3zion3 tsí3 hi3 ca3juáh3:
—¡Efata! (hi3 hnió3 juáh3 "¡Cuí1 niá13!").
35 La3 cun3 jmí1jáun2 bíh1 ca3niá3 cuá1 tsá2
jmí1 ten3 hí3, hi3 la3 siáh3 zíh1 tsú2, hi3 jáun2
ca3lɨ3 bíh1 hléh32 tsá2 hí3 re2.
36 Jáun2 né3, Jesús ca3jmú3 héih32 ñí1con2
tsá2 jmí1 tsáun1 hí3 la3 má2quionh3 tsá2
ná1jíe23, hi3 hí1 jan2 tiá2 hin2 záɨh32 tsú2;
tɨ3la3 uá1jinh1 ca3jmú3 dí2 héih32 chí1tson3 hi3
tiá2 hin2 záɨh32 tsú2 hi3 jáun2, tɨ3la3 tɨ3 lí3mí1
ca3qui3 ca3chá3 bíh1 tsú2.
37 Hi3 jáun2 jlánh1 ca3ja3cáun2 lín32 tsí3 tsá2
ca3náɨ32 hí3 hi3 lɨ3 la3 jáun2, hi3 jáun2 ca3juáh3
la3 lá2:
—La3jí32 bíh1 jmu2 tsú2 re2; hí1 la3 tɨ3 tsá2
te3 cuá1 yáh3 nái32 jmu2 tsú2, jɨ3 hi3 jmu2 tsú2
siáh3 hi3 hléh32 tsá2 cáun1.

8

Jesús cue32 hi3 cuh3 quiún3 mei21 tsáu2
(Mateo 15:32-39)

1 Jmí1 lí1cáɨn2 pih21 jáun2 ca3ngɨh32 siáh3
juóun32 lín32 tsáu2, hi3 tiá2 jmí1 zia32 yáh3 he3
cuh3 tsú2. Jáun2 né3, Jesús ca3teh3 tsá2 haɨn21
hí3 tɨ3 con2 hi3 ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:
2 —Jlánh1 ja32 mií3 tsɨn32 jná13 ñí1con2 tsá2
lá2, quí1hliá2 hnɨ32 jmáɨ1 máh3 má2tí3 hi3
tionh2 tsú2 ñí1 lá2 quiúnh1 jná13, hi3 hí1
cú1pih21 yáh3 hi3 cuh3 tsú2 tiú2uú2 zia32.
3 Ní1juáh3 hi3 chanh21 jná13 tsú2 hñú13 ta3
tiá2 hi3 má2lí2cuh3, lí13 huán3 bíh1 tsí3 tsú2
hú1 juɨ32, quí1hliá2 ma3 jan2 tsá2 ní2 tsá2
já2taunh21 ñí1 uóunh3 bíh1.
4 Jáun2 né3, tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 tsú2
ca3ngáɨ3:
—Tɨ3la3 ¿ha3 bí1 lánh3 rón32 lí13 cue13 dí2
tsá2 ní2 má32 hi3 cuh3 ñí1 lá2, cáun2 ñí1 tiá2
hin2 zian2 hí1 jan2 bíh1 la32?
5 Jáun2 Jesús ca3ngáɨ3:
—¿Cónh3 bíh1 *hí3 cuú2miih21 zia32 quián13
hnoh2 dúh1?
Jáun2 tsá2 hí3 ca3ngáɨ3:
—Quiau3 hí3 bíh1 zia32.
6 Jmí1jáun2 ca3jmú3 dí2 héih32 hi3 tiánh32
tsá2 hí3 hué32, hi3 jáun2 ca3zanh3 dí2 tá1
quiau3 hí3 jáun2, hi3 ca3cuéh3 dí2 tiá1hmah1
Dió32. Jmí1 lɨ21 jáun2 ca3ca3 tsú2 hí3 cuú2miih21
jáun2 hi3 ca3cuéh3 dí2 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2,
hi3 jáun2 tsá2 hí3 né3, ca3tsóh3 ñí1con2 tsá2
má2tionh2 hí3.
7 Hi3 jmí1 zian2 siáh3 cun3 gon3 gáun3 juo13
pih21, hi3 jáun2 Jesús ca3ma3mieh2 siáh3 jáh3
hí3, jáun2 ca3jmú3 dí2 siáh3 héih32 hi3 tsóh3
tsú2 hi3 jáun2.
8 Jáun2 ca3la3 jín32 tsá2 hí3 lah3 re2 má32,
ca3lɨ3í1 máh3 ca3cónh32 quiau3 mí2tá2 chí2
juoh1 hi3 ziau3 jmí1 má2lí2cuh3 tsú2 jáun2.
9 La3 cun3 tsá2 ca3jmú3 hí3 má32 jmí1 tín3
cun3 quiún3 mei21 tsáu2. Hi3 jáun2 jmí1
má2lɨ32 jáun2 né3, ca3hah2 Jesús jáɨ13 ñí1con2
tsá2 jmí1 tionh1 hí3,
10 hi3 jáun2 hi3 hñu3 mu2 quionh3 tsá2
haɨn21 hí3 tɨ3 con2 hi3 ja3taunh21 tɨ3 ñí1 téh23
tsú2 Dalmanuta.

Tsá2 fariseos mɨ32 cáun2 li21 hi3 lí3
hua3jueh32
(Mateo 12:38-42, 16:1-4; Lucas 12:54-56)

11 Jmí1jáun2 cua3taunh21 tsá2 *fariseos hi3
ca3ma3liáu32 hi3 quiú2 táɨnh23 jáɨ13 quionh3
Jesús. La3 cun3 hi3 hnió3 dí2 ca3 lan3 Jesús,
hi3 jáun2 ca3mí3 dí2 cáun2 li21 hi3 lí3 hua3jueh32
hi3 já32 tɨ3 hñu3mɨ3cuú2.
12 Jáun2 Jesús jlánh1 ca3zion3 lín32 tsí3 hi3
ca3juáh3 la3 lá2:
—¿He3 láɨih32 mɨ32 tsá2 zian2 né32 cáun2 li21
cun3quionh3 hua3jueh32? Jú1 tson2 juanh32
jná13 hi3 hí1 cáun2 yáh3 li21 tiá2 lí13 hiáuh3 tsá2
zian2 né32.
13 Jmí1jáun2 ca3chan3 dí2 tsá2 hí3 ñí1 jáun2,
hi3 jáun2 taunh3 dí2 siáh3 hñu3 mu2 hi3 ngau3
tɨ3 jo21 jmáɨ2 lí1 ná1ho3 jáun2.

Tie³ quioh²¹ tsá² fariseos
(Mateo 16:5-12)

14 Jmí¹jáun² ca³ja³có³ tsí³ tsá² quian³tun³
hi³ cán³ má³² cuh³, jí³²la³ cáun² tán¹ bíh¹
hí³ cuú²miih²¹ jmí¹ quian³² tsú² jmí¹ taunh²¹
hñu³ mu² jáun².
15 Jáun² Jesús ca³hlí² ca³liéinh³² tsá² hí³ hi³
ca³juáh³ la³ lá²:
—Sá¹ní² jɨe³, hua³hín¹³ náh² jmu³ ca³tɨ²¹
tie³ quioh²¹ tsá² fariseos la³ má²quionh³ jɨ³
tie³ quioh²¹ Herodes ní² siáh³.
16 Jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú²
ca³ma³liáu³² hi³ juónh²³ la³ lá² ja¹ hmóu²¹:
—Cun³ñí¹ hi³hliá² tiá² quián¹ má³² bíh¹ dí²
nɨ³², hi³ jáun² la³ ní² ñí¹juah²¹ tsú².
17 Tɨ³la³ Jesús ca³lɨ³tsɨn² bíh¹ hi³ jáun², hi³
jáun² ca³juáh³ siáh³:
—¿He³ láɨh³² ná¹juónh³² náh² hi³ tiá²
quiánh¹ má³²? ¿Hí¹ la³ tɨ³ ta³né³² máh³ tiá²
má²ca³ngɨ¹³ náh², hi³ sa³jun³ má²ca³lɨ³tsɨn²
náh² siáh³? ¿Hí¹ ná¹jlɨ³²í¹ máh³ honh² hnoh²
la³ tɨ³ ta³né³² dúh¹?
18 ¿Hí¹ tiá² la³ jniá³ máh³ máh¹ náh², hi³
sa³jun³ la³ niéih³ siáh³ cuáh³ náh²? ¿Hí¹
tiú²uú² chau² máh³ honh² hnoh²?
19 Jmí¹ ca³tsóh³² jná¹³ jáun² hñá³ hí³
cuú²miih²¹ ja¹ ñí¹ tionh¹ hñá³ mei²¹ tsáu²,
¿jáh³ mí²tá² chí² juoh¹ ca³jiéih¹ náh²
jmí¹jáun² dúh¹?
Jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³:
—Quia³tún³ mí²tá².
20 —Hi³ jmí¹ ca³tsóh³² jná¹³ jáun² tá¹
quiau³ hí³ ja¹ ñí¹ tionh¹ quiún³ mei²¹
tsáu², ¿cónh³ mí²tá² ca³cónh³² chí² juoh¹ hi³
ca³jiéih¹ hnoh² jáun² siáh³?
Hi³ jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³ siáh³:
—Quiau³ mí²tá².
21 Jmí¹jáun² né³ ca³záɨh³ dí²:
—¿He³ lɨ³ sa³ la³ tɨ³ ta³né³² máh³ tiá²
má²ca³ngɨ¹³ náh² né³?

Jesús jmah²³ jan² tsá² ten³ já¹ juú² Betsaida

22 Hi³ jáun² né³, jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsú² já¹
juú² Betsaida, jáun² cua³jan² tsáu² jan² tsá²
ten³ ñí¹con² Jesús; jáun² ca³hiu³ ca³mí³ tsú²
hi³ Jesús ra³tsɨ³² cuo² ñí¹ quioh²¹ tsá² hí³.
23 Jáun² ca³zanh³ Jesús cuo² tsá² ten³ hí³,
hi³ jáun² ca³chín² dí² tɨ³ cheih³² juú². Jáun²
ca³yóh³ dí² mí¹héh¹³ mí¹ñí¹ tsá² hí³ hi³ jáun²
ca³ra³tsɨ³² dí² siáh³ cuo² ñí¹ quioh²¹ tsú²,
jmí¹jáun² ca³ngáɨh³ dí² ní¹juáh³ má²lí²³ jíe³
ca³lá².
24 Jáun² tsá² ten³ hí³ né³ ca³jíe³, hi³ jáun²
ca³juáh³:
—Jɨen¹ jná¹³ tsáu², tɨ³la³ la³jmí¹ jniá³ hmá²
bíh¹ jniá³ tsáu² ñi³táunh¹.
25 Jáun² Jesús ca³tí³ siáh³ cuo² mí¹ñí¹ tsú²,
jmí¹jáun² ca³tauh² tsá²ñuh² hí³ tiá³ ñí¹, hi³
ca³jíe³; jáun² lan³ bíh¹ tsú². La³jí³² bíh¹
má²jíe²³ tsú² re² lín³².
26 Jáun² né³, Jesús ca³chanh³ tsú² hñú¹³, hi³
ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Ha³ lí² cua³hú³² já¹ juú², [hi³ sa³jun³ hí¹
jan² tsáu² tiá² hniáuh³² cuá¹zéih³ nú² hi³ lɨ³
ní².]

Pé¹ juáh³ hi³ Jesús bíh¹ Tsá² lín³ Cristo
(Mateo 16:13-20; Lucas 9:18-21)

27 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ngau³ Jesús quionh³ tsá²
haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² ñí¹ tioh³ juú² míh¹ cu³ jéin³
juú² Cesarea quioh²¹ Pí²liéi¹. Ta³ hí¹tiáunh¹
dí² jáun² juɨ³² ca³ngáɨh³ dí² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³
con²:
—¿Hin² tsánh² jná¹³ juáh³ tsáu²?
28 Jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³:
—Zian² tsá² juáh³ hi³ hnú² bíh¹ néh¹ hla¹
Juan² tsá² tí² ziau² hí³ jmáɨ², ma³ jan² tsáu²
juáh³ hi³ hnú² bíh¹ Líh³ tsá² jmí¹ lín³ hí³ *tɨ³²
jë¹ Dió³² jmí¹tin², hi³ ma³ jan² tsá² juáh³ siáh³
hi³ hnú² bíh¹ néh¹ jan² tɨ³² jë¹ Dió³².
29 Jmí¹jáun² né³ ca³ngáɨh³ dí² siáh³ tsá² hí³:
—Hi³ hnoh² né³, ¿hin² tsánh² jná¹³ juáh³
hnoh²?
—Hnú² bíh¹ Tsá² lín³ Cristo —ca³juáh³ Pé¹.
30 Tɨ³la³ Jesús ca³jmú³ héih³² hi³ hí¹ jan²
tiá² hin² záɨh³² tsú² hi³ jáun².

Jesús juáh³ hi³ jún³
(Mateo 16:21-28; Lucas 9:22-27)

31 Jmí¹jáun² ca³ma³liáu³² Jesús hɨeh³² tsá²
haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² hi³ juáh³:
—Jná¹³, Jon² tsá²mɨ³cuóun² ca³tin¹ má¹tso¹
lín²¹ tsɨn³².
Ca³záɨh³ dí² tsú² hi³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹
juú² quionh³ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³, jɨ³ tɨ³²
liei²¹ ní² siáh³ tiá² quiú¹ tiá² jéi¹³, hi³ jngah³;
tɨ³la³ ñí¹ má²cá²hní² jmáɨ¹ jáun² má¹ná¹,
jenh¹³ bíh¹ tsú².
32 Na²¹ lín²¹ bíh¹ ca³hléh³ tsú² jáɨ¹³ ní².
Jmí¹jáun² ca³ñí¹jau² Pé¹ ñí¹ tɨ³ có³² hi³ jáun²
ca³ma³liáu³² dí² hi³ quiú² jin²³ Jesús.
33 Tɨ³la³ Jesús ca³jinh³ tɨ³ ñí¹ tionh¹ tsá²
haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², hi³ jáun² ta³ má²jíen³² tsá²
hí³ dí² ca³jin³ Pé¹, hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—¡Tɨ³ có³² quin³² ñí¹con² jná¹³ *Satanás!,
quí¹ tiá² lín²³ yáh³ hnú² la³jmí¹ lín²³ Dió³²,
hnú² dá² lín²³ la³cun³ qui³ lín²³ tsá²mɨ³cuóun²
bíh¹.
34 Jáun² né³, Jesús ca³teh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³
con² jɨ³ tsá² ñi³táunh¹ hí³ cu³chin¹ cu³hna²¹
dí², hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Ní¹juáh³ zian² tsá² hnió³ já³² cu³hna³²
jná¹³, hniáuh³² chá³² tsú² tɨ³ có³² la³jí³² hi³
dí¹quiaunh²¹ tsí³ hnga², hi³ jáun² cuí¹ quián¹³
tsú² crei²¹ quioh²¹, [la³ cun³ hi³ cuéh³² tsú²
jáun² tsɨ³ uá¹jinh¹ ca³la³ ñí¹ ca³cáɨn³ jmí²chí³
quioh²¹,] hi³ jáun² cuí¹ já² cu³hna³² jná¹³.

35 Quí[1] ní[1]juáh[3] tsá[2] hnió[3] lión[32] hnga[2], tsá[2]
la[3] hí[3] ti[3] tsa[3]hín[3] bíh[1]; ti[3]la[3] ní[1]juáh[3] tsá[2]
tsa[3]hín[3] cun[3]ñí[1] hi[3] ca[3]tɨn[1] jná[13] má[1]ná[1] ji[3]
hi[3] ca[3]tɨn[1] jú[1] chú[32] quioh[21] Dió[32] ní[2] siáh[3],
tsá[2] la[3] hí[3] bíh[1] ti[3] liáun[3].
36 Quí[1] ¿ha[3] dá[2] jinh[1] quien[2] ní[1]juáh[3]
ca[3]láɨh[13] tsú[2] la[3]jí[32] hi[3] zia[32] ñí[1] hué[21] lá[2],
ní[1]juáh[3] la[3] ja[3]hín[3] bíh[1] jmí[2]chí[3] quioh[21] tsú[2]
má[1]li[32] jáun[2]?
37 Quí[1] ¿he[3] yáh[3] cun[3]quionh[3] lí[13] joh[13] tsú[2]
siáh[3] jmí[2]chí[3] quioh[21]?
38 Quí[1] li[3]ua[3] jan[2] tsá[2] jmu[2] heh[3] ta[3] ñí[1]
tsá[2] zian[2] cun[3] tɨn[2] tsí[3] hmóu[32], tsá[2] ná[1]ren[2]
tso[3], cun[3]ñí[1] hi[3] ca[3]tɨn[1] jná[13] ji[3] ca[3]ti[21] jú[1]
chú[32] quion[21] jná[13] siáh[3], ja[3]bí[1] jná[13] Jon[2]
tsá[2]mi[3]cuóun[2] jmu[1] heh[1] ca[3]tɨn[1] tsá[2] la[3] hí[3]
ní[1] má[1]jaunh[32] ná[1] hi[3] lin[1] hi[3] quien[2] ná[1]
la[3]jmí[1] quien[2] Ñuh[32], la[3] má[2]quiúnh[1] jná[13]
tsá[2] ná[1]chun[1] tsá[2]cuú[2] tsá[2]ta[3] Dió[32] siáh[3].

9

1 Ja[3]bí[1] ca[3]juáh[3] siáh[3] Jesús:
—Jú[1] tson[2] juo[3] jná[13] hnoh[2], hi[3] zian[2] tsá[2]
ja[1] ñí[1] tiauh[1] dí[2] lá[2] tiá[2] má[2]jún[3] yáh[3] ta[3] tiá[2]
má[2]lí[2]jíe[3] tsú[2] hi[3] má[2]cua[32] pí[3] quioh[21] Dió[32]
ñí[1]con[2] tsá[2] má[2]tionh[2] jo[3]cuo[2].

Dió[32] jmu[2] hi[3] zan[2] Jesús
(Mateo 17:1-13; Lucas 9:28-36)

2 Jmí[1] la[3] má[2]jñéi[3] jmái[1] jáun[2] né[3], Jesús
ca[3]jan[3] Pé[1] quionh[3] Jacobo ji[3] Juan[2] ní[2] hi[3]
ja[3]taunh[21] cáun[2] tsɨ[3] máh[3] ñe[1] ñí[1] lí[13] tiánh[32]
hmóu[32]; ñí[1] jáun[2] ca[3]za[2] ho[1]ñí[1] tsú[2] ñí[1] ta[3] ñí[1]
tsá[2] hí[3].
3 Zín[3] lín[32] ca[3]li[3] ha[1] tsú[2] ji[3] hi[3] ca[3]li[3] tiáu[2]
lín[32] siáh[3] [la[3]jmí[1] jniá[3] jan[32]], ca[3]la[3] hí[1] jan[2]
yáh[3] tsá[2] zian[2] ñí[1] hué[21] lá[2] tiá[2] tɨn[2] jmu[3] hi[3]
jniá[3] tiáu[2] lín[32] ha[1] ní[1] má[1]lí[2]ráɨn[32].
4 Jmí[1]jáun[2] ca[3]jíen[32] tsá[2] hí[3] Líh[3] quionh[3]
Moisés, hi[3] ná[1]juónh[23] quionh[3] Jesús.
5 Jáun[2] né[3], Pé[1] ca[3]záɨh[3] Jesús:
—Hnú[2] Ti[32], ¡hénh[3] ma[3] chú[32] má[2]tiauh[2]
dí[2] ñí[1] lá[2]! Cuí[1] jmú[13] jnoh[1] hnɨ[32] hñú[3]reh[3];
cáun[2] quián[13] hnú[2], cáun[2] quioh[21] Moisés,
hi[3] cáun[2] siáh[3] quioh[21] Líh[3].
6 Quí[1]hliá[2] jmí[1] ná[1]juenh[21] bíh[1] tsá[2] haɨn[21]
ti[3] con[2] tsú[2], hi[3] jáun[2] Pé[1], hí[1]juáh[3] tiá[2] ñi[32]
bíh[1] he[3] dá[2] jmí[1] dí[1]hleh[32].
7 Jmí[1]jáun[2] ja[3] cáun[2] jnie[2] ñí[1] tionh[1] tsú[2]
jáun[2], hi[3] jáun[2] ca[3]tsáɨnh[32] tsú[2] ji[3]lɨn[2], hi[3]
jáun[2] ja[1] jnie[2] jáun[2] ñí[1] ca[3]hléh[3] jan[2] tsáu[2] hi[3]
ñí[1]juah[21]:
—Tsá[2] lá[2] bíh[1] Jón[32] jná[13], jan[2] Tsá[2] hno[3]
lín[32] ná[1]; niéi[2] náh[2] la[3] cun[3] hi[3] juáh[3] tsú[2].
8 Hi[3] jáun[2] la[3] cun[3] jmí[1] ca[3]jíe[3] tsú[2] cu[3]
jéin[3] ñí[1] tionh[1], hí[1] jan[2] yáh[3] tiú[2]uú[2] hin[2]
ca[3]jnia[3] jéinh[32] tsú[2], jí[32]la[3] hnga[2] bíh[1] Jesús
jéi[32]í[1] zenh[2].
9 Tá[1]la[3] ná[1]son[2] tsú[2] jáun[2] tsɨ[3] máh[3] né[3],
ca[3]jmú[3] Jesús héih[32] hi[3] hí[1] jan[2] tiá[2] hin[2]
záɨh[32] tsú[2] la[3] cun[3] hi[3] má[2]lí[2]jíe[3] jáun[2], ca[3]la[3]
ti[3] ní[1] má[1]ca[3]jenh[13] Jon[2] tsá[2]mi[3]cuóun[2] ja[1]
hla[1] máh[3].
10 Jáun[2] ca[3]hmá[3] bíh[1] tsú[2] jáɨ[13] jáun[2] ja[1]
má[2]tún[2] hmóu[32], ti[3]la[3] cun[3] jáun[2] ca[3]ngáɨ[3]
bíh[1] tsú[2] ja[1] hmóu[32] hi[3] he[3] dá[2] niéih[3] jáɨ[13] hi[3]
jenh[13] tsú[2] ja[1] hla[1].
11 Hi[3] jáun[2] né[3] ca[3]ngáɨh[3] dí[2] Jesús:
—¿He[3] láɨh[32] sa[3] juáh[3] tsá[2] ná[1]lín[3] ti[32] liei[21],
hi[3] Líh[3] tsá[2] jmí[1] lín[3] hí[3] ti[32] jë[1] Dió[32] bíh[1]
néh[1] tín[2] jáunh[3] la[3]ñí[1]?
12 Jáun[2] hí[3] né[3] ca[3]ngáɨ[3]:
—Tson[2] bíh[1] Líh[3] tín[2] jáunh[3] la[3]ñí[1], hi[3]
ja[3]ma[3]re[2] ji[3]li[32]. Ti[3]la[3] hi[3] ca[3]tɨn[1] Jon[2]
tsá[2]mi[3]cuóun[2] né[3], ¿he[3] rá[1]juáh[3] ñí[1] Sí[2]
quioh[21] Dió[32] hi[3] ca[3]tɨn[1] tsú[2] dúh[1]? Ñí[1] jáun[2]
rá[1]juáh[3] hi[3] hí[3] dí[2] ca[3]tɨn[1] ma[3]tso[2] tsí[3], hi[3]
lín[13] tsú[2] jan[2] Tsá[2] tiá[2] hin[2] quiú[2] jéi[23].
13 Ti[3]la[3] jná[13] juanh[32] hi[3] má[2]cuán[2] bíh[1]
Líh[3], hi[3] jáun[2] ca[3]jmoh[3] tsú[2] tsáu[2] la[3] cun[3]
hi[3] hnió[3] tsáu[2] jmoh[3], la[3] cun[3] rón[32] rá[1]juáh[3]
jáun[2] ñí[1] Sí[2] hi[3] ca[3]ti[21] lí[13].

Jesús jmah[23] jan[2] tsá[2] zian[2] tsá[1] lí[1] jún[23]
(Mateo 17:14-21; Lucas 9:37-43)

14 Jmí[1] li[21] jáun[2] ca[3]cha[3]tánh[1] tsú[2] ñí[1]
tionh[1] jáun[2] tsá[2] haɨn[21] hí[3] ti[3] con[2] tsú[2] tsá[2]
ñí[1] hná[1] jáun[2], jáun[2] ca[3]jíe[3] tsú[2] hi[3] juóun[32]
lín[32] tsáu[2] má[2]tionh[2] cu[3] jéin[3] jáun[2]; ja[3]bí[1] ti[32]
liei[21] siáh[3] jmí[1] tionh[1] ñí[1] jáun[2] hi[3] ná[1]quiú[2]
ná[1]táɨnh[23] jáɨ[13] quionh[3] tsá[2] hí[3] joh[1] Jesús.
15 Jáun[2] la[3] cun[3] jmí[1] ca[3]jíen[32] tsú[2] jáun[2]
Jesús, ca[3]ja[3]cáun[2] lín[32] bíh[1] tsí[3] la[3]jín[32]
tsá[2] hí[3], hi[3] jáun[2] ja[3]taunh[21] dí[2] cú[2]hé[2] ñí[1]
cuá[1]jáunh[23] tsú[2] jáun[2] hi[3] ca[3]ñí[1]hen[13] dí[2] tsú[2]
ca[3]la[3] hi[3] hiún[2] tsí[3].
16 Jáun[2] né[3], ca[3]ngáɨh[3] tsú[2] tsá[2] joh[1]:
—¿Hín[2] dá[2] jáɨ[13] ná[1]quí[2] ná[1]táɨnh[32] hnoh[2]
quiúnh[1] tsá[2] ní[2]?
17 Jáun[2] jan[2] tsá[2] jmí[1] zenh[1] ja[1] tsá[2]
ná[1]ngɨh[32] hí[3] ca[3]ngáɨ[3]:
—Hnú[2] Ti[32], lá[2] ján[3] jná[13] jón[32] ñí[1]con[2]
hnú[2], hi[3] hún[1] jan[2] jmí[2]chí[3] hláɨnh[1] hñu[3] tsí[3]
hi[3] jmu[2] hi[3] tiá[2] lí[23] hléh[32].
18 Quí[1] li[3]ua[3] cáun[2] ñí[1] tsó[21] ñú[2]míh[1] lá[2],
jmí[2]chí[3] hláɨnh[1] cáun[2] ja[32] hi[3] zaunh[23] hi[3]
juóu[32] hué[32], hi[3] jáun[2] má[1]jáun[2] hia[32] jan[32]
ho[3] ji[3] hi[3] cúh[2] siáh[3] ján[1]. Cun[3]quionh[3] hi[3] lí[23]
la[3] ní[2] bíh[1] má[2]tsá[2]li[3]huán[1] tsú[2]. Má[2]lí[2]mí[3]
bíh[1] jná[13] ñí[1]con[2] tsá[2] haɨn[21] ní[2] ti[3] con[2] hnú[2]
hi[3] jmí[1] chin[13] tsú[2] jmí[2]chí[3] hláɨnh[1], ti[3]la[3] tiá[2]
ca[3]tioh[21] yáh[3] tsú[2].
19 Hi[3] jáun[2] Jesús ca[3]ngáɨ[3]:
—¡Hnoh[2] tsá[2] tiá[2] ta[21] táunh[23] náh[2]! ¿Jáh[3]
jmái[1] máh[3] hniáuh[32] hi[3] ngí[13] jná[13] quiúnh[1]
hnoh[2] dúh[1]? ¿Jáh[3] jmái[1] máh[3] hniáuh[32] hi[3]

tion[1] jná[13] tsɨn[32] hi[3] ca[3]tɨn[1] hnoh[2]? Ñá[2]jan[32]
ñú[2]míh[1] ti[3] lá[2].
20 Hi[3] jáun[2] cua[3]jan[2] dí[2] tsú[2]. Jáun[2] la[3]
cun[3] jmí[1] ca[3]jɨen[32] jmí[2]chí[3] hláɨnh[1] Jesús né[3],
ca[3]jmú[3] hi[3] he[13] tsá[1] lí[1] jún[23] ñú[2]míh[1] hí[3],
jáun[2] ca[3]quɨnh[3] hué[32], hi[3] ca[3]pɨ[3] ca[3]lɨnh[3] hi[3]
ca[3]hiá[2] jan[32] ho[3].
21 Jmí[1]jáun[2] ca[3]ngáɨ[3] Jesús ñí[1]con[2] jméi[2]
tsú[2]:
—¿Jáh[3] jmáɨ[1] má[2]tí[3] hi[3] jéinh[32] tsú[2] la[3] ní[2]?
—La[3] cun[3] jmí[1] míh[2] máh[3] tsú[2] jéinh[32] la[3]
ní[2] —ca[3]juáh[3] jméi[2] tsú[2]—.
22 Hliáun[3] jéin[32] lín[32] má[2]ca[3]jmú[3] jmí[2]chí[3]
hláɨnh[1] hi[3] taunh[2] chu[3] sí[2] jɨ[3] chu[3] jmáɨ[2]
siáh[3], hi[3] hnió[3] jngah[3]. Hi[3] jáun[2] né[3], ní[1]juáh[3]
zia[32] hi[3] lí[13] jmúh[13] hnú[2] ca[3]lá[2], cuí[1] já[2] mií[3]
honh[2] hnú[2] quiú[13] jnoh[1], ma[3]hau[1] tiá[3].
23 Jáun[2] Jesús ca[3]juáh[3]:
—Ní[1]juáh[3] lí[13] cháh[13] hnú[2] cáun[2] honh[2],
quí[1] jɨ[3]lɨ[32] bíh[1] lí[13] ñí[1]con[2] tsá[2] nio[2] cáun[2] tsí[3].
24 Hi[3] jáun[2] jméi[2] ñú[2]míh[1] hí[3] ca[3]hléh[3] tiá[3]
hi[3] ca[3]juáh[3] la[3] lá[2]:
—¡Taunh[32] bíh[1] jná[13] ta[21]; ma[3]hau[1] hi[3] tɨ[3]
lɨ[3]mí[1] niau[21] cáun[2] tsɨn[32] jná[13]!
25 Jmí[1] ca[3]jɨe[3] Jesús hi[3] juóun[32] lín[32]
tsáu[2] má[2]hí[1]ngɨh[32], jáun[2] ca[3]jin[3] dí[2] jmí[2]chí[3]
hláɨnh[1] hi[3] ca[3]záɨh[3] dí[2] la[3] lá[2]:
—Hnú[2] jmí[2]chí[3] jmu[2] hi[3] cáun[1] tsú[2] jɨ[3] hi[3]
te[3] cuá[1] tsú[2], jná[13] jmu[2] héih[32] hi[3] cuá[1]haɨn[32]
hnú[2]; tɨn[32] tsá[2] ní[2], ha[3] lí[2]uú[2] ña[3]hu[32] siáh[3]
hñu[3] tsí[3] tsú[2].
26 Hi[3] jáun[2] jmí[2]chí[3] hláɨnh[1] hí[3] ca[3]hóh[32]
tiá[3], jɨ[3] hi[3] ca[3]jmú[3] siáh[3] hi[3] he[13] cónh[3]í[1]
cu[3] jéin[32] tsá[1] lí[1] jún[23] ñú[2]míh[1] hí[3], jmí[1]jáun[2]
cua[3]han[3]; hi[3] jáun[2] ca[3]quión[32] dí[2] ñú[2]míh[1] hí[3]
la[3]jmí[1] rón[21] jan[2] tsá[2] má[2]rá[2]jún[1], hi[3] jáun[2]
juóun[32] lín[32] tsáu[2] jmí[1] ná[1]juáh[23] hi[3] hú[1]tá[1]
má[2]rá[2]jún[1] bíh[1] tsú[2].
27 Tɨ[3]la[3] Jesús ca[3]zanh[3] cuo[2] tsú[2] hi[3]
ca[3]zion[3] dí[2]; hi[3] jáun[2] ñú[2]míh[1] hí[3] né[3],
ca[3]náu[2] bíh[1].
28 Jmí[1] lɨ[21] jáun[2] né[3], ca[3]hɨ[3] siáh[3] Jesús
cáun[2] hñú[3], hi[3] jáun[2] tsá[2] haɨn[21] hí[3] tɨ[3] con[2]
tsú[2] ca[3]ngáɨ[3] ñí[1] hnga[2] tsú[2], hi[3] ca[3]juáh[3]:
—¿He[3] láɨh[32] sa[3] tiá[2] ca[3]tiáu[13] yáh[3] jnoh[1]
hi[3] chin[13] jmí[2]chí[3] hláɨnh[1] hí[3]?
29 Jáun[2] ca[3]záɨh[3] dí[2] tsú[2]:
—Quí[1]hliá[2] jmí[2]chí[3] hláɨnh[1] la[3] hí[3] lí[13]
chin[13] tsú[2] jí[32]la[3] cun[3]quionh[3] hi[3] liéinh[32] tsú[2]
Dió[32] bíh[1] [jɨ[3] hi[3] má[2]hɨen[21] tsú[2] siáh[3]].

Jesús juáh[3] siáh[3] cónh[3] hi[3] né[3]bí[1] jún[3]
(Mateo 17:22-23; Lucas 9:43-45)

30 Jmí[1] ca[3]huén[2] tsú[2] jáun[2] ñí[1] jáun[2],
ca[3]ngá[2] tsú[2] la[3]cáun[2] hué[13] Galilea. Tɨ[3]la[3]
Jesús tiá[2] jmí[1] hnió[3] hi[3] lɨ[3] ñi[32] tsáu[2] hi[3] ngɨ[32]
dí[2] ñí[1] jáun[2]
31 quí[1]hliá[2] jmí[1] má[2]tɨn[2] dí[2] tsá[2] haɨn[21] hí[3]
tɨ[3] con[2]; jɨ[3] hi[3] zaɨh[32] dí[2] la[3] lá[2]:
—Jná[13] Jon[2] tsá[2]mɨ[3]cuóun[2] jɨenh[3] tsú[2]
jo[3]cuo[2] tsáu[2], hi[3] jáun[2] jngah[3] tsú[2]; tɨ[3]la[3] ñí[1]
má[2]cá[2]hní[2] jmáɨ[1] jáun[2] né[3], jenh[13] bíh[1] jná[13].
32 Tɨ[3]la[3] tsá[2] hí[3] né[3], hí[1]juáh[3] tiá[2] ca[3]ngɨ[13]
bíh[1] he[3] dá[2] jaun[32] dí[1] juáh[23] tsú[2], hi[3] jmí[1]
juénh[2] tsú[2] siáh[3] hi[3] mí[32] ñí[1]con[2] Jesús hi[3]
jmu[3] na[21] jáɨ[13] hi[3] má[2]lí[2]juáh[3] jáun[2].

Hin[2] bíh[1] tsánh[2] jlánh[1] quien[2]
(Mateo 18:1-5; Lucas 9:46-48)

33 Jmí[1] lɨ[21] jáun[2] ca[3]cha[3]tánh[1] tsú[2] já[1] juú[2]
Capernaum; jáun[2] má[2]cuá[3] ñéih[3] Jesús la[3]
cun[3] jmí[1] ca[3]ngáɨh[3] tsá[2] joh[1] hi[3] ca[3]juáh[3]:
—¿He[3] dá[2] jaun[32] jmí[1] hí[1]juónh[32] hnoh[2]
hú[1] juɨ[32]?
34 Tɨ[3]la[3] tsá[2] hí[3] cáun[2] lí[1] ca[3]tiánh[3] tie[3] bíh[1],
quí[1]hliá[2] hú[1] juɨ[32] jáun[2] jmí[1] hí[1]juónh[23] tsú[2]
hi[3] hin[2] bíh[1] tsánh[2] jlánh[1] quien[2] ja[1] hmóu[32]
dí[2].
35 Jáun[2] né[3], Jesús ca[3]cuá[3] hi[3] jáun[2] ca[3]teh[3]
dí[2] tán[1] quian[3]tun[3] tsá[2] haɨn[21] hí[3] tɨ[3] con[2] hi[3]
ca[3]záɨh[3] dí[2] la[3] lá[2]:
—Ní[1]juáh[3] zian[2] tsá[2] hnió[3] hi[3] lɨ[3] quien[2],
hniáuh[32] jmu[3] tsú[2] hi[3] lín[3] jan[2] tsá[2] huen[3] ñí[1]
cá[1]táuh[3] bíh[1], jɨ[3] hi[3] ma[3]cón[32] tsú[2] siáh[3] jɨ[3]lɨn[2]
tsáu[2].
36 Jmí[1]jáun[2] ca[3]can[3] dí[2] jan[2] tsá[1]míh[1] hi[3]
ca[3]zinh[3] dí[2] ja[1] quioh[21] tsá[2] hí[3], hi[3] jáun[2]
ca[3]ráɨn[32] dí[2] siáh[3], jáun[2] ca[3]záɨh[3] dí[2] tsá[2] hí[3]
la[3] lá[2]:
37 —Lɨ[3]ua[3] jan[2] tsá[2] hen[3] jan[2] tsá[1]míh[1]
la[3] lá[2] chá[32] jná[13], má[2]lí[2]he[3] jɨ[3] jná[13] bíh[1]
tsú[2] jaun[32]; hi[3] ní[1]juáh[3] tsá[2] he[3] jná[13] né[3],
jun[3]juáh[13] jmáh[3]la[3] jná[13] yáh[3] he[3] tsú[2], quí[1]
ja[3]bí[1] la[3] jáun[2] má[2]lí[2]hen[3] tsú[2] siáh[3] Tsá[2]
ca[3]ze[3] bíh[1] jná[13].

Ní[1]juáh[3] tsá[2] tiá[2] hau[2] jnoh[1], tsá[2] quiúnh[1]
jnoh[1] bíh[1] hí[3]
(Lucas 9:49-50)

38 Jmí[1]jáun[2] ca[3]juáh[3] Juan[2]:
—Tɨ[32], má[2]lí[2]neh[21] jnoh[1] jan[2] tsá[2] huen[2]
jmí[2]chí[3] hláɨnh[1] hñu[3] tsí[3] tsáu[2] la[3]juah[21]
dúh[1] cun[3]quionh[3] héih[32] quián[13] hnú[2], jáun[2]
má[2]lí[2]jmú[13] jnoh[1] héih[32] hi[3] tiú[2]uú[2] jmu[3]
tsú[2] la[3] jáun[2], quí[1]hliá[2] tiá[2] ngɨ[32] yáh[3] tsú[2]
quiúnh[1] dí[2].
39 Tɨ[3]la[3] Jesús ca[3]juáh[3]:
—Ha[3] lí[2] jmú[2] náh[2] héih[32] la[3] ní[2]; quí[1] hí[1]
jan[2] yáh[3] tiá[2] hin[2] zian[2] hi[3] jmu[2] hua[3]jueh[32]
cun[3]quionh[3] héih[32] quion[21] jná[13], hi[3] má[1]lɨ[32]
jáun[2] hléh[32] siáh[3] hlah[3] ca[3]tɨn[1] jná[13].
40 Ní[1]juáh[3] tsá[2] tiá[2] hau[2] jnoh[1], jáun[2] tsá[2]
la[3] hí[3] bíh[1] tsá[2] hen[2] tɨ[3] con[2] jnoh[1].
41 Quí[1] lɨ[3]ua[3] jan[2] tsá[2] cué[32] hnoh[2] uá[1]jinh[1]
cáun[2] vaso jmáɨ[2] cun[3]ñí[1] hi[3] hnoh[2] lín[3] náh[2]
tsá[2] joh[1] Cristo, ja[3]bí[1] tsá[2] hí[3] uá[2]jaɨ[32] hiáuh[3]
cáun[2] hi[3] chu[21], la[3] cun[3] hi[3] ca[3]tɨn[1] hiáuh[3].

Jesús hie32 jái13 hi3 ca3tin1 tsá2 jmu2 hi3 tanh32 tsáu2 tso3
(Mateo 18:6-9; Lucas 17:1-2)
42 "Li3ua3 jan2 tsá2 jmu3 hi3 tánh32 tso3
tsá1míh1 tsá2 taunh2 jná13 lá2 ta21, ti3 jlánh1
bíh1 re2 sá1jmí1 hi3 tónh32 tsú2 zié3 lái1 tsá2 la3
hí3, hi3 chí1hñéih23 cáun2 tá2 quín1 pa21 lín21,
hi3 jáun2 taun3 tsú2 hñu3 jmí2miih21.
43 Jáun2 né3, ní1juáh3 cuonh2 hnú2 jmu2 hi3
tanh32 hnú2 tso3, ti3 re2 hná1; quí1 ti3 re2
bíh1 hi3 cuánh13 hnú2 ta3 tiúnh1 cáun2 cuonh2
ñí1 lí13 zian2 nú2 cun3 jmí1hi3nio2, la3 cun3
bíh1 hi3 cuóh13 nú2 hi3 chi21 tá1 tun3 cuonh2
quiu3juóu32, ñí1 tiá2 lí13 yéi32 jáun2 sí2,
44 [ñí1 hí1 jáh1 tiáunh1 ngú3 quioh21 tsáu2
tiú2uú2 tsán13, hi3 sa3jun3 sí2 bíh1 yéi32.]
45 Hi3 ní1juáh3 tanh1 nú2 jmu2 siáh3 hi3
tanh32 nú2 tso3, hná1 siáh3; quí1 ti3 re2 bíh1
hi3 cuánh13 hnú2 ñí1 lí13 zian2 tsú2 cun3
jmí1hi3nio2 hi3 tiá2 zia32 cáun2 tanh1, la3 cun3
bíh1 hi3 cuóh13 nú2 quiu3juóu32 quionh3 tá1
tun3 tanh1 nú2 [ñí1 tiá2 lí13 yéi32 sí2,
46 ñí1 tiá2 jáh1 tsán13, hi3 sa3jun3 sí2 bíh1
yéi32].
47 Hi3 ní1juáh3 mí1máh1 hnú2 jmu2 siáh3
hi3 tanh32 nú2 tso3, chí3 cú2jueh32; quí1 ti3
re2 bíh1 cuánh13 hnú2 ñí1 cuá1quien2 Dió32
cun3quionh3 cá2 mái3 mí1máh1 cha3 jmí1
cuóh13 nú2 quiu3juóu32 quionh3 tá1 tun3 mái3
mí1máh1,
48 ñí1 tiú2uú2 tsán13 jáh1 taunh32 ngú3
quioh21 tsáu2, hi3 sa3jun3 sí2 bíh1 yéi32.
49 "[Quí1 la3jmí1 sé23 tsú2 jáun2 ñí1 ñí1
quioh21 jáh3 má2lí2jngih3 tsú2 ñí1con2 Dió32
ta3 ñeh2 bíh1 hi3 jin3 tsú2, la3 jáun2 bíh1 siáh3]
lí13 tiánh3 hua3jan21 tsá2 taunh2 ta21 jná13,
cun3quionh3 hi3 há1 ngá13 tsú2 uu3mí2tsi32 lí3
la3jmí1 lí3 sí2.
50 Chu21 bíh1 ñí1; ti3la3 ní1juáh3 la3 ca3li3
máih3 bíh1 ñí1 né3, ¿ha3 bí1 lánh3 rón32 lí13
jmu3 tsú2 siáh3 hi3 li3 ñeh1? Cuí1 zia32 ñí1
hñu3 honh2 hnoh2, ji3 hi3 cuí1 zian2 náh2
cáun2 hi3 re2 hi3 tin2 quiúnh1 náh2 tsá2ján2
tsá2ján2.

10

Jesús hie32 jái13 hi3 ca3tin1 tsá2 hnió3 tsáun3 quionh3 ñí2cuo2
(Mateo 5:31-32; 19:1-12; Lucas 16:18; 1 Corintios 7:10-16)
1 Jmí1 li21 jáun2 cua3han3 Jesús já1 juú2 Capernaum, hi3 ngau3 ti3 hué13 Judea, hué32
nio2 ti3 jui32 ñí1 hia32 hiú2 ti3 jo21 cua3 Jordán.
Ñí1 cá1chó21 tsú2 jáun2 né3, ca3ngih32 siáh3
juóun32 lín32 tsáu2, hi3 jáun2 ca3ma3tin2 dí2
siáh3 tsáu2 la3 cun3 qui3 jmu2 dí2.
2 Jáun2 ma3 jan2 tsá2 *fariseos ca3ja3taunh21
ñí1 zenh1 Jesús, hi3 ca3ca3 ca3lan3 dí2 tsú2,
hi3 jáun2 ca3ngái3 dí2 ní1juáh3 hi3 lí13 tsáun3
tsá2ñuh2 quionh3 tsá2mi3 ñí2cuo2.
3 Jmí1jáun2 ca3ngái3 Jesús:
—¿He3 héih32 ca3quiú2 hla1 Moisés ñí1con2
hnoh2 dúh1?
4 Jáun2 tsá2 hí3 ca3juáh3:
—Moisés ca3cué3 jái13 hi3 lí13 cuéh32 tsú2
tsá2mi3 ñí2cuo2 cáun2 sí2 hi3 lin1 hi3 ca3tsáun3
tsú2, hi3 jáun2 má2lí13 chin13 dí2 tsú2.
5 Jáun2 Jesús ca3juáh3:
—Moisés ca3cué3 héih32 jáun2 cun3ñí1 hi3
jlánh1 tiá2 jái13 ngi23 hnoh2 bíh1.
6 Ti3la3 la3 cun3 jmí1 ca3li3liau3, jmí1 ca3jmú3
Dió32 la3cu3 la3juéh3 mi3cuú2: "Tsá2mi3
tsá2ñuh2 bíh1 ca3jmú3 Dió32;
7 hi3 jáun2 bíh1 chan3 tsá2ñuh2 jméi2
mí1ziú13 ti3 có32 hi3 ma3zian2 cu3li21 quionh3
tsá2mi3 ñí2cuo2,
8 hi3 jáun2 la3juah21 dúh1 jan2 tsáu2 bíh1
má2lín13 tsú2 tá1 gon3". La3ní2 bíh1 rá1juáh3
ñí1 Sí2, hi3 jáun2 né3, tiú2uú2 lí3 yáh3 gon3 tsú2,
quí1 jan2 tsáu2 bíh1 má2lín3 tsú2.
9 Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 tiá2 ca3tin1
tsá2mi3cuóun2 tson3 cáun2 hi3 má2lí2cunh3
Dió32.
10 Jmí1 má2tionh2 tsú2 jáun2 ñéih3 né3, tsá2
hain21 hí3 ti3 con2 tsú2 ca3ngái3 siáh3 ca3ti21
hi3 ní2.
11 Jáun2 Jesús ca3juáh3 la3 lá2:
—Ní1juáh3 tsá2 tun23 tsá2mi3 ñí2cuo2, hi3
jéinh32 siáh3 cuo2 quionh3 tsá2mi3 siánh3, tsá2
la3 hí3 má2lí2jmú3 tso3 juón1 bíh1 ñí1con2 tsá2
ca3jan3 la3ñí1;
12 hi3 ní1juáh3 tsá2mi3 siáh3 tun23 ñí2cuo2
hi3 jéinh32 siáh3 cuo2 quionh3 tsá2ñuh2
siánh3, ja3bí1 tsá2mi3 la3 hí3 siáh3 má2lí2jmú3
tso3 juón1 bíh1.

Jesús má2miih2 tsá1míh1
(Mateo 19:13-15; Lucas 18:15-17)
13 Jmí1jáun2 cua3jan2 tsáu2 ma3 jan2
tsá1míh1 ñí1con2 Jesús, hi3 jáun2 tin3 tsú2
cuo2; ti3la3 tsá2 hain21 hí3 ti3 con2 tsú2 né3
ca3jin3 bíh1 tsá2 ná1jan2 hí3 tsá1míh1.
14 Ti3la3 jmí1 ca3jíe3 Jesús hi3 jáun2 né3,
ca3míh3 bíh1 tsí3, hi3 jáun2 ca3záih3 dí2 tsá2
hí3:
—Cuéh3 náh2 tsá1míh1 ní2 jái13, cuí1
ja3táunh1 ñí1con2 jná13, ha3 lí2 jní2 náh2 jui32
quioh21, quí1 tsá2 lín3 la3jmí1 lín3 tsá1míh1 ní2
bíh1 lí13 tónh32 jo3cuo2 Dió32.
15 Jú1 tson2 juo3 jná13 hnoh2, hi3 ní1juáh3
tsá2 tiá2 he2 héih32 hi3 jmu2 Dió32 la3jmí1 he2
tsá1míh1, jmí1líh3 bíh1 tiá2 chau21 jmái1 hi3
hí3 tsú2 jo3cuo2 Dió32.
16 Hi3 jáun2 ca3ráin32 dí2 tsá1míh1 hí3,
jmí1jáun2 ca3ra3tsi32 dí2 cuo2 ñí1 quioh21 hi3
ca3ma3miih2 dí2.

Jan² tsá¹ñú¹ hánh³ liéinh³² Jesús
(Mateo 19:16-30; Lucas 18:18-30)

17 Jmí¹ ngau²¹ siáh³ Jesús jui³² húnˡ, jan²
tsá²ñuh² ja³ cú²hé² hi³ ca³di³jñí³² ta³ ñí¹ tsú²,
hi³ ca³juáh³:
—Hnú² Ti³² chunˡ, ¿he³ bíh¹ hniáuh³² jmu¹
jná¹³ hi³ jáun² lí¹³ li³zian² jná¹³ la³ cun³
jmí¹hi³nio²?
18 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³:
—¿He³ láih³² juáh³ hnú² hi³ jná¹³ tsá²
chunˡ? Hí¹ jan² yáh³ tsá² chunˡ tiá² zian²,
jí³²la³ jan² Dió³² bíhˡ.
19 Má²ñíhˡ bíhˡ hnú² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³
jáun² héih³² quioh²¹ Dió³², hi³ juáh³ la³ lá²:
“Ha³ lí² jngih³ náh² tsáu², ha³ lí² jmú² náh²
juónˡ, ha³ lí² háin² náh², ha³ lí² lí¹ ma³tson¹³
náh² jú¹ tí¹jái², ha³ lí² lí¹ ma³canˡ³ náh² tsáu²,
tianh³² náh² ta²¹ ñeh² mí²ziúh²”.
20 Jáun² tsá² hánh³ hí³ ca³juáh³:
—Ti³², la³jí³² bíhˡ hi³ ní² má²ca³ma³ti²¹
jná¹³ la³ cun³ jmí¹ míh² náˡ.
21 Jáun² Jesús ca³jíen³² tsá² hí³ ca³la³ hi³
hnio³ lín³² dí², jáun² ca³záih³ dí² siáh³:
—Cun³ jáun² zia³² bíhˡ cónh³í¹ cáun² hi³
hniáuh³² jmúh¹³ nú²: cuánh², cuá²hnái¹
la³jí³² hi³ zia³² quián¹³, hi³ jáun² tsoh³ quie³
jáun² ñí¹con² tsá² tia³mii², hi³ jáun² la³ jáun²
bíh¹ lí¹³ li³ hánh³ nú² hñu³mi³cuú²; ní¹ má¹li³²
jáun² né³, ña³² cu³hna³² jná¹³ [uá¹jinh¹ ca³la³
ñí¹ ca³cáin³ jmí²chí³ quián¹³ nú²].
22 Jmí¹ má²lí²nié³² tsú² jáun² jái¹³ ní²,
jlánh¹ hlaih³ ca³ta³no¹ tsí³, hi³ jáun² ngah³ hi³
hí¹uín³ tsí³ quí¹hliá² jlánh¹ jmí¹ hánh³.
23 Jmí¹jáun² ca³jíe³ Jesús cu³ jéin³ ñí¹ zenhˡ,
jáun² ca³záih³ dí² tsá² hain²¹ hí³ ti³ con²:
—¡Hénh³ ma³ jlánh¹ juóuh³² hi³ hí³ jan²
tsá² hánh³ jo³cuo² Dió³²!
24 Tsá² hain²¹ hí³ ti³ con² tsú² né³,
lí¹ ca³ja³cáun² tsí³ bíhˡ ca³ti²¹ jái¹³ hi³
má²lí²juáh³ tsú² jáun²; ti³la³ Jesús ca³juáh³
siáh³:
—Jón³, ¡hénh³ ma³ dá² juóuh³² hi³ tónh³²
tsú² jo³cuo² Dió³² [ní¹juáh³ tsá² hái³² tsí³ hi³
zia³² ñí¹ hué²¹ lá²]!
25 Ti³ jlánh¹ bíh¹ huánˡ tsí³ ngá¹³ jáh³ cánh¹
téh²³ tsú² camello chí² léh¹³ mi³quie³ la³
cónh³ bíhˡ hi³ hí³ jan² tsá² hánh³ jo³cuo²
Dió³².
26 Jmí¹ má²lí²nié³² tsú² jái¹³ ní² né³,
ca³ja³cáun² lín³² bíhˡ tsí³, jáun² ca³ngáih³
rainh²¹ tsá²ján² tsá²ján², hi³ ca³juáh³:
—Hi³ jáun² né³, ¿hin² bí¹ dá² tsánh² la³ lí¹³
liáun³?
27 Jáun² Jesús ca³jíe³ ñí¹ tionhˡ tsú², hi³
ca³záih³ dí² la³ lá²:
—Hnga² Dió³² bíh¹ tin² hi³ ní², jun³juáh¹³
tsá²mi³cuóun² yáh³; quí¹ hí¹ cáun² yáh³ hi³
juóuh³² tiá² zia³² ñí¹con² Dió³².
28 Jáun² Pé¹ né³ ca³juáh³:
—Sá¹ní² jie³, jnohˡ má²ca³chá¹³ ti³ có³²
la³jí³² hi³ jmí¹ zia³² quiú¹³, hi³ jáun² má²ngí¹
jnohˡ quiúnhˡ hnú².
29 Jáun² Jesús ca³ngái³ siáh³:
—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ li³ua³ jan²
tsá² má²ca³tú³ hñú¹³, hi³ má²ca³chan³ siáh³
tsá²mi³ ji³ tsá²ñuh² rainh²¹, jméi² mí¹ziú¹³
tsú², [ñí²cuo² tsú²,] jon² tsú², ji³ hi³ má²ca³tú³
tsú² siáh³ ñí¹nái² quioh²¹ cun³ñí¹ hi³ ca³tinˡ
jná¹³ ji³ hi³ ca³ti²¹ jú¹ chú³² ní² siáh³,
30 jáun² tsá² la³ hí³ hiáuh³ bíhˡ ñí¹ hué²¹
lá² hña³láu³ nió³ la³ cónh³ bíhˡ hi³ jmí¹ zia³²
jáun² quioh²¹, uá¹la³ cun³: hñú³, rainh²¹ tsú²
tsá²mi³ tsá²ñuh², mí¹ziú¹³ tsú², jon² tsú², ji³
ñí¹nái² ní² siáh³, uá¹jinhˡ ta³ hó² uo² tsáu²; hi³
jmí¹tsú² jmí¹ja³² né³, lí¹³ zian² tsú² siáh³ cun³
jmí¹hi³nio².
31 Ti³la³ juóun³² tsá² ná¹lín³ tsá² la³ñí¹
ta³né³², tsá² la³ hí³ dá² lín¹³ tsá² ñí¹ ca³táuh³
bíhˡ má¹jáun²; hi³ jáun² juóun³² tsá² ná¹lín³
tsá² ñí¹ ca³táuh³ ta³né³² né³, tsá² la³ hí³ dá²
ti³ lín¹³ tsá² la³ñí¹ bíhˡ má¹jáun².

Jesús má²juáh³ siáh³ ñí¹ má²hnaih³² jéin³² hi³ jún³
(Mateo 20:17-19; Lucas 18:31-34)

32 Hi³ jáun² né³, tá¹la³ má²hí¹uú²³ tsú² ti³
juú² Jerusalén, ca³ma³liáu³² Jesús hi³ tsau³²
uóunh³ ján³ ta³ ñí¹ tsá² hain²¹ hí³ ti³ con²;
jáun² tsá² hí³ má²hí¹ná¹tsá²cáun² tsí³, hi³ tsá²
ñí¹ hná¹ jáun² né³, jmí¹ má²hí¹tsá²táunhˡ
siáh³ ta³ má²hú¹ cóh²¹ tsí³ cu³hna²¹ tsú².
Hi³ jáun² Jesús ca³teh³ siáh³ ñí¹ ti³ có³² tá¹
quian³tun³ tsá² hain²¹ hí³ ti³ con² la³ cun³
qui³ tan² jmu², hi³ jáun² ca³ma³liáu³² dí² hi³
zaih³² tsú² he³ lánh³ quiunh²¹ dí².
33 Hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Sá¹ní² jie³, ta³né³² má²hí¹uú²³ dí² ti³ já¹
juú² Jerusalén, ñí¹ jienh³ tsú² jáun² jná¹³ Jon²
tsá²mi³cuóun² ñí¹con² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ ji³
tsá² ná¹lín³ ti³² liei²¹ ní² siáh³; hi³ jáun² tsá²
hí³ jmu³ héih³² hi³ ma³nga² tsú² jná¹³ hi³
jienh³ dí² siáh³ ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹.
34 Jáun² tsá²cá²jo²¹ né³, qui³ cáuh³² jná¹³
cú²ngaˡ, hi³ tiu³ hñéi³² tsú², ji³ hi³ quiu³ po³
tsú², má¹li³² jáun² né³ jngah³ tsú²; ti³la³ ñí¹
má²cá²hní² jmái¹ jáun² má¹náˡ, jenh¹³ bíh¹
jná¹³ jaˡ hlaˡ.

Jacobo quionh³ Juan² mi³² cáun² hi³ chú³²
(Mateo 20:20-28)

35 Jmí¹jáun² tá¹ gon³ jon² Zebedeo, Jacobo
quionh³ Juan², ca³ma³janh³² ñí¹ zenhˡ Jesús
hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Ti³², hnáu² jnohˡ hi³ jmúh¹³ hnú² cáun²
hi³ chú³² hi³ mí¹³ jnohˡ ñí¹con² hnú².
36 Jáun² Jesús ca³ngái³:
—¿He³ hnáuh² hnoh² hi³ jmu¹ jná¹³?
37 Jáun² tsá² hí³ né³ ca³juáh³:

—Jmu^{3} tiá^{3} hi^{3} chú^{32} hi^{3} lí^{13} tsá^{1}tauh^{2} jnoh^{1} cu^{3}henh^{1} hnú^{2}, jan^{2} ti^{3} cuá^{2} chu^{21} hi^{3} jan^{2} siáh^{3} ti^{3} cuá^{2} cáun^{1} ní^{1} má^{1}ti^{3} ñí^{1} má^{2}ñi^{3}quien^{2} nú^{2}.

38 Ti^{3}la^{3} Jesús né^{3} ca^{3}ngái^{3}:

—Hnoh^{2} dá^{2} hí^{1}juáh^{3} tiá^{2} ñíh^{1} bíh^{1} náh^{2} he^{3} ná^{1}mih^{32}. ¿Hí^{1} quinh^{1} náh^{2} jmái^{1} hi^{3} há^{1} ngá^{13} náh^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} há^{1} ngá^{13} jná^{13}, ji^{3} hi^{3} zón^{32} náh^{2} siáh^{3} jmái^{2} hi^{3} má^{1}tsoh^{1} honh^{2} la^{3}jmí^{1} zón^{21} jná^{13}?

39 —Ján^{3}, lí^{13} bíh^{1} —ca^{3}juáh^{3} tsá^{2} hí^{3}.

Jáun^{2} Jesús ca^{3}juáh^{3} siáh^{3}:

—Tson^{2} bíh^{1} cu^{3}tí^{3} há^{1} ngá^{13} hnoh^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} há^{1} ngá^{13} jná^{13} ji^{3} hi^{3} zón^{32} náh^{2} siáh^{3} jmái^{2} la^{3}jmí^{1} zón^{21} jná^{13};

40 ti^{3}la^{3} hi^{3} ca^{3}ti^{21} hi^{3} cuá^{1}tianh^{3} náh^{2} cu^{3}hén^{2} jná^{13}, jan^{2} cuá^{2} chu^{21} hi^{3} jan^{2} ti^{3} cuá^{2} cáun^{1} má^{1}ná^{1}, tiá^{2} ca^{3}tin^{1} yáh^{3} jná^{13} cué^{13}, quí^{1} ñí^{1} jáun^{2} má^{2}lí^{3} hua^{3}jan^{21} hi^{3} tsa^{3}tiánh^{2} tsá^{2} má^{2}ca^{3}quianh^{3} hnga^{2} bíh^{1} Dió^{32}.

41 Jmí^{1} ca^{3}nái^{32} tsá^{2} quian^{3} ñí^{1} hná^{1} jáun^{2} jái^{13} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}míh^{3} tsí^{3} ñí^{1}con^{2} Jacobo quionh^{3} Juan^{2}.

42 Ti^{3}la^{3} Jesús má^{1}ná^{1}, ca^{3}teh^{3} ji^{3}lin^{2} tsá^{2} hí^{3} hi^{3} ca^{3}záih^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:

—Hnoh^{2} ná^{1}ñíh^{1} hi^{3} tsá^{2} ná^{1}ho^{2} ta^{21} ma^{3} quin^{32} ma^{3} caun^{32} hué^{32} jmu^{2} quien^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} zian^{2} hué^{32} jáun^{2}, hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} ná^{1}quien^{2} hí^{3} né^{3}, cáun^{2} jmu^{2} héih^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} tionh^{2} hí^{3} jo^{3}cuo^{2}.

43 Ti^{3}la^{3} tiá^{2} ca^{3}ti^{21} yáh^{3} hi^{3} lí^{13} la^{3} jáun^{2} ja^{1} quián^{13} hnoh^{2}. Quí^{1} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} hnió^{3} li^{3}quien^{2} ja^{1} quián^{13} hnoh^{2}, hniáuh^{32} lín^{3} tsú^{2} jan^{2} tsá^{2} quian^{21} bíh^{1} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} ñí^{1} hná^{1} jáun^{2};

44 hi^{3} li^{3}ua^{3} jan^{2} hnoh^{2} tsá^{2} hnáuh^{2} náh^{2} lín^{13} tsá^{2} la^{3}ñí^{1}, hniáuh^{32} jmúh^{13} náh^{2} hi^{3} lín^{3} la^{3}jmí^{1} lín^{3} jan^{2} *tsá^{2} má^{2}dí^{1}hlánh^{1} joh^{1} tsá^{2} ñí^{1} hná^{1} jáun^{2} bíh^{1}.

45 Quí^{1} hí^{1} la^{3} ti^{3} jná^{13} Jon^{2} tsá^{2}mi^{3}cuóun^{2} yáh^{3} cuan^{3} ná^{1} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} hi^{3} ja^{3}ma^{3}con^{21} ná^{1} tsáu^{2}, jun^{3}juáh^{13} hi^{3} ti^{3} ma^{3}cáu^{32} yáh^{3} tsáu^{2} jná^{13}; ji^{3} hi^{3} cuan^{3} ná^{1} siáh^{3} hi^{3} jienh^{21} ná^{1} huen^{2} hi^{3} jún^{3}, hi^{3} lí^{3} cáun^{2} hmah^{21} ca^{3}ti^{21} hi^{3} lí^{13} liáun^{3} juóun^{32} lín^{32} tsáu^{2}.

Jesús jmah^{23} Bartimeo tsá^{2} ten^{3}
(Mateo 20:29-34; Lucas 18:35-43)

46 Jmí^{1} li^{21} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}cha^{3}táunh^{1} tsú^{2} já^{1} juú^{2} Jericó. Jmí^{1} má^{2}cuá^{1}cuá^{2}hain^{32} Jesús já^{1} juú^{2} jáun^{2} quionh^{3} tsá^{2} joh^{1}, ji^{3} la^{3} má^{2}quionh^{3} juóun^{32} lín^{32} tsá^{2} siánh^{3} siáh^{3}, jmái^{1} jáun^{2} jmí^{1} cuá^{1}tón^{21} jan^{2} tsá^{2} ten^{3} jmái^{2} Bartimeo hú^{1} jui^{32}, jon^{2} Timeo, hi^{3} cuá^{1}mi^{32} cú^{1}dáin^{3}.

47 Jmí^{1} ca^{3}nái^{32} tsá^{2} hí^{3} hi^{3} má^{2}cuá^{1}ja^{32} Jesús Tsá^{2} juú^{2} Nazaret, jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}ma^{3}liáu^{32} tsú^{2} hóh^{32} tiá^{3} hi^{3} juáh^{3}:

—¡Hnú^{2} Jesús, jón^{2}zíh^{1} jón^{2}cho^{1} hla^{1} Dá^{2}vi^{21}, cuí^{1} já^{2} mií^{3} honh^{2} hnú^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13}!

48 Juóun^{32} tsáu^{2} ca^{3}je^{3} tsá^{2} ten^{3} hí^{3}, hi^{3} jmí^{1} hnió^{3} tsú^{2} cuá^{32} tsá^{2} hí^{3} ta^{3}máih^{3}, ti^{3}la^{3} tsá^{2} ten^{3} hí^{3} má^{1}ná^{1}, ti^{3} li^{3}mí^{1} tiá^{3} ca^{3}hóh^{32} bíh^{1} hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—¡Jón^{2}zíh^{1} jón^{2}cho^{1} hla^{1} Dá^{2}vi^{21}, cuí^{1} já^{2} mií^{3} honh^{2} hnú^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13}!

49 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}náu^{2} Jesús hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Cuá^{2}tiéh^{3} tsá^{2} ó^{32}.

Jáun^{2} ca^{3}ñí^{1}tieh^{1} tsú^{2} tsá^{2} ten^{3} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}záih^{3} dí^{2}.

—Ma^{3}hiún^{13} hnú^{2} honh^{2}, náu^{2}, má^{32}, quí^{1} ó^{32} dí^{1}té^{23} tsú^{2} hnú^{2}.

50 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}tú^{3} hmih^{32} hi^{3} jmí^{1} cuá^{1}jaunh^{32} hi^{3} ca^{3}náu^{2} cu^{3}diá^{2}jan^{2} la^{3} lá^{2} hi^{3} ngau^{3} ti^{3} ñí^{1} zenh^{1} Jesús.

51 Jáun^{2} Jesús ca^{3}ngái^{3} hi^{3} juáh^{3}:

—¿He^{3} jmí^{1} hnáuh^{2} hnú^{2} jmu^{1} jná^{13} ñí^{1}con^{2} nú^{2}?

Jáun^{2} tsá^{2} ten^{3} hí^{3} ca^{3}ngái^{3}:

—Ti^{32}, hnó^{32} jná^{13} hi^{3} jnia^{3} siáh^{3} mí^{1}ñi^{32}.

52 Jáun^{2} Jesús ca^{3}záih^{3} tsá^{2} hí^{3}:

—Má^{2}lí^{13} bíh^{1} cuánh^{13} hnú^{2}, má^{2}lain^{32} bíh^{1} hnú^{2} quí^{1}hliá^{2} lí^{2}cháh^{1} nú^{2} cáun^{2} honh^{2}.

Hi^{3} jáun^{2} la^{3} cun^{3} jmí^{1}jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}jnia^{3} siáh^{3} mí^{1}ñí^{1} tsá^{2} hí^{3}, jáun^{2} ngau^{3} cu^{3}chin^{1} cu^{3}hna^{21} Jesús.

11

Jesús má^{2}hí^{3} já^{1} juú^{2} Jerusalén
(Mateo 21:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

1 Jmí^{1} má^{2}ja^{3}quián^{3} chá^{1}táunh^{1} tsú^{2} juú^{2} Jerusalén, ca^{3}cha^{3}táunh^{1} tsú^{2} có^{32} juú^{2} Betfagé ji^{3} Betania, can^{32} máh^{3} míh^{1} Olivos; jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}zen^{3} Jesús gon^{3} tsá^{2} hain^{21} hí^{3} ti^{3} con^{2},

2 hi^{3} ca^{3}záih^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:

—Cuá^{2}táunh^{1} náh^{2} juú^{2} míh^{1} nio^{2} ti^{3} chí^{1}ján^{3} ní^{2}, jáun^{2} ní^{1} má^{1}ca^{3}cha^{3}táunh^{1} náh^{2} né^{3}, chanh^{21} náh^{2} jan^{2} lo^{1} búh^{1} míh^{1} hi^{3} cuá^{1}hñéih^{1}, jáh^{3} hí^{3} hí^{1} jan^{2} tiá^{2} hin^{2} má^{2}ca^{3}ñi^{3}tsin^{1}. Jáun^{2} cuá^{2}zanh^{1} náh^{2} jáh^{3} hí^{3} hi^{3} ñá^{1}jan^{32} náh^{2} ti^{3} lá^{2}.

3 Ní^{1}juáh^{3} zian^{2} tsá^{2} ca^{3}ngái^{3} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}: “¿He^{3} láih^{32} sa^{3} hnoh^{2} yáh^{3} ná^{1}zanh^{1} jáh^{3} ní^{2}?”, jáun^{2} juoh^{1} náh^{2} tsú^{2} la^{3} lá^{2}: “Hliá^{2} má^{2}hniah^{3} ñí^{1}con^{2} Ti^{32} Juo^{13} bíh^{1} jnoh^{1} jáh^{3}, hi^{3} jáun^{2} la^{3}jui^{3} já^{1}jon^{1} jnoh^{1} siáh^{3} ñí^{1} lá^{2}”.

4 Jáun^{2} ja^{3}taunh^{21} bíh^{1} tsá^{2} gon^{3} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}chanh^{21} tsú^{2} jan^{2} lo^{1} búh^{1} míh^{1} zenh^{2} ja^{1} hñú^{3} hi^{3} dí^{1}hñéih^{1} cáun^{2} ho^{3}hñú^{13}; hi^{3} jáun^{2} ca^{3}záinh^{32} tsú^{2}.

5 Hi^{3} jáun^{2} ma^{3} jan^{2} tsá^{2} jmí^{1} tionh^{1} ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}juáh^{3}:

—¿He^{3} láih^{32} sa^{3} hnoh^{2} yáh^{3} ná^{1}zanh^{1} jáh^{3} ní^{2}?

6 Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}záɨh^{3} tsú^{2} la^{3} cun^{3}
rón^{32} hi^{3} má^{2}lí^{2}juáh^{3} jáun^{2} Jesús; jmí^{1}jáun^{2}
ca^{3}cué^{3} bíh^{1} tsú^{2} jáɨ^{13} hi^{3} tsa^{3}tánh^{1} tsú^{2}.
7 Jáun^{2} ca^{3}ñí^{1}jan^{2} tsú^{2} lo^{1} búh^{1} míh^{1} hí^{3} tɨ^{3}
ñí^{1} zenh^{1} Jesús, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}na^{3}tsí^{3} dí^{2} ha^{1}
cu^{3}hna^{21} jáh^{3}, jáun^{2} jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} ca^{3}ñi^{3}tsɨn^{1}
Jesús jáh^{3}.
8 Juóun^{32} tsá^{2} ca^{3}qui^{3} ca^{3}ja^{3} ha^{1} hú^{1} juɨ^{32},
hi^{3} ma^{3} jan^{2} né^{3}, ca^{3}quieh^{3} cuú^{2} ñeh^{1} hmá^{2}
tsɨ^{21} hué^{13} tsáu^{2} hi^{3} ca^{3}ja^{3} siáh^{3} hú^{1} juɨ^{32}.
9 Tsá^{2} jmí^{1} hí^{1}tsá^{2}táunh^{1} chí^{1}ján^{3}, jɨ^{3}
tsá^{2} jmí^{1} hí^{1}já^{2}táunh^{1} chí^{1}cáɨn^{2} ní^{2} siáh^{3}
ca^{3}ma^{3}liáu^{32} hi^{3} tɨ^{3} hóh^{32} tiá^{3}, hi^{3} juáh^{3}:
—¡Hénh^{3} ma^{3} chun^{1} Dió^{32}! ¡Cuí^{1} lɨ^{3}quien^{2}
bíh^{1} Tsá^{2} cuá^{1}ja^{32} cun^{3}quionh^{3} héih^{32} quioh^{21}
Dió^{32} Juo^{13} dí^{2}!
10 ¡Cuí^{1} lɨ^{3}quien^{2} bíh^{1} Tsá^{2} cuá^{1}ja^{32} ní^{2} hi^{3}
hau^{3} jáɨ^{13} la^{3}jmí^{1} ca^{3}hó^{3} jáun^{2} hla^{1} Dá^{2}vi^{21}
dí^{1}hio^{3} ñú^{1}deh^{3} dí^{2}! ¡Hénh^{3} ma^{3} chun^{1} Dió^{32}
Tsá^{2} cuá^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}!
11 Jáun^{2} né^{3}, hi^{3} bíh^{1} Jesús já^{1} juú^{2}
Jerusalén, hi^{3} ca^{3}ñí^{1}hi^{32} siáh^{3} hñu^{3} cuáh^{32}
chín^{1}; jmí^{1} má^{2}lí^{2}jíe^{3} tsú^{2} jáun^{2} la^{3}jí^{32} hi^{3} zia^{32}
ñéih^{3} jáun^{2}, jmí^{1}jáun^{2} ngau^{3} cú^{2}jueh^{32} juú^{2}
Betania quionh^{3} tsá^{2} quian^{3}tun^{3} hí^{3}, quí^{1}
jmí^{1} má^{2}ca^{3}hláu^{3} bíh^{1}.

Jesús jin^{23} hmá^{2} sí^{2} co^{2} tiá^{2} máɨ^{3} haɨ^{21}
(Mateo 21:18-19)

12 Jmí^{1} cá^{1}jniá^{21} jáun^{2} ca^{3}huén^{2} tsú^{2} juú^{2}
Betania, hú^{1} juɨ^{32} jáun^{2} ca^{3}ráun^{3} ñí^{1}cuóunh^{21}
Jesús.
13 Ta^{3} hí^{1}hún^{1} tsú^{2} jáun^{2} juɨ^{32} ca^{3}jíe^{3} cáun^{2}
hmá^{2} sí^{2} co^{2} chi^{21} ñí^{1} uóunh^{3} hi^{3} má^{2}tsauh^{21}
mu^{21}; jáun^{2} ngau^{3} dí^{2} hi^{3} ca^{3}ñí^{1}jíe^{13} hmá^{2}
jáun^{2} ní^{1}juáh^{3} hi^{3} haɨ^{21} mɨ^{3} sí^{2}, tɨ^{3}la^{3} hí^{1} cá^{2}
máɨ^{3} yáh^{3} máɨ^{3} tiá^{2} ca^{3}choh^{13} tsú^{2}, jmáh^{3}la^{3}
mu^{21} bíh^{1} hmá^{2} tsɨ^{21}, quí^{1} jun^{3}juáh^{13} jéin^{2}
quioh^{21} mɨ^{3} sí^{2} yáh^{3} jmáɨ^{1} jáun^{2}.
14 Jáun^{2} Jesús ca^{3}záɨh^{3} hmá^{2} sí^{2} jáun^{2} la^{3}
lá^{2}:
—Né^{32} tɨ^{3} chí^{1}ján^{3} jmí^{1}líh^{3} tiú^{2}uú^{2} hin^{2}
cuh^{3} máɨ^{3} hi^{3} jmí^{1} ha^{3} hnú^{2}.
Jáun^{2} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} tsú^{2} ca^{3}náɨ^{32}
jáɨ^{13} jáun^{2}.

Jesús má^{2}jɨ^{2} cuáh^{32} chín^{1}
(Mateo 21:12-17; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

15 Jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} ca^{3}cha^{3}táunh^{1} tsú^{2} siáh^{3}
já^{1} juú^{2} Jerusalén. Jáun^{2} Jesús ca^{3}hi^{3} siáh^{3}
hñu^{3} cuáh^{32} chín^{1}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}ma^{3}liáu^{32} dí^{2}
hi^{3} ca^{3}chu^{3} ca^{3}huen^{3} tsá^{2} jmí^{1} ná^{1}hna^{2} jɨ^{3}
tsá^{2} jmí^{1} ná^{1}la^{32} ñí^{1} jáun^{2}. Ca^{3}ziu^{3} ca^{3}cuí^{3}
tsú^{2} mesa quioh^{21} tsá^{2} jmí^{1} ná^{1}zaɨ^{32} quɨe^{3}
quioh^{21} hué^{32} siáh^{3} jɨ^{3} hmá^{2}sɨ^{1} quioh^{21} tsá^{2}
jmí^{1} ná^{1}hna^{2} chi^{3} jáɨ^{2} ní^{2} siáh^{3};
16 hi^{3} hí^{1} jan^{2} tsáu^{2} tiú^{2}uú^{2} ca^{3}cuéh^{3} tsú^{2}
jáɨ^{13} hi^{3} tsa^{3}can^{32} lio^{21} juɨ^{32} ñéih^{3} hiah^{32} hu^{21}
cuáh^{32}.
17 Hi^{3} jáun^{2} ca^{3}ma^{3}tɨn^{2} tsú^{2} tsáu^{2}, hi^{3} juáh^{3}
la^{3} lá^{2}:
—Ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21} Dió^{32} rá^{1}juáh^{3}: “Hñu^{32}
jná^{13} dá^{2} jmáɨ^{2}: Hñú^{3} ñí^{1} lí^{13} liéinh^{32} tsá^{2}
zian^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3} Dió^{32}”. Tɨ^{3}la^{3}
hnoh^{2} né^{3}, tá^{2}hláu^{2} quioh^{21} háɨn^{2} bíh^{1}
má^{2}ca^{3}jmuh^{3} náh^{2}.
18 Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} mi^{3}jmú^{3} jɨ^{3} tsá^{2}
ná^{1}lín^{3} tɨ^{32} liei^{21} siáh^{3} ca^{3}náɨ^{32} jáɨ^{13} jáun^{2},
hi^{3} jáun^{2} jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}hnauh^{2} tsú^{2} ha^{3} lánh^{3}
rón^{32} lí^{13} jngɨh^{3} Jesús, hliá^{2} jmí^{1} juénh^{2} dí^{2},
quí^{1}hliá^{2} la^{3}jín^{32} tsáu^{2} bíh^{1} jmí^{1} ná^{1}tsá^{2}cáun^{2}
tsɨ^{3} ca^{3}tɨ^{21} jáɨ^{13} hi^{3} hɨe^{32} tsú^{2} jáun^{2}.
19 Tɨ^{3}la^{3} jmí^{1} ca^{3}niéi^{2} jáun^{2} né^{3}, cua^{3}han^{3}
bíh^{1} Jesús já^{1} juú^{2} jáun^{2}.

Hmá^{2} sí^{2} co^{2} má^{2}quiéin^{2}
(Mateo 21:20-22)

20 Jmí^{1} cá^{1}jniá^{21} jáun^{2} ca^{3}nga^{2} tsú^{2} ta^{3}
hú^{2}niéi^{2} juɨ^{32} ñí^{1} chi^{21} hmá^{2} sí^{2} jáun^{2}, hi^{3}
jáun^{2} ca^{3}jíe^{3} tsú^{2} hi^{3} la^{3} má^{2}ca^{3}li^{3} quiéin^{2} bíh^{1}
ca^{3}la^{3} tɨ^{3} chí^{2} jmu^{2}.
21 Jmí^{1}jáun^{2} tsau^{3} tsí^{3} Pé^{1}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3}
dí^{2} Jesús:
—Tɨ^{32}, sá^{1}ní^{2} jɨe^{3} dúh^{1}, má^{2}ca^{3}li^{3} quiéin^{2}
máh^{3} hmá^{2} sí^{2} hi^{3} ca^{3}jin^{32} hnú^{2} jáun^{2}.
22 Jáun^{2} Jesús ca^{3}ngáɨ^{3} la^{3} lá^{2}:
—Cáun^{2} chá^{1} náh^{2} honh^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}.
23 Quí^{1} jú^{1} tson^{2} juo^{3} jná^{13} hnoh^{2}, hi^{3}
lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} záɨh^{32} máh^{3} ní^{2}: “¡Quin^{32} hnú^{2}
ñí^{1} ní^{2}, hñu^{3} jmí^{2}miih^{21} cuá^{2}hú^{32}!”, ní^{1}juáh^{3}
tiá^{2} hu^{21} yáh^{3} hliáun^{3} ñéih^{3} tsí^{3} tsú^{2}, tɨ^{3}la^{3}
taunh^{32} tsú^{2} ta^{21} hi^{3} lí^{13} bíh^{1} lɨ^{3}tí^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3}
má^{2}lí^{2}juáh^{3}, hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} lí^{13} la^{3} jáun^{2}.
24 Hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} juanh^{32} jná^{13} ñí^{1}con^{2}
hnoh^{2}, hi^{3} la^{3}jí^{32} hi^{3} míh^{13} náh^{2} ñí^{1}con^{2}
Dió^{32}, ní^{1}juáh^{3} hi^{3} nio^{2} cáun^{2} honh^{2} náh^{2} hi^{3}
má^{2}hian^{2} náh^{2}, jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} lí^{13}.
25 Hi^{3} ní^{1}juáh^{3} ní^{1} má^{1}ca^{3}lienh^{1} náh^{2} Dió^{32}
né^{3}, ní^{1}juáh^{3} zian^{2} tsá^{2} ná^{1}háun^{3} náh^{2}
quiúnh^{1}, chú^{32} chíh^{13} náh^{2} honh^{2}, hi^{3} jáun^{2}
Ñeh^{2} náh^{2} Tsá^{2} cuá^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} chí^{13} siáh^{3}
tsí^{3} tsáuh^{3} hnoh^{2}.
26 [Tɨ^{3}la^{3} ní^{1}juáh^{3} hnoh^{2} tiá^{2} la^{3} chíh^{13} yáh^{3}
honh^{2}, hi^{3} jáun^{2} ja^{3}bí^{1} Ñeh^{2} náh^{2} Tsá^{2} cuá^{3}
hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} tiá^{2} chí^{13} yáh^{3} tsí^{3} tsáuh^{3} hnoh^{2}.]

Nga^{2} tsáu^{2} ñí^{1}con^{2} Jesús hi^{3} ha^{3} jinh^{1} hi-
auh^{3} dí^{2} jáɨ^{13} hi^{3} ho^{2}
(Mateo 21:23-27; Lucas 20:1-8)

27 Jáun^{2} né^{3}, ca^{3}cha^{3}tánh^{1} tsú^{2} siáh^{3} já^{1}
juú^{2} Jerusalén. Tá^{1}la^{3} cuá^{1}ngɨ^{32} jáun^{2} Jesús
hñu^{3} cuáh^{32} chín^{1} ca^{3}cua^{3}taunh^{21} tsá^{2} ná^{1}lín^{3}
mi^{3}jmú^{3} ñí^{1} zenh^{1} tsú^{2}, la^{3} má^{2}quionh^{3} tɨ^{32}
liei^{21} jɨ^{3} tsá^{2}daun^{32} tsá^{2} ná^{1}ñí^{1} juú^{2} ní^{2},
28 hi^{3} jáun^{2} ca^{3}ngáɨh^{3} dí^{2} Jesús:
—¿Hin^{2} ca^{3}cué^{3} héih^{32} hi^{3} jmuh^{32} nú^{2} ta^{21}
ní^{2}? ¿Hin^{2} tsánh^{2} ca^{3}cué^{3} jáɨ^{13} hi^{3} hauh^{32}
hnú^{2} ní^{2}?

29 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³:
—Ja³bí¹ jná¹³ siáh³ nga¹ cáun² jáɨ¹³ ñí¹con²
hnoh²; ní¹juáh³ hi³ ngáɨh¹ hnoh² jáɨ¹³ hi³
nga¹ jná¹³ lá², jáun² má¹jáun² juanh²¹ jná¹³
hi³ hin² tsánh² ca³cué³ jáɨ¹³ hi³ jmu² jná¹³
la³jí³² hi³ lá².
30 ¿Hin² tsánh² ca³ze³ hla¹ Juan² hi³
cua³zion³ tsáu² jmáɨ²? ¿Hí¹ Dió³², ho³
tsá²mɨ³cuóun² uá¹? Nga³ né³.
31 Tɨ³la³ tsá² hí³ né³, cáun² lí¹ ca³juu³
ca³hlénh³ ja¹ má²tún² hmóu³² bíh¹, hi³
ca³juónh³ la³ lá²:
—Ní¹juáh³ hi³ juáh¹³ dí² hi³ Dió³² bíh¹
ca³ze³ tsú², jáun² tsá² ní² né³ lí¹³ nga³: "Hi³
jáun² né³, ¿he³ láɨh³² sa³ tiá² ta²¹ ca³tianh³²
yáh³ náh² tsú²?"
32 Tɨ³la³ ¿hí¹ lí¹³ za¹³ dí² tsú² hi³
tsá²mɨ³cuóun² bíh¹ ca³ze³?
Quí¹hliá² jmí¹ juénh² tsú² ñí¹con² tsáu²,
quí¹ ñi³² tsú² hi³ la³jín³² tsáu² bíh¹ ná¹lín²³
hi³ hla¹ Juan² jmí¹ lín³ jan² *tɨ³² jë¹ Dió³².
33 Hi³ jáun² cu³tsa³² ca³záɨh³ tsú² cú²jueh³²
Jesús:
—Tiá² né¹ yáh³ jnoh¹.
Jáun² Jesús né³ ca³juáh³ siáh³:
—Hi³ jáun² sa³jun³ jná¹³ yáh³ juanh²¹ siáh³
hi³ hin² tsánh² ca³cué³ jáɨ¹³ hi³ jmu² jná¹³
la³jí³² ta²¹ lá².

12

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² hláɨh¹
(Mateo 21:33-46; Lucas 20:9-19)

1 Jáun² Jesús ca³ma³liáu³² hi³ liéinh³² tsáu²
cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ jmu², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Jmí¹ zian² jan² tsá² ca³jñí³ mɨ³
uóun²jɨeh¹³ hué³² quioh²¹; jáun² ca³jmú³ jní¹³
la³ cu³ la³ jéin³ jáun², hi³ ca³zíh³ siáh³ cáun²
ñí¹ lí¹³ quiáuh³² jmaɨh²¹ mɨ³ uóun²jɨeh¹³, jɨ³
hi³ ca³jmú³ tsú² siáh³ cáun² hñú³ ñe¹ lín²¹
ñí¹ lí¹³ di³chín³² tsá² jmu³ hua³hí¹³ ñí¹náɨ²
jáun². Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³quiú² ñí¹náɨ²
jáun² jo³cuo² tsá² lí¹³ jmu³ ta²¹; hi³ jáun² tsá²
jmu² hí³ ta²¹ né³, jmí¹ ma³hmah¹ quioh²¹
ñí¹náɨ² jáun² cun³quionh³ hi³ jɨenh³² cú¹pih²¹
la³ cun³ hi³ ló³² jáun². Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ngau³
ñí¹ uóunh³.
2 Jmí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ ca³láu² mɨ³
uóun²jɨeh¹³ né³, jáun² ca³zen³ tsú² jan² *tsá²
má²dí¹hlánh¹ joh¹ ñí¹con² tsá² ca³cuéh³ tsú²
hí³ ñí¹náɨ² jáun², hi³ tsa³máɨ¹ ca³lá² hi³
ca³láu² jáun², la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² quioh²¹
ñí¹náɨ².
3 Tɨ³la³ tsá² ná¹jmu² hí³ ta²¹ má¹ná¹,
ca³zanh³ bíh¹ tsá² ca³zen³ hí³ tsá² quioh²¹
ñí¹náɨ², hi³ ca³qui³ ca³quiunh³ dí², hi³ jáun² lí¹
haɨ²¹ cuá² ta³ bíh¹ tsú² ca³chanh³ dí².
4 Jáun² tsá² quioh²¹ ñí¹náɨ² ca³zen³ siáh³
cónh³í¹ jan² tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹; tɨ³la³ tsá²
hí³ né³, ca³quiunh³ bíh¹ tsú² ca³la³ ca³cuíh³
chí¹ jɨ³ hi³ ca³tu³ ca³hión³² dí² jú¹ hlah³ jú¹
hó³².
5 Tsá² quioh²¹ hí³ ñí¹náɨ² ca³zen³ siáh³
cónh³í¹ jan² tsáu², tɨ³la³ tsá² hí³ né³ ca³jngɨh³
bíh¹ tsú². Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³zen³ dí² siáh³
juóun³² tsá² ñí¹ hná¹ jáun²; ma³ jan² tsá² hí³
ca³quiu³ ca³pan³ bíh¹ tsú², hi³ ma³ jan² tsá²
hí³ ca³jngɨh³ tsú² siáh³.
6 "Jáun² jí³²la³ jon² bíh¹ tsú² jéɨ³²í¹ jmí¹
zian² jan², tsá² jlánh¹ jmí¹ hnio³ dí² lín³²;
hi³ jáun² tsá² hí³ jon² bíh¹ tsú² ca³zen³ ñí¹
cá¹táuh³, quí¹ jmí¹ lín²³ dí²: "Cun³ tanh¹³ bíh¹
tsú² ta²¹ jón³² jná¹³".
7 Tɨ³la³ tsá² ná¹jmu² hí³ ta²¹ né³, ca³juu³
ca³hlénh³ ja¹ má²tún² hmóu³² hi³ ca³juónh³
la³ lá²: "Já² tsá² ní² bíh¹ lɨ³quioh²¹ ñí¹náɨ² lá²
ní¹ má¹jun² jméɨ², chú³² cuí¹ jngɨh¹³ dí² tsú²,
hi³ jáun² lɨ³ quiú¹³ dí² ñí¹náɨ² lá²".
8 Jáun² ca³zanh³ dí² tsá² hí³ hi³ ca³jngɨh³ dí²
tiáunh¹, jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³chin² dí² tɨ³ cheih³²
ñí¹náɨ² jáun².
9 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³ngáɨ³ Jesús ñí¹con² tsá²
hí³:
—¿He³ lín²³ hnoh² jmu³ tsá² quioh²¹ hí³
ñí¹náɨ² ñí¹con² tsá² ca³jmú³ hí³ la³ jáun²? Tsá²
hí³ dá² jáunh³ bíh¹, hi³ ja³ma³tsan² tsú² tsá²
jmu² hí³ ta²¹ ñí¹náɨ² quioh²¹, hi³ jáun² tsá²
siánh³ bíh¹ cuéh³² tsú² cú²jueh³² ñí¹náɨ² jáun².
10 "¿Tiá¹ má²ca³híh³ hnoh² ñí¹ Sí² quioh²¹
Dió³² ñí¹ rá¹juáh³ jáun² la³ lá²?:
Quín¹ hi³ tiá² ca³jeih²¹ jáun² tsá² ná¹lín³ tɨ³²
hiah³²,
ta³né³² má²lí³ cá² máɨ³ quín¹ hi³ jlánh¹ bíh¹
quien²,
quín¹ hi³ hu²¹ cuoh¹ hiah³².
11 Hi³ ní² dá² ca³jmú³ Juo¹³ bíh¹ dí²,
cáun² hi³ lí¹³ lɨ³ tsa³cáun² tsɨ³ dí².
12 Jmí¹jáun² ca³lín¹³ tsú² hi³ ma³tson¹³
Jesús, quí¹hliá² má²ca³lɨ³tsɨn² dí² hi³ jáɨ¹³
ca³tɨn¹ hmóu³² bíh¹ dí² hi³ má²lí²jmú³ tsú²
jáun². Tɨ³la³, jmí¹ juénh² bíh¹ tsú² ñí¹con² tsá²
ná¹ngɨh³² hí³, hi³ jáun² cáun² lí¹ca³lión³² bíh¹
dí² tsú² cú²jueh³², hi³ jáun² ja³tanh²¹.

Jesús juáh³ hi³ ca³ta¹ dí² má¹hmah²¹
ñí¹con² tsá² chi² hmah²¹
(Mateo 22:15-22; Lucas 20:19-26)

13 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³zen³ tsú² ma³ jan²
tsá² *fariseos jɨ³ tsá² cu³ nió³ joh¹ Herodes
ní² siáh³, hi³ tsa³ca³ tsa³lian³ dí² Jesús, neh²¹
tiá¹ hléh³² cáun² jáɨ¹³ hi³ lɨ³ lí¹³ tánh³² tso³.
14 Tsá² hí³ cua³taunh²¹ hi³ ca³záɨh³ Jesús la³
lá²:
—Hnú² tɨ³², né¹ jnoh¹ hi³ hnú² hɨeh³²
jmáh³la³ jú¹ tson² bíh¹, tiá² hɨ³² yáh³ honh²
hnú² la³ cun³ hi³ juáh³ tsáu², quí¹ tiá² jmuh³²
yáh³ hnú² hi³ jan² quien² hi³ jan² tiá² quien²,
tɨ³la³ hnú² bíh¹ jan² tsá² hɨeh³² jú¹ tson²
hi³ ca³tɨ²¹ juɨ³² quioh²¹ Dió³². ¿Hí¹ ca³tɨ²¹

má¹hmah²¹ jnoh¹ quɨe³ hi³ mɨ³² *tsá² cuá¹lín³ mɨ³chí¹ juú² Roma, ho³ tiá² hniáuh³²?
¿Má¹hmah²¹ jnoh¹, ho³ tiá² má¹hmah²¹?
15 Tɨ³la³ Jesús má¹ná¹, ca³lɨ³tsɨn² hi³ tsá² hí³
lín³ la³ cá¹ la³ jéinh¹ bíh¹, hi³ jáun² ca³záɨh³
dí² la³ lá²:
—¿He³ láɨh³² cá² lau²³ hnoh² jná¹³?
Ñá²cán¹ dú¹ cáun² *cú¹tiáu² neh²¹ hi³ jɨe²¹
jná¹³.
16 Jáun² cua³can³² tsú², hi³ jáun² jmí¹ ca³jíe³
Jesús ca³ngáɨ³:
—¿Hin² mɨ³ ñí¹ tá²láɨ¹ ñí¹ lá², hi³ hin² hi³
jmáɨ² tón³² lá² siáh³?
Jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³:
—Quioh²¹ tsá² cuá¹lín³ mɨ³chí¹ bíh¹ nɨ³².
17 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—Jáun² cuéh³ náh² tsá² cuá¹lín³ mɨ³chí¹ la³
cun³ hi³ ca³tɨn¹ hiáuh³, hi³ cuéh³ náh² siáh³
Dió³² la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹.
Jáun² lí¹ ca³ja³cáun² tsí³ bíh¹ tsá² hí³ lɨ³,
quí¹hliá² la³ jáun² bíh¹ ca³ngáɨ³ tsú².

Nga² tsáu² ca³tɨ²¹ hi³ jenh¹³ tsú²
(Mateo 22:23-33; Lucas 20:27-40)

18 Hi³ jáun² jmí¹jáun² cua³taunh²¹ ma³ jan²
tsá² *saduceos hi³ cua³jɨen³ Jesús. Tsá² cu³
nió³ tsá² saduceos hí³ tiá² ta²¹ haɨh²¹ yáh³ hi³
jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³; hi³ jáun² bí¹ jlánh¹
ca³ñí¹ngah¹ dí² Jesús jáɨ¹³ lá²:
19 —Hnú² Tɨ³², ñí¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹
Moisés rá¹juáh³ ní¹juáh³ jan² tsá²ñuh² ca³jun³
ta³ tiá² ca³lɨ³zian² jon² quionh³ tsá²mɨ³
ñí²cuo², jáun² tsá²ñuh² dá¹jon²¹ hla¹ hí³
ca³tɨn¹ jan³ siáh³ tsá²mɨ³ hí³, hi³ jáun² lɨ³
zian² jon² hi³ ca³tɨn¹ hla¹ hí³.
20 Hi³ jáun² né³, jmí¹ zian² cá² mí¹zionh²
tsá²ñuh² hi³ jmí¹ ná¹lín³ quiaun³ má²tún²
raɨnh²¹ jan² jméi² mí¹ziú¹³. Tsá² má²ján³
né³ jmí¹ ca³jéinh³² cuo² quionh³ jan² tsá²mɨ³,
tɨ³la³ jun³ bíh¹ tsá²ñuh² hí³ ta³ tiá² jon²
ca³lɨ³zian².
21 Jáun² dá¹jon²¹ bíh¹ tsú² ca³jéinh³² siáh³
cuo² quionh³ tsá²mɨ³ hnáɨ³ hí³, tɨ³la³ ca³jun³
bíh¹ siáh³ tsá² hí³ ta³ tiá² jon² ca³lɨ³zian²;
la³ jáun² bíh¹ ca³lɨ³ siáh³ quioh²¹ tsá² ñí¹
má²gáun³.
22 La³ jáun² bíh¹ ca³lɨ³ quioh²¹ tán¹ quiaun³
tsá² hí³, hí¹ jan² yáh³ tsú² tiá² ca³lɨ³zian² jon²
quionh³ tsá²mɨ³ hí³. Ñí¹ cá¹táuh³ jáun² né³,
jun³ bíh¹ siáh³ hnga² tsá²mɨ³.
23 Jáun² né³, ní¹ má¹tɨ³ ñí¹ ca³jenh¹³ tsú²,
¿hin² dá² tsánh² tsá² quiaun³ hí³ lí¹³ ñí²cuo²
tsá²mɨ³ hí³, quí¹ tán¹ quiaun³ bíh¹ tsú²
ca³jéinh³² cuo² quionh³ tsá²mɨ³ hí³?
24 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Ná¹tsá²con² lín³² bíh¹ hnoh², cun³ñí¹ hi³
tiá² cuɨn² náh² Sí² quioh²¹ Dió³² hi³ sa³jun³
pí³ quioh²¹ Dió³² ní² siáh³.
25 Quí¹ ní¹ má¹ca³jenh¹³ tsáu² ja¹ hla¹,
tiú²uú² cuo² tsú² jéinh³² yáh³, hi³ sa³jun³
cuen³ bíh¹ tsú² siáh³ jon² hi³ jéinh³² cuo²,
quí¹ má¹jáun² dá² má²lín¹³ tsú² la³jmí¹ lín³
tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² bíh¹, tsá² tionh² hí³
hñu³mɨ³cuú².
26 Tɨ³la³ hi³ ca³tɨ²¹ ní¹juáh³ hi³ tson² jenh¹³
tsá² má²cá²tsan³ né³, ¿tiá¹ má²ca³híh³ hnoh²
ñí¹ Sí² quioh²¹ hla¹ Moisés, hi³ ha³ lánh³ lí³
jáɨ¹³ hi³ ca³hléh³ jáun² Dió³² ja¹ hmá² ton² hi³
jmí¹ chí¹cau³² jáun²? Jmí¹ ca³juáh³ tsú² jáun²
la³ lá²: "Jná¹³ bíh¹ la³², Dió³² Juo¹³ Há²bran²¹,
Isaac jɨ³ Jacob ní² siáh³".
27 Quí¹ Dió³² dá² lín³ Dió³² Juo¹³ tsá² zian²
bíh¹, tiá² lí¹³ yáh³ lín³ tsú² Dió³² Juo¹³ tsá²
má²jun¹; jáun² né³, lí¹ ná¹tsá²con² tɨ³ ca³nga²
bíh¹ hnoh².

Héih³² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²
(Mateo 22:34-40; Lucas 10:25-37)

28 Ja¹ quioh²¹ tsá² hí³ né³ jmí¹ zenh¹ siáh³
jan² tsá² lín³ tɨ³² liei²¹, tsá² má²lí²niéi³² jáɨ¹³
hi³ má²lí²juáh³ tsú² jáun². Tsá² hí³ né³
ca³lɨ³tsɨn² hi³ re² bíh¹ má²lí²ngáɨ³ Jesús, hi³
jáun² ca³ngáɨh³ dí² siáh³ la³ lá²:
—¿Hín² bíh¹ héih³² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²?
29 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³:
—Hi³ lá² bíh¹ héih³² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²
la³ cónh³ bíh¹ ñí¹ la³jí³²: "Sá¹ní² niéi² hnoh²
tsá² *Israel, jí³²la³ jan² tán¹ Dió³² Juo¹³ bíh¹
dí² lín³ Dió³².
30 Jáun² ¡ma³hno¹ Dió³² Juóuh³² ca³la³ jonh³
jmí¹ honh², la³jí³² jmí²chí³ quián¹³, jɨ³ la³jí³²
hi³ lín²³ nú², jɨ³ ca³la³ jí³² pí³ quián¹³ nú²
siáh³!" Hi³ ní² bíh¹ héih³² la³ñí¹ hi³ jlánh¹
bíh¹ quien².
31 Hi³ jáun² héih³² ñí¹ má²tun³ né³ lí³ la³ lá²:
"¡Ma³hno¹ tsá²mɨ³cuóun² renh² la³jmí¹ hno³
nú² huen²!" Tiú²uú² zia³² yáh³ cónh³í¹ cáun²
héih³² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ hi³
tun³ ní².
32 Jáun² né³, tɨ³² liei²¹ hí³ ca³juáh³ siáh³ la³
lá²:
—Chú³² lín³² bíh¹ la³ má²lí²juah²¹ hnú² ní²
Tɨ³². Jú¹ tson² bíh¹ nɨ³² má²lí²juah²¹ hnú², hi³
jí³²la³ jan² tán¹ Dió³² bíh¹ zian², hi³ tiá² zian²
yáh³ cónh³í¹ jan² Dió³² siánh³.
33 Jɨ³ hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² hi³ má¹hno¹ dí²
Dió³² la³ jonh³ jmí¹ tsí³ dí², la³jí³² hi³ ngɨ²³
dí², [la³jí³² jmí²chí³ quiú¹³ dí²,] jɨ³ la³jí³² pí³
quiú¹³ dí² ní² siáh³; jɨ³ hi³ ca³ta¹ dí² má¹hno¹
siáh³ tsá²mɨ³cuóun² raɨnh²¹ la³jmí¹ hno³ dí²
hmóu³², hi³ ní² bíh¹ hi³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien²
la³ cónh³ bíh¹ jáh³ hi³ jngɨh² tsú² jáun² ñí¹con²
Dió³², jɨ³ la³jí³² hi³ lí¹ cue³² tsú² jáun² ñí¹con²
Dió³² hi³ jɨn³² tsú² jáun² ñí¹ lɨ³ ñí¹hiú¹³.
34 Hi³ jáun² jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² Jesús hi³
tsá² hí³ má²lí²ngáɨ³ re² lín³², jáun² ca³juáh³
dí² la³ lá²:

—Cú¹pih²¹ bíh¹ jéi³²í¹ hniáuh³² hi³ huh²¹
hnú² jo³cuo² Dió³².
Hi³ jáun² hí¹ jan² yáh³ tiú²uú² hin² ca³tia³
tsí³ hi³ nga³ siáh³ jáɨ¹³ ñí¹ hná¹ jáun².

¿Hin² bíh¹ jón²zíh¹ jón²cho¹ Tsá² lín¹³ Cristo?
(Mateo 22:41-46; Lucas 20:41-44)

35 Jesús jmí¹ cuá¹má²tɨn² tsáu² hñu³ cuáh³²
chín¹, hi³ jmí¹ cuá¹juáh²³ la³ lá²:
—¿He³ láɨh³² juáh³ tsá² ná¹lín³ tɨ³² liei²¹ hi³
jan² tsá² jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹ bíh¹
néh¹ Tsá² lín¹³ Cristo?
36 Quí¹ hnga² hla¹ Dá²vi²¹ ca³hléh³ la³ cun³
jáɨ¹³ hi³ ca³cué³ Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³, hi³
ca³juáh³ la³ lá²:
Dió³² Juóu³² jná¹³ ca³záɨh³ Tɨ³² Juóu³² jná¹³:
Tɨ³ cuá² chu²¹ quion²¹ jná¹³ ñí³,
ca³la³ tɨ³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ jmu¹ jná¹³ hi³
tsá² hau² hnú² lín¹³ la³jmí¹ lí³ cáun²
jlɨ²¹ hi³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² quien² hi³
ná¹tsɨn²¹ hnú² tanh¹.
37 Hi³ jáun² né³, ¿ha³ bí¹ lánh³ rón³² lí¹³
hi³ Tsá² lín¹³ Cristo lín³ jan² tsá² jón²zíh¹
jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹?, quí¹ ta³ bí¹ hnga² yáh³
hla¹ Dá²vi²¹ hí³ la³ ca³juáh³ hi³ Juo¹³ bíh¹ tsú²
Tsá² lín¹³ hí³ Cristo.
Jáun² tsá² juóun³² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun²
né³, ca³la³ hi³ hiún² lín³² bíh¹ tsí³ jmí¹
ná¹náɨ³².

Jesús jñéih²³ tsáu¹³ tsá² ná¹lín³ tɨ³² liei²¹
(Mateo 23:1-36; Lucas 11:37-54; 20:45-47)

38 Jmí¹ ca³ma³tɨn² Jesús tsá² ná¹ngɨh³² hí³
né³, ca³juáh³:
—Hua³hín¹³ náh² jmu³ quiúnh¹ tsá²
ná¹lín³ tɨ³² liei²¹, quí¹ tsá² hí³ jlánh¹ zaɨn³²
hi³ quíh³² hmɨh³² cuo² hi³ ñi³táunh¹ tɨ³ hlá²
tɨ³ ní²; jlánh¹ hniá¹ tsú² hi³ tsáu² cuen³ Dió³²
ní¹ má¹ca³jenh² dí² ja¹ hmah²¹,
39 jlánh¹ hniá¹ tsú² tiánh³ ñí¹ jlánh¹ bí¹
quien² hñu³ cuáh³² quioh²¹, jɨ³ hi³ hniá¹
tsú² siáh³ tiánh³ ñí¹ jlánh¹ bí¹ quien² ní¹
má¹ca³cha³táunh¹ ñí¹ nio² jmáɨ¹.
40 Tsá² hí³ bíh¹ tsá² quin²³ sí¹ hñú¹³ tsá²mɨ³
hnáɨ³, hi³ má¹lɨ³² jáun² né³, lí¹ ráɨn³² ñí¹
cun³quionh³ hi³ liéinh³² jáun² Dió³² ué³ lín³².
Cun³ñí¹ hi³ jáun², tɨ³ jlánh¹ bíh¹ huáh² tsí³
héih³² hi³ tá¹tsɨn¹ tsú² ní¹ má¹jáun².

Quɨe³ ca³cué³ tsá²mɨ³ hnáɨ³ tia³mɨi²
(Lucas 21:1-4)

41 Cu³ jéin³² jmí¹ cuá¹tón²¹ Jesús có³²
ho³hñú¹³ cuáh³² chín¹, có³² ñí¹ táun³ cuó²
toh² tsú² quɨe³, hi³ cuá¹jíen³² dí² tsá² toh²
quɨe³ ñí¹ jáun²; hi³ jáun² ca³jíe³ tsú² hi³
juóun³² tsá² hánh³ toh² hliáun³ quɨe³ hñu³
cuó² jáun².
42 Jmí¹jáun² ca³chó³² jan² tsá²mɨ³ hnáɨ³
tia³mii² hi³ ca³taunh³ tun³ cú¹dáɨn³, quɨe³ tiá²
lin¹ nga³ quien².
43 Jmí¹jáun² ca³teh³ Jesús tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³
con², hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Jú¹ tson² cu³tí³ juo³ jná¹³ hnoh², hi³
tsá²mɨ³ hnáɨ³ tia³mii² ó³², tɨ³ hliáun³ bíh¹
má²lɨ²cué³² tsú² la³ cónh³ bíh¹ la³jín³² tsá²
má²lɨ²tióh³² quɨe³ hñu³ cuó² ñí¹ hná¹ ní².
44 Quí¹ la³jín³² tsá² ñí¹ hná¹ ní² cue³² la³
cun³ hi³ má²ziau³² quioh²¹ bíh¹; tɨ³la³ tsá²mɨ³
tia³mii² ó³² né³, má²lɨ²cué³² la³jí³² la³ cun³ hi³
jmí¹ zia³² quioh²¹ bíh¹, hi³ jmí¹ má²ma³hau³
hi³ lí¹³ zian² tsú² quioh²¹.

13

Jesús juáh³ hi³ chau²¹ jmáɨ¹ tsúnh¹³ cuáh³² chín¹
(Mateo 24:1-2; Lucas 21:5-6)

1 Ta³ má²cuá¹cuá²haɨn³² Jesús hñu³ cuáh³²
chín¹, jan² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú²
ca³juáh³:
—Tɨ³², sá¹ní² jɨe³, ¡hénh³ ma³ chú³² jniá³
hñú³ ní², hi³ hen³ ma³ cáh¹ siáh³ quín¹ hi³ lí³
hiah³²!
2 Tɨ³la³ Jesús ca³ngáɨ³ la³ lá²:
—¿Jíeh²¹ hnú² hi³ jueh³² lín³² hñú³ lá²?
Ñí¹ lá² dá² lí¹³ hi³ hí¹ cá² máɨ³ quín¹ tiú²uú²
ná¹juɨn¹ quionh³ quín¹ raɨnh²¹; la³jí³² bíh¹
juú¹ tsúnh¹³.

Ha³ lánh³ rón³² lɨ³ lin¹ ñí¹ táuh³ jmáɨ¹
(Mateo 24:3-28; Lucas 21:7-24; 17:22-24)

3 Jmí¹jáun² ja³taunh²¹ dí² tɨ³ tsɨ³ máh³
Olivos ñí¹ jniá³ jáun² cuáh³² chín¹. Tá¹la³
má²cuá¹tón²¹ jáun² Jesús ñí¹ jáun² né³, jáun²
Pé¹, Jacobo, Juan² jɨ³ Tre²¹ ní² siáh³ ca³ngáɨ³
ñí¹con² tsú² la³ lá² tá¹la³ tiá² hin² zian²:
4 —Hnáu² jnoh¹ hi³ juáh¹³ hnú² ha³ líh³ lí¹³
hi³ má²lí²juah²¹ hnú² jáun². ¿He³ dá² lánh³
rón³² lɨ³ lin¹ ní¹juáh³ má¹tɨ³ ñí¹ lɨ³tí³ hi³ ní²?
5 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:
—Hua³hín¹³ lín³² náh² jmu³, hí¹ jan² lí²
hin² cuí¹ má¹cau² náh².
6 Quí¹ juóun³² lín³² tsáu² ja³táunh¹ hi³
ja³jmú³ hi³ lín³ la³juah²¹ dú¹ jná¹³, hi³
ja³juah²¹: "¡Jná¹³ bíh¹ lín³ Cristo!"; jáun²
juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ma³can² tsú².
7 "Tɨ³la³ ní¹ má¹ca³niéih² náh² jáɨ¹³ hi³
má²zia³² hniéi² tɨ³ hlá² tɨ³ ní², ha³ lí² juenh³
náh², quí¹ la³ jáun² ca³tɨ²¹ lí¹³ bíh¹ tín², tɨ³la³
jun³juáh¹³ hi³ má²tsa³hín³ yáh³ jaun³².
8 Quí¹ tsá² zian² cáun² hué³² jmu³ hniéi²
quionh³ tsá² zian² hué³² siáh³, jɨ³ tsá² hín¹³
hué³² ñí¹ hliáun³ quiu³ tín³ siáh³ quionh³
tsá²ján² tsá²ján²; ñí¹ hliáun³ qui³ jíeh³ hué³²
hi³ lɨ³ zia³² siáh³ ho³cuóun³, [jɨ³ hi³ lí¹
tiáunh¹ tsáu² tiá³ siaun³²]. Hi³ ní² dá² cun³

ja¹ má²ca³lɨ³liau³ bíh¹ hi³ ma³tso² tsáu² tsí³,
jun³juáh¹³ má²hnáu² yáh³.
9 ”Tɨ³la³ hniáuh³² tiáunh¹ hua³jan²¹ bíh¹
hnoh²; quí¹ hnoh² dá² jɨenh³ tsú² jo³cuo²
tsá²tan²¹, jɨ³ hi³ quiu³ po³ tsú² hnoh² la³ tɨ³
hñu³ cuáh³² quiú¹³ dí². Hi³ tsa³jau² tsú² siáh³
hnoh² ta³ ñí¹ tsá² ná¹ho² ta²¹ jɨ³ ta³ ñí¹ tsá²
ná¹lín³ re²¹ ní² siáh³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³;
má¹jáun² bíh¹ má²lɨ¹³ cuéh¹ hnoh² jú¹ tson²
hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ ñí¹con² tsá² hí³.
10 Ñeh² bíh¹ hi³ táuh³ jmáɨ¹ má¹ná¹, jú¹
chú³² hi³ lí¹³ liáun³ tsú² ca³tɨ²¹ ngáɨ³² tsú² tín²
ñí¹con² la³jín³², la³jáh³ dú¹ ñí¹ juo³ tsá² jma².
11 Ní¹ má¹já²jau² tsú² hnoh² ta³ ñí¹
tsá²tan²¹ né³, ha³ lí² jmú² náh² hɨ³² honh²
ní¹juáh³ he³ cuá¹juah²¹ náh² ñí¹ jáun². Quí¹
jmáɨ¹ jáun² dá² cáun² cuá¹hléh¹ hnoh² la³
cun³ jáɨ¹³ hi³ hí³ hñu³ honh² bíh¹ náh²;
quí¹ jáɨ¹³ jáun² cué³² Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹,
jun³juáh¹³ jáɨ¹³ quián¹³ hmóu³² yáh³ náh².
12 Hí¹ la³ tɨ³ tsá² jan² jméi² mí¹ziú¹³
quionh³ yáh³ tsú² jɨenh³ hi³ jngah³ tsáu²,
jɨ³ tsá² má²lieih²¹ siáh³ jɨenh³ jon²; jon² tsáu²
jmu³ hniéi² quionh³ jméi² mí¹ziú¹³, hi³ hí¹
ca³la³ tɨ³ jɨenh³ yáh³ tsú² tsá² má²lieih²¹ hí³
hi³ jngah³ tsáu².
13 Tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹
lɨ³hau² hnoh² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³; tɨ³la³
ní¹juáh³ tsá² nio² cáun² tsí³ la³ má²nio² jáun²
ca³la³ tɨ³ ñí¹ cá¹táuh³ jmáɨ¹ né³, tsá² hí³ bíh¹
liáun³.
14 ”Ní¹ má¹ca³jɨeh³ hnoh² hi³ hlah³ hi³
hó³² hi³ jmu³ hi³ hliáh¹³ ñí¹ hí́en¹ [la³ cun³
hi³ ca³hí́e³ jáun² hla¹ Daniel *tɨ³² jë¹ Dió³²],
má¹ca³jɨeh³ hnoh² hi³ hi³ jáun² má²nio²
ñí¹ tiá² jmí¹ ca³tɨn¹ —ní¹juáh³ tsá² hɨ³²
jáɨ¹³ lá², cuí¹ ngɨ¹³—, hi³ jáun² jmáɨ¹ jáun²
má²hniáuh³² cuon³ tsá² hín¹³ tɨ³ Judea ñí¹ lí³
máh³.
15 Hi³ jáun² ní¹juáh³ tsá² cuá¹tsɨ²¹ tsáɨh³
hñú³ máɨ² tsáɨh³ quioh²¹ jmáɨ¹ jáun² né³, ha³
lí² cuí¹ son² hi³ tsa³hen² ñéih³ hi³ tsa³quián³
hi³ nio² ñéih³ quioh²¹, hniáuh³² la³juɨ³²
cuon³ bíh¹ tsú²;
16 hi³ ní¹juáh³ tsá² cuá¹hún¹ ñí¹náɨ² né³,
tiá² hniáuh³² yáh³ tsánh³² tsú² hi³ tsa³quián³
ha¹.
17 ¡Jlánh¹ juo²³ tsá²mɨ³ tsá² ná¹quian² jon²
jmáɨ¹ jáun², jɨ³ tsá² ná¹jan² dáɨn² tiúh²³ ní²
siáh³!
18 Mí¹ náh² ñí¹con² Dió³² hi³ ha³ lí² cuí¹
chau²¹ jmáɨ¹ jáun² cáun² jmí¹ ñí¹cuóu³;
19 quí¹ jmáɨ¹ jáun² lɨ³ zia³² cáun²
uu³mí²tsɨ³² huáh² tsí³ cu³tí¹³, cáun² hi³ hí¹
cónh³ tiá² má²lɨ³² la³ cun³ jmí¹ ca³jmú³ Dió³²
hngá¹máh³ lá², hi³ sa³jun³ lɨ³ zia³² bíh¹ siáh³
tɨ³ chí¹cáɨn² jáun².
20 Sá¹jmí¹ hi³ Dió³² Juo¹³ dí² tiá² hná³²
jmáɨ¹ jáun² dúh¹, jáun² ca³la³ jín³² bíh¹ tsáu²
jmí¹ hiá¹ jmí¹ tsán¹³; tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ hnio³
tsú² tsá² joh¹, tsá² má²ca³quianh³ tsú² hí³
hnga², hi³ jáun² bíh¹ má²ca³hná³ Dió³² jmáɨ¹
jáun².
21 ”Né³² né³, ní¹juáh³ má¹jáun² má²zian²
tsá² juáh³ ñí¹con² hnoh²: “¡Sá¹ní² jɨe³, ñí¹ lá²
má²cuá³ Tsá² lín³ Cristo!”, ho³: “¡Sá¹ní² jɨe³,
ñí¹ zio¹ má²cuá³!”, ha³ lí² lí¹ táunh³ náh² ta²¹.
22 Quí¹ juóun³² bíh¹ tsáu² ja³táunh¹ hi³
ja³ma³cau², hi³ juáh³ hi³ lín³ Cristo, jɨ³ tsá²
juáh³ siáh³ hi³ ná¹lín³ tɨ³² jë¹ Dió³²; hi³ jmu³
siáh³ li²¹ jɨ³ hua³jueh³², hi³ ma³can² tsáu², hi³
hí¹ la³ tɨ³ tsá² má²ca³quianh³ hnga² yáh³ Dió³²
ma³can² tsú² siáh³ ní¹juáh³ hi³ lí¹³.
23 Tɨ³la³ cuí¹ tiáunh¹ hnoh² hua³jan²¹ lín²¹;
quí¹ la³jí³² bíh¹ má²lí²juo³ jná¹³ hnoh² ta³
tɨn².

Jmáɨ¹ hi³ jáunh³ Jon² tsá²mɨ³cuóun²
(Mateo 24:29-35,42,44; Lucas 21:25-36)

24 ”Tɨ³la³ ní¹ má¹ca³nga² uu³mí²tsɨ³² huáh²
tsí³ ní² né³, má¹jáun² má²nieh¹³ hiú², hi³ zí́h²
siáh³ tiú²uú² joh¹ cué³²,
25 jɨ³ hi³ ziu³ súh³² siáh³ chí¹jmaɨ²¹ haɨ²¹
chi³cuú², hi³ hí¹ ca³la³ tɨ³ pí³ hi³ jniá³
chi³cuú² yáh³ ru³ juá³ siáh³.
26 Má¹jáun² máh³ jí́en³² tsú² Jon²
tsá²mɨ³cuóun² hi³ cuá¹jáunh²³ juɨ³² ja¹ jnie²
quionh³ pí³ hi³ cáu² hi³ jueh³² lín³² quioh²¹,
hi³ lin¹ hi³ quien² tsú².
27 Má¹jáun² zen³ tsú² tsá²cuú² tsá²ta³ hi³
chan³ cu³lɨ²¹ tsá² má²ná¹quiánh¹ hí³ joh¹,
tsá² zian² tá¹ quiún³ cuoh¹ mɨ³cuú², la³ tɨ³
hué³² ñí¹ má²uóunh³, ca³la³ tɨ³ ñí¹ cá¹táuh³
cuoh¹ mɨ³cuú².
28 ”Cuí¹ ngɨ¹³ náh² jáɨ¹³ hi³ jmu¹ jná¹³
lá² cun³quionh³ hmá² sí² co²: Jí́eh³² hnoh²
ní¹juáh³ má²tá¹jmu¹³ hmá², hi³ má²ná¹hion²
siáh³ mu²¹ zí́h³, jáun² má²ná¹ñíh¹ hnoh² hi³
má²má²janh² bíh¹ jmí¹ ñí²hiú².
29 Ja³bí¹ la³ jáun² bíh¹ siáh³, ní¹juáh³
má²jí́eh³² hnoh² hi³ má²lí²³ la³jí³² hi³
má²lí²juánh³² jná¹³ ní², jáun² má²ñíh¹ náh²
hi³ ho³hñú¹³ bíh¹ má²zenh² jná¹³ Jon²
tsá²mɨ³cuóun².
30 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ la³jí³² hi³
ní² lí¹³, ñeh² bíh¹ hi³ hiá¹ tsán¹³ tsá² zian²
jmáɨ¹ hi³ ziáun² dí² lá².
31 Chau²¹ jmáɨ¹ tsa³hín³ bíh¹ la³jí³² hi³ jniá³
chi³cuú² la³ má²quionh³ hngá¹máh³ lá², tɨ³la³
jáɨ¹³ quion²¹ jná¹³ má¹ná¹, tiá² tón³² jmáɨ¹
tsa³hín³ yáh³.
32 ”Tɨ³la³ hi³ ca³tɨ²¹ hín² jmáɨ¹, ho³ hín²
la³nió¹ lí¹³ la³ jáun² né³, hí¹ jan² yáh³ tiá² hin²
ñi³², quí¹ hí¹juáh³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², tsá²
tionh² hñu³mɨ³cuú² yáh³ tiá² ñi³², hi³ sa³jun³
hnga² yáh³ Jon² Dió³² ñi³² siáh³; jí³²la³ hnga²
bíh¹ Dió³² Jméi² tsú² ñi³².

33 ”Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, tianh3 náh2
ná1ñí1 hi3 ná1ua3hin13 náh2, [ji3 hi3 ná1lienh1
náh2 siáh3 Dió32,] quí1 tiá2 ñíh1 yáh3 náh2 ha3
lɨ́h3 chau21 jmáɨ1 jáun2.
34 Quí1 jmáɨ1 jáun2 lɨ́13 la3 lá2: Jan2 tsá2ñuh2
cua3han3 hñú13, hi3 ngau3 ñí1 uóunh3; tɨ3la3
ñeh2 bíh1 hi3 cua3hɨin32 tsú2 má1ná1, ca3chá3
tsú2 hñú13 jo3cuo2 tsá2 quian21, hi3 ma3
quin32 ma3 jan32 ca3cuéh3 dí2 ta21 hi3 ca3tɨn1
jmu3, hi3 ca3jmú3 tsú2 siáh3 héih32 ñí1con2
tsá2 jmu2 hua3hí13 ho3hñú13 hi3 jmu3 re2 ta21
quioh21.
35 Hi3 jáun2 ja3bí1 hnoh2 uá2jaɨ32 tianh3
náh2 ná1ñí1, quí1 tiá2 ñíh1 yáh3 náh2 ha3 lɨ́h3
cuánh32 tsá2 hñú13, hí1 cuánh32 cun3 ca3niéi2,
ho3 cuánh32 cun3 chu3nie2, ho3 cuánh32 la3
cun3 ca3hó3 cá1háu2 hi3 ñí1, ho3lá2dá2 tɨ3 ní1
má1já2jnia2 uá1;
36 su3uú2 jáunh23 tsú2 cu3diá2jan2 ta3
ná1cuóun1 náh2.
37 La3 cun3 hi3 juanh32 jná13 ñí1con2 hnoh2
juo3 jná13 siáh3 la3jín32 tsáu2: ¡Tianh3 náh2
ná1ñí1 náh2!

14

Má2ren21 tsú2 jáɨ13 hi3 zanh3 Jesús
(Mateo 26:1-5; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

1 Tun3 jmáɨ1 bíh1 jéi32í1 jmí1 hniáuh21 hi3
tɨ21 *Jmí1hɨ́en1, jmáɨ1 hi3 cúh2 tsá2 *judíos
*hí3 cuú2miih21, la3 cun3 hí1miih21 tiá2 tie3
jan2 yáh3. Hi3 jáun2 tsá2 ná1lɨ́n3 mi3jmú3 ji3
tsá2 ná1lɨ́n3 tɨ32 liei21 ní2 siáh3 ca3hnauh2 tsí3
ha3 lánh3 rón32 lɨ́13 zanh3 dí2 Jesús ta3máɨh3,
hi3 jáun2 jngɨh3 dí2.
2 Tɨ3la3 jmí1 ná1juáh23 dí2:
—Ha3 tiá2 zanh13 yáh3 dí2 tsú2 tá1la3 jmáɨ1
má1ná1, quí1 hu3sa3 ní2 lɨ́1 ca3taunh3 tsáu2 tiá3
siaun32.

Jan2 tsá2mɨ3 sé23 no1 má2ró32 chí1 Jesús
(Mateo 26:6-13; Juan 12:1-8)

3 Jmí1jáun2 jmí1 cuá1tón21 Jesús já1 juú2
Betania, hñú13 Sí1mu21 tsá2 jmí1 téh23 tsú2
hí3 “tsá2 lɨ́n3 *mɨ3ho21 péin3”. Tá1la3 jmí1
cuá1tón21 jáun2 Jesús ñí1 mesa né3, cuan3
jan2 tsá2mɨ3 hi3 quian32 cáun2 tse3 míh1 hi3
lɨ́3 cún1 tiáu2 alabastro hi3 jmí1 canh2, hi3
ha21 no1 má2ró32 chu21 lɨ́n21, jmaɨh21 hngó32
quioh21 cáun2 há2 má2ró32 jmáɨ2 nardo,
cáun2 hi3 hmuh21 lɨ́n21. Jáun2 ca3jó3 tsú2
mɨ3láɨ1 tse3 pih21 jáun2, hi3 jáun2 ca3sé3 dí2
no1 má2ró32 jáun2 chí1 Jesús.
4 Ma3 jan2 tsá2 jmí1 tionh1 ñí1 jáun2 ca3míh3
tsí3, hi3 jáun2 ca3juónh3 la3 lá2 ja1 hmóu32:
—¿He3 láɨh32 sa3 lɨ́1 quí2 lɨ́1 hin23 tsú2 no1
má2ró32 ní2 quioh21?
5 No1 má2ró32 ní2 jmí1 lɨ́13 tsa3hnáɨ1 lɨ́3 cun3
hnɨ32 nio2 hña3láu3 héih32 quɨe3 *cú1tiáu2,
jáun2 quɨe3 jáun2 jmí1 lɨ́13 cuéh32 tsú2 tsá2
tia3mii2.
Jáun2 ca3ziu3 ca3hɨen3 tsú2 tsá2mɨ3 hí3.
6 Tɨ3la3 Jesús ca3juáh3 la3 lá2:
—Ha3 lɨ́2 lɨ́1 jmú2 náh2 liúnh1 ñí1con2 tsú2;
¿he3 láɨh32 ma3tsan13 hnoh2 tsí3 tsú2? Quí1
cáun2 hi3 chu21 bíh1 la32 má2lɨ́2jmú3 tsú2
ñí1con2 jná13.
7 Quí1 la3jɨ́32 jmáɨ1 bíh1 zian2 tsá2 tia3mii2
ja1 quián13 hnoh2, hi3 jáun2 lɨ́13 bíh1 jmúh13
náh2 hi3 chú32 ñí1con2 tsú2 lɨ3ua3 cáun2 jmáɨ1
hi3 hnáuh2 náh2 jmúh13; tɨ3la3 jná13 né3,
jun3juáh13 jmáɨ1 ca3la3 jɨ́32 yáh3 cuon1 jná13
ja1 quián13 hnoh2.
8 Tsá2mɨ3 ní2 má2lɨ́2jmú3 la3 cun3 hi3 lɨ́13 lɨ3
jmu3 ñí1con2 jná13; quí1 má2lɨ́2sé32 tsú2 jná13
no1 má2ró32 ta3 tin2 ñeh2 bíh1 hi3 tsa3haun3
ná1.
9 Quí1 jú1 tson2 juo3 jná13 hnoh2, hi3 lɨ3ua3
cáun2 ñí1 tsa3hléh2 tsú2 jú1 chú32 tá1 cáun2
hngá1máh3, ja3bí1 tsa3chá2 tsú2 siáh3 la3 cun3
hi3 má2lɨ́2jmú3 tsá2mɨ3 lá2, hi3 jáun2 chau13
tsí3 tsáu2 hi3 ca3tɨn1 tsú2.

Judas jɨenh23 Jesús
(Mateo 26:14-16; Lucas 22:3-6)

10 Jáun2 né3, jmí1jáun2 ngau3 Judas tsá2
ja3 hí3 tɨ3 juú2 Queriot, jan2 tsá2 quian3tun3
joh1 Jesús, hi3 ca3ñí1lienh13 dí2 tsá2 ná1lɨ́n3
mi3jmú3 hi3 jmu3 dí2 jáɨ13 hi3 jɨenh3 dí2 Jesús
jo3cuo2 tsá2 hí3.
11 Jmí1 má2lɨ́2niéi32 jáun2 tsá2 hí3 jáɨ13 jáun2
né3, ca3lɨ3 hiún2 lɨ́n32 bíh1 tsí3, jáun2 ca3jmú3
tsú2 jáɨ13 hi3 cué32 quɨe3. Jáun2 né3, Judas
ca3hnauh2 tsí3 ha3 lánh3 rón32 lɨ́13 jɨenh3 dí2
Jesús.

Jesús jmu2 má32 hi3 lɨ́3 nóh32 ca3tɨ21 hi3 jún3
(Mateo 26:17-29; Lucas 22:7-23; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

12 Jmí1 cá1chó21 jmáɨ1 hi3 cua3hlau3
Jmí1hɨ́en1, jmáɨ1 hi3 cúh2 tsá2 judíos hí3
cuú2miih21, la3 cun3 hí1miih21 tiá2 tie3 jan2,
jmáɨ1 hi3 jngɨh2 tsú2 jáun2 *já1ziáh2 míh1
ñí1con2 Dió32 ca3tɨ21 Jmí1hɨ́en1, jáun2 tsá2
haɨn21 hí3 tɨ3 con2 Jesús ca3ngáɨ3, hi3 ca3juáh3
la3 lá2:
—¿Ha3 jinh1 hnáuh2 hnú2 hi3 tsá1jmú13
jnoh1 hua3jan21 má32 quioh21 Jmí1hɨ́en1 lá2
hi3 cúh13 hnú2?
13 Jmí1jáun2 ca3zen3 dí2 gon3 tsá2 haɨn21 hí3
tɨ3 con2, hi3 ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:
—Cuá2táunh1 náh2 já1 juú2, hi3 jáun2 ñí1
jáun2 jenh13 náh2 jan2 tsá2ñuh2 quiaun2
tse3 ha21 jmáɨ2. Cuá2táunh1 náh2 cu3chin1
cu3hna21 tsú2,
14 jáun2 hñú3 ñí1 hen13 tsá2 hí3, cuá2zéih3
náh2 tsá2 hñú13 la3 lá2: “Tɨ32 Juo13 jnoh1
ñí1juah21: ¿Ha3 jinh1 lɨ́3 ñéih3 ñí1 cueh32
tsú2 tsáu2 quion21 jná13, ñí1 lɨ́13 cuh21 jná13

má32 quioh21 Jmí1híen1 lá2 quiúnh1 jná13 tsá2
haɨn21 tɨ3 con2 ná1?”
15 Jáun2 tsá2 hí3 tsa3jau2 hnoh2 cáun2 ñéih3
jueh32 ñí1 tun3 tsɨn1, ñí1 má2lí3 re2; ñí1 jáun2
bíh1 cuá1jmuh3 hnoh2 hua3jan21 má32 quiú13
dí2.
16 Hi3 jáun2 né3, ja3taunh21 bíh1 tsá2 haɨn21
hí3 tɨ3 con2 tsú2, hi3 jáun2 ca3cha3táunh1 tsú2
já1 juú2, hi3 jáun2 ca3lɨ3tí3 bíh1 la3 cun3 rón32
hi3 má2lí2juáh3 jáun2 Jesús; hi3 jáun2 ñí1 jáun2
bíh1 ca3jmú3 tsú2 hua3jan21 má32 quioh21
Jmí1híen1.
17 Jmí1 má2ca3zɨ32 jáun2 né3, ca3chó32 Jesús
ñí1 jáun2, la3 má2quionh3 tsú2 tsá2 quian3tun3
joh1.
18 Tá1la3 má2tionh2 tsú2 jáun2 ñí1 mesa hi3
má2ná1cúh2 tsú2 má32, jáun2 ca3juáh3 Jesús
la3 lá2:
—Jú1 tson2 juo3 jná13 hnoh2, hi3 zian2 jan2
tsá2 ná1cúh23 dí2 lá2 quiúnh1 né3bí1 jɨenh3
jná13.
19 Jmí1jáun2 jlánh1 hlaɨh3 ca3niau21 tsí3 tsá2
hí3, hi3 jáun2 ma3 quin32 ma3 jan32 tsú2
ca3ngáɨh3 Jesús, hi3 juáh3:
—¿Hí1 jná13 juáh13?
20 Jáun2 Jesús né3 ca3juáh3:
—Jan2 hnoh2 tsá2 quian3tun3, tsá2 cuh32
jná13 cáun2 uon2 quiúnh1 bíh1 jmu3 la3 jáun2.
21 Quí1 jná13 Jon2 tsá2mɨ3cuóun2 cuá1tsau32
bíh1 hná1 he2 juɨ32 hi3 ca3tɨn1, la3 cun3 hi3
rá1juáh3 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32; tɨ3la3 ¡juo23 bíh1
tsá2ñuh2 tsá2 jɨenh3 jná13! Tɨ3 jlánh1 bíh1 jmí1
re2 quioh21 tsá2 hí3 sá1jmí1 hi3 cu3tsa32 tiá2
ca3lɨ3zian2 bíh1 tsú2 cú2jueh32 dúh1.
22 Tá1la3 ná1cúh2 tsú2 jáun2 né3, Jesús
ca3can3 hí3 cuú2miih21, hi3 jáun2 ca3cuéh3
tiá1hmah1 Dió32, jmí1 lɨ21 jáun2 né3 ca3ca3 dí2,
hi3 jáun2 ca3tsóh3 tsú2 ñí1con2 tsá2 hí3, hi3
ca3juáh3 la3 lá2:
—Quɨéɨh3 náh2, quí1 hi3 lá2 bíh1 ngú3
quion21 jná13.
23 Jmí1 lɨ21 jáun2 ca3can3 tsú2 siáh3 cáun2
copa, hi3 jáun2 ca3cuéh3 tiá1hmah1 Dió32; jmí1
lɨ21 jáun2 né3, ca3nga3 dí2 siáh3 ñí1 tionh1 tsá2
hí3, hi3 jáun2 ca3la3 jín32 bíh1 tsú2 ca3hɨnh3 hi3
jmí1 ha21 jáun2 copa.
24 Jáun2 ca3záɨh3 dí2 tsá2 hí3 la3 lá2:
—Hi3 ní2 bíh1 jmí2hán1 jná13 hi3 táɨn32
cun3ñí1 hi3 ca3tɨn1 juóun32 tsáu2; la3 jáun2
bíh1 lɨ3 lin1 hi3 má2quien2 cáun2 nió32 hmaɨ21.
25 Jú1 tson2 juanh32 jná13 ñí1con2 hnoh2,
hi3 tiú2uú2 aɨh21 yáh3 jná13 mu2 ráu3 mɨ3
uóun2jɨeh13 lá2, ca3la3 tɨ3 ní1 má1cá2chó32
jmáɨ1 hi3 aɨh21 jná13 mu2 ráu3 lin13 cu3lɨ21
quiúnh1 hnoh2 máh3, jmáɨ1 hi3 má2cuá1ho2
jná13 jáɨ13 cun3quionh3 héih32 quioh21 Ñuh32.

Jesús juáh3 hi3 nó32 Sí1mu21 Pé1 tɨ3 có32
(Mateo 26:30-35; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38)

26 Jmí1 lɨ21 jáun2 né3, ca3híe3 tsú2 cáun2
sun1 quioh21 Dió32, hi3 jáun2 jmí1 lɨ21 jáun2
ja3taunh21 tɨ3 máh3 Olivos.
27 Jmí1jáun2 ca3juáh3 Jesús la3 lá2:
—La3jín32 bíh1 hnoh2 tianh13 tɨ3 có32
ca3tɨn1 jná13 já1niéɨ2 lá2; quí1 ñí1 Sí2 quioh21
Dió32 rá1juáh3: “Jngɨh21 jná13 Tsá2 jmu2
hua3hí13 *já1ziáh2, hi3 jáun2 já1ziáh2 hí3 né3
lí1 tiú1 lí1 hán1 bíh1 lí13”.
28 Tɨ3la3 ní1 má1ca3jenh13 jná13 jáun2
má1ná1, ñih21 jná13 chí1ján3 la3 cun3 bíh1
hnoh2 tɨ3 hué13 Galilea.
29 Hi3 jáun2 Pé1 né3, ca3juáh3 la3 lá2:
—Uá1jinh1 la3jín32 tsá2 ñí1 hná1 lá2
ca3ta3tonh1 tɨ3 có32 ñí1con2 hnú2, tɨ3la3 jná13
má1ná1, ¡cun3 tiá2 jáun2 yáh3!
30 Tɨ3la3 Jesús né3 ca3záɨh3 Pé1 la3 lá2:
—Jú1 tson2 juo3 jná13 hnú2, hi3 já1niéɨ2 lá2
bíh1 cánh32, ñeh2 bíh1 hi3 hau3 tenh3 jéɨn32
cá1háu2 juáh13 hnú2 hnaɨh32 jéɨn32 hi3 tiá2
cuóu32 nú2 jná13.
31 Tɨ3la3 hí3 né3, ca3jmú3 pin3 jë1 hi3
ca3juáh3:
—Uá1jinh1 ca3la3 tɨ3 jmí2chí3 quion21 yáh3
jná13 ca3cáɨn3, hi3 jún3 jná13 cu3lɨ21 quiúnh1
hnú2, cun3 tiá2 zeih21 bíh1 jná13 hnú2 tɨ3 có32.
Hi3 jáun2 la3jín32 bíh1 tsá2 ñí1 hná1 hí3
ca3juáh3 cá2ren2.

Jesús liéɨnh32 Jméɨ2 ñí1 lí3 ja1 hmá2 hi3 jná1 quioh21 tsáu2 ñí1 téh23 tsú2 Getsemaní
(Mateo 26:36-46; Lucas 22:39-46; Juan 18:1; Hebreos 5:7-8)

32 Jmí1jáun2 ca3cha3táunh1 tsú2 cáun2 ñí1
téh23 tsú2 Getsemaní, jáun2 Jesús ca3záɨh3
tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2:
—Tianh3 hnoh2 ñí1 lá2 tá1la3 ñí1lienh1 jná13
Dió32.
33 Jáun2 jí32la3 gáun3 tsáu2 bíh1 ca3jan3 tsú2:
Pé1, Jacobo jɨ3 Juan2 ní2 siáh3; jmí1jáun2
ca3lɨ3liau3 hi3 ca3ta3no1 hlaɨh3 lín21 tsí3 tsú2, jɨ3
hi3 ca3la3 hi3 ca3hu3 ca3jngɨh3 lín32 tsí3 tsú2.
34 Jáun2 ca3záɨh3 dí2 tsá2 gáun3 hí3 la3 lá2:
—Jlánh1 ñí1jún3 jná13 lí23 cun3ñí1 hi3 ja32lɨ3
hlaɨh3 nio2 tsɨn32. Tɨ3la3 hnoh2 tianh3 náh2
ná1ñí1 ñí1 lá2.
35 Jáun2 né3 Jesús ngau3 ca3lá2 tɨ3 chí1ján3,
jáun2 ca3jmú3 cuá1jñi23 hi3 ca3hiéɨh3 ñí1 la3
tɨ3 hué32 hi3 ca3mí3 dí2 ñí1con2 Dió32 ní1juáh3
hi3 lí13 hi3 tiá2 há1 tiá2 ngá13 dí2 la3 cun3 hi3
né3bí1 lí13 jáun2.
36 —Hnú2 Tia21 —ca3zaɨh3 dí2 Jméɨ2—, tiá2
hi3 zia32 yáh3 hi3 juóuh32 ñí1con2 hnú2, liau1
tiá3 jná13 ca3tɨ21 jmáɨ2 tsíh32 hi3 ca3tɨn1 jná13
aɨh21; tɨ3la3 ha3 lí2 cuí1 lí13 la3 cun3 hi3
hnó32 jná13 má1ná1, cuí1 lí13 bíh1 la3 cun3 hi3
hnáuh2 hnú2.
37 Jmí1 lɨ21 jáun2 ngah3 dí2 tɨ3 ñí1 tionh1
jáun2 tsá2 gáun3 hí3, jáun2 sa3 ná1cuóun1 bíh1

tsá² hí³ jmí¹ cá¹chánh²¹ dí²; jáun² ca³záɨh³ dí² Pé¹:

—Sí¹mu²¹, ¿hí¹ rá²cuóun¹ uá¹ nú²? ¿Hí¹ hí¹juáh³ cu³tiá³ uá¹ tiá² ca³tion¹³ hnú² hi³ ñíh¹³ ñi³ñí¹?

38 Tianh³ náh² ná¹ñí¹ hi³ lienh¹ náh² siáh³ Dió³², hi³ jáun² tiá² lí¹³ tánh³² náh² tso³. Quí¹ hua³jan²¹ lín²¹ bíh¹ hún¹ jmí²chí³ quián¹³ náh², tɨ³la³ ngú³ quián¹³ bí¹ náh² jlánh¹ tiá² pin³.

39 Jmí¹jáun² ngau³ tsú² siáh³ hi³ ca³ñí¹lienh¹³ Dió³² la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³ tsú² jáun² jmí¹tin².

40 Jáun² cuanh³ tsú² siáh³, sa³ siáh³ bíh¹ siáh³ má²ná¹cuóun¹ tsá² hí³ jmí¹ cuanh²¹ dí², quí¹ cun³ñí¹ hi³hliá² jlánh¹ má²tioh³ ziú³ ñí¹ tsú². Jáun² tiá² ñi³² he³ nga³ bíh¹ tsú² lɨ³.

41 Jáun² ngau³ tsú² siáh³ ñí¹ má²tɨ³² hnaɨh³² jéin³²; jmí¹ cuanh²¹ tsú² jáun² né³ ca³juáh³:

—¿Hí¹ la³ má²tionh² jáun² uá¹ hnoh² tie³ hi³ ná¹cuóun¹ náh²? Má²tioh²¹ bíh¹ cu³ ní², má²cá²chó³² bíh¹ jmáɨ¹ hi³ jɨenh³ tsú² Jon² tsá²mɨ³cuóun² jo³cuo² tsá² ná¹ren² tso³.

42 Nú¹ tianh³ náh², ma³tsáu¹³; quí¹ ní² bíh¹ má²cuá¹ja³² tsá² jɨenh³ jná¹³.

Má²jan² tsú² Jesús hi³ tson³
(Mateo 26:47-56; Lucas 22:47-53; Juan 18:2-11)

43 Tá¹la³ jmí¹ dí¹hleh³² jáun² bíh¹ Jesús cuan³ Judas, jan² tsá² jmí¹ lín³ tsá² quian³tun³ joh¹ tsú², hi³ má²hí¹quionh³ juóun³² lín³² tsá² ná¹quian³² mí¹táɨ³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹ jɨ³ tsá² ná¹quian³² hmá² ní² siáh³. Tsá² hí³ dá² hí¹já²táunh¹ hi³ zéɨ¹ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ jɨ³ tɨ³² liei²¹, jɨ³ hi³ ca³tɨn¹ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú² ní² siáh³.

44 Judas tsá² ca³jɨenh³ hí³ bíh¹ Jesús ca³jmú³ jáɨ¹³ ha³ lánh³ rón³² hɨen³ dí² Jesús, hi³ ca³juáh³ la³ lá²: "Ní¹juáh³ tsá² ca³hen³ jná¹³ ñí¹, tsá² hí³ bíh¹ jan¹³ náh² hi³ tson³ ca³la³ ja¹ uá¹ dí¹cho¹".

45 Jmí¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² né³, ngau³ ñí¹con² Jesús, hi³ juáh³ la³ lá²:

—Hia² nú² Tɨ³².

Hi³ jáun² ca³hen³ dí² ñí¹ tsú².

46 La³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³zanh³ tsá² cuá²taunh²¹ hí³ Jesús, hi³ ca³jan³ dí² tson³.

47 Tɨ³la³ jan² tsá² jmí¹ zenh¹ ñí¹ jáun² né³, ca³chí² mí¹táɨ³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹ quioh²¹, hi³ ca³jmú³ cu³ ngá¹³ mí¹táɨ³ cuá¹ jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ mí²tsá² hɨen¹.

48 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² tionh² hí³:

—¿Hí¹ má²ñá²taunh²¹ hnoh² hi³ ná¹quiánh¹ náh² mí¹táɨ³ jɨ³ hmá² ní² hi³ jau¹³ náh² jná¹³ hi³ tson³, la³jmí¹ lí³ hi³ jná¹³ bíh¹ jan² tsá² háɨn²?

49 Jmáɨ¹ ca³la³ jí³² bíh¹ jmí¹ cuon¹ jná¹³ ja¹ quián¹³ hnoh², hi³ jmí¹ ma³ta¹³ jná¹³ hnoh² hñu³ cuáh³² chín¹, tɨ³la³ hí¹ cónh³ yáh³ tiá² lí¹ ca³ziaunh² náh² jná¹³ hi³ tson³ ná¹. La³ ní² dá² lí²³ hi³ jáun² lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² bíh¹.

50 Jáun² né³, hnga² bíh¹ Jesús jéɨ³²í¹ ca³ta³zanh¹, quí¹ ca³cuóun³ bíh¹ la³jín³² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú².

51 Tɨ³la³ jan² tsá² tsá¹ñú¹ jmí¹ hí¹tsau³² cu³chin¹ hi³ chí¹tsaɨnh³² cáun² hmɨh³² tiáu², hi³ jáun² ca³zaunh³ tsáu²;

52 tɨ³la³ tsá² hí³ né³, cáun² ca³tú³ bíh¹ hmɨh³² jáun², hi³ jáun² ca³cuóun³ láun³.

Jesús má²zenh² ta³ ñí¹ tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹
(Mateo 26:57-68; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:12-14, 19-24)

53 Jmí¹jáun² ca³ñí¹jan² tsú² Jesús ta³ ñí¹ tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² hɨen¹; jáun² jmí¹jáun² ca³cuú² ca³ngɨh³² la³jín³² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³, tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú² jɨ³ tsá² ná¹lín³ tɨ³² liei²¹ ní² siáh³.

54 Jáun² Pé¹ né³, ngau³ ca³lá² sáh³ chí¹cáɨn² ñí¹ uóunh³, ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ ñí¹ lí³ ñéɨh³ ñí¹ lí¹ hó²¹ hñú¹³ mí²tsá² hɨen¹, jáun² ca³cuá³ can³² sí² quionh³ tsá²cuú² tsá²ta³ mí²tsáu² hi³ cuá¹chóh²³ sí².

55 Hi³ jáun² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ jɨ³ la³jín³² tsá² ná¹ñí¹ ní² siáh³ ca³hnauh² jáɨ¹³ he³ lánh³ rón³² lí¹³ ma³tson² dí² tsáu¹³ Jesús, hi³ jáun² lí¹³ jngɨh³ dí²; tɨ³la³ tiá² ca³choh¹³ yáh³ tsú².

56 Juóun³² tsáu² ca³chá³ jú¹ tí¹jáɨ² quioh²¹ tsú², tɨ³la³ lí¹ jmí¹ ná¹quiú² ná¹táɨnh²³ bíh¹ tsú² jáɨ¹³ tsá²ján² tsá²ján².

57 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ma³ jan² tsáu² ca³nu³ ca³tiánh³ hi³ ca³chá³ tso³ tí¹jáɨ², hi³ ca³juáh³:

58 —Jnoh¹ má²ca³náɨ¹³ hi³ juáh³ tsá² ní² la³ lá²: "Jná¹³ tsunh²¹ hñú³ hɨen¹ lá² hi³ ca³jmú³ tsáu² cun³quionh³ cuá² ta³, hi³ jáun² ñí¹ má²cá²hní² jmáɨ¹ bíh¹ má²dí¹láɨ¹ siáh³, tɨ³la³ jun³juáh¹³ uá² lí³ cun³quionh³ cuá² ta³ tsá²mɨ³cuóun² yáh³".

59 Tɨ³la³ sa³jun³ la³ jáun² yáh³ ca³jmú³ tsú² cá²hon³.

60 Jáun² né³, tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² hɨen¹ ca³náu² ja¹ tsá² ná¹ngɨh³² hí³, hi³ ca³ngáɨ³ ñí¹con² Jesús:

—¿Hí¹ hí¹ cá² jon¹ uá¹ tiá² la³ ngáɨh¹ hnú²? ¿He³ dá² nɨ³² ná¹juáh²³ tsá² ní² hi³ ca³tɨn¹ hnú²?

61 Tɨ³la³ Jesús má¹ná¹, tie³ bíh¹ ca³náu², la³ má² tiá² nga² jáun² bíh¹ hí¹ cáun². Jáun² tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² hɨen¹ ca³ngáɨ³ siáh³ cónh³í¹ cu³ jéin³², hi³ ca³juáh³:

—¿Hí¹ hnú² dá² Tsá² lín³ Cristo Jon² Dió³² Tsá² hɨen¹?

62 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ján³, jná¹³ bíh¹ hí³. Hi³ jáun² hnoh² jɨen¹ náh² hí³ dí² Jon² tsá²mɨ³cuóun² hi³ má²cuá¹tón²¹ tɨ³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dió³² Tsá² cú² Tsá² juenh², hi³ jɨen¹ náh² tsú² siáh³ hi³ má²cuá¹jáunh²³ hñu³mɨ³cuú² juɨ³² ja¹ jnie².

63 Jmí¹jáun² ca³ca³ mí²tsá² híen¹ ha¹ [hi³ jmu² lin¹ hi³ tiá² tɨ³² tsí³ jáɨ¹³ jáun²], hi³ juáh³ la³ lá²:

—¿He³ láɨh³² sa³ ca³lɨ³í¹ tsá² zíh³² jú¹ tson² hno³ dí²?

64 Quí¹ ní² bíh¹ má²lí²niéih² hnoh² ha³ lánh³ rón³² chú² lén³² tsá² ní² Dió³²; jáun² né³, ¿he³ lánh³ lín²³ hnoh² ta³né³²?

Jáun² la³jín³² bíh¹ tsá² ná¹ngɨh³² hí³ ca³juáh³ hi³ ca³tɨn¹ tsú² jún³.

65 Hi³ jáun² jmí¹jáun² ma³ jan² tsáu² ca³ma³liáu³² hi³ tiú² hñéi³², hi³ ca³jní³ dí² siáh³ ñí¹ tsú², hi³ jáun² ca³quiu³ ca³pan³ dí², hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:

—¡Chí³ jáɨ¹³ neh²¹ [hin² tsánh² lí²po³]!

Hi³ jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ mí²tsáu² ca³jau³ tsú² ca³la³ hi³ má²quiú² má²po²³.

Pé¹ juáh³ hi³ tiá² cuóun³² Jesús
(Mateo 26:69-75; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-29)

66 Tá¹la³ jmí¹ cuá¹tón²¹ jáun² Pé¹ tɨ³ la³ quián³ ñéih³ ñí¹ lí¹ hó²¹ jáun², jáun² ñí¹ jáun² ca³chó³² jan² tsá²mɨ³ quian²¹ mí²tsá² híen¹;

67 jmí¹ ca³jíe³ tsú² hi³ cuá¹chóh²³ Pé¹ sí², jáun² ca³jíen³² dí² chí¹tiá³ ñí¹, hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²:

—Ja³bí¹ hnú² jmí¹ ngíh¹ quiúnh¹ Jesús hná¹ tsá² Nazaret ó³².

68 Tɨ³la³ Pé¹ né³, tiá² ca³ton³ yáh³, hi³ ca³juáh³:

—Hí¹juáh³ tiá² cuóun³² yáh³ jná¹³ tsú², hi³ sa³jun³ ngɨ²³ yáh³ jná¹³ jáɨ¹³ hi³ dí¹juáh²³ hnú² ní².

Jmí¹jáun² cua³han³ tsú² cheih³² tɨ³ juɨ³² ñí¹ taunh³² tsú²; tá¹la³ jáun² né³ ca³hó³ jan² cá¹háu².

69 Jáun² tsá² quian²¹ hí³ ca³jíe³ siáh³ cónh³í¹ cu³ jéin³² hi³ ca³ma³liáu³² hi³ zaɨh³² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² la³ lá²:

—Jan² tsá² ja¹ quioh²¹ tsá² ó³² bíh¹ tsá²ñuh² lá².

70 Tɨ³la³ Pé¹ né³, siáh³ bíh¹ siáh³ tiá² ca³ton³. Má²cu³lé³ míh¹ jáun² siáh³ ca³juáh³ tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² hi³ ca³záɨh³ Pé¹:

—Tson² bíh¹ cu³tí³ hi³ hnú² bíh¹ jan² tsá² ja¹ quioh²¹ tsá² ó³², quí¹ hnú² bíh¹ jan² tsá² Galilea, [quí¹ la³jmí¹ hleh³² tsá² hín¹³ tɨ³ ñí¹ jáun² bíh¹ hléh¹ hnú².]

71 Tɨ³la³ Pé¹ né³, ca³hɨen³ Dió³² ca³la³ hi³ tanh² hú¹mu³héih³² hnga², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hí¹juáh³ tiá² cuóun³² yáh³ jná¹³ tsá²ñuh² tsá² ná¹hɨen²³ hnoh² ní².

72 La³ cun³ jmí¹jáun² siáh³ ca³hó³ jan² cá¹tsó³ hi³ má²tɨ³² tenh³ jéin³². Jmí¹jáun² tsau³ tsí³ Pé¹ la³ cun³ hi³ ca³záɨ³ jáun² Jesús jmí¹ ca³juáh³ tsú² jáun² la³ lá²: "Ñeh² bíh¹ hi³ hau³ cá¹háu² tenh³ jéin³², hnú² juáh¹³ hnaɨh³² jéin³² hi³ tiá² cuóu³² nú² jná¹³". Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³hi³ cúh² tsí³ Pé¹, hi³ ca³hó³.

15

Jesús má²zenh² ta³ ñí¹ Pilato
(Mateo 27:1-2; 11-14; Lucas 23:1-5; Juan 18:28-38)

1 Jmí¹ má²já²jnia² jáun² né³, ca³cuú² ca³ngɨh³² siáh³ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ quionh³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú², tsá² ná¹lín³ tɨ³² liei²¹ jɨ³ la³jín³² tsá² ná¹quien² ní² siáh³, hi³ ca³ma³re² tsú² jáɨ¹³. Jáun² ca³hñéi³² dí² Jesús hi³ ca³ñí¹jan² dí² ñí¹con² Pilato.

2 Jmí¹jáun² ca³ngáɨ³ Pilato:

—Hí¹ hnú² uá¹ lín³ nú² Re²¹ Juo¹³ tsá² *judíos?

Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ján³, tson² bíh¹ la³ juáh³ hnú² ní².

3 Jáun² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ né³ jlánh¹ ca³qui³ ca³chá³ hliáun³ ñí¹ tso³ quioh²¹ tsú².

4 Jáun² Pilato ca³ngáɨ³ siáh³ hi³ ca³juáh³:

—¿Hí¹ hí¹ cá² jon¹ uá¹ tiá² hi³ ngáɨh¹ hnú²? Sá¹ní² jɨe³, cónh³ bíh¹ tiá² tí³ tso³ hi³ cha³² tsú² quián¹³ hnú².

5 Tɨ³la³ Jesús cun³ jáun² tiá² hi³ ca³ngáɨ³ hí¹ cáun² bíh¹; hi³ jáun² Pilato lí¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsí³.

Má²ma³ngí³ tsú² Jesús
(Mateo 27:15-31; Lucas 23:13-25; Juan 18:38-19:16)

6 Hi³ jáun² né³, Pilato jmí¹ tan² hi³ lión³² jan² tsá² tson³ tá¹la³ *Jmí¹híen¹ ní¹juáh³ hin² tsánh² mi³² tsáu² hi³ liáun³.

7 Jmí¹jáun² jmí¹ zian² jan² tsá² jmí¹ cuá¹hún¹ hñu³mí¹ñí², tsá² jmáɨ² Barrabás quionh³ tsá² siánh³ siáh³, tsá² jmí¹ má²ca³jngɨh³ tsáu² jmáɨ¹ hi³ ca³taunh³ tiá³ siaun³² hi³ ca³jmú³ quien² hmóu³².

8 Jáun² cua³taunh²¹ tsáu² ñí¹con² Pilato hi³ ca³hiu³ ca³mí³ tsú² hi³ jmu³ Pilato la³ cun³ hi³ qui³ tan² jmu².

9 Hi³ jáun² Pilato ca³ngáɨ³ ñí¹con² tsá² hí³ hi³ ca³juáh³:

—¿Hnáuh¹ hnoh² hi³ lion¹ jná¹³ Re²¹ Juóuh³² hnoh² tsá² judíos?

10 Quí¹hliá² jmí¹ má²ca³lɨ³tsɨn² bíh¹ Pilato hi³ cun³ñí¹ hi³ uóu³² tsí³ bíh¹ tsá² ná¹lín³ hí³ mi³jmú³ hi³ jáun² ñí¹con² hí³ dí² cua³jan² tsú² Jesús.

11 Ti3la3 tsá2 ná1lín3 hí3 mi3jmú3 né3, jlánh1
tiá3 siaun32 ca3jmú3 ñí1con2 tsáu2, hi3 jáun2
hiu3 mí32 tsú2 hi3 Barrabás bíh1 ti3 re2 lión32
dí2.
12 Jmí1jáun2 ca3ngái3 siáh3 Pilato:
—¿Hi3 he3 bí1 hnáuh2 náh2 jmu1 jná13
ñí1con2 Tsá2 teh32 náh2 lá2 Re21 Juóuh32
hnoh2 tsá2 judíos?
13 Jáun2 né3, tsá2 hí3 ca3ti3 ca3hóh32 tiá3 hi3
ca3juáh3:
—¡Cuí1 taun1 tsá2 ní2 crei21!
14 Jáun2 Pilato ca3záih3 tsá2 hí3:
—Ti3la3 ¿he3 dá2 hi3 hlaih3 má2ca3jmú3 tsú2
né3?
Ti3la3 tsá2 hí3 né3, ti3 li3mí1 ca3ti3 ca3hóh32
bíh1, hi3 ca3juáh3:
—¡Cuí1 taun1 tsá2 ní2 crei21!
15 Jmí1jáun2 ca3lión32 Pilato cú2jueh32
Barrabás hí3, quí1 hi3 hnió3 dí2 hi3 li3 hiún2
tsí3 tsá2 tionh2 hí3. Jmí1 má2lí2jmú3 dí2 jáun2
héih32 hi3 quiu3 pan3 tsú2 Jesús cun3quionh3
cáun2 hñú1jméi13 hi3 lí3 láu2, jmí1 li21 jáun2
né3, ca3jienh3 dí2 hi3 tsa3ton3 tsú2 crei21.
16 Jmí1jáun2 ca3jan3 hliáu3 Jesús ti3 la3 ñéih3
ñí1 lí1 hó21 quioh21 ñí1ta21, jáun2 ca3cuu3
ca3ngih3 tsú2 la3jín32 hliáu3 raiinh21.
17 Jmí1jáun2 ca3quinh3 dí2 cáun2 hmih32
zín13 la3 qui3 quih32 jan2 tsá2 quien2, hi3
jáun2 ca3tanh2 dí2 siáh3 chí1 tsú2 cáun2 chí2
lih32, la3juah21 dúh1 *có2ron1ná1 hi3 quioh21
jan2 tsá2 ho2 jái13, ti3la3 chí2 lih32 jáun2 dá2 lí3
cun3quionh3 cuoh2 hmá2 ton2 bíh1.
18 Jáun2 la3jui32 ca3ma3liáu32 tsú2 hi3 ti3
hóh32 hi3 juáh3:
—¡Cuí1 li3quien2 bíh1 Re21 Juo13 tsá2 judíos!
19 Jmí1jáun2 ca3ma3liáu32 dí2 hi3 ca3quiu3
ca3pá3 dí2 chí1 tsú2 cun3quionh3 cáun2
hmá2tiéi13, hi3 tiú2 hñéi32 dí2 siáh3, ji3 hi3
dí2quí2 dí2jñí32 dí2 ta3 ñí1 tsú2 siáh3 la3juah21
dúh1 hi3 má2ná1má2quien2 dí2 tsú2.
20 Jmí1 má2lí2cónh32 dí2 jáun2 cú2nga1
né3, ca3chí2 dí2 siáh3 hmih32 zín13 hi3 jmí1
má2lí2quinh3 dí2 jáun2, hi3 jáun2 ca3quinh3
dí2 siáh3 ha1 hi3 qui3 jmí1 quih32. Jmí1jáun2
ca3jan3 dí2 tsú2 hi3 tsa3ton3 dí2 crei21.

Má2ton3 tsú2 Jesús crei21
(Mateo 27:32-44; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

21 Hú1 jui32 jáun2 né3 ca3jenh2 tsú2 jan2
tsá2ñuh2 tsá2 juú2 Cirene, tsá2 jmái2 Sí1mu21,
jméi2 Lí2ján1 ji3 Rufo, hi3 jmí1 má2cuá1hen2
já1 juú2; hi3 jáun2 ca3di3quian3 dí2 Sí1mu21 hí3
jmái1 hi3 cán3 crei21 hi3 jmí1 quian32 jáun2
Jesús.
22 Jáun2 ca3jan3 tsú2 Jesús cáun2 tsi3 máh3
míh1 jmái2 Gólgota (hi3 hnió3 juáh3 "Máh3
Mú32 Chí1 Tsáu2").
23 Ñí1 jáun2 ca3jenh3 dí2 tsú2 mu2 mi3
uóun2jieh13 má2ná1jan2 quionh3 mí3 mirra,
ti3la3 Jesús tiá2 ca3hinh3 yáh3 hi3 jáun2.
24 Jmí1jáun2 ca3ton3 dí2 crei21; hi3 jmí1
li21 jáun2 né3 ca3chí2 hliáu3 jái13 hi3 jíe3 dí2
ní1juáh3 hin2 joh13 ha1 tsú2.
25 Jmí1 ca3ton3 tsú2 jáun2 Jesús crei21,
jmí1jáun2 jmí1 má2tí3 la3 nió1 ñu3 ti3 hú2niéi2.
26 Hi3 jáun2 ca3tón3 tsú2 siáh3 huéh3 ta3 chí1
Jesús hi3 jmu2 lin1 hi3 he3 ca3ti21 má2ma3ngí3
dí2 tsú2. Huéh3 jáun2 juáh3 la3 lá2: "Re21 Juo13
tsá2 judíos".
27 Ja3bí1 ca3ton3 tsú2 siáh3 crei21 gon3 tsá2
háin2 quionh3 Jesús, jan2 ti3 cuá2 chu21 hi3
jan2 ti3 cuá2 cáun1 siáh3.
28 [La3 jáun2 bíh1 ca3li3tí3 la3 cun3 hi3
rá1juáh3 ñí1 Sí2 hi3 juáh3 la3 lá2: "Ja1 tsá2 ren2
tso3 bíh1 ca3ta3dí1hin13 tsú2".]
29 Hi3 jáun2 tsá2 há2 ngai32 ñí1 jáun2 né3,
ca3tu3 ca3hión32 Jesús, hi3 ca3la3 hi3 jeih32 chí1
bíh1 tsú2, hi3 juáh3 la3 lá2:
—¡He3 dá2 rón32 hnú2! Hnú2 tsá2 jlánh1
juánh3 hi3 tsunh21 nú2 hñú3 híen1 quiú13, hi3
jáun2 ñí1 cá2hní2 jmái1 jáun2 né3, jmóuh1 nú2
siáh3,
30 né32 né3, lion1 huen2 hi3 son2 ñí1 crei21
ní2 neh21.
31 Ja3bí1 la3 jáun2 tsá2 ná1lín3 mi3jmú3 la3
má2quionh3 tsá2 ná1lín3 ti32 liei21 ca3cáuh32
cú2nga1 quioh21 tsú2, hi3 juónh23 la3 lá2:
—Tsá2 siánh3 bíh1 jlánh1 ca3lión32 tsú2,
ti3la3 hnga2 né3, tiá2 la3 lí13 yáh3 lión32.
32 Ní1juáh3 hi3 ca3neh21 dí2 hi3 má2cuá1son2
tsá2 ní2 ñí1 crei21, má1jáun2 máh3 táunh13 dí2
ta21 hi3 lín3 tsú2 Cristo, Tsá2 lín3 Re21 Juo13
dí2, tsá2 *Israel.
Hi3 hí1 ca3la3 ti3 tsá2 jmí1 ná1tón21 hí3 crei21
quionh3 yáh3 tsú2 ca3quiu3 ca3je3.

Jmi1 jun1 Jesús
(Mateo 27:45-56; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)

33 Jmí1 tí3 chi3hiú2 né3, ca3nieh2 tá1 cáun2
hué32 jáun2, ca3la3 ñí1 tí3 la3 nio1 hni32 ti3
ca3hláu3.
34 Hi3 jáun2 la3 cun3 jmí1jáun2 ca3hóh32
Jesús tiá3, hi3 ca3juáh3 la3 lá2:
—Eloi, Eloi ¿lama sabactani? (Hi3 hnió3
juáh3 "Dió32 Juóu32 jná13, Dió32 Juóu32 jná13,
¿he3 láih32 huen2 jná13 má2lí2zeh2 hnú2?").
35 Ma3 jan2 tsá2 jmí1 tionh1 hí3 ñí1 jáun2
ca3nái32, hi3 jáun2 ca3juáh3 la3 lá2:
—Sá1ní2 niéi2 náh2, Líh3 tsá2 jmí1 lín3 hí3
*ti32 jë1 Dió32 má2ñí1téh13 tsá2 ní2.
36 Jáun2 jan2 tsá2 jmí1 tionh1 hí3 ñí1 jáun2
ngau3 cú2hé2 hi3 ca3ñí1cuóuh13 cáun2 chí2
náh2 hinh23 jmái2 mu2 má2zéih1 lín21 quioh21
mi3 uóun2jieh13, hi3 jáun2 ca3di3chí3 dí2 hná13
hmá2tiéi13, hi3 ca3ñí1hiéih13 dí2 ho3 Jesús hi3

hnió³ dí² hính³. Jmí¹ li²¹ jáun² né³, ca³juáh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Ní² tín² cuí¹ lí³, cuí¹ neh²¹ ní¹juáh³ já³² Líh³ hi³ ja³siau³.

37 Jmí¹ li²¹ jáun² ca³hóh³² Jesús tiá³ lín³², hi³ jáun² jun³.

38 Hi³ jáun² hmɨh³² hi³ jmí¹ hí¹jnái²³ ñí¹ jlánh¹ híen¹ hñu³ cuáh³² chín¹ né³, ca³zen³ ti³ tun³ zainh²¹ ca³li³liau³ ti³ chi³cuú² hi³ tsa³ la³ ti³ hué³².

39 Jmí¹ má²lí²jíe³ jáun² hliáu³ tsá² chín¹ tsá² *romano jmí¹ zenh¹ hí³ ta³ ñí¹ Jesús [hi³ ha³ lánh³ rón³² má²lí²hóh³² Jesús ji³] hi³ ha³ lánh³ rón³² má²jun² tsú², jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

—Cu³tí³ bíh¹ la³ Jon² Dió³² bíh¹ hla¹ ní².

40 Có³² jáun² jmí¹ tionh¹ ma³ jan² tsá²mɨ³ hi³ jmí¹ ná¹jíe²³ ñí¹ uóunh³; ja¹ tsá² hí³ jmí¹ zenh¹ Má²réi³ tsá² ja³ juú² Magdalá, Má²réi³ mí¹ziú¹³ Jacobo tsá² cáin² ji³ Sé³² ní² siáh³, ji³ mí¹ Salomé ní² siáh³.

41 Tsá²mɨ³ hí³ jmí¹ má²ca³ñi³táunh¹ cu³hna²¹ Jesús jmí¹ cuá³í¹ máh³ tsú² hué¹³ Galilea, ji³ hi³ jmí¹ má²ca³ma³cáu³² siáh³. Ja³bí¹ jmí¹ tionh¹ siáh³ juóun³² lín³² tsá²mɨ³ ñí¹ hná¹ jáun², tsá² cuá²taunh²¹ quionh³ Jesús ti³ já¹ juú² Jerusalén.

Jmí¹ ja¹haun³ Jesús
(Mateo 27:57-61; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

42 Jmí¹ má²ja³quián³ tá¹tsɨ²¹ hiú² né³, hi³ ti³tsóh³dí¹ jmái¹ jáun² jmái¹ hi³ jmu² tsú² hua³jan²¹, la³ cun³ jmí¹ lí¹³ juáh¹³, cua³hlau³ *jmái¹ hi³ tionh² tsú² tie³ yáh³.

43 Jáun² jmí¹jáun² cuan³ Sé³² tsá² zian² juú² Arimatea, jan² tsá² quien² ja¹ quioh²¹ tsá² ná¹lín³ ta²¹ hi³ chín¹. Tsá² hí³ uá²jai³² jmí¹ má²jan³² hi³ li³ lin¹ hin² tsánh² má²ca³hión³² Dió³² hi³ hau³ jái¹³, jáun² jlánh¹ tiá³ nio² tsí³ tsá² hí³ ca³hi³ ñí¹ jmí¹ cuá³ Pilato hi³ ca³ñí¹ma¹³ tsú² hla¹ Jesús.

44 Lí¹ lin¹ bíh¹ Pilato jmí¹ ca³nái³² hi³ la³jui³² má²jun² Jesús, jáun² ca³teh³ dí² jan² hliáu³ tsá² chín¹ hi³ ca³ngáih³ dí² ní¹juáh³ tson² bíh¹ má²li³² la³ jáun².

45 Jmí¹ ca³ma³tson² hliáu³ tsá² chín¹ jái¹³ jáun², jáun² ca³cué³ Pilato jái¹³ ñí¹con² Sé³² hi³ tsa³quión³² tsú² hla¹ Jesús.

46 Jmí¹jáun² ca³la³ Sé³² cáun² hmɨh³² jmuh³ tiáu² hi³ lí³ quionh³ mí²ñi³² lino, jáun² ca³sión³² dí² hla¹ hi³ ca³tsáinh³² dí² hmɨh³² jáun². Jáun² ca³ñí¹hón²¹ dí² cáun² hñu³ tá²hón³² hmaɨ²¹ hi³ jmí¹ hó²¹ hláu², jáun² ca³líh³ tsú² cá² mái³ quín¹ pa²¹ hi³ ca³jnái³ tsú² ho³ tá²hón³² jáun².

47 Jáun² Má²réi³ tsá² juú² Magdalá, ji³ Má²réi³ mí¹ziú¹³ Sé³² ní² siáh³ ca³jíe³ ñí¹ ca³hón³² tsú² Jesús.

16

Jmí¹ ca³jenh¹³ Jesús
(Mateo 28:1-10; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

1 Jmí¹ ca³nga² jáun² *jmái¹ hi³ tionh² tsú² tie³, jáun² Má²réi³ tsá² Magdalá hí³, Má²réi³ mí¹ziú¹³ Jacobo ji³ mí¹ Salomé ní² siáh³ ca³la³ háu² má²ró³² hi³ jmí¹ tsa³jñe³ dí² Jesús.

2 Jmí¹ ca³li³liau³ jáun² sí²ma¹ná¹ né³, ja³taunh²¹ tsá²mɨ³ hí³ hú²niéi² lín³² ho³ tá²hón³², cun³ ja¹ má²ca³hiá² hiú² jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsú².

3 Hú¹ jui³² jáun² né³ jmí¹ hí¹juónh²³ tsú² hmóu³²:

—¿Hin² bí¹ tsánh² quin³ quín¹ dí¹jnái²³ jáun² ho³ tá²hón³²?

4 Ti³la³ jmí¹ ca³jíe³ tsú² ho³ tá²hón³² jáun², sa³ tiú²uú² dí¹jnái²³ yáh³ quín¹ pa²¹ hi³ jmí¹ dí¹jnái²³ jáun² ho³ tá²hón³², quí¹ ti³ có³² bíh¹ la³ má²lí² líh³ tsáu².

5 Jáun² ca³taunh³ tsú² hñu³ tá²hón³² jáun²; ñí¹ jáun² né³, ca³jíen³² tsú² jan² tsá² tsá¹ñú¹ hi³ cuá¹tón²¹ ti³ cuá² chu²¹, hi³ cuá¹quih³² cáun² hmɨh³² tiáu² cuó²; jáun² lí¹ ca³yá²han¹ bíh¹ tsú².

6 Ti³la³ tsá² hí³ né³ ca³juáh³:

—Ha³ lí² juenh³ náh²; hnoh² dá² hnah²³ náh² Jesús Tsá² Nazaret, Tsá² ca³taun³ hí³ crei²¹. Ti³la³ má²ca³jenh¹³ bíh¹ tsú²; ha³ tiú²uú² hin² zian² yáh³ ñí¹ lá². Sá¹ní² dúh¹ ñá²jie³ náh² ñí¹ jmí¹ ca³quión³² tsú² tsú².

7 Jáun² né³, cuá²tánh¹ náh² cuá²zéih³ náh² tsá² hain²¹ hí³ ti³ con² tsú², ji³ Pé¹ ní² siáh³, hi³ cuá¹zéih³ náh² tsú² la³ lá²: "Hí³ bíh¹ tsó³² chí¹ján³ ti³ Galilea la³ cun³ bíh¹ hnoh², hi³ jáun² ñí¹ jáun² lí¹³ cuá¹jien¹ náh² tsú² la³ cun³ lí³ jái¹³ hi³ ca³juáh³ tsú² jáun² jmí¹tin²".

8 Jáun² tsá²mɨ³ hí³ ca³huén² bíh¹ hñu³ tá²hón³² jáun² hi³ ca³cuóun³, ca³la³ má²hí¹juán²³ bíh¹ tsú² ja³tanh²¹, ca³la³ tiá² ñi³² he³ jmu³. Hi³ jáun² hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ ca³záih³ tsú² tsáu², quí¹hliá² juénh².

Jesús má²jnia³² ñí¹con² Má²réi³ tsá² ja³ juú² Magdalá
(Juan 20:11-18)

9 [Jmí¹ ca³jenh¹³ jáun² Jesús ti³ ca³jniá³² la³ ñí¹ jmái¹ hi³ ca³li³liau³ sí²ma¹ná¹, ca³ma³jnia³² la³ñí¹ ñí¹con² Má²réi³ tsá² juú² Magdalá, tsá² má²ca³huen³ tsú² hí³ quiaun³ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³.

10 Hi³ jáun² tsá²mɨ³ hí³ ñéi¹ hi³ ca³ñí¹zeh¹ tsá² jmí¹ má²ca³ñi³táunh¹ hí³ quionh³ Jesús. Tsá² hí³ né³ jmí¹ ná¹hai²¹ hlaih³ tsí³ hi³ jmí¹ ná¹ho².

11 Ti³la³ jmí¹ ca³nái³² jáun² tsá² hí³ hi³ zian² bíh¹ Jesús, hi³ tsá²mɨ³ hí³ né³ hú¹tá¹

má²lḭ²jḭen³² siáh³, lḭ¹ tiá² ta²¹ ca³taunh³ bíh¹ tsá² hḭ³ jáɨ¹³ jáun².

Jesús má²jnia³² ñḭ¹con² gon³ tsá² haɨn²¹ tɨ³ con²

(Lucas 24:13-35)

12 Jmḭ¹ má²lɨ³² jáun² né³, Jesús ca³ma³jnia³² hi³ jniá³ la³ siáh³ ñḭ¹con² gon³ tsá² joh¹ ñḭ¹ hḭ¹tsá²táunh¹ tsú² cáun² juɨ³² ñḭ¹ náɨ².

13 Jáun² tsá² hḭ³ já¹tanh²¹ hi³ ca³ñḭ¹zeh¹ tsá² ñḭ¹ hná¹ jáun²; tɨ³la³ sa³jun³ jáɨ¹³ hi³ cha³² tsá² hḭ³ yáh³ ca³taunh³ tsú² ta²¹.

Ta²¹ hi³ ca³cué³ Jesús ñḭ¹con² tsá² haɨn²¹ hḭ³ tɨ³ con²

(Mateo 28:16-20; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23; Hechos 1:8)

14 Jmḭ¹ lḭ¹ cáɨn² jáun² né³, ca³ma³jnia³² siáh³ Jesús ñḭ¹con² tá¹ quian³jan² tsá² haɨn²¹ hḭ³ tɨ³ con² tá¹la³ jmḭ¹ ná¹cúh² tsá² hḭ³ má³²; hi³ jáun² jmḭ¹jáun² ca³hlɨ³ ca³liéinh³² dḭ² tsú² cun³ñḭ¹ hi³ tiá² cáun² nio² tsḭ³ tsú² jɨ³ hi³hliá² jlánh¹ huáh² chḭ¹ tsú² siáh³, quḭ¹ cun³ñḭ¹ hi³ tiá² ta²¹ ca³taunh³ tsú² la³ cun³ hi³ ca³chá³ tsá² ca³jḭe³ hḭ³ hi³ má²ca³jenh¹³ bíh¹ dḭ².

15 Jáun² ca³záɨh³ dḭ²:

—Cuá²táunh¹ náh² tá¹ cáun² hngá¹máh³, hi³ cuá¹hléh¹ náh² jú¹ chú³² jáun² ñḭ¹con² la³jḭn³² tsáu².

16 Tsá² chá³² cáun² tsḭ³, jɨ³ hi³ zón³² jmáɨ², tsá² la³ hḭ³ bíh¹ lḭ¹³ liáun³; tɨ³la³ nḭ¹juáh³ tsá² tiá² cha³² cáun² tsḭ³ né³, tsá² la³ hḭ³ dá² má²tá¹tsɨn¹ héih³² hlah³ bíh¹.

17 Hi³ li²¹ lá² né³ lɨ³ zia³² ñḭ¹con² tsá² nio² cáun² tsḭ³ bíh¹: Cun³quionh³ héih³² quion²¹ jná¹³ huen³ tsú² jmḭ²chḭ³ hláɨnh¹ hñu³ tsḭ³ tsáu², hi³ lḭ¹³ hléh³² tsú² siáh³ jú¹jma² siáh³,

18 lḭ¹³ zanh³ tsú² siáh³ jáh³ hláɨnh¹, hi³ nḭ¹juáh³ ca³hɨnh³ tsú² siáh³ cáun² hi³ lḭ³ mḭ³ hlah³ né³, tiá² hi³ quiunh²¹ hḭ¹ cáun² yáh³ tsú²; ja³bḭ¹ la³ jáun² ra³tsɨ³² tsú² cuo² ñḭ¹ quioh²¹ tsá² tsáun¹, hi³ jáun² tsá² hḭ³ né³ lan¹³ bíh¹.

Jesús tsánh³² hñu³mɨ³cuú²

(Lucas 24:50-53; Hechos 1:9-11)

19 Jmḭ¹ má²lḭ²liéinh³² jáun² Jesús Tɨ³² Juo¹³ dḭ² tsá² hḭ³ né³, ca³zanh³² tɨ³ hñu³mɨ³cuú², hi³ jáun² ca³ta³cua¹³ tɨ³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dió³².

20 Hi³ jáun² tsá² hḭ³ né³, ca³huén² bíh¹ hi³ ca³ñḭ¹hléh² jú¹ chú³² ca³la³ tán¹. Jáun² hnga² Tɨ³² Juo¹³ dḭ² ca³ma³hau³ hi³ ca³jmú³ lin¹ hi³ tson² jú¹ chú³² hi³ hleh³² tsá² hḭ³ cun³quionh³ li²¹ hi³ lḭ³ jáun² hua³jueh³². Cun³ nḭ² bíh¹ tḭ³ jáɨ¹³.]

Jú¹ Chú³² Hi³ Ca³jmú³
Lucas

1 Hnú² reh² Tíoh³, juóun³² lín³² tsáu²
má²ca³jmú³ sí², la³ cun³ hi³ ca³ngɨ¹³ tsú² hi³
ca³lɨ³ jáun² ja¹ quiú¹³ dí² jmí¹tin².
2 Ca³jmú³ tsú² sí² la³ cun³ rón³² hi³
ca³ma³ta² jnoh¹ jáun² tsá² ca³jíe³ la³ cun³ jmí¹
ca³lɨ³liau³, tsá² ca³nga³ hí³ jú¹ chú³² quioh²¹
Jesús.
3 Ja³bí¹ jná¹³ uá²jaɨ³² má²cá²hnáuh³² re²
lín³² la³jí³² jú¹ tson² la³ cun³ jmí¹ ca³lɨ³liau³,
hi³ jáun² ca³lén¹³ jná¹³ hi³ chú³² ní¹juáh³
jná¹³ siáh³ jmu¹ cáun² sí² hi³ rá¹tioh³ jú¹
tson² ca³la³ re² he² hná¹, hi³ zein²¹ ná¹
ñí¹con² hnú² reh² Tíoh³;
4 hi³ jáun² tɨ³ lɨ³mí¹ re² lɨ³ ñíh¹³ hnú² jú¹
tson² hi³ má²ca³ma³ta² hnú² jáun² tsáu².

Jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² juáh³ hi³ lɨ³zian²
Juan², tsá² zion³ tsáu² jmáɨ²

5 Jmáɨ¹ hi³ jmí¹ cuá¹lín³ Herodes re²¹
ñí¹con² tsá² hín¹³ tɨ³ Judea, jmí¹jáun² jmí¹
zian² jan² mí²tsáu² jmáɨ² Zacarías, tsá² hí³
jmí¹ hún¹ ja¹ tsá² cu³ nió³ quioh²¹ Abías.
Ñí²cuo² tsú² jmí¹ jmáɨ² Elisabet, tsá² ñí¹
má²cú¹ má²ñeh¹ jón²zíh¹ hla¹ mí²tsáu²
Aarón.
6 Tá¹ gon³ jáun² tsú² jmí¹ chun¹ ñí¹con²
Dió³², hi³ jmí¹ tí² má²tí³² tsú² héih³² jɨ³ liei²¹
quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí², la³ cun³ hí¹ jan² tiá²
hin² lí¹³ chá³² tso³.
7 Tɨ³la³ tiá² jon² tsú² jmí¹ zian² yáh³, quí¹
tiá² jmí¹ lí²³ yáh³ can³ Elisabet hí³ jon², hi³
ja³bí¹ jmí¹ má²lieih²¹ bíh¹ tsú² siáh³ tá¹ gon³
jáun².
8 Ca³chó³² jmáɨ¹ hi³ tin³ Zacarías quionh³
mí²tsáu² tsá² quionh³ hi³ jmu³ ta²¹ ta³ ñí¹
Dió³².
9 La³ cun³ hi³ jmí¹ ná¹ngɨ²³ jáun² tsá²
ná¹lín³ hí³ mí²tsáu² hi³ tan² chi² jáɨ¹³,
jmí¹jáun² ca³chi² tsú² jáɨ¹³, jáun² Zacarías bíh¹
tin³ hi³ tsa³hi³² hñu³ cuáh³² chín¹ quioh²¹
Dió³² Juo¹³ dí², hi³ tsa³jín² ziún².
10 Tá¹la³ jmí¹ dí¹jɨn³² tsú² jáun² ziún²
ñí¹hiú¹³ né³, la³jín³² tsá² tionh² ñí¹ tauh²¹
la³ñí¹ jmí¹ ná¹liéinh³² Dió³².
11 Jmí¹jáun² ca³jnia³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³² ñí¹con² Zacarías, hi³ zenh² tɨ³ cuá²
chu²¹ can³² ñí¹hiú¹³ ñí¹ dí¹jɨn³² tsú² jáun²
ziún².
12 Jmí¹ ca³jíen³² jáun² Zacarías tsá² hí³ né³,
ca³la³ tiá² ñi³² he³ jmu³ bíh¹ tsú² lɨ³, ca³juénh²
lín³² bí¹ tsú².
13 Tɨ³la³ tsá² hí³ né³, ca³juáh³ la³ lá²:

—Zacarías, ha³ lí² juenh³, quí¹ Dió³²
má²ca³náɨ³² hi³ hiú² mɨh³² hnú² jáun², hi³
jáun² né³bí¹ chau²¹ jmáɨ¹ hi³ lɨ³zian² jan² jon²
Elisabet ñí²cuonh² hnú², tsá² teh¹ nú² Juan².
14 Ní¹ má¹ca³lɨ³zian² jáun² dáɨn² lɨ³ tsɨnh¹
lín²¹ nú², hi³ lɨ³ hiún² lín³² siáh³ honh² nú².
Ja³bí¹ juóun³² lín³² siáh³ tsá² siánh³ lɨ³ hiún²
tsí³ ní¹ má¹jáun²;
15 quí¹ jónh³² hnú² lɨ³quien² ñí¹con² Dió³²,
jan² tsá² tiá² hính³ mu² ráu³ mɨ³ uóun²jɨeh¹³,
sa³jun³ ma³chéi³ hính³, jan² tsá² má²canh²
Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³ ñeh² bíh¹ hi³ lɨ³zian².
16 Hi³ hí³ bíh¹ jmu³ hi³ juóun³² tsá² zian²
hué³² *Israel jinh²¹ tɨ³ ñí¹con² Dió³² Juo¹³.
17 Juan² hí³ bíh¹ joh¹³ jmí²chí³ jɨ³ pí³ hi³
la³jmí¹ quian³² jáun² Líh³, tsá² jmí¹ lín³ hí³
*Tɨ³² jë¹ Dió³² jmí¹tin², hi³ hí³ bíh¹ tín² tsó³²
chí¹ján³ la³ cónh³ bíh¹ Tɨ³² Juo¹³ dí². Hí³
bíh¹ jmu³ hi³ tiánh³² tsáu² re² tin² quionh³
jón²zíh¹; hi³ jáun² tsá² tiá² má²tí³² héih³²
quioh²¹ Dió³² né³, má²lɨ³tin² bíh¹ ma³tí³²
má¹jáun². La³ jáun² bíh¹ chan³ tsú² hua³jan²¹
tsáu², hi³ jáun² hen³ tsáu² Tɨ³² Juo¹³ dí².
18 Jáun² Zacarías ca³záɨh³ tsá² hí³:

—¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² lɨ³ ño¹ jná¹³ hi³ tson²
jáɨ¹³ juáh³ hnú² ní²? Quí¹ jan² tsá² má²liei²¹
lín²¹ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ ñí²uón³².
19 Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³ siáh³:

—Jná¹³ Gabriel, tsá² zenh² ná¹ ta³ ñí¹
Dió³², Tsá² lí²ze³ jná¹³ hi³ ja³ngáɨ¹ ná¹ jú¹
chú³² lá² ñí¹con² hnú².
20 Tɨ³la³ ta³né³², cun³ñí¹ hi³ tiá² ta²¹
lí²tionh² hnú² la³ cun³ hi³ lí²juánh³² jná¹³ ní²,
jáun² tiú²uú² lí¹³ yáh³ hléh¹³ hnú², ca³la³ ñí¹
cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ lɨ³zian² jónh³² hnú². Jáɨ¹³
lá² lɨ³tí³ la³ cun³ jmáɨ¹ hi³ má²tón³².
21 La³jín³² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñéih³ ñí¹
tauh²¹ jáun² la³ñí¹ jmí¹ ná¹he² ná¹jan²
Zacarías. Má²ná¹tsá²cáun² lín³² bíh¹ tsí³ tsú²,
quí¹ he³ láɨh³² sa³ ca³lén³ lín³² yáh³ Zacarías
ñí¹hiú¹³ jáun².
22 Tɨ³la³ jmí¹ cuá¹han³ jáun² Zacarías
má¹ná¹, tiú²uú² lí²³ yáh³ hléh³²; jmí¹jáun²
ca³lɨ³lieih²¹ tsá² jmí¹ ná¹jaun² tsú² hí³ hi³ zia³²
cáun² hi³ ca³jnia³ jéinh³² tsú² ñí¹hiú¹³ jáun².
Jmí¹jáun² ca³jmú³ tsú² lin¹ quionh³ cuo² hi³
tiú²uú² lí²³ hléh³².
23 Jmí¹ ca³tsín¹³ jáun² jmáɨ¹, la³ cun³ jmáɨ¹
hi³ ca³tin¹ jáun² Zacarías jmu³ ta²¹ hñu³
cuáh³² chín¹ né³, ngah³ hñú¹³.
24 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³can³ Elisabet jon²,
hi³ jáun² cun³ hñá³ zíh² tiá² cuá²han³ tsú²
hñú¹³, hi³ jmí¹ cuá¹lín²³ la³ lá²:
25 —Juóu³² jná¹³ má²ca³jmú³ la³ lá² ñí¹con²
jná¹³, hi³ quin³ hua³heih²¹ quion²¹ jná¹³
ñí¹con² la³jín³² tsáu², hi³ tiá² jmí¹ lí²³ can²¹
jná¹³ dáɨn².

Tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² juáh³ hi³ lɨ³zian²
Jesús

26 La3 má2jñéi3 zíh2 hi3 li3 la3 jáun2 né3,
ca3zen3 siáh3 Dió32 Gabriel, tsá2cuú2 tsá2ta3,
la3 ti3 cáun2 juú2 hín13 ti3 Galilea, juú2 jmái2
Nazaret,
27 hi3 tsa3jien3 jan2 tsá2mi3 tsá1mái13,
tsá2 jmái2 Má2réi3, tsá2 tiá2 tsá2ñuh2
má2ca3cáuh32. Tsá2 hí3 ná1lí3 jái13 hi3 jenh13
cuo2 quionh3 jan2 tsá2ñuh2 jmái2 Sé32, tsá2
ñí1 má2cú1 má2ñeh1 jón2zíh1 jón2cho1 hla1
re21 Dá2vi21.
28 Jáun2 ca3hi3 tsá2 hí3 ñéih3 ñí1 jmí1 cuá3
jáun2 Má2réi3, hi3 ca3juáh3 la3 lá2:
—¡Hia2 nú2, hnú2 tsá2 jlánh1 ti32 tsí3 Dió32!
Dió32 Juo13 dí2 zenh2 quiúnh1 hnú2. [Jlánh1
má2mieh2 hnú2 Dió32 la3 cun3 bí1 la3jín32
tsá2mi3 siánh3.]
29 Lí1 ca3lin3 bíh1 Má2réi3 jmí1 ca3nái32 jái13
hi3 ca3hléh3 jáun2 tsá2 hí3. Jmí1jáun2 ca3lín13
tsú2 hi3 he3 li3 la3 jáun2 hleh32 tsá2 hí3.
30 Jáun2 tsá2 hí3 né3 ca3juáh3 siáh3:
—Má2réi3, ha3 lí2 juenh3, quí1 Dió32
má2hnió3 ma3mieh2 hnú2.
31 Jáun2 né3, né32 can13 hnú2 jan2 dáin2,
Tsá2 teh1 nú2 Jesús.
32 Tsá2 hí3 bíh1 Tsá2 li3quien2; Tsá2 téh3
tsú2 Jon2 Dió32, Tsá2 cú2 juenh2. Hi3 jáun2
Dió32 Juo13 dí2 jmu3 hi3 cuá1ho2 tsú2 jái13 hi3
lín3 tsú2 re21 la3jmí1 ca3cuá3 hla1 re21 Dá2vi21
jméi2 dí1hio3 ñú1deh3 tsú2, tsá2 jmí1 zian2
jmí1tin2;
33 hi3 jáun2 tsá2 hí3 bíh1 cuá32, hi3 cuá1ho2
jái13 cun3 jmí1hi3nio2 ca3tin1 la3jín32 tsá2 Is-
rael. Jái13 hi3 hau3 tsú2 jáun2, tiá2 tón32 jmái1
táuh3 yáh3.
34 Jáun2 né3, Má2réi3 ca3ngáih3 siáh3 tsá2
hí3:
—¿Lánh3 bíh1 rón32 lí13 la3 jáun2, ní1juáh3
tiá2 ñí2uón32 jná13 má2zian2 yáh3?
35 Jáun2 tsá2 hí3 ca3juáh3 siáh3:
—Jmí2chí3 Chun1 joh1 Dió32 bíh1 já32
ñí1con2 hnú2, ji3 pí3 quioh21 Dió32 Tsá2 cú2
juenh2, hi3 jláin32 hnú2 la3jmí1 lí3 cáun2 jnie2.
Jáun2 dáin2 hí3 jónh32 hnú2 lí13 cuá1chan1 hi3
ca3tin1 Dió32, hi3 jáun2 tsá2 hí3 téh3 tsú2 jon2
Dió32.
36 Ja3bí1 Elisabet renh2 hnú2 uá2jai32,
li3zian2 jan2 jon2 uá1jinh1 má2lieih21 lín21 tsú2;
hi3 jáun2 né3, ta3né32 má2tí3 jñéi3 zíh2 hi3
quian2 tsú2 jon2, tsá2 jmí1 juáh23 tsáu2 hi3
cun3 tiá2 lí13 bíh1 can3 jon2.
37 Quí1 ñí1con2 Dió32, hí1 cáun2 yáh3 hi3
juóuh32 tiá2 zia32.
38 Hi3 jáun2 Má2réi3 né3 ca3juáh3:
—Jná13 la32, tsá2 lín3 ná1 quian21 Juóu32
ná1, hi3 jáun2 cuí1 jmu1 bíh1 Dió32 ñí1con2
jná13 la3 cun3 hi3 má2lí2juah21 hnú2 ní2.
Jmí1 li21 jáun2 né3, ngah3 tsá2cuú2 tsá2ta3
Dió32 ñí1 ta3 ñí1 Má2réi3.

Tsó32 Má2réi3 hñú13 Elisabet

39 Jmái1 jáun2 ngau3 Má2réi3 cú2hé2 jui32
máh3, hi3 chau21 cáun2 juú2 hín13 ti3 Judea.
40 Jmí1 cá1chó21 tsú2 jáun2, ca3hi3 ñéih3
hñú13 Zacarías, hi3 ca3juáh3:
—Hia2 nú2 Elisabet.
41 Jmí1 má2lí2niéi32 jáun2 Elisabet hi3
ca3juáh3 jáun2 Má2réi3: “Hia2 nú2”, jáun2
la3jui32 ca3jíenh32 dáin2 hñu3 héin1, hi3
ca3cónh32 siáh3 Jmí2chí3 Chun1 hñu3 tsí3
Elisabet hí3.
42 Jmí1jáun2 ca3hléh3 tiá3 lín32 hi3 ca3juáh3:
—Dió32 jlánh1 má2ca3ma3mieh2 hnú2 la3
cónh3 bíh1 la3jín32 tsá2mi3 siánh3, ji3 jónh32
nú2 siáh3 má2ca3ma3mieh2 Dió32.
43 ¿Hin2 dá2 tsánh2 jná13, hi3 jáun2 sa3
mí1ziú13 Juóu32 máh3 jná13 ja3 hi3 ja3jie3?
44 Quí1 la3 cun3 jmí1 lí1cuen21 hnú2
Dió32, ca3la3 hiún2 lín32 bíh1 tsí3 jón32 jná13
ca3jíenh32 tiá3 lín32 hñu3 hén2 ná1.
45 Jlánh1 jmí1 ren2 hnú2, tsá2 ca3tionh2 hnú2
ta21, quí1 li3tí3 bíh1 la3 cun3 hi3 má2ca3juáh3
Dió32 Juo13 dí2.
46 Hi3 jáun2 Má2réi3 ca3juáh3:
Jmí1 tsin32 jná13 má2quien2 Juóu32 jná13,
47 hi3 má2hiún2 tsin32 jná13 ca3tin1 Dió32 Tsá2
liáu32 jná13.
48 Quí1 Dió32 má2ca3taunh2 jná13 hó1ñí1, tsá2
lín3 jná13 quian21 tsú2.
Hi3 jáun2 la3jín32 tsá2 zian2 ta3né32 ji3 jmái1
né3bí1 ja32 juáh3 hi3 jná13 jan2 tsá2
jlánh1 bí1 jmí1 ren2.
49 Quí1 Dió32 Tsá2 híen1, Tsá2 cú2 juenh2
má2ca3jmú3 hliáun3 lín32 hi3 chú32
ñí1con2 jná13;
50 hi3 ja32 mií3 tsí3 tsú2 ñí1con2 ca3la3 jín32 tsá2
jmu2 juénh2 ñí1con2 tsú2.
51 Quí1 ta21 jueh32 lín32 má2ca3jmú3 Dió32,
hi3 ca3láih13 hniéi2 ñí1con2 tsá2 jmí1
ná1jmu2 tonh2,
jáun2 lí1 ca3háin32 ma3 quin32 bíh1 tsá2 hí3 li3.
52 Ca3jmú3 tsú2 hi3 tiú2uú2 quien2 tsá2 jmí1
ná1quien2,
hi3 jáun2 tsá2 tsí1juí3 bíh1 ca3zion3 tsú2 hi3
li3quien2.
53 Tsá2 jmí1 tionh1 ñí1cuóunh21 bíh1 ca3cuéh3
tsú2 hliáun3 lín32,
hi3 jáun2 tsá2 hánh3 né3, lí1 hai21 cuá2 ta3 bíh1
ca3chanh3 tsú2.
54 Ca3ma3hon3 tsú2 tsá2 jón2zíh1 jón2cho1 hla1
Israel, tsá2 quian21,
tiá2 ca3ja3có3 yáh3 tsí3 tsú2 hi3 jmu3 juenh2
tsí3 ñí1con2 tsá2 hí3,
55 la3 cun3 rón32 lí3 jái13 hi3 ca3jmú3 tsú2
quionh3 dí1hio3 ñú1deh3 dí2 jmí1tin2.

Hi³ ca³jmú³ tsú² jáun² jáɨ¹³ quionh³ hla¹
Há²bran²¹ hi³ já³² mií³ tsí³ tsú² la³ cun³
jmí¹hi³nio²,
la³ má²quionh³ jón²zíh¹ jón²cho¹ tsá² hí³.
56 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Má²réi³ la³ ní² né³,
ca³ta³cua¹³ cun³ hnɨ³² zíh² hñú¹³ Elisabet.
Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ngah³ siáh³ hñú¹³.

Jmáɨ¹ hi³ ca³lɨ³zian² Juan² tsá² zion³ tsáu² jmáɨ²

57 Jmí¹ lí¹cáɨn² jáun² né³, ca³chó³² jmáɨ¹ hi³
lɨ³zian² jon² Elisabet, hi³ jáun² ca³lɨ³zian² jan²
ñú²míh¹ jon² tsú².
58 Jmí¹ ca³lɨ³ ñi³² jáun² tsá² jún¹ tsá²
raɨnh²¹ tsú² hi³ Dió³² jlánh¹ má²ca³ja³ mií³
tsí³ ñí¹con² tsú², hi³ jáun² ca³ñí¹ma³hiún² tsá²
hí³ tsí³ quionh³ tsú².
59 Jáun² jmí¹ la³ má²jña³ jmáɨ¹ jáun²
*ca³tiú³ tsú² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian² dáɨn²,
hi³ jmí¹ hnió³ tsú² siáh³ hi³ lɨ³ jmáɨ² dáɨn²
Zacarías, la³jmí¹ jmáɨ² jméɨ².
60 Tɨ³la³ mí¹ziú¹³ dáɨn² ca³juáh³:
—Ján¹han²¹, Juan² bíh¹ lɨ³ jmáɨ² dáɨn².
61 Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³:
—¿He³ láɨh³²? Já² hí¹ jan² yáh³ jon³ renh²
hnú² tiá² jmáɨ² la³ ní².
62 Jmí¹jáun² hmóu³² tsá² hí³ ca³ngáɨ³
ñí¹con² jméɨ² dáɨn² cun³quionh³ lɨ²¹, ní¹juáh³
he³ hnió³ tsú² lɨ³ jmáɨ² dáɨn².
63 Jáun² ca³mí³ jméɨ² dáɨn² cáun² jó¹hmá²
pih²¹ hi³ ca³jmú³ huéh³ hi³ juáh³: “Juan²
bíh¹ lɨ³ jmáɨ² dáɨn²”. Jáun² la³jín³² tsá² hí³
ca³ja³cáun² tsí³.
64 La³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ lɨ³ siáh³ hléh³²
Zacarías, hi³ ca³ma³liáu³² hi³ má²quien²
Dió³².
65 Ca³la³ jín³² tsá²co¹ tsú² ca³ja³cáun² lín³²
tsí³ jmí¹ ca³lɨ³ ñi³² hi³ lɨ³ la³ jáun², hi³ jáun²
jáɨ¹³ jáun² ja³ngɨ³ ja¹ la³jín³² tsá² zian² tsɨ³
cuánh² tsɨ³ jën³ ñí¹ hín¹³ tɨ³ Judea.
66 Ca³la³ jín³² tsá² ca³lɨ³ ñi³² hi³ jáun² jmí¹
ná¹hnauh² tsí³, hi³ jmí¹ ngaɨh³² tsú² siáh³
tsá²ján² tsá²ján²:
—¿He³ bíh¹ jmu³ dáɨn² hí³?
Quí¹ jmí¹ má²lin¹ lín²¹ bíh¹ hi³ tanh² Dió³²
hó¹ñí¹ dáɨn² hí³.

Sun¹ hi³ ca³híe³ Zacarías

67 Jáun² Zacarías jméɨ² dáɨn² hí³ ca³cónh³²
Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³, hi³ ca³hléh³ jáɨ¹³ hi³
ca³cué³ Dió³² hñu³ tsí³, hi³ ca³juáh³:
68 “Cuí¹ lɨ³quien² bíh¹ Dió³² Juo¹³ tsá² Israel,
quí¹ má²cuán² tsú² ja¹ ñí¹ tiauh¹ dí², tsá²
tiauh² dí² jo³cuo² tsú²,
hi³ má²ca³liáu³² tsú² siáh³.
69 Quí¹ ca³cuen³ tsú² jan² Tsá² liáu³² dí²,
jan² Tsá² ñí¹ má²cú¹ má²ñeh¹ jón²zíh¹
jón²cho¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹,
tsá² ca³lɨn³ hí³ quian²¹ Dió³².
70 Má²ca³ma³tí³² bíh¹ Dió³² jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³
quionh³ tsá² chun¹ joh¹,
tsá² ca³lɨn³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³² jmí¹tin²,
71 hi³ ca³juáh³ Dió³² hi³ liáu³² jnoh¹ ñí¹con²
tsá² jmu² hniéɨ² quiúnh¹ dí²,
jɨ³ ñí¹con² ca³la³ jín³² tsá² hau² dí² ní² siáh³.
72 Má²ca³ja³ bíh¹ mií³ tsí³ tsú² ñí¹con² dí¹hio³
ñú¹deh³ dí², tsá² jmí¹ zian² jmí¹tin².
Tiá² tsá²có³ yáh³ tsí³ tsú² nió³² híen¹ hi³
ca³tanh² jáun² la³ cun³ jmí¹tin²,
73 la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ tsú² jáun² ñí¹con²
hla¹ Há²bran²¹, jméɨ² dí¹hio³ ñú¹deh³
dí².
74 Hi³ ca³juáh³ tsú² hi³ liáu³² tsú² jnoh¹
ñí¹con² tsá² jmu² hniéɨ² quiúnh¹ dí²,
hi³ jáun² tiá² juénh² yáh³ dí² hi³ má¹tɨ²¹
ñí¹con² tsú²,
75 hi³ chun¹ dí², hi³ ná¹chan¹ dí² ñí¹con² tsú²
la³ cun³ jmáɨ¹ hi³ ziáun² dí².
76 Jáun² né³, hnú² jón³² jná¹³, hnú² té³ tsú² tɨ³²
jë¹ Dió³²,
tsá² lín³ quian²¹ Dió³² Tsá² cuá³ hñu³mɨ³cuú²,
quí¹ hnú² bíh¹ tsá² cuóh¹³ chí¹ján³ la³ñí¹,
hi³ jmúh¹³ hnú² hua³jan²¹ juɨ³² ñí¹ tsó²¹ Tɨ³²
Juo¹³ dí².
77 Jmúh¹³ hnú² hi³ lɨ³ ñi³² tsá² joh¹ tsú² ha³
lánh³ lí¹³ liáun³ tsú²,
jɨ³ hi³ hin³ siáh³ tsáu¹³ tsú².
78 Quí¹ Dió³² ja³² lín³² mií³ tsí³ ñí¹con² dí²,
hi³ jáun² cué³² tsú² cáun² joh¹ quiú¹³ dí² hi³
lí¹³ la³jmí¹ lí³ hi³ ca³jniá³² cáun² jmáɨ¹
hmaɨ²¹.
79 Tsá² hí³ jmu³ hi³ taɨ²¹ joh¹ ñí¹con² tsá²
tionh² já¹niéɨ²,
jɨ³ tsá² tionh² ñí¹ he² heinh²¹ quioh²¹ hmú³²
ní² siáh³.
Tsá² hí³ bíh¹ Tsá² híe³² juɨ³² hi³ ha³ lánh³ lí¹³
niau²¹ tie³ tsí³ dí²”.
80 Hi³ jáun² né³, ca³cuon³ bíh¹ ñú²míh¹ hí³,
hi³ tsá²lɨ³hún¹ siáh³ tsí³. Jáun² ca³ñí¹cuá² tsú²
ñí¹ lí³ hué³² quiéin², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹
hi³ ca³ma³jnia² tsú² tá¹³ ñí¹con² tsá² Israel.

2

Jmáɨ¹ hi³ ca³lɨ³zian² Jesús Tsá² lín³ Cristo (Mateo 1:18-25; Juan 1:14)

1 Jmí¹jáun², Augusto *tsá² cuá¹lín³ mɨ³chí¹
cuá³ juú² Roma ca³jmú³ héih³² hi³ la³jín³²
tsá² zian² la³ cun³ hué³² ñí¹ hu²¹ cuo² tsú²
tónh³² ñí¹ sí² quioh²¹ dí².
2 La³ñí¹ jéin³² hi³ ca³tónh³² bíh¹ tsú² tsáu²
sí² jmí¹jáun², jmáɨ¹ hi³ jmí¹ cuá¹lín³ jáun²
Cirenio ta²¹ hué³² Siria.
3 La³jín³² tsáu² ca³lɨ³ hniáuh³² tsa³tánh¹
juú² ñí¹ ca³lɨ³zian² tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³,
hi³ tsa³tiónh³² sí².
4 Hi³ jáun² bíh¹ cua³han³ Sé³² já¹ juú²
Nazaret, juú² hín¹³ tɨ³ Galilea, hi³ ngau³ tɨ³

juú² jmáɨ² Belén, juú² hín¹³ tɨ³ Judea, ñí¹
ca³lɨ³zian² hla¹ re²¹ Dá²vi²¹, quí¹ Sé³² lín³ jan²
tsá² ñí¹ má²cú¹ má²ñeh¹ jón²zíh¹ jón²cho¹
hla¹ Dá²vi²¹ hí³.
5 Hi³ jáun² ñéi¹ tsú² juú² Belén, hi³
ca³ñí¹tiónh²¹ sí² cu³tsa³² quionh³ Má²réi³,
tsá² jmí¹ má²ná¹lí³ hí³ jáɨ¹³ hi³ jéinh³² tsú²
cuo² quionh³. Jmí¹jáun² jmí¹ má²quian² bíh¹
Má²réi³ jon².
6 Jáun² tá¹la³ tiáunh¹ tsú² jáun² já¹ juú²
Belén bíh¹, ca³chó³² jmáɨ¹ hi³ lɨ³zian² jon²
Má²réi³.
7 Hi³ jáun² ca³lɨ³zian² dún² tsá² ñí¹ jon²
tsú², jáun² ca³tsáɨnh³² tsú² tsí¹há², hi³ jáun²
ca³tanh² tsú² siáh³ tɨ³ ñeh² hñu³ hmá²mu²
pa²¹ rón³² ñéih³ hñú¹³ jáh³, quí¹ tiá² jmí¹
zia³² yáh³ hñú³ ñí¹ jmí¹ lɨ³ jnioh¹³ tsú².

Tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² jnia² jeinh³² tsá²
ná¹jmu² hua³hí¹³ já¹ziáh²

8 Hi³ jáun² né³, ñí¹ náɨ² ñí¹ má²janh² juú²
Belén jáun² jmí¹ tiáunh¹ tsá² ná¹jmu² hua³hí¹³
já¹ziáh² joh¹ ta³ já¹niéɨ².
9 Jáun² cu³diá²jan² ca³jnia³ jan² tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³² Juo¹³ dí², hi³ jáun² ca³táɨ³ joh¹
quioh²¹ Dió³² cu³ jéin³ ñí¹ tionh¹ jáun² tsá²
hí³; hi³ jáun² né³, tsá² hí³ ca³juénh² lín³² bíh¹.
10 Tɨ³la³ tsá² ca³jnia³ hí³ ca³juáh³:
—Ha³ lí² juenh³ náh², quí¹ jná¹³ quion¹
cáun² jú¹ chú³², jú¹ chú³² hi³ ca³tɨn¹ la³jín³²
tsáu², hi³ jáun² lɨ³ hiún² lín³² tsí³ tsú².
11 Quí¹ né³² ca³lɨ³zian² jan² dáɨn² juú²co¹
hla¹ re²¹ Dá²vi²¹, jan² Tsá² liáu³² hnoh², Tsá²
lín³ Cristo Juo¹³ dí².
12 Juanh²¹ jná¹³ ha³ lánh³ rón³² lɨ³ cuóun³²
hnoh² dáɨn² hí³: Dáɨn² hí³ chanh²¹ náh² hi³
rá¹tsaɨnh³² tsí¹há², hi³ rá²hún¹ tɨ³ ñeh² hñu³
hmá²mu² quioh²¹ jáh³.
13 Hi³ jáun² cu³diá²jan² jmí¹ cá¹jnia³ juóun³²
lín³² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá² já²taunh²¹
hñu³mɨ³cuú², can³² ñí¹ jmí¹ zenh¹ jáun² tsá²
jan² hí³, hi³ má²ná¹má²tsú² má²jónh³² Dió³²,
hi³ má²ná¹juáh²³:
14 “¡Tsá² tionh² hñu³mɨ³cuú² cuí¹ má¹quien²
Dió³²,
hi³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ ní² siáh³ cuí¹ tionh²
cáun² hi³ re² hi³ tɨn²,
ca³la³ jín³² tsáu² tanh² Dió³² hó¹ñí¹!”
15 Jmí¹ já¹tanh²¹ jáun² tsá² hí³ hñu³mɨ³cuú²
né³, jáun² tsá² jmu² hí³ hua³hí¹³ já¹ziáh²
ca³juu³ ca³hlénh³ la³ lá²:
—Ma³tsáu¹³ tɨ³ já¹ juú² Belén, hi³ tsá¹neh²¹
la³ cun³ hi³ má²lɨ³², hi³ má²lí²juáh³ jáun²
Dió³² Juo¹³ dí².
16 Jáun² ja³taunh²¹ tsú² cú²hé². Jmí¹
ca³cha³táunh¹ tsú² jáun², ca³chanh²¹ tsú²
Má²réi³ quionh³ Sé³² jɨ³ dáɨn² siáh³, hi³
rá²hún¹ tɨ³ ñeh² cáun² hñu³ hmá²mu² quioh²¹
jáh³.
17 Jmí¹ má²lí²jíen³² tsú² jáun² dáɨn² né³,
ca³chá³ tsú² la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³ jáun²
tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ca³tɨn¹ dáɨn².
18 Jáun² la³jín³² tsá² jmí¹ ná¹náɨ³²
ca³ja³cáun² tsí³ la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ca³juáh³
jáun² tsá² hí³.
19 Tɨ³la³ Má²réi³ má¹ná¹, ca³hmá³ bíh¹
la³jí³² jáɨ¹³ jáun² hñu³ tsí³, hi³ ca³hnauh² tsú²
tsí³ ca³tɨ²¹ hi³ jáun².
20 Hi³ jáun² tsá² jmu² hí³ hua³hí¹³ já¹ziáh²
ja³tanh²¹, hi³ má²hí¹má²tsú² má²jónh³² Dió³²,
hi³ má²hí¹má²quien² tsú² Dió³², quí¹hliá²
má²lí²niéɨ³² tsú² jɨ³ hi³ má²lí²jíe³ tsú² la³ cun³
jáɨ¹³ hi³ má²lí²juáh³ jáun² tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³².

Tsa³ma³jnia² tsú² dáɨn² Jesús cuáh³² chín¹

21 Jmí¹ la³ má²jña³ jmáɨ¹ hi³ ca³lɨ³zian²
jáun² dáɨn² *ca³tiú³ tsú² chí² láu² hná¹³
ñí¹ zian²; jmí¹jáun² ca³jmú³ tsú² hi³ lɨ³
jmáɨ² dáɨn² Jesús, la³ cun³ hi³ ca³juáh³ jáun²
tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ñí¹con² Má²réi³ la³ cun³
jmí¹ ñeh² bíh¹ hi³ can³ tsú² dáɨn².
22 Jmí¹ ca³tsín¹³ jáun² jmáɨ¹ hi³ má²lí¹³ lɨ³
jɨn² mí¹ziú¹³ Jesús quionh³ Sé³² ñí¹con² Dió³²
la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ ñí¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹
Moisés, jáun² ca³ñí¹jan² tsú² dáɨn² hí³ já¹ juú²
Jerusalén, hi³ ca³ñí¹ma³jnia² tsú² dáɨn² hí³
ñí¹con² Dió³² Juo¹³ dí².
23 La³ jáun² ca³jmú³ tsú² quí¹hliá² liei²¹
quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí² rá¹juáh³ la³ lá²:
“Ca³la³ jín³² tsá²ñuh², tsá² lɨ³zian² la³ñí¹
ca³tɨn¹ ná¹chan¹ ñí¹con² Dió³² Juo¹³ dí²”.
24 Hi³ jáun² bíh¹ ca³ñí¹táunh¹ tsú² ñí¹ jáun²
hi³ ca³ñí¹cuen¹³ tsú² jáh³ ñí¹con² Dió³² hi³
ca³tɨn¹ dáɨn² jon², quí¹hliá² liei²¹ quioh²¹
Dió³² Juo¹³ yáh³ dí² rá¹juáh³ hi³ hniáuh³²
cuen³ tsú² gon³ jú²pe³² míh¹ ho³lá²dá² gon³
jái² tiáun².
25 Jmí¹jáun² jmí¹ zian² jan² tsá²ñuh² jmáɨ²
Si³ñóh³ já¹ juú² Jerusalén. Tsá² hí³ jmí¹ lín³
jan² tsá² chun¹, hi³ jmí¹ má²tsú² má²jónh³²
Dió³², hi³ jmí¹ jan³² tsú² hi³ liáun³ tsá² *Is-
rael. Jmí¹ quionh³ tsú² Jmí²chí³ Chun¹,
26 hi³ jáun² Jmí²chí³ Chun¹ hí³ né³ ca³jmú³
lin¹ ñí¹con² tsú² hi³ tiá² má²jún³ yáh³ tsú² ta³
tiá² má²lí²jíen³² Tsá² lín¹³ Cristo, Tsá² zen³
hí³ Dió³² Juo¹³ dí².
27 Jáun² Jmí²chí³ Chun¹ hí³ ca³ze³ tsú² tɨ³
hñu³ cuáh³² chín¹; jmí¹jáun² ca³ñí¹jau² jméi²
mí¹ziú¹³ dáɨn² Jesús hñu³ cuáh³² chín¹, hi³
tsa³ma³tí³² tsú² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun²
liei²¹.
28 Jmí¹jáun² ca³zanh³ Si³ñóh³ dáɨn² hí³, hi³
ca³ma³tsú² ma³jónh³² Dió³², hi³ ca³juáh³ la³
lá²:
29 “Hnú² Juóu³² jná¹³, ta³né³² má²lí¹³ bíh¹
jún³ jná¹³ cáun² hi³ re² hi³ tɨn²,

quí[1] má[2]lí[2]ma[3]tih[21] bíh[1] hnú[2] la[3] cun[3] jái[13]
hi[3] ca[3]jmuh[3] hnú[2] jáun[2] quiúnh[1] jná[13],
tsá[2] lín[3] jná[13] quian[21] hnú[2];
30 quí[1] má[2]lí[2]jien[1] bíh[1] jná[13] cun[3]quionh[3]
mí[1]ñi[32] huen[2] Tsá[2] liáu[32] jnoh[1],
31 Tsá[2] ca[3]cuen[21] hnú[2] lá[2] hi[3] ca[3]tin[1] la[3]jín[32]
tsáu[2].
32 Tsá[2] lá[2] bíh[1] lín[13] joh[1] hi[3] tai[21] ñí[1]con[2]
*tsá[2]cá[2]jo[21],
hi[3] jmu[3] tsú[2] siáh[3] hi[3] ma[3]quien[2] tsáu[2] tsá[2]
Israel, tsá[2] joh[2] hnú[2]".
33 Lí[1] ca[3]ja[3]cáun[2] bíh[1] tsí[3] jméi[2] mí[1]ziú[13]
Jesús jmí[1] ca[3]nái[32] la[3]jí[32] jái[13] hi[3] ca[3]juáh[3]
jáun[2] Si[3]ñóh[3] ca[3]tin[1] dáin[2] hí[3].
34 Hi[3] jáun[2] Si[3]ñóh[3] ca[3]ma[3]mieh[2] tsá[2] hí[3],
hi[3] ca[3]záih[3] dí[2] Má[2]réi[3] mí[1]ziú[13] Jesús:
—Sá[1]ní[2] jie[3], dáin[2] lá[2] bíh[1] jmu[3] hi[3] juóun[32]
lín[32] tsá[2] Israel hua[3] jlính[3], hi[3] juóun[32] lín[32]
tsá[2] tiá[2] jmí[1] ná[1]pin[3] siáh[3] nu[3] tiánh[3]. Hi[3]
lín[13] tsú[2] cáun[2] li[21] hi[3] juóun[32] lín[32] tsáu[2] tiá[2]
jéi[13];
35 la[3] jáun[2] bí[1] lí[13] hi[3] li[3] lin[1] la[3] cun[3] hi[3]
ná[1]tioh[3] hñu[3] tsí[3] tsáu[2] ma[3] quin[32] ma[3] jan[32].
Hi[3] ca[3]tin[1] huen[2] hnú[2] siáh[3], chau[21] jmái[1]
hi[3] lí[13] honh[2] hnú[2] la[3]jmí[1] lí[3] hi[3] ja[3]hính[1] nú[2]
quionh[3] cáun[2] mí[1]jla[2].
36 Ja[3]bí[1] ñí[1] jáun[2] siáh[3] jmí[1] zenh[1] jan[2]
tsá[2]mi[3] tsá[2] jmí[1] lín[3] *ti[32] jë[1] Dió[32], tsá[2]
jmí[1] jmái[2] mí[1] Hán[1], jon[2] hla[1] Fanuel,
tsá[2] jón[2]zíh[1] jón[2]cho[1] hla[1] Aser. Tsá[2] hí[3]
má[2]lieih[21] lín[21] bíh[1]. Tsá[1]míh[1] bí[1] tsú[2] jmí[1]
ca[3]jenh[2] cuo[2], hi[3] jáun[2] ca[3]cuá[3] tsú[2] quiau[3]
mii[2] quionh[3] ñí[2]cuo[2];
37 jmí[1] li[21] jáun[2] né[3], ca[3]li[3] hnái[3] bíh[1]
tsú[2]. Tiá[2] jmí[1] cuá[2]hain[32] yáh[3] tsú[2] hñu[3]
cuáh[32] chín[1] jáun[2], hi[3] jmí[1] cuá[1]má[2]tsú[2]
má[2]jónh[32] Dió[32] Juo[13] dí[2] la[3] huá[2] la[3] jma[2],
hi[3] cuá[1]má[2]hien[21] hi[3] cuá[1]liéinh[32] siáh[3]
Dió[32]; hi[3] jáun[2] jmí[1]jáun[2] jmí[1] má[2]hún[1] tsú[2]
quiéinh[3] nio[2] quiú[3] tsi[21] quiún[3] mii[2].
38 Jáun[2] né[3], mí[1] Hán[1] hí[3] ca[3]chó[32] ñí[1]
jmí[1] tionh[1] tsú[2] jáun[2], hi[3] jáun[2] ca[3]ma[3]tsú[2]
má[2]jónh[32] Dió[32]; jmí[1] li[21] jáun[2] ca[3]hléh[3] tsú[2]
hi[3] ca[3]tin[1] dáin[2] Jesús hí[3] ñí[1]con[2] tsá[2] Israel
tionh[2] ñí[1] jáun[2], tsá[2] ná[1]jan[32] hí[3] hi[3] liáu[3] juú[2]
Jerusalén [ñí[1]con[2] tsá[2] *romanos].

Ja[3]tanh[21] tsú[2] siáh[3] juú[2] Nazaret

39 Hi[3] jáun[2] jmí[1] má[2]lí[2]ma[3]tí[32] tsú[2] jáun[2] la[3]
cun[3] hi[3] rá[1]juáh[3] jáun[2] ñí[1] liei[21] quioh[21] Dió[32]
Juo[13] dí[2], ja[3]tanh[21] tsú[2] siáh[3] ti[3] juú[2]co[1], juú[2]
Nazaret, juú[2] hín[13] ti[3] Galilea.
40 Hi[3] jáun[2] ca[3]cuon[3] bíh[1] ñú[2]míh[1] hí[3], hi[3]
ti[3] li[3]mí[1] tsá[2]li[3]pin[3], ji[3] hi[3] ti[3] li[3]mí[1] lí[2]jnia[2]
siáh[3] jmí[1] tsí[3], hi[3] ca[3]ma[3]hé[2] ma[3]mieh[2] lín[32]
siáh[3] Dió[32]. 2

Ñú[2]míh[1] Jesús tsó[32] hñu[3] cuáh[32] chín[1]

41 Hi[3] jáun[2] né[3], cú[2] jéin[2] cú[2] mii[2] jmí[1] ti[32]
*Jmí[1]híen[1] bíh[1], tí[2] tsá[2]táunh[1] jméi[2] mí[1]ziú[13]
Jesús ti[3] já[1] juú[2] Jerusalén.
42 Jáun[2] né[3], jmí[1] ca[3]tsín[13] jáun[2] quia[3]tún[3]
mieh[2] Jesús, ca[3]ñí[1]jan[2] tsú[2] siáh[3] já[1] juú[2]
Jerusalén, la[3] cun[3] qui[3] ná[1]ngi[23] tsú[2] hi[3]
tsá[2]táunh[1] jmái[1] jáun[2].
43 Jmí[1] ca[3]tu[32] jáun[2] jmái[1] né[3], ja[3]tanh[21]
bíh[1] tsú[2] ti[3] juú[2]co[1]; ti[3]la[3] Jesús má[1]ná[1],
ca[3]ta[3]cua[13] bíh[1] Jerusalén ta[3] tiá[2] ñi[32] jméi[2]
mí[1]ziú[13].
44 Jmí[1] hí[1]lín[23] tsú[2] hi[3] cáun[2] cuá[1]jáunh[23]
bíh[1] Jesús ja[1] tsáu[2], hi[3] tá[1]la[3] jáun[2] né[3]
ca[3]jmú[3] tsú[2] cú[2] jmái[1] jui[32]; ti[3]la[3] jmí[1]
ca[3]hnah[2] tsú[2] ñú[2]míh[1] Jesús ja[1] tsá[2] jún[1] tsá[2]
rainh[21] ji[3] ja[1] tsá[2] má[2]cuóun[3] quionh[3] tsú[2]
ní[2] siáh[3],
45 tiá[2] ca[3]chanh[21] yáh[3] tsú[2]. Hi[3] jáun[2]
já[1]taunh[21] tsú[2] siáh[3] ti[3] Jerusalén, hi[3]
ja[3]hniah[2] ñú[2]míh[1] ñí[1] jáun[2].
46 Jmí[1] la[3] má[2]hni[32] jmái[1] jáun[2] máh[3],
ca[3]chanh[21] tsú[2] ñú[2]míh[1] hñu[3] cuáh[32] chín[1],
hi[3] cuá[1]tón[21] ja[1] quioh[21] ti[32] liei[21], hi[3]
cuá[1]nái[32] jái[13] quioh[21] tsá[2] hí[3], ji[3] hi[3]
cuá[1]nga[2] siáh[3].
47 Hi[3] jáun[2] ca[3]la[3] jín[32] tsá[2] jmí[1] ná[1]nái[32] hí[3]
jë[1] ñú[2]míh[1], jmí[1] ná[1]tsá[2]cáun[2] tsí[3] cun[3]ñí[1] hi[3]
jlánh[1] re[2] jmí[1] cuá[1]nga[2] ñú[2]míh[1] hí[3], ji[3] ca[3]ti[21]
la[3]jí[32] hi[3] jmí[1] má[2]ñi[32] ní[2] siáh[3].
48 Jáun[2] lí[1] ca[3]lin[3] bíh[1] jméi[2] mí[1]ziú[13] jmí[1]
ca[3]jíe[3]; hi[3] jáun[2] ca[3]juáh[3] mí[1]ziú[13]:
—Jón[3], ¿he[3] láih[32] la[3] ní[2] lí[2]jmoh[1] hnú[2]
jnoh[1]? Jmí[1] má[2]hi[32] lín[32] bíh[1] tsin[32] jná[13]
quiúnh[1] ná[1] ñeh[2] nú[2], hi[3] má[2]lí[2]hnauh[13] lín[32]
jnoh[1] hnú[2].
49 Hi[3] jáun[2] Jesús ca[3]juáh[3]:
—¿He[3] láih[32] hnauh[23] hnoh[2] jná[13]? ¿HÍ[1]
tiá[2] ñíh[1] hnoh[2] hi[3] ca[3]tin[1] jná[13] ñi[21] hñú[13]
Ñuh[32]?
50 Ti[3]la[3] jméi[2] mí[1]ziú[13] tsú[2] tiá[2] ca[3]ngi[13]
yáh[3] hi[3] ca[3]juáh[3] jáun[2] jon[2].
51 Hi[3] jáun[2] ja[3]tanh[21] bíh[1] tsú[2] quionh[3]
ñú[2]míh[1] juú[2] Nazaret. Hi[3] jáun[2] ñú[2]míh[1] hí[3]
jmí[1] tanh[2] ta[21] jméi[2] mí[1]ziú[13]; hi[3] mí[1]ziú[13]
tsú[2] né[3], ca[3]hmá[3] hñu[3] tsí[3] la[3]jí[32] hi[3] má[2]li[32]
jáun[2].
52 Tá[1]la[3] ca[3]cuon[3] jáun[2] Jesús, ti[3] li[3]mí[1] re[2]
jmí[1] cháunh[23] bíh[1] tsí[3], hi[3] Dió[32] ca[3]li[3] hiún[2]
siáh[3] tsí[3] ca[3]tin[1] tsú[2], hi[3] ca[3]li[3] hiún[2] siáh[3] tsí[3]
la[3]jín[32] tsáu[2].

3

Juan[2] tsá[2] ziau[2] jmái[2] hleh[32] jái[13] quioh[21]
Dió[32] hué[32] quiéin[2]

(Mateo 3:1-12; Marcos 1:1-8; Juan 1:6-8, 15-34)

1 La[3] má[2]quia[3]hñá[3] mii[2] hi[3] lín[3] jáun[2]
Tiberio *tsá[2] cuá[1]lín[3] mi[3]chí[1] juú[2] Roma,

ja3bí1 Poncio Pilato jmí1 lín3 tsá2 ho2 ta21
ñí1con2 tsá2 hín13 ti3 Judea. Ja3bí1 jmái1 jáun2
jmí1 lín3 Herodes ta21 ñí1con2 tsá2 hín13 ti3
Galilea, jáun2 Pí2liéi1 rainh21 Herodes hí3
jmí1 lín3 siáh3 ta21 ñí1con2 tsá2 hín13 ti3 Iturea
ji3 Traconite ní2 siáh3, hi3 Lisanias né3, jmí1
lín3 ta21 ñí1con2 tsá2 hín13 ti3 Abilinia.

2 Ja3bí1 jmái1 jáun2 jmí1 lín3 Anás mí2tsá2
híen1 quionh3 Caifás. Jmí1jáun2 ca3cué3 Dió32
cáun2 jái13 ñí1con2 Juan2 jon2 Zacarías tá1la3
jmí1 cuá3 tsú2 jáun2 hué32 quiéin2.

3 Jáun2 Juan2 hí3 ca3ñí1nga1 la3 tán1 can32
cua3 Jordán, hi3 zaih32 tsú2 tsáu2 hi3 ca3ti21
zón32 tsú2 jmái2, hi3 hniáuh32 zái32 tsú2 jmí1
tsí3 ní2 siáh3, hi3 jáun2 lí13 hin3 tsáu13 tsú2.

4 La3 jáun2 ca3li3tí3 la3 cun3 hi3 ca3juáh3
jáun2 hla1 Isaías tsá2 jmí1 lín3 hí3 *ti32 jë1
Dió32 jmí1tin2, hi3 ca3juáh3 tsú2 jáun2 la3 lá2:
Ti3 hué32 quiéin2 niéih3 cáun2 ho3 tsáu2 hi3
ñí1juah21:
Jmu3 náh2 hua3jan21 jui32 ñí1 já21 Juo13 dí2;
jmu3 náh2 cáun2 jui32 cú2tso2.

5 Hniáuh32 conh21 la3jí32 ñí1 há1tí2
há1hmúh23,
ji3 la3jí32 ñí1 lí3 máh3 la3 má2quionh3 tsi3
cuánh2 tsi3 jën3 ní2 hniáuh32 lí13 mái2,
la3jí32 jui32 jliu32 siáh3 hniáuh32 la13 cú2tso2,
ji3 la3jí32 jui32 tiá2 re2 mái2 ní2 hniáuh32 la13
mái2;

6 hi3 jáun2 la3jín32 tsá2 zian2 hngá1máh3 lí13
jíen32 tsá2 liáu32 dí2 hi3 cuen3 Dió32.

7 Jmí1 cuá1taunh21 jáun2 tsá2 hnió3 zón32
jmái2 né3, ca3záih3 dí2 la3 lá2:

—¡Hnoh2 dá2 jón2zíh1 jon2cho1 jáh3hláinh1
bíh1! ¿Hin2 dá2 tsánh2 ca3zái3 hnoh2 hi3
hniáuh32 cuóunh13 náh2 ca3ti21 uu3mí2tsi32 hi3
má2ja32 má2janh2?

8 Jmu3 náh2 lin1 hi3 má2ca3za2 jmí1 honh2
náh2, ha3 lí2uú2 lí1 cuú1 lín13 náh2 hi3 lí13
liáun3 náh2 cun3ñí1 hi3hliá2 jón2zíh1 jón2cho1
hla1 Há2bran21, quí1 jná13 juanh32 hi3 hí1
ca3la3 ti3 quín1 lá2 yáh3 lí13 jmu3 Dió32 hi3
láin1 jón2zíh1 jón2cho1 hla1 Há2bran21.

9 Quí1 má2rá1lí3 bíh1 hua3jan21 mí1chí1 hi3
quiúh32 tsú2 la3jí32 hmá2 tiá2 mái3 chu21
hái32, hi3 jáun2 tsa3toh3 já1 sí2.

10 Hi3 jáun2 jmí1jáun2 ca3ngái3 la3jín32 tsá2
hí3, hi3 ca3juáh3:

—¿He3 bíh1 hniáuh32 jmú13 jnoh1 né3?

11 Jáun2 Juan2 ca3juáh3:

—Ní1juáh3 tsá2 nióh32 tun3 ha1, hniáuh32
cué32 tsú2 cáun2 ñí1con2 tsá2 tiá2 zia32 hí1
cáun2 quioh21; hi3 ní1juáh3 tsá2 zia32 siáh3
má32 quioh21, hniáuh32 tsóh3 tsú2 ñí1con2 tsá2
tiá2 zia32 quioh21.

12 Jáun2 jmí1jáun2 cua3taunh21 siáh3 *tsá2
chi2 hmah21 hi3 hnió3 zón32 jmái2, hi3 jáun2
ca3ngáih3 dí2 Juan2:

—Hnú2 ti32, ¿he3 bíh1 hniáuh32 jmú13
jnoh1?

13 Hi3 jáun2 Juan2 ca3juáh3:

—Ha3 lí2 can2 náh2 hmah21 chí1nga2 la3
cun3 bí1 hi3 má2lí2juáh3 juóuh32 náh2.

14 Ja3bí1 jmí1jáun2 cua3taunh21 siáh3 ma3
jan2 hliáu3 hi3 ca3ngáih3 Juan2:

—Hi3 jnoh1 né3, ¿he3 hniáuh32 jmú13
jnoh1?

Hi3 jáun2 Juan2 ca3záih3 siáh3 tsá2 hí3:

—Ha3 lí2 jmu2 náh2 hian2 honh2 hi3 quin13
náh2 hi3 quioh21 tsáu2; hi3 sa3jun3 cueh1 náh2
tsú2 tso3, cáun2 hi3 tiá2 lí2jmú3 tsú2. Hniáuh32
má1hiúnh13 náh2 honh2 la3 cun3 hmah21 hi3
má2hlánh1 náh2.

15 La3jín32 tsá2 tionh2 hí3 jmí1 má2ná1jan2
Tsá2 lín3 Cristo, Tsá2 ca3jmú3 hí3 Dió32 jái13
hi3 zen3; hi3 jáun2 jmí1jáun2 ca3juu3 ca3hlénh3
hi3 ca3juáh3 hu3sa3 Juan2 bíh1 lín3 Cristo.

16 Ti3la3 Juan2 ca3juáh3, hi3 ca3záih3 la3jín32
tsá2 hí3:

—Tson2 bíh1 jná13 ziau2 jmái2 hnoh2
cun3quionh3 jmí2 jma3; ti3la3 né3bí1 já21 jan2
Tsá2 jlánh1 quien2 la3 cun3 bí1 jná13, quí1
cun3 tiá2 cu3 tiá2 ren3 bíh1 jná13 quiúnh1 ná1
Tsá2 hí3, hi3 sa3jun3 quien2 jná13 hi3 hueh21
láu2 tsi32 ta3 tsú2. Jáun2 Tsá2 hí3 bíh1 ziau3
hnoh2 jmái2 cun3quionh3 Jmí2chí3 Chun1 ji3
cun3quionh3 sí2 ní2 siáh3.

17 Má2zianh32 bíh1 Tsá2 hí3 cuah21 quioh21
hi3 chí32 cuú2miih21, hi3 jáun2 tsa3cuí32
má1qui32. Chá32 tsú2 cu3li21 cuú2miih21
má2ji2 jáun2 ñéih3 hñu3cuí3 quioh21; hi3 jáun2
má1qui32 jáun2 né3, tsa3toh3 já1 sí2 bíh1, cáun2
sí2 hi3 tiá2 tón32 jmái1 yéi32.

18 Hliáun3 lín32 bíh1 hi3 ca3hli3 ca3liéinh32
Juan2 tsáu2. La3 jáun2 bíh1 li3 hi3 ca3nga3 tsú2
jú1 chú32 quioh21 Dió32 ñí1con2 tsáu2.

19 Ja3bí1 la3 jáun2 ca3jí3 tsú2 siáh3 hi3 ca3tin1
Herodes tsá2 cuá1lín3 ta21 hué13 Galilea
jáun2, quí1hliá2 ca3jan3 tsú2 Herodías ñí2cuo2
Pí2liéi1 rainh21; hi3 ja3bí1 ca3jí3 tsú2 siáh3
ca3ti21 la3jí32 ta21 hlaih3 hi3 má2ca3jmú3 tsú2
ñí1 hná1 jáun2.

20 Ti3la3 Herodes hí3, cun3 jáun2 ca3jmú3
bíh1 cónh3í1 cáun2 hi3 hlah3: hi3 ca3tanh2
Juan2 hñu3mí1ñí2, tsá2 jmí1 zion2 hí3 jmái2
tsáu2.

Jmí1 cáun3 Jesús jmái2
(Mateo 3:13-17; Marcos 1:9-11; Juan 1:31-34)

21 [Ñeh2 bí1 hi3 quiunh21 Juan2 la3 jáun2,]
tá1la3 jmí1 dí1zion2 jáun2 Juan2 jmái2 la3jín32
tsáu2, ja3bí1 jmí1jáun2 siáh3 cáun3 Jesús jmái2.

Tá¹la³ jmí¹ dí¹liéinh³² jáun² Jesús Jméi² né³, ca³niá³ hñu³mi³cuú²;
22 hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³son² Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹ quioh²¹ dí² hi³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ jan² jái². Hi³ jáun² jmí¹jáun² ñí¹ja²¹ siáh³ cáun² mah¹, hi³ ñí¹juah²¹:

—Hnú² bíh¹ Jón³² jná¹³, Tsá² hno³ lín³² jná¹³; jlánh¹ hiún² tsin³² jná¹³ ca³tin¹ hnú².

Tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ Jesús
(Mateo 1:1-17)

23 Quiu³quia³ mii² jmí¹ má²hún¹ Jesús la³cun³ jmí¹ ca³ma³liáu³² tá¹³. Jáun² né³, la³ cun³ hi³ jmí¹ ná¹lín²³ jáun² tsáu² hi³ jon² Sé³² bíh¹ Jesús; jáun² jméi² Sé³² né³ jmái² Elí.
24 Matat bíh¹ jméi² Elí, Leví bíh¹ jméi² Matat, Melqui bíh¹ jméi² Leví, Jana bíh¹ jméi² Melqui, Sé³² bíh¹ jméi² Jana, Matatías bíh¹ jméi² Sé³²,
25 Amós bíh¹ jméi² Matatías, Nahum bíh¹ jméi² Amós, Esli bíh¹ jméi² Nahum, Nagai bíh¹ jméi² Esli, Maat bíh¹ jméi² Nagai,
26 Matatías bíh¹ jméi² Maat, Semei bíh¹ jméi² Matatías, Josec bíh¹ jméi² Semei, Judá bíh¹ jméi² Josec, Joanán bíh¹ jméi² Judá,
27 Resa bíh¹ jméi² Joanán, Zorobabel bíh¹ jméi² Resa, Salatiel bíh¹ jméi² Zorobabel, Neri bíh¹ jméi² Salatiel, Melqui bíh¹ jméi² Neri,
28 Adi bíh¹ jméi² Melqui, Cosam bíh¹ jméi² Adi, Elmadam bíh¹ jméi² Cosam, Er bíh¹ jméi² Elmadam, Josué bíh¹ jméi² Er,
29 Eliezer bíh¹ jméi² Josué, Jorim bíh¹ jméi² Eliezer, Matat bíh¹ jméi² Jorim, Leví bíh¹ jméi² Matat,
30 Si³ñóh³ bíh¹ jméi² Leví, Judá bíh¹ jméi² Si³ñóh³, Sé³² bíh¹ jméi² Judá, Jonam bíh¹ jméi² Sé³², Eliaquim bíh¹ jméi² Jonam, Melea bíh¹ jméi² Eliaquim,
31 Mena bíh¹ jméi² Melea, Matata bíh¹ jméi² Mena, Natán bíh¹ jméi² Matata, Dá²vi²¹ bíh¹ jméi² Natán,
32 Isaí bíh¹ jméi² Dá²vi²¹, Obed bíh¹ jméi² Isaí, Booz bíh¹ jméi² Obed, Sala bíh¹ jméi² Booz, Naasón bíh¹ jméi² Sala, Aminadab bíh¹ jméi² Naasón,
33 Admin bíh¹ jméi² Aminadab, Arni bíh¹ jméi² Admin, Esrom bíh¹ jméi² Arni, Fares bíh¹ jméi² Esrom, Judá bíh¹ jméi² Fares, Jacob bíh¹ jméi² Judá,
34 Isaac bíh¹ jméi² Jacob, Há²bran²¹ bíh¹ jméi² Isaac, Taré bíh¹ jméi² Há²bran²¹, Nacor bíh¹ jméi² Taré, Serug bíh¹ jméi² Nacor,
35 Ragau bíh¹ jméi² Serug, Peleg bíh¹ jméi² Ragau, Heber bíh¹ jméi² Peleg, Sala bíh¹ jméi² Heber, Cainán bíh¹ jméi² Sala,
36 Arfaxad bíh¹ jméi² Cainán, Sem bíh¹ jméi² Arfaxad, Noé bíh¹ jméi² Sem, Lamec bíh¹ jméi² Noé, Matusalén bíh¹ jméi² Lamec,
37 Enoc bíh¹ jméi² Matusalén, Jared bíh¹ jméi² Enoc, Mahalaleel bíh¹ jméi² Jared, Cainán bíh¹ jméi² Mahalaleel, Enós bíh¹ jméi² Cainán,
38 Set bíh¹ jméi² Enós, Adán bíh¹ jméi² Set, hi³ jáun² né³, Dió³² bíh¹ jméi² Adán.

4

Satanás cá² lan²³ Jesús
(Mateo 4:1-11; Marcos 1:12-13)

1 Jmí¹ má²cáun³ jáun² Jesús jmái² né³, cua³han³ cua³ Jordán, ca³la³ canh² Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³; hi³ jáun² Jmí²chí³ Chun¹ hí³ né³, ca³jau³ Jesús ti³ hué³² quiéin².
2 Hué³² quiéin² jáun² né³, ca³cuá³ tsú² tu³ló³² jmái¹, hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³ca³ ca³lau³ tsú² tsá² hláinh¹. Tá¹la³ jáun² né³, hí¹ cú¹pih²¹ má³² tiá² ca³cúh² yáh³ tsú². Jmí¹ li²¹ jáun² né³, ca³li³ ñí¹cuóunh²¹.
3 Jmí¹jáun² ca³záih³ tsá² hláinh¹ Jesús la³ lá²:

—Ní¹juáh³ tson² bíh¹ hnú² Jon² Dió³², jmu³ neh²¹ hi³ quín¹ lá² jeinh²¹ *hí³ cuú²miih²¹.
4 Tii³la³ Jesús ca³juáh³:

—Ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³: “Jun³juáh¹³ cun³quionh³ jmáh³la³ hí³ yáh³ lí¹³ zian² tsáu², [tii³la³ la³ má²quionh³ la³jí³² jái¹³ hi³ ja³² ho³ Dió³² bíh¹]”.
5 Jáun² tsá² hláinh¹ hí³ ca³jan³ Jesús cáun² tsi³ máh³ ñe¹ lín²¹, hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³jmú³ dí² siáh³ hi³ jíe³ Jesús cu³tiá³ pih²¹ la³jí³² juú² ñí¹ ná¹hu²¹ cuo² tsá² ná¹lín³ ta²¹ tá¹ cáun² hngá¹máh³.
6 Jáun² ca³záih³ dí² siáh³ la³ lá²:

—Jná¹³ cué¹³ jái¹³ hi³ hnú² jmúh¹³ héih³² ñí¹con² la³jí³² juú² jniá³ ní², la³ má²quionh³ la³jí³² hi³ zia³² ní² quioh²¹ siáh³. Quí¹ jo³uón³² jná¹³ bíh¹ má²nio² la³jí³² hi³ jniá³ ní², hi³ jáun² ñí¹con² li³ua³ jan² tsá² hnó³² jná¹³ cue¹, jná¹³ bíh¹ tsá² cue¹ tsú².
7 Jáun² né³, ní¹juáh³ dí¹jñih²¹ hnú² ta³ ñi³² jná¹³, hi³ má¹tsú¹ má¹jauh²¹ nú² jná¹³, jáun² hnú² bíh¹ hian³ ca³la³ jí³².
8 Tii³la³ Jesús ca³záih³ tsá² hláinh¹ hí³:

—[Cuánh² quián¹³ *Satanás, quí¹] ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³: “Ma³tsú¹ ma³jonh²¹ Dió³² Juóuh³², hi³ ñí¹jí²¹ la³ jan² tán¹ hí³ bíh¹ má¹cú¹ má¹hain²¹ nú²”.
9 Jmi¹ li²¹ jáun² né³, ca³jan³ siáh³ tsá² hláinh¹ Jesús já¹ juú² Jerusalén hi³ ca³ñí¹di³chin³ dí² Jesús ti³ tsáih³ cuáh³² chín¹, jáun² ca³záih³ dí²:

—Ní¹juáh³ tson² cu³tí³ hi³ hnú² Jon² Dió³², tanh² la³ ti³ hué³² ó³² neh²¹;
10 quí¹ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³ la³ lá²: Dió³² zen³ tsá²cuú² tsá²ta³ hi³ jmu³ hua³hí¹³ hnú²;
11 hi³ ziau³ tsú² hnú² cun³quionh³ cuo² hmóu³²,

quí¹ ní² lí¹ ca³cuíh³ tanh¹ hnú² cun³quionh³
quín¹.
12 Ti³la³ Jesús ca³ngái³ siáh³:
—Ja³bí¹ ñí¹ Sí² jáun² siáh³ rá¹juáh³: "Ha³ lí²
cá² lí² lan³ hnú² Dió³² Juóuh³²".
13 Hi³ jáun² jmí¹ má²lí²cá² lí²lian³ tsá²
hláinh¹ Jesús cun³quionh³ la³jí³² hi³ ní² né³,
ca³quin³ cu³tiá³ ti³ có³².

Jesús má²liáu³² tá¹³ hué¹³ Galilea
(Mateo 4:12-17; Marcos 1:14-15)

14 Jmí¹ jaunh²¹ jáun² Jesús Galilea, ca³la³
canh² pí³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³.
Jmí¹jáun² jlánh¹ ca³juu³ ca³hlénh³ tsáu² hi³
ca³tin¹ tsú² la³cu³ la³jéin³ tá¹ cáun² hué³²
jáun².
15 Hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³ñí¹ma³tin² tsú²
tsáu² ma³ quin³² ma³ caun³² juú² ñí¹ lí³
cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos. Hi³ jáun² la³jín³²
tsá² hí³ ca³ma³quien² Jesús.

Jesús tsánh³² siáh³ juú² Nazaret ñí¹
cá¹cuon³
(Mateo 13:53-58; Marcos 6:1-6)

16 Jáun² né³, ngah³ siáh³ Jesús juú² Nazaret
ñí¹ cá¹cuon³. Jáun² *jmái¹ hi³ tionh² jáun²
tsá² judíos tie³, ca³hi³ tsú² hñu³ cuáh³², la³
cun³ qui³ tan² tsú² jmu². Hi³ jáun² ca³jmú³
tsú² zenh² hi³ hí³² Sí² tioh³ jái¹³ quioh²¹
Dió³².
17 Jáun² né³, ñí¹con² Jesús ca³cué³ tsáu²
Sí² quioh²¹ hla¹ Isaías, tsá² jmí¹ lín³ *ti³²
jë¹ Dió³². Jmí¹ ca³jen³ tsú² sí² jáun², jáun²
ca³choh¹³ tsú² ñí¹ rá¹juáh³ la³ lá²:
18 "Jmí²chí³ joh¹ Juóu³² jná¹³ ta³ cuá¹tsi²¹ ñí¹
quion²¹ jná¹³,
quí¹ má²ca³jmú³ tsú² hi³ cuá¹chan¹ jná¹³ hi³
ñí¹cué³ jú¹ chú³² ñí¹con² tsá² tia³mii²;
ca³ze³ tsú² jná¹³ [hi³ jmah²¹ jná¹³ tsá² nio²
hlah³ tsí³]
hi³ ngái¹ jná¹³ siáh³ jú¹ chú³² ñí¹con² tsá²
ná¹tson³ hi³ lí¹³ liáun³ tsú²,
hi³ jmu¹ jná¹³ siáh³ hi³ niá³ ñí¹ tsá² ná¹ten³,
hi³ lion¹ jná¹³ siáh³ tsá² quiú¹ jín¹;
19 hi³ ja³ngái¹ jná¹³ jái¹³ ca³ti²¹ jmái¹ chu²¹
quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí²".
20 Jmí¹ li²¹ jáun² né³, ca³tseh² siáh³ Jesús
sí² jáun², hi³ ca³jienh³ tsú² siáh³ tsá² ho²
jái¹³ cuáh³² jáun²; jmí¹jáun² ca³cuá³. Jáun²
la³jín³² tsá² tiáunh¹ hí³ hñu³ cuáh³² ca³jíe³
ca³la³ chí¹tiá³ ñí¹ ti³ ñí¹ cuá³ jáun² Jesús.
21 Jáun² ca³hléh³ tsú² ñí¹con² tsá² tionh²
hí³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Né³² má²ca³li³tí³ ñí¹ hó²¹máh¹ náh² la³
cun³ juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² hi³ má²lí²hí³
jná¹³ ní² ta³né³².
22 La³jín³² bíh¹ tsáu² jmí¹ ná¹hleh³² re² hi³
ca³tin¹ tsú², hi³ jmí¹ ná¹tsá²cáun² siáh³ tsí³
ca³ti²¹ jái¹³ chu²¹ hi³ jmí¹ cuá¹hleh³² tsú²
jáun² ca³ti²¹ hi³ ja³² mií³ tsí³ Dió³². Jmí¹jáun²
ca³juu³ ca³hlénh³ tsá² hí³ má²tún² hmóu³²:
—¿Há¹ jun³ tsá² ní² bíh¹ hí³ jon² hla¹ Sé²¹?
23 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³:
—Cu³tí³ bíh¹ juo¹³ hnoh² jná¹³ jái¹³ lá²:
"Hnú² ti³² mí³, jmah²¹ huen² neh²¹". Hi³
juo¹³ hnoh² siáh³ jná¹³ la³ lá²: "Jmu³
siáh³ juú²cáu³ dí² lá² neh²¹, la³ cun³ hi³
má²ca³nái¹³ jnoh¹ hi³ ca³jmuh³ hnú² já¹ juú²
Capernaum".
24 Hi³ jáun² la³ má²hleh³² jáun² bíh¹ Jesús,
hi³ ca³juáh³:
—Jú¹ tson² juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh²,
hi³ hí¹ jan² yáh³ ti³² jë¹ Dió³² tiá² lí²quien²
juú²co¹.
25 Ja³bí¹ zia³² siáh³ cáun² jú¹ tson² hnó³²
jná¹³ juanh²¹ ñí¹con² hnoh²: Jmái¹ hi³ jmí¹
zian² jáun² Líh³ tsá² jmí¹ lín³ hí³ ti³² jë¹
Dió³², ca³chó³² jmái¹ hi³ tiá² tsau³ jmí³ hí¹
cú¹pih²¹ cun³ hni³² mii² tón³²; ja³bí¹ jmái¹
jáun² siáh³ ca³li³ ho³cuóun³ tá¹ cáun² hué³²
lá². Ti³tsóh³dí¹ jmái¹ jáun² jmí¹ zian² juóun³²
lín³² tsá²mi³ hnái³ hué³² *Israel lá²;
26 ti³la³ jmí¹jáun² né³ tiá² ca³zen³ yáh³
Dió³² Líh³ hí³ ñí¹con² hí¹ jan² tsá²mi³ hnái³
tsá² jmí¹ zian² hué³² *Israel lá², ti³la³ Dió³²
ca³zen³ Líh³ hí³ ñí¹con² jan² tsá²mi³ hnái³
*tsá²cá²jo²¹ zian² juú² Sarepta bíh¹, juú²
hín¹³ ti³ Sidón.
27 Ja³bí¹ jmái¹ hi³ jmí¹ zian² hla¹ Eliseo
tsá² jmí¹ lín³ ti³² jë¹ Dió³², jmí¹ zian² juóun³²
tsá² ná¹lín³ mí¹uí³ *mi³ho²¹ péin³ hué³² Israel
lá², ti³la³ hí¹ jan² yáh³ tsá² hí³ tiá² ca³lan³,
jmáh³la³ hla¹ Naamán tsá²cá²jo²¹ zian² hué³²
Siria bíh¹ lan³.
28 Jmí¹ ca³nái³² jáun² tsá² hí³ hi³ ca³juáh³
Jesús la³ ní² né³, ca³la³ jín³² bíh¹ tsá² jmí¹
tionh¹ hí³ hñu³ cuáh³² ca³míh³ lín³² tsí³.
29 Jáun² ca³nu³ ca³tiánh³ tsú² hi³ ca³chin²
Jesús ti³ cheih³² juú². Juú² jáun² quioh²¹
tsú² jmí¹ nio¹ cáun² ñí¹ lí³ tsáih³ máh³, jáun²
ca³jan³ tsú² Jesús hi³ jmí¹ já¹hlian² dí² ñí¹ lí³
hná¹ cho¹³.
30 Ti³la³ Jesús má¹ná¹, cáun² ca³nga³ bíh¹
chu³jo² ja¹ ñí¹ tionh¹ jáun² tsá² hí³, hi³ ngah³.

Tsá²ñuh² hún¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³
(Marcos 1:21-28)

31 Hi³ jáun² Jesús ngau³ Capernaum, juú²
hín¹³ ti³ Galilea, jáun² ñí¹ jáun² ca³ma³tin²
tsú² tsáu² jmái¹ hi³ tionh² tsá² judíos tie³.
32 Jáun² tsá² hí³ lí¹ ca³ja³cáun² tsí³ ca³ti²¹
jái¹³ hi³ jmí¹ cuá¹má²ta² jáun² Jesús, quí¹hliá²
jmí¹ cuá¹hieh³² tsú² tsáu² la³juah²¹ dúh¹ jan²
tsá² ho² jái¹³.
33 Hñu³ cuáh³² jáun² jmí¹ cuá³ jan²
tsá²ñuh² hún¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³. Tsá²
hí³ ca³hóh³² tiá³, hi³ ca³juáh³:

34 —¿He[3] já̈ɨ[13] zia[32] quiúnh[1] jnoh[1] hnú[2], Jesús Tsá[2] Nazaret? ¿Hí[1] ñeh[3] hnú[2] hi[3] ña[3]cua[2] nú[2] jnoh[1] quiu[3]juóu[32]? Tsá[2] cuóu[32] bíh[1] jná[13] hnú[2], hi[3] ño[1] jná[13] hi[3] hnú[2] Tsá[2] h́en[1] Tsá[2] zéi[1] Dió[32].

35 Jáun[2] Jesús ca[3]ngá̈ɨ[3] tiá[3] ñí[1]con[2] jmí[2]chí[3] hlá̈ɨnh[1] hí[3], hi[3] ca[3]juáh[3]:

—¡Tie[3] náu[2], tun[32] tsá[2]ñuh[2] ní[2]!

Hi[3] jáun[2] jmí[2]chí[3] hlá̈ɨnh[1] hí[3] né[3], ca[3]jmú[3] hi[3] ca[3]quɨnh[3] tsá[2]ñuh[2] hí[3] ja[1] ñí[1] tionh[1] tsá[2] hí[3], tɨ[3]la[3] hí[1] cáun[2] yáh[3] hi[3] hlah[3] tiú[2]uú[2] ca[3]jmú[3] jmí[2]chí[3] hlá̈ɨnh[1] hí[3] jmí[1] cuá[1]han[3] jáun[2] hñu[3] tsí[3] tsá[2] hí[3].

36 Jáun[2] la[3]jín[32] tsá[2] jmí[1] tionh[1] hí[3] ñí[1] jáun[2] ca[3]ja[3]cáun[2] tsí[3], hi[3] ca[3]qui[3] ca[3]ngá̈ɨh[3] räɨnh[21], hi[3] juáh[3]:

—¿Hín[2] ma[3] dá[2] já̈ɨ[13] hleh[32] tsá[2] ní[2], jáun[2] sa[3] ca[3]la[3] pin[3] lín[32] máh[3] jë[1] tsú[2] hi[3] jmu[2] héɨh[32] hi[3] huen[2] jmí[2]chí[3] hlá̈ɨnh[1] hñu[3] tsí[3] tsáu[2]?

37 Jáun[2] la[3]jín[32] tsá[2] tiáunh[1] hí[3] cu[3] jéɨn[3] ñí[1] jáun[2] ca[3]qui[3] ca[3]ngɨ[3] já̈ɨ[13] ca[3]tɨ[21] hi[3] jmu[2] jáun[2] Jesús.

Jesús jmah[23] mɨ[3]ziú[13] Sí[1]mu[21] Pé[1]
(Mateo 8:14-15; Marcos 1:29-31)

38 Jmɨ[1] lɨ[21] jáun[2] né[3], cua[3]han[3] Jesús hñu[3] cuáh[32] jáun[2] hi[3] ngau[3] hñú[13] Sí[1]mu[21]. Jmɨ́[1]jáun[2] jmí[1] rá[2]tsáun[1] mɨ[3]ziú[13] Sí[1]mu[21] hi[3] chéɨn[3], jáun[2] tsá[2] tionh[2] hí[3] ñéɨh[3] ca[3]mɨ́[3] ñí[1]con[2] Jesús ca[3]tɨn[1] tsá[2] hí[3].

39 Jáun[2] Jesús ca[3]jmú[3] dí[1]hin[3] can[32] ñí[1] rón[21] jáun[2] tsá[2] hí[3], hi[3] ca[3]jin[3] mɨ́[1]uɨ́[3] chéɨ[3] jáun[2], jáun[2] ca[3]quin[3] bíh[1] hi[3] jmɨ́[1] chéɨn[3] tsú[2]. Jáun[2] la[3] cun[3] jmɨ́[1]jáun[2] ca[3]náu[2] tsá[2]mɨ[3] hí[3], hi[3] ca[3]jmú[3] má[32] hi[3] cuh[3] tsú[2] ji[3]lɨn[2].

Jesús jmah[23] juóun[32] tsá[2] tsáun[1]
(Mateo 8:16-17; Marcos 1:32-34)

40 Jmɨ́[1] má[2]ca[3]ta[3]tsɨ[21] hiú[2], jáun[2] lɨ[3]ua[3] jan[2] tsá[2] jmɨ́[1] zian[2] tsá[2] tsáun[1] räɨnh[21] ca[3]ñí[1]jan[2] ñí[1]con[2] Jesús, he[3] cáun[2] mɨ́[1]uɨ́[3] ná[1]lín[3] bíh[1] ma[3] quin[32] ma[3] jan[32] tsá[2] hí[3]. Hi[3] jáun[2] Jesús ca[3]ra[3]tsɨ[32] cuo[2] ñí[1] quioh[21] ma[3] quin[32] ma[3] jan[32] tsá[2] hí[3]; la[3] jáun[2] bíh[1] ca[3]jmú[3] Jesús hi[3] lan[3] tsá[2] hí[3].

41 Ja[3]bí[1] ja[1] tsá[2] tsáun[1] hí[3] jmí[1] ná[1]tso[1] juóun[32] tsá[2] ca[3]huen[3] tsú[2] jmí[2]chí[3] hlá̈ɨnh[1] hñu[3] tsí[3]; ca[3]la[3] tiáunh[1] tɨ[3] hóh[32] bíh[1] jmí[2]chí[3] hlá̈ɨnh[1] hí[3], hi[3] juáh[3]:

—Hnú[2] bíh[1] Jon[2] Dió[32].

Tɨ[3]la[3] Jesús ca[3]quiu[3] ca[3]jin[3] bíh[1] jmí[2]chí[3] hlá̈ɨnh[1] hí[3], hi[3] tiá[2] ca[3]cuéh[3] dí[2] já̈ɨ[13] hi[3] hléh[32], quí[1] tɨ[3]la[3] jmí[2]chí[3] hlá̈ɨnh[1] hí[3] má[2]ná[1]ñɨ[32] hi[3] Jesús bíh[1] Tsá[2] lín[3] Cristo.

Jesús ngaɨ[32] jú[1] chú[32] ñí[1]con[2] tsá[2] h́in[13] hué[13] Galilea
(Marcos 1:35-39)

42 Jmí[1] cá[1]jniá[21] jáun[2] né[3], cua[3]han[3] Jesús juú[2] jáun[2], hi[3] ngau[3] ñí[1] má[2]tɨ[3] có[32]. Tɨ[3]la[3] tsáu[2] né[3] ca[3]hnauh[2] tsú[2], hi[3] jáun[2] ca[3]cha[3]táunh[1] ñí[1] cuá[3] tsú[2]. Hi[3] jmí[1] hnió[3] tsú[2] hi[3] cuá[32] Jesús, hi[3] tiá[2] jmí[1] cua[3]haɨn[32].

43 Tɨ[3]la[3] Jesús ca[3]zá̈ɨh[3] tsá[2] hí[3]:

—Hniáuh[32] bíh[1] hléh[13] jná[13] ñí[1]con[2] tsá[2] juú[2] siáh[3] uá[2]jaɨ[32] jú[1] chú[32] ca[3]tɨ[21] ha[3] lánh[3] rón[32] lí[13] tónh[32] tsú[2] jo[3]cuo[2] Dió[32], quí[1] ca[3]tɨ[21] hi[3] jáun[2] bíh[1] ca[3]ze[3] jná[13] Dió[32].

44 Hi[3] jáun[2] la[3] jáun[2] ca[3]ngɨ[3] Jesús hi[3] ngaɨ[32] jú[1] chú[32] hñu[3] cuáh[32] quioh[21] tsá[2] judíos hi[3] táun[3] hué[13] Judea.

5

Jáh[3] jmáɨ[2] hi[3] ca[3]jáun[3] tsú[2] quionh[3] hua[3]jueh[32]
(Mateo 4:18-22; Marcos 1:16-20)

1 Ca[3]chó[32] cáun[2] jmáɨ[1] hi[3] jmí[1] zenh[1] Jesús can[32] ñí[1] ná[1]ho[3] jmáɨ[2] téh[23] tsú[2] Genesaret; jáun[2] ñí[1] jáun[2] ca[3]cha[3]táunh[1] juóun[32] tsáu[2], ca[3]la[3] hi[3] má[2]cuú[2] má[2]jaɨn[32] bíh[1] tsú[2], hi[3] hnió[3] ne[3] jáɨ[13] quioh[21] Dió[32].

2 Jáun[2] ñí[1] jáun[2] ca[3]jíe[3] Jesús tun[3] mu[2] lɨn[21] hi[3] ná[1]háɨ[21] ñí[1] má[2]tiéɨn[2] jmáɨ[2], quí[1] la[3] má[2]ca[3]huén[2] bíh[1] tsá[2] quioh[21] mu[2] jáun[2], hi[3] jáun[2] jmí[1] má[2]ná[1]ráɨn[32] bíh[1] tsú[2] hmá[3] quioh[21].

3 Hi[3] jáun[2] Jesús ca[3]hi[3] tɨ[3] ñeh[2] cáun[2] mu[2] hi[3] jmí[1] quioh[21] jáun[2] Sí[1]mu[21], hi[3] jáun[2] ca[3]mɨ́[3] dí[2] hi[3] tsa[3]can[32] tsú[2] ñí[1] má[2]ñe[1]í[1] ca[3]lá[2] jmáɨ[2]. Jáun[2] hñu[3] mu[2] jáun[2] ca[3]cuá[3] Jesús hi[3] ca[3]ma[3]tɨn[2] tsá[2] tionh[2] hí[3] can[32] jmáɨ[2].

4 Jmí[1] cá[1]táuh[3] jáun[2] hi[3] hleh[32] dí[2], ca[3]zá̈ɨh[3] dí[2] Sí[1]mu[21]:

—Ma[3]cán[1] mu[2] lá[2] tɨ[3] ñí[1] ñe[1] jmáɨ[2], ma[3]ñéɨh[1] hmá[3] ma[3]zianh[32] jáh[3] jmáɨ[2].

5 Tɨ[3]la[3] Sí[1]mu[21] ca[3]ngáɨ[3]:

—Hnú[2] Tɨ[32], ca[3]la[3] jmɨ[3] nie[3] bíh[1] má[2]lí[2]jmú[13] jnoh[1] ta[21], hi[3] hí[1] jan[2] yáh[3] já̈ɨh[3] tiá[2] ca[3]jáun[3] jnoh[1]; tɨ[3]la[3] cun[3]ñí[1] hi[3] hnáuh[2] hnú[2], ñí[1]ñéɨh[1] bí[1] jná[13].

6 Jmí[1] ca[3]ñeh[3] tsú[2] jáun[2] hmá[3] né[3], jmí[1]jáun[2] ca[3]janh[21] tsú[2] juóun[32] lín[32] já̈ɨh[3] jmáɨ[2], hí[1] ca[3]la[3] tɨ[3] hmá[3] yáh[3] ca[3]lɨ[3]liau[3] caɨ[32].

7 Jmɨ́[1]jáun[2] ca[3]jmú[3] tsú[2] li[21] ñí[1]con[2] tsá[2] ná[1]quian[32] mu[2] cáun[2] jáun[2], hi[3] ja[3]ma[3]hau[3] tsú[2]. Jáun[2] ja[3]taunh[21] bíh[1] tsá[2] hí[3] hi[3] ñí[1]can[32] mu[2] cáun[2] jáun[2]. Hi[3] jáun[2] né[3], tá[1] tun[3] bíh[1] mu[2] jáun[2] ca[3]cónh[32], hí[1] ca[3]la[3] tɨ[3] jmí[1] má[2]ñí[1]tsa[3]hanh[32] yáh[3] mu[2] jáun[2] hñu[3] jmáɨ[2].

8 Jmí[1] ca[3]jíe[3] Sí[1]mu[21] Pé[1] hi[3] lɨ[3] la[3] jáun[2], jáun[2] ca[3]di[3]jñí[32] dí[2] ta[3] ñí[1] Jesús hi[3] ca[3]zá̈ɨh[3] dí[2]:

—Hnú[2] Tɨ[32], chú[32] quin[13] hnú[2] tɨ[3] có[32] ñí[1]con[2] jná[13], quí[1] tsá[2] ren[2] tso[3] bíh[1] jná[13].

9 Quí[1]hliá[2] jlánh[1] ca[3]ja[3]cáun[2] lín[32] tsí[3] Sí[1]mu[21], la[3] má[2]quionh[3] dí[2] tsá[2] quionh[3],

cun^{3}ñí^{1} hi^{3}hliá^{2} jlánh^{1} juóun^{32} jáh^{3} jmáɨ^{2}
ca^{3}janh^{21} tsú^{2}.
10 Ja^{3}bí^{1} ca^{3}ja^{3}cáun^{2} lín^{32} tsí^{3} tá^{1} gon^{3} jon^{2}
Zebedeo, tsá^{2} jmáɨ^{2} hí^{3} Jacobo jɨ^{3} Juan^{2} ní^{2},
tsá^{2} jmí^{1} quionh^{3} hí^{3} Sí^{1}mu^{21}. Tɨ^{3}la^{3} Jesús
ca^{3}záɨh^{3} Sí^{1}mu^{21}:
—Ha^{3} lí^{2} juenh^{3} hniu^{32}, quí^{1} né^{32} tɨ^{3}
chí^{1}ján^{3} tsá^{2}mi^{3}cuóun^{2} bíh^{1} má^{2}janh^{21} nú^{2},
cha^{3} jmí^{1} janh^{21} nú^{2} jáh^{3} jmáɨ^{2}.
11 Hi^{3} jáun^{2} jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}huéh^{3} tsú^{2} mu^{2}
jáun^{2} hi^{3} ca^{3}chá^{3} tsú^{2} ñí^{1} quiéin^{2}. Jáun^{2}
ñí^{1} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}ta^{3}no^{1} la^{3}jí^{32} hi^{3} jáun^{2}, quí^{1}
quionh^{3} Jesús bíh^{1} tsú^{2} já^{1}taunh^{21}.

Jesús jmah^{23} jan^{2} tsá^{2} lɨn^{3} mɨ^{3}ho^{21} péin^{3}
(Mateo 8:1-4; Marcos 1:40-45)

12 Jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, ngau^{3} Jesús cáun^{2}
juú^{2}. Juú^{2} jáun^{2} né^{3} ca^{3}jenh^{2} tsú^{2} jan^{2}
tsá^{2}ñuh^{2} tsáun^{1}, hi^{3} lín^{3} mí^{1}uí^{3} *mɨ^{3}ho^{21} péin^{3}.
Jmí^{1} ca^{3}jíen^{32} tsá^{2} hí^{3} Jesús né^{3}, ca^{3}di^{3}jñí^{32}
dí^{2} ta^{3} ñí^{1}, hi^{3} ca^{3}jmú^{3} cuá^{1}hin^{3}, hi^{3} ca^{3}hiu^{3}
ca^{3}mí^{3} quioh^{21}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—Hnú^{2} Tɨ^{32}, ní^{1}juáh^{3} hnáuh^{2} hnú^{2}, tɨn^{2} bíh^{1}
hnú^{2} jmúh^{13} hi^{3} lɨ^{3} jɨn^{2} jná^{13}.
13 Hi^{3} jáun^{2} Jesús ca^{3}tí^{3} cuo^{2} ñí^{1} quioh^{21}
tsú^{2}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—Hnó^{32} jná^{13}. Hi^{3} jáun^{2} ¡cuí^{1} lan^{2} hnú^{2}!
Jmí^{1} má^{2}lí^{2}juáh^{3} tsú^{2} jáun^{2} la^{3} ní^{2} né^{3},
la^{3}juɨ^{32} ca^{3}hin^{3} bíh^{1} mí^{1}uí^{3} jáun^{2} quioh^{21} tsá^{2}
hí^{3}.
14 Hi^{3} jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} Jesús héih^{32} hi^{3} tiá^{2}
hniáuh^{32} chá^{32} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} hí^{1} jan^{2} tsáu^{2} hi^{3}
ha^{3} lánh^{3} rón^{32} lan^{3}, hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} siáh^{3} la^{3}
lá^{2}:
—Jí^{32}la^{3} ti^{3} cuánh^{2}, hi^{3} cuá^{2}ma^{3}jnia^{13}
ñí^{1}con^{2} mí^{2}tsáu^{2} bíh^{1}, hi^{3} cuá^{2} cuen^{21} siáh^{3}
jáh^{3} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} má^{2}ca^{3}lɨ^{3} jɨn^{2}
nú^{2}, la^{3} cun^{3} lí^{3} jáun^{2} héih^{32} quioh^{21} hla^{1}
Moisés. Hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} lɨ^{3} ñi^{32} tsáu^{2} hi^{3}
má^{2}laɨn^{32} nú^{2}.
15 Tɨ^{3}la^{3} tɨ^{3} lɨ^{3}mí^{1} ca^{3}lɨ^{3} cuoh^{2} bíh^{1} tsáu^{2} tá^{13}
Jesús, jáun^{2} tɨ^{3} jlánh^{1} juóun^{32} tsáu^{2} ca^{3}cuú^{2}
ca^{3}ngɨh^{32} bíh^{1} hi^{3} náɨ^{32} jáɨ^{13} quioh^{21} tsú^{2}, jɨ^{3}
tsá^{2} má^{2}hnió^{3} lan^{13} siáh^{3}.
16 Tɨ^{3}la^{3} Jesús má^{1}ná^{1}, jmí^{1} tsá^{2}lienh^{3} Dió^{32}
ñí^{1} tiá^{2} hin^{2} zian^{2} bíh^{1}.

Jesús jmah^{23} jan^{2} tsá^{2} hma^{2}
(Mateo 9:1-8; Marcos 2:1-12)

17 Ca^{3}chó^{32} cáun^{2} jmáɨ^{1} hi^{3} jmí^{1}
cuá^{1}má^{2}tɨn^{2} Jesús tsáu^{2} ñéih^{3}. Ñí^{1} jáun^{2} jmí^{1}
tionh^{1} ma^{3} jan^{2} tsá^{2} téh^{23} tsú^{2} *fariseos jɨ^{3}
tsá^{2} ná^{1}lín^{3} tɨ^{32} liei^{21} ní^{2}, tsá^{2} já^{2}taunh^{21} la^{3}jí^{32}
juú^{2} hín^{13} tɨ^{3} Galilea, jɨ^{3} juú^{2} hín^{13} tɨ^{3} Judea
ní^{2}, jɨ^{3} já^{1} juú^{2} Jerusalén ní^{2} siáh^{3}. Hi^{3} jáun^{2}
jmáɨ^{1} jáun^{2} ca^{3}lɨ^{3} lin^{1} hi^{3} quian^{32} Jesús pí^{3}
quioh^{21} Dió^{32} jmí^{1} ca^{3}jmah^{3} tsú^{2} jáun^{2} tsá^{2}
tsáun^{1}.
18 Jmí^{1}jáun^{2} cua^{3}taunh^{21} tsá^{2} ná^{1}jan^{2} jan^{2}
tsá^{2} hma^{2}, hi^{3} rá^{1}tsɨn^{2} ñí^{1} jmu^{2}, hi^{3} jmí^{1} hnió^{3}
tsá^{2} hí^{3} hi^{3} jmí^{1} tónh^{21} ñéih^{3}, hi^{3} jmí^{1} tsa^{3}jan^{2}
dí^{2} tsá^{2} tsáun^{1} hí^{3} ta^{3} ñí^{1} Jesús.
19 Tɨ^{3}la^{3} tiá^{2} ca^{3}choh^{13} yáh^{3} tsú^{2} hín^{2} juɨ^{32}
tónh^{32}, quí^{1}hliá^{2} jlánh^{1} juóun^{32} tsáu^{2} jmí^{1}
tionh^{1}. Hi^{3} jáun^{2} cáun^{2} ca^{3}uú^{3} tsáɨh^{3} hñú^{3}
bíh^{1} tsú^{2} cú^{2}jueh^{32}, jáun^{2} ca^{3}quin^{3} tsú^{2} ca^{3}lá^{2}
cuá^{1}lá^{2} jláɨ^{3} hñú^{3} jáun^{2}; jáun^{2} juɨ^{32} jaun^{32} bíh^{1}
ca^{3}sió^{3} tsú^{2} jmu^{2} hi^{3} tsɨn^{2} jáun^{2} tsá^{2} tsáun^{1}
hí^{3} cú^{2}tso^{2} chu^{3}jo^{2} ja^{1} ñí^{1} tionh^{1} tsáu^{2} ta^{3} ñí^{1}
Jesús.
20 Jmí^{1} ca^{3}lɨ^{3}tsɨn^{2} jáun^{2} Jesús hi^{3} cáun^{2} tán^{1}
bíh^{1} ná^{1}tioh^{3} tsí^{3} tsá^{2} ca^{3}cha^{3}táunh^{1} hí^{3}, hi^{3}
jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} tsá^{2} tsáun^{1} hí^{3} la^{3} lá^{2}:
—Hnú^{2} tsá^{2}ñuh^{2}, má^{2}cá^{2}hin^{3} bíh^{1} tso^{3}
quián^{13} hnú^{2}.
21 Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} tɨ^{32} liei^{21} jɨ^{3} tsá^{2}
fariseos ní^{2} ca^{3}juu^{3} ca^{3}hlénh^{3}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—¿Hin^{2} dá^{2} tsánh^{2} tsá^{2} ní^{2}, sa^{3} tiá^{23} máh^{3}
tsɨ^{3} chú^{2} lén^{32} Dió^{32}? Quí^{1} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tiá^{2}
hin^{2} tɨn^{2} hin^{3} tso^{3}, jí^{32}la^{3} hnga^{2} Dió^{32} bíh^{1}
Tsá^{2} tɨn^{2}.
22 Tɨ^{3}la^{3} Jesús jmí^{1} ñi^{32} bíh^{1} he^{3} lánh^{3}
ná^{1}lín^{23} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2}:
—¿He^{3} láɨh^{32} sa^{3} la^{3} ní^{2} ná^{1}lín^{23} hnoh^{2}?
23 ¿Hín^{2} jáɨ^{13} hi^{3} tun^{3} lá^{2} hi^{3} jlánh^{1} huán^{1}
tsí^{3} lɨ^{3} lin^{1} hi^{3} zia^{32} pí^{3} quioh^{21} tsá^{2} hleh^{32};
hí^{1} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} juáh^{3} tsú^{2}: “Tso^{3} quián^{13}
hnú^{2} má^{2}cá^{2}hin^{3}”, ho^{3} hi^{3} juáh^{3} tsú^{2}: “Náu^{2},
ngí^{1}”?
24 Re^{2} bíh^{1}, cuí^{1} má^{1}jniá^{13} jná^{13} ñí^{1}con^{2}
hnoh^{2} hi^{3} jná^{13} Jon^{2} tsá^{2}mi^{3}cuóun^{2}, ho^{2} ná^{1}
jáɨ^{13} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} hi^{3} hin^{13} ná^{1} tsáu^{13} tsáu^{2}.
Hi^{3} jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} siáh^{3} tsá^{2} hma^{2} hí^{3}:
—Hnú^{2} juo^{3} jná^{13}: náu^{2}, ziáuh^{1} jmu^{2}
quián^{13}, quiaun^{2}, cuánh^{2} hñuh^{32}.
25 Jáun^{2} la^{3} cun^{3} jmí^{1}jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}náu^{2}
tsá^{2} jmí^{1} hma^{2} hí^{3} ta^{3} ñí^{1} la^{3}jín^{32} tsá^{2} jmí^{1}
tionh^{1} hí^{3} ñéih^{3}, jáun^{2} ca^{3}ziauh^{3} jmu^{2} hi^{3}
jmí^{1} tsɨn^{2}, hi^{3} ca^{3}caun^{2} hi^{3} ngah^{3} hñú^{13} hi^{3}
má^{2}hí^{1}má^{2}tsú^{2} má^{2}jónh^{32} Dió^{32}.
26 Jáun^{2} la^{3}jín^{32} tsá^{2} jmí^{1} ná^{1}jíe^{23} hí^{3}
ca^{3}ja^{3}cáun^{2} lín^{32} tsí^{3}, jáun^{2} ca^{3}ma^{3}quien^{2} tsú^{2}
Dió^{32}. Jáun^{2} ta^{3} má^{2}hú^{1} cóh^{21} tsí^{3} bíh^{1} tsú^{2}
ca^{3}juáh^{3}:
—Né^{32} má^{2}lí^{2}neh^{21} dí^{2} cáun^{2} hi^{3} tiá^{2}
má^{2}ca^{3}neh^{21}.

Jesús téh^{23} Leví
(Mateo 9:9-13; Marcos 2:13-17)

27 Jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} cua^{3}han^{3} Jesús, jáun^{2}
ca^{3}jíen^{32} dí^{2} jan^{2} *tsá^{2} caɨ^{32} hmah^{21}, tsá^{2}
jmáɨ^{2} Leví, hi^{3} jmí^{1} cuá^{1}tón^{21} ñí^{1} cuá^{1}caɨ^{32}
hmah^{21} [cha^{13} tsá^{2} *romanos]; hi^{3} jáun^{2}
ca^{3}záɨh^{3} dí^{2}:
—Ña^{32} cu^{3}hna^{32} jná^{13}.
28 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}náu^{2} Leví, ca^{3}tunh^{3} ta^{21} hi^{3}
jmí^{1} cuá^{1}jmu^{2} jáun^{2}, hi^{3} ngau^{3} cu^{3}hna^{21} Jesús.

29 Jmí[1] li[21] jáun[2] ca[3]jmú[3] Leví cáun[2] jmái[1] jueh[32] hñú[13] hi[3] ca[3]tin[1] Jesús, hi[3] ca[3]ngih[32] siáh[3] juóun[32] tsá[2] cai[32] hmah[21] la[3] má[2]quionh[3] tsá[2] siánh[3] siáh[3], hi[3] ca[3]tiánh[3] ñí[1] mesa quionh[3] tsú[2].

30 Ti[3]la[3] tsá[2] cu[3] nió[3] téh[23] tsú[2] fariseos né[3], ji[3] la[3] má[2]quionh[3] ti[32] liei[21] ní[1], ca[3]quiu[3] ca[3]jin[3] tsá[2] hain[21] hí[3] ti[3] con[2] Jesús, hi[3] ca[3]zái[3] dí[2]:

—¿He[3] láih[32] sa[3] hnoh[2] yáh[3] cú[2] húh[23] náh[2] quiúnh[1] tsá[2] cai[32] hmah[21], ji[3] tsá[2] ren[2] tso[3] ní[2] siáh[3]?

31 Ti[3]la[3] Jesús ca[3]zái[3] tsá[2] hí[3]:

—Tiá[2] ti[32] mí[3] hniah[3] yáh[3] ñí[1]con[2] tsá[2] chun[1]; ti[3]la[3] ñí[1]con[2] tsá[2] tsáun[1] bíh[1] hniah[3].

32 Quí[1] tiá[2] ja[3] yáh[3] jná[13] hi[3] ja[3]te[3] tsá[2] chun[1], quí[1] hi[3] ja[3]te[3] tsá[2] ná[1]ren[2] tso[3] bíh[1] jná[13] ja[3], hi[3] zái[32] tsú[2] jmí[1] tsí[3].

Nga[2] tsáu[2] ñí[1]con[2] Jesús ca[3]ti[21] hi[3] má[2]hien[21] tsú[2]

(Mateo 9:14-17; Marcos 2:18-22)

33 Hi[3] jáun[2] tsá[2] fariseos hí[3] ca[3]zái[3] Jesús:

—Tsá[2] hain[21] ti[3] con[2] Juan[2] tsá[2] zion[2] hí[3] tsáu[2] jmái[2], ji[3] tsá[2] hain[21] ti[3] con[2] jnoh[1] tsá[2] fariseos siáh[3] jlánh[1] má[2]hien[21], hi[3] liéinh[32] siáh[3] Dió[32] chí[1]ñi[1]. ¿He[3] láih[32] sa[3] la[3] má[2]jmu[2] jáun[2] bíh[1] tsá[2] hain[21] ní[2] ti[3] con[2] hnú[2] hi[3] cá[2] ñí[1] ná[1]cú[2] ná[1]hính[23] bíh[1]?

34 Jáun[2] Jesús ca[3]juáh[3] la[3] lá[2]:

—Ní[1]juáh[3] zian[2] tsá[2] ná[1]tén[1] ñí[1] jmu[2] tsú[2] jmái[1] hi[3] jenh[2] cuo[2] tsáu[2], ¿hí[1] lí[13] jmúh[13] hnoh[2] héih[32] ñí[1]con[2] tsá[2] la[3] hí[3] hi[3] hniáuh[32] ma[3]hien[21] tsú[2] tá[1]la[3] má[2]ná[1]má[2]hiún[2] tsú[2] jáun[2] tsí[3] quionh[3] tsá[2]ñuh[2] tsá[2] jenh[13] hí[3] cuo[2]?

35 Ti[3]la[3] chau[21] bíh[1] jmái[1] hi[3] quin[3] ti[3] có[32] tsá[2]ñuh[2] tsá[2] jenh[13] hí[3] cuo[2]; hi[3] jáun[2] má[1]jáun[2] máh[3] má[2]ma[3]hien[21] tsá[2] hí[3].

36 Ja[3]bí[1] ca[3]jmú[3] siáh[3] Jesús cáun[2] jái[13] hi[3] lí[3] la[3] lá[2]:

—Hí[1] jan[2] yáh[3] tiá[2] hin[2] tiu[32] cú[1]pih[21] hmih[32] hmai[21] hi[3] táun[32] cáun[2] hmih[32] má[2]tseh[1]. Quí[1] ní[1]juáh[3] ca[3]jmú[3] tsú[2] la[3] jáun[2], lí[1] tsa[3]hín[3] bíh[1] hná[1] hmih[32] hmai[21] jáun[2] lí[13]; hi[3] tiá[2] re[2] cunh[3] ya[3] siáh[3] quionh[3] hmih[32] má[2]tseh[1].

37 Ja[3]bí[1] la[3] jáun[2], hí[1] jan[2] yáh[3] tiá[2] hin[2] tah[32] mu[2] ráu[3] cun[3] ñí[1] dí[1]jan[32] hñu[3] chí[2] láu[2] má[2]tseh[1]; quí[1] ní[1]juáh[3] hi[3] jmu[3] tsú[2] la[3] jáun[2], má[2]cái[32] bíh[1] chí[2] láu[2] tseh[1] jáun[2] lí[13] hi[3] jmu[3] mu[2] ráu[3] cun[3] ñí[1] dí[1]jan[32] jáun[2]; jáun[2] lí[1] má[2]tsa[3]hín[3] bíh[1] mu[2] ráu[3] jáun[2] lí[13], la[3] má[2]quionh[3] chí[2] láu[2].

38 Hi[3] jáun[2] hñu[3] chí[2] láu[2] hmai[21] bíh[1] hniáuh[32] táh[32] tsú[2] mu[2] ráu[3] cun[3] ñí[1] dí[1]jan[32], [hi[3] jáun[2] la[3] jáun[2] tiá[2] hi[3] láih[13] tá[1] tun[3]].

39 Ní[1]juáh[3] zian[2] tsá[2] má[2]tan[2] hính[23] mu[2] má[2]zéih[1], jáun[2] tsá[2] la[3] hí[3] tiú[2]uú[2] zain[32] yáh[3] hính[3] mu[2] cun[3] ñí[1] dí[1]jan[32], quí[1]hliá[2] juáh[3] tsú[2] hi[3] hi[3] má[2]zéih[1] bíh[1] ti[3] jlánh[1] re[2] jmá[3]. [La[3] jáun[2] bíh[1] lín[3] tsá[2] má[2]tan[2] cáun[2] hi[3] ná[1]ngi[23], tiá[2] hnió[3] yáh[3] tsú[2] ne[3] cáun[2] hi[3] hmai[21].]

6

Tsá[2] hain[21] ti[3] con[2] Jesús cun[32] cuú[2]miih[21] jmái[1] nio[2] tie[3]

(Mateo 12:1-8; Marcos 2:23-28)

1 Ca[3]chó[32] cáun[2] jmái[1] hi[3] jmí[1] cuá[1]ngi[32] Jesús ja[1] ñí[1] zia[32] hi[3] jná[1] quioh[21] tsáu[2] cáun[2] *jmái[1] nio[2] tie[3], hi[3] jáun[2] tsá[2] hain[21] hí[3] ti[3] con[2] tsú[2] jmí[1] hí[1]cai[32] chi[2] hieh[2] cuú[2]miih[21]; hi[3] jáun[2] jmí[1] hí[1]hianh[23] tsú[2] quionh[3] cuo[2], hi[3] hí[1]cúh[2].

2 Hi[3] jáun[2] ma[3] jan[2] tsá[2] *fariseos ca[3]juáh[3]:

—¿He[3] láih[32] sa[3] ta[21] hi[3] tiá[2] ca[3]ti[21] jmu[3] tsú[2] jmái[1] nio[2] tie[3] yáh[3] jmuh[32] hnoh[2]?

3 Jáun[2] Jesús ca[3]zái[3] tsá[2] hí[3]:

—¿Tiá[1] má[2]ca[3]híh[3] hnoh[2] ñí[1] Sí[2] quioh[21] Dió[32] hi[3] he[3] ca[3]jmú[3] hla[1] re[21] Dá[2]vi[21] cu[3] jéin[32] jmí[1] li[21] ñí[1]cuóunh[21] quionh[3] tsá[2] quionh[3]?

4 Tsá[2] hí[3] dá[2] ca[3]ñí[1]hi[32] ñéih[3] hñu[3] cuáh[32] lí[3] hmih[32], hi[3] ca[3]ñí[1]quián[13] *hí[3] cuú[2]miih[21] híen[1] hi[3] jmí[1] nio[2] jáun[2] ñéih[3] ñí[1]hiú[13], hi[3] ca[3]cúh[2]; ja[3]bí[1] ca[3]cuéh[3] tsú[2] siáh[3] tsá[2] quionh[3]. Ti[3]la[3] hí[3] jáun[2] né[3], tiá[2] jmí[1] ca[3]tin[1] yáh[3] tsú[2] cuh[3], quí[1] hí[3] jáun[2] jmí[1] ná[1]chan[1] hi[3] cúh[2] jmáh[3]la[3] tsá[2] ná[1]lín[3] mí[2]tsáu[2] bíh[1].

5 Ja[3]bí[1] ca[3]zái[3] tsú[2] siáh[3] tsá[2] hí[3]:

—Jáun[2] né[3], uá[1] hi[3] jmái[1] nio[2] tie[3], cun[3] jáun[2] cáun[2] ho[2] bíh[1] Jon[2] tsá[2]mi[3]cuóun[2] jái[13].

Jesús jmah[23] jan[2] tsá[2] má[2]ca[3]nái[3] cáun[2] cuo[2]

(Mateo 12:9-14; Marcos 3:1-6)

6 Ca[3]chó[32] siáh[3] cáun[2] jmái[1] hi[3] ca[3]ñí[1]hi[32] Jesús hñu[3] cuáh[32] quioh[21] tsá[2] *judíos cáun[2] jmái[2] nio[2] tie[3]; hi[3] jáun[2] ñí[1] jáun[2] ca[3]ma[3]tin[2] tsú[2] tsáu[2]. Jáun[2] ñí[1] jáun[2] jmí[1] cuá[3] jan[2] tsá[2] má[2]ca[3]nái[3] cuá[2] chu[21] quioh[21].

7 Hi[3] jáun[2] ti[32] liei[21] quionh[3] tsá[2] fariseos né[3], jmí[1] ná[1]tan[2] Jesús, hi[3] hnió[3] dí[2] jíe[3] ní[1]juáh[3] hi[3] jmah[3] tsú[2] tsáu[2] jmái[1] nio[2] tie[3], hi[3] jáun[2] la[3] jáun[2] jmí[1] lí[13] chá[32] dí[2] tsáu[13] tsú[2].

8 Ti[3]la[3] Jesús jmí[1] má[2]ñi[32] bíh[1] he[3] jmí[1] ná[1]lín[23] tsá[2] hí[3], hi[3] jáun[2] ca[3]zái[3] tsú[2] tsá[2] jmí[1] má[2]ca[3]nái[3] hí[3] cuo[2]:

—Náu[2], jmu[3] zenh[2] nú[2] ja[1] lá[2] quiú[13] jnoh[1].

Jáun[2] tsá[2] hí[3] né[3], ca[3]jmú[3] zenh[2] chu[3]jo[2].

9 Hi[3] jáun[2] Jesús ca[3]ngái[3] tsá[2] ná[1]ngih[32] hí[3]:

—Nga[1] jná[13] cáun[2] jái[13]: ¿He[3] ca[3]ti[21] jmu[3] tsú[2] jmái[1] nio[2] tie[3], hí[1] hi[3] chu[21] ho[3] hi[3] hlah[3]? ¿Hí[1] lí[13] lión[32] tsú[2] tsáu[2] ho[3] hi[3] ti[3] hniáuh[32] jngih[3] uá[1] tsú[2]?

10 Jmí¹jáun² ca³jíen³² dí² la³jín³² tsá² tionh² hí³ cu³ jéin³ ñí¹ zenh¹ dí², hi³ jáun² ca³záih³ dí² tsá² lí³ hí³ cuo²:
—Ñéih¹ cuonh².
Jáun² ca³ñeh³ tsá² hí³ cuo², hi³ jáun² jmí¹jáun² la³.
11 Ti³la³ tsá² jmí¹ ná¹tan² hí³ Jesús má¹ná¹, ca³míh³ lín³² bíh¹ tsí³, hi³ jáun² hi³ jan² hi³ jan² tsú² ca³juu³ ca³hlénh³ hi³ ha³ lánh³ lí¹³ jmúh³² dí² Jesús.

Jesús quianh²³ quian³tun³ tsá² lín¹³ ti³² tsá² quian³² jë¹ Dió³²
(Mateo 10:1-4; Marcos 3:13-19)

12 Jmí¹ li²¹ jáun² né³, ngau³ Jesús tsi³ máh³ hi³ ñí¹lienh¹³ Dió³², jáun² tá¹ cú² nie² bíh¹ la³ ca³liéinh³² tsú² Dió³².
13 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³, ca³teh³ dí² tsá² hain²¹ hí³ ti³ con², hi³ jáun² ja¹ jáun² ca³quianh³ dí² quian³tun³ tsá² ca³teh³ tsú² hí³ *ti³² tsá² quian³² jë¹ Dió³².
14 Tsá² hí³ ná¹jmái² la³ lá²: Sí¹mu²¹ tsá² ca³li³ jmái² siáh³ Pé¹, ji³ Tre²¹ dá¹jon²¹ tsú² ní², Jacobo ji³ Juan² ní², Pí²liéi¹, Bartolomé,
15 Má²téh³, Tú¹ma²¹, Jacobo jon² Alfeo, Sí¹mu²¹ tsá² ca³li³ quionh³ tsá² cu³ nió³ *Cananista,
16 Judas rainh²¹ Jacobo, ji³ Judas tsá² zian² juú² Queriot ní² siáh³, tsá² ca³ñí¹jienh¹³ hí³ Jesús.

Jmah²³ Jesús juóun³² tsá² tsáun¹
(Mateo 4:23-25; Marcos 3:7-12)

17 Jmí¹ li²¹ jáun² ca³son² Jesús tsi³ máh³ jáun² quionh³ tsá² quian³tun³ hí³, hi³ jáun² cua³tanh²¹ tsú² cáun² ñí¹ mái². Jáun² ñí¹ jáun² jmí¹ ná¹ngih³² juóun³² tsá² hain²¹ ti³ con² tsú². Ja³bí¹ jmí¹ quionh³ tsú² juóun³² lín³² tsá² siánh³ siáh³, tsá² hín¹³ ti³ Judea, tsá² juú² Jerusalén, la³ má²quionh³ tsá² hín¹³ ti³ hué³² can³² jmí²miih²¹ có³² juú² Tiro, ji³ juú² Sidón ní² siáh³. Tsá² hí³ cua³taunh²¹ hi³ hnió³ ne³ jë¹ Jesús, hi³ má²hnió³ siáh³ hi³ quin³ mí¹uí³ hi³ jmí¹ ná¹jau².
18 Ja³bí¹ jmí¹jáun² lan³ tsá² jmí¹ ná¹má²tso² tsí³ hi³ jmí¹ ná¹jan² jmí²chí³ hláinh¹.
19 Jmí¹jáun² ca³li³ hniá¹ la³jín³² tsá² tsáun¹ hí³ hi³ tin³ cuo² Jesús, quí¹hliá² ñí¹con² Jesús ja³² pí³ hi³ lí¹³ lan¹³ tsú².

Tsá² lí¹³ zian² re² tin²
(Mateo 5:1-12)

20 Hi³ jáun² ca³jíe³ Jesús ñí¹ tionh¹ jáun² tsá² hain²¹ hí³ ti³ con², hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:
—Hnoh² tsá² tia³mii² náh², jlánh¹ jmí¹ ren² náh² quí¹hliá² má²tionh² náh² jo³cuo² Dió³².
21 ”Jlánh¹ jmí¹ ren² hnoh², tsá² ñí¹cuon¹³ náh², quí¹ Dió³² bíh¹ jmu³ hi³ conh²¹ hñu³ jmí¹ hñu³ honh² náh².
”Jlánh¹ jmí¹ ren² hnoh² tsá² má²ná¹uoh³² náh², quí¹ hnoh² bíh¹ tsá² ngáih¹³ ní¹ má¹jáun².
22 ”Jlánh¹ jmí¹ ren² hnoh² ní¹juáh³ tsá² ca³li³hau² náh² tsáu², ní¹juáh³ ca³che² tsú² cheih³², ní¹juáh³ ca³quiu³ ca³je³ tsú², ho³ ní¹juáh³ ca³ziu³ ca³hie³ náh² tsáu² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun².
23 Tsinh¹ náh² jmu³, hi³ ca³la³ hi³ rú² hi³ háinh²³ náh² jmu³ hi³ hiún² honh² jmái¹ la³ jáun², quí¹ hñu³mi³cuú² hián¹³ náh² cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²; quí¹ la³ ní² bíh¹ ca³jmú³ dí²hioh³ ñú²deh³ hnoh² ñí¹con² la³jín³² *ti³² jë¹ Dió³² jmí¹ zian² jmí¹tin².
24 ”Ti³la³ jlánh¹ juon²³ hnoh² tsá² ná¹hánh³ náh², quí¹ má²ná¹ma³hiúnh¹³ náh² honh² ta³né³².
25 ”Ji³ hnoh² tsá² ná¹cónh²¹ henh¹ náh² re² tin² ta³né³², juon²³ bíh¹ hnoh², quí¹ né³bí¹ lí¹³ ñí¹cuon¹³ náh².
”Ji³ tsá² ná¹ngáih²³ náh² siáh³ ta³né³², juon²³ bíh¹ hnoh², quí¹ né³bí¹ uóh¹³ náh², hi³ ha³ hlaih³ lín²¹ honh² náh².
26 ”Juon²³ bíh¹ hnoh² ní¹juáh³ la³jín³² tsáu² hleh³² re² ca³tin¹ náh², quí¹ la³ jáun² bíh¹ ca³jmú³ tsá² jmí¹ zian² jmí¹tin² ca³tin¹ ti³² tí¹jái², tsá² lí¹ ca³juáh³ hí³ hi³ lín³ ti³² jë¹ Dió³².

Hniáuh³² ma³hnio³ tsú² tsá² hau²
(Mateo 5:38-48)

27 ”Juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh² tsá² ná¹naih³² náh²: Ma³hno¹ náh² tsá² jmu² hian² tsí³ ñí¹con² náh², jmu³ náh² hi³ chú³² ñí¹con² tsá² hau²,
28 hi³ chú³² jéinh¹ náh² ñí¹con² tsá² chú² juóu³² náh², lienh¹ náh² Dió³² ca³tin¹ tsá² quiú² je²³.
29 Ní¹juáh³ zian² tsá² pá²³ cá² jo²¹ máh¹ náh², cuéh³ tsú² siáh³ ti³ cá² jo²¹ cáun², cuí¹ pá¹³; hi³ ní¹juáh³ zian² tsá² quin²³ hmih³² cháu³ quián¹³ náh², cuéh³ tsú² siáh³ ji³ hanh², cuí¹ quián¹³.
30 Li³ua³ jan² tsá² zia³² hi³ mi³² ñí¹con² náh², cuéh³; hi³ ní¹juáh³ tsá² quin²³ cáun² hi³ quián¹³ nú², ha³ lí² mái¹.
31 Jmu³ náh² ñí¹con² tsá² siánh³ la³ cun³ hi³ qui³ hnáuh² náh² jmu³ tsú² ñí¹con² náh² hmóu³².
32 ”Quí¹ ní¹juáh³ hnoh² hno³ náh² jmáh³la³ tsá² hniau³ náh², ¿he³ dá² hi³ chu²¹ ná¹jmuh³² náh²? Quí¹ hí¹ la³ ti³ tsá² hian² tsí³ yáh³ ná¹jmu² la³ jáun².
33 Ho³ ní¹juáh³ jmuh³² náh² hi³ chu²¹ ñí¹con² jmáh³la³ tsá² jmu² hi³ chu²¹ ñí¹con² náh² hmóu³², ¿he³ dá² hi³ chu²¹ jmuh³² náh² jaun³²? Quí¹ ja³bí¹ tsá² hian² tsí³ yáh³ jmu² la³ jáun².

34 Hi3 nɨ́1juáh3 zia32 hi3 chíh1 náh2 ñí1con2
jmáh3la3 tsá2 lín23 náh2 hi3 lí13 jɨ́inh32 siáh3
ñí1con2 náh2, ¿he3 dá2 hi3 chu21 ná1jmuh32
náh2 jaun32? Quí1 ja3bí1 tsá2 hian2 tsɨ́3 yáh3
chi2 hi3 quioh21 ñí1con2 tsá2 cá2ren2 quionh3,
quí1 má2ná1hëh3 chí1 tsú2 hi3 jɨ́enh32 siáh3
tsá2 hí3.
35 Ti3la3 hniáuh32 má1hno1 bí1 náh2 tsá2
jmu2 hian2 tsɨ́3 ñí1con2 náh2, hi3 jmúh13 náh2
hi3 chú32 ñí1con2 tsú2, ji3 hi3 zia32 hi3 chíh1
náh2 ñí1con2 tsú2; ti3la3 jun3juáh13 hi3 háih13
náh2 honh2 hi3 zia32 cáun2 hi3 jɨ́enh32 yáh3
tsú2 siáh3. Hi3 jáun2 má1jáun2 hián13 hnoh2
cáun2 hi3 jlánh1 bíh1 chu21, hi3 jáun2 hnoh2
lín13 jon2 Dió32 Tsá2 jlánh1 cuá1quien2; quí1
ta3bí1 hnga2 yáh3 Dió32 jmu2 hi3 chu21 ñí1con2
tsá2 tiá2 cue32 tiá1hmah1 quioh21 hi3 hiáuh23,
ji3 ñí1con2 tsá2 hláih1 nɨ́2 siáh3.
36 Hniáuh32 ja32 miɨ3 honh2 náh2 la3jmɨ́1
ja32 miɨ3 tsɨ́3 Dió32 Ñeh2 náh2.

Ha3 lɨ́2 chú1 lɨ́2 ñih21 náh2 tsáu2
(Mateo 7:1-5)

37 ”Ha3 lɨ́2 chú1 lɨ́2 ñih21 náh2 tsáu2, hi3 jáun2
tiá2 ra3tsa2 náh2 Dió32 héih32 la3 jáun2. Ha3 lɨ́2
zinh3 náh2 tsáu2 ñí1 hlaih3, hi3 jáun2 sa3jun3
Dió32 zeh3 náh2 siáh3 ñí1 la3 jáun2. Juenh2
jmu3 náh2 honh2, hi3 jáun2 Dió32 jmu3 siáh3
juenh2 tsɨ́3 ñí1con2 náh2.
38 Cuéh3 náh2 tsáu2, hi3 jáun2 Dió32 chá32
héih32 hi3 cué32 siáh3 ñí1con2 hnoh2 ca3la3
hliáun3 cu3tí3, ca3la3 hi3 tioh3 tiá3 ti3 ñeh2
tuh32 quián13 hnoh2, ca3la3 ná1quiúnh1 tiá3,
ca3la3 hi3 ziú2 suh32 bíh1 lɨ́13. Quí1 la3 cun3 lɨ́3
héih32 hi3 cueh32 hnoh2 ñí1con2 tsáu2, Dió32
chá32 héih32 hi3 cué32 siáh3 ñí1con2 hnoh2.
39 Jmɨ́1 má2lɨ́2juáh3 jáun2 Jesús la3 nɨ́2,
ca3juáh3 siáh3 la3 lá2:
—¿Hí1 lɨ́13 hɨ́e32 tsá2 ten3 juɨ32 ñí1con2 tsá2
ten3 raɨnh21? ¿Haun13 juáh13 tá1 gon3 bíh1
tsú2 sunh3 cu3tsa32 nɨ́1juáh3 ñí1 hó21 táu2?
40 Hí1 jan2 yáh3 tsá2 má2tɨn32, tiá2 lɨ́13 li3tɨn2
ti3 hliáun3 la3 cónh3 bíh1 ti32 joh1; ti3la3 nɨ́1
má1ca3li3tɨn2 tsú2 la3jɨ́32, ñí1jɨ́21 la3 cun3 hi3
tɨn2 ti32 hí3 bíh1 lɨ́13 tɨn2 tsú2.
41 ”¿Ha3 bí1 lánh3 rón32 lɨ́13 jɨeh21 hnú2
má1quɨ32 pih21 hi3 hu21 mɨ́1ñí1 renh2 nɨ́1juáh3
tiá2 lɨ́2tsɨn2 yáh3 hnú2 hi3 hu21 cáun2 pa21
hná1 hmá2 mɨ́1máh1 huen2?
42 ¿Ha3 lánh3 rón32 hó32 honh1 hnú2 hi3
juoh1 nú2 renh2: “Hnú2 reh2, cué1 jáɨ13
hi3 chí13 jná13 má1quɨ32 pih21 hi3 hu21 nɨ́2
mɨ́1máh1 nú2”, ti3la3 tiá2 ñíh1 yáh3 hnú2
hi3 hu21 cáun2 pa21 hná1 hmá2 mɨ́1máh1
huen2? ¡Hnú2 tsá2 lɨ́n3 nú2 la3 cá1 la3 jɨ́einh1!
La3ñí1 tín2 chí3 hná1 hmá2 pa21 hu21 mɨ́1máh1
huen2, má1jáun2 lɨ́13 jɨeh21 hnú2 re2 hi3 chíh1
nú2 má1quɨ32 pih21 hi3 hu21 mɨ́1ñí1 renh2.

Lin1 bíh1 he3 ñí1 hmá2 cun3quionh3 máɨ3 hi3
háɨ32
(Mateo 7:17-20; 12:34-35)

43 ”Tiá2 lin1 zia32 yáh3 hmá2 chu21 hi3 háɨ32
máɨ3 hlah3; sa3jun3 zia32 siáh3 hmá2 hlah3 hi3
lɨ́13 ha3 máɨ3 chu21.
44 Quí1 cun3quionh3 máɨ3 hi3 háɨ32 bíh1
hmá2 lɨ́13 lɨ3cuoh2 tsú2. Uá1la3 mɨ3 hmá2
sí2 co2, tiá2 cun32 yáh3 tsú2 tsɨ3 hmá2 ton2,
sa3jun3 mɨ3 uóun2jɨeh13 yáh3 cun32 tsú2 siáh3
cuú2ñeh1 tan3 mɨ3 juɨ́h2.
45 Tsá2 chun1 jmu2 hi3 chu21 quí1hliá2 hi3
chu21 zia32 hñu3 tsɨ́3; ti3la3 tsá2 hláih1 tsá2
hon2 má1ná1, jmu2 jmáh3la3 hi3 hlah3 bíh1,
quí1hliá2 hi3 hlah3 bíh1 zia32 hñu3 tsɨ́3 tsú2.
Quí1 lɨ3ua3 cáun2 hi3 ná1canh2 hñu3 jmɨ́1 hñu3
tsɨ́3 tsú2, hi3 jáun2 bíh1 hué32 ho3 tsú2.

Tun3 ñí1 tsá2 zih32 hñú3
(Mateo 7:24-27)

46 ”¿He3 láɨh32 sa3 juáh3 hnoh2 hi3 Juóuh32
náh2 jná13, já2 tiá2 jmuh32 yáh3 hnoh2 la3
cun3 hi3 juanh32 jná13?
47 Juanh21 jná13 ha3 lánh3 lɨ́n3 jan2 tsá2 ja32
ñí1con2 jná13, tsá2 ñi3nie13 jáɨ13 quion21 jná13
hi3 má2tí32 siáh3.
48 Tsá2 la3 hí3 lɨ́n3 la3jmɨ́1 lɨ́n3 jan2 tsá2
quiáh2 ñe1 ñí1 ma3liáu32 jmɨ́h1 hiah32 hñú13.
Má1tɨ́3 jáun2 quɨ́n1 né3, ñí1 quɨ́n1 jáun2 bíh1
dí2chin3 tsú2 jmɨ́h1 hiah32 hñú3 quioh21. Hi3
jáun2 nɨ́1 má1cá2chó32 jáun2 jmáɨ1 hi3 lɨ3
hliáun3 jmɨ́2 cua3, hi3 já32 jmáɨ2 tiá3 lɨ́n32
ñí1 zeh1 jáun2 hñú3, tiá2 tioh21 yáh3 jmáɨ2
hi3 tsunh3 quí1hliá2 jmɨ́h1 hiah32 hñú3 jáun2
dí1chin1 ñí1 quɨ́n1 bíh1.
49 Ti3la3 tsá2 náɨ32 jáɨ13 quion21 jná13, tsá2
tiá2 má2tí32 la3 cun3 hi3 juanh32 jná13, tsá2 la3
hí3 né3 lɨ́n3 la3jmɨ́1 lɨ́n3 jan2 tsá2 jmu2 hñú13
jmáh3la3 ñí1 hué21, hi3 tiá2 jmɨ́h1 hiah32
quiú2; jáun2 nɨ́1 má1cá2chó32 jáun2 jmáɨ1 hi3
lɨ3 hliáun3 jmɨ́2 cua3, hi3 já32 jmáɨ2 tiá3 lɨ́n32
ñí1 zeh1 jáun2 hñú13 tsú2, jáun2 má1jáun2
quɨ́h32 bíh1, hi3 má2juú1 má2tsúnh13 cu3tí3.

7

Jesús jmah23 tsá2 quian21 hliáu3 tsá2 chín1
(Mateo 8:5-13)

1 Jmɨ́1 cá1tsan3 jáun2 jáɨ13 hi3 ca3hléh3 Jesús
ñí1con2 tsá2 hí3 né3, ngau3 ti3 juú2 Capernaum.
2 Ñí1 jáun2 jmɨ́1 zian2 jan2 hliáu3 tsá2 chín1
tsá2 *romano, hi3 jáun2 tsá2 hí3 jmɨ́1 zian2
jan2 *tsá2 má2dí1hlánh1 joh1, tsá2 jmɨ́1 hnio3
tsú2 lɨ́n32. Tsá2 hí3 joh1 tsú2 jmɨ́1 rá2tsáun1
lín21 hi3 jmɨ́1 má2ñí1jún3 cu3tí13.
3 Jmɨ́1 ca3náɨ32 hliáu3 tsá2 chín1 hí3 hi3 zian2
jan2 tsá2 jmah23 tsáu2, tsá2 jmáɨ2 Jesús, jáun2
ca3zen3 dí2 tsá2 *judíos tsá2daun32 tsá2 ná1ñí1

juú^{2}, hi^{3} tsa^{3}zeh^{1} tsú^{2} Jesús tiá^{1} jmu^{3} tiá^{3} hi^{3} chú^{32} hi^{3} já^{32} hi^{3} ja^{3}jmah^{1} tsá^{2} má^{2}dí^{1}hlánh^{1} hí^{3} joh^{1} tsú^{2}.

4 Jáun^{2} tsá^{2} má^{2}lieih^{21} hí^{3} né^{3}, ja^{3}taunh^{21} bíh^{1} ñí^{1}con^{2} Jesús, hi^{3} ca^{3}ñí^{1}hiú^{2} ñí^{1}mɨ^{2}, hi^{3} ñí^{1}juah^{21} la^{3} lá^{2}:

—Cu^{3}tí^{3} ca^{3}tɨn^{1} hliáu^{3} tsá^{2} chín^{1} tsá^{2} hɨen^{23} jnoh^{1} lá^{2} hi^{3} hiáuh^{3} cáun^{2} hi^{3} chú^{32} quián^{13} hnú^{2};

5 quí^{1} jlánh^{1} hniau^{3} tsú^{2} jnoh^{1} tsá^{2} ziáun^{2} dí^{2} hué^{32} *Israel lá^{2}. Hnga^{2} bíh^{1} tsú^{2} ca^{3}ma^{3}hmah^{1} hi^{3} lɨ^{3} cáun^{2} cuáh^{32} quiú^{13} jnoh^{1} já^{1} juú^{2} lá^{2}.

6 Hi^{3} jáun^{2} ngau^{3} Jesús quionh^{3} tsá^{2} hí^{3}, tɨ^{3}la^{3} jmí^{1} má^{2}ñí^{1}chau^{21} tsú^{2} hñú^{13} hliáu^{3}, jáun^{2} hliáu^{3} tsá^{2} chín^{1} hí^{3} ca^{3}zen^{3} ma^{3} jan^{2} há^{2}mei^{21} hi^{3} ja^{3}zeh^{1} Jesús la^{3} lá^{2}:

—Hnú^{2} Tɨ^{32}, lí^{2}juáh^{3} hliáu^{3}: “Ha^{3} lí^{2} ma^{3}tsan^{13} hnú^{2} honh^{2} hi^{3} ñeih^{21} hnú^{2} la^{3} tɨ^{3} hñu^{32} jná^{13}, quí^{1} jun^{3} lin^{1} tsáu^{2} yáh^{3} jná^{13}.

7 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} yáh^{3} tiá^{2} lí^{2}chá^{3} jná^{13} tsɨn^{32} hi^{3} ñe^{1} huen^{2}, hi^{3} ñí^{1}jɨe^{1} jná^{13} hnú^{2}. Jí^{32}la^{3} ti^{3} jmúh^{13} hnú^{2} héih^{32} bíh^{1}, hi^{3} jáun^{2} lan^{13} tsá^{2} joh^{2} jná^{13}.

8 Quí^{1} ja^{3}bí^{1} jná^{13} siáh^{3} zian^{2} juóu^{32}, hi^{3} ja^{3}bí^{1} lín^{3} jná^{13} siáh^{3} hi^{3} chín^{1} ñí^{1}con^{2} hliáu^{3}. Jáun^{2} ní^{1} má^{1}cá^{2}jmú^{32} jná^{13} héih^{32} ñí^{1}con^{2} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} hí^{3} hi^{3} tsó^{32}, jáun^{2} tsau^{32} bíh^{1}; hi^{3} ní^{1}juáh^{3} juo^{13} jná^{13} jan^{2}: Ña^{32}, jáun^{2} ja^{32}; hi^{3} ní^{1}juáh^{3} juo^{13} jná^{13} tsá^{2} lín^{3} quian^{21} ná^{1}: Jmu^{3} hi^{3} lá^{2}, jáun^{2} jmu^{2} bíh^{1} tsú^{2}”.

9 Jmí^{1} má^{2}lí^{2}niéi^{32} jáun^{2} Jesús jáɨ^{13} hi^{3} lɨ^{2}zen^{3} jáun^{2} hliáu^{3} tsá^{2} chín^{1} hí^{3} né^{3}, lí^{1} ca^{3}ja^{3}cáun^{2} bíh^{1} tsí^{3}. Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}jíen^{32} tsú^{2} tsá^{2} hí^{1}já^{2}táunh^{1} hí^{3} tɨ^{3} cu^{3}hna^{21}, hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:

—Jná^{13} juanh^{32} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}, hi^{3} hí^{1} jan^{2} tsá^{2} zian^{2} hué^{32} *Israel lá^{2} tiá^{2} má^{2}ca^{3}chanh^{21} jná^{13}, tsá^{2} nio^{2} cáun^{2} tsí^{3} la^{3}jmí^{1} nio^{2} cáun^{2} tsí^{3} *tsá^{2} cá^{2}jo^{21} lí^{2}zen^{3} jáɨ^{13} lá^{2}.

10 Hi^{3} jáun^{2} jmí^{1} ca^{3}cha^{3}tánh^{1} tsá^{2} ca^{3}ñí^{1}can^{32} hí^{3} jáɨ^{13} ñí^{1}con^{2} Jesús hñú^{13} hliáu^{3}, jáun^{2} ca^{3}jíe^{3} tsú^{2} hi^{3} má^{2}laɨn^{32} bíh^{1} tsá^{2} jmí^{1} tsáun^{1} hí^{3}.

Jesús jmu^{3} hi^{3} jenh^{13} jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3} hnáɨ^{3}

11 Jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2}, ngau^{3} Jesús cáun^{2} juú^{2} jmáɨ^{2} Naín, la^{3} má^{2}quionh^{3} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2}. Hi^{3} jmí^{1} hí^{1}já^{2}táunh^{1} siáh^{3} juóun^{32} lín^{32} tsáu^{2} cu^{3}hna^{21} tsú^{2}.

12 Jmí^{1} cá^{1}chó^{21} tsú^{2} jáun^{2} can^{32} juú^{2}, ca^{3}jíe^{3} tsú^{2} hi^{3} ná^{1}jan^{2} tsáu^{2} jan^{2} hla^{1} hi^{3} má^{2}já^{2}hón^{32}, tsá^{2} jmí^{1} jan^{2} tán^{1} jon^{2} jan^{2} tsá^{2}mɨ^{3} hnáɨ^{3}; hi^{3} jmí^{1} hí^{1}já^{2}táunh^{1} siáh^{3} juóun^{32} tsá^{2} juú^{2} quionh^{3} tsú^{2}.

13 Jmí^{1} ca^{3}jíen^{32} jáun^{2} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} tsá^{2}mɨ^{3} hí^{3}, ca^{3}ja^{3} miɨ^{3} tsí^{3}, hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2}:

—Ha^{3} lí^{2} uó^{2}.

14 Jáun^{2} ca^{3}ja^{3}janh^{32} Jesús hi^{3} ca^{3}tí^{3} cuo^{2} ñí^{1} cuó^{2} hún^{1} hla^{1}, jáun^{2} ca^{3}tiánh^{3} tsá^{2} jmí^{1} ná^{1}quian^{32} hí^{3} cuó^{2}. Jáun^{2} Jesús ca^{3}záɨh^{3} hla^{1} la^{3} lá^{2}:

—Hnú^{2}, tsá^{1}ñú^{1}, jná^{13} juanh^{32} náu^{2}.

15 Jáun^{2} né^{3}, hla^{1} hí^{3} la^{3}juɨ^{32} ca^{3}jenh^{13} hi^{3} ca^{3}náu^{2}, hi^{3} ca^{3}ma^{3}liáu^{32} hleh^{32}. Jáun^{2} Jesús ca^{3}jɨenh^{3} tsá^{1}ñú^{1} hí^{3} ñí^{1}con^{2} mí^{1}ziú^{13}.

16 Jáun^{2} la^{3}jín^{32} tsá^{2} jmí^{1} tionh^{1} hí^{3} ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}juénh^{2} hi^{3} ca^{3}ja^{3}cáun^{2} lín^{32} tsí^{3}. Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}ma^{3}quien^{2} tsú^{2} Dió^{32}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—¡Jan^{2} *tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32} pin^{3} má^{2}cá^{2}jnia^{3} ja^{1} ñí^{1} tiauh^{1} jnoh^{1} lá^{2}!

Ja^{3}bí^{1} ca^{3}juáh^{3} tsú^{2} siáh^{3}:

—¡Dió^{32} má^{2}cua^{3}ma^{3}hon^{3} tsá^{2} joh^{1}!

17 Hi^{3} jáun^{2} la^{3}jín^{32} tsá^{2} hín^{13} tɨ^{3} Judea, jɨ^{3} tsá^{2} tiáunh^{1} la^{3} cu^{3} la^{3} jéin^{3} jáun^{2}, ca^{3}lɨ^{3} ñi^{32} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} Jesús la^{3} jáun^{2}.

Juan^{2} tsá^{2} jmí^{1} zion^{2} tsáu^{2} jmáɨ^{2} zen^{2} tsáu^{2} ñí^{1}con^{2} Jesús
(Mateo 11:2-19)

18 Jáun^{2} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2} Juan^{2} né^{3}, ca^{3}chá^{3} siáh^{3} la^{3}jí^{32} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Jesús. Jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} ca^{3}teh^{3} dí^{2} gon^{3} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2},

19 hi^{3} ca^{3}zen^{3} dí^{2} ñí^{1}con^{2} Jesús hi^{3} tsa^{3}ngáɨ^{3} la^{3} lá^{2}: “¿Hí^{1} hnú^{2} uá^{1} Tsá^{2} ca^{3}tɨn^{1} já^{32}, ho^{3} hniáuh^{32} uá^{1} jan^{13} jnoh^{1} jan^{2} tsá^{2} siánh^{3}?”

20 Jmí^{1} ca^{3}cha^{3}táunh^{1} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} ta^{3} ñí^{1} Jesús né^{3}, ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Juan^{2} tsá^{2} zion^{2} hí^{3} jmáɨ^{2} tsáu^{2} lí^{2}ze^{3} jnoh^{1} hi^{3} ja^{3}ngáɨ^{13} jnoh^{1} ñí^{1}con^{2} hnú^{2} ní^{1}juáh^{3} hnú^{2} bíh^{1} Tsá^{2} lín^{3} Cristo, ho^{3} ní^{1}juáh^{3} hniáuh^{32} uá^{1} jan^{13} jnoh^{1} tsá^{2} siánh^{3}.

21 Jáun^{2} la^{3} cun^{3} jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}jmah^{3} Jesús juóun^{32} lín^{32} tsá^{2} tsáun^{1} jɨ^{3} tsá^{2} ná^{1}cán^{23} uu^{3}mí^{2}tsɨ^{32}, jɨ^{3} tsá^{2} tiáunh^{1} jmí^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} hñu^{3} tsí^{3} ní^{2} siáh^{3}; hi^{3} ca^{3}nia^{3} tsú^{2} siáh^{3} mí^{1}ñí^{1} tsá^{2} ten^{3}.

22 Jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} tsú^{2} tsá^{2} cuá^{2}taunh^{21} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—Cuá^{2}tánh^{1} náh^{2}, cuá^{2}zéih^{3} náh^{2} Juan^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}lí^{2}jɨeh^{3} náh^{2} jɨ^{3} hi^{3} má^{2}lí^{2}niéih^{2} náh^{2} ní^{2} siáh^{3}; cuá^{2}zéih^{3} náh^{2} tsú^{2} hi^{3} tsá^{2} ten^{3} má^{2}jniá^{3} ñí^{1}, tsá^{2} hma^{2} má^{2}ñi^{3}táunh^{1}, hi^{3} má^{2}laɨn^{32} siáh^{3} tsá^{2} jmí^{1} ná^{1}lín^{3} mí^{1}uí^{3} *mɨ^{3}ho^{21} péin^{3}, hi^{3} tsá^{2} jmí^{1} te^{3} cua^{1} né^{3}, má^{2}náɨ^{32} bíh^{1}, hi^{3} má^{2}ca^{3}jenh^{13} bíh^{1} siáh^{3} tsá^{2} jmí^{1} má^{2}ná^{1}jún^{1}, hi^{3} tsá^{2} tia^{3}mii^{2} né^{3}, má^{2}ná^{1}náɨ^{32} bíh^{1} jú^{1} chú^{32} hi^{3} ha^{3} lánh^{3} rón^{32} lɨ^{13} liáun^{3}.

23 Jlánh^{1} jmɨ^{1} ren^{2} tsá^{2} tiá^{2} lɨ^{1} cha^{32} hliáun^{3} ñéih^{3} tsɨ^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} jná^{13}.

24 Jmí^{1} já^{1}tanh^{21} jáun^{2} tsá^{2} ca^{3}zen^{3} hí^{3} Juan^{2} né^{3}, ca^{3}ma^{3}liáu^{32} Jesús hi^{3} ca^{3}chá^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Juan^{2} hí^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} tionh^{2} hí^{3} la^{3} cu^{3} la^{3} jéin^{3} ñí^{1} zenh^{1}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—¿He3 dá2 jaun32 ca3ñí1ɨeh13 hnoh2 ñí1 lí3
hué32 quiéin2? ¿Hí1 ca3ñí1ɨeh13 hnoh2 cáun2
hmá2 tá2 náɨ2 hi3 lí1 quí2 lí1 jíeh23 cun3quionh3
chí3 juáh13?
25 Hi3 ní1juáh3 tiá2 la3 jáun2 né3, ¿he3 bíh1
ca3ñí1ɨeh13 náh2? ¿Hí1 ca3ñí1ɨen1 náh2 jan2
tsá2ñuh2 quih32 hmɨh32 hi3 jlánh1 bí1 huá1?
Sá1ní2 dú1 ɨe3 náh2, tsá2 ná1quih32 hmɨh32
chú32 jniá3 tionh2 re2 tɨn2 ñéih3 hñú13 tsá2
ná1lín3 re21 bíh1.
26 Hi3 jáun2 né3, ¿he3 bíh1 ca3ñí1ɨeh13 náh2?
¿Hí1 ca3ñí1ɨen1 náh2 jan2 tɨ32 jë1 Dió32? Quí1
tson2 bíh1 cu3tí3, tɨ3la3 tsá2 hí3 má1ná1, tɨ3
jlánh1 bíh1 quien2 la3 cónh3 bíh1 lɨ3ua3 jan2
tɨ32 jë1 Dió32.
27 Quí1 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32 rá1ja32 jáɨ13 hi3
ca3tɨn1 Juan2 tsá2 ziau2 hí3 jmáɨ2, hi3 juáh3 la3
lá2:
Sá1ní2 ɨe3, jná13 zein21 jan2 tsá2 tsa3can32 jáɨ13
ta3 tin2 la3 cun3 bí1 hnú2,
tsá2 hí3 bíh1 jmu3 hua3jan21 ɨu32 ñí1 cuóh13
hnú2.
28 Jmí1 má2lí2chá32 Jesús jáɨ13 ní2 né3,
ca3záɨh3 siáh3 tsá2 hí3 la3 lá2:
—Jná13 juanh32 ñí1con2 hnoh2, hi3 tiá2 hin2
zian2 hí1 jan2 yáh3 tsá2 jlánh1 bíh1 quien2
la3 cónh3 bí1 Juan2 ja1 la3jín32 tsá2 ca3lɨ3zian2
ñí1 hué21 lá2; tɨ3la3 cun3 jáun2 tsá2 tiá2 lin1
ñí1 quien2 ja1 quioh21 tsá2 má2tionh2 jo3cuo2
Dió32, tsá2 la3 hí3 bíh1 tɨ3 quien2 la3 cónh3 bíh1
Juan2.
29 Hi3 jáun2 la3jín32 tsáu2, la3 má2quionh3
*tsá2 chi2 hmah21, tsá2 ca3náɨ32 hí3 jáɨ13 hi3
ca3hléh3 jáun2 Juan2, ca3ma3tson2 bíh1 tsú2 hi3
Dió32 tɨn2 ra3tsɨ32 re2 héih32, la3 cun3 la3jín32
tsá2 ca3ziau3 hí3 Juan2 jmáɨ2.
30 Tɨ3la3 tsá2 *fariseos má1ná1, la3
má2quionh3 tsá2 ná1lín3 tɨ32 liei21, tsá2 tiá2
ca3he3 hí3 hi3 ziau3 Juan2 jmáɨ2, tiá2 ca3tɨ3
yáh3 tsí3 tsá2 hí3 la3 cun3 hi3 jmí1 hnió3 Dió32
jmu3 ñí1con2 tsú2.
31 Hi3 jáun2 né3, ¿hin2 dá2 tsánh2 lí13 cunh21
jná13 quionh3 tsá2 zian2 jmáɨ1 hi3 ziáun2 dí2
lá2? Quí1 ¿hin2 yáh3 tsánh2 lí13 cunh3 tsú2?
32 Lí13 juáh13 la3 lá2: Jmu2 tsú2 la3jmí1 jmu2
tsá1míh1 ñi3co1 já1 hmah21. Ná1hóh32 tsú2
ca3la3 hi3 jéinh32 hlah3, hi3 zaɨh32 raɨnh21 la3
lá2: “Sa3 tiá2 ca3lɨ3hnáuh2 náh2 tsan13 jmí1
lí2jiéi13 jnoh1 jáun2 hmá2 tá2 le2, hi3 sa3jun3
lí2uoh3 yáh3 hnoh2 jmí1 lí1jmú13 jnoh1 siáh3
sun1 ca3tɨ21 jmáɨ1 hi3 nio2 hlah3 tsí3 tsú2”.
33 Juanh32 jná13 la3 ní2, quí1 cuan3 Juan2
tsá2 zion2 hí3 tsáu2 jmáɨ2, tsá2 tiá2 cúh2
hí1miih21, sa3jun3 hính23 mu2 ráu3 mɨ3
uóun2jɨeh13; hi3 jáun2 hnoh2 né3 juáh3: “Tsá2
hún1 jmí2chí3 hláɨnh1 hñu3 tsí3 bíh1 hí3”.
34 Jáun2 né3, cuan3 siáh3 jná13 Jon2
tsá2mɨ3cuóun2, tsá2 cú2 tsá2 aɨh32 ná1, tɨ3la3
hnoh2 né3, juáh3 siáh3: “¡Tsá2 jlién3 bíh1
nɨ32, hi3 hính23 siáh3 jmáɨ2, tsá2 juónh23 re2
quionh3 tsá2 ren2 tso3 jɨ3 tsá2 chi2 hmah21 ní2
siáh3!”
35 Tɨ3la3 la3jín32 tsá2 cháunh23 re2 chí1
má2jnia32 hi3 chu21 bíh1 la3jí32 hi3 cháunh23
tsí3 Dió32.

Jesús tsó32 hñú13 Sí1mu21, tsá2 fariseo

36 Jmí1 lɨ21 jáun2 né3, jan2 tsá2 fariseo
ca3teh3 Jesús hi3 tsa3jmú3 má32 hñú13 dí2.
Jáun2 né3, ñéi1 bíh1 Jesús hñú13 tsá2 hí3, jáun2
ca3cuá3 ñí1 mesa.
37 Jáun2 né3, jan2 tsá2mɨ3 tsá2 juón1, tsá2
zian2 juú2 jáun2, ca3lɨ3 ñi32 hi3 Jesús cuá1jmu2
má32 hñú13 tsá2 fariseo hí3, jáun2 ñéi1 hi3
ñí1can32 cáun2 tse3 pih21 hi3 lí3 cún1 tiáu2
alabastro; hi3 jmí1 ha21 no1 má2ró32.
38 Hi3 jáun2 tsá2mɨ3 hí3 ca3ta3zanh1 cu3hna21
Jesús, hi3 má2ho2; hi3 jáun2 ca3ma3jlɨh21
tsú2 ta3 Jesús cun3quionh3 jmí2zíh1 taɨn32
ñí1, hi3 jáun2 ca3ma3quiéin2 siáh3 cun3quionh3
jñú2chí1 hnga2. Jmí1jáun2 ca3hen3 tsú2 ta3
Jesús, hi3 ca3jñéi3 tsú2 siáh3 no1 má2ró32.
39 Jmí1 ca3jíe3 jáun2 tsá2 fariseo tsá2 hñú13
ñí1 cuá3 tsú2 jáun2, hi3 jmu2 tsá2mɨ3 hí3 la3
jáun2, jáun2 ca3lín13 tsú2: “Sá1jmí1 hi3 tson2
jan2 tɨ32 jë1 Dió32 tsá2ñuh2 ní2, jmí1 lɨ3tsɨn2
bíh1 tsú2 he3 ñí1 tsá2mɨ3 dí1tie23 ní2 cuo2, quí1
tsá2mɨ3 juón1 bíh1 tsá2mɨ3 ní2”.
40 Jmí1jáun2 ca3záɨh3 Jesús tsá2 fariseo hí3
la3 lá2:
—Hnú2 Sí1mu21, zia32 cáun2 jáɨ13 hi3
juanh21 jná13 ñí1con2 hnú2.
Jáun2 tsá2 hí3 ca3ngáɨ3:
—¿He3 bíh1 jmí1 juáh13 hnú2 Tɨ32?
41 Hi3 jáun2 Jesús ca3juáh3:
—Jmí1 zian2 jan2 tsá2 ca3chí2 quɨe3 ñí1con2
gon3 tsáu2. Jáun2 né3, jan2 tsá2 hí3 jmí1
ren2 hñá3 nio2 hña3láu3 héih32 *cú1tiáu2, hi3
tsá2 jan2 hí3 né3, jmí1 ren2 tu3la3quia3 héih32
cú1tiáu2.
42 Tɨ3la3 jmí1 ca3lɨ3 ñi32 tsá2 hí3 hi3 tá1 gon3
tsá2 ren2 hí3 quɨe3 tiú2uú2 lí13 yáh3 ma3hmah1,
jáun2 cáun2 lí1 ca3hin3 bíh1 tsú2 cú2jueh32 hi3
jmí1 ren2 tsú2. Jáun2 né3, juáh13 hnú2 neh21
¿hin2 tsánh2 tsá2 gon3 hí3 lín23 hnú2 hi3 tɨ3
jlánh1 má2hnio3 lín32 tsá2 ca3chí2 hí3 quɨe3?
43 Hi3 jáun2 Sí1mu21 ca3ngáɨ3:
—Len3 jná13 tsá2 ca3hin3 hliáun3 hi3 jmí1
ren2 bíh1.
—Tson2 bíh1 cu3tí3 la3 ní2 —ca3juáh3 Jesús.
44 Tá1la3 cuá1jíen32 tsú2 jáun2 tsá2mɨ3 hí3
né3, ca3záɨh3 dí2 Sí1mu21 la3 lá2:
—Sá1ní2 ɨen1 dúh1 tsá2mɨ3 lá2. La3
cun3 jmí1 lí1hú21 jná13 hñuh32 hnú2, tiá2
jmáɨ2 lí2cuéh1 yáh3 hnú2 hi3 ren1 jná13
tán2, tɨ3la3 tsá2mɨ3 lá2 má2lí2ma3jlɨh21 tán2
jná13 cun3quionh3 jmí2zíh1 taɨn32 ñí1, hi3

má²lí²ma³quiéin² tsú² siáh³ cun³quionh³ jñú²chí¹ hnga².

45 Hi³ sa³jun³ lí²hen³ bíh¹ hnú² siáh³ ñi³² jná¹³ la³ cun³ hi³ jmí¹ ca³ti²¹ hen³ tsú² jan² tsá² cuá¹tén¹; ti³la³ tsá²mi³ lá², cun³ tiá² má²lí²tunh³ bíh¹ hi³ hen² tán² jná¹³ la³ cun³ jmí¹ cuan¹ ná¹.

46 Ja³bí¹ la³ jáun² tiá² lí²táh¹ yáh³ hnú² no¹ tsáih³ chin³² jná¹³ jmí¹ cuan¹ ná¹, ti³la³ tsá² lá² né³, má²lí²jñéi³ no¹ má²ró³² tán² jná¹³.

47 Jáun² juanh³² jná¹³, uá¹jinh¹ hliáun³ tso³ jmí¹ ren² tsá² lá², ti³la³ má²cá²hin³ bíh¹, quí¹hliá² jlánh¹ hniau³ tsú² jná¹³; ti³la³ ní¹juáh³ tsá² jmí¹ la³ ren² cú¹pih²¹ tso³, jáun² cú¹pih²¹ bíh¹ hniau³ tsú² jná¹³ ní¹ má¹cá²hin³ tso³ quioh²¹.

48 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá²mi³ hí³ la³ lá²:

—Má²cá²hin³ bíh¹ tso³ quián¹³ hnú².

49 Hi³ jáun² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ mesa quionh³ tsú² ca³juu³ ca³hlénh³, hi³ ca³juáh³:

—¿Hin² dá² tsánh² tsá² lá², hi³ jáun² sa³ tsáu¹³ tsáu² máh³ hin²³ tsú²?

50 Ti³la³ Jesús cáun² ca³záih³ tsá²mi³ hí³ la³ lá²:

—Má²ca³liáun³ nú² quí¹hi³hliá² má²nio² cáun² honh² nú². Cuánh² cáun² hi³ re² hi³ tin².

8

Tsá²mi³ tsá² má²hon³ Jesús

1 Jmí¹ li²¹ jáun² né³, ca³ñí¹tí² ñí¹ngí² Jesús juú² ñí¹ hliáun³, ji³ juú² míh¹ juú² siún¹, la³ má²quionh³ tsú² jáun² tsá² quian³tun³ hí³ hi³ ñí¹can³² jú¹ chú³², hi³ ca³ñí¹hléh² ca³ti²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³².

2 Ja³bí¹ jmí¹ quionh³ tsú² ma³ jan² tsá²mi³ tsá² má²ca³jmah³ tsú² hí³ jmí¹tin², ji³ tsá² má²ca³huen³ tsú² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ ní² siáh³. Ja¹ tsá²mi³ hí³ jmí¹ hí¹tsau³² Má²réi³, tsá² ja³ juú² Magdalá, tsá² ca³huen³ hí³ Jesús quiaun³ jmí²chí³ hláinh¹ hi³ jmí¹ tiáunh¹ hñu³ tsí³.

3 Ja³bí¹ jmí¹ hí¹tsau³² siáh³ mí¹ Juánh³ ñí²cuo² tsá² jmái² Chuza tsá² jmí¹ chín¹ hñú¹³ re²¹ Herodes; ji³ tsá²mi³ jmái² Susana ní², quionh³ siáh³ juóun³² tsá²mi³ ñí¹ hná¹ jáun², tsá² jmí¹ má²hon³ Jesús cun³quionh³ hi³ zia³² quioh²¹.

Jesús jmu² cáun² jái¹³ ca³tin¹ jan² tsá² súh²³ jún²

(Mateo 13:1-17; Marcos 4:1-12)

4 Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³cua³taunh²¹ tsá² zian² juú² ñí¹ hliáun³ hi³ ca³cuú² ca³ngih³² ñí¹ cuá³ Jesús. Jmí¹jáun² ca³jmú³ tsú² cáun² jái¹³ ñí¹con² tsá² hí³, hi³ lí³ la³ lá²:

5 —Jmí¹ zian² jan² tsá² ca³ñí¹suh³² jún² ñí¹nái² quioh²¹. Tá¹la³ jmí¹ hí¹súh²³ tsú² jáun² jún² né³, la³ ca³súh³² ca³lá² hú¹ jui³², hi³ jáun² ca³ha³ ca³zauh³ tsáu², hi³ ca³cúh² siáh³ tan³².

6 Ja³bí¹ ca³súh³² siáh³ ca³lá² ñí¹ lí³ já¹ quín¹; jáun² jmí¹ ca³hiá², la³jui³² ca³li³ quiéin² bíh¹, quí¹hliá² tiá² cuóuh³ yáh³ ñí¹ la³ jáun².

7 Ja³bí¹ ca³súh³² siáh³ ca³lá² ñí¹ la³ hiau² ton², hi³ jáun² la³ má²quionh³ ton² bíh¹ ca³hiá². Jáun² ton² bíh¹ jlánh¹ tia³jui³² ca³quí² cá²cuon³, hi³ jáun² tiú²uú² cá²cuon³ yáh³ jún² jáun².

8 Ti³la³ la³jí³² jún² ñí¹ hná¹ jáun² né³ ca³súh³² ñí¹ chu²¹ hué³², hi³ jáun² ca³hái³² ca³la³ ti³ hña³láu³ mái³ la³ cun³ cá² mái³ jún² hi³ ca³súh³ tsú² jáun².

Jmí¹ má²lí²juáh³ Jesús la³ ní², jáun² ca³hléh³ tiá³ hi³ ca³juáh³:

—¡Ní¹juáh³ tson² tsi²¹ cuáh³ náh², jáun² niéi² náh²!

9 Jmí¹ li²¹ jáun² né³, ca³mí³ tsá² hain²¹ hí³ ti³ con² tsú² hi³ jmu³ tsú² na²¹ jái¹³ hi³ má²lí²juáh³ jáun².

10 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Hnoh² bíh¹ tsá² ca³tin¹ náh² hi³ li³ ñíh¹³ jái¹³ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ ná¹jní¹ ca³ti²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³²; ti³la³ tsá² ñí¹ hná¹ ní² né³, jí³²la³ ti³ nái³² tsú² cun³quionh³ jái¹³ hi³ jmu² bíh¹ jná¹³. Hi³ jáun² uá¹jinh¹ jíe²³ tsú², ti³la³ cun³ jáun² tá²tonh¹ tsú² la³jmí¹ lí³ tiá² hi³ lí²jíe³ bíh¹, hi³ uá¹jinh¹ nái³² tsú², ti³la³ cun³ jáun² tiá² ngi²³ yáh³ tsú² siáh³.

Jesús jmu² na²¹ jái¹³ ca³tin¹ tsá² súh²³ hí³ jún²

(Mateo 13:18-23; Marcos 4:13-20)

11 "Jái¹³ hi³ má²lí²juánh³² jná¹³ ní² niéih³ la³ lá²: Jái¹³ quioh²¹ Dió³² lí³ la³jmí¹ lí³ jún²;

12 hi³ jáun² tsá² nái³² jái¹³ quioh²¹ Dió³² né³, lín³ la³jmí¹ lí³ hú¹ jui³², ti³la³ tsá² hláinh¹ né³ ja³² hi³ quin²³ jái¹³ jáun² hñu³ tsí³ tsá² hí³; quí¹ ní¹ ca³taunh³ tsú² ta²¹, hi³ jáun² lí¹³ liáun³.

13 Jáun² tsá² he² jái¹³ tia³ jui³² lín³² né³, hi³ ca³la³ hi³ hiún² lín³² tsí³ jmu², tsá² la³ hí³ dá² lín³ la³jmí¹ lí³ ja¹ quín¹ ñí¹ cá¹súh²¹ jáun² jún²; tia³ jui³² lín³² bíh¹ ca³hiá² jmí¹ ca³hiá², ti³la³ cun³ñí¹ hi³ tiá² hliáun³ chí² jmu² chá²³ yáh³, hi³ jáun² tiá² li³uén²³. Jáun² uá¹jinh¹ ca³taunh³ tsú² ta²¹ cu³tiá³, ti³la³ jmí¹ ca³li³ zia³² uu³mí²tsi³² ñí¹con² tsú², ti³ có³² bíh¹ ca³náu².

14 Ja³bí¹ zian² tsá² nái³² jái¹³ quioh²¹ Dió³² lín³ la³jmí¹ lí³ hué³² ñí¹ ca³hiau² ton² ñí¹ cá¹súh²¹ jáun² jún². Ti³la³ tá¹la³ chí¹cuóun² tsú² jáun² cun³quionh³ jái¹³ quioh²¹ Dió³², ja³² hñu³ tsí³ tsú² hi³ zain³² hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², hi³ má²hiún² tsú² tsí³ quionh³ hi³ jáun², hi³ jlánh¹ lí¹ quí² lí¹ cha³² tsú² hliáun³ ñéih³

tsí^{3} ca^{3}ti^{21} hi^{3} zia^{32} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} hi^{3} lau^{32} yáh^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3}.

15 Ti^{3}la^{3} tsá^{2} he^{2} re^{2} jái^{13} quioh^{21} Dió^{32} ní^{1} má^{1}ca^{3}nái^{32} né^{3}, lín^{3} la^{3}jmí^{1} lí^{3} hué^{32} chu^{21} ñí^{1} cá^{1}súh^{21} jáun^{2} jún^{2}. Tsá^{2} la^{3} hí^{3} bíh^{1} tsá^{2} zánh^{23} tiá^{3} jái^{13} jáun^{2}, tsá^{2} cueh^{32} tsí^{3}, hi^{3} jáun^{2} loh^{13} hliáun^{3}.

Jesús jmu^{2} siáh^{3} cáun^{2} jái^{13} ca^{3}ti^{21} cáun^{2} sí^{2}
(Mateo 5:15-16; Marcos 4:21-25; Lucas 11:33-36)

16 ”Ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} héinh^{23} sí^{2} hñú^{13}, hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tsá^{2} la^{3} hí^{3} tiá^{2} hi^{3} jlái^{23} sí^{2} jáun^{2} quioh^{21}, sa^{3}jun^{3} zih^{32} tsú^{2} ñeh^{2} jen^{3}; ti^{3}la^{3} dí^{2}chí^{3} tsú^{2} chi^{3}cuú^{2} bíh^{1} ñí^{1} lí^{13} tai^{21} joh^{1} tá^{1} cáun^{2} ñéih^{3}, hi^{3} jáun^{2} jniá^{3} lí^{13} jeinh^{21} li^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} hí^{3} ñéih^{3}.

17 Quí^{1} hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} hi^{3} ná^{1}hmá^{1} tiá^{2} zia^{32} hi^{3} juáh^{13} hi^{3} tiá^{2} lí^{13} jniá^{3}, hi^{3} hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} siáh^{3} hi^{3} ná^{1}hmá^{1} ná^{1}jní^{1} tiá^{2} zia^{32} hi^{3} juáh^{13} hi^{3} tiá^{2} lí^{13} jñéih^{3}, chau^{32} bíh^{1} jmái^{1} hi^{3} lí^{2}ñi^{32} tsáu^{2}.

18 ”Jáun^{2} né^{3}, quian^{2} náh^{2} hua^{3}hí^{13} hi^{3} niéi^{2} náh^{2} re^{2}; quí^{1} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} má^{2}ca^{3}ngi^{13} re^{2}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} ti^{3} li^{3}mí^{1} hliáun^{3} ngi^{13} bíh^{1}; ti^{3}la^{3} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} tiá^{2} re^{2} ngi^{23} né^{3}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} ti^{3} li^{3}mí^{1} tiú^{2}uú^{2} ngi^{13} bíh^{1} li^{3}ua^{3} cáun^{2} hi^{3} jmí^{1} lín^{23} tsú^{2} hi^{3} má^{2}ngi^{23} ca^{3}lá^{2}.

Mí^{1}ziú^{13} Jesús má^{2}já^{2}jie^{3} quionh^{3} tsá^{1} rainh^{21}
(Mateo 12:46-50; Marcos 3:31-35)

19 Hi^{3} jáun^{2} cuan^{3} mí^{1}ziú^{13} Jesús la^{3} má^{2}quionh^{3} ji^{3} tsá^{1} rainh^{21} dí^{2} ñí^{1} cuá^{3}, ti^{3}la^{3} tiá^{2} li^{3} yáh^{3} tónh^{32} tsú^{2} la^{3} ti^{3} ñí^{1} cuá^{3} dí^{2}, quí^{1} juóun^{32} lín^{32} bíh^{1} tsáu^{2} ná^{1}ngih^{32}.

20 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}nga^{3} tsáu^{2} jái^{13}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Mí^{2}ziúh^{2} hnú^{2} quionh^{3} tsá^{1} renh^{2} hnú^{2} tionh^{2} cheih^{32} ní^{2}, hi^{3} hnió^{3} tsú^{2} jíe^{32} hnú^{2}.

21 Ti^{3}la^{3} Jesús né^{3}, ca^{3}záih^{3} tsá^{2} ná^{1}ngih^{32} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—Tsá^{2} nái^{32} jái^{13} quioh^{21} Dió^{32}, hi^{3} má^{2}tí^{32} siáh^{3}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} bíh^{1} ná^{1}lín^{3} mí^{2}zia^{32} jná^{13} ji^{3} jon^{3} renh^{2} jná^{13} ní^{2} siáh^{3}.

Jesús jmu^{2} hi^{3} niau^{21} tie^{3} jmái^{2} ji^{3} chí^{3}
(Mateo 8:23-27; Marcos 4:35-41)

22 Ca^{3}chó^{32} cáun^{2} jmái^{1} hi^{3} ca^{3}hi^{3} Jesús cáun^{2} mu^{2} la^{3} má^{2}quionh^{3} tsá^{2} hainn^{21} hí^{3} ti^{3} con^{2}; jáun^{2} ca^{3}záih^{3} dí^{2}:

—Ma^{3}tsáu^{13} ti^{3} jo^{21} jmái^{2} ó^{32}.

Jáun^{2} ja^{3}taunh^{21} bíh^{1} tsú^{2}.

23 Tá^{1}la^{3} jmí^{1} hí^{1}tsá^{2}táunh^{1} tsú^{2} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}cuóun^{2} Jesús hñu^{3} mu^{2}. Jáun^{2} cu^{3}diá^{2}jan^{2} ca^{3}ja^{3} chí^{3} tiá^{3} lín^{32}, hi^{3} ca^{3}la^{3} jmí^{1} má^{2}hí^{1}conh^{32} yáh^{3} jmái^{2} hñu^{3} mu^{2}, ca^{3}la^{3} háinh^{13} lín^{21} bíh^{1} ca^{3}li^{3}.

24 Hi^{3} jáun^{2} ca^{3}ñí^{1}ñi^{13} tsú^{2} Jesús, hi^{3} ca^{3}záih^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:

—¡Ti^{32}, Ti^{32}, hénh^{3} máh^{3} má^{2}tsá^{2}hanh^{32} dí^{2} hñu^{3} jmái^{2}!

Hi^{3} jáun^{2} ca^{3}náu^{2} Jesús hi^{3} ca^{3}jin^{3} jmái^{2} hi^{3} ja^{32} jáun^{2} ma^{3} cu^{3} tsin^{1} quionh^{3} chí^{3}, hi^{3} jáun^{2} la^{3} cun^{3} jmí^{1}jáun^{2} ta^{3}no^{1} tie^{3} pih^{21}.

25 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}záih^{3} dí^{2} tsá^{2} hainn^{21} hí^{3} ti^{3} con^{2}:

—¿He^{3} li^{3}, jáun^{2} sa^{3} tiú^{2}uú^{2} cáun^{2} ná^{1}tioh^{3} honh^{2} hnoh^{2}?

Ti^{3}la^{3} tsá^{2} hí^{3} má^{1}ná^{1}, lí^{1} ca^{3}ta^{3}ná^{1}juenh^{21} bíh^{1}, hi^{3} ca^{3}juu^{3} ca^{3}hlénh^{3} ja^{1} hmóu^{32}:

—¿Hin^{2} dá^{2} tsánh^{2} tsá^{2} ní^{2}, hi^{3} jáun^{2} sa^{3} lí^{2}quien^{2} máh^{3} héih^{32} quioh^{21} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} jmái^{2} quionh^{3} chí^{3}?

Tsá^{2}ñuh^{2} tiáunh^{1} juóun^{32} lín^{32} jmí^{2}chí^{3} hláinh^{1} hñu^{3} tsí^{3}
(Mateo 8:28-34; Marcos 5:1-20)

26 Jmí^{1} li^{21} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}cha^{3}táunh^{1} tsú^{2} hué^{32} quioh^{21} tsá^{2} Gadara, juú^{2} nio^{2} ti^{3} jo^{21} jmái^{2}, ñí^{1} jniá^{3} hué^{13} Galilea.

27 La^{3} cun^{3} jmí^{1} cuá^{1}han^{3} jáun^{2} Jesús hñu^{3} mu^{2} jáun^{2}, ja^{3} jan^{2} tsá^{2}ñuh^{2} ta^{3} ñí^{1}, tsá^{2} zian^{2} juú^{2} jáun^{2}. Jmí^{1} má^{2}ngau^{32} jmái^{1} lín^{21} bíh^{1} hi^{3} tiáunh^{1} jmí^{2}chí^{3} hláinh^{1} hñu^{3} tsí^{3} tsá^{2} hí^{3}. Tsá^{2} hí^{3} tiá^{2} ha^{1} jmí^{1} quih^{32}, sa^{3}jun^{3} jmí^{1} cuá^{3} hñú^{13}, ti^{3}la^{3} ñéih^{3} jéin^{3}lo^{1} táun^{3} ñí^{1} tiáunh^{1} hla^{1} bíh^{1} jmí^{1} cuá^{3} tsú^{2}.

28 Jáun^{2} la^{3} cun^{3} jmí^{1} ca^{3}jíen^{32} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} Jesús, ca^{3}hóh^{32} tiá^{3} lín^{32}, hi^{3} ca^{3}ñí^{1}di^{3}jñí^{32} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} cuá^{1}hin^{3} la^{3} ti^{3} hué^{32}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—¿He^{3} ca^{3}tin^{1} hnú^{2} quiúnh^{1} jná^{13}, hnú^{2} Jesús Jon^{2} Dió^{32} Tsá^{2} cú^{2} juenh^{2}? Mí^{23} jná^{13} hi^{3} ha^{3} lí^{2} jmú^{2} hnú^{2} hian^{2} honh^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13}.

29 La^{3} ní^{2} ca^{3}juáh^{3} tsá^{2} hí^{3} quí^{1}hliá^{2} má^{2}dí^{1}jmu^{2} Jesús héih^{32} hi^{3} huén^{32} jmí^{2}chí^{3} hláinh^{1} hñu^{3} tsí^{3} tsú^{2}. Hliáun^{3} jéin^{32} má^{2}ca^{3}jmú^{3} jmí^{2}chí^{3} hláinh^{1} hí^{3} hian^{2} tsí^{3}, hi^{3} má^{2}ca^{3}zaunh^{3} tiá^{3} quioh^{21} tsú^{2} jmí^{1}tin^{2}, hi^{3} jáun^{2} uá^{1}jinh^{1} má^{2}ca^{3}hñéi^{32} tsáu^{2} quioh^{21} tsú^{2} cun^{3}quionh^{3} hñe^{13} ji^{3} cá^{2}den^{1}ná^{1} ní^{2}, hi^{3} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} hua^{3}hí^{13} ní^{2} siáh^{3}, ti^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} ca^{3}ca^{3} bíh^{1} tsú^{2} hi^{3} jáun^{2}; hi^{3} jáun^{2} jmí^{2}chí^{3} hláinh^{1} hí^{3} ca^{3}di^{3}quian^{3} jmái^{1} tsá^{2} hí^{3} hi^{3} tsó^{32} la^{3} ti^{3} ñí^{1} lí^{3} hué^{32} quiéin^{2}.

30 Jáun^{2} Jesús ca^{3}ngái^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3}:

—¿Ha^{3} lánh^{3} jmái^{2} hnú^{2}?

Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}ngái^{3}:

—Cu^{3} Nió^{3} bíh^{1} jmái^{2} jná^{13}.

Hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} tsú^{2} quí^{1}hi^{3}hliá^{2} jmí^{1} tiáunh^{1} juóun^{32} lín^{32} jmí^{2}chí^{3} hláinh^{1} hñu^{3} tsí^{3} tsú^{2}.

31 Jáun^{2} jmí^{2}chí^{3} hláinh^{1} hí^{3} ca^{3}hiu^{3} ca^{3}mí^{3} lín^{32} hi^{3} tiá^{2} ze^{3} Jesús ti^{3} hñu^{3} háunh^{3}.

32 Tsoh^{2} máh^{3} zeh^{2} có^{32} jáun^{2} né^{3}, jmí^{1} tiáunh^{1} juóun^{32} mí^{2}ñí^{3} hi^{3} jmí^{1} ná^{1}cúh^{2} háu^{2},

jáun² jmí²chí³ hláɨnh¹ hí³ né³, ca³hiu³ ca³mí³ hi³ tsa³tiónh³² hñu³ tsí³ mí²ñí³ hí³. Jáun² ca³cué³ bíh¹ Jesús jáɨ¹³.

33 Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³huén² jmí²chí³ hláɨnh¹ hí³ hñu³ tsí³ tsá² hí³, hi³ jáun² ca³ñí¹tiónh²¹ hñu³ tsí³ mí²ñí³. Jáun² la³jí̈n³² mí²ñí³ hí³ ca³cuóun³ cú²hé² lí̈n³² ti³ ñí¹ dí¹jɨ²³ ñí¹ hlah³ lí̈n²¹, jáun² ca³sunh³ chu³ jmáɨ², hi³ jáun² ca³hnúh³² jmáɨ².

34 Jáun² tsá² jmí¹ ná¹jmu² hua³hí¹³ mí²ñí³ hí³ ca³cuóun³ jmí¹ ca³jíe³ hi³ lɨ³ la³ jáun², hi³ ja³tanh²¹ hi³ ca³ñí¹chá² tɨ³ já¹ juú² jɨ³ ñí¹ náɨ² ní², hi³ má²lí²jíe³ jáun² la³ jáun².

35 Hi³ jáun² tsá² ca³náɨ³² hí³ jáɨ¹³ jáun² né³, ca³ñí¹jíe¹³ ní¹juáh³ he³ dá² má²lɨ³², jáun² ca³cha³táunh¹ la³ tɨ³ ñí¹ zenh¹ Jesús, hi³ ca³jí̈en³² tsú² siáh³ tsá² jmí¹ tiáunh¹ hí³ jmí²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsí³, hi³ má²cuá¹tón²¹ ta³ ta³ Jesús, hi³ má²quih³² ha¹, hi³ má²chun¹, ha³ tiú²uú² ngo² yáh³. Hi³ jáun² tsá² ca³cha³táunh¹ hí³ né³, ca³juénh² lí̈n³² bíh¹.

36 Jáun² tsá² ca³jíe³ hí³ la³ cun³ hi³ má²lɨ³² jáun² ca³chá³ ha³ lánh³ rón³² lan³ tsá² jmí¹ tiáunh¹ hí³ jmí²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsí³.

37 Jmí¹ ca³náɨ³² jáun² tsá² hí́n¹³ hí³ juú² Gadara la³ jáun² né³, jáun² ca³la³ ca³juénh² lí̈n³² bíh¹; hi³ jáun² la³jí̈n³² tsá² hí³ ca³mí³ hi³ cua³haɨn³² Jesús hué³² jáun² quioh²¹ dí². Hi³ jáun² Jesús ca³hi³ siáh³ hñu³ mu² hi³ ngah³ juɨ³² ñí¹ ja²¹.

38 Tɨ³la³ ñeh² bíh¹ hi³ tsánh³² Jesús, jáun² tsá² jmí¹ tiáunh¹ hí³ jmí²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsí³ ca³hiu³ ca³mí³ ñí¹con² Jesús hi³ tsó³² dí² quionh³ tsú². Tɨ³la³ Jesús má¹ná¹, ca³hah² jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ héih³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

39 —Cuánh² hnú² hñuh³², cuá²chá¹ la³jí³² la³ cun³ hi³ má²lí²jmú³ Dió³² ñí¹con² nú².

Jáun² tsá² hí³ ngah³ hi³ ca³ñí¹chá² tɨ³ já¹ juú² la³ cun³ hi³ má²lí²jmú³ jáun² Jesús ñí¹con² dí².

Jesús ja³jmah¹ jon² Jairo; hi³ hú¹ juɨ³² jáun² né³, lan² siáh³ jan² tsá²mɨ³ tsáun¹
(Mateo 9:18-26; Marcos 5:21-43)

40 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³chánh³² Jesús tɨ³ jo²¹ jmáɨ², hi³ jáun² juóun³² lí́n³² tsáu² ca³heh³ tsú² hi³ hiún² lí́n³² tsí³, quí¹hliá² la³jí̈n³² tsá² hí³ jmí¹ ná¹jaun² tsú².

41 Jmí¹jáun² ca³chó³² jan² tsá² jmáɨ² Jairo, tsá² jmí¹ chín¹ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos ñí¹ jáun²; jáun² ca³di³jñí³² hi³ ca³jmú³ cuá¹hin³ la³ tɨ³ hué³² ta³ ñí¹ Jesús, hi³ ca³hiu³ ca³mí³ dí² hi³ tsó³² tsú² la³ tɨ³ hñú¹³ dí²,

42 quí¹hliá² jmí¹ má²ñí¹jún³ mí¹míh¹ tsá² jan² tán¹ jon² tsú². Mí¹míh¹ hí³ jmí¹ má²hún¹ quia³tún³ mii². Tá¹la³ hí¹tsau³² jáun² Jesús hñú¹³ tsá² hí³, jmí¹ hí¹tsá²táunh¹ juóun³² lí́n³² tsáu² cu³chin¹ cu³hna²¹ tsú², ca³la³ má²chí¹cuú² chí¹jaɨn³² bíh¹ tsú².

43 Hi³ jáun² ja¹ ñí¹ hí¹tsá²táunh¹ tsú² jáun² né³, jmí¹ hí¹tsau³² jan² tsá²mɨ³, tsá² jmí¹ tsáun¹ hi³ jmí¹ zian² jmí²hán¹ má²tí³ cun³ quia³tún³ mii². Ca³tsá³² bíh¹ la³jí³² hi³ jmí¹ zia³² quioh²¹ tsú², tɨ³la³ cun³ jáun² hí¹ jan² yáh³ tɨ³² mí³ tiá² ca³tioh²¹ hi³ jmah³ tsá² hí³.

44 Jáun² tsá²mɨ³ hí³ ngau³ tɨ³ cu³hna²¹ Jesús, hi³ ca³tí³ dí² cuo² zéi¹ ha¹ tsú²; jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ca³hná³ jmí²hán¹ tsá² hí³.

45 Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:

—¿Hin² tsánh² lí²tie³ jná¹³ cuo²?

Tɨ³la³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ca³ton³.

Jáun² Pé¹ ca³juáh³ la³ lá² quionh³ tsá² quionh³:

—Tɨ³², já² la³jí̈n³² tsáu² bíh¹ jmu² hi³ chí¹cuú² chí¹jaɨn³² hnú², hi³ cuú² hliau² tsú² hnú². [Sa³ hin² lí²tie³ jná¹³ cuo² yáh³ juánh³ nú².]

46 Tɨ³la³ Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Cu³tí³ bíh¹ lí²tie³ jná¹³ jan² tsáu² cuo², quí¹hliá² ca³lɨ³ liei²¹ jná¹³ hi³ lí²jmú³ ta²¹ pí³ quion²¹.

47 Jmí¹ ca³lɨ³ lieih²¹ jáun² tsá²mɨ³ hí³ hi³ tiá² la³ lí¹³ yáh³ hính³², jáun² ca³la³ má²juán²³ hi³ má²juénh² ja³ hi³ ca³ñí¹di³jñí³², hi³ ca³jmú³ cuá¹hin³ la³ tɨ³ hué³² ta³ ñí¹ Jesús; hi³ jáun² ca³chá³ tsú² ñí¹ ta³ ñí¹ la³jí́n³² tsáu² hi³ he³ ca³tɨ²¹ lí²tí³ dí² cuo² ha¹ Jesús, jɨ³ he³ lánh³ rón³² lan³ tsú² siáh³ ca³la³ cun³ jmí¹jáun².

48 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá² ñí¹con² tsá²mɨ³ hí³:

—Hnú² jón³, má²laɨn³² hnú² quí¹ cun³ñí¹ hi³ lí²cháh¹ nú² cáun² honh². Cuánh² hnú² cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

49 Tá¹la³ jmí¹ dí¹hleh³² jáun² Jesús, cuan³ jan² tsá² hñú¹³ Jairo tsá² chín¹ hí³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos, jáun² ca³záɨh³ dí² Jairo la³ lá²:

—Má²jun² bíh¹ mí¹míh¹ jónh³² hnú², ha³ lí²uú² ma³tsan¹³ tsí³ Tɨ³² ní².

50 Tɨ³la³ jmí¹ ca³náɨ³² Jesús jáɨ¹³ jáun² né³, ca³juáh³:

—Ha³ lí² juenh³, ñí¹ jí²¹la³ chá¹ hnú² cáun² honh² bíh¹, hi³ jáun² lan¹³ jónh³² hnú².

51 Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² Jesús hñú¹³ tsá² hí³ né³, tiá² jáɨ¹³ ca³cuéh³ yáh³ tsú² tsáu² hi³ tónh³² ñéih³, jí³²la³ Pé¹ quionh³ Jacobo, Juan² ní², jɨ³ jméi² mí¹ziú¹³ bíh¹ mí¹míh¹ hí³ ca³cuéh³ tsú² jáɨ¹³.

52 La³jí́n³² bíh¹ tsá² jmí¹ má²tionh² hí³ jmí¹ ná¹tí² ná¹hóh³² hi³ ná¹ho² ná¹jngɨh² hi³ ca³tɨn¹ mí¹míh¹ hí³. Tɨ³la³ Jesús ca³juáh³:

—Ha³ lí² uó² náh², ha³ tiá² rá²jún¹ yáh³ mí¹míh¹ lá², quí¹ rá²cuóun¹ bíh¹ tsú².

53 Ti3la3 tsá2 hí3 né3, lí1 ca3ju3 ca3ngái3
bíh1, quí1hliá2 jmí1 ná1ñi32 tsú2 hi3 cu3tí3 bíh1
má2rá2jún1 mí1míh1.
54 Ti3la3 Jesús cáun2 ca3zanh3 bíh1 cuo2 hla1
mí1míh1 hí3, hi3 ca3hléh3 tiá3, hi3 ca3juáh3:
—¡Mí1míh1, náu2!
55 Hi3 jáun2 ca3jenh13 siáh3 mí1míh1 hí3, hi3
jáun2 la3jui32 ca3náu2 bíh1. Hi3 jáun2 ca3jmú3
Jesús héih32 hi3 ma3ton3 tsú2 mí1míh1.
56 Jáun2 lí1 ca3ta3ná1jíe32 bíh1 jméi2 mí1ziú13
mí1míh1 hí3, ti3la3 Jesús ca3jmú3 héih32 hi3 hí1
jan2 yáh3 tiá2 hin2 hniáuh32 záih32 tsú2 ca3ti21
hi3 má2li32 jáun2 la3 jáun2.

9

Jesús zen2 tsá2 quian3tun3 hi3 tsa3hléh2 jú1 chú32

(Mateo 10:5-15; Marcos 6:7-13)

1 Jmí1 li21 jáun2 né3, ca3ngih3 Jesús tsá2
quian3tun3 hí3, hi3 ca3cuéh3 dí2 tsá2 hí3 pí3
hi3 lí13 huen3 tsú2 la3jánh3 dú1 ñí1 jmí2chí3
hláinh1 hñu3 tsí3 tsáu2, ji3 hi3 jmah3 tsú2 siáh3
tsá2 ná1tsáun1 la3jí32 ñí1 mí1ui3;
2 jáun2 ca3zen3 tsú2 tsá2 hí3 hi3 tsa3hléh2
jái13 ca3ti21 ha3 lánh3 rón32 lí13 tónh32 tsáu2
jo3cuo2 Dió32, hi3 tsa3jmah1 tsú2 tsá2 tsáun1
siáh3.
3 Jmí1jáun2 ca3záih3 tsú2 tsá2 hí3 la3 lá2:
—Hí1 cáun2 yáh3 hi3 quioh21 hú1 jui32 tiá2
hniáuh32 ñí1quiánh1 náh2. Lí2 cán2 náh2
hmá2hu21, sa3jun3 tuh32, sa3jun3 má32, hi3
sa3jun3 quie3. Ñí1 jí21la3 quián2 ma3 cáun2
hmih32 cháu3 bíh1, ti3la3 lí2 cán2 tun3 má1ná1.
4 Jáun2 li3ua3 cáun2 hñú3 ñí1 chauh21 náh2
jáun2, ñí1 jáun2 bíh1 tianh13 náh2 ca3la3 ñí1
cá1chó21 jmái1 hi3 huen13 náh2 juú2 jáun2.
5 Ní1juáh3 ca3cha3táunh1 náh2 ñí1 tiá2 hnió3
tsú2 he3 náh2, cu3tsa32 huen3 náh2 cú2jueh32
juú2 la3 jáun2, súh3 náh2 hliáu2 quian21 tanh1
ñí1 jáun2, hi3 jáun2 la3 jáun2 li3 lin1 hi3 tiá2
ca3quiú1 ca3jéi13 náh2 tsú2.
6 Hi3 jáun2 jmí1jáun2 já1taunh21 tsú2 juú2
ñí1 hliáun3 hi3 ca3ñí1hléh2 jú1 chú32 quioh21
Dió32, hi3 jáun2 ca3jmah3 tsú2 tsá2 tsáun1
ca3la3 jí32 juú2 ñí1 ca3cha3táunh1.

Jmí1 jun1 Juan2 tsá2 ziau2 jmái2

(Mateo 14:1-12; Marcos 6:14-29)

7 Hi3 jáun2 jmái1 jáun2, Herodes, tsá2
cuá1lín3 ta21 hué13 Galilea, ca3li3 ñi32 la3jí32
hi3 jmu2 Jesús; hi3 tiá2 jmí1 ñi32 yáh3 tsú2 he3
hniáuh32 lín13, quí1hliá2 ma3 jan2 tsáu2 jmí1
ná1juáh23 hi3 hla1 Juan2 tsá2 jmí1 zion2 tsáu2
jmái2 bíh1 má2ca3jenh13 ja1 tsá2 má2cá2tsan3;
8 hi3 ma3 jan2 siáh3 tsá2 siánh3 jmí1
ná1juáh23 hi3 Líh3 tsá2 jmí1 lín3 *ti32 jë1 Dió32
bíh1 néh1 hí3, hi3 má2cá2jnia3 siáh3. Ja3bí1
ma3 jan2 tsá2 siánh3 siáh3 jmí1 ná1juáh23
hi3 hí3 bíh1 jan2 tsá2 jmí1 lín3 ti32 jë1 Dió32
jmí1tin2 lín32, hi3 má2ca3jenh13 ja1 hla1.
9 Ti3la3 Herodes ca3juáh3:
—Huen2 bíh1 jná13 ca3jmú32 héih32 hi3
tsa3quiéih3 tsú2 cun3 ngá13 mí1tái3 lái1 Juan2.
Jáun2 né3, ¿hin2 bíh1 tsánh2 tsá2 hí3 hi3 jlánh1
cha32 tsú2 hliáun3 jái13 quioh21?
Hi3 jáun2 hnga2 Herodes jlánh1 jmí1 hniá1
hi3 jíen32 Jesús.

Jesús cue32 hi3 cuh3 hñá3 mei21 tsáu2

(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Juan 6:1-14)

10 Jmí1 cá1jính21 jáun2 ti32 tsá2 quian32 hí3
jë1 Dió32 ñí1con2 Jesús, jáun2 ca3chá3 tsú2
la3jí32 la3 cun3 hi3 ca3jmú3. Jmí1jáun2 ca3jan3
Jesús tsá2 hí3, hi3 ja3taunh21 tsú2 ti3 ñí1 siáh3,
ñí1 má2janh2 ca3lá2 juú2 Betsaida.
11 Ti3la3 jmí1 ca3li3 ñi32 tsáu2 ha3 jinh1
ngau3 Jesús, jáun2 jmí1jáun2 já1taunh21 tsú2
ñí1 jáun2. Hi3 jáun2 hiún2 lín32 bíh1 tsí3 Jesús
ca3hen3 tsá2 hí3, jáun2 ca3híeh3 dí2 tsá2 hí3
ha3 lánh3 rón32 lí13 tónh32 jo3cuo2 Dió32, hi3
ca3jmah3 dí2 siáh3 tsá2 tsáun1.
12 Jmí1 má2ca3hláu3 jáun2 né3, ca3ma3janh32
siáh3 tsá2 quian3tun3 hí3 ñí1con2 Jesús hi3
ca3juáh3 la3 lá2:
—Chú32 juoh1 hnú2 tsá2 ní2 hi3 tsa3tánh1
hi3 tsa3hniáu3 hñú3 ji3 hi3 cuh3 la3jí32 juú2 hi3
zia32 la3 cu3 la3 jéin3 ñí1 tiauh1 dí2 lá2, quí1 hí1
jan2 yáh3 tiá2 hin2 zian2 ñí1 má2janh2 lá2.
13 Ti3la3 Jesús ca3ngái3:
—Hnoh2 bíh1 hniáuh32 cueh1 tsú2 hi3 cuh3.
Jáun2 né3, tsá2 hí3 ca3ngái3 siáh3:
—Jí32la3 hñá3 *hí3 cuú2miih21 bíh1 zia32
quiú13 jnoh1 hi3 cónh3 gon3 hma21 siáh3.
Jí32 uá1 jáun2 bíh1, ní1juáh3 hi3 tsá1lá13 jnoh1
má32 quioh21 ca3la3 jín32 tsá2 ní2.
14 Tsá2 jmí1 tionh1 jáun2 ñí1jáun2 jmí1 tín3
cun3 hñá3 mei21 jmáh3la3 tsá2ñuh2. Jáun2
Jesús ca3záih3 siáh3 tsá2 quian3tun3 hí3:
—Jmu3 hnoh2 héih32 hi3 tiánh3 tsú2 ma3
tu3la3quian3 ma3 quin32 ma3 cun3 nió3.
15 Hi3 jáun2 la3 jáun2 ca3jmú3 tsú2, hi3
la3jín32 tsú2 ca3tiánh3 hué32.
16 Jáun2 jmí1jáun2 ca3zanh3 Jesús tá1 hñá3
hí3 cuú2miih21 jáun2 ji3 tá1 gon3 hma21 hí3,
hi3 ca3jíe3 tsú2 ti3 hñu3mi3cuú2, hi3 ca3cuéh3
tiá1hmah1 Dió32. Jmí1 li21 jáun2 né3, ca3cuéh3
tsú2 tsá2 hain21 hí3 ti3 con2 hi3 tsóh3 ñí1con2
tsá2 tionh2 hí3.
17 Jáun2 ca3la3 jín32 tsá2 hí3 lah3 re2 má32.
Jmí1 li21 jáun2 né3, ca3jieh3 tsú2 ca3la3 jí32 chí2
juoh1 hi3 ziau3 jáun2; chí2 juoh1 jáun2 né3 li3
quia3tún3 mí2ta2.

Pé1 juáh3 hi3 Jesús bíh1 Tsá2 lín3 Cristo

(Mateo 16:13-19; Marcos 8:27-29)

18 Ca3chó32 jmái1 hi3 Jesús jmí1 cuá1liéinh32
Dió32 cáun2 ñí1 ti3 có32, hi3 jmí1 quionh3 tsú2
tsá2 haɨn21 hí3 ti3 con2. Jmí1jáun2 ca3ngáɨh3
tsú2 tsá2 hí3 hi3 ca3juáh3:
—¿Hin2 tsánh2 jná13 juáh3 tsáu2?
19 Jáun2 tsá2 hí3 ca3ngáɨ3:
—Zian2 tsá2 juáh3 hi3 hnú2 bíh1 néh1 hla1
Juan2 tsá2 tí2 zion2 tsáu2 jmáɨ2, ma3 jan2 siáh3
tsá2 juáh3 hi3 hnú2 bíh1 Líh3, tsá2 jmí1 lín3
hí3 ti32 jë1 Dió32, hi3 ma3 jan2 siáh3 tsá2 juáh3
hi3 hnú2 bíh1 néh1 jan2 tɨ32 jë1 Dió32 tsá2 jmí1
zian2 jmí1tin2, hi3 má2ca3jenh13.
20 Hi3 jáun2 Jesús ca3ngáɨ3 siáh3:
—Hi3 hnoh2 né3, ¿hin2 tsánh2 jná13 juáh3
hnoh2?
Jáun2 né3, Pé1 ca3juáh3:
—Hnú2 bíh1 Tsá2 lín3 Cristo Tsá2 zéi1 Dió32.

Jesús juáh3 hi3 jún3
(Mateo 16:20-28; Marcos 8:30-9:1)

21 Tɨ3la3 Jesús ca3jmú3 héih32 hi3 hí1 jan2
tiá2 hin2 hniáuh32 záɨh32 tsú2 la3 cun3 hi3
má2lí2juáh3 jáun2 Pé1.
22 Hi3 jáun2 ca3juáh3 siáh3 la3 lá2:
—Ca3tɨn1 Jon2 tsá2mɨ3cuóun2 hi3 ma3tso2
lɨn32 tsí3. Tsá2daun32 tsá2 ná1ñí1 juú2 quionh3
tsá2 ná1lín3 mi3jmú3, ji3 tɨ32 liei21 ní2 siáh3 tiá2
quiú1 tiá2 jéin13 tsá2 hí3, hi3 jngɨh3 tsú2; ti3la3
ñí1 má2cá2hní2 jmái1 jáun2 má1ná1, jenh13
bíh1 tsú2.
23 Jmí1 lɨ21 jáun2 né3, ca3záɨh3 Jesús la3jín32
tsá2 hí3:
—Ní1juáh3 zian2 tsá2 hnió3 já32 cu3hna32
jná13, hniáuh32 chá32 tsú2 tɨ3 có32 la3jí32 hi3
dí1quiaunh21 tsí3 hnga2, hi3 jáun2 cuí1 quián13
tsú2 crei21 quioh21, [la3 cun3 hi3 cuéh32 tsú2
jáun2 tsí3 uá1jinh1 ca3la3 ñí1 ca3cáɨn3 jmí2chí3
quioh21,] hi3 jáun2 cuí1 já2 cu3hna32 jná13.
24 Quí1 ní1juáh3 tsá2 hnió3 lión32 hnga2,
tsá2 la3 hí3 ti3 tsa3hín3 bíh1; ti3la3 ní1juáh3
tsá2 tsa3hín3 cun3ñí1 hi3 ca3tɨn1 jná13 má1ná1,
jáun2 tsá2 la3 hí3 bíh1 tɨ3 liáun3.
25 Quí1 ¿ha3 dá2 jinh1 quien2 ní1juáh3
ca3láɨh13 tsú2 la3jí32 hi3 zia32 ñí1 hué21 lá2,
ní1juáh3 la3 ja3hín3 bíh1 jmí2chí3 quioh21 tsú2
má1lɨ32 jáun2?
26 Ní1juáh3 tsá2 jmu2 heh3 hi3 ca3tɨn1 jná13
jɨ3 ca3ti21 jái13 quion21 jná13 siáh3, ja3bí1 jná13
Jon2 tsá2mɨ3cuóun2 jmu1 heh1 ca3tɨn1 tsá2 la3
hí3 ní1 má1jaunh32 jná13 jáun2; hi3 lɨ3 lin1 hi3
quien2 jná13, jɨ3 hi3 quien2 Ñuh32 jná13, jɨ3 hi3
lin1 hi3 quien2 uá2jaɨ32 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32
tsá2 ná1chun1 ní2 siáh3.
27 Jú1 tson2 juo3 jná13 hnoh2, hi3 zian2 tsá2
ja1 ñí1 tiauh1 dí2 lá2 tiá2 má2jún3 yáh3 ta3
tiá2 má2lí2jíe3 hi3 má2cua32 pí3 quioh21 Dió32
ñí1con2 tsá2 má2tionh2 jo3cuo2.

Dió32 jmu2 hi3 zan2 Jesús
(Mateo 17:1-8; Marcos 9:2-8)

28 Jmí1 má2ñí1ti21 jáun2 jña3 jmái1 hi3
ca3juáh3 Jesús jái13 jáun2, jáun2 ca3ñí1uu32
tsú2 cáun2 máh3, hi3 ca3ñí1lienh13 Dió32; jáun2
ca3jan3 dí2 Pé1, Jacobo, ji3 Juan2 siáh3 hi3
tsa3quionh3 dí2 tsɨ3 máh3.
29 Tá1la3 cuá1liéinh32 jáun2 Jesús Dió32 né3,
ca3za2 ho1ñí1, ji3 ha1 ní2 ca3li3 tiáu2 hi3 lɨ3
siáh3 zín3 lín32.
30 Hi3 jáun2 cu3diá2jan2 ca3jnia3 gon3 tsáu2
hi3 ca3juónh3 quionh3 Jesús, hla1 Moisés
quionh3 Líh3.
31 Tá1 gon3 jáun2 tsá2 hí3 jmí1 ná1quian32
joh1 zín3 lín32. Tsá2 hí3 ca3juónh3 Jesús
quionh3 ca3ti21 jmái1 hi3 jún3 tsú2 já1 juú2
Jerusalén.
32 Hi3 jáun2 uá1jinh1 Pé1 jmí1 tioh13 lín32
ziú3 ñí1 quionh3 tsá2 quionh3, tɨ3la3 ca3tiánh3
bíh1 tsú2 ná1ñí1, hi3 jáun2 ca3jíe3 tsú2 hi3
ca3lɨ3 zín3 lín32 Jesús; hi3 ca3jíen32 tsú2 siáh3
tá1 gon3 tsá2 tionh2 hí3 quionh3 Jesús.
33 Jáun2 tsá2 gon3 hí3 jmí1 má2ná1hah2 jái13
quionh3 Jesús, ti3la3 Pé1 né3 ca3juáh3:
—Hnú2 Tɨ32, hénh3 ma3 chú32 má2tiauh2 dí2
ñí1 lá2. Jáun2 cuí1 jmú13 jnoh1 hnɨ32 hñú3reh3,
cáun2 quián13 hnú2, cáun2 quioh21 Moisés,
hi3 cáun2 siáh3 quioh21 Líh3.
Tɨ3la3 tiá2 jmí1 ñi32 yáh3 Pé1 he3 dá2
dí1hleh32.
34 Tá1la3 dí1hleh32 jáun2 bíh1 Pé1, ja3 cáun2
jnie2 ñí1 tionh1 tsú2 jáun2 hi3 ca3tsáɨnh32
tsú2 ji3lɨn2, hi3 jáun2 ca3juénh2 tsú2 jmí1
ca3ta3tonh1 jáun2 ja1 jnie2.
35 Hi3 jáun2 ja1 jnie2 jáun2 ñí1ca3hléh3 jan2
tsáu2 hi3 ñí1juah21:
—Tsá2 lá2 bíh1 Jón32 jná13, Tsá2
cuá1quiánh1. Niéi2 náh2 la3 cun3 hi3 juáh3
tsú2.
36 Jmí1 ca3nga2 jái13 jáun2 né3, ca3jíen32 tsú2
Jesús cuá1tón21 hnga2. Jáun2 Pé1 quionh3
tsá2 quionh3, hí1 cáun2 yáh3 jái13 jáun2 tiá2
ca3chá3 tsú2 jmí1jáun2 ñí1con2 tsá2 siánh3 la3
cun3 hi3 lɨ3 jáun2.

Jesús jmah23 jan2 ñú2míh1 zian2 tsá1 lí1
jún23
(Mateo 17:14-21; Marcos 9:14-29)

37 Jmí1 cá1jniá21 jáun2 ca3jính32 Jesús tsáɨh3
máh3 jáun2 quionh3 tsá2 quionh3. Jmí1jáun2
ca3jenh2 tsú2 juóun32 lín32 tsáu2.
38 Hi3 jáun2 ja1 tsá2 ná1ngɨh32 hí3 ca3hóh32
jan2 tsá2ñuh2 tiá3 lín32, hi3 ca3juáh3:
—Hnú2 Tɨ32, tiá1 jmúh13 hnú2 hi3 chú32 hi3
jɨen1 nú2 tiá3 ñú2míh1 jón32 jná13, jan2 tán1 lá2
bíh1 jón32 jná13.
39 Quí1 jan2 jmí2chí3 hláɨnh1 ja32 hi3 za-
unh23, hi3 jmu2 hi3 hóh32 tsú2 tiá3, hi3 he2 tsú2
siáh3 tsá1 lí1 jún23, hi3 hia32 jan32 ho3; ca3la3

hian² lín³² tsí³ jmu², tion³ cu³tí³ bíh¹ tun²³ ñú²míh¹.
40 Má²lí²hiú² lí²mí³ bíh¹ jná¹³ ñí¹con² tsá² haɨn²¹ ní² tɨ³ con² hnú² hi³ jmí¹ chin¹³ tsú² jmí²chí³ hláɨnh¹, tɨ³la³ tiá² ca³tioh²¹ yáh³ tsú².
41 Hi³ jáun² Jesús ca³ngáɨ³:
—¡Hnoh² tsá² tiá² ta²¹ táunh²³ náh², tsá² cáun² lí¹ cháunh²³ chinh³² la³ siáh³! ¿Jáh³ jmáɨ¹ máh³ hniáuh³² hi³ ngí¹³ jná¹³ quiúnh¹ hnoh², hi³ tion¹ jná¹³ tsɨn³²? Ñá²jan³² jónh³² tɨ³ lá².
42 Tɨ³la³ tá¹la³ cuá¹ja³² jáun² ñú²míh¹ hí³ ñí¹ zenh¹ Jesús, ca³la³ hian² lín³² bíh¹ tsí³ jmí²chí³ hláɨnh¹ ca³jmú³ ñí¹con² ñú²míh¹, hi³ ca³jmú³ hi³ he¹³ tsá¹ lí¹ jún²³ ñú²míh¹ hí³. Tɨ³la³ jmí¹ ca³jin³ Jesús jmí²chí³ hláɨnh¹ hí³ né³, la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ lan³ ñú²míh¹ hí³. Jmí¹jáun² ca³jɨenh³ tsú² ñú²míh¹ hí³ ñí¹con² jméi².
43 Hi³ jáun² ca³la³ jɨ³lɨn² tsú² ca³ja³cáun² tsí³ jmí¹ ca³jíe³ pí³ quioh²¹ Dió³².

Jesús juáh³ siáh³ cónh³ hi³ jún³
(Mateo 17:22-23; Marcos 9:30-32)

Tá¹la³ jmí¹ ná¹tsá²cáun² jáun² tsí³ tsú² jɨ³lɨn² ca³tɨ²¹ hi³ má²lí²jmú³ jáun² Jesús la³ jáun², jáun² ca³záɨh³ Jesús tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² la³ lá²:
44 —Náɨh¹³ hnoh² re² lín³² jáɨ¹³ hi³ juanh²¹ jná¹³ lá²: jná¹³, Jon² tsá²mɨ³cuóun², jɨenh³ tsú² jo³cuo² tsáu².
45 Tɨ³la³ tsá² hí³ né³, hí¹juáh³ tiá² ca³ngɨ¹³ bíh¹ he³ dá² jaun³² dí¹juáh²³ tsú², quí¹ tiá² jmí¹ má²zia³² yáh³ jáɨ¹³ hi³ lí¹³ lɨ³ ngɨ¹³ tsú², hi³ jmí¹ juénh² tsú² siáh³ hi³ mí³² ñí¹con² Jesús hi³ jmu³ na²¹ jáɨ¹³ hi³ má²lí²juáh³ jáun².

¿Hin² bíh¹ tsánh² jlánh¹ quien²?
(Mateo 18:1-5; Marcos 9:33-37)

46 Hi³ jáun² né³, tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tsú² ca³ma³liáu³² hi³ quiú² táɨnh²³ hi³ hin² bíh¹ tsánh² jlánh¹ quien² já¹ hmóu²¹ tsú² jáun².
47 Tɨ³la³ Jesús ca³lɨ³tsɨn² hi³ ha³ lánh³ ná¹lín²³ tsá² hí³, jáun² ca³can³ dí² jan² tsá¹míh¹ hi³ ca³zinh³ dí² cu³héin¹;
48 jmí¹jáun² ca³juáh³ la³ lá²:
—Lɨ³ua³ jan² tsá² hen³ tsá² tsá¹míh¹ la³ lá² chá³² jná¹³, má²lí²he³ jɨ³ jná¹³ bíh¹ tsú² jaun³². Hi³ ní¹juáh³ tsá² he³ jná¹³ né³, ja³bí¹ la³ jáun² má²lí²hen³ tsú² siáh³ Tsá² ca³ze³ jná¹³. Quí¹ tsá² tiá² lin¹ ñí¹ quien² ja¹ ñí¹ tionh¹ hnoh² ní², tsá² la³ hí³ bíh¹ tɨ³ jlánh¹ quien².

Ní¹juáh³ tsá² tiá² hau² jnoh¹, tsá² quiúnh¹ jnoh¹ bíh¹ hí³
(Marcos 9:38-40)

49 Hi³ jáun² Juan² ca³záɨh³ Jesús:
—Tɨ³², má²lí²neh²¹ jnoh¹ jan² tsá² huen² jmí²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsí³ tsáu² la³juah²¹ dú¹ cun³quionh³ héih³² quián¹³ hnú², jáun² má²lí²jmú¹³ jnoh¹ héih³² hi³ tiú²uú² jmu³ tsú² la³ jáun², quí¹hliá² tiá² ngɨ³² yáh³ tsú² quiúnh¹ dí².
50 Tɨ³la³ Jesús ca³juáh³:
—Ha³ lí² jmu² náh² héih³² la³ ní², quí¹ ní¹juáh³ tsá² tiá² hau² náh², tsá² hen² tɨ³ con² bíh¹ náh² tsá² la³ hí³.

Jesús jin²³ Jacobo quionh³ Juan²

51 Jmí¹ má²ñí¹chau²¹ jáun² jmáɨ¹ hi³ má²tsánh³² Jesús tɨ³ hñu³mɨ³cuú², jáun² ca³chá³ tiá³ tsí³ hi³ tsó³² la³ tɨ³ já¹ juú² Jerusalén.
52 Jáun² ca³zen³ dí² tsáu² chí¹ján³ ñí¹ nio¹ cáun² juú² míh¹ hín¹³ tɨ³ Samaria hi³ tsa³hniáu³ la³jí³² la³ cun³ hi³ lɨ³ hniáuh³².
53 Tɨ³la³ tsá² juú² jáun² má¹ná¹, tiá² ca³hen³ yáh³ Jesús, quí¹hliá² ca³lɨ³tsɨn² tsú² hi³ Jesús má²hún¹ juɨ³² hi³ tsó³² tɨ³ Jerusalén bíh¹.
54 Jmí¹ ca³jíe³ jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Jesús, la³ cun³ Jacobo jɨ³ Juan² ní², hi³ jmu² tsá² juú² jáun² la³ jáun², jáun² ca³juáh³:
—Hnú² Tɨ³² ¿tiá¹ hnáuh² hnú² hi³ jmú¹³ jnoh¹ héih³² hi³ já³² sí² tɨ³ hñu³mɨ³cuú² hi³ tsán¹³ tsá² juú² ní², [la³ cun³ ca³jmú³ jáun² Líh³ tsá² jmí¹ lín³ hí³ tɨ³² jë¹ Dió³²]?
55 Jáun² Jesús ca³jíe³ tɨ³ ñí¹ tionh¹ tsú² hi³ ca³jin³ dí² tá¹ gon³ tsá² hí³, [hi³ ca³juáh³:
—Jun³juáh¹³ la³ ní² yáh³ jmí¹ hniáuh²¹ lín¹³ hnoh².
56 Quí¹ jun³juáh¹³ jáun² yáh³ cuan³ jná¹³, Jon² tsá²mɨ³cuóun², hi³ má¹tsán¹³ jná¹³ tsáu², tɨ³la³ cuan³ jná¹³ hi³ tɨ³ lion¹ bíh¹ jná¹³ tsú²].
Jáun² juú² siáh³ bíh¹ cú²jueh³² ja³taunh²¹ tsú².

Tsá² jmí¹ hnió³ tsa³táunh¹ quionh³ Jesús
(Mateo 8:19-22)

57 Tá¹la³ jmí¹ hí¹tiáunh¹ tsú² jáun² juɨ³², ca³hléh³ jan² tsáu² ñí¹con² Jesús hi³ ca³juáh³:
—Hnú² Tɨ³², ñe¹ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ hnú² lɨ³ua³ cáun² ñí¹ cuóh¹³ hnú².
58 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—Jáh³ zia³² tá²hláu² quioh²¹ bíh¹ cuo², hi³ zia³² bíh¹ siáh³ záɨ² quioh²¹ tan³²; tɨ³la³ Jon² Tsá²mɨ³cuóun² má¹ná¹, tiá² zia³² yáh³ ñí¹ lí¹³ jnioh¹³.
59 Jmí¹jáun² ca³záɨh³ Jesús jan² tsá² siánh³ siáh³:
—Ña³² cu³hna³² jná¹³.
Tɨ³la³ tsá² hí³ né³, ca³ngáɨ³:
—Tɨ³², cué¹ tín² jáɨ¹³ hi³ ñí¹hón²¹ jná¹³ ñuh³² [ní¹ má¹jun²].
60 Tɨ³la³ Jesús né³, ca³záɨh³ tsá² hí³:
—Tsá² ná¹jún¹ [ñí¹con² Dió³²] cuí¹ cha³hón³² hla¹ raɨnh²¹, tɨ³la³ hnú² ca³tɨn¹ cuá¹ngáɨ¹ jú¹ chú³² ca³tɨ²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³².
61 Hi³ jáun² ca³juáh³ jan² tsá² siánh³ siáh³:

—Hnú² Tɨ³², jná¹³ hnó³² ñe¹ quiúnh¹ hnú², tɨ³la³ cué¹ tín² jáɨ¹³ hi³ ñí¹háɨh¹ jná¹³ jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² tionh² hñu³².
62 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—Lɨ³ua³ jan² [tsá² má²liáu³² ta²¹ quioh²¹, lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ jan²] tsá² quiáh² hué³² quionh³ cuá¹juɨ́²; nɨ́¹juáh³ cá² ñí¹ jɨ́e²³ tɨ³ cu³hna²¹ bíh¹ tsú², jáun² tsá² la³ hí³ tiá² lɨ́¹³ yáh³ hí³ jo³cuo² Dió³², [quí¹ jan² tsá² hliah²³ tá¹³ bíh¹ lɨ́n³ tsú²].

10

Jesús zen² hnaɨh³² nio² quiún³ tsɨ²¹ quian³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con²

1 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³quianh³ siáh³ Jesús hnaɨh³² nio² quiún³ tsɨ²¹ quian³ tsá² siánh³ siáh³, hi³ jáun² ma³ gon³ tsá² hí³ ca³zen³ dí² la³jɨ́³² juú² ñí¹ ca³tɨ²¹ tsó³² dí² hnga².
2 Jmɨ́¹jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:
—Hliáun³ cu³tí³ bíh¹ hi³ má²ca³láu², tɨ³la³ cú¹pih²¹ bíh¹ tsá² jmu² ta²¹ zian². Hi³ jáun² né³, hiú¹ mɨ́¹ náh² ñí¹con² Tsá² quioh²¹ hi³ má²ca³láu² jáun², hi³ cuɨ́¹ zen¹ tsú² tsá² ja³quiaun² hi³ má²ca³láu² jáun² quioh²¹.
3 Cuá²táunh¹ hnoh² ta³né³²; tɨ³la³ sá¹ní² jɨe³ tín², jná¹³ zei²¹ hnoh² hi³ ná¹lɨ́n³ náh² la³jmɨ́¹ lɨ́n³ *já¹ziáh² míh¹ tionh² ja¹ tsɨ²náɨ¹.
4 Ha³ lɨ² cán² náh² tuh³², sa³jun³ chí² láu² tioh³ quɨe³, sa³jun³ tuh³² tioh³ ta³ tsú². Tiá² hniáuh³² cuá¹ma³léh¹³ hnoh² siáh³ hú¹ juɨ³² hi³ lienh¹ hnoh² tsáu².
5 Hi³ jáun² lɨ³ua³ cáun² hñú³ ñí¹ chá¹táunh¹ náh² jáun², juoh¹ náh² tsá² hñú¹³ la³ lá²: “Cuɨ́¹ tionh² bíh¹ hnoh² cáun² hi³ re² hi³ tɨn²”.
6 Hi³ nɨ́¹juáh³ zian² tsá² ca³tɨn¹ tiánh³ cáun² hi³ re² hi³ tɨn² ñí¹ jáun², jáun² lɨ́¹³ bíh¹ tiánh³ tsú² tie³ cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ hléh¹³ hnoh² jáun²; tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tiá² zian² tsá² la³ hí³, jáun² ñí¹con² hmóu³² bíh¹ hnoh² jmu³ ta²¹ jáɨ¹³ hi³ hléh¹³ náh² jáun².
7 Cáun² tán¹ hñú³ bíh¹ hniáuh³² cuá¹tianh³ náh²; cáun² cuá²cú¹ cuá²hính³ náh² lɨ³ua³ cáun² hi³ cue³² tsú² ñí¹ jáun², quí¹ jan² tsá² jmu² ta²¹, cun³ ca³tɨn¹ he³ bíh¹ hmah²¹ quioh²¹. Ha³ lɨ́² cua³jnioh² náh² tɨ³ hlá² tɨ³ nɨ́².
8 Hi³ jáun² né³, lɨ³ua³ cáun² juú² ñí¹ he³ tsú² hnoh², quiéɨh³ náh² la³ cun³ má³² hi³ cue³² tsáu².
9 Jmah²¹ náh² tsá² ná¹tsáun¹ ñí¹ jáun², hi³ zéɨh³ náh² siáh³ tsáu² la³ lá²: “Dió³² má²cuá¹hinh²³ tsáu² jo³cuo²”.
10 Tɨ³la³ lɨ³ua³ cáun² juú² ñí¹ tiá² he³ tsú² hnoh², cuá²tianh³ náh² já¹ hñú³, hi³ juáh¹³ hnoh² la³ lá²:
11 “Hí¹ la³ tɨ³ hliáu² quian²¹ ta³ yáh³ jnoh¹ má²súh¹³ ta³né³², hi³ jmú¹³ jnoh¹ lin¹ hi³ má²tionh² hnoh² ñí¹ háɨnh¹³. Tɨ³la³ cuɨ́¹ ná¹ñíh¹ náh², hi³ jmɨ́¹ má²ca³lɨ³zia³² bíh¹ jáɨ¹³ hi³ jmɨ́¹ lɨ́¹³ heh³ náh² Dió³²”.
12 Juanh³² jná¹³ siáh³ ñí¹con² hnoh² hi³ tɨ³ cú¹pih²¹ bíh¹ ma³tso² tsá² jmɨ́¹ zian² juú² Sodoma tsɨ́³ la³ cun³ bíh¹ tsá² zian² juú² ñí¹ tiá² he³ tsú² hnoh².

Tsá² juú² tiá² nieh³
(Mateo 11:20-24)

13 ”¡Jlánh¹ juon²³ hnoh² tsá² juú² Corazín! ¡Jlánh¹ juon²³ siáh³ hnoh², tsá² juú² Betsaida! Quí¹ sá¹jmɨ́¹ hi³ ca³lɨ³ la³jɨ́³² hua³jueh³² ja¹ tsá² jmɨ́¹ zian² juú² Tiro jɨ³ juú² Sidón dúh¹, la³jmɨ́¹ má²lɨ³² nɨ́² ja¹ quián¹³ hnoh², hi³ jáun² má²hia³ jáun¹³ máh³ jmɨ́¹ má²ca³za³ tsú² jmɨ́¹ tsɨ́³, hi³ jmɨ́¹ má²ca³jmú³ tsú² lin¹ cun³quionh³ hi³ jmɨ́¹ quɨh²¹ tsú² jáun² tú²cho¹, jɨ³ hi³ jmɨ́¹ sén²¹ tsú² siáh³ jua² hmóu³².
14 Hi³ jáun² tɨ³ jlánh¹ bíh¹ huáh² tsɨ́³ hi³ má¹tsoh¹ hnoh² honh² má¹tɨ³ ñí¹ ra³tsɨ³² Dió³² héih³², la³ cun³ bíh¹ tsá² jmɨ́¹ zian² jáun² jmɨ́¹tin² já¹ juú² Tiro quionh³ juú² Sidón.
15 Hi³ hnoh² siáh³ tsá² juú² Capernaum, ¿hí¹ ná¹lɨ́n²³ hnoh² hi³ cuá¹tánh¹ náh² hñu³mɨ³cuú²? Hnoh² dá² cuá¹tánh¹ la³ tɨ³ quiu³juóu³² bíh¹.
16 ”Jáun² né³, hnoh² má¹ná¹, nɨ́¹juáh³ tsá² náɨ³² jáɨ¹³ quián¹³ hnoh², ja³bí¹ náɨ³² tsú² siáh³ jáɨ¹³ quion²¹ jná¹³; tɨ³la³ tsá² tiá² he³ jáɨ¹³ quián¹³ hnoh² má¹ná¹, ja³bí¹ jná¹³ siáh³ tiá² he³ tsú². Hi³ jáun² tsá² tiá² he³ hí³ jná¹³, ja³bí¹ tiá² hen³ tsú² siáh³ Tsá² ca³ze³ jná¹³.

Jmɨ́¹ cuá¹tanh²¹ siáh³ tsá² hnaɨh³² nio² quiún³ tsɨ²¹ quian³ hí³ ñí¹con² Jesús

17 Jmɨ́¹ cá¹jính²¹ jáun² tsá² hnaɨh³² nio² quiún³ tsɨ²¹ quian³ hí³ tɨ³ ñí¹con² Jesús, ca³la³ hi³ tsah³ lɨ́n³² tsú² ca³juáh³ la³ lá²:
—Hnú² Tɨ³², hí¹ ca³la³ tɨ³ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ máh³ má²tí³² héih³² hi³ jmu³² jnoh¹ cun³quionh³ héih³² quián¹³ hnú².
18 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³:
—Ján³, ca³jɨen¹ jná¹³ *Satanás hi³ ca³tánh³ hñu³mɨ³cuú² la³jmɨ́¹ taɨ³² sɨ́² quioh²¹ miíh³².
19 Jáun² sá¹nɨ́² jɨe³, má²ca³cué³ jná¹³ pí³ quián¹³ hnoh² hi³ lɨ́¹³ han¹³ hnoh² jáh³hláɨnh¹ jɨ³ hñú³ nɨ́² siáh³, hi³ lɨ́¹³ jmúh¹³ hnoh² hi³ tiá² quien² pí³ quioh²¹ tsá² hláɨnh¹, hi³ hí¹ cáun² tiá² hi³ lɨ́¹ quiunh²¹ hnoh².
20 Tɨ³la³ ha³ lɨ² ma³hiún¹³ náh² honh² cun³ñí¹ hi³hliá² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ má²tí³² héih³² quián¹³ náh², tɨ³la³ ma³hiún¹³ náh² honh² cun³ñí¹ hi³hliá² má²tón³² hi³ jmáɨ² náh² ñí¹ sí² rón³² hñu³mɨ³cuú² bíh¹.

Jesús jlánh¹ tsah³
(Mateo 11:25-27; 13:16-17)

21 Hi³ jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² ca³jmú³ Jmɨ́²chí³ Chun¹ hi³ ma³hiún² lɨ́n³² Jesús tsɨ́³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú^{2} Tia^{21}, Tsá^{2} lín^{3} nú^{2} Juo^{13} tsá^{2} zian^{2} hñu^{3}mi^{3}cuú^{2} ji^{3} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} ní^{2} siáh^{3}, cué^{23} jná^{13} tiá^{1}hmah^{1} quí^{1}hliá^{2} ca^{3}hmáh^{1} hnú^{2} jú^{1} tson^{2}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} lí^{13} há^{1} ngi^{13} tsá^{2} quia^{3}lín^{3} jmí^{1} tsí^{3}, ji^{3} tsá^{2} ñí^{2} tsá^{2} lieih^{21} ní^{2} siáh^{3}; ti^{3}la^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} tsí^{1} tsá^{2} jui^{3} bíh^{1} ca^{3}niah^{21} hnú^{2} jú^{1} tson^{2} jáun^{2}. Ján^{3}, quí^{1} la^{3} jáun^{2} jlánh^{1} re^{2} tí^{3} honh^{2} hnú^{2} Tia^{21}.

22 ”Sá^{1}ní^{2} jie^{3} náh^{2}, jo^{3}uón^{32} jná^{13} má^{2}ca^{3}chá^{3} Ñuh^{32} jná^{13} ca^{3}la^{3} ji^{3}li^{32}. Hnga^{2} bíh^{1} Dió^{32} cuóun^{32} hin^{2} tsánh^{2} Jon^{2}, hi^{3} hnga^{2} bíh^{1} Jon^{2} tsú^{2} ñi^{32} hi^{3} hin^{2} tsánh^{2} Jméi^{2}, hi^{3} li^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} hnió^{3} dí^{2} ma^{3}jnia^{2} Jméi^{2} ñí^{1}con^{2} siáh^{3}, li^{3} cuóun^{32} bíh^{1} tsú^{2} Jméi^{2} dí^{2}.

23 Jáun^{2} ñí^{1} ti^{3} có^{32} ca^{3}liéinh^{32} Jesús tsá^{2} hain^{21} hí^{3} ti^{3} con^{2}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Jlánh^{1} jmí^{1} ren^{2} tsá^{2} jíe^{23} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}ná^{1}jíeh^{32} hnoh^{2}.

24 Quí^{1} juo^{3} jná^{13} hnoh^{2} la^{3} lá^{2}: hi^{3} juóun^{32} tsá^{2} ca^{3}lin^{3} *ti^{32} jë^{1} Dió^{32}, ji^{3} tsá^{2} ca^{3}lin^{3} re^{21} hué^{32} lá^{2} ní^{2}, jmí^{1} hniá^{1} jíe^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} jíeh^{32} hnoh^{2} lá^{2}, ti^{3}la^{3} tiá^{2} ca^{3}li^{3} yáh^{3} jíe^{3} tsú^{2}; hi^{3} jmí^{1} hniá^{1} siáh^{3} ne^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} naih^{32} hnoh^{2} lá^{2}, ti^{3}la^{3} tiá^{2} ca^{3}li^{3} yáh^{3} ne^{3} tsú^{2}.

Héih^{32} hi^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2}
(Mateo 22:34-40; Marcos 12:28-34)

25 Jmí^{1} li^{21} jáun^{2} né^{3}, jan^{2} ti^{32} liei^{21} ca^{3}ñí^{1}cá^{2} ñí^{1}lian^{2} Jesús, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Hnú^{2} Ti^{32}, ¿he^{3} bíh^{1} hniáuh^{32} jmu^{1} jná^{13}, hi^{3} jáun^{2} lí^{13} li^{3} zian^{2} jná^{13} la^{3} cun^{3} jmí^{1}hi^{3}nio^{2}?

26 Jáun^{2} Jesús ca^{3}záih^{3} tsá^{2} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—¿Ha^{3} lánh^{3} rón^{32} rá^{1}juáh^{3} ñí^{1} liei^{21} dúh^{1}? ¿He^{3} bíh^{1} hi^{3} má^{2}ca^{3}híh^{3} nú^{2} ñí^{1} Sí^{2} dúh^{1}?

27 Jáun^{2} ti^{32} liei^{21} hí^{3} né^{3} ca^{3}ngái^{3}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—La^{3} lá^{2} rá^{1}juáh^{3}: “Ma^{3}hno^{1} Dió^{32} Juóuh^{32} ca^{3}la^{3} jonh^{3} jmí^{1} honh^{2}, cun^{3}quionh^{3} jmí^{2}chí^{3} quián^{13}, ji^{3} la^{3}jí^{32} pí^{3} quián^{13} nú^{2} ní^{2}, ji^{3} la^{3}jí^{32} hi^{3} lín^{23} hnú^{2} ní^{2} siáh^{3}; hi^{3} ma^{3}hno^{1} siáh^{3} tsá^{2}mi^{3}cuóun^{2} renh^{2} ca^{3}la^{3} jmí^{1} hno^{3} nú^{2} huen^{2}”.

28 Jáun^{2} Jesús ca^{3}ngái^{3} siáh^{3}:

—Jú^{1} tson^{2} bíh^{1} hi^{3} má^{2}lí^{2}juah^{21} hnú^{2} ní^{2}. Jmu^{3} hnú^{2} la^{3} ní^{2}, hi^{3} jáun^{2} lí^{13} zian^{2} nú^{2} cun^{3} jmí^{1}hi^{3}nio^{2}.

Jesús cha^{32} jái^{13} ca^{3}tin^{1} jan^{2} tsá^{2} chun^{1} hín^{13} ti^{3} hué^{32} Samaria

29 Ti^{3}la^{3} ti^{32} liei^{21} hí^{3} jmí^{1} hnió^{3} ren^{3} ñí^{1}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}záih^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:

—¿Hin^{2} dá^{2} tsá^{2} hí^{3}, tsá^{2}mi^{3}cuóun^{2} renh^{2} jná^{13}?

30 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}ngái^{3} siáh^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:

—Jmí^{1} zian^{2} jan^{2} tsá^{2} cuá^{2}han^{3} já^{1} juú^{2} Jerusalén hi^{3} ngau^{3} ti^{3} juú^{2} Jericó. Hú^{1} jui^{32} jáun^{2} né^{3} ca^{3}quieh^{3} tsá^{2} háin^{2}, hi^{3} ca^{3}háin^{3} tsú^{2} la^{3}jí^{32} hi^{3} quioh^{21} tsú^{2}, la^{3} má^{2}quionh^{3} ha^{1} tsú^{2} ní^{2} siáh^{3}. Ca^{3}qui^{3} ca^{3}pan^{3} tsú^{2} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}la^{3} ja^{3}háin^{3} cun^{3} jún^{1}.

31 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}nga^{2} jan^{2} mí^{2}tsáu^{2} có^{32} ñí^{1} jáun^{2}; ti^{3}la^{3} jmí^{1} ca^{3}jíen^{32} tsú^{2} jáun^{2} tsá^{2} rón^{32} hí^{3} hué^{32}, jáun^{2} cáun^{2} ca^{3}nga^{3} cú^{2}tso^{2} he^{2} ñí^{1} bíh^{1} mí^{2}tsáu^{2} hí^{3}.

32 Jmí^{1} li^{21} jáun^{2}, ca^{3}nga^{2} siáh^{3} jan^{2} tsá^{2} *levita. Jmí^{1} ca^{3}jíen^{32} tsú^{2} jáun^{2} tsá^{2} rón^{32} hí^{3}, siáh^{3} bíh^{1} siáh^{3} cáun^{2} he^{2} ñí^{1} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}nga^{3}.

33 Ti^{3}la^{3} jmí^{1} cá^{1}chó^{21} jan^{2} tsá^{2} hín^{13} ti^{3} Samaria ñí^{1} rón^{21} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} né^{3}, tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} jlánh^{1} ca^{3}ja^{3} mií^{3} tsí^{3}.

34 Jáun^{2} ñéi^{1} tsú^{2} ti^{3} ñí^{1} rón^{21} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3}, jáun^{2} ca^{3}jñéi^{3} tsú^{2} ca^{3}lá^{2} no^{1} quionh^{3} mu^{2} ráu^{3} mi^{3} uóun^{2}jieh^{13} ñí^{1} ca^{3}cuíh^{3} quioh^{21} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}hñéi^{32} tsú^{2} siáh^{3} quionh^{3} hná^{1} hmih^{32}. Jmí^{1} li^{21} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}zion^{3} tsú^{2} tsá^{2} hí^{3} cu^{3}hna^{21} jáh^{3} joh^{1}, jáun^{2} ca^{3}jón^{32} dí^{2} ti^{3} ñí^{1} zeh^{2} cáun^{2} hñú^{3} ñí^{1} jnioh^{2} tsáu^{2}; hi^{3} jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} hua^{3}hí^{13}.

35 Jmí^{1} cá^{1}jniá^{21} jáun^{2} né^{3}, tsá^{2} hín^{13} hí^{3} ti^{3} Samaria ca^{3}cué^{3} tun^{3} *cú^{1}tiáu^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hñú^{13} ñí^{1} jáun^{2}, hi^{3} ca^{3}záih^{3} dí^{2} tsú^{2} la^{3} lá^{2}: “Jmu^{3} hnú^{2} tiá^{3} hua^{3}hí^{13} tsá^{2}ñuh^{2} lá^{2}, hi^{3} ní^{1}juáh^{3} ca^{3}cáin^{3} hliáun^{3} quie^{3} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} hi^{3} lí^{2}cué^{3} jná^{13} ní^{2}, má^{1}hmah^{21} bíh^{1} jná^{13} má^{1}cá^{2}jính^{32} jná^{13} lá^{2}”.

36 Hi^{3} jáun^{2} Jesús ca^{3}ngái^{3} ñí^{1}con^{2} ti^{32} liei^{21} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—Cuí^{1} neh^{21}, ¿hin^{2} bíh^{1} tsánh^{2} tsá^{2} gáun^{3} hí^{3} lín^{23} hnú^{2} hi^{3} lín^{3} tsá^{2}mi^{3}cuóun^{2} rainh^{21} tsá^{2} ca^{3}cuính^{3} hí^{3} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} tsá^{2} háin^{2}?

37 Jáun^{2} ti^{32} liei^{21} hí^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Tsá^{2} ca^{3}ja^{3} hí^{3} mií^{3} tsí^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3} bíh^{1}.

Jáun^{2} Jesús ca^{3}záih^{3} tsú^{2}:

—Cuánh^{2} hnú^{2}, cuá^{2}jmu^{3} la^{3} jáun^{2}.

Jesús tsó^{32} hñú^{13} mí^{1} Marta ji^{3} Má^{2}réi^{3}

38 Jáun^{2} Jesús ngau^{3} jui^{32} má^{2}hún^{1}, hi^{3} ca^{3}chó^{32} cáun^{2} juú^{2} míh^{1}. Jmí^{1} cá^{1}chó^{21} Jesús ñí^{1} jáun^{2}, ca^{3}he^{3} jan^{2} tsá^{2}mi^{3} jmái^{2} Marta.

39 Jmí^{1} zian^{2} jan^{2} tsá^{2}mi^{3} rainh^{21} Marta hí^{3} hi^{3} jmái^{2} Má^{2}réi^{3}. Jáun^{2} Má^{2}réi^{3} hí^{3} ca^{3}cuá^{3} hué^{32} ta^{3} ñí^{1} Jesús, hi^{3} ca^{3}nái^{32} dí^{2} jë^{1} tsú^{2}.

40 Ti^{3}la^{3} Marta hí^{3} jlánh^{1} tiá^{3} siaun^{32} ca^{3}jmú^{3} hua^{3}jan^{21} má^{32}, jáun^{2} ca^{3}ñí^{1}lienh^{13} Jesús, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Hnú^{2} Ti^{32}, ¿tiá^{1} lín^{23} hnú^{2} hi^{3} renh^{2} jná^{13} ní^{2} zeh^{2} jná^{13} huen^{2} tán^{1}, hi^{3} jáun^{2} jo^{3}uón^{32} huen^{2} bíh^{1} jná^{13} má^{2}ta^{3}no^{1} ca^{3}la^{3} jí^{32} ta^{21}? Zéih^{3} hnú^{2} tiá^{3} hi^{3} cuí^{1} ja^{3}ma^{3}hau^{3} jná^{13}.

41 Ti^{3}la^{3} Jesús ca^{3}ngái^{3}:

—Hnú^{2} Marta, jlánh^{1} hliáun^{3} hi^{3} dí^{1}cháunh^{23} chinh^{32} hnú^{2}, hi^{3} jlánh^{1} hi^{32} honh^{2} hnú^{2} ta^{21} hi^{3} ñi^{3}jmuh^{32}.

42 Ti3la3 cáun2 tán1 bíh1 hi3 jlánh1 quien2
zia32. Má2réi3 lá2 má2lí2quiáh32 hi3 jlánh1 bí1
quien2, hi3 jáun2 hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2 lí13
quin3.

11

Jesús má2ta2 ha3 lánh3 liéinh32 tsú2 Dió32
(Mateo 6:5-15; 7:7-11)

1 Jmí1 li21 jáun2 né3, ca3chó32 cáun2 jmái1
hi3 zia32 cáun2 ñí1 jmí1 cuá1liéinh32 Jesús
Dió32. Jmí1 má2li32 jáun2 né3, ca3juáh3 jan2
tsá2 hain21 hí3 ti3 con2 tsú2 la3 lá2:
—Hnú2 Ti32, ¿tiá1 híeh13 hnú2 jnoh1 ha3
lánh3 rón32 hniáuh32 lienh1 jnoh1 Dió32,
la3jmí1 ca3ma3tin2 jáun2 hla1 Juan2 tsá2 jmí1
hain21 hí3 ti3 con2?
2 Jáun2 Jesús ca3juáh3 la3 lá2:
—Ní1 má1ca3lienh1 hnoh2 Dió32, juáh13
hnoh2 la3 lá2:
Hnú2 Tia21, [Tsá2 ñíh3 hnú2 hñu3mi3cuú2,]
cá2 ñí1 hi3 chu21 cuí1 ná1chan1 hi3 jmái2 hnú2.
Cuí1 chau21 bíh1 jmái1 hi3 la3jín32 tsáu2 tónh32
jo3cuonh2 hnú2.
[Cuí1 lí13 bíh1 ñí1 hué21 lá2 la3 cun3 hi3 hnáuh2
hnú2 jmúh13, la3jmí1 lí3 hñu3mi3cuú2.]
3 Cué1 tiá3 má32 hi3 hniáuh32 quiú13 jnoh1
cun3 jmá2 cun3 jnia32.
4 Chin32 tiá3 honh2 ca3ti21 tso3 hi3 má2lí2jmú13
jnoh1,
la3jmí1 chin23 jnoh1 tsí3 la3 cun3 hi3
má2ca3hliánh2 tsáu2 ñí1con2 jnoh1.
Ma3hau1 tiá3 jnoh1 hi3 tiá2 ca3 tiá2 lau3 jnoh1
tsá2 hláinh1,
[liau1 tiá3 jnoh1 ñí1con2 pí3 quioh21 tsú2].
5 Jmí1jáun2 ca3juáh3 siáh3 Jesús la3 lá2:
—Jmú13 jái13, hi3 hnú2 zian2 jan2 há2mei21
joh2, hi3 ta3 hua2 né3 cuóh13 nú2 hñú13 tsú2
hi3 cuá1zéih3 nú2 la3 lá2: "Hnú2 há2mei21
quiú13, jmu3 tiá3 hi3 chú32, cué1 tiá3 hni32 hí3
quiú13,
6 quí1 jan2 há2mei21 joh2 jná13 hún1 jui32
hi3 cun3 cuan3 hñu32 jná13, hi3 hí1 cáun2
yáh3 tiú2uú2 hi3 zia32 hi3 jmí1 lí13 jein21 jná13
ñí1con2 tsú2".
7 Hi3 jáun2 tsá2 hí3 né3 nga3 la3 ti3 ñéih3,
hi3 juáh3 la3 lá2: "Lí2uú2 ma3tsán13 tsin32
jná13, quí1 má2chí1jnai32 bíh1 ho3hñú13,
má2rá2cuóun1 bíh1 jná13 quiúnh1 tsá1míh1
jón21; ha3 tiú2uú2 lí13 yáh3 no1 jná13 hi3 zia32
hi3 cué13".
8 Hi3 jáun2 juanh32 jná13, uá1 jáun2 la3 jáun2
tiá2 jmí1 ñí1cué21 hnú2 tsá2 hí3 hi3 mih32,
uá1jinh1 tsá2 juónh32 hnú2 re2 quiúnh1, ti3la3
cun3ñí1 hi3 hnú2 jlánh1 hiú2 mih32, hi3 jáun2
nó32 bíh1 tsú2 hi3 cué32 la3jí32 hi3 hnáuh2
hnú2.
9 Hi3 jáun2 la3 lá2 juanh32 jná13: Mí1 náh2
ñí1con2 Dió32, hi3 jáun2 hian3 náh2. Hniauh2
náh2, hi3 jáun2 chanh1 náh2. Hléh1 náh2
ho3hñú13, hi3 jáun2 niá32 tsú2.
10 Quí1 ní1juáh3 tsá2 mi32 ñí1con2 tsú2,
hiáuh23 bíh1 tsú2; ní1juáh3 tsá2 hnauh2 choh23
bíh1; hi3 ní1juáh3 tsá2 hleh32 ho3hñú13 né3,
niá23 bíh1.
11 "Hnoh2, tsá2 zian2 jónh32, ¿hin2 dá2
tsánh2 hnoh2 tiá3 honh2 náh2 hi3 cueh1
cá2 mái3 quín1 jónh32 ní1juáh3 hí1miih21 bíh1
la3 cuá1mi32? Ho3 ní1juáh3 cuá1mi2 jan2
juo13, ¿hí1 tiá3 honh2 náh2 hi3 cuen13 jan2
jáh3hláinh1?
12 Ho3 ní1juáh3 jónh32 náh2 mi32 cá2 mái3
mi3 jlái2, ¿hí1 lí13 cuen13 náh2 jan2 hñú3?
13 Hi3 jáun2 né3, ní1juáh3 tu3bí1 hnoh2 yáh3
tsá2 tiá2 chun1 náh2, tín2 bí1 náh2 cuéh1 hi3
chu21 ñí1con2 jónh32, hi3 jáun2 tiá13 bíh1 tiá3
tiá2 cuen3 Jméi2 dí2 Tsá2 cuá3 hñu3mi3cuú2
Jmí2chí3 Chun1 ñí1con2 tsá2 mi2.

Juáh3 tsáu2 hi3 Jesús quian32 pí3 quioh21
tsá2 hláinh1
(Mateo 12:22-30; Marcos 3:20-30)

14 Ca3chó32 jmái1 hi3 ca3chin2 Jesús jmí2chí3
hláinh1 jmí1 hún1 hñu3 tsí3 jan2 tsá2 tiá2
jmí1 tín2 hléh32. Jmí1 cuá1han3 jáun2 jmí2chí3
hláinh1 hí3 hñu3 tsí3 tsú2 né3, ca3li3 hléh32.
La3jín32 tsá2 ca3jíe3 hi3 jáun2 ca3ja3cáun2 lín32
tsí3.
15 Ti3la3 ma3 jan2 tsáu2 né3 ca3juáh3:
—Tsá2 ní2 dá2 huen2 jmí2chí3 hláinh1 hñu3
tsí3 tsáu2 cun3quionh3 pí3 quioh21 Beelzebú,
tsá2 chín1 juo13 jmí2chí3 hláinh1 bíh1.
16 Hi3 ma3 jan2 siáh3 tsá2 hí3 jmí1 hnió3 ca3
lan3 Jesús, jáun2 ca3mí3 tsú2 cáun2 li21 hi3 lí3
hua3jueh32 hi3 já32 ti3 hñu3mi3cuú2.
17 Ti3la3 Jesús jmí1 dí1ñi32 bíh1 ha3 lánh3
jmí1 ná1lín23 tsá2 hí3, hi3 jáun2 ca3záih3 dí2 la3
lá2:
—Ní1juáh3 zia32 hniéi2 ja1 cu3 nió3 má2tún2
hmóu32 tsá2 ná1lín3 ta21, jáun2 la3jín32 bíh1
tsú2 tsá2hín3. Ja3bí1 la3 jáun2 ní1juáh3 tsá2
zia32 hniéi2 hñú13, la3jín32 bíh1 tsú2 tsá2hín3.
18 Hi3 jáun2 né3, sá1jmí1 hi3 hnga2 *Satanás jmu2 hniéi2 ñí1con2 tsá2 hain21 ti3 con2,
jáun2 né3, ha3 ya3 lánh3 rón32 lí13 ma3híe2 pí3
quioh21 tsú2. Hnoh2 juánh3 hi3 jná13 huen2
jmí2chí3 hláinh1 hñu3 tsí3 tsáu2 cun3quionh3
pí3 quioh21 Beelzebú;
19 ti3la3 sá1 hi3 tson2 la3 cun3 hi3 juáh3
hnoh2 ní2 dúh1, ¿hin2 cun3quionh3 pí3 quioh21
huen3 tsá2 hain21 ti3 con2 hnoh2 jmí2chí3
hláinh1 tiáunh1 hñu3 tsí3 tsáu2? Hi3 jáun2
né3, cun3quionh3 ta21 hi3 jmu2 tsá2 hain21 ti3
con2 bí1 náh2, má2lí2lin1 hi3 lí1 ná1tsá2con2 bí1
náh2.
20 Ti3la3 jná13 má1ná1, huen2 ná1 jmí2chí3
hláinh1 cun3quionh3 pí3 quioh21 Dió32 bíh1;

hi³ jáun² la³ nɨ́² né³, má²lɨ́²lin¹ hi³ jná¹³ bíh¹ Tsá² ca³hiáu³² Dió³² hi³ lɨ́n¹³ ná¹ Re²¹, Tsá² qui³ ná¹jan²³ náh² hí³.

21 ”Nɨ́¹juáh³ zian² jan² tsá² pin³ lɨ́n³², tsá² zia³² hliáun³ he³ cun³quionh³ jmu³ hniéi², tiá² zia³² yáh³ hi³ háɨnh¹³ ca³tɨ²¹ hi³ zia³² quioh²¹ tsú², nɨ́¹juáh³ hi³ hún¹ tsú² hua³jan²¹ hi³ jmu³ hniéi².

22 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ ja³ jan² tsá² tɨ³ jlánh¹ bíh¹ pin³ la³ cónh³ bíh¹ tsá² hí³, jáun² tsá² já³² hí³ bíh¹ má²láɨh¹³ hniéi², hi³ quin³ tsú² la³jɨ́³² hi³ jmɨ́¹ nióh²¹ tsá² hí³ hi³ jmu³ hniéi², má¹lɨ³² jáun² né³ má²tsóh³ tsú² ñí¹con² tsá² quionh³ la³ cun³ hi³ má²ca³joh¹³ jáun².

23 ”Hi³ jáun² né³, lɨ³ua³ jan² tsá² tiá² hen² tɨ³ con² jná¹³, tsá² la³ hí³ tɨ³ hau² bíh¹ jná¹³. Hi³ lɨ³ua³ jan² tsá² tiá² cha³² cu³lɨ²¹ quiúnh¹ jná¹³, tsá² la³ hí³ tɨ³ toh² tiú² jóh³² bíh¹.

Jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ jáunh²³ siáh³ hñu³ tsɨ́³ tsáu²

(Mateo 12:43-45)

24 ”Nɨ́¹juáh³ má¹cuá²han³ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsɨ́³ tsáu², jáun² tsá²ngɨ́² ñí¹ quiéin², hi³ tsá²hniauh² ñí¹ lɨ́¹³ cuá³² tie³. Hi³ jáun² nɨ́¹juáh³ tiá² ca³choh¹³ né³, jáun² lɨ́n²³ la³ lá²: “Cuí¹ ñih²¹ jná¹³ cú²jueh³² hñu³² ñí¹ cuá¹han³ ná¹”.

25 Jáun² nɨ́¹ má¹cá²chánh³² tsú² jáun² né³, chanh²¹ tsú² tsá² hí³ hi³ má²lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² hñú³ hi³ má²rá²hiah¹³, jɨ³ hi³ má²dí¹lɨ́³ re² tɨn² lɨ́n³² ñéih³.

26 Má¹jáun² tsau³² hi³ tsá²quian³ cónh³í¹ quiaun³ jmɨ́²chí³ hi³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ hláɨnh¹ la³ cónh³ bíh¹ hnga². Hi³ jáun² la³jɨ́n³² jáun² bíh¹ taunh³² hñu³ tsɨ́³ tsá² hí³, hi³ jáun² tɨ³ jlánh¹ bíh¹ hlaɨh³ má²lɨ́²³ quioh²¹ tsá² hí³ nɨ́¹ má¹lɨ³² jáun², la³ cónh³ bíh¹ jmɨ́¹tin².

He³ bíh¹ cu³tí³ jmu² hi³ lɨ́²³ hiún² tsɨ́³ tsú²

27 Tá¹la³ jmɨ́¹ dí¹hleh³² jáun² Jesús jáɨ¹³ nɨ́², jáun² jan² tsá²mɨ³ jmɨ́¹ zenh² ja¹ tsá² ná¹ngɨh³² hí³ ca³hléh³ tiá³ hi³ ca³juáh³:

—Hénh³ ma³ jmɨ́¹ ren² tsá²mɨ³ tsá² ca³taunh² hnú² hñu³ héin¹ hñu³ tsɨ́³, tsá² ca³cué³ hnú² tiuh²¹.

28 Tɨ³la³ Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³:

—Tɨ³ jlánh¹ bíh¹ jmɨ́¹ ren² tsá² náɨ³² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ nɨ́¹juáh³ má²tí³² tsú² siáh³.

Jesús hleh³² ca³tɨn¹ tsá² lɨ́¹ mɨ³² cáun² li²¹

(Mateo 12:38-42; Marcos 8:12)

29 Tá¹la³ ná¹juóun²³ jáun² tsá² tionh² hí³ né³, ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Tsá² zian² jmáɨ¹ hi³ tiauh² dí² lá² jlánh¹ hláɨh¹, hi³ cáun² lɨ́¹ hiú² lɨ́¹ mɨ³² hi³ jnia³ li²¹; tɨ³la³ hí¹ cáun² yáh³ li²¹ tiá² lɨ́¹³ hiáuh³ tsú², jɨ́³²la³ li²¹ hi³ ca³jɨ́e³ jáun² tsáu² hi³ ca³tɨn¹ hla¹ Jonás bíh¹, tsá² jmɨ́¹ lɨ́n³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³².

30 Quí¹ hla¹ Jonás bíh¹ jmɨ́¹ lɨ́n³ cáun² li²¹ ñí¹con² tsá² jmɨ́¹ zian² juú² Nínive jmɨ́¹tin², ja³bí¹ la³ jáun² jná¹³ siáh³ Jon² tsá²mɨ³cuóun² lɨ́n³ ná¹ cáun² li²¹ ñí¹con² tsá² zian² né³².

31 Nɨ́¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ cán³ Dió³² jú¹ tson² ñí¹con² la³jɨ́n³² tsáu², jáun² hla¹ tsá²mɨ³ tsá² jmɨ́¹ chín¹ hué³² tɨ³ la³ quián³ nó³², hi³ chá³² tsáu¹³ tsá² zian² né³²; quí¹ hla¹ tsá²mɨ³ hí³ ja³ cáun² hué³² ñí¹ jlánh¹ bíh¹ uóunh³, hi³ cua³niéi³ jáɨ¹³ quioh²¹ hla¹ re²¹ Salomón, tsá² jlánh¹ jmɨ́¹ quia³lín³ hí³ jmɨ́¹ tsɨ́³. Ján³, tsá²mɨ³ hí³ chá³² tsáu¹³ tsá² zian² né³², quí¹hliá² ñí¹ lá² zenh² jan² Tsá² tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ hla¹ re²¹ Salomón hí³.

32 Ja³bí¹ la³ jáun² nu³ tiánh³ siáh³ tsá² jmɨ́¹ zian² juú² Nínive nɨ́¹ má¹ca³can³ Dió³² jú¹ tson², hi³ ja³bí¹ tsá² Nínive hí³ chá³² siáh³ tso³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² zian² né³², quí¹ hí³ dí² ca³ja³conh² bíh¹ tsɨ́³ tso³ quioh²¹ jmɨ́¹ ca³náɨ³² jáɨ¹³ quioh²¹ hla¹ Jonás. Ján³, chá³² tsá² hí³ tsáu¹³ tsá² zian² né³², quí¹ ñí¹ lá² zenh² jan² Tsá² tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ hla¹ Jonás hí³.

Mɨ¹ñí¹ tsú² cue³² joh¹ quioh²¹ tá¹ jan²

(Mateo 5:14-16; 6:22-23; Marcos 4:21-22; Lucas 8:16)

33 ”Nɨ́¹juáh³ tsá² héinh²³ sɨ́² hñú¹³, hí¹ jan² yáh³ tsá² hí³ tiá² zih³² sɨ́² jáun² ñí¹ ná¹conh¹, sa³jun³ taunh³² tsú² siáh³ hñu³ tsɨ́¹ cuo²; tɨ³la³ dí²chí³ tsú² ñí¹ lɨ́¹³ taɨ²¹ joh¹ tá¹ cáun² ñéih³ bíh¹, hi³ jáun² jniá³ jeinh²¹ lɨ³ua³ jan² tsá² hí³ ñéih³.

34 Mɨ́¹máh¹ hnú² lɨ́³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² sɨ́² quioh²¹ tá¹ jan² nú². Jáun² né³, nɨ́¹juáh³ chu²¹ mɨ́¹máh¹ hnú², jáun² zia³² joh¹ quián¹³ hnú² tá¹ jan² nú². Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ jlánh¹ la³ hláɨh¹ mɨ́¹máh¹ hnú² né³, jáun² tá¹ jan² bíh¹ hnú² zenh² já¹niéi².

35 Jáun² jmu³ hnú² re² hua³hí¹³, hi³ jáun² tiá² lɨ́¹³ joh¹ quián¹³ nú² la³jmɨ́¹ lɨ́³ já¹niéi².

36 Quí¹ nɨ́¹juáh³ taɨ³² joh¹ quián¹³ hnú² tá¹ jan² nú², hi³ hí¹ cú¹pih²¹ já¹niéi² tiá² zia³², hi³ jáun² re² bíh¹ jniá³ jen¹³ hnú² la³jɨ́³², la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ zia³² cáun² sɨ́² hi³ cue³² joh¹ ñí¹con² nú².

Jesús jin²³ tsá² fariseos jɨ³ tɨ³² liei²¹

(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40; Lucas 20:45-47)

37 Jmɨ́¹ cá¹táuh³ jáun² hi³ hleh³² Jesús, jáun² jan² tsá² *fariseo ca³te³ hi³ tsa³jmú³ dí² má³² hñú¹³ tsú². Jáun² Jesús ngau³ hi³ ca³hi³ ñéih³, hi³ ca³cuá³ ñí¹ mesa.

38 Jmɨ́¹jáun² ca³ja³cáun² tsɨ́³ tsá² fariseo hí³ jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ hi³ tiá² ca³liah³ Jesús cuo² la³ cun³ hi³ ná¹ngɨ²³ tsú² jmu² ñeh² bíh¹ hi³ jmu³ má³².

39 Jmí1jáun2 ca3záɨh3 Jesús tsá2 hí3 la3 lá2:
—Hnoh2, tsá2 fariseos, jmáh3la3 tɨ3 coh3
bíh1 cuá1uon2 jlánh1 sí2 raɨnh32 hnoh2, tɨ3la3
hñu3 honh2 náh2 né3, tiu3 canh2 jmáh3la3 hi3
hlaɨh3 hi3 hó32, jɨ3 hi3 jlánh1 tsính2 náh2 hi3
quioh21 tsáu2 ní2 siáh3.
40 Hnoh2 tsá2 tiá2 jáɨ13 ngɨ23, ¿há1 tiá2 ñíh1
hnoh2 hi3 Tsá2 ca3jmú3 tɨ3 coh3, ca3jmú3 siáh3
tɨ3 ñeh2?
41 Tɨ3la3 ní1juáh3 hi3 ja32 la3 tɨ3 hñu3 honh2
náh2 hi3 lí1 cueh32 ñí1con2 tsá2 tiá2 zia32
quioh21, hi3 jáun2 la3 jáun2 bíh1 má2lí3 cáun2
hi3 jɨ2.
42 "¡Jlánh1 juon23 hnoh2 tsá2 fariseos! Quí1
uá1jinh1 má2ná1cueh32 hnoh2 ñí1con2 Dió32
cáun2 la3 cun3 quia3 hi3 zia32 quián13, hí1
la3 tɨ3 zie2 yáh3 quionh3 háu2 ruda, jɨ3 ca3la3
jí32 ñí1 jonh2 ní2 siáh3, tɨ3la3 má1lɨ32 jáun2
né3, tiá2 ra3tsɨh32 yáh3 náh2 héih32 cú2tso2, hi3
sa3jun3 hno3 bíh1 náh2 Dió32. Tɨ3la3 jun3juáh13
hi3 cháh13 tɨ3 có32 la3 cun3 hi3 má2ná1jmuh32
jáun2 yáh3 náh2 hi3 jmúh13 náh2 hi3 ní2.
43 "¡Jlánh1 juon23 hnoh2 tsá2 fariseos!
Jlánh1 hniá1 náh2 tianh13 ñí1 jlánh1 quien2
hñu3 cuáh32, hi3 jlánh1 hniá1 náh2 siáh3 hi3
tsáu2 cuen3 Dió32 ní1 má1ca3jenh2 náh2 tsáu2
já1 hmah21.
44 "¡Jlánh1 juon23 hnoh2!, quí1hliá2 lín3
hnoh2 la3jmí1 lí3 jéin3lo1 ñí1 rá2hún1 hla1,
ñí1 tiú2uú2 lin1 jniá3, ñí1 cáun2 lí1 má2há2
má2ngaɨ32 tsáu2 ñí1 quioh21 ta3 tiá2 ñi32.
45 Jáun2 né3, jan2 tɨ32 liei21 ca3záɨh3 Jesús:
—Hnú2 Tɨ32, jɨ3 jnoh1 bíh1 má2je23 nú2 siáh3
cun3quionh3 jáɨ13 hi3 má2lí2juah21 nú2 ní2.
46 Jáun2 Jesús ca3juáh3 siáh3:
—Ja3bí1 hnoh2 siáh3 tɨ32 liei21, ¡jlánh1
juon23 náh2! Quí1 hnoh2 jlánh1 jmuh32 héih32
huáh2 tsí3 ñí1con2 tsáu2, ca3la3 hí1 jan2 tsáu2
tiá2 tióh32 ma3tí32, hi3 má1lɨ32 jáun2 né3,
hí1juáh3 hmóu32 náh2 tiá2 ma3tih21.
47 "¡Juon23 hnoh2!, quí1hliá2 jmóuh1 náh2
re2 jéin3lo1 ñí1 ná1hón21 tsá2 ca3lɨn3 hí3 tɨ32
jë1 Dió32, tsá2 ca3jngɨh3 hí3 dí2hioh3 ñú2deh3
hmóu32 náh2 jmí1tin2.
48 Hi3 jáun2 má2lin1 hi3 la3 ná1tiáunh1 náh2
cá2honh1 quiúnh1 náh2 dí2hioh3 ñú2deh3, quí1
tsá2 hí3 bíh1 ca3jngɨh3 tsá2 lɨn3 hí3 tɨ32 jë1 Dió32
jmí1tin2, hi3 hnoh2 né3 lí1 ná1jmóuh1 náh2
jéin3lo1 ñí1 ná1hón21 hla1 hí3.
49 "Hi3 jáun2 Dió32, Tsá2 jlánh1 re2 cuá1ñi32,
ca3juáh3: "Zein21 jná13 tɨ32 jë2 ná1, jɨ3 *tɨ32 tsá2
quian32 jë2 ná1 ní2 siáh3 ñí1con2 tsá2 hí3, jáun2
ma3 jan2 tsá2 zein21 jná13 hí3 hɨ3 tsa1 tsáu2,
hí1 la3 tɨ3 jngɨh3 tsú2 siáh3 ma3 jan2 tsá2 hí3".
50 Jáun2 né3, tsá2 zian2 né32 bíh1 tá1can1
jmí2hán1 ca3la3 jɨ3lɨn2 tɨ32 jë1 Dió32, tsá2
ca3ma3tsan2 tsú2 hí3 jmí1tin2 la3 cun3 jmí1 lɨ21
hngá1máh3 lá2.
51 Ján3, tsá2 zian2 né32 tá1can1 jmí2hán1 tsá2
hí3, hla1 Abel tín2 la3ñí1, ca3la3 ñí1 ca3jngɨh3
tsú2 siáh3 hla1 Zacarías ja1 quioh21 ñí1hiú13
quionh3 ñí1 jlánh1 bíh1 hí̈en1 quioh21 cuáh32
chín1.
52 "¡Jlánh1 juon23 hnoh2 tɨ32 liei21!, quí1hliá2
ca3hmáh1 hnoh2 jú1 tson2 hi3 jmí1 lɨ3 liáun3
tsáu2. Hí1 hmóu32 yáh3 hnoh2 tiá2 hnáuh2
táunh13 ta21 jú1 tson2 jáun2, sa3jun3 cueh32
bíh1 náh2 siáh3 tsá2 siánh3 jáɨ13 hi3 lí13 tónh32
ta21, uá1jinh1 zian2 tsá2 jmí1 hnió3 ne3.
53 Jmí1 má2lí2juáh3 jáun2 Jesús jáɨ13 ní2 né3,
cua3han3 ñí1 jáun2. Jáun2 la3jín32 tɨ32 liei21
hí3 né3, quionh3 tsá2 fariseos ca3míh3 lín32
tsí3. Jáun2 hliáun3 lín32 jáɨ13 ca3ca3 ca3lan3 dí2
Jesús,
54 hi3 ca3can3 tsú2 re2 lín32 hua3hí13 jáɨ13 hi3
hleh32 Jesús, ní1juáh3 ca3náɨ32 tsú2 cáun2 jáɨ13
hi3 lɨ3 lí13 chá32 tsú2 tso3.

12

Jesús hɨe32 jáɨ13 ca3tɨn1 tsá2 lín3 la3 cá1 la3 jéinh1
(Mateo 16:6-12; Marcos 8:14-21)

1 Tá1la3 jáun2 né3, ca3la3 juóun32 mei21
cu3tí3 tsáu2 ca3ngɨh32 ñí1 jáun2, ca3la3 ná1cuú2
ná1jaɨn32 tiá3 bíh1 tsú2 lɨ3. Jáun2 Jesús ca3hléh3
tín2 ñí1con2 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2, hi3
ca3juáh3 la3 lá2:
—Hua3hín13 náh2 jmu3 ca3tɨ21 tie3 quioh21
tsá2 *fariseos. Jáɨ13 "tie3" ní2 hnió3 juáh3:
tsá2 lín3 la3 cá1 la3 jéinh1.
2 Quí1 lɨ3ua3 cáun2 hi3 jlí23 tsú2, chau32 bíh1
jmáɨ1 hi3 jñéih23; hi3 lɨ3ua3 cáun2 hi3 ná1hmá1
né3, chau32 bíh1 jmáɨ1 hi3 lí2jnia2 siáh3.
3 Jáun2 la3jí32 hi3 má2ca3juah21 hnoh2
hñu3niéi2, chau21 jmáɨ1 lɨ3jnia2 bíh1 jáɨ13 jáun2.
Ja3bí1 la3 jáun2, lɨ3ua3 cáun2 hi3 má2ca3juah21
náh2 ñí1 ná1conh1, chau21 bíh1 jmáɨ1 hi3 chá32
tsú2 jáɨ13 jáun2 ca3la3 hi3 tsa3di3chín32 tsú2
tsáɨh3 hñú3 hi3 chá32 ca3la3 hi3 chi21 tiú2
mah1 tiú2 jan32.

Hin2 ñí1con2 hniáuh32 jmú13 dí2 juénh2
(Mateo 10:26-31)

4 "Hnoh2, tsá2 re2 juóh32 dí2 quiúnh1,
juanh21 jná13 ñí1con2 hnoh2 jáɨ13 lá2: Ha3 lí2
juenh3 náh2 tsá2 jngɨh2 jmáh3la3 ngú3, hi3 ní1
má1lɨ32 jáun2, tiú2uú2 zia32 hí1 cáun2 yáh3 hi3
siáh3 hi3 lí13 jmu3 tsú2.
5 Tɨ3la3 jná13 juanh21 hi3 hin2 ñí1con2
hniáuh32 jmúh13 hnoh2 juénh2: juenh3 náh2
ñí1con2 Tsá2 zia32 pí3 quioh21 hi3 lí13 jngah3,
hi3 má1lɨ32 jáun2 né3 lí13 ze3 siáh3 quiu3juóu32.
Ñí1con2 Tsá2 hí3 bíh1 hniáuh32 jmúh13 hnoh2
juénh2.
6 "¿Há1 tiá2 cuen2 tsú2 hñá3 tan32 pih21 la3
cun3 tun3 héih32 quɨe3 dúh1? Tɨ3la3 cu3 jáun2

tiá² tsá²có³ yáh³ tsí³ Dió³² hi³ ca³tɨn¹ jáh³
pih²¹ hí³.
7 Jáun² hnoh² né³, hí¹ ca³la³ tɨ³ jñú² chinh³²
yáh³ hnoh² ná¹hi¹³ siáh³ ma³ quin³² ma³
cá² máɨh³². Ha³ lí² juenh³ náh², quí¹ tɨ³
jlánh¹ bíh¹ quien² hnoh² la³ cónh³ bíh¹ tan³²
ná¹juóun²¹.

Tsá² ton² hi³ haɨn²¹ tɨ³ con² Jesús
(Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 ”Juanh³² jná¹³ siáh³ jáɨ¹³ lá²: Ní¹juáh³
zian² tsá² ma³quien² jná¹³ ñí¹con² tsáu²,
ja³bí¹ jná¹³ siáh³ Jon² tsá²mɨ³cuóun²,
má¹quien¹³ ná¹ tsú² ñí¹con² tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³².
9 tɨ³la³ lɨ³ua³ jan² tsá² tiá² hnió³ ma³quien²
jná¹³ ñí¹con² tsáu² né³, ja³bí¹ jná¹³ siáh³ tiá²
má¹quien¹³ tsá² la³ hí³ ñí¹con² tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³².
10 ”Lɨ³ua³ jan² tsá² hleh³² jú¹ hlah³ hi³
ca³tɨn¹ jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun², zia³² bíh¹
uu³i³tso³; tɨ³la³ ní¹juáh³ tsá² tú² hión³²
Jmí²chí³ Chun¹ má¹ná¹, cu³tí³ tiá² zia³² bíh¹
uu³i³tso³ quioh²¹ tsá² la³ hí³.
11 ”Ní¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ jau³ tsú²
hnoh² hi³ nga³ tsú² jáɨ¹³ ñí¹con² hnoh² hñu³
cuáh³², ho³lá²dá² ñí¹ta²¹, ha³ lí² cuí¹ hi²¹
honh² náh² hi³ hín² jáɨ¹³ ngáɨh¹ náh², ho³ he³
lánh³ juáh¹³ náh²;
12 quí¹ ní¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ hniáuh³²
hléh¹³ hnoh², má¹jáun² bíh¹ má²hí̈e³²
Jmí²chí³ Chun¹ ha³ lánh³ hniáuh³² hléh¹³
náh².

Hi³ háɨnh¹³ bíh¹ hi³ hánh³ tsú²

13 Jáun² né³, jan² tsá² zenh² ja¹ tsá²
ná¹ngɨh³² hí³ ca³juáh³:
—Hnú² Tɨ³², juoh¹ hnú² tiá³ renh² jná¹³ hi³
cué³² tsú² la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³, hi³ jmí¹
quioh²¹ jméi² mí¹ziú¹³ jnoh¹.
14 Tɨ³la³ Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³:
—¿Hin² tsánh² ca³hiáu³² jná¹³ hi³ lín¹³ ná¹
jue²¹, ho³ hi³ lín¹³ jná¹³ tsá² tsóh²³ hi³ jmí¹
quioh²¹ ñeh² mí²ziúh² hnoh²?
15 Jáun² jmí¹jáun² ca³záɨh³ dí² siáh³ la³jí̈n³²
tsá² hí³ la³ lá²:
—Hniáuh³² jmúh¹³ náh² re² lín³² hua³hí¹³
hi³ tiá² lí¹ jmúh¹³ náh² hniá¹ hi³ zia³²
ñí¹ hué²¹ lá², quí¹ jun³juáh¹³ cun³quionh³
hi³hliá² hliáun³ hi³ zioh² jáun² yáh³ tsú² lí¹³
zian² re² tɨn².
16 Jáun² ca³jmú³ tsú² siáh³ cáun² jáɨ¹³ hi³
juáh³ la³ lá²:
—Jmí¹ zian² jan² tsá² hánh³. Tsá² hí³
ca³loh² hliáun³ lín³² ñí¹náɨ² quioh²¹.
17 Jáun² tsá² hí³ ca³lín¹³: “¿He³ bíh¹ jmu¹
jná¹³? Já² tiú²uú² zia³² yáh³ ñí¹ lí¹³ hmá¹³
jná¹³ la³jí̈³² hi³ ca³láu² lá² quion²¹”.
18 Jmí¹jáun² ca³liéinh³² tsú² jmí¹ tsí³ hnga²:
“Né³² má²ca³cháunh¹³ tsɨn³² jná¹³ ha³ lánh³
rón³² jmu¹. Cu³tsa³² cuí¹ tsunh²¹ jná¹³
cú²jueh³² hñu³cuí³ míh¹ táun³ ní², hi³ jmu¹
jná¹³ hi³ jlánh¹ bíh¹ cáh¹; hi³ jáun² ñí¹ jáun²
hmá¹³ jná¹³ la³jí³² hi³ ca³lo², la³ má²quionh³
hi³ siáh³ siáh³.
19 Ní¹ má¹lɨ³² jáun² né³, hlí¹ lienh¹ jná¹³
jmí¹ tsɨn³², hi³ juo¹³ jná¹³ la³ lá²: Hliáun³ lín³²
bíh¹ má²zia³² hi³ lí¹³ ma³hí̈e² hliáun³ mii²
quiú¹³ dí². Jáun² né³² né³, cuí¹ zian² dí² tie³.
Cuí¹ cú¹ cuí¹ hnáɨh¹³ dí² quiú¹³, hi³ cuí¹ zian²
dí² cáun² hi³ re² hi³ tɨn²”.
20 Tɨ³la³ Dió³² ca³záɨ³ tsá² hí³ la³ lá²: “Hnú²,
tsá² tiá² jáɨ¹³ ngɨ²³, já¹niéi² lá² jí̈enh¹ hnú²
jmí²chí³ quián¹³ ñí¹con² jná¹³. Hi³ jáun²
la³jí³² hi³ má²ná¹hmá¹ ní² quián¹³ hnú², ¿hin²
dá² tsánh² lɨ³ quioh²¹?”
21 La³ jáun² bíh¹ quiunh³² tsá² hánh³,
tsá² hma³² ñí¹con² hnga² hi³ quioh²¹. Tsá²
tia³mii² bíh¹ tsá² la³ hí³ ñí¹con² Dió³².

Dió³² nióh³² hua³hí¹³ tsá² ná¹lín³ jon²
(Mateo 6:25-34)

22 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³záɨh³ Jesús tsá²
haɨn²¹ hí³ tɨ³ con²:
—Juo³ jná¹³ hnoh²: Ha³ lí² cuí¹ hi²¹ honh²
náh² ha³ lánh³ rón³² lí¹³ zian² náh², ca³tɨ²¹
ha³ jinh¹ já³² má³² hi³ cúh¹³ náh², jɨ³ ha³ jinh¹
já³² hmɨh³² hi³ quíh¹³ náh².
23 Quí¹ jmí²chí³ quioh²¹ bíh¹ tsú² hi³ jlánh¹
bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ má³²; hi³ ngú³
quioh²¹ tsú² ní² siáh³ tɨ³ jlánh¹ quien² la³
cónh³ bíh¹ ha¹ tsú².
24 Sá¹ní² jɨe³ ha³ lánh³ zian² quiú¹liáh².
Jáh³ hí³ tiá² lin¹ hi³ jñi³² hí¹ cáun² yáh³,
sa³jun³ zia³² bíh¹ hi³ loh², sa³jun³ zeh²
hñu³cuí³ quioh²¹; tɨ³la³ cun³ jáun² zia³² bíh¹
má³² hi³ cue³² Dió³² cúh² jáh³. ¡Tɨ³la³ hnoh²
má¹ná¹, tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² náh² la³ cónh³
bíh¹ tan³²!
25 ¿Hin² yáh³ hnoh² tɨn² jmúh¹³ hi³ cuóun¹³
cónh³í¹ cá² lí², uá¹jinh¹ hen² lín³² honh² náh²
hi³ cuóun¹³ náh²?
26 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ cáun² hi³ pih²¹ la³
ní² bíh¹ tiá² la³ tɨn² náh² jmúh¹³, hi³ jáun²
¿he³ láɨh³² sa³ hɨ³² lín³² honh² náh² ca³tɨ²¹
la³jí³² hi³ ñí¹ hná¹ ní²?
27 ”Sá¹ní² jɨe³ náh² ha³ lánh³ rón³² cuóun²
lí¹³. Lí¹³ ní² tiá² lin¹ zeh³² yáh³ jáu², hi³
sa³jun³ ta³² siáh³ tá³, tɨ³la³ cun³ jáun² ta³bí¹
hla¹ re²¹ Salomón yáh³ tiá² chú³² jmí¹ jniá³
la³jmí¹ jniá³ lí¹³ ní², uá¹jinh¹ jmí¹ zioh² lín³²
tsú².
28 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ Dió³² jmu² hi³
ca³la³ chú³² lín³² jniá³ náɨ², cáun² hi³ tsɨ²¹ ní²
ñí¹ náɨ² né³², hi³ jáun² tsa³háu² má²jí̈n³² bíh¹
tsú² tɨ³ ñeh² cáun² pɨeh¹ ní¹ má¹ca³lɨ³ quiéin²;
jáun² ní¹juáh³ ta³bí¹ náɨ² yáh³ jmu² Dió³² hi³
chú³² jniá³, ¡cónh³ bíh¹ tiá² jmu³ Dió³² hi³

zia32 hanh2 hnoh2, hnoh2 tsá2 cáun2 lí1 hi32
honh2 náh2!
29 Hi3 jáun2 ha3 lí2 cuí1 hi21 honh2 náh2 hi3
hnáuh13 náh2 hi3 cúh13, sa3 jun3 hi3 húh13
náh2.
30 Quí1 la3jín32 tsá2 zian2 ñí1 hué21 lá2
ná1hɨ32 tsí3 ca3tɨ21 hi3 ní2; tɨ3la3 hnoh2 má1ná1,
zian2 bíh1 jan2 Ñeh2 náh2, Tsá2 cuá1ñi32 la3jí32
hi3 lɨ3hniauh23 quián13 náh2.
31 Ñí1 jí21la3 ti3 chan13 náh2 hmóu32 jo3cuo2
Dió32 bíh1, hi3 má1tih21 náh2 re2 ñí1con2 tsú2,
hi3 jáun2 bíh1 hián13 náh2 ca3la3 jɨ3lɨ32 hi3
jáun2.

Tsá2 má2nióh32 hi3 quioh21 hñu3mɨ3cuú2
(Mateo 6:19-21)

32 ”Hnoh2, tsá2 lín3 náh2 la3juah21 dúh1 cu3
nió3 pih21 *já1ziáh2, ha3 lí2 juenh3 náh2, quí1
hiún2 lín32 bíh1 tsí3 Ñeh2 náh2 cué32 jáɨ13 hi3
cuá1tánh1 náh2 ñí1 cuá1quien2 tsú2.
33 Hnáɨ1 náh2 hi3 zia32 quián13, hi3 lí1
cueh1 náh2 tsá2 lí2hniauh32 ñí1con2. Ní1juáh3
hi3 jmúh13 náh2 la3 jáun2, hi3 jáun2 la3
jáun2 má2ná1jmuh32 náh2 cáun2 tuh32 hi3 tiá2
chau21 jmáɨ1 lɨ3yenh3, hi3 jáun2 lɨ3 zian2 náh2
hliáun3 hñu3mɨ3cuú2, cáun2 hi3 tiá2 chau21
jmáɨ1 tsa3hín3. Ñí1 jáun2 tiá2 lí13 hí3 háɨn2,
sa3jun3 mí1cháu2 lí13 ma3tsa2 hi3 quioh21 tsú2.
34 Quí1 ní1juáh3 ñí1 nio1 hi3 quián13 náh2,
ñí1 jáun2 bíh1 uá2jaɨ32 cuá3 jmí2chí3 quián13
náh2.

Hniáuh32 tiáunh1 tsú2 hua3jan21
(Mateo 24:37-25:30)

35 ”Hniáuh32 tiáunh1 náh2 hua3jan21, hi3
chí1hún1 sí2 quián13 náh2.
36 Tianh3 náh2 hua3jan21 la3jmí1 tionh1
tsá2 ná1hé2 ná1jan2 juo13. Hi3 jáun2 ní1
má1cá2jính32 jáun2 tsá2 hí3 ñí1 lí1jmú3 tsáu2
jmáɨ1 hi3 ca3jenh2 cuo2, la3juɨ32 niá32 bíh1 tsú2
ho3hñú13 ní1 má1ca3póh3 tsá2 hí3 cuo2.
37 Jlánh1 chú32 quioh21 tsá2 quian21 tsú2
hí3, ní1juáh3 hi3 tionh2 tsú2 ná1ñí1 ní1
má1cuanh32 jáun2 juo13. Jú1 tson2 juo3 jná13
hnoh2, hi3 juo13 tsú2 hí3 hah13 hmɨh32 ta3 ñí1,
hi3 cué32 jáɨ13 hi3 tsá2 quian21 tsú2 hí3 lí13
tiánh32 ñí1 mesa. Hi3 jáun2 ní1 má1ta3tonh1
tsú2 jáun2 ñí1 mesa né3, hnga2 juo13 tsú2
ma3tau3.
38 Hi3 jáun2 ní1juáh3 cuanh3 tsá2 hí3 ta3
hua2, ho3lá2dá2 má2já2jnia2, jáun2 né3, jlánh1
chú32 quioh21 tsá2 quian21 hí3, ní1juáh3 la3
ná1ñí1 bíh1 ní1 má1cuanh32 tsú2.
39 Hniáuh32 lɨ3 ñíh13 náh2 re2 jáɨ13 lá2 siáh3:
Sá1jmí1 hi3 ñi32 tsá2hñú13 hín2 la3nio1 já32 tsá2
háɨn2, jáun2 tiá2 jmí1 cué21 yáh3 tsú2 jáɨ13 hi3
hí3 háɨn2 hñú13.
40 Jáun2 hnoh2 né3, hniáuh32 ná1tiáunh1
náh2 hua3jan21, quí1 ní1juáh3 jmáɨ1 hi3
ná1lín23 hnoh2 hi3 tiá2 má2jáunh13 jná13 Jon2
tsá2mɨ3cuóun2, tɨ3la3 jmáɨ1 jáun2 bíh1 tɨ3tsóh3
cuánh32 jná13.

Tsá2 quian21 jɨ3 tsá2 quian21 hláɨh1
(Mateo 24:45-51)

41 Jmí1 má2lí2juáh3 jáun2 Jesús la3 ní2 né3,
ca3ngáɨ3 Pé1 ñí1con2 tsú2:
—Hnú2 Tɨ32, ¿hí1 ca3tɨn1 jmáh3la3 jnoh1
jáɨ13 hi3 má2lí2jmuh3 hnú2 ní2, ho3 hi3 ca3tɨn1
ca3la3 jín32 tsáu2 uá1?
42 Jáun2 Tɨ32 Juo13 dí2 ca3juáh3:
—Ní1juáh3 zian2 jan2 tsá2 quian21 chun1,
tsá2 jlánh1 quia3lín3 jmí1 tsí3, hi3 jáun2 juo13
tsú2 chan3 la3jín32 tsá2 quian21 ñí1 hná1 jáun2
jo3cuo2 hí3 dí2 hi3 jmu3 dí2 héih32 ñí1con2 tsá2
hí3, jɨ3 hi3 jmu3 dí2 siáh3 héih32 ha3 cónh3
má32 lí13 cuh3 tsú2, jɨ3 hín2 la3nió1 lí13 jmu3
tsú2 má32.
43 Jlánh1 jmí1 ren2 tsá2 quian21 la3 hí3
ní1juáh3 hi3 cuá1má2tí32 tsú2 héih32 quioh21
juo13 ní1 má1cuanh32.
44 Jú1 tson2 juo3 jná13 hnoh2, hi3 juo13 tsá2
hí3 má2chá32 la3jí32 hi3 zioh2 jo3cuo2 tsú2, hi3
jáun2 tɨ3 má2zó32 bíh1 tá13 tsú2 lí13.
45 Tɨ3la3 ní1juáh3 tsá2 hí3 la3 ca3lín13 hi3
tiá2 má2jáunh3 yáh3 tia3juɨ32 juo13, hi3 jáun2
cuá1quí2 cuá1quiunh2 tsá2mɨ3 tsá2ñuh2, tsá2
quian21 ñí1 hná1 jáun2, jɨ3 hi3 cuá1cú2
cuá1hính23 tsú2 siáh3 ca3la3 ñí1 ca3lɨ3 hen2;
46 jáun2 juo13 tsú2 né3, cuánh32 cáun2 jmáɨ1
hi3 tiá2 cuá1jan21 bíh1, cáun2 o1rá1 hi3 tiá2
ñi32 tsú2 siáh3. Hi3 jáun2 má1jáun2 ma3tson13
tsú2 tsá2 hí3 chí1nga2 cu3tí13, hi3 jáun2 má1lɨ32
jáun2 zen3 tsú2 ñí1 ca3tɨ21 tsa3táunh1 tsá2 tiá2
nieh3.
47 ”Quí1 ní1juáh3 jan2 tsá2 quian21 ñi32
héih32 quioh21 juo13, tɨ3la3 tiá2 jmu2 yáh3 tsú2
jan21, sa3jun3 má2tí32 bíh1 tsú2, jáun2 tsá2
quian21 la3 hí3 quiu3 pan3 tsú2 hliáun3 tsɨ32.
48 Tɨ3la3 ní1juáh3 zian2 tsá2 quian21, tsá2 tiá2
re2 jmí1 ñi32 héih32 quioh21 juo13, hi3 jáun2
ca3jmú3 cáun2 hi3 hlaɨh3, cun3 jáun2 ca3tɨn1
bíh1 tsú2 tsa3pán1, tɨ3la3 míh2 bíh1 ca3lá2
pan3 tsú2. Ní1juáh3 tsá2 ca3hiauh3 hliáun3,
jáun2 né3, tsáu2 cáun2 má2ná1jan32 hi3 hliáun3
bíh1 hi3 jmu3 tsá2 hí3; hi3 ní1juáh3 jan2 tsá2
ca3ta3no1 hliáun3 jo3cuo2 né3, jáun2 hliáun3
bíh1 hi3 má2máɨ32 tsú2 ñí1con2 tsá2 la3 hí3.

Jesús jmu2 hi3 tiú2uú2 tiáunh1 tsáu2
cá2hon3
(Mateo 10:34-36)

49 ”Má2cuan2 jná13 ñí1 hué21 lá2 hi3 to1 ná1
sí2 huáh2 tsí3 hi3 ca3tɨn1 la3jín32 tsá2 zian2 tá1
cáun2 hngá1máh3; hi3 jlánh1 jmí1 hiún2 tsɨn32
jná13 sá1 hi3 má2ná1hún1 ta3né32 dúh1.
50 Ca3tɨn1 jná13 zón32 siáh3 cónh3 jmáɨ2 la3
siáh3, hi3 jlánh1 tiá2 niau32 tie3 tsɨn32 jná13
ca3la3 ñí1 chau21 jmáɨ1 hi3 lɨ3tí3 hi3 jáun2.

51 ¿Hí¹ ná¹lín²³ hnoh² hi³ cuan³ jná¹³ hi³
jmu¹ hi³ niau²¹ tie³ ñí¹ hué²¹ lá²? ¡Tiá² jáun²
yáh³! Cuan³ jná¹³ hi³ quion¹ hniéi² bíh¹, hi³
tiú²uú² tiánh³² tsú² cá²hon³.
52 Quí¹ ta³né³², ɨi³ jmí¹tsú² jmí¹ja³², 52
má²zia³² bíh¹ hniéi² ja¹ hmóu³² tsá² hñú¹³.
Jáun² né³, ní¹juáh³ cáun² hñú³ ñí¹ tionh² tsú²
hñá³, tsáun³ bíh¹ tsú² lí¹³, gáun³ tsá² hí³ hon²
gon³ raɨnh²¹, hi³ jáun² gon³ né³ lɨ³hon² gáun³
raɨnh²¹.
53 Tsá²ñuh² jmu³ ná¹háun³ quionh³
tsá²ñuh² jon², tsá²mɨ³ siáh³ jmu³ ná¹háun³
quionh³ tsá²mɨ³ jon², ɨi³ tsá¹míh¹ siáh³ jmu³
ná¹háun³ quionh³ jméi² mí¹ziú¹³. Ja³bí¹
la³ jáun² tsá²mɨ³ má²lieih²¹ jmu³ ná¹háun³
quionh³ ló³², hi³ tsá¹máɨ¹³ né³, jmu³ siáh³
ná¹háun³ quionh³ mɨ³ziú¹³.

Lin¹ bíh¹ lánh³ lí³ jmáɨ¹
(Mateo 16:1-4; Marcos 8:11-13)

54 Jmí¹jáun² ca³záɨh³ Jesús tsá² ná¹ngɨh³²
hí³ la³ lá²:
—Hnoh², ní¹juáh³ jmí¹ jíeh³² náh² hi³
má²tioh¹³ jnie² tɨ³ ñí¹ tá²tsɨ²¹ hiú², jáun²
juáh²³ hnoh²: "Jmí³ bíh¹ má²ha³", hi³ tson²
bíh¹ la³ jáun² lí²³.
55 Hi³ ní¹juáh³ jmí¹ ja³² chí³ tɨ³ quián³
né³, hi³ jáun² juáh²³ hnoh²: "Má²jniau¹³ bíh¹
hiú²"; hi³ tson² bíh¹ la³ jáun² lí²³.
56 ¡Hnoh², tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹!
Já² tɨn² bíh¹ hnoh² chíh¹ jáɨ¹³ ní¹juáh³ ní¹
má¹lí²jɨeh³ náh² chi³cuú² jɨ³ tɨ³ hué³² ní².
Jáun² né³, ¿he³ láɨh³² sa³ tiá² ñíh¹ yáh³ hnoh²
hi³ hín² jmáɨh¹ tiauh² dí² lá² ta³né³²?

Hniáuh³² ma³tsan² tsú² hniéi² quioh²¹
quionh³ tsá² jmí¹ ná¹háun³ quionh³
(Mateo 5:25-26)

57 "¿He³ láɨh³² tiá² ma³réh¹³ náh² tso³
quián¹³ ja¹ hmóu²¹ náh²?
58 Ní¹juáh³ zian² tsá² ca³hna³ hnú², hi³
jáun² má²jau³ tsú² hnú² tɨ³ ñí¹con² jue²¹,
jáun² jmu³ pí³ hi³ tsán¹³ hniéi² quián¹³ tá¹la³
hí¹cua³táunh¹ náh² jáun² hú¹ juɨ³². Hi³ jáun²
tiú²uú² tsa³jau² tsú² ta³ ñí¹ tsá²tan²¹, quí¹
ní¹ ca³cue³ hnú² tsá²tan²¹ tsá² tú²jáɨ¹³; hi³
jáun² tsá² tú²jáɨ¹³ hí³ má²tsa³tiaunh² hnú²
hñu³mí¹ñí².
59 Juanh³² jná¹³, tiá² cáun² lí¹ liáun³ yáh³
hnú²; ca³la³ tɨ³ ní¹ má¹ca³ma³hmah²¹ hnú² tá¹
jɨ³lɨ³² máh³.

13

Hniáuh³² záɨ³² tsú² jmí¹ tsí³

1 Hi³ jáun² ma³ jan² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹
jáun² ca³chá³ ñí¹con² Jesús, hi³ Pilato néh¹
má²ca³jngɨh³ ma³ jan² tsá² hín¹³ tɨ³ Galilea,
tsá² jmí¹ ná¹jngɨh² jáh³ ñí¹con² Dió³²; hi³
jáun² jmɨ² quioh²¹ hmóu³² tsú² ca³lɨ³ ná¹jan²
cun³quionh³ jmí¹³ jáh³ hí³.
2 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—¿Hí¹ ná¹lín²³ hnoh² hi³ tsá² má²cá²tsan³
hí³ jlánh¹ bíh¹ jmí¹ ná¹ren² tso³ la³ cónh³ bíh¹
la³jín³² tsá² hín¹³ hí³ tɨ³ Galilea, hi³ jáun² la³
jáun² ca³quiúnh³²?
3 Jná¹³ juanh³² hi³ tiá² tson² yáh³ hi³
ná¹lín²³ hnoh² ní². Tɨ³la³ ní¹juáh³ tiá² záɨh¹³
hnoh² jmí¹ honh², ja³bí¹ hnoh² siáh³ hiá¹
tsán¹³ náh² la³jmí¹ cá¹hiá¹ cá¹tsan³ tsá² hí³.
4 Nga¹ jná¹³ siáh³ cáun² jáɨ¹³ ca³tɨn¹ tsá²
quian³jña³ ca³jláɨn³² hí³ hñú³ ñe¹ hi³ jmí¹
zeh¹ jáun² já¹ juú² Jerusalén tɨ³ Siloé. ¿Hí¹
ná¹lín²³ hnoh² hi³ tsá² cá²tsan³ hí³ jlánh¹ bíh¹
jmí¹ ná¹ren² tso³ la³ cónh³ bíh¹ la³jín³² tsá²
ñí¹ hná¹ jáun²?
5 Jná¹³ juanh³² hi³ tiá² tson² yáh³ hi³
ná¹lín²³ hnoh² ní². Tɨ³la³ ní¹juáh³ tiá² záɨh¹³
hnoh² jmí¹ honh², ja³bí¹ hnoh² siáh³ hiá¹
tsán¹³ náh² la³jmí¹ cá¹hiá¹ cá¹tsan³ jáun² tsá²
hí³.

Tsá² lín³ la³jmí¹ lɨ³ cáun² hmá² tiá² máɨ³
hái³²

6 Jmí¹jáun² ca³jmú³ siáh³ Jesús cáun² jáɨ¹³,
hi³ ca³juáh³:
—Jmí¹ zian² jan² tsá²ñuh² jmí¹ chi²¹ cáun²
hmá² sí² co² ñí¹náɨ² quioh²¹. Hi³ jáun² ñéi¹
tsú² ñí¹jíe¹³ ní¹juáh³ má²haɨ²¹ máɨ³, ti³la³ tiá²
hi³ jmí¹ má²haɨ²¹ yáh³.
7 Jáun² tsá² hí³ né³, ca³záɨh³ tsá² quian²¹,
tsá² jmu² ta²¹ hué³² jáun² quioh²¹ tsú², hi³
ca³juáh³: "Sá¹ní² jɨe³, má²tí³ hnɨ³² mii² hi³
ñi³jíe²¹ jná¹³ hmá² sí² lá², hi³ tiá² máɨ³
má²ca³háɨ³² yáh³. Quieh¹ tiá³; ¿he³ láɨh³² lí¹
chí¹jnáɨ²³ hué³² lá²?"
8 Tɨ³la³ tsá² quian²¹ tsú² hí³ né³ ca³juáh³:
"Hnú² juóu³² jná¹³, ní² tín² cuí¹ chi²¹ hmá²
ní² mii² lá², já¹cáh³ jná¹³ hué³² jmíh¹ hmá²,
hi³ já¹tóh³² jná¹³ siáh³ háuh¹³,
9 cuí¹ neh²¹ tiá¹ ha³ máɨ³ ní¹ má¹jáun².
Jáun² ní¹juáh³ tiá² ca³háɨ³² né³, jáun²
má¹jáun² má²quieih²¹ jná¹³".

Jesús jmah²³ jan² tsá²mɨ³ jliun² jmáɨ¹ nio²
tie³

10 Jáun² né³, ca³chó³² cáun² jmáɨ¹ hi³ Jesús
jmí¹ cuá¹má²tɨn² tsáu² hñu³ cuáh³² quioh²¹
tsá² *judíos *jmáɨ¹ nio² tie³.
11 Hi³ jáun² ñí¹ jáun² jmí¹ cuá³ jan² tsá²mɨ³,
tsá² tsáun¹ má²quia³jña³ mii²; hi³ jliun² tsú²
hi³ jmu² jan² jmí²chí³ hláɨnh¹, cónh³ tiá² jmí¹
lí²³ nó³² tsú² cú²tso².
12 Jmí¹ ca³jíen³² Jesús tsá²mɨ³ hí³ né³, jáun²
ca³teh³ dí² tɨ³ ñí¹ zenh¹, hi³ ca³záɨh³ dí² la³
lá²:
—Má²ca³liáun³ bíh¹ hnú² mí¹uí³ hi³ zian²
nú².

13 Jáun² jmí¹jáun² ca³ra³tsɨ³² Jesús cuo² tsáɨh³ chí¹ tsú², hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³náu² tsú² re², hi³ ca³ma³quien² Dió³².
14 Tɨ³la³ tsá² lín³ hi³ chín¹ cuáh³² jáun² quioh²¹ tsá² judíos né³, ca³míh³ bíh¹ tsí³, quí¹hliá² ca³jmah³ Jesús tsá² hí³ jmáɨ¹ nio² tie³. Jáun² tsá² chín¹ hí³ ca³záɨh³ tsá² ná¹ngɨh³² ñí¹ jáun² la³ lá²:
—Jñéɨ³ jmáɨ¹ bíh¹ zia³² jáɨ¹³ hi³ lí¹³ jmu³ tsú² ta²¹; jmáɨ¹ la³ jáun² bíh¹ lí¹³ jmah³ tsú² tsá² tsáun¹, jun³juáh¹³ jmáɨ¹ tionh² tsú² tie³ yáh³.
15 Tɨ³la³ Tɨ³² Juo¹³ dí² ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:
—Hnoh², tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹, já² chín¹dí¹ hmóu³² bíh¹ hnoh² cua³quin³² náh² jáh³ joh² jmáɨ¹ nio² tie³, hi³ cua³jan³² náh² siáh³ ñí¹ ha²¹ jmáɨ².
16 Tɨ³la³ tsá²mɨ³ lá² má¹ná¹, má²tí³ quia³jña³ mii² hi³ jliun², hi³ ca³jmú³ *Satanás. Hi³ jáun² né³, ¿hí¹ tiá² ca³tɨn¹ tsá² lín³ lá² jan² jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹ hi³ lan¹³ uá¹jinh¹ jmáɨ¹ nio² tie³?
17 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³ ní², ca³la³ jíɨn³² bíh¹ tsá² jmí¹ hnió³ hí³ hi³ ma³cu³ ma³jéinh³ jáɨ¹³ ca³lɨ³ heh³. Tɨ³la³ la³jíɨn³² tsá² jmí¹ ná¹ngɨh³² hí³ ñí¹ jáun² má¹ná¹, ca³lɨ³ tsah³ lín³² bíh¹ quí¹hliá² má²lí²jíe³ la³jí³² hua³jueh³² hi³ má²lí²jmú³ jáun² Jesús.

Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³ la³jmí¹ lí³ mɨ³ mostaza
(Mateo 13:31-32; Marcos 4:30-32)

18 Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:
—¿He³ yáh³ cun³quionh³ lí¹³ cunh²¹ jná¹³ tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³²? ¿He³ dá² jáɨ¹³ lí¹³ jmu¹ jná¹³?
19 Quí¹ tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³ la³jmí¹ lí³ cá² máɨ³ mɨ³ mostaza hi³ ca³jñí³ jan² tsáu² ñí¹náɨ² quioh²¹. Jáun² jmí¹ ca³hia² jáun² né³, ca³lɨ³ cáun² hmá² pa²¹, hi³ jáun² jmí¹jáun² cua³taunh²¹ tan³² hi³ ca³jmú³ za³ tsɨ³ hmá² jáun².

Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín³ la³jmí¹ lí³ tie³
(Mateo 13:33)

20 Jáun² ca³juáh³ tsú² siáh³:
—¿He³ cun³quionh³ cunh²¹ jná¹³ siáh³ tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³²?
21 Tsá² hí³ dá² lín¹³ la³jmí¹ lí³ tie³ hi³ ca³jan³ jan² tsá²mɨ³ quia³ hmá² juɨ²¹ cuú²miih²¹, hi³ jáun² tá¹ cá² pɨenh¹ bíh¹ cán¹ cáu³.

Ho³hñú¹³ jáɨ³²
(Mateo 7:13-14, 21-23)

22 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ngau³ siáh³ Jesús juɨ³² má²hún¹ hi³ chau²¹ tɨ³ Jerusalén, hi³ ca³híeh³ tsú² tsáu² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² ma³ quin³² ma³ caun³² juú² ñí¹ ca³nga².
23 Jáun² né³, jan² tsáu² ca³ngáɨ³ ñí¹con² tsú²:
—Hnú² Tɨ³², ¿hí¹ cú¹pih²¹ uá¹ tsáu² lí¹³ liáun³?
Jáun² Jesús ca³záɨh³ la³jíɨn³² tsá² tionh² hí³ la³ lá²:
24 —Jmu³ náh² pí³ hi³ lí¹³ ngá¹³ náh² juɨ³² ho³hñú¹³ jáɨ³². Jná¹³ juanh³² hi³ juóun³² líɨn³² tsá² cáun² lí¹ ná¹hen² tsí³ hi³ tónh³², tɨ³la³ tiá² cáun² lí¹ lí¹³ yáh³.
25 Quí¹ ní¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ jnáɨ³² tsá² hñú¹³ tiá³ ho³hñú¹³ quioh²¹, jáun² hnoh² lí¹ tá¹tonh¹ cheih³² bíh¹ má¹jáun², hi³ ná¹póh³² náh² cuonh² ho³hñú¹³ quioh²¹ tsú², hi³ ná¹juáh²³ náh²: “Hnú² Tɨ³², nia²¹ tiá³ ho³hñú¹³”. Tɨ³la³ tsá² hñú¹³ hí³ nga³: “Tiá² ño¹ jná¹³ ha³ jinh¹ ña³taunh²¹ hnoh²”.
26 Má¹jáun² né³, má²juáh¹³ hnoh²: “Jnoh¹ bíh¹ la³² tsá² má²ca³cú¹ ca³hnáɨh¹³ quiúnh¹ hnú², hi³ hí¹ la³ tɨ³ já¹ hñú³ quiú¹³ yáh³ jnoh¹ ca³híeh¹ hnú² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³²”.
27 Tɨ³la³ tsá²hñú¹³ hí³ nga³ siáh³: “Tiá² ño¹ jná¹³ ha³ jinh¹ zian² hnoh². Tɨ³ có³² quin³² náh² ñí¹con² jná¹³, hnoh² tsá² jmuh³² náh² hi³ hlah³ hi³ hó³²”.
28 Hi³ jáun² má¹jáun² má²uóh¹ bíh¹ hnoh², hi³ má²cúh¹ náh² jánh¹, ní¹ má¹ca³jɨen¹ náh² jáun² hla¹ Há²bran²¹, hla¹ Isaac, hla¹ Jacob, jɨ³ la³jíɨn³² tsá² lɨn³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³² jmí¹tɨn² ní² siáh³; hi³ la³jíɨn³² tsá² hí³ má²tionh² ñí¹ cuá¹quien² Dió³², tɨ³la³ hnoh² má¹ná¹, má²ta³tonh¹ tɨ³ có³² bíh¹.
29 Quí¹ tsa³táunh¹ tsáu² hi³ tsa³jmú³ má³² tɨ³ hñu³mɨ³cuú² ñí¹ cuá¹quien² Dió³². Tsá² tsa³táunh¹ hí³ ñí¹ jáun² ja³táunh¹ tɨ³ ñí¹ hia³² hiú², jɨ³ tɨ³ ñí¹ tá²tsɨ²¹ hiú² ní², hué³² tɨ³ ñei³², jɨ³ hué³² tɨ³ quián³ ní² siáh³.
30 Jáun² jmáɨ¹ jáun² za¹³ bíh¹. Zian² ma³ jan² tsá² ná¹lín³ tsá² ñí¹ ca³táuh³ ta³né³², tɨ³la³ ní¹ má¹jáun² né³, lín¹³ tsú² tsá² la³ñí¹ bíh¹; hi³ zian² siáh³ tsá² ná¹lín³ tsá² la³ñí¹ ta³né³², tɨ³la³ má¹jáun² né³, má²lín¹³ tsú² tsá² ñí¹ ca³táuh³ bíh¹.

Jesús jéinh³² hlah³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² zian² Jerusalén
(Mateo 23:37-39; Lucas 19:41-44)

31 Jmáɨ¹ jáun² cua³taunh²¹ ma³ jan² tsá² *fariseos, hi³ ca³záɨh³ dí² Jesús la³ lá²:
—Chú³² cuóh¹³ hnú² tɨ³ ñí¹ siáh³, quí¹ re²¹ Herodes hnió³ jngah³ hnú².
32 Tɨ³la³ Jesús ca³ngáɨ³:
—Cuá²tánh¹ náh², cuá²zéih³ náh² tsá² lín¹ cuo² hian² tsí³ hí³ la³ lá²: “Sá¹ní² jɨe³, né³² jɨ³ tsa³háu² ní² huen¹ jná¹³ jmí²chí³ hláɨnh¹ hñu³ tsí³ tsáu², hi³ jmah²¹ jná¹³ siáh³ tsá² tsáun¹, hi³ jáun² yó³² né³ má²má¹táuh¹³ jná¹³ la³ cun³ hi³ hu²¹ tsɨn³² jmu¹”.
33 Quí¹ cun³ ca³tɨn¹ jná¹³ ñe¹ juɨ³² má²hún¹ ná¹ né³², tsa³háu² jɨ³ yó³² ní²; quí¹ tiá² ca³tɨn¹ yáh³ jan² tɨ³² jë¹ Dió³² hi³ jún³ ñí¹ siáh³,

jmáh3la3 já1 juú1 Jerusalén bíh1 ca3tɨ21 jún3
tsú2.
34 ”¡Hnú2 juú2 Jerusalén, hnú2 bíh1 tsá2
jngɨh23 tɨ32 jë1 Dió32, tsá2 zen2 Dió32 ñí1con2
nú2, hi3 quí1 jlan1 nú2 quı́n1! ¡Hliáun3 jéin32
bíh1 jmɨ́1 hnó21 jná13 hi3 chan21 jon3zíh1
hnú2 la3jmɨ́1 chan2 cá1hio3 cu3lɨ21 jon2 ñeh2
chí1pí13, tɨ3la3 hnú2 má1ná1, tiá2 ca3lɨ3hnáuh2
yáh3 la3 jáun2!
35 Sá1ní2 jɨe3, tiú2uú2 taunh21 yáh3 jná13
hó1ñi32 hnú2. Hi3 juanh21 jná13 siáh3,
tiú2uú2 lɨ́13 yáh3 jɨe1 hnú2 jná13 ca3la3 tɨ3 nɨ́1
má1cá2chó32 jmáɨ1 hi3 juáh13 hnú2: “Hénh3
ma3chun1 Tsá2 cuá1jáunh23 cun3quionh3
héih32 quioh21 Dió32 Juo13 dí2”.

14

Jesús jmah23 jan2 tsá2 dáun2

1 Jáun2 né3, Jesús ngau3 cáun2 *jmáɨ1 nio2
tie3 hñú13 jan2 tsá2 *fariseo tsá2 chín1 hi3
ja3jmú3 má32. Hi3 jáun2 la3jı́n32 tsá2 tiáunh1
ñí1 jáun2 ca3can3 hua3hí13 nɨ́1juáh3 he3 jmu3
Jesús.
2 Ja1 tsá2 hí3 jmɨ́1 cuá3 jan2 tsá2 tsáun1 lı́n3
mɨ́1uɨ́3 hi3 dáun2.
3 Hi3 jáun2 Jesús ca3ngáɨ3 ñí1con2 tsá2
ná1lı́n3 tɨ32 liei21 jɨ3 tsá2 fariseos, hi3 ca3juáh3:
—¿Hí1 lɨ́13 jmah21 tsá2 tsáun1 jmáɨ1 nio2
tie3, ho3 tiá2 lɨ́13?
4 Tɨ3la3 tie3 pih21 bíh1 ca3tiánh3 tsá2 hí3,
hí1 jan2 yáh3 tsú2 tiá2 ca3ngáɨ3. Jáun2 Jesús
ca3zanh3 tsá2 tsáun1, hi3 ca3jmah3. Jáun2
jmɨ́1jáun2 ca3záɨh3 dí2 hi3 tsánh32 hñú13.
5 Jmɨ́1 má2lɨ32 jáun2 né3, ca3záɨh3 dí2 siáh3
tsá2 fariseos hí3 la3 lá2:
—Nɨ́1juáh3 ca3tánh3 jónh32 náh2 ho3
cuá1juɨ́2 joh2 náh2 cáun2 hñu3 táu2, ¿hin2 yáh3
tsánh2 hnoh2 tiá2 jmúh13 pí3 tia3juɨ32 lı́n32 hi3
cuá1chin32 náh2 jónh32 ho3lá2dá2 jáh3 hí3 joh2,
uá1jinh1 jmáɨ1 nio2 tie3?
6 Hi3 jáun2 hí1 cáun2 yáh3 tiá2 hi3 ca3lɨ3 nga3
tsú2.

Tsá2 ná1tén1 jmáɨ1 ñí1 jenh13 cuo2 tsáu2

7 Jmɨ́1 ca3jı́en32 jáun2 Jesús tsá2 ná1tén1 hí3,
hi3 hnió3 tiánh3 ñí1 mesa la3 tɨ3 ñí1 jlánh1
quien2, jmɨ́1jáun2 ca3jmú3 dí2 cáun2 jáɨ13 hi3
ca3juáh3 la3 lá2:
8 —Nɨ́1juáh3 zian2 tsá2 ca3te3 hnú2 ñí1 jmu3
jmáɨ1 hi3 jenh13 cuo2, ha3 lɨ́2 ñí3 hnú2 ñí1
jlánh1 quien2, quí1 ho3sa3 cuán13 siáh3 jan2
tsá2 tɨ3 jlánh1 bíh1 quien2 la3 cónh3 bíh1 hnú2.
9 Hi3 jáun2 tsá2 ca3te3 hnú2 hí3 la3
má2quionh3 tsá2 jan2 siáh3 ja3juah21 ñí1con2
hnú2: “Cuéh3 tsá2 lá2 ñí1 nɨ́2 cuá32”. Hi3
jáun2 lɨ́1 lɨ3 hinh1 bíh1 hnú2 lɨ́13, quí1hliá2 lɨ3
hniáuh32 cuá1ñíh3 hnú2 ñí1 tiá2 nga3 quien2.
10 Tɨ3la3 la3 lá2 bíh1 hniáuh32 jmúh13 hnú2:
Nɨ́1juáh3 hi3 ca3te3 tsú2 hnú2 ñí1 jmu3 jmáɨ1,
chú32 cuá1ñíh3 hnú2 ñí1 tiá2 quien2; hi3 jáun2
tsá2 ca3te3 hnú2 hí3 lɨ́13 ja3juah21: “Hnú2
há2mei21 quiú13, ña32, ñá2ñí3 ñí1 quien2 lá2”.
Hi3 jáun2 la3 jáun2 bíh1 lɨ́13 lɨ3 quien2 hnú2 ta3
ñí1 tsá2 ñí1 hná1 jáun2.
11 Quí1 nɨ́1juáh3 tsá2 jmu2 pan1 hnga2, jáun2
tsá2 la3 hí3 má2méih3 bíh1 hi3 quien2; tɨ3la3
tsá2 tiá2 jmu2 quien2 hnga2 má1ná1, tsá2 la3
hí3 bíh1 tɨ3 zó32 hi3 quien2.
12 Jmɨ́1 má2lɨ́2juáh3 jáun2 la3 nɨ́2 Jesús,
ca3záɨh3 siáh3 tsá2 ca3te3 hí3 la3 lá2:
—Nɨ́1juáh3 ca3chó32 jmáɨ1 hi3 teh1 hnú2
tsá2 ja3jmú3 má32 quiúnh1 hnú2, ha3 lɨ́2 teh32
hnú2 jmáh3la3 tsá2 juónh32 hnú2 re2 quiúnh1,
sa3jun3 tsá2 jun3 renh2 hnú2, sa3jun3 tsá2
hánh3 juónh32 hnú2 re2 quiúnh1 nɨ́2 siáh3.
Quí1 tsá2 la3 hí3 chau21 jmáɨ1 té3 hnú2 siáh3
hñú13 hi3 cuá1jmuh3 hnú2 má32; hi3 jáun2
cun3quionh3 la3 jáun2 má2jéinh32 tsú2 siáh3
ñí1con2 hnú2.
13 Cha3 jmɨ́1 teh1 hnú2 tsá2 la3 hí3, chú32
teh1 hnú2 tsá2 tia3mii2 bíh1 hi3 jmu3 má32
quiúnh1 hnú2, jɨ3 tsá2 hliánh2, tsá2 hma2, jɨ3
tsá2 ten3 nɨ́2 siáh3;
14 hi3 jáun2 tɨ3 jlánh1 bí1 chú32 quián13
hnú2 lɨ́13, quí1hliá2 tsá2 la3 hí3 tiá2 zia32
yáh3 ha3 lánh3 rón32 lɨ́13 jéinh32. Hi3 jáun2
nɨ́1 má1ca3jenh13 tsá2 chun1 tsá2 má2cá2tsan3,
má1jáun2 hnga2 Dió32 bíh1 ma3hmah1 quián13
hnú2.

Jesús jmu2 cáun2 jáɨ13 ca3tɨn1 tsá2 jmu2 jmáɨ1
(Mateo 22:1-10)

15 Jmɨ́1 má2lɨ́2niéi32 jáun2 tsá2 hí3 jáɨ13 hi3
má2lɨ́2juáh3 jáun2 Jesús, jáun2 jan2 tsá2 jmɨ́1
cuá3 hí3 ñí1 mesa ca3záɨh3 Jesús la3 lá2:
—¡Hénh3 ma3 jmɨ́1 ren2 tsá2 tsa3jmú3 má32
ñí1 cuá1quien2 Dió32!
16 Jáun2 Jesús ca3jmú3 siáh3 cáun2 jáɨ13 hi3
ca3záɨh3 dí2 tsá2 hí3 la3 lá2:
—Jmɨ́1 zian2 jan2 tsá2ñuh2 jmɨ́1 hnió3 jmu3
cáun2 jmáɨ1 jueh32 lı́n32, jáun2 jmɨ́1 ca3teh3
tsú2 juóun32 lı́n32 tsáu2.
17 Jmɨ́1 cá1chó21 jáun2 jmáɨ1 hi3 má2jmu3
tsú2 jmáɨ1 né3, jáun2 ca3zen3 tsú2 siáh3
tsá2 má2dí1hlánh1 joh1 hi3 tsa3ngáɨ1 siáh3
jáɨ13 ñí1con2 tsá2 má2ná1tén1, hi3 tsa3juah21:
“Ñí1juah21 juóu32 jná13: Ñá2táunh1 náh2,
má2lɨ32 bíh1 re2 la3jı́32”.
18 Tɨ3la3 la3jı́n32 bíh1 tsá2 hí3 ca3hiu3 ca3mɨ́3
uu3ɨ3tso3. Tsá2 la3ñí1 ca3juáh3: “Hué32 bíh1
má2lɨ́2lá3 jná13 cáun2, hi3 jáun2 ñí1 jáun2 bíh1
má2hniáuh32 ñí1jı́e21 jná13 ta3né32. Juenh2
lı́n32 cuɨ́1 jmu1 juóuh32 hnú2 tsɨ́3 hi3 tiá2
chau21 jná13”.

19 Jáun² ca³juáh³ siáh³ jan²: “Cuá¹juí² bíh¹ má²lí²lán³² jná¹³ hñá³ tsonh², hi³ jáun² má²ñí¹jíe²¹ jná¹³ ní¹juáh³ cuounh³² jáh³ re² mí¹ñí² quiáh² hué³²”.
20 Hi³ jáun² tsá² siánh³ siáh³ ca³juáh³: “Uón³² bíh¹ jná¹³ tá² ca³jenh² cu³tí¹³, hi³ jáun² tiá² má²lí¹³ yáh³ ñe¹ jná¹³”.
21 Jmí¹ cá¹chánh²¹ jáun² tsá² joh¹ tsú² hí³ né³, ca³chá³ la³jí³² jái¹³ jáun² ñí¹con² juo¹³. Jmí¹jáun² jlánh¹ ca³míh³ tsí³ tsá² má²jmu³ hí³ jmái¹; hi³ jáun² ca³záih³ dí² tsá² joh¹: “Háun¹ nú² cua³² já¹ hñú³, ji³ la³jáh³ dú¹ jui³² chi²¹ ní², hi³ cuá¹tiéh³ nú² tsá² tia³mii², tsá² tsáun¹, tsá² hliánh², ji³ tsá² ten³ ní² siáh³”.
22 Jmí¹ má²cu³lé³ jáun² né³, ca³juáh³ siáh³ tsá² quian²¹ tsú²: “Má²lí²jmú³² bíh¹ jná¹³ la³ cun³ hi³ lí²juah²¹ hnú², ti³la³ cun³ jáun² jáu² bíh¹ ca³lá²”.
23 Jáun² tsá² má²jmu³ hí³ jmái¹ né³, ca³juáh³ siáh³: “Cua³² siáh³ cu³ jéin³² já¹ juú², la³jí³² jui³² pih²¹ jui³² siún¹, hi³ cuá¹jmuh³ nú² héih³² hi³ ja³táunh¹ tsú² ñí¹ lá², hi³ jáun² má²lí¹³ canh¹³ hñu³² jná¹³.
24 Quí¹ juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ hí¹ jan² yáh³ tsá² ca³te³ jná¹³ hí³ la³ñí¹, cu³tí³ tiú²uú² lí¹³ jmu³ má³² quiúnh¹ jnoh¹”.

He³ hniáuh³² jmu³ tsá² hnió³ han³ ti³ con² Jesús
(Mateo 10:37-39)

25 Jmí¹jáun² jmí¹ zian² juóun³² lín³² tsáu² hi³ ja³taunh²¹ cu³hna²¹ Jesús. Jáun² né³, Jesús ca³jinh³ cu³hna²¹ hi³ ca³jíen³² dí² tsá² hí³, hi³ jáun² ca³juáh³ la³ lá²:
26 —Ní¹juáh³ zian² tsá² hnió³ já³² cu³hna³² jná¹³, ti³la³ ní¹juáh³ tiá² chan² yáh³ tsú² ti³ có³² jméi² mí¹ziú¹³, ñí²cuo², jon², ji³ tsá¹ raih²¹ ní² siáh³, ji³ ca³la³ ji³ jmí²chí³ quioh²¹ hnga² tsú² ní² siáh³, hi³ jáun² tsá² la³ hí³ cu³tí³ tiá² lí¹³ bíh¹ hen² ti³ con² jná¹³.
27 Ja³bí¹ tiá² lí¹³ hen² tsú² ti³ con² jná¹³ ní¹juáh³ tiá² hnió³ yáh³ tsú² cán³ crei²¹ quioh²¹, hi³ ma³zian² tsú² la³jmí¹ zian² jná¹³ lá².
28 Ní¹juáh³ zian² jan² hnoh² hi³ hnáuh² náh² jmúh¹³ cáun² hñú³ ñe¹ lín²¹, ¿há¹ tiá² hih¹ hnoh² tín² quie³ quián¹³, neh²¹ ní¹juáh³ hi³ tsin¹³ hi³ lí¹³ hián¹³ ta²¹ jáun² quián¹³ hnoh²?
29 Quí¹ ní¹juáh³ la³ ca³jmú³ tsú² jmáh³la³ jmíh¹ hiah³² bíh¹, hi³ ní¹juáh³ tiú²uú² la³ tsín¹³ yáh³ quie³ quioh²¹ ñí¹ hná¹ jáun², hi³ jáun² ca³la³ jín³² tsá² jíe³ hi³ jáun² má²ju³ má²ngái³ bíh¹,
30 hi³ juáh³: “Tsá² ní² tsá² ti³ lí¹ ca³ma³liáu³² bíh¹, ti³la³ tiá² la³ tioh²¹ yáh³ ma³hián²”.
31 Ho³ ní¹juáh³ ca³chó³² cáun² jmái¹ hi³ jan² re²¹ jmu³ hniéi² quionh³ jan² re²¹ siánh³ siáh³, ¿há¹ tiá² hnauh¹³ tsú² tín² ca³lá² chí¹ hi³ jíe³ tsú² tiá¹ lí¹³ láih¹³ hniéi² jáun² cun³quionh³ quian³ mei²¹ hliáu³ joh¹, uá¹jinh¹ zian² quiú³ mei²¹ hliáu³ joh¹ re²¹ jan²?
32 Jáun² né³, ní¹juáh³ ca³lín¹³ re²¹ hí³ hi³ tiá² tioh²¹ yáh³, jáun² tá¹la³ cuá¹ja³² jáun² ñí¹ uóunh³ bíh¹ re²¹ tsá² hí¹jan² hí³ quiú³ mei²¹ hliáu³, zen³ dí² tsá² tsa³ngái³ ñí¹con² re²¹ hí³ ní¹juáh³ he³ hnió³ tsú², hi³ jáun² lí¹³ niau²¹ tie³.
33 Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ tiá² lí¹³ han³ hnoh² ti³ con² jná¹³, li³ua³ jan² hnoh² tsá² tiá² chah³² náh² ti³ có³² ca³la³ ji³li³² hi³ zia³² quián¹³.

Ñí¹ hi³ tiú²uú² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹
(Mateo 5:13; Marcos 9:50)

34 ”Chú³² bíh¹ ñí¹, ti³la³ ní¹juáh³ la³ ca³li³ máih³ bíh¹ né³, jáun² ¿ha³ yáh³ lánh³ rón³² lí¹³ jmóuh³² tsú² hi³ lí¹³ siáh³ ñeh¹?
35 Ñí¹ la³ jáun² hí¹ cáun² yáh³ tiú²uú² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹, sa³jun³ ma³hau³ bíh¹ quioh²¹ hué³², sa³jun³ hi³ jmu³ tsú² háuh¹³; hi³ jáun² cáun² má²cuí³ bíh¹ tsú² ñí¹ la³ jáun². Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ tson² chi²¹ cuáh³ hnoh², jáun² niéi² náh².

15

Jái¹³ hi³ ca³tin¹ já¹ziáh² má²já²háin³
(Mateo 18:10-14)

1 Jmí¹jáun² la³jín³² *tsá² chi² hmah²¹, ji³ tsá² ná¹ren² tso³ ní² ca³ñí¹niéi¹³ jái¹³ quioh²¹ Jesús.
2 Hi³ jáun² tsá² *fariseos ji³ ti³² liei²¹ ní² ca³ziu³ ca³hien³ Jesús, hi³ ca³juáh³:
—Tsá² ní² cáun² lí¹ hen² tsá² jmu² tso³, ca³la³ hi³ jmu² má³² quionh³ ján¹ dí².
3 Jmí¹jáun² ca³jmú³ siáh³ Jesús cáun² jái¹³ lí³ la³ lá²:
4 —Ní¹juáh³ zian² jan² tsá² ja¹ hnoh² ní² hi³ tiónh³² hña³láun³ *já¹ziáh², ti³la³ ní¹juáh³ la³ ja³háin³ jan² jáh³ hí³ né³, ¿há¹ tiá² chan³ tsú² tá¹ quiéinh³ nio² quiú³ tsi²¹ quian³ñu³ jáh³ hí³ ñí¹ tionh¹ jáun² tá¹la³ tsa³hniah² tsú² jáh³ má²já²háin³ hí³?
5 Hi³ jáun² ní¹ má¹ca³tsanh²¹ tsú² jáun² jáh³ hí³, hiún² lín³² bíh¹ tsí³ tsú² ra³tsin² jáh³ hí³ cu³lái¹ hi³ jón³².
6 Hi³ jáun² ní¹ má¹cá²chánh³² tsú² jáun² hñú¹³, téh³ tsú² tsá² há²mei²¹ joh¹, ji³ tsá² tiáunh¹ có³² hñú¹³ tsú² ní², hi³ záih³² tsú² tsá² hí³ la³ lá²: “Ma³hiún¹³ hnoh² honh² quiúnh¹ jná¹³, quí¹ má²tsanh²¹ bíh¹ jná¹³ já¹ziáh² jmí¹ má²já²háin³ joh²”.
7 Juanh³² jná¹³, ja³bí¹ la³ jáun² jlánh¹ bí¹ tsah³ tsú² hñu³mi³cuú² hi³ ca³tin¹ jan² tsá² jmí¹ jmu² tso³, tsá² ca³za³ jmí¹ tsí³, la³ cónh³ bíh¹ hi³ ca³tin¹ quiéinh³ nio² quiú³ tsi²¹

quian^{3}ñu^{3} tsá^{2} tiá^{2} lin^{1} li^{3} hniáuh^{32} zái^{32} jmí^{1} tsí^{3}.

Cáun^{2} jái^{13} hi^{3} ca^{3}ti^{21} quie^{3} má^{2}já^{2}hái^{3}

8 Ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2}, ní^{1}juáh^{3} jmí^{1} zia^{32} quia^{3} *cú^{1}tiáu^{2} quioh^{21} jan^{2} tsá^{2}mi^{3}, hi^{3} ní^{1}juáh^{3} ja^{3}hái^{3} cáun^{2} hi^{3} jáun^{2}, ¿haun^{13} juáh^{13} sí^{2} yáh^{3} héinh^{3} tsú^{2} quioh^{21} tá^{1}la^{3} hiáh^{32} tsú^{2} jáun^{2} re^{2} lín^{32} ñéih^{3}, ca^{3}la^{3} ñí^{1} ca^{3}choh^{13} tsú^{2} quie^{3} ja^{3}hái^{3} jáun^{2} quioh^{21}?

9 Hi^{3} jáun^{2} ní^{1} má^{1}ca^{3}choh^{13} tsú^{2} jáun^{2} né^{3}, téh^{3} tsú^{2} há^{2}mei^{21} joh^{1}, ji^{3} tsá^{2} tionh^{2} có^{32} hñú^{13} tsú^{2} ní^{2}, hi^{3} záih^{32} dí^{2} tsá^{2} hí^{3} la^{3} lá^{2}: “Ma^{3}hiún^{13} hnoh^{2} honh^{2} quiúnh^{1} jná^{13}, quí^{1} má^{2}tsoh^{1} bíh^{1} jná^{13} quie^{3} hi^{3} jmí^{1} má^{2}já^{2}hái^{3} quion^{21}”.

10 Juanh^{32} jná^{13} siáh^{3}, ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} tsah^{3} lín^{32} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32} hi^{3} ca^{3}tin^{1} li^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} zai^{32} jmí^{1} tsí^{3} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}.

Jái^{13} ca^{3}tin^{1} tsá^{2} ca^{3}ngí^{3} cun^{3} tin^{2} tsí^{3}

11 Jáun^{2} Jesús ca^{3}jmú^{3} siáh^{3} cáun^{2} jái^{13} lí^{3} la^{3} lá^{2}:

—Jan^{2} tsá^{2}ñuh^{2} jmí^{1} zian^{2} gon^{3} jon^{2}.

12 Ca^{3}chó^{32} jmái^{1} hi^{3} ca^{3}zái^{3} jon^{2} tsú^{2} tsá^{2} cáin^{2} la^{3} lá^{2}: “Tia^{21}, ¿tiá^{1} cuéh^{1} hnú^{2} jná^{13} ta^{3}né^{32} hi^{3} ca^{3}tin^{1} jná^{13} hiáu^{3} ní^{1} má^{1}jun^{2} hnú^{2}?” Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} má^{2}lieih^{21} hí^{3} né^{3}, ca^{3}tsóh^{3} bíh^{1} la^{3}jí^{32} hi^{3} zia^{32} quioh^{21} ñí^{1}con^{2} tá^{1} gon^{3} jon^{2}.

13 Jmí^{1} ngau^{21} jáun^{2} cú^{1}pih^{21} jmái^{1} né^{3}, jáun^{2} jon^{2} tsú^{2} tsá^{2} cáin^{2} hí^{3} ca^{3}chá^{3} cu^{3}li^{21} ca^{3}la^{3} jí^{32} hi^{3} hiauh^{3} jáun^{2}, hi^{3} jáun^{2} la^{3}jí^{32} hi^{3} jáun^{2} ca^{3}can^{3} jmí^{1} ngau^{21} ñí^{1} uóunh^{3}, ti^{3} hué^{32} siáh^{3}. Jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}ñí^{1}jmú^{13} tsú^{2} cáun^{2} hi^{3} cáun^{1}, hi^{3} cáun^{2} lí^{1} ca^{3}ñí^{1}quí^{2} ñí^{1}hin^{2} quie^{3} quioh^{21} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hlá^{2} tsá^{2} ní^{2}.

14 Jmí^{1} cá^{1}tsóh^{21} tsú^{2} jáun^{2} la^{3}jí^{32} quie^{3} jáun^{2} né^{3}, he^{3}dí^{1} jmí^{1}jáun^{2} ja^{3} cáun^{2} ho^{3}cuóun^{3} tá^{1} cáun^{2} hué^{32} ñí^{1} jmí^{1} hún^{1} tsú^{2} jáun^{2}. Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}ma^{3}tso^{2} lín^{32} tsá^{2} hí^{3} tsí^{3} hi^{3} ñí^{1}cuóunh^{21}.

15 Jáun^{2} ca^{3}hnó^{32} tsú^{2} ta^{21} ñí^{1} jáun^{2}, hi^{3} jáun^{2} jan^{2} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}ze^{3} ñí^{1} lí^{3} ñí^{1}nái^{2} quioh^{21} hi^{3} tsa^{3}jmú^{3} tsú^{2} hua^{3}hí^{13} mí^{2}ñí^{3} joh^{1} tsá^{2} hí^{3}.

16 Ca^{3}la^{3} ñí^{1}cuóunh^{21} lín^{32} bíh^{1} tsú^{2} li^{3}, hí^{1} ca^{3}la^{3} ti^{3} má^{32} quioh^{21} mí^{2}ñí^{3} hí^{3} yáh^{3} jmí^{1} hnió^{3} tsú^{2} cuh^{3}, hi^{3} jniá^{3} jáun^{2} la^{3}jmí^{1} jniá^{3} jñéi^{2}. Hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tiá^{2} hin^{2} lí^{1} jmí^{1} cue^{32} hi^{3} cuh^{3} tsú^{2}.

17 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}hnauh^{2} tsú^{2} tsí^{3} hi^{3} ca^{3}lín^{13} la^{3} lá^{2}: “ɪJá^{2} ca^{3}la^{3} hi^{3} lí^{1} tú^{2} lí^{1} ziáun^{23} bíh^{1} má^{32} quioh^{21} tsá^{2} quian^{21} ñuh^{32} jná^{13}, he^{3} láih^{32} sa^{3} jná^{13} yáh^{3} lí^{1} má^{2}ñí^{1}jún^{3} ná^{1} ñí^{1} lá^{2} hi^{3} ñí^{1}cuóun^{21}!

18 Cuí^{1} ñih^{21} jná^{13} cú^{2}jueh^{32} ti^{3} ñí^{1} cuá^{3} ñuh^{32}, hi^{3} jáun^{2} ñí^{1}juo^{3} jná^{13} ñuh^{32} la^{3} lá^{2}: Hnú^{2} tia^{21}, má^{2}cá^{2}jmú^{32} jná^{13} tso^{3} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}, ji^{3} ñí^{1}con^{2} hnú^{2} siáh^{3}.

19 Cu^{3}tí^{3} tiú^{2}uú^{2} ca^{3}tin^{1} jná^{13} hi^{3} jie^{1} hnú^{2} la^{3}jmí^{1} jien^{1} nú^{2} jan^{2} jónh^{32}, jie^{1} jná^{13} la^{3}jmí^{1} jien^{1} hnú^{2} jan^{2} tsá^{2} quian^{21} bíh^{1} nú^{2}”.

20 La^{3} cun^{3} jmí^{1} ca^{3}lín^{13} tsú^{2} la^{3} ní^{2}, la^{3}jui^{32} ngah^{3} hñú^{13} jméi^{2}. Tá^{1}la^{3} jmí^{1} hí^{1}jáunh^{23} tsú^{2} jáun^{2} ñí^{1} uóunh^{3} ca^{3}lá^{2}, jáun^{2} ca^{3}jíe^{32} jméi^{2} tsú^{2} hi^{3} má^{2}hí^{1}jáunh^{23}. Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}ja^{3} mií^{3} tsí^{3} tsá^{2} má^{2}lieih^{21} hí^{3} ñí^{1}con^{2} jon^{2}. Jáun^{2} cú^{2}hé^{2} lín^{32} ngau^{3} hi^{3} ja^{3}hinh^{1} jon^{2} ca^{3}la^{3} hi^{3} hiún^{2} lín^{32} tsí^{3}, hi^{3} ca^{3}hen^{3} dí^{2} siáh^{3} ñí^{1}.

21 Jáun^{2} né^{3}, tsá^{1}ñú^{1} hí^{3} ca^{3}záih^{3} jméi^{2} la^{3} lá^{2}: “Hnú^{2} tia^{21}, má^{2}cá^{2}jmú^{32} jná^{13} tso^{3} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}, ji^{3} ñí^{1}con^{2} hnú^{2} ní^{2} siáh^{3}. Cu^{3}tí^{3} tiú^{2}uú^{2} ca^{3}tin^{1} jná^{13} hi^{3} jie^{1} hnú^{2} la^{3}jmí^{1} jien^{1} nú^{2} jónh^{32}”.

22 Ti^{3}la^{3} jméi^{2} tsú^{2} má^{1}ná^{1}, la^{3}jui^{32} ca^{3}záih^{3} tsá^{2} má^{2}ná^{1}hlánh^{1} joh^{1} la^{3} lá^{2}: “Háun^{1} náh^{2} cuá^{2}quián^{2} náh^{2} hmih^{32} hi^{3} jlánh^{1} bíh^{1} chu^{21} hi^{3} quíh^{32} jón^{32} jná^{13} lá^{2}, cuá^{2}quián^{2} siáh^{3} cáun^{2} mí^{1}ñí^{2} hu^{21} cuo^{2} tsú^{2} hi^{3} táunh^{13} zí^{1}cuo^{2} tsú^{2}, hi^{3} cuá^{2}quián^{2} siáh^{3} tuh^{32} tauh^{13} tsú^{2} ta^{3}.

23 Né^{32} né^{3}, cuá^{2}quian^{32} náh^{2} siáh^{3} cuá^{1}juí^{2} míh^{1} húnh^{1} hí^{3}, hi^{3} jngih^{13} náh^{2} cunh^{13} dí^{2}, hi^{3} jmú^{13} dí^{2} jmái^{1}.

24 Quí^{1}hliá^{2} jmí^{1} len^{3} jná^{13} hi^{3} má^{2}jún^{1} bíh^{1} jón^{32} jná^{13} lá^{2}, ti^{3}la^{3} ta^{3}né^{32} lí^{3} la^{3}jmí^{1} lí^{3} hi^{3} ca^{3}jenh^{13} bíh^{1} tsú^{2}; jmí^{1} má^{2}já^{2}hái^{n3} cu^{3}tí^{13} bíh^{1} tsú^{2}, ti^{3}la^{3} ta^{3}né^{32} má^{2}tsanh^{32} bíh^{1} tsú^{2}”. Jáun^{2} la^{3}jui^{32} ca^{3}ma^{3}liáu^{32} tsú^{2} hi^{3} jmu^{3} jmái^{1}.

25 ”Tá^{1}la^{3} jáun^{2} né^{3}, tsá^{2} má^{2}ján^{3} jon^{2} tsá^{2} má^{2}lieih^{21} hí^{3}, ñí^{1}nái^{2} bíh^{1} jmí^{1} cuá^{1}hún^{1}. Jmí^{1} má^{2}hí^{1}jáunh^{23} tsú^{2} jáun^{2} hú^{1} jui^{32} né^{3}, ca^{3}nái^{32} sun^{1} ji^{3} hi^{3} má^{2}ñí^{1}ná^{1}tsan^{32} tsú^{2}.

26 Jáun^{2} ca^{3}teh^{3} tsú^{2} jan^{2} tsá^{2} quian^{21} hi^{3} ca^{3}ngáih^{3} dí^{2} he^{3} dá^{2} li^{3}.

27 Jáun^{2} tsá^{2} quian^{21} tsú^{2} hí^{3} ca^{3}juáh^{3}: “Hliá^{2} má^{2}cuanh^{32} renh^{2} bíh^{1} hnú^{2}, hi^{3} jáun^{2} ñeh^{2} hnú^{2} má^{2}lí^{2}jmú^{3} héih^{32} hi^{3} jngih^{3} tsú^{2} cuá^{1}juí^{2} míh^{1} húnh^{1} hí^{3}, quí^{1}hliá^{2} má^{2}cuanh^{32} renh^{2} hnú^{2} cáun^{2} hi^{3} re^{2} hi^{3} tin^{2}”.

28 Ti^{3}la^{3} tsá^{2} má^{2}ján^{3} hí^{3} má^{1}ná^{1}, ca^{3}míh^{3} bí^{1} tsí^{3}, hi^{3} tiú^{2}uú^{2} jmí^{1} hnió^{3} hen^{13} ñéih^{3}. Jmí^{1}jáun^{2} cua^{3}han^{3} jméi^{2} tsú^{2} hi^{3} ca^{3}ñí^{1}lieh^{13}, hi^{3} ca^{3}hli^{3} ca^{3}liéinh^{32} tsú^{2} jon^{2} hi^{3} ca^{3}záih^{3} dí^{2} hi^{3} hniáuh^{32} hen^{13} ñéih^{3}.

29 Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} né^{3}, ca^{3}záih^{3} jméi^{2}: “Ñíh^{1} bíh^{1} hnú^{2} re^{2} jáh^{3} mii^{2} má^{2}cá^{2}jmú^{32} jná^{13} ta^{21} quián^{13} hnú^{2}, hi^{3} má^{2}ca^{3}ma^{3}ti^{21} jná^{13} ca^{3}la^{3} jí^{32} héih^{32} hi^{3} jmuh^{32} hnú^{2}, ti^{3}la^{3} hí^{1} cu^{3} jéin^{32} yáh^{3} tiá^{2} má^{2}ca^{3}cuen^{21} hnú^{2} jná^{13} uá^{1}jinh^{1} jan^{2} zéin^{1} bíh^{1} hi^{3} jmí^{1} jmu^{1} jná^{13} cáun^{2} jmái^{1} quion^{21} quiúnh^{1} há^{2}mei^{21} quion^{21}.

30 Ti^{3}la^{3} jmí^{1} cuanh^{21} jónh^{32} hnú^{2} né^{3}, tsá^{2} lí^{1} ca^{3}ñí^{1}quí^{2} ñí^{1}hin^{2} ó^{32} quiéih^{3} hnú^{2}

quionh^{3} tsá^{2}mɨ^{3} hláɨh^{1}, sa^{3} jáh^{3} húnh^{1} máh^{3} má^{2}lí^{2}jngɨh^{32} hnú^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsú^{2}”.

31 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, tsá^{2} má^{2}lieih^{21} hí^{3} ca^{3}juáh^{3}: “Hnú^{2} jón^{3}, la^{3}jí^{32} jmáɨ^{1} bíh^{1} ñíh^{3} hnú^{2} quiúnh^{1} jná^{13}; hnú^{2} bíh^{1} tsá^{2} lɨ^{3}quián^{13} la^{3}jí^{32} hi^{3} nió^{32} jná^{13}.

32 Quí^{1} né^{32} ca^{3}ta^{1} dí^{2} hi^{3} má^{1}hiún^{13} tsɨ^{32}, quí^{1}hliá^{2} renh^{2} hnú^{2} lí^{3} la^{3}jmí^{1} lí^{3} hi^{3} jmí^{1} má^{2}jún^{1} bíh^{1}, tɨ^{3}la^{3} ta^{3}né^{32} má^{1}ná^{1}, lí^{3} la^{3}jmí^{1} lí^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}jenh^{13} tsú^{2}; jmí^{1} má^{2}já^{2}háɨn^{3} cu^{3}tí^{13} bíh^{1} tsú^{2}, tɨ^{3}la^{3} ta^{3}né^{32} né^{3} má^{2}ná^{1}néh^{32} dí^{2} tsú^{2} siáh^{3}”.

16

Cáun^{2} jáɨ^{13} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} quian^{21} lɨ^{1} lín^{3}

1 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} siáh^{3} Jesús tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} tɨ^{3} con^{2}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Jmí^{1} zian^{2} jan^{2} tsá^{2} jmɨ^{1} jmu^{2} hua^{3}hí^{13} la^{3}jí^{32} hi^{3} zia^{32} quioh^{21} jan^{2} tsá^{2} hánh^{3}. Tɨ^{3}la^{3} ca^{3}chó^{32} jmáɨ^{1} hi^{3} ca^{3}chá^{3} tsáu^{2} tso^{3} quioh^{21} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hánh^{3} hí^{3}. Ca^{3}chá^{3} tsú^{2} hi^{3} tsá^{2} quian^{21} tsú^{2} hí^{3} néh^{1} cáun^{2} lí^{1} quí^{2} lɨ^{1} hin^{23} hi^{3} zia^{32} quioh^{21} tsú^{2}.

2 Jáun^{2} tsá^{2} hánh^{3} hí^{3} né^{3}, ca^{3}teh^{3} tsá^{2} quian^{21}, hi^{3} ca^{3}ngáɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}: “¿Hí^{1} tson^{2} bíh^{1} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}chá^{3} tsáu^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnú^{2}? Jíenh^{1} sí^{2} quián^{13} neh^{21}, ca^{3}tɨ^{21} ta^{21} hi^{3} jmuh^{32} hnú^{2} quion^{21} jná^{13}, quí^{1} tiú^{2}uú^{2} hnú^{2} jmúh^{13} yáh^{3} ta^{21}”.

3 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}lín^{13} tsá^{2} hí^{3}: “¿Ha^{3} lánh^{3} rón^{32} jmu^{1} jná^{13} ta^{3}né^{32}, quí^{1}hliá^{2} juóu^{32} jná^{13} má^{2}ñí^{1}quin^{13} bíh^{1} ta^{21} hi^{3} jmu^{2} jná^{13}? Já^{2} tiá^{2} pin^{3} yáh^{3} jná^{13} hi^{3} cáh^{13} hué^{32}. Já^{2} hua^{3}heih^{21} bíh^{1} ní^{1}juáh^{3} hi^{3} cáun^{2} lí^{1} mí^{13} jná^{13} quɨe^{3} quioh^{21} tsáu^{2}.

4 Há^{1}, ta^{3}né^{32} má^{2}ño^{1} jná^{13} ha^{3} lánh^{3} rón^{32} jmu^{1}, hi^{3} jáun^{2} lɨ^{3} zian^{2} tsá^{2} he^{3} jná^{13} hñú^{13} ní^{1} má^{1}ca^{3}che^{2} jná^{13} juóu^{32}”.

5 Hi^{3} jáun^{2} jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}teh^{3} tsú^{2} ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} tsá^{2} ná^{1}ren^{2} hí^{3} quioh^{21} juo^{13}. Ñí^{1}con^{2} tsá^{2} la^{3}ñí^{1} hí^{3} ca^{3}ngáɨ^{3} tsú^{2}: “¿Cónh^{3} ren^{2} hnú^{2} quioh^{21} juóu^{32} jná^{13}?”

6 Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}juáh^{3}: “Ren^{2} jná^{13} hña^{3}láu^{3} barril hi^{3} ha^{21} ma^{3} quiu^{3}quia^{3}ñu^{3} lí^{13} no^{1}”. Jmí^{1}jáun^{2} tsá^{2} quian^{21} tsá^{2} hánh^{3} hí^{3} ca^{3}juáh^{3}: “Lá^{2} rón^{32} sí^{2} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} ren^{2} hnú^{2}. Tia^{3}juɨ^{32} ñí^{3}, jmu^{3} hi^{3} ren^{2} nú^{2} tu^{3}la^{3}quia^{3} tán^{1}”.

7 Jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}ngáɨh^{3} tsú^{2} siáh^{3} tsá^{2} jan^{2}: “Hnú^{2} siáh^{3}, ¿ha^{3} cónh^{3} ren^{2} hnú^{2} quioh^{21} juóu^{32} jná^{13}?” Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}ngáɨ^{3}: “Ren^{2} jná^{13} quiún^{3} nio^{2} hña^{3}láu^{3} lio^{21} cuú^{2}miih^{21}”. Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} tsú^{2} siáh^{3} tsá^{2} hí^{3} la^{3} lá^{2}: “Lá^{2} rón^{32} sí^{2} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} ren^{2} hnú^{2}, jmu^{3} hnú^{2} hi^{3} ren^{2} nú^{2} hnɨ^{32} nio^{2} hña^{3}láu^{3} tsɨ^{21} quiú^{3} lio^{21} tán^{1}”.

8 Jáun^{2} juo^{13} tsá^{2} quian^{21} tiá^{2} chun^{1} hí^{3} ca^{3}juáh^{3}: “Ha^{3} lánh^{3} rón^{32} jlánh^{1} cháunh^{23} chinh^{32} hnú^{2} hi^{3} ca^{3}lín^{13} hnú^{2} jmúh^{13} la^{3} ní^{2}”.

Jáun^{2} jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}nia^{3} Jesús jáɨ^{13} jáun^{2} quioh^{21}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Tsá^{2} zian^{2} hngá^{1}máh^{3} lá^{2} jlánh^{1} bíh^{1} jan^{21} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} raɨnh^{21} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} tsá^{2} tanh^{2} ta^{21} Dió^{32}.

9 ”Jáun^{2} juanh^{32} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} hi^{3} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} zia^{32} quián^{13} hnoh^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}, jmúh^{13} hnoh^{2} hi^{3} lɨ^{3} zian^{2} tsá^{2} juonh^{21} náh^{2} re^{2} quiúnh^{1}, jáun^{2} ní^{1} má^{1}cá^{2}chó^{32} jmáɨ^{1} hi^{3} tsá^{13} hi^{3} jáun^{2} quián^{13} hnoh^{2} né^{3}, lɨ^{3} zian^{2} bíh^{1} tsá^{2} lí^{13} he^{3} náh^{2} ñí^{1} lí^{13} zian^{2} náh^{2} cun^{3} jmí^{1}hi^{3}nio^{2}.

10 ”Ní^{1}juáh^{3} zian^{2} tsá^{2} jmúh^{32} re^{2} ta^{21} cun^{3}quionh^{3} cú^{1}pih^{21} hi^{3} zia^{32} quioh^{21}, jáun^{2} la^{3} má^{2}chun^{1} jáun^{2} bíh^{1} tsú^{2} uá^{1} cun^{3} ca^{3}lɨ^{3} zia^{32} hliáun^{3} hi^{3} quioh^{21}. Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} tiá^{2} jmu^{2} hi^{3} chú^{32} cun^{3}quionh^{3} cú^{1}pih^{21} hi^{3} zia^{32} quioh^{21} né^{3}, sa^{3}jun^{3} chun^{1} bíh^{1} tsú^{2} ní^{1}juáh^{3} ca^{3}lɨ^{3} zioh^{2} hliáun^{3}.

11 Hi^{3} jáun^{2} ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} la^{3} jmuh^{21} yáh^{3} hnoh^{2} re^{2} ta^{21} hi^{3} zia^{32} quián^{13} náh^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}, hi^{3} tiá^{2} lin^{1} nga^{3} quien^{2}, ¿lánh^{3} bíh^{1} rón^{32} lí^{13} hian^{3} náh^{2} hú^{1}tá^{1} hi^{3} quien^{2} cu^{3}tí^{3} ní^{1} má^{1}jáun^{2}?

12 Ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} la^{3} chun^{1} yáh^{3} náh^{2} hi^{3} jmúh^{13} hua^{3}hí^{13} hi^{3} quioh^{21} tsáu^{2}, ¿lánh^{3} bíh^{1} rón^{32} lí^{13} hian^{3} náh^{2} hi^{3} lí^{13} lɨ^{3} quián^{13} náh^{2} hmóu^{32}?

Dió^{32} jɨ^{3} quɨe^{3} ní^{2}
(Mateo 6:24)

13 ”Hí^{1} jan^{2} tsáu^{2} tiá^{2} lí^{13} ma^{3}tí^{32} ñí^{1}con^{2} gon^{3} juo^{13}, quí^{1} tiá^{2} tɨ^{21} yáh^{3} tsí^{3} tsú^{2} tsá^{2} jan^{2}, hi^{3} tsá^{2} jan^{2} né^{3}, tí^{32} lín^{32} bíh^{1} tsí^{3} tsú^{2}; re^{2} lín^{32} bíh^{1} má^{2}tí^{32} tsú^{2} héih^{32} quioh^{21} tsá^{2} jan^{2}, hi^{3} tsá^{2} jan^{2} né^{3}, tiá^{2} ta^{21} tanh^{2} yáh^{3} tsú^{2}. Jáun^{2} né^{3}, cónh^{3} tiá^{2} lí^{13} bíh^{1} hno^{3} náh^{2} Dió^{32} cu^{3}tsa^{32} quionh^{3} hi^{3} hniá^{1} náh^{2} hi^{3} zia^{32} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}.

14 Jmí^{1} má^{2}lí^{2}juáh^{3} jáun^{2} Jesús jáɨ^{13} ní^{2} né^{3}, jáun^{2} tsá^{2} *fariseos cáun^{2} lí^{1} ca^{3}juú^{2} ca^{3}ngáɨ^{32} bíh^{1} Jesús, quí^{1}hi^{3}hliá^{2} jlánh^{1} ná^{1}hniá^{1} tsú^{2} quɨe^{3} hmóu^{32}.

15 Hi^{3} jáun^{2} Jesús ca^{3}záɨh^{3} tsá^{2} hí^{3}:

—Hnoh^{2} tsá^{2} lí^{1} ná^{1}haɨh^{32} náh^{2} re^{2} máh^{1} ñí^{1} ta^{3} ñí^{1} tsáu^{2}, tɨ^{3}la^{3} Dió^{32} cuá^{1}ñɨ^{32} he^{3} ná^{1}lín^{23} náh^{2} hñu^{3} honh^{2}. Quí^{1} zia^{32} bíh^{1} hi^{3} lí^{1} ná^{1}lín^{23} tsáu^{2} hi^{3} jlánh^{1} quien^{2}, tɨ^{3}la^{3} Dió^{32} má^{1}ná^{1}, hí^{1} cú^{1}pih^{21} yáh^{3} tiá^{2} jéih^{32} hi^{3} jáun^{2}.

Héih^{32} quioh^{21} Dió^{32} jɨ^{3} liei^{21} quioh^{21} hla^{1} Moisés

16 ”Jmí^{1} tí^{2} quien^{2} bíh^{1} liei^{21} quioh^{21} hla^{1} Moisés, jɨ^{3} jáɨ^{13} quioh^{21} tsá^{2} lɨn^{3} hí^{3} *tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32}, ca^{3}la^{3} tɨ^{3} jmí^{1} cá^{1}chó^{21} jmáɨ^{1} hi^{3} cuan^{3} Juan^{2}, tsá^{2} jmí^{1} zion^{2} hí^{3} jmáɨ^{2} tsáu^{2}. Jáun^{2} la^{3} cun^{3} jmí^{1}jáun^{2} né^{3}, ca^{3}lɨ^{3}liau^{3} hi^{3} tsá^{2}ngɨ^{3} jú^{1} chú^{32} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} héih^{32} hi^{3} jmu^{2}

Dió32, hi3 jáun2 tsá2 jlánh1 ná1cueh32 pí3 né3, má2ná1cah23 bíh1 jmáɨ1 hi3 lí13 tónh32 jo3cuo2 Dió32.

17 ”Tɨ3la3 tɨ3 huán1 bíh1 tsí3 hi3 tsa3hín3 la3jí32 hi3 jniá3 chi3cuú2 la3 má2quionh3 hngá1máh3 lá2, la3 cónh3 bíh1 jáɨ13 hi3 rá1tioh3 ñí1 liei21 jáun2.

Jesús hɨe32 jáɨ13 hi3 ca3tɨn1 tsá2 hnió3 tsáun3 quionh3 ñí2cuo2

(Mateo 5:31-32; 19:1-12; Marcos 10:1-12; 1 Corintios 7:10-16)

18 ”Ní1juáh3 jan2 tsá2ñuh2 ca3tun3 ñí2cuo2, hi3 jáun2 jan3 jan2 tsá2mɨ3 siánh3 siáh3, jáun2 tsá2 la3 hí3 lí1 jmu2 tso3 juón1 bíh1. Hi3 ní1juáh3 zian2 siáh3 jan2 tsá2ñuh2 ca3jan3 tsá2mɨ3 tsá2 jmí1 ñí2cuo2 tsá2 hí3, jáun2 tsá2ñuh2 la3 hí3 má2lí2jmú3 siáh3 tso3 juón1 bíh1.

Cáun2 jáɨ13 ca3tɨn1 Lá1 jɨ3 tsá2 hánh3

19 ”Jmí1 zian2 jan2 tsá2 hánh3 jmí1 quɨh32 jmáh3la3 cá2 ñí1 hmɨh32 chú32 jniá3, hmɨh32 zín13 pin3 hi3 lí3 mí2ñi32 lino, hi3 cun3 tsa3háu2 jlánh1 jmí1 má2hiún2 tsú2 tsí3 hi3 jmu2 jmáɨ1.

20 Ja3bí1 jmí1jáun2 jmí1 zian2 jan2 tsá2 tia3mii2, tsá2 jmí1 jmáɨ2 Lá1, hi3 jmí1 lín3 mɨ3ho21. Tsá2 hí3 jmí1 tsá2cuá2 hué32 ho3hñú13 quioh21 tsá2 hánh3 hí3.

21 Tsá2 tia3mii2 hí3 jmí1 hnió3 cuh3 jmáh3la3 má32 suh32 ñeh2 mesa quioh21 tsá2 hánh3 hí3. Hí1 la3 tɨ3 tsáɨ2 jmí1 já2táunh1 hi3 ziunh32 ñí1 lí3 jáun2 mɨ3ho21 quioh21 tsú2.

22 Jmí1 cá1chó21 jmáɨ1 hi3 jun3 tsá2 tia3mii2 hí3, jáun2 cua3taunh21 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 hi3 cua3quiáun32, hi3 tsa3cuá2 cáun2 ñí1 chu21 quionh3 hla1 Há2bran21. Ja3bí1 tsá2 hánh3 hí3 ca3jun3 siáh3, jáun2 ca3ñí1hón21 tsú2.

23 Tá1la3 má2cuá1má2tso2 tsú2 jáun2 tsí3 quiu3juóu32 né3, ca3jíe3 tsú2 tɨ3 chi3cuú2 ñí1 uóunh3, ñí1 cuá3 hla1 Há2bran21 quionh3 hla1 Lá1 hí3.

24 Jáun2 ca3hóh32 tiá3 lín32 hi3 ca3juáh3: “Hnú2 tia21 yeh3 Há2bran21, cuí1 lín13 nú2 hi3 juo23 jná13, cuéh3 hnú2 Lá1 ní2 jáɨ13 hi3 jmu3 jlɨh21 hna13 zí1cuo2 hi3 ja3hiéih3 zɨh32 jná13, hi3 jáun2 lɨ3 cuóuh3, quí1 jlánh1 cuá1má2tso1 jná13 tsɨn32 ñí1 chéi3 uóu32 lá2”.

25 Tɨ3la3 hla1 Há2bran21 hí3 ca3juáh3: “Hnú2 jón3, cháu1 hnú2 honh2 la3jí32 hi3 chu21 jmí1 zia32 quián13 tá1la3 jmí1 zian2 nú2 jáun2, tɨ3la3 quioh21 Lá1 lá2 jmí1 zia32 jmáh3la3 hi3 huáh2 tsí3 bíh1. Ta3né32 má2cuá3 tsá2 lá2 re2 tɨn2; tɨ3la3 hnú2 má1ná1, ca3tɨn1 má1tsoh1 honh2.

26 Ja3bí1 zia32 cáun2 hná1 jëh3 jueh32 lín32 ja1 ñí1 tiauh1 dí2, hi3 jáun2 hí1 jan2 yáh3 tsá2 cuá3 ñí1 lá2 tiá2 lí13 ngá13 tɨ3 ñí1 ní2, uá1 cun3 ca3lɨ3hnió3, sa3jun3 hí1 jan2 tsá2 tionh2 ñí1 ní2 lí13 ngá13 siáh3 tɨ3 lá2”.

27 Hi3 jáun2 tsá2 jmí1 hánh3 hí3 ca3juáh3 siáh3: “Mí23 jná13 ñí1con2 hnú2 tia21 yeh3, ¿há1 tiá2 zen13 hnú2 tiá3 Lá1 ní2 hñú13 ñuh32 jná13,

28 ñí1 tionh2 hñá3 renh2 jná13, hi3 tsa3lienh3 tsú2 renh2 jná13? Hi3 jáun2 tiá2 ja3táunh1 tsú2 ñí1 cuá1má2tso1 jná13 lá2 tsɨn32”.

29 Tɨ3la3 hla1 Há2bran21 ca3juáh3: “Má2raunh32 bíh1 tsú2 liei21 quioh21 hla1 Moisés, jɨ3 jáɨ13 quioh21 tsá2 lɨn3 hí3 *tɨ32 jë1 Dió32 ní2 siáh3; ¡cuí1 nie13 tsú2 jáɨ13 jáun2!”

30 Jáun2 tsá2 hánh3 hí3 ca3juáh3 siáh3: “Tson2 bíh1 la3 má2lí2juah21 hnú2 ní2 tia21 yeh3 Há2bran21, tɨ3la3 ní1juáh3 jan2 tsá2 má2ca3jenh13 ja1 tsá2 má2cá2tsan3 la3 tsó32 hi3 tsa3lienh3 tsá2 hí3, jáun2 cu3tí3 záɨ32 bíh1 tsú2 jmí1 tsí3”.

31 Jáun2 hla1 Há2bran21 ca3ngáɨ3 siáh3: “Ní1juáh3 tiá2 hnió3 yáh3 tsú2 ne3 jáɨ13 quioh21 hla1 Moisés, sa3jun3 jáɨ13 quioh21 tsá2 lɨn3 hí3 tɨ32 jë1 Dió32 jmí1tin2, jáun2 sa3jun3 tónh32 bíh1 tsú2 ta21 jáɨ13 hi3 juáh3 jan2 tsá2 ca3jenh13 ja1 tsá2 má2cá2tsan3”.

17

Jesús hɨe32 jáɨ13 hi3 ca3tɨn1 tsá2 jmu2 hi3 tanh32 tsáu2 tso3

(Mateo 18:1-7, 18-35; Marcos 9:42)

1 Jmí1jáun2 ca3záɨh3 Jesús tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 la3 lá2:

—Cu3tí3 tiá2 chau21 jmáɨ1 hi3 juáh13 hi3 tiú2uú2 zia32 hi3 jmu3 hi3 tánh32 tsáu2 tso3, tɨ3la3 jlánh1 juo23 tsá2 jmu2 hi3 tsá2mɨ3cuóun2 raɨnh21 tsú2 tanh32 tso3.

2 Jlánh1 bíh1 re2 sá1jmí1 hi3 tónh32 tsú2 zié3 láɨ1 tsá2 la3 hí3, hi3 chí1hñéih23 cáun2 tá2 quɨn1 pa21 lín21, hi3 jáun2 jmí1 taun3 tsú2 hñu3 jmí2miih21 cha3 jmí1 jmu3 tsú2 hi3 jan2 tsá1míh1 jmu3 tso3.

3 Jáun2 jmúh13 hnoh2 hua3hín13 hi3 tiá2 jmúh13 náh2 la3 jáun2.

”Ní1juáh3 jan2 renh2 hnú2 ca3jmú3 hlah3 ñí1con2 nú2, hniáuh32 hlí1 lienh1 nú2 tsú2; jáun2 ní1juáh3 ca3za3 tsú2 jmí1 tsí3 né3, jáun2 jmúh13 hnú2 juenh2 honh2.

4 Uá1jinh1 quiau3 jéin32 cú2 jmáɨ1 jmu2 tsú2 hlah3 ñí1con2 nú2, hi3 jáun2 quiau3 jéin32 siáh3 mi32 tsú2 uu3i3tso3 ñí1con2 nú2, hi3 juáh3 tsú2 hi3 tiú2uú2 hi3 jmu3, jáun2 hniáuh32 bíh1 jmúh13 hnú2 juenh2 honh2 ñí1con2 tsú2.

Ñí1con2 tsá2 nio2 cáun2 tsí3 zia32 pí3

5 Jmí1jáun2 tsá2 ná1lín3 hí3 *tɨ32 tsá2 quian32 jë1 Dió32 ca3záɨh3 la3 lá2 Tɨ32 Juo13 dí2:

—Hnú2 Tɨ32, jmúh13 hnú2 hi3 tɨ3 lɨ3mí1 niau21 cáun2 tsí3 jnoh1.

6 Jáun2 Jesús ca3juáh3:

—Sá¹ hi³ jmí¹ ná¹tioh³ cáun² honh² náh², uá¹jinh¹ ma³pih²¹ lín²¹ la³ cun³ tí³ cá² máɨ³ mɨ³ mostaza, jáun² jmí¹ lí¹³ bíh¹ juoh¹ hnoh² hmá² sí² náɨ² lá²: “Cuí¹ cáɨ² hnú² ñí¹ chi²¹ ní², cuí¹ cha³jná¹ hnú² hñu³ jmí²miih²¹”, jáun² hmá² lá² jmí¹ má²taunh¹³ bíh¹ hnoh² ta²¹.

Ta²¹ hi³ ca³tɨn¹ jan² tsá² quian²¹ jmu³

7 ”Ní¹juáh³ zian² jan² tsá² quian²¹ náh², hi³ cuí²ñí¹quiáh² hué³², ho³ hi³ cuí²ñí¹jmú¹³ hua³hí¹³ jáh³ joh² náh² ñí¹ lí³ ñí¹náɨ² quián¹³ náh², jáun² ní¹ má¹cuanh³² tsá² hí³ ñéih³ né³, ¿tiá² né¹ hí¹ juouh³² náh² tsá² hí³: “Ña³², ñá²ñí³, ñá²jmu³ má³²”?

8 Ján¹han²¹, tiá² juáh²³ yáh³ hnoh² la³ ní², tɨ³la³ hnoh² dá² juáh³ la³ lá² bíh¹: “Cuá²jmu³ hua³jan²¹ má³² hi³ cuh²¹ jná¹³, cuá²quih³² hmɨh³² tiáu², jáun² cuéh¹ hnú² la³jí³² hi³ hnó³² jná¹³ má¹tɨ³ ñí¹jmu¹ jná¹³ má³². Jáun² ní¹ má¹laɨ³² jáun² jná¹³ má³² né³, má²jmúh¹³ hnú² siáh³ huen²”.

9 ¿Hí¹ hiáuh²³ tsá² quian²¹ hí³ tiá¹hmah¹ ní¹juáh³ má²lí²ma³tí³² la³jí³² héih³² quioh²¹ juo¹³? Tiá² lin¹ tiá¹hmah¹ hiáuh²³ yáh³ tsú².

10 Jáun² hnoh² né³, ní¹juáh³ ma³tih²¹ náh² la³jí³² héih³² hi³ ca³hɨan³, jáun² má¹jáun² ca³tɨn¹ hnoh² juáh¹³ la³ lá²: “Jnoh¹ láɨ³ tsá² quian²¹ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹, quí¹ cáun² ca³jmú¹³ jnoh¹ la³ cun³ hi³ jmí¹ hniáuh²¹ má²ca³jmú¹³ bíh¹”.

Jesús jmah²³ quian³ tsá² lín³ mí¹uí³ mɨ³ho²¹ péin³

11 Jáun² ngau³ siáh³ Jesús juɨ³² má²hún¹ hi³ tsó³² tɨ³ já¹ juú² Jerusalén. Jáun² ca³nga² tsú² hué¹³ tsá² hín¹³ tɨ³ Samaria, jɨ³ hué¹³ tsá² hín¹³ tɨ³ Galilea ní².

12 Jmí¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² ñí¹ nio¹ cáun² juú² míh¹, jáun² né³, quian³ tsá² ná¹lín³ mí¹uí³ *mɨ³ho²¹ péin³ ca³ja³taunh²¹ má²janh² tɨ³ juɨ³² ñí¹ cuá¹ja³² jáun² Jesús. Tá¹la³ tionh² ñí¹ uóunh³ jáun² tsú²,

13 ca³hléh³ tiá³, hi³ ca³juáh³:

¡Hnú² Tɨ³² Jesús, cuí¹ ja² miɨ³ honh² hnú² quiú¹³ jnoh¹!

14 Jmí¹ ca³jíen³² jáun² Jesús tsá² hí³, jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²:

—Cuá²táunh¹ náh², cuá²ma³jnia¹³ náh² ñí¹con² mí²tsáu².

Jáun² tá¹la³ jmí¹ má²hí¹tsá²táunh¹ jáun² hú¹ juɨ³² bíh¹ tsá² hí³, ca³lan³.

15 Jáun² jan² tsá² hí³ ca³jính³² tɨ³ ñí¹ zenh¹ Jesús jmí¹ ca³jíe³ jáun² hi³ má²laɨn³², hi³ hí¹hleh³² tiá³ lín³² hi³ hí¹má²quien² Dió³².

16 Jmí¹ cuan¹ tsú² jáun² ta³ ñí¹ Jesús né³, ca³di³jñí³² hi³ ca³jmú³ cuá¹hin³ ca³la³ tɨ³ hué³², hi³ ca³cué³ tiá¹hmah¹. Tsá² ca³jính³² hí³ má¹ná¹, tsá² hín¹³ tɨ³ hué¹³ Samaria bíh¹.

17 Jáun² Jesús ca³ngáɨh³ tsá² hí³:

—¿Haun¹³ juáh¹³ tá¹ quian³ hnoh² má²laɨn³²? ¿Ha³ jinh¹ ja³taunh²¹ tsá² ñu³ hí³ né³?

18 ¿Hí¹ jmáh³la³ jan² tán¹ *tsá²cá²jo²¹ lá² uá¹ ca³jính³² hi³ ma³quien² Dió³²?

19 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³:

—Náu², cuánh². Má²laɨn³² nú², quí¹hliá² lɨ²cháh¹ nú² cáun² honh² bíh¹.

Jmáɨ¹ hi³ zen³ Dió³² tsá² hau³ jáɨ¹³ (Mateo 24:23-28, 36-41)

20 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, tsá² *fariseos ca³ngáɨh³ Jesús, hi³ ca³juáh³:

—¿Líh³ zen³ Dió³² tsá² hau³ jáɨ¹³ hué³² lá² quiú¹³ dí²?

Jáun² Jesús ca³ngáɨ³:

—Chau²¹ bíh¹ jmáɨ¹ hi³ cuán¹³ tsá² má²ca³hión³² hí³ Dió³², tɨ³la³ jun³juáh¹³ lí¹³ cú²tiú² cú²jan³² yáh³.

21 Sa³jun³ lí¹³ juáh³ tsáu²: “Tɨ³ lá² má²cuá¹ho² tsú² jáɨ¹³”; sa³jun³ lí¹³ juáh³ tsú² siáh³: “Ñí¹ zio¹ má²cuá³ tsú²”. Quí¹ tsá² hí³ dá² má²ngɨ³² bíh¹ ja¹ quián¹³ hnoh².

22 Jmí¹jáun² ca³záɨh³ tsú² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² la³ lá²:

—Chau²¹ jmáɨ¹ hi³ lɨ³ hniá¹ lín²¹ hnoh² hi³ jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun² já¹ñí³² ná¹ ja¹ quián¹³ hnoh², uá¹jinh¹ cú² jmáɨ¹; tɨ³la³ tiá² cáun² lí¹ lí¹³ yáh³.

23 Má¹jáun² lɨ³ zian² tsá² juáh³: “Tɨ³ lá² má²cuanh³²”; ho³lá²dá² juáh³ tsú² siáh³: “Tɨ³ ó³² má²cá²jnia³”. Tɨ³la³ ha³ lí² lí¹ cua³táunh¹ náh² cu³hna²¹ tsá² la³ hí³.

24 Quí¹ la³jmí¹ hia³² sí² quioh²¹ miíh³² jo²¹ cáun², hi³ jáun² taɨ³² ca³la³ tɨ³ jo²¹ cá² táun², la³ jáun² bíh¹ lí¹³ ní¹ má¹jaunh³² jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun².

25 Tɨ³la³ la³ñí¹ tín² ca³tɨn¹ jná¹³ má¹tso¹ lín²¹ tsɨn³²; hi³ tsá² zian² né³² zeh³ jná¹³ tɨ³ có³².

26 Quí¹ jmáɨ¹ hi³ jáunh¹³ jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun², lí¹³ la³jmí¹ lɨ²¹ jmáɨ¹ hi³ jmí¹ zian² hla¹ Noé.

27 Tsá² jmí¹ zian² jmí¹jáun² cá² ñí¹ ca³tiánh³ ná¹cuú² ná¹hính²³ bíh¹, hi³ ná¹jéinh³² siáh³ cuo², ja³ tsá² cuen² tsáu² jon² siáh³ hi³ jéinh³² cuo², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ ca³hi³ Noé hñu³ cuó² jueh³² jáun². Jáun² jmí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ ca³ja³tsauh²¹ jmáɨ² né³, la³jín³² bíh¹ tsá² hí³ ca³hiá² cá²tsan³.

28 Ja³bí¹ la³ jáun² siáh³ ca³lɨ³ jmáɨ¹ hi³ jmí¹ zian² hla¹ Lot. Tsá² jmí¹ zian² jmí¹jáun² uá²jaɨ³² cáun² lí¹ ca³cuu³ ca³hɨnh³ bíh¹, hi³ cá² ñí¹ zia³² hi³ ná¹quí² ná¹la³² bíh¹ jɨ³ hi³ tɨ² hnaɨh³² siáh³; hi³ cá² ñí¹ zia³² hi³ ná¹jñí² ná¹hó²³ bíh¹ ca³tiánh³, hi³ cáun² ta²¹ tiá² lɨ³ hñú¹³ bíh¹ siáh³.

29 Tɨ³la³ jmí¹ cuá¹han³ jáun² hla¹ Lot juú² Sodoma ñí¹ jmí¹ cuá³ né³, jmí¹jáun² ca³ziú²

cá²súh³² juɨ²¹ quɨ́n¹ azufre hi³ hún¹ sɨ́² chéi³ lɨ́n³² hi³ ca³súh³² chi³cuú². Cun³quionh³ hi³ jáun² bíh¹ ca³hiá² cá²tsan³ la³jɨ́n³² tsá² hí³.

30 La³jmɨ́¹ ca³jmú³ jáun² tsá² hí³ bíh¹ jmu³ tsú² má¹jáun², jmáɨ¹ hi³ ma³jnia³² jáun² Jon² tsá²mɨ³cuóun².

31 ”Nɨ́¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ jáun² né³, tsá² cuá¹tsɨ²¹ tsáɨh³ hñú³ máɨ² tsáɨh³ quioh²¹, tiá² hniáuh³² yáh³ son¹³ hi³ tsa³quián³ hi³ nio² ñéih³ quioh²¹, hniáuh³² la³juɨ³² cuon³ bíh¹ tsú²; hi³ nɨ́¹juáh³ tsá² cuá¹hún¹ ñí¹náɨ² né³, tiá² hniáuh³² yáh³ tsánh³² tsú² tɨ³ ñí¹ zeh¹ hñú¹³.

32 Jáun² cháu¹ náh² honh² la³ cun³ hi³ ca³quiúnh³² jáun² hla¹ tsá²mɨ³ ñí²cuo² Lot hí³.

33 Nɨ́¹juáh³ tsá² hnió³ lión³² hnga² jmɨ́²chí³ quioh²¹, tsá² la³ hí³ tɨ³ tsa³hín³ bíh¹, tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tsá² já²hín³ jmɨ́²chí³ quioh²¹ [cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³] né³, tsá² la³ hí³ bíh¹ tɨ³ liáun³.

34 ”Juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ má¹ca³niéi² jmáɨ¹ jáun², má¹jáun² má²ná¹cuóun¹ gon³ tsáu² ñí¹ jen³; jan² tsá² hí³ tsánh³² hñu³mɨ³cuú², hi³ jan² né³ tá¹ron¹³ bíh¹.

35 Nɨ́¹ má¹jáun² siáh³, gon³ tsá²mɨ³ ná¹quiuh³² cán¹; jan² bíh¹ tsá² hí³ tsánh³², hi³ jan² né³ tá¹zanh¹ bíh¹.

36 [Ja³bí¹ má¹jáun², gon³ tsá²ñuh² ná¹jmu² ta²¹ ñí¹náɨ², jan² bíh¹ tsá² hí³ tsánh³² hñu³mɨ³cuú², hi³ jan² né³, tá¹zanh¹ bíh¹.]

37 Jmɨ́¹ má²lɨ́²niéi³² tsú² jáun² hi³ juáh³ Jesús la³ nɨ́², jáun² ca³ngáɨ³ tsú²:

—Hnú² Tɨ³², ¿ha³ dá² jinh¹ lɨ́¹³ hi³ má²lɨ́²juah²¹ hnú² nɨ́²?

Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Lɨ³ lin¹ bíh¹ jmáɨ¹ jáun² la³jmɨ́¹ lɨ́² lin¹ ñí¹ rá²jún¹ jáh³ cun³quionh³ hi³ jlánh¹ cuú² ngɨh³² tú²jue³².

18

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ jan² tsá²mɨ³ hnáɨ³ quionh³ tsá² lɨn³ jue²¹

1 Hi³ jáun² Jesús ca³hɨ́eh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², hi³ ca³tɨ²¹ liéinh³² tsú² Dió³² jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³², hi³ tiá² hniáuh³² ma³tsan² tsú² tsɨ́³. Jáun² ca³jmú³ dí² cáun² jáɨ¹³,

2 hi³ lɨ́³ la³ lá²:

—Jmɨ́¹ zian² jan² jue²¹ jmɨ́¹ cuá³ cáun² juú². Tsá² lɨn³ jue²¹ hí³ tiá² ta²¹ jmɨ́¹ tanh² yáh³ Dió³², sa³jun³ jmɨ́¹ tanh² bíh¹ hó¹ñí¹ tsá²co¹.

3 Ja³bí¹ juú² jáun² jmɨ́¹ zian² siáh³ jan² tsá²mɨ³ hnáɨ³. Tsá²mɨ³ hí³ jmɨ́¹ tsá²jɨen³ hiú² cuóh³² lɨ́n³² jue²¹ hí³, hi³ jmɨ́¹ zaɨh³² dí² jue²¹ hí³ la³ lá²: “Ma³ré¹³ tiá³ uu³mí²tsɨ³² quion²¹ jná¹³ quiúnh¹ ná¹ tsá² hau²”.

4 Tɨ³la³ hliáun³ jmáɨ¹ bíh¹ ca³nga² hi³ tiá² jmɨ́¹ hei³² jue²¹ hí³ hi³ ma³re² hniéi² jáun². Tɨ³la³ ca³chó³² jmáɨ¹ hi³ ca³lɨn¹³ jue²¹ hí³ la³ lá²: “Uá¹jinh¹ tiá² ta²¹ tanh³² jná¹³ Dió³², sa³jun³ tanh³² jná¹³ hó¹ñi³² tsá²co¹,

5 tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ hiú² cuóh³² ja³² tsá²mɨ³ nɨ́² hi³ ñi³jmu¹ liúnh¹, hi³ jáun² cu³tsa³² cuɨ́¹ má¹ré¹³ jná¹³ cú²jueh³², hi³ jáun² tiú²uú² ja³ma³tsan² tsú² tsɨn³² jná¹³”.

6 Jáun² Tɨ³² Juo¹³ dí² ca³juáh³:

—La³ jáun² bíh¹ ca³juáh³ jue²¹ hláɨh¹ hí³.

7 ¿Há¹ tiá² ma³re² Dió³² hniéi² quioh²¹ tsá² má²ná¹quiánh¹ joh¹, tsá² ná¹hiú² ná¹mɨ³² la³ huá² la³ jma²? ¿Hí¹ ma³lé³ tsú² hi³ ma³hau³?

8 Juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ tia³juɨ³² bíh¹ ma³re² Dió³² hniéi² quioh²¹ tsá² joh¹. Tɨ³la³ nɨ́¹ má¹jaunh³² jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun² né³, ¿hí¹ chanh²¹ bíh¹ jná¹³ tsá² má²ná¹taunh² ta²¹ ñí¹ hué²¹ lá² nɨ́¹ má¹jáun²?

Cáun² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ jan² tsá² fariseo quionh³ jan² tsá² chi² hmah²¹

9 Hi³ jáun² Jesús ca³jmú³ cáun² jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² jmɨ́¹ ná¹lɨ́n²³ hí³ hi³ chun¹ hmóu³², tsá² jmɨ́¹ ná¹lɨ́n²³ hí³ hi³ jun³ lin¹ yáh³ tsá² siánh³, hi³ ca³juáh³ dí² la³ lá²:

10 —Jmɨ́¹ zian² gon³ tsá²ñuh² hi³ ca³ñí¹lienh¹³ Dió³² hñu³ cuáh³² chín¹. Jan² tsá² hí³ tsá² *fariseo, hi³ jan² siáh³ *tsá² chi² hmah²¹.

11 Tsá² fariseo hí³ ca³jmú³ zenh² hi³ ca³liéinh³² Dió³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²: “Hnú² Dió³² Juóu³² jná¹³, cué²³ jná¹³ tiá¹hmah¹ hnú² quí¹ tiá² lɨ́n³ yáh³ jná¹³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ tsá² siánh³, la³jmɨ́¹ lɨ́n³ tsá² háɨn², tsá² hláɨh¹, tsá² lɨ́¹ jmu² lɨ́¹ tsau³² nɨ́² siáh³; sa³jun³ lɨ́n³ jná¹³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ tsá² chi² hmah²¹ zenh² ó³².

12 Jná¹³ má²hɨen²¹ tun³ jéin³² cun³ jña³ jmáɨ¹, hi³ jɨ́enh²³ jná¹³ siáh³ ñí¹con² hnú² cáun² la³ cun³ quia³ quioh²¹ la³jɨ́³² hi³ láɨ²³ ná¹”.

13 Tɨ³la³ tsá² chi² hí³ hmah²¹ ca³ta³zanh¹ ñí¹ uóunh³ ca³lá², sa³jun³ ca³ziauh³ bíh¹ tsá² hí³ ñí¹ chi³cuú²; hi³ jáun² cáun² ca³ta³dí¹quien² ñí¹ tsɨ́³ bíh¹, hi³ dí¹juáh²³: “¡Hnú² Dió³², cuɨ́¹ ja² miɨ³ honh² hnú² ñí¹con² jná¹³, tsá² ren² ná¹ tso³!”

14 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Juanh²¹ jná¹³ ñí¹con² hnoh², tsá² chi² hí³ hmah²¹ bíh¹ tsá² má²jɨ² jmɨ́¹ tsɨ́³ jmɨ́¹ ngah²¹ hñú¹³; tɨ³la³ tsá² fariseo hí³ má¹ná¹, tiá² jɨ² yáh³ jmɨ́¹ tsɨ́³ jmɨ́¹ ngah²¹. Quí¹ tsá² jmu² pan¹ hnga², tsá² la³ hí³ tɨ³ má²méih³ bíh¹ hi³ quien²; tɨ³la³ tsá² tiá² jmu² quien² hnga² má¹ná¹, tsá² la³ hí³ bíh¹ tɨ³ jlánh¹ lɨ³ quien².

Jesús má²miih² tsá¹mɨh¹
(Mateo 19:13-15; Marcos 10:13-16)

15 Ja³bí¹ jmɨ́¹jáun² cua³jan² tsáu² dáɨn² jon² ñí¹con² Jesús, hi³ hnió³ tsú² hi³ Jesús tin³ cuo² dáɨn². Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³jɨ́e³ jáun² tsá² haɨn²¹

hí3 ti3 con2 tsú2 hi3 jmu2 tsá2 hí3 la3 jáun2 né3,
jáun2 ca3jin3 tsú2 tsá2 ná1jan2 hí3 dáɨn2.
16 Jmí1jáun2 ca3teh3 Jesús tsá2 haɨn21 hí3 ti3
con2, hi3 ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:
—Cuéh3 náh2 tsá1míh1 ní2 jáɨ13, cuí1
ja3táunh1 ñí1con2 jná13, ha3 lí2 jní2 náh2 juɨ32
quioh21. Quí1 tsá2 lín3 la3jmí1 lín3 tsá1míh1
ní2 bíh1 lí13 tónh32 jo3cuo2 Dió32.
17 Jú1 tson2 juo3 jná13 hnoh2: Lɨ3ua3 jan2
tsá2 tiá2 he2 héih32 quioh21 Dió32 la3jmí1 he2
tsá1míh1, tsá2 la3 hí3 cu3tí3 tiá2 lí13 hí3 jo3cuo2
Dió32.

Jan2 tsá1ñú1 hánh3 liéinh32 Jesús
(Mateo 19:16-30; Marcos 10:17-31)

18 Jmí1jáun2 ca3ngáɨ3 jan2 tsá2 chín1 ñí1con2
tsá2 *judíos ñí1con2 Jesús, hi3 ca3juáh3:
—Hnú2 Ti32 chun1, ¿he3 bíh1 hniáuh32 jmu1
jná13 hi3 jáun2 lí13 lɨ3 zian2 jná13 la3 cun3
jmí1hi3nio2?
19 Jáun2 Jesús ca3záɨh3 tsá2 hí3:
—¿He3 láɨh32 juáh3 hnú2 hi3 jná13 tsá2
chun1? Hí1 jan2 yáh3 tsá2 chun1 tiá2 zian2,
jɨ32la3 jan2 Dió32 bíh1 chun1.
20 Má2ñíh1 bíh1 hnú2 la3 cun3 hi3 rá1juáh3
jáun2 héih32 quioh21 Dió32, hi3 juáh3 la3
lá2: “Ha3 lí2 jmú2 náh2 juón1, ha3 lí2 jngɨh3
náh2 tsáu2, ha3 lí2 háɨn2 náh2, ha3 lí2 lí1
ma3tson13 náh2 jú1 tí1jáɨ2, tianh32 náh2 ta21
ñeh2 mí2ziúh2”.
21 Jáun2 tsá2 hí3 ca3juáh3:
—La3jí32 bíh1 hi3 ní2 má2ca3ma3ti21 jná13 la3
cun3 jmí1 míh2 ná1.
22 Jmí1 má2lí2niéi32 jáun2 Jesús jë1 tsá2 hí3
né3, ca3juáh3:
—Cun3 jáun2 zia32 bíh1 cónh3í1 cáun2 hi3
hniáuh32 jmúh13 nú2: cuánh2, cuá2hnáɨ1
la3jɨ32 hi3 zia32 quián13, hi3 jáun2 tsoh3 quɨe3
jáun2 ñí1con2 tsá2 tia3mii2, hi3 jáun2 la3 jáun2
bíh1 lí13 lɨ3 hánh3 nú2 hñu3mɨ3cuú2. Ní1
má1lɨ32 jáun2 né3, ña32 cu3hna32 jná13.
23 Jmí1 má2lí2niéi32 jáun2 tsá2 hí3 jáɨ13 ní2
né3, jlánh1 hlaɨh3 ta3no1 tsí3, quí1hliá2 jlánh1
hánh3.
24 Jmí1 ca3jíe3 jáun2 Jesús hi3 hlaɨh3 má2nio2
tsí3 tsá2 hí3, jáun2 ca3juáh3 la3 lá2:
—¡Hénh3 ma3 jlánh1 juóuh32 hi3 hí3 jan2
tsá2 hánh3 jo3cuo2 Dió32!
25 Ti3 jlánh1 bíh1 huán1 tsí3 ngá13 jáh3 cánh1
téh23 tsú2 camello chí2 léh13 mɨ3quɨe3, la3
cónh3 bíh1 hi3 hí3 jan2 tsá2 hánh3 jo3cuo2
Dió32.
26 Jmí1 má2lɨ2niéi32 jáun2 tsá2 tionh2 hí3
jáɨ13 ní2 né3, ca3juáh3:
—Hi3 jáun2 né3, ¿hin2 bí1 dá2 tsánh2 la3 lí13
liáun3?
27 Jáun2 Jesús ca3záɨh3 tsá2 hí3 la3 lá2:
—Zia32 hi3 tiá2 lí13 jmu3 tsá2mɨ3cuóun2,
tɨ3la3 Dió32 bíh1 Tsá2 tɨn2 jmu3.
28 Hi3 jáun2 Pé1 ca3záɨh3 Jesús la3 lá2:
—Sá1ní2 jɨe3, jnoh1 má2ca3chá13 ti3 có32
la3jí32 hi3 jmí1 zia32 quiú13, hi3 jáun2 má2ngí1
jnoh1 quiúnh1 hnú2.
29 Jáun2 jmí1jáun2 ca3záɨh3 siáh3 Jesús tsá2
hí3 la3 lá2:
—Jú1 tson2 juo3 jná13 hnoh2, hi3 lɨ3ua3 jan2
tsá2 má2ca3tú3 hñú13, hi3 má2ca3chan3 siáh3
jméi2 mí1ziú13, raɨnh21 tsú2, ñí2cuo2 tsú2, jɨ3
jon2 tsú2 ní2 siáh3, cun3ñí1 hi3 tónh32 tsú2
tsáu2 jo3cuo2 Dió32,
30 tsá2 la3 hí3 ti3 hliáun3 hiáuh3 bíh1 ñí1
hué21 lá2 la3 cónh3 bíh1 hi3 má2ca3chá3 tsú2
jáun2 ti3 có32, hi3 jáun2 má1jáun2 hiáuh3 tsú2
siáh3 hi3 lí13 zian2 cun3 jmí1hi3nio2.

Jesús juáh3 siáh3 ñí1 má2hnaɨh32 jéin32 hi3
jún3
(Mateo 20:17-19; Marcos 10:32-34)

31 Hi3 jáun2 Jesús ca3teh3 siáh3 tsá2
quian3tun3 hí3 ti3 la3 có32, hi3 ca3záɨh3 dí2
la3 lá2:
—Sá1ní2 jɨe3, ta3né32 má2hí1uú23 dí2 ti3 já1
juú2 Jerusalén, ñí1 lí13 lɨ3tí3 ca3la3 jí32 hi3
rá1juáh3 jáun2 ñí1 Sí2 hi3 ca3jmú3 tsá2 lɨn3 hí3
*tɨ32 jë1 Dió32 jmí1tin2, la3jí32 jáɨ13 hi3 ca3tɨn1
Tsá2 lín3 Jon2 tsá2mɨ3cuóun2.
32 Tsá2 hí3 bíh1 jɨenh3 tsá2 judíos ñí1con2
*tsá2cá2jo21, hi3 qui3 cáuh32 tsú2 cú2nga1, hi3
tu3 hión32 tsú2, hi3 tiu3 hñéi32 tsú2,
33 hi3 quiu3 pan3 tsú2 siáh3, hi3 ní1 má1lɨ32
jáun2 né3, jngah3 tsú2; ti3la3 ñí1 má2cá2hní2
jmáɨ1 jáun2 má1ná1, jenh13 bíh1 jná13 ja1 hla1.
34 Ti3la3 tiá2 ca3ngɨ13 yáh3 tsá2 hí3 hi3
ca3juáh3 jáun2 Jesús la3 ní2, cu3tí3 tiá2
ca3lɨ3tsɨn2 bíh1 tsú2 he3 dá2 jmí1 niéih3 jáɨ13
jáun2, quí1hliá2 jáɨ13 jáun2 jmí1 lí3 jú1 jnɨ2 bíh1
hi3 ca3tɨn1 tsú2.

Jesús jmah23 jan2 tsá2 ten3 có32 juú2 Jericó
(Mateo 20:29-34; Marcos 10:46-52)

35 Jmí1 má2ñí1chau21 Jesús já1 juú2 Jericó.
Can32 juɨ32 jáun2 jmí1 cuá3 jan2 tsá2 ten3, hi3
jmí1 cuá1mɨ32 cú1dáɨn3.
36 Jmí1 ca3náɨ32 jáun2 tsá2 ten3 hí3 hi3
juóun32 lín32 tsáu2 má2ñí1hí1já2táunh1, jáun2
ca3ngáɨ3 he3 dá2 la3 lí13.
37 Jáun2 tsáu2 ca3juáh3:
—Jesús, tsá2 ja3 juú2 Nazaret bíh1 cuá1ja32
ñí1zio1.
38 Jáun2 tsá2 ten3 hí3 ca3hléh3 tiá3 lín32 hi3
ca3juáh3:
—¡Hnú2 Jesús, jón2zíh1 jón2cho1 hla1
Dá2vi21, cuí1 ja2 mií3 honh2 hnú2 ñí1con2
jná13!
39 Jáun2 tsá2 hí1tsá2táunh1 hí3 chí1ján3
ca3jin3 tsá2 ten3 hí3, hi3 jmí1 hnió3 tsú2 cuá32
tsá2 hí3 ta3máɨh3. Ti3la3 tsá2 ten3 hí3 má1ná1,
tɨ3 lɨ3mí1 tiá3 ca3hléh3 bíh1 hi3 ca3juáh3:

—¡Hnú^{2} jón^{2}zíh^{1} hla^{1} Dá^{2}vi^{21}, cuɨ́^{1} ja^{2} mií^{3} honh^{2} hnú^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13}!

40 Hi^{3} jáun^{2} Jesús ca^{3}náu^{2}, hi^{3} ca^{3}jmú^{3} héih^{32} hi^{3} tsa^{3}quian^{3} tsú^{2} tsá^{2} ten^{3} hí^{3}. Jmɨ́^{1} cuan^{1} jáun^{2} tsá^{2} ten^{3} hí^{3} ta^{3}ñí^{1} dí^{2} né^{3}, ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:

41 —¿He^{3} jmɨ́^{1} hnáuh^{2} hnú^{2} jmu^{1} jná^{13} ñí^{1}con^{2} nú^{2}?

Jáun^{2} tsá^{2} ten^{3} hí^{3} ca^{3}ngáɨ^{3}:

—Hnú^{2} Juóu^{32} jná^{13}, hnó^{32} jná^{13} hi^{3} jnia^{3} siáh^{3} mɨ́^{1}ñi^{32}.

42 Jáun^{2} Jesús ca^{3}záɨh^{3} tsá^{2} hí^{3}:

—¡Cuɨ́^{1} jnia^{1} yáh^{3}! Má^{2}laɨn^{32} hnú^{2} quí^{1}hliá^{2} lɨ́^{2}cháh^{1} nú^{2} cáun^{2} honh^{2}.

43 Hi^{3} jáun^{2} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}jnia^{3} siáh^{3} mɨ́^{1}ñí^{1} tsá^{2} hí^{3}, jáun^{2} ngau^{3} cu^{3}chin^{1} cu^{3}hna^{21} Jesús hi^{3} hí^{1}má^{2}quien^{2} Dió^{32}. Hi^{3} jáun^{2} ca^{3}la^{3} jɨ́n^{32} tsá^{2} ca^{3}jíe^{3} hi^{3} jáun^{2} ca^{3}ma^{3}tsú^{2} ma^{3}jónh^{32} Dió^{32}.

19

Jesús jenh^{2} Zaqueo

1 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, hi^{3} Jesús já^{1} juú^{2} Jericó.

2 Juú^{2} jáun^{2} jmɨ́^{1} zian^{2} jan^{2} tsá^{2} hánh^{3} jmáɨ^{2} Zaqueo. Tsá^{2} hí^{3} jmɨ́^{1} chín^{1} ñí^{1}con^{2} *tsá^{2} chi^{2} hmah^{21}.

3 Tsá^{2} hí^{3} jlánh^{1} ca^{3}lɨ^{3}hnió^{3} jíe^{3} ní^{1}juáh^{3} hin^{2} dá^{2} tsánh^{2} hí^{3} Jesús; tɨ^{3}la^{3} tiá^{2} lɨ^{3} yáh^{3} jíen^{32} tsú^{2}, quí^{1} juóun^{32} lín^{32} bíh^{1} tsáu^{2} jmɨ́^{1} ná^{1}ngɨh^{32} ñí^{1} jáun^{2}, hi^{3} hnga^{2} siáh^{3} Zaqueo hí^{3} jlánh^{1} tsa^{1}; jáun^{2} tiá^{2} ca^{3}lɨ^{3} yáh^{3} jíen^{32} tsú^{2} Jesús.

4 Jáun^{2} cu^{3}tsa^{32} chí^{1}ján^{3} tsú^{2} cú^{2}jueh^{32} ngau^{3}, hi^{3} ja^{3}uu^{32} tsɨ^{3} hmá^{2} sí^{2} náɨ^{2} chi^{21} tɨ^{3} juɨ^{32} ñí^{1} tsó^{21} Jesús, hi^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} jíen^{32} dí^{2}, quí^{1}hliá^{2} juɨ^{32} jaun^{32} ngá^{13} tsú^{2}.

5 Jmɨ́^{1} cá^{1}chó^{21} jáun^{2} Jesús ñí^{1} chi^{21} hmá^{2} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}ziauh^{3} ñí^{1} tsɨ^{3} hmá^{2}, jáun^{2} ca^{3}juáh^{3}:

—Hnú^{2} Zaqueo, tia^{3}juɨ^{32} son^{2} ñí^{1} nɨ́^{2}, quí^{1} né^{32} ca^{3}tin^{1} jná^{13} ñí^{1}jnioh^{2} hñuh^{32} hnú^{2}.

6 Jáun^{2} Zaqueo la^{3}juɨ^{32} ca^{3}son^{2} bíh^{1}, hi^{3} ca^{3}hen^{3} Jesús ca^{3}la^{3} hiún^{2} lɨ́n^{32} tsɨ́^{3}.

7 Jmɨ́^{1} ca^{3}jíe^{3} jáun^{2} tsá^{2} ná^{1}ngɨh^{32} hí^{3} hi^{3} ngau^{3} Jesús hñú^{13} tsá^{2} hí^{3}, jáun^{2} ca^{3}ziu^{3} ca^{3}hɨen^{3} dí^{2} Jesús, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—¿He^{3} láɨh^{32} sa^{3} hñú^{13} jan^{2} tsá^{2} ren^{2} tso^{3} bíh^{1} ngau^{3} tsá^{2} nɨ́^{2}?

8 Jmɨ́^{1} cá^{1}chánh^{21} jáun^{2} Zaqueo hñú^{13} né^{3}, ca^{3}jmú^{3} zenh^{2}, hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} Jesús:

—Hnú^{2} Tɨ^{32}, sá^{1}nɨ́^{2} niéi^{2}, ñí^{1}con^{2} tsá^{2} tia^{3}mii^{2} cué^{13} jná^{13} cá^{2}tsó^{13} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} zia^{32} quion^{21}; hi^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} má^{2}ca^{3}ma^{3}can^{13} jná^{13} né^{3}, cué^{13} jná^{13} siáh^{3} quiún^{3} nió^{3} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} hi^{3} má^{2}ca^{3}háɨn^{32} jná^{13} jáun^{2} quioh^{21} tsú^{2}.

9 Jáun^{2} Jesús ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}:

—Né^{32} má^{2}liáun^{3} tsá^{2} hñú^{13} hñú^{3} lá^{2}, quí^{1} cu^{3}tí^{13} bíh^{1} jan^{2} tsá^{2} jón^{2}zíh^{1} jón^{2}cho^{1} hla^{1} Há^{2}bran^{21} tsá^{2} lá^{2}.

10 Quí^{1} jná^{13}, Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2}, má^{2}cuan^{2} hi^{3} ja^{3}hnáh^{32} ná^{1} tsá^{2} má^{2}já^{2}cuɨn^{3}. Hi^{3} ja^{3}lion^{1} tsá^{2} la^{3} hí^{3} bíh^{1} jná^{13} ja^{3}.

Jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} zia^{32} hi^{3} nio^{2} jo^{3}cuo^{2} (Mateo 25:14-30)

11 La^{3} má^{2}ná^{1}náɨ^{32} jáun^{2} bíh^{1} tsá^{2} hí^{3} jáɨ^{13} hi^{3} cuá^{1}hleh^{32} jáun^{2} Jesús, jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} siáh^{3} Jesús cónh^{3}í^{1} cáun^{2} jáɨ^{13} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}, quí^{1}hliá^{2} tsá^{2} hí^{3} jmɨ́^{1} má^{2}ná^{1}lɨ́n^{23} hi^{3} cu^{3}diá^{2}jan^{2} bíh^{1} ma^{3}jnia^{32} Jesús hi^{3} hí^{3} bíh^{1} dí^{2} tsá^{2} ca^{3}hiáu^{32} Dió^{32} hi^{3} hau^{3} jáɨ^{13}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jmɨ́^{1} má^{2}ñí^{1}chau^{21} jáun^{2} Jesús já^{1} juú^{2} Jerusalén.

12 Hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}záɨh^{3} Jesús tsá^{2} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—Jmɨ́^{1} zian^{2} cá^{2} mí^{1}zionh^{2} tsá^{2} cáun^{2} hñú^{3} hi^{3} jmɨ́^{1} ná^{1}quien^{2}. Jáun^{2} jan^{2} tsá^{2} hí^{3} ngau^{3} ñí^{1} uóunh^{3}, la^{3} tɨ^{3} hué^{32} siáh^{3}, hi^{3} ca^{3}ñí^{1}mɨ́^{2} jáɨ^{13} hi^{3} lɨ́^{13} lɨ́n^{3} ta^{21} juú^{2}co^{1}, hi^{3} hu^{21} cuo^{2} ñí^{1} hliáun^{3}; hi^{3} nɨ́^{1} má^{1}lɨ^{32} jáun^{2} jáunh^{3}.

13 Ñeh^{2} bíh^{1} hi^{3} tsó^{32} tsú^{2} jáun^{2} ca^{3}teh^{3} quian^{3} tsá^{2} quian^{21}, hi^{3} ca^{3}tsóh^{3} dí^{2} ma^{3} cú^{2} mei^{21} héih^{32} quɨe^{3} *cú^{1}tiáu^{2} ñí^{1}con^{2} ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} tsú^{2}. Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} tsú^{2} tsá^{2} quian^{3} hí^{3}: “Cuá^{2}ma^{3}hliáun^{13} náh^{2} quɨe^{3} má^{2}lɨ́^{2}cué^{3} jná^{13} ní^{2}, ca^{3}la^{3} ñí^{1} cá^{1}chó^{21} jmáɨ^{1} hi^{3} jáunh^{13} jná^{13}”.

14 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2}co^{1} tsú^{2} má^{1}ná^{1}, jmɨ́^{1} ná^{1}hau^{2} bíh^{1}. Hi^{3} jáun^{2} jmɨ́^{1} ngau^{21} tsá^{2} hí^{3} né^{3}, ca^{3}zen^{3} tsú^{2} tsá^{2} ja^{1} hmóu^{32} hi^{3} tsa^{3}can^{32} jáɨ^{13}, hi^{3} tsa^{3}juah^{21} la^{3} lá^{2}: “Cu^{3}tí^{13} tiá^{2} hnáu^{2} jnoh^{1} hi^{3} lɨ́n^{13} tsá^{2} nɨ́^{2} ta^{21} juú^{2}co^{1} jnoh^{1}”.

15 Tɨ^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} ca^{3}lɨ^{3}hiáun^{1} bíh^{1} tsú^{2} hi^{3} lɨ́n^{13} ta^{21}; jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, jaunh^{3} siáh^{3} juú^{2}co^{1}. Jmɨ́^{1} cuanh^{21} tsú^{2} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}teh^{3} siáh^{3} tsá^{2} quian^{21} hí^{3}, tsá^{2} ca^{3}cuéh^{3} tsú^{2} hí^{3} quɨe^{3}, hi^{3} ca^{3}ngáɨ^{3} tsú^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} ha^{3} cónh^{3} ca^{3}ta^{3}tsaɨh^{21} tsú^{2} ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32}.

16 Jáun^{2} tsá^{2} ca^{3}ma^{3}jnia^{32} la^{3}ñí^{1} ta^{3} ñí^{1} tsú^{2} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}: “Hnú^{2} juóu^{32} jná^{13}, má^{2}zia^{32} cónh^{3}í^{1} cú^{2} mei^{21} héih^{32} cú^{1}tiáu^{2} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} hi^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}cháh^{1} hnú^{2} jáun^{2} jo^{3}uón^{32} jná^{13}”.

17 Jáun^{2} tsá^{2} má^{2}lɨ́n^{3} hí^{3} ta^{21} ca^{3}juáh^{3}: “Jlánh^{1} re^{2} la^{3} nɨ́^{2}, hnú^{2} bíh^{1} jan^{2} tsá^{2} quian^{21} chun^{1}. Jmu^{1} jná^{13} hi^{3} hnú^{2} lɨ́n^{13} ta^{21} ñí^{1}con^{2} quia^{3} juú^{2}, quí^{1}hliá^{2} re^{2} bíh^{1} ca^{3}jmuh^{3} hnú^{2} cun^{3}quionh^{3} cú^{1}pih^{21} hi^{3} ca^{3}chá^{3} jná^{13} jáun^{2} jo^{3} cuonh^{2} nú^{2}”.

18 Jáun^{2} siáh^{3} siáh^{3} jan^{2} ca^{3}ma^{3}jnia^{32} ta^{3} ñí^{1} tsú^{2}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}: “Hnú^{2} juóu^{32} jná^{13}, má^{2}zia^{32} hñá^{3} nio^{2} hña^{3}láu^{3} héih^{32} cú^{1}tiáu^{2} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} hi^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}cháh^{1} hnú^{2} jáun^{2} jo^{3}uón^{32} jná^{13}”.

19 Ja3bí1 ñí1con2 tsá2 hí3 ca3juáh3 tsú2 siáh3
la3 lá2: “Jmu1 jná13 hi3 hnú2 lín13 ta21 ñí1con2
hñá3 juú2”.
20 Jáun2 ca3ma3jnia32 siáh3 jan2 tsá2 siánh3
siáh3, hi3 ca3juáh3 la3 lá2: “Hnú2 juóu32 jná13,
lá2 nio2 quɨe3 hi3 jmí1 ca3cuéh1 hnú2 jáun2
jná13. Cáun2 ca3tsáɨh32 pá1ñu21 bíh1 jná13
quɨe3 jáun2, hi3 ca3hmá3 jná13,
21 quí1hi3hliá2 juénh2 jná13 hnú2. Quí1hliá2
ño1 jná13 hi3 hnú2 jan2 tsá2 huáh2 tsí3, hnú2
jan2 tsá2 caun23 hi3 tiá2 ca3tɨn1 nú2 caun13,
hi3 caun23 hnú2 siáh3 cáun2 hi3 tiá2 lí2jñíh3”.
22 Jmí1jáun2 ca3juáh3 tsá2 má2lín3 hí3
ta21: “Hnú2 bíh1 jan2 tsá2 quian21 hláɨh1;
cun3quionh3 jëh2 ní2 huen2 bíh1 hnú2 rá1tsɨ32
jná13 héih32 ñí1con2 nú2. Ní1juáh3 tson2 ñíh1
hnú2 hi3 jná13 lín3 jan2 tsá2 huáh2 tsí3, jan2
tsá2 caun2 cáun2 hi3 tiá2 ca3tɨn1, jan2 tsá2
caun2 hi3 tiá2 ca3jñí3,
23 hi3 jáun2 jmí1 hniáuh21 bíh1 jmuh21 hnú2
ta21 quɨe3 ní2 quion21 jná13, uá1jinh1 hñú3 ñí1
rá2tsɨ32 tsú2 quɨe3 bíh1 jmí1 cuá1tionh2 nú2,
hi3 jáun2 jmí1 cuanh21 jná13 jmí1 má2lí13 héih1
jná13 hi3 má2tsɨn2 quɨe3 quion21”.
24 Jáun2 tsá2 lín3 ta21 hí3 ca3jmú3 héih32
ñí1con2 tsá2 tionh2 ñí1 jáun2, hi3 ca3juáh3:
“Quin32 náh2 quɨe3 hi3 jmí1 nio2 jo3cuo2 tsá2
lá2, hi3 cueh1 náh2 tsá2 ca3ta3tsaɨh21 ní2 cú2
mei21 héih32 quɨe3”.
25 Tɨ3la3 tsá2 jmí1 tionh1 hí3 ca3ngáɨ3: “Hnú2
juo13 jnoh1, já2 má2zia32 bíh1 cú2 mei21 héih32
quɨe3 quioh21 tsú2”.
26 Jáun2 tsá2 lín3 ta21 hí3 ca3juáh3 siáh3:
“Juanh32 jná13, ní1juáh3 tsá2 zia32 hi3 quioh21,
tsá2 la3 hí3 tɨ3 hliáun3 hiáuh3 bíh1; tɨ3la3
ní1juáh3 tsá2 tiá2 zia32 quioh21 né3, tɨ3 quin3
bíh1 tsú2 la3 cun3 cú1pih21 hi3 zia32 quioh21
tsú2.
27 Hi3 jáun2 ca3tɨn1 la3jín32 tsá2 hau2 jná13
hí3 né3, tsá2 tiá2 jmí1 hnió3 hí3 hi3 lín13 jná13
ta21 ñí1con2, cuá2quian32 náh2 hi3 má1tsán13
náh2 ta3 ñi32 jná13 lá2” —ca3juáh3 tsá2 má2lín3
hí3 ta21.

Jesús má2hí3 já1 juú2 Jerusalén
(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Juan 12:12-19)

28 Jmí1 má2lí2juáh3 jáun2 Jesús la3 ní2 né3,
ngau3 siáh3 juɨ32 má2hún1 hi3 chau21 tɨ3
Jerusalén.
29 Jmí1 má2ñí1chau21 tsú2 jáun2 juú2
Betfagé, juú2 nio2 má2janh2 có32 máh3 míh1
Olivos, ñí1 nio1 siáh3 juú2 Betania, jáun2
ca3zen3 tsú2 gon3 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 hi3
tsa3táunh1 chí1ján3.
30 Hi3 ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:
—Cuá2táunh1 náh2 juú2 míh1 nio2 tɨ3
chí1ján3 ní2, jáun2 ní1 má1ca3cha3táunh1
náh2 né3, chanh21 náh2 jan2 lo1 búh1 míh1
hi3 cuá1hñéih1; jáh3 hí3 hí1 jan2 tiá2 hin2
má2ca3ñi3tsɨn1. Jáun2 cuá2zanh1 náh2 jáh3 hí3,
hi3 ñá1jan32 náh2 tɨ3 lá2.
31 Ní1juáh3 zian2 tsá2 ca3ngáɨ3 ñí1con2
hnoh2: “¿He3 láɨh32 sa3 hnoh2 yáh3 ná1zanh1
jáh3 ní2?”, jáun2 juoh1 náh2 tsú2 la3 lá2: “Hliá2
má2hniah3 ñí1con2 Tɨ32 Juo13 bíh1 jnoh1 jáh3”.
32 Jáun2 ja3taunh21 bíh1 tsá2 gon3 hí3, hi3
jáun2 ca3chanh21 tsú2 jan2 lo1 búh1 míh1 la3
cun3 hi3 má2lí2juáh3 jáun2 Jesús.
33 Hi3 jáun2 jmí1 má2ná1záɨnh32 tsú2 lo1
míh1 hí3, jáun2 ca3jíe32 tsá2 joh1 jáh3, jáun2
ca3juáh3:
—¿He3 láɨh32 sa3 hnoh2 yáh3 ná1zanh1 jáh3
ní2?
34 Jáun2 tsá2 gon3 hí3 ca3ngáɨ3:
—Hliá2 má2hniah3 ñí1con2 Tɨ32 Juo13 bíh1
jnoh1 jáh3.
35 Jáun2 ca3ñí1jan2 tsú2 lo1 búh1 míh1 hí3 tɨ3
ñí1 zenh1 Jesús. Jmí1jáun2 ca3na3tsí3 dí2 ha1
cu3hna21 jáh3 hí3. Jmí1 lɨ21 jáun2 né3, ca3zion3
dí2 Jesús cu3hna21 jáh3.
36 Tá1la3 jmí1 hí1tsau32 jáun2 Jesús tɨ3 já1
juú2 Jerusalén né3, ca3quí3 ca3ja3 tsáu2 ha1
hú1 juɨ32 ñí1 cuá1tsau32 jáun2 Jesús.
37 Jmí1 cá1chó21 tsú2 jáun2 ñí1 má2lí3 dí1jɨ23
máh3 Olivos tɨ3 juɨ32 Jerusalén, ca3la3 jín32
tsá2 má2tanh2 ta21 Jesús ca3ma3liáu32 hi3
hléh32 ca3la3 tiá3 lín32, hi3 hiún2 lín32 tsí3
tsú2 ca3ma3tsu3 ma3jónh32 Dió32 ca3tɨ21 la3jí32
hua3jueh32 hi3 má2ca3jíe3 jáun2.
38 Hi3 ca3juáh3 tsú2 la3 lá2:
—¡Cuí1 lɨ3 quien2 bíh1 Tsá2 lín3 Re21,
Tsá2 cuá1ja32 cun3quionh3 héih32 quioh21
Dió32 Juo13 dí2! ¡Cuí1 tionh1 bíh1 tsá2 zian2
hñu3mɨ3cuú2 cáun2 hi3 re2 hi3 tɨn2! Hénh3
ma3 chun1 Dió32 Tsá2 cuá3 hñu3mɨ3cuú2.
39 Jáun2 ja1 ñí1 hí1tsá2táunh1 tsú2 jáun2 jmí1
zian2 ma3 jan2 tsá2 *fariseos, hi3 ca3juáh3:
—Tɨ32, má2né32 jin32 tsá2 hí1hleh32 ní2 la3
ní2.
40 Tɨ3la3 Jesús ca3záɨh3 tsá2 hí3:
—Jná13 juanh32, sá1 hi3 tsá2 lá2
hí1já2táunh1 ta3máɨh3 dúh1, jáun2 hí1 la3 tɨ3
quín1 yáh3 jmí1 má2hléh32 tiá3.

Jesús ho2 hi3 ca3tɨn1 juú2 Jerusalén

41 Jmí1 má2ñí1chau21 jáun2 Jesús já1 juú2
Jerusalén né3, ca3jíe3 tɨ3 ñí1 nio1 juú2, hi3
jáun2 ca3hó3.
42 Jmí1jáun2 ca3juáh3 la3 lá2 hi3 ca3tɨn1 juú2
jáun2:
—¡Hen3 ma3 chú32 sá1 hi3 jmí1 lɨ3 ñíh13 hnú2
né32 ha3 lánh3 rón32 lí13 niau21 tie3 quián13,
uá1jinh1 má2hia3 jáun13 lín32 jmí1 hniáuh21 hi3
lɨ3 ñíh13 hnú2! Tɨ3la3 ca3tɨn1 hnú2 má1ná1,
má2ná1hmá1 bíh1 hi3 jáun2 ta3né32.

43 Quí¹ chau²¹ jmái¹ hi³ ja³táunh¹ tsá² jmu³
hniéi² quiúnh¹ hnú²; tsá² hian² tsí³ hí³ qui³
quéɨh³² hnú², hi³ jmu³ siáh³ ta³² lí³ quín¹
ti³ coh³ hiah³² quián¹³ hnú² ní². Hi³ jáun²
cun³quionh³ ta³² jáun² uú³ tsú² hi³ tsa³tiónh³²
hi³ jmu³ hniéi² quiúnh¹ hnú², hi³ jmu³ tsú²
ná¹pí² ná¹danh³² cu³ jéin³ quián¹³ hnú².
44 Tsá² hí³ bíh¹ qui³ tóh³² tiú² jóh³², hi³
ma³hiá² ma³tsan² tsú² tsá² zian² ní² ñí¹con²
hnú², hi³ jmu³ tsú² hi³ hí¹ cá² mái³ quín¹
tiú²uú² ná¹tsɨ²¹ ñí¹ quín¹ raɨnh²¹, quí¹
cun³ñí¹ hi³ tiá² ca³lɨ³tsɨn² yáh³ hnú² jmái¹
hi³ cuan³ Dió³² ta³ máh¹ nú².

Jesús má²jɨ² cuáh³² chín¹
(Mateo 21:12-17; Marcos 11:15-19; Juan 2:13-22)

45 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³hi³ Jesús hñu³ cuáh³²
chín¹, hi³ jáun² ca³ma³liáu³² hi³ ca³chu³
ca³huen³ tsá² jmí¹ ná¹jmu² ná¹hna² hí³ ñí¹
jáun²;
46 hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³: "Hñú³
quion²¹ jná¹³ dí¹chan¹ hi³ liéɨh³² tsú² jná¹³
bíh¹"; ti³la³ hnoh² né³, tá²hláu² quioh²¹ háɨn²
bíh¹ má²ca³jmuh³ náh².
47 Jmí¹jáun² ca³ma³tɨn² Jesús tsáu² cun³
tsa³háu² hñu³ cuáh³² chín¹ jáun²; tɨ³la³
tá¹la³ jáun² jmí¹ má²ná¹hnauh² tsá² ná¹lín³
mi³jmú³ tsí³, quionh³ tsá² ná¹lín³ ti³² liei²¹,
jɨ³ tsá²tan²¹ ní², hi³ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ jngɨh³
dí² Jesús.
48 Tɨ³la³ tiá² choh²³ yáh³ tsú² ha³ lánh³
rón³² lí¹³ jngɨh³ Jesús, quí¹hliá² la³jín³² bíh¹
tsáu² ná¹lí²hiún² lín³² tsí³ hi³ ná¹náɨ³² jë¹
Jesús.

20

Nga² tsáu² ñí¹con² Jesús hi³ ha³ jinh¹ hi-
auh³ dí² jáɨ¹³ hi³ ho²
(Mateo 11:23-27; Marcos 11:27-33)

1 Ca³chó³² cáun² jmáɨ¹ hi³ jmí¹ cuá¹má²tɨn²
Jesús tsáu² hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ jmí¹
cuá¹hɨeh³² tsú² tsáu² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³².
Jáun² jmí¹jáun² ca³cua³taunh²¹ tsá² ná¹lín³
mi³jmú³ quionh³ tsá² ná¹lín³ ti³² liei²¹, jɨ³ la³
má²quionh³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú² ní²
siáh³.
2 Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Juah²¹ neh²¹, ¿hin² ca³cué³ héih³² hi³
jmuh³² hnú² ta²¹ ní²? ¿Hin² tsánh² ca³cué³
jáɨ¹³ hi³ hauh³² hnú² ní²?
3 Jáun² Jesús ca³juáh³:
—Ja³bí¹ jná¹³ siáh³ nga¹ cáun² jáɨ¹³ ñí¹con²
hnoh². Juah²¹ tín² hnoh² neh²¹:
4 ¿Hin² tsánh² ca³ze³ hla¹ Juan² hi³
cua³zion³ tsáu² jmáɨ²? ¿Hí¹ Dió³², ho³
tsá²mɨ³cuóun² uá¹?
5 Tɨ³la³ tsá² hí³ né³, cáun² lí¹ ca³juu³
ca³hlénh³ ja¹ má²tún² hmóu³² bíh¹, hi³
ca³juónh³ la³ lá²:
—Ní¹juáh³ hi³ juáh¹³ dí² hi³ Dió³² bíh¹
ca³ze³ tsú², jáun² tsá² ní² né³ lí¹³ nga³: "Hi³
jáun² né³, ¿he³ láɨh³² sa³ tiá² ta²¹ ca³tianh³²
yáh³ náh² tsú²?"
6 Hi³ ní¹juáh³ juáh¹³ dí² siáh³ hi³
tsá²mɨ³cuóun² bíh¹ ca³zen³ tsá² hí³, jáun²
quín¹ bíh¹ qui³ jláɨ³² dí² la³jín³² tsáu² lí¹³,
hi³ jngah³ tsú²; quí¹ jɨ³lɨn² tsáu² bíh¹ ná¹lín²³
hi³ hla¹ Juan² jmí¹ lín³ jan² *tɨ³² jë¹ Dió³².
7 Hi³ jáun² cu³tsa³² tiá² ñi³² bíh¹ dí²
cú²jueh³² ca³záɨh³ Jesús.
8 Jáun² Jesús né³, ca³juáh³ siáh³:
—Hi³ jáun² sa³jun³ jná¹³ yáh³ juanh²¹ siáh³
hi³ hin² tsánh² ca³cué³ jáɨ¹³ hi³ jmu² jná¹³
la³jí³² ta²¹ lá².

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² hláɨh¹
(Mateo 21:33-44; Marcos 12:1-11)

9 Jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ca³hléh³ Jesús
ñí¹con² tsá² tionh² hí³ ñí¹ jáun², hi³ ca³jmú³
tsú² cáun² jáɨ¹³ lí³ la³ lá²:
—Jmí¹ zian² jan² tsá² ca³jñí³ mɨ³
uóun²jɨeh¹³ ñí¹náɨ² quioh²¹. Jmí¹ lɨ²¹ jáun²
né³, ca³quiú² tsú² ñí¹náɨ² jáun² jo³cuo² tsá²
lí¹³ jmu³ ta²¹, hi³ jáun² tsá² jmu² hí³ ta²¹ né³,
jmí¹ ma³hmah¹ ca³lá² quioh²¹ ñí¹náɨ² jáun²
cun³quionh³ hi³ jí²enh³² cú¹pih²¹ la³ cun³ hi³
ló³² jáun². Jmí¹ lɨ²¹ jáun² jáɨ¹³ la³ ní² né³,
ngau³ bíh¹ tsú², hi³ jáun² ca³lén³ ué³.
10 Jmí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ ca³láu² mɨ³
uóun²jɨeh¹³ né³, jáun² ca³zen³ tsú² jan² *tsá²
má²ná¹hlánh¹ joh¹ ñí¹con² tsá² ca³cuéh³ tsú²
hí³ ñí¹náɨ² jáun², hi³ tsa³máɨ¹ ca³lá² hi³
má²ca³láu² jáun², la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹ tsá²
quioh²¹ ñí¹náɨ². Tɨ³la³ tsá² ná¹jmu² hí³ ta²¹
má¹ná¹, ca³qui³ ca³quiunh³ bíh¹ tsá² zéin¹ hí³
tsá² quioh²¹ ñí¹náɨ², hi³ jáun² lí¹ haɨ²¹ cuá²
ta³ bíh¹ tsú² ca³chanh³ dí².
11 Jáun² tsá² quioh²¹ hí³ ñí¹náɨ² né³, ca³zen³
siáh³ jan² tsá² joh¹. Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun²
siáh³ tsá² hí³ né³, siáh³ bíh¹ siáh³ ca³qui³
ca³quiunh³ tsú² tsá² hí³, hi³ ca³tu³ ca³hióh³²
dí² jú¹ hlah³ jú¹ hó³², jáun² lɨn²¹ bíh¹ siáh³
tsá² hí³ ca³jính³².
12 Jáun² ca³zen³ tsú² siáh³ cónh³í¹ jan² tsá²
joh¹, tɨ³la³ tsá² ca³hiauh³ hí³ ñí¹náɨ² má¹ná¹,
cun³ jáun² ca³quiunh³ bíh¹ siáh³ tsá² hí³ ca³la³
ca³cuính³, hi³ ca³chin² dí² tɨ³ cheih³² hué³².
13 "Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³lín¹³ tsá² quioh²¹
hí³ ñí¹náɨ² la³ lá²: "¿He³ lí¹³ jmu¹ jná¹³
juáh¹³? Cu³tsa³² jón³² huen² jná¹³ cú²jueh³²
cuí¹ zein²¹, tsá² jlánh¹ hno³ jná¹³ lín³². Len³
jná¹³ ho³sa³ tanh¹³ bíh¹ tsú² ta²¹ jón³² jná¹³
ní¹ má¹ca³jíen³²".
14 Tɨ³la³ jmí¹ ca³jíen³² jáun² tsá² ná¹jmu²
hí³ ta²¹ jon² tsá² quioh²¹ ñí¹náɨ² né³, ca³juu³

ca3hlénh3 ja1 má2tún2 hmóu32, hi3 ca3juáh3:
“Já2 tsá2 ní2 bíh1 li3quioh21 ñí1náɨ2 lá2 ní1
má1jun2 jméɨ2; chú32 cuí1 jngɨh13 dí2 tsú2, hi3
jáun2 li3 quiú13 dí2 ñí1náɨ2 lá2”.
15 Jáun2 la3juɨ32 ca3chin2 tsú2 tsá2 hí3 tɨ3
cheih32 ñí1náɨ2 jáun2, hi3 ca3jngɨh3 dí2 tiáunh1.
[Jmí1 li21 jáun2, ca3ngáɨ3 Jesús ñí1con2 tsá2
hí3:]
—¿He3 lín23 hnoh2 jmu3 tsá2 quioh21 hí3
ñí1náɨ2 ñí1con2 tsá2 ca3jmú3 hí3 la3 jáun2?
16 Tsá2 hí3 dá2 jáunh3 bíh1, hi3 ja3ma3tsan2
tsú2 tsá2 jmu2 hí3 ta21 ñí1náɨ2 quioh21, hi3
jáun2 tsá2 siánh3 bíh1 cuéh32 tsú2 cú2jueh32
ñí1náɨ2 jáun2.
Jmí1 má2lí2niéɨ32 jáun2 tsá2 tionh2 hí3 ñí1
jáun2 jáɨ13 hi3 má2lí2hléh32 jáun2 Jesús, jáun2
ca3juáh3:
—¡Ha3 lí2 cuí1 lɨ13 bíh1 la3 ní2!
17 Tɨ3la3 Jesús ca3jíe3 chí1tiá3 ñí1 ñí1 tionh1
tsá2 hí3, hi3 ca3juáh3:
—¿Ha3 bí1 lánh3 rón32 ngɨ23 náh2 jáɨ13 ñí1
rá1juáh3 jáun2 Sí2 quioh21 Dió32 la3 lá2 dúh1?:
Quín1 hi3 tiá2 ca3jeih21 jáun2 tsá2 ná1lín3 tɨ32
hiah32,
ta3né32 má2lí3 cá2 máɨ3 quín1 hi3 jlánh1 bíh1
quien2 bíh1,
quín1 hi3 hu21 cuoh1 hiah32.
18 Hi3 jáun2 lɨ3ua3 jan2 tsá2 cá2hính32
quionh3 quín1 jáun2, ca3la3 juoh1 mí1 siún1
nio2 bíh1 tsú2 lí13; hi3 ní1juáh3 quín1 jáun2 la3
ca3táh3 ñí1 quioh21 jan2 tsáu2 né3, jáun2 ca3la3
juɨ21 nio2 bíh1 tsú2 lí13.
19 La3 cun3 jmí1jáun2 jmí1 hnió3 tsá2 ná1lín3
mi3jmú3 la3 má2quionh3 tɨ32 liei21 hi3 zanh3
Jesús, quí1hi3hliá2 ca3lɨ3tsɨn2 tsú2 hi3 Jesús
má2lí2jmú3 cáun2 jáɨ13 hi3 ca3tɨn1 hí3 dí2; tɨ3la3
tiá2 lɨ3 yáh3 zanh3 tsú2 Jesús, quí1hi3hliá2
juénh2 tsú2 tsá2 ná1ngɨh32 hí3.

Jesús juáh3 hi3 ca3ta1 dí2 má1hmah21 ñí1con2 tsá2 chi2 hmah21
(Mateo 22:15-22; Marcos 12:13-17)

20 Jáun2 cu3tsa32 ca3zen3 tsú2 cú2jueh32
tsá2 tsa3cá2 tsa3lian2 Jesús, hi3 tsa3jmú3 tsú2
la3juah21 dúh1 tsá2 chun1. Jáun2 tsá2 hí3
ca3can3 re2 lín32 hua3hí13 jë1 Jesús, ní1juáh3
ní2 lí1 ca3hléh3 tsú2 cáun2 jáɨ13 tiá2 ca3tɨ21, hi3
jáun2 lí13 jienh3 dí2 ñí1con2 tsá2 lín3 ta21.
21 Jáun2 tsá2 hí3 ca3juáh3 ñí1con2 Jesús:
—Hnú2 Tɨ32, né1 jnoh1 hi3 jmáh3la3 jú1
tson2 bíh1 hɨeh32 hnú2; hi3 né1 jnoh1 siáh3 hi3
tiá2 jmuh32 hnú2 hi3 quien2 jan2 hi3 jan2 tiá2
quien2, tɨ3la3 hnú2 bíh1 hɨeh32 tsáu2 jú1 tson2
hi3 ca3tɨ21 juɨ32 quioh21 Dió32.
22 Jáun2 juáh13 hnú2 neh21: ¿Hí1 ca3tɨ21
má1hmah21 jnoh1 quɨe3 hi3 mɨ32 *tsá2 cuá1lín3
mɨ3chí1 juú2 Roma, ho3 tiá2 hniáuh32?
23 Tɨ3la3 Jesús má1ná1, ca3lɨ3tsɨn2 bíh1 hi3
hlah3 hi3 ná1quionh2 chí1 tsá2 hí3, jáun2
ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:
—[¿He3 láɨh32 sa3 cá2 lau23 hnoh2 jná13?]
24 Híe1 náh2 cáun2 *cú1tiáu2 neh21. ¿Hin2
mɨ3 ñí1 tá2láɨ1 ñí1 lá2, hi3 hin2 hi3 jmáɨ2 tón32
lá2 siáh3?
Jáun2 né3, tsá2 hí3 ca3ngáɨ3:
—Quioh21 tsá2 cuá1lín3 hí3 mɨ3chí1 bíh1
nɨ32.
25 Jáun2 Jesús ca3záɨh3 tsá2 hí3 la3 lá2:
—Jáun2 cuéh3 náh2 tsá2 cuá1lín3 mɨ3chí1 la3
cun3 hi3 ca3tɨn1 hiáuh3, hi3 cuéh3 náh2 siáh3
Dió32 la3 cun3 hi3 ca3tɨn1.
26 Hi3 jáun2 tiá2 ca3láɨh13 yáh3 tsá2 hí3 hi3
jmí1 ca3 jmí1 lan3 Jesús ta3 ñí1 tsá2 tionh2 hí3
ñí1 jáun2; hi3 jáun2 lí1 ca3ta3ná1jíe32 bíh1 tsú2
jmí1 má2lí2juáh3 jáun2 Jesús la3 ní2. Jáun2 tie3
bíh1 ta3tonh1 tsú2 cú2jueh32.

Nga2 tsáu2 ca3tɨ21 hi3 jenh13 tsú2
(Mateo 22:23-33; Marcos 12:18-27)

27 Jmí1 li21 jáun2 né3, cua3taunh21 ma3 jan2
tsá2 *saduceos hi3 cua3jɨen3 Jesús. Tsá2 cu3
nió3 tsá2 saduceos hí3 tiá2 ta21 haɨh21 yáh3 hi3
jenh13 tsá2 má2cá2tsan3; hi3 jáun2 bí1 jlánh1
ca3ñí1ngah1 dí2 Jesús jáɨ13 lá2:
28 —Hnú2 Tɨ32, ñí1 liei21 quioh21 hla1
Moisés rá1juáh3 ní1juáh3 jan2 tsá2ñuh2 ca3jun3
ta3 tiá2 ca3lɨ3zian2 jon2 quionh3 tsá2mɨ3
ñí2cuo2, jáun2 tsá2ñuh2 dá1jon21 hla1 hí3
ca3tɨn1 jan3 siáh3 tsá2mɨ3 hí3, hi3 jáun2 lɨ3zian2
jon2 hi3 ca3tɨn1 hla1 hí3.
29 Jáun2 né3, jmí1 zian2 cá2 mí1zionh2
tsá2ñuh2 hi3 jmí1 ná1lín3 quiaun3 má2tún2
raɨnh21 jan2 jméɨ2 mí1ziú13. Tsá2 má2ján3 né3,
ca3jan3 tsá2mɨ3, tɨ3la3 ca3jun3 bíh1 tsú2, hí1 jan2
yáh3 jon2 tsú2 tiá2 ca3lɨ3zian2.
30 Jáun2 dá1jon21 bíh1 tsú2 ca3jéinh32 siáh3
cuo2 quionh3 tsá2mɨ3 hnáɨ3 hí3. Ja3bí1 ca3jun3
bíh1 siáh3 tsá2 hí3, hí1 jan2 yáh3 jon2 tiá2
ca3lɨ3zian2.
31 Jáun2 tsá2 ñí1 má2gáun3 hí3 né3, ca3jan3
siáh3 tsá2mɨ3 hí3. Siáh3 bíh1 siáh3 ca3jun3
tsá2ñuh2 hí3. La3 jáun2 bíh1 lɨ3 quioh21 tán1
quiaun3 tsá2 hí3, hi3 hí1 jan2 yáh3 jon2 tsá2
quiaun3 hí3 tiá2 ca3lɨ3zian2.
32 Jáun2 ñí1 ca3táuh3 né3, jun3 bíh1 siáh3
tsá2mɨ3 hí3 hnga2.
33 Hi3 jáun2 né3, ní1 má1tɨ3 ñí1 ca3jenh13 tsú2
¿hin2 dá2 tsánh2 tsá2 quiaun3 hí3 lí13 ñí2cuo2
tsá2mɨ3 hí3, quí1 tán1 quiaun3 bíh1 tsá2ñuh2
hí3 ca3jéinh32 cuo2 quionh3 tsá2mɨ3 hí3?
34 Hi3 jáun2 Jesús ca3záɨh3 tsá2 hí3 la3 lá2:
—Ñí1 hué21 lá2 bíh1 jaun32 jéinh32 tsá2mɨ3
tsá2ñuh2 cuo2,
35 tɨ3la3 tsá2 ca3tɨn1 hi3 tsánh32 ñí1 chu21 ní1
má1ca3jenh13 ja1 tsá2 má2cá2tsan3 né3, tsá2 la3
hí3 tiú2uú2 cuo2 jéinh32 yáh3, sa3jun3 cuen3
bíh1 tsú2 siáh3 jon2 hi3 jéinh32 cuo2,
36 quí1 ñí1 jáun2 hí1 jan2 yáh3 tiú2uú2 hin2
jún3. Quí1 má1jáun2 lín13 tsú2 la3jmí1 lín3

tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² bíh¹. Jon² Dió³² bíh¹
má²lín¹³ tsú², quí¹hliá² má²ca³jenh¹³ tsú².
37 Ta³bí¹ hnga² hla¹ Moisés yáh³ ca³hléh³
hi³ ca³tɨn¹ tsá² jenh¹³ ja¹ tsá² má²cá²tsan³,
ñí¹ rá¹juáh³ jáun² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨ²¹ sɨ́² hia³²
ja¹ hmá² ton². Ñí¹ jáun² rá¹juáh³ hi³ Dió³²
Juo¹³ dí² lín³ Dió³² ñí¹con² Há²bran²¹, Isaac,
jɨ³ Jacob nɨ́² siáh³.
38 Quí¹ Dió³² dá² lín³ Dió³² Juo¹³ tsá² zian²
bíh¹, tiá² lɨ́¹³ yáh³ lín³ tsú² Dió³² Juo¹³ tsá²
má²jún¹. Quí¹ ñí¹con² Dió³² ca³la³ jɨ³lɨn² bíh¹
tsáu² ná¹liéih²¹.
39 Jmɨ́¹jáun² né³, ma³ jan² tɨ³² liei²¹ ca³záɨh³
Jesús:
—Chú³² lín³² bíh¹ la³ jmɨ́¹ má²lɨ́²juah²¹
hnú² nɨ́² Tɨ³².
40 La³ cun³ jmɨ́¹jáun² tiú²uú² hin² ca³tia³
yáh³ tsɨ́³ hi³ nga³ siáh³ jáɨ¹³ ñí¹con² Jesús.

¿Hin² bíh¹ jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ tsá² lín¹³ Cristo?
(Mateo 22:41-46; Marcos 12:35-37)

41 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—¿He³ láɨh³² ná¹juáh²³ tsáu² hi³ Tsá² lín¹³
Cristo jan² tsá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹
bíh¹?
42 Já² ñí¹ Sí² Salmos ca³juáh³ hnga² hla¹
Dá²vi²¹ la³ lá²:
Dió³² Juóu³² jná¹³ ca³záɨh³ Tɨ³² Juóu³² jná¹³
la³ lá²:
Tɨ³ cuá² chu²¹ quion²¹ jná¹³ ñí³,
43 ca³la³ tɨ³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ jmu¹ jná¹³
hi³ tsá² hau² hnú² lín¹³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun²
jli²¹ hi³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² quien², hi³
ná¹tsɨn²¹ hnú² tanh¹.
44 ”Hi³ jáun² né³, ¿ha³ bíh¹ lánh³ rón³² lɨ́¹³
hi³ Tsá² lín¹³ Cristo lín³ jan² tsá² jón²zɨ́h¹
jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹?, quí¹ ta³bí¹ hnga² yáh³
hla¹ Dá²vi²¹ hí³ la³ ca³juáh³ hi³ Juo¹³ bíh¹ tsú²
Tsá² lɨ́n¹³ hí³ Cristo.

Jesús jñéih²³ tsáu¹³ tsá² ná¹lɨ́n³ tɨ³² liei²¹
(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54)

45 Jmɨ́¹jáun² jmɨ́¹ ná¹náɨ³² ca³la³ jín³² tsá²
tionh² hí³ ñí¹ jáun² jáɨ¹³ hi³ ca³hléh³ jáun²
Jesús ñí¹con² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², jmɨ́¹
ca³juáh³ tsú² jáun² la³ lá²:
46 —Hua³hín¹³ náh² jmu³ quiúnh¹ tsá²
ná¹lɨ́n³ tɨ³² liei²¹, quí¹ tsá² hí³ jlánh¹ zaɨn³²
hi³ quɨ́h³² hmɨh³² cuo² hi³ ñi³táunh¹ tɨ³ hlá²
tɨ³ nɨ́², hi³ jlánh¹ hniá¹ tsú² siáh³ hi³ tsáu²
cuen³ Dió³² nɨ́¹ má¹ca³jenh² dí² já¹ hmah²¹;
hi³ jlánh¹ hniá¹ tsú² siáh³ tiánh³ ñí¹ jlánh¹
bí¹ quien² hñu³ cuáh³² quioh²¹, jɨ³ hi³ hniá¹
tsú² siáh³ tiánh³ ñí¹ jlánh¹ bí¹ quien² nɨ́¹
má¹ca³cha³táunh¹ ñí¹ nio² jmáɨ¹.
47 Tsá² hí³ bíh¹ tsá² quin²³ sɨ́¹ hñú¹³ tsá²mɨ³
hnáɨ³, hi³ má¹lɨ³² jáun² né³, lɨ́¹ ráɨn³² ñí¹
cun³quionh³ hi³ liéinh³² jáun² Dió³² ué³ lɨ́n³².
Cun³ñí¹ hi³ jáun², tɨ³ jlánh¹ bíh¹ huáh² tsɨ́³
héih³² hi³ tá¹tsɨn¹ tsú² nɨ́¹ má¹jáun².

21

Quɨe³ ca³cué³ tsá²mɨ³ hnáɨ³ tia³mii²
(Marcos 12:41-44)

1 Jmɨ́¹jáun² ca³jɨ́e³ Jesús hi³ toh² tsá² hánh³
quɨe³ hñu³ cuó² quioh²¹ cuáh³² chín¹ hi³
cue³² ñí¹con² Dió³².
2 Ja³bí¹ ca³jɨ́en³² tsú² siáh³ jan² tsá²mɨ³
hnáɨ³ tia³mii² hi³ dí¹taunh³² tun³ cú¹dáɨn³
hñu³ cuó² jáun².
3 Jmɨ́¹jáun² ca³juáh³ dí² la³ lá²:
—Jú¹ tson² cu³tí³ juo³ jná¹³ hnoh², hi³
tsá²mɨ³ hnáɨ³ tsá² tia³mii² ó³² bíh¹ tɨ³ hliáun³
má²lɨ́²cué³² la³ cónh³ bíh¹ jɨ³lɨn² tsá² hánh³.
4 Quí¹ la³jɨ́n³² tsá² ñí¹ hná¹ nɨ́² cue³²
la³ cun³ hi³ má²ziau³² quioh²¹ bíh¹, tɨ³la³
uá¹jinh¹ tia³mii² tsá²mɨ³ ó³², má²lɨ́²cué³² bíh¹
tsú² la³jɨ³² hi³ jmɨ́¹ raunh³²; quɨe³ hi³ jmɨ́¹
má²ma³hau³ hi³ ma³zian² bíh¹ tsú² quioh²¹.

Jesús juáh³ hi³ chau²¹ jmáɨ¹ tsúnh¹³ cuáh³² chín¹
(Mateo 24:1-2; Marcos 13:1-2)

5 Jmɨ́¹jáun² jmɨ́¹ zian² tsá² ná¹juáh²³ hi³
jlánh¹ re² ca³lɨ³ cuáh³² chín¹ cun³quionh³
quɨ́n¹ chú³² jniá³, jɨ³ la³ má²quionh³ la³jɨ́³² hi³
lɨ́¹ ca³cué³ tsáu² nɨ́². Jáun² Jesús ca³juáh³ la³
lá²:
6 —Chau²¹ bíh¹ jmáɨ¹ hi³ hí¹ cá² máɨ³ quɨ́n¹
tiú²uú² ná¹juɨn¹ ñí¹ quɨ́n¹ raɨnh²¹; la³jɨ́³² bíh¹
juú¹ tsúnh¹³.

Ha³ lánh³ rón³² lɨ³ lin¹ ñí¹ táuh³ jmáɨ¹
(Mateo 24:3-28; Marcos 13:3-23)

7 Jmɨ́¹jáun² ca³ngáɨh³ tsá² hí³ Jesús, hi³
ca³juáh³:
—Hnú² Tɨ³², ¿lɨ́h³ lɨ́¹³ la³ cun³ hi³
má²lɨ́²juah²¹ hnú² nɨ́²? ¿Ha³ dá² lánh³ rón³²
lɨ³ lin¹ hi³ má²ja³quián³ lɨ́¹³ la³ jáun²?
8 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:
—Hua³hín¹³ lɨ́n³² hnoh² jmu³ hi³ tiá² lɨ́¹
lɨ³can² náh². Quí¹ juóun³² lɨ́n³² tsáu² ja³táunh¹
hi³ ja³jmú³ hi³ lɨ́n³ la³juah²¹ dú¹ jná¹³, hi³
ja³juah²¹: “Jná¹³ bíh¹ lɨ́n³ Cristo”; hi³ juáh³
tsú² siáh³: “Né³² má²cá²chó³² jmáɨ¹”. Tɨ³la³
ha³ lɨ́² tanh³ hnoh² ta²¹ tsá² la³ hí³.
9 Hi³ nɨ́¹ má¹ca³niéih² náh² hi³ zian² tsá²
jmu² hniéɨ², hi³ tiáunh¹ tsáu² tiá³ siaun³² tɨ³
hlá² tɨ³ nɨ́², ha³ lɨ́² juenh³ náh². Quí¹ la³
jáun² ca³tɨ²¹ lɨ́¹³ bíh¹ la³ñí¹, tɨ³la³ jun³juáh¹³
má²tsa³hín³ yáh³ jaun³².
10 Jáun² ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:
—Tsá² zian² cáun² hué³² jmu³ hniéɨ²
quionh³ tsá² zian² hué³² siáh³, jɨ³ tsá² hín¹³
hué³² ñí¹ hliáun³ quiu³ tín³ siáh³ quionh³
tsá²ján² tsá²ján².

11 Hi³ ñí¹ hliáun³ siáh³ qui³ jíeh³ hué³² tiá³
líⁿ³², hi³ li³ zia³² siáh³ ho³cuóun³ ji³ hi³ hí³
tsáu¹ ní² siáh³. Chi³cuú² siáh³ qui³ jnia³ hi³
cáu² hi³ jueh³².
12 ”Ti³la³ ñeh² bíh¹ hi³ lí¹³ la³jí³² hi³
má²lí²juánh³² jná¹³ ní² má¹ná¹, má¹jáun²
hi³ tsa¹ tsú² hnoh², hi³ zaunh³ tsú²; hi³
tsa³jau² tsú² hnoh² hñu³ cuáh³² quiú¹³ dí²,
hi³ tsa³ma³re² tsú². Jau³ tsú² hnoh² hi³ táuh³²
tsú² hñu³mí¹ñí², hi³ tsa³jau² tsú² siáh³ hnoh²
ta³ ñí¹ tsá² ná¹ho² jái¹³ ji³ ta³ ñí¹ tsá² ná¹líⁿ³
re²¹ siáh³, cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ jná¹³.
13 Má¹jáun² má²lí¹³ cuéh¹ hnoh² jú¹ tson²
hi³ ca³tin¹ jná¹³.
14 Ñí¹ jí²¹ la³ cháh¹³ náh² cáun² honh² bíh¹,
hi³ tiá² quí¹ hnáuh¹³ náh² honh² hi³ he³ jái¹³
cuá¹ngah³ náh² ta³ ñí¹ tsá² hí³.
15 Quí¹ jná¹³ bíh¹ Tsá² cué¹³ jái¹³ hi³ hléh¹³
hnoh² jmái¹ jáun², hi³ jmu¹ jná¹³ siáh³ hi³
jnia³ jmí¹ honh² náh²; ca³la³ hí¹ jan² tsá²
hau² hnoh² tiú²uú² ñi³² ha³ lánh³ rón³² nga³
li¹³.
16 Hi³ hí¹ ca³la³ ti³ ñeh² mí²ziúh² yáh³
hnoh² tsa³jienh³ hnoh² ñí¹ta²¹, ji³ tsá² jan²
ñeh² mí²ziúh² náh² quiúnh¹ ní², ji³ jun³ renh²
náh², ji³ tsá² juónh³² náh² re² quiúnh¹ ní²
siáh³; hi³ ma³ jan² hnoh² jngah³ tsú² siáh³.
17 Tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹
li³hau² hnoh² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ jná¹³.
18 Ti³la³ hnoh² má¹ná¹, hí¹ cá² máih³² yáh³
jñú² chinh³² hnoh² tiá² lí¹ tsa³hái³.
19 Jáun² ní¹juáh³ la³ má²nio² ní² cáun²
honh² hnoh², jáun² hián¹³ bíh¹ náh² hi³ lí¹³
zian² náh² cun³ jmí¹hi³nio².
20 ”Ní¹ má¹ca³jieh³ hnoh² hi³ juóun³² líⁿ³²
hliáu³ má²ná¹pí² ná¹danh³² la³ cu³ la³ jéin³
juú² Jerusalén, jáun² má¹jáun² li³ ñíh¹³ hnoh²
hi³ má²janh² bíh¹ má²ja³² jmái¹ hi³ tsa³hín³.
21 Hi³ jáun² jmái¹ jáun² má²hniáuh³² cuon³
tsá² hín¹³ ti³ Judea ñí¹ lí³ máh³; hi³ tia³jui³²
siáh³ cuí¹ huén² tsá² zian² já¹ juú² Jerusalén,
hi³ ha³ lí² cuí¹ cha³tánh¹ tsá² tiáunh¹ ñí¹nái²
ti³ já¹ juú².
22 Quí¹ jmái¹ jáun² cáun² jmái¹ hi³ jlánh¹
ma³tson¹³ Dió³² tsáu² bíh¹, jmái¹ hi³ hniáuh³²
li³tí³ ca³la³ jí³² hi³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹
Dió³².
23 ¡Jlánh¹ juo²³ tsá²mi³ tsá² ná¹quian² jon²
jmái¹ jáun², ji³ tsá² ná¹jan² dáin² tiúh²³ ní²
siáh³! Quí¹ jmái¹ jáun² li³ zia³² uu³mí²tsi³²
huáh² tsí³ cu³tí¹³ tá¹ cáun² hué³² lá², cáun² hi³
jlánh¹ ma³tso² tsá² hué³² lá² tsí³.
24 Jmái¹ jáun² juóun³² bíh¹ tsáu² tsán¹³
ja¹ hniéi² jáun²; hi³ tsá² zian² hué³² ñí¹
hliáun³ siáh³ ma³tson¹³ tsá² hué³² lá².
Hi³ *tsá²cá²jo²¹ né³, ha³ zónh³² tsá² juú²
Jerusalén lá², ca³la³ ti³ ñí¹ ca³tsín¹³ jmái¹ hi³
cue³² Dió³² jái¹³ hi³ lí¹³ la³ jáun².

Jmái¹ hi³ jáunh³ Jon² tsá²mi³cuóun²
(Mateo 24:29-35, 42-44; Marcos 13:24-37)

25 ”Má¹jáun² jnia³ li²¹ chi³cuú², ñí¹ he¹
hiú², ñí¹ he¹ zíh², ji³ ñí¹ hai²¹ chí¹jmai²¹ ní²
siáh³. Má¹jáun² siáh³ hí³² líⁿ³² tsí³ tsá² zian²
ñí¹ hué²¹ lá², hi³ tsa³cáun² líⁿ³² tsí³ tsú²
cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ tiá³ hen³ má¹cá²quíh³² ma³
quin³² ma³ cun³ tsin¹ jmí²miih²¹.
26 Ca³la³ hi³ tánh³² tsí³ tsú² hi³ hi³² tsí³
ca³ti²¹ la³jí³² hi³ né³bí¹ lí¹³ ñí¹ hué²¹ lá²; quí¹
hí¹ ca³la³ ti³ pí³ hi³ jniá³ chi³cuú² yáh³ ru³
juá³.
27 Hi³ jáun² má¹jáun² máh³ má²jíen³² tsú²
Jon² tsá²mi³cuóun² hi³ cuá¹jáunh²³ jui³² já¹
jnie² quionh³ pí³ hi³ cáu² hi³ jueh³² quioh²¹,
hi³ lin¹ hi³ quien² líⁿ³² tsú².
28 Ní¹ má¹ca³li³liau³ la³ cun³ hi³
má²lí²juánh³² jná¹³ ní², jáun² háun¹ náh² nó¹
tianh³ hi³ ziáuh¹ náh² máh¹ chi³cuú², quí¹
má²ja³quián³ cu³tí³ bíh¹ liáun³ náh².
29 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³ ní²,
ca³jmú³ siáh³ cáun² jái¹³ hi³ lí³ la³ lá²:
—Sá¹ní² jie³ la³ cun³ lí²³ hmá² sí² co², ho³
li³ua³ cáun² hmá² siáh³ siáh³.
30 Ní¹juáh³ ca³jieh³ hnoh² hi³ hmá² jáun²
má²ná¹hion² siáh³ mu²¹ zíh³, hmóu³² bíh¹
hnoh² má²ná¹ñíh¹ hi³ má²janh² bíh¹ má²ja³²
jmí¹ ñí²hiú².
31 Ja³bí¹ la³ jáun² bí¹ siáh³, ní¹juáh³
má²jíeh³² hnoh² hi³ má²lí²³ la³jí³² hi³
má²lí²juánh³² jná¹³ ní², jáun² má²ñíh¹ náh²
hi³ má²ja³quián³ bíh¹ jáunh¹³ jná¹³ hi³ já¹hó³²
jái¹³ cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Dió³².
32 ”Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ la³jí³² hi³
ní² lí¹³, ñeh² bíh¹ hi³ hiá¹ tsán¹³ tsá² zian²
jmái¹ hi³ ziáun² dí² lá².
33 Chau²¹ jmái¹ tsa³hín³ la³jí³² hi³ jnia³
chi³cuú², la³ má²quionh³ hngá¹máh³ lá², ti³la³
jái¹³ quion²¹ jná¹³ má¹ná¹, tiá² tón³² jmái¹
tsa³hín³ yáh³.
34 ”Hua³hín¹³ náh² jmu³, ha³ lí² cué² náh²
jái¹³ hi³ lí¹ jlí²¹ honh² náh² cun³quionh³ hi³
cú² hi³ húh²³ náh² hliáun³, ji³ hi³ ma³heinh²¹
náh² ní², ji³ cun³quionh³ hi³ jlánh¹ hi³² honh²
náh² ca³ti²¹ lánh³ zian² náh² ñí¹ hué²¹ lá² ní²
siáh³. Ní¹juáh³ hi³ jmúh¹³ náh² hua³hín¹³,
jáun² tiá² lí¹ hiá¹han¹ hnoh² ní¹ má¹cá²chó³²
jmái¹ jáun²,
35 la³jmí¹ tah³² cáun² liá³. Quí¹ ñí¹con²
ca³la³ ji³lin² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³
bíh¹ chau²¹ jmái¹ jáun².
36 Jáun² tianh³ náh² hua³jan²¹, hi³ ná¹lienh¹
náh² Dió³², jáun² li³ zia³² jái¹³ hi³ liáun³
náh² ca³ti²¹ la³jí³² hi³ né³bí¹ lí¹³, hi³
jáun² lí¹³ má¹jnia¹³ náh² siáh³ ta³ ñí¹ Jon²
tsá²mi³cuóun².

37 Jáun² Jesús ca³ma³tɨn² tsáu² ta³ jma² hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ nɨ́¹ má¹ca³niéi² jáun² né³, tɨ́² tsa³jnioh² tɨ³ máh³ míh¹ Olivos.
38 Hi³ jáun² jɨ³lɨn² tsáu² tɨ́² tsá²táunh¹ hñu³ cuáh³² chín¹ ta³ hú²niéi² hi³ tɨ́² tsá²niéi³ jë¹ Jesús.

22

Má²ren²¹ tsú² jáɨ¹³ hi³ zanh³ Jesús
(Mateo 26:1-5, 14-16; Marcos 14:1-2, 10-11; Juan 11:45-53)

1 Jmɨ́¹ má²ja³quián³ tɨ²¹ *Jmɨ́¹hɨ́en¹, jmáɨ¹ hi³ cúh² tsá² *judíos *hí³ cuú²miih²¹, la³ cun³ hí¹miih²¹ tiá² tie³ jan² yáh³.
2 Hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² ca³hnauh² tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³ tsɨ́³ quionh³ tsá² ná¹lɨ́n³ tɨ³² liei²¹, hi³ ha³ lánh³ lɨ́¹³ jngɨh³ dí² Jesús, quí¹hliá² jmɨ́¹ juénh² tsú² nɨ́¹ he³ ca³jmú³ tsáu² ñí¹con² tsú² hmóu³².
3 La³ cun³ jmɨ́¹jáun² ca³hi³ *Satanás hñu³ tsɨ́³ Judas, tsá² ja³ juú² Queriot, tsá² jmɨ́¹ lɨ́n³ hí³ jan² tsá² quian³tun³.
4 Jáun² tsá² hí³ bíh¹ ca³ñí¹lienh¹³ tsá² ná¹lɨ́n³ mi³jmú³ jɨ³ tsá² ná¹chín¹ hi³ jmu² hua³hí¹³ cuáh³² chín¹ nɨ́² siáh³; hi³ ca³ñí¹juónh¹³ dí² quionh³ tsú² hi³ ha³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ jɨenh³ dí² Jesús.
5 Jáun² tsá² ná¹ngɨh³² hí³ né³, ca³lɨ³ hiún² lɨ́n³² bíh¹ tsɨ́³ cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ ca³juáh³ Judas, jáun² ca³jmú³ tsú² jáɨ¹³ hi³ cué³² quɨe³.
6 Jmɨ́¹jáun² ca³jmú³ Judas cá²hon³ quionh³ tsá² hí³, hi³ ca³hnauh² dí² tsɨ́³ ha³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ tsa³jɨenh³ dí² Jesús, nɨ́¹juáh³ cáun² jmáɨ¹ hi³ tiá² hin² ná¹ngɨh³² quionh³ tsú².

Jesús jmu² má³² hi³ lɨ́³ nóh³² ca³tɨ²¹ hi³ jún³
(Mateo 26:17-29; Marcos 14:12-25; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

7 Jmɨ́¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ cua³hlau³ Jmɨ́¹hɨ́en¹, jmáɨ¹ hi³ cúh² tsá² judíos hí³ cuú²miih²¹, la³ cun³ hí¹miih²¹ tiá² tie³ jan², jmáɨ¹ hi³ jngɨh² tsú² jáun² *já¹ziáh² míh¹,
8 jmɨ́¹jáun² ca³zen³ Jesús Pé¹ quionh³ Juan², hi³ ca³záɨh³ dí²:
—Cuá²táunh¹ náh², cuá²jmu³ hua³jan²¹ má³² hi³ cúh¹³ dí² tá¹la³ Jmɨ́¹hɨ́en¹ lá².
9 Jáun² né³, tsá² hí³ ca³ngáɨh³ Jesús hi³ ca³juáh³:
—¿Ha³ jinh¹ hnáuh² hnú² hi³ tsá¹jmú¹³ jnoh¹ hua³jan²¹ má³²?
10 Jáun² Jesús ca³juáh³:
—Nɨ́¹ má¹ca³tiónh³² hnoh² já¹ juú² Jerusalén, jenh¹³ náh² jan² tsá²ñuh² tsá² quiaun² tse³ ha²¹ jmáɨ². Jáun² cuá¹táunh¹ náh² cu³chin¹ cu³hna²¹ tsá² hí³ ca³la³ ñí¹ hein²¹ tsú² ñéih³.
11 Jáun² juoh¹ hnoh² tsá² hñú¹³ ñí¹ jáun²: "Tɨ³² Juo¹³ jnoh¹ ñí¹juah²¹: ¿Ha³ jinh¹ lɨ́³ ñéih³ ñí¹ cueh³² tsú² tsáu², ñí¹ lɨ́¹³ cuh²¹ jná¹³ má³² quioh²¹ Jmɨ́¹hɨ́en¹ lá², quiúnh¹ jná¹³ tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² ná¹?"
12 Hi³ jáun² tsá² hñú¹³ hí³ tsa³jau² hnoh² cáun² ñéih³ jueh³² ñí¹ tun³ tsɨn¹, ñí¹ má²lɨ́³ re². Ñí¹ jáun² bíh¹ cuá¹jmuh³ hnoh² hua³jan²¹ má³² quiú¹³ dí².
13 Hi³ jáun² né³, ja³taunh²¹ bíh¹ tsá² hí³, jáun² ca³lɨ³tí³ bíh¹ la³ cun³ rón³² hi³ má²lɨ́²juáh³ jáun² Jesús. Hi³ jáun² ñí¹ jáun² bíh¹ ca³jmú³ tsú² hua³jan²¹ má³² quioh²¹ Jmɨ́¹hɨ́en¹.
14 Jmɨ́¹ má²lɨ³² jáun² né³, ca³chó³² Jesús la³ má²quionh³ tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹ dí², hi³ ca³tiánh³ ñí¹ mesa.
15 Jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² hí³:
—Má²ngau³² jmáɨ¹ bíh¹ hu²¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ cuh²¹ má³² quioh²¹ Jmɨ́¹hɨ́en¹ lá² quiúnh¹ ná¹ hnoh², ta³ ñeh² bíh¹ hi³ má¹tso¹ jná¹³ tsɨn³².
16 Tɨ³la³ jná¹³ juanh³² ñí¹con² hnoh² hi³ tiú²uú² cuh²¹ yáh³ jná¹³ siáh³ má³² la³ lá² ñeh² bíh¹ hi³ lɨ³tí³ nóh³² lɨ́³ má³² lá² ñí¹ cuá¹quien² Dió³².
17 Jmɨ́¹jáun² ca³can³ dí² cáun² copa, hi³ ca³cuéh³ tiá¹hmah¹ Dió³², jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² hí³:
—Quian² hnoh² copa lá², hi³ ngɨ²¹ náh² ja¹ ñí¹ tionh¹ náh² nɨ́².
18 Juanh²¹ jná¹³ ñí¹con² hnoh² hi³ tiú²uú² aɨh²¹ yáh³ jná¹³ mu² ráu³ mɨ³ uóun²jɨeh¹³ lá², ca³la³ tɨ³ nɨ́¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ má²cuá¹ho² jná¹³ jáɨ¹³ cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Ñuh³² máh³.
19 Jáun² ca³can³ dí² siáh³ hí³ cuú²miih²¹, hi³ jáun² ca³cuéh³ dí² siáh³ tiá¹hmah¹ Dió³². Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³ca³ dí², hi³ jáun² ca³tsóh³ dí² ñí¹con² tsá² hí³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Hi³ lá² bíh¹ ngú³ quion²¹ jná¹³ hi³ cuen²¹ jná¹³ huen² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ hnoh². Cun³quionh³ hi³ jmúh¹³ náh² la³ lá² jmɨ́¹ tsú² jmɨ́¹ ja³², chau¹³ honh² náh² jná¹³.
20 Ja³bí¹ la³ jáun² bí¹ siáh³ ca³jmú³ tsú² quionh³ copa jmɨ́¹ má²laɨh³² má³², jmɨ́¹jáun² ca³juáh³ la³ lá²:
—Cun³quionh³ copa lá² bíh¹ má²lin¹ hi³ má²ca³lɨ³quien² cáun² nió³² hmaɨ²¹ cun³quionh³ jmɨ́²hán¹ jná¹³, hi³ táɨn³² hi³ ca³tɨn¹ hnoh².
21 "Tɨ³la³ jan² tsá² cuá³ ñí¹ mesa lá² quiúnh¹ bíh¹ dí² tsa³jɨenh³ jná¹³, jan² tsá² jmu² la³jmɨ́¹ jmu² tsá² ná¹lɨ́³ dí² cá²hon³ quiúnh¹.
22 Quí¹ jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun², cuá¹tsau³² bíh¹ hná¹ he² juɨ³² hi³ ca³tɨn¹; tɨ³la³ ɨjlánh¹ juo²³ tsá² jɨenh³ tsá² hí³!
23 Jmɨ́¹jáun² ca³juónh³ tsú² má²tún² hmóu³² hi³ hin² bíh¹ tsánh² jmu³ la³ jáun².

Ná¹táɨnh²³ tsú² hi³ hin² tsánh² jlánh¹ bíh¹ quien²

(Mateo 20:20-28; Marcos 9:33-37; 10:35-45; Juan 13:1-17)

24 Hi³ jáun² la³ cun³ jmɨ́¹jáun² né³, ca³quiu³ ca³táɨnh³ tsú² hi³ hin² bíh¹ tsánh² jlánh¹ quien².
25 Tɨ³la³ Jesús ca³záɨ³ tsá² hí³:

—Tsá² ná¹lín³ re²¹ zian² ñí¹ hué²¹ lá² ná¹jmu² héih³² ñí¹con² tsá²cuú² tsá²ta³; hi³ jlánh¹ hniá¹ tsú² hi³ tsá² hí³ joh¹ dí² ma³quien².
26 Tɨ³la³ tiá² ca³tɨn¹ yáh³ hnoh² jmúh¹³ la³ jáun². Nɨ́¹juáh³ tsá² jlánh¹ quien² ñí¹con² hnoh², hniáuh³² jmu³ tsú² la³jmɨ́¹ lín³ jan² tsá² tsá¹ñú¹ bíh¹; ja³bí¹ la³ jáun² siáh³, nɨ́¹juáh³ tsá² ho² jáɨ¹³ ñí¹con² náh², hniáuh³² bíh¹ jmu³ tsú² la³jmɨ́¹ jmu² jan² tsá² lín³ quian²¹.
27 Hi³ jáun² né³, ¿hin² bíh¹ tsánh² jlánh¹ quien², hí¹ tsá² cua³² hí³ ñí¹ mesa ho³ tsá² jmu² ta²¹ uá¹? ¿Haun¹³ tsá² cua³² hí³ ñí¹ mesa bíh¹ tsá² quien²? Tɨ³la³ jná¹³ zenh² ja¹ ñí¹ tionh¹ hnoh² la³jmɨ́¹ lín³ jan² tsá² jmu² ta²¹ bíh¹.
28 ”Hnoh² tsá² má²lɨ²tianh³ náh² cu³lɨ²¹ quiúnh¹ jná¹³ ja¹ la³jɨ́³² uu³mí²tsɨ³².
29 Jáun² la³jmɨ́¹ ca³hiáu³² jná¹³ Ñuh³² hi³ ho² jná¹³ jáɨ¹³, la³ jáun² bíh¹ hiau²¹ jná¹³ siáh³ hnoh²
30 hi³ cuá¹jmuh³ hnoh² má³² ñí¹ mesa quion²¹ jná¹³, ñí¹ ñí¹jmú²¹ jná¹³ héih³²; hi³ lɨ́¹³ cuá¹tianh³ náh² siáh³ ñí¹ hmá²sɨ¹, hi³ cuá¹quiánh² náh² jú¹ tson² quioh²¹ tá¹ quia³tún³ tsoh³ tsá² *Israel.

Jesús juáh³ hi³ nó³² Sí¹mu²¹ Pé¹ tɨ³ có³²

(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Juan 13:36-38)

31 Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Hnú² Sí¹mu²¹, sá¹nɨ́² jɨe³, *Satanás má²ca³ma³ hnoh² hi³ hnió³ tsú² tu³ jua³ hnoh² la³jmɨ́¹ chi³² tsú² cuú²miih²¹.
32 Tɨ³la³ jná¹³ má²cá²mɨ́³ ñí¹con² Ñuh³² quián¹³ hnú², hi³ jáun² cu³tí³ tiá² tsa³con² hnú² hi³ táunh²³ hnú² jáun² ta²¹; hi³ jáun² nɨ́¹ má¹cá²jéinh³² jáun² honh² hnú², jmúh¹³ nú² hi³ niau²¹ tiá³ hñu³ tsɨ́³ renh² nú² ñí¹ hná¹ nɨ́².
33 Jáun² Sí¹mu²¹ Pé¹ ca³juáh³:

—Hnú² Tɨ³², má²nio² bíh¹ tiá³ tsɨn³² jná¹³ hi³ ñe¹ quiúnh¹ hnú²; uá¹jinh¹ ñe¹ jná¹³ uá²jaɨ³² hñu³mí¹ñí², hi³ uá¹jinh¹ jún³ jná¹³ siáh³ quiúnh¹ hnú².
34 Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Hnú² Pé¹, juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnú², ta³ ñeh² bíh¹ hi³ hau³ cá¹háu², hnaɨh³² jéin³² juáh¹³ hnú² hi³ tiá² cuóu³² nú² jná¹³.

Jmɨ́¹ má²ñí¹chau²¹ jmáɨ¹ huáh² tsí³ quioh²¹ Jesús

35 Hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² ca³ngáɨ³ siáh³ Jesús ñí¹con² la³jín³² tsá² hí³, hi³ ca³juáh³:

—¿Hí¹ zia³² bíh¹ cáun² hi³ ca³li³ hniáuh³² quián¹³ hnoh² jmɨ́¹ cá¹zéi²¹ jná¹³ jáun² hnoh² hi³ cuá¹hléh¹ náh² jáɨ¹³; jmɨ́¹ ca³juánh³² jná¹³ jáun² hi³ tiá² cánh¹³ náh² quɨe³, sa³jun³ cánh¹³ náh² tuh³² hu²¹ má³², sa³jun³ cánh¹³ náh² siáh³ tuh³² tioh³ tanh¹?

Jáun² né³, tsá² hí³ ca³ngáɨ³:

—Ján¹han²¹, hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ ca³lɨ³ hniáuh³².
36 Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Tɨ³la³ má²za¹³ bíh¹ ta³né³², ní¹juáh³ tsá² nióh³² cáun² tuh³² quioh²¹ má³², cuí¹ quián¹³ tsú², jɨ³ quɨe³ siáh³. Nɨ́¹juáh³ zian² tsá² tiá² zia³² mí¹táɨ³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹ quioh²¹, hniáuh³² hnáɨh³² tsú² hmɨh³² cháu³ quioh²¹, hi³ jáun² cuɨ́¹ lia²¹ tsú² cáun² mí¹ñí².
37 Quí¹ juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ hniáuh³² lɨ³tí³ ñí¹con² jná¹³ la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ má²rá¹lí³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³², hi³ juáh³ la³ lá²: “Ca³jmú³ tsáu² hi³ lín³ tsú² cú²ren² quionh³ tsá² ren² tso³”. Quí¹ ca³la³ jɨ³lɨ³² hi³ rá¹juáh³ ca³tɨn¹ jná¹³, ca³tɨ²¹ lɨ³tí³ bíh¹.
38 Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³:

—Tɨ³², lá² zia³² tun³ mí¹ñí² hmu³.

Jáun² Jesús ca³ngáɨ³:

—¡Cuɨ́¹ lí³ cu³ nɨ́²!

Jesús liéinh³² Jméi² ñí¹ lɨ́³ ja¹ hmá² hi³ jná¹ quioh²¹ tsáu², ñí¹ téh²³ tsú² Getsemaní

(Mateo 26:36-46; Marcos 14:32-42; Hebreos 5:7-8)

39 Jmɨ́¹ li²¹ jáun² né³, cua³han³ Jesús, hi³ ngau³ tɨ³ máh³ Olivos la³ cun³ qui³ tan² jmu², la³ má²quionh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con².
40 Jmɨ́¹ ca³cha³táunh¹ tsú² ñí¹ qui³ tan² jáun² Jesús tsau³², jáun² ca³záɨh³ tsú² tsá² quionh³ hí³ la³ lá²:

—Mɨ́¹ náh² ñí¹con² Dió³², hi³ jáun² tiá² lɨ́¹ lɨ³can² náh².
41 Hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² ca³ma³uóunh³² Jesús ca³lá² ñí¹con² tsá² hí³, la³ cun³ ñí¹ chau³² cá² máɨ³ quín¹ hi³ tón³² tsú². Hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³di³jñí³² hi³ ca³liéinh³² Dió³² la³ lá²:
42 —Hnú² Tia²¹, nɨ́¹juáh³ hi³ hnáuh² hnú², liau¹ tiá³ jná¹³ hi³ ca³tɨ²¹ jmáɨ² tsíh³² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ aih²¹, tɨ³la³ ha³ lɨ́² cuɨ́¹ lɨ́¹³ la³ cun³ hi³ hnó³² jná¹³ má¹ná¹, cuɨ́¹ lɨ́¹³ bíh¹ la³ cun³ hi³ hnáuh² hnú².
43 Jáun² jmɨ́¹jáun² cuan³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ cua³cué² pí³.
44 Hi³ jáun² tɨ³ jlánh¹ pí³ ca³jmú³ bíh¹ tsú² hi³ ca³liéinh³² Jméi², quí¹hliá² jlánh¹ jmɨ́¹ cuá¹má²tso² tsú² tsí³. Jáun² mí²cho¹ má²ná¹jan² jmɨ² bíh¹ ca³táɨn² ma³ cu³ táh¹ cáh¹ quioh²¹ tsú² la³ tɨ³ hué³².

45 Jmí¹ ca³náu² tsú² jáun² ñí¹ jmí¹
cuá¹liéinh³² Jméi² né³, ngah³ ti³ ñí¹ tionh¹
jáun² tsá² gáun³ haɨn²¹ hí³ ti³ con². Jmí¹
cá¹chánh²¹ tsú² jáun² ñí¹ tionh¹ tsá² hí³
né³, má²ná¹cuóun¹ bíh¹ tsá² hí³, quí¹hliá²
má²cá²huóh³² tsú² cun³quionh³ hi³ hlaɨh³
nio² tsí³.

46 Jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³:

—¿He³ láɨh³² sa³ ná¹cuóun¹ bíh¹ hnoh²?
Má²né³² nú¹ tianh³ náh² hi³ lienh¹ náh² siáh³
Dió³², hi³ jáun² tiá² lí¹³ tánh³² náh² tso³.

Má²jan² tsú² Jesús hi³ tson³
(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Juan 18:2-11)

47 Tá¹la³ jmí¹ dí¹hleh³² jáun² bíh¹ Jesús,
cuan³ Judas, hi³ má²hí¹quionh³ juóun³² tsáu².
Tsá² hí³ jmí¹ lín³ jan² tsá² quian³tun³ bíh¹;
jáun² ca³ja³janh³², hi³ ca³hen³ ñí¹ Jesús.

48 Jáun² Jesús ca³záɨh³ Judas hí³:

—¿Hí¹ cun³quionh³ hi³ hen²³ hnú² ñí¹ Jon²
Tsá²mi³cuóun² jɨenh²¹ nú²?

49 Jmí¹ ca³li³tsɨn² jáun² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³
quionh³ Jesús hi³ he³ má²lí¹³, jáun² ca³juáh³:

—Hnú² Ti³², ¿tiá¹ quiunh¹³ dí² tsá² ní²
cun³quionh³ mí¹táɨ³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹?

50 Hi³ jáun² jan² tsá² hí³ ca³jmú³ cu³
ngá¹³ mí¹táɨ³ cuá¹ cuá² chu²¹ quioh²¹ *tsá²
má²dí¹hlánh¹ joh¹ mí²tsá² híen¹.

51 Ti³la³ Jesús ca³juáh³:

—¡Cuí¹ lí³ cu³ ní²!

Jáun² ca³tí³ dí² cuo² cuá¹ tsá² hí³, jáun² la³.

52 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³hléh³ Jesús ñí¹con²
tsá² ná¹lín³ mi³jmú³, jɨ³ tsá² jmu² hí³ hua³hí¹³
cuáh³² chín¹, jɨ³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú²
ní² siáh³, tsá² ca³cha³táunh¹ hí³ hi³ má²caun³.
Hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²:

—¿Hí¹ má²ñá²taunh²¹ hnoh² hi³
ná¹quiánh¹ náh² mí¹táɨ³ jɨ³ hmá² hi³ jau¹³
náh² jná¹³ hi³ tson³, la³jmí¹ lí³ hi³ jná¹³ bíh¹
jan² tsá² háɨn²?

53 Jmáɨ¹ ca³la³ jí³², tá¹la³ ca³ñí³² jná¹³ ja¹ ñí¹
tionh¹ hnoh² hñu³ cuáh³² chín¹, hí¹ cu³ jéin³²
yáh³ tiá² lí¹ ca³tie² hnoh² cuonh² jmí¹jáun².
Ti³la³ né³² la³ ca³chó³² jmáɨ¹ quián¹³ hnoh²,
cáun² jmáɨ¹ ná¹niéih²¹ hi³ tsá² hláɨnh¹ jmu²
pin³.

Pé¹ juáh³ hi³ tiá² cuóun³² Jesús
(Mateo 26:57-58, 69-75; Marcos 14:53-54, 66-72; Juan 18:12-18, 25-27)

54 La³ cun³ jmí¹jáun² ca³jan³ tsú² Jesús
tson³ hi³ ca³ñí¹jan² tsú² la³ ti³ hñú¹³ tsá²
cuá¹lín³ mí²tsá² híen¹. Jáun² ngau³ ca³lá² Pé¹
sáh³ chí¹cáɨn² ñí¹ uóunh³.

55 Jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsú² jáun² ñí¹ jáun²
né³, ca³jmú³ sí² ñí¹hñú³ jáun². Hi³ jáun²
ca³tiánh³ tsú² la³cu³ la³jéin³ sí² jáun². Ja³bí¹
Pé¹ siáh³ ca³cuá³ ja¹ jáun².

56 Jáun² né³, jan² tsá²mɨ³ lín³ quian²¹ ñí¹
jáun² ca³jíe³ hi³ cuá¹tón²¹ Pé¹ ja¹ jáun², jáun²
ca³jíe³ chí¹tiá³ ñí¹ ñí¹ Pé¹, hi³ ca³juáh³:

—Ja³bí¹ tsá²ñuh² lá² jmí¹ ngɨ³² quionh³ tsá²
ó³².

57 Ti³la³ Pé¹ ca³záɨh³ tsá² hí³:

—Hnú² tsá²mɨ³, hí¹juáh³ tiá² cuóun³² yáh³
jná¹³ tsá² ó³².

58 Jmí¹ má²cu³lé³ míh¹ jáun² né³, ca³jíe³²
siáh³ jan² tsá² siánh³, hi³ jáun² ca³juáh³:

—Ja³bí¹ hnú² siáh³ jmí¹ ngíh¹ quiúnh¹ tsá²
ó³².

Ti³la³ Pé¹ né³, tiá² ca³ton³ yáh³, hi³
ca³juáh³:

—Hnú² tsá²ñuh², jun³juáh¹³ jná¹³ yáh³ hí³.

59 Jmí¹ la³ má²cáun² o¹rá¹ jáun² né³,
ca³juáh³ siáh³ jan² tsáu²:

—Cu³tí³ bíh¹ tsá²ñuh² lá² uá²jaɨ³² jmí¹ ngɨ³²
quionh³ tsá² ó³², quí¹ tsá² hín¹³ ti³ Galilea
bíh¹ la³².

60 Ti³la³ Pé¹ má¹ná¹, la³ má²juáh³ jáun²
bíh¹:

—Hnú² tsá²ñuh², hí¹juáh³ tiá² ño¹ yáh³
jná¹³ hi³ juáh³ hnú² ní².

Tá¹la³ jmí¹ dí¹hleh³² jáun² bíh¹ Pé¹, ca³hó³
jan² cá¹tsó³.

61 Jmí¹jáun² ca³jinh³ Ti³² Juo¹³ dí², hi³
ca³jíe³ dí² ti³ ñí¹ zenh¹ Pé¹. Jáun² la³
cun³ jmí¹jáun² tsau³ tsí³ Pé¹ la³ cun³ hi³
má²lí²juáh³ jáun² Jesús jmí¹tin²: "Ti³ cu³lé³,
ñeh² bíh¹ hi³ hau³ cá¹háu², hnú² juáh¹³
hnaɨh³² jéin³² hi³ tiá² cuóu³² nú² jná¹³".

62 Jmí¹jáun² cua³han³ Pé¹ ti³ cheih³² hi³
ca³ñí¹hó² ñí¹jngɨh³² lín³².

Cónh³² tsú² Jesús cun³ lí³ tsí³
(Mateo 26:67-68; Marcos 14:65; Juan 18:22-23)

63 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, tsá² jmí¹ ná¹jmu² hí³
hua³hí¹³ Jesús ca³cónh³² Jesús cú²nga¹, hi³
ca³quiu³ ca³pan³ dí²;

64 ca³jní³ dí² ñí¹ hi³ jáun² ca³záɨh³ dí²:

—Chí³ jáɨ¹³ neh²¹, hin² tsánh² quiú² po²³
nú².

65 Hi³ hliáun³ ñí¹ lín³² bíh¹ jú¹ hlaɨh³
ca³záɨh³ dí² siáh³.

Jesús má²zenh² ta³ ñí¹ tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹
(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Juan 18:19-24)

66 Jmí¹ má²já²jnia² jáun² né³, ca³ngɨh³²
la³jín³² tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú², jɨ³ tsá²
ná¹lín³ mi³jmú³ quionh³ tsá² ná¹lín³ ti³²
liei²¹. Jáun² jmí¹jáun² ca³jan³ tsú² Jesús
ñí¹ta²¹ ñí¹ ná¹ngɨh³² jáun² la³jín³² tsá²
ná¹quien² hí³. Hi³ jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³:

67 —Juah²¹ neh²¹, ¿hí¹ tson² hnú² lín³
Cristo?

Tɨ3la3 Jesús né3, ca3záɨh3 tsá2 hí3 la3 lá2:
—Uá1 cun3 ca3hí̵e3 yáh3 jná13 hnoh2 jú1
tson2, jun3 jáun2 yáh3 táunh13 hnoh2 ta21;
68 hi3 sá1 cun3 hi3 jmí̵1 nga1 jná13 cáun2
jáɨ13 ñí1con2 hnoh2, hí1juáh3 tiá2 ngáɨh1 bíh1
hnoh2.
69 Tɨ3la3 ní̵1 má1lɨ32 lá2 má1ná1, jná13 Jon2
tsá2mɨ3cuóun2, ñí1ñí21 jná13 tɨ3 cuá2 chu21
quioh21 Dió32 Tsá2 cú2 Tsá2 juenh2.
70 Jáun2 ca3la3 ji3lɨn2 tsú2 ca3juáh3:
—¿Hí1 Jon2 Dió32 máh3 hnú2?
Jáun2 Jesús ca3ngáɨ3:
—Ján3, lí̵n3 jná13 la3 cun3 má2lí̵2juah21
hnoh2 ní̵2.
71 Hi3 jáun2 tsá2 ná1ngɨh32 hí3 ca3juáh3
siáh3:
—He3 láɨh32 sa3 ca3lɨ3í1 máh3 tsá2 zih32 jú1
tson2 hno3 dí2, já2 má2lí̵2náɨ13 bíh1 dí2 hmóu32
jë1 tsú2.

23

Jesús má2zenh2 ta3 ñí1 Pilato
(Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Juan 18:28-38)

1 Jmí̵1 lɨ21 jáun2 né3, ja3taunh21 tsú2 ca3la3
jɨ3lin2, hi3 ja3jan2 tsú2 Jesús ta3 ñí1 Pilato.
2 Ñí1 jáun2 ca3ñí1hna13 tsú2, hi3
ca3ñí1juah21:
—Tsá2 lá2 má2ca3tsanh21 jnoh1, hi3
hlianh23 tsú2 tsá2 zian2 hué32 lá2 quiú13
jnoh1; hi3 juáh3 tsú2 hi3 tiú2uú2 ca3tɨ21
má1hmah21 jnoh1 hmah21 hi3 chi2 *tsá2
cuá1lí̵n3 mɨ3chí1 juú2 Roma ñí1con2 jnoh1.
Hi3 juáh3 siáh3, hi3 hnga2 hí3 bíh1 néh1 ja32lɨ3
quien2, hi3 lí̵n3 Cristo, tsá2 lí̵n3 re21.
3 Jmí̵1jáun2 ca3ngáɨ3 Pilato:
—¿Hí1 hnú2 uá1 lí̵n3 nú2 Re21 juo13 tsá2
*judíos?
Jáun2 Jesús ca3juáh3:
—Ján3, tson2 bíh1 la3 juáh3 hnú2 ní̵2.
4 Jáun2 Pilato ca3záɨh3 tsá2 ná1lí̵n3 hí3
mi3jmú3, la3 má2quionh3 la3jí̵n32 tsá2 tionh2
ñí1 jáun2:
—Hí1 cáun2 yáh3 tso3 quioh21 tsá2 lá2 tiá2
choh1 jná13.
5 Tɨ3la3 tsá2 hí3 má1ná1, lɨ3mí1 tiá3 ca3hléh3
bíh1, hi3 ca3juáh3:
—Tsá2 ní̵2 jlánh1 quí2 zaɨ32 tsí̵3 tsáu2.
Ñí1 ca3ma3liáu32 tsú2 hi3 hɨeh32 tsáu2,
ca3ma3liáu32 tsú2 la3 tɨ3 ja1 tsá2 hí̵n13 tɨ3
Galilea, hi3 ca3hí̵eh3 siáh3 tsá2 hí̵n13 tɨ3 Judea,
hi3 ca3la3 tɨ3 lá2 siáh3 má2cuan2.

Jesús má2zenh2 ta3 ñí1 Herodes

6 Jmí̵1 má2lí̵2niéɨ32 jáun2 Pilato jáɨ13 ní̵2 né3,
ca3juáh3:
—¿Hí1 tɨ3 Galilea hí̵n13 tsá2 lá2?
7 Jmí̵1 ca3lɨ3 ñi32 tsú2 hi3 tson2 bíh1 ñí1
jáun2 hí̵n13 tsú2, jáun2 ca3zen3 dí2 tsú2 ñí1con2
Herodes, tsá2 cuá1chín1 Galilea, quí1hliá2
jmáɨ1 jáun2 tɨ3tsóh3 jmí̵1 cuá3 Herodes hí3 já1
juú2 Jerusalén.
8 Jmí̵1 ca3jí̵en32 jáun2 Herodes Jesús jlánh1
ca3lɨ3 hiún2 lí̵n32 tsí̵3; quí1hliá2 má2ngau32
jmáɨ1 bíh1 hi3 hu21 tsí̵3 tsú2 hi3 jí̵en32 Jesús.
Quí1hliá2 má2ca3náɨ32 tsú2 hliáun3 hi3 ca3tɨn1
Jesús, hi3 jáun2 cáun2 jmí̵1 má2hu21 tsí̵3 hi3 jí̵e3
cáun2 li21 bíh1 tsú2 hi3 jmu3 Jesús.
9 Jáun2 hliáun3 lí̵n32 hi3 ca3ngáɨh3 dí2, tɨ3la3
Jesús tiá2 hi3 ca3juáh3 hí1 cáun2 yáh3.
10 Jáun2 la3jí̵n32 mi3jmú3 quionh3 tɨ32 liei21
jlánh1 ca3qui3 ca3chá3 tso3.
11 Jáun2 Herodes ca3jmúh32 Jesús, la3
má2quionh3 hliáu3 joh1, la3juah21 dúh1 jan2
tsá2 lí̵1 tsáu2, hi3 cáun2 lí̵1 ca3quí2 ca3cónh32
dí2 cú2nga1, hi3 ca3quinh3 dí2 cáun2 hmɨh32
jlánh1 chú32 jniá3, hi3 ca3jmú3 dí2 la3jmí̵1
lí̵3 hi3 quien2 lí̵n32 tsú2. Jmí̵1 lɨ21 jáun2 né3,
ca3chanh3 dí2 siáh3 ñí1con2 Pilato.
12 Hi3 jáun2 la3 cun3 jmí̵1jáun2 ca3juónh3 Pi-
lato re2 quionh3 Herodes, quí1 jmí̵1tin2 jmí̵1
ná1háun3 bíh1 tsú2.

Má2ma3ngí̵ɨ3 tsú2 Jesús
(Mateo 27:15-26; Marcos 15:6-15; Juan 18:39-19:16)

13 Hi3 jáun2 Pilato ca3ngɨh3 ca3la3 jí̵n32 tsá2
ná1lí̵n3 mi3jmú3, jɨ3 tsá2tan21 ní̵2 siáh3, la3
má2quionh3 tsá2 juú2,
14 hi3 ca3záɨh3 dí2:
—Tsá2 cua3jan32 hnoh2 lá2 ñí1con2 jná13,
hi3 juáh3 hnoh2 hi3 tsá2 lá2 hlianh23 tsáu2;
tɨ3la3 jná13 juanh32 ñí1con2 hnoh2 hi3 hí1
cáun2 yáh3 tso3 hi3 chah32 hnoh2 quioh21 tsá2
lá2 tiá2 lin1 tsoh1 jná13 jmí̵1 lí̵1cán3 jná13 jáun2
jú1 tson2 quioh21 tsú2 ñí1 ta3 máh1 hnoh2,
15 sa3jun3 Herodes yáh3 tsoh3 siáh3. Hi3
jáun2 dá2 ñí1con2 jná13 bíh1 lí̵2chanh3 tsú2
siáh3 tsá2 lá2. Já2 tiá2 lin1 zia32 yáh3 he3
ca3tɨ21 jún3 tsá2 lá2.
16 Jí̵32la3 tɨ3 quiú1pan21 bíh1 jná13 tsú2
ca3lá2, hi3 jáun2 má1jáun2 lion1 jná13.
17 [Quí1 tá1la3 jmu2 jáun2 tsá2 judíos jmáɨ1
quioh21, ca3tɨn1 Pilato hi3 lión32 jan2 tsá2
tson3, quí1hliá2 la3 jáun2 jmí̵1 ná1ngɨ23 tsú2.]
18 Tɨ3la3 la3jí̵n32 tsá2 ná1ngɨh32 hí3 ca3tɨ3
ca3hóh32 tiá3 lí̵n32, hi3 ca3juáh3:
—¡Cuí̵1 jún13 tsá2 ní̵2, hi3 jáun2 cuí̵1 liáun13
Barrabás!
19 Tsá2 jmáɨ2 hí3 Barrabás jmí̵1 cuá1tson3
hñu3mí1ñí2, quí1 cun3ñí1 hi3 ca3ma3can2 tsáu2
hi3 tiánh32 tiá3 siaun32 já1 juú2 Jerusalén, hi3
ca3jngɨh3 siáh3 tsáu2.
20 Tɨ3la3 Pilato má1ná1, jmí̵1 hnió3 bíh1
lión32 Jesús, hi3 jáun2 jmí̵1 ca3liéinh32 dí2 siáh3
tsá2 hí3.
21 Tɨ3la3 tsá2 ná1ngɨh32 hí3 má1ná1, tɨ3 li3mí1
tiá3 ca3tɨ3 ca3hóh32 bíh1, hi3 ca3juáh3 siáh3:

—¡Cuí¹ taun¹ tsá² ní² crei²¹! ¡Cuí¹ taun¹ tsá² ní² crei²¹!
22 Jáun² ñí¹ má²hnaɨh³² jéin³² ca³juáh³ siáh³ Pilato la³ lá²:
—Ti³la³ ¿he³ dá² hi³ hlaɨh³ má²ca³jmú³ tsú² né³? Quí¹ hí¹ cáun² yáh³ tso³ quioh²¹ tsú² tiá² lin¹ tsoh¹ jná¹³ hi³ juáh¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsú² jún³. Cáun² cuí¹ pan²¹ jná¹³ tsú², hi³ jáun² má¹jáun² lion¹ jná¹³.
23 Ti³la³ la³ má²ná¹tí² ná¹hóh³² jáun² bíh¹ tsú², hi³ ná¹hiú² ná¹mɨ³² hi³ taun³ Jesús crei²¹; ca³la³ ñí¹ ca³lɨ³ quien² hi³ ná¹juáh²³ tsú² jáun².
24 Hi³ jáun² cáun² ca³jmú³ bíh¹ cú²jueh³² Pilato la³ cun³ hi³ ná¹hiú² ná¹mɨ³² jáun² tsá² hí³.
25 Hi³ jáun² Barrabás tsá² tɨ³² hí³ tsí³ bíh¹ tsú² ca³lión³², tsá² ca³ma³can² hí³ tsáu² hi³ tónh³² tiá³ siaun³², tsá² ca³jngɨh³ hí³ tsáu². Jáun² Jesús bíh¹ ca³jɨenh³ dí² hi³ jmúh³² tsú² la³ cun³ hi³ hnió³ tsú² jmúh³².

Má²ton³ tsú² Jesús crei²¹
(Mateo 27:32-44; Marcos 15:20-32; Juan 19:17-27)

26 Jmí¹ jáun² ca³jan³ tsú² Jesús hi³ má²já²ton³ dí² crei²¹, hi³ jáun² hú¹ juɨ³² jáun² né³, ca³zanh³ tsú² jan² tsá²ñuh² tsá² juú² Cirene, tsá² jmáɨ² Sí¹mu²¹, hi³ jmí¹ má²cuá¹hen² já¹ juú²; hi³ jáun² ca³di³quian³ dí² Sí¹mu²¹ hí³ jmáɨ¹ hi³ cán³ crei²¹ hi³ jmí¹ quian³² jáun² Jesús.
27 Hi³ jáun² juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ja³taunh²¹ cu³chin¹, hi³ juóun³² lín³² siáh³ tsá²mɨ³ hí¹hóh³², hi³ hí¹ho² hi³ ca³tɨn¹ Jesús.
28 Ti³la³ Jesús ca³jíe³ tɨ³ ñí¹ hí¹já²táunh¹ jáun² tsá² hí³, hi³ ca³juáh³:
—Hnoh² tsá²mɨ³, tsá² Jerusalén lá², ha³ lí² uó² náh² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³. Uo³ náh² hi³ ca³tɨn¹ náh² hmóu³² bíh¹, ji³ hi³ ca³tɨn¹ jónh³² náh² ní² siáh³.
29 Quí¹ chau²¹ jmáɨ¹ hi³ juáh³ tsáu²: "Hen³ ma³ jmí¹ ren² tsá² tiá² jon² zian², tsá² cónh³ tiá² dáɨn² ca³can³, tsá² cónh³ tiá² dáɨn² ca³tiunh³".
30 Hi³ jáun² jmáɨ¹ jáun² hléh³² tsáu², hi³ záɨh³² máh³: "Cuí¹ quɨh²¹ nú² ñí¹ quiú¹³ jnoh¹"; hi³ záɨh³² tsú² siáh³ ñí¹ lí³ tsɨ³cuánh²: "Cuí¹ jlaɨn²¹ jnoh¹ hnú²".
31 Quí¹ ní¹juáh³ ta³bí¹ ñí¹con² jná¹³ tsá² lín³ ná¹ la³jmí¹ lí³ cáun² hmá² réh¹ yáh³ má²ná¹jmu² tsá² *romanos la³ lá², tiá¹³ bíh¹ tiá³ ñí¹con² hnoh² tiá² jmu³ tsú², hnoh² tsá² juú² Jerusalén lá², tsá² ná¹lín³ náh² la³jmí¹ lí³ hmá² má²quiéin².
32 Ja³bí¹ ca³jan³ tsú² siáh³ gon³ tsá² ca³jmú³ tso³ jueh³², hi³ jngɨh³ tsú² cu³tsa³² quionh³ Jesús.
33 Jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsú² jáun² tsɨ³ máh³ míh¹ téh²³ tsú² jáun² máh³ Mú³² Chí¹ Tsáu², ñí¹ jáun² ca³ton³ tsú² Jesús crei²¹, la³ má²quionh³ tsá² gon³ hí³, jan² tɨ³ cuá² chu²¹, hi³ jan² tɨ³ cuá² cáun¹ siáh³.
34 Hi³ jáun² tá¹la³ má²chí¹tón²¹ jáun² Jesús crei²¹, ca³juáh³:
—Tia²¹, juenh² jmu³ honh² quioh²¹ tsá² lá², quí¹ cáun² hi³ tiá² ñi³² bíh¹ tsú² ná¹jmu².
Hi³ jáun² hliáu³ tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² né³, ca³chí² jáɨ¹³, hi³ jáun² jíe³ dí² ní¹juáh³ hin² joh¹³ ha¹ Jesús.
35 Tsá² jmí¹ tionh¹ có³² jáun² né³, jmí¹ ná¹jíen³² Jesús. Hi³ tsá²tan²¹ né³, ca³hléh³ hlaɨh³ quioh²¹ Jesús, hi³ juáh³ la³ lá²:
—Ca³lión³² bíh¹ tsá² ní² tsá² siánh³; jáun² ta³né³² né³, cuí¹ lión²¹ siáh³ hnga² neh²¹, ní¹juáh³ tson² bíh¹ cu³tí³ lín³ tsú² Cristo, Tsá² ca³quianh³ Dió³².
36 Ja³bí¹ hliáu³ siáh³ ca³cónh³² cú²nga¹ Jesús, hi³ ca³jen³ dí² mu² má²zéih¹ lín²¹ quioh²¹ mɨ³ uóun²jɨeh¹³;
37 hi³ ca³záɨh³ dí² siáh³:
—Ní¹juáh³ tson² cu³tí³ hnú² lín³ Re²¹ Juo¹³ tsá² judíos, jáun² né³, lion¹ hnú² huen² neh²¹.
38 Hi³ jáun² hná¹³ crei²¹ jáun² jmí¹ chí¹tón²¹ huéh³ hi³ juáh³: "Tsá² Lá² Lín³ Re²¹ Juo¹³ Tsá² Judíos". [Huéh³ jáun² jmí¹ lí³ jú¹ *griego, jú¹ *latín, ji³ jú¹ *hebreo ní² siáh³.]
39 Hi³ jáun² jan² tsá² ná¹tón²¹ hí³ crei²¹ né³, ca³hléh³ hlaɨh³ quioh²¹ Jesús, hi³ ca³juáh³:
—Ní¹juáh³ tson² hnú² la³ lín³ Cristo, lion¹ hnú² huen² neh²¹, hi³ jáun² má¹jáun² liau¹ nú² siáh³ jnoh¹.
40 Ti³la³ ñí¹ tsá² jan² hí³ má¹ná¹, tiá³ bíh¹ ca³liéinh³² tsá² jan² hí³, hi³ ca³juáh³:
—¿Há¹ tiá² juénh² hnú² Dió³²? Já² cá²re² má²ta³tsa¹ bíh¹ dí² héih³².
41 Ti³la³ tsá² lá² má¹ná¹, hí¹ cáun² yáh³ tiá² lin¹ hi³ ca³jmú³. Ti³la³ jnoh¹ né³, zia³² jáɨ¹³ bíh¹ hi³ ná¹má²tso¹ dí² tsɨ³², quí¹ cun³ñí¹ hi³ ná¹má²hmah²¹ dí² tso³ hi³ ca³jmú¹³ bíh¹.
42 Hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² siáh³ Jesús:
—Hnú² Jesús, cháu¹ hnú² honh² quion²¹ jná¹³ ní¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ ñi³hauh³² hnú² jáɨ¹³.
43 Jmí¹jáun² ca³záɨh³ Jesús tsá² hí³:
—Jú¹ tson² cu³tí³ juanh³² jná¹³, hi³ né³² cuá¹ñíh³ hnú² quiúnh¹ jná¹³ ñí¹ chu²¹ ñí¹ má²nio² tie³.

Jmí¹ jun¹ Jesús
(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Juan 19:28-30)

44 Hi³ jáun² jmí¹ má²tí³ cun³ chi³hiú² né³, ca³nieh² tá¹ cáun² hué³², ca³la³ ñí¹ tí³ la³nió¹ hnɨ³² tɨ³ ca³hláu³.
45 Jmí¹ ca³nieh² jáun² hiú² né³, ca³zen³ tɨ³ tun³ zaɨnh²¹ hmɨh³² hi³ jmí¹ hí¹jnáɨ²³ ñí¹ jlánh¹ hí̈en¹ hñu³ cuáh³² chín¹.

46 Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ca³hóh³² Jesús tiá³ lín³², hi³ ca³juáh³:
—Tia²¹, jo³cuonh² hnú² cuí¹ nio² jmí²chí³ quion²¹ jná¹³.
Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² la³ ní² né³, jun³.
47 Jmí¹ ca³jíe³ jáun² hliáu³ tsá² chín¹ tsá² *romano hi³ ɨ³ la³ jáun² né³, ca³ma³quien² Dió³², hi³ ca³juáh³:
—Tson² bíh¹ cu³tí³, tiá² tso³ la³ ca³jmú³ yáh³ tsá² ní².
48 Jmí¹ má²lí²jíe³ jáun² la³jín³² tsá² ná¹ngɨh³² hí³ ñí¹ jáun² hi³ ɨ³ la³ jáun², jmí¹jáun² já¹tanh²¹ ca³la³ quí² quien² ñí¹ tsí³.
49 Tɨ³la³ la³jín³² tsá² jmí¹ cuóun²¹ hí³ Jesús má¹ná¹, ɨ³ tsá²mɨ³ tsá² má²ca³ñi³táunh¹ cu³hna²¹ tsú² ca³la³ tɨ³ hué¹³ Galilea, lí¹ ca³ta³ná¹jíe²³ ñí¹ uóunh³ bíh¹.

Jmí¹ já¹haun³ Jesús
(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Juan 19:38-42)

50 Jáun² jmí¹jáun² jmí¹ zian² jan² tsá² jmáɨ² Sé³², tsá² chun¹, tsá² tɨ³² tsí³ jmáh³la³ hi³ chu²¹. Tsá² hí³ jmí¹ quionh³ tsá² ná¹lín³ ta²¹ hi³ chín¹;
51 tɨ³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, tiá² ca³jmú³ yáh³ cá²hon³ quionh³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun². Tsá² hí³ né³, jan² tsá² zian² juú² Arimatea hín¹³ tɨ³ Judea bíh¹, hi³ jmí¹ má²jan³² hi³ lɨ³ lin¹ hin² tsánh² má²ca³hión³² Dió³² hi³ hau³ jáɨ¹³.
52 Hi³ jáun² Sé³² hí³ bíh¹ ñéi¹ hi³ ca³ñí¹ma¹³ hla¹ Jesús ñí¹con² Pilato.
53 Jmí¹ má²lí²sión³² tsú² jáun² hla¹ né³, ca³tsáɨnh³² tsú² cáun² hmɨh³² jmuh³ tiáu²; hi³ jáun² ca³ñí¹hón²¹ dí² hñu³ tá²hláu² quioh²¹ hi³ jmí¹ má²ca³hó³ dí², ñí¹ hí¹ jan² hla¹ tiá² jmí¹ má²ca³tanh² tsú².
54 Jmáɨ¹ jáun² jmáɨ¹ hi³ jmu² tsá² judíos hua³jan²¹ la³jí³² hi³ hniáuh³² quioh²¹ *jmáɨ¹ hi³ tionh² tsú² tie³. Quí¹ jmí¹ má²ca³hláu³ lín³² bíh¹, má²ja³quián³ li³liau³ cu³tí³ bíh¹ jmáɨ¹ jáun².
55 Hi³ jáun² tsá²mɨ³, tsá² jmí¹ quionh³ hí³ Jesús jmí¹ cuá¹han³ Galilea ja³taunh²¹ cu³chin¹ hi³ ca³ñí¹jíe¹³ ñí¹ já¹haun³ Jesús, ní¹juáh³ ha³ lánh³ quión³² tsú² hla¹.
56 Jmí¹ ca³cha³tánh¹ tsú² jáun² hñú¹³ né³, ca³jmú³ hua³jan²¹ háu² má²ró³² jɨ³ no¹ má²ró³² ní² siáh³. Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² jmáɨ¹ nio² tie³ né³, ca³tiánh³ bíh¹ tsú² tie³ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ liei²¹.

24

Jmí¹ ca³jenh¹³ Jesús
(Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Juan 20:1-10)

1 Jmáɨ¹ hi³ ca³li³liau³ jáun² sí²ma¹ná¹, ja³taunh²¹ siáh³ tsá²mɨ³ hí³ hú²niéi² lín³² ñí¹ ca³ñí¹hón²¹ tsú² jáun² Jesús, hi³ má²ná¹quian³² hi³ má²ró³² má²ca³jmú³ jáun² hua³jan²¹. [Ja³bí¹ zian² ma³ jan² tsá²mɨ³ siánh³ siáh³ ca³ñí¹quionh¹³ tsá² hí³.]
2 Jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsú² jáun² ho³ tá²hón³² né³, ca³jíe³ tsú² hi³ tiú²uú² dí¹jnáɨ²³ yáh³ quín¹ ho³ tá²hón³² jáun², quí¹ tɨ³ có³² bíh¹ la³ má²lí²líh³ tsú².
3 Jáun² ca³taunh³ tsú² hñu³ tá²hón³² jáun², tɨ³la³ tiá² tsanh²¹ yáh³ tsú² hla¹ Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí².
4 Tá¹la³ má²ná¹hɨ³² lín³² jáun² tsí³ tsú² né³, ca³jíen³² gon³ tsá²ñuh² quih³² hmɨh³² tiáu² zín³ lín³² hi³ tionh² có³² jáun².
5 Jáun² tsá²mɨ³ hí³ né³, ca³yá²han¹ lín²¹ bíh¹, jáun² cáun² ca³hiéih³ hué³² bíh¹ tsú² ñí¹. Jáun² tsá²ñuh² hí³ né³, ca³juáh³:
—¿He³ láɨh³² sa³ ñí¹ ca³tɨn¹ tsá² má²cá²tsan³ yáh³ hnah²³ hnoh² jan² tsá² zian²?
6 [Ha³ tiú²uú² hin² zian² yáh³ ñí¹ lá², tsá² má²ca³jenh¹³ bíh¹ hí³.] Cháu¹ náh² tín² honh² jáɨ¹³ hi³ ca³juáh³ tsú² jáun² tá¹la³ jmí¹ cuá³ tsú² jáun² Galilea,
7 hi³ ca³juáh³ tsú² jáun² la³ lá²: "Ca³tɨn¹ Jon² tsá²mɨ³cuóun² hi³ jienh³ tsú² ñí¹con² tsá² jmu² tso³, hi³ lɨ³ hniáuh³² siáh³ ton³ tsú² ñí¹ crei²¹, hi³ ñí¹ cá²hní² jmáɨ¹ jáun² né³ ca³tɨn¹ jenh¹³".
8 Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³chau³ tsá²mɨ³ hí³ tsí³ jáɨ¹³ hi³ ca³juáh³ jáun² Jesús jmí¹tin².
9 Jmí¹ má²cuá²tanh²¹ tsú² jáun² hi³ ñí¹jíe¹³ tá²hón³² né³, ca³chá³ ñí¹con² tsá² quian³jan² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Jesús, ɨ³ ñí¹con² la³jín³² tsá² ñí¹ hná¹ jáun² ní² la³ cun³ hi³ má²lí²jíe³, ɨ³ hi³ má²lí²niéi³².
10 Tsá²mɨ³ tsá² ca³ñí¹can³² hí³ jáɨ¹³ jáun² ñí¹con² tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³², jmáɨ²: Má²réi³ tsá² ja³ juú² Magdalá, mí¹ Juánh³, Má²réi³ mí¹ziú¹³ Jacobo, ɨ³ tsá²mɨ³ siánh³ siáh³.
11 Tɨ³la³ tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³² má¹ná¹, tiá² ta²¹ ca³taunh³ yáh³ jë¹ tsá²mɨ³ hí³, quí¹hliá² ca³lín¹³ tsú² hi³ lí¹ ca³li³can² bíh¹ tsá²mɨ³ hí³.
12 Tɨ³la³ cun³ jáun² la³juɨ³² ca³náu² bíh¹ Pé¹ hi³ ngau³ cú²hé² hi³ ja³jíe³ tá²hón³². Jmí¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² né³, ca³jmú³ hí¹sian², hi³ ca³jáɨh³ ñí¹ tɨ³ ñéih³, jáun² ca³jíe³ tsú² hi³ tɨ³ có³² bíh¹ má²nio² hmɨh³² tiáu² hi³ jmí¹ tsaɨnh³² jáun² hla¹ Jesús. Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ngah³ hñú¹³, ca³la³ má²hí¹tsá²cáun² lín³² tsí³ ca³tɨ²¹ la³ cun³ hi³ má²lɨ³² jáun².

Jmí¹ hí¹tsá²táunh¹ gon³ tsáu² juɨ³² juú² Emaús
(Marcos 16:12-13)

13 Ja3bí1 jmái1 jáun2 siáh3 ja3taunh21 gon3
tsá2 hí3 cáun2 juú2 jmái2 Emaús. Juú2 jáun2 tí3
cun3 quia3cáun2 kilómetros ti3la3 uóunh3 hi3
tionh2 tsú2 já1 juú2 Jerusalén.
14 Jáun2 ca3chon1 tsú2 jái13 tá1la3 hí1tiáunh1
jáun2 jui32, hi3 ca3juónh3 tsú2 ca3ti21 la3jí32 hi3
má2li32 jáun2.
15 Tá1la3 jmí1 hí1chon1 tsú2 jáun2 jái13 né3,
ngau3 Jesús má2janh2 ñí1 hí1tsá2táunh1 tsá2
hí3, jáun2 ngau3 dí2 cu3tsa32 quionh3 tsá2 hí3.
16 Ti3la3 uá1jinh1 ca3jíen32 tsú2 tsá2 cuá1ja32
hí3 quionh3, cun3 jáun2 ta21 li3 bíh1 hi3 tiá2
ca3li3tsin2 tsú2 hi3 Jesús bíh1 tsá2 hí3.
17 Hi3 jáun2 Jesús ca3ngái h3 tsá2 hí3:
—¿He3 ni32 hí1juónh32 hnoh2?
Jáun2 jmí1jáun2 ca3ta3tonh1 tsú2 hú1 jui32,
hi3 má2ná1hai21 hlaih3 tsí3.
18 Hi3 jáun2 jan2 tsá2 hí3, tsá2 jmái2 Cleofas,
ca3ngái3, hi3 ca3juáh3:
—¿Hí1 huen2 tán1 ní2 uá1 hnú2 tsá2 tiá2
ca3li3 ñíh1 nú2 la3jí32 hi3 má2li32 já1 juú2
Jerusalén cháu3 jau3 ní2, tá1la3 hi3 ñéi1 nú2
ní2?
19 Hi3 jáun2 Jesús ca3ngái3:
—¿He3 má2li32 dúh1?
Hi3 jáun2 tsá2 hí3 ca3juáh3 siáh3:
—Zia32 hi3 má2li32 ñí1con2 jan2 tsá2 jmái2
Jesús, tsá2 ja3 juú2 Nazaret. Tsá2 hí3 ti2 lín3
jan2 *ti32 jë1 Dió32, tsá2 ti2 jmu2 hua3jueh32,
hi3 ca3la3 hi3 pin3 lín32 jái13 quioh21 tsú2 ti2
hleh32; jan2 tsá2 ti2 hniau3 lín32 Dió32, ji3
tsá2mi3cuóun2 ní2.
20 Ti3la3 tsá2 ná1lín3 mi3jmú3 má1ná1, la3
má2quionh3 tsá2tan21, ca3ma3tsón13 bíh1 tsá2
hí3, hi3 ca3ñí1jienh13 dí2 tsá2 hí3 ñí1con2 tsá2
*romanos tsá2 chín1; hi3 jáun2 tsá2 hí3 jngih3
Jesús, hi3 jáun2 ca3ton3 tsú2 crei21.
21 Jnoh1 jmí1 má2hu21 tsí3 hi3 tsá2 hí3 jmí1
liáu21 dí2 tsá2 *Israel. Ti3la3 ta3né32 má2tí3
hni32 jmái1 hi3 ca3li3 la3 jáun2.
22 Ti3la3 zian2 tsá2mi3, tsá2 ja1 hmóu21
jnoh1, hi3 cuí2ñí1jíe13 tá2hón32 jmí1 hú2niéi2
lín32. Jmí1 cuá1tanh21 tsú2 jáun2 né3, li2jmú3
tsú2 hi3 tsa3cáun2 lín32 tsí3 jnoh1,
23 quí1 li2chá32 tsú2 hi3 tiá2 hla1 tsanh21
yáh3, hi3 jí32la3 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 bí1 néh1
ca3jnia3 jéinh32 dí2, hi3 li2juáh3 hi3 zian2 bíh1
néh1 Jesús.
24 Jmí1 li21 jáun2 né3, cuí2ñí1jíe13 siáh3 ma3
jan2 tsá2 quiúnh1 jnoh1 tá2hón32 jáun2, hi3
jáun2 la3 cun3 rón32 hi3 má2li2juáh3 jáun2
tsá2mi3 hí3 bíh1 li2jíe3 tsú2 siáh3, ti3la3 tiá2
Jesús ca3jenh2 yáh3 tsú2 má1ná1.
25 Jmí1jáun2 ca3záih3 Jesús tsá2 hí3 la3 lá2:
—¡Jlánh1 tiá2 niuh1 hnoh2! ¿Hín2 máh3
jmái1 táunh13 hnoh2 ta21 la3jí32 jái13 hi3
ca3juáh3 jáun2 la3jín32 tsá2 ca3lin3 hí3 ti32 jë1
Dió32 jmí1tin2?
26 ¿Há1 tiá2 jmí1 hniáuh21 hi3 ma3tso2 Tsá2
lín3 Cristo tsí3 la3 jáun2 dúh1; ñeh2 bíh1 hi3
li3jnia2 hi3 quien2 tsú2?
27 Hi3 jáun2 jmí1jáun2 ca3jmú3 Jesús na21
la3jí32 jái13 hi3 rá1juáh3 jáun2 ñí1 Sí2 quioh21
Dió32 hi3 ca3tin1 tsú2 hnga2. Jáun2 ñí1 Sí2
quioh21 hla1 Moisés tín2 ca3ma3liáu32 tsú2 hi3
jmu2 na21; jmí1 li21 jáun2 né3, ca3chá3 siáh3
la3jí32 jái13 hi3 rá1tioh3 jáun2 ñí1 Sí2 quioh21
la3jín32 tsá2 ca3lin3 hí3 ti32 jë1 Dió32 jmí1tin2.
28 Jmí1 ca3cha3táunh1 tsú2 jáun2 juú2 ñí1
tsa3táunh1, jmí1jáun2 ca3jmú3 Jesús la3jmí1 lí3
hi3 cáun2 tsó32 bíh1 ti3 chí1ján3.
29 Ti3la3 tsá2 hí3 jlánh1 chí1tson3 ca3chan3
Jesús, hi3 ca3záih3 dí2:
—Ñí3 dá2 quiúnh1 jnoh1; já2 má2ca3hláu3
bíh1, já2 má2ñí1zi32 bíh1 dá2 la32.
Hi3 jáun2 né3, ca3cuá3 bíh1 Jesús quionh3
tsá2 hí3.
30 Jmí1 má2cuá3 tsú2 jáun2 ñí1 mesa cu3tsa32
quionh3 tsá2 hí3 né3, ca3can3 cáun2 hí1miih21,
jáun2 ca3ma3hien21 dí2; jmí1jáun2 ca3tsunh3
dí2 siáh3, hi3 ca3cuéh3 dí2 tsá2 hí3.
31 Hi3 jáun2 la3 cun3 jmí1jáun2 ca3niá3 ñí1
tsá2 hí3 hi3 ca3li3 cuóun32 tsú2 siáh3 Jesús.
Ti3la3 la3 cun3 jmí1jáun2 bíh1 ca3yéin2 Jesús.
32 Jmí1 li21 jáun2 né3, hi3 jan2 hi3 jan2 bí1
tsú2 ca3záih3 rainh21:
—¿Haun13 juáh13 re2 lín32 bíh1 tí3 tsí3 dí2
jái13 hi3 lí2hléh32 tsú2 jáun2 jmí1 hí1jau32 dí2
jáun2 hú1 jui32 dúh1, jmí1 lí1jmú3 tsú2 jáun2
na21 jái13 hi3 rá1tioh3 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32?
33 Hi3 jáun2 la3 cun3 jmí1jáun2 bíh1 já1tanh21
tsú2 ti3 já1 juú2 Jerusalén. Hi3 jáun2 ñí1 jáun2
ca3jenh2 tsú2 tá1 quian3jan2 tsá2 lín3 hí3 *ti32
tsá2 quian32 jë1 Dió32, quionh3 tsá2 siánh3
siáh3.
34 Hi3 jáun2 tsá2 ná1ngih32 hí3 ca3juáh3:
—¡Tson2 bíh1 cu3tí3 ca3jenh13 Ti32 Juo13
dí2, quí1 ja3bí1 ñí1con2 Sí1mu21 Pé1 yáh3
lí2ma3jnia32 tsú2 má2hmái3!
35 Hi3 jáun2 tsá2 gon3 hí3 né3, ca3chá3 la3
cun3 hi3 ca3li3 jáun2 hú1 jui32 tá1la3 jmí1
hí1tsá2táunh1 tsú2 jáun2, ji3 ha3 lánh3 rón32
ca3li3 cuóun32 dí2 Jesús jmí1 ca3tsóh3 jáun2
hí1miih21.

Jesús má2jnia32 ñí1con2 tsá2 hain21 ti3 con2
(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Juan
20:19-23; 1 Corintios 15:5-7)

36 Tá1la3 jmí1 ná1cha32 jáun2 tsá2 gon3 hí3
jái13 jáun2 bíh1, ca3ma3jnia32 Jesús cu3diá2jan2
la3 lá2 ja1 ñí1 tionh1 jáun2 tsá2 ná1ngih32 hí3,
hi3 jáun2 ca3záih3 dí2 tsá2 hí3 la3 lá2:
—Cuí1 zian2 náh2 cáun2 hi3 re2 hi3 tin2.

37 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} hí^{3} má^{1}ná^{1}, ca^{3}yá^{2}han^{1} lín^{21}
bíh^{1}, hi^{3} ca^{3}lín^{13} tsú^{2} hi^{3} jan^{2} tsá^{2} le^{1} bíh^{1}
ná^{1}jíen^{32}.
38 Tɨ^{3}la^{3} Jesús ca^{3}juáh^{3}:
—¿He^{3} láɨh^{32} sa^{3} ná^{1}juenh^{21} hnoh^{2}, hi^{3}
ná^{1}hɨ^{32} honh^{2} náh^{2}?
39 Sá^{1}ní^{2} jɨe^{3} hnoh^{2} uón^{32} jná^{13}, jɨ^{3} tán^{2}
jná^{13}; jná^{13} bíh^{1} la^{32}. Sá^{1}ní^{2} ñá^{2}tí^{3} náh^{2}
cuonh^{2} quion^{21} jná^{13}, jáun^{2} lɨ^{3} ñíh^{13} náh^{2} hi^{3}
jná^{13} bíh^{1} la^{32}. Quí^{1} tiá^{2} zia^{32} yáh^{3} ngú^{3}
sa^{3}jun^{3} mú^{32} quioh^{21} jan^{2} jmí^{2}chí^{3} la^{3} cun^{3}
hi^{3} ná^{1}jíeh^{32} hnoh^{2} hi^{3} zia^{32} quion^{21} jná^{13}.
40 Jmí^{1} má^{2}lí^{2}juáh^{3} jáun^{2} la^{3} ní^{2} tsú^{2},
ca^{3}híeh^{3} tsá^{2} hí^{3} cuo^{2} jɨ^{3} ta^{3}.
41 Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}lɨ^{3} tsah^{3} lín^{32}, tɨ^{3}la^{3} cun^{3}
jáun^{2} tiá^{2} re^{2} jmí^{1} ná^{1}taunh^{32} bíh^{1} tsú^{2} ta^{21}
quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jmí^{1} ná^{1}tsá^{2}cáun^{2} jáun^{2} tsí^{3}.
Tɨ^{3}la^{3} Jesús la^{3}juɨ^{32} ca^{3}juáh^{3}:
—¿Zia^{21} ca^{3}lá^{2} má^{32} hi^{3} lɨ^{3} cúh^{13}?
42 Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}cué^{3} ca^{3}lá^{2} quioh^{21} jáh^{3}
jmáɨ^{2} hi^{3} má^{2}lí^{2}tió^{32} ñí^{1} sí^{2}, [la^{3} má^{2}quionh^{3}
ca^{3}lá^{2} ñí^{1} ha^{21} jmí^{2}toh^{1} quioh^{21} toh^{2}].
43 Jáun^{2} ca^{3}héi^{3} dí^{2} hi^{3} jáun^{2}, hi^{3} ca^{3}cúh^{2} ta^{3}
ñí^{1} tsá^{2} hí^{3}.
44 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} siáh^{3} tsá^{2} hí^{3} la^{3}
lá^{2}:
—Má^{2}ca^{3}lɨ^{3}tí^{3} bíh^{1} ñí^{1}con^{2} jná^{13} la^{3} cun^{3} hi^{3}
ca^{3}juánh^{32} jná^{13} jáun^{2} jmí^{1}tin^{2}, tá^{1}la^{3} ca^{3}ngí^{3}
jná^{13} jáun^{2} quiúnh^{1} hnoh^{2}. Ca^{3}juánh^{32} jná^{13}
hi^{3} hniáuh^{32} lɨ^{3}tí^{3} la^{3}jí^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} rá^{1}juáh^{3}
jáun^{2} ñí^{1} liei^{21} quioh^{21} hla^{1} Moisés hi^{3} ca^{3}tɨn^{1}
jná^{13}, ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21} la^{3}jín^{32} tsá^{2} ca^{3}lɨn^{3} hí^{3}
tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32}, jɨ^{3} ñí^{1} Sí^{2} salmos ní^{2} siáh^{3}.
45 Jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}nia^{3} dí^{2} tsí^{3} tsá^{2} hí^{3},
hi^{3} jáun^{2} ngɨ^{13} tsú^{2} la^{3}jí^{32} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2}
ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21} Dió^{32},
46 hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:
—Ñí^{1} Sí^{2} rá^{1}juáh^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} lín^{13}
Cristo ma^{3}tso^{2} tsí^{3}; hi^{3} ní^{1} má^{1}jun^{2} jáun^{2} né^{3},
ca^{3}tɨn^{1} siáh^{3} jenh^{13} ñí^{1} cá^{2}hní^{2} jmáɨ^{1} ja^{1} tsá^{2}
má^{2}cá^{2}tsan^{3}.
47 Má^{1}lɨ^{32} jáun^{2} né^{3}, tsa^{3}ngáɨ^{1} tsáu^{2} jú^{1}
chú^{32} cha^{13} tsú^{2}, hi^{3} tsa^{3}juah^{21} tsú^{2} hi^{3} zia^{32}
uu^{3}i^{3}tso^{3} quioh^{21} tsá^{2} záɨ^{32} jmí^{1} tsí^{3}, hi^{3} jinh^{21}
tɨ^{3} ñí^{1}con^{2} hí^{3} dí^{2}. Hi^{3} lɨ^{3} hniáuh^{32} tsa^{3}táunh^{1}
tsú^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3}, hi^{3} ma^{3}liáu^{32} tsú^{2}
já^{1} juú^{2} Jerusalén lá^{2} tín^{2}.
48 Hnoh^{2} bíh^{1} tsá^{2} cuá^{1}ngáɨ^{1} jáɨ^{13} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3}
ní^{2}.
49 Sá^{1}ní^{2} niéi^{2} náh^{2}, jná^{13} zein^{21} ñí^{1}con^{2}
hnoh^{2} la^{3} cun^{3} lí^{3} jáɨ^{13} hi^{3} má^{2}ca^{3}jmú^{3} jáun^{2}
Ñuh^{32} jná^{13}. Tɨ^{3}la^{3} tianh^{3} náh^{2} tín^{2} já^{1} juú^{2}
Jerusalén lá^{2}, ca^{3}la^{3} ñí^{1} cá^{1}chó^{21} jmáɨ^{1} hi^{3}
hián^{13} náh^{2} pí^{3} hi^{3} já^{32} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}.

Jesús tsánh^{32} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}
(Marcos 16:19-20; Hechos 1:9-11)

50 Hi^{3} jáun^{2} Jesús ca^{3}jan^{3} tsá^{2} hí^{3} tɨ^{3} cheih^{32}
juú^{2} jáun^{2}, ca^{3}la^{3} tɨ^{3} có^{32} juú^{2} Betania;
hi^{3} jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}háɨ^{32} dí^{2} cuo^{2} hi^{3}
ca^{3}ma^{3}miih^{2} dí^{2} tsá^{2} hí^{3}.
51 Jáun^{2} la^{3} má^{2}má^{2}miih^{2} jáun^{2} bíh^{1} dí^{2} tsá^{2}
hí^{3}, jmí^{1} cuá^{1}han^{3} dí^{2} ja^{1} ñí^{1} tionh^{1} tsú^{2}, hi^{3}
ca^{3}zanh^{32} dí^{2} tɨ^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}.
52 Jmí^{1} má^{2}lí^{2}ma^{3}tsú^{2} ma^{3}jónh^{32} tsú^{2} jáun^{2}
Jesús né^{3}, hiún^{2} lín^{32} bíh^{1} tsí^{3} tsú^{2} já^{1}tanh^{21} tɨ^{3}
já^{1} juú^{2} Jerusalén.
53 Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} jmí^{1} tí^{2} ngɨh^{32} cun^{3}
tsa^{3}háu^{2} hñu^{3} cuáh^{32} chín^{1} quioh^{21} tsá^{2}
*judíos, hi^{3} má^{2}quien^{2} Dió^{32}. [Cun^{3} ní^{2} bíh^{1}
tí^{3} jáɨ^{13}.]

Jú¹ Chú³² Hi³ Ca³jmú³ Juan²

Tsá² lín³ Jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² lɨn³ jan² tsá²mɨ³cuóun²

1 Jmí¹ ca³lɨ³zia³² ca³la³ jí³² hi³ zia³², jmí¹ má²zian² bíh¹ Tsá² lín³ hí³ Jáɨ¹³. Tsá² hí³ né³ jmí¹ má²cuá³ bíh¹ quionh³ Dió³², hi³ Tsá² lín³ hí³ Jáɨ¹³ né³, hnga² bíh¹ Dió³² hí³.

2 La³ cun³ jmí¹tin² jmí¹ má²cuá³ bíh¹ tsú² quionh³ Dió³².

3 Cun³quionh³ hí³ bíh¹ dí² ca³jmú³ Dió³² ca³la³ jí³² hi³ zia³², hí¹ cáun² yáh³ hi³ zia³² tiá² ca³lɨ³ ta³ tiá² quiéinh¹ hí³ dí².

4 Hí³ bíh¹ lín³ mí¹zioh²¹ quioh²¹ pí³ hi³ lí¹³ zian² ca³la³ jɨ³lɨ³² hi³ zia³². Hi³ Tsá² tsóh²³ hí³ pí³ jáun² né³ lɨn³ siáh³ joh¹ sí² hi³ táɨ³ jáun² ñí¹con² tsá²mɨ³cuóun².

5 Joh¹ sí² jáun² né³ taɨ³² ñí¹ já¹niéi², tɨ³la³ já¹niéi² jáun² né³ tiá² má²ca³cah¹³ yáh³ jmáɨ¹ hi³ jmu³ quien² ñí¹con² joh¹ sí² jáun².

6 Jáun² né³, ca³lɨ³zian² jan² tsá² zéi¹ Dió³² ñí¹ hué²¹ lá², tsá² hí³ jmáɨ² Juan².

7 Tsá² hí³ cuan³ hi³ lín³ tsá² zih³² jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ Tsá² lín³ hí³ joh¹ sí² jáun², hi³ jáun² la³jín³² tsáu² jmí¹ lí¹³ tónh³² ta²¹ cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ juáh³ hí³ dí².

8 Jun³juáh¹³ hí³ yáh³ jmí¹ lín³ joh¹ sí² má¹ná¹, tɨ³la³ hí³ dá² cuan³ hi³ cua³zíh² jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ Tsá² lín³ hí³ joh¹ sí² jáun² bíh¹.

9 Quí¹ né³bí¹ jmí¹ má²ja³quián³ lɨ³jnia² yáh³ Tsá² hú¹tá¹ tɨ³tsóh³ lín³ mí¹zioh²¹ joh¹ sí² ñí¹con² la³jín³² tsá²mɨ³cuóun².

10 Né³² né³, cuan³ bíh¹ Tsá² lín³ hí³ Jáɨ¹³ ñí¹ hué²¹ lá² jmí¹ cuan¹, tɨ³la³ uá¹jinh¹ ñí¹ cuá¹ ñí¹ hué²¹ lá² ca³lɨ³zia³² cun³quionh³ hí³ dí², tɨ³la³ tsá² zian² hngá¹máh³ lá² má¹ná¹, tiá² ca³lɨ³ cuóun³² yáh³ Tsá² hí³.

11 Uá¹jinh¹ cuan³ tsú² ñí¹ cuá¹ ñí¹ hué²¹ lá² quioh²¹, tɨ³la³ tsá² tionh² hí³ jo³cuo² tsú² né³ tiá² ca³he³ yáh³ quioh²¹ tsú².

12 Tɨ³la³ cun³ jáun², la³jín³² la³ cun³ tsá² ca³he³ tsú², tsá² hí³ bíh¹ hiauh³ jáɨ¹³ hi³ lín¹³ jon² Dió³², la³ cun³ la³jín³² tsá² ca³chá³ hí³ cáun² tsí³ ñí¹con² tsú² yáh³.

13 Hnga² Dió³² bíh¹ ca³ma³jniau² tsá² hí³ hi³ má²ná¹lín³ jon² Dió³², jun³juáh¹³ ca³lɨ³zian² tsú² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ yáh³, sa³jun³ cun³ñí¹ hi³hliá² ca³lɨ³ hniá¹ tsá²mɨ³cuóun² hi³ lɨ³ zian² jon² yáh³, sa³jun³ lín³ tsú² jon² Dió³² cun³ñí¹ hi³hliá² jméi² tsú² ca³lɨ³hnió³ hi³ hí³ lín³ jon² Dió³².

14 Hi³ jáun² Tsá² lín³ hí³ Jáɨ¹³ né³ ca³lɨn³ tsá² dí¹ngú³, hi³ ca³cuá³ tsú² ja¹ quiú¹³ jnoh¹; hí³ bíh¹ dí² jan² Tsá² cáun² ja³² la³ má²ja³² jáun² mií³ tsí³, jɨ³ hi³ cá² ñí¹ ca³ma³li²¹ tsú² siáh³ hi³ ha³ lánh³ rón³² lí³ jú¹ tson². Jnoh¹ má²ca³neh²¹, hi³ má²ca³lɨ³tsɨn² jnoh¹ siáh³ ha³ la³ cónh³ tí³ hi³ quien² tsú², la³ cun³ qui³ ca³tɨ²¹ hi³ quien² Tsá² jan² tán¹ Jon² Dió³² Jméi² tsú².

15 Juan² tsá² ca³zion³ hí³ jmáɨ² tsáu² ca³cué³ jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ hí³ dí², jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá², hi³ ca³hléh³ tiá³:

—Tsá² lá² bíh¹ Tsá² ca³híen³² jná¹³ hí³ jmí¹ cá¹juáh²¹ jná¹³ jáun² la³ lá²: "Tsá² cuá¹ja³² chí¹cáɨn² cu³hna³² jná¹³ dá² jan² Tsá² tɨ³ quien² bíh¹ la³ cónh³ bíh¹ jná¹³; quí¹ Tsá² hí³ dá² jan² Tsá² jmí¹ má²zian² bíh¹ la³ cun³ jmí¹ ñeh² bí¹ hi³ li³zian² jná¹³".

16 Hi³ cun³ñí¹ hi³ cáun² ja³² la³ má²ja³² jáun² mií³ tsí³ Tsá² hí³ né³, jáun² la³jáɨ³² bíh¹ dí² ca³hiau³ hi³ má²hé² má²mieh² tsú² cun³ jmá² cun³ jnia³².

17 Quí¹ cun³quionh³ hla¹ Moisés bíh¹ ca³hiau³ dí² liei²¹ quioh²¹ Dió³², tɨ³la³ cun³quionh³ Jesús Tsá² lín³ Cristo má¹ná¹, ca³hiau³ dí² mií³ hi³ ja³² tsí³ Dió³², la³ má²quionh³ jú¹ tson² ní² siáh³.

18 Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² má²ca³jíen³² Dió³²; tɨ³la³ Tsá² qui³ cuá³ cu³héin¹ Jméi² bíh¹ dí² má²ca³ma³li²¹ ñí¹con² dí² hi³ ha³ lánh³ rón³² lín³ Dió³². Ja³bí¹ Tsá² hí³ siáh³ lín³ Dió³², Tsá² jan² tán¹ Jon² Dió³² Jméi² dí².

Jú¹ tson² hi³ cue³² Juan² tsá² zion² tsáu² jmáɨ² hi³ ca³tɨn¹ Jesús

(Mateo 3:1-17; Marcos 1:1-11; Lucas 3:1-22)

19 Hi³ jáun² né³, hi³ lá² bíh¹ jú¹ tson² hi³ ca³cué³ Juan² ñí¹con² mí²tsáu² jɨ³ *levitas, tsá² ca³zen³ hí³ tsá² *judíos tsá² ná¹ñí¹ zian² tɨ³ já¹ juú² Jerusalén, hi³ tsa³ngáɨ³ tsú² ñí¹con² Juan² jáɨ¹³ lá²:

—¿Hin² dá² tsánh² hnú²?

20 Hi³ hí³ né³, tiá² ca³ma³zian³² yáh³, tɨ³la³ ca³juáh³ bíh¹ jú¹ tson², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Jun³juáh¹³ jná¹³ yáh³ Tsá² lín³ Cristo.

21 Hi³ jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³ siáh³:

—Hi³ jáun² né³ ¿hin² bíh¹ tsánh² hnú²? ¿Ho³ hnú² uá¹ Líh³ tsá² jmí¹ lín³ *tɨ³² jë¹ Dió³² jmí¹tin²?

Jáun² ca³juáh³ Juan²:

—Jun³juáh¹³ tsá² hí³ yáh³ jná¹³.

Jáun² tsá² hí³ siáh³ ca³ngáɨ³:

—¿Hí¹ hnú² uá¹ *tɨ³² jë¹ Dió³², tsá² qui³ cónh³ ca³tɨn¹ hi³ já³²?

Hi³ jáun² ca³juáh³ siáh³ Juan²:

—Ján¹han²¹.

22 Jmí¹jáun² ca³juáh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jáun² né³, ¿hin² bíh¹ tsánh² hnú²? Quí¹ hniáuh³² tsá¹cáun¹ yáh³ jnoh¹ jú¹ tson² ñí¹con² tsá² lí²ze³ jnoh¹. Jáun² né³, ¿he³ jú¹ tson² lí¹³ cuéh¹ nú² hi³ ca³tɨn¹ nú² huen²?

23 Jmí¹jáun² né³ ca³hléh³ Juan² la³ cun³ hi³
ca³hléh³ hla¹ Isaías ti³² jë¹ Dió³², hi³ ca³juáh³
la³ lá²:

—Jná¹³ bíh¹ lín³ tsá² quian³² jái¹³ hi³
ñi³hléh¹³ ná¹ ñí¹ lí³ hué³² quiéin² hi³ juah³²
ná¹ la³ lá²: “Jmóuh¹ náh² cú²tso² jui³² ñí¹ já²¹
Juo¹³ dí²”.

24 Jmí¹jáun² tsá² zéi¹ hí³ tsá² *fariseos hi³
tsa³lienh³ Juan²

25 ca³ngái³ siáh³ la³ lá²:

—Jáun² né³, ní¹juáh³ jun³juáh¹³ hnú² yáh³
la³ lín³ Cristo, sa³jun³ ti³² jë¹ Dió³² tsá² jmái²
Líh³, hi³ sa³jun³ ti³² jë¹ Dió³² tsá² ca³ti²¹ hi³
já³² hí³, jáun² né³ ¿he³ li³ sa³ hnú² yáh³ zion²³
tsáu² jmái²?

26 Jáun² Juan² ca³ngái³ la³ lá²:

—Tson² bíh¹ jná¹³ zion² tsáu² jmái²
cun³quionh³ jmí² jma³ bíh¹; ti³la³ ja¹ quián¹³
náh² zenh² jan² Tsá² tiá² cuóun³² náh².

27 Tsá² hí³ já³² chí¹cáin² cu³hna³² jná¹³. Hí¹
cú¹pih²¹ yáh³ tiá² cunh³ jná¹³ quiúnh¹ Tsá²
hí³, quí¹ ca³la³ hí¹juáh³ tiá² ca³tin¹ yáh³ jná¹³
hi³ zaih²¹ ná¹ láu² tsi³² ta³ tsú².

28 Hi³ ní² li³ ti³ hué³² ñí¹ téh²³ tsú² Betania,
can³² cua³ Jordán ti³ jui³² ñí¹ hia³² hiú², ñí¹
jmí¹ zenh¹ Juan² hi³ dí¹zion² tsáu² jmái².

Jesús Tsá² lín³ Já¹ziáh² míh¹ joh¹ Dió³²

29 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³, ca³jíen³² Juan²
hí³ Jesús hi³ cuá¹ja³² ti³ ñí¹ zenh¹ dí², hi³
jáun² ca³záih³ dí² la³ lá² tsá² jmí¹ tionh¹
quionh³:

—Sá¹ní² jie³, Tsá² ní² bíh¹ lín³ *Já¹ziáh²
míh¹ joh¹ Dió³², Tsá² hin³ tso³ quioh²¹ tsá²
zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³.

30 Tsá² ní² bíh¹ hí³ ca³híen³² jná¹³ jáun²,
jmí¹ cá¹juáh²¹ jná¹³ jáun² la³ lá²: “Cu³hna³²
jná¹³ cuá¹ja³² jan² tsá² ti³ jlánh¹ bíh¹ quien²
la³ cónh³ bí¹ jná¹³, quí¹ Tsá² hí³ dá² ti³ jmí¹
má²zian² bíh¹ la³ cun³ jmí¹ ñeh² bí¹ hi³ li³zian²
jná¹³”.

31 Ca³la³ hí¹juáh³ huen² yáh³ jná¹³ tiá² jmí¹
ño¹ ná¹ hin² tsánh² jmí¹ já²¹; ti³la³ cun³ñí¹ hi³
hnó³² jná¹³ hi³ li³ jnia² Tsá² hí³ ñí¹con² tsá²
*Israel, jáun² bíh¹ cuan³ jná¹³ hi³ cua³zion³
jná¹³ tsáu² jmái².

32 Ja³bí¹ ca³juáh³ siáh³ Juan² la³ lá²:

—Ca³jien¹ jná¹³ Jmí²chí³ Chun¹ hi³ ja³
hñu³mi³cuú² la³jmí¹ ja³² jan² chi³ jái², hi³
tinh³ ñí¹ quioh²¹ tsú².

33 Jná¹³ hí¹juáh³ tiá² jmí¹ má²ño¹ yáh³ hi³
hin² tsánh² hí³ jmí¹ já²¹, ti³la³ Tsá² ca³ze³
jná¹³ hi³ zion¹ ná¹ tsáu² jmái² cun³quionh³
jmí² jma³ né³ ca³zái³ jná¹³ la³ lá²: “Ní¹
má¹ca³jieh³ hnú² hi³ son¹³ Jmí²chí³ ñí¹
quioh²¹ jan² tsá²ñuh², jáun² Tsá² hí³ bíh¹ Tsá²
ziau³ jmái² cun³quionh³ Jmí²chí³ Chun¹”.

34 Jáun² jná¹³ né³ má²ca³jien¹ bí¹ ná¹, hi³
jáun² jná¹³ lín³ ná¹ tsá² nau³² jái¹³ ta³né³² hi³
tson² bíh¹ hí³ lín³ Jon² Dió³².

Tsá² la³ñí¹ hi³ ca³háin³² ti³ con² Jesús

35 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² jmí¹ zenh¹ siáh³
Juan² tsá² zion² tsáu² jmái² ñí¹ jáun² la³
má²quionh³ gon³ tsá² hain²¹ hí³ ti³ con².

36 Jáun² jmí¹ ca³jíe³ jáun² Juan² hi³ hí¹ngai³²
Jesús ñí¹ jáun², jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

—Sá¹ní² jie³ dúh¹, Tsá² ó³² bíh¹ lín³ Já¹ziáh²
míh¹ joh¹ Dió³².

37 Tá¹ gon³ bíh¹ tsá² jmí¹ quionh³ hí³ Juan²
ca³nái³² hi³ ca³juáh³ Juan² la³ jáun², hi³ jáun²
já¹taunh²¹ cu³chin¹ cu³hna²¹ Jesús.

38 Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³jinh³ Jesús ti³
cu³hna²¹, hi³ ca³jíe³ dí² hi³ má²hí¹já²táunh¹
tsá² hí³ cu³chin¹ cu³hna²¹ dí², hi³ jáun²
ca³záih³ dí² la³ lá²:

—¿He³ jmí¹ hnáuh² náh²?
Jáun² tsá² hí³ né³ ca³juáh³:
—Ti³², ¿ha³ jinh¹ ñíh³ hnú²?

39 Hi³ jáun² Jesús ca³ngái³ la³ lá²:

—Sá¹ní² ñá²táunh¹ náh² ñá²jie³.

Jáun² ja³taunh²¹ tsú² hi³ ca³ñí¹jíe¹³ ñí¹ jmí¹
cuá³ Jesús, hi³ jáun² ca³tiánh³ tsú² ñí¹ jáun²
jmái¹ jáun², quí¹ cun³ la³ nió¹ quia³ ti³
hú²niéi² bíh¹ jmí¹ má²tí³ jmí¹jáun².

40 Tre²¹ rainh²¹ Sí¹mu²¹ Pé¹ bíh¹ jan² tsá²
gon³ tsá² ca³nái³² hí³ jái¹³ hi³ ca³juáh³ jáun²
Juan², hi³ jáun² ja³taunh²¹ cu³hna²¹ Jesús.

41 Jáun² la³jui³² ca³hnah² Tre²¹ Sí¹mu²¹
rainh²¹, hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Má²lí²neh²¹ jnoh¹ Tsá² líń³ Mesías (jú¹
*hebreo ní² hnió³ juáh³ “Tsá² zéi¹ Dió³²”, la³
cun³ juáh³ tsú² jáun² cun³quionh³ jú¹ *griego
“Tsá² líń³ Cristo”).

42 Jmí¹ li²¹ jáun² ca³jan³ Tre²¹ Sí¹mu²¹
rainh²¹ ti³ ñí¹ zenh¹ Jesús, hi³ jáun² Jesús
ca³záih³ Sí¹mu²¹ jmí¹ ca³jíen³²:

—Hnú² bíh¹ jon² Juan², tsá² jmái² nú²
Sí¹mu²¹, ti³la³ jná¹³ né³ juanh³² hi³ hnú²
jmái² Cefas (hi³ hnió³ juáh³ “Pé¹”, hi³ Pé¹ né³
hnió³ juáh³ “Quín¹”).

Jesús téh²³ Pí²liéi¹ quionh³ Natanael

43 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³, Jesús ca³lín¹³
hi³ tsó³² ti³ hué¹³ Galilea, hi³ ñí¹ jáun² né³
ca³jenh² tsú² Pí²liéi¹, hi³ jáun² ca³záih³ dí² la³
lá²:

—Ña³² cu³hna³² jná¹³.

44 Pí²liéi¹ hí³ jan² tsá² juú² Betsaida bíh¹,
ñí¹ jmí¹ zian² uá²jai³² Tre²¹ quionh³ Pé¹
rainh²¹.

45 Hi³ jáun² ca³ñí¹hniah² Pí²liéi¹ Natanael,
hi³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Má²lí²neh²¹ jnoh¹ Tsá² ca³hien³ hí³ hla¹
Moisés ñí¹ Sí² liei²¹, Tsá² ca³hien³ hí³ tsá²
ca³lin³ ti³² jë¹ Dió³² uá²jai³². Jesús jon² Sé³²
bíh¹ tsá² hí³, Tsá² ja³ ti³ juú² Nazaret.

46 Tɨ3la3 Natanael né3 ca3juáh3:
—¿Hí1 lí13 lɨ3jnia2 cáun2 hi3 chu21 já1 juú2
Nazaret dúh1?
Hi3 jáun2 Pí2liéi1 ca3juáh3:
—Sá1ní2 dú1 ñá2neh21 yáh3.
47 Jmí1 ca3jíen32 jáun2 Jesús Natanael hi3
cuá1ja32 ti3 ñí1 zenh1 dí2, jáun2 ca3juáh3 dí2 la3
lá2:
—Há1, ní2 má2cuá1ja32 jan2 tsá2 cu3tí3 lín3
jón2zíh1 jón2cho1 hla1 Israel, jan2 tsá2 tiá2 jú1
tí1jáɨ2 tɨn2.
48 Hi3 jáun2 jmí1jáun2 ca3ngáɨ3 Natanael hi3
ca3juáh3:
—¡Hóh32! ¿Lánh3 rón32 cuóu32 nú2 jná13?
Jáun2 Jesús né3 ca3juáh3:
—Jmí1 ñeh2 bí1 hi3 té3 máh3 hnú2 Pí2liéi1
má2lí2jɨe1 jná13, tá1la3 jmí1 ñíh3 nú2 jáun2 ñeh2
hmá2 sí2 co2.
49 Jáun2 jmí1jáun2 ca3juáh3 Natanael la3 lá2:
—Tɨ32, hú1tá1 Jon2 Dió32 bíh1 hnú2, hnú2
bíh1 lín3 nú2 Re21 Juo13 tsá2 Israel.
50 Hi3 Jesús né3 ca3ngáɨ3 la3 lá2:
—¿Hí1 tá2chi21 má2táunh23 hnú2 ta21 quí1
cun3ñí1 hi3hliá2 má2lí2juáh32 jná13 hi3 lí2jɨe1
ná1 tá1la3 jmí1 ñíh3 nú2 jáun2 ñeh2 hmá2 sí2
co2? Tɨ3la3 né3bí1 jɨeh21 yáh3 hnú2 hi3 tɨ3
jlánh1 bí1 cáu2 jueh32 la3 cónh3 bíh1 hi3 ní2.
51 Ja3bí1 ca3juáh3 siáh3 Jesús la3 lá2 ñí1con2
tsá2 hí3:
—Jú1 tson2 cu3tí13 bíh1 juah32 jná13
ñí1con2 hnoh2, hi3 hnoh2 lí13 jɨeh21 náh2 hi3
má2há2na21 hñu3mɨ3cuú2, hi3 tsá2 ná1lín3
tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 né3 zá1 son13 ñí1
quioh21 Jon2 tsá2mɨ3cuóun2.

2

Jmí1 ca3jenh2 cuo2 tsáu2 já1 juú2 Caná

1 Jáun2 né3, jmí1 la3 má2jau3 jáun2 ca3jmú3
tsáu2 jmáɨ1 hi3 ca3jenh2 cuo2 já1 juú2 Caná,
juú2 hín13 tɨ3 Galilea. Ja1 quioh21 tsá2 hí3 né3,
jmí1 dí1cho1 mí1ziú13 Jesús,
2 ja3bí1 ca3teh3 tsú2 siáh3 Jesús la3
má2quionh3 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 ñí1
ca3jenh2 jáun2 cuo2 tsáu2.
3 Jmí1jáun2 ca3tsá32 mu2 ráu3 mɨ3
uóun2jɨeh13 hi3 ná1hính23 tsú2 ñí1 jáun2, hi3
jáun2 mí1ziú13 Jesús né3 ca3juáh3 la3 lá2:
—Tiú2uú2 zia32 yáh3 mu2 ráu3 quioh21 tsú2.
4 Tɨ3la3 Jesús né3, ca3ngáɨ3 la3 lá2:
—La3 cun3 hi3 hɨ32 ní2 honh2 hnú2 mí1, tiá2
ca3tɨn1 jná13 hi3 hí32 tsɨn32 hi3 ní2. Quí1 tiá2
má2ca3tsɨn13 yáh3 jmáɨ1 quion21 jná13.
5 Tɨ3la3 mí1ziú13 tsú2 né3 ca3záɨh3 la3 lá2 tsá2
jmí1 ná1jmu2 ta21:
—Ma3ti21 náh2 lɨ3ua3 cáun2 hi3 juáh3 ñú2
ní2.
6 Jáun2 né3, ñí1 jáun2 jmí1 nio1 jñéɨ3 tse3
cáh1 hi3 lí3 quín1, tse3 hi3 la3 jmúh32 jáun2 tsá2
*judíos ta21 ní1juáh3 jmáɨ1 hi3 má2jɨn2 tsú2.
Ma3 quin32 ma3 caun32 tse3 jáun2 tí2 héih23
míh1 tiá2 cun3 hñá3láu3 lí13 jmáɨ2.
7 Hi3 jáun2 Jesús ca3záɨh3 tsá2 ná1jmu2 hí3
ta21:
—Ma3conh21 náh2 jmí2 jma3 tse3 lá2.
Hi3 jáun2 tsá2 hí3 né3 ca3táh3 jmáɨ2 tse3
jáun2 ca3la3 ca3canh2.
8 Jmí1 lɨ21 jáun2 né3 ca3záɨh3 Jesús tsá2 hí3
la3 lá2:
—Né32 né3, chin32 ca3lá2 hi3 cuá2cuéh3 tsá2
nio2 jo3cuo2 jmáɨ1.
Jáun2 tsá2 hí3 né3, ca3ma3tí32 bíh1 héih32
jáun2.
9 Jáun2 tsá2 nio2 jo3cuo2 jmáɨ1 né3 ca3hɨnh3
cú1pih21 jmáɨ2 hi3 má2laɨn32 jáun2 mu2 ráu3
mɨ3 uóun2jɨeh13 ta3 tiá2 ñɨ32 tsú2 ha3 dá2 jinh1
ja3 hi3 jáun2; quí1 jí32la3 tsá2 ná1jmu2 ta21 bíh1
má2ná1ñɨ32, quí1 hmóu32 bíh1 tsá2 hí3 ca3táh3
jmí2 jma3 tse3 jáun2 hi3 jáun2 ca3chin2 ca3lá2.
Hi3 jáun2 tsá2 nio2 jo3cuo2 jmáɨ1 né3 ca3teh3
tsá2ñuh2 tsá2 ca3jenh2 cuo2,
10 hi3 ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:
—La3jín32 tsáu2 bí1 tsóh23 tín2 mu2 ráu3
hi3 jlánh1 bíh1 chu21 ñí1con2 tsá2 ná1tén1,
hi3 jáun2 ní1 má1lí2hính3 tsú2 hliáun3 né3,
má1jáun2 máh3 má2tsóh3 tsú2 mu2 ráu3
huen3. Tɨ3la3 hnú2 má1ná1, má2lí2hmáh1 bí1
nú2 mu2 ráu3 hi3 jlánh1 bí1 chu21, hi3 né3bí1
tsóh32 máh3 nú2 ta3né32.
11 Hi3 ní2 bíh1 li21 la3ñí1 hi3 ca3jmú3 Jesús
jmí1 ca3ma3jnia2 pí3 quioh21 já1 juú2 Caná
hín13 tɨ3 Galilea; hi3 jáun2 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3
con2 tsú2 né3, ca3chá3 cáun2 tsí3.
12 Jmí1 lɨ21 jáun2 né3 ja3tanh21 dí2 tɨ3 já1
juú2 Capernaum la3 má2quionh3 mí1ziú13,
tsá1 raɨnh21, jɨ3 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 tsú2
nɨ32 siáh3, hi3 ñí1 jáun2 né3 ca3tiánh3 dí2 tun3
hnɨ32 jmáɨ1.

Jesús má2jɨ2 cuáh32 chín1
(Mateo 21:12-13; Marcos 11:15-18; Lucas 19:45-46)

13 Jáun2 né3, má2janh2 bíh1 jmí1 má2hé2 hi3
tɨ21 *Jmí1híen1 quioh21 tsá2 judíos, hi3 jáun2
Jesús né3 ngau3 tɨ3 já1 juú2 Jerusalén.
14 Hi3 jáun2 hñu3 cuáh32 chín1 jáun2
né3 ca3jíen32 tsú2 tsá2 ná1hna2 cuá1juí2, jɨ3
*já1ziáh2, jɨ3 tsá2 hna2 jáɨ2 nɨ32 siáh3, la3
má2quionh3 tsá2 jmí1 tionh1 hi3 jmí1 ná1quí2
ná1zaɨ32 quɨe3 quioh21 hué32 siáh3.
15 Jáun2 jmí1 ca3jíe3 Jesús hi3 jáun2 né3,
ca3jmú3 cáun2 hñú1jméɨ13 cun3quionh3 hñe13,
hi3 jáun2 ca3chi3 ca3huen3 dí2 tɨ3 cheih32
cuáh32 la3jín32 tsá2 hí3 la3 má2quionh3 já1ziáh2
jɨ3 cuá1juí2 joh1. Hi3 ca3ziu3 ca3súh3 dí2 siáh3
quɨe3 quioh21 tsá2 jmí1 ná1zaɨ32 hí3 quɨe3
quioh21 hué32 siáh3, jɨ3 hi3 ca3ziu3 ca3cuí3 dí2
siáh3 mesas quioh21 tsú2.

16 Hi3 tsá2 jmí1 ná1hna2 hí3 jái2 né3 ca3záih3
dí2 la3 lá2:
—¡Huen3 náh2 jáh3 ní2 ñéih3 lá2! ¡Ha3 lí2 uú2
chá2 náh2 hmah21 ñéih3 hñú13 Ñuh32 jná13!
17 Jmí1jáun2 né3 tsau3 tsí3 tsá2 hain21 hí3
ti3 con2 tsú2 la3 cun3 hi3 rá1juáh3 jáun2 ñí1
Sí2, hi3 juáh3 jáun2 la3 lá2: “Cun3ñí1 hi3 jlánh1
dí1quiaunh21 tsin32 jná13 hi3 hñuh32 hnú2 lí13
ná1chan1 jmáh3la3 hi3 ca3tin1 hnú2, jáun2 bíh1
tsa3hín3 jná13”.
18 Hi3 jáun2 tsá2 ná1ñí1 joh1 tsá2 judíos né3,
ca3ngái3h3 Jesús la3 lá2:
—¿He3 li21 lí13 híeh1 nú2 jnoh1 hi3 jáun2 li3
lin1 hi3 tson2 ca3tin1 hnú2 jmúh13 la3 ní2?
19 Jáun2 Jesús né3, ca3ngái3 la3 lá2:
—Sá1ní2 tsunh21 dúh1 náh2 hñú3 híen1 lá2
neh21, hi3 jáun2 ñí1 cá2hní2 jmái1 zéih1 jná13
siáh3 hi3 hmai21.
20 Jmí1jáun2 né3, ca3juáh3 tsá2 judíos hí3 la3
lá2:
—Tun3la3jñéi3 mii2 yáh3 ca3lé3 hi3 ca3jmú3
tsú2 hñú3 híen1 lá2; ¿hí1 hni32 jmái1 uá1 lí13
hi3 zéih1 hnú2?
21 Ti3la3 hñú3 híen1 hi3 ca3híe3 jáun2 Jesús
má1ná1, hi3 ca3hien3 hnga2 bíh1 tsú2.
22 Hi3 jáun2 jmí1 ca3jenh13 tsú2 jáun2 ja1 hla1
né3, tsau3 tsí3 tsá2 hain21 hí3 ti3 con2 tsú2
jái13 ní2, hi3 ca3taunh3 tsú2 siáh3 ta21 la3 cun3
hi3 rá1juáh3 ñí1 Sí2, ji3 la3jí32 jái13 hi3 jmí1
má2ca3juáh3 tsú2 jáun2.

Jesús cuoh2 jmí1 tsí3 la3jín32 tsáu2

23 Jáun2 né3, jmí1 cuá3 Jesús já1 juú2
Jerusalén tá1la3 Jmí1híen1 jáun2, jáun2 juóun32
lín32 tsáu2 ca3chá3 cáun2 tsí3 ñí1con2 tsú2 jmí1
ca3jíe3 li21 hi3 lí3 hua3jueh32 hi3 jmu2 dí2 jáun2.
24 Ti3la3 Jesús má1ná1, tiá2 cáun2 lí1 jmí1
hái32 yáh3 tsí3 ñí1con2 tsá2 hí3, quí1 jmí1 cuoh2
bíh1 tsú2 jmí1 tsí3 la3jín32 tsá2 hí3.
25 Quí1 tiá2 hin2 jmí1 li3hniah23 yáh3 hi3
chá32 ñí1con2 tsú2 he3 lánh3 lín3 tsáu2, quí1
jmí1 má2ñi32 bíh1 tsú2 hnga2 he3 lánh3 lí3
hñu3 jmí1 hñu3 tsí3 tsáu2.

3

Jesús quionh3 Nicodemo

1 Jáun2 né3, jmí1 zian2 jan2 tsá2 ja1 tsá2 cu3
nió3 téh23 tsú2 *fariseo, tsá2 jmái2 Nicodemo,
tsá2 hí3 jmí1 lín3 jan2 tsá2 quien2 ja1 quioh21
tsá2 *judíos.
2 Nicodemo hí3 né3 ca3ñí1jien13 Jesús cáun2
já1niéi2, hi3 ca3záih3 dí2 la3 lá2:
—Ti32, né1 jnoh1 hi3 hnú2 ca3ze3 Dió32 hi3
ña3ma3ta13 nú2 jnoh1, quí1 hí1 jan2 yáh3 tiá2
hin2 lí13 jmu3 li21 lí3 hua3jueh32 la3jmí1 jmuh32
hnú2 ní2 sá1jmí1 hi3 tiá2 Dió32 quionh3 tsú2.
3 Hi3 jáun2 Jesús ca3juáh3:
—Jú1 tson2 cu3tí13 juo3 jná13 hnú2, hi3
ní1juáh3 tsá2 tiá2 ca3li3zian2 hi3 hmai21, tiá2
lí13 yáh3 hí3 tsú2 jo3cuo2 Dió32.
4 Jáun2 Nicodemo né3 ca3ngái3:
—Ti3la3, ¿lánh3 bíh1 rón32 lí13 hi3 jan2 tsá2
má2lieih21 lí13 li3zian2 siáh3 cónh3í1 cu3 jéin32?
¿Hí1 lí13 hen13 tsú2 hñu3 héin1 mí1ziú13 hi3
jáun2 li3zian2 siáh3?
5 Hi3 jáun2 Jesús né3 ca3ngái3 la3 lá2:
—Jú1 tson2 cu3tí13 la32 juo3 jná13 hnú2, hi3
ní1juáh3 tsá2 tiá2 ca3li3zian2 cun3quionh3 jmí2
jma3 ji3 cun3quionh3 Jmí2chí3 joh1 Dió32 ní2
siáh3, tiá2 lí13 yáh3 hí3 tsú2 jo3cuo2 Dió32.
6 Quí1 jmáh3la3 ngú3 bíh1 lín3 tsá2
ca3li3zian2 cun3quionh3 jméi2 mí1ziú13, ti3la3
li3ua3 jan2 tsá2 ca3li3zian2 cun3quionh3
Jmí2chí3 joh1 Dió32 má1ná1, jáun2 jmí2chí3
bíh1 má2lín3 tsú2.
7 Ha3 lí2 cuí1 cha3cáun2 honh2 nú2 hi3
juah21 jná13 la3 lá2: “La3jín32 bíh1 tsáu2
hniáuh32 li3zian2 hi3 hmai21”.
8 Quí1 chí3 dá2 ja32 li3ua3 cáun2 jui32 hi3
hnió3 bíh1; naih32 bí1 hnú2 mah1 hi3 jmu2
chí3, ti3la3 tiá2 ñíh1 yáh3 hnú2 hín2 dá2 tíh3
ja32 chí3 hi3 hín2 dá2 tíh3 tsó32. Ja3bí1
la3 ní2 bíh1 uá2jai32 lín3 tsá2 má2ca3li3zian2
cun3quionh3 Jmí2chí3 joh1 Dió32.
9 Jmí1jáun2 ca3ngái3 siáh3 Nicodemo, hi3
ca3juáh3 la3 lá2:
—¿He3 bí1 lánh3 rón32 lí13 la3 ní2?
10 Jáun2 ca3juáh3 siáh3 Jesús la3 lá2:
—¿Hí1 hí1juáh3 hnú2 uá1 tiá2 ngi23 nú2 jái13
ní2, uá1jinh1 hnú2 bíh1 jan2 ti32 chín1 ñí1con2
tsá2 *Israel?
11 Jú1 tson2 cu3tí3 juah32 jná13 ñí1con2 hnú2,
hi3 jnoh1 hléh1 la3 cun3 hi3 né1, ji3 hi3 lái3
jnoh1 siáh3 tsá2 nau32 jái13 ca3ti21 la3jí32 hi3
má2ca3neh21 jnoh1; ti3la3 hnoh2 né3, tiá2 ta21
táunh23 yáh3 náh2 la3 cun3 hi3 juáh3 jnoh1
ñí1con2 náh2.
12 Ní1juáh3 hí1juáh3 tiá2 ta21 hun1 bíh1
hnoh2 ní1 má1ca3hléh3 jná13 jái13 hi3 ca3ti21
la3 cun3 hi3 qui3 lí3 jáun2 ñí1 hué21 lá2, jáun2
¿tiá13 bíh1 tiá3 táunh13 náh2 ta21 ní1juáh3
hi3 lieh1 jná13 hnoh2 jái13 hi3 ca3ti21 hi3 lí3
hñu3mi3cuú2?
13 ”Hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2 má2ñéi1
hñu3mi3cuú2, jí32la3 Tsá2 ja3 hí3 hñu3mi3cuú2
bíh1; Tsá2 hí3 né3, Jon2 tsá2mi3cuóun2 bíh1,
[Tsá2 qui3 cuá3 hí3 hñu3mi3cuú2].
14 Hi3 jáun2 la3jmí1 ca3ton3 jáun2 hla1
Moisés jáh3 hláinh1 láin1 tsoh2 hmá2 tá1la3
jmí1 tionh1 tsú2 jáun2 hué32 quiéin2, ja3bí1
la3 jáun2 bí1 siáh3 hniáuh32 quiunh21 Jon2
tsá2mi3cuóun2;
15 hi3 jáun2 la3jín32 tsá2 cha32 cáun2 tsí3
ñí1con2 tsú2 lí13 zian2 la3 cun3 jmí1hi3nio2.

Dió32 hnio3 ji3lin2 tsáu2

16 ”Sá1ní2 jie3, la3 lá2 bíh1 ca3ma3hnio3 Dió32
tsá2 zian2 ñí1 hué21 lá2, ca3la3 hi3 ca3cuen3
máh3 tsú2 Jon2 Tsá2 jan2 tán1, hi3 jáun2 li3ua3
jan2 tsá2 cha32 cáun2 tsí3 ñí1con2 hí3 dí2 tiá2
lí13 yáh3 hi3 tsa3háin3, ti3la3 lí13 li3 zian2 tsú2
cun3 jmí1hi3nio2 bíh1.
17 Quí1 Dió32 tiá2 ca3zen3 Jon2 ñí1 hué21
lá2 hi3 ja3ra3tsin2 tsáu2 héih32, ti3la3 hí3 dá2
ca3zen3 Jon2 hi3 ti3 ja3lion3 bíh1 tsáu2.
18 ”Hi3 jáun2 bíh1 tsá2 tanh2 ta21 Jon2
Dió32 tiá2 tá2tsin1 yáh3 héih32, ti3la3 tsá2 tiá2
ñí1chá21 cáun2 tsí3 ñí1con2 hí3 dí2 né3, cun3
má2ca3ta3tsin1 bíh1 héih32, quí1 cun3ñí1 hi3
tiá2 ta21 tanh2 tsú2 Tsá2 jan2 tán1 Jon2 Dió32.
19 Tsá2 la3 hí3 má2ca3ta3tsin1 héih32, quí1
cun3ñí1 hi3 jmí1 cuan1 jáun2 Tsá2 lín3 joh1 sí2
ñí1 hué21 lá2, ti3 jlánh1 bíh1 ca3tí3 tsí3 tsú2 ñí1
já1niéi2, quí1 cun3ñí1 hi3 tá13 tsú2 lí3 jmáh3la3
ta21 hlah3 bíh1.
20 La3jín32 bíh1 tsá2 ná1jmu2 hi3 hlah3 hoh3
joh1 sí2; cun3 tiá2 ñí1ja3janh32 bíh1 tsú2 ñí1con2
joh1, quí1 jáun2 tiá2 li3jnia2 hi3 hlah3 hi3
ná1jmu2.
21 Ti3la3 tsá2 zian2 la3 cun3 lí3 jú1 tson2
né3, má2janh32 bíh1 tsú2 ñí1con2 joh1 jáun2,
hi3 jáun2 li3jnia2 hi3 tá13 tsú2 lí3 la3 cun3 rón32
hnió3 Dió32 bíh1.

Juan2 tsá2 zion2 tsáu2 jmái2 hleh32 siáh3 cónh3í1 cu3 jéin32 hi3 ca3tin1 Jesús

22 Jáun2 né3, jmí1 li21 jáun2 ngau3 Jesús
quionh3 tsá2 hain21 hí3 ti3 con2 ti3 hué13
Judea, hi3 jáun2 ca3lén3 tsú2 ca3lá2 ué3 ñí1
jáun2 hi3 zion2 tsáu2 jmái2 quionh3 tsá2 hí3.
23 Ja3bí1 Juan2 siáh3 jmí1 dí1zion2 jmái2
tsáu2 ti3 Enón ñí1 má2janh2 Salim, quí1hliá2
ñí1 jáun2 jmí1 quí2 jmí1 ñei32 jmái2 ñí1 hliáun3;
hi3 tsáu2 né3 jmí1 ja3táunh1 hi3 jáun2 jmí1
zaun32 jmái2.
24 Hi3 ní2 ca3li3 ñeh2 bíh1 hi3 tanh13 tsú2
Juan2 hí3 hñu3mí1ñí2.
25 Jmí1jáun2 né3, ma3 jan2 tsá2 hain21 hí3 ti3
con2 Juan2 tsá2 zion2 tsáu2 jmái2 ca3ma3liáu32
hi3 quiú2 tái̇nh23 jái13 quionh3 jan2 tsá2 judío
ca3ti21 hín2 jui32 lí13 li3 jin2 tsú2.
26 Jmí1 li21 jáun2 né3, já1taunh21 dí2 ti3
ñí1 zenh1 Juan2 hi3 ja3zeh1 dí2 la3 cun3 hi3
má2ca3li3 ñi32 dí2 jáun2. Jáun2 ca3záih3 dí2 la3
lá2:
—Hnú2 Ti32, sá1ní2 niéi2, tsá2 jmí1 zenh1 hí3
quiúnh1 hnú2 ti3 jo21 cua3 Jordán ti3 jui32 ñí1
hia32 hiú2, tsá2 ca3ma3tsónh13 hnú2 jái13 hi3
ca3tin1 já32, tsá2 hí3 má2dí1zion2 jmái2 tsáu2,
hi3 la3jín32 bí1 tsáu2 má2tsá2táunh1 ti3 ñí1con2
tsú2.
27 Jáun2 Juan2 né3 ca3ngái3 la3 lá2:
—Hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2 lí13 lín3 ta21
ní1juáh3 hi3 Dió32 tiá2 la3 má2lí2hiáu32.
28 Má2ca3niéih2 bíh1 hnoh2 hmóu32 re2 lín32
jmí1 cá1juáh21 jná13 cú2na21 jái13 hi3 tiá2 jná13
lín3 yáh3 Tsá2 zéi1 Dió32, ti3la3 jná13 dá2 lín3
ná1 jan2 tsá2 ja3 chí1ján3 ta3 ñí1 tsá2 hí3 bíh1.
29 Jmú13 jái13, ní1juáh3 jmí1 jmu2 tsú2 cáun2
jmái1 hi3 jenh2 cuo2 tsáu2, jáun2 tsá2ñuh2 tsá2
má2ca3jenh2 hí3 cuo2 quionh3 bíh1 tsá2mi3
má2lín3 ñí2cuo2; hi3 jáun2 há2mei21 quioh21
tsá2ñuh2 tsá2 ca3jenh2 cuo2 hí3 né3 cuá1tón21
có32 hi3 cuá1nái32 jë1 tsá2 ca3jenh2 hí3 cuo2,
hi3 jáun2 né3 lí2hiún2 lín32 tsí3 ní1 má1ca3nái32
hi3 hleh32 tsá2 hí3. Hi3 jáun2 bí1 jlánh1 lí2hiún2
lín32 tsin32 jná13 ta3né32;
30 quí1 Tsá2 hí3 dá2 cun3 ca3tin1 bíh1 hi3
ti3 li3mí1 li3 quien2, hi3 jáun2 jná13 né3, cun3
ca3ti21 bíh1 hi3 má2tsa3méih3 hi3 quien2 jná13.

Tsá2 ja3 ti3 hñu3mi3cuú2

31 Hi3 jáun2 Tsá2 ja3 ti3 hñu3mi3cuú2 bíh1
ho2 jái13 ñí1con2 ca3la3 ji3lin2. Ti3la3 tsá2 qui3
lín3 tsá2mi3cuóun2 má1ná1, jan2 tsá2 lí1 tsáu2
bíh1 tsá2 la3 hí3, hi3 hleh32 tsú2 siáh3 la3 cun3
qui3 hleh32 tsá2 zian2 ñí1 hué21 lá2. Ti3la3
Tsá2 ja3 hí3 hñu3mi3cuú2 né3, ho2 jái13 ñí1con2
ca3la3 ji3lin2 tsáu2 bíh1,
32 hi3 jáun2 hí3 bíh1 dí2 hleh32 ca3ti21 la3
cun3 hi3 má2ca3jíe3 ji3 hi3 má2ca3nái32; ti3la3
tiá2 hin2 nga3 ca3li3hnió3 yáh3 tónh32 ta21 la3
cun3 hi3 juáh3 Tsá2 hí3.
33 Ti3la3 li3ua3 jan2 tsá2 taunh32 ta21 jë1 Tsá2
hí3 má1ná1, hi3 jáun2 tsá2 la3 hí3 má2tson2
jái13 hi3 tson2 bíh1 Dió32 hleh32 jú1 tson2;
34 quí1 Tsá2 lí2ze3 Dió32 dá2 hleh32 jë1 Dió32
bíh1, quí1 cun3ñí1 hi3 Dió32 cuen2 Jmí2chí3
joh1 ñí1con2 tsú2 ca3la3 hi3 tiá2 tsi32 héih32
bíh1.
35 Dió32 hnio3 Jon2, hi3 jáun2 má2ca3chá3
tsú2 jo3cuo2 Jon2 la3jí32 hi3 zia32.
36 Jáun2 tsá2 má2nio2 cáun2 tsí3 ñí1con2 Jon2
tsú2 má2ná1zian2 la3 cun3 jmí1hi3nio2 bíh1;
ti3la3 ní1juáh3 tsá2 tiá2 hnió3 tanh13 ta21 Jon2
tsú2 né3, tiá2 lí13 yáh3 zian2 la3 jáun2, quí1 la3
má2míh23 jáun2 bíh1 tsi3 Dió32 ñí1con2 tsá2 la3
hí3.

4

Jesús quionh3 tsá2mi3 tsá2 hín13 ti3 Samaria

1 Hi3 jáun2 né3, jmí1 ca3li3 ñi32 Jesús hi3 tsá2
*fariseos má2ca3nái32 hi3 ti3 má2juóun32 bíh1
tsá2 hain21 ti3 con2 hí3 dí2, ji3 hi3 ti3 jlánh1
juóun32 tsáu2 má2ca3zion3 dí2 siáh3 jmái2 la3
cónh3 bí1 Juan2,
2 (uá1jinh1 jun3juáh13 hnga2 yáh3 Jesús jmí1
zion2 jmái2 tsáu2, quí1 hmóu32 tsá2 hain21 hí3
ti3 con2 bíh1 tsú2),
3 hi3 jáun2 jmí1 ca3li3 ñi32 Jesús jái13 ní2 né3,
cua3han3 hué13 Judea hi3 ngah3 ti3 Galilea.

4 Jmí¹ ngah²¹ jáun² tsú² ca³li³ hniáuh³² tsa³nga¹ hué³² Samaria,
5 hi³ jáun² ca³chó³² tsú² cáun² juú² jmái² Sicar hín¹³ ti³ Samaria, có³² hué³² ñí¹ ca³cuéh³ hla¹ Jacob Sé³² jon².
6 Ñí¹ jáun² jmí¹ hó²¹ cáun² táu² ñí¹ jmí¹ chí² tsáu² jmái², hi³ jáun² né³ jmí¹ téh²³ tsú² "Tá² jmái² quioh²¹ hla¹ Jacob". Jesús jmí¹ má²cá²huóh³² lín³² bíh¹ hi³ hún¹ jui³², hi³ jáun² ca³cuá³ can³² ho³ tá² jmái² jáun². Má²ñí¹ti²¹ la³ nio¹ jñéi³ ti³ ca³hláu³ bíh¹ jmí¹jáun².
7 Jáun² ja³ jan² tsá²mi³ tsá² Samaria hi³ chí¹³ jmái² ñí¹ jáun², hi³ jáun² Jesús ca³zái̇h³ tsá²mi³ hí³ la³ lá²:
—¿Tiá¹ jmúh¹³ tiá³ hi³ chú³² cuéh¹ cú¹pih²¹ jmái² quián¹³?
8 Tsá² hai̇n²¹ hí³ ti³ con² Jesús né³, má²já²taunh²¹ hi³ má²já²lia³² má³² ti³ já¹ juú².
9 Ti³la³ cun³ñí¹ hi³ tsá² *judíos tiá² jmí¹ jmúh³² yáh³ ta²¹ li³ua³ cáun² hi³ cauh³² tsá² Samaria, hi³ jáun² lí¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsí³ tsá²mi³ hí³, jáun² ca³juáh³ la³ lá²:
—¿Lánh³ rón³² sa³ hnú² yáh³ mi̇h³² jmái² ñí¹con² jná¹³?, já² tsá² judío bíh¹ hnú², hi³ jná¹³ né³ tsá² Samaria bíh¹.
10 Jmí¹jáun² ca³ngái³ Jesús la³ lá²:
—Sá¹jmí¹ hi³ lí²tsi̇n² bíh¹ hnú² la³ cun³ hi³ hnió³ Dió³² cué³², ji³ hi³ hin² tsánh² cuá¹mi³² jmái² ñí¹con² nú², hi³ jáun² hnú² dá² ti³ jmí¹ mí̇h¹³ bíh¹ jmái² ñí¹con² jná¹³, hi³ jáun² jná¹³ né³ jmí¹ cué¹³ ná¹ jmái² hi³ cue³² pí³ hi³ lí¹³ zian² tsú² cun³ jmí¹hi³nio².
11 Jáun² tsá²mi³ hí³ né³ ca³zái̇h³ Jesús la³ lá²:
—Hnú² Ti³², já² hí¹juáh³ tiá² quiánh¹ yáh³ hnú² he³ cun³quionh³ chíh¹ nú² jmái², hi³ ñí¹ ñe¹ lín²¹ bíh¹ siáh³ hu²¹ jmái². Hi³ jáun² né³, ¿lánh³ rón³² cánh¹³ hnú² jmái² hi³ cue³² pí³ hi³ lí¹³ zian² tsú² hi³ cuéh¹ nú² jná¹³?
12 ¿Hí¹ jlánh¹ bí¹ quien² hnú² la³ cónh³ bíh¹ hla¹ Jacob dí¹hio³ ñú¹deh³ jnoh¹ tsá² jmí¹ zian² jmí¹tin²? Quí¹ hí³ bíh¹ ca³cué³ jnoh¹ tá² jmái² lá²; jmái² ha²¹ tá² jmái² lá² bíh¹ jmí¹ hính²³ tsú² hnga² la³ má²quionh³ jón²zí̇h¹ jón²cho¹, ji³ jáh³ joh¹ tsú² ní² siáh³.
13 Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³ngái³ siáh³ Jesús hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—La³jín³² bíh¹ tsá² hính³ jmái² lá² li³ quiéin² siáh³ tsí³;
14 ti³la³ tsá² hính³ jmái² hi³ cue¹ jná¹³ má¹ná¹, jmí¹lí̇h³ bíh¹ tiú²uú² chau²¹ jmái¹ hi³ li³ quiéin² siáh³ tsí³. Quí¹ cun³quionh³ jmái² hi³ cué¹³ jná¹³ dá² lí¹³ la³jmí¹ lí³ hi³ chí¹ñei³² bíh¹ jmái² hñu³ tsí³ tsú² hi³ cué³² pí³ hi³ lí¹³ zian² tsú² la³ cun³ jmí¹hi³nio².
15 Jáun² tsá²mi³ hí³ né³, ca³juáh³ la³ lá²:
—Hnú² Ti³², jmu³ hi³ chú³² cué¹ jná¹³ jmái² jáun² ai̇h²¹, hi³ jáun² tiú²uú² li³ quiéin² tsi̇n³² jná¹³, hi³ sa³jun³ uá² li³ hniáuh³² já¹³ jná¹³ hi³ já¹chí³ jmái² la³ ti³ lá².
16 Jesús né³ ca³zái̇h³ tsá²mi³ hí³:
—Cuánh², cuá²tiéh³ ñí²cuonh², hi³ jáun² ña³² quiúnh¹ tsú² ñí¹ lá² má¹li³² jáun².
17 Jáun² tsá²mi³ hí³ né³ ca³ngái³:
—Tiá² ñí²uó³² nia²¹ zian² yáh³.
Hi³ jáun² Jesús né³ ca³juáh³:
—Tson² bíh¹ la³ juánh³ hnú² ní², hi³ tiá² ñí²cuonh² nú² zian²;
18 quí¹ hñá³ yáh³ ñí²cuonh² hnú² má²ca³li³ zian², ti³la³ tsá² ñíh³ nú² quiúnh¹ ta³né³² né³, jun³juáh¹³ ñí²cuonh² yáh³ nú² hí³. Jáun² né³, jú¹ tson² cu³tí¹³ bíh¹ la³ cun³ hi³ má²lí²juah²¹ hnú² ní².
19 Jmí¹ ca³nái̇³² jáun² tsá²mi³ hí³ jái̇¹³ ní² né³, ca³juáh³ la³ lá²:
—Hnú² Ti³², má²ca³li³tsi̇n² jná¹³ hi³ hnú² bíh¹ lín³ jan² *ti³² jë¹ Dió³².
20 Né³² né³, dí¹hio³ ñú¹deh³ jnoh¹ tsá² hín¹³ jnoh¹ hué³² Samaria lá² ca³ma³tsú² ma³jónh³² Dió³² tsi³ máh³ lá² jmí¹tin²; ti³la³ hnoh² né³ tsá² judíos juáh³ náh² hi³ jmáh³la³ já¹ juú² Jerusalén bí¹ néh¹ lí¹³ ma³tsu³ ma³jónh³² tsú² Dió³².
21 Jáun² Jesús ca³ngái³ siáh³ la³ lá²:
—Hnú² tsá²mi³, tionh² ta²¹ jái̇¹³ lá²: Hi³ má²chau²¹ bíh¹ jmái¹ hi³ tiú²uú² li³ hniáuh³² yáh³ hi³ ñá¹táunh¹ náh² tsi³ máh³ ní², ho³ hi³ cuá¹táunh¹ náh² já¹ juú² Jerusalén hi³ cuá¹ma³tsú¹ ma³jonh²¹ náh² Dió³² Jméi² dí².
22 Hnoh², tsá² hín¹³ ti³ hué³² Samaria lá², hí¹juáh³ tiá² re² cuóun³² yáh³ náh² Dió³² Tsá² ma³tsú¹ ma³jonh²¹ náh²; ti³la³ jnoh¹ má¹ná¹, re² bíh¹ cuóun³² jnoh¹ Dió³² Tsá² ma³tsú¹ ma³jonh²¹ jnoh¹, quí¹ ja¹ quioh²¹ tsá² judíos bíh¹ cua³han³ Tsá² liáu³².
23 Quí¹ má²ja³quián³ bíh¹ chau²¹ jmái¹, hi³ ti³tsóh³dí¹ ta³né³² má²cá²chó³² jmái¹ jáun², la³ cun³ jmái¹ hi³ ji³li̇n² tsá² cu³tí³ má²tsú² má²jónh³² Dió³² má²lí¹³ ma³tsu³ ma³jónh³² tsú² Jméi² dí² cáun² hi³ hú¹tá¹ tson² cu³tí³ cun³quionh³ hi³ ma³hau³ Jmí²chí³ Chun¹; quí¹ tsá² la³ hí³ bí¹ ti³tsóh³ hnah² Jméi² dí² hi³ lí¹³ ma³tsu³ ma³jáuh³².
24 Dió³² bíh¹ jan² Tsá² lín³ Jmí²chí³; hi³ jáun² tsá² má²tsú² má²jáuh³² né³, hniáuh³² bíh¹ hi³ ma³tsu³ ma³jónh³² tsú² Dió³² cáun² hi³ hú¹tá¹ tson² cu³tí³, cun³quionh³ hi³ ma³hau³ Jmí²chí³ Chun¹.
25 Jáun² tsá²mi³ hí³ né³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Né¹ jnoh¹ hi³ já³² jan² Tsá² zen³ Dió³², Tsá² téh³ tsú² Cristo; hi³ jáun² Tsá² hí³ lí¹³ ma³ta² re² tin² la³jí³² ñí¹con² jnoh¹ ní¹ má¹cuán².
26 Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Jná13 bíh1 la32, Tsá2 má2dí1hléh23 ná1 ñí1con2 hnú2.

27 Tá1la3 jáun2 né3, cua3tanh21 bíh1 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 tsú2, hi3 jáun2 lí1 ca3ta3ná1jíe32 bíh1 tsú2 jmí1 ca3jíe3 hi3 cuá1liéinh32 Jesús tsá2mɨ3 hí3. Tɨ3la3 hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2 ca3tia3 tsí3 hi3 ngáɨh32 tsá2mɨ3 hí3 ní1juáh3 he3 dá2 hnió3, sa3jun3 ca3chá3 tsú2 siáh3 tiá3 tsí3 hi3 ngáɨh32 Jesús: "¿He3 dá2 ná1juónh32 hnú2 quiúnh1 tsá2mɨ3 ní2?"

28 Hi3 jáun2 jmí1jáun2 bíh1 ca3zíh3 tsá2mɨ3 hí3 tsú1liáh2 quioh21, hi3 ngah3 tɨ3 já1 juú2, hi3 ca3ñí1zeh1 tsáu2 la3 lá2:

29 —Ñá2táunh1 náh2, ñá2jɨen1 náh2 jan2 tsá2ñuh2 Tsá2 má2lí2zéi32 jná13 la3jí32 la3 cun3 hi3 má2cá2jmú32 ná1. Tiá2 hin2 ñi32 hí1 Tsá2 lín3 Cristo Tsá2 ó32.

30 Jmí1jáun2 ca3huén2 tsá2 juú2 jáun2, hi3 ja3taunh21 hi3 ca3ñí1jɨen13 Jesús.

31 Tá1la3 jáun2 né3, tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 Jesús jein32 má32, hi3 juáh3 la3 lá2:

—Tɨ32, quɨéɨh3 ca3lá2 má32 quiú13.

32 Tɨ3la3 Jesús má1ná1, ca3ngáɨ3 la3 lá2:

—Zia32 bíh1 cáun2 má32 hi3 lí13 cuh21 jná13, cáun2 hi3 tiá2 cuɨn2 hnoh2.

33 Jáun2 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 tsú2 ca3ma3liáu32 hi3 ngaɨh32 raɨnh21 tsá2ján2 tsá2ján2 hi3 juáh3 la3 lá2:

—¿Hí1 zian2 tsá2 má2cuá2can32 má32 hi3 cuh3 tsú2 juáh13?

34 Tɨ3la3 Jesús ca3juáh3 la3 lá2:

—Má32 quion21 jná13 lí3 la3 lá2: hi3 jmu1 ná1 la3 cun3 hi3 hnió3 Tsá2 ca3ze3 bíh1, jɨ3 hi3 má1hián13 jná13 siáh3 ta21 quioh21 tsú2.

35 Hnoh2 dá2 juáh3 náh2 la3 lá2: "Cónh3í1 quiún3 zíh2 máh3 hniáuh32 hi3 ló32 la3 cun3 hi3 jná1"; tɨ3la3 jná13 né3 juanh32: Sá1ní2 jéinh1 dú1 náh2 máh1 tɨ3 la3 ó32 neh21, ta3né32 bíh1 má2ca3láu2, jáun2 má2lí13 bíh1 caun13 tsú2.

36 Tsá2 jmu2 ta21 hi3 caun2 hi3 ca3láu2 jáun2 né3 he2 hmah21 quioh21, hi3 máɨ3 hi3 caun2 tsú2 jáun2 né3 tsá2toh3 ñí1 lí13 zian2 tsú2 la3 cun3 jmí1hi3nio2, hi3 jáun2 tsá2 jñi32 máɨ3 lɨ3 hiún2 tsí3 cu3lɨ21 la3 má2quionh3 tsá2 jieih32.

37 Quí1 jú1 tson2 bíh1 la3 cun3 hi3 juáh23 tsú2 jáun2: "Tsá2 siánh3 bíh1 jñi32, hi3 tsá2 siánh3 bí1 caun2".

38 Jná13 má2lí2zéi32 hnoh2 hi3 cuá1quiaun2 náh2 cáun2 hi3 tiá2 huá2 ta21 lí2quiánh2 náh2; la3 ní2 bíh1 lí3, hi3 tsá2 siánh3 bí1 ca3jmú3 ta21, hi3 jáun2 hnoh2 né3 cáun2 má2tonh21 náh2 hná1 ta21 hi3 má2he2 hná1 quioh21 tsá2 hí3 bíh1.

39 Juóun32 lín32 bíh1 tsá2 juú2 zian2 hué32 Samaria jáun2 ca3tanh2 ta21 Jesús cun3ñí1 hi3 jlánh1 ca3ma3tson2 tsá2mɨ3 hí3 jë1 jmí1 ca3juáh3 jáun2 la3 lá2: "Má2lí2zéi32 jná13 tsú2 la3jí32 la3 cun3 hi3 má2cá2jmú32 jná13".

40 Hi3 jáun2 jmí1 cuá1taunh21 jáun2 tsá2 hín13 hí3 tɨ3 Samaria ñí1 cuá1tón21 jáun2 Jesús né3, jlánh1 ca3hiu3 ca3mí3 dí2 hi3 cuá32 tsú2 juú2co1 dí2. Jáun2 Jesús né3 ca3cuá3 tun3 jmáɨ1 já1 juú2 jáun2,

41 hi3 jáun2 tɨ3 lɨ3mí1 juóun32 tsáu2 ca3chá3 bíh1 cáun2 tsí3 jmí1 ca3náɨ32 jáun2 jáɨ13 hi3 hleh32 hnga2 Jesús.

42 Hi3 jáun2 tsá2 hí3 né3 ca3záɨh3 tsá2mɨ3 hí3 la3 lá2:

—Jun3juáh13 jmáh3la3 hi3hliá2 lí2juah21 hnú2 la3 jáun2 yáh3 má2táunh23 jnoh1 ta21 ta3né32, quí1 ja3bí1 hmóu32 yáh3 jnoh1 má2lí2náɨ13 la3 cun3 hi3 má2lí2juáh3 tsú2, jɨ3 hi3 má2né1 jnoh1 siáh3 hi3 cu3tí3 bíh1 Tsá2 ní2 lín3 Tsá2 lión32 tsá2 zian2 tá1 cáun2 hngá1máh3.

Jesús jmah23 jon2 jan2 tsá2cuú2 tsá2ta3re21

43 Jmí1 la3 má2jau3 jáun2 né3 cua3han3 siáh3 Jesús hué32 Samaria jáun2, hi3 ngah3 siáh3 tɨ3 hué13 Galilea.

44 Quí1 hnga2 Jesús ca3juáh3 hi3 jan2 tɨ32 jë1 Dió32 tiá2 hin2 quiú2 jéɨ23 yáh3 juú2co1.

45 Hi3 jáun2 jmí1 cá1chánh21 dí2 hué13 Galilea né3, ca3he3 bíh1 tsá2 hí3 re2, quí1 ja3bí1 jmí1 má2ñí1táunh1 yáh3 tsá2 hí3 *Jmí1híen1 tɨ3 já1 juú2 Jerusalén, hi3 jáun2 jmí1 má2ca3jíe3 bíh1 tsú2 la3jí32 hi3 ca3jmú3 Jesús tá1la3 jmáɨ1 jáun2.

46 Jáun2 jmí1 lɨ21 jáun2 né3 ngah3 Jesús já1 juú2 Caná hín13 tɨ3 Galilea, ñí1 ca3jmú3 tsú2 jmí1tin2 hi3 jmí2 jma3 lan3 mu2 ráu3 mɨ3 uóun2jɨeh13. Hi3 já1 juú2 Capernaum né3, jmí1 zian2 jan2 tsá2cuú2 tsá2ta3 re21; tsá2 hí3 jmí1 tsáun1 jan2 jon2.

47 Jáun2 jmí1 ca3lɨ3 ñi32 tsá2 hí3 hi3 má2cuanh32 siáh3 Jesús hué13 Galilea hi3 jmí1 hún1 tɨ3 Judea, jmí1jáun2 ngau3 dí2 hi3 ca3ñí1jɨen13 dí2 tsú2, hi3 ca3ñí1hiú2 ñí1mí2 dí2 hi3 tsó32 Jesús hñú13 dí2 hi3 tsa3jmah1 jon2 dí2 tsá2 jmí1 má2ñí1jún3 cu3tí3.

48 Hi3 jáun2 Jesús ca3záɨh3 tsá2 hí3 la3 lá2:

—Jun3 tsá2 zia32 hi3 táunh13 ta21 yáh3 hnoh2 ní1juáh3 hi3 tiá2 jɨeh21 náh2 li21 jɨ3 hua3jueh32 ní2 siáh3.

49 Jáun2 tsá2 joh1 re21 né3 ca3juáh3:

—Hnú2 Tɨ32, ña32 tiá3 tia3juɨ32 ñeh2 bíh1 hi3 jún3 jón32 jná13.

50 Jmí1jáun2 né3, ca3juáh3 Jesús la3 lá2:

—Cuánh2 hñuh32, zian2 bíh1 jónh32 hnú2 re2 tɨn2.

Jáun2 tsá2ñuh2 hí3 né3 ca3taunh3 ta21 la3 cun3 hi3 má2lí2juáh3 jáun2 Jesús, hi3 jáun2 ngah3 hñú13.

51 Hú[1] ju̇i[32] jáun[2] né[3], ca[3]jenh[2] tsú[2] *tsá[2]
má[2]dí[1]hlánh[1] joh[1], tsá[2] ca[3]huén[2] hí[3] hi[3]
tsa[3]can[32] já̇i[13] hi[3] zian[2] bíh[1] jon[2] tsú[2] re[2] ti̇n[2].
52 Hi[3] jáun[2] tsá[2]ñuh[2] hí[3] ca[3]ngá̇i[3] hi[3] hín[2]
la[3]nió[1] lan[3] jon[2], jáun[2] tsá[2] joh[1] tsú[2] hí[3] né[3]
ca[3]juáh[3]:
—Jmí[1] la[3]nió[1] quiau[3] ti[3] ca[3]hláu[3] cháu[3]
bíh[1] ca[3]quin[3] hi[3] jmí[1] chéin[3] tsú[2].
53 Jáun[2] jmí[1]jáun[2] ca[3]li[3]tsi̇n[2] tsá[2]ñuh[2] hí[3]
hi[3] ti[3]tsóh[3]dí[1] jmí[1]jáun[2] bíh[1] ca[3]juáh[3] Jesús la[3]
lá[2]: “Zian[2] bíh[1] jónh[32] hnú[2] re[2] ti̇n[2]”; hi[3] jáun[2]
jmí[1]jáun[2] né[3] ca[3]tanh[2] tsá[2] hí[3] ta[21] Jesús la[3]
má[2]quionh[3] la[3]jín[32] tsá[2] hñú[13].
54 Hi[3] ní[2] bíh[1] ñí[1] má[2]tun[3] li[21] hi[3] lí[3]
hua[3]jueh[32] hi[3] ca[3]jmú[3] Jesús hué[13] Galilea
jmí[1] cuanh[21] hi[3] ñéi[1] jáun[2] ti[3] hué[13] Judea.

5

Jesús jmah[23] jan[2] tsá[2] hma[2] ti[3] Betzata

1 Jmí[1] lí[1]cá̇i̇n[2] jáun[2] né[3] ca[3]jmú[3] tsá[2] *judíos
cáun[2] jmá̇i[1] quioh[21], hi[3] jáun[2] Jesús ñéi[1] ti[3]
Jerusalén.
2 Já[1] juú[2] jáun[2] né[3], ñí[1] má[2]janh[2] ho[3]hñú[13]
ñí[1] téh[23] tsú[2] “Ho[3]hñú[13] quioh[21] *Já[1]ziáh[2]”,
ñí[1] jáun[2] jmí[1] nio[1] cáun[2] jmí[2]táu[2] hi[3] téh[23]
tsú[2] Betzata cun[3]quionh[3] jú[1]jma[2] *hebreo;
ñí[1] jáun[2] jmí[1] zia[32] hñá[3] ñí[1] lí[3] ñí[1]hñú[3].
3 Juóun[32] lín[32] bíh[1] tsá[2] tsáun[1] jmí[1] tionh[1]
hué[32] ñí[1] jáun[2], la[3] cun[3]: tsá[2] ten[3], tsá[2]
hliánh[2], ji[3] tsá[2] hma[2] ní[2] siáh[3], [hi[3] jmí[1]
ná[1]jan[32] tá[1]la[3] juá[3] jmá̇i[2] jáun[2].
4 Quí[1] ma[3] cónh[3] la[3] jáun[2] bíh[1] jmí[1] ja[32] jan[2]
tsá[2]cuú[2] tsá[2]ta[3] Dió[32] hi[3] ja[3]jua[32] jmá̇i[2], hi[3]
jáun[2] ní[1] má[1]li[32] jáun[2] bíh[1] li[3]ua[3] jan[2] tsá[2] hí[3]
la[3]ñí[1] chu[3] jmá̇i[2] lí[13] lan[13] ca[3]ti[21] li[3]ua[3] cáun[2]
mí[1]uí[3] hi[3] zian[2] tsú[2].]
5 Ñí[1] jáun[2] jmí[1] rón[21] jan[2] tsá[2]ñuh[2] tsá[2]
má[2]tí[3] quiú[3]quia[3]jña[3] mii[2] hi[3] tsáun[1].
6 Jáun[2] Jesús ca[3]jí̇en[32] tsá[2] hí[3] hi[3] rón[32]
ñí[1] jáun[2], hi[3] jáun[2] jmí[1] ca[3]li[3]tsi̇n[2] dí[2] hi[3]
má[2]ngau[32] mii[2] bíh[1] la[3] tsáun[1] tsú[2], hi[3] jáun[2]
ca[3]ngá̇i[3] dí[2] la[3] lá[2]:
—¿Hnáuh[1] hnú[2] lan[13]?
7 Jáun[2] tsá[2] tsáun[1] hí[3] né[3] ca[3]juáh[3]:
—Hnú[2] Ti[32], tiá[2] hin[2] zian[2] yáh[3] hi[3]
taunh[13] jná[13] hñu[3] jmí[2]táu[2] ní[2] ní[1]juáh[3] ní[1]
má[1]ca[3]juá[3] jmá̇i[2]. Quí[1] ma[3] quin[32] la[3] ma[3]
cu[3] jéin[32] hi[3] má[2]ca[3]li[3]hnó[32] jná[13] hu[21] chu[3]
jmá̇i[2], tsá[2] siánh[3] bíh[1] tín[2] lí[2]jan[21] hi[3] hí[23]
la[3]ñí[1].
8 Hi[3] jáun[2] jmí[1]jáun[2] ca[3]juáh[3] Jesús ñí[1]con[2]
tsá[2] hí[3]:
—Náu[2], ziáuh[1] jmu[2] quián[13], ngí[1].
9 Hi[3] jáun[2] la[3] cun[3] jmí[1]jáun[2] bíh[1] ca[3]lan[3]
tsá[2]ñuh[2] hí[3], hi[3] jáun[2] ca[3]caun[2] jmu[2] quioh[21]
hi[3] ca[3]ma[3]liáu[32] ngí[32]. Ti[3]la[3] *jmá̇i[1] hi[3] tionh[2]
tsú[2] tie[3] bíh[1] jmá̇i[1] jáun[2];
10 hi[3] jáun[2] tsá[2] judíos tsá[2] ná[1]ñí[1] ca[3]zá̇i̇h[3]
tsá[2] má[2]lai̇n[32] hí[3] la[3] lá[2]:
—Hóh[32], já[2] jmá̇i[1] nio[2] tie[3] bíh[1] né[32], cun[3]
tiá[2] ca[3]ti̇n[1] bíh[1] hnú[2] hi[3] ñí[1]quiánh[1] jmu[2]
quián[13].
11 Jáun[2] tsá[2]ñuh[2] hí[3] né[3] ca[3]ngá̇i[3], hi[3]
ca[3]juáh[3]:
—Tsá[2] lí[2]jmú[3] hi[3] lan[3] bíh[1] jná[13] lí[2]juáh[3]:
“Quiaun[2] jmu[2] quián[13], ngí[1]”.
12 Hi[3] jáun[2] tsá[2] hí[3] né[3] ca[3]ngá̇i̇h[3] tsá[2]
má[2]lai̇n[32] hí[3] la[3] lá[2]:
—¿Hin[2] tsánh[2] tsá[2] hí[3] hi[3] lí[2]zéi[32] hnú[2]:
“Quiaun[2] jmu[2] quián[13], ngí[1]”?
13 Ti[3]la[3] tsá[2] má[2]lai̇n[32] hí[3] né[3], tiá[2] jmí[1] ñi[32]
yáh[3] hin[2] dá[2] tsánh[2] lí[2]jmú[3] hi[3] lan[3] dí[2], quí[1]
ca[3]quiónh[32] bíh[1] Jesús ja[1] tsá[2] juóun[32] lí̇n[32]
jmí[1] tionh[1] hí[3] có[32] jmí[2]táu[2] jáun[2].
14 Jmí[1] lí[1]cá̇i̇n[2] pih[21] jáun[2] né[3], ca[3]jenh[2]
siáh[3] Jesús tsá[2]ñuh[2] hí[3] hñu[3] cuáh[32] chín[1], hi[3]
jáun[2] ca[3]zá̇i̇h[3] dí[2] la[3] lá[2]:
—Sá[1]ní[2] ji̇e[3], né[32] má[2]lá̇i̇n[1] nú[2]; hi[3]
jáun[2] né[3], ha[3] lí[2]uú[2] jmú[2] tso[3], quí[1] ní[2] lí[1]
cá[1]quiúnh[21] nú[2] cáun[2] hi[3] ti[3] jlánh[1] bíh[1] huáh[2]
tsí[3] la[3] cónh[3] bíh[1] hi[3] jmí[1] zian[2] nú[2].
15 Jáun[2] tsá[2] hí[3] né[3] ngah[3] jmí[1] li[21] jáun[2],
hi[3] ca[3]ñí[1]zeh[1] tsá[2] judíos tsá[2] ná[1]ñí[1] hi[3] Jesús
bíh[1] la[3] ca[3]jmú[3] hi[3] lan[3] dí[2].
16 Cun[3]ñí[1] hi[3] má[2]lí[2]jmú[3] jáun[2] hua[3]jueh[32]
jmá̇i[1] nio[2] tie[3] bíh[1] Jesús, hi[3] jáun[2] má[2]hnauh[2]
tsá[2] judíos hí[3] quioh[21] tsú[2] hi[3] ma[3]tsau[13].
17 Ti[3]la[3] Jesús né[3] ca[3]zá̇i̇h[3] tsá[2] hí[3] la[3] lá[2]:
—La[3] má[2]jmu[2] jáun[2] bíh[1] Ñuh[32] jná[13] ta[21],
hi[3] jáun[2] ja[3]bí[1] jná[13] siáh[3] jmu[2] ta[21].
18 Hi[3] jáun[2] né[3], ti[3] li[3]mí[1] ca[3]li[3]hnió[3] bíh[1]
tsá[2] judíos tsá[2] ná[1]ñí[1] hi[3] jngah[3], quí[1]
jun[3]juáh[13] cun[3] jmáh[3]la[3] hi[3] tiá[2] jmí[1] má[2]tí[32]
tsú[2] liei[21] hi[3] ca[3]ti[21] jmá̇i[1] nio[2] tie[3] yáh[3],
quí[1] ji[3] hi[3]hliá[2] jmí[1] jmu[2] dí[2] jáun[2] cá[2]ren[2]
quionh[3] Dió[32] bíh[1], hi[3]hliá[2] jmí[1] juáh[23] dí[2]
jáun[2] hi[3] hnga[2] Dió[32] lí̇n[3] Jméi[2] dí[2].

Já̇i[13] hi[3] ho[2] Jon[2] Dió[32]

19 Hi[3] jáun[2] Jesús né[3] ca[3]zá̇i̇h[3] tsá[2] hí[3] la[3]
lá[2]:
—Jú[1] tson[2] cu[3]tí[3] bíh[1] hi[3] juah[32] jná[13] lá[2]
ñí[1]con[2] hnoh[2], hi[3] hí[1] cáun[2] yáh[3] tiá[2] hi[3] lí[13]
jmu[3] Jon[2] Dió[32] la[3] cun[3] hi[3] lí[1] cháunh[23] chí[1]
hnga[2]; ñí[1] jí[21]la[3] ti[3] jmu[2] tsú[2] la[3] cun[3] hi[3] jí̇e[23]
hi[3] jmu[2] Jméi[2] bíh[1]. Quí[1] la[3]jí[32] la[3] cun[3] hi[3]
jmu[2] Jméi[2] tsú[2], la[3] jáun[2] bíh[1] jmu[2] tsú[2] siáh[3]
hnga[2].
20 Quí[1] hnio[3] bíh[1] Dió[32] Jon[2], hi[3] jáun[2]
hi̇eh[32] dí[2] ca[3]la[3] jí[32] hi[3] jmu[2] dí[2] hnga[2]; hi[3]
né[3]bí[1] hí̇eh[21] dí[2] siáh[3] ta[21] hi[3] ti[3] jlánh[1] bíh[1]
cáu[2] jueh[32], hi[3] ca[3]la[3] hi[3] lí[1] tsa[3]cáun[2] lí̇n[32]
bíh[1] honh[2] hnoh[2] lí[13].
21 Quí[1] hí[1] la[3] ti[3] ti̇n[2] yáh[3] tsú[2] jmu[3] siáh[3]
hi[3] jenh[13] tsá[2] má[2]cá[2]tsan[3] ní[1]juáh[3] li[3]ua[3] jan[2]

tsá² hnió³ tsú² hi³ zian² siáh³, la³jmí¹ tɨn² jáun² Jméi² tsú².
22 Quí¹ jun³juáh¹³ Dió³² Jméi² yáh³ tsú² rá²tsɨ³² héih³² ñí¹con² tsáu², quí¹ tɨ³la³ jo³cuo² Jon² bíh¹ Dió³² má²ca³chá³ ta²¹ jáun²,
23 hi³ jáun² la³jín³² tsáu² lí¹³ ma³quien² Jon² Dió³² la³jmí¹ má²quien² tsú² hnga² Dió³² Tsá² lín³ Jméi². Jáun² ní¹juáh³ tsá² tiá² má²quien² Jon² Dió³², hi³ jáun² sa³jun³ má²quien² yáh³ tsá² la³ hí³ Dió³² Tsá² ca³zen³ Tsá² hí³.
24 ”Jú¹ tson² bíh¹ juo³ jná¹³ hnoh²: Lɨ³ua³ jan² tsá² náɨ³² re² jáɨ¹³ hi³ juah³² jná¹³, hi³ tanh² tsú² siáh³ ta²¹ Tsá² ca³ze³ jná¹³, tsá² la³ hí³ bíh¹ lí¹³ zian² la³ cun³ jmí¹hi³nio²; hi³ jáun² tiá² héih³² tá¹tsɨn¹ yáh³ tsú², quí¹ má²ca³nga² bíh¹ tsú² ñí¹ jmí¹ lí¹³ jún³, hi³ jáun² hú¹tá¹ má²zian² bíh¹ tsú² hi³ hmaɨ²¹.
25 Juo³ jná¹³ siáh³ hnoh² jú¹ tson² lá², hi³ má²ja³quián³ bíh¹ chau²¹ jmáɨ¹, hi³ tɨ³tsóh³dí¹ ta³né³² má²cá²chó³² jmáɨ¹ jáun², hi³ tsá² ná¹jún¹ ne³ hi³ hléh³² Jon² Dió³²; hi³ jáun² tsá² ne³ né³, lí¹³ zian².
26 Quí¹ la³jmí¹ quian³² Dió³² Tsá² lín³ Jméi² pí³ hi³ jmu² hi³ lí¹³ zian² tsáu², ja³bí¹ la³ jáun² ca³cuéh³ tsú² Jon² jáɨ¹³ hi³ quian³² siáh³ pí³ hi³ jmu³ hi³ lí¹³ zian² tsáu²;
27 hi³ jáun² má²ca³cuéh³ dí² siáh³ jáɨ¹³ hi³ ra³tsɨ³² héih³² ñí¹con² tsáu², quí¹ cun³ñí¹ hi³ hí³ bíh¹ lín³ Jon² tsá²mɨ³cuóun².
28 Ha³ lí² cuí¹ cha³cáun² honh² náh² hi³hliá² má²lí²juáh³² jná¹³ la³ ní², quí¹ chau²¹ bíh¹ jmáɨ¹ hi³ la³jín³² tsá² ná¹jún¹ ne³ hi³ hléh³² tsú²,
29 hi³ jáun² tsá² hí³ né³, huén³² tá²hón³² quioh²¹. Lɨ³ua³ jan² tsá² ca³jmú³ hi³ chu²¹ né³, jenh¹³ hi³ lí¹³ zian² cun³ jmí¹hi³nio²; tɨ³la³ ní¹juáh³ tsá² ca³jmú³ hi³ hlah³ má¹ná¹, jenh¹³ hi³ tá¹tsɨn¹ héih³² hlah³ bíh¹.

Lí² lin¹ bíh¹ hi³ tson² ho² Jesús jáɨ¹³

30 ”Tiá² lí¹³ yáh³ jmu¹ jná¹³ hí¹ cáun² hi³ cháunh²³ chin³² huen². Jná¹³ dá² rá²tsɨ³² ná¹ héih³² la³ cun³ lí³ héih³² hi³ ja³² ñí¹con² bíh¹ ná¹; hi³ la³ cun³ ca³tɨ²¹ bíh¹ siáh³ rá²tsɨ³² jná¹³ héih³², quí¹ tiá² jmu² yáh³ jná¹³ la³ cun³ hi³ hnó³² huen², tɨ³la³ jná¹³ dá² jmu² la³ cun³ hi³ hnió³ [Ñuh³² ná¹] Tsá² ca³ze³ bíh¹.
31 Sá¹jmí¹ hi³ jí³²la³ huen² bíh¹ jná¹³ no² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ ná¹ huen², hi³ jáun² tiá² lin¹ ñí¹ quien² yáh³ la³ cun³ hi³ juah³² jná¹³ jáun²;
32 tɨ³la³ zian² bíh¹ jan² tsá² siánh³ hi³ lín³ tsá² nau³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³, hi³ jná¹³ ño¹ hi³ quien² bíh¹ la³ cun³ hi³ juáh³ tsá² hí³ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³.
33 Hnoh² dá² ca³zen² náh² tsá² ca³ñí¹ngah¹ Juan² tsá² zion² hí³ tsáu² jmáɨ² ní¹juáh³ hin² tsánh² dí², hi³ la³jí³² la³ cun³ hi³ ca³ngáɨ³ hí³ né³, jú¹ tson² bíh¹ jaun³².
34 Tɨ³la³ uá¹ jáun² la³ jáun² jú¹ tson² hi³ jáun², tiá² jmu² yáh³ jná¹³ hi³ juáh¹³ hi³ quien² lín³² jú¹ tson² hi³ hleh³² tsá²mɨ³cuóun² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³; jí³²la³ ti³ juanh³² jná¹³ jáɨ¹³ ní² hi³ jáun² lí¹³ liáun³ hnoh² bíh¹.
35 Juan² hí³ dá² jmí¹ lín³ la³jmí¹ lí³ cáun² sí² hi³ jmí¹ taɨ³² joh¹ quioh²¹, hi³ jáun² hnoh² né³ ca³lín¹³ hi³ má¹hiúnh¹³ cu³tiá³ honh² hi³ ca³ti²¹ joh¹ hi³ jmí¹ quian³² tsú² jáun².
36 Tɨ³la³ zia³² bíh¹ cónh³í¹ cáun² li²¹ hi³ hɨe³² jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³, hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bí¹ hi³ ca³juáh³ jáun² Juan². Quí¹ cun³quionh³ la³jí³² ta²¹ hi³ jmu² bíh¹ jná¹³, la³ cun³ ta²¹ hi³ ca³cué³ Ñuh³² jná¹³ hi³ jmu¹, má²lí²lin¹ hi³ tson² bíh¹ ca³ze³ jná¹³ Ñuh³².
37 Ja³bí¹ hnga² Ñuh³² jná¹³ Tsá² ca³ze³ hí³ má²ca³cué³ siáh³ jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³, uá¹jinh¹ hí¹ cónh³ tiá² má²ca³niéih² hnoh² ho³ tsú² hi³ hleh³², hi³ sa³jun³ má²ca³jɨen¹ náh² tsú² siáh³.
38 Cun³ tiá² má²cá²híenh³² bíh¹ jú¹ chú³² quioh²¹ tsú² hñu³ honh² hnoh², quí¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² tanh²³ yáh³ hnoh² ta²¹ Tsá² ca³zen³ tsú² hí³.
39 Jlánh¹ re² ná¹quí² ná¹hɨh³² hnoh² Sí² quioh²¹ Dió³² ca³la³ huán¹ táɨ³² cu³tí³, quí¹ hi³ hen² honh² náh² hi³ ñí¹ jáun² lí¹³ chanh¹ náh² he³ lánh³ rón³² lí¹³ zian² náh² la³ cun³ jmí¹hi³nio²; tɨ³la³ ti³tsóh³dí¹ ñí¹ Sí² jáun² yáh³ rá¹hleh³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³,
40 hi³ má¹lɨ³² jáun² né³, sa³ tiá² hnáuh² bí¹ náh² hi³ ñá¹táunh¹ ñí¹con² jná¹³, hi³ jáun² jmí¹ lí¹³ zian² náh² la³ cun³ jmí¹hi³nio².
41 ”Ha³ tiá² hniá¹ yáh³ jná¹³ hi³ tsáu² ma³quien² ná¹,
42 quí¹ tɨ³la³ cuóu³² bíh¹ jná¹³ hnoh², hi³ ño¹ jná¹³ siáh³ hi³ jun³ tsá² hno³ Dió³² yáh³ hnoh².
43 Jná¹³ dá² cuan³ ná¹ cha¹³ Ñuh³², tɨ³la³ hnoh² né³, tiá² he²³ yáh³ hnoh² jná¹³; tɨ³la³ né³² né³, ní¹juáh³ cuan³ jan² tsáu² hi³ ca³tɨn¹ hnga², né³² cánh³ bíh¹ hen¹³ náh² tsá² la³ hí³.
44 Ní¹juáh³ cá² ñí¹ ná¹hen² honh² náh² hi³ má¹quien¹³ náh² tsá²ján² tsá²ján² bíh¹, hi³ ní¹juáh³ tiá² la³ hnáuh²³ yáh³ náh² he³ lánh³ rón³² jmí¹ lí¹³ ma³quien² Dió³² hnoh², ¿lánh³ bíh¹ rón³² lí¹³ táunh¹³ hnoh² ta²¹?
45 Ha³ lí² lí¹ cuí¹ lín¹³ náh² hi³ jná¹³ ñí¹chá³ tsáuh³ náh² ñí¹con² Ñuh³²; quí¹ hnga² bíh¹ hla¹ Moisés tsá² ca³héih³ náh² hí³ honh² ñí¹con² tɨ³ tsa³hna³ hnoh².
46 Quí¹ sá¹jmí¹ hi³ táunh²³ hnoh² ta²¹ la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ca³juáh³ jáun² hla¹ Moisés dúh¹, hi³ jáun² ja³bí¹ jmí¹ taunh¹³ bíh¹ náh² uá²jaɨ³² ta²¹ jná¹³, quí¹ hí³ bíh¹ ca³hléh³ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³.

47 Ti3la3 ní1juáh3 hí1juáh3 jë1 tsá2 hí3 yáh3
tiá2 ta21 táunh23 hnoh2, hi3 jáun2 né3, tiá13
bíh1 tiá3 táunh13 hnoh2 ta21 la3 cun3 hi3
juah32 jná13.

6

Jesús cue32 hi3 cuh3 hñá3 mei21 tsáu2
(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17)

1 Jmí1 lɨ21 jáun2 né3, ngau3 siáh3 Jesús
tɨ3 jo21 jmáɨ2 lí1 ná1ho3 hi3 téh23 tsú2 jáun2
Galilea, hi3 ja3bí1 téh23 tsú2 siáh3 Tiberias.
2 Hi3 jáun2 jmí1jáun2 ja3taunh21 juóun32
lín32 tsáu2 cu3chin1 cu3hna21 Jesús, quí1hliá2
má2ca3jɨe3 tsú2 hua3jueh32 hi3 jmu2 dí2, hi3
jmah23 dí2 tsá2 tsáun1.
3 Jáun2 jmí1jáun2 ca3ñí1uu32 Jesús cáun2
máh3, hi3 jáun2 ñí1 jáun2 ca3cuá3 quionh3 tsá2
haɨn21 hí3 tɨ3 con2.
4 Má2janh2 bíh1 má2he2 jmáɨ1 hi3 tɨ21
*Jmí1híen1 jmí1jáun2, jmáɨ1 hi3 jmu2 jáun2
tsá2 *judíos.
5 Hi3 jáun2 jmí1 ca3jɨe3 Jesús hi3 juóun32
lín32 bíh1 tsáu2 hí1ja3táunh1 chí1cáɨn2
cu3hna21 dí2, jáun2 ca3záɨh3 dí2 Pí2liéɨ1 la3 lá2:
—¿Ha3 jinh1 lí13 lá13 dí2 má32 hi3 cuh3
la3jín32 tsá2 ní2 juáh13?
6 La3 ní2 ca3juáh3 tsú2 quí1 cun3ñí1 hi3hliá2
hnió3 dí2 hi3 ca3 hi3 lan3 Pí2liéɨ1 bíh1, quí1
jmí1 má2ñɨ32 bíh1 Jesús hnga2 he3 lánh3 jmu3.
7 Hi3 jáun2 Pí2liéɨ1 né3 ca3ngáɨ3 la3 lá2:
—Hí1juáh3 tun3 nio2 hñá3láu3 héih32 quɨe3
*cú1tiáu2 yáh3 tiá2 laɨn21 hi3 lá13 dí2 *hí3
cuú2miih21 hi3 cuh3 la3jín32 tsá2 ní2, uá1 cun3
hi3 jmí1 cuh3 tsú2 ma3pih21.
8 Jáun2 Tre21 raɨnh21 Sí1mu21 Pé1 né3, jan2
tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 tsú2, ca3juáh3 siáh3 la3
lá2:
9 —Lá2 zenh2 jan2 ñú2míh1 hi3 dí1quian32
hñá3 hí3 cuú2miih21 cebada, la3 má2quionh3
gon3 hma21. Ti3la3 ¿he3 dá2 rón32 hi3 ní2 hi3
ca3tɨn1 juóun32 lín32 tsá2 tionh2 lá2?
10 Hi3 jáun2 jmí1jáun2 né3 ca3juáh3 Jesús la3
lá2:
—Zéih3 ca3la3 jín32 tsá2 ní2 hi3 cuí1 tiánh2
hué32.
Ñí1 jáun2 jmí1 tsɨ21 hliáun3 mí1ñéɨ2, hi3
jáun2 ñí1 jáun2 ca3tiánh3 cun3 hñá3 mei21
jmáh3la3 tsá2ñuh2.
11 Jmí1jáun2 ca3zanh3 Jesús hí3 cuú2miih21
jáun2, hi3 jáun2 ca3cuéh3 dí2 tiá1hmah1 Dió32;
jmí1 lɨ21 jáun2 né3 [ca3cuéh3 dí2 tsá2 haɨn21
hí3 tɨ3 con2, jáun2 tsá2 hí3] ca3tsóh3 ñí1con2
ca3la3 jín32 tsá2 má2tionh2 hí3. Ja3bí1 la3
jáun2 siáh3 ca3cuéh3 tsú2 tiá1hmah1 Dió32 hi3
ca3tɨn1 hma21 hí3, hi3 jáun2 ca3tsóh3 tsú2 siáh3
ñí1con2 tsáu2 ní1juáh3 ha3 la3 cónh3 hnió3 tsú2
cuh3.
12 Hi3 jáun2 jmí1 má2lí2cuh3 tsú2 jáun2 ca3la3
lah3 má32 né3, ca3záɨh3 siáh3 Jesús tsá2 haɨn21
hí3 tɨ3 con2 la3 lá2:
—Cuá2jiéɨh1 náh2 chí2 juoh1 hi3 má2ziau32,
hi3 jáun2 tiá2 lí1 tsa3cuí32 hí1 cú1pih21.
13 Ca3jieh3 bíh1 tsú2, hi3 jáun2 ca3cónh32
quia3tún3 mí2tá2 chí2 juoh1 hi3 ziau3 quioh21
hñá3 hí3 jáun2.
14 Hi3 jáun2 jmí1 ca3jɨe3 jáun2 tsá2 tionh2
hí3 hua3jueh32 hi3 ca3jmú3 jáun2 Jesús né3,
ca3juáh3 la3 lá2:
—Tson2 bíh1 cu3tí3, tsá2 ní2 bí1 lánh3 *tɨ32
jë1 Dió32, tsá2 ca3tɨn1 hi3 já32 ñí1 hué21 lá2.
15 Tɨ3la3 Jesús né3 ca3li3tsɨn2 hi3 tsá2 hí3 jmí1
má2hnió3 jau3 chí1tson3, hi3 jmu3 tsú2 hi3 lín3
dí2 re21, hi3 jáun2 ngau3 dí2 la3 tɨ3 tsɨ3 máh3
hi3 ja3cuá2 dí2 cú2 hnga2 tán1 ñí1 jáun2.

Jesús cuá1ngɨ32 ñí1 jmáɨ2
(Mateo 14:22-33; Marcos 6:45-52)

16 Hi3 jáun2 jmí1 má2ca3zɨ32 né3, ca3son2
tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 Jesús máh3 jáun2 hi3
ja3tanh21 siáh3 tɨ3 can32 jmáɨ2.
17 Jmí1 má2zɨ32 lín32 bíh1, hi3 tiá2 jmí1
má2jaunh32 yáh3 Jesús tsɨ3 máh3 jáun2, hi3
jáun2 taunh3 tsú2 cú2jueh32 hñu3 mu2 hi3
ca3han3 dí2 tɨ3 jo21 jmáɨ2 hi3 chá1tánh1 tɨ3 juú2
Capernaum.
18 Tá1la3 jmí1 ná1han32 tsú2 jáun2 jmáɨ2 né3,
ca3cua3tsɨ32 chí3 tiá3 lín32 hi3 ca3la3 hi3 cáu3
ma3 cu3 tsɨn1 jmí2miih21.
19 Jmí1 má2lí2ngɨ32 jáun2 mu2 ñí1 tí3 cun3
hñá3 ho3 jñéɨ3 kilómetros né3, jáun2 ca3jɨen32
tsú2 Jesús hi3 cuá1ngɨ32 ñí1 jmáɨ2, hi3 hí1ja32
juɨ32 ñí1 hí1tsau32 jáun2 mu2, hi3 jáun2
jmí1jáun2 né3, ca3juénh2 lín32 bíh1 tsú2.
20 Tɨ3la3 Jesús né3, ca3juáh3 la3 lá2:
—¡Ha3 lí2 juenh3 náh2, quí1 jná13 bíh1 la32!
21 Hi3 jáun2 tsá2 hí3 né3, ca3lɨ3 hiún2 tsí3 hi3
tanh13 Jesús hñu3 mu2 jáun2; jmí1 lɨ21 jáun2
né3, né32 cánh3 bíh1 ca3cháuh32 mu2 jáun2
hué32 ñí1 qui3 cuá1tsauh32.

Jesús hnauh2 tsáu2

22 Jmí1 cá1jniá21 jáun2 né3, tsá2 ca3ta3tonh1
hí3 jo21 jmáɨ2 lí1 ná1ho3 jáun2 ca3lɨ3tsɨn2 hi3 la3
má2já2tanh21 bíh1 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 Jesús
quionh3 mu2 cáun2 tán1 hi3 jmí1 rón21 jáun2;
hi3 ca3lɨ3tsɨn2 tsú2 siáh3 hi3 tiá2 la3 ngah3 yáh3
Jesús quionh3 tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2.
23 Tá1la3 jáun2 né3 cua3toh3 siáh3 mu2
siáh3, mu2 jáun2 ca3hué2 juú2 Tiberias hi3
cua3toh3 có32 ñí1 má2lí2cuh3 tsú2 jáun2 hí3
cuú2miih21 jmí1 má2lí2cuéh32 jáun2 Ti32 Juo13
dí2 tiá1hmah1 Dió32.
24 Hi3 jáun2 dá2 jmí1 ca3jɨe3 tsá2 hí3 hi3
tiá2 Jesús zenh2 yáh3 ñí1 jáun2, hi3 sa3jun3
tsá2 haɨn21 hí3 tɨ3 con2 tsú2 tionh2, hi3
jáun2 ca3taunh3 tsá2 hí3 hñu3 mu2 jáun2, hi3

já¹taunh²¹ tɨ³ já¹ juú² Capernaum hi³ hnah² Jesús.

Jesús lín³ má³² hi³ cue³² pí³ hi³ lɨ¹³ zian² tsú² cun³ jmɨ́¹hi³nio²

25 Jmɨ́¹ ca³cha³táunh¹ jáun² tsá² hí³ jo²¹ jmáɨ² lɨ́¹ ná¹ho³ jáun² né³, ca³jenh² dí² Jesús, hi³ jáun² ca³ngáɨh³ dí² hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Líh³ dá² cuanh³ hnú² tɨ³ lá² Tɨ³²?

26 Tɨ³la³ Jesús né³ ca³juáh³:

—Hú¹tá¹ cu³tí³ ma³tson¹³ jná¹³ jáɨ¹³ lá² hi³ hnoh² dá² hnauh²³ jná¹³ quí¹hliá² cun³ñí¹ hi³hliá² ca³quiéɨh³ náh² ca³la³ ca³cónh³² henh¹ bíh¹, jun³juáh¹³ hi³hliá² má²ca³há¹ ca³ngɨ¹³ náh² li²¹ hi³ ca³jmú³² jná¹³ jáun² yáh³.

27 Cha³ jmɨ́¹ jmúh¹³ náh² ta²¹ hi³ lɨ³ zian² náh² má³² hi³ lɨ́¹ tsá², hniáuh³² jmúh¹³ náh² cú²jueh³² hi³ lɨ³ zian² náh² má³² hi³ jmɨ́¹lɨ́h³ tiá² tsá² bíh¹, hi³ jmu³ hi³ lɨ́¹³ zian² náh² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio² yáh³. Jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun² bíh¹ lɨ́¹³ cué¹³ má³² jáun², quí¹ jná¹³ bíh¹ má²ca³chau³ Dió³² Ñuh³² hi³ cuá¹chan¹ ná¹ ca³tɨ²¹ hi³ jáun².

28 Jáun² né³, tsá² hí³ ca³ngáɨ³ la³ lá²:

—¿He³ lánh³ hniáuh³² jmú¹³ jnoh¹ hi³ jáun² lɨ́¹³ jmú¹³ jnoh¹ la³ cun³ ta²¹ hi³ hnió³ Dió³² jmú¹³?

29 Hi³ jáun² Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—La³ lá² bíh¹ hnió³ Dió³² jmúh¹³ náh²: Hniáuh³² tanh¹³ náh² ta²¹ Tsá² má²lɨ́²zen³ bíh¹ tsú².

30 Jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³ siáh³ hi³ ca³juáh³:

—¿He³ li²¹ lɨ́¹³ jmúh¹³ nú² hi³ neh²¹ jnoh¹, hi³ jáun² taunh¹³ jnoh¹ ta²¹? ¿He³ ñí¹ ta²¹ lɨ́¹³ jmúh¹³ hnú² [la³ jmɨ́¹ ca³jmú³ jáun² hla¹ Moisés]?

31 Quí¹ dí¹hio³ ñú¹deh³ jnoh¹ ca³cúh² má³² hi³ téh²³ tsú² jáun² maná tá¹la³ jmɨ́¹ tionh¹ tsú² jáun² hué³² quiéin², la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí², hi³ juáh³ la³ lá²: “Ca³súh³ tsú² má³² hñu³mɨ³cuú² hi³ ca³cúh² tsá² hí³”.

32 Jáun² Jesús né³ ca³ngáɨ³ siáh³:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ jun³juáh¹³ hla¹ Moisés yáh³ tsá² ca³cué³ má³² hi³ ca³súh³² jáun² hñu³mɨ³cuú², quí¹ hnga² bíh¹ Ñuh³² jná¹³ Tsá² ca³cué³. Hi³ ta³né³² né³ cue³² tsú² hú¹tá¹ tɨ³tsóh³ má³² bíh¹ hi³ ja³ hñu³mɨ³cuú².

33 Quí¹ Tsá² ja³ hí³ hñu³mɨ³cuú² bíh¹ lɨ́n³ hí³ cuú²miih²¹ hi³ cue³² Dió³², hi³ jáun² Tsá² hí³ bíh¹ jmu³ hi³ hú¹tá¹ cu³tí³ lɨ́¹³ zian² tsá² zian² hngá¹máh³.

34 Hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Tɨ³², cué¹ tiá³ jnoh¹ hí³ cuú²miih²¹ jáun² la³jɨ́³² jmáɨ¹.

35 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Jná¹³ bíh¹ lɨ́n³ ná¹ hí³ cuú²miih²¹ hi³ jmu³ hi³ lɨ́¹³ zian² tsú² cun³ jmɨ́¹hi³nio². Nɨ́¹juáh³ tsá² ja³² ñí¹con² jná¹³, jmɨ́¹lɨ́h³ bíh¹ tiá² lɨ́¹³ ñí¹cuóunh²¹ tsú²; hi³ nɨ́¹juáh³ tsá² nio² cáun² tsɨ́³ ñí¹con² jná¹³ né³, cun³ tiá² tón³² jmáɨ¹ lɨ́¹³ bíh¹ hí¹quiéin² tsɨ́³ tsú².

36 Tɨ³la³ la³ cun³ má²lɨ́²juáh³² jná¹³ nɨ́² má¹ná¹, hnoh² dá² cun³ tiá² ta²¹ taunh²³ bíh¹ náh² jná¹³, uá¹jinh¹ má²lɨ́²jɨe¹ náh² jná¹³.

37 Quí¹ la³jín³² tsá² chan² Ñuh³² jná¹³ jo³uón³² ja³táunh¹ ñí¹con² jná¹³; hi³ tsá² ja³táunh¹ hí³ ñí¹con² jná¹³ né³, jmɨ́¹lɨ́h³ yáh³ tiá² huen¹ jná¹³ tsú² cheih³².

38 Quí¹ tiá² ja³ yáh³ jná¹³ hñu³mɨ³cuú² hi³ ja³jmú³² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨn³² huen², tɨ³la³ jná¹³ dá² ja³ hi³ jmu¹ ná¹ la³ cun³ hi³ hnió³ Ñuh³² ná¹ Tsá² ca³ze³ bíh¹.

39 Hi³ la³ cun³ hi³ hnió³ jáun² Ñuh³² jná¹³ Tsá² ca³ze³ né³, hi³ jmu¹ jná¹³ hua³hí¹³ la³jín³² tsá² má²ca³chan³ tsú² jo³uón³² bíh¹, hi³ jáun² tiá² lɨ́¹ tsa³háɨn³ hí¹ jan²; hi³ jáun² ñí¹ ca³táuh³ jmáɨ¹ né³ jmu¹ jná¹³ siáh³ hi³ jenh¹³ tsú².

40 Quí¹ Ñuh³² bíh¹ jná¹³ hnió³ hi³ lɨ́¹³ zian² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio² ca³la³ jɨ́n³² tsá² jɨ́e²³ chí¹tiá³ ñí¹ ñí¹con² Jon² Dió³², jɨ³ hi³ tanh² tsú² siáh³ ta²¹; hi³ jáun² jná¹³ jmu¹ siáh³ hi³ jenh¹³ tsá² la³ hí³ ñí¹ ca³táuh³ jmáɨ¹.

41 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, tsá² judíos ca³ma³liáu³² hi³ ziú² hɨen² Jesús quí¹hliá² ca³juáh³ la³ lá²: “Jná¹³ bíh¹ lɨ́n³ hí³ hi³ ja³ hñu³mɨ³cuú²”.

42 Jmɨ́¹jáun² ca³juu³ ca³hlénh³ dí² la³ lá²:

—¿Haun¹³ juáh¹³ Jesús jon² hla¹ Sé³² bíh¹ nɨ³² dúh¹? Já² ná¹cuóun²¹ bíh¹ dí² jméɨ² mí¹ziú¹³ tsú², hi³ jáun² ¿ha³ bí¹ lánh³ rón³² juáh³ tsú² hi³ hí³ néh¹ ja³ hñu³mɨ³cuú²?

43 Jmɨ́¹jáun² né³, ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Ha³ lɨ́² ziú² lɨ́² hɨe³ náh².

44 Quí¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lɨ́¹³ já³² ñí¹con² jná¹³ nɨ́¹juáh³ tiá² la³ má²lɨ́²tié³ yáh³ Ñuh³² jná¹³ Tsá² ca³ze³ ná¹; hi³ jáun² tsá² téh²³ hí³ Ñuh³² jná¹³ né³, jná¹³ bíh¹ jmu¹ hi³ jenh¹³ tsú² ñí¹ ca³táuh³ jmáɨ¹.

45 Ñí¹ Sí² hi³ ca³jmú³ tsá² ca³lɨn³ tɨ³² jë¹ Dió³² rá¹juáh³ la³ lá²: “Hnga² bíh¹ Dió³² ma³tɨn² ca³la³ jɨ́n³² tsáu²”. Jáun² la³ nɨ́² bíh¹ lɨ́³, hi³ la³jɨ́n³² tsá² náɨ³² la³ cun³ hi³ juáh³ Ñuh³² jná¹³, jɨ³ hi³ lɨ́²tɨn² tsú² siáh³ la³ cun³ hi³ má²ta² hí³, tsá² hí³ bíh¹ ja³táunh¹ ñí¹con² jná¹³.

46 ”Jun³juáh¹³ hliá² zian² tsá² má²ca³jɨ́en³² yáh³ Jméɨ² dí²; quí¹ jɨ́³²la³ hnga² Tsá² ja³ hí³ ñí¹con² bíh¹ Dió³² má²ca³jɨ́e³².

47 Jú¹ tson² cu³tí¹³ juanh³² jná¹³, hi³ lɨ³ua³ jan² tsá² nio² cáun² tsɨ́³ ñí¹con² jná¹³, tsá² la³ hí³ bíh¹ lɨ́¹³ zian² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio².

48 Quí¹ jná¹³ bíh¹ lɨ́n³ hí³ cuú²miih²¹ hi³ jmu³ hi³ lɨ́¹³ zian² tsú² cun³ jmɨ́¹hi³nio².

49 Uá¹jinh¹ dí²hioh³ ñú²deh³ hnoh² ca³cúh²
má³² hi³ téh²³ tsú² jáun² maná ñí¹ lɨ́³ hué³²
quiéin² jáun² jmɨ́¹tin², tɨ³la³ cu³ jáun² ca³tsan³
bíh¹ tsú²;
50 tɨ³la³ jná¹³ dá² hléh²³ hi³ ca³tɨn¹ hí³
cuú²miih²¹ hi³ ja³ jáun² hñu³mɨ³cuú² bíh¹. Hi³
jáun² né³, lɨ³ua³ jan² tsá² cuh³ hí³ jáun² tiá²
jún³ yáh³.
51 Huen² bíh¹ jná¹³ lɨ́n³ ná¹ hí³ cuú²miih²¹
hi³ jmu³ hi³ lɨ́¹³ zian² tsú², hi³ ja³ jáun²
hñu³mɨ³cuú²; hi³ jáun² nɨ́¹juáh³ tsá² cuh³
hí³ lá² né³, lɨ³ zian² cun³ jmɨ́¹hi³nio² bíh¹.
Ti³tsóh³dí¹ ngú³ quion²¹ bíh¹ jná¹³ lɨ́³ hí³
cuú²miih²¹ hi³ cué¹³ jná¹³ jáun² hi³ ca³tɨn¹
tá¹ cáun² hngá¹máh³, hi³ jáun² lɨ́¹³ zian² tsú²
cun³ jmɨ́¹hi³nio².
52 Jmɨ́¹jáun² ca³ma³liáu³² tsá² judíos hi³
ca³juu³ ca³hlénh³ má²tún² hmóu³² hi³ juáh³
la³ lá²:
—¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² lɨ́¹³ cué³² tsá² nɨ́²
ngú³ quioh²¹ hnga² hi³ cúh¹³ jnoh¹?
53 Jesús né³ ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:
—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ nɨ́¹juáh³
hnoh² tiá² cúh¹³ náh² ngú³ quion²¹ jná¹³
Jon² tsá²mɨ³cuóun², jɨ³ hi³ húh¹³ náh² siáh³
jmɨ́²hán¹ ná¹, hi³ jáun² tiá² lɨ́¹³ yáh³ zian²
náh².
54 Quí¹ cun³ jmɨ́¹hi³nio² bíh¹ zian² tsú²
nɨ́¹juáh³ tsá² cúh² ngú³ quion²¹ jná¹³ jɨ³ hi³
hɨ́nh²³ tsú² siáh³ jmɨ́²hán¹ jná¹³; hi³ jáun²
jná¹³ jmu¹ siáh³ hi³ jenh¹³ tsú² ñí¹ ca³táuh³
jmáɨ¹.
55 Quí¹ ngú³ quion²¹ jná¹³ bíh¹ lɨ́³ hú¹tá¹
ti³tsóh³ má³², hi³ jmɨ́²hán¹ jná¹³ né³ lɨ́³ hú¹tá¹
ti³tsóh³ jmáɨ² hi³ lɨ́²cuoh² tsɨ́³ tsú².
56 Hi³ jáun² lɨ³ua³ jan² tsá² cúh²
ngú³ quion²¹ jná¹³, jɨ³ hi³ hɨ́nh²³ tsú²
siáh³ jmɨ́²hán¹ jná¹³, tsá² la³ hí³ bíh¹
má²cá²cunh³ quiúnh¹ jná¹³, hi³ jáun² jná¹³
né³ má²cá²cunh³ siáh³ quionh³ tsá² hí³.
57 Quí¹ Ñuh³² jná¹³ Tsá² ca³ze³ dá², jan²
Dió³² Tsá² juú²tsáun² bíh¹; hi³ jáun² jná¹³
né³ zian² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ hí³ bíh¹. Hi³
jáun² la³ jáun² bí¹ siáh³ lɨ́³, hi³ nɨ́¹juáh³ tsá²
lɨ³tú² lɨ³má³² jmɨ́¹ tsɨ́³ cun³quionh³ jná¹³, jáun²
cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ bíh¹ lɨ́¹³ zian² tsú².
58 Jná¹³ dá² hléh²³ hi³ ca³tɨ²¹ hí³ cuú²miih²¹
hi³ ja³ hñu³mɨ³cuú² bíh¹. Hí³ lá² tiá² lɨ́³ yáh³
la³jmɨ́¹ lɨ́³ má³² hi³ ca³cúh² jáun² dí²hioh³
ñú²deh³ hnoh² jmɨ́¹tin², hi³ jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun²
né³ cu³ jáun² ca³hiá² cá²tsan³ bíh¹ tsú²; tɨ³la³
nɨ́¹juáh³ tsá² cuh³ hí³ lá² má¹ná¹, lɨ́¹³ zian² la³
cun³ jmɨ́¹hi³nio² bíh¹.
59 Jesús ca³ma³ta² jáɨ¹³ nɨ́² hñu³ cuáh³²
quioh²¹ tsá² judíos hi³ zeh² jáun² já¹ juú²
Capernaum.

Jáɨ¹³ jmu² hi³ zian² tsú² cun³ jmɨ́¹hi³nio²

60 Jmɨ́¹ ca³náɨ³² jáun² tsá² má²tsá²táunh¹ hí³
cu³hna²¹ Jesús jáɨ¹³ nɨ́² né³, jáun² juóun³² tsá²
hí³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Já² juóuh³² lɨ́n³² bíh¹ jáɨ¹³ hi³ má²lɨ́²juáh³
tsú² nɨ́²; jun³juáh¹³ hi³ tú¹ tsa¹³ jnoh¹ má¹tɨ́²¹
yáh³ jáɨ¹³ nɨ́².
61 Tɨ³la³ Jesús né³ ca³lɨ³tsɨn² bíh¹ hi³ tsá²
hí³ ná¹juónh²³ hi³ ná¹má²tsan² tsɨ́³ ca³ti²¹ jáɨ¹³
jáun², jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—¿Hí¹ má²ja³tsan² honh² hnoh²
cun³quionh³ jáɨ¹³ nɨ́²?
62 ¿He³ la³ lɨ́¹³ jaun³² nɨ́¹juáh³ hi³
la³ ca³jɨen¹ náh² Jon² tsá²mɨ³cuóun² hi³
cuá¹uɨnh³² siáh³ tɨ³ ñí¹ jmɨ́¹ cuá³ jmɨ́¹tin²?
63 Hnga² Jmɨ́²chí³ joh¹ Dió³² bíh¹ jmu² hi³
lɨ́¹³ zian² tsú²; quí¹ ha³ tiá² lin¹ ñí¹ jmu² ta²¹
yáh³ ngú³. Hi³ la³jɨ́³² jáɨ¹³ hi³ má²lɨ́²hléh³
jná¹³ nɨ́² né³, hɨ́e³² jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹
Jmɨ́²chí³ hí³ bíh¹, jɨ³ hi³ ca³tɨ²¹ ha³ lánh³ lɨ́¹³
zian² tsú² cu³tɨ́³.
64 Tɨ³la³ cun³ jáun² zian² bíh¹ ma³ jan²
hnoh² hi³ tiá² má²nio² cáun² honh² náh².
La³ nɨ́² ca³juáh³ Jesús quí¹ cun³ñí¹ hi³hliá²
jmɨ́¹ má²ñi³² bíh¹ tsú² la³ cun³ jmɨ́¹tin² hin²
tsánh² tiá² ta²¹ taunh³², hi³ hin² tsánh²
tsa³jɨenh³ dí².
65 Jáun² ca³juáh³ dí² siáh³ la³ lá²:
—Já² jáun² yáh³ má²lɨ́²juáh³² jná¹³ ñí¹con²
hnoh² hi³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lɨ́¹³ já³²
ñí¹con² jná¹³ nɨ́¹juáh³ hi³ tiá² té³ hnga² Ñuh³²
jná¹³.
66 La³ cun³ jmɨ́¹jáun² bíh¹ juóun³² tsá² jmɨ́¹
haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Jesús ca³jính³² hi³ tiú²uú²
ca³ñi³táunh¹ yáh³ quionh³ dí².
67 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³ngáɨh³ Jesús tán¹
quian³tun³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², hi³
ca³juáh³ la³ lá²:
—¿Hí¹ ja³bí¹ hnoh² uá²jaɨ³² hnáuh²
cuá¹tánh¹?
68 Tɨ³la³ Sí¹mu²¹ Pé¹ né³ ca³ngáɨ³ la³ lá²:
—Hnú² Tɨ³², ¿hin² dá² tɨ³ ñí¹con² lɨ́¹³ tsáu¹³
jnoh¹? Quí¹ hnú² bíh¹ Tsá² quiánh¹ jáɨ¹³ hi³
jmu² hi³ lɨ́¹³ zian² tsú² la³ cun³ jmɨ́¹ hi³ nio².
69 Hi³ jnoh¹ né³ má²ca³táunh¹³ ta²¹, hi³
má²ca³lɨ³ né¹ jnoh¹ siáh³ hi³ hnú² bíh¹ lɨ́n³
nú² Tsá² chun¹ joh¹ Dió³².
70 Jáun² né³ Jesús ca³ngáɨ³ la³ lá²:
—¿Há¹ jun³juáh¹³ huen² jná¹³ ca³quiánh³²
hnoh² tán¹ quian³tun³ náh² dúh¹? Tɨ³la³ cun³
jáun² zian² bíh¹ jan² tsá² hláɨh¹ ja¹ quián¹³
hnoh² nɨ́².
71 Jmɨ́¹ ca³hléh³ jáun² Jesús jáɨ¹³ nɨ́² né³,
ca³hléh³ tsú² hi³ ca³tɨn¹ Judas jon² Sí¹mu²¹,
tsá² ja³ hí³ tɨ³ juú² Queriot bíh¹, quí¹hliá²
Judas hí³ bíh¹ tsá² jɨenh³ Jesús, uá¹jinh¹ hí³
jmɨ́¹ lɨ́n³ jan² tsá² quian³tun³ joh¹ tsú².

7

Tiá² ta²¹ taunh² tsá¹ dá¹jon²¹ Jesús

1 Jmí¹ má²lɨ³² jáun² né³, jmí¹ cuá¹ngɨ³² Jesús
tɨ³ hué¹³ Galilea; tiá² jmí¹ hnió³ yáh³ tsú² hi³
tsa³ngí² siáh³ tɨ³ Judea, quí¹hliá² tsá² *judíos
tsá² ná¹ñí¹ jmí¹ hnauh² ñí¹ jáun² hi³ hnió³
jngah³.
2 Tɨ³la³ má²janh² bíh¹ jmí¹ má²he² hi³ tɨ²¹
jmáɨ¹ quioh²¹ hñú³reh³, cáun² jmáɨ¹ hi³ jmu²
tsá² judíos.
3 Jáun² né³, tsá¹ dá¹jon²¹ Jesús ca³juáh³ la³
lá² ñí¹con²:
—Ha³ lí²uú² ñí³ ñí¹ lá², cua³² tɨ³ Judea, hi³
jáun² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² hnú² tionh² ñí¹
zio¹ lí¹³ jíe³ uá²jaɨ³² la³ cun³ hi³ jmuh³² nú².
4 Quí¹ nɨ́¹juáh³ jan² tsá² hnió³ hi³ lɨ³ cuóu³²
tsáu², jáun² tiá² jmu² yáh³ tsú² ñí¹ tiá² hin²
nga³ jíe³² la³ cun³ ta²¹ hi³ jmu². Hi³ cun³ñí¹
hi³ jmuh³² hnú² ta²¹ la³ nɨ́² né³, jáun² ñí¹ ta³
ñí¹ ca³la³ jɨ³lɨn² tsáu² bíh¹ hniáuh³² cuá¹jmuh³
hnú².
5 Ca³juáh³ tsá¹ dá¹jon²¹ tsú² la³ nɨ́², quí¹hliá² sa³jun³ jmí¹ ná¹tanh² yáh³ tsá² hí³
ta²¹ Jesús.
6 Jmí¹jáun² né³ ca³záɨh³ Jesús tsá² hí³ la³
lá²:
—Ha³ tiá² má²cá²chó³² yáh³ jmáɨ¹ quion²¹
jná¹³, tɨ³la³ hi³ ca³tɨn¹ hnoh² má¹ná¹, cáun²
chu²¹ bíh¹ lɨ³ua³ cáun² jmáɨ¹ lín²³ hnoh².
7 Quí¹ tiá² lí¹³ yáh³ jmu³ tsá² zian²
hngá¹máh³ lá² hau² hnoh²; tɨ³la³ jná¹³ bíh¹
hau² tsú², quí¹hliá² jná¹³ bíh¹ chú² jñéih³²
ná¹ ñí¹ hó²¹ñí¹ tsú² la³jí³² hi³ hlah³ hi³ jmu².
8 Jáun² né³, cuá²táunh¹ dá² hnoh² jmáɨ¹;
tɨ³la³ jná¹³ ha³ tiá² má²ñé¹ yáh³, quí¹ ha³ tiá²
má²cá²chó³² yáh³ jmáɨ¹ quion²¹ jná¹³.
9 Hi³ jmí¹ má²lí²zéih³² dí² tsá² hí³ la³ nɨ́²
né³, ca³ta³cua¹³ bíh¹ dí² hué¹³ Galilea.

Jesús hún¹ jmáɨ¹ quioh²¹ hñú³reh³

10 Tɨ³la³ jmí¹ má²lɨ³² jáun² né³, ngau³ Jesús
chí¹cáɨn² cu³hna²¹ tsá² hí³ raɨnh²¹, tɨ³la³ ta³
conh¹ bíh¹ ngau³ tsú² má¹ná¹.
11 Tá¹la³ jmáɨ¹ jáun² né³ jmí¹ hnauh² tsá²
judíos tsá² ná¹ñí¹ quioh²¹ tsú², hi³ ná¹juáh²³
la³ lá²:
—¿Ha³ bí¹ jinh¹ zenh² tsá²ñuh² hí³ juáh¹³?
12 Hi³ ja¹ tsáu² né³ jmí¹ zian² juóun³² tsá²
jmí¹ ná¹juónh²³ hi³ ca³tɨn¹ hí³ dí². Ma³ jan²
tsáu² jmí¹ ná¹juáh²³ la³ lá²:
—Jan² tsá² chun¹ bíh¹ hí³.
Tɨ³la³ ma³ jan² né³ jmí¹ ná¹juáh²³:
—Ha³ tiá² jáun² yáh³, ti³ lí¹ má²can² tsáu²
bíh¹ tsá² hí³.
13 Tɨ³la³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² jmí¹ ja³² tsí³
hi³ juónh³ chú¹ja²¹ jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsú², quí¹
cun³ñí¹ hi³ jmí¹ juénh² tsú² tsá² judíos tsá²
ná¹ñí¹.
14 Chu³jo² jmáɨ¹ jmí¹ má²tí³ la³ cun³
jmí¹ ca³hi³ Jesús hñu³ cuáh³² chín¹, hi³
ca³ma³liáu³² hi³ má²tɨn² tsáu².
15 Hi³ jáun² tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹ né³, lí¹
ca³ja³cáun² bíh¹ tsí³, jáun² ca³qui³ ca³ngáɨh³
dí² tsá²ján² tsá²ján²:
—¿He³ bí¹ lánh³ rón³² lí³, sa³ hliáun³
lín³² máh³ hi³ ñi³² tsá² nɨ́² ta³ tiá² lin¹ hi³
ca³ma³tɨn³²?
16 Jáun² Jesús né³ ca³ngáɨ³:
—Jáɨ¹³ quioh²¹ Tsá² ca³ze³ bíh¹ jná¹³ hi³
ma³tɨn¹³ ná¹ tsáu², jun³juáh¹³ jáɨ¹³ quion²¹
huen² yáh³ ná¹.
17 Nɨ́¹juáh³ zian² tsá² hún¹ hua³jan²¹ hi³
jmu³ la³ cun³ hi³ hnió³ Dió³², jáun² lɨ³tsɨn²
bíh¹ tsú² nɨ́¹juáh³ jáun² bíh¹ jáɨ¹³ hi³ ja³
ñí¹con² Dió³² ma³tɨn¹³ jná¹³ tsáu² ho³lá²dá²
jáɨ¹³ hi³ lí¹ chin³² chin³² huen² uá¹ jná¹³
hléh²³.
18 Quí¹ nɨ́¹juáh³ tsá² hleh³² la³ cun³ hi³
chin² chí¹ hnga², tsá² la³ hí³ hleh³² cun³ñí¹
hi³ hniá¹ tsú² hi³ ma³quien² tsáu² hnga² bíh¹
tsú²; tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tsá² jmu² tion³ hi³ lɨ³
quien² tsá² lí²ze³ má¹ná¹, tsá² la³ hí³ bíh¹ ján¹
tson² quian³² jú¹ tson², hi³ ñí¹con² tsá² la³ hí³
né³, hí¹ cáun² tso³ tiá² cháuh³² yáh³.
19 ”¿Tiá¹ tson² dúh¹ hi³ hla¹ Moisés bíh¹
ca³cué³ hnoh² liei²¹? Tɨ³la³ cun³ jáun² hí¹
jan² yáh³ hnoh² tiá² ná¹ma³tih²¹ náh² liei²¹
jáun². Quí¹ ¿he³ láɨh³² sa³ hnáuh² náh² jn-
gah¹³ jná¹³?
20 Jáun² tsá² jmí¹ ná¹ngɨh³² ñí¹ jáun² né³
ca³ngáɨ³:
—Jmí²chí³ hláɨnh¹ bíh¹ ján³ hnú², quí¹
¿hin² dá² hnió³ jngah³ hnú²?
21 Jesús né³ ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:
—La³jín³² bíh¹ hnoh² ca³ja³cáun² honh²
náh² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ cáun² pih²¹ ta²¹ hi³
ca³jmú³² jná¹³ jáun² jmí¹jáun².
22 Tɨ³la³ sá¹nɨ́² jɨe³ dú¹ né³: Cun³ñí¹ hi³
jlánh¹ ñí¹má¹tih²¹ náh² héih³² quioh²¹ hla¹
Moisés, jáun² cáun² *tiuh³² bí¹ náh² chí²
láu² hná¹³ ñí¹ zian² dáɨn² jónh³² uá¹jinh¹
ti³tsóh³dí¹ *jmáɨ¹ nio² tie³ bíh¹ ca³chó³² jmáɨ¹
hi³ hniáuh³² cué³² tsú² li²¹ jáun² quioh²¹
dáɨn² pih²¹. Ma³tih²¹ náh² héih³² jáun²
quioh²¹ tsú² uá¹jinh¹ jun³juáh¹³ hí³ yáh³
ca³ma³liáu³², quí¹ hi³ jáun² dá² ca³ma³liáu³²
tsá²haun³² dí²hioh³ ñú²deh³ bíh¹ náh².
23 Né³² né³, re² bíh¹ nɨ́¹juáh³ cun³ñí¹ hi³
tiá² hnáuh² náh² hi³ tá¹tonh¹ hlah³ ñí¹con²
liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, hi³ jáun² uá¹jinh¹
jmáɨ¹ nio² tie³, cun³ jáun² jmuh³² bíh¹ náh²
lin¹ ñí¹con² dáɨn² jónh³² hi³ lin¹ hi³ taunh²
Dió³² hó¹ñí¹ quioh²¹ tsú². Jáun² né³ ¿he³
láɨh³² sa³ míh²³ yáh³ honh² náh² ñí¹con²
jná¹³ quí¹ cun³ñí¹ hi³ jná¹³ tɨ³ ca³jmah²¹ ná¹
re² tɨn² jan² tsá² hliánh² jmáɨ¹ nio² tie³?

24 Ha³ lí²uú² chú¹ uú² ñih²¹ náh² ní¹juáh³
lánh³ jniá³ tsáu², ti³la³ chú¹ ñih²¹ náh² la³
cun³ ca³ti²¹ bíh¹.

Jesús cha³² ha³ jinh¹ ja³

25 Hi³ jáun² jmí¹jáun² né³, ma³ jan² tsá²
zian² juú² Jerusalén ca³ma³liáu³² hi³ ngaih³²
tsá²ján² tsá²ján², hi³ juáh³ la³ lá²:
—¿Há¹ jun³ tsá² ó³² hnah² tsú² hi³ jngih³
juáh¹³?
26 Já² ó³² bíh¹ zenh² tsú² hi³ dí¹hleh³²
chú¹ja²¹, hi³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² hi³ juáh³
hí¹ cáun² ñí¹con² tsú². ¿Hí¹ la³ taunh³² uá¹
tsá²tan²¹ ta²¹ juáh¹³ hi³ tsá²ñuh² ó³² lín³ Tsá²
zéi¹ Dió³²?
27 Ti³la³ jnoh¹ má¹ná¹, né¹ bíh¹ dí² ha³ jinh¹
ja³ tsú²; ti³la³ ní¹juáh³ ní¹ má¹cuán² hú¹tá¹
Tsá² zéi¹ Dió³² né³, hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² li³
ñi³² hi³ ha³ jinh¹ ja³ tsú².
28 Jmí¹ ca³náih³² Jesús jái¹³ ní² né³, ca³hléh³
tiá³ tá¹la³ dí¹má²tin² jáun² tsáu² hñu³ cuáh³²
chín¹, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—¡Háh³²! ¡Jlánh¹ re² la³ ñíh¹ hnoh² ha³
jinh¹ ja³ jná¹³ láh¹! Ti³la³ tiá² ja³ yáh³ jná¹³
hi³ ca³tin¹ ná¹ huen², ti³la³ jná¹³ dá² ja³ ná¹
hi³ zéi¹ ná¹ jan² Tsá² tson² jë¹ bíh¹, jan² Tsá²
tiá² cuóun³² hnoh².
29 Ti³la³ jná¹³ má¹ná¹, cuóun³² bíh¹ ná¹
tsú², quí¹hliá² ñí¹con² hí³ bíh¹ ja³ ná¹; hí³ bíh¹
ca³ze³ jná¹³.
30 Hi³ jáun² jmí¹jáun² né³ jmí¹ hnió³ tsáu²
jan³ Jesús hi³ tson³; ti³la³ hí¹ jan² yáh³ tiá²
hin² ca³tie³ cuo², quí¹ tiá² jmí¹ má²cá²chó³²
yáh³ jmái¹ quioh²¹ tsú².
31 Ti³la³ juóun³² lín³² bíh¹ tsá² ná¹ngih³² hí³
ca³taunh² ta²¹ quioh²¹ Jesús, hi³ ca³juáh³ la³
lá²:
—Ní¹juáh³ ní¹ má¹cuán² Tsá² lín³ Cristo,
¿hí¹ ti³ jlánh¹ bíh¹ hliáun³ li²¹ hi³ lí³
hua³jueh³² jmu³ ní¹ má¹cuán² la³cónh³ bíh¹
tsá²ñuh² lá²?

Tsá² fariseos zen² tsá²cuú² tsá²ta³ hi³ tsa³quian³ tson³ Jesús

32 Jáun² né³, tsá² *fariseos ca³náih³² la³
cun³ hi³ ná¹juáh²³ jáun² tsáu² hi³ ca³tin¹
Jesús; jáun² hí³ dí² la³ má²quionh³ tsá²
ná¹lín³ mi³jmú³ ca³zen³ tsá²cuú² tsá²ta³ hi³
tsa³quian³ Jesús hi³ tson³.
33 Hi³ jáun² Jesús né³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Cónh³í¹ cú¹pih²¹ jmái¹ bíh¹ jéi³²í¹ ñi²¹
jná¹³ quiúnh¹ hnoh², hi³ jáun² má¹jáun²
má²ñih²¹ jná¹³ ti³ ñí¹ cuá³ Tsá² ca³ze³ ná¹.
34 Ní¹ má¹jáun² né³ má²hnauh¹³ hnoh²
jná¹³, ti³la³ tiá² chauh¹ yáh³ hnoh² jná¹³, quí¹
ha³ tiá² lí¹³ yáh³ cuá¹táunh¹ hnoh² ñí¹ ñí¹ñí²¹
jná¹³.
35 Hi³ jáun² jmí¹jáun² né³ ca³juu³ ca³hlénh³
tsá² ná¹ñí¹ joh¹ tsá² judíos quionh³ tsá²ján²
tsá²ján², hi³ ca³juáh³:
—¿Hín² máh³ dá² tíh³ tsó³² tsá² ní², hi³
jáun² jnoh¹ máh³ tiú²uú² chanh²¹ dí²? ¿Hí¹
tsó³² dí² ñí¹ tiáunh¹ tsá² judíos tsá² ná¹yanh³²
ja¹ *tsá²cá²jo²¹ hi³ tsa³ma³tin² dí² tsá²cá²jo²¹
hí³ juáh¹³?
36 ¿He³ dá² hnió³ juáh³ hi³ lí²juáh³ tsú²
jáun² la³ lá²: “Hnauh¹³ hnoh² jná¹³, ti³la³ tiá²
chauh¹ yáh³ náh² jná¹³, quí¹ tiá² lí¹³ yáh³ hi³
cuá¹táunh¹ hnoh² ñí¹ ñí¹ñí²¹ jná¹³”?

Cua³ ñí¹ rá¹ngi³² jmái² hi³ jmu² hi³ cu³tí³ lí¹³ zian² tsú²
(Hechos 2:2-4)

37 Jáun² jmái¹ hi³ ná¹jueh³² jmái¹ jáun² né³,
ca³náu² Jesús hi³ ca³hléh³ tiá³, ca³la³ hi³ chi²¹
tiú² mah¹ tiú² jan³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Ní¹juáh³ zian² tsá² hí¹quiéin² tsí³, cuí¹
ja³hính² jmái² ñí¹con² jná¹³.
38 Quí¹ ñí¹con² tsá² má²taunh² ta²¹ jná¹³ lí³
la³jmí¹ lí³ hi³ chí¹ñei³² bíh¹ jmí² cua³ hñu³ tsí³
tsú², jmái² hi³ jmu³ hi³ hú¹tá¹ cu³tí³ zian²
tsú², la³ cun³ qui³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹
Dió³².
39 Cun³quionh³ jái¹³ ní² ca³li³hnió³ Jesús
juáh³ hi³ né³bí¹ hen³ tsú² Jmí²chí³ Chun¹
la³jín³² tsá² taunh² dí² ta²¹; quí¹ tiá² hin² jmí¹
má²ca³hián¹³ yáh³ Jmí²chí³ Chun¹ jmí¹jáun²,
quí¹hliá² tiá² jmí¹ má²ca³li³ lin¹ yáh³ hi³
quien² Jesús jmí¹jáun².

Ca³ta³ná¹tsoh³ ja¹ quioh²¹ tsáu²

40 Jmí¹ ca³nái³² ma³ jan² tsá² jmí¹ tionh¹ ja¹
tsá² juóun³² hí³ jái¹³ ní² né³, ca³juáh³ la³ lá²:
—Tson² bíh¹ cu³tí³ tsá² ní² lín³ *ti³² jë¹
Dió³² tsá² qui³ ca³ti²¹ já³².
41 Hi³ ma³ jan² tsáu² né³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Tsá² ní² bíh¹ Tsá² lín³ Cristo.
Ti³la³ ma³ jan² siáh³, ca³juáh³ la³ lá²:
—Tiá² tson² yáh³, quí¹ ¿ha³ bí¹ lánh³ rón³²
hi³ ti³ hué¹³ Galilea lí¹ já²¹ tiá³ Tsá² lín³
Cristo?
42 Quí¹ ñí¹ Sí² rá¹juáh³, hi³ Cristo ca³ti²¹
lín¹³ jan² Tsá² jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ re²¹
Dá²vi²¹ bíh¹, hi³ já¹ juú² Belén ñí¹ ca³li³zian²
hnga² hla¹ Dá²vi²¹ bíh¹ li³zian² tsú² siáh³
uá²jai³².
43 Hi³ jáun² né³, la³ ní² bíh¹ li³ hi³
ca³ta³ná¹tsoh³ tsáu² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Jesús.
44 Ma³ jan² tsáu² jmí¹ hnió³ hi³ jan³ dí²
tson³, ti³la³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ca³tia³ tsí³
hi³ tie³ cuo².

Tsá² ná¹ñí¹ tiá² ta²¹ tanh² yáh³ Jesús

45 Jáun² né³, ja³tanh²¹ bíh¹ siáh³ tsá²cuú²
tsá²ta³ mí²tsáu² ti³ ñí¹ tionh¹ tsá² fariseos
quionh³ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³, jáun² tsá² hí³
né³ ca³ngáih³ tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ la³ lá²:
—¿He³ láih³² tiá² lí²jan³² náh² tsú²?
46 Hi³ jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ tsú² hí³ né³
ca³ngái³ la³ lá²:

—¡Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² má²ca³hléh³
la³jmí¹ hleh³² tsá² ó³²!
47 Jáun² tsá² fariseos ca³juáh³ siáh³:
—¿Hí¹ ja³bí¹ hnoh² uá²jaɨ³² má²ca³li³can²
náh²?
48 ¿Hí¹ zian² ma³ jan² tsá² chín¹ joh² dí², jɨ³
lɨ³ua³ jan² jnoh¹ tsá² fariseos hi³ má²ca³hín¹³
jë¹ tsá² hí³ dúh¹?
49 Tɨ³la³ tsá² tiá² ná¹cuoh² ó³² liei²¹ má¹ná¹,
má²ca³tɨn¹ tsa³tánh¹ quiu³juóu³² bíh¹.
50 Jáun² Nicodemo, jan² tsá² lín³ fariseo
quionh³ tsú², tsá² ca³ñí¹jɨen¹³ hí³ Jesús cáun²
já¹niéi² ca³juáh³ la³ lá²:
51 —¿Haun¹³ juáh¹³ ñí¹ liei²¹ quiú¹³ dí²
rá¹juáh³ hi³ tiá² ca³ta¹ yáh³ dí² hi³ cáun² lí¹
má¹tson¹³ dí² jan² tsáu² ta³ tiá² lin¹ jú¹ tson²
má²lí²cán¹³ dí² quioh²¹ tsú²?
52 Hi³ jáun² tsá² ñí¹ hná¹ jáun² né³ ca³ngáɨ³
la³ lá²:
—¿Hí¹ tsá² Galilea hniu³² uá²jaɨ³² dúh¹?
Sá¹ní² dúh¹ hí³ ñí¹ Sí², hi³ jáun² má¹jáun²
jɨeh²¹ nú² hi³ hí¹ jan² yáh³ tsá² lín³ tɨ³² jë¹
Dió³² tiá² cuá²han³ tɨ³ hué¹³ Galilea.
53 [Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ma³ quin³² ma³ jan³²
bíh¹ tsú² já¹tanh²¹ cú²jueh³² hñú¹³.

8

Tsá²mɨ³ tsá² juón¹

1 Hi³ jáun² né³, jmí¹ lɨ²¹ jáun² ngau³ Jesús tɨ³
máh³ Olivos.
2 Hi³ jáun² jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³ cuanh³
hú²niéi² ta³ ná¹juan³² hñu³ cuáh³² chín¹.
Jmí¹jáun² né³ ca³cuú² ca³ngɨh³² ca³la³ jín³²
tsáu² cu³ jéin³ ñí¹ zenh¹ tsú², hi³ jáun² ca³cuá³
dí², hi³ ca³ma³liáu³² hi³ má²tɨn² tsá² hí³.
3 Jmí¹jáun² cua³taunh²¹ tsá² ná¹lín³ tɨ³²
liei²¹ quionh³ tsá² *fariseos, hi³ ná¹jan²
jan² tsá²mɨ³ tsá² ca³ñí¹zianh¹³ dí² ñí¹ jmí¹
cuá¹jmu² tso³. Jáun² ca³zinh³ dí² ja¹ quioh²¹
tsá² tionh² hí³ ta³ ñí¹ Jesús;
4 hi³ jáun² ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Hnú² Tɨ³², tsá²mɨ³ lá² má²ca³jáun³ jnoh¹
ñí¹ jmí¹ cuá¹jmu² tso³.
5 Né³² né³, ñí¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés
jmu² héih³² ñí¹con² jnoh¹ hi³ hniáuh³²
jngɨh¹³ jnoh¹ tsá²mɨ³ la³ ní² hi³ jlan¹ jnoh¹
quín¹. ¿Hi³ hnú² né³, he³ lánh³ juáh³ nú²?
6 La³ ní² ca³juáh³ tsá² hí³ quí¹ hi³
ca³li³hnió³ tsú² hi³ ca³ hi³ lan³ Jesús, hi³
jáun² la³ jáun² lɨ¹³ chá³² dí² tsáu¹³ tsú². Tɨ³la³
Jesús má¹ná¹, ca³cuá³ cuá¹hin³ hi³ cuá¹jmu²
cú²jueh³² huéh³ ja¹ hliáu² cun³quionh³ zeih²¹
cuo².
7 Tɨ³la³ la³ má²ná¹nga² jáun² bíh¹ tsá² hí³
la³ jáun², hi³ jáun² Jesús ca³jmú³ zenh² hi³
ca³juáh³ la³ lá²:
—Hnoh², lɨ³ua³ jan² tsá² tiá² tso³ ren² náh²,
tiáun² náh² cá² máɨ³ quín¹ la³ñí¹ hi³ jnah²¹
tsá²mɨ³ lá².
8 Jmí¹jáun² ca³cuá³ siáh³ cuá¹hin³ hi³
ca³jmú³ siáh³ huéh³ ja¹ hliáu².
9 Tɨ³la³ jmí¹ ca³náɨ³² tsá² hí³ jáɨ¹³ ní² né³,
ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ ca³huén² cheih³²,
[quí¹hliá² ca³li³lieih²¹ tsí³ hi³ la³ ná¹ren²
bíh¹ uá²jaɨ³² tso³ hmóu³²]; tsá² má²lieih²¹
tín² ca³ma³liáu³² hi³ huen³², hi³ jáun² jmí¹
má²ca³huén² tsú² jáun² la³jín³² né³, hnga²
bíh¹ Jesús ca³ta³cua¹³ quionh³ tsá²mɨ³ hí³.
10 Hi³ jáun² jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³náu² Jesús,
[hi³ ca³jíe³ hi³ tiú²uú² hin² zian² yáh³, jí³²la³
hnga² tsá²mɨ³ bíh¹ jéɨ³²í¹ cuá³,] hi³ jáun²
ca³záɨh³ dí² tsá²mɨ³ hí³ la³ lá²:
—Hnú² tsá²mɨ³, ¿né² dá² tsá² jmí¹ cha³²
tsáuh³ hnú²? ¿Hí¹ hí¹ jan² uá¹ tiú²uú² hin²
lí²ra³tsa² hnú² héih³²?
11 Jáun² tsá²mɨ³ né³ ca³ngáɨ³:
—Ján¹han²¹ Tɨ³², hí¹ jan² yáh³.
Hi³ jáun² Jesús né³ ca³juáh³ siáh³:
—Sa³jun³ jná¹³ yáh³ rá¹tsa² ná¹ héih³²; né³²
né³, cuánh², ha³ lí²uú² cua³jmu³ siáh³ tso³.]

Jesús lín³ joh¹ sí² ñí¹con² ca³la³ jín³² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³

12 Jesús ca³liéinh³² siáh³ tsáu² hi³ ca³juáh³
la³ lá²:
—Jná¹³ bíh¹ lín³ ná¹ joh¹ sí² ñí¹con² tsá²
zian² hngá¹máh³ lá²; hi³ ní¹juáh³ tsá² ja³²
cu³hna³² jná¹³ né³, hi³ jáun² hí¹ cónh³ yáh³
tiá² ngí³² tsú² ñí¹ lí³ já¹niéi², quí¹ lɨ³ zia³² bíh¹
joh¹ ñí¹con² tsú² hi³ jmu³ hi³ cu³tí³ lí¹³ zian²
tsú².
13 Jáun² tsá² fariseos ca³juáh³ la³ lá²:
—Hnú² dá² cáun² lí¹ cueh³² jú¹ tson²
quián¹³ huen² bíh¹, tiá² lí¹³ yáh³ hi³ lɨ³ tson²
jëh² hnú² ní².
14 Jmí¹jáun² ca³ngáɨ³ Jesús:
—Quien² bíh¹ jú¹ tson² hi³ zíh²³ jná¹³ lá²,
uá¹jinh¹ huen² bíh¹ jná¹³ zíh²³ jú¹ tson² lá².
Quí¹ jná¹³ bíh¹ ño¹ hi³ ha³ jinh¹ ja³ ná¹ hi³
ha³ jinh¹ ñih²¹ ná¹ siáh³; tɨ³la³ hnoh² né³ tiá²
ñíh¹ yáh³ náh² ha³ jinh¹ ja³ jná¹³ hi³ ha³ jinh¹
ñih²¹ jná¹³ siáh³.
15 Quí¹ hnoh² dá² ra³tsɨh³² náh² héih³² la³
cun³ qui³ jmu² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² bíh¹.
Tɨ³la³ jná¹³ má¹ná¹, hí¹ jan² yáh³ tsáu² tiá²
ra³tsɨ³² jná¹³ héih³² la³ jáun² ñí¹con²;
16 tɨ³la³ ní¹juáh³ hi³ ra³tsɨ³² jná¹³ héih³²,
rá²tsɨ³² jná¹³ cú²tso² bíh¹, quí¹ jun³juáh¹³
huen² yáh³ jná¹³ ra³tsɨ³² héih³², quí¹ Ñuh³²
jná¹³ Tsá² ca³ze³ bíh¹ rá²tsɨ³² héih³² cu³lɨ²¹
quiúnh¹ jná¹³.
17 Há¹ jun³juáh¹³ ñí¹ liei²¹ quián¹³ hnoh²
rá¹juáh³ hi³ ní¹juáh³ ná¹lí³ gon³ tsá² nau³²
jáɨ¹³ hi³ juáh³ cá²ren² tán¹, jáun² bí¹ hniáuh³²
táunh¹³ dí² ta²¹.
18 Né³² né³, huen² bíh¹ jná¹³ lín³ ná¹ jan²
tsá² nau³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ ná¹ huen², hi³

jáun^{2} Ñuh^{32} jná^{13} Tsá^{2} ca^{3}ze^{3} né^{3} lín^{3} siáh^{3} cónh^{3}í^{1} jan^{2} tsá^{2} nau^{32} jái^{13} hi^{3} ca^{3}tin^{1} ná^{1}.

19 Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}ngái^{3} la^{3} lá^{2}:

—¿Jinh^{1} dá^{2} cuá^{3} ñeh^{2} hnú^{2} dúh^{1}?

Jáun^{2} Jesús né^{3} ca^{3}ngái^{3}:

—Ha^{3} tiá^{2} cuóu^{32} yáh^{3} hnoh^{2} jná^{13}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} cuóun^{32} yáh^{3} náh^{2} Ñuh^{32} jná^{13} siáh^{3}; quí^{1} sá^{1}jmí^{1} hi^{3} cuóu^{32} náh^{2} jná^{13} dúh^{1}, hi^{3} jáun^{2} jmí^{1} má^{2}cuóun^{32} bíh^{1} náh^{2} siáh^{3} Ñuh^{32} jná^{13}.

20 Jesús ca^{3}hléh^{3} jái^{13} ní^{2} tá^{1}la^{3} jmí^{1} dí^{1}má^{2}tin^{2} tsáu^{2} hñu^{3} cuáh^{32} chín^{1}, ñí^{1} jmí^{1} ná^{1}táun^{3} jáun^{2} cuó^{2} ñí^{1} toh^{2} tsáu^{2} quie^{3}. Ti^{3}la^{3} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tiá^{2} hin^{2} ca^{3}ma^{3}tsau^{13} tsú^{2}, quí^{1}hliá^{2} tiá^{2} jmí^{1} má^{2}cá^{2}chó^{32} yáh^{3} jmái^{1} quioh^{21} tsú^{2}.

Tsá^{2} tiá^{2} lí^{13} tsa^{3}tiánh^{2} ñí^{1} tsa^{3}cuá^{2} Jesús

21 Jesús ca^{3}juáh^{3} siáh^{3} cónh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Jná^{13} dá^{2} ñih^{21} bíh^{1}, hi^{3} jáun^{2} má^{1}jáun^{2} né^{3} hnauh^{13} náh^{2} jná^{13}, ti^{3}la^{3} hnoh^{2} né^{3} hiá^{1} tsán^{13} bíh^{1} náh^{2} ta^{3} ná^{1}quiánh^{1} náh^{2} jáun^{2} tso^{3} quián^{13}; quí^{1} ñí^{1} ñih^{21} jná^{13} jáun^{2} dá^{2}, ha^{3} tiá^{2} lí^{13} yáh^{3} cuá^{1}tianh^{3} hnoh^{2}.

22 Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} *judíos tsá^{2} ná^{1}ñí^{1} hí^{3} né^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—¿Hí^{1} jngíh^{32} tsú^{2} hnga^{2} juáh^{13} hi^{3} jáun^{2} sa^{3} la^{3} ní^{2} yáh^{3} juáh^{3} tsú^{2} hi^{3} tiá^{2} lí^{13} tsáu^{13} jnoh^{1} ñí^{1} tsánh^{21} dí^{2}?

23 Jáun^{2} ca^{3}záih^{3} siáh^{3} Jesús tsá^{2} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—Ti^{3} la^{3} hué^{32} lá^{2} bíh^{1} hín^{13} hnoh^{2}, ti^{3}la^{3} jná^{13} né^{3}, hín^{13} ná^{1} ti^{3} hñu^{3}mi^{3}cuú^{2} bíh^{1}. Hnoh^{2} dá^{2} cáun^{2} zian^{2} náh^{2} la^{3} cun^{3} tin^{2} honh^{2} náh^{2} hmóu^{32} bíh^{1}; ti^{3}la^{3} jná^{13} né^{3}, ha^{3} tiá^{2} zian^{2} yáh^{3} jná^{13} la^{3} cun^{3} tin^{2} tsin^{32} huen^{2}.

24 Hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} lí^{2}juáh^{32} jná^{13} hi^{3} hnoh^{2} hiá^{1} tsán^{13} náh^{2} ta^{3} ná^{1}quiánh^{1} náh^{2} jáun^{2} tso^{3} quián^{13}; quí^{1} ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} táunh^{23} yáh^{3} hnoh^{2} ta^{21} hi^{3} jná^{13} bíh^{1} la^{32}, hi^{3} jáun^{2} dá^{2} hiá^{1} tsán^{13} bíh^{1} hnoh^{2} ta^{3} ná^{1}quiánh^{1} la^{3} jáun^{2} tso^{3} quián^{13}.

25 Hi^{3} tsá^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—¿Hin^{2} dá^{2} tsánh^{2} hnú^{2}?

Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:

—La^{3}ñí^{1} tín^{2} nga^{2} jná^{13}, ¿hí^{1} li^{3} quien^{2} hi^{3} juoh^{21} dí^{2} hliáun^{3} jái^{13} quiúnh^{1} tsá^{2} la^{3} hnoh^{2} dúh^{1}?

26 Quí^{1} zia^{32} bí^{1} siáh^{3} hliáun^{3} lín^{32} jái^{13} hi^{3} jmí^{1} li^{3} juah^{21} jná^{13} hi^{3} ca^{3}tin^{1} hnoh^{2}, ji^{3} hi^{3} jmí^{1} cué^{21} jái^{13} hi^{3} rá^{1}tsa^{2} jná^{13} hnoh^{2} héih^{32}. Ti^{3}la^{3} Tsá^{2} ca^{3}ze^{3} jná^{13} má^{1}ná^{1}, jú^{1} tson^{2} bíh^{1} hleh^{32}; hi^{3} jáun^{2} né^{3}, jái^{13} jáun^{2} bíh^{1} juo^{3} jná^{13} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}, la^{3} cun^{3} jái^{13} hi^{3} má^{2}cá^{2}nái^{32} jná^{13} hi^{3} hleh^{32} hí^{3} bíh^{1}.

27 Ti^{3}la^{3} tsá^{2} hí^{3} tiá^{2} ca^{3}ngi^{13} yáh^{3} hi^{3} Jesús hleh^{32} hi^{3} ca^{3}tin^{1} Jméi^{2} bíh^{1}.

28 Hi^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}juáh^{3} siáh^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:

—Ní^{1} má^{1}ca^{3}ziau^{3} náh^{2} jná^{13} Tsá^{2} lín^{3} ná^{1} Jon^{2} tsá^{2}mi^{3}cuóun^{2} chi^{3}cuú^{2}, jáun^{2} má^{1}jáun^{2} bíh^{1} má^{2}li^{3} ñíh^{13} náh^{2} hi^{3} tson^{2} bíh^{1} jná^{13} la^{32}, hi^{3} hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} tiá^{2} hi^{3} jmu^{2} jná^{13} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} cháunh^{23} chin^{32} huen^{2}, ñí^{1} jí^{21}la^{3} ti^{3} híe^{23} jná^{13} hnoh^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}ma^{3}ta^{2} Ñuh^{32} bíh^{1} ná^{1}.

29 Quí^{1} Tsá^{2} ca^{3}ze^{3} jná^{13} zenh^{2} bíh^{1} quiúnh^{1} jná^{13}; tiá^{2} huen^{2} jná^{13} má^{2}ca^{3}zeh^{3} yáh^{3} tsú^{2}, quí^{1} jmái^{1} ca^{3}la^{3} jí^{32} bíh^{1} jmu^{2} jná^{13} la^{3} cun^{3} hi^{3} ti^{32} tsí^{3} tsú^{2}.

30 Jmí^{1} má^{2}lí^{2}juáh^{3} jáun^{2} Jesús jái^{13} ní^{2} né^{3}, juóun^{32} lín^{32} bíh^{1} tsáu^{2} ca^{3}taunh^{2} ta^{21}.

Tsá^{2} ná^{1}lín^{3} jon^{2} Dió^{32} ji^{3} tsá^{2} má^{2}cá^{2}taun^{3} hi^{3} jmu^{2} tso^{3}

31 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}záih^{3} Jesús tsá^{2} judíos tsá^{2} má^{2}ca^{3}hín^{13} hí^{3} ca^{3}lá^{2} jë^{1} tsú^{2} la^{3} lá^{2}:

—Ní^{1}juáh^{3} hi^{3} cu^{3}tí^{13} zánh^{13} hnoh^{2} tiá^{3} la^{3} cun^{3} jái^{13} hi^{3} juanh^{32} jná^{13}, hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} hú^{1}tá^{1} cu^{3}tí^{3} má^{2}lín^{3} náh^{2} tsá^{2} hain^{21} ti^{3} con^{2} jná^{13};

32 hi^{3} jáun^{2} li^{3} cuin^{2} náh^{2} jú^{1} tson^{2}, hi^{3} jáun^{2} jú^{1} tson^{2} jáun^{2} né^{3} lí^{13} liáu^{32}.

33 Jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}ngái^{3}:

—Tsá^{2} jón^{2}zíh^{1} jón^{2}cho^{1} hla^{1} Há^{2}bran^{21} bíh^{1} jnoh^{1}, hi^{3} hí^{1} cónh^{3} yáh^{3} tiá^{2} má^{2}ca^{3}lin^{3} jnoh^{1} *tsá^{2} má^{2}dí^{1}hlánh^{1} ñí^{1}con^{2} hí^{1} jan^{2} tsáu^{2}. ¿Lánh^{3} bí^{1} rón^{32} sa^{3} hnú^{2} ya^{3} juáh^{3} hi^{3} jnoh^{1} lí^{13} liáu^{3}?

34 Jesús né^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Jú^{1} tson^{2} juo^{3} jná^{13} hnoh^{2}, hi^{3} la^{3}jín^{32} tsá^{2} jmu^{2} tso^{3} bíh^{1} lín^{3} tsá^{2} má^{2}dí^{1}hlánh^{1} ñí^{1}con^{2} tso^{3}.

35 Hi^{3} jan^{2} tsá^{2} má^{2}dí^{1}hlánh^{1} né^{3}, cónh^{3} tiá^{2} lí^{13} bíh^{1} lín^{3} hú^{1}tá^{1} jan^{2} tsá^{2} hñú^{13} tsú^{2}, ti^{3}la^{3} jon^{2} tsá^{2} hñú^{13} má^{1}ná^{1}, tiú^{2}nio^{2} bíh^{1} lín^{3} jan^{2} tsá^{2} hñú^{13} tsú^{2}.

36 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ní^{1}juáh^{3} Tsá^{2} qui^{3} lín^{3} hí^{3} Jon^{2} tsú^{2} la^{3} liáu^{32} hnoh^{2}, jáun^{2} hú^{1}tá^{1} cu^{3}tí^{3} liáun^{3} bíh^{1} hnoh^{2}.

37 Má^{2}ño^{1} bíh^{1} jná^{13} hi^{3} hnoh^{2} lín^{3} náh^{2} tsá^{2} jón^{2}zíh^{1} jón^{2}cho^{1} hla^{1} Há^{2}bran^{21}; ti^{3}la^{3} uá^{1} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} né^{3}, cu^{3} jáun^{2} hnáuh^{2} bíh^{1} náh^{2} jngah^{13} jná^{13}, quí^{1} tiá^{2} chau^{32} yáh^{3} jë^{2} jná^{13} la^{3} ti^{3} hñu^{3} honh^{2} náh^{2}.

38 Jná^{13} dá^{2} hléh^{23} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}híe^{3} Ñuh^{32} bíh^{1}, jáun^{2} ja^{3}bí^{1} hnoh^{2} siáh^{3} jmuh^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}híe^{3} ñeh^{2}.

39 Jáun^{2} tsá^{2} hi^{3} né^{3} ca^{3}ngái^{3} la^{3} lá^{2}:

—¡Hla^{1} Há^{2}bran^{21} bíh^{1} jméi^{2} dí^{1}hio^{3} ñú^{1}deh^{3} jnoh^{1}!

Ti^{3}la^{3} Jesús né^{3}, ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Sá^{1}jmí^{1} hi^{3} tson^{2} bíh^{1} cu^{3}tí^{3} hi^{3} jon^{2}zíh^{1} tsá^{2} hí^{3} hnoh^{2}, jáun^{2} jmí^{1} hniáuh^{21} bíh^{1} hi^{3} jmóuh^{1} hnoh^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} tsá^{2} hí^{3}.

40 Ti^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} hnáuh^{2} bíh^{1} hnoh^{2} jngah^{13} jná^{13}, uá^{1}jinh^{1} má^{2}lí^{2}juo^{3} ná^{1} hnoh^{2} jú^{1} tson^{2} la^{3} cun^{3} rón^{32} hi^{3} ca^{3}híe^{3} jná^{13}

Dió32. Ti3la3 ¡hí1 cónh3 yáh3 tiá2 ca3jmú3 hla1
Há2bran21 la3 ní2 má1ná1!
41 Quí1 hnoh2 dá2 jmóuh1 náh2 la3jmí1 jmu2
hnga2 ñeh2 bíh1 náh2.
Jáun2 tsá2 hí3 né3 ca3ngái3 la3 lá2:
—Jun3juáh13 dún2 lí1 zian2 yáh3 jnoh1, jan2
tán1 bíh1 Dió32 Jméi2 jnoh1 zian2.
42 Jmí1 li21 jáun2 ca3juáh3 siáh3 Jesús la3 lá2:
—Sá1jmí1 hi3 tson2 bíh1 hi3 Dió32 ñeh2
hnoh2, jáun2 jmí1 má1hnau1 bíh1 hnoh2 jná13
dúh1, quí1 jná13 bíh1 jan2 Tsá2 ja3 ñí1con2
Dió32, hi3 jáun2 lá2 zenh2 ná1 ta3 máh1 hnoh2.
Quí1 jun3juáh13 lí1 ca3cháunh13 tsin32 huen2
yáh3 jná13 hi3 ja3 ná1, quí1 ti3la3 Dió32 bíh1
ca3ze3 jná13.
43 Jáun2 né3, ¿he3 láih32 sa3 tiá2 ngi23 hnoh2
la3 cun3 hi3 juah32 jná13 juáh13? Quí1 cun3ñí1
hi3 tiá2 tion23 hnoh2 honh2 hi3 náih1 jú1
chú32 hi3 hléh23 lá2 jná13 yáh3.
44 Quí1 tsá2 hláinh1 bíh1 ñeh2 hnoh2; hi3
jáun2 la3 cun3 hi3 dí1quiaunh21 tsí3 hí3 bíh1
hnáuh2 hnoh2 jmúh13. Quí1 qui3 cónh3 jan2
tsá2 jngih2 tsáu2 bíh1 tsá2 hláinh1 ca3la3 cun3
jmí1 ca3li3liau3; hí1 cónh3 yáh3 tiá2 jmu2 tsú2
la3 cun3 lí3 jú1 tson2, quí1 tiá2 jú1 tson2 hu21
yáh3 hñu3 tsí3 tsú2. Hi3 jáun2 ní1 má1ca3hléh3
tsú2 jú1 tí1jái2, cáun2 hleh32 tsú2 la3 cun3 rón32
lín3 bíh1; quí1 qui3 cónh3 hí3 bíh1 jan2 tsá2
tí1 jáin2, hi3 jáun2 hí3 bíh1 lín3 mí1zioh21 jú1
tí1jái2.
45 Ti3la3 cun3ñí1 hi3 jná13 hléh23 jú1 tson2
né3, hi3 jáun2 tiá2 ta21 táunh23 yáh3 hnoh2.
46 ¿Hin2 tsánh2 li3ua3 jan2 hnoh2 lí13
má1jnia13 náh2 cáun2 tso3 quion21 jná13
juáh13? Né32 né3, ní1juáh3 jú1 tson2 bíh1 la3
hléh23 jná13, jáun2 ¿he3 láih32 sa3 tiá2 ta21
táunh23 yáh3 hnoh2?
47 Quí1 ní1juáh3 tsá2 tionh2 jo3cuo2 Dió32,
jáun2 tsá2 la3 hí3 nái32 bíh1 jái13 quioh21 Dió32;
ti3la3 hnoh2 má1ná1 tiá2 hnáuh2 yáh3 hnoh2
náih1, quí1 jun3juáh13 tsá2 joh1 Dió32 yáh3
hnoh2.

Jmí1 má2zian2 bíh1 Cristo jmí1 ñeh2 bíh1 hi3 li3zian2 hla1 Há2bran21

48 Hi3 jáun2 tsá2 judíos hí3 ca3juáh3 la3 lá2:
—Tson2 bí1 la3 má2ca3juáh13 jnoh1 jáun2 hi3
jan2 tsá2 lín1 tsá2 Samaria bíh1 hnú2, hi3 ján3
nú2 siáh3 jan2 jmí2chí3 hláinh1.
49 Jáun2 Jesús ca3ngái3 la3 lá2:
—Hí1 jan2 yáh3 jmí2chí3 hláinh1 tiá2 ján3
jná13. Jná13 dá2 ma3quien13 ná1 Ñuh32 bíh1;
ti3la3 hnoh2 né3, huen3 cu3tí13 bíh1 jná13
jmuh32 hnoh2.
50 Jun3juáh13 hi3 dí1quian1 yáh3 jná13 hi3
ma3quien2 tsáu2; ti3la3 zian2 jan2 Tsá2 hnió3
bíh1 hi3 li3 quien2 jná13, hi3 Tsá2 hí3 né3
rá2tsin2 héih32 tsá2 hau2 jná13.
51 Jú1 tson2 bí1 juo3 jná13 hnoh2, hi3
ní1juáh3 tsá2 cán23 re2 la3 cun3 jái13 hi3 juah32
jná13, jmí1líh3 bíh1 tiá2 jún3 tsú2.
52 Hi3 jáun2 tsá2 judíos hí3 né3 ca3juáh3 la3
lá2:
—Ta3né32 ti3 jlánh1 cáun2 má2nio2 bíh1
tsí3 jnoh1 hi3 tson2 bíh1 ján3 hnú2 jmí2chí3
hláinh1. Quí1 jun3 bíh1 hla1 Há2bran21 la3
má2quionh3 la3jín32 tsá2 ca3lin3 *ti32 jë1 Dió32;
ti3la3 hnú2 né3 juáh3: "Ní1juáh3 tsá2 cán23 re2
la3 cun3 jái13 hi3 juah32 jná13, jmí1líh3 bíh1
tiá2 jún3".
53 ¿Hí1 ti3 jlánh1 bíh1 quien2 hnú2 la3cónh3
bíh1 hla1 Há2bran21 jméi2 dí1hio3 ñú1deh3
jnoh1? Quí1 hí3 dá2 jun3 bíh1, hi3 ca3tsan3 bí1
siáh3 tsá2 ca3lin3 ti32 jë1 Dió32. ¿Hin2 ma3 dá2
tsánh2 hnú2 dúh1?
54 Jáun2 Jesús ca3ngái3 siáh3 la3 lá2:
—Ní1juáh3 jná13 la3 ma3quien13 ná1 huen2,
hi3 jáun2 tiá2 lin1 ñí1 li3 quien2 hí1 cáun2
yáh3 hi3 jáun2. Ti3la3 Ñuh32 bíh1 jná13 jmu2
quien2 jná13, Tsá2 juáh3 hnoh2 hí3 hi3 lín3
Dió32 Juóuh32 náh2.
55 Ti3la3 tiá2 má2ca3li3 cuóun32 yáh3 hnoh2
tsú2 má1ná1. Jná13 bíh1 ján1 tson2 cuóun32
tsú2; hi3 sá1jmí1 hi3 juanh21 jná13 hi3 tiá2
cuóun32 ná1 tsú2, jáun2 la3 jáun2 má2lín3 jná13
jan2 tsá2 tí1 jáin2 la3 hnoh2 bíh1. Ti3la3 hú1tá1
tson2 bíh1 cuóun32 jná13 tsú2 má1ná1, ji3 hi3
ma3ti21 jná13 siáh3 la3jí32 hi3 juáh3 tsú2.
56 Hla1 Há2bran21 dí2hio3 ñú2deh3 hnoh2 hí3
ca3li3 tsah3 lín32 quí1hliá2 jíe3 jmái1 hi3 cuán13
jná13; ca3jíe3 bí1 tsú2, hi3 jáun2 ca3li3 hiún2
lín32 tsí3.
57 Jmí1jáun2 ca3juáh3 siáh3 tsá2 judíos hí3 la3
lá2 ñí1con2 Jesús:
—¡Ca3la3 hí1juáh3 tu3la3quia3 mii2 yáh3 tiá2
má2hún1 hnú2, sa3 hnú2 yáh3 jlánh1 juáh3 hi3
ca3jien1 máh3 hnú2 hla1 Há2bran21!
58 Jáun2 Jesús ca3záih3 siáh3 tsá2 hí3 la3 lá2:
—Jú1 tson2 cu3tí13 bíh1 la32 juo3 jná13
hnoh2, hi3 la3 cun3 jmí1 ñeh2 bí1 hi3 li3zian2
hla1 Há2bran21 máh3, jmí1 má2zian2 bíh1
jná13.
59 Hi3 jáun2 tsá2 hí3 ca3can3 quín1 hi3 jnah3
Jesús; ti3la3 Jesús, ha3 tiú2uú2 ca3jnia3 yáh3,
jáun2 cua3han3 hñu3 cuáh32 chín1 [hi3 ca3nga2
ja1 ñí1 tionh1 tsá2 hí3], hi3 ngah3.

9

Jesús jmah23 jan2 tsá2 qui3 má2ten3 jmí1 ca3li3zian2

1 Hi3 jáun2 né3, tá1la3 hí1hún1 jáun2 Jesús
jui32 hi3 má2cuá2han3 cuáh32, ca3jíen32 dí2
jan2 tsá2ñuh2 qui3 má2te3 ñí1 la3 cun3 jmí1
ca3li3zian2.
2 Hi3 jáun2 tsá2 hain21 hí3 ti3 con2 tsú2 né3,
ca3ngái3 ñí1con2 dí2 hi3 ca3juáh3:

—Ti32, ¿he3 lái̇h32 sa3 ten3 yáh3 tsá2ñuh2 ní̇2 ca3li3zian2? ¿Hí1 cun3ñí1 hi3 tsáu13 jméi2 mí1ziú13 tsú2 juáh13, ho3 cun3ñí1 hi3 tsáu13 hnga2 uá1?

3 Jáun2 Jesús né3 ca3ngái̇3:

—Jun3juáh13 tsáu13 hnga2 yáh3 tsú2 hi3 ten3, hi3 sa3jun3 tsáu13 jméi2 mí1ziú13 tsú2 siáh3; la3 ní̇2 dá2 ca3li3 hi3 jáun2 li3jnia2 he3 tin2 Dió32 jmu3 bíh1.

4 Hniáuh32 bíh1 jmú13 dí2 tá13 Tsá2 ca3ze3 jná13 tá1la3 jniá3, quí1 ní1juáh3 ní1 má1ca3zi32, jáun2 hí1 jan2 yáh3 tiú2uú2 hin2 lí13 jmu3 ta21.

5 Quí1 tá1la3 cuon1 jná13 lá2 hngá1máh3 lá2, lí̇n3 jná13 joh1 sí2 quioh21 tsá2 zian2 ñí1 hué21 lá2.

6 Hi3 jáun2 jmí1 má2lí2juáh3 Jesús la3 ní2 né3, ca3hñe3 hué32, hi3 ca3jmú3 cú1pih21 jen2 quionh3 mí1héh32 quioh21, hi3 jáun2 ca3yóh3 dí2 mí1ñí1 tsá2 ten3 hí3.

7 Jáun2 la3ju̇32 ca3zái̇h3 dí2 tsá2 hí3 la3 lá2:

—Cua32, cuá2rái̇n2 máh1 ti3 ñí1 nio1 jmí2táu2 jmái̇2 Siloé (hi3 hnió3 juáh3 "Tsá2 zéin1").

Jáun2 ngau3 bíh1 tsá2 ten3 hí3 hi3 ca3ñí1rái̇n13 ñí1 ñí1 jáun2, hi3 jáun2 né3 jmí1 cá1jính21 jáun2 má2jniá3 ñí1.

8 Hi3 jáun2 tsá2 cuu3 tsá2 jéin3 hñú13 tsú2 ca3juu3 ca3hlénh3, la3 má2quionh3 tsá2 jmí1 má2ca3jí̇e32 hí3 hi3 lí1 mi32 tsú2 cú1dái̇n3 ñí1con2 tsáu2 jmí1tin2, hi3 ca3juáh3 la3 lá2:

—¿Há1 jun3juáh13 tsá2 ní2 tsá2 jmí1 cua32 ñí1 jáun2 hi3 jmí1 mi32 cú1dái̇n3 jmí1tin2 juáh13?

9 Jáun2 ma3 jan2 tsáu2 ca3juáh3:

—Ján3, tsá2 hí3 bí1 ni32.

Hi3 ma3 jan2 né3 ca3juáh3 siáh3:

—Ján1han21, jun3juáh13 tsá2 hí3 yáh3 ni32, uá1jính1 jniá3 la3 jáun2.

Ti3la3 hnga2 tsú2 né3, ca3juáh3 la3 lá2:

—Ján3, jná13 bíh1 hí3.

10 Jmí1jáun2 né3, ca3ngái̇h3 dí2 tiáunh1 la3 lá2:

—¿Ha3 bí1 lánh3 rón32 ca3niá3 máh1 nú2 hi3 jáun2 má2lí23 ji̇e1 nú2 ta3né32?

11 Hi3 jáun2 tsá2 hí3 né3 ca3ngái̇3, hi3 ca3juáh3:

—Tsá2ñuh2 Tsá2 jmái̇2 hí3 Jesús bíh1 lí2jmú3 jen2, hi3 jáun2 lí2yóh3 tsú2 mí1ñi32 jná13, jáun2 lí2juáh3 la3 lá2: "Cua32 ti3 ñí1 nio1 jmí2táu2 jmái̇2 Siloé, ñí1 jáun2 cuá2rái̇n2 máh1". Jáun2 cuá2ñéi1 jná13, hi3 jáun2 jmí1 má2lí2rái̇n32 jná13 jáun2 mí1ñi32 né3, ca3niá3 bíh1 hi3 ca3li3 ji̇e1 jná13.

12 Hi3 jáun2 ca3ngái̇3 siáh3 tsáu2 ñí1con2 tsá2 jmí1 ten3 hí3 la3 lá2:

—¿Né2 dá2 tsá2 hí3 né3?

Jáun2 tsá2 jmí1 ten3 hí3 né3 ca3juáh3:

—Tiá2 ño1 nia21.

Tsá2 fariseos quí2 nga2 jái̇13 ñí1con2 tsá2 jmí1 ten3 hí3

13 Jmí1jáun2 ca3ñí1jan2 tsú2 tsá2 jmí1 ten3 hí3 ti3 ñí1con2 tsá2 *fariseos;

14 quí1 *jmái̇1 nio2 tie3 bíh1 jaun32 jmí1 ca3jmú3 Jesús jen2 hi3 ca3jñéi3 mí1ñí1 tsá2 jmí1 ten3 hí3, hi3 jáun2 lan3.

15 Jáun2 tsá2 fariseos né3, ca3ngái̇3 siáh3 ñí1con2 tsá2 hí3 hi3 he3 lánh3 rón32 ca3niá3 mí1ñí1, hi3 jáun2 má2jíe32. Jmí1jáun2 ca3juáh3 tsá2 jmí1 ten3 hí3 la3 lá2:

—Jen2 bíh1 lí2jñéi3 tsú2 mí1ñi32 jná13, hi3 jáun2 lí2rái̇n32 jná13, hi3 jáun2 bíh1 má2jniá3 mí1ñi32 jná13 ta3né32.

16 Hi3 jáun2 jmí1jáun2 ca3juáh3 ma3 jan2 tsá2 fariseos la3 lá2:

—Jun3juáh13 tsá2 ja3 ñí1con2 Dió32 yáh3 tsá2ñuh2 tsá2 lí2jmú3 hi3 ní2, quí1 jáun2 sa3 tiá2 ta21 tanh2 yáh3 tsú2 jmái̇1 nio2 tie3.

Ti3la3 ma3 jan2 tsá2 fariseos hí3 né3 ca3juáh3:

—¿He3 bí1 lánh3 rón32 lí13 jmu3 tsú2 li21 hi3 lí3 hua3jueh32 ní2, ní1juáh3 jan2 tsá2 ren2 tso3 bí1 lánh3?

Jáun2 la3 ní2 bíh1 li3 hi3 ca3ta3ná1tsoh3 ja1 quioh21 tsú2 hmóu32.

17 Hi3 jáun2 ca3ngái̇h3 tsú2 siáh3 tsá2 jmí1 ten3 hí3 la3 lá2:

—Hi3 hnú2 né3, ¿he3 lánh3 juáh3 nú2 hi3 ca3tin1 tsá2ñuh2 tsá2 lí2niá32 hí3 mí1máh1 nú2?

Jáun2 tsá2 hí3 né3 ca3juáh3:

—Jná13 len3 hi3 tsá2 hí3 bíh1 lí̇n3 jan2 *ti32 jë1 Dió32.

18 Jáun2 tsá2 *judíos tsá2 ná1ñí1 tiá2 ta21 ca3taunh3 yáh3 hi3 tson2 jmí1 ten3 tsá2 hí3, hi3 né32 né3 má2ca3niá3 ñí1; ca3la3 ñí1 ca3teh3 dí2 jméi2 mí1ziú13 tsá2 hí3,

19 hi3 ca3ngái̇h3 dí2 la3 lá2:

—¿Hí1 tsá2 lá2 jónh32 hnoh2, tsá2 juáh3 hnoh2 hi3 má2ten3 jmí1 ca3li3zian2? ¿Ha3 lánh3 rón32 má2ca3niá3 mí1ñí1 tsú2 ta3né32 né3?

20 Jáun2 jméi2 mí1ziú13 tsá2 hí3 ca3ngái̇3 la3 lá2:

—Né1 bíh1 jnoh1 hi3 jon2 jnoh1 tsá2 ní2, hi3 tson2 bíh1 má2ten3 tsú2 jmí1 ca3li3zian2;

21 ti3la3 tiá2 né1 jnoh1 má1ná1 he3 lánh3 rón32 li3 hi3 má2ca3niá3 mí1ñí1 tsú2 ta3né32, hi3 sa3jun3 né1 jnoh1 siáh3 hin2 tsánh2 lí2jmú3 hi3 ca3niá3 mí1ñí1 tsú2. Ngái̇h3 dúh1 tsú2 hnga2 neh21; quí1 tsá2 má2hún1 tsí3 bíh1 ni32, hi3 jáun2 hnga2 bíh1 tsú2 má2lí13 cué32 jú1 tson2 ñí1con2 hnoh2.

22 La3 ní2 ca3juáh3 jméi2 mí1ziú13 tsú2 quí1 cun3ñí1 hi3hliá2 jmí1 juénh2, quí1hliá2 tsá2 judíos tsá2 ná1ñí1 jmí1 má2ca3jmú3 cá2hon3 hi3 chin13 dí2 cuáh32 li3ua3 jan2 tsá2 juáh3 hi3 tson2 bíh1 Jesús lí̇n3 Cristo.

23 Hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} la^{3} nḯ^{2} ca^{3}juáh^{3} jméi^{2}
mí^{1}ziú^{13} tsá^{2} hí^{3}: “Ngáɨh^{3} dúh^{1} tsú^{2} hnga^{2}
neh^{21}, quí^{1} tsá^{2} má^{2}hún^{1} tsḯ^{3} bíh^{1} nɨ^{32}”.
24 Jáun^{2} tsá^{2} ná^{1}ñí^{1} hí^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} judíos
ca^{3}teh^{3} siáh^{3} tsá^{2} jmḯ^{1} ten^{3} hí^{3}, hi^{3} ca^{3}záɨh^{3}
dí^{2} la^{3} lá^{2}:
—Juah^{21} jú^{1} tson^{2} ñí^{1}con^{2} jnoh^{1} ñí^{1} ta^{3} ñí^{1}
Dió^{32}, quí^{1} jnoh^{1} né^{1} hi^{3} tsá^{2}ñuh^{2} hí^{3} dá^{2} jan^{2}
tsá^{2} ren^{2} tso^{3} bíh^{1}.
25 Jmḯ^{1}jáun^{2} né^{3}, ca^{3}juáh^{3} tsá^{2} jmḯ^{1} ten^{3} hí^{3}
la^{3} lá^{2}:
—Tiá^{2} ño^{1} jná^{13} hí^{1} ren^{2} tsú^{2} tso^{3} ho^{3} tiá^{2}
ren^{2}. Ñí^{1} jḯ^{21}la^{3} cun^{3} hi^{3} ño^{1} jná^{13}, hi^{3} jná^{13}
jmḯ^{1} lḯn^{3} jan^{2} tsá^{2} ten^{3} bíh^{1}, hi^{3} ta^{3}né^{32} né^{3}
má^{2}jɨe^{1} ná^{1}.
26 Hi^{3} jáun^{2} ca^{3}ngáɨ^{3} siáh^{3} tsá^{2} fariseos la^{3}
lá^{2}:
—¿He^{3} lḯ^{2}jmú^{3} tsú^{2}? ¿Ha^{3} lánh^{3} rón^{32} lḯ^{2}jmú^{3}
tsú^{2} hi^{3} ca^{3}jnia^{3} mḯ^{1}máh^{1} hnú^{2}?
27 Jáun^{2} tsá^{2} jmḯ^{1} ten^{3} hí^{3} ca^{3}ngáɨ^{3}:
—Má^{2}lḯ^{2}juáh^{32} bíh^{1} jná^{13}, tɨ^{3}la^{3} tiá^{2} jáɨ^{13}
canh^{32} yáh^{3} hnoh^{2}. ¿He^{3} láɨh^{32} hnáuh^{2} hnoh^{2}
hi^{3} juah^{21} jná^{13} siáh^{3} cónh^{3}? ¿Hí^{1} hnáuh^{2}
hnoh^{2} hi^{3} han^{3} uá^{2}jaɨ^{32} tɨ^{3} con^{2} tsú^{2} dúh^{1}?
28 Jmḯ^{1}jáun^{2} ca^{3}jin^{3} dí^{2} tsá^{2} jmḯ^{1} ten^{3} hí^{3}, hi^{3}
ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:
—Hnú^{2} bíh^{1} tsá^{2} hen^{2} nú^{2} tɨ^{3} con^{2} tsá^{2} lín^{1}
hí^{3}, tɨ^{3}la^{3} jnoh^{1} má^{1}ná^{1}, haɨn^{21} jnoh^{1} tɨ^{3} con^{2}
hla^{1} Moisés bíh^{1}.
29 Jnoh^{1} né^{1} hi^{3} Dió^{32} ca^{3}hléh^{3} ñí^{1}con^{2}
hla^{1} Moisés, tɨ^{3}la^{3} tsá^{2}ñuh^{2} nḯ^{2} má^{1}ná^{1}, ca^{3}la^{3}
hí^{1}juáh^{3} tiá^{2} né^{1} bíh^{1} jnoh^{1} ha^{3} jinh^{1} ja^{3} tsú^{2}.
30 Jáun^{2} tsá^{2} jmḯ^{1} ten^{3} hí^{3} ca^{3}záɨh^{3} tsá^{2} hí^{3}
la^{3} lá^{2}:
—¡Hen^{3} ma^{3} hua^{3}jueh^{32} lḯ^{23} hi^{3} hnoh^{2} tiá^{2}
la^{3} ñíh^{1} yáh^{3} náh^{2} hi^{3} ha^{3} jinh^{1} ja^{3} Tsá^{2} hí^{3},
tɨ^{3}la^{3} Tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} lḯ^{2}niá^{32} mḯ^{1}ñi^{32} jná^{13}!
31 Re^{2} lḯn^{32} bí^{1} né^{1} dí^{2} hi^{3} Dió^{32} tiá^{2} náɨ^{32}
yáh^{3} jë^{1} jan^{2} tsá^{2} ren^{2} tso^{3}; jḭ^{32}la^{3} jë^{1} tsá^{2}
zian^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} bíh^{1} Dió^{32} náɨ^{32}, li^{3}ua^{3} jan^{2}
tsá^{2} jmu^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} hnió^{3} tsú^{2} yáh^{3}.
32 Hí^{1} cónh^{3} yáh^{3} tiá^{2} lin^{1} má^{2}ca^{3}náɨ^{13} dí^{2}
hi^{3} má^{2}ca^{3}lɨ^{3}zian^{2} jan^{2} tsá^{2} nia^{32} mḯ^{1}ñí^{1} tsá^{2}
má^{2}ten^{3} má^{1}ca^{3}lɨ^{3}zian^{2}.
33 Sá^{1}jmḯ^{1} tson^{2} hi^{3} Tsá^{2} hí^{3} tiá^{2} ja^{3} ñí^{1}con^{2}
Dió^{32} dúh^{1}, jáun^{2} hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} tiá^{2} hi^{3} jmḯ^{1}
lḯ^{13} jmu^{3} tsú^{2}.
34 Jáun^{2} tsá^{2} tionh^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}juáh^{3} siáh^{3}
la^{3} lá^{2}:
—Hnú^{2} bíh^{1} jan^{2} tsá^{2} ca^{3}lɨ^{3}zian^{2} nú^{2} hi^{3}
ren^{2} nú^{2} tso^{3}, ¿hí^{1} hnáuh^{2} hnú^{2} má^{1}ta^{13} nú^{2}
jnoh^{1}?
Jmḯ^{1}jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} héih^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}
jmḯ^{1} ten^{3} hí^{3} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} hniáuh^{32} tsó^{32} tsú^{2}
cuáh^{32}.

Tsá^{2} te^{3} jmḯ^{1} tsḯ^{3}

35 Jáun^{2} né^{3}, jmḯ^{1} ca^{3}lɨ^{3} ñi^{32} Jesús hi^{3}
má^{2}lḯ^{2}jmú^{3} tsú^{2} héih^{32} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} tsó^{32} tsá^{2}
jmḯ^{1} ten^{3} hí^{3} cuáh^{32}, jáun^{2} ca^{3}ñí^{1}hniah^{2} dí^{2}
tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} jmḯ^{1} ca^{3}chanh^{21} dí^{2} tsá^{2} jmḯ^{1}
ten^{3} hí^{3} né^{3}, ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:
—¿Hí^{1} má^{2}lḯ^{2}cháh^{1} hnú^{2} cáun^{2} honh^{2}
ñí^{1}con^{2} Jon^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2}?
36 Jáun^{2} tsá^{2} jmḯ^{1} ten^{3} hí^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—Tɨ^{32}, juah^{21} tiá^{3} hin^{2} tsánh^{2} Tsá^{2} hí^{3}, hi^{3}
jáun^{2} tanh^{21} jná^{13} tsú^{2} ta^{21}.
37 Jmḯ^{1}jáun^{2} ca^{3}ngáɨ^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:
—Má^{2}lḯ^{2}jɨen^{1} bí^{1} nú^{2} tsú^{2}, jná^{13} bíh^{1} la^{32}
Tsá^{2} dí^{1}hléh^{23} ná^{1} quiúnh^{1} hnú^{2}.
38 Hi^{3} jáun^{2} jmḯ^{1}jáun^{2} ca^{3}di^{3}jñí^{32} tsá^{2} hí^{3} ta^{3}
ñí^{1} Jesús, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—Taunh^{32} bíh^{1} jná^{13} ta^{21} hnú^{2} Tɨ^{32}.
39 Jáun^{2} la^{3} cun^{3} jmḯ^{1}jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} Jesús:
—Jná^{13} ja^{3} ná^{1} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} hi^{3} ja^{3}ra^{3}tsi^{32}
ná^{1} héih^{32} hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} ten^{3} lḯ^{13} niá^{3} ñí^{1}, hi^{3}
jáun^{2} tsá^{2} jniá^{3} ñí^{1} né^{3} lɨ^{3} lin^{1} hi^{3} ná^{1}ten^{3} bíh^{1}.
40 Hi^{3} jáun^{2} jmḯ^{1} ca^{3}náɨ^{32} tsá^{2} fariseos tsá^{2}
ma^{3} jan^{2} jmḯ^{1} tionh^{1} hí^{3} quionh^{3} tsú^{2} jáɨ^{13} nḯ^{2}
né^{3}, ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—¿Hí^{1} jáun^{2} la^{3} ná^{1}ten^{3} uá^{1} jnoh^{1} uá^{2}jaɨ^{32}?
41 Hi^{3} jáun^{2} jmḯ^{1}jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:
—Sá^{1}jmḯ^{1} hi^{3} tson^{2} bíh^{1} ná^{1}ten^{3} hnoh^{2}, hi^{3}
jáun^{2} tiä^{2} tso^{3} jmḯ^{1} hauh^{32} yáh^{3} náh^{2} ca^{3}tɨ^{21}
tso^{3} quián^{13}. Tɨ^{3}la^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} juáh^{3} náh^{2}
hmóu^{32} hi^{3} tiá^{2} ten^{3} ya^{3} náh^{2}, hi^{3} jáun^{2} dá^{2}
hauh^{32} bí^{1} náh^{2} tso^{3}.

10

Tsá^{2} jmu^{2} hua^{3}hí^{13} já^{1}ziáh^{2} la^{3} má^{2}quionh^{3} já^{1}ziáh^{2} joh^{1}

1 Jmḯ^{1}jáun^{2} né^{3}, ca^{3}jmú^{3} Jesús cáun^{2} jáɨ^{13} la^{3}
lá^{2}:
—Jú^{1} tson^{2} cu^{3}tí^{3} bíh^{1} la^{32} juo^{3} jná^{13} hnoh^{2},
hi^{3} nḯ^{1}juáh^{3} tsá^{2} tiá^{2} hí^{23} ti^{3} ñí^{1} lḯ^{3} ho^{3} jnḯ^{13}
quioh^{21} *já^{1}ziáh^{2}, jáun^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3} dá^{2} lḯn^{3}
jan^{2} háɨn^{2} bíh^{1}, tsá^{2} lḯ^{1} can^{23} jan^{2} jáh^{3} tiá^{2}
joh^{1}.
2 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} hí^{23} tɨ^{3} juɨ^{32} ñí^{1} lḯ^{3} ho^{3} jnḯ^{13}
má^{1}ná^{1}, hnga^{2} tsá^{2} qui^{3} jmu^{2} hua^{3}hí^{13}
já^{1}ziáh^{2} bíh^{1} hí^{3}.
3 Jáun^{2} tsá^{2} zenh^{2} ho^{3} jnḯ^{13} né^{3}, nia^{32} ho^{3}
jnḯ^{13} hi^{3} jáun^{2} hí^{3} tsá^{2} hí^{3}; hi^{3} já^{1}ziáh^{2} né^{3}
má^{2}cuoh^{2} bíh^{1} ho^{3} juo^{13}. Ma^{3} quin^{32} ma^{3}
jan^{32} jáh^{3} hí^{3} téh^{23} dí^{2} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} jmáɨ^{2},
hi^{3} huen^{2} dí^{2} tɨ^{3} cheih^{32} jnḯ^{13}.
4 Hi^{3} jáun^{2} nḯ^{1}juáh^{3} nḯ^{1} má^{1}lḯ^{2}huen^{3} tsú^{2}
la^{3}jín^{32} já^{1}ziáh^{2} hí^{3} joh^{1}, tsau^{32} dí^{2} chí^{1}ján^{3}
ta^{3} ñí^{1} jáh^{3} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} já^{1}ziáh^{2} hí^{3}
né^{3} tsá^{2}táunh^{1} cu^{3}chin^{1} cu^{3}hna^{21} tsá^{2} hí^{3},
quí^{1}hliá^{2} má^{2}cuoh^{2} bí^{1} jáh^{3} ho^{3} juo^{13}.
5 Quí^{1} cun^{3} tiá^{2} lḯ^{1} tsá^{2}táunh^{1} bíh^{1} jáh^{3}
cu^{3}hna^{21} jan^{2} tsá^{2} tiá^{2} cuóun^{32}; jáh^{3} hí^{3} dá^{2} tɨ^{3}
cuon^{3} bíh^{1} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} tiá^{2} má^{2}cuóun^{32}, quí^{1}
tiá^{2} cuoh^{2} ya^{3} jáh^{3} ho^{3} tsá^{2} siánh^{3}.

6 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} jmí^{1} ná^{1}nái^{32} hí^{3} né^{3}, cun^{3} tiá^{2}
ca^{3}ngɨ^{13} bíh^{1} he^{3} dá^{2} jmí^{1} hnió^{3} Jesús juáh^{3}
cun^{3}quionh^{3} jái^{13} hi^{3} má^{2}lí^{2}jmú^{3} jáun^{2}.

Jesús bíh^{1} lín^{3} jan^{2} Tsá^{2} chun^{1} hi^{3} jmu^{2}
hua^{3}hí^{13} já^{1}ziáh^{2}

7 Jmí^{1}jáun^{2} né^{3} ca^{3}juáh^{3} siáh^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:
—Jú^{1} tson^{2} bíh^{1} juo^{3} jná^{13} hnoh^{2}, hi^{3} jná^{13}
bíh^{1} lín^{3} ná^{1} la^{3}jmí^{1} lí^{3} ho^{3} jní^{13} juɨ^{32} ñí^{1}
taunh^{32} já^{1}ziáh^{2}.
8 La^{3}jín^{32} tsá^{2} cuá^{2}tú^{1} cuá^{1}lɨn^{3} jmí^{1} ñeh^{2}
bíh^{1} hi^{3} cuán^{13} jná^{13}, tsá^{2} háɨn^{2} bíh^{1} hí^{3}, tsá^{2}
cáun^{2} lí^{1} can^{23} jáh^{3} tiá^{2} joh^{1}; tɨ^{3}la^{3} já^{1}ziáh^{2} né^{3}
tiá^{2} ca^{3}háɨn^{32} yáh^{3} tɨ^{3} con^{2} tsá^{2} hí^{3}.
9 Jná^{13} bíh^{1} lín^{3} ná^{1} la^{3}jmí^{1} lí^{3} ho^{3} jní^{13};
hi^{3} jáun^{2} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} hí^{23} hñu^{3} jní^{13}
cun^{3}quionh^{3} jná^{13} né^{3}, lí^{13} liáun^{3}. Tsá^{2} hí^{3}
lín^{13} la^{3}jmí^{1} lín^{3} jan^{2} já^{1}ziáh^{2} hi^{3} quí^{2} chin^{2}
tsú^{2} hñu^{3} jní^{13} quioh^{21} hi^{3} tsa^{3}ñi^{3}jan^{1} tsú^{2}, hi^{3}
jáun^{2} choh^{23} háu^{2} cuh^{3}.
10 ”Tsá^{2} háɨn^{2} dá^{2} ja^{32} hi^{3} han^{3} bíh^{1}, hi^{3}
ma^{3}tsan^{2} jáh^{3}, hi^{3} quí^{2} hin^{23} la^{3}jí^{32}; tɨ^{3}la^{3} jná^{13}
má^{1}ná^{1}, cuan^{3} ná^{1} hi^{3} jáun^{2} lí^{13} zian^{2} tsú^{2}
cáun^{2} hi^{3} hmaɨ^{21} bíh^{1}, jɨ^{3} hi^{3} lí^{13} zian^{2} tsú^{2}
ca^{3}la^{3} hi^{3} lí^{1} má^{2}tú^{2} má^{2}ziun^{23} ní^{2} siáh^{3}.
11 Jná^{13} bíh^{1} lín^{3} ná^{1} jan^{2} tsá^{2} hú^{1}tá^{1}
cu^{3}tí^{13} jmu^{2} hua^{3}hí^{13} já^{1}ziáh^{2}. Tsá^{2} qui^{3}
jmu^{2} hua^{3}hí^{13} cun^{3} tán^{1} já^{1}ziáh^{2} né^{3}, ca^{3}la^{3}
hi^{3} chá^{32} tsú^{2} cáun^{2} tsí^{3} hi^{3} jún^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}
ca^{3}tɨn^{1} já^{1}ziáh^{2} joh^{1}.
12 Tɨ^{3}la^{3} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} ti^{3} lí^{1} jmu^{2} ta^{21} hi^{3}
hlánh^{1} má^{1}ná^{1}, cáun^{2} cuon^{2} bíh^{1} tsú^{2} hnga^{2}
ní^{1} má^{1}ja^{32} tsí^{2}náɨ^{1} hi^{3} cunh^{13} já^{1}ziáh^{2}; cáun^{2}
chan^{2} hmóu^{32} bíh^{1} tsú^{2} já^{1}ziáh^{2}, quí^{1} tiá^{2}
lín^{3} yáh^{3} tsú^{2} jan^{2} tsá^{2} hú^{1}tá^{1} jmu^{2} hua^{3}hí^{13}
já^{1}ziáh^{2}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} joh^{1} yáh^{3} tsú^{2} jáh^{3}. Jáun^{2}
tsí^{2}náɨ^{1} né^{3} ja^{32} hi^{3} zanh^{23} já^{1}ziáh^{2}, hi^{3} jmu^{2}
hi^{3} lí^{1} tiú^{1} lí^{1} hán^{1} ti^{3} hlá^{2} tɨ^{3} ní^{2} jáh^{3}.
13 Jáun^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3} dá^{2} cáun^{2} cuon^{2} bíh^{1},
quí^{1} ñí^{1} jí^{21}la^{3} ti^{3} jmu^{2} tsú^{2} ta^{21} hi^{3} hlánh^{1}
bíh^{1}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} hɨ^{32} yáh^{3} tsí^{3} tsú^{2} hi^{3}
ca^{3}tɨn^{1} já^{1}ziáh^{2}.
14 ”Jná^{13} bíh^{1} lín^{3} ná^{1} jan^{2} Tsá^{2} hú^{1}tá^{1}
cu^{3}tí^{13} jmu^{2} hua^{3}hí^{13} já^{1}ziáh^{2}. Cuóun^{32} bíh^{1}
jná^{13} já^{1}ziáh^{2} joh^{2}, hi^{3} jáh^{3} hí^{3} né^{3} cuóu^{32} bí^{1}
siáh^{3} jná^{13}
15 la^{3}jmí^{1} cuóu^{21} jná^{13} Ñuh^{32}, hi^{3} jáun^{2} jná^{13}
né^{3} cuóun^{32} ná^{1} Ñuh^{32}; hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} chá^{23}
jná^{13} cáun^{2} tsɨn^{32} hi^{3} jún^{3} ná^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1}
já^{1}ziáh^{2}.
16 Ja^{3}bí^{1} zian^{2} siáh^{3} já^{1}ziáh^{2} joh^{2} jná^{13}, jáh^{3}
tiá^{2} má^{2}tiáunh^{1} hñu^{3} jní^{13} lá^{2}; hniáuh^{32} bíh^{1}
ñí^{1}cón^{21} jná^{13} uá^{2}jaɨ^{32} jáh^{3} hí^{3}. Hi^{3} jáun^{2} jáh^{3}
hí^{3} siáh^{3} ne^{3} jái^{13} quion^{21} jná^{13}, hi^{3} jáun^{2} lí^{13}
tiáunh^{1} cu^{3}tsa^{32} cáun^{2} hñu^{3} jní^{13}, hi^{3} jan^{2} tán^{1}
bíh^{1} Juo^{13} lí^{13} zian^{2}.
17 ”Hi^{3} jáun^{2} bí^{1} jlánh^{1} hniau^{3} jná^{13} Ñuh^{32},
quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} chá^{23} jná^{13} cáun^{2} tsɨn^{32} hi^{3}
jún^{3} ná^{1} ca^{3}tɨn^{1} jáh^{3} hí^{3}; hi^{3} jáun^{2} má^{1}lɨ^{32}
jáun^{2} né^{3}, jenh^{13} jná^{13} siáh^{3}.
18 Hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tiá^{2} hin^{2} lí^{13} jngah^{3} jná^{13},
tɨ^{3}la^{3} cué^{13} jná^{13} jmí^{2}chí^{3} quion^{21} ca^{3}la^{3} hi^{3}
hiún^{2} tsɨn^{32} huen^{2} bíh^{1}. Quí^{1} jná^{13} dá^{2} ho^{2}
ná^{1} jáɨ^{13} hi^{3} cué^{13} ná^{1} jmí^{2}chí^{3} quion^{21} jɨ^{3} hi^{3}
caun^{21} ná^{1} ní^{2} siáh^{3}. Hi^{3} ní^{2} bíh^{1} héih^{32} hi^{3}
ca^{3}cué^{3} jná^{13} Ñuh^{32}.
19 Jmí^{1} ca^{3}náɨ^{32} tsá^{2} *judíos hí^{3} jáɨ^{13} ní^{2} né^{3},
ca^{3}ta^{3}ná^{1}tsoh^{3} siáh^{3} ja^{1} quioh^{21} tsú^{2}.
20 Quí^{1} juóun^{32} bíh^{1} tsá^{2} tionh^{2} hí^{3} ñí^{1} jáun^{2}
jmí^{1} ná^{1}juáh^{23} la^{3} lá^{2}:
—¿He^{3} láɨh^{32} sa^{3} naɨh^{32} máh^{3} náh^{2} jë^{1} tsá^{2}
ní^{2}? Já^{2} tsá^{2} ngo^{2} jan^{2} jmí^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} bíh^{1}
nɨ^{32}.
21 Tɨ^{3}la^{3} ma^{3} jan^{2} tsá^{2} hí^{3} jmí^{1} ná^{1}juáh^{23} la^{3}
lá^{2}:
—Já^{2} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tsá^{2} jan^{2} jmí^{2}chí^{3}
hláɨnh^{1} tiá^{2} lí^{13} hléh^{32} la^{3} ní^{2}. ¿Hí^{1} lí^{13} jmu^{3}
jan^{2} jmí^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} hi^{3} niá^{3} mí^{1}ñí^{1} jan^{2} tsá^{2}
ten^{3} juáh^{13}?

Tiá^{2} jéin^{23} yáh^{3} tsá^{2} ná^{1}chín^{1} Jesús

22 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}chó^{32} jmáɨ^{1} hi^{3} jmu^{2}
tsá^{2} judíos jmáɨ^{1} tɨ^{3} já^{1} juú^{2} Jerusalén ca^{3}tɨ^{21}
jmí^{1} ca^{3}jmú^{3} dí^{1}hio^{3} ñú^{1}deh^{3} tsú^{2} hi^{3} ná^{1}chan^{1}
cuáh^{32} chín^{1} quioh^{21} cónh^{3}í^{1} cu^{3} jéin^{32}
ñí^{1}con^{2} Dió^{32}; jmí^{1} má^{2}ñí^{2}cuóu^{3} bíh^{1} jmáɨ^{1}
jáun^{2}.
23 Jmí^{1}jáun^{2} jmí^{1} cuá^{1}ngɨ^{32} Jesús hñu^{3}
cuáh^{32} chín^{1} ñí^{1} lí^{3} ñí^{1}hñú^{3}, ñí^{1} juáh^{3} tsú^{2}
jáun^{2} “Quioh^{21} Salomón”;
24 hi^{3} jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}cuú^{2} ca^{3}ngɨh^{32} tsá^{2}
judíos tsá^{2} ná^{1}ñí^{1} cu^{3} jéin^{3} ñí^{1} jmí^{1} cuá^{1}ngɨ^{32}
tsú^{2}, hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:
—¿Líh^{3} ma^{3} híeh^{1} nú^{2} jnoh^{1} jú^{1} tson^{2}?
Juah^{21} cú^{2}na^{21} cu^{3}tí^{3} ní^{1}juáh^{3} tson^{2} bíh^{1} hi^{3}
hnú^{2} lín^{3} nú^{2} Cristo.
25 Hi^{3} jáun^{2} Jesús né^{3} ca^{3}ngáɨ^{3} la^{3} lá^{2}:
—Má^{2}cá^{2}juo^{3} bí^{1} jná^{13} hnoh^{2}, tɨ^{3}la^{3} tiá^{2} ta^{21}
táunh^{23} yáh^{3} hnoh^{2}. Má^{2}lí^{2}lin^{1} bíh^{1} re^{2} lín^{32}
cun^{3}quionh^{3} la^{3}jí^{32} hi^{3} jmu^{2} jná^{13} cun^{3}quionh^{3}
héih^{32} quioh^{21} Ñuh^{32};
26 tɨ^{3}la^{3} tiá^{2} ta^{21} táunh^{23} yáh^{3} hnoh^{2}, quí^{1}
tiá^{2} lín^{3} yáh^{3} hnoh^{2} já^{1}ziáh^{2} joh^{2} jná^{13}, [la^{3}
cun^{3} qui^{3} má^{2}cá^{2}juáh^{32} jná^{13} jáun^{2}.]
27 Quí^{1} cuoh^{2} bíh^{1} já^{1}ziáh^{2} joh^{2} jná^{13} uen^{32},
hi^{3} cuóun^{32} bí^{1} siáh^{3} jná^{13} jáh^{3} joh^{2}, hi^{3} jáun^{2}
bíh^{1} ja^{3}táunh^{1} jáh^{3} cu^{3}hna^{32} jná^{13}.
28 Hi^{3} jná^{13} né^{3} jmu^{1} hi^{3} lí^{13} zian^{2} tsá^{2} la^{3}
hí^{3} la^{3} cun^{3} jmí^{1}hi^{3}nio^{2}, hi^{3} jáun^{2} cun^{3} tiá^{2}
tsa^{3}hín^{3} bí^{1} tsú^{2}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tiá^{2}
hin^{2} lí^{13} huen^{3} tsú^{2} jo^{3}uón^{32} jná^{13}.
29 Quí^{1} Ñuh^{32} jná^{13} Tsá^{2} ca^{3}cuen^{3} tsá^{2} hí^{3}
ñí^{1}con^{2} jná^{13} jan^{2} Tsá^{2} tɨ^{3} jlánh^{1} bí^{1} pin^{3} bíh^{1}

la3 cónh3 bíh1 ñí1 la3jín32, hi3 jáun2 hí1 jan2
yáh3 tiá2 hin2 lí13 quin3 tsá2 hí3 jo3cuo2 hí3 dí2.
30 Cá2hon3 cu3tí13 bíh1 jnoh1 tiáuh1 quiúnh1
ná1 Ñuh32.
31 Hi3 jáun2 jmí1jáun2 né3 ca3can3 siáh3 tsá2
judíos hí3 quín1, hi3 jmí1 jnah3 dí2 Jesús.
32 Jmí1jáun2 ca3juáh3 Jesús la3 lá2:
—Hliáun3 bíh1 ta21 chu21 má2cá2jmú32
jná13 cun3quionh3 pí3 quioh21 Ñuh32, hi3 jáun2
né3, ¿he3 ñí1 la3 cun3 ñí1 la3jí32 ta21 jáun2 jmu2
héih32 hi3 hnoh2 lí13 jnauh1 náh2 quín1?
33 Jáun2 tsá2 judíos tsá2 ná1ñí1 hí3 né3
ca3juáh3 siáh3 la3 lá2:
—Jun3juáh13 hi3 jnauh1 jnoh1 quín1
cun3ñí1 hi3 ca3ti21 ta21 chu21 hi3 má2ca3jmuh3
yáh3 hnú2, ti3la3 cun3ñí1 hi3 má2lí2chú1
lí2len1 hnú2 Dió32 cun3quionh3 jái13 hi3
má2lí2hléh1 hnú2 ní2 bíh1. Quí1 hnú2 dá2 jan2
tsá2mi3cuóun2 bíh1, ti3la3 dí1jmuh32 nú2 hi3
lín3 nú2 Dió32 má1li32 jáun2.
34 Jmí1jáun2 ca3juáh3 siáh3 Jesús:
—Ñí1 liei21 quián13 hnoh2 rá1juáh3 hi3
Dió32 ca3juáh3 la3 lá2: “Jná13 má2cá2juáh32 hi3
dió32 bíh1 ná1lín3 hnoh2”.
35 Hi3 né1 bíh1 dí2 hi3 la3 cun3 hi3 rá1juáh3
ñí1 Sí2, cáun2 tson2 la3 má2tson2 jáun2 bíh1,
quí1 Dió32 dá2 ca3teh3 siáh3 dió32 la3 cun3 tsá2
ca3héi3 hí3 jái13 quioh21 tsú2.
36 Jáun2 né3, ní1juáh3 Dió32 yáh3 la3
má2ca3jmú3 hi3 cuá1chan1 jná13, hi3 ca3ze3
ná1 tsú2 siáh3 ñí1 hué21 lá2, ¿lánh3 bí1 rón32
lí13 juáh13 hnoh2 hi3 jná13 má2lí2chú1 lí2len1
ná1 Dió32 quí1hliá2 lí2juáh32 jná13 hi3 lín3 ná1
Jon2 Dió32?
37 Ní1juáh3 tiá2 jmu2 jná13 la3 cun3 ta21 hi3
jmu2 Ñuh32, jáun2 ha3 lí2 taunh3 náh2 jná13
ta21.
38 Ti3la3 ní1juáh3 la3 jmu2 bíh1 jná13 tá13 tsú2
né3, tionh2 náh2 ta21 la3 cun3 hi3 jmu2 jná13
jáun2, uá1jinh1 tiá2 ta21 taunh13 náh2 jná13
huen2; hi3 jáun2 cu3tsa32 cuí1 li1 ñíh13 náh2
cú2jueh32 hi3 hún1 bíh1 Ñuh32 jná13 cá2hon3
quiúnh1 jná13, hi3 jáun2 jná13 né3 hún1 ná1
siáh3 cá2hon3 quiúnh1 Ñuh32.
39 Hi3 jáun2 jmí1jáun2 jmí1 hnió3 siáh3 tsá2
hí3 hi3 ma3tson13 Jesús, ti3la3 ca3liáun3 bíh1
Jesús jo3cuo2 tsá2 hí3.
40 Jmí1jáun2 ngah3 Jesús ti3 jui32 ñí1 hia32
hiú2, can32 cua3 Jordán, ñí1 ca3zion3 hla1
Juan2 tsáu2 jmái2 jmí1tin2, hi3 jáun2 ñí1 jáun2
ca3cuá3.
41 Jáun2 juóun32 lín32 bíh1 tsáu2 ca3ñí1jiei13
tsú2 ñí1 jáun2, hi3 ná1juáh23 la3 lá2 má2tún2
hmóu32:
—Uá1jinh1 hla1 Juan2 tiá2 li21 ca3jmú3 yáh3
hí1 cáun2, ti3la3 la3jí32 bíh1 la3 cun3 hi3
ca3juáh3 tsú2 hi3 ca3tin1 tsá2ñuh2 lá2, la3 tson2
bíh1 cu3tí3.
42 Hi3 juóun32 lín32 bíh1 tsáu2 ca3chá3 cáun2
tsí3 ñí1con2 Jesús ñí1 jáun2.

11

Jmái1 hi3 jun3 Lá1

1 Né32 né3, ca3chó32 cáun2 jmái1 hi3 jmí1
zian2 jan2 tsá2 tsáun1, tsá2 jmái2 Lá1; tsá2
zian2 juú2 Betania bí1 tsá2 hí3 la3 má2quionh3
tá1 gon3 tsá2mi3 rainh21, Má2réi3 ji3 mí1
Marta.
2 Má2réi3 rainh21 Lá1 tsá2 jmí1 tsáun1 hí3
bíh1 ca3sé3 jmí2 má2ró32 ta3 Ti32 Juo13 dí2,
hi3 jáun2 ca3ma3quiéin2 tsú2 siáh3 cun3quionh3
jñú2 chí1 hnga2.
3 Hi3 jáun2 né3, tá1 gon3 bíh1 tsá2mi3
má2tún2 rainh21 hí3 ca3zen3 jái13 ñí1con2
Jesús, hi3 juáh3 la3 lá2:
—Ti32, rá2tsáun1 bíh1 há2mei21 joh2 hnú2.
4 Jáun2 jmí1 ca3nái32 Jesús jái13 jáun2 né3,
ca3juáh3 la3 lá2:
—Ha3 tiá2 jún3 yáh3 tsú2 cun3quionh3
mí1uí3 jáun2; quí1 cun3quionh3 mí1uí3 jáun2
dá2 lí13 li3jnia2 pí3 quioh21 Dió32 bíh1, hi3
ja3bí1 la3 jáun2 li3jnia2 siáh3 pí3 quioh21 Jon2
Dió32.
5 Uá1jinh1 jmí1 hnio3 lín32 bíh1 Jesús mí1
Marta la3 má2quionh3 rainh21, ji3 Lá1 ní2
siáh3,
6 cu3 jáun2 ca3cuá3 bíh1 tsú2 cónh3í1 tun3
jmái1 ñí1 jmí1 cuá3 jáun2 la3 cun3 jmí1 ca3li3
ñi32 hi3 rá2tsáun1 Lá1.
7 Jmí1 li21 jáun2 né3 ca3záih3 dí2 tsá2 hain21
hí3 ti3 con2, hi3 ca3juáh3:
—Ma3tsáu13 cónh3í1 cu3 jéin32 ti3 hué13
Judea.
8 Jáun2 tsá2 hain21 hí3 ti3 con2 tsú2 né3
ca3juáh3:
—Ti32, já2 tá1la3 ní2 bí1 jaun32 cánh32 jmí1
hnió3 tsá2 *judíos tsá2 ná1ñí1 zian2 hué32
jáun2 hi3 jngah3 hnú2 cun3quionh3 quín1, ¿hí1
siáh3 ma3 siáh3 hnáuh2 nú2 cuóh13 ñí1 jáun2?
9 Hi3 jáun2 Jesús né3 ca3ngái3:
—¿Haun13 juáh13 quia3tún3 o1rá1 hu21 cú2
jmái1 dúh1? Jáun2 né3, ní1juáh3 ngi32 tsú2 ta3
jma2, tiá2 hính32 yáh3 tsú2, quí1 jniá3 bíh1 joh1
hi3 zia32 hngá1máh3 lá2;
10 ti3la3 ní1juáh3 jan2 tsá2 ngi32 já1niéi2 né3,
hinh32 bíh1 tsú2, quí1 cun3ñí1 hi3 tiá2 joh1
zia32 yáh3 ñí1con2 tsú2.
11 Hi3 ca3juáh3 siáh3 Jesús la3 lá2:
—Lá1 há2mei21 quiú13 dí2 má2rá2cuóun1
bíh1, ti3la3 ñí1ñí21 jná13 tsú2 má1ná1.
12 Jáun2 tsá2 hain21 hí3 ti3 con2 tsú2 né3,
ca3juáh3:
—Ti32, ní1juáh3 la3 má2rá2cuóun1 tsú2, la3
jáun2 má2lin1 hi3 má2lan13 bíh1 tsú2.
13 Ti3la3 Jesús dá2 jmí1 hnió3 juáh3 hi3
má2jun2 bíh1 Lá1; ti3la3 tsá2 hain21 hí3 ti3 con2

dí² né³, lí¹ jmí¹ ná¹lín²³ hi³ hí³ dí² dí¹juáh²³
hi³ hú¹tá¹ tson² rá²cuóun¹ bíh¹ tsú².
14 Jáun² jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús hú¹tá¹
cú²na²¹ jáɨ¹³ cú²jueh³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Má²jun² bíh¹ Lá¹.
15 Jlánh¹ hiún² tsɨn³² jná¹³ quí¹hliá² tiá²
jmí¹ cuon¹ jná¹³ ñí¹ jáun² jmáɨ¹ jáun², hi³
jáun² ta³né³² má²zia³² lánh³ rón³² lí¹³ cháh¹
hnoh² cáun² tán¹ honh² ñí¹con² jná¹³. Jáun²
ma³tsí¹neh²¹ dí².
16 Hi³ jáun² Tú¹ma²¹ tsá² téh²³ tsú² hí³ dún²
gon³ né³, ca³záɨh³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun² la³ lá²:
—Ma³tsáu¹³ uá²jaɨ³² jnoh¹, hi³ jáun² hiá¹
tsáu¹³ dí² cu³tsa³² quiúnh¹ tsú².

Jesús tɨn² jmu² hi³ jenh¹³ tsú² jɨ³ hi³ cu³tí³ lí¹³ zian² tsú² siáh³

17 Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² Jesús né³, ca³lɨ³ ñɨ³²
hi³ quiún³ jmáɨ¹ máh³ la³ má²tí³ hi³ ja³haun³
Lá¹.
18 Ñí¹ má²janh² juú² Jerusalén bíh¹ jmí¹
nio¹ juú² Betania, míh¹ tiá² cun³ hnɨ³²
kilómetros jmí¹ tí³ tɨ³ la³ uóunh³.
19 Jáun² né³, juóun³² bíh¹ tsá² judíos jmí¹ la³
má²ca³cha³táunh¹ hñú¹³ mí¹ Marta quionh³
Má²réi³ raɨnh²¹, hi³ ja³jɨen³ dí² tsú² cun³ñí¹
hi³ jun³ jáun² Lá¹ raɨnh²¹ tsú².
20 Jmí¹ ca³lɨ³ ñɨ³² mí¹ Marta hi³ má²cuá¹ja³²
Jesús, jáun² cua³han³ dí² hi³ ca³ñí¹hen¹³ dí²
tsú²; tɨ³la³ Má²réi³ né³ ca³ta³cua¹³ bí¹ ñéih³.
21 Jáun² mí¹ Marta ca³záɨh³ Jesús la³ lá²:
—Hnú² Tɨ³² Juóu³² jná¹³, sá¹jmí¹ hi³ ñíh³
hnú² ñí¹ lá² dúh¹, tiá² jmí¹ jun¹ yáh³ renh²
jná¹³.
22 Tɨ³la³ jná¹³ ño¹ má¹ná¹, hi³ uá¹jinh¹ la³ tɨ³
ta³né³², cun³ cué³² bíh¹ Dió³² lɨ³ua³ cáun² hi³
míh¹³ hnú².
23 Jáun² Jesús ca³juáh³:
—Jenh¹³ bí¹ renh² hnú².
24 Hi³ jáun² mí¹ Marta né³ ca³ngáɨ³:
—Ján³, ño¹ bíh¹ jná¹³ hi³ jenh¹³ tsú² ñí¹
cá¹táuh³ jmáɨ¹, ní¹ má¹tɨ³ ñí¹ jenh¹³ la³jín³²
tsá² má²cá²tsan³.
25 Jmí¹jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús:
—Jná¹³ bíh¹ jmu¹ hi³ jenh¹³ tsú², jɨ³ hi³ lí¹³
zian² tsú² siáh³. Ní¹juáh³ tsá² taunh² ta²¹
jná¹³, uá¹jinh¹ jún³ tsú², cun³ jenh¹³ bí¹ tsú²;
26 hi³ la³jín³² bíh¹ tsá² zian² ta³né³², cun³
jmí¹líh³ bíh¹ tiá² jún³ ní¹juáh³ hi³ taunh² ta²¹
jná¹³. ¿Táunh¹³ hnú² ta²¹ jáɨ¹³ lá²?
27 Jáun² tsá²mɨ³ hí³ ca³ngáɨ³ la³ lá²:
—Ján³ Tɨ³², taunh³² bíh¹ jná¹³ ta²¹ hi³ hnú²
bíh¹ lín³ Cristo Jon² Dió³², Tsá² ca³tɨ²¹ hi³ já³²
ñí¹ hué²¹ lá².

Jesús ca³hó³ jmí¹ ca³jenh² tsá²mɨ³ raɨnh²¹ hla¹ Lá¹

28 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² mí¹ Marta la³ ní²
né³, ngah³ hi³ ca³ñí¹tieh¹ Má²réi³ raɨnh²¹ ta³
máɨh³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Ó³² zenh² Tɨ³², hi³ jáun² dí¹té²³ tsú² hnú².
29 Jáun² la³ cun³ jmí¹ ca³náɨ³² Má²réi³
ca³náu² hi³ ngau³ hi³ ca³ñí¹jɨen¹³ Jesús.
30 Quí¹ tiá² jmí¹ má²hi³² yáh³ Jesús já¹ juú²
jmí¹jáun², la³ cun³ rón³² ñí¹ ca³jenh² jáun²
mí¹ Marta bíh¹ tsú² jmí¹ zenh¹.
31 Hi³ jáun² jmí¹ ca³jíe³ tsá² judíos tsá² jmí¹
já¹jɨen³ hí³ Má²réi³ hi³ la³juɨ³² ca³náu² hi³
cua³han³, jáun² ja³taunh²¹ uá²jaɨ³² cu³chin¹,
quí¹hliá² ca³lín¹³ dí² hi³ má²ngau³² ho³
tá²hón³² bíh¹ tsú² hi³ já¹háu³ ñí¹ jáun².
32 Jáun² jmí¹ cá¹chó²¹ Má²réi³ ñí¹ zenh¹
Jesús né³, ca³dɨ³jñí³² ñí¹ hó²¹ñí¹ tsú², hi³
ca³juáh³ la³ lá²:
—Tɨ³², sá¹jmí¹ hi³ ñíh³ hnú² ñí¹ lá² dúh¹,
tiá² jmí¹ jun¹ yáh³ renh² jná¹³.
33 Jmí¹ ca³jíe³ Jesús hi³ ca³hó³ Má²réi³ la³
má²quionh³ tsá² judíos tsá² ca³cha³táunh¹ hí³
quionh³ tsú², jáun² ca³hi³ cúh² tsí³, hi³ ca³ja³
siáh³ mií³ tsí³,
34 hi³ jáun² ca³ngáɨ³ dí² ñí¹con² tsú² la³ lá²:
—¿Ha³ jinh¹ ca³ñí¹hón²¹ náh² tsú²?
Hi³ jáun² tsá² tionh² hí³ ca³juáh³:
—Tɨ³², sá¹ní² ña³² ñá²jɨe³.
35 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, Jesús ca³sunh³ jmáɨ².
36 Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³juáh³ tsá²
hí¹tsá²táunh¹ hí³ la³ lá²:
—Jɨe³ né³, ¡cónh³ bíh¹ tiá² jmí¹ la³ hnio³ dí²
hla¹ Lá¹!
37 Ma³ jan² tsá² hí³ ca³juáh³ siáh³:
—Já² tsá² ní² yáh³ ca³jmú³ hi³ ca³jnia³
mí¹ñí¹ tsá² jmí¹ ten³ hí³, ¿tiá¹ hi³ jmí¹ la³ lí¹³
jmu³ tsú² ca³lá² quioh²¹ hla¹ Lá¹, hi³ jáun²
tiá² jmí¹ jún³?

Jmí¹ ca³jenh¹³ hla¹ Lá¹

38 Jmí¹jáun² ca³hi³ siáh³ cúh² tsí³ Jesús,
hi³ jáun² ca³ja³janh³² ho³ tá²hón³².
Tá²hón³² jáun² dá² jmí¹ lí³ cáun² tá²hláu² bíh¹, hi³ jáun²
jmí¹ dí¹jnáɨ²³ cá² máɨ³ quín¹ ñí¹ lí³ ho³.
39 Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:
—Quin³² náh² quín¹ ní².
Jmí¹jáun² ca³juáh³ mí¹ Marta raɨnh²¹ hla¹
la³ lá²:
—Tɨ³², já² má²hlah³ bíh¹ má²ja³², quí¹
má²quiún³ jmáɨ¹ máh³ jun³ tsú².
40 Tɨ³la³ Jesús né³ ca³juáh³ la³ lá²:
—¿Tiá¹ má²lí²juáh³² jná¹³ dúh¹, hi³ ní¹juáh³
táunh²³ hnú² ta²¹, lí¹³ bíh¹ jɨeh²¹ nú² pí³
quioh²¹ Dió³²?
41 Hi³ jáun² jmí¹ lɨ²¹ jáun², ca³quin³ bíh¹ tsú²
quín¹ jáun². Jmí¹jáun² ca³ziauh³ Jesús ñí¹ tɨ³
chi³cuú², hi³ ca³juáh³:
—Tia²¹, tiá¹hmah¹ hnú² quí¹hliá²
má²lí²niéih² hnú² jáɨ¹³ quion²¹ jná¹³.
42 Ño¹ bíh¹ jná¹³ hi³ cun³ tiú²nio² bíh¹
naɨh³² hnú² jë² jná¹³, tɨ³la³ dí¹juanh³² jná¹³ la³
lá² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ tsá² tionh² lá² bíh¹, hi³

jáun² lí¹³ tónh³² tsú² ta²¹ hi³ hnú² bíh¹ ca³ze²
jná¹³.
43 Hi³ jáun² jmí¹ má²lí²juáh³ tsú² la³ nɨ² né³,
ca³hléh³ tiá³, hi³ ca³juáh³:
—¡Náu² Lá¹, cua³han² ñí¹ nɨ²!
44 Hi³ jáun² tsá² jmí¹ má²jún¹ hí³ né³,
cua³han³ bíh¹ ta³ ná¹tsɨih³ hmɨh³² cuá² ta³,
hi³ jáun² ñí¹ tsú² jmí¹ tsɨih³ siáh³ cáun²
hmɨh³². Jáun² ca³záih³ Jesús tsá² tionh² hí³:
—Jen¹ tsú² hi³ jáun² cuí¹ chánh¹³.

Tsá² cuá¹lín³ juo¹³ mí²tsáu² cueh³² tsáu² jáɨ¹³ hi³ ma³tson¹³ Jesús
(Mateo 26:1-5; Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2)

45 Jmí¹jáun² juóun³² líin³² bíh¹ tsá² judíos
tsá² jmí¹ quionh³ hí³ Má²réɨ³ ca³tanh² ta²¹
Jesús jmí¹ ca³jíe³ la³ cun³ hi³ má²lí²jmú³
jáun² Jesús.
46 Tɨ³la³ ma³ jan² tsá² hí³ má¹ná¹, ñí¹con²
tsá² *fariseos bíh¹ ja³taunh²¹, hi³ ca³ñí¹choh¹
dí² tsú² la³ cun³ hi³ má²lí²jmú³ jáun² Jesús.
47 Jmí¹jáun² ca³cuú² ca³ngɨh³² tsá² fariseos
quionh³ tsá² ná¹líin³ mi³jmú³, la³ má²quionh³
tsá² ná¹ho² ta²¹, hi³ ca³juónh³ la³ lá²:
—¿He³ dá² lánh³ jmú¹³ dí² juáh¹³? Quí¹
jlánh¹ ma³ hliáun³ li²¹ hi³ lí³ hua³jueh³² jmu²
tsá²ñuh² hí³.
48 Ní¹juáh³ cáun² lí¹ neh²¹ la³ nɨ² bíh¹ dí²,
jáun² la³jíin³² bíh¹ tsáu² taunh¹³ ta²¹ quioh²¹
tsú², hi³ jáun² tsá²tan²¹ tsá² *romanos né³,
ja³táunh¹ hi³ ja³tsunh¹ cuáh³² chín¹ quiú¹³
dí², hi³ ja³ma³quí² ma³tsau² tsú² siáh³ jɨ³lá²
dí².
49 Tɨ³la³ jan² tsá² hí³, tsá² jmáɨ² Caifás, tsá²
jmí¹ líin³ mí²tsá² hɨen¹ jmáɨ¹ jáun² ca³juáh³ la³
lá²:
—Hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ ñíh¹ hnoh²,
50 hi³ sa³jun³ canh³² bí¹ náh² hua³hí¹³, hi³
tɨ³ quien² bíh¹ jún³ jan² tsáu² cha¹³ jɨ³lɨn²
tsáu² la³ cónh³ bíh¹ hi³ hiá¹ tsau¹³ dí² jɨ³lá².
51 Tɨ³la³ Caifás má¹ná¹, tiá² ca³juáh³ yáh³
la³ nɨ² cun³ñí¹ hi³ cháunh²³ chí¹ hnga²; la³ nɨ²
dá² ca³juáh³ tsú² quí¹ cun³ñí¹ hi³ hí³ jmí¹ líin³
mí²tsá² hɨen¹ jmáɨ¹ jáun² bíh¹, hi³ jáun² bíh¹
ca³hléh³ tsú² jáɨ¹³ hi³ ca³cué³ jáun² Dió³² hñu³
tsí³, hi³ Jesús bíh¹ ca³tɨn¹ jún³ cha¹³ la³jíin³²
tsá² judíos.
52 Hi³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³ ca³tɨn¹ tsá²
hí³ yáh³, quí¹ ja³bí¹ la³ jáun² lí¹³ chan³
tsú² cu³lɨ²¹ jon² Dió³² bíh¹, tsá² lí¹ má²tɨú¹
má²hán¹ tɨ³ hlá² tɨ³ nɨ² tá¹ cáun² hngá¹máh³.
53 Hi³ jáun² dá² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹
ca³ma³cú¹ ma³ren²¹ tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹
jáɨ¹³ hi³ jngɨh³ Jesús.
54 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ tiú²uú² cáun² lí¹
jmí¹ ngɨ³² Jesús chú¹jan¹ ja¹ tsá² zian² hué¹³
Judea, hi³ jáun² cua³han³ bíh¹ dí² cú²jueh³²
hué¹³ Judea, hi³ ngau³ tɨ³ ñí¹ má²janh² hué³²
quiéin², já¹ juú² jmáɨ² Efraín. Ñí¹ jáun² bíh¹
ca³ta³cua¹³ tsú² quionh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³
con².
55 Pih²¹ jmáɨ¹ bíh¹ jéɨ³²í¹ jmí¹ hniáuh²¹
hi³ tɨ²¹ *Jmí¹hɨen¹ quioh²¹ tsá² judíos; hi³
jáun² né³, juóun³² líin³² tsá² zian² ca³la³ jí³²
juú² míh¹ juú² siún¹ ja³tú¹ já¹lɨn³ tɨ³ já¹
juú² Jerusalén hi³ ja³ma³tí³² la³ cun³ hi³
ná¹ngɨ²³, hi³ má²jɨn² tsú² jáun² ñeh² bíh¹ hi³
tɨ²¹ Jmí¹hɨen¹.
56 Tá¹la³ jmáɨ¹ jáun² né³ ca³quí² ca³hnah²
tsá² hí³ Jesús, hi³ jáun² tá¹la³ tiáunh¹ dí² hñu³
cuáh³² chín¹ né³, ngaɨh³² dí² tsá²ján² tsá²ján²,
hi³ juáh³ la³ lá²:
—¿He³ lánh³ líin²³ hnoh²? ¿Hí¹ já³² tsú²
jmáɨ¹ juáh¹³?
57 Hi³ tsá² fariseos né³, la³ má²quionh³ tsá²
ná¹líin³ mi³jmú³ jmí¹ má²ca³jmú³ héih³² hi³
hniáuh³² chá³² lɨ³ua³ jan² tsáu² nɨ¹juáh³ hin²
má²ca³lɨ³ ñi³² ha³ jinh¹ cuá³ Jesús, hi³ jáun²
tsa³quian³ dí² hi³ tson³.

12

Jan² tsá²mɨ³ sé²³ jmí² má²ró³² ta³ Jesús
(Mateo 26:6-13; Marcos 14:3-9)

1 La³ñí¹ jñéɨ³ jmáɨ¹ hi³ tɨ²¹ *Jmí¹hɨen¹,
ngau³ Jesús tɨ³ já¹ juú² Betania, juú² co¹ Lá¹
tsá² má²ca³jmú³ dí² hí³ hi³ ca³jenh¹³.
2 Hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ ca³lɨ³hnió³ tsú²
ma³quien² Jesús né³, jáun² ca³jmú³ tsú² cáun²
má³² tɨ³ ca³niéɨ² hi³ ca³tɨn¹ tsú²; jáun² mí¹
Marta jmí¹ cuá¹ná²tsí³ má³², hi³ Lá¹ né³ jmí¹
cuá³ ñí¹ mesa cu³tsa³² quionh³ Jesús.
3 Jáun² tá¹la³ tionh² tsú² jáun² ñí¹ mesa
né³, ca³can³ Má²réɨ³ cá² tsá¹ cuah²¹ no¹
má²ró³² hngó³², hi³ jmu² tsú² quionh³ há²
má²ró³² hi³ téh²³ tsú² nardo, hi³ jlánh¹ bí¹
hmuh²¹, hi³ jáun² né³ ca³sé³ dí² ta³ Jesús.
Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³ma³quiéin² dí² siáh³ ta³ tsú²
cun³quionh³ jñú² chí¹, jáun² ca³la³ tá¹ cáun²
ñéih³ bíh¹ ca³cónh³² jie³ jmí² má²ró³² jáun².
4 Hi³ jáun² Judas jon² Sí¹mu²¹ tsá² zian²
juú² Queriot, jan² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con²
Jesús, tsá² tsa³jienh³ hí³ Jesús, ca³juáh³ la³
lá²:
5 —¿He³ láɨh³² sa³ tiá² ca³hnáɨ³ tsú² jmí²
má²ró³² nɨ²? Quí¹ cun³ hnɨ³² nio² hñá³láu³
héih³² quɨe³ *cú¹tiáu² jmí¹ lí¹³ láɨh¹³ tsú²
quioh²¹ hi³ nɨ², hi³ jáun² quɨe³ jáun² jmí¹ lí¹³
cuéh³² tsú² tsá² tia³mii².
6 Tɨ³la³ jun³juáh¹³ ca³juáh³ Judas la³ nɨ²
quí¹hliá² juo²³ jéinh³² tsá² tia³mii² yáh³,
ca³juáh³ tsú² la³ nɨ² quí¹ cun³ñí¹ hi³ hí³ jmí¹
líin³ jan² háɨn² bíh¹; quí¹ hí³ bíh¹ jmí¹ nio²
jo³cuo² tuh³² tioh³ quɨe³ quioh²¹ quionh³
tsá² quionh³, hi³ jáun² jmí¹ han² bíh¹ dí² la³
cun³ hi³ hí²³ hñu³ tuh³² jáun².
7 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:

—Ha³ lɨ² lɨ¹ jmú² hnú² liúnh¹ ñí¹con² tsú²,
quí¹ tsá²mɨ³ nɨ́² dá² má²ca³hmá³ hi³ nɨ́² hi³
ca³tɨ²¹ jmáɨ¹ hi³ tsa³haun³ jná¹³ bíh¹.
8 Quí¹ la³jɨ́³² jmáɨ¹ bíh¹ zian² tsá² tia³mii²
ja¹ quián¹³ hnoh², tɨ³la³ jná¹³ né³, jun³juáh¹³
jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³² yáh³ cuon¹ jná¹³ ja¹ quián¹³
hnoh².

Hnió³ tsú² jngɨh³ Lá¹

9 Jáun² né³, juóun³² lín³² tsá² *judíos ca³lɨ³
ñi³² hi³ Jesús má²cuá³ já¹ juú² Betania, hi³
jáun² ja³taunh²¹ dí² ñí¹ jáun², tɨ³la³ jun³juáh¹³
hi³ tsa³jɨen³ jmáh³la³ Jesús yáh³ tsú², quí¹ hi³
ta³ tsa³jɨen³ siáh³ Lá¹ bíh¹ tsú², tsá² ca³jmú³
Jesús hi³ ca³jenh¹³ ja¹ hla¹.
10 Hi³ jáun² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ ca³jmú³
cá²hon³ hi³ jngɨh³ uá²jaɨ³² Lá¹,
11 quí¹ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ hí³ bíh¹ juóun³²
lín³² tsá² judíos jmí¹ má²ná¹tiánh²³ tɨ³ có³²
ñí¹con² dí², hi³ má²tanh² ta²¹ Jesús.

Jesús má²hí³ já¹ juú² Jerusalén
(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40)

12 Juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² jmí¹ má²tiáunh¹
Jmí¹hɨen¹ já¹ juú² Jerusalén; hi³ jmí¹
cá¹jniá²¹ jáun² né³, ca³lɨ³ ñi³² tsú² hi³ hí¹tsau³²
Jesús já¹ juú² jáun².
13 Hi³ jáun² ca³quieh³ tsá² hí³ mu²¹ hmá²
zún³, jáun² ca³huén² hi³ ca³ñí¹hen¹³ Jesús
ca³la³ hi³ tí² hi³ hóh³², hi³ juáh³ la³ lá²:

—¡Hénh³ ma³ chun¹ Dió³²! ¡Cuí¹ lɨ³quien²
bíh¹ Tsá² cuá¹ja³² cun³quionh³ héih³² quioh²¹
Dió³² Juo¹³ dí²! ¡Hénh³ ma³ chun¹ Re²¹ Juo¹³
tsá² *Israel!
14 Jesús ca³chanh²¹ jan² lo¹ búh¹ míh¹ hi³
ca³ñi³tsɨn¹, hi³ jáun² ca³lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ jmí¹
rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí²:
15 Hnoh² tsá² zian² náh² tɨ³ ñí¹ zeh¹ máh³
Sión,
ha³ lɨ² juenh³;
sá¹nɨ́² jɨeh³ hi³ Re²¹ Juóuh³² hnoh² cuá¹ja³²
ñí¹con² hnoh² hi³ cuá¹tsɨn¹ jan² lo¹
búh¹ míh¹.
16 Tiá² jmí¹ ngɨ²³ yáh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³
con² tsú² jmí¹ lɨ²¹ la³jí³² hi³ jáun²; tɨ³la³ la³ tɨ³
jmí¹ má²ca³lɨ³quien² máh³ Jesús tsau³ tsɨ́³ tsú²
hi³ la³jí³² hi³ lɨ³ jáun² jmí¹ má²rá¹juáh³ bíh¹
ñí¹ Sí² hi³ ca³tɨn¹ tsú², hi³ jáun² bíh¹ la³ lɨ³ la³
jáun².
17 Jáun² né³, jmí¹ zian² juóun³² lín³²
tsá² ca³jɨe³ jmí¹ ca³teh³ Jesús hla¹ Lá¹ hi³
cua³han² hñu³ tá²hón³², hi³ ca³jmú³ dí² hi³
ca³jenh¹³ tsú². Tsá² hí³ né³, jlánh¹ ca³qui³
ca³chá³ la³ cun³ hi³ ca³jɨe³ jáun²,
18 cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ ca³quí² ca³huén²
tsáu² hi³ já¹hen³ Jesús, quí¹hliá² ca³lɨ³ ñi³²
tsú² ca³tɨ²¹ li²¹ hi³ lɨ³ hua³jueh³² hi³ ca³jmú³
dí² jáun².
19 Hi³ jáun² tsá² *fariseos ca³juónh³ la³ lá²
ja¹ hmóu³²:

—Jɨe³ né³, hí¹ cáun² tiá² hi³ la³ lɨ́¹³ jmú¹³
yáh³ dí². Jɨeh³ dúh¹, la³jɨ́n³² tsáu² bíh¹
má²tsá²tú¹ tsá²lɨn³ cu³hna²¹ tsú².

Ma³ jan² tsá² hleh³² jú¹jma² griego hnah² Jesús

20 Ja¹ tsá² ca³cha³táunh¹ já¹ juú² Jerusalén
hi³ ma³tsu³ ma³jónh³² Dió³² tá¹la³ jmáɨ¹, jmí¹
ná¹tson¹ ma³ jan² tsá² hleh³² jú¹jma² *griego.
21 Tsá² hí³ né³ ja³taunh²¹ ñí¹con² Pí²liéi¹
tsá² zian² juú² Betsaida hɨ́n¹³ tɨ³ Galilea, hi³
ca³záɨh³ dí² la³ lá²:

—Tɨ³², jmí¹ hnáu² jnoh¹ neh²¹ tiá³ Jesús.
22 Hi³ jáun² Pí²liéi¹ né³ ngau³ hi³ ca³ñí¹zeh¹
Tre²¹, hi³ jáun² tá¹ gon³ dí² ja³taunh²¹ hi³
ca³ñí¹choh¹ dí² siáh³ Jesús jáɨ¹³ jáun².
23 Jáun² Jesús né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Má²cá²chó³² bíh¹ jmáɨ¹ hi³ lɨ́¹³ lɨ³ quien²
jná¹³ Jon² tsá²mɨ³cuóun².
24 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ nɨ́¹juáh³
tiá² la³ jñí³² yáh³ tsú² cá² máɨ³ mɨ³ cuú²,
hi³ jáun² la³ má²lɨ́³ jáun² bíh¹ cá² máɨ³ tán¹;
tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ hi³ hin³ tsú² cá² máɨ³ né³, jáun²
hliáun³ lín³² bíh¹ hi³ ló³².
25 Jáun² né³, nɨ́¹juáh³ tsá² hnió³ lɨ³ zian²
ué³ ñí¹ hué²¹ lá², tsá² la³ hí³ tɨ³ tsa³hín³ bíh¹;
tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tsá² jmu² hi³ tɨá² lin¹ quien² hi³
zian² ñí¹ hué²¹ lá² né³, tsá² la³ hí³ bíh¹ tɨ³ lɨ́¹³
zian² la³ cun³ jmí¹hi³nio².
26 Lɨ³ua³ jan² tsá² hnió³ ma³cáu³² jná¹³,
cuí¹ já² tsú² cu³hna³² jná¹³; hi³ jáun² nɨ́¹juáh³
ñí¹ ñih²¹ jná¹³ né³, ja³bí¹ ñí¹ jáun² uá²jaɨ³²
tsa³cuá² siáh³ tsá² má²cáu³² jná¹³. Hi³ lɨ³ua³
jan² tsá² má²cáu³² jná¹³ né³, Ñuh³² jná¹³
ma³quien² tsá² la³ hí³.
27 ”Tɨ³la³ ta³né³² né³, jlánh¹ hliáun³ ñéih³
má²hu²¹ tsɨn³² jná¹³. ¿He³ yáh³ juah²¹ jná¹³
ta³né³²? ¿Hí¹ juah²¹ jná¹³: “Tia²¹, liau¹ jná¹³
ca³tɨ²¹ jmáɨ¹ hi³ má²tón³² jáun²”? Tɨ³la³, já²
hú¹tá¹ hi³ ca³tɨ²¹ hi³ nɨ́² yáh³ ja³ jná¹³.
28 Tia²¹, ¡ma³quien¹³ hnú² hi³ jmáɨ² nú²!

Jmí¹jáun² ca³náɨ³² tsú² cáun² mah¹
hñu³mɨ³cuú², hi³ ñí¹juah²¹ la³ lá²:

—Má²ca³ma³quien¹³ bíh¹ jná¹³, hi³ jáun²
má¹quien¹³ bíh¹ jná¹³ siáh³ cónh³í¹ cu³ jéin³².
29 Hi³ jáun² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun²
né³ ca³náɨ³², hi³ jáun² jmí¹ ná¹juáh²³ hi³
miíh³² bíh¹ má²lɨ́²jmú³, tɨ³la³ ma³ jan² né³
jmí¹ ná¹juáh²³ la³ lá²:

—Jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² má²lɨ́²hléh³²
ñí¹con² tsú².
30 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, Jesús ca³záɨh³ tsá² hí³
la³ lá²:

—La³ñí¹ la³ján³ hi³ ca³tɨn¹ hnoh² bíh¹
mah¹ hi³ má²lɨ́²hléh³² nɨ́², jun³juáh¹³ hi³
ca³tɨn¹ jná¹³ yáh³.

31 Ta3né32 bíh1 má2cá2chó32 jmáɨ1 hi3
tá1tsɨn1 héih32 tsá2 zian2 hngá1máh3 lá2,
hi3 ta3né32 bí1 siáh3 má2cá2chó32 jmáɨ1 hi3
cua3haɨn32 ti3 cheih32 tsá2 cuá1jmu2 quien2
ñí1con2 tsá2 zian2 hngá1máh3 lá2.
32 Hi3 jáun2 ní1 má1ca3ziau3 tsú2 jná13
chi3cuú2 né3, má1jáun2 con21 jná13 ca3la3 jḯn32
tsáu2 ñí1con2 ná1 huen2.
33 Cun3quionh3 hi3 ca3juáh3 jáun2 la3 nɨ́2
bíh1 tsú2, ca3li3 lin1 he3 lánh3 rón32 jún3.
34 Hi3 jáun2 tsá2 tionh2 hí3 né3 ca3juáh3 la3
lá2:
—Cun3quionh3 jáɨ13 hi3 rá1tioh3 ñí1 Sí2 liei21
quiú13 jnoh1 má2ca3li3 né1 hi3 Tsá2 lḯn3 Cristo
li3 zian2 cun3 jmḯ1hi3nio2 bíh1. ¿Ha3 bí1 lánh3
rón32 juánh3 hnú2 hi3 Jon2 tsá2mɨ3cuóun2
ca3ti21 zón32 chi3cuú2? ¿Hin2 dá2 tsánh2 tsá2
hí3 hi3 lḯn3 Jon2 tsá2mɨ3cuóun2?
35 Jáun2 né3, Jesús ca3záɨh3 siáh3 tsá2 hí3 la3
lá2:
—Li3 zia32 bíh1 joh1 ja1 quián13 hnoh2, ti3la3
cú1pih21 jmáɨ1 bíh1 jéi32í1 má1ná1. Hi3 jáun2
né3, ñi3táunh1 náh2 ñí1 tie3 joh1 tá1la3 zia32
joh1 ja1 quián13 náh2, quí1 ní2 lí1 ca3jauh1
náh2 já1niéi2; quí1 ní1juáh3 jan2 tsá2 cuá1ngɨ32
já1niéi2, ha3 tiá2 ñi32 yáh3 tsú2 ha3 jinh1
cuá1tsau32.
36 Chá1 náh2 cáun2 honh2 ñí1con2 joh1 jáun2
tá1la3 tie3 ja1 quián13 náh2, hi3 jáun2 lí13 lḯn3
náh2 tsá2 zia32 joh1 ñí1con2.
Jmḯ1 má2lí2juáh3 Jesús la3 nɨ́2 né3, ngau3 hi3
ca3ñí1hinh2 ñí1con2 tsá2 hí3.

He3 láɨh32 tiá2 ñí1tanh2 tsá2 judíos ta21 Jesús

37 Hi3 jáun2 né3, uá1jinh1 hliáun3 bíh1 li21 hi3
lḯ3 hua3jueh32 má2ca3jmú3 Jesús ñí1 hó21ñí1
tsá2 hí3, ti3la3 cun3 jáun2 bíh1 tiá2 jmḯ1 tanh2
dí2 ta21;
38 quí1 la3 jáun2 ca3li3tí3 la3 cun3 hi3
ca3juáh3 jáun2 hla1 Isaías tsá2 jmḯ1 lḯn3 hí3
*ti32 jë1 Dió32, hi3 ca3juáh3 la3 lá2:
Hnú2 Juóu32 jná13, ¿hin2 dá2 tsánh2
má2ca3taunh3 ta21 jáɨ13 hi3 hléh1 jnoh1?
¿Hin2 dá2 ñí1con2 ca3ma3jnia13 hnú2 pí3
quián13?
39 La3 nɨ́2 bíh1 lḯ3, hi3 jáun2 tiá2 jmḯ1 lḯ23 yáh3
hi3 tónh32 tsú2 ta21. Quí1 ja3bí1 la3 lá2 siáh3
ca3juáh3 hla1 Isaías hí3:
40 Dió32 cu3tsa32 má2ca3jmú3 hi3 ná1ten3 tsá2
nɨ́2,
hi3 jáun2 tiá2 lḯ13 jḯe3;
ji3 hi3 cu3tsa32 má2ca3jmú3 dí2 siáh3 huáh2
chí1 tsú2,
hi3 jáun2 tiá2 ngɨ13;
quí1 sá1jmḯ1 hi3 ti3 jéinh32 tsú2 jmḯ1 tsḯ3,
hi3 jáun2 jná13 jmḯ1 lḯ13 jmah21 tsú2.
41 La3 nɨ́2 ca3juáh3 Isaías quí1hliá2 jmḯ1
má2ca3jḯe3 bíh1 tsú2 hi3 Jesús bíh1 jan2 Tsá2
quien2 lḯn32, hi3 jáun2 hi3 ca3tɨn1 hí3 bíh1 hi3
ca3hléh3 tsú2 jáun2.
42 Ti3la3 uá1 jáun2 la3 jáun2 né3, cun3 jáun2
juóun32 bíh1 tsá2 ná1ñí1 ca3tanh2 ta21 Jesús;
jɨ32la3 cáun2 tiá2 jmḯ1 má2li21 tsú2 ñí1con2 tsáu2
bíh1, quí1 cun3ñí1 hi3 jmḯ1 juénh2 tsú2 tsá2
fariseos, quí1 nɨ́2 lḯ1 ca3hue3 tsú2 hñu3 cuáh32
quioh21.
43 Quí1 cun3ñí1 hi3 ti3 jlánh1 bíh1 jmḯ1 hniá1
tsú2 hi3 tsáu2 juáh3 hi3 hí3 dí2 chun1, cha3
jmḯ1 jmu3 dí2 hniá1 hi3 Dió32 juáh3 hi3 chun1
dí2.

Cun3quionh3 jáɨ13 quioh21 Jesús bíh1 tá1tsɨ21 héih32 ñí1con2 tsáu2

44 Hi3 jáun2 né3, Jesús ca3hléh3 siáh3 cónh3í1
cu3 jéin32 tiá3, hi3 ca3juáh3:
—Lɨ3ua3 jan2 tsá2 taunh2 ta21 jná13,
jun3juáh13 taunh2 ta21 jmáh3la3 jná13 yáh3
tsú2, ti3la3 tanh2 tsú2 ta21 la3 ji3 Ñuh32 jná13
Tsá2 ca3ze3 bíh1.
45 Hi3 nɨ́1juáh3 tsá2 má2cuóu32 jná13 siáh3,
ja3bí1 má2cuóun32 tsú2 siáh3 Tsá2 ca3ze3 jná13.
46 Jná13 bíh1 má2cuán2 ná1 ja1 quioh21
tsá2 zian2 ñí1 hué21 lá2, hi3 lḯn3 ná1 joh1
ñí1con2 tsú2, hi3 jáun2 tiá2 já1niéi2 tá1tonh1
yáh3 nɨ́1juáh3 tsá2 taunh2 ta21 jná13.
47 Ti3la3 nɨ́1juáh3 tsá2 náɨ32 jáɨ13 quion21
jná13, hi3 tiá2 ta21 taunh32 má1li32 jáun2,
jun3juáh13 jná13 yáh3 tsá2 rá1tsɨn32 tsú2
héih32; quí1 jun3juáh13 ja3 jná13 hi3 ti3
ja3ra3tsɨn32 ná1 tsáu2 héih32 yáh3, ti3la3 jná13
dá2 ja3 hi3 ja3lion1 bíh1 tsá2 zian2 hngá1máh3
lá2.
48 Zia32 bíh1 he3 cun3quionh3 tá1tsɨn1 tsú2
héih32 nɨ́1juáh3 tsá2 tiá2 quiú2 tiá2 jéi23 jná13,
hi3 sa3jun3 jéih32 tsú2 siáh3 jáɨ13 quion21 jná13;
Cun3quionh3 jáɨ13 hi3 má2ca3hléh3 jáun2 bíh1
jná13 tá1tsɨn1 tsú2 héih32 ti3 ñí1 táuh3 jmáɨ1.
49 Quí1 jun3juáh13 hléh23 jná13 jáɨ13 hi3 lḯ1
chin32 chin32 huen2 yáh3, quí1 ti3la3 hnga2
Ñuh32 jná13 Tsá2 ca3ze3 bíh1 jmu2 héih32
nɨ́1juáh3 he3 hléh13 jná13 ho3 he3 hḯe13 jná13
hnoh2.
50 Hi3 ño1 ná1 siáh3 hi3 héih32 quioh21 Ñuh32
bíh1 jná13 jmu2 hi3 lḯ13 zian2 tsú2 la3 cun3
jmḯ1hi3nio2; hi3 jáun2 bíh1 la3jḯ32 hi3 hléh23
jná13 lḯ3 tán1 la3 cun3 rón32 hi3 ca3záɨ3 jná13
Ñuh32.

13

Jesús ráɨn32 ta3 tsá2 quian3tun3 joh1

1 Jáun2 né3, ta3 ñeh2 bíh1 hi3 ti21 *Jmḯ1hḯen1,
jmḯ1 má2ñɨ32 bíh1 Jesús hi3 má2cá2chó32
bíh1 jmáɨ1 hi3 cua3han2 dí2 ñí1 hué21 lá2,
hi3 tsánh32 dí2 ñí1 cuá3 Jméi2. Hi3 jáun2
ca3ma3hnio3 dí2 tsá2 joh1 tionh2 ñí1 hué21
lá2 la3 má2hnio3 jáun2 dí2 ca3la3 ñí1 cá1táuh3
jmáɨ1.

2 Tá¹la³ jmí¹ ná¹jmu² tsú² jáun² má³² bíh¹,
hi³ tsá² hláɨnh¹ hñu³ tsí³ Judas jon² Sí¹mu²¹,
tsá² ja³ hí³ ti³ juú² Queriot, hi³ jáun² hí³ né³
ca³lín¹³ hi³ jɨenh³ dí² Jesús.
3 Hi³ jáun² né³, Jesús cun³ jmí¹ má²ñi³² bíh¹
hi³ Jméi² dí² má²ca³chá³ ca³la³ jí³² jo³cuo² hí³
dí², hi³ ñi³² tsú² siáh³ hi³ ñí¹con² Dió³² bíh¹
ja³, hi³ jáun² ñí¹con² Dió³² bíh¹ má²tsánh³² dí²
siáh³.
4 Jáun² ca³náu² dí² ñí¹ jmí¹ cuá¹jmu² má³²,
hi³ ca³chí² hmɨh³² tsɨ³² coh³, hi³ jáun² ca³can³
cáun² hmɨh³² teh¹ hi³ ca³hñéih³ hñeh².
5 Jmí¹jáun² né³ ca³táh³ dí² jmáɨ² cáun² hú³,
hi³ jáun² ca³ráɨn³² dí² ta³ tsá² quian³tun³ hí³
joh¹, hi³ jáun² ca³ma³quiéin² dí² siáh³ ta³ tsú²
cun³quionh³ hmɨh³² teh¹ hi³ má²hñéih¹ dí²
jáun².
6 Tɨ³la³ jmí¹ ca³tɨ³ ñí¹ ren³ dí² ta³ Sí¹mu²¹
Pé¹ né³, Pé¹ hí³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Tɨ³², ¿he³ ca³ti²¹ sa³ hnú² máh³ ráɨnh¹³
tán² jná¹³?
7 Jáun² Jesús né³ ca³ngáɨ³, hi³ ca³juáh³ la³
lá²:
—Ta³né³² ha³ tiá² ngɨ²³ yáh³ hnú² la³ cun³
hi³ cuá¹jmu² jná¹³ lá², tɨ³la³ ngɨ¹³ bíh¹ nú² ní¹
má¹jáun².
8 Tɨ³la³ Pé¹ né³ ca³juáh³ siáh³:
—¡Cun³ tiá² tón³² jmáɨ¹ cué¹³ bíh¹ jná¹³ jáɨ¹³
hi³ hnú² ráɨnh¹³ tán² jná¹³!
Jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús:
—Ní¹juáh³ tiá² la³ ren¹ jná¹³ tanh¹ hnú²,
hi³ jáun² tiú²uú² lɨn³ yáh³ hnú² tsá² joh²
jná¹³.
9 Jmí¹jáun² né³ ca³juáh³ cú²jueh³² Sí¹mu²¹
Pé¹ la³ lá²:
—Hi³ jáun² ní¹juáh³ la³ ní² né³ Tɨ³², jun³juáh¹³ hnó³² jná¹³ hi³ ráɨnh¹³ hnú²
jmáh³la³ tán² yáh³ jná¹³, ti³la³ jná¹³ hnó³²
hi³ ráɨnh¹³ nú² siáh³ la³ jɨ³ uón³² bíh¹ jná¹³
jɨ³ la³ jɨ³ chin³² jná¹³ ní² siáh³.
10 Tɨ³la³ Jesús né³, ca³juáh³ la³ lá²:
—Ní¹juáh³ tsá² cun³ lí²liáuh³, tiú²uú² lin¹
hniáuh³² yáh³ lóh³² tsú² siáh³ cónh³, quí¹
má²jɨn² bíh¹ tsú², jáun² jí³²la³ ta³ bí¹ tsú²
jéɨ³²í¹ hniáuh³² quí³². Quí¹ tsá² má²ná¹jɨn²
bíh¹ hnoh², uá¹jɨnh¹ tiá² la³jíɨn³² náh².
11 Ca³juáh³ tsú² la³ ní² hi³ tiá² la³jíɨn³² tsá²
hí³ má²ná¹jɨn² yáh³, quí¹hliá² jmí¹ má²ñɨ³²
bíh¹ tsú² hi³ hin² tsánh² tsa³jɨenh³.
12 Jmí¹ má²lí²ráɨn³² jáun² Jesús ta³ tsú² né³,
ca³quɨh³ siáh³ ha¹ hi³ ca³cuá³ siáh³ ñí¹ mesa,
hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—¿Má¹ca³ngɨ¹³ hnoh² he³ hnió³ juáh³ la³
cun³ hi³ má²lí²jmú³² jná¹³ ní²?
13 Sá¹ní² jɨe³, hnoh² dá² teh³² náh² jná¹³
Tɨ³² jɨ³ hi³ juáh³ náh² siáh³ hi³ Juóuh³² náh²
jná¹³; re² bíh¹ la³ cun³ hi³ juáh³ hnoh², quí¹
tson² bíh¹ lɨn³ jná¹³ la³ jáun².
14 Jáun² né³, ní¹juáh³ jná¹³ má²lí²ráɨn³² ná¹
tanh¹ hnoh², Tsá² lín³ ná¹ Tɨ³² jɨ³ hi³ lín³ ná¹
siáh³ Juóuh³² náh², jáun² ja³bí¹ hnoh² uá²jaɨ³²
hniáuh³² ráɨnh¹³ náh² ta³ tsá²ján² tsá²ján².
15 Quí¹ jná¹³ má²lí²có³² cáun² nóh³², hi³
jáun² hnoh² lí¹³ jmúh¹³ la³jmí¹ má²lí²jmú³²
ní² jná¹³.
16 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ hí¹ jan²
yáh³ tsá² lín³ quian²¹ tiá² tɨ³ jlánh¹ bí¹ quien²
la³ cónh³ bíh¹ juo¹³, hi³ sa³jun³ hí¹ jan² yáh³
tsá² zéin¹ tiá² tɨ³ jlánh¹ bí¹ quien² la³ cónh³
bíh¹ tsá² lí²ze³ tsú².
17 Jáun² né³, jlánh¹ jmí¹ ren² hnoh² ní¹juáh³
hi³ má²ca³ngɨ¹³ náh² jáɨ¹³ ní², jɨ³ hi³ má¹zián¹³
náh² siáh³ la³ ní².
18 ”Jun³juáh¹³ cuá¹hléh²³ jná¹³ jáɨ¹³ lá² hi³
ca³tɨn¹ la³jín³² yáh³ hnoh²; quí¹ ño¹ bíh¹
jná¹³ hin² tsánh² ca³quiánh³² ná¹. Quí¹ cun³
ca³ti²¹ lɨ³tí³ bíh¹ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹
Sí², ñí¹ juáh³ jáun² la³ lá²: “Tsá² cáun² uon²
jmí¹ cuh³² quiúnh¹ bíh¹ jná¹³ má²ca³ziáuh³²
ta³”.
19 Juah³² jná¹³ jáɨ¹³ lá² ta³ ñeh³, hi³ jáun² ní¹
má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ lɨ³tí³, jáun² má¹jáun²
má²táunh¹³ náh² ta²¹ hi³ jná¹³ bíh¹ la³².
20 Jú¹ tson² cu³tí³ bíh¹ la³² juah³² jná¹³,
hi³ ní¹juáh³ tsá² hen² lɨ³ua³ jan² tsá² zein³²
jná¹³, hi³ he² jná¹³ bíh¹ tsú² jaun³²; hi³ jáun²
ní¹juáh³ tsá² he² jná¹³ né³, hen² tsú² la³ jɨ³
Tsá² ca³ze³ bíh¹ jná¹³.

Jesús jmu² lin¹ hi³ Judas jmu³ hian² tsí³ ñí¹con² dí²

(Mateo 26:20-25; Marcos 14:17-21; Lucas 22:21-23)

21 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús jáɨ¹³ ní²
né³, ca³háuh³² tsí³, hi³ jáun² ca³nia³ bíh¹ dí²
cú²jueh³² jáɨ¹³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Jú¹ tson² cu³tí³ bíh¹ juo³ jná¹³ hnoh², hi³
ja¹ quián¹³ náh² ní² zian² jan² tsá² né³bí¹
jɨenh³ jná¹³.
22 Jmí¹ má²lí²juáh³ tsú² jáun² la³ ní² né³,
cáun² lí¹ ca³jíen³ tsá²ján² tsá²ján² bíh¹ tsú²,
quí¹ tiá² jmí¹ ñi³² yáh³ tsú² hi³ hin² dá² hɨen²
Jesús.
23 Jáun² né³, jan² tsá² quian³tun³ hí³, tsá²
jmí¹ hnio³ lín³² Jesús jmí¹ cuá¹tón²¹ cu³héin¹
hi³ jmí¹ cuá¹jmu² má³²,
24 hi³ jáun² Sí¹mu²¹ Pé¹ ca³hméih³² ñí¹ tsá²
hí³, hi³ hnió³ dí² liéinh³²; hi³ jáun² ca³záɨh³
dí²:
—Ngáɨh³ tiá³ tsú² neh²¹ hin² tsánh² hɨen²
tsú².
25 Jáun² tsá² hí³ né³ ca³hanh³ tá²cuá¹ Jesús,
hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—¿Hin² dá² tsánh² tsá² hí³ né³ Tɨ³²?
26 Jáun² Jesús né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Cuí¹ má¹jlɨh²¹ ná³ cá² cuonh¹ pih²¹ *hí³
cuú²miih²¹, hi³ jáun² ní¹juáh³ hin² tsánh² hi-
auh³, jáun² tsá² hí³ bíh¹.
Ca³ma³jlɨh²¹ bíh¹ tsú² cá² cuonh¹ hí³, jmí¹
lɨ²¹ jáun² né³ Judas jon² Sí¹mu²¹ bíh¹ ca³cuéh³
dí², tsá² ja³ hí³ juú² Queriot.
27 Jáun² la³ cun³ jmí¹ má²lí²héi³ jáun² bíh¹
Judas hí³ jáun², ca³hi³ *Satanás hñu³ tsí³.
Jmí¹jáun² né³ ca³juáh³ Jesús ñí¹con² tsú² la³
lá²:
—La³ cun³ hi³ ñi³lín²³ hnú² jmúh¹³,
cuá²jmu³ tia³juɨ³².
28 Tɨ³la³ hí¹ jan² yáh³ tsá² jmí¹ ná¹jmu² hí³
má³² quionh³ tsú² tiá² jmí¹ ñi³² he³ ca³tɨ²¹ hi³
ca³juáh³ tsú² la³ jáun².
29 Ma³ jan² tsáu² cáun² ca³lín¹³ hi³ Jesús
ca³juáh³ hi³ tsa³lia³² Judas la³ cun³ hi³ lɨ³
hniáuh³² jmáɨ¹ bíh¹, ho³lá²dá² hi³ zia³² hi³
cuéh³² tsú² ca³lá² tsá² tia³mii² quí¹ cun³ñí¹
hi³ hí³ bíh¹ jmí¹ nio¹ jo³cuo² tuh³² tioh³ quɨe³.
30 Jáun² jmí¹ má²lí²héi³ Judas hí³ jáun²
né³, la³juɨ³² cua³han³. Jmí¹ má²niéi² bíh¹
jmí¹jáun².

Cáun² héih³² hmaɨ²¹

31 Jáun² né³, jmí¹ cuá¹han³ Judas ca³juáh³
Jesús la³ lá²:
—Ta³né³² má²lí²lin¹ hi³ quien² jná¹³ Jon²
tsá²mɨ³cuóun², ji³ hi³ lí²lin¹ siáh³ hi³ quien²
Dió³² cun³quionh³ hí³ dí².
32 Hi³ ní¹juáh³ Jon² tsá²mɨ³cuóun² la³ jmu²
lin¹ hi³ quien² Dió³², hi³ jáun² ja³bí¹ Dió³²
siáh³ ma³jnia² hi³ lin¹ hi³ quien² tsú²; hi³
tia³juɨ³² bíh¹ siáh³ jmu³ tsú² la³ jáun².
33 Hnoh² jón³, ha³ tiú²uú² ué³ jmáɨ¹
cuon¹ yáh³ jná¹³ quiúnh¹ hnoh². Má¹jáun²
má²hnauh¹³ hnoh² jná¹³, tɨ³la³ la³ cun³ hi³
ca³juo³ jná¹³ jáun² tsá² *judíos tsá² ná¹ñí¹
bíh¹ juah³² jná¹³ siáh³ ñí¹con² hnoh² ta³né³²:
Ha³ tiá² lí¹³ yáh³ cuá¹táunh¹ hnoh² ñí¹ ñe¹
jná¹³.
34 Jáun² jmu² jná¹³ cáun² héih³² hmaɨ²¹ lá²
ñí¹con² hnoh²: Hi³ má¹hnáu³ náh² tsá²ján²
tsá²ján². La³ ní² bíh¹ hniáuh³² má¹hnáu³ náh²
tsá²ján² tsá²ján², ca³la³ jmí¹ hnau³ jná¹³ ní²
cu³tí³ bíh¹.
35 Hi³ ní¹juáh³ ca³ma³hnáu³ náh² la³ ní² né³,
jáun² tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹ lɨ³tsɨn² hi³
hnoh² lín³ náh² tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² jná¹³.

Jesús juáh³ hi³ Sí¹mu²¹ Pé¹ nó³² tɨ³ có³²
(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Lucas 22:31-34)

36 Jáun² Sí¹mu²¹ Pé¹ né³ ca³ngáɨ³ ñí¹con²
Jesús:
—Tɨ³², ¿ha³ dá² jinh¹ cuóh¹³ hnú²?
Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:
—Ha³ tiá² lí¹³ yáh³ ñeih²¹ hnú² cu³hna³²
jná¹³ ta³né³²; tɨ³la³ tɨ³ chí¹cáɨn² bíh¹ má²lí¹³
ñeih²¹ hnú².
37 Jmí¹jáun² ca³ngáɨ³ Pé¹ hi³ ca³juáh³:
—Tɨ³², ¿he³ láɨh³² tiá² má²lí¹³ ñe¹ jná¹³
cu³hnah³² hnú² né³? Cáun² bíh¹ nio² tsɨn³²
jná¹³ uá¹ hi³ jun³ jná¹³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹
hnú².
38 Jáun² Jesús né³ ca³juáh³:
—¿Hí¹ tson² má²nio² cáun² honh² hnú²
hi³ jún³ nú² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³? Jú¹ tson²
cu³tí³ juo³ jná¹³ hnú², hi³ ñeh² bíh¹ hi³ hau³
cá¹háu² juáh¹³ hnú² hnaɨh³² jéin³² hi³ tiá²
cuóu³² nú² jná¹³.

14

Jesús bíh¹ lín³ juɨ³² hi³ chanh²¹ tsú² ñí¹ cuá³ Dió³²

1 ”Jáun² né³, ha³ lí² tianh³ náh² hi³ ná¹hɨ³²
lín³² honh². Cáun² chá¹ náh² honh² ñí¹con²
Dió³², hi³ cáun² chá¹ náh² siáh³ honh² ñí¹con²
jná¹³.
2 Hliáun³ lín³² bíh¹ ñí¹ lɨ³ tauh¹³ zia³²
hñú¹³ Ñuh³² jná¹³; sá¹jmí¹ hi³ tiá² zia³² dúh¹,
jáun² jmí¹ má²lí²juáh³² bíh¹ jná¹³ ñí¹con²
hnoh². Jáun² né³, ñih²¹ bíh¹ jná¹³ hi³ ñí¹jmú²¹
hua³jan²¹ ñí¹ cuá¹tianh³ hnoh².
3 Ní¹ má¹lɨ³² jáun² né³, jáunh¹³ jná¹³ hi³
já¹cáun³² ná¹ hnoh², hi³ jáun² hnoh² uá²jaɨ³²
lí¹³ cuá¹tianh³ ñí¹ ñí¹ñí²¹ jná¹³ jáun².
4 Má²ñi²¹ bíh¹ hnoh² juɨ³² hi³ chau²¹ tɨ³ ñí¹
ñih²¹ jná¹³ jáun².
5 Jáun² Tú¹ma²¹ né³ ca³ngáɨ³ la³ lá²:
—Tɨ³², já² tiá² né¹ yáh³ jnoh¹ ha³ dá² jinh¹
cuánh¹³ hnú², ¿ha³ bí¹ lánh³ rón³² lí¹³ né¹
jnoh¹ hín² juɨh³² jaun³²?
6 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:
—Jná¹³ bíh¹ lín³ juɨ³², ji³ jú¹ tson², jí³²la³
cun³quionh³ jná¹³ bíh¹ lí¹³ zian² tsú² cu³tí³,
ji³ hi³ lí¹³ siáh³ chanh²¹ tsú² ñí¹ cuá³ Ñuh³²
jná¹³.
7 Ní¹juáh³ hi³ má²ca³lɨ³ cuóu³² náh² jná¹³,
jáun² lɨ³ cuóun³² bí¹ náh² uá²jaɨ³² Ñuh³² jná¹³;
hi³ ta³né³² né³, má²ca³lɨ³ cuóun³² bíh¹ náh²
tsú² quí¹ Tsá² má²ca³jien¹ bí¹ náh² hí³.
8 Jáun² Pí²liéi¹ né³ ca³juáh³:
—Tɨ³², ma³jnia¹³ tiá³ Jméi² dí² ñí¹con²
jnoh¹, hi³ jáun² cu³ jáun² bíh¹ má²tioh²¹.
9 Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:
—Hnú² Pí²liéi¹, ¿jáh³ jmáɨ² tiá² má²tí³ hi³
ngí²³ jná¹³ quiúnh¹ hnoh², hí¹ cun³ jáun²
tiá² má²ca³lɨ³ cuóu³² máh³ náh² jná¹³? Quí¹
ní¹juáh³ tsá² má²ca³lɨ³ cuóu³² jná¹³, jáun²
má²ca³lɨ³ cuóun³² bíh¹ tsú² siáh³ Ñuh³² jná¹³;
jáun² né³ ¿he³ yáh³ láɨh³² mɨh³² hnú² hi³
má¹jnia¹³ jná¹³ Jméi² dí² ñí¹con² náh²?
10 ¿Há¹ tiá² má²táunh²³ hnoh² ta²¹ dúh¹
hi³ lín³ bíh¹ jná¹³ la³ cun³ qui³ lín³ Ñuh³²,
hi³ Ñuh³² jná¹³ né³, lín³ siáh³ la³jmí¹ lín³
jná¹³? Jáun² Ñuh³² jná¹³, Tsá² qui³ lín³ la³jmí¹
lín³ jná¹³ bíh¹ jmu² ta²¹ quioh²¹, hi³ jáun²

jun3juáh13 jái13 hi3 lí1 chin32 chin32 huen2
yáh3 jná13 hléh23 ñí1con2 hnoh2.
11 Jáun2 tionh2 náh2 ta21 hi3 lín3 bíh1 jná13
la3 cun3 qui3 lín3 Ñuh32, hi3 Ñuh32 jná13 né3
lín3 siáh3 la3 jmí1 lín3 jná13. Ti3la3 ní1juáh3
tiá2 la3 nio2 cáun2 honh2 náh2 ca3ti21 hi3
má2lí2juáh32 jná13 ní2, jáun2 tiaunh2 náh2 ta21
jná13 cun3ñí1 hi3 ca3ti21 la3jí32 hi3 jmu2 bíh1
jná13.
12 Jú1 tson2 cu3tí13 juo3 jná13 hnoh2 hi3
li3ua3 jan2 tsá2 taunh2 ta21 jná13, ja3bí1 tsá2
la3 hí3 uá2jai32 lí13 jmu3 la3 cun3 ta21 hi3
jmu2 jná13, hi3 hí1 la3 ti3 ta21 hi3 jlánh1 bí1
cáu2 jueh32 yáh3 lí13 jmu3 tsú2, quí1 jná13 dá2
má2ñih21 ñí1con2 Ñuh32 bíh1.
13 Li3ua3 cáun2 hi3 mih32 náh2 ñí1con2 Ñuh32
jná13 cun3quionh3 héih32 quion21 jná13, jná13
bíh1 cué13, hi3 jáun2 cun3quionh3 jná13 bíh1 li3
lin1 hi3 jlánh1 quien2 Ñuh32 jná13.
14 Quí1 jná13 bíh1 tsá2 lí13 cué13 li3ua3 cáun2
hi3 mih32 náh2 cun3quionh3 héih32 quion21
jná13.

Jesús jmu2 jái13 hi3 zen3 Jmí2chí3 Chun1

15 ”Ní1juáh3 hnau3 náh2 jná13, jáun2 ma3ti21
náh2 héih32 quion21 jná13.
16 Hi3 jáun2 jná13 né3 mi21 ñí1con2 Ñuh32
jan2 Tsá2 ma3hau3 hnoh2, Tsá2 lí13 cuá32
quiúnh1 hnoh2 jmái1 ca3la3 jí32.
17 Jmí2chí3 Chun1 Tsá2 hie32 jú1 tson2
bíh1 Tsá2 hí3, jan2 Tsá2 tiá2 lí13 hen3 tsá2
zian2 cun3 tin2 tsí3 hmóu32, quí1 jmí1líh3
yáh3 tiá2 lí13 jíen32 tsú2 Tsá2 hí3, hi3 sa3jun3
lí13 li3 cuóun32 tsú2 siáh3 Tsá2 hí3. Ti3la3
hnoh2 má1ná1, má2cuóun32 bíh1 náh2 tsú2,
quí1hliá2 cuá3 tsú2 quiúnh1 hnoh2, hi3 la3
cun3 jmí1hi3nio2 bíh1 cuá32 tsú2 siáh3 hñu3
honh2 náh2.
18 ”Ha3 tiá2 chau21 yáh3 jná13 hmóu32
hnoh2; jáunh13 bí1 jná13 siáh3 hi3 já1ñí32
quiúnh1 hnoh2.
19 Cú1pih21 jmái1 bíh1 jéi32í1 he2 hi3 chau21
jmái1 hi3 tiú2uú2 jíe32 jná13 tsá2 zian2 cun3
tin2 tsí3 hmóu32, ti3la3 hnoh2 má1ná1 cun3
chau21 jmái1 jie1 bí1 hnoh2 siáh3 jná13; hi3
cun3ñí1 hi3 zian2 jná13 né3, ja3bí1 hnoh2
uá2jai32 lí13 zian2 náh2.
20 Jmái1 jáun2 bíh1 li3tsin2 hnoh2 hi3 cu3tí3
bíh1 lín3 jná13 la3jmí1 lín3 Ñuh32, hi3 hnoh2
né3 lín13 náh2 la3 cun3 qui3 lín3 jná13, hi3
jáun2 jná13 né3 lín3 la3jmí1 má2lín13 hnoh2
jáun2.
21 Li3ua3 jan2 tsá2 he2 héih32 hi3 jmu2
jná13, ji3 hi3 má2tí32 tsú2 siáh3, jáun2 tsá2 la3
hí3 bíh1 ján1 tson2 hniau3 jná13. Hi3 jáun2
ní1juáh3 tsá2 hniau3 jná13 né3, jáun2 Ñuh32
jná13 ma3hnio3 siáh3 tsá2 hí3; ja3bí1 jná13 siáh3
má1hno1 tsú2 uá2jai32, ji3 hi3 má1jnia13 jná13
siáh3 ñí1con2 tsú2.
22 Jáun2 Judas ca3ngái3 la3 lá2 (ti3la3
jun3juáh13 tsá2 ja3 hí3 ti3 juú2 Queriot
má1na21):
—Ti32, ¿lánh3 bí1 rón32 lí3 hi3 ñí1con2 jnoh1
bíh1 má1jnia13 nú2, hi3 tiá2 la3 má1jnia13 yáh3
nú2 ñí1con2 tsá2 zian2 cun3 tin2 tsí3 hmóu32?
23 Jmí1jáun2 ca3juáh3 Jesús la3 lá2:
—Ní1juáh3 tsá2 hniau3 jná13, jáun2 ma3tí32
bíh1 tsú2 la3 cun3 hi3 juah32 jná13; hi3
jáun2 Ñuh32 jná13 né3 ma3hnio3 tsá2 hí3, hi3
jná13 né3 jáunh13 ná1 quiúnh1 Ñuh32 hi3
já1ma3ziáun13 jnoh1 quiúnh1 tsá2 la3 hí3.
24 Ti3la3 li3ua3 jan2 tsá2 tiá2 hniau3 jná13,
jáun2 tiá2 má2tí32 yáh3 tsú2 jái13 hi3 hléh23
jná13. Jun3juáh13 quion21 huen2 yáh3 jná13
jái13 hi3 naih32 hnoh2 lá2, quí1 jái13 quioh21
Ñuh32 Tsá2 ca3ze3 bíh1 jná13 la32.
25 ”Né32 né3, la3jí32 hi3 má2lí2juo3 jná13
hnoh2, má2lí2hléh3 jná13 tá1la3 cuon1 jná13 lá2
ja1 quián13 hnoh2.
26 Ti3la3 ní1 má1cuán2 jáun2 Jmí2chí3 Chun1,
Tsá2 ma3hau3 náh2, Tsá2 zen3 hí3 Jméi2 dí2
chá32 jná13, hí3 bíh1 ma3ta2 hnoh2 ca3la3 jí32,
ji3 hi3 cháu32 tsú2 siáh3 honh2 náh2 la3jí32 la3
cun3 hi3 má2lí2juáh32 jná13 ní2.
27 ”Jáun2 né3, la3jmí1 nio2 tie3 hñu3 tsin32
jná13 jmu1 jná13 hi3 niau21 tie3 hñu3 honh2
hnoh2 siáh3, jun3juáh13 la3 qui3 jmu2 jáun2
tsá2 zian2 hngá1máh3 yáh3. Jáun2 ha3 lí2 cuí1
hi21 honh2 náh2, hi3 sa3jun3 hniáuh32 lí1 hú1
cóh21 honh2 náh2 siáh3.
28 Má2lí2niéih2 bíh1 hnoh2 hi3 má2lí2juáh32
jná13: Ñih21 jná13 hi3 jáun2 jáunh13 jná13
siáh3 hi3 já1ñí32 quiúnh1 hnoh2. Sá1jmí1 hi3
cu3tí3 bíh1 má2ca3ma3hnau1 hnoh2 jná13 dúh1,
jáun2 jmí1 má2ca3ma3hiúnh13 bíh1 náh2 honh2
hi3hliá2 ñih21 jná13 ñí1 cuá3 Ñuh32; quí1 hí3
bíh1 jan2 Tsá2 ti3 jlánh1 bíh1 záu2 tá13 la3 cónh3
bí1 jná13.
29 Hi3 jáun2 bí1 juanh32 jná13 jái13 lá2 ta3
ñeh3, quí1 hi3 jáun2 ní1 má1li32 la3 jáun2 né3,
má2taunh13 náh2 ta21 jná13.
30 ”Ha3 tiú2uú2 hliáun3 jái13 hléh13 yáh3
jná13 quiúnh1 hnoh2, quí1 má2cuá1ja32 bíh1
juo13 tsá2 zian2 cun3 tin2 tsí3 hmóu32. Ti3la3
uá1jinh1 hí1 cáun2 pí3 tiá2 zia32 yáh3 quioh21
tsá2 hí3 ñí1con2 jná13,
31 la3 ní2 ca3ti21 lí13 bíh1, quí1 hniáuh32
bíh1 li3tsin2 tsá2 zian2 hngá1máh3 lá2 hi3 hno3
jná13 Ñuh32 ji3 hi3 má2ti21 jná13 siáh3 la3 cun3
hi3 ca3juáh3 tsú2 hi3 jmu1 ná1.
”Jáun2 nú1 tianh3 náh2, cuí1 hue13 dí2 ñí1
lá2.
[Tá1la3 hí1tiáunh1 tsú2 jáun2 jui32 né3,
ca3juáh3 Jesús:]

15

Mí¹zioh²¹ mɨ³ uóun²jɨeh¹³ la³ má²quionh³ cuú²ñeh¹ quioh²¹

1 —Jná¹³ bíh¹ lín³ la³jmí¹ lí³ hú¹tá¹ mí¹zioh²¹ mɨ³ uóun²jɨeh¹³, hi³ jáun² Ñuh³² jná¹³ né³ lín³ la³jmí¹ lín³ tsá² jmu² hua³hí¹³ hi³ jáun².

2 Jáun² ní¹juáh³ zia³² cáun² chí² cuoh² quion²¹ jná¹³ hi³ tiá² máɨ³ háɨ³², hí³ bíh¹ quieih³²; tɨ³la³ ní¹juáh³ hi³ háɨ³² máɨ³ né³, chú² huen² bíh¹ tsú² chí² cuoh² pih²¹ siún¹ hi³ lí¹ hí¹quí² hí¹jnáɨ²³, hi³ jáun² tɨ³ hliáun³ máɨ³ ha³ bíh¹.

3 Má²ná¹jɨn² bíh¹ hnoh² cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ má²ca³ma³ta¹³ jná¹³ jáun².

4 Cuí¹ ná¹quiun² náh² re² quiúnh¹ jná¹³ la³jí³² jmáɨ¹, hi³ jáun² la³ má²chí¹cunh² jáun² bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ hnoh² lí¹³. Ha³ tiá² lí¹³ yáh³ ha³ máɨ³ cáun² chí² cuoh² ta³ rón³² tɨ³ có³², quí¹ ní¹juáh³ tiú²uú² la³ chí¹hma² yáh³ quionh³ mí¹zioh²¹; la³ jáun² bíh¹ uá²jaɨ³² lí³ ñí¹con² hnoh², ní¹juáh³ tiá² la³ ná¹cunh² yáh³ náh² tián³ quiúnh¹ jná¹³, jáun² tiá² lí¹³ yáh³ lín³ hnoh² la³jmí¹ lí³ chí² cuoh² háɨ³² máɨ³ chu²¹.

5 ”Quí¹ jná¹³ bíh¹ lín³ ná¹ la³jmí¹ lí³ mí¹zioh²¹, hi³ jáun² hnoh² né³ lín³ náh² cuú²ñeh¹ uóun². Hi³ jáun² bíh¹ ní¹juáh³ tsá² ná¹cunh² tián³ quiúnh¹ jná¹³, hi³ jná¹³ né³ ná¹cunh² ná¹ siáh³ quiúnh¹ tsú², hi³ jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ lín³ la³jmí¹ lí³ chí² cuoh² hi³ háɨ³² hliáun³ máɨ³ chu²¹; quí¹ hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ lí¹³ jmúh¹³ hnoh² ní¹juáh³ tiá² quiúnh¹ jná¹³.

6 Lɨ³ua³ jan² tsá² tiá² ná¹cunh² quiúnh¹ jná¹³, quiunh²¹ tsú² la³jmí¹ quiunh³² jáun² chí² cuoh² tiá² máɨ³ háɨ³², tɨ³ cheih³² bíh¹ tsa³cuí³², hi³ jáun² ñí¹ jáun² lɨ³ quiéin²; hi³ má¹lɨ³² jáun² né³, ziu³ liáuh³² tsú² siáh³ hi³ tóh³² ja¹ sí², hi³ jáun² có³².

7 ”Ní¹juáh³ la³ má²ná¹cunh² jáun² náh² quiúnh¹ jná¹³, jɨ³ hi³ hu²¹ siáh³ jáɨ¹³ quion²¹ jná¹³ hñu³ honh² náh², jáun² mí¹ náh² lɨ³ua³ cáun² hi³ hnáuh², hi³ jáun² hian³ náh².

8 Quí¹ cun³quionh³ hi³ ná¹lín³ hnoh² la³jmí¹ lí³ chí² cuoh² háɨ³² hliáun³ máɨ³ chu²¹ bíh¹ ma³quien² tsáu² Ñuh³² jná¹³, hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ má²lín³ náh² tsá² cu³tí³ haɨn²¹ tɨ³ con² jná¹³.

9 Hnau³ lín³² bíh¹ jná¹³ hnoh² la³jmí¹ hniau³ jáun² jná¹³ Ñuh³²; jáun² ma³zián¹³ náh² la³ cun³ ca³tɨ²¹ ma³zian² tsá² hno³ jná¹³.

10 Quí¹ ní¹juáh³ má¹tih²¹ náh² la³ cun³ héih³² hi³ jmu² jná¹³, jáun² má¹zián¹³ bí¹ náh² la³ cun³ qui³ ca³tɨ²¹ hi³ ma³zian² tsá² hno³ jná¹³, la³jmí¹ zian² jná¹³ la³ cun³ qui³ ca³tɨ²¹ hi³ zian² jan² tsá² hnio³ Ñuh³² jná¹³ hi³hliá² ma³ti²¹ jná¹³ héih³² hi³ jmu² tsú².

11 ”Hlí¹ lieh¹ jná¹³ hnoh² la³ ní² hi³ jáun² lɨ³ hiún² honh² náh² la³jmí¹ hiún² tsɨn³² jná¹³, hi³ jáun² la³ ní² bíh¹ lí¹³ hi³ lɨ³ hiún² honh² náh² tán¹ hián² cu³tí³.

12 La³ lá² bíh¹ lí³ héih³² hi³ jmu² jná¹³: Ma³hno¹ náh² tsá²ján² tsá²ján² la³jmí¹ hnau³ jná¹³ hnoh².

13 Jáun² né³, jmí¹lɨh³ bíh¹ tiá² chánh³² jan² tsá² tɨ³ jlánh¹ bíh¹ hnio³ há²mei²¹ joh¹ la³ cónh³ bíh¹ tsá² cué³² jmí²chí³ quioh²¹ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ há²mei²¹ hí³.

14 Hnoh² bíh¹ lín³ náh² há²mei²¹ joh² jná¹³ ní¹juáh³ hi³ ma³tih²¹ náh² la³ cun³ héih³² hi³ jmu² jná¹³.

15 Tiú²uú² juah²¹ yáh³ jná¹³ hi³ hnoh² ná¹lín³ náh² tsá² quian²¹, quí¹ tsá² lín³ quian²¹ tiá² hi³ ñi³² hí¹ cáun² yáh³ la³ cun³ hi³ jmu² juo¹³. Jáun² dá² há²mei²¹ joh² bíh¹ jná¹³ má²ná¹lín³ hnoh² juah³² jná¹³, quí¹ má²ca³ma³ta¹³ bíh¹ jná¹³ hnoh² ca³la³ jɨ³lɨ³² la³ cun³ hi³ má²ca³híe³ jná¹³ Ñuh³².

16 Quí¹ jun³juáh¹³ hnoh² yáh³ ca³quianh²¹ náh² jná¹³, quí¹ jná¹³ bíh¹ tɨ³ ca³quiánh³² ná¹ hnoh², hi³ jáun² bíh¹ má²ca³cháu³² jná¹³ hnoh² hi³ má¹zián¹³ náh² hi³ chun¹ náh²; hi³ hi³ chun¹ náh² jáun² né³, lɨ³ quien² la³ má²quien² jáun². Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ cué³² Ñuh³² jná¹³ lɨ³ua³ cáun² hi³ míh¹³ náh² cun³quionh³ héih³² quion²¹ jná¹³.

17 Hi³ jáun² la³ ní² bíh¹ lí³ héih³² hi³ jmu² jná¹³, hi³ má¹hnáu³ náh² tsá²ján² tsá²ján² bíh¹.

Tsá² zian² cun³ tɨn² tsí³ hmóu³² hon² Jesús la³ má²quionh³ tsá² joh¹

18 ”Ní¹juáh³ hi³ ca³lɨ³hau² náh² tsá² zian² cun³ tɨn² tsí³ hmóu³², cháu¹ náh² honh² hi³ jná¹³ bíh¹ tín² ca³lɨ³hau² tsú².

19 Tɨ³la³ sá¹jmí¹ hi³ hnoh² lín³ náh² uá²jaɨ³² tsá² zian² náh² cun³ tɨn² tsí³ hmóu³² dúh¹, hi³ jáun² jmí¹ ma³hniau³ lín³² bíh¹ tsú² hnoh² la³ cun³ qui³ hnio³ tsú² tsá² raɨnh²¹. Tɨ³la³ jná¹³ bíh¹ ca³quiánh³² ná¹ hnoh² ja¹ quioh²¹ tsá² la³ hí³, hi³ jáun² dá² má²hau² bíh¹ tsú² hnoh² ta³né³², quí¹hliá² tiú²uú² lín³ yáh³ hnoh² tsá² zian² cun³ tɨn² tsí³ hmóu³².

20 Cháu¹ náh² honh² la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³² jná¹³ jáun²: Hí¹ jan² yáh³ tsá² lín³ quian²¹ tiá² tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ juo¹³. Ní¹juáh³ jná¹³ la³ jmoh²³ tsú² hian² tsí³, ja³bí¹ la³ jáun² bíh¹ siáh³ jmoh³ tsú² hnoh²; ní¹juáh³ la³ má²ca³ma³tí³² tsú² la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ca³ma³tɨn¹³ jná¹³, jáun² ja³bí¹ la³ jáun² bíh¹ siáh³ ma³tí³² tsú² jáɨ¹³ hi³ hɨeh¹ hnoh².

21 La3jí32 hi3 ní2 né3 jmu3 tsú2 cun3ñí1 hi3
hain21 hnoh2 ti3 con2 jná13 bíh1, quí1hliá2 tiá2
cuóun32 yáh3 tsú2 Tsá2 ca3ze3 jná13.

22 ”Tiá2 tso3 jmí1 la3 ho2 yáh3 tsú2 sá1jmí1
hi3 tiá2 cuan3 jná13 hi3 cua3hlí1 cuá1lienh1 ná1
tsú2. Ti3la3 ta3né32 né3, tiú2uú2 zia32 yáh3 he3
cun3quionh3 lí13 jlí3 tsú2 tsáu13;

23 quí1 ní1juáh3 hau2 tsú2 jná13, jáun2 la3 ji3
Ñuh32 bíh1 jná13 hon2 tsú2 siáh3.

24 Tiá2 tso3 jmí1 la3 ho2 yáh3 tsú2 sá1jmí1
hi3 tiá2 má2cá2jmú32 jná13 ja1 quioh21 tsú2 la3
cun3 hi3 hí1 jan2 tiá2 hin2 má2ca3jmú3; ti3la3
má2ca3jíe3 bíh1 tsú2 la3jí32 hi3 jáun2, hi3 cun3
jáun2 hau2 bíh1 tsú2 jná13 quiúnh1 Ñuh32.

25 Ti3la3 la3 ní2 dá2 ná1lí23 quí1 jáun2 li3tí3 la3
cun3 hi3 rá1juáh3 jáun2 ñí1 liei21 quioh21 tsú2
hmóu32 bíh1, ñí1 rá1juáh3 jáun2 la3 lá2: “Cáun2
lí1 ca3li3hau2 bíh1 tsú2 jná13 ta3 tiá2 lin1 hi3
li3”.

26 ”Má2ja3quián3 já32 bíh1 Jmí2chí3 Chun1,
Tsá2 já32 hí3 ñí1con2 Ñuh32 jná13, Tsá2 qui3
má2hau3 hí3, ji3 hi3 hie32 siáh3 jú1 tson2. Jáun2
ní1 má1cuán2 tsú2 né3, lín13 tsú2 Tsá2 nau32
jái13 hi3 ca3tin1 jná13. Tsá2 hí3 zein21 jná13 hi3
já32 la3 ti3 ñí1con2 Ñuh32 jná13.

27 Ja3bí1 hnoh2 siáh3 cuéh1 náh2 jú1 tson2
hi3 ca3tin1 jná13, quí1 la3 cun3 jmí1 ca3li3liau3
bíh1 tionh2 hnoh2 quiúnh1 jná13.

16

1 ”Jáun2 né3, má2lí2juáh32 jná13 jái13 ní2 hi3
jáun2 tiá2 lí13 tá1tonh1 náh2 ti3 có32 hi3 ca3tin1
jná13.

2 Quí1 chu3 hue3 tsú2 hnoh2 hñu3 cuáh32
quioh21 tsá2 *judíos, hi3 hí1 la3 ti3 chau21
jmái1 hi3 li3ua3 jan2 tsá2 jngah3 hnoh2 lín13
hi3 cun3quionh3 la3 jáun2 jmu2 cáun2 ta21
chu21 ñí1con2 Dió32.

3 La3 ní2 bíh1 jmu3 tsú2 quí1hliá2 cun3 tiá2
ca3li3 cuóun32 bíh1 tsú2 Ñuh32 jná13, sa3jun3
jná13 yáh3 ca3li3 cuóu32 tsú2 siáh3.

4 Jáun2 bíh1 má2lí2juáh32 jná13 la3 ní2
ta3 tin2, quí1 jáun2 chau13 honh2 náh2 ní1
má1cá2chó32 jmái1 hi3 jmoh3 tsú2 hnoh2 la3
má2lí2juáh32 jná13 ní2.

Tá13 Jmí2chí3 Chun1

”Jáun2 bíh1 tiá2 cá2juáh32 jná13 jái13 ní2
la3 cun3 jmí1tin2, quí1 jmí1 cuon1 bíh1 jná13
quiúnh1 hnoh2;

5 ti3la3 ta3né32 má1ná1, má2ñih21 bíh1 jná13
hi3 ñí1ñí21 ná1 quiúnh1 Tsá2 ca3ze3. Hi3
uá1jinh1 má2lí2juáh32 jná13 la3 ní2 né3, hí1 jan2
yáh3 hnoh2 tiá2 ngaih32 náh2 hi3 ha3 jinh1
ñih21 jná13.

6 Hnoh2 dá2 cáun2 lí1 má2lí2cháh1 hlah3
honh2 bíh1 quí1hliá2 lí2juáh32 jná13 la3 ní2.

7 Jáun2 né3, juah32 jná13 cáun2 jú1 tson2 lá2:
Ti3 jlánh1 re2 bíh1 quián13 hnoh2 ní1juáh3 hi3
ñih21 jná13; quí1 sá1jmí1 hi3 tiá2 ñih21 jná13,
jáun2 tiá2 jmí1 lí13 yáh3 já32 Tsá2 ma3hau3
hnoh2. Ti3la3 ní1 má1ngah32 jná13 né3, jáun2
ñí1zéin21 bíh1 jná13 Tsá2 hí3.

8 Hi3 jáun2 ní1 má1cuán2 Tsá2 hí3 né3, jmu3
hi3 li3tsin2 tsá2 zian2 cun3 tin2 tsí3 hmóu32 hi3
tson2 bíh1 ná1ren2 tsú2 tso3, hi3 li3tsin2 siáh3
hi3 zia32 cáun2 jui32 chu21, ji3 hi3 li3tsin2 tsú2
siáh3 hi3 tá1tsin1 héih32.

9 Jmu3 tsú2 hi3 li3tsin2 tsá2 hí3 hi3 ná1ren2
tso3, quí1 tiá2 ta21 taunh2 yáh3 tsú2 jná13.

10 Jáun2 né3, li3tsin2 tsú2 he3 lánh3 lí3 jui32
chu21, quí1 jná13 dá2 má2ñih21 ñí1 cuá3 Ñuh32
bíh1, hi3 jáun2 hnoh2 né3 tiú2uú2 lí13 yáh3 jie1
náh2 jná13.

11 Li3tsin2 tsú2 siáh3 hi3 tá1tsin1 héih32, quí1
má2ca3ta3tsin1 bíh1 héih32 juo13 tsá2 zian2
cun3 tin2 tsí3 hmóu32.

12 ”Zia32 bíh1 hliáun3 lín32 hi3 jmí1 li3 juah21
jná13 ñí1con2 hnoh2, ti3la3 má2tioh21 bíh1 cu3
ní2 ta3né32, quí1 tiá2 tú1 tiá2 tsin13 yáh3 hnoh2
hi3 táunh13 chinh32 ji3li32.

13 Ti3la3 tiá2 hi3 jmu3 yáh3, quí1 ní1
má1cuán2 Jmí2chí3 Chun1, Tsá2 hie32 hí3 jú1
tson2, hí3 bíh1 híe32 la3jí32 jú1 tson2 ñí1con2
hnoh2; quí1 Tsá2 hí3 tiá2 hléh32 yáh3 hi3 lí1
chin2 chí1 hnga2, ti3la3 hí3 dá2 hléh32 la3 cun3
hi3 nái32 bíh1, hi3 híe32 tsú2 siáh3 la3jí32 la3
cun3 hi3 né3bí1 lí13.

14 Tsá2 hí3 dá2 ma3quien2 jná13 quí1hliá2 jë2
jná13 bíh1 cán3 tsú2 hi3 zái32 tsú2 siáh3 hnoh2.

15 Quí1 la3jí32 bíh1 la3 cun3 hi3 quioh21
Ñuh32 jná13 quion21 jná13 uá2jai32; hi3 jáun2
bíh1 juah32 jná13 hi3 jë2 jná13 bíh1 cán3
Jmí2chí3 Chun1 hi3 jáun2 zai32 tsú2 siáh3
hnoh2.

16 ”Cú1pih21 jmái1 bíh1 jéi32í1 he2, hi3 jáun2
má1jáun2 tiú2uú2 lí13 jie1 hnoh2 jná13; ti3la3 ti3
chí1cáin2 pih21 jáun2 né3, lí13 bíh1 jie1 náh2
siáh3.

Hi3 nio2 hlah3 tsí3 dá2 tsú2 jeinh21 cáun2 hi3 hiún2 tsí3 bíh1 tsú2

17 Jmí1jáun2 ma3 jan2 tsá2 hain21 hí3 ti3 con2
tsú2 ca3ngáih3 rainh21 tsá2ján2 tsá2ján2:

—¿He3 dá2 hnió3 niéih3 jái13 hi3 ñí1juah21
tsú2 ní2 hi3 cú1pih21 jmái1 bíh1 jéi32í1 he2 hi3
jáun2 má1jáun2 tiú2uú2 neh21 dí2 tsú2, hi3
cú1pih21 jmái1 bíh1 siáh3 tsa3jau2 hi3 jáun2
má2neh21 dí2 tsú2 siáh3; hi3 ñí1juah21 tsú2
siáh3 hi3 ñí1 cuá3 Jméi2 néh1 dí2 má2ja3quián3
tsánh32?

18 ¿He3 dá2 hnió3 juáh3 jaun32: “Ñí1 cú1pih21
jmái1”? Já2 tiá2 ngi23 yáh3 dí2 he3 dá2 ni32
ñí1juah21 tsú2.

19 Ca3li3lieih21 bíh1 Jesús hi3 jmí1 hnió3 tsá2
hí3 nga3 ñí1con2 dí2, hi3 jáun2 ca3záih3 dí2 la3
lá2:
—Jná13 má2lí2juáh32 hi3 cú1pih21 jmái1 bíh1
jéi32í1 he2 hi3 jáun2 má1jáun2 tiú2uú2 lí13 jie1
náh2 jná13, hi3 ti3 chí1cáin2 pih21 jáun2 né3
má2lí13 jie1 náh2 siáh3. ¿Hí1 hi3 ní2 uá1 hi3
jlánh1 ná1quí2 ná1ngaih32 náh2 ja1 má2tún2
hmóu32?
20 Jná13 juah32 hi3 cu3tí3 bíh1 uóh1 hnoh2
hi3 niau21 hlah3 honh2 náh2, ti3la3 tsá2 hau2
jná13 né3, ma3hiún2 tsí3 bíh1. Ti3la3 cun3 jáun2
uá1jinh1 hnoh2 niau21 hlah3 honh2, chau21
bíh1 jmái1 hi3 li3 hiún2 lín32 honh2 náh2 cha3
jmí1 niau21 hlah3.
21 Jmú13 jái13: Ní1juáh3 jan2 tsá2mi3 la3
má2cá2chó32 jmái1 hi3 li3zian2 jon2, jáun2
hlah3 lín21 bíh1 má2nio2 tsí3 tsú2 quí1hliá2
má2cá2chó32 jmái1 hi3 quieh2 héin1; ti3la3
ní1juáh3 má2ca3li3zian2 jon2 tsú2 né3, ca3la3
hí1juáh3 tiú2uú2 chau2 bíh1 tsí3 tsú2 hi3
ca3quieh2 jáun2 héin1, quí1hliá2 jlánh1 tsah3
tsú2 hi3 má2ca3li3zian2 siáh3 cónh3í1 jan2
dáin2 ñí1 hué21 lá2.
22 La3 jáun2 bíh1 siáh3 ná1má2tsoh1 hnoh2
honh2 ta3né32; ti3la3 ní1 má1já2jie1 jná13 siáh3
hnoh2 né3, má1jáun2 bí1 jlánh1 li3 hiún2
honh2 náh2 ca3la3 tán1 hián2 cu3tí3, cáun2 hi3
hí1 jan2 tiú2uú2 hin2 lí13 quin3.
23 ”Má1jáun2 bí1 ján1 tson2 hí1 cáun2 yáh3
tiú2uú2 hi3 míh13 hnoh2 ñí1con2 jná13. Quí1
jú1 tson2 juah32 jná13, hi3 li3ua3 cáun2 hi3
míh13 náh2 ñí1con2 Jméi2 dí2 cun3quionh3
héih32 quion21 jná13, hian3 bí1 náh2.
24 Quí1 hí1 cáun2 bíh1 hi3 tiá2 má2lí2míh1
hnoh2 cun3quionh3 héih32 quion21 jná13 la3
ti3 ta3né32; mí1 náh2 hi3 jáun2 hian3 náh2,
hi3 jáun2 lí13 li3 hiún2 honh2 náh2 ca3la3 tán1
hián2 cu3tí3.

Jesús Tsá2 lín3 Cristo bíh1 lín3 Tsá2 cah23 jmái1 ñí1con2 tsá2 hon2 Dió32

25 ”Né32 né3, jná13 má2ca3lieh1 ná1 hnoh2
cun3quionh3 jú1 jni2; ti3la3 chau21 bíh1 jmái1
hi3 tiú2uú2 jmu1 jná13 la3 ní2, má1jáun2 dá2
má2hléh13 jná13 tá2na21 cu3tí13 bíh1 hi3 ca3tin1
Ñuh32 jná13.
26 Jmái1 jáun2 né3, má2míh1 hnoh2
cun3quionh3 héih32 quion21 jná13; ti3la3
má1jáun2 né3 tiú2uú2 mí13 yáh3 jná13 ñí1con2
Ñuh32 hi3 ca3tin1 hnoh2,
27 quí1 qui3 cónh3 hniau3 lín32 bíh1
hnga2 Ñuh32 jná13 hnoh2. Hniau3 tsú2 quí1
cun3ñí1 hi3 hnau3 hnoh2 jná13 bíh1, ji3 hi3
má2ca3tionh2 náh2 siáh3 ta21 hi3 jná13 ja3
ñí1con2 Dió32.
28 Jmí1 ca3ti3 ñí1 já13 jná13 ñí1 hué21 lá2,
cua3han3 jná13 ñí1con2 Ñuh32 bíh1, hi3 jáun2
dá2 ñí1con2 Ñuh32 bíh1 jná13 má2ñih21 siáh3
ta3né32.
29 Hi3 jáun2 tsá2 hain21 hí3 ti3 con2 tsú2 né3
ca3juáh3:
—Ta3né32 ján1 tson2 má2dí1hléh1 hnú2
tá2na21 cu3tí13, hi3 tiú2uú2 dí1hléh1 yáh3 nú2
jú1 jni2.
30 Ta3né32 má2lí2neh21 jnoh1 hi3 la3jí32 bíh1
la3 ñíh1 hnú2, hi3 hí1juáh3 tiá2 lin1 li3hniauh23
yáh3 hi3 zian2 tsá2 zia32 hi3 nga3 ñí1con2
hnú2. Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 má2nio2 cáun2
tsí3 jnoh1 hi3 hnú2 ñeh3 nú2 ñí1con2 Dió32.
31 Jmí1jáun2 ca3ngái3 Jesús la3 lá2:
—¿Hí1 jáun2 né3bí1 má2táunh23 máh3 hnoh2
ta21?
32 Né32 né3, má2cá2chó32 bíh1 jmái1 hi3
ta3né32 bíh1 cánh32 má2han3 náh2 ma3 quin32,
hi3 ma3 quin32 ma3 jan32 náh2 cuá1táunh1
náh2 jui32 quián13, hi3 jáun2 huen2 bíh1 jná13
má2zeh13 náh2; ti3la3 tiá2 huen2 jná13 zenh2
yáh3 má1ná1, quí1 zenh2 bíh1 Ñuh32 jná13
quiúnh1 ná1.
33 Juah32 jná13 la3jí32 jái13 ní2 ñí1con2 hnoh2
hi3 jáun2 lí13 nio2 tie3 hñu3 honh2 náh2
cun3ñí1 hi3 ná1cunh2 náh2 quiúnh1 jná13.
Hnoh2 dá2 ca3tin1 má1tsoh1 honh2 la3 cun3
hi3 jmu2 tsá2 hon2 Dió32, ti3la3 tiá3 chá1
náh2 honh2, quí1 má2ca3cah1 bíh1 jná13 jmái1
ñí1con2 tsá2 hí3.

17

Jesús liéinh32 Dió32 hi3 ca3tin1 tsá2 hain21 ti3 con2

1 Jmí1 má2lí2juáh3 jáun2 Jesús jái13 ní2 né3,
ca3ziauh3 ñí1 chi3cuú2, hi3 ca3juáh3 la3 lá2:
—Tia21, má2cá2chó32 bíh1 jmái1;
ma3quien13 hnú2 Jónh32, hi3 jáun2 Jónh32 hnú2
siáh3 lí13 ma3quien2 hnú2.
2 Quí1 huen2 bíh1 hnú2 má2ca3jmuh3
hi3 Jónh32 hnú2 ho2 ta21 ñí1con2 la3jín32
tsáu2, hi3 jáun2 lí13 jmu1 jná13 hi3 lí13 zian2
tsáu2 la3 cun3 jmí1hi3nio2, ca3la3 jín32 tsá2
má2ca3chan21 hnú2 jo3uón32 jná13.
3 Hi3 zian2 tsú2 jáun2 cun3 jmí1hi3nio2 dá2
lí3 la3 lá2: hi3 cuóu32 tsú2 hnú2 bíh1, Tsá2
cú2huen2 tán1 nú2, Tsá2 hú1tá1 lín3 Dió32; ji3
hi3 cuóu32 tsú2 jná13 ní2 siáh3, Jesús, Tsá2 lín3
ná1 Cristo, Tsá2 ca3zen2 hnú2 hí3.
4 ”Má2lí2ma3quien13 bíh1 jná13 hnú2 ñí1
hué21 lá2, hi3 má2li32 bí1 siáh3 la3jí32 hi3
ca3juah21 hnú2 hi3 jmu1 jná13.
5 Né32 né3 Tia21, ma3quien13 siáh3 jná13 ñí1
hó21máh1 nú2 la3 cun3 qui3 jmí1 quien2 jná13
jáun2 jmí1tin2, jmí1 ñeh2 bíh1 hi3 lí13 tá1 cáun2
mi3cuú2.
6 ”Má2ca3ma3jnia13 bíh1 jná13 hi3 hin2
tsánh2 hnú2 ñí1con2 tsá2 má2ca3quianh21
hnú2 ja1 tsá2 zian2 hngá1máh3 lá2, tsá2
má2ca3chan21 hnú2 jo3uón32 jná13. Tsá2 jmí1

joh^{2} bíh^{1} hnú^{2} hí^{3} hi^{3} ca^{3}cuen^{21} nú^{2} jná^{13}, hi^{3} má^{2}ca^{3}ma^{3}tí^{32} bíh^{1} tsú^{2} siáh^{3} jëh^{2} hnú^{2}.

7 Hi^{3} jáun^{2} dá^{2} má^{2}ñi^{32} bíh^{1} tsú^{2} ta^{3}né^{32} hi^{3} la^{3}jí^{32} bíh^{1} hi^{3} quion^{21} jná^{13} ja^{3} ti^{3} ñí^{1}con^{2} hnú^{2};

8 quí^{1} má^{2}ca^{3}juo^{3} bíh^{1} jná^{13} tsú^{2} la^{3}jí^{32} jái^{13} hi^{3} ca^{3}cuéh^{1} hnú^{2} jáun^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13}, jáun^{2} má^{2}ca^{3}héi^{3} bíh^{1} tsú^{2}. Hi^{3} jáun^{2} má^{2}ca^{3}li^{3}tsin^{2} bíh^{1} tsú^{2} hi^{3} tson^{2} bíh^{1} cu^{3}tí^{3} ja^{3} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnú^{2}, hi^{3} jáun^{2} má^{2}taunh^{32} tsú^{2} ta^{21} hi^{3} hnú^{2} bíh^{1} ca^{3}ze^{2} jná^{13}.

9 ”Jáun^{2} né^{3}, jná^{13} hiú^{2} mí^{23} ñí^{1}con^{2} hnú^{2} hi^{3} ca^{3}tin^{1} tsá^{2} hí^{3} bíh^{1}, ha^{3} tiá^{2} hiú^{2} mí^{23} yáh^{3} jná^{13} hi^{3} ca^{3}tin^{1} tsá^{2} zian^{2} cun^{3} tin^{2} tsí^{3} hmóu^{32}, ti^{3}la^{3} mí^{23} jná^{13} hi^{3} ca^{3}tin^{1} tsá^{2} ca^{3}chan^{21} hnú^{2} jo^{3}uón^{32} bíh^{1} jná^{13}, quí^{1} tsá^{2} joh^{2} hnú^{2} bíh^{1} hí^{3}.

10 Quí^{1} la^{3}jí^{32} bíh^{1} la^{3} cun^{3} hi^{3} quion^{21} jná^{13} quián^{13} hnú^{2}, hi^{3} jáun^{2} la^{3}jí^{32} bíh^{1} siáh^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} quián^{13} hnú^{2} quion^{21} jná^{13} uá^{2}jai^{32}. Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, cun^{3}quionh^{3} tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} má^{2}lin^{1} hi^{3} quien^{2} jná^{13}.

11 ”Ha^{3} tiú^{2}uú^{2} ñi^{21} yáh^{3} jná^{13} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}, ti^{3}la^{3} tsá^{2} ní^{2} né^{3} tá^{1}tonh^{1} bíh^{1}; quí^{1} jná^{13} dá^{2} má^{2}jáunh^{13} bíh^{1} hi^{3} ñí^{1}ñí^{21} quiúnh^{1} hnú^{2}. Jáun^{2} né^{3}, hnú^{2} Tia^{21} Tsá^{2} chun^{1}, cun^{3}quionh^{3} pí^{3} hi^{3} hauh^{32} nú^{2} jmu^{3} hua^{3}hí^{13} tsú^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}cuéh^{1} nú^{2} jáun^{2} jná^{13} uá^{2}jai^{32}, hi^{3} jáun^{2} lí^{13} tionh^{2} tsú^{2} cá^{2}hon^{3} la^{3}jmí^{1} tiauh^{2} dí^{2} quiúnh^{1} hnú^{2}.

12 Quí^{1} tá^{1}la^{3} ca^{3}ngí^{3} jná^{13} jáun^{2} quiúnh^{1} tsú^{2}, ca^{3}jmú^{32} bíh^{1} jná^{13} hua^{3}hí^{13} tsú^{2} cun^{3}quionh^{3} jái^{13} hi^{3} ho^{2} jná^{13} hi^{3} ca^{3}cuéh^{1} hnú^{2} jáun^{2}. La^{3} ní^{2} bíh^{1} ca^{3}jmú^{32} jná^{13} hua^{3}hí^{13}, hi^{3} jáun^{2} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tiá^{2} já^{2}hín^{3}, jí^{32}la^{3} tsá^{2} qui^{3} ca^{3}tin^{1} hi^{3} tsa^{3}hín^{3} bíh^{1} já^{1}hín^{3}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}li^{3}tí^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} ñí^{1} Sí^{2}.

13 ”Jáun^{2} ta^{3}né^{32} má^{2}jáunh^{13} jná^{13} ñí^{1} ñíh^{3} hnú^{2} bíh^{1}; ti^{3}la^{3} juah^{32} jná^{13} jái^{13} ní^{2} tá^{1}la^{3} cuon^{1} ná^{1} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}, hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} tá^{1}tonh^{1} lá^{2} lí^{13} li^{3} hiún^{2} tsí^{3} ca^{3}la^{3} tán^{1} hián^{2} cu^{3}tí^{3} la^{3}jmí^{1} hiún^{2} tsin^{32} jná^{13}.

14 Má^{2}ca^{3}ma^{3}tin^{13} bíh^{1} jná^{13} tsú^{2} jëh^{2} hnú^{2}, ti^{3}la^{3} tsá^{2} zian^{2} hí^{3} cun^{3} tin^{2} tsí^{3} hmóu^{32} né^{3}, tiá^{2} quiú^{2} tiá^{2} jéin^{23} yáh^{3} tsú^{2} quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} jmu^{2} yáh^{3} tsú^{2} la^{3}jmí^{1} jmu^{2} tsá^{2} hí^{3}, quí^{1} sa^{3}jun^{3} jná^{13} yáh^{3} zian^{2} ná^{1} la^{3} jáun^{2}.

15 Ha^{3} tiá^{2} hiú^{2} mí^{23} yáh^{3} jná^{13} hi^{3} huen^{13} nú^{2} tsú^{2} ja^{1} quioh^{21} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}, ñí^{1} jí^{21}la^{3} mí^{23} jná^{13} hi^{3} jmúh^{13} nú^{2} tsú^{2} hua^{3}hí^{13} ca^{3}tin^{1} tsá^{2} hláinh^{1} bíh^{1}.

16 Quí^{1} la^{3}jmí^{1} tiá^{2} zian^{2} jná^{13} la^{3} cun^{3} qui^{3} zian^{2} jáun^{2} tsá^{2} jmu^{2} cun^{3} tin^{2} tsí^{3} hmóu^{32}, hi^{3} jáun^{2} sa^{3}jun^{3} tsá^{2} ní^{2} yáh^{3} siáh^{3} zian^{2} la^{3} jáun^{2}.

17 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, jmu^{3} hi^{3} lí^{13} ná^{1}chan^{1} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} nú^{2} huen^{2} cun^{3}quionh^{3} jú^{1} tson^{2}, quí^{1} jái^{13} quián^{13} hnú^{2} dá^{2} lí^{3} jmáh^{3}la^{3} jú^{1} tson^{2} bíh^{1}.

18 Jáun^{2} né^{3}, la^{3}jmí^{1} ca^{3}ze^{2} nú^{2} jná^{13} ja^{1} tsá^{2} zian^{2} hngá^{1}máh^{3} lá^{2}, la^{3} jáun^{2} bí^{1} siáh^{3} zein^{32} jná^{13} tsá^{2} lá^{2} ja^{1} tsá^{2} hí^{3} uá^{2}jai^{32}.

19 Hi^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tin^{1} tsá^{2} lá^{2} bíh^{1} jmu^{2} jná^{13} siáh^{3} cuá^{1}chan^{1} ná^{1} huen^{2}, quí^{1} hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} lá^{2} uá^{2}jai^{32} lí^{13} ná^{1}chan^{1} cun^{3}quionh^{3} jú^{1} tson^{2}.

20 ”Ti^{3}la^{3} tiá^{2} mí^{23} yáh^{3} jná^{13} jmáh^{3}la^{3} hi^{3} ca^{3}tin^{1} tsá^{2} lá^{2}, quí^{1} mí^{23} jná^{13} la^{3} ji^{3} hi^{3} ca^{3}tin^{1} tsá^{2} taunh^{13} jná^{13} ta^{21} ní^{1} má^{1}ca^{3}nái^{32} jú^{1} chú^{32} hi^{3} hléh^{32} tsá^{2} lá^{2} bíh^{1}.

21 Mí^{23} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnú^{2} hi^{3} cu^{3}tí^{3} cuí^{1} tionh^{1} tsú^{2} cá^{2}hon^{3} ji^{3}lin^{2}. Hnú^{2} Tia^{21}, cuí^{1} tionh^{1} tsú^{2} cá^{2}hon^{3} quiúnh^{1} dí^{2} la^{3}jmí^{1} ná^{1}tioh^{3} jáun^{2} cáun^{2} tsí^{3} dí^{2} quiúnh^{1} hnú^{2}, hi^{3} jáun^{2} lí^{13} tónh^{32} tsá^{2} zian^{2} hngá^{1}máh^{3} lá^{2} ta^{21} hi^{3} tson^{2} bíh^{1} hnú^{2} ca^{3}ze^{2} nú^{2} jná^{13}.

22 La^{3}jmí^{1} má^{2}ca^{3}ma^{3}quien^{13} hnú^{2} jáun^{2} jná^{13}, má^{2}ca^{3}ma^{3}quien^{13} jná^{13} tsú^{2} siáh^{3} uá^{2}jai^{32}, hi^{3} jáun^{2} lí^{13} ná^{1}tioh^{3} cáun^{2} tsí^{3} tsú^{2} quiúnh^{1} dí^{2}, la^{3}jmí^{1} ná^{1}tioh^{3} cáun^{2} tsí^{3} dí^{2} hmóu^{32}.

23 Cáun^{2} bíh^{1} ná^{1}tioh^{3} tsin^{32} jná^{13} quiúnh^{1} tsú^{2} la^{3}jmí^{1} ná^{1}tioh^{3} cáun^{2} tsí^{3} dí^{2} hmóu^{32}, hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} lí^{13} hi^{3} ná^{1}tioh^{3} cáun^{2} tán^{1} tsí^{3} tsú^{2} má^{2}tún^{2} hmóu^{32} siáh^{3}, hi^{3} jáun^{2} la^{3} ní^{2} bíh^{1} lí^{13} li^{3}tsin^{2} tsá^{2} zian^{2} hngá^{1}máh^{3} lá^{2} hi^{3} hnú^{2} bíh^{1} Tsá^{2} ca^{3}ze^{2} nú^{2} jná^{13}, ji^{3} hi^{3} hno^{3} lín^{32} nú^{2} siáh^{3} tsá^{2} joh^{2} jná^{13} la^{3} cun^{3} rón^{32} hnau^{3} nú^{2} jná^{13}.

24 ”Tia^{21}, hnú^{2} bíh^{1} ca^{3}chan^{21} tsú^{2} jo^{3}uón^{32} jná^{13}, hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} hnó^{32} jná^{13} hi^{3} tsa^{3}tiánh^{2} tsú^{2} ñí^{1} ñí^{1}ñí^{21} jná^{13}, hi^{3} jáun^{2} lí^{13} jíe^{3} tsú^{2} cónh^{3} tí^{3} hi^{3} quien^{2} jná^{13}, la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}ma^{3}quien^{13} nú^{2} jáun^{2} jná^{13}; quí^{1} hnú^{2} bí^{1} jlánh^{1} ca^{3}ma^{3}hnau^{1} nú^{2} jná^{13} la^{3} cun^{3} jmí^{1} ñeh^{2} bíh^{1} hi^{3} lí^{13} tá^{1} cáun^{2} mi^{3}cuú^{2}.

25 Hnú^{2} Tia^{21}, Tsá^{2} chun^{1} nú^{2}, ha^{3} tiá^{2} cuóu^{32} yáh^{3} hnú^{2} tsá^{2} zian^{2} cun^{3} tin^{2} tsí^{3} hmóu^{32}, ti^{3}la^{3} jná^{13} má^{1}ná^{1}, cuóu^{32} bíh^{1} ná^{1} hnú^{2}, hi^{3} ja^{3}bí^{1} tsá^{2} lá^{2} siáh^{3} má^{2}ca^{3}li^{3} ñi^{32} bíh^{1} hi^{3} hnú^{2} ca^{3}ze^{2} jná^{13}.

26 Jná^{13} má^{2}ca^{3}hie^{3} tsá^{2} lá^{2} hi^{3} hin^{2} tsánh^{2} hnú^{2}, hi^{3} la^{3} má^{2}hie^{2} jáun^{2} jná^{13} tsú^{2} siáh^{3}, hi^{3} jáun^{2} lí^{13} ma^{3}hnio^{3} tsú^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2} rón^{32} la^{3} cun^{3} hnau^{3} nú^{2} jáun^{2} jná^{13}, hi^{3} jáun^{2} lí^{13} ná^{1}tioh^{3} cáun^{2} tsin^{32} jná^{13} quiúnh^{1} tsú^{2}.

18

Má^{2}jan^{2} tsú^{2} Jesús hi^{3} tson^{3}

(Mateo 26:36-56; Marcos 14:32-50; Lucas 22:39-53)

1 Hi^{3} jáun^{2} jmí^{1} má^{2}lí^{2}juáh^{3} jáun^{2} Jesús jái^{13} ní^{2} né^{3}, cua^{3}han^{3} quionh^{3} tsá^{2} hain^{21} hí^{3} ti^{3} con^{2} hi^{3} ngau^{3} ti^{3} jo^{21} jëh^{3} ñí^{1} téh^{23} tsú^{2} jáun^{2} Cedrón. Ñí^{1} jáun^{2} jmí^{1} zia^{32} cáun^{2} ñí^{1} lí^{3}

ñí¹ jná¹ hmá²; ñí¹ jáun² né³, hi³ Jesús la³
má²quionh³ tsá² quionh³.
2 Ja³bí¹ Judas tsá² má²jɨenh³ hí³ Jesús jmí¹
ñi² uá²jaɨ³² ñí¹ jáun², quí¹ hliáun³ jéin³² bíh¹
jmí¹ má²ca³cuú² ca³ngɨh³² Jesús quionh³ tsá²
haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² ñí¹ jáun².
3 Hi³ jáun² né³, ca³chó³² bíh¹ Judas ñí¹ jáun²
la³ má²quionh³ hliáu³ tsá² *romanos, jɨ³ ma³
jan² tsá²cuú² tsá²ta³ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ hi³
ca³ze³ tsá² ná¹chín¹ joh¹ tsú² la³ má²quionh³
tsá² *fariseos. Tsá² hí³ né³ ná¹quian³² sí²
jmí²cau³² jɨ³ sí² ca² ní² siáh³, la³ má²quionh³
mí¹táɨ³ mí¹jla² jɨ³ hmá² ní² siáh³.
4 Tɨ³la³ Jesús má¹ná¹, jmí¹ má²ñi³² bíh¹ la³
cun³ la³jí³² hi³ quiunh²¹, hi³ jáun² ja³ hi³
ca³ngáɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—¿Hin² tsánh² hnah²³ hnoh²?
5 Jáun² tsá² hí³ né³ ca³juáh³:
—Jesús tsá² Nazaret bíh¹ hnah²³ jnoh¹.
Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús:
—Jná¹³ bíh¹ la³².
Ja¹ quioh²¹ tsá² hí³ né³ jmí¹ zenh¹ Judas
tsá² má²lí²jɨenh³ Jesús.
6 Hi³ jáun² jmí¹ ca³juáh³ Jesús: "Jná¹³
bíh¹ la³²", jmí¹jáun² né³ ca³yá²han¹ tsú² hi³
ca³quɨnh³ tɨ³ cu³hna²¹ hi³ ta³tonh¹ la³ tɨ³
hué³².
7 Jmí¹jáun² ca³ngáɨ³ siáh³ Jesús cónh³í¹ cu³
jéin³²:
—¿Hin² tsánh² hnah²³ hnoh²?
Jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³ siáh³:
—Jesús tsá² Nazaret bíh¹ hnah²³ jnoh¹.
8 Hi³ jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:
—Má²lí²juáh³² bíh¹ jná¹³ hi³ jná¹³ bíh¹ la³².
Ní¹juáh³ jná¹³ la³ hnauh²³ náh², tɨ³la³ cué¹
jáɨ¹³ hi³ tsa³tánh¹ tín² tsá² ñí¹ hná¹ lá².
9 La³ ní² dá² ca³lɨ³ hi³ jáun² lɨ³tí³ la³ cun³
hi³ má²lí²juáh³ tsú² jáun² hnga², jmí¹ ca³juáh³
la³ lá²: "Tia²¹, tsá² ca³cuen²¹ hnú² hí³, hí¹ jan²
yáh³ tiá² já²hín³".
10 Jmí¹jáun² ca³chí² Sí¹mu²¹ Pé¹ mí¹táɨ³
hmu³ tá¹ tun³ jo²¹ quioh²¹, hi³ ca³jmú³ cu³
nga¹³ mí¹táɨ³ cuá¹ cuá² chu²¹ quioh²¹ jan²
tsá² jmáɨ² Malco, jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹
joh¹ tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² hɨen¹.
11 Tɨ³la³ Jesús né³, ca³záɨh³ Pé¹ la³ lá²:
—Tiáunh¹ mí¹táɨh³ hñu³ láu² quioh²¹.
Ní¹juáh³ Ñuh³² jná¹³ hnió³ hi³ há¹ ngá¹³ jná¹³
uu³cha³tsɨ³² lá², ¿hí¹ lí¹³ hi³ tiá² hen¹ jná¹³ hi³
quiunh²¹ jná¹³ la³ lá²?

Jesús má²zenh² ta³ ñí¹ Anás
(Mateo 26:57-58; Marcos 14:53-54; Lucas 22:54)

12 Hi³ jáun² jmí¹jáun² né³, hliáu³ tsá² chín¹,
la³ má²quionh³ hliáu³ joh¹, jɨ³ tsá²cuú² tsá²ta³
tsá² *judíos tsá² ná¹ñí¹ ní² siáh³ ca³ma³tson¹³
Jesús hi³ ca³hñéi³² dí².
13 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³ñí¹jan² dí² hñú¹³
Anás. Anás hí³ jmí¹ lín³ tsa³jméi² Caifás, tsá²
cuá¹lín³ mí²tsá² hɨen¹ jmí¹jáun².
14 Caifás hí³ bíh¹ jmí¹ má²ca³záɨh³ tsá²
judíos tsá² ná¹ñí¹ hi³ tɨ³ quien² bíh¹ jún³ jan²
tsáu² cha¹³ jɨ³lɨn² tsáu².

Pé¹ juáh³ hi³ tiá² cuóun³² Jesús
(Mateo 26:69-70; Marcos 14:66-68; Lucas 22:55-57)

15 Tɨ³la³ Sí¹mu²¹ Pé¹ né³, la³ má²quionh³
jan² tsá² ñí¹ hná¹ jáun², jmí¹ hí¹tsá²táunh¹
chí¹cáɨn² cu³hna²¹ Jesús. Tsá² jan² hí³
né³ jmí¹ cuóu²¹ bíh¹ tsá² cuá¹lín³ mí²tsá²
hɨen¹, hi³ jáun² ca³hiauh³ jáɨ¹³ hi³ hí³ ñí¹hñú³
quioh²¹ mí²tsá² hɨen¹ hí³ quionh³ Jesús;
16 tɨ³la³ Pé¹ né³, cheih³² bíh¹ ca³ta³zanh¹.
Hi³ jáun² tsá² jmí¹ cuóu²¹ hí³ mí²tsá² hɨen¹
né³ cua³han³ hi³ ñí¹mí² jáɨ¹³ ñí¹con² tsá²mɨ³
tsá² jmí¹ dí¹jmu² hua³hí¹³ ho³hñú¹³ hi³ hí³
Pé¹ ñéih³, jmí¹jáun² ca³tanh² tsú² Pé¹ tɨ³ ñéih³.
17 Jmí¹jáun² ca³ngáɨ³ tsá²mɨ³ hí³ ñí¹con² Pé¹
la³ lá²:
—¿Há¹ jun³juáh¹³ hnú² lín³ nú² uá²jaɨ³²
tsá² hen² tɨ³ con² tsá²ñuh² ó³² dúh¹?
Jáun² ca³juáh³ Pé¹ la³ lá²:
—Já¹han²¹, ha³ tiá² lín³ yáh³ jná¹³.
18 Jmí¹ cuóu³ lín³² bíh¹ jmí¹jáun², hi³
jáun² tsá² má²ná¹hlánh¹ quian²¹ mí²tsáu²
la³ má²quionh³ tsá²cuú² tsá²ta³ tsú² la³
má²lí²jmú³ sí², hi³ jáun² má²ná¹táun³ hi³
ná¹chóh²³ sí² jáun². Ja³bí¹ Pé¹ siáh³ jmí¹
zenh¹ ñí¹ jáun² quionh³ tsá² hí³ hi³ dí¹chóh²³
sí².

Mí²tsá² hɨen¹ má²cán²³ jú¹ tson² ñí¹con² Jesús
(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Lucas 22:66-71)

19 Jáun² tsá² lín³ hí³ mí²tsá² hɨen¹
ca³ma³liáu³² hi³ nga² ñí¹con² Jesús hi³ ca³tɨn¹
tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² dí², hi³ he³ ñí¹ jáɨ¹³
má²tɨn² tsú² siáh³ tsáu².
20 Jáun² Jesús né³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Jná¹³ dá² má²ca³hléh³ ná¹ chú¹ja²¹
bíh¹; tiú²nio² bí¹ hñu³ cuáh³² quiú¹³ dí²
má²ca³ma³tɨn¹³ jná¹³ tsáu², jɨ³ hñu³ cuáh³²
chín¹ ní² siáh³, ñí¹ qui³ cuú² ngɨh³² ca³la³
jín³² tsá² judíos; hi³ jáun² né³, hí¹ cáun² yáh³
tiá² hi³ má²ca³hɨe³ jná¹³ ñí¹ ná¹conh¹.
21 Jáun² ¿he³ yáh³ láɨh³² sa³ ñí¹con² huen²
yáh³ jná¹³ ngaɨh³² hnú²? Ñí¹con² tsá²
má²ca³náɨ³² jáɨ¹³ hi³ hléh²³ dá² jná¹³ nga³,
quí¹ tsá² hí³ bíh¹ tsá² ná¹ñi³² la³ cun³ hi³
má²cá²juáh³² jná¹³.
22 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³ ní² né³,
jáun² jan² tsá²cuú² tsá²ta³ mí²tsáu² jmí¹
zenh¹ ñí¹ jáun² ca³pá³ ñí¹ Jesús, hi³ juáh³
la³ lá²:

—¿Hí[1] la[3] ní[2] máh[3] ngaɨh[32] hnú[2] ñí[1]con[2] mí[2]tsá[2] hí́en[1]?

23 Jáun[2] ca[3]ngáɨ[3] Jesús la[3] lá[2]:

—Ní[1]juáh[3] cáun[2] jú[1] hlah[3] la[3] lí[2]hléh[3] jná[13], jáun[2] juah[21] neh[21] ha[3] jinh[1] ti[3]tsóh[3] lí[3] jú[1] hlah[3]; ti[3]la[3] ní[1]juáh[3] re[2] bíh[1] la[3] lɨ[2]hléh[3] jná[13] né[3], jáun[2] ¿he[3] ya[3] láɨh[32] sa[3] po[23] yáh[3] hnú[2] jná[13]?

24 Jmí[1] lɨ[21] jáun[2] né[3], ca[3]zen[3] Anás Jesús la[3] má[2]hñe[2] jáun[2] bíh[1] ñí[1]con[2] Caifás tsá[2] cuá[1]lí́n[3] siáh[3] mí[2]tsá[2] hí́en[1].

Pé[1] juáh[3] siáh[3] cu[3] jéin[32] hi[3] tiá[2] cuóun[32] Jesús

(Mateo 26:71-75; Marcos 14:69-72; Lucas 22:58-62)

25 Tá[1]la[3] jmí[1] dí[1]chóh[23] jáun[2] Pé[1] sí[2] né[3], jáun[2] tsá[2] jmí[1] tionh[1] hí[3] ñí[1] jáun[2] ca[3]ngáɨh[3] Pé[1] hi[3] ca[3]juáh[3]:

—¿Há[1] jun[3]juáh[13] hnú[2] uá[2]jaɨ[32] lí́n[3] jan[2] tsá[2] hen[2] ti[3] con[2] tsá[2]ñuh[2] ó[32]?

Jáun[2] Pé[1] ca[3]juáh[3]:

—Já[1]han[21], jun[3]juáh[13] jná[13] yáh[3].

26 Ñí[1] jáun[2] siáh[3] jmí[1] zenh[2] jan[2] tsá[2] má[2]dí[1]hlánh[1] quian[21] mí[2]tsá[2] hí́en[1], raɨnh[21] tsá[2] ca[3]uóunh[3] hí[3] cuá[1] hi[3] ca[3]quieh[3] Pé[1], hi[3] jáun[2] tsá[2] hí[3] né[3] ca[3]juáh[3] la[3] lá[2]:

—¿Há[1] jun[3]juáh[13] hnú[2] lí[2]jɨe[1] jná[13] ja[1] hmá[2] jáun[2] quiúnh[1] nú[2] tsá[2] ó[32] dúh[1]?

27 Tɨ[3]la[3] siáh[3] bíh[1] siáh[3] tiá[2] ca[3]ton[3] Pé[1] jmí[1]jáun[2]. Ti[3]tsóh[3]dí[1] jmí[1]jáun[2] né[3] ca[3]hó[3] jan[2] cá[1]tsó[3].

Jesús má[2]zenh[2] ta[3] ñí[1] Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Lucas 23:1-5)

28 Jmí[1] lɨ[21] jáun[2] né[3], cua[3]han[3] Jesús hñú[13] Caifás, hi[3] ca[3]ñí[1]jan[2] dí[2] ñí[1]ta[21] quioh[21] tsá[2] ho[2] ta[21] tsá[2] romano. Jmí[1] má[2]já[2]jnia[2] bíh[1], hi[3] jáun[2] né[3] tsá[2] ná[1]ñí[1] joh[1] tsá[2] judíos hí[3] tiú[2]uú[2] taunh[3] yáh[3] ñéih[3] ñí[1]ta[21] jáun[2], quí[1] hi[3] jáun[2] tiá[2] lí[13] lín[3] dí[2] tsá[2] tiá[2] jɨn[2]. Quí[1] jí[32]la[3] tsá[2] jɨn[2] bíh[1] lí[13] cuh[3] má[32] quioh[21] *Jmí[1]hí́en[1] ní[1] má[1]ca[3]niéi[2] jáun[2].

29 Cun[3]ñí[1] hi[3] jáun[2] bíh[1] cua[3]han[3] Pilato tsá[2] ho[2] ta[21] ti[3] cheih[32] hi[3] ca[3]liéinh[32] tsá[2] hí[3], hi[3] ca[3]juáh[3] la[3] lá[2]:

—¿He[3] ñí[1] tso[3] chah[32] hnoh[2] quioh[21] tsá[2]ñuh[2] lá[2]?

30 Jáun[2] tsá[2] hí[3] né[3] ca[3]ngáɨ[3]:

—Sá[1]jmí[1] hi[3] tiá[2] lí́n[3] tsá[2]ñuh[2] ní[2] jan[2] tsá[2] hláɨh[1] tsá[2] hon[2], jáun[2] tiá[2] jmí[1] má[2]lí[2]jɨenh[21] yáh[3] jnoh[1] tsú[2] ñí[1]con[2] hnú[2].

31 Tɨ[3]la[3] Pilato né[3] ca[3]juáh[3] siáh[3]:

—Jon[1] náh[2] tsú[2], hi[3] jáun[2] cuá[2]ra[3]tsɨ[32] náh[2] héih[32] la[3] cun[3] lí[3] liej[21] quián[13] náh[2] hmóu[32].

Jmí[1]jáun[2] ca[3]ngáɨ[3] siáh[3] tsá[2] ná[1]ñí[1] hí[3]:

—Tɨ[3]la[3] jnoh[1] tsá[2] judíos má[1]ná[1], tiú[2]uú[2] jáɨ[13] hau[32] yáh[3] jnoh[1] hi[3] má[1]ngɨ[13] tsáu[2].

32 La[3] jáun[2] bíh[1] ca[3]lɨ[3] hi[3] jáun[2] lí[13] lɨ[3]tí[3] la[3] cun[3] hi[3] ca[3]juáh[3] hnga[2] Jesús hi[3] he[3] lánh[3] rón[32] jún[3] dí[2].

33 Jáun[2] Pilato hen[3] siáh[3] ñéih[3] ñí[1]ta[21] quioh[21], jáun[2] ca[3]teh[3] dí[2] Jesús hi[3] ca[3]záɨh[3] dí[2] la[3] lá[2]:

—¿Hí[1] hnú[2] uá[1] lí́n[3] nú[2] Re[21] Juo[13] tsá[2] judíos?

34 Jmí[1]jáun[2] ca[3]juáh[3] Jesús la[3] lá[2]:

—¿Hí[1] ngaɨh[32] hnú[2] jáɨ[13] ní[2] hi[3] ca[3]tɨn[1] hnú[2] huen[2], ho[3] hi[3] zian[2] jan[2] tsá[2] má[2]lí[2]juáh[3] uá[1] hi[3] ca[3]tɨn[1] jná[13]?

35 Hi[3] jáun[2] Pilato né[3], ca[3]juáh[3] siáh[3]:

—¿Hí[1] lí́n[3] jná[13] tsá[2] judío dúh[1]? Quí[1] tsá[2] coh[1] huen[2] bíh[1] hnú[2], la[3] má[2]quionh[3] tsá[2] ná[1]lí́n[3] mi[3]jmú[3] joh[1] tsú[2] má[2]lí[2]jɨenh[3] hnú[2] ñí[1]con[2] jná[13]. ¿He[3] dá[2] ca[3]jmuh[3] hnú[2]?

36 Jáun[2] ca[3]ngáɨ[3] siáh[3] Jesús la[3] lá[2]:

—Ha[3] tiá[2] ñí[1] hué[21] lá[2] ho[2] yáh[3] jná[13] jáɨ[13]. Quí[1] sá[1]jmí[1] hi[3] ho[2] jná[13] jáɨ[13] ñí[1] hué[21] lá[2] dúh[1], hi[3] jáun[2] jmí[1] lí[13] bíh[1] jmu[3] tsá[2] tionh[2] jo[3]uón[32] jná[13] hniéi[2], hi[3] jáun[2] tiá[2] jmí[1] jɨenh[3] yáh[3] tsú[2] jná[13] ñí[1]con[2] tsá[2] judíos tsá[2] ná[1]ñí[1]. Tɨ[3]la[3] tiá[2] ñí[1] lá[2] ho[2] yáh[3] jná[13] jáɨ[13].

37 Hi[3] jáun[2] Pilato né[3] ca[3]ngáɨ[3] siáh[3]:

—¿Hí[1] jáun[2] lí́n[3] uá[1] hnú[2] re[21]?

Jáun[2] Jesús ca[3]juáh[3]:

—Lí́n[3] bíh[1] jná[13] la[3] cun[3] má[2]lí[2]juah[21] hnú[2] ní[2]. Jná[13] dá[2] ca[3]lɨ[3]zian[2] ná[1], hi[3] cuan[3] ná[1] ñí[1] hué[21] lá[2] hi[3] hí́e[13] ná[1] jú[1] tson[2]. La[3]jí́n[32] bíh[1] tsá[2] haɨn[21] tɨ[3] con[2] jú[1] tson[2] náɨ[32] la[3] cun[3] hi[3] juah[32] jná[13].

38 Jáun[2] Pilato ca[3]juáh[3] la[3] lá[2]:

—¿He[3] dá[2] jaun[32] jú[1] tson[2]?

Má[2]ma[3]ngí[3] tsú[2] Jesús

(Mateo 27:15-31; Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25)

Jáun[2] jmí[1] má[2]lí[2]juáh[3] Pilato jáɨ[13] ní[2] né[3], cua[3]han[3] siáh[3] cheih[32] hi[3] ca[3]ñí[1]lienh[13] tsá[2] judíos tsá[2] ná[1]ngɨh[32] hí[3], hi[3] ca[3]ñí[1]zeh[1] dí[2] la[3] lá[2]:

—Hí[1] cáun[2] yáh[3] tso[3] quioh[21] tsá[2] lá[2] tiá[2] choh[1] jná[13].

39 Tɨ[3]la[3] hnoh[2] né[3] ná[1]hëh[3] chinh[32] hi[3] hniáuh[32] lion[1] jná[13] jan[2] tsá[2] tson[3] tá[1]la[3] Jmí[1]hí́en[1]; jáun[2] né[3] ¿hnáuh[1] náh[2] lion[1] jná[13] Re[21] Juóuh[32] hnoh[2] tsá[2] judíos?

40 Jmí[1]jáun[2] ca[3]la[3] jí́n[32] bíh[1] tsú[2] ca[3]tí[2] ca[3]hóh[32] hi[3] ca[3]juáh[3]:

—¡Jun[3]juáh[13] tsá[2] ní[2] yáh[3]! ¡Barrabás bíh[1] lion[1] nú[2]!

Tɨ[3]la[3] Barrabás hí[3] né[3] jmí[1] lí́n[3] jan[2] tsá[2] háɨn[2] hian[2] tsí[3] bíh[1].

19

1 Hi[3] jáun[2] jmí[1]jáun[2] né[3], ca[3]jmú[3] Pilato héih[32] hi[3] jan[3] tsú[2] Jesús, hi[3] tsa[3]quiú[2] tsa[3]pan[2] tsú[2].

2 Jáun^{2} hliáu^{3} né^{3} ca^{3}jmú^{3} cáun^{2} chí^{2} lɨh^{32}
hi^{3} ca^{3}tanh^{2} dí^{2} chí^{1} Jesús la^{3}juah^{21} dúh^{1} cáun^{2}
*có^{2}ron^{1}ná^{1} hi^{3} quioh^{21} jan^{2} tsá^{2} ho^{2} jáɨ^{13},
tɨ^{3}la^{3} hi^{3} jáun^{2} né^{3} jmɨ́^{1} lɨ́^{3} cun^{3}quionh^{3} cuoh^{2}
hmá^{2} ton^{2} bíh^{1}; hi^{3} ca^{3}quinh^{3} dí^{2} siáh^{3} cáun^{2}
hmɨh^{32} zín^{13} la^{3} cun^{3} hi^{3} qui^{3} quɨh^{32} jan^{2} tsá^{2}
quien^{2}.

3 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} ca^{3}ma^{3}janh^{32} tsú^{2} ma^{3}
quin^{32} ma^{3} jan^{32} ñí^{1} cuá^{1}tón^{21} Jesús, hi^{3}
juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—¡Cuí^{1} lɨ^{3}quien^{2} bíh^{1} Re^{21} Juo^{13} tsá^{2} *judíos!
Ca^{3}la^{3} hi^{3} má^{2}quí^{2} má^{2}jnó^{32} bíh^{1} dí^{2} hó^{1}ñí^{1}
tsú^{2}.

4 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} cua^{3}han^{3} siáh^{3} Pilato hi^{3}
ca^{3}liéinh^{32} siáh^{3} tsá^{2} ná^{1}ngɨh^{32} hí^{3} cheih^{32},
hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Sá^{1}ní^{2} jɨe^{3} náh^{2}, cuí^{1} chin^{21} jná^{13} tsú^{2} tɨ^{3}
cheih^{32} lá^{2}, hi^{3} jáun^{2} lɨ^{3}tsɨn^{2} hnoh^{2} hi^{3} hí^{1}
cáun^{2} yáh^{3} tso^{3} tiá^{2} lin^{1} choh^{1} jná^{13} quioh^{21}
tsá^{2} lá^{2}.

5 Jmɨ́^{1}jáun^{2} cua^{3}han^{3} Jesús hi^{3} má^{2}hun^{1} chí^{2}
lɨh^{32} hi^{3} lí^{3} cuoh^{2} hmá^{2} ton^{2} chí^{1}, hi^{3} quih^{32}
siáh^{3} hmɨh^{32} zín^{13} jáun^{2}. Hi^{3} jáun^{2} ca^{3}juáh^{3}
Pilato la^{3} lá^{2}:

—¡Lá^{2} zenh^{2} tsú^{2}!

6 Tɨ^{3}la^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}jíen^{32} tsú^{2} Jesús né^{3},
jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}tí^{2} ca^{3}hóh^{32} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} mi^{3}jmú^{3}
la^{3} má^{2}quionh^{3} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}
la^{3} lá^{2}:

—¡Crei^{21} cuí^{1} taun^{1} tsá^{2} ní^{2}! ¡Crei^{21} cuí^{1}
taun^{1} tsá^{2} ní^{2}!

Jáun^{2} Pilato ca^{3}juáh^{3}:

—Jon^{1} náh^{2} tsú^{2}, hmóu^{32} náh^{2} cuá^{2}ton^{3}
náh^{2} tsú^{2} crei^{21}, quí^{1} hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} tso^{3} tiá^{2}
choh^{1} jná^{13} quioh^{21} tsú^{2}.

7 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} judíos né^{3}, ca^{3}juáh^{3}:

—Jnoh^{1} zia^{32} cáun^{2} liei^{21} quiú^{13}, hi^{3} jáun^{2}
la^{3} cun^{3} lí^{3} liei^{21} jáun^{2} quiú^{13} bíh^{1} jnoh^{1}
ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} ní^{2} jún^{3}, quí^{1} sa^{3} tsá^{2} ní^{2} yáh^{3}
má^{2}ca^{3}juáh^{3} hi^{3} lín^{3} Jon^{2} Dió^{32}.

8 Jmɨ́^{1} ca^{3}náɨ^{32} Pilato jáɨ^{13} ní^{2} né^{3}, tɨ^{3} lɨ^{3}mí^{1}
ca^{3}ta^{3}hú^{1} cóh^{21} bíh^{1} tsí^{3}.

9 Jáun^{2} hen^{3} siáh^{3} ñéih^{3} ñí^{1}ta^{21} quioh^{21}, hi^{3}
ca^{3}ngáɨh^{3} siáh^{3} Jesús la^{3} lá^{2}:

—¿Hín^{2} tíh^{3} ñeh^{3} hnú^{2}?

Tɨ^{3}la^{3} Jesús né^{3} tiú^{2}uú^{2} hi^{3} ca^{3}ngáɨ^{3} hí^{1} cá^{2}
jon^{1} yáh^{3}.

10 Hi^{3} jáun^{2} Pilato ca^{3}juáh^{3}:

—¿Hí^{1} cónh^{3} tiá^{2} ngáɨh^{1} uá^{1} hnú^{2} ñí^{1}con^{2}
jná^{13}? ¿Há^{1} tiá^{2} ñíh^{1} hnú^{2} hi^{3} jná^{13} ho^{2} ná^{1}
jáɨ^{13} hi^{3} taun^{1} ná^{1} hnú^{2} crei^{21}, ho^{3}lá^{2}dá^{2} hi^{3}
liau^{1} ná^{1}?

11 Jáun^{2} Jesús ca^{3}ngáɨ^{3} hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Hí^{1} cáun^{2} pí^{3} tiá^{2} jmɨ́^{1} zia^{32} yáh^{3} quián^{13}
hnú^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13} sá^{1}jmɨ́^{1} hi^{3} Dió^{32} tiá^{2}
ca^{3}cué^{3} hnú^{2} jáɨ^{13} hi^{3} ñi^{3}hauh^{32}; cun^{3}ñí^{1} hi^{3}
jáun^{2} bíh^{1} ti^{3} jlánh^{1} bí^{1} jueh^{32} tso^{3} ho^{2} hnga^{2}
tsá^{2} lí^{2}jɨenh^{3} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnú^{2} la^{3} cónh^{3} bí^{1}
hnú^{2}.

12 Hi^{3} jáun^{2} la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1}jáun^{2} bíh^{1} jlánh^{1}
ca^{3}hnauh^{2} Pilato tsí^{3} he^{3} lánh^{3} rón^{32} lí^{13} lión^{32}
dí^{2} Jesús; ti^{3}la^{3} tsá^{2} judíos hí^{3} né^{3}, ca^{3}tí^{2}
ca^{3}hóh^{32} siáh^{3} hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—¡Ní^{1}juáh^{3} hi^{3} ca^{3}lion^{1} nú^{2} tsá^{2} ní^{2}, jáun^{2}
tiú^{2}uú^{2} re^{2} juónh^{32} yáh^{3} hnú^{2} quiúnh^{1} *tsá^{2}
cuá^{1}lín^{3} mɨ^{3}chí^{1} juú^{2} Roma! ¡Quí^{1} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2}
tsá^{2} juáh^{3} hi^{3} lín^{3} re^{21}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} ná^{1}hniei^{21}
bíh^{1} quionh^{3} tsá^{2} cuá^{1}lín^{3} hí^{3} mɨ^{3}chí^{1}!

13 Jáun^{2} jmɨ́^{1} ca^{3}náɨ^{32} Pilato jáɨ^{13} ní^{2} né^{3},
ca^{3}jmú^{3} héih^{32} hi^{3} chin^{13} tsú^{2} Jesús ti^{3}
cheih^{32}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}cuá^{3} ñí^{1} hmá^{2}sɨ^{1} quien^{2}
quioh^{21}, ñí^{1} jáun^{2} jmɨ́^{1} téh^{23} tsú^{2} Gabata
quionh^{3} jú^{1} *hebreo, la^{3} cun^{3} niéih^{3} “Ñí^{1}
rá^{1}já^{23} quín^{1}”.

14 Cua^{3}hlau^{3} *Jmɨ́^{1}híen^{1} bíh^{1} jmɨ́^{1}jáun^{2}, hi^{3}
jáun^{2} ná^{1}jmu^{2} tsú^{2} hua^{3}jan^{21} la^{3} cun^{3} hi^{3}
lɨ^{3} hniáuh^{32}; míh^{1} tiá^{2} cun^{3} la^{3} nio^{1} jñéi^{3}
tɨ^{3} hú^{2}niéi^{2} jmɨ́^{1} ca^{3}juáh^{3} Pilato ñí^{1}con^{2} tsá^{2}
judíos hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—¡Lá^{2} zenh^{2} re^{21} juóuh^{32} náh^{2}!

15 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}tí^{2} ca^{3}hóh^{32} bíh^{1} hi^{3}
ca^{3}juáh^{3}:

—Chin^{32} tsá^{2} ní^{2}, chin^{32} tsá^{2} ní^{2}; ma^{3}jan^{32}
ñí^{1} taun^{3} crei^{21}.

Hi^{3} jáun^{2} Pilato ca^{3}juáh^{3} siáh^{3}:

—¿Hí^{1} lí^{13} ton^{1} jná^{13} crei^{21} re^{21} juóuh^{32}
hnoh^{2} dúh^{1}?

Jáun^{2} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} mi^{3}jmú^{3} ca^{3}juáh^{3} siáh^{3}
la^{3} lá^{2}:

—Jí^{32}la^{3} jan^{2} tsá^{2} cuá^{1}lín^{3} mɨ^{3}chí^{1} bíh^{1} lín^{3}
re^{21} juo^{13} jnoh^{1}, ha^{3} tiú^{2}uú^{2} hin^{2} zian^{2} yáh^{3}
tsá^{2} siánh^{3}.

16 Jáun^{2} Pilato ca^{3}jɨenh^{3} cú^{2}jueh^{32} Jesús
ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3} hi^{3} cu^{3}tsa^{32} cuí^{1} cha^{3}ton^{3} tsú^{2}
cú^{2}jueh^{32} crei^{21}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}jón^{32} bíh^{1} tsá^{2}
hí^{3} Jesús.

Má^{2}ton^{3} tsú^{2} Jesús crei^{21}
(Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43)

17 Jmɨ́^{1} má^{2}lɨ^{32} jáun^{2} né^{3}, cua^{3}han^{3} bíh^{1}
Jesús hi^{3} quian^{32} crei^{21} quioh^{21}, hi^{3} ngau^{3} tɨ^{3}
juɨ^{32} tsɨ^{3} máh^{3} ñí^{1} téh^{23} tsú^{2} “Máh^{3} Mú^{32} Chí^{1}
Tsáu^{2}”, hi^{3} cun^{3}quionh^{3} jú^{1}jma^{2} *hebreo né^{3},
téh^{23} tsú^{2} “Gólgota”.

18 Ñí^{1} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}ton^{3} tsú^{2} Jesús crei^{21}.
Ja^{3}bí^{1} ca^{3}ton^{3} tsú^{2} siáh^{3} crei^{21} cónh^{3}í^{1} gon^{3}
tsáu^{2}, ma^{3} jan^{2} la^{3} cá^{2} jo^{21}, hi^{3} jáun^{2} chu^{3}jo^{2}
né^{3} tón^{32} Jesús.

19 Jáun^{2} Pilato ca^{3}jmú^{3} héih^{32} hi^{3} tsa^{3}ton^{32}
tsú^{2} huéh^{3} ta^{3} chí^{1} crei^{21} ñí^{1} tón^{21} jáun^{2} Jesús,
hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}: “Jesús Tsá^{2} Nazaret, Re^{21}
Juo^{13} Tsá^{2} Judíos”.

20 Juóun^{32} bíh^{1} tsá^{2} judíos ca^{3}hí^{3} huéh^{3}
jáun^{2}, quí^{1} ñí^{1} má^{2}janh^{2} can^{32} juú^{2} bíh^{1}
ca^{3}ton^{3} tsú^{2} Jesús crei^{21}, hi^{3} huéh^{3} jáun^{2} né^{3}
jmɨ́^{1} lí^{3} cun^{3}quionh^{3} jú^{1}jma^{2} hebreo, jú^{1} *latín
jɨ^{3} jú^{1} *griego ní^{2} siáh^{3}.

21 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} né^{3}, tsá^{2} ná^{1}lín^{3}
mi^{3}jmú^{3} la^{3} má^{2}quionh^{3} tsá^{2} judíos tsá^{2}
ná^{1}ñí^{1} ca^{3}záɨh^{3} Pilato la^{3} lá^{2}:

—Tiá^{2} jmí^{1} hniáuh^{21} yáh^{3} jmúh^{1} nú^{2} huéh^{3}
hi^{3} juáh^{3}: “Re^{21} Juo^{13} Tsá^{2} Judíos”; ti^{3} re^{2}
jmu^{3} huéh^{3} hi^{3} juáh^{3}: “Tsá^{2} Lá^{2} Juáh^{3} Hi^{3}
Lín^{3} Re^{21} Juo^{13} Tsá^{2} Judíos”.

22 Ti^{3}la^{3} Pilato né^{3}, ca^{3}ngáɨ^{3} hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Ní^{2} cuí^{1} lí^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}lí^{2}jmú^{32} jná^{13}.

23 Jáun^{2} jmí^{1} má^{2}lí^{2}ton^{3} jáun^{2} hliáu^{3} crei^{21}
Jesús né^{3}, ca^{3}caun^{2} dí^{2} ha^{1} tsú^{2}, hi^{3} ca^{3}chin^{2}
dí^{2} quiún^{3} tsoh^{3}, ma^{3} cáun^{2} quioh^{21} la^{3} ma^{3}
jan^{2} hliáu^{3}. Jáun^{2} ca^{3}can^{3} tsú^{2} siáh^{3} hmɨh^{32}
hu^{21} ñeh^{2}, ti^{3}la^{3} hmɨh^{32} jáun^{2} né^{3} tiá^{2} lin^{1} yáh^{3}
ñí^{1} jmí^{1} hmɨ^{32}, cáun^{2} bíh^{1} jmí^{1} rá^{2}láɨn^{1} tá^{1}
cáun^{2} chi^{3}cuú^{2} hi^{3} la^{3} ti^{3} há^{32}.

24 Jáun^{2} hliáu^{3} hí^{3} ca^{3}juónh^{3} má^{2}tún^{2}
hmóu^{32} la^{3} lá^{2}:

—Ha^{3} tiá^{2} cáɨ^{13} yáh^{3} dí^{2}; ti^{3} re^{2} bíh^{1} chí^{13}
dí^{2} jáɨ^{13} hi^{3} jáun^{2} neh^{21} hin^{2} tsánh^{2} joh^{13}.

La^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}li^{3}tí^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} rá^{1}juáh^{3}
jáun^{2} ñí^{1} Sí^{2}, hi^{3} rá^{1}juáh^{3} la^{3} lá^{2}: “Ca^{3}tsáunh^{3}
bíh^{1} tsú^{2} hán^{2} jná^{13}, hi^{3} ca^{3}chí^{2} tsú^{2} siáh^{3}
jáɨ^{13} ca^{3}ti^{21} hmɨh^{32} quion^{21} ná^{1}”. La^{3} ni^{2} bíh^{1}
ca^{3}jmú^{3} hliáu^{3} hí^{3}.

25 Có^{32} crei^{21} tón^{32} jáun^{2} Jesús né^{3} jmí^{1}
zenh^{1} mí^{1}ziú^{13} tsú^{2} la^{3} má^{2}quionh^{3} tsá^{2}mɨ^{3}
raɨnh^{21}; có^{32} jáun^{2} jmí^{1} zenh^{1} siáh^{3} Má^{2}réɨ^{3}
ñí^{2}cuo^{2} Cleofas la^{3} má^{2}quionh^{3} Má^{2}réɨ^{3} tsá^{2}
zian^{2} juú^{2} Magdalá.

26 Jáun^{2} jmí^{1} ca^{3}jíen^{32} Jesús mí^{1}ziú^{13}, la^{3}
má^{2}quionh^{3} jan^{2} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} ti^{3} con^{2} tsú^{2}
hi^{3} jmí^{1} zenh^{1} siáh^{3} có^{32} jáun^{2}, tsá^{2} jlánh^{1} jmí^{1}
hnio^{3} tsú^{2} hí^{3}, jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} mí^{1}ziú^{13} la^{3}
lá^{2}:

—Hnú^{2} mí^{1}, ní^{2} bíh^{1} zenh^{2} tsá^{2} lí^{13} jɨen^{1}
nú^{2} la^{3}jmí^{1} jɨen^{1} nú^{2} jónh^{32}.

27 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} siáh^{3} tsá^{2} hen^{2} hí^{3}
ti^{3} con^{2} dí^{2}:

—Jɨen^{1} tiá^{3} tsá^{2}mɨ^{3} ní^{2} la^{3}jmí^{1} jɨen^{1} nú^{2}
mí^{2}ziúh^{2}.

Hi^{3} jáun^{2} la^{3} cun^{3} jmí^{1}jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}jón^{32}
tsá^{2} hí^{3} Má^{2}réɨ^{3} hñú^{13}.

Jmí^{1} jun^{1} Jesús
(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49)

28 Jmí^{1} má^{2}lɨ^{32} jáun^{2} né^{3}, má^{2}ñi^{32} bíh^{1} Jesús
hi^{3} la^{3}jí^{32} bíh^{1} má^{2}ca^{3}li^{3}tí^{3}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}juáh^{3}
la^{3} lá^{2}:

—Jlánh^{1} má^{2}quiéin^{2} tsɨn^{32}.

Ca^{3}juáh^{3} tsú^{2} la^{3} ní^{2}, quí^{1} hi^{3} jáun^{2} lí^{13} li^{3}tí^{3}
rón^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} ñí^{1} Sí^{2} bíh^{1}.

29 Hi^{3} ñí^{1} jáun^{2} né^{3} jmí^{1} zeh^{1} cáun^{2} tse^{3}
hi^{3} dí^{1}canh^{2} mu^{2} mɨ^{3} uóun^{2}jɨeh^{13} hi^{3} má^{2}zéih^{1}
lín^{21}; hi^{3} jáun^{2} ca^{3}ma^{3}jlɨh^{21} tsú^{2} cáun^{2} chí^{2}
náh^{2} hɨnh^{23} jmáɨ^{2} quionh^{3} hi^{3} jáun^{2}, hi^{3}
ca^{3}di^{3}chí^{3} dí^{2} hná^{13} cáun^{2} hmá^{2}tiéi^{13} hi^{3} téh^{23}
tsú^{2} hisopo, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}hiéih^{3} dí^{2} ho^{3} Jesús.

30 Jáun^{2} Jesús ca^{3}yenh^{3} mu^{2} jáun^{2}; jmí^{1} lɨ^{21}
jáun^{2} né^{3}, ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—La^{3}jí^{32} bíh^{1} má^{2}ca^{3}li^{3}tí^{3}.

Hi^{3} jáun^{2} jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}quíh^{32} chí^{1} hi^{3}
ca^{3}cua^{3}ha^{3} tsí^{3}.

Jan^{2} hliáu^{3} hɨh^{32} ja^{1} mɨ^{3}hue^{13} Jesús
quionh^{3} hmá^{2} zunh^{21} quioh^{21}

31 Né^{32} né^{3}, jmáɨ^{1} jáun^{2} má^{2} cua^{3}hlau^{3}
Jmí^{1}híen^{1} bíh^{1}, hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} judíos tsá^{2}
ná^{1}ñí^{1} tiá^{2} ca^{3}li^{3}hnió^{3} hi^{3} la^{3} má^{2}ná^{1}tón^{21}
jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} crei^{21} tá^{1}la^{3} *jmáɨ^{1} nio^{2} tie^{3},
quí^{1} jmáɨ^{1} jáun^{2} dá^{2} cáun^{2} jmáɨ^{1} jueh^{32} bíh^{1}.
Hi^{3} jáun^{2} ca^{3}hiu^{3} ca^{3}mí^{3} dí^{2} ñí^{1}con^{2} Pilato hi^{3}
jmu^{3} tsú^{2} héih^{32} hi^{3} tsa^{3}jáu^{3} tsú^{2} cú^{2}jueh^{32} ta^{3}
tsá^{2} ná^{1}tón^{21} hí^{3} crei^{21}, hi^{3} jáun^{2} sión^{32} tsú^{2}
hla^{1} má^{1}lɨ^{32} jáun^{2}.

32 Jáun^{2} jmí^{1}jáun^{2} já^{1}taunh^{21} siáh^{3} hliáu^{3},
hi^{3} jáun^{2} jmí^{1} ca^{3}cha^{3}táunh^{1} jáun^{2}, ca^{3}jó^{3} ta^{3}
tsá^{2} chí^{1}tón^{21} la^{3}ñí^{1}, jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} ca^{3}jó^{3} dí^{2}
siáh^{3} ta^{3} tsá^{2} jan^{2} hí^{3};

33 ti^{3}la^{3} jmí^{1} ca^{3}ta^{3}tonh^{1} dí^{2} ñí^{1} chí^{1}tón^{21}
Jesús má^{1}ná^{1}, jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}jíe^{3} dí^{2} hi^{3}
má^{2}hí^{1}jún^{1} bíh^{1} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} tiú^{2}uú^{2} ca^{3}jó^{3}
yáh^{3} dí^{2} ta^{3} Jesús.

34 Ti^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} ca^{3}híh^{3} bíh^{1} jan^{2} hliáu^{3}
ja^{1} mɨ^{3}hue^{13} Jesús cun^{3}quionh^{3} hmá^{2} zunh^{21}
quioh^{21}, hi^{3} jáun^{2} jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3} ca^{3}táɨn^{2}
jmɨ^{2} jɨ^{3} jmáɨ^{2} ní^{2} siáh^{3}.

35 Tsá^{2} cha^{32} jáɨ^{13} lá^{2} dá^{2} hú^{1}tá^{1} ca^{3}jíe^{3} bíh^{1},
hi^{3} jáun^{2} la^{3}jí^{32} hi^{3} cha^{32} tsú^{2} lí^{3} hú^{1}tá^{1} jú^{1}
tson^{2} bíh^{1}; ñi^{32} bíh^{1} tsú^{2} hi^{3} jú^{1} tson^{2} bíh^{1}
hleh^{32}, hi^{3} jáun^{2} hnoh^{2} uá^{2}jaɨ^{32} lí^{13} cháh^{13}
cáun^{2} honh^{2}.

36 Quí^{1} la^{3} ní^{2} dá^{2} ca^{3}li^{3} hi^{3} jáun^{2} li^{3}tí^{3} la^{3}
cun^{3} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} ñí^{1} Sí^{2} bíh^{1}, hi^{3} juáh^{3}
jáun^{2} la^{3} lá^{2}: “Hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} mú^{32} quioh^{21}
tsú^{2} tiá^{2} jau^{3} tsáu^{2}”.

37 Ja^{3}bí^{1} zia^{32} siáh^{3} cáun^{2} ñí^{1} rá^{1}juáh^{3} la^{3}
lá^{2}: “Jíen^{32} bíh^{1} tsú^{2} tsá^{2} ca^{3}hɨnh^{3}”.

Jmí^{1} já^{1}haun^{3} Jesús
(Mateo 27:57-66; Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56)

38 Jmí^{1} má^{2}lɨ^{32} jáun^{2} né^{3}, ngau^{3} Sé^{32}
tsá^{2} zian^{2} juú^{2} Arimatea hi^{3} ca^{3}ñí^{1}mí^{2}
jáɨ^{13} ñí^{1}con^{2} Pilato hi^{3} tsa^{3}quión^{32} dí^{2} hla^{1}
Jesús. Quí^{1} Sé^{32} hí^{3} dá^{2} jmí^{1} lín^{3} bíh^{1} tsá^{2}
hen^{2} ti^{3} con^{2} Jesús, uá^{1}jinh^{1} ta^{3} conh^{1} quí^{1}
cun^{3}ñí^{1} hi^{3} juénh^{2} tsú^{2} tsá^{2} judíos tsá^{2} ná^{1}ñí^{1}.
Ca^{3}cué^{3} bíh^{1} Pilato jáɨ^{13}, hi^{3} jáun^{2} Sé^{32} né^{3}
ca^{3}ñí^{1}quión^{21} hla^{1}.

39 Ja^{3}bí^{1} Nicodemo tsá^{2} ca^{3}ñí^{1}lienh^{13}
hí^{3} Jesús cáun^{2} já^{1}niéi^{2}, ca^{3}chó^{32} siáh^{3} hi^{3}
quian^{32} míh^{1} tiá^{2} cun^{3} quiu^{3}quia^{3}hni^{32}
qui^{1}ló^{1} no^{1} má^{2}ró^{32} hi^{3} lí^{3} cun^{3}quionh^{3} háu^{2}
téh^{23} tsú^{2} mirra má^{2}ná^{1}jan^{2} quionh^{3} háu^{2}
téh^{23} tsú^{2} áloes.

40 Hi^{3} jáun^{2} Sé^{32} hí^{3} quionh^{3} Nicodemo
ca^{3}cón^{32} hla^{1} Jesús, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}tsáɨnh^{32} dí^{2}

cáun^{2} hmɨh^{32} jmuh^{3} tiáu^{2} lí^{3} quionh^{3} mí^{2}ñi^{32}
lino jmí^{1} má^{2}lí^{2}jñéi^{32} dí^{2} jáun^{2} no^{1} má^{2}ró^{32}
jáun^{2}, la^{3} cun^{3} rón^{32} hi^{3} ná^{1}ngɨ^{23} jáun^{2} tsá^{2}
judíos hi^{3} hón^{32} hla^{1} la^{3} jáun^{2}.
41 Có^{32} ñí^{1} cá^{1}taun^{3} jáun^{2} Jesús crei^{21} jmí^{1}
lí^{3} cáun^{2} ñí^{1} jná^{1} hmá^{2} quioh^{21} tsáu^{2}, hi^{3} ñí^{1}
jáun^{2} né^{3} jmí^{1} hó^{21} cáun^{2} tá^{2}hón^{32} hmaɨ^{21} ñí^{1}
hí^{1} jan^{2} hla^{1} tiá^{2} jmí^{1} má^{2}ca^{3}tanh^{2} tsú^{2}.
42 Jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}hón^{32} tsú^{2}
cú^{2}jueh^{32} hla^{1} Jesús, quí^{1}hliá^{2} tá^{2}hón^{32} jáun^{2}
bíh^{1} jmí^{1} zeh^{1} ca^{3}lá^{2} ñí^{1} má^{2}janh^{2}, quí^{1}
cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jmí^{1} má^{2}ñí^{1}tsá^{2} bíh^{1} jmáɨ^{1} hi^{3}
jmu^{2} tsú^{2} hua^{3}jan^{21} hi^{3} hniáuh^{32} jmáɨ^{1} nio^{2}
tie^{3} quioh^{21} tsá^{2} judíos.

20

Jmí^{1} ca^{3}jenh^{13} Jesús
(Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12)

1 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, jmí^{1} la^{3}ñí^{1} jmáɨ^{1} hi^{3}
ca^{3}li^{3}liau^{3} sí^{2}ma^{1}ná^{1}, ta^{3} ná^{1}juan^{32} lín^{32} ñéi^{1}
Má^{2}réi^{3} tsá^{2} zian^{2} juú^{2} Magdalá ñí^{1} hó^{21}
tá^{2}hón^{32} jáun^{2}; ti^{3}la^{3} jmí^{1} cá^{1}chó^{21} tsú^{2} jáun^{2}
ñí^{1} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}jíe^{3} tsú^{2} hi^{3} sa^{3} tiú^{2}uú^{2}
dí^{1}jnáɨ^{23} yáh^{3} ho^{3} tá^{2}hón^{32} quín^{1} hi^{3} jmí^{1}
dí^{1}jnáɨ^{23} jáun^{2}.
2 Jmí^{1}jáun^{2} ngah^{3} tsú^{2} cú^{2}hé^{2} ti^{3} ñí^{1} jmí^{1}
cuá^{3} Sí^{1}mu^{21} Pé^{1} quionh^{3} tsá^{2} jan^{2} hí^{3}, tsá^{2}
jlánh^{1} jmí^{1} hnio^{3} hí^{3} Jesús, hi^{3} ca^{3}ñí^{1}zeh^{1} dí^{2}
la^{3} lá^{2}:
—La^{3} má^{2}lí^{2}chin^{2} bíh^{1} tsú^{2} Ti^{32} Juo^{13} dí^{2}
hñu^{3} tá^{2}hón^{32}, tiá^{2} né^{1} yáh^{3} ha^{3} dá^{2} jinh^{1}
cuí^{2}ñí^{1}quion^{13} tsú^{2} hla^{1}.
3 Hi^{3} jáun^{2} Pé^{1} né^{3}, la^{3} má^{2}quionh^{3} tsá^{2} jan^{2}
hí^{3} ja^{3}taunh^{21} ñí^{1} hó^{21} tá^{2}hón^{32}.
4 Ca^{3}la^{3} cú^{2}hé^{2} lín^{32} bíh^{1} já^{1}taunh^{21} tsú^{2}
tá^{1} gon^{3} cu^{3}li^{21}, ti^{3}la^{3} ti^{3} jlánh^{1} bíh^{1} cú^{2}hé^{2}
ngau^{3} tsá^{2} jan^{2} hí^{3} má^{1}ná^{1}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}chó^{32}
chí^{1}ján^{3} ho^{3} tá^{2}hón^{32} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} Pé^{1}.
5 Jáun^{2} jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} hí^{1}sian^{2}, hi^{3}
ca^{3}jáɨh^{3} ñí^{1} ti^{3} ñéih^{3}, jáun^{2} ca^{3}jíe^{3} tsú^{2} hmɨh^{32}
tiáu^{2} jáun^{2} hi^{3} ná^{1}tsɨ^{21} ñí^{1} jáun^{2}, ti^{3}la^{3} tiá^{2} hi^{3}
yáh^{3} tsú^{2} la^{3} ti^{3} ñéih^{3} má^{1}ná^{1}.
6 Ti^{3}la^{3} jmí^{1} ca^{3}chó^{32} Pé^{1} né^{3}, ca^{3}la^{3}
má^{2}hún^{1} la^{3} ti^{3} ñéih^{3} tá^{2}hón^{32} bíh^{1} ca^{3}jmú^{3}.
Jáun^{2} ja^{3}bí^{1} hí^{3} uá^{2}jaɨ^{32} ca^{3}jíe^{3} hmɨh^{32} tiáu^{2}
hi^{3} ná^{1}tsɨ^{21} ñí^{1} jáun^{2}.
7 Ja^{3}bí^{1} ca^{3}jíe^{3} tsú^{2} siáh^{3} hmɨh^{32} hi^{3} jmí^{1}
tsáɨh^{3} chí^{1} Jesús. Ti^{3}la^{3} hmɨh^{32} jáun^{2} má^{1}ná^{1},
ha^{3} tiá^{2} cu^{3}tsa^{32} jmí^{1} nio^{1} yáh^{3} quionh^{3}
hmɨh^{32} hi^{3} jmí^{1} tsaɨnh^{32} tsú^{2}, cánh^{3} jmí^{1} nio^{1}
bíh^{1} hi^{3} rá^{1}pan^{2}.
8 Jáun^{2} ca^{3}hi^{3} siáh^{3} uá^{2}jaɨ^{32} tsá^{2} cá^{2}chó^{32} hí^{3}
la^{3}ñí^{1} ti^{3} ñéih^{3} hi^{3} ca^{3}jíe^{3} siáh^{3} uá^{2}jaɨ^{32} la^{3}
cun^{3} hi^{3} má^{2}li^{32}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}taunh^{3} ta^{21}.
9 Quí^{1} tiá^{2} re^{2} jmí^{1} má^{2}ca^{3}ngɨ^{13} yáh^{3} tsú^{2} la^{3}
cun^{3} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} ñí^{1} Sí^{2}, hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} bíh^{1}
Jesús hi^{3} jenh^{13} ja^{1} hla^{1}.
10 Jáun^{2} jmí^{1} li^{21} jáun^{2} né^{3}, ja^{3}tanh^{21} bíh^{1}
tsá^{2} hí^{3} hñú^{13}.

Jesús má^{2}jnia^{32} ñí^{1}con^{2} Má^{2}réi^{3} tsá^{2} ja^{3}
juú^{2} Magdalá
(Marcos 16:9-11)

11 Ti^{3}la^{3} Má^{2}réi^{3} hí^{3} má^{1}ná^{1}, ca^{3}ta^{3}zanh^{1}
bíh^{1} ho^{3} tá^{2}hón^{32} hi^{3} dí^{1}ho^{2}, hi^{3} ta^{3} dí^{1}ho^{2}
jáun^{2} né^{3} ca^{3}jáɨh^{3} ñí^{1} ti^{3} ñéih^{3}.
12 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}jíen^{32} tsú^{2} gon^{3} tsá^{2}cuú^{2}
tsá^{2}ta^{3} Dió^{32} hi^{3} ná^{1}quih^{32} hmɨh^{32} tiáu^{2}, hi^{3}
ná^{1}tsɨn^{1} ñí^{1} jmí^{1} rá^{2}tsɨn^{2} jáun^{2} Jesús; jan^{2} jmí^{1}
cuá^{1}tón^{21} ñí^{1} jmí^{1} lí^{3} ta^{3} chí^{1}, hi^{3} cónh^{3} siáh^{3}
jan^{2} jmí^{1} cuá^{1}tón^{21} ñí^{1} jmí^{1} lí^{3} ta^{3} ta^{3}.
13 Tsá^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}ngáɨ^{3} hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—¿He^{3} li^{3}, jáun^{2} uoh^{32} hnú^{2} né^{3} tsá^{2}mɨ^{3}?
Jáun^{2} Má^{2}réi^{3} hí^{3} ca^{3}ngáɨ^{3}:
—Quí^{1}hliá^{2} la^{3} má^{2}lí^{2}chin^{2} bíh^{1} tsáu^{2} Ti^{32}
Juóu^{32} jná^{13}, hi^{3} tiá^{2} ño^{1} jná^{13} ha^{3} jinh^{1}
má^{2}cuí^{2}ñí^{1}quion^{13} tsú^{2} hla^{1}.
14 Cun^{3} dí^{1}juáh^{23} la^{3} ní^{2} bíh^{1} tsú^{2} jmí^{1}
ca^{3}jinh^{3} ti^{3} cu^{3}hna^{21}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}jíe^{3} hi^{3}
zenh^{2} Jesús ñí^{1} jáun^{2}; ti^{3}la^{3} tiá^{2} ca^{3}li^{3}tsɨn^{2}
yáh^{3} tsú^{2} hi^{3} Jesús bíh^{1} la^{3} Tsá^{2} hí^{3}.
15 Hi^{3} jáun^{2} Jesús ca^{3}ngáɨ^{3} ñí^{1}con^{2} tsú^{2} la^{3}
lá^{2}:
—¿He^{3} láɨh^{32} sa^{3} uoh^{32} hnú^{2} né^{3} tsá^{2}mɨ^{3}?
¿Hin^{2} dá^{2} hnah^{23} hnú^{2}?
Tɨ^{3}la^{3} hí^{3} dí^{2} né^{3} jmí^{1} lín^{23} hi^{3} tsá^{2} jmu^{2}
hua^{3}hí^{13} ja^{1} hmá^{2} jáun^{2} bíh^{1} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2}
ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:
—Hnú^{2} tsá^{2}ñuh^{2}, ní^{1}juáh^{3} hnú^{2} bíh^{1}
cua^{3}chin^{32} nú^{2} hla^{1}, jáun^{2} juah^{21} tiá^{3} ha^{3}
jinh^{1} cuí^{2}ñí^{1}quion^{13} nú^{2}, jáun^{2} ñí^{1}cón^{21} jná^{13}.
16 Jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} Jesús:
—¡Má^{2}réi^{3}!
Jáun^{2} ca^{3}jinh^{3} dí^{2} ti^{3} ñí^{1} hó^{21}ñí^{1} tsú^{2} hi^{3}
ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2} cun^{3}quionh^{3} jú^{1}jma^{2} *hebreo:
—¡Raboni! (hi^{3} hnió^{3} juáh^{3} “Ti^{32}”).
17 Jáun^{2} Jesús né^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—Tú^{3} tín^{2} tán^{2} jná^{13}, quí^{1} tiá^{2} má^{2}cuá^{2}ñíh^{1}
yáh^{3} jná^{13} ñí^{1} cuá^{3} Ñuh^{32}. Ti^{3}la^{3} cuánh^{2},
cuá^{2}zéih^{3} tsá^{2} renh^{2} jná^{13} hi^{3} ñih^{21} jná^{13} ti^{3}
ñí^{1} cuá^{3} Ñuh^{32}, Tsá^{2} lín^{3} hí^{3} siáh^{3} Ñeh^{2} hnoh^{2};
ñih^{21} jná^{13} ti^{3} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} Juóu^{32} jná^{13}, Tsá^{2}
lín^{3} siáh^{3} Dió^{32} Juóuh^{32} hnoh^{2}.
18 Hi^{3} jáun^{2} Má^{2}réi^{3} hí^{3} né^{3} ngah^{3}, hi^{3}
ñí^{1}zeh^{1} tsá^{2} haɨn^{21} hí^{3} ti^{3} con^{2} tsú^{2}, hi^{3}
ca^{3}ñí^{1}juah^{21} hi^{3} má^{2}lí^{2}jíen^{32} dí^{2} Ti^{32} Juo^{13}, ji^{3}
hi^{3} ca^{3}chá^{3} dí^{2} siáh^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}juáh^{3} tsú^{2}
jáun^{2}.

Jesús má^{2}jnia^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} haɨn^{21} ti^{3} con^{2}
(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49; 1 Corintios 15:5-7)

19 Jmí^{1} ca^{3}zɨ^{32} hi^{3} la^{3}ñí^{1} jmáɨ^{1} hi^{3} ca^{3}li^{3}liau^{3}
sí^{2}ma^{1}ná^{1} jáun^{2} né^{3}, jmí^{1} ná^{1}ngɨh^{32} tsá^{2} haɨn^{21}
hí^{3} ti^{3} con^{2} tsú^{2} cáun^{2} ñéih^{3}, hi^{3} má^{2}dí^{1}jnaɨ^{32}
tiá^{3} ho^{3}hñú^{13} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} juénh^{2} tsú^{2} tsá^{2}
*judíos tsá^{2} ná^{1}ñí^{1}. Ti^{3}la^{3} Jesús né^{3}, hi^{3} bíh^{1}

ñéih³ hi³ ca³náu² chu³jo² ñí¹ tionh¹ tsá² hí³,
hi³ ca³záɨh³ dí² tsú² la³ lá²:
—¡Cuí¹ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tɨn²!
20 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² la³ ní² tsú² ca³híe³
cuo² la³ má²quionh³ ñí¹ ja¹híh¹ ja¹ mɨ³hue¹³.
Hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³lɨ³ hiún² lín³² tsí³ jmí¹
ca³jíen³² Tɨ³² Juo¹³.
21 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³juáh³ siáh³ Jesús la³
lá²:
—¡Cuí¹ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tɨn²!
La³jmí¹ ca³ze³ jná¹³ Ñuh³², la³ jáun² bíh¹
má²zei²¹ jná¹³ hnoh².
22 Jmí¹jáun² ca³jie³ dí² ñí¹ quioh²¹ tsá² hí³,
hi³ ca³záɨh³ dí² la³ lá²:
—Hen³ náh² Jmí²chí³ Chun¹.
23 Ní¹juáh³ tsá² hin¹³ hnoh² tso³ quioh²¹,
jáun² hin³ bíh¹ tsáu¹³ tsú²; hi³ ní¹juáh³ tsá²
tiá² hin¹³ náh² tso³ quioh²¹ né³, jáun² la³
má²ná¹ren² jáun² bíh¹ tsú² tsáu¹³ lí¹³.

Tú¹ma²¹ dí¹jíen³² Jesús hi³ má²ca³jenh¹³

24 Tɨ³la³ Tú¹ma²¹ má¹ná¹, jan² tsá²
quian³tun³ hí³, tsá² jmí¹ téh²³ tsú² hí³ dún²
gon³, tiá² jmí¹ cuá³ yáh³ quionh³ tsá² ñí¹
hná¹ jáun² jmí¹ ca³ma³jnia³² jáun² Jesús.
25 Jáun² ca³záɨh³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun²
Tú¹ma²¹ la³ lá²:
—Má²ca³neh²¹ bíh¹ jnoh¹ Tɨ³² Juo¹³ dí².
Tɨ³la³ Tú¹ma²¹ má¹ná¹, ca³juáh³ la³ lá²:
—Ha³ tiá² lí¹³ yáh³ taunh²¹ jná¹³ ta²¹
ní¹juáh³ ta³ tiá² má²lí²jíe³² jná¹³ cuo² tsú² ñí¹
ca³tóh³ pa³², hi³ loh²¹ jná¹³ siáh³ zeih²¹ uón²¹
ñí¹ ca³tóh³ jáun² pa³², jɨ³ hi³ cuoh²¹ jná¹³
siáh³ ñí¹ ja¹híh¹ jáun² quioh²¹ tsú².
26 Jmí¹ la³ má²jña³ jmáɨ¹ jáun² né³,
ca³ngɨh³² siáh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Jesús
cáun² ñéih³, jáun² jmí¹jáun² bíh¹ jmí¹ má²tso²
Tú¹ma²¹ ja¹ tsá² hí³. Hi³ jáun² uá¹jinh¹ jmí¹
dí¹jnai³² siáh³ tiá³ ho³ hñú¹³, cu³ jáun² ca³hi³
bíh¹ Jesús ñéih³ hi³ ca³náu² chu³jo² ja¹ ñí¹
tionh¹ tsá² hí³ hi³ ca³juáh³:
—Cuí¹ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tɨn².
27 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³záɨh³ tsú² Tú¹ma²¹:
—Sá¹ní² jɨe³ uón³² jná¹³, loh³ zeih²¹
cuonh², cuí¹ já² siáh³ cuonh² nú² hi³ cuóh¹³
nú² já¹ mɨ³hué³² jná¹³. Ha³ lí²uú² cuí¹ lín³
nú² jan² tsá² tiá² ta²¹ haɨh²¹, tɨ³ re² cuí¹ lín³
nú² tsá² nio² cáun² tsí³ bíh¹.
28 Jáun² Tú¹ma²¹ ca³ngáɨ³ la³ lá²:
—¡Hnú² Tɨ³² jɨ³ Dió³² Juóu³² jná¹³!
29 Hi³ jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús:
—Tú¹ma²¹, ta³né³² dá² má²táunh²³ hnú²
ta²¹ quí¹hliá² hi³ má²lí²jɨe¹ bíh¹ hnú² jná¹³.
Jlánh¹ jmí¹ ren² ní¹juáh³ tsá² taunh³² ta²¹
uá¹jinh¹ ta³ tiá² má²lí²jíe³.

He³ ca³tɨ²¹ hi³ ca³lɨ³ sí² lá²

30 Hliáun³ lín³² bíh¹ li²¹ hi³ lí³ hua³jueh³²
ca³jmú³ Jesús ñí¹ hná¹ ní² ñí¹ ta³ ñí¹ tsá²
haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², hi³ tiá² rá¹tioh³ yáh³ ñí¹ sí²
lá².
31 Tɨ³la³ la³ cun³ hi³ má²rá¹tioh³ lá² má¹ná¹,
má²rá¹tioh³ quí¹ hi³ jáun² táunh¹³ hnoh² ta²¹
hi³ Jesús bíh¹ lín³ Cristo Jon² Dió³², jɨ³ hi³
jáun² lí¹³ zian² náh² siáh³ hi³ hmaɨ²¹ ní¹juáh³
hi³ tanh²³ náh² tsú² ta²¹.

21

Jesús má²jnia³² ñí¹con² quiaun³ tsá² haɨn²¹ tɨ³ con²

1 Jmí¹ lí¹cáɨn² jáun² ca³ma³jnia³² siáh³ Jesús
ñí¹con² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con², can³² jmáɨ²
lí¹ ná¹ho³ ñí¹ téh²³ tsú² Tiberias. Jmí¹
ca³ma³jnia³² tsú² jáun², lɨ³ la³ lá²:
2 Jmí¹jáun² jmí¹ tionh¹ Sí¹mu²¹ Pé¹ cu³tsa³²
quionh³ Tú¹ma²¹ tsá² téh²³ tsú² hí³ dún²
gon³, Natanael tsá² zian² juú² Caná hín¹³
tɨ³ Galilea, tá¹ gon³ tsá¹ jon² Zebedeo ní²,
la³ má²quionh³ gon³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun², tsá²
haɨn²¹ tɨ³ con² Jesús.
3 Jáun² Sí¹mu²¹ Pé¹ ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—Cuí¹ ñí¹zánh²¹ jná¹³ jáh³ jmáɨ².
Jáun² tsá² hí³ né³ ca³ngáɨ³:
—Ja³bí¹ jnoh¹ uá²jaɨ³² tsáu¹³ quiúnh¹ hnú².
Ja³taunh²¹ bíh¹ tsú² hi³ ca³taunh³ cáun²
mu², tɨ³la³ já¹niéi² jáun² ha³ tiá² jáh³ ca³jáun³
hí¹ cu³ hlá² cu³ ní² yáh³ tsú².
4 Jmí¹ má²já²jnia² jáun² né³ ca³ñí¹náu²
Jesús can³² jmáɨ², tɨ³la³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con²
tsú² né³, tiá² jmí¹ lí²tsɨn² yáh³ hi³ hí³ bíh¹ dí²
zenh² ñí¹ jáun².
5 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³ ñí¹con² tsá² hí³, hi³
ca³juáh³:
—Hnoh² tsá¹ñú¹, ¿má¹ca³jáun³ ca³lá² jáh³?
Jáun² tsá² hí³ né³ ca³ngáɨ³:
—Hí¹ jan² yáh³ jáh³ tiá² má²ca³jáun³.
6 Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:
—Ñéih¹ dú¹ tiá³ hmá³ tɨ³ jo²¹ cuá² chu²¹
mu² ní² quián¹³ neh²¹; jáun² sá¹ní² jɨeh²¹
náh², jáun³ bíh¹ jáh³.
Ca³jmú³ bíh¹ tsú² la³ jáun² jmí¹ ca³jmú³;
jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³la³ hí¹juáh³ tiú²uú² jmí¹
tióh³² bíh¹ tsú² hi³ chí¹³ hmá³ jáun² chu³
jmáɨ² quí¹ cun³ñí¹ hi³ juóun³² lín³² bíh¹ jáh³
jmáɨ² má²tiáunh¹ hñu³ hmá³ jáun².
7 Hi³ jáun² tsá² jlánh¹ jmí¹ hnio³ hí³ Jesús
né³, ca³záɨh³ Pé¹ la³ lá²:
—¡Já² Tɨ³² Juo¹³ bíh¹ dí² nɨ³²!
La³ cun³ jmí¹ ca³náɨ³² jáun² bíh¹ Sí¹mu²¹
Pé¹ hi³ Tɨ³² Juo¹³ bíh¹ dí² lánh³ hí³, hi³
jáun² má²ta²¹ ca³quɨh³ ha¹, (quí¹ jmí¹ dí¹láun³
bíh¹ tsú²), hi³ jáun² ca³háɨn³ chu³ jmáɨ² hi³
ca³ra³tsɨ³² jmáɨ².
8 Tɨ³la³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun² né³ ja³tanh²¹
bíh¹ tɨ³ can³² jmáɨ² cun³quionh³ mu², hi³
hí¹cuounh³² hmá³ ta³ tiáunh¹ jáun² jáh³ jmáɨ²,
quí¹ cun³ tun³ nio² hñá³láu³ lí² bíh¹ jéi³²í¹

jmí¹ tí³ ñí¹ jmí¹ tsɨ³² mu² hi³ la³ tɨ³ jenh³ jmáɨ².

9 Hi³ jmí¹ ca³cha³tánh¹ tsú² jáun² can³² jmáɨ² né³, ca³son² hñu³ mu², jáun² ca³jíe³ tsú² hi³ má²ná¹cau²¹ sí², hi³ má²rá¹tsɨn² jan² jáh³ jmáɨ² ñí¹ sí² la³ má²quionh³ ca³lá² *hí³ cuú²miih²¹.

10 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Quian³² jan² gon³ jáh³ cun³ ca³jáun³ náh² ní².

11 Jáun² Sí¹mu²¹ Pé¹ ca³uú³ siáh³ hñu³ mu², hi³ ca³cuonh³ hmá³ tɨ³ ñí¹ quiéin² jenh³ jmáɨ². Ca³la³ hi³ canh² bíh¹ hmá³ jáun² hi³ tiáunh¹ hñá³láun³ tsɨ²¹ tu³la³quia³hnɨ² hñú²; tɨ³la³ uá¹jinh¹ juóun³² lín³² jáh³ jmí¹ tiáunh¹, cu³ jáun² tiá² ca³cáɨ² bíh¹ hmá³.

12 Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús:

—Ñá²táunh¹ náh² ñá²jmú¹³ má³².

Hí¹ jan² yáh³ tsá² hí³ tiá² lí¹ ca³chá³ tiá³ tsí³ hi³ nga³ hi³ hin² tsánh² hí³ dí², quí¹ jmí¹ má²ca³lɨ³tsɨn² bíh¹ tsú² hi³ Tɨ³² Juo¹³ bíh¹ tsú² hí³.

13 Jáun² ca³ja³janh³² Jesús hi³ ca³can³ ná¹ hí³ cuú²miih²¹ jáun² hi³ ca³tsóh³ ñí¹con² tsá² hí³, ja³bí¹ la³ jáun² ca³can³ tsú² siáh³ jáh³ má²caun³² hí³ hi³ ca³tsóh³ siáh³ ñí¹con² tsá² hí³.

14 Hi³ ní² bíh¹ ñí¹ má²hnaɨh³² jéin³² hi³ ca³ma³jnia³² Jesús ñí¹con² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² jmí¹ má²ca³jenh¹³ jáun² ja¹ hla¹.

Jesús liéinh³² Sí¹mu²¹ Pé¹

15 Jmí¹ má²lí²jmú³ tsú² jáun² má³² hú²niéi² né³, ca³ngáɨ³ Jesús ñí¹con² Sí¹mu²¹ Pé¹:

—Hnú² Sí¹mu²¹ jon² Juan², ¿hí¹ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ hnau³ nú² jná¹³ la³ cónh³ bíh¹ tsá² ní²?

Jáun² Pé¹ né³ ca³ngáɨ³:

—Ján³ Tɨ³², ñíh¹ bíh¹ hnú² hi³ hnau³ jná¹³.

Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Ní¹juáh³ la³ jáun², jmu³ hnú² hua³hí¹³ *já¹ziáh² míh¹ joh² jná¹³.

16 Jáun² ca³ngáɨ³ tsú² siáh³ ñí¹ má²tɨ³² tenh³ jéin³² hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Sí¹mu²¹ jon² Juan², ¿hnau¹³ nú² jná¹³?

Jmí¹jáun² ca³juáh³ siáh³ Pé¹ la³ lá²:

—Ján³ Tɨ³², ñíh¹ bíh¹ hnú² huen² hi³ hnau³ bíh¹ jná¹³.

Hi³ jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús:

—Hi³ jáun² jmu³ hua³hí¹³ já¹ziáh² joh² jná¹³.

17 Jáun² ca³ngáɨ³ tsú² siáh³ ñí¹ má²hnaɨh³² jéin³²:

—Hnú² Sí¹mu²¹ jon² Juan², ¿hnau¹³ hnú² jná¹³?

Hi³ jáun² jmí¹jáun² jlánh¹ hlah³ ca³niau²¹ tsí³ Pé¹, quí¹hliá² sa³ hnɨ³² jéin³² máh³ má²tɨ³² hi³ nga² tsú² ñí¹con² dí² ní¹juáh³ hi³ tson² hnio³ dí² tsú²; hi³ jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

—Tɨ³², la³jí³² bí¹ ñíh¹ hnú². Ñíh¹ bíh¹ hnú² hi³ cu³tí³ hnau³ bíh¹ jná¹³.

Hi³ jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—Jáun² jmu³ hnú² hua³hí¹³ já¹ziáh² joh² jná¹³ jaun³².

18 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnú², hi³ tá¹la³ jmí¹ tsá¹ñú¹ nú², jmí¹ quíh²³ nú² hanh² hi³ jáun² jmí¹ cuóh²³ nú² lɨ³ua³ cáun² ñí¹ hnáuh² nú² cuóh¹³ huen²; tɨ³la³ ní¹juáh³ ní¹ má¹tɨ³ ñí¹ má²lin¹ nú² má¹ná¹, hnú² dá² cáun² má²ñéih¹ cuonh² bíh¹, tsá² siánh³ bíh¹ quieh³ hnú² hanh², jɨ³ hi³ jau³ tsú² siáh³ cáun² ñí¹ tiá² hnáuh² nú² cuóh¹³.

19 Cun³quionh³ jáɨ¹³ ní² ca³jmú³ Jesús lin¹ he³ lánh³ rón³² jún³ Pé¹, hi³ jáun² cun³quionh³ la³ jáun² bíh¹ ma³quien² tsú² Dió³². Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³juáh³ Jesús:

—¡Ña³² cu³hna³² jná¹³!

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² jlánh¹ jmí¹ hnio³ hí³ Jesús

20 Jáun² né³, jmí¹ ca³jinh³ Pé¹ tɨ³ cu³hna²¹ ca³jíe³ hi³ cuá¹ja³² tsá² jlánh¹ jmí¹ hnio³ hí³ Jesús, tsá² jmí¹ cuá³ hí³ cu³héin¹ Jesús jmí¹ ca³niéi² hi³ ca³jmú³ tsú² jáun² má³², tsá² ca³juáh³ hí³ ñí¹con² Jesús la³ lá²: "Tɨ³², ¿hin² tsánh² tsa³jɨenh³ hnú²?"

21 Hi³ jáun² jmí¹ ca³jíen³² Pé¹ tsá² hí³ né³, ca³juáh³:

—Tɨ³², hi³ ñí¹con² tsá² ní² né³, ¿he³ lí¹³?

22 Jáun² Jesús ca³ngáɨ³ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ hnó³² jná¹³ hi³ tsá² ní² zian² ca³la³ tɨ³ ñí¹ cuanh²¹ ná¹, ¿he³ dá² ca³tɨn¹ hnú² dúh¹? Ñí¹ jí²¹la³ hnú² ña³² cu³hna³² jná¹³ bíh¹.

23 La³ cun³ jmí¹jáun² já¹ngɨ³ jáɨ¹³ jáun² ja¹ tsá² raɨnh²¹ tsú² ñí¹ hná¹ jáun² hi³ tsá² jlánh¹ hnio³ hí³ Jesús néh¹ tiá² jún³. Tɨ³la³ tiá² ca³juáh³ yáh³ Jesús hi³ tsá² hí³ tiá² jún³, quí¹ la³ lá² bíh¹ ca³juáh³ tsú²: "Ní¹juáh³ hi³ hnó³² jná¹³ hi³ zian² tsú² ca³la³ tɨ³ ñí¹ cuanh²¹ ná¹, ¿he³ dá² ca³tɨn¹ hnú²?"

24 Hnga² bíh¹ tsá² jlánh¹ hnio³ hí³ Jesús cha³² jáɨ¹³ tioh³ sí² lá², jɨ³ hi³ ca³jmú³ tsú² siáh³ sí². Hi³ jáun² né¹ jnoh¹ hi³ jú¹ tson² bíh¹ hleh³² tsú².

25 Zia³² bíh¹ siáh³ hliáun³ lín³² hi³ ca³jmú³ Jesús ñí¹ hná¹ ní², hi³ sá¹jmí¹ hi³ tóh³² tsú² ñí¹ sí² ma³ quin³² ma³ caun³² la³jí³² hi³ jáun², len³ jná¹³ hi³ ca³la³ hí¹juáh³ tá¹ cáun² hngá¹máh³ yáh³ tiá² jmí¹ heih²¹ sí² hi³ jmí¹ lí¹³ jmu³ tsú². [Cu³ ní² bíh¹ tí³ jáɨ¹³.]

Ta21 Hi3 Ca3jmú3 Tɨ32 Tsá2 Quian32 Jë1 Dió32

1 Hnú2 reh2 Tíoh3, sí2 la3ñí1 hi3 ca3cué3
jná13 hnú2, ñí1 jáun2 ca3chá3 jná13 la3jí32 la3
cun3 hi3 ca3jmú3 Jesús, jɨ3 hi3 ca3ma3ta2 tsú2
ní2 siáh3 la3 cun3 jmí1 ca3ma3liáu32 tsú2 tá13,
2 hi3 ca3la3 tɨ3 ñí1 ngah21 hñu3mɨ3cuú2.
Ñeh2 bíh1 hi3 tsánh32 tsú2 hñu3mɨ3cuú2, ca3la3
cun3quiéinh1 Jmí2chí3 Chun1 ca3ma3tɨn2 tsú2
*tɨ32 tsá2 quian32 jë1 Dió32, tsá2 ca3quianh3
tsú2 hí3 jmí1tin2.
3 Jmí1 má2jun2 tsú2 jáun2 né3, ca3ma3jnia32
hliáun3 jéin32 ñí1con2 tsá2 hí3 hi3 tson2 bíh1
zian2 dí2, hi3 má2ca3jenh13. Tá1la3 ca3ngí3 tsú2
jáun2 tu3ló32 jmáɨ1 jmí1 má2ca3jenh13 jáun2,
hú1tá1 ca3ma3jnia32 tsú2 hiú2 cuóh32 ñí1con2
tsá2 hí3, hi3 ca3hí3e3 tsú2 siáh3 ha3 lánh3 rón32
lí13 tónh32 tsáu2 jo3cuo2 Dió32.

Jáɨ13 hi3 ca3juáh3 Jesús jmí1 ngah21 hñu3mɨ3cuú2

4 Jáun2 ca3chó32 jmáɨ1 hi3 ca3ngɨh32 siáh3
Jesús quionh3 tsá2 hí3, jmí1jáun2 ca3záɨh3
dí2 tsú2 hi3 tiá2 má2lí13 huén32 tsú2 já1 juú2
Jerusalén. Hi3 ca3juáh3 la3 lá2:
—Ján1 náh2 tín2 tá1la3 lɨ3tí3 jáɨ13 hi3
ca3jmú3 jáun2 Ñuh32 jná13, la3 cun3 jáɨ13 hi3
má2cá2juáh32 jná13 jáun2.
5 Tson2 bíh1 hla1 Juan2 ca3zion3 tsáu2 jmáɨ2
cun3quionh3 jmí2 jma3, tɨ3la3 tsa3háu2 yó32
ní2 má1ná1, hí3 Jmí2chí3 Chun1 hñu3 honh2
náh2, má1jáun2 bíh1 má2cáun3 náh2 jmáɨ2
cun3quionh3 Jmí2chí3 Chun1 joh1 Dió32.

Jesús tsánh32 hñu3mɨ3cuú2
(Mateo 28:18-20; Marcos 16:15-18; Lucas 24:47-48; Juan 20:21-22)

6 Jáun2 tsá2 jmí1 tionh1 hí3 quionh3 Jesús
ca3ngáɨh3 Jesús, hi3 ca3juáh3 la3 lá2:
—Tɨ32, ¿hí1 má2ta21 jmúh13 hnú2 hi3 lɨ3
chín1 siáh3 hué32 *Israel, juú2co1 dí2 lá2,
la3jmí1 jmí1 chín1 jáun2 jmí1tin2?
7 Jáun2 Jesús né3 ca3juáh3:
—Tiá2 ca3tɨn1 yáh3 hnoh2 hi3 lɨ3 ñíh13 hín2
jmáɨh1 ca3tón3 Dió32 Jméɨ2 dí2 hi3 lí13 la3
jáun2, quí1 jí32la3 hnga2 hí3 bíh1 ca3tɨn1 ñi32.
8 Tɨ3la3 ní1 má1cuán2 jáun2 Jmí2chí3 Chun1
hi3 tá1cua13 hñu3 honh2 náh2 né3, má1jáun2
bíh1 lɨ3 pin3 náh2. Má1jáun2 má2lí13 huen13
náh2 hi3 cuá1hléh1 hi3 ca3tɨn1 jná13, já1 juú2
Jerusalén ó32 tín2 la3ñí1, má1lɨ32 jáun2, ñí1
tiáunh1 tsá2 hín13 tɨ3 Judea, ñí1 tiáunh1 tsá2
hín13 tɨ3 Samaria ní2 siáh3, ca3la3 tɨ3 hué32 ñí1
uóunh3 lín32, ca3la3 tá1 cáun2 hngá1máh3.
9 Jmí1 má2lí2juáh3 jáun2 Jesús la3 ní2 né3,
ngah3 hñu3mɨ3cuú2, jáun2 lí1 ca3ta3ná1jíe32
bíh1 tsá2 hí3 lɨ3; jáun2 tá1la3 ná1jíe23 jáun2
bíh1 tsá2 hí3 ca3quiónh32 Jesús ja1 jnie2, ha3
tiú2uú2 cá2jnia3 yáh3.
10 Ca3la3 má2ná1jíe23 jáun2 bíh1 tsú2
chi3cuú2 hi3 cuá1tsanh32 Jesús, hi3 tá1la3
ná1jíe23 tsú2 jáun2 né3, ca3jnia3 gon3 tsá2ñuh2
quih32 hmɨh32 tiáu2 ñí1 tionh1 tsú2 jáun2.
11 Jáun2 tsá2 hí3 né3 ca3juáh3 la3 lá2:
—Hnoh2 tsá2 hín13 náh2 tɨ3 Galilea, ¿he3
láɨh32 ná1jíeh32 náh2 chi3cuú2? Chau21 bíh1
jmáɨ1 hi3 jáuh3 siáh3 Jesús la3jmí1 ngah21 ó32
hñu3mɨ3cuú2 jmí1 cuá1han3 tsú2 ja1 ñí1 tionh1
hnoh2 lá2.

Quianh23 tsú2 Matías hi3 cán3 tá13 hla1 Judas

12 Jmí1jáun2 ca3son2 tsá2 hí3 tsɨ3 máh3
téh23 tsú2 Olivos, hi3 ja3tanh21 tɨ3 já1 juú2
Jerusalén, juɨ32 jáun2 tí3 [cun3 tun3 mei21 lí2
tɨ3 la3 uóunh3,] la3 cun3 rá1juáh3 jáun2 ñí1
liei21 quioh21 tsá2 *judíos hi3 lí13 ngí32 tsú2
*jmáɨ1 nio2 tie3.
13 Jmí1 ca3cha3tánh1 tsú2 jáun2 já1 juú2
né3, ca3uú3 ñí1 má2tenh3 tsɨn1 hñú3 ñí1 jmí1
má2hu21 cuo2. Ñí1 jáun2 jmí1 tionh1 tsú2: Pé1,
Juan2, Jacobo, Tre21, Pí2liéɨ1, Tú1ma21, Bartolomé, Má2téh3, Jacobo jon2 Alfeo, Sí1mu21
tsá2 ca3lɨ3 quionh3 tsá2 cu3 nió3 *Cananista,
jɨ3 Judas jon2 Jacobo ní2 siáh3.
14 Jɨ3lɨn2 tsá2 hí3 jmí1 ngɨh32 la3jí32 jmáɨ1
hi3 liéinh32 Dió32 quionh3 tsá1 dá1jon21 Jesús,
quionh3 Má2réɨ3 mí1ziú13 Jesús, jɨ3 tsá2mɨ3
siánh3 siáh3.
15 Jmí1jáun2 jmí1 tín3 tsá2 reh2 hí3 cun3
hña3láun3 tsɨ21 quiún3 tsáu2. Hi3 jáun2 jmáɨ1
jáun2 ca3náu2 Pé1 ja1 tsá2 reh2 dí2 hí3, hi3
jáun2 ca3juáh3:
16 —Hnoh2 reh2, qui3 cun3 jmí1 ca3tɨ21 lɨ3tí3
bíh1 jáɨ13 hi3 rá1juáh3 jáun2 ñí1 Sí2 quioh21
Dió32, la3 cun3 jáɨ13 hi3 ca3hléh3 jáun2 Jmí2chí3
joh1 Dió32 má2jun3 né32 cun3quionh3 hla1 re21
Dá2vi21 hi3 ca3tɨn1 hla1 Judas, tsá2 ca3can3 hí3
ñí1 juɨ32 quionh3 tsá2 ca3ma3tson13 hí3 Jesús.
17 Judas hí3 jmí1 lín3 tsá2 quiúnh1 dí2, hi3
jmí1 jmu2 ta21 la3 jmu32 jnoh1 lá2 ta3né32.
18 (Cun3quionh3 hmah21 hi3 ca3héɨ3 jáun2
Judas ca3tɨ21 ta21 hlah3 hi3 ca3jmú3 jáun2
ca3lɨ3 hlah21 hué32 ñí1 jun1 [hi3 hí1hu21
zié3 láɨ1]; tsá2 hí3 dá2 ca3tánh3 tɨ3 rá1hin3
bíh1, jmí1jáun2 ca3niá3 héin1 hi3 ca3hué2
má1hmáɨ13.
19 Jmí1 ca3lɨ3 ñɨ32 tsá2 juú2 Jerusalén hi3 lɨ3
la3 jáun2, jmí1jáun2 ca3teh3 tsú2 hué32 jáun2
Acéldama, la3 cun3 niéɨh3 Jú1jma2 “Hué32
Jmɨ2”.)
20 Quí1 ñí1 Sí2 Salmos rá1juáh3 la3 lá2:
Ní2 lí1 cuí1 zeh1 hñú13,
ha3 lí2 hin2 cuí1 lɨ3 zian2 tsá2 cuá32 ñí1 jáun2.
Ñí1 jáun2 rá1juáh3 siáh3:

Tsá2 siánh3 bíh1 hí3 ta21 hi3 jmí1 jmu2 tsú2.
21 ”Né32 né3, zian2 tsá2 quiúnh1 jnoh1,
tsá2 má2ca3ñi3táunh1 quiúnh1 jnoh1 ca3la3 jí32
jmái1 hi3 ca3ngí3 Jesús quiúnh1 jnoh1,
22 la3 cun3 jmí1 ca3zion3 jáun2 hla1 Juan2
jmái2 Jesús hi3 ca3la3 ti3 jmái1 hi3 ngah3 tsú2
hñu3mi3cuú2. Hniah3 bíh1 jan2 tsá2 hí3 hi3
tsa3náu2 jái13 quiúnh1 jnoh1 hi3 tson2 bíh1
ca3jenh13 Jesús.
23 Hi3 jáun2 ca3chan3 tsú2 gon3 tsáu2, jan2
tsá2 hí3 lí3 hni32 hi3 jmái2, jmái2 tsú2 Sé32,
Barsabás, hi3 Justo siáh3, ji3 jan2 tsá2 jmái2
Matías ní2 siáh3.
24 Hi3 jáun2 ca3liéinh32 tsú2 Ti32 Juo13 la3 lá2:
—Hnú2, Ti32 Juo13 jnoh1, [Tsá2 ñíh3 nú2
hñu3mi3cuú2,] Tsá2 cuin2 nú2 he3 lánh3 rón32
lí3 hñu3 tsí3 tsáu2, híe1 tiá3 jnoh1 hin2 tsánh2
tsá2 gon3 lá2 má2ca3quianh21 hnú2
25 hi3 lín13 ti32 tsá2 quian32 jëh2 hnú2, quí1
ca3tón32 bíh1 Judas ta21 jáun2 cun3ñí1 hi3
ca3jmú3 tso3, hi3 jáun2 ñí1 ca3tin1 bíh1 tsú2
ngau3.
26 Jmí1jáun2 né3 ca3chí2 tsú2 jái13, jáun2
Matías bíh1 tin3; hi3 jáun2 la3 cun3 jmí1jáun2
bíh1 ca3ngí3 tsá2 hí3 hi3 lín3 ti32 tsá2 quian32
jë1 Dió32 quionh3 tsá2 quia3jan2 hí3.

2

Jmí1 cuan1 Jmí2chí3 Chun1 joh1 Dió32

1 Jmí1 ti3 jmái1 Pentecostés quioh21 tsá2
*judíos, jmái1 hi3 jmu2 tsú2 ní1 má1ca3tsín13
tu3la3quia3 jmái1 hi3 tí3 *Jmí1híen1, ja3bí1
jmái1 jáun2 ca3ngih32 uá2jai32 la3jín32 tsá2
tanh2 ta21 Ti32 Juo13 dí2.
2 Cu3diá2jan2 ca3nái32 tsú2 hi3 ñí1ca3hín1 hi3
ñí1ja21 hñu3mi3cuú2; la3jmí1 ja32 chí3 tiá3 lín32
bíh1 ñí1ja21, tiá3 lín32 bíh1 ca3hen3 hñú3 ñí1
jmí1 tionh1 jáun2 tsá2 hí3.
3 Hi3 jáun2 ca3jnia3 cáun2 hi3 jniá3 la3jmí1
jniá3 zíh1 sí2. Zíh1 sí2 jáun2 ca3na3tsín32 tsái3h3
chí1 ca3la3 jín32 tsá2 hí3.
4 Jmí1jáun2 ca3hi3 Jmí2chí3 Chun1 hñu3 tsí3
ca3la3 jín32 tsá2 hí3, jmí1jáun2 ca3hléh3 ma3
quin32 ma3 jan32 tsá2 hí3 ma3 cáun2 jú1jma2
siáh3 la3 cun3 hi3 ca3jmú3 Jmí2chí3 Chun1 hí3
hi3 hléh32 tsú2.
5 Jmái1 jáun2 jmí1 tiáunh1 tsá2 judíos já1
juú2 Jerusalén, tsá2 jlánh1 má2tí32 cuáh32
quioh21, tsá2 já2taunh21 ñí1 uóunh3 la3 tán1
hngá1máh3.
6 Jmí1 ca3nái32 tsú2 mah1 jáun2 né3, ca3cuú2
ca3ngih32. Lí1 tiá2 ñi32 he3 jmu3 bíh1 tsú2 li3,
quí1hliá2 ca3nái32 tsú2 ma3 quin32 ma3 jan32
jú1jma2 quioh21 hi3 ná1hleh32 tsá2 hí3.
7 Jáun2 ca3ja3cáun2 lín32 tsí3 tsú2 ñí1 tionh1
jáun2, tiá2 ñi32 he3 jmu3 bíh1 tsú2 li3. Jmí1jáun2
ca3juónh3 tsá2ján2 tsá2ján2:
—¿Há1 jun3juáh13 tsá2 hín13 ti3 Galilea bíh1
la3jín32 tsá2 ná1hleh32 ní2?
8 ¿Lánh3 rón32 ná1nai32 dí2 hi3 hleh32 tsú2
jú1jma2 quiú13 dí2 ma3 quin32 ma3 jaun32 dí2?
9 Quí1 ñí1 lá2 tiauh2 dí2 tsá2 ziáun2 dí2 hué32
ñí1 hliáun3 bíh1: tsá2 Partia, tsá2 Media, tsá2
Elam, tsá2 Mesopotamia, tsá2 Judea, tsá2
Capadocia, tsá2 Ponto, tsá2 Asia,
10 tsá2 Frigia, tsá2 Panfilia, tsá2 Egipto ji3
tsá2 Libia ní2 siáh3, hué32 ñí1 uóunh3 có32 juú2
Cirene. Zian2 siáh3 tsá2 zian2 juú2 Roma hi3
má2tionh2 ñí1 lá2,
11 ma3 jan2 tsá2 hí3 tsá2 judíos, ja3bí1 zian2
ma3 jan2 tsá2 hí3 *tsá2cá2jo21 hi3 má2ca3hín13
jái13 quiú13 dí2 tsá2 judíos. Hi3 zian2 siáh3
tsá2 hué32 Creta ja1 quiú13 dí2 ji3 tsá2 hué32
Arabia ní2 siáh3. Ti3la3 ¡la3jái32 bíh1 dí2
ná1nai32 hi3 ná1hleh32 tsá2 ní2 jú1jma2 quiú13
ma3 quin32 ma3 jaun32 hi3 ná1juáh23 tsú2
la3jí32 hi3 cáu2 hi3 jueh32 hi3 jmu2 Dió32!
12 Ñí1 tionh1 jáun2 tsú2 ná1tsá2cáun2 tsí3, lí1
tiá2 ñi32 he3 jmu3 bíh1 tsú2, hi3 ná1nga2 tsú2
ñí1con2 tsá2ján2 tsá2ján2 la3 lá2:
—¿He3 dá2 hnió3 juáh3 la3jí32 hi3 ná1lí23 ní2
juáh13?
13 Ti3la3 ma3 jan2 tsáu2 lí1 ná1cauh32 cú2nga1
bíh1, hi3 ná1juáh23:
—¡Tsá2 ná1hein21 bíh1 ni32!

Pé1 hleh32 jái13 ñí1con2 tsá2 ná1ngih32 hí3

14 Jmí1jáun2 ca3náu2 Pé1 cu3tsa32 quionh3
tán1 quian3jan2 *ti32 tsá2 quian32 jë1 Dió32
tsá2 quionh3, hi3 ca3hléh3 tiá3 hi3 ca3juáh3:
—Hnoh2, tsá2 judíos tsá2cáu3, ji3 la3jín32
náh2 tsá2 tionh2 náh2 já1 juú2 Jerusalén lá2,
hniáuh32 bíh1 li3 ñíh13 náh2 jái13 lá2. Jáun2
né3, niéi2 náh2 re2 jái13 hi3 juah21 jná13 lá2:
15 Jun3juáh13 ná1hein21 yáh3 tsá2 lá2 la3jmí1
ná1lín23 hnoh2 ní2, quí1 ta3né32 né3bí1 má2tí3
la3 nio1 ñu3 ti3 hú2niéi2 bíh1.
16 Ti3la3 ta3né32 dá2 má2ca3li3tí3 la3 cun3 hi3
ca3juáh3 jáun2 hla1 Joel tsá2 jmí1 lín3 hí3 *ti32
jë1 Dió32 bíh1, jmí1 ca3juáh3 jáun2 la3 lá2:
17 La3 lá2 juáh3 Dió32:
Ní1 má1ti3 ñí1 táuh3 jmái1, zein21 jná13
Jmí2chí3 joh2 ñí1con2 la3jín32 tsáu2.
Má1jáun2 li3 tin2 tsá2mi3 tsá2ñuh2 jónh32
hnoh2 hi3 hléh32 jái13 hi3 cue1 jná13
hñu3 tsí3.
Má1jáun2 ti21 hó1ñí1 tsá2 tsá1ñú1 hi3 jnia3
jeinh21 he3 cáun2 híe32 Dió32,
ja3bí1 tsá2 má2lieih21 siáh3 jíe3 jui32 qui3 ziú3.
18 Má1jáun2 zein21 jná13 Jmí2chí3 joh2 ñí1con2
tsá2mi3 tsá2ñuh2, *tsá2 má2ná1hlánh1
joh2 jná13,
jáun2 tsá2 hí3 li3 tin2 ngái32 jái13 hi3 cue1 jná13
hñu3 tsí3.
19 Hi3 ja3bí1 híe13 jná13 siáh3 chi3cuú2 cáun2
hi3 tsa3cáun2 tsí3 tsáu2,

ji³ ti³ hué³² ní² jmu¹ jná¹³ li²¹ cun³quionh³
jmi², sí² ní², ji³ mí²ñí¹ hñéi² ní² siáh³.
20 Má¹jáun² nieh¹³ hiú²,
hi³ jnia³ siáh³ zíh² la³jmí¹ jniá³ jmi²,
ñeh² bíh¹ hi³ chau²¹ jmái¹ chu²¹ jmái¹ jueh³²
quioh²¹ Ti³² Juo¹³ dí².
21 Hi³ jáun² né³, li³ua³ jan² tsá² téh³ Ti³² Juo¹³
bíh¹ dí² lí¹³ liáun³.
22 ”Hi³ jáun² né³, hnoh² tsá²cáu³, tsá²
ziáun² dí² hué³² *Israel lá², niéi² náh² hi³
juanh²¹ jná¹³ lá². Ca³li³ lin¹ hi³ Jesús
Tsá² ja³ juú² Nazaret jmí¹ lín³ jan² Tsá²
ca³hiáu³² Dió³² cun³quionh³ la³jí³² hua³jueh³²
ji³ li²¹, ji³ hi³ cáu² hi³ jueh³² hi³ ca³jmú³
Dió³² cun³quionh³ hí³ dí² ja¹ quián¹³ hnoh²;
má²ná¹ñíh¹ bíh¹ hnoh² hi³ la³ jáun² li³.
23 Ti³la³ la³ cun³ jmí¹tin² máh³ jmí¹
má²ca³lín¹³ Dió³² hi³ jienh³ Jesús ñí¹con²
hnoh². Jmí¹jáun² né³ cun³quionh³ cuá² ta³
tsá² hláih¹ tsá² hon² bíh¹ ca³jngih³² náh² tsú²
hi³ ca³ton³ náh² crei²¹.
24 Ti³la³ Dió³² né³, ca³jmú³ hi³ ca³jenh¹³
Jesús, ca³liáu³² tsú² Dió³² ñí¹con² hi³ cú² hi³
uóu³² quioh²¹ hmú³², quí¹ cun³ tiá² jmí¹
ca³tin¹ bíh¹ hmú³² hi³ zanh³ tsú² tiá³ hi³
tson³.
25 Quí¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹ ca³chá³ jái¹³ hi³
ca³hléh³ Jesús jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²:
Jná¹³ ca³jíe³² hi³ Juóu³² jná¹³ chí¹ján³ jmái¹
ca³la³ jí³² ñí¹ hó²¹ñi³²,
hi³ hí³ zenh² ti³ cuá² chu²¹ quion²¹ jná¹³,
hi³ jáun² tiá² hi³ lí¹³ ñí¹con² jná¹³.
26 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ jlánh¹ ca³li³ hiún²
tsin³² jná¹³,
hi³ ca³jmú³² jná¹³ tsah¹ lín²¹,
hi³ ca³ta³no¹ siáh³ cáun² tsin³² jná¹³ ca³ti²¹ la³
cun³ hi³ má²hen² jáun² tsin³²,
uá¹jinh¹ lín³ jná¹³ jan² tsá² ngú³;
27 quí¹hliá² tiá² táunh¹ yáh³ hnú² jmí²chí³
quion²¹ jná¹³ ja¹ hla¹ má¹jáun²,
hi³ sa³jun³ cuéh¹ hnú² siáh³ jái¹³ hi³ sánh³²
jná¹³ Tsá² chun¹ ná¹ ñí¹con² hnú².
28 Ca³híeh¹ hnú² jná¹³ jui³² lánh³ rón³² lí¹³
zian² jná¹³,
hi³ jmúh¹³ hnú² siáh³ hi³ lí¹³ hiún² tsin³²
jná¹³ ní¹ má¹ta³zanh¹ jná¹³ siáh³ ñí¹
hó²¹máh¹ hnú².
29 Jmí¹ ca³táuh³ jái¹³ ní² né³, ca³juáh³ siáh³
Pé¹ la³ lá²:
—Hnoh² tsá²cáu³, hnó³² jná¹³ hléh¹³
cú²na²¹ lín²¹ hi³ ca³tin¹ hla¹ Dá²vi²¹ hí³,
tsá²haun³² jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí². Tsá²
hí³ jun³ bíh¹ hi³ já¹haun³, la³ ti³ ta³né³² lin¹
tá²hón³² quioh²¹ hla¹ hí³ ñí¹ lá².
30 Hla¹ hí³ jmí¹ lín³ ti³² jë¹ Dió³², hi³ jmí¹
ñi³² tsú² hi³ Dió³² ca³jmú³ jái¹³ hi³ ca³juáh³
hi³ li³zian² jan² jón²zíh¹ jón²cho¹, hi³ cuá³²
cuá¹ho² jái¹³ la³jmí¹ ca³cuá³ hnga² dí² hi³
cuá¹lín³ re²¹.
31 Hi³ jáun² hla¹ Dá²vi²¹ hí³ ca³li³ ñi³²
jmí¹tin² cáun² hi³ né³bí¹ lí¹³, ca³juáh³ hi³
jenh¹³ Tsá² lín³ Cristo, hi³ jáun² tiá² tá¹cua¹³
yáh³ jmí²chí³ quioh²¹ tsú² ja¹ hla¹, hi³ sa³jun³
sáh³² siáh³ ngú³ quioh²¹.
32 Tsá² hí³ bíh¹ Jesús, Tsá² ca³jmú³ hí³ Dió³²
hi³ jenh¹³, hi³ jáun² la³jái³² jnoh¹ náu¹³ jái¹³
hi³ tson² bíh¹ li³ la³ jáun².
33 Hi³ jáun² jmí¹jáun² ngah³ tsú² hi³
ca³ta³cua¹³ siáh³ ti³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dió³²
Jméi². Jmí¹jáun² ca³hián¹³ tsú² Jmí²chí³
Chun¹ hi³ ca³cuen³ Jméi² la³ cun³ jái¹³ hi³
ca³jmú³ jmí¹tin². Hi³ má¹li³² jáun² né³ cuen³
tsú² siáh³ jnoh¹ Jmí²chí³ Chun¹ hí³. Jáun²
Jmí²chí³ Chun¹ hí³ bíh¹ má²lí²jmú³ la³jí³² hi³
má²lí²jieh³ hnoh² ji³ hi³ má²lí²niéih² hnoh²
ní².
34 Uá¹jinh¹ tiá² má²ngah³² hla¹ Dá²vi²¹
hñu³mi³cuú² jmí¹tin², ti³la³ ca³juáh³ bíh¹ tsú²
la³ lá²:
Dió³² Juóu³² jná¹³ ca³záih³ Ti³² Juóu³² jná¹³:
Ti³ cuá² chu²¹ quion²¹ jná¹³ ñí³
35 tá¹la³ jmu¹ jná¹³ ñí¹con² tsá² hau² hnú²
hi³ lín³ la³jmí¹ lí³ cáun² jli²¹ [hi³ hí¹
cú¹pih²¹ tiá² quien²] hi³ ná¹tsin¹ tanh¹
hnú².
La³ ní² bíh¹ lí³ jái¹³ hi³ ca³chá³ hla¹ Dá²vi²¹.
36 ”Hi³ jáun² la³jái³² dí² tsá² Israel, cu³tí³
hniáuh³² li³ né¹ dí² hi³ tson² Jesús Tsá²
ca³ton³ hnoh² hí³ crei²¹, ca³hiáu³² Dió³² bíh¹
tsú² hi³ hau³ jái¹³ hi³ lín¹³ tsú² Cristo Juo¹³
dí².
37 La³ cun³ jmí¹ ca³nái³² tsá² ná¹ngih³² hí³
jái¹³ jáun² né³, hlah³ lín²¹ bíh¹ ca³ta³no¹ tsí³
tsú², jmí¹jáun² ca³ngái³ tsú² Pé¹ quionh³
tsá² quian³jan² ñí¹ hná¹ jáun², hi³ ca³juáh³ la³
lá²:
—Reh², ¿ha³ bí¹ lánh³ jmú¹³ jnoh¹?
38 Hi³ jáun² ca³ngái³ siáh³ Pé¹ hi³ ca³juáh³:
—Cuí¹ cha³conh² honh² náh² tso³ quián¹³,
hi³ cuí¹ zaun²¹ náh² siáh³ jmái² hi³ jan² hi³
jan² hi³ lin¹ hi³ má²hain²¹ náh² ti³ con² Jesús
Tsá² lín³ Cristo, hi³ jáun² Dió³² chin¹³ tsí³
tso³ quián¹³ hnoh²; má¹jáun² né³ cuen³ Dió³²
Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² hnoh².
39 Jái¹³ ní² dá² ca³jmú³ Dió³² hi³ ca³tin¹
hnoh² bíh¹ ji³ jónh³² hnoh², ji³ ca³la³ jín³² tsá²
tiáunh¹ ñí¹ uóunh³ siáh³, la³ cun³ la³jánh³ dú¹
tsá² hnió³ Dió³² Juo¹³ jnoh¹ téh³.
40 Hliáun³ bíh¹ jái¹³ siáh³ siáh³ ca³hli³
ca³liéinh³² Pé¹ tsá² hí³. Hi³ ca³záih³ dí² siáh³
la³ lá²:
—¡Lion¹ náh² hmóu³² ca³ti²¹ hi³ ma³tson¹³
jáun² Dió³² tsá² hláih¹ tsá² hon² zian² ta³né³²!
41 Hi³ jáun² né³, la³jín³² tsá² ca³taunh³ ta²¹
jái¹³ hi³ ca³hléh³ jáun² Pé¹ cáun³ jmái². Jáun²

la^{3} cun^{3} jmí^{1}ján^{2} bíh^{1} ca^{3}juóun^{3} tsá^{2} tanh^{2} ta^{21} Dió^{32} cónh^{3}í^{1} hni^{32} mei^{21} tsáu^{2}.

42 Ján^{2} la^{3}jín^{32} ján^{2} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}cué^{3} jmái^{1} quioh^{21} hi^{3} ca^{3}nái^{32} la^{3}jí^{32} jái^{13} hi^{3} ca^{3}híe^{3} *ti^{32} tsá^{2} quian^{32} jë^{1} Dió^{32}, hi^{3} ca^{3}ma^{3}qui^{3} ma^{3}háun^{3} tsú^{2} má^{2}tún^{2} hmóu^{32}; hi^{3} ca^{3}ngih^{32} tsú^{2} siáh^{3} hi^{3} jmu^{3} má^{32} hi^{3} cuh^{3} *hí^{3} cuú^{2}miih^{21}, ji^{3} hi^{3} liéinh^{32} siáh^{3} Dió^{32} cu^{3}li^{21}.

He^{3} lánh^{3} ca^{3}ma^{3}zian^{2} tsá^{2} ca^{3}tanh^{2} ta^{21} Jesús jmí^{1} la^{3}ñí^{1}

43 La^{3}jín^{32} tsáu^{2} bíh^{1} ca^{3}ja^{3}cáun^{2} tsí^{3} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} ti^{32} tsá^{2} quian^{32} jë^{1} Dió^{32} hua^{3}jueh^{32} ji^{3} li^{21} ní^{2}.

44 Ji^{3}lin^{2} tsá^{2} ca^{3}taunh^{3} hí^{3} ta^{21} ca^{3}taunh^{3} re^{2} lín^{32}, hi^{3} ca^{3}tsóh^{3} tsú^{2} he^{3} zia^{32} quioh^{21} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}.

45 Hi^{3} ca^{3}hnái^{3} tsú^{2} hi^{3} jmí^{1} zia^{32} quioh^{21}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}tsóh^{3} tsú^{2} quie^{3} ní^{1}juáh^{3} ha^{3} cónh^{3} li^{3} hniáuh^{32} quioh^{21} la^{3} ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} tsú^{2}.

46 Jmái^{1} ca^{3}la^{3} jí^{32} tí^{2} ngih^{32} tsú^{2} cuáh^{32} chín^{1} quioh^{21} tsá^{2} judíos, hi^{3} ja^{3}bí^{1} la^{3} ján^{2} tí^{2} ngih^{32} tsú^{2} siáh^{3} hñú^{13} rainh^{21}, hi^{3} ján^{2} ca^{3}la^{3} hiún^{2} lín^{32} tsí^{3} tsú^{2} tí^{2} tián^{23} cu^{3}li^{21} hi^{3} jmu^{2} má^{32}, hi^{3} ná^{1}tioh^{3} re^{2} tsí^{3},

47 hi^{3} ca^{3}ma^{3}quien^{2} tsú^{2} siáh^{3} Dió^{32}. La^{3}jín^{32} tsáu^{2} ca^{3}lín^{13} hi^{3} chun^{1} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} ján^{2} Dió^{32} Juo^{13} tsú^{2} ca^{3}jmú^{3} hi^{3} tsá^{2}li^{3}juóun^{32} tsá^{2} má^{2}ca^{3}tin^{1} hi^{3} liáun^{3}.

3

Lan^{3} jan^{2} tsá^{2} hliánh^{2}

1 Hi^{3} ján^{2} né^{3}, ca^{3}chó^{32} cáun^{2} jmái^{1} ngau^{3} Pé^{1} quionh^{3} Juan^{2} cuáh^{32} chín^{1} quioh^{21} tsá^{2} *judíos cun^{3} la^{3} nio^{1} hni^{32} ti^{3} ca^{3}hláu^{3}, quí^{1} o^{1}rá^{1} ján^{2} jmí^{1} tan^{2} tsáu^{2} hi^{3} liéinh^{32} Dió^{32}.

2 Cáun^{2} ho^{3}hñú^{13} cuáh^{32} ján^{2}, ñí^{1} jmí^{1} téh^{23} tsú^{2} Ho^{3}hñú^{13} Chú^{32} Jniá^{3}, jmái^{1} ca^{3}la^{3} jí^{32} tí^{2} tsá^{2}chan^{3} tsáu^{2} jan^{2} tsá^{2} má^{2}hliánh^{2} la^{3} cun^{3} jmí^{1} ca^{3}li^{3}zian^{2}. Ñí^{1} ján^{2} tí^{2} mi^{32} tsá^{2} hliánh^{2} hí^{3} cú^{1}dáin^{3} quioh^{21} tsá^{2} tónh^{32} cuáh^{32}.

3 Jmí^{1} ca^{3}jíen^{32} ján^{2} tsá^{2} hliánh^{2} hí^{3} Pé^{1} quionh^{3} Juan^{2} hi^{3} má^{2}hí^{1}taunh^{32} cuáh^{32}, ján^{2} ca^{3}mí^{3} dí^{2} cú^{1}dáin^{3}.

4 Hi^{3} ján^{2} ca^{3}jíe^{3} Pé^{1} quionh^{3} Juan^{2} ti^{3} ñí^{1} cuá^{3} tsá^{2} hliánh^{2} hí^{3}, hi^{3} ján^{2} Pé^{1} né^{3} ca^{3}zái^{3} tsá^{2} hliánh^{2} hí^{3}:

—¡Sá^{1}ní^{2} jie^{1} tín^{2} jnoh^{1}!

5 Hi^{3} ján^{2} tsá^{2} hliánh^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}jíe^{3} chí^{1}tiá^{3} ñí^{1}, quí^{1} jmí^{1} lín^{23} tsú^{2} hi^{3} jmí^{1} cué^{21} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}lá^{2} cú^{1}dáin^{3}.

6 Ti^{3}la^{3} Pé^{1} né^{3}, la^{3} lá^{2} bíh^{1} ca^{3}juáh^{3}:

—Tiá^{2} zia^{32} yáh^{3} *cú^{1}tiáu^{2} sa^{3}jun^{3} cú^{1}mí^{1}niau^{21} hi^{3} lí^{13} cué^{13} jná^{13} hnú^{2}, ti^{3}la^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} zia^{32} quion^{21} jná^{13} lí^{13} bíh^{1} cué^{13} jná^{13}: Cun^{3}quionh^{3} héih^{32} quioh^{21} Jesucristo Tsá^{2} Nazaret juanh^{32} jná^{13}, náu^{2}, ngi^{1}.

7 Hi^{3} ján^{2} Pé^{1} ca^{3}zanh^{3} cuá^{2} chu^{21} quioh^{21} tsá^{2} hí^{3} hi^{3} ca^{3}zion^{3} dí^{2} tsú^{2}. Ján^{2} la^{3}jui^{32} ca^{3}li^{3} pin^{3} mi^{3} zái^{32} ta^{3} tsú^{2} la^{3} má^{2}quionh^{3} tá^{1} cáun^{2} ta^{3} tsú^{2}.

8 Ján^{2} tsá^{2} hliánh^{2} hí^{3} ca^{3}náu^{2} hi^{3} ca^{3}zíh^{3} tiá^{3} ta^{3} hi^{3} ca^{3}ma^{3}liáu^{32} ngi^{32}, hi^{3} ján^{2} cu^{3}li^{21} taunh^{3} tsú^{2} cuáh^{32} ján^{2}. Hiún^{2} tsí^{3} tsú^{2} ngau^{3} ca^{3}la^{3} hi^{3} rú^{2} hi^{3} hái^{23}, hi^{3} tsah^{3} lín^{32}, hi^{3} má^{2}hí^{1}má^{2}quien^{2} Dió^{32}.

9 Ján^{2} la^{3}jín^{32} tsá^{2} tiáunh^{1} ñí^{1} ján^{2} ca^{3}jíe^{3} hi^{3} má^{2}ngi^{32} tsá^{2} hí^{3} hi^{3} má^{2}hí^{1}má^{2}quien^{2} Dió^{32}.

10 Hi^{3} ján^{2} jmí^{1} ca^{3}li^{3}tsin^{2} tsú^{2} hi^{3} tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} tsá^{2} jmí^{1} cua^{32} ho^{3}hñú^{13} cuáh^{32} ñí^{1} téh^{23} tsú^{2} Ho^{3}hñú^{13} Chú^{32} Jniá^{3} hi^{3} jmí^{1} mi^{32} cú^{1}dáin^{3}, ján^{2} ca^{3}ja^{3}cáun^{2} lín^{32} tsí^{3} tsú^{2}; lí^{1} tiá^{2} ñi^{32} he^{3} jmu^{3} bíh^{1} tsú^{2} li^{3}.

Pé^{1} hleh^{32} jái^{13} ñí^{1} he^{1} ñí^{1}hñú^{3} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} hla^{1} Salomón

11 Ján^{2} tsá^{2} hliánh^{2} má^{2}lain^{32} hí^{3} né^{3} jmí^{1} má^{2}dí^{1}zianh^{2} Pé^{1} quionh^{3} Juan^{2} ñí^{1} lí^{3} ñí^{1}hñú^{3}, ñí^{1} juáh^{3} tsú^{2} ján^{2} “Quioh^{21} Salomón”; hi^{3} ján^{2} juóun^{32} tsáu^{2} cua^{3}tú^{1} cuá^{1}lin^{3} ñí^{1} ján^{2} hi^{3} ca^{3}ja^{3}cáun^{2} lín^{32} tsí^{3}.

12 Jmí^{1} ca^{3}jíen^{32} ján^{2} Pé^{1} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Hnoh^{2}, tsá^{2} ziáun^{2} dí^{2} hué^{32} *Israel lá^{2}, ¿he^{3} láih^{32} sa^{3} jlánh^{1} tsá^{2}cáun^{2} honh^{2} hnoh^{2} hi^{3} ca^{3}tin^{1} tsá^{2} jmí^{1} hliánh^{2} lá^{2}? ¿He^{3} láih^{32} ná^{1}jie^{1} hnoh^{2} jnoh^{1} la^{3}juah^{21} dúh^{1} hi^{3} tái^{2} jnoh^{1} bíh^{1}, ho^{3} hi^{3} chun^{1} jnoh^{1} hmóu^{32}, hi^{3} ján^{2} má^{2}lain^{32} tsá^{2} jmí^{1} hliánh^{2} lá^{2}?

13 Dió^{32} Juo^{13} jméi^{2} dí^{1}hio^{3} ñú^{1}deh^{3} bíh^{1} dí^{2}, la^{3} cun^{3} hla^{1} Há^{2}bran^{21}, hla^{1} Isaac, ji^{3} hla^{1} Jacob, hnga^{2} Dió^{32} hí^{3} bíh^{1} má^{2}lí^{2}ma^{3}li^{21} hi^{3} quien^{2} Jesús Tsá^{2} lín^{3} quian^{21} tsú^{2}. Jesús hí^{3} dá^{2} ca^{3}ñí^{1}jan^{32} hnoh^{2} ñí^{1} hó^{21}ñí^{1} tsá^{2}tan^{21}, hi^{3} ca^{3}hna^{3} náh^{2}. Hi^{3} uá^{1}jinh^{1} Pilato jmí^{1} hnió^{3} lión^{32} Tsá^{2} hí^{3}, ti^{3}la^{3} hnoh^{2} má^{1}ná^{1}, tiá^{2} ca^{3}li^{3}hnáuh^{2} yáh^{3} náh^{2}.

14 Ha^{3} tiá^{2} ca^{3}li^{3}hnáuh^{2} yáh^{3} hnoh^{2} lion^{1} jan^{2} Tsá^{2} chun^{1} Tsá^{2} cuá^{1}chan^{1} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}, ti^{3}la^{3} hnoh^{2} dá^{2} ca^{3}hiú^{1} ca^{3}mí^{3}h^{1} hi^{3} liáun^{3} jan^{2} tsá^{2} jngih^{2} tsáu^{2} bíh^{1}.

15 Hi^{3} ján^{2} hnoh^{2} dá^{2} ca^{3}jngih^{32} bíh^{1} náh^{2} Tsá^{2} lín^{3} mí^{1}zioh^{21} pí^{3} hi^{3} lí^{13} zian^{2} dí^{2}; ti^{3}la^{3} Dió^{32} né^{3} ca^{3}jmú^{3} hi^{3} ca^{3}jenh^{13} tsú^{2} ja^{1} hla^{1}. Hi^{3} ján^{2} jnoh^{1} né^{3} cue^{32} jú^{1} tson^{2} hi^{3} tson^{2} bíh^{1} la^{3} ján^{2} li^{3}.

16 Hi^{3} ján^{2} tsá^{2} hliánh^{2} lá^{2}, tsá^{2} jmí^{1} cuóun^{21} náh^{2} hi^{3} jmí^{1} jien^{1} náh^{2} tián^{3}, má^{2}lain^{32} bíh^{1} quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} lí^{2}chá^{32} cáun^{2} tsí^{3} ñí^{1}con^{2} Jesús. Cun^{3}quionh^{3} hi^{3} tanh^{23} jnoh^{1} ta^{21} Jesús, hi^{3} ján^{2} ta^{3}né^{32} né^{3} má^{2}jien^{1} náh^{2} tsá^{2} lá^{2} hi^{3} má^{2}chun^{1}, hi^{3} má^{2}pin^{3}.

17 ”Má^{2}ño^{1} jná^{13} reh^{2} hi^{3} hnoh^{2} bíh^{1} ca^{3}jmuh^{3} cáun^{2} hi^{3} tiá^{2} ñíh^{1} quiúnh^{1} náh^{2}

la3jín32 tsá2 ná1chín1 joh2 náh2 jmí1 ca3jngɨh32
náh2 Jesús.
18 Tɨ3la3 la3 jáun2 bíh1 ca3ma3tí32 Dió32
la3 cun3 jáɨ13 hi3 ca3juáh3 jmí1tin2 lín32
cun3quionh3 tsá2 ca3lɨn3 hí3 *tɨ32 jë1 Dió32,
hi3 ca3juáh3 tsú2 jáun2 hi3 ca3tɨn1 bíh1 Tsá2
lín3 Cristo ma3tso2 tsí3.
19 Hi3 jáun2 tí1 jéinh1 náh2 jmí1 honh2, jinh1
náh2 tɨ3 ñí1con2 Dió32, jáun2 Dió32 hin3 tso3
quián13 náh2, hi3 jáun2 Dió32 Juo13 dí2 jmu3
hi3 tɨnh21 honh2 náh2,
20 hi3 zen3 tsú2 siáh3 Jesús, Tsá2 ca3hión32
tsú2 hí3 la3 cun3 jmí1tin2 lín32 hi3 lín13 Cristo
ñí1con2 hnoh2.
21 Tɨ3la3 hniáuh32 bíh1 cuá32 tín2 Jesús hí3
hñu3mɨ3cuú2 ca3la3 ñí1 cá1chó21 jmáɨ1 hi3
jmóuh32 Dió32 hmaɨ21 ca3la3 jí32 hi3 zia32,
rón32 la3 cun3 lí3 jáɨ13 hi3 ca3jmú3 tsú2 jáun2
cun3quionh3 tsá2 ca3lɨn3 tɨ32 jë1 tsú2.
22 Uá1la3 cun3 jáɨ13 hi3 ca3juáh3 hla1 Moisés,
jmí1 ca3juáh3 jáun2 la3 lá2: "Ja1 tsá2 renh2
hnoh2 bíh1 zion3 Dió32 jan2 tsá2 hau3 jáɨ13 hi3
lín13 tɨ32 jë1 Dió32 ñí1con2 hnoh2, jáɨ13 la3 ho2
jná13 lá2. Jáun2 hniáuh32 náɨh13 bíh1 hnoh2
ca3la3 jí32 he3 jáɨ13 hi3 juáh3 tsá2 hí3.
23 Quí1 la3 lá2 lí3 ní1juáh3 tsá2 tiá2 jmu2
nieh3, Dió32 dá2 hin3 bíh1 tsá2 hí3 ja1 tsá2
quionh3".
24 "La3 jáun2 bíh1 ca3juáh3 siáh3 hla1
Sá2mɨe21, jɨ3 ca3la3jín32 tsá2 ca3lɨn3 hí3 tɨ32 jë1
Dió32 ñí1 hná1 jáun2, hi3 tson2 bíh1 la3 chau21
jmáɨ1 hi3 lí13 la3 jáun2.
25 Hnoh2 bíh1 tsá2 ca3tɨn1 hi3 hiáuh3 la3
cun3 jáɨ13 hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32 cun3quionh3
tsá2 ca3lɨn3 hí3 tɨ32 jë1 tsú2, ca3tɨn1 hnoh2
bíh1 jáɨ13 hi3 má2ná1re2, la3 cun3 jáɨ13 hi3
lɨ3 jmí1 ca3tanh2 jáun2 Dió32 nió32 quionh3
hla1 renh2 hnoh2 tsá2 má2cá2hiá2 cá2tsan3
jmí1tin2, la3 cun3 jáɨ13 hi3 ca3juáh3 jáun2 Dió32
ñí1con2 hla1 Há2bran21, hi3 ca3juáh3 jáun2 la3
lá2: "Cun3quionh3 jon3zíh1 jon3cháuh3 hnú2
bíh1 lí13 lɨ3mieh2 la3 ma3 quin32 ma3 cu3 nió3
tsá2 zian2 tá1 cáun2 hngá1máh3".
26 Hi3 jáun2 dá2 jmí1 ca3zion3 Dió32 Tsá2
lín3 hí3 quian21 tsú2, ñí1con2 hnoh2 bíh1
tín2 ca3zen3 Dió32 Tsá2 hí3 hi3 ma3mieh2 tsú2
hnoh2 cun3quionh3 hi3 tɨ3 jenh3 tsú2 hnoh2
ma3 quin32 ma3 jan32 náh2, hi3 jáun2 tiú2uú2
jmúh13 náh2 tso3.

4

Má2jan2 tsú2 Pé1 jɨ3 Juan2 ta3 ñí1 tsá2tan21

1 Tá1la3 dí1hleh32 jáun2 bíh1 Pé1
quionh3 Juan2 ñí1con2 tsá2 ná1ngɨh32 hí3,
ca3cua3taunh21 tsá2 ná1lín3 mí2tsáu2, quionh3
tsá2 cuá1lín3 juo13 tsá2cuú2 tsá2ta3 mí2tsáu2,
tsá2 jmu2 hí3 hua3hí13 cuáh32 chín1 jɨ3 tsá2
cu3 nió3 téh23 tsú2 *saduceos.
2 Tsá2 hí3 ca3míh3 tsí3 quí1hliá2 hleh32 Pé1
jɨ3 Juan2 hi3 ca3jenh13 bíh1 Jesús, hi3 jáun2
la3 jáun2 má2lin1 hi3 la3 jenh13 bíh1 siáh3 tsá2
má2ca2tsan3.
3 Hi3 jáun2 ca3jan3 dí2 tson3 hi3
ca3ñí1tionh13 dí2 cú2 nie2 hñu3mí1ñí2,
quí1hliá2 má2ca3hláu3 bíh1.
4 Tɨ3la3 juóun32 lín32 bíh1 tsá2 má2lí2niéi32
hí3 jáɨ13 ca3taunh3 ta21, jmí1jáun2 ca3lɨ3tín3
tsáu2 cun3 hñá3 mei21 jmáh3la3 tsá2ñuh2.
5 Jmí1 cá1jniá21 jáun2 ca3ngɨh32 tsá2 ná1chín1
tsá2 *judíos já1 juú2 Jerusalén, quionh3
tsá2daun32 tsá2 ná1ñí1 juú2, jɨ3 tɨ32 liei21 ní2.
6 Ja1 jáun2 jmí1 zenh2 Anás tsá2 jmí1 lín3
mí2tsá2 híen1, Caifás, Juan2, Lí2ján1 ní2 siáh3,
jɨ3 ca3la3 jín32 tsá2 cá2 mí1zionh2 tsá2 zia32 jáɨ13
ñí1con2 hi3 lín13 mí2tsá2 híen1.
7 Jáun2 ca3ñí1quión21 tsú2 Pé1 quionh3
Juan2 hi3 ca3chan3 dí2 chu3jo2 ja1 ñí1
ná1ngɨh32 dí2 jáun2, hi3 ca3ngáɨh3 dí2:
—¿Hin2 héih32 quioh21 ca3jmuh3 hnoh2 la3
jáun2, ha3 jinh1 hian3 náh2 jáɨ13?
8 Tɨ3la3 Pé1 né3, ca3la3 hi3 canh2 Jmí2chí3
Chun1 hñu3 tsí3 ca3ngáɨ3, hi3 ca3juáh3:
—Hnoh2 tsá2 ná1chín1 náh2 hué32 *Israel
lá2, jɨ3 hnoh2 tsá2daun32,
9 hnoh2 la3 má2ca3cuú2 ca3ngɨh32 náh2 hi3
cánh1 náh2 jú1 tson2 ñí1con2 jnoh1 ca3tɨ21
cáun2 hi3 chu21 hi3 ca3lɨ3 ñí1con2 tsá2 jmí1
hliánh2 lá2, hi3 he3 lánh3 rón32 ca3lan3 tsú2;
10 jáun2 né3, cuí1 lɨ3 ñíh13 hnoh2 jɨ3 ca3la3
jɨ3lɨn2 tsá2 Israel ñí1 hná1 ní2 hi3 cun3quionh3
héih32 quioh21 Jesucristo Tsá2 Nazaret bíh1
lan3 tsá2 jmí1 hliánh2 lá2, Jesús Tsá2 ca3ton3
hnoh2 hí3 crei21; tɨ3la3 Dió32 má1ná1, ca3jmú3
hi3 ca3jenh13 tsú2.
11 Tsá2 hí3 jmí1 lín3 la3jmí1 lí3 cá2 máɨ3
quín1 hi3 tiá2 jéih32 tsá2 ná1lín3 tɨ32 hiah32,
tɨ3la3 ta3né32 lí3 cá2 máɨ3 quín1 hi3 jlánh1 bíh1
quien2, quín1 hu21 cuoh1 hiah32.
12 Cu3tí3 tiá2 hin2 zian2 hí1 jan2 tsá2 siánh3
hi3 lí13 liáu32 dí2. Quí1 tiá2 tsá2 siánh3 ca3cuen3
yáh3 Dió32 ñí1 hué21 lá2 hi3 te13 jnoh1 liáu32.
13 Jmí1 ca3jíe3 jáun2 tsá2tan21 hí3 hi3 jlánh1
tiá3 nio2 tsí3 Pé1 jɨ3 Juan2, jɨ3 jmí1 ca3lɨ3 ñɨ32
dí2 siáh3 hi3 tiá2 hliáun3 sí2 la3 ca3ma3tɨn32
yáh3 tsú2, hi3 tsá2 lí1 tsáu2 bíh1 hí3, hi3
jáun2 ca3ja3cáun2 bíh1 tsí3 tsú2. Jmí1jáun2
ca3lɨ3tsɨn2 tsú2 hi3 tsá2 hí3 ca3lɨ3 tɨn2 cun3ñí1
hi3 ca3ñɨ3táunh1 quionh3 Jesús bíh1.
14 Ja3bí1 ja1 jáun2 jmí1 zenh1 tsá2 jmí1
hliánh2 hí3, hi3 jáun2 lí1 tiú2uú2 ñɨ32 he3 juáh3
bíh1 tsú2 lɨ3.
15 Jmí1jáun2 ca3huen3 tsú2 tsá2 hí3 cu3tiá3
cheih32 tá1la3 ca3juu3 ca3hlénh3 dí2 hmóu32;
16 hi3 ca3juónh3 la3 lá2:
—¿He3 lánh3 jmú13 dí2 ñí1con2 tsá2ñuh2 ní2
juáh13? Quí1 tson2 bí1 la3 ca3jmú3 tsá2 ní2

cáun² hua³jueh³², hi³ ji³lin² bíh¹ tsá² zian² já¹ juú² Jerusalén lá² má²ná¹ñi³², hi³ jáun² tiú²uú² lí¹³ yáh³ juáh¹³ jnoh¹ hi³ tiá² tson².

17 Hi³ la³ cun³ tiá² tsa³cuóun² jái¹³ ní² ñí¹ uóunh³ né³, hniáuh³² juénh¹³ bíh¹ dí² tsá² ní², hi³ jáun² li³ cóh³² tsú², hi³ jáun² ta³né³² ti³ chí¹ján³ tiú²uú² hléh³² tsú² hi³ ca³tin¹ Jesús.

18 Jmí¹ li²¹ jáun² ca³teh³ dí² siáh³ ñéih³ hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—¡Cónh³ tiá² hniáuh³² hléh¹³ hnoh², ho³ hi³ má¹tin¹³ hnoh² tsáu² hi³ ca³tin¹ Jesús!

19 Ti³la³ Pé¹ ca³ngái³ quionh³ Juan²:

—Hniauh² náh² tín² re² honh² ní¹juáh³ ca³ti²¹ hi³ taunh¹³ jnoh¹ tín² ta²¹ hnoh² cha³ jmí¹ tanh¹³ jnoh¹ ta²¹ Dió³².

20 Ti³la³ jnoh¹ má¹ná¹, cun³ tiá² lí¹³ bíh¹ chá¹³ jnoh¹ ti³ có³², hi³ juáh¹³ hi³ tiá² hléh¹³ jnoh¹ la³ cun³ hi³ má²ca³neh²¹ ji³ hi³ má²ca³nái¹³.

21 Jáun² tsá² hí³ ca³hléh³ siáh³ jú¹ cáu², hi³ jáun² cáun² lí¹ ca³lión³² bíh¹ dí² tsú² ta³ tiá² lin¹ hi³ ca³li³re²; quí¹ tiá² ca³choh¹³ yáh³ tsú² he³ lánh³ ma³tson¹³ tsá² hí³, quí¹ ca³la³ jín³² bíh¹ tsáu² jmí¹ ná¹má²quien² Dió³² cun³ñí¹ hi³ má²li³² la³ jáun².

22 Quí¹ lí³ cun³ tun³ló³² mii² máh³ jmí¹ má²hún¹ tsá² jmí¹ hliánh² hí³ jmí¹ lain²¹ cun³quionh³ hua³jueh³².

Tsá² reh² mi³² pí³ ñí¹con² Dió³²
(Hechos 2:1-4)

23 Jmí¹ má²ca³liáun³ jáun² Pé¹ quionh³ Juan² ja³tanh²¹ ti³ ñí¹ tionh¹ tsá² quionh³, hi³ jáun² ca³chá³ tsú² ca³la³ jí³² la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³ jáun² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ la³ má²quionh³ tsá²daun³².

24 Jmí¹ má²li²niéi³² tsú² jái¹³ jáun² né³, ji³lin² bíh¹ tsú² ca³liéinh³² Dió³² cu³tsa³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Ti³² Juo¹³ jnoh¹, hnú² bíh¹ Dió³² Tsá² ca³jmuh³ ca³la³ tán¹ la³ cu³ la³ juéh³ mi³cuú² ji³ ca³la³ jí³² hi³ zia³².

25 Hla¹ Dá²vi²¹ jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ jnoh¹, tsá² jmí¹ lín³ hí³ quian²¹ hnú², ca³hléh³ cháh³ hnú² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹ jmí¹ ca³juáh³ tsú² jáun² la³ lá²:

¿He³ láih³² jlánh¹ tiá³ siaun³² ñi³táunh¹ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá²,
hi³ má²cú¹ má²ren²¹ tsú² jái¹³ tiá² quien²?

26 Tsá² ná¹chín¹ ñí¹ hué²¹ lá² ca³cuú² ca³ngih³²,
ca³cuú² ca³jenh² tsá² ná¹ho² jái¹³,
hi³ jmí¹ hnió³ tsú² jmu³ hniéi² ñí¹con² Dió³² ji³ ñí¹con² Cristo Tsá² cuá¹hiáun¹ joh¹ Dió³² ní² siáh³.

27 ”Quí¹ tson² bíh¹ já¹ juú² lá² ca³ngih³² re²¹ Herodes quionh³ Poncio Pilato, *tsá²cá²jo²¹, ji³ tsá² ziáun² jnoh¹ hué³² Israel lá² ní² siáh³, hi³ ca³tiánh³ cá²hon³ hi³ jmu³ hian² tsí³ ñí¹con² Jesús Tsá² cuá¹chan¹ hi³ lín³ quian²¹ hnú², Tsá² ca³hion¹ hnú² hí³ hi³ lín¹³ Cristo.

28 Cun³ñí¹ hi³ hnú² Tsá² cú² juenh² nú², hi³ jáun² la³jín³² tsá² hí³ cáun² ca³jmú³ la³ cun³ hi³ ca³lín¹³ hnú² jmí¹tin² hi³ ha³ lánh³ ca³ti²¹ lí¹³.

29 Jáun² hnú² Juo¹³ jnoh¹, jiah³ dúh¹ taunh² tsú² jnoh¹ hú¹mu³héih³²; jáun² ñí¹con² hnú² mi³² jnoh¹, jmu³ bíh¹ hnú² hi³ niau²¹ tiá³ tsí³ jnoh¹ hi³ hléh¹³ jnoh¹ jái¹³ quián¹³ hnú², jnoh¹ tsá² lái³ jnoh¹ *tsá² má²ná¹hlánh¹ joh² hnú².

30 Tin³² tiá³ hnú² cuonh² tsá² tsáun¹ hi³ jáun² lan¹³, hi³ cuéh¹ nú² siáh³ jái¹³ hi³ lí¹³ hua³jueh³² ji³ li²¹ ní² ca³la³ cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Jesús Tsá² hí́en¹, Tsá² lín³ quian²¹ hnú².

31 Jmí¹ má²lí²liéinh³² tsú² jáun² Dió³² né³, ca³jí́eh³ hñú³ ñí¹ jmí¹ tionh¹ tsú², jáun² ca³la³ ji³lin² tsá² hí³ ca³cónh³² Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³, jmí¹jáun² ca³ta³no¹ tiá³ tsí³ tsú² hi³ hléh³² jái¹³ quioh²¹ Dió³².

Jmu² tsá² reh² hi³ quioh²¹ cá²re² la³jí³² hi³ zia³² quioh²¹
(Hechos 2:42-47)

32 La³jín³² tsá² ca³taunh³ hí³ ta²¹ ca³juónh³ cú²re², hi³ cáun² má²ná¹tioh³ tsí³; hí¹ jan² tsá² hí³ tiá² ca³li³ hniá¹ hi³ li³ quioh²¹ hnga² hi³ zioh², ti³la³ ji³lin² bíh¹ tsú² ca³li³quioh²¹ hi³ jmí¹ zioh² jáun².

33 Hi³ jáun² ca³la³ hi³ pin³ lín³² bíh¹ jái¹³ quioh²¹ *ti³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³² ca³cué³ jú¹ tson² la³ má²cue³² jáun² hi³ tson² bíh¹ ca³jenh¹³ Jesús; hi³ jáun² Dió³² ca³ma³hé² ma³mieh² lín³² ca³la³ ji³lin² tsá² hí³.

34 Hí¹ jan² yáh³ tsá² hí³ tiá² hi³ jmí¹ lí²hniáuh³² quioh²¹, quí¹ ji³lin² tsá² jmí¹ zia³² tun³ hni³² hñú³ quioh²¹ ho³lá²dá² hué³², ca³qui³ ca³hnah³ bíh¹ hi³ jáun² quioh²¹, jáun² tí² ñi³quiaun¹³ tsú² quie³ jáun²,

35 hi³ tí² cha³² tsú² jo³cuo² ti³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³², hi³ jáun² tsá² hí³ tí² tsóh²³ quie³ jáun² ní¹juáh³ ha³ cónh³ li³ hniáuh³² ñí¹con² ma³ quin³² ma³ jan³².

36 La³ jáun² bíh¹ ca³jmú³ jan² tsá² ca³li³zian² hué³² Chipre, tsá² jmí¹ jmái² Sé³², jan² jón²zí́h¹ jón²cho¹ hla¹ Leví, tsá² ca³teh³ ti³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³², Bernabé, la³ cun³ niéih³ “tsá² má²hon³ tsáu²”.

37 Tsá² hí³ ca³hnah³ hué³² quioh²¹, hi³ jáun² quie³ jáun² ca³chá³ tsú² jo³cuo² ti³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³².

5

Tso³ quioh²¹ Ananías quionh³ Safira ñí²cuo²

1 Tɨ3la3 jan2 tsá2ñuh2 tsá2 jmɨ́1 jmáɨ2
Ananías, ñí2cuo2 tsú2 jmɨ́1 jmáɨ2 Safira, tsá2
hí3 ca3hnah3 hué32 quioh21;
2 tɨ3la3 ca3lɨ3quioh21 bíh1 tsú2 ca3lá2 quie3
hmóu32, hi3 ñí1 hná1 jáun2 né3 ca3chá3 tsú2
jo3cuo2 tɨ32 tsá2 quian32 hí3 jë1 Dió32 [ca3la3
juah21 dúh1 hi3 má2lɨ́2jɨenh32 dí2 jɨ3lɨ32].
Cú2re2 ca3juónh3 bíh1 tsú2 quionh3 tsá2mɨ3
ñí2cuo2 hi3 jmu3 la3 jáun2.
3 Jmɨ́1jáun2 ca3juáh3 Pé1 la3 lá2:
—Hnú2 Ananías, ¿he3 láih32 tsá2 hláɨnh1
hi3 hñu3 honh2 hnú2 hi3 jmɨ́1 ñí1má1can13 nú2
Jmɨ́2chí3 Chun1? Sa3 lɨ́2hmáh1 bíh1 hnú2 ca3lá2
quie3 hi3 lɨ́2ma3hmah1 tsáu2 quioh21 hué32
quián13 nú2.
4 ¿Há1 jun3juáh13 hi3 jmɨ́1 quián13 huen2
bíh1 hnú2 hué32 jáun2? Hi3 quie3 hi3
má2lɨ́2hnáɨh1 hnú2 jáun2 hué32 né3, ¿há1
jun3juáh13 hi3 jmɨ́1 quián13 huen2 bíh1
hnú2 jaun32? ¿He3 láɨh32 sa3 la3 nɨ́2 yáh3
ca3lɨ́n13 hnú2 jmúh13? La3 jɨ3 ñí1con2 Dió32
bíh1 má2lɨ́2hléh1 hnú2 jú1 tɨ́1jáɨ2, jun3juáh13
jmáh3la3 ñí1con2 jnoh1 tsá2mɨ3cuóun2 yáh3.
5 La3 cun3 jmɨ́1 ca3náɨ32 Ananías jáɨ13 jáun2
né3, ca3quɨnh3 hi3 jun3. Jáun2 ca3la3 jɨ́n32 bíh1
tsá2 ca3lɨ3 ñi32 hi3 jáun2 ca3ta3hú1 cóh21 tsɨ́3.
6 Jáun2 tsá2 tsá1ñú1 jmɨ́1 tionh1 ñí1 jáun2
ja3taunh21 hi3 ca3ñí1tsenh13 hla1 hí3 hmɨh32,
jmɨ́1 lɨ21 jáun2 ca3jan3 dí2 hi3 ca3ñí1hón21.
7 Má2ca3nga2 cun3 hnɨ32 o1rá1 la3 cun3 jmɨ́1
ca3hi3 siáh3 ñí2cuo2 hla1 Ananías hí3 ñí1 jáun2,
hí1 cáun2 tiá2 hi3 ñi32 yáh3 tsú2 hi3 he3 la3
má2lɨ32.
8 Jáun2 Pé1 ca3ngáɨh3 siáh3 tsá2mɨ3 hí3 la3
lá2:
—Juah21 neh21, ¿hí1 tson2 ca3hnáɨh1 hnoh2
hué32 la3 cun3 hmah21 hi3 má2lɨ́2juáh3
ñí2cuoh2 nú2?
Jáun2 tsá2mɨ3 hí3 ca3juáh3:
—Ján3, cun3 jáun2 bíh1.
9 Jáun2 Pé1 ca3juáh3 siáh3:
—¿Lánh3 rón32 ca3cháunh13 chinh32 hnoh2
hi3 jmɨ́1 hnáuh2 náh2 cá1 lan13 Jmɨ́2chí3
Chun1 joh1 Dió32? Nɨ́2 má2hɨ́1já2tánh1 tsá2
cuɨ́2ñí1hón21 ñí2cuoh2 hnú2 cheih32 nɨ́2, hi3
jáun2 ta3né32 má2jau3 tsú2 siáh3 hnú2.
10 La3 cun3 jmɨ́1jáun2 bíh1 ca3quɨnh3 siáh3
tsá2mɨ3 hí3, hi3 jun3 ta3 ñí1 Pé1. Jáun2
jmɨ́1 taunh21 tsá1ñú1 hí3 ñéih3 ca3jɨe3 hi3
má2rá2jún1 siáh3 tsá2mɨ3 hí3, jáun2 ca3jan3
tsú2 siáh3 hla1 hí3 hi3 tsa3hón32 dí2 can32 ñí1
má2hú1hón21 ñí2cuo2.
11 Hi3 jáun2 la3jɨ́n32 tsá2 má2lɨ́n3 hí3 cuáh32
ca3ta3hú1 cóh21 tsɨ́3, jɨ3 la3jɨ́n32 tsá2 ca3lɨ3 ñi32
nɨ́2 siáh3.

Hliáun3 hua3jueh32 jɨ3 li21 jmu2 tɨ32 tsá2 quian32 jë1 Dió32

12 Hi3 jáun2 tɨ32 tsá2 quian32 hí3 jë1 Dió32
ca3jmú3 hliáun3 lɨ́n32 li21 jɨ3 hua3jueh32
ja1 tsáu2. Hi3 ca3la3 jɨ3lɨn2 tsú2 tɨ́2 ngɨh32
cuáh32 chín1 quioh21 tsá2 *judíos ñí1 lɨ́3
jáun2 ñí1hñú3, ñí1 juáh3 tsú2 jáun2 “Quioh21
Salomón”.
13 Tɨ3la3 hí1 jan2 yáh3 tsá2 ñí1 hná1 jáun2
tiá2 jmɨ́1 tiá23 tsɨ́3 hi3 ngɨh13 quionh3 tsá2
hí3, uá1jinh1 la3jɨ́n32 tsáu2 jmɨ́1 hleh32 re2 hi3
ca3tɨn1 tsú2.
14 Cun3 jáun2 juóun32 bíh1 tsá2mɨ3 tsá2ñuh2
ca3tanh2 ta21 Tɨ32 Juo13 dí2, hi3 jáun2 tɨ3 lɨ3mí1
ca3juóun3 tsú2.
15 Hí1 la3 tɨ3 juóun32 lɨ́n32 tsá2 tsáun1 ca3chu3
ca3huen3 tsú2 cheih32 hi3 ca3chan3 dí2 hú1
juɨ32 ñí1 lɨ́3 ja1 hñú3, hi3 ná1tsɨn1 ñí1 jen3
ho3 ñí1 jmu2, hi3 jáun2 lan13 nɨ́1 má1tɨ́3
heinh21 quioh21 Pé1 ñí1 quioh21 tsá2 hí3 nɨ́1
má1ca3nga2 Pé1 juɨ32 jaun32.
16 Ja3bí1 juóun32 tsá2 juú2 siáh3 siáh3
cua3taunh21 já1 juú2 Jerusalén, hi3 ná1jan2
tsú2 tsá2 tsáun1 jɨ3 tsá2 ná1tiáunh1 jmɨ́2chí3
hláɨnh1 hñu3 tsɨ́3 nɨ́2, hi3 jáun2 ca3la3 jɨ́n32
jáun2 bíh1 tsá2 hí3 lan3.

Jmu2 tsá2tan21 hian2 tsɨ́3 ñí1con2 Pé1 jɨ3 Juan2

17 Hi3 jáun2 jmɨ́1jáun2, tsá2 cuá1lɨ́n3 mí2tsá2
hɨ́en1 la3 má2quionh3 tsá2 quionh3, tsá2 cu3
nió3 téh23 tsú2 *saduceos, ca3ja3 uóu32 tsɨ́3,
18 hi3 jáun2 ca3ma3tson13 dí2 tɨ32 tsá2
quian32 hí3 jë1 Dió32 hi3 ca3tónh32 dí2
hñu3mí1ñí2.
19 Tɨ3la3 Tɨ32 Juo13 dí2 ca3zen3 jan2 tsá2cuú2
tsá2ta3 hi3 cua3nia32 hñu3mí1ñí2 ta3 já1niéi2,
jáun2 ca3huen3 dí2 hi3 ca3záɨh3 dí2 la3 lá2:
20 —Cuá2táunh1 náh2 cuá2tianh3 náh2 hñu3
cuáh32 chín1 hi3 cuá1zéih3 náh2 tsáu2 ha3
lánh3 lɨ13 zian2 tsú2 hi3 hmaɨ21.
21 Jmɨ́1 má2lɨ́2niéi32 tsú2 jáɨ13 jáun2 né3,
ca3ñí1tiónh21 hñu3 cuáh32 chín1 hú2niéi2 jmɨ́1
cá1jniá21 jáun2 hi3 ca3ñí1ma3tɨn2 tsú2 tsáu2.
Tá1la3 jáun2 ca3cuú2 ca3ngɨh32 tsá2 cuá1lɨ́n3
mí2tsá2 hɨ́en1 quionh3 tsá2 quionh3,
jmɨ́1jáun2 ca3liéinh32 tsú2 tsá2 ná1lɨ́n3 ta21 hi3
chín1 jɨ3 tsá2daun32 tsá2 ná1ñí1 hué32 *Israel
nɨ́2 siáh3. Jáun2 tsá2 hí3 ca3jmú3 héih32 hi3
tsa3quión32 tsú2 tsá2 tiáunh1 hí3 hñu3mí1ñí2.
22 Tɨ3la3 jmɨ́1 ca3cha3táunh1 tsá2cuú2
tsá2ta3 mí2tsáu2 hñu3mí1ñí2 né3, ha3 tiú2uú2
hin2 tiáunh1 yáh3, jáun2 ja3tanh21 tsú2 hi3
ca3ñí1caun2 jáɨ13.
23 Jáun2 ca3juáh3 la3 lá2:
—Jmɨ́1 cá1cháu21 jnoh1 hñu3mí1ñí2, re2 lɨ́n32
bíh1 jmɨ́1 dí1jnaɨ32, já2 tionh2 bíh1 hliáu3
ho3hñú13 hñu3mí1ñí2 hi3 ná1jmu2 hua3hí13,
tɨ3la3 jmɨ́1 lɨ́1niá13 jnoh1 hi3 lɨ́2neh21 jnoh1
ñéih3, já2 tiú2uú2 tsá2 hí3 tiáunh1 yáh3.

24 Jmí¹ ca³náɨ³² tsá² cuá¹lín³ hí³ mí²tsá² híen¹ jáɨ¹³ jáun² la³ má²quionh³ mi³jmú³ ñí¹ hná¹ jáun² ji³ tsá² cuá¹lín³ juo¹³ tsá²cuú² tsá²ta³ mí²tsáu², tsá² jmu² hí³ hua³hí¹³ cuáh³² chín¹ jáun² ní² siáh³, jmí¹jáun² jlánh¹ ca³hnauh² tsú² tsí³ hi³ he³ bíh¹ né³bí¹ lí¹³ ñí¹ hná¹ ní².

25 Tá¹la³ jáun² cuan³ jan² tsá²ñuh² hi³ ca³juáh³:

—Tsá²ñuh² tsá² ca³tionh¹ hnoh² hí³ hñu³mí¹ñí², ó³² bíh¹ siáh³ má²ná¹má²tɨn² tsú² tsáu² hñu³ cuáh³² chín¹ ta³né³².

26 Jáun² tsá² cuá¹lín³ hí³ juo¹³ tsá²cuú² tsá²ta³ mí²tsáu² né³ ngau³ quionh³ tsá² joh¹ tɨ³ cuáh³² chín¹ jáun², hi³ ca³ñí¹quian¹³ dí² tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³², tɨ³la³ tiá² ca³hma³ ca³cuóunh³² yáh³ tsú² tsá² hí³ chí¹hniéi² má¹ná¹, quí¹hliá² juénh² tsú² ní¹ ca³qui³ ca³jnauh³ tsáu² quín¹.

27 Jmí¹ cuá¹tanh²¹ tsú² hi³ ná¹jón²¹ tsá² hí³ né³, ca³chan³ dí² ta³ ñí¹ tsá² ná¹ngɨh³² hí³, jáun² mí²tsá² híen¹ hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

28 —¿Há¹ jun³juáh¹³ má²ca³juáh¹³ bíh¹ jnoh¹ hi³ cun³ tiá² hnáu² jnoh¹ hi³ hɨeh¹ hnoh² tsáu² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ Jesús? Tɨ³la³ sa³ la³jín³² bíh¹ tsá² juú² Jerusalén lá² má²ná¹ñi³² jáɨ¹³ quián¹³ hnoh², hi³ hnáuh² náh² rá¹caun² náh² jnoh¹ ca³tɨ²¹ hi³ jun³ tsá² hí³.

29 Jáun² Pé¹ ca³ngáɨ³ quionh³ tsá² quionh³:

—La³ñí¹ la³ján³ hniáuh³² má¹ti²¹ jnoh¹ tín² ñí¹con² Dió³² bíh¹, jun³juáh¹³ ñí¹con² tsá²mɨ³cuóun² yáh³.

30 Dió³² Juo¹³ tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² ca³jmú³ hi³ ca³jenh¹³ Jesús, Tsá² ca³jngɨh³² náh² hí³ cun³quionh³ hi³ ca³ton³ náh² tsú² jáun² tsoh² hmá².

31 Dió³² hí³ siáh³ ca³zió³ tá¹³ Jesús hi³ ca³chan³ tsú² tɨ³ cuá² chu²¹ quioh²¹, hi³ ca³héi³ Jesús jáɨ¹³ hi³ lí¹³ lín³ Juo¹³ dí² Tsá² liáu³², Tsá² cue³² jáɨ¹³ hi³ lí¹³ tɨ³ jéinh³² tsáu² jmí¹ tsí³, tsá² ziáun² dí² hué³² Israel lá², hi³ jáun² hin³ tso³ quiú¹³ dí².

32 Hi³ jáun² jnoh¹ láɨ³ tsá² cue³² jú¹ tson² quiúnh¹ Jmí²chí³ Chun¹ hi³ tson² bíh¹ lɨ³ la³ jáun². Dió³² má²ca³cuen³ Jmí²chí³ Chun¹ hí³ ñí¹con² la³jín³² tsá² haɨh²¹ ta²¹.

33 Jmí¹ ca³náɨ³² tsá² ná¹ngɨh³² hí³ jáɨ¹³ jáun² né³, ca³míh³ lín²¹ tsí³, hi³ jmí¹ má²hnió³ dí² jngɨh³ tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³².

34 Tɨ³la³ ja¹ tsá² ná¹ñí¹ hí³ jmí¹ cuá³ jan² tsá² hún¹ ja¹ tsá² cu³ nió³ téh²³ tsú² *fariseos, tsá² jmáɨ² Gamaliel, jan² tsá² lín³ tɨ³² liei²¹; tsá² hí³ jlánh¹ jmí¹ taunh² tsáu² ta²¹. Tsá² hí³ ca³náu² hi³ ca³jmú³ héih³² hi³ huen³ tsú² cu³tiá³ tɨ³ cheih³² tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³².

35 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³záɨh³ dí² tsá² ná¹ñí¹ quionh³ la³ lá²:

—Hnoh², tsá² ziáun² dí² hué³² Israel lá², hua³hín¹³ náh² jmu³ ní¹juáh³ he³ hnáuh² hnoh² jmúh¹³ ñí¹con² tsá² ní².

36 Cháu¹ náh² honh² hi³ jmí¹ zian² jan² tsá² jmí¹ jmáɨ² Teudas, tsá² hí³ jlánh¹ tí² jmu² quien² hnga². Jmí¹jáun² ca³háɨn³² tɨ³ con² tsá² hí³ cun³ quiún³ nio² hña³láun³ tsáu²; tɨ³la³ jmí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ ca³jngɨh³ tsú² tsá² hí³ né³, jmí¹jáun² lí¹ ca³háɨn³² ma³ quin³² bíh¹ tsá² jmí¹ quionh³ tsú², hi³ jáun² cun³ jáun² bíh¹ lí¹ ca³yéin².

37 Jmí¹ lí¹ cáɨn² jáun² siáh³ ca³chó³² jmáɨ¹ hi³ ca³tónh³² tsú² tsáu² sí². Ja³bí¹ jmí¹jáun² ca³jmú³ siáh³ jan² tsáu² quien², tsá² hí³ jmí¹ jmáɨ² Judas tsá² jmí¹ híin¹³ tɨ³ Galilea. Ja³bí¹ juóun³² lín³² tsáu² ca³ñi³táunh¹ quionh³ tsá² hí³. Tɨ³la³ la³ jáun² bíh¹ ca³jngɨh³ tsú² siáh³ tsá² hí³, hi³ jáun² lí¹ ca³háɨn³² ma³ quin³² bíh¹ tsá² jmí¹ quionh³ tsú².

38 Hi³ jáun² jná¹³ juanh³² cuí¹ lí³ la³ ní², ha³ tiú²uú² hi³ jmuh¹ hnoh² tsá² ní², quí¹ ní¹juáh³ jáɨ¹³ quioh²¹ hmóu³² bíh¹ tsú² hleh³², jáun² chau²¹ jmáɨ¹ tsa³hín³ bíh¹,

39 tɨ³la³ ní¹juáh³ jáɨ¹³ jáun² né³ ja³² ñí¹con² Dió³², tiá² quɨnh¹ yáh³ hnoh² jmáɨ¹ quiúnh¹ tsá² ní²; quí¹ ní² lí¹ ca³jmuh³ hnoh² hniéi² quiúnh¹ Dió³².

Jáun² ca³taunh³ bíh¹ tsá² ná¹ñí¹ hí³ ta²¹ jáɨ¹³ hi³ ca³juáh³ jáun² Gamaliel hí³.

40 Jáun² ca³teh³ tsú² siáh³ tɨ³² quian³² hí³ jë¹ Dió³² tɨ³ ñéih³, hi³ ca³quiu³ ca³pan³ dí² quionh³ hñú¹jméi¹³ hi³ lí³ láu². Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³záɨh³ dí² hi³ tiú²uú² hniáuh³² hléh³² tsú² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ Jesús, jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³lión³² dí².

41 Hiún² lín³² bíh¹ tsí³ tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³² jmí¹ ca³huén² ja¹ quioh²¹ tsá² hí³, quí¹hliá² má²lí²ma³tso² tsú² tsí³ hi³ hua³heih²¹ cun³ñí¹ hí³ ca³tɨn¹ Jesús.

42 Tɨ³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, cun³ tsa³háu² ca³ñí¹hléh² hñu³ cuáh³² chín¹ la³ má²hleh³² jáun² jú¹ chú³² hi³ ca³tɨn¹ Jesús, hi³ hí³ bíh¹ lín³ Cristo; hi³ ca³ñi³táunh¹ tsú² siáh³ ma³ quin³² ma³ caun³² hñú³ hi³ má²tɨn² tsáu².

6

Hnah² tsá² reh² quiaun³ tsá² lí¹³ ma³hau³ siáh³ cáun² ta²¹

1 Jmí¹jáun² lɨ³mí¹ ca³juóun³ bíh¹ tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² Jesús. Jáun² jmí¹jáun², tsá² *judíos tsá² jmí¹ tiáunh¹ ja¹ *tsá²cá²jo²¹, tsá² má²hleh³² jú¹ *griego, ca³ma³liáu³² hi³ ziú² hɨen² tsá² judíos tsá² qui³ tionh² hí³ hué³² *Israel, tsá² qui³ hleh³² hí³ jú¹jma² *hebreo quioh²¹, quí¹ tsá²mɨ³ hnáɨ³ tsá² qui³

má²hleh³² jú¹ griego zian² ja¹ quioh²¹ tsú² tiá² jmí¹ hiáuh²³ yáh³ la³ cun³ hi³ hiáuh²³ tsá²mɨ³ hnáɨ³ ñí¹ hná¹ jáun² ní¹ má¹ca³tsóh³ tsú² la³ cun³ hi³ lí²hniauh²³ quioh²¹ tsáu² cun³ tsa³háu².

2 Jáun² tsá² quian³tun³ hí³ né³, ca³jmú³ héih³² hi³ ngɨh¹³ la³jín³² tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Jesús, jmí¹jáun² né³ ca³záɨh³ dí² tsú² jáɨ¹³ lá²:

—Hnoh² reh², tiá² hniáuh³² yáh³ hi³ tunh²¹ jnoh¹ hi³ hléh¹³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³², cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ tiá² lí¹³ cué¹³ jnoh¹ má³² hi³ cuh³ tsáu².

3 Hi³ jáun² né³ reh², hniah³² náh² quiaun³ tsá²ñuh² ja¹ ñí¹ tiauh¹ dí² lá², tsá² lín²³ tsáu² hi³ chu²¹ tsí³, tsá² má²lin¹ hi³ má²canh² Jmí²chí³ Chun¹ joh¹ Dió³² hñu³ tsí³, tsá² jniá³ jmí¹ tsí³. Jáun² tsá² hí³ bíh¹ cue¹³ jnoh¹ ta²¹ jáun².

4 Jáun² jnoh¹ né³ ná¹chan¹ hi³ lienh¹ jnoh¹ Dió³² chí¹ñi¹ jɨ³ hi³ má¹tɨn¹³ jnoh¹ tsáu² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³².

5 Ca³la³ jín³² bíh¹ tsú² ca³lɨ³ hiún² tsí³ jáɨ¹³ jáun². Jmí¹jáun² né³ ca³hnah² tsú² Tié³, jan² tsá²ñuh² canh² lín³² Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³, jan² tsá² tanh² ta²¹ Dió³² ca³la³ jonh³ jmí¹ tsí³, la³ má²quionh³ Pí²liéi¹, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, jɨ³ Cú²la²¹ tsá²cá²jo²¹ ní² siáh³, tsá² zian² juú² Antioquía, tsá² qui³ jmí¹ má²ca³hín¹³ hí³ jë¹ tsá² judíos.

6 Jmí¹jáun² ca³chan³ tsú² tsá² quiaun³ hí³ ta³ ñí¹ tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³², jáun² tsá² hí³ ca³liéinh³² Dió³²; jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³ra³tsɨ³² dí² cuo² ñí¹ quioh²¹ tsú² [hi³ lin¹ hi³ hiún² tsí³ dí² hi³ tsá² hí³ jmu³ ta²¹ jáun²].

7 Jáun² tɨ³ lɨ³mí¹ ja³cuóun² bíh¹ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² jmí¹jáun², ca³juóun³ lín³² bíh¹ tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² Jesús já¹ juú² Jerusalén, hí¹ la³ tɨ³ juóun³² yáh³ mí²tsáu² ca³taunh³ ta²¹.

Má²tson¹³ tsú² Tié³

8 Tsá² jmáɨ² hí³ Tié³ jmí¹ canh² lín³² pí³ quioh²¹ Dió³², jan² tsá² ca³ma³hé² ma³mieh² lín³² Dió³². Tsá² hí³ tí² jmu² hua³jueh³² jɨ³ li²¹ ní² siáh³ já¹ juú² jáun².

9 Jmí¹jáun² ca³lɨ³hnió³ tsáu² juónh³ quionh³ Tié³, tsá² tiáunh¹ cuáh³² téh²³ tsú² “Cuáh³² quioh²¹ tsá² má²ca³liáun³ hi³ jmí¹ má²ná¹hlánh¹ joh¹ tsáu²”. Ja¹ quioh²¹ tsá² hí³ tiáunh¹ tsá² zian² juú² Cirene, tsá² zian² juú² Alejandría, tsá² zian² tɨ³ Cilicia, jɨ³ tsá² zian² hué³² Asia ní² siáh³. La³jín³² bíh¹ tsá² hí³ ca³lɨ³hnió³ juu³ hlénh³ quionh³ Tié³.

10 Tɨ³la³ tiá² lɨ³ yáh³ hi³ ma³cu³ ma³jéinh³ tsú² jáɨ¹³ quionh³ Tié³, quí¹ tɨ³la³ Tié³ dá² tí² hleh³² jú¹ quiáh¹ hi³ ca³cué³ Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹.

11 Jáun² tsá² hí³ ca³hión³² ma³ jan² tsá² ca³chá³ jú¹ tí¹jáɨ², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Tsá²ñuh² lá² jlánh¹ tú² hión³² hla¹ Moisés jɨ³ Dió³² ní² siáh³.

12 Jmí¹ ca³náɨ³² tsáu² jáɨ¹³ jáun² né³, ca³míh³ lín³² bíh¹ tsí³ tsá² juú² quionh³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú², jɨ³ tɨ³² liei²¹ ní² siáh³. Jáun² ca³zanh³ tsú² Tié³ hi³ ca³jan³ dí² ñí¹con² tsá² ná¹chín¹ hué³² jáun².

13 Jáun² tsá² hí³ ca³hnah² siáh³ tsá² lí¹³ chá³² jú¹ tí¹jáɨ². Tsá² hí³ né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Tsá²ñuh² lá² jlánh¹ chí¹ñi¹ hleh³² jú¹ hlah³ hi³ ca³tɨn¹ cuáh³² chín¹ quiú¹³ dí² jɨ³ hi³ ca³tɨn¹ liei²¹ ní² siáh³.

14 Jnoh¹ má²ca³náɨ¹³ hi³ juáh³ tsá² ní² hi³ Jesús hná¹ tsá² Nazaret hí³ tsunh³ cuáh³² chín¹ quiú¹³ dí², hi³ záɨ³² tsú² siáh³ la³ cun³ hi³ ná¹ngɨ²³ dí², la³ cun³ héih³² hi³ ca³quiú² jáun² hla¹ Moisés jmí¹tin².

15 Jáun² la³jín³² tsá² ná¹chín¹ tionh² ñí¹ jáun², ca³jíe³ chí¹tiá³ ñí¹ ñí¹ Tié³ hi³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ ñí¹ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³².

7

Tié³ má²tson² jáɨ¹³ quioh²¹

1 Hi³ jáun² tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² híen¹ ca³záɨh³ Tié³ la³ lá²:

—¿Hí¹ tson² hléh¹ hnú² la³ ní²?

2 Jáun² Tié³ ca³ngáɨ³:

—Hnoh² tsá²cáu³, jɨ³ tsá²daun³², re² quián² náh² jáɨ¹³ hi³ juanh²¹ jná¹³ lá². Dió³² Tsá² cú² Tsá² juenh² ca³ma³jnia³² ñí¹con² hla¹ Há²bran²¹ tsá²haun³² jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² tá¹la³ jmí¹ cuá³ tsú² hué³² Mesopotamia, ñeh² bíh¹ hi³ tsa³cuá² tsú² juú² Harán.

3 Hi³ ca³juáh³ Dió³²: “Tú³ hué³² quián¹³, jɨ³ ca³la³ jín³² jun³ renh² nú² ní², cua³² tɨ³ hué³² siáh³, hué³² né³bí¹ híe¹³ jná¹³”.

4 Jáun² Há²bran²¹ cua³han³ hué³² quioh²¹ tsá² Caldea, hi³ ca³ñí¹cuá² juú² Harán. Jmí¹ jun¹ jméi² tsú² né³, Dió³² ca³jau³ Há²bran²¹ la³ tɨ³ hué³² ñí¹ tionh¹ hnoh² lá² ta³né³².

5 Tɨ³la³ hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ hué³² tiá² ca³lɨ³quioh²¹ hla¹ Há²bran²¹ jmí¹jáun², tɨ³la³ ca³lɨ³ bíh¹ jáɨ¹³ hi³ lɨ³ quioh²¹ tsú² má¹jáun² la³ má²quionh³ jón²zíh¹ jón²cho¹ uá¹jinh¹ tiá² jon² tsú² jmí¹ má²zian² jmí¹jáun².

6 Jáun² la³ lá² ca³juáh³ siáh³ Dió³², hi³ chau²¹ jmáɨ¹ hi³ tsa³tiánh² jón²zíh¹ jón²cho¹ tsú² cáun² hué¹³ tsáu² ñí¹ uóunh³. Ñí¹ jáun² né³ chau²¹ jmáɨ¹ hi³ na³caun³ tsáu² ta²¹ chí¹hniéi², cun³ quiún³ nio² hña³láu³ mii² jmoh³ tsú² tsáu² hian² tsí³ ñí¹ jáun².

7 Tɨ³la³ ja³bí¹ ca³juáh³ siáh³ Dió³² la³ lá²: “Jná¹³ ñí¹ma³ré¹³ re² tso³ quioh²¹ tsá² na³caun³ tsú² hí³ ta²¹ chí¹hniéi². Hi³ jáun² má¹jáun² má²lí¹³ huén³² tsú² hué³² jáun²

hi³ ja³tánh¹ hué³² lá², jáun² ñí¹ lá² má²lí¹³
ma³cáu³² tsú² jná¹³”.
8 Jáun² jmí¹jáun² ca³tanh² Dió³² cáun² nió³²
quionh³ hla¹ Há²bran²¹. Hi³ jáun² ca³li³
hniáuh³² jmu³ tsú² cáun² li²¹ ca³ti²¹ nió³²
jáun², hi³ jáun² bíh¹ ca³jmú³ Dió³² héih³²
ñí¹con² hla¹ Há²bran²¹ hi³ hniáuh³² *tiú³²
tsú² chí² láu² hná¹ ñí¹ zian². Cun³ñí¹ hi³
jáun² né³, la³ má²jña³ jmái¹ hi³ ca³li³zian²
bíh¹ hla¹ Isaac jon² tsú² ca³jmú³ tsú² la³ jáun²
quioh²¹. Ja³bí¹ la³ jáun² siáh³ ca³jmú³ hla¹
Isaac quioh²¹ Jacob jon². Jáun² hla¹ Jacob
hí³ né³ ca³li³zian² quian³tun³ jon², ja³bí¹ la³
jáun² bí¹ siáh³ ca³jmú³ hla¹ hí³ quioh²¹ tsá²
hí³ jon², tsá² quian³tun³ jméi² tá¹ quia³tún³
tsoh³ dí² tsá² *Israel.
9 ”Tsá¹ jon² hla¹ Jacob hí³ ca³li³ uóu³² tsí³
ñí¹con² Sé³² rainh²¹, jáun² ca³hna³ dí² tiáunh¹
la³jmí¹ hnaih³² tsáu² hi³ quioh²¹, hi³ jáun²
bíh¹ ca³chó³² Sé³² hué³² Egipto hi³ lín³ jan²
*tsá² má²dí¹hlánh¹. Ti³la³ Dió³² bíh¹ jmí¹
má²hau³ Sé³² hí³,
10 jáun² bíh¹ ca³liáun³ tsú² ja¹ la³jí³²
uu³mí²tsi³². Dió³² bíh¹ ca³jmú³ hi³ jlánh¹
quia³lín³ jmí¹ tsí³ tsú², hi³ jáun² bíh¹ ca³li³
chun¹ tsú² ñí¹con² hla¹ faraón tsá² lín³ re²¹
hué³² jáun². Jáun² Sé³² ca³li³hiáun¹ hi³ lín¹³
ta²¹ hi³ jmu³ héih³² tá¹ cáun² hué³² Egipto
jáun², ji³ ñí¹con² tsá² jmu² ta²¹ hñú¹³ re²¹ ní²
siáh³.
11 ”Jmí¹ lí¹ cáin² jáun² né³ ca³li³ zia³²
ho³cuóun³ tá¹ cáun² hué³² Egipto ji³ hué³²
Canaán siáh³, hi³ jáun² ca³ma³tso² lín³² tsáu²
tsí³. Jmí¹jáun² li³ hi³ tiá² zia³² cu³tí³ hi³ cuh³
tsá²haun³² jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí².
12 Ti³la³ jmí¹ ca³li³ ñi³² hla¹ Jacob hi³ la³
zia³² bíh¹ cuú²miih²¹ ti³ hué³² Egipto, jáun²
ca³zen³ tsú² tsá¹ jon² ñí¹ jáun², la³ cun³
tsá²haun³² jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí².
13 Jmi¹ má²ti³² jáun² tenh³ jéin³² hi³
tsá²táunh¹ tsú² né³, jmí¹jáun² máh³ ca³ma³li²¹
Sé³² ñí¹con² tsá¹ rainh²¹ hi³ hí³ bíh¹ dí² cuá³
ñí¹ jáun², hi³ jáun² dá² jmí¹jáun² bíh¹ ca³li³
cuóun³² re²¹ hí³ jún¹ rainh²¹ Sé³².
14 Jáun² Sé³² né³ ca³jmú³ héih³² hi³ já³²
Jacob jméi² tsú² hué³² ñí¹ cuá³ jáun², la³
má²quionh³ tsá¹ rainh²¹ tsú²; tsá² hí³ jmí¹
tín³ cun³ hnaih³² nio² quiún³ tsi²¹ quia³hñá³
tsáu².
15 La³ jáun² bíh¹ li³ hi³ ngau³ Jacob hí³
hué³² Egipto, ñí¹ jáun² bíh¹ jún¹ tsú². Ja³bí¹
ñí¹ jáun² bíh¹ ca³tsan³ siáh³ jméi² dí¹hio³
ñú¹deh³ dí² ñí¹ hná¹ jáun².
16 Jáun² ca³jón³² tsú² ca³la³ jí³² hla¹ hí³ ti³
hué³² Siquem hi³ ca³ñí¹tionh¹³ tsú² tá²hláu²
hué³² ñí¹ ca³la³ hla¹ Há²bran²¹ jmí¹tin²
quioh²¹ tsá¹ jon² Hamor, tsá² hué³² Siquem.
17 ”Jmí¹ ca³ti³ ñí¹ chau²¹ jmái¹ hi³ li³tí³
la³ cun³ jái¹³ hi³ ca³jmú³ Dió³² quionh³ hla¹
Há²bran²¹, jáun² tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³
dí² hí³ jlánh¹ ca³juóun³ lín³² hué³² Egipto
jáun².
18 Jmí¹jáun² ca³lin³ re²¹ hué³² Egipto jan²
tsá² tiá² ca³li³ cuóun³² hla¹ Sé³².
19 Re²¹ hí³ jlánh¹ hlah³ quionh² chí¹
ca³jmú³ hi³ jmu³ hian² tsí³ ñí¹con² jon²
tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² hí³; re²¹ hí³
ca³jmú³ héih³² hi³ ziu³ cuin³ tsáu² dáin² pih²¹
jon² ñí¹ lí¹³ hiá¹ tsán¹³.
20 Jmí¹jáun² ca³li³zian² Moisés, jan² dáin²
hí¹ jan² dáin² tiá² cunh³ ta³ ñí¹ Dió³²;
hni³² zíh² bíh¹ ca³ma³cuóu³² dáin² hí³ jméi²
mí¹ziú¹³.
21 Ti³la³ jmí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ ca³chan³
tsú² dáin² hí³ cheih³², jmí¹jáun² ca³tsauh¹
tsá²mi³ jon² re²¹ dáin² hí³, hi³ jáun² ca³jón³²
dí² hñú¹³, hi³ ca³ma³cuóun³² dí² la³juah²¹
dúh¹ hi³ jon² dí² hnga².
22 Ñí¹ jáun² bíh¹ ca³li³ tin² hla¹ Moisés hí³
ca³la³ jí³² hi³ ñi³² tsá² zian² hué³² Egipto; tsá²
hí³ ca³lin³ jan² tsá² quien² lín³² hó¹jë¹, ji³ la³
má²quionh³ ta²¹ hi³ ca³jmú³ tsú² ní² siáh³.
23 ”Tun³ló³² mii² jmí¹ má²hún¹ hla¹ Moisés
la³ cun³ jmí¹ ca³ja³ tsí³ hi³ tsa³jien³ tsá² Israel
tsá²co¹.
24 Ñí¹ jáun² né³ ca³jíen³² tsú² jan² tsá²
Egipto hi³ dí¹quiunh² jan² tsá²co¹ tsú², jáun²
ca³jenh³ tsú² cha¹³ tsá²co¹, hi³ ca³jngih³ dí²
tsá² Egipto hí³.
25 Quí¹ lí¹ jmí¹ lín²³ Moisés hi³ li³tsin²
la³jín³² tsá²co¹ hi³ má²liáu³² Dió³²
cun³quionh³ hí³ dí², ti³la³ tiá² ca³li³tsin² yáh³
tsú².
26 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² ca³jíen³² tsú² siáh³
gon³ tsá² Israel hi³ ná¹tín²³, jáun² hí³ dí²
ca³tson³ hi³ ca³li³hnió³ dí² jmóuh³² tsí³ tsá²
hí³. Jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²: “¿He³ láih³²
ná¹tin²³ náh² má²tún² renh²?”
27 Jáun² tsá² quiunh² hí³ rainh²¹ ca³hlian³
Moisés, hi³ ca³záih³ dí²: “¿Hin² lí²cué³² jái¹³
hi³ ñá¹jmuh³ hnú² héih³², hi³ hnú² má¹réh¹³
uu³mí²tsi³² quiú¹³ jnoh¹?
28 ¿Hí¹ hnáuh² hnú² jngah¹³ jná¹³ la³jmí¹
ca³jngih³² hnú² tsá² Egipto cháu³?”
29 Jmí¹ ca³nái³² jái¹³ ní² bíh¹ Moisés
ca³cuóun³, hi³ ngau³ ti³ Madián. Ñí¹ jáun²
bíh¹ ca³ñí¹cuá² tsú², juú²co¹ juú²hñú¹³ tsá²
siánh³; ñí¹ jáun² ca³li³zian² gon³ jon².
30 ”Jmí¹ má²ca³nga² jáun² tun³ló³² mii² hi³
cuá³ ñí¹ jáun² Moisés, ca³jíen³² jan² tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³² ñí¹ lí³ hué³² quiéin² có³² ñí¹
zeh¹ máh³ téh²³ tsú² Sinaí. Tsá²cuú² tsá²ta³
hí³ Dió³² jmí¹ zenh¹ chu³jo² hmá² ton² hi³
dí¹hún¹ jáun² sí².
31 Jáun² jmí¹ ca³jíe³ tsú² sí² jáun²
ca³ja³cáun² tsi³, hi³ jáun² ngau³ tsú² má²janh²

hi3 hnió3 jíe3 re2 he3 dá2 lí23. Jmí1ján2
ca3nái32 tsú2 hi3 ñí1ca3juáh3 Dió32 Juo13 dí2
la3 lá2:
32 “Jná13 bíh1 Dió32 Juo13 tsá2haun32
dí2hioh3 ñú2deh3 hnú2, Dió32 Juo13 Há2bran21,
Dió32 Juo13 Isaac, ji3 Dió32 Juo13 Jacob ní2
siáh3”. Jmí1ján2 jlánh1 ca3juan3 Moisés hi3
ca3juénh2 líin32, ján2 cu3tsa32 tiú2uú2 ca3jíe3
bíh1 tsú2 cú2jueh32.
33 Ján2 Dió32 ca3juáh3 siáh3: “Hueh3 láu2
tsi32 tanh1, quí1 hué32 híen1 bíh1 ñí1 zenh1
hnú2 lá2.
34 Má2cá2jíe32 jná13 he3 lánh3 quiunh32
tsá2 joh2 jná13, tsá2 tiáunh1 hué32 Egipto;
má2cá2nái32 jná13 hi3 hlí2 han32 líin32 tsú2,
ján2 jná13 má2já13 hi3 já1lion1 tsú2. Ña32 ñí1
lá2, hnú2 bíh1 zei21 jná13 hué32 Egipto”.
35 ”Hi3 ján2 Moisés tsá2 tiá2 jmí1 hnio3
tsú2 hí3 né3, tsá2 má2ca3záih3 dí2: “¿Hin2
lí2cué32 jái13 hi3 ñá1jmuh3 hnú2 héih32, hi3
hnú2 má1réh13 uu3mí2tsi32 quiú13 jnoh1?”,
ti3tsóh3dí1 tsá2 hí3 bíh1 ca3cuéh3 Dió32 jái13
hi3 líin13 tsú2 tsá2 chín1, ji3 hi3 líin13 tsú2 siáh3
tsá2 liáu32 cun3quionh3 hi3 ca3ma3hau3 jan2
tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32, tsá2 ca3ma3jnia32 hí3 ja1
hmá2 ton2 ján2.
36 Ján2 Moisés ñéi1 hi3 ca3ñí1huen13 tsá2 Is-
rael hué32 Egipto ján2; hí3 bíh1 tsá2 ca3jmú3
hua3jueh32 ji3 li21 ní2 siáh3 hué32 ján2, ñí1
ná1ho3 jmí2miih21 dáin3, ji3 ñí1 ca3ñi3táunh1
tsú2 ján2 hué32 quiéin2 ní2 siáh3 tun3ló32
mii2.
37 Hla1 Moisés hí3 bíh1 ca3záih3 tsá2 Is-
rael tsá2co1 la3 lá2: “Ja1 tsá2 renh2 hnoh2
bíh1 zion3 Dió32 jan2 tsá2 líin13 *ti32 jë1 Dió32
ñí1con2 hnoh2, la3jmí1 líin3 jná13 lá2”.
38 Ja3bí1 la3 ján2, jmái1 hi3 jmí1 ngih32
ján2 tsá2haun32 dí1hio3 ñú1deh3 dí2, hla1
Moisés hí3 bíh1 jmí1 líin3 tsá2 zenh2 ja1
quioh21 tsú2 quionh3 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32,
tsá2 ca3liéinh32 tsú2 hí3 tsi3 máh3 Sinaí; jmí1
li21 ján2 né3, ca3nga3 dí2 jái13 ñí1con2 dí1hio3
ñú1deh3 dí2 hí3. Hí3 bí1 tsá2 ca3héi3 jái13 hi3
li3 quien2 la3 má2quien2 ján2, hi3 ján2 ngái32
tsú2 ñí1con2 dí2.
39 ”Ti3la3 tsá2haun32 dí1hio3 ñú1deh3 jnoh1
hí3 má1ná1, tiá2 ca3li3hnió3 yáh3 hi3 tanh13
ta21 Moisés hí3, ti3 hué32 Egipto bíh1
ca3jéinh32 siáh3 tsí3 tsú2.
40 Hi3 ján2 jmí1ján2 ca3záih3 tsú2 Aarón
la3 lá2: “Hnáu2 jnoh1 hi3 jmah21 hnú2 jan2
dió32 hi3 tsó32 chí1ján3 ta3 ñí1 jnoh1, quí1
tiá2 né1 jnoh1 he3 ca3quiúnh32 Moisés tsá2
ca3ñí1hue13 jnoh1 hué32 Egipto”.
41 Jmí1ján2 ca3jmah3 tsú2 hmóu32 jan2
dió32 jniá3 la3jmí1 jniá3 cuá1juí2 míh1, hi3
ján2 ca3jngih3 tsú2 jáh3 ñí1con2 dió32 láin1
hí3, ján2 ca3jmú3 tsú2 jmái1 hi3 ca3tin1 dió32
hi3 má2lí2jmah3 tsú2 ján2 cun3quionh3 cuá2
ta3 hmóu32.
42 Cun3ñí1 hi3 ján2 bíh1 cu3tsa32 ca3chau3
Dió32 ti3 có32 cú2jueh32 quioh21 tsú2, hi3 ján2
chí1jmai21 cuí1 má1tsú1 má1jónh21 cú2jueh32.
La3 ján2 bí1 rá1juáh3 ñí1 Sí2 quioh21 jan2 tsá2
ca3lin3 ti32 jë1 Dió32 jmí1tin2, hi3 rá1juáh3 la3
lá2:
Hnoh2 tsá2 zian2 náh2 hué32 Israel lá2,
¿hí1 ñí1con2 jná13 dá2 ca3cuen21 hnoh2 jáh3 hi3
ca3jngih32 náh2 ján2,
tá1la3 ca3ñi3táunh1 náh2 ján2 tun3ló32 mii2
hué32 quiéin2?
43 Tiá2 ján2 yáh3,
ti3la3 hnoh2 dá2 ca3ñi3quiánh1 náh2 ñí1hiú13
lí3 hmih32 hi3 hún1 dió32 jmái2 Moloc
bíh1,
ji3 hi3 ca3ñi3jan13 náh2 dió32 tsá2 láin1 jmái2
Refán hi3 jniá3 la3jmí1 jniá3 chí1jmai21;
tsá2 láin1 hí3 bíh1 ca3jmah21 náh2 hmóu32 hi3
má1tsú1 má1jonh21 náh2.
Cun3ñí1 hi3 ján2 bíh1 hue1 jná13 hnoh2 hué32
ñí1 tionh1 náh2 ní2,
hi3 jau3 tsú2 hnoh2 ñí1 uóunh3, ngái13 la3 ti3
juú2 Babilonia.
44 ”Hi3 ján2 né3, ñí1 lí3 hué32 quiéin2 ján2
jmí1 zéih21 dí1hio3 ñú1deh3 dí2 cuáh32 hi3 jmí1
lí3 hñú3 hmih32, ñí1 jmí1 dí1tioh3 quín1 liei21
hi3 jmu2 lin1 hi3 Dió32 ca3tanh2 cáun2 nió32
quionh3 tsú2. Ñí1hiú13 ján2 ca3jmú3 tsú2
rón32 la3 cun3 lí3 héih32 hi3 ca3jmú3 Dió32
ñí1con2 Moisés, rón32 la3 cun3 lí3 nóh32 hi3
ca3jnia3 ján2 jéinh32.
45 Ján2 jón2zíh1 jón2cho1 tsá2haun32 dí1hio3
ñú1deh3 dí2 hí3 né3 ca3hiauh3 ñí1hiú13 ján2.
Ján2 jmái1 hi3 jmí1 líin3 hla1 Josué hi3 chín1
né3, ca3can3 tsú2 ñí1hiú13 ján2 la3 ti3 hué13
tsá2 siánh3. Hi3 ján2 Dió32 né3 ca3huen3 tsá2
hué32 ján2 ñí1 ta3 ñí1 tsú2, hi3 ján2 hué32
ján2 ca3li3quioh21 bíh1 tsú2. Ján2 ñí1hiú13
ján2 jmí1 quien2 la3 má2quien2 ján2 ca3la3
ñí1 cá1chó21 jmái1 hi3 ca3li3zian2 ján2 hla1
re21 Dá2vi21.
46 Ján2 Dió32 né3, jlánh1 ca3li3 hiún2 tsí3
hi3 ca3tin1 tsú2, hi3 ján2 ca3hiu3 ca3mí3 dí2
ñí1con2 Dió32 hi3 cué32 Dió32 jái13 hi3 jmu3
dí2 cáun2 cuáh32 hi3 ca3tin1 Dió32, Dió32 Juo13
hla1 Jacob;
47 ti3la3 hla1 Salomón jon2 bíh1 dí2 ca3jmú3
cuáh32 ján2.
48 Ti3la3 Dió32 Tsá2 cú2 juenh2 má1ná1,
tiá2 lí13 yáh3 cuá32 cáun2 cuáh32 hi3 ca3li3
cun3quionh3 cuá2 ta3 tsáu2; la3jmí1 rá1juáh3
ñí1 Sí2 quioh21 tsá2 ca3lin3 hí3 ti32 jë1 Dió32,
ñí1 juáh3 ján2 la3 lá2:
49 Hñu3mi3cuú2 bíh1 lí3 la3jmí1 lí3 hmá2si1
quion21 jná13,
hi3 ñí1 hué21 né3 lí3 la3jmí1 lí3 jli21 ñí1 na3tsin21
jná13 tán2.

¿Hín² dá² hñú³ jmúh¹³ hnoh² quion²¹ jná¹³?
¿Ha³ dá² jinh¹ lí¹³ ñi²¹ jná¹³ tie³ lín²³ hnoh²?
50 Há¹ jun³juáh¹³ quionh³ uón³² huen² bíh¹
jná¹³ ca³jmú³² ná¹ la³jí³² hi³ zia³²?
—juáh³ Dió³².
51 La³ má²hliaun³² jáun² bíh¹ ca³záih³ Tié³
tsá² hí³ la³ lá²:
—Jlánh¹ la³ huáh² chinh³² hnoh², cun³ tiá²
jái¹³ ngi²³ bíh¹ hnoh², la³jmí¹ tiá² jái¹³ ngi²³
tsá² tiá² Dió³² má²cuóun³². Jmái¹ ca³la³ jí³²
bíh¹ quí² jna²³ hnoh² ñí¹con² Jmí²chí³ Chun¹
joh¹ Dió³², rón³² la³ cun³ ca³jmú³ dí²hioh³
ñú²deh³ bíh¹ hnoh² ná¹jmuh³².
52 Tiá² hin² zian² hí¹ jan² ti³² jë¹ Dió³², tsá²
tiá² ca³jmúh³² dí²hioh³ ñú²deh³ hnoh² hian²
tsí³. Quí¹ hí¹ la³ ti³ ca³ma³hia³ ma³tsán² yáh³
tsú² tsá² ca³lin³ hí³ ti³² jë¹ Dió³², tsá² jmí¹
quian³² jái¹³ hi³ já³² jan² Tsá² chun¹ Tsá² zéi¹
Dió³². Hi³ hnoh² né³, ca³tu³ ca³hna³ bí¹ náh²
siáh³ Tsá² chun¹ hí³ jmí¹ cuan¹, ca³la³ ti³ ñí¹
cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ ca³jngih³² náh² siáh³.
53 Hnoh² bíh¹ tsá² ca³heh³ náh² liei²¹ hi³
cua³can³² jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², ti³la³
hí¹juáh³ tiá² ca³ma³tih²¹ bíh¹ náh² jmí¹ li²¹
jáun².

Jmí¹ jun¹ Tié³

54 Jmí¹ má²lí²niéi³² tsá² ná¹ngih³² hí³ jái¹³
ní² né³, ca³míh³ lín³² tsí³, hian² lín³² bíh¹
ca³ta³ná¹hai²¹ ñí¹ tsú².
55 Ti³la³ Tié³ jmí¹ má²canh² tsí³ Jmí²chí³
Chun¹ joh¹ Dió³², jáun² ca³jíe³ tsú²
hñu³mi³cuú² hi³ jniá³ joh¹ quioh²¹ Dió³²
cú²tú¹ cú²lí¹³, ja³bí¹ ca³jíen³² tsú² siáh³ Jesús
hi³ zenh² ti³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dió³².
56 Jáun² ca³juáh³ Tié³:
—Jiah³, jná¹³ dí¹jíe³² hi³ há²na²¹
hñu³mi³cuú², hi³ zenh² Jon² tsá²mi³cuóun²
ti³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dió³².
57 Jmí¹jáun² ca³jní³ tsá² ná¹ngih³² hí³
cuá¹ hi³ ca³taunh³ cú²tiú² cú²jan³² hi³ ca³ti³
ca³hóh³²; jmí¹jáun² la³jín³² tsá² hí³ ca³pi³
ca³janh³ Tié³.
58 Jáun² ca³chin² tsú² Tié³ ti³ ñí¹ lí³ jenh³
juú² hi³ ñí¹quí¹ ñí¹jnah¹ dí² quín¹. Hi³ jáun²
tsá² ca³hna³ hí³ Tié³ ca³chá³ ha¹ ñí¹con² jan²
tsá¹ñú¹ jmái² Saulo.
59 Hi³ jáun² tá¹la³ quí² jnauh²³ tsáu² quín¹
quioh²¹ Tié³, cáun² ca³liéinh³² Dió³² bíh¹ Tié³,
hi³ ca³juáh³:
—Hnú² Jesús Ti³² Juóu³² jná¹³, héih¹ hnú²
jmí²chí³ quion²¹ jná¹³.
60 Jáun² ca³di³jñí³² Tié³ hué³² hi³ ca³hléh³
tiá³, hi³ juáh³:
—Hnú² Ti³² Juóu³² jná¹³, ha³ lí² tón³ hnú²
sí² tso³ quioh²¹ tsá² ní².
Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Tié³ la³ ní² né³,
ca³cua³ha³ tsí³.

8

1 Ja³bí¹ Saulo hí³ jmí¹ hún¹ cá²hon³
quionh³ tsá² ca³jngih³ hí³ Tié³.

Saulo jmu² hian² tsí³ ñí¹con² tsá² má²lín³ cuáh³²
(Galatas 1:13-14)

Jmí¹jáun² ca³ma³liáu³² tsú² hniéi² hi³
ca³ma³tson¹³ tsú² tsá² má²ná¹lín³ cuáh³² já¹
juú² Jerusalén jáun². Jmí¹jáun² ca³huén²
la³jín³² tsá² hí³ hi³ ja³taunh²¹ cú²juú² siáh³,
juú²co¹ juú²hñú¹³ tsá² hín¹³ ti³ Judea ji³
Samaria, ti³la³ *ti³² tsá² quian³² jë¹ Dió³²
má¹ná¹, tiá² ca³huén² yáh³.
2 Ti³la³ jmí¹ zian² ma³ jan² tsá² má²zian² hi³
ca³tin¹ Dió³² ca³ñí¹hón²¹ hla¹ Tié³; tsá² hí³
ca³ho³ ca³jngih³ lín³² quioh²¹ hla¹ hí³.
3 Ti³la³ Saulo hí³ né³, ca³qui³ ca³jmúh³²
lín³² tsá² má²lín³ hí³ cuáh³². Saulo hí³
ca³ñí¹hi³² ma³ quin³² ma³ caun³² hñú¹³
tsá² hí³, hi³ ca³ñí¹chí¹ ñí¹huen¹³ dí² tsá²mi³
tsá²ñuh² hi³ tsa³tionh³ dí² hñu³mí¹ñí².

Hleh³² tsú² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² já¹ juú² Samaria

4 Ti³la³ tsá² ca³huén² hí³ já¹ juú² Jerusalén
má¹ná¹, ca³ñí¹hléh² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³²
la³ tán¹ ñí¹ ca³ñi³táunh¹.
5 Hi³ jáun² Pí²liéi¹ ñéi¹ juú² Samaria hi³
ca³ñí¹hléh² jái¹³ hi³ ca³tin¹ Cristo.
6 Jáun² juóun³² tsáu² ca³cuú² ca³ngih³² hi³
hniá¹ ne³ re² jmí¹ ca³nái³² jái¹³ hi³ ca³hléh³
Pí²liéi¹, ji³ jmí¹ ca³jíe³ dí² siáh³ li²¹ hi³ lí³
hua³jueh³² hi³ ca³jmú³ tsú².
7 Quí¹ juóun³² bíh¹ tsá² jmí¹ tiáunh¹
jmí²chí³ hlái³nh¹ hñu³ tsí³ lan³ jmí¹jáun²,
ca³la³ hi³ tiáunh¹ ti³ hóh³² bíh¹ jmí²chí³
hlái³nh¹ hí³ jmí¹ ca³huén². Ja³bí¹ jmí¹jáun²
lan³ juóun³² tsá² hma² ji³ tsá² hliánh² ní²
siáh³.
8 Jmí¹jáun² né³ jlánh¹ ca³li³ hiún² tsí³ ca³la³
jín³² tsá² juú² jáun².
9 Ti³la³ já¹ juú² jáun² né³, jmí¹ zian² jan²
tsá²ñuh² tsá² jmí¹ jmái² Sí¹mu²¹, tsá² jmí¹ lín³
tsá² hlái³nh¹ juú² jáun²; tsá² hí³ jlánh¹ jmí¹ ti²
jmu² hi³ tsa³cáun² lín³² tsí³ tsá² hín¹³ hí³ ti³
Samaria jáun²; ja³bí¹ ca³juáh³ tsú² hnga² hi³
quien² lín³².
10 Ca³la³ jánh³ dúh¹ tsá² míh¹ tsá² siún¹ bíh¹
ti² nái³² jái¹³ hi³ hleh³² Sí¹mu²¹ hí³, hi³ ti²
juáh²³ la³ lá²:
—Tsá²ñuh² ní² dá² lín³ jan² dió³² cú²
juenh² bíh¹.
11 Jmí¹ ti² tanh² lín³² tsú² ta²¹ tsá²ñuh² hí³,
quí¹ má²ngau³² jmái¹ bíh¹ hi³ ti² má²can² tsú²
tsá² hí³ cun³quionh³ tá¹³ tsá² hlái³nh¹.
12 Ti³la³ jmí¹ ca³taunh³ tsá² juú² jáun² ta²¹
jái¹³ hi³ ca³hléh³ jáun² Pí²liéi¹ né³, la³ cun³ jú¹
chú³² ca³ti²¹ he³ lánh³ lí¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo²

Dió32, ji3 jái13 hi3 ca3tɨn1 Jesús Tsá2 lín3 Cristo
ní2 siáh3, tsá2mɨ3 tsá2ñuh2 bíh1 tsá2 hí3 cáun3
jmái2.
13 Ja3bí1 ca3taunh3 Sí1mu21 hí3 ta21 jái13
jáun2, jmí1jáun2 cáun3 jmái2 hi3 jáun2 ca3ngí3
cu3lɨ21 quionh3 Pí2liéi1; hi3 jáun2 ca3ja3cáun2
lín32 tsí3 tsú2 jmí1 ca3jíe3 li21 ji3 hua3jueh32 hi3
ca3jmú3 jáun2 Pí2liéi1.
14 Jmí1 ca3li3 ñi32 tɨ32 tsá2 quian32 jë1
Dió32 tionh2 já1 juú2 Jerusalén hi3 tsá2 juú2
Samaria má2ca3taunh3 ta21 jái13 quioh21
Dió32, jáun2 ca3zen3 tsú2 Pé1 quionh3 Juan2
ñí1 jáun2.
15 Jmí1 ca3cha3táunh1 jáun2 tsá2 hí3 já1
juú2 Samaria, ca3liéinh32 Dió32 quioh21 tsá2
má2taunh32 hí3 ta21, hi3 jáun2 lí13 hen3 tsú2
Jmí2chí3 Chun1.
16 Quí1 jmí1jáun2, hí1 jan2 yáh3 tsá2 hí3
tiá2 jmí1 má2ca3hi3 Jmí2chí3 Chun1 hñu3 tsí3,
jí32la3 ti3 jmí1 má2cáun3 tsú2 jmái2 hi3 lin1 hi3
má2haɨn21 tsú2 tɨ3 con2 Jesús Tɨ32 Juo13 bíh1
dí2.
17 Jáun2 Pé1 quionh3 Juan2 ca3ra3tsɨ32 cuo2
ñí1 quioh21 tsá2 hí3, hi3 jáun2 jmí1jáun2 hi3
Jmí2chí3 Chun1 hñu3 tsí3 tsá2 hí3.
18 Jmí1 ca3jíe3 Sí1mu21 hi3 cuan3 Jmí2chí3
Chun1 ñí1con2 tsá2 hí3 jmí1 ca3ra3tsɨ32 tsú2
jáun2 cuo2 ñí1 quioh21 tsú2, jáun2 ca3jen3
quɨe3,
19 hi3 ca3juáh3:
—Cué1 náh2 jná13 pí3 la3 ná1quiánh1 náh2
ní2, hi3 jáun2 ja3bí1 tsá2 rá1tsɨ32 jná13 uón32 ñí1
quioh21 lí13 hen3 siáh3 Jmí2chí3 Chun1.
20 Jáun2 Pé1 ca3záɨh3 Sí1mu21 la3 lá2:
—Cuí1 cha3hín3 quɨéɨh3 hnú2 ji3 la3 ji3
huen2 nú2 ní2, quí1 hnú2 dá2 lín23 nú2 hi3 lí13
láh13 cáun2 hi3 lí1 cue32 Dió32.
21 Tiá2 ca3tɨn1 cu3tí13 yáh3 hnú2 ta21 lá2,
quí1 tiá2 má2chú32 yáh3 jmí1 honh2 hnú2
ñí1con2 Dió32.
22 Tí1 jéinh1 dá2 jmí1 honh2 ca3tɨ21 hi3 hlah3
hi3 hó32 hi3 cháunh23 ní2 honh2; ñí1con2 Dió32
dá2 mí1, ní2 lí1 jɨeh21 nú2 neh21 tiá1 jmu3 dá2
Dió32 juenh2 tsí3 hi3 ca3cháunh3 honh2 hnú2
la3 ní2.
23 Quí1 jlánh1 ma3 lin1 hnú2 hi3 lí1 hniá1
nú2 cáun2 hi3 tiá2 ca3tɨn1 nú2, jlánh1 ma3
má2cá2taun3 tso3 honh2 hnú2.
24 Jáun2 Sí1mu21 ca3záɨh3 tsá2 hí3 la3 lá2:
—Lienh1 tiá3 hnoh2 Dió32 quion21 jná13
hi3 jáun2 tiá2 quiunh21 jná13 hí1 cáun2 hi3
má2lí2juah21 hnoh2 ní2.
25 Hi3 jáun2 né3, jmí1 má2lí2cué32 Pé1 jú1
tson2 quioh21 quionh3 Juan2 ñí1con2 tsá2 juú2
jáun2 ji3 hi3 má2lí2hléh32 tsú2 siáh3 jú1 chú32
quioh21 Dió32, jmí1jáun2 ja3tanh21 tsú2 tɨ3 já1
juú2 Jerusalén. Hú1 juɨ32 jáun2 né3 ca3hléh3
tsú2 jú1 chú32 quioh21 Dió32 hliáun3 juú2
pih21 juú2 siún1 hín13 tɨ3 hué32 Samaria jáun2.

Jenh2 Pí2liéi1 tsá2 zian2 hué32 Etiopía

26 Jmí1 lɨ21 jáun2 né3 ca3juáh3 jan2 tsá2cuú2
tsá2ta3 Dió32 ñí1con2 Pí2liéi1 la3 lá2:
—Náu2, cua32 juɨ32 ngau3 tɨ3 la3 quián3,
juɨ32 ja3 juú2 Jerusalén hi3 ngá13 hué32
quiéin2 hi3 chau21 la3 tɨ3 juú2 Gaza.
27 Jáun2 ca3náu2 Pí2liéi1 hi3 ngau3. Hú1 juɨ32
jáun2 né3 ca3jenh2 tsú2 jan2 tsá2ñuh2 *tsá2
tiéh3, tsá2 zian2 hué32 Etiopía; tsá2 hí3 jmí1
ho2 jái13 hi3 jmu2 hua3hí13 la3jí32 hi3 zioh2
tsá2mɨ3 chín1 hué32 Etiopía, tsá2 téh23 tsú2
hí3 Candace. Tsá2ñuh2 hí3 má2cuá1jáunh23
hi3 ñéi1 já1 juú2 Jerusalén hi3 ca3ñí1ma3tsu3
ma3jónh32 Dió32.
28 Tɨ3 má2cuá1tsanh32 juú2co1 bíh1 tsá2ñuh2
hí3 hi3 cuá1tsɨ21 ñí1 hmá2lɨh32 cuounh32
tsa3cuá1 quioh21, ñí1 jáun2 jmí1 cuá1hɨ32 tsú2
Sí2 quioh21 hla1 Isaías tsá2 jmí1 lín3 hí3 *tɨ32
jë1 Dió32.
29 Hi3 jáun2 Jmí2chí3 Chun1 ca3záɨh3 Pí2liéi1
la3 lá2:
—Cuá2janh2 ñí1 cuá1ja32 hmá2lɨh32 ó32.
30 Jáun2 ngau3 Pí2liéi1 cú2hé2. Jmí1
ca3janh21 tsú2 jáun2 tsá2 hí3 ca3náɨ32 tsú2 hi3
cuá1hɨ32 tsá2 hí3 Sí2 quioh21 hla1 Isaías *tɨ32
jë1 Dió32; hi3 jáun2 ca3ngáɨh3 dí2:
—¿Hí1 ngɨ23 hnú2 hi3 ñi3hɨh32 nú2 ní2?
31 Jáun2 tsá2ñuh2 hí3 ca3ngái3, hi3 ca3juáh3:
—¿He3 lánh3 rón32 ngɨ13 jná13 ní1juáh3 tiá2
hin2 zian2 yáh3 tsá2 ma3ta2?
Jáun2 ca3mí3 tsú2 cáun2 hi3 chú32 ñí1con2
Pí2liéi1 hi3 hí3 hmá2lɨh32 jáun2 hi3 cua3tsí1
tsú2 quionh3 dí2.
32 Jái13 hi3 rá1tioh3 ñí1 Sí2 hi3 jmí1 cuá1hɨ32
jáun2 tsá2 hí3 juáh3 la3 lá2:
La3jmí1 jan2 tsú2 *já1ziáh2 ñí1 tsa3jngɨh2,
la3 jáun2 bíh1 ca3jan3 tsú2 tsá2 hí3;
cu3tí3 tiá2 ca3nia3 tsú2 ho3 hi3 hléh32,
la3jmí1 tiá2 hi3 jmu2 já1ziáh2 míh1 ní1
má1ca3zéin32 tsú2.
33 Tsí1juí3 bíh1 tsú2 ca3ta3zanh1 jmí1 tiá2
ca3ma3re2 tsú2 jáun2 tso3 hi3 lí1
ca3ta3can1 tsú2.
¿Hin2 dá2 jón2zíh1 jón2cho1 tsú2 lí13 hɨen3 tsú2?
Quí1 cu3diá2jan2 bíh1 ca3yéin2 tsú2 ñí1 hué21
lá2.
34 Jáun2 tsá2 Etiopía hí3 ca3ngái3 ñí1con2
Pí2liéi1, hi3 ca3juáh3:
—¿Tiá1 jmúh13 hnú2 tiá3 hi3 chú32 hi3 híeh1
nú2 jná13 ní1juáh3 hin2 ca3tɨn1 hi3 hleh32 tɨ32
jë1 Dió32 ñí1 lá2, hí1 ca3tɨn1 hnga2 ho3 hi3
ca3tɨn1 jan2 tsá2 siánh3 uá1?
35 Jáun2 Pí2liéi1 ca3ma3liáu32 hi3 hɨe32 jái13
hi3 rá1tioh3 ñí1 Sí2 ñí1 má2lí2hí32 tsú2 jáun2, hi3
ca3híeh3 dí2 tsú2 jú1 chú32 hi3 ca3tɨn1 Jesús.

36 Jmí¹ má²cá²uóunh³² juɨ³² né³, ca³cha³táunh¹ tsú² cáun² ñí¹ ná¹ho³ jmáɨ², jáun² tsá² Etiopía hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Jɨah³, ñí¹ lá² ha²¹ jmáɨ², ¿tiá¹ lí¹³ zón³² jná¹³ jmáɨ² ñí¹ lá² juáh¹³?

37 [Jáun² Pí²liéi¹ ca³juáh³:

—Ní¹juáh³ táunh²³ hnú² ta²¹ ca³la³ jonh³ jmí¹ honh², jáun² lí¹³ bíh¹.

Jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³:

—Taunh³² bíh¹ jná¹³ ta²¹ hi³ Jon² Dió³² bíh¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo.]

38 Jmí¹jáun² ca³jmú³ tsú² héih³² hi³ zíh³² tsú² hmá²lɨh³², jáun² ca³son² tsú² tá¹ gon³ hi³ ja³taunh²¹ ñí¹ ná¹ho³ jmáɨ², ñí¹ jáun² né³ ca³zion³ Pí²liéi¹ tsá² hí³ jmáɨ².

39 Jmí¹ ca³huén² tsú² jáun² chu³ jmáɨ² né³, cu³dіá²jan² bíh¹ ca³jau³ Jmí²chí³ Chun¹ quioh²¹ Pí²liéi¹, hi³ jáun² tiú²uú² ca³jíen³² yáh³ tsá² Etiopía hí³ Pí²liéi¹, tɨ³la³ má²hiún² lín³² bíh¹ tsí³ tsú² ngah³ juú²co¹.

40 Hi³ jáun² Pí²liéi¹ ca³jíe³ hi³ juú² Azoto la³ má²cá²chó³², hi³ jáun² ca³hléh³ dí² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² ma³ quin³² ma³ caun³² juú² ñí¹ ca³nga², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ dí² já¹ juú² Cesarea.

9

Tí² jeinh³² jmí¹ tsí³ Saulo

(Hechos 22:6-16; 26:12-18; Gálatas 1:11-24)

1 Tá¹la³ jáun² né³, la³ má²hleh³² jáun² bíh¹ Saulo jú¹ cáu² lín³² ca³tɨn¹ tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ juáh³ dí² hi³ ma³tsan² la³jín³² tsá² hí³. Hi³ jáun² ca³ñí¹lienh¹³ tsú² tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² híen¹,

2 hi³ ca³ñí¹mí² tsú² cáun² sí² hi³ jmu² héih³² hi³ lí¹³ tsó³² dí² cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos táun³ já¹ juú² Damasco, hi³ hnah¹³ dí² tsá²mɨ³ tsá²ñuh² tsá² má²tiáunh¹ juɨ³² quioh²¹ Jesús. Jmí¹ hnió³ dí² tsa³quian³ tsá² hí³ hi³ tson³, hi³ tsa³tionh³ dí² hñu³mí¹ñí² tɨ³ já¹ juú² Jerusalén.

3 Tɨ³la³ tá¹la³ hí¹hún¹ jáun² Saulo hí³ juɨ³² Damasco má¹ná¹, cu³diá²jan² jmí¹ táɨn³ tsú² cáun² joh¹ hi³ ja³ hñu³mɨ³cuú² jmí¹ má²ñí¹chau²¹ tsú² juú² jáun².

4 Jmí¹jáun² ca³tánh³ Saulo cu³hna²¹ jáh³ joh¹, jáun² ca³náɨ³² ho³ tsáu² hi³ ñí¹juah²¹ la³ lá²:

—Saulo, Saulo, ¿he³ láɨh³² jmuh³² hnú² hian² honh² ñí¹con² jná¹³?

5 Jáun² Saulo ca³ngáɨ³:

—¿Hin² bí¹ tsánh² hnú² Tɨ³²?

Jáun² Tɨ³² Juo¹³ dí² ca³juáh³:

—Jná¹³ bíh¹ la³² Jesús, Tsá² jmoh¹ hnú² hian² honh². [Lí¹ jmuh³² hlaɨh³ quián¹³ huen² bíh¹ hnú², la³jmí¹ jmu² jáh³ cuí²³ jah³² ní¹ má¹ca³hɨnh³ tsú² quionh³ mí¹ñí² zúnh².

6 Jáun² Saulo ca³juénh², hi³ jáun² ta³ má²juán²³ lín³² ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Tɨ³² Juóu³² jná¹³, ¿he³ bí¹ hnáuh² hnú² jmu¹ jná¹³?

Jáun² Jesús né³ ca³juáh³:]

—Náu², cua³² tɨ³ já¹ juú² ó³², ñí¹ ní² bíh¹ juáh³ tsú² he³ hniáuh³² jmúh¹³ hnú².

7 Jáun² la³jín³² tsá² jmí¹ quionh³ hí³ Saulo ca³juénh² lín³², quí¹hliá² ca³náɨ³² tsú² hi³ ñí¹hleh²¹ tsáu², tɨ³la³ tiá² hin² cá²jnia³ yáh³ jéinh³² tsú².

8 Jáun² Saulo ca³náu² hi³ jmí¹ rón²¹ hué³², tɨ³la³ jmí¹ ca³niá³ jáun² ñí¹ tsú² né³, cun³ tiú²uú² cá²jnia³ hí¹ sá¹ cú¹pih²¹ bíh¹ jéinh³² tsú². Jáun² ca³zanh³ bíh¹ tsú² cuo² Saulo hi³ ca³ñí¹jan² dí² tɨ³ já¹ juú² Damasco.

9 Ñí¹ jáun² ca³cuá³ hnɨ³² jmáɨ¹ hi³ cuá¹te³ ñí¹, hí¹ cu³ hu²¹ ho³ má³² tiá² ca³cúh², hi³ hí¹ sá¹ cú¹pih²¹ jmáɨ² tiá² ca³hɨnh³ siáh³.

10 Já¹ juú² Damasco jáun² jmí¹ zian² jan² tsá²ñuh² tsá² hen² tɨ³ con² Jesús, tsá² hí³ jmáɨ² Ananías. Tsá² hí³ ca³jnia³ Tɨ³² Juo¹³ dí² jéinh³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¡Ananías!

Jáun² tsá² hí³ ca³ngáɨ³:

—Lá² bí¹ zenh² jná¹³ Tɨ³².

11 Jáun² Tɨ³² Juo¹³ dí² ca³juáh³:

—Náu², cua³² tɨ³ ja¹ hñú³ jmáɨ² Juɨ³² Cú²tso², jáun² cuá¹ngah³ nú² hñú¹³ Judas ní¹juáh³ hi³ cuá³ Saulo tsá² ja³ juú² Tarso. Sá¹ní² jɨe³, tsá² hí³ cuá¹liéinh³² Dió³²,

12 hi³ má²cá²jnia³ jéinh³² jan² tsá²ñuh² jmáɨ² Ananías, hi³ hi³ ñéih³ ñí¹ cuá³ tsú² hi³ lí²ra³tsɨ³² cuo² ñí¹ quioh²¹ dí², hi³ jáun² la¹³ siáh³ mí¹ñí¹ dí².

13 Jmí¹ ca³náɨ³² Ananías jáɨ¹³ jáun² né³, ca³juáh³:

—Hnú² Tɨ³², juóun³² tsá² má²ca³záɨ³ jná¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá²ñuh² hí³, la³ cun³ la³jí³² hi³ hlah³ hi³ má²ca³jmú³ tsú² ñí¹con² tsá² joh² hnú², tsá² zian² já¹ juú² Jerusalén.

14 Hi³ jáun² já¹ juú² lá² má²cuán² tsú² cun³quionh³ héih³² quioh²¹ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³, hi³ jan³ tsú² tson³ ca³la³ jín³² tsá² ná¹má²quien² hnú².

15 Tɨ³la³ Tɨ³² Juo¹³ dí² ca³záɨh³ Ananías la³ lá²:

—Hnú² dá² cáun² cua³², quí¹ tsá² má²cá²quiánh³² bíh¹ jná¹³ hí³ hi³ hléh³² ca³tɨn¹ jná¹³ ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹ la³ má²quionh³ tsá² ná¹chín¹ ja¹ quioh²¹ tsú², jɨ³ ñí¹con² tsá² *Israel ní² siáh³.

16 Jná¹³ bíh¹ hɨe¹ tsú² ha³ la³ cónh³ tí³ hi³ ma³tso² tsí³ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³.

17 Jmí¹jáun² ngau³ Ananías hñú³ ñí¹ jmí¹ cuá³ Saulo. Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² tsú², hi³ ñéih³ hi³ ca³ra³tsɨ³² cuo² ñí¹ quioh²¹ Saulo, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² reh² Saulo, Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí², Tsá² ca³jnia³ jen³ hnú² hú¹ juɨ³² ñí¹ jmí¹ hí¹ñeih³², Tsá² hí³ lí²ze³ jná¹³ ñí¹ lá² quí¹ hi³ hnió³ tsú² hi³ la¹³ mí¹máh¹ hnú², jɨ³ hi³ jáun² lí¹³ conh²¹ siáh³ Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ honh² hnú².

18 La³ cun³ jmí¹jáun² ca³súh³² hi³ jmí¹ hí¹jnáɨ²³ coh³ hu³² mí¹ñí¹ tsú², hi³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ zí¹³, jmí¹jáun² ca³lɨ³ jíe³² tsú² siáh³ re². Jáun² ca³náu² Saulo hi³ ngau³ hi³ ca³ñí¹zion¹³ jmáɨ².

19 Jmí¹ li²¹ jáun² ca³jmú³ má³² hi³ jáun² ca³joh¹³ siáh³ pí³, jáun² ca³cuá³ tsú² cu³tiá³ quionh³ tsá² haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Jesús zian² juú² Damasco jáun².

Saulo hleh³² jú¹ chú³² já¹ juú² Damasco

20 Jáun² Saulo ca³ma³liáu³² hi³ hleh³² jáɨ¹³ hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos táun³ já¹ juú² Damasco hi³ la³ Jon² Dió³² bíh¹ Jesús.

21 Ca³la³ jín³² bíh¹ tsá² jmí¹ ná¹náɨ³² ca³ja³cáun² tsí³, hi³ ca³ngáɨh³ tsá²ján² tsá²ján²:

—¿Haun¹³ juáh¹³ tsá²ñuh² ní² hí³ jlánh¹ chí¹ñi¹ jmí¹ jmu² hian² tsí³ ñí¹con² tsá² ná¹má²quien² Jesús zian² tɨ³ já¹ juú² Jerusalén dúh¹? ¿Haun¹³ juáh¹³ tsá² ní² hí³ cuan³ ñí¹ lá² hi³ jmí¹ hnió³ can³ tsáu² hi³ hñe² hi³ tsa³jan² dí² ta³ ñí¹ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³?

22 Tɨ³la³ Saulo tɨ³ lɨ³mí¹ ca³lɨ³ hliáun³ bíh¹ pí³ quioh²¹ hi³ hléh³² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ ca³híe³ tsú² re² lín³² hi³ Jesús bíh¹ lín³ Cristo, jáun² lí¹ lin¹ bíh¹ tsá² judíos zian² juú² Damasco.

Liáun²³ Saulo ñí¹con² tsá² judíos

23 Jmí¹ lí¹ cáɨn² jáun² ca³ma³cán³ tsá² judíos, hi³ jmí¹ hnió³ jngɨh³ Saulo,

24 tɨ³la³ Saulo ca³lɨ³ ñi³² bíh¹ hi³ jáun². La³ huá² la³ jma² bíh¹ jmí¹ má²tsá²tan³ tsú² Saulo ho³hñú¹³ hiah³² hu²¹ juú² hi³ jmí¹ hnió³ tsú² jngɨh³.

25 Tɨ³la³ tsá² má²haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² Saulo né³, ca³che² cáun² já¹niéi², hi³ ca³sión³² tsú² juɨ³² tsoh² hiah³² cun³quionh³ cáun² mí²tá² hi³ ca³di³chí³ tsú² hñe¹³.

Tsau³² Saulo já¹ juú² Jerusalén

26 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ngah³ siáh³ Saulo tɨ³ já¹ juú² Jerusalén. Jmí¹ cá¹chánh²¹ tsú² jáun² né³, jmí¹ hnió³ ma³jéinh³ tsá² reh², tɨ³la³ la³jín³² bíh¹ tsá² hí³ jmí¹ juénh², quí¹ tiá² jmí¹ taunh³² yáh³ tsú² ta²¹ hi³ Saulo má²hen² tɨ³ con² Jesús.

27 Tɨ³la³ Bernabé ca³ñí¹jan² Saulo ñí¹ jmí¹ tionh¹ *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³², hi³ ca³záɨh³ tsú² tsá² hí³ ha³ lánh³ ca³quiúnh³² Saulo jmí¹ ca³jíen³² Jesús tá¹la³ jmí¹ hí¹hún¹ jáun² juɨ³², jɨ³ ha³ lánh³ rón³² ca³hléh³ Jesús ñí¹con² tsú²; hi³ ha³ lánh³ rón³² ca³hléh³ tsú² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ Jesús já¹ juú² Damasco, ca³la³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² cú² tiá² juénh².

28 Jáun² ca³ta³cua¹³ Saulo já¹ juú² Jerusalén, hi³ jáun² ca³ñi³táunh¹ cu³tsa³² quionh³ tsá² reh² hí³, hi³ ca³hléh³ tsú² siáh³ ca³la³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² cú² tiá² juénh² hi³ ca³tɨn¹ Tɨ³² Juo¹³ dí².

29 Ja³bí¹ ca³quiu³ ca³táɨnh³ tsú² siáh³ jáɨ¹³ quionh³ tsá² judíos tsá² hleh³² jú¹jma² *griego, tɨ³la³ tsá² hí³ dá² jmí¹ hnió³ jngɨh³ bíh¹ Saulo.

30 Jmí¹ ca³lɨ³ ñi³² tsá² reh² hi³ ní² né³, ca³ñí¹jon¹³ tsú² Saulo tɨ³ juú² Cesarea, hi³ cuá³ ñí¹ jáun² né³ ca³chánh³² tɨ³ já¹ juú² Tarso.

31 Jáun² jmí¹jáun² ca³ta³no¹ tie³ quioh²¹ tsá² má²lín³ hí³ cuáh³² tɨ³ hué¹³ Judea, Galilea, jɨ³ Samaria ní² siáh³. Hi³ jáun² né³, tɨ³ lɨ³mí¹ ca³lɨ³ pin³ bíh¹ tsí³ tsá² hí³, hi³ ca³ma³zian² tsú² la³ má²zian² jáun² hi³ tanh² ta²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ ca³juóun³ tsú² siáh³ cun³quionh³ hi³ ca³ma³hau³ jáun² Jmí²chí³ Chun¹.

Jmí¹ laɨn²¹ Eneas

32 Hi³ jáun² né³, tá¹la³ ngɨ³² jáun² Pé¹ ñí¹ hliáun³ hi³ tsá²jɨen³ tsá² má²joh¹ Dió³², jáun² ca³chó³² cáun² jmáɨ¹ hi³ ca³ñí¹jɨen¹³ tsú² tsá² joh¹ Dió³², tsá² zian² la³ tɨ³ juú² Lida.

33 Hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³chó³² tsú² ñí¹ rón²¹ jan² tsá²ñuh² jmáɨ² Eneas, tsá² hí³ jmí¹ hma² hi³ ca³quiú² ñí¹ jen³ jña³ mii².

34 Jáun² Pé¹ ca³záɨh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Eneas, Jesucristo jmu³ hi³ lan¹³ hnú². ¡Náu², chá¹ re² ñí¹ jmí¹ rón²¹ nú²!

Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³náu² tsá² hí³.

35 Jáun² la³jín³² bíh¹ tsá² zian² juú² Lida jɨ³ tsá² zian² juú² Sarón ca³jíen³² tsá² jmí¹ hma² hí³, jmí¹jáun² ca³háɨn³² tsú² tɨ³ con² Tɨ³² Juo¹³ dí².

Ca³jenh¹³ mɨ¹ Dorcas

36 Jmí¹jáun² jmí¹ zian² jan² tsá²mɨ³ tsá² má²hen² tɨ³ con² Tɨ³² Juo¹³ dí² já¹ juú² Jope. Tsá² hí³ jmí¹ jmáɨ² Tabita, tɨ³la³ jú¹ *griego né³ juáh³ tsú² Dorcas. Tsá²mɨ³ hí³ jlánh¹ ca³jmú³ hi³ chú³² ñí¹con² tsá² tia³mii², hi³ ca³ma³hon³ tsú² tsáu².

37 Jmáɨ¹ jáun² ca³lɨ³ tsáun¹ tsá²mɨ³ hí³ hi³ ca³jun³. Jmí¹ má²lí²sin² tsú² jáun² hla¹ hí³ ca³ñí¹quion¹³ tsú² ñí¹ má²tenh³ tsɨn¹ hñú³.

38 Juú² Jope jáun² né³ jmí¹ háɨ³² má²janh² quionh³ juú² Lida ñí¹ jmí¹ cuá³ Pé¹, jáun² jmí¹ ca³lɨ³ ñi³² tsá² reh² zian² Jope hi³ la³ cuá³ Pé¹ já¹ juú² Lida, jáun² ca³zen³ tsú² gon³ tsáu² hi³ ca³ñí¹juah²¹ la³ lá²:

—Ma³tsáu¹³ ta³né³² já¹ juú² Jope.

39 Jáun[2] la[3]jui[32] ngau[3] bíh[1] Pé[1] quionh[3] tsá[2]
hí[3]. Jmí[1] ca[3]cha[3]táunh[1] tsú[2] jáun[2], tá[2]chi[21]
ca[3]ñí[1]jan[2] dí[2] Pé[1] chi[3]cuú[2] ñí[1] rón[21] hla[1] hí[3].
Jmí[1] cá[1]chó[21] tsú[2] jáun[2] ñí[1] rón[21] hla[1] né[3],
ca[3]cuú[2] ca[3]ngih[32] la[3]jín[32] tsá[2]mi[3] hnái[3] jmí[1]
tionh[1] hí[3] ñí[1] jáun[2] cu[3]héin[1] Pé[1], hi[3] ca[3]la[3] hi[3]
ho[2] hi[3] jngih[2] ca[3]híeh[3] Pé[1] la[3]jí[32] ñí[1] hmih[32]
hi[3] ca[3]jmú[3] hla[1] hí[3] jmí[1] zian[2].

40 Jmí[1]jáun[2] né[3] ca[3]huen[3] Pé[1] ti[3] cheih[32]
la[3]jín[32] tsá[2] jmí[1] tionh[1] hí[3], jáun[2] ca[3]di[3]jñí[32]
hnga[2] hi[3] ca[3]liéinh[32] Dió[32]. Jmí[1] li[21] jáun[2]
ca[3]jíen[32] dí[2] hla[1] hí[3] hi[3] ca[3]zái[3] dí[2] la[3] lá[2]:

—Tabita, ¡náu[2]!

Hi[3] jáun[2] jmí[1]jáun[2] ca[3]tauh[2] hla[1] hí[3] ñí[1].
Jmí[1] ca[3]jíen[32] tsú[2] jáun[2] Pé[1] né[3], ca[3]jmú[3]
cuá[1]tón[21] ñí[1] jen[3].

41 Jáun[2] ca[3]zanh[3] Pé[1] cuo[2] Tabita hi[3]
ca[3]zion[3] dí[2]. Jmí[1] li[21] jáun[2] ca[3]teh[3] tsú[2] siáh[3]
tsá[2] má[2]joh[1] Dió[32] ji[3] tsá[2]mi[3] hnái[3] hí[3], jáun[2]
ca[3]hien[3] tsú[2] Tabita ñí[1]con[2] tsá[2] hí[3] hi[3]
má[2]ca[3]jenh[13].

42 Jáun[2] la[3]jín[32] tsá[2] zian[2] juú[2] Jope ca[3]li[3]
ñi[32] hi[3] li[3] la[3] jáun[2], jmí[1]jáun[2] juóun[32] tsáu[2]
ca[3]tanh[2] ta[21] Ti[32] Juo[13] dí[2].

43 Hi[3] jáun[2] ué[3] jmái[1] bíh[1] ca[3]cuá[3] Pé[1]
já[1] juú[2] jáun[2] hñú[13] tsá[2] jmái[2] Sí[1]mu[21], tsá[2]
má[2]chú[32] láu[2].

10

Pé[1] liéinh[32] Cornelio

1 Jáun[2] né[3], já[1] juú[2] Cesarea jmí[1] zian[2]
jan[2] tsá[2]ñuh[2] tsá[2] jmái[2] Cornelio, tsá[2] jmí[1]
lín[3] hliáu[3] tsá[2] chín[1] cu[3] nió[3] hi[3] téh[23] tsú[2]
Italiano, cu[3] nió[3] jáun[2] tín[3] hña[3]láun[3] hliáu[3].

2 Tsá[2]ñuh[2] hí[3] jmí[1] má[2]má[2]tí[32] ñí[1]con[2]
Dió[32] la[3] cun[3] hi[3] ná[1]ngi[23] jáun[2] tsá[2] *judíos,
hi[3] jmí[1] má[2]zian[2] hi[3] ca[3]tin[1] Dió[32], la[3]
má[2]quionh[3] la[3]jín[32] tsá[2] hñú[13]. Ja[3]bí[1]
ca[3]ma[3]hon[3] tsú[2] tsá[2] judíos tia[3]mii[2] hliáun[3]
quie[3]; hi[3] jmí[1] má[2]liéinh[32] tsú[2] siáh[3] Dió[32]
la[3]jí[32] jmái[1].

3 Jáun[2] ca[3]chó[32] cáun[2] jmái[1] cun[3] la[3] nio[1]
hni[32] ti[3] ca[3]hláu[3] ca[3]jnia[3] jan[2] tsá[2]cuú[2] tsá[2]ta[3]
Dió[32] jéinh[32] tsú[2], hi[3] hi[3] ñéih[3] ñí[1] jmí[1] cuá[3]
tsú[2], hi[3] ca[3]juáh[3]:

—¡Cornelio!

4 Jmí[1] ca[3]jíen[32] tsú[2] jáun[2] tsá[2] hí[3] né[3], ta[3]
má[2]juénh[2] lín[32] bíh[1] tsú[2] ca[3]juáh[3]:

—¿He[3] jmí[1] hnáuh[2] hnú[2] ti[32]?

Jáun[2] tsá[2]cuú[2] tsá[2]ta[3] Dió[32] ca[3]juáh[3]:

—Má[2]ca[3]nái[32] bíh[1] Dió[32] jái[13] hi[3] lienh[1]
hnú[2], hi[3] má[2]cuá[1]nióh[21] siáh[3] Dió[32] cu[3]li[21]
la[3]jí[32] hi[3] chu[21] hi[3] má[2]ca[3]ma[3]hon[1] hnú[2] tsá[2]
tia[3]mii[2].

5 Jáun[2] né[3], zen[2] tsáu[2] ca[3]la[3] ti[3] juú[2] Jope
hi[3] tsa[3]tieh[1] tsú[2] Sí[1]mu[21] tsá[2] téh[23] tsú[2] siáh[3]
Pé[1].

6 [Jáun[2] Pé[1] hí[3] zái[32] he[3] hniáuh[32] jmúh[13]
hnú[2].] Ja[3]bí[1] Sí[1]mu[21] jmái[2] tsá[2] hñú[13] ñí[1]
cuá[3] tsú[2], tsá[2] hí[3] má[2]chú[32] láu[2]; hñú[13] tsá[2]
hí[3] né[3] zeh[2] ñí[1] lí[3] can[32] jmí[2]miih[21].

7 Jmí[1] má[2]ngah[32] tsá[2]cuú[2] tsá[2]ta[3] Dió[32] tsá[2]
má[2]lí[2]juónh[3] tsú[2] hí[3] quionh[3] né[3], ca[3]teh[3]
tsú[2] gon[3] tsá[2] quian[21], cónh[3]í[1] jan[2] hliáu[3]
tsá[2] má[2]zian[2] hi[3] ca[3]tin[1] Dió[32] siáh[3], tsá[2]
cuá[1]chan[1] hi[3] tiú[2] niuh[23] tsú[2] má[2]ta[21].

8 Tsá[2] hí[3] ca[3]zái[3] tsú[2] la[3]jí[32] hi[3] má[2]lí[2]jíe[3],
jmí[1] li[21] jáun[2] ca[3]zen[3] dí[2] ti[3] já[1] juú[2] Jope.

9 Jmí[1] cá[1]jniá[21] jáun[2], tá[1]la[3] jmí[1] hí[1]tiáunh[1]
tsá[2] hí[3] jui[32] hi[3] má[2]ja[3]quián[3] chá[1]táunh[1] já[1]
juú[2] Jope, míh[1] tiá[2] cun[3] chi[3]hiú[2] jmí[1] ca[3]uú[3]
Pé[1] tsái[3] hñú[3] hi[3] ca[3]ñí[1]lienh[13] Dió[32].

10 Jmí[1] má[2]ñí[1]cuóunh[21] lín[32] bíh[1] tsú[2]; jáun[2]
tá[1]la[3] jmí[1] ná[1]má[2]chú[32] tsú[2] má[32] hi[3] cuh[3]
tsú[2] né[3], zia[32] cáun[2] hi[3] ca[3]jnia[3] jéinh[32] tsú[2]
cu[3]dia[2]jan[2],

11 hi[3] ca[3]jíe[3] tsú[2] hi[3] má[2]há[2]na[21]
hñu[3]mi[3]cuú[2] hi[3] cuá[1]so[23] cáun[2] hmih[32] pa[21]
hi[3] ná[1]quiein[21] tá[1] quiún[3] cuoh[1], hi[3] cuá[1]so[23]
la[3] ti[3] hué[32].

12 Hñu[3] hmih[32] jáun[2] né[3] jmí[1] tiáunh[1] ca[3]la[3]
jánh[3] dú[1] ñí[1] jáh[3] quiún[3] cuá[2] ta[3], jáh[3]
hlái[3]nh[1] ji[3] jáh[3] tsi[21] pí[13] ní[2] siáh[3].

13 Jmí[1]jáun[2] ca[3]nái[32] tsú[2] cáun[2] jái[13] hi[3]
ñí[1]juah[21] tsáu[2] la[3] lá[2]:

—Náu[2] Pé[1], jngih[32] jáh[3] ní[2] cunh[32].

14 Ti[3]la[3] Pé[1] né[3] ca[3]juáh[3]:

—Ján[1]han[21] Ti[32], hí[1] cónh[3] yáh[3] tiá[2]
má[2]cá[2]cúnh[32] jná[13] jáh[3] hlái[3]h[1] jáh[3] hon[2] la[3]
ní[2], jáh[3] tiá[2] jin[2].

15 Jáun[2] mah[1] jáun[2] né[3] ñí[1] ca[3]juáh[3] siáh[3]
la[3] lá[2]:

—Li[3]ua[3] cáun[2] hi[3] má[2]ca[3]ma[3]ji[2] Dió[32]
tiú[2]uú[2] hniáuh[32] yáh[3] juáh[13] hnú[2] hi[3] hlai[3]h[3].

16 Hnai[3]h[32] jéin[32] li[3] la[3] jáun[2], jmí[1] li[21] jáun[2]
ca[3]zauh[2] siáh[3] hmih[32] jáun[2] hñu[3]mi[3]cuú[2].

17 Hi[3] jáun[2] tá[1]la[3] cuá[1]hnauh[2] Pé[1] tsí[3] hi[3]
he[3] hnió[3] juáh[3] hi[3] má[2]lí[2]jíe[3] tsú[2] jáun[2],
jáun[2] tsá[2] ca[3]zen[3] hí[3] Cornelio cua[3]taunh[21]
ho[3]hñú[13] hi[3] hnauh[2] hñú[13] Sí[1]mu[21];

18 tsá[2] hí[3] né[3] ca[3]juáh[3] la[3] lá[2]:

—¿Tiá[1] cuá[3] jan[2] tsá[2] jmái[2] Sí[1]mu[21] ñí[1] lá[2],
tsá[2] téh[23] tsú[2] siáh[3] Pé[1]?

19 Hi[3] jáun[2] tá[1]la[3] jmí[1] cuá[1]hnauh[2] jáun[2]
Pé[1] tsí[3] hi[3] he[3] lái[3]h[32] la[3] jáun[2] lí[2]jíe[3], jáun[2]
Jmí[2]chí[3] Chun[1] né[3] ca[3]juáh[3] la[3] lá[2]:

—Jiah[3], gáun[3] tsáu[2] má[2]cuá[2]taunh[21] hi[3]
hnauh[2] hnú[2].

20 Náu[2], son[2], cuá[2] quiúnh[1] tsú[2]. Ha[3] lí[2]
chá[2] hliáun[3] honh[2], quí[1] jná[13] bíh[1] ca[3]zéin[32]
tsá[2] hnauh[2] hnú[2] ní[2].

21 Hi[3] jáun[2] Pé[1] ca[3]son[2] hi[3] ja[3] ñí[1] tionh[1]
tsá[2] ca[3]zen[3] hí[3] Cornelio, hi[3] ca[3]zái[3] dí[2] la[3]
lá[2]:

—Jná[13] bíh[1] tsá[2] hnauh[23] hnoh[2], ¿he[3] ta[21]
ña[3]taunh[21] náh[2]?

22 Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³:
—Jnoh¹ jau³ cha¹³ hliáu³ tsá² chín¹
tsá² jmái² Cornelio, jan² tsá² chun¹ tsá²
má²má²tí³² ñí¹con² Dió³², ja³bí¹ tsá² judíos
má²ná¹lín²³ hi³ chú³² tsí³ tsá² hí³. Quí¹ jan²
tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ca³juáh³ ñí¹con² tsú²
hi³ hniáuh³² zen³ tsú² tsá² ja³tié² hnú² hi³
jáun² ne³ tsú² jái¹³ hi³ juoh¹ hnú².
23 Jáun² Pé¹ ca³teh³ tsá² hí³ ti³ ñéih³ hi³
ca³cuéh³ dí² cú² nie² hñú³. Jmí¹ cá¹jniá²¹
jáun² né³ ngau³ dí² quionh³ tsá² hí³, ja³bí¹
ca³ñí¹táunh¹ siáh³ ma³ jan² tsá² reh² tsá²
zian² juú² Jope jáun² quionh³ Pé¹.
24 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² siáh³ ca³cha³táunh¹
tsú² já¹ juú² Cesarea ñí¹ cuá¹jaun² Cornelio.
Hí³ né³ jmí¹ má²lí²ngih³ jún¹ rainh²¹ hñú¹³ ji³
há²mei²¹ quioh²¹ ní² siáh³.
25 Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² Pé¹ ho³hñú¹³ quioh²¹
Cornelio né³, ca³di³jñí³² Cornelio ta³ ñí¹ Pé¹,
hi³ jmí¹ hnió³ dí² ma³tsu³ ma³jónh³² Pé¹.
26 Ti³la³ Pé¹ dá² ca³zion³ bíh¹ tsá² hí³, hi³
ca³juáh³ la³ lá²:
—Náu², quí¹ tsá²mi³cuóun² la³ hnú² bíh¹
jná¹³.
27 Tá¹la³ hí¹juónh²³ tsú² jáun² né³ taunh³
ñéih³; jáun² ñéih³ jáun² ca³jíe³ tsú² hi³
ná¹ngih³² juóun³² tsáu².
28 Hi³ jáun² Pé¹ ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:
—Má²ñíh¹ bí¹ hnoh² hi³ liei²¹ quiú¹³ jnoh¹
tsá² judíos rá¹juáh³ hi³ tiá² hniáuh³² ná¹tson¹
tsá² judíos ja¹ *tsá²cá²jo²¹, ja³bí¹ tiá² hniáuh³²
siáh³ tónh³² tsú² hñú¹³ tsú². Ti³la³ Dió³²
bíh¹ má²ca³híe³ jná¹³ hi³ tiá² hniáuh³² juah²¹
jná¹³ hi³ tiá² chun¹ ho³ hi³ tiá² jin² li³ua³ jan²
tsá²mi³cuóun² rainh²¹ dí².
29 Hi³ jáun² bíh¹ la³jui³² ja³ jná¹³ jmí¹
ca³ñí¹tié² tsú², ha³ tiá² ca³ma³zian¹³ yáh³
jná¹³. Hi³ jáun² né³, hnó³² jná¹³ li³ ño¹ hi³ he³
ta²¹ ca³tiéh² hnoh².
30 Jáun² Cornelio ca³juáh³:
—Má²quiún³ jmái¹ míh¹ tiá² cun³ la³
nio¹ hni³², la³ cun³ la³ né³² hi³ jmí¹
[cuá¹má²hien²¹ jná¹³ hi³] cuá¹lienh¹ ná¹
Dió³² hñu³², jmí¹jáun² ca³jnia³ jan² tsá²ñuh²
quih³² hmih³² zín³ lín³² jéin³² jná¹³.
31 Tsá² hí³ né³ ca³juáh³: "Cornelio, Dió³²
má²ca³nái³² jái¹³ hi³ lienh¹ hnú², ji³ hi³
má²cuá¹nióh²¹ tsú² siáh³ cu³li²¹ la³jí³² hi³
chu²¹ hi³ má²ca³jmuh³ hnú² ñí¹con² tsá²
tia³mii².
32 Jáun² né³, hniáuh³² zen¹³ hnú² tsáu² hi³
tsa³tieh¹ tsú² Sí¹mu²¹ tsá² jmái² siáh³ Pé¹.
Ja³bí¹ Sí¹mu²¹ jmái² siáh³ tsá² hñú¹³ ñí¹ cuá³
tsú², tsá² hí³ má²chú³² láu², tsá² hí³ zeh²
hñú¹³ can³² jmí²miih²¹. [Ní¹ má¹cuán² tsú²
ñí¹ lá² liéih³² tsú² hnú²]".
33 Hi³ jáun² la³jui³² ca³té³ jná¹³ hnú², hénh³
ma³ chú³² má²cuán² hnú² ñí¹ lá². Jáun² né³,
ta³né³² má²tiauh² dí² ñí¹ hó²¹ñí¹ Dió³², hi³
jáun² ta³né³² hnáu² jnoh¹ nái¹³ la³jí³² jái¹³ hi³
ca³zái³ hnú² Ti³² Juo¹³ dí² hi³ ca³ta¹ jnoh¹.

Pé¹ hleh³² jái¹³ quioh²¹ Dió³² hñú¹³ Cornelio

34 Jáun² Pé¹ ca³ma³liáu³² hleh³² hi³ juáh³ la³
lá²:
—Ta³né³² má²ca³ngi¹³ jná¹³ hi³ tson² bíh¹
Dió³² la³ hnio³ cá²re² he² ca³la³ jín³² tsáu².
35 Hi³ li³ua³ jan² tsá² zian² tá¹ cáun²
hngá¹máh³ bíh¹ la³ hen² Dió³², ní¹juáh³
tsá² jmu² la³ cun³ hi³ ti³² tsí³ Dió³², tsá²
má²má²tí³² ñí¹con² Dió³².
36 Cun³quionh³ Jesús Tsá² lín³ Cristo
ca³liéih³² jnoh¹ Dió³², tsá² lái³ jnoh¹ jón²zíh¹
jón²cho¹ hla¹ *Israel, hi³ ca³nga³ Dió³² jái¹³
hi³ cun³quionh³ hnga² Jesús hí³ bíh¹ lí¹³
niau²¹ tie³ ja¹ quiú¹³ dí² quiúnh¹ Dió³². Jesús
hí³ bíh¹ lín³ Juo¹³ dí² la³ jái³².
37 Má²ná¹ñíh¹ bíh¹ hnoh² la³ cun³ hi³ li³
jáun² tá¹ cáun² hué¹³ tsá² judíos, hi³ ca³li³liau³
juú²co¹ tsá² hín¹³ ti³ Galilea jmí¹ ca³zion³
jáun² hla¹ Juan² jmái² tsáu² hi³ ca³hléh³ jái¹³
quioh²¹ Dió³².
38 Má²ná¹ñíh¹ náh² siáh³ hi³ Dió³² ca³cuen³
Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² Jesús Tsá² ja³ juú²
Nazaret, hi³ ja³bí¹ la³ jáun² ca³cué³ tsú² siáh³
pí³, hi³ jáun² ca³jmú³ tsú² hi³ chú³² quioh²¹
tsáu², ji³ hi³ ca³jmah³ tsú² siáh³ tsá² jmí¹
tionh² jo³cuo² tsá² hlái¹nh¹, quí¹ jmí¹ zenh²
Dió³² quionh³ tsú².
39 Hi³ jnoh¹ né³ lái³ tsá² zih³² jú¹ tson²
ca³ti²¹ la³jí³² hi³ ca³jmú³ jáun² Jesús, la³ cun³
la³jí³² hi³ ca³jmú³ tsú² jáun² tá¹ cáun² hué¹³
Judea ji³ já¹ juú² Jerusalén ní² siáh³. Jmí¹ li²¹
jáun² né³ ca³jngih³ tsú² Jesús hi³ ca³ton³ tsú²
crei²¹.
40 Ti³la³ Dió³² ca³jmú³ hi³ ca³jenh¹³ tsú² ñí¹
cá²hní² jmái¹ jáun², hi³ ca³cué³ Dió³² jái¹³ hi³
lí¹³ jien¹ jnoh¹ tsú² siáh³.
41 Jun³juáh¹³ ca³jíen³² la³jín³² tsáu² yáh³,
ti³la³ ca³neh²¹ jmáh³la³ jnoh¹ bíh¹ tsá²
ca³quianh³ Dió³² ca³la³ cun³ jmí¹tin², hi³ lái³
jnoh¹ tsá² cue³² jú¹ tson², jnoh¹ tsá² ca³jmú¹³
má³² cu³tsa³² quiúnh¹ tsú² jmí¹ má²ca³jenh¹³
jáun².
42 Jesús hí³ ca³jmú³ héih³² hi³ hléh¹³ jnoh¹
jú¹ chú³² ñí¹con² tsáu², hi³ zíh¹³ jnoh¹ siáh³
jú¹ tson² hi³ Dió³² ca³hión³² Jesús hi³ lín¹³
Tsá² ra³tsi³² héih³² ñí¹con² tsá² zian² ji³ tsá²
má²cá²tsan³ ní² siáh³.
43 La³jín³² bíh¹ tsá² ca³lin³ hí³ *ti³² jë¹ Dió³²
jmí¹tin² ca³juáh³ hi³ Dió³² chin¹³ tsí³ tsáu¹³
tsáu² ní¹juáh³ tsá² tanh¹³ ta²¹ Jesús.

Hen² tsá²cá²jo²¹ Jmí²chí³ Chun¹

44 Hi³ jáun² né³, tá¹la³ jmí¹ dí¹hleh³² jáun²
bíh¹ Pé¹ cuan³ Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² la³jín³²
tsá² ná¹nái³² hí³ jái¹³.

45 Jáun² tsá² judíos tsá² tanh² ta²¹ Dió³², tsá² ca³ñí¹táunh¹ hí³ quionh³ Pé¹ né³, ca³ja³cáun² lín³² tsí³, quí¹hliá² má²lí²cuen³ Dió³² uá²jaɨ³² Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsá²cá²jo²¹ hí³;
46 quí¹hliá² ca³náɨ³² tsú² hi³ tsá²cá²jo²¹ hí³ má²ná¹hleh³² jú¹jma² siáh³ hi³ má²ná¹má²quien² Dió³².
47 Jáun² Pé¹ ca³záɨh³ tsá² judíos hí³ la³ lá²:

—¿Hin² tsánh² hnoh² lí¹³ juáh¹³ hi³ tiá² lí¹³ zón³² tsá² lá² jmáɨ²?, quí¹ tɨ³la³ má²lí²hen³ bíh¹ tsú² Jmí²chí³ Chun¹ la³jmí¹ má²ca³hen¹³ jnoh¹.
48 Jáun² Pé¹ ca³jmú³ héih³² hi³ zón³² tsá² hí³ jmáɨ² hi³ lin¹ hi³ má²haɨn²¹ tsú² tɨ³ con² Jesús Tsá² lín³ Cristo. Hi³ jáun² jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³záɨh³ tsú² Pé¹ hi³ chú³² cuá³² tun³ hnɨ³² jmáɨ¹ quionh³ dí².

11

Pé¹ cha³² ñí¹con² tsá² lín³ cuáh³² já¹ juú² Jerusalén he³ lánh³ ca³quiúnh³² dí²

1 Jmí¹jáun² la³jín³² *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³² jɨ³ tsá² reh² hín¹³ tɨ³ Judea ní² siáh³ ca³lɨ³ ñi³² hi³ ja³bí¹ *tsá²cá²jo²¹ má²ca³héi³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³².
2 Hi³ jáun² jmí¹ cá¹chánh²¹ Pé¹ já¹ juú² Jerusalén né³, jlánh¹ ca³ziu³ ca³hɨe³ tsá² cu³ nió³ tsá² jlánh¹ ná¹hëh³ chí¹ hi³ hniáuh³² *tiú³² tsú² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian² tsá²cá²jo²¹, ní¹juáh³ tsá² má²má²tí³² ñí¹con² Dió³².
3 Hi³ ca³juáh³ la³ lá² ñí¹con² Pé¹:

—¿He³ láɨh³² hnú² ca³ñí¹lienh¹ tsá²cá²jo²¹, hi³ ca³ñí¹cú¹ ñí¹hính¹³ nú² quiúnh¹?
4 Jáun² Pé¹ ca³chá³ re² tso² ca³la³ jí³² hi³ lɨ³ la³ cun³ jmí¹ la³ñí¹, hi³ ca³juáh³:
5 —Tá¹la³ jmí¹ cuon¹ jná¹³ já¹ juú² Jope hi³ jmí¹ cuá¹lienh¹ jná¹³ Dió³², jmí¹jáun² ca³jnia³ jéin³² jná¹³ cáun² hi³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ hmɨh³² pa²¹ hi³ ná¹quiein²¹ tá¹ quiún³ cuoh¹, hi³ ja³ hñu³mɨ³cuú² hi³ cua³ la³ tɨ³ ñí¹ jmí¹ cuon¹ jná¹³.
6 Jmí¹ cá¹jíe²¹ jná¹³ re² hi³ he³ tioh³ tɨ³ ñeh² hmɨh³² jáun², jáun² ca³jɨen¹ jná¹³ la³jánh³ dú¹ ñí¹ jáh³ quiún³ cuá² ta³, jáh³ náɨ², jáh³ hláɨnh¹, jɨ³ jáh³ tsɨ²¹ pí¹³ ní² siáh³.
7 Hi³ jáun² ca³náɨ³² jná¹³ cáun² jáɨ¹³ hi³ ñí¹ca³juáh³ tsú²: "Náu² Pé¹, jngɨh³² jáh³ ní², cunh³²".
8 Tɨ³la³ jná¹³ né³ ca³ngáɨ³²: "Já¹han²¹ Tɨ³², hí¹ cónh³ yáh³ tiá² má²ca³cúnh³² jná¹³ jáh³ hláɨh¹ jáh³ hon² la³ ní², jáh³ tiá² jɨn²".
9 Jáun² chi³cuú² ñí¹ca³hléh³ siáh³ cónh³ hi³ ñí¹ca³juáh³: "Lɨ³ua³ cáun² hi³ má²ca³ma³jɨ² Dió³², tiú²uú² hniáuh³² yáh³ juáh¹³ hnú² hi³ hlaɨh³ bíh¹".
10 Hnaɨh³² jéin³² lɨ³ la³ jáun²; jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³zauh² siáh³ hñu³mɨ³cuú² ca³la³ jí³² hi³ jáun².
11 La³ cun³ jmí¹jáun² ca³cha³táunh¹ gáun³ tsá²ñuh² ñí¹ jmí¹ cuon¹ jná¹³ hi³ hnauh² dí² jná¹³, tsá² zéin¹ tsá² zian² juú² Cesarea bíh¹ tsá² hí³.
12 Jáun² Jmí²chí³ Chun¹ ca³jmú³ héih³² hi³ ñe¹ jná¹³ quiúnh¹ tsá² hí³, hi³ ca³juáh³: "Ha³ lí² chá² hliáun³ ñéih³ honh²". Ja³bí¹ ñí¹táunh¹ siáh³ tán¹ jñéi³ tsá² reh² dí² lá² quiúnh¹ jná¹³, hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³tauh²¹ jnoh¹ hñú¹³ jan² tsá²ñuh².
13 Jáun² tsá²ñuh² hí³ né³ ca³chá³ ñí¹con² jnoh¹ hi³ la³ ca³jnia³ jéinh³² tsú² jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ñéih³ hñú¹³, hi³ dí¹juáh²³ la³ lá²: "Zen² tsáu² tɨ³ já¹ juú² Jope, cuí¹ cha³tieh¹ tsú² Sí¹mu²¹ tsá² téh²³ tsú² siáh³ Pé¹,
14 hi³ jáun² tsá² hí³ já³² hi³ ja³juah²¹ he³ lánh³ rón³² lí¹³ liáun³ hnú² quiúnh¹ nú² ca³la³ jín³² tsá² hñuh³²".
15 Jmí¹ ca³ma³liau²¹ jná¹³ hi³ ca³hléh³ ñí¹con² tsú², jmí¹jáun² cuan³ Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsú² la³jmí¹ cuan¹ ñí¹con² jnoh¹ jmí¹tin².
16 Jmí¹jáun² tsau³ tsɨn³² jná¹³ hi³ ca³juáh³ Tɨ³² Juo¹³ dí² la³ lá²: "Tson² bíh¹ Juan² ca³zion³ tsáu² jmáɨ² cun³quionh³ jmí² jma³, tɨ³la³ hnoh² dá² zón³² náh² jmáɨ² cun³quionh³ Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹".
17 Né³² né³, ní¹juáh³ hnga² Dió³² la³ má²lí²cuen³ Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsá² hí³ la³jmí¹ ca³cuen³ tsú² uá²jaɨ³² ñí¹con² jnoh¹ jmí¹ ca³chá¹³ jnoh¹ cáun² tsí³ ñí¹con² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ jáun² né³, ¿hin² dá² tsánh² jná¹³ hi³ jáun² sa³ jná¹³ yáh³ tiá² cue¹ Dió³² jáɨ¹³?
18 Hi³ jáun² jmí¹ ca³náɨ³² tsá² reh² hí³ jáɨ¹³ ní² né³, ca³tiánh³ tie³, hi³ ca³ma³quien² dí² Dió³², hi³ ca³juáh³:

—Né³² né³, ta³né³² má²lin¹ bíh¹ hi³ Dió³² la³ cue³² jáɨ¹³ hi³ tí¹ jeinh²¹ jmí¹ tsí³ tsá²cá²jo²¹ uá²jaɨ³², hi³ jáun² lí¹³ zian² tsú² cun³ jmí¹hi³nio².

Tsá² má²lín³ cuáh³² já¹ juú² Antioquía

19 Hi³ jáun² né³, jmí¹ ca³jngɨh³ tsú² jáun² Tié³, ca³jmú³ tsú² siáh³ hian² tsí³ ñí¹con² tsá² reh² dí² ñí¹ hná¹ jáun². Jmí¹jáun² ca³háɨn³² ca³lá² tsá² reh² ma³ quin³², ma³ jan² já¹taunh²¹ tɨ³ hué³² Fenicia, ma³ jan² já¹taunh²¹ tɨ³ hué³² Chipre, hi³ ma³ jan² né³ já¹taunh²¹ tɨ³ juú² Antioquía. Juú² ñí¹ ca³cha³táunh¹ jáun² bíh¹ tsú² ca³hléh³ siáh³ jú¹ chú³² quioh²¹ Cristo, tɨ³la³ ca³hléh³ tsú² ñí¹con² jmáh³la³ tsá² *judíos bíh¹ má¹ná¹.
20 Tɨ³la³ ma³ jan² tsá² reh² hí³, tsá² hué³² Chipre jɨ³ tsá² juú² Cirene, jmí¹ ca³cha³táunh¹

já¹ juú² Antioquía ca³liéinh³² ji³ tsá²cá²jo²¹
zian² ñí¹ jáun², hi³ ca³hléh³ tsú² jú¹ chú³²
quioh²¹ Jesús Ti³² Juo¹³ dí².
21 Ti³² Juo¹³ dí² hí³ jlánh¹ ca³cué³ pí³
ñí¹con² tsá² hí³, hi³ jáun² jlánh¹ juóun³² tsáu²
ca³za³ jmí¹ tsí³ hi³ ca³tanh² ta²¹ Ti³² Juo¹³ dí².
22 Jmí¹ ca³li³ ñi³² tsá² má²lín³ hí³ cuáh³²
já¹ juú² Jerusalén hi³ má²li³² la³ jáun² ñí¹
jáun², jáun² ca³zen³ tsú² Bernabé la³ ti³ já¹
juú² Antioquía jáun².
23 Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² Bernabé ñí¹ jáun²
né³, ca³jíe³ hi³ Dió³² má²ca³ja³ lín³² mii³
tsí³ ñí¹con² tsá² hí³, hi³ jáun² jlánh¹ ca³li³
tsah³ tsú² jmí¹ ca³jíe³. Jmí¹jáun² ca³záih³ dí²
tsá²hí³ hi³ hniáuh³² chá³² tsú² cáun² tán¹ tsí³
hi³ tanh¹³ ta²¹ Ti³² Juo¹³ dí².
24 Bernabé hí³ bí¹ jlánh¹ jmí¹ chu²¹ tsí³,
jan² tsá² má²canh² Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³,
tsá² má²taunh³² ta²¹ ca³la³ jonh³ jmí¹ tsí³; la³
jáun² bíh¹ ca³juóun³ tsá² hain²¹ hí³ ti³ con²
Ti³² Juo¹³ dí².
25 Jmí¹ li²¹ jáun² né³, ja³bí¹ Bernabé ngau³
la³ ti³ juú² Tarso hi³ ca³ñí¹hniah² Saulo.
26 Jmí¹ tsanh²¹ tsú² jáun² Saulo né³,
ca³jan³ dí² ti³ já¹ juú² Antioquía; ñí¹ jáun²
ca³ñí¹tiánh² tsú² tá¹ cú² mii² quionh³ tsá²
má²lín³ hí³ cuáh³², jáun² ñí¹ jáun² ca³ma³tin²
tsú² juóun³² lín³² tsáu². Tsá² má²hain²¹ hí³ ti³
con² Ti³² Juo¹³ dí² ñí¹ jáun² bíh¹ tsá² la³ñí¹ hi³
ca³quian³ tsú² jmái² “tsá² má²lán¹³ Cristo”.
27 Jmái¹ jáun² ca³huén² ma³ jan² *ti³² jë¹
Dió³² já¹ juú² Jerusalén hi³ ja³taunh²¹ la³ ti³
juú² Antioquía.
28 Jan² tsá² hí³ tsá² jmái² Ágabo ca³náu² ja¹
tsá² reh² hi³ ca³hléh³ jái¹³ hi³ ca³cué³ Jmí²chí³
Chun¹ hñu³ tsí³, hi³ ca³juáh³:
—Chau²¹ jmái¹ hi³ li³ zia³² ho³cuóun³ tá¹
cáun² hué³² lá².
Hi³ jáun² jái¹³ jáun² né³ ca³li³tí³ jmái¹ hi³
jmí¹ cuá¹lín³ Claudio *tsá² cuá¹lín³ mi³chí¹.
29 Jáun² tsá² má²hain²¹ ti³ con² Ti³² Juo¹³ dí²
zian² já¹ juú² Antioquía ca³lín¹³ hi³ ma³hon³
ca³lá² quie³ tsá² reh² tsá² hín¹³ ti³ Judea, ha³
cónh³ quienh² cué³² bíh¹ tsú² ca³cuéh³ tsá²
hí³.
30 La³ jáun² bíh¹ ca³jmú³ tsá² hí³ hi³ ca³zen³
quie³ ñí¹con² tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³².
Bernabé ca³ñí¹can³² quie³ jáun² quionh³
Saulo.

12

Jngih³ tsú² Jacobo; hi³ jnái³² tsú² siáh³ Pé¹ hñu³mí¹ñí²

1 Ja³bí¹ jmí¹jáun² ca³ma³liáu³² re²¹ Herodes
hi³ ca³jmú³ hian² tsí³ ñí¹con² ma³ jan² tsá²
má²lín³ hí³ cuáh³².
2 Jáun² re²¹ hí³ ca³jmú³ héih³² hi³ jngih³
tsú² Jacobo, tsá² má²ján³ rainh²¹ Juan², hi³
jmu³ tsú² cu³ ngá¹³ mí¹tái³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹
lái¹ Jacobo.
3 Jmí¹ ca³jíe³ tsú² hi³ jlánh¹ tsah³ tsá²
*judíos hi³ jun³ Jacobo, jáun² Pé¹ siáh³
ca³ma³tson¹³ tsú². Jmí¹jáun² jmu² tsá² judíos
jmái¹ quioh²¹, hi³ cúh² tsú² *hí³ cuú²miih²¹,
la³ cun³ hí¹miih²¹ tiá² tie³ jan².
4 Jmí¹ má²lí²zianh³ tsú² jáun² Pé¹, ca³tanh²
tsú² hñu³mí¹ñí², hi³ ca³chan³ tsú² jo³cuo²
quiún³ nió³ hliáu³; hi³ ma³ quin³² ma³ cun³
nió³ hliáu³ hí³ né³, ná¹lí³ ma³ quiun³ hliáu³,
hi³ jmu³ hua³hí¹³ Pé¹ ma³ quin³² ma³ cu³
nió³ jáun². Jmí¹ hnió³ tsú² tsa³zinh² Pé¹ ja¹
tsá² juú² ní¹ má¹cuoh³² jáun² *Jmí¹híen¹.
5 Ti³la³ tá¹la³ cuá¹jnai³² jáun² Pé¹
hñu³mí¹ñí² né³, tsá² má²lín³ hí³ cuáh³²
ca³liéinh³² Dió³² la³ jonh³ jmí¹ tsí³ hi³ ca³tin¹
tsú².

Dió³² lión³² Pé¹ hñu³mí¹ñí²

6 Ta³hua² jáun², ta³ ñeh² bíh¹ hi³ zinh³ re²¹
Herodes Pé¹ ja¹ tsá² juú², Pé¹ jmí¹ rá²cuóun¹
ja¹ quioh²¹ gon³ hliáu³. Tá¹ gon³ hliáu³ hí³
jmí¹ ná¹hmá²³ cá²den¹ná¹ cuo² quionh³ Pé¹,
ja³bí¹ ti³ la³ cheih³² ñí¹ jmí¹ cuá¹hún¹ jáun²
Pé¹ jmí¹ tionh¹ siáh³ cu³ nió³ hliáu³ hi³ jmí¹
ná¹jmu² hua³hí¹³.
7 Cu³diá²jan² jmí¹ cá¹jnia³ jan² tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³² hi³ ca³zen³ Dió³² ñí¹con² Pé¹,
jmí¹jáun² tái³ joh¹ tá¹ cáun² ñéih³ hñu³mí¹ñí².
Jáun² tsá² hí³ ca³hliéih³ cuo² cu³héin¹ Pé¹ hi³
ca³záih³ dí² Pé¹:
—¡Tia³jui³² náu²!
Jmí¹jáun² cáun² lí¹ ca³záih³ hmóu³² bíh¹
cá²den¹ná¹ cuo² Pé¹.
8 Jáun² ca³juáh³ siáh³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²
la³ lá²:
—¡Tia³jui³² hñeh³ láu² quián¹³ hi³ tiáuh¹
siáh³ láu² tanh¹!
Jmí¹ li²¹ jáun² ca³juáh³ tsú² siáh³:
—¡Quih³² hmih³² cháu³ cuo² quián¹³, ña³²
cu³hna³² jná¹³!
9 Jáun² ngau³ bíh¹ Pé¹ cu³hna²¹ tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³², ta³ tiá² re² ñi³² tsú² hí¹ tson² hí¹
tiá² tson² dá² la³ cun³ hi³ lí²³ jáun², ja¹ cáun²
hi³ lí¹ rá¹qui³² bíh¹ tsú² jmí¹ lín²³.
10 Ca³nga² bíh¹ tsú² ñí¹ la³ñí¹ jnai²¹ ñí¹
tionh¹ tsá² jmí¹ ná¹jmu² hua³hí¹³, ja³bí¹
ca³nga² bíh¹ tsú² siáh³ ñí¹ má²tun³ jnai²¹.
Jmí¹ ca³ta³tonh¹ tsú² jáun² ñí¹ má²lí³ ho³jní¹³
cheih³² hñu³mí¹ñí², jáun² lí¹ cá¹niá³ hnga²
bíh¹ ho³jní¹³ jáun². Jmí¹ ca³huén² tsú² jáun²
ñí¹ jáun² né³, cáun² ja¹ hñú³ bíh¹ ca³ñi³táunh¹
tsú² cu³tsa³², jmí¹ li²¹ jáun² ngah³ bíh¹
tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ Dió³².
11 Jmí¹jáun² bíh¹ ca³li³tsin² Pé¹, hi³ jáun²
ca³juáh³:
—Ta³né³² má²ño¹ jná¹³ hi³ Ti³² Juóu³² bíh¹
jná¹³ lí²zen³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ hi³ lí²liáu³²

jná[13] ca[3]ti[21] la[3]jí[32] hi[3] jmí[1] hnió[3] Herodes jmu[3] ñí[1]con[2] jná[13] quionh[3] tsá[2] judíos.

12 Jmí[1] má[2]ca[3]li[3]tsin[2] tsú[2] jáun[2] re[2] né[3], ngau[3] la[3] ti[3] hñú[13] Má[2]réi[3] mí[1]ziú[13] Juan[2] tsá[2] téh[23] tsú[2] siáh[3] Marcos; ñí[1] jáun[2] jmí[1] ná[1]ngih[32] juóun[32] lín[32] tsá[2] jmí[1] ná[1]liéinh[32] Dió[32].

13 Jáun[2] ñí[1]ca[3]póh[3] tsú[2] cuo[2] jnai[21] hñú[3], jmí[1]jáun[2] ngau[3] jan[2] mí[1]míh[1] jmái[2] Rode hi[3] ca[3]ñí[1]jíe[13] ní[1]juáh[3] hin[2] póh[23] cuo[2].

14 Jmí[1] ca[3]li[3] cuoh[2] mí[1]míh[1] hí[3] ho[3] Pé[1], tiá[2] la[3]jui[3] ca[3]nia[3] yáh[3] hñú[3], ti[3] ñéih[3] bíh[1] ti[3] ngah[3] hi[3] má[2]hiún[2] lín[32] tsí[3] hi[3] ca[3]ñí[1]zeh[1] tsá[2] ná[1]ngih[32] hí[3] hi[3] Pé[1] bíh[1] la[3] má[2]zenh[2] ho[3]hñú[13].

15 Jáun[2] tsá[2] ná[1]ngih[32] hí[3] ca[3]záih[3] mí[1]míh[1] la[3] lá[2]:

—¡Já[1] tiá[2] ngo[2] nú[2]!

Ti[3]la[3] mí[1]míh[1] hí[3] ca[3]ma[3]tson[2] lín[32] bíh[1] jái[13] quioh[21] hi[3] tson[2] bíh[1] Pé[1] zenh[2]. Ti[3]la[3] tsá[2] hí[3] dá[2] la[3] má[2]juáh[3] jáun[2] bíh[1]:

—Jun[3]juáh[13] Pé[1] yáh[3] ni[32], tsá[2]cuú[2] tsá[2]ta[3] Dió[32] zenh[2] cha[13] bíh[1] tsú[2] ni[32].

16 Ti[3]la[3] la[3] má[2]dí[1]póh[23] jáun[2] bíh[1] Pé[1] cuo[2] jnai[21] hñú[3]. Jmí[1] ca[3]nia[3] tsú[2] jáun[2] hñú[3] né[3], ca[3]ja[3]cáun[2] lín[32] bíh[1] tsí[3] tsú[2] jmí[1] ca[3]jíen[32] Pé[1].

17 Jáun[2] Pé[1] ca[3]jmú[3] lin[1] quionh[3] cuo[2] hi[3] tiánh[3] tsú[2] ta[3]máih[3]. Jmí[1]jáun[2] ca[3]záih[3] dí[2] tsá[2] hí[3] ha[3] lánh[3] má[2]lí[2]jmú[3] Ti[32] Juo[13] hi[3] má[2]lí[2]che[2] hñu[3]mí[1]ñí[2]. Jmí[1] li[21] jáun[2] ca[3]záih[3] dí[2] tsá[2] hí[3] la[3] lá[2]:

—Zéih[3] tiá[3] náh[2] Jacobo ji[3] la[3]jín[32] tsá[2] reh[2] hi[3] la[3] ní[2] bíh[1] ca[3]liáun[3] jná[13].

Jáun[2] Pé[1] ngau[3] siáh[3] cáun[2] ñí[1] siáh[3].

18 Jmí[1] cá[1]jniá[21] jáun[2] jlánh[1] ca[3]juu[3] ca[3]hlénh[3] hliáu[3], hi[3] ca[3]juáh[3]:

—¿Né[2] dá[2] Pé[1]?

19 Jáun[2] re[21] Herodes hí[3] ca[3]zen[3] siáh[3] hliáu[3] hi[3] tsa[3]hniah[2] Pé[1], ti[3]la[3] tiá[2] ca[3]tsanh[21] yáh[3] tsú[2] Pé[1]. Jmí[1]jáun[2] ca[3]ngái[3] re[21] ñí[1]con[2] hliáu[3] tsá[2] jmí[1] ná[1]jmu[2] hí[3] hua[3]hí[13] Pé[1] he[3] láih[32] sa[3] la[3] ca[3]liáun[3] tsú[2]; jmí[1] li[21] jáun[2] ca[3]jmú[3] dí[2] héih[32] hi[3] cu[3]tsa[32] ma[3]tsan[2] tsú[2] cú[2]jueh[32] hliáu[3] hí[3]. Jmí[1]jáun[2] cua[3]han[3] re[21] Herodes hué[13] Judea ñí[1] jmí[1] cuá[3], hi[3] ngau[3] hi[3] já[1]cuá[2] cu[3]tiá[3] já[1] juú[2] Cesarea.

Jmí[1] jun[1] re[21] Herodes

20 Hi[3] jáun[2] né[3], re[21] Herodes hí[3] jlánh[1] jmí[1] ná[1]háun[3] quionh[3] tsá[2] juú[2] Tiro ji[3] Sidón. Ti[3]la[3] tsá[2] zian[2] tá[1] tun[3] juú[2] jáun[2] né[3] ca[3]jmú[3] cá[2]hon[3] hi[3] tsa[3]táunh[1] já[1] juú[2] Cesarea hi[3] tsa[3]ma[3]tsan[2] hniéi[2] quioh[21] quionh[3] re[21] hí[3]. La[3]ñí[1] tín[2] ca[3]juónh[3] tsú[2] re[2] quionh[3] Blasto bíh[1], jan[2] tsá[2] quien[2] lín[32], tsá[2]cuú[2] tsá[2]ta[3] re[21] hí[3]. Jáun[2] Blasto hí[3] ca[3]mí[3] ñí[1]con[2] re[21] hi[3] ma[3]tsan[2] cú[2]jueh[32] hniéi[2], quí[1]hliá[2] hi[3] hnió[3] tsá[2] juú[2] jáun[2] hi[3] ja[3]lia[32] má[32] hi[3] zia[32] hué[32] ñí[1] hu[21] cuo[2] re[21] hí[3].

21 Jáun[2] Herodes hí[3] ca[3]tón[3] cáun[2] jmái[1] hi[3] lí[13] ja[3]táunh[1] tsá[2] hí[3]. Jmí[1] cá[1]chó[21] jmái[1] jáun[2] né[3] cua[3]taunh[21] tsá[2] hí[3], jáun[2] ca[3]quih[3] re[21] hí[3] hmih[32] la[3] cun[3] hi[3] qui[3] quih[32] jan[2] tsá[2] ho[2] ta[21], jáun[2] ja[3] hi[3] ca[3]cuá[3] ñí[1] hmá[2]si[1] quioh[21] hi[3] ca[3]hléh[3].

22 Jmí[1] ca[3]nái[32] tsú[2] jáun[2] jái[13] hi[3] cuá[1]hleh[32] re[21], ca[3]ti[3] ca[3]hóh[32] la[3]jín[32] hi[3] ca[3]juáh[3]:

—¡Ho[3] dió[32] bíh[1] ni[32] ná[1]nai[32] jnoh[1], jun[3]juáh[13] ho[3] tsáu[2] yáh[3]!

23 La[3] cun[3] jmí[1]jáun[2] né[3] ca[3]li[3] tsáun[1] Herodes hí[3] hi[3] ca[3]jmú[3] jan[2] tsá[2]cuú[2] tsá[2]ta[3] Dió[32] hi[3] ca[3]zen[3] Ti[32] Juo[13] dí[2], quí[1] hnga[2] re[21] hí[3] tiá[2] ca[3]ma[3]quien[2] Dió[32]. Hi[3] jáun[2] ca[3]jau[3] jáh[1] bíh[1] tsú[2] hi[3] jun[3].

24 Tá[1]la[3] jáun[2] né[3], ti[3] li[3]mí[1] ñí[1] hliáun[3] ca[3]ja[3]cuóun[2] bíh[1] ta[21] quioh[21] Dió[32], quí[1] ti[3] hlá[2] ti[3] ní[2] bíh[1] ca[3]hléh[3] tsú[2] jú[1] chú[32].

25 Jmí[1] ca[3]li[3]tín[3] Bernabé má[2]ta[21] quioh[21] quionh[3] Saulo já[1] juú[2] Jerusalén, ja[3]tanh[21] siáh[3] ti[3] já[1] juú[2] Antioquía. Jmí[1]jáun[2] ca[3]jan[3] tsú[2] Juan[2] tsá[2] téh[23] tsú[2] hí[3] siáh[3] Marcos.

13

Bernabé quionh[3] Saulo má[2]liáu[32] hleh[32] jái[13] quioh[21] Dió[32]

1 Hi[3] jáun[2] né[3], ja[1] tsá[2] má[2]lín[3] hí[3] cuáh[32] já[1] juú[2] Antioquía jmí[1] ná[1]tso[1] ma[3] jan[2] *ti[32] jë[1] Dió[32] ji[3] ti[32] tsá[2] má[2]ta[2] jái[13] quioh[21] Dió[32] ní[2] siáh[3]. Tsá[2] hí[3] jmí[1] jmái[2]: Bernabé, Sí[1]mu[21] tsá[2] jmí[1] téh[23] tsú[2] siáh[3] Liáh[2], Lucio tsá[2] juú[2] Cirene, Saulo, ji[3] la[3] má[2]quionh[3] Manaén, jan[2] tsá[2] cá[2]cuon[3] cu[3]tsa[32] quionh[3] Herodes tsá[2] lín[3] ta[21] ñí[1]con[2] tsá[2] hín[13] ti[3] Galilea.

2 Jáun[2] ca[3]chó[32] cáun[2] jmái[1] tá[1]la[3] jmí[1] ná[1]má[2]cú[2] má[2]háin[32] tsú[2] Ti[32] Juo[13] dí[2] hi[3] ná[1]má[2]hien[21], jmí[1]jáun[2] ca[3]hléh[3] Jmí[2]chí[3] Chun[1] hi[3] ca[3]juáh[3]:

—Cánh[3] chan[21] Bernabé ní[2] quionh[3] Saulo hi[3] ca[3]tin[1] jná[13], quí[1] zia[32] ta[21] quion[21] jná[13] hi[3] hniáuh[32] jmu[3] tsú[2].

3 Jáun[2] jmí[1] má[2]lí[2]liéinh[32] tsú[2] Dió[32] ji[3] hi[3] má[2]lí[2]ma[3]hien[21] tsú[2] siáh[3], jmí[1]jáun[2] ca[3]ra[3]tsi[32] tsú[2] cuo[2] ñí[1] quioh[21] tsá[2] gon[3] hí[3], jmí[1] li[21] jáun[2] ca[3]hah[2] dí[2] jái[13].

Ti[32] tsá[2] quian[32] jë[1] Dió[32] hleh[32] jú[1] chú[32] hué[32] Chipre

4 Jmí[1]jáun[2] ca[3]zen[3] Jmí[2]chí[3] Chun[1] Bernabé ji[3] Saulo ti[3] ñí[1] uóunh[3], jáun[2] ja[3]taunh[21] tsú[2] ti[3] juú[2] Seleucia, ñí[1] jáun[2] ca[3]taunh[3] tsú[2] cáun[2] mu[2] pa[21] hi[3] ca[3]tinh[3] tsú[2] hué[32] Chipre nio[2] chu[3] jmái[2].

5 La[3] cun[3] jmí[1] ca[3]cha[3]táunh[1] tsú[2] jáun[2] hué[32] Chipre, jáun[2] juú[2] Salamina

ca3ma3liáu32 tsú2 hleh32 jái13 quioh21 Dió32
hñu3 cuáh32 quioh21 tsá2 *judíos. Ja3bí1 ñéi1
Juan2 quionh3 tsá2 hí3 hi3 má2hon3 dí2 tsá2
hí3.

6 Jmí1 ca3nga2 tsú2 tá1 cáun2 hué32 Chipre,
jáun2 ca3cha3táunh1 juú2 Pafos. Ñí1 jáun2
ca3jenh2 tsú2 jan2 tsá2 judío tsá2 hláinh1 jmái2
Barjesús. Tsá2 hí3 né3 jmí1 má2can2 tsáu2 hi3
juáh3 hi3 lín3 ti32 jë1 Dió32.

7 Tsá2 hláinh1 hí3 jmí1 má2hon3 tsá2 ho2
ta21 tsá2 jmái2 Sergio Paulo, jan2 tsá2 jlánh1
zian2 tsí3. Tsá2 ho2 ta21 hí3 ca3teh3 Bernabé
quionh3 Saulo, quí1hliá2 ca3li3hnió3 tsú2 ne3
jái13 quioh21 Dió32.

8 Ti3la3 tsá2 hláinh1 hí3 né3 ca3qui3 ca3jna3
ñí1con2 jái13 quioh21 Dió32 hi3 hleh32 Bernabé quionh3 Saulo, quí1hliá2 tiá2 jmí1 hnió3
tsú2 hi3 tsá2 ho2 ta21 hí3 tónh32 ta21 jái13
quioh21 Dió32. Tsá2 hláinh1 hí3 jmí1 jmái2
siáh3 Elimas cun3quionh3 jú1 *griego.

9 Hi3 jáun2 Saulo, tsá2 jmái2 hí3 siáh3 Po1,
hí3 ca3jíe3 ca3la3 chí1tiá3 ñí1 ñí1 tsá2 hláinh1
hí3, ca3la3 hi3 canh2 lín32 Jmí2chí3 Chun1 hñu3
tsí3, hi3 ca3juáh3 la3 lá2:

10 —¡Hnú2 dá2 jan2 tsá2 tí1 jáin2 bíh1, jan2
tsa3jái13 jon2 tsá2 hláinh1 bíh1 hnú2, hi3 hon2
nú2 la3jí32 hi3 chu21! ¿He3 láih32 jlánh1 chí1ñi1
jmuh32 nú2 rá1pí2 rá1tsáih23 jui32 quioh21
Dió32?

11 Ta3né32 né3, Ti32 Juo13 jnoh1 ma3tsau13
hnú2 hi3 lí13 ten3 nú2, ué3 bíh1 tiú2uú2 jái13
hian3 hnú2 hi3 jieh21 joh1 hiú2.

La3 cun3 jmí1jáun2 bíh1 ca3tái3 ñí1 tsú2 hi3
ta3zanh1 já1niéi2. Jmí1jáun2 ca3hnah2 tsú2 jan2
tsá2 zánh3 cuo2 hi3 jáu32.

12 Jmí1 ca3jíe3 tsá2 ho2 ta21 hi3 li3 la3
jáun2 né3, ca3taunh3 ta21 jái13 quioh21 Dió32,
quí1hliá2 ca3ja3cáun2 tsí3 tsú2 hi3 jlánh1 pin3
jái13 quioh21 Ti32 Juo13 dí2.

Po1 tsó32 juú2 Antioquía nio2 hué32 Pisidia quionh3 Bernabé

13 Jmí1 li21 jáun2 né3, ca3taunh3 siáh3 Po1
quionh3 tsá2 quionh3 cáun2 mu2 pa21 juú2
Pafos jáun2, hi3 ja3taunh21 ti3 ñí1 nio1 juú2
Perge hué32 Panfilia. Ti3la3 Juan2 má1ná1,
ca3jính32 bíh1 ñí1 jáun2 hi3 ngah3 ti3 já1 juú2
Jerusalén.

14 Jáun2 gon3 bíh1 jéi32í1 tsá2 hí3 ca3huén2
ñí1 jáun2 hi3 já1taunh21 siáh3 ti3 ñí1 nio1
juú2 Antioquía hué32 Pisidia. Jmái1 hi3
ca3cha3táunh1 tsú2 jáun2, cáun2 *jmái1
nio2 tie3 bíh1, hi3 jáun2 Po1 ji3 Bernabé
ca3ñí1táunh1 cuáh32 quioh21 tsá2 judíos; jáun2
jmí1 taunh21 tsú2 ñéih3, ca3tiánh3 ñí1 hmá2.

15 Jmí1 má2lí2hí32 tsáu2 jái13 tioh3 ñí1 Sí2
liei21 quioh21 hla1 Moisés, ji3 jái13 hi3 tioh3
ñí1 Sí2 quioh21 tsá2 ca3lin3 ti32 jë1 Dió32 ní2,
jáun2 tsá2 chín1 cuáh32 jáun2 ca3záih3 Po1 ji3
Bernabé la3 lá2:

—Hnoh2 reh2, ní1juáh3 zia32 cáun2 jái13 hi3
ma3hau3 hi3 niau21 tiá3 tsí3 dí2 hi3 hnáuh2
hnoh2 juáh13 ñí1con2 jnoh1, ta3né32 má2lí13
juáh13 hnoh2.

16 Jáun2 Po1 ca3jmú3 zenh2, ca3hái32 cuo2
hi3 ca3jmú3 lin1 hi3 tiánh32 tsú2 ta3máih3,
jáun2 ca3juáh3:

—Hnoh2 tsá2 ziáun2 dí2 hué32 *Israel ji3
*tsá2cá2jo21 tsá2 má2ma3tih21 náh2 ñí1con2
Dió32 la3 cun3 hi3 ná1ngi23 jnoh1 tsá2 judíos,
sá1ní2 niéi2 náh2.

17 Dió32 Juo13 tsá2 Israel ca3quianh3
tsá2haun32 dí1hio3 ñú1deh3 dí2 jmí1tin2, hi3
ca3jmú3 Dió32 hi3 ca3juóun3 lín32 tsá2 Israel
tá1la3 jmí1 tionh1 tsú2 hué13 tsá2 Egipto. Jmí1
li21 jáun2 ca3huen3 tsú2 tsá2 Israel hué32 jáun2
cun3quionh3 pí3 hi3 cáu2 hi3 jueh32 quioh21.

18 Hi3 jmí1 ca3huen3 Dió32 tsá2 hí3 hué32
jáun2 né3, jmí1jáun2 ca3ma3juenh2 lín32 bíh1
tsú2 tsí3 hi3 ca3tin1 tsá2 hí3 tán1 tun3ló32 mii2
hi3 ca3ñi3táunh1 tsú2 jáun2 cuá1 quiéin2.

19 Jmí1 li21 jáun2 né3, ca3ma3tsan2 Dió32
tsá2 quiau3 nió3 juo3 tsá2 jma2 hi3 qui3 jmí1
tionh1 hué32 Canaán. Hi3 jáun2 hué32 jáun2
né3 ca3cué3 Dió32 quioh21 dí1hio3 ñú1deh3 dí2.

20 Cun3 ñí1 ji3li32 hi3 li3 jáun2 né3, ca3chó32
quiún3 nio2 hña3láu3 tsi21 tu3la3quia3 mii2.

"Jmí1 li21 jáun2 ca3jmú3 Dió32 héih32 ñí1con2
tsá2 Israel cun3quionh3 tsá2 ca3lin3 jue21,
ca3la3 ñí1 cá1chó21 jmái1 hi3 ca3li3zian2
Sá2mie21 hi3 lín3 siáh3 ti32 jë1 Dió32.

21 Jmí1jáun2 tsá2 Israel ca3mi3 jan2 re21
ñí1con2 Dió32, jáun2 Dió32 ca3cuen3 Saúl jon2
Cis hi3 lín13 re21, jan2 tsá2 ñí1 má2cuú1
má2ñeh1 quioh21 hla1 Benjamín; jáun2 tsá2
hí3 ca3lin3 re21 tun3ló32 mii2 ñí1con2 tsú2.

22 Jmí1 li21 jáun2 ca3che2 Dió32 hi3 jmí1
lín3 tsú2 re21, jáun2 Dá2vi21 ca3cuen3 siáh3
Dió32 hi3 lín13 re21 ñí1con2 tsá2 Israel. Quí1
jmí1jáun2 ca3juáh3 Dió32 la3 lá2: "Né32
má2tsanh21 jná13 Dá2vi21 jon2 Isaí, jan2 tsá2
jlánh1 ti32 tsin32 jná13, tsá2 hí3 ma3tí32 la3jí32
jái13 hi3 juo13 jná13".

23 Hi3 jáun2 la3 cun3 lí3 jái13 hi3 ca3jmú3
jáun2 Dió32 hi3 cuen3 jan2 tsá2 jón2zíh1
jón2cho1 hla1 Dá2vi21, tsá2 lión32 tsá2 Israel,
hi3 jáun2 bíh1 má2ca3cuen3 Dió32 Jesús.

24 Jáun2 né3, tá1la3 tiá2 má2hleh32 Jesús
jái13 quioh21 Dió32, hla1 Juan2 tsá2 tí2 zion2
tsáu2 jmái2 bíh1 ca3hléh3 tín2 la3ñí1 ñí1con2
tsá2 Israel tsá2co1, hi3 ca3záih3 tsú2 tsá2 hí3
hi3 hniáuh32 ti3 jéinh32 tsú2 jmí1 tsí3 ji3 hi3
hniáuh32 zón32 tsú2 siáh3 jmái2.

25 Jmí1 má2ñí1táuh3 jáun2 tá13 Juan2 hí3
né3, ca3juáh3 la3 lá2: "¿Hin2 tsánh2 jná13 hi3
lín23 hnoh2? Jun3juáh13 jná13 yáh3 lín3 Tsá2

ná1hen2 honh2 náh2 hí3. Má2ñí1chau21 bíh1
jmái1 hi3 já32 jan2 Tsá2 ti3 jlánh1 bíh1 quien2
la3 cónh3 bí1 jná13, quí1 hí1 cáun2 yáh3 tiá2 hi3
lín3 jná13 hi3 juáh13 hi3 jmí1 li3 zaih21 jná13
láu2 tsi32 ta3 Tsá2 hí3".

26 "Hi3 jáun2 né3, hnoh2 reh2, tsá2 jón2zíh1
jón2cho1 hla1 Há2bran21, ji3 hnoh2 tsá2cá2jo21
tsá2 má2ná1ma3tih21 náh2 ñí1con2 Dió32, hi3
ca3ta1 la3jái32 bíh1 dí2 jái13 hi3 lí13 liáun3 tsú2
lá2.

27 Tsá2 juú2 Jerusalén ji3 la3jín32 tsá2
ná1chín1, tiá2 ca3li3tsin2 yáh3 hi3 hin2 tsánh2
Jesús, hi3 jáun2 ca3jngih3 bíh1 tsú2. Hi3
cun3quionh3 hi3 ca3jmú3 tsú2 la3 jáun2 né3,
ca3ma3tí32 máh3 tsú2 la3 cun3 jái13 hi3
ca3juáh3 jáun2 tsá2 ca3lin3 ti32 jë1 Dió32
jmí1tin2, la3 cun3 jái13 hi3 ná1hi32 tsú2 jáun2
ñí1 Sí2 quioh21 Dió32 ma3 cun3 jña3 jmái1,
jmái1 hi3 tionh2 tsú2 tie3.

28 Jáun2 uá1jinh1 tiá2 ca3choh13 tsú2 he3
ca3ti21 ma3ngí3 tsú2 Jesús, ti3la3 ñí1con2 Pilato
bíh1 ca3mí3 tsá2 hí3 jái13 hi3 jngih3 tsú2 Jesús.

29 Jmí1 má2lí2jmú3 tsú2 la3jí32 la3 cun3
rón32 rá1juáh3 jáun2 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32
né3, ca3sión32 tsú2 hla1 Jesús tsoh2 crei21 hi3
ca3ñí1hón21 tsú2 hñu3 tá2hláu2.

30 Ti3la3 Dió32 má1ná1 ca3jmú3 hi3 ca3jenh13
tsú2.

31 Tsá2 ca3ñi3táunh1 hí3 quionh3 Jesús
jmí1tin2, ca3la3 cun3 jmí1 cuá1han3 tsú2 hué13
Galilea hi3 ca3la3 ñí1 cá1chó21 tsú2 já1 juú2
Jerusalén, ñí1con2 tsá2 hí3 bíh1 ca3ma3jnia32
Jesús hliáun3 jéin32 jmí1 má2ca3jenh13, hi3
jáun2 tsá2 hí3 cue32 jú1 tson2 ta3né32 ñí1con2
la3jái32 dí2 tsá2 Israel hi3 la3 jáun2 li3.

32 "Hi3 jáun2 jnoh1 siáh3 má2ná1lieh1 hnoh2
jú1 chú32 ca3ti21 jái13 hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32
jmí1tin2 quionh3 dí1hio3 ñú1deh3 dí2.

33 Ñí1con2 jnoh1 tsá2 jón2zíh1 jón2cho1 bíh1
tsá2 hí3 ca3ma3tí32 Dió32 jái13 jáun2 jmí1
ca3jenh13 jáun2 Jesús. La3 ní2 bíh1 rá1juáh3
ñí1 Sí2 Salmos ñí1 hu21 Salmo ñí1 má2tun3,
hi3 juáh3 jáun2 la3 lá2: "Hnú2 bíh1 Jón32 jná13,
né32 má2lí2ma3jniau13 jná13 hnú2 hi3 hnú2 lín3
Jón32 jná13".

34 Hi3 ca3híe3 siáh3 Dió32 jái13 hi3 jenh13
Jesús, hi3 jáun2 cun3 tiá2 lí13 sánh32, jáun2
zia32 cáun2 ñí1 rá1juáh3 la3 lá2: "Cu3tí3 má1he1
má1mieh13 bíh1 jná13 hnoh2 rón32 la3 cun3
lí3 jú1 híen1 hi3 ca3jmú32 jná13 jáun2 quiúnh1
hla1 Dá2vi21".

35 Ja3bí1 zia32 siáh3 cáun2 ñí1 rá1juáh3 Sí2
Salmos la3 lá2: "Jmí1líh3 bíh1 tiá2 cuéh1 hnú2
jái13 hi3 sánh32 Tsá2 chun1 quian21 hnú2".

36 Hi3 jáun2 né3, jmí1 li21 ta21 hi3 ca3jmú3
jáun2 hla1 Dá2vi21 hí3 ñí1con2 tsá2 jmí1 zian2
jmí1jáun2, ta21 hi3 ca3cué3 jáun2 Dió32, jáun2
ca3ñí1hón21 dí2 la3jmí1 ca3hón32 dí2 dí1hio3
ñú1deh3 tsú2. Hi3 jáun2 uá1jinh1 hla1 Dá2vi21
hí3 né3 ca3cánh2 bíh1 jmí1 li21 jáun2,

37 ti3la3 Tsá2 ca3jmú3 hí3 Dió32 hi3 jenh13
má1ná1, tiá2 ca3cánh2 yáh3.

38 Hi3 jáun2 né3 reh2, hnoh2 hniáuh32 li3
ñíh13 náh2 hi3 cun3quionh3 Jesús hí3 bíh1 zia32
uu3i3tso3, hi3 jáun2 jnoh1 ngái1 jú1 chú32 lá2.

39 Quí1 má2hia3jáun13 máh3 jmí1 ná1hen2
honh2 hnoh2 hi3 li3 chun1 náh2 ñí1con2
Dió32 cun3quionh3 liei21 hi3 hiauh3 jáun2 hla1
Moisés, ti3la3 liei21 jáun2 né3, tiá2 ca3li3 yáh3
jmu3 la3 jáun2. Ti3la3 ta3né32 má1ná1, li3ua3
jan2 tsá2 tanh2 ta21 Jesús má2tá1zanh1 tsú2 ta3
ñí1 Dió32 la3juah21 dúh1 hi3 tiá2 tso3 ren2 bíh1.

40 Jáun2 hua3hín13 hnoh2, quí1 ní2 lí1
cá1quiúnh21 náh2 la3 cun3 lí3 jái13 hi3 rá1juáh3
jáun2 ñí1 Sí2 quioh21 tsá2 ca3lin3 hí3 ti32 jë1
Dió32, hi3 juáh3 la3 lá2:

41 Hnoh2 tsá2 lí1 cáuh23 cú2nga1 jú1 tson2,
cuí1 cha3cáun2 honh2 náh2,
hi3 má1li32 jáun2 né3 cuí1 cha3hín3 náh2 siáh3.
Quí1 tá1la3 zian2 hnoh2 ní2 jmu1 jná13 cáun2
ta21 jueh32,
ta21 jáun2 cun3 tiá2 ta21 táunh13 hnoh2 hi3
tson2,
uá1 jáun2 la3 jáun2 li3 zian2 tsá2 ngái32 jái13
jáun2 ñí1con2 hnoh2.

42 Jmí1 cá1táuh3 hi3 hleh32 jáun2 Po1, jáun2
jmí1jáun2 cua3han3 Po1 cuáh32 quionh3 Bernabé. Jmí1jáun2 ma3 jan2 tsá2 tiáunh1 cuáh32
jáun2 ca3te3 tsú2 hi3 ja3táunh1 dí2 siáh3 ñí1
jña3 jmái1 hi3 ja3hléh2 siáh3 hná1 jái13 jáun2.

43 Jmí1 ca3tsáun3 tsá2 tiáunh1 hí3 cuáh32
né3, juóun32 bíh1 tsá2 judíos ji3 tsá2cá2jo21 tsá2
má2ca3hín13 jë1 tsá2 judíos ja3taunh21 cu3hna21
Po1 quionh3 Bernabé. Jáun2 Po1 ji3 Bernabé
ca3záih3 tsá2 hí3 hi3 má2hniáuh32 ñi3táunh1
tsú2 cáun2 he2 ñí1, hi3 tiá2 hniáuh32 chá32 tsú2
ti3 có32 mií3 hi3 ja32 tsí3 Dió32.

44 Jmí1 la3 má2jña3 jmái1 jáun2 né3, jmái1
hi3 tianh32 tsú2 tie3, jmí1jáun2 ca3ngih32 míh1
tiá2 la3jín32 tsá2 juú2 jáun2 hi3 ca3li3hnió3 ne3
jái13 hi3 ca3tin1 Ti32 Juo13 dí2.

45 Ti3la3 jmí1 ca3jíe3 tsá2 judíos hi3
má2ná1ngih32 tsáu2 juóun32 lín32 né3, ca3li3
uóu32 tsí3, hi3 jáun2 ca3qui3 ca3táinh32 dí2 Po1
jái13, hi3 ca3tu3 ca3hión32 dí2 siáh3.

46 Jmí1jáun2 ti3 jlánh1 tiá3 ca3niau21 bíh1 tsí3
Po1 quionh3 Bernabé, hi3 jáun2 ca3záih3 dí2
tsá2 hí3 la3 lá2:

—Hnoh2 bíh1 jmí1 ca3tin1 náih13 tín2 la3ñí1
jái13 lá2 quioh21 Dió32. Ti3la3 cun3ñí1 hi3
chín1dí1 hnoh2 bíh1 tiá2 hnáuh2 náih13, ti3
có32 bíh1 má2lí2cháh1 hnoh2 jái13 quioh21
Dió32, hi3 ná1lín23 hnoh2 hi3 tiá2 ca3ti21
hi3 zian2 náh2 la3 cun3 jmí1hi3nio2, jáun2
cu3tsa32 ñí1con2 tsá2cá2jo21 bíh1 cú2jueh32
má2tsá1hléh13 jnoh1 ta3né32.

47 Quí¹ la³ jáun² bíh¹ héih³² ca³jmú³ Tɨ³² Juo¹³ jnoh¹ ñí¹con² jnoh¹, hi³ ca³juáh³:
Hnú² bíh¹ ca³hiáu³² jná¹³ hi³ lɨ́n¹³ nú² la³jmɨ́¹ lɨ́³ joh¹ sɨ́² ñí¹con² tsá²cá²jo²¹,
hnú² bíh¹ ca³hiáu³² jná¹³ hi³ ngáɨ¹ nú² jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ he³ lánh³ lɨ́¹³ liáun³ tsú².
48 Jmɨ́¹ ca³náɨ³² jáun² tsá²cá²jo²¹ jáɨ¹³ nɨ́² né³, jlánh¹ ca³lɨ³ tsah³ hi³ ca³juáh³:
—He³ ma³ chú³² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³².
Jáun² la³jɨ́n³² tsá² má²ca³tɨn¹ hí³ hi³ lɨ́¹³ zian² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio² ca³taunh³ ta²¹.
49 Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ ca³juóun³ tsá² ca³náɨ³² jáɨ¹³ quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² tá¹ cáun² hué³² jáun².
50 Tɨ³la³ tsá² judíos jlánh¹ ca³jmú³ hi³ ca³míh³ tsɨ́³ tsá²mɨ³ tsá² ná¹quien², tsá² jlánh¹ re² má²tí³² cuáh³² quioh²¹, jɨ³ tsá²ñuh² tsá² ná¹chín¹ juú² jáun² nɨ́², hi³ jáun² ca³jmú³ tsú² hian² tsɨ́³ ñí¹con² Po¹ jɨ³ Bernabé, ca³la³ ñí¹ ca³huen³ dí² tsá² hí³ hué³² jáun².
51 Jmɨ́¹ ca³huén² tsá² hí³ cheih³² hué³² jáun² né³, ca³juá³ láu² tioh³ ta³ hi³ ca³súh³ tsú² hliáu² hi³ jmɨ́¹ quian²¹, hi³ ca³ma³li²¹ tsú² hi³ tiú²uú² ca³tɨn¹ jmu³ zian² hi³ ca³tɨn¹ tsá² zian² ñí¹ jáun². Jmɨ́¹jáun² ja³taunh²¹ tsú² tɨ³ juú² Iconio.
52 Tɨ³la³ tsá² má²tanh² ta²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² já¹ juú² Antioquía jáun² jlánh¹ jmɨ́¹ má²canh² Jmɨ́²chí³ Chun¹ hñu³ tsɨ́³, jɨ³ hi³ jlánh¹ jmɨ́¹ má²hiún² tsɨ́³ tsú² siáh³.

14

Po¹ jɨ³ Bernabé ja³taunh²¹ juú² Iconio

1 Jáun² né³, jmɨ́¹ cá¹chó²¹ Po¹ quionh³ Bernabé la³ tɨ³ já¹ juú² Iconio jáun², jáun² taunh³ hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos zeh² ñí¹ jáun². Ñí¹ jáun² jlánh¹ re² ca³hléh³ tsú² siáh³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ jáun² juóun³² lɨ́n³² bíh¹ tsáu² ca³taunh³ siáh³ ta²¹, tsá² judíos jɨ³ *tsá²cá²jo²¹ nɨ́².
2 Tɨ³la³ tsá² judíos tsá² tiá² ta²¹ ca³taunh³ né³, ca³ma³can² bíh¹ tsá²cá²jo²¹, hi³ jáun² hlaɨh³ tioh³ tsɨ́³ tsú² ca³jíen³² tsá² reh² dí².
3 Jáun² ué³ bíh¹ ca³hléh³ tá¹ gon³ tsá² hí³ jáɨ¹³ ca³tɨ²¹ mií³ hi³ ja³² tsɨ́³ Dió³² ñí¹ jáun², ca³la³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² cú² tiá² juénh² bíh¹ tsú². Hi³ jáun² Dió³² ca³ma³tson² jáɨ¹³ jáun² quioh²¹ tsá² hí³ cun³quionh³ hi³ ca³cuéh³ tsú² tsá² hí³ pí³ hi³ jmu³ hua³jueh³² jɨ³ li²¹ nɨ́² siáh³.
4 Jmɨ́¹jáun², ná¹tsoh³ bíh¹ tsá² juú² jáun² li³, cá² tsáun¹ tsú² ca³háɨn³² tɨ³ con² tsá² judíos, tɨ³la³ ñí¹ cá² tsáun¹ jáun² né³ ca³háɨn³² tɨ³ con² tɨ³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³².
5 Jmɨ́¹jáun² tsá²cá²jo²¹ ca³jmú³ cá²hon³ quionh³ tsá² judíos jɨ³ la³ má²quionh³ tsá² ná¹ñí¹ juú² nɨ́² siáh³, hi³ jmɨ́¹ hnió³ dí² jmúh³² tsá² hí³ hian² tsɨ́³ hi³ qui³ jnah³ dí² quín¹.
6 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³lɨ³ ñi³² Po¹ quionh³ Bernabé hi³ hnió³ tsá² hí³ jmu³ la³ jáun² né³, jáun² la³jui³² ca³huén² tsú² hi³ ja³taunh²¹ tɨ³ hué¹³ Licaonia ñí¹ nio¹ juú² Listra jɨ³ juú² Derbe, hi³ ca³ñí¹ñi³táunh¹ tsú² siáh³ tɨ³ hlá² tɨ³ nɨ́² la³ cu³ la³ jéin³ jáun²,
7 hi³ ñí¹hléh² siáh³ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² ñí¹ jáun².

Tsá² juú² Listra jnah²³ quín¹ Po¹

8 Já¹ juú² Listra jáun² né³ jmɨ́¹ cuá³ jan² tsá² hliánh²; tsá² hí³ cun³ tiá² jmɨ́¹ lɨ́²³ ngɨ́³², quí¹ má²hliánh² la³ cun³ jmɨ́¹ ca³lɨ³zian² bíh¹ tsú².
9 Tsá² hí³ jmɨ́¹ cuá¹náɨ³² jáɨ¹³ hi³ hleh³² Po¹, jáun² Po¹ ca³jɨ́e³ chí¹tiá³ ñí¹ ñí¹ tsú², hi³ jáun² jmɨ́¹ ca³lɨ³tsɨn² Po¹ hi³ tsá² hí³ má²hu²¹ cáun² tsɨ́³ hi³ jáun² lɨ́¹³ lan¹³,
10 jáun² ca³hléh³ dí² tiá³ hi³ ca³záɨh³ tsá² hí³:
—¡Náu²!
Jáun² tsá² hí³ la³jui³² ca³náu² ca³la³ hi³ rú² háɨn²³, hi³ ca³ma³liáu³² hi³ ngɨ³².
11 Jmɨ́¹ ca³jíe³ tsá² juú² hí³ hi³ ca³jmú³ Po¹ la³ jáun², jáun² ca³tɨ́² ca³hóh³² tsú² hi³ ca³juáh³:
—¡Dió³² jniá³ la³jmɨ́¹ jniá³ tsáu² dá² má²cuá²táunh¹ ja¹ ñí¹ tiauh¹ jnoh¹!
12 Jáun² Bernabé ca³teh³ tsú² Zeus dió³² tsá² chín¹, hi³ Po¹ né³ ca³teh³ tsú² Hermes, tsá² ñi³quian²¹ jë¹ dió³², quí¹ Po¹ bíh¹ tsá² ca³hléh³ jáɨ¹³.
13 Cuáh³² quioh²¹ dió³² téh²³ tsú² Zeus jmɨ́¹ zeh¹ ñí¹ má²tauh²¹ já¹ juú². Jáun² mí²tsáu² ca³tɨn¹ dió³² tsá² láɨn¹ hí³ ca³can³ lí¹³ hi³ láɨ¹ jɨ³ cuá¹juí² nɨ́² siáh³ tɨ³ ñí¹ lɨ́³ ho³hñú¹³ hiah³² hu²¹ juú², hi³ jmɨ́¹ hnió³ tsú² jngɨh³ jáh³ hí³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² gon³ hí³.
14 Tɨ³la³ jmɨ́¹ ca³lɨ³tsɨn² Po¹ quionh³ Bernabé hi³ né³bí¹ jngɨh³ tsú² jáh³ hi³ ca³tɨn¹ dí², jmɨ́¹jáun² ca³zen³ tsú² ha¹, hi³ la³jui³² taunh³ ja¹ tsáu² hi³ ca³hóh³² tiá³ hi³ juáh³:
15 —¡Hnoh² tsá² juú²! ¿He³ láɨh³² sa³ la³ nɨ́² jmuh³² hnoh²? Já² tsá²mɨ³cuóun² tsá² la³ hnoh² bíh¹ jnoh¹. Já² ta²¹ jáun² yáh³ jau³ jnoh¹ hi³ ja³hléh¹³ jnoh¹ jáɨ¹³ hi³ hniáuh³² cháh¹³ hnoh² tɨ³ có³² hi³ tiá² ta²¹ lɨ³ jmu³ nɨ́², hi³ tɨ́¹ jéinh¹ náh² jmɨ́¹ honh² hi³ tanh¹³ náh² ta²¹ jan² Dió³² Tsá² juú²tsáun², Dió³² Tsá² ca³jmú³ hí³ tá¹ cáun² la³ cu³ la³ juéh³ mɨ³cuú² jɨ³ la³jí³² hi³ zia³² nɨ́² siáh³.
16 Uá¹jinh¹ la³ jáun², Dió³² cáun² ca³cué³ jáɨ¹³ jmɨ́¹tin² hi³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² cáun² lɨ́¹ jmu³ cun³ tɨn² tsɨ́³,
17 tɨ³la³ cun³ jáun² ca³ma³li²¹ bíh¹ Dió³² ha³ lánh³ lɨ́n³ cun³quionh³ la³jɨ́³² hi³ chu²¹ hi³

jmu² la³ tɨ³ ta³né³². Quí¹ hí³ bíh¹ Tsá² zen² jmɨ́³, hi³ jáun² lau³² re² hi³ cú² hi³ hính²³ tsáu², hi³ cue³² tsú² siáh³ la³jɨ́³² hi³ lɨ́²³ hi³ lɨ́²hiún² tsɨ́³ tsáu².

18 Tɨ³la³ uá¹jinh¹ ca³juáh³ Po¹ quionh³ Bernabé la³ nɨ́² né³, cun³ jáun² tion³ cu³tí³ bíh¹ lɨ́¹ lɨ²¹ hi³ tiá² ca³jngɨh³ tsá² hí³ jáh³ ñí¹con² tsú².

19 Jmɨ́¹ lɨ́¹ cáin² jáun² né³ ca³cha³táunh¹ ma³ jan² tsá² judíos ñí¹ jáun², tsá² zian² juú² Antioquía ji³ tsá² zian² juú² Iconio, hi³ ca³ñí¹ma³can² tsá² juú² Listra hí³; jmɨ́¹jáun² ca³quí² ca³jnah³ tsú² Po¹ quɨ́n¹. Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³cuóunh³² dí² siáh³ hué³² tsá²jñu³ hi³ ca³ñí¹tion¹³ dí² jenh³ juú², quí¹ jmɨ́¹ lɨ́n²³ tsú² hi³ má²jun² bíh¹ Po¹.

20 Tɨ³la³ tá¹la³ má²tionh² tsá² má²tanh² hí³ ta²¹ Dió³² cu³ jéin³ ñí¹ rón²¹ Po¹ né³, cu³diá²jan² bíh¹ jmɨ́¹ ca³náu² Po¹, jáun² ngah³ siáh³ tɨ³ já¹ juú² jáun². Jmɨ́¹ cá¹jniá²¹ jáun² já¹taunh²¹ tsú² siáh³ quionh³ Bernabé tɨ³ juú² Derbe.

21 Jmɨ́¹ cá¹tsan³ hi³ hleh³² tsú² jú¹ chú³² já¹ juú² Derbe, ñí¹ jlánh¹ ca³juóun³ jáun² tsá² má²haɨn²¹ tɨ³ con² Tɨ³² Juo¹³ dí², jáun² ja³tanh²¹ tsú² siáh³ tɨ³ já¹ juú² Listra, hi³ tionh² ñí¹ jáun² já¹tanh²¹ tɨ³ juú² Iconio, hi³ tionh² Iconio jáun² né³ ca³cha³tánh¹ siáh³ tɨ³ já¹ juú² Antioquía.

22 Hi³ ca³ñí¹chá² tsú² tiá³ tsɨ́³ tsá² má²tanh² hí³ ta²¹ Dió³² ma³ quin³² ma³ caun³² juú² jáun², hi³ ca³záɨh³ tsú² tsá² hí³ hi³ hniáuh³² nio² cáun² tsɨ́³ la³ má²nio² jáun². Hi³ ca³juáh³ tsú² siáh³ la³ lá²:

—Jnoh¹ tsá² tanh²³ dí² ta²¹ Dió³², cun³ ca³ta¹ bíh¹ dí² hi³ má¹tso¹ tsɨ́³ ñeh² bíh¹ hi³ tsáuh¹³ dí² ñí¹ cuá¹quien² Dió³².

23 Ja³bí¹ ca³hión³² tsú² siáh³ tsá²daun³² tsá² tiánh³ ñí¹ quioh²¹ ma³ quin³² ma³ caun³² cuáh³² jáun². Hi³ jáun² jmɨ́¹ ca³ma³hɨen²¹ tsú² hi³ ca³liéinh³² tsú² siáh³ Dió³², ca³chan³ tsú² tsá² hí³ jo³cuo² Dió³², Dió³² Tsá² má²tanh² tsú² hí³ ta²¹.

Ngah³ Po¹ quionh³ Bernabé tɨ³ juú² Antioquía nio² hué³² Siria

24 Jáun² né³, jmɨ́¹ ca³nga² tsú² jáun² hué³² Pisidia ca³cha³táunh¹ siáh³ hué³² Panfilia.

25 Hi³ jáun² jmɨ́¹ ca³hléh³ tsú² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² já¹ juú² Perge, jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ já¹taunh²¹ siáh³ juú² jmáɨ² Atalia.

26 Hi³ jáun² ñí¹ jáun² taunh³ tsú² cáun² mu² pa²¹ hi³ já¹tanh²¹ tɨ³ juú² Antioquía, juú² ñí¹ ca³liéinh³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³² Dió³² jmɨ́¹tin², hi³ ca³chan³ tsú² tsá² gon³ hí³ jo³cuo² Dió³², hi³ cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² tsú² Dió³² hi³ jáun² lɨ́¹³ jmu³ tsú² tá¹³ Dió³². Ta²¹ jáun² né³ cun³ ja¹ má²ca³táunh³ tsú², jáun² yáh³ má²já²tanh²¹ tsú² ñí¹ jáun².

27 Jáun² jmɨ́¹ má²ca³cha³tánh¹ tsú² jáun² né³, ca³ngɨh³² la³jɨ́n³² tsá² má²lɨ́n³ hí³ cuáh³² já¹ juú² Antioquía, jáun² Po¹ quionh³ Bernabé ca³chá³ la³jɨ́³² hi³ ca³jmú³ Dió³² cun³quionh³ hmóu³² dí², hi³ ha³ lánh³ ca³cué³ Dió³² jáɨ¹³ ñí¹con² tsá²cá²jo²¹ hi³ lɨ́¹³ tanh¹³ tsú² ta²¹ Dió³².

28 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, ué³ bíh¹ ca³ta³cua¹³ Po¹ quionh³ Bernabé já¹ juú² jáun² quionh³ tsá² má²haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² tɨ³² Juo¹³ dí².

15

Cuú²ngɨh³² tsá² reh² já¹ juú² Jerusalén

1 Jáun² né³, jmɨ́¹jáun² ca³cha³táunh¹ ma³ jan² tsá² hɨ́n¹³ tɨ³ Judea já¹ juú² Antioquía, hi³ ca³hɨ́eh³ tsú² tsá² reh² hí³, hi³ ca³juáh³:

—Tiá² lɨ́¹³ liáun³ hnoh² nɨ́¹juáh³ tiá² *já²tú¹ chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian² hnoh² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ hla¹ Moisés.

2 Jáun² Po¹ quionh³ Bernabé jlánh¹ ca³qui³ ca³táɨnh³ jáɨ¹³ quionh³ tsá² hí³. Jmɨ́¹jáun² ca³hión³² tsá² reh² dí² Po¹ quionh³ Bernabé la³ má²quionh³ gon³ gáun³ tsá² reh² ñí¹ hná¹ jáun² siáh³, hi³ tsa³táunh¹ tɨ³ já¹ juú² Jerusalén hi³ tsa³juonh³² cú²jueh³² jáɨ¹³ jáun² quionh³ *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³² la³ má²quionh³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³² nɨ́² siáh³.

3 Tsá² má²lɨ́n³ hí³ cuáh³² juú² Antioquía jáun² ca³zen³ tsá² hí³ hi³ tsa³táunh¹ já¹ juú² Jerusalén. Jáun² hú¹ jui³² jáun² né³ ca³nga² tsú² hué¹³ tsá² hɨ́n¹³ tɨ³ Fenicia ji³ hué¹³ tsá² hɨ́n¹³ tɨ³ Samaria nɨ́² siáh³. Jáun² ñí¹ jáun² ca³chá³ tsú² siáh³ ha³ lánh³ rón³² má²cá²jéinh³² jmɨ́¹ tsɨ́³ *tsá²cá²jo²¹ tɨ³ ñí¹con² Dió³², jáun² tsá² reh² hí³ ca³li³ hiún² lɨ́n³² tsɨ́³ jmɨ́¹ ca³náɨ³².

4 Jmɨ́¹ ca³cha³táunh¹ tsá² hí³ já¹ juú² Jerusalén né³, ca³la³ hiún² lɨ́n³² tsɨ́³ tsá² má²lɨ́n³ hí³ cuáh³² ca³hen³ tsá² hí³ ñí¹ jáun², quionh³ tsú² tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³² ji³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³² nɨ́² siáh³; jáun² tsá² gon³ hí³ ca³chá³ la³jɨ́³² hi³ má²ca³jmú³ Dió³² cun³quionh³ hmóu³² dí².

5 Tɨ³la³ ma³ jan² tsá² *fariseos, tsá² má²haɨn²¹ tɨ³ con² Tɨ³² Juo¹³ dí², ca³jmú³ zenh² hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hniáuh³² bíh¹ tiú³² tsú² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian² tsá²cá²jo²¹, hi³ za¹³ dí² tsú² hi³ hniáuh³² ma³tí³² tsú² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés.

6 Jmɨ́¹jáun² ca³cuú² ca³ngɨh³² tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³² quionh³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³² hi³ ca³juónh³ jáɨ¹³ jáun².

7 Jmɨ́¹ má²lɨ́²juónh³ tsú² jáun² hliáun³ jáɨ¹³ né³, Pé¹ ca³jmú³ zenh² hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnoh² reh², má²ná¹ñíh¹ náh² hi³ Dió³² ca³te³ jná¹³ jmɨ́¹tin² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ hléh¹³

jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² ñí¹con² tsá²cá²jo²¹, hi³ jáun² ca³li³ tónh³² tsú² ta²¹ jmí¹ ca³nái³².

8 Hi³ jáun² Dió³² Tsá² cuoh² he³ lánh³ lí³ tsí³ tsáu² ma³ quin³² ma³ jan³² ca³ma³li²¹ hi³ hnio³ tsá² hí³; quí¹ ca³cuen³ bíh¹ Dió³² Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsá² hí³ la³jmí¹ ca³cuen³ tsú² jáun² ñí¹con² jnoh¹ la³ jmí¹ ñí¹.

9 Hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ tiá² ca³jmú³ Dió³² hi³ siánh³ tsáu² jnoh¹ la³ cun³ tsá² hí³; quí¹ cáun² ca³ma³ji² bíh¹ Dió³² tsí³ tsá² hí³ cun³quionh³ hi³ nio² cáun² tsí³ tsú².

10 Jáun² né³, ¿he³ láih³² hnáuh² náh² má¹mih¹³ tsí³ Dió³², hi³ má²hnáuh² hnoh² cuéh¹ cáun² liá¹ héi² ñí¹con² tsá² reh² hí³? Quí¹ hí¹juáh³ jnoh¹ yáh³ tiá² ca³tiau¹³, hi³ sa³jun³ tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² siáh³ ca³tioh²¹.

11 Ti³la³ má²táunh²³ jnoh¹ ta²¹ cáun² jú¹ tson² lí³ la³ lá²: "Cun³ñí¹ hi³ lí¹ ja³² mii³ tsí³ bíh¹ Dió³² hi³ jáun² má²ca³liáun³ jnoh¹ la³ ji³ tsá²cá²jo²¹ hí³ uá²jai³²".

12 Jmí¹jáun² ca³tiánh³ tie³ ca³la³ jí̃n³² tsá² ná¹ngih³² hí³ hi³ ca³nái³² tsú² re² jái¹³ hi³ ca³chá³ Po¹ quionh³ Bernabé. Hi³ ca³chá³ tsú² la³jí³² li²¹ ji³ hua³jueh³² hi³ ca³jmú³ Dió³² ñí¹con² tsá²cá²jo²¹ cun³quionh³ hmóu³² dí².

13 Jmí¹ cá¹tsan³ jái¹³ jáun² quioh²¹ Po¹ né³, jáun² Jacobo ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnoh² reh², sá¹ní² niéi² náh² jái¹³ hi³ juanh²¹ jná¹³ lá²:

14 Má²lí²juáh³ Sí¹mu²¹ Pé¹ ha³ lánh³ ca³ma³hnio³ Dió³² tsá²cá²jo²¹ jmí¹tin², hi³ hnga² Dió³² ca³quianh³ ja¹ tsá²cá²jo²¹ cun³ nió³ tsá² lí̃n¹³ tsá² joh¹ dí² hnga².

15 La³ jáun² bíh¹ ca³juáh³ siáh³ tsá² ca³lin³ hí³ *ti³² jë¹ Dió³² jmí¹tin², quí¹ ñí¹ Sí² quioh²¹ tsá² hí³ rá¹juáh³ hi³ ca³juáh³ Dió³² la³ lá²:

16 Ní¹ má¹jáun² jáunh¹³ jná¹³,
hi³ já¹hión³² jná¹³ siáh³ tsá² lí̃n¹³ ta²¹ hi³ la³jmí¹ ho² jáun² hla¹ re²¹ Dá²vi²¹,
la³jmí¹ jmouh³² ti³² hiah³² hñú³ má²ca³tsúnh².
La³jí³² hi³ ca³quí² ca³tsúnh² jáun²,
má²jmóuh¹ jná¹³ siáh³ cáun² hi³ hmai²¹.

17 Jáun² má¹jáun² má²hnah¹³ tsá²cá²jo²¹ Ti³² Juo¹³,
la³ cun³ la³jí̃n³² tsá² ca³te³ jná¹³ hí³ hi³ lí̃n¹³ tsá² joh² jná¹³.

18 La³ jáun² juáh³ Juo¹³ dí²,
Tsá² ca³hí̃e³ jái¹³ ní² la³ cun³ jmí¹tin² lí̃n³².

19 "Hi³ jáun² jná¹³ né³ len³ —ca³juáh³ Jacobo— hi³ tiá² hniáuh³² má¹tsan¹³ jnoh¹ tsí³ tsá²cá²jo²¹ hí³, tsá² má²tí² má²jeinh³² hí³ jmí¹ tsí³ ñí¹con² Dió³².

20 Ti³la³ tioh²¹ bíh¹ cáun² sí² zen¹³ jnoh¹ hi³ jmu² héih³² hi³ tiá² chú³² cuh³ tsú² má³² hi³ tiú²uú² ji² cun³ñí¹ hi³ má²ca³na³tsí³ tsáu² ñí¹ hó²¹ñí¹ dió³² tsá² láin¹, ji³ tsá²mi³ tsá²ñuh² ní² tiá² hniáuh³² jmu³ juón¹ quionh³ tsá²ján² tsá²ján². Hi³ tiá² chú³² cuh³ tsú² ngú³ quioh²¹ jáh³ cuounh³² tsú² lái¹, ji³ jmi² ní² siáh³ tiá² hniáuh³² cuh³ tsú².

21 Hniáuh³² bíh¹ za¹³ jnoh¹ tsá²cá²jo²¹ hí³ la³ jáun², quí¹ ní² lí¹ ca³hliáh² tsí³ tsá² *judíos. Quí¹ la³ cun³ jmí¹tin² lí̃n³² máh³ hleh³² tsú² jái¹³ hi³ tioh³ jáun² ñí¹ Sí² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, hi³ hi³² tsú² ma³ quin³² ma³ cun³ jña³ jmái¹ *jmái¹ nio² tie³ hñu³ cuáh³² quioh²¹ hi³ táun³ ma³ quin³² ma³ caun³² juú².

22 Hi³ jáun² ti³² tsá² quian³² hí³ jë¹ Dió³² quionh³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³², ji³ la³jí̃n³² tsá² má²lí̃n³ hí³ cuáh³² ní² siáh³ ca³jmú³ cá²hon³ hi³ hión³² ma³ jan² tsá² ja¹ quioh²¹ má²tún² hmóu³² hi³ zen³ tsú² quionh³ Po¹ ji³ Bernabé ti³ já¹ juú² Antioquía. Jáun² ca³hión³² tsú² Judas tsá² téh²³ tsú² siáh³ Barsabás, ji³ Silas ní² siáh³, quí¹ tsá² hí³ bíh¹ tsá² quien² ja¹ tsá² reh².

23 Jáun² tsá² hí³ ja³taunh²¹ hi³ ja³can³² sí². Sí² jáun² rá¹juáh³ la³ lá²:

"Jnoh¹ tsá² ná¹lái³ ti³² tsá² quian³² jë¹ Dió³², la³ má²quionh³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³² ní², la³jái³² jnoh¹ juáh³ hia² náh² ñí¹con² hnoh² tsá² reh² tsá²cá²jo²¹ zian² juú² Antioquía, ji³ hnoh² tsá² zian² náh² hué³² Siria ji³ hué³² Cilicia ní² siáh³.

24 Má²ca³li³ né¹ jnoh¹ hi³ zian² ma³ jan² tsá² má²ca³cha³táunh¹ ñí¹ ní², tsá² tiá² ca³hion¹³ jnoh¹ hi³ hléh³² ñí¹con² hnoh². Tsá² hí³ né³ jlánh¹ má²ca³ma³quí² ma³tsan² honh² hnoh², hi³ má²ca³qui³ ca³cóh³ tsú² jái¹³ hñu³ honh² hnoh², [hi³ juáh³ hi³ hniáuh³² tiúh¹ hnoh² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian², ji³ hi³ hniáuh³² má¹tih²¹ hnoh² siáh³ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés.]

25 Hi³ jáun² jmí¹ ca³ngah² jnoh¹ ca³lái¹³ hi³ hion¹³ ma³ jan² tsá² má²tún² hmóu³² hi³ zen¹³ jnoh¹ tsá² hí³ hi³ tsa³jie³ hnoh², quionh³ tsú² Bernabé ji³ Po¹, tsá² jlánh¹ hno³ dí²,

26 tsá² má²ca³ta³tonh¹ hí³ ñí¹ hmú²¹ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí².

27 Jáun² má²zen¹³ jnoh¹ Judas quionh³ Silas, hi³ jáun² tsá² ní² hí̃e³² hnoh² jú¹ tson² hi³ ca³ti²¹ jái¹³ tioh³ sí² lá².

28 Jnoh¹ ca³lái¹³, quiúnh¹ Jmí²chí³ Chun¹, hi³ tiá² hniáuh³² cué¹³ jnoh¹ hnoh² cáun² liá¹ héi², hi³ jáun² hí¹ cáun² jái¹³ siáh³ tiá² hniáuh³² má¹tih²¹ hnoh² ñí¹ hná¹ lá²:

29 Tiá² chú³² cúh¹³ hnoh² ngú³ quioh²¹ jáh³ hi³ má²ca³jngih³ tsú² ñí¹con² dió³² tsá² láin¹, tiá² chú³² cúh¹³ náh² jmi², sa³jun³ ngú³ quioh²¹ jáh³ cuounh³² tsú² lái¹ ní² siáh³. Ja³bí¹ la³ jáun² tsá²mi³ tsá²ñuh² siáh³ tiá² hniáuh³² jmu³ juón¹ quionh³ tsá²ján²

tsá2ján2. Re2 lín32 bíh1 ní1juáh3 má1tih21
hnoh2 jái13 lá2. Cun3 ní2 bíh1 tí3 jái13."
30 Jáun2 tsá2 reh2 tsá2 Jerusalén ca3hah2
jái13 ñí1con2 tsá2 tsa3can32 hí3 sí2 jáun2, jáun2
ca3cha3táunh1 tsú2 já1 juú2 Antioquía. Jmí1
ca3cha3táunh1 jáun2 tsú2 ca3cuu3 ca3ngih3 tsá2
reh2 zian2 ñí1 jáun2, jmí1 li21 jáun2 ca3jienh3
dí2 sí2 jáun2.
31 Jmí1 ca3hí3 tsá2 reh2 hí3 sí2 jáun2
né3, ca3li3 hiún2 lín32 tsí3, quí1hliá2 jlánh1
ca3ma3hau3 jái13 jáun2.
32 Jáun2 Judas quionh3 Silas, tsá2 ná1lín3
ti32 jë1 Dió32, ca3híeh3 tsá2 reh2 hí3 hliáun3 jú1
chú32, jái13 hi3 lí13 li3 pin3 hñu3 tsí3 tsú2.
33 Ué3 bíh1 ca3lá2 ca3tiánh3 tsá2 hí3 ñí1
jáun2; jáun2 tsá2 reh2 zian2 juú2 jáun2 ca3hah2
jái13 ñí1con2 tsá2 hí3 jmí1 ca3ti3 ñí1 tsa3tánh1
tsú2, hi3 chá1tánh1 cáun2 hi3 re2 hi3 tin2
ñí1con2 tsá2 ca3ze3.
34 [Ti3la3 Silas ca3lín13 hi3 cuá32 bíh1
cú2jueh32 ñí1 jáun2.]
35 Hi3 jáun2 Po1 quionh3 Bernabé
ca3ta3tonh1 bíh1 já1 juú2 Antioquía jáun2.
Tá1 gon3 tsá2 hí3 la3 má2quionh3 juóun32 tsá2
siánh3 siáh3 ca3hléh3 jú1 chú32, hi3 ca3ma3tin2
tsú2 tsáu2 jái13 quioh21 Ti32 Juo13 dí2.

Jmí1 tí3 tenh3 juin2 Po1 hi3 ñí1ngái1 jái13 quioh21 Dió32

36 Jmí1 lí1cáin2 jáun2 né3 ca3záih3 Po1 Bernabé:
—Tsáu13 siáh3 cónh3 hi3 tsá1neh21 tsá2 reh2
ma3 quin32 ma3 caun32 juú2 ñí1 má2ca3hléh13
dí2 jái13 quioh21 Ti32 Juo13 dí2 jmí1tin2, jáun2
li3 né1 dí2 he3 lánh3 rón32 tionh2 tsú2.
37 Jmí1ján2 jmí1 hnió3 Bernabé hi3
jan3 siáh3 Juan2 hi3 jmí1 tsa3táunh1 cu3li21
quionh3. Juan2 hí3 téh23 tsú2 siáh3 Marcos.
38 Ti3la3 Po1 tiá2 ca3he3 yáh3 hi3 jan3 siáh3
tsá2 hí3, quí1 hnga2 tsá2 hí3 sa3 ca3jính32 yáh3
hué32 Panfilia jmí1tin2, tiá2 ngau3 yáh3 tsú2
cu3chin1 quionh3 tsá2 gon3 hí3 hi3 tsa3jmú3
ta21 ca3la3 ñí1 ca3táuh3.
39 Hi3 jáun2 jmí1ján2 ca3juónh3 Po1
cú2zúnh2 quionh3 Bernabé, jáun2 ma3 quin32
bíh1 ca3háin32 tsú2 li3. Jáun2 Bernabé ca3jan3
Marcos hi3 já1taunh21 quionh3 ti3 hué32
Chipre nio2 chu3 jmái2.
40 Ti3la3 Po1 né3, ca3quianh3 Silas hi3 tsó32
quionh3. Jáun2 tsá2 reh2 ca3liéinh32 Dió32 hi3
ca3chan3 tsú2 tsá2 gon3 hí3 jo3cuo2 Ti32 Juo13
dí2, hi3 jáun2 hí3 lí13 ma3hé2 ma3mieh2. Jmí1
li21 jáun2 já1taunh21,
41 hi3 jáun2 ca3ñí1nga1 tsú2 siáh3 ti3 hué32
Siria ji3 hué32 Cilicia ní2 siáh3, hi3 ca3ñí1cueh1
tsú2 pí3 tsá2 má2lín3 hí3 cuáh32 hué32 jáun2.

16

Timoteo ñi3quionh13 Po1 ji3 Silas

1 Jmí1 li21 jáun2 né3, ca3chó32 Po1 quionh3
Silas juú2 Derbe ji3 juú2 Listra. Já1 juú2
Listra jáun2 ca3jenh2 tsú2 jan2 tsá2 jmái2 Timoteo, jan2 tsá2 má2hen2 ti3 con2 Ti32 Juo13 dí2,
jon2 tsá2mi3 tsá2 *judío tsá2 má2tanh2 ta21 Ti32
Juo13 dí2. *Tsá2cá2jo21 tsá2 hleh32 jú1 *griego
bíh1 jméi2 Timoteo hí3.
2 Tsá2 reh2 dí2 tsá2 zian2 juú2 Listra jáun2
quionh3 tsá2 juú2 Iconio, jlánh1 re2 jmí1
hleh32 hi3 ca3tin1 ñú2 hí3.
3 Hi3 jáun2 Po1 ca3li3hnió3 jan3 Timoteo ñí1
ngi32; jmí1jáun2 *ca3tiú3 tsú2 chí2 láu2 hná13
ñí1 zian2 Timoteo, quí1 hi3 hnió3 tsú2 hi3
tiá2 hlaih3 jeinh21 tsá2 judíos hín13 ñí1 jáun2,
quí1 la3jín32 bíh1 tsá2 hí3 jmí1 ná1ñi32 hi3
tsá2cá2jo21 bíh1 jméi2 Timoteo hí3.
4 Hi3 jáun2 jmí1 ca3cha3táunh1 tsú2 ma3
quin32 ma3 caun32 juú2 né3, ca3hléh3 tsú2
jái13 hi3 rá1tioh3 ñí1 sí2, la3 cun3 jái13 hi3
ca3lín13 ti32 tsá2 quian32 jë1 Dió32 zen3
quionh3 tsá2daun32 tsá2 ná1ñí1 cuáh32 tionh2
já1 juú2 Jerusalén.
5 Hi3 jáun2 ti3 jlánh1 tiá3 ca3niau3 bíh1 tsí3
tsá2 má2lín3 hí3 cuáh32, jáun2 cun3 jmá2 cun3
jnia32 bíh1 ca3juóun3 tsú2.

Po1 jnia2 jéinh32 jan2 tsá2 zian2 hué32 Macedonia

6 Jáun2 né3, jmí1ján2 ca3ñí1nga1 tsú2 la3
cáun2 hué32 Frigia quionh3 hué32 Galacia,
quí1 tiá2 ca3cué3 yáh3 Jmí2chí3 Chun1 jái13
hi3 tsa3hléh2 tsú2 jái13 quioh21 Dió32 ti3 hué32
Asia.
7 Hi3 jáun2 jmí1 ca3cha3táunh1 tsú2 ñí1 lí3
hiáun3 hué32 Misia jmí1 lín23 tsú2 hi3 tónh32
hué32 Bitinia, ti3la3 siáh3 bíh1 siáh3 tiá2 jái13
ca3cué3 Jmí2chí3 joh1 Jesús.
8 Jáun2 cáun2 ca3nga3 bíh1 tsú2 cú2jueh32
hué32 Misia, jáun2 ca3cha3táunh1 la3 ti3 juú2
Troas nio2 can32 jmí2miih21.
9 Hua2 jáun2 né3 ca3jnia3 jan2 tsá2 Macedonia jéinh32 Po1 jui32 qui3ziú3, hi3 dí1hiú2
dí1mi32 hi3 dí1juáh23 la3 lá2: "Jmu3 tiá3 hnú2
hi3 chú32, han1 jo21 ti3 lá2 hi3 má1hau1 nú2
jnoh1'".
10 Jmí1 cá1jnia3 jáun2 la3 jáun2 jéinh32 Po1
né3, la3jui32 ca3lái13 jnoh1 hi3 tsáu13 hué32
Macedonia jáun2; quí1 ca3lái13 jnoh1 hi3
cu3tí3 hnió3 Dió32 hi3 tsá1hléh13 jnoh1 jú1
chú32 quioh21 ti3 hué32 jáun2.

Lánh3 ca3quiúnh32 Po1 quionh3 Silas já1 juú2 Filipos

11 Jáun2 ca3tauh21 jnoh1 cáun2 mu2 pa21 hi3
ca3tieh1 jnoh1 hué32 Samotracia nio2 chu3
jmái2. Ñí1 má2tun3 jmái1 jáun2 ca3cháu32
jnoh1 juú2 Neápolis.
12 Hi3 ca3hué2 jáun2 ñí1 jáun2 jnoh1
ca3cháu32 siáh3 juú2 Filipos, juú2 hín13 ñí1
cá2 cuonh1 la3ñí1 quioh21 hué32 Macedonia,

juú^{2} hi^{3} ca^{3}chá^{3} hliáu^{3} tsá^{2} *romanos. Ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}tauh^{13} jnoh^{1} tun^{3} hni^{32} jmái^{1}.

13 Jmí^{1} cá^{1}chó^{21} *jmái^{1} nio^{2} tie^{3} né^{3}, ca^{3}hué^{2} jnoh^{1} já^{1} juú^{2} hi^{3} ngau^{3} jnoh^{1} ñí^{1} rón^{21} cua^{3}, ñí^{1} jmí^{1} lái^{23} jnoh^{1} hi^{3} tsá^{2}lienh^{3} tsá^{2} judíos Dió^{32}. Jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}tauh^{13} jnoh^{1} hi^{3} ca^{3}lienh^{1} jnoh^{1} jái^{13} quioh^{21} Dió^{32} tsá^{2}mi^{3} tsá^{2} jmí^{1} ná^{1}ngih^{32} hí^{3} ñí^{1} jáun^{2}.

14 Ja^{1} jáun^{2} jmí^{1} cuá^{3} jan^{2} tsá^{2}mi^{3} tsá^{2} jmái^{2} Lidia, tsá^{2} juú^{2} Tiatira, tsá^{2} hí^{3} hna^{2} cá^{2} ñí^{1} hmih^{32} chu^{21} hmih^{32} hu^{21} hin^{32} zín^{13} pin^{3}. Tsá^{2}cá^{2}jo^{21} bíh^{1} tsá^{2}mi^{3} hí^{3}, hi^{3} jmí^{1} má^{2}ca^{3}hín^{13} jë^{1} tsá^{2} judíos. Jmí^{1} ca^{3}nái^{32} tsá^{2} hí^{3} re^{2} jái^{13} hi^{3} ca^{3}hléh^{3} Po^{1}, jáun^{2} Ti^{32} Juo^{13} dí^{2} ca^{3}nia^{3} hñu^{3} tsí^{3} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} re^{2} ca^{3}héi^{3} tsú^{2} jái^{13} hi^{3} ca^{3}hléh^{3} jáun^{2} Po^{1}.

15 Jmí^{1} cáun^{3} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} jmái^{2} la^{3} má^{2}quionh^{3} tsá^{2} hñú^{13}, ca^{3}hiu^{3} ca^{3}mí^{3} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} jnoh^{1}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Ñí^{1}juáh^{3} cu^{3}tí^{3} lín^{23} hnoh^{2} hi^{3} jná^{13} tanh^{32} ta^{21} Ti^{32} Juo^{13} dí^{2}, jáun^{2} né^{3}, ñá^{2}táunh^{1} hnoh^{2} hi^{3} ñá^{1}tianh^{3} náh^{2} tun^{3} hni^{32} jmái^{1} ñí^{1} cuon^{1} jná^{13}.

Jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}chá^{3} tsá^{2} hí^{3} tiá^{3} tsí^{3} jnoh^{1} hi^{3} tsá^{1}tauh^{2} jnoh^{1} hñú^{13} tsú^{2}.

16 Ti^{3}la^{3} ca^{3}chó^{32} cáun^{2} jmái^{1} tá^{1}la^{3} hí^{1}tsáu^{23} jnoh^{1} siáh^{3} hú^{1} jui^{32} jui^{32} ñí^{1} tsá^{2}lienh^{3} tsú^{2} jáun^{2} Dió^{32}, jáun^{2} ca^{3}jenh^{2} jnoh^{1} jan^{2} tsá^{1}mái^{13}; tsá^{1}mái^{13} hí^{3} jmí^{1} hún^{1} jan^{2} jmí^{2}chí^{3} hláinh^{1} hñu^{3} tsí^{3}, hi^{3} jmí^{1} tin^{2} chí^{2} jái^{13}. Tsá^{2}mi^{3} hí^{3} jmí^{1} lín^{3} jan^{2} *tsá^{2} má^{2}dí^{1}hlánh^{1}, hi^{3} hnó^{32} hliáun^{3} lín^{32} quie^{3} quioh^{21} juo^{13} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} jmí^{1} chí^{2} jái^{13} quioh^{21} tsáu^{2}.

17 Jáun^{2} tsá^{1}mái^{13} hí^{3} né^{3} ja^{3} cu^{3}chin^{1} cu^{3}hna^{21} Po^{1}, tsá^{2} hí^{1}tsáu^{23} jnoh^{1} cu^{3}tsa^{32} quiúnh^{1}, hi^{3} hí^{1}hóh^{32} hi^{3} juáh^{3}:

—¡Tsá^{2}ñuh^{2} lá^{2} ná^{1}lín^{3} quian^{21} Dió^{32} Tsá^{2} cú^{2} juenh^{2}, Tsá^{2} lá^{2} ngai^{32} jái^{13} ha^{3} lánh^{3} lí^{13} liáun^{3} dí^{2}!

18 Ué^{3} jmái^{1} bíh^{1} ca^{3}jmú^{3} tsá^{1}mái^{13} hí^{3} la^{3} jáun^{2}. Jáun^{2} cu^{3}tsa^{32} jmí^{1} ca^{3}ja^{3}tsan^{2} tsí^{3} Po^{1}, jáun^{2} ca^{3}jinh^{3} hi^{3} ca^{3}zái^{3} jmí^{2}chí^{3} hláinh^{1} jan^{2} tsá^{1}mái^{13} hí^{3} la^{3} lá^{2}:

—¡Cun^{3}quionh^{3} héih^{32} quioh^{21} Jesús Tsá^{2} lín^{3} Cristo jmu^{1} jná^{13} héih^{32} hi^{3} cuá^{1}han^{2} hnú^{2} hñu^{3} tsí^{3} tsá^{2}mi^{3} ní^{2}!

Hi^{3} jáun^{2} la^{3} cun^{3} jmí^{1}jáun^{2} bíh^{1} cua^{3}han^{3} jmí^{2}chí^{3} hláinh^{1} hí^{3}.

19 Ti^{3}la^{3} jmí^{1} ca^{3}li^{3} ñi^{32} juo^{13} tsá^{1}mái^{13} hí^{3} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} lí^{13} láih^{13} quie^{3} cun^{3}quionh^{3} hí^{3} dí^{2}, jáun^{2} ca^{3}zanh^{3} tsú^{2} Po^{1} quionh^{3} Silas hi^{3} ca^{3}ñí^{1}jan^{2} dí^{2} ti^{3} ja^{1} hmah^{21} chín^{1} ñí^{1} qui^{3} tionh^{2} jáun^{2} tsá^{2}tan^{21};

20 hi^{3} ca^{3}chan^{3} tsú^{2} ñí^{1} hó^{21}ñí^{1} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} jue^{21}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Tsá^{2}ñuh^{2} tsá^{2} judíos lá^{2} jlánh^{1} ná^{1}jmu^{2} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} re^{2} tiánh^{32} tsá^{2} juú^{2} lá^{2},

21 hi^{3} hieh^{32} tsú^{2} tsáu^{2} jái^{13} siáh^{3}, jái^{13} hi^{3} tiá^{2} ca^{3}ta^{1} dí^{2} má^{1}quien^{13}, sa^{3}jun^{3} hi^{3} táunh^{13} ta^{21}, quí^{1} tsá^{2} romanos bíh^{1} dí^{2}.

22 Hi^{3} jáun^{2} la^{3}jín^{32} tsá^{2} jmí^{1} ná^{1}ngih^{32} ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} hian^{2} tsí^{3} ñí^{1}con^{2} Po^{1} quionh^{3} Silas. Jmí^{1}jáun^{2} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} hí^{3} jue^{21} ca^{3}hma^{3} ca^{3}cuonh^{3} ha^{1} tá^{1} gon^{3} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} ca^{3}chu^{3} ca^{3}huéh^{3} dí^{2} uóunh^{3} nio^{2}, jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} héih^{32} hi^{3} quiu^{3} pan^{3} tsú^{2} tsá^{2} hí^{3} quionh^{3} hmá^{2}tiéi^{13}.

23 Jmí^{1} má^{2}lí^{2}quiú^{2} lí^{2}pan^{3} dí^{2} jáun^{2} lín^{32} né^{3}, ca^{3}ñí^{1}tionh^{13} dí^{2} siáh^{3} hñu^{3}mí^{1}ñí^{2}. Jáun^{2} ca^{3}zái^{3} tsú^{2} tsá^{2} cuá^{1}chín^{1} jmu^{2} hua^{3}hí^{13} tsá^{2} tson^{3} hi^{3} jmu^{3} tsú^{2} re^{2} lín^{32} hua^{3}hí^{13} tsá^{2} gon^{3} hí^{3}.

24 Jmí^{1} má^{2}lí^{2}niéi^{32} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} jái^{13} jáun^{2} né^{3}, jáun^{2} li^{3}mí^{1} ñí^{1} huáh^{2} tsí^{3} ca^{3}tónh^{32} bíh^{1} tsú^{2} tsá^{2} gon^{3} hí^{3}, hi^{3} ca^{3}tóh^{3} dí^{2} siáh^{3} hmá^{2} ta^{3} tsú^{2}.

25 Jáun^{2} la^{3} cun^{3} chu^{3} nie^{2} tá^{1}la^{3} ná^{1}liéinh^{32} Po^{1} Dió^{32} quionh^{3} Silas, hi^{3} ná^{1}hie^{32} tsú^{2} siáh^{3} sun^{1} quioh^{21} Dió^{32}, la^{3}jín^{32} tsá^{2} tson^{3} ñí^{1} hná^{1} jáun^{2} né^{3}, ná^{1}nái^{32} hi^{3} ná^{1}hie^{32} tsá^{2} hí^{3} sun^{1} quioh^{21} Dió^{32},

26 jáun^{2} cu^{3}diá^{2}jan^{2} ja^{3} hi^{3} jíeh^{23} hué^{32} ca^{3}la^{3} tiá^{3} cu^{3}tí^{3}. Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}ru^{3} ca^{3}juá^{3} jmíh^{1} hiah^{32}, jáun^{2} cu^{3}tsa^{32} jmí^{1} cá^{1}quí^{1} cá^{1}niá^{3} la^{3}jí^{32} ho^{3}hñú^{13} hñu^{3}mí^{1}ñí^{2} jáun^{2}, hi^{3} ca^{3}quí^{2} ca^{3}tunh^{2} siáh^{3} la^{3}jí^{32} cá^{2}den^{1}ná^{1} hi^{3} jmí^{1} ná^{1}hñei^{21} la^{3}jín^{32} tsá^{2} tson^{3} hí^{3}.

27 Jmí^{1}jáun^{2} ñi^{3} tsá^{2} jmu^{2} hí^{3} hua^{3}hí^{13} tsá^{2} tson^{3}; hi^{3} jáun^{2} jmí^{1} ca^{3}jíe^{3} tsú^{2} hi^{3} má^{2}ná^{1}na^{21} la^{3}jí^{32} ho^{3}hñú^{13} hñu^{3}mí^{1}ñí^{2} né^{3}, ca^{3}chí^{2} mí^{1}tái^{3} hmu^{3} tá^{1} tun^{3} jo^{21} quioh^{21} hi^{3} jmí^{1} hnió^{3} jngíh^{32} hnga^{2}, quí^{1}hliá^{2} ca^{3}lín^{13} tsú^{2} hi^{3} cun^{3} má^{2}ca^{3}cuóun^{3} bíh^{1} la^{3}jín^{32} tsá^{2} tson^{3}.

28 Ti^{3}la^{3} Po^{1} né^{3} ca^{3}hléh^{3} tiá^{3}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—¡Ha^{3} lí^{2} jmú^{2} hnú^{2} hian^{2} honh^{2} ñí^{1}con^{2} huen^{2}, quí^{1} lá^{2} bíh^{1} tiauh^{2} jnoh^{1} la^{3}jái^{32}!

29 Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} jmu^{2} hua^{3}hí^{13} tsá^{2} tson^{3} hí^{3} ca^{3}mí^{3} ca^{3}lá^{2} sí^{2}, jáun^{2} cú^{2}hé^{2} hi^{3} ti^{3} ñéih^{3} hñu^{3}mí^{1}ñí^{2}, jáun^{2} ca^{3}la^{3} má^{2}juán^{23} lín^{32} bíh^{1} ca^{3}quiú^{2} rá^{1}hin^{3} ñí^{1} hó^{21}ñí^{1} Po^{1} quionh^{3} Silas.

30 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}huen^{3} tsú^{2} tá^{1} gon^{3} tsá^{2} hí^{3} ti^{3} cheih^{32} hi^{3} ca^{3}zái^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:

—Hnoh^{2} ti^{32}, ¿he^{3} bíh^{1} hniáuh^{32} jmu^{1} jná^{13} hi^{3} jáun^{2} lí^{13} liáu^{3} jmí^{2}chí^{3} quion^{21}?

31 Jáun^{2} tsá^{2} gon^{3} hí^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Hniáuh^{32} tanh^{13} hnú^{2} ta^{21} Jesucristo Ti^{32} Juo^{13} jnoh^{1}, hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} lí^{13} liáun^{3} hnú^{2} ji^{3} la^{3} ji^{3} tsá^{2} hñuh^{32} nú^{2} ní^{2} siáh^{3}.

32 Jáun^{2} tá^{1} gon^{3} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}ñí^{1}hléh^{2} jái^{13} quioh^{21} Ti^{32} Juo^{13} dí^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3} la^{3} má^{2}quionh^{3} tsá^{2} hñú^{13} tsú^{2}.

33 Hi^{3} jáun^{2} hua^{2} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}ráin^{32} tsá^{2} hí^{3} ñí^{1} cuíh^{2} quioh^{21} Po^{1} quionh^{3} Silas, jáun^{2}

jmí¹ li²¹ jáun² né³ la³jui³² cáun³ tsá² hí³ jmái² tá¹ cáun² hñú³.
34 Jmí¹ li²¹ jáun² ca³jón³² tsú² Po¹ quionh³ Silas ñéih³ hñú¹³ hi³ ca³cuéh³ dí² má³²; hi³ jlánh¹ má²hiún² lín³² tsí³ tsú² quí¹hliá² má²lí²tianh² ta²¹ Dió³² la³ má²quionh³ tsá² hñú¹³.
35 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² ca³jmú³ tsá² ná¹lín³ jue²¹ héih³² hi³ tsa³huen³ tsá² tú²jái¹³ tsá² hí³ hñu³mí¹ñí².
36 Jáun² tsá² jmu² hí³ hua³hí¹³ tsá² tson³ ca³záih³ Po¹ la³ lá²:
—Má²lí¹³ huen¹³ hnoh² ñí¹juah²¹ jue²¹. Jáun² huen³ hnoh², cuá²tánh¹ hnoh² cáun² hi³ re² hi³ tin².
37 Ti³la³ Po¹ ca³záih³ tsá² tú²jái¹³ hí³ la³ lá²:
—Ca³la³ chú¹ja²¹ lín²¹ bíh¹ ca³quiu³ ca³po³ tsú² jnoh¹, hí¹juáh³ tiá² ca³ngái³ bíh¹ tsú² he³ tso³ ca³jmú¹³ jnoh¹, quí¹ ja³bí¹ tsá² romanos bíh¹ jnoh¹ ca³táuh³² tsú² hñu³mí¹ñí². ¿Hí¹ ta³ hñu³ niéi² má²hnió³ tsú² hue³ jnoh¹ ta³né³²? ¡Ján¹han²¹, tiá² jáun² yáh³! Hmóu³² tsá²tan²¹ cuí¹ ja³hue³ jnoh¹ ñí¹ lá².
38 Jáun² tsá² tú²jái¹³ hí³ ca³ñí¹zeh¹ tsá² ná¹lín³ jue²¹ la³ jáun², hi³ tsá² romanos bíh¹ la³ Po¹ quionh³ Silas. Jmí¹ ca³li³ ñi³² jue²¹ jái¹³ ní² né³, ca³juénh² lín³² bíh¹ tiáunh¹.
39 Jáun² né³ hmóu³² bíh¹ cú²jueh³² tsá²tan²¹ hí³ ja³taunh²¹ hi³ ca³ñí¹mí² uu³i³tso³ ñí¹con² Po¹ quionh³ Silas; jmí¹jáun² ca³huen³ tsú² tsá² hí³, jáun² ca³hiu³ ca³mí³ dí² ñí¹con² tsú² hi³ huén³² tsú² já¹ juú² jáun².
40 Jmí¹ má²ca³huén² jáun² hñu³mí¹ñí² tsú², ja³taunh²¹ siáh³ hñú¹³ Lidia. Hi³ jáun² jmí¹ ca³jíen³² tsú² jáun² la³jín³² tsá² reh², ca³cuéh³ dí² pí³ hi³ tsa³táunh¹ ti³ chí¹ján³; jmí¹ li²¹ jáun² né³, ja³tanh²¹ dí².

17

Tsá² juú² Tesalónica jlánh¹ jmu² hian² tsí³

1 Jmí¹jáun² cáun² ca³nga³ bíh¹ tsú² já¹ juú² Anfípolis ji³ juú² Apolonia, jáun² ca³cha³táunh¹ tsú² já¹ juú² Tesalónica ñí¹ zeh¹ cáun² cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos.
2 Jáun² ma³ cun³ jña³ jmái¹, *jmái¹ nio² tie³, ñéi¹ Po¹ hnaih³² jéin³² cuáh³² jáun² quioh²¹ tsá² hí³, hi³ ca³ñí¹ma³tin² tsú² tsá² tiáunh¹ cuáh³² jáun² jái¹³ hi³ rá¹tioh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³².
3 Jáun² ca³híeh³ tsú² tsá² hí³ hi³ ñí¹ Sí² cun³ jmí¹ má²rá¹juáh³ bíh¹ hi³ ca³tin¹ bíh¹ Tsá² lín³ Cristo ma³tso² tsí³, hi³ ca³tin¹ siáh³ jenh¹³ ja¹ hla¹; hi³ ca³juáh³ tsú² siáh³:
—Cu³tí³ bíh¹ lín³ Cristo tsá² jmái² hí³ Jesús, Tsá² má²lí²hléh³ jná¹³ hí³ jái¹³ quioh²¹.
4 Hi³ jáun² ma³ jan² tsá² judíos hí³ ca³taunh³ ta²¹ jái¹³ jáun², hi³ ca³háin³² ti³ con² Po¹ ji³ Silas; la³ má²quionh³ juóun³² lín³² tsá² hleh³² jú¹ *griego, tsá² jmí¹ má²ca³hín¹³ jë¹ tsá² judíos, ji³ juóun³² tsá²mi³ tsá² ná¹quien² ní² siáh³.
5 Ti³la³ tsá² judíos tsá² tiá² ta²¹ ca³taunh³ hí³ né³, ca³li³hon² bíh¹ Po¹ quionh³ Silas, hi³ jáun² ca³cuu³ ca³ngih³ tsú² tsá² hláih¹ lí¹ ñi³tú¹ ñi³lin¹³ ja¹ hñú³, hi³ ca³zió³ tsú² tsí³ tsá² hí³ hi³ jmu³ tiá³ siaun³², hi³ jáun² ca³la³ tiú² jan³² lín³² bíh¹ li³ já¹ juú². Jáun² ca³ñí¹jmú¹³ tsú² hian² tsí³ hñú¹³ Jasón hi³ hnah² Po¹ quionh³ Silas, hi³ jmí¹ hnió³ tsú² huen³ tsá² hí³ hi³ tsa³chan³ dí² ja¹ tsá² juú².
6 Ti³la³ cun³ñí¹ hi³ tiá² ca³tsanh²¹ tsú² tsá² gon³ hí³ hñú¹³ Jasón, jáun² Jasón bíh¹ ca³jan³ tsú² cú²jueh³² quionh³ ma³ jan² tsá² reh² siánh³ siáh³, hi³ ñí¹jan² dí² ta³ ñí¹ tsá² ná¹ho² ta²¹ juú² jáun². Jáun² ca³tí² ca³hóh³² dí² tiáunh¹ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Tsá²ñuh² tsá² jlánh¹ cónh³² la³ chú¹ la³ jí³ tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ má²cuá²táunh¹ siáh³ ñí¹ lá²;
7 Jasón lá² má²ca³hen³ tsá² hí³ re² hñú¹³. La³jín³² bíh¹ tsá² la³ lá² quiú² ti³ có³² liei²¹ quioh²¹ *tsá² cuá¹lín³ mi³chí¹ juo¹³ dí², tsá² lái³ dí² tsá² *romanos, quí¹ tsá² la³ lá² jlánh¹ juáh³ hi³ zian² bíh¹ jan² tsá² ti³ jlánh¹ bíh¹ záu² tá¹³, tsá² hí³ néh¹ jmái² Jesús.
8 Jmí¹ ca³nái³² jáun² tsá²tan²¹ jái¹³ ní² la³ má²quionh³ tsá² má²ná¹ngih³² hí³ có³² jáun² né³, ca³hí³ lín³² bíh¹ tsí³.
9 Jáun² ca³máih³ tsú² Jasón quie³ tá¹la³ li³ re², jmí¹ li²¹ jáun² ca³lión³² dí² la³ má²quionh³ tsá² reh² ñí¹ hná¹ jáun².

Ngau³ Po¹ juú² Berea quionh³ Silas

10 Jáun² né³, la³ cun³ jmí¹ ca³zi³² jáun² bíh¹, la³jui³² ca³chin² tsá² reh² dí² Po¹ quionh³ Silas já¹ juú² jáun² hi³ ca³zen³ dí² ti³ juú² Berea. Jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsú² já¹ juú² jáun² né³, la³jui³² ca³ñí¹táunh¹ hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos zeh² juú² jáun².
11 Tsá² judíos zian² juú² jáun² né³ ti³ jlánh¹ re² cán²³ bíh¹ jái¹³ hi³ ca³hléh³ jáun² tsá² gon³ hí³ la³ cónh³ bíh¹ tsá² Tesalónica. Quí¹ ca³la³ jonh³ jmí¹ tsí³ bíh¹ tsá² hí³ ca³héi³ jái¹³ jáun², hi³ jáun² cun³ jmá² cun³ jnia³² bíh¹ ca³jíe³ tsú² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² ní¹juáh³ tson² la³jí³² jái¹³ hi³ hleh³² jáun² tsá² gon³ hí³.
12 Jmí¹jáun² juóun³² lín³² bíh¹ tsá² hí³ ca³tanh² ta²¹ Ti³² Juo¹³ dí², ji³ tsá²mi³ tsá² ná¹quien² hleh³² jú¹ griego, la³ má²quionh³ tsá²ñuh² ní² siáh³.
13 Ti³la³ jmí¹ ca³li³ ñi³² tsá² judíos zian² juú² Tesalónica hi³ Po¹ má²hleh³² jái¹³ quioh²¹ Dió³² já¹ juú² Berea, jáun² tsá² hí³ ja³taunh²¹ hi³ ca³ñí¹jmú¹³ tiá³ siaun³² já¹ juú² jáun².
14 Jáun² tsá² reh² zian² ñí¹ jáun² la³jui³² ca³zen³ Po¹ la³ ti³ ñí¹ rón²¹ jmí²miih²¹, ti³la³

Silas quionh[3] Timoteo má[1]ná[1] ca[3]ta[3]tonh[1]
bíh[1] já[1] juú[2] Berea.
15 Jáun[2] tsá[2] ca[3]ñí[1]quionh[13] hí[3] Po[1]
ca[3]ñí[1]táunh[1] la[3] ti[3] juú[2] Atenas; jmí[1]jáun[2]
já[1]tanh[21] tsá[2] hí[3] hi[3] cua[3]caun[2] jái[13]
ñí[1]con[2] Silas quionh[3] Timoteo hi[3] hniáuh[32]
tsa[3]táunh[1] tsú[2] tia[3]ui[32] tá[1] gon[3] jáun[2] la[3] ti[3]
ñí[1] cuá[3] jáun[2] Po[1].

Po[1] lheh[32] jú[1] chú[32] já[1] juú[2] Atenas

16 Hi[3] jáun[2] tá[1]la[3] cuá[1]jan[2] jáun[2] Po[1] Silas
quionh[3] Timoteo já[1] juú[2] Atenas, jlánh[1]
hlah[3] ca[3]ta[3]no[1] tsí[3] jmí[1] ca[3]jíe[3] hi[3] jlánh[1]
juóun[32] dió[32] tsá[2] láin[1] táun[3] já[1] juú[2] jáun[2].
17 Jmí[1]jáun[2] ca[3]ma[3]qui[3] ma[3]jéinh[3] tsú[2]
jái[13] quionh[3] tsá[2] tiáunh[1] cuáh[32] quioh[21]
tsá[2] judíos, ji[3] *tsá[2]cá[2]jo[21] ní[2] siáh[3], tsá[2]
má[2]ca[3]hín[13] jë[1] tsá[2] judíos. Hi[3] cun[3] tsa[3]háu[2]
siáh[3] ca[3]liéinh[32] tsú[2] tsá[2] ñi[3]táunh[1] ja[1]
hmah[21].
18 Jáun[2] ma[3] jan[2] ti[32] tsá[2] cu[3] nió[3] téh[23] tsú[2]
*epicúreos quionh[3] ti[32] tsá[2] cu[3] nió[3] téh[23]
tsú[2] *estoicos siáh[3] ca[3]ma[3]cu[3] ma[3]jéinh[3] jái[13]
quionh[3] Po[1]. Ma[3] jan[2] tsá[2] hí[3] ca[3]juáh[3] la[3]
lá[2]:
—¿He[3] dá[2] hnió[3] te[3] ní[2] juáh[3] cun[3]quionh[3]
jú[1] tiúnh[1] ní[2] quioh[21]?
Hi[3] ma[3] jan[2] siáh[3] ca[3]juáh[3] la[3] lá[2]:
—Já[2] la[3] li[3] tsá[2] ná[1]lín[3] dió[32] siánh[3] bíh[1]
hien[2] tsá[2] ní[2].
La[3] jáun[2] ca[3]juáh[3] tsá[2] hí[3] quí[1]hliá[2]
ca[3]hléh[3] Po[1] jú[1] chú[32] quioh[21] Jesús ji[3] hi[3]
ca[3]híeh[3] tsú[2] siáh[3] tsáu[2] ca[3]ti[21] hi[3] jenh[13]
tsú[2].
19 Jmí[1]jáun[2] ca[3]jan[3] tsá[2] hí[3] Po[1] tsi[3] cuánh[2]
jmái[2] Areópago ñí[1] qui[3] tan[2] tsú[2] hi[3] cuú[2]
ngih[32] ní[1]juáh[3] jmí[1] zia[32] jái[13] hi[3] juónh[3]. Hi[3]
jáun[2] ñí[1] jáun[2] ca[3]záih[3] tsú[2] Po[1] la[3] lá[2]:
—Hnáu[2] jnoh[1] li[3] né[1] jái[13] hmai[21] hi[3]
quiánh[1] hnú[2].
20 Quí[1] jú[1] siáh[3] cu[3]tí[3] bíh[1] hléh[1] hnú[2],
hi[3] jáun[2] ta[3]né[32] hnáu[2] jnoh[1] li[3] né[1] he[3] dá[2]
hnió[3] juáh[3] jái[13] quián[13] hnú[2].
21 Quí[1] la[3]jín[32] bíh[1] tsá[2] juú[2] Atenas jáun[2]
quionh[3] tsá[2] juú[2] siáh[3] hi[3] má[2]ná[1]con[2] ñí[1]
jáun[2], cá[2] ñí[1] juú[2] hlénh[23] ca[3]ti[21] li[3]ua[3] cáun[2]
jái[13] hmai[21] hi[3] nái[32] cun[3] jmá[2] cun[3] jnia[32]
bíh[1].
22 Jáun[2] Po[1] ca[3]jmú[3] zenh[2] ja[1] tsá[2]
ná[1]ngih[32] hí[3] tsi[3] cuánh[2] Areópago, hi[3]
ca[3]juáh[3] la[3] lá[2]:
—Hnoh[2] tsá[2] juú[2] Atenas lá[2], jná[13]
má[2]cá[2]jíe[32] hi[3] hnoh[2] jlánh[1] re[2] ma[3]tsú[1]
ma[3]jonh[21] náh[2] la[3]jánh[3] dú[1] ñí[1] dió[32].
23 Quí[1] tá[1]la[3] cuá[1]tí[2] cuá[1]ngí[23] jná[13] já[1] juú[2]
lá[2] má[2]cá[2]jíe[32] ná[1] hliáun[3] cuáh[32] quioh[21]
ma[3] quin[32] ma[3] jan[32] la[3]jánh[3] dú[1] ñí[1] dió[32]
hi[3] ma[3]tsú[1] ma[3]jonh[21] hnoh[2], hi[3] ca[3]jíe[32]
jná[13] siáh[3] cáun[2] ñí[1]hiú[13] tón[32] huéh[3] hi[3]
juáh[3] la[3] lá[2]: "Ñí[1] lá[2] ca[3]tin[1] Dió[32] tiá[2] hin[2]
má[2]cuóun[32]". Hi[3] jáun[2] né[3], Dió[32] hí[3] bíh[1]
ti[3]tsóh[3] hien[21] jná[13] ñí[1]con[2] hnoh[2], Dió[32] Tsá[2]
cáun[2] lí[1] ma[3]tsú[1] ma[3]jonh[21] hnoh[2] ta[3] tiá[2]
cuóun[32] náh[2].
24 "Dió[32] bíh[1] Tsá[2] ca[3]jmú[3] la[3] cu[3] la[3]juéh[3]
tá[1] cáun[2] hngá[1]máh[3] ji[3] la[3]jí[32] hi[3] zia[32] ní[2],
Tsá[2] quioh[21] hñu[3]mi[3]cuú[2] ji[3] ñí[1] hué[21] lá[2],
ha[3] tiá[2] cuá[3] yáh[3] hñu[3] cuáh[32] hi[3] jmu[2] tsáu[2]
quionh[3] cuá[2] ta[3].
25 Jun[3]juáh[13] tsá[2] zia[32] hi[3] li[3]hniauh[23]
quioh[21] yáh[3] Dió[32], tiá[2] hi[3] zia[32] yáh[3] hi[3]
li[3] jmu[3] tsáu[2] quioh[21] Dió[32], quí[1] hnga[2] bíh[1]
Dió[32] Tsá[2] cue[32] jmái[1] hi[3] lí[13] zian[2] tsáu[2], chí[3]
hi[3] cán[23] tsú[2], ji[3] la[3]jí[32] hi[3] li[2]hniáuh[32] ñí[1]con[2]
tsú[2] ní[2] siáh[3].
26 "Cun[3]quionh[3] jan[2] tán[1] tsáu[2] bíh[1] ca[3]jmú[3]
Dió[32] la[3]jáh[3] dú[1] ñí[1] juo[3] tsá[2] jma[2] zian[2] ñí[1]
hué[21] lá[2]. Ja[3]bí[1] ca[3]tón[3] Dió[32] jmái[1] la[3] cun[3]
jmái[1] hi[3] li[3] quien[2] ma[3] quin[32] ma[3] cun[3] nió[3]
tsáu[2], ji[3] ñí[1] lí[3] hiáun[3] hué[32] ñí[1] tiánh[21] tsú[2]
ní[2] siáh[3].
27 Ca[3]jmú[3] Dió[32] la[3] jáun[2], hi[3] jáun[2] lí[13]
hnah[13] tsáu[2] Dió[32], neh[21] hí[1] chauh[1] dí[2] tsú[2]
cun[3]quionh[3] hi[3] lí[1] ziú[2] lí[1] hiá[23] tsú[2] la[3] jan[2]
tsá[2] ten[3], uá[1] jáun[2] la[3] jáun[2] tiá[2] ñí[1] uóunh[3]
zenh[2] Dió[32] ñí[1]con[2] dí[2].
28 Quí[1] Dió[32] bíh[1] jmu[2] hi[3] hu[21] tsí[3] dí[2], hi[3]
chú[2] jienh[32] dí[2], ji[3] hi[3] ziáun[2] dí[2] ní[2] siáh[3].
La[3] jáun[2] bí[1] ca[3]juáh[3] jan[2] ti[32] poeta joh[2]
hnoh[2], [la[3] cun[3] tsá[2] cunh[23] jú[1] quiáh[1],] jmí[1]
ca[3]juáh[3] tsú[2] jáun[2] la[3] lá[2]: "Jón[2]zíh[1] jón[2]cho[1]
Dió[32] bíh[1] dí[2] la[3]jái[32]".
29 Jáun[2] ní[1]juáh[3] tson[2] bíh[1] jón[2]zíh[1] Dió[32]
dí[2] la[3]jái[32], jáun[2] tiá[2] hniáuh[32] yáh[3] lái[13]
dí[2] hi[3] Dió[32] lín[3] la[3]jmí[1] lín[3] jan[2] tsá[2] láin[1]
hi[3] jmah[23] tsáu[2] cun[3] tin[2] tsí[3] hmóu[32]
cun[3]quionh[3] cú[1]mí[1]niau[21], mí[1]ñí[2] cú[1]tiáu[2] ho[3]
quín[1] siáh[3].
30 Jmí[1]tin[2] cáun[2] ca[3]jmú[3] Dió[32] la[3]juah[21]
dúh[1] tiá[2] jíe[23] la[3]jí[32] hi[3] jmí[1] ná[1]jmu[2] tsáu[2]
jui[32] cáun[1], ti[3]la[3] ta[3]né[32] má[1]ná[1], má[2]jmu[2]
Dió[32] héih[32] ñí[1]con[2] tsá[2] zian[2] tá[1] cáun[2]
hngá[1]máh[3] hi[3] ti[3] jéinh[32] tsú[2] jmí[1] tsí[3].
31 Quí[1] Dió[32] má[2]ca[3]tón[3] cáun[2] jmái[1]
hi[3] ra[3]tsi[32] héih[32] hi[3] ma[3]re[2] tso[3] quioh[21]
tsá[2]mi[3]cuóun[2] la[3] cun[3] ca[3]ti[21]. Zian[2] jan[2]
tsáu[2] hi[3] má[2]ca[3]hión[32] Dió[32] hi[3] jmu[3] ta[21]
jáun[2], hi[3] má[2]ca[3]ma[3]li[21] bíh[1] Dió[32] hin[2] tsánh[2]
Tsá[2] hí[3] jmí[1] ca[3]jmú[3] Dió[32] hi[3] ca[3]jenh[13] Tsá[2]
hí[3] ja[1] hla[1].
32 Hi[3] jáun[2] jmí[1] ca[3]nái[32] jáun[2] tsá[2] hí[3] hi[3]
jenh[13] siáh[3] tsá[2] má[2]cá[2]tsan[3], jáun[2] ma[3] jan[2]
tsá[2] hí[3] lí[1] ca[3]ju[3] ca[3]ngái[3] bíh[1], ti[3]la[3] ma[3] jan[2]
né[3] ca[3]juáh[3] la[3] lá[2]:
—Ní[1] má[1]jáun[2] nái[13] jnoh[1] siáh[3] cónh[3] jái[13]
ní[2].
33 Jáun[2] cu[3]tsa[32] ngah[3] bíh[1] cú[2]jueh[32] Po[1].

34 Tɨ3la3 ma3 jan2 tsá2 hí3 ca3taunh3 ta21
jáɨ13 jáun2, hi3 jáun2 ca3háɨn32 tɨ3 con2 Po1,
uá1la3 cun3 Dionisio jan2 tsá2 quionh3 tsá2
ná1ho2 jáɨ13 hi3 ná1chín1 tsɨ3 cuánh2 Areópago
jáun2, jɨ3 jan2 tsá2mɨ3 jmáɨ2 Dámaris siáh3, la3
má2quionh3 tsá2 siánh3 siáh3.

18

Tsau32 Po1 já1 juú2 Corinto

1 Jmɨ́1 lɨ21 jáun2 né3, cua3han3 Po1 já1 juú2
Atenas hi3 ngau3 la3 tɨ3 já1 juú2 Corinto.
2 Ñí1 jáun2 ca3jenh2 tsú2 jan2 tsá2ñuh2 tsá2
*judío, tsá2 jmáɨ2 Aquila, tsá2 zian2 hué13
Ponto, quionh3 tsú2 Priscila ñí2cuo2; tsá2 hí3
tá2 ca3cha3táunh1 ñí1 jáun2 hi3 jmɨ́1 tionh1
hué32 Italia. Tsá2 hí3 ca3huén2 hué32 Italia
quí1 hnga2 Claudio *tsá2 cuá1lɨ́n3 mɨ3chí1
ca3jmú3 héih32 hi3 huén32 la3jɨ́n32 tsá2 judíos
já1 juú2 Roma juú2 chín1 quioh21 hué32 Italia
jáun2. Jáun2 Po1 ñéɨ1 hi3 ñí1jɨen13 tsá2 hí3
hñú13.
3 Hi3 jáun2 cun3ñí1 hi3 cá2ren2 ta21 jmɨ́1
jmu2 Po1 quionh3 tsá2 hí3, jáun2 cu3tsa32
ca3cuá3 tsú2 hñú13 tsá2 hí3 cú2jueh32 hi3 jmu2
hñú3 hmɨh32 cu3lɨ21 quionh3 tsá2 hí3.
4 Jáun2 ma3 cun3 jña3 jmáɨ1, *jmáɨ1 nio2 tie3
ñéɨ1 Po1 hñu3 cuáh32 quioh21 tsá2 judíos, hi3
ca3ma3qui3 ma3jéinh3 jáɨ13 quioh21 quionh3
tsá2 judíos jɨ3 *tsá2cá2jo21 nɨ́2 siáh3, hi3 hnió3
dí2 hi3 tɨ́1 jeinh21 tsɨ́3 tsá2 hí3.

5 Jmɨ́1 cuá1han3 Silas quionh3 Timoteo
hué32 Macedonia, jáun2 ca3cha3táunh1 já1
juú2 Corinto. Jmɨ́1jáun2 né3 cá2 ñí1 ca3hléh3
jáɨ13 quioh21 Dió32 bíh1 Po1 cú2jueh32, hi3
ca3ma3tson2 tsú2 jáɨ13 quioh21 ñí1con2 tsá2
judíos hi3 Jesús bíh1 lɨ́n3 Cristo.
6 Tɨ3la3 tsá2 hí3 má1ná1, ca3qui3 ca3hná3
bíh1 jáɨ13 quioh21 Po1, hi3 ca3tú2 ca3hión32
dí2 siáh3. Jmɨ́1jáun2 ca3ma3li21 Po1 hi3 tiú2uú2
ca3tɨn1 hi3 jmu3 zian2 quioh21 tsá2 hí3
cun3quionh3 hi3 ca3juá3 ha1, hi3 jáun2 ca3juáh3
la3 lá2:

—Tsáuh3 hmóu32 bíh1 hnoh2 hi3 sunh3
náh2 ñí1 hlah3. Tiú2uú2 ca3tɨn1 yáh3 jná13
hi3 jmu1 ná1 zian2 hi3 ca3tɨn1 hnoh2, jáun2
ta3né32 tɨ3 chí1ján3 má2ñí1hléh3 jná13 jáɨ13
ñí1con2 tsá2cá2jo21 bíh1 cú2jueh32.

7 Jmɨ́1 cuá1han3 tsú2 hñu3 cuáh32 jáun2 né3,
ngau3 hi3 ca3ñí1cuá2 hñú13 jan2 tsá2 jmáɨ2
Ticio Justo, jan2 tsá2 má2ca3hín13 jë1 tsá2
judíos. Hñú13 tsá2 hí3 zeh2 có32 cuáh32 jáun2
quioh21 tsá2 judíos.
8 Ja3bí1 Crispo tsá2 chín1 cuáh32 jáun2
ca3tanh2 ta21 Tɨ32 Juo13 dí2 la3 má2quionh3 tsá2
hñú13. Ja3bí1 juóun32 siáh3 tsá2 juú2 Corinto
jáun2 ca3taunh3 ta21 jmɨ́1 ca3náɨ32, jmɨ́1 lɨ21
jáun2 cáun3 jmáɨ2.

9 Jáun2 ca3chó32 cáun2 jmáɨ1 cáun2 já1niéɨ2
ca3jnia3 Tɨ32 Juo13 dí2 jéinh32 Po1, hi3 ca3juáh3
la3 lá2:

—Ha3 lɨ́2 juenh3 Po1. Cáun2 hléh1 la3
má2hléh1 nɨ́2, cun3 lɨ́2 tunh21.
10 Quí1 quiúnh1 bíh1 jná13 hnú2, hi3 jáun2
hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2 lɨ́13 jmu3 hian2 tsɨ́3
ñí1con2 hnú2; quí1 juóun32 bíh1 tsá2 juú2 lá2
zian2 tsá2 lɨ́13 han3 tɨ3 con2 jná13.
11 Hi3 jáun2 Po1 ca3cuá3 cú2 mii2 tón32 já1
juú2 Corinto jáun2, hi3 ca3ma3tɨn2 tsáu2 jáɨ13
quioh21 Dió32.
12 Tɨ3la3 jmɨ́1 cá1chó21 jmáɨ1 hi3 lɨ́n3 Galión
ta21 hué13 Acaya né3, jmɨ́1jáun2 ca3ma3cú1
ma3ren21 tsá2 judíos jáɨ13 hi3 jmu3 hian2 tsɨ́3
ñí1con2 Po1, jáun2 ca3zanh3 dí2 hi3 ca3ñí1jan2
dí2 ñí1ta21 chín1.
13 Jáun2 ca3záɨh3 dí2 tsá2 ho2 ta21 la3 lá2:

—Tsá2 lá2 jlánh1 má2can2 tsáu2 hi3 ma3tsu3
ma3jónh32 Dió32 la3 siáh3, jun3juáh13 la3jmɨ́1
juáh3 liei21 quiú13 yáh3 dí2.
14 Po1 jmɨ́1 má2hnió3 hléh32, tɨ3la3 Galión
la3juɨ32 ca3záɨh3 tsá2 judíos la3 lá2:

—Sá1jmɨ́1 cáun2 tso3 huáh2 tsɨ́3 quiánh1
hnoh2, ho3 he3 cáun2 hi3 hlah3 ca3jmú3 tsá2
nɨ́2, jáun2 bíh1 jmɨ́1 hniáuh21 má1juenh13 jná13
tsɨn32 hi3 liúnh1 hnoh2 tsá2 judíos;
15 tɨ3la3 jun3juáh13 la3 jáun2 yáh3 né3, quí1
hnoh2 dá2 cáun2 ná1juónh32 hniéɨ2 hi3 ca3tɨ21
jáɨ13 bíh1, jɨ3 hi3 jmáɨ2 tsáu2, jɨ3 liei21 quián13
hmóu32 náh2 nɨ́2 siáh3. Jáun2 né3, hmóu32
náh2 cuá2ma3ré13, quí1 tiá2 hnó32 jná13
má1ré13 hniéɨ2 la3 nɨ́2.
16 Jmɨ́1jáun2 ca3chu3 ca3huen3 tsú2 tsá2 hí3
ñí1ta21 chín1 jáun2.
17 Jáun2 tsá2 jmɨ́1 tionh1 hí3 ñí1 jáun2
ca3zanh3 tsá2 jmáɨ2 Sóstenes tsá2 chín1 cuáh32
quioh21 tsá2 judíos, hi3 ca3qui3 ca3quiunh3
dí2 la3 tɨ3 cheih32 ñí1ta21. Tɨ3la3 Galión né3,
hí1juáh3 tiá2 ca3tɨ3 hó1ñí1 bíh1 ñí1 ca3quiunh3
tsú2 tsá2 hí3.

Jmɨ́1 cuanh21 Po1 ñí1 má2tun3 juɨn2 Antioquía, hi3 má2tsó32 siáh3 hi3 tɨ21 hnaɨh32 juɨn2

18 Ué3 bíh1 ca3lá2 ca3cuá3 Po1 já1 juú2
Corinto jáun2, jmɨ́1 lɨ21 jáun2 ca3hah2 jáɨ13
quionh3 tsá2 reh2 hí3, jáun2 ja3taunh21 tɨ3
juú2 Cencrea quionh3 ñú2 Aquila jɨ3 Priscila
ñí2cuo2. Ñí1 jáun2 ca3ze3 Po1 chí1 mɨ3láu3 nio2
hi3 jáun2 lɨ3 lin1 hi3 má2ca3ma3tí32 tsú2 jáɨ13
hi3 ca3jmú3 jáun2 quionh3 Dió32. Jmɨ́1jáun2
ca3taunh3 tsú2 cáun2 mu2 pa21 hi3 ca3han3
jmáɨ2 hi3 ja3taunh21 la3 tɨ3 hué32 Siria.
19 Jmɨ́1 ca3cha3táunh1 tsú2 jáun2 já1 juú2
Éfeso né3, jáun2 ñí1 jáun2 ca3cuá3 ñú2 Aquila
quionh3 Priscila. Hi3 Po1 né3 tá2chi21 hñu3
cuáh32 quioh21 tsá2 judíos bíh1 ngau3 hi3
ca3ñí1ma3cu3 ma3jéinh3 jáɨ13 quionh3 tsá2
ná1ngɨh32 hí3 ñí1 jáun2.

20 Jáun² tsá² hí³ ca³hiu³ ca³mí³ hi³ cuá³² Po¹
cónh³í¹ cu³tiá³, ti³la³ Po¹ né³ tiá² ca³he³ yáh³.
21 Ti³la³ jmí¹ ca³hah² tsú² jái¹³ quionh³ tsá²
hí³ né³, ca³juáh³ la³ lá²:
—[Hniáuh³² ñih²¹ tiu³nio² bíh¹ jná¹³ já¹
juú² Jerusalén, quí¹ jmái¹ yáh³ dá² ti²¹ ñí¹
jáun², ti³la³ cun³ jáun²] já¹jie¹ bíh¹ jná¹³
hnoh² siáh³ ní¹juáh³ Dió³² hnió³.

Jáun² juú² Éfeso jáun² ca³hi³ tsú² siáh³
cáun² mu² pa²¹ hi³ ngau³ siáh³ jui³² hún¹.
22 Jmí¹ cá¹chó²¹ tsú² já¹ juú² Cesarea nio²
can³² jmí²miih²¹ né³, ngah³ siáh³ já¹ juú²
Jerusalén hi³ ca³ñí¹cueh¹ cuo² tsá² má²lín³
hí³ cuáh³² ñí¹ jáun². Jmí¹ li²¹ jáun² ngau³
siáh³ ti³ já¹ juú² Antioquía.
23 Ué³ bíh¹ ca³lá² ca³cuá³ tsú² ñí¹ jáun²,
jmí¹ li²¹ jáun² cua³han³ siáh³ hi³ ca³ñí¹nga¹
ma³ quin³² ma³ caun³² juú² ñí¹ má²ca³ngí³
jmí¹tin², la³ cun³ hué³² Galacia ji³ hué³²
Frigia, hi³ ca³ñí¹cueh¹ tsú² pí³ tsá² má²hain²¹
hí³ ti³ con² Ti³² Juo¹³ dí².

Apolos hleh³² jái¹³ quioh²¹ Dió³² já¹ juú² Éfeso

24 Jmí¹jáun² ca³chó³² jan² tsá² judío jmái²
Apolos já¹ juú² Éfeso, tsá² hí³ ca³li³zian²
juú² Alejandría. Tsá² hí³ jlánh¹ re² hleh³²
jái¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ cuoh² siáh³ re² lín³²
Sí² tioh³ jái¹³ quioh²¹ Dió³².
25 Tsá² hí³ jmí¹ má²ñi³² jái¹³ hi³ ca³tin¹ Ti³²
Juo¹³ dí², jáun² ca³hléh³ ca³la³ jonh³ jmí¹ tsí³
hi³ ca³tin¹ Jesús, hi³ ca³hie³ tsú² tá²na²¹ lín²¹
jú¹ tson², uá¹ jáun² la³ jáun² jmí¹ cuoh² tsú²
jmáh³la³ tá¹³ hla¹ Juan² bíh¹ jmí¹ ca³zion³
jáun² Juan² tsáu² jmái².
26 Jáun² Apolos hí³, hí¹ cú¹pih²¹ tiá² cú²
tiá² juénh² bíh¹ ca³ma³liáu³² hleh³² jái¹³
hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos. Hi³ jáun²
jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² ñú² Aquila quionh³
Priscila jái¹³ jáun² quioh²¹ tsú² né³, jmí¹jáun²
ca³jan³ dí² hñú¹³, hi³ ca³ñí¹hieh¹ dí² tsú² tán¹
hián² jái¹³ quioh²¹ Dió³² hi³ tiá² jmí¹ má²ñi³²
tsú².
27 Hi³ jáun² jmí¹ ca³li³hnió³ Apolos tsó³² la³
ti³ hué¹³ Acaya né³, tsá² reh² dí² zian² juú²
Éfeso jáun² ca³chá³ tiá³ tsí³ tsú², hi³ ca³cué³
cáun² sí² ñí¹con² tsú² hi³ rá¹juáh³ hi³ hniáuh³²
hen³ tsú² tsá² hí³ re² tin² ñí¹ jáun². Hi³ jáun²
jmí¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² hué¹³ Acaya né³,
ca³ma³hon³ lín³² tsú² tsá² má²hain²¹ hí³ ti³
con² Ti³² Juo¹³ dí² cun³ñí¹ hi³ Dió³² má²ca³ja³
mii³ tsí³.
28 Quí¹ jmí¹ ca³ma³qui³ ma³jéinh³ tsú² jái¹³
quionh³ tsá² judíos ca³la³ chú¹ja²¹, jlánh¹
re² ca³cah¹³ tsú² jmái¹ hi³ ma³tson² jái¹³
cun³quionh³ Sí² tioh³ jái¹³ quioh²¹ Dió³², hi³
tson² bíh¹ cu³tí³ hi³ Jesús lín³ Cristo.

19

Ca³chó³² siáh³ Po¹ já¹ juú² Éfeso

1 Hi³ jáun² né³, tá¹la³ cuá³ jáun² Apolos já¹
juú² Corinto, jáun² Po¹ ca³nga² jui³² he² can³²
máh³ hi³ ca³chó³² siáh³ já¹ juú² Éfeso. Ñí¹
jáun² ca³jenh² tsú² ma³ jan² tsá² má²hain²¹ ti³
con² Ti³² Juo¹³ dí².
2 Hi³ jáun² Po¹ ca³ngáih³ tsá² hí³:
—¿Hí¹ ca³hen³ hnoh² Jmí²chí³ Chun¹ jmí¹
ca³tionh² náh² ta²¹?
Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³:
—Já¹han²¹, hí¹juáh³ tiá² má²ca³nái¹³ yáh³
jnoh¹ hi³ zian² Jmí²chí³ Chun¹.
3 Hi³ jáun² Po¹ ca³záih³ siáh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—Jáun² ¿hin² bí¹ héih³² quioh²¹ cáun³
hnoh² jmái² né³?
Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³ siáh³:
—Má²cáun³ jnoh¹ jmái¹ la³ cun³ lí³ jái¹³ hi³
ca³híe³ jáun² hla¹ Juan² tsá² tí² zion² tsáu²
jmái² bíh¹.
4 Jáun² Po¹ ca³juáh³ siáh³:
—Ján³, tson² bíh¹ Juan² ca³zion³ jmái² tsá²
ca³za³ jmí¹ tsí³ jmí¹jáun², ti³la³ Juan² hí³
ca³juáh³ hi³ hniáuh³² bíh¹ tanh¹³ tsú² ta²¹
jan² Tsá² né³bí¹ já²¹, hi³ Tsá² hí³ né³, jmái²
Jesús.
5 Jmí¹ má²lí²niéi³² tsú² la³ jáun² né³, cáun³
siáh³ jmái² hi³ lin¹ hi³ hain²¹ ti³ con² Jesús
Ti³² Juo¹³ dí².
6 Hi³ jáun² jmí¹ ca³ra³tsi³² Po¹ cuo² ñí¹
quioh²¹ tsá² hí³ né³, cuan³ Jmí²chí³ Chun¹
ñí¹con² tsá² hí³. Jmí¹ li²¹ jáun² né³, ma³
quin³² ma³ jan³² tsú² ca³hléh³ jú¹jma² siáh³,
ji³ hi³ ca³hléh³ tsú² siáh³ jái¹³ hi³ ca³cué³
Dió³² hñu³ tsí³.
7 Cun³ ñí¹ ji³lin² tsá² hí³ jmí¹ tín³
quian³tun³.
8 Hi³ jáun² né³, cun³ hni³² zíh² tí³ hi³
ca³ñí¹hléh² Po¹ hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá²
*judíos; ca³la³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² cú² tiá² juénh²,
hi³ ca³ma³qui³ ma³jéinh³ jái¹³ quionh³ tsá²
hí³ hi³ hnió³ dí² hi³ he³ tsá² hí³ jái¹³ hi³ hie³²
dí² jáun² ca³ti²¹ ha³ lánh³ lí¹³ tónh³² tsáu²
jo³cuo² Dió³².
9 Ti³la³ ma³ jan² tsá² hí³ má¹ná¹, jlánh¹
ca³ma³huáh² chí¹, ha³ tiá² ta²¹ ca³taunh³
yáh³; ca³la³ chú¹ja²¹ bíh¹ ca³chu³ ca³jui³ tsú²
ca³ti²¹ jui³² quioh²¹ Jesús hi³ hie³² jáun² Po¹.
Jáun² cu³tsa³² cua³han³ bíh¹ Po¹ cú²jueh³²
ja¹ quioh²¹ tsá² hí³, ti³ có³² bíh¹ ca³jan³
dí² la³jín³² tsá² má²hain²¹ hí³ ti³ con² Ti³²
Juo¹³ dí². Jmí¹jáun² cun³ tsa³háu² ñéi¹ tsú²
quionh³ tsá² hí³ hñu³máh³ quioh²¹ tsá² jmái²
Tirano hi³ ñí¹ma³qui³ ma³jéinh³ siáh³ jái¹³
quionh³ la³jín³² tsá² tsá²táunh¹ ñí¹ jáun².
10 La³ jáun² bíh¹ ca³jmú³ tsú² cun³ tun³
mii², ca³la³ ñí¹ ca³nái³² la³jín³² tsá² judíos
ji³ *tsá²cá²jo²¹ zian² hué³² Asia jáun² jái¹³
quioh²¹ Jesús Ti³² Juo¹³ dí².

11 Jmáɨ[1] jáun[2] né[3], ca[3]jmú[3] Dió[32] cun[3]quionh[3] cuá[2] ta[3] Po[1] cáun[2] hua[3]jueh[32] hi[3] tiá[2] hin[2] jmí[1] má[2]ca[3]jíe[3],

12 quí[1] jmí[1] ca[3]quí[2] ca[3]jñéi[32] tsú[2] tsá[2] tsáun[1] pá[1]ñu[21] quioh[21] Po[1] ho[3]lá[2]dá[2] hmɨh[32] hi[3] tí[2] háɨ[32] tsú[2] ta[3] ñí[1] jmáɨ[1] hi[3] jmu[2] ta[21], jáun[2] lan[3] bíh[1] tsá[2] tsáun[1] jɨ[3] hi[3] ca[3]huén[2] siáh[3] jmí[2]chí[3] hláɨnh[1] hñu[3] tsí[3] tsáu[2].

13 Jmí[1]jáun[2] jmí[1] zian[2] ma[3] jan[2] tsá[2] judíos jmí[1] ñi[3]táunh[1] hi[3] huen[2] jmí[2]chí[3] hláɨnh[1] hñu[3] tsí[3] tsáu[2]. Jáun[2] tsá[2] hí[3] jmí[1] hnió[3] huen[3] jmí[2]chí[3] hláɨnh[1] hñu[3] tsí[3] tsáu[2] cun[3]quionh[3] héih[32] quioh[21] Jesús Tɨ[32] Juo[13] dí[2], hi[3] ca[3]záɨh[3] tsú[2] tsá[2] tsáun[1] la[3] lá[2]:

—¡Cun[3]quionh[3] héih[32] quioh[21] Jesús Tsá[2] hleh[32] hí[3] Po[1] jáɨ[13] quioh[21] juanh[32] jná[13] hi[3] huen[13] hnoh[2] hñu[3] tsí[3] tsá[2] ní[2]!

14 La[3] jáun[2] bíh[1] ca[3]jmú[3] tá[1] quiaun[3] jon[2] jan[2] mi[3]jmú[3] tsá[2] judío, mi[3]jmú[3] tsá[2] jmáɨ[2] Esceva.

15 Jáun[2] jmí[1] ca[3]lɨ[3]hnió[3] tsú[2] hi[3] chin[13] jan[2] jmí[2]chí[3] hláɨnh[1] hún[1] hñu[3] tsí[3] tsáu[2], jmí[2]chí[3] hí[3] né[3] ca[3]juáh[3]:

—Tsá[2] cuóun[32] bíh[1] jná[13] Jesús, hi[3] ño[1] jná[13] siáh[3] hi[3] hin[2] tsánh[2] Po[1], tɨ[3]la[3] ¿hin[2] ma[3] dá[2] tsánh[2] hnoh[2]?

16 Hi[3] jáun[2] tsá[2] jan[2] hí[3] jmí[2]chí[3] hláɨnh[1] né[3], cáun[2] ca[3]cua[3]za[3] cua[3]tsó[3] bíh[1] ja[1] tsá[2] hí[3], hi[3] ca[3]qui[3] ca[3]quiunh[3] dí[2] [gon[3] tsá[2] hí[3]]. Jáun[2] má[2]cuính[2] lín[32] bíh[1] tsá[2] hí[3] jmí[1] ca[3]huén[2] ñéih[3] jáun[2], ca[3]la[3] láun[3] tionh[2] bíh[1] tsú[2] ca[3]cuóun[3].

17 Jmí[1] ca[3]lɨ[3] ñi[32] la[3]jín[32] tsá[2] judíos jɨ[3] tsá[2]cá[2]jo[21] zian[2] juú[2] Éfeso hi[3] lɨ[3] la[3] jáun[2] né[3], ca[3]ta[3]hú[1] cóh[21] lín[21] bíh[1] tsí[3], jáun[2] ca[3]ma[3]tson[2] bíh[1] tsú[2] hi[3] Jesús Tɨ[32] Juo[13] dí[2] jan[2] tsá[2] la[3] quien[2] lín[32] bíh[1].

18 Ja[3]bí[1] juóun[32] tsá[2] ca[3]taunh[3] ta[21] cua[3]chá[2] tsáu[13] ca[3]tɨ[21] hi[3] hlah[3] hi[3] hó[32] hi[3] jmí[1] quí[2] jmí[1] jmu[2] jáun[2] jmí[1]tin[2].

19 Ja[3]bí[1] juóun[32] tsá[2] jmí[1] la[3] má[2]ca[3]ma[3]tɨn[32] sí[2] hlah[3] cua[3]taunh[21] hi[3] ná[1]quian[32] sí[2] quioh[21], sí[2] jáun[2] né[3] ca[3]jín[3] tsú[2] ja[1] ñí[1] ná[1]juóun[21] jáun[2]. Jmí[1] ca[3]jíe[3] tsú[2] cun[3] cónh[3] jmí[1] la[3] quien[2] sí[2] jáun[2], sí[2] jáun[2] jmí[1] la[3] quien[2] cun[3] tu[3]la[3]quia[3] mei[21] héih[32] quɨe[3] *cú[1]tiáu[2].

20 Hi[3] jáun[2] la[3] jáun[2] bíh[1] lɨ[3] hi[3] tɨ[3] lɨ[3]mí[1] ca[3]lɨ[3] lin[1] hi[3] pin[3] lín[32] jáɨ[13] quioh[21] Tɨ[32] Juo[13] dí[2], hi[3] lɨ[3]mí[1] juóun[32] tsáu[2] ca[3]taunh[3] ta[21].

21 Jmí[1] má[2]lɨ[32] jáun[2] la[3] jáun[2] ca[3]lín[13] Po[1] hi[3] tsa[3]jɨen[3] siáh[3] tsá[2] reh[2] zian[2] tɨ[3] hué[32] Macedonia jɨ[3] tsá[2] zian[2] Acaya, la[3] má[2]hún[1] jáun[2] juɨ[32] chanh[21] la[3] tɨ[3] já[1] juú[2] Jerusalén; hi[3] ní[1] má[1]lɨ[32] jáun[2] né[3] tsó[32] siáh[3] la[3] tɨ[3] juú[2] Roma.

22 Jáun[2] jmí[1]jáun[2] ca[3]zen[3] tsú[2] gon[3] tsá[2] quionh[3] chí[1]ján[3] la[3] tɨ[3] hué[32] Macedonia, Timoteo quionh[3] Erasto, tá[1]la[3] ca[3]cuá[3] jáun[2] hnga[2] cónh[3]í[1] cu[3]tiá[3] hué[32] Asia jáun[2].

Tsá[2] juú[2] Éfeso jmu[2] tiá[3] siaun[32] lín[32] hi[3] jmu[3] hian[2] tsí[3]

23 Jmí[1]jáun[2] jlánh[1] tiá[3] siaun[32] taunh[3] tsá[2] juú[2] Éfeso cun[3]ñí[1] hi[3] ca[3]lɨ[3]hoh[3] juɨ[32] quioh[21] Jesús.

24 Tsá[2]ñuh[2] jmáɨ[2] Demetrio ca[3]lɨ[3]liaun[3] hi[3] jmu[2] la[3] jáun[2]. Tsá[2] hí[3] jmí[1] lín[3] jan[2] tɨ[32] mí[1]ñí[2] cú[1]tiáu[2]. Tsá[2] hí[3] tí[2] láɨh[23] hliáun[3] lín[32] quɨe[3] quionh[3] tsá[2] quionh[3], quí[1]hliá[2] tí[2] jmu[2] tsú[2] hliáun[3] hi[3] pih[21] jniá[3] la[3]jmí[1] jniá[3] cuáh[32] quioh[21] dió[32] Artemisa.

25 Tsá[2] hí[3] ca[3]ngɨh[3] tsá[2] jmu[2] ta[21] quionh[3] la[3] má[2]quionh[3] tɨ[32] mí[1]ñí[2] siánh[3] siáh[3], hi[3] ca[3]záɨh[3] dí[2] la[3] lá[2]:

—Hnoh[2] má[2]ñíh[1] hi[3] cun[3]quionh[3] ta[21] hi[3] ná[1]jmu[32] dí[2] má[2]láɨ[23] dí[2] re[2] quɨe[3] quiú[13].

26 Tɨ[3]la[3] né[32] né[3], hnoh[2] má[2]ca[3]jɨeh[3] jɨ[3] hi[3] má[2]ca[3]niéih[2] la[3] cun[3] hi[3] jmu[2] jan[2] tsá[2]ñuh[2] jmáɨ[2] Po[1]. Tsá[2] hí[3] jlánh[1] juáh[23] la[3] lá[2]: “Jun[3]juáh[13] dió[32] cu[3]tí[3] yáh[3] tsá[2] láɨn[1] hi[3] jmu[2] tsáu[2] cun[3]quionh[3] cuá[2] ta[3] hmóu[32]”. Jáun[2] Po[1] hí[3] né[3] má[2]ca[3]tioh[21] hi[3] ma[3]can[2] juóun[32] tsá[2] juú[2] lá[2], la[3] má[2]quionh[3] míh[1] tiá[2] la[3]jín[32] tsá[2] zian[2] hué[32] Asia lá[2].

27 Jlánh[1] tiá[2] chú[32] la[3] jáun[2], jun[3]juáh[13] jmáh[3]la[3] hi[3] tiú[2]uú[2] jeih[21] tsáu[2] tá[13] yáh[3] dí[2], tɨ[3]la[3] la[3]ñí[1] la[3]ján[3] háɨnh[13] hi[3] tiú[2]uú[2] lɨ[3] quien[2] cuáh[32] quioh[21] dió[32] Artemisa juo[13] bíh[1] dí[2], hi[3] jáun[2] tiú[2]uú[2] hin[2] ma[3]quien[2] yáh[3] dió[32] Artemisa, uá[1] jáun[2] la[3] jáun[2] má[2]tsú[2] má[2]jónh[32] la[3]jín[32] tsá[2] zian[2] tá[1] cáun[2] hué[32] Asia lá[2] dió[32] hí[3] ta[3]né[32], la[3] má[2]quionh[3] tsá[2] zian[2] tá[1] cáun[2] hngá[1]máh[3].

28 Jmí[1] ca[3]náɨ[32] tsá[2] ná[1]ngɨh[32] hí[3] jáɨ[13] ní[2] né[3], ca[3]míh[3] lín[32] bíh[1] tsí[3], hi[3] jáun[2] ca[3]tɨ[3] ca[3]hóh[32] hi[3] ca[3]juáh[3]:

—¡Cuí[1] lɨ[3]quien[2] bíh[1] Artemisa juo[13] dí[2] tsá[2] Éfeso!

29 Jmí[1] ca[3]náɨ[32] tsá[2] juú[2] la[3] jáun[2], jlánh[1] tiá[3] siaun[32] taunh[3]. Jáun[2] la[3]juɨ[32] ca[3]hma[3] ca[3]cuóunh[32] tsú[2] tá[1] gon[3] tsá[2] Macedonia tsá[2] ñi[3]táunh[1] hí[3] quionh[3] Po[1], tsá[2] jmáɨ[2] Gayo quionh[3] Aristarco, hi[3] ca[3]jan[3] tsú[2] ñí[1] ná[1]chan[1] hi[3] ngɨh[32] tsáu[2] ní[1]juáh[3] jmí[1] zia[32] hi[3] jmu[3].

30 Jáun[2] Po[1] jmí[1] hnió[3] tsa[3]hi[32] ja[1] jáun[2] hi[3] tsa[3]lienh[3] tsá[2] má[2]ná[1]ngɨh[32] hí[3], tɨ[3]la[3] tsá[2] má[2]haɨn[21] hí[3] tɨ[3] con[2] Jesús né[3], tiá[2] jáɨ[13] ca[3]cué[3] yáh[3].

31 Hi[3] ja[3]bí[1] ma[3] jan[2] tsá[2] ná[1]lín[3] ta[21] hué[32] Asia jáun[2], tsá[2] há[2]mei[21] quioh[21] Po[1], ca[3]zen[3] jáɨ[13] hi[3] cun[3] tiá[2] hniáuh[32] bíh[1] tsa[3]hi[32] tsú[2] ja[1] jáun[2].

32 Ca[3]la[3] cú[2]tiú[2] cú[2]jan[32] lín[32] bíh[1] ca[3]niau[3] ja[1] ñí[1] ná[1]ngɨh[32] jáun[2] tsá[2] hí[3], jú[1] siáh[3] bíh[1] ca[3]juu[3] ca[3]hlénh[3] tsá[2]ján[2] tsá[2]ján[2]; quí[1] tɨ[3]

juóun32 bíh1 tsá2 ná1ngɨh32 hí3 hí1juáh3 tiá2
jmí1 ñi32 bíh1 hi3 he3 ca3tɨ21 ngɨh13 tsú2.
33 Jmí1 má2lí2zéih32 tsú2 jan2 tsá2 jmáɨ2
Lí2ján1 hi3 he3 ca3tɨ21 ná1ngɨh32 tsáu2,
jmí1jáun2 ca3di3quian3 tsá2 judíos jmáɨ1 tsá2
hí3 hi3 hléh32 cha13 dí2 ja1 ñí1 ná1ngɨh32 tsú2
jáun2. Jáun2 Lí2ján1 hí3 ca3háɨ32 cuo2 hi3
ca3jmú3 lin1 hi3 tiánh32 tsú2 ta3máɨh3, quí1 hi3
jmí1 hnió3 tsú2 hi3 jmí1 liáun21 quionh3 tsá2
judíos raɨnh21 ca3tɨ21 hi3 jlánh1 tiá3 siaun32
ná1lí23 jáun2.
34 Tɨ3la3 jmí1 ca3lɨ3tsɨn2 tsá2 ná1ngɨh32 hí3
hi3 tsá2 judío bíh1 la3 Lí2ján1, jáun2 la3jín32
tsú2 ca3tí2 ca3hóh32 cun3 tun3 o1rá1, hi3
ca3juáh3 la3 lá2:
—¡Cuí1 lɨ3quien2 bíh1 Artemisa juo13 dí2 tsá2
Éfeso!
35 Jmí1 má2lí2tunh3 tsá2 lín3 tɨ32 sí2 hi3
tiáunh1 tsú2 jáun2 cú2tiú2 cú2jan32, ca3juáh3
la3 lá2:
—Hnoh2 tsá2 juú2 Éfeso lá2, ¿hin2 dá2 tsánh2
tsá2 zian2 hngá1máh3 hi3 tiá2 má2ñi32 hi3
ca3tɨn1 tsá2 juú2 lá2 jmu3 hua3hí13 cuáh32
quioh21 dió32 Artemisa tsá2 cú2 juenh2, jɨ3
henh13 hi3 ca3tánh3 hñu3mɨ3cuú2 ní2 siáh3
quioh21 tsú2?
36 Jáun2 né3, hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2 lí13 juáh3
hi3 tiá2 tson2 la3 jáun2, jáun2 cu3tsa32 tie3
tianh3 náh2 quián13, ha3 lí2uú2 lí1 jmú2 náh2
tiá3 siaun32 cáun2 hi3 tiá2 re2 má2ca3lín13
náh2.
37 Quí1 tá1 gon3 tsá2 má2lí2chan21 hnoh2 lá2
ja1 ñí1 ná1ngah2 dí2 lá2, jun3juáh13 tsá2 han2
hi3 tioh3 cuáh32 yáh3 la32, sa3jun3 má2ca3tu3
ca3hión32 tsú2 dió32 juo13 dí2.
38 Hi3 jáun2 ní1juáh3 Demetrio hnió3 chá32
tso3 quionh3 tɨ32 tsá2 quionh3, zia32 bíh1
ñí1ta21 ñí1 lí13 chá32 tsú2 tso3, hi3 zian2
bíh1 siáh3 jue21; ñí1 hó21ñí1 tsá2tan21 bíh1 lɨ3
ma3cu3 ma3jéinh3 tsú2 jáɨ13.
39 Ní1juáh3 zia32 siáh3 cáun2 hi3 hnáuh2
hnoh2 míh13, hi3 jáun2 ca3tɨ21 ma3re2 tsú2
ní1juáh3 jmí1 ngɨh32 tsá2 juú2 cun3quionh3
héih32 quioh21 tsá2tan21 bíh1.
40 Quí1 háɨnh13 bíh1 tiauh2 dí2 ta3né32
ní1juáh3 zian2 tsá2 lí1 já1chá2 tso3 ñí1con2 tsá2
*romanos, tsá2 ho2 ta21, hi3 tsa3juah21 tsú2 hi3
hnoh2 hnáuh2 jmúh13 hniéi2 quiúnh1 tsá2 ho2
ta21 hí3; quí1 tiá2 zia32 yáh3 jáɨ13 he3 ca3tɨ21
jlánh1 tiá3 siaun32 ca3cuú2 ca3ngɨh32 hnoh2
né32, hi3 jáun2 tiá2 hi3 zia32 yáh3 hi3 lí13 za13
jnoh1 tsú2 ní1juáh3 ca3lɨ3 hniáuh32.
41 Jmí1 má2lí2juáh3 tɨ32 sí2 la3 ní2 né3,
ca3jmú3 héih32 hi3 má2lí13 tsáun3 tsú2.

20

Tsau32 Po1 hué32 Macedonia quionh3 hué32 Grecia

1 Jmí1 má2ca3táuh3 hi3 tiáunh1 tsú2 jáun2
tiá3 siaun32 né3, ca3teh3 Po1 tsá2 má2haɨn21
hí3 tɨ3 con2 Tɨ32 Juo13 dí2, hi3 ca3hlɨ3 ca3liéinh32
tsú2 tsá2 hí3 jáɨ13 hi3 lɨ3 niau21 tiá3 tsí3. Jmí1
lɨ21 jáun2 né3 ca3hah2 dí2 jáɨ13, jáun2 ngau3
siáh3 tɨ3 hué32 Macedonia.
2 Tsá2 reh2 dí2 tsá2 zian2 hué32 jáun2 siáh3
ca3hlɨ3 ca3liéinh32 tsú2 hliáun3 jáɨ13 hi3 lɨ3
niau21 tiá3 tsí3, jmí1 lɨ21 jáun2 né3 ngau3 siáh3
tɨ3 hué32 Grecia.
3 Hué32 jáun2 né3 ca3cuá3 tsú2 cun3 hnɨ32
zíh2. Ñí1 jáun2 jmí1 hnió3 tsú2 hí3 cáun2 mu2
pa21 hi3 jmí1 tsó21 la3 tɨ3 hué32 Siria, tɨ3la3 jmí1
ca3lɨ3 ñi32 tsú2 hi3 tsá2 *judíos má2ca3ma3ren21
jáɨ13 hi3 jmu3 hian2 tsí3 ñí1con2 dí2, jáun2
ca3lín13 tsú2 hi3 ja3tánh1 cú2jueh32 tɨ3 hué32
Macedonia.
4 Jmí1jáun2 jmí1 quionh3 bíh1 tsú2 tsá2
jmáɨ2 la3 lá2: Sópater jon2 Pirro tsá2 juú2
Berea, jɨ3 Aristarco quionh3 tsá2 jmáɨ2 Segundo, tsá2 zian2 juú2 Tesalónica, Gayo
tsá2 zian2 juú2 Derbe, Timoteo, jɨ3 Tíquico
quionh3 Trófimo ní2 siáh3 tsá2 zian2 hué32
Asia.
5 Hi3 jáun2 tsá2 reh2 hí3 né3, chí1ján3 bíh1
ja3taunh21 hi3 ca3cha3táunh1 juú2 Troas, ñí1
jáun2 bíh1 ca3jaun3 tsú2 jnoh1.
6 Jmí1 cuoh21 *Jmí1híen1 ca3hué2 jnoh1 já1
juú2 Filipos hi3 ca3tauh21 jnoh1 cáun2 mu2
pa21. Jmí1 la3 má2hñá3 jmáɨ1 jáun2 né3
ca3cháu32 jnoh1 já1 juú2 Troas, ñí1 jáun2
ca3tauh13 jnoh1 cónh3í1 quiau3 jmáɨ1 quiúnh1
tsá2 ca3cha3táunh1 hí3 chí1ján3.

Tsau32 Po1 já1 juú2 Troas

7 Jmí1 ca3li3liau3 sí2ma1ná1 quioh21 tsá2
judíos ti3 ca3niéi2 sa1dó1, jmí1jáun2 ca3ngah2
jnoh1 hi3 jmú13 jnoh1 má32. La3ñí1 tín2
ca3hléh3 Po1 jáɨ13 hi3 ca3ma3tɨn2 tsá2 hí3 ca3la3
ñí1 ca3lɨ3 huan2, quí1hliá2 má2tsó32 tsú2 ñí1
siáh3 má1cá2jniá32 jáun2.
8 Ñéih3 ñí1 má2hnɨ32 tsɨn1 ñí1 jmí1 tiauh1
jnoh1 jáun2 jmí1 haɨ21 hliáun3 lín32 sí2.
9 Jáun2 ho3tá2quié2 jmí1 cuá1tsi21 jan2
tsá2 tsá1ñú1 jmáɨ2 Eutico. Tsá2 hí3 ca3lɨ3
ñí1cuóun21 lín32, quí1 ué3 bíh1 ca3hléh3 Po1
jáɨ13, hi3 jáun2 tsá2 hí3 né3 ca3lɨ3 hmɨh21 ziú13.
Jmí1jáun2 ca3tánh3 ñí1 hnɨ32 tsɨn1, hi3 jáun2
má2jún1 bíh1 tsá2 hí3 jmí1 ca3zion3 tsú2.
10 Jmí1jáun2 ca3son2 Po1 hi3 ngau3 ñí1 rón21
hla1 hí3, hi3 jáun2 ca3zanh3 dí2 hi3 ca3ráɨn32
dí2 ta3 rón32 hué32. Jmí1 lɨ21 jáun2 né3 ca3záɨh3
dí2 tsá2 reh2 la3 lá2:
—Ha3 lí2 juenh3 náh2, quí1 tiá2 rá2jún1 yáh3
tsú2.
11 Jmí1 cá1chánh21 siáh3 Po1 chi3cuú2 jáun2,
ca3tsóh3 *hí3 cuú2miih21. Hi3 jáun2 jmí1 lɨ21
má32 né3, ca3ma3táuh32 tsú2 jáɨ13 quioh21, hi3
ca3hléh3 ca3la3 ñí1 cá1jniá21; jmí1jáun2 ngau3.

12 Jáun² ca³jón³² tsú² siáh³ tsá¹ñú¹ má²ca³jenh¹³ hí³, hi³ jáun² la³jín³² bíh¹ tsú² ta³tonh¹ hiún² lín³² tsí³.

Po¹ tsau³² ti³ juú² Mileto

13 Jmí¹jáun² né³, hnga² Po¹ ngau³ jui³² ta³ la³ ti³ juú² Asón. Ti³la³ jnoh¹ má¹ná¹, mu² pa²¹ bíh¹ ca³tauh²¹ hi³ ngau³ jnoh¹ la³ ti³ juú² Asón jáun² siáh³, ñí¹ ca³juoh²¹ jnoh¹ quiúnh¹ tsú² hi³ tsí¹jan¹³ jnoh¹ tsú².

14 Jmí¹ ca³jenh² jnoh¹ jáun² Po¹ juú² Asón, ñí¹ jáun² ca³tauh²¹ jnoh¹ cu³li²¹ mu² pa²¹ hi³ ngau³ jnoh¹ ti³ juú² Mitilene.

15 Hi³ ca³hué² jáun² ñí¹ jáun² jnoh¹ ca³cháu³² ñí¹ má²tun³ jmái¹ có³² juú² Quío. Cáun² ca³nga¹ bíh¹ jnoh¹ juú² Quío jáun², hi³ jáun² ca³cháu³² jnoh¹ ñí¹ má²hni³² jmái¹ juú² Samos nio² can³² jmí²miih²¹. [Hi³ ca³hué² jnoh¹ jáun² juú² Samos né³ ngau³ jnoh¹ siáh³ juú² Trogilio, ñí¹ jáun² ca³jniauh² jnoh¹ cú² nie².] Ñí¹ má²quiún³ jmái¹ jáun² né³ ca³cháu³² jnoh¹ siáh³ juú² Mileto.

16 Jui³² jaun³² bíh¹ ca³lín¹³ Po¹ hi³ tsáu¹³ jnoh¹ cú²jueh³² hi³ jáun² tiá² ngá¹³ jnoh¹ juú² Éfeso, quí¹ ní² lí¹ ca³lé³ jnoh¹ hué³² Asia; quí¹ hi³ hnió³ tsú² chanh²¹ tia³jui³² já¹ juú² Jerusalén, hi³ hnió³ tsú² tin¹ jmái¹ Pentecostés ní¹juáh³ hi³ lí¹³.

Po¹ liéinh³² tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³² zian² juú² Éfeso

17 Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² Po¹ já¹ juú² Mileto né³, ca³zen³ jái¹³ hi³ ja³táunh¹ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³² zian² juú² Éfeso.

18 Jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsú² jáun² né³, ca³zái³ Po¹ la³ lá²:

—Hnoh² reh², má²ná¹ñíh¹ hnoh² ha³ lánh³ lín³ jná¹³ la³ cun³ jmí¹ cá¹chó²¹ jná¹³ la³ñí¹ hué³² Asia.

19 Tá¹la³ ca³ma³con²¹ jná¹³ jáun² Ti³² Juo¹³ dí² hué³² quián¹³ hnoh², tiá² cá²jmú³² yáh³ jná¹³ quien² huen², ca³háuh³² bíh¹ tsin³² jná¹³ hi³ ca³tin¹ hnoh², hi³ ca³ma³tso¹ lín²¹ jná¹³ tsin³² ja¹ la³jí³² hi³ ca³lín¹³ tsá² judíos jmu³ ñí¹con² jná¹³.

20 Tiá² ca³tunh²¹ yáh³ jná¹³ hi³ hléh²³ jú¹ chú³² hi³ ca³ti²¹ li³ ñíh¹³ náh², ti³la³ chú¹ja²¹ bíh¹ ca³híe³ jná¹³ hnoh² ji³ la³ ti³ hñuh³² náh² ní² siáh³.

21 Tá²na²¹ lín²¹ bíh¹ ca³hlí¹ ca³lienh¹ jná¹³ tsá² judíos ji³ *tsá²cá²jo²¹ hi³ ti³ jéinh³² tsú² jmí¹ tsí³ ñí¹con² Dió³², hi³ tanh¹³ tsú² ta²¹ Jesús Ti³² Juo¹³ dí².

22 Jáun² né³, ta³né³² má²ñe¹ jná¹³ ti³ já¹ juú² Jerusalén la³ cun³ rón³² lí³ héih³² quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹, tiá² ño¹ jná¹³ he³ quiunh²¹ ná¹ ñí¹ jáun².

23 Jí³²la³ ti³ ño¹ jná¹³ hi³ la³ ma³ quin³² ma³ caun³² juú² ñí¹ ñe¹ jná¹³ juáh²³ Jmí²chí³ Chun¹ hi³ ca³tin¹ jná¹³ má¹tso¹ tsin³², ji³ hi³ taunh¹³ tsú² siáh³ hñu³mí¹ñí².

24 Ti³la³ hí¹ cáun² tiá² hi³ len³ yáh³ jná¹³ hi³ juáh¹³ hi³ quien² jmí²chí³ quion²¹, quí¹ jí³²la³ ti³ hnó³² jná¹³ hi³ má¹táuh¹³ ná¹ ta²¹ hi³ má²ca³chá³ Ti³² Juo¹³ dí² jo³uón³² bíh¹, la³ cun³ lí³ jáun² ta²¹ hi³ ca³hiau³ jná¹³, hi³ hléh¹³ jná¹³ jú¹ chú³² ñí¹con² tsáu² ca³ti²¹ mií³ hi³ ja³² tsí³ Dió³².

25 "Jáun² né³, ta³né³² má²ño¹ jná¹³ hi³ hí¹cónh³ tiú²uú² lí¹³ jieh²¹ hnoh² ñi³² jná¹³, hnoh² tsá² ca³juo³ jná¹³ he³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsú² jo³cuo² Dió³².

26 Jáun² ta³né³² juanh³² jná¹³ hi³ tiá² tso³ ho² yáh³ jná¹³ ní¹juáh³ hi³ ja³hín³ jmí²chí³ quián¹³ li³ua³ jan² hnoh²,

27 quí¹ tiá² ca³tunh²¹ yáh³ jná¹³ jái¹³, ca³juo³ bíh¹ jná¹³ hnoh² ca³la³ tán¹ hián² la³jí³² hi³ má²ca³lín¹³ Dió³² jmu³.

28 Jáun² né³, hua³hín¹³ náh² hmóu³² ji³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun² ní² siáh³, tsá² má²ca³chan³ hí³ Jmí²chí³ Chun¹ jo³cuonh² náh². Jáun² la³jmí¹ jmu² tsú² hua³hí¹³ *já¹ziáh², jmu³ náh² hua³hí¹³ la³jín³² tsá² má²lín³ hí³ cuáh³² quioh²¹ Dió³², tsá² ca³lan³ hí³ Ti³² Juo¹³ dí² cun³quionh³ jmí²hán¹.

29 Quí¹ má²ño¹ jná¹³ hi³ ja³táunh¹ tsá² siánh³ ní¹ má¹ngah³² jná¹³, tsá² jmu³ hian² tsí³ ñí¹con² tsá² má²lín³ hí³ cuáh³² la³jmí¹ jmu² tsí²nái¹ ñí¹con² já¹ziáh².

30 Ji³ ja¹ quián¹³ hmóu³² bíh¹ hnoh² li³ zian² tsá² hléh³² jú¹ má²ná¹jan², hi³ ma³can² tsú² tsá² má²hain²¹ ti³ con² Ti³² Juo¹³ dí², la³í¹ hi³ tónh³² tsá² hí³ ta²¹ jë¹ bíh¹ tsú².

31 Hi³ jáun² hua³hín¹³ lín³² náh², cháu¹ náh² honh² hi³ hí¹ cu³ jéin³² yáh³ tiá² ca³tunh²¹ jná¹³ hi³ ca³híe³ jná¹³ hnoh² ca³la³ hi³ háuh³² tsin³² ná¹ ñí¹con² hnoh² cun³ hni³² mii² la³ huá² la³ jma².

32 "Jáun² né³, ta³né³² chau²¹ jná¹³ hnoh² jo³cuo² Dió³² Juo¹³ dí², hi³ cuí¹ li³quien² siáh³ ñí¹con² hnoh² jái¹³ ca³ti²¹ hi³ ja³² mií³ tsí³ tsú², quí¹ cun³quionh³ jái¹³ jáun² bíh¹ li³ pin³ hñu³ honh² náh², hi³ jáun² lí¹³ hián¹³ náh² la³jí³² hi³ cué³² Dió³² ñí¹con² la³jín³² tsá² má²ná¹chan¹ ñí¹con².

33 Jáun² né³, tiá² ca³jmú³² yáh³ jná¹³ hi³ hniá¹ ná¹ hi³ zioh² tsáu², uá¹ hi³ quie³ uá¹ hi³ hmih³².

34 Ti³la³ hnoh² má²ná¹ñíh¹ re² hi³ cun³quionh³ ua³ tán² huen² bíh¹ jná¹³ ca³jnió³² hi³ hniáuh³² quion²¹ quiúnh¹ tsá² quiúnh¹.

35 Cun³quionh³ la³jí³² ta²¹ hi³ ca³jmú³² jná¹³ jáun², ca³híe³ jná¹³ hi³ hniáuh³² jmú¹³ dí² ta²¹ hi³ má¹hon¹ dí² tsá² li³hniauh²³ ñí¹con², hi³ hniáuh³² cháu¹ dí² siáh³ tsí³ jái¹³ hi³ ca³juáh³ Jesús Ti³² Juo¹³ dí², jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²:

"Tɨ[3] jlánh[1] bíh[1] jmí[1] ren[2] tsá[2] cue[32] la[3] cónh[3] bíh[1] tsá[2] hiáuh[23]".

36 Jmí[1] má[2]lí[2]juáh[3] jáun[2] Po[1] la[3] ní[2] né[3], ca[3]di[3]jñí[32] cu[3]tsa[32] quionh[3] la[3]jín[32] tsá[2]daun[32] hí[3] hi[3] ca[3]liéinh[32] Dió[32].

37 Jáun[2] la[3]jín[32] tsá[2] hí[3] ca[3]hó[3] hi[3] ca[3]ráɨn[32] dí[2] Po[1], hi[3] ca[3]cúh[2] dí[2] chunh[3] ñí[1] tsú[2]

38 tá[1]la[3] má[2]nio[2] hlaɨh[3] tsí[3] dí[2], quí[1]hliá[2] ca[3]juáh[3] Po[1] hi[3] tiú[2]uú[2] chau[21] jmáɨ[1] hi[3] jenh[13] dí[2]. Jmí[1] lɨ[21] jáun[2] ja[3]taunh[21] dí[2] quionh[3] la[3] tɨ[3] can[32] jmáɨ[2] ñí[1] rón[21] mu[2] pa[21] jáun[2].

21

Po[1] tsau[32] tɨ[3] já[1] juú[2] Jerusalén

1 Jmí[1] má[2]lí[2]háɨh[1] jnoh[1] jáun[2] jáɨ[13] quiúnh[1] tsá[2] reh[2] dí[2] hí[3] né[3], ca[3]tauh[21] jnoh[1] mu[2] pa[21] hi[3] ngau[3] tá[2]chi[21] la[3] tɨ[3] hué[32] Cos nio[2] chu[3] jmáɨ[2]. Ñí[1] má[2]tun[3] jmáɨ[1] jáun[2] ca[3]cháu[32] jnoh[1] siáh[3] hué[32] Rodas nio[2] chu[3] jmáɨ[2], jmí[1] lɨ[21] jáun[2] ca[3]cháu[32] jnoh[1] siáh[3] juú[2] Pátara.

2 Juú[2] Pátara jáun[2] né[3] ca[3]lɨ[3] zia[32] cáun[2] mu[2] siáh[3] siáh[3] hi[3] tsó[32] ca[3]la[3] tɨ[3] hué[32] Fenicia. Jáun[2] ca[3]tauh[21] jnoh[1] mu[2] jáun[2] hi[3] ngau[3] jnoh[1].

3 Jmí[1] ca[3]tí[3] cun[3] cá[2] tsó[13] juɨ[32] ca[3]neh[21] jnoh[1] hué[32] Chipre nio[2] chu[3] jmáɨ[2] tɨ[3] cuá[2] cáun[1]; cáun[2] ca[3]nga[1] bíh[1] jnoh[1] ñí[1] jáun[2], hi[3] ngau[3] jnoh[1] tá[2]chi[21] la[3] tɨ[3] hué[32] Siria. Jáun[2] ca[3]cháu[32] jnoh[1] juú[2] Tiro nio[2] can[32] jmí[2]miih[21], juú[2] hín[13] hué[32] Siria. Ñí[1] jáun[2] ca[3]quiú[2] tsú[2] cu[3]tiá[3] mu[2] quí[1]hliá[2] ñí[1] jáun[2] hniáuh[32] huéh[3] tsú[2] lio[21] hi[3] tioh[3].

4 Ñí[1] jáun[2] ca[3]jenh[2] jnoh[1] tsá[2] má[2]haɨn[21] tɨ[3] con[2] Tɨ[32] Juo[13] dí[2], jáun[2] ca[3]tauh[13] jnoh[1] quiau[3] jmáɨ[1] ñí[1] jáun[2] quiúnh[1] tsá[2] hí[3]. Jáun[2] tsá[2] hí[3] ca[3]záɨh[3] Po[1] jáɨ[13] hi[3] cue[32] Jmí[2]chí[3] Chun[1] hñu[3] tsí[3], hi[3] tiá[2] hniáuh[32] tsó[32] Po[1] tɨ[3] Jerusalén.

5 Tɨ[3]la[3] cun[3] jáun[2] ca[3]hue[13] bíh[1] jnoh[1] jmí[1] ca[3]tsɨn[13] quiau[3] jmáɨ[1] jáun[2]. Ca[3]la[3] jín[32] jáun[2] bíh[1] tsá[2] reh[2] dí[2] tsá[2]mi[3] tsá[2]ñuh[2] ca[3]la[3] má[2]quionh[3] jón[2]zíh[1] hi[3] ca[3]ñí[1]jau[2] jnoh[1] tɨ[3] jenh[3] juú[2], jáun[2] can[32] jmí[2]miih[21] jáun[2] ca[3]dí[1]jñi[21] jnoh[1] hi[3] ca[3]lienh[1] jnoh[1] Dió[32].

6 Jmí[1] lɨ[21] jáun[2] ca[3]háɨh[1] jnoh[1] jáɨ[13] quiúnh[1] tsú[2], jáun[2] ca[3]tauh[21] jnoh[1] siáh[3] mu[2] pa[21] jáun[2]; cun[3] jáun[2] bíh[1] ca[3]jính[32] tsá[2] hí[3] hi[3] ja[3]tanh[21] hñú[13].

7 Hi[3] ca[3]hué[2] jnoh[1] jáun[2] juú[2] Tiro ca[3]cháu[32] jnoh[1] juú[2] Tolemaida. Juú[2] jáun[2] ca[3]cuen[1] jnoh[1] cuo[2] quiúnh[1] tsá[2] reh[2] dí[2], jáun[2] ñí[1] jáun[2] ca[3]tauh[13] jnoh[1] cú[2] jmáɨ[1] quiúnh[1] tsú[2].

8 Jmí[1] cá[1]jniá[21] jáun[2] ngau[3] jnoh[1] siáh[3] juɨ[32] ta[3] quiúnh[1] Po[1], jáun[2] ca[3]cháu[32] jnoh[1] juú[2] Cesarea. Ñí[1] jáun[2] ñéi[1] jnoh[1] hñú[13] Pí[2]liéi[1], jan[2] tɨ[32] ngaɨ[32] jáɨ[13] quioh[21] Dió[32], tsá[2] jmí[1] ná[1]lí[3] hí[3] quiaun[3] tsá[2] ca[3]lɨn[3] hí[3] tsá[2] jniá[3] jmí[1] tsí[3], tsá[2] ca[3]quianh[3] hí[3] tsá[2] reh[2] dí[2] jmí[1]tin[2]. Jáun[2] hñú[13] tsá[2] hí[3] ca[3]tauh[13] jnoh[1].

9 Pí[2]liéi[1] hí[3] jmí[1] tionh[1] quiun[3] tsá[1]máɨ[13] jon[2], tsá[2] ná[1]lín[3] *tɨ[32] jë[1] Dió[32].

10 Má[2]hia[3]jáun[13] ca[3]lá[2] tiauh[2] jnoh[1] la[3] cun[3] jmí[1] cá[1]chó[21] jan[2] tsá[2] jmáɨ[2] Ágabo *tɨ[32] jë[1] Dió[32], tsá[2] ja[3] tɨ[3] Judea, hi[3] ca[3]ñí[1]jɨe[13] tsú[2] jnoh[1].

11 Hi[3] jáun[2] tsá[2] hí[3] ca[3]can[3] láu[2] hñéih[1] Po[1] hi[3] ca[3]hñéih[3] cuá[2] ta[3] hnga[2]. Jmí[1] lɨ[21] jáun[2] ca[3]juáh[3] la[3] lá[2]:

—Jmí[2]chí[3] Chun[1] juáh[3] hi[3] jmu[3] tsá[2] *judíos la[3] lá[2] já[1] juú[2] Jerusalén ñí[1]con[2] tsá[2] quioh[21] láu[2] lá[2], hi[3] jáun[2] jɨenh[3] tsú[2] siáh[3] ñí[1]con[2] *tsá[2]cá[2]jo[21].

12 Jmí[1] má[2]lí[2]náɨ[13] jnoh[1] la[3] ní[2] né[3], ca[3]za[13] jnoh[1] Po[1] quiúnh[1] tsá[2] juú[2] Cesarea hi[3] tiú[2]uú[2] tsó[32] tsú[2] cú[2]jueh[32] tɨ[3] Jerusalén.

13 Tɨ[3]la[3] Po[1] né[3] ca[3]juáh[3]:

—¿He[3] láɨh[32] sa[3] uoh[32] hnoh[2] hi[3] hliah[21] náh[2] tsɨn[32] jná[13]? Tɨ[3]la[3] cáun[2] tán[1] bíh[1] má[2]nio[2] tsɨn[32] jná[13], uá[1]jinh[1] hi[3] jún[3] jná[13] já[1] juú[2] Jerusalén cun[3]ñí[1] hi[3] ca[3]tɨn[1] Jesús Tɨ[32] Juo[13] dí[2], jun[3]juáh[13] jmáh[3]la[3] hi[3] hñe[3] yáh[3] tsú[2] jná[13].

14 Tɨ[3]la[3] tiá[2] ca[3]tiau[13] yáh[3] jnoh[1] hi[3] tí[1] jéinh[1] jnoh[1] jmí[1] tsí[3] tsú[2], jáun[2] ca[3]tunh[21] bíh[1] jnoh[1] cú[2]jueh[32], jáun[2] ca[3]juoh[21] jnoh[1] la[3] lá[2]:

—Cáun[2] cuí[1] jmu[1] bíh[1] Dió[32] la[3] cun[3] hi[3] hnió[3] jmu[3].

15 Jmí[1] lɨ[21] jáun[2] ca[3]jmú[13] jnoh[1] re[2] lio[21] quiú[13] hi[3] ngau[3] jnoh[1] juɨ[32] má[2]tiáuh[1] tɨ[3] Jerusalén.

16 Ma[3] jan[2] tsá[2] reh[2] dí[2] tsá[2] zian[2] juú[2] Cesarea jáun[2] ca[3]ñí[1]táunh[1] quiúnh[1] jnoh[1], jáun[2] tsá[2] hí[3] ca[3]ñí[1]jau[2] jnoh[1] hñú[13] jan[2] tsá[2] jmáɨ[2] Mnasón, tsá[2] hué[32] Chipre. Tsá[2] hí[3] jmí[1] la[3] má[2]hen[2] tɨ[3] con[2] Tɨ[32] Juo[13] dí[2] la[3] cun[3] jmí[1]tin[2] máh[3], jáun[2] hñú[13] tsá[2] hí[3] bíh[1] ca[3]tauh[13] jnoh[1].

Po[1] tsa[3]jɨen[3] Jacobo

17 Jmí[1] cá[1]cháu[21] jnoh[1] já[1] juú[2] Jerusalén né[3], hiún[2] lín[32] bíh[1] tsí[3] tsá[2] reh[2] dí[2] ca[3]he[3] jnoh[1].

18 Jmí[1] cá[1]jniá[21] jáun[2] ca[3]ñí[1]quiúnh[1] jnoh[1] Po[1] hi[3] tsa[3]jɨen[3] tsú[2] Jacobo hñú[13]. Hñú[13] Jacobo hí[3] ca[3]ngɨh[32] siáh[3] la[3]jín[32] tsá[2]daun[32] tsá[2] ná[1]ñí[1] cuáh[32].

19 Jáun[2] Po[1] ca[3]cuéh[3] cuo[2] hi[3] jan[2] hi[3] jan[2] tsá[2] hí[3]; jmí[1] lɨ[21] jáun[2] né[3], ca[3]chá[3] dí[2] re[2] tso[2] la[3]jí[32] hi[3] má[2]ca[3]jmú[3] Dió[32] ñí[1]con[2] tsá[2]cá[2]jo[21] cun[3]quionh[3] hnga[2] dí[2].

20 Jmí[1] má[2]lí[2]niéi[32] jáun[2] tsá[2] hí[3] jáɨ[13] ní[2] né[3], jlánh[1] ca[3]ma[3]quien[2] tsú[2] Dió[32]. Jmí[1] lɨ[21] jáun[2] né[3] ca[3]záɨh[3] dí[2] Po[1] la[3] lá[2]:

—Tɨ[3]la[3] sá[1]ní[2] jɨe[3] reh[2], ca[3]la[3] juóun[32] mei[21] bíh[1] tsá[2] judíos má[2]taunh[32] ta[21], hi[3] la[3]jín[32]

tsá² hí³ né³, hniá¹ bíh¹ hi³ ma³tí³² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés.
21 Tsá² hí³ má²ca³nái³² hi³ hnú² néh¹ hɨeh³² tsá² judíos tsá² tiáunh¹ hué¹³ tsá²cá²jo²¹ hi³ tiú²uú² hniáuh³² ma³tí³² tsú² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, hi³ tiú²uú² hniáuh³² *tiú³² tsú² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian² tsá¹míh¹ jon², hi³ tiú²uú² ma³tí³² tsú² la³ cun³ hi³ ná¹ngɨ²³ dí².
22 Jáun² né³, ¿ha³ lánh³ jmú¹³ dí²? Quí¹ má²ta²¹ má²lɨ³ ñi³² bíh¹ tsú² hi³ má²cuán² hnú² ñí¹ lá².
23 Ti³ chú³² jmu³ hnú² la³ cun³ hi³ juáh¹³ jnoh¹ lá²: Quí¹ ja¹ quiú¹³ dí² lá² zian² quiun³ tsá² má²ná¹láɨh²¹ jáɨ¹³ quionh³ Dió³².
24 Jáun² né³, jan³² tsá² lá², ma³jɨ¹³ hnú² jmɨ́¹ honh² quiúnh¹ tsá² lá² la³ cun³ hi³ ná¹ngɨ²³ dí² tsá² judíos; hi³ ma³hmah²¹ siáh³ la³ cun³ hi³ tsa³hín³ quioh²¹ tsú². Ñí¹ má¹ca³ma³tí³² tsú² jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² quionh³ Dió³², má¹jáun² má²lí¹³ zéi³² tsú² chí¹ mɨ³láu³ nio². Jáun² la³jɨ́n³² tsáu² lɨ³ ñi³² hi³ tiá² la³ tson² yáh³ la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ má²ca³náɨ³² tsú² jáun², tɨ³la³ hnú² bíh¹ jan² tsá² má²tí³² liei²¹ jáun² quiú¹³.
25 Tɨ³la³ hi³ ca³tɨn¹ tsá²cá²jo²¹ tsá² má²ca³taunh³ ta²¹ má¹ná¹, má²ca³zen¹³ bíh¹ dí² cáun² sí² ñí¹con² tsú² hi³ rá¹juáh³ la³ cun³ hi³ má²ca³láɨ¹³ dí², uá¹la³ cun³ hi³ tiá² hniáuh³² cuh³ tsú² ngú³ quioh²¹ jáh³ má²ca³jngɨh³ tsú² ñí¹con² dió³² tsá² láɨn¹, tiá² chú³² cuh³ tsú² jmɨ², sa³jun³ ngú³ quioh²¹ jáh³ cuounh³² tsú² láɨ¹, jɨ³ tsá²mɨ³ tsá²ñuh² ní² siáh³ tiá² hniáuh³² jmu³ juón¹ quionh³ tsá²ján² tsá²ján².

Má²tson¹³ tsú² Po¹ hñu³ cuáh³² chín¹

26 Jáun² ca³jan³ Po¹ tá¹ quiun³ tsá²ñuh² hí³. Jmɨ́¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³ ca³jmú³ tsú² hi³ lɨ³ jɨ² jmɨ́¹ tsɨ́³ quionh³ tsá² hí³ la³ cun³ hi³ ná¹ngɨ²³ tsá² judíos. Jmɨ́¹jáun² ñéi¹ Po¹ hñu³ cuáh³² chín¹ hi³ ca³ñí¹zeh¹ dí² tsá² tiáunh¹ cuáh³² jáh³ jmáɨ¹ jéi³²í¹ hniauh³ hi³ lɨ³ jɨ² jmɨ́¹ tsɨ́³ dí² tiáunh¹, hi³ jáun² jmáɨ¹ jáun² jmɨ́¹ cuen³ Po¹ jáh³ joh¹ ma³ quin³² ma³ jan³² tá¹ quiun³ tsá² hí³ hi³ jngɨh³ ñí¹con² Dió³².
27 Jmɨ́¹ má²ñí¹hián² jáun² quiau³ jmáɨ¹ quioh²¹ tsú², jmɨ́¹jáun² ma³ jan² tsá² judíos zian² hué³² Asia ca³lɨ³ cuóun³² Po¹ hñu³ cuáh³² chín¹, jmɨ́¹jáun² la³jui³² ca³zió³ tsú² tsɨ́³ tsá² tionh² hí³ hi³ zanh³ tsú² Po¹,
28 hi³ ca³hóh³² hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—¡Hnoh² tsá² ziáun² dí² hué³² *Israel lá², ma³hau¹ jnoh¹! Tsá²ñuh² lá² jlánh¹ hún¹ ngɨ³² tá¹ cáun² hngá¹máh³ hi³ má²can² tsáu² hi³ lɨ³hon² tsú² tsá²co¹ dí², jɨ³ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, la³ má²quionh³ jɨ³ cuáh³² lá² quiú¹³ dí². Hi³ hí¹ la³ tɨ³ tsá²cá²jo²¹ má²cuá²jan² tsú² hñu³ cuáh³² lá² quiú¹³ dí², hi³ má²cuá²hliah¹.
29 Ca³juáh³ tsú² la³ ní² quí¹hliá² ca³jɨ́en³² tsú² Po¹ jmɨ́¹tin² já¹ juú² hi³ quionh³ tsú² jan² tsá² jmáɨ² Trófimo tsá² zian² juú² Éfeso, jáun² lí¹ ca³lín¹³ tsú² hi³ má²cuá²jan² Po¹ tsá² hí³ hñu³ cuáh³².
30 Jáun² la³jui³² tiá³ siaun³² taunh³ bíh¹ tsá² juú², hi³ ca³cuú² ca³ngɨh³² ca³la³ né³² cánh³. Jmɨ́¹jáun² ca³ñí¹hmá¹ ñí¹cuonh¹³ dí² Po¹ hi³ ca³chin² dí² cheih³², jáun² la³jui³² ca³jna³ dí² siáh³ ho³hñú¹³ cuáh³².
31 Jmɨ́¹ má²jngɨh³ cu³tí³ bíh¹ tsú² Po¹ la³ cun³ jmɨ́¹ ca³lɨ³ ñi³² juo¹³ hliáu³ tsá² *romanos hi³ tiá³ siaun³² lɨ́n³² bíh¹ má²tiáunh¹ la³jín³² tsá² juú² Jerusalén.
32 La³ cun³ jmɨ́¹jáun² ca³teh³ juo¹³ hliáu³ hí³ hliáu³ tsá² ná¹chín¹ joh¹ la³ má²quionh³ hliáu³ ñí¹ hná¹ jáun², jáun² cú²hé² ja³taunh²¹ dí² ñí¹ ná¹ngɨh³² jáun² tsá² hí³. Jmɨ́¹ ca³jɨ́en³² tsú² tsá² lɨ́n³ hí³ juo¹³ hliáu³ né³ la³ má²quionh³ tsá² quionh³, tiú²uú² ca³quiunh³ yáh³ tsú² Po¹.
33 Jmɨ́¹jáun² cuan³ tsá² lɨ́n³ juo¹³ hliáu³ ñí¹ zenh¹ Po¹ hi³ ca³zanh³ Po¹ hi³ ca³jmú³ tsú² héih³² hi³ hñe³ tsú² Po¹ quionh³ tun³ cá²den¹ná¹. Jáun² ca³ngáɨ³ tsú² siáh³ hi³ hin² tsánh² Po¹, hi³ he³ lí²jmú³.
34 Tɨ³la³ tsá² jmɨ́¹ ná¹ngɨh³² hí³ má¹ná¹, tiú² jan³² lɨ́n³² bíh¹ ca³taunh³, hi³ jáun² lí¹ tiá² ñi³² he³ jáɨ¹³ ne³ bíh¹ juo¹³ hliáu³ li³, quí¹ cú²tiú² cú²jan³² lɨ́n³² bíh¹ tiáunh¹ tsú². Jáun² juo¹³ hliáu³ hí³ ca³jmú³ héih³² hi³ cu³tsa³² jan³ cú²jueh³² hliáu³ Po¹ ñí¹ lɨ́³ hñú¹³ hliáu³.
35 Jmɨ́¹ ca³cha³táunh¹ hliáu³ jmɨ́h¹ ta³² hi³ hí¹jan² Po¹, jáun² ja¹ uá¹ hen² bíh¹ Po¹ ca³jan³ tsú² chi³cuú² quí¹hliá² jlánh¹ chí¹ñi¹ já²táunh¹ tsá² hí³ hi³ hnió³ jmu³ hian² tsɨ́³.
36 Tsá² hí³ né³ hí¹hóh³² la³jɨ́n³² hi³ hí¹juáh²³:
—¡Cu³tí³ cuí¹ jngɨh¹³ mí¹ tsá² lín¹ ní²!

Po¹ cue³² jú¹ tson² quioh²¹

37 Jmɨ́¹ ca³tɨ³ ñí¹tanh¹³ tsú² Po¹ hñú¹³ hliáu³ jáun², jáun² Po¹ ca³mɨ́³ jáɨ¹³ ñí¹con² juo¹³ hliáu³ hí³ hi³ ca³juáh³:
—¿Tiá¹ lɨ́¹³ juoh²¹ cu³tiá³ quiúnh¹ jná¹³?
Jáun² juo¹³ hliáu³ hí³ ca³juáh³:
—¿Hí¹ tɨn² máh³ hnú² hléh¹ jú¹ *griego dúh¹?
38 ¿Há¹ jun³juáh¹³ hnú² tsá² hué³² Egipto dúh¹, tsá² ca³jmú³ hniéi² quionh³ tsá² ho² ta²¹, tsá² ca³lɨ³ zian² quiún³ mei²¹ tsá² jngɨh² tsáu² joh¹, hi³ ca³ñí¹táunh¹ quionh³ dí² la³ tɨ³ hué³² quiéin²?
39 Hi³ jáun² Po¹ ca³juáh³:
—Tsá² judío juú² Tarso bíh¹ jná¹³, cáun² juú² quien² tɨ³ Cilicia. Juenh² jmu³ honh², cué¹ tiá³ jáɨ¹³ hi³ lienh¹ jná¹³ tsá² ní².
40 Jmɨ́¹ má²lí²cué³² juo¹³ hliáu³ jáɨ¹³ né³, ca³náu² Po¹ hná¹³ ta³², hi³ ca³háɨ³² cuo² hi³ ca³jmú³ lin¹ hi³ tiánh³² tsá² hi³ tie³. Jáun² jmɨ́¹

má²tionh² tsá² hí³ tie³ né³, ca³hléh³ Po¹ jú¹ *hebreo ñí¹con² tsá² hí³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

22

1 —Hnoh² tsá²cáu³ ɨ³ tsá²daun³², re² niéi² náh² jáɨ¹³ hi³ má¹tson¹³ jná¹³ lá² ñí¹con² hnoh² ta³né³².

2 Jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² tsá² hí³ hi³ dí¹hleh³² Po¹ jú¹jma² *hebreo né³, ti³ li³mí¹ tie³ ca³tiánh³ bíh¹ tsú². Jáun² Po¹ ca³záɨh³ siáh³ tsá² hí³:

3 —Tsá² *judío tsá² juú² Tarso bíh¹ jná¹³, juú² hín¹³ ti³ Cilicia, tɨ³la³ já¹ juú² Jerusalén lá² bíh¹ ca³cuon³ jná¹³. Ja³bí¹ tsá² ca³ma³ta² ti³² Gamaliel yáh³ jná¹³ uá²jaɨ³², tsá² hí³ ca³ma³ta² jná¹³ ca³la³ cun³ tán¹ cun³ hián² héih³² hi³ rá¹tioh³ ñí¹ liei²¹ hi³ hiauh³ tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí². Huen² jná¹³ jlánh¹ ca³lɨ³ hniá¹ ná¹ hi³ má¹zián¹³ ná¹ la³ cun³ hi³ ti³² tsí³ Dió³², la³jmí¹ ná¹hniá¹ hnoh² ní² ta³né³².

4 Jmí¹tin² jlánh¹ jmí¹ jmu² jná¹³ hian² tsɨn³² ñí¹con² tsá² má²tiáunh¹ juɨ³² quioh²¹ Jesús, hí¹ la³ ti³ jmí¹ jngɨh³² jná¹³ tsú². Hi³ tsá²mɨ³ tsá²ñuh² bíh¹ tsú² ca³ma³tson¹³ jná¹³ jmí¹tin², hi³ ca³quí¹ ca³tonh¹ jná¹³ hñu³mí¹ñí².

5 Jáun² tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² híen¹ quionh³ la³jín³² tsá²daun³² lɨ¹³ cué³² jú¹ tson² ca³tɨ²¹ hi³ ní². Ja³bí¹ tsá² hí³ siáh³ ca³cué³ jná¹³ sí² hi³ ca³tɨn¹ tsá² judíos reh² dí² zian² já¹ juú² Damasco; hi³ jáun² ñéi¹ jná¹³ ñí¹ jáun² hi³ jmí¹ já¹zánh²¹ jná¹³ tsá² má²tiáunh¹ juɨ³² quioh²¹ Jesús, hi³ jmí¹ já¹jan³² jná¹³ tsú² ca³la³ hi³ ná¹hñei²¹ ti³ já¹ juú² lá², hi³ jmí¹ jmuh¹ jnoh¹ tsú² ñí¹ lá².

Po¹ cha³² ha³ lánh³ rón³² ca³tí² cá²jéinh³² jmí¹ tsí³

(Hechos 9:1-19; 26:12-18)

6 "Tɨ³la³ tá¹la³ cuá¹ñe² jná¹³ jáun² hú¹ juɨ³² né³, jmí¹ má²ñí¹chau²¹ jná¹³ já¹ juú² Damasco, jáun² cu³diá²jan² jmí¹ táɨn³ jná¹³ cáun² joh¹ pin³ lín³² hi³ ja³ hñu³mɨ³cuú² cun³ chi³hiú²;

7 la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³tánh³ jná¹³ cu³hna²¹ jáh³. Jmí¹jáun² ca³náɨ³² jná¹³ cáun² ho³ tsáu² hi³ ñí¹juah²¹: "Hnú² Saulo, Saulo, ¿he³ láɨh³² jmuh³² hnú² hian² honh² ñí¹con² jná¹³?"

8 Hi³ jáun² jná¹³ ca³ngáɨ³²: "¿Hin² bí¹ tsánh² hnú² Tɨ³²?" Jáun² Tsá² hí³ ñí¹ca³juáh³: "Jná¹³ bíh¹ la³², Jesús Tsá² Nazaret Tsá² jmoh¹ hnú² hian² honh²".

9 Ca³jíe³ bíh¹ tsá² jmí¹ quiúnh¹ jná¹³ joh¹ jáun², ti³la³ tiá² ca³ngɨ¹³ yáh³ tsú² hi³ ñí¹ca³hléh³ jáun² tsáu².

10 Jmí¹jáun² ca³juo³ jná¹³ tsú²: "¿He³ bí¹ hniáuh³² jmu¹ jná¹³ né³ Tɨ³²?" Jáun² jmí¹jáun² ca³záɨ³ jná¹³ Tɨ³² Juo¹³ dí²: "Náu², cua³² juɨ³² hún¹ nú² ti³ Damasco. Hi³ jáun² ñí¹ jáun² li³ ñíh¹³ hnú² la³jí³² la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹ hnú² jmúh¹³".

11 Tɨ³la³ joh¹ zín³ lín³² hi³ ca³jíe³² jná¹³ jáun² né³ ca³jmú³ hi³ ca³táɨn³ jná¹³, jáun² tsá² jmí¹ quiúnh¹ hí³ bíh¹ jná¹³ ca³zanh³ uón³² hi³ ca³jau³ ti³ já¹ juú² Damasco.

12 "Hi³ jáun² ñí¹ jáun² jmí¹ zian² jan² tsá²ñuh² jmáɨ² Ananías, jan² tsá² la³ má²tí³² re² lín³² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés. La³jín³² tsá² judíos zian² juú² jáun² jmí¹ tanh² ta²¹ tsá² hí³.

13 Jáun² Ananías hí³ ca³ñí¹jɨe¹³ jná¹³. La³ cun³ jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² tsú² ca³juáh³: "Hnú² reh² Saulo, ¡jɨe¹ siáh³ cónh³ hi³ hmaɨ²¹!" La³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³tauh² siáh³ re² mí¹ñi³² jná¹³.

14 Jmí¹jáun² ca³záɨ³ tsú² jná¹³ la³ lá²: "Dió³² Juo¹³ tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² má²ca³quianh³ hnú², hi³ hnió³ tsú² hi³ lɨ³ ñíh¹³ hnú² la³ cun³ hi³ lín²³ tsú² jmu³, jɨ³ hi³ lí¹³ jɨen¹ hnú² siáh³ hnga² Tsá² Chun¹, hi³ náɨh¹³ hnú² siáh³ jë¹ Tsá² hí³.

15 Quí¹ hnú² bíh¹ ca³tɨn¹ cuá¹náuh² jáɨ¹³ quioh²¹ tsú² ñí¹con² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ ca³tɨ²¹ la³jí³² hi³ ca³jɨeh³ nú² jɨ³ hi³ ca³niéih² nú² ní² siáh³.

16 Jáun² né³, ha³ lí² ján², cuí¹ zaun²¹ nú² jmáɨ² hi³ teh¹ nú² Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ jáun² hin³ tsú² tso³ quián¹³ hnú²". La³ ní² ca³juáh³ Ananías hí³.

17 "Hi³ jáun² jmí¹ cuanh²¹ jná¹³ siáh³ já¹ juú² Jerusalén lá² né³, ca³ñí¹lienh¹ jná¹³ Dió³² hñu³ cuáh³² chín¹. Jmí¹jáun² ca³jnia³ Tɨ³² Juo¹³ dí² jéin³² jná¹³

18 hi³ ca³juáh³ la³ lá²: "Háun¹ nú², tia³jui³² cua³han² já¹ juú² lá², quí¹ tsá² juú² lá² cun³ tiá² héi³² bíh¹ jáɨ¹³ hi³ hléh¹³ hnú² ca³tɨn¹ jná¹³".

19 Jáun² jná¹³ né³ ca³juánh³²: "Hnú² Tɨ³² Juóu³² jná¹³, já² la³jín³² bíh¹ tsá² juú² lá² ná¹ñi³² hi³ jná¹³ jmí¹ ñe² la³jí³² cuáh³² quiú¹³ jnoh¹ tsá² judíos, hi³ jmí¹ ñí²jan³² jná¹³ tsú² hñu³mí¹ñí² tsá² má²taunh² hnú² ta²¹ jmí¹jáun², hi³ jmí¹ quiunh³² jná¹³ tsú² siáh³.

20 Ja³bí¹ la³ jáun² jmí¹ ca³táɨn² jáun² jmɨ² quioh²¹ hla¹ Tié³ tsá² ca³náu² hí³ jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ hnú², ja³bí¹ ñí¹ jáun² jmí¹ zenh¹ jná¹³ hi³ hún¹ ná¹ cá²hon³ quiúnh¹ tsá² ca³jngɨh³ hí³ Tié³, hi³ ca³hmá³ jná¹³ siáh³ ha¹ tsá² ca³jngah³ tsú² hí³".

21 Ti³la³ Tɨ³² Juo¹³ dí² ca³juáh³ ñí¹con² jná¹³: "Cua³², quí¹ hnú² bíh¹ zei²¹ jná¹³ ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹ tsá² zian² ñí¹ uóunh³".

Cáun³² siáh³ Po¹ juo¹³ hliáu³

22 Ca³náɨ³² bíh¹ tsú² re² hi³ ca³juáh³ Po¹ la³ñí¹; ti³la³ jmí¹ má²lí²juáh³ Po¹ la³ ní² né³, ca³ti³ ca³hóh³² bíh¹ tsú² siáh³ hi³ ca³juáh³:

—¡Cuí¹ jún¹³ mí¹ tsá² lín¹ ja³ juón¹ ní²! ¡Tiá² ca³ti²¹ yáh³ zian² tsá² la³ ní²!

23 La³ má²ná¹tí² ná¹hóh³² jáun² bíh¹ tsá² hí³, hi³ ná¹quí² ná¹zen² ha¹, hi³ ná¹quí² ná¹ziauh³² siáh³ hliáu² chi³cuú²,

24 jáun² cu³tsa³² bíh¹ jmí¹ ca³jmú³ juo¹³ hliáu³ héih³² hi³ jan³ hliáu³ Po¹ ti³ ñéih³ hñú¹³. Jmí¹ li²¹ jáun² ca³jmú³ dí² héih³² hi³ pan³ tsú² Po¹ quionh³ hñú¹jméi¹³, hi³ jáun² chá³² Po¹ he³ ca³ti²¹ sa³ ti³ hóh³² lín³² tsá² hí³.

25 Jmí¹ má²lí²hñéi³² tsú² jáun² Po¹ tiá³ lín³² né³, hi³ jmí¹ má²pan³ dí² quionh³ hñú¹jméi¹³ jáun², jáun² Po¹ ca³záih³ hliáu³ tsá² chín¹ zenh² có³² jáun² la³ lá²:

—¿Hí¹ jmu² héih³² liei²¹ hi³ lí¹³ pan¹³ hnú² jan² tsá² *romano ta³ tiá² má²lí²quiánh² nú² jú¹ tson² quioh²¹ tsú²?

26 Jmí¹ má²lí²niéi³² hliáu³ tsá² chín¹ jái¹³ ní² né³, ca³ñí¹zeh¹ juo¹³ la³ lá²:

—¿He³ dá² ñi³jmuh³² hnú²? Já² la³ tsá² romano bíh¹ tsá² ó³².

27 Jmí¹jáun² ja³ juo¹³ hliáu³ tsá² chín¹ ñí¹ zenh¹ jáun² Po¹, hi³ ca³ngáih³ dí² jái¹³ lá²:

—¿Hí¹ cu³tí³ bíh¹ tsá² romano hnú²?

Jáun² Po¹ ca³juáh³:

—Ján³.

28 Jáun² juo¹³ hliáu³ ca³záih³ siáh³ Po¹:

—Ti³la³ ca³tin¹ jná¹³ má¹ná¹, hliáun³ lín³² bíh¹ quie³ ca³cáin³ hi³ ca³lin³ jná¹³ tsá² romano.

Jáun² Po¹ ca³juáh³ siáh³:

—Ti³la³ jná¹³ dá² má²lín³ la³ cun³ jmí¹ ca³li³zian² bíh¹.

29 Jmí¹jáun² la³jui³² ca³tiánh³ ti³ có³² tsá² jmí¹ má²cán³ hí³ jú¹ tson² quioh²¹ Po¹, hí¹ la³ ti³ hnga² yáh³ juo¹³ hliáu³ ca³juénh² jmí¹ ca³li³tsin² tsú² hi³ tson² bíh¹ la³ tsá² romano bíh¹ Po¹, quí¹hliá² jmí¹ má²lí²hñéi³² dí² tsú².

Má²zenh² Po¹ ñí¹ta²¹ chín¹ quioh²¹ tsá² judíos

30 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² jmí¹ hnió³ juo¹³ hliáu³ li³ ñi³² he³ tso³ chá³² tsá² judíos quioh²¹ Po¹, jáun² ca³chin² dí² tsú², hi³ ca³zen³ dí² siáh³ jái¹³ hi³ ngih¹³ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ la³ má²quionh³ la³jín³² tsá² ná¹ñí¹ hué³². Jmí¹jáun² ca³jan³ tsú² Po¹ hi³ ca³ñí¹zinh² dí² ja¹ ñí¹ ná¹ngih³² jáun² tsá² hí³.

23

1 Jmí¹jáun² né³, Po¹ ca³jíe³ chí¹tiá³ ñí¹ ñí¹ tionh¹ tsá² ná¹chín¹ hí³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnoh² reh², la³ ti³ ta³né³² tiá² lin¹ cha³² yáh³ tso³ jmí¹ tsin³² jná¹³ hi³ juáh¹³ hi³ tiá² má²ca³ma³ti²¹ jná¹³ ñí¹con² Dió³² la³ cun³ ca³ti²¹.

2 Jáun² Ananías tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² híen¹ ca³jmú³ héih³² ñí¹con² tsá² tionh² cu³héin¹ Po¹, hi³ pá³ tsú² ho³ Po¹.

3 Jáun² Po¹ né³ ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—¡Hnú² dá² cáun² hná¹ hiah³² tiáu² jmáh³la³ ti³ coh³ bíh¹, ja³bí¹ Dió³² po³ siáh³ hnú²! ¿Há¹ jun³juáh¹³ hi³ jáun² ñíh³ hnú² ñí¹ ní² hi³ rá¹tsih³² nú² héih³² la³ cun³ juáh³ liei²¹? ¿He³ láih³² sa³ chín¹dí¹ huen² bíh¹ hnú² ñi³jmuh³² la³ siáh³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ rá¹juáh³ jáun² liei²¹?

4 Jáun² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ có³² jáun² ca³záih³ Po¹:

—¿Hí¹ hnú² la³ ca³tin¹ jin¹³ tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² híen¹ quian²¹ Dió³²?

5 Jáun² Po¹ ca³ngái³ la³ lá²:

—Tiá² jmí¹ ño¹ jná¹³ reh² hi³ lín³ tsá² ní² mí²tsá² híen¹; quí¹ ñí¹ Sí² rá¹juáh³ la³ lá²: “Tiá² hniáuh³² hléh¹ hnú² jú¹ hlah³ quioh²¹ tsá² ho² ta²¹”.

6 Jmí¹ ca³li³tsin² jáun² Po¹ hi³ tsá² ná¹ngih³² hí³ la³ ná¹lí³ tun³ nió³, cun³ nió³ tsá² *saduceos, hi³ cun³ nió³ siáh³ tsá² *fariseos, jmí¹jáun² ca³hléh³ dí² tiá³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnoh² reh², jan² tsá² fariseo bíh¹ jná¹³, tsá² cá² mí¹zionh² tsá² fariseos. Jáun² né³, ¡né³² má²cán³ tsú² jú¹ tson² ca³ti²¹ hi³ jná¹³ taunh³² ta²¹ hi³ jenh¹³ siáh³ tsá² má²cá²tsan³!

7 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Po¹ la³ ní² né³, ca³juónh³ tsá² saduceos cú²zúnh² quionh³ tsá² fariseos, jmí¹jáun² li³ tsú² tun³ tsoh³.

8 Hi³ jáun² la³ jáun² li³ quí¹hliá² tiá² ta²¹ taunh³² yáh³ tsá² saduceos hi³ jenh¹³ dí² já¹ hla¹, hi³ juáh²³ siáh³ hi³ tiá² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² zian², hi³ sa³jun³ tsá²cuú² tsá²chín³ ní² siáh³; ti³la³ tsá² fariseos má¹ná¹, taunh³² bíh¹ ta²¹ la³jí³² hi³ jáun².

9 Hi³ jáun² la³jín³² tsá² hí³ ca³ti³ ca³hóh³², jáun² ma³ jan² ti³² liei²¹ ja¹ quioh²¹ tsá² fariseos hí³ ca³jmú³ zenh² hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Tiá² lin¹ hi³ hlaih³ chauh¹ yáh³ jnoh¹ quioh²¹ tsá²ñuh² lá², quí¹ tiá² né¹ yáh³ dí² ho³sa³ jan² tsá²cuú² tsá²chín³ má²ca³hléh³ ñí¹con² tsú², ho³lá²dá² jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³².

10 Cun³ñí¹ hi³hliá² jmí¹ má²ná¹jín²³ lín³² tsá² hí³, jáun² cu³tsa³² jmí¹ ca³jmú³ juo¹³ hliáu³ héih³² hi³ tsa³chin² tsú² cú²jueh³² Po¹ ja¹ jáun² hi³ jón³² siáh³ hñú¹³, quí¹ hi³ juénh² tsú² ní² lí¹ jun² Po¹, quí¹ ní² lí¹ ca³jmú³ tsú² hná¹jënh² nio² Po¹.

11 Hi³ jáun² hua² jáun² né³ ca³ma³jnia³² Ti³² Juo¹³ dí² ñí¹con² Po¹ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Tiá³ chá¹ honh² Po¹, quí¹ la³jmí¹ má²lí²hléh¹ hnú² hi³ ca³tin¹ jná¹³ já¹ juú² Jerusalén lá², la³ jáun² uá²jai³² hniáuh³² cuá¹hléh¹ nú² siáh³ já¹ juú² Roma.

Má²cú¹ má²ren²¹ tsáu² jái¹³ hi³ jngih³ Po¹

12 Hi³ jáun² jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³, ma³ jan² tsá² *judíos ca³ma³cú¹ ma³ren²¹ jái¹³ hi³ jngih³ Po¹. Má²tún² hmóu³² jáun² tsá² hí³ ca³tanh² hú¹mu³héih³² hi³ tiá² má³² jmu³ hí¹

cú¹pih²¹, sa³jun³ hính³ jmí² jma³ ca³la³ ti³ ñí¹
cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ jngih³ dí² Po¹.
13 Lín³ tun³lón³² tsá² ca³jmú³ jái¹³ jáun².
14 Jáun² ca³ñí¹táunh¹ dí² ñí¹con² tsá²
ná¹lín³ mi³jmú³ quionh³ tsá²daun³² tsá²
ná¹ñí¹ juú², hi³ ca³ñí¹juah²¹ la³ lá²:
—Má²tún² hmóu³² lá² jnoh¹ má²lí²tanh¹³
hú¹mu³héih³² hi³ tiá² cú¹ tiá² hnáih¹³ jnoh¹
hí¹ cú¹pih²¹ ca³la³ ñí¹ ca³jngih¹³ jnoh¹ Po¹.
15 Jáun² né³, zen² hnoh² jái¹³ ñí¹con² juo¹³
hliáu³ quiúnh¹ náh² tsá² ná¹ñí¹ hi³ ja³jan²
tsú² siáh³ Po¹ ta³ máh¹ hnoh². Juoh¹ hnoh²
juo¹³ hliáu³ hi³ hnáuh² hnoh² ngáih¹ re² lín³²
jú¹ tson² quioh²¹ Po¹. Jáun² jnoh¹ tsá¹tan¹³
Po¹ hú¹ jui³² hi³ jngih¹³ jnoh¹ ñeh² bíh¹ hi³
cuán¹³ tsú² ñí¹con² hnoh².
16 Ti³la³ jmí¹ ca³li³ ñi³² ñú²míh¹ jon² hiá¹
rainh²¹ Po¹ jái¹³ jáun² né³, la³jui³² ngau³ hi³
ca³ñí¹zeh¹ Po¹ jái¹³ jáun².
17 Jáun² ca³teh³ Po¹ hliáu³ tsá² chín¹ hi³
ca³záih³ dí²:
—Cuá²jan³² tiá³ ñú²míh¹ lá² ñí¹con² juóuh³²
nú², quí¹ zia³² cáun² jái¹³ hi³ tsa³zeh¹ tsú²
juóuh³² hnú².
18 Jmí¹jáun² ca³ñí¹jan² hliáu³ tsá² chín¹ hí³
ñú²míh¹ ta³ ñí¹ juo¹³ hi³ ca³juáh³:
—Po¹ tsá² cuá¹tson³ lí²tié³ jná¹³ hi³ lí²juáh³
hi³ já¹jan³² jná¹³ ñú²míh¹ lá² ñí¹con² hnú²,
quí¹ zia³² cáun² jái¹³ quian³² hi³ zái³² hnú².
19 Jmí¹jáun² ca³zanh³ juo¹³ hliáu³ cuo²
ñú²míh¹ hí³, hi³ ca³ñí¹ngah¹ dí² jái¹³ jáun² ñí¹
ti³ có³², hi³ ca³juáh³:
—¿He³ jái¹³ quiánh¹ nú²?
20 Jáun² ñú²míh¹ hí³ ca³juáh³:
—Tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹ má²lí²ma³cú¹
ma³ren²¹ jái¹³, hi³ jáun² má²zái³² tsú² hnú²
hi³ cuá¹jan³² hnú² Po¹ ñí¹ta²¹ chín¹ tsa³háu²,
hi³ lí¹ ja³ma³cau² tsú² hnú² hi³ juáh³ hi³ nga³
re² jú¹ tson² quioh²¹ Po¹.
21 Su³uú² lí¹ táunh³ hnú² ta²¹; quí¹ lín³
tun³lón³² tsá² tau³ Po¹ hú¹ jui³² tsa³háu².
Má²tún² hmóu³² jáun² tsá² hí³ má²lí²tianh²
hú¹mu³héih³² hi³ hí¹ cú¹pih²¹ má³² tiá² cuh³
hi³ sa³jun³ hính³ jmái² ca³la³ ñí¹ ca³jngih³
Po¹. Jáun² ta³né³² cáun² má²ná¹jan³² tsú² hi³
chanh²¹ hnú² jái¹³ bíh¹ ha³ líh³ cuá¹jan³² nú²
Po¹.
22 Jáun² juo¹³ hliáu³ hí³ ca³záih³ ñú²míh¹,
hi³ tiá² hin² záih³² hí¹ jan² hi³ má²lí²chá³²
la³ jáun², jmí¹ li²¹ jáun² né³ ca³chanh³ dí²
ñú²míh¹ hí³.

Zen³ tsú² Po¹ ñí¹con² Fé³ tsá² ho² ta²¹

23 Jmí¹jáun² ca³teh³ juo¹³ hliáu³ hí³ gon³
hliáu³ tsá² chín¹ hi³ ca³záih³ dí²:
—Jmu³ hua³jan²¹ tun³ nio² hña³láun³
hliáu³ tsá² tsa³táunh¹ jui³² ta³, hnaih³² nio²
quiú³ tsi²¹ quian³ siáh³ tsá² ná¹tsin¹ jáh³,
hi³ cónh³ tun³ nio² hña³láun³ siáh³ tsá²
ná¹quian³² hmá² zunh²¹. Hniáuh³² tónh³²
tsú² hua³jan²¹ hi³ tsa³táunh¹ cun³ la³ nio¹
ñu³ ti³ ca³niéi² la³ ti³ juú² Cesarea.
24 Hi³ jmu³ siáh³ hua³jan²¹ gon³ gáun³
tsa³cuá¹ hi³ ca³tin¹ Po¹, hi³ tsa³jan² tsú² re²
tin² ñí¹con² Fé³ tsá² ho² ta²¹.
25 Jáun² juo¹³ hliáu³ hí³ ca³zen³ cáun² sí² hi³
rá¹juáh³ la³ lá²:
26 "Hia² nú² Fé³ tsá² lín³ hnú² ta²¹ hi³ chín¹,
jná¹³ la³² tsá² jmái² Claudio Lisias zein³²
jná¹³ sí² lá² ñí¹con² hnú².
27 Jmí¹ ca³ma³tson¹³ tsá² judíos tsá² lá² hi³
jmí¹ má²jngih³ tsú², ti³la³ jmí¹ ca³li³ ño¹ jná¹³
hi³ tsá² *romano bíh¹ la³ tsá² lá², jmí¹jáun²
ñéi¹ jná¹³ quiúnh¹ hliáu³ joh² hi³ ca³ñí¹lion¹
jná¹³ tsú².
28 Jná¹³ né³ jmí¹ hnó²¹ li³ ño¹ hi³ he³
tso³ cha³² tsú² quioh²¹ tsá² lá², hi³ jáun²
ca³ñí¹jan³² jná¹³ tsú² ñí¹ta²¹ chín¹ quioh²¹
tsá² judíos.
29 Ti³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, cáun² lí¹ ca³tu³
ca³hna³ tsá² lá² la³ cun³ lí³ liei²¹ quioh²¹
hmóu³² bíh¹, hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ tiá² ca³ti²¹ hi³
jngih³ tsú² tsá² lá², sa³jun³ ca³ti²¹ hi³ tanh¹³
tsú² hñu³mí¹ñí².
30 Jáun² jmí¹ ca³li³ ño¹ jná¹³ hi³
má²ca³ma³cú¹ ma³ren²¹ tsú² jái¹³ hi³ jngih³
tsá² lá², jmí¹jáun² ca³lén¹³ jná¹³ hi³ zein²¹
tsú² cú²jueh³² ñí¹con² hnú², ja³bí¹ ca³juo³
jná¹³ siáh³ tsá² tú² tsá² hna² tsú² hi³ ñí¹con²
hnú² má²hniáuh³² chá³² tsú² tso³. [Cun³ ní²
bíh¹ tí³ jái¹³ hi³ juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnú²]."
31 Jáun² la³ cun³ lí³ héih³² hi³ má²lí²héi³
jáun² hliáu³ hí³, ca³jan³ Po¹ ta³ huá² ta³ niéi²
jáun², hi³ ca³ñí¹jan² dí² la³ ti³ juú² Antípatris.
32 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² ca³jính³² la³jín³²
hliáu³ tsá² ca³ñí¹táunh¹ jui³² ta³ cun³ juú²
Antípatris jáun², jáun² cu³ jmáh³ tsá² ná¹tsin¹
hí³ jáh³ bíh¹ jéi³²í¹ já¹taunh²¹ quionh³ Po¹.
33 Jmí¹ ca³cha³táunh¹ jáun² hliáu³ hí³ juú²
Cesarea, jáun² ca³cuéh³ tsú² tsá² ho² ta²¹ hí³
sí² jáun², hi³ ca³zinh³ tsú² siáh³ Po¹ ta³ ñí¹
tsú².
34 Jmí¹ má²lí²hí³² tsá² ho² ta²¹ hí³ sí² jáun²
né³, ca³ngáih³ Po¹ hi³ hín² tíh³ hín¹³. Jmí¹
ca³juáh³ Po¹ hi³ hín¹³ ti³ Cilicia, jáun² tsá² ho²
ta²¹ hí³ ca³juáh³:
35 —Ní¹ má¹cuá²taunh²¹ tsá² tú² hna² hnú²
ñí¹ lá², má¹jáun² máh³ cán¹³ jná¹³ jú¹ tson²
quián¹³ hnú².
Jáun² tsá² ho² ta²¹ hí³ ca³jmú³ héih³² hi³
jmu³ hliáu³ hua³hí¹³ Po¹ ñéih³ hñú¹³ hla¹
re²¹ Herodes.

24

Po¹ cue³² jú¹ tson² quioh²¹ ta³ ñí¹ Fé³

1 Jmí¹ la³ má²hñá³ jmái¹ jáun² ca³chó³²
Ananías já¹ juú² Cesarea, tsá² lín³ hí³ mí²tsá²
hien¹, quionh³ tsú² ma³ jan² tsá²daun³² tsá²
ná¹ñí¹ juú², ji³ tsá² jmái² Tértulo ní² siáh³,

jan² tɨ³² tsá² jmu² ta²¹ hi³ nau³² jáɨ¹³. Jáun² tsá² hí³ ca³tiánh³ ta³ ñí¹ tsá² ho² ta²¹ hí³, hi³ ca³chá³ tsáu¹³ Po¹.

2 Jmí¹ má²cuí²ñí¹quian¹³ tsú² jáun² Po¹ né³, ca³chá³ Tértulo tso³, hi³ ca³záɨh³ dí² Fé³ la³ lá²:

—Hnú² tsá² ho² ta²¹, cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ re² cháunh²³ honh² hnú² hi³ jmuh³² héih³², hi³ jáun² tie³ bíh¹ nio² tá¹ cáun² hué³² lá², hi³ hliáun³ siáh³ héih³² chu²¹ héih³² hmaɨ²¹ má²ca³lɨ³zia³² quiú¹³ dí².

3 Hen³ ma³ chú³² jmuh³² hnú² re² héih³² jmáɨ¹ ca³la³ jí³² la³ tán¹ hué³² quiú¹³ dí², jáun² jlánh¹ hiún² tsí³ jnoh¹ hi³ cue³² jnoh¹ tiá¹hmah¹ ñí¹con² hnú² Fé³ tsá² ho² ta²¹ juo¹³ jnoh¹.

4 Tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ tiá² hnó³² jná¹³ má¹tsan¹³ lín³² honh² hnú², jáun² mí²³ jná¹³ hi³ chú³² hi³ náɨh¹³ tiá³ hnú² jáɨ¹³ hi³ juah²¹ jná¹³ lá².

5 Tsá² tsanh²¹ jnoh¹ lá² jlánh¹ má²miéi³², jɨ³ hi³ quí² tson² tsú² tsá² *judíos tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³. Tsá² lá² jan² tsá² ná¹chín¹ ñí¹con² tsá² cu³ nió³ haɨn²¹ hí³ tɨ³ con² hla¹ tsá² ja³ hí³ Nazaret.

6 Tsá² lá² jmí¹ hnió³ hliáh³² siáh³ cuáh³² chín¹ quiú¹³ jnoh¹; tɨ³la³ jnoh¹ má¹ná¹, la³juɨ³² ca³zanh¹³ tsú² hi³ tson³. [Hi³ jmí¹ má²hnáu² jnoh¹ má¹ré¹³ tsáu¹³ tsú² la³ cun³ juáh³ liei²¹ quiú¹³ jnoh¹ hmóu³²,

7 tɨ³la³ Lisias juo¹³ hliáu³ jlánh¹ chí¹hniéi² ca³ñí¹chin² Po¹ lá² ja¹ quiú¹³ jnoh¹,

8 hi³ ca³juáh³ siáh³, hi³ tsá² cha³² tsáu¹³ tsá² lá² ca³tɨn¹ ja³táunh¹ ñí¹con² hnú².] Jáun² né³, ní¹juáh³ hi³ cánh¹ hnú² huen² re² lín³² jú¹ tson² ñí¹con² tsú², jáun² má¹jáun² lɨ³ ñíh¹³ hnú² hi³ tson² bíh¹ la³ cun³ tso³ hi³ cha³² jnoh¹ quioh²¹ tsú².

9 Jáun² la³jín³² tsá² judíos jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² ca³ma³tson² uá²jaɨ³² jáɨ¹³ jáun².

10 Jmí¹jáun² ca³jmú³ tsá² ho² ta²¹ lin¹ hi³ má²lí¹³ hléh³² Po¹, jáun² Po¹ ca³juáh³:

—Hiún² lín³² bíh¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ cué¹³ jú¹ tson² quion²¹ ñí¹con² hnú², quí¹ ño¹ jná¹³ hi³ má²hia³jáun¹³ lín³² máh³ lín³ hnú² jue²¹ hi³ ca³tɨn¹ tsá² zian² hué³² lá².

11 Huán¹ tsí³ bíh¹ lí¹³ lɨ³tsɨn² hnú² ní¹juáh³ tson² la³ cun³ hi³ juah²¹ jná¹³, quí¹ né³bí¹ má²tí³ quia³tún³ jmáɨ¹ bíh¹ la³ cun³ jmí¹ cá¹chó²¹ jná¹³ já¹ juú² Jerusalén hi³ ca³ñí¹ma³tsú¹ ma³jonh²¹ jná¹³ Dió³².

12 Hí¹ jan² yáh³ tsáu² tiá² dí¹quí¹ dí¹tanh¹ jná¹³ jáɨ¹³ la³ cun³ jmí¹ ca³tsauh¹ jná¹³ tsá² lá², sa³jun³ má²lí²cuú¹ lí²ngɨh²¹ jná¹³ tsáu² hi³ juáh¹³ hi³ má²lí²zió³² jná¹³ tsí³ tsú², uá¹ hi³ ñéih³ cuáh³² chín¹, ho³ lɨ³ua³ cáun² cuáh³² ñí¹ hná¹ ní² quiú¹³ jnoh¹ tsá² judíos, sa³jun³ já¹ juú² já¹ hñú³ siáh³.

13 Hi³ sa³jun³ lí¹³ ma³tson² tsú² lɨ³ua³ cáun² tso³ ñí¹ hná¹ ní².

14 Tɨ³la³ jná¹³ ton¹ bíh¹ hi³ tson² bíh¹ ma³tsú¹ ma³jonh²¹ jná¹³ Dió³² Juo¹³ tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ jnoh¹ la³ cun³ hi³ ná¹ngɨ²³ jáun² jnoh¹ tsá² má²tiáuh¹ jnoh¹ juɨ³² quioh²¹ Jesús, jnoh¹ tsá² té²³ tsá² ní² “tsá² cu³ nió³”. Taunh³² bíh¹ jná¹³ ta²¹ la³jí³² hi³ rá¹juáh³ ñí¹ liei²¹ quioh²¹ Moisés jɨ³ jáɨ¹³ hi³ rá¹tioh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ tsá² ca³lɨn³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³² ní² siáh³.

15 Ja³bí¹ jná¹³ hu²¹ tsɨn³² la³ cun³ hi³ qui³ ná¹hen² tsí³ tsá² lá², hi³ jenh¹³ jáun² la³jín³² tsá² má²cá²hiá² cá²tsan³, uá¹ i³ tsá² chun¹ uá¹ i³ tsá² hláɨh¹.

16 Hi³ jáun² bíh¹ jlánh¹ tion³ jmu² jná¹³ hi³ lɨ³ jɨ² jmí¹ tsɨn³² jmáɨ¹ ca³la³ jí³², hi³ jáun² tiá² zia³² tso³ hi³ lí¹³ lɨ³ chá³², uá¹ i³ ñí¹con² Dió³² uá¹ i³ ñí¹con² tsá²mɨ³cuóun² ní² siáh³.

17 ”Jmí¹ má²ca³ñí¹tí¹ ñí¹ngí¹³ jná¹³ ca³lá² ué³ juú²co¹ juú²hñú¹³ tsá² hué³² siáh³, ngah³ jná¹³ siáh³ juú² Jerusalén, hi³ ca³lén¹³ hi³ ñí¹ma³hon¹ ca³lá² tsá² tia³mii², jɨ³ hi³ ñí¹jngíh²¹ ná¹ siáh³ jáh³ ñí¹con² Dió³² hi³ hiún² tsɨn³².

18 Jmí¹ má²jɨ² jáun² jmí¹ tsɨn³² jná¹³ la³ cun³ hi³ ná¹ngɨ²³ jnoh¹ tsá² judíos, la³ cun³ jmí¹ ca³tsauh¹ jná¹³ tsá² judíos zian² hué³² Asia hñu³ cuáh³² chín¹; tɨ³la³ jun³juáh¹³ hi³ má²lí²cuú¹ lí²ngɨh²¹ tsáu² yáh³ jná¹³ jmí¹jáun², hi³ sa³jun³ má²zenh² jná¹³ siáh³ ja¹ quioh²¹ tsá² ná¹jmu² tiá³ siaun³².

19 Tsá² tsauh¹ hí³ bíh¹ jná¹³ jmí¹ ca³tɨn¹ ja³táunh¹ ñí¹ lá² ní¹juáh³ he³ tso³ hnió³ tsú² chá³² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³.

20 Ní¹juáh³ tiá² ja³táunh¹ tsá² hí³, hi³ jáun² tsá² tionh² lá² cuí¹ juáh¹³, neh²¹ ní¹juáh³ he³ tso³ ca³tsoh³ tsú² quion²¹ jná¹³ jmí¹ ca³zeh³ tsú² jná¹³ ñí¹ta²¹ chín¹ quioh²¹ tsá² judíos.

21 Tiá² né¹ ho³sa³ hi³hliá² ca³hléh³ jná¹³ tiá³ hi³ ca³juánh³² la³ lá²: ¡Né³² má²ná¹canh³² hnoh² jú¹ tson² cun³ñí¹ hi³ jná¹³ taunh³² ta²¹ hi³ jenh¹³ siáh³ tsá² má²cá²tsan³!

22 Tɨ³la³ Fé³ hí³ má¹ná¹, jmí¹ má²ñi³² re² bíh¹ hi³ ha³ lánh³ ná¹ngɨ²³ tsá² má²tiáunh¹ hí³ juɨ³² quioh²¹ Jesús; hi³ jáun² jmí¹ má²lí²niéi³² tsú² jáɨ¹³ jáun², ca³jmú³ héih³² hi³ cáun² cuí¹ lí³ tín² la³ ní², hi³ ca³juáh³:

—Ní¹ má¹cuán² Lisias tsá² lín³ juo¹³ hliáu³ má¹ré¹³ jná¹³ jáɨ¹³ ní² quián¹³ hnoh².

23 Jmí¹jáun² ca³jmú³ Fé³ héih³² hi³ jmu³ hliáu³ tsá² chín¹ hua³hí¹³ Po¹ la³ má²jmu² jáun², tɨ³la³ ca³cué³ bíh¹ tsú² jáɨ¹³ hi³ ma³hiún² ca³lá² Po¹ tsí³, jɨ³ hi³ lí¹³ tsa³jɨe³ siáh³ tsáu².

24 Jmí¹ lí¹cáɨn² jáun² máh³ ca³chánh³² siáh³ Fé³ já¹ juú² jáun² quionh³ Drusila tsá²mɨ³ tsá² judía ñí²cuo². Jmí¹jáun² ca³teh³ tsú² siáh³

Po¹ hi³ ca³li³hnió³ tsú² ne³ jáɨ¹³ hi³ ca³ti²¹ hi³
tanh² tsú² ta²¹ Jesús Tsá² líⁿ³ Cristo.
25 Tɨ³la³ jmí¹ ca³hléh³ Po¹ jáɨ¹³ hi³ ca³ti²¹ hi³
ma³zian² tsú² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsí³ Dió³² né³,
hi³ hniáuh³² lɨ³ tɨn² tsú² tɨ³ jinh³ hnga², jɨ³ hi³
ca³ti²¹ hi³ ra³tsɨ³² Dió³² héih³² jmáɨ¹ né³bí¹
ja³² ní² siáh³, jmí¹jáun² ca³juénh² bíh¹ Fé³, hi³
jáun² ca³juáh³:
—Cuánh² tín² cú²jueh³², má¹jáun² té¹³ jná¹³
siáh³ ní¹ má¹ca³lɨ³ jɨen¹ ná¹.
26 Jáun² Fé³ hí³ cáun² lí¹ jmí¹ má²hu²¹ tsí³
hi³ jéin³² Po¹ quɨe³, má¹jáun² jmí¹ lión²¹ dí²;
jáun² ca³teh³ dí² hliáun³ jéin³² hi³ hnió³ dí²
juónh³ quionh³.
27 Jmí¹ má²ca³tsɨn¹³ jáun² tun³ mii² hi³
cuá¹tson³ Po¹ ca³tsóh³² Fé³ ta²¹, jmí¹jáun² hi³
siáh³ Porcio Festo. Tɨ³la³ jmí¹ cuá¹han³ Fé³
ta²¹ má¹ná¹, cun³ jáun² ca³chan³ bíh¹ tsú²
Po¹ cuá¹tson³, quí¹ hi³ ca³li³hnió³ tsú² hi³
tá¹zanh¹ re² ñí¹con² tsá² judíos.

25

Po¹ má²zenh² siáh³ ta³ ñí¹ Festo

1 Jáun² né³, jmí¹ la³ má²jau³ ca³héi³ Festo
jáɨ¹³ hi³ líⁿ¹³ ta²¹ hué³² jáun², cua³han³ juú²
Cesarea ñí¹ zeh² ñí¹ta²¹ quioh²¹, hi³ ngau³ tɨ³
já¹ juú² Jerusalén.
2 Hi³ jáun² tsá² ná¹líⁿ³ mi³jmú³ la³
má²quionh³ tsá² *judíos tsá² ná¹ñí¹ ca³chá³
tsáu¹³ Po¹ ñí¹con² Festo hí³.
3 Jáun² tsá² hí³ ca³hiu³ ca³mí³ ñí¹con² Festo
hi³ jmu³ tsú² hi³ chú³² hi³ chanh³ jáɨ¹³ hi³
cuí¹ jáuh¹³ Po¹ tɨ³ já¹ juú² Jerusalén jáun²;
quí¹ tsá² hí³ dá² jmí¹ má²ca³ma³cú¹ ma³ren²¹
jáɨ¹³ hi³ tsa³jngɨh² Po¹ hú¹ juɨ³².
4 Tɨ³la³ Festo né³ ca³záɨh³ tsá² hí³, hi³ tsá²
cuá¹tson³ bíh¹ hí³ já¹ juú² Cesarea, hi³ né³bí¹
tsánh²¹ yáh³ tsú² hnga² ñí¹ jáun²;
5 hi³ ca³záɨh³ tsú² siáh³ tsá² hí³ la³ lá²:
—Ní¹juáh³ hin² hnoh² tsá² ná¹hauh³² náh²
jáɨ¹³, lí¹³ cuá¹táunh¹ náh² quiúnh¹ jná¹³ já¹
juú² Cesarea, hi³ jáun² ñí¹ jáun² cuá¹juah²¹
náh² ní¹juáh³ he³ tso³ zia³² quioh²¹ tsá² hí³.
6 Jmí¹ la³ má²jña³ ho³ má²quia³ jmáɨ¹ hi³
ca³chó³² Festo hí³ já¹ juú² Jerusalén, ngah³
siáh³ tɨ³ já¹ juú² Cesarea. Jáun² jmí¹ cá¹jniá²¹
hi³ ca³chánh³² jáun² tsú² ca³cuá³ ñí¹ta²¹
chín¹ quioh²¹, jmí¹jáun² ca³jmú³ héih³² hi³
tsa³quian³ tsú² Po¹.
7 Jmí¹ hi²¹ jáun² Po¹ ñí¹ta²¹, ca³la³ ja¹
uá¹ zenh² bíh¹ Po¹ ca³jmú³ tsá² judíos tsá²
ja³taunh²¹ hí³ juú² Jerusalén, hi³ ca³chá³ tsú²
hliáun³ jmáh³la³ tso³ huáh² tsí³, tɨ³la³ tiá² lɨ³
yáh³ ma³tson² tsú² tso³ jáun².
8 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³cué³ Po¹ jú¹ tson²
quioh²¹, hi³ ca³juáh³:
—Hí¹ cáun² yáh³ hi³ hlah³ tiá² má²cá²jmú³²
jná¹³ ñí¹con² liei²¹ quiú¹³ jnoh¹ tsá² judíos,
sa³jun³ hi³ ca³tɨn¹ cuáh³² chín¹ quiú¹³ jnoh¹,
sa³jun³ hi³ ca³tɨn¹ *tsá² cuá¹líⁿ³ mɨ³chí¹ juo¹³
dí² tsá² *romanos ní² siáh³.
9 Tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ ca³li³hnió³ Festo
tá¹zanh¹ re² ñí¹con² tsá² judíos, jáun² ca³záɨh³
dí² Po¹ la³ lá²:
—¿Hnáuh¹ hnú² cuóh¹³ já¹ juú² Jerusalén,
hi³ jáun² ñí¹ jáun² ñí¹ma³ré¹³ jná¹³ tso³
quián¹³ hnú²?
10 Tɨ³la³ Po¹ ca³ngáɨ³:
—Ta³ ñí¹ tsá² cuá¹líⁿ³ mɨ³chí¹ juo¹³ tsá² ro-
manos bíh¹ tsá¹juoh²¹ dí²; quí¹ ñí¹ jáun² bíh¹
ca³ti²¹ ma³re² tsú². Má²ñíh¹ bíh¹ hnú² re² hi³
hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ hi³ hlah³ tiá² cá²jmú³² jná¹³
ñí¹con² tsá² judíos tsá²co¹ ná¹.
11 Sá¹jmí¹ hi³ tson² ca³jmú³² jná¹³ cáun² hi³
hlah³ dúh¹, jáun² cun³ ca³ti²¹ bíh¹ jún³ jná¹³;
tɨ³la³ ní¹juáh³ hí¹ cáun² yáh³ tso³ hi³ cha³²
tsú² ní² tiá² la³ tson², jáun² hí¹ jan² yáh³ tiá²
hin² ca³tɨn¹ jɨenh³ jná¹³ jo³cuo² tsá² ní². Hi³
jáun² bíh¹ mí²³ jná¹³ hi³ ma³re² hnga² tsá²
cuá¹líⁿ³ mɨ³chí¹.
12 Jmí¹ má²lí²juónh³ jáun² Festo quionh³
tsá² quia³líⁿ³ jmí¹ tsí³ quionh³, jáun² ca³záɨh³
dí² siáh³ Po¹ la³ lá²:
—Má²lí²juah²¹ bíh¹ hnú² hi³ hnáuh²
cuá¹ma³réh¹³ ta³ ñí¹ tsá² cuá¹líⁿ³ mɨ³chí¹,
jáun² né³, tɨ³ ñí¹ cuá³ tsá² hí³ bíh¹
má²hniáuh³² zei²¹ jná¹³.

Má²zenh² Po¹ ta³ ñí¹ re²¹ Agripa

13 Jáun² né³, jmí¹ lí¹ cáɨn² pih²¹
jáun² ca³chó³² re²¹ Agripa já¹ juú² Ce-
sarea quionh³ Berenice ñí²cuo², hi³
ca³ñí¹ma³jéinh³ Festo, hi³ ca³ñí¹cueh¹ dí²
cuo².
14 Cun³ñí¹ hi³ ué³ bíh¹ ca³lá² ca³tiánh³ tsú²,
hi³ jáun² ca³chá³ Festo ñí¹con² tsú² jáɨ¹³ hi³
ca³tɨn¹ Po¹, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Ñí¹ lá² zian² jan² tsá²ñuh² tsá² ca³chan³
Fé³, hi³ cuá¹tson³.
15 Jmí¹ ñéi¹ jná¹³ cu³tiá³ já¹ juú² Jerusalén,
jáun² tsá² ná¹líⁿ³ mi³jmú³ ji³ tsá²daun³² tsá²
ná¹ñí¹ juú² ca³qui³ ca³chá³ tsáu¹³ Po¹ ñí¹con²
jná¹³, hi³ jmí¹ mɨ³² tsú² hi³ má¹ré¹³ jná¹³ tso³
hi³ jmí¹ má¹ngɨ¹³ jná¹³ Po¹.
16 Tɨ³la³ jná¹³ ca³juo³ tsú² hi³ tsá² ho² ta²¹
tsá² romanos, tiá² tan² jnoh¹ hi³ cáun² lí¹
má¹ngɨ¹³ tiá³ jan² tsáu² tá¹la³ tiá² má²zenh²
tsú² cu³tsa³² quionh³ tsá² cha³² tso³, ta³ tiá²
má²lí²cué³² tsú² siáh³ jú¹ tson² quioh²¹.
17 Hi³ jáun² jmí¹ cuá¹taunh²¹ jáun² tsá² hí³
ñí¹ lá², ha³ tiá² ca³ma³lé¹³ yáh³ jná¹³, hi³
jáun² jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² bíh¹ cánh³² ca³ñí³²
jná¹³ ñí¹ta²¹ quion²¹, jáun² ca³jmú³² jná¹³
héih³² hi³ tsa³quian³ tsú² tsá² tson³ hí³.
18 Tɨ³la³ jmí¹ ca³chá³ tsá² hí³ tsáu¹³ tsá²
tson³ né³, tiá² ca³chá³ yáh³ dí² tsáu¹³ tsú² la³
cun³ hi³ jmí¹ len³ jná¹³ jmu³ tsú².

19 Jí32la3 ti3 ca3jmú3 tsú2 quiú2 táɨnh32
tsá2 tson3 jáɨ13 ca3ti21 ha3 lánh3 ná1ngɨ23 hi3
má2tsú2 má2jónh32 dió32 joh1 bíh1, ɨ3 jáɨ13 hi3
ca3tɨn1 jan2 tsá2 jmáɨ2 Jesús ní2 siáh3; tsá2
cuá2taunh21 hí3 né3 juáh3 hi3 má2jún1 bíh1
néh1 tsú2, ti3la3 Po1 né3 juáh3 hi3 zian2 bíh1
tsá2 hí3.
20 Tɨ3la3 jná13 má1ná1, tiá2 jmí1 ño1 yáh3
ha3 lánh3 rón32 má1ré13 hi3 jáun2, jáun2 hnga2
Po1 ca3nga3 jná13 ní1juáh3 hi3 hnió3 tsó32 tɨ3
já1 juú2 Jerusalén, hi3 jáun2 ñí1 jáun2 jmí1
tsá1ma3ré13 jnoh1 jáɨ13 jáun2.
21 Tɨ3la3 jmí1 ca3mí3 tsú2 hi3 hnga2 tsá2
cuá1lín3 mɨ3chí1 bíh1 ma3re2, hi3 jáun2
ca3jmú32 jná13 héih32 hi3 la3 má2cuá1tson3
jáun2 tsú2 ca3la3 ñí1 ca3quienh2 jná13 zein21
tsú2 ñí1con2 tsá2 cuá1lín3 mɨ3chí1 hí3.

22 Hi3 jáun2 Agripa hí3 ca3záɨh3 Festo:

—Ja3bí1 jná13 jmí1 zaɨn32 ne1 jáɨ13 quioh21
tsá2 hí3.

Jáun2 Festo ca3juáh3:

—Lɨ13 bíh1 náɨh13 hnú2 tsa3háu2.

23 Jmí1 cá1jniá21 jáun2 ca3chó32 siáh3 Agripa
quionh3 Berenice ñí1cuo2 ñí1 lɨ3 jáun2 ñéih3
pa21. Ca3la3 hi3 jmu2 jmáɨ1 bíh1 tsú2 jmí1
taunh21 ñí1 jáun2 ca3la3 má2quionh3 tsá2
ná1lín3 juo13 hliáu3 jɨ3 tsá2 ná1chín1 juú2 jáun2
ní2 siáh3. Jmí1jáun2 ca3jmú3 Festo héih32 hi3
tsa3quian3 tsú2 Po1.
24 Jmí1 lɨ21 jáun2 ca3juáh3 Festo la3 lá2:

—Hnú2 re21 Agripa jɨ3 tsá2 ná1ngɨh32 náh2
ñí1 lá2 quiúnh1 jnoh1 ta3né32, sá1ní2 jɨen1
náh2 tsá2ñuh2 lá2. Jlánh1 juóun32 tsá2 judíos
tsá2 zian2 juú2 Jerusalén jɨ3 la3 má2quionh3
tsá2 zian2 juú2 Cesarea lá2 cha32 tsáu13
tsá2ñuh2 lá2, cá2 ñí1 ná1hiú2 ná1mɨ32 tsú2 hi3
jún3 bíh1 tsá2 lá2, ca3la3 hi3 tiáunh1 cú2tiú2
cú2jan32 lín32.
25 Tɨ3la3 tiá2 lin1 tso3 tsoh1 yáh3 jná13 hi3
juáh13 hi3 ca3tɨn1 tsá2 lá2 jún3. Tɨ3la3 hnga2
tsá2 lá2 ca3mí3 hi3 tsa3ma3re2 tso3 quioh21
ta3 ñí1 hnga2 tsá2 cuá1lín3 mɨ3chí1 juo13 dí2,
jáun2 ca3lén13 jná13 hi3 cu3tsa32 zein21 tsú2
cú2jueh32 ñí1con2 tsá2 hí3.
26 Tɨ3la3 hí1 cáun2 yáh3 jáɨ13 tiá2 zia32 he3
cun3quionh3 zein21 jná13 tsá2 lá2 ñí1con2 tsá2
cuá1lín3 mɨ3chí1 juo13 dí2. Jáun2 bíh1 lɨ2te3
jná13 tsú2 hi3 nó32 ta3 máh1 hnoh2, la3ñí1
la3ján3 ta3 máh1 hnú2 na21 re21 Agripa, jáun2
ní1 má1lɨ2cán13 dí2 re2 jú1 tson2, cháuh32
cáun2 jáɨ13 hi3 lɨ13 tón13 jná13 ñí1 sí2 hi3 zein21
jná13 ñí1con2 juo13 dí2.
27 Quí1 jná13 len3 hi3 tiá2 re2 jniá3 yáh3 hi3
cáun2 lɨ1 zein21 jná13 jan2 tsá2 tson3 ta3 lɨn21,
ní1juáh3 hí1 cáun2 tso3 tiá2 la3 quionh3 yáh3.

26

Po1 cue32 jú1 tson2 quioh21 ta3 ñí1 re21 Agripa

1 Jáun2 Agripa ca3záɨh3 Po1:

—Má2lí13 cuéh1 hnú2 jú1 tson2 quián13
ta3né32.

Jáun2 Po1 ca3háɨ32 cuo2 hi3 ca3juáh3 la3 lá2:

2 —Hnú2 re21 Agripa, hiún2 lín32 bíh1 tsɨn32
jná13 hi3 juah21 ñí1con2 hnú2 la3jí32 la3 cun3
tso3 hi3 ná1cha32 tsá2 *judíos quion21 jná13,
3 quí1 ño1 jná13 hi3 hnú2 má2ñíh1 re2
la3jí32 hi3 ná1ngɨ23 dí2, tsá2 judíos, hi3 ñíh1
hnú2 siáh3 la3jí32 jáɨ13 ñí1 tiá2 tiáuh1 dí2
cá2hon3. Hi3 jáun2 mí23 jná13 ñí1con2 hnú2
hi3 má1juenh13 hnú2 honh2 hi3 náɨh13 jáɨ13 hi3
juah21 jná13 lá2 ta3né32.
4 ”La3jín32 bíh1 tsá2 judíos, tsá2 juú2co1
jná13, la3 má2quionh3 jɨ3 tsá2 zian2 Jerusalén
ná1ñi32 ha3 lánh3 ca3ngí3 jná13 ja1 quioh21
tsú2 jmí1 tsá1míh1 ná1 hi3 la3 tɨ3 ta3né32.
5 Ja3bí1 ná1ñi32 bíh1 tsú2 hmóu32, sá1jmí1
hi3 hnió3 tsú2 juáh3, hi3 tson2 bíh1 jná13 jan2
tsá2 cu3 nió3 tsá2 *fariseo la3 cun3 jmí1 míh2
ná1. Tsá2 cu3 nió3 tsá2 fariseos hí3 jlánh1 re2
má2tí32 cuáh32 quioh21 la3 cun3 ñí1 la3jín32
tsá2 ñí1 hná1 jáun2.
6 Hi3 jáun2 né3, ta3né32 má2zenh2 jná13 ñí1
lá2 hi3 má2rá1tsa2 hnoh2 héih32 cun3ñí1 hi3
má2hu21 tsɨn32 jná13 hi3 Dió32 ma3tí32 la3 cun3
lɨ3 jáɨ13 hi3 ca3jmú3 jáun2 jmí1tin2 quionh3
tsá2haun32 dí1hio3 ñú1deh3 dí2.
7 Tá1 quia3tún3 tsoh3 jáun2 dí2 tsá2 *Israel
má2ná1tioh3 tsí3 hi3 ma3tí32 Dió32 jáɨ13 hi3
ca3jmú3 jáun2 jmí1tin2, hi3 jáun2 má2má2tsú2
má2jónh32 tsú2 Dió32 la3 huá2 la3 jma2.
Cun3ñí1 hi3hliá2 má2hu21 tsɨn32 jná13 la3 jáun2
bíh1 hnú2 re21 Agripa, hi3 jáun2 bíh1 tso3
má2cha32 tsá2 judíos hí3 quion21 jná13 ta3né32.
8 ¿Hí1 ná1lín23 hnoh2 tsá2 tionh2 náh2 ñí1
lá2 hi3 tiá2 tɨn2 Dió32 jmu3 hi3 jenh13 tsá2
má2cá2tsan3?
9 ”Chín1dí1 huen2 bíh1 jná13 jmí1 len3 hi3
jmu1 hian2 tsɨn32 cun3quionh3 la3jáh3 dú1 ñí1
hi3 hlah3 ñí1con2 tsá2 má2tanh2 ta21 Jesús Tsá2
Nazaret;
10 la3 jáun2 bíh1 ca3jmú32 jná13 já1 juú2
Jerusalén. Juóun32 tsá2 má2tanh2 hí3 ta21
Jesús ca3tonh1 jná13 hñu3mí1ñí2 cun3quionh3
héih32 quioh21 tsá2 ná1lín3 mɨ3jmú3. Hi3 jmí1
ca3ma3tsán2 tsú2 jáun2 tsá2 hí3 né3, ja3bí1
jná13 uá2jaɨ32 ca3juánh32 hi3 ca3tɨn1 tsú2 jún3.
11 Hliáun3 jéin32 lín32 bíh1 ca3jmuh32 jná13
tsú2 hian2 tsɨn32, hi3 jmí1 hnó21 jná13 hi3
tu3 hión32 tsú2 Tsá2 má2tanh2 tsú2 hí3 ta21.
La3 jáun2 bíh1 ca3ñí1jmú21 jná13 la3jí32 hñu3
cuáh32 quiú13 dí2 tsá2 judíos, hú1tá1 jmí1
míh23 lín32 tsɨn32 jná13 ñí1con2 tsú2. Hí1 la3 tɨ3
juú2co1 juú2hñú13 *tsá2cá2jo21 yáh3 ñéi1 jná13

hi3 ñí1jmú21 hian2 tsɨn32 ñí1con2 tsá2 judíos, tsá2 má2tanh2 hí3 ta21 Jesús ñí1 jáun2.

Po1 cha32 siáh3 ha3 lánh3 rón32 ca3tɨ́2 cá2jéinh32 jmɨ́1 tsɨ́3
(Hechos 9:1-19; 22:6-16)

12 ”Jmí1 ngau21 jná13 jáun2 juú2 Damasco hi3 jmí1 hnó21 jná13 ñí1jmú21 siáh3 la3 jáun2, hi3 jmí1 hí1ñe2 jná13 cun3quionh3 héih32 quioh21 tsá2 ná1lín3 mi3jmú3, hi3 jmí1 má2quion1 jná13 cáun2 sí2 hi3 ca3cué3 tsá2 hí3 hi3 lin1 hi3 jmí1 ngau21 ná1 cun3quionh3 héih32 quioh21 tsú2.

13 Tɨ3la3 hú1 juɨ32 jáun2 ca3jɨe32 jná13 cáun2 joh1 cun3 chi3hiú2, hi3 tɨ3 jlánh1 bíh1 pin3 la3 cónh3 bíh1 joh1 hiú2. Hnú2 re21, joh1 jáun2 táɨn3 jná13 jɨ3 la3 jɨ3 tsá2 jmí1 quiúnh1 jná13 jmí1jáun2.

14 Jmí1jáun2 ca3sauh3 jnoh1 cu3hna21 jáh3 la3jáɨ32 jáun2, jáun2 ca3náɨ32 jná13 cáun2 ho3 tsáu2 hi3 ñí1hleh21 jú1 *hebreo, hi3 ñí1juah21: “Hnú2 Saulo, Saulo, ¿he3 láɨh32 jmuh32 hnú2 hian2 honh2 ñí1con2 jná13? Jmuh32 hlaɨh3 quián13 huen2 bíh1 hnú2 la3jmí1 jmu2 jáh3 cuí23 jah32 ní1 má1ca3hɨnh3 tsú2 quionh3 mí1ñí2 zúnh2”.

15 Jáun2 jná13 né3 ca3juánh32: “¿Hin2 bíh1 tsánh2 hnú2 Tɨ32?” Jáun2 Tɨ32 Juóu32 jná13 hí3 ca3juáh3: “Jná13 bíh1 la32 Jesús Tsá2 jmoh1 hnú2 hian2 honh2.

16 Náu2, zenh2 nú2 jmu3, quí1 né32 má2cá2jnia3 jná13 jen3 nú2, quí1hliá2 má2hiau21 jná13 hnú2 hi3 lín13 nú2 quian21 jná13, jɨ3 hi3 zíh13 hnú2 siáh3 jú1 tson2, hi3 juoh1 hnú2 tsáu2 la3 cun3 hi3 má2lí2jɨeh3 hi3 ca3tɨn1 jná13 jɨ3 hi3 né3bí1 jɨeh21 nú2 ní2 siáh3.

17 Hnú2 bíh1 zei21 jná13 ñí1con2 tsá2 judíos jɨ3 ñí1con2 tsá2cá2jo21 ní2, hi3 jná13 bíh1 liau1 siáh3 ja1 tsá2 hí3.

18 Hnú2 zei21 jná13 ñí1con2 tsá2 hí3 hi3 cuá1niah21 hnú2 ñí1 tsú2, hi3 cuá1tí1 cuá1jinh21 nú2 tsá2 ñi3táunh1 hí3 já1niéi2, jáun2 tsa3táunh1 tsú2 juɨ32 ñí1 tie3 joh1, hi3 jáun2 tiú2uú2 ma3zian2 tsú2 jo3cuo2 tsá2 hláɨnh1, tɨ3la3 jo3cuo2 Dió32 bíh1 má2ma3zian2 tsú2. Má1jáun2 lí13 hiáuh3 tsú2 uu3i3tso3 hi3 lí13 hiáuh3 tsú2 siáh3 la3 cun3 hi3 qui3 cué23 jná13 ñí1con2 la3jín32 tsá2 má2ná1chan1 ñí1con2 jná13, cun3ñí1 hi3 ca3taunh2 tsú2 ta21 jná13”.

19 ”Hi3 jáun2 né3, hnú2 re21 Agripa, tiá2 tɨ3 có32 ca3chá3 yáh3 jná13 la3 cun3 hi3 ca3jnia3 jéin32, hi3 ja3 jáun2 hñu3mɨ3cuú2.

20 Tɨ3la3 jná13 dá2 ca3ma3liau21 bíh1 hi3 ca3hléh3 jáɨ13 ñí1con2 tsá2 juú2 Damasco tín2, ñí1con2 tsá2 juú2 Jerusalén, ñí1con2 tsá2 hín13 tɨ3 Judea, jɨ3 ñí1con2 tsá2cá2jo21 ní2 siáh3. Hi3 ca3ñí1juo13 jná13 tsú2 hi3 tɨ3 jéinh32 tsú2 jmí1 tsɨ́3 ñí1con2 Dió32, hi3 hniáuh32 ma3li21 tsú2 siáh3 hi3 tson2 cu3tí3 má2cá2tɨ́2 cá2jéinh32 jmɨ́1 tsɨ́3.

21 Cun3ñí1 hi3 juanh32 la3 ní2 bíh1 jná13 hi3 jáun2 ca3ma3tsau13 tsá2 judíos hñu3 cuáh32 chín1 quioh21, hi3 jmí1 hnió3 tsú2 jngah3 siáh3.

22 Tɨ3la3 jlánh1 má2hau3 jná13 Dió32 má1ná1, jáun2 tiá3 nio2 tsɨn32 jná13 hi3 lienh1 jná13 tsáu2 la3 má2lienh1 jáun2 la3 tɨ3 ta3né32, cuí1 tsá1míh1 cuí1 tsá2 má2lieih21. Hí1 cónh3 tiá2 hléh23 jná13 jú1 siáh3, tɨ3la3 jná13 hléh23 la3 cun3 jáɨ13 hi3 ca3cué3 tsá2 ca3lɨn3 hí3 *tɨ32 jë1 Dió32 jmí1tin2 bíh1 quionh3 hla1 Moisés, jmí1 ca3juáh3 tsú2 jáun2 he3 lí13 jmí1tsú2 jmí1ja32.

23 Tsá2 hí3 ca3juáh3 hi3 Tsá2 lín13 Cristo ca3tɨn1 ma3tso2 tsɨ́3; ní1 má1jun2 tsú2 jáun2 né3, hnga2 tsú2 lín13 tsá2 la3ñí1 hi3 lín3 tsá2 hmaɨ21 ní1 má1ca3jenh13 ja1 hla1, má1jáun2 ma3li21 tsú2 hi3 lí13 liáu3 dí2, tsá2 judíos tsá2co1 dí2, jɨ3 tsá2cá2jo21 ní2 siáh3.

Po1 hnió3 hi3 tɨ1 jeinh21 jmɨ́1 tsɨ́3 Agripa

24 Tá1la3 dí1má2tson2 jáun2 bíh1 Po1 jáɨ13 jáun2, ca3hléh3 Festo tiá3, hi3 ca3juáh3:

—¡Má2ca3ngáu2 bíh1 hniu32 Po1! Cun3ñí1 hi3hliá2 ja32li3 hliáun3 sí2 má2ca3ma3tɨn13 bíh1 hniu32, hi3 jáun2 má2ca3ngáu2 nú2.

25 Tɨ3la3 Po1 né3 ca3ngáɨ3 siáh3:

—Hnú2 Festo tsá2 ho2 ta21 juo13 jnoh1, jun3juáh13 hi3 ngo2 yáh3 jná13, tɨ3la3 jná13 dá2 hléh23 jú1 tson2 bíh1, la3 cun3 jë1 jan2 tsá2 hu21 juɨ32 re2 jë1.

26 Lá2 cuá3 re21 Agripa tsá2 ñi32 re2 jáɨ13 lá2, jáun2 tiá3 nio2 tsɨn32 jná13 hi3 hléh23 ta3 ñí1 tsú2; quí1 cu3tí3 ño1 jná13 hi3 tiá2 ná1hmá1 yáh3 jáɨ13 lá2 ñí1con2 tsú2, quí1 tiá2 ñí1 ná1hmá1 ná1jní1 lɨ3 yáh3 la3 jáun2.

27 Hnú2 re21 Agripa, ¿há1 jun3juáh13 táunh23 bíh1 hnú2 ta21 jáɨ13 hi3 ca3juáh3 jáun2 tsá2 ca3lɨn3 hí3 tɨ32 jë1 Dió32 jmí1tin2? Cun3 ño1 jná13 hi3 táunh23 bíh1 hnú2 ta21.

28 Hi3 jáun2 Agripa ca3juáh3:

—Há1, cú1pih21 bíh1 jéi32í1 hniauh3 hi3 tí1 jenh1 hnú2 jná13 hi3 jáun2 lín13 jná13 tsá2 má2lán13 Cristo.

29 Hi3 jáun2 Po1 ca3juáh3 siáh3:

—Uá1 i3 cú1pih21 jéi32í1 hniauh3 ho3 uá1 i3 hliáun3, tɨ3la3 cáun2 bíh1 hi3 mí23 jná13 ñí1con2 Dió32 hi3 hnó32 jná13 hi3 lín13 dí2 cá2ren2 quiúnh1 jná13; jun3juáh13 jmáh3la3 huen2 hnú2 yáh3 má1ná1, quí1 ja3bí1 ji3lɨn2 tsá2 ná1náɨ32 lá2 bíh1 uá2jaɨ32. Tɨ3la3 jun3juáh13 hnó32 jná13 hi3 lín13 dí2 cá2ren2 la3jmí1 chin1 jná13 lá2 cá2den1ná1 yáh3 má1ná1.

30 Jmí1 má2lí2juáh3 jáun2 Po1 la3 ní2 né3, ca3nu3 ca3tiánh3 tsú2 ji3lɨn2: tsá2 lín3 re21, tsá2 ho2 ta21 jɨ3 Berenice, jɨ3 la3jín32 tsá2 jmí1 tionh1 tsú2 hí3 quionh3 ní2 siáh3,

31 hi3 ca3ñí1juú1 ñí1hlénh13 ti3 có32 jái13
jáun2, hi3 ca3juónh3 la3 lá2:
—Hí1 cáun2 tiá2 hi3 la3 ca3jmú3 yáh3 tsá2 ní2
hi3 juáh13 hi3 jmí1 ca3tin1 tsú2 jún3, sa3jun3
ca3ti21 bíh1 hi3 cuá1hún1 tsú2 hñu3mí1ñí2.
32 Jáun2 Agripa ca3záih3 Festo:
—Jmí1 má2lí13 bíh1 lion1 tsú2 sá1jmí1 hi3 tiá2
má2ca3mí3 tsú2 hnga2 hi3 tsa3ma3re2 jái13 ní2
ñí1con2 hnga2 *tsá2 cuá1lín3 mi3chí1.

27

Zen2 tsú2 Po1 la3 ti3 juú2 Roma

1 Jáun2 né3, jmí1 ca3lín13 tsú2 hi3
má2hniáuh32 tsáu13 jnoh1 hué32 Italia, jáun2
ca3jienh3 tsú2 Po1 jo3cuo2 hliáu3 tsá2 chín1
jmái2 Julio la3 má2quionh3 tsá2 tson3 siánh3
siáh3. Julio hí3 jmí1 ñi3quionh13 cun3 nió3
hliáu3 tsá2 téh23 tsú2 “Hliáu3 Joh1 Tsá2
Cuá1lín3 Mi3chí1”.
2 Juú2 Cesarea jáun2 ca3tauh21 jnoh1 cáun2
mu2 pa21, mu2 jáun2 ja3 ti3 juú2 Adramitio,
hi3 la3 tsó32 siáh3 hi3 cáun2 hi3 cáun2 juú2
tioh3 can32 jmí2miih21 hué32 Asia. Ja3bí1 jmí1
quiúnh1 jnoh1 Aristarco jmí1jáun2, tsá2 zian2
juú2 Tesalónica juú2 hín13 ti3 hué32 Macedo-
nia.
3 Jmí1 cá1jniá21 jáun2 ca3cháu32 jnoh1 juú2
Sidón nio2 can32 jmí2miih21. Ñí1 jáun2 ca3ja3
mii3 tsí3 Julio hí3 ñí1con2 Po1, hi3 ca3cué3 jái13
hi3 tsa3jien3 Po1 há2mei21 quioh21 ní1juáh3
zia32 cáun2 hi3 ma3hau3 tsá2 hí3.
4 Jmí1 ca3hué2 jnoh1 jáun2 juú2 Sidón jmí1
ja32 chí3 tiá3 lín32 ti3 jui32 ñí1 hí1tsáu23
jnoh1, jáun2 ti3 cuá2 cáun1 bíh1 ca3hái32 hué32
Chipre nio2 jáun2 chu3 jmái2 jmí1 ca3nga2
jnoh1 jo21 ñí1 tiá2 nga3 he3 tiá3 chí3.
5 Ja3bí1 cáun2 ca3nga1 bíh1 jnoh1 có32 Cilicia
ji3 hué32 Panfilia ní2 siáh3, jáun2 ca3cháu32
jnoh1 juú2 Mira, juú2 hín13 ti3 hué32 Licia.
6 Ñí1 jáun2 ca3jíe3 hliáu3 tsá2 chín1 cáun2
mu2 pa21 siáh3 siáh3, mu2 ja3 ti3 juú2 Alejan-
dría hi3 la3 tsó32 ti3 hué32 Italia. Jáun2 mu2
jáun2 ca3tauh21 jnoh1 siáh3 hi3 ngau3 jnoh1
jui32 tiáuh1.
7 Tion3 cu3tí3 bíh1 ca3cháu32 jnoh1 ñí1
má2janh2 juú2 Gnido, hliáun3 bíh1 ca3lá2
jmái1 ca3lé3 jnoh1 hú1 jui32. Quí1 la3 má2ja32
jáun2 bíh1 tiá3 chí3 ti3 jui32 ñí1 hí1tsáu23 jnoh1
jáun2, jáun2 cu3tsa32 ti3 jui32 can32 ñí1 lí3 cáun2
tiéi2 hna13 hué32 Creta nio2 chu3 jmái2 bíh1
ca3nga1 jnoh1 cú2jueh32, ñí1 téh23 tsú2 jáun2
Salmón, jui32 ñí1 tiá2 nga3 he2 tiá3 chí3.
8 Tion3 bíh1 ca3cháu32 jnoh1 cun3 cá2 tsó13
hué32 Creta jáun2, ñí1 nio2 juú2 Buenos Puer-
tos nio2 can32 jmí2miih21, juú2 nio2 má2janh2
juú2 Lasea.
9 Hliá2 jlánh1 hliáun3 jmái1 ca3lé3 bíh1
jnoh1, jáun2 ca3li3 hái̇nh13 jui32 ñí1 jmí2miih21,
quí1hliá2 jmí1 má2ca3nga2 bíh1 jmái1 hi3
jlánh1 má2hien21 tsá2 *judíos, [jáun2
má2má2janh2 jmí1 ñí1cuóu3 bíh1 jmí1jáun2].
Hi3 jáun2 Po1 jmí1 ca3híe3 cáun2 jú1 tson2, hi3
ca3juáh3:
10 —Hnoh2 tsá2 quiúnh1, jná13 jíe32 hi3
jlánh1 hái̇nh13 jui32 ñí1 tsáu13 dí2 ní1juáh3
hi3 cáun2 lí1 hue13. Já2 tsa3hín3 bíh1 mu2
la3 má2quionh3 lio21 hi3 tioh3, hi3 hí1 la3 ti3
hmóu32 yáh3 dí2 tsa3héin3 lí13.
11 Ti3la3 tiá2 ta21 ca3taunh3 yáh3 hliáu3
tsá2 chín1 hi3 ca3juáh3 jáun2 Po1, jë1 tsá2
cuá1quian32 bíh1 mu2 ca3taunh3 tsú2 ta21, ji3
jë1 hnga2 tsá2 quioh21 bíh1 mu2.
12 Quí1 tiá2 jmí1 chú21 yáh3 ñí1 jmí1
ca3quiú2 tsú2 mu2 jáun2, quí1hliá2 má2
jmí1 ñí2cuóu3 bíh1 siáh3, jáun2 míh1 tiá2
la3jín32 tsú2 ca3lín13 hi3 cu3tsa32 tsa3táunh1
ti3 chí1ján3, la3 ti3 juú2 Fenice, juú2 hín13
hué32 Creta jáun2, jáun2 ñí1 jáun2 quiú13 tsú2
mu2 ní1juáh3 hi3 lí13 tá1la3 ngá13 jáun2 jmí1
ñí1cuóu3. Ní1juáh3 hi3 tionh2 tsú2 Fenice
jáun2 né3, jniá3 jmí2miih21 ti3 cuá2 chu21 ji3
ti3 cuá2 cáun1 ní1juáh3 hi3 dí1jíe23 tsú2 ti3 ñí1
tá2tsi21 hiú2.

Ja32 jmí3chí3 tá1la3 ná1han32 tsú2 jmí2miih21

13 Jmí1 má2lí2jíe3 tsú2 jáun2 hi3 huán1 bíh1
la3 ja32 chí3 ti3 la3 quián3, jáun2 ca3lín13 tsú2
hi3 má2lí13 bíh1 tsa3táunh1 siáh3 jui32 tiáunh1.
Jáun2 ca3huén2 tsú2 siáh3 quionh3 mu2 pa21
jáun2 hi3 ja3taunh21 jui32 tiáunh1 ti3 jui32 can32
hué32 Creta jáun2.
14 Jmí1 má2cu3lé3 jáun2, cu3tsa32 bíh1 jmí1
ja21 jmí3chí3 tiá3 cu3tí3, hi3 ca3jmú3 hian2
tsí3 ñí1con2 mu2, jmí3chí3 jáun2 téh23 tsú2
“nordeste”.
15 Ti3 có32 bíh1 ca3hliá3 chí3 mu2 jáun2,
jáun2 cáun2 ngau3 la3 cun3 ja32 chí3 jáun2 bíh1
cú2jueh32 mu2 jáun2.
16 Jmí1 ca3nga2 jnoh1 jáun2 ti3 jo21 ñí1 tiá2
nga3 póh23 chí3 quioh21 hué32 pih21 jmái2
Cauda nio2 chu3 jmái2, jmí1jáun2 tion3 cu3tí13
bíh1 ca3tiau13 jnoh1 hi3 ca3táunh1 mu2 pih21
ti3 la3 ñéih3 quioh21 mu2 pa21, mu2 pih21 hi3
liaun32 tsú2 hi3 jmí1 chí1cuounh32 jáun2 mu2
pa21.
17 Jmí1 li21 jáun2 ca3tsái̇h3 tsú2 hñe13 mu2
pa21 jáun2, quí1 hi3 hnió3 tsú2 li3 pin3.
Jmí1jáun2 ca3sió3 tsú2 hmi̇h32 pa21 can23 chí3
hi3 jmí1 he1 chi3cuú2, jáun2 cáun2 ngau3 ca3lá2
la3 cun3 ja32 chí3 jáun2 bíh1 mu2, quí1hliá2
jmí1 juénh2 tsú2 hi3 ní2 lí1 ca3hiéih3 mu2 ñí1
ná1jui21 zái1 lí1 nio1 hi3 téh23 tsú2 Sirte.
18 Jmí1 cá1jniá21 jáun2 siáh3, la3 má2ja32
jáun2 bíh1 jmí3chí3 tiá3 lín32, jáun2 cu3tsa32

ca^{3}ma^{3}liáu^{32} tsá^{2} quionh^{3} tsá^{2} cuá^{1}quian^{32} hí^{3} mu^{2} hi^{3} cuí^{23} lio^{21};

19 hí^{1} la^{3} ti^{3} hi^{3} quioh^{21} mu^{2} hi^{3} ñi^{3}quian^{21} hí^{1}tiá^{3} yáh^{3} ca^{3}cuí^{3} tsá^{2} hí^{3} siáh^{3} ñí^{1} má^{2}hni^{32} jmái^{1} jáun^{2}.

20 Hliáun^{3} jmái^{1} bíh^{1} tiú^{2}uú^{2} cá^{2}jnia^{3} hiú^{2}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} chí^{1}jmai^{21} bíh^{1} jniá^{3} siáh^{3} ta^{3} já^{1}niéi^{2}, hi^{3} jlánh^{1} chí^{1}ñi^{1} ja^{32} siáh^{3} jmí^{3}chí^{3} jáun^{2}, jáun^{2} tiú^{2}uú^{2} jmí^{1} hai^{32} yáh^{3} jnoh^{1} tsí^{3} hi^{3} liáu^{3}.

21 Jmí^{1} má^{2}ngau^{32} hliáun^{3} jmái^{1} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} hin^{2} ca^{3}jmú^{3} má^{32}, jáun^{2} Po^{1} ca^{3}jmú^{3} zenh^{2} ja^{1} tsá^{2} hí^{3} hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Hnoh^{2} tsá^{2} quiúnh^{1}, jmí^{1} hniáuh^{21} bíh^{1} hi^{3} táunh^{13} hnoh^{2} ta^{21} la^{3} cun^{3} jái^{13} hi^{3} ca^{3}juo^{3} jná^{13} jáun^{2} hnoh^{2}, hi^{3} tiá^{2} jmí^{1} hniáuh^{21} hue^{13} dí^{2} hué^{32} Creta, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} jmí^{1} quieinh^{21} dí^{2} la^{3} lá^{2}, sa^{3}jun^{3} jmí^{1} tsa^{3}hín^{3} siáh^{3} hi^{3} quiú^{13} dí^{2}.

22 Jáun^{2} ta^{3}né^{32} juanh^{32} jná^{13}, ma^{3}hiún^{13} náh^{2} honh^{2}, quí^{1} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} hnoh^{2} tiá^{2} jún^{3} uá^{1}jinh^{1} ca^{3}ja^{3}hín^{3} mu^{2} lá^{2}.

23 Quí^{1} jmí^{1} hua^{2} hmái^{3} ca^{3}jnia^{3} jan^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32} jéin^{32} jná^{13}, tsá^{2} lí^{2}zen^{3} Dió^{32} Juóu^{32} jná^{13}, Dió^{32} Tsá^{2} ma^{3}con^{21} jná^{13};

24 tsá^{2} hí^{3} né^{3} lí^{2}zéi^{32} jná^{13} la^{3} lá^{2}: “Hnú^{2} Po^{1}, ha^{3} lí^{2} juenh^{3}, quí^{1} hniáuh^{32} bíh^{1} cuá^{1}ma^{3}jnia^{13} hnú^{2} ta^{3} ñí^{1} *tsá^{2} cuá^{1}lín^{3} mi^{3}chí^{1} já^{1} juú^{2} Roma. Ja^{3}bí^{1} lión^{32} Dió^{32} la^{3}jín^{32} tsá^{2} quiúnh^{1} hnú^{2} ní^{2} ñí^{1} hmú^{21}, quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} Dió^{32} já^{32} mií^{3} tsí^{3}”. La^{3} ní^{2} bíh^{1} lí^{2}zéi^{32} jná^{13} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32}.

25 Hi^{3} jáun^{2} ma^{3}hiún^{13} náh^{2} honh^{2}, quí^{1} cáun^{2} bíh^{1} nio^{2} tsin^{32} jná^{13} hi^{3} tson^{2} ma^{3}tí^{32} Dió^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}lí^{2}juáh^{3} ní^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3}.

26 Ti^{3}la^{3} cu^{3} jáun^{2} ca^{3}ti^{21} quieinh^{21} bíh^{1} jnoh^{1} hi^{3} tsa^{3}hín^{3} mu^{2} lá^{2}, hi^{3} tá^{1}tauh^{1} dí^{2} cáun^{2} hué^{32} nio^{2} chu^{3} jmái^{2}.

27 Hua^{2} hi^{3} ca^{3}tsin^{13} jáun^{2} quia^{3}quiún^{3} jmái^{1} tá^{1}la^{3} má^{2}hí^{1}tsau^{32} jáun^{2} mu^{2} rá^{1}quí^{2} rá^{1}ca^{32} hñu^{3} jmí^{2}miih^{21} ñí^{1} má^{2}téh^{23} tsú^{2} jáun^{2} Adriático, la^{3} cun^{3} chu^{3} nie^{2} jáun^{2} ca^{3}li^{3}lieih^{21} tsá^{2} quionh^{3} tsá^{2} cuá^{1}quian^{32} hí^{3} mu^{2} hi^{3} má^{2}hí^{1}hái^{32} má^{2}janh^{2} ñí^{1} má^{2}lí^{3} hué^{32}.

28 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}chá^{3} tsú^{2} héih^{32} quionh^{3} cáun^{2} hñe^{13} má^{2}lí^{3} re^{2} ní^{1}juáh^{3} hín^{2} cónh^{3} tí^{3} ti^{3} la^{3} ñe^{1} jmái^{2}, jáun^{2} jmí^{1} tí^{3} quiú^{3} ñí^{3}. Jmí^{1} má^{2}cu^{3}lé^{3} jáun^{2} ca^{3}chá^{3} tsú^{2} siáh^{3} héih^{32}, jáun^{2} quia^{3}hñá^{3} ñí^{3} bíh^{1} jéi^{32}í^{1} tí^{3}.

29 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}juénh^{2} tsú^{2} quí^{1} ní^{2} lí^{1} ca^{3}hiéih^{3} mu^{2} jáun^{2} quín^{1}, jáun^{2} ca^{3}na^{3}tsí^{3} tsú^{2} hñe^{13} quiún^{3} mí^{1}ñí^{2} cáh^{1} lín^{21}, hi^{3} ca^{3}tóh^{3} tsú^{2} ti^{3} ñeh^{2} jmái^{2} ti^{3} cu^{3}hna^{21} mu^{2}. [Mí^{1}ñí^{2} jáun^{2} jniá^{3} la^{3}jmí^{1} jniá^{3} mí^{1}ñí^{2} mi^{3}juí^{13}]. Jmí^{1} li^{21} jáun^{2} né^{3} ca^{3}hiu^{3} ca^{3}mí^{3} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} hi^{3} jniá^{32} tia^{3}jui^{32}.

30 Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} quionh^{3} hí^{3} tsá^{2} cuá^{1}quian^{32} mu^{2} jmí^{1} má^{2}hnió^{3} huén^{32} mu^{2} jáun^{2}, jáun^{2} ca^{3}sió^{3} tsú^{2} mu^{2} pih^{21} hi^{3} liaun^{32} tsú^{2} hi^{3} jmí^{1} má^{2}hu^{21} jáun^{2} hñu^{3} mu^{2}; ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} la^{3}juah^{21} dúh^{1} hi^{3} tóh^{32} tsú^{2} siáh^{3} mí^{1}ñí^{2} cáh^{1} jáun^{2} ti^{3} mi^{3}chí^{1} mu^{2}.

31 Ti^{3}la^{3} Po^{1} la^{3}jui^{32} ca^{3}záih^{3} hliáu^{3} tsá^{2} chín^{1} la^{3} má^{2}quionh^{3} hliáu^{3} joh^{1} la^{3} lá^{2}:

—Ní^{1}juáh^{3} tiú^{2}uú^{2} tiáunh^{1} tsá^{2} ó^{32} mu^{2} lá^{2}, jáun^{2} tiú^{2}uú^{2} lí^{13} yáh^{3} liáun^{3} náh^{2}.

32 Jmí^{1}jáun^{2} la^{3}jui^{32} ca^{3}quieh^{3} hliáu^{3} hñe^{13} hi^{3} jmí^{1} tsi^{21} mu^{2} pih^{21} jáun^{2}, jáun^{2} ca^{3}táh^{3} mu^{2} pih^{21} hi^{3} ta^{3}tsi^{21} ñí^{1} jmái^{2}.

33 Jmí^{1} má^{2}já^{2}jnia^{2} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}záih^{3} Po^{1} la^{3}jín^{32} tsá^{2} hí^{3} hi^{3} chú^{32} cuh^{3} tsú^{2} ca^{3}lá^{2} má^{32}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Hnoh^{2} tsá^{2} quiúnh^{1}, já^{2} quia^{3}quiún^{3} jmái^{1} máh^{3} má^{2}tí^{3} hi^{3} chih^{32} hnoh^{2} ziú^{3} máh^{1} ji^{3} hi^{3} tiá^{2} má^{32} má^{2}ca^{3}quiéih^{3} hnoh^{2} siáh^{3}.

34 Jáun^{2} jná^{13} juanh^{32} hi^{3} chú^{32} cúh^{13} hnoh^{2} ca^{3}lá^{2} má^{32}; hniáuh^{32} bíh^{1}, quí^{1} jáun^{2} bíh^{1} liáun^{3} hnoh^{2}. Quí^{1} [hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} tiá^{2} hi^{3} quiunh^{21} tsá^{2} ñí^{1} tiauh^{1} dí^{2} lá^{2},] hí^{1} cá^{2} máih^{32} yáh^{3} jñú^{2} chí^{1} dí^{2} tiá^{2} lí^{1} tsa^{3}hái^{3}.

35 Jmí^{1} má^{2}lí^{2}juáh^{3} jáun^{2} la^{3} ní^{2} Po^{1} ca^{3}can^{3} cáun^{2} hí^{3} siuh^{21}, Dió^{32} tín^{2} ca^{3}cuéh^{3} tiá^{1}hmah^{1} ta^{3} ñí^{1} la^{3}jín^{32} tsá^{2} hí^{3}, jáun^{2} ca^{3}hái^{32} hná^{1} hi^{3} ca^{3}cúh^{2}.

36 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}joh^{13} siáh^{3} tsá^{2} ná^{1}jíe^{23} hí^{3} pí^{3} hi^{3} ca^{3}tia^{3} tsí^{3} cuh^{3}.

37 La^{3} cun^{3} ñí^{1} la^{3}jái^{32} jnoh^{1} jáun^{2} jmí^{1} tiéi^{3} jnoh^{1} tun^{3} nio^{2} hña^{3}láun^{3} tsi^{21} hnaih^{32} nio^{2} quiún^{3} tsi^{21} quia^{3}ñéi^{3} tsáu^{2}.

38 Jmí^{1} má^{2}lí^{2}cuh^{3} tsú^{2} jáun^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} ñí^{1}cuh^{3} né^{3}, ca^{3}huéh^{3} tsú^{2} la^{3}jí^{32} cuú^{2}miih^{21} hi^{3} jmí^{1} tioh^{3} hñu^{3} mu^{2} hi^{3} ca^{3}súh^{3} ti^{3} hñu^{3} jmí^{2}miih^{21}, quí^{1}hliá^{2} ca^{3}li^{3}hnió^{3} tsú^{2} hi^{3} son^{13} ca^{3}lá^{2} héi^{2} mu^{2} jáun^{2}.

Tsúnh^{2} juoh^{1} mí^{1} siún^{1} nio^{2} bíh^{1} mu^{2} pa^{21}

39 Jmí^{1} cá^{1}jniá^{21} jáun^{2}, tiá^{2} jmí^{1} lí^{2}cuoh^{2} yáh^{3} tsá^{2} ná^{1}quian^{32} hí^{3} mu^{2} hué^{32} ñí^{1} má^{2}ca^{3}cha^{3}táunh^{1} dí^{2} jáun^{2}, ti^{3}la^{3} jmí^{1} ca^{3}jíe^{3} tsú^{2} hi^{3} la^{3} zia^{32} cáun^{2} ñí^{1} rá^{1}hu^{21} ca^{3}lá^{2} jmí^{2}miih^{21} hué^{32} jáun^{2}, ñí^{1} zia^{32} ñí^{1} rá^{1}jáun^{23} zái^{1} ñí^{1} quiéin^{2} can^{32} jmái^{2}, jáun^{2} ca^{3}lín^{13} tsú^{2} hi^{3} jmu^{3} pí^{3}, neh^{21} ní^{1}juáh^{3} tioh^{21} hi^{3} tsa^{3}tinh^{1} quionh^{3} mu^{2} pa^{21} jáun^{2} la^{3} ti^{3} jáun^{2}.

40 Jáun^{2} cu^{3}tsa^{32} cáun^{2} ca^{3}quieh^{3} bíh^{1} tsú^{2} hñe^{13} hi^{3} jmí^{1} ná^{1}tsi^{21} jáun^{2} mí^{1}ñí^{2} cáh^{1} hi^{3} ca^{3}tóh^{3} tsú^{2} jáun^{2} ti^{3} ñeh^{2} jmí^{2}miih^{21} jmí^{1} hua^{2} jáun^{2}. Ja^{3}bí^{1} la^{3} cun^{3} jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}záih^{3} tsú^{2} hñe^{13} hi^{3} jmí^{1} hñe^{2} jo^{21}hmá^{2} míh^{1} hi^{3} hu^{21} chu^{3} jmái^{2} hi^{3} cónh^{32} tsú^{2} ní^{1}juáh^{3} hín^{2} tíh^{3} hnió^{3} tsú^{2} tsó^{32} mu^{2}. Jmí^{1} li^{21} jáun^{2} né^{3}

ca3háɨ32 tsú2 siáh3 chi3cuú2 hmɨh32 pa21 hi3
can23 jáun2 chí3 tɨ3 mɨ3chí1 mu2, jmí1jáun2
ngau3 mu2 jáun2 tɨ3 juɨ32 ñí1 rá1jáun23 jáun2
záɨ1 quiéin2.
41 Tɨ3la3 jmí1 cá1chó21 jáun2 mu2 ñí1 cuú2
máɨ23 jmáɨ2 né3, tɨ3 có32 bíh1 ngau3 mu2
hi3 ca3hiéih3 chí1 ñí1 la3 má2ná1jui21 záɨ1.
Ja1 záɨ1 jáun2 bíh1 ca3ta3chí1quéɨh23 chí1 mu2
jáun2, hí1 cú1pih21 yáh3 tiú2uú2 lɨ3 jɨ́eh3.
Jmí1jáun2 ca3lɨ3liau3 hi3 tsúnh2 tɨ3 cu3hna21
mu2 quí1hliá2 jlánh1 tiá3 ja32 ma3 quin32 ma3
cu3 tsɨn1 jmí2miih21.
42 Jmí1jáun2 jmí1 hnió3 hliáu3 jngɨh3 la3jín32
tsá2 tson3, hi3 jáun2 tiá2 liáun3 tsú2 hi3 ra3tsɨ32
jmáɨ2.
43 Tɨ3la3 hliáu3 tsá2 chín1 hí3 né3 ca3lɨ3hnió3
lión32 Po1, jáun2 tiá2 jáɨ13 ca3cué3 yáh3 tsú2
hi3 jngɨh3 tsá2 quionh3 tsú2 tsá2 tson3. Tɨ3
héih32 ca3jmú3 bíh1 tsú2 hi3 ní1juáh3 tsá2 tɨn2
ca3 jmáɨ2, tsá2 hí3 tín2 tónh32 jmáɨ2 la3ñí1 hi3
tính32 tɨ3 ñí1 quiéin2;
44 tɨ3la3 ñí1 tsá2 cá2tsáun1 jáun2 né3,
quionh3 jo21hmá2 bíh1 já1taunh21, ho3lá2dá2
quionh3 juoh1 hmá2 hi3 jmí1 lí3 mu2. La3
jáun2 bíh1 lɨ3 hi3 ca3liáu3 jnoh1 la3jáɨ32 hi3
ca3cháu32 ñí1 quiéin2.

28

Zia32 hi3 quiunh32 Po1 hué32 Malta nio2 chu3 jmáɨ2

1 Jmí1 má2ca3liáu3 jnoh1 jáun2 la3jáɨ32,
jmí1jáun2 ca3lɨ3 né1 jnoh1 hi3 Malta bíh1 la3
jmáɨ2 hué32 pih21 nio2 jáun2 chu3 jmáɨ2.
2 Tsá2 hué32 jáun2 jlánh1 ca3ma3hniau3
jnoh1, hi3 jáun2 ca3tó3 tsú2 cáun2 sí2 pa21
quí1hliá2 jlánh1 jmí3 hi3 jáun2 cuóu3 lín32 bíh1;
jáun2 ca3te3 tsú2 jnoh1 la3jáɨ32 tɨ3 ñí1 nio1 sí2
hi3 choh21 jnoh1.
3 Jáun2 Po1 ca3jieh3 cá2 tsu21 cuo1 hi3
ca3tóh3 sí2; tá1la3 jmí1 dí1toh2 tsú2 sí2 cuo1
jáun2 né3, cua3han3 jan2 jáh3 hláɨnh1 jmí1
cá1chéi21, hi3 jáun2 ca3ca3 cuo2 Po1.
4 Jmí1 ca3jíe3 tsá2 hué32 jáun2 hi3 chin1 jáh3
hláɨnh1 cuo2 Po1, jáun2 ca3juu3 ca3hlénh3 ja1
hmóu32 hi3 ca3juáh3:
—Cu3tí3 jan2 tsá2 la3 jngɨh2 tsáu2 bíh1 nɨ32,
hi3 jáun2 ta3né32 má2ca3hinh32 tsú2 tsáu13
hi3 má2lí2jmú3 dió32 [Dike] juo13 jnoh1, tsá2
rá2tsɨ32 héih32, uá1jinh1 jmí1 má2ca3liáun3 tsú2
ñí1con2 jmí2miih21.
5 Tɨ3la3 Po1 má1ná1, cáun2 ca3pí3 ñí1 sí2 bíh1
cuo2, jáun2 ca3tánh3 jáh3 hí3 ja1 sí2, hí1 cáun2
tiá2 hi3 ca3quiúnh32 yáh3 tsú2.
6 Jáun2 la3jín32 tsá2 hí3 cáun2 jmí1
má2ná1jan32 hi3 dáun13 Po1, ho3 hi3 né3bí1
quɨnh3 hi3 jún3. Jmí1 má2cu3lé3 ná1jan32 tsú2
jáun2 né3, ca3jíe3 hi3 hí1 cáun2 yáh3 tiá2 hi3
ca3jéinh32 Po1, jmí1jáun2 ca3jenh3 tsú2 siáh3
jmí1 tsí3 hi3 ca3juónh3 hi3 dió32 bí1 néh1 Po1.
7 Má2janh2 ñí1 jáun2 jmí1 cuá3 jan2 tsá2
jmáɨ2 Publio, tsá2 ho2 ta21 hué32 pih21 jáun2.
Tsá2 hí3 jlánh1 re2 tɨn2 ca3he3 jnoh1 hi3
ca3taunh2 tsú2 jnoh1 ho1ñí1 tá1la3 ca3tauh13
jnoh1 jáun2 hnɨ32 jmáɨ1 hñú13 tsú2.
8 Jmáɨ1 jáun2 jmí1 rá2tsáun1 jméi2 Publio
hí3, hi3 jmí1 lí23 chéin3 cú2hiú2 cú2cuóh32, ji3
hi3 táɨ32 siáh3 jmi2. Jáun2 Po1 ca3ñí1jɨen13 tsá2
tsáun1 hí3 ñí1 rón21, jáun2 ca3liéinh32 Dió32.
Jmí1jáun2 ca3ra3tsɨ32 tsú2 cuo2 ñí1 quioh21 tsá2
tsáun1 hí3 hi3 ca3jmah3 dí2.
9 Jmí1 lɨ21 jáun2 la3 jáun2 cua3taunh21 siáh3
la3jín32 tsá2 ná1tsáun1 hué32 pih21 jáun2;
ja3bí1 lan3 bíh1 siáh3 tsá2 hí3.
10 Jmí1jáun2 jlánh1 hliáun3 hi3 lí1 ca3cué3
tsú2 jnoh1. Hi3 jmí1 tɨ3 ñí1 hue13 jnoh1 hi3
má2tauh21 jnoh1 siáh3 cáun2 mu2 pa21 né3,
tsá2 hí3 lí1 ca3cué3 siáh3 la3jí32 la3 cun3 hi3 lɨ3
hniáuh32 quiú13 jnoh1 hú1 juɨ32.

Má2chau21 Po1 já1 juú2 Roma

11 Jmí1 ca3táɨh13 jáun2 hnɨ32 zíh2 hi3 tiauh2
jnoh1 hué32 pih21 nio2 jáun2 chu3 jmáɨ2,
jáun2 ca3tauh21 jnoh1 cáun2 mu2 pa21 hi3 la3
ca3quiú2 tsú2 hué32 pih21 jáun2 tá1la3 ca3nga2
jáun2 jmí1 ñí1cuóu3. Mu2 jáun2 ja3 tɨ3 juú2
Alejandría; tɨ3 mɨ3chí1 mu2 jáun2 né3 jmí1
tá2láɨn1 gon3 dió32 juo13 tsá2 hí3, dió32 hí3
jmáɨ2 Cástor jɨ3 Pólux.
12 Hi3 ca3hué2 jnoh1 hué32 pih21 jáun2 né3
ca3cháu32 jnoh1 juú2 Siracusa nio2 can32
jmí2miih21. Ñí1 jáun2 ca3tauh13 jnoh1 hnɨ32
jmáɨ1.
13 Jmí1jáun2 ca3hué2 jnoh1 siáh3 hi3 [ngau3
jnoh1 juɨ32 có32 hué32 Silicia,] jáun2 ca3cháu32
jnoh1 juú2 Regio [hín13 hué32 Italia]. Jmí1
cá1jniá21 jáun2 siáh3 ja3 chí3 tɨ3 la3 quián3,
hi3 jáun2 ca3hué2 jnoh1 juú2 Regio jáun2,
jáun2 jmí1 cá1jniá21 jáun2 ca3cháu32 jnoh1 juú2
Puteoli [hín13 siáh3 hué32 Italia jáun2].
14 Ñí1 jáun2 ca3jenh2 jnoh1 ma3 jan2 tsá2
reh2 dí2, jáun2 tsá2 hí3 ca3jau3 jnoh1 hñú13
hi3 ca3chau3 tsú2 jnoh1 quiau3 jmáɨ1. Jmí1 lɨ21
jáun2 né3, juɨ32 ta3 bíh1 jnoh1 jéi32í1 ngau3 la3
tɨ3 juú2 Roma.
15 Jmí1 ca3lɨ3 ñɨ32 tsá2 reh2 zian2 juú2 Roma
hi3 hí1tsáu23 jnoh1, jáun2 ca3ñí1jaun13 tsú2
jnoh1 hú1 juɨ32. Jmí1jáun2 ca3jenh2 jnoh1
tsú2 ñí1 lí3 hmah21 pa21 téh23 tsú2 “Hmah21
quioh21 hla1 Apio”, jáun2 cá2 tsáun1 siáh3
ca3jenh2 jnoh1 juú2 Tres Tabernas. Jmí1
ca3jíen32 jáun2 Po1 tsá2 hí3 ca3cuéh3 tiá1hmah1
Dió32, hi3 ca3niau3 siáh3 tiá3 tsí3.
16 Jmí1 cá1cháu21 jnoh1 jáun2 já1 juú2 Roma
né3, [jáun2 hliáu3 tsá2 chín1 hí3 ca3jienh3
tsá2 tson3 jmí1 jan2 hí3 ñí1con2 tsá2 chín1

jmu² hua³hí¹³ tsá² tson³, ti³la³] Po¹ ca³hiauh³
jái¹³ hi³ cánh³ cuá³² bíh¹ la³ má²quionh³ jan²
hliáu³ hi³ jmoh³ hua³hí¹³.

Po¹ hleh³² jái¹³ quioh²¹ Dió³² já¹ juú² Roma

17 Ñí¹ má²ti³² hni³² jmái¹ hi³ tiauh² jnoh¹
Roma ca³teh³ Po¹ tsá² *judíos tsá² ná¹ñí¹
tionh² já¹ juú² jáun², hi³ ja³táunh¹ tsú² ñí¹
cuá³ dí². Jmí¹ ca³ngih³² jáun² tsá² hí³ né³
ca³juáh³ Po¹ la³ lá²:
—Hnoh² tsá²cáu³, uá¹jinh¹ tiá² hi³ hlaih³
ca³jmú³² jná¹³ ñí¹con² tsá² judíos tsá²co¹ dí²,
sa³jun³ ca³ti²¹ la³ cun³ hi³ ná¹ngi²³ dí², ta³ hi³
ca³quiú² jáun² tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí²,
ti³la³ cun³ jáun² ca³ma³tsau¹³ bíh¹ tsú² jná¹³
já¹ juú² Jerusalén hi³ ca³jieenh³ tsú² jná¹³
ñí¹con² tsá² *romanos.

18 Hi³ jáun² jmí¹ ca³can³ tsá² romanos jú¹
tson² quion²¹ jná¹³, jmí¹ hnió³ bíh¹ tsú²
liáu³², quí¹ hí¹ cáun² yáh³ tso³ tiá² lin¹ tsoh³
tsú² quion²¹ jná¹³ hi³ juáh¹³ hi³ ca³tin¹ jná¹³
jún³.

19 Ti³la³ tsá² judíos né³ tiá² ca³li³ hiún²
yáh³ tsí³ la³ jáun², hi³ jáun² ca³li³ hniáuh³²
mí¹³ jná¹³ huen² hi³ já¹ma³ré¹³ ta³ ñí¹ *tsá²
cuá¹lín³ mi³chí¹ hué³² lá²; ti³la³ jun³juáh¹³ hi³
já¹chá³ tsáu¹³ tsá²cáu³ yáh³ jná¹³ má¹ná¹.

20 Ca³ti²¹ jái¹³ ní² bí¹ lí²té³ jná¹³ hnoh² né³²
hi³ ñá¹táunh¹ náh² ñí¹ lá² hi³ juoh²¹ dí². Hi³
jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ ca³ti²¹ hi³ qui³ ná¹he²
ná¹jan³² dí² jáun², jnoh¹ tsá² *Israel, cun³ñí¹
hi³ jáun² bíh¹ cuá¹chin¹ jná¹³ cá²den¹ná¹ lá².

21 Jmí¹jáun² ca³juáh³ tsá² hí³:
—Hí¹ cáun² yáh³ sí² quioh²¹ tsá² hín¹³
ti³ Judea tiá² má²ca³héi¹³ jnoh¹ hi³ ca³tin¹
hnú², sa³jun³ tsá² judíos ja³taunh²¹ ñí¹ jáun²
má²ca³hléh³ hlaih³ hi³ ca³tin¹ hnú².

22 Hnáu² bíh¹ jnoh¹ nái¹³ la³ cun³ hi³ lín²³
hnú², quí¹ má²né¹ jnoh¹ hi³ jlánh¹ hlaih³
hleh³² míh¹ tiá² la³jín³² tsá² zian² tá¹ cáun²
hngá¹máh³ hi³ ca³tin¹ tsá² cu³ nió³ hmai²¹
hí³.

23 Jáun² hmóu³² tsá² hí³ ca³tón³ jmái¹
lih³ ja³jien³ siáh³ Po¹. Jmí¹ ca³tsin¹³ jáun²
jmái¹ hi³ ca³tón³ tsú² né³, ca³ngih³² juóun³²
lín³² ñí¹ cuá³ jáun² Po¹. Jmí¹jáun² ca³hléh³
Po¹ ca³la³ hlu³ jmái¹ ca³la³ ñí¹ ca³hláu³,
hi³ ca³hléh³ ca³ti²¹ ha³ lánh³ rón³² hniáuh³²
tónh³² tsú² jo³cuo² Dió³². Hi³ ca³ma³tson²
tsú² jái¹³ hi³ ca³tin¹ Jesús ñí¹con² tsá² hí³
cun³quionh³ jái¹³ hi³ rá¹juáh³ liei²¹ quioh²¹
hla¹ Moisés, ji³ jái¹³ hi³ rá¹tioh³ ñí¹ Sí²
quioh²¹ tsá² ca³lin³ *ti³² jë¹ Dió³² ní² siáh³.

24 Jmí¹jáun² zian² tsá² ca³taunh³ ta²¹, ja³bí¹
la³ jáun² zian² siáh³ tsá² tiá² ta²¹ ca³taunh³.

25 Jáun² cun³ñí¹ hi³ tiá² ca³li³ cáun²
yáh³ jái¹³, jáun² cu³tsa³² ca³huén² bíh¹ tsú²
cú²jueh³² jmí¹ ca³nái³² siáh³ cáun² jái¹³ hi³
ca³juáh³ Po¹ la³ lá²:
—Jú¹ tson² cu³tí³ bíh¹ ca³cué³ Jmí²chí³
Chun¹ ñí¹con² tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí²
cun³quionh³ hla¹ Isaías ti³² jë¹ Dió³², jmí¹
ca³juáh³ jáun² la³ lá²:
26 Cua³², cuá²zéih³ tsá² ó³² jái¹³ lá²:
Cu³tí³ nái¹³ bíh¹ hnoh² la³ má²nai³² jáun²,
ti³la³ tiá² ngi¹³ yáh³ náh²;
hi³ cu³tí³ hú¹tá¹ jieh²¹ náh² siáh³ la³
má²jíeh³² jáun²,
ti³la³ tiá² li³tsin² yáh³ náh² la³ cun³ hi³ jieh²¹
jáun².

27 Cún¹ tio¹ bíh¹ má²cá²jéinh³² tsí³ tsá² zian²
hué³² lá²,
quí¹ tiá² hnió³ yáh³ tsú² há¹ ngi¹³.
La³jmí¹ jmu² tsá² tiá² cuá¹ tsi²¹ bíh¹ jmu²
tsú²,
quí¹ hi³ tiá² hnió³ tsú² né³.
Jni³² bíh¹ tsú² ñí¹,
quí¹ hi³ tiá² hnió³ tsú² jíe³;
quí¹ la³ jáun² jmí¹ lí¹³ ti³ jéinh³² tsú² jmí¹ tsí³
ñí¹con² jná¹³,
hi³ jáun² jmí¹ lí¹³ lion¹ jná¹³.

28 Hi³ jáun² cuí¹ li³ ñíh¹³ hnoh² hi³ jái¹³
ca³ti²¹ ha³ lánh³ rón³² jmu² Dió³² hi³ liáun²³
tsáu² má²ca³zen³ Dió³² ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹
bíh¹ cú²jueh³², quí¹ tsá² hí³ bíh¹ ti³ re² ne³.

29 [Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Po¹ la³ ní²
né³, ja³tanh²¹ tsá² judíos hí³ hi³ hí¹juónh²³
cú²zúnh² tiáunh¹.]

30 Jáun² Po¹ né³ ca³cuá³ tun³ mii² tán¹ hñú³
ná¹hmáh¹ jáun² quioh²¹; hi³ ñí¹ jáun² né³ jmí¹
hen² tsú² la³jín³² tsá² jmí¹ tsá²jie³.

31 Jáun² ca³hléh³ tsú² jái¹³ ca³ti²¹ ha³ lánh³
rón³² lí¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³², ca³la³ hí¹
cú¹pih²¹ tiá² cú² tiá² juénh²; hi³ ca³ma³tin²
tsú² siáh³ tsáu² hi³ ca³tin¹ Jesús Ti³² Juo¹³ dí²,
Tsá² lín³ Cristo. Hí¹ jan² tiá² hin² ca³qui³
ca³jna³ yáh³ hi³ jáun². [Cu³ ní² bíh¹ tí³ jái¹³.]

Sí² Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tsá² Romanos

Sí² hi³ ca³zen³ Po¹ ñí¹con² tsá² má²lín³ cuáh³² já¹ juú² Roma

1 Jná¹³ Po¹ cuá¹jmu² ná¹ sí² lá², tsá² lín³ jná¹³ *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ Jesucristo. Dió³² ca³hiáu³² jná¹³ hi³ lín¹³ ná¹ jan² *ti³² tsá² quian³² jë¹ tsú², hi³ cuá¹chan¹ jná¹³ hi³ ngái¹ ná¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² ca³ti²¹ he³ lánh³ rón³² lí¹³ liáun³ tsáu²;

2 la³ cun³ lí³ jáun² jái¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³² ca³la³ cun³ jmí¹tin² lín³² cun³quionh³ hla¹ tsá² jmí¹ ná¹lín³ hí³ *ti³² jë¹ Dió³², jái¹³ hi³ má²rá¹lí³ jáun² ñí¹ Sí² yeh³ yáh³.

3 Jái¹³ jáun² ca³tin¹ Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí², Tsá² lín³ Jon² Dió³². Tsá² hí³ lín³ jan² jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹ ca³ti²¹ hi³ ca³li³zian² tsú² jáun² ñí¹ hué²¹ lá².

4 Ti³la³ jmí¹ ca³jenh¹³ tsú² jáun² ja¹ hla¹ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹ má¹ná¹, ca³li³ lin¹ bíh¹ hi³ lín³ tsú² Tsá² cú² juenh² Jon² Dió³².

5 Tsá² hí³ bíh¹ ca³ja³ mií³ tsí³ ñí¹con² jnoh¹, ji³ hi³ ca³cué³ tsú² siáh³ jái¹³ hi³ ná¹lái³ jnoh¹ ti³² tsá² quian³² jë¹ Dió³², hi³ jáun² tá¹ cáun² hngá¹máh³ lí¹³ li³ quien² Jesús cun³ñí¹ hi³ zian² tsá² chá³² cáun² tsí³ ñí¹con² tsú², tsá² taunh¹³ tsú² ta²¹.

6 Ja³bí¹ hnoh² siáh³ tiáunh¹ ja¹ quioh²¹ tsá² hí³, tsá² má²ca³te³ hí³ Dió³² hi³ lín¹³ tsá² joh¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo.

7 Hi³ jáun² cuá¹jmu² jná¹³ sí² lá² ca³tin¹ hnoh², tsá² tionh² náh² já¹ juú² Roma ní², tsá² hniau³ náh² Dió³². Hí³ bíh¹ Tsá² ca³te³ hnoh² hi³ lín¹³ náh² tsá² joh¹ tsú². Hi³ jáun² né³, cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Dió³² Jméi² dí² ji³ Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí² hi³ lí¹³ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tin².

Po¹ hnió³ tsó³² já¹ juú² Roma

8 La³ñí¹ la³ján³ cue² jná¹³ tiá¹hmah¹ Dió³² ca³tin¹ ji³lin² hnoh² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo, quí¹ tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹ má²ná¹cha³² tsáu² hi³ hnoh² jlánh¹ re² nio² cáun² honh² náh² ñí¹con² Dió³².

9 Dió³² hí³ bíh¹ lín³ Tsá² nau³² jái¹³ hi³ tson² bíh¹ lienh¹ jná¹³ tsú² jmái¹ ca³la³ jí³² ca³tin¹ hnoh², quí¹ qui³ cónh³ la³jonh³ jmí¹ tsin³² bíh¹ jná¹³ má²ti²¹ ñí¹con² Dió³², hi³ hléh²³ jná¹³ jú¹ chú³² hi³ ca³tin¹ Jon² tsú².

10 Hi³ hiú² mí²³ jná¹³ siáh³ ñí¹con² Dió³² ní¹juáh³ zia³² ha³ lánh³ rón³² lí¹³ ñe¹ jná¹³ hi³ ñí¹jie¹ ná¹ hnoh², ní¹juáh³ hi³ hnió³ Dió³².

11 Quí¹ jlánh¹ hniá¹ jná¹³ hi³ ñí¹jie¹ ná¹ hnoh² hi³ ñí¹ma³hau¹ ná¹ hnoh² li³ua³ cáun² hi³ hniáuh³² ca³ti²¹ hi³ zian² náh² quiúnh¹ Dió³², jáun² ti³ li³mí¹ tiá³ niau²¹ honh² náh²;

12 ho³ hi³ cue¹³ dí² pí³ tsá²ján² tsá²ján² yáh³ cun³ñí¹ hi³ táunh²³ dí² ta²¹ cá²re².

13 Hnoh² reh², hnó³² jná¹³ hi³ li³ ñíh¹³ hnoh² hi³ hliáun³ jéin³² má²ca³li³hnó³² jná¹³ hi³ ñí¹jie¹ ná¹ hnoh², ti³la³ la³ ti³ ta³né³² tiá² má²ca³li³ yáh³. Má²ca³li³hnó³² lín³² bíh¹ jná¹³ hi³ ñí¹jie¹ ná¹ hnoh², hi³ jáun² lí¹³ zian² siáh³ tsá² tanh² ta²¹ Dió³² já¹ juú² ní² quián¹³ hnoh², la³jmí¹ má²ca³li³zian² ja¹ *tsá²cá²jo²¹ ñí¹ hliáun³ ñí¹ siáh³ siáh³.

14 Jná¹³ ca³tin¹ hléh¹³ ñí¹con² ca³la³ ji³lin² tsáu² cuí¹ hin² mi³ tsánh², uá¹ hi³ tsá² tin² hléh³² jú¹jma² *griego la³ qui³ tái² dí², ho³lá²dá² tsá² hleh³² jú¹jma² siáh³, uá¹ hi³ tsá² má²ca³hia³ ca³táunh³ lín³² ho³lá²dá² tsá² tiá² hi³ ñi³².

15 Hi³ jáun² jlánh¹ dí¹quian¹ jná¹³ hi³ hléh¹³ ná¹ jú¹ chú³² ñí¹con² hnoh², tsá² zian² náh² já¹ juú² Roma ní².

Pí³ hi³ quian³² jú¹ chú³²

16 Tiá² lí²heh¹ yáh³ jná¹³ ca³ti²¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³², quí¹ jái¹³ jáun² quian³² pí³ quioh²¹ Dió³² hi³ lí¹³ liáun³ ca³la³ jín³² tsá² cha³² cáun² tsí³ ñí¹con² Cristo, la³ñí¹ la³ján³ tsá² *judíos tín², hi³ ja³bí¹ tsá²cá²jo²¹ ní² siáh³.

17 Jú¹ chú³² ní² hie³² jú¹ tson² hi³ Dió³² he² dí² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ cu³tí³ ní¹juáh³ hi³ má²nio² cáun² tsí³ dí², quí¹ jí³²la³ hi³ taunh³² jáun² ta²¹ bíh¹ tsú² li³ quien²; la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³²: "Ní¹juáh³ tsá² má²chun¹ ñí¹con² Dió³² cun³ñí¹ hi³ nio² cáun² tsí³, tsá² la³ hí³ bíh¹ lí¹³ zian²".

Tso³ quioh²¹ la³jín³² tsá²mi³cuóun²

18 Quí¹ má²jnia³² bíh¹ Dió³² hi³ hú¹tá¹ míh²³ lín³² tsí³ ca³ti²¹ la³jí³² hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ jmu² tsáu², ji³ la³jí³² hi³ tiá² ti³² tsí³ dí² hi³ jmu² tsáu² ní² siáh³, la³ cun³ tsá² tiá² jái¹³ cue³² hi³ li³ ñi³² tsáu² jú¹ tson² cun³quionh³ hi³ hlah³ hi³ jmu² tsú² jáun².

19 Quí¹ ñi³² re² lín³² bíh¹ tsá² hí³ hi³ he³ lí¹³ li³ ñi³² tsáu² hi³ ca³tin¹ Dió³², quí¹ ti³la³ hnga² yáh³ Dió³² má²ca³ma³jnia³² hi³ jáun².

20 Quí¹ la³ cun³ jmí¹ ca³jmú³ jáun² Dió³² tá¹ cáun² hngá¹máh³, má²lin¹ bíh¹ pí³ hi³ tiá² jniá³ quioh²¹ tsú² cun³quionh³ la³jí³² hi³ ca³jmú³ tsú² jáun². Má²ca³li³ lin¹ bíh¹ re² lín³² hi³ hí³ bíh¹ dí² Dió³² Tsá² cú² juenh² cun³ jmí¹hi³nio². Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ tiá² zia³² lánh³ rón³² lí¹³ ma³zian³² tsú²;

21 quí¹ uá¹jinh¹ cuóun³² tsú² Dió³², cun³ jáun² tiá² má²ca³ma³quien² bíh¹ tsú² Dió³² la³ cun³ jmí¹ ca³ti²¹, sa³jun³ má²ca³cué³ bíh¹ tsú² tiá¹hmah¹ ñí¹con² Dió³². Cha³ jmí¹ jmu³ tsú² la³ jáun², cá² ñí¹ lí¹ ná¹cháunh²³ tsí³ jmáh³la³

hi³ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ bíh¹ tsú², hi³ jáun² cu³tsa³² má²cá²jlí³² bíh¹ cú²jueh³² jmí¹ tsí³ tsú² quí¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² ñí¹hnauh² yáh³ tsú² jú¹ tson².

22 Uá¹jinh¹ juáh³ tsú² hi³ quia³lín³ jmí¹ tsí³, tɨ³la³ tsá² cú¹juón¹ bíh¹ má²ca³ta³ná¹lɨn³ tsú²;

23 quí¹ má²ca³za³ bíh¹ tsú² jáɨ¹³ ca³tɨ²¹ ha³ lánh³ rón³² má¹quien¹³ dí² Dió³², Tsá² tiá² jmáɨ¹ tón²¹ hi³ jún³; jáun² cu³tsa³² dió³² tsá² láɨn¹ tsá² jniá³ la³jmí¹ jniá³ tsá²mɨ³cuóun² tsá² chau³² jmáɨ¹ jún²³ bíh¹ cú²jueh³² má²má²quien² tsú², la³ má²quionh³ ja³ láɨn¹ jáh³ tsɨ²¹ pí¹³, jáh³ hláɨnh¹, ji³ jáh³ quiún³ cuá² ta³ ní² siáh³.

24 Hi³ jáun² bíh¹ tɨ³ có³² má²ca³chau³ cú²jueh³² Dió³² quioh²¹ tsú², hi³ jáun² cuí¹ cha³jmu³ cha³cháu³ la³jí³² hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ dí¹quiaunh²¹ tsí³, hi³ jáun² ca³la³ uá¹ tiá² heh³ bíh¹ tsú² má²ná¹jmu² tso³ quionh³ tsá²ján² tsá²ján².

25 Quí¹hliá² jú¹ tí¹jáɨ² bíh¹ taunh³² tsú² ta²¹ cha³ jmí¹ tónh²¹ tsú² ta²¹ jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ Dió³², hi³ jáun² dá² hi³ ca³jmú³ jáun² bíh¹ Dió³² má²ca³ma³quien² tsú² ji³ hi³ má²ca³ma³tsu³ ma³jónh³² tsú² cha³ jmí¹ ma³quien² tsú² hnga² Dió³² Tsá² ca³jmú³ hí³ ca³la³ ji³li³², Tsá² jmí¹ ca³tɨn¹ hí³ hi³ ma³tsu³ ma³jónh³² tsú² cun³ jmí¹hi³nio². Tson² bíh¹ cu³tí³.

26 Hi³ jáun² bíh¹ má²ca³chau³ Dió³² cú²jueh³² tɨ³ có³², hi³ jáun² cuí¹ li³ hniá¹ tsú² jmu³ la³jí³² hi³ hlah³ ca³la³ uá¹ tiá² heh³; hi³ hí¹ ca³la³ tɨ³ tsá²mɨ³ yáh³ lí¹ má²ná¹jmú² ná¹tsau³² má²túnˀ hmóu³², cáun² hi³ tiá² jmí¹ ca³tɨ²¹.

27 Hi³ ja³bí¹ la³ jáun² siáh³ tsá²ñuh², tɨ³ có³² bíh¹ má²ca²chá³ tsú² hi³ cuóun¹ quionh³ tsá²mɨ³, hi³ jáun² má²túnˀ hmóu³² bíh¹ tsú² lí¹ má²ná¹jmú² ná¹tsau³². Hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ ja¹ má²túnˀ hmóu³² tsá²ñuh² bíh¹ má²ná¹jmu² tso³ ca³la³ uá¹ tiá² heh³, cáun² hi³ tiá² jmí¹ ca³tɨ²¹ jmu³ tsú², hi³ jáun² má²ná¹má²tso² tsú² tsí³ cun³quionh³ ngú³ quioh²¹ hmóu³².

28 Cun³ñí¹ hi³ tiú²uú² zian² tsú² hi³ ca³tɨn¹ Dió³², jáun² Dió³² má²ca³chau³ tɨ³ có³², hi³ jáun² tí³ ta²¹ cu³tsa³² cuí¹ cháunh¹³ cú²jueh³² chí¹ tsú² hi³ tiá² ca³tɨ²¹, hi³ jáun² cu³tsa³² cuí¹ jmu¹ cú²jueh³² hi³ tiá² jmí¹ ca³tɨ²¹ jmu³.

29 Tsá² la³ hí³ ná¹cónh²¹ hñu³ tsí³ la³jáh³ dú¹ ñí¹ hi³ hláh³ hi³ hó³², tsá² jmu² juón¹, [tsá² cáun² jmu² hi³ tiá² jmí¹ ca³tɨ²¹ jmu³,] tsá² lí¹ dí¹quiaunh²¹ tsí³ hi³ hlá² hi³ ní², hi³ hniá¹ siáh³ jmu³ hi³ hlah³. Tsá² la³ hí³ ná¹cónh²¹ tsí³ hi³ uóu³² tsí³, tsá² jngɨh² tsáu², tsá² hnió³ hniéɨ², tsá² tí¹ jáɨn², tsá² lí¹ hiá² lí¹ jlɨn²³ tsáu², tsá² ziú² hɨen² tsáu².

30 Tsá² la³ hí³ cauh³² jáɨ¹³, hi³ ca³la³ hi³ hon² bíh¹ tsú² Dió³², tsá² hí¹ jan² tiá² hin² hún¹ ta²¹, tsá² jmu² quien² hmóu³², hi³ lí¹ jmu² siáh³ tonh². Tsá² la³ hí³ cáun² lí¹ hnauh² chí¹ hi³ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ jmu³ hi³ hlah³, tsá² tiá² nieh³ ñí¹con² jméi² mí¹ziú¹³,

31 tsá² tiá² jáɨ¹³ ngɨ²³, tsá² tiá² má²tí³² jë¹. Tsá² la³ hí³ tiá² hin² hnio³, [tsá² tiá² jmu² juenh² tsí³,] hi³ tiá² mií³ ja³² tsí³ ní² siáh³.

32 Hi³ uá¹jinh¹ re² lɨn³² bíh¹ lieih²¹ tsí³ tsú² hi³ Dió³² má²ca³jmú³ héih³² hi³ tsá² jmu² hi³ la³ ní² ca³tɨn¹ jún³, tɨ³la³ cun³ jáun² ná¹jmu² bíh¹ tsú² la³ má²jmu² jáun², hi³ ca³la³ hi³ tɨ³² lɨn³² tsí³ tsú² ní¹juáh³ tsá² siánh³ siáh³ jmu² la³ jáun².

2

Dió³² rá²tsɨ³² héih³² la³ cun³ lí³ jú¹ tson²

1 Jáun² né³, hnú² tsá² chú¹ ñih²¹ nú² tsá² siánh³, ha³ tiá² lí¹³ yáh³ hi³ lí¹ má¹zian¹³ hnú² huen², cuí¹ hin² mi³ tsánh² hnú². Quí¹ ní¹ má¹ca³chú¹ ca³ñih²¹ nú² tsá² siánh³, la³ jáun² má²ra³tsɨn³² nú² siáh³ héih³² huen² bíh¹, quí¹ cun³ñí¹ hi³ jmuh³² hnú² siáh³ cá²ren² la³jmí¹ jmu² tsá² hí³.

2 Tɨ³la³ né¹ dí² hi³ Dió³² rá²tsɨ³² héih³² la³ cun³ rón³² lí³ jú¹ tson² bíh¹, ní¹juáh³ ní¹ má¹ca³ra³tsɨn² tsú² héih³² tsá² jmu² la³ ní².

3 Hi³ jáun² ní¹ má¹ca³chú¹ ca³ñih²¹ hnú² tsá² jmu² la³ ní², ¿hí¹ lɨn²³ hnú² hi³ cáun² lí¹ ngá¹³ hi³ tiá² tá¹tsɨn¹ nú² héih³² la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹ nú² ní¹juáh³ hnú² bíh¹ tsá² jmuh³² siáh³ la³ jáun²?

4 ¿Ho³ lɨn²³ hnú² hi³ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ hi³ jmu² Dió³² juenh² tsí³, hi³ jlánh¹ ja³² lɨn³² mií³ tsí³ tsú² siáh³? ¿Tiá¹ ca³li³ lin¹ nú² dúh¹ hi³ ja³² mií³ tsí³ tsú² cun³ñí¹ hi³ hnió³ tsú² hi³ za¹³ jmí¹ honh² hnú² bíh¹?

5 Hnú² bíh¹ jan² tsá² huáh² chinh³², cun³ tiá² má²ca³zah¹ la³ jáun² bíh¹ hnú² jmí¹ honh². Hi³ jáun² cáun² ta²¹ jmuh³² hnú² hi³ tɨ³ li³mí¹ míh³ tsí³ Dió³² ñí¹con² nú² ní¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ li³jnia² héih³², jmáɨ¹ hi³ ra³tsɨ³² Dió³² héih³² la³ cun³ ca³tɨ²¹ ñí¹con² ca³la³ jɨ́n³² tsáu².

6 Quí¹ hí³ bíh¹ ma³hmah¹ ñí¹con² ma³ quin³² ma³ jan³² tsáu² la³ cun³ rón³² lí³ tá¹³ tsú².

7 Quí¹ ní¹juáh³ tsá² cueh³² tsí³ hi³ jmu² jmáh³la³ hi³ chu²¹ cun³ñí¹ hi³ hnió³ hau³ cáun² jáɨ¹³ quien² hi³ cué³² Dió³², ji³ hi³ hnió³ tá¹ zanh¹ re² ñí¹con² Dió³², hi³ hnió³ siáh³ hi³ lí¹³ zian² cun³ jmí¹hi³nio², jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ hiáuh³ jáɨ¹³ hi³ lí¹³ zian² quionh³ Dió³².

8 Tɨ³la³ Dió³² ma³tson¹³ ca³la³ má²míh²³ tsí³ bíh¹ tsá² hniá¹ hi³ niau²¹ re² tsí³ hnga², tsá²

hnió3 ma3tí32 jmáh3la3 hi3 hlah3 cha3 jmí1 lɨ3
hniá1 tsú2 hi3 ne3 jú1 tson2.
9 Tsá2 jmu2 hí3 la3jí32 hi3 hlah3 chau21 bíh1
jmáɨ1 hi3 ma3tso2 lín32 tsú2 tsí3, hi3 ho3 hi3
jngɨh3 lín32, la3ñí1 la3ján3 tsá2 *judíos, hi3
ja3bí1 *tsá2cá2jo21 ní2 siáh3.
10 Tɨ3la3 ca3tɨn1 tsá2 jmu2 hi3 chu21 má1ná1,
Dió32 cué32 cáun2 jáɨ13 quien2 hi3 hau3 tsú2,
hi3 tá1zanh1 tsú2 re2, jɨ3 hi3 lí13 zian2 tsú2 siáh3
cáun2 hi3 re2 hi3 tɨn2, tsá2 judíos la3ñí1 la3ján3,
hi3 ja3bí1 tsá2cá2jo21 ní2 siáh3.
11 Quí1 Dió32 tiá2 jmu2 hi3 quien2 jan2, hi3
jan2 tiá2 quien2;
12 quí1 la3jín32 tsá2 jmu2 tso3 ta3 tiá2 cuoh2
liei21 quioh21 hla1 Moisés, ta3 tiá2 quionh3
liei21 jáun2 bíh1 hiá1 tsán13 tsú2. Tɨ3la3
tsá2 ca3lɨ3 cuoh2 liei21 quioh21 hla1 Moisés
má1ná1, la3 cun3 lí3 liei21 jáun2 bíh1 tá1tsɨn1
tsú2 héih32.
13 Quí1 jun3juáh13 hi3 ti3 lí1 ne3 yáh3 tsú2
liei21 jáun2, hi3 jáun2 lɨ3 chun1 ñí1con2 Dió32,
tɨ3la3 hi3 hniáuh32 ma3tí32 bíh1 tsú2, hi3 jáun2
bíh1 he3 tsú2 Dió32 la3juah21 dúh1 jan2 tsá2
chun1 cu3tí3.
14 Tɨ3la3 ca3tɨn1 tsá2cá2jo21 má1ná1, tsá2
tiá2 raunh32 liei21 jáun2 quioh21 hla1 Moisés,
ní1juáh3 ní2 lí1 ca3ma3tí32 tsá2 hí3 liei21 jáun2,
jáun2 hmóu32 tsú2 má2lín3 tsá2 zia32 liei21
quioh21 Dió32 hñu3 tsí3,
15 quí1 cun3quionh3 hi3 jmu2 bíh1 tsú2
má2lí2lin1 hi3 hu21 liei21 jáun2 hñu3 tsí3.
Jmí1 tsí3 hmóu32 tsú2 má2má2tson2 jáɨ13 lá2,
quí1 ma3cónh3 cha32 tso3 jmí1 tsí3 tsú2, hi3
ma3cónh3 siáh3 má2tson2 jáɨ13.
16 Hi3 jáun2 má1jáun2 chá32 Dió32 jo3cuo2
Jesús Tsá2 lín3 Cristo, hi3 ra3tsɨ32 tsú2 héih32
ca3tɨ21 la3jí32 hi3 ná1hmá1 ná1jní1 jáun2 hñu3
tsí3 tsáu2, la3 cun3 lí3 jáun2 jú1 chú32 hi3 hléh23
jná13.

Tsá2 judíos, tsá2 raunh32 liei21 quioh21 hla1 Moisés

17 Tɨ3la3 hnú2 tsá2 jlánh1 juánh3 nú2 hi3 lín3
nú2 tsá2 judío, hi3 zian2 nú2 la3 cun3 juáh3
jáun2 liei21 quioh21 hla1 Moisés, hi3 ca3la3 hi3
tsɨnh1 lín21 nú2 ca3tɨn1 Dió32 juóuh32.
18 Ñíh1 bíh1 hnú2 he3 hi3 tɨ32 tsí3 Dió32, quí1
liei21 jáun2 hɨe32 he3 hi3 chu21 hi3 hniáuh32
quiáh13 hnú2.
19 Lín23 hnú2 hi3 cu3tí13 tɨn2 hnú2 hɨeh1 tsá2
ten3 juɨ32, hi3 tɨn2 nú2 siáh3 tieih21 sí2 juɨ21
tsá2 ñi3táunh1 já1niéi2.
20 Hi3 lín23 nú2 siáh3 hi3 tɨn2 nú2 hɨeh1 tsá2
cú1juón1, jɨ3 hi3 ha3 lánh3 rón32 má1tɨn13 nú2
siáh3 tsá2 tiá2 jmí1 tiá2 tsí3, quí1 cun3ñí1 hi3
liei21 hi3 cuɨn2 nú2 jáun2 lí3 mí1zioh21 ca3tɨ21
jú1 tson2, jɨ3 la3jí32 hi3 lɨ2ñɨ32 tsú2 ní2 siáh3.
21 Hi3 jáun2 né3, hnú2 tsá2 hnáuh2 jmúh13
tɨ32, ¿he3 láɨh32 sa3 tiá2 ma3tɨn13 nú2 tín2
huen2? Hnú2 tsá2 juáh3 hi3 tiá2 hniáuh32
han3 tsú2, ¿he3 láɨh32 sa3 chín1dí1 huen2 bíh1
hnú2 haɨnh32?
22 Hnú2 tsá2 juáh3 hi3 tiá2 hniáuh32 lí1
jmu3 lí1 tsó21 tsú2, ¿he3 lɨ3 sa3 chín1dí1 huen2
bíh1 hnú2 jmuh32 la3 jáun2? Hnú2 siáh3 tsá2
jlánh1 hon2 nú2 dió32 tsá2 láɨn1, ¿he3 láɨh32 sa3
chín1dí1 hnú2 bíh1 haɨnh32 hi3 quien2 tioh3
cuáh32 jáun2?
23 Jlánh1 jmuh32 hnú2 tsɨnh1 cun3ñí1 hi3
zia32 liei21 jáun2 quián13, tɨ3la3 cun3quionh3
hi3 tiá2 ma3tih21 hnú2 liei21 jáun2, má2jmuh32
hnú2 hi3 tiú2uú2 quien2 Dió32 bíh1.
24 Tson2 cu3tí3 bíh1 la3 cun3 hi3 rá1juáh3
jáun2 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32 la3 lá2: "Tsá2cá2jo21
hleh32 hlah3 hi3 ca3tɨn1 Dió32 cun3ñí1 hi3
tsáuh3 hnoh2 bíh1".
25 Tson2 bíh1 zia32 ñí1 jmu3 ta21 hi3 *tiu32
tsú2 jáun2 chí2 láu2 hná13 ñí1 zian2, ní1juáh3
tsá2 má2tí32 liei21 jáun2 quioh21 hla1 Moisés,
tɨ3la3 ní1juáh3 tiá2 la3 ma3tih21 yáh3 hnú2,
jáun2 hnú2 lín3 la3jmí1 lín3 jan2 tsá2 tiá2
má2quian32 li21 hi3 lin1 hi3 taunh2 jáun2 Dió32
hó1ñí1 bíh1.
26 Tɨ3la3 tsá2 tiá2 quian32 li21 jáun2 má1ná1,
ní1juáh3 zian2 tsú2 la3 cun3 rón32 juáh3 liei21
jáun2, jáun2 tsá2 la3 hí3 né3 lín3 la3juah21 dúh1
jan2 tsá2 má2já2tú1 quioh21 bíh1.
27 Hi3 jáun2 tsá2 tiá2 já2tú1 quioh21 né3,
cun3quionh3 hi3 zian2 tsú2 jáun2 la3 cun3
juáh3 jáun2 liei21 bíh1 má2zia32 he3 lánh3 rón32
tá1tsɨn1 hnú2 héih32, quí1 hnú2 bíh1 jan2 tsá2
tiá2 ma3tih21 liei21 jáun2 uá1jinh1 ron3 nú2,
hi3 uá1jinh1 quiánh1 nú2 siáh3 li21 hi3 lin1 hi3
taunh2 Dió32 hó1ñí1 hnú2.
28 Quí1 jun3juáh13 hi3 cáun2 lí1 lín3 tsú2 tsá2
judío cun3quionh3 hi3 jniá3 jáun2 tɨ3 coh3 yáh3,
sa3jun3 jmu2 ta21 hi3 quian32 tsú2 li21 jmáh3la3
ngú3 hi3 lin1 hi3 taunh2 Dió32 hó1ñí1, quí1
cáun2 hi3 lí3 jmáh3la3 tɨ3 coh3 bíh1 jaun32.
29 Tɨ3la3 tsá2 hú1tá1 cu3tí3 lín3 judío
má1na21, jan2 tsá2 lín3 la3 tɨ3 hñu3 tsí3 bíh1,
jan2 tsá2 má2quian32 li21 la3 tɨ3 hñu3 tsí3; ta21
jáun2 jmu2 Jmí2chí3 Chun1 bíh1, jun3juáh13 hi3
lɨ23 cun3quionh3 hi3 má2tí32 tsú2 jáun2 héih32
má2rá1lí3 yáh3. Jáun2 Dió32 ma3quien2 tsá2 la3
hí3, uá1jinh1 tsá2mɨ3cuóun2 tiá2 ñí1 ma3quien2
tsú2.

3

1 Hi3 jáun2 né3, ¿ha3 dá2 jinh1 quien2 hi3 lín3
tsú2 *judío, hi3 he3 tá2tsaɨh21 tsú2 ní1juáh3 hi3
*ja3tú1 chí2 láu2 hná13 ñí1 zian2 tsú2?
2 Hliáun3 bíh1 ñí1 jmu2 ta21. Quí1 la3ñí1
la3ján3 Dió32 ca3chá3 jo3cuo2 tsá2 judíos jáɨ13
jáun2 quioh21.

3 Jáun^{2} né^{3}, ní^{1}juáh^{3} ma^{3} jan^{2} tsá^{2} hí^{3} tiá^{2}
ca^{3}ma^{3}tí^{32} jái^{13} jáun^{2}, ¿hí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2}
tiá^{2} ma^{3}tí^{32} Dió^{32} jë^{1} uá^{2}jai^{32}?
4 ¡Tiá^{2} jáun^{2} yáh^{3}! Dió^{32} dá^{2} jmu^{2} la^{3}
cun^{3} qui^{3} lí^{3} jú^{1} tson^{2} bíh^{1}, uá^{1}jinh^{1} la^{3}jín^{32}
tsá^{2}mi^{3}cuóun^{2} tí^{1} jáin^{2}. Quí^{1} ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21}
Dió^{32} rá^{1}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
Ca^{3}ti^{21} li^{3}jnia^{2} hi^{3} tson^{2} jëh^{2} hnú^{2};
li^{3} lin^{1} hi^{3} chun^{1} hnú^{2} ní^{1} má^{1}ti^{3} ñí^{1} ta^{3}tsi^{21}
héih^{32}.
5 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, zian^{2} tsá^{2} lín^{23} hi^{3} ti^{3} jlánh^{1}
néh^{1} re^{2} lí^{2}lin^{1} hi^{3} chun^{1} Dió^{32} ní^{1}juáh^{3} hi^{3}
ti^{3} li^{3}mí^{1} jmú^{13} dí^{2} hi^{3} hlah^{3} hi^{3} hó^{32}. Ti^{3}la^{3}
¿he^{3} dá^{2} lí^{13} juáh^{13} dí^{2} hi^{3} ca^{3}ti^{21} hi^{3} ní^{2}? Quí^{1}
sá^{1}jmí^{1} hi^{3} tson^{2} la^{3} ní^{2} dúh^{1}, hi^{3} jáun^{2} Dió^{32}
má^{2}lín^{13} jan^{2} Tsá^{2} tiá^{2} tin^{2} ra^{3}tsi^{32} héih^{32} bíh^{1},
quí^{1} ¿he^{3} láih^{32} sa^{3} míh^{23} yáh^{3} tsí^{3} tsú^{2} ñí^{1}con^{2}
tsá^{2} jmu^{2} tso^{3}?
6 ¡Ti^{3}la^{3} tiá^{2} tson^{2} yáh^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} ná^{1}lín^{23}
tsú^{2} jáun^{2}! Quí^{1} sá^{1}jmí^{1} hi^{3} tson^{2} la^{3} jáun^{2}
dúh^{1}, ¿ha^{3} bí^{1} lánh^{3} rón^{32} jmí^{1} lí^{13} ra^{3}tsi^{32}
Dió^{32} héih^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}?
7 Quí^{1} zian^{2} tsá^{2} juáh^{23} la^{3} lá^{2}:
“Cun^{3}quionh^{3} jú^{1} tí^{1}jái^{2} hi^{3} hléh^{23} jná^{13} ti^{3}
li^{3}mí^{1} lí^{2} lin^{1} hi^{3} quien^{2} jú^{1} tson^{2} quioh^{21}
Dió^{32}”; ti^{3}la^{3} jná^{13} né^{3} juanh^{32}, hi^{3} sá^{1}jmí^{1} hi^{3}
tson^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} juáh^{23} tsú^{2} jáun^{2}, jáun^{2} ¿ha^{3}
bíh^{1} lánh^{3} rón^{32} lí^{13} juáh^{3} Dió^{32} hi^{3} tsá^{2} la^{3} hí^{3}
lín^{3} jan^{2} tsá^{2} ren^{2} tso^{3} ní^{1} má^{1}ca^{3}ra^{3}tsi^{32} tsú^{2}
héih^{32} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}?
8 Quí^{1} sá^{1}jmí^{1} la^{3} ní^{2} dúh^{1}, ¿he^{3} ya^{3} láih^{32}
tiá^{2} jmú^{13} dí^{2} cú^{2}jueh^{32} hi^{3} hlah^{3}, hi^{3} jáun^{2}
ti^{3} li^{3}mí^{1} ja^{3}tu^{3} ja^{3}lí^{3} hi^{3} chu^{21}? Ti^{3}tsóh^{3}dí^{1}
jái^{13} la^{3} ní^{2} néh^{1} hie^{23} jnoh^{1} tsáu^{2} juáh^{23} ma^{3}
jan^{2} tsá^{2} hu^{21} hlah^{3} tsí^{3}; ti^{3}la^{3} tsá^{2} la^{3} hí^{3} dá^{2}
má^{2}tá^{1}tsin^{1} héih^{32} la^{3} cun^{3} ca^{3}ti^{21} bíh^{1}.

La^{3}jái^{32} bíh^{1} dí^{2} ren^{2} tso^{3}

9 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ¿hí^{1} jlánh^{1} bíh^{1} chú^{32} quiú^{13}
dí^{2} tsá^{2} judíos la^{3} cónh^{3} bíh^{1} *tsá^{2}cá^{2}jo^{21}?
¡Tiá^{2} jáun^{2} yáh^{3}! Quí^{1} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}lí^{2}neh^{21}
dí^{2} hi^{3} ca^{3}la^{3} ji^{3}lin^{2} tsáu^{2} bíh^{1} ná^{1}jlain^{32} tsáu^{13},
uá^{1} hi^{3} tsá^{2} judíos, uá^{1} hi^{3} tsá^{2}cá^{2}jo^{21}.
10 La^{3} cun^{3} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} ñí^{1} Sí^{2}
quioh^{21} Dió^{32}, hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
Ca^{3}la^{3} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tiá^{2} hin^{2} chun^{1} ta^{3} ñí^{1}
Dió^{32},
11 tiá^{2} hin^{2} zian^{2} yáh^{3} tsá^{2} ngi^{23} jái^{13},
tiá^{2} hin^{2} zian^{2} yáh^{3} tsá^{2} hnah^{2} Dió^{32}.
12 La^{3}jín^{32} bíh^{1} tsáu^{2} má^{2}já^{2}taunh^{21} ti^{3} có^{32},
ji^{3}lin^{2} bíh^{1} tsú^{2} má^{2}ca^{3}can^{3} cáun^{2} jui^{32} hlah^{3}.
Ca^{3}la^{3} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tsá^{2} jmu^{2} hi^{3} chu^{21} tiá^{2}
zian^{2},
13 La^{3}jmí^{1} ja^{32} cáun^{2} tá^{2}hón^{32} má^{2}ca^{3}niá^{3} bíh^{1}
ja^{32} jë^{1} tsú^{2},
jmáh^{3}la^{3} jú^{1} tí^{1}jái^{2} bíh^{1} chi^{21} ho^{3} tsú^{2}.
La^{3}jmí^{1} lí^{3} hi^{3} ha^{21} no^{1} quioh^{21} jáh^{3}hláinh^{1}
bíh^{1} ho^{3} tsú^{2};
14 cá^{2} ñí^{1} chú^{2} juóun^{32} bíh^{1} tsú^{2} tsáu^{2}, ji^{3} hi^{3}
zaih^{32} tsú^{2} siáh^{3} jú^{1} uóu^{32}.
15 Ca^{3}la^{3} hi^{3} háun^{1} lín^{21} bíh^{1} tsú^{2} tsó^{32} hi^{3}
tsa^{3}jngih^{2} tsáu^{2},
16 cá^{2} ñí^{1} quí^{2} hlianh^{23} tsáu^{2} bíh^{1} tsá^{2} la^{3} hí^{3},
hi^{3} tsunh^{2} tsú^{2} jui^{21} tsáu^{2}, hi^{3} chan^{2}
tsú^{2} siáh^{3} tsáu^{2} ná^{1}hó^{2} ná^{1}jngih^{2}.
17 Tsá^{2} la^{3} hí^{3} tiá^{2} ñi^{32} yáh^{3} ha^{3} lánh^{3} jmu^{3} hi^{3}
lí^{13} niau^{21} tie^{3};
18 ca^{3}la^{3} hí^{1}juáh^{3} tiá^{2} lín^{23} bíh^{1} tsú^{2} hi^{3} jmu^{3}
juénh^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}.
19 Né^{32} né^{3}, né^{1} bíh^{1} dí^{2} hi^{3} la^{3}jí^{32} héih^{32}
má^{2}rá^{1}tioh^{3} ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21} Dió^{32} ca^{3}tin^{1} tsá^{2}
zian^{2} cun^{3}quionh^{3} liei^{21} jáun^{2} bíh^{1}, hi^{3} jáun^{2}
hí^{1} jan^{2} tsá^{2} hí^{3} tiá^{2} lí^{13} juáh^{3} hi^{3} tiá^{2} ñi^{32};
quí^{1} hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} lí^{13} ra^{3}tsi^{32} Dió^{32} héih^{32}
ñí^{1}con^{2} la^{3}jín^{32} tsá^{2} zian^{2} hngá^{1}máh^{3}.
20 Hi^{3} jáun^{2} hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tiá^{2} hin^{2} lí^{13} li^{3}
chun^{1} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} má^{2}tí^{32}
tsú^{2} la^{3}jí^{32} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} liei^{21} jáun^{2}, quí^{1} liei^{21}
jáun^{2} cáun^{2} jmu^{2} ta^{21} hi^{3} má^{2}li^{21} hi^{3} tsá^{2} ren^{2}
tso^{3} bíh^{1} dí^{2}.

Cun^{3}quionh^{3} hi^{3} nio^{2} cáun^{2} tsí^{3} bíh^{1} tsú^{2} lí^{13} liáun^{3}

21 Ti^{3}la^{3} né^{32} né^{3}, má^{2}ca^{3}li^{3} lin^{1} ha^{3} lánh^{3}
rón^{32} lí^{13} he^{3} dí^{2} Dió^{32} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2}
chun^{1}, jun^{3}juáh^{13} uá^{2} quionh^{3} hi^{3} má^{1}ti^{21} dí^{2}
liei^{21} jáun^{2} yáh^{3}. Quí^{1} hí^{1} la^{3} ti^{3} hnga^{2} yáh^{3}
liei^{21} jáun^{2} ji^{3} la^{3} má^{2}quionh^{3} jái^{13} hi^{3} ca^{3}hléh^{3}
jáun^{2} tsá^{2} lin^{3} hí^{3} *ti^{32} jë^{1} Dió^{32} siáh^{3} ca^{3}juáh^{3}
22 hi^{3} Dió^{32} hinh^{23} tsá^{2} cha^{32} cáun^{2} tsí^{3}
ñí^{1}con^{2} Jesús Tsá^{2} lín^{3} Cristo. Quí^{1} la^{3}jín^{32}
bíh^{1} tsá^{2} nio^{2} cáun^{2} tsí^{3} ñí^{1}con^{2} Jesús lí^{13} lín^{3}
la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2} chun^{1} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}
cuí^{1} hin^{2} mi^{3} tsánh^{2}.
23 Ji^{3}lin^{2} tsáu^{2} bíh^{1} má^{2}ca^{3}jmú^{3} tso^{3}, hí^{1} jan^{2}
yáh^{3} tiá^{2} hin^{2} cah^{23} jmái^{1} hi^{3} li^{3} chun^{1} la^{3}jmí^{1}
chun^{1} Dió^{32}.
24 Hi^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} né^{3}, cáun^{2} lí^{1}
ja^{32} bíh^{1} mií^{3} tsí^{3} Dió^{32} hi^{3} hinh^{23} tsú^{2}
tsáu^{2} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2} chun^{1}, quí^{1}
má^{2}ca^{3}ma^{3}hmah^{1} bíh^{1} Cristo Jesús ca^{3}ti^{21}
tsáu^{13} tsáu^{2}, hi^{3} jáun^{2} tiú^{2}uú^{2} tso^{3} ren^{2} yáh^{3}
tsú^{2}.
25 Quí^{1} Dió^{32} ca^{3}cuen^{3} Jesús hi^{3} jún^{3} cha^{13}
tsáu^{2}; hi^{3} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} ca^{3}táin^{2} jáun^{2}
jmí^{2}hán^{1} Jesús bíh^{1} ca^{3}chón^{32} Dió^{32} tsí^{3} hi^{3}
jmí^{1} míh^{23} jáun^{2} tsí^{3} hi^{3} ca^{3}ti^{21} tsáu^{13} tsáu^{2}
ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} má^{2}ca^{3}chá^{3} cáun^{2} tsí^{3}. La^{3} jáun^{2}
ca^{3}li^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}li^{3}hnió^{3} Dió^{32} ma^{3}jnia^{32}
hi^{3} tin^{2} ra^{3}tsi^{32} re^{2} héih^{32}; quí^{1} jmí^{1}tin^{2} cáun^{2}
ti^{3} lí^{1} ca^{3}ma^{3}juenh^{2} cu^{3}tiá^{3} bíh^{1} tsú^{2} tsí^{3}, hi^{3}
ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} jáun^{2} la^{3} uá^{1} tiá^{2} jíe^{23} la^{3}jí^{32} tso^{3}
hi^{3} ca^{3}jmú^{3} tsáu^{2}.
26 La^{3} jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hnió^{3}
ma^{3}jnia^{32} la^{3} má^{2}má^{2}jnia^{32} jáun^{2} hi^{3} tin^{2}
ra^{3}tsi^{32} héih^{32} la^{3} cun^{3} ca^{3}ti^{21}, cun^{3}quionh^{3}

hi3 hinh23 tsú2 li3ua3 jan2 tsá2 nio2 cáun2 tsí3
ñí1con2 Jesús la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 chun1.
27 Hi3 jáun2 né3, ¿né2 dá2 hi3 jmí1 jmu32 dí2
jáun2 tsah1? Ca3nga2 bíh1. ¿He3 láɨh32 ca3nga2?
Quí1 jun3juáh13 hi3 ca3ma3ti21 dí2 la3 cun3 lí3
héih32 yáh3, quí1 jí32la3 ti3 ca3chá13 dí2 cáun2
tsí3 bíh1.
28 Jáun2 né3, má2né1 dí2 hi3 Dió32 hinh23
tsáu2 la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 chun1 cun3ñí1
hi3 cha32 tsú2 cáun2 tsí3 bíh1, hi3 sa3jun3 uá2
jíe23 yáh3 Dió32 hí1 má2lí2ma3tí32 tsú2 liei21.
29 ¿Hí1 jmáh3la3 tsá2 judíos uá1 tanh2 Dió32
hó1ñí1? ¿Haun13 juáh13 ja3bí1 tsá2cá2jo21
uá2jaɨ32 tanh2 Dió32 hó1ñí1? Quí1 tson2 bíh1
hi3 ja3bí1 tsá2 hí3 uá2jaɨ32 tanh2 Dió32 ho1ñí1,
30 quí1 jí32la3 jan2 tán1 Dió32 bíh1 zian2. Hi3
jáun2 Dió32 hinh23 la3juah21 dúh1 jan2 tsá2
chun1 lɨ3ua3 jan2 tsá2 nio2 cáun2 tsí3, cuí1
quian32 cuí1 tiá2 quian32 bíh1 tsú2 li21 hi3 lin1
hi3 taunh2 jáun2 Dió32 hó1ñí1.
31 Hi3 jáun2 né3, ¿hí1 ná1jmu32 dí2 hi3
hí1 cú1pih21 tiú2uú2 quien2 liei21 jáun2 dúh1
cun3quionh3 hi3 ma3quien13 dí2 jáun2 hi3
hniáuh32 chá32 tsú2 cáun2 tsí3? ¡Tiá2 jáun2
yáh3! Quí1 ti3 li3mí1 ná1ma3quien13 bíh1 dí2
liei21 jáun2.

4

Há2bran21 lín3 mí1zioh21 ca3tɨn1 tsá2 cha32 cáun2 tsí3

1 Hi3 jáun2 né32 né3, hnó32 jná13 hléh13
ca3tɨ21 hi3 ca3hiauh3 jáun2 hla1 Há2bran21
dí1hio3 ñú1deh3 dí2.
2 Sá1jmí1 hi3 Dió32 ca3hinh3 Há2bran21
la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 chun1 cun3ñí1
hi3hliá2 zia32 hi3 ca3jmú3 dúh1, jáun2 jmí1
zia32 bíh1 jáɨ13 hi3 jmu3 tsú2 tonh2, tɨ3la3 tiá2
hin2 ca3tɨn1 yáh3 jmu3 tonh2 ñí1con2 Dió32
má1ná1.
3 Quí1 la3 lá2 bí1 rá1juáh3 ñí1 Sí2 quioh21
Dió32: “Há2bran21 ca3chá3 cáun2 tsí3 ñí1con2
Dió32; cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 ca3jíe32 tsú2
Dió32 la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 chun1”.
4 Jmú13 jáɨ13, ní1juáh3 jan2 tsá2 jmu2 ta21,
hiáuh23 bíh1 tsú2 la3 cun3 hmah21 hi3 hlánh1,
jun3juáh13 hi3 lí1 hiáuh23 yáh3 tsú2.
5 Tɨ3la3 hi3 ca3tɨn1 tsá2 nio2 cáun2 tsí3
má1ná1, ñí1 jí21la3 ti3 cha32 cáun2 tsí3 ñí1con2
Dió32 bíh1 tsú2 cha3 jmí1 ma3quien2 tsú2 lɨ3ua3
cáun2 hi3 má2ca3jmú3 hnga2; hi3 jáun2 Dió32
Tsá2 hinh23 tsá2 ren2 tso3 né3, cáun2 jíe32
la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 chun1 bíh1 cun3ñí1
hi3 má2nio2 jáun2 cáun2 tsí3 tsú2.
6 Ja3bí1 hnga2 siáh3 hla1 Dá2vi21 ca3juáh3
hi3 jlánh1 jmí1 ren2 tsá2 heh23 Dió32 la3juah21
dúh1 jan2 tsá2 chun1 cu3tí3, tsá2 tiá2 ná1hɨ13
hí1 cú1pih21 ta21 quioh21,
7 jmí1 ca3juáh3 tsú2 jáun2 la3 lá2:
¡He3 máh3 jmí1 ren2 tsá2 má2ca3hin3 Dió32 tso3
quioh21 hi3 jmí1 zian2 tsú2 jáun2 cun3
tɨn2 tsí3 hnga2, tsá2 má2ná1jlɨ32 la3jí32
tsáu13!
8 ¡He3 ma3 jmí1 ren2 tsá2 jíe32 Dió32 la3juah21
dúh1 jan2 tsá2 tiá2 tso3 ren2!
9 Hi3 jáun2 né3, jun3juáh13 jmáh3la3 tsá2
ⁿá1tú1 chí2 láu2 hná13 ñí1 zian2 yáh3 jlánh1
jmí1 ren2, quí1 la3 jɨ3 tsá2 tiá2 má2ná1quian32
li21 jáun2 bíh1 uá2jaɨ32. Má2lí2neh21 bíh1 dí2
hi3 Dió32 cáun2 ca3hinh3 bíh1 hla1 Há2bran21
la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 chun1 cun3ñí1 hi3
ca3chá3 cáun2 tsí3.
10 Tɨ3la3 ¿hin2 dá2 jmí1 ca3hinh3 Dió32
Há2bran21; hí1 ta3 má2quian32 tsú2 li21 hi3 lin1
hi3 taunh2 Dió32 hó1ñí1, ho3 ta3 ñeh2 uá1?
¿Haun13 juáh13 ta3 ñeh2 bíh1 dúh1?
11 Quí1 má2ca3hinh3 bíh1 Dió32 Há2bran21
la3 cun3 jmí1 ca3hiauh3 jáun2 jáɨ13 hi3 hniáuh32
tiú32 chí2 láu2 hná13 ñí1 zian2; cun3quionh3
hi3 ca3jmú3 jáun2 Há2bran21 la3 jáun2 ca3jmú3
Dió32 lin1 hi3 hí3 bíh1 dí2 jan2 tsá2 má2ca3heh3
Dió32 la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 chun1 cun3ñí1
hi3 nio2 cáun2 tsí3. Hi3 jáun2 la3 jáun2 bíh1
lɨ3 hi3 Há2bran21 hí3 lín3 mí1zioh21 ca3la3 jín32
tsá2 nio2 cáun2 tsí3 ta3 tiá2 má2quian32 li21 hi3
lin1 hi3 taunh2 Dió32 hó1ñí1, hi3 jáun2 Dió32
hinh3 uá2jaɨ32 tsá2 hí3 la3juah21 dúh1 jan2 tsá2
chun1.
12 Tson2 bíh1 Há2bran21 hí3 lín3 dí1hio3
ñú1deh3 la3jín32 tsá2 má2ná1quian32 li21 jáun2,
tɨ3la3 jí32la3 ti3 tsá2 tiá2 cáun2 lí1 já1tú1 quioh21
bíh1 má1ná1, tsá2 ca3chá3 cáun2 tsí3 la3jmí1
ca3chá3 hla1 Há2bran21 hí3 cáun2 tsí3 jmí1 ñeh2
bíh1 hi3 tsa3tú1 quioh21.

Jáɨ13 hi3 ca3jmú3 Dió32 lɨ3tí23 cun3ñí1 hi3 nio2 cáun2 tsí3 bíh1 tsú2

13 Dió32 ca3jmú3 jáɨ13 ñí1con2 hla1
Há2bran21, jɨ3 la3 má2quionh3 jón2zíh1 jón2cho1
tsú2 hi3 niau21 jo3cuo2 tsú2 tá1 cáun2
hngá1máh3; tɨ3la3 jun3juáh13 hi3hliá2 ti3
ca3ma3tí32 liei21 jáun2 yáh3 Há2bran21 hi3
hiauh3 jáɨ13 jáun2, tɨ3la3 ca3hiauh3 tsú2 jáɨ13
jáun2 cun3ñí1 hi3 má2ca3heh3 tsú2 Dió32
la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 chun1 bíh1 quí1hliá2
ca3chá3 tsú2 cáun2 tsí3.
14 Quí1 sá1jmí1 hi3 jmáh3la3 tsá2 hiauh3
liei21 jáun2 bíh1 la3 zia32 hi3 hiáuh3 ñí1con2
Dió32, hi3 jáun2 tiá2 lin1 ñí1 la3 jmu3 ta21 yáh3
hi3 nio2 jáun2 cáun2 tsí3 tsú2, hi3 sa3jun3 la3
lɨ3 quien2 yáh3 jáɨ13 hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32
ní1juáh3 la3 jáun2.
15 Quí1 cun3quionh3 liei21 jáun2 dá2 cáun2
ja32 hi3 míh23 tsí3 bíh1 Dió32; quí1 jí32la3 ti3
ní1juáh3 tiá2 liei21 zia32 bíh1 tiá2 lɨ3 lin1 yáh3
he3 tiá2 ca3li3tí3.
16 Hi3 jáun2 né3, ja32 miɨ3 tsí3 Dió32 cun3ñí1
hi3 nio2 cáun2 tsí3 bíh1 tsú2, hi3 jáun2 la3 jáun2

bíh¹ lɨ³tí³ jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³² ñí¹con² jɨ³lin² jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹. Jun³juáh¹³ lɨ³tí³ ñí¹con² jón²zíh¹ tsú² tsá² ti³ má²hiauh³² liei²¹ jáun² yáh³, quí¹ ti³la³ lɨ³tí³ ñí¹con² jón²zíh¹ tsú², tsá² jí³²la³ ti³ nio² cáun² tsí³ la³jmí¹ ca³chá³ tsú² jáun² hnga² cáun² tsí³ bíh¹; hi³ Há²bran²¹ hí³ bíh¹ lín³ mí¹zioh²¹ quiú¹³ dí² ca³la³ jáɨ³², la³ cun³ tsá² má²nio² cáun² tsí³ dí².

17 La³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² hi³ juáh³ la³ lá²: "Má²lí²jmú³² jná¹³ hi³ hnú² lín³ mí¹zioh²¹ quioh²¹ juóun³² tsá² zian² la³jáh³ dúh¹ ñí¹ hué³²". Jáun² cun³ñí¹ hi³ ca³chá³ jáun² Há²bran²¹ cáun² tsí³, jáun² lín³ tsú² mí¹zioh²¹ quiú¹³ dí² ñí¹con² Dió³², Tsá² tɨn² jmu² hi³ lí¹³ zian² siáh³ hi³ hmaɨ²¹ tsá² má²cuá¹hmú²¹, Tsá² tɨn² hleh³² ca³tɨ²¹ jmí¹tsú² jmí¹ja³² la³juah²¹ dúh¹ cáun² hi³ má²jniá³.

18 Jáun² né³, hla¹ Há²bran²¹ hí³ cáun² ca³chá³ cáun² tsí³ bíh¹ hi³ tónh³² ta²¹ uá¹jinh¹ tiú²uú² jmí¹ lɨ³ lí¹³ hi³ lɨ³zian² jon² tsú²; jáun² cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ ca³chó³² jmáɨ¹ hi³ má²lín³ tsú²: "mí¹zioh²¹ quioh²¹ juóun³² tsá² zian² la³jáh³ dúh¹ ñí¹ hué³²". La³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ca³juáh³ jáun² Dió³² jmí¹tin², hi³ juáh³ la³ lá²: "La³ ní² bíh¹ juóun³² lín³² jon³zíh¹ jon³cháuh³ hnú² lí¹³".

19 Pih²¹ tiá² jmí¹ má²tí³ hña³láu³ mieh² Há²bran²¹ hí³ jmí¹jáun², tɨ³la³ tiá² ca³tunh³ yáh³ tsú² hi³ nio² cáun² tsí³ jmí¹ ca³lín¹³ tsú² hi³ ja³²lɨ³ má²lieih²¹ quionh³ Sara ñí²cuo², hi³ má²ja³quián³ jún³, hi³ tiú²uú² jmí¹ lí¹³ yáh³ lɨ³zian² jon².

20 Tɨ³la³ uá¹jinh¹ jmí¹ má²lieih²¹ Há²bran²¹, cun³ jáun² tiá² ca³chá³ bíh¹ tsú² hliáun³ ñéih³ tsí³ ca³tɨ²¹ jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³², tɨ³la³ cun³quionh³ hi³ ca³chá³ jáun² cáun² tsí³ bíh¹ tsú² ca³lɨ³ pin³ cun³ñí¹ hi³ ca³ma³quien² tsú² jáun² Dió³²;

21 quí¹ cáun² tán¹ bíh¹ jmí¹ má²nio² tsí³ tsú² hi³ Dió³² Tsá² zia³² pí³ quioh²¹ hi³ lí¹³ ma³tí³² la³jí³² jáɨ¹³ hi³ jmu².

22 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, Dió³² ca³jíe³² tsú² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ cu³tí³.

23 Tɨ³la³ jun³juáh¹³ hi³ ca³tɨn¹ jmáh³la³ hnga² Há²bran²¹ yáh³ jáɨ¹³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³², hi³ juáh³ jáun² hi³ ca³heh³ tsú² Dió³² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ cun³ñí¹ hi³ nio² jáun² cáun² tsí³,

24 quí¹ ja³bí¹ jáɨ¹³ jáun² ca³ta¹ jnoh¹ siáh³ uá²jaɨ³². Quí¹ ja³bí¹ jnoh¹ siáh³ uá²jaɨ³² heh²³ Dió³² ní¹juáh³ tsá² cha³² dí² cáun² tsí³ ñí¹con² tsú², Tsá² ca³jmú³ hí³ hi³ jenh¹³ Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí² ja¹ tsá² má²cá²tsan³.

25 Quí¹ Jesús ca³jɨenh³ tsú² hi³ jún³ hi³ ca³tɨ²¹ tso³ quiú¹³ dí², hi³ ca³jmú³ siáh³ Dió³² hi³ jenh¹³ tsú², hi³ jáun² la³ jáun² lí¹³ jíe³² dí² Dió³² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹.

5

Jáɨ¹³ ca³tɨn¹ tsá² tiú²uú² tso³ ren²

1 Jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ nio² cáun² tsí³ bíh¹ dí², jáun² má²ca³heh³ dí² Dió³² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹; hi³ jáun² cun³quionh³ ta²¹ hi³ ca³jmú³ jáun² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², cuí¹ nio¹ la³ má²nio² jáun² tie³ ja¹ quiú¹³ dí² quiúnh¹ tsú².

2 Cun³quionh³ hí³ bíh¹ má²hiau³² dí² mií³ hi³ ja³² tsí³ Dió³² cun³ñí¹ hi³ nio² cáun² tsí³ dí²; hi³ jáun² má²tiauh² dí² tiá³ ñí¹con² tsú², jɨ³ hi³ má²tsah¹ dí² cun³ñí¹ hi³ má²hu²¹ tsí³ dí² hi³ lí¹³ láɨ³ dí² la³jmí¹ lín³ hnga² Dió³² Tsá² cuá¹quien².

3 Hi³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³ jáun² yáh³, quí¹ ja³bí¹ tsah¹ dí² siáh³ ja¹ uu³mí²tsi³²; quí¹ né¹ dí² hi³ cun³quionh³ uu³mí²tsi³² jáun² lɨ³ táɨ² dí² hi³ jmú¹³ dí² juenh² tsí³,

4 jáun² cun³quionh³ hi³ juenh² jáun² tsí³ bíh¹ dí² tá²zanh¹ dí² re² ñí¹con² Dió³²; hi³ cun³ñí¹ hi³ tá²zanh¹ dí² jáun² re² né³, má²zia³² hi³ hu²¹ tsí³ dí².

5 Hi³ hu²¹ jáun² tsí³ dí² jun³juáh¹³ cáun² hi³ lí¹³ chau³ dí² hua³heih²¹ yáh³, quí¹ má²ca³ma³cónh³² bíh¹ Dió³² hñu³ tsí³ dí² hi³ lɨ³liei²¹ dí² hi³ hniau³ tsú² cun³quionh³ Jmí²chí³ Chun¹ hi³ má²ca³cuen³ tsú² jáun².

6 Quí¹ uá¹jinh¹ tiá² jmí¹ zia³² pí³ quiú¹³ dí² hi³ chá¹³ tɨ³ có³² tso³, tɨ³la³ Dió³² ca³tón³ cáun² jmáɨ¹, hi³ jmáɨ¹ jáun² bíh¹ tɨ³tsóh³ ca³jun³ Cristo ca³tɨn¹ la³jín³² tsá² ren² tso³.

7 Juóuh³² lín³² bíh¹ lɨ³ zian² jan² tsá² hnió³ jún³ cha¹³ jan² tsá² siánh³, uá¹jinh¹ hi³ ca³tɨn¹ jan² tsá² chun¹. Quí¹ ho³ sa³ lí¹³ bíh¹ lɨ³ zian² jan² tsá² lɨ³hnió³ jún³ hi³ ca³tɨn¹ jan² tsá² chun¹.

8 Tɨ³la³ Dió³² má¹ná¹, hú¹tá¹ ca³ma³jnia³² hi³ hniau³ jnoh¹ jmí¹ ca³cué³ tsú² jáun² jáɨ¹³ hi³ jún³ Cristo hi³ ca³ta¹ dí², uá¹jinh¹ tá¹la³ jmí¹ ná¹re² dí² jáun² tso³.

9 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ la³ má²ca³heh³ bíh¹ dí² Dió³² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ cun³ñí¹ hi³ ca³jun³ Cristo hi³ ca³ta¹ dí², hi³ jáun² tiá¹³ bíh¹ tiá³ tiá² liáu³² dí² tsú² ñí¹ cá¹táuh³ jmáɨ¹ ní¹ má¹ca³ma³jnia³² Dió³² hi³ míh²³ tsí³ ca³tɨ²¹ tso³.

10 Quí¹ ní¹juáh³ tu³bí¹ ca³niau²¹ yáh³ tie³ ja¹ quiú¹³ dí² quiúnh¹ Dió³² cun³ñí¹ hi³hliá² jun³ jáun² Jon² tsú² jmáɨ¹ hi³ jmí¹ ná¹hon²í¹ máh³ dí² tsú², hi³ jáun² tiá¹³ bíh¹ tiá³ tiá² zia³² jáɨ¹³ hi³ liáun³ jnoh¹ cun³ñí¹ hi³hliá² zian² bíh¹ tsú², quí¹ má²tiauh² bíh¹ dí² re² quiúnh¹ tsú².

11 Hi³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³ jáun² yáh³, quí¹ ja³bí¹ tsah¹ lín²¹ dí² hi³ ca³tɨn¹ Dió³² cun³quionh³ tá¹³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí²,

quí¹ hí³ bíh¹ má²ca³chá³ tie³ ja¹ quiú¹³ dí²
quiúnh¹ Dió³².

Jái¹³ ca³tɨn¹ Adán jɨ³ Cristo

12 Hi³ jáun² né³, cun³quionh³ hi³ ca³jmú³
jan² tsáu² bíh¹ ca³hi³ tso³ ñí¹ hué²¹ lá², hi³
cun³quionh³ tso³ jáun² ca³hi³ siáh³ hmú³², hi³
jáun² dá² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ hí³ bíh¹ ca³la³
jɨ³lɨn² tsáu² má²tionh² ja¹ tso³, hi³ jáun² la³
jáun² bíh¹ já¹ngɨ³ hmú³² ñí¹con² la³jí́n³² tsáu².
13 Quí¹ jmí¹ ñeh² bíh¹ hi³ lɨ³zia³² liei²¹ hi³
ca³cué³ jáun² Dió³² ñí¹con² hla¹ Moisés, jmí¹
má²zia³² bíh¹ tso³ hngá¹máh³ lá²; tɨ³la³ tiá²
jmí¹ má²ná¹hɨ¹³ yáh³ tsáu¹³ tsáu² la³ cun³
juáh³ liei²¹ jáun² má¹ná¹, jmí¹ tiá² liei²¹
má²zia³².
14 Tɨ³la³ cun³ jáun² ca³jmú³ bíh¹ hmú³²
pí³ hi³ ca³tsan³ la³jí́n³² tsá² ca³jmú³ tso³ la³
cun³ jmí¹ ca³lɨ³zian² hla¹ Adán hi³ ca³la³ ñí¹
cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ ca³lɨ³zian² hla¹ Moisés,
uá¹jinh¹ tsáu¹³ tsú² tiá² jmí¹ lí³ la³jmí¹ lí³
tsáu¹³ Adán, tsá² tiá² ca³ma³tí³² hí³ héih³² hi³
ca³cué³ jáun² Dió³². Tɨ³la³ uá¹jinh¹ la³ ní² né³,
cun³ jáun² lí́n³ bíh¹ hla¹ Adán hí³ cáun² nóh³²
hi³ ca³tɨn¹ jan² Tsá² né³bí¹ jmí¹ já²¹.
15 Quí¹ cun³quionh³ tsáu¹³ jan² tsáu²
bíh¹ má²cá²tsan³ juóun³² lí́n³² tsáu², tɨ³la³
cun³quionh³ tá¹³ Jesús Tsá² lí́n³ Cristo
má¹na²¹, ca³la³ hi³ lí¹ má²tí² má²hí́e²³ bíh¹
mií³ hi³ ja³² jáun² tsí³ Dió³² ñí¹con² juóun³²
tsáu² hi³ lí¹³ liáun³ tsú². Hi³ jáun² la³ cun³
hi³ tiá² ca³ma³tí³² jáun² Adán né³, tiá² cunh²
yáh³ quionh³ hi³ lí¹ cue³² jáun² Dió³²,
16 quí¹ hi³ lí¹ cue³² jáun² Dió³² cun³ tiá²
cá²ren² bíh¹ quionh³ ta²¹ hi³ ca³jmú³ jáun²
tsáu¹³ tsá² hí³. Quí¹ cun³quionh³ cáun² tán¹
tso³ jáun² bíh¹ má²ca³ta³tsɨn¹ tsáu² héih³²;
tɨ³la³ uá¹jinh¹ hliáun³ lí́n³² tso³ má²ná¹ren²
tsáu², cun³ jáun² lí¹³ bíh¹ liáun³ tsú², quí¹
Dió³² dá² cáun² hinh²³ bíh¹ tsáu² la³juah²¹
dúh¹ tsá² chun¹.
17 Hi³ ní¹juáh³ la³ ca³lɨ³ zia³² pí³ ñí¹con²
hmú³² cun³quionh³ tsáu¹³ jan² tsáu², jáun²
cun³ñí¹ hi³ ja³² mií³ tsí³ Dió³² né³, tiá¹³
bíh¹ tiá³ tiá² lɨ³ zia³² pí³ quioh²¹ la³jí́n³²
tsá² má²ca³heh³ Dió³² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá²
chun¹ cun³ñí¹ hi³ ja³² jáun² mií³ tsí³, hi³ lí¹³
zian² tsú² cáun² hi³ hmaɨ²¹ cun³quionh³ hi³
ca³jmú³ siáh³ jan² tsá²mɨ³cuóun², Jesús Tsá²
lí́n³ Cristo bíh¹ Tsá² hí³.
18 La³ jáun² bíh¹ lɨ³ hi³ cun³quionh³ tsáu¹³
Adán bíh¹ ca³ta³tonh¹ la³jí́n³² tsáu² ñí¹ hlah³;
tɨ³la³ hi³ ca³tɨn¹ jáun² Jesucristo né³, cun³ñí¹
hi³ hí³ bíh¹ ca³jmú³ cáun² ta²¹ chu²¹, hi³ jáun²
Dió³² lí¹³ hinh³ la³jí́n³² tsáu² ta³né³² la³juah²¹
dúh¹ jan² tsá² chun¹, hi³ jáun² lí¹³ zian² tsú²
ca³tɨn¹ Dió³².

19 Quí¹ cun³quionh³ hi³ tiá² ca³ma³tí³²
jan² tsáu² bíh¹, jáun² juóun³² lí́n³² tsáu²
ca³ta³ná¹ren² tso³; hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹
lɨ³ siáh³, hi³ cun³quionh³ hi³ ca³ma³tí³² jan²
Tsáu² bíh¹, jáun² juóun³² lí́n³² bíh¹ tsáu²
ca³ta³tonh¹ la³juah²¹ dúh¹ tsá² chun¹ cu³tí¹³
ñí¹con² Dió³².
20 Quí¹ cun³ñí¹ hi³ ca³lɨ³zia³² jáun² liei²¹
bíh¹, hi³ jáun² tɨ³ lɨ³mí¹ ca³lɨ³ hliáun³ bíh¹ hi³
tiá² má²tí³² tsáu²; tɨ³la³ tá¹la³ chí¹lí²hliáun²³
jáun² tso³ né³, ti³ lɨ³mí¹ ca³ja³ bíh¹ mií³ tsí³
Dió³².
21 Hi³ jáun² né³, la³jmí¹ ca³lɨ³quien² tso³
cun³quionh³ pí³ quioh²¹ hmú³², la³ jáun²
bíh¹ siáh³ ca³lɨ³quien² mií³ hi³ ja³² tsí³ Dió³²
cun³quionh³ hi³ ca³jmú³ jáun² Jesucristo Tɨ³²
Juo¹³ dí², hi³ jmu² hi³ lí¹³ heh³ dí² Dió³²
la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹, hi³ jáun² la³
jáun² lí¹³ ziáun² dí² cun³ jmí¹hi³nio².

6

Jún¹ tsú² ca³tɨn¹ tso³, tɨ³la³ zian² bíh¹ tsú² ca³tɨn¹ Cristo

1 Hi³ jáun² né³, ¿he³ ya³ lí¹³ juáh¹³ dí²? ¿Hí¹
jmú¹³ dí² tso³ ca³la³ má²jmu³² jáun², hi³ jáun²
tɨ³ lɨ³mí¹ lɨ³jnia² mií³ hi³ ja³² tsí³ Dió³²?
2 Ján¹han²¹, ¡tiá² jáun² yáh³! Quí¹ tsá²
má²ná¹jún¹ bíh¹ dí² hi³ ca³tɨn¹ tso³, hi³ jáun²
¿ha³ yáh³ lánh³ rón³² lɨ¹³ má¹ziáun¹³ dí² hi³
jmu³² tso³?
3 Quí¹ jmí¹ cáun³ dí² jáun² jmáɨ² ca³lɨ³ lin¹
hi³ má²ca³cunh³ dí² quiúnh¹ Jesús Tsá² lí́n³
Cristo, ¿tiá¹ tson²? Hi³ jáun² jmáɨ¹ jáun² bíh¹
ti³tsóh³ ca³má¹li²¹ dí² hi³ má²jún¹ dí² la³jmí¹
jun¹ tsú² jáun² hnga².
4 Hi³ jáun² né³, cun³quionh³ hi³ cáun³ dí²
jáun² jmáɨ² bíh¹ má²li²¹ dí² hi³ má²já²haun³
dí² cu³lɨ²¹ quiúnh¹ Cristo quí¹ cun³ñí¹ hi³
má²jún¹ dí² la³jmí¹ jun¹ tsú² jáun² hnga².
Hi³ jáun² né³, la³jmí¹ ca³jenh¹³ jáun² hnga²
Jesús ja¹ tsá² cá²tsan³ cun³quionh³ pí³ quioh²¹
Jméi² dí² Tsá² cuá¹quien², la³ jáun² bíh¹ siáh³
hiáu³ dí² pí³ hi³ lí¹³ ziáun² dí² cáun² hi³
hmaɨ²¹.
5 Quí¹ ní¹juáh³ má²ná¹cunh² dí² quiúnh¹
Cristo cun³ñí¹ hi³ má²jún¹ dí² la³jmí¹ jun¹
tsú² jáun² hnga², jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³
ná¹cunh² dí² quiúnh¹ tsú² ní¹ má¹ca³jenh¹³
dí² la³jmí¹ ca³jenh¹³ tsú² jáun².
6 Quí¹ né¹ bíh¹ dí² la³ cun³ hi³ jmí¹ láɨ³ dí²
jáun² jmí¹tin²; tɨ³la³ la³jí³² hi³ yeh³ jáun² né³,
má²cá²taun³ crei²¹ cu³tsa³² quionh³ Cristo
bíh¹, hi³ jáun² lí¹³ liáun³ cuá² ta³ dí² ñí¹con²
pí³ quioh²¹ tso³, hi³ jáun² tiú²uú² láɨ³ dí²
la³jmí¹ lí́n³ jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ ca³tɨn¹
tso³.
7 Quí¹ tiú²uú² pí³ zia³² yáh³ quioh²¹ tso³ hi³
jmu³ héih³² ñí¹con² jan² tsá² má²jún¹.

8 Jáun² né³, ní¹juáh³ má²jún¹ dí² quiúnh¹
Cristo, hi³ jáun² cáun² bíh¹ má²nio² tsí³ dí² hi³
ziáun² dí² siáh³ quiúnh¹ tsú².
9 Quí¹ né¹ dí² hi³ má²ca³jenh¹³ Cristo
ja¹ tsá² má²cá²tsan³, hi³ jáun² jmí¹lí̵h³ yáh³
tiú²uú² jún³ tsú², quí¹ tiú²uú² pí³ zia³² yáh³
quioh²¹ hmú³² ñí¹con² tsú².
10 Quí¹ jmí¹ jun¹ jáun² Cristo, ca³jun³ tsú²
cu³ jéin³² tán¹ la³ lá² bíh¹ hi³ ca³tɨn¹ tso³; ti³la³
hi³ zian² tsú² ta³né³² né³, má²zian² tsú² hi³
ca³tɨn¹ Dió³² bíh¹.
11 Ja³bí¹ la³ jáun² hnoh² uá²jaɨ³², cuí¹ lí̵n¹³
náh² la³juah²¹ dúh¹ hi³ má²jún¹ náh² hi³
ca³tɨn¹ tso³, ti³la³ cuí¹ lí̵n¹³ náh² hi³ ná¹zian²
náh² hi³ ca³tɨn¹ Dió³² má¹na²¹, cun³ñí¹ hi³
má²ná¹lí̵n³ náh² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsáu²
quiúnh¹ Cristo Jesús.
12 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ su³uú² lí¹ tanh³
náh² ta²¹ la³ cun³ hi³ dí¹quian¹ ngú³ quián¹³
náh² jmu³, hi³ lí¹ jmúh¹³ náh² tso³, hi³
juáh¹³ hi³ lɨ³ jmu³ héih³² tso³ ñí¹con² náh²
hi³ jmúh¹³ náh² la³ cun³ hi³ tɨ³² honh² náh²
hmóu³².
13 Su³uú² lí¹ jɨenh²¹ náh² ñí¹con² tso³ hi³
jmúh¹³ náh² hi³ hlah³ hi³ hó³², tɨ³la³ hnoh²
dá² hniáuh³² jɨenh²¹ náh² tá¹ jan² ñí¹con²
Dió³² bíh¹ hi³ jmúh¹³ náh² jmáh³la³ hi³ chu²¹,
la³ cun³ jan² tsá² má²jún¹ hi³ má²ca³jenh¹³
siáh³.
14 Quí¹ tiú²uú² jáɨ¹³ ho² yáh³ tso³ hi³ jmu³
héih³² ñí¹con² hnoh², cun³ñí¹ hi³ tiú²uú²
zian² hnoh² la³ cun³ lí³ liei²¹ hi³ jmí¹ zia³²
jáun² jmí¹tin², quí¹ tɨ³la³ hnoh² dá² má²zian²
náh² la³ cun³ lí³ mií³ hi³ ja³² jáun² tsí³ Dió³²
bíh¹.

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨ²¹ ha³ lánh³ lí̵n³ jan² tsá²
má²dí¹hlánh¹

15 Hi³ jáun² né³, ¿ha³ lánh³ jmú¹³ dí²? ¿Hí¹
lí¹³ jmú¹³ dí² tso³ quí¹hliá² hi³ tiú²uú² ziáun²
dí² cun³quionh³ liei²¹ jáun², quí¹ má²ziáun²
dí² cun³quionh³ mií³ hi³ ja³² tsí³ Dió³² bíh¹?
Ján¹han²¹, ¡tiá² jáun² yáh³!
16 Cuí¹ jmú¹³ jáɨ¹³, hi³ ní¹juáh³ ca³jɨenh²¹
náh² hmóu³² ñí¹con² jan² tsáu² hi³ lí̵n¹³ náh²
jan² tsá² má²dí¹hlánh¹, hi³ má¹tih²¹ náh²
ñí¹con² tsá² hí³, hi³ jáun² tsá² má²dí¹hlánh¹
joh¹ tsá² hí³ bíh¹ má²láɨn¹ náh², hi³ jáun²
má²ca³tɨn¹ náh² má¹tih²¹ ñí¹con² tsú². La³
jáun² bíh¹ lí³ ní¹juáh³ tsá² má²tí³² ñí¹con² tso³,
lí³ la³jmí¹ lí³ hi³ juo¹³ bíh¹ tsú² tso³, hi³ jáun²
dá² jmu³ hi³ jún³ bíh¹ tsú²; ja³bí¹ la³ jáun²
bíh¹ siáh³ uá²jaɨ³², tsá² má²tí³² ñí¹con² Dió³²
lí¹³ lín³ la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹.
17 Ti³la³ tiá¹hmah¹ Dió³² hi³ uá¹jinh¹ hnoh²
jmí¹ ná¹lí̵n³ náh² tsá² má²dí¹hlánh¹ ca³tɨn¹
tso³; ti³la³ ta³né³² má¹na²¹, má²tionh² náh²
jo³cuo² jú¹ tson² hi³ má²ca³tionh² náh² jáun²
ta²¹ ca³la³ jonh³ jmí¹ honh² bíh¹.
18 Quí¹ jmí¹ má²ca³liáun³ náh² jáun² ñí¹con²
tso³, jmí¹jáun² ca³lɨn³ náh² tsá² má²ná¹hlánh¹
ca³ti²¹ hi³ zian² náh² hi³ ná¹chun¹ bí¹ náh².
19 Lieh¹ jná¹³ hnoh² cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³
jmu¹ jná¹³ lá², quí¹ ho³ sa³ juóuh³² bíh¹ hi³
ngɨ¹³ náh² jú¹ tson² lá². Quí¹ jmí¹tin² ca³cuéh¹
náh² cuá² tanh¹ ñí¹con² tso³ hi³ ca³lɨn³ náh²
tsá² má²ná¹hlánh¹, hi³ ca³jmuh³ náh² hi³
hlah³ hi³ hó³². La³ jáun² bíh¹ hniáuh³² cuéh¹
náh² siáh³ cuá² tanh¹, hi³ lí̵n¹³ náh² tsá²
má²ná¹hlánh¹ ca³ti²¹ hi³ chu²¹, hi³ ná¹chan¹
náh² ñí¹con² Dió³².
20 Quí¹ jmáɨ¹ hi³ jmí¹ ná¹lí̵n³ náh² tsá²
má²ná¹hlánh¹ ñí¹con² tso³, jmí¹jáun² tiá² ta²¹
jmí¹ táunh²³ yáh³ hnoh² la³ cun³ héih³² hi³
jmu² hi³ chu²¹;
21 ti³la³ ¿he³ dá² ca³ta³tsɨn¹ náh² cun³ñí¹ hi³
ca³jmuh³ náh² la³ jáun²? Má²ná¹hinh¹ bíh¹
náh² ca³ti²¹ hi³ jáun² ta³né³²; quí¹ la³jí³² hi³
jáun² cáun² jmu² hi³ jún³ bíh¹ tsú².
22 Tɨ³la³ ta³né³² má¹ná¹, má²ca³liáun³ bíh¹
náh² ca³tɨn¹ tso³, hi³ jáun² ta³né³² má²ná¹lí̵n³
náh² tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ Dió³² bíh¹; hi³
cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ ca³ta³tsɨn¹ náh² hi³ lí¹³
zian² náh² hi³ ná¹chan¹ náh² ñí¹con² Dió³² jɨ³
hi³ lí¹³ zian² náh² siáh³ cun³ jmí¹hi³nio².
23 Quí¹ la³ cun³ hi³ tá²tsaɨh²¹ tsá² jmu² tso³,
hi³ jún²³ bíh¹; ti³la³ hi³ lí¹ cue³² Dió³² má¹ná¹,
jmu² hi³ lí¹³ zian² tsú² cun³ jmí¹hi³nio² bíh¹
cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Cristo Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí².

7

Jmu² Po¹ cáun² jáɨ¹³ ca³tɨn¹ tsá² jéinh³²
cuo²

1 Hnoh² reh², tsá² má²ná¹cuɨn² náh² liei²¹,
ñíh¹ bíh¹ hnoh² hi³ liei²¹ jáun² quien² ñí¹con²
jmáh³la³ tsá² ná¹liéih²¹ bíh¹.
2 Jmú¹³ jáɨ¹³, ní¹juáh³ zian² jan² tsá² mɨ³ tsá²
má²jenh² cuo², jáun² ca³tɨn¹ tsú² ma³zian²
quionh³ ñí²cuo² tá¹la³ zian² ñí²cuo² la³ cun³
rá¹juáh³ jáun² liei²¹; ti³la³ ní¹juáh³ má²jún¹
tsá²ñuh² ñí²cuo² tsú², jáun² tiú²uú² lɨ³ quien²
yáh³ liei²¹ jáun² ñí¹con² tsá²mɨ³ hí³.
3 Tɨ³la³ ní¹juáh³ tsá²mɨ³ hí³ ca³cuá³ quionh³
jan² tsá²ñuh² siánh³ siáh³ tá¹la³ zian² bíh¹
ñí²cuo², jáun² tsá²mɨ³ la³ hí³ lí̵n³ jan² tsá² lí¹
jmú² lí¹ tsau³² bíh¹. Tɨ³la³ ní¹juáh³ má²jún¹
bíh¹ ñí²cuo² tsá²mɨ³ hí³, jáun² tiú²uú² lɨ³
quien² yáh³ liei²¹ jáun² ñí¹con² tsú², má²lí¹³
bíh¹ jéinh³² tsú² cuo² quionh³ tsá²ñuh²
siánh³, jun³juáh¹³ tso³ yáh³ jaun³² hi³ jéinh³²
tsú² siáh³ cuo².
4 Ja³bí¹ la³ jáun² bíh¹ uá²jaɨ³² tiú²uú² quien²
yáh³ liei²¹ jáun² ñí¹con² hnoh² reh²; quí¹
cun³ñí¹ hi³ má²cá²tsan³ náh² cu³li²¹ quiúnh¹
Cristo hi³ ca³tɨn¹ liei²¹ jáun², quí¹ cun³ñí¹
hi³ ná¹lí̵n³ náh² la³juah²¹ dúh¹ zeih²¹ cuo²
zeih²¹ ta³ tsú². Hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ liei²¹
jáun² tiú²uú² ca³tɨn¹ hi³ jmu³ quien² ñí¹con²

hnoh², hi³ jáun² má²ná¹lín³ náh² ñí²cuo² jan² Tsá² siánh³ bíh¹, Tsá² ca³jenh¹³ hí³ ja¹ hla¹. Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, ta³né³² má²lí¹³ láɨ³ dí² tsá² zia³² ñí¹ jmu³ ta²¹ ñí¹con² Dió³².

5 Quí¹ tá¹la³ jmí¹ ziáun² dí² jáun² cun³ lí³ tsí³ dí² hmóu³², jáun² liei²¹ jáun² ti³ ca³jmú³ ta²¹ hñu³ jmí¹ hñu³ tsí³ dí² hi³ tɨ³ lɨ³ hniá¹ dí² hi³ jmú¹³ hi³ hlah³ bíh¹; hi³ jáun² dá² cáun² tí² ná¹láɨ³ dí² tsá² jmu² ta²¹ ñí¹con² hmú³² bíh¹.

6 Tɨ³la³ ta³né³² má¹ná¹, má²ca³liáu³ bíh¹ dí² ca³tɨn¹ liei²¹ jáun², quí¹ la³jmí¹ lí³ hi³ má²jún¹ bíh¹ dí² ñí¹con² hi³ jmí¹ ziaunh² dí² jáun² tiá³; hi³ jáun² ta³né³² má²zia³² jáɨ¹³ hi³ má¹ti²¹ dí² ñí¹con² Dió³² cun³quionh³ Jmí²chí³ Chun¹, Tsá² cue³² hí³ pí³ hi³ ziáun² dí² jáun² hi³ hmaɨ²¹, jun³juáh¹³ uú² cun³quionh³ liei²¹ yeh³ hi³ rá¹lí³ jáun² yáh³.

Tso³ hi³ zia³² hñu³ tsɨn³² jná¹³

7 Hi³ jáun² ní¹juáh³ la³ ní² né³, ¿hí¹ lí¹³ juáh¹³ dí² hi³ liei²¹ jáun² bíh¹ jmu² hi³ tanh³² dí² tso³? Ján¹han²¹ ¡tiá² jáun² yáh³! Tɨ³la³ cun³quionh³ liei²¹ jáun² bíh¹ ca³li³ ño¹ jná¹³ hi³ he³ jaun³² tso³. Jmú¹³ jáɨ¹³, sá¹ hi³ tiá² ca³juáh³ liei²¹ jáun²: “Ha³ lí² jmú² hniá¹ nú² hi³ quioh²¹ tsáu²”, jáun² tiá² jmí¹ lɨ³ ño¹ yáh³ jná¹³ he³ dá² jaun³² hi³ hniá¹ tsú² hi³ quioh²¹ tsáu².

8 Tɨ³la³ tso³ dá² ca³jmú³ quien² ñí¹con² jná¹³ cun³quionh³ liei²¹ jáun² bíh¹, hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ ca³hi³ la³jí³² hi³ hlah³ hñu³ tsɨn³² jná¹³, hi³ ca³li³ hniá¹ jná¹³ hi³ quioh²¹ tsáu². Quí¹ tá¹la³ tiá² jmí¹ má²cuo² jná¹³ liei²¹ jáun², tiá² tso³ jmí¹ ren² yáh³ jná¹³ ñí¹con² liei²¹ jáun².

9 Quí¹ jmáɨ¹ hi³ tiá² jmí¹ má²cuo² jná¹³ liei²¹ jáun², jmí¹ zian² bíh¹ jná¹³; tɨ³la³ jmí¹ ca³li³ cuo² jná¹³ héih³² jáun² má¹ná¹, jmí¹jáun² bíh¹ ca³li³ zia³² tso³, hi³ jáun² jmí¹jáun² né³, jun³ bíh¹ jná¹³.

10 La³ jáun² bíh¹ li³ héih³² hi³ jmí¹ ca³ti²¹ hi³ cué³² jáɨ¹³ hi³ lí¹³ zian² tsú²; tɨ³la³ ca³tɨn¹ jná¹³ má¹ná¹, cáun² ca³jmú³ hi³ jun³ bíh¹ jná¹³.

11 Quí¹ tso³ jlánh¹ ca³li³jan²¹ jmí¹ ca³li³zia³² jáun² héih³², hi³ jáun² ca³ma³cau² jná¹³; hi³ jáun² cun³quionh³ héih³² jáun² bíh¹ ca³jngah³ jná¹³.

12 Hi³ jáun² né³, cun³ jáun² híen¹ bíh¹ liei²¹ jáun², hi³ héih³² rá¹tioh³ jáun² né³, híen¹ bíh¹, chu²¹ bíh¹, hi³ cú²re² he² bíh¹ siáh³ rá²tsi³² héih³².

13 Jáun² né³, ¿hí¹ lí¹³ juáh¹³ hi³ liei²¹ chu²¹ jáun² ca³li³ mí¹zioh²¹ quioh²¹ hmú³² ñí¹con² jná¹³? ¡Tiá² jáun² yáh³! Quí¹ tso³ jáun² bíh¹ ca³jmú³ hi³ jun³ jná¹³, hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³li³ lin¹ he³ lánh³ rón³² lí³ tso³, quí¹ cun³quionh³ liei²¹ chu²¹ jáun² bíh¹ ca³jngah³ jná¹³ tso³. Jáun² héih³² jáun² né³ ca³ma³li²¹ hi³ hú¹tá¹ la³ hian² lín³² bíh¹ tsí³ tso³.

Hniéɨ² hi³ zia³² hñu³ tsí³ tsáu²

14 Quí¹ né¹ bíh¹ dí² hi³ liei²¹ jáun² ja³ ñí¹con² Dió³²; tɨ³la³ jná¹³ má¹ná¹, tsá²mɨ³cuóun² cáun² lí¹ jmu² cun³ lí³ tsɨn³² bíh¹ ná¹ cu³diá²jan², jan² tsá² ca³ja³hnáɨ¹ ñí¹con² tso³.

15 Jlánh¹ tiá² ngɨ²³ jná¹³ he³ dá² jmu² ná¹, quí¹ tiá² jmu² yáh³ jná¹³ hi³ jmí¹ hnó²¹ jmu¹, tɨ³la³ cha³ jmí¹ jmu¹ jná¹³ hi³ hnó³² jmu¹, hi³ tiá² jéɨ³² bíh¹ jná¹³ jmu².

16 Tɨ³la³ ní¹juáh³ jná¹³ la³ jmu² cáun² hi³ tiá² jmí¹ hnó²¹ jmu¹, jáun² la³ jáun² má²lí²lin¹ hi³ la³ chu²¹ bíh¹ liei²¹ jáun²;

17 hi³ jáun² la³ cun³ hi³ jmu² jná¹³ jáun², jun³juáh¹³ hi³hliá² ja³² tsɨn³² jmu¹ yáh³ jná¹³ la³ jáun², tɨ³la³ hi³ jáun² dá² ja³² ñí¹con² tso³ hi³ nio² jáun² hñu³ tsɨn³² bíh¹ jná¹³.

18 Má²ca³li³tsɨn² jná¹³ hi³ tiá² hi³ chu²¹ zia³² yáh³ tɨ³ ñeh² quion²¹ ná¹ cun³ñí¹ hi³ tsá²mɨ³cuóun² jná¹³; quí¹ uá¹jinh¹ hnó³² jná¹³ jmu¹ jmáh³la³ hi³ chu²¹, tɨ³la³ má¹li³² jáun² né³, sa³ tiá² tú² tiá² tsɨn²³ yáh³ jná¹³ jmu¹.

19 Quí¹ sa³ hi³ hlah³ hi³ tiá² hnó³² jmu¹ bíh¹ jná¹³ jmu², cha³ jmí¹ jmu¹ ná¹ hi³ chu²¹ la³ cun³ hi³ dí¹quian¹ jná¹³ jáun² jmu¹.

20 Jáun² né³, ní¹juáh³ jná¹³ la³ jmu² cáun² hi³ tiá² jmí¹ hnó²¹ jmu¹, jáun² la³ jáun² má²lin¹ hi³ jun³juáh¹³ huen² yáh³ jná¹³ jmu², tɨ³la³ tso³ hi³ nio² hñu³ tsɨn³² bíh¹ jná¹³ la³ jmu².

21 Hi³ jáun² la³ lá² bíh¹ quiunh³² jná¹³: Ní¹juáh³ jmáɨ¹ hi³ hnó³² jná¹³ jmu¹ hi³ chu²¹, sa³ jmáh³la³ hi³ hlah³ bíh¹ la³ jmu² jná¹³ má¹li³² jáun².

22 Quí¹ uá¹jinh¹ jéih³² lín³² bíh¹ jmí¹ tsɨn³² jná¹³ liei²¹ quioh²¹ Dió³²,

23 tɨ³la³ cun³ jáun² jíe³² bíh¹ jná¹³ hi³ zia³² cáun² liei²¹ siáh³ hi³ jmu² quien² ñí¹con² ua³ tán² jná¹³, hi³ liei²¹ jáun² né³ ná¹tín²³ quionh³ hi³ jéih³² jáun² jmí¹ tsɨn³² jná¹³. Liei²¹ jáun² dá² hnió³ hi³ hú¹tá¹ zaunh³ tiá³ jná¹³ ca³ti²¹ tso³, hi³ jáun² la³ jáun² ma³tí³² ua³ tán² jná¹³ jmáh³la³ héih³² quioh²¹ tso³.

24 ¡Jlánh¹ juo²³ jná¹³ quí¹ cun³ñí¹ hi³ tsá²mɨ³cuóun² ná¹! ¿Hin² dá² tsánh² lí¹³ liáu³² jná¹³ ca³ti²¹ ngú³ lá² quion²¹, ngú³ hi³ lí¹³ jngah³ lá²?

25 Jí³²la³ Dió³² bíh¹ lí¹³ liáu³² cun³quionh³ hi³ ca³jmú³ jáun² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí². ¡Hénh³ máh³ tiá¹hmah¹ Dió³²! Jáun² né³, la³ lá² bíh¹ li³, hi³ cun³quionh³ jmí¹ tsɨn³² jná¹³ jmí¹ hnó²¹ ná¹ má¹ti²¹ héih³² quioh²¹ Dió³² tá¹la³ má²ti²¹ ná¹ jáun² héih³² quioh²¹ tso³ cun³quionh³ ngú³ quion²¹.

8

Tsá² zian² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹

(Gálatas 5:16-26)

1 Né³² né³, tɨ³la³ ní¹juáh³ tsá² má²cá²cunh³ quionh³ Jesús Tsá² lín³ Cristo má¹na²¹, ha³ tiú²uú² tá¹tsɨn¹ yáh³ tsú² héih³², [tsá² tiú²uú² zian² la³ cun³ lí³ tsí³ hmóu³² yáh³, tɨ³la³ má²ñi³táunh¹ tsú² la³ cun³ hi³ hnió³ Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹].

2 Quí¹ tsá² má²tí³² la³ cun³ hi³ hnió³ Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹ má²zian² hi³ hmaɨ²¹ cun³ñí¹ hi³ má²cá²cunh³ tsú² quionh³ Jesús Tsá² lín³ Cristo, quí¹ má²ca³liáu³ bíh¹ dí² ñí¹con² héih³² quioh²¹ tso³ jɨ³ ñí¹con² hmú³² ní².

3 Quí¹ Dió³² má²ca³jmú³ cáun² hi³ jmí¹líh³ tiá² ca³tioh²¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés jmu³; quí¹ cun³ñí¹ hi³ tsá² zian² cun³ lí³ tsí³ bíh¹ jnoh¹, jáun² ja³hín³ bíh¹ pí³ quioh²¹ liei²¹ jáun²; hi³ cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, ca³zen³ Dió³² Jon² hi³ ca³lɨn³ tsá²mɨ³cuóun² Tsá² la³ jnoh¹, tsá² ren² dí² tso³. Hí³ bíh¹ ca³cuen³ Jon² hi³ jún³ hi³ ca³tɨ²¹ tso³ quiú¹³ dí²; hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ ca³hin³ Dió³² tsáu¹³ dí² cun³ñí¹ hi³ ca³lɨn³ jáun² Jon² tsú² jan² tsá²mɨ³cuóun² la³ jnoh¹.

4 La³ jáun² ca³jmú³ tsú² hi³ jáun² lí¹³ má¹tɨ²¹ jnoh¹ la³ cun³ héih³² hi³ jmu² jáun² liei²¹, quí¹ tiú²uú² ziáun² yáh³ dí² la³ cun³ lí³ tsí³ hmóu³², tɨ³la³ la³ cun³ hi³ hnió³ Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹ má²ziáun² dí².

5 Quí¹ tsá² zian² la³ cun³ lí³ tsí³ hmóu³², tsá² la³ hí³ dá² cáun² hu²¹ tsí³ hi³ ma³tí³² la³ cun³ hi³ dí¹quian¹ ngú³ quioh²¹ bíh¹; tɨ³la³ tsá² zian² la³ cun³ hi³ hnió³ Jmí²chí³ Chun¹ má¹na²¹, tsá² la³ hí³ hu²¹ tsí³ hi³ ma³tí³² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsí³ Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹.

6 Quí¹ ní¹juáh³ tsá² cá² ñi³ zian² la³ cun³ lí³ tsí³ hnga², tsá² la³ hí³ dá² jún³ bíh¹; tɨ³la³ tsá² zian² la³ cun³ hi³ hnió³ Jmí²chí³ Chun¹ má¹ná¹, tsá² la³ hí³ bíh¹ lí¹³ zian², hi³ niau²¹ siáh³ tie³ hñu³ tsí³.

7 Quí¹ ní¹juáh³ tsá² zian² la³ cun³ lí³ tsí³ hmóu³², tsá² la³ hí³ dá² ná¹háun³ bíh¹ quionh³ Dió³², quí¹ tiá² hnió³ yáh³ tsú² ma³quien² liei²¹ quioh²¹ Dió³²; hi³ sa³jun³ lí²³ yáh³ ma³quien² tsú² liei²¹ jáun².

8 Hi³ jáun² bíh¹ la³jín³² tsá² zian² cun³ lí³ tsí³ hmóu³², tiá² lí²³ yáh³ ma³hiún² tsú² tsí³ Dió³².

9 Tɨ³la³ hnoh² má¹ná¹, tiú²uú² zian² yáh³ náh² cun³ lí³ honh² hmóu³², tɨ³la³ má²zian² hnoh² la³ cun³ hi³ hnió³ Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹, ní¹juáh³ hnoh² tsá² má²zian² Jmí²chí³ joh¹ Dió³² hñu³ honh² náh². Tɨ³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá² má²zian² Jmí²chí³ joh¹ Cristo hñu³ tsí³, jun³juáh¹³ tsá² joh¹ Cristo yáh³ tsá² la³ hí³.

10 Quí¹ ní¹juáh³ Cristo má²cuá³ hñu³ honh² hnoh², jáun² cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ má²zian² jmí²chí³ quián¹³ náh² hi³ hmaɨ²¹ cun³ñí¹ hi³ má²ná¹lín³ náh² jáun² la³juah²¹ dúh¹ tsá² chun¹, uá¹jinh¹ má²jún¹ ngú³ cun³ñí¹ hi³ ca³jmú³ tso³.

11 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ Jmí²chí³ joh¹ Tsá² ca³jmú³ hí³ hi³ ca³jenh¹³ Cristo Jesús ja¹ hla¹ má²cuá³ hñu³ honh² náh², jáun² hnga² Tsá² ca³jmú³ hí³ hi³ ca³jenh¹³ Cristo bíh¹ jmu³ siáh³ hi³ lí¹³ chí¹lí²zian² hi³ hmaɨ²¹ ngú³ hi³ jmí¹ ca³tɨ²¹ jún³ jáun² quián¹³ náh², cun³quionh³ Jmí²chí³ joh¹ tsú² hi³ má²cuá³ jáun² hñu³ honh² náh².

12 Jáun² né³ reh², zia³² hi³ ca³ta¹ dí² jmú¹³, tɨ³la³ jun³juáh¹³ hi³ ca³ta¹ dí² má¹ziáun¹³ la³ cun³ lí³ tsí³ dí² hmóu³² yáh³ má¹na²¹.

13 Quí¹ lɨ³ua³ jan² hnoh², tsá² zian² náh² la³ cun³ lí³ honh² náh² hmóu³², jún³ bíh¹ náh², tɨ³la³ ní¹juáh³ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹ cháh¹³ náh² tɨ³ có³² hi³ zian² náh² jáun² la³ cun³ lí³ honh², hi³ jáun² bíh¹ lí¹³ zian² náh².

14 Quí¹ la³jín³² tsá² hei³² hi³ ñi³jau¹ Jmí²chí³ Chun¹ joh¹ Dió³², tsá² la³ hí³ bíh¹ lín³ jon² Dió³².

15 Quí¹ Jmí²chí³ hi³ má²ca³hen³ hnoh², jun³juáh¹³ jan² jmí²chí³ jmu² hi³ lín³ hnoh² *tsá² má²dí¹hlánh¹ yáh³ hi³ juáh¹³ hi³ lɨ³ jmu³ hi³ lí¹ hú¹ cóh²¹ honh² náh², quí¹ Jmí²chí³ hí³ dá² jmu² hi³ má²lín³ náh² jon² Dió³² bíh¹, jɨ³ hi³ jmu² siáh³ hi³ nio² tiá³ tsí³ dí² hi³ juáh²³ dí² jáun²: “¡Tia²¹!” ñí¹con² Dió³².

16 Hi³ hnga² Jmí²chí³ hí³ bíh¹ má²tson² jáɨ¹³ cu³lɨ²¹ quionh³ jmí²chí³ quiú¹³ dí² hi³ má²láɨ³ dí² jon² Dió³².

17 Cun³ñí¹ hi³ má²lín³ dí² jáun² jon² tsú², jáun² hiáu³ bíh¹ dí² la³ cun³ hi³ má²ca³jmú³ jáun² Dió³² jáɨ¹³ hi³ cué³² ñí¹con² jon², hi³ jáun² la³ jáun² lí¹³ hiáu³ dí² la³ cun³ hi³ hiáuh³ hnga² Cristo. Quí¹ ní¹juáh³ ná¹má²tso¹ dí² tsɨ³² ca³tɨ²¹ la³ cun³ hi³ ca³ma³tso² jáun² Cristo tsí³, jáun² ja³bí¹ lí¹³ zian² dí² cáun² hi³ quien² quiúnh¹ tsú² siáh³.

18 Jná¹³ len³ hi³ la³jí³² la³ cun³ hi³ ná¹má²tso¹ dí² tsɨ³² tiá² cunh³ yáh³ quionh³ la³ cun³ hi³ chu²¹ hi³ quien² hi³ lɨ³ jnia² hi³ hiáu³ dí² ní¹ má¹jáun².

19 Quí¹ ca³la³ jí³² la³ cun³ hi³ ca³jmú³ Dió³² ná¹jáɨh³² ñí¹ hi³ dí¹quian¹ hi³ jíe³ jmáɨ¹ hi³ lɨ³ jnia² la³jín³² tsá² ná¹lín³ jon² Dió³².

20 Quí¹ ca³la³ jí³² hi³ ca³jmú³ Dió³² ca³chó³² bíh¹ jmáɨ¹ hi³ tiú²uú² ca³lɨ³quien²; jun³juáh¹³ hi³ ca³lɨ³hnió³ hmóu³² yáh³ hi³ jáun², quí¹

cun3 jáun2 ca3li3hnió3 Dió32 bíh1. Tɨ3la3 la3jí32
hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32 né3, cáun2 ná1jan32

21 hi3 liáun3, la3 cun3 la3jí32 hi3 ca3ti21
hi3 chau21 jmáɨ1 li3yenh3, hi3 jáun2 li3 zian2
hi3 má2ná1liáun1 la3jmí1 má2zian2 jáun2 jon2
Dió32.

22 Quí1 né1 dí2 hi3 la3 tɨ3 ta3né32 bíh1
ná1hón23 la3jí32 la3 cun3 hi3 ca3jmú3 jáun2
Dió32, hi3 ná1má2tso2 tsí3 la3jmí1 zian2 jan2
tsá2mɨ3 má2ñí1li3zian2 jon2.

23 Hi3 jun3juáh13 jmáh3la3 hi3 jáun2 yáh3
ná1má2tso2 tsí3, quí1 la3 jɨ3 jnoh1 bíh1 siáh3
ná1hón23 dí2, tsá2 má2ca3hen13 dí2 Jmí2chí3
Chun1, la3 cun3 hi3 la3ñí1 hi3 ca3ti21 hiáu3 dí2
jáun2. Quí1 jnoh1 ná1jan32 jmáɨ1 hi3 hú1tá1
má2lan13 dí2 jon2 Dió32, ca3la3 hi3 ná1hón23
dí2, jmáɨ1 hi3 liáun3 dí2 jáun2 tá1 jan2.

24 Quí1 cun3quionh3 hi3 zia32 hi3 hu21
tsí3 bíh1 dí2 ca3liáun3; tɨ3la3 ní1juáh3 la3
má2hiauh32 bíh1 tsú2 la3 cun3 hi3 jmí1 hu21
jáun2 tsí3, jáun2 jun3juáh13 uú2 cáun2 hi3 hu21
tsí3 yáh3 tsú2 jaun32. Quí1 ní1juáh3 cáun2 hi3
má2hiauh32 tsú2, jáun2 tiú2uú2 ca3ti21 yáh3 hi3
hu21 tsí3 tsú2 la3 má2hu21 jáun2 ca3ti21 hi3
jáun2.

25 Tɨ3la3 ní1juáh3 hi3 hu21 tsí3 dí2 cáun2 hi3
tiá2 má2hiau32 dí2, cáun2 hniáuh32 juenh2 tsí3
bíh1 dí2 tá1la3 ná1hé2 ná1jan32 dí2 hi3 hiáu13
hi3 jáun2.

26 Jáun2 la3 jáun2 bíh1 siáh3 má2hau3 dí2
Jmí2chí3 Chun1 ñí1 tiá2 tiau23 dí2 hmóu32.
Quí1 tiá2 táɨ2 yáh3 dí2 lienh1 Dió32 la3 cun3
jmí1 ca3ti21, ti3la3 hnga2 bíh1 Jmí2chí3 Chun1
hí3 hiú2 mɨ32 ñí1con2 Dió32 hi3 ca3ta1 jnoh1
tá1la3 ná1quí2 ná1zion23 dí2 jáun2 tsí3 cun3ñí1
hi3 tiú2uú2 tiau23 dí2 hléh13.

27 Hi3 jáun2 Dió32, Tsá2 cuoh2 hñu3 tsí3
tsáu2, ñi32 hi3 he3 hnió3 Jmí2chí3 Chun1 juáh3,
quí1 Jmí2chí3 hí3 mɨ32 ñí1con2 Dió32 hi3 ca3tɨn1
tsá2 joh1 Dió32 cun3quionh3 jë1 hnga2 Dió32.

Tsá2 cah23 jmáɨ1 tɨ3 chí1nga2

28 Quí1 má2né1 bíh1 dí2 hi3 Dió32 jmu2 hi3
re2 bíh1 cuá2haɨ32 la3jí32 hi3 quiunh32 tsá2
hnio3 hí3 Dió32, tsá2 má2ca3teh3 hí3 Dió32 hi3
lí13 ñí1con2 tsú2 la3 cun3 hi3 hnió3 dí2 lí13.

29 Quí1 la3 cun3 jmí1tin2 ca3li3 cuóun32
Dió32 tsá2 hí3, hi3 jáun2 la3 cun3 jmí1jáun2
ca3quianh3 tsú2 tsá2 hí3 hi3 chan3 dí2 re2 hi3
lín13 la3jmí1 lín3 Jon2 dí2; hi3 jáun2 Jon2 dí2
hí3 né3, lí13 lín3 Tsá2 má2ján3 ja1 juóun32 lín32
raɨnh21 ñí1 hná1 jáun2.

30 Hi3 jáun2 tsá2 ca3quianh3 hí3 Dió32
la3 cun3 jmí1tin2, ca3teh3 tsú2. Hi3 jáun2
tsá2 ca3teh3 tsú2 hí3 né3 ca3hinh3 bíh1 tsú2
la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 chun1. Hi3 jáun2 tsá2
ca3hinh3 tsú2 hí3 né3, ca3cuéh3 dí2 tsú2 jáɨ13
hi3 lí13 zian2 tsú2 quionh3 dí2 ñí1 cuá1quien2
dí2 jáun2.

31 Hi3 jáun2 né3, ¿he3 lí13 juáh13 dí2 ca3ti21
jáɨ13 ní2? Quí1 ní1juáh3 Dió32 yáh3 la3 zenh2
jo21 quiú13 dí2, jáun2 ¿hin2 dá2 tsánh2 lí13 jmu3
hniéɨ2 quiúnh1 dí2?

32 Quí1 ní1juáh3 ca3la3 hí1juáh3 Jon2 yáh3
Dió32 tiá2 ca3jmú3 hɨen2, ti3la3 ca3cuen3 bíh1
tsú2 Jon2 hi3 jún3 hi3 ca3ta1 dí2, ¡tiá13 bíh1 tiá3
tiá2 cué32 tsú2 la3jí32 hi3 ñí1 hná1 ní2 la3jmí1
má2ca3cuen3 tsú2 jáun2 Jon2!

33 Hi3 jáun2 dá2 ¡hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2
lí13 chá32 tsáu13 jnoh1 tsá2 má2ca3quianh3 dí2
Dió32, quí1 hnga2 bíh1 Dió32 má2ca3juáh3 hi3
má2láɨ3 dí2 la3juah21 dúh1 tsá2 chun1!

34 Jáun2 ¿hin2 ya3 tsánh2 lí13 ra3tsa2 dí2
héih32? Quí1 Cristo bíh1 Tsá2 ca3jun3 hi3
ca3ta1 dí2, hi3 ca3la3 hi3 ca3jenh13 siáh3, hi3
má2cuá3 ti3 cuá2 chu21 quioh21 Dió32 hi3
cuá1hiú2 cuá1mɨ32 hi3 ca3ta1 dí2.

35 Hi3 jáun2 ¿hin2 ya3 tsánh2 lí13 jmu3
hi3 tiú2uú2 hnáu3 dí2 quiúnh1 Cristo? ¿Hí1
lí13 cun3quionh3 hi3 ma3tso1 dí2 jáun2 tsɨ32,
cun3quionh3 uu3mí2tsɨ32, ho3 cun3 quionh3
hi3 hí1 tsa1 dí2 tsáu2, ho3 hi3 zia32 ho3cuóun3,
ho3 hi3 tiá2 zia32 ha1 dí2, ho3 hi3 ziáun2 dí2
ja1 hi3 háɨnh13, ho3 cun3quionh3 hi3 jngah3 dí2
jáun2 tsáu2?

36 Tɨ3la3 la3 cun3 rá1juáh3 ñí1 Sí2 quioh21
Dió32, hi3 juáh3 jáun2 la3 lá2:
Cun3ñí1 hi3 ca3tɨn1 hnú2 bíh1 hiá2 tsáu2 jnoh1
la3jí32 jmáɨ1,
hi3 jmoh23 tsú2 jnoh1 la3jmí1 jmúh32 tsú2
*já1ziáh2 má2tsa3jngɨh2 tsú2.

37 Tɨ3la3 ja1 la3jí32 hi3 ní2 má1ná1, ná1láɨ3 dí2
tsá2 cah23 jmáɨ1 tɨ3 ca3nga2 bíh1 cun3quionh3
hi3 má2hau3 Tsá2 ca3ma3hniau3 dí2 hí3.

38 Hi3 jáun2 né3, jná13 má2nio2 cáun2 tsɨn32
hi3 cu3tí3 tiá2 hi3 zia32 hí1 cáun2 hi3 lí13 chau3
dí2 ti3 có32 ñí1con2 Dió32 Tsá2 hniau3 dí2,
uá1 hi3 jún3 dí2, uá1 hi3 ziáun2 dí2, sa3jun3
tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32, hi3 sa3jun3 tsá2cuú2
tsá2chín3 ní2 siáh3; sa3jun3 hi3 quiunh32 dí2
ta3né32, hi3 sa3jun3 hi3 quieinh21 dí2 jmí1tsú2
jmí1ja32, sa3jun3 lí13 cun3quionh3 hi3 cáu2 hi3
jueh32 hi3 lí13 li3zia32 ñí1 hué21 lá2,

39 sa3jun3 lí13 ní1juáh3 hi3 ñi3ngí1 dí2
chi3cuú2 ñí1 ñe1, hi3 sa3jun3 lí13 ní1juáh3 ní2
lí1 cá1cháu21 dí2 hñu3 hué32, la3 cun3 hí1
cáun2 yáh3 la3 cun3 hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32
tiá2 lí13 chau3 dí2 ti3 có32 ñí1con2 Dió32, Tsá2
ca3ma3jnia32 hí3 hi3 hniau3 dí2 cun3quionh3
Cristo Jesús Tɨ32 Juo13 dí2.

9

Dió32 má2ca3quianh3 tsá2 Israel

1 Hi3 jáun2 né3, jná13 hléh13 jú1 tson2 lá2
hi3 ca3tɨn1 tsá2co1 ná1 la3 cun3 qui3 jmu2

tsá² hen² tɨ³ con² Cristo, tiá² tí¹ jáɨn² yáh³
jná¹³; quí¹ jmí¹ tsɨn³² jná¹³ má²tson² jáɨ¹³ lá²
quion²¹ cu³lɨ²¹ quionh³ Jmí²chí³ Chun¹,
2 hi³ jlánh¹ hlaɨh³ nio² tsɨn³² jná¹³, hi³
ca³la³ hi³ hú¹quí² hú¹jngɨh³² tsɨn³² jná¹³ hi³
ca³tɨn¹ tsá²co¹ ná¹,
3 hi³ hí¹ ca³la³ tɨ³ huen² jná¹³ ñí¹tanh²¹
hú¹mu³héih³², la³ cun³ hi³ tiú²uú² lín¹³ jná¹³
tsá² joh¹ Cristo, sá¹jmí¹ hi³ lí¹³ bíh¹ re² ca³tɨn¹
tsá²co¹ jná¹³ hí³ cun³quionh³ hi³ lí¹³ la³ jáun²
ñí¹con² jná¹³.
4 Quí¹ tsá² hí³ bíh¹ tsá² jón²zíh¹ jón²cho¹
hla¹ *Israel, hi³ Dió³² né³ ca³jmú³ hi³ tsá² hí³
lɨ¹³ lín³ la³juah²¹ dúh¹ jon² tsú². Dió³² Tsá²
cú² juenh² ca³ma³jnia³² ja¹ quioh²¹ tsú², hi³
ca³tanh² nió³² quionh³ tsá² hí³, jɨ³ hi³ ca³jmú³
dí² siáh³ jáɨ¹³ hi³ zia³² hi³ jmu³; hi³ jáun²
ca³cué³ dí² liei²¹ jáun² ñí¹con² hla¹ Moisés, la³
má²quionh³ ha³ lánh³ hniáuh³² ma³tí³² tsú²
cuáh³².
5 Tsá² hí³ bíh¹ tsá² jón²zíh¹ jón²cho¹
tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ jnoh¹; hi³ jáun²
jún¹³ tsá² hí³ bíh¹ Tsá² lín³ Cristo hi³ ca³tɨ²¹
hi³ lín³ tsú² tsá²mɨ³cuóun², hi³ hí³ bíh¹ dí²
Dió³² Tsá² quioh²¹ ca³la³ jɨ³li³². ¡Cuí¹ lɨ³quien²
bíh¹ tsú² cun³ jmí¹hi³nio²! Tson² bíh¹ la³
jáun².
6 Jáun² né³, jun³juáh¹³ hi³ tiá² má²ca³lɨ³tí³
yáh³ jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ Dió³² ñí¹con² jún¹³ hla¹
Israel, tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ tiá² jɨ³lɨn² jón²zíh¹
jón²cho¹ hla¹ Israel lín³ tsá² tionh² jo³cuo²
Dió³² bíh¹;
7 quí¹ sa³jun³ la³jín³² yáh³ jón²zíh¹ jón²cho¹
hla¹ Há²bran²¹ hí³ cu³tí³ lín³ jon² tsú², quí¹
la³ cun³ ca³juáh³ jáun² Dió³² bíh¹, hi³ ca³juáh³
tsú² jáun² la³ lá²: "Cun³quionh³ jan² Isaac
jónh³² bíh¹ hnú² lɨ³zian² jon³zíh¹ jon³cháuh³
hnú²".
8 La³ jáun² lí²lin¹ hi³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin²
lín³ jon² Dió³² cun³ñí¹ hi³ jún¹³ jan² tsáu²;
tɨ³la³ jí³²la³ ti³ tsá² ca³lɨ³zian² cun³quionh³
jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³² bíh¹ cu³tí³ ná¹lín³
jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹.
9 Quí¹ jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³² quionh³
Há²bran²¹ lɨ³ la³ lá²: "Míh¹ tiá² jmí¹ la³ lá² tsá³
já¹ma³jnia¹³ jná¹³ siáh³, hi³ jáun² má¹jáun²
má²zian² bíh¹ jon² Sara".
10 Tɨ³la³ jun³juáh¹³ cun³ ní² yáh³ ca³tsan³
jáɨ¹³. Quí¹ jmí¹ ca³lɨ³zian² jáun² gon³ jon²
hla¹ Rebeca cu³tsa³² quionh³ tsú² hla¹ Isaac
ñí²cuo², dí¹hio³ ñú¹deh³ jnoh¹ hí³,
11 hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ lɨ³ hniáuh³² lí³ la³
má²lí³ jáun² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsí³ Dió³², Tsá²
quianh²³ tsáu², jáun² ca³quianh³ Dió³² jan²
dún² gon³ hí³ uá¹jinh¹ ta³ tiá² má²ca³lɨ³zian²,
sa³jun³ hi³ chu²¹ sa³jun³ hi³ hlah³ yáh³ jmí¹
má²ca³jmú³, hi³ jáun² la³ jáun² lɨ³ lin¹ hi³ hí³
bíh¹ Tsá² téh²³ tsáu², jun³juáh¹³ cun³ñí¹ hi³
zia³² hi³ jmu² tsáu² yáh³.
12 Jáun² ca³záɨh³ Dió³² hla¹ Rebeca hí³ la³
lá²: "Dún² má²ján³ bíh¹ lín¹³ quian²¹ tsá²
cáɨn²".
13 La³ cun³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí²:
"Ca³ma³hno¹ jná¹³ Jacob, tɨ³la³ ca³lɨ³hon² bíh¹
jná¹³ Esaú".
14 Jáun² né³, ¿he³ dá² lí¹³ juáh¹³ dí²? ¿Hí¹
Dió³² lín³ jan² Tsá² tiá² tɨn² ra³tsɨ³² re² héih³²?
¡Tiá² jáun² yáh³!
15 Quí¹ la³ lá² ca³záɨh³ tsú² hla¹ Moisés:
"Jná¹³ dá² cué¹³ uu³i³tso³ ñí¹con² tsá² hnó³²
jná¹³ cue¹ bíh¹, hi³ já³² siáh³ mií³ tsɨn³² jná¹³
ñí¹con² tsá² hno³ bíh¹ jná¹³".
16 Hi³ jáun² né³, jun³juáh¹³ zia³² uu³i³tso³
ñí¹con² tsáu² cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ hniá¹ hnga²
yáh³, ho³ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ jmu² tsú² pí³,
tɨ³la³ la³ cun³ hi³ hnió³ hnga² Dió³² bíh¹, Tsá²
cue³² hí³ uu³i³tso³.
17 Quí¹ la³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² hi³ Dió³²
ca³záɨh³ la³ lá² tsá² jmí¹ lín³ hí³ re²¹ hué³²
Egipto: "Jná¹³ ca³cué³ jáɨ¹³ hi³ lín³ hnú²
re²¹ cun³ñí¹ hi³ ca³lɨ³hnó³² jná¹³ hi³ la³jín³²
tsá² zian² tá¹ cáun² cuá¹hué²¹ lɨ³ cuoh² pí³
quion²¹ cun³quionh³ hi³ quiunh²¹ hnú², jɨ³
hi³ lɨ³ ñi³² tsú² siáh³ hi³ hin² tsánh² jná¹³".
18 Jáun² la³ jáun² bíh¹ cue³² Dió³² uu³i³tso³
ñí¹con² tsá² hnió³ Dió³² cuéh³², hi³ jmu² tsú²
siáh³ huáh² chí¹ tsáu², ní¹juáh³ tsá² hnió³ tsú²
jmu³ huáh² chí¹.
19 Tɨ³la³ hi³ jáun² né³, ho³ sa³ juáh¹³
hnú² la³ lá² ñí¹con² jná¹³: "Ní¹juáh³ la³ ní²
jaun³², ¿he³ láɨh³² sa³ cha³² yáh³ Dió³² tsáu¹³
tsá²mɨ³cuóun²? Quí¹ tiá² hin² zian² yáh³ tsá²
lɨ³ cah¹³ jmáɨ¹ hi³ jmu³ hi³ siáh³ la³ cónh³ bíh¹
hi³ hnió³ Dió³²".
20 Tɨ³la³ hnú² dá², tsá²mɨ³cuóun² bíh¹, ¿hin²
dá² tsánh² hnú², sa³ hnú² yáh³ na³quí²
na³tsáɨn²³ nú² jáɨ¹³ quiúnh¹ Dió³²? Tiá² né¹
hí¹ lí¹³ juáh³ lɨ³ua³ cáun² hi³ zia³², hi³ záɨh³²
tsá² ca³jmú³: "¿He³ láɨh³² sa³ la³ lá² lín³ jná¹³
ca³jmuh³ hnú²?"
21 ¿Haun¹³ juáh¹³ tsá² jmu² hia³² dá² cáun²
lí¹³ jmu³ quionh³ cuáh¹ la³ cun³ tɨ³² tsí³ tsú²
hnga² bíh¹? Lí¹³ bíh¹ jmu³ tsú² cáun² hia³²
quionh³ cuáh¹ hi³ ca³tɨ²¹ cáun² jmáɨ¹ quien²,
hi³ quionh³ cuáh¹ jáun² uá²jaɨ³² lí¹³ jmu³ tsú²
hia³² hi³ cauh³² tsú² jmáɨ¹ ca³la³ jí³².
22 Hi³ jáun² né³, uá¹jinh¹ ca³lɨ³hnió³ Dió³²
hi³ ma³jnia³² hi³ míh²³ tsí³ jɨ³ hi³ ma³jnia³²
siáh³ pí³ quioh²¹ ñí¹con² tsá² ca³tɨn¹ hi³
ma³tso² tsí³ jɨ³ hi³ jmí¹ ca³tɨn¹ siáh³ hiá¹
tsán¹³, tɨ³la³ ca³tion³ lín³² bíh¹ tsú² tsí³,
23 quí¹hliá² hi³ ca³lɨ³hnió³ tsú² hi³ ma³jnia³²
hi³ hí³ bíh¹ tɨn² cue³² hi³ lí¹³ zian² tsáu²
cáun² hi³ quien² tɨ³ chí¹nga² cun³quionh³ hi³
ca³jmú³ tsú² jáun² hi³ zia³² uu³i³tso³ ñí¹con²

tsáu², tsá² ca³chan³ tsú² hí³ hua³jan²¹ la³ cun³
jmí¹tin² lín³² hi³ lí¹³ zian² tsú² jáun² la³ jáun².
24 Quí¹ Dió³² ca³te³ dí² ja¹ quioh²¹ tsá²
*judíos ji³ ja¹ quioh²¹ *tsá²cá²jo²¹ ní² siáh³,
25 la³ cun³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹
hla¹ Oseas:
Tsá² tiá² jmí¹ tionh² jo³uón³² jná¹³, juah²¹
jná¹³ hi³ tsá² hí³ tionh² jo³uón³²;
hi³ tsá² tiá² jmí¹ hno³ jná¹³ né³, juah²¹ jná¹³
hi³ má²hno³ bíh¹ jná¹³ tsú².
26 Hi³ jáun² tsá² jmí¹ juanh³² jná¹³ hi³ tiá²
tionh² jo³uón³² né³,
má²lín¹³ bíh¹ tsá² hí³ jon² Dió³² Tsá² liéih³².
27 Ti³la³ la³ cun³ hi³ ca³tin¹ tsá² Israel
má¹na²¹, la³ lá² bíh¹ ca³juáh³ hla¹ Isaías:
"Uá¹jinh¹ juóun³² lín³² jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹
Israel, la³jmí¹ lí³ zái¹ táh¹ hi³ tioh³ can³²
jmí²miih²¹, ti³la³ cú¹pih²¹ tsáu² bíh¹ tsá² hí³
liáun³.
28 Quí¹ né³² cánh³ bíh¹ li³tí³ jái¹³ hi³ ca³juáh³
jáun² Juo¹³ dí² hi³ ca³tin¹ ñí¹ hué²¹ lá²".
29 Isaías hí³ ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:
Sá¹jmí¹ hi³ Dió³² Juo¹³ hliáu³ tionh²
hñu³mi³cuú² tiá² ca³héinh³² ma³ jan²
tsá² juo³ dí²,
hi³ jáun² la³jmí¹ cá¹quiúnh²¹ tsá² juú²
Sodoma quionh³ Gomorra bíh¹ jmí¹
má²cá²quiéinh³² dí² uá²jai³².

Jú¹ chú³² hi³ jmí¹ ca³ti²¹ he³ tsá² judíos

30 Hi³ cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, tsá²cá²jo²¹ tsá²
tiá² jmí¹ hu²¹ tsí³ hi³ he³ Dió³² la³juah²¹ dúh¹
jan² tsá² chun¹, ti³ má²ca³hen³ bíh¹ Dió³².
Ca³he³ tsú² Dió³² cun³ñí¹ hi³hliá² ca³chá³ tsú²
cáun² tsí³ bíh¹.
31 Ti³la³ tsá² Israel má¹ná¹, tsá² lí¹ jmí¹
hái³² tsí³ hi³ he³ Dió³² cun³quionh³ hi³ chun¹
hi³hliá² má²tí³² liei²¹ hi³ jmí¹ raunh³² jáun²
bíh¹, ti³la³ tiá² ca³tú¹ ca³tsin¹³ yáh³ tsú² hi³
ma³tí³² liei²¹ jáun² hi³ juáh¹³ hi³ jmí¹ li³
chun¹.
32 ¿He³ láih³² la³ jáun² li³? Quí¹hliá² tiá²
ca³jmú³ yáh³ tsú² tion³ hi³ he³ tsú² Dió³²
cun³quionh³ hi³ nio² cáun² tsí³, ti³la³ jmí¹ lín²³
tsú² hi³ he³ Dió³² cun³quionh³ ta²¹ hi³ jmu²
jáun² bíh¹. Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ ca³quí²
cá²hính³² tsú² quionh³ quín¹ chí¹zunh²¹ hú¹
jui³².
33 Quí¹ la³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² hi³ ca³tin¹
quín¹ jáun², hi³ juáh³ jáun² la³ lá²:
Já¹ juú² Jerusalén ñí¹ zeh² jáun² máh³ téh²³
tsú² Sión,
chá¹³ jná¹³ cá² mái³ quín¹ hi³ jmu³ hi³ qui³
hính³² tsáu²,
quín¹ jmu³ hi³ quinh³ tsú²;
ti³la³ tsá² cha³² cáun² tsí³ ñí¹con² Tsá² hí³ né³,
jmí¹líh³ yáh³ tiá² lí¹ li³ heh³.

10

1 Hi³ jáun² né³ reh², jlánh¹ hniá¹ jná¹³ hi³
liáun³ tsá² *Israel, ji³ hi³ hiú² mí²³ jná¹³ siáh³
ñí¹con² Dió³² hi³ ca³tin¹ tsú².
2 Cué¹³ jná¹³ jú¹ tson² hi³ ca³tin¹ tsú²
hi³ tson² bíh¹ jlánh¹ hnió³ tsú² má²tí³² re²
ñí¹con² Dió³², ti³la³ jí³²la³ ti³ lí¹ ná¹jmu² bíh¹
tsú² hi³ jáun², jun³juáh¹³ hi³ ñi³² tsú² la³ cun³
lánh³ jmí¹ hniáuh²¹ yáh³.
3 Quí¹ tiá² ñi³² yáh³ tsú² ha³ lánh³ rón³²
hen² Dió³² tsáu² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá²
chun¹. Cun³ñí¹ hi³ hnió³ tsú² jmu³ hi³ li³
chun¹ hmóu³², jáun² tiá² ñí¹héi²¹ yáh³ tsú² la³
cun³ hi³ hnió³ Dió³² jmu³ ñí¹con² tsú².
4 Quí¹ liei²¹ jáun² ca³li³zia³² cun³ñí¹ hi³
jmí¹ hnió³ Dió³² hi³ hen³ tsáu² la³juah²¹ dúh¹
jan² tsá² chun¹ bíh¹; ti³la³ cun³quionh³ Cristo
má¹ná¹, ca³li³tí³ bíh¹ hi³ jáun² ñí¹con² ca³la³
jín³² tsá² cha³² cáun² tsí³ ñí¹con² tsú².
5 Hi³ jáun² ca³tin¹ tsá² hu²¹ tsí³ hi³ li³ chun¹
cun³quionh³ hi³ ma³tí³² jáun² liei²¹ né³, hla¹
Moisés ca³juáh³ la³ lá²: "Li³ua³ jan² tsá²
má²tí³² liei²¹ lá², cun³quionh³ hi³ lá² bíh¹ lí¹³
zian² tsú² cun³ jmí¹hi³nio²".
6 Ti³la³ hi³ ca³tin¹ tsá² má²lín³ la³juah²¹
dúh¹ jan² tsá² chun¹ cun³quionh³ hi³ nio²
jáun² cáun² tsí³ má¹ná¹, hi³ jáun² ca³juáh³
Moisés la³ lá²: "Ha³ lí² juáh³ hnú² hñu³
honh²: ¿Hin² tsánh² lí¹³ tsó³² hñu³mi³cuú²?"
—jái¹³ ní² hnió³ juáh³ hi³ hnió³ tsú²
tsa³quian³ Cristo ti³ ñí¹ hué²¹ lá²—.
7 "Sa³jun³ hniáuh³² juáh¹³ hnú²: ¿Hin²
tsánh² lí¹³ tsó³² ñí¹ tiáunh¹ tsá² má²cá²tsan³?"
—jái¹³ ní² hnió³ juáh³ siáh³ hi³ hnió³ tsú²
tsa³jmú³ hi³ jenh¹³ siáh³ Cristo ja¹ tsá²
má²cá²tsan³ hi³ ja³jon³ ti³ ñí¹ hué²¹ lá².
8 Jáun² né³, ¿he³ bí¹ lánh³ rá¹juáh³ jái¹³
jáun² dúh¹? La³ lá² bíh¹ rá¹juáh³: "Jái¹³ jáun²
dá² má²nio² má²janh² pih²¹ bíh¹ ñí¹con² hnú²,
ca³la³ hi³ má²hu²¹ honh¹ bíh¹ nú², ji³ hí¹
ca³la³ ti³ hñu³ honh² yáh³ nú² siáh³ má²hu²¹".
Jái¹³ jáun² bíh¹ lí³ jú¹ chú³² hi³ hléh¹ jnoh¹ hi³
ca³ti²¹ hi³ niau²¹ cáun² tsí³ tsú²,
9 hi³ ní¹juáh³ ton¹³ hnú² hi³ Juóuh³² hnú²
Jesús hi³ ní¹juáh³ má²nio² siáh³ cáun² honh²
nú² hi³ Dió³² ca³jmú³ hi³ ca³jenh¹³ tsú² ja¹
hla¹, hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ liáun³ nú².
10 Quí¹ cun³quionh³ hi³ cha³² cáun² tsí³
bíh¹ tsú² má²lín³ tsú² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá²
chun¹, hi³ cun³quionh³ hi³ ton² tsú² jáun² hi³
Juo¹³ tsú² Cristo né³, cun³quionh³ la³ jáun²
bíh¹ má²liáun³ tsú².
11 Quí¹ la³ lá² rá¹juáh³ ñí¹ Sí²: "Hí¹ jan² tsá²
má²ca³chá³ cáun² tsí³ ñí¹con² hí³ tiá² lí¹³ lí¹ li³
heh³".
12 Quí¹ cun³ tiá² ná¹zan² bíh¹ tsá² *judíos
quionh³ *tsá²cá²jo²¹, quí¹ jan² tán¹ bíh¹ Juo¹³

tsú^{2} ca^{3}la^{3} jín^{32}, hi^{3} hí^{3} bíh^{1} cue^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}
té^{23}, ca^{3}la^{3} hi^{3} lí^{1} tú^{2} lí^{1} ziáun^{23}.
13 Quí^{1} la^{3} cun^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} ñí^{1} Sí^{2}:
“Ca^{3}la^{3} ji^{3}lin^{2} tsá^{2} téh^{23} Ti^{32} Juo^{13} dí^{2} lí^{13}
liáun^{3}”.
14 Ti^{3}la^{3} né^{32} né^{3}, ¿ha^{3} bíh^{1} lánh^{3} rón^{32} lí^{13}
téh^{3} tsú^{2} Tsá^{2} hí^{3} ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} la^{3} má^{2}ca^{3}chá^{3}
yáh^{3} tsú^{2} cáun^{2} tsí^{3} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}? Hi^{3} ¿ha^{3} bíh^{1}
lánh^{3} rón^{32} cáun^{2} lí^{1} lí^{13} chá^{32} tsú^{2} cáun^{2} tsí^{3}
ñí^{1}con^{2} Tsá^{2} hí^{3} ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} la^{3} má^{2}ca^{3}li^{3} ñi^{32}
yáh^{3} tsú^{2} jú^{1} tson^{2} hi^{3} ca^{3}tin^{1} tsú^{2}? ¿He^{3} yáh^{3}
lánh^{3} rón^{32} lí^{13} ne^{3} tsú^{2} siáh^{3} ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} hin^{2}
zian^{2} yáh^{3} tsá^{2} hléh^{32} jái^{13} jáun^{2}?
15 ¿Lánh^{3} yáh^{3} rón^{32} lí^{13} ngái^{32} tsú^{2} jái^{13}
jáun^{2} ñí^{1}con^{2} tsáu^{2} ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} hin^{2} zian^{2}
yáh^{3} ze^{3} tsú^{2}? La^{3} cun^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2}
ñí^{1} Sí^{2}: “¡Hénh^{3} ma^{3} chú^{32} ní^{1}juáh^{3} ní^{1}
má^{1}cuá^{2}taunh^{21} tsá^{2} quian^{32} jú^{1} chú^{32}, [tsá^{2}
quian^{32} hí^{3} jái^{13} hi^{3} niau^{21} tie^{3} tsí^{3} tsú^{2}]!”
16 Ti^{3}la^{3} tiá^{2} ji^{3}lin^{2} tsáu^{2} ca^{3}héi^{3} yáh^{3} jú^{1}
chú^{32} jáun^{2} jmí^{1} ca^{3}nái^{32}. La^{3} cun^{3} ca^{3}juáh^{3}
jáun^{2} hla^{1} Isaías *ti^{32} jë^{1} Dió^{32}: “Hnú^{2} Ti^{32}, hí^{1}
jan^{2} yáh^{3} tiá^{2} hin^{2} má^{2}ca^{3}taunh^{3} ta^{21} jái^{13} hi^{3}
ca^{3}hléh^{13} jnoh^{1}”.
17 Jáun^{2} né^{3}, cun^{3}quionh^{3} hi^{3} nái^{32} jái^{13}
jáun^{2} bíh^{1} tsú^{2} lí^{13} niau^{21} cáun^{2} tsí^{3}; ji^{3}
cun^{3}quionh^{3} hi^{3} zian^{2} tsá^{2} hléh^{32} bíh^{1} siáh^{3}
li^{13} ne^{3} tsú^{2} jái^{13} quioh^{21} Cristo.
18 Ti^{3}la^{3} jná^{13} né^{3} nga^{2}: ¿Tiá^{1} la^{3} má^{2}ca^{3}li^{3}
ñi^{32} dá^{2} tsú^{2} jú^{1} tson^{2} hi^{3} ca^{3}tin^{1} Dió^{32} juáh^{13}?
¡Ján^{3}, má^{2}ca^{3}li^{3} ñi^{32} bíh^{1} tsú^{2}! Quí^{1} ñí^{1} Sí^{2}
rá^{1}juáh^{3}:
Má^{2}ca^{3}li^{3} ñi^{32} bíh^{1} tsáu^{2} jú^{1} tson^{2} hi^{3} ca^{3}tin^{1}
Dió^{32} cun^{3}quionh^{3} la^{3}jí^{32} hi^{3} jniá^{3},
hi^{3} má^{2}lin^{1} bíh^{1} siáh^{3} jú^{1} tson^{2} quioh^{21} tsú^{2}
ca^{3}la^{3} ti^{3} ñí^{1} má^{2}ca^{3}táuh^{3} hngá^{1}máh^{3}.
19 Ti^{3}la^{3} zia^{32} siáh^{3} cáun^{2} hi^{3} nga^{2} jná^{13}: ¿Tiá^{1}
la^{3} má^{2}ca^{3}li^{3} ñi^{32} tsá^{2} Israel juáh^{13}? Ján^{3}, quí^{1}
la^{3}ñí^{1} la^{3}ján^{3} Moisés ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
Jná^{13} jmu^{1} hi^{3} jin^{3} honh^{2} hnoh^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}
tiá^{2} ná^{1}lín^{3} tsá^{2} cáun^{2} juo^{3};
hi^{3} jmu^{1} jná^{13} siáh^{3} hi^{3} míh^{3} honh^{2} náh^{2}
ñí^{1}con^{2} cu^{3} nió^{3} tsá^{2} tiá^{2} jái^{13} ngi^{23}.
20 Hi^{3} ca^{3}chá^{3} siáh^{3} Isaías tiá^{3} tsí^{3} hi^{3} ca^{3}juáh^{3}
la^{3} lá^{2}:
Tsá^{2} tiá^{2} jmí^{1} hnauh^{2} jná^{13}, ca^{3}chauh^{1} bíh^{1}
tsú^{2};
hi^{3} ca^{3}ma^{3}jnia^{13} jná^{13} siáh^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} tiá^{2}
jmí^{1} nga^{2} jná^{13}.
21 Ti^{3}la^{3} hi^{3} ca^{3}tin^{1} tsá^{2} Israel má^{1}ná^{1}, Isaías
ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}: “Cun^{3} jmá^{2} cun^{3} jnia^{32} bíh^{1}
jmí^{1} cuá^{1}ha^{2} jná^{13} uón^{32} hi^{3} te^{2} jná^{13} cu^{3}
nió^{3} tsá^{2} tiá^{2} nieh^{3}, tsá^{2} jmu^{2} cun^{3} tin^{2} tsí^{3}
hmóu^{32}”.

11

Tsá^{2} Israel, tsá^{2} má^{2}ná^{1}liáun^{1}

1 Jáun^{2} né^{3}, nga^{2} jná^{13}: ¿Hí^{1} tiú^{2}uú^{2} tanh^{2}
Dió^{32} hó^{1}ñí^{1} tsá^{2} *Israel? ¡Tiá^{2} jáun^{2} yáh^{3}!
Quí^{1} ja^{3}bí^{1} jná^{13} jan^{2} tsá^{2} Israel, jan^{2} tsá^{2}
jón^{2}zíh^{1} jón^{2}cho^{1} hla^{1} Há^{2}bran^{21}, tsá^{2} cu^{3} nió^{3}
mí^{1}zionh^{2} hla^{1} Benjamin.
2 Quí^{1} la^{3} cun^{3} jmí^{1} ñeh^{2} bíh^{1} hi^{3} jmu^{3}
la^{3}jí^{32} hi^{3} jniá^{3} máh^{3} Dió^{32} ca^{3}ja^{3} tsí^{3} hi^{3}
ma^{3}hnio^{3} tsá^{2} Israel, hi^{3} hí^{1} la^{3} ti^{3} ta^{3}né^{32}
yáh^{3} tiá^{2} má^{2}ca^{3}chan^{3} tsú^{2} ti^{3} có^{32} tsá^{2} hí^{3}.
¿Tiá^{1} ñíh^{1} hnoh^{2} he^{3} juáh^{3} ñí^{1} Sí^{2} ñí^{1} rá^{1}cha^{32}
jái^{13} hi^{3} ca^{3}hléh^{3} jáun^{2} Líh^{3}, tsá^{2} jmí^{1} lín^{3} hí^{3}
*ti^{32} jë^{1} Dió^{32}, jmí^{1} ca^{3}liéinh^{32} tsú^{2} jáun^{2} Dió^{32}
hi^{3} ca^{3}hna^{3} tsú^{2} tsá^{2} Israel?, jmí^{1} ca^{3}juáh^{3}
tsú^{2} jáun^{2} la^{3} lá^{2}:
3 “Hnú^{2} Ti^{32}, má^{2}ca^{3}ma^{3}tsán^{2} bíh^{1} tsú^{2} ti^{32}
jëh^{2} hnú^{2}, hi^{3} má^{2}ca^{3}qui^{3} ca^{3}tsunh^{3} bíh^{1} tsú^{2}
siáh^{3} la^{3}jí^{32} ñí^{1}hiú^{13} quián^{13} hnú^{2}; hi^{3} ji^{32}la^{3}
huen^{2} jná^{13} bíh^{1} jéi^{32}í^{1} ziáun^{23}, hi^{3} má^{2}hnió^{3}
jngah^{3} bíh^{1} tsú^{2} siáh^{3} jná^{13}”.
4 Ti^{3}la^{3} Dió^{32} né^{3} ca^{3}záih^{3} Líh^{3} hí^{3} la^{3} lá^{2}:
“Cánh^{3} má^{2}cá^{2}chán^{32} jná^{13} quiaun^{3} mei^{21}
tsáu^{2}, tsá^{2} ca^{3}tin^{1} jná^{13} huen^{2}, tsá^{2} tiá^{2}
má^{2}ca^{3}di^{3}jñí^{32} ta^{3} ñí^{1} dió^{32} tsá^{2} láin^{1} téh^{23}
tsú^{2} Baal”.
5 Jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} lí^{3} uá^{2}ja^{32} jmái^{1} hi^{3}
tiauh^{2} dí^{2} lá^{2} ta^{3}né^{32}, hi^{3} zian^{2} cu^{3} nió^{3} pih^{21}
tsá^{2} má^{2}ná^{1}quiánh^{1} la^{3} hí^{3} ja^{1} quioh^{21} tsá^{2}
Israel, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ja^{32} mií^{3} tsí^{3} Dió^{32}.
6 Hi^{3} jáun^{2} ní^{1}juáh^{3} la^{3} jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} Dió^{32}
cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ja^{32} mií^{3} tsí^{3}, jáun^{2} lin^{1} hi^{3} tiá^{2} la^{3}
quien^{2} yáh^{3} ta^{21} hi^{3} jmu^{2} tsáu^{2}, quí^{1} sá^{1}jmí^{1}
la^{3} jáun^{2} dúh^{1}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} jmí^{1} la^{3} li^{3} quien^{2}
yáh^{3} mií^{3} hi^{3} ja^{32} jáun^{2} tsí^{3} Dió^{32}.
7 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} tiá^{2} cá^{2}jnióh^{32}
tsá^{2} Israel la^{3} cun^{3} hi^{3} jmí^{1} hnauh^{2}, ti^{3}la^{3}
jmáh^{3}la^{3} tsá^{2} cu^{3} nió^{3} ca^{3}quianh^{3} hí^{3} Dió^{32}
bíh^{1} ca^{3}jnióh^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} jmí^{1} hnauh^{2}; tsá^{2}
ñí^{1} hná^{1} jáun^{2} né^{3} ca^{3}jlí^{32} bíh^{1} tsí^{3}.
8 La^{3} cun^{3} rá^{1}juáh^{3} ñí^{1} Sí^{2}: “Dió^{32} ca^{3}cué^{3}
jmí^{2}chí^{3} tiá^{2} hi^{13} cán^{23} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}, ca^{3}cuéh^{3}
dí^{2} siáh^{3} mí^{1}ñí^{1} tiá^{2} jniá^{3}, hi^{3} ca^{3}cuéh^{3} dí^{2}
siáh^{3} cuá^{1} tiá^{2} niéih^{3}; la^{3} jáun^{2} bíh^{1} lí^{3} la^{3} ti^{3}
ta^{3}né^{32}”.
9 Ja^{3}bí^{1} hla^{1} Dá^{2}vi^{21} siáh^{3} ca^{3}juáh^{3}:
Jmái^{1} hi^{3} jmu^{2} tsú^{2} jáun^{2} quioh^{21} cuí^{1} lan^{2}
liá^{3} ji^{3} hmá^{3} ñí^{1}con^{2} tsú^{2} hmóu^{32},
jáun^{2} qui^{3} hính^{32} tsú^{2} ñí^{1} jáun^{2}, hi^{3} jáun^{2}
ma^{3}tso^{2} tsí^{3}.
10 Cuí^{1} li^{3} te^{3} mí^{1}ñí^{1} tsú^{2} hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} lí^{13} jíe^{3},
hi^{3} cuí^{1} jlie^{21} siáh^{3} hna^{21} tsú^{2} cun^{3} jmí^{1}hi^{3}nio^{2}
la^{3} jan^{2} tsá^{2} quian^{32} lié^{1} héi^{2}.

Tsá^{2}cá^{2}jo^{21} siáh^{3} lí^{13} liáun^{3}

11 Né^{32} né^{3}, nga^{2} jná^{13}: ¿Hí^{1} hú^{1}tá^{1} cun^{3}
má^{2}já^{2}hín^{3} máh^{3} tsá^{2} *judíos jmí^{1} cá^{1}hính^{21}?
¡Tiá^{2} jáun^{2} yáh^{3}! Ti^{3}la^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} tsá^{2} judíos
ca^{3}tiánh^{3} ti^{3} có^{32} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}, hi^{3} jáun^{2}
*tsá^{2}cá^{2}jo^{21} bíh^{1} ca^{3}liáun^{3}; hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2}
lí^{13} li^{3} hniá^{1} tsá^{2} judíos hi^{3} jmóuh^{32} la^{3} cun^{3}
hi^{3} má^{2}ná^{1}jmu^{2} jáun^{2} tsá^{2}cá^{2}jo^{21}.

12 Hi3 jáun2 né3, ñí1juáh3 ca3li3 zia32 hi3
chu21 ñí1con2 tsá2 zian2 ñí1 hué21 lá2 cun3ñí1
hi3 ca3tiánh3 ti3 có32 tsá2 judíos ñí1con2 Dió32,
hi3 ní1juáh3 la3 ca3li3 zia32 hi3 chu21 ñí1con2
tsá2cá2jo21 cun3ñí1 hi3 ca3pí2 cá2dánh32 tsá2
judíos hí3, hi3 jáun2 ¡tiá13 bíh1 tiá3 tiá2 li3 zia32
hi3 chu21 ní1 má1cá2chó32 jmái1 hi3 la3jín32
tsá2 judíos má2taunh32 ta21!
13 Ti3la3 zia32 cá2 jon1 jái13 hi3 hnó32
jná13 juah21 ñí1con2 hnoh2 tsá2cá2jo21. Jmu2
jná13 quien2 ta21 quion21 cun3ñí1 hi3 Dió32
má2ca3ze3 jná13 hi3 lín3 jná13 *ti32 tsá2
quian32 jë1 tsú2 ñí1con2 tsá2cá2jo21.
14 Hen2 tsin32 jná13 hi3 ma3 jan2 tsá2co1
jná13 lí13 li3 hniá1 hi3 jmóuh32 la3 cun3 hi3
jmuh32 hnoh2, hi3 jáun2 la3 jáun2 lí13 jmu1
jná13 hi3 liáun3 ma3 jan2.
15 Quí1 ní1juáh3 hniéi2 quioh21 tsá2cá2jo21
quionh3 Dió32 la3 ca3tsan3 cun3ñí1 hi3 tiú2uú2
ca3tanh2 Dió32 hó1ñí1 tsá2 judíos bíh1, jáun2
¡tiá13 bíh1 tiá3 tiá2 li3re2 siáh3 quioh21 tsú2 ní1
má1ca3hen3 Dió32 tsá2 judíos! ¡Ca3la3 jmái1 lí3
hi3 ca3jenh13 bíh1 tsú2 lí13!
16 Jmú13 jái13: Ní1juáh3 hí1miih21 hi3 lí2jmú3
tsú2 la3ñí1 quionh3 cá2 pienh1 cán1 jmu2
tsú2 ná1chan1 ñí1con2 Dió32, jáun2 ja3bí1 la3jí32
bíh1 hí1miih21 hi3 huén32 cán1 jáun2 lí13 siáh3
ná1chan1 ñí1con2 Dió32. Hi3 ja3bí1 la3 jáun2
ní1juáh3 mí1zioh21 hmá2 la3 ná1chan1 siáh3
ñí1con2 Dió32, hi3 jáun2 ja3bí1 chí2 cuoh2 yáh3
siáh3 hmá2 jáun2 ná1chan1 uá2jai32.
17 Quí1 zian2 tsá2 judíos ná1lín3 la3jmái1
lí3 cuoh2 hmá2 olivo hi3 ja3uonh1, hi3 jáun2
hná13 jáun2 ca3ta3chí1hliaun32 hnú2, hnú2 tsá2
lín3 nú2 la3jmái1 lí3 cuoh2 hmá2 olivo nái2.
Hi3 jáun2 la3 jáun2 bíh1 ca3li3 hi3 ca3jmú3
ta21 jmaih21 quioh21 mí1zioh21 hmá2 jáun2
ñí1con2 hnú2 la3 má2quionh3 siáh3 chí2 cuoh2
ñí1 hná1 jáun2.
18 Ti3la3 ha3 lí2 cuí1 lín13 nú2 hi3 ti3 jlánh1
quien2 nú2 la3 cónh3 bíh1 chí2 cuoh2 quioh21
hnga2 hmá2 jáun2. Ní1juáh3 lín23 nú2 hi3
hnú2 quien2, hniáuh32 cháu1 nú2 honh2 hi3
jun3juáh13 hnú2 yáh3 tsá2 cueh32 pí3 ñí1con2
mí1zioh21 hmá2 jáun2, quí1 ti3 hnga2 bíh1
mí1zioh21 jáun2 cue32 pí3 ñí1con2 hnú2.
19 Ho3 sa3 juáh13 hnú2: “Quí1 tson2 bíh1,
ti3la3 ja3uonh1 bíh1 cuoh2 hmá2 hi3 jmái1 chi21,
hi3 jáun2 ca3li3 chí1hliaun32 jná13 hná13 chí2
cuoh2 tiúnh1 jáun2”.
20 Tson2 bíh1 la3 juánh3 hnú2 ní2, ti3la3
cuoh2 hmá2 jáun2 dá2 ja3uonh1 quí1 cun3ñí1
hi3 tiá2 cáun2 nio2 tsí3 bíh1 tsú2; hi3 hnú2 né3,
chí1hliaun32 nú2 hná13 jáun2 cun3ñí1 hi3hliá2
cáun2 nio2 honh2 bíh1 nú2. Hi3 jáun2 né3,
hua3hín13 nú2 jmu3, ha3 lí2 lí1 jmú2 tonh2,
21 quí1 ní1juáh3 Dió32 tiá2 ca3héinh32 tsá2
judíos, tsá2 lín3 la3jmái1 lí3 cuoh2 hnga2 hmá2
jáun2, hi3 jáun2 né3 ¡tiá13 bíh1 tiá3 hnú2
héinh32 tsú2!
22 Sá1ní2 jie3 né3 ha3 cónh3 tí3 hi3 ja32
mií3 tsí3 Dió32, ti3la3 jie3 siáh3 né3 hi3 cónh3
tiá2 huáh2 siáh3 tsí3 tsú2. Huáh2 bíh1 tsí3
tsú2 má2ca3jmú3 ñí1con2 tsá2 má2já2hín3, ti3la3
ñí1con2 hnú2 má1ná1, ja32 bíh1 mií3 tsí3 tsú2.
Ti3la3 hniáuh32 zian2 la3 má2zian2 ní2 bíh1
hnú2 ñí1con2 tsú2, hi3 jáun2 já32 mií3 tsí3 tsú2;
quí1 ní1juáh3 tiá2 la3 jmúh13 hnú2 la3 jáun2,
hi3 jáun2 ja3bí1 hnú2 siáh3 tsa3uonh1 nú2.
23 Ti3la3 ca3tin1 tsá2 judíos né3, ní1juáh3
ca3chá3 tsú2 ti3 có32 hi3 nio2 jáun2 tun3 tsí3,
má1jáun2 má2lí13 chí1hliaun32 tsú2 siáh3 ñí1
qui3 jmí1 chi21; quí1 Dió32 bíh1 Tsá2 zia32
pí3 quioh21 hi3 hlión32 siáh3 tsá2 hí3 ñí1 jmí1
ná1chi21.
24 Quí1 ní1juáh3 hnú2, jan2 tsá2cá2jo21, hi3
lín3 nú2 cáun2 cuoh2 hmá2 olivo nái2 hi3
ja3uonh1, hi3 jáun2 ca3ta3chí1hliaun32 hná13
cuoh2 hmá2 chu21, ñí1 tiá2 jmí1 ca3ti21, ¡tiá13
bíh1 tiá3 tiá2 lí13 chí1hliaun32 siáh3 tsá2 judíos
ñí1 qui3 jmí1 ná1tsi21, tsá2 lín3 hí3 hú1tá1
cuoh2 hnga2 bíh1 hmá2 olivo chu21!

Ñí1 táuh3 jmái1 bíh1 liáun3 tsá2 Israel

25 Hi3 jáun2 né3 reh2, tiá2 hnó32 jná13 hi3
cáun2 lí1 lín13 náh2 hi3 jlánh1 hliáun3 hi3
ná1ñíh1 náh2, jáun2 hnó32 jná13 hi3 li3 ñíh13
náh2 jái13 hi3 jmí1 ná1hmá1 lá2: Hi3 ma3 cu3
nió3 bíh1 tsá2 Israel má2ca3li3 huáh2 chí1,
tá1la3 hián13 tsá2cá2jo21 hi3 tónh32 jo3cuo2
Dió32, tsá2 ja1 quioh21 tsá2 hleh32 ma3 quin32
ma3 cá2 ñí1 jú1jma2.
26 Hi3 jáun2 ní1 má1ca3li3tín3 tsú2 né3,
má1jáun2 máh3 má2liáun3 la3jín32 tsá2 Israel.
La3 cun3 rá1juáh3 ñí1 Sí2:

Tsá2 liáu32 dí2 já32 ti3 ñí1con2 tsá2 hín13 ti3
Sión,
hi3 quin3 tsú2 hi3 hlah3 hi3 jmu2 tsá2 jón2zíh1
jón2cho1 hla1 Jacob hi3 tiá2 má2tsú2
má2jónh32 Dió32.

27 Hi3 jáun2 nió32 lá2 tanh21 jná13 quiúnh1 tsú2
ní1 má1ca3quin32 jná13 tsáu13 tsú2.
28 Hi3 jáun2 cun3ñí1 hi3 ca3ti21 jú1 chú32
né3, tsá2 judíos ná1lín3 tsá2 ná1háun3 quionh3
Dió32, hi3 jáun2 la3 jáun2 lí13 hián13 hnoh2
jú1 chú32 jáun2, ti3la3 cun3ñí1 hi3 ca3quianh3
Dió32 dí1hio3 ñú1deh3 tsú2 má1ná1, jáun2 la3
má2hnio3 jáun2 bíh1 Dió32 tsá2 hí3.
29 Quí1 tiá2 quin23 yáh3 Dió32 hi3
má2lí2cué32, hi3 sa3jun3 zeh2 yáh3 tsú2 siáh3
ti3 có32 ní1 má1lí2tié3.
30 Hnoh2 bíh1 tsá2 tiá2 jmí1 niuh1 ñí1con2
Dió32 jmí1tin2, ti3la3 ta3né32 cun3ñí1 hi3 tsá2
judíos tiú2uú2 nieh3, jáun2 ñí1con2 hnoh2 bíh1
ca3ja3 mií3 tsí3 Dió32.

31 Jáun^{2} né^{3}, tsá^{2} judíos tsá^{2} tiá^{2} ca^{3}jmú^{3} hí^{3}
nieh^{3} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}, chau^{21} bíh^{1} jmáɨ^{1} hi^{3} já^{32}
miɨ^{3} tsɨ́^{3} Dió^{32} ñí^{1}con^{2} tsú^{2} quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}
ca^{3}ja^{3} miɨ^{3} tsɨ́^{3} Dió^{32} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}.

32 Quí^{1} jmɨ́^{1} ca^{3}cué^{3} Dió^{32} jáɨ^{13} ñí^{1}con^{2}
la^{3}jɨ́n^{32} tsáu^{2} hi^{3} jmu^{3} nieh^{3}, jáun^{2} sa^{3} ca^{3}lɨ^{3}
lin^{1} hi^{3} hi^{3} tiá^{2} nieh^{3} bíh^{1} tsú^{2} jlánh^{1} la^{3}
má^{2}ca^{3}zaunh^{3} tiá^{3}, hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} lɨ́^{13}
ma^{3}jnia^{32} Dió^{32} hi^{3} ja^{32} miɨ^{3} tsɨ́^{3} ñí^{1}con^{2}
la^{3}jɨ́n^{32} tsáu^{2}.

33 ¡Hénh^{3} máh^{3} jlánh^{1} hliáun^{3} hi^{3} nióh^{32}
Dió^{32}, jɨ^{3} hi^{3} ñi^{32} tsú^{2} nɨ́^{2}; hi^{3} hénh^{3} máh^{3}
jlánh^{1} re^{2} cháunh^{23} chí^{1} tsú^{2} siáh^{3}! Tiá^{2} hin^{2}
lɨ́^{13} yáh^{3} há^{1} ngɨ^{13} la^{3} cun^{3} hi^{3} lɨ́n^{23} tsú^{2}, hi^{3}
sa^{3}jun^{3} lɨ́^{13} yáh^{3} ngɨ^{13} tsú^{2} la^{3}jɨ́^{32} ta^{21} hi^{3} jmu^{2}
Dió^{32}.

34 Quí^{1} la^{3} cun^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2}: “¿Hin^{2} yáh^{3}
tsánh^{2} há^{1} ngɨ^{13} la^{3} cun^{3} hi^{3} lɨ́n^{23} Juo^{13} dí^{2},
ho^{3} hin^{2} dá^{2} tsánh^{2} má^{2}ca^{3}ma^{3}ta^{2} tsú^{2}?

35 ¿Hin^{2} dá^{2} tsánh^{2} tín^{2} ca^{3}cué^{3} cáun^{2} hi^{3} lɨ́^{1}
ca^{3}cué^{3} ñí^{1}con^{2} Juo^{13} dí^{2} dúh^{1}, hi^{3} jáun^{2} zia^{32}
siáh^{3} cáun^{2} hi^{3} lɨ́^{13} hiáuh^{3} tsú^{2} hi^{3} jéinh^{32} siáh^{3}
Juo^{13} dí^{2}?”

36 Quí^{1} Dió^{32} bíh^{1} ca^{3}jmú^{3} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} zia^{32},
hi^{3} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} pí^{3} quioh^{21} hí^{3} bíh^{1} dí^{2}
lɨ́^{3} la^{3} má^{2}lɨ́^{3} jáun^{2}, hi^{3} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jáun^{2}
Dió^{32} né^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnga^{2} bíh^{1} tsú^{2} jaun^{32}. ¡Cuí^{1}
lɨ^{3}quien^{2} bíh^{1} Dió^{32} cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2}! Tson^{2}
bíh^{1} cu^{3}tí^{3}.

12

Tsá^{2} cuá^{1}chan^{1} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}

1 Hi^{3} jáun^{2} né^{3} reh^{2}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ja^{32} jáun^{2}
miɨ^{3} tsɨ^{3} Dió^{32} juanh^{32} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}
hi^{3} hniáuh^{32} jɨenh^{21} náh^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} la^{3}jmɨ́^{1}
cuen^{2} tsú^{2} jáun^{2} jáh^{3}, hi^{3} ná^{1}chan^{1} náh^{2}, hi^{3}
ná^{1}lɨ́n^{3} náh^{2} tsá^{2} tɨ^{32} tsɨ́^{3} tsú^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}. Quí^{1}
nɨ́^{1}juáh^{3} jmuh^{32} hnoh^{2} la^{3} nɨ́^{2}, jáun^{2} la^{3} nɨ́^{2}
má^{2}ma^{3}tsú^{1} ma^{3}jonh^{21} náh^{2} Dió^{32} la^{3} cun^{3}
ca^{3}tɨ^{21}.

2 Lɨ́^{2}uú^{2} ma^{3}zián^{13} náh^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3}
ná^{1}ngɨ^{23} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}; tɨ^{3}la^{3} tɨ^{3}
jlánh^{1} bíh^{1} re^{2} cuéh^{1} náh^{2} jáɨ^{13} hi^{3} lɨ́^{13} zan^{13}
náh^{2} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} má^{2}chí^{1}za^{2} hi^{3} lɨ́n^{23}
náh^{2}. Hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ^{3} ñíh^{13} náh^{2}
he^{3} hi^{3} tɨ^{32} tsɨ́^{3} Dió^{32}, la^{3} cun^{3} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} chu^{21}
yáh^{3}, la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} jéih^{32} tsú^{2}, jɨ^{3} la^{3}jɨ́^{32} la^{3} cun^{3}
hi^{3} má^{2}jnia^{32} tsú^{2} he^{3} lánh^{3} lɨ́n^{3} nɨ́^{2} siáh^{3}.

3 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ho^{2} jná^{13} cáun^{2} jáɨ^{13} hi^{3}
ca^{3}cué^{3} Dió^{32} jmɨ́^{1} ca^{3}ja^{3} jáun^{2} miɨ^{3} tsɨ́^{3} tsú^{2},
hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} juanh^{32} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}
hi^{3} hí^{1} jan^{2} hnoh^{2} tiá^{2} hin^{2} hniáuh^{32} jmu^{3}
pan^{1} hnga^{2} tɨ^{3} lɨ́^{3} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21}.
Tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} re^{2} hi^{3} ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32}
hnoh^{2} cá^{1} lan^{13} náh^{2} hmóu^{32}, hi^{3} jáun^{2} lɨ^{3}tsɨn^{2}
náh^{2} he^{3} lɨ́^{13} jmúh^{13} náh^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} tanh^{23}
náh^{2} tsú^{2} ta^{21}.

4 Quí^{1} la^{3} cun^{3} láɨ^{3} dí^{2} hmóu^{32}, hliáun^{3} ñí^{1}
bíh^{1} ñí^{1} pih^{21} ñí^{1} siún^{1} quiú^{13} dí^{2} zia^{32}, tɨ^{3}la^{3}
ma^{3} quin^{32} bíh^{1} ñí^{1} jmu^{2} ta^{21} ma^{3} quin^{32} ma^{3}
caun^{32} hi^{3} jáun^{2}.

5 La^{3} jáun^{2} bíh^{1} siáh^{3} má^{2}láɨ^{3} dí^{2} la^{3}juah^{21}
dúh^{1} jan^{2} tsáu^{2} uá^{1}jinh^{1} juóu^{32} dí^{2}, quí^{1}
cun^{3}ñí^{1} hi^{3} má^{2}cá^{2}cunh^{3} dí^{2} quiúnh^{1} Cristo;
hi^{3} jáun^{2} ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} bíh^{1} dí^{2}
ná^{1}láɨ^{3} dí^{2} ja^{1} má^{2}tún^{2} hmóu^{32} dí^{2} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3}
ma^{3} quin^{32} ma^{3} caun^{32} ñí^{1} pih^{21} ñí^{1} siún^{1}
quioh^{21} jan^{2} tsáu^{2}.

Pí^{3} hi^{3} cue^{32} Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1}
(1 Corintios 12:1-14:40; Efesios 4:7-16; 1 Pedro 4:8-11)

6 Hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ́^{3} hi^{3} siáh^{3} ñí^{1}
bíh^{1} pí^{3} ca^{3}ja^{3} tsɨ́^{3} Dió^{32} hi^{3} cué^{32} ñí^{1}con^{2}
ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} dí^{2}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}ta^{1}
dí^{2} jmuh^{21} re^{2} ta^{21} pí^{3} jáun^{2}. Nɨ́^{1}juáh^{3} jan^{2}
tsá^{2} ja^{1} quiú^{13} dí^{2} hiauh^{3} pí^{3} hi^{3} hléh^{32} jáɨ^{13}
hi^{3} cue^{32} Dió^{32} hñu^{3} tsɨ́^{3}, jáun^{2} hniáuh^{32} bíh^{1}
hléh^{32} tsú^{2} la^{3} cun^{3} tí^{3} hi^{3} má^{2}nio^{2} jáun^{2} cáun^{2}
tsɨ́^{3}.

7 Nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} ca^{3}hiauh^{3} pí^{3} hi^{3} ma^{3}cón^{32}
tsáu^{2}, jáun^{2} hniáuh^{32} ma^{3}cón^{32} re^{2} bíh^{1} tsú^{2}
tsáu^{2}. Nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} hiauh^{3} pí^{3} hi^{3} ma^{3}tɨn^{2}
tsáu^{2}, hniáuh^{32} bíh^{1} jmu^{3} tsú^{2} ta^{21} jáun^{2}.

8 Tsá^{2} hiauh^{3} pí^{3} hi^{3} chá^{32} tiá^{3} tsɨ́^{3} tsáu^{2},
ca^{3}tɨn^{1} bíh^{1} tsú^{2} jmu^{3} la^{3} jáun^{2}. Nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2}
zia^{32} hi^{3} lɨ́^{1} cueh^{32} tsáu^{2}, tiá^{2} hniáuh^{32} yáh^{3}
hen^{2} tsɨ́^{3} tsú^{2} hi^{3} hiáuh^{3} siáh^{3} nɨ́^{1} má^{1}lɨ́^{2}cué^{32}
jáun^{2}. Tsá^{2} ho^{2} cáun^{2} jáɨ^{13}, hniáuh^{32} jmu^{3}
ca^{3}la^{3} hi^{3} hua^{3}hín^{13} lɨ́n^{32} bíh^{1}. Nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2}
ja^{32} miɨ^{3} tsɨ^{3} ñí^{1}con^{2} tsáu^{2}, jáun^{2} ca^{3}la^{3} hi^{3}
hiún^{2} lɨ́n^{32} bíh^{1} tsɨ́^{3} tsú^{2} hniáuh^{32} ma^{3}hon^{3}
tsá^{2} hí^{3}.

Ha^{3} lánh^{3} ca^{3}tɨ^{21} ma^{3}zian^{2} tsá^{2} haɨn^{21} tɨ^{3} con^{2} Cristo

9 Ma^{3}hno^{1} tiá^{3} náh^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}, cáun^{2}
hi^{3} hú^{1}tá^{1} tson^{2}; tɨ^{3} có^{32} héi^{3} náh^{2} máh^{1}
ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} hlaɨh^{3} ca^{3}la^{3} hi^{3} jmúh^{13} náh^{2} han^{1},
chá^{1} náh^{2} cáun^{2} honh^{2} hi^{3} jmúh^{13} jmáh^{3}la^{3}
hi^{3} chu^{21}.

10 La^{3}jmɨ́^{1} hnio^{3} tsú^{2} raɨnh^{21} ma^{3}hno^{1} náh^{2}
tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}, hi^{3} ma^{3}quien^{13} náh^{2} tsá^{2}ján^{2}
tsá^{2}ján^{2} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} cueh^{1} náh^{2} tsú^{2} jáɨ^{13}
la^{3}ñí^{1} la^{3}ján^{3}.

11 Ca^{3}tɨ^{21} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} náh^{2} jmúh^{13}, ha^{3}
lɨ́^{2} jmú^{2} náh^{2} juɨnh^{3}; ca^{3}la^{3} jonh^{3} jmɨ́^{1} honh^{2}
náh^{2} jmu^{3} tá^{13} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}.

12 Tsɨnh^{1} lɨ́n^{21} náh^{2} jmu^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}
zia^{32} hi^{3} hu^{21} honh^{2}; cueh^{3} náh^{2} honh^{2} nɨ́^{1}
má^{1}ca^{3}ma^{3}tsoh^{1} náh^{2} honh^{2}. Lienh^{1} náh^{2}
Dió^{32} la^{3}jɨ́^{32} jmáɨ^{1}.

13 Ma^{3}hon^{1} náh^{2} tsá^{2} má^{2}joh^{1} Dió^{32}; hi^{3}
hniah^{32} náh^{2} siáh^{3} tsá^{2} tiá^{2} zia^{32} ñí^{1} jnioh^{13},
hen^{3} náh^{2} tsú^{2} re^{2} tɨn^{2}.

14 Hiú[1] mí[1] náh[2] hi[3] chu[21] ñí[1]con[2] Dió[32] hi[3]
ca[3]tɨn[1] tsá[2] hí[1] tsa[1] náh[2], mí[1] náh[2] hi[3] chu[21]
cha[3] jmí[1] tanh[13] náh[2] tsú[2] hú[1]mu[3]héih[32].

15 Ma[3]hiún[13] náh[2] honh[2] quiúnh[1] tsá[2]
hiún[2] tsɨ́[3], hi[3] uo[3] náh[2] siáh[3] quiúnh[1] tsá[2]
ná[1]ho[2].

16 Tianh[3] náh[2] re[2] tɨn[2] quiúnh[1] náh[2]
tsá[2]ján[2] tsá[2]ján[2]. Ha[3] lɨ́[2] lí[1] jmú[2] náh[2] quien[2],
tɨ[3]la[3] jmu[3] náh[2] uá[2]jaɨ[32] ta[21] hi[3] la[3] jmu[2]
tsá[2] tsí[1]juí[3]. Ha[3] lɨ́[2] cuí[1] lɨ́n[13] náh[2] hi[3] jlánh[1]
hliáun[3] hi[3] ñíh[1] náh[2].

17 Ha[3] lɨ́[2] jéinh[1] náh[2] hi[3] hlah[3] ñí[1]con[2]
tsá[2] jmu[2] hlah[3]; tɨ[3]la[3] chú[32] má[1]jnia[13]
náh[2] ñí[1]con[2] la[3]jɨ́n[32] tsáu[2] hi[3] jmuh[32] náh[2]
jmáh[3]la[3] hi[3] chu[21].

18 Jmu[3] náh[2] pí[3] la[3] cun[3] ñí[1] tion[23] náh[2]
hi[3] lí[13] lɨ[3] niau[21] tie[3] ja[1] quián[13] náh[2] quiúnh[1]
la[3]jɨ́n[32] tsáu[2].

19 Hnoh[2], tsá[2] jlánh[1] hnau[3] jná[13], ha[3] lɨ́[2]
jéinh[1] hnoh[2] hi[3] hlah[3] ñí[1]con[2] tsáu[2]; tɨ[3] re[2]
chá[1] náh[2] jo[3]cuo[2] Dió[32] Tsá[2] ma[3]tsau[13]. Quí[1]
ñí[1] Sí[2] quioh[21] tsú[2] juáh[3]: “Jná[13] bíh[1] Tsá[2]
ca[3]tɨn[1] hi[3] má[1]tson[13] tsáu[2]; jná[13] bíh[1] jéinh[1],
juáh[3] Juo[13] dí[2]”.

20 Ja[3]bí[1] rá[1]juáh[3] siáh[3]: “Cuéh[3] náh[2] tsá[2]
hau[2] hi[3] cuh[3] nɨ́[1]juáh[3] hi[3] ñí[1]cuóunh[21], hi[3]
cuéh[3] náh[2] siáh[3] jmáɨ[2] hɨ́nh[3] nɨ́[1]juáh[3] hi[3]
hí[1]quiéin[2] tsɨ́[3]; quí[1] nɨ́[1]juáh[3] hi[3] jéinh[1] náh[2] hi[3]
chu[21], jáun[2] chéi[3] bíh[1] zó[32] ñí[1] tsá[2] hí[3] lɨ́[13]”.

21 Ha[3] lɨ́[2] cue[2] jáɨ[13] ñí[1]con[2] hi[3] hlah[3] hi[3]
jmu[3] héih[32] ñí[1]con[2] nú[2]; tɨ[3] re[2] bíh[1] hi[3] quɨnh[1]
hnú[2] jmáɨ[1] ñí[1]con[2] hi[3] hlah[3] cun[3]quionh[3] hi[3]
chu[21].

13

1 La[3]jɨ́n[32] tsáu[2] ca[3]tɨn[1] tanh[13] ta[21] tsá[2] ho[2]
ta[21], quí[1] tiá[2] zian[2] yáh[3] tsá[2] ho[2] ta[21], tsá[2]
tiá[2] ca[3]chan[3] Dió[32]; Dió[32] bíh[1] Tsá[2] ca[3]chan[3]
la[3]jɨ́n[32] tsá[2] ná[1]ho[2] ta[21].

2 Hi[3] jáun[2] nɨ́[1]juáh[3] tsá[2] tiá[2] nieh[3] ñí[1]con[2]
tsá[2] ho[2] ta[21], hi[3] tiá[2] ta[21] haɨh[21] jáɨ[13] hi[3]
ná[1]ho[2] tsá[2] ca[3]chau[3] Dió[32] bíh[1] tsú[2] jaun[32].
Tsá[2] tiá[2] nieh[3] la[3] hí[3] né[3] ca[3]tɨn[1] tá[1]tsɨn[1]
héih[32].

3 Quí[1] jun[3]juáh[13] hi[3] juénh[3] tsá[2] jmu[2] hi[3]
chu[21] yáh[3] tsá[2] ná[1]ho[2] ta[21], quí[1] hi[3] juénh[3]
tsá[2] jmu[2] hi[3] hlah[3] bíh[1] tsú[2]. ¿Hnáuh[1] hnú[2]
hi[3] tiá[2] hi[3] cáu[2] he[2] quiúnh[1] nú[2] tsá[2] ho[2] ta[21]?
Hi[3] jáun[2] chun[1] nú[2] jmu[3], hi[3] jáun[2] tsá[2] ho[2]
ta[21] hléh[32] re[2] hi[3] ca[3]tɨn[1] hnú[2],

4 quí[1] hi[3] chú[32] quián[13] hnú[2] bíh[1] hi[3] lɨ́n[3]
tsú[2] tsá[2]cuú[2] tsá[2]ta[3] Dió[32]. Tɨ[3]la[3] nɨ́[1]juáh[3]
hnú[2] jmuh[32] hi[3] hlah[3] né[3], hi[3] jáun[2] bíh[1]
hniáuh[32] juenh[13] hnú[2]. Quí[1] jun[3]juáh[13] hi[3]
cáun[2] lɨ́[1] ho[2] yáh[3] tsú[2] jáɨ[13], quí[1] hi[3] jáun[2]
yáh[3] lɨ́n[3] tsú[2] tsá[2]cuú[2] tsá[2]ta[3] Dió[32] hi[3] jéinh[32]
hi[3] míh[23] jáun[2] tsɨ́[3] Dió[32] ñí[1]con[2] hi[3] hlah[3] hi[3]
jmu[2] tsáu[2].

5 Hi[3] jáun[2] bíh[1] hniáuh[32] jmu[3] tsáu[2] nieh[3]
ñí[1]con[2] tsá[2] ho[2] ta[21], jun[3]juáh[13] cun[3] jmáh[3]
hi[3]hliá[2] ma[3]tsau[13] yáh[3] tsú[2], tɨ[3]la[3] cun[3]ñí[1]
hi[3]hliá[2] jáun[2] tá[1]no[1] re[2] jmí[1] tsɨ́[3] bíh[1] dí[2].

6 Ja[3]bí[1] cun[3]ñí[1] hi[3] jáun[2] yáh[3] hniáuh[32]
cuéh[1] hnoh[2] siáh[3] hmah[21] hi[3] caɨ[32] tsú[2] jáun[2],
quí[1] tsá[2] ho[2] ta[21] dá[2] ná[1]má[2]cón[32] Dió[32] bíh[1]
cun[3]quionh[3] ta[21] hi[3] ná[1]jmu[2] jáun[2].

7 Ma[3]hmah[21] ñí[1]con[2] la[3]jɨ́n[32] tsáu[2] la[3] cun[3]
hi[3] ca[3]tɨn[1] nú[2]. Nɨ́[1]juáh[3] jmí[1] chi[2] tsú[2]
hmah[21], ca[3]tɨn[1] hnú[2] cuéh[1]; nɨ́[1]juáh[3] jmí[1]
jmu[2] tsú[2] ta[21] juú[2], jáun[2] ca[3]tɨn[1] nú[2] má[1]tih[21]
siáh[3]; nɨ́[1]juáh[3] tsá[2] ca[3]tɨn[1] nú[2] hi[3] jmúh[13]
nú[2] juénh[2] ñí[1]con[2], jáun[2] jmu[3] hnú[2] juénh[2]
ñí[1]con[2] tsú[2], hi[3] tsá[2] ca[3]tɨn[1] nú[2] má[1]quien[13]
né[3], ma[3]quien[13] siáh[3] tsú[2].

8 Tiá[2] hniáuh[32] hi[3] cá[2] ñí[1] dí[1]quian[1] nú[2] hi[3]
cáun[2] ren[2] nú[2] quioh[21] tsáu[2], tɨ[3]la[3] hniáuh[32]
dí[1]quian[1] nú[2] hi[3] má[1]hno[1] nú[2] tsá[2]ján[2]
tsá[2]ján[2] bíh[1]. Quí[1] nɨ́[1]juáh[3] tsá[2] hnio[3] raɨnh[21],
jáun[2] cun[3]quionh[3] la[3] jáun[2] má[2]lɨ́[2]ma[3]tí[32] tsú[2]
la[3] cun[3] hi[3] rá[1]juáh[3] jáun[2] liei[21] bíh[1].

9 Quí[1] liei[21] quioh[21] Dió[32] rá[1]juáh[3] la[3]
lá[2]: “Ha[3] lɨ́[2] jmú[2] juón[1] nú[2], ha[3] lɨ́[2] jngɨh[3]
tsáu[2], ha[3] lɨ́[2] háɨn[2], [ha[3] lɨ́[2] chá[2] jú[1] tí[1]jáɨ[2]
quioh[21] hí[1] jan[2] tsáu[2]], ha[3] lɨ́[2] lɨ́[1] háɨ[2]
honh[2] hi[3] quioh[21] tsáu[2]”; tɨ[3]la[3] má[2]lɨ́[2]ma[3]tí[32]
bíh[1] tsú[2] la[3]jɨ́[32] héih[32] nɨ́[2], la[3] má[2]quionh[3]
la[3]jɨ́[32] héih[32] ñí[1] hná[1] nɨ́[2] cun[3]quionh[3] hi[3]
má[2]tí[32] tsú[2] jáun[2] cáun[2] héih[32] lá[2]: “Ma[3]hno[1]
tsá[2]mɨ[3]cuóun[2] renh[2] la[3]jmí[1] hno[3] nú[2] huen[2]”.

10 Quí[1] tsá[2] hnio[3] tsá[2]mɨ[3]cuóun[2] raɨnh[21],
jun[3]juáh[13] jmu[2] hi[3] hlah[3] yáh[3] tsú[2]; hi[3] jáun[2]
la[3] jáun[2] bíh[1] má[2]má[2]tí[32] tsú[2] la[3] cun[3] hi[3]
rá[1]juáh[3] jáun[2] liei[21] quioh[21] Dió[32] nɨ́[1]juáh[3] hi[3]
hnio[3] tsú[2] tsáu[2].

11 Jáun[2] cun[3]ñí[1] hi[3] nɨ́[2] né[3], cuí[1] lɨ[3] ñíh[13]
hnoh[2] hi[3] hín[2] jmáɨ[1] ziáun[2] dí[2] lá[2], hi[3]
cuí[1] lɨ[3]tsɨn[2] náh[2] siáh[3] hi[3] má[2]hniáuh[32] bíh[1]
ñí[3] náh[2]; quí[1] tɨ[3] lɨ[3]mí[1] má[2]janh[2] má[2]he[2]
bíh[1] jmáɨ[1] hi[3] liáun[3] dí[2] la[3] cónh[3] bíh[1] jmí[1]
ca[3]chá[13] dí[2] jáun[2] cáun[2] tsɨ́[3].

12 Quí[1] má[2]cá[2]jniá[32] cu[3]tí[13] bíh[1] ta[3]né[32],
má[2]ja[3]quián[3] hiá[32] cu[3]tí[3] bíh[1] hiú[2]; hi[3] jáun[2]
bíh[1] hniáuh[32] ñí[3] dí[2] hi[3] chá[13] dí[2] tɨ[3] có[32]
la[3]jɨ́[32] la[3] cun[3] hi[3] jmu[2] tsú[2] já[1]niéi[2]; hi[3]
jáun[2] la[3]jmí[1] jmu[2] jáun[2] hliáu[3] hua[3]jan[21] hi[3]
tsa[3]jmú[3] hniéi[2], la[3] jáun[2] cuí[1] tauh[13] dí[2]
hua[3]jan[21] hi[3] jmú[13] ta[21] quiú[13], hi[3] ngɨ́[13] dí[2]
juɨ[32] ñí[1] tie[3] joh[1] yáh[3].

13 Cuí[1] má[1]ziáun[13] dí[2] re[2], la[3] cun[3] lin[1]
hi[3] ziáun[2] dí[2] ñí[1] tie[3] joh[1]. Tiá[2] hniáuh[32]
hi[3] ná[1]hein[21] dí[2] jɨ[3] hi[3] ná[1]jmu[32] dí[2] jmáɨ[1]
ca[3]la[3] cú[2]tiú[2] cú[2]jan[32] nio[2], sa[3]jun[3] hi[3] juón[1]
dí[2], jɨ[3] la[3]jɨ́[32] hi[3] dí[1]quiaunh[21] tsɨ́[3] dí[2], sa[3]jun[3]
hniáuh[32] hnáu[13] dí[2] hniéi[2], sa[3]jun[3] hi[3] uóu[32]
tsɨ́[3] dí[2] nɨ́[2] siáh[3].

14 Tɨ3la3 tɨ3 re2 bíh1 jmuh21 náh2 ta21 Jesu-
cristo la3jmɨ́1 jmúh32 hliáu3 ta21 hmɨh32 pin3
quioh21; hi3 su3uú2 lɨ́1 háɨ2 náh2 honh2 hi3
má1tih21 náh2 la3 cun3 hi3 dí1quiaunh21 honh2
náh2 hmóu32.

14

Ha3 lɨ́2 chú1 lɨ́2 ñih21 hnú2 renh2

1 Hi3 jáun2 né3, nɨ́1juáh3 cuan3 jan2 tsá2 tiá2
re2 má2jmɨ́1 má2tsɨ́3 ca3tɨ21 jú1 tson2 quioh21
Cristo, cáun2 hen3 náh2 tsú2; tɨ3la3 jun3juáh13
hi3 hen13 náh2 tsú2 cun3ñí1 hi3 hnáuh2 náh2
juonh21 quiúnh1 ca3tɨ21 jáɨ13 hi3 tiá2 lin1 zia32
ha3 lánh3 rón32 ma3re2 yáh3 tsú2.

2 Jmú13 jáɨ13, zian2 ma3 jan2 tsáu2 lɨ́n23
hi3 cáun2 lɨ́13 bíh1 cuh3 la3jɨ́32 ñí1 má32, tɨ3la3
zian2 siáh3 ma3 jan2 tsá2 tiá2 nga3 má2jmɨ́1
má2tsɨ́3 ca3tɨ21 jú1 tson2 quioh21 Cristo, tsá2
cúh2 jmáh3la3 jonh2.

3 Jáun2 tsá2 cúh2 ca3la3 jɨ́32 ñí1 má32, tiá2
hniáuh32 yáh3 ma3zian32 tsú2 ñí1con2 tsá2
cúh2 má32 ná1quiáh1; hi3 nɨ́1juáh3 tsá2 cúh2
má32 ná1quiáh1 né3, tiá2 hniáuh32 yáh3 chu3
ñih3 tsú2 tsá2 cúh2 ca3la3 jɨ́32, quí1 Dió32 bíh1
má2ca3hen3 tsá2 hí3.

4 ¿Quí1 hin2 yáh3 tsánh2 hnú2 hi3 jáun2 sa3
hnú2 yáh3 jlánh1 chú1 ñih21 nú2 quian21 Tsá2
siánh3? Quí1 hnga2 bíh1 Juo13 tsú2 ca3tɨn1
ra3tsɨ32 héih32 ñí1con2 tsú2 nɨ́1juáh3 hi3 chun1
ho3 tiá2 chun1. Tɨ3la3 cun3 tá1zanh1 bíh1 tsú2
re2, quí1 Juo13 bíh1 dí2 Tsá2 tɨn2 zinh3 tsú2 re2.

5 Ja3bí1 la3 jáun2 zian2 ma3 jan2 tsáu2 hi3
jlánh1 jmu2 hɨ́en1 jmáɨ1 ná1hɨ13 la3 cónh3
bíh1 jmáɨ1 ñí1 hná1 jáun2, hi3 zian2 né3 tsá2
lɨ́n23 hi3 cáun2 cá2ren2 bíh1 la3jɨ́32 jmáɨ1. Ma3
quin32 ma3 jan32 bíh1 tsú2 hniáuh32 ná1hu21
cáun2 tsɨ́3 la3 cun3 hi3 lɨ́n23.

6 Tsá2 jlánh1 jmu2 hɨ́en1 cáun2 jmáɨ1,
cun3ñí1 hi3 má2quien2 Tɨ32 Juo13 bíh1 dí2 tsú2
jaun32 hi3 jmu2 la3 jáun2; [hi3 nɨ́1juáh3 tsá2
tiá2 jmu2 la3 jáun2 né3, ja3bí1 hi3 má2quien2
Tɨ32 Juo13 bíh1 dí2 tsú2 siáh3 la3 jáun2]. Hi3
jáun2 né3, nɨ́1juáh3 tsá2 cúh2 la3jɨ́32 ñí1 má32,
hi3 má2quien2 Tɨ32 Juo13 bíh1 dí2 tsú2 jaun32,
quí1hliá2 cueh32 tsú2 tiá1hmah1 Dió32; hi3 tsá2
cúh2 má32 ná1quiáh1 né3, ja3bí1 má2quien2
siáh3 Tɨ32 Juo13 yáh3 dí2 tsú2 jaun32, quí1
ja3bí1 hí3 siáh3 cueh32 tiá1hmah1 Dió32.

7 Quí1 hí1 jan2 yáh3 dí2 tiá2 ziáun2 hi3
ca3ta1 hmóu32, sa3jun3 jún3 yáh3 dí2 hi3 ca3ta1
hmóu32.

8 Quí1 nɨ́1juáh3 ziáun2 dí2, hi3 ca3tɨn1 Tɨ32
Juo13 bíh1 dí2 ziáun2; hi3 nɨ́1juáh3 jun3 dí2 né3,
jun3 dí2 hi3 ca3tɨn1 Tɨ32 Juo13 bíh1 dí2 siáh3.
Hi3 jáun2 né3, uá1 hi3 ziáun2 uá1 hi3 jún1 dí2,
cun3 jáun2 tiauh2 bíh1 dí2 ñí1con2 Tɨ32 Juo13
dí2.

9 Quí1 Cristo ca3jun3, hi3 jáun2 jmɨ́1 lɨ21 jáun2
ca3jenh13, hi3 jáun2 lɨ́13 lɨ́n3 tsú2 Juo13 tsá2
má2cá2tsan3 jɨ3 tsá2 zian2 nɨ́2 siáh3.

10 Tɨ3la3 hnú2 né3, ¿he3 láɨh32 chú1 ñih21
hnú2 renh2, ho3 he3 láɨh32 sa3 ma3zian13 hnú2
ñí1con2 tsú2? Quí1 la3jáɨ32 bíh1 dí2 ca3ta1 hi3
tsá1ma3jnia13 ñí1con2 Dió32, hi3 jáun2 hí3 bíh1
ra3tsɨ32 héih32 ñí1con2 dí2.

11 Quí1 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32 rá1juáh3 la3 lá2:
La3jmɨ́1 tson2 hi3 zian2 jná13,
la3 jáun2 bíh1 tson2 hi3 la3jɨ́n32 tsáu2 junh3
cú1jñí1 ta3 ñi32 jná13, juáh3 Juo13 dí2,
hi3 jáun2 má1jáun2 né3 la3jɨ́n32 tsáu2 bíh1
má2juáh3 hi3 huen2 jná13 bíh1 lɨ́n3
Dió32.

12 La3 jáun2 bíh1 lɨ́13 hi3 ma3 quin32 ma3 jan32
dí2 tsá1jɨ́enh1 jú1 tson2 quiú13 ñí1con2 Dió32.

Ha3 lɨ́2 jmú2 hnú2 hi3 qui3 hính32 renh2

13 Hi3 jáun2 bíh1 tiú2uú2 hniáuh32 chú1
ñih21 dí2 tsá2ján2 tsá2ján2. Cha3 jmɨ́1 jmúh13
náh2 la3 nɨ́2, tɨ3 re2 bíh1 má1zián13 náh2 re2,
cáun2 hi3 tiá2 lɨ́13 qui3 hính32 renh2 náh2, la3
cun3 cáun2 hi3 tiá2 lɨ́13 tánh32 tsáu2 tso3 yáh3.

14 Cun3ñí1 hi3 má2ca3cunh3 jná13 quiúnh1
Jesús Tɨ32 Juo13 dí2, hi3 jáun2 má2ca3lɨ3 ño1
jná13 hi3 tiá2 zia32 hí1 cáun2 hi3 tiá2 jɨ2 hi3
cáun2 lɨ́1 lɨ́23 hnga2; tɨ3la3 nɨ́1juáh3 zian2 jan2
tsá2 lɨ́n23 hi3 zia32 hi3 tiá2 jɨ2, jáun2 ca3tɨn1 tsá2
hí3 bíh1 tiá2 jɨ2 hi3 jáun2.

15 Hi3 jáun2 nɨ́1juáh3 ca3hliah21 hnú2 tsɨ́3
renh2 nú2 cun3quionh3 cáun2 má32 hi3 cuh32
nú2, hi3 jáun2 má2jmuh32 hnú2 hi3 la3jmɨ́1 lɨ́3
hi3 tiá2 hno3 bíh1 nú2 tsú2. Ha3 lɨ́2 jmú2 hnú2
hi3 tsa3hín3 jan2 tsáu2 cun3quionh3 hi3 jlánh1
ñí1cúh2 nú2 cá2 ñí1 má32, quí1 ca3tɨn1 tsá2 hí3
bíh1 uá2jaɨ32 jun3 Cristo.

16 Zia32 bíh1 hi3 lɨ́n23 náh2 chu21, tɨ3la3 ha3
lɨ2 cué2 náh2 jáɨ13 hi3 hléh32 tsáu2 hlah3 ca3tɨ21
hi3 jáun2.

17 Quí1 jun3juáh13 cun3quionh3 hi3
hua3hín13 hi3 cú2 hi3 hɨ́nh23 yáh3 tsú2 lɨ́13 hí3
jo3cuo2 Dió32, tɨ3la3 nɨ́1juáh3 tsá2 má2chun1,
jáun2 tsá2 la3 hí3 bíh1 má2hún1 jo3cuo2 Dió32,
tsá2 tiá2 hniéɨ2 jmu2, hi3 zian2 tsú2 siáh3
hiún2 tsɨ́3 hi3 ja32 ñí1con2 Jmɨ́2chí3 Chun1.

18 Jlánh1 tɨ32 tsɨ́3 Dió32 nɨ́1juáh3 má2cón32
tsú2 Cristo la3 nɨ́2, hi3 ja3bí1 tsáu2 siáh3
uá2jaɨ32 jéih32 la3 nɨ́2.

19 Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, cuí1 jmú13 dí2 pí3
hi3 jmú13 dí2 jmáh3la3 hi3 lɨ3 lɨ́13 niau21 tie3,
jmáh3la3 hi3 lɨ3 lɨ́13 pin3 tsɨ́3 tsá2ján2 tsá2ján2.

20 Su3uú2 lɨ́1 hin32 tá13 Dió32 cun3quionh3
má32 hi3 ñí1cúh2 nú2. Quí1 uá1jinh1 tson2 bíh1
hi3 la3jɨ́32 má32 bíh1 jɨ2, tɨ3la3, jáun2 bíh1 hlah3
nɨ́1juáh3 ca3hliah3 tsú2 tsɨ́3 tsáu2 cun3quionh3
cáun2 má32 hi3 cúh2 jáun2 bíh1.

21 Ti³ jlánh¹ bíh¹ re² ní¹juáh³ hi³ tiá² cúh¹³
hnú² cú²jueh³² ngú³ hi³ sa³jun³ húh¹³ nú²
mu² ráu³ mɨ³ uóun²jɨeh¹³, sa³jun³ hí¹ cáun²
hi³ jmí¹ lɨ³ lí¹³ qui³ hính³² renh² nú² hi³
tánh³² tso³.
22 Hi³ jáun² ca³ti²¹ jáɨ¹³ ní² né³, ta³ ñí¹
Dió³² bíh¹ hniáuh³² cháh¹³ hnú² huen² cáun²
honh². ¡Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² zia³² hi³ jmu² ta³
tiá² tun³ nio² tsí³!
23 Ti³la³ tsá² cúh² cá² ñí¹ má³² ta³ hu²¹
hliáun³ ñéih³ tsí³ má¹ná¹, tsá² la³ hí³
má²tá¹tsɨn¹ héih³² bíh¹, quí¹hi³hliá² lí²cuh³
ta³ nio² tun³ tsí³; quí¹ tso³ bíh¹ ca³la³ jɨ³lɨ³²
hi³ jmu² tsú² ta³ tiá² cáun² nio² tsí³.

15

Ma³hiún¹³ tsí³ tsá²mɨ³cuóun² renh² nú², ha³ lɨ² ma³hiún¹³ honh² huen²

1 Jnoh¹, tsá² má²hún¹ tsí³ dí² ca³ti²¹ jú¹
tson² quioh²¹ Cristo, ca³ta¹ dí² hi³ má¹hon¹
tsá² tiá² nga³ má²jmí¹ má²tsí³ ca³ti²¹ jú¹ tson²
jáun², jun³juáh¹³ hi³ hniáuh³² lí¹ má¹hiún¹³
dí² tsí³ hmóu³² yáh³.
2 Ti³la³ ma³ quin³² ma³ jan³² dí² ca³ta¹ dí²
hi³ má¹hiún¹³ tsí³ tsá²mɨ³cuóun² raɨnh²¹ bíh¹,
la³ cun³ hi³ chu²¹ hi³ lí¹³ lɨ³hún¹ tsí³ tsú²
ca³ti²¹ jú¹ tson².
3 Quí¹ sa³jun³ Cristo yáh³ ca³ma³hiún²
tsí³ hnga², ti³la³ la³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí²
quioh²¹ Dió³² bíh¹ ca³lɨ³ la³ lá²: "Jáɨ¹³ hi³ tú²
hiáu³² tsá² ca³quiu³ ca³je³ hnú², jná¹³ bíh¹
ca³ta³cuá¹con¹ ná¹".
4 Jáun² bí¹ ca³hí́e³ Dió³² la³jí³² hi³ rá¹tioh³
jáun² ñí¹ Sí², quí¹ hi³ jáun² lí¹³ lɨ³ ne¹ dí² jú¹
tson² bíh¹; hi³ jáun² cun³quionh³ jáɨ¹³ jáun²
lɨ³ tái² dí² hi³ jmú¹³ juenh² tsí³, jɨ³ hi³ niau²¹
siáh³ re² tsí³ dí², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lɨ³
zia³² hi³ ná¹hé² ná¹jan³² dí².
5 Hi³ jáun² Dió³², Tsá² jmu² hi³ lɨ³ juenh²
tsí³ dí² jɨ³ hi³ niau²¹ re² tsí³ dí², cuí¹ má¹hau³
hi³ lí¹³ tionh² náh² cá²honh¹, hi³ ná¹jmóuh¹
náh² jáun² la³ cun³ lí³ nóh³² quioh²¹ Jesús
Tsá² lɨ́n³ Cristo,
6 hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ hi³ la³jɨ́n³² náh²
lɨ¹³ má¹quien¹³ náh² Dió³² Jméi² Jesucristo
Tɨ³² Juo¹³ dí² la³jmí¹ lɨ³ hi³ cáun² honh¹ náh²
yáh³.

Jú¹ chú³² hi³ má²ca³nga² ñí¹con² tsá²cá²jo²¹

7 Hi³ jáun² né³, hen³ náh² tsá²ján² tsá²ján²
la³jmí¹ ca³he³ dí² jáun² Cristo, hi³ jáun² la³
jáun² lɨ³ quien² Dió³².
8 Quí¹ jná¹³ juanh³² hi³ Cristo cuan³ hi³
cua³ma³cón³² tsá² *judíos bíh¹, la³ jáun²
bíh¹ ca³lɨ³tí³ jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ Dió³² quionh³
dí¹hio³ ñú¹deh³ dí², hi³ ca³lɨ³ lin¹ siáh³ hi³
Dió³² má²tí³² jáɨ¹³ quioh²¹.
9 Cuan³ tsú² siáh³ hi³ jáun² lí¹³ hi³
*tsá²cá²jo²¹ uá²jaɨ³² ma³quien² Dió³² cun³ñí¹
hi³ Dió³² má²ca³ja³ mií³ tsí³ ñí¹con² tsú²; la³
cun³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³²:
Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ lí¹³ tsah¹ jná¹³ hi³
ca³tɨn¹ hnú² ja¹ tsá²cá²jo²¹,
hi³ hí́e¹³ jná¹³ siáh³ sun¹ hi³ ca³tɨn¹ hnú².
10 Ja³bí¹ la³ jáun² zia³² siáh³ ñí¹ rá¹juáh³:
Hnoh², tsá²cá²jo²¹, ¡ma³hiún¹³ náh² honh²
quiúnh¹ náh² tsá² tionh² jo³cuo² Dió³²!
11 Hi³ zia³² siáh³ cáun² ñí¹ rá¹juáh³:
Hnoh² tsá²cá²jo²¹, ¡ma³quien¹³ náh² Juo¹³ dí²!
Hi³ hnoh² tsá² zian² náh² tá¹ cáun²
hngá¹máh³, ¡ma³quí¹ ma³quien¹³ náh²
tsú² jɨ³lɨn² nah²!
12 Hla¹ Isaías ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:
La³jmí¹ hion² cáun² zen² hmá² má²háuh¹³
bíh¹ chau²¹ jmáɨ¹ hi³ lɨ³zian² jan² tsá²
jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ Isaí,
hi³ jáun² tsá² hí³ né³ hau³ jáɨ¹³ ñí¹con²
tsá²cá²jo²¹;
hi³ jáun² tsá²cá²jo²¹ lí¹³ zia³² cáun² hi³
ná¹hu²¹ tsí³ hi³ ca³tɨn¹ tsú².
13 Hi³ jáun² Dió³² Tsá² jmu² hi³ hu²¹ tsí³ dí²
hi³ ca³tɨn¹ tsú², cuí¹ má¹cónh²¹ hñu³ honh²
hnoh² hi³ hiún² honh² náh², jɨ³ hi³ nio² tie³
honh² náh² cun³ñí¹ hi³ má²tanh²³ náh² tsú²
ta²¹; hi³ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí²chí³
Chun¹ né³ cuí¹ lɨ³ lin¹ náh² hi³ hú¹tá¹ tson²
bíh¹ la³ cun³ hi³ hu²¹ jáun² honh² náh².
14 Hnoh² reh², má²ca³lɨ³ ño¹ jná¹³ hi³ cu³tí³
hnoh² ná¹chu²¹ honh² náh² ñí¹con² tsá²ján²
tsá²ján², hi³ má²ná¹ñíh¹ náh² siáh³ re² la³jɨ́³²
jú¹ tson², jɨ³ hi³ má²tɨn² náh² siáh³ hi³ hlí¹
lienh¹ náh² tsá²ján² tsá²ján².
15 Tɨ³la³ cun³ jáun² cáun² lí¹ má²ca³chá³ bíh¹
jná¹³ tiá³ tsɨn³² hi³ jmu¹ sí² lá² cun³quionh³
jú¹ na²¹ ca³ti²¹ la³jɨ́³² jáɨ¹³ ní², hi³ jáun² tiá²
lí¹³ tsa³có³ honh² náh². Ca³lɨ³ hi³ chá¹³ jná¹³
tiá³ tsɨn³² hi³ jmu¹ sí² lá² cun³ñí¹ hi³ ho² ná¹
cáun² jáɨ¹³ hi³ ca³cué³ Dió³² jmí¹ ca³ja³ mií³
tsí³,
16 hi³ má¹con²¹ jná¹³ jáun² Jesús Tsá² lɨ́n³
Cristo ja¹ quioh²¹ tsá²cá²jo²¹. Jmu² jná¹³
ta²¹ ñí¹con² Cristo hi³ hléh²³ jná¹³ jú¹ chú³²
quioh²¹ Dió³², hi³ jáun² lí¹³ má¹jnia¹³ jná¹³
tsá²cá²jo²¹ ñí¹con² Dió³², hi³ má²ná¹chan¹
jáun² hi³ ca³jmú³ Jmí²chí³ Chun¹, la³jmí¹
cue³² tsú² cáun² hi³ lí¹ cue³² ñí¹con² Dió³².
17 Hi³ jáun² né³, zia³² jáɨ¹³ hi³ lí² tsah¹
jná¹³ ca³ti²¹ ta²¹ hi³ jmu² jná¹³ ñí¹con² Dió³²
cun³ñí¹ hi³ jná¹³ jan² tsá² má²cá²cunh³ ná¹
quiúnh¹ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo.
18 Tiá² cáun² lí¹ chá²³ jná¹³ tiá³ tsɨn³² hi³
hléh¹³ hi³ siáh³ la³ cónh³ bíh¹ ta²¹ hi³ ca³jmú³
Cristo cun³quionh³ jná¹³, hi³ ca³lɨ³ jáun² hi³
tanh¹³ tsá²cá²jo²¹ ta²¹ Dió³². Ta²¹ jáun²
ca³lɨ³ cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ ca³hléh³ jná¹³, jɨ³
cun³quionh³ hi³ lin¹ jniá³ ní² siáh³,

19 la3 cun3 li21 hi3 cáu2 hi3 jueh32 yáh3,
hua3jueh32, ji3 hi3 ca3jnia3 pí3 quioh21 Jmí2chí3
Chun1 ní2 siáh3. La3 ní2 bíh1 má2ca3ma3hián13
jná13 hi3 hléh23 jú1 chú32 hi3 ca3tin1 Cristo la3
cáun2 Jerusalén ca3la3 ti3 hué32 Ilírico.
20 Hi3 jáun2 bíh1 ca3jmú32 jná13 pí3 hi3
hléh13 jú1 chú32 hi3 ca3tin1 Cristo ñí1 tiá2 hin2
má2ca3hléh3, jáun2 tiá2 lí1 jmu1 jná13 cáun2
ta21 ñí1 má2ca3ma3liáu32 tsá2 siánh3;
21 quí1 jná13 ca3jmú32 la3 cun3 rá1juáh3
jáun2 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32, hi3 juáh3 la3 lá2:
Li3 ñi32 bíh1 tsá2 tiá2 jmí1 má2ca3náin32 jáin13 hi3
ca3tin1 Tsá2 hí3,
hi3 tsá2 tiá2 jmí1 má2ca3náin32 jáin13 hi3 ca3tin1
tsú2 né3, ngin13 bíh1.

Po1 hu21 tsín3 hi3 tsó32 juú2 Roma

22 Cun3ñí1 hi3 jlánh1 ca3lin3 zia32 ta21 jáun2
bíh1, jáun2 tiá2 ca3lin3 hi3 ñí1jie1 jná13 hnoh2,
uá1jinh1 hliáun3 jéin32 jmin1 má2ca3lén13 jná13
hi3 ñe1.
23 Tin3la3 ta3né32 má1na21, má2lin32 bíh1 ta21
quion21 jná13 tin3 lá2, hi3 jáun2 cun3ñí1 hi3
má2ngau32 lín32 bíh1 mii2 hi3 jmí1 hnó21 jná13
hi3 ñí1jie1 ná1 hnoh2,
24 jáun2 né3, jná13 má2hu21 tsin32 hi3
ñí1jie1 ná1 hnoh2 ní1 má1tin3 ñí1ngau21 ná1 tin3
hué32 España. Hi3 jáun2 ní1 má1ca3lin3 hiún2
tsin32 jná13 hi3 má2lí2juoh21 dí2 ná1jéinh3 ñí1
quiúnh1 hnoh2, jáun2 hu21 tsin32 jná13 hi3
má1hau1 tiá3 hnoh2 ca3tin21 hú1 jun32 hi3 hún1
jná13 tin3 ó32 ní1 má1lin32 jáun2.
25 Tin3la3 ta3né32 má1ná1, má2ñih21 jná13 tín2
Jerusalén, hi3 ñí1cáun1 jná13 ca3lá2 hi3 lí13
ma3hau3 quioh21 tsá2 má2joh1 Dió32 zian2 ñí1
jáun2.
26 Quí1 tsá2 reh2 hín13 tin3 hué32 Macedonia lá2, ji3 hué32 Acaya má2ca3lín13 hi3 chú32
cunh3 quie3 hi3 zen3 ñí1con2 tsá2 tia3mii2
zian2 ja1 quioh21 tsá2 joh1 Dió32, tsá2 zian2 tin3
juú2 Jerusalén.
27 Hmóu32 bíh1 tsú2 ca3lín13 hi3 chú32 jmu3
la3 jáun2; hi3 cun3 ca3tin1 bíh1 tsú2 hi3 jmu3
la3 jáun2, quí1 tson2 zia32 bíh1 hi3 ná1ren2
tsú2 ñí1con2 tsá2 judíos hí3. Quí1 tsá2 hí3
bíh1 tín2 ca3tsóh3 hi3 zia32 quioh21 ñí1con2
tsá2cá2jo21 hi3 jmu2 ta21 ñí1con2 jmí2chí3, hi3
jáun2 tsá2cá2jo21 né3 ca3tin1 jéinh32 hi3 tsóh3
hi3 zia32 quioh21 ñí1con2 tsá2 judíos hí3.
28 Hi3 jáun2 né3, ní1 má1ca3li3tín3 jná13
má2ta21 ní2 hi3 má2lí2jienh3 jná13 tsú2 quie3
jáun2, jáun2 má1jáun2 má2ñí1jie1 jná13 hnoh2
la3 má2hún1 ná1 jáun2 jun32 hi3 ñe1 ti3 España.
29 Hi3 jáun2 ní1 má1ngau32 jná13 jáun2 ti3
ní2, hu21 tsin32 jná13 hi3 ní1 má1cá2chó32
ná1 cu3tí3 ma3mieh2 jnoh1 Cristo, ca3la3 hi3
canh13 jmí1 tsí3 dí2 [ní1 má1ca3hléh3 jáun2
jná13 jú1 chú32 quioh21 tsú2].
30 Hnoh2 reh2, cun3ñí1 hi3 Jesucristo
lín3 Juo13 dí2, ji3 hi3hliá2 Jmí2chí3 Chun1
má2ca3jmú3 hi3 hnáu3 dí2, cun3ñí1 hi3 jáun2
bíh1 hiú2 mí23 jná13 hi3 má1hau1 náh2 tiá3
cun3quionh3 hi3 lienh1 náh2 Dió32 cu3li21
quiúnh1 jná13 hi3 ca3tin1 jná13.
31 Jáun2 mí1 náh2 ñí1con2 Dió32 hi3 liáu32
tsú2 jná13 ñí1con2 tsá2 tiá2 ta21 haih21 zian2
ti3 Judea, ji3 hi3 mí1 náh2 hi3 tsá2 joh1 Dió32
zian2 ti3 Jerusalén li3 hiún2 tsí3 he3 la3 cun3
hi3 cán13 jná13;
32 jáun2 ní1 má1li32 jáun2 chau21 jná13 hi3
ñí1jie1 ná1 hnoh2 ca3la3 hi3 hiún2 lín32 tsin32
ní1juáh3 Dió32 hnió3, hi3 lí13 ñí1ñí21 jná13
siáh3 ca3lá2 tie3 ní1 má1cá2chó32 ná1 jáun2.
33 Hi3 jáun2 né3, Dió32 Tsá2 jmu2 hi3 nio2
tie3 tsí3 dí2 cuí1 zenh1 quiúnh1 hnoh2. Tson2
bíh1 cu3tí3 la3 jáun2.

16

Po1 hnió3 hi3 zian2 tsú2 re2 tin2

1 Jáun2 né3 reh2, hen3 náh2 re2 tin2 reh2
dí2 mí1 Febe tsá2 zein21 jná13 lá2, jan2 tsá2
má2ca3ma3cón32 tsá2 ná1lín3 cuáh32 já1 juú2
Cencrea.
2 Hen3 náh2 tsú2 la3jmí1 lí3 hi3 hen13 náh2
Ti32 Juo13 dí2, la3 cun3 qui3 ca3ta1 dí2 jmú13,
tsá2 má2láin3 dí2 tsá2 joh1 Dió32; hi3 ma3hon1
náh2 tiá3 tsú2 li3ua3 cáun2 hi3 li3 hniáuh32
ñí1con2 tsú2, quí1 hí3 bíh1 má2ca3ma3cón32
juóun32 tsáu2, hi3 hí1 la3 ti3 jná13 siáh3
má2ca3ma3cáu32 tsú2.
3 Zéih3 tiá3 náh2 mí1 Prisca ji3 ñú2
Aquila: "Hia2 náh2" hi3 ca3tin1 jná13, tsá2
má2ca3jmú13 jnoh1 ta21 quiúnh1 hi3 ca3tin1
Cristo Jesús.
4 Tsá2 hí3 ca3tiánh3 hmóu32 ñí1 háinh13
cun3ñí1 hi3 liáu32 tsú2 jná13, hi3 jáun2 cue2
jná13 tsú2 tiá1hmah1, ti3la3 jun3juáh13 jmáh3la3
huen2 jná13 yáh3, quí1 ja3bí1 la3jín32 tsá2
lín3 cuáh32 ja1 quioh21 *tsá2cá2jo21 yáh3 siáh3
cue32 tiá1hmah1 ñí1con2 tsú2.
5 Zéih3 náh2 siáh3 tsá2 reh2 tsá2 ngih32
hñú13 mí1 Prisca ji3 ñú2 Aquila: "Hia2 náh2"
hi3 ca3tin1 jná13. Ja3bí1 zéih3 náh2 siáh3
Epeneto, tsá2 jlánh1 re2 juóh32 jnoh1 quiúnh1:
"Hia2 nú2" hi3 ca3tin1 jná13; hí3 bíh1 tín2
ca3tanh2 ta21 Cristo la3ñí1 ja1 tsá2 hín13 ti3
Asia.
6 Ja3bí1 Má2réi3, tsá2 jlánh1 má2ca3jmú3 ta21
ja1 quián13 hnoh2 ní2, zéih3 náh2 siáh3: "Hia2
nú2" hi3 ca3tin1 jná13.
7 Zéih3 náh2 siáh3: "Hia2 náh2" Andrónico
quionh3 Junias hi3 ca3tin1 jná13. Tsá2 hí3 bíh1
tsá2co1 jná13, tsá2 ca3li3tson3 quiúnh1 jná13;
hi3 hí1 la3 ti3 tsá2 ná1lín3 *ti32 tsá2 quian32 jë1
Dió32 yáh3 jmu2 quien2 tsá2 hí3. Tsá2 hí3 bíh1
tín2 ca3tanh2 ta21 Cristo la3 cónh3 bíh1 jná13.

8 Zéih3 siáh3: “Hia2 nú2” Ampliato ca3tɨn1
jná13, tsá2 re2 juóh32 jnoh1 quiúnh1 cun3ñí1
hi3 ca3tɨn1 Tɨ32 Juo13 dí2.
9 Zéih3 náh2 Urbano: “Hia2 nú2” hi3 ca3tɨn1
jná13, tsá2 jmu32 jnoh1 ta21 cu3lɨ21 quiúnh1
ñí1con2 Cristo Jesús; jɨ3 Estaquis tsá2 hno3
lín32 jná13 zéih3 siáh3: “Hia2 nú2”.
10 Ja3bí1 zéih3 náh2 siáh3 Apeles: “Hia2
nú2”, quí1 hí3 bíh1 jan2 tsá2 jlánh1 má2ca3jmú3
lin1 hi3 nio2 cáun2 tsí3 ñí1con2 Cristo; jɨ3
ñí1con2 tsá2 tionh2 hñú13 Aristóbulo juah21
siáh3: “Hia2 náh2”.
11 Zéih3 siáh3: “Hia2 nú2” Herodión tsá2co1
jná13, jɨ3 tsá2 tionh2 hñú13 Narciso, tsá2
ná1tanh2 hí3 ta21 Tɨ32 Juo13 dí2.
12 Ñí1con2 mí1 Trifena jɨ3 mí1 Trifosa juah21
siáh3: “Hia2 náh2”, tsá2 jlánh1 ná1jmu2 hí3 tá13
Tɨ32 Juo13 dí2; ja3bí1 juah21 náh2 siáh3: “Hia2
nú2” ñí1con2 mí1 Pérsida, tsá2 jlánh1 hno3 dí2,
jan2 tsá2 jlánh1 má2ca3jmú3 tá13 Tɨ32 Juo13 dí2.
13 Zéih3 tiá3 Rufo: “Hia2 nú2”, la3
má2quionh3 mí1ziú13. Tsá2 hí3 jlánh1 lin1 hi3
lín3 quian21 Tɨ32 Juo13 dí2, jɨ3 mí1ziú13 tsú2
ní2 siáh3, tsá2 má2ca3jmú3 hí3 ñí1con2 jná13
la3jmí1 lí3 hi3 mí2zia32 jná13.
14 Juah21 náh2 siáh3: “Hia2 nú2” hi3 ca3tɨn1
jná13 ñí1con2 Asíncrito; Flegonte, Hermes,
Patrobas, Hermas, jɨ3 la3 má2quionh3 tsá2
reh2 tionh2 quionh3 tsú2 ní2 siáh3.
15 Cuen21 tiá3 náh2 Dió32 Filólogo, mí1
Jú1, Nereo, la3 má2quionh3 mí1 raɨnh21 tsú2,
Olimpas, jɨ3 la3 má2quionh3 la3jín32 tsá2
má2joh1 Dió32 tionh2 ní2 quionh3 tsú2 siáh3.
16 Ren1 náh2 tsá2ján2 tsá2ján2 hi3 re2 nio2
honh2 náh2, la3 cun3 qui3 ráɨn32 tsú2 jan2
raɨnh21. La3jín32 tsá2 lín3 cuáh32 quioh21
Cristo tɨ3 lá2 juáh3: “Hia2 náh2”.
17 Hnoh2 reh2, hlí1 lieh1 jná13 hnoh2 hi3
jmúh13 náh2 hua3hín13 ca3tɨn1 tsá2 hnió3
jmu3 ná1tsoh3 tsá2 lín3 cuáh32, tsá2 jmu2 hí3
hi3 hliáh13 tsí3 tsáu2; quí1 tsá2 hí3 hɨe32 la3
siáh3 bíh1 la3 cónh3 bíh1 zión32 hi3 má2ca3lɨ3
tɨn2 náh2 jáun2, ha3 lí2 juónh32 náh2 re2
quiúnh1 tsá2 la3 hí3.
18 Quí1 tiá2 má2cón32 yáh3 tsá2 la3 hí3 Je-
sucristo Tɨ32 Juo13 dí2, tɨ3la3 ngú3 quioh21
hmóu32 bíh1 tsú2 má2cón32; tsá2 la3 hí3
má2can2 tsá2 tiá2 hó1 tiá2 zíh1 cun3quionh3 jú1
re2 jú1 tɨn2, jɨ3 jú1 tí1já1ɨ2.
19 La3jín32 tsáu2 ná1ñɨ32 hi3 hnoh2 bíh1 tsá2
jlánh1 re2 ná1ma3tih21, hi3 jáun2 bí1 jlánh1
lí2hiún2 tsɨn32 jná13; cun3ñí1 hi3 jáun2 né3
hnó32 jná13 hi3 lín13 náh2 tsá2 má2ca3hia3
ca3táunh3 ca3tɨ21 hi3 chu21, tɨ3la3 jun3juáh13
ca3tɨ21 hi3 hlah3 yáh3.
20 Cu3dıá2jan2 bíh1 jmu3 Dió32 Tsá2 cha32
tie3 tsí3 dí2 hi3 jñáh3 tsá2 hlá1ɨnh1 ñeh2 tanh1
hnoh2. Hi3 jáun2 cuí1 má1hé1 má1mieh2 náh2
Jesucristo Tɨ32 Juo13 dí2.
21 Jáun2 né3, Timoteo, tsá2 jmu2 jná13 ta21
quiúnh1, jɨ3 Lucio, Jasón jɨ3 Sosípater tsá2co1
jná13 ná1juáh23: “Hia2 náh2” ñí1con2 hnoh2.
22 Jná13 la32 Tercio, tsá2 cuá1jmu2 ná1 sí2 lá2
héih32 quioh21 Po1, ja3bí1 jná13 juanh32: “Hia2
náh2”, cun3ñí1 hi3 ca3tɨn1 Tɨ32 Juo13 dí2.
23 Ja3bí1 Gayo, tsá2 hñú13 ñí1 cuon1 jná13
lá2 juáh3 siáh3: “Hia2 náh2”, tsá2 cue32 hñú3
lá2 hi3 ngɨh13 tsá2 ná1lín3 cuáh32. Ja3bí1
Erasto, tsá2 ho2 ta21 ca3tɨ21 ta21 juú2 quioh21
juú2 lá2 juáh3 siáh3 ñí1con2 hnoh2: “Hia2
hnoh2”, jɨ3 la3 má2quionh3 reh2 dí2 Cuarto ní2
siáh3.
24 [¡Cuí1 má1hé1 má1mieh2 bíh1 Jesucristo
Tɨ32 Juo13 dí2 la3jín32 hnoh2! Tson2 bíh1
cu3tí3.]

Má2quien2 tsú2 Dió32 ñí1 cá1táuh3 jáɨ13 quioh21

25 Hi3 jáun2 né3, cuí1 má1quien13 dí2 Dió32,
Tsá2 tɨn2 jmu3 hi3 tɨ3 lɨ3mí1 nɨau21 tiá3 honh2
náh2 la3 cun3 lí3 jáun2 jú1 chú32 hi3 hléh23
jná13, la3 cun3 jáɨ13 hi3 híe23 jná13 jáun2
hi3 ca3tɨn1 Jesús Tsá2 lín3 Cristo. Jáɨ13 ní2
bíh1 jmí1 ná1hmá1 jmí1tin2, la3 cun3 ta3 ñeh2
bíh1 hi3 lí13 hngá1máh3, tɨ3la3 ta3né32 má1ná1,
Dió32 má2ca3jñéih3.
26 Jáun2 ta3né32 má2ca3lɨ3 lin1 bíh1 jú1 tson2
jáun2 la3 cun3 hi3 qui3 rá1tioh3 ñí1 Sí2 hi3
ca3quiú2 jáun2 tsá2 ca3lɨn3 hí3 *tɨ32 jë1 Dió32
jmí1tin2, la3 cun3 lí3 jáun2 héih32 quioh21
Dió32, Tsá2 zian2 cun3 jmí1hi3nio2. Jáɨ13 hi3
jmí1 ná1hmá1 ná1jní1 jáun2 má2ca3ma3jnia2
bíh1 Dió32, hi3 hí1 la3 tɨ3 ñí1con2 la3jín32
tsá2cá2jo21 yáh3 má2ca3ma3jnia2 tsú2, hi3 jáun2
la3jín32 tsáu2 lí13 niau21 cáun2 tsí3 hi3 ma3tí32.
27 Hi3 jáun2 né3, cun3ñí1 hi3 ca3tɨn1 Jesús
Tsá2 lín3 Cristo ¡cuí1 lɨ3quien2 bíh1 Dió32 la3
cun3 jmí1hi3nio2, Tsá2 cú2 hnga2 tán1 hi3
hú1tá1 quia3lín3 jmí1 tsí3! Tson2 bíh1 cu3tí3.
Cun3 ní2 bíh1 tí3 jáɨ13.

Sí² La³ñí¹ Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tsá² Corintios

Po¹ jmu² sí² lá² ñí¹con² tsá² ná¹lín³ cuáh³² juú² Corinto

1 Jná¹³ la³² Po¹, tsá² má²ca³te³ Dió³² cun³ñí¹ hi³ la³ jáun² ca³li³hnió³ tsú² hnga², hi³ lín¹³ jná¹³ *ti³² tsá² quian³² jë¹ Jesucristo, quiúnh¹ jná¹³ siáh³ Sóstenes reh² dí²,

2 hi³ jmu² jná¹³ sí² lá² hi³ ca³tin¹ hnoh² tsá² lín³ náh² cuáh³² quioh²¹ Dió³² ti³ já¹ juú² Corinto ní², tsá² má²ca³jmú³ Dió³² hi³ lín¹³ náh² tsá² joh¹ tsú² cun³ñí¹ hi³ má²ná¹cunh² náh² quiúnh¹ Cristo Jesús. Dió³² má²ca³te³ hnoh² hi³ lín¹³ náh² tsá² joh¹ tsú², la³ má²quionh³ la³jín³² tsá² zian² ñí¹ siáh³ siáh³, ní¹juáh³ tsá² má²quien² Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí². Hnga² hí³ bíh¹ lín³ Juo¹³ tsá² hí³ ji³ Juo¹³ jnoh¹ ní² siáh³.

3 Cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Dió³² Jméi² dí², quionh³ Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí², hi³ cuí¹ jmu¹ tsú² siáh³ hi³ hnoh² zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tin².

Lí²mieh² tsú² cun³quionh³ Cristo

4 Jmái¹ ca³la³ jí³² cue² jná¹³ tiá¹hmah¹ Dió³² hi³ ca³tin¹ hnoh², cun³ñí¹ hi³ ca³ti²¹ la³jí³² hi³ lí¹ hian¹ hnoh² jáun² ñí¹con² Dió³² cun³quionh³ Cristo Jesús.

5 Quí¹ cun³ñí¹ hi³ má²ná¹cunh² quiúnh¹ Cristo bíh¹ hnoh², hi³ jáun² má²ca³li³ hánh³ náh² ca³ti²¹ la³jí³² hi³ hléh¹ náh² ji³ la³jí³² la³ cun³ hi³ ñíh¹ náh² ní² siáh³.

6 Hi³ jáun² la³ ní² bíh¹ lí³, hi³ má²ca³li³ tson² ñí¹con² hnoh² la³jí³² la³ cun³ hi³ má²ca³niéih² náh² hi³ ca³tin¹ Cristo.

7 La³ ní² bíh¹ lí³, hi³ hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ li³hniauh²³ quián¹³ hnoh² la³ cun³ hi³ cue³² Dió³², tá¹la³ ná¹he² ná¹janh³² náh² jmái¹ hi³ cuánh³² Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí².

8 Hí³ bíh¹ jmu³ hi³ ná¹pin³ honh² náh² ca³la³ ñí¹ cá¹táuh³ jmái¹, hi³ jáun² hí¹ jan² tiá² hin² lí¹³ chá³² hí¹ cáun² tso³ quián¹³ hnoh² ní¹ má¹jaunh³² Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí².

9 Quí¹ tiú²nio² bíh¹ má²tí³² Dió³² jái¹³ quioh²¹, hi³ hí³ bíh¹ Tsá² ca³te³ hnoh² hi³ tianh¹³ náh² cá²honh¹ cu³tí³ quiúnh¹ Jesucristo Jon² tsú², Tsá² lín³ hí³ Ti³² Juo¹³ dí².

Hi³ ná¹tsoh³ tsá² lín³ cuáh³²

10 Jáun² né³ reh², cha¹³ Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí² hiú² mí²³ jná¹³ ñí¹con² hnoh² hi³ tianh¹³ náh² cá²honh¹, ha³ lí² jmú² náh² ná¹tsoh³ ja¹ quián¹³. Ti³ re² jmu³ náh² pí³ ji³lin², hi³ cá² ñí¹ hi³ ná¹tioh³ honh² náh² ji³ hi³ ná¹lín²³ náh² ní² siáh³.

11 Juanh³² jná¹³ la³ ní² ñí¹con² hnoh² reh², quí¹hliá² tsá² hñú¹³ Cloé má²ca³zái³ jná¹³ hi³ zia³² hniéi² ja¹ quián¹³ hnoh².

12 La³ cun³ lí¹³ juanh²¹ jná¹³ cú²jueh³² tá²chi²¹, hi³ hnoh² la³ hléh¹ náh² la³ siáh³ bíh¹ ma³ quin³² ma³ jan³² náh²; zian² hnoh² juánh³ náh² la³ lá²: “Jná¹³ bíh¹ tsá² joh¹ Po¹”; zian² tsá² juáh³: “Jná¹³ bíh¹ tsá² joh¹ Apolos”; zian² tsá² juáh³: “Jná¹³ bíh¹ tsá² joh¹ Pé¹”; hi³ ma³ jan² né³ juáh³: “Jná¹³ bíh¹ tsá² joh¹ Cristo”.

13 Ti³la³, ¿hí¹ má²ca³jmú³ Cristo hi³ ná¹tsoh³ ñí¹con² hnga²? ¿Hí¹ Po¹ uá¹ la³ ca³taun³ crei²¹ hi³ ca³tin¹ hnoh² dúh¹? Ho³ ¿hí¹ cáun³ hnoh² jmái² hi³ lin¹ hi³ hain²¹ náh² ti³ con² Po¹ dúh¹?

14 Ti³la³ ¡tiá¹hmah¹ Dió³² hi³ hí¹ jan² yáh³ hnoh² tiá² ca³ziau³ jná¹³ jmái², ti³la³ jí³²la³ ñú² Crispo quionh³ ñú² Gayo bíh¹ ca³zion³ jná¹³ jmái²!

15 Hi³ jáun² hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ juáh³ hi³ cáun³ jmái² hi³ lin¹ hi³ hen² ti³ con² jná¹³.

16 Tson² bíh¹ la³ ca³zion³ jná¹³ jmái² tsá² hñú¹³ Estéfanas uá²jai³², ti³la³ la³jmí¹ lí³ hi³ hí¹ jan² yáh³ tsá² siánh³ tiú²uú² ca³zion³ jná¹³ jmái².

17 Quí¹ tiá² ca³ze³ yáh³ jná¹³ Tsá² lín³ Cristo hi³ zion¹ ná¹ jmái² tsáu², ti³la³ ca³ze³ tsú² jná¹³ hi³ ñí¹hléh³ ná¹ jú¹ chú³² bíh¹; ti³la³ jun³juáh¹³ cun³quionh³ jái¹³ hi³ ca³cháunh³ chí¹ jan² tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³ yáh³ má¹ná¹, quí¹ sá¹jmí¹ la³ jáun² dúh¹, hi³ jáun² tiú²uú² jmí¹ li³ quien² yáh³ hi³ jun³ Cristo tsoh² crei²¹.

Cun³quionh³ Cristo bíh¹ lí²lin¹ hi³ pin³ Dió³² ji³ hi³ quia³lín³ siáh³ jmí¹ tsí³

18 Jú¹ chú³² hi³ ca³ti²¹ hi³ jun³ Cristo ñí¹ crei²¹ lí³ la³jmí¹ lí³ cáun² jë¹ tsá² cáun¹ bíh¹ ñí¹con² tsá² ná¹tsá²hín³; ti³la³ ñí¹con² jnoh¹ tsá² má²ná¹liáun²³ dí² né³, jú¹ chú³² ní² dá² quian³² pí³ quioh²¹ Dió³² bíh¹.

19 La³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí²:
Jná¹³ jmu¹ hi³ tiá² lin¹ ñí¹ quien² la³ cun³ hi³
cháunh²³ tsí³ tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³,
hi³ ti³ có³² bíh¹ chá¹³ jná¹³ siáh³ ji³li³² hi³ há²
ngi²³ tsá² jlánh¹ re² há² ngi²³.

20 Jáun² né³ ¿ha³ dá² jinh¹ uú² jmu³ ta²¹ ta³né³² tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³, ho³ tsá² lín³ ti³², ho³ tsá² jlánh¹ re² tin² juú² hlénh²³ hi³ má²cú¹ má²ren²¹ jái¹³ ca³ti²¹ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá²? ¡Quí¹ jë¹ tsá² cáun¹ bíh¹ má²ca³jmah³ Dió³² la³jí³² jë¹ tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³ zian² ñí¹ hué²¹ lá²!

21 Dió³² bíh¹, Tsá² qui³ quia³lín³ jmí¹ tsí³, ca³jmú³ hi³ cónh³ tiá² há¹ ngi¹³ tsá² zian² hngá¹máh³ lá² cun³quionh³ hi³ quia³lín³ jmí¹ tsí³ tsú² hmóu³²; quí¹hliá² ca³li³hnió³ tsú² lión³² tsáu² cun³quionh³ jú¹ chú³² bíh¹,

ní́[1]juáh[3] lɨ[3]ua[3] jan[2] tsá[2] taunh[32] ta[21], uá[1]jinh[1]
jú[1] chú[32] jáun[2] niéih[3] la[3]jmí[1] niéih[3] jë[1] tsá[2]
cáun[1] ñí[1]con[2] tsá[2] ñí[1] hná[1] ní[2].

22 Quí[1] tsá[2] *judíos hnió[3] jí́e[3] li[21] hi[3] lí[3]
hua[3]jueh[32], hi[3] tsá[2] *griegos né[3] hnauh[2] jë[1]
tsá[2] quia[3]lín[3] jmí[1] tsí[3] bíh[1];

23 tɨ[3]la[3] jnoh[1] má[1]ná[1], hléh[1] jáɨ[13] ca[3]tɨn[1]
Tsá[2] lín[3] Cristo, Tsá[2] cá[2]taun[3] hí[3] crei[21] bíh[1].
Tsá[2] judíos lín[23] hi[3] jú[1] chú[32] lá[2] lí[3] jú[1] hlah[3]
bíh[1], hi[3] *tsá[2]cá[2]jo[21] né[3] lín[23] hi[3] jáɨ[13] lá[2] lí[3]
la[3]jmí[1] lí[3] jë[1] tsá[2] cáun[1];

24 tɨ[3]la[3] hi[3] ca[3]tɨn[1] tsá[2] má[2]ca[3]te[3] Dió[32]
má[1]ná[1], cuí[1] tsá[2] judíos cuí[1] tsá[2] griegos,
cun[3]quionh[3] Tsá[2] lín[3] Cristo hí[3] bíh[1]
má[2]lí[2]lin[1] pí[3] quioh[21] Dió[32], jɨ[3] hi[3] lí[2]lin[1] siáh[3]
hi[3] Dió[32] bíh[1] Tsá[2] hú[1]tá[1] quia[3]lín[3] jmí[1] tsí[3].

25 Quí[1] tɨ[3] jlánh[1] bíh[1] chu[21] hi[3] cháunh[23]
chí[1] Dió[32] la[3] cónh[3] bíh[1] hi[3] cháunh[23] chí[1] tsá[2]
quia[3]lín[3] jmí[1] tsí[3], uá[1]jinh[1] tsáu[2] lín[23] hi[3] lí[1]
ngo[1] lí[1] lɨ[21] bíh[1] hi[3] cháunh[23] jáun[2] chí[1] Dió[32].
Hi[3] lɨ[3]ua[3] cáun[2] hi[3] lín[23] jáun[2] tsáu[2] hi[3] jlánh[1]
bíh[1] tsí[1]juí[3] quioh[21] Dió[32], hi[3] jáun[2] bíh[1] tɨ[3]
jlánh[1] bíh[1] pin[3] la[3] cónh[3] bíh[1] pí[3] quioh[21]
tsá[2]mɨ[3]cuóun[2].

26 Jáun[2] né[3] reh[2], sá[1]ní[2] cónh[3] jmí[1] jɨe[3],
cú[1]pih[21] tsáu[2] bíh[1] hnoh[2] tsá[2] má[2]ca[3]te[3] Dió[32]
hi[3] quia[3]lín[3] jmí[1] honh[2] náh[2] ca[3]ti[21] hi[3] zia[32]
ñí[1] hué[21] lá[2]; hi[3] cú[1]pih[21] tsáu[2] bíh[1] siáh[3]
hnoh[2] tsá[2] hauh[32] náh[2] jáɨ[13], ho[3] hi[3] lín[3] náh[2]
tsá[2] cá[2] mí[1]zionh[2] tsá[2] quien[2].

27 Quí[1] tɨ[3] mí[2]jéin[32] bíh[1] ca[3]jmú[3] Dió[32];
tsá[2] ti[3] jlánh[1] bí[1] cáun[1] hi[3] ca[3]tɨn[1] tsá[2] zian[2]
hngá[1]máh[3] lá[2] bíh[1] ca[3]quianh[3] tsú[2] cú[2]jueh[32],
hi[3] jáun[2] la[3] jáun[2] lí[13] tá[1]tonh[1] hua[3]heih[21] tsá[2]
jlánh[1] quia[3]lín[3] jmí[1] tsí[3]; hi[3] má[2]ca[3]quianh[3]
tsú[2] siáh[3] tsá[2] jlánh[1] tsí[1]juí[3] hi[3] ca[3]tɨn[1] tsá[2]
zian[2] hngá[1]máh[3] lá[2], hi[3] jáun[2] la[3] jáun[2] lí[13] lɨ[3]
heh[3] tsá[2] jlánh[1] bíh[1] ná[1]pin[3].

28 Dió[32] má[2]ca[3]quianh[3] tsá[2] tiá[2] lin[1] ñí[1]
quien[2] hi[3] ca[3]tɨn[1] tsá[2] zian[2] hngá[1]máh[3] lá[2],
tsá[2] tiá[2] hin[2] quiú[2] jéi[23], la[3] cun[3] lí[13] juáh[13],
tsá[2] jun[3] lin[1] tsáu[2], hi[3] jáun[2] la[3] jáun[2] bíh[1]
chan[3] tsú[2] tsí[1]juí[3] tsá[2] jlánh[1] jmí[1] ná[1]quien[2],

29 hi[3] jáun[2] la[3] jáun[2] bíh[1] lí[3] hi[3] hí[1] jan[2] yáh[3]
tiá[2] hin[2] lí[13] jmu[3] tonh[2] ñí[1] hó[21]ñí[1] Dió[32].

30 Tɨ[3]la[3] hnga[2] bíh[1] Dió[32] má[2]ca[3]cunh[3]
hnoh[2] quiúnh[1] náh[2] Cristo Jesús; hi[3]
má[2]ca[3]jmú[3] tsú[2] siáh[3] hi[3] cun[3]quionh[3] hí[3]
dí[2] má[2]ca[3]lɨ[3]tsɨn[2] jnoh[1] hi[3] he[3] dá[2] jaun[32]
hi[3] quia[3]lín[3] jmí[1] tsí[3] tsú[2]; quí[1] cun[3]quionh[3]
Cristo bíh[1] má[2]ca[3]lɨ[3] chun[1] dí[2] ta[3] ñí[1] Dió[32],
jɨ[3] hi[3] má[2]ná[1]chan[1] dí[2] siáh[3] ñí[1]con[2] tsú[2], jɨ[3]
hi[3] má[2]ná[1]liáun[1] dí[2] ní[2] siáh[3].

31 Cun[3]ñí[1] hi[3] ní[2] bíh[1], rá[1]juáh[3] ñí[1] Sí[2] la[3]
lá[2]: "Ní[1]juáh[3] zian[2] tsá[2] hnió[3] jmu[3] tonh[2], tɨ[3]
re[2] cuí[1] jmu[1] tsú[2] tonh[2] hi[3] ca[3]tɨn[1] Tɨ[32] Juo[13]
dí[2], cha[3] jmí[1] jmu[3] tsú[2] tonh[2] hi[3] ca[3]tɨn[1]
hnga[2]".

2

Jáɨ[13] hi[3] ca[3]tɨn[1] Cristo, Tsá[2] ca[3]taun[3] crei[21]

1 Hnoh[2] reh[2], jmí[1] ñéi[1] jná[13] hi[3] ca[3]ñí[1]lieh[1]
ná[1] hnoh[2] jú[1] tson[2] [hi[3] jmí[1] ná[1]hmá[1] jáun[2]]
quioh[21] Dió[32], tiá[2] ca[3]hléh[3] yáh[3] jná[13] jë[1] tsá[2]
jlánh[1] quia[3]lín[3] jmí[1] tsí[3], ho[3]lá[2]dá[2] jú[1] quiáh[1].

2 Quí[1] jmí[1] cá[1]ñí[21] jná[13] ja[1] ní[2] quián[13]
hnoh[2], cáun[2] tán[1] bíh[1] hi[3] ca[3]lɨ[3]hnó[32] jná[13]
má[1]quien[13] ja[1] la[3]jí[32] hi[3] ño[1], jmáh[3]la[3] jáɨ[13] hi[3]
ca[3]tɨn[1] Jesús Tsá[2] lín[3] Cristo, Tsá[2] cá[2]taun[3]
hí[3] crei[21] bíh[1] ca[3]lɨ[3]hnó[32] jná[13] lɨ[3] ño[1].

3 Jná[13] jmí[1] lín[3] ná[1] jan[2] tsá[2] huán[1] tsí[3]
bíh[1] jmí[1] cá[1]nó[21] ná[1] jáun[2] ta[3] máh[1] hnoh[2],
jɨ[3] ca[3]la[3] hi[3] juán[23] ná[1] siáh[3] hi[3] lí[1] hú[1] cóh[21]
tsɨn[32];

4 hi[3] jmí[1] ca[3]hléh[3] jná[13] jáun[2] ñí[1]con[2] náh[2]
hi[3] ca[3]ma[3]ta[13] jná[13] hnoh[2] jú[1] chú[32] né[3], ha[3]
tiá[2] ca[3]lɨ[3]hnó[32] yáh[3] jná[13] hi[3] chá[13] cáun[2]
honh[2] hnoh[2] cun[3]quionh[3] jë[1] tsá[2] jlánh[1]
quia[3]lín[3] jmí[1] tsí[3]. Tɨ[3]la[3] cun[3]quionh[3] Jmí[2]chí[3]
Chun[1] jɨ[3] pí[3] quioh[21] Dió[32] bíh[1] ca[3]hí́e[3] jná[13]
hnoh[2] jú[1] chú[32],

5 hi[3] jáun[2] cun[3]quionh[3] pí[3] quioh[21] Dió[32]
bíh[1] lí[13] nio[2] cáun[2] honh[2] náh[2], jun[3]juáh[13]
cun[3]quionh[3] jáɨ[13] hi[3] jlánh[1] re[2] cháunh[23] chí[1]
tsá[2]mɨ[3]cuóun[2] yáh[3].

Dió[32] má[2]jnia[32] cun[3]quionh[3] Jmí[2]chí[3] joh[1]

6 Hi[3] jáun[2] né[3], ja[1] quioh[21] tsá[2] má[2]ná[1]pin[3]
hi[3] nio[2] cáun[2] tsí[3] bíh[1] hléh[1] jnoh[1] jë[1] tsá[2]
quia[3]lín[3] jmí[1] tsí[3]. Tɨ[3]la[3] jáɨ[13] jáun[2] né[3],
jun[3]juáh[13] jë[1] tsá[2] quia[3]lín[3] jmí[1] tsí[3] zian[2] ñí[1]
hué[21] lá[2] yáh[3], sa[3]jun[3] jë[1] tsá[2] ná[1]ho[2] ta[21]
ñí[1] hué[21] lá[2] siáh[3], la[3] cun[3] tsá[2] he[2] hná[1]
hí[1]tsá[2]son[2] jmáɨ[1] hi[3] quien[2] yáh[3].

7 Quí[1] jë[1] tsá[2] quia[3]lín[3] jmí[1] tsí[3] hi[3] hléh[1]
jnoh[1] dá[2] lí[3] jë[1] Dió[32] bíh[1], cáun[2] jáɨ[13] hi[3] jmí[1]
ná[1]hmá[1] la[3] cun[3] jmí[1] ñeh[2] bíh[1] hi[3] lí[13] la[3]jí[32]
hi[3] ca[3]jmú[3] jáun[2] Dió[32]. Hi[3] cun[3]quionh[3] jáɨ[13]
jáun[2] né[3] lí[13] láɨ[3] dí[2] la[3]jmí[1] lín[3] tsú[2] jáun[2]
hnga[2].

8 Hi[3] ní[2] dá[2] cun[3] tiá[2] má[2]ca[3]ngɨ[13] bíh[1] tsá[2]
ná[1]ho[2] ta[21] ñí[1] hué[21] lá[2]; quí[1] sá[1]jmí[1] hi[3]
má[2]ca[3]ngɨ[13] tsú[2] dúh[1], hi[3] jáun[2] tiá[2] jmí[1] ton[3]
yáh[3] tsú[2] crei[21] Juo[13] dí[2] Tsá[2] cuá[1]quien[2].

9 Tɨ[3]la[3] la[3] cun[3] rá[1]juáh[3] ñí[1] Sí[2]:
Cáun[2] hi[3] hí[1] jan[2] tiá[2] hin[2] má[2]ca[3]jí́e[3],
hi[3] sa[3]jun[3] má[2]ca[3]náɨ[32],
hi[3] ca[3]la[3] hí[1]juáh[3] tiá[2] ca[3]lín[13] bíh[1] tsú[2],
ti[3]tsóh[3]dí[1] hi[3] jáun[2] bíh[1] má[2]ca[3]jmú[3] Dió[32]
hua[3]jan[21] hi[3] ca[3]tɨn[1] tsá[2] hniau[3] dí[2].

10 Jáun[2] né[3], ti[3]tsóh[3]dí[1] hi[3] ní[2] bíh[1]
má[2]ca[3]jmú[3] Dió[32] hi[3] lí[13] lɨ[3] né[1] dí[2]
cun[3]quionh[3] Jmí[2]chí[3] joh[1], quí[1] Jmí[2]chí[3] hí[3]
dá[2] chú[2] ñih[23] ca[3]la[3] jɨ[3]lɨ[32] bíh[1], hi[3] cuoh[2]

siáh³ ca³la³ hia³ la³ táuh³ la³ cun³ hi³ zia³² ñí¹con² hnga² Dió³².

11 Tiá² hin² zian² yáh³ tsá²mɨ³cuóun² hi³ ñi³² he³ hu²¹ tsí³ tsá²mɨ³cuóun² raɨnh²¹, quí¹ jɨ³²la³ jmí²chí³ quioh²¹ hnga² bíh¹ tsá² hí³ ñi³² la³jɨ³². La³ jáun² bíh¹ lí³ siáh³ hi³ ca³tɨn¹ Dió³², jɨ³²la³ Jmí²chí³ joh¹ hnga² bíh¹ Dió³² ñi³² la³jɨ³² hi³ ca³tɨn¹ Dió³².

12 Jáun² né³, jun³juáh¹³ jan² jmí²chí³ la³ hún¹ hñu³ tsí³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² yáh³ má²ca³hen¹³ jnoh¹, quí¹ Jmí²chí³ hi³ ja³ ñí¹con² Dió³² bíh¹, hi³ jáun² lí¹³ há¹ ngɨ¹³ dí² la³jɨ³² hi³ lí¹ má²ca³cué³ jáun² Dió³² ñí¹con² dí².

13 Hi³ jáun² bíh¹ jnoh¹ hléh¹ ca³tɨ²¹ hi³ ní² cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ má²ca³hí́e³ Jmí²chí³ joh¹ Dió³², jun³juáh¹³ cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ má²ca³lɨ³ táɨ² jnoh¹ cun³ñí¹ hi³hliá² jlánh¹ quia³lín³ jmí¹ tsí³ jnoh¹ hmóu³² yáh³. La³ ní² bíh¹ má²niá²³ jnoh¹ jáɨ¹³ hi³ hɨe³² Jmí²chí³ joh¹ Dió³² ñí¹con² tsá² má²hún¹ Jmí²chí³ joh¹ Dió³² hñu³ tsí³.

14 Tɨ³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá² hún¹ Jmí²chí³ joh¹ Dió³² hñu³ tsí³ má¹ná¹, tsá² la³ hí³ cónh³ tiá² lí¹³ bíh¹ he³ la³ cun³ hi³ ñí¹cué²¹ jáun² Jmí²chí³ joh¹ Dió³², quí¹ tsá² la³ hí³ dá² lín²³ hi³ jë¹ Dió³² lí³ cáun² jë¹ tsá² cáun¹ bíh¹. Hi³ jáun² tiá² lí²³ yáh³ hi³ há¹ ngɨ¹³ tsú², quí¹ jɨ³²la³ tsá² má²hún¹ Jmí²chí³ joh¹ Dió³² hñu³ tsí³ bíh¹ tɨn² chu³ ñih³ jáɨ¹³ ní².

15 Hi³ jáun² tsá² hún¹ Jmí²chí³ joh¹ Dió³² hñu³ tsí³ né³, tsá² hí³ dá² tɨn² chú² ñih²³ la³jɨ³² bíh¹, tɨ³la³ hí¹ jan² yáh³ tsáu² tiá² lí¹³ chu³ ñeh³ tsú² hnga² má¹na²¹.

16 Quí¹ la³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí²: "¿Hin² dá² tsánh² má²ca³há¹ ca³ngɨ¹³ la³ cun³ hi³ lín²³ Tɨ³² Juo¹³ dí²? ¿Hin² dá² tsánh² lí¹³ ma³tɨn² Dió³²?" Tɨ³la³ uá¹jinh¹ la³ jáun² né³, cun³ jáun² má²ná¹né¹ bíh¹ dí² la³ cun³ hi³ lín²³ Cristo.

3

Jɨ³lɨn² quian²¹ Dió³² ná¹jmu² tá¹³ Dió³²

1 Hi³ jáun² jná¹³ né³ reh², tiá² ca³lɨ³ yáh³ hi³ lieh¹ jná¹³ hnoh² la³jmí¹ liéɨnh³² tsú² tsá² má²zian² la³ cun³ hnió³ Jmí²chí³ joh¹ Dió³², tɨ³la³ ca³lɨ³ hniáuh³² hi³ lieh¹ jná¹³ hnoh² la³ cun³ qui³ liéɨnh³² tsú² tsá² zian² cun³ tɨn² tsí³ hmóu³² bíh¹, la³ cun³ tsá² tsá¹míh¹ ca³tɨ²¹ hi³ zian² tsú² ñí¹con² Cristo yáh³.

2 Jáun² jáɨ¹³ huán¹ tsí³ bíh¹ ca³ma³ta¹³ jná¹³ hnoh², la³jmí¹ jmúh³² tsú² dáɨn² tiúh²³ hi³ cueh³² tsú² jmɨ² tiuh²¹ cha³ jmí¹ cuéh²¹ tsú² má³² má²pin³; quí¹ tiá² jmí¹ má²lí²³ yáh³ hi³ naɨh²¹ hnoh² má³² má²pin³. Tɨ³la³ sa³ hí¹juáh³ la³ tɨ³ ta³né³² bíh¹ tiá² má²lí²³ naɨh²¹ hnoh² má³² má²pin³,

3 quí¹ la³ tɨ³ ta³né³² bíh¹ ná¹lín³ hnoh² tsá² zian² cun³ tɨn² tsí³ hmóu³². Quí¹ tá¹la³ ná¹jmuh³² náh² hi³ uóu³² honh², hi³ zia³² hniéi² ja¹ quián¹³ náh², ¿haun¹³ juáh¹³ la³ má²zian² jáun² bí¹ náh² cun³ tɨn² honh² hmóu³², hi³ ná¹jmuh³²í¹ máh³ náh² la³ cun³ hi³ jmu² la³jín³² tsá² ñí¹ hná¹ ní²?

4 Quí¹ ní¹ má¹ca³juah²¹ ma³ jan² hnoh² la³ lá²: "Tsá² joh¹ Po¹ bíh¹ jná¹³", hi³ ma³ jan² né³ juáh³: "Jná¹³ tsá² joh¹ Apolos", la³ ní² má²ná¹jmuh³² náh² la³ cun³ qui³ jmu² tsá² zian² cun³ tɨn² tsí³ hmóu³² bíh¹.

5 Quí¹ ¿hin² dá² tsánh² hí³ Po¹?, hi³ ¿hin² dá² tsánh² hí³ Apolos? Quí¹ ñí¹ jɨ²¹la³ ti³ ná¹láɨ³ jnoh¹ quian²¹ Dió³² bíh¹, tsá² ca³hléh¹³ jnoh¹ jë¹ tsú², hi³ jáun² ca³tianh³² hnoh² ta²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí². Quí¹ ma³ quin³² ma³ jan³² jnoh¹ cáun² ca³jmú¹³ la³ cun³ ta²¹ hi³ ca³cué³ jáun² Tɨ³² Juo¹³ bíh¹ dí².

6 Jná¹³ dá² ca³ján³ mɨ³ jún², hi³ Apolos né³ ca³sé³ jmáɨ², tɨ³la³ Dió³² bíh¹ Tsá² ca³jmú³ hi³ ca³cuon³.

7 Hi³ jáun² la³ ní² bíh¹ lí³, hi³ hí¹ cáun² tiá² hi³ lín³ yáh³ tsá² lí²jñí³² sa³jun³ tsá² lí²sé³ jmáɨ²; jɨ³²la³ hnga² Dió³² bíh¹ Tsá² quien², quí¹ hí³ bíh¹ tsá² ca³jmú³ hi³ ca³cuon³.

8 Tsá² jñi³² jɨ³ tsá² sé²³ jmáɨ², cá²ren² bíh¹ tsú², tɨ³la³ Dió³² né³ ma³hmah¹ la³ cun³ tí³ ta²¹ quioh²¹ tsú² ma³ quin³² ma³ jan³².

9 Jnoh¹ dá² jɨ³²la³ ti³ ná¹láɨ³ tsá² jmu² ta²¹ cu³lɨ²¹ ñí¹con² Dió³² bíh¹, hi³ hnoh² né³ ná¹lín³ náh² la³jmí¹ lí³ cáun² hi³ jná¹ quioh²¹ Dió³². Ja³bí¹ lín³ hnoh² siáh³ la³jmí¹ lí³ cáun² hñú³ hi³ he² hná¹ cuá¹jmu² Dió³².

10 Hi³ jná¹³ né³ lín³ ná¹ la³jmí¹ lín³ jan² tɨ³² hiah³² tɨn² re², tsá² ca³chá³ Dió³² jo³uón³² hi³ co¹ ná¹ jmíh¹ hiah³² cun³ñí¹ hi³ ca³ja³ mií³ tsí³, hi³ tsá² siánh³ bíh¹ ma³hián² ñí¹ hná¹ jáun². Tɨ³la³ ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ tsú² hniáuh³² jmu³ hua³hín¹³ he³ lánh³ rón³² ma³hián² hñú³ ñí¹ jmíh¹ hiah³² hi³ ca³có³² jná¹³ jáun²,

11 quí¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ quiú¹³ siáh³ cáun² jmíh¹ hiah³² siáh³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ má²rón³², quí¹ hnga² Jesús Tsá² lín³ Cristo bíh¹ lín³ jmíh¹ hiah³² jáun².

12 Hi³ lɨ³ua³ jan² tsá² jmu³ hñú³ ñí¹ jmíh¹ hiah³² jáun² né³, lí¹³ bíh¹ jmu³ tsú² ta²¹ quionh³ cú¹mí¹niau²¹, mí¹ñí² cú¹tiáu², ho³ quín¹ hmuh²¹ hi³ jlánh¹ re² jniá³, ho³lá²dá² quionh³ hmá², mí¹ñéi², ho³lá²dá² hmáɨh³² cuú² náɨ².

13 Ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ tsáu² lɨ³ jnia² re² lín³² tá¹³ jmáɨ¹ hi³ ra³tsɨ³² Dió³² héih³²; quí¹ má¹jáun² dá² lɨ³ lin¹ cun³quionh³ sí² bíh¹ ha³ lánh³ lí³ tá¹³ tsú² ma³ quin³² ma³ jan³².

14 Hi3 jáun2 ní1juáh3 zian2 tsá2 má2ca3jmú3
hñú3 hi3 li3 cah13 jmái1 hi3 tiá2 có32 quionh3
sí2 jáun2, jáun2 he3 bíh1 tsú2 hmah21 quioh21;
15 ti3la3 ní1juáh3 hñú3 hi3 ca3jmú3 tsú2 la3
ca3cáu3 bíh1, jáun2 tsa3hín3 bíh1 ji3li32 tá13
tsú2, uá1jinh1 ca3liáun3 tsú2 hnga2. Hi3 jáun2
má1jáun2 lín13 tsá2 la3 hí3 la3jmí1 lín3 jan2 tsá2
ca3liáun3 ja1 sí2.
16 ¿Hí1 hí1juáh3 tiá2 jmí1 la3 má2ñíh1 uá1
hnoh2 hi3 hnoh2 ná1lín3 náh2 hñú3 híen1
quioh21 Dió32, hi3 Jmí2chí3 joh1 Dió32 cuá3
siáh3 hñu3 honh2 náh2?
17 Hi3 jáun2 li3ua3 jan2 tsá2 hliah23 hñú3
híen1 jáun2 quioh21 Dió32, Dió32 dá2 hin3
bíh1 tsá2 la3 hí3; quí1 hñú3 híen1 bíh1 jaun32
quioh21 Dió32, hnoh2 bíh1 hí3 ná1lín3 náh2
hñú3 híen1 jáun2.
18 Hí1 jan2 lí2 hin2 cuí1 li3can2. Ní1juáh3
zian2 tsá2 lín23 hi3 jlánh1 quia3lín3 jmí1 tsí3
la3 cun3 lí3 héih32 hi3 zia32 ñí1 hué21 lá2, jáun2
cuí1 jmu1 tsú2 cú2jueh32 la3 jan2 tsá2 tiá2 hi3
ñi32 hí1 cáun2, hi3 jáun2 la3 jáun2 bíh1 lí13 hi3
lín3 tsú2 tsá2 hú1tá1 cu3tí3 quia3lín3 jmí1 tsí3.
19 Quí1 la3jín32 tsá2 jlánh1 juáh3 tsáu2 hi3
quia3lín3 jmí1 tsí3, ti3la3 hi3 ca3tin1 Dió32
má1ná1, jan2 tsá2 cáun1 bíh1 tsá2 la3 hí3. Quí1
ñí1 Sí2 rá1juáh3 la3 lá2: “Dió32 jmu2 hi3 tsá2
quia3lín3 jmí1 tsí3 sunh2 hñu3 liá3 quioh21
hmóu32 cun3quionh3 hi3 jlánh1 cháunh23 chí1
hmóu32”.
20 Ja3bí1 rá1juáh3 siáh3 la3 lá2: “Juo13 bíh1
dí2 ñi32 hi3 tiá2 lin1 ñí1 jmu3 ta21 hí1 cu3 hlá2
cu3 ní2 yáh3 la3 cun3 hi3 cháunh23 chí1 tsá2
quia3lín3 jmí1 tsí3”.
21 Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1, hí1 jan2 tiá2 hin2
hniáuh32 jmu3 tonh2 hi3hliá2 hen2 ti3 con2
tsá2 hlá2 tsá2 ní2. Quí1 la3jí32 hi3 zia32 ñí1con2
Dió32 bíh1 má2quián13 hnoh2,
22 uá1la3 cun3: Po1, Apolos, Pé1, hngá1máh3
lá2, jmái1 hi3 zian2 náh2 ji3 jmái1 hi3 jún3
náh2, jmái1 ta3né32 ji3 la3 má2quionh3 jmái1
né3bí1 ja32 ní2 siáh3, la3jí32 bíh1 hi3 jáun2
quián13 hnoh2;
23 hi3 ñí1 ca3la3 jí32 né3, hnoh2 ná1lín3 náh2
tsá2 joh1 Cristo, hi3 jáun2 Cristo né3, joh1
Dió32.

4

Tá13 ti32 tsá2 quian32 jë1 Dió32

1 Né32 né3, hniáuh32 ñíh13 náh2 hi3 jnoh1,
jí32la3 ti3 ná1lái3 jnoh1 tsá2 quian21 bíh1
Cristo, quí1 jnoh1 má2nio2 jo3cuo2 hi3 hie13
jnoh1 tsáu2 la3 cun3 jái13 hi3 jmí1 ná1hmá1
jáun2 ñí1con2 Dió32.
2 Jáun2 né3, ní1juáh3 tsá2 hiauh3 cáun2
jái13 hi3 ho2, hniáuh32 bíh1 ma3jnia32 tsú2 hi3
chun1 ñí1con2 tsá2 ca3cué3.
3 Ti3la3 hi3 ca3tin1 jná13 huen2 má1ná1, tiá2
lin1 hi3 hi32 yáh3 tsin32 jná13 uá1 hi3 hnoh2,
uá1 hi3 tsá2 ná1lín3 ta21 ñí1 hué21 lá2 ca3chu3
ca3ñih3 jái13 quion21 jná13. Ca3la3 hí1juáh3
huen2 yáh3 jná13 tiá2 chú1 tiá2 ñih21 ná1 jái13
quion21 huen2;
4 quí1 uá1jinh1 hí1 cáun2 tso3 tiá2 cha32 yáh3
jmí1 tsin32 jná13, jun3juáh13 la3 ní2 yáh3 hnió3
juáh3 hi3 tiá2 tso3 zia32 quion21 jná13. Hnga2
Ti32 Juo13 bíh1 dí2 Tsá2 ra3tsi32 héih32 ñí1con2
jná13.
5 Hi3 jáun2 né3, ha3 lí2uú2 lí1 ra3tsi32 náh2
héih32 ñí1con2 hí1 jan2 tsáu2 ñeh2 bíh1 hi3
chau21 jmái1 quioh21 tsú2; ján1 náh2 tín2
jmái1 hi3 jáunh3 Ti32 Juo13 dí2, hi3 jáun2 hí3
bíh1 chu3 huéh3 ñí1 tie3 joh1 la3jí32 la3 cun3
hi3 ná1hmá1 ñí1 já1niéi2, hi3 ma3jnia2 tsú2
siáh3 la3jí32 la3 cun3 hi3 tioh3 tsí3 ma3 quin32
ma3 jan32 tsáu2. Hi3 jáun2 má1jáun2 né3
cuéh32 Dió32 ma3 quin32 ma3 jan32 tsáu2 la3
cun3 hi3 ca3tin1 hiáuh3.
6 Hnoh2 reh2, má2lí2hlí1 lí2lieh1 bíh1 jná13
hnoh2 cun3quionh3 hi3 li2híen32 jná13 huen2
quiúnh1 Apolos; hi3 ní2 né3, cáun2 hi3 chú32
quián13 hmóu32 bíh1 hnoh2. Hi3 jáun2
cun3quionh3 nóh32 ní2 né3 li3 tin2 hnoh2 hi3
tiá2 lí1 há1 lí1 nga1 hnoh2 ñí1 uóunh3 la3 cónh3
bíh1 la3 cun3 hi3 rá1juáh3 ñí1 Sí2. Hi3 jáun2 hí1
jan2 tiá2 hin2 hniáuh32 jmu3 tonh2 hi3 ca3tin1
jan2, hi3 tsá2 jan2 né3 tiá2 jéin23 yáh3 dí2.
7 Quí1 ¿hin2 dá2 tsánh2 jmu2 hi3 ti3 jlánh1
bíh1 quien2 hnú2 la3 cónh3 bíh1 tsá2 ñí1 hná1
ní2? ¿He3 dá2 zia32 ñí1con2 hnú2 cáun2 hi3
tiá2 ca3cué3 Dió32? Hi3 ní1juáh3 hí3 bíh1 la3
má2ca3cué3, hi3 jáun2 né3 ¿he3 láih32 sa3 tonh2
lín32 yáh3 hnú2 jmuh32 ca3ti21 hi3 zia32 jáun2
quián13 nú2, la3jmí1 lí3 cáun2 hi3 lí1 ca3jnia3
hnú2 huen2 bíh1?
8 La3jmí1 lí3 má2hánh3 lín32 bíh1 hnoh2,
hi3 má2zian2 náh2 ca3la3 jí32 la3 cun3 hi3
hnáuh2 náh2. La3jmí1 lí3 hi3 má2ná1lín3 re21
bíh1 hnoh2 lín23 náh2, jáun2 ti3 có32 bíh1
má2ca3chau2 náh2 jnoh1. ¡Sá1jmí1 hi3 tson2
bíh1 cu3tí3 hi3 má2ná1lín3 hnoh2 re21, hi3
jáun2 jmí1 lí13 háu13 jnoh1 cú1pih21 jái13 hná1
quián13 hnoh2!
9 Jná13 len3 hi3 la3jmí1 lí3 ñí1 cá1táuh3
bíh1 má2ca3chau3 Dió32 jnoh1 tsá2 ná1lái3
jnoh1 *ti32 tsá2 quian32 jë1 Dió32. Má2ná1lái3
jnoh1 tsá2 má2tionh2 ñí1 má2hiá1 má2tsán13
bíh1; hi3 má2ná1lái3 jnoh1 siáh3 la3jmí1 lí3
cáun2 cuú2nga1 hi3 lí13 jíe3 la3jín32 tsá2 zian2
hngá1máh3, uá1 hi3 tsá2mi3cuóun2 uá1 hi3
tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 ní2 siáh3.
10 La3jmí1 jíen32 tsú2 tsá2 cáun1 bíh1 jíe32
tsú2 jnoh1 cun3ñí1 hi3 hain21 jnoh1 ti3 con2
Cristo, tá1la3 hnoh2 né3 ná1lín3 náh2 tsá2
jlánh1 jniá3 jmí1 honh2 cun3ñí1 hi3 ca3tin1

Cristo. Tsá² tiá² pin³ bíh¹ ná¹láɨ³ jnoh¹, tá¹la³ hnoh² né³ ná¹lín³ náh² tsá² pin³ lín³². Tiá² quiú² tiá² jéɨ²³ yáh³ jnoh¹ tsáu², tɨ³la³ hnoh² má¹ná¹, má²quien² lín³² bíh¹ hnoh² tsáu².

11 Ca³la³ tɨ³ ta³né³² má²ná¹má²tso¹ jnoh¹ tsɨ³ hi³ ñí¹cuon¹³, hi³ hí¹quiéin² tsɨ³ jnoh¹, hi³ sa³jun³ zia³² siáh³ ha¹ jnoh¹; hian² lín³² bíh¹ tsɨ³ tsáu² jmu² ñí¹con² jnoh¹. Jnoh¹ dá² ná¹láɨ³ tsá² lɨ¹ ñi³tú¹ ñi³lɨn¹³ bíh¹, tsá² tiú²uú² hñú¹³ zia³²,

12 huo²³ bíh¹ jnoh¹ hi³ jmú¹³ ta²¹ quionh³ cuá² ta³ hmóu³². Ní¹juáh³ jmí¹ tú² hiáu³² tsáu² quiú¹³ jnoh¹, jnoh¹ tɨ³ ma³mieh¹³ bíh¹ tsá² la³ hí³. Jmoh²³ tsú² jnoh¹ hian² tsɨ³, tɨ³la³ jnoh¹ né³ tion²³ bíh¹ tsɨ³.

13 Hleh³² tsú² siáh³ hlaɨh³ quiú¹³ jnoh¹, tɨ³la³ jnoh¹ má¹ná¹, hlí¹ lienh¹ tsú² cun³quionh³ jú¹ re² jú¹ tɨn² bíh¹. Jmoh²³ tsú² jnoh¹ ca³la³ tɨ³ ta³né³² la³jmí¹ lɨ³ má¹quɨ³², la³jmí¹ lɨ³ táh² hi³ taun² jmíh¹ hia³² hi³ lɨ¹ ziú² lɨ¹ cuɨ²³ tsú².

14 Tiá² juo³ yáh³ jná¹³ hnoh² la³ nɨ² quí¹ cun³ñí¹ hi³ hnó³² ná¹ hi³ lɨ³ hinh¹ náh², tɨ³la³ juanh³² jná¹³ la³ ní² hi³ hlí¹ lieh¹ bíh¹ jná¹³ hnoh², tsá² ná¹lín³ náh² la³jmí¹ lɨ³ jón³² ná¹, tsá² hno³ ná¹ lín³².

15 Quí¹ uá¹ cun³ jmɨ¹ zian² cun³ quian³ mei²¹ tɨ³² ñí¹con² hnoh², tsá² má²ta² náh² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ Cristo, tɨ³la³ ha³ tiá² juóun³² ñeh² náh² zian² yáh³; quí¹ jná¹³ bíh¹ ca³cué³ ná¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³², hi³ jáun² dá² jná¹³ bíh¹ lín³ ñeh² náh² ca³tɨ²¹ hi³ nio² nɨ² cáun² honh² náh² ñí¹con² Cristo Jesús.

16 Hi³ jáun² né³, hiú² mɨ²³ jná¹³ ñí¹con² hnoh² hi³ jmóuh¹ náh² la³ cun³ lɨ³ nóh³² hi³ má²cá²có³² jná¹³ jáun².

17 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ má²zein²¹ jná¹³ Timoteo ñí¹con² hnoh², jan² jón³² jná¹³ ñí¹con² Tɨ³² Juo¹³ dí², tsá² má²tí³² re² lín³² jë¹, tsá² hno³ ná¹ lín³². Hí³ bíh¹ lɨ¹³ cháu³² honh² hnoh² he³ lánh³ rón³² zian² jná¹³ ca³tɨ²¹ hi³ tanh³² ná¹ ta²¹ Cristo, la³ cun³ rón³² lɨ³ hi³ qui³ hɨe² jná¹³ tsáu² la³jɨ³² cuáh³² táun³ ñí¹ tɨ² ñí¹ ngɨ²³ ná¹.

18 Né³² né³, ma³ jan² hnoh² má²ná¹lín³ náh² tsá² tonh² lín³², quí¹ lɨ¹ ná¹lín²³ náh² hi³ tiú²uú² ñe¹ jná¹³ hi³ ñí¹jɨe¹ ná¹ hnoh²;

19 tɨ³la³ jná¹³ hu²¹ tsɨn³² hi³ ñí¹jɨe¹ ná¹ tia³juɨ³² nɨ¹juáh³ hi³ hnió³ Tɨ³² Juo¹³ dí². Hi³ jáun² má¹jáun² ñí¹jíe²¹ jná¹³ ha³ cónh³ tí³ hi³ tɨn² toh² hí³ jmu³, jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³ tɨn² hléh³² yáh³.

20 Quí¹ tsá² má²tionh² jo³cuo² Dió³², jun³juáh¹³ jmáh³la³ ti³ tɨn² hléh³² yáh³ tsú², tɨ³la³ hi³ hniáuh³² quian³² pí³ bíh¹ tsú² uá²jaɨ³².

21 Jáun² né³ ¿he³ hi³ hnáuh² hnoh²? ¿Hí¹ hnáuh² hnoh² hi³ jmu¹ jná¹³ hi³ má¹tsoh¹ náh² honh² nɨ¹ má¹cá²chó³² jná¹³, ho³ hnáuh² náh² hi³ ñí¹jɨe¹ jná¹³ cun³quionh³ jú¹ re² jú¹ tɨn² uá¹, ca³la³ hi³ hnau³ lín³² ná¹?

5

Rá²tsɨ³² tsú² héih³² ca³tɨn¹ jan² tsá² juón¹

1 Quí¹ má²ca³lɨ³ né¹ jnoh¹ hi³ jan² tsá² ja¹ hnoh² má²ca³jan³ tsá²mɨ³ diá¹hma³². Hi³ nɨ² bíh¹ cáun² tso³ hi³ jlánh¹ bí¹ hlah³, hi³ hí¹ ca³la³ tɨ³ tsá² tiá² Dió³² cuóun³² yáh³ tiá² jmu² la³ nɨ².

2 ¡Sa³ ná¹jmuh³²í¹ máh³ hnoh² tonh²! ¡Jmɨ¹ má²hniáuh³² bíh¹ hi³ tianh¹³ náh² hi³ hlah³ nio² honh²! Jáun² hniáuh³² chin¹³ bíh¹ náh² tsá²ñuh² hí³ ja¹ quián¹³, tsá² ca³jmú³ hí³ hi³ hlah³ jáun².

3 Quí¹ uá¹jinh¹ tiá² zenh² jná¹³ hi³ dí¹tsáun² ná¹ ja¹ quián¹³ hnoh², tɨ³la³ zenh² bíh¹ jná¹³ quionh³ jmɨ²chí³ quion²¹; má²ca³ra³tsɨ³² bíh¹ jná¹³ héih³² cha¹³ Tɨ³² Juo¹³ dí² ñí¹con² tsá² ca³jmú³ hí³ tso³, la³juah²¹ dúh¹ hi³ zenh² dí¹tsáun² bíh¹ jná¹³.

4 Hi³ jáun² nɨ¹ má¹ca³cuú² ca³ngɨh³² náh² cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ jáun² ja³bí¹ jná¹³ siáh³ zenh² quiúnh¹ hnoh² cun³quionh³ jmɨ²chí³ quion²¹. Hi³ jáun² má¹jáun², cun³quionh³ pí³ hi³ ho² Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí²

5 hniáuh³² jɨenh²¹ náh² tsá² hí³ jo³cuo² *Satanás, hi³ jáun² cuɨ¹ cha³hín³ ngú³ quioh²¹ tsú², jáun² nɨ¹ má¹jaunh³² Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí² né³, liáu³ bíh¹ jmɨ²chí³ quioh²¹ tsú².

6 Jáun² né³, tiá² lin¹ zia³² yáh³ he³ ca³tɨ²¹ hi³ lɨ¹³ jmúh¹³ hnoh² tonh². ¿Tiá¹ má²ca³niéih² náh² jáɨ¹³ hi³ qui³ juáh²³ jáun² tsáu² la³ lá² dúh¹?: "Cú¹pih²¹ tie³ bíh¹ jmu² hi³ lɨ²³ jueh³² cán¹".

7 Jáun² né³, tɨ³ cheih³² hueh³ náh² cán¹ má²jan² tie³ jáun², hi³ jmu² jáun² hlah³, hi³ jáun² lín¹³ náh² la³jmí¹ lɨ³ cán¹ hngó³² hi³ tiá² tie³ jan², hi³ jmu² tsú² jáun² *hí³ cuú²miih²¹ hi³ cúh² tsú² *Jmɨ¹hɨen¹, la³ cun³ qui³ má²lín³ náh². Quí¹ Jmɨ¹hɨen¹ quiú¹³ dí² má²lɨ³ bíh¹ hua³jan²¹; quí¹ Cristo, Tsá² lín³ hí³ *Já¹ziáh² míh¹ ñí¹con² Dió³² má²ca³cuen³ hnga² hi³ jún³ ta³ ñí¹ Dió³² cun³ñí¹ hi³ ca³ta¹ dí².

8 Hi³ jáun² né³, cuɨ¹ jmú¹³ dí² Jmɨ¹hɨen¹ quiú¹³ cun³quionh³ hi³ zian² dí² hi³ jɨn² dí² jɨ³ hi³ hu²¹ re² tsí³ dí² nɨ² siáh³, hi³ lɨ³ jáun² la³juah²¹ dúh¹ hi³ ná¹cúh²³ dí² hí¹miih²¹ tiá² tie³ jan². Tɨ³la³ tiá² hniáuh³² yáh³ jmú¹³ dí² cun³quionh³ hi³ la³jmí¹ láɨ³ dí² jáun² jmɨ¹tin², hi³ tí² láɨ³ dí² jáun² tsá² hláɨh¹ tsá² hon², hi³ lɨ³ jáun² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² cúh² hí¹miih²¹ jan² tie³.

9 Quionh³ ñí¹ sí² cáun² hi³ ca³zéin³² ná¹ ñí¹con² náh² jáun², ca³juo³ ná¹ hnoh² hi³ tiá²

hniáuh32 yáh3 hi3 juónh32 náh2 re2 quiúnh1 tsá2 juón1.
10 Jun3juáh13 hi3 ca3li3hnó32 jná13 juah21 hi3 hú1tá1 hi3 quin13 náh2 ti3 có32 cu3tí3 yáh3 ñí1con2 la3jíin32 tsá2 zian2 hngá1máh3 lá2, tsá2 lí1 jmú2 lí1 tsau32, tsá2 hniá1 hi3 hlá2 hi3 ní2, tsá2 háin2, tsá2 má2tsú2 má2jónh32 dió32 tsá2 láin1; quí1 hú1tá1 cu3tí3 jmí1 hniáuh21 huen13 bíh1 náh2 ñí1 hué21 lá2 sá1jmí1 hi3 hú1tá1 cu3tí3 tiú2uú2 hniáuh32 juonh21 náh2 hí1 cú1pih21 quiúnh1 tsá2 la3 hí3.
11 Ti3la3 la3 cun3 hi3 ca3li3hnó32 jná13 juah21, hi3 tiá2 hniáuh32 juonh21 náh2 re2 quiúnh1 hí1 jan2 tsá2 lí1 juáh3 hi3 lín3 tsá2 reh2 bíh1, hi3 tá1la3 jáun2 né3 lín3 tsú2 jan2 tsá2 juón1 bíh1, ho3lá2dá2 tsá2 lí1 hen2 tsí3 hi3 hlá2 hi3 ní2, ho3 tsá2 má2tsú2 má2jónh32 dió32 tsá2 láin1, ho3 hi3 tin2 siáh3 jái13, ho3 tsá2 hen2, ho3 hi3 háin2 ní2 siáh3. Ca3la3 hí1juáh3 tiá2 hniáuh32 yáh3 jmúh13 náh2 má32 cu3li21 quiúnh1 tsá2 la3 hí3.
12 Quí1 tiá2 ca3tin1 yáh3 jná13 hi3 rá1tsi32 héih32 ñí1con2 tsá2 tiá2 Dió32 má2cuóun32. Ti3la3 cun3 ca3tin1 bíh1 hnoh2 má1ná1 hi3 rá1tsih32 náh2 héih32 ñí1con2 tsá2 cuáh32.
13 Quí1 hnga2 bíh1 Dió32 Tsá2 ra3tsi32 héih32 ñí1con2 tsá2 tionh2 hí3 ti3 cheih32. Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, chin32 náh2 tsá2 ren2 tso3 ní2 ja1 quián13.

6

Tsá2 reh2, tsá2 ná1hniei21

1 Hi3 jáun2 né3, ní1juáh3 zian2 ma3 jan2 hnoh2 ná1hniei21 náh2 quiúnh1 náh2 tsá2 má2renh2 náh2, ¿lánh3 bí1 rón32 he2 máh1 náh2 hi3 cuá1mí1h1 ta21 ñí1con2 tsá2tan21 tsá2 tiá2 ta21 tanh2 Dió32, cha3 jmí1 mí1h13 náh2 ñí1con2 tsá2 joh1 Dió32?
2 ¿Hí1 tiá2 má2ñíh1 náh2 hi3 tsá2 joh1 Dió32 ra3tsi32 héih32 ñí1con2 tsá2 zian2 hngá1máh3? Hi3 jáun2 ní1juáh3 hnoh2 la3 rá1tsih32 héih32 ñí1con2 tsá2 zian2 hngá1máh3, hi3 jáun2 né3, ¿hí1 tiá2 la3 quinh1 uá1 hnoh2 jmái1 hi3 rá1tsih32 héih32 ca3ti21 hi3 pih21 la3 ní2?
3 ¿Tiá1 má2ñíh1 hnoh2 hi3 hí1 ca3la3 ti3 ñí1con2 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 yáh3 rá1tsi32 dí2 héih32 má1jáun2? Hi3 ní1juáh3 tu3 bí1 hi3 jáun2 yáh3 ca3ta1 dí2 jmú13, ¡tiá13 bíh1 tiá3 tiá2 ca3ta1 dí2 má1ré13 uu3mí2tsi32 hi3 zia32 tá1la3 ziáun2 dí2 ñí1 hué21 lá2!
4 Jáun2 né3, ní1juáh3 hnoh2 la3 ná1hniei21 náh2 quiúnh1 tsá2ján2 tsá2ján2, ¿ha3 bí1 lánh3 rón32 chah32 náh2 honh2 hi3 cuá1mí1h1 ta21 ñí1con2 tsá2 tiá2 hi3 lín3 hí1 cáun2 hi3 ca3tin1 cuáh32?
5 Hi3 ní2 ján1 tson2 juah32 jná13 hi3 jáun2 li3 hinh1 náh2. ¿Hí1 hí1 jan2 máh3 tiá2 hin2 zian2 ja1 quián13 hnoh2 tsá2 quia3lín3 jmí1 tsí3 hi3 jmí1 lí13 cah13 jmái1 hi3 ma3re2 uu3mí2tsi32 hi3 zia32 ja1 quioh21 tsá2 raiinh21?
6 Hi3 jáun2 ¡sa3 tsá2ján2 tsá2ján2 bíh1 hnoh2 cua3cháh1 tsáu13 renh2 ta3 ñí1 tsá2tan21 tsá2 tiá2 ta21 tanh2 Dió32!
7 Cun3quionh3 hi3 ná1tú2 ná1hnái23 náh2 ní2 tsá2ján2 tsá2ján2 ñí1con2 tsá2tan21, má2já2hín3 bí1 náh2 hi3 jmí1 lí13 zian2 náh2 la3 cun3 zian2 tsá2 lín3 jon2 Dió32. Quí1 ¿he3 láih32 tiá2 ti3 tion23 náh2 honh2 ca3ti21 hi3 hlah3? ¿He3 láih32 tiá2 ti3 cáun2 lí1 hen23 náh2 hi3 han3 tsú2 hi3 quián13?
8 Ti3la3 hnoh2 dá2 ti3 mí2jéin32 bíh1 ná1jmuh32, hi3 ná1jmú2 ná1cuóh23 náh2 hi3 hlah3, ji3 hí1 ca3la3 ti3 hi3 quioh21 tsá2 má2 renh2 yáh3 náh2 ná1haiinh32.
9 ¿Há1 tiá2 má2ñíh1 hnoh2 hi3 tiá2 héinh13 yáh3 tsá2 jmu2 hi3 hlah3 ñí1 cuá1quien2 Dió32? Ha3 lí2 lí1 cuí1 li3can2 hnoh2, quí1 tiá2 hñu3mi3cuú2 héinh13 yáh3 tsá2 juón1, sa3jun3 tsá2 má2tsú2 má2jónh32 dió32 tsá2 láin1, sa3jun3 tsá2 liéinh32 ñí2cuo2 tsáu2, sa3jun3 tsá2 lí1 jmú2 lí1 tsau32 má2túnh2 hmóu32 tsá3mi3 ho3 má2túnh2 hmóu32 tsá2ñuh2.
10 Sa3jun3 tsá2 háin2 yáh3 héinh13, sa3jun3 tsá2 lí1 hen2 tsí3 hi3 hlá2 hi3 ní2, ho3 tsá2 hen2, tsá2 lí1 tin2 jái13, hi3 sa3jun3 tsá2 han2 cun3quionh3 jú1 ti1jái2 yáh3 héinh13 ñí1 cuá1quien2 Dió32.
11 La3 ní2 bíh1 jmí1 lín3 ma3 jan2 hnoh2; ti3la3 ta3né32 má1ná1, má2ca3li3 jin2 bíh1 náh2, hi3 jáun2 má2tionh2 náh2 ná1chan1 ñí1con2 Dió32, ji3 hi3 má2ca3li3 chun1 náh2 siáh3 ta3 ñí1 Dió32 cun3quionh3 tá13 Jesucristo Ti32 Juo13 dí2, ji3 cun3quionh3 Jmí2chí3 joh1 Dió32 Juo13 dí2 ní2 siáh3.

Hniáuh32 hi3 ná1chan1 tsú2 tá1 jan2

12 Jáun2 né3, zian2 tsá2 juáh3 la3 lá2: “Zia32 bíh1 jái13 hi3 jmu1 jná13 li3ua3 cáun2 hi3 ja32 tsin32 jná13 jmu1”. Tson2 bíh1 cu3tí3 jái13 ní2, ti3la3 jun3juáh13 la3jí32 yáh3 hi3 jáun2 zia32 ñí1 jmu3 ta21. Ján3, cáun2 lí13 bíh1 jmu3 tsú2 la3 cun3 hi3 hnió3, ti3la3 tiá2 hniáuh32 yáh3 cué32 tsú2 jái13 ñí1con2 hnga2 hi3 jmu3 hi3 jáun2, quí1 jáun2 tiá2 lí13 zian2 tsú2 la3juah21 dúh1 jan2 *tsá2 má2dí1hlánh1 ñí1con2 la3jí32 hi3 ja32 jáun2 tsí3 tsú2.
13 Hi3 zian2 tsá2 siánh3 juáh3 siáh3 la3 lá2: “Má32 dá2 tsa3hi32 héin1 bíh1 tsú2, quí1 qui3 cónh3 héin1 tsú2 lí3 cáun2 ñí1 quioh21 má32 bíh1”. Tson2 bíh1 jái13 ní2, ti3la3 chau21 bíh1 jmái1 hi3 Dió32 hin3 tá1 tun3 ñí1 hi3 ní2. Ti3la3 tiá2 tson2 yáh3 hi3 tá13 ngú3 quioh21 tsú2 lí3 jmáh3la3 hi3 lí1 jmu3 lí1 tsó21; quí1 hi3 má1con21 Ti32 Juo13 bíh1 dí2 ziáun2 dí2 dí1ngú3, hi3 Ti32 Juo13 dí2 né3 ma3cón32 siáh3 ngú3 quiú13 dí2.

14 Hi³ jáun² né³, la³jmí¹ ca³jmú³ Dió³² hi³
ca³jenh¹³ Ti³² Juo¹³ dí², la³ jáun² bíh¹ jmu³
tsú² siáh³ hi³ jenh¹³ dí² uá²jaɨ³² cun³quionh³
pí³ quioh²¹.
15 ¿Tiá¹ má²ñíh¹ hnoh² dúh¹, hi³ ma³
quin³² ma³ jan³² hnoh² ná¹lín³ náh² zeih²¹
cuo² zeih²¹ ta³ Cristo? Jáun² né³, ¿hí¹
lí¹³ cán¹³ jná¹³ hi³ jáun² quioh²¹ Cristo hi³
cunh²¹ jná¹³ quionh³ jan² tsá²mɨ³ hláɨh¹?
¡Tiá² jáun² yáh³!
16 ¿Há¹ tiá² má²ñíh¹ hnoh² hi³ ní¹juáh³
jan² tsá²ñuh² ca³tiánh³ quionh³ jan² tsá²mɨ³
hláɨh¹ la³ hí³, jáun² tá¹ gon³ bíh¹ tsú² má²lín³
la³juah²¹ dúh¹ jan² tsáu²? Quí¹ ñí¹ Sí² rá¹juáh³
la³ lá²: “Tá¹ gon³ tsú² lín¹³ la³juah²¹ dúh¹ jan²
tsáu²”.
17 Tɨ³la³ jan² tsá² má²ca³cunh³ quionh³ Tɨ³²
Juo¹³ dí² né³, tán¹ gon³ bíh¹ tsú² má²lín¹³
la³juah²¹ dúh¹ jan² tsáu² ca³tɨ²¹ jmí²chí³.
18 Hi³ jáun² né³, tɨ³ có³² tianh³ náh²
ca³tɨ²¹ hi³ jmu² tsú² jáun² juón¹. Quí¹
lɨ³ua³ cáun² tso³ siáh³ hi³ jmu² tsáu²,
jun³juáh¹³ má²hliah²³ tsú² ngú³ quioh²¹
hnga² yáh³; tɨ³la³ ní¹juáh³ tsá² lí¹ jmú² lí¹
tsau³² quionh³ jan² tsá² juón¹ má¹ná¹, hú¹tá¹
cu³tí³ má²hliah²³ ngú³ quioh²¹ hnga² bíh¹
tsú² jaun³².
19 Quí¹ ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ hnoh²
má²ná¹lín³ náh² hñú³ híen¹ quioh²¹ Jmí²chí³
Chun¹ hi³ má²ca³cuen³ Dió³² ñí¹con² náh²,
hi³ jáun² Jmí²chí³ Chun¹ hí³ má²cuá³ hñu³
honh² náh². Ha³ tiú²uú² quián¹³ yáh³ hnoh²
hmóu³² cuá² tanh¹,
20 quí¹ tsá² má²ná¹hlánh¹ bíh¹ hnoh²
hi³ ca³lau³ Dió³². Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹
hniáuh³² má¹quien¹³ náh² Dió³² cun³quionh³
cuá² tanh¹, [jɨ³ cun³quionh³ jmí²chí³ quián¹³
náh² ní² siáh³, quí¹ tá¹ tun³ ñí¹ bíh¹ hi³ ní²
má²ca³tɨn¹ Dió³²].

7

Hlí² liéinh³² tsú² tsá² hnió³ jéinh³² cuo²

1 Jáun² né³, né³² má²nga¹ jná¹³ la³ cun³ jáɨ¹³
hi³ ca³ngah³ hnoh² jáun² cun³quionh³ sí². Tɨ³
chu²¹ bíh¹ ní¹juáh³ hi³ tiá² jéinh³² tsá²ñuh²
cuo²;
2 tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ lí¹³ já³² tsí³ tsú² hi³ lí¹
jmu³ lí¹ tsó²¹ bíh¹, hi³ jáun² ma³ quin³² ma³
jan³² tsá²ñuh² hniáuh³² zian² ñí²cuo², hi³ ma³
quin³² ma³ jan³² siáh³ tsá²mɨ³ hniáuh³² zian²
siáh³ ñí²cuo².
3 Hi³ jáun² tsá²mɨ³ tsá²ñuh² bíh¹ ca³tɨn¹
ma³hiún² tsí³ tsá²ján² tsá²ján² la³ cun³ hi³
qui³ ca³tɨn¹ tsá² má²ca³jenh² cuo².
4 Quí¹ jun³juáh¹³ quioh²¹ hnga² yáh³
tsá²mɨ³ cuá² ta³, quí¹ ca³tɨn¹ jɨ³ tsá²ñuh²
ñí²cuo² bíh¹ tsú² jaun³².
Ja³bí¹ la³ jáun² bí¹
siáh³ uá²jaɨ³² tsá²ñuh², jun³juáh¹³ quioh²¹
hnga² yáh³ tsú² cuá² ta³, quí¹ hi³ ca³tɨn¹ jɨ³
tsá²mɨ³ ñí²cuo² bíh¹ tsú² jaun³² siáh³.
5 Ha³ lí² ma³zian¹³ náh² ñí¹con² tsá²ján²
tsá²ján² ní¹juáh³ ta³ tiá² má²lí²jmuh³ náh²
jáɨ¹³ cá²re² hi³ tianh¹³ náh² ma³ quin³² tun³
hnɨ³² jmáɨ¹ tá¹la³ tianh¹³ náh² ná¹chan¹ hi³
lienh¹ náh² Dió³². Má¹lɨ³² jáun² né³ tianh³
náh² siáh³ cu³tsa³²; quí¹ ní¹juáh³ ní² lí¹ tiá²
ca³quɨnh¹ náh² jmáɨ¹ hi³ tion¹³ náh² honh²,
hi³ jáun² *Satanás jmu³ hi³ tánh³² náh² tso³.
6 Cun³ ti³ lí¹ cué²³ jáɨ¹³ bíh¹ jná¹³,
jun³juáh¹³ hi³ jmu² jná¹³ héih³² yáh³.
7 Quí¹ jná¹³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ jmí¹ hiún² tsɨn³²
sá¹jmí¹ hi³ la³jín³² tsáu² ma³zian² la³jmí¹
lín³ jná¹³ dúh¹; tɨ³la³ Dió³² bíh¹ má²ca³cuéh³
ma³ quin³² ma³ jan³² tsáu² ma³ cá² ñí¹ pí³
quioh²¹, uá¹ hi³ ní² uá¹ hi³ cáun².
8 Jáun² tsá² tiá² cuo² má²jenh², jɨ³ tsá²mɨ³
hnáɨ³ ní² juo³ jná¹³ jáɨ¹³ lá²: Hi³ tɨ³ jlánh¹
bíh¹ chú³² ní¹juáh³ hi³ tiá² jéinh³² tsú² cuo²,
la³jmí¹ ngí²³ lá² jná¹³.
9 Tɨ³la³ ní¹juáh³ tiá² tioh²¹ yáh³ tsú² hi³
tion³ tsí³, cuí¹ jéinh²¹ tsú² cú²jueh³² cuo², quí¹
tɨ³ re² bíh¹ hi³ jéinh³² tsú² cuo² cha³ jmí¹
zian² tsú² hi³ dí¹quiaunh²¹ tsí³ jan² ñí²cuo².
10 Tɨ³la³ ñí¹con² tsá² má²ca³jenh² cuo² né³,
jmu² jná¹³ héih³² hi³ tsá²mɨ³ tiá² hniáuh³²
tun³ tsá²ñuh² ñí²cuo². Jun³juáh¹³ quion²¹
jná¹³ yáh³ héih³² lá², quí¹ hi³ quioh²¹ Tɨ³²
Juo¹³ bíh¹ dí².
11 Tɨ³la³ ní¹juáh³ ní² lí¹ ca³tun³ tsá²mɨ³
tsá²ñuh² ñí²cuo², jáun² tsá²mɨ³ hí³ tiú²uú²
hniáuh³² yáh³ jéinh³² cuo² quionh³ jan² tsá²
siánh³, ho³lá²dá² cón³² bíh¹ tsú² cú²jueh³²
tsá²ñuh² ñí²cuo². Ja³bí¹ la³ jáun² tsá²ñuh²
siáh³, tiá² hniáuh³² yáh³ tun³ tsú² tsá²mɨ³
ñí²cuo².
12 Tsá² ñí¹ hná¹ ní² né³ juo³ jná¹³ cáun²
hi³ len³ ná¹ huen², jun³juáh¹³ uú² lí³ héih³²
quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ yáh³ dí²: Hi³ ní¹juáh³ jan²
tsá² reh² dí² zian² tsá²mɨ³ ñí²cuo², jan² tsá²
tiá² ta²¹ má²tanh² Dió³², hi³ jáun² tsá²mɨ³
hí³ né³, cáun² hiún² bíh¹ tsí³ hi³ tionh² la³
má²tionh² jáun² quionh³ tsá² reh² hí³, hi³
jáun² tiá² ca³tɨn¹ yáh³ tsú² hi³ tun³ tsá²mɨ³
hí³.
13 Hi³ ní¹juáh³ zian² jan² tsá²mɨ³ reh² dí²
hi³ tiá² ta²¹ má²tanh² Dió³² tsá²ñuh² ñí²cuo²,
tɨ³la³ tsá²ñuh² hí³ né³, cáun² hiún² bíh¹ tsí³ hi³
tionh² quionh³ tsá²mɨ³ reh² dí² hí³, jáun² tiá²
lí¹³ yáh³ tun³ tsá²mɨ³ hí³ tsá²ñuh².
14 Hi³ jáun² tsá²ñuh² tsá² tiá² ta²¹ má²tanh²
Dió³² má²cuá¹chan¹ bíh¹ ñí¹con² Dió³²
cun³ñí¹ hi³ hiún² tsí³ hi³ tionh² la³ má²tionh²
jáun² quionh³ tsá²mɨ³ ñí²cuo², tsá² má²tanh²
hí³ ta²¹ Dió³²; ja³bí¹ tsá²mɨ³ tsá² tiá² má²tanh²
ta²¹ Dió³² siáh³ má²cuá¹chan¹ bíh¹ ñí¹con²
Dió³² cun³ñí¹ hi³ hiún² tsí³ cuá³ la³ má²cuá³

jáun² quionh³ tsá²ñuh² ñí²cuo², tsá² má²tanh² hí³ ta²¹ Dió³². Sá¹jmí¹ tiá² tson² la³ ní² dúh¹, jáun² jónh³² náh² jmí¹ má²lín³ la³jmí¹ lín³ jón²zíh¹ tsá² tiá² ta²¹ tanh² Dió³² bíh¹; ti³la³ la³ lí³ ní² má¹na²¹, ná¹chan¹ bíh¹ jónh³² náh² ñí¹con² Dió³².

15 Ti³la³ ní¹juáh³ tsá²ñuh² ho³ tsá²mi³ tsá² tiá² ta²¹ má²tanh² Dió³² hnió³ tsáun³ quionh³ ñí²cuo², jáun² cáun² cuí¹ tsáun¹³ yáh³ tsú². Quí¹ jun³juáh¹³ hniáuh³² ma³zian² tsá² tanh² ta²¹ Dió³² quionh³ ñí²cuo² ca³la³ hi³ chí¹tson³ yáh³ ní¹juáh³ tiá² la³ hnió³ yáh³ tsá² tiá² má²tanh² hí³ ta²¹ Dió³², uá¹ hi³ tsá²mi³ uá¹ hi³ tsá²ñuh², quí¹ Dió³² dá² ca³te³ hi³ ma³zian² tsú² re² tin² bíh¹.

16 Quí¹ ¿lánh³ yáh³ rón³² ñíh¹ hnú² tsá²mi³, hi³ ní¹juáh³ lí¹³ lion¹ nú² tsá²ñuh² ñí²cuoh²? Hi³ hnú² né³ tsá²ñuh², ¿lánh³ yáh³ rón³² ñíh¹ hnú² hi³ ní¹juáh³ lí¹³ lion¹ nú² tsá²mi³ ñí²cuoh²?

17 Hi³ jáun² dá² cuí¹ li³ lánh³ li³ bíh¹, ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ tsáu² hniáuh³² ma³zian² la³ cun³ lí³ pí³ hi³ má²ca³cué³ Ti³² Juo¹³ dí², rón³² la³ cun³ qui³ lín³ tsú² jmí¹ ca³te³ jáun² Dió³². La³ ní² bíh¹ lí³ héih³² hi³ jmu² jná¹³ ñí¹con² ca³la³ jí³² cuáh³².

18 Jáun² ní¹juáh³ Dió³² ca³teh³ jan² tsá² *má²tú¹ chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian², cuí¹ lín³ tsú² la³ má²lín³ jáun²; hi³ ní¹juáh³ ca³teh³ Dió³² jan² tsá² tiá² má²já²tú¹ quioh²¹ né³, tiá² lin¹ li³ hniáuh³² yáh³ hi³ jmu³ tsú² la³ jáun² quioh²¹ hnga².

19 Tiá² hi³ jmu² hí¹ cáun² yáh³ ní¹juáh³ hi³ quian³² ho³ tiá² quian³² tsú² li²¹ jáun²; la³ cun³ hi³ jlánh¹ quien² hi³ ma³tí³² tsú² héih³² quioh²¹ Dió³² bíh¹.

20 Ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ tsáu² hniáuh³² zian² la³ cun³ qui³ zian² jmí¹ ca³te³ Dió³².

21 Ní¹juáh³ hi³ jmí¹ má²lín³ nú² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ tsáu² jmí¹ ca³te³ Dió³², ha³ lí² jmú² hi³² honh² hi³ jáun²; ji³²la³ ní¹juáh³ hi³ zia³² jái¹³ hi³ li³ lí¹³ liáun³ nú² jú¹ re² bíh¹, jáun² ti³ re² jmu³ la³ jáun².

22 Quí¹ tsá² má²lín³ tsá² má²dí¹hlánh¹ jmí¹ ca³te³ Dió³² hi³ tanh¹³ tsú² ta²¹ Ti³² Juo¹³ dí², ta³né³² má²lín³ tsú² tsá² má²ca³liáun³ bíh¹, hi³ jáun² má²jmu³ tsú² tá¹³ Ti³² Juo¹³ dí². La³ jáun² bíh¹ lí³ siáh³ ñí¹con² tsá² jmí¹ zian² hi³ ca³tin¹ hnga² jmí¹ ca³li³tén¹, hi³ ta³né³² né³ má²lín³ tsú² tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ Cristo bíh¹.

23 Dió³² má²ca³lau³ hnoh² cun³quionh³ cáun² hmah²¹ hmuh²¹ lín²¹; ha³ lí²uú² lí¹ hen³ náh² hi³ tsá²mi³cuóun² jmu³ hi³ lín¹³ náh² tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹.

24 Hi³ jáun² né³ reh², ma³ quin³² ma³ jan³² hnoh² hniáuh³² tionh² náh² ñí¹ ta³ ñí¹ Dió³² la³ cun³ rón³² lín³ náh² jmí¹ ca³te³ tsú².

25 Hi³ ngaih³² hnoh² jáun² hi³ ca³tin¹ tsá² tiá² má²ca³jenh² cuo² né³, tiá² zia³² yáh³ cáun² héih³² quioh²¹ Ti³² Juo¹³ dí² hi³ hú¹tá¹ ca³tin¹ tsá² la³ hí³. Ti³la³, cué¹³ jná¹³ jái¹³ quion²¹ la³ cun³ hi³ len³ ná¹ huen², hi³ jáun² hnoh² né³ li¹³ cháh¹³ cáun² honh² ca³ti²¹ jái¹³ lá², quí¹ jná¹³ dá² lín³ ná¹ jan² tsá² li¹³ háih¹³ náh² honh² ñí¹con² cun³ñí¹ hi³ ca³ja³ mii³ tsí³ hnga² Ti³² Juo¹³ dí².

26 Hi³ jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ huáh² tsí³ jmái¹ hi³ ziáun² dí² lá² ta³né³², jáun² jná¹³ len³ hi³ ti³ re² bíh¹ zian² tsú² la³ cun³ qui³ má²zian² ta³né³².

27 Ní¹juáh³ hi³ má²jenh² cuonh² hnú², tiá² hniáuh³² yáh³ tsáun³ náh²; hi³ ní¹juáh³ tiá² hin² má²nio³ nú² jái¹³ quiúnh¹ né³, ha³ lí² hnah³ tsá²mi³.

28 Ti³la³ ní¹juáh³ hi³ ca³jenh² cuonh² nú² né³, jun³juáh¹³ jmuh³² tso³ yáh³ hnú² la³ jáun²; hi³ ní¹juáh³ jan² tsá¹mái¹³ ca³jéinh³² cuo², jun³juáh¹³ jmu² tso³ yáh³ tsú² siáh³ la³ jáun². Ti³la³ tsá² jéinh³² hí³ cuo² má¹ná¹, li³ zian² uu³mí²tsi³² bíh¹ ñí¹ hué²¹ lá², hi³ jáun² jná¹³ né³ jmí¹ hnó²¹ hi³ tiá² li³ zia³² uu³mí²tsi³² jáun² quioh²¹ tsú².

29 Reh², sá¹ní² niéi² hnoh² jái¹³ lá² quion²¹ jná¹³: Cú¹pih²¹ jmái¹ bíh¹ jéi³²í¹ zia³² quiú¹³ dí². Hi³ jáun² né³² ti³ chí¹ján³, tsá²ñuh² tsá² má²ca³jenh² cuo² hniáuh³² ma³zian² la³jmí¹ lí³ hi³ tiá² ñí²cuo² zian²,

30 tsá² ná¹ho² ná¹jngih² hniáuh³² jmu³ la³jmí¹ lí³ hi³ tiá² hlah³ nio² bíh¹ tsí³, hi³ ní¹juáh³ tsá² ná¹hiún² tsí³ né³, hniáuh³² jmu³ tsú² la³jmí¹ lí³ hi³ tiá² hiún² bíh¹ tsí³, hi³ tsá² zia³² hi³ la³² né³, hniáuh³² ma³zian² tsú² la³jmí¹ lí³ hi³ tiá² quioh²¹ bíh¹ tsú² hi³ lí²liá³² jáun².

31 Hi³ ní¹juáh³ tsá² jmúh³² ta²¹ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², hniáuh³² jmu³ tsú² la³jmí¹ lí³ hi³ tiá² lin¹ ta²¹ lí²jmúh³² bíh¹ tsú²; quí¹ hngá¹máh³ hi³ néh³² dí² lá² há¹ ngá¹³ bíh¹.

32 Quí¹ jná¹³ hnó³² hi³ tiá² hi³ zia³² hi³ lí¹³ li³ hí³² honh² náh². Ní¹juáh³ jan² tsá² tsá¹ñú¹ tiá² cuo² má²jenh², tsá² la³ hí³ hen² tsí³ jmáh³la³ ñí¹con² Ti³² Juo¹³ bíh¹ dí², ji³ he³ lánh³ rón³² lí¹³ ma³hiún² tsú² tsí³ Ti³² Juo¹³ dí²;

33 ti³la³ ní¹juáh³ má²ca³jenh² cuo² tsú² né³, ca³ti²¹ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá² bíh¹ má²hi³² tsí³ tsú², ji³ he³ lánh³ rón³² lí¹³ ma³hiún² tsú² tsí³ tsá²mi³ ñí²cuo² ní² siáh³,

34 hi³ jáun² tá¹ tun³ jo²¹ bíh¹ ñí¹ má²hi³² tsí³ tsú² lí¹³. Ja³bí¹ zia³² siáh³ hi³ za² ñí¹con² tsá²mi³ tsá² má²jenh² cuo² quionh³ tsá²mi³ tiá² cuo² má²jenh². Quí¹ tsá² tiá² cuo² má²jenh² hen² tsí³ jmáh³la³ ñí¹con² Ti³² Juo¹³ bíh¹ dí², hi³ hnió³ tsú² hi³ lí¹³ cuá¹chan¹ ñí¹con² Dió³² tá¹ jan², la³ má²quionh³ siáh³

jmí²chí³ quioh²¹ tsú²; tɨ³la³ tsá²mɨ³ má²jenh² cuo² né³ hɨ³² tsí³ ca³tɨ²¹ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², jɨ³ he³ lánh³ ma³hiún² siáh³ tsí³ tsá²ñuh² ñí²cuo² ní² siáh³.

35 Juanh³² jná¹³ jáɨ¹³ ní² ca³tɨ²¹ hi³ chú³² quián¹³ hmóu³² bíh¹ náh², jun³juáh¹³ hi³ quí² jna²³ jná¹³ juɨ³² quián¹³ yáh³ hnoh². Quí¹ jná¹³ hnó³² hi³ hnoh² tianh¹³ náh² re² la³ cun³ ca³tɨ²¹ bíh¹, hi³ má¹con²¹ náh² Tɨ³² Juo¹³ dí² hi³ hí¹ cáun² tiá² hi³ chí¹cuú² chí¹jnáɨ²³.

36 Hi³ jáun² né³, hi³ ca³tɨn¹ tsá² má²lieih²¹, tsá² zian² tsá¹máɨ¹³ jon², ní¹juáh³ tsá² hí³ lín²³ hi³ tɨ³ re² jéinh³² cuo² tsá²mɨ³ jon², quí¹hliá² má²tsá²lɨ³hún¹ bíh¹ tsí³ jon² tsú², hi³ má²ca³lín¹³ tsú² siáh³ hi³ hi³ ní² bíh¹ tɨ³ quien², jáun² cuí¹ jmu¹ tsú² la³ cun³ hi³ lín²³ tsú² chu²¹; lí¹³ bíh¹ jéinh³² tsú² cuo² jon², quí¹ jun³juáh¹³ tso³ yáh³ jaun³².

37 Tɨ³la³ ní¹juáh³ zian² tsá² lín²³ hi³ tiá² lin¹ lɨ³ hniáuh³² yáh³ hi³ jéinh³² tsú² cuo² tsá¹máɨ¹³ jon², hi³ tiá³ bíh¹ nio² tsí³ tsú² la³ cun³ hi³ lín²³, hi³ tiá² jéinh³² cuo² jon², re² bí¹ siáh³ jmu² tsá² la³ hí³.

38 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ tsá² jéinh³² cuo² tsá²mɨ³ jon², re² bíh¹ jmu² tsú²; hi³ ní¹juáh³ tsá² tiá² jéinh³² cuo² jon² né³, tɨ³ jlánh¹ bíh¹ re² jmu² tsá² la³ hí³.

39 Hi³ ca³tɨn¹ tsá²mɨ³ tsá² má²jenh² cuo² né³, liei²¹ jmu² héih³² hi³ ca³tɨn¹ tsú² tiánh³ la³ má²tionh² jáun² quionh³ ñí²cuo² tá¹la³ zian² tsá²ñuh²; tɨ³la³ ní¹ má¹jun² tsá²ñuh² né³, má²lí¹³ bíh¹ jéinh³² siáh³ tsá²mɨ³ hí³ cuo² quionh³ lɨ³ua³ jan² tsá² hnio³, tɨ³la³ hniáh³² jan² tsá²ñuh² tsá² má²tanh² ta²¹ Dió³² bíh¹ má¹na²¹.

40 Tɨ³la³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ chú³² quioh²¹ tsá²mɨ³ hí³ lí¹³ ní¹juáh³ hi³ tiú²uú² ca³jéinh³² cuo². Hi³ ní² bíh¹ cáun² hi³ len³ jná¹³ huen², hi³ jná¹³ né³ len³ hi³ hléh²³ ná¹ la³ cun³ hi³ tɨ³² tsí³ Jmí²chí³ joh¹ Dió³².

8

Má³² hi³ cha³² tsú² ná¹chan¹ quioh²¹ dió³² tsá² láɨn¹

1 Né³² né³, cuí¹ má¹ré¹³ jná¹³ jáɨ¹³ hi³ ngaɨh³² hnoh² jáun² ca³tɨ²¹ ngú³ quioh²¹ jáh³ hi³ jngɨh² tsú² ñí¹con² dió³² tsá² láɨn¹. Cun³ né¹ bíh¹ dí² hi³ la³jáɨ³² dí² zia³² hi³ há² ngɨ²³ dí², tɨ³la³ háɨnh¹³ jmú¹³ dí² tonh² ca³tɨ²¹ hi³ má²há² má²ngɨ²³ dí² jáun². Tɨ³la³ ní¹juáh³ hi³ ná¹hnáu³ dí² má¹ná¹, hi³ ní² bíh¹ jmu² hi³ má²tsá²lɨ³hún¹ tsí³ dí² ñí¹con² Dió³².

2 Jáun² ní¹juáh³ zian² tsá² lín²³ hi³ ca³hia³ ca³táunh³ lín³², cun³quionh³ la³ jáun² lí²lin¹ hi³ tiá² hi³ ñi³² hí¹ cáun² bíh¹ tsú² la³ cun³ hi³ jmí¹ ca³tɨ²¹ ñi³².

3 Tɨ³la³ ní¹juáh³ jan² tsá² hnio³ Dió³² né³, má²cuóun³² bíh¹ Dió³² tsá² hí³.

4 Hi³ jáun² né³, ca³tɨ²¹ hi³ cúh² tsú² ngú³ quioh²¹ jáh³ hi³ má²lí²jngɨh³ tsú² ñí¹con² dió³² tsá² láɨn¹, qui³ cónh³ má²né¹ bíh¹ dí² hi³ dió³² tsá² láɨn¹ hí³, hí¹ jan² yáh³ tiá² lí³ nóh³² quioh²¹ Dió³² Tsá² juú²tsáun², quí¹ jí³²la³ jan² tán¹ bíh¹ Dió³² zian².

5 Quí¹ uá¹jinh¹ zia³² hliáun³ lín³² hi³ téh²³ tsú² dió³² hñu³mɨ³cuú² jɨ³ ñí¹ hué²¹ lá² ní² siáh³, hi³ tson² bíh¹ cu³tí³ zia³² bíh¹ hliáun³ lín³² hi³ lí¹ téh²³ tsáu² dió³² jɨ³ juo¹³ tsú² ní² siáh³,

6 tɨ³la³ hi³ ca³ta¹ jnoh¹ má¹ná¹, jan² tán¹ bíh¹ Dió³² Jméi² dí² zian². Jméi² dí² hí³ bíh¹ Tsá² ca³jmú³ ca³la³ jí³² hi³ zia³², hi³ jáun² jnoh¹ né³ ziáun² hi³ ca³tɨn¹ hí³ bíh¹. Jan² tán¹ bíh¹ Juo¹³ dí² zian², Jesús Tsá² lín³ hí³ Cristo yáh³. Hi³ cun³quionh³ hí³ bíh¹ ca³lɨ³ zia³² ca³la³ jí³² hi³ zia³², hi³ la³ jɨ³ jnoh¹ siáh³ uá²jaɨ³².

7 Tɨ³la³ tiá² la³jín³² tsáu² má²ca³ngɨ¹³ yáh³ hi³ ní². Quí¹ zian² tsá² jlánh¹ jmí¹ má²tan² hi³ má²tsú² má²jónh³² dió³² tsá² láɨn¹, hi³ tsá² hí³ né³ cáun² lín²³ la³ má²lín²³ jáun² bíh¹ hi³ hú¹tá¹ má²ca³lɨ³quioh²¹ dió³² tsá² láɨn¹ bíh¹ ngú³ hi³ cuá¹cúh² tsú² jáun². Hi³ cun³ñí¹ hi³ tiá² má²nio² tiá³ tsí³ tsú² né³, jáun² bíh¹ cáun² lí¹ cha³² tso³ jmí¹ tsí³ tsú² hi³ lín²³ hi³ má²ca³hliánh² cun³ñí¹ hi³ má²lí²cuh³ ngú³ hi³ má²ta³no¹ ñí¹con² dió³² tsá² láɨn¹ hí³.

8 Tɨ³la³ jun³juáh¹³ cun³quionh³ má³² hi³ cúh²³ yáh³ dí² lí¹³ tá¹zanh¹ dí² re² ta³ ñí¹ Dió³² má¹ná¹. Quí¹ sa³jun³ lɨ³ hláɨh¹ yáh³ dí² ní¹juáh³ hi³ tiá² cúh¹³, hi³ sa³jun³ lɨ³ chun¹ yáh³ dí² ní¹juáh³ hi³ lí²cúh¹³.

9 Tɨ³la³ hua³hín¹³ náh² jmu³, quí¹ ní² lí¹ ca³jmuh³ náh² hi³ tánh³² tso³ jan² tsá² tiá² má²pin³ tsí³ cun³quionh³ hi³ cúh¹³ náh² lɨ³ua³ cáun² hi³ tɨ³² honh² náh² hmóu³².

10 Cuí¹ jmú¹³ jáɨ¹³: Ní¹juáh³ hnú² tsá² má²ñíh¹ hi³ ní², la³ ca³ñíh³ hi³ jmúh¹³ má³² cáun² ñí¹ ca³tɨn¹ dió³² tsá² láɨn¹, hi³ ní¹juáh³ tá¹la³ jáun² né³ la³ ca³jíe³² jan² tsá² reh² tsá² tiá² má²pin³ tsí³ hi³ ñíh³ hnú² ñí¹ jáun², jáun² ja³bí¹ tsá² reh² hí³ lí¹³ já³² tsí³ hi³ cuh³ má³² má²lí³cué³² tsú² ñí¹con² dió³² tsá² láɨn¹.

11 Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí³, hi³ cun³quionh³ hi³ jlánh¹ ñíh¹ jáun² bíh¹ hnú² má²jmuh³² nú² hi³ tsa³hín³ renh² nú² tsá² tiá² má²pin³ tsí³, tsá² ca³jun³ hí³ Cristo hi³ ca³tɨn¹ uá²jaɨ³².

12 Jáun² la³ ní² bíh¹ má²jmuh³² hnoh² tso³ ñí¹con² hnga² Cristo, cun³quionh³ hi³ jmuh³² náh² tso³ ñí¹con² renh² ní¹ má¹ca³hliah²¹ náh² tsí³ tsá² tiá² má²pin³ tsí³.

13 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, ní¹juáh³ jná¹³ la³ jmu² hi³ tanh³² renh² ná¹ tso³ cun³quionh³ má³² hi³ cuh³² ná¹, tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² hi³

hí¹ cónh³ tiú²uú² cuh²¹ jná¹³ ngú³ la³ jáun², quí¹ ní² lí¹ ca³jmú³² jná¹³ hi³ tánh³² renh² ná¹ tso³.

9

La³ cun³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² lín³ tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³²

1 Né³² né³, ¿tiá¹ la³ zian² jná¹³ hi³ ca³tɨn¹ huen² dúh¹? ¿Haun¹³ juáh¹³ lín³ jná¹³ jan² *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³² dúh¹? Quí¹ jná¹³ má²ca³jɨen¹ ná¹ Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ cun³quionh³ hnoh² bíh¹ má²lin¹ ta²¹ quion²¹ jná¹³ hi³ má²cá²jmú³² ná¹ quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí².

2 Uá¹jinh¹ zian² tsá² tiá² hnió³ tónh³² ta²¹ hi³ jná¹³ lín³ ná¹ tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³², tɨ³la³ ñí¹con² hnoh² má¹ná¹, lín³ bíh¹ jná¹³; quí¹ cun³quionh³ hi³ lín³ hnoh² ní² tsá² tanh² ta²¹ Tɨ³² Juo¹³ bíh¹ dí² má²lí²lin¹ hi³ tson² bíh¹ cu³tí³ lín³ jná¹³ tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³².

3 La³ lá² bíh¹ nga² jná¹³ ñí¹con² tsá² la³ hí³ ní¹juáh³ jmí¹ ziú² jmí¹ hɨe² tsú²:

4 ¿Tiá¹ la³ zia³² jáɨ¹³ hi³ cú¹ hnáɨh¹³ jnoh¹ la³ cun³ hi³ lí¹ cue³² jáun² tsáu² dúh¹?

5 Ja³bí¹ la³ jáun² zia³² siáh³ jáɨ¹³ hi³ jenh¹ jná¹³ uón³² quiúnh¹ ná¹ jan² tsá²mɨ³ tsá² reh² dí², hi³ ngí¹³ ná¹ quiúnh¹ la³jmí¹ jmu² tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³² ñí¹ hná¹ ní², ji³ tsá¹ raɨnh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², ji³ Pé¹ ní² siáh³.

6 ¿Hí¹ lín²³ tsú² hi³ jmáh³la³ jná¹³ quiúnh¹ ná¹ Bernabé uá¹ lɨ³hniauh²³ hi³ jmú¹³ jnoh¹ ta²¹ hi³ jáun² lí¹³ jniau¹³ jnoh¹ hi³ cúh¹³ tá¹la³ hléh¹³ jnoh¹ jú¹ chú³²?

7 ¿Hin² dá² tsánh² tsá² lín³ hliáu³, hi³ má²hmah¹ hnga² la³jí³² hi³ lɨ³ hniáuh³² quioh²¹? ¿Hin² tsánh² zia³² hi³ jnauh²¹, hi³ tiá² cúh² má¹lɨ³² jáun²? ¿Hin² dá² tsánh² jmu² hua³hí¹³ *já¹ziáh² hi³ tiá² hính²³ yáh³ jmɨ² tiuh²¹ hi³ huéh²³ má¹lɨ³² jáun²?

8 Su³uú² lí¹ cuí¹ lín¹³ náh² hi³ jáɨ¹³ hi³ hléh²³ jná¹³ lá² lí³ cáun² hi³ lí¹ ca³cháunh³ chin³² jná¹³ huen², quí¹ ja³bí¹ ñí¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés yáh³ rá¹juáh³ la³ ní².

9 Quí¹ ñí¹ liei²¹ jáun² rá¹juáh³ la³ lá²: "Ha³ lí² tanh³ chí² náh² ho³ cuá¹juí² tá¹la³ há² zauh³² cuú²miih²¹ hi³ jáun² sunh³ máɨ³". Quí¹ jun³juáh¹³ hi³ ca³juáh³ Dió³² la³ ní² cun³ñí¹ hi³hliá² jlánh¹ hnio³ cuá¹juí² yáh³,

10 quí¹ cun³quionh³ la³ ní² dá² ca³jmú³ tsú² cáun² jáɨ¹³ hi³ ma³ta² tsú² ji³lá² bíh¹ dí². Liei²¹ jáun² ca³lɨ³ ca³tɨ²¹ cáun² hi³ chú³² quiú¹³ jnoh¹ bíh¹; quí¹ tsá² quiáh² hué³² quionh³ tsá² caun² hi³ ca³láu², cá²re² bíh¹ hen² tsí³ tsú² hi³ he³ la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹ ní¹ má¹ca³láu².

11 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ jnoh¹ má²ca³ján¹³ jún² hi³ jmu² ta²¹ hñu³ jmí¹ hñu³ tsí³ tsáu² ja¹ quián¹³ hnoh², ¿hí¹ hliáun³ lín³² máh³ ní¹juáh³ la³ ca³héi¹³ jnoh¹ cú¹pih²¹ hi³ lɨ³ hniáuh³² quiú¹³ ñí¹con² hnoh² má¹lɨ³² jáun²?

12 Ní¹juáh³ tu³ bíh¹ tsá² siánh³ yáh³ la³ zia³² bíh¹ jáɨ¹³ ñí¹con² hi³ he³ hi³ hniáuh³² quioh²¹ ñí¹con² hnoh², jáun² ¡tiá¹³ bíh¹ tiá³ jnoh¹ tiá² ca³ta¹ héi¹³ hi³ jáun²!

Tɨ³la³ tiá² má²ca³jmú¹³ yáh³ jnoh¹ la³ cun³ hi³ jmí¹ lí¹³ jmú¹³; tɨ³la³ jnoh¹ dá² má²ca³tion¹³ bíh¹ tsí³ la³jí³², quí¹ tiá² hnáu² jnoh¹ hi³ lɨ³ zia³² hi³ chí¹cuú² chí¹jnáɨ²³ tá¹la³ hléh¹³ jnoh¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Cristo.

13 Quí¹ má²ñíh¹ bíh¹ hnoh² hi³ ní¹juáh³ tsá² jmu² ta²¹ hñu³ cuáh³² chín¹ quiú¹³ jnoh¹ tsá² *judíos, cun³quionh³ hi³ tsá²can³² jáun² tsáu² hñu³ cuáh³² bíh¹ zian² tsú². La³ cun³ lí¹³ juáh¹³, hi³ ní¹juáh³ tsá² jmu² ta²¹ ñí¹ lí³ ñí¹hiú¹³, ñí¹ qui³ cueh³² tsáu² Dió³² lɨ³ua³ cáun² hi³ ca³loh² uá¹ i³ hi³ jñi³² tsú², uá¹ hi³ jáh³, jáun² ní¹ má¹lí²jín³² tsá² hí³ la³ cun³ hi³ ca³tɨ²¹ có³², má¹lɨ³² jáun² né³, tsá² hí³ bíh¹ má²lí¹³ cuh³ hi³ ziún³.

14 La³ jáun² bíh¹ lí³ héih³² hi³ ca³jmú³ siáh³ Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ ní¹juáh³ tsá² hleh³² jú¹ chú³², jáun² cun³quionh³ ta²¹ jáun² bíh¹ lí¹³ zian² tsú².

15 Tɨ³la³ jná¹³ má¹ná¹, hí¹ cónh³ yáh³ tiá² má²ca³mí³ jná¹³ ñí¹con² hnoh² la³ cun³ hi³ jmí¹ lí¹³ mí¹³ jná¹³, sa³jun³ jmu² jná¹³ sí² lá² quí¹ cun³ñí¹ hi³ hniá¹ jná¹³ hi³ zia³² hi³ cuéh¹ hnoh² ca³lá². ¡Tɨ³ re² cuí¹ jún¹³ jná¹³ cú²jueh³² ñeh² bíh¹ hi³ quin³ tsú² hi³ hiún² tsɨn³² jná¹³ hi³ hléh²³ ná¹ ta³ tiá² hlánh¹!

16 Ca³tɨn¹ jná¹³, jun³juáh¹³ hi³ jmu² tonh² yáh³ jná¹³ hi³ hléh²³ jú¹ chú³², quí¹ cun³ ca³tɨn¹ bíh¹ jná¹³ hi³ hléh¹³. ¡Ma³ jlánh¹ juo²³ jná¹³ ní¹juáh³ hi³ tiá² hléh¹³ jú¹ chú³² jáun²!

17 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, ní¹juáh³ hi³ jmu² jná¹³ ta²¹ lá² cun³ñí¹ hi³ hiún² tsɨn³² huen², jáun² zia³² bíh¹ hi³ hiáu¹³ jná¹³. Tɨ³la³ uá¹ cun³ ca³jmú³² jná¹³ ca³la³ chí¹tson³, cun³ jáun² bíh¹ lí³ cáun² ta²¹ hi³ má²ca³chá³ Dió³² jo³uón³² jná¹³.

18 Hi³ jáun² né³, la³ cun³ hi³ hiáu¹³ jná¹³ jáun² lí³ la³ lá²: Hi³ jlánh¹ lí²hiún² tsɨn³² jná¹³ hi³ hléh²³ jú¹ chú³² ta³ tiá² hi³ mí²³ ná¹ hí¹ cáun²; la³ cun³ lí¹³ juáh¹³, hi³ tiá² mí²³ jná¹³ la³ cun³ hi³ qui³ lí¹³ mí³² jan² tsá² hleh³² jú¹ chú³².

19 Uá¹jinh¹ tiá² lín³ jná¹³ *tsá² má²dí¹hlánh¹ ñí¹con² hí¹ jan² tsáu², tɨ³la³ cun³ jáun² má²cá²jmú³² bíh¹ jná¹³ hi³ lín³ ná¹ la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² má²dí¹hlánh¹ ñí¹con² la³jín³² tsáu², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ janh²¹ jná¹³ juóun³² tsáu² hi³ ca³tɨn¹ Cristo.

20 Ní¹juáh³ jmí¹ cuon¹ jná¹³ ja¹ tsá² judíos, jmu² jná¹³ la³jmí¹ jmu² tsá² judíos, hi³ jáun² lí¹³ janh²¹ jná¹³ tsú²; la³ cun³ lí¹³ juáh¹³,

hi3 ñí1con2 tsá2 ná1má2tí32 liei21 quioh21 hla1
Moisés jmu2 jná13 la3jmí1 jmu2 tsá2 má2tí32
hí3 liei21, hi3 jáun2 lí13 janh21 jná13 tsá2 hí3,
uá1jinh1 jná13 jan2 tsá2 tiú2uú2 lin1 li3hniauh23
ma3tí32 liei21 jáun2.

21 Hi3 jáun2 né3, ní1juáh3 jmí1 cuon1 jná13
ja1 quioh21 tsá2 tiá2 má2quien2 liei21 quioh21
hla1 Moisés, ja3bí1 jná13 jmu2 siáh3 cá2ren2
quiúnh1 ná1 tsá2 la3 hí3. Ti3la3 jun3juáh13 hi3
tiá2 má2ti21 héih32 quioh21 Dió32 yáh3 jná13
jaun32, quí1 jná13 bíh1 jan2 tsá2 ca3tin1 ná1 hi3
má1ti21 liei21 quioh21 Cristo.

22 Ní1juáh3 jmí1 cuon1 jná13 quiúnh1 tsá2
tiá2 má2pin3 tsí3, hi3 jáun2 jná13 jmu2 siáh3 hi3
la3jmí1 lí3 hi3 tiá2 má2pin3 tsin32 ná1, hi3 jáun2
lí13 janh21 jná13 uá2jai32 tsá2 hí3. Hi3 jáun2 la3
cun3 hi3 jmu2 jná13 né3, hi3 jmu2 ná1 cá2ren2
quiúnh1 ná1 la3jánh3 dú1 ñí1 tsáu2, hi3 jáun2
la3 jáun2 lí13 cháuh32 he3 lánh3 rón32 lí13 lion1
jná13 jmí2chí3 quioh21 ma3 jan2 tsá2 hí3 bíh1
jaun32.

23 Jmu2 jná13 la3jí32 hi3 ní2 cun3ñí1 hi3
ca3tin1 jú1 chú32, hi3 jáun2 lí13 hiáu3 jná13
uá2jai32 la3 cun3 hi3 jein32 jú1 chú32 lá2.

24 Quí1 má2ñíh1 bí1 hnoh2 hi3 ní1juáh3 jmí1
co2 tsú2, jáun2 la3jín32 bíh1 tsú2 jmu2 pí3
hi3 tsá2táunh1 cú2hé2 lín32, ti3la3 jí32la3 jan2
tán1 bíh1 tsá2 láih23, hi3 jáun2 hiáuh23 hi3
má2ná1lí3 jáun2 hua3jan21. Jáun2 la3jmí1 jmu2
tsá2 la3 hí3 bíh1 hniáuh32 jmúh13 náh2 pí3, hi3
jáun2 janh1 náh2 hi3 má2ná1lí3 jáun2 hua3jan21
quián13.

25 La3jín32 bíh1 tsá2 co2 má2tin32 re2, hi3
jáun2 tiá2 zia32 hí1 cáun2 hi3 lí13 li3 hliánh13
tsú2, quí1 hi3 hnió3 láih13 cáun2 *có2ron1ná1
hi3 lí3 ñeh1 hmá2 cuu3hláu2, cáun2 hi3 tiá2
lin1 má2hie2; ti3la3 jnoh1 má1ná1, jmu32 pí3
hi3 jáun2 jauh1 dí2 cáun2 hi3 ma3hie2 la3 cun3
jmí1hi3nio2 bíh1.

26 Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, jmu2 jná13 la3 cun3
qui3 jmu2 tsá2 ngi32 cú2hé2, ha3 tiá2 jíe32 yáh3
jná13 ti3 hlá2 ti3 ní2; hi3 sa3jun3 jmu2 jná13
hniéi2 la3jmí1 jmu2 jan2 tsá2 lí1 cuí23 jah32 ñí1
lin21.

27 Ti3la3 jná13 dá2 jmu2 héih32 ca3la3
chí1tson3 bíh1 ñí1con2 ua3 tán2 ná1, hi3
di3quian21 ná1 jmái1 hi3 taunh13 ta21, quí1
ní2 lí1 ca3li3 hi3 chín1dí1 jná13 tsá2 ca3ma3tin13
ná1 tsáu2, hi3 la3 ca3ta3zanh1 ná1 hlah3 má1li32
jáun2.

10

Tiá2 hniáuh32 má1quien13 dí2 dió32 tsá2 láin1

1 Hi3 jáun2 né3 reh2, hnó32 jná13 hi3 li3
ñíh13 náh2 hi3 la3jín32 bíh1 tsá2daun32 dí1hio3
ñú1deh3 dí2 tsá2 jmí1 zian2 cá2jmái1 ca3tiánh3
ñeh2 jnie2 hi3 lí3 li21 hi3 taunh2 jáun2 Dió32
hó1ñí1, hi3 la3jín32 bíh1 tsú2 ca3nga3 siáh3
Jmí2miih21 Dáin3 jmí1 ca3niá3 jáun2.

2 Hi3 jáun2 dá2 la3jín32 bíh1 tsú2 cáun3
jmái2, hi3 lin1 hi3 hain21 ti3con2 hla1 Moisés
cun3quionh3 hi3 ca3ñi3táunh1 tsú2 jáun2 ñeh2
jnie2, ji3 jmí1 ca3han3 siáh3 jmí2miih21 jáun2.

3 Ja3bí1 cá2re2 ca3cúh2 bíh1 tsú2 ji3lin2 cá2
ñí1 má32 hi3 ca3cué3 Dió32.

4 Ja3bí1 la3jín32 bíh1 tsú2 siáh3 ca3hinh3 cá2
ñí1 jmái2 hi3 ca3cué3 hnga2 Dió32. Quí1hliá2
jmí1 hính23 tsú2 jmái2 ja3 ñí1con2 Dió32 hi3
chí1hue32 hláu2. Hláu2 jáun2 dá2 jmí1 quionh3
tsú2 tá1la3 hí1tiáunh1 jui32, hi3 hláu2 jáun2 né3
jmí1 lín3 hnga2 bíh1 Cristo.

5 Ti3la3 uá1 jáun2 la3 jáun2, lí3 cá2 tsáun1
máh3 tsá2 hí3 tiá2 ca3jmú3 la3 cun3 hi3 jéih32
Dió32, hi3 jáun2 dá2 ca3hiá2 cá2tsan3 bíh1 tsú2
hué32 quiéin2 jáun2.

6 La3jí32 hi3 ca3li3 jáun2, lí3 cáun2 nóh32 hi3
hie32 jnoh1 jú1 tson2 bíh1, hi3 lin1 hi3 tiá2
ca3ta1 dí2 jmú13 hi3 hniá1 dí2 hi3 hlah3, la3jmí1
ca3jmú3 jáun2 tsá2 hí3.

7 Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 tiá2 hniáuh32
má1tsú1 má1jonh21 hnoh2 dió32 tsá2 láin1
la3jmí1 ca3jmú3 jáun2 tsá2 hí3; la3 cun3 rón32
hi3 rá1juáh3 ñí1 Sí2: “Tsáu2 ca3tiánh3 tiáunh1,
hi3 ca3cu3 ca3hinh3, hi3 jmí1 li21 jáun2 né3
ca3nu3 ca3tiánh3 hi3 ca3jmú3 juón1”.

8 Jáun2 tiá2 hniáuh32 yáh3 hi3 lí1 jmú1 lí1
tsáu13 dí2 la3jmí1 ca3jmú3 jáun2 tsá2 hí3, quí1
jmí1 li21 jáun2 ca3tsan3 quiu3hni2 mei21 tsáu2
cu3tsa32 la3 lá2 cú2 jmái1.

9 Sa3jun3 hniáuh32 yáh3 hi3 cá1 lan13 dí2
Ti32 Juo13 hi3 neh21 ní1juáh3 hi3 tson2 juenh2
tsí3, la3jmí1 ca3jmú3 ma3 jan2 tsá2 hí3, hi3 jmí1
li21 jáun2 né3 ca3tsan3 bíh1 cun3quionh3 hi3
ca3quieh2 jáh3 hláinh1.

10 Hi3 sa3jun3 hniáuh32 yáh3 hi3 jmúh13
hnoh2 hi3 lí1 mí1 lí1 tsáinh1 náh2 ñí1con2 Dió32
la3jmí1 ca3jmú3 ma3 jan2 tsá2 hí3, hi3 jáun2
jmí1 li21 jáun2 né3, ca3hiá2 cá2tsan3 bíh1 hi3
ca3jmú3 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32, tsá2 quian32
pí3 quioh21 hmú32.

11 La3jí32 hi3 ní2 bíh1 ca3chú2 cá2quiúnh32
tsá2haun32 dí1hio3 ñú1deh3 dí2 tsá2 jmí1 zian2
cá2jmái1; hi3 jáun2 né3 ca3tóh3 tsú2 ñí1 Sí2, hi3
jáun2 lí13 zia32 cáun2 nóh32 quiú13 jnoh1 tsá2
ziáun2 dí2 ñí1 cá1táuh3 jmái1 lá2, hi3 tiá2 jmú13
dí2 la3 jáun2.

12 Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, ní1juáh3 tsá2 lín23
hi3 pin3 tsí3, cuí1 jmu1 tsú2 hua3hín13 hi3 tiá2
cáun2 lí1 tánh21 tso3.

13 La3jí32 hi3 cá2 lau23 hnoh2 cá2ren2 bíh1
quionh3 la3 cun3 hi3 qui3 quiunh32 la3jín32
tsá2mi3cuóun2 ñí1 hná1 ní2 uá2jai32. Ti3la3
cun3 jáun2 lí13 bíh1 cháh13 hnoh2 cáun2 honh2

ñí¹con² Dió³², quí¹ hí³ dá² tiá² cáun² lɨ́¹ cué²¹ yáh³ jáɨ¹³ hi³ lɨ³ zia³² hi³ cá² lau²³, cáun² hi³ tiá² lɨ³ quɨnh¹ náh² jmáɨ¹. Quí¹ Dió³² dá² tɨ³ hí́e³² bíh¹ he³ lánh³ rón³² tion¹³ náh² honh² ja¹ la³jí́³² hi³ jáun², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí́¹³ quɨnh¹ náh² jmáɨ¹.

14 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, reh² tsá² hnau³ jná¹³ lí́n³², su³uú² lí́¹ ma³quien¹³ náh² dió³² tsá² láɨn¹.

15 Lieh¹ jná¹³ hnoh² la³jmɨ́¹ liéɨnh³² tsú² tsá² quiáh¹ tsɨ́³, hmóu³² bíh¹ hnoh² lí́¹³ chú¹ ñih²¹ náh² la³ cun³ hi³ juah³² jná¹³ lá²:

16 Hi³ nɨ́¹ má¹ca³cue¹³ dí² tiá¹hmah¹ Dió³² quioh²¹ jmɨ² ráu³ hí́en¹ hi³ hnáɨh²³ dí² jáun² la³jáɨ³² né³, má²ná¹ma³jnia¹³ dí² hi³ tiáuh¹ dí² cá²hon³ quiúnh¹ Cristo cun³ñí¹ hi³ jmɨ́²hán¹ tsú² ca³jmú³ ta²¹ ñí¹con² dí² jɨ³lá² bíh¹. Ja³bí¹ la³ jáun² nɨ́¹ má¹ca³tsunh²¹ dí² *hí³ cuú²miih²¹ hi³ cúh²³ dí², má²ná¹ma³jnia¹³ dí² hi³ tiáuh¹ dí² cá²hon³ quiúnh¹ Cristo cun³ñí¹ hi³ tá¹³ tsú² má²ca³lɨ³ quien² ñí¹con² dí² la³jáɨ³² jmɨ́¹ ca³taun³ tsú² jáun² ñí¹ crei²¹ bíh¹ siáh³.

17 Jáun² cun³ñí¹ hi³ cáun² hí³ bíh¹ tsóh³² dí², uá¹jinh¹ juóu³² lí́n³² dí², má²lin¹ bíh¹ hi³ ná¹láɨ³ dí² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsáu², quí¹ cáun² bíh¹ hí³ cúh²³ dí² la³jáɨ³².

18 Sá¹nɨ́² jɨe³ dú¹ náh² lánh³ rón³² ná¹ngɨ²³ tsá² hué³² *Israel: La³jí́n³² tsá² cúh² ngú³ quioh²¹ jáh³ má²lɨ́²jngɨh³ tsú² ñí¹con² Dió³², má²lɨ́²ma³jnia³² tsú² hi³ tiáunh¹ cá²hon³ hi³ jáh³ hí³ lɨ³ quien² ñí¹con² tsú² la³jí́n³² bíh¹.

19 Jáun² né³, jun³juáh¹³ hi³ hnó³² jná¹³ juah²¹ hi³ dió³² tsá² láɨn¹ zia³² pí³ quioh²¹ yáh³, hi³ sa³jun³ tɨ³ jlánh¹ quien² ngú³ quioh²¹ jáh³ hi³ jngɨh² tsú² ñí¹con² dió³² tsá² láɨn¹ yáh³ la³ cónh³ bíh¹ lɨ³ua³ cáun² ngú³.

20 La³ cun³ hi³ hnó³² jná¹³ juah²¹ lɨ́³ la³ lá²: Hi³ tsá² tiá² cuóun³² Dió³² cuen² jáh³ ñí¹con² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹ bíh¹ nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ jngɨh² jáh³ ñí¹hiú¹³ quioh²¹ dió³² tsá² láɨn¹, jun³juáh¹³ ñí¹con² Dió³² yáh³ cuen² tsú²; hi³ jná¹³ né³, tiá² hnó³² yáh³ hi³ tiáunh¹ hnoh² cá²honh¹ quiúnh¹ náh² jmɨ́²chí³ hláɨnh¹.

21 Quí¹ tiá² lí́¹³ yáh³ hi³ dí¹chíh¹ hnoh² honh¹ copa hi³ jmu² lin¹ hi³ tiáunh¹ náh² cá²honh¹ quiúnh¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ má¹lɨ³² jáun² né³ dí¹chíh¹ náh² siáh³ honh¹ copa hi³ jmu² lin¹ hi³ tiáunh¹ náh² cá²honh¹ quiúnh¹ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹; sa³jun³ lí́¹³ yáh³ hi³ cúh¹³ hnoh² hi³ ná¹tsɨ²¹ ñí¹ mesa quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ má¹lɨ³² jáun² cúh¹³ náh² siáh³ hi³ ná¹tsɨ²¹ ñí¹ mesa quioh²¹ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹.

22 ¡Ha³ tiá² ca³ta¹ yáh³ dí² jmú¹³ hi³ míh³ tsɨ́³ Tɨ³² Juo¹³ dí²! Quí¹ jun³juáh¹³ jnoh¹ yáh³ tsá² tɨ³ jlánh¹ bíh¹ pin³ la³ cónh³ bíh¹ hí³ dí².

He³ lánh³ rón³² jmu² tsá² má²ca³liáun³, tsá² qui³ hnio³ raɨnh²¹

23 Né³² né³, tson² bíh¹ la³ cun³ hi³ juáh²³ jáun² tsáu², hi³ cáun² lí́¹³ bíh¹ jmu³ tsú² la³ cun³ hi³ hnió³; tɨ³la³ tiá² la³jí́³² hi³ jáun² jmu³ yáh³ ta²¹. Ján³, lí́¹³ bíh¹ jmu³ tsú² la³ cun³ hi³ hnió³, tɨ³la³ tiá² la³jí́³² hi³ jáun² lí́¹³ yáh³ ma³hau³ hi³ lɨ³hún¹ tsɨ́³ tsá²ján² tsá²ján².

24 Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ca³tɨn¹ hnauh¹³ jmáh³la³ hi³ lɨ́¹³ jmu³ ta²¹ ñí¹con² hnga², quí¹ ca³tɨn¹ tsú² hnauh¹³ hi³ lɨ́¹³ lɨ³ jmu³ ta²¹ ñí¹con² tsá²ján² tsá²ján² bíh¹.

25 Jáun² cáun² quɨéɨh³ náh² cú²jueh³² la³jí́³² la³ cun³ hi³ hna² tsú² ja¹ hmah²¹, ha³ lɨ́² ngáɨ² náh² nɨ́¹juáh³ ngú³ jáun² quioh²¹ jáh³ hi³ ca³jngɨh³ tsú² ñí¹con² dió³² tsá² láɨn¹, ha³ lɨ́² ngáɨ² náh² hí¹ cáun² hi³ lí́¹³ jmu³ hi³ hliáh¹³ jmɨ́¹ honh² náh².

26 Quí¹ hnga² Tɨ³² Juo¹³ bíh¹ dí² Tsá² quioh²¹ la³jí́³² la³ cun³ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá².

27 Hi³ nɨ́¹juáh³ zian² tsá² tiá² má²tanh² ta²¹ Dió³² hi³ té²³ hñú¹³, nɨ́¹juáh³ hi³ hnáuh² náh² cuá¹táunh¹, jáun² cuá²quɨéɨh³ náh² la³jí́³² la³ cun³ hi³ cué³² tsú² ñí¹ jáun²; tɨ³la³ ha³ lɨ́² ngáɨ² náh² hí¹ cáun² má¹ná¹, hi³ jáun² tiá² lí́¹³ hliáh¹³ jmɨ́¹ honh² náh².

28 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ zian² tsá² zaɨ³² hnoh² la³ lá²: “Ngú³ lá² quioh²¹ jáh³ ca³jngɨh³ tsú² ñí¹con² dió³² tsá² láɨn¹ bíh¹”, hi³ jáun² ha³ lɨ́² cúh² náh² cú²jueh³² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ tsá² má²lɨ́²juáh³ hí³ la³ jáun², quí¹ nɨ́² lɨ́¹ ca³hliáh² jmɨ́¹ tsɨ́³ tsá² hí³.

29 Juah³² jná¹³ la³ nɨ́² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jmɨ́¹ tsɨ́³ tsá² hí³ bíh¹, jun³juáh¹³ jmɨ́¹ honh² hnoh² hmóu³² yáh³.

Tɨ³la³ zian² tsá² lí́¹³ juáh³ má¹ná¹: “¿He³ láɨh³² sa³ jná¹³ máh³ tiá² lí́¹³ cuh²¹ lɨ³ua³ cáun² hi³ hnó³² ná¹ cuh²¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² má²pin³ tsɨ́³ jan² tsá² siánh³?

30 Nɨ́¹juáh³ la³ cue² bíh¹ jná¹³ tín² tiá¹hmah¹ Dió³² nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ cuh²¹, ¿he³ yáh³ ca³tɨ²¹ ziu³ hí́e³ tsú² jná¹³ hi³hliá² cuh³²?”

31 Né³² né³, hniáuh³² má¹quien¹³ náh² Dió³² la³ñí¹ la³ján³ cun³quionh³ la³jí́³² hi³ jmuh³² náh², uá¹ hi³ má³² hi³ cú² hi³ húh²³ náh², uá¹ hi³ lɨ³ua³ cáun² hi³ siáh³ siáh³.

32 Ha³ lɨ́² jmu² náh² hi³ lí́¹³ quɨnh³ tsáu², sa³jun³ tsá² *judíos, sa³jun³ *tsá²cá²jo²¹, hi³ sa³jun³ tsá² má²lɨ́n³ cuáh³² quioh²¹ Dió³² nɨ́² siáh³.

33 Hi³ jáun² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ huen² né³, jmu² ná¹ tion³ hi³ hí¹ jan² tiá² hin² jeinh²¹ hlah³ ca³tɨ²¹ lɨ³ua³ cáun² hi³ jmu¹ jná¹³. Ha³ tiá² hnauh³² yáh³ jná¹³ jmáh³la³ hi³ chú³² quion²¹ huen², tɨ³la³ jná¹³ hnauh³² hi³ chú³² hi³ ca³tɨn¹ tsá² siánh³ bíh¹, hi³ jáun² lí́¹³ liáun³ tsú².

11

1 Jáun² né³, jmu³ náh² la³ cun³ hi³ jmu² jná¹³, la³jmí¹ jmu² jná¹³ la³ cun³ hi³ ca³jmú³ jáun² Cristo.

Tsá³mɨ³ tsá² má²tsú² má²jónh³² Dió³²

2 Hi³ jáun² né³ reh², zia³² bíh¹ cáun² hi³ jlánh¹ re² jmuh³² hnoh². Quí¹hliá² chau² honh² hnoh² jmáɨ¹ ca³la³ jí³² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³, jɨ³ hi³hliá² la³ má²ma³tih²¹ jáun² bíh¹ hnoh² jáɨ¹³ hi³ ca³híe³ jná¹³ jáun², la³ cun³ hi³ ca³li³ tɨn² ná¹ huen² jmí¹tin².

3 Tɨ³la³ hnó³² jná¹³ hi³ há¹ ngɨ¹³ hnoh² hi³ Cristo bíh¹ lín³ Tsá² chín¹ ñí¹con² tsá²ñuh², hi³ jáun² tsá²ñuh² né³ lín³ tsá² chín¹ ñí¹con² tsá²mɨ³ ñí²cuo² la³jmí¹ lín³ jáun² Dió³² Tsá² chín¹ ñí¹con² Cristo.

4 Jáun² ní¹juáh³ lɨ³ua³ jan² tsá²ñuh² jlí²³ chí¹ ní¹ má¹ca³liéinh³² Dió³² ja¹ ñí¹ ná¹ngɨh³² tsá² lín³ cuáh³², ho³ ní¹juáh³ ní¹ má¹ca³hléh³ jáɨ¹³ hi³ cue³² Dió³² hñu³ tsí³, cun³quionh³ hi³ jmu² tsú² la³ jáun², jmu² tsú² hi³ tiá² quien² Tsá² chín¹ ñí¹con² bíh¹ tsú².

5 Tɨ³la³ ní¹juáh³ jan² tsá²mɨ³ hi³ tiá² jlí²³ chí¹ ní¹ má¹ca³liéinh³² Dió³² né³, ho³ ní¹ má¹ca³hléh³ jáɨ¹³ hi³ cue³² Dió³² hñu³ tsí³, tsá²mɨ³ la³ hí³ siáh³ jmu² hi³ tiá² quien² tsá²ñuh² ñí²cuo² bíh¹, tsá² chín¹ ñí¹con² tsú². Cun³quionh³ la³ jáun² dá² má²lí³ la³jmí¹ lí³ hi³ má²ná¹za¹ mɨ³láu³ nio² bíh¹ chí¹ tsú² hi³ lin¹ hi³ juón¹.

6 Jáun² né³, ní¹juáh³ jan² tsá²mɨ³ tiá² ñí¹jlí³ chí¹, hi³ jáun² tɨ³ re² bíh¹ ní¹juáh³ cu³tsa³² zéɨ³² tsú² cú²jueh³². Tɨ³la³ ní¹juáh³ lín²³ tsú² hi³ hua³heih²¹ bíh¹ ní¹juáh³ hi³ má²ná¹za¹ chí¹ tsú², hi³ jáun² tɨ³ re² bíh¹ jlí³ tsú² cú²jueh³² chí¹.

7 Tɨ³la³ tsá²ñuh² má¹ná¹, tiá² ca³tɨn¹ yáh³ hi³ jlí³ chí¹, quí¹ cun³quionh³ hí³ bíh¹ lí²lin¹ ha³ lánh³ rón³² lín³ Dió³², hi³ ha³ cónh³ tí³ hi³ quien² tsú² siáh³; tɨ³la³ cun³quionh³ tsá²mɨ³ má¹na²¹, lí²lin¹ hi³ ha³ cónh³ tí³ hi³ quien² tsá²ñuh² ñí²cuo² bíh¹ tsú².

8 Quí¹ jmí¹ ca³jmú³ Dió³² tsá²ñuh², tiá² ca³jmú³ yáh³ tsú² cun³quionh³ tsá²mɨ³, tsá²mɨ³ bíh¹ tɨ³ lɨn³ cun³quionh³ tsá²ñuh².

9 Quí¹ tsá²mɨ³ dá² ca³lɨn³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ tsá²ñuh² bíh¹, jun³juáh¹³ tsá²ñuh² yáh³ ca³lɨn³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ tsá²mɨ³.

10 Cun³ñí¹ hi³hliá² ca³tɨ²¹ hi³ ní² bíh¹, jɨ³ hi³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ siáh³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², hi³ jáun² tsá²mɨ³ ca³tɨn¹ jmu³ lin¹ hi³ zian² tsá² chín¹ ñí¹con² tsú² cun³quionh³ hi³ jlí³ tsú² jáun² chí¹.

11 Tɨ³la³ uá¹ jáun² la³ jáun² né³, tá¹la³ ziáun² dí² hi³ ca³tɨn¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², tiá² lí¹³ yáh³ ma³zian³² tsá²mɨ³ ñí¹con² tsá²ñuh², sa³jun³ lí¹³ ma³zian³² tsá²ñuh² ñí¹con² tsá²mɨ³.

12 Quí¹ uá¹jinh¹ tson² bíh¹ cu³tí³ hi³ cun³quionh³ tsá²ñuh² bíh¹ ca³lɨn³ tsá²mɨ³ jmí¹ la³ñí¹ jmí¹tin², ja³bí¹ la³ jáun² bí¹ siáh³ tson² hi³ ta³né³² tsá²ñuh² lí²zian² hñu³ héin¹ hñu³ tsí³ tsá²mɨ³ bíh¹; tɨ³la³ la³jí³² hi³ jáun² né³, ja³² ñí¹con² Dió³² bíh¹.

13 Sá¹ní² hniauh² dúh¹ náh² honh² hmóu³² ní¹juáh³ re² jniá³ hi³ tsá²mɨ³ liéinh³² Dió³² ta³ tiá² chí¹jlɨ³² chí¹.

14 Né³² né³, ní¹juáh³ hi³ la³ cuó² chí¹ tsá²ñuh², jmí¹ tsí³ hmóu³² bíh¹ dí² juáh³ hi³ cáun² hi³ hua³heih²¹ bíh¹ jaun³²;

15 tɨ³la³ hi³ ca³tɨn¹ tsá²mɨ³ né³, tɨ³ jlánh¹ bíh¹ re² jniá³ ní¹juáh³ hi³ cuó² chí¹ tsú². Hi³ jáun² bíh¹ cuó² chí¹ tsá²mɨ³ quí¹ hi³ jáun² lí¹³ ná¹jlɨ³² chí¹ bíh¹ tsú².

16 Tɨ³la³ ní¹juáh³ zian² ma³ jan² tsá² hnió³ hi³ quiu³ táɨnh³ jáɨ¹³ ní² quiúnh¹ jnoh¹, hniáuh³² lɨ³ ñɨ³² tsú² hi³ sa³jun³ jnoh¹, sa³jun³ tsá² ná¹lín³ cuáh³² quioh²¹ Dió³² yáh³ ná¹ngɨ²³ la³ siáh³.

Ní¹ má¹ca³ngɨh³² tsú² hi³ cuh³ má³² híen¹, tiá² jmu² tsú² la³ cun³ jmí¹ ca³tɨ²¹

17 Jáun² né³, ca³tɨ²¹ hi³ juah²¹ jná¹³ lá², tiú²uú² lí¹³ yáh³ hi³ lieh¹ jná¹³ hnoh² jú¹ re² jú¹ tɨn², quí¹ la³jmí¹ lí³ hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ quí¹ hlianh²¹ bíh¹ hnoh² ní¹juáh³ ní¹ má¹ca³cuú² ca³ngɨh³² náh², cha³ jmí¹ má¹chuh²¹ náh² jmí¹ honh².

18 Quí¹ la³ñí¹ la³ján³ má²ca³záɨ³ jná¹³ tsáu² hi³ ní¹juáh³ ní¹ má¹ca³cuú² ca³ngɨh³² náh², sa³ ná¹tsoh³ bíh¹ hnoh² jmuh³² ja¹ quián¹³ hmóu³²; hi³ jná¹³ né³ len³ hi³ míh¹ tiá² tson² bíh¹ la³ ní².

19 Já¹ ho³ sa³ la³ ní² la³ ca³tɨ²¹ lí¹³ bíh¹ ja¹ quián¹³ hnoh², hi³ jáun² lɨ³ lin¹ hin² bí¹ tsánh² cu³tí³ zian² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsí³ Dió³².

20 Tɨ³la³ la³ cun³ hi³ chá²zinh³ ca³tɨ²¹ hi³hliá² ná¹tsoh³ náh² jáun² né³ lí³ la³ lá²: Má³² hi³ cuh³² náh² ní¹ má¹ca³ngɨh³² náh² jáun², jun³juáh¹³ uú² má³² hi³ ca³tɨn¹ Tɨ³² Juo¹³ yáh³ dí² jaun³².

21 Quí¹ ní¹ má¹tɨ³ ñí¹ cúh¹³ náh² má³², ma³ quin³² ma³ jan³² bíh¹ náh² cáun² tá²chi²¹ ma³liauh²¹ hi³ cuh³² náh² má³² hi³ ná¹quiánh¹, hi³ tá¹la³ ma³ jan² né³ tionh² ñí¹cuóunh²¹ ta³la³ jáun²; hi³ ma³ jan² né³, sa³ ca³la³ ñí¹ ca³li³ hen² máh³ cú² hính²³.

22 ¿Tiá¹ la³ zia³² hñuh³² hnoh² ñí¹ jmí¹ lí¹³ cuá¹cú¹ cuá¹hính³ náh² tín² ca³lá²? Cun³quionh³ la³ ní² dá² má²jmuh³² náh² lin¹ hi³ tiá² quiú² tiá² jéin²³ náh² tsá² má²lín³ cuáh³² quioh²¹ Dió³² bíh¹, hi³ chin²³ náh² hua³heih²¹ tsá² tia³mii². Hi³ jáun² né³, ¿he³ dá² juo¹³ jná¹³ hnoh²? ¿Hí¹ lí¹³ lieh¹ jná¹³ hnoh² jú¹ re² jú¹ tɨn²? ¡Tiá² jáun² yáh³!

Má32 hi3 ca3tɨn1 Tɨ32 Juo13 dí2
(Mateo 26:26-29; Marcos 14:22-25; Lucas 22:14-20)

23 Quí1 hnga2 bíh1 Tɨ32 Juo13 dí2 ca3ḿe3
jná13 la3 cun3 hi3 ca3ma3ta13 jná13 jáun2
hnoh2. La3 lá2 lɨ3: Jmí1 cá1chó21 jmáɨ1 cáun2
tɨ3 ca3niéi2 hi3 má2tsa3hnáɨ1 Jesús Tɨ32 Juo13
dí2, ca3zanh3 tsú2 *hí3 cuú2miih21 hi3 ca3cuéh3
tiá1hmah1 Dió32.
24 Jmí1 má2lí2cuéh32 jáun2 tiá1hmah1 Dió32
né3, ca3ca3 hí3 jáun2, hi3 jáun2 ca3juáh3 la3
lá2: "Quiéɨh3 náh2, quí1 hi3 lá2 bíh1 ngú3
quion21 jná13 hi3 cuen21 jná13 huen2 cun3ñí1
hi3 ca3tɨn1 hnoh2. Cun3quionh3 hi3 jmúh13
náh2 la3 lá2 jmí1 tsú2 jmɨ1 ja32, chau13 honh2
náh2 jná13".
25 Ja3bí1 la3 jáun2 bí1 siáh3 ca3jmú3 tsú2
quioh21 copa jmɨ1 má2laɨh32 má32; jmí1jáun2
ca3juáh3 la3 lá2: "Cun3quionh3 copa lá2 bíh1
má2lin1 hi3 má2ca3lɨ3 quien2 cáun2 nió32
hmaɨ21 cun3quionh3 jmɨ2hán1 jná13. Jáun2
hính3 náh2 hi3 cháu1 náh2 honh2 hi3 ca3tɨn1
jná13 la3 ma3 quin32 la3 ma3 cu3 jéin32 húh13
náh2".
26 Hi3 jáun2 la3 jáun2 bíh1 lɨ3, hi3 hnoh2
ná1má2lih21 hi3 ca3jun3 Tɨ32 Juo13 dí2 ma3
quin32 la3 ma3 cu3 jéin32 hi3 cúh13 náh2 hí3
jɨ3 hi3 húh13 náh2 siáh3 hi3 ha21 copa jáun2,
ca3la3 tɨ3 ñí1 cá1chó21 jmáɨ1 hi3 cuánh32 tsú2
siáh3.

He3 lánh3 ca3tɨ21 jmu3 tsú2 má32 quioh21
Tɨ32 Juo13 dí2

27 Jáun2 né3, lɨ3ua3 jan2 tsá2 cúh2 hí3 jɨ3 hi3
ḿnh23 siáh3 jmɨ2 ráu3 hi3 ca3tɨn1 Tɨ32 Juo13
dí2 ta3 tiá2 jmí1 tiá2 tsí3, cun3quionh3 la3 jáun2
bíh1 má2rá1can2 tsú2 hi3 ca3táɨn2 jmí2hán1
Tɨ32 Juo13 dí2, jɨ3 hi3 ca3jun3 tsú2 siáh3.
28 Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, ma3 quin32 ma3
jan32 tsáu2 hniáuh32 chu3 ñih3 jmí1 tsí3 hnga2
ñeh2 bíh1 hi3 cuh3 tsú2 hí3 jɨ3 hi3 ḿnh3 tsú2
jmɨ2 ráu3 nɨ2 siáh3.
29 Quí1 nɨ1juáh3 tsá2 cáun2 lí1 cú2 lí1 ḿnh23
má32 jáun2 ta3 tiá2 má2ca3lín13 tsú2 hi3 má32
jáun2 lí3 la3juah21 dúh1 hnga2 bíh1 Tɨ32 Juo13
dí2, cun3quionh3 hi3 lí1 cú2 lí1 ḿnh23 la3 jáun2
bí1 tsú2 má2jmu2 hi3 tá1tsɨn1 cáun2 héih32
hlah3.
30 Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1, juóun32 hnoh2
ná1tsáun1 náh2 jɨ3 hi3 má2huán1 náh2 siáh3,
hi3 hí1 ca3la3 tɨ3 má2cá2tsan3 yáh3 siáh3 ma3
jan2 hnoh2.
31 Tɨ3la3 sá1jmí1 hi3 chú1 ñih21 dí2 re2 jmí1
tsí3 hmóu32 né3, jáun2 tiá2 jmí1 ra3tsa2 yáh3
Tɨ32 Juo13 dí2 héih32.
32 Tɨ3la3 nɨ1juáh3 nɨ1 má1ca3ma3tsau13 Tɨ32
Juo13 dí2 má1ná1, jáun2 jeinh21 bíh1 jmí1 tsí3
dí2 tɨ3 ñí1con2 tsú2, hi3 jáun2 tiá2 tá1tsa1 dí2
héih32 hlah3 cu3tsa32 quiúnh1 dí2 tsá2 zian2
cun3 tɨn2 tsí3 hmóu32.
33 Jáun2 né3 reh2, nɨ1juáh3 nɨ1 má1ca3ngɨh32
náh2 hi3 cúh13 náh2 má32 hi3 ca3tɨn1 Tɨ32 Juo13
dí2, jan21 náh2 tín2 tsá2ján2 tsá2ján2.
34 Nɨ1juáh3 zian2 ma3 jan2 tsá2
má2ñí1cuóunh21 lín32, cuí1 jmu1 tsú2 tín2
má32 hñú13, hi3 jáun2 tiá2 lɨ3 zia32 he3 ca3tɨ21
ma3tsau13 Dió32 nɨ1 má1ca3cuú2 ca3ngɨh32
náh2 jáun2. Jáɨ13 ñí1 hná1 nɨ2 né3 ñí1ma3ré13
jná13 nɨ1 má1cá2chó32 ná1 hi3 ñí1jɨe1 ná1
hnoh2.

12

Pí3 hi3 cue32 Jmɨ2chí3 Chun1
(Romanos 12:3-8; Efesios 4:7-16; 1 Pedro 4:8-11)

1 Hi3 jáun2 né3 reh2, cuí1 hléh13 jná13
ta3né32 ca3tɨ21 hi3 ca3ngah3 hnoh2 jáun2
ca3tɨ21 la3 cun3 pí3 hi3 cue32 Jmɨ2chí3 Chun1
ñí1con2 ma3 quin32 ma3 jan32 tsáu2, quí1 tiá2
hnó32 jná13 hi3 tionh2 náh2 ná1cáun1.
2 Re2 lín32 bíh1 ñíh1 hnoh2, hi3 jmáɨ1 hi3
tiá2 jmí1 má2tanh23 náh2 ta21 Dió32, cáun2 lɨ1
ca3lɨ3can2 náh2 hi3 jmí1 ma3quien13 náh2 dió32
tsá2 láɨn1 tsá2 tiá2 hleh32.
3 Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 hnó32 jná13 hi3 lɨ3
ñíh13 hnoh2 ta3né32, hi3 hí1 jan2 yáh3 tsá2
chú2 juóun32 Jesús tiá2 lí13 hléh32 cun3quionh3
pí3 quioh21 Jmɨ2chí3 joh1 Dió32, hi3 sa3jun3
hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2 lí13 juáh3 hi3 Jesús lín3
Tɨ32 Juo13, nɨ1juáh3 tiá2 la3 dí1hleh32 yáh3 tsú2
cun3quionh3 pí3 quioh21 Jmɨ2chí3 Chun1.
4 Zia32 bíh1 hliáun3 ñí1 pí3 hi3 lí13 lɨ3 hiáuh3
tsáu2, tɨ3la3 jan2 bíh1 Jmɨ2chí3 Tsá2 cue32.
5 Ja3bí1 la3 jáun2, uá1jinh1 zia32 hliáun3 ñí1
he3 lánh3 rón32 lí13 ma3cón32 tsú2 raɨnh21,
tɨ3la3 ñí1con2 jan2 Juo13 bíh1 dí2 ja32 la3jí32 hi3
jáun2.
6 Hi3 ja3bí1 zia32 siáh3 hliáun3 ñí1 pí3 hi3 lí13
hiáuh3 tsá2 jmu3 tá13 Dió32, tɨ3la3 ñí1con2 jan2
Dió32 bíh1 ja32 la3jí32 hi3 jáun2.
7 Jáun2 né3, tiu3nio2 lɨ2lin1 bíh1 hi3 quionh3
tsú2 Jmɨ2chí3 Chun1 ma3 quin32 ma3 jan32, hi3
jáun2 lɨ2zia32 he3 cun3quionh3 má2hon3 tsú2
tsá2ján2 tsá2ján2.
8 Jmɨ2chí3 hí3 bíh1 cue32 pí3 ñí1con2 ma3
jan2 tsáu2 hi3 tɨn2 hléh32 ca3la3 hi3 quiáh1 lín32
tsɨ3; hi3 ñí1con2 ma3 jan2 né3, Jmɨ2chí3 hí3 bíh1
siáh3 cue32 pí3 hi3 tɨn2 hléh32 la3juah21 dúh1
tsá2 ñí2 tsá2 lieih21 cu3tí3.
9 Hnga2 Jmɨ2chí3 hí3 bíh1 siáh3 jmu2 hi3
zian2 tsá2 tɨn2 cha32 cáun2 tsɨ3 ñí1con2 Dió32,
hi3 ma3 jan2 né3 hiáuh23 pí3 hi3 lí13 jmah3 tsá2
tsáun1.
10 Ma3 jan2 tsáu2 hiáuh23 siáh3 pí3 hi3 lí13
jmu3 hua3jueh32, hi3 ma3 jan2 né3 hiáuh23

pí3 hi3 lí13 hléh32 jái13 hi3 cue32 Dió32 hñu3 tsí3. Ma3 jan2 tsáu2 hiáuh23 pí3 hi3 tɨn2 chu3 ñih3 he3 ñí1 jmí2chí3 ná1quian32 ma3 quin32 ma3 jan32 tsáu2, ní1juáh3 Jmí2chí3 Chun1 ho3 jmí2chí3 hláɨnh1. Zian2 siáh3 tsá2 hiáuh23 pí3 hi3 lí13 hléh32 hliáun3 ñí1 jú1jma2; hi3 ca3lɨ3í1 zian2 siáh3 tsá2 hiáuh23 pí3 hi3 lí13 záɨ32 jái13 hi3 má2lí2hléh32 jáun2 tsá2 jan2 hí3.

11 Tɨ3la3 la3jí32 bíh1 hi3 ní2, jmu2 jan2 tán1 Jmí2chí3 Chun1 bíh1, Tsá2 tsóh23 ma3 quin32 ma3 caun32 pí3 ñí1con2 tsáu2 la3 cun3 hi3 hnió3 hnga2.

La3jáɨ32 bíh1 dí2 ná1láɨ3 la3jmí1 lí3 ñí1 pih21 ñí1 siún1 quioh21 jan2 tsáu2

12 Hi3 jáun2 né3, hliáun3 bíh1 ñí1 pih21 ñí1 siún1 zia32 quioh21 jan2 tsáu2, hi3 uá1jinh1 hliáun3 hi3 pih21 hi3 siún1 jáun2, tɨ3la3 jan2 tsáu2 bíh1 lí3 cun3 ñí1 la3jí32 hi3 jáun2. Ja3bí1 la3 ní2 uá2jaɨ32 lí3 quioh21 Cristo.

13 Quí1 la3 cun3 jmí1 cáun3 dí2 jáun2 jmáɨ2 cun3quionh3 Jmí2chí3 Chun1, ca3la3 jáɨ32 bíh1 dí2 ca3lan3 la3juah21 dúh1 jan2 tsáu2. Jáun2 la3jáɨ32 dí2 má2ná1láɨ3 la3juah21 dúh1 ñí1 pih21 ñí1 siún1 quioh21 Cristo, uá1 hi3 tsá2 *judíos ho3lá2dá2 *tsá2cá2jo21, uá1 hi3 *tsá2 má2dí1hlánh1 uá1 hi3 tsá2 zian2 hi3 ca3tɨn1 hnga2; quí1 jan2 tán1 Jmí2chí3 hí3 bíh1 má2ca3hen13 dí2 la3jáɨ32.

14 Né32 né3, jun3juáh13 cá2 ñí1 yáh3 hi3 lín3 tsú2 tá1 jan2, quí1 hliáun3 lín32 bíh1 ñí1 pih21 ñí1 siún1 quioh21 tsáu2 zia32 hi3 jmu2 ma3 quin32 ta21.

15 Quí1 sá1jmí1 hi3 ta3 tsú2 juáh3 la3 lá2: "Jun3juáh13 cuo2 yáh3 tsú2 lín3 jná13, hi3 jáun2 tiá2 lín3 yáh3 jná13 cáun2 hi3 ca3tɨn1 tsáu2", ¿hí1 cun3quionh3 hi3 má2lí2juáh3 la3 ní2 ta3 tsú2, lí13 hi3 tiú2uú2 chí1hma2 quioh21 tsú2? ¡Tiá2 jáun2 yáh3!

16 Ho3 ní1juáh3 cuá1 tsú2 siáh3 ca3juáh3 la3 lá2: "Tiá2 mí1ñí1 tsú2 lín3 yáh3 jná13, hi3 jáun2 tiá2 lín3 yáh3 jná13 cáun2 hi3 quioh21 jan2 tsáu2"; tɨ3la3 ¿hí1 cun3quionh3 hi3hliá2 má2lí2juáh3 la3 ní2 siáh3 cuá1 tsú2, tiú2uú2 la3 chí1hma2 quioh21 tsá2 hí3?

17 Quí1 sá1jmí1 tá1 jan2 dí2 lí3 jmáh3la3 mí1ñí1 dúh1, hi3 jáun2 ¿he3 bí1 lánh3 rón32 jmí1 lí13 nái13 dí2? Ho3 sá1jmí1 tá1 jan2 dí2 lí3 jmáh3la3 cuá1, ¿he3 bí1 lánh3 rón32 jmí1 lí13 jmáh13 dí2?

18 Tɨ3la3 Dió32 má1ná1, ca3jmú3 hi3 ma3 quin32 ma3 caun32 hi3 pih21 hi3 siún1 quiú13 dí2 ná1tsi21 la3 cun3 ñí1 ca3tɨ21, la3 cun3 rón32 ñí1 ca3lɨ3hnió3 hnga2 Dió32 jmu3.

19 Quí1 sá1jmí1 tá1 jan2 tsú2 lí3 cá2 ñí1 dúh1, hi3 jáun2 hí1juáh3 tiú2uú2 jmí1 lin1 yáh3 hi3 tsáu2 tsú2.

20 Hi3 jáun2 la3 cun3 lí3 jáun2 má1na21, uá1jinh1 zia32 hliáun3 ñí1 pih21 ñí1 siún1 quioh21 tsú2, jan2 tsáu2 bíh1 lí3 la3 cun3 ñí1 jɨ3lɨ32 hi3 jáun2.

21 Quí1 mí1ñí1 tsú2 tiá2 lí13 yáh3 záɨh32 cuo2 tsú2 la3 lá2: "Tiá2 lin1 hniah3 yáh3 hnú2 ñí1con2 jná13"; hi3 sa3jun3 chí1 tsú2 lí13 záɨh32 ta3 tsú2 la3 lá2: "Tiá2 lin1 lɨ3hniah23 yáh3 hnoh2 ñí1con2 jná13".

22 Quí1 ñí1 láɨ23 dí2 hi3 jlánh1 bíh1 háɨnh13 tsáunh1 quiú13 dí2, ñí1 jáun2 bíh1 tɨ3 jlánh1 bí1 lí2hniáuh32;

23 hi3 ñí1 tiá2 nga3 tɨ32 tsí3 dí2 né3, ñí1 jáun2 bíh1 tɨ3 jlánh1 re2 jmu32 dí2 hua3hí13. Hi3 ní1juáh3 ñí1 láɨ23 dí2 hi3 tiá2 re2 jniá3 quiú13 dí2 né3, ñí1 jáun2 bíh1 tɨ3 jlánh1 jlí23 dí2,

24 cáun2 hi3 tiá2 lin1 jmu32 dí2 ñí1con2 lɨ3ua3 cáun2 hi3 láɨ23 dí2 hi3 chú32 jniá3 quiú13. La3 ní2 bíh1 ca3jmú3 Dió32 hi3 ñí1 pih21 ñí1 siún1 ñí1 tiá2 nga3 je23 dí2 quiú13, tɨ3 jlánh1 bíh1 ma3quien13 dí2 má1lɨ32 jáun2.

25 Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, tiá2 zia32 yáh3 jáɨ13 hi3 ma3zian32 hi3 pih21 hi3 siún1 jáun2 ñí1con2 hi3 cáun2 hi3 cáun2, tɨ3la3 ma3 quin32 ma3 caun32 hi3 jáun2 má1na21, jmu2 bíh1 zian2 hi3 ca3tɨn1 raɨnh21.

26 Cun3 ñí1 hi3 jáun2 bíh1, ní1juáh3 cáun2 ñí1 uóu21 quioh21 tsú2, la3jí32 bíh1 hi3 ñí1 hná1 ní2 má2tso2 uá2jaɨ32 tsí3; hi3 ní1juáh3 cáun2 ñí1 pih21 quioh21 tsú2 jlánh1 ca3lɨ3 quien2, hi3 jáun2 la3jí32 bíh1 siáh3 ñí1 hná1 ní2 má2hiún2 uá2jaɨ32 tsí3.

27 Jáun2 né3, ma3 quin32 ma3 jan32 bíh1 hnoh2 ná1lín3 náh2 ñí1 pih21 ñí1 siún1 la3 jáun2 quioh21 Cristo.

28 La3 jáun2 bíh1 lí3, hi3 jáun2 ma3 quin32 ma3 jan32 tsá2 lín3 cuáh32 má2ca3cué3 Dió32 ma3 cáun2 ta21 hi3 lí13 jmu3 tsú2. La3ñí1 la3ján3 zian2 tsá2 ná1lín3 *tɨ32 tsá2 quian32 jë1 Dió32; ñí1 má2tun3 né3, zian2 tsá2 ná1lín3 *tɨ32 jë1 Dió32; ñí1 má2hnɨ32 né3 zian2 tsá2 ná1lín3 tɨ32 tsá2 má2tɨn2 tsáu2. Ñí1 hná1 ní2 né3 zian2 siáh3 tsá2 má2quian32 pí3 hi3 jmu2 hua3jueh32, tsá2 jmah23 tsá2 tsáun1, tsá2 má2hon3 tsáu2 siáh3, tsá2 quian32 ñí1 juɨ32 quioh21 cuáh32; hi3 má1lɨ32 jáun2 né3, zian2 tsá2 hiáuh23 pí3 hi3 hléh32 jú1jma2 siáh3 ní2 siáh3.

29 Jáun2 né3, ¿hí1 la3jín32 tsú2 ná1lín3 tɨ32 tsá2 quian32 jë1 Dió32 dúh1? ¿Hí1 la3jín32 tsáu2 ná1lín3 tɨ32 jë1 Dió32? ¿Hí1 la3jín32 ná1lín3 tɨ32 tsá2 má2tɨn2 tsáu2? Ho3 ¿hí1 la3jín32 tsáu2 quian32 pí3 hi3 jmu2 hua3jueh32?

30 ¿Hí1 la3jín32 tsáu2 hiáuh23 pí3 hi3 jmah3 tsá2 tsáun1? ¿Hí1 la3jín32 quian32 pí3 hi3 hléh32 jú1jma2 siáh3? ¿Hí1 la3jín32 tsáu2 quian32 pí3 hi3 zaɨ32 jáɨ13 quioh21 tsá2

má²lí²hléh³² jáun² jú¹jma² siáh³ dúh¹? ¡Tiá² jáun² yáh³!
31 Ti³la³ hnoh² hniáuh³² jmúh¹³ dí¹quian¹ bíh¹ hi³ hián¹³ náh² hi³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹ hi³ cué³² Dió³².

Ti³la³ ñí¹ ca³la³ jí³² hi³ ní² né³, zia³² bíh¹ cónh³í¹ cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² hi³ hnó³² jná¹³ híe¹³ ñí¹ hná¹ lá².

13

Hi³ hnáu³ tsú²

1 La³ lá² lí³, ní¹juáh³ ñí¹con² jná¹³ la³ zia³² pí³ hi³ hléh²³ hliáun³ ñí¹ jú¹jma² quioh²¹ tsá²mɨ³cuóun² la³ má²quionh³ jɨ³ jë¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² siáh³, ti³la³ ní¹juáh³ tiá² hin² la³ hno³ yáh³ jná¹³ má¹lɨ³² jáun², jáun² la³ jáun² má²lin¹ hi³ lín³ jná¹³ la³jmí¹ lí³ cáun² tsí¹ cú¹jen² hi³ lí¹ quí¹ lí¹ hín¹ pa³i³jua³ bíh¹, ho³lá²dá² cáun² tsí¹ mí¹ñí² chéin³ hi³ lí¹ hín¹ cú²pá¹ cú²chánh¹.

2 Hi³ ní¹juáh³ jná¹³ la³ lín³ ná¹ *ti³² jë¹ Dió³², ho³ ní¹juáh³ cuo² ná¹ ca³la³ jí³² jú¹ ná¹hmá¹ ná¹jní¹ quioh²¹ Dió³² jɨ³ hi³ há² ngɨ²³ ná¹ ca³la³ jí³², ho³ ní¹juáh³ nio² siáh³ cáun² tsɨn³² ná¹ hi³ hí¹ ca³la³ ti³ lí¹³ quin¹³ jná¹³ cáun² máh³ ñí¹ zeh¹ hi³ zíh¹³ ná¹ ñí¹ siáh³, ti³la³ ní¹juáh³ tiá² hin² la³ hno³ yáh³ jná¹³ má¹lɨ³² jáun², hi³ jáun² hí¹ cáun² yáh³ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ jná¹³.

3 Hi³ uá¹jinh¹ tsoh²¹ jná¹³ ca³la³ jí³² hi³ zia³² quion²¹, ho³ uá¹jinh¹ hí¹ ca³la³ ti³ huen² jná¹³ ca³jɨenh²¹ hi³ cón³² ná¹ cáun² ja¹ sí², ti³la³ ní¹juáh³ tiá² hin² la³ hno³ yáh³ jná¹³ má¹lɨ³² jáun², jáun² tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ hí¹ cáun² yáh³ hi³ jmu² jná¹³ la³ jáun².

4 Ti³la³ ní¹juáh³ tsá² hnio³ tsáu² né³, tsá² la³ hí³ lín³ tsá² jmu² juenh² tsí³ bíh¹, tsá² ja³² mií³ tsí³, tsá² tiá² uóu³² tsí³, tsá² tiá² jmu² quien² hnga², sa³jun³ jmu² tsú² tonh².

5 Ja³bí¹ tsá² la³ hí³ tiá² tɨn² yáh³ jú¹ hlah³. Tiá² lín³ yáh³ tsú² jan² tsá² cáun² lí¹ hnió³ hi³ ma³hiún² tsí³ hnga², sa³jun³ lín³ tsú² jan² tsá² chéi³ tsí³, hi³ sa³jun³ nióh³² tsú² hua³hí¹³ ha³ cónh³ tí³ hi³ jmu² tsáu² ñí¹con².

6 Tsá² la³ hí³ tiá² má²hiún² yáh³ tsí³ ní¹juáh³ hi³ ca³quiúnh³² tsáu² hi³ hlah³, ti³la³ tsá² hí³ dá² lí²hiún² tsí³ ní¹juáh³ jú¹ tson² bíh¹ la³ ca³cah¹³ jmáɨ¹.

7 Tsá² hnio³ tsáu² né³, tiá² chú² tiá² ja³² yáh³ hi³ ca³tɨn¹ raɨnh²¹. La³ má²nio² jáun² bíh¹ cáun² tsí³ tsú² ñí¹con² raɨnh²¹, hi³ hen² siáh³ tsí³ tsú² ñí¹con² tsáu², jɨ³ hi³ tion² tsú² siáh³ tsí³ jɨ³lɨ³².

8 Quí¹ hi³ hnáu³ tsú² tiá² tón³² jmáɨ¹ tsa³hín³ yáh³. Chau²¹ bíh¹ jmáɨ¹ táuh³ hi³ cue³² Dió³² jáɨ¹³ hñu³ tsí³ tsáu², sa³jun³ uú² hléh³² tsú² jú¹jma² siáh³ siáh³, hi³ sa³jun³ uú² lɨ³ hniáuh³² hi³ há² ngɨ²³ lín³² tsú².

9 Quí¹ jun³ hi³ tán¹ hián² yáh³ la³ cun³ hi³ má²né¹ dí², sa³jun³ má²ca³cué³ Dió³² jáɨ¹³ hñu³ tsí³ tsáu² la³ hia³ la³ táuh³;

10 ti³la³ ní¹ má¹cá²chó³² hi³ hú¹tá¹ tán¹ hián² cu³tí¹³ má¹ná¹, jáun² lí¹ yéin²¹ bíh¹ la³jí³² hi³ tiá² tán¹ tiá² hián².

11 Jmí¹ míh² jná¹³ jmí¹ hléh²³ la³ qui³ hleh³² jan² tsá¹míh¹, hi³ jmí¹ cháunh²³ siáh³ chin³² ná¹ la³ cun³ qui³ jmu² jan² tsá¹míh¹, jɨ³ hi³ jmí¹ hnauh³² jná¹³ siáh³ tsɨn³² la³ cun³ qui³ jmu² jan² tsá¹míh¹; ti³la³ jmí¹ ca³lɨ³hún¹ tsɨn³² jná¹³ má¹ná¹, ti³ có³² bíh¹ ca³quin³ la³ cun³ hi³ jmí¹ jmu² jná¹³ jáun² jmí¹ míh² ná¹.

12 La³ ní² bíh¹ lí³ quiú¹³ dí² ta³né³², hi³ tiá² re² má²hún¹ yáh³ tsí³ dí² hi³ ca³tɨn¹ Dió³². Néh³² jnoh¹ ñí¹ tsú² sáh³ lí¹ ná¹juá¹³ la³jmí¹ jniá³ ñí¹ tsú² cun³quionh³ cáun² tsí¹ cú¹jen² zín³ bíh¹; ti³la³ má¹jáun² né³, má²neh²¹ dí² tsú² hú¹tá¹ ná¹jéinh³ ñí¹ bíh¹ dí². Ta³né³² dá² má²cuóun³² jná¹³ Dió³² ma³ pih²¹ bíh¹, ti³la³ má¹jáun² bíh¹ lɨ³ cuóun³² jná¹³ tsú² cun³ tán¹ cun³ hián² cu³tí¹³, la³jmí¹ cuóu³² jná¹³ jáun² hnga² Dió³².

13 Hi³ jáun² hnɨ³² ñí¹ zia³² hi³ lɨ³ quien² la³ má²quien² jáun²: hi³ nio² cáun² tsí³ tsú², hi³ hen² tsí³ tsú², jɨ³ hi³ hnáu³ tsú² ní² siáh³; ti³la³ la³ cun³ hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² ñí¹ hi³ hnɨ³² ní², hi³ hnáu³ bíh¹ tsú².

14

Zia³² cónh³í¹ ca³lá² jáɨ¹³ ca³ti²¹ pí³ hi³ cue³² Jmí²chí³ Chun¹

1 Hi³ jáun² né³, jmu³ náh² pí³ la³jonh³ jmí¹ honh² hi³ má¹hnáu³ náh². Hi³ ja³bí¹ hniáuh³² jmúh¹³ náh² siáh³ hi³ dí¹quiaunh²¹ lín²¹ honh² hi³ hián¹³ náh² cáun² pí³ ñí¹con² Dió³²; hi³ la³ñí¹ la³ján³ né³ hniáuh³² hen² honh² náh² hi³ lí¹³ ngáɨ¹ náh² ñí¹con² tsáu² jáɨ¹³ hi³ cue³² Dió³² hñu³ honh² bí¹ náh².

2 Quí¹ ní¹juáh³ tsá² quian³² pí³ hi³ hleh³² jú¹jma² hi³ hí¹ hnga² tiá² cuoh², hi³ liéinh³² Dió³² bíh¹ tsú² jaun³², jun³juáh¹³ hi³ liéinh³² tsá²mɨ³cuóun² yáh³ tsú², quí¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ngɨ²³ jáɨ¹³ jáun². Tsá² hí³ dá² hleh³² jú¹ ná¹hmá¹ ná¹jní¹ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹.

3 Ti³la³ tsá² hleh³² hí³ jáɨ¹³ hi³ cue³² Dió³² hñu³ tsí³ má¹ná¹, liéinh³² tsú² tsá²mɨ³cuóun² raɨnh²¹ bíh¹, hi³ jmu² tsú² hi³ tsá² hí³ lɨ³ pin³ tsí³ ñí¹con² Dió³², hi³ cha³² tsú² siáh³ tiá³ tsí³ tsá² hí³, jɨ³ hi³ jmouh³² tsú² siáh³ tsí³ tsú².

4 Jáun² né³, tsá² hleh³² jú¹jma² siáh³ jmu² hi³ lɨ³ pin³ tsí³ hnga² bíh¹ ñí¹con² Dió³²; ti³la³ tsá² ngaɨ³² jáɨ¹³ hi³ cue³² Dió³² hñu³ tsí³ né³, jmu² hi³ lɨ³ pin³ tsí³ tsá² cuáh³² bíh¹.

5 Jná^{13} jmí^{1} hiún^{2} tsɨn^{32} sá^{1}jmí^{1} la^{3}jín^{32}
hnoh^{2} lí^{13} hléh^{13} náh^{2} jú^{1}jma^{2} siáh^{3}; tɨ^{3}la^{3} tɨ^{3}
jlánh^{1} bí^{1} hen^{2} tsɨn^{32} jná^{13} hi^{3} hián^{13} náh^{2}
pí^{3} hi^{3} lí^{13} hléh^{13} náh^{2} jáɨ^{13} hi^{3} cue^{32} Dió^{32}
bíh^{1}; quí^{1} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2} hi^{3} jmúh^{13}
náh^{2} la^{3} ní^{2} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} hi^{3} hléh^{13} náh^{2}
jú^{1}jma^{2} siáh^{3}. Jí^{32}la^{3} tɨ^{3} ní^{1}juáh^{3} zian^{2} jan^{2}
tsá^{2} má^{2}hiauh^{32} pí^{3} hi^{3} zaɨ^{32} jë^{1} tsá^{2} hleh^{32} hí^{3}
jú^{1}jma^{2} siáh^{3} bíh^{1}, jáun^{2} bíh^{1} zia^{32} ñí^{1} lí^{13} jmu^{3}
ta^{21} jë^{1} tsú^{2} hi^{3} li^{3} pin^{3} tsí^{3} tsá^{2} lín^{3} cuáh^{32}.

6 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} reh^{2}, ní^{1}juáh^{3}
jná^{13} la^{3} ñí^{1}jie^{1} ná^{1} hnoh^{2}, hi^{3} ñí^{1}lieh^{1} jná^{13}
cun^{3}quionh^{3} jú^{1}jma^{2} siáh^{3}, ha^{3} tiá^{2} lin^{1} ñí^{1}
jmu^{3} ta^{21} hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} quián^{13} hnoh^{2}
lí^{13}. Jí^{32}la^{3} tɨ^{3} ní^{1}juáh^{3} ñí^{1}lieh^{1} jná^{13} hnoh^{2}
cun^{3}quionh^{3} jáɨ^{13} hi^{3} jmí^{1} ná^{1}hmá^{1} bíh^{1}, hi^{3}
má^{2}hnió^{3} Dió^{32} hi^{3} li^{3} ñíh^{13} hnoh^{2}, ho^{3}
ní^{1}juáh^{3} hi^{3} ca^{3}jmú^{32} jná^{13} hi^{3} há^{1} ngɨ^{13} náh^{2}
re^{2} jáɨ^{13} quioh^{21} bíh^{1} tsú^{2}, ho^{3}lá^{2}dá^{2} ní^{1}juáh^{3}
ca^{3}hléh^{3} jná^{13} cáun^{2} jáɨ^{13} hi^{3} cue^{32} Dió^{32} hñu^{3}
tsɨn^{32}, ho^{3}lá^{2}dá^{2} ní^{1}juáh^{3} zia^{32} cáun^{2} jú^{1} tson^{2}
hi^{3} lí^{13} má^{1}ta^{13} jná^{13} hnoh^{2}.

7 Cuí^{1} jmú^{13} cáun^{2} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} mí^{1}ñí^{2}
hi^{3} jmu^{2} tsú^{2} sun^{1}, la^{3} cun^{3} hmá^{2} tá^{2} le^{2} ho^{3}
tun^{32} pih^{21} hi^{3} caɨ^{32} tsú^{2}; uá^{1}jinh^{1} tiá^{2} jmí^{2}chí^{3}
hu^{21}, tɨ^{3}la^{3} cu^{3} jáun^{2} ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} la^{3} lin^{1} yáh^{3}
re^{2} he^{3} lánh^{3} tsau^{32} sun^{1} hi^{3} ná^{1}jmu^{2} tsú^{2},
jáun^{2} he^{3} ya^{3} lánh^{3} rón^{32} lí^{13} li^{3} ñi^{32} tsáu^{2} hi^{3}
he^{3} ñí^{1} sun^{1} ná^{1}jmu^{2} tsú^{2}.

8 Hi^{3} ní^{1}juáh^{3} jmí^{1} jmu^{2} tsú^{2} hniéi^{2} né^{3},
ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} la^{3} jmu^{2} yáh^{3} tsú^{2} na^{21} lín^{21}
mah^{1} quioh^{21} mí^{1}ñí^{2} ní^{1} má^{1}ca^{3}jie^{3}, hi^{3} jáun^{2}
hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tiá^{2} hin^{2} jmu^{3} hua^{3}jan^{21} hi^{3}
tsa^{3}táunh^{1} ñí^{1} hniéi^{2}.

9 La^{3} jáun^{2} bíh^{1} lí^{23} siáh^{3} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}:
Ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} hléh^{13} yáh^{3} hnoh^{2} jáɨ^{13} hi^{3} li^{3}
ngɨ^{13} tsáu^{2}, ¿ha^{3} bí^{1} lánh^{3} rón^{32} lí^{13} li^{3} ñi^{32} tsú^{2}
jáɨ^{13} hi^{3} ná^{1}hléh^{1} hnoh^{2} jáun^{2}? ¡La^{3}jmí^{1} lín^{3}
jan^{2} tsá^{2} lí^{1} hlí^{2} lí^{1} liéih^{23} hnga^{2} bíh^{1} má^{2}lín^{3}
hnoh^{2} ní^{1}juáh^{3} la^{3} jáun^{2}!

10 Tson^{2} bíh^{1} zia^{32} hliáun^{3} ñí^{1} jú^{1}jma^{2}
hngá^{1}máh^{3} lá^{2}, hi^{3} la^{3}jí^{32} hi^{3} jáun^{2} cun^{3} zia^{32}
hi^{3} hnió^{3} juáh^{3} bíh^{1}.

11 Tɨ^{3}la^{3} ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} la^{3} ngɨ^{23} yáh^{3} jná^{13}
jú^{1}jma^{2} hi^{3} liéih^{32} jáun^{2} tsáu^{2} né^{3}, hi^{3} jáun^{2}
jan^{2} tsá^{2} hué^{32} siáh^{3} bíh^{1} jná^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2}
hí^{3}, hi^{3} tsá^{2} hí^{3} né^{3} lín^{3} siáh^{3} jan^{2} tsá^{2} hué^{32}
siáh^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} jná^{13} uá^{2}jaɨ^{32}.

12 Hi^{3} jáun^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hnoh^{2} jlánh^{1}
má^{2}ná^{1}hniá^{1} náh^{2} hi^{3} héih^{1} náh^{2} pí^{3} ñí^{1}con^{2}
Jmí^{2}chí^{3} Chun^{1}, jáun^{2} ñí^{1} ca^{3}la^{3} jí^{32} né^{3}, jmu^{3}
náh^{2} tion^{3} hi^{3} héih^{1} náh^{2} hi^{3} lí^{13} li^{3} jmu^{3} ta^{21}
hi^{3} li^{3} pin^{3} tsí^{3} tsá^{2} lín^{3} cuáh^{32} ñí^{1} hná^{1} ní^{2}.

13 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} hleh^{32} jú^{1}jma^{2}
siáh^{3}, hniáuh^{32} bíh^{1} mí^{32} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}
hi^{3} lí^{13} hiáuh^{13} uá^{2}jaɨ^{32} pí^{3} hi^{3} záɨ^{32} jáɨ^{13} hi^{3}
hleh^{32} jáun^{2}.

14 Quí^{1} ní^{1}juáh^{3} hi^{3} lienh^{1} jná^{13} Dió^{32}
cun^{3}quionh^{3} jú^{1}jma^{2} siáh^{3}, tson^{2} bíh^{1} hi^{3} jná^{13}
dí^{1}lienh^{1} Dió^{32} cun^{3}quionh^{3} jmí^{2}chí^{3} quion^{21}
bíh^{1}, tɨ^{3}la^{3} jun^{3} hi^{3} jáun^{2} yáh^{3} ngɨ^{23} jná^{13}
huen^{2}.

15 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} né^{3}, jná^{13} len^{3} hi^{3} tɨ^{3}
jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2} ní^{1}juáh^{3} hi^{3} ngɨ^{23} jná^{13} jáɨ^{13}
hi^{3} lienh^{1} jná^{13} Dió^{32} ní^{1} má^{1}tɨ^{3} ñí^{1} lienh^{1}
jná^{13} tsú^{2} cun^{3}quionh^{3} jmí^{2}chí^{3} quion^{21},
hi^{3} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2} siáh^{3} ní^{1}juáh^{3} hi^{3}
ngɨ^{23} jná^{13} sun^{1} hi^{3} híe^{13} ná^{1} ní^{1} má^{1}tɨ^{3} ñí^{1}
híe^{13} ná^{1} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} cun^{3}quionh^{3} jmí^{2}chí^{3}
quion^{21}.

16 Quí^{1} ní^{1}juáh^{3} hnú^{2} dí^{1}ma^{3}tsú^{1} ma^{3}jonh^{21}
Dió^{32} cun^{3}quionh^{3} jmáh^{3}la^{3} jmí^{2}chí^{3} quián^{13},
jáun^{2} tsá^{2} cá^{2}tsáun^{1} tsá^{2} ná^{1}náɨ^{32} jáun^{2} tiá^{2}
lí^{13} yáh^{3} hi^{3} tsa^{3}hlió^{3} hná^{1} jáun^{2} hi^{3} cuéh^{32}
tiá^{1}hmah^{1} Dió^{32} quiúnh^{1} hnú^{2}, quí^{1} tiá^{2} ngɨ^{23}
yáh^{3} tsú^{2} he^{3} dá^{2} jaun^{32} dí^{1}hléh^{1} hnú^{2}.

17 Ho^{3} sa^{3} re^{2} lín^{32} bíh^{1} dí^{1}lienh^{1} hnú^{2} Dió^{32}
hi^{3} dí^{1}cueh^{32} nú^{2} tsú^{2} tiá^{1}hmah^{1}, tɨ^{3}la^{3} má^{1}lɨ^{32}
jáun^{2} né^{3} tsá^{2} jan^{2} tiá^{2} li^{3} pin^{3} yáh^{3} tsí^{3}.

18 Jná^{13} cue^{2} tiá^{1}hmah^{1} Dió^{32} quí^{1} cun^{3}ñí^{1}
hi^{3} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quion^{1} jná^{13} pí^{3} hi^{3} hléh^{13}
jú^{1}jma^{2} siáh^{3} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} ca^{3}la^{3} jín^{32} hnoh^{2}.

19 Tɨ^{3}la^{3} ní^{1}juáh^{3} jmí^{1} zenh^{2} jná^{13} ja^{1} ñí^{1}
ná^{1}ngɨh^{32} tsá^{2} lín^{3} cuáh^{32} má^{1}ná^{1}, tɨ^{3} jlánh^{1}
bíh^{1} hnó^{32} jná^{13} hi^{3} má^{1}tɨn^{13} tsá^{2} siánh^{3}
cun^{3}quionh^{3} hñá^{3} jon^{1} jáɨ^{13} hi^{3} lí^{13} ngɨ^{13} tsú^{2},
la^{3} cónh^{3} bíh^{1} hi^{3} jmí^{1} hléh^{13} ná^{1} quia^{3} mei^{21}
jon^{1} jú^{1}jma^{2} hí^{1}juáh^{3} huen^{2} ná^{1} tiá^{2} cuo^{2}.

20 Reh^{2}, ha^{3} lí^{2} cuí^{1} cháunh^{13} chinh^{32} náh^{2}
la^{3} cun^{3} qui^{3} cháunh^{23} chí^{1} tsá^{1}míh^{1}. Jmu^{3}
náh^{2} hi^{3} lín^{3} náh^{2} la^{3}jmí^{1} lín^{3} tsá^{1}míh^{1} hi^{3}
ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} hlah^{3} bíh^{1}; tɨ^{3}la^{3} ní^{1} má^{1}ca^{3}tɨ^{3} ñí^{1}
cháunh^{13} chinh^{32} náh^{2} má^{1}ná^{1}, cuí^{1} cháunh^{13}
chinh^{32} náh^{2} la^{3} cun^{3} qui^{3} cháunh^{23} chí^{1} jan^{2}
tsá^{2} má^{2}hún^{1} tsí^{3}.

21 Quí^{1} ñí^{1} Sí^{2} quioh^{21} Dió^{32} rá^{1}juáh^{3}:
“Juo^{13} dí^{2} juáh^{3} la^{3} lá^{2}: Lienh^{1} jná^{13}
tsá^{2} hué^{32} lá^{2} cun^{3}quionh^{3} jú^{1}jma^{2} siáh^{3};
cun^{3}quionh^{3} jë^{1} tsá^{2} hué^{32} siáh^{3} bíh^{1} lienh^{1}
jná^{13} tsú^{2}, tɨ^{3}la^{3} sa^{3}jun^{3} la^{3} jáun^{2} yáh^{3} ne^{3} tsú^{2}
má^{1}ná^{1}”.

22 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, hi^{3} hleh^{32} tsú^{2} jáun^{2}
cun^{3}quionh^{3} cáun^{2} jú^{1}jma^{2} siáh^{3} lí^{3} cáun^{2}
li^{21} hi^{3} jáun^{2} lí^{13} li^{3}jnia^{2} hin^{2} tsánh^{2} tiá^{2}
má^{2}taunh^{32} ta^{21} bíh^{1}, jun^{3}juáh^{13} hi^{3} li^{3} lin^{1}
hin^{2} tsánh^{2} má^{2}taunh^{32} ta^{21} yáh^{3}. Tɨ^{3}la^{3}
ní^{1}juáh^{3} ca^{3}hléh^{3} jan^{2} tsá^{2} quian^{32} pí^{3} hi^{3}
hleh^{32} jáɨ^{13} hi^{3} cue^{32} Dió^{32} hñu^{3} tsí^{3} né^{3}, jáun^{2}
jáɨ^{13} jáun^{2} lí^{3} cáun^{2} li^{21} hi^{3} lí^{13} li^{3}jnia^{2} hin^{2}
tsánh^{2} má^{2}taunh^{32} ta^{21} bíh^{1}, jun^{3}juáh^{13} hi^{3} li^{3}
lin^{1} hin^{2} tsánh^{2} tiá^{2} ta^{21} má^{2}taunh^{32} yáh^{3}.

23 Jáun^{2} né^{3}, ní^{1}juáh^{3} má^{2}ná^{1}ngɨh^{32} la^{3}jín^{32}
tsá^{2} lín^{3} cuáh^{32}, hi^{3} ní^{1}juáh^{3} la^{3}jín^{32} la^{3}
ná^{1}hleh^{32} jú^{1}jma^{2} siáh^{3}, hi^{3} tá^{1}la^{3} jáun^{2}

né³ chá¹táunh¹ ma³ jan² tsá² tiá² má²ñi³², ho³lá²dá² tsá² tiá² ta²¹ haɨh²¹, ¿tiá¹ juáh³ tsá² hí³ má¹lɨ³² jáun² hi³ má²ca³ngáu² bíh¹ hnoh²?

24 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ la³jɨ́n³² bíh¹ hnoh² la³ ná¹ngáɨ¹ náh² jáɨ¹³ hi³ cue³² Dió³² hñu³ honh², hi³ tá¹la³ jáun² né³ chá¹táunh¹ ma³ jan² tsá² tiá² má²jmɨ́¹ má²tsɨ́³, ho³lá²dá² tsá² tiá² ta²¹ haɨh²¹, jáun² tsá² hí³ né³ lɨ³tsɨn² hi³ tson² bíh¹ ná¹ren² tso³, quí¹ hmóu³² bíh¹ tsú² lɨ³tsɨn² lánh³ lɨ́³ tsɨ́³ nɨ́¹ má¹ca³náɨ³² la³jɨ́³² jáɨ¹³ hi³ ná¹juáh²³ hnoh² jáun².

25 Cun³quionh³ la³ jáun² bíh¹ lɨ́¹³ chu³ jñéih³ la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ ná¹hmá¹ hñu³ tsɨ́³ tsú², hi³ jáun² ca³la³ hi³ cuá¹hin³ bíh¹ tsú² ma³tsu³ ma³jónh³² Dió³² hi³ juáh³ hi³ tson² bíh¹ cu³tí³ la³ zenh² Dió³² ja¹ quián¹³ hnoh².

Nɨ́¹ má¹ca³ngɨh³² náh², jmu³ náh² re² tɨn² la³jɨ́³² hi³ jmúh¹³

26 Jáun² né³ reh², nɨ́¹ má¹ca³cuú² ca³ngɨh³² hnoh², zian² ma³ jan² hnoh² ná¹quiánh¹ sun¹ hi³ lɨ́³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³², ho³ hi³ má¹tɨn¹³ náh² tsáu², ho³ cáun² hi³ ñíh¹ náh² hi³ má²ca³hɨ́e³ Dió³², ho³ cáun² jáɨ¹³ hi³ hléh¹³ náh² cun³quionh³ jú¹jma² siáh³, ho³lá²dá² hi³ záɨh¹³ náh² jáɨ¹³ jáun². Re² bíh¹, tɨ³la³ cuɨ́¹ lɨ³ zia³² ñí¹ jmu³ ta²¹ la³jɨ́³² hi³ jáun² hi³ lɨ³ pin³ tsɨ́³ tsá² lɨ́n³ cuáh³².

27 Nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ zian² tsá² hléh³² jú¹jma² siáh³, cuɨ́¹ hleh²¹ gon³ ho³ gáun³ tsáu² nɨ́¹juáh³ hi³ jlánh¹ juóun³²; tɨ³la³ ma³ quin³² ma³ jan³² má¹ná¹. Ja³bí¹ hniáuh³² zian² siáh³ jan² tsá² záɨ³² jáɨ¹³ hi³ hleh³² tsú² jáun².

28 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ ja¹ ñí¹ ná¹ngɨh³² náh² tiá² la³ zian² yáh³ tsá² má²hiauh³² pí³ hi³ lɨ́¹³ záɨ³² jáɨ¹³ jáun², cun³tsa³² tí³ ta²¹ hí¹ jan² tiá² hin² hléh³² bíh¹ cú²jueh³² jú¹jma² hi³ hí¹juáh³ hnga² tsú² tiá² cuoh². Tɨ³ re² bíh¹ ma³ quin³² ma³ jan³² cuɨ́¹ juónh¹³ cú²jueh³² quionh³ Dió³², jɨ³ quionh³ jmɨ́¹ tsɨ́³ hnga².

29 La³ nɨ́² bíh¹ siáh³ nɨ́¹juáh³ nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ hléh²¹ *tɨ³² jë¹ Dió³² jáɨ¹³ hi³ má²lɨ́²cué³² Dió³² hñu³ tsɨ́³, cuɨ́¹ hleh²¹ tsú² cun³ gon³ ho³ gáun³, hi³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun² né³, cuɨ́¹ ná¹cán²³ re² hua³hí¹³ la³jɨ́³² jáɨ¹³ hi³ juáh³ tsú² jáun².

30 Jáun² né³, nɨ́¹juáh³ Dió³² la³ jmu² hi³ zia³² cáun² hi³ lɨ́²ñi³² jan² tsáu² ñí¹ cuá¹tón²¹ jáun², hi³ jáun² tsá² dí¹hleh³² hí³ cuɨ́¹ tunh¹³ tín² jë¹.

31 Hi³ jáun² la³ nɨ́² bíh¹ lɨ́¹³ hi³ la³jɨ́n³² hnoh² lɨ́¹³ hléh¹³ náh² ma³ quin³² ma³ jan³² la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ má²hian² náh² ñí¹con² Dió³², hi³ jáun² la³jɨ́n³² tsáu² lɨ́¹³ lɨ³ tɨn² jɨ³ hi³ niau²¹ siáh³ tiá³ tsɨ́³.

32 Quí¹ hmóu³² bíh¹ tsá² ná¹lɨ́n³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³² hniáuh³² jmu³ héih³² ñí¹con² jmɨ́²chí³ quioh²¹,

33 quí¹ Dió³² dá² jun³juáh¹³ jan² Dió³² Tsá² jmu² hi³ tiáunh¹ tsáu² tiá³ siaun³² yáh³, quí¹ Dió³² dá² tɨ³ jmu² hi³ tiauh² dí² re² tɨn² bíh¹.

Né³² né³, la³ cun³ qui³ ná¹ngɨ²³ la³jɨ́n³² tsá² joh¹ Dió³² la³ tán¹ ñí¹ ná¹ngɨh³² tsú²,

34 tsá²mɨ³ hniáuh³² tionh² ta³máih³ bíh¹ ja¹ ñí¹ ná¹ngɨh³² tsá² lɨ́n³ cuáh³². Ha³ tiá² jáɨ¹³ zia³² yáh³ hi³ cáun² lɨ́¹ hléh²¹ tsú² ta³ lɨn²¹, hniáuh³² bíh¹ ma³quien² tsá²mɨ³ ñí²cuo² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ liei²¹ quioh²¹ Dió³².

35 Jáun² nɨ́¹juáh³ hnió³ tsá²mɨ³ hi³ lɨ³ ñi³² cáun² jáɨ¹³, hniáuh³² ngáɨh³² tsú² tsá²ñuh² ñí²cuo² bíh¹ nɨ́¹ má¹cá²chánh³² hñú¹³; quí¹ tiá² re² jniá³ yáh³ hi³ tsá²mɨ³ hléh³² ja¹ ñí¹ ná¹ngɨh³² tsá² lɨ́n³ cuáh³².

36 Hniáuh³² cháu¹ hnoh² honh² hi³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² tiá² ca³lɨ³liau³ yáh³ ja¹ quián¹³ hnoh², hi³ sa³jun³ ñí¹con² jmáh³la³ hnoh² yáh³ siáh³ má²cá²chó³² jáɨ¹³.

37 Nɨ́¹juáh³ zian² tsá² lɨ́n²³ hi³ lɨ́n³ tɨ³² jë¹ Dió³², ho³lá²dá² lɨ́n²³ tsú² hi³ quian³² cáun² pí³ hi³ má²ca³cué³ Jmɨ́²chí³ Chun¹, hniáuh³² bíh¹ ma³tson² tsú² hi³ sí² hi³ cuá¹jmu² jná¹³ lá² ñí¹con² hnoh², cáun² héih³² quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ bíh¹ dí² la³².

38 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tsá² tiá² ta²¹ haɨh²¹ jáɨ¹³ lá² né³, hí¹juáh³ tiá² hniáuh³² yáh³ hi³ tanh¹³ tsú² ta²¹ tsá² la³ hí³.

39 Jáun² né³ reh², chú³² jmúh¹³ náh² hniá¹ hi³ cué³² Dió³² jáɨ¹³ hñu³ honh² náh² hi³ jáun² lɨ́¹³ hléh¹³ náh², tɨ³la³ ha³ lɨ́² quí² lɨ́² jna³ náh² ñí¹con² tsá² má²hiauh³² pí³ hi³ hléh³² jú¹jma² siáh³ má¹ná¹.

40 Hi³ jáun² la³jɨ́³² hi³ jmuh³² náh² né³, jmu³ náh² re² tɨn² lɨ́n³², hi³ ca³la³ hi³ ja³² re² he² hná¹.

15

Jmɨ́¹ ca³jenh¹³ Cristo

1 Né³² né³ reh², hnó³² jná¹³ hi³ cháu¹ náh² honh² jú¹ chú³² hi³ má²ca³hléh³ jná¹³ jáun² ñí¹con² hnoh². Jú¹ chú³² jáun² né³ ca³heh³ bíh¹ hnoh² jmɨ́¹ ca³niéih² náh², hi³ jáun² la³ má²zian² jáun² bí¹ náh² hi³ nio² tiá³ honh² ñí¹con² jú¹ chú³² jáun².

2 Hi³ cun³quionh³ jú¹ chú³² jáun² bíh¹ siáh³ má²ná¹liáun¹ hnoh² nɨ́¹juáh³ hi³ la³ má²ná¹ziánh¹ jáun² náh² tiá³ jáɨ¹³ hi³ ca³hɨ́e³ jná¹³ jáun². Jɨ́³²la³ ti³ nɨ́¹juáh³ cáun² lɨ́¹ táunh²³ náh² ta²¹ ta³ lɨn²¹ bíh¹, jáun² bíh¹ tiá² lin¹ ñí¹ lɨ³quien².

3 La³ cun³ la³jɨ́³² jáɨ¹³ hi³ ca³lɨ³ tɨn² jná¹³ jáun² huen², jɨ³lɨ³² bíh¹ jáɨ¹³ jáun² ca³hɨ́e³ jná¹³ siáh³ hnoh². Hi³ ja¹ la³jɨ́³² hi³ jáun² zia³² cáun² jáɨ¹³ hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² hi³ juáh³ la³

lá^{2}: Cristo ca^{3}jun^{3} hi^{3} ca^{3}ti^{21} tso^{3} quiú^{13} dí^{2}, la^{3} cun^{3} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} ñí^{1} Sí^{2};

4 hi^{3} ja^{3}haun^{3} tsú^{2} siáh^{3}, hi^{3} jáun^{2} ñí^{1} má^{2}cá^{2}hni^{2} jmái^{1} jáun^{2} né^{3} ca^{3}jenh^{13} tsú^{2} já^{1} hla^{1}, la^{3} cun^{3} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} ñí^{1} Sí^{2}.

5 Jmí^{1} li^{21} jáun^{2} né^{3} ca^{3}ma^{3}jnia^{32} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} Pé^{1}, hi^{3} jmí^{1} lí^{1}cáin^{2} pih^{21} jáun^{2} né^{3} ca^{3}ma^{3}jnia^{32} tsú^{2} siáh^{3} ñí^{1}con^{2} tán^{1} quian^{3}tun^{3}.

6 Jmí^{1} lí^{1}cáin^{2} jáun^{2} siáh^{3} ca^{3}ma^{3}jnia^{32} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} lí^{3} hñá^{3} nio^{2} hña^{3}láun^{3} tsá^{2} reh^{2} dí^{2} cun^{3} jéin^{32} la^{3} lá^{2}. Hi^{3} uá^{1}jinh^{1} má^{2}cá^{2}tsan^{3} ma^{3} jan^{2} tsá^{2} hí^{3} ta^{3}né^{32}, míh^{1} tiá^{2} ji^{3}lin^{2} tsá^{2} hí^{3} zian^{2} bíh^{1}.

7 Jmí^{1} li^{21} jáun^{2} ca^{3}ma^{3}jnia^{32} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} Jacobo, hi^{3} jmí^{1} li^{21} jáun^{2} né^{3} ca^{3}ma^{3}jnia^{32} tsú^{2} siáh^{3} ñí^{1}con^{2} ca^{3}la^{3} jín^{32} ti^{32} tsá^{2} quian^{32} hí^{3} jë^{1} Dió^{32}.

8 Jmí^{1} ca^{3}táuh^{3} hi^{3} má^{2}jnia^{32} tsú^{2} jáun^{2} ñí^{1}con^{2} la^{3}jín^{32} tsá^{2} hí^{3} né^{3}, jáun^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13} siáh^{3} ca^{3}ma^{3}jnia^{32} tsú^{2}. Jáun^{2} jná^{13} bíh^{1} jan^{2} tsá^{2} lín^{3} ná^{1} la^{3}jmí^{1} lín^{3} jan^{2} dáin^{2} hi^{3} ca^{3}li^{3}zian^{2} ta^{3} má^{2}ca^{3}nga^{2} jmái^{1} quioh^{21}.

9 Quí^{1} jun^{3} lin^{1} tsáu^{2} yáh^{3} jná^{13} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} *ti^{32} tsá^{2} quian^{32} jë^{1} Dió^{32} ñí^{1} hná^{1} ní^{2}, ca^{3}la^{3} hí^{1}juáh^{3} tiá^{2} ca^{3}tin^{1} yáh^{3} jná^{13} hi^{3} té^{3} tsáu^{2} “ti^{32} tsá^{2} quian^{32} jë^{1} Dió^{32}”, quí^{1} jná^{13} dá^{2} jan^{2} tsá^{2} ca^{3}jmú^{32} ná^{1} hian^{2} tsin^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} cuáh^{32} quioh^{21} Dió^{32} jmí^{1}tin^{2} bíh^{1}.

10 Ti^{3}la^{3} lín^{3} bíh^{1} jná^{13} la^{3} cun^{3} hi^{3} lín^{3} ná^{1}, quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} Dió^{32} ca^{3}ja^{3} mii^{3} tsí^{3} ñí^{1}con^{2} jná^{13}. Hi^{3} jáun^{2} mii^{3} hi^{3} ja^{32} jáun^{2} tsí^{3} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13} tiá^{2} lí^{1} má^{2}ca^{3}há^{2} ca^{3}nga^{2} yáh^{3}, quí^{1} jná^{13} bíh^{1} ti^{3} jlánh^{1} má^{2}cá^{2}jmú^{32} ta^{21} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} tsá^{2} ñí^{1} hná^{1} ní^{2}; uá^{1}jinh^{1} jun^{3}juáh^{13} jná^{13} yáh^{3} tsá^{2} má^{2}cá^{2}jmú^{32}, ti^{3}la^{3} hnga^{2} bíh^{1} Dió^{32} Tsá^{2} ja^{32} mii^{3} tsí^{3} má^{2}ca^{3}ma^{3}hau^{3} jná^{13}.

11 Ti^{3}la^{3} tiá^{2} hi^{3} jmu^{2} hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} ní^{1}juáh^{3} jná^{13} ho^{3} tsá^{2} hí^{3} ca^{3}nga^{3} jú^{1} chú^{32} jáun^{2} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}; quí^{1} ti^{3}la^{3} cáun^{2} lá^{2} bíh^{1} jú^{1} chú^{32} hi^{3} hléh^{1} jnoh^{1}, hi^{3} cáun^{2} jái^{13} lá^{2} bíh^{1} siáh^{3} má^{2}ca^{3}tionh^{2} hnoh^{2} ta^{21}.

Jmái^{1} hi^{3} jenh^{13} tsá^{2} má^{2}cá^{2}tsan^{3}

12 Jáun^{2} né^{3}, ní^{1}juáh^{3} jú^{1} chú^{32} hi^{3} hléh^{1} jnoh^{1} juáh^{3} hi^{3} Cristo ca^{3}jenh^{13} ja^{1} hla^{1}, ¿ha^{3} bí^{1} lánh^{3} rón^{32} zian^{2} ma^{3} jan^{2} hnoh^{2} hi^{3} juánh^{3} náh^{2} hi^{3} tiá^{2} jenh^{13} yáh^{3} tsá^{2} má^{2}cá^{2}tsan^{3}?

13 Quí^{1} sá^{1}jmí^{1} tiá^{2} la^{3} jenh^{13} yáh^{3} tsá^{2} má^{2}cá^{2}tsan^{3}, jáun^{2} sa^{3}jun^{3} la^{3} ca^{3}jenh^{13} yáh^{3} hnga^{2} Cristo.

14 Hi^{3} jáun^{2} ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} la^{3} ca^{3}jenh^{13} Cristo, jáun^{2} jú^{1} chú^{32} hi^{3} hléh^{1} jnoh^{1} tiá^{2} lin^{1} ñí^{1} la^{3} quien^{2} hí^{1} cáun^{2} yáh^{3}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} la^{3} quien^{2} siáh^{3} hi^{3} táunh^{23} náh^{2} jáun^{2} ta^{21}.

15 Jáun^{2} sá^{1}jmí^{1} la^{3} ní^{2} né^{3}, jnoh^{1} bíh^{1} má^{2}lái^{3} tsá^{2} zih^{32} jú^{1} tí^{1}jái^{2} hi^{3} ca^{3}tin^{1} Dió^{32}, quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} má^{2}ca^{3}juáh^{13} jnoh^{1} hi^{3} Dió^{32} ca^{3}jmú^{3} hi^{3} ca^{3}jenh^{13} Cristo. Jáun^{2} ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} la^{3} tson^{2} yáh^{3} hi^{3} jenh^{13} tsá^{2} má^{2}cá^{2}tsan^{3}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} la^{3} tson^{2} yáh^{3} hi^{3} Dió^{32} ca^{3}jmú^{3} hi^{3} ca^{3}jenh^{13} Cristo.

16 Quí^{1} ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} la^{3} jenh^{13} yáh^{3} tsá^{2} má^{2}cá^{2}tsan^{3}, hi^{3} jáun^{2} sa^{3}jun^{3} la^{3} ca^{3}jenh^{13} yáh^{3} siáh^{3} Cristo.

17 Hi^{3} jáun^{2} sá^{1}jmí^{1} tson^{2} tiá^{2} ca^{3}jenh^{13} Cristo dúh^{1}, jáun^{2} tiá^{2} lin^{1} ñí^{1} jmí^{1} jmu^{3} ta^{21} hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} hi^{3} má^{2}táunh^{23} jáun^{2} hnoh^{2} ta^{21}; la^{3} má^{2}ná^{1}ren^{2} jáun^{2} bíh^{1} náh^{2} tsáuh^{3}.

18 Jáun^{2} ní^{1}juáh^{3} la^{3} ní^{2} né^{3}, la^{3} má^{2}já^{2}hín^{3} bíh^{1} tsá^{2} má^{2}cá^{2}tsan^{3} ta^{3} má^{2}tanh^{2} ta^{21} Cristo.

19 Ní^{1}juáh^{3} hi^{3} ná^{1}hen^{2} jáun^{2} tsí^{3} dí^{2} ñí^{1}con^{2} Cristo la^{3} zia^{32} ñí^{1} jmu^{3} ta^{21} jmáh^{3}la^{3} tá^{1}la^{3} ziáun^{2} dí^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} bíh^{1}, jáun^{2} jnoh^{1} bí^{1} la^{3} má^{2}lái^{3} tsá^{2} jlánh^{1} bíh^{1} tsí^{1}juí^{3} la^{3} cónh^{3} bí^{1} ñí^{1} la^{3}jín^{32} tsá^{2} ñí^{1} hná^{1} ní^{2}.

20 Ti^{3}la^{3} la^{3} cun^{3} lí^{3} hú^{1}tá^{1} jú^{1} tson^{2} má^{1}ná^{1}, ca^{3}jenh^{13} bíh^{1} Cristo ja^{1} hla^{1}; hi^{3} jáun^{2} la^{3} ní^{2} má^{2}lí^{2}lin^{1} hi^{3} ja^{3}bí^{1} hla^{1} tsá^{2} ñí^{1} hná^{1} ní^{2} siáh^{3} jenh^{13} la^{3}jmí^{1} ca^{3}jenh^{13} hí^{3} dí^{2}.

21 Quí^{1} la^{3} lá^{2} bíh^{1} li^{3}: Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}ti^{21} tsáu^{13} jan^{2} tsáu^{2} bíh^{1} ca^{3}hi^{3} hmú^{32} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}; jáun^{2} ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} siáh^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tin^{1} jan^{2} tsáu^{2} bíh^{1} ca^{3}li^{3}liau^{3} siáh^{3} hi^{3} jenh^{13} tsá^{2} má^{2}cá^{2}tsan^{3}.

22 La^{3} jáun^{2} bíh^{1} lí^{3}, hi^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} lín^{3} tsáu^{2} tsá^{2} jón^{2}zíh^{1} hla^{1} Adán, jáun^{2} la^{3}jín^{32} bíh^{1} tsú^{2} tsán^{2}; ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} la^{3}jín^{32} bíh^{1} tsú^{2} jenh^{13} siáh^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} lín^{3} tsú^{2} tsá^{2} joh^{1} Cristo, hi^{3} jáun^{2} lí^{13} zian^{2} cáun^{2} hi^{3} hmai^{21}.

23 Ti^{3}la^{3} ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} má^{1}na^{21} la^{3} cun^{3} ñí^{1} ca^{3}tin^{1} bíh^{1}: Cristo bíh^{1} Tsá^{2} la^{3}ñí^{1} hi^{3} lin^{3} tsá^{2} hmai^{21} jmí^{1} ca^{3}jenh^{13}, hi^{3} jáun^{2} ní^{1} má^{1}ti^{3} ñí^{1} jaunh^{21} tsú^{2} né^{3}, lín^{13} siáh^{3} tsá^{2} hmai^{21} tsá^{2} ñí^{1} hná^{1} ní^{2} joh^{1} tsú^{2}.

24 Má^{1}li^{32} jáun^{2} né^{3}, tsin^{13} jmái^{1} hi^{3} má^{2}tón^{32}, jmái^{1} hi^{3} táuh^{3} la^{3}jí^{32}, jmái^{1} hi^{3} hin^{3} jáun^{2} Cristo la^{3}jín^{32} tsá^{2} ná^{1}quien^{2}, tsá^{2} ná^{1}ho^{2} ta^{21}, ji^{3} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}chín^{3} ní^{2} siáh^{3}, jmái^{1} hi^{3} jíenh^{32} jáun^{2} Cristo ñí^{1}con^{2} Dió^{32} Jméi^{2} jái^{13} hi^{3} ho^{2}.

25 Quí^{1} cun^{3} la^{3} má^{2}ho^{2} jáun^{2} bíh^{1} Cristo jái^{13}, ca^{3}la^{3} ñí^{1} cá^{1}chó^{21} jmái^{1} hi^{3} jmu^{3} Dió^{32} hi^{3} chí^{1}hánh^{23} tsú^{2} la^{3}jín^{32} tsá^{2} jmu^{2} hniéi^{2} quionh^{3} dí^{2};

26 hi^{3} ñí^{1} ca^{3}táuh^{3} né^{3}, tsa^{3}hín^{3} ji^{3} hmú^{32} uá^{2}jai^{32}, tsá^{2} cuá^{1}hniei^{21} hí^{3} quionh^{3} Dió^{32}.

27 Quí^{1} la^{3} cun^{3} rá^{1}juáh^{3} ñí^{1} Sí^{2}, Dió^{32} má^{2}ca^{3}jmú^{3} hi^{3} la^{3}jí^{32} hi^{3} jáun^{2} má^{2}dí^{1}chin^{1} ta^{3} bíh^{1} Cristo. Ti^{3}la^{3} jái^{13} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} hi^{3} la^{3}jí^{32} bí^{1} ta^{3}no^{1} jo^{3}cuo^{2} jo^{3}ta^{3} Cristo né^{3}, tiá^{2} niéih^{3} yáh^{3} hi^{3} ji^{3} hnga^{2} Dió^{32} Tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} héih^{32} jáun^{2}, ta^{3}zanh^{1} jo^{3}cuo^{2} Cristo.

28 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ní^{1} má^{1}cá^{2}chó^{32} jmái^{1} hi^{3} la^{3}jí^{32} má^{2}nio^{2} jo^{3}cuo^{2} Cristo, jáun^{2} má^{1}jáun^{2} má^{2}chan^{3} tsú^{2} siáh^{3} hnga^{2} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32}, Tsá^{2} ca^{3}chá^{3} hí^{3} la^{3}jí^{32} jo^{3}cuo^{2} tsú^{2} la^{3} jmí^{1} ñí^{1}. Hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} lí^{13} hi^{3} Dió^{32} lín^{3} Tsá^{2} chín^{1} ñí^{1} ca^{3}la^{3} jí^{32} hi^{3} zia^{32}.

29 Hi^{3} ca^{3}ti^{21} jái^{13} hi^{3} jenh^{13} tsú^{2} jáun^{2} né^{3}, zian^{2} ma^{3} jan^{2} tsá^{2} zaun^{32} jmái^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tin^{1} tsá^{2} má^{2}cá^{2}tsan^{3}. ¿He^{3} láih^{32} sa^{3} la^{3} ní^{2} yáh^{3} jmu^{2} tsú^{2}? Já^{2} ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} la^{3} jenh^{13} yáh^{3} tsá^{2} má^{2}cá^{2}tsan^{3}, ¿he^{3} ya^{3} láih^{32} zaun^{32} tsú^{2} jmái^{2} hi^{3} ca^{3}tin^{1} hla^{1} hí^{3}?

30 Hi^{3} jnoh^{1} siáh^{3}, ¿he^{3} ya^{3} láih^{32} tauh^{23} jnoh^{1} ñí^{1} háinh^{13} jmái^{1} ca^{3}la^{3} jí^{32} ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} hin^{2} la^{3} jenh^{13}?

31 Quí^{1} la^{3}jí^{32} jmái^{1} bíh^{1} zenh^{2} jná^{13} ñí^{1} hmú^{21}; ma^{3}tson^{13} jná^{13} jái^{13} ní^{2} reh^{2} la^{3}jmí^{1} ma^{3}tson^{13} jná^{13} hi^{3} cu^{3}tí^{3} tsah^{1} jná^{13} hi^{3} hnoh^{2} ná^{1}lín^{3} náh^{2} tsá^{2} tanh^{2} ta^{21} Jesús Tsá^{2} lín^{3} Cristo Ti^{32} Juo^{13} dí^{2}.

32 Já^{1} juú^{2} Éfeso lá^{2}, lí^{3} la^{3}jmí^{1} lí^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}quí^{1} ca^{3}ta^{13} jnoh^{1} quiúnh^{1} jáh^{3} hngá^{1} jáh^{3} nái^{2}. Ti^{3}la^{3} né^{32} né^{3}, sá^{1}jmí^{1} hi^{3} hu^{21} tsin^{32} jná^{13} la^{3} cun^{3} qui^{3} hu^{21} jáun^{2} tsí^{3} tsá^{2}mi^{3}cuóun^{2}, jáun^{2} ¿he^{3} dá^{2} lái^{13} jná^{13} hi^{3} má^{2}ca^{3}há^{2} ca^{3}nga^{2} ná^{1} la^{3} jáun^{2}? Jáun^{2} né^{3}, sá^{1}jmí^{1} hi^{3} tson^{2} hi^{3} tiá^{2} jenh^{13} tsá^{2} má^{2}cá^{2}tsan^{3}, hi^{3} jáun^{2}: “¡Cuí^{1} cú^{1} cuí^{1} hnáih^{13} dí^{2}, quí^{1} tsa^{3}háu^{2} má^{2}jún^{3} bíh^{1} dí^{2}!”, la^{3} cun^{3} hi^{3} ná^{1}juáh^{23} jáun^{2} ma^{3} jan^{2} tsáu^{2}.

33 Ti^{3}la^{3} ha^{3} lí^{2} lí^{1} cuí^{1} li^{3}can^{2} náh^{2}, ní^{2} lí^{1} cá^{1}quiúnh^{21} náh^{2} la^{3} cun^{3} lí^{3} jái^{13} hi^{3} juáh^{3} jáun^{2} la^{3} lá^{2}: “Ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} juónh^{23} re^{2} quionh^{3} tsá^{2} hláih^{1}, jáun^{2} má^{1}li^{32} jáun^{2} má^{2}lín^{3} tsú^{2} tsá^{2} hláih^{1} bíh^{1} uá^{2}jai^{32}”.

34 ¡Tianh^{3} náh^{2} hi^{3} ná^{1}jniá^{3} jmí^{1} honh^{2} náh^{2} ca^{3}ti^{21} hi^{3} chu^{21}, ha^{3} lí^{2} lí^{1} jmú^{2} náh^{2} tso^{3}! Quí^{1} ma^{3} jan^{2} hnoh^{2} ca^{3}la^{3} hí^{1}juáh^{3} tiá^{2} cuóun^{32} bíh^{1} náh^{2} Dió^{32}. Juanh^{32} jná^{13} la^{3} ní^{2} hi^{3} jáun^{2} li^{3} hinh^{1} náh^{2}.

He^{3} lánh^{3} rón^{32} jenh^{13} tsá^{2} má^{2}cá^{2}tsan^{3}

35 Hi^{3} ca^{3}ti^{21} jái^{13} jáun^{2} né^{3}, tiá^{2} né^{1}, ho^{3} sa^{3} zian^{2} ma^{3} jan^{2} tsá^{2} lí^{13} nga^{3}: “¿He^{3} dá^{2} lánh^{3} rón^{32} jenh^{13} tsá^{2} má^{2}cá^{2}tsan^{3}? ¿He^{3} dá^{2} lánh^{3} rón^{32} jniá^{3} tsú^{2} lí^{13}?”

36 Cáun^{2} jú^{1} te^{3} bíh^{1} jaun^{32} nga^{2} tsú^{2}, quí^{1} ní^{1}juáh^{3} jmí^{1} jánh^{13} nú^{2} cá^{2} mái^{3} jún^{2}, tiá^{2} lí^{13} yáh^{3} hion^{13} cáun^{2} chí^{2} ñeh^{1} hmai^{21} ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} la^{3} tsa^{3}hín^{3} tín^{2} jún^{2} jáun^{2}.

37 Quí^{1} jun^{3}juáh^{13} hmáih^{32} yáh^{3} jonh^{2} jñi^{32} tsú^{2}, quí^{1} mái^{3} bíh^{1}, uá^{1} hi^{3} cuú^{2}miih^{21} ho^{3} li^{3}ua^{3} cáun^{2} mái^{3} siáh^{3} siáh^{3}.

38 Hi^{3} ní^{1} má^{1}ti^{3} ñí^{1} hiá^{21} né^{3}, Dió^{32} bíh^{1} má^{2}jmu^{2} he^{3} lánh^{3} jniá^{3} ma^{3} quin^{32} ma^{3} cá^{2} ñí^{1}, siánh^{3} jniá^{3} bíh^{1} ma^{3} quin^{32} ma^{3} cá^{2} tan^{3} ní^{1} má^{1}ca^{3}hiá^{2}.

39 Tiá^{2} cá^{2}ren^{2} yáh^{3} la^{3}jáh^{3} dú^{1} ñí^{1} ngú^{3}; quí^{1} siánh^{3} ñí^{1} bíh^{1} quioh^{21} tsáu^{2}, siánh^{3} ñí^{1} bíh^{1} quioh^{21} jáh^{3} quiún^{3} cuá^{2} ta^{3}, siánh^{3} ñí^{1} bíh^{1} quioh^{21} quiuh^{21} tan^{32}, hi^{3} siánh^{3} ñí^{1} bíh^{1} siáh^{3} quioh^{21} jáh^{3} jmái^{2}.

40 La^{3} ní^{2} bíh^{1} lí^{3} siáh^{3} hi^{3} siánh^{3} bíh^{1} lí^{3} ngú^{3} quioh^{21} tsá^{2} zian^{2} hñu^{3}mi^{3}cuú^{2}, hi^{3} siánh^{3} bíh^{1} lí^{3} ngú^{3} quioh^{21} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}; za^{2} lín^{32} bíh^{1} lánh^{3} lí^{3} ngú^{3} quioh^{21} tsá^{2} zian^{2} hñu^{3}mi^{3}cuú^{2} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} hi^{3} quioh^{21} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}.

41 Siánh^{3} bíh^{1} jniá^{3} joh^{1} quioh^{21} hiú^{2} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} joh^{1} quioh^{21} zí^{2}h^{2} ji^{3} joh^{1} quioh^{21} chí^{1}jmai^{21}; hi^{3} hí^{1} la^{3} ti^{3} má^{2}tún^{2} hmóu^{32} yáh^{3} chí^{1}jmai^{21} tiá^{2} cá^{2}ren^{2} joh^{1} quioh^{21} ma^{3} quin^{32} ma^{3} caun^{32}.

42 La^{3} jáun^{2} bíh^{1} lí^{13} siáh^{3} ní^{1} má^{1}ca^{3}jenh^{13} tsá^{2} má^{2}cá^{2}tsan^{3}. Hó^{23} tsú^{2} ngú^{3} hi^{3} lí^{13} sáh^{32}, ti^{3}la^{3} ní^{1} má^{1}ca^{3}jenh^{13} tsú^{2} né^{3}, má^{2}quian^{32} tsú^{2} cáun^{2} ngú^{3} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} lí^{13} sáh^{32} bíh^{1}.

43 Hó^{23} tsú^{2} cáun^{2} hi^{3} tsí^{1}juí^{3}, ti^{3}la^{3} má^{1}li^{32} jáun^{2} né^{3}, jenh^{13} cáun^{2} hi^{3} ti^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2}. Cáun^{2} hi^{3} huán^{1} tsí^{3} bíh^{1} hó^{23} tsú^{2}, hi^{3} má^{1}li^{32} jáun^{2} né^{3}, jenh^{13} cáun^{2} hi^{3} jlánh^{1} bíh^{1} pin^{3}.

44 Quí^{1} ngú^{3} hi^{3} ca^{3}tin^{1} tsú^{2} ta^{21}lá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} bíh^{1} hó^{23} tsú^{2}, ti^{3}la^{3} má^{1}li^{32} jáun^{2} né^{3}, jenh^{13} cáun^{2} ngú^{3} hi^{3} la^{3} quioh^{21} tsá^{2} zian^{2} hñu^{3}mi^{3}cuú^{2} bíh^{1}. Quí^{1} la^{3}jmí^{1} zia^{32} cá^{2} ñí^{1} ngú^{3} hi^{3} ca^{3}tin^{1} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}, ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} zia^{32} siáh^{3} cá^{2} ñí^{1} ngú^{3} hi^{3} ca^{3}tin^{1} tsá^{2} zian^{2} hñu^{3}mi^{3}cuú^{2}.

45 Quí^{1} ñí^{1} Sí^{2} rá^{1}juáh^{3} la^{3} lá^{2}: “Hla^{1} Adán tsá^{2} la^{3}ñí^{1} ca^{3}lin^{3} jan^{2} tsá^{2} zia^{32} jmí^{2}chí^{3} quioh^{21}”; ti^{3}la^{3} Tsá^{2} lín^{3} hí^{3} Adán Tsá^{2} ñí^{1} ca^{3}táuh^{3} má^{1}ná^{1}, quian^{32} cáun^{2} jmí^{2}chí^{3} hi^{3} jmu^{2} hi^{3} lí^{13} zian^{2} bíh^{1} tsáu^{2}.

46 Jáun^{2} né^{3}, jun^{3}juáh^{13} ngú^{3} hi^{3} ca^{3}ti^{21} hñu^{3}mi^{3}cuú^{2} yáh^{3} tín^{2} ca^{3}li^{3} zia^{32}, quí^{1} la^{3}ñí^{1} tín^{2} li^{3} hniáuh^{32} ngú^{3} hi^{3} ca^{3}ti^{21} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} bíh^{1}; má^{1}li^{32} jáun^{2} máh^{3} já^{32} hi^{3} ca^{3}ti^{21} hñu^{3}mi^{3}cuú^{2}.

47 Tsá^{2}ñuh^{2} tsá^{2} la^{3}ñí^{1}, ca^{3}lin^{3} cun^{3}quionh^{3} cuáh^{1}, hi^{3} hí^{3} né^{3} jmí^{1} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} bíh^{1}; ti^{3}la^{3} Tsá^{2} ñí^{1} má^{2}tenh^{3} má^{1}na^{21}, jan^{2} Tsá^{2} cua^{3}han^{3} ti^{3} hñu^{3}mi^{3}cuú^{2} bíh^{1}.

48 Hi^{3} jáun^{2} dá^{2} la^{3}jmí^{1} lín^{3} tsá^{2}ñuh^{2} tsá^{2} ca^{3}lin^{3} hí^{3} cun^{3}quionh^{3} cuáh^{1} bíh^{1} lín^{3} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}, ti^{3}la^{3} tsá^{2} ca^{3}tin^{1} li^{3} zian^{2} ti^{3} hñu^{3}mi^{3}cuú^{2} má^{1}ná^{1}, lín^{13} la^{3} cun^{3} qui^{3} lín^{3} Tsá^{2} ja^{3} hí^{3} ti^{3} hñu^{3}mi^{3}cuú^{2} bíh^{1}.

49 Tsá^{2} ca^{3}li^{3}zian^{2} hí^{3} cun^{3}quionh^{3} cuáh^{1} lín^{3} nóh^{32} hi^{3} ca^{3}ta^{1} dí^{2} ta^{3}né^{32}. Hi^{3} jáun^{2} Tsá^{2} cuá^{3} hí^{3} hñu^{3}mi^{3}cuú^{2} né^{3}, lín^{3} nóh^{32} hi^{3} ca^{3}ta^{1} dí^{2} jmí^{1}tsú^{2} jmí^{1}ja^{32}.

50 Hi^{3} jáun^{2} reh^{2}, la^{3} cun^{3} hi^{3} hnó^{32} jná^{13} juah^{21} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} lí^{3} la^{3} lá^{2}: Tsá^{2} qui^{3} quian^{32} ngú^{3} hi^{3} ca^{3}ti^{21} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}, ha^{3} tiá^{2}

ca3tɨn1 yáh3 tsánh32 ñí1 cuá1quien2 Dió32; quí1
tsá2 quian32 ngú3 hi3 sah32 tiá2 ca3tɨn1 yáh3
hiáuh3 la3 cun3 hi3 hiáuh13 jáun2 tsá2 quian32
ngú3 hi3 jmí1lɨh3 tiú2uú2 sáh32.
51 Tɨ3la3 hnó32 jná13 hi3 lɨ3 ñíh13 náh2 cáun2
jáɨ13 hi3 jmí1 ná1hmá1: Tiá2 la3jáɨ32 dí2 hiá1
tsáu13 yáh3; tɨ3la3 cun3 jáun2 la3jáɨ32 bíh1 dí2
zan13 hi3 jmu3 Dió32.
52 Cu3diá2jan2 la3 lá2 bíh1 zan13 dí2, la3 jan2
tsá2 lí2hméih32 ñí1, nɨ́1 má1cá2hen3 mah1 hi3
jiéi32 tsú2 mí1ñí2 ñí1 ca3táuh3 jmáɨ1. Jáun2
nɨ́1 má1ca3jie3 tsú2 mí1ñí2 né3, jenh13 ca3la3
jɨ́n32 tsá2 má2cá2tsan3, hi3 jáun2 jmí1lɨ́h3 bíh1
tiú2uú2 tón32 jmáɨ1 tsán13 tsú2; hi3 ja3bí1 jnoh1
siáh3 zan13 dí2 jmáɨ1 jáun2.
53 Quí1 la3 cun3 lɨ́3 hi3 ziáun2 dí2 lá2 ta3né32,
cáun2 hi3 tiá2 má2hɨ́e2 bíh1, hniáuh32 bíh1
lan13 cáun2 hi3 ma3hɨ́e2 la3 cun3 jmí1hi3nio2;
hi3 ngú3 quiú13 dí2 hi3 sah32 né3, hniáuh32
lan13 cáun2 hi3 tiú2uú2 tón32 jmáɨ1 sáh32 bíh1.
54 Hi3 jáun2 nɨ́1juáh3 cáun2 hi3 tiá2 má2hɨ́e2
ziáun2 dí2 lá2 ta3né32, lan13 cáun2 hi3 ma3hɨ́e2
cun3 jmí1hi3nio2, jɨ3 nɨ́1juáh3 ngú3 hi3 sah32
quiú13 dí2 lan13 siáh3 cáun2 hi3 tiú2uú2 tón32
jmáɨ1 sáh32, má1jáun2 bíh1 má2lɨ3tí3 la3 cun3
hi3 rá1juáh3 ñí1 Sí2, hi3 juáh3 jáun2 la3 lá2:
“¡Má2já2hín3 bíh1 hmú32; má2ca3cah13 bíh1
Dió32 jmáɨ1!
55 Hnú2 hmú32, ¿né2 dá2 hi3 ca3lɨ́n13 hnú2?
Hnú2 hmú32, ¿né2 dá2 hi3 jlánh1 jmɨ́1 jmúh32
hnú2 jáun2 hian2 honh2?”
56 Cun3quionh3 tso3 bíh1 tɨn2 hmú32 jmu3
hian2 tsɨ́3, hi3 cun3quionh3 liei21 bíh1 joh23
siáh3 tso3 pí3.
57 Tɨ3la3 tiá1hmah1 Dió32 má1ná1, Tsá2 jmu2
hí3 hi3 cah1 dí2 jmáɨ1 cun3quionh3 Jesucristo
Tɨ32 Juo13 dí2.
58 Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 reh2 tsá2 hnau3
jná13 lɨ́n32, cuɨ́1 zian2 náh2 hi3 ná1tioh3 cáun2
honh2 jɨ3 hi3 nio2 tiá3 honh2 náh2 jmáɨ1 ca3la3
jɨ́32, hi3 tɨ3 lɨ3mɨ́1 ná1jmuh32 náh2 ta21 quioh21
Tɨ32 Juo13 dí2 cun3 jmá2 cun3 jnia32; quí1
má2ñíh1 bíh1 hnoh2 hi3 ta21 hi3 jmuh32 náh2
cu3tsa32 quiúnh1 náh2 Tɨ32 Juo13 dí2, ha3 tiá2
lɨ́1 ná1hín23 yáh3.

16

Quie3 hi3 cunh23 tsú2 hi3 ca3tɨn1 tsá2 reh2

1 Jáun2 né3, ca3tɨ21 quie3 hi3 cunh21 náh2
hi3 ca3tɨn1 tsá2 joh1 Dió32, jmu3 náh2 la3 cun3
héih32 hi3 ca3jmú32 jná13 jáun2 ñí1con2 ma3
quin32 ma3 cu3 nió3 tsá2 lɨ́n3 cuáh32 zian2 tɨ3
hué32 Galacia.
2 Ma3 cun3 jña3 jmáɨ1 jmí1 dú2me1 hniáuh32
hmáh1 hnoh2 ca3lá2 quie3 tɨ3 có32 ma3
quin32 ma3 jan32 náh2, la3 cun3 rón32 tí3 hi3
má2ca3janh1 náh2, hi3 jáun2 tiá2 lɨ3 hniáuh32
hi3 cánh3 cunh21 náh2 nɨ́1 má1cá2chó32 jná13
ñí1 nɨ́2.
3 Hi3 jáun2 nɨ́1 má1cá2chó32 jná13, má2zein21
ná1 tsá2 hion13 hnoh2 hmóu32 tɨ3 ñí1con2 tsá2
reh2 zian2 já1 juú2 Jerusalén, hi3 tsa3can32
quie3 hi3 má2ca3cunh21 náh2 jáun2. Ja3bí1 cue1
jná13 tsú2 siáh3 cáun2 sí2 hi3 tsa3can32 tsú2 tɨ3
ñí1con2 tsá2 hí3.
4 Jáun2 nɨ́1juáh3 ca3lɨ́n13 hnoh2 hi3 chú32 ñe1
jná13 uá2jaɨ32, jáun2 ñe1 bíh1 jná13 quiúnh1
tsá2 hí3.

La3 cun3 hi3 hu21 tsɨ́3 Po1 jmu3

5 Jáun2 né3, nɨ́1 má1tɨ3 ñí1 ngau21 jná13
siáh3 ñí1 nɨ́2, hniáuh32 ñí1nga1 jná13 tín2 hué32
Macedonia, hi3 jáun2 má1lɨ32 jáun2 máh3
chau21 jná13 já1 juú2 Corinto nɨ́2.
6 Ho3 sa3 lɨ13 ñi21 jná13 ca3lá2 ué3 jmáɨ1 ñí1
nɨ́2 quiúnh1 hnoh2, ho3lá2dá2 ñi21 jná13 ñí1 nɨ́2
tá1la3 ngá13 jmí1 ñí1cuóu3, hi3 jáun2 má1jáun2
lɨ́13 má1hau1 hnoh2 jná13 ca3tɨ21 juɨ32 ñí1 ñe1
jná13 nɨ́1 má1lɨ32 jáun2.
7 Quí1 tiá2 hnó32 yáh3 jná13 hi3 tɨ3 lɨ́1 ñí1nga1
ná1 ñí1 nɨ́2 hi3 ñí1jɨe1 ná1 hnoh2, tɨ3la3 hu21
tsɨn32 jná13 hi3 ñí1ñí21 ná1 ca3lá2 ué3 bíh1
quiúnh1 hnoh2 nɨ́1juáh3 hi3 cué32 Tɨ32 Juo13
dí2 jáɨ13.
8 Tɨ3la3 la3 má2cuon1 jáun2 bíh1 jná13 já1
juú2 Éfeso lá2 ca3la3 ñí1 tɨ́3 jmáɨ1 Pentecostés,
9 quí1 jlánh1 re2 zia32 jáɨ13 hi3 lɨ́13 cua3haɨ32
re2 ta21 hi3 cuá1jmu2 jná13 hi3 ca3tɨn1 Tɨ32
Juo13 dí2 ñí1 lá2, uá1jinh1 zian2 juóun32 lɨ́n32
tsá2 hnió3 qui3 jnɨ́32 juɨ32.
10 Nɨ́1juáh3 hi3 ca3chó32 Timoteo ñí1 nɨ́2,
jmu3 náh2 tion3 hi3 tiá2 lin1 hi3 zia32 hi3
lɨ3 hɨ́32 tsɨ́3 tsú2 ja1 quián13 hnoh2, quí1 hí3
bíh1 jan2 tsá2 jmu2 uá2jaɨ32 tá13 Tɨ32 Juo13 dí2
la3jmɨ́1 jmu2 jná13.
11 Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, tiá2 hniáuh32 yáh3
hi3 jmúh13 náh2 hí1 jan2 hi3 tiá2 quiú2 tiá2
jéin23 náh2 tsú2. Tɨ3 re2 ma3hon1 náh2 tsú2, hi3
jáun2 cuɨ́1 jáunh13 tsú2 cáun2 hi3 re2 hi3 tɨn2,
hi3 ja3jie3 jná13, quí1 lá2 cuá1jan32 jná13 tsú2
quiúnh1 ná1 tsá2 reh2 dí2 ñí1 hná1 lá2.
12 Hi3 ca3tɨn1 Apolos reh2 dí2 né3, jmɨ́1
má2ca3hiu3 ca3mɨ́3 lɨ́n32 jná13 ñí1con2 tsú2
hi3 jmɨ́1 tsó21 tsú2 quionh3 tsá2 reh2 hi3
tsa3jie3 hnoh2, tɨ3la3 la3 tɨ3 ta3né32 cun3 tiá2
má2ca3lɨ3hnió3 bíh1 tsú2; tɨ3la3 tsó32 bíh1 tsú2
nɨ́1juáh3 nɨ́1 má1ca3jɨ́en3.

Jáɨ13 ñí1 má2ca3táuh3

13 Jáun2 né3, tianh3 náh2 ná1ñí1 náh2, jɨ3
hi3 cuɨ́1 ná1tioh3 cáun2 honh2 náh2 ca3tɨ21 la3
cun3 hi3 táunh23 náh2 ta21. Tiá3 chá1 náh2
honh2, ha3 lɨ́2 juenh3.
14 La3jɨ́32 hi3 jmúh13 náh2, jmu3 náh2
cun3quionh3 hi3 hno3 náh2 tsáu2.
15 Né32 né3 reh2, hnoh2 má2ná1ñíh1 náh2
hi3 tsá2 hñú13 Estéfanas bíh1 tsá2 la3ñí1 hi3
ca3taunh3 ta21 jú1 chú32 tɨ3 hué32 Acaya, hi3

tsá² hí³ né³, má²ca³jmú³ ná¹chan¹ hmóu³² hi³
ma³cón³² la³jín³² tsá² joh¹ Dió³².
16 Jáun² jná¹³ né³ hnó³² hi³ hnoh² jmúh¹³
náh² niuh¹ ñí¹con² lɨ³ua³ jan² tsá² la³ hí³, jɨ³
ñí¹con² la³jín³² tsá² tionh² quionh³ tsú² hi³
jmu² ta²¹ la³ jáun².
17 Jlánh¹ lí²hiún² tsɨn³² jná¹³ quí¹hliá²
má²cuá²taunh²¹ Estéfanas quionh³ Fortunato
jɨ³ Acaico ñí¹ lá², quí¹ tsá² hí³ bíh¹
má²ca³jmú³ ñí¹con² jná¹³ cáun² hi³ tiá² la³ lí¹³
jmúh¹³ hnoh², cun³ñí¹ hi³ tiá² tionh² yáh³
hnoh² ñí¹ lá².
18 Tsá² hí³ bíh¹ má²ca³jmú³ hi³
má²ca³niau²¹ re² tsɨn³² jná¹³ la³jmí¹ ca³chá³
tsú² jáun² re² honh² hnoh². Jáun² né³,
hniáuh³² bíh¹ má¹quien¹³ náh² tsá² la³ hí³.
19 Jáun² né³, ma³ quin³² ma³ cu³ nió³ tsá²
lín³ cuáh³² zian² tɨ³ hué³² Asia lá² juáh³:
“Hia² náh²” ñí¹con² hnoh². Ñú² Aquila
quionh³ mí¹ Prisca ñí²cuo², jɨ³ la³jín³² tsá²
lín³ cuáh³², tsá² qui³ ngɨh³² hí³ hñú¹³ tsú²,
juáh³ siáh³ ñí¹con² hnoh²: “Hia² náh²” ca³la³
jonh³ jmí¹ tsí³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Tɨ³² Juo¹³
dí².
20 “Hia² náh²” —juáh³ siáh³ ca³la³ jín³² tsá²
reh² dí² zian² já¹ juú² lá² ñí¹con² hnoh². Ren¹
náh² tsá²ján² tsá²ján² hi³ re² nio² honh² náh²,
la³ cun³ qui³ ráɨn³² tsú² jan² raɨnh²¹.
21 Jná¹³ Po¹, cuá¹jmu² ná¹ cun³quionh³
uón³² huen² tun³ hnɨ³² jon¹ jáɨ¹³ lá², hi³
juah³² jná¹³: “Hia² náh²” ñí¹con² hnoh².
22 Lɨ³ua³ jan² tsá² tiá² quiú² tiá² jéin²³ Jesu-
cristo Tɨ³² Juo¹³ dí², quiu³juóu³² cuí¹ cháu¹³.
¡Ñah³² hniu³², hnú² Tɨ³² Juo¹³ jnoh¹!
23 Cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Jesús Tɨ³²
Juo¹³ dí².
24 Cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo,
jɨ³lɨn² bíh¹ hnoh² hnau³ jná¹³. [Cun³ ní² bíh¹
tí³ jáɨ¹³.]

Sí² Ñí¹ Má²tun³ Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tsá² Corintios

Po¹ zen² siáh³ cáun² sí² ñí¹con² tsá² lín³ cuáh³² juú² Corinto

1 Jná¹³ la³² Po¹, jan² *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo cun³ñí¹ hi³ hnió³ Dió³² la³ jáun²; zein³² jná¹³ sí² lá² quiúnh¹ jná¹³ reh² dí² Timoteo, ñí¹con² hnoh² tsá² má²lín³ náh² cuáh³² quioh²¹ Dió³² já¹ juú² Corinto ní², jɨ³ la³ má²quionh³ la³jín³² tsá² hín¹³ Acaya, tsá² má²joh¹ Dió³².

2 Dió³² Jméi² dí² jɨ³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí² cuí¹ má¹mieh² hnoh², jɨ³ hi³ cuí¹ jmu¹ tsú² hi³ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

Má²tso² Po¹ tsí³

3 Cuí¹ lɨ³quien² bíh¹ Dió³² Jméi² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², quí¹ hí³ bíh¹ Jméi² dí², Tsá² ja³² mií³ tsí³ ñí¹con² dí², jan² Dió³² Tsá² jmu² hi³ niau²¹ re² tsí³ dí².

4 Hí³ bíh¹ cha³² re² tsí³ dí² ní¹juáh³ jmí¹ ziáun² dí² uu³mí²tsɨ³², hi³ jáun² jnoh¹ siáh³ uá²jaɨ³² lí¹³ jmú¹³ hi³ niau²¹ re² tsí³ tsá² má²tso² tsí³, hi³ jmú¹³ dí² hi³ niau²¹ re² tsí³ tsú² la³jmí¹ ca³jmú³ jáun² Dió³² ñí¹con² dí² hmóu³² jmí¹tɨn².

5 Quí¹ la³jmí¹ má²tso¹ dí² jáun² lín³² tsí³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Cristo, la³ jáun² bíh¹ siáh³ lí²³ hi³ niau³² re² lín³² tsí³ dí², hi³ jmu² Cristo.

6 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ jnoh¹ ma³tso¹ tsí³, quí¹ cun³ñí¹ hi³ jáun² niau²¹ re² honh² hnoh² bíh¹, jɨ³ hi³ má²chí¹liáun²³ náh² siáh³; quí¹ ní¹juáh³ Dió³² cha³² re² tsí³ jnoh¹, ja³bí¹ honh² hnoh² siáh³ tá²no¹ re² [jɨ³ hi³ má²chí¹liáun²³ náh² siáh³]. Hi³ jáun² la³ ní² bíh¹ lí¹³ tion¹³ náh² honh² jmáɨ¹ hi³ má²tsoh¹ náh² honh² la³jmí¹ má²tso¹ jnoh¹ tsí³.

7 Zia³² cáun² hi³ cu³tí³ hu²¹ tsí³ jnoh¹ hi³ ca³tɨn¹ hnoh², quí¹ né¹ jnoh¹ hi³ hnoh² uá²jaɨ³² ná¹má²tsoh¹ honh², jáun² ja³bí¹ Dió³² jmu³ siáh³ hi³ niau²¹ re² honh² hnoh².

8 Hi³ jáun² né³ reh², hnáu² jnoh¹ hi³ lɨ³ ñíh¹³ náh² ha³ la³ cónh³ tí³ uu³mí²tsɨ³² hi³ ca³lɨ³ zia³² ñí¹con² jnoh¹ tɨ³ hué³² Asia. Ca³quiéinh³² jnoh¹ cáun² hi³ jlánh¹ huáh² tsí³, hi³ hí¹ ca³la³ tɨ³ tiú²uú² jmí¹ ñí¹tiau¹³ yáh³ jnoh¹, ca³la³ hí¹juáh³ tiú²uú² jmí¹ hu²¹ tsí³ jnoh¹ hi³ liáu³.

9 Jmí¹ láɨ²³ jnoh¹ hi³ má²tiauh² jnoh¹ ñí¹ má²jngah³ bíh¹ tsú². Tɨ³la³ la³ ní² ca³ma³ta² jnoh¹ hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ chá¹³ jnoh¹ cáun² tsí³ ñí¹con² Dió³² bíh¹, Tsá² jmu² hi³ jenh¹³ tsáu² ja¹ hla¹, hi³ tiú²uú² láɨ¹³ jnoh¹ hi³ cah¹ jmáɨ¹ hmóu³².

10 Dió³² bíh¹ má²ca³liáu³² jnoh¹ ñí¹ hmú²¹ huáh² tsí³ jáun², hi³ liáu³² tsú² siáh³ ñí¹ hná¹ ní²; quí¹ tsí³ jnoh¹ má²hu²¹ hi³ liáu³² bíh¹ Dió³².

11 Hi³ hnoh² siáh³ lí¹³ má¹hau¹ náh² jnoh¹ cun³quionh³ hi³ lienh¹ náh² Dió³² hi³ ca³ta¹ jnoh¹. Quí¹ ní¹juáh³ juóun³² tsá² ná¹hiú² ná¹mɨ³² ñí¹con² Dió³² ca³ta¹ jnoh¹, jáun² juóun³² bíh¹ siáh³ tsá² lí¹³ cué³² tiá¹hmah¹ ñí¹con² Dió³² ca³tɨ²¹ hi³ má²mieh² tsú² jáun² jnoh¹.

He³ láɨh³² sa³ tiú²uú² ñéi¹ Po¹ juú² Corinto

12 Jlánh¹ tsah¹ jnoh¹, quí¹ jmí¹ tsí³ jnoh¹ má²tson² jáɨ¹³ hi³ tson² bíh¹ má²ca³ngí¹³ jnoh¹ cú²tso² hi³ chun¹ jnoh¹, jɨ³ hi³ ná¹chan¹ jnoh¹ ñí¹con² Dió³² tá¹la³ tiauh² jnoh¹ ñí¹ hué²¹ lá², hi³ la³ñí¹ la³ján³ ja¹ quián¹³ hnoh² ní². Cun³ñí¹ hi³ ja³² mií³ tsí³ Dió³² bíh¹ ziáun² jnoh¹ la³ ní², jun³juáh¹³ hi³hliá² jlánh¹ cháunh²³ chí¹ jnoh¹ hmóu³² yáh³.

13 La³ cun³ hi³ jmú¹³ jnoh¹ ñí¹ sí² lá², tiá² hi³ siáh³ jmú¹³ yáh³ jnoh¹, la³ cun³ hi³ lí¹³ híh¹³ bíh¹ náh² jɨ³ hi³ ngɨ¹³ náh² siáh³, hi³ hu²¹ siáh³ tsɨn³² jná¹³ hi³ ngɨ¹³ náh² re² lín³²

14 la³jmí¹ má²ca³lɨ³ cuóu³² náh² jáun² ca³lá² jnoh¹ jmí¹tɨn²; hi³ jáun² ní¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ jáunh³ Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí² lí¹³ lɨ³ tsɨnh¹ hnoh² hi³ ca³ta¹ jnoh¹, la³jmí¹ lɨ³ tsah¹ jnoh¹ hi³ ca³tɨn¹ hnoh².

15 Cun³ñí¹ hi³ hu²¹ tsɨn³² jná¹³ la³ ní², jáun² jmí¹ ca³lén¹³ jná¹³ hi³ ñí¹jɨe¹ jná¹³ tín² hnoh², hi³ jáun² jmí¹ lí¹³ lɨ³mieh² hnoh² cun³quionh³ hi³ jmí¹ ngá¹³ jná¹³ tenh³ jéin³² ñí¹ ní².

16 Quí¹ jmí¹ len³ jná¹³ hi³ ñí¹jɨe¹ ná¹ tín² hnoh² jmí¹ ja²¹ jná¹³ jáun² hué³² Macedonia lá², hi³ jáun² ní¹ má¹cá²jính³² jáun² jná¹³ jmí¹ ñí¹jɨe¹ ná¹ siáh³. Hi³ jáun² hnoh² né³ la³jui³² jmí¹ lí¹³ má¹hau¹ náh² quioh²¹ hú¹ juɨ³² hi³ ñih²¹ jná¹³ tɨ³ hué¹³ Judea.

17 ¿Hí¹ lín²³ hnoh² hi³ tiá² ca³chá³ jná¹³ cáun² tsɨn³² jmí¹ ca³lén¹³ jná¹³ la³ ní²? ¿Hí¹ lín²³ hnoh² hi³ jmu² jná¹³ la³ cun³ qui³ jmu² tsá²mɨ³cuóun² hi³ juáh²³ jáun²: “Ján³”, tɨ³la³ má¹lɨ³² jáun² né³ juáh³ siáh³: “Ján¹han²¹”?

18 Tɨ³la³ Dió³² má¹ná¹, Tsá² tiá² zaɨ³² jë¹, nau³² jáɨ¹³ hi³ tiá² láɨ³ yáh³ jnoh¹ tsá² záɨ³² jáɨ¹³ quioh²¹, quí¹ tiá² juáh³ yáh³ jnoh¹: “Ján³”, hi³ má¹lɨ³² jáun² né³ juáh³ jnoh¹ siáh³: “Ján¹han²¹”.

19 Quí¹ Cristo Jesús Jon² Dió³², Tsá² hléh¹ jnoh¹ jáɨ¹³ quioh²¹ quiúnh¹ Silvano jɨ³ Timoteo ja¹ quián¹³ hnoh², Tsá² hí³ hí¹ cónh³ yáh³ tiá² ca³juáh³: “Ján³”, hi³ má¹lɨ³² jáun² né³, juáh³ siáh³: “Ján¹han²¹”. Quí¹ cun³ la³jí³² jmáɨ¹ bíh¹ tson² jáɨ¹³ quioh²¹ Cristo;

20 quí¹ la³jí³² jái¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³², cun³quionh³ hí³ bíh¹ li³tí²³. Hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ hí³ bíh¹ juáh²³ jnoh¹: “Tson² bíh¹ cu³tí³”, hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ ma³quien² tsáu² Dió³².
21 Dió³² hí³ bíh¹ má²ca³jmú³ hi³ cun³quionh³ Cristo má²pin³ tsí³ dí², hi³ ca³jmú³ tsú² siáh³ hi³ ná¹chan¹ dí² ñí¹con² tsú².
22 Má²ca³jmú³ tsú² lin¹ quiú¹³ dí² hi³ lái³ dí² tsá² joh¹ tsú², cun³quionh³ hi³ má²ca³tanh² tsú² jáun² Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³ dí², hi³ Jmí²chí³ Chun¹ hí³ né³, jmu² lin¹ hi³ tson² bíh¹ cu³tí³ hiáu¹³ dí² hi³ né³bí¹ cué²¹ tsú² jáun².
23 Ti³la³ ní¹juáh³ tiá² má²cá²chó³² jná¹³ já¹ juú² Corinto ní² la³ cun³ hi³ ca³lén¹³ jná¹³ jáun² jmí¹tin², ti³la³ Dió³² bíh¹ Tsá² nau³² jái¹³ ca³tin¹ jná¹³ hi³ tiá² má²cá²chó³² jná¹³ ñí¹ ní² cun³ñí¹ hi³ jéin³² jná¹³ juon²³ hnoh² bíh¹; hi³ ní¹juáh³ tiá² tson² né³, cuí¹ cha³hín³ jná¹³.
24 Jun³juáh¹³ hi³ hnáu² jnoh¹ jmú¹³ héih³² he³ ñí¹ zión³² hniáuh³² táunh¹³ hnoh² ta²¹ yáh³, quí¹ re² lín³² bíh¹ má²ná¹tioh³ cáun² honh² náh²; ti³la³ hnáu² jnoh¹ má¹hau¹ hi³ ti³ li³mí¹ li³ hiún² honh² bíh¹ náh².

2

1 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ cu³tsa³² ca³lén¹³ jná¹³ hi³ tiú²uú² ñí¹jie¹ ná¹ cú²jueh³², quí¹ ní² lí¹ ca³niau²¹ siáh³ hlah³ tsí³ dí².
2 Quí¹ ní¹juáh³ ca³jmú³² jná¹³ hi³ niau²¹ hlah³ honh² náh², ¿hin² dá² tsánh² uú² jmu³ hi³ li³ hiún² tsin³² jná¹³? Jí³²la³ hnoh², tsá² má²lí²chá³ jná¹³ hlah³ tsí³ bíh¹.
3 Hi³ jáun² bíh¹ ca³jmú³² jná¹³ cú²jueh³² sí² jáun², quí¹ tiú²uú² ca³li³hnó³² ná¹ hi³ cháh¹³ hnoh² hlah³ tsin³² jná¹³ ní¹ má¹cá²chó³² ná¹ ñí¹ ní²; quí¹ hnoh² dá² ca³tin¹ hi³ ti³ má¹hiúnh¹³ bíh¹ náh² tsin³² jná¹³. Quí¹ jná¹³ len³ hi³ hí¹ la³ ti³ hnoh² yáh³ li³ hiún² honh² ní¹juáh³ jná¹³ hiún² tsin³².
4 Jmí¹ cá¹jmú²¹ jná¹³ sí² jáun², ca³jmú³² jná¹³ ta³ hi³² lín³² tsin³² ji³ hi³ jngih³² siáh³ tsin³², hí¹ ca³la³ ti³ ca³uó³² yáh³ jná¹³; ti³la³ jun³juáh¹³ ca³jmú³² jná¹³ quí¹hi³hliá² hnó³² jná¹³ chá¹³ hlah³ honh² hnoh² yáh³. Quí¹ sí² jáun² ca³jmú³² jná¹³ cun³ñí¹ hi³ ca³li³hnó³² ná¹ hi³ li³ ñíh¹³ náh² hi³ hnau³ lín³² bíh¹ jná¹³ hnoh².

Zia³² uu³i³tso³ quioh²¹ tsá² jmu² hlah³

5 Jáun² né³, ní¹juáh³ zian² tsá² má²ca³jmú³ hi³ nio² hlah³ tsí³ dí², jun³juáh¹³ ñí¹con² jmáh³la³ huen² jná¹³ yáh³, quí¹ ja³bí¹ ñí¹con² míh¹ tiá² ji³lin² bíh¹ hnoh² uá²jai³². Juanh³² jná¹³ la³ ní² quí¹ ho³ sa³ jlánh¹ tiá³ he² jái¹³ quion²¹ ná¹.
6 Len³ jná¹³ má²tioh²¹ bíh¹ cun³ ní² hi³ ma³tso² tsá² hí³ tsí³ hi³ má²ca³jmuh³ náh² jmí¹ ca³ngih³² náh² jáun².
7 Hi³ jáun² ta³né³² né³ má²lí¹³ bíh¹ chíh¹³ náh² honh² ca³ti²¹ tsáu¹³ tsú² ji³ hi³ má¹hiúnh¹³ náh² tsí³ tsú², quí¹ hu³ sa³ ní² lí¹ ca³niau²¹ hlah³ ti³ ca³nga² tsí³ tsú².
8 Hi³ jáun² hiú² mí²³ jná¹³ ñí¹con² hnoh² hi³ má¹lih²¹ náh² siáh³ hi³ tson² hno³ náh² tsú².
9 Cun³ñí¹ hi³ ní² bíh¹ ca³jmú³² jná¹³ sí² jáun², quí¹ cun³ñí¹ hi³ ca³li³hnó³² jná¹³ hi³ cá¹ lau²¹ ná¹ hnoh², hi³ jáun² li³ ño¹ ná³ ní¹juáh³ hiún² bíh¹ honh² náh² hi³ má¹tih²¹ la³ cun³ hi³ juanh³² jná¹³.
10 Né³² né³, ní¹juáh³ hnoh² chíh¹³ honh² li³ua³ cáun² hi³ jmu² tsáu², ja³bí¹ jná¹³ siáh³ chí¹³ tsin³² ca³ti²¹ hi³ jáun². Quí¹ ní¹juáh³ má²lí²chí³ jná¹³ tsin³², ní¹juáh³ hi³ la³ zia³² cáun² hi³ ca³ti²¹ hi³ chí¹³ jná¹³ tsin³², jáun² má²lí²chí³ bíh¹ jná¹³ tsin³² ñí¹ ta³ ñí¹ Cristo cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ hnoh².
11 Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ hi³ tiá² cah¹³ *Satanás jmái¹ ñí¹con² dí²; quí¹ né¹ re² lín³² bíh¹ dí² he³ lánh³ rón³² hu²¹ tsí³ tsú².

Cuá¹hi³² tsí³ Po¹ tá¹la³ cuá³ já¹ juú² Troas

12 Hi³ jáun² né³, jmí¹ cá¹chó²¹ jná¹³ já¹ juú² Troas hi³ ca³ñí¹hléh¹³ jná¹³ jú¹ chú³² hi³ ca³tin¹ Cristo, jlánh¹ re² ca³li³ zia³² jái¹³ hi³ jmu¹ jná¹³ tá¹³ Ti³² Juo¹³ dí².
13 Ti³la³ jlánh¹ ca³hí³ tsin³² jná¹³ má¹ná¹, quí¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² ca³jenh² jná¹³ Tito reh² dí². Hi³ jáun² bíh¹ ca³hái³h¹ jná¹³ jái¹³ quiúnh¹ tsá² hí³ hi³ ja³ jná¹³ ti³ hué³² Macedonia lá².

Tsá² quionh³ Cristo bíh¹ cah²³ jmái¹

14 Ti³la³ tiá¹hmah¹ Dió³², Tsá² cáun² ta²¹ che² dí² jui³² hi³ lin¹ hi³ cah¹ dí² jmái¹ quiúnh¹ Cristo Jesús, hi³ cun³quionh³ jnoh¹ hieh³² tsú² tsáu² jái¹³ quioh²¹, hi³ lí³ jáun² la³jmí¹ lí³ cáun² hi³ má²ró³² hi³ tsá²nió³ la³ tán¹.
15 Quí¹ jnoh¹ bíh¹ lái³ la³jmí¹ lí³ mí²ñí¹ ziún² hi³ jein³² jáun² Cristo ñí¹con² Dió³² ji³ hi³ tsá²nió³ siáh³ ja¹ tsá² ca³tin¹ hi³ liáun³, ji³ ja¹ tsá² tsa³hín³ ní² siáh³.
16 Ti³la³ ñí¹con² tsá² tsa³hín³ hí³ má¹ná¹, lái³ jnoh¹ la³jmí¹ lí³ cáun² hi³ ja³² má²hlah³ bíh¹, hi³ jmu² lin¹ hi³ má²ná¹jún¹ bíh¹ tsú²; ti³la³ ca³tin¹ tsá² liáun³ né³, lái³ jnoh¹ la³jmí¹ lí³ cáun² hi³ má²ró³² hi³ jmu² lin¹ hi³ zian² bíh¹ tsú². Ti³la³ ¿hin² dá² tsánh² tú¹ tsin¹³ hi³ lí¹³ lín³ la³ ní²?
17 Juóun³² tsáu² cáun² lí¹ tsá²quí² tsá²hnái³ jái¹³ quioh²¹ Dió³², [hi³ sa³jun³ re² tí³ siáh³]. Ti³la³ Dió³² cuá¹ñi³² hi³ tiá² la³ ní² jmu³² yáh³ jnoh¹; quí¹ ti³la³ jnoh¹ hléh¹ cú²tso² bíh¹ jái¹³ quioh²¹ tsú² ñí¹con² tsáu², la³ cun³ qui³ jmu² tsá² zéin¹ Dió³², tsá² lín³ quian²¹ Cristo.

3

Jú¹ chú³² ca³ti²¹ nió³² hmaɨ²¹

1 ¿Hí¹ lín²³ hnoh² hi³ má²ná¹hléh¹ jnoh¹
siáh³ re² hi³ ca³ta¹ hmóu³² ní¹juáh³ ní¹
má¹ca³juáh¹³ jnoh¹ la³ ní²? ¿Hí¹ hniáuh³²
jmú¹³ jnoh¹ la³ cun³ qui³ jmu² ma³ jan² tsáu²
hi³ hɨe¹³ jnoh¹ hnoh² cáun² sí² hi³ jmu² lin¹
hi³ hin² tsánh² jnoh¹, ho³ hi³ mí¹³ jnoh¹ sí²
la³ jáun² ñí¹con² hnoh²?
2 ¡Tiá² jáun² yáh³! Quí¹ hmóu³² bíh¹ hnoh²
má²ná¹lín³ náh² la³jmí¹ lí³ sí² hi³ jmu² lin¹
hi³ hin² tsánh² jnoh¹, cáun² sí² hi³ hu²¹ la³
ti³ hñu³ tsí³ jnoh¹, cáun² sí² hi³ lí¹³ lɨ³ cuoh²
la³jín³² tsáu² hi³ lí¹³ hí³² tsú².
3 Quí¹ hnoh² bíh¹ lín³ cáun² sí² hi³
ca³jmú³ hnga² Cristo héih³² hi³ jmú¹³ jnoh¹.
Jun³juáh¹³ cun³quionh³ jñí³ yáh³ ca³lɨ³ sí² hi³
ná¹lín³ náh², quí¹ cun³quionh³ Jmí²chí³ joh¹
Dió³² Tsá² liéih³² bíh¹. Sí² jáun² má¹ná¹, ha³
tiá² rá¹lí³ yáh³ ñí¹ quioh²¹ cáun² jo²¹ hmá²
hi³ lí³ quín¹, quí¹ sí² jáun² dá² rá¹lí³ hñu³
honh² hnoh² bíh¹.
4 Cáun² tán¹ bíh¹ má²nio² tsí³ jnoh¹ ñí¹con²
Dió³² ca³ti²¹ hi³ ní² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Cristo.
5 Quí¹ lɨ³ua³ cáun² hi³ jmú¹³ jnoh¹,
jun³juáh¹³ hi³hliá² jlánh¹ re² tái² jnoh¹
hmóu³² yáh³; ti³la³ lɨ³ua³ cáun² hi³ tái² jnoh¹,
ñí¹con² Dió³² bíh¹ ja³² pí³.
6 Hnga² bíh¹ tsú² má²hau³ hi³ lái³ jnoh¹ tsá²
quian²¹ ngaɨ³² jë¹ tsú² ca³ti²¹ nió³² hmaɨ²¹.
Ti³la³ nió³² hmaɨ²¹ jáun² tiá² rá¹lí³ yáh³
cáun² héih³² hi³ cáun² ti³ hniáuh³² ma³tí³²
tsú² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ hnga², quí¹
cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹
lí¹³ ma³tí³² tsú². Quí¹ héih³² jmí¹ rá¹lí³ jáun²
jmí¹tin² cáun² jmu² hi³ jún²³ bíh¹ tsú², ti³la³
Jmí²chí³ Chun¹ má¹na²¹, jmu² hi³ lí¹³ zian²
bíh¹ tsú².
7 Nió³² hi³ ca³tanh² jáun² Dió³² quionh³
hla¹ Moisés ca³lɨ³ ñí¹ quioh²¹ cáun² jo²¹ hmá²
hi³ lí³ quín¹ bíh¹. Jmí¹jáun² ca³jnia³ pí³
quioh²¹ Dió³² jɨ³ ñí¹ hla¹ Moisés ní² siáh³ lɨ³
zín³ lín³² hi³ hí¹ ca³la³ ti³ tiú²uú² jmí¹ lí²³
yáh³ hi³ jíe³ tsá² *Israel ñí¹ tsú²; ti³la³ joh¹
jáun² má¹ná¹, jmí¹ hí¹méih²³ bíh¹. Hi³ jáun²
ní¹juáh³ jái¹³ ca³ti²¹ héih³² hi³ jmu² hi³ jún³
tsú² ca³lɨ³ cun³quionh³ li²¹ hi³ lin¹ hi³ quien²
tá¹³ tsá² ca³hléh³ hí³,
8 ¡tiá¹³ bíh¹ tiá³ tá¹³ jnoh¹ tsá² hléh¹ jnoh¹
jái¹³ hi³ ca³tɨn¹ Jmí²chí³ Chun¹ tiá² lɨ³ lin¹ hi³
quien² lín³²!
9 La³ cun³ lí¹³ juáh¹³, ní¹juáh³ tá¹³ tsá²
ca³cué³ héih³² hi³ jmu² hi³ jún³ tsú² la³ ca³lɨ³
lin¹ hi³ quien², hi³ jáun² ¡tiá¹³ bíh¹ tiá³ tá¹³
jnoh¹ tsá² hléh¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² tiá²
la³ lɨ³ lin¹ hi³ quien², jái¹³ hi³ juáh³ jáun²
hi³ má²lái³ dí² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹
cu³tí³!
10 Hi³ jáun² uá¹jinh¹ jmí¹ quien² lín³² tá¹³
tsá² ca³cué³ hí³ héih³² jáun² jmí¹tin², ti³la³
ta³né³² né³, tiú²uú² lin¹ ñí¹ quien² yáh³, quí¹
ta³né³² má²zia³² cáun² ta²¹ hi³ jlánh¹ bíh¹
quien².
11 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ jlánh¹ la³ ca³lɨ³
lin¹ hi³ quien² cáun² ta²¹ hi³ ca³ma³hɨe² jáun²
cu³tiá³, tiá¹³ bíh¹ tiá³ cáun² ta²¹ hi³ jlánh¹ bíh¹
má²hɨe² tiá² la³ lɨ³ lin¹ hi³ quien².
12 Cun³ñí¹ hi³ hu²¹ la³ ní² bíh¹ tsí³ jnoh¹, hi³
jáun² bíh¹ tiá³ lín³² nio² tsí³ jnoh¹ hi³ hléh¹.
13 Tiá² jmu³² yáh³ jnoh¹ la³jmí¹ ca³jmú³
jáun² hla¹ Moisés, hi³ ca³hái³² tsú² jáun²
cáun² hmɨh³² ñí¹ hó²¹ñí¹, hi³ jáun² tiá² lí¹³
jíe³ tsá² Israel tá¹la³ tsa³son² joh¹ hi³ jmí¹ tie³
jáun² ñí¹ tsú², quí¹ cáun² joh¹ tiá² la³ má²hɨe²
bíh¹ jaun³².
14 Tɨ³la³ tsá² Israel má¹ná¹, jmí¹ huáh² bíh¹
chí¹; hi³ hí¹ ca³la³ ti³ ta³né³² bíh¹ lí³ la³jmí¹
lí³ hi³ ná¹jlɨ³² tsí³ tsú² quionh³ cáun² hmɨh³²
ní¹ má¹tɨ³ ñí¹ ca³hí³ tsú² jái¹³ hi³ ca³tɨ²¹ nió³²
tseh¹ jáun², hi³ jáun² tiá² lí²³ yáh³ hi³ ngɨ¹³
tsú²; ti³la³ hmɨh³² jáun² má²lí¹³ quin³ ní¹juáh³
má²tanh² tsú² ta²¹ Cristo bíh¹.
15 Tɨ³la³ la³ ti³ ta³né³² bíh¹ lí³ la³jmí¹ lí³ hi³
hí¹jlái²³ hmɨh³² hñu³ jmí¹ hñu³ tsí³ tsú² ní¹
má¹tɨ³ ñí¹ ca³hí³ tsú² sí² quioh²¹ hla¹ Moisés,
hi³ jáun² tiá² ngɨ²³ yáh³ tsú².
16 Tɨ³la³ ní¹juáh³ ní¹ má¹cá²jéinh³² jmí¹ tsí³
tsú² ñí¹con² Juo¹³ dí² né³, má¹jáun² bíh¹
quin²³ ti³ có³² hmɨh³² jáun².
17 Quí¹ Juo¹³ dí² hí³ lín³ Jmí²chí³ Chun¹
bíh¹, hi³ jáun² lɨ³ua³ cáun² ñí¹ cuá³ Jmí²chí³
hí³ joh¹ Juo¹³ dí² né³, má²na²¹ bíh¹ juɨ³²
quioh²¹ tsú² tɨ³ ñí¹con² Dió³².
18 Hi³ jáun² né³, jnoh¹, tsá² tiú²uú² hmɨh³²
hí¹jnái²³ ñí¹ hó²¹ñí¹ dí², má²lái³ dí² la³jmí¹
lí³ cáun² hu³² hi³ can²³ joh¹ quioh²¹ Tɨ³²
Juo¹³ dí² Tsá² cuá¹quien²; hi³ jáun² cun³ñí¹
hi³ jáun² bíh¹ má²chí¹zan² dí² cun³ jmá² cun³
jnia³² hi³ lín¹³ dí² la³jmí¹ lín³ Cristo. La³ ní²
bíh¹ jmu² Juo¹³ dí², Tsá² lín³ hí³ Jmí²chí³.

4

1 Hi³ jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ ca³ja³ mií³ tsí³
Dió³² ñí¹con² jnoh¹, hi³ ca³cué³ tsú² ta²¹ lá²,
hi³ jáun² bíh¹ hí¹ cónh³ tiá² cha³² jnoh¹ tun³
tsí³.
2 Hi³ jáun² má²ca³chá¹³ jnoh¹ ti³ có³² hi³
jmu² tsáu² ñí¹ ná¹conh¹, jɨ³ hi³ hua³heih²¹ ní²
siáh³, hi³ jmí¹ lí¹³ lɨ³ jmú¹³ jnoh¹. Tiá² juáh³
yáh³ jnoh¹ hi³ lái³ cáun² hi³ tiá² lái³, sa³jun³
zái²³ yáh³ jnoh¹ jái¹³ quioh²¹ Dió³². Quí¹
ti³la³ cun³quionh³ hi³ hléh¹ jnoh¹ jmáh³la³ jú¹

tson² bíh¹ lɨ³tsɨn² tsáu² hi³ tson² bíh¹ cú²tso² lí³ tá¹³ jnoh¹ ta³ ñí¹ Dió³².

3 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² hi³ hléh¹ jnoh¹ lí³ jú¹ jnɨ², la³ ní² lí³ ñí¹con² jmáh³la³ tsá² hí¹tsá²táunh¹ ñí¹ lí¹³ tsa³hín³ bíh¹.

4 Quí¹ tsá² hláɨnh¹ juo¹³ bíh¹ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² má²ca³hia³ ca³jlí³ jmɨ́¹ tsí³ tsá² tiá² má²nio² cáun² tsí³ ñí¹con² Dió³², hi³ jáun² bíh¹ tiá² lí²³ jíe³ tsú² joh¹ zín³ lín³² hi³ quian³² jáun² jú¹ chú³² hi³ ca³tɨn¹ Cristo, Tsá² quien², Tsá² cuan³ hí³ ca³la³ hi³ dí¹tsáun² hi³ cua³ma³jnia³² cha¹³ Dió³².

5 Hi³ jáun² nɨ́¹ má¹ca³hléh¹³ jnoh¹, tiá² hɨen²³ yáh³ jnoh¹ hmóu³², tɨ³la³ jnoh¹ hɨen²³ Jesucristo, Tsá² lín³ Juo¹³ bíh¹ dí²; tɨ³la³ hi³ ca³ta¹ jnoh¹ hmóu³² né³, juáh³ jnoh¹ hi³ láɨ³ jnoh¹ *tsá² má²ná¹hlánh¹ joh² hnoh² bíh¹ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Jesús.

6 Quí¹ hnga² bíh¹ Dió³², Tsá² ca³jmú³ hí³ héih³² hi³ taɨ²¹ joh¹ ñí¹ jmɨ́¹ lí³ jáun² já¹niéi² liánh² má²ca³tiéi³ siáh³ joh¹ hñu³ tsí³ jnoh¹; hi³ jáun² cun³quionh³ joh¹ jáun² bíh¹ ma³jnia¹³ jnoh¹ hi³ Dió³² bíh¹ Tsá² quien², cun³quionh³ hi³ ma³jnia¹³ jnoh¹ jáun² lánh³ rón³² he² ñí¹ Jesucristo.

Lánh³ rón³² zian² tsá² nio² cáun² tsí³

7 Tɨ³la³ joh¹ quien² hi³ quian³² jáun² jú¹ chú³² né³, nio² tɨ³ ñeh² quiú¹³ jnoh¹, tsá² láɨ³ jnoh¹ la³jmɨ́¹ lí³ cáun² hia³² cuáh¹; hi³ jáun² lɨ³ lin¹ hi³ pí³ jlánh¹ quien² ní² quiú¹³ jnoh¹ ja³ ñí¹con² Dió³² bíh¹, jun³juáh¹³ hi³ quiú¹³ jnoh¹ hmóu³² yáh³.

8 Hi³ jáun² uá¹jinh¹ tɨ³ hlá² tɨ³ nɨ́² zia³² uu³mí²tsɨ³² quiú¹³ jnoh¹, tɨ³la³ hí¹ cónh³ yáh³ tiá² lí²³ chí¹jnɨ³² juɨ³² ñí¹ lɨ³ hue¹³ jnoh¹; uá¹jinh¹ zia³² hi³ hɨ³² tsí³ jnoh¹, tɨ³la³ hí¹ cónh³ yáh³ tiá² lí²³ hi³ tiú²uú² né¹ jnoh¹ he³ jmú¹³.

9 Uá¹jinh¹ zian² tsá² hɨ́¹ tsa¹ jnoh¹, tɨ³la³ cun³ jáun² zian² bíh¹ tsá² taunh² jnoh¹ hó¹ñí¹, hi³ uá¹jinh¹ juóu³² tsú² jnoh¹ hué³², tɨ³la³ cun³ tiá² ná¹hín²³ yáh³ jnoh¹.

10 Jmáɨ¹ ca³la³ jí³² tiauh² jnoh¹ ñí¹ hmú²¹ la³jmɨ́¹ ca³ngɨ́³ jáun² Jesús, hi³ jáun² la³ jáun² lɨ³ lin¹ hi³ ziáun² jnoh¹ cun³ñí¹ hi³hliá² zian² jáun² Jesús bíh¹.

11 Jmáɨ¹ ca³la³ jí³² tá¹la³ ziáun² jnoh¹, tiauh² jnoh¹ ñí¹ hmú²¹ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Jesús, hi³ jáun² cun³quionh³ jñí² mu¹ jnoh¹ lí²lin¹ hi³ zian² bíh¹ Jesús.

12 La³ cun³ niéih³ jáɨ¹³ nɨ́², hi³ hmú³² hnió³ hi³ jún³ jnoh¹; tɨ³la³ ñí¹con² hnoh² má¹ná¹, jmu² ta²¹ pí³ hi³ jmu² hi³ lí¹³ zian² bí¹ náh².

13 La³ cun³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³²: “Jná¹³ ca³chá³ cáun² tsɨn³², hi³ jáun² ca³hléh³ ná¹”; hi³ jáun² la³ nɨ́² bíh¹ jnoh¹ siáh³ uá²jaɨ³² má²nio² cáun² tsí³, hi³ jáun² hléh¹ jnoh¹.

14 Quí¹ né¹ jnoh¹ hi³ Dió³² Tsá² ca³jmú³ hi³ ca³jenh¹³ Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí² ja¹ hla¹, jmu³ siáh³ hi³ jenh¹³ jnoh¹ la³jmɨ́¹ ca³jenh¹³ jáun² Jesús; hi³ jáu³² dí² tsú² siáh³ cu³lɨ²¹ tɨ³ ñí¹ cuá³.

15 La³jí³² hi³ quiunh³² jnoh¹ nɨ́² lí²³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ hnoh² bíh¹, hi³ jáun² nɨ́¹ má¹ca³lɨ³ juóun³² tsá² he³ miɨ³ hi³ ja³² tsí³ Dió³², ja³bí¹ má²juóun³² tsá² cuéh³² siáh³ tiá¹hmah¹ Dió³², hi³ jáun² lɨ³ lin¹ hi³ quien² tsú².

16 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ hí¹ cónh³ tiá² lí¹ niau³² hlah³ tsí³ jnoh¹ hi³ ca³tɨ²¹ ta²¹ lá². Hi³ uá¹jinh¹ pí³ quioh²¹ jñí² mu¹ jnoh¹ má²tsá²méih²³, tɨ³la³ jmɨ́²chí³ quiú¹³ jnoh¹ má¹na²¹, tɨ³ lɨ³mí¹ tsá²lɨ³hmaɨ²¹ bíh¹ cun³ jmá² cun³ jnia³².

17 Hi³ jáun² la³ cun³ hi³ má²tso¹ dí² jáun² tsí³ tá¹la³ ziáun² dí², tiá² lin¹ huáh² yáh³ tsí³, quí¹ tia³juɨ³² bíh¹ ngá¹³; quí¹ nɨ́¹ má¹lɨ³² jáun² jmu³ hi³ lɨ³ zia³² ñí¹con² jnoh¹ cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² tɨ³ ca³nga², cáun² hi³ ma³hɨ́e² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio².

18 Quí¹ tiá² néh³² yáh³ jnoh¹ chí¹tiá³ ñí¹ la³ cun³ hi³ qui³ jniá³, tɨ³la³ jnoh¹ dá² néh³² chí¹tiá³ ñí¹ cáun² hi³ tiá² jniá³ bíh¹; quí¹ la³jí³² hi³ jniá³ tiá² lin¹ má²hɨ́e² yáh³, tɨ³la³ hi³ tiá² jniá³ má¹ná¹, ma³hɨ́e² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio² bíh¹.

5

1 Jáun² né³, né¹ dí² hi³ nɨ́¹juáh³ ca³ja³hín³ ngú³ quiú¹³ dí², hi³ lí³ jáun² la³jmɨ́¹ lí³ cáun² hñú³ hi³ tiá² má²hɨ́e², tɨ³la³ Dió³² má²ca³jmú³ hua³jan²¹ tɨ³ hñu³mɨ³cuú² cáun² ñí¹ lí¹³ tauh¹³ dí² hi³ ma³hɨ́e² cun³ jmɨ́¹hi³nio²; jun³juáh¹³ cáun² hi³ ca³jmú³ tsá²mɨ³cuóun² yáh³ hi³ jáun² má¹ná¹.

2 Quí¹ tson² bíh¹ tá¹la³ ziáun² dí² hñu³ ngú³ lá² quiú¹³, cáun² ná¹quí² ná¹jngɨh³² tsí³ bíh¹ dí², cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ hen² tsí³ dí² hi³ tsá¹tauh² hñú³ hi³ zia³² jáun² hñu³mɨ³cuú²,

3 hi³ tsá¹tauh²¹ dí² ñéih³ jáun² la³ jan² tsá² quɨh³² cáun² ha¹, hi³ jáun² tiá² ná¹láun³ dí² lí¹³.

4 Hi³ jáun² tá¹la³ tiauh² dí² lá² hñú³ hi³ lí³ ngú³ lá² quiú¹³ dí², cáun² quí² jngɨh³² tsí³ bíh¹ dí², jɨ³ hi³ ja³²lɨ³ hlah³ nio² tsí³ dí² nɨ́² siáh³. Jun³juáh¹³ hi³ hnáu² jnoh¹ hi³ cáun² lí¹ quin¹³ tɨ³ có³² ngú³ lá² quiú¹³ yáh³ má¹ná¹, tɨ³la³ la³ cun³ hi³ hnáu² dí² hi³ quíh¹³ dí² cónh³í¹ cáun² ngú³ hmaɨ²¹ bíh¹, hi³ jáun² tiú²uú² zia³² yáh³ cáun² hi³ tiá² má²hɨ́e² ñí¹con² jnoh¹ nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ má²ziáun² dí² cáun² hi³ hmaɨ²¹.

5 Hi³ hnga² bíh¹ Dió³² má²ca³chau³ dí² hua³jan²¹ ca³tɨ²¹ hi³ nɨ́² tɨ³tsóh³, hi³

ca3jmú3 tsú2 lin1 hi3 cu3tí3 hiáu13 dí2 hi3 ní2
cun3quionh3 hi3 ca3cuen3 tsú2 jáun2 Jmí2chí3
Chun1.

6 Hi3 jáun2 né3, cun3ñí1 hi3 jáun2, cun3
má2nio2 jáun2 bíh1 tiá3 tsí3 jnoh1. Né1 dí2
hi3 tá1la3 ziáun2 dí2 quionh3 ngú3 lá2 quiú13,
ziáun32 bíh1 dí2 tín2 juú2co1 dí2 ñí1 cuá3 Ti32
Juo13 dí2;

7 quí1 cun3quionh3 hi3 nio2 jáun2 cáun2 tsí3
bíh1 jnoh1 ñi3ngí1, jun3juáh13 hi3 ñi3ngí1 jnoh1
cun3quionh3 hi3 néh32 yáh3.

8 Hi3 jáun2 tiá3 bíh1 nio2 tsí3 jnoh1, hi3 hen2
tsí3 jnoh1 hi3 chá13 ti3 có32 ngú3 lá2 quiú13, hi3
jáun2 lí13 tsá1ma3ziáun13 jnoh1 quiúnh1 Ti32
Juo13 dí2.

9 Hi3 jáun2 ca3la3 jonh3 jmí1 tsí3 jnoh1 jmu32
pí3 hi3 má1hiún13 jnoh1 tsí3 Ti32 Juo13 dí2, uá1
hi3 ziáun32, ho3 uá1 hi3 tiauh2 jnoh1 quiúnh1
tsú2.

10 Quí1 la3jái32 bíh1 dí2 ca3ta1 hi3
tsá1ma3jnia13 ta3 ñí1 Cristo, hi3 jáun2 ñí1 jáun2
chu3 jñéih3 tsáu13 dí2, hi3 jáun2 ma3 quin32
ma3 jan32 tsáu2 hiáuh3 hmah21 quioh21 la3
cun3 lí3 ta21 hi3 lí2jmú3 tsú2 tá1la3 zian2 ñí1
hué21 lá2, uá1 hi3 chu21 uá1 hi3 hlah3.

Jú1 chú32 ca3ti21 hi3 niau21 tie3 tsí3 tsú2

11 Hi3 jáun2 né3, cun3ñí1 hi3 juéh2 jnoh1 he3
lí13 ñí1con2 tsáu2 hi3 jmu3 Ti32 Juo13 dí2, jáun2
bíh1 jmu32 jnoh1 tion3 hi3 ti3 jéinh32 tsáu2 jmí1
tsí3. Má2ñi32 bíh1 Dió32 he3 lánh3 lái3 jnoh1,
hi3 hu21 tsin32 jná13 hi3 má2ca3li3 lieih21 siáh3
jmí1 honh2 hnoh2.

12 Jun3juáh13 hi3 má2ná1hléh1 jnoh1 siáh3
re2 hi3 ca3ta1 hmóu32 yáh3, ti3la3 jnoh1 dá2
cáun2 cue32 jú1 tson2 hi3 jáun2 lí13 li3 tsinh1
náh2 hi3 ca3ta1 jnoh1 bíh1, hi3 jáun2 zia32 ha3
lánh3 rón32 ngáih1 hnoh2 ñí1con2 tsá2 jlánh1
jmu2 quien2 lánh3 jniá3 tsáu2, cha3 jmí1 jmu3
tsú2 quien2 lánh3 lí3 tsí3 tsú2.

13 Jáun2 né3, ní1juáh3 la3 ná1ngau21 jnoh1,
ca3tin1 Dió32 bíh1 jaun32; ti3la3 ní1juáh3
jun3juáh13 ná1ngau21 yáh3 jnoh1 né3, cun3ñí1
hi3 ca3tin1 hnoh2 bíh1 jaun32.

14 Hi3 jáun2 mií3 hi3 ja32 tsí3 Cristo bíh1
jmu2 héih32 hñu3 tsí3 jnoh1; quí1 má2né1
jnoh1 hi3 jan2 tán1 hí3 bíh1 ca3jun3 cha13
ca3la3 jín32, hi3 jáun2 cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1
má2lin1 hi3 má2ná1jún1 bíh1 uá2jai32 la3jín32
tsáu2.

15 Hí3 bíh1 ca3jun3 cha13 ca3la3 jín32 tsáu2,
hi3 jáun2 tsá2 má2zian2 ñí1con2 hí3 tiú2uú2
ca3tin1 yáh3 ma3zian2 la3 cun3 tin2 tsí3
hmóu32, ti3la3 hniáuh32 ma3zian2 tsú2 hi3
ca3tin1 hnga2 Cristo bíh1, Tsá2 ca3jun3 hí3
cha13 tsú2, hi3 jáun2 jmí1 li21 jáun2 né3,
ca3jenh13.

16 Cun3ñí1 hi3 má2ziáun2 dí2 la3 jáun2 né3,
jáun2 tiú2uú2 chú1 ñih21 yáh3 dí2 tsáu2 la3
cun3 qui3 jmu2 tsá2 zian2 ñí1 hué21 lá2. Quí1
hí1 la3 ti3 ñí1con2 Cristo yáh3 tí2 jmu32 dí2
la3 jáun2, la3 cun3 qui3 jmu2 tsá2mi3cuóun2;
ti3la3 ta3né32 má1ná1, tiú2uú2 jmu32 yáh3 dí2
la3 jáun2.

17 Hi3 jáun2 né3, ní1juáh3 jan2 tsá2
má2cá2cunh3 quionh3 Cristo, tsá2 hmai21
bíh1 má2lín3 tsú2; quí1 la3jí32 bíh1 hi3 yeh3
má2já2hín3, hi3 ji3li32 bíh1 má2lai32 hmai21.

18 Dió32 bíh1 Tsá2 jmu2 ji3li32 hi3 ní2, Tsá2
ca3jmú3 hí3 hi3 niau21 tie3 ja1 quiú13 dí2
quiúnh1 cun3quionh3 hi3 ca3jmú3 jáun2 Cristo.
Jmí1 li21 jáun2 ca3hiáu32 tsú2 jnoh1 hi3 hléh13
jú1 chú32 ca3ti21 lánh3 rón32 lí13 niau21 tie3 ja1
quioh21 tsáu2 quionh3 Dió32.

19 Quí1 cun3quionh3 Cristo bíh1 jmu2 Dió32
hi3 lí13 niau21 tie3 ja1 quioh21 quionh3 tsá2
zian2 hngá1máh3 lá2, hi3 jáun2 tiú2uú2 hu21
yáh3 tsí3 tsú2 tso3 hi3 jmí1 ren2 tsáu2; hi3 jáun2
jnoh1 siáh3 má2ca3hiáu32 tsú2 hi3 hléh13 jú1
chú32 ca3ti21 lánh3 rón32 lí13 niau21 tie3 ja1
quioh21 tsáu2 quionh3 Dió32.

20 Hi3 jáun2 jnoh1 tsa3ngái1 jú1 chú32 cha13
Cristo, hi3 hlí1 lienh1 jnoh1 tsáu2 la3jmí1 lí3 hi3
hnga2 bíh1 Dió32 hlí2 liéinh32 tsú2 cun3quionh3
ho3 jnoh1. Hi3 jáun2 cun3ñí1 hi3 ca3tin1 Cristo
bíh1 hiú2 mi32 jnoh1 ñí1con2 tsáu2 hi3 juáh3
jnoh1: Chá1 náh2 tie3 ja1 quián13 quiúnh1
Dió32,

21 quí1 Cristo jan2 Tsá2 hí1 cáun2 tso3 tiá2
ca3li3 ren2, ti3la3 cun3ñí1 hi3 ca3ta1 jnoh1 bíh1
ca3jmú3 Dió32 hi3 ca3lin3 Cristo jan2 tsá2 ren2
tso3, hi3 jáun2 lí13 lái3 jnoh1 la3juah21 dúh1
jan2 tsá2 chun1 cu3tí13 la3 cun3 lín3 hnga2
Dió32, ní1juáh3 tsá2 má2cá2cunh3 quionh3
Cristo.

6

1 Hi3 jáun2 bíh1 hiú2 mi32 jnoh1 ñí1con2
hnoh2, tsá2 jmu32 jnoh1 ta21 cu3li21 quiúnh1
Dió32, hi3 tiá2 lí1 hin13 náh2 mií3 hi3 ja32 tsí3
Dió32 hi3 má2hian2 náh2 jáun2.

2 Quí1 Dió32 má2ca3juáh3 la3 lá2:
La3 cun3 jmái1 hi3 ca3ti21, ne2 bíh1 jná13 jëh2
hnú2,
hi3 jmái1 hi3 li3 hniáuh32 liáun3 hnú2 né3,
ma3hau1 bíh1 jná13 hnú2.
Jáun2 né3, sá1ní2 jie3, né32 bíh1 hú1tá1 jmái1
hi3 ca3ti21, hi3 né32 bíh1 cu3tí3 lí3 jmái1 hi3 lí13
liáun3 hnoh2 ñí1con2 tso3.

3 Hi3 jáun2 né3, tiá2 lái3 yáh3 jnoh1 tsá2 quí2
hliah32 jui21 tsáu2, quí1 ní2 lí1 ca3li3 zia32 he3
lánh3 rón32 lí13 hléh32 tsáu2 hlah3 ca3ti21 ta21
hi3 jmu32 jnoh1.

4 Ti3la3 jnoh1 ma3jnia13 hi3 ná1lái3
quian21 Dió32 cun3quionh3 la3jí32 hi3 jmu32,
cun3quionh3 hi3 juenh2 tsí3 jnoh1 ca3ti21

la3jí32 hi3 ma3tso1 jnoh1 tsɨ́3, jɨ3 jmí1 zia32 hi3
lɨ3hniauh23 ñí1con2 jnoh1, jɨ3 tá1la3 há2 nga2
jnoh1 uu3mí2tsɨ32 ní2 siáh3.
5 Quí1 má2ca3pɨ3 ca3juóu32 jnoh1 tsáu2, jɨ3
hi3 má2ca3táuh32 tsú2 jnoh1 hñu3mí1ñí2, hi3
má2ca3má1tso1 jnoh1 tsɨ́3 jmáɨ1 hi3 taunh32
tsáu2 tiá3 siaun32. Ja3bí1 má2ca3jmú13 jnoh1
siáh3 ta21 tɨ3 chí1nga2, hí1 la3 tɨ3 zia32 siáh3
ma3 cáun2 jmáɨ1 hi3 tiá2 ca3cuóu13 jnoh1, jɨ3
hi3 má2ca3tauh13 jnoh1 siáh3 ñí1cuon13.
6 Ja3bí1 ma3jnia13 jnoh1 siáh3 hi3 ná1láɨ3
quian21 Dió32 cun3quionh3 hi3 ziáun2 jnoh1
cáun2 hi3 jɨ2, cun3quionh3 hi3 má2né1 jnoh1
jú1 tson2, cun3quionh3 hi3 juenh2 tsɨ́3 jnoh1
jɨ3 hi3 ja32 siáh3 mií3 tsɨ́3 jnoh1. Quí1 cun3ñí1
hi3 quiúnh1 jnoh1 Jmí2chí3 Chun1 bíh1, jáun2
má2láɨ3 jnoh1 tsá2 hú1tá1 cu3tí3 ná1hnáu3,
7 hi3 hléh1 jnoh1 siáh3 jú1 tson2, jɨ3 hi3 zia32
siáh3 pí3 quioh21 Dió32 ñí1con2 jnoh1. Jáun2
né3, cun3quionh3 hi3 má2zian2 jnoh1 jáun2 la3
cun3 hi3 tɨ32 tsɨ́3 Dió32 bíh1 má2zia32 ñí1con2
jnoh1 he3 cun3quionh3 jmú13 hniéi2, jɨ3 hi3
liaun1 jnoh1 ní2 siáh3,
8 uá1 hi3 má2quien2 tsáu2 jnoh1, uá1 hi3
hau2 tsú2; uá1 hi3 hleh32 tsú2 re2 quiú13 jnoh1
ho3 uá1 hi3 hleh32 tsú2 hlah3. Ma3 cónh3
jmoh23 jnoh1 tsú2 tsá2 tí1 jáɨn2, hi3 ma3 cónh3
né3 juáh3 tsú2 hi3 jnoh1 bíh1 tsá2 hléh1 jú1
tson2.
9 Ma3 cónh3 jmu2 tsú2 la3jmɨ́1 lɨ́3 hi3 tiá2
cuóu32 tsú2 jnoh1, hi3 ma3 cónh3 né3 jmu2
tsú2 la3jmɨ́1 lɨ́3 hi3 cuóu32 re2 lɨ́n32. Ma3 cónh3
pih21 tiá2 jún23 jnoh1, tɨ3la3 la3 má2ziáun2
jáun2 bíh1 jnoh1; hi3 uá1jinh1 jmu2 tsáu2 hi3
ma3tso1 jnoh1 tsɨ́3, tɨ3la3 tiá2 jún23 yáh3 jnoh1.
10 Uá1jinh1 hlah3 nio2 tsɨ́3 jnoh1, tɨ3la3 cun3
jáun2 bíh1 lɨ́2hiún2 tsɨ́3 jnoh1 jmáɨ1 ca3la3
jɨ́32; hi3 uá1 cun3 tia3mii2 jnoh1, cun3 jáun2
ná1jmu32 bíh1 jnoh1 hi3 lɨ3 hánh3 juóun32 lɨ́n32
tsáu2; hi3 uá1jinh1 tiauh2 jnoh1 hi3 hí1 cáun2
tiá2 hi3 zia32 quiú13, cun3 jáun2 zia32 bíh1
quiú13 jnoh1 ca3la3 jɨ3lɨ32.
11 Hnoh2 reh2, tsá2 juú2 Corinto, hí1 cáun2
yáh3 jáɨ13 tiá2 má2ca3hmá13 jnoh1 ñí1con2
hnoh2, má2ca3jmú13 bíh1 jnoh1 juenh2 tsɨ́3 hi3
jmu32 jnoh1 na21 la3jɨ́32 jáɨ13 hi3 hléh1 jnoh1.
12 Ñí1juáh3 tiú2uú2 re2 la3 juóh32 dí2,
jun3juáh13 hi3 lɨ3 la3 jáun2 cun3ñí1 hi3 tiá2
hnau3 jnoh1 hnoh2 yáh3, tɨ3la3 cun3ñí1 hi3
ca3lɨn3 hmóu32 bíh1 hnoh2.
13 Hlí1 lieh1 jná13 hnoh2 la3jmɨ́1 hlí2 liéinh32
tsú2 jan2 tsá1míh1 jon2, hi3 jéinh1 náh2 honh2
ñí1con2 jnoh1.

Láɨ3 dí2 cuáh32 quioh21 Dió32 Tsá2 liéih32

14 Ha3 lí2 tianh3 náh2 cá2honh1 quiúnh1 tsá2
tiá2 ta21 haɨh21, quí1 cun3 tiá2 re2 lí13 bíh1;
quí1 ¿he3 dá2 ca3tɨn1 hi3 chu21 quionh3 hi3
hlah3, hi3 he3 dá2 lánh3 rón32 lí13 cunh3 joh1
quionh3 já1niéi2?
15 Quí1 ¿he3 ya3 lánh3 rón32 lí13 tiáunh1
Cristo cá2hon3 quionh3 *Satanás, hi3 he3
yáh3 ca3tɨn1 jan2 tsá2 tanh2 ta21 Dió32
quionh3 jan2 tsá2 tiá2 ta21 haɨh21?
16 ¿Hí1 lí13 jmu3 tsá2 lín3 hñú3 híen1 quioh21
Dió32 cá2hon3 quionh3 dió32 tsá2 láɨn1? Quí1
tɨ3la3 hñú3 híen1 quioh21 Dió32 Tsá2 liéih32
bíh1 má2láɨ3 dí2, la3jmɨ́1 ca3juáh3 jáun2 hnga2
Dió32 jmɨ́1 ca3juáh3 jáun2 la3 lá2:
Má1zián13 jná13 hñu3 tsɨ́3 tsáu2, hi3 ngí13 jná13
siáh3 ja1 quioh21 tsú2;
jná13 lín13 Dió32 Juo13 tsú2,
hi3 tsá2 hí3 né3 lín13 tsá2 tionh2 jo3uón32 jná13.
17 Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 ca3juáh3 siáh3 Juo13
dí2 la3 lá2:
Huen3 náh2 ja1 quioh21 tsá2 la3 hí3, tɨ3 có32
tianh3 náh2,
ha3 lí2uú2 lí1 tí3 náh2 cuonh2 hi3 tiá2 jɨ2.
Hi3 jáun2 bíh1 lí13 he1 jná13 hnoh2,
18 hi3 lín13 jná13 Ñeh2 náh2,
hi3 jáun2 hnoh2 né3 lín13 náh2 jón32 jná13
tsá2mi3 tsá2ñuh2, juáh3 Juo13 dí2 Tsá2
cú2 juenh2.

7

1 Jáun2 né3 reh2, hnoh2 tsá2 jlánh1 hnau3
jná13, hi3 ní2 bíh1 jáɨ13 hi3 ca3jmú3 tsú2 ñí1con2
dí2. Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3 cuɨ́1 má1jɨ́n13 dí2
ca3tɨ21 la3jɨ́32 hi3 lɨ́13 lɨ3 hliáuh13 dí2, uá1 hi3
ngú3 uá1 hi3 jmí2chí3, hi3 cuɨ́1 tauh13 dí2
ná1chan1 cu3tí3 ñí1con2 tsú2 quí1 cun3ñí1 hi3
juénh2 dí2 tsú2.

Tsá2 juú2 Corinto zaɨ32 jmí1 tsɨ́3

2 Hi3 jáun2 né3, jéinh1 tiá3 náh2 honh2
ñí1con2 jnoh1; quí1 tiá2 má2ca3jmú13 yáh3
jnoh1 hlah3 ñí1con2 hí1 jan2 tsáu2, sa3jun3
má2ca3hliah21 jnoh1 tsɨ́3 tsáu2, sa3jun3 hí1 jan2
yáh3 tiá2 hin2 má2ca3má1can13 jnoh1.
3 Jun3juáh13 hi3hliá2 cué23 jná13 tso3 yáh3
hi3 juanh32 jná13 jáɨ13 ní2, quí1 la3 cun3 hi3
má2cá2juánh32 jná13 jáun2 jmɨ́1tin2 hi3 uá1 hi3
ziáun2 dí2 cu3lɨ21, uá1 hi3 jún3 dí2 cu3lɨ21,
cun3 má2hu21 jáun2 bíh1 tsɨn32 jná13 quián13
hnoh2.
4 Cáun2 tán1 bíh1 nio2 tsɨn32 jná13 hi3 ca3tɨn1
hnoh2, jɨ3 hi3 jlánh1 tsah1 jná13 siáh3.
Hi3 jáun2 né3, ja1 ca3la3 jɨ32 la3 cun3 hi3
ma3tso1 jnoh1 tsɨ́3, tɨ3 lɨ3mí1 tiá3 niau32 bíh1
tsɨn32 jná13, jɨ3 hi3 má2canh2 lín32 hi3 hiún2
tsɨn32 jná13;
5 quí1 tson2 bíh1 la3 cun3 jmɨ́1 cuo1 jnoh1
hué32 Macedonia lá2, hí1 cónh3 yáh3 tiá2
má2ca3cué3 jmáɨ1 hi3 tauh13 jnoh1 tie3, tɨ3la3
tɨ3 hlá2 tɨ3 ní2 bíh1 ca3lɨ3 zia32 uu3mí2tsɨ32,

hniéi^{2} bíh^{1} ca^{3}lɨ^{3} zia^{32} la^{3} cu^{3} la^{3} jéin^{3} quiú^{13}
jnoh^{1}, jɨ^{3} hi^{3} lí^{1} hú^{1} cóh^{21} siáh^{3} tsí^{3} jnoh^{1} lɨ^{3}.
6 Tɨ^{3}la^{3} Dió^{32} má^{1}ná^{1}, Tsá^{2} cue^{32} pí^{3} hñu^{3}
tsí^{3} tsá^{2} tiú^{2}uú^{2} tiá^{3} nio^{2} tsí^{3}, ca^{3}chá^{3} tsú^{2} re^{2}
tsí^{3} jnoh^{1} cun^{3}quionh^{3} hi^{3}hliá^{2} cuanh^{3} jáun^{2}
Tito ñí^{1} lá^{2}.
7 Tɨ^{3}la^{3} jun^{3}juáh^{13} cun^{3} jmáh^{3} hi^{3}hliá^{2}
cuanh^{3} jáun^{2} yáh^{3} tsú^{2}, quí^{1} jɨ^{3} hi^{3}hliá^{2} jlánh^{1}
re^{2} má^{2}nio^{2} tsí^{3} tsú^{2} hnga^{2} jmí^{1} cuanh^{21} bíh^{1}
hi^{3} ca^{3}jmuh^{3} hnoh^{2}. Ca^{3}chá^{3} tsú^{2} ñí^{1}con^{2}
jnoh^{1} hi^{3} hnoh^{2} jlánh^{1} hen^{2} honh^{2} hi^{3} jɨe^{1}
náh^{2} siáh^{3} jnoh^{1}, hi^{3} ca^{3}chá^{3} tsú^{2} siáh^{3} hi^{3}
hnoh^{2} ca^{3}ta^{3}no^{1} hlah^{3} honh^{2} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} jmí^{1}
lí^{3} jáun^{2}, jɨ^{3} hi^{3} haɨn^{21} náh^{2} siáh^{3} re^{2} tɨ^{3} con^{2}
jná^{13}. Jmí^{1} ca^{3}chá^{3} tsú^{2} jáun^{2} jáɨ^{13} ní^{2} né^{3}, tɨ^{3}
lɨ^{3}mí^{1} ca^{3}lɨ^{3} hiún^{2} bíh^{1} tsɨn^{32} jná^{13}.
8 Jáun^{2} uá^{1}jinh^{1} hlah^{3} ca^{3}ta^{3}no^{1} honh^{2}
hnoh^{2} cun^{3}quionh^{3} sí^{2} hi^{3} ca^{3}zéin^{32} jná^{13}
jáun^{2} jmí^{1}tɨn^{2}, tiú^{2}uú^{2} hlaɨh^{3} jéin^{32} yáh^{3} jná^{13}
ta^{3}né^{32}. Quí^{1} uá^{1}jinh^{1} jmí^{1} jéin^{32} jná^{13} ca^{3}lá^{2}
hlah^{3} jmí^{1}tɨn^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}ta^{3}no^{1} cu^{3}tiá^{3}
hlah^{3} honh^{2} hnoh^{2} cun^{3}quionh^{3} sí^{2} jáun^{2},
9 tɨ^{3}la^{3} ta^{3}né^{32} má^{1}ná^{1}, má^{2}hiún^{2} bíh^{1} tsɨn^{32}
jná^{13} quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}zah^{1} hnoh^{2} jmí^{1}
honh^{2} jmí^{1} ca^{3}ta^{3}no^{1} jáun^{2} hlah^{3} honh^{2} náh^{2};
quí^{1} jun^{3}juáh^{13} hi^{3} ca^{3}lɨ^{3} hiún^{2} tsɨn^{32} jná^{13}
yáh^{3} hi^{3} ca^{3}ta^{3}no^{1} hlah^{3} honh^{2} hnoh^{2}. Quí^{1}
la^{3} cun^{3} hi^{3} hnió^{3} Dió^{32} bíh^{1} ca^{3}ta^{3}no^{1} hlah^{3}
honh^{2} hnoh^{2}, hi^{3} jáun^{2} hí^{1} cáun^{2} hi^{3} hlah^{3}
tiá^{2} la^{3} ca^{3}jmú^{13} yáh^{3} jnoh^{1} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}
cun^{3}quionh^{3} sí^{2} jáun^{2}.
10 Quí^{1} ní^{1}juáh^{3} tá^{2}no^{1} hlah^{3} tsí^{3} tsú^{2} la^{3}
cun^{3} hi^{3} hnió^{3} Dió^{32}, jáun^{2} za^{2} bíh^{1} jmí^{1}
tsí^{3} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} la^{3} jáun^{2} bíh^{1}
liáun^{23} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} lin^{1} hniáuh^{32} yáh^{3}
hi^{3} jeinh^{21} tsú^{2} hlah^{3}; tɨ^{3}la^{3} tsá^{2} cáun^{2} lí^{1}
nio^{2} hlah^{3} tsí^{3} la^{3} cun^{3} qui^{3} lí^{23} quioh^{21} jan^{2}
tsá^{2}mi^{3}cuóun^{2} má^{1}ná^{1}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} dá^{2} jún^{3}
bíh^{1}.
11 Jmí^{1} ca^{3}ta^{3}no^{1} jáun^{2} hlah^{3} honh^{2} hnoh^{2}
la^{3} cun^{3} hi^{3} tɨ^{32} tsɨ^{3} Dió^{32}, ¡sá^{1}nɨ^{2} jɨe^{3}
né^{3} he^{3} ca^{3}lín^{13} náh^{2}! Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2}
bíh^{1} ca^{3}ma^{3}quien^{13} hnoh^{2} jáɨ^{13} jáun^{2} jɨ^{3} hi^{3}
ca^{3}cuéh^{1} náh^{2} jú^{1} tson^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} jmí^{1}
má^{2}ca^{3}jmuh^{3} náh^{2}; hi^{3} ca^{3}míh^{3} siáh^{3} honh^{2}
hnoh^{2} jɨ^{3} hi^{3} ca^{3}ta^{3}hú^{1} cóh^{21} honh^{2} hnoh^{2}.
Ja^{3}bí^{1} ca^{3}héih^{3} náh^{2} honh^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13}, hi^{3}
ca^{3}lɨ^{3} hiún^{2} siáh^{3} honh^{2} náh^{2} hi^{3} má^{1}tson^{13}
náh^{2} tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} hí^{3} hi^{3} hlah^{3}. Cun^{3}quionh^{3}
la^{3}jí^{32} hi^{3} ní^{2} má^{2}ca^{3}ma^{3}jnia^{13} hnoh^{2} hi^{3} tiá^{2}
tso^{3} la^{3} hauh^{32} yáh^{3} náh^{2} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} jáun^{2}.
12 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, sí^{2} hi^{3} ca^{3}zéin^{32} jná^{13} jáun^{2}
ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}, jun^{3}juáh^{13} ca^{3}jmú^{32} jná^{13} hi^{3}
ca^{3}tɨn^{1} jmáh^{3}la^{3} tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} hí^{3} tso^{3} yáh^{3},
sa^{3}jun^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} hí^{3} hi^{3}
hlah^{3} ñí^{1}con^{2} siáh^{3}, tɨ^{3}la^{3} ca^{3}zéin^{32} jná^{13} sí^{2}
jáun^{2} hi^{3} jáun^{2} lɨ^{3}tsɨn^{2} honh^{2} ta^{3} ñí^{1} Dió^{32} hi^{3}
tson^{2} bíh^{1} cu^{3}tí^{3} hnau^{3} náh^{2} jnoh^{1}.
13 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}ta^{3}no^{1} re^{2} tsí^{3}
jnoh^{1}.
Tɨ^{3}la^{3} jun^{3}juáh^{13} hi^{3} ti^{3} lí^{1} ca^{3}ta^{3}no^{1} jáun^{2}
re^{2} tsí^{3} yáh^{3} jnoh^{1}, quí^{1} ja^{3}bí^{1} ca^{3}lɨ^{3} hiún^{2}
lín^{32} siáh^{3} tsí^{3} jnoh^{1} jmí^{1} ca^{3}neh^{21} jnoh^{1} hi^{3}
Tito má^{2}hiún^{2} lín^{32} tsí^{3}, quí^{1}hliá^{2} ca^{3}la^{3} jín^{32}
bíh^{1} hnoh^{2} ca^{3}jmuh^{3} hi^{3} niau^{21} re^{2} tɨn^{2} tsí^{3}
tsú^{2}.
14 Tiá^{2} ca^{3}jmuh^{3} yáh^{3} hnoh^{2} hi^{3} tá^{1}zanh^{1}
jná^{13} hua^{3}heih^{21} ñí^{1}con^{2} Tito quí^{1}hliá^{2} ca^{3}juo^{3}
jná^{13} tsú^{2} hi^{3} hnoh^{2} tsá^{2} jlánh^{1} tɨ^{32} tsɨn^{32}
jná^{13}. Tɨ^{3}la^{3} la^{3}jmí^{1} má^{2}ca^{3}lɨ^{3} tson^{2} la^{3}jí^{32}
hi^{3} má^{2}ca^{3}juáh^{13} jnoh^{1} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}, la^{3}
jáun^{2} bíh^{1} má^{2}ca^{3}lɨ^{3} tson^{2} siáh^{3} uá^{2}jaɨ^{32}
la^{3}jí^{32} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}za^{13} jnoh^{1} jáun^{2} Tito jmí^{1}
ca^{3}ma^{3}quien^{13} jnoh^{1} hnoh^{2} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}.
15 Hi^{3} jáun^{2} hí^{3} né^{3}, tɨ^{3} lɨ^{3}mí^{1} má^{2}hniau^{3} lín^{32}
bíh^{1} hnoh^{2} ní^{1} má^{1}tsau^{32} tsí^{3} hi^{3} jlánh^{1} re^{2}
ca^{3}ma^{3}tih^{21} hnoh^{2} la^{3}jí^{32} hi^{3} ca^{3}juáh^{3} tsú^{2}, jɨ^{3}
hi^{3} ca^{3}jmuh^{3} hnoh^{2} siáh^{3} tsí^{1}juí^{3} náh^{2} jmí^{1}
ca^{3}hen^{3} náh^{2} tsú^{2}, hi^{3} ca^{3}la^{3} hi^{3} juénh^{2} náh^{2}.
16 Jlánh^{1} lí^{2}hiún^{2} tsɨn^{32} jná^{13} quí^{1}hliá^{2} lí^{23}
nio^{2} cáun^{2} tsɨn^{32} jná^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2}
ca^{3}tɨ^{21} lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2} hi^{3} zia^{32}.

8

Tsá^{2} cue^{32} ca^{3}la^{3} hi^{3} hiún^{2} lín^{32} tsí^{3}

1 Hi^{3} jáun^{2} né^{3} reh^{2}, ta^{3}né^{32} má^{2}hnáu^{2}
jnoh^{1} chá^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} ha^{3} lánh^{3} rón^{32}
má^{2}ca^{3}ma^{3}hau^{3} Dió^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} zian^{2} la^{3}jí^{32}
cuáh^{32} hué^{32} Macedonia lá^{2}.
2 Quí^{1} uá^{1}jinh^{1} tsá^{2} ní^{2} ca^{3}há^{2} ca^{3}nga^{2}
uu^{3}mí^{2}tsɨ^{32} huáh^{2} tsí^{3}, cun^{3} jáun^{2} ná^{1}hiún^{2}
lín^{32} bíh^{1} tsí^{3} tsú^{2}; hi^{3} uá^{1}jinh^{1} tia^{3}mii^{2} lín^{32}
tsú^{2}, cun^{3} jáun^{2} má^{2}ca^{3}cué^{3} bíh^{1} tsú^{2} hliáun^{3}
la^{3}juah^{21} dúh^{1} hi^{3} hánh^{3} lín^{32}.
3 Jná^{13} cué^{23} jú^{1} tson^{2} hi^{3} tson^{2} bíh^{1} ca^{3}cué^{3}
tsú^{2} ca^{3}la^{3} hi^{3} hiún^{2} lín^{32} tsí^{3} la^{3} cun^{3} ñí^{1} tú^{2}
ñí^{1} tsɨn^{23}, hí^{1} la^{3} tɨ^{3} tɨ^{3} chí^{1}nga^{2} yáh^{3} la^{3} cónh^{3}
bíh^{1} hi^{3} tú^{2} tsɨn^{23} tsú^{2},
4 hi^{3} ca^{3}la^{3} hi^{3} ca^{3}hiu^{3} ca^{3}mí^{3} lín^{32} tsú^{2} hi^{3}
cué^{13} jnoh^{1} jáɨ^{13} hi^{3} ma^{3}hon^{3} tsú^{2} tsá^{2} joh^{1}
Dió^{32} [tsá^{2} zian^{2} tɨ^{3} hué^{13} Judea];
5 hi^{3} tɨ^{3} chí^{1}nga^{2} bíh^{1} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} la^{3} cónh^{3}
bíh^{1} hi^{3} jmí^{1} hen^{2} tsí^{3} jnoh^{1} jmu^{3} tsú^{2}; quí^{1}
la^{3}ñí^{1} tín^{2} ca^{3}chan^{3} tsú^{2} jo^{3}cuo^{2} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2},
jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3} ca^{3}chan^{3} tsú^{2} siáh^{3} jo^{3}cuo^{2}
jnoh^{1} la^{3} cun^{3} hi^{3} qui^{3} hnió^{3} Dió^{32}.
6 Hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} má^{2}ca^{3}za^{13} jnoh^{1} Tito, tsá^{2}
ca^{3}ma^{3}liáu^{32} hí^{3} ta^{21} jáun^{2} ja^{1} quián^{13} hnoh^{2},
hi^{3} cuí^{1} má^{1}hián^{2} tsú^{2} ta^{21} jáun^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3}
ja^{32} mií^{3} honh^{2} hnoh^{2}.
7 La^{3}jí^{32} hi^{3} jmuh^{32} bíh^{1} hnoh^{2} jmuh^{32} náh^{2}
tɨ^{3} chí^{1}nga^{2}, uá^{1}la^{3} cun^{3} hi^{3} nio^{2} cáun^{2} honh^{2}
náh^{2}, jáɨ^{13} hi^{3} hléh^{1} náh^{2}, la^{3}jí^{32} hi^{3} ñíh^{1} náh^{2},
la^{3}jí^{32} hi^{3} hnáuh^{2} náh^{2} jmúh^{13}, jɨ^{3} hi^{3} hnau^{3}
náh^{2} jnoh^{1} ní^{2} siáh^{3}; ja^{3}bí^{1} la^{3} ní^{2} uá^{2}jaɨ^{32}

hniáuh32 já32 mií3 honh2 náh2 tɨ3 chí1nga2
ca3tɨ21 ta21 chu21 jáun2 siáh3.
8 Jun3juáh13 hi3 jmu2 héih32 yáh3 jná13 hi3
juanh32 ná1 la3 ní2; jɨ32la3 ti3 hnó32 jná13 hi3
lɨ3 ñíh13 náh2 la3 cun3 hi3 ná1hniá1 tsá2 siánh3
jmu3 bíh1, hi3 jáun2 lɨ3 lin1 ní1juáh3 hi3 hú1tá1
tson2 hno3 hnoh2 tsáu2.
9 Quí1 má2ca3lɨ3 ñíh1 bíh1 hnoh2 ha3 lánh3
lɨ3 mií3 hi3 ja32 tsɨ3 Jesucristo Tɨ32 Juo13 dí2.
Hí3 bíh1 jan2 Tsá2 jmɨ1 hánh3 lɨn32, tɨ3la3
ca3jmú3 tsú2 hi3 tsɨ1juɨ3 hnga2 cun3ñí1 hi3
hniau3 hnoh2, hi3 jáun2 la3 jáun2 lɨ13 hi3 lɨ3
hánh3 hnoh2 cun3quionh3 hi3 ca3jmú3 tsú2
jáun2 tsɨ1juɨ3.
10 Hi3 chú32 quián13 hnoh2 bíh1 hi3 hɨe23
jná13 jú1 tson2 ca3tɨ21 hi3 ní2. Quí1 la3 cun3
mii2 cá2tsá32 máh3 ca3ma3liauh21 hnoh2 hi3
cueh32, tɨ3la3 jun3juáh13 hi3 ti3 lɨ1 cueh32 yáh3
náh2, quí1 ca3la3 hi3 hniá1 bíh1 náh2 cueh32.
11 Né32 né3, chú32 ma3hián13 náh2 la3 cun3
rón32 hi3 ca3lɨ3 hniá1 náh2 jmúh13 jáun2
jmɨ1tin2, hi3 jáun2 cué1 náh2 la3 cun3 rón32 hi3
zia32 quián13.
12 Quí1 nɨ1juáh3 jan2 tsáu2 hú1tá1 cu3tí3
hniá1 hi3 cué32, jáun2 lɨ2 hiún2 bíh1 tsɨ3 Dió32
ca3tɨ21 hi3 cue32 tsú2 jáun2 la3 cun3 hi3 zia32
quioh21; quí1 tiá2 mɨ32 yáh3 Dió32 cáun2 hi3
tiá2 zia32 quioh21 tsáu2.
13 Quí1 jun3juáh13 hi3 hniáuh32 lɨ3mii2 yáh3
hnoh2 cun3ñí1 hi3 má1hon1 náh2 tsáu2,
14 quí1 tɨ3la3 hi3 lɨ13 zian2 cá2ren2 bíh1 náh2
quiúnh1 tsá2 hí3. Ta3né32 zia32 quián13 hnoh2
hi3 lɨ13 má1hon1 náh2 tsá2 hí3 la3 cun3 hi3 lɨ3
hniáuh32 quioh21 tsú2; quí1 hu3 sa3 chau21
cáun2 jmáɨ1 hi3 lɨ13 lɨ3 hniáuh32 ñí1con2 hnoh2,
hi3 jáun2 tsá2 hí3 má2zia32 quioh21 má1jáun2
hi3 ma3hau3 hnoh2; hi3 jáun2 la3 jáun2 bíh1 lɨ13
zian2 hnoh2 cá2ren2.
15 La3 cun3 rá1juáh3 jáun2 ñí1 Sí2: “Tsá2
jmɨ1 zia32 hliáun3 quioh21, tiá2 hi3 ziau3 yáh3
quioh21 tsú2; hi3 tsá2 jmɨ1 zia32 cú1pih21
quioh21 né3, tiá2 hi3 ca3lɨ3 hniáuh32 yáh3
ñí1con2 tsú2”.

Tito quionh3 tsá2 quionh3

16 Tɨ3la3 tiá1hmah1 Dió32 hi3 ca3jmú3 tsɨ3 Tito
hi3 hniá1 ma3hau3 hnoh2 la3jmɨ1 hniá1 jná13.
17 Quí1 jun3juáh13 jmáh3la3 hi3hliá2 lɨ2juo3
jná13 hi3 tsó32 yáh3 tsú2 hi3 lɨ2héi32 tsó32,
quí1 qui3 cónh3 jmɨ1 la3 má2hu21 bíh1 tsɨ3
tsú2 hnga2 hi3 tsó32, hi3 jáun2 ta3né32 né3
má2tsó32 tsú2 hi3 tsa3jɨe3 hnoh2 cun3ñí1 hi3
hnió3 hnga2.
18 Hi3 zen13 jnoh1 siáh3 tsá2 hí3 reh2 dí2,
tsá2 jlánh1 re2 hleh32 hí3 tsá2 zian2 la3jɨ32
cuáh32 quioh21, cun3ñí1 hi3 jlánh1 chu21 ta21
hi3 jmu2 tsú2 hi3 ngaɨ32 tsú2 jáun2 jú1 chú32.
19 Jun3juáh13 jmáh3la3 hi3 ní2 yáh3, quí1 hí1
la3 tɨ3 hmóu32 yáh3 tsá2 cuáh32 ca3quianh3 tsú2
hi3 ngɨ32 quiúnh1 jnoh1 hi3 ma3hau3 tsú2 hná1
ta21 hi3 jmu32 jnoh1 hi3 ma3hon1 jnoh1 tsá2
tia3mii2. Ta21 jáun2 jmu32 jnoh1 hi3 jáun2 lɨ3
quien2 Tɨ32 Juo13 dí2, jɨ3 hi3 má1jnia13 jnoh1
siáh3 hi3 jlánh1 hniá1 jnoh1 jmú13 ta21.
20 Cun3quionh3 hi3 jmu32 jnoh1 la3 ní2, hu21
tsɨ3 jnoh1 hi3 tiá2 hin2 lɨ13 ziu3 hɨe3 jnoh1
ca3tɨ21 quɨe3 hi3 má2nio2 jáun2 jo3cuo2 jnoh1.
21 Quí1 ná1jmu32 jnoh1 pí3 hi3 la3jɨ32 hi3
jmu32 jnoh1 lɨ3 re2 tso2, jun3juáh13 jmáh3la3
ta3 ñí1 Tɨ32 Juo13 yáh3 dí2, quí1 la3 jɨ3 ta3 ñí1
tsá2mɨ3cuóun2 bíh1 siáh3.
22 Jáun2 cu3tsa32 quionh3 tsá2 gon3 ní2 tsú2
zen13 jnoh1 siáh3 cónh3í1 jan2 tsá2 reh2, tsá2
má2ca3ma3jnia32 hiú2 cuóh32 ñí1con2 jnoh1 hi3
dí1quian1 jmu3 lɨ3ua3 cáun2 ta21; hi3 ta3né32
né3, tɨ3 jlánh1 bíh1 má2dí1quian1 tsú2 cun3ñí1
hi3 má2cuóu32 tsú2 hnoh2.
23 Nɨ1juáh3 zian2 tsá2 nga2 jáɨ13 hi3 ca3tɨn1
Tito, zéih3 tsú2 hi3 tsá2 jmu2 ta21 cu3tsa32
quiúnh1 jná13 bíh1 nɨ32 hi3 má1cau21 jnoh1
hnoh2. Hi3 nɨ1juáh3 hi3 nga2 tsú2 siáh3 hi3
ca3tɨn1 tsá2 reh2 ñí1 hná1 ní2 né3, zéih3 tsú2
hi3 tsá2 ní2 ca3ze3 tsá2 tiáunh1 la3jɨ32 cuáh32
bíh1, jɨ3 hi3 lɨn3 tsú2 siáh3 tsá2 má2jnia32 hi3
quien2 Cristo.
24 Hi3 jáun2 né3, chú32 ma3jnia13 náh2
ñí1con2 tsá2 zian2 la3jɨ32 cuáh32 tɨ3 lá2 hi3
cu3tí3 hno3 hnoh2 tsá2 ní2, hi3 má1jnia13
náh2 siáh3 ñí1 ta3 ñí1 la3jɨn32 tsá2 cuáh32 hi3
cu3tí3 zia32 jáɨ13 hi3 jmú13 jnoh1 tsah1 ca3tɨn1
hnoh2.

9

Quɨe3 hi3 cunh23 tsú2 ca3tɨn1 tsá2 reh2

1 Hi3 jáun2 né3, ca3tɨ21 quɨe3 hi3 cunh21 dí2
jáun2 hi3 ca3tɨn1 tsá2 hí3 joh1 Dió32, tiá2 lin1
nga3 jmɨ1 hniáuh21 yáh3 hi3 jmu1 jná13 sí2 lá2
ñí1con2 hnoh2,
2 quí1 má2ño1 jná13 hi3 cu3tí3 hiún2 lɨn32
bíh1 honh2 hnoh2 hi3 má1hoh3 náh2. Hi3
jáun2 né3, má2cá2jmú32 jná13 tsah1 hi3 ca3tɨn1
hnoh2 ñí1con2 tsá2 hué32 Macedonia lá2,
cun3ñí1 hi3 hnoh2 tsá2 zian2 náh2 hué32
Acaya ní2 má2tiáunh1 náh2 hua3jan21 la3 cun3
mii2 cá2tsá32 máh3 hi3 cuéh1 náh2. Hi3 jáun2
juóun32 tsá2 hí3 má2ca3lɨ3 hiún2 siáh3 tsɨ3
cun3ñí1 hi3 ná1hiún2 honh2 hnoh2.
3 Tɨ3la3 cun3 jáun2 zein32 bíh1 jná13 tsá2
reh2 dí2 lá2, quí1 ní2 lɨ1 tiá2 ca3lɨ3 quien2 hi3
jmu2 jná13 tsah1 hi3 ca3tɨn1 hnoh2 hi3 ca3tɨ21
hi3 ní2. Jáun2 né3, hniáuh32 tiáunh1 hnoh2
hua3jan21 hi3 má1tih21 la3 cun3 hi3 má2ca3juo3
jná13 tsáu2;
4 quí1 ní2 lɨ1 já1taunh21 gon3 gáun3 tsá2
Macedonia quiúnh1 jná13, má1jáun2 jɨe3 tsú2
hi3 tiá2 hua3jan21 la3 tiáunh1 yáh3 hnoh2,
jáun2 hua3heih21 bíh1 tá1tauh1 jnoh1 lɨ13, jɨ3
hnoh2 ní2 siáh3, quí1 jlánh1 má2ca3juáh13

jnoh[1] hi[3] nio[2] cáun[2] tsí[3] jnoh[1] hi[3] ca[3]tɨn[1]
hnoh[2].
5 Cun[3]ñí[1] hi[3] jáun[2] bíh[1] má[2]ca[3]lén[13] jná[13]
hi[3] hniáuh[32] mɨ́[13] jná[13] hi[3] chú[32] ñí[1]con[2]
tsá[2] reh[2] lá[2] hi[3] tsa[3]táunh[1] tsú[2] chí[1]ján[3] hi[3]
ma[3]hau[3] tsú[2] hnoh[2] hi[3] má[1]hiánh[13] náh[2] la[3]
cun[3] hi[3] ca[3]jmuh[3] náh[2] jáun[2] jáɨ[13] jmɨ́[1]tin[2] hi[3]
cuéh[1]. Hi[3] jáun[2] la[3] jáun[2] má[2]rá[1]lɨ́[3] hua[3]jan[21]
nɨ́[1] má[1]cá[2]chó[32] jná[13], hi[3] jáun[2] la[3] jáun[2] bíh[1]
lɨ[3] lin[1] hi[3] hnoh[2] ja[32] miɨ́[3] honh[2], jun[3]juáh[13]
cáun[2] hi[3] di[3]quiaun[1] jnoh[1] jmáɨ[1] yáh[3].
6 La[3] cun[3] hi[3] qui[3] ná[1]juáh[23] jáun[2] tsáu[2], hi[3]
nɨ́[1]juáh[3] tsá[2] jñi[32] cú[1]pih[21], jáun[2] cú[1]pih[21] bíh[1]
loh[2] tsú[2]; tɨ[3]la[3] tsá[2] jñi[32] hliáun[3] né[3], hliáun[3]
bíh[1] loh[2].
7 Hi[3] jáun[2] ma[3] quin[32] ma[3] jan[32] tsáu[2]
hniáuh[32] cué[32] la[3] cun[3] hi[3] má[2]ca[3]lɨ́n[13] hñu[3]
tsɨ́[3], tɨ[3]la[3] tiá[2] hniáuh[32] yáh[3] cué[32] tsú[2] ta[3]
hlah[3] nio[2] tsɨ́[3] má[1]ná[1], ho[3]lá[2]dá[2] ta[3] tion[3];
quí[1] Dió[32] tɨ[32] tsɨ́[3] tsá[2] cue[32] ca[3]la[3] hi[3] hiún[2]
tsɨ́[3] bíh[1].
8 Hi[3] Dió[32] bíh[1] Tsá[2] tɨn[2] ma[3]mieh[2] hnoh[2]
tɨ[3] chí[1]nga[2] la[3] cónh[3] bíh[1] hi[3] lɨ[3]hniauh[23]
ñí[1]con[2] hnoh[2], hi[3] jáun[2] la[3] jáun[2] bíh[1] lɨ́[13]
lɨ[3]zia[32] la[3]jɨ́[32] hi[3] hniáuh[32] ñí[1]con[2] hnoh[2]
hmóu[32], hi[3] cué[32] tsú[2] siáh[3] ca[3]la[3] hi[3] tú[2]
hi[3] ziún[23] bíh[1] ñí[1]con[2] hnoh[2], hi[3] jáun[2] lɨ́[13]
má[1]hoh[3] hnoh[2] ca[3]tɨ[21] lɨ[3]ua[3] cáun[2] ta[21] chu[21].
9 Quí[1] ñí[1] Sí[2] rá[1]juáh[3] la[3] lá[2]:

Tsá[2] cue[32] ca[3]la[3] hi[3] tɨ́[2] hɨ́e[23] ñí[1]con[2] tsá[2]
tia[3]mii[2],
jmɨ́[1] líh[3] bíh[1] tiá[2] táuh[3] la[3]jɨ́[32] hi[3] chu[21] hi[3]
jmu[2] tsú[2] jáun[2].

10 Hi[3] jáun[2] Tsá[2] cue[32] jún[2] hi[3] jñi[32] tsú[2] jɨ[3]
má[32] hi[3] cúh[2] tsú[2] cué[32] hnoh[2] la[3]jɨ́[32] jún[2]
hi[3] jánh[1] náh[2], jɨ[3] hi[3] ma[3]hliáun[3] tsú[2] hi[3]
ló[32] jáun[2] quián[13] hnoh[2] hi[3] jmúh[13] náh[2] ta[21]
chu[21].
11 La[3] jáun[2] bíh[1] lɨ́[13] lɨ[3] hánh[3] hnoh[2], hi[3] jáun[2]
lɨ́[13] cuéh[1] náh[2] ca[3]la[3] hi[3] lɨ́[1] má[2]tɨ́[2] má[2]hɨ́e[23]
ñí[1]con[2] tsáu[2]. La[3] jáun[2] bíh[1] lɨ́[13] hi[3] juóun[32]
tsáu[2] cuéh[32] tiá[1]hmah[1] Dió[32] cun[3]quionh[3] hi[3]
he[3] tsú[2] hi[3] cháh[13] hnoh[2] jáun[2] jo[3]cuo[2] jnoh[1].
12 Quí[1] nɨ́[1]juáh[3] nɨ́[1] má[1]ca[3]ma[3]hon[1] jnoh[1]
tsá[2] joh[1] Dió[32] cun[3]quionh[3] hi[3] cueh[32] náh[2]
jáun[2], jun[3]juáh[13] jɨ́[32]la[3] ti[3] cueh[32] náh[2] hi[3]
lɨ[3]hniauh[23] ñí[1]con[2] yáh[3] tsú[2], quí[1] ja[3]bí[1] la[3]
jáun[2] ná[1]jmuh[32] náh[2] hi[3] juóun[32] tsá[2] cué[32]
siáh[3] tiá[1]hmah[1] lɨ́n[21] ñí[1]con[2] Dió[32] bíh[1].
13 Hi[3] jáun[2] jnoh[1] quiúnh[1] tsá[2] hí[3] jlánh[1]
ma[3]quien[13] jnoh[1] Dió[32] quí[1] cun[3]quionh[3] hi[3]
ma[3]hon[1] náh[2] jáun[2] bíh[1] tsú[2] ma[3]jnia[13] náh[2]
hi[3] tson[2] ma[3]tih[21] náh[2] jú[1] chú[32] quioh[21]
Cristo cun[3]ñí[1] hi[3] ma[3]hon[1] náh[2] tsú[2] ca[3]la[3]
hi[3] tɨ́[2] hɨ́e[23]; la[3] má[2]quionh[3] juóun[32] lɨ́n[32] tsá[2]
siánh[3] siáh[3].
14 Hi[3] jáun[2] tsá[2] hí[3] ca[3]la[3] hi[3] hniau[3] lɨ́n[32] tsú[2]
hnoh[2] hi[3] liéinh[32] Dió[32] hi[3] ca[3]tɨn[1] hnoh[2],
cun[3]ñí[1] hi[3] Dió[32] má[2]ca[3]ma[3]jnia[32] hi[3] ja[32]
miɨ́[3] tsɨ́[3] cun[3]quionh[3] hi[3] jmuh[32] hnoh[2].
15 ¡Jlánh[1] tiá[1]hmah[1] Dió[32] quí[1]hliá[2]
má[2]ca[3]cué[3] tsú[2] cáun[2] hi[3] jlánh[1] bíh[1] quien[2],
hi[3] ca[3]la[3] hí[1]juáh[3] tiá[2] né[1] dí[2] he[3] lánh[3] rón[32]
juáh[13]!

10

Jáɨ[13] hi[3] ho[2] Po[1] hi[3] lɨ́n[3] tɨ[32] tsá[2] quian[32] jë[1] Dió[32]

(Gálatas 1:11-2:21)

1 Hi[3] jáun[2] né[3], jná[13] Po[1], zia[32] hi[3] hiú[2]
mɨ́[23] jná[13] ñí[1]con[2] hnoh[2] cun[3]ñí[1] hi[3] Cristo
jmu[2] juenh[2] tsɨ́[3], hi[3] ja[32] siáh[3] miɨ́[3] tsɨ́[3]. Zian[2]
tsá[2] ná[1]juáh[23] hi[3] tsɨ́[1]juɨ́[3] cu[3]tí[13] bíh[1] néh[1]
jná[13] nɨ́[1]juáh[3] jmáɨ[1] hi[3] zenh[2] ná[1] ta[3] máh[1]
hnoh[2], tɨ[3]la[3] nɨ́[1]juáh[3] ñí[1] siáh[3] bíh[1] má[2]cuon[1]
jná[13], jáun[2] má[1]jáun[2] néh[1] jlánh[1] má[2]jmu[2]
jná[13] quien[2].
2 Cun[3]ñí[1] hi[3] jáun[2] né[3], mɨ́[23] jná[13] ñí[1]con[2]
hnoh[2] hi[3] nɨ́[1] má[1]ngau[32] jná[13] hi[3] ñí[1]jɨe[1]
ná[1] hnoh[2], ha[3] lɨ́[2] lɨ[1] jmú[2] hnoh[2] hi[3] tion[3]
hniáuh[32] jmu[1] jná[13] quien[2] ñí[1]con[2] ma[3] jan[2]
hnoh[2], quí[1] tiá[2] juénh[2] yáh[3] jná[13] má[1]jéinh[3]
jmáɨ[1] quiúnh[1] tsá[2] ná[1]juáh[23] hí[3] hi[3] jnoh[1]
jmu[32] ta[21] la[3] cun[3] qui[3] jmu[2] tsá[2]mɨ[3]cuóun[2].
3 Quí[1] uá[1]jinh[1] tson[2] tsá[2]mɨ[3]cuóun[2] bíh[1]
jnoh[1], tɨ[3]la[3] tiá[2] jmu[32] yáh[3] jnoh[1] hniéɨ[2] la[3]
cun[3] qui[3] jmu[2] tsá[2]mɨ[3]cuóun[2].
4 Quí[1] jun[3]juáh[13] jmu[32] jnoh[1] hniéɨ[2]
cun[3]quionh[3] hi[3] la[3] jmúh[32] jáun[2]
tsá[2]mɨ[3]cuóun[2] ta[21] nɨ́[1] má[1]tɨ[3] ñí[1] jmu[3] hniéɨ[2]
yáh[3], tɨ[3]la[3] cun[3]quionh[3] pí[3] hi[3] cue[32] Dió[32]
bíh[1] táɨ[2] jnoh[1] chú[1] jñeih[21] tá[13] tsá[2] hau[2]
dí[2], uá[1]jinh[1] ná[1]lɨ́n[23] tsú[2] hi[3] tiá[2] hi[3] háɨnh[13]
zia[32].
5 Hi[3] jáun[2] la[3] nɨ́[2] bíh[1] hin[32] jnoh[1] la[3]jɨ́[32]
jáɨ[13] hi[3] lɨ́[1] chin[2] tsáu[2] chí[1] jɨ[3] lɨ[3]ua[3] cáun[2]
hi[3] jmu[2] tsáu[2] quien[2] hi[3] quí[2] jnaɨ[32] juɨ[32]
hi[3] jáun[2] tiá[2] lɨ́[13] lɨ[3] cuóun[32] tsáu[2] Dió[32].
Cun[3]quionh[3] hi[3] cah[1] jnoh[1] jáun[2] jmáɨ[1] la[3]jɨ́[32]
hi[3] lɨ́n[23] tsáu[2], la[3] jáun[2] bíh[1] janh[21] jnoh[1]
tsáu[2] hi[3] ma[3]tí[32] ñí[1]con[2] Cristo.
6 Hi[3] jáun[2] hiún[2] bíh[1] tsɨ́[3] jnoh[1]
má[1]tson[13] lɨ[3]ua[3] jan[2] tsá[2] tiá[2] nieh[3], nɨ́[1]juáh[3]
má[2]ma[3]tih[21] hnoh[2] re[2] lɨ́n[32].
7 Hnoh[2] dá[2] cáun[2] lɨ́[1] jɨ́eh[32] náh[2] la[3] cun[3]
hi[3] jniá[3] jmáh[3]la[3] tɨ[3] coh[3] bíh[1]. Nɨ́[1]juáh[3] zian[2]
tsá[2] lɨ́n[23] hi[3] tson[2] bíh[1] má[2]hún[1] tsú[2] jo[3]cuo[2]
Cristo, hniáuh[32] bíh[1] cháu[32] tsú[2] tsɨ́[3] hi[3] ja[3]bí[1]
jnoh[1] siáh[3] uá[2]jaɨ[32] má[2]tiáuh[1] jo[3]cuo[2] Cristo.
8 Hi[3] jáun[2] uá[1]jinh[1] lɨ́n[23] hnoh[2] hi[3] chí[1]nga[2]
ca[3]lá[2] ma[3]quien[13] jná[13] jáɨ[13] hi[3] hau[32] jnoh[1],
cun[3] tiá[2] lɨ[3] heh[1] bíh[1] jná[13]; quí[1] jáɨ[13]
hi[3] hau[32] jnoh[1] jáun[2] ca[3]cué[3] hnga[2] bíh[1]
Tɨ[32] Juo[13] dí[2] hi[3] jmú[13] jnoh[1] hi[3] lɨ[3]hún[1]
honh[2] náh[2] ca[3]tɨ[21] hi[3] tanh[13] náh[2] ta[21] Dió[32],

jun3juáh13 hi3 jmú13 jnoh1 hi3 ti3 tsa3hín3 yáh3 hnoh2.

9 Su3uú2 lín23 hnoh2 hi3 zein32 jná13 sí2 lá2 cun3ñí1 hi3 hnó32 jná13 hi3 juénh13 hnoh2.

10 Quí1 zian2 ma3 jan2 tsá2 juáh23 hi3 jlánh1 pin3 jái13 tioh3 sí2 hi3 zein32 jná13, ji3 hi3 jlánh1 cáu2 niéih3 siáh3, ti3la3 ní1juáh3 jmái1 hi3 zenh2 jná13 ñí1 hó21ñí1 tsú2, jáun2 jan2 tsá2 huá1 tsí3 bíh1 néh1 jná13, hi3 jun3 lin1 yáh3 néh1 hléh23 jná13.

11 Ti3la3 cuí1 li3 ñi32 tsá2 juáh23 la3 ní2 hi3 cá2ren2 bíh1 lí3 ta21 hi3 jmu32 jnoh1 ní1juáh3 hi3 tiauh2 jnoh1 ja1 quián13 hnoh2 la3 má2quionh3 jái13 tioh3 sí2 hi3 zen23 jnoh1 ñí1con2 hnoh2 jmái1 hi3 tiauh2 jnoh1 ñí1 uóunh3 ní2 siáh3.

12 Jmí1líh3 tiá2 ja32 tsí3 jnoh1 hi3 jmú13 jnoh1 cá2ren2 quiúnh1 tsá2 lí1 hleh32 re2 ca3tin1 hmóu32, sa3jun3 hi3 cunh21 jnoh1 ta21 quiú13 quiúnh1 tsú2. Quí1 ní1 má1ca3chu3 ca3ñih3 tsá2 la3 hí3 má2tún2 hmóu32 cun3quionh3 héih32 hi3 lí1 ca3chin2 chí1, ho3lá2dá2 cunh3 tsú2 tá13 quionh3 tsá2ján2 tsá2ján2, jáun2 tsá2 la3 hí3 lí1 jmu2 cáun2 hi3 cáun1 bíh1.

13 Tiá2 tsah1 yáh3 jnoh1 ca3ti21 cáun2 hi3 tiá2 ca3ta1, quí1 jnoh1 cáun2 jmu32 ta21 la3 cun3 rón32 lí3 héih32 hi3 cue32 Dió32 bíh1, hi3 hnga2 hí3 bíh1 ca3jmú3 héih32 hi3 ca3ñí1jmú13 jnoh1 ta21 la3 ti3 ja1 quián13 hnoh2 ní2.

14 Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1, jáun2 jmí1 ca3jmú13 jnoh1 ta21 ja1 quián13 hnoh2 jmí1tin2, ha3 tiá2 li3 yáh3 cáun2 ñí1 ti3 có32 ñí1 tiá2 ca3li3hnió3 Dió32 hi3 lí13. Quí1 jnoh1 bíh1 tsá2 la3ñí1 hi3 ca3ñí1hléh13 jú1 chú32 hi3 ca3tin1 Cristo ca3la3 ti3 ja1 quián13 hnoh2.

15 Ha3 tiá2 jmu32 yáh3 jnoh1 tsah1 ca3ti21 tá13 tsá2 siánh3 la3jmí1 lí3 hi3 ta21 jáun2 quiú13 jnoh1. Ti3la3 hu21 tsí3 jnoh1 hi3 cun3quionh3 hi3 ti3 li3mí1 má2táunh23 hnoh2 ta21, jáun2 ti3 li3mí1 re2 má2lí13 bíh1 jmú13 jnoh1 ta21 ja1 quián13 hnoh2; ti3la3 jmáh3la3 la3 cun3 héih32 hi3 jmu2 Dió32 bíh1 jmú13 jnoh1 ta21 má1ná1.

16 Hi3 jáun2 má1li32 jáun2 né3, hu21 tsí3 jnoh1 hi3 tsá1hléh13 jnoh1 jú1 chú32 jáun2 ñí1 siáh3 siáh3, ca3la3 ti3 ñí1 uóunh3, ngá13 ñí1 tionh1 hnoh2 ní2; quí1 tiá2 hnáu2 yáh3 jnoh1 jmú13 tsah1 cun3quionh3 tá13 tsá2 siánh3.

17 Hi3 jáun2 ní1juáh3 zian2 tsá2 hnió3 jmu3 tsah3, cuí1 jmu1 tsú2 tsah3 hi3 ca3tin1 Ti32 Juo13 bíh1 dí2.

18 Quí1 tiá2 lin1 ñí1 jmu3 ta21 yáh3 ní1juáh3 hi3 jmu2 tsú2 quien2 hnga2, ti3la3 ní1juáh3 Ti32 Juo13 bíh1 dí2 juáh3 hi3 má2lí2jmú3 tsú2 re2, hi3 jáun2 tson2 bíh1 cu3tí3 má2lí2jmú3 tsú2 re2.

11

Po1 hie32 ha3 lánh3 jmu2 tsá2 lí1 juáh23 hi3 lín3 ti32 tsá2 quian32 jë1 Dió32

1 ¿Tiá1 jmúh13 hnoh2 tiá3 juenh2 honh2 hi3 hléh13 jná13 ca3lá2 la3jmí1 hleh32 jan2 tsá2 cú1juón1? Qui3 cónh3 tsá2 jmuh32 juenh2 honh2 bíh1 hnioh2.

2 Ti3la3 la3ñí1 tín2 hnó32 jná13 hi3 li3 ñíh13 náh2 hi3 hi32 tsin32 jná13 hi3 ca3tin1 hnoh2, la3 cun3 qui3 jmu2 hnga2 Dió32. Quí1 hnó32 jná13 má1jnia13 hnoh2 ñí1con2 Cristo la3 jmí1 má2jnia2 tsú2 jan2 tsá2 tsá1mái13 jon2 hi3 tiá2 tso3 má2ca3jmú3 ñí1con2 tsá2 lí13 ñí2cuo2, quí1 jná13 má2cá2jmú32 jái13 ñí1con2 Cristo.

3 Quí1 hi32 tsin32 jná13 ho3 sa3 ní2 lí1 ca3hliáh2 honh2 hnoh2 hi3 tianh13 náh2 ti3 có32 ñí1con2 Cristo hi3 tiú2uú2 ji2 honh2 náh2, hi3 jmí1 ma3tsú1 ma3jonh21 náh2 tsú2 la3jonh3 jmí1 honh2, la3jmí1 ca3li3can2 jáun2 hla1 Eva hi3 ca3ma3cau2 jáun2 jáh3hlái13 hí3 cun3quionh3 jú1 tí1jái2.

4 Quí1 hnoh2 dá2 cáun2 lí1 hen23 náh2 re2 li3ua3 jan2 tsá2 tsá2hléh2 jái13 la3 siáh3 hi3 ca3tin1 Jesús la3 cónh3 bíh1 jái13 hi3 tsa3hléh13 jnoh1 quioh21 tsú2 ñí1con2 hnoh2; hi3 cáun2 lí1 tanh23 náh2 ta21 jan2 jmí2chí3 siánh3 la3 cónh3 bíh1 Jmí2chí3 hi3 má2ca3hen3 náh2, ji3 hi3 cáun2 lí1 héih23 náh2 siáh3 cáun2 jú1 siáh3 la3 cónh3 bíh1 jú1 chú32 hi3 má2hian2 náh2 jáun2.

5 Hi3 jáun2 né3, uá1jinh1 tiá2 jmí1 ca3tin1 jná13 hi3 juah21 la3 lá2, ti3la3 len3 jná13 hi3 tiá2 lí2 huen3 yáh3 jná13 hí1 cú1pih21 la3 cónh3 bíh1 ti32 quian32 hí3 jë1 Dió32, tsá2 jlánh1 néh1 ná1ñi32 hí3.

6 Quí1 uá1 cun3 tson2 hi3 tiá2 tin2 jná13 hléh13 re2, ti3la3 tiá2 lí3 yáh3 la3 ní2 la3jí32 hi3 ño1 jná13; hliáun3 jéin32 bíh1 má2ca3li3 lin1 hi3 tson2 bíh1 la3 jáun2 lí3 cun3quionh3 la3jí32 hi3 má2ca3jmú13 jnoh1 jáun2.

7 Tiá2 né1 ¿hí1 hlah3 uá1 la3 ca3jmú32 jná13 cun3ñí1 hi3 ca3jmú32 jná13 jáun2 hi3 hnoh2 bíh1 tsá2 quien2, hi3 jáun2 jná13 né3 jan2 tsá2 huen3 bíh1 jmí1 ca3hléh3 jná13 jáun2 jú1 chú32 quioh21 Dió32 ta3 tiá2 hmah21 ca3cán3 jná13 ñí1con2 hnoh2?

8 Lí3 la3jmí1 lí3 hi3 ca3hái32 bíh1 jná13 quie3 quioh21 tsá2 zian2 hliáun3 cuáh32 ñí1 hná1 ní2 jmí1 cá1héi21 jná13 jáun2 quie3 hi3 ca3cué3 tsú2 tá1la3 ca3ma3cau21 jná13 jáun2 hnoh2.

9 Quí1 tá1la3 jmí1 cuon1 jná13 jáun2 quiúnh1 hnoh2 ca3chó32 jmái1 hi3 zia32 hi3 ca3li3 hniáuh32 ñí1con2 jná13, ti3la3 tiá2 liá1 héi2 ca3quiaun1 yáh3 jná13 hnoh2, quí1 tsá2 reh2 zian2 ti3 hué32 Macedonia lá2 bíh1 ca3cué3 la3jí32 hi3 ca3li3 hniáuh32 quion21 jná13 jmí1jáun2. Hi3 jáun2 la3 ní2 bíh1 ca3jmú32 jná13 hua3hín13 hi3 tiá2 liá1 héi2 ca3quiaun1 yáh3

jná^{13} hnoh^{2}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} chau^{21} yáh^{3} jmáɨ^{1} hi^{3} jmu^{1} jná^{13} la^{3} jáun^{2}.

10 La^{3}jmí^{1} cuo^{2} jná^{13} jú^{1} tson^{2} quioh^{21} Cristo, la^{3} jáun^{2} bíh^{1} ño^{1} jná^{13} siáh^{3} hi^{3} hí^{1} jan^{2} tsá^{2} zian^{2} hué^{32} Acaya ní^{2} tiá^{2} lí^{13} quin^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} tsah^{1} jáun^{2} jná^{13} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} ní^{2}.

11 ¿He^{3} láɨh^{32} juáh^{13}? ¿Hí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}hliá^{2} tiá^{2} hnau^{3} jná^{13} hnoh^{2}? Tɨ^{3}la^{3} Dió^{32} ñi^{32} hi^{3} hnau^{3} lín^{32} bíh^{1} jná^{13} hnoh^{2}.

12 Hi^{3} jáun^{2} jmu^{1} bíh^{1} jná^{13} ta^{21} quion^{21} la^{3} má^{2}jmu^{2} jáun^{2}, jáun^{2} tiá^{2} lɨ^{3} quien^{2} jë^{1} tsá^{2} ñi^{3}tú^{1} ñi^{3}lɨn^{13} ní^{2}, tsá^{2} jmu^{2} hí^{3} tonh^{2} hi^{3} juáh^{3} hi^{3} ta^{21} quioh^{21} hí^{3} néh^{1} dí^{2} uá^{2}jaɨ^{32} lí^{3} la^{3}jmí^{1} lí^{3} ta^{21} quiú^{13} jnoh^{1}.

13 Tsá^{2} lín^{1} tɨ^{32} tí^{1}jái^{2} bíh^{1} hí^{3} hi^{3} lí^{1} juáh^{3} hi^{3} ná^{1}lín^{3} *tɨ^{32} tsá^{2} quian^{32} jë^{1} Dió^{32}, tsá^{2} lí^{1} má^{2}cau^{2}, tsá^{2} ti^{3} lí^{1} jnia^{32} la^{3}jmí^{1} jnia^{32} tɨ^{32} tsá^{2} quian^{32} jë^{1} Cristo.

14 Jun^{3}juáh^{13} lin^{1} hi^{3} lɨ^{3} tsa^{3}cáun^{2} tsí^{3} yáh^{3} dí^{2} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} ní^{2}, quí^{1} ja^{3}bí^{1} hnga^{2} yáh^{3} *Satanás tɨn^{2} hi^{3} jinh^{21} hi^{3} jnia^{3} la^{3}jmí^{1} jniá^{3} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32}, tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} tie^{3} joh^{1}.

15 Hi^{3} jáun^{2} dá^{2} huán^{1} tsí^{3} bíh^{1} lí^{13} hi^{3} tsá^{2} lín^{3} hí^{3} quian^{21} tsá^{2} hláɨnh^{1} tɨn^{2} jmu^{3} hi^{3} jinh^{21} hi^{3} jnia^{3} la^{3}jmí^{1} jniá^{3} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32}, tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} tie^{3} joh^{1}.

15 Hi^{3} jáun^{2} dá^{2} huán^{1} tsí^{3} bíh^{1} lí^{13} hi^{3} tsá^{2} lín^{3} hí^{3} quian^{21} tsá^{2} hláɨnh^{1} tɨn^{2} jmu^{3} hi^{3} jinh^{21} hi^{3} jnia^{3} la^{3}jmí^{1} jniá^{3} tsá^{2} jmu^{2} ta^{21} chu^{21}. Tɨ^{3}la^{3} ñí^{1} ca^{3}táuh^{3} jmáɨ^{1} má^{1}ná^{1}, cun^{3} hiáuh^{3} bíh^{1} tsú^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hiáuh^{3}.

Po^{1} má^{2}tso^{2} tsí^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} lín^{3} tɨ^{32} tsá^{2} quian^{32} jë^{1} Dió^{32}

16 Jáun^{2} né^{3}, juanh^{32} jná^{13} siáh^{3} cónh^{3}, hi^{3} tiá^{2} hniáuh^{32} lín^{13} náh^{2} hi^{3} hú^{1}tá^{1} tson^{2} bíh^{1} cú^{1}juón^{1} jná^{13}. Tɨ^{3}la^{3} ní^{1}juáh^{3} hi^{3} má^{2}ná^{1}lín^{23} náh^{2} la^{3} ní^{2}, jáun^{2} cué^{1} náh^{2} tiá^{3} jáɨ^{13} hi^{3} hléh^{13} jná^{13} cáun^{2} jú^{1} te^{3} quion^{21}, jáun^{2} lí^{13} jmu^{1} jná^{13} ca^{3}lá^{2} tonh^{2}.

17 Jun^{3}juáh^{13} lín^{3} jná^{13} la^{3}jmí^{1} lín^{3} Tɨ^{32} Juo^{13} yáh^{3} dí^{2} ní^{1} má^{1}tɨ^{3} ñí^{1}hléh^{13} jná^{13} cá^{2} jon^{1} jáɨ^{13} lá^{2}, quí^{1} tá^{1}la^{3} cuá^{1}tsah^{1} jná^{13} lá^{2} cú^{1}pih^{21}, cu^{3}tí^{3} hléh^{13} jná^{13} la^{3}jmí^{1} hleh^{32} jan^{2} tsá^{2} cú^{1}juón^{1} bíh^{1}.

18 Quí^{1} zian^{2} juóun^{32} tsá^{2} jmu^{2} tsah^{3} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} zia^{32} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}, jáun^{2} ja^{3}bí^{1} jná^{13} siáh^{3} uá^{2}jaɨ^{32} ñí^{1}jmu^{1} ca^{3}lá^{2} tsah^{1}.

19 ¡Hnoh^{2} bíh^{1} tsá^{2} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quia^{3}lín^{3} jmí^{1} honh^{2} náh^{2}, hi^{3} jáun^{2} jlánh^{1} re^{2} tion^{23} náh^{2} honh^{2} jáɨ^{13} quioh^{21} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} cú^{1}juón^{1}!

20 Quí^{1} re^{2} lín^{32} bíh^{1} tion^{23} náh^{2} honh^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} dí^{2}quiaun^{3} náh^{2} jmáɨ^{1} hi^{3} má^{1}cú^{1} má^{1}haɨn^{21} náh^{2}, tsá^{2} jmu^{2} ca^{3}la^{3} hi^{3} pa^{21} rón^{32} láɨ^{1} ca^{3}tɨ^{21} la^{3}jí^{32} hi^{3} zia^{32} quián^{13} náh^{2}, tsá^{2} cáun^{2} lí^{1} hiá^{2} lí^{2} jla^{23} hnoh^{2}, tsá^{2} jmu^{2} quien^{2} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}, jɨ^{3} tsá^{2} pá^{23} siáh^{3} máh^{1} náh^{2}.

21 Uá^{1}jinh^{1} heh^{1} jná^{13} ca^{3}lá^{2} hi^{3} juanh^{21} la^{3} lá^{2}, tɨ^{3}la^{3} jnoh^{1} né^{3}, tiá^{2} ca^{3}tia^{3} yáh^{3} tsí^{3} hi^{3} jmí^{1} jmú^{13} la^{3} ní^{2}. Tɨ^{3}la^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} tiá^{23} tsí^{3} tsá^{2} siánh^{3} hi^{3} hléh^{32}, ja^{3} bíh^{1} jná^{13} siáh^{3} chá^{23} tiá^{3} tsɨn^{32} hi^{3} hléh^{13}, uá^{1}jinh^{1} la^{3}jmí^{1} hleh^{32} jan^{2} tsá^{2} cú^{1}juón^{1}.

22 ¿Hí^{1} tsá^{2} hleh^{32} jú^{1}jma^{2} *hebreo tsá^{2} hí^{3} juáh^{13}? Quí^{1} ja^{3}bí^{1} jná^{13} yáh^{3} uá^{2}jaɨ^{32} hléh^{23} jáɨ^{13} hebreo. ¿Hí^{1} tsá^{2} juo^{3} tsá^{2} *Israel tsá^{2} hí^{3}? Quí^{1} ja^{3}bí^{1} jná^{13} yáh^{3} uá^{2}jaɨ^{32} jan^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3}. ¿Hí^{1} tsá^{2} jón^{2}zíh^{1} jón^{2}cho^{1} hla^{1} Há^{2}bran^{21} tsá^{2} hí^{3}? Quí^{1} ja^{3}bí^{1} jná^{13} yáh^{3} uá^{2}jaɨ^{32} jan^{2} tsá^{2} hí^{3}.

23 ¿Hí^{1} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} quian^{21} Cristo tsá^{2}hí^{3}? Jná^{13} bíh^{1} jan^{2} tsá^{2} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} lín^{3} quian^{21} Cristo la^{3} cónh^{3} bíh^{1} tsá^{2} hí^{3}, uá^{1}jinh^{1} jáɨ^{13} ní^{2} quion^{21} jná^{13} lí^{3} la^{3}jmí^{1} lí^{3} jë^{1} jan^{2} tsá^{2} cú^{1}juón^{1}. Quí^{1} jná^{13} bíh^{1} jan^{2} tsá^{2} tɨ^{3} jlánh^{1} bí^{1} má^{2}cá^{2}jmú^{32} ta^{21} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} tɨ^{3} jlánh^{1} má^{2}ca^{3}pɨ^{3} ca^{3}jauh^{3} jná^{13} tsáu^{2} siáh^{3} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3} tɨ^{3} jlánh^{1} má^{2}ca^{3}jnáɨ^{32} jná^{13} tsú^{2} siáh^{3} hñu^{3}mí^{1}ñí^{2}, jɨ^{3} hi^{3} hliáun^{3} jéin^{32} siáh^{3} pih^{21} tiá^{2} jun^{3} jná^{13}.

24 Hñá^{3} jéin^{32} siáh^{3} má^{2}ca^{3}quiu^{3} ca^{3}po^{3} jná^{13} tsá^{2} *judíos tán^{1} ma^{3} quiu^{3}quia^{3}ñu^{3} tsɨ^{32}.

25 Hi^{3} jáun^{2} hnɨ^{32} jéin^{32} siáh^{3} ca^{3}po^{3} jná^{13} tsá^{2} siánh^{3} cun^{3}quionh^{3} hmá^{2} tiéɨ^{13}, hi^{3} cu^{3} jéin^{32} né^{3} ca^{3}qui^{3} ca^{3}jnauh^{3} jná^{13} tsáu^{2} quín^{1}. Hi^{3} hnɨ^{32} jéin^{32} siáh^{3} ca^{3}ja^{3}hanh^{32} mu^{2} hi^{3} jmí^{1} hún^{1} jná^{13} chu^{3} jmáɨ^{2}, hi^{3} cu^{3} jéin^{32} né^{3} ca^{3}niuh^{32} jná^{13} ñí^{1} jmí^{2}miih^{21} cú^{2} jmáɨ^{1} cú^{2} nie^{2} hi^{3} ca^{2} jná^{13} jmáɨ^{2}.

26 Hliáun^{3} jéin^{32} bíh^{1} má^{2}ca^{3}lɨ^{3} zia^{32} hi^{3} háɨnh^{13} ñí^{1}con^{2} jná^{13} tá^{1}la^{3} má^{2}ca^{3}tí^{2} ca^{3}ngí^{3} jná^{13}, uá^{1}la^{3} cun^{3} ní^{1} má^{1}ca^{3}han^{1} jná^{13} cua^{3}, hi^{3} zian^{2} siáh^{3} háɨn^{2}; hi^{3} ca^{3}lɨ^{3} zia^{32} siáh^{3} hi^{3} háɨnh^{13} ja^{1} quioh^{21} tsá^{2}co^{1} jná^{13}, jɨ^{3} ja^{1} quioh^{21} *tsá^{2}cá^{2}jo^{21} ní^{2} siáh^{3}. Má^{2}ca^{3}lɨ^{3} zia^{32} siáh^{3} hi^{3} háɨnh^{13} ñí^{1}con^{2} jná^{13} já^{1} juú^{2} jɨ^{3} ñí^{1} náɨ^{2}; ñí^{1} jmí^{2}miih^{21}, jɨ^{3} ja^{1} quioh^{21} tsá^{2} lí^{1} juáh^{3} hi^{3} lín^{3} tsá^{2} reh^{2} ní^{2} siáh^{3}.

27 Hliáun^{3} bíh^{1} ta^{21} má^{2}ca^{3}lɨ^{3} zia^{32} ñí^{1}con^{2} jná^{13}, jɨ^{3} uu^{3}mí^{2}tsɨ^{32} ní^{2} siáh^{3}. Hliáun^{3} jéin^{32} bíh^{1} tiá^{2} má^{2}ca^{3}cuóun^{2} jná^{13}, hi^{3} má^{2}ca^{3}ma^{3}tso^{1} jná^{13} tsɨn^{32} hi^{3} ñí^{1}cuóun^{21} ná^{1} jɨ^{3} hi^{3} hí^{1}quiéin^{2} siáh^{3} tsɨn^{32}. Hliáun^{3} jéin^{32} má^{2}ca^{3}ma^{3}tso^{1} jná^{13} tsɨn^{32} hi^{3} tiá^{2} má^{32} zia^{32} cuh^{21}, hi^{3} cuóu^{3}, jɨ^{3} hi^{3} tiá^{2} zia^{32} hán^{2} jná^{13} ní^{2} siáh^{3}.

28 Zia^{32} bíh^{1} ñí^{1} hná^{1} ní^{2}, tɨ^{3}la^{3} ñí^{1} ca^{3}la^{3} jí^{32} má^{1}ná^{1}, zia^{32} cáun^{2} lio^{21} héɨ^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13}, hi^{3} hɨ^{32} jáun^{2} tsɨn^{32} jná^{13} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} zian^{2} la^{3}jí^{32} cuáh^{32}.

29 Quí^{1} ní^{1}juáh^{3} zian^{2} tsá^{2} tiá^{2} pin^{3} tsí^{3}, jáun^{2} lí^{3} la^{3}jmí^{1} lí^{3} hi^{3} jná^{13} bíh^{1} tiá^{2} pin^{3}, hi^{3} ní^{1}juáh^{3} zian^{2} jan^{2} tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} hi^{3} tánh^{32} tsáu^{2} tso^{3}, jáun^{2} hlah^{3} bíh^{1} jéin^{32} jná^{13} jɨ^{3} hi^{3} míh^{23} siáh^{3} tsɨn^{32} jná^{13}.

30 Hi^{3} jáun^{2} ní^{1}juáh^{3} hniáuh^{32} hi^{3} jmu^{1} jná^{13} tsah^{1} né^{3}, jmu^{1} bíh^{1} jná^{13} ca^{3}tɨ^{21} cáun^{2} hi^{3}

jmu² lin¹ hi³ jná¹³ jan² tsá² tsí¹juí³.
31 Dió³² Jméi² Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí², Tsá² ca³ta¹ dí² hi³ má¹tsú¹ má¹jonh²¹ cun³ jmí¹hi³nio², Tsá² hí³ bíh¹ ñi³² hi³ tiá² tí¹ jáin² yáh³ jná¹³.
32 Quí¹ jmí¹ ñéi¹ jná¹³ jáun² já¹ juú² Damasco, jáun² tsá² ho² ta²¹ juú² jáun², tsá²cuú² tsá²ta³ re²¹ Aretas ca³chan³ hliáu³ ñí¹ lí³ ho³hñú¹³ hiah³² hu²¹ juú² jáun², hi³ jmí¹ hnió³ tsú² hi³ ma³tsau¹³ jná¹³;
33 ti³la³ jui³² ho³tá²quié² hiah³² hu²¹ juú² bíh¹ ca³siáu³² jná¹³ tsú² hi³ cuá¹hún¹ jná¹³ ti³ ñeh² cáun² mí²tá², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ ca³liáun³ jná¹³ jo³cuo² tsá² hí³.

12

Hi³ ca³jnia³ jéinh³² Po¹, ji³ hi³ ca³nái³² tsú²

1 Jáun² né³, uá¹jinh¹ tiá² hi³ tá¹tsai²¹ jná¹³ hi³ jmu¹ ná¹ tsah¹ hi³ ca³tin¹ huen², la³ jmí¹ lí³ li³ hniáuh³² bíh¹ jmu¹ jná¹³, hi³ jáun² né³ má²hléh¹³ bíh¹ jná¹³ ca³ti²¹ la³ cun³ hi³ ca³jnia³ jéin³², ji³ hi³ ca³ngi¹³ jná¹³ siáh³ la³ cun³ hi³ ca³híe³ jáun² Ti³² Juo¹³ dí².
2 Quí¹ cuóun³² jná¹³ jan² tsá²ñuh² tanh² ta²¹ Cristo hi³ ca³zanh³² cu³tiá³ la³ti³ hñu³mi³cuú² ñí¹ cuá³ Dió³² cun³ má²quia³quiún³ mii². Tiá² ño¹ jná¹³ hí¹ ca³zanh³² tsú² jmáh³la³ jmí²chí³, ho³lá²dá² la³ má²quionh³ ngú³, jí³²la³ hnga² Dió³² bíh¹ ñi³².
3 Ti³la³ ño¹ jná¹³ hi³ tsá² hí³ ñíh¹ ñí¹ má²nio² jáun² tie³, ti³la³ tiá² né¹ hí¹ ñíh¹ tsú² quionh³ ngú³ ho³ jmáh³la³ jmí²chí³, jí³²la³ hnga² Dió³² bíh¹ ñi³².
4 Ñí¹ má²nio² jáun² tie³ bíh¹ ca³nái³² tsú² jái¹³ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹, jái¹³ hi³ tiá² hin² ca³tin¹ hléh³².
5 Jmí¹ lí¹³ li³ jmu¹ jná¹³ tsah¹ hi³ ca³tin¹ jan² tsá² la³ hí³, ti³la³ tiá² jmu² yáh³ jná¹³ tsah¹ la³ cun³ hi³ lín³ ná¹ huen² má¹na²¹, quí¹ ji³²la³ ti³ tsah¹ jná¹³ cun³ñí¹ hi³hliá² jná¹³ jan² tsá² tsí¹juí³ bíh¹.
6 Sá¹jmí¹ hi³ hnó³² jná¹³ jmu¹ tsah¹, jun³juáh¹³ jmí¹ jmu¹ jná¹³ la³ cun³ qui³ jmu² jan² tsá² cú¹juón¹ yáh³, quí¹ jmáh³la³ jú¹ tson² bíh¹ jaun³² jmí¹ hléh¹³ jná¹³; ti³la³ tiá² ja³² yáh³ tsin³² jná¹³ hi³ jmu¹ tsah¹ quí¹ ní² lí¹ ca³ma³quien² yáh³ tsáu² jná¹³ ti³ ca³nga² la³ cónh³ bíh¹ hi³ qui³ jíe²³ tsú² hi³ jmu² jná¹³ ji³ hi³ hléh²³ jná¹³ ní² siáh³.
7 Jmí¹ la³ lí¹³ já³² tsin³² jná¹³ hi³ jmu¹ tonh² cun³ñí¹ hi³ ca³ti²¹ la³jí³² hi³ ca³jnia³ jáun² jéin³², ti³la³ cun³ñí¹ hi³ jáun² né³ ca³ja³ cáun² uu³mí²tsi³² hi³ lí³ la³jmí¹ lí³ hu²¹ cáun² ton² ngú³ quion²¹ jná¹³, cáun² uu³mí²tsi³² hi³ ja³ ñí¹con² *Satanás hi³ jmu² hlah³ ñí¹con² jná¹³ quí¹ ní² lí¹ ca³jmú³² jná¹³ tonh².
8 Hi³ jáun² hni³² jéin³² má²ca³mí³ jná¹³ ñí¹con² Ti³² Juo¹³ dí² hi³ quin³ tsú² uu³mí²tsi³² jáun² ñí¹con² jná¹³;
9 ti³la³ hí³ né³ ca³juáh³: “Má²tioh²¹ bíh¹ cun³quionh³ jmáh³la³ mií³ hi³ ja³² tsin³² jná¹³ ñí¹con² hnú²; quí¹ ti³ jlánh¹ re² li³ lin¹ bíh¹ pí³ quion²¹ jná¹³ cun³quionh³ jan² tsá² tiá² pin³”. Hi³ jáun² jná¹³ né³ ti³ jlánh¹ bíh¹ tsah¹ quí¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² pin³ ná¹, quí¹ hi³ jáun² cun³quionh³ jná¹³ li³ lin¹ pí³ quioh²¹ Cristo.
10 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, hiún² bíh¹ tsin³² jná¹³ hi³hliá² tiá² pin³ ná¹, ji³ jmí¹ ziú² jmí¹ hie² tsáu², jmí¹ zia³² hi³ li³ hniáuh³², jmí¹ hí¹ tsa¹ jná¹³ tsáu², ji³ jmí¹ há² nga² jná¹³ uu³mí²tsi³² ní² siáh³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Cristo. Quí¹ ní¹juáh³ jmái¹ hi³ tiá² huánh² jná¹³, jmái¹ la³ jáun² bíh¹ ti³ jlánh¹ bíh¹ pin³ jná¹³.

Po¹ hi³² tsí³ hi³ ca³tin¹ cuáh³² já¹ juú² Corinto

11 Má²lí²hléh³ jná¹³ hi³ ca³tin¹ huen² la³jmí¹ hleh³² jan² tsá² cú¹juón¹ cun³ñí¹ hi³ tion³ quián¹³ hnoh². Quí¹ hmóu³² bíh¹ hnoh² tsá² jmí¹ ca³tin¹ hi³ hléh¹ re² hi³ ca³tin¹ jná¹³, quí¹ hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ tiá² huen³ jná¹³ la³ cónh³ bíh¹ *ti³² tsá² quian³² jë¹ Dió³², tsá² jlánh¹ ná¹ñi³² hí³ joh² hnoh², uá¹jinh¹ tson² tsá² tsí¹juí³ cu³tí³ bíh¹ jná¹³.
12 Quí¹ tá¹la³ ca³tion³ jná¹³ jáun² lín³² tsin³² jmí¹ cá¹jmú²¹ jná¹³ jáun² ta²¹ ja¹ ní² quián¹³ hnoh², ca³li³ lin¹ bíh¹ hi³ tson² cu³tí³ jná¹³ lín³ jan² ti³² tsá² quian³² jë¹ Dió³² cun³quionh³ li²¹ ji³ hua³jueh³², ji³ ca³la³ hi³ ca³jnia³ jáun² pí³ quioh²¹ Dió³² ní² siáh³.
13 Tiá² ca³jmú³² yáh³ jná¹³ hi³ siánh³ tsáu² hnoh² la³ cónh³ bíh¹ tsá² cuáh³² ñí¹ hná¹ ní², jí³²la³ ti³ hi³ tiá² ca³quiaun¹ jná¹³ hnoh² liá¹ héi² bíh¹. ¡Juenh² jmu³ hnoh² honh² ca³ti²¹ hi³ ní²!
14 Hi³ jáun² né³, ta³né³² má²hún¹ jná¹³ hua³jan²¹ hi³ ñí¹jie¹ ná¹ hnoh² ñí¹ má²hnaih³² jéin³², ti³la³ jun³juáh¹³ hi³ já¹quiaun¹ jná¹³ hnoh² liá¹ héi² yáh³. Quí¹ hi³ hnau³ bíh¹ jná¹³ hnoh², jun³juáh¹³ hi³ hnó³² jná¹³ hi³ zia³² quián¹³ yáh³ náh². Quí¹ tsá² má²lieih²¹ bíh¹ ca³tin¹ jíe³ he³ li³hniauh²³ quioh²¹ tsá¹míh¹, jun³juáh¹³ ti³ tsá¹míh¹ yáh³.
15 Jáun² hiún² bíh¹ tsin³² jná¹³ hi³ hin¹³ la³jí³² hi³ zia³² quion²¹, hi³ hí¹ la³ ti³ huen² yáh³ jná¹³ lí¹³ tsa³hín³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ hnoh²; uá¹jinh¹ lí³ la³jmí¹ lí³ hi³ ní¹juáh³ má²hnau³ lín³² jná¹³ hnoh², hi³ jáun² ti³ cú¹pih²¹ bíh¹ jéi³²í¹ hnau³ hnoh² jná¹³.
16 Quí¹ jná¹³ néh¹ jlánh¹ re² tin² ná¹ hi³ ca³ma³cau¹³ ná¹ hnoh², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ néh¹ ca³hiá² cá²jlái³² jná¹³ hnoh², uá¹jinh¹ tiá² ca³quiaun¹ jná¹³ hnoh² liá¹ héi².

17 ¿Tiá² né¹ hu³ sa³ ca³hiá² cá²jláɨ³² jná¹³
hnoh² cun³quionh³ tsá² ca³zéɨn³² jná¹³ hí³
ñí¹con² náh²?
18 Jmí¹ ca³hiu³ ca³mí³ jná¹³ ñí¹con² Tito hi³
tsó³² tsú² tsa³jɨe³ hnoh², hi³ ca³zéɨn³² jná¹³
siáh³ jan² tsá² reh² quionh³ tsú², ¿hí¹ ca³hia³
ca³jla³ hnoh² Tito dúh¹? ¿Há¹ jun³juáh¹³
tá¹ gau³ bíh¹ jnoh¹ ca³ngí¹³ cá²ren²; há¹
jun³juáh¹³ má²ca³má¹jnia¹³ jnoh¹ siáh³ hi³
cá²ren² bíh¹ ná¹tioh³ tsí³ jnoh¹?
19 Hu³ sa³ ná¹lín²³ hnoh² hi³ cun³quionh³
jáɨ¹³ ní² má²ná¹liáun¹ jnoh¹ hmóu³² ñí¹con²
hnoh². ¡Tɨ³la³ tiá² jáun² yáh³! Quí¹ jnoh¹
hléh¹ ta³ ñí¹ Dió³² la³ cun³ hi³ hnió³ Cristo
bíh¹, hi³ jáun² la³jí³² jáɨ¹³ ní² jmu³ hi³ tɨ³ li³mí¹
li³hún¹ honh² hmóu³² bíh¹ hnoh² reh², tsá²
jlánh¹ hnau³ jná¹³.
20 Tɨ³la³ hɨ³² tsɨn³² jná¹³ hi³ ní¹ má¹cá²chó³²
jná¹³ ñí¹ ní², hu³ sa³ tiá² má²zian² yáh³ hnoh²
la³ cun³ hi³ hu²¹ tsɨn³² jná¹³; hi³ hnoh²
siáh³ né³, jɨe¹ náh² jná¹³ hi³ lín³ la³ siáh³
la³ cónh³ bíh¹ hi³ jmí¹ hu²¹ honh² náh².
Hɨ³² tsɨn³² jná¹³ ní¹juáh³ ní² lí¹ zian² tsá²
ná¹hniei²¹ quionh³ raɨnh²¹, tsá² ná¹uóu²¹ tsí³,
tsá² ná¹míh²³ tsí³, tsá² jmu² pan¹ hnga², tsá²
cauh³² jáɨ¹³, tsá² ziú² hɨen² tsáu², tsá² lí¹ jmu²
tonh², ji³ hi³ tiáunh¹ náh² cú²zúnh² ní² siáh³.
21 Hɨ³² tsɨn³² jná¹³ quí¹ ní² lí¹ ca³jmú³ Dió³²
hi³ li³ heh¹ jná¹³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ hnoh² ní¹
má¹já²jɨe¹ jná¹³ siáh³ hnoh², ji³ hi³ uo¹ jná¹³
siáh³ ca³tɨn¹ juóun³² hnoh², tsá² má²ca³jmuh³
náh² tso³ jmí¹tin², tsá² tiá² má²cá²chó³² jmáɨ¹
hi³ tsa³conh² tsí³ tsáu¹³, la³ cun³ tsá² lí¹ jmu²
li³ua³ cáun² hi³ tiá² ji², tsá² lí¹ jmú² lí¹ tsau³²,
ji³ la³jí³² hi³ má²ziaunh² tsú² tiá³ hi³ jmu² ní²
siáh³.

13

Jáɨ¹³ hi³ hɨe³² Po¹ chí¹ján³ ji³ hi³ hah² siáh³ jáɨ¹³

1 Hi³ jáun² né³, má¹tí³ hnɨ³² jéɨn³² hi³ ñí¹jɨe¹
jná¹³ hnoh². Jáun² la³ cun³ hi³ má²ná¹ñíh¹
hnoh² hi³ la³jí³² tso³ hi³ má²re² tsú², má²re²
tsú² cun³quionh³ jë¹ gon³ ho³lá²dá² gáun³ tsá²
zih³² jú¹ tson².
2 Né³² né³, juo³ jná¹³ la³jín³² tsá² ren² tso³,
ji³ ca³la³ jín³² hnoh² hi³ ní¹ má¹cá²chó³² jná¹³
siáh³ ñí¹ má²hnaɨh³² jéɨn³², tiú²uú² ñí¹jmú²¹
yáh³ jná¹³ juenh² tsɨn³²; quí¹ má²ca³híe³ bíh¹
jná¹³ jú¹ tson² jmí¹tin² jmí¹ ñéɨ¹ jná¹³ jáun²
ñí¹ má²tenh³, hi³ juah³² jná¹³ siáh³ cónh³í¹
cu³ jéɨn³² tá¹la³ cuon¹ jná¹³ lá² ñí¹ uóunh³ hi³
chau²¹ jmáɨ¹ hi³ tiú²uú² jmu¹ jná¹³ juenh²
tsɨn³².
3 Hi³ jáun² má¹jáun² li³ lin¹ la³ cun³ hi³
ná¹hniá¹ náh² hi³ Cristo hleh³² cun³quionh³
uen³² jná¹³. Quí¹ jun³juáh¹³ jan² Tsá²
tiá² pin³ yáh³ tsú² ní¹ má¹ca³ra³tsɨ³² héɨh³²
ñí¹con² hnoh², hí³ bíh¹ jan² Tsá² má²jnia³² pí³
quioh²¹ ja¹ quián¹³ hnoh².
4 Quí¹ uá¹jinh¹ tiá² pin³ Cristo jmí¹ cá¹taun³
crei²¹, tɨ³la³ ta³né³² né³, má²zian² tsú²
cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Dió³². Jáun² né³,
ja³bí¹ jnoh¹ siáh³ tiá² pin³ la³jmí¹ tiá² jmí¹
pin³ tsú² jáun²; tɨ³la³ cun³quionh³ pí³ quioh²¹
Dió³² bíh¹ lí¹³ má¹jnia¹³ jnoh¹ ñí¹con² hnoh²
hi³ tson² bíh¹ cu³tí³ ziáun² jnoh¹ quiúnh¹
Cristo.
5 Hi³ jáun² né³, hnoh² hniáuh³² can¹³ náh²
héɨh³² ñí¹con² náh² hmóu³² ní¹juáh³ tson²
bíh¹ táunh²³ náh² ta²¹ jú¹ chú³², jɨe³ dúh¹
neh²¹. ¿Tiá¹ má²ca³li³tsɨn² hnoh² hi³ Cristo
zian² hñu³ honh² náh²? Jí³²la³ ní¹juáh³ hi³
ná¹lín³ hnoh² henh¹³ quioh²¹ tsá² taunh³²
ta²¹ bíh¹, jáun² bíh¹ tiá² lí²tsɨn² náh².
6 Tɨ³la³ hu²¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ li³tsɨn² hnoh²
hi³ tiá² ná¹láɨ³ yáh³ jnoh¹ henh¹³ quioh²¹
tsá² taunh³² ta²¹.
7 Mɨ³² jnoh¹ ñí¹con² Dió³² hi³ hí¹ cáun² hi³
hlah³ tiá² jmúh¹³ hnoh²; jun³juáh¹³ hi³hliá²
hen² tsí³ jnoh¹ hi³ jnia³ jnoh¹ la³jmí¹ jniá³
tsá² jlánh¹ re² cah²³ jmáɨ¹ yáh³, jí³²la³ ti³
hen² tsí³ jnoh¹ hi³ hnoh² jmúh¹³ jmáh³la³
hi³ chu²¹ bíh¹, uá¹jinh¹ ca³jnia³ jnoh¹ la³jmí¹
jniá³ henh¹³ quioh²¹ tsá² taunh³² ta²¹.
8 Quí¹ cónh³ tiá² lí¹³ bíh¹ jmú¹³ jnoh¹ hian²
tsí³ ñí¹con² jú¹ tson², quí¹ tɨ³ haɨn²¹ bíh¹ jnoh¹
tɨ³ con² jú¹ tson².
9 Hi³ jáun² dá² cáun² hiún² lín³² bíh¹ tsí³
jnoh¹ ní¹juáh³ ná¹pin³ náh², uá¹jinh¹ jnoh¹
tiá² ná¹pin³. Hi³ jáun² la³ má²mɨ³² jáun² bíh¹
jnoh¹ ñí¹con² Dió³² hi³ tɨ³ li³mí¹ cuí¹ li³hún¹
honh² náh² ñí¹con² tsú².
10 Hi³ jáun² bíh¹ sí² lá² tín² jmu² jná¹³ hi³
ca³tɨn¹ hnoh² ñeh² bíh¹ hi³ chau²¹ ná¹ hi³
ñí¹jɨe¹ ná¹ hnoh², hi³ jáun² tiá² li³ hniáuh³²
hi³ ñí¹lieh¹ jná¹³ hnoh² tiá³ cun³quionh³ pí³
hi³ má²ca³cué³ Tɨ³² Juo¹³ dí² ñí¹con² jná¹³ ní¹
má¹cá²chó³² jná¹³ ñí¹ ní². Quí¹ jáɨ¹³ jáun² ho²
jná¹³ hi³ má¹hau¹ ná¹ hi³ tɨ³ li³mí¹ cuóun¹³
náh² re² tɨn² quiúnh¹ Dió³², jun³juáh¹³ hi³ tɨ³
jmu¹ jná¹³ hi³ hliáh¹³ honh² yáh³ náh².
11 Hi³ jáun² né³ reh², cuí¹ li³ hiún² honh²
náh². Jmu³ náh² pí³ hi³ lí¹³ li³hún¹ honh²
náh², hlí¹ lienh¹ náh² tsá²ján² tsá²ján², tianh³
náh² cá²honh¹, hi³ cuí¹ zian² náh² cáun² hi³
re² hi³ tɨn²; hi³ Dió³² Tsá² hniau³ né³, Tsá²
cha³² tie³ tsí³ tsáu² zenh² quiúnh¹ hnoh².
12 Ren¹ náh² tsá²ján² tsá²ján² hi³ re² nio²
honh² náh², la³ cun³ qui³ ráɨn³² tsú² jan²
raɨnh²¹.
13 La³jín³² tsá² joh¹ Dió³² tionh² ñí¹ lá²
juáh³: “Hia² náh²”.
14 Hi³ jáun² né³, cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh²
Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², la³ má²quionh³ hi³
hniau³ Dió³², ji³ hi³ juónh³² náh² siáh³ re²

quiúnh^{1} Jmí^{2}chí^{3} Chun^{1} cuí^{1} lɨ^{3}zia^{32} ñí^{1}con^{2}
hnoh^{2} jɨ^{3} ja^{1} quián^{13} náh^{2} ní^{2} siáh^{3}. [Cun^{3} ní^{2}
bíh^{1} tí^{3} jáɨ^{13}.]

Sí² Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tsá² Gálatas

Po¹ jmu² sí² lá² hi³ ca³ṭin¹ tsá² má²ḷín³ cuáh³² ḥín¹³ ṭi³ hué³² Galacia

1 Jná¹³ Po¹, jan² tsá² ḷín³ ná¹ *ṭi³² tsá² quian³² jë¹ Dió³², hi³ ca³hiáu³² hnga² Jesús Tsá² ḷín³ Cristo, ji³ Dió³² Jméi² dí², Tsá² ca³jmú³ hí³ hi³ ca³jenh¹³ tsú² ja¹ hla¹; jun³juáh¹³ hi³ zéi¹ tsáu² yáh³ jná¹³, hi³ sa³jun³ zian² tsá²mi³cuóun² ca³hiáu³² yáh³.

2 Jmu² jná¹³ sí² lá² hi³ ca³ṭin¹ hnoh², tsá² ná¹ḷín³ náh² cuáh³² ḥín¹³ ṭi³ hué³² Galacia ní². La³jín³² tsá² reh² tionh² quiúnh¹ jná¹³ lá² juáh³,

3 hi³ cuí¹ má¹mieh² náh² Dió³² Jméi² dí² ji³ Jesucristo Ṭi³² Juo¹³ dí² ní² siáh³, ji³ hi³ jmu³ tsú² siáh³ hi³ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ ṭin².

4 Jesús hí³ bíh¹ Tsá² ca³jienh³ hnga² hi³ ca³jun³ la³ cun³ rón³² hi³ ca³li³hnió³ Dió³² Jméi² dí², hi³ jáun² lí¹³ hin³ tso³ quiú¹³ dí², hi³ jáun² lí¹³ liáu³² dí² tsú² ñí¹con² hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ qui³ zia³² hngá¹máh³ lá².

5 ¡Cuí¹ li³quien² bíh¹ Dió³² la³ cun³ jmí¹hi³nio²! ¡Tson² bíh¹ cu³tí³!

Tiá² zia³² yáh³ cónh³í¹ cáun² jú¹ chú³² hi³ lí¹³ liáu³²

6 Jlánh¹ lí¹ ḷín²³ jná¹³ jéin³², sa³ tia³jui³² ḷín³² bíh¹ má²ca³zinh³² hnoh² ṭi³ có³² Dió³², Tsá² ca³te³ náh² hí³ cun³quionh³ mií³ hi³ ja³² jáun² tsí³ Cristo, sa³ má²táunh²³ máh³ náh² ta²¹ cáun² jú¹ chú³² siáh³.

7 Ṭi³la³ jun³juáh¹³ hi³ tson² zia³² yáh³ jú¹ chú³² siáh³ hi³ lí¹³ liáun³ tsú² má¹ná¹; ṭi³la³ zian² tsá² cáun² lí¹ má²tsan² honh² bíh¹ náh², tsá² hnió³ zái³² jú¹ chú³² quioh²¹ Cristo la³ siáh³.

8 Ṭi³la³ ní¹juáh³ zian² tsá² ca³hléh³ la³ siáh³ jú¹ chú³² ñí¹con² hnoh² la³ cónh³ bíh¹ hi³ má²ca³hléh¹³ jáun² jnoh¹, jáun² quiu³juóu³² cuí¹ cha³táunh¹ tsá² hí³, tiá² hi³ jmu³ yáh³ cuí¹ hin² mi³ tsánh², uá¹jinh¹ hmóu³² bíh¹ jnoh¹, uá¹ hi³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ja³ ṭi³ hñu³mi³cuú².

9 Má²cá²juáh³² bíh¹ jná¹³ jmí¹tin², hi³ juah³² jná¹³ siáh³ cónh³í¹ cu³ jéin³²: Ní¹juáh³ zian² tsá² hleh³² jú¹ chú³² la³ siáh³ la³ cónh³ bí¹ hi³ má²ca³heh³ náh², jáun² quiu³juóu³² cuí¹ cha³táunh¹ tsá² la³ hí³.

10 ¿He³ lánh³ ḷín²³ hnoh² ca³ṭi²¹ jái¹³ hi³ juah³² jná¹³ lá²? ¿Hí¹ ḷín²³ hnoh² hi³ hnó³² jná¹³ hi³ jéi¹³ tsá²mi³cuóun², ho³ hi³ jéi¹³ Dió³² uá¹? ¿Hí¹ hnó³² jná¹³ hi³ tá¹zanh¹ ná¹ re² ñí¹con² tsáu² dúh¹? Sá¹jmí¹ hi³ hnó³²í¹ máh³ jná¹³ hi³ tá¹zanh¹ ná¹ re² ñí¹con² tsáu², jáun² tiú²uú² jmí¹ ḷín³ yáh³ jná¹³ quian²¹ Cristo.

Lánh³ rón³² li³ hi³ ḷín³ Po¹ ti³² tsá² quian³² jë¹ Dió³²

(Hechos 9:1-31)

11 Ṭi³la³ cuí¹ li³ ñíh¹³ hnoh² jái¹³ lá² reh², hi³ jun³juáh¹³ cáun² hi³ cháunh²³ chí¹ tsá²mi³cuóun² yáh³ jú¹ chú³² hi³ hléh²³ jná¹³ lá².

12 Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ca³cué³ jná¹³ jái¹³ lá², sa³jun³ hi³ zian² tsá² ca³ma³ta² yáh³ jná¹³, ṭi³la³ Jesús Tsá² ḷín³ Cristo bíh¹ ca³híe³ jná¹³ jái¹³ lá².

13 Má²ná¹ñíh¹ bíh¹ hnoh² he³ lánh³ jmí¹ ḷín³ jná¹³ jmí¹tin², jmái¹ hi³ jmí¹ taunh³² jná¹³ jáun² ta²¹ la³ cun³ hi³ taunh³² tsá² *judíos ta²¹. Má²ñíh¹ bíh¹ hnoh² he³ lánh³ rón³² jmí¹ hí¹ jmí¹ tsin²¹ jná¹³ tsá² má²ḷín³ cuáh³² quioh²¹ Dió³², hi³ jmí¹ hnó²¹ jná¹³ hin¹³ hi³ cu³ nió³ jáun².

14 Ca³ti²¹ jui³² hi³ taunh³² tsá² judíos ta²¹, jná¹³ bí¹ jan² tsá² jlánh¹ bíh¹ jmí¹ jmu² ná¹ tiá³ siaun³² hi³ má²ti²¹ ná¹ cuáh³² la³ cónh³ bíh¹ ñí¹ la³jín³² tsá²co¹ jná¹³, tsá² cú²ren² jnoh¹ quiúnh¹, quí¹ jná¹³ bíh¹ jan² tsá² jlánh¹ re² jmí¹ má²tí³² la³jí³² la³ cun³ hi³ jmí¹ ná¹ngi²³ tsá²daun³².

15 Ṭi³la³ cun³ñí¹ hi³ ja³² mií³ tsí³ bíh¹ Dió³², jáun² ca³quianh³ tsú² jná¹³ la³ cun³ jmí¹ ñeh² bíh¹ hi³ li³zian² ná¹, hi³ ca³li³ hiún² tsí³ tsú² hi³ té³ jná¹³,

16 hi³ jáun² lí¹³ li³ cuóun³² jná¹³ Jon² tsú², hi³ jáun² lí¹³ hléh¹³ jná¹³ jú¹ chú³² quioh²¹ tsú² ja¹ *tsá²cá²jo²¹. Jmí¹ li²¹ jáun² né³, hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ca³ñí¹nga¹³ jná¹³ ní¹juáh³ he³ lánh³ rón³² jmu¹ ná¹,

17 hi³ sa³jun³ ñéi¹ jná¹³ hi³ ñí¹jien¹ ti³² tsá² quian³² jë¹ Dió³² tionh² já¹ juú² Jerusalén, tsá² qui³ jmí¹ má²ná¹ḷín³ hí³ ti³² tsá² quian³² jë¹ Dió³² jmí¹tin² la³ cónh³ bíh¹ jná¹³. Ṭi³la³ jná¹³ dá² tá²chi²¹ ngau³ ná¹ ti³ hué³² Arabia bíh¹, hi³ jmí¹ li²¹ jáun² né³ ca³jính³² ná¹ siáh³ ti³ juú² Damasco.

18 Jmí¹ la³ má²hni³² mii² jáun² máh³ ñéi¹ jná¹³ já¹ juú² Jerusalén; hi³ jáun² jmí¹jáun² bíh¹ ca³juoh²¹ jnoh¹ ca³lá² quiúnh¹ Pé¹, hi³ ca³ñí³² jná¹³ quia³hñá³ jmái¹ quiúnh¹ tsú².

19 Ṭi³la³ hí¹ jan² yáh³ ti³² tsá² quian³² jë¹ Dió³² ñí¹ hná¹ jáun² tiá² ca³jien¹ jná¹³, jí³²la³ Jacobo rainh²¹ Ṭi³² Juo¹³ bíh¹ dí² ca³jien¹ jná¹³.

20 Ma³tson¹³ jná¹³ jái¹³ lá² ñí¹ hó²¹ñí¹ Dió³², hi³ tiá² ma³cau¹³ yáh³ jná¹³ cun³quionh³ sí² hi³ cuá¹jmu² jná¹³ lá².

21 Jmí¹ li²¹ jáun² né³, ngau³ jná¹³ ti³ hué³² Siria ji³ Cilicia ní².

22 Hi³ jáun² tsá² reh² tsá² má²ḷín³ cuáh³² quioh²¹ Cristo zian² ṭi³ hué¹³ Judea, tiá²

jmí¹ má²cuóu³² yáh³ tsú² jná¹³ hi³ hú¹tá¹ ná¹jéinh³ ñí¹,
23 jí³²la³ ti³ jmí¹ má²ca³náɨ³² tsú² hi³ juáh²³ tsáu² la³ lá² bíh¹: “Tsá² jmí¹ hí¹ jmí¹ tsa¹ dí² hí³ jmí¹tin² néh¹ má²hleh³² jú¹ chú³² ta³né³², hi³ má²zaɨh³² tsú² tsáu² hi³ hniáuh³² chá³² tsú² cáun² tsí³ ñí¹con² Cristo, hi³ uá¹jinh¹ chín¹dí¹ hí³ bíh¹ jmí¹ hnió³ hin³ ta²¹ jáun² jmí¹tin²”.
24 Hi³ jáun² jlánh¹ ca³ma³quien² tsú² Dió³² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³.

2

Tɨ³² tsá² ná¹quian³² jë¹ Dió³² hen² Po¹
(Hechos 15:1-29)

1 Jáun² né³, jmí¹ la³ má²quia³quiún³ mii² jáun² máh³ ñíh¹ jná¹³ siáh³ já¹ juú² Jerusalén quiúnh¹ ná¹ Bernabé, jɨ³ Tito ní² siáh³ ca³ján³² jná¹³ hi³ ñéi¹ tsú² quiúnh¹ ná¹.
2 Ñíh¹ jná¹³ ñí¹ jáun² quí¹ cun³ñí¹ hi³ Dió³² ca³jmú³ lin¹ hi³ hniáuh³² ñih²¹ jná¹³. Hi³ jáun² já¹ juú² Jerusalén jáun² ca³ngah² jnoh¹ cáun² ñí¹ lí¹ ca³ngah² jnoh¹ quiúnh¹ tsá² ná¹ñí¹ cuáh³², jáun² ca³chá³ jná¹³ ñí¹con² tsá² hí³ he³ lánh³ lí³ jú¹ chú³² hi³ hléh²³ jná¹³ ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹. Ca³jmú³² jná¹³ la³ ní², quí¹ ní² lí¹ tiá² ca³lɨ³ quien² ta²¹ hi³ má²cá²jmú³² jná¹³ jáun², jɨ³ hi³ he² hná¹ jmu² jná¹³ ní² siáh³. [Jáun² tsá² hí³ né³, ca³tí³ bíh¹ tsí³ la³ cun³ jú¹ chú³² hi³ hléh²³ jná¹³.]
3 Jáun² né³, ca³la³ hí¹juáh³ Tito tsá² jmí¹ cuá³ quiúnh¹ yáh³ jná¹³ tiú²uú² hin² ca³di³quiaun³ jmáɨ¹ hi³ ma³tí³² la³ cun³ hi³ jmí¹ ná¹ngɨ²³ tsú² hi³ *tiu³² tsú² jáun² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian², uá¹jinh¹ tsá²cá²jo²¹ bíh¹ tsú².
4 Quí¹ jáɨ¹³ jáun² dá² ca³ma³liáu³² tsá² lí¹juáh³ hi³ lín³ tsá² reh² bíh¹, tsá² jmí¹ má²taunh³² hí³ ta³máɨh³ ja¹ quiú¹³ jnoh¹ hi³ cá² lan²³ la³ cun³ hi³ táunh²³ jnoh¹ jáun² ta²¹ hi³ má²ná¹liáun¹ dí² cun³ñí¹ hi³ má²ná¹cunh² dí² quiúnh¹ Cristo Jesús. Tsá² hí³ bíh¹ jmí¹ hnió³ hi³ lan¹³ dí² siáh³ la³juah²¹ dúh¹ jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ ñí¹con² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés.
5 Tɨ³la³ jnoh¹ má¹ná¹, hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ tiá² lí¹ ca³hen¹³ jnoh¹ hi³ ma³cau² tsá² hí³, quí¹hliá² tiá² ca³lɨ³hnáu² jnoh¹ hi³ za¹³ jú¹ tson² quioh²¹ jú¹ chú³² hi³ liáu³² náh² jáun².
6 Hí¹ cáun² jú¹ tson² tiá² lin¹ ca³ma³ta² yáh³ jná¹³ tsá² juáh³ tsáu² hi³ ná¹ñí¹ cuáh³²; hi³ hí¹juáh³ tiá² hniá¹ yáh³ jná¹³ hi³ lɨ³ ño¹ he³ ná¹lín³ tsá² hí³, quí¹ Dió³² tiá² rá²tsɨ³² yáh³ héih³² la³ cun³ lánh³ jniá³ tsáu².
7 Tɨ³la³ cha³ jmí¹ ma³ta² tsú² jná¹³, tɨ³ ca³lɨ³tsɨn² bíh¹ tsú² hi³ Dió³² ca³cué³ jná¹³ ta²¹ hi³ hléh¹³ jná¹³ jú¹ chú³² ñí¹con² tsá²cá²jo²¹, la³jmí¹ ca³chá³ tsú² jáun² jo³cuo² Pé¹ ta²¹ hi³ hléh³² siáh³ jú¹ chú³² ja¹ quioh²¹ tsá² *judíos.
8 Quí¹ Dió³² Tsá² ca³hión³² hí³ Pé¹ hi³ lín¹³ *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³² ñí¹con² tsá² judíos, hí³ bíh¹ siáh³ ca³hiáu³² jná¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá²cá²jo²¹.
9 Hi³ jáun² jmí¹ ca³lɨ³tsɨn² jáun² Jacobo, Pé¹, jɨ³ Juan² ní² siáh³, tsá² ná¹lín³ hí³ hi³ chín¹, hi³ Dió³² ca³ja³ mii³ tsí³ hi³ ca³cué³ tsú² jná¹³ ta²¹ lá², jmí¹jáun² ca³cué³ tsú² jná¹³ cuo² quiúnh¹ ná¹ Bernabé. La³ ní² ca³jmú³ tsú² hi³ ca³ma³li²¹ hi³ juóh³² jnoh¹ re² quiúnh¹, jɨ³ hi³ hiún² tsí³ tsú² siáh³ hi³ tsá¹jmú¹³ jnoh¹ ta²¹ ja¹ tsá²cá²jo²¹ tá¹la³ jmu³ tsú² ta²¹ hmóu³² ja¹ tsá² judíos.
10 Ñí¹ jí²¹la³ ti³ ca³mí³ tsú² ñí¹con² jnoh¹ hi³ cháu¹ jnoh¹ tsí³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² tia³mii² bíh¹, cáun² hi³ qui³ cun³ jmí¹ má²jmu² bíh¹ jná¹³ ca³la³ hi³ hiún² lín³² tsɨn³².

Po¹ tí² jinh²³ Pé¹ já¹ juú² Antioquía

11 Tɨ³la³ jmí¹ ñéi¹ jáun² Pé¹ já¹ juú² Antioquía né³, ca³tí¹ ca³jinh²¹ jná¹³ tsú² ñí¹ ta³ ñí¹, quí¹ cáun² hi³ tiá² ca³tɨ²¹ jmu³ bíh¹ tsú² jmí¹ má²jmu² jmí¹jáun².
12 Quí¹ jmí¹ la³ñí¹ jmí¹ cúh² bíh¹ tsú² quionh³ tsá²cá²jo²¹, ca³la³ ti³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ ca³cha³táunh¹ ma³ jan² tsá² zéi¹ Jacobo; tɨ³la³ jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsá² hí³ né³, sa³ tɨ³ có³² bíh¹ ca³náu² tsú² hi³ tiú²uú² ca³cúh² quionh³ tsá² hí³, quí¹hliá² jmí¹ juénh² tsú² ñí¹con² tsá² cu³ nió³ quioh²¹ tsá² hí³, tsá² jlánh¹ juáh³ hí³ hi³ cun³ ca³tɨ²¹ bíh¹ tiú³² tsú² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian².
13 Hi³ jáun² jɨ³ tsá² judíos tsá² reh² ñí¹ hná¹ ní² bí¹ siáh³ ca³lɨ³can² quionh³ Pé¹ ca³tɨ²¹ hi³ jáun², hi³ hí¹ la³ tɨ³ Bernabé yáh³ ca³lɨ³can² siáh³.
14 Tɨ³la³ jmí¹ cá¹jí²e²¹ jná¹³ hi³ tiú²uú² ná¹jmu² yáh³ tsú² re² la³ cun³ lí³ jú¹ tson² hi³ hɨe³² jáun² jú¹ chú³², jáun² ñí¹ ta³ ñí¹ la³jín³² tsá² hí³ ca³juo³ jná¹³ Pé¹ la³ lá²: “Hnú² bíh¹ jan² tsá² judío, tɨ³la³ má²ca³ma³zián¹³ bíh¹ hnú² la³jmí¹ zian² jan² tsá²cá²jo²¹, jun³juáh¹³ la³jmí¹ zian² jan² tsá² judío yáh³; hi³ jáun² ¿ha³ bí¹ lánh³ rón³² lí¹³ hi³ dí¹quian²¹ nú² jmáɨ¹ tsá²cá²jo²¹ hi³ ma³zian² tsú² la³jmí¹ zian² jáun² tsá² judíos?”

Cú²re² liáun³ bíh¹ tsá² judíos quionh³ tsá²cá²jo²¹ cun³quionh³ hi³ cha³² cáun² tsí³

15 Quí¹ uá¹jinh¹ tiá² lái³ jnoh¹ tsá²cá²jo²¹, tsá² juáh³ tsú² hi³ ná¹ren² tso³, tɨ³la³ jnoh¹ né³ lái³ tsá² cá² mí¹zionh² tsá² judíos bíh¹,
16 tɨ³la³ cu³ jáun² né¹ bí¹ jnoh¹ hi³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lɨ³ chun¹ ñí¹con² Dió³² cun³quionh³ hi³ ma³tí³² tsú² la³ cun³ hi³ juáh³ jáun² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, tɨ³la³ jí³²la³ cun³quionh³ hi³ cha³² tsú² cáun²

tsí3 ñí1con2 Jesús Tsá2 lín3 Cristo bíh1 lí13. Hi3 jáun2 dá2, hí1 la3 ti3 jnoh1 yáh3 siáh3 má2ca3chá13 cáun2 tsí3 ñí1con2 Jesús Tsá2 lín3 Cristo, hi3 jáun2 lí13 heh3 jnoh1 Dió32 la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 chun1 cu3tí3, cun3quionh3 hi3 nio2 jáun2 cáun2 tsí3 jnoh1 ñí1con2 Cristo; jun3juáh13 cun3ñí1 hi3 má2lí2má1ti21 jnoh1 la3 cun3 hi3 juáh3 jáun2 liei21 yáh3. Quí1 hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2 lí13 li3 chun1 ñí1con2 Dió32 cun3quionh3 hi3 má2tí32 jáun2 la3 cun3 hi3 juáh3 liei21.

17 Jáun2 né3, ní1juáh3 tá1la3 má2hnáu2 jnoh1 tsá2 judíos hi3 heh3 Dió32 la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 chun1 cun3quionh3 hi3 cunh3 jnoh1 quiúnh1 Cristo, hi3 má1li32 jáun2 né3 ca3li3jnia2 hi3 la3 jmu32 bíh1 jnoh1 tso3 la3 má2jmu32 jáun2, ¿hí1 lí13 juáh13 dí2 hi3 Cristo má2tin2 tsá2 joh1 hi3 jmu3 tso3? ¡Tiá2 jáun2 yáh3!

18 Hi3 ní1juáh3 la3 má1quien13 jná13 siáh3 cáun2 hi3 má2lí2jmú32 jná13 hi3 tiú2uú2 quien2, hi3 jáun2 la3 jáun2 má2li3lin1 hi3 jná13 jan2 tsá2 tiá2 héih32 má2tí32.

19 Ti3la3 ta3né32 dá2 má2zian2 jná13 hi3 ca3tin1 Dió32 bíh1, hi3 jáun2 jan2 tsá2 má2jún1 bíh1 jná13 ñí1con2 liei21, cun3ñí1 hi3 hnga2 liei21 jáun2 ca3jngah3 jmí1 tiú2uú2 ca3tioh21 tsin32 jná13 hi3 má1ti21.

20 Lí3 la3jmí1 lí3 hi3 ca3jun3 jná13 cu3li21 quiúnh1 Cristo jmí1 cá1taun3 tsú2 jáun2 crei21; hi3 jáun2 dá2 jun3juáh13 uú2 jná13 yáh3 la32 zian2 ná1 ta3né32, quí1 ti3la3 Cristo bíh1 Tsá2 má2zian2 hñu3 jmí1 hñu3 tsin32 jná13. Hi3 jáun2 la3 cun3 hi3 zian2 ná1 lá2 ta3né32 cun3quionh3 ngú3 lá2 quion21, má2zian2 ná1 cun3ñí1 hi3 cáun2 nio2 tsin32 ñí1con2 Jon2 Dió32 bíh1, Tsá2 ca3ma3hniau3 hí3, hi3 ca3jienh3 hnga2 hi3 jún3 hi3 ca3tin1 jná13.

21 Cun3 tiá2 chá13 bíh1 jná13 ti3 có32 mií3 hi3 ja32 jáun2 tsí3 Dió32; quí1 sá1jmí1 hi3 lí13 li3 chun1 tsú2 ñí1con2 Dió32 cun3quionh3 hi3 má2tí32 tsú2 jáun2 liei21, hi3 jáun2 hí1 cáun2 tiá2 lin1 ñí1 la3 jmu3 ta21 yáh3 hi3 ca3jun3 jáun2 Cristo.

3

¿He3 bíh1 ti3 quien2: hí1 liei21, ho3 hi3 nio2 cáun2 tsí3 tsú2?

1 Hnoh2 tsá2 Gálata, ¡jlánh1 tiá2 jái13 ngi23 hnoh2! ¿Hin2 tsánh2 má2ca3hia3 ca3jlí3 jmí1 honh2 hnoh2? Cun3quionh3 jú1 chú32 hi3 má2ca3hléh13 bíh1 jnoh1 má2ca3má1jnia13 jnoh1 hnga2 Jesús Tsá2 lín3 Cristo ñí1 hó21máh1 náh2 hi3 chí1tón21 crei21.

2 Juah21 dú1 hnoh2 neh21: ¿Cá1hen3 hnoh2 Jmí2chí3 joh1 Dió32 cun3quionh3 hi3 ca3ma3tih21 náh2 héih32 hi3 rá1tioh3 jáun2 liei21 quioh21 hla1 Moisés, ho3 cun3quionh3 hi3 ca3tionh2 náh2 ta21 la3 cun3 jái13 hi3 ca3nieih2 uá1 náh2?

3 ¡Hnoh2 dá2 cáun2 ná1lín3 náh2 tsá2 tiá2 jái13 ngi23 bíh1! ¿Hí1 lín23 hnoh2 hi3 má1hián13 náh2 cun3quionh3 pí3 quián13 hmóu32 cáun2 hi3 ca3ma3liauh21 náh2 cun3quionh3 pí3 quioh21 Jmí2chí3 Chun1 dúh1?

4 ¿Hí1 tiá2 lin1 ñí1 la3 má2ca3jmú3 ta21 hí1 cáun2 uá1 la3jí32 la3 cun3 hi3 má2ca3ma3tsoh1 náh2 jáun2 honh2 dúh1? ¡Cun3 zia32 bíh1 ñí1 má2ca3jmú3 ta21!

5 ¿Hí1 cuen2 hnoh2 Dió32 Jmí2chí3 joh1 ji3 hi3 jmu2 tsú2 siáh3 hua3jueh32 ja1 quián13 hnoh2 cun3ñí1 hi3hliá2 hnoh2 jmuh32 la3 cun3 héih32 hi3 juáh3 liei21 quioh21 hla1 Moisés? ¡Tiá2 jáun2 yáh3! Quí1 cun3ñí1 hi3 táunh23 náh2 ta21 la3 cun3 jái13 hi3 má2ca3nieih2 bíh1 náh2, jáun2 jmu2 tsú2 la3 ní2.

6 Sá1ní2 dú1 jien1 náh2 tín2 hla1 Há2bran21. Tsá2 hí3 ca3chá3 cáun2 tsí3 ñí1con2 Dió32, hi3 cun3ñí1 hi3 jmí1 nio2 jáun2 cáun2 tsí3 bíh1 tsú2, jáun2 ca3heh3 tsú2 Dió32 la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 chun1.

7 Hi3 jáun2 né3, hnoh2 hniáuh32 li3 ñíh13 náh2, hi3 la3jín32 tsá2 nio2 cáun2 tsí3, tsá2 la3 hí3 bíh1 hú1tá1 cu3tí3 ná1lín3 la3juah21 dúh1 tsá2 jón2zíh1 jón2cho1 hla1 Há2bran21.

8 Quí1 cun3quionh3 Sí2 quioh21 Dió32 ca3li3 lin1 la3 cun3 jmí1tin2 lín32 hi3 chau21 jmái1 hi3 hen3 Dió32 *tsá2cá2jo21 la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 chun1, ní1juáh3 tsá2 chá32 cáun2 tsí3, jmí1 ca3záih3 jáun2 Dió32 hla1 Há2bran21 jú1 chú32 lá2: "Cun3quionh3 hnú2 bíh1 li3mieh2 tsá2 zian2 tá1 cáun2 hngá1máh3".

9 Hi3 jáun2 né3, tsá2 cha32 cáun2 tsí3 bíh1 lí13 li3mieh2 la3jmí1 ca3li3mieh2 jáun2 hla1 Há2bran21, tsá2 ca3chá3 hí3 cáun2 tsí3.

10 Ti3la3 li3ua3 jan2 tsá2 cáun2 lí1 hen2 tsí3 hi3 li3 chun1 cun3quionh3 hi3 ma3tí32 liei21 quioh21 hla1 Moisés má1ná1, tsá2 la3 hí3 má2ca3tin1 tsa3tánh1 quiu3juóu32 bíh1. Quí1 ñí1 Sí2 rá1juáh3 la3 lá2: "La3jín32 tsá2 tiá2 má2tí32 la3jí32 la3 cun3 hi3 rá1juáh3 liei21, ñí1 hlah3 bíh1 má2tionh2 tsú2".

11 Má2lin1 lín21 bíh1 hi3 tiá2 hin2 lí13 yáh3 li3 chun1 ñí1con2 Dió32 cun3quionh3 hi3 má2tí32 tsú2 jáun2 liei21; quí1 la3 lá2 bí1 rá1juáh3 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32: "Li3ua3 jan2 tsá2 má2ca3heh3 Dió32 la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 chun1 cun3ñí1 hi3 nio2 cáun2 tsí3, tsá2 la3 hí3 bíh1 lí13 zian2".

12 Ti3la3 jun3juáh13 hi3 li3 hniáuh32 nio2 cáun2 tsí3 yáh3 tsú2 ní1juáh3 tsá2 hnió3 hi3 heh3 Dió32 cun3quionh3 hi3 ma3tí32 jáun2 liei21, quí1 la3 lá2 bíh1 rá1juáh3: "Ní1juáh3 tsá2 má2tí32 liei21 lá2, cun3quionh3 hi3 lá2 bíh1 lí13 zian2 tsú2".

13 Tɨ3la3 ca3ti21 hi3 jmí1 chau3 jnoh1 jáun2
liei21 ñí1 hlah3 né3, Cristo bíh1 ca3liáu32 dí2
jmí1 ca3ta3zanh1 tsú2 jáun2 ñí1 hlah3 cha13 dí2,
quí1 la3 cun3 rá1juáh3 jáun2 ñí1 Sí2: “Cun3
má2ca3ta3zanh1 ñí1 hlah3 bíh1 lɨ3ua3 jan2 tsá2
jún23 hi3 chí1hén2 tsoh2 hmá2”.
14 La3 ní2 ca3lɨ3 hi3 jáun2 cun3quionh3 Jesús
Tsá2 lín3 Cristo lí13 hiáuh3 tsá2cá2jo21 hi3
ma3mieh2 jáun2 Dió32 la3jmí1 ca3ma3mieh2
tsú2 jáun2 hla1 Há2bran21; hi3 jáun2
cun3quionh3 hi3 nio2 cáun2 tsí3 bíh1 dí2 lí13
hián13 dí2 ca3la3 jáɨ32 Jmí2chí3 Chun1, Tsá2
ca3jmú3 hí3 Dió32 jáɨ13 hi3 cuen3.

Liei21 jɨ3 jáɨ13 hi3 ca3jmú3 Dió32

15 Reh2, jmu1 jná13 cáun2 jáɨ13 ñí1con2
hnoh2 la3 cun3 hi3 qui3 lí23 jáun2 ja1 quioh21
tsá2mɨ3cuóun2: Ní1juáh3 zian2 tsá2 jmu2 nió32,
hi3 jáun2 quiú2 cáun2 sí2 hi3 rá1tón32 hi3 jmáɨ2
hi3 lin1 hi3 quien2 nió32 jáun2, hí1 jan2 yáh3
tiá2 hin2 lí13 tsunh3 jáɨ13 la3 jáun2, hi3 sa3jun3
lí13 yáh3 na3tsɨn3 tsú2 siáh3 cónh3í1 cú1pih21
ñí1 hná1 jáun2.
16 Né32 né3, Dió32 ca3jmú3 jáɨ13 ñí1con2 hla1
Há2bran21 la3 má2quionh3 jón2zíh1 jón2cho1.
Tɨ3la3 ñí1 Sí2 tiá2 rá1juáh3 yáh3 la3 lá2 má1ná1:
“la3jín32 jon3zíh1 jon3cháuh3 hnú2”, sá1jmí1
hi3 la3 hleh32 hi3 ca3tɨn1 juóun32 tsáu2; tɨ3la3:
“jon3zíh1 jon3cháuh3 hnú2” bíh1 juáh3. Hi3 ní2
né3, jmu2 lin1 hi3 hɨen2 tsú2 jan2 tsáu2 bíh1,
hi3 Cristo bíh1 Tsá2 hí3.
17 La3 cun3 hi3 juanh32 jná13 ní2, la3 lá2
bíh1 niéih3: Tiá2 lí13 yáh3 tsúnh13 nió32 hi3
ca3ma3tson2 jáun2 Dió32, nió32 hi3 ca3jmú3
tsú2 jáun2 quionh3 hla1 Há2bran21. Quí1
cun3 tiá2 lí13 yáh3 hi3 juáh13 hi3 tiú2uú2
lɨ3quien2 jáɨ13 hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32 ñí1con2
tsú2 cun3quionh3 liei21 hi3 cua3 jáun2 jmí1 la3
má2quiún3 nio2 hña3láu3 tsɨ21 quiu3quia3 mii2
jmí1 má2cáɨn2 jáun2.
18 Quí1 sá1jmí1 hi3 cun3quionh3 hi3 má1ti21
dí2 liei21 quioh21 hla1 Moisés jmí1 la3 hiáu13
dí2 hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32 jáɨ13 hi3 cué32,
jáun2 jun3juáh13 uú2 hiáu13 dí2 cun3quionh3
jáɨ13 hi3 ca3jmú3 jáun2 yáh3 Dió32; tɨ3la3 hi3
ca3hiauh3 jáun2 hla1 Há2bran21 má1ná1, cáun2
lí1 ca3cué3 bíh1 Dió32 hi3 jáun2 ñí1con2 tsú2,
cun3ñí1 hi3 ca3jmú3 dí2 jáɨ13 bíh1.
19 Jáun2 né3, ¿ha3 dá2 jinh1 jmu3 ta21 liei21
quioh21 hla1 Moisés? Quí1 hi3 jáun2 dá2
lí1 cua21 chí1cáɨn2 bíh1, hi3 ti3 lí1 ca3ma3li21
he3 lánh3 lí3 tsáu13 tsáu2. Jí32la3 ti3 ca3jmú3
ta21 tá1la3 tiá2 má2cuán2 jáun2 “jan2 Tsá2
jón2zíh1 jón2cho1 hla1 Há2bran21” hí3 bíh1,
Tsá2 ca3juáh3 tsú2 hí3 hi3 cuen3. Tɨ3la3
hi3 ca3ti21 liei21 jáun2 má1ná1, ca3cué3 Dió32
hi3 jáun2 cun3quionh3 tsá2cuú2 tsá2ta3 bíh1
ñí1con2 hla1 Moisés, tsá2 jmí1 lín3 hí3 tsá2
zenh2 ja1 quioh21 tsáu2 quionh3 Dió32.
20 Tɨ3la3 tiá2 tsá2 zenh2 ja1 hniah3 yáh3
ní1juáh3 jan2 tsá2 jmu2 hnga2 la3 cun3 hi3
ñí1jmu3; hi3 la3 jáun2 bíh1 lí3 hi3 Dió32 siáh3
jmu2 cú2 hnga2 tán1 la3 cun3 hi3 ñí1jmu3.

Ta21 hi3 jmu2 liei21

21 Tɨ3la3 jáun2 né3, ¿hí1 siánh3 uá1 lí3 ta21
quioh21 liei21 la3 cónh3 bí1 ta21 hi3 jmu2 jáun2
jáɨ13 hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32 dúh1? ¡Tiá2 jáun2
yáh3! Quí1 sá1jmí1 hi3 ca3hiauh3 tsú2 cáun2
liei21 hi3 jmu2 hi3 lí13 zian2 tsú2, hi3 jáun2 jmí1
la3 lí13 bíh1 hi3 lɨ3 chun1 tsú2 ñí1con2 Dió32
cun3quionh3 hi3 jmí1 jmu3 tsú2 la3 cun3 hi3
juáh3 liei21 jáun2.
22 Tɨ3la3 la3 cun3 rá1juáh3 ñí1 Sí2 má1ná1,
hi3 la3jín32 bíh1 tsáu2 ná1ziaunh2 tiá3 tso3. La3
ní2 lí3, hi3 jáun2 ní1 má1ca3lɨ3tsɨn2 tsú2 hi3
ná1ziaunh2 tso3, má2lí13 he3 tsú2 la3 cun3 jáɨ13
hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32 ñí1con2 tsá2 taunh32
ta21 cun3quionh3 hi3 chá32 tsú2 jáun2 cáun2 tsí3
ñí1con2 Jesús Tsá2 lín3 Cristo.
23 Tɨ3la3 jnoh1 tsá2 *judíos má1ná1, ñí1con2
liei21 bíh1 jmí1 ná1tsau3 jnoh1, ca3la3 ñí1
cá1chó21 jmáɨ1 hi3 ca3lɨ3 lin1 hi3 lí13 liáun3
tsáu2 cun3quionh3 hi3 chá32 tsú2 jáun2 cáun2
tsí3 ñí1con2 Cristo.
24 Hi3 jáun2 la3 jáun2 bíh1 lí3 hi3 ca3ta3tauh1
jnoh1 cu3tiá3 jo3cuo2 liei21, ca3la3 ñí1 cá1chó21
jmáɨ1 hi3 cuán13 Cristo, hi3 jáun2 lí13 láɨ3 jnoh1
la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 chun1 ní1 má1ca3chá13
jnoh1 cáun2 tsí3 ñí1con2 tsú2.
25 Né32 né3, tiú2uú2 tiauh2 yáh3 dí2 jo3cuo2
liei21 la3 cun3 jmí1 ca3lɨ3 lin1 hi3 ñí1con2 Cristo
bíh1 la3 lí13 chá32 tsú2 cáun2 tsí3.
26 Quí1 la3jín32 bíh1 hnoh2 má2lín3 náh2
jon2 Dió32 cun3ñí1 hi3 má2ca3cháh1 hnoh2
cáun2 honh2 ñí1con2 Jesús Tsá2 lín3 Cristo.
27 Hi3 la3jín32 hnoh2, tsá2 má2ca3ma3lih21
náh2 hi3 má2cá2cunh3 bíh1 náh2 quiúnh1 tsú2
cun3quionh3 hi3 má2cáun3 náh2 jáun2 jmáɨ1,
hnoh2 bíh1 tsá2 má2ná1láɨn1 náh2 Cristo.
28 Jáun2 tiú2uú2 hin2 zian2 yáh3 tsá2 judío
ho3 tsá2cá2jo21, *tsá2 má2dí1hlánh1 ho3 tsá2
zian2 hi3 ca3tɨn1 hnga2, tsá2ñuh2 ho3lá2dá2
tsá2mɨ3; quí1 ní1juáh3 má2cá2cunh3 bíh1 náh2
quiúnh1 Jesús Tsá2 lín3 Cristo, jáun2 cá2 ñí1
tsáu2 bíh1 má2lín3 náh2.
29 Hi3 jáun2 ní1juáh3 lín3 náh2 tsá2 joh1
Cristo, hi3 jáun2 má2lín3 bíh1 náh2 tsá2
jón2zíh1 jón2cho1 hla1 Há2bran21, hi3 jáun2
hián13 bíh1 náh2 hi3 cué32 Dió32, la3 cun3 jáɨ13
hi3 má2ca3jmú3 tsú2 jáun2.

4

1 Lɨí13 bíh1 juanh21 jná13 siáh3 la3 lá2:
Ní1juáh3 zian2 jan2 tsá1míh1 hi3 ca3tɨn1 hiáuh3
la3 cun3 lí3 quiau3 hi3 ca3quiú2 jáun2 hla1
jméi2, tɨ3la3 tá1la3 tiá2 má2ca3lɨ3 pan1 tsú2

né3, hí1 cáun2 yáh3 tiá2 hi3 za2 ñí1con2 tsú2 quionh3 jan2 *tsá2 má2dí1hlánh1, uá1jinh1 hí3 bíh1 tsá2 quioh21 ca3la3 jí32 hi3 jmí1 quioh21 jméi2.

2 Quí1 tá1la3 tiá2 má2cá2chó32 jmái1 hi3 ca3tón3 jáun2 jméi2 tsú2 hi3 hiáuh3 hi3 quioh21, jáun2 cáun2 má2tí32 bíh1 tsú2 tín2 ca3la3 jí32 hi3 juáh3 tsá2 jmu2 hua3hí13 tsú2.

3 La3 jáun2 bíh1 jmí1 lí3 ñí1con2 jnoh1 tá1la3 tiá2 jmí1 má2ca3tsin13 jáun2 mii2 quiú13 dí2, hi3 jmí1 ná1lái3 jnoh1 la3juah21 dúh1 tsá2 má2dí1hlánh1 ñí1con2 tsá2cuú2 tsá2chín3, tsá2 jmu2 héih32 hngá1máh3 lá2.

4 Ti3la3 jmí1 ca3tsin13 jmái1 hi3 má2tón32 né3, Dió32 ca3zen3 Jon2 hi3 ca3li3zian2 hñu3 héin1 hñu3 tsí3 jan2 tsá2mi3, hi3 cuan3 tsú2 la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 *judío hi3 ca3tin1 ma3tí32 liei21.

5 La3 ní2 bíh1 cuan3 tsú2 hi3 cua3liau3 jnoh1, tsá2 jmí1 ná1tsau3 jnoh1 ñí1con2 liei21, hi3 jáun2 la3 jáun2 bíh1 má2lí13 heh3 jnoh1 Dió32 hi3 lín13 jnoh1 jón2zíh1 tsú2.

6 Hi3 jáun2 bíh1 ca3zen3 siáh3 Dió32 Jmí2chí3 quioh21 Jon2 hñu3 honh2 hnoh2 uá2jai32, hi3 jáun2 li3 lin1 hi3 hnoh2 siáh3 má2ná1lín3 náh2 jón2zíh1 tsú2; hi3 jáun2 Jmí2chí3 hí3 né3 cha32 tiá3 tsí3 dí2 hi3 za23 dí2 Dió32 "¡Tia21!"

7 Jáun2 né3, tiú2uú2 lín3 yáh3 hnú2 jan2 tsá2 má2dí1hlánh1 ñí1con2 héih32 hi3 ná1ngi23 jáun2 tsáu2, quí1 jon2 Dió32 bíh1 má2lín3 hnú2. Hi3 cun3ñí1 hi3 má2lín3 hnú2 jáun2 jon2 tsú2 né3, jáun2 cué32 bíh1 tsú2 la3 cun3 hi3 ca3ti21 hi3 hiáuh3 jáun2 ji3lin2 jon2 tsú2.

Hi32 tsí3 Po1 hi3 ca3tin1 tsá2 tanh2 ta21 Dió32

8 Quí1 jmí1tin2 jmí1 tiá2 má2cuóun32 náh2 Dió32, jmí1 lín3 náh2 tsá2 má2dí1hlánh1 ñí1con2 tsá2cuú2 tsá2chín3, tsá2 lí1 ná1jmu2 hí3 hi3 lín3 dió32.

9 Ti3la3 ta3né32 né3, ta3 má2cuóun32 hnoh2 Dió32, ho3 ti3 re2 juanh21 jná13 cú2jueh32 hi3 Dió32 má2cuóu32 hnoh2, tiú2uú2 jmí1 ca3tin1 yáh3 náh2 hi3 jinh1 siáh3 ñí1con2 héih32 tsí1juí3 jáun2 quioh21 tsá2cuú2 tsá2chín3, héih32 tiá2 lin1 ñí1 jmu3 ta21, hi3 tianh13 náh2 siáh3 hi3 má1tih21 náh2 ñí1con2 tsá2 hí3.

10 Sa3 hmah32í1 máh3 náh2 jmái1 ná1hi13, jmái1 hi3 ti32 ma3 cun3 tsá3, ji3 hi3 ma3quien13 náh2 siáh3 ma3 cáun2 zíh2, ji3 mii2 ní2.

11 Jlánh1 hi32 tsin32 jná13 ní1juáh3 ta21 hi3 ca3jmú32 jná13 ja1 quián13 hnoh2 tiá2 lin1 ñí1 la3 ca3li3quien2 yáh3.

12 Hnoh2 reh2, mí23 jná13 ñí1con2 hnoh2 ca3la3 jonh3 jmí1 tsin32 hi3 jmúh13 tiá3 náh2 pí3 hi3 má1zián13 náh2 la3jmí1 zian2 jná13, quí1 ja3bí1 jná13 má2ca3ma3zián13 ná1 la3jmí1 zian2 hnoh2, *tsá2cá2jo21. Jun3juáh13 zia32 cáun2 hi3 hlah3 hi3 má2ca3jmuh3 yáh3 hnoh2 ñí1con2 jná13, hi3 jáun2 juanh32 jná13 la3 ní2.

13 Quí1 la3 cun3 má2ñíh1 náh2, hi3 cun3ñí1 hi3hliá2 ca3li3 tsáun1 bíh1 jná13, hi3 jáun2 bíh1 li3 hi3 ca3hléh3 jná13 jú1 chú32 ñí1con2 hnoh2 jmí1 la3ñí1.

14 Mí1uí3 hi3 ca3quiúnh32 jná13 jáun2 né3, ca3li3 cáun2 liá1 héi2 ñí1con2 hnoh2 bíh1, ti3la3 hnoh2 má1ná1, tiá2 ca3jmuh3 yáh3 náh2 hi3 tiá2 quiú2 tiá2 jéi23 náh2 jná13 cun3ñí1 hi3 jmí1 lín3 jná13 la3 jáun2, sa3jun3 ca3chau1 náh2 jná13 ti3 có32. Ti3la3 hnoh2 dá2 ca3he3 bí1 náh2 jná13 la3juah21 dúh1 jan2 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32, la3jmí1 lí3 hi3 hnga2 Jesucristo ca3chó32 ta3 máh1 hnoh2.

15 Jáun2 né3, ¿ha3 dá2 jinh1 ngau3 hi3 jmí1 hiún2 jáun2 honh2 náh2? Lí13 zíh13 jná13 jú1 tson2 hi3 ca3tin1 hnoh2 ñí1con2 tsáu2, hi3 hí1 la3 ti3 jmí1 chíh1 yáh3 hnoh2 mí1máh1 hi3 jmí1 cuéh1 náh2 jná13, sá1jmí1 hi3 jmí1 lí13 dúh1.

16 Ti3la3 né32 né3, ¿hí1 má2hau2 hnoh2 jná13 ta3né32 quí1hliá2 hléh23 jná13 jú1 tson2 ñí1con2 náh2?

17 Tsá2 hí3 dá2 jlánh1 jmu2 pí3 hi3 han3 náh2 ti3 con2, ti3la3 jun3juáh13 hi3 hu21 re2 tsí3 yáh3 tsú2 má1ná1. La3 cun3 hi3 hnió3 tsá2 hí3 jmu3, hi3 quin3 hnoh2 ñí1con2 jnoh1 bíh1, hi3 jáun2 má1li32 jáun2 né3 hái13 hnoh2 honh2 ñí1con2 tsú2 hmóu32.

18 Né32 né3, ní1juáh3 hi3 ca3ti21 cáun2 hi3 chu21 bíh1 jmu2 tsáu2 pí3 hi3 janh21 tsáu2, jáun2 re2 lín32 bíh1 hi3 jmu2 tsú2 la3 jáun2; ti3la3 cuí1 jmu1 tsú2 la3 jáun2 jmái1 ca3la3 jí32 má1ná1, jun3juáh13 jmáh3la3 tá1la3 cuon1 jná13 quiúnh1 yáh3 hnoh2.

19 Hnoh2 jón3, cuá1zian2 jná13 ca3la3 jmí1 zian2 jan2 tsá2mi3 hi3 quieh2 héin1 ní1 má1ti3 ñí1 li3zian2 jon2, ca3la3 ñí1 cá1chó21 jmái1 hi3 má2zian2 náh2 tán1 hián2 la3jmí1 zian2 Cristo.

20 ¡Sá1jmí1 hi3 cuon1 bíh1 jná13 quiúnh1 hnoh2 ta3né32 dúh1, hi3 jáun2 jmí1 lí13 hléh13 jná13 ca3lá2 la3 siáh3; jlánh1 tiá2 ño1 ná1 he3 jmu1 hi3 ca3tin1 hnoh2!

Nóh32 quioh21 hla1 Agar quionh3 hla1 Sara

21 Hnoh2, tsá2 jlánh1 hniá1 náh2 hi3 má1tih21 liei21 quioh21 hla1 Moisés, ¿há1 tiá2 má2ca3niéih2 hnoh2 he3 juáh3 liei21 jáun2?

22 Ñí1 jáun2 rá1juáh3, hi3 hla1 Há2bran21 ca3li3zian2 gon3 jon2: jan2 jon2 tsú2 quionh3 tsá2mi3 tsá2 jmí1 má2cuá1hlánh1 joh1, hi3 jan2 né3 ca3li3zian2 quionh3 tsú2 tsá2mi3 ñí2cuo2, tsá2 zian2 hí3 hi3 ca3tin1 hnga2.

23 Jon2 tsá2mi3 tsá2 jmí1 má2cuá1hlánh1 ca3li3zian2 la3 cun3 qui3 lí2zian2 dáin2 bíh1, ti3la3 jon2 tsá2mi3 tsá2 zian2 hí3 hi3 ca3tin1 hnga2 má1ná1, ca3li3zian2 cun3quionh3 jái13 hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32 jmí1tin2 bíh1.

24 Hi³ lá² dá² lí³ cáun² nóh³² bíh¹. Tá¹
gon³ tsá²mɨ³ hí³ lín³ la³jmí¹ lí³ tun³ ñí¹ nió³².
Cáun² nió³² jáun² hiauh³ tsú² tsɨ³ máh³ Sinaí,
nió³² hi³ lí³ jáun² la³jmí¹ lín³ hla¹ tsá²mɨ³
Agar; hi³ jáun² tsá² jmúh³² ta²¹ nió³² jáun²
né³, ná¹lín³ tsá² má²dí¹hlánh¹ ñí¹con² héih³²
quioh²¹ nió³² jáun² bíh¹, la³jmí¹ tí² lín³ jáun²
jon² tsá²mɨ³ hí³ jan² tsá² má²dí¹hlánh¹.
25 Hi³ jáun² tsá²mɨ³ Agar hí³ né³ lín³ henh¹³
quioh²¹ hi³ ca³lɨ³ jáun² tɨ³ máh³ Sinaí hi³ zeh²
jáun² tɨ³ hué³² Arabia. Ja³bí¹ la³ jáun² lín³
tsú² siáh³ henh¹³ quioh²¹ la³jín³² tsá² judíos
hín¹³ tɨ³ juú² Jerusalén nio² ñí¹ hué²¹ lá²,
quí¹ ja³bí¹ tsá² hí³ siáh³ ná¹lín³ la³jmí¹ lín³
tsá² má²ná¹hlánh¹ uá²jaɨ³².
26 Tɨ³la³ tsá²mɨ³ zian² hí³ hi³ ca³tɨn¹ hnga²
né³, lín³ henh¹³ quioh²¹ juú² Jerusalén hi³
nio² tɨ³ hñu³mɨ³cuú² bíh¹, quí¹ tsá² má²hín¹³
tɨ³ juú² jáun², tiú²uú² lín³ yáh³ la³jmí¹ lín³
tsá² má²dí¹hlánh¹; hi³ jnoh¹ né³ má²tiauh²
dí² jo³cuo² juú² Jerusalén jáun², la³jmí¹ lí³ hi³
mí¹ziú¹³ dí² juú² jáun².
27 Quí¹ ñí¹ Sí² rá¹juáh³ la³ lá² hi³ ca³tɨn¹
tsá²mɨ³ tsá² zian² hí³ hi³ ca³tɨn¹ hnga²:
Ma³hiún¹³ hnú² honh² tsá²mɨ³, tsá² tiá² dáɨn²
can²³, hnú² tsá² tiá² jónh³² zian²;
tí¹ hoh³ hnú² hi³ hiún² honh² tsá² tiá² cuɨn²
nú² he³ lánh³ quɨeh² héin¹ tsú² ní¹
má¹tɨ³ ñí¹ lɨ³zian² jon².
Quí¹ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ juóun³² jón²zíh¹ tsá²mɨ³
tsá² lí¹ já¹cuɨn³ lí¹³,
la³ cónh³ bíh¹ tsá²mɨ³ tsá² zian² ñí²cuo².
28 Jáun² né³ reh², hnoh² bíh¹ ná¹lín³ la³jmí¹
lín³ Isaac; hi³ ná¹lín³ náh² jón²zíh¹ Dió³², tsá²
má²ca³lɨ³zian² náh² la³ cun³ rón³² lí³ jáɨ¹³ hi³
ca³jmú³ jáun² Dió³² jmí¹tin².
29 Quí¹hliá² ñú²míh¹, tsá² ca³lɨ³zian² hí³
jmí¹tin² la³ cun³ qui³ lí²zian² tsáu², ca³hí¹
ca³tsɨn¹ bíh¹ ñú²míh¹ tsá² ca³lɨ³zian² hí³
cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹; hi³
la³ jáun² bíh¹ ná¹lí²³ uá²jaɨ³² la³ tɨ³ ta³né³².
30 Tɨ³la³ ¿he³ lánh³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² dúh¹?
Hi³ rá¹juáh³ jáun² la³ lá²: "Chin³² tsá²mɨ³
tsá² má²dí¹hlánh¹ ní² la³ má²quionh³ jon²,
quí¹ jon² tsá²mɨ³ tsá² dí¹hlánh¹ tiá² ca³tɨn¹
yáh³ lɨ³quioh²¹ cu³tsa³² la³ cun³ hi³ hiáuh¹³
ñú²míh¹ jon² tsá²mɨ³ ñí²cuonh² hnú², tsá²
zian² hí³ hi³ ca³tɨn¹ hnga²".
31 Hi³ jáun² né³ reh², jun³juáh¹³ jón²zíh¹
tsá²mɨ³ tsá² má²dí¹hlánh¹ yáh³ dí², tɨ³la³
ná¹láɨ³ dí² la³jmí¹ lín³ jón²zíh¹ tsá²mɨ³ tsá²
zian² hi³ ca³tɨn¹ hnga² bíh¹.

5

Tianh³ náh² tiá³ ca³tɨ²¹ hi³ má²ná¹liáun¹ náh²

1 Né³² né³, Cristo bíh¹ ca³liáu³² dí², hi³
jáun² lí¹³ ziáun² dí² re² hi³ tiú²uú² láɨ³ dí²
*tsá² má²dí¹hlánh¹. Hi³ jáun² tianh³ náh²
tiá³, hi³ ha³ lí²uú² cué² náh² jáɨ¹³ hi³ lan¹³
náh² siáh³ la³jmí¹ lín³ tsá² má²dí¹hlánh¹
ñí¹con² liei²¹ jáun².
2 Sá¹ní² niéi² náh². Jná¹³ Po¹, juo³ jná¹³
hnoh², hi³ ní¹juáh³ hnáuh² hnoh² hi³ tonh²¹
náh² hi³ má¹tih²¹ la³ cun³ hi³ ná¹ngɨ²³ tsú²,
hi³ *tiu³² tsú² jáun² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian²,
hí¹ cáun² tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ yáh³ Cristo
ñí¹con² hnoh² ní¹juáh³ la³ jáun².
3 Jáun² hnó³² jná¹³ juo¹³ siáh³ cónh³í¹ cu³
jéin³² lɨ³ua³ jan² tsá² hnió³ tiú³² chí² láu²
hná¹³ ñí¹ zian², hi³ tsá² la³ hí³ má²ca³tɨn¹
ma³tí³² siáh³ ca³la³ jí³² héih³² ñí¹ hná¹ ní²
uá²jaɨ³².
4 Hnoh² tsá² lí¹ lín²³ náh² hi³ lí¹³ lɨ³ chun¹
náh² ñí¹con² Dió³² cun³quionh³ hi³ ma³tih²¹
náh² liei²¹, ha³ tiú²uú² taunh² yáh³ Cristo
hó¹ñí¹ hnoh²; hi³ tiú²uú² ta²¹ jmu² ya³ siáh³
mií³ hi³ ja³² jáun² tsí³ Dió³² ñí¹con² náh².
5 Tɨ³la³ jnoh¹ má¹ná¹, cun³quionh³ hi³
má²hau³ jáun² Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹ cáun²
ná¹hé² ná¹jan³² jnoh¹ hi³ heh³ Dió³² jnoh¹
la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹, cun³ñí¹ hi³
má²ca³chá¹³ jnoh¹ cáun² tsí³.
6 Quí¹ lɨ³ua³ jan² tsá² má²cá²cunh³ quionh³
Jesús Tsá² lín³ Cristo, hi³ jáun² tiú²uú² lin¹
ñí¹ jmu³ ta²¹ yáh³ ní¹juáh³ hi³ ná¹tú¹ ho³ tiá²
ná¹tú¹ chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian² tsú². Tɨ³la³ la³
cun³ hi³ quien² má¹ná¹, hi³ chá³² tsú² cáun²
tsí³ ñí¹con² Cristo bíh¹; hi³ lɨ³ lin¹ hi³ tson²
nio² cáun² tsí³ tsú² cun³quionh³ hi³ hnio³ tsú²
tsáu².
7 Re² bíh¹ jmí¹ hí¹cua³táunh¹ hnoh². ¿Hin²
tsánh² má²ca³ma³cau² hnoh², hi³ jáun²
tiú²uú² ta²¹ táunh²³ hnoh² jú¹ tson²?
8 Jun³juáh¹³ jáɨ¹³ hi³ ja³ ñí¹con² Dió³² Tsá²
má²ca³te³ hí³ ya³ náh² jáɨ¹³ hi³ má²ca³ma³cau²
náh² jáun² tsáu².
9 Ha³ lí² cuí¹ cha³có³ honh² náh² jáɨ¹³ hi³
juáh³ jáun²: "cun³quionh³ cú¹pih²¹ tie³ bíh¹
zau³² tá¹ cá² pɨenh¹ cán¹".
10 Tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ má²cá²cunh³ dí²
quiúnh¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², jáun² cáun² bíh¹ nio²
tsɨn³² jná¹³ hi³ ca³tɨn¹ hnoh², hi³ tiá² lín¹³
yáh³ hnoh² la³ siáh³. Tɨ³la³ hi³ ca³tɨn¹ tsá²
má²tsan² hí³ honh² hnoh² má¹ná¹, Dió³² bíh¹
ma³tson¹³ tsá² hí³, cuí¹ hin² mi³ tsánh².
11 Hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ huen² né³ reh², sá¹jmí¹
hi³ jmu²í¹ máh³ jná¹³ héih³² hi³ tiú³² tsú² chí²
láu² hná¹³ ñí¹ zian², hi³ jáun² tiá² jmí¹ lɨ³ hau²
yáh³ jná¹³ tsá² *judíos; quí¹ sá¹jmí¹ la³ jáun²
dúh¹, jáun² tiá² hlah³ jmí¹ jeinh²¹ yáh³ tsú²
hi³ hléh²³ jná¹³ jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ Cristo, Tsá²
ca³taun³ hí³ crei²¹, hi³ lí¹³ hin³ tsáu¹³ tsáu².
12 Tɨ³la³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² má²tsan² hí³ honh²
hnoh² hi³ jlánh¹ jmu² quien² hi³ tiu³² tsú²
jáun² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian² né³, ¡sá¹jmí¹

hi3 tiú32 bíh1 tsú2 cú2jueh32 tá1 cáun2 quioh21
hmóu32 dúh1!
13 Quí1 hnoh2 dá2 ca3lɨ3tén1 náh2 hi3 lín13
náh2 tsá2 tiú2uú2 liei21 jmu2 héih32 ñí1con2
bíh1. Tɨ3la3 jun3juáh13 hi3 hniáuh32 ñí1táunh1
náh2 cun3 tɨn2 honh2 hmóu32 yáh3 cun3ñí1
hi3hliá2 má2ca3liáun3 náh2; quí1 tɨ3 re2 bíh1
má1con21 náh2 tsá2ján2 tsá2ján2 cun3ñí1 hi3
hnáu3 náh2.
14 Quí1 la3jí32 héih32 quioh21 liei21 bíh1
má2lí2ma3tí32 tsú2 ní1juáh3 hi3 má2lí2ma3tí32
tsú2 héih32 lá2: "Ma3hno1 hnú2 tsá2mɨ3cuóun2
renh2 la3jmí1 hno3 nú2 huen2".
15 Tɨ3la3 hua3hín13 náh2 jmu3, quí1 ní1juáh3
má2tún2 hmóu32 bí1 náh2 la3 ná1quí2 ná1jmi23
náh2 renh2 la3jmí1 jmu2 tsáɨ2, jáun2 cun3
chau21 bíh1 jmáɨ1 hi3 hin13 náh2 renh2
tsá2ján2 tsá2ján2 ní1juáh3 la3 jáun2.

Tsá2 zian2 la3 cun3 hi3 hnió3 ngú3, jɨ3 tsá2 zian2 cun3quionh3 pi3 quioh21 Jmí2chí3 Chun1
(Romanos 8:1-13)

16 Hi3 jáun2 né3, juanh32 jná13 ñí1con2
hnoh2: Hi3 hniáuh32 má1zián13 náh2 la3 cun3
hnió3 Jmí2chí3 Chun1, quí1 cun3quionh3 la3
jáun2 bíh1 tiú2uú2 lí13 ñí1táunh1 náh2 la3 cun3
tɨn2 honh2 náh2 hmóu32.
17 Quí1 ngú3 quioh21 tsú2 dí1quian1 hi3 jmu3
jmáh3la3 hi3 tiá2 jéih32 Jmí2chí3 Chun1 bíh1,
hi3 Jmí2chí3 hí3 né3 hnió3 hi3 jmu3 tsú2 la3
cun3 hi3 tiá2 jéih32 ngú3; quí1 hi3 jan2 hi3 jan2
bíh1 tsú2 ná1háun3. Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1
tiá2 tion13 yáh3 náh2 hi3 jmúh13 la3 cun3 hi3
hnáuh2 náh2 jmúh13.
18 Tɨ3la3 ní1juáh3 la3 cun3 hi3 hnió3 Jmí2chí3
Chun1 bíh1 má2zian2 hnoh2, jáun2 tiú2uú2
liei21 jmu2 yáh3 héih32 ñí1con2 náh2.
19 Lin1 lín21 bíh1 hin2 tsánh2 zian2 cun3 tɨn2
tsí3 hmóu32; uá1la3 cun3 hi3 lí1 jmú2 lí1 tsau32
tsú2, ho3 hi3 jmu2 tsú2 hi3 hlah3 hi3 tiá2 jɨ2,
ho3 hi3 jmú2 tsau32 tsú2 hi3 hlah3 hi3 hó32
la3jmí1 jmú2 tsau32 jáh3,
20 ho3 hi3 má2tsú2 má2jónh32 tsú2 dió32 tsá2
láɨn1, ho3 hi3 jmu2 tsú2 ta21 la3 jmu2 tɨ32 mɨ3
tsá2 hláɨnh1. Tsá2 la3 hí3 hó2 uon2 tsáu2, hi3
hnió3 hniéɨ2, hi3 chéih32 siáh3, hi3 jlánh1 né32
cánh3 míh23 tsí3 siáh3, hi3 cáun2 jmu2 tsú2
siáh3 lɨ3ua3 cáun2 hi3 dí1quiaunh21 tsí3 hnga2.
Tsá2 la3 hí3 jmu2 siáh3 hi3 ná1tsoh3, hi3 ná1lí3
ma3 quin32 ma3 cu3 nió3 tsáu2,
21 hi3 lín3 tsú2 tsá2 uóu32 tsí3, [tsá2 jngɨh2
tsáu2], tsá2 hen2, tsá2 jlié3 teh1, hi3 hliáun3 ñí1
bíh1 siáh3 hi3 jmú2 hi3 tsau32 tsú2 ñí1 hná1 ní2.
Juanh32 jná13 siáh3 cónh3í1 cu3 jéin32 la3 cun3
hi3 má2cá2juánh32 jná13 jáun2 jmí1tin2, hi3
lɨ3ua3 jan2 tsá2 jmu2 hi3 la3 ní2, tiá2 chanh21
yáh3 tsú2 hñu3mɨ3cuú2 ñí1 cuá1quien2 Dió32.
22 Tɨ3la3 Jmí2chí3 Chun1 má1ná1, jmu2 hi3
lín3 tsú2 jan2 tsá2 hnio3 tsáu2 bíh1, tsá2 hiún2
tsí3, tsá2 tiá2 hniéɨ2 hnió3 quionh3 tsáu2, tsá2
juenh2 tsí3, tsá2 ja32 mií3 tsí3, tsá2 chun1, tsá2
má2tí32 jë1,
23 tsá2 jmu2 hi3 tsí1juí3 hnga2, jɨ3 tsá2 tí2
jinh23 hnga2 ní2 siáh3. Hí1 cáun2 liei21 tiá2
zia32 yáh3 hi3 juáh13 hi3 tiá2 lí13 jmu3 tsú2 hi3
la3 ní2.
24 Hi3 tsá2 má2tionh2 jo3cuo2 Cristo né3,
má2ca3quin3 tɨ3 có32 la3jí32 hi3 jmí1 dí1quian1
ngú3 quioh21, la3 cun3 la3jí32 hi3 jmí1 hniá1
tsú2 jmu3, jɨ3 la3jí32 hi3 jmí1 dí1quiaunh21 tsí3
tsú2 ní2 siáh3.
25 Jáun2 né3, cun3ñí1 hi3 má2ca3jmú3 jáun2
Jmí2chí3 Chun1 hi3 má2ziáun2 dí2 hi3 hmaɨ21,
jáun2 la3 jáun2 bí1 siáh3 ca3ta1 dí2 cue13 tsú2
jáɨ13 hi3 jmu3 héih32 ñí1con2 dí2 ca3tɨ21 la3jí32
hi3 jmu32 dí2.
26 Tiá2 hniáuh32 yáh3 jmú13 dí2 tonh2,
sa3jun3 hi3 má1tsan13 dí2 tsí3 tsá2ján2 tsá2ján2,
hi3 sa3jun3 hniáuh32 yáh3 jmú13 dí2 uóu32 tsí3
ja1 quiú13 dí2 hmóu32.

6

Ma3háun3 náh2 tsá2ján2 tsá2ján2 náh2

1 Hnoh2 reh2, ní1juáh3 zian2 ma3 jan2
tsá2 má2cá2tánh3 tso3, hi3 jáun2 hnoh2 tsá2
ná1pin3 jmí2chí3 quián13 náh2 hniáuh32
má1hon1 náh2 tsú2, hi3 jáun2 jeinh21 jmí1
tsí3 tsú2 ñí1con2 Dió32; tɨ3la3 jun3juáh13 hi3
hniáuh32 jmúh13 náh2 quien2 má1ná1, tá1la3
tí1 jinh21 náh2 tsú2. Hi3 ma3 quin32 ma3 jan32
náh2 hniáuh32 jmúh13 siáh3 hua3hín13 lín32,
quí1 ní2 lí1 ca3lɨ3 zia32 siáh3 uá2jaɨ32 hi3 cá2
lau23 siáh3 hmóu32 hnoh2.
2 Ma3hon1 náh2 tsá2ján2 tsá2ján2 lɨ3ua3
cáun2 uu3mí2tsɨ32 hi3 zia32 quioh21, hi3 jáun2
la3 jáun2 bíh1 má1tih21 náh2 héih32 quioh21
Cristo.
3 Quí1 ní1juáh3 zian2 tsá2 lín23 hi3 quien2
ta3 tiá2 lin1 hi3 lín3 hí1 cáun2, tsá2 la3 hí3 dá2
lí1 lí2can2 hnga2 bíh1.
4 Ma3 quin32 ma3 jan32 bíh1 tsáu2 hniáuh32
chu3 ñih3 he3 lánh3 ngɨ32 hnga2; ní1juáh3
la3 chun1 tsú2, jáun2 zia32 jáɨ13 jmu3 tsú2
tsah3, tɨ3la3 jun3juáh13 uú2 cunh3 tsú2 hnga2
quionh3 tsá2 siánh3 yáh3 má1ná1.
5 Quí1 ma3 quin32 ma3 jan32 bíh1 tsú2
hniáuh32 jíe3 la3 cun3 hi3 ca3tɨn1.
6 Ní1juáh3 tsá2 má2tɨn32 jú1 chú32 hniáuh32
bíh1 tsóh3 tsú2 ca3lá2 la3 cun3 la3jí32 hi3 zioh2
ñí1con2 tɨ32 tsá2 má2ta2.
7 Ha3 lí2 lí1 cuí1 lɨ3can2 náh2 hmóu32,
quí1 hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2 tioh21 cónh32
cuú2nga1 Dió32. Quí1 lɨ3ua3 cáun2 hi3 jñi32
tsá2mɨ3cuóun2, hi3 jáun2 bíh1 siáh3 loh13 tsú2.
8 Quí1 tsá2 jmu2 la3 cun3 hi3 tɨ32 tsí3 hnga2,
lín3 tsú2 la3jmí1 lín3 jan2 tsá2 zia32 hi3 jñi32

bíh[1], hi[3] jáun[2] la[3] cun[3] rón[32] lín[3] jáun[2] bíh[1] tsú[2] loh[13] hi[3] tsa[3]hín[3]. Ja[3]bí[1] la[3] jáun[2] lín[3] tsú[2] la[3]jmí[1] lín[3] tsá[2] zia[32] hi[3] jñi[32] ní[1]juáh[3] tsá[2] jmu[2] la[3] cun[3] hi[3] ti[32] tsí[3] Jmí[2]chí[3] Chun[1], ti[3]la[3] tsá[2] la[3] hí[3] má[1]ná[1] loh[13] hi[3] lí[13] zian[2] la[3] cun[3] jmí[1]hi[3]nio[2] bíh[1].

9 Jáun[2] né[3], tiá[2] hniáuh[32] yáh[3] huo[13] dí[2] hi[3] jmu[32] hi[3] chu[21], quí[1] ní[1]juáh[3] tion[13] dí[2] tsí[3], jáun[2] ló[32] bíh[1] quiú[13] dí[2] la[3] cun[3] jmái[1] hi[3] ca[3]ti[21] ló[32].

10 Cun[3]ñí[1] hi[3] jáun[2] né[3], cuí[1] jmú[13] dí[2] hi[3] chu[21] ñí[1]con[2] ji[3] lin[2] tsáu[2] la[3] ma[3] quin[32] ma[3] cu[3] jéin[32] hi[3] lí[13] jmú[13] dí[2], ti[3]la[3] ti[3] jlánh[1] bíh[1] hniáuh[32] jmú[13] dí[2] ziáun[2] ñí[1]con[2] tsá[2] reh[2] má[1]ná[1], tsá[2] má[2]nio[2] hí[3] cáun[2] tsí[3] la[3]jmí[1] má[2]nio[2] jáun[2] cáun[2] tsí[3] dí[2] hmóu[32].

Ní[1] má[1]lí[2]hlí[2] lí[2]liéinh[32] tsú[2] tsá[2] hí[3] né[3], jáun[2] hah[2] tsú[2] jái[13]

11 Hi[3] jáun[2] né[3] ¡sá[1]ní[2] jie[3] cónh[3] tiá[2] cáh[1] huéh[3] hi[3] tioh[3] ñí[1] sí[2] hi[3] má[2]lí[2]jmú[32] jná[13] lá[2] hi[3] ca[3]tin[1] hnoh[2] cun[3]quionh[3] uón[32] huen[2]!

12 Né[32] né[3], tsá[2] dí[2]quiaun[3] hnoh[2] jmái[1] hi[3] má[1]tih[21] náh[2] la[3] cun[3] hi[3] ná[1]ngi[23] tsú[2] hi[3] *tiu[32] chí[2] láu[2] hná[13] ñí[1] zian[2], jmu[2] tsú[2] la[3] jáun[2] quí[1] cun[3]ñí[1] hi[3] hnió[3] ha[3] re[2] ñí[1] ñí[1]con[2] tsáu[2] bíh[1], quí[1] jáun[2] tiá[2] lí[13] hi[3] tsa[1] tsáu[2] ní[1] má[1]ti[3] ñí[1]hléh[21] tsú[2] jái[13] hi[3] ca[3]ti[21] hi[3] ca[3]taun[3] jáun[2] Cristo crei[21].

13 Quí[1] hí[1]juáh[3] hmóu[32] yáh[3] tsá[2] la[3] hí[3] tiá[2] jmu[2] la[3]jí[32] la[3] cun[3] hi[3] juáh[3] liei[21]. Cáun[2] ti[3] lí[1] hnió[3] bíh[1] tsú[2] hi[3] li[3] zia[32] li[21] jáun[2] quián[13] náh[2], hi[3] jáun[2] hí[3] dí[2] né[3] má[2]jmu[3] tonh[2] cun[3]ñí[1] hi[3] má[2]lí[2]di[3]quiaun[3] dí[2] jáun[2] hnoh[2] jmái[1] hi[3] li[3]zia[32] cáun[2] li[21] ñí[1]con[2] ngú[3] quián[13] náh[2].

14 Ti[3]la[3] hi[3] ca[3]tin[1] jná[13] huen[2] má[1]ná[1], hí[1] cú[1]pih[21] yáh[3] tiá[2] hnó[32] jná[13] hi[3] jmu[1] tonh[2], ti[3]la[3] jná[13] dá[2] tsah[1] ná[1] cun[3]ñí[1] hi[3]hliá[2] Jesucristo Ti[32] Juo[13] dí[2] ja[3] tsí[3] hi[3] jún[3] ñí[1] crei[21] bíh[1]. Hi[3] cun[3]ñí[1] hi[3] ca[3]tin[1] crei[21] quioh[21] Cristo né[3], jáun[2] la[3]jí[32] bíh[1] la[3] cun[3] hi[3] jmu[2] tsá[2] zian[2] hngá[1]máh[3] lá[2] quien[2], tiú[2]uú[2] quien[2] yáh[3] ñí[1]con[2] jná[13], hi[3] ja[3]bí[1] jná[13] siáh[3] uá[2]jai[32] tiú[2]uú[2] hi[3] quien[2] ná[1] hí[1] cú[1]pih[21] ñí[1]con[2] hngá[1]máh[3] lá[2].

15 Quí[1] [ní[1]juáh[3] jan[2] tsá[2] má[2]cá[2]cunh[3] quionh[3] Cristo], hí[1] cáun[2] tiá[2] lin[1] ñí[1] quien[2] yáh[3] ní[1]juáh[3] hi[3] já[1]tú[1] ho[3] tiá[2] já[1]tú[1] chí[2] láu[2] hná[13] ñí[1] zian[2] tsú[2]; ti[3]la[3] la[3] cun[3] hi[3] quien[2] má[1]ná[1], hi[3] má[2]lín[3] tsú[2] tsá[2] hmai[21] bíh[1].

16 Hi[3] jáun[2] la[3]jín[32] tsá[2] zian[2] la[3] cun[3] lí[3] héih[32] lá[2] cuí[1] zian[2] tsú[2] cáun[2] hi[3] re[2] hi[3] tin[2], ji[3] hi[3] cuí[1] já[2] siáh[3] mii[3] tsí[3] Dió[32] ñí[1]con[2] tsú[2], la[3] cun[3] la[3]jín[32] tsá[2] tionh[2] jo[3]cuo[2] Dió[32], tsá[2] ná[1]lín[3] hí[3] ti[3]tsóh[3]dí[1] tsá[2] *Israel.

17 Né[32] ti[3] chí[1]ján[3], hí[1] jan[2] tiú[2]uú[2] hin[2] hniáuh[32] ma[3]tsan[2] tsin[32] ná[1]; quí[1] la[3]jí[32] bíh[1] cuoh[2] hi[3] quion[1] jná[13] lá[2] jmu[2] lin[1] hi[3] lín[3] jná[13] jan[2] tsá[2] quian[21] Jesús.

18 Hi[3] jáun[2] né[3] reh[2], cuí[1] má[1]hé[1] má[1]mieh[2] náh[2] Jesucristo Ti[32] Juo[13] dí[2]. Cun[3] ní[2] bíh[1] tí[3] jái[13].

Sí² Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tsá² Efesios

Po¹ jmu² sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ tsá² má²lín³ cuáh³² já¹ juú² Éfeso

1 Jná¹³ Po¹, tsá² lín³ ná¹ *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo, cun³ñí¹ hi³ ca³lɨ³hnió³ Dió³² hi³ jmu¹ jná¹³ la³ jáun². Jmu² jná¹³ sí² lá² ñí¹con² hnoh², tsá² joh¹ Dió³², tsá² má²ná¹tanh²³ náh² ta²¹ Cristo Jesús [já¹ juú² Éfeso ní²].

2 Cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Dió³² Jméi² dí², jɨ³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí² ní², hi³ cuí¹ jmu¹ tsú² siáh³ hi³ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

Cristo má²miih² tsá² joh¹

3 Cuí¹ má¹quien¹³ dí² Dió³² Jméi² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², quí¹ cun³ñí¹ hi³ cun³quionh³ Jmí²chí³ joh¹ tsú² má²ca³ma³hé² ma³mieh², cun³quionh³ la³jí³² hi³ zia³² jáun² tɨ³ hñu³mɨ³cuú², quí¹ cun³ñí¹ hi³ má²cá²cunh³ dí² jáun² quiúnh¹ Cristo.

4 La³ cun³ jmí¹ ñeh² bíh¹ hi³ lí¹³ hngá¹máh³ lá² máh³ ca³quianh³ dí² Dió³² hi³ lí¹³ tauh¹³ dí² hi³ ná¹chan¹ dí² ñí¹ hó²¹ñí¹ tsú² hi³ hí¹ cáun² tso³ tiá² zia³² quiú¹³ dí² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Cristo. Cun³ñí¹ hi³ hniau³ bíh¹ tsú²,

5 jáun² ca³chau³ tsú² re² la³ cun³ jmí¹tin², hi³ láɨ¹³ dí² jón²zíh¹ tsú² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo, la³ cun³ rón³² lí³ hi³ ca³lín¹³ tsú² hi³ jlánh¹ tɨ³² tsí³ tsú² jmu³.

6 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, cuí¹ má¹quien¹³ dí² Dió³², ca³tɨ²¹ mií³ hi³ cáu² hi³ jueh³² hi³ lí¹ ca³ja³ jáun² tsí³ tsú² ñí¹con² dí², cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Jon² tsú² Tsá² hnio³ tsú² lín³².

7 Cun³ñí¹ hi³ jun³ Tsá² hí³ hi³ ca³táɨn³ jmí¹³ né³, jáun² má²cá²tsan³ bíh¹ hmah²¹ hi³ jmí¹ ren² dí² jáun², hi³ jáun² má²ca³liáu³ dí²; hi³ Dió³² né³, má²ca³chin² tsí³ tso³ quiú¹³ dí² quí¹ cun³ñí¹ hi³ cun³ tiá² quiáuh²³ bíh¹ mií³ hi³ ja³² jáun² tsí³ tsú².

8 Hi³ má²ca³ma³jnia³² tsú² siáh³ hi³ hú¹tá¹ hniau³ lín³², cun³quionh³ hi³ má²ca³cué³ tsú² jáun² pí³ hi³ lí¹³ há¹ ngɨ¹³ dí² jɨ³ hi³ lí¹³ láɨ³ dí² tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³,

9 hi³ jáun² lí¹³ lɨ³ né¹ dí² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsí³ tsú² hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ jáun², la³ cun³ ta²¹ hi³ qui³ jmí¹ má²ca³lín¹³ tsú² jáun² hnga² hi³ jmu³.

10 La³ cun³ lí³ hi³ má²ca³lín¹³ tsú² jáun² né³, lɨ³tí³ bíh¹ re² lín³² ní¹ má¹tɨ³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ má²tón³² jáun², jmáɨ¹ hi³ chá³² Dió³² cu³lɨ²¹ la³jí³² hi³ zia³² jáun² ñí¹con² Cristo, hi³ jáun² Cristo bíh¹ lín¹³ Tsá² chín¹ ja¹ quioh²¹ hi³ jáun², la³ cun³ la³jí³² hi³ zia³² hñu³mɨ³cuú² jɨ³ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá² ní² siáh³.

11 Hi³ jáun² né³, Dió³² bíh¹ Tsá² ca³quianh³ dí² la³ cun³ jmí¹tin², hi³ cun³ñí¹ hi³ má²cá²cunh³ dí² jáun² quiúnh¹ Cristo, hi³ jáun² bíh¹ chau² dí² tsú² re² la³ cun³ lí³ hi³ má²ca³lín¹³ tsú² jáun² hnga² hi³ jmu³, Tsá² jmu² hí³ hi³ cun³ cuá²haɨ³² bíh¹ re² ca³la³ jɨ³lɨ³² hi³ má²ca³cháunh¹³ tsí³ jmu³.

12 La³ ní² ca³jmú³ tsú², hi³ jáun² ní¹ má¹ca³jíe³ tsáu² lánh³ ziáun² jnoh¹, tsá² ca³chá¹³ jnoh¹ cáun² tsí³ la³ñí¹ ñí¹con² Cristo, lí¹³ ma³quien² siáh³ Dió³² cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ cú² juenh² tsú².

13 Ja³bí¹ hnoh² siáh³ ca³tianh³² náh² ta²¹ Cristo jmí¹ ca³niéih² náh² jáun² jú¹ tson² hi³ lí¹³ liáun³ náh²; jɨ³ hi³ ca³lɨ³ lin¹ hi³ hnoh² ná¹lín³ náh² tsá² joh¹ Dió³², cun³quionh³ hi³ ca³hián¹³ náh² jáun² Jmí²chí³ Chun¹, Tsá² ca³jmú³ Dió³² jáɨ¹³ hi³ cuen³ jmí¹tin².

14 Cun³quionh³ Jmí²chí³ Chun¹ hi³ má²ca³hen¹³ bíh¹ dí² má²ca³lɨ³ lin¹ hi³ cu³tí³ hiáu¹³ dí² la³ cun³ hi³ cué³² Dió³² ní¹ má¹tɨ³ ñí¹ ca³liáun³ ca³la³ jín³² tsá² joh¹ tsú², hi³ jáun² cuí¹ lɨ³quien² bíh¹ tsú² cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ cú² juenh².

Po¹ mɨ³² ñí¹con² Dió³² hi³ lí¹³ quia³lín³ jmí¹ tsí³ tsá² má²tanh² ta²¹ Dió³²

15 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, jmí¹ ca³náɨ³² jná¹³ hi³ nio² cáun² honh² hnoh² ñí¹con² Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí², jɨ³ hi³ hno³ náh² ca³la³ jín³² tsá² joh¹ Dió³²,

16 hi³ jáun² jná¹³ né³, tiá² tunh²¹ yáh³ ná¹ hi³ cue² tiá¹hmah¹ Dió³² hi³ ca³tɨn¹ hnoh², hi³ chau² tsɨn³² jná¹³ quián¹³ hnoh² ní¹ má¹ca³lienh¹ jná¹³ Dió³².

17 Mí²³ jná¹³ ñí¹con² Dió³² Jméi² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², Tsá² cú² juenh² Jméi² dí², hi³ cuí¹ jmu¹ tsú² hi³ lí¹³ quia³lín³ jmí¹ honh² náh², cáun² hi³ ja³² ñí¹con² hnga² hí³ bíh¹, hi³ jmu³ tsú² siáh³ hi³ ngɨ¹³ náh² ca³la³ jí³² hi³ hɨe³² tsú², hi³ jáun² lí¹³ lɨ³ cuóun³² náh² tsú² re² lín³².

18 Mí²³ jná¹³ siáh³ hi³ Dió³² tiéɨ³ joh¹ jmí¹ honh² náh², hi³ jáun² lɨ³ ñíh¹³ náh² he³ ca³tɨ²¹ hi³ má²ca³te³ tsú² jáun² hnoh², la³ cun³ hi³ qui³ má²hu²¹ jáun² honh² náh², la³ cun³ la³jí³² hi³ chu²¹ jɨ³ hi³ jlánh¹ quien² siáh³ hi³ cué³² Dió³² ñí¹con² tsá² joh¹.

19 Hi³ mí²³ jná¹³ siáh³ hi³ lɨ³tsɨn² náh² hi³ cónh³ bíh¹ tiá² cú² tiá² juenh² tsú², ca³la³ hi³ tiá² lin¹ ñí¹ hiá² ñí¹ táuh²³ bíh¹ pí³ quioh²¹ tsú², pí³ hi³ jmu² ta²¹ ñí¹con² jnoh¹ tsá² tanh²³ dí² ta²¹ tsú². Pí³ jáun² bíh¹ jaun³² ca³ma³jnia³² Dió³²

20 jmí¹ ca³jmú³ tsú² jáun² hi³ ca³jenh¹³
Cristo ja¹ hla¹, hi³ jáun² ca³chan³ dí² ti³ cuá²
chu²¹ quioh²¹ la³ ti³ hñu³mi³cuú²,
21 hi³ ca³chan³ dí² tsú² hi³ lín³ Tsá² la³ñí¹
ñí¹ quioh²¹ ca³la³ jín³² tsá² jmu² héih³², tsá²
ná¹ho² ta²¹, la³jín³² tsá² ná¹quien², ji³ tsá²
ná¹chín¹ ní² siáh³, la³ cun³ li³ua³ jan² tsá²
jmí¹ lí¹³ li³ hien¹³ ñí¹ hná¹ ní² ní² siáh³; hi³
jun³juáh¹³ jmáh³la³ tsá² zian² ta³né³² yáh³,
quí¹ ji³ tsá² li³zian² jmái¹ né³bí¹ ja³² bíh¹
siáh³.
22 La³jí³² hi³ zia³² bíh¹ ca³chá³ Dió³² jo³cuo²
Cristo, hi³ ca³jmú³ tsú² siáh³ hi³ hnga² Cristo
bíh¹ lín³ tsá² chín¹ ñí¹con² la³jín³² tsá² lín³
cuáh³².
23 Quí¹ la³jín³² tsá² cuáh³² ná¹lín³ la³jmí¹
lí³ cuá² ta³ hnga² bíh¹ Cristo, hi³ jáun²
cun³quionh³ cuá² ta³ jáun² bíh¹ tsú² zian²
ca³la³ tán¹ hián² cu³tí³; Tsá² má²cónh³² hí³
ñí¹ quioh²¹ ca³la³ ji³li³² hi³ zia³².

2

Má²ca³liáun³ dí² cun³ñí¹ hi³ ja³² mii³ tsí³ Dió³²

1 Ti³la³ hnoh² né³, jmí¹ ná¹jún¹ bí¹ náh²
jmí¹tin² cun³ñí¹ hi³ tiá² ca³ma³tih²¹ náh²
héih³² quioh²¹ Dió³², hi³ jmí¹ ná¹ren² náh²
tso³,
2 hi³ jmí¹ ná¹quiánh¹ náh² nóh³² quioh²¹
hngá¹máh³ lá², hi³ jmí¹ ná¹jmuh³² náh² la³
cun³ hi³ ti³² tsí³ juo¹³ tsá²cuú² tsá²chín³, tsá²
cha³² hí³ tiá³ tsí³ tsá² tiá² má²tí³² ñí¹con²
Dió³².
3 Quí¹ cun³ la³jái³² bíh¹ jnoh¹ jmí¹ ziáun²
dí² uá²jai³² la³ ní² jmí¹tin², hi³ jmí¹ ná¹jmu³²
dí² la³ cun³ hi³ dí¹quiaunh²¹ tsí³ dí² hmóu³²,
hi³ ná¹má²ti²¹ dí² la³ cun³ rón³² lí³ hi³
dí¹quian¹ cuá² ta³ dí², ji³ la³ cun³ hi³ lái²³
hmóu³² dí² ní² siáh³. Cun³ñí¹ hi³ jáun²
né³, jmí¹ ca³ta¹ dí² uá²jai³² hi³ má¹tso¹ tsi³²
cá²re² quiúnh¹ tsá² ñí¹ hná¹ ní² ní¹ má¹ti³ ñí¹
ma³tson¹³ Dió³² tsáu².
4 Ti³la³ Dió³², Tsá² jlánh¹ juenh² lín³² tsí³
ca³ma³hniau³ lín³² dí²,
5 hi³ jáun² uá¹jinh¹ tá¹la³ jmí¹ ná¹jún¹ jáun²
máh³ dí² cun³ñí¹ hi³ ca³ti²¹ tsáu¹³ dí², cáun²
ca³jmú³ bíh¹ tsú² hi³ lí¹³ ziáun² dí² hi³ hmai²¹
la³jmí¹ ca³jenh¹³ jáun² Cristo; quí¹ cun³ñí¹ hi³
ja³² mii³ tsí³ bíh¹ Dió³² má²ná¹liáun¹ hnoh²
ta³né³².
6 Hi³ la³jmí¹ ca³jmú³ tsú² hi³ ca³jenh¹³ jáun²
Cristo, ca³jmú³ tsú² hi³ ziáun² dí² cáun² hi³
hmai²¹, la³ cun³ rón³² lí³ hi³ tsá¹ma³ziáun¹³
dí² ní¹ má¹ta³tauh¹ dí² jáun² hñu³mi³cuú² ñí¹
cuá³ Jesús Tsá² lín³ Cristo, quí¹ cun³ñí¹ hi³
má²cá²cunh³ dí² quiúnh¹ tsú².
7 La³ ní² ca³jmú³ tsú² quí¹ cun³ñí¹ hi³
hnió³ ma³jnia³² jmí¹tsú² jmí¹ja³² hi³ hniau³
dí² lín³², hi³ hú¹tá¹ ja³² lín³² siáh³ mii³ tsí³
ñí¹con² dí² cun³quionh³ Cristo Jesús.
8 Jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ lí¹ ja³² jáun² mii³
tsí³ Dió³² bíh¹, hi³ jáun² má²ca³liáun³ hnoh²,
cun³ñí¹ hi³ má²ca³cháh¹ náh² cáun² honh².
Hi³ ní² dá², jun³juáh¹³ hi³ zia³² cáun² hi³
má²ca³jmuh³ hmóu³² yáh³ náh², quí¹ hi³ ní²
dá² cáun² hi³ lí¹ ca³cué³ Dió³² bíh¹ náh².
9 Hi³ jáun² né³, hí¹ jan² yáh³ tiá² hin²
lí¹³ jmu³ tonh², quí¹ jun³juáh¹³ hi³hliá² zia³²
cáun² hi³ jmu² tsáu² yáh³ ni³².
10 Quí¹ Dió³² bíh¹ ca³jmú³ dí²; hi³ cun³ñí¹
hi³ má²cá²cunh³ dí² jáun² quiúnh¹ Jesús Tsá²
lín³ Cristo né³, hi³ jáun² ca³ma³jniau² dí² tsú²
siáh³ hi³ má²lí¹³ ná¹lái³ dí² tsá² jmu² ta²¹
chu²¹, la³ cun³ ta²¹ hi³ má²ca³chá³ jáun² Dió³²
jo³cuo² dí² jmí¹tin² hi³ ca³ta¹ dí² jmú¹³.

Cun³quionh³ Cristo bíh¹ má²nio² tie³

11 Hi³ jáun² né³, cháu¹ náh² honh² he³
lánh³ rón³² jmí¹ lín³ náh² jmí¹tin². Jmí¹jáun²
jmí¹ ná¹lín³ náh² *tsá²cá²jo²¹, tsá² jmí¹ jmái²
náh² “tsá² lín¹ tsá² tiá² *já²tú¹ chí² láu²
hná¹³ ñí¹ zian²”. La³ ní² bíh¹ ná¹juáh²³
tsá² qui³ ná¹quian³² li²¹ hi³ lin¹ hi³ taunh²
Dió³² hó¹ñí¹, tsá² ná¹téh²³ hí³ hmóu³² “tsá²
má²já²tú¹ chí² láu² quioh²¹”; uá¹jinh¹ hi³ lí³
jmáh³la³ ti³ coh³ bíh¹ jaun³².
12 Jmái¹ jáun² tiá² jmí¹ quiúnh¹ yáh³ hnoh²
Cristo, hi³ jmí¹ tionh² náh² ma³ quin³²
quiúnh¹ tsá² *Israel, hi³ sa³jun³ jmí¹ cuin²
náh² siáh³ nió³² ji³ jái¹³ hi³ ca³jmú³ jáun²
Dió³² jmí¹tin² quionh³ tsá² hí³. Jmí¹ zian²
náh² hngá¹máh³ lá² hi³ hí¹ cáun² tiá² hi³ jmí¹
ná¹janh³² náh², hi³ sa³jun³ jmí¹ cuóun²¹ náh²
siáh³ Dió³².
13 Hi³ jáun² né³, uá¹jinh¹ jmí¹ tionh² náh²
ñí¹ uóunh³ jmí¹tin², ti³la³ ta³né³² má¹ná¹
má²ca³ta³tonh¹ náh² má²janh² cun³quionh³
jmi² hi³ ca³tái³n² jáun² quioh²¹ Cristo, hi³
má²ná¹lín³ hnoh² tsá² má²cá²cunh³ náh²
quiúnh¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo.
14 Quí¹ Cristo bíh¹ Tsá² cha³² tie³ ja¹ quiú¹³
dí². Hí³ bíh¹ ca³jmú³ hi³ tsá² *judíos quionh³
tsá²cá²jo²¹ má²ná¹lín³ tsá² cu³ nió³; quí¹ hí³
bíh¹ ca³tsunh³ hná¹ hiah³² hi³ jmí¹ dí¹jnái²³
jáun² ja¹ quioh²¹ tsá²cá²jo²¹ quionh³ tsá²
judíos, hi³ jmí¹ jmu² hi³ tionh² tsú² ma³
quin³², la³ cun³ liei²¹ hi³ jmí¹ jmu² jáun² hi³
ná¹hniei²¹ tsú² tsá²ján² tsá²ján².
15 Cun³quionh³ hi³ ca³jun³ jáun² bíh¹ tsú²
ca³ma³táuh³² liei²¹ hi³ jmí¹ quian³² jáun²
la³jí³² héih³² he³ lánh³ rón³² hniáuh³² jmu³
tsú², hi³ ca³jmú³ tsú² hi³ tá¹ tun³ nió³ tsáu²
má²lín³ cu³ nió³ hmai²¹ cun³ñí¹ hi³ ji³lin²
tsá² hí³ má²cá²cunh³ quionh³ tsú² hnga². La³
jáun² bíh¹ ca³jmú³ tsú² hi³ niau²¹ tie³.

16 La^{3} ní^{2} bíh^{1} li^{3}, hi^{3} cun^{3}quionh^{3} hi^{3}
ca^{3}jun^{3} tsoh^{2} crei^{21} bíh^{1} Cristo ca^{3}ma^{3}táuh^{32}
hniéi^{2} hi^{3} jmí^{1} zia^{32} ja^{1} quioh^{21} tá^{1} tun^{3} nió^{3}
tsáu^{2}, hi^{3} ca^{3}jmú^{3} dí^{2} hi^{3} tá^{1} tun^{3} nió^{3} jáun^{2}
ná^{1}lín^{3} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsáu^{2}, hi^{3} ca^{3}jmú^{3}
tsú^{2} siáh^{3} hi^{3} niau^{21} tie^{3} ja^{1} quioh^{21} tsú^{2}
quionh^{3} Dió^{32}.

17 Quí^{1} Cristo dá^{2} cuan^{3} hi^{3} cua^{3}can^{32} jú^{1}
chú^{32} hi^{3} lí^{13} niau^{21} tie^{3} ñí^{1}con^{2} ca^{3}la^{3} jín^{32},
la^{3} cun^{3} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} tsá^{2} jmí^{1} tionh^{1} náh^{2}
ñí^{1} uóunh^{3} ji^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} judíos tsá^{2} jmí^{1}
tionh^{2} hí^{3} má^{2}janh^{2} ní^{2} siáh^{3}.

18 Hi^{3} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} jan^{2} tán^{1} Jmí^{2}chí^{3}
joh^{1} Dió^{32} bíh^{1}, lí^{13} tsá^{1}janh^{13} dí^{2} la^{3}jái^{32}
ñí^{1}con^{2} Jméi^{2} dí^{2}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tin^{1} Cristo,
cuí^{1} tsá^{2} judíos, cuí^{1} tsá^{2}cá^{2}jo^{21}.

19 Jáun^{2} né^{3}, hnoh^{2} tiú^{2}uú^{2} lín^{3} yáh^{3} náh^{2}
tsá^{2}cá^{2}jo^{21}, tsá^{2} cu^{3} nió^{3} siáh^{3}, ti^{3}la^{3} hnoh^{2}
dá^{2} má^{2}lín^{3} náh^{2} tsá^{2} cu^{3} nió^{3} bíh^{1} quiúnh^{1}
náh^{2} ca^{3}la^{3} jín^{32} tsá^{2} joh^{1} Dió^{32}. Hnoh^{2} bíh^{1}
má^{2}ná^{1}lín^{3} náh^{2} tsá^{2} hñú^{13} Dió^{32}.

20 Ja^{3}bí^{1} hnoh^{2} siáh^{3} uá^{2}jai^{32} má^{2}ná^{1}lín^{3}
náh^{2} la^{3}jmí^{1} lí^{3} cáun^{2} hñú^{3}, hi^{3} dí^{1}chi^{21} ñí^{1}
jmíh^{1} hiah^{32} hi^{3} ca^{3}quiú^{2} jáun^{2} ji^{3}lin^{2} *ti^{32} tsá^{2}
quian^{32} jë^{1} Dió^{32} ji^{3} la^{3}jín^{32} *ti^{32} jë^{1} Dió^{32} ní^{2}
siáh^{3}, cáun^{2} hñú^{3} hi^{3} quian^{32} cá^{2} mái^{3} quín^{1}
chu^{21} lín^{21} hi^{3} hu^{21} cuoh^{1} hiah^{32} jáun^{2}, la^{3}
cun^{3} Cristo Jesús yáh^{3}.

21 Cun^{3}quionh^{3} hí^{3} bíh^{1} chí^{1}zau^{32} tá^{1} cáun^{2}
hñú^{3}, hi^{3} la^{3}jí^{32} quín^{1} quioh^{21} né^{3} ná^{1}juin^{1}
re^{2} lín^{32} ca^{3}la^{3} ñí^{1} cá^{1}chó^{21} jmái^{1} hi^{3} lí^{3} cáun^{2}
cuáh^{32} hi^{3} ná^{1}chan^{1} ñí^{1}con^{2} Ti^{32} Juo^{13} dí^{2}.

22 La^{3} ní^{2} bíh^{1} siáh^{3} hnoh^{2} uá^{2}jai^{32}, cun^{3}ñí^{1}
hi^{3} má^{2}cá^{2}cunh^{3} náh^{2} quiúnh^{1} Cristo, ja^{3}bí^{1}
la^{3} jáun^{2} má^{2}tionh^{2} náh^{2} siáh^{3} ja^{1} quioh^{21} tsá^{2}
reh^{2} ñí^{1} hná^{1} ní^{2}, ca^{3}la^{3} ñí^{1} li^{21} hi^{3} la^{3}jín^{32} tsá^{2}
má^{2}ca^{3}chá^{3} cáun^{2} tsí^{3} lí^{13} lín^{3} la^{3}juah^{21} dúh^{1}
cáun^{2} hñú^{3}, hi^{3} jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2} lí^{13} cuá^{3} Dió^{32}
cun^{3}quionh^{3} Jmí^{2}chí^{3} joh^{1}.

3

Po^{1} nio^{2} jo^{3}cuo^{2} hi^{3} hléh^{32} jú^{1} chú^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}cá^{2}jo^{21}

(Hechos 22:21; Colosenses 1:24-27)

1 Hi^{3} jáun^{2} jná^{13} Po^{1}, cuá^{1}tson^{3} ná^{1} cun^{3}ñí^{1}
hi^{3} ca^{3}tin^{1} Jesús Tsá^{2} lín^{3} Cristo ca^{3}ti^{21} cáun^{2}
hi^{3} chú^{32} quián^{13} hnoh^{2} *tsá^{2}cá^{2}jo^{21}; cun^{3}ñí^{1}
hi^{3} hléh^{23} jái^{13} la^{3} ní^{2} bíh^{1} jná^{13} cuá^{1}tson^{3} ná^{1}.

2 Len^{3} jná^{13} qui^{3} cun^{3} má^{2}ná^{1}ñíh^{1} bíh^{1}
hnoh^{2} hi^{3} Dió^{32} bíh^{1} má^{2}ca^{3}chá^{3} ta^{21} lá^{2}
jo^{3}uón^{32} jná^{13} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}ja^{3} mií^{3} tsí^{3}, hi^{3}
jáun^{2} lí^{13} zian^{2} hnoh^{2} re^{2}.

3 Hí^{3} bíh^{1} ca^{3}ma^{3}jnia^{2} ñí^{1}con^{2} jná^{13} jái^{13} hi^{3}
jmí^{1} ná^{1}hmá^{1} jáun^{2}, la^{3} cun^{3} lí^{3} jáun^{2} cú^{1}pih^{21}
jái^{13} hi^{3} má^{2}lí^{2}jmú^{32} jná^{13} ní^{2}.

4 Jáun^{2} ní^{1} má^{1}ca^{3}híh^{3} náh^{2} jái^{13} ní^{2} li^{3}tsin^{2}
náh^{2} hi^{3} tson^{2} bíh^{1} má^{2}ño^{1} jná^{13} jú^{1} tson^{2}
quioh^{21} Cristo hi^{3} jmí^{1} ná^{1}hmá^{1} jáun^{2}.

5 Jái^{13} jáun^{2} jmí^{1} ná^{1}hmá^{1} jmí^{1}tin^{2}, hi^{3} hí^{1}
jan^{2} tiá^{2} hin^{2} ca^{3}li^{3} cuoh^{2} jmái^{1} ñí^{1} má^{2}jau^{32}
dí^{2}; ti^{3}la^{3} ta^{3}né^{32} né^{3}, má^{2}ca^{3}jñéih^{3} Dió^{32} jái^{13}
jáun^{2} ñí^{1}con^{2} *ti^{32} tsá^{2} quian^{32} jë^{1} tsú^{2}, tsá^{2}
híen^{1} joh^{1} tsú^{2}, ji^{3} ñí^{1}con^{2} *ti^{32} jë^{1} Dió^{32} ní^{2}
siáh^{3} cun^{3}quionh^{3} Jmí^{2}chí^{3} joh^{1} tsú^{2}.

6 Hi^{3} lá^{2} bíh^{1} hi^{3} jmí^{1} ná^{1}hmá^{1} jáun^{2}: hi^{3}
cun^{3}quionh^{3} jú^{1} chú^{32} hi^{3} lí^{13} liáun^{3} tsú^{2} jáun^{2},
ja^{3}bí^{1} tsá^{2}cá^{2}jo^{21} uá^{2}jai^{32} he^{3} cá^{2}ren^{2} la^{3} cun^{3}
hi^{3} hiáuh^{3} jáun^{2} tsá^{2} *judíos, hi^{3} lí^{13} lín^{3}
tsú^{2} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsáu^{2} quionh^{3} tsú^{2}
tsá^{2} hí^{3}, ji^{3} hi^{3} ca^{3}tin^{1} tsú^{2} siáh^{3} jái^{13} hi^{3}
ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} Dió^{32} quionh^{3} tsá^{2} hí^{3} cun^{3}ñí^{1}
hi^{3} má^{2}cá^{2}cunh^{3} tsú^{2} uá^{2}jai^{32} quionh^{3} Cristo
Jesús.

7 Ta^{3} tiá^{2} jmí^{1} ca^{3}tin^{1} bíh^{1} jná^{13} má^{2}ca^{3}zeh^{3}
Dió^{32} hná^{1} ta^{21} quioh^{21}, hi^{3} hléh^{23} ná^{1} jú^{1}
chú^{32} cun^{3}quionh^{3} pí^{3} quioh^{21} tsú^{2}.

8 Uá^{1}jinh^{1} jná^{13} jan^{2} tsá^{2} ti^{3} jlánh^{1} bíh^{1}
huen^{3} ja^{1} ca^{3}la^{3} jín^{32} tsá^{2} joh^{1} Dió^{32}, ti^{3}la^{3} hí^{3}
bíh^{1} má^{2}ca^{3}hiáu^{32} jná^{13} hi^{3} hléh^{13} ná^{1} ñí^{1}con^{2}
tsá^{2}cá^{2}jo^{21} jú^{1} chú^{32} ca^{3}ti^{21} la^{3}jí^{32} hi^{3} zioh^{2}
jáun^{2} Cristo, cáun^{2} hi^{3} jmí^{1}líh^{3} tiá^{2} chau^{32}
jmái^{1} hi^{3} li^{3} cuoh^{2} tsú^{2} ji^{3}li^{32}.

9 Hi^{3} jo^{3}uón^{32} jná^{13} né^{3}, má^{2}ca^{3}chá^{3} Dió^{32}
hi^{3} hie^{1} ná^{1} ca^{3}la^{3} jín^{32} tsáu^{2} jái^{13} ca^{3}ti^{21}
la^{3} cun^{3} hi^{3} hnió^{3} Dió^{32} jmu^{3}, jái^{13} hi^{3} jmí^{1}
ná^{1}hmá^{1} ñí^{1}con^{2} tsáu^{2} ca^{3}la^{3} cun^{3} cá^{2}jmái^{1}
lín^{21}, hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} Dió^{32}, Tsá^{2} ca^{3}jmú^{3}
ca^{3}la^{3} ji^{3}li^{32} hi^{3} zia^{32}.

10 La^{3} ní^{2} ca^{3}li^{3}, hi^{3} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} tsá^{2}
ná^{1}lín^{3} cuáh^{32} joh^{1} Dió^{32} lí^{13} ma^{3}jnia^{2} ta^{3}né^{32}
ñí^{1}con^{2} ca^{3}la^{3} jáh^{3} dú^{1} ñí^{1} tsá^{2} ná^{1}chín^{1} ji^{3}
tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}chín^{3} ní^{2} siáh^{3}, hi^{3} Dió^{32} jlánh^{1}
quia^{3}lín^{3} jmí^{1} tsí^{3} ñí^{1} ca^{3}la^{3} jí^{32} hi^{3} jmu^{2}.

11 Qui^{3} cun^{3} jmí^{1} má^{2}hu^{21} bíh^{1} tsí^{3} Dió^{32} hi^{3}
jmu^{3} la^{3} ní^{2} ca^{3}la^{3} cun^{3} jmí^{1}tin^{2} lín^{32}, cáun^{2}
ta^{21} hi^{3} ca^{3}li^{3} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} Jesús Tsá^{2}
lín^{3} Cristo Ti^{32} Juo^{13} dí^{2}.

12 Hi^{3} jáun^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} má^{2}cá^{2}cunh^{3} dí^{2}
quiúnh^{1} Cristo, hi^{3} má^{2}nio^{2} cáun^{2} tsí^{3} dí^{2}
ñí^{1}con^{2} tsú^{2}, jáun^{2} má^{2}zia^{32} bíh^{1} jái^{13} hi^{3} lí^{13}
má^{1}janh^{13} dí^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}, ca^{3}la^{3} hí^{1} cú^{1}pih^{21}
tiá^{2} juá^{23} tsí^{3} dí^{2}.

13 Hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} hiú^{2} mí^{23} jná^{13} ñí^{1}con^{2}
hnoh^{2}, hi^{3} tiá^{2} cháh^{1} náh^{2} hlah^{3} honh^{2}
cun^{3}ñí^{1} hi^{3}hliá^{2} cuá^{1}má^{2}tso^{1} jná^{13} tsin^{32} hi^{3}
ca^{3}tin^{1} hnoh^{2}, quí^{1} hi^{3} lá^{2} dá^{2} jmu^{2} lin^{1} hi^{3}
tson^{2} bíh^{1} cu^{3}tí^{3} tá^{1}zanh^{1} náh^{2} re^{2}.

Cristo hniau^{3} dí^{2}

14 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} junh^{32} jná^{13}
cú^{1}jñi^{32} ta^{3} ñí^{1} Jméi^{2} [Jesucristo Ti^{32} Juo^{13}]
dí^{2},

15 Dió32, Tsá2 ná1juáh23 hí3 ca3la3 jín32
tsá2 má2ná1lín3 tsá2 hñú13 tsú2 hi3 hí3 bíh1
dí2 lín3 Jméi2 tsú2, uá1 hi3 tsá2 má2tionh2
hñu3mi3cuú2, uá1 hi3 tsá2 zian2 ñí1 hué21 lá2.
16 Hi3 jáun2 ñí1con2 Jméi2 dí2, Tsá2 lín3 hí3
mí1zioh21 quioh21 ca3la3 ji3li32 hi3 chu21, mí23
jná13 hi3 cué32 tsú2 hnoh2 pí3 la3 ti3 hñu3
honh2 hnoh2 cun3quionh3 Jmí2chí3 joh1,
17 hi3 jáun2 má2lí13 cuá32 Cristo hñu3 honh2
náh2 cun3ñí1 hi3 má2nio2 jáun2 cáun2 honh2
náh2. Hi3 jáun2 ní1juáh3 jlánh1 tiá3 nio2 honh2
náh2 hi3 ná1hnáu3 náh2 hi3 ja32 la3 ti3 hñu3
honh2 náh2, la3jmí1 chi21 tiá3 cáun2 hmá2 hi3
tioh3 chí2 jmú2 ñí1 ñe1 lín21, ho3lá2dá2 cáun2
hñú3 hi3 zeh2 ñí1 cáun2 jmíh1 hiah32 pin3,
18 hi3 jáun2 lí13 há1 ngi13 náh2 re2 cu3li21
quiúnh1 náh2 la3jín32 tsá2 joh1 Dió32, hi3 he3
cónh3 tí3 ti3 la3 hú3, ji3 ti3 la3 cuó2, ji3 ti3 la3
ñe1 ní2 siáh3 hi3 hniau3 dí2 jáun2 Cristo.
19 Jáun2 bí1 mí23 jná13 hi3 lí13 li3 cuin2 náh2
ha3 cónh3 tí3 hi3 hniau3 dí2 jáun2 Cristo,
uá1jinh1 jmí1líh3 tiá2 li3 cuoh2 tsú2 cun3 tán1,
hi3 jáun2 la3 jáun2 bíh1 lí13 ná1canh2 hñu3
honh2 náh2 re2 lín32 cun3quionh3 hnga2 Dió32.
20 Hi3 hí3 bíh1 dí2 jan2 Dió32 Tsá2 zia32 pí3
quioh21 hi3 jmu3 ti3 hliáun3 la3 cónh3 bíh1
hi3 mi32 dí2, ho3 uá1jinh1 cáun2 hi3 ti3 lí1
ca3cháunh13 tsí3 dí2, cun3quionh3 pí3 quioh21
tsú2 hi3 má2jmu2 jáun2 ta21 hñu3 jmí1 hñu3 tsí3
dí2.
21 Hi3 jáun2 cun3quionh3 tsá2 ná1lín3 cuáh32,
ji3 cun3quionh3 Jesús Tsá2 lín3 Cristo, ¡cuí1
li3quien2 bíh1 Dió32 jmái1 ca3la3 jí32 ca3la3 cun3
jmí1hi3nio2! ¡Tson2 bíh1 cu3tí3!

4

Hniáuh32 tiáuh1 dí2 cá2hon3

1 Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1, jná13 tsá2 cuá1tson3
ná1 cun3ñí1 hi3 ca3tin1 Ti32 Juo13 dí2, hiú2
mí23 jná13 ñí1con2 hnoh2 hi3 ñí1táunh1 náh2
la3 cun3 ca3ti21 hi3 ñi3táunh1 tsá2 má2ca3te3
Dió32, quí1 hnoh2 bíh1 tsá2 má2ná1tén1 náh2.
2 Jmu3 náh2 tsá2 tsí1juí3, tsá2 tiá2 jmu2
quien2 hnga2; jmu3 náh2 siáh3 juenh2 honh2,
ji3 hi3 cueh13 náh2 honh2 hi3 ca3tin1 tsá2ján2
tsá2ján2 quí1 cun3ñí1 hi3 hno3 náh2 tsú2.
3 Cun3quionh3 hi3 má2nio2 jáun2 tie3 ja1
quián13 bí1 náh2, má2hniáuh32 jmúh13 náh2
pí3 hi3 la3 má2tionh2 jáun2 náh2 cá2honh1
jmái1 ca3la3 jí32, cun3quionh3 hi3 ma3hau3
Jmí2chí3 Chun1.
4 Quí1 jan2 tán1 tsáu2 bíh1 má2ná1lái3
dí2, hi3 jan2 tán1 bí1 siáh3 Jmí2chí3 zian2
ñí1con2 dí2 la3jái32; la3 jáun2 bíh1 lí3 siáh3 hi3
má2ca3te3 náh2 jáun2 Dió32 hi3 lí13 zia32 cáun2
tán1 hi3 ná1janh32 náh2 ca3la3 jín32.
5 Jan2 bíh1 Juo13 dí2 zian2, hi3 cá2 ñí1 bíh1
jú1 tson2 zia32 hi3 táunh23 dí2 ta21, cá2 ñí1 bíh1
hi3 zaun32 dí2 jmái2,
6 hi3 jan2 tán1 bíh1 Dió32 Jméi2 dí2 ca3la3
jái32. Hí3 bíh1 cuá1chín1 ñí1con2 ca3la3 jín32,
Tsá2 jmu2 ta21 ca3la3 tán1 cu3tí3, ji3 hi3 cuá3
tsú2 siáh3 hñu3 tsí3 ji3lá2 dí2.

Pí3 hi3 cue32 Jmí2chí3 Chun1
(Romanos 12:3-8; 1 Corintios 12:1-14:40; 1 Pedro 4:8-11)

7 Ti3la3 né32 né3, ma3 quin32 ma3 jan32 bíh1
dí2 má2hiau32 dí2 la3 cun3 pí3 hi3 ca3ja3 jáun2
tsí3 Cristo hi3 lí1 cué21.
8 Hi3 jáun2 bíh1 ñí1 Sí2 rá1juáh3 la3 lá2:
Jmí1 ngah21 tsú2 jáun2 hñu3mi3cuú2, ca3chin2
dí2 jui32 tsá2 ná1tson3,
ji3 hi3 ca3cuéh3 dí2 siáh3 tsá2mi3cuóun2 pí3 hi3
jmu3 tsú2 tá13 dí2.
9 Ti3la3 ¿he3 dá2 hnió3 juáh3 jaun32 hi3
"ca3uinh32 tsú2"? Hi3 ní2 dá2 hnió3 juáh3, hi3
la3ñí1 tín2 ca3ñí1hi32 tsú2 la3 ti3 hñu3 hué32.
10 Hi3 Tsá2 hí3 bí1 siáh3 ca3uinh32 ti3 ñí1
jlánh1 bíh1 ñe1 hñu3mi3cuú2, hi3 jáun2 lí13
hún1 tsú2 la3 tán1 chu3 cuá2 chu3 hué32.
11 Hi3 hí3 bíh1 ca3cué3 pí3 ñí1con2 ma3
quin32 ma3 jan32 tsáu2 hi3 jmu3 tsú2 tá13
Dió32, uá1la3 cun3 hi3 ca3cuéh3 tsú2 jáun2 ma3
jan2 tsáu2 pí3 hi3 lín13 tsú2 *ti32 tsá2 quian32
jë1 Dió32, ma3 jan2 tsáu2 ca3cuéh3 dí2 siáh3
pí3 hi3 lín13 *ti32 jë1 Dió32, hi3 ma3 jan2 tsáu2
hiauh3 pí3 hi3 ngái32 jú1 chú32 hi3 lí13 liáun3
tsú2, ma3 jan2 tsáu2 hiauh3 pí3 hi3 lín13 tsá2
tanh2 hó1ñí1 tsáu2, hi3 ma3 jan2 siáh3 hiauh3
pí3 hi3 lín13 ti32 ca3ti21 jái13 quioh21 Dió32.
12 La3 ní2 bíh1 ca3chan3 tsú2 hua3jan21 tsá2
joh1 hi3 jmu3 ta21 quioh21 dí2, hi3 jáun2 lí13 hi3
ti3 li3mí1 má2tsá2li3pin3 tsí3 tsá2 ñí1 hná1 jáun2
joh1 Cristo,
13 ca3la3 ñí1 cá1chó21 jmái1 hi3 tiáuh1
dí2 cá2hon3 la3 cun3 hi3 ca3ti21 jmu3 tsá2
má2cuóun32 Jon2 Dió32, tsá2 má2nio2 hí3 cáun2
tsí3 ñí1con2 tsú2. La3 jáun2 bíh1 lí13 hi3 li3hún1
tsí3 dí2, hi3 li3 tiéi3 dí2 ti3tsóh3dí1 la3 cun3
rón32 lín3 hnga2 Cristo.
14 Quí1 jáun2 tiú2uú2 lín13 dí2 la3jmí1 lín3
tsá1míh1, hi3 huán1 tsí3 lín32 bíh1 zai32 tsí3,
hi3 cáun2 lí1 lí2can2 cun3quionh3 li3ua3 cáun2
jái13 hmai21 hi3 má2ta2 tsáu2, hi3 lí2can2 tsú2
hi3 má2cau2 tsá2 hlái1h1, tsá2 hnió3 jau3 jui32
hlah3.
15 Ti3la3 ní1juáh3 hléh1 dí2 jú1 tson2
cun3quionh3 hi3 hno3 dí2 tsá2ján2 tsá2ján2 né3,
la3 jáun2 bíh1 má2tsá2li3hún1 tsí3 dí2, ca3la3 ñí1
cá1chó21 jmái1 hi3 lín13 dí2 la3jmí1 lín3 Cristo,
Tsá2 lín3 hí3 Tsá2 chin1 ñí1con2 dí2.
16 Hi3 ñí1con2 hí3 bíh1 ja32 pí3 quiú13 jnoh1,
tsá2 ná1lái3 dí2 la3juah21 dúh1 jñí2mu1 tsú2,
cáun2 ngú3 hi3 ná1cuú1 ná1hun1 re2 tin2 la3

ma³ quin³² ma³ caun³² hi³ pih²¹ hi³ siún¹
quionh³ raɨnh²¹, la³jmí¹ ná¹jenh² hná¹ mú²¹
quionh³ jñí²; hi³ jáun² tá¹la³ má²chí¹cuóun²
jáun² cu³lɨ²¹ né³, jmu² lin¹ hi³ hnio³ raɨnh²¹
cun³quionh³ hi³ má²háun³.

Ziáun² dí² hi³ hmaɨ²¹ cun³quionh³ Cristo

17 Hi³ jáun² né³, lí¹ lieh¹ jná¹³ hnoh² cha¹³
Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ juo³ ná¹ hnoh² la³ lá²:
Tiú²uú² hniáuh³² yáh³ má¹zián¹³ náh² la³jmí¹
zian² tsá² tiá² má²cuóun³² Dió³², quí¹ tsá² hí³
dá² zian² la³ cun³ hi³ cháunh²³ chí¹ hmóu³²
bíh¹, cáun² hi³ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹,

18 hi³ cáun² lí¹ ná¹jlɨ³² siáh³ hñu³ jmí¹ hñu³
tsí³ tsú². Tsá² hí³ dá² tiá² zian² yáh³ la³
cun³ hi³ hnió³ Dió³², quí¹ tsá² cáun¹ bíh¹ hí³
cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ huáh² chí¹.

19 Tiú²uú² ñi³² yáh³ tsú² he³ dá² jaun³²
hua³heih²¹, jɨ³ hi³ má²ca³jɨenh³ tsú² siáh³
hmóu³² hi³ jmu³ la³jí³² hi³ dí¹quiaunh²¹ tsí³,
hi³ ca³la³ hi³ tsah³ lín³² tsú² jmu² ca³la³ jí³²
ñí¹ hi³ hlah³, ca³la³ hi³ jính¹ lín²¹ tsú².

20 Tɨ³la³ hnoh² má¹ná¹, tiá² ca³lɨ³tɨn² yáh³
hnoh² la³ ní² ñí¹con² Cristo,

21 ní¹juáh³ tson² cu³tí³ hi³ ca³niéih² náh²
jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsú², hi³ ní¹juáh³ tson²
ca³cunh³ náh² siáh³ quiúnh¹ Jesús jmí¹
ca³lɨ³tɨn² náh² jáun² jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ tsú².

22 Hi³ ca³tɨ²¹ la³ cun³ he³ lánh³ rón³² jmí¹
zian² náh² jáun² jmí¹tin² né³, tɨ³ có³² chá¹
náh² cú²jueh³² hi³ yeh³ hi³ jmí¹ jmuh³²
náh² jáun², quí¹ jmí¹tin² ca³lɨ³can² náh²
cun³quionh³ hi³ hlah³ hi³ dí¹quiaunh²¹ honh²
náh² hi³ jmí¹ jmu² jáun² hi³ jún³ náh².

23 Má²hniáuh³² bíh¹ lɨ³ hmaɨ²¹ la³ tɨ³ hñu³
jmí¹ hñu³ honh² náh²,

24 hi³ má¹zián¹³ náh² cáun² hi³ hmaɨ²¹
la³jmí¹ lí³ hi³ cánh³ ca³ma³jniau² náh² siáh³
Dió³², hi³ zian² náh² la³jmí¹ zian² tsú² jáun²
hnga², hi³ hú¹tá¹ chun¹ náh², hi³ jɨn².

25 Cun³ñí¹ hi³ ní² né³, jáun² ma³ quin³² ma³
jan³² náh² ca³tɨn¹ hléh¹³ jmáh³la³ jú¹ tson²
ñí¹con² renh², cha³ jmí¹ hléh¹³ náh² jú¹ tí¹jáɨ²,
quí¹ la³jáɨ³² bíh¹ dí² ná¹láɨ³ la³juah²¹ dúh¹
zeih²¹ cuo² zeih²¹ ta³ jan² tsáu².

26 Ní¹juáh³ hi³ ca³míh³ honh² náh², ha³ lí²
jmú² tso³; ha³ lí² cuí¹ míh¹³ honh² nú² ca³la³
ñí¹ ca³ta³tsɨ²¹ hiú²,

27 hí¹ cú¹pih²¹ lí² jáɨ¹³ cueh³² tsá² hláɨnh¹.

28 Ní¹juáh³ tsá² jmí¹ han², ha³ lí² uú² cuí¹
han¹ tsú², tɨ³la³ cuí¹ jmu¹ cuá² ta³ tsú² ta²¹
chu²¹ bíh¹ cú²jueh³², hi³ jáun² zia³² ca³lá² hi³
lí¹³ li³ cuéh³² tsú² tsá² li³hniauh²³ ñí¹con².

29 Ha³ lí² hléh² náh² jú¹ hlah³, tɨ³la³ jáɨ¹³
hi³ lí¹³ li³ ma³hau³ hi³ li³ pin³ tsí³ tsáu² bíh¹
hniáuh³² hléh¹³ náh² cú²jueh³², jáɨ¹³ hi³ lí¹³ li³
ma³mieh² Dió³² ñí¹con² tsá² náɨ³² bíh¹.

30 Lí² jmú² náh² hi³ niau²¹ hlah³ tsí³
Jmí²chí³ Chun¹ joh¹ Dió³², quí¹ cun³quionh³
Jmí²chí³ hí³ bíh¹ má²ná¹lin¹ hnoh² hi³ lín³
náh² tsá² joh¹ Dió³², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹
hi³ cu³tí³ liáu³² tsú².

31 Chá¹ náh² tɨ³ có³² la³jí³² hi³ chí¹quí²
chí¹tiéih²³ honh² náh² ñí¹con² tsáu², la³
má²quionh³ hi³ míh²³ honh² náh², jɨ³ hi³
jlánh¹ náh², jɨ³ hi³ lí¹ tí² lí¹ hóh³² náh², jɨ³
la³jí³² hi³ lí¹ tú² lí¹ hion²³ náh² tsáu² ní² siáh³,
la³ cun³ la³jí³² ñí¹ hi³ hlah³ yáh³.

32 Tɨ³ re² bíh¹ jmu³ náh² chun¹ ñí¹con²
tsá²ján² tsá²ján², hi³ ná¹lín³ náh² tsá² zian²
tsí³ hi³ ca³tɨn¹ tsá²ján² tsá²ján², hi³ chin³²
náh² siáh³ honh² ñí¹con² tsá²ján² tsá²ján² la³
cun³ hi³ má²ca³jmú³ tsú² ñí¹con² náh², la³jmí¹
ca³chin² jáun² Dió³² tsí³ tso³ quián¹³ hnoh²
cun³quionh³ Cristo.

5

*He³ lánh³ rón³² hniáuh³² ma³zian² tsá²
má²lín³ jon² Dió³²*

1 Hi³ jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ má²ná¹lín³ náh²
jon² Dió³², tsá² hnio³ tsú² lín³², jmu³ náh² pí³
hi³ lín¹³ náh² la³jmí¹ lín³ tsú² hnga².

2 Tianh³ náh² hi³ ná¹hnáu³ náh², la³jmí¹
ca³ma³hniau³ Cristo, hi³ ca³jɨenh³ tsú² jáun²
hnga² cun³ñí¹ hi³ ca³ta¹ dí². Hí³ bíh¹ lí¹
ca³cuen³ hnga² la³juah²¹ dúh¹ jan² jáh³, hi³
ca³jngɨh³ ñí¹con² Dió³², hi³ lɨn³ tsú² la³jmí¹ lí³
cáun² hi³ ja³² má²ró³² hi³ tɨ³² tsí³ Dió³².

3 Cun³ñí¹ hi³ má²lín³ náh² tsá² joh¹ Dió³²
né³, jáun² hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ tiú²uú² hniáuh³²
hi³ cáun² lí¹ juonh²¹ náh² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨ²¹ hi³
juón¹ tsú², sa³jun³ hí¹ cáun² hi³ tiá² jɨ², ho³ hi³
dí¹quian¹ náh² hi³ lí¹ zia³².

4 Ha³ lí² hléh² náh² jú¹ cú¹juón¹, sa³jun³
jáɨ¹³ hi³ tiá² lin¹ zia³² ñí¹ jmu³ ta²¹, ho³
cuú²nga¹ héɨ² tsí³, quí¹ jáɨ¹³ la³ ní² tiú²uú²
ca³ta¹ yáh³ dí² hléh¹³; tɨ³ re² cueh¹ náh²
cú²jueh³² tiá¹hmah¹ Dió³² bíh¹.

5 Quí¹ má²ñíh¹ bíh¹ náh² hi³ ní¹juáh³ zian²
tsá² lí¹ jmu² lí¹ tsau³² ho³ hi³ jmu² tsú²
hi³ tiá² jɨ², jáun² tsá² la³ hí³ tiá² lí¹³ yáh³
hiáuh³ jáɨ¹³ hi³ tsa³ma³zian² hñu³mɨ³cuú² ñí¹
cuá¹quien² Cristo quionh³ Dió³², sa³jun³ lí¹³
hiáuh³ jáɨ¹³ ní¹juáh³ tsá² zia³² hi³ jlánh¹ jính¹,
quí¹ tsá² la³ ní² jmu² la³juah²¹ dúh¹ hi³
má²tsú² má²jónh³² dió³² tsá² láɨn¹ bíh¹.

6 Hí¹ jan² lí² hin² cuí¹ má¹cau² hnoh²
cun³quionh³ cáun² jú¹ te³, quí¹ cun³ñí¹ hi³
ca³tɨ²¹ hi³ hlah³ ní² bíh¹ má²jnia³² Dió³² hi³
míh²³ tsí³ ñí¹con² tsá² tiá² nieh³.

7 Jáun² né³, hí¹ cú¹pih²¹ lí²uú² juónh³² náh²
re² quiúnh¹ tsá² la³ hí³.

8 Quí[1] jmí[1]tin[2] jmí[1] lín[3] hnoh[2] tsá[2] zian[2]
já[1]niéi[2], ti[3]la[3] ta[3]né[32] má[1]ná[1], cun[3]ñí[1] hi[3]
má[2]cá[2]cunh[3] náh[2] quiúnh[1] Tɨ[32] Juo[13] dí[2],
jáun[2] má[2]lín[3] náh[2] tsá[2] má[2]zian[2] ñí[1] tie[3] joh[1].
Jáun[2] tianh[3] náh[2] la[3] cun[3] qui[3] ca[3]tɨ[21] hi[3]
zian[2] tsá[2] má[2]tiéin[1] joh[1].
9 Quí[1] joh[1] dá[2] jmu[2] hi[3] lau[32] jmáh[3]la[3] cá[2]
ñí[1] hi[3] chun[1] bíh[1] tsú[2], hi[3] ngɨ[32] tsú[2] cú[2]tso[2],
jɨ[3] hi[3] lín[3] tsú[2] tsá[2] tson[2] jë[1] ní[2] siáh[3].
10 Jáun[2] jmu[3] náh[2] pí[3] hi[3] ngɨ[13] náh[2] hi[3] he[3]
bíh[1] hi[3] jéih[32] Tɨ[32] Juo[13] dí[2].
11 Ha[3] lí[2] jmú[2] náh[2] li[3]ua[3] cáun[2] hi[3] tiá[2] lin[1]
ñí[1] jmu[3] ta[21], hi[3] la[3] jmu[2] jáun[2] tsá[2] zian[2]
já[1]niéi[2]; ti[3]la[3] ti[3] re[2] tie[3] náh[2] joh[1] ñí[1]con[2] hi[3]
jáun[2], hi[3] jáun[2] lí[13] chu[3] jñéih[3].
12 Hi[3] lí[1] hua[3]heih[21] máh[3] hi[3] hléh[13] dí[2] la[3]
cun[3] hi[3] jmu[2] tsá[2] hí[3] ta[3] hñu[3] niéi[2], uá[1]jinh[1]
ti[3] lí[1] hléh[13] dí[2];
13 ti[3]la[3] ní[1] má[1]ca[3]ta[3]no[1] la[3]jɨ[32] hi[3] jáun[2] ñí[1]
tie[3] joh[1] né[3], la[3]jí[32] bíh[1] chú[2] jñéih[23] re[2],
14 quí[1] cun[3]quionh[3] joh[1] bíh[1] chú[2] jñéih[23]
la[3]jí[32]. Cun[3]ñí[1] hi[3] jáun[2] bíh[1] juáh[23] tsú[2] la[3]
lá[2]:
Hueh[3] ziú[3] máh[1], hnú[2] tsá[2] rá[2]cuóun[1] nú[2];
náu[2] ñí[1] rón[21] nú[2] ní[2] ja[1] hla[1],
hi[3] jáun[2] Cristo tiéi[32] joh[1] quioh[21].
15 Jáun[2] né[3], hua[3]hín[13] náh[2] he[3] lánh[3] rón[32]
ñí[1]táunh[1] náh[2]. Ha[3] lí[2] ma[3]zián[13] náh[2] la[3]jmí[1]
zian[2] tsá[2] tiá[2] jmí[1] tiá[2] tsí[3], ti[3] re[2] ma[3]zián[13]
náh[2] hi[3] quia[3]lín[3] jmí[1] honh[2].
16 Ma[3]quien[13] náh[2] jmái[1] hi[3] zian[2] náh[2],
quí[1] jmái[1] hlah[3] bíh[1] la[32].
17 Ha[3] lí[2] lí[1] jmú[2] náh[2] cáun[1]; jmu[3] náh[2] pí[3]
hi[3] ngɨ[13] náh[2] he[3] hnió[3] Tɨ[32] Juo[13] dí[2].
18 Ha[3] lí[2] ma[3]heinh[21] náh[2], quí[1] tsá[2] jmu[2]
la[3] jáun[2] dá[2] cáun[2] lí[1] tsá[2]hín[3] bíh[1]; ti[3] re[2] cuí[1]
ná[1]cónh[21] Jmí[2]chí[3] Chun[1] hñu[3] honh[2] náh[2].
19 Hniáuh[32] hlí[1] lienh[1] náh[2] renh[2] má[2]tún[2]
hmóu[32] náh[2] cun[3]quionh[3] hi[3] híeh[1] náh[2] sun[1]
hi[3] lí[3] jáun[2] jái[13] quioh[21] Dió[32], hi[3] híeh[1] náh[2]
sun[1] ñí[1]con[2] Dió[32], jɨ[3] hi[3] híeh[1] náh[2] siáh[3]
hi[3] ca[3]tɨn[1] tsú[2] cun[3]quionh[3] sun[1], la[3] cun[3]
hi[3] má[2]hau[3] Jmí[2]chí[3] Chun[1]. Jáun[2] híe[1] náh[2]
sun[1] hi[3] má[1]tsú[1] má[1]jonh[21] náh[2] Tɨ[32] Juóuh[32]
ca[3]la[3] jonh[3] jmí[1] honh[2].
20 Cuéh[3] náh[2] tiá[1]hmah[1] Dió[32] Jméi[2] dí[2]
jmái[1] ca[3]la[3] jí[32] ca[3]ti[21] la[3]jí[32] hi[3] zia[32], cun[3]ñí[1]
hi[3] ca[3]tin[1] Jesucristo Tɨ[32] Juo[13] dí[2].

Lánh[3] hniáuh[32] zian[2] tsá[2] tanh[2] ta[21]
Cristo quionh[3] tsá[2] hñú[13]

21 Cun[3]ñí[1] hi[3] tanh[23] náh[2] ta[21] Cristo, jáun[2]
ma[3]quien[13] náh[2] tsá[2]ján[2] tsá[2]ján[2].
22 Ca[3]tɨn[1] tsá[2]mɨ[3] hi[3] ma[3]quien[2] ñí[2]cuo[2],
la[3]jmí[1] má[2]quien[2] tsú[2] jáun[2] Tɨ[32] Juo[13] dí[2].
23 Quí[1] tsá[2]ñuh[2] bíh[1] lín[3] tsá[2] chín[1] ñí[1]con[2]
tsá[2]mɨ[3], la[3]jmí[1] lín[3] jáun[2] Cristo Tsá[2] chín[1]
ñí[1]con[2] tsá[2] lín[3] cuáh[32], tsá[2] ná[1]lín[3] hí[3] la[3]jmí[1]
lí[3] cuá[2] ta[3] tsú[2], tsá[2] ca[3]lión[32] tsú[2] hí[3].
24 Hi[3] jáun[2] la[3]jmí[1] má[2]quien[2] jáun[2] tsá[2]
cuáh[32] Cristo, la[3] jáun[2] bíh[1] ca[3]tɨn[1] tsá[2]mɨ[3]
ma[3]quien[2] ñí[2]cuo[2] tán[1] hián[2].
25 Hnoh[2], tsá[2]ñuh[2], ma[3]hno[1] náh[2] tsá[2]mɨ[3]
ñí[2]cuonh[2] náh[2], la[3]jmí[1] ca[3]ma[3]hnio[3] jáun[2]
Cristo tsá[2] lín[3] cuáh[32] hi[3] ca[3]cuen[3] tsú[2] jáun[2]
hnga[2] hi[3] jún[3] ca[3]tɨn[1] cuáh[32].
26 La[3] ní[2] ca[3]jmú[3] tsú[2], quí[1] hi[3] jáun[2] lí[13]
ná[1]chan[1] tsá[2] lín[3] cuáh[32], hi[3] ca[3]ma[3]jɨn[2] dí[2]
tsú[2] cun[3]quionh[3] hi[3] ca[3]záun[3] tsú[2] jáun[2] jmái[2]
cun[3]quionh[3] jái[13] quioh[21] Dió[32],
27 hi[3] jáun[2] lí[13] ma[3]jnia[2] tsú[2] cuáh[32] ñí[1]con[2]
hnga[2], hi[3] lín[13] la[3]jmí[1] lín[3] jan[2] tsá[1]mái[13]
tsá[2] má[2]jniá[3] ca[3]la[3] chú[32] lín[32] cu[3]tí[3], hi[3]
chun[1], hi[3] jɨn[2], hi[3] hí[1] cú[1]pih[21] quiá[1] tiá[2]
zia[32] quioh[21], hi[3] sa[3]jun[3] hí[1] cáun[2] hi[3] zính[2],
sa[3]jun[3] hí[1] cáun[2] hi[3] má[2]hliáh[2].
28 La[3] ní[2] bíh[1] lí[3], hi[3] hniáuh[32] ma[3]hnio[3]
siáh[3] tsá[2]ñuh[2] tsá[2]mɨ[3] ñí[2]cuo[2] la[3]jmí[1] hnio[3]
tsú[2] hnga[2]. Quí[1] ní[1]juáh[3] tsá[2] hnio[3] tsá[2]mɨ[3]
ñí[2]cuo[2], la[3] jáun[2] má[2]lin[1] hi[3] hnio[3] jɨ[3] hnga[2]
bíh[1] tsú[2].
29 Quí[1] hí[1] jan[2] yáh[3] tsáu[2] tiá[2] hon[2] cuá[2]
ta[3] hnga[2], ti[3]la[3] jmu[2] bíh[1] tsú[2] hua[3]hí[13], jɨ[3] hi[3]
má[2]ton[3] dí[2] siáh[3]; hi[3] ti[3]tsóh[3]dí[1] la[3] jáun[2] bíh[1]
jmu[2] siáh[3] Cristo ñí[1]con[2] cuáh[32],
30 quí[1] jnoh[1] bíh[1] ná[1]lái[3] dí[2] la[3]jmí[1] lí[3] cuá[2]
ta[3] tsú[2], [jnoh[1] ná[1]lái[3] dí[2] la[3]jmí[1] lí[3] ngú[3]
quioh[21] tsú[2] jɨ[3] jñí[2]mu[1] tsú[2] ní[2] siáh[3].
31 La[3] cun[3] rá[1]juáh[3] jáun[2] ñí[1] Sí[2]: “Cun[3]ñí[1]
hi[3] jáun[2] bíh[1] ca[3]tɨn[1] tsá[2]ñuh[2] chan[3] ti[3]
có[32] jméi[2] mí[1]ziú[13], hi[3] jáun[2] tiánh[3] cu[3]tsa[32]
quionh[3] tsá[2]mɨ[3] ñí[2]cuo[2], hi[3] jáun[2] tá[1] gon[3]
tsú[2] lín[13] la[3]juah[21] dúh[1] jan[2] tsáu[2] bíh[1]”.
32 Hi[3] ní[2] bíh[1] cáun[2] jái[13] hi[3] jlánh[1] bí[1]
quien[2] hi[3] jmí[1] ná[1]hmá[1], hi[3] jáun[2] jná[13] né[3]
juanh[32], hi[3] jái[13] ní[2] né[3], hie[32] hi[3] Cristo
má[2]cunh[3] quionh[3] cuáh[32].
33 Tɨ[3]la[3] cun[3] jáun[2] bíh[1] hniáuh[32] má[1]hno[1]
náh[2] tsá[2]mɨ[3] ñí[2]cuonh[2] ma[3] quin[32] ma[3] jan[32]
náh[2], la[3]jmí[1] hno[3] náh[2] hmóu[32]; hi[3] tsá[2]mɨ[3]
né[3], hniáuh[32] má[2]quien[2] siáh[3] tsá[2]ñuh[2]
ñí[2]cuo[2].

6

1 Hi[3] hnoh[2] siáh[3] tsá[1]míh[1], cun[3]ñí[1] hi[3]
hnoh[2] tanh[23] náh[2] ta[21] Dió[32], hi[3] jáun[2] ca[3]tɨn[1]
náh[2] tanh[13] siáh[3] ta[21] ñeh[2] mí[2]ziúh[2], quí[1] la[3]
ní[2] bíh[1] ca[3]ti[21].
2 Quí[1] hi[3] lá[2] bíh[1] héih[32] la[3]ñí[1] hi[3] ca[3]jmú[3]
Dió[32] hi[3] la[3] má[2]quionh[3] siáh[3] cáun[2] jái[13]
hi[3] ca[3]jmú[3] tsú[2]: “Tianh[32] náh[2] ta[21] ñeh[2]
mí[2]ziúh[2],
3 hi[3] jáun[2] lí[13] zian[2] nú[2] re[2] tɨn[2], jɨ[3] hi[3] lí[13]
li[3] zian[2] nú[2] ué[3] ñí[1] hué[21] lá[2]”.
4 Hi[3] hnoh[2] né[3], tsá[2] má[2]lieih[21], ha[3] lí[2]
ma[3]tsan[13] náh[2] tsí[3] jónh[32], ti[3]la[3] ti[3] re[2] bíh[1] hi[3]

má¹cuoun²¹ náh² tsú² hi³ tɨ́¹ jinh²¹ náh² re² tɨn², hi³ hlɨ́¹ lienh¹ náh² tsú² ca³tɨ²¹ he³ lánh³ rón³² tanh¹³ tsú² ta²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí².

5 Hnoh² tsá² ná¹lɨ́n³ *tsá² má²ná¹hlánh¹, ca³tɨn¹ bí¹ náh² má¹tih²¹ ñí¹con² tsá² ná¹lɨ́n³ juóuh³² náh² ñí¹ hué²¹ lá²; hniáuh³² bíh¹ má¹quien¹³ náh² tsú², jɨ³ hi³ re² nio² honh² náh² siáh³ jmúh¹³ ta²¹ quián¹³, la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ ná¹má²tih²¹ náh² ñí¹con² hnga² Cristo.

6 Jun³juáh¹³ jmáh³la³ ñí¹ jɨ́e²³ yáh³ tsú² hniáuh³² jmúh¹³ náh² re² ta²¹, hi³ jáun² jlánh¹ tá¹tonh¹ náh² re² ñí¹con² tsú², tɨ³la³ hi³ jmúh¹³ náh² la³ cun³ qui³ ca³tɨn¹ jmu³ tsá² ná¹lɨ́n³ quian²¹ Cristo bíh¹, tsá² má²ná¹jmu² la³ jonh³ jmɨ́¹ tsɨ́³ la³ cun³ hi³ hnió³ Dió³².

7 Hiún² lɨ́n³² honh² náh² jmu³ tá¹³ tsú², la³juah²¹ dúh¹ hi³ ná¹jmuh³² náh² tá¹³ Tɨ³² Juo¹³ dí², jun³juáh¹³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ hi³ ná¹jmuh³² náh² ñí¹con² jmáh³la³ tsáu² yáh³.

8 Quí¹ má²ñíh¹ bíh¹ náh², hi³ Tɨ³² Juo¹³ bíh¹ dí² ma³hmah¹ ñí¹con² ma³ quin³² ma³ jan³² la³ cun³ lɨ́³ hi³ chu²¹ hi³ lɨ́²jmú³ tsú², uá¹ hi³ tsá² má²dí¹hlánh¹ ho³lá²dá² tsá² zian² hi³ ca³tɨn¹ hnga².

9 Hnoh² siáh³ tsá² ná¹lɨ́n³ juo¹³ tsáu², ja³bí¹ la³ nɨ́² hniáuh³² jmúh¹³ hnoh² siáh³ ñí¹con² tsá² má²dí¹hlánh¹ joh² náh², ha³ lɨ́²uú² lienh¹ náh² tsú² jú¹ cáu². Cháu¹ náh² honh² hi³ jan² bíh¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² Tsá² cuá³ hñu³mɨ³cuú² jmu² héih³² ñí¹con² hnoh² jɨ³ ñí¹con² tsá² hí³ nɨ́² siáh³; hi³ Tsá² hí³ né³, tiá² jmu² yáh³ hi³ quien² jan², hi³ jan² tiá² quien².

Zia³² he³ cun³quionh³ lɨ́¹³ jmu³ tsá² tanh² ta²¹ Dió³² hniéi²

10 Hi³ jáun² né³ reh², cuɨ́¹ lɨ³ pin³ náh² cun³quionh³ pí³ hi³ ja³² ñí¹con² Tɨ³² Juo¹³ dí², cun³quionh³ pí³ hi³ cáu² hi³ jueh³² jáun² quioh²¹ tsú².

11 Jmuh²¹ náh² ta²¹ la³jɨ́³² ñí¹ hi³ cue³² Dió³² hi³ lɨ́¹³ jmu³ tsú² hniéi², hi³ jáun² quɨnh¹ náh² jmáɨ¹ nɨ́¹juáh³ jmáɨ¹ hi³ hnió³ tsá² hláɨnh¹ ma³cau².

12 Quí¹ jun³juáh¹³ hi³ ná¹jmu³² hniéi² quiúnh¹ tsá²mɨ³cuóun² yáh³ dí², tɨ³la³ ná¹jmu³² dí² hniéi² quiúnh¹ tsá²cuú² tsá²chín³ bíh¹, tsá² hláɨh¹ tsá² ná¹lɨ́n³ jmɨ́²chí³, la³ cun³ tsá² ná¹chín¹, tsá² ná¹ho² jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² ná¹hiá² ná¹jlɨ³² jmɨ́¹ tsɨ́³ zian² hngá¹máh³ lá².

13 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, jmuh²¹ náh² ta²¹ la³jɨ́³² ñí¹ hi³ cue³² Dió³² hi³ lɨ́¹³ jmúh¹³ náh² hniéi², hi³ jáun² lɨ́¹³ quɨnh¹ náh² jmáɨ¹ nɨ́¹juáh³ jmɨ́¹ zia³² hi³ háɨnh¹³, hi³ nɨ́¹ má¹lɨ³² jáun² né³, la³ má²ná¹pin³ jáun² bíh¹ náh².

14 Jáun² né³, tianh³ náh² hua³jan²¹, la³juah²¹ dúh¹ hi³ ná¹hñéih¹ náh² jú¹ tson², jɨ³ ca³la³ hi³ ná¹quíh¹ náh² siáh³ hi³ chun¹ náh², la³jmɨ́¹ lɨ́³ hmɨh³² pin³ hi³ ná¹quih³² hliáu³ hi³ jmu² hua³hí¹³ ñí¹ tsɨ́³.

15 Tianh³ náh² hua³jan²¹ hi³ hléh¹ náh² jú¹ chú³² hi³ jmu³ hi³ niau²¹ tie³ hñu³ tsɨ́³ tsáu², la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² tauh² tuh³² ta³.

16 Hi³ ñí¹ ca³la³ jɨ́³² né³, chá¹ náh² cáun² honh², quí¹ hi³ nio² jáun² cáun² tsɨ́³ bíh¹ tsú² lɨ́³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² chí² lɨh³² hi³ zianh³² hliáu³ hi³ jnáɨ²³ ta³ ñí¹; cun³quionh³ hi³ jáun² lɨ́¹³ yéih¹ náh² sɨ́² hún¹ hmá² zunh²¹ hi³ cuɨ́²³ tsá² hláɨnh¹ ñí¹con² náh².

17 Cuɨ́¹ ná¹hu²¹ honh² náh² hi³ liáun³ náh², hi³ lɨ́³ jáun² la³juah²¹ dúh¹ cáun² hú¹chí¹ pin³ hi³ hein³² hliáu³ hi³ jmu² hua³hí¹³ chí¹, jɨ³ hi³ hniáuh³² ná¹ziánh¹ náh² siáh³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² hi³ lɨ́³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² mí¹táɨ³ hi³ cue³² Jmɨ́²chí³ Chun¹.

18 Nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹lienh¹ hnoh² Dió³² ca³tɨ²¹ lɨ³ua³ cáun² hi³ zia³², jáun² cun³quionh³ hi³ má²hau³ jáun² Jmɨ́²chí³ Chun¹ bíh¹ hniáuh³² lienh¹ náh² tsú² jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³², uá¹jinh¹ cá² ñí¹ hi³ hiú² mɨh³² náh² ñí¹con² tsú². Lɨ́¹³ jmúh¹³ hnoh² la³ nɨ́² nɨ́¹juáh³ cueh¹³ náh² honh² hi³ tianh¹³ náh² hua³jan²¹; hi³ hniáuh³² lienh¹ náh² siáh³ Dió³² hi³ ca³tɨn¹ la³jɨ́n³² tsá² joh¹ tsú².

19 Lienh¹ tiá³ náh² Dió³² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ uá²jaɨ³², hi³ jáun² lɨ³ ño¹ jná¹³ hín² jáɨ¹³ hléh¹³ ná¹ nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ hléh¹³, hi³ jáun² la³ jáun² lɨ́¹³ zia³² uu³mieh¹³ jná¹³ nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ hɨe¹ ná¹ tsáu² la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ jmɨ́¹ ná¹hmá¹ jáun² ca³tɨ²¹ jú¹ chú³² hi³ lɨ́¹³ liáun³ tsú².

20 Jná¹³ la³² tsá² zéin¹ Dió³², hi³ hléh²³ ná¹ jú¹ chú³² jáun²; hi³ cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ cuá¹tson³ jná¹³ ta³né³². Jáun² lienh¹ náh² tiá³ Dió³², hi³ jáun² jlánh¹ tiá³ niau²¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ hléh¹³ jú¹ chú³², la³ cun³ qui³ ca³tɨn¹ jná¹³ jmu¹.

Má²hah² Po¹ jáɨ¹³

21 Jáun² né³, reh² dí² Tíquico chá³² ñí¹con² hnoh² la³jɨ́³² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ jɨ³ hi³ cuá¹jmu² jná¹³ nɨ́² siáh³. Hí³ bíh¹ lɨ́n³ quian²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², jan² tsá² jlánh¹ re² nio² cáun² tsɨ́³, jan² tsá² hno³ lɨ́n³² dí².

22 Hi³ jáun² bíh¹ zein³² jná¹³ tsú² ñí¹con² hnoh², hi³ jáun² chá³² tsú² ñí¹con² hnoh² he³ lánh³ rón³² tiauh² jnoh¹, hi³ jáun² lɨ́¹³ chá³² tsú² siáh³ tiá³ honh² náh².

23 Dió³² Jméi² dí² jɨ³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí² cuɨ́¹ jmu¹ hi³ jɨ³lɨn² tsá² reh² dí² lɨ́¹³ zian² re² tɨn², jɨ³ hi³ ná¹hnáu³ tsú² siáh³ cun³quionh³ hi³ nio² cáun² tsɨ́³.

24 Cuɨ́¹ má¹hé¹ má¹mieh² Dió³² ca³la³ jɨ́n³² tsá² hnio³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², la³jɨ́n³² tsá² hniau³ tsú² cáun² hi³ tiá² tón³² jmáɨ¹ hliáh¹³. [Cun³ nɨ́² bíh¹ tɨ́³ jáɨ¹³.]

Sí² Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tsá² Filipenses

Tá¹la³ cuá¹hún¹ hñu³mí¹ñí² Po¹ jmu² sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ tsá² má²lín³ cuáh³² já¹ juú² Filipos

1 Jná¹³ Po¹ quiúnh¹ ná¹ Timoteo, tsá² ná¹lái³ jnoh¹ *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ Jesucristo, jmu³² jnoh¹ sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ la³jín³² hnoh², tsá² tionh² náh² juú² Filipos ní², tsá² má²joh¹ Cristo Jesús; hi³ la³ñí¹ la³ján³ zen²³ jnoh¹ sí² lá² ñí¹con² tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ cuáh³², la³ má²quionh³ tsá² ná¹jniá³ hí³ jmí¹ tsí³ ní² siáh³.

2 Cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Dió³² Jméi² dí² ji³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², jɨ³ hi³ cuí¹ zian² náh² siáh³ cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

Po¹ liéinh³² Dió³² hi³ ca³tɨn¹ tsá² tanh² ta²¹ Dió³²

3 Cue² jná¹³ tiá¹hmah¹ Dió³² la³ ma³ quin³² ma³ cu³ jéin³² hi³ chau² tsɨn³² jná¹³ quián¹³ hnoh²,

4 hi³ ní¹ má¹ca³lienh¹ jná¹³ Dió³² né³, tiu³nio² bíh¹ hiú² mí²³ jná¹³ ca³la³ hi³ hiún² lín³² tsɨn³² hi³ ca³tɨn¹ la³jín³² hnoh²,

5 quí¹ cú²re² bíh¹ má²ca³jmú¹³ dí² ta²¹ hi³ ca³tɨn¹ jú¹ chú³², ca³la³ cun³ jmí¹ ca³li³liau³ hi³ ca³cháh¹ náh² cáun² honh², hi³ la³ tɨ³ ta³né³².

6 Jáun² jná¹³ né³ hu²¹ tsɨn³², hi³ Dió³² Tsá² ca³ma³liáu³² hí³ hi³ jmu² ta²¹ chu²¹ ñí¹con² náh², jmu² la³ má²jmu² jáun² ca³la³ ñí¹ cuanh²¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo.

7 Cun³ ca³tɨ²¹ bíh¹ hi³ lén¹³ jná¹³ la³ ní² hi³ ca³tɨn¹ la³jín³² hnoh², quí¹ cun³ñí¹ hi³hliá² jlánh¹ ná¹hnáu³ dí², quí¹ ja³bí¹ ñí¹con² hnoh² siáh³ ja³² mií³ tsí³ Dió³² la³jmí¹ ja³² jáun² mií³ tsí³ tsú² ñí¹con² jná¹³, uá¹ hi³ cuá¹hún¹ jná¹³ hñu³mí¹ñí², ho³ uá¹ hi³ ní¹ má¹ca³ta³zanh¹ jná¹³ ñí¹ hó²¹ñí¹ tsá²tan²¹ hi³ lion¹ jná¹³ jú¹ chú³², ji³ hi³ ma³tson¹³ jná¹³ siáh³ jái¹³ jáun².

8 Dió³² ñi³² hi³ cónh³ bíh¹ tiá² hú¹ pí² hú¹ juoun³² tsɨn³² jná¹³ hi³ ca³tɨn¹ la³jín³² hnoh², quí¹ ca³la³ jmí¹ hniau³ hnga² Jesucristo bíh¹ hnau³ jná¹³ hnoh².

9 Hi³ jáun² ní¹ má¹ca³lienh¹ jná¹³ Dió³², hiú² mí²³ jná¹³ hi³ tɨ³ li³mí¹ lín¹³ náh² tsá² jlánh¹ hnio³ Dió³² ji³ tsá²mɨ³cuóun², hi³ tɨ³ li³mí¹ lí¹³ quia³lín³ jmí¹ honh² náh², ji³ hi³ tɨ³ li³mí¹ tsá²li³jnia² siáh³ jmí¹ honh² náh² cun³ jmá² cun³ jnia³²;

10 quí¹ jáun² la³ jáun² li³ tɨn² náh² hi³ quiáh¹ hi³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹. La³ jáun² bíh¹ lí¹³ zian² náh² cáun² hi³ jɨn² náh², hi³ jáun² tiá² li³ zia³² hí¹ cáun² yáh³ hi³ chí¹cuú² chí¹jnái²³ ñí¹con² náh² ní¹ má¹cuanh³² jáun² Cristo.

11 Hi³ jáun² cun³quionh³ hi³ ma³hau³ jáun² Jesús Tsá² lín³ Cristo bíh¹ lí¹³ lín³ náh² la³jmí¹ lí³ cáun² hmá² hi³ hái³² jmáh³la³ mái³ chu²¹. Hi³ jáun² cun³quionh³ hi³ zian² hnoh² cá² ñí¹ hi³ chun¹ né³, lí¹³ tá¹zanh¹ Dió³² re² ta³ ñí¹ tsá²mɨ³cuóun², hi³ ma³quien² tsú² siáh³ Dió³².

La³jí³² hi³ jmu² Po¹, jmu² tsú² cun³ñí¹ hi³ hnio³ Cristo

12 Hnoh² reh², hnó³² jná¹³ hi³ li³ ñíh¹³ náh² hi³ la³jí³² hi³ má²cá²quiúnh³² jná¹³, cu³tí³ bíh¹ má²ca³ma³hau³ hi³ tsá²ngí³² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³²;

13 quí¹ la³jín³² bíh¹ hliáu³ tionh² ñí¹ta²¹ lá², ji³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun² ní² siáh³ má²ná¹ñi³² hi³ cuá¹tson³ jná¹³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Cristo.

14 Hi³ míh¹ tiá² ji³lin² bíh¹ siáh³ tsá² reh² má²ca³chá³ tiá³ tsí³ hi³ hléh³² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² ca³la³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² cú² tiá² juénh² cun³ñí¹ hi³ ná¹ñi³² tsú² hi³ cuá¹tson³ jná¹³ ñí¹ lá²; cu³tí³ má²ná¹tioh³ bíh¹ cáun² tsí³ tsú² ñí¹con² Tɨ³² Juo¹³ dí² ta³né³².

15 Tson² bíh¹ zian² ma³ jan² tsá² hleh³² jái¹³ quioh²¹ Cristo cun³ñí¹ hi³ uóu³² tsí³ ñí¹con² jná¹³, ji³ hi³hliá² hnió³ hniéi² ní² siáh³; tɨ³la³ zian² né³ tsá² siánh³ hi³ hleh³² hú¹tá¹ hi³ re² hu²¹ tsí³ bíh¹ tsú² má¹ná¹.

16 Tsá² hleh³² hí³ hi³ hu²¹ re² tsí³ né³, hleh³² tsú² quí¹ cun³ñí¹ hi³ hniau³ jná¹³ bíh¹ tsú², quí¹ ñi³² tsú² hi³ ca³chau³ Dió³² bíh¹ jná¹³ ñí¹ lá² hi³ cué¹³ jná¹³ jú¹ tson² ca³tɨ²¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Cristo.

17 Tɨ³la³ tsá² ñí¹ hná¹ hí³ né³, jun³juáh¹³ hi³ hu²¹ re² tsí³ yáh³ tsú² hleh³² hi³ ca³tɨn¹ Cristo, tɨ³la³ hleh³² tsú² cun³ñí¹ hi³ zia³² hi³ hen² tsí³ hmóu³² bíh¹. Tsá² hí³ dá² cáun² hnió³ hi³ ma³hliáun³ uu³mí²tsɨ³² quion²¹ jná¹³ bíh¹ tá¹la³ cuá¹tson³ ná¹ lá².

18 Tɨ³la³ ¡tiá² hi³ jmu³ hí¹ cáun² yáh³! Quí¹ uá¹ hi³ hu²¹ re² tsí³ tsú², ho³ uá¹ hi³ tiá² re² hu²¹, cáun² hiún² bíh¹ tsɨn³² jná¹³ li³ua³ hi³ hleh³² tsú² hi³ ca³tɨn¹ Cristo bíh¹.

Quí¹ cun³ li³ hiún² bíh¹ siáh³ tsɨn³² jná¹³,

19 quí¹ ño¹ jná¹³ hi³ cun³ cua³han² bíh¹ jná¹³ re² ja¹ la³jí³² uu³mí²tsɨ³² hi³ quiunh³² jná¹³ lá² cun³ñí¹ hi³ lienh¹ hnoh² Dió³² hi³ ca³tɨn¹ jná¹³, ji³ hi³hliá² má²hau³ jná¹³ siáh³ Jmí²chí³ Chun¹, Tsá² ca³ma³hau³ hí³ Jesucristo tá¹la³ ca³ngí³ tsú² jáun² ñí¹ hué²¹ lá².

20 Quí¹ jná¹³ hu²¹ tsɨn³² hi³ cun³ tiá² chau²¹ bíh¹ jmái¹ hi³ li³ heh¹ ná¹, quí¹ ti³la³ jná¹³ hnó³² hi³ la³ má²chá²³ jáun² bíh¹ jná¹³ tiá³ tsɨn³² hi³ jmu² ná¹ lin¹ cun³quionh³ ngú³ lá² quion²¹ hi³ Cristo bíh¹ Tsá² quien², uá¹ hi³ zian² uá¹ hi³ má²jún¹ jná¹³.

21 Quí¹ ca³tɨn¹ jná¹³, la³jí³² hi³ jmu² jná¹³, jmu² jná¹³ cun³ñí¹ hi³ hno³ ná¹ Cristo bíh¹,

hi³ jáun² ní¹juáh³ hi³ jun³ jná¹³ né³, ti³ zia³² hi³ má²ca³láɨ¹³ bíh¹ jná¹³ jaun³².

22 Ti³la³ cun³ñí¹ hi³ lí¹³ jmu¹ jná¹³ ta²¹ chu²¹ hi³ ca³tɨn¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² tá¹la³ zian² ná¹ ñí¹ hué²¹ lá², hi³ jáun² lí¹ tiá² ño¹ he³ quiáh¹³ bíh¹ jná¹³ lí²³.

23 Juóuh³² bíh¹ hi³ quiáh¹³ jná¹³ lɨ³ua³ cáun² hi³ tun³ ní², quí¹ jná¹³ jmí¹ má²hnó³² hi³ jún³ bíh¹, hi³ jáun² jmí¹ ñih²¹ ná¹ hi³ jmí¹ ñí¹ñí²¹ quiúnh¹ Cristo; quí¹ ca³tɨn¹ jná¹³, hi³ jáun² bíh¹ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ chú³²;

24 tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ hnoh² né³, tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² hi³ la³ má²zian² jáun² jná¹³ ñí¹ hué²¹ lá².

25 Hi³ cun³ñí¹ hi³ má²nio² cáun² tsɨn³² jná¹³ ca³tɨ²¹ hi³ ní² né³, jáun² ño¹ jná¹³ hi³ zian² bíh¹ jná¹³ cónh³í¹ cu³tiá³ quiúnh¹ hnoh², hi³ jáun² lí¹³ má¹hau¹ jná¹³ hi³ cuá¹táunh¹ hnoh² tɨ³ chí¹ján³ jɨ³ hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ lɨ³ hiún² honh² náh² hi³ táunh²³ náh² ta²¹.

26 Hi³ jáun² ní¹ má¹cá²chó³² jná¹³ siáh³ ja¹ quián¹³ hnoh² jlánh¹ lɨ³ zia³² jáɨ¹³ hi³ lɨ³ tsɨnh¹ náh² hi³ ca³tɨn¹ Cristo Jesús cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³.

27 Hi³ jáun² né³, ñí¹ jí²¹la³ ti³ hniáuh³² jmúh¹³ náh² pí³ hi³ lí¹³ zian² náh² la³ cun³ lí³ jú¹ chú³² quioh²¹ Cristo bíh¹; quí¹ uá¹ hi³ ngau³ jná¹³ hi³ ñí¹jɨe¹ ná¹ hnoh², ho³ uá¹ hi³ cuon¹ jná¹³ ñí¹ uóunh³, cun³ jáun² hnó³² bíh¹ jná¹³ hi³ chá³² tsáu² ñí¹con² ná¹ hi³ hnoh² nio² bíh¹ tiá³ honh² náh², jɨ³ hi³ tionh² náh² siáh³ cá²honh¹ ní², hi³ la³jín³² hnoh² ná¹jmuh³² náh² pí³ cu³tsa³² hi³ lí¹³ lɨ³ juóun³² tsá² taunh³² ta²¹ jú¹ chú³² ca³tɨ²¹ hi³ lí¹³ liáun³ tsáu².

28 Ca³la³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² hniáuh³² hú¹ cóh²¹ honh² náh² ñí¹con² tsá² hau² náh², quí¹ la³ jáun² dá² má²ma³lih²¹ hnoh² ñí¹con² tsú² hi³ tsa³hín³ bíh¹ tsú², hi³ ja³bí¹ lí¹³ má¹lih²¹ hnoh² siáh³ hi³ cu³tí³ liáun³ náh²; hi³ li²¹ jáun² né³ ja³² ñí¹con² Dió³² bíh¹.

29 Quí¹ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ hnga² bíh¹ Cristo, má²hian² náh² jáɨ¹³ hi³ tanh¹³ hnoh² tsú² ta²¹, hi³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³ tɨ³ tanh¹³ ta²¹ yáh³ hnoh² tsú², quí¹ ja³bí¹ má²hian² náh² siáh³ jáɨ¹³ hi³ má¹tsoh¹ náh² honh² hi³ ca³tɨn¹ tsú² uá²jaɨ³².

30 Quí¹ ja³bí¹ hnoh² siáh³ tiáunh¹ náh² ja¹ hniéɨ² la³jmí¹ má²ca³jɨeh³ hnoh² jáun² jmí¹tɨn² hi³ hun¹ jná¹³ ja¹ hniéɨ², cáun² hniéɨ² hi³ qui³ hun¹ jná¹³ la³ tɨ³ ta³né³² la³ cun³ qui³ má²ca³niéih² náh² jáun².

2

Cristo ca³jmú³ tsí¹juí³, uá¹jinh¹ quien² lín³² tsú²

1 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ tson² má²ca³ta³no¹ tiá³ honh² náh² cun³ñí¹ hi³ má²cá²cunh³ náh² quiúnh¹ Cristo, hi³ ní¹juáh³ má²ca³lɨ³ hiún² honh² náh² cun³quionh³ hi³ hniau³ tsú², hi³ ní¹juáh³ tson² má²juónh³² náh² siáh³ re² quiúnh¹ Jmí²chí³ Chun¹, hi³ má²ca³lɨ³ cuɨn² hnoh² ha³ lánh³ rón³² lí³ hi³ ja³² mií³ tsí³ tsáu² ñí¹con² tsá²ján² tsá²ján², la³ má²quionh³ hi³ hnáu³ tsú² ní² siáh³,

2 jáun² ma³hiún¹³ náh² tsɨn³² jná¹³ ca³la³ tán¹ hián² cu³tí³ cun³quionh³ hi³ tionh² náh² cá²honh¹, hi³ ná¹hnáu³ náh² cu³tsa³² la³jín³² náh², hi³ cáun² má²ná¹tioh³ honh² náh² la³jín³², jɨ³ hi³ ná¹hu²¹ honh² náh² cá² ñí¹ la³jín³² náh².

3 Ha³ lí² jmú² náh² hí¹ cáun² hi³ dí¹quiaunh²¹ honh² náh² hmóu³², sa³jun³ hniáuh³² hu²¹ honh² náh² hi³ jmúh¹³ náh² cáun² ta²¹, hi³ má¹lɨ³² jáun² né³, jmúh¹³ náh² tonh²; tɨ³la³ la³jí³² hi³ jmúh¹³ náh² má¹ná¹, hniáuh³² má¹quien¹³ náh² tsá²ján² tsá²ján², hi³ jmúh¹³ náh² tsí¹juí³ hmóu³².

4 Hí¹ jan² hnoh² tiá² hniáuh³² hnáuh¹³ hi³ chu²¹ hi³ quián¹³ náh² jmáh³la³ hmóu³², tɨ³la³ ca³tɨn¹ bíh¹ hnoh² hnáuh¹³ náh² hi³ chu²¹ hi³ lí¹³ jmu³ ta²¹ ñí¹con² jɨ³ tsá² siánh³ ní² siáh³.

5 Hniáuh³² ná¹lí³ jmí¹ honh² náh² la³ cun³ hi³ jmí¹ lí³ jáun² jmí¹ tsí³ Cristo Jesús:

6 Quí¹ uá¹jinh¹ qui³ cónh³ jmí¹ má²lín³ Tsá² hí³ la³ cun³ qui³ lín³ Dió³²,
tɨ³la³ tiá² ca³jmú³ yáh³ tsú² tion³ hi³ lin¹ hi³ cá²ren² tsú² quionh³ Dió³²;

7 quí¹ tɨ³la³ ca³chá³ bíh¹ tsú² tɨ³ có³² la³ cun³ hi³ jmí¹ lín³,
hi³ jáun² ca³lɨn³ tsú² la³ cun³ qui³ lín³ jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ hi³ ma³cón³² tsáu².
Jmí¹ ca³lɨ³zian² tsú² jáun² hi³ lín³ ngú³ la³ cun³ qui³ lín³ jáun² tsá²mɨ³cuóun² né³,

8 jmí¹jáun² ca³jmú³ tsú² hi³ lín³ jan² tsá² tsí¹juí³ cu³tí³,
hi³ ¡hí¹ la³ tɨ³ ca³he³ tsú² hi³ jún³ ca³la³ hi³ chí¹tón²¹ crei²¹!

9 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ jlánh¹ ca³ma³quien² tɨ³ ca³nga² Dió³² Tsá² hí³,
jɨ³ hi³ cáu³ siáh³ tá¹³ tsú² hi³ lín³ tsú² jan² Tsá² jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ ñí¹ ca³la³ jɨ³lɨn² tsáu²;

10 hi³ jáun² la³jín³² tsá² zian² hñu³mɨ³cuú²,
tsá² zian² hngá¹máh³ lá² ní²,
jɨ³ tsá² má²ná¹hón²¹ hñu³ hué³² ní² siáh³,
di³jñí³² ñí¹ hó²¹ñí¹ Jesús ní¹ má¹ca³nái³² tsú² hi³ jmáɨ² Jesús.

11 Hi³ jáun² má¹jáun² la³jín³² tsáu² ton³ hi³ Jesús Tsá² lín³ Cristo bíh¹ lín³ Tɨ³² Juo¹³ dí² la³jáɨ³²,
hi³ jáun² lɨ³ lin¹ hi³ quien² Dió³² Jméi² dí².

Tsá² haɨn²¹ tɨ³ con² Cristo lín³ joh¹ ñí¹con² hngá¹máh³

12 Hi³ jáun² né³, hnoh² tsá² jlánh¹ hnau³ jná¹³, la³jmí¹ má²ca³jmuh³ náh² niuh¹ ñí¹con²

jná13 tá1la3 má2cá2ñí32 jná13 quiúnh1 hnoh2
jmí1tin2, ti3 li3mí1 má2hniáuh32 bíh1 jmúh13
náh2 niuh1 ñí1con2 jná13 tá1la3 má2cuon1
jná13 lá2 ñí1 uóunh3. Jmu3 náh2 pí3 hi3
lí13 hián13 hi3 má2ca3liáun3 náh2 jáun2,
cun3quionh3 hi3 jmúh13 náh2 tsí1juí3 ta3 ñí1
Dió32, hi3 ca3la3 hi3 juénh2 náh2 siáh3 Dió32;
13 quí1 Dió32 bíh1 Tsá2 jmu2 hi3 hen2 tsí3
tsáu2 hi3 jmu3 la3 cun3 hi3 ti32 tsí3 dí2, hi3
má2hau3 siáh3 hi3 li3tí23 la3jí32 la3 cun3 rón32
lí3 hi3 hu21 jáun2 tsí3 hnga2.
14 Hi3 jáun2 né3, la3jí32 hi3 jmuh32 náh2,
tiá2 hniáuh32 yáh3 jmúh13 náh2 ta3 hlí1 ta3
liúnh1 náh2, hi3 sa3jun3 jmúh13 náh2 siáh3 ta3
mí1tsáinh1 náh2;
15 hi3 jáun2 hí1 jan2 tiá2 hin2 choh13 tsáuh3
hnoh2. Ti3la3 hnoh2 dá2 hniáuh32 lín3 náh2
tsá2 ji2 jmí1 tsí3 bíh1, hi3 ná1lin1 náh2 hi3 lín3
náh2 jon2 Dió32, tsá2 tiá2 zia32 hí1 cáun2 hi3
quiá1 quioh21 tá1la3 ñi3táunh1 ja1 tsá2 hláih1,
tsá2 cá2 ñí1 jmu2 hi3 hlah3 hi3 hó32. Hniáuh32
bíh1 hi3 lín3 náh2 joh1 ja1 tsá2 hí3 la3jmí1 lí3
cáun2 chí1jmai21 hi3 tie3 joh1 quioh21 ñí1 lí3
cáun2 hngá1máh3 já1niéi2,
16 tá1la3 ñi3quiánh1 náh2 jú1 chú32 hi3 lí13
zian2 tsú2 cáun2 hi3 hmai21. Hi3 jáun2 ní1
má1jaunh32 Cristo má2lí13 li3 tsah1 jná13 hi3
ca3tin1 hnoh2, quí1 cun3quionh3 la3 jáun2 lí13
li3 ño1 jná13 hi3 tiá2 lí1 la3 má2ca3ngí3 yáh3
jná13, hi3 sa3jun3 la3 má2cá2jmú32 jná13 siáh3
cáun2 ta21 lí1 ná1hín23.
17 Hi3 jáun2 né3, hnoh2 bíh1, tsá2
má2ca3jmuh3 náh2 hmóu32 ná1chan1 ñí1con2
Dió32 cun3ñí1 hi3 nio2 cáun2 honh2 náh2, né32
né3, ní1juáh3 jná13 la3 ca3táin2 jmí2hán1 ná1
ñí1 ta3 ñí1 Dió32 hi3 jún3 jná13, la3jmí1 ten2
tsú2 jáun2 mu2 ráu3 mi3 uóun2jieh13 ñí1hiú13,
jáun2 cáun2 hiún2 bíh1 tsin32 jná13 hi3 cuen21
ná1 huen2 ñí1con2 Dió32 cu3li21 quionh3 hi3
lí1 cueh32 hnoh2 tsú2 jáun2, hi3 tsah1 jná13
siáh3 cu3li21 quiúnh1 hnoh2.
18 Hi3 jáun2 chú32 má1hiúnh13 náh2 honh2
ji3 hi3 tsinh1 náh2 uá2jai32 cu3li21 quiúnh1
jná13.

Ta21 quioh21 Timoteo quionh3 Epafrodito

19 Hi3 jáun2 né3, len3 jná13 hi3 zein21
ná1 Timoteo tia3jui32 hi3 tsa3jie3 tsú2 hnoh2
ní1juáh3 hi3 Jesús Ti32 Juo13 dí2 hnió3 la3
jáun2, hi3 jáun2 li3 hiún2 tsin32 jná13 ní1juáh3
ní1 má1ca3li3 ño1 ná1 ha3 lánh3 rón32 tionh2
hnoh2.
20 Quí1 tiú2uú2 zian2 hí1 jan2 yáh3 tsá2
siánh3, tsá2 hu21 tsí3 cá2ren2 la3jmí1 hu21 tsin32
jná13, la3 cun3 tsá2 cu3tí3 hi32 tsí3 hi3 ca3tin1
hnoh2 yáh3;
21 quí1 la3jín32 bíh1 tsá2 ñí1 hná1 ní2
ná1zian2 jmáh3la3 hi3 ca3tin1 hmóu32, ha3 tiá2
zian2 yáh3 tsú2 hi3 ca3tin1 Jesús Tsá2 lín3
Cristo.
22 Ti3la3 hnoh2 má1ná1, má2ná1ñíh1
bíh1 náh2 lánh3 rón32 lín3 Timoteo, quí1
má2ca3ma3jnia32 bíh1 tsú2 hi3 chun1; quí1 hí3
bíh1 má2ca3jmú3 ta21 cu3li21 quiúnh1 jná13
hi3 hléh1 jnoh1 jú1 chú32, la3jmí1 jmu2 jan2
tsá1míh1 hi3 má2hon3 jméi2.
23 Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 hu21 tsin32 jná13
hi3 la3jui32 zein21 ná1 tsú2 hi3 tsa3jie3 tsú2
hnoh2 ní1 má1ca3li3 ño1 jná13 he3 lánh3 rón32
li3 re2 ca3ti21 hi3 cuá1tson3 jná13 lá2;
24 ti3la3 cun3 jáun2 má2ca3chá3 jná13 cáun2
tsin32 ñí1con2 Ti32 Juo13 dí2 hi3 chau21 jná13
huen2 tia3jui32 hi3 ñí1jie1 ná1 hnoh2.
25 Ja3bí1 len3 jná13 siáh3 hi3 hniáuh32
chanh21 jná13 reh2 dí2 Epafrodito, tsá2 jmu32
jnoh1 ta21 quiúnh1 ji3 hi3 jmu32 jnoh1 hniéi2
ní2 siáh3, tsá2 ca3zen2 hnoh2 hmóu32 ñí1 lá2
hi3 ma3hau3 ní1juáh3 he3 li3hniauh23 quion21
jná13;
26 quí1 jlánh1 má2hniá1 tsú2 hi3 jíe32 siáh3
cónh3 hnoh2, ji3 hi3 jlánh1 hlah3 nio2 tsí3
tsú2 siáh3 quí1hliá2 ca3li3 ñíh1 hnoh2 hi3 jmí1
tsáun1 tsú2.
27 Tson2 bíh1 cu3tí3 ca3li3 tsáun1 tsú2, hi3
pih21 tiá2 jun3; ti3la3 Dió32 né3 ca3ja3 mii3 tsí3
ñí1con2 tsú2, hi3 jun3juáh13 jmáh3la3 ñí1con2
hnga2 hí3 yáh3, quí1 ja3bí1 ñí1con2 jná13 yáh3
siáh3, quí1 sá1jmí1 ca3jun3 tsú2 dúh1, jáun2 ti3
li3mí1 hlah3 jmí1 niau21 bíh1 tsin32 jná13 la3
cónh3 bíh1 hi3 má2nio2.
28 Hi3 jáun2 bíh1 jlánh1 hnó32 jná13 chanh21
ná1 tsú2, hi3 jáun2 li3 tsinh1 náh2 ní1
má1ca3jien1 náh2 tsú2 siáh3, quí1 hi3 jáun2
lí13 méih3 hi3 má2nio2 jáun2 hlah3 tsin32 jná13.
29 Hen3 náh2 tsú2 ca3la3 hi3 hiún2 lín32
honh2, la3 cun3 qui3 ca3tin1 hnoh2 hen13
tsá2 reh2 dí2 cun3quionh3 Ti32 Juo13 dí2; ji3
hi3 má1quien13 náh2 tsú2 siáh3 la3 cun3 qui3
ca3tin1 náh2 má1quien13 li3ua3 jan2 tsá2 la3 hí3.
30 Quí1 cú1pih21 cu3tí3 bíh1 tiá2 jun3 tsú2
cun3ñí1 hi3 jmu2 tá13 Cristo; quí1 cun3ñí1
hi3 tiá2 jmí1 lí13 má1hau1 hnoh2 hmóu32 bíh1,
jáun2 ca3ma3hau3 tsú2 jná13 cháh3 hnoh2, hi3
ca3zinh3 tsú2 ñí1 háinh13 hnga2, hi3 cú1pih21
cu3tí3 bíh1 tiá2 jun3 tsú2.

3

Tsá2 cu3tí3 ñi3táunh1 cú2tso2

1 Hi3 jáun2 né3 reh2, tsinh1 náh2 jmu3
cun3ñí1 hi3 ca3tin1 Ti32 Juo13 dí2. Ca3tin1
jná13, tiá2 lin1 uu3mí2tsi32 zia32 yáh3 ní1juáh3
hi3 jmu1 jná13 siáh3 sí2 la3 cun3 qui3
má2cá2jmú32 ná1 jmí1tin2, quí1 cun3 jmu3
bíh1 ta21 ñí1con2 hnoh2, hi3 jáun2 hí1 cáun2
hi3 háinh13 tiá2 li3 zia32 quián13 náh2.
2 Hua3hín13 náh2 ñí1con2 tsá2 lín1 tsí2 hláih1
hí3, tsá2 quí2 cuinh23 hí3 tsáu2 quionh3

mí¹jla², hi³ jlánh¹ juáh³ hi³ jmu² lin¹ hi³ taunh² Dió³² hó¹ñí¹ quioh²¹ tsá² má²quian³² li²¹ jáun²;

3 quí¹ jnoh¹ bíh¹ tsá² cu³tí³ má²ná¹quián¹ dí² li²¹ hi³ lin¹ hi³ taunh² dí² Dió³² hó¹ñí¹, tsá² ma³tsú¹ ma³jonh²¹ dí² Dió³² cun³quionh³ hi³ má²hau³ Jmí²chí³ Chun¹, ji³ hi³ tsah¹ lín²¹ dí² quí¹hliá² lái³ dí² tsá² tionh² jo³cuo² Cristo Jesús. Ti³la³ tiá² cáun² lí¹ hai³² yáh³ dí² tsí³ la³ cun³ hi³ jmu² tsáu² hi³ jniá³ jáun² ti³ coh³;

4 uá¹jinh¹ jná¹³ jan² tsá² jmí¹ li³ jmu¹ quien² la³ cun³ hi³ jmu² tsú² hi³ jniá³ jáun² ti³ coh³, la³jmí¹ jmu² tsá² hí³. Jáun² né³, ní¹juáh³ zian² tsá² lín²³ hi³ zia³² cáun² he³ ca³ti²¹ hi³ lí¹³ li³ ha³ tsú² tsí³ ñí¹con² la³ cun³ hi³ jmu² tsú² jáun² ti³ coh³, ti³la³ ti³ jlánh¹ bíh¹ zia³² jái¹³ hi³ jmí¹ li³ ha¹ jná¹³ tsin³² hi³ jáun²;

5 quí¹ jmí¹ la³ má²jña³ jmái¹ hi³ ca³li³zian² bíh¹ jná¹³, *ca³tiú³ tsú² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian² jná¹³. Jná¹³ bíh¹ jan² tsá² jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ *Israel; jan² tsá² cu³ nió³ quioh²¹ tsá² jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ Benjamín; jná¹³ bíh¹ cu³tí³ jan² tsá² *hebreo la³ cun³ jmí¹ ca³li³zian² ná¹, quí¹ tsá² hleh³² jú¹jma² hebreo bíh¹ ñuh³² mí²zia³² jná¹³. Jná¹³ bíh¹ jan² tsá² jmí¹ má²ca³hín¹³ jë¹ tsá² *fariseos ca³ti²¹ ha³ lánh³ rón³² ngi²³ tsá² hí³ liei²¹ quioh²¹ tsá² *judíos.

6 Ja³bí¹ jná¹³ jmí¹ lín³ jan² tsá² hian² tsí³ lín³² hi³ ca³jmú³² tiá³ siaun³², hi³ jmí¹ hí¹ jmí¹ tsin²¹ jná¹³ tsá² má²ná¹lín³ cuáh³² jmí¹jáun². Hi³ ca³ti²¹ hi³ jmí¹ zian² jná¹³ re² la³ cun³ lí³ héih³² quioh²¹ liei²¹ né³, hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ca³choh¹³ hí¹ cáun² ñí¹ tiá² ca³ma³ti²¹ jná¹³.

7 Ti³la³ la³jí³² la³ cun³ hi³ jlánh¹ jmí¹ len³ jná¹³ hi³ quien² lín³², ta³né³² jmu² jná¹³ hi³ hí¹ cáun² tiá² lin¹ ñí¹ quien² bíh¹ la³jí³² hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Cristo.

8 Ca³li³í¹ máh³ chá²³ jná¹³ tsin³², hi³ la³jí³² la³ cun³ hi³ jmí¹ lí¹³ li³ zia³² quion²¹ jná¹³, lí¹ má²já²cuí³² bíh¹, ní¹juáh³ hi³ cunh²¹ jná¹³ hi³ jáun² quionh³ hi³ má²ca³li³ cuóun³² jná¹³ jáun² Cristo Jesús Ti³² Juóu³² jná¹³. Cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Cristo bíh¹ má²já²hín³ jná¹³ la³jí³² hi³ jáun², ti³la³ tiá² hi³ jmu³ yáh³, quí¹ qui³ cónh³ la³jí³² bíh¹ hi³ jáun² lí³ la³jmí¹ lí³ má¹qui³² hi³ ca³tin¹ jná¹³ ta³né³²; quí¹ hnga² Cristo Tsá² lín³ Juóu³² bíh¹ jná¹³, má²hen² tsin³² ná¹ hi³ janh²¹,

9 hi³ lín¹³ jná¹³ jan² tsá² hú¹tá¹ má²cá²cunh³ cu³tí¹³ quionh³ tsú². Tiú²uú² hnó³² yáh³ jná¹³ jmu¹ pí³ hi³ li³ chun¹ ná¹ cun³quionh³ hi³ má¹ti²¹ jná¹³ jáun² liei²¹, quí¹ ta³né³² má²hnó³² jná¹³ hi³ li³ chun¹ ná¹ cun³quionh³ hi³ nio² jáun² cáun² tsin³² ñí¹con² Cristo bíh¹, quí¹ Dió³² dá² hinh²³ tsáu² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² chun¹ cu³tí³ ní¹juáh³ jan² tsá² má²nio² cáun² tsí³ bíh¹.

10 Ñí¹ jí²¹la³ hnó³² jná¹³ hi³ li³ zia³² pí³ quioh²¹ Cristo Tsá² ca³jenh¹³ hí³ bíh¹ ñí¹con² jná¹³, ji³ hi³ li³ cuóun³² jná¹³ tsú² siáh³ hnga². Hi³ hnó³² jná¹³ siáh³ má¹tso¹ tsin³² la³jmí¹ ca³ma³tso² tsú² jáun² tsí³, hi³ ja³bí¹ hnó³² jná¹³ hi³ jún³ ná¹ la³jmí¹ jun¹ tsú² jáun²,

11 quí¹ hu²¹ tsin³² jná¹³ hi³ ja³bí¹ jná¹³ siáh³ uá²jai³² jenh¹³ ja¹ hla¹.

Jmu² tsú² pí³ hi³ chau²¹ ñí¹ ca³táuh³ jui³²

12 Né³² né³, jun³juáh¹³ hi³ hnó³² jná¹³ juah²¹ hi³ má²ca³joh¹ jná¹³ la³jí³² hi³ ní² yáh³, sa³jun³ hi³ jlánh¹ má²ca³hiá² ca³táunh³ jná¹³ tán¹ hián² yáh³; ti³la³ jná¹³ dá² ñe² ti³ chí¹ján³ bíh¹ ca³la³ ñí¹ ca³joh¹ ná¹ la³ cun³ hi³ ca³jen³ jáun² Cristo jmí¹ ca³jauh¹ tsú² jáun² jná¹³.

13 Reh², tiá² juanh³² yáh³ jná¹³ hi³ má²ca³joh¹ ná¹ hi³ ní²; jí³²la³ ti³ jmu² jná¹³ hi³ tsa³có³ tsin³² la³ cun³ hi³ má²ca³ta³no¹ jáun² cu³hna³² bíh¹, quí¹ hi³ nio² jáun² ti³ chí¹ján³ bíh¹ má²jmu² jná¹³ pí³ hi³ joh¹.

14 Jmu² jná¹³ pí³ hi³ chau²¹ jná¹³ ñí¹ ca³táuh³ jui³², hi³ jáun² joh¹ jná¹³ jái¹³ hi³ ñih²¹ la³ ti³ hñu³mi³cuú² ñí¹ má²ca³te³ Dió³² cun³ñí¹ hi³ hen² jná¹³ ti³ con² Cristo Jesús.

15 Jáun² né³, la³jái³² dí², tsá² cu³tí³ má²ná¹hún¹ tsí³ dí², hniáuh³² lái¹³ dí² la³ ní². Ti³la³ ní¹juáh³ zian² ma³ jan² hnoh², tsá² lín²³ náh² ca³lá² la³ siáh³, tin² bíh¹ Dió³² jmu³ hi³ há¹ ngi¹³ hnoh² la³jí³² ñí¹ tiá² re² má²ca³ngi¹³ náh².

16 Ti³la³ cun³ jáun² hniáuh³² bíh¹ má¹ziáun¹³ dí² la³ cun³ lí³ jú¹ tson² hi³ má²ca³ngi¹³ dí² jáun².

17 Reh², jmu³ náh² ji³lin² la³jmí¹ jmu² jná¹³, hi³ tón³ náh² siáh³ máh¹ ñí¹con² tsá² má²zian² la³ cun³ lí³ nóh³² hi³ má²ca³má¹ta¹³ jnoh¹ jáun² hnoh².

18 La³ cun³ hi³ má²cá²juáh³² jná¹³ jáun² hiú² cuóh³² lín³² ñí¹con² hnoh² jmí¹tin², hi³ siáh³ juah³²í¹ máh³ jná¹³ cónh³í¹ cu³ jéin³² ca³la³ hi³ uo² ná¹, hi³ zian² juóun³² tsá² ñi³táunh¹ hi³ jmu² hniéi² ñí¹con² jú¹ tson² ca³ti²¹ ta²¹ hi³ ca³jmú³ jáun² Cristo jmí¹ ca³jun³ tsú² jáun² ñí¹ crei²¹.

19 Tsá² la³ hí³ dá² tsá² tsa³hín³ bíh¹ ñí¹ cá¹táuh³ jmái¹. Má³² hi³ cúh² bí¹ tsú² lí³ dió³² juo¹³, ca³la³ hi³ tonh² lín³² bíh¹ tsú² jmu² cáun² hi³ jmí¹ hniáuh²¹ jmu³ heh³. Jmáh³la³ ca³ti²¹ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá² bíh¹ ná¹hu²¹ chí¹ tsú².

20 Ti³la³ jnoh¹ má¹ná¹, ná¹lái³ dí² tsá² hín¹³ hñu³mi³cuú² bíh¹, hi³ ná¹jan³² dí² hi³ ñí¹ jáun² bíh¹ jáuh³ Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí², Tsá² liáu³².

21 Hi³ jáun² cun³quionh³ pí³ hi³ zia³² jáun² quioh²¹ bíh¹ tsú², la³ cun³ pí³ hi³ jmúh³² tsú² jáun² ta²¹ hi³ lí²³ nio² jo³cuo² tsú² hnga² ca³la³

jí32 hi3 zia32 yáh3, cun3quionh3 pí3 jáun2 bíh1 záɨ32 tsú2 ngú3 tsí1juí3 lá2 quiú13 dí2, hi3 jmu3 tsú2 hi3 ngú3 quiú13 dí2 lí13 la3jmí1 lí3 ngú3 hi3 má2quian32 tsú2 jáun2 hnga2 ti3 hñu3mi3cuú2.

4

Ma3hiún13 náh2 honh2 jmáɨ1 ca3la3 jí32 cun3ñí1 hi3 ca3tɨn1 Tɨ32 Juo13 dí2

1 Jáun2 né3 reh2, hnoh2 tsá2 jlánh1 hnau3 jná13 lín32, tsá2 jlánh1 hen2 tsɨn32 jná13 hi3 jɨe1 ná1, jlánh1 hiún2 lín32 tsɨn32 jná13 jɨ3 hi3 tsah1 lín21 jná13 siáh3 cun3ñí1 hi3 ca3tɨn1 hnoh2. Cuí1 ná1pin3 náh2 la3 má2ná1pin3 náh2 ní2 quiúnh1 náh2 Tɨ32 Juo13 dí2, hnoh2, tsá2 hnau3 jná13 lín32.

2 Hiú2 mí23 jná13 ñí1con2 mí1 Evodia quionh3 mí1 Síntique, hi3 cuí1 tiánh2 tsú2 cá2hon3 la3 cun3 hi3 qui3 ca3tɨn1 jmu3 tsá2 reh2 dí2 cun3quionh3 Tɨ32 Juo13 dí2.

3 Ja3bí1 hnú2 reh2 Sízigo, mí23 jná13 ñí1con2 hnú2 hi3 cu3tí3 jmúh13 hnú2 ta21 cu3li21 quiúnh1 jná13, la3 cun3 niéih3 jáun2 hi3 jmáɨ2 hnú2, hi3 má1hon1 nú2 reh2 tsá2mɨ3 ní2, quí1 tsá2mɨ3 ní2 bíh1 jlánh1 ca3jmú3 pí3 quiúnh1 jná13 hi3 hléh13 ná1 jú1 chú32 hi3 lí13 liáun3 tsáu2, la3 má2quionh3 ñú2 Méin1, ji3 tsá2 reh2 ca3jmú3 ta21 quiúnh1 jná13 ñí1 hná1 ní2 ní2 siáh3. Tsá2 ní2 má2ná1tón21 bíh1 hi3 jmáɨ2 ñí1 sí2 rón32 hñu3mɨ3cuú2.

4 Ma3hiún13 náh2 honh2 jmáɨ1 ca3la3 jí32 cun3ñí1 hi3 ca3tɨn1 Tɨ32 Juo13 dí2. Juah32 jná13 siáh3 cónh3: ¡Ma3hiún13 náh2 honh2!

5 Cuí1 li3 cuóu32 hnoh2 la3jín32 tsáu2 hi3 hnoh2 bíh1 tsá2 chu21 honh2 náh2; quí1 má2ja3quián3 jáunh3 bíh1 Tɨ32 Juo13 dí2.

6 Hí1 cú1pih21 lí2 jmú2 náh2 zian2 ca3tɨ21 hi3 hlá2 hi3 ní2, ti3la3 ní1 má1ti3 ñí1lienh1 náh2 Dió32, jáun2 cáun2 juoh1 náh2 tsú2 la3jí32 la3 cun3 hi3 li3 hniáuh32 ñí1con2 bíh1 náh2. Ti3la3 la3jí32 hi3 hiú1 míh1 náh2 ñí1con2 tsú2 má1ná1, hniáuh32 cueh1 náh2 tsú2 tiá1hmah1 bíh1.

7 Hi3 jáun2 Dió32 cué32 hi3 niau21 tie3 hñu3 honh2 náh2, cáun2 hi3 jlánh1 bíh1 cáu2 jueh32, cáun2 hi3 tiá2 há1 tiá2 ngɨ13 tsá2mɨ3cuóun2; hi3 jáun2 tie3 hi3 nio2 jáun2 hñu3 honh2 bí1 náh2 jmu3 hua3hí13 hñu3 jmí1 hñu3 honh2 náh2, ji3 la3jí32 hi3 lín23 náh2 ní2 siáh3, cun3ñí1 hi3 má2cá2cunh3 náh2 jáun2 quiúnh1 Cristo Jesús.

Taunh32 tsú2 tsí3 jmáh3la3 hi3 chu21

8 Hi3 jáun2 né3 reh2, la3 cun3 ñí1 ca3táuh3 jáɨ13 hi3 juanh32 jná13 lá2, hi3 chú32 táunh13 náh2 honh2 la3jí32 hi3 tson2, la3jí32 hi3 híen1, la3jí32 jmáh3la3 hi3 cú2tso2, hi3 ji2, hi3 chu21, ji3 hi3 tson2 quien2 ní2 siáh3. Hi3 jáun2 né3, tionh2 náh2 honh2 jmáh3la3 cá2 ñí1 hi3 chu21, ji3 li3ua3 cáun2 hi3 hú1tá1 cu3tí3 ca3ti21 ma3quien2 tsú2.

9 Jmuh21 náh2 ta21 la3 cun3 hi3 ca3híe3 jná13 jáun2, la3jí32 jú1 tson2 hi3 ca3ngáɨ1 jná13 jáun2 ñí1con2 hnoh2, la3 cun3 jáɨ13 hi3 ca3niéih2 náh2 jáun2 hi3 hléh23 jná13, ji3 la3 cun3 hi3 ca3jɨeh3 hnoh2 jáun2 hi3 jmu2 jná13 ní2 siáh3; jmu3 náh2 la3 ní2, hi3 jáun2 Dió32, Tsá2 cha32 tie3 tsí3 dí2, zenh2 quiúnh1 náh2.

Po1 cue32 tiá1hmah1 ca3ti21 hi3 lí1 ca3cué3 tsá2 juú2 Filipo

10 Hi3 jáun2 né3, jlánh1 lí2hiún2 tsɨn32 jná13 ñí1con2 Tɨ32 Juo13 dí2 quí1hliá2 má2cá2chó32 siáh3 jmáɨ1 hi3 má2ca3ma3hau1 náh2 jná13. Tiá2 hnó32 yáh3 jná13 juah21 hi3 hnoh2 jmí1 má2já2con2 náh2 quion21 jná13, ti3la3 cun3ñí1 hi3 tiá2 jmí1 zia32 he3 lánh3 rón32 má1hau1 bíh1 hnoh2 jná13.

11 Hi3 sa3jun3 juanh32 jná13 la3 ní2 cun3ñí1 hi3 zia32 hi3 li3hniauh23 ñí1con2 ná1, quí1 má2ca3li3tɨn2 bíh1 jná13 hi3 má1hiún13 tsɨn32 la3 cun3 rón32 tí3 hi3 zia32 quion21.

12 Ño1 bíh1 jná13 he3 lánh3 rón32 zian2 tsú2 hi3 tia3mii2, hi3 ño1 bíh1 jná13 siáh3 hi3 he3 lánh3 jaun32 hi3 zia32 hliáun3 hi3 quioh21 tsú2. Má2ca3li3tɨn2 bíh1 jná13 hi3 má1hiún13 ná1 tsɨn32 li3ua3 cáun2 lánh3 zian2 ná1, uá1 hi3 canh2 uá1 hi3 lí1 hó21 hén2 ná1, uá1 hi3 zia32 ca3la3 hi3 tú2 hi3 ziáun23 ho3 uá1 hi3 tiá2 hi3 zia32 hí1 cú1pih21.

13 Cun3 tió32 bíh1 jná13 ja1 ca3la3 jí32, quí1 Cristo bíh1 Tsá2 cue32 jná13 pí3.

14 Ti3la3 cu3 jáun2 bíh1, hnoh2 ca3jmuh3 hi3 chú32 hi3 ca3quiánh2 náh2 uu3mí2tsɨ32 quion21 jná13.

15 Quí1 la3 cun3 jmí1tin2 máh3 jmí1 ca3li3liau3 hi3 hléh23 jná13 jú1 chú32 quioh21 Dió32, hmóu32 hnoh2 tsá2 juú2 Filipos ní2 bíh1, ca3ma3hau1 náh2 jmí1 cuá1han3 jná13 jáun2 hué32 Macedonia ní2, la3 cun3 qui3 má2ná1ñíh1 náh2 jáun2. Hnoh2 bíh1 ca3ja3 honh2 hi3 má1hau1 náh2 jná13 quí1 cun3ñí1 hi3 jná13 ca3ma3hau1 ná1 hnoh2 hi3 ca3tɨn1 jmí2chí3 quián13 náh2.

16 Hi3 jun3juáh13 jmáh3la3 hi3 jáun2 yáh3, quí1 tá1la3 jmí1 cuon1 jná13 já1 juú2 Tesalónica, ja3bí1 ca3zen2 hnoh2 siáh3 quie3 tenh3 hnah2 jéin32 ñí1con2 jná13 hi3 hin13 jná13 ñí1 li3 hniáuh32 quion21.

17 Jun3juáh13 hi3hliá2 hniá1 jná13 hi3 zia32 hi3 he1 ná1 quián13 hnoh2 yáh3; ti3la3 la3 cun3 hi3 hnó32 jná13, hi3 cuí1 chí1li3 hliáun23 hi3 zia32 quián13 náh2 ñí1con2 Dió32 bíh1.

18 Hi3 ¡hí1 la3 ti3 chí1nga2 bíh1 má2ca3jéinh1 hnoh2 ñí1con2 jná13 la3 cun3 bíh1 hi3 má2cá2jmú32 jná13 ñí1con2 hnoh2! Hi3 jáun2 ta3né32 má2zia32 bíh1 ñí1con2 jná13 la3 cun3 hi3 má2li3 tsɨn13 cun3quionh3 hi3 ca3zen2 náh2 jáun2 hi3 quian32 Epafrodito. Hi3 ca3zen2 hnoh2 jáun2 lí3 la3jmí1 lí3 ziún2 hi3

ja^{32} má^{2}ró^{32} hi^{3} jɨn^{32} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}, cáun^{2} hi^{3} lí^{1} cue^{32} tsú^{2} hi^{3} jáun^{2} Dió^{32} he^{2} ca^{3}la^{3} hi^{3} hiún^{2} lín^{32} tsí^{3}.

19 Hi^{3} ño^{1} jná^{13} siáh^{3}, hi^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Cristo Jesús Dió^{32} Juóu^{32} jná^{13} cue^{32} uá^{2}jaɨ^{32} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} la^{3}jí^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3} lí^{2}hniáuh^{32} ñí^{1}con^{2} náh^{2}, la^{3} cun^{3} lí^{3} la^{3}jí^{32} hi^{3} chu^{21} hi^{3} zioh^{2} tsú^{2} jáun^{2}.

20 ¡Cuí^{1} lɨ^{3}quien^{2} bíh^{1} Dió^{32} Jméi^{2} dí^{2} la^{3} cun^{3} jmí^{1}hi^{3}nio^{2}! Tson^{2} bíh^{1} cu^{3}tí^{3}.

Hah^{2} tsú^{2} jáɨ^{13} ñí^{1} má^{2}ca^{3}táuh^{3}

21 Juah^{21} tiá^{3}: “Hia^{2} náh^{2}” hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} jná^{13} ñí^{1}con^{2} ca^{3}la^{3} jín^{32} tsá^{2} joh^{1} Jesús Tsá^{2} lín^{3} Cristo. Tsá^{2} reh^{2} dí^{2} tionh^{2} lá^{2} quiúnh^{1} jná^{13} juáh^{3} siáh^{3}: “Hia^{2} náh^{2}” ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}.

22 La^{3}jín^{32} tsá^{2} joh^{1} Dió^{32} tionh^{2} ñí^{1} lá^{2} juáh^{3}: “Hia^{2} náh^{2}”, la^{3}ñí^{1} la^{3}ján^{3} tsá^{2} tionh^{2} hñú^{13} *tsá^{2} cuá^{1}lín^{3} mɨ^{3}chí^{1} já^{1} juú^{2} Roma lá^{2}.

23 Jesús Tsá^{2} lín^{3} Cristo cuí^{1} má^{1}hé^{1} má^{1}mieh^{2} jɨ^{3}lɨn^{2} náh^{2}. [Cun^{3} ní^{2} bíh^{1} tí^{3} jáɨ^{13}.]

Sí² Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tsá² Colosenses

Po¹ jmu² sí² lá² hi³ ca³ṭɨn¹ tsá² má²ḿn³ cuáh³² já¹ juú² Colosas

1 Jná¹³ la³² Po¹, tsá² lín³ ná¹ *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Jesucristo la³ cun³ hi³ hnió³ hnga² Dió³², quiúnh¹ jná¹³ reh² dí² Timoteo,
2 hi³ jmu² jná¹³ sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ hnoh² tsá² má²lín³ náh² tsá² joh¹ Dió³², tsá² zian² náh² já¹ juú² Colosas ní², tsá² nio² cáun² honh² náh² ñí¹con² Cristo. Dió³² Jméi² dí² cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh², hi³ cuí¹ jmu¹ siáh³ hi³ hnoh² zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

Po¹ liéinh³² Dió³² hi³ ca³ṭɨn¹ tsá² tanh² ta²¹ Dió³²

3 La³jɨ́³² jmáɨ¹ bíh¹ cue²³ jnoh¹ tiá¹hmah¹ Dió³² Jméi² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², ní¹ má¹ca³lienh¹ jnoh¹ Dió³² hi³ ca³tɨn¹ hnoh²;
4 quí¹ má²ca³lɨ³ né¹ jnoh¹ ha³ lánh³ rón³² má²nio² cáun² honh² hnoh² ñí¹con² Cristo Jesús, jɨ³ hi³ jlánh¹ hno³ náh² siáh³ la³jɨ́n³² tsá² joh¹ Dió³².
5 Né¹ jnoh¹ hi³ má²ná¹jmuh³² náh² la³ jáun² quí¹ cun³ñí¹ hi³ ca³héih³ náh² honh² la³ cun³ hi³ ná¹hmá¹ jáun² quián¹³ náh² hñu³mɨ³cuú²; hi³ ca³ta³ná¹hu²¹ honh² náh² hi³ jáun² jmɨ́¹ ca³niéih² náh² jáun² jáɨ¹³ hi³ lɨ́³ jú¹ tson², la³ cun³ jú¹ chú³² ca³tɨ²¹ hi³ liáun³ tsú².
6 Jáɨ¹³ hi³ ca³niéih² hnoh² jáun² má²chí¹cuóun², hi³ má²jmu² siáh³ ta²¹ hñu³ tsɨ́³ tsáu² la³ tá¹ cáun² hngá¹máh³ la³jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ñí¹con² hnoh² la³ cun³ jmɨ́¹ ca³niéih² náh² hi³ ha³ cónh³ tí³ mií³ hi³ ja³² tsɨ́³ Dió³² ñí¹con² náh², hi³ ca³ngɨ¹³ náh² re² hi³ tson² bíh¹ hi³ jáun².
7 Jáɨ¹³ ní² dá² ca³ma³ta² hnoh² reh² dí² Epafras tsá² hno³ lín³² dí², tsá² má²cá³jmú³ hí³ tá¹³ Dió³² quiúnh¹ jnoh¹, tsá² jlánh¹ re² má²tí³² hí³ jë¹, hi³ lín³ quian²¹ Cristo ñí¹con² hnoh².
8 Hí³ bíh¹ má²cuá²caun² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ hnoh² ñí¹con² jnoh¹, hi³ hnoh² ná¹hnáu³ náh² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmɨ́²chí³ Chun¹.
9 Hi³ jáun² la³ cun³ jmɨ́¹ ca³lɨ³ né¹ jnoh¹ la³ ní² né³, cun³ tiá² má²ca³chá¹³ bíh¹ jnoh¹ tɨ³ có³² hi³ lienh¹ jnoh¹ Dió³² quián¹³ hnoh². Hi³ hiú² mɨ³² jnoh¹ ñí¹con² Dió³² hi³ jmu³ tsú² hi³ lɨ³ cuɨn² hnoh² tán¹ hián² cu³tí³ la³ cun³ hi³ hnió³ tsú², cun³quionh³ hi³ jmu³ Jmɨ́²chí³ joh¹ tsú² hi³ quia³lín³ jmɨ́¹ honh² náh², jɨ³ hi³ há¹ ngɨ¹³ náh² siáh³ ní¹juáh³ ha³ lánh³ rón³² lí³ hi³ tɨ³² tsí³ tsú².
10 Hi³ jáun² la³ jáun² lí¹³ ñí¹táunh¹ náh² la³ cun³ qui³ ca³tɨ²¹ hi³ ñi³táunh¹ tsá² joh¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ tiú²nio² lɨ́¹³ jmúh¹³ náh² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsí³ tsú². Hi³ cun³quionh³ hi³ zian² náh² la³ jáun² né³, lɨ́¹³ jmúh¹³ náh² hliáun³ ta²¹ chu²¹, jɨ³ hi³ lɨ́¹³ hi³ ti³ li³mí¹ re² tsá²lɨ³ cuóun³² náh² siáh³ Dió³².
11 Mɨ³² jnoh¹ siáh³ ñí¹con² Dió³² hi³ jmu³ tsú² hi³ lɨ³ pin³ honh² hnoh² cun³quionh³ pí³ hi³ cáu² hi³ jueh³² quioh²¹ tsú², hi³ jáun² ca³la³ hi³ juenh² lín³² honh² hnoh² lí¹³ tion¹³ náh² honh² ja¹ la³jɨ́³² hi³ quiunh²¹ náh², hi³ ca³la³ hi³ lɨ³ tsɨnh¹ lín²¹ náh² siáh³.
12 Hi³ jáun² cuéh³ náh² tiá¹hmah¹ Jméi² dí², quí¹hliá² má²ca³chau³ dí² tsú² hua³jan²¹ hi³ tsá¹héi¹³ dí² la³ cun³ hi³ tsóh³ tsú² jáun² ñí¹con² la³jɨ́n³² tsá² tionh² ñí¹ tie³ joh¹, la³ cun³ la³jɨ́n³² tsá² joh¹ Dió³².
13 Quí¹ Dió³² má²ca³liáu³² dí² ñí¹con² pí³ quioh²¹ ñí¹ já¹niéi², hi³ jáun² ca³chau³ dí² tsú² jo³cuo² Jon², Tsá² hnio³ tsú² hí³ lín³².
14 Cun³quionh³ Jon² bíh¹ tsú² má²ca³liáu³², hi³ ca³hin³ tsú² siáh³ tso³ quiú¹³ dí².

Cun³ñí¹ hi³ jun³ Cristo bíh¹ ca³niau³ tie³ quiú¹³ dí² quiúnh¹ Dió³²

15 Né³² né³, cun³quionh³ Cristo hí³ bíh¹ má²néh³² dí² cun³ tán¹ cun³ hián² Dió³² Tsá² tiá² jniá³. Hí³ bíh¹ lín³ Tsá² jan² tán¹ Jon² Dió³², Tsá² la³ñí¹ ñí¹ ca³la³ jɨ́³² la³ cun³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³².
16 Cun³quionh³ hí³ bíh¹ ca³jmú³ Dió³² la³jɨ́³² hi³ zia³² hñu³mɨ³cuú² jɨ³ ñí¹ hué²¹ lá² siáh³, la³ cun³ la³jɨ́³² hi³ jniá³ jɨ³ hi³ tiá² jniá³ ní² siáh³, la³ má²quionh³ la³jɨ́n³² tsá²cuú² tsá²chín³, uá¹ hi³ tsá² ná¹ho² ta²¹ uá¹ hi³ tsá² jmu² héih³², uá¹ hi³ tsá² cú² tsá² juenh² ní² siáh³. Cun³quionh³ hí³ bíh¹ dí² ca³jmú³ Dió³² la³jɨ́³² hi³ ní², hi³ la³jɨ́³² bíh¹ lɨ³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ hí³ dí².
17 Quí¹ cun³ jmɨ́¹ má²zian² bíh¹ Cristo la³ cun³ jmɨ́¹ ñeh² bíh¹ hi³ lɨ́¹³ ca³la³ jɨ́³² hi³ zia³², hi³ cun³quionh³ hí³ bíh¹ siáh³ ca³ta³no¹ jɨ³lɨ³² la³ cun³ ñí¹ ca³tɨ²¹.
18 Cristo hí³ bíh¹ lín³ siáh³ mɨ³ chí¹ ñí¹con² tsá² ná¹lín³ cuáh³², tsá² ná¹lín³ hí³ cuá² ta³ tsú². Hí³ bíh¹ lín³ mí¹zioh²¹ quioh²¹ tsá² má²ná¹lín³ cuáh³², hi³ lín³ tsú² siáh³ Tsá² la³ñí¹ hi³ lɨn³ tsá² hmaɨ²¹ jmɨ́¹ ca³jenh¹³ ja¹ hla¹; cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ lín³ tsú² Tsá² la³ñí¹ ñí¹ ca³la³ jɨ́³².
19 Quí¹ Dió³² ca³lɨ³hnió³ hi³ Jon² dí² dí¹quian³² ca³la³ jɨ́³² la³ cun³ hi³ lín³ dí² jáun² hnga².
20 Ja³bí¹ ca³lɨ³hnió³ Dió³² hi³ cun³quionh³ Cristo chá³² tie³ ja¹ quioh²¹ quionh³ ca³la³ jɨ́³² hi³ zia³², hi³ ca³jmú³ dí² jáun², jáun² lí¹³ hen³ dí² siáh³ re² tɨn² la³jɨ́³² hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², jɨ³ hi³ zia³² hñu³mɨ³cuú² ní² siáh³. Ca³jmú³ tsú² hi³ lɨ́¹³ niau²¹ tie³ cun³quionh³

jmí²hán¹ Cristo hi³ ca³táɨn² jáun² tsoh² crei²¹
jmí¹ jun¹ tsú².

21 Hi³ jáun² uá¹jinh¹ jmí¹tin² jmí¹ jíe³²
hnoh² Dió³² la³juah²¹ dúh¹ tsá² siánh³, jmái¹
hi³ jmí¹ tí² hon² náh² Dió³² cun³quionh³ la³jí³²
hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ jmí¹ jmuh³² náh² jáun²,
22 ti³la³ ta³né³² má¹ná¹, Dió³² má²ca³chá³
tie³ ja¹ quián¹³ náh² quiúnh¹ tsú²,
cun³quionh³ hi³ jun³ jáun² Cristo jmái¹ hi³
jmí¹ dí¹ngú³ tsú² jáun² la³ jnoh¹. Cun³quionh³
hi³ ca³jmú³ tsú² la³ jáun² né³, lí¹³ jmu³ tsú²
hi³ chá¹tánh¹ náh² ñí¹con² dí² hnga², hi³
ná¹chan¹ náh² ñí¹con² tsú², hi³ ná¹jin² náh²
siáh³, ji³ hi³ hí¹ cáun² tso³ tiá² zia³² quián¹³
náh².

23 Ti³la³ hniáuh³² hi³ la³ má²nio² ní² bíh¹
cáun² honh² náh² má¹ná¹, la³jmí¹ dí¹chi²¹
tiá³ cáun² hñú³ ñí¹ hiah³² quioh²¹. Ha³ tiá²
hniáuh³² yáh³ tianh¹³ náh² ti³ có³² ca³ti²¹ hi³
ca³héih³ náh² jáun² honh² jmí¹ ca³nieih² náh²
jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³². Jú¹ chú³² ní² bíh¹
jaun³² má²ca³nga³ tsú² tá¹ cáun² hngá¹máh³,
hi³ jná¹³ né³, Po¹, lín³ ná¹ siáh³ jan² quian²¹
ñí¹con² jáɨ¹³ ní².

Po¹ nio² jo³cuo² hi³ ma³cón³² tsá² lín³ cuáh³²
(Efesios 3:1-11)

24 Jáun² né³, ta³né³² lí²hiún² tsin³² jná¹³
cun³ñí¹ hi³hliá² ma³tso¹ ná¹ tsin³² hi³ ca³tin¹
hnoh². Cun³quionh³ hi³ ma³tso¹ jná¹³ jáun²
tsin³² má²ma³hián¹³ jná¹³ la³ cun³ hi³ jmí¹ lí¹³
ma³tso² Cristo tsí³ hi³ ca³tin¹ tsá² cuáh³², tsá²
lín³ hí³ la³juah²¹ dúh¹ zeih²¹ cuo² zeih²¹ ta³
tsú².

25 Hi³ jáun² bíh¹ lín³ jná¹³ jan² tsá²
má²cón³² tsá² lín³ cuáh³², cun³ñí¹ hi³
má²ca³hiáu³² jná¹³ Dió³² ca³ti²¹ cáun² hi³
chú³² quián¹³ hnoh², hi³ cué¹³ jná¹³ hnoh²
tán¹ hián² jáɨ¹³ quioh²¹ tsú²,

26 la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ jáun²
la³ cun³ cá²jmáɨ¹ lín²¹. Hliáun³ nió³ lín³²
bíh¹ tsáu² má²ca³há² ca³nga² tá¹la³ jáun²,
ti³la³ ta³né³² má¹ná¹, Dió³² má²ca³jñéih³ jáɨ¹³
jáun², hi³ hnió³ dí² li³ cuoh² tsá² joh¹.

27 Ñí¹con² tsá² hí³ joh¹ bíh¹ Dió³²
má²ca³li³hnió³ híe³² jú¹ tson² hi³ jmí¹
ná¹hmá¹ jáun², cáun² jáɨ¹³ quien² lín³² ñí¹con²
*tsá²cá²jo²¹, hi³ lí¹³ jmu³ ta²¹ ñí¹con² tsú².
Jáɨ¹³ jáun² né³ má²tson² hi³ zian² Cristo hñu³
honh² hnoh², uá¹ hi³ tsá²cá²jo²¹, uá¹ hi³
tsá² *judíos. Hi³ cun³ñí¹ hi³ zian² hí³ dí²
hñu³ honh² hnoh² né³, hi³ jáun² má²ná¹hen²
honh² náh² hi³ lín¹³ náh² rón³² la³ cun³ qui³
lín³ hnga² Dió³².

28 Hi³ jáun² jnoh¹ hléh¹ hi³ ca³tin¹ Cristo
ñí¹con² la³jín³² tsáu². Hi³ hie²³ jnoh¹ tsáu² ji³
hi³ hlí¹ lienh¹ jnoh¹ tsú² ji³lin² cun³quionh³
jú¹ quia³lín³ jmí¹ tsí³, hi³ jáun² la³ jáun² lí¹³
má¹jnia¹³ jnoh¹ la³jín³² tsáu² ñí¹con² Dió³²
hi³ ná¹lín³ tsú² tsá² má²hún¹ tsí³ hi³ ca³tin¹
Cristo.

29 Jáun² cun³ñí¹ hi³ ní² bíh¹ jmu² jná¹³ ta²¹
ca³la³ jonh³ jmí¹ tsin³² cun³quionh³ pí³ hi³
cáu² hi³ jueh³² hi³ cue³² hnga² Cristo ñí¹con²
jná¹³.

2

1 Hi³ jáun² né³, hnó³² jná¹³ hi³ li³ ñíh¹³ náh²
hi³ jmu² jná¹³ pí³ lín³² hi³ ca³tin¹ hnoh², ji³
hi³ ca³tin¹ tsá² tionh² juú² Laodicea, ji³ hi³
ca³tin¹ la³jín³² tsá² tiá² má²ca³jíe³² jná¹³ hí¹
cónh³ ní² siáh³.

2 Quí¹ jná¹³ hen² tsin³² hi³ tá¹ la³jín³² náh²
ní² li³ pin³ honh², hi³ tianh¹³ náh² cá²honh¹
hi³ ná¹hnáu³ náh², ca³la³ ñí¹ ca³ta³no¹ tiá³
honh² náh² tán¹ hián² cu³tí³ cun³quionh³ hi³
há¹ ngɨ¹³ náh² re² jáɨ¹³ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ jáun²
quioh²¹ Dió³²; hi³ jáɨ¹³ jáun² né³, hnga² bíh¹
Cristo.

3 Hí³ bíh¹ Tsá² jñéih³ la³jí³² hi³ quien² lín³²,
la³ cun³ hi³ jniá³ jáun² jmí¹ tsí³ Dió³², la³
má²quionh³ hi³ ñi³² Dió³² ní² siáh³.

4 Juah³² jná¹³ la³ ní² ñí¹con² hnoh², hi³
jáun² tiá² hin² lí¹ ma³cau² náh² cun³quionh³
jú¹ re² jú¹ tin² lín³².

5 Quí¹ uá¹jinh¹ tiá² zenh² jná¹³ ja¹ quián¹³
hnoh² hi³ dí¹tsáun² ná¹, ti³la³ zenh² bíh¹ jná¹³
quionh³ jmí²chí³ quion²¹, hi³ lí²hiún² tsin³²
jná¹³ hi³ jíe³² ná¹ hi³ hnoh² tionh² náh² re²
tin², ji³ hi³ nio² siáh³ cáun² tán¹ honh² náh²
hi³ tanh²³ náh² ta²¹ Cristo.

Zian² tsú² cáun² hi³ hmaɨ²¹ cun³quionh³
Cristo

6 Hi³ jáun² la³jmí¹ ca³hen³ náh² jáun² Je-
sucristo hi³ lín³ Juóuh³² náh², la³ jáun² bíh¹
hniáuh³² ñí¹táunh¹ náh² ná¹cunh² quiúnh¹
tsú².

7 Jáun² né³, la³jmí¹ jmu² cáun² hmá² hi³ hí²³
chí² jmu² ñí¹ ñe¹ lín²¹, ho³lá²dá² la³jmí¹ jmu²
jan² tsá² zih³² hñú³ ñí¹ jmíh¹ hiah³² pin³, la³
jáun² bíh¹ hniáuh³² hi³ ti³ li³mí¹ niau³² tiá³
honh² náh² ñí¹con² tsú², la³ cun³ rón³² lí³ hi³
má²ca³li³ tin² náh² jáun², hi³ cueh¹ náh² tsú²
siáh³ tiá¹hmah¹ jmáɨ¹ ca³la³ jí³².

8 Jáun² hua³hín¹³ náh², quí¹ ní² lí¹ ca³li³
zian² tsá² ma³cau² hnoh² cun³quionh³ jú¹ re²
jú¹ tin² hi³ cháunh²³ chí¹ hnga², ji³ jú¹ tí¹jáɨ²
tiá² lin¹ ñí¹ quien² ní² siáh³. Jáɨ¹³ la³ ní² ja³²
ñí¹con² tsá² hie³² la³ cun³ hi³ ná¹ngɨ²³ tsáu²
bíh¹, hi³ ja³² jáun² ñí¹con² jmí²chí³ hláɨnh¹,
tsá² ná¹jmu² quien² ñí¹con² tsá² zian² ñí¹
hué²¹ lá²; jun³juáh¹³ ñí¹con² Cristo yáh³ ja³²
jáɨ¹³ la³ ní².

9 Quí1 la3 cun3 rón32 lɨ́n3 hnga2 bíh1 Dió32
lɨ́n3 Cristo, hi3 tá1la3 jáun2 né3, lɨ́n3 tsú2 siáh3
Tsá2 ngú3.
10 Hi3 jáun2 hnoh2 siáh3 má2zian2 náh2 cun3
tán1 cun3 hián2 cun3ñí1 hi3 má2cá2cunh3 náh2
quiúnh1 Cristo. Hi3 hí3 bíh1 dí2 lɨ́n3 Tsá2 chín1
ñí1con2 la3jín32 tsá2 ná1ho2 ta21 jɨ3 pí3 cuú2
chín3 nɨ́2 siáh3.
11 Jáun2 cun3ñí1 hi3 má2cá2cunh3 náh2
quiúnh1 Cristo, má2quiánh1 bíh1 náh2 li21
hi3 lin1 hi3 taunh2 náh2 Dió32 hó1ñí1; tɨ3la3
jun3juáh13 la3jmɨ́1 jmu2 tsú2 jáun2 hi3 *tiu32
tsú2 chí2 láu2 hná13 ñí1 zian2 yáh3 má1ná1,
quí1 hnoh2 dá2 má2ná1quiánh1 li21 hi3
ca3jmú3 hnga2 Cristo bíh1. Quí1 hí3 bíh1
má2ca3quin3 tɨ3 có32 pí3 quioh21 ngú3 quián13
náh2 hi3 jmɨ́1 lɨ́13 jmúh13 náh2 tso3.
12 Quí1 jmɨ́1 cáun3 náh2 jáun2 jmáɨ2 ja3haun3
náh2 cu3tsa32 quiúnh1 Cristo, hi3 jáun2 ja3bí1
la3 jáun2 ca3jenh13 náh2 siáh3 quiúnh1 tsú2,
quí1hliá2 ca3cháh1 náh2 cáun2 honh2 hi3
ca3tɨ21 pí3 quioh21 Dió32, Tsá2 ca3jmú3 hí3 hi3
ca3jenh13 Cristo ja1 hla1.
13 Hnoh2 dá2 jmɨ́1 ná1jún1 bíh1 náh2
jmɨ́1tin2 ñí1con2 Dió32 cun3ñí1 hi3 tsáuh3
náh2, jɨ3 cun3ñí1 hi3 tiá2 jmɨ́1 má2ná1quiánh1
náh2 li21 jáun2 hi3 lin1 hi3 taunh2 náh2 Dió32
hó1ñí1. Tɨ3la3 né32 né3, Dió32 má2ca3jmú3 hi3
má2zian2 náh2 cu3tsa32 quiúnh1 Cristo, quí1
má2ca3hin3 bíh1 tsú2 la3jɨ́32 tso3 quiú13 dí2;
14 ca3jmú3 tsú2 la3jmɨ́1 jmu2 jan2 tsá2 hin23
hi3 rá1tioh3 ñí1 sí2 ca3tɨ21 la3jɨ́32 hi3 rén2
tsáu2. Ja3bí1 ca3hin3 siáh3 Dió32 jɨ3 héih32 hi3
jmɨ́1 ca3tɨn1 tsú2 ma3tí32, quí1 ñí1 crei21 bíh1
ca3tón3 tsú2 la3jɨ́32 hi3 nɨ́2.
15 Jmɨ́1 cá1taun3 jáun2 crei21 bíh1 Cristo
ca3cah13 jmáɨ1 ñí1con2 tsá2cuú2 tsá2chín3, la3
cun3 tsá2 hláɨnh1 jɨ3 la3 má2quionh3 tsá2cuú2
tsá2ta3 nɨ́2 siáh3, hi3 ca3chin2 dí2 tsá2 hí3 juɨ32
hi3 tson3, hi3 jáun2 ca3lɨ3 lin1 hi3 hí3 dí2 cah23
jmáɨ1.

Lɨ2uú2 ma3zián13 náh2 la3 cun3 lɨ3 héih32 quioh21 tsáu2

16 Hi3 jáun2 né3, hí1 jan2 yáh3 tiá2 hin2
ca3tɨn1 chu3 ñeh3 hnoh2 ca3tɨ21 má32 hi3 cú2
hi3 húh23 náh2, ho3 hi3 ca3tɨ21 jmɨ́1 jmáɨ1, ho3
ca3tɨ21 jmáɨ1 hi3 jmu2 tsú2 jmɨ́1 niuh32 zɨ́h2,
ho3lá2dá2 *jmáɨ1 nio2 tie3.
17 La3jɨ́32 hi3 nɨ́2 lɨ3 henh13 hi3 ca3tɨn1 Cristo
tá1la3 tiá2 jmɨ́1 má2zian2 tsú2 ñí1 hué21 lá2
bíh1, tɨ3la3 hnga2 hí3 bíh1 lɨ́n3 hú1tá1 mí1zioh21
má1ná1.
18 Zian2 tsá2 má2ta2 hi3 hniáuh32 jmú13
dí2 tsɨ́1juɨ́3, jɨ3 hi3 hniáuh32 néh1 má1tsú1
má1jonh21 dí2 siáh3 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32.
Tsá2 la3 hí3 má2quien2 jáɨ13 quioh21
cun3quionh3 hi3 má2cau2 hi3 juáh3 hi3 zia32
hi3 má2cá2jnia3 jéinh32. Tsá2 la3 hí3 jmu2
tonh2 lɨ́n32 cun3quionh3 hi3 lɨ́1 chin2 chí1
hmóu32 bíh1. Ha3 lɨ́2 cuɨ́1 niau21 hlah3 honh2
náh2 nɨ́1juáh3 hi3 ca3zeh3 náh2 tsá2 la3 hí3 ñí1
hlah3.
19 Quí1 tsá2 hí3 dá2 tiú2uú2 tionh2 yáh3
ñí1con2 Cristo Tsá2 lɨ́n3 mɨ3chí1 ñí1con2 jnoh1,
tsá2 ná1láɨ3 dí2 la3jmɨ́1 lɨ́3 zeih21 cuo2 zeih21
ta3 tsú2. Cristo Tsá2 jmu2 hí3 hi3 la3jɨ́32 ñí1
pih21 ñí1 siún1 ná1cuú2 ná1jenh2 re2 quioh21,
hi3 má2ton3 dí2 siáh3 jáun2 cuóun2 re2, rón32
la3 cun3 qui3 hnió3 Dió32.
20 Né32 né3, má2cá2tsan3 bíh1 hnoh2
quiúnh1 náh2 Cristo, jáun2 ta3né32 né3 tiú2uú2
lɨ́13 yáh3 jmu3 tsá2cuú2 tsá2chín3 quien2
ñí1con2 náh2, tsá2 qui3 ná1jmu2 hí3 quien2
ñí1con2 tsá2 zian2 ñí1 hué21 lá2. ¿He3 láɨh32
sa3 zian2í1 ma3 náh2 la3 cun3 qui3 zian2
tsá2 zian2 hí3 ñí1 hué21 lá2? ¿He3 láɨh32 sa3
ma3quien13 ma3 náh2 héih32 quioh21 tsú2?,
uá1la3 cun3 héih32 hi3 juáh3:
21 “Ha3 lɨ́2 hiá3 hi3 lá2, ha3 lɨ́2 cúh2 hi3 nɨ́2,
ha3 lɨ́2 tí3 cuonh2 hi3 ó32”.
22 Hi3 la3jɨ́32 hi3 hie32 tsú2 jáun2 né3, chau32
jmáɨ1 tsá2hín3 bíh1 nɨ́1 má1ca3jmúh32 tsú2 ta21.
Quí1 héih32 hi3 má2ta2 tsú2 nɨ́2 dá2 lɨ́3 jmáh3la3
héih32 quioh21 tsá2mɨ3cuóun2 bíh1.
23 Tson2 bíh1 cu3tɨ3 hi3 héih32 la3 nɨ́2 lɨ́13
nieih3 la3jmɨ́1 nieih3 jë1 tsá2 quia3lín3 jmɨ́1
tsɨ́3, quí1hliá2 cun3quionh3 héih32 la3 jáun2 lɨ́13
ma3jnia32 tsú2 la3jmɨ́1 jniá3 jan2 tsá2 má2tí32
re2 cuáh32 quioh21, tsá2 jmu2 hi3 tsɨ́1juɨ́3
hnga2, jɨ3 tsá2 jmu2 hi3 má2tso2 tsɨ́3 ngú3
quioh21. Tɨ3la3 má1lɨ32 jáun2 né3, hí1 cáun2
bíh1 tiá2 lin1 ñí1 jmu3 ta21 héih32 la3 nɨ́2, hi3
jmɨ́1 lɨ3 ma3hau3 hi3 cah13 tsú2 jmáɨ1 ñí1con2
la3 cun3 hi3 dí1quian1 ngú3 quioh21 tsú2 jmu3.

3

1 Jáun2 né3, cun3ñí1 hi3 má2ca3jenh13 hnoh2
quiúnh1 Cristo, jmu3 náh2 dí1quian1 náh2 hi3
zia32 tɨ3 hñu3mɨ3cuú2 ñí1 cuá1tón21 Cristo tɨ3
cuá2 chu21 quioh21 Dió32.
2 Jmu3 náh2 zian2 ca3tɨ21 hi3 zia32
hñu3mɨ3cuú2, jun3juáh13 ca3tɨ21 hi3 zia32 ñí1
hué21 lá2 yáh3.
3 Quí1 má2cá2tsan3 bíh1 hnoh2 ca3tɨ21 la3
cun3 hi3 jmɨ́1 zian2 náh2 jáun2 jmɨ́1tin2. Tɨ3la3
ta3né32 má1ná1, tiá2 má2ca3lɨ3 lin1 yáh3 ha3
la3 cónh3 tí3 hi3 quien2 hi3 má2zian2 náh2
jáun2 hi3 ná1cunh2 náh2 quiúnh1 Dió32, cu3lɨ21
quiúnh1 náh2 Cristo.
4 Tɨ3la3 nɨ́1 má1ca3ma3jnia32 Cristo, Tsá2
jmu2 hí3 hi3 zian2 náh2 cáun2 hi3 hmaɨ21,
ja3bí1 hnoh2 uá2jaɨ32 jnia3 náh2 quiúnh1 tsú2
hi3 lin1 hi3 lɨ́n3 náh2 la3jmɨ́1 lɨ́n3 tsú2 jáun2
hnga2.

He3 lánh3 jmɨ́1 zian2 tsú2 jmɨ́1tin2 jɨ3 he3 lánh3 má2zian2 tsú2 cáun2 hi3 hmaɨ21

5 Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, quin32 náh2 la3jí32
la3 cun3 hi3 jmí1 dí1quian1 ngú3 quián13 náh2
jmu3. Ha3 lí2 lí1 jmú2 náh2 juón1 quiúnh1 náh2
tsá2 hlá2 tsá2 ní2, sa3jun3 hniáuh32 jmúh13
náh2 cáun2 hi3 tiá2 ji2. Ha3 lí2uú2 lí1 jmú2
lí1 cuó3 náh2 la3jmí1 jmu2 jáh3 hngá1 jáh3
nái2, sa3jun3 la3jí32 hi3 hlah3 hi3 dí1quiaunh21
honh2 náh2, sa3jun3 hniáuh32 jmúh13 náh2
uóu32 honh2, quí1 la3jmí1 lín3 tsá2 má2tsú2
má2jónh32 dió32 tsá2 láin1 bíh1 lín3 tsá2 uóu32
tsí3.

6 Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, ma3tson13 Dió32 tsá2
tiá2 nieh3 la3 hí3 ca3la3 hi3 míh23 lín32 tsí3.

7 Ti3tsóh3dí1 la3 ní2 bíh1 jmí1 ñi3táunh1 náh2
jmí1tin2, hi3 jmí1 jmuh32 náh2 la3jí32 hi3 ní2;

8 ti3la3 ta3né32 né3, chá1 náh2 ti3 có32 la3jí32
hi3 jáun2, uá1la3 cun3: hi3 tí2 míh23 jáun2
honh2 náh2, hi3 tí2 jlánh1 náh2, hi3 tí2 hian2
honh2 náh2, hi3 tí2 tú2 tí2 hion23 náh2 tsáu2, ji3
la3jí32 jú1 hlah3 hi3 tí2 hue32 jáun2 honh1 náh2
ní2 siáh3.

9 Ha3 lí2 juónh32 náh2 jú1 tí1jái2 quiúnh1
tsá2ján2 tsá2ján2, quí1 hnoh2 bíh1 tsá2
má2ca3cháh1 náh2 ti3 có32 hi3 yeh3 la3 cun3
hi3 jmí1 dí1quiaunh21 jáun2 honh2 náh2 hi3
jmúh13 jmí1tin2, la3 má2quionh3 la3jí32 hi3 jmí1
ná1hëh3 chinh32 náh2 ní2 siáh3;

10 hi3 ta3né32 né3, má2zian2 náh2 cáun2 hi3
hmai21 bíh1. Hi3 Dió32 Tsá2 ca3ma3jniau2 náh2
né3, cuá1jmu2 hi3 chí1lí2hmai21 náh2 ca3la3 ñí1
cá1chó21 jmái1 hi3 lín3 náh2 la3 cun3 rón32 lín3
tsú2 hnga2, ca3la3 ñí1 ca3li3 cuóun32 náh2 tsú2
ca3la3 tán1 hián2 cu3tí3.

11 Jáun2 tiú2uú2 lin1 ñí1 quien2 yáh3
ní1juáh3 hi3 lín3 tsú2 *tsá2cá2jo21 ho3 tsá2
*judío, tsá2 quian32 li21 hi3 lin1 hi3 taunh2
Dió32 hó1ñí1, ho3lá2dá2 tsá2 tiá2 li21 quian32,
sa3jun3 uú2 quien2 yáh3 hi3 lín3 tsú2 tsá2
hleh32 jú1jma2 siáh3, ho3 tsá2 zian2 ja1 hngá1
ja1 nái2, ho3 hi3 lín3 tsú2 *tsá2 má2dí1hlánh1
joh1 tsáu2 ho3lá2dá2 tsá2 zian2 hi3 ca3tin1
hnga2, quí1 ji32la3 hi3 tionh2 tsú2 jo3cuo2
Cristo bíh1 quien2, Tsá2 cuá3 hí3 hñu3 jmí1
hñu3 tsí3 ji3lin2 tsá2 joh1.

12 Hnoh2 ná1lín3 náh2 tsá2 joh1 Dió32, tsá2
má2ca3quianh3 tsú2, ji3 ca3la3 hi3 hniau3 lín32
tsú2 siáh3. Jáun2 né3, hniáuh32 lín3 náh2 tsá2
ja32 mií3 tsí3, tsá2 chú32 tsí3, tsá2 tiá2 jmu2
pan1 hnga2, tsá2 re2 jë1 ji3 hi3 juenh2 honh2
náh2 ní2 siáh3.

13 Jmu3 náh2 juenh2 honh2 ñí1con2 tsá2ján2
tsá2ján2, chin32 náh2 honh2 tsáu13 tsá2ján2
tsá2ján2. La3jmí1 ca3chin2 jáun2 Cristo tsí3 tso3
quián13 hnoh2, la3 jáun2 jmu3 hnoh2 uá2jai32
quiúnh1 náh2 tsá2ján2 tsá2ján2.

14 Ñí1 ca3la3 ji32 né3, ma3hnáu3 lín32 náh2
quiúnh1 tsá2ján2 tsá2ján2, quí1 hi3 ní2 bíh1 hi3
quí2 cunh2, hi3 jáun2 lí13 ma3tí32 tsú2 la3jí32
hi3 ñí1 hná1 ní2.

15 Jáun2 né3, cun3quionh3 hi3 nio2 tie3
honh2 bíh1 náh2 lí13 li3tsin2 náh2 hi3
ná1jmuh32 náh2 la3 cun3 hi3 ti32 tsí3 Cristo,
quí1 cun3ñí1 hi3 jáun2 yáh3 ca3te3 Dió32 hnoh2
hi3 tianh13 náh2 hi3 ná1lín3 náh2 la3juah21
dúh1 jan2 tán1 tsáu2. Hi3 cuí1 ná1lín3 náh2
siáh3 tsá2 cueh32 tiá1hmah1 Dió32.

16 Jú1 chú32 jáun2 quioh21 Cristo lí3 cáun2
jái13 hi3 jlánh1 bíh1 zia32 ñí1 jmu2 ta21. Jáun2
cuí1 jmu1 ta21 jái13 jáun2 hñu3 honh2 náh2
la3 má2jmu2 jáun2. Ma3tin13 náh2 tsá2ján2
tsá2ján2 ji3 hi3 hlí1 lienh1 náh2 siáh3 tsá2ján2
tsá2ján2 cun3quionh3 jú1 quia3lín3 jmí1 tsí3.
Hi3 cun3ñí1 hi3 hiún2 honh2 náh2 ñí1con2
Dió32 né3, jáun2 híe1 náh2 sun1 hi3 lí3 jái13
quioh21 Dió32, ji3 sun1 hi3 ca3tin1 Dió32, la3
má2quionh3 ji3 sun1 hi3 cue32 jáun2 Jmí2chí3
Chun1 hñu3 honh2 náh2 ní2 siáh3.

17 Li3ua3 cáun2 hi3 jmúh13 náh2 ho3 hi3
hléh13 náh2, jmu3 náh2 la3jí32 cha13 Jesús Ti32
Juo13 dí2; ji3 hi3 cueh1 náh2 siáh3 tiá1hmah1
Dió32 Jméi2 dí2, cun3ñí1 hi3 ca3tin1 hí3 dí2.

Ha3 lánh3 rón32 hniáuh32 zian2 tsá2 tanh2 ta21 Dió32 quionh3 tsá2ján2 tsá2ján2

18 Hi3 jáun2 né3, hnoh2 tsá2mi3, tianh32
náh2 ta21 tsá2ñuh2 ñí2cuonh2, la3 cun3 hi3 qui3
ca3tin1 tsá2mi3 jmu3 ní1juáh3 tsá2 tanh2 ta21
Ti32 Juo13 dí2.

19 Hnoh2 tsá2ñuh2, ma3hno1 náh2 tsá2mi3
ñí2cuonh2, ha3 lí2 jmuh32 tsú2 hian2 honh2.

20 Hnoh2 tsá1míh1, tianh32 náh2 ta21 ñeh2
mí2ziúh2 ñí1 ca3la3 jí32 hi3 juáh3 tsú2, quí1 la3
ní2 bíh1 jéih32 Dió32 Juo13 dí2.

21 Hnoh2 tsá2 ná1lín3 náh2 jméi2 mí1ziú13
tsá1míh1, ha3 lí2 lí1 quiú2 lí1 jin3 náh2 jónh32
ca3la3 ñí1 ca3ngo3 tsú2 tsí3.

22 Hnoh2 tsá2 ná1lín3 náh2 tsá2
má2dí1hlánh1 joh1 tsáu2, ma3ti21 náh2 la3jí32
héih32 hi3 jmu2 tsá2 ná1lín3 juóuh32 náh2
ñí1 hué21 lá2; ti3la3 jun3juáh13 jmáh3la3
tá1la3 dí1jíe23 yáh3 tsá2 hí3 má1ná1, hi3 jáun2
tá1tonh1 náh2 re2 ñí1con2 tsú2, quí1 la3 jonh3
jmí1 honh2 bíh1 náh2 hniáuh32 jmúh13,
cun3ñí1 hi3 juénh2 náh2 ñí1con2 Ti32 Juo13 dí2.

23 Li3ua3 cáun2 hi3 jmúh13 náh2, jmu3
náh2 ca3la3 jonh3 jmí1 honh2, la3jmí1 lí3
hi3 ná1má2tih21 náh2 ñí1con2 Ti32 Juo13 dí2,
jun3juáh13 ñí1con2 tsá2mi3cuóun2 yáh3.

24 Quí1 má2ñíh1 bí1 náh2 hi3 héih1 náh2
ñí1con2 Ti32 Juo13 dí2 la3 cun3 hi3 ca3tin1
náh2 hián13, quí1 zia32 bíh1 hi3 má2ca3héinh32
tsú2 hi3 ca3tin1 hnoh2. Quí1 hnoh2 dá2
ná1má2con21 náh2 Cristo bíh1, Tsá2 cu3tí3 lín3
Juóuh32 náh2.

25 Tɨ3la3 ní1juáh3 tsá2 jmu2 hi3 hlah3 né3, tsá2 la3 hí3 dá2 he3 hmah21 quioh21 la3 cun3 tí3 hi3 hlah3 hi3 lí2jmú3 bíh1, quí1 Dió32 tiá2 jmu2 yáh3 hi3 ma3 quin32 tsáu2.

4

1 Hnoh2 tsá2 ná1lín3 náh2 juo13 tsá2 jmu2 ta21, jmu3 náh2 chun1 ñí1con2 tsá2 quian21 náh2, jmu3 náh2 héih32 cá2re2 he2 ñí1con2 tsú2. Cháu1 náh2 honh2 hi3 ja3bí1 hnoh2 uá2jaɨ32 zian2 jan2 Juóuh32 náh2 tɨ3 hñu3mɨ3cuú2.

2 Lienh1 náh2 Dió32 chí1ñi1 la3 má2lienh1 náh2 ní2, hi3 ná1zian2 honh2 náh2; hi3 má1lɨ32 jáun2 né3 ha3 lí2 cuí1 cha3có3 honh2 náh2 hi3 cueh1 tsú2 tiá1hmah1.

3 Ja3bí1 lienh1 náh2 siáh3 Dió32 quiú13 jnoh1, hi3 jáun2 niá32 tsú2 juɨ32 hi3 hléh13 jnoh1 jú1 chú32 quioh21 tsú2 hi3 jmí1 ná1hmá1 jáun2 jmí1tin2 hi3 ca3tɨn1 Cristo, quí1 cun3ñí1 hi3 ca3tɨ21 hi3 jáun2 bíh1 cuá1tson3 jná13 lá2.

4 Mí1 náh2 ñí1con2 Dió32, hi3 jáun2 jná13 híe13 re2 lín32 jáɨ13 jáun2 la3 cun3 hi3 ca3tɨn1 ná1 jmu1.

5 Cuí1 lín13 náh2 tsá2 jniá3 jmí1 tsí3 ja1 quioh21 tsá2 tiá2 má2tanh2 ta21 Dió32, jmuh21 náh2 re2 ta21 jmáɨ1 hi3 zian2 náh2 ja1 quioh21 tsá2 la3 hí3.

6 Hniáuh32 lienh1 hnoh2 tsáu2 cun3quionh3 jú1 re2 jú1 tɨn2 bíh1, jáɨ13 hi3 lɨ3 jmu3 ta21 ñí1con2 tsú2; jɨ3 hi3 hniáuh32 ñíh13 náh2 siáh3 ha3 lánh3 ngáɨh1 náh2 ñí1con2 tsá2 zia32 hi3 nga2.

Hah2 tsú2 jáɨ13

7 Hi3 jáun2 né3, reh2 Tíquico, tsá2 hno3 lín32 dí2, híe32 jáɨ13 ca3tɨ21 la3jí32 hi3 ca3tɨn1 jná13. Hí3 bíh1 lín3 jan2 tsá2 ca3ma3hau3 lín32 jná13, jan2 tsá2 hú1tá1 má2tí32 jë1, hi3 lín3 siáh3 jan2 tsá2 má2cón32 Tɨ32 Juo13 dí2 la3jmí1 jmu2 jná13.

8 Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 zein32 jná13 tsú2 ñí1con2 hnoh2, hi3 jáun2 záɨ32 tsú2 hnoh2 he3 lánh3 tiauh2 jnoh1, jɨ3 hi3 chá32 tsú2 siáh3 tiá3 honh2 hnoh2.

9 Ja3bí1 Onésimo tsá2 coh1 hnoh2 tsánh32 siáh3 quionh3 tsú2. Hí3 bíh1 lín3 jan2 tsá2 hno3 jnoh1 lín32, jan2 tsá2 má2má2tí32 re2 jë1. Tsá2 gon3 ní2 né3 tsa3chá2 la3jí32 la3 cun3 hi3 ná1lí23 ñí1 lá2.

10 Aristarco tsá2 cuá1hún1 jná13 hñu3mí1ñí2 quiúnh1, jɨ3 Marcos raɨnh21 Bernabé ní2 siáh3 juáh3: “Hia2 náh2” ñí1con2 hnoh2. Quí1 má2ná1ñíh1 bíh1 hnoh2 siáh3 ha3 lánh3 lín3 Marcos, hi3 jáun2 ní1juáh3 hi3 ja3jɨe3 tsú2 hnoh2, hen3 náh2 tsú2 re2 tɨn2.

11 Ja3bí1: “Hia2 náh2” juáh3 siáh3 tsá2 jmáɨ2 Jesús, tsá2 tsauh21 Justo quioh21. Jáun2 né3, ja1 quioh21 la3jín32 tsá2 *judíos tsá2co1 jná13, tsá2 má2tanh2 ta21 Tɨ32 Juo13 dí2, jí32la3 gáun3 tsá2 ní2 bíh1 jmu2 ta21 quiúnh1 jná13 hi3 tónh32 tsáu2 jo3cuo2 Dió32, jɨ3 hi3 lín3 tsú2 siáh3 tsá2 jlánh1 má2hiún2 tsɨn32 jná13.

12 “Hia2 náh2” juáh3 siáh3 Epafras, tsá2coh1 náh2. Hí3 bíh1 lín3 jan2 quian21 Cristo, hi3 jmáɨ1 ca3la3 jí32 hiú2 mɨ32 lín32 tsú2 quián13 hnoh2 ca3la3 jonh3 jmí1 tsí3 ní1 má1ca3liéinh32 Dió32, hi3 jáun2 Dió32 jmu3 hi3 niau21 tiá3 honh2 hnoh2 ca3la3 tán1 hián2 cu3tí3, hi3 hú1tá1 cáun2 tán1 nio2 honh2 náh2 hi3 jmúh13 la3 cun3 hi3 hnió3 Dió32.

13 Quí1 jná13 lín3 tsá2 cue32 jú1 tson2 hi3 tson2 bíh1 Epafras hɨ32 tsí3 quián13 hnoh2, la3 má2quionh3 jɨ3 tsá2 zian2 juú2 Laodicea jɨ3 juú2 Hierápolis ní2 siáh3.

14 Lucas tsá2 lín3 tɨ32 mí3 tsá2 hno3 lín32 jnoh1, juáh3 siáh3: “Hia2 hnoh2” la3 má2quionh3 Demas.

15 Juah21 tiá3 náh2: “Hia2 náh2” ñí1con2 tsá2 reh2 zian2 juú2 Laodicea. Zéih3 siáh3 mí1 Ninfas: “Hia2 nú2”, jɨ3 tsá2 ngɨh32 hñú13 tsú2 ní2 siáh3.

16 Ní1 má1lí2hí32 tsú2 sí2 lá2 ja1 ñí1 tionh1 hnoh2, zen2 náh2 siáh3 ñí1con2 tsá2 cuáh32 tionh2 juú2 Laodicea, hi3 jáun2 hí32 siáh3 tsá2 hí3 uá2jaɨ32; hi3 ja3bí1 hniáuh32 híh1 siáh3 hnoh2 sí2 hi3 ca3zéin32 jná13 tɨ3 Laodicea.

17 Zéih3 Arquipo jáɨ13 lá2: “Sá1ní2 jɨe3, hniáuh32 má1tih21 nú2 re2 ta21 hi3 má2ca3cué3 Tɨ32 Juo13 dí2 quioh21 hi3 jmúh13 nú2”.

18 Jná13 la32 Po1, jmu2 jná13 jáɨ13 lá2 ñí1 cá1táuh3 sí2 cun3quionh3 uón32 huen2 hi3 háɨh1 ná1 jáɨ13 ñí1con2 hnoh2. Cháu1 náh2 tiá3 honh2 hi3 cuá1tson3 jná13 ñí1 lá2. Hi3 jáun2 né3, Dió32 cuí1 má1hé1 má1mieh2 náh2. [Cun3 ní2 bíh1 tí3 jáɨ13.]

Sí² La³ñí¹ Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tsá² Tesalonicenses

Sí² lá² ca³zen³ Po¹ quionh³ tsá² quionh³ ñí¹con² tsá² má²lín³ cuáh³² já¹ juú² Tesalónica

1 Hnoh² reh², tsá² má²lín³ náh² cuáh³² já¹ juú² Tesalónica ní², jná¹³ Po¹ quiúnh¹ Silvano ɨ³ Timoteo, tsá² ná¹jmu³² jnoh¹ sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ hnoh², tsá² tionh² náh² jo³cuo² Dió³² Jméi² dí² ɨ³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí². Dió³² cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh², hi³ cuí¹ zian² náh² siáh³ cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

Lánh³ rón³² jmí¹ tanh² tsá² reh² zian² Tesalónica ta²¹ Dió³²

2 Jmáɨ¹ ca³la³ jí³² cue²³ jnoh¹ tiá¹hmah¹ Dió³² hi³ ca³tɨn¹ ca³la³ jín³² hnoh², hi³ mɨ³² jnoh¹ siáh³ ca³tɨn¹ hnoh² ní¹ má¹ca³lienh¹ jnoh¹ Dió³².

3 La³jí³² jmáɨ¹ ní¹ má¹ca³lienh¹ jnoh¹ Dió³² Jméi² dí², chau² tsí³ jnoh¹ ta²¹ hi³ ná¹jmuh³² hnoh² cun³ñí¹ hi³ nio² cáun² honh² náh² ñí¹con² Dió³², hi³ chau² siáh³ tsí³ jnoh¹ hi³ ná¹jmuh³² hnoh² pí³ lín³² quí¹ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ hno³ náh² Dió³², ɨ³ hi³ ná¹hé² ná¹janh³² náh² hi³ jáunh³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí².

4 Hnoh² reh², tsá² jlánh¹ hniau³ náh² Dió³², né¹ jnoh¹ hi³ Dió³² má²ca³quianh³ hnoh².

5 Jmí¹ ca³hléh¹³ jnoh¹ jú¹ chú³² ñí¹con² hnoh², jun³juáh¹³ cun³quionh³ jmáh³la³ jáɨ¹³ yáh³ ca³hléh¹³ jnoh¹, tɨ³la³ cun³quionh³ la³jí³² pí³ hi³ cue³² Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹, hi³ jáun² ca³lɨ³ lin¹ hi³ tson² bíh¹ jáɨ¹³ jáun². Ñíh¹ bíh¹ hnoh² lánh³ rón³² láɨ³ jnoh¹ jmí¹ ca³tauh¹³ jnoh¹ jáun² ja¹ quián¹³ hnoh² ní², quí¹ hi³ ca³lɨ³hnáu² jnoh¹ lí¹³ cáun² hi³ lɨ³ jmu³ ta²¹ ñí¹con² hnoh².

6 Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³tí¹ ca³jinh²¹ náh² hi³ jmóuh¹ náh² la³ cun³ hi³ jmu³² jnoh¹ quiúnh¹ Tɨ³² Juo¹³ dí²; uá¹jinh¹ ca³ma³tsoh¹ lín²¹ hnoh² honh² jmí¹ ca³heh³ náh² jú¹ chú³², tɨ³la³ hiún² lín³² bíh¹ honh² náh² ca³lɨ³ hi³ ca³jmú³ Jmí²chí³ Chun¹.

7 Hi³ jáun² hnoh² má²ná¹lín³ náh² la³jmí¹ lɨ³ cáun² nóh³² hi³ jíe²³ la³jín³² tsá² reh² zian² hué³² Macedonia ɨ³ hué³² Acaya.

8 Hi³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ hué³² Macedonia quionh³ hué³² Acaya yáh³ ja³cuóun² jáɨ¹³ quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² hi³ ca³jmuh³ hnoh², quí¹ ɨ³ la³jín³² tsá² hué³² ñí¹ uóunh³ bíh¹ má²ná¹ñi³² hi³ hnoh² tanh²³ náh² ta²¹ Dió³², hí¹ la³ tɨ³ jnoh¹ yáh³ tiú²uú² hi³ hniáuh³² juáh¹³ hí¹ cáun².

9 Quí¹ hmóu³² bíh¹ tsá² hí³ má²cha³² he³ lánh³ ca³he³ náh² jnoh¹ jmí¹ cá¹cháu²¹ jnoh¹ ñí¹ tionh¹ hnoh², hi³ cha³² tsú² siáh³ hi³ hnoh² má²ca³chan²¹ tɨ³ có³² dió³² tsá² láɨn¹, hi³ ca³jính³² náh² tɨ³ ñí¹con² Dió³², hi³ má²ná¹lín³ náh² quian²¹ Dió³² Tsá² juú² tsáun², Dió³² tson² cu³tí³.

10 Ja³bí¹ cha³² tsú² siáh³ hi³ hnoh² ná¹jan²³ náh² Jesús Jon² Dió³² hi³ jáunh³ hñu³mɨ³cuú², Tsá² ca³jmú³ hí³ Dió³² hi³ ca³jenh¹³ ja¹ tsá² má²cá²tsan³. Jesús hí³ bíh¹ Tsá² liáu³² dí² ca³tɨ²¹ héih³² hi³ né³bí¹ ra³tsɨ³² Dió³² ñí¹con² tsáu² ca³la³ hi³ míh²³ tsí³.

2

Ta²¹ hi³ ca³jmú³ Po¹ tá¹la³ ca³cuá³ juú² Tesalónica

1 Hnoh² reh², jmí¹ ñéi¹ jnoh¹ ñí¹ tionh¹ hnoh², má²ná¹ñíh¹ bíh¹ hnoh² hmóu³² hi³ tiá² juáh¹³ yáh³ lɨ³ hi³ tiá² ca³lɨ³ quien² má²ta²¹ hi³ ñéi¹ jnoh¹ jáun².

2 Quí¹ má²ñíh¹ bíh¹ hnoh² uá¹ jáun² la³ jáun² má²ca³má¹tso¹ jnoh¹ tsí³ hi³ ca³jmú³ jáun² tsá² juú² Filipos ɨ³ hi³ má²ca³quiu³ ca³je³ jnoh¹ tsú² siáh³, tɨ³la³ cu³ jáun² Dió³² bíh¹ ca³jmú³ hi³ ca³niau³ tiá³ tsí³ jnoh¹ hi³ hléh¹³ jnoh¹ jú¹ chú³² quioh²¹ ñí¹con² hnoh², uá¹jinh¹ ja¹ uu³mí²tsɨ³² jueh³² hi³ tí² cue³² tsáu².

3 Quí¹ jun³juáh¹³ jú¹ tiá² tson² hi³ jmí¹ lí²can² hmóu³² yáh³ jnoh¹ ca³hléh¹³, sa³jun³ ca³hléh¹³ jnoh¹ hi³hliá² hnáu² lí¹ jmú¹ lí¹ tsáu¹³ yáh³, hi³ sa³jun³ ca³hléh¹³ jnoh¹ hi³hliá² hnáu² jnoh¹ má¹cau¹³;

4 tɨ³la³ Dió³² bíh¹ ca³chá³ jo³cuo² jnoh¹ hi³ tsá¹hléh¹³ jnoh¹ jú¹ chú³² quioh²¹ jmí¹ ca³jíe³ tsú² hi³ cah¹ jnoh¹ jmáɨ¹, hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ hléh¹ jnoh¹. Jun³juáh¹³ hi³ hléh¹ jnoh¹ la³ cun³ hi³ tɨ³² tsí³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² yáh³, tɨ³la³ jnoh¹ hléh¹ la³ cun³ tɨ³² tsí³ Dió³² bíh¹, Tsá² jíe²³ lánh³ lí³ hñu³ tsí³ jnoh¹.

5 Má²ñíh¹ bíh¹ hnoh² hi³ hí¹ cónh³ tiá² lí¹ má²ca³hléh¹³ jnoh¹ jáɨ¹³ chú³² niéih³ hi³ jlánh¹ zaɨn³² tsáu², sa³jun³ má²ca³má¹cau¹³ jnoh¹ cun³ñí¹ hi³ hniá¹ jnoh¹ quie³. Dió³² bíh¹ Tsá² cue³² jú¹ tson² hi³ tiá² la³ jáun² jmu³² yáh³ jnoh¹.

6 Tiá² ca³ta³dí¹quiaunh²¹ yáh³ tsí³ jnoh¹ hi³ jmu³ tsáu² hi³ jnoh¹ tsá² quien², uá¹jinh¹ hnoh² ho³lá²dá² tsá² siánh³;

7 uá¹jinh¹ jmí¹ lí¹³ jmú¹³ jnoh¹ hi³ lɨ³tsɨn² hnoh² hi³ ná¹hau³² jnoh¹ jáɨ¹³ huáh² tsí³ hi³ ca³cué³ Cristo. Jun³juáh¹³ la³ jáun² yáh³, tɨ³la³ jnoh¹ dá² ca³má¹hnau¹ hnoh² la³jmí¹ hnio³ tsá²mɨ³ dáɨn² pih²¹ jon² bíh¹.

8 Quí¹ hi³ jlánh¹ hnau³ jnoh¹ hnoh², hi³ jáun² ca³lɨ³ hiún² tsí³ jnoh¹ hi³ cué¹³, jun³juáh¹³ jmáh³la³ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² yáh³, hí¹ la³ tɨ³ jmí²chí³ quiú¹³ hmóu³² yáh³

jnoh¹ ca³lɨ³ hiún² tsɨ́³ hi³ cué¹³ sá¹ hi³ ca³lɨ³
hniáuh³² Hú¹tá¹ ca³má¹hnau¹ lɨ́n³² bíh¹
jnoh¹ hnoh².
9 Hnoh² reh², chau² bíh¹ honh² náh² lánh³
ca³jmú¹³ jnoh¹ ta²¹ jɨ³ pí³ la³ jonh³ jmɨ́¹ tsɨ́³.
Ca³jmú¹³ jnoh¹ ta²¹ la³ huá² la³ jma² hi³ jáun²
jniau¹³ jnoh¹ hi³ hniáuh³² quiú¹³, quí¹hliá²
tiá² ca³lɨ³hnáu² jnoh¹ hi³ jen¹³ hnoh² uɨ́³
tá¹la³ ca³hléh¹³ jnoh¹ jáun² jú¹ chú³² quioh²¹
Dió³² ñí¹con² hnoh².
10 Hnoh² tsá² ca³jɨeh³ bíh¹ lɨ́¹³ cuéh¹ jú¹
tson², jɨ³ Dió³² siáh³, ha³ lánh³ ca³ma³ziáun¹³
jnoh¹ hi³ ná¹jɨ² hñu³ jmɨ́¹ hñu³ tsɨ́³ ñí¹con²
hnoh² tsá² táunh²³ náh² ta²¹ jmɨ́¹ ca³tauh¹³
jnoh¹ ja¹ ñí¹ tionh¹ hnoh², hi³ ca³ma³ziáun¹³
jnoh¹ siáh³ la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ Dió³², hí¹
cáun² tiá² hi³ ca³jmú¹³ yáh³ jnoh¹ hi³ juáh¹³
hi³ jmɨ́¹ lɨ³ lɨ́¹³ chá³² tsáu² tso³.
11 Má²ñíh¹ bíh¹ hnoh² hi³ ca³jmú¹³ jnoh¹
ñí¹con² hnoh² la³jmɨ́¹ jmu² tsá²ñuh² ñí¹con²
jon², hi³ ca³hlɨ́¹ ca³lieh¹ jnoh¹ hnoh² hi³
ca³cué¹³ jnoh¹ siáh³ pí³ hñu³ honh² náh².
12 Ja³bí¹ ca³juáh¹³ jnoh¹ lánh³ rón³²
hniáuh³² ñí¹táunh¹ náh² la³ cun³ qui³ ca³tɨ²¹
hi³ ñi³táunh¹ tsá² joh¹ Dió³², Dió³² Tsá²
má²ca³te³ hnoh² hi³ cuá¹tianh³ náh² ñí¹
cuá¹ho² tsú² jáɨ¹³, ñí¹ lɨ́¹³ zian² hnoh² cáun²
hi³ quien² la³jmɨ́¹ quien² tsú² hnga².
13 Hi³ jáun² la³jɨ́³² jmáɨ¹ cue²³ jnoh¹
tiá¹hmah¹ Dió³², quí¹ jmɨ́¹ ca³niéih² hnoh²
jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² hi³ ca³hléh¹³ jnoh¹,
ca³heh³ bíh¹ hnoh² la³ cun³ ca³tɨ²¹ he³ tsú²
jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³², tiá² ca³jmuh³ yáh³ hnoh²
hi³ jáɨ¹³ jáun² lɨ́³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ jáɨ¹³ quioh²¹ tsá²
lɨ́¹ tsáu²; quí¹ tson² bíh¹ cu³tí³ jáɨ¹³ quioh²¹
Dió³² ca³hléh¹³ jnoh¹, hi³ jáɨ¹³ jáun² jmu² ta²¹
hñu³ honh² hnoh², tsá² táunh²³ náh² ta²¹.
14 Quí¹ jmɨ́¹ ca³ma³tsoh¹ hnoh² honh² reh²
hi³ ca³jmú³ tsá²coh¹ náh², ca³quiúnh³² náh²
la³jmɨ́¹ cá¹quiúnh²¹ tsá² má²lɨ́n³ hí³ cuáh³²
quioh²¹ Dió³², tsá² tanh² ta²¹ Cristo Jesús
zian² tɨ³ Judea, jmɨ́¹ ca³ma³tso² tsú² tsɨ́³ hi³
ca³jmú³ tsá² *judíos tsá²co¹ tsú².
15 Tsá² judíos hí³ bíh¹ ca³jngɨh³ Jesús Tɨ³²
Juo¹³ dí² la³jmɨ́¹ ca³jngɨh³ tsú² jáun² tsá²
ca³lɨn³ hí³ tɨ³² jë¹ Dió³² jmɨ́¹tin² lɨ́n³²; hi³
ca³jmoh³ dí² siáh³ jnoh¹ hian² tsɨ́³, hi³ ca³hue³
tɨ³ cheih³². Jmáh³la³ hi³ tiá² tɨ³² tsɨ́³ Dió³² bíh¹
jmu² tsú², hi³ hon² tsú² la³jɨ́n³² tsá² siánh³
siáh³.
16 Hi³ jlánh¹ quí² jnaɨ³² tsá² judíos hí³
ñí¹con² jnoh¹ nɨ́¹ má¹ca³lɨ³hnáu² jnoh¹ hléh¹³
ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹, quí¹ cun³ñí¹ hi³hliá²
hnáu² jnoh¹ liáun³ tsú²; hi³ jáun² tɨ³ jlánh¹
bíh¹ lɨ́²hliáun²³ tso³ quioh²¹ tsú² hi³ jmu² la³
jáun². Hi³ jáun² né³² má²cá²chó³² héih³² hi³
ma³tsau¹³ Dió³² quioh²¹ tsá² hí³, ca³la³ hi³
míh²³ lɨ́n³² tsɨ́³.

*Po¹ juáh³ hi³ hnió³ tsa³jɨen³ siáh³ tsá²
reh² zian² juú² Tesalónica*

17 Hnoh² reh², jmɨ́¹ ca³hué² jnoh¹ ñí¹
tionh¹ hnoh², uá¹jinh¹ cu³tiá³, jmɨ́¹jáun²
jlánh¹ jmɨ́¹ hnáu² lɨ́n³² jnoh¹ hi³ tsá¹neh²¹
siáh³ cónh³ hnoh², quí¹ uá¹jinh¹ tiá² tiauh²
jnoh¹ ta³ máh¹ hnoh², tɨ³la³ cun³ jáun² chau²
bíh¹ tsɨ́³ jnoh¹ quián¹³ hnoh².
18 Jmɨ́¹ hnáu² jnoh¹ tsá¹neh²¹ siáh³ cónh³,
hi³ huen² jná¹³ ca³jmú³² pí³ tenh³ hnah²
jéin³² hi³ ñe¹; tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ jmáɨ¹ hi³ jmɨ́¹
hnáu² jnoh¹ tsáu¹³, ca³qui³ ca³jna³ bíh¹ tsá²
hláɨnh¹ juɨ³².
19 Jáun² né³, ¿he³ bíh¹ jmu² hi³ zia³² hi³
hu²¹ tsɨ́³ jnoh¹, hi³ jmu² hi³ hiún² tsɨ́³ jnoh¹,
hi³ jmu² hi³ tsah¹ jnoh¹ la³jmɨ́¹ tsah³ tsá²
zia³² hi³ láɨh²³ ñí¹ co² tsú²? Hmóu³² bíh¹
hnoh² tsá² jmúh¹³ hi³ lɨ́¹³ la³ jáun² quiú¹³
jnoh¹ nɨ́¹ má¹jaunh³² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí².
20 Tson² bíh¹ cu³tí³ hnoh² bíh¹ tsá² jmuh³²
hi³ hiún² tsɨ́³ jnoh¹ hi³ tsah¹ jnoh¹ ñí¹con²
Dió³².

3

1 Hi³ jáun² jmɨ́¹ tiú²uú² ca³tiau¹³ jnoh¹
tá¹ gáu³ hi³ hɨ³² tsɨ́³ jnoh¹, ca³láɨ¹³ jnoh¹
hi³ cu³tsa³² gau³ bíh¹ jnoh¹ jéi³²í¹ tauh¹³
cú²jueh³² já¹ juú² Atenas jáun²,
2 hi³ jáun² reh² Timoteo ca³zen¹³ jnoh¹
hi³ tsa³jɨe³ hnoh², jan² tsá² quian²¹ Dió³²
quiúnh¹ jnoh¹ ca³tɨ²¹ jú¹ chú³² hi³ hléh¹
jnoh¹ quioh²¹ Dió³², hi³ tsa³cué² tsú² pí³ hñu³
honh² hnoh², hi³ hɨ́e³² tsú² hnoh² re² ca³tɨ²¹
ha³ lánh³ tanh¹³ náh² ta²¹ Dió³²;
3 quí¹ hi³ jáun² tiá² hin² jinh²¹ cun³ñí¹ hi³
jmu² tsáu² hian² tsɨ́³. Quí¹ má²ñíh¹ bíh¹ náh²
hmóu³² hi³ ca³tɨ²¹ má¹tso¹ bíh¹ dí² tsɨ́³ hi³ la³
jáun².
4 Quí¹ la³ cun³ jmɨ́¹ tiauh¹ jnoh¹ jáun²
quiúnh¹ hnoh² ca³juáh¹³ jnoh¹ hi³ chau²¹
jmáɨ¹ má¹tso¹ dí² tsɨ́³; hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹
lɨ³, la³ cun³ hi³ má²ñíh¹ náh².
5 Hi³ jáun² jmɨ́¹ tiú²uú² ca³tio²¹ jná¹³ hi³
hɨ³² tsɨn³², ca³zéin³² jná¹³ jáɨ¹³ hi³ nga² jná¹³
lánh³ rón³² tionh² hnoh² ca³tɨ²¹ hi³ ná¹tanh²³
náh² ta²¹ Dió³², nɨ́¹juáh³ nɨ́² lɨ́¹ má²ca³ma³cau²
hnoh² tsá² hláɨnh¹ hi³ tiú²uú² ca³lɨ³ quien²
ta²¹ hi³ ca³jmú¹³ jnoh¹ jáun².
6 Tɨ³la³ jmɨ́¹ má²cuanh³² jáun² Timoteo ñí¹
tiauh¹ jnoh¹ lá² né³, hi³ ñéi¹ tsú² jáun²
Tesalónica nɨ́², jmɨ́¹jáun² quiaun² tsú² cáun²
jáɨ¹³ chu²¹ hi³ hnoh² ná¹tanh²³ bíh¹ ta²¹
Dió³² la³ má²tanh²³ náh² jáun², hi³ hno³
náh² tsá²ján² tsá²ján². Ca³juáh³ tsú² hi³
jmáɨ¹ ca³la³ jɨ³² chau² honh² hnoh² hi³
ca³ta¹ jnoh¹, hi³ hnau³ lɨ́n³² hnoh² jnoh¹,
hi³ dí¹quian¹ hnoh² hi³ jɨe¹ náh² siáh³ jnoh¹
la³jmɨ́¹ dí¹quian¹ jnoh¹ hi³ neh²¹ jnoh¹ siáh³
hnoh².

7 Hi^{3} jáun^{2} né^{3} reh^{2}, cun^{3}quionh^{3} jái^{13} hi^{3}
ca^{3}lí^{3} né^{1} jnoh^{1} hi^{3} tanh^{23} bíh^{1} hnoh^{2} ta^{21}
Dió^{32}, ca^{3}niau^{3} re^{2} tsí^{3} jnoh^{1} hi^{3} ca^{3}tin^{1} hnoh^{2}
ja^{1} la^{3}jí^{32} uu^{3}mí^{2}tsi^{32} hi^{3} zia^{32} ñí^{1}con^{2} jnoh^{1}.

8 Hi^{3} jáun^{2} ziáun^{2} jnoh^{1} re^{2} ní^{1}juáh^{3} la^{3}
má^{2}hain^{21} jáun^{2} hnoh^{2} ti^{3} con^{2} Ti^{32} Juo^{13} dí^{2}.

9 Cónh^{3} tiá^{2} chauh^{1} jnoh^{1} ha^{3} lánh^{3} rón^{32}
cué^{13} tiá^{1}hmah^{1} la^{3} cun^{3} hi^{3} jmí^{1} hnáu^{2}
jnoh^{1} jmú^{13} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} hi^{3} ca^{3}tin^{1} hnoh^{2},
cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jmuh^{32} hnoh^{2} hi^{3} lí^{2}tsah^{1} lín^{21}
jnoh^{1} ta^{3} ñí^{1} Dió^{32} Juo^{13} dí^{2}.

10 Jlánh^{1} hiú^{2} mi^{32} jnoh^{1} la^{3} huá^{2} la^{3} jma^{2}
ñí^{1}con^{2} Dió^{32}, hi^{3} hnáu^{2} jnoh^{1} cué^{32} Dió^{32}
jái^{13} hi^{3} neh^{21} jnoh^{1} siáh^{3} hnoh^{2}, hi^{3} jáun^{2}
lí^{13} má^{1}hián^{13} jnoh^{1} re^{2} hi^{3} híe^{13} jnoh^{1} hnoh^{2}
jái^{13} ca^{3}ti^{21} hi^{3} tanh^{23} náh^{2} ta^{21} Dió^{32}.

11 Jáun^{2} cuí^{1} jmu^{1} Dió^{32} Jméi^{2} dí^{2} ji^{3} Jesús
Ti^{32} Juo^{13} dí^{2} hi^{3} niá^{3} jui^{32} hi^{3} tsáu^{13} jnoh^{1} ti^{3}
ñí^{1} tionh^{1} hnoh^{2}.

12 Jáun^{2} Ti^{32} Juo^{13} dí^{2} cuí^{1} jmu^{1} hi^{3} conh^{21}
hñu^{3} honh^{2} náh^{2} hi^{3} hno^{3} náh^{2} ca^{3}la^{3} jonh^{3}
jmí^{1} honh^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}, ji^{3} la^{3}jín^{32} tsáu^{2}
ní^{2} siáh^{3}, la^{3}jmí^{1} hnau^{3} jnoh^{1} hnoh^{2}.

13 Hi^{3} cuí^{1} jmu^{1} bíh^{1} Dió^{32} pin^{3} hñu^{3} honh^{2}
náh^{2} hi^{3} hí^{1} cáun^{2} tso^{3} tiá^{2} zia^{32} quián^{13} náh^{2}
ta^{3} ñí^{1} Dió^{32} Jméi^{2} dí^{2}, ji^{3} hi^{3} zian^{2} náh^{2} siáh^{3}
ná^{1}chan^{1} ñí^{1}con^{2} tsú^{2} ní^{1} má^{1}jaunh^{32} Jesús
Ti^{32} Juo^{13} dí^{2}, quionh^{3} tsú^{2} la^{3}jín^{32} tsá^{2} joh^{1}.

4

Tsá^{2} zian^{2} cun^{3} ti^{32} tsí^{3} Dió^{32}

1 Hi^{3} jáun^{2} né^{3} reh^{2}, jnoh^{1} juáh^{3} ñí^{1}con^{2}
hnoh^{2} cun^{3}quionh^{3} héih^{32} quioh^{21} Jesús
Ti^{32} Juo^{13} dí^{2}, hi^{3} ñí^{1}táunh^{1} hnoh^{2} la^{3}
má^{2}ñi^{3}táunh^{1} náh^{2} ní^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} ti^{32}
tsí^{3} Dió^{32}, hi^{3} jmúh^{13} hnoh^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3}
má^{2}ca^{3}híe^{13} jnoh^{1} jáun^{2}, hi^{3} ti^{3} li^{3}mí^{1} re^{2}
jmuh^{32} náh^{2} cun^{3} jmá^{2} cun^{3} jnia^{32}.

2 Má^{2}ñíh^{1} bíh^{1} hnoh^{2} lánh^{3} lí^{3} jái^{13} hi^{3}
ca^{3}má^{1}tá^{13} jnoh^{1} jáun^{2} hnoh^{2} cun^{3}quionh^{3}
héih^{32} quioh^{21} Jesús Ti^{32} Juo^{13} dí^{2}.

3 Quí^{1} hi^{3} hnió^{3} Dió^{32} hi^{3} hnoh^{2} ná^{1}chan^{1}
náh^{2} ñí^{1}táunh^{1} quiúnh^{1}, hi^{3} hí^{1} jan^{2} tiá^{2}
hin^{2} hniáuh^{32} jmu^{3} juón^{1} quionh^{3} tsá^{2}ján^{2}
tsá^{2}ján^{2}.

4 Hi^{3} ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} hnoh^{2} hniáuh^{32}
li^{3} ñíh^{13} lánh^{3} má^{1}zián^{13} náh^{2} hi^{3} ná^{1}chan^{1}
ca^{3}ti^{21} ní^{1}juáh^{3} hin^{2} tsánh^{2} lí^{13} ñí^{2}cuonh^{2}
náh^{2}, hi^{3} jmúh^{13} náh^{2} quien^{2} tsá^{2}mi^{3}
tsá^{2}ñuh^{2}.

5 Tiá^{2} hniáuh^{32} hi^{3} cáun^{2} lí^{1} dí^{1}quiaunh^{21}
honh^{2} náh^{2} jan^{2} tsá^{2}mi^{3} la^{3}jmí^{1} jmu^{2} tsá^{2} tiá^{2}
Dió^{32} má^{2}cuóun^{32}.

6 Hí^{1} jan^{2} hnoh^{2} tiá^{2} hniáuh^{32} jmúh^{13} tso^{3}
jáun^{2}, hi^{3} lí^{1} má^{1}can^{13} náh^{2} renh^{2}, quí^{1} Ti^{32}
Juo^{13} bíh^{1} dí^{2} Tsá^{2} jéinh^{32} siáh^{3} cáun^{2} hi^{3}
hlah^{3} ñí^{1}con^{2} la^{3}jín^{32} tsá^{2} jmu^{3} tso^{3} la^{3} jáun^{2},
la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}juáh^{13} jnoh^{1} jáun^{2} jmí^{1}tin^{2}.

7 Quí^{1} Dió^{32} má^{2}ca^{3}te^{3} hi^{3} má^{1}ziáun^{13} dí^{2}
ná^{1}chan^{1} ñí^{1}con^{2}, jun^{3}juáh^{13} hi^{3} jmú^{13} dí^{2} tso^{3}
yáh^{3}.

8 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} tiá^{2} jéih^{32}
jái^{13} ní^{2}, jun^{3}juáh^{13} tiá^{2} jéih^{32} jái^{13} quioh^{21}
tsá^{2}mi^{3}cuóun^{2} yáh^{3} tsú^{2}, quí^{1} hi^{3} tiá^{2} jéih^{32}
jái^{13} quioh^{21} Dió^{32} bíh^{1} tsú^{2} jaun^{32}, Dió^{32}
Tsá^{2} cuen^{2} Jmí^{2}chí^{3} Chun^{1} ñí^{1}con^{2} náh^{2}.

9 Hi^{3} ca^{3}ti^{21} hi^{3} hno^{3} náh^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}
né^{3}, tiú^{2}uú^{2} hniáuh^{32} yáh^{3} jmu^{1} jná^{13} hliáun^{3}
jái^{13}, quí^{1} hnga^{2} bíh^{1} Dió^{32} má^{2}ca^{3}ma^{3}ta^{2}
hnoh^{2} hi^{3} má^{1}hno^{1} náh^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}.

10 Quí^{1} má^{2}ná^{1}jmuh^{32} bíh^{1} hnoh^{2} la^{3} jáun^{2}
ñí^{1}con^{2} la^{3}jín^{32} tsá^{2} reh^{2} zian^{2} tá^{1} cáun^{2} hué^{32}
Macedonia, ti^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} hlí^{1} lieh^{1} jnoh^{1}
hnoh^{2} reh^{2} hi^{3} chú^{32} ti^{3} li^{3}mí^{1} má^{1}hno^{1} náh^{2}
tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}.

11 Jmúh^{13} náh^{2} pí^{3} hi^{3} tianh^{13} náh^{2} tie^{3}
quiúnh^{1} la^{3}jín^{32} tsáu^{2}, tiá^{2} hniáuh^{32} cáun^{2} lí^{1}
ngái^{3}h^{1} náh^{2} jái^{13} hi^{3} tiá^{2} ca^{3}tin^{1} náh^{2} ngái^{3}h^{1}.
Jmúh^{13} náh^{2} ta^{21} quián^{13} ma^{3} quin^{32} ma^{3}
jan^{32} cun^{3}quionh^{3} cuá^{2} tanh^{1} hmóu^{32} la^{3} cun^{3}
hi^{3} qui^{3} má^{2}ca^{3}juáh^{13} jnoh^{1} jáun^{2},

12 hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} lí^{13} taunh^{13} náh^{2} ta^{21}
tsá^{2} cá^{2}tsáun^{1}, hi^{3} tiá^{2} hi^{3} li^{3}hniauh^{3} hí^{1} cáun^{2}
ñí^{1}con^{2} náh^{2}.

Jmái^{1} hi^{3} jáunh^{3} Ti^{32} Juo^{13} dí^{2}

13 Hnoh^{2} reh^{2}, tiá^{2} hnáu^{2} jnoh^{1} hi^{3} tionh^{2}
hnoh^{2} ta^{3} tiá^{2} ñíh^{1} he^{3} lí^{13} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}
má^{2}cá^{2}tsan^{3}, quí^{1} ní^{2} lí^{1} ca^{3}niau^{21} hlah^{3}
honh^{2} náh^{2} la^{3}jmí^{1} nio^{2} hlah^{3} tsí^{3} tsá^{2} tiá^{2}
má^{2}hu^{21} tsí^{3} hi^{3} jenh^{13} dí^{2}.

14 La^{3}jmí^{1} táunh^{23} dí^{2} ta^{21} hi^{3} ca^{3}jun^{3} Jesús,
ji^{3} hi^{3} ca^{3}jenh^{13} siáh^{3}, la^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}ta^{1} dí^{2}
hi^{3} táunh^{13} ta^{21} hi^{3} ní^{1} má^{1}jaunh^{32} Jesús, Dió^{32}
jmu^{3} hi^{3} ja^{3}tánh^{1} tsú^{2} quionh^{3} Jesús la^{3}jín^{32}
tsá^{2} tanh^{2} ta^{21} Jesús jmí^{1} cá^{1}tsan^{3}.

15 Hi^{3} jáun^{2} la^{3} cun^{3} rón^{32} lí^{3} jë^{1} Ti^{32} Juo^{13}
dí^{2} juáh^{3} jnoh^{1} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} la^{3} lá^{2}: Hi^{3}
la^{3}jái^{32} dí^{2} tsá^{2} ziáun^{2} dí^{2} ní^{1} má^{1}jaunh^{32} Ti^{32}
Juo^{13} dí^{2}, tiá^{2} chí^{1}ján^{3} dí^{2} tsáuh^{13} yáh^{3} la^{3}
cónh^{3} bíh^{1} tsá^{2} má^{2}cá^{2}tsan^{3}.

16 Quí^{1} tsá^{2} má^{2}tanh^{2} ta^{21} Cristo jmí^{1}
cá^{1}tsan^{3} bíh^{1} tín^{2} jenh^{13} la^{3}ñí^{1} ní^{1} má^{1}jaunh^{32}
Ti^{32} Juo^{13} dí^{2} hñu^{3}mi^{3}cuú^{2} hi^{3} jmu^{3} héih^{32};
quionh^{3} tsú^{2} tsá^{2} chín^{1} ja^{1} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3}
Dió^{32}. Tsá^{2} hí^{3} hléh^{32} tiá^{3} hi^{3} jiéi^{32} mí^{1}ñí^{2}
quioh^{21} Dió^{32}.

17 Má^{1}jáun^{2} tsáuh^{13} dí^{2}, tsá^{2} ziáun^{2} dí^{2},
cu^{3}tsa^{32} quiúnh^{1} dí^{2} tsá^{2} má^{2}ca^{3}jenh^{13} hí^{3}, hi^{3}
ngá^{13} dí^{2} ja^{1} jnie^{2} chi^{3}cuú^{2} ñí^{1} jenh^{13} dí^{2} Ti^{32}
Juo^{13}. Hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} lí^{13} tsá^{1}tauh^{13}
dí^{2} quiúnh^{1} Ti^{32} Juo^{13} cun^{3} jmí^{1}hi^{3}nio^{2}.

18 Hi^{3} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} jái^{13} ní^{2} jmúh^{13}
hnoh^{2} hi^{3} niau^{21} tiá^{3} tsi^{3} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}.

5

1 Hnoh² reh², ca³tɨ²¹ hín² jmáɨh¹ lɨ́¹³ la³ nɨ́², tiá² hniáuh³² jmu¹ jná¹³ hliáun³ jáɨ¹³,

2 quí¹ re² lɨ́n³² bíh¹ má²ná¹ñíh¹ hnoh² hi³ chau²¹ jmáɨ¹ jáunh³ Tɨ³² Juo¹³ dí² cu³diá²jan², la³jmɨ́¹ ja³² jan² háɨn² cu³diá²jan² já¹niéi².

3 Jmáɨ¹ hi³ ná¹juáh²³ tsáu²: "Tie³ bíh¹ nio², hí¹ cáun² hi³ háɨnh¹³ tiá² zia³² yáh³", má¹jáun² bíh¹ quiunh²¹ tsú² hi³ ma³tso² lɨ́n³² tsɨ́³ cu³diá²jan² la³ lá², la³jmɨ́¹ lɨ́²³ ñí¹con² tsá²mɨ³ lɨ́²zian² jon² hi³ cu³diá²jan² lɨ́²³ quieh² héin¹. Hí¹ cáun² tiá² ñí¹ zia³² yáh³ ñí¹ lɨ³ cuon³ tsá² la³ hí³.

4 Tɨ³la³ hnoh² reh², tiá² já¹niéi² tionh² yáh³ hnoh² hi³ lɨ́¹³ chau²¹ jmáɨ¹ quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² cu³diá²jan² la³jmɨ́¹ chau³² jan² háɨn² jmáɨ¹ hi³ tiá² hi³ lɨ́n²³ tsú².

5 Quí¹ la³jɨ́n³² bíh¹ hnoh² má²tionh² ñí¹ tie³ joh¹, ñí¹ lɨ́³ ta³jma². Tiá² já¹niéi² tiauh² yáh³ dí², ñí¹ tiá² joh¹ tie³;

6 hi³ jáun² tiá² hniáuh³² yáh³ cuóu³² dí² la³jmɨ́¹ ná¹cuóun¹ tsá²cá²tsáun¹, tɨ³la³ hniáuh³² hi³ ná¹zian² tsɨ́³ bíh¹ dí², jɨ³ hi³ tiáuh¹ dí² hua³jan²¹, hi³ jáun² tiá² lɨ́¹ lɨ³can² dí².

7 Já¹niéi² bíh¹ cuóun¹ tsú², hi³ já¹niéi² bí¹ siáh³ má²héinh³² tsú²;

8 tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ jnoh¹ láɨ³ dí² tsá² tiauh² ta³jma² bíh¹, jáun² cuí¹ tiáuh¹ dí² hua³jan²¹ hi³ tiá² lɨ́¹ lɨ³can² dí². La³jmɨ́¹ jmu² hliáu³ hua³hí¹³ ñí¹tsɨ́³ hi³ quɨh³² cáun² hi³ pin³, la³ jáun² bíh¹ hniáuh³² jmú¹³ dí² cun³quionh³ hi³ cu³tí³ tanh²³ dí² ta²¹ Dió³², hi³ hno³ dí² siáh³ Dió³². Ja³bí¹ la³jmɨ́¹ jmu² hliáu³ hua³hí¹³ chí¹ cun³quionh³ hi³ huáh² ná¹hein³² jáun², la³ jáun² bíh¹ hniáuh³² jmú¹³ dí² cun³quionh³ hi³ ná¹hé² ná¹jan³² dí² hi³ chau²¹ jmáɨ¹ hi³ liáu³² dí² Dió³².

9 Quí¹ jun³juáh¹³ ca³hiáu³² Dió³² jnoh¹ hi³ jmoh³ la³ cun³ hi³ míh²³ jáun² tsɨ́³ yáh³, tɨ³la³ ca³hiáu³² tsú² hi³ liáu³² cun³quionh³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ bíh¹ dí²,

10 Tsá² ca³jun³ hí³ hi³ ca³ta¹ dí²; hi³ jáun² lɨ́¹³ ziáun² dí² quiúnh¹ tsú², uá¹ hi³ ziáun² dí² uá¹ hi³ má²jún¹ dí² nɨ́¹ má¹tɨ³ ñí¹ jáunh³ tsú².

11 Hi³ jáun² hlɨ́¹ lienh¹ náh² tsá²ján² tsá²ján², hi³ jmúh¹³ náh² siáh³ hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ lɨ³ pin³ hñu³ tsɨ́³ tsá²ján² tsá²ján² la³ qui³ má²ná¹jmuh³² nɨ́² náh².

Jáɨ¹³ lá² cue³² Po¹ hi³ ma³tí³² tsá² reh²

12 Hi³ jáun² né³ reh², juáh³ jnoh¹ ñí¹con² hnoh² hi³ hniáuh³² jmúh¹³ náh² quien² tsá² ná¹jmu² ta²¹ ñí¹con² náh², tsá² ná¹ho² jáɨ¹³ hi³ ca³cué³ Tɨ³² Juo¹³ dí², tsá² ná¹hɨe³² jú¹ tson² ñí¹con² náh².

13 Hniáuh³² jmúh¹³ náh² lin¹ hi³ cu³tí³ hu²¹ honh² náh² hi³ quien² lɨ́n³² tsú² jɨ³ hi³ má¹hno¹ lɨ́n³² náh² tsú² siáh³, quí¹hliá² ná¹jmu² tsú² ta²¹ jáun². Tianh³ náh² cáun² hi³ re² hi³ tɨn² quiúnh¹ náh² tsá²ján² tsá²ján².

14 Hnoh² reh², ja³bí¹ hlɨ́¹ lieh¹ jnoh¹ siáh³ hnoh² hi³ jin¹³ náh² tsá² tiá² ñí¹jmu³ tá¹³, hi³ jmúh¹³ náh² hi³ niau²¹ tiá³ tsɨ́³ tsá² nio² hlah³ tsɨ́³, hi³ má¹hon¹ náh² tsá² tiá² má²pin³ hñu³ tsɨ́³, hi³ juenh² honh² náh² siáh³ ñí¹con² la³jɨ́n³² tsáu².

15 Ha³ lɨ́² jéinh¹ hnoh² siáh³ hlah³ ñí¹con² tsá² má²ca³jmú³ hlah³. Tɨ³ re² bíh¹ jmúh¹³ hnoh² hi³ chú³² jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³² ñí¹con² tsá²ján² tsá²ján², jɨ³ ñí¹con² ca³la³ jɨ́n³² tsáu² nɨ́² siáh³.

16 Tianh³ náh² hiún² honh² jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³².

17 Lienh¹ náh² Dió³² chí¹ñi¹.

18 Cáun² cuéh³ náh² tiá¹hmah¹ Dió³² uá¹ he³ mi³ lɨ́²³, quí¹ la³ jáun² bíh¹ hnió³ Dió³² hi³ jmúh¹³ hnoh², tsá² tanh²³ náh² ta²¹ Cristo Jesús.

19 Ha³ lɨ́² yéi² náh² sɨ́² quioh²¹ Jmɨ́²chí³ Chun¹ hi³ má²zia³² hñu³ honh² náh².

20 Ha³ lɨ́² jmu² náh² han¹ jáɨ¹³ hi³ hleh³² tsáu² hi³ cue³² Dió³² hñu³ tsɨ́³.

21 Re² quian² náh² hua³hí¹³ la³jɨ́³² jáɨ¹³ hi³ hleh³² tsáu² nɨ́¹juáh³ jáun² jú¹ tson², tionh² náh² ta²¹ jáɨ¹³ jáun² nɨ́¹juáh³ jáun² jú¹ tson² cu³tí³.

22 Chá¹ náh² tɨ³ có³² ca³la³ jɨ³lɨ³² ñí¹ hi³ hlah³.

23 Dió³² Tsá² jmu² hi³ ziáun² dí² re² tɨn² cuí¹ jmu¹ hi³ cu³tí³ ná¹chan¹ hnoh² ñí¹con² hí³ dí², hi³ hí¹ cáun² tso³ tiá² zia³² ñí¹con² náh² hi³ juáh¹³ hi³ lɨ³ hliánh¹³ náh², la³jɨ³ ngú³, jɨ³ jmɨ́²chí³, jɨ³ jmɨ́¹ honh² náh² siáh³, nɨ́¹ má¹cá²chó³² jáun² jmáɨ¹ hi³ jáunh³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí².

24 Dió³² Tsá² té²³ hnoh² lɨ́n³ jan² Tsá² má²tí³² jë¹, jáun² tiu³nio² jmu³ bíh¹ tsú² la³jɨ́³² hi³ má²lɨ́²juánh³² jná¹³ nɨ́².

Po¹ hah² jáɨ¹³ ñí¹ ca³táuh³ sí²

25 Hnoh² reh², lienh¹ náh² Dió³² hi³ ca³ta¹ jnoh¹.

26 Ren¹ náh² tsá²ján² tsá²ján² hi³ re² nio² honh² náh², la³ qui³ ráɨn³² tsú² jan² raɨnh²¹.

27 Juanh³² jná¹³ ñí¹con² honh² cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² hi³ hniáuh³² hɨ́h¹³ hnoh² sí² lá² ñí¹con² la³jɨ́n³² tsá² reh².

28 Cuɨ¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí². [Cun³ nɨ́² bíh¹ tí³ jáɨ¹³ nɨ́².]

Sí² Ñí¹ Má²tun³ Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tsá² Tesalonicenses

Po¹ quionh³ tsá² quionh³ jmu² sí² lá² ca³tɨn¹ tsá² má²lín³ cuáh³² já¹ juú² Tesalónica

1 Hnoh² reh², tsá² má²lín³ náh² cuáh³² já¹ juú² Tesalónica ní², jná¹³ Po¹ quiúnh¹ Silvano ji³ Timoteo, tsá² ná¹jmu³² jnoh¹ sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ hnoh² tsá² tionh² náh² jo³cuo² Dió³² Jméi² dí² ji³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí².

2 Cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Dió³² ji³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ cuí¹ zian² náh² siáh³ cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

Dió³² ra³tsɨ³² héih³² ñí¹con² la³jín³² tsá² ren² tso³ ní¹ má¹jaunh³² Jesús

3 Hnoh² reh², jun³juáh¹³ cá² ñí¹ hi³hliá² chú³² cue²³ jnoh¹ tiá¹hmah¹ Dió³² yáh³ hi³ ca³tɨn¹ hnoh², tɨ³la³ ca³ta¹ jnoh¹ cué¹³ tiá¹hmah¹ quí¹hi³hliá² tɨ³ jlánh¹ re² má²tanh²³ hnoh² ta²¹ Dió³² cun³ jmá² cun³ jnia³² bíh¹, hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ má²hno³ náh² tsá²ján² tsá²ján².

4 Cun³ñí¹ hi³ ní² bíh¹ jmu³² jnoh¹ tsah¹ lín²¹ hi³ ca³tɨn¹ hnoh² ñí¹con² ma³ quin³² ma³ cu³ nió³ tsá² má²lín³ cuáh³², hi³ za²³ jnoh¹ tsú² ha³ cónh³ tí³ hi³ cueh²³ náh² honh² ji³ hi³ tanh²³ náh² ta²¹ Dió³² uá¹jinh¹ ja¹ ca³la³ jí³² uu³mí²tsɨ³² ji³ hi³ hlah³ hi³ quiunh³² náh².

5 Cun³quionh³ hi³ jáun² má²lin¹ hi³ Dió³² tɨn² ra³tsɨ³² re² héih³², hi³ ja³bí¹ la³ jáun² má²lin¹ siáh³ hi³ hnoh² bíh¹ ca³tɨn¹ cuá¹tianh³ ñí¹ cuá¹quien² Dió³². Quí¹ hi³ jáun² bíh¹ ná¹má²tsoh¹ náh² honh².

6 Dió³² bíh¹ Tsá² jmu² la³ cun³ hi³ ca³tɨ²¹, hí³ bíh¹ jmu³ hi³ ma³tso² tsí³ tsá² ná¹jmu² hí³ hi³ ná¹má²tsoh¹ náh² honh²;

7 hi³ jáun² hnoh², tsá² ná¹má²tsoh¹ náh² honh², chau³ Dió³² tie³ la³jmí¹ chau³ jnoh¹ ní¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ jáunh³ Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí² tɨ³ hñu³mɨ³cuú², cu³lɨ²¹ quionh³ tsú² tsá²cuú² tsá²ta³, tsá² pin³ joh¹. Hi³ jáunh³ tsú² jáun² juɨ³² ja¹ sí² cáu² lín³²,

8 hi³ ja³jéinh¹ tsú² hi³ ma³tso² tsáu² tsí³, la³ cun³ tsá² tiá² ca³li³ cuóun³² Dió³², tsá² tiá² má²ca³taunh³ ta²¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí².

9 Tsá² hí³ dá² tá¹tsɨn¹ héih³² la³ cun³ hi³ ca³tɨ²¹, hi³ jáun² ma³tso² tsí³ hi³ chéi³ hi³ uóu³² ca³la³ cun³ jmí¹hi³nio², ñí¹ tiá² lí¹³ tiánh³ tsú² ta³ ñí¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², ñí¹ má²jniá³ jáun² pí³ hi³ cáu² hi³ jueh³² quioh²¹.

10 Hi³ ní¹ má¹jaunh³² Tɨ³² Juo¹³ dí² né³, má¹jáun² li³ lin¹ hi³ quien² tsú² hi³ jmu³ tsá² joh¹, hi³ la³jín³² tsá² ca³taunh³ hí³ ta²¹ né³ ma³tsu³ ma³jónh³² tsú² ca³la³ hi³ tsa³cáun² lín³² tsí³. Hi³ hnoh² siáh³ li³ quiúnh¹ tsá² hí³ quí¹ má²ca³tionh² náh² ta²¹ la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ca³juáh¹³ jnoh¹ jáun².

11 Cun³ñí¹ hi³ ní² bíh¹ ná¹hiú² ná¹mɨ³² jnoh¹ ñí¹con² Dió³² hi³ ca³tɨn¹ hnoh². Mɨ³² jnoh¹ hi³ Dió³² jmu³ hi³ lí¹³ zian² hnoh² la³ cun³ ca³tɨ²¹ zian² tsá² má²ca³te³ Dió³²; hi³ mɨ³² jnoh¹ siáh³ hi³ Dió³² jmu³ hi³ lí¹³ má¹tih²¹ hnoh² la³jí³² hi³ chu²¹ hi³ hniá¹ náh² jmúh¹³, ji³ la³jí³² ta²¹ hi³ jmuh³² hnoh² cun³ñí¹ hi³ tanh²³ náh² ta²¹ Dió³².

12 Quí¹ jáun² la³ jáun² bíh¹ má²lí¹³ ma³quien² tsáu² Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ hnoh², hi³ jáun² la³ jáun² siáh³ jmu³ Jesús hi³ quien² hnoh² cun³ñí¹ hi³ ja³² mií³ tsí³ Dió³² ji³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí².

2

Tsá² hláɨh¹, tsá² jmu² tso³

1 Hnoh² reh², ca³tɨ²¹ jmáɨ¹ hi³ jáunh³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí² hi³ ja³chau³ dí² tsú² cu³lɨ²¹ ñí¹con², ca³tɨ²¹ jmáɨ¹ jáun² juáh³ jnoh¹

2 hi³ tiá² hniáuh³² hi³² honh² náh², sa³jun³ hi³ juenh¹³ náh² ní¹ má¹ca³niéih² náh² hi³ ca³chó³² jmáɨ¹ jáun² quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí². Uá¹jinh¹ zian² tsá² juáh³ hi³ zia³² cáun² jáɨ¹³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹, ho³lá²dá² hléh³² tsú² cáun² jáɨ¹³ ja¹ tsá² reh² dí², ho³lá²dá² juáh³ tsú² hi³ zia³² cáun² sí² hi³ ca³zen¹³ jnoh¹, tiá² hniáuh³² yáh³ lí¹ táunh¹³ hnoh² ta²¹ jáɨ¹³ jáun².

3 Tiá² hniáuh³² yáh³ lí¹ li³can² hnoh² jáɨ¹³ quioh²¹ li³ua³ jan² tsáu², quí¹ ñeh² bíh¹ hi³ chau²¹ jmáɨ¹ jáun², ca³tɨ²¹ lí¹³ cáun² hniéi² jueh³² ñí¹con² Dió³², hi³ ma³jnia³² siáh³ jan² tsá² li³ hoh³ ca³tɨ²¹ liei²¹ quioh²¹ Dió³², tsá² ca³tɨn¹ hí³ hi³ tsó³² ñí¹ hlah³.

4 Tsá² hí³ dá² jmu³ hi³ jlánh¹ quien² hnga², hi³ jmu³ hian² tsí³ ñí¹con² la³jáh³ dú¹ ñí¹ hi³ ná¹juáh²³ tsáu² dió³², ji³ la³jí³² hi³ má²ná¹má²tsú² má²jónh³² tsáu². Hi³ hí¹ la³ tɨ³ hñu³ cuáh³² chín¹ quioh²¹ yáh³ Dió³² tsa³cuá² tsá² hí³, hi³ cuá¹jmu² quien² la³jmí¹ quien² Dió³².

5 ¿Tiá¹ chau² honh² hnoh² hi³ ca³juánh³² jná¹³ la³ ní² tá¹la³ ca³ñí³² jná¹³ quiúnh¹ hnoh²?

6 Hi³ má²ná¹ñíh¹ náh² he³ quí² jnɨ³² juɨ³² quioh²¹ tsá² hláɨh¹ hí³ la³ tɨ³ ta³né³², tɨ³la³ ní¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ má²tón³² máh³ ma³jnia³² tsá² hí³.

7 La³ ta³né³² bíh¹ má²chí¹jmu² ta²¹ hlah³ pí³ tiá² jniá³, jí³²la³ tɨ³ hniáuh³² quin³ tɨ³ có³² Tsá² quí² jnaɨ³² juɨ³² quioh²¹ bíh¹ tsá² hláɨh¹ hí³ ta³né³².

8 Hi³ jáun² má¹jáun² máh³ má²ma³jnia³² tsá² li³ hoh³ hí³ ca³tɨ²¹ liei²¹ quioh²¹ Dió³², tɨ³la³ Tɨ³² Juo¹³ dí² jngɨh³ tsá² hí³ cun³quionh³ chí³ hi³ jiéi³²; ja³bí¹ hí³ dí² hin³ tsá² hláɨh¹ hí³

cun^{3}quionh^{3} joh^{1} cú^{2}tú^{1} cú^{2}lí^{13} hi^{3} quian^{32}
ní^{1} má^{1}jaunh^{32}.
9 Tsá^{2} hláɨh^{1} hí^{3} já^{32} cha^{13} *Satanás tsá^{2}
hláɨnh^{1} tsá^{2} chín^{1}, hi^{3} já^{32} cun^{3}quionh^{3} la^{3}jí^{32}
pí^{3} quioh^{21} Satanás hí^{3}, hi^{3} jmu^{3} hua^{3}jueh^{32}
jɨ^{3} li^{21} hi^{3} lí^{13} tsa^{3}cáun^{2} tsí^{3} tsáu^{2}, hi^{3} ma^{3}can^{2}
tsáu^{2}.
10 Cun^{3}quionh^{3} la^{3}jí^{32} ñí^{1} hi^{3} hlah^{3} ma^{3}can^{2}
tsú^{2} tsá^{2} tsá^{2}hín^{3}, tsá^{2} tiá^{2} ca^{3}lɨ^{3}hnió^{3} tónh^{32}
ta^{21} jú^{1} tson^{2}, jú^{1} hi^{3} jmí^{1} lɨ^{3} lí^{13} liáun^{3} tsú^{2}.
11 Cun^{3} ñí^{1} hi^{3} ní^{2} bíh^{1} jmu^{3} Dió^{32} hi^{3} lí^{13}
lɨ^{3}can^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3}, hi^{3} lí^{13} tónh^{32} tsú^{2} ta^{21} jú^{1}
tí^{1}jáɨ^{2}.
12 Hi^{3} jáun^{2} la^{3}jín^{32} tsá^{2} hí^{3} tá^{1}tsɨn^{1} héih^{32},
tsá^{2} tiá^{2} ta^{21} ca^{3}taunh^{3} hí^{3} jú^{1} tson^{2}, tsá^{2} ca^{3}lɨ^{3}
hniá^{1} hí^{3} jmáh^{3}la^{3} hi^{3} hlah^{3}.

Tsá^{2} má^{2}ná^{1}quiánh^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} liáun^{3}

13 Tɨ^{3}la^{3} jnoh^{1} reh^{2}, ca^{3}ta^{1} jnoh^{1} cue^{13}
tiá^{1}hmah^{1} Dió^{32} la^{3}jí^{32} jmáɨ^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1}
hnoh^{2} tsá^{2} hniau^{3} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}; quí^{1} Dió^{32}
ca^{3}quianh^{3} hnoh^{2} la^{3} jmí^{1} ñí^{1} hi^{3} lí^{13} liáun^{3}
náh^{2} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} jmu^{3} Jmí^{2}chí^{3} Chun^{1}
hi^{3} lí^{13} ná^{1}chan^{1} náh^{2} ca^{3}tɨn^{1} Dió^{32}, jɨ^{3}
cun^{3}quionh^{3} hi^{3} táunh^{13} náh^{2} ta^{21} jú^{1} tson^{2}
ní^{2} siáh^{3}.
14 Cun^{3}quionh^{3} jú^{1} chú^{32} hi^{3} hléh^{1} jnoh^{1}
jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}té^{2} náh^{2} tsú^{2} hi^{3} lí^{13} liáun^{3} náh^{2},
hi^{3} jáun^{2} hnoh^{2} lí^{13} zian^{2} náh^{2} cáun^{2} hi^{3}
quien^{2} la^{3}jmí^{1} quien^{2} Jesucristo Tɨ^{32} Juo^{13}
dí^{2}.
15 Hi^{3} jáun^{2} né^{3} reh^{2}, cuí^{1} tionh^{2} náh^{2} hi^{3}
nio^{2} tiá^{3} honh^{2} la^{3} má^{2}tionh^{2} náh^{2} ní^{2}, ha^{3}
lí^{2} chá^{2} náh^{2} tɨ^{3} có^{32} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}juáh^{13} jnoh^{1}
jáun^{2} ñí^{1} ná^{1}jéinh^{3} ñí^{1} dí^{2}, jɨ^{3} cun^{3}quionh^{3} sí^{2}
ní^{2} siáh^{3}.
16 Hi^{3} jáun^{2} hnga^{2} Jesucristo Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}
jɨ^{3} Dió^{32} Jméɨ^{2} dí^{2}, Dió^{32} Tsá^{2} hniau^{3} dí^{2}, Tsá^{2}
má^{2}hé^{2} má^{2}mieh^{2} hi^{3} jmu^{2} hi^{3} nio^{2} tiá^{3} tsí^{3}
dí^{2} la^{3}jí^{32} jmáɨ^{1} la^{3} cun^{3} jmí^{1}hi^{3}nio^{2}, hi^{3} cue^{32}
siáh^{3} cáun^{2} hi^{3} chu^{21} hi^{3} má^{2}hu^{21} tsí^{3} dí^{2},
17 Dió^{32} hí^{3} cuí^{1} cue^{21} pí^{3} hñu^{3} honh^{2} náh^{2},
hi^{3} cuí^{1} má^{1}hau^{3} náh^{2} tsú^{2}, jáun^{2} la^{3}jí^{32} hi^{3}
jmuh^{32} náh^{2} jɨ^{3} la^{3}jí^{32} hi^{3} hléh^{1} náh^{2} lí^{13} lɨ^{3}
chu^{21}.

3

Po^{1} mɨ^{32} hi^{3} liéinh^{32} tsú^{2} Dió^{32} quioh^{21} quionh^{3} tsá^{2} quionh^{3}

1 Hnoh^{2} reh^{2}, ñí^{1} má^{2}ca^{3}táuh^{3} sí^{2} lá^{2} juáh^{3}
jnoh^{1} hi^{3} lienh^{1} náh^{2} tiá^{3} Dió^{32} ca^{3}ta^{1} jnoh^{1},
hi^{3} jáun^{2} tia^{3}juɨ^{32} tsa^{3}cuóun^{2} jáɨ^{13} quioh^{21} Tɨ^{32}
Juo^{13} dí^{2}, hi^{3} ma^{3}quien^{2} siáh^{3} tsá^{2} siánh^{3} jáɨ^{13}
jáun^{2} la^{3}jmí^{1} má^{2}ca^{3}jmuh^{3} hnoh^{2}.
2 Lienh^{1} hnoh^{2} siáh^{3} Dió^{32} ca^{3}ta^{1} jnoh^{1},
hi^{3} liáu^{32} tsú^{2} jnoh^{1} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hian^{2} tsí^{3},
tsá^{2} cháunh^{23} tsí^{3} jmáh^{3}la^{3} hi^{3} hlah^{3}, quí^{1} tiá^{2}
la^{3}jín^{32} tsáu^{2} taunh^{32} yáh^{3} ta^{21}.
3 Tɨ^{3}la^{3} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} lín^{3} jan^{2} Tsá^{2} má^{2}tí^{32}
jë^{1}, hi^{3} jáun^{2} hí^{3} bíh^{1} jmu^{3} hi^{3} lɨ^{3} pin^{3} náh^{2}
hñu^{3} jmí^{1} hñu^{3} honh^{2}, jɨ^{3} hi^{3} hua^{3}hín^{13} tsú^{2}
siáh^{3} hnoh^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hláɨnh^{1}.
4 Hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2}, tanh^{23} bíh^{1} jnoh^{1}
ta^{21} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} hi^{3} hnoh^{2} ná^{1}má^{2}tih^{21} la^{3}
má^{2}ná^{1}má^{2}tih^{21} ní^{2} náh^{2} héih^{32} hi^{3} jmu^{32}
jnoh^{1}.
5 Cuí^{1} jmu^{1} bíh^{1} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} hi^{3} lɨ^{3} lieih^{21}
jmí^{2}chí^{3} quián^{13} náh^{2} hi^{3} Dió^{32} hniau^{3}, hi^{3}
cuɨ^{1} jmu^{1} siáh^{3} hi^{3} lɨ^{3} juenh^{2} honh^{2} náh^{2}
la^{3}jmí^{1} juenh^{2} tsí^{3} Cristo.

Jáɨ^{13} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} hniáuh^{32} jmu^{3} tsú^{2} ta^{21}

6 Hnoh^{2} reh^{2}, jmu^{32} jnoh^{1} héih^{32} ñí^{1}con^{2}
hnoh^{2} cun^{3}quionh^{3} héih^{32} quioh^{21} Jesucristo
Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, hi^{3} tiú^{2}uú^{2} juonh^{21} hnoh^{2}
quiúnh^{1} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} reh^{2} cáun^{2} lí^{1}
ñi^{3}táunh^{1}, tsá^{2} tiá^{2} má^{2}tí^{32} la^{3} cun^{3} jáɨ^{13} hi^{3}
má^{2}ca^{3}híe^{13} jnoh^{1} jáun^{2}.
7 Quí^{1} hmóu^{32} bíh^{1} hnoh^{2} má^{2}ñíh^{1} lánh^{3}
ñí^{1}táunh^{1} náh^{2} ní^{1}juáh^{3} hi^{3} jmóuh^{1} náh^{2} la^{3}
cun^{3} hi^{3} qui^{3} jmu^{32} jnoh^{1}. Quí^{1} jmí^{1} tiauh^{1}
jnoh^{1} jáun^{2} ja^{1} ñí^{1} tionh^{1} hnoh^{2}, tiá^{2} ca^{3}jmú^{13}
yáh^{3} jnoh^{1} juɨnh^{3},
8 sa^{3}jun^{3} hi^{3} lí^{1} ca^{3}cué^{3} tsáu^{2} ca^{3}cúh^{13}
jnoh^{1}; ti^{3}la^{3} jnoh^{1} dá^{2} ca^{3}jmú^{13} pí^{3} hi^{3} jmú^{13}
jnoh^{1} ta^{21} la^{3} huá^{2} la^{3} jma^{2} bíh^{1}, quí^{1} tiá^{2}
ca^{3}lɨ^{3}hnáu^{2} yáh^{3} jnoh^{1} hi^{3} láɨ^{3} jnoh^{1} la^{3}jmí^{1} lí^{3}
cáun^{2} liá^{1} héi^{2} ñí^{1}con^{2} náh^{2}.
9 Jun^{3}juáh^{13} hi^{3} tiá^{2} jmí^{1} zia^{32} yáh^{3} jáɨ^{13},
tɨ^{3}la^{3} jnoh^{1} dá^{2} ca^{3}lɨ^{3}hnáu^{2} cáu^{13} cáun^{2} nóh^{32}
lánh^{3} rón^{32} ca^{3}tɨ^{21} tianh^{13} hnoh^{2} bíh^{1}.
10 Quí^{1} la^{3} cun^{3} jmí^{1} tiauh^{1} jnoh^{1} jáun^{2} ja^{1}
ñí^{1} tionh^{1} náh^{2}, ca^{3}jmú^{13} jnoh^{1} héih^{32} ñí^{1}con^{2}
hnoh^{2} la^{3} lá^{2}: Ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} tiá^{2} ñí^{1}jmu^{3} ta^{21},
ha^{3} lí^{2} cuí^{1} cúh^{2}.
11 Tɨ^{3}la^{3} má^{2}ca^{3}náɨ^{13} jnoh^{1} hi^{3} zian^{2} ma^{3}
jan^{2} hnoh^{2} cáun^{2} lí^{1} ñi^{3}táunh^{1} náh^{2}, tsá^{2} jmu^{2}
cá^{2} ñí^{1} ta^{21} tiá^{2} quien^{2} hi^{3} cáun^{2} lí^{1} lóh^{23} ta^{3}
ñí^{1} tiá^{2} ca^{3}tɨn^{1}.
12 Ñí^{1}con^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3} jmu^{32} jnoh^{1} héih^{32}
cun^{3}quionh^{3} héih^{32} quioh^{21} Jesucristo Tɨ^{32}
Juo^{13} dí^{2}, hi^{3} re^{2} nio^{2} tsí^{3} tsú^{2} hniáuh^{32} jmu^{3}
ta^{21}, hi^{3} jáun^{2} láɨh^{13} tsú^{2} hi^{3} cuh^{3}.
13 Hnoh^{2} reh^{2}, ha^{3} lí^{2} cuí^{1} huon^{13} náh^{2} hi^{3}
jmuh^{32} hi^{3} chu^{21}.
14 Ní^{1}juáh^{3} zian^{2} ma^{3} jan^{2} tsá^{2} tiá^{2} ta^{21}
taunh^{32} jáɨ^{13} hi^{3} juáh^{3} jnoh^{1} cun^{3}quionh^{3} sí^{2}
lá^{2}, jɨe^{3} náh^{2} re^{2} hin^{2} tsánh^{2} tsá^{2} hí^{3}, jáun^{2}
lí^{2}uú^{2} juónh^{32} náh^{2} quiúnh^{1} tsá^{2} la^{3} hí^{3}, jáun^{2}
lɨ^{3} heh^{3}.
15 Tɨ^{3}la^{3} jun^{3}juáh^{13} hi^{3} hniáuh^{32} hon^{2} yáh^{3}
náh^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3}, ti^{3}la^{3} hniáuh^{32} hlí^{1} lienh^{1}
bíh^{1} hnoh^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3} la^{3}jmí^{1} hlí^{2} liéinh^{32} tsú^{2}
jan^{2} raɨnh^{21}.

Po^{1} juáh^{3} hi^{3} cuí^{1} má^{1}mieh^{2} Dió^{32} tsá^{2} hí^{3}

16 Hi^{3} jáun^{2} hnga^{2} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, Tsá^{2} jmu^{2}
hi^{3} zian^{2} tsáu^{2} re^{2} tɨn^{2}, cuí^{1} jmu^{1} hi^{3} zian^{2}
hnoh^{2} re^{2} tɨn^{2} jmáɨ^{1} ca^{3}la^{3} jí^{32} uá^{1} he^{3} mi^{3}
quiunh^{32} náh^{2}. Cuí^{1} zenh^{2} bíh^{1} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}
quiúnh^{1} hnoh^{2}, ca^{3}la^{3} jɨ^{3}lɨn^{2} náh^{2}.
17 Jná^{13} Po^{1} cuá^{1}jmu^{2} jná^{13} huéh^{3} ñí^{1} hná^{1}
lá^{2} quionh^{3} uón^{32} huen^{2}, la^{3} cun^{3} qui^{3} jmu^{2}
jná^{13} la^{3}jí^{32} sí^{2} quion^{21}, hi^{3} jáun^{2} lɨ^{3} lin^{1} hi^{3}
jná^{13} bíh^{1} lí^{2}jmú^{32}; hi^{3} juanh^{32} jná^{13}: “Hia^{2}
hnoh^{2}”.
18 Cuí^{1} má^{1}hé^{1} má^{1}mieh^{2} Jesucristo Tɨ^{32}
Juo^{13} dí^{2} la^{3}jín^{32} hnoh^{2}. [Cun^{3} ní^{2} bíh^{1} tí^{3} jáɨ^{13}
hi^{3} juanh^{32} jná^{13} reh^{2}.]

Sí² La³ñí¹ Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Timoteo

Po¹ ca³jmú³ sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ Timoteo

1 Jná¹³ Po¹, tsá² lín³ ná¹ *ti³² tsá² quian³² jë¹ Jesucristo, la³ cun³ héih³² quioh²¹ Dió³² Tsá² liáu³² dí², ji³ héih³² quioh²¹ Jesucristo Tsá² ná¹jan²³ dí² hí³;

2 zein²¹ jná¹³ sí² lá² ñí¹con² hnú² Timoteo, hnú² tsá² lín³ nú² la³juah²¹ dúh¹ jón³² jná¹³ cu³tí³ cun³ñí¹ hi³ táunh²³ dí² ta²¹ cú²re². Cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² hnú² Dió³² Jméi² dí² ji³ Cristo Jesús Ti³² Juo¹³ dí², hi³ cuí¹ jmu¹ tsú² juenh² tsí³, ji³ hi³ cuí¹ jmu¹ tsú² siáh³ hi³ zian² nú² cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

Jáɨ¹³ hi³ ca³híeh³ Po¹ Timoteo ca³tɨn¹ tsá² hleh³² jú¹ tí¹jáɨ²

3 La³ cun³ hi³ ca³juánh³² jná¹³ jáun² jmí¹ ca³ti³ ñí¹ ñe¹ jná¹³ hué³² Macedonia hi³ ñíh¹³ hnú² juú² Éfeso ní², chú³² bíh¹ ñíh¹³ hnú² la³ má²ñíh³ ní². Hi³ jáun² hnú² jmúh¹³ héih³² ní¹juáh³ hin² tsánh² hleh³² jú¹ ná¹jan², hi³ tiú²uú² ma³tɨn² tsú² tsáu² la³ jáun².

4 Zéih³ hnú² tsú² hi³ tiú²uú² ma³quien² tsú² jáɨ¹³ hi³ lí¹ quí² lí¹ chin² tsáu² chí¹, sa³jun³ hniáuh³² cán³ tsú² hua³hí¹³ hi³ hin² tsánh² lɨn³ dí¹hio³ ñú¹deh³ tsú², cáun² hi³ tiá² chau²¹ jmáɨ¹ táuh³. Quí¹ ní¹juáh³ cáun² ná¹jmu² la³ jáun² bíh¹ tsú², jáun² cáun² lí¹ ná¹quí² ná¹táɨnh²³ bíh¹ tsú² jáɨ¹³; jun³juáh¹³ lin¹ zia³² ñí¹ jmu³ ta²¹ yáh³ la³ jáun² hi³ juáh¹³ hi³ lí¹³ niau²¹ cáun² tsí³ tsú² ca³tɨ²¹ juɨ³² quioh²¹ Dió³².

5 Ti³la³ jná¹³ zein²¹ jáɨ¹³ lá² cun³ñí¹ hi³ hnó³² jná¹³ hi³ ma³hnio³ tsáu² tsá²ján² tsá²ján² cun³ñí¹ hi³ má²ji² hñu³ tsí³, cun³ñí¹ hi³ má²ji² siáh³ jmí¹ tsí³ tsú², ji³ cun³ñí¹ hi³hliá² tson² má²tanh² tsú² ta²¹ Dió³².

6 Zian² ma³ jan² tsáu² má²ca³náu² ti³ có³² ca³ti²¹ hi³ ní², jáun² jú¹ siáh³ bíh¹ má²ná¹quí² ná¹juónh²³ tsú², jáɨ¹³ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹.

7 Uá¹jinh¹ hnió³ tsú² jmu³ ti³² ca³ti²¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, ti³la³ hí¹juáh³ jáɨ¹³ hi³ hleh³² hnga² bíh¹ tsú² tiá² ngi²³, hi³ sa³jun³ ngɨ²³ bíh¹ tsú² jáɨ¹³ hi³ jlánh¹ jmu² tson².

8 Né¹ bíh¹ dí² hi³ chu²¹ liei²¹ jáun² quioh²¹ hla¹ Moisés ní¹juáh³ hi³ cauh³² tsú² la³ cun³ ca³ti²¹.

9 Ti³la³ hniáuh³² né¹ dí² hi³ jun³juáh¹³ ca³tɨn¹ tsá² chun¹ yáh³ liei²¹ hi³ ca³li³, quí¹ liei²¹ jáun² dá² ca³li³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² jmu² cun³ tɨn² tsí³ hnga² bíh¹, tsá² tiá² jmu² nieh³, tsá² tiá² ta²¹ tanh² Dió³², tsá² jmu² tso³, tsá² tiá² Dió³² hún¹ tsí³, tsá² tiá² jéih³² hi³ híen¹, tsá² jngɨh² jméi² mí¹ziú¹³, ji³ tsá² jngɨh² tsáu² ní² siáh³.

10 Ja³bí¹ ca³li³ zia³² liei²¹ hi³ ca³tɨn¹ tsá² juón¹, ji³ tsá²ñuh² lí¹ jmú² lí¹ tsau³² má²tún² hmóu³², tsá² han² tsáu², tsá² tí¹ jáɨn², tsá² má²tson² jú¹ tí¹jáɨ², ji³ hi³ ca³tɨn¹ ca³la³ jín³² tsá² tiá² jéih³² jú¹ tson² ní² siáh³.

11 Jú¹ tson² ní² bíh¹ juanh³² jná¹³, la³ cun³ rón³² lí³ jú¹ chú³² hi³ jlánh¹ quien² hi³ ca³hiau³ jná¹³ jáun² ñí¹con² Dió³², Tsá² hnió³ hí³ hi³ ma³mieh² dí².

Po¹ cue³² tiá¹hmah¹ ñí¹con² Dió³² cun³ñí¹ hi³ ja³² miɨ³ tsɨ³ Dió³²

12 Cue² jná¹³ tiá¹hmah¹ Jesucristo Ti³² Juo¹³ dí², Tsá² cue³² jná¹³ pí³, quí¹hliá² ca³lín¹³ tsú² hi³ jná¹³ bíh¹ tsá² li³tín³ jáɨ¹³ quioh²¹; hi³ jáun² jná¹³ ca³jmú³ tsú² tsá² lín³ quian²¹,

13 uá¹jinh¹ jmí¹tin² jmí¹ lín³ jná¹³ jan² tsá² tí² ziú² tí² hien² Ti³² Juo¹³ dí², hi³ tí² hnah³² jná¹³ siáh³ tsá² taunh² tsú² ta²¹ hi³ tí² jmuh³² ná¹ hian² tsɨn³², ji³ hi³ tí² tú² tí² hion³² jná¹³ tsú² siáh³; ti³la³ Dió³² ca³ja³ miɨ³ tsí³ ñí¹con² jná¹³, quí¹ jná¹³ tiá² jmí¹ má²tanh³² ná¹ ta²¹, hi³ jáun² bíh¹ tí² jmu² jná¹³ cáun² hi³ tiá² ño¹.

14 Jáun² jlánh¹ ca³ja³ lín³² miɨ³ tsí³ Ti³² Juo¹³ dí² ñí¹con² jná¹³, quí¹ ca³jmú³ tsú² hi³ tanh²¹ jná¹³ ta²¹, ji³ hi³ má¹hno¹ lín³² jná¹³ tsú², ji³ la³jín³² tsáu² ní² siáh³, quí¹ cun³ñí¹ hi³ má²cá²cunh³ jná¹³ quiúnh¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo.

15 La³jín³² tsáu² ca³tɨn¹ tónh³² ta²¹ jú¹ tson² lá²: Hi³ ca³cuan³ Jesús Tsá² lín³ Cristo ñí¹ hué²¹ lá² hi³ lión³² tsá² ren² tso³. Chín¹dí¹ jná¹³ bíh¹ jan² tsá² ti³ jlánh¹ bíh¹ tí² ren² tso³,

16 ti³la³ cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, Dió³² ca³ja³ miɨ³ tsí³ ñí¹con² jná¹³. Hi³ ní¹juáh³ Jesús Tsá² lín³ hí³ Cristo la³ ca³jmú³ juenh² tsí³ ñí¹con² jan² tsá² la³ jná¹³ né³, jáun² má²ca³li³ lin¹ bíh¹ hi³ jmu³ tsú² juenh² tsí³ ñí¹con² la³jín³² tsá² tónh³² ta²¹ ñí¹ hná¹ ní² siáh³, tsá² hiáuh³ jmáɨ¹ hi³ zian² cun³ jmí¹hi³nio².

17 ¡Cuí¹ li³quien² bíh¹ Dió³² la³ cun³ jmí¹hi³nio², hi³ cuí¹ ma³tsu³ ma³jónh³² tsáu² hnga² hí³ dí²! Dió³² hí³ bíh¹ Tsá² lín³ Re²¹ cun³ jmí¹hi³nio², Tsá² tiá² lí¹³ jún³, Tsá² tiá² hin² lí¹³ jíe³², Dió³² Tsá² cú² hnga² tán¹ cu³tí³. Tson² bíh¹ cu³tí³ la³ ní².

18 Hnú² jón³ Timoteo, ta²¹ hi³ má²lí²juánh³² jná¹³ ní² chá²³ jná¹³ jo³cuonh² hnú², la³ cun³ rón³² lí³ jú¹ tson² hi³ ca³hléh³ jáun² tsá² ná¹lɨn³ hí³ *ti³² jë¹ Dió³² hi³ ca³tɨn¹ hnú² jmí¹tin². Cun³quionh³ jáɨ¹³ hi³ ca³hléh³ jáun² tsá² hí³ né³, lí¹³ jmúh¹³ hnú² cáun² hniéi² chu²¹.

19 Hi³ cu³tsa³² hniáuh³² cháh¹³ hnú² cáun² honh² hi³ ca³tɨn¹ Dió³², hi³ hniáuh³² jmúh¹³ hnú² pí³ hi³ cu³tí³ li³ ji² jmí¹ honh² hnú² ta³ ñí¹ tsú². Zian² ma³ jan²

tsáu² tiá² má²ca³li³hnió³ jmu³ la³ cun³ hi³
má²lí²juánh³² jná¹³ ní², jáun² ca³ja³hín³ bíh¹
tsú² ca³ti²¹ hi³ jmí¹ taunh³² ta²¹.
20 La³ jáun² bíh¹ ca³li³ quioh²¹ Himeneo
ji³ Lí²ján¹, jáun² tsá² hí³ má²ca³ji̇enh²¹ jná¹³
ñí¹con² *Satanás, hi³ jáun² li³ ñi³² tsú² hi³ tiá²
chú³² tú² hión³² tsú² Dió³².

2

Po¹ juáh³ he³ lánh³ rón³² ca³ta¹ dí² lienh¹ Dió³²

1 Hi³ jáun² né³, zia³² cáun² jái¹³ jlánh¹ bíh¹
quien² hi³ juah²¹ jná¹³ lá²: Chú³² mi³² tsú²
ñí¹con² Dió³² quioh²¹ la³jí̇n³² tsáu². Hniáuh³²
lié̇inh³² tsú² Dió³², hi³ hiú² mi³² tsú², ji³
hi³ cué³² tsú² siáh³ tiá¹hmah¹ ñí¹con² Dió³²
quioh²¹ la³jí̇n³² tsáu².
2 La³ jáun² ca³ti²¹ jmu³ tsú² quioh²¹ tsá²
ná¹lí̇n³ hi³ chín¹, ji³ tsá² ná¹lí̇n³ ta²¹ ní² siáh³,
quí¹ jáun² lí¹³ tiauh² dí² tie³ cáun² hi³ re²
hi³ tin² tá¹la³ ziáun² dí² hi³ ca³tin¹ Dió³² ñí¹
hué²¹ lá², hi³ ná¹láí³ dí² tsá² re² jë¹.
3 Quí¹ jlánh¹ re² jniá³ hi³ jmú¹³ dí² la³ ní²,
hi³ ja³bí¹ la³ ní² siáh³ jlánh¹ ti³² tsí³ Dió³² Tsá²
liáu³² dí²,
4 quí¹ Dió³² hnió³ lí̇n³² hi³ liáun³ ca³la³ jí̇n³²
tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá², hi³ lí¹³ li³ ñi³² tsú² re²
jú¹ tson².
5 Jan² Dió³² bíh¹ zian², hi³ jan² tán¹ bí¹
siáh³ tsá²mi³cuóun² zian² hi³ nau³² chu³jo²
ja¹ quioh²¹ Dió³² quionh³ tsá²mi³cuóun²; la³
cun³ hnga² Jesús Tsá² lí̇n³ hí³ Cristo bíh¹.
6 Tsá² hí³ bíh¹ Tsá² ca³cuen³ hnga² hi³ lí³
hmah²¹ quioh²¹ hi³ lí¹³ liáun³ la³jí̇n³² tsáu²;
hi³ jáun² má²ca³li³ lin¹ hi³ la³ jáun² li³ jmí¹
ca³tsin¹³ jáun² jmái¹.
7 Jú¹ tson² bíh¹ juanh³² jná¹³, tiá² tí¹ jái̇n²
yáh³ jná¹³ hi³ Dió³² ca³hiáu³² hi³ lí̇n¹³ ná¹
jan² tsá² ngai̇³² jái¹³ quioh²¹ Dió³², jan² *ti³²
tsá² quian³² jë¹ Dió³² ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹, hi³
ma³tin¹³ jná¹³ tsú² jú¹ tson², ji³ jái¹³ he³ lánh³
rón³² lí¹³ tanh¹³ tsú² ta²¹ Dió³² ní² siáh³.
8 Jáun² jná¹³ né³ hnó³² hi³ ca³la³ jí̇n³²
tsá²ñuh² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² cuí¹ lié̇inh²¹
Dió³², hi³ ñí¹con² Dió³² cuí¹ he¹³ tsú² cuo² tiá²
tso³ quian³², hi³ hí¹ cáun² hniéi² tiá² hu²¹ tsí³
tsú², sa³jun³ hi³ hlah³ hniáuh³² hu²¹ tsí³ tsú²
siáh³.
9 Ja³bí¹ la³ jáun² hnó³² jná¹³ hi³ tsá²mi³
quí̇h³² li³ua³ cáun² hmi̇h³² hi³ re² hu²¹ tsí³,
hi³ hua³hín¹³ ní¹ má¹ti³ ñí¹ jmáh²¹; quí¹
jun³juáh¹³ cun³quionh³ jméi¹³ hi³ jlánh¹
re² lái̇¹ chí¹ yáh³ tsú² lí¹³ ma³quien² Dió³²,
sa³jun³ hi³ jmah³² tsú² jáun² cun³quionh³
cú¹mí¹niau²¹, ho³ mái³ pih²¹ hmuh²¹ hi³ téh²³
tsú² jáun² perla, sa³jun³ hi³ quí̇h³² tsú² jáun²
hmi̇h³² hmuh²¹. Cha³ jmí¹ jmu³ tsú² tonh²
cun³quionh³ lánh³ jniá³ ti³ coh³,
10 ti³ re² bíh¹ hi³ hnauh¹³ tsú² tsí³ ha³
lánh³ lí¹³ jmu³ hi³ chu²¹ ñí¹con² tsáu², la³
cun³ qui³ ca³ti²¹ jmu² tsá²mi³ tsá² juáh²³ hi³
má²má²quien² Dió³².
11 Ca³tin¹ tsá²mi³ tiánh³ ta³máih³ ní¹
má¹ca³ma³tin³², hi³ tiá² jmu³ tsú² quien²
hmóu³².
12 Tiá² cué¹³ jná¹³ jái¹³ hi³ tsá²mi³ ma³tin²
tsá²ñuh², sa³jun³ cué¹³ jná¹³ jái¹³ hi³ ho²
tsá²mi³ jái¹³ ñí¹con² tsá²ñuh², ta³máih³ bíh¹
ca³tin¹ tsú² tiánh³,
13 quí¹ tsá²ñuh² Adán bíh¹ tín² ca³li³zian²
ca³jmú³ Dió³², jáun² jmí¹ má²li³² jáun² bíh¹
ca³jmú³ tsú² hi³ li³zian² mí¹ Eva.
14 Hi³ jun³juáh¹³ Adán yáh³ tsá² ca³li³can²
quionh³ tsá² hlái̇nh¹, Eva bíh¹ tsá² ca³li³can²,
hi³ jáun² ca³tánh³ tsú² tso³;
15 hi³ jáun² uá¹jinh¹ Dió³² ca³jmú³ hi³
ma³tso² tsá²mi³ tsí³ hi³ li³zian² jon², cu³ jáun²
lí¹³ bíh¹ liáun³ tsú² ní¹juáh³ hi³ ma³zian²
tsú² hi³ tanh² ta²¹ Dió³², hi³ hnio³ tsú²
tsá²mi³cuóun² rai̇nh²¹, hi³ ná¹chan¹ tsú²
ñí¹con² Dió³², ti³la³ hi³ re² hu²¹ tsí³ tsú²
má¹na²¹.

3

Ha³ lánh³ ñi³táunh¹ tsá² ca³ti²¹ hau³ jái¹³ ñí¹con² tsá² má²lí̇n³ cuáh³²

(Tito 1:5-16)

1 Jú¹ tson² cu³tí³ bíh¹ jái¹³ lá²: Ní¹juáh³
zian² tsá² hnió³ hau³ jái¹³ hi³ jmu³ hua³hí¹³
tsá² ná¹lí̇n³ cuáh³², tsá² la³ hí³ bíh¹ hnió³
jmu³ cáun² ta²¹ chu²¹.
2 Hi³ jáun² né³, jan² tsá² ho² jái¹³ ñí¹con²
tsá² má²lí̇n³ cuáh³² hniáuh³² lí̇n³ jan² tsá²
tiá² jú¹ hlá² jú¹ ní² zia³² quioh²¹ bíh¹, hi³
jáun² tiá² hi³ zia³² hí¹ cáun² hi³ juáh¹³ hi³ li³
lí¹³ ziu³ hie³ tsú² tsáu². Hniáuh³² zian² jan²
tán¹ tsá²mi³ ñí²cuo² tsú². Hi³ hniáuh³² ngi³²
siáh³ tsá² la³ hí³ cú²re² he², hi³ tin² ti³ jinh³
hnga², hi³ lí̇n³ tsú² jan² tsá² re² jë¹ ní² siáh³.
Ja³bí¹ hniáuh³² ma³hnio³ tsú² siáh³ la³jí̇n³²
tsá² ñi³tin²¹ hñú¹³, hi³ hniáuh³² siáh³ tin² tsú²
hieh³² re² tsáu² jái¹³.
3 Tiá² hniáuh³² hi³ ñi³hein²¹ tsú², sa³jun³ hi³
hnauh² tsú² hniéi². Hniáuh³² juenh² tsí³ bíh¹
tsú², hi³ lí̇n³ tsú² jan² tsá² tiá² jéih³² hniéi², ji³
hi³ tiá² hen² tsí³ tsú² quie³ ní² siáh³.
4 Hniáuh³² tin² tsú² jmu² re² héih³² hñú¹³,
hi³ jmu² tsú² hi³ nieh³ jon² hi³ taunh¹³ ta²¹;
5 quí¹ ní¹juáh³ tiá² la³ tin² tsú² jmu³ héih³²
hñú¹³ hnga², jáun² né³ ¿lánh³ bíh¹ rón³² lí¹³
jmu³ tsú² hua³hín¹³ tsá² ná¹lí̇n³ cuáh³² joh¹
Dió³²?
6 Tiá² hniáuh³² yáh³ hi³ jan² tsá² tá²
ca³taunh³ ta²¹ lí̇n¹³ tsá² jmu³ hua³hín¹³ tsá²
ná¹lí̇n³ cuáh³², quí¹ ní¹ ca³lí̇n¹³ tsú² hi³
ma³quien² hnga², hi³ jáun² má²tá¹tsin¹ héih³²

má1li32 jáun2 la3jmí1 ca3ta3tsin1 tsá2 hláinh1
héih32 jmí1 ca3ma3re2 Dió32 tsáu13 tsá2 hláinh1
hí3.
7 Ja3bí1 hniáuh32 hi3 lín23 tsá2 tiá2 ta21
má2tanh2 Dió32 hi3 tsá2 hí3 tsá2 chun1,
quí1 ní1juáh3 la3 ca3ziu3 ca3hien3 bíh1 tsá2
cá2tsáun1 hí3 tsá2 hí3, hi3 jáun2 jmu3 tsá2
hláinh1 hi3 tiú2uú2 quien2 ta21 quioh21 Dió32
hi3 jmu2 tsú2.

*Ha3 lánh3 ca3ti21 ñi3táunh1 tsá2
ná1má2cón32 tsá2 má2lín3 cuáh32*

8 Ja3bí1 la3 jáun2 tiá2 hniáuh32 li3zia32 tsáu13
tsá2 má2cón32 tsá2 cuáh32 hi3 juáh13 hi3 lí13
ziu3 hie3 tsú2 tsáu2, sa3jun3 hi3 lín3 tsú2 tsá2
má2cau2, sa3jun3 hi3 ñi3hein21 tsú2, sa3jun3 hi3
hen2 tsí3 tsú2 quie3 lí1 zia32 siáh3.
9 Tsá2 má2cón32 hí3 tsá2 cuáh32 hniáuh32
zianh32 tiá3 jú1 tson2, cun3quionh3 hi3 ji2 jmí1
tsí3, jú1 tson2 hi3 má2ca3ma3li21 jáun2 Dió32.
10 Ñeh2 bíh1 hi3 hau3 tsú2 jáun2 jái13 hi3
lín13 tsú2 tsá2 má2cón32 tsá2 má2lín3 cuáh32,
hniáuh32 ca3 lan3 bíh1 tsú2 tín2 tsá2 la3 hí3
ní1juáh3 hi3 tin2 tsú2 re2 ta21; ní1juáh3 jmu2
tsú2 re2 cu3tí3, má1jáun2 má2lí13 hau3 tsú2
jái13 hi3 lín13 tsá2 má2cón32 tsá2 cuáh32.
11 Ja3bí1 tsá2mi3 ñí2cuo2 tsú2 tiá2 hniáuh32
zia32 tsáu13 hi3 juáh13 hi3 lí13 ziu3 hie3 tsú2
tsáu2, sa3jun3 hnga2 tsú2 ziu3 hien3 siáh3
tsáu2; hniáuh32 bíh1 hi3 zian2 tsú2 cú2re2 he2,
hi3 lín3 tsú2 jan2 tsá2 má2tí32 jë1.
12 Tsá2 hau3 hí3 jái13 hi3 lín13 jan2 tsá2
ma3cón32 tsá2 cuáh32 hniáuh32 zian2 jan2 tán1
tsá2mi3 ñí2cuo2, hi3 tin2 tsú2 jmu2 re2 héih32
hñú13 siáh3.
13 Quí1 ní1juáh3 tsá2 hau3 hí3 jái13 la3 jáun2
jmu2 re2 ta21 quioh21, jáun2 tsá2 la3 hí3 bíh1
lí13 ma3hniau3 lín32 tsáu2, hi3 lí13 niau21 siáh3
tiá3 tsí3 tsú2 hi3 hléh32 jái13 ca3ti21 hi3 tanh2
tsú2 jáun2 ta21 Jesús Tsá2 lín3 Cristo.

Jú1 tson2 hi3 má2ca3ma3li21 Dió32

14 Uá1jinh1 cuá1jmu2 jná13 sí2 lá2 hi3 zein21
jná13 ñí1con2 hnú2, ti3la3 tsin32 jná13 má2hu21
hi3 ñí1jie1 jná13 hnú2 tia3jui32.
15 Ti3la3 ní1juáh3 ca3lén3 jná13, jáun2
má2ñíh1 hnú2 ha3 lánh3 hniáuh32 má1ziáun13
dí2 ñí1 hué21 lá2, jnoh1 tsá2 hñú13 Dió32,
hi3 ná1lái3 dí2 jáun2 cuáh32 quioh21 Dió32
Tsá2 juú2tsáun2, hi3 ná1lái3 dí2 siáh3 la3jmí1
lí3 cáun2 jmíh1 hiah32, hi3 jáun2 jmu32 dí2
hua3hí13 jú1 tson2 hi3 tiá2 lí13 tsa3hín3.
16 Tson2 bíh1 cu3tí3 jái13 hi3 má2táunh23 dí2
jáun2 ta21, la3 cun3 jái13 hi3 jmí1 ná1hmá1
ná1jní1 hi3 má2ca3ma3li21 jáun2 Dió32 la3 lá2:

Tsá2 lín3 Cristo má2ca3ma3jnia32, hi3 ca3lin3
tsá2 dí1ngú3,
Jmí2chí3 Chun1 ca3ma3tson2 hi3 cu3tí3 chun1
tsú2,
hi3 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 ca3jíen32 siáh3 Tsá2
hí3.
Jái13 hi3 ca3tin1 Tsá2 hí3 má2ca3nga3 tsú2
ñí1con2 *tsá2cá2jo21.
Ca3tanh2 bíh1 tsá2 zian2 ñí1 hué21 lá2 ta21 Tsá2
hí3,
jmí1 li21 jáun2 né3 ca3chánh32 tsú2 siáh3
hñu3mi3cuú2.

4

*Ha3 lánh3 zian2 tsá2 cha32 ti3 có32 hi3
taunh32 ta21 jái13 quioh21 Dió32*

1 Jáun2 né3, Jmí2chí3 Chun1 juáh3 tá2na21
lín21 hi3 ñí1 ca3táuh3 jmái1 zian2 tsá2
tsa3táunh1 ti3 có32, hi3 li3can2 tsú2 cun3quionh3
jái13 hi3 ma3cau2 jmí2chí3 hláinh1, hi3 tónh32
tsú2 siáh3 ta21 jái13 hi3 ma3ta2 tsá2cuú2 tsá2ta3
tsá2 hláinh1.
2 Jú1 tí1jái2 jáun2 já32 cun3quionh3 ho3 tsá2
lín3 la3 cá1 la3 jéinh1; tsá2 hí3 dá2 ma3cau2
bíh1, tsá2 má2já2hín3 jmí1 tsí3 ñí1con2 Dió32,
la3juah21 dúh1 hi3 ca3cáu3.
3 Tsá2 la3 hí3 dá2 jmu3 héih32 hi3 tiú2uú2
jéinh32 tsú2 cuo2, ja3bí1 tsá2 hí3 jmu3 siáh3
héih32 hi3 zia32 ma3 cá2 ñí1 má32 hi3 tiú2uú2
lí13 cuh3 tsú2, uá1jinh1 hnga2 Dió32 ca3jmú3
má32 jáun2 hi3 cúh2 tsá2 má2taunh32 ta21, tsá2
má2ñi32 re2 jú1 tson2; hi3 ní1 má1ti3 ñí1 cuh3
tsú2 né3, cueh32 tiá1hmah1 Dió32.
4 Quí1 la3jín32 ñí1 jáh3 ca3chan3 Dió32 ñí1
hué21 lá2, chun1, hi3 lí13 cunh13 tsú2; tiá2
hniáuh32 juáh13 dí2 hi3 hlah3, ti3la3 hniáuh32
cue13 tiá1hmah1 bíh1 dí2 Dió32 hi3 hiau3 dí2 hi3
jáun2.
5 Quí1 Dió32 má2hien21 má32 cun3quionh3
jái13 quioh21 ní1 má1ca3lienh1 dí2.

Tsá2 chun1 quian21 Jesucristo

6 Ní1juáh3 má1tin13 hnú2 tsá2 reh2 la3 ní2,
jáun2 hnú2 lín13 jan2 tsá2 chun1 quian21 Jesús
Tsá2 lín3 Cristo, jan2 tsá2 má2ca3li3 hun1 tsí3
cun3quionh3 jái13 hi3 hie32 ha3 lánh3 tanh13
dí2 ta21 Dió32, ji3 cun3quionh3 jú1 tson2 hi3
táunh23 hnú2 jáun2 ta21 la3 má2táunh23 jáun2.
7 Tiá2 hniáuh32 táunh13 hnú2 ta21 jái13 hi3
lí1 quí2 lí1 chin2 tsáu2 chí1, ji3 jái13 quioh21
tsá2haun32 ní2 siáh3, ti3la3 hnú2 hniáuh32
jmúh13 pí3 hi3 zian2 nú2 hi3 ca3tin1 Dió32 bíh1.
8 Quí1 zia32 bíh1 ñí1 jmu2 ca3lá2 ta21 hi3
jmu2 tsú2 hi3 lí13 pin3 cuá2 ta3, ti3la3 ti3 jlánh1
bíh1 zia32 ñí1 jmu2 ta21 hi3 zian2 tsú2 hi3
ca3tin1 Dió32 má1ná1; quí1 hi3 jáun2 cué32 jái13
hi3 cuá32 tsú2 cáun2 hi3 re2 hi3 tin2 ñí1 hué21
lá2, hi3 cué32 siáh3 jái13 hi3 lí13 zian2 tsú2 cun3
jmí1hi3nio2.
9 Tson2 bíh1 cu3tí3 jái13 ní2, hi3 jáun2 jái13 ní2
hniáuh32 tónh32 tsú2 ta21 la3jín32.
10 Quí1 hi3 jáun2 bíh1 jmu32 dí2 ta21 ji3
hi3 ma3tso1 dí2 tsí3, quí1hliá2 má2ca3chá13

dí² cáun² tsí³ ca³tɨn¹ Dió³² Tsá² juú²tsáun², Tsá² lión³² tsá² zian² hngá¹máh³, tɨ³la³ jlánh¹ cu³tí³ lín³ tsú² Tsá² liáu³² ñí¹con² tsá² taunh² tsú² ta²¹.

11 Hniáuh³² jmúh¹³ hnú² héih³² ca³tɨ²¹ hi³ ní², hi³ má¹tɨn¹³ hnú² tsáu² re².

12 Tiá² hniáuh³² hi³ lí¹ lín¹³ tsáu² hi³ hnú² tiá² quien² nú² quí¹hliá² hnú² tsá² tsá¹ñú¹, tɨ³la³ hnú² hniáuh³² lín³ nú² la³jmí¹ lí³ cáun² nóh³² bíh¹ hi³ lí¹³ ma³tí³² tsá² reh² uá²jaɨ³², la³jí³² jáɨ¹³ hi³ hléh¹ hnú², la³jí³² hi³ jmuh³² hnú², hi³ hno³ nú² tsáu², hi³ tanh²³ hnú² ta²¹ Dió³², jɨ³ hi³ jɨ² jmí¹ honh² nú² ní² siáh³.

13 Tá¹la³ tiá² má²cá²chó³² jná¹³, hí³ Sí² tioh³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² ja¹ ñí¹ tionh¹ tsá² reh², hi³ lí¹ lienh¹ nú² tsú², jɨ³ hi³ má¹tɨn¹³ nú² tsú² siáh³ jáɨ¹³ jáun².

14 Su³uú² chá² tɨ³ có³² hi³ lí¹ ca³cué³ Dió³² ñí¹con² hnú² la³ cun³ rón³² lí³ jáɨ¹³ hi³ ca³hléh³ jáun² tɨ³² jë¹ Dió³² jmí¹tɨn², jmí¹ ca³ra³tsɨ³² tsá² ná¹lín³ hí³ tsá²daun³² cuo² tsáɨh³ chinh³² nú².

15 Ma³tɨ²¹ la³ ní² ca³la³ jonh³ jmí¹ honh², jáun² lí¹³ jíe³ tsáu² hi³ cu³tí³ má²tsá²lɨ³tɨn² nú².

16 Hua³hín¹³ nú² jmí²chí³ quián¹³, la³ má²quionh³ jú¹ tson² hi³ ma³tɨn¹³ nú² tsáu² ní² siáh³. La³jí³² hi³ ní² ma³tɨ²¹ cá²re² he² la³jí³² jmáɨ¹; quí¹ ní¹juáh³ jmuh³² hnú² la³ ní², jáun² lí¹³ liáun³ hnú² huen² jɨ³ la³jín³² tsá² náɨ³² jáɨ¹³ hi³ hléh¹ nú² ní² siáh³.

5

Hi³ ca³ta¹ dí² jmú¹³ ñí¹con² tsá² reh²

1 Hi³ jáun² né³, tiá² hniáuh³² quiú¹ jin¹³ nú² tsá²ñuh² tsá² má²lieih²¹; tɨ³la³ hniáuh³² hlí¹ lienh¹ jú¹ tson² bíh¹ hnú² tsá² hí³ ca³la³ jmí¹ lienh¹ nú² ñeh². Hi³ hlí¹ lienh¹ hnú² siáh³ tsá² tsá¹ñú¹ ca³la³ jmí¹ lienh¹ nú² renh².

2 Ja³bí¹ hniáuh³² hlí¹ lienh¹ hnú² siáh³ tsá²mɨ³ tsá² má²lieih²¹ ca³la³ jmí¹ lienh¹ nú² mí²ziúh², jɨ³ tsá² tsá¹maɨ¹³ ní² siáh³ hlí¹ lienh¹ hnú² ca³la³ jmí¹ lienh¹ nú² tsá²mɨ³ renh², hi³ hniáuh³² jɨen¹ nú² tsú² hi³ lin¹ má²jɨ² jmí¹ honh².

3 Má¹hon¹ nú² tsá²mɨ³ náɨ³, lɨ³ua³ jan² tsá² tiá² hin² zian² hi³ lí¹³ ma³hau³ tsú².

4 Tɨ³la³ ní¹juáh³ zian² jon² ho³ cho¹ jan² tsá²mɨ³ náɨ³, jáun² tsá² hí³ tín² ca³tɨn¹ ma³hon³ mí¹ziú¹³ ho³ dí¹hio³, hi³ hnio³ tsú² tsá² má²lieih²¹ hí³ la³jmí¹ ca³jmú³ tsá² má²lieih²¹ hua³hín¹³ tsú² jmí¹ míh², quí¹ la³ jáun² bíh¹ tɨ³² tsí³ Dió³².

5 Tɨ³la³ ní¹juáh³ zian² jan² tsá²mɨ³ náɨ³ hi³ cuá³ hnga² tán¹ cu³tí³ né³, jáun² tsá²mɨ³ la³ hí³ má²hu²¹ tsí³ hi³ Dió³² bíh¹ Tsá² má²hau³, hi³ mɨ³² ñí¹con² Dió³² la³ huá² la³ jma².

6 Tɨ³la³ ní¹juáh³ tsá²mɨ³ náɨ³ la³ jmu² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsí³ hnga² má¹ná¹, jáun² tsá² la³ hí³ má²jún¹ ta³ liéih³² bíh¹.

7 Jáun² la³ ní² jmúh¹³ hnú² héih³² ñí¹con² tsá² reh², hi³ jáun² tiá² hin² lí¹³ ziu³ hɨe³ hi³ tsá² reh² ná¹jmu² hi³ hlah³.

8 Hi³ jáun² ní¹juáh³ zian² tsá² tiá² má²hon³ tsá² hñú¹³ la³ñí¹ la³ján³, sa³jun³ raɨnh²¹, jáun² tiá² ca³tɨn¹ yáh³ tsá² la³ hí³ hi³ juáh³ hi³ tanh² ta²¹ Dió³²; tɨ³ jlánh¹ tiá² chun¹ bíh¹ tsá² la³ hí³ la³ cónh³ bíh¹ jan² tsá² tiá² ta²¹ má²tanh² Dió³².

9 Tiá² ca³tɨn¹ yáh³ tsá²mɨ³ náɨ³ tsá¹míh¹ ca³lá² hi³ hún¹ ñí¹ sí² tiáunh¹ tsá²mɨ³ tsá² ná¹jmu² ta²¹ ñí¹con² tsá² cuáh³², tɨ³la³ ní¹juáh³ tsá² má²hún¹ hnaɨh³² nio² quiú³ mii², hi³ ní¹juáh³ cu³ jéin³² tán¹ bíh¹ ca³jéinh³² tsú² cuo², jáun² lí¹³ bíh¹.

10 Hniáuh³² lin¹ hi³ má²ca³jmú³ tsá² la³ hí³ hi³ chu²¹, uá¹ la³ cun³ hi³ má²ca³tɨ³ ca³jinh³ tsú² jon², hi³ má²ca³ma³hnio³ tsú² tsá² ñi³tɨn²¹ hñú¹³, hi³ má²ca³ma³cón³² tsú² tsá² joh¹ Dió³², hi³ tiá² má²ca³jmú³ quien² hnga², hi³ má²ca³ja³ mii³ tsí³ tsú² ñí¹con² tsá² má²tso² tsí³, hi³ ní¹juáh³ má²ca³jmú³ tsú² siáh³ pí³ hi³ jmu³ la³jí³² hi³ chú³².

11 Tɨ³la³ su³uú² lí¹ tanh³ tsá²mɨ³ náɨ³ tsá² tsá¹míh¹ ñí¹ sí² jáun²; quí¹ ní¹ ca³chá³ tsá² la³ hí³ tɨ³ có³² jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ la³ jmí¹ ñí¹ quionh³ Cristo, hi³ lɨ³ hniá¹ tsú² jéinh³² siáh³ cuo² quionh³ tsá²ñuh² siánh³ siáh³,

12 hi³ jáun² tso³ bíh¹ má²zia³² quioh²¹ tsú² lí¹³ cun³ñí¹ hi³ tiá² ma³tí³² tsú² jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² la³ jmí¹ ñí¹ quionh³ Cristo.

13 Ja³bí¹ lɨ³ tan² tsá² la³ hí³ hi³ ngí³² ma³ quin³² ma³ caun³² hñú³, jáun² tsá² la³ hí³ lí¹³ lɨ³ juɨnh³ bíh¹. Jun³juáh¹³ jmáh³la³ hliá² lɨ³ juɨnh³ yáh³ tsú², quí¹ ja³bí¹ lí¹³ ziu³ hɨen³ tsú² siáh³ tsáu², hi³ lí¹ hí³ tsú² ca³tɨn¹ tsá² hlá² tsá² ní², jɨ³ hi³ hléh³² tsú² siáh³ jáɨ¹³ hi³ tiá² ca³tɨ²¹ hléh³².

14 Hi³ jáun² bíh¹ hnó³² jná¹³ hi³ tsá²mɨ³ náɨ³ tsá¹míh¹ jéinh³² siáh³ cuo², hi³ lí¹³ zian² jon² tsú², hi³ re² jmu³ tsú² ta²¹ nio² ñéih³ quioh²¹, hi³ jáun² tiá² lí¹³ zia³² hí¹ cáun² hi³ juáh¹³ hi³ lí¹³ hléh³² hlah³ tsá² hau² dí².

15 Quí¹ zian² ma³ jan² tsá²mɨ³ náɨ³ hi³ má²ca³tianh³ tɨ³ có³² ta³né³², hi³ má²haɨn²¹ tɨ³ con² *Satanás.

16 Ní¹juáh³ zian² tsá²mɨ³ náɨ³ raɨnh²¹ jan² tsá²mɨ³ tsá² reh², jáun² tsá² reh² dí² hí³ ca³tɨn¹ ma³hon³ tsá² náɨ³ hí³, tiá² hniáuh³² cué³² tsú² ta²¹ jáun² ñí¹con² tsá² cuáh³²; hi³ jáun² tsá² má²lín³ hí³ cuáh³² lí¹³ ma³hon³ tsá²mɨ³ náɨ³ tiá² jon¹ raɨnh²¹ zian² bíh¹.

17 Ní¹juáh³ zian² tsá²daun³² jmu² héih³² re² lín³² ñí¹con² tsá² reh², hi³ hleh³² tsú² re² jáɨ¹³, hi³ hɨeh³² tsú² tsáu² re², jáun² ca³tɨn¹ tsá²

la3 hí3 he3 quɨe3 la3 cun3 lí3 ta21 quioh21, hi3
hniáuh32 lín23 siáh3 tsá2 reh2 hi3 quien2 tsá2
hí3.
18 Quí1 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32 rá1juáh3: “¡Ha3
lí2 táunh3 chí2 náh2 ho3 cuá1juí2, [hi3 jmu3
hi3 tiú2uú2 lí13 cuh3 jáh3 cuú2miih21] tá1la3
cuá1jmu2 jáh3 ta21 hi3 ha2 zauh32 cuú2miih21,
jáun2 sunh3 máɨ3!” Ja3bí1 rá1juáh3 siáh3 ñí1
Sí2: “Tsá2 jmu2 ta21 ca3tɨn1 he3 quɨe3 hi3
hlánh1 jmu2 ta21”.
19 Tiá2 hniáuh32 cáun2 lí1 má1quien13 hnú2
jáɨ13 ní1juáh3 ca3hna3 tsáu2 jan2 tsá2daun32
tsá2 ná1ñí1 cuáh32, jí32la3 ti3 ní1juáh3 zian2
gon3 ho3 gáun3 tsá2 ma3tson2 jáɨ13 jáun2 bíh1.
20 Tɨ3la3 ca3tɨn1 tsá2 má2lieih21, ní1juáh3 tsá2
jmu2 tso3, hniáuh32 quiú1 jin13 bíh1 hnú2 tsú2
ja1 ñí1 tionh1 tsá2 reh2, jáun2 la3jín32 tsú2
juénh13 hi3 tiá2 jmu3 la3 jáun2.
21 Ta3 ñí1 Dió32, jɨ3 Jesucristo, jɨ3 tsá2 chun1
tsá2 ná1lín3 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 ní2 siáh3,
cué13 jná13 hnú2 ta21 ní2 hi3 má1tih21 nú2;
tɨ3la3 ha3 lí2 ra3tsɨ32 héih32 ta3 tiá2 má2lin1 re2
jú1 tson2, ha3 lí2 jmú2 hi3 quien2 jan2, hi3 jan2
tiá2 quien2.
22 Tiá2 hniáuh32 rá1tsɨh32 hnú2 cuonh2
tia3jui32 tsáɨh3 chí1 jan2 tsá2 má2lieih21 hi3
hion13 nú2 tsú2 hi3 hau3 jáɨ13 ñí1con2 tsá2 reh2
dí2, quí1 ho3 sa3 zia32 bíh1 tso3 hi3 jmu2 tsú2,
hi3 lí13 lín13 tsáu2 hi3 tɨ32 honh2 hnú2 tso3
jáun2; hua3hín13 nú2 jmí2chí3 quián13 hi3 cuí1
lí3 jɨ2 la3 má2jɨ2 jáun2.
23 Tɨ3la3 chú32 bíh1 húh13 hnú2 cú1pih21 mu2
ráu3 mɨ3 uóun2jɨeh13 má2ná1jan2 quionh3
jmɨ2 jma3, jáun2 ma3hau3, quí1hliá2 hi3 lí3
henh1 bíh1 nú2, hi3 tsáun1 nú2 cú2hiú2
cú2cuóh32, jáun2 tiú2uú2 hniáuh32 húh13 nú2
jmáh3la3 jmɨ2 jma3.
24 Zian2 ma3 jan2 tsáu2 lin1 lín21 tso3
quioh21 ñeh2 bíh1 hi3 can3 tsú2 jú1 tson2
quioh21 tsú2, tɨ3la3 ma3 jan2 tsáu2 lí2 lin1 tso3
quioh21 la3 tɨ3 ní1 má1ca3can3 tsú2 jú1 tson2
máh3.
25 Ja3bí1 zian2 siáh3 tsá2 lin1 lín21 hi3 chu21
hi3 jmu2, tɨ3la3 zia32 siáh3 hi3 chu21 hi3 jmu2
tsáu2 ta3 tiá2 hin2 ñi32, tɨ3 jmí1 chí1cáɨn2 máh3
lí2 lin1.

6

1 La3jín32 tsá2 reh2 *tsá2 má2ná1hlánh1
hniáuh32 tanh13 ta21 re2 lín32 juo13, jáun2
tiá2 hin2 lí13 tu3 hión32 Dió32 Tsá2 tanh23 dí2
ta21, sa3jun3 jéih32 tsú2 hlah3 ca3tɨ21 jáɨ13
quioh21 Dió32 hi3 hɨe23 dí2 tsáu2.
2 Hi3 ní1juáh3 tsá2 má2ná1hlánh1 zian2 juo13
hi3 tanh2 ta21 Dió32, tiá2 hniáuh32 tsa3son2
hi3 tanh2 tsú2 ta21 juo13 cun3ñí1 hi3hliá2
má2raɨnh21 tsú2 ñí1con2 Dió32. Tɨ3 jlánh1 ta21
chu21 má2hniáuh32 bíh1 jmu3 tsú2 quí1hliá2
má2hnio3 tsú2 juo13 tsá2 má2ca3lɨ3 raɨnh21, hi3
jáun2 bíh1 ca3tɨn1 juo13 tsú2 héih32 ta21 chu21.

Ha3 lánh3 cu3tí3 lín3 tsá2 tanh2 ta21 Dió32

Hi3 jáun2 né3, hɨeh1 hnú2 tsáu2 hi3 hlí1
lienh1 nú2 tsú2 siáh3 jáɨ13 ní2.
3 Ní1juáh3 zian2 tsá2 hɨe32 jú1 siáh3, hi3 tiá2
jéih32 jú1 tson2 quioh21 Jesucristo Tɨ32 Juo13
dí2, sa3jun3 jéih32 tsú2 jáɨ13 lánh3 rón32 ziáun2
dí2 hi3 ca3tɨn1 Dió32 ñí1 hué21 lá2,
4 jáun2 tsá2 la3 hí3 lí1 jmu2 tonh2 bíh1, tiá2
hi3 má2ñi32 hí1 cáun2 yáh3. Tsá2 tsáun1 hñu3
chí1 bíh1 tsá2 la3 hí3 cun3ñí1 hi3 jlánh1 hnió3
juu3 hlénh3 jú1 lí1 ngó1 lí1 lɨ21, hi3 lí1 quiú2 lí1
táɨnh23 jáɨ13; hi3 jáun2 ñí1 jáun2 bíh1 lí23 ja32
uóu32 tsí3 tsú2, hi3 jmu2 tsú2 hniéi2, hi3 tú2
hión32 tsú2 tsáu2, hi3 lí1 lín23 tsú2 hlah3 ca3tɨn1
tsáu2,
5 hi3 cá2 ñí1 ná1hniei21 tsú2 ní2 siáh3. Quí1
tsá2 cónh3 tiá2 jú1 tson2 zia32 hñu3 tsí3 bíh1
tsá2 la3 hí3, hi3 lí1 lín23 tsú2 zian2 la3juah21
dúh1 tsá2 zian2 hi3 ca3tɨn1 Dió32 cun3ñí1 hi3
hnió3 tsú2 lɨ3 hánh3.
6 Tɨ3la3 tsá2 zian2 hi3 ca3tɨn1 Dió32 má1ná1,
tson2 bíh1 cu3tí3 hánh3 tsá2 hí3, ní1juáh3 hi3
hiún2 tsí3 tsú2 la3 cun3 hi3 zia32 quioh21.
7 Quí1 hí1 cáun2 tiá2 hi3 quián1 yáh3 dí2 jmí1
ca3lɨ3ziáun2 ñí1 hué21 lá2, sa3jun3 hi3 zia32 ñí1
hué21 lá2 lí13 cáun13 dí2 hñu3mɨ3cuú2.
8 Tɨ3la3 ní1juáh3 zia32 hi3 cúh13 dí2 jɨ3 ha1
dí2 ní2 siáh3, cun3 jáun2 bíh1 má2tioh21 hi3
má1hiún13 dí2 tsí3.
9 Tɨ3la3 tsá2 jlánh1 hniá1 hi3 lɨ3 hánh3, tiá2
tióh32 yáh3 tion3 tsí3, cáun2 jmu2 tsú2 hi3
cáun1 bíh1, hi3 lí13 hlah3 ñí1con2 hnga2, hi3
lí13 tánh32 tso3 cu3diá2jan2 la3jmí1 janh32 jáh3
cáun2 liá3, hi3 jáun2 jmu2 tsú2 hi3 hliáh13
jmí2chí3 quioh21 ca3la3 tɨ3 ñí1 já1hín3.
10 Quí1 ní1juáh3 jlánh1 la3 hniá1 tsú2 quɨe3,
hi3 jáun2 bíh1 lí3 mí1zioh21 la3jáh3 dúh1 ñí1
hi3 hlah3 hi3 jmu2 tsáu2. Hi3 zian2 ma3 jan2
tsáu2 má2ca3náu2 tɨ3 có32, hi3 tiú2uú2 tanh2
ta21 Dió32 cun3ñí1 hi3 jlánh1 dí1quiaunh21
tsí3 quɨe3. Tsá2 la3 hí3 jmu2 hmóu32 hi3
má2má2tso2 lín32 tsí3.

He3 lánh3 hniáuh32 ma3zian2 tsú2 hi3 ca3tɨn1 Dió32

11 Tɨ3la3 hnú2 tsá2 lín3 quian21 Dió32,
ca3tɨn1 hnú2 náuh13 tɨ3 có32 ca3tɨ21 la3jí32 hi3
má2lí2juánh32 jná13 ní2. Cha3 jmí1 jmúh13
hnú2 hi3 ní2, hniáuh32 dí1quiaunh21 honh2
nú2 hi3 má1zián13 nú2 la3 cun3 hi3 tɨ32 tsí3
Dió32 bíh1, hi3 zian2 nú2 hi3 ca3tɨn1 hí3 dí2,
hi3 nio2 cáun2 tán1 honh2 nú2 ñí1con2 Dió32,
hi3 hno3 nú2, hi3 cueh23 nú2 honh2, jɨ3 hi3
jmúh13 hnú2 siáh3 juenh2 honh2.
12 Jmu3 hniéi2 ca3tɨ21 la3jí32 hi3 tiá2 jéih32
Dió32, hi3 quɨnh1 nú2 jmáɨ1 hi3 ca3tɨn1 Dió32,

jmu^{3} pí^{3} hi^{3} lí^{13} zian^{2} nú^{2} cun^{3} jmí^{1}hi^{3}nio^{2}; quí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}te^{3} Dió^{32} hnú^{2}, hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} má^{2}ca^{3}ma^{3}lih^{21} hnú^{2} siáh^{3} ñí^{1}con^{2} juóun^{32} lín^{32} tsáu^{2} hi^{3} táunh^{23} nú^{2} ta^{21}.

13 Jáun^{2} né^{3}, ta^{3} ñí^{1} Dió^{32} Tsá^{2} cue^{32} jmái^{1} hi^{3} zian^{2} ji^{3}lin^{2}, uá^{1} hi^{3} tsáu^{2} uá^{1} hi^{3} jáh^{3}, ji^{3} ta^{3} ñí^{1} Jesús Tsá^{2} lín^{3} Cristo, Tsá^{2} ca^{3}cué^{3} re^{2} jú^{1} tson^{2} ta^{3} ñí^{1} Poncio Pilato jmu^{2} jná^{13} héih^{32}

14 hi^{3} má^{1}tih^{21} hnú^{2} re^{2} héih^{32} hi^{3} má^{2}lí^{2}juánh^{32} jná^{13} ní^{2}, la^{3} cun^{3} hí^{1} jan^{2} tiá^{2} hin^{2} lí^{13} hléh^{32} hlah^{3} hi^{3} ca^{3}tin^{1} hnú^{2}, ca^{3}la^{3} ti^{3} ñí^{1} cá^{1}chó^{21} jmái^{1} hi^{3} jáunh^{3} Jesucristo Ti^{32} Juo^{13} dí^{2}.

15 Ma^{3}jnia^{2} Dió^{32} Jesucristo hí^{3} la^{3} cun^{3} jmái^{1} hi^{3} hnió^{3} hnga^{2}. Hnga^{2} Dió^{32} hí^{3} bíh^{1} Tsá^{2} tin^{2} ma^{3}mieh^{2} dí^{2}, Tsá^{2} cuá^{1}lín^{3} ta^{21} la^{3} hia^{3} la^{3} táuh^{3}, Re^{21} Juo^{13} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} re^{21}, ji^{3} Tsá^{2} Chín^{1} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} ná^{1}chín^{1}.

16 Hnga^{2} Dió^{32} hí^{3} bíh^{1} zian^{2} la^{3} má^{2}zian^{2} jáun^{2}, hi^{3} cuá^{3} hnga^{2} ñí^{1} tie^{3} joh^{1} quioh^{21}, ñí^{1} hí^{1} jan^{2} tiá^{2} hin^{2} lí^{13} tsa^{3}janh^{2}. Hí^{1} jan^{2} tsáu^{2} tiá^{2} má^{2}ca^{3}jíen^{32} Dió^{32}, sa^{3}jun^{3} lí^{13} jíen^{32} tsú^{2} Dió^{32}. ¡Hnga^{2} Dió^{32} hí^{3} bíh^{1} cuí^{1} li^{3}quien^{2} hi^{3} cuí^{1} li^{3}pin^{3} cun^{3} jmí^{1}hi^{3}nio^{2}! Tson^{2} bíh^{1} la^{3} ní^{2}.

17 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, hniáuh^{32} jmúh^{13} hnú^{2} héih^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} reh^{2} tsá^{2} ná^{1}hánh^{3} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} zia^{32} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}, hi^{3} tiá^{2} hniáuh^{32} jmu^{3} tsú^{2} tonh^{2}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} hniáuh^{32} hu^{21} tsí^{3} tsú^{2} hi^{3} lí^{13} zian^{2} tsú^{2} re^{2} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} zia^{32} quioh^{21}, quí^{1} cu^{3}diá^{2}jan^{2} lí^{13} tsa^{3}hín^{3} la^{3}jí^{32} hi^{3} zioh^{2} tsú^{2} jáun^{2}. Zéih^{3} tsú^{2} hi^{3} ti^{3} hniáuh^{32} hu^{21} tsí^{3} tsú^{2} hi^{3} ca^{3}tin^{1} Dió^{32} bíh^{1}, quí^{1} Dió^{32} bíh^{1} Tsá^{2} lí^{1} cue^{32} la^{3}jí^{32} hi^{3} zia^{32} hi^{3} hniáuh^{32} ñí^{1}con^{2} dí^{2}, ca^{3}la^{3} hi^{3} lí^{1} ziáun^{23} bíh^{1} lí^{23}, hi^{3} jáun^{2} lí^{2} hiún^{2} tsí^{3} dí^{2}.

18 Jmúh^{13} hnú^{2} héih^{32} hi^{3} jmu^{3} tsá^{2} hánh^{3} hí^{3} hi^{3} chu^{21}, cuí^{1} zia^{32} hliáun^{3} hi^{3} chu^{21} hi^{3} jmu^{2} tsú^{2} la^{3}jmí^{1} zia^{32} hliáun^{3} hi^{3} zioh^{2} tsú^{2} jáun^{2}, hi^{3} hniáuh^{32} hiún^{2} tsí^{3} tsú^{2} lí^{1} cué^{21}, hi^{3} ná^{1}lín^{3} tsú^{2} tsá^{2} ja^{32} mií^{3} tsí^{3}.

19 Jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} lí^{13} li^{3} hánh^{3} tsú^{2} cu^{3}tí^{3}, cáun^{2} hi^{3} li^{3} quien^{2} jmái^{1} né^{3}bí^{1} ja^{32}, hi^{3} jáun^{2} lí^{13} joh^{13} tsú^{2} jmái^{1} hi^{3} zian^{2}, cáun^{2} hi^{3} hú^{1}tá^{1} tson^{2} quien^{2}.

Héih^{32} hi^{3} ca^{3}tin^{1} hnga^{2} Timoteo ñí^{1} ca^{3}táuh^{3} sí^{2} lá^{2} quioh^{21} Po^{1}

20 Hnú^{2} Timoteo, hua^{3}hín^{13} nú^{2} jmu^{3} la^{3}jí^{32} hi^{3} má^{2}ca^{3}ta^{3}no^{1} ní^{2} jo^{3}cuonh^{2} nú^{2}. Ti^{3} có^{32} náu^{2} ñí^{1}con^{2} la^{3}jí^{32} jái^{13} hi^{3} lí^{1} quí^{2} lí^{1} chin^{2} tsáu^{2} chí^{1}, jú^{1} tiá^{2} ta^{21} li^{3} jmu^{3} hi^{3} niéih^{3} la^{3}jmí^{1} niéih^{3} jú^{1} tson^{2} quioh^{21} tsá^{2} jniá^{3} jmí^{1} tsí^{3}.

21 Quí^{1} zian^{2} ma^{3} jan^{2} tsá^{2} má^{2}ca^{3}ma^{3}tson^{2} jái^{13} jáun^{2} hi^{3} má^{2}já^{2}taunh^{21} ti^{3} có^{32}, hi^{3} má^{2}ñi^{3}táunh^{1} cáun^{2} jui^{32} siáh^{3} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} jui^{32} quioh^{21} tsá^{2} tanh^{2} ta^{21} Dió^{32}.

Dió^{32} cuí^{1} má^{1}hé^{1} má^{1}mieh^{2} hnú^{2}. [Cun^{3} ní^{2} bíh^{1} tí^{3} jái^{13} hi^{3} juanh^{32} jná^{13} reh^{2}.]

Sí² Ñí¹ Má²tun³ Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Timoteo

Sí² hi³ ca³jmú³ Po¹ hi³ ca³tɨn¹ Timoteo

1 Jná¹³ la³² Po¹, jan² *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Jesucristo cun³ñí¹ hi³ hnió³ Dió³² la³ jáun², hi³ hléh²³ jná¹³ ñí¹con² tsáu² jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ Dió³² ca³tɨ²¹ hi³ lí¹³ zian² tsú² cun³ jmí¹hi³nio² ní¹juáh³ tsá² má²cá²cunh³ quionh³ Cristo Jesús.

2 Hnú² Timoteo, hnau³ lín³² bíh¹ jná¹³ hnú² la³juah²¹ dúh¹ hi³ hnú² jón³² jná¹³. Zein³² jná¹³ sí² lá² ñí¹con² hnú², hi³ hnó³² jná¹³ hi³ Dió³² Jméi² dí² jɨ³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí² ma³hé² ma³mieh² hnú², hi³ cuí¹ jmu¹ tsú² juenh² tsí³, jɨ³ hi³ cuí¹ jmu¹ tsú² siáh³ hi³ zian² hnú² cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

3 Jmáɨ¹ ca³la³ jí³² chau² tsɨn³² jná¹³ hi³ ca³tɨn¹ hnú² ní¹ má¹tɨ³ ñí¹ lienh¹ jná¹³ Dió³², hi³ jáun² la³ huá² la³ jma² cue² jná¹³ tiá¹hmah¹ Dió³² hi³ ca³tɨn¹ hnú², hi³ ma³con²¹ jná¹³ tsú² ca³la³ hi³ jɨ² jmí¹ tsɨn³² ñí¹ ta³ ñí¹ tsú² la³jmí¹ ca³jmú³ jáun² dí²hio³ ñú²deh³ jná¹³ jmí¹tin².

4 Chau² tsɨn³² jná¹³ hi³ ca³háuh³² honh² hnú² jmí¹ ca³háɨh¹ dí² jáɨ¹³, hi³ jáun² jlánh¹ hnó³² lín³² jná¹³ hi³ jenh¹³ dí² siáh³, hi³ jáun² jlánh¹ li³ hiún² tsɨn³² jná¹³.

5 Chau² bíh¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ cu³tí³ tanh²³ hnú² ta²¹ Dió³², la³ cun³ ca³jmú³ dí²hioh³ hnú² Loida jɨ³ mí²ziúh² hnú² Eunice, tsá² gon³ ca³tanh² hí³ ta²¹ Dió³² la³ñí¹. Hi³ jná¹³ len³ hi³ cu³tí³ tanh² hnú² ta²¹ Dió³² la³jmí¹ tanh² ta²¹ tsá² hí³.

6 Hi³ jáun² cháu¹ jná¹³ honh² hnú² hi³ má¹quien¹³ hnú² pí³ hi³ lí¹ ca³cué³ jáun² Dió³² quián¹³ hnú² jmí¹tin², jmí¹ ca³ra³tsɨ³² jná¹³ jáun² uón³² ñí¹ quián¹³ hnú².

7 Quí¹ jmí¹ ca³cuen³ Dió³² Jmí²chí³ joh¹ ñí¹con² dí², jun³juáh¹³ ca³hián¹³ dí² jan² Jmí²chí³ jmu³ hi³ hú¹ cóh²¹ tsí³ yáh³ dí², quí¹ Jmí²chí³ hí³ jmu² hi³ lí²³ pin³ tsí³ bíh¹ dí², hi³ ma³hno¹ dí² tsáu², hi³ táɨ² dí² tí¹ jinh²¹ hmóu³² ní² siáh³.

8 Hi³ jáun² lí² jmu² hnú² hinh¹ hi³ cuéh¹ hnú² jú¹ tson² quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², sa³jun³ jmúh¹³ hnú² hinh¹ ca³tɨn¹ jná¹³ quí¹hliá² cuá¹jnaɨ³² jná¹³ hñu³mí¹ñí² ca³tɨn¹ hí³; tɨ³la³ cun³quionh³ pí³ hi³ cue³² Dió³², chú³² má¹tsoh¹ hnú² honh² cu³li²¹ quiúnh¹ jnoh¹ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³².

9 Dió³² má²ca³liáu³² dí², hi³ má²ca³te³ hi³ lí¹³ ná¹chan¹ dí² ñí¹con² tsú²; tɨ³la³ jun³juáh¹³ cun³ñí¹ hi³ má²ca³jmú¹³ dí² hi³ chu²¹ hmóu³² yáh³, tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ ca³lín¹³ hnga² bíh¹ Dió³² hi³ jmu³ la³ jáun², hi³ lí¹ ca³ja³ siáh³ mií³ tsí³ ñí¹con² jnoh¹ cun³quionh³ Cristo Jesús la³ cun³ jmí¹tin², ñeh² bíh¹ hi³ lɨ³zia³² hngá¹máh³ lá².

10 Tɨ³la³ jmáɨ¹ hi³ ziáun² dí² lá² má¹ná¹, má²ca³ma³li²¹ Dió³² hi³ ja³² jáun² mií³ tsí³ jmí¹ cuan¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo, Tsá² liáu³² dí². Hí³ bíh¹ ca³quin³ pí³ quioh²¹ hmú³², hi³ cun³quionh³ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² né³ ca³ma³li²¹ tsú² he³ lánh³ lí¹³ zian² tsáu² ca³la³ cun³ jmí¹hi³nio².

11 Dió³² ca³hiáu³² jná¹³ hi³ lín³ jná¹³ tsá² ngaɨ³² jáɨ¹³ quioh²¹, hi³ lín³ jná¹³ jan² tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Dió³², jɨ³ hi³ lín³ jná¹³ tɨ³² má²ta² jë¹ Dió³² ní² siáh³.

12 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ má²tso¹ jná¹³ tsɨn³², tɨ³la³ tiá² lí²heh¹ yáh³ jná¹³, quí¹ ño¹ jná¹³ hin² tsánh² tanh³² ta²¹, hi³ cáun² bíh¹ nio² tsɨn³² jná¹³ siáh³ hi³ Tsá² hí³ tɨn² hmá³² hi³ má²ca³chá³ jná¹³ jáun² jo³cuo² tsú² ca³la³ tɨ³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ má²tón³² jáun².

13 Jú¹ tson² hi³ má²cá²híe³ jná¹³ jáun² hnú² lí³ cáun² nóh³² hi³ hniáuh³² má¹tih²¹ hnú²; hi³ hniáuh³² tanh¹³ hnú² ta²¹ Cristo Jesús ca³la³ má²tanh²³ ní² nú² ta²¹, jɨ³ ca³la³ má²hno³ ní² nú² tsú² siáh³.

14 Cun³quionh³ Jmí²chí³ Chun¹ hi³ zian² hñu³ tsí³ dí² jmúh¹³ hnú² hua³hí¹³ jú¹ tson² hi³ má²ca³chá³ jáun² Dió³² jo³cuonh² hnú².

15 Má²ñíh¹ bíh¹ hnú² hi³ la³jín³² tsá² zian² hué³² Asia lá² má²ca³zeh³ jná¹³ huen² tán¹, hi³ ja¹ quioh²¹ tsá² hí³ né³ tso² Figelo jɨ³ Hermógenes.

16 Cuí¹ ja² mií³ tsí³ Dió³² ñí¹con² la³jín³² tsá² hñú¹³ Onesíforo, quí¹ hliáun³ jéin³² ca³jmú³ Onesíforo hí³ hi³ niau²¹ re² tsɨn³² jná¹³. Tiá² ca³li³ heh³ yáh³ tsú² hi³hliá² cuá¹tson³ jná¹³,

17 quí¹ tɨ³la³ jmí¹ cuá³ tsú² juú² Roma lá², jlánh¹ chí¹ñɨ¹ ca³hnauh² tsú² jná¹³ ca³la³ ñí¹ ca³tsauh¹.

18 Ní¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ hi³ má²tón³² jáun² quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², cuí¹ ja² mií³ tsí³ quioh²¹ tsá² hí³. Má²ñíh¹ bíh¹ hnú² re² hi³ ca³ma³hau³ lín³² tsá² hí³ já¹ juú² Éfeso jmí¹tin².

2

He³ lánh³ lín³ hliáu³ chun¹ quian²¹ Jesucristo

1 Hi³ jáun² né³ jón³, cuí¹ li³ pin³ honh² nú² cun³quionh³ pí³ hi³ má²ca³cué³ jáun² Jesús Tsá² lín³ Cristo cun³ñí¹ hi³ ja³² mií³ tsí³.

2 Jáɨ¹³ hi³ má²ca³niéih² hnú² hi³ má²ca³hléh³ jná¹³ ñí¹con² juóun³² tsáu², jáɨ¹³ jáun² hniáuh³² cháh¹³ hnú² jo³cuo² tsá² lín²³ nú² hi³ ma³tí³² jë¹, tsá² tiáunh¹ hua³jan²¹ hi³ híeh³² siáh³ tsá² siánh³.

3 Hniáuh³² má¹tsoh¹ hnú² honh² quiúnh¹ jnoh¹, la³ cun³ qui³ ca³tɨ²¹ quiunh²¹ jan²

hliáu^{3} tsá^{2} má^{2}tí^{32} re^{2} hi^{3} hen^{2} tɨ^{3} con^{2} Jesús
Tsá^{2} lín^{3} Cristo.
4 Hí^{1} jan^{2} tsá^{2} lín^{3} hliáu^{3} tiá^{2} lí^{13} jmu^{3}
la^{3} cun^{3} hi^{3} qui^{3} jmu^{2} tsá^{2} zian^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1}
hnga^{2}, quí^{1} hnió^{3} tsú^{2} ma^{3}hiún^{2} tsí^{3} juo^{13}.
5 Ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} co^{2}, hí^{1} cáun^{2}
tiá^{2} hi^{3} lí^{13} joh^{13} yáh^{3} tsú^{2} ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} co^{2}
tsú^{2} la^{3} cun^{3} héih^{32} hi^{3} rá^{1}lí^{3} jáun^{2} ñí^{1} sí^{2}
quioh^{21} hi^{3} co^{2} tsú^{2}.
6 Ja^{3}bí^{1} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} jmu^{2} ta^{21} ñí^{1}náɨ^{2}
quioh^{21}, tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} ca^{3}tɨn^{1} cuh^{3} tín^{2} la^{3}ñí^{1}
hi^{3} ló^{32} jáun^{2}.
7 Hniauh^{2} re^{2} honh^{2} he^{3} hnió^{3} juáh^{3} jáɨ^{13}
hi^{3} lí^{2}jmú^{32} jná^{13} ní^{2}, hi^{3} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}
ma^{3}hau^{3} hi^{3} ngɨ^{13} hnú^{2} la^{3}jí^{32} jáɨ^{13} ní^{2}.
8 Cháu^{1} nú^{2} honh^{2} ca^{3}tɨn^{1} Jesucristo,
Tsá^{2} ca^{3}jenh^{13} ja^{1} tsá^{2} cá^{2}tsan^{3}, Tsá^{2} jón^{2}zíh^{1}
jón^{2}cho^{1} hla^{1} re^{21} Dá^{2}vi^{21}. Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hléh^{23}
jú^{1} chú^{32} ní^{2} bíh^{1} jná^{13}
9 hi^{3} ma^{3}tso^{1} tsɨn^{32}, hi^{3} ca^{3}la^{3} cuá^{1}hñei^{21}
jná^{13} quionh^{3} cá^{2}den^{1}ná^{1} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2}
tsá^{2} ren^{2} tso^{3}, tɨ^{3}la^{3} jú^{1} chú^{32} quioh^{21} Dió^{32}
tiá^{2} cuá^{1}hñei^{21} yáh^{3}.
10 Hi^{3} jáun^{2} tion^{2} jná^{13} tsɨn^{32} la^{3}jí^{32}
uu^{3}mí^{2}tsɨ^{32} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2}
má^{2}ca^{3}quianh^{3} Dió^{32}; hi^{3} jáun^{2} lí^{13} liáun^{3}
tsú^{2} cun^{3}quionh^{3} Jesús Tsá^{2} lín^{3} Cristo, hi^{3}
tsa^{3}ma^{3}zian^{2} tsú^{2} cáun^{2} hi^{3} quien^{2} ca^{3}la^{3} cun^{3}
jmí^{1}hi^{3}nio^{2}.
11 Tson^{2} cu^{3}tí^{3} bíh^{1} jáɨ^{13} la^{3} lá^{2}:
Ní^{1}juáh^{3} ca^{3}jun^{3} dí^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Jesús,
ja^{3}bí^{1} ziáun^{2} dí^{2} siáh^{3} quiúnh^{1} tsú^{2}.
12 Ní^{1}juáh^{3} hi^{3} tion^{13} dí^{2} tsí^{3} ja^{1} la^{3}jí^{32}
uu^{3}mí^{2}tsɨ^{32}, ja^{3}bí^{1} lí^{13} háu^{13} dí^{2} cáun^{2}
jáɨ^{13} ñí^{1} cuá^{1}ho^{2} tsú^{2} jáɨ^{13}.
Ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} má^{1}tson^{13} dí^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hí^{3},
ja^{3}bí^{1} hí^{3} ma^{3}zian^{32} siáh^{3} hi^{3} ca^{3}ta^{1} dí^{2}.
13 Ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} ca^{3}ma^{3}ti^{21} dí^{2} ñí^{1}con^{2} tsú^{2},
ti^{3}la^{3} hí^{3} má^{1}ná^{1}, la^{3} má^{2}má^{2}tí^{32} jáun^{2}
bíh^{1} jáɨ^{13} quioh^{21};
quí^{1} Dió^{32} tiá^{2} lí^{13} ma^{3}zian^{32} ñí^{1}con^{2} hnga^{2}.

Jan^{2} tsá^{2} jmu^{2} ta^{21} hi^{3} tɨ^{32} tsí^{3} Dió^{32}

14 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, cháu^{1} hnú^{2} tsí^{3} tsú^{2} jáɨ^{13}
ní^{2}, hi^{3} juoh^{1} hnú^{2} tsú^{2} siáh^{3} cun^{3}quionh^{3}
héih^{32} quioh^{21} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, hi^{3} tiá^{2} hniáuh^{32}
quiu^{3} táɨnh^{3} tsú^{2} jáɨ^{13}. Quí^{1} ní^{1}juáh^{3} jmu^{2}
tsú^{2} la^{3} jáun^{2}, hí^{1} cáun^{2} tiá^{2} ñí^{1} jmu^{3} ta^{21} yáh^{3};
jáɨ^{13} jáun^{2} dá^{2} cá^{2} ñí^{1} jmu^{3} hi^{3} hliáh^{13} tsí^{3} tsá^{2}
náɨ^{32} bíh^{1}.
15 Jmu^{3} tion^{3} hi^{3} má^{1}jnia^{13} nú^{2} ñí^{1}con^{2}
Dió^{32} hi^{3} tɨn^{2} nú^{2} re^{2} ta^{21}, jan^{2} tsá^{2} tɨn^{2} hɨe^{32}
jú^{1} tson^{2} la^{3} cun^{3} ca^{3}tɨ^{21}, jáun^{2} tiá^{2} lɨ^{3} hinh^{1}
hnú^{2}.
16 Tiá^{2} hniáuh^{32} huh^{21} hnú^{2} quiúnh^{1} tsá^{2}
ná^{1}juú^{2} ná^{1}hlénh^{23} jú^{1} hlah^{3}, jú^{1} tiá^{2} ta^{21} lɨ^{3}
jmu^{3}, quí^{1} tsá^{2} la^{3} hí^{3} tɨ^{3} lɨ^{3}mí^{1} nó^{32} bíh^{1} tɨ^{3}
có^{32} ca^{3}tɨ^{21} juɨ^{32} quioh^{21} Dió^{32};
17 hi^{3} jáun^{2} jáɨ^{13} hi^{3} hɨeh^{32} tsú^{2} jáun^{2} tsáu^{2}
lí^{23} jueh^{32} la^{3}jmí^{1} lí^{2}jueh^{32} mí^{1}uí^{3} mɨ^{3}ho^{21}. La^{3}
jáun^{2} bíh^{1} lín^{3} tsá^{2} jmáɨ^{2} Himeneo quionh^{3}
Fileto.
18 Tsá^{2} hí^{3} dá^{2} ja^{3}taunh^{21} tɨ^{3} có^{32} hi^{3} tiú^{2}uú^{2}
taunh^{32} ta^{21} jú^{1} tson^{2}, hi^{3} ná^{1}juáh^{23} tsú^{2}
hi^{3} má^{2}ca^{3}nga^{2} bíh^{1} jmáɨ^{1} hi^{3} jenh^{13} dí^{2}, hi^{3}
ñi^{3}táunh^{1} hliah^{32} tsí^{3} ma^{3} jan^{2} tsá^{2} tanh^{2} ta^{21}
Dió^{32}.
19 Tɨ^{3}la^{3} Dió^{32} má^{2}ca^{3}jmú^{3} cáun^{2} jáɨ^{13} hi^{3}
lí^{3} la^{3}jmí^{1} lí^{3} cáun^{2} jmíh^{1} hiah^{32} jlánh^{1} pin^{3},
hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}: “Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} ñi^{32} hin^{2}
tsánh^{2} joh^{1}”; hi^{3} juáh^{3} siáh^{3} la^{3} lá^{2}: “La^{3}jín^{32}
tsá^{2} juáh^{3} hi^{3} Tsá^{2} lín^{3} Cristo bíh^{1} Juo^{13} tsú^{2},
tiú^{2}uú^{2} hniáuh^{32} jmu^{3} tso^{3}”.
20 Jmú^{13} jáɨ^{13}, ñéih^{3} hñú^{3} jueh^{32} quioh^{21}
tsá^{2} hánh^{3} tiá^{2} zia^{32} yáh^{3} jmáh^{3}la^{3} uon^{2} lí^{3}
cú^{1}mí^{1}niau^{21} jɨ^{3} mí^{1}ñí^{2} cú^{1}tiáu^{2}, ja^{3}bí^{1} zia^{32}
bíh^{1} uon^{2} lí^{3} hmá^{2} jɨ^{3} cuáh^{1} ní^{2} siáh^{3}. Ní^{1}juáh^{3}
jmí^{1} zia^{32} hi^{3} quien^{2}, jáun^{2} jmu^{2} ta^{21} uon^{2}
chu^{21}, tɨ^{3}la^{3} uon^{2} lí^{1} lí^{3} né^{3} jmu^{2} ta^{21} tiá^{2} nga^{3}
quien^{2}.
21 Hi^{3} jáun^{2} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} chá^{32} tɨ^{3} có^{32}
hi^{3} hlah^{3} hi^{3} jmí^{1} jmu^{2} jáun^{2}, jáun^{2} tsá^{2} la^{3}
hí^{3} lí^{13} lín^{3} la^{3}jmí^{1} lí^{3} cáun^{2} uon^{2} chu^{21} jáun^{2},
jan^{2} tsá^{2} cuá^{1}chan^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2},
hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} má^{2}hún^{1} tsú^{2} hua^{3}jan^{21} hi^{3}
jmu^{3} lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2} ta^{21} chu^{21} quioh^{21} hí^{3} dí^{2}.
22 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3}hliá^{2} tsá^{1}ñú^{1} bíh^{1} hnú^{2}, jáun^{2}
tiá^{2} hniáuh^{32} cuéh^{1} nú^{2} jáɨ^{13} hi^{3} lɨ^{3} hniá^{1} nú^{2}
hi^{3} hlah^{3}. Chú^{32} bíh^{1} jmúh^{13} nú^{2} pí^{3} hi^{3} lí^{13}
zian^{2} nú^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} tɨ^{32} tsí^{3} Dió^{32}, hi^{3} tanh^{13}
nú^{2} ta^{21} Dió^{32}, hi^{3} hno^{3} nú^{2} tsáu^{2}, hi^{3} zian^{2}
nú^{2} re^{2} quiúnh^{1} la^{3}jín^{32} tsá^{2} má^{2}má^{2}tsú^{2}
má^{2}jónh^{32} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, tsá^{2} má^{2}jɨ^{2} jmí^{1} tsí^{3}.
23 Tiá^{2} hniáuh^{32} huh^{21} hnú^{2} quiúnh^{1} tsá^{2}
ná^{1}juú^{2} ná^{1}hlénh^{23} jú^{1} tiá^{2} ta^{21} lɨ^{3} jmu^{3}, jáɨ^{13}
hí^{1}juáh^{3} hmóu^{32} tsú^{2} tiá^{2} ngɨ^{23}, quí^{1} má^{2}ñíh^{1}
bíh^{1} hnú^{2} hi^{3} cun^{3}quionh^{3} jáɨ^{13} la^{3} jáun^{2} jnia^{32}
hniéi^{2}.
24 Quí^{1} jan^{2} tsá^{2} lín^{3} quian^{21} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}
tiá^{2} hniáuh^{32} yáh^{3} jmu^{2} hniéi^{2}, ti^{3}la^{3} hniáuh^{32}
bíh^{1} jmu^{2} tsú^{2} chun^{1} ñí^{1}con^{2} la^{3}jín^{32} tsáu^{2}, hi^{3}
ma^{3}tɨn^{2} tsú^{2} re^{2} tsáu^{2}, hi^{3} jmu^{3} tsú^{2} juenh^{2}
tsí^{3};
25 hi^{3} tiá^{2} hniáuh^{32} jmu^{2} tsú^{2} siáh^{3} quien^{2}
hnga^{2} ní^{1} má^{1}ca^{3}ma^{3}tɨn^{2} tsú^{2} tsá^{2} tiá^{2} ta^{21}
taunh^{32} hí^{3} jáɨ^{13} hi^{3} hiáuh^{23}, jíe^{3} tsú^{2} neh^{21}
tiá^{1} jmu^{3} Dió^{32} hi^{3} za^{13} tsí^{3} tsá^{2} hí^{3} hi^{3} jmu^{3}
hi^{3} ngɨ^{13} tsú^{2} re^{2} jú^{1} tson^{2}.
26 Hi^{3} jáun^{2} ní^{1} má^{1}ca^{3}lɨ^{3}tsɨn^{2} tsá^{2} hí^{3} hi^{3}
jmí^{1} má^{2}hún^{1} hñu^{3} liá^{3} quioh^{21} tsá^{2} hláɨnh^{1},
ñí^{1} má^{2}tí^{32} tsú^{2} jáun^{2} la^{3}jí^{32} héih^{32} hi^{3} jmu^{2}
tsá^{2} hláɨnh^{1}, hi^{3} jáun^{2} má^{2}lí^{13} bíh^{1} liáun^{3} tsú^{2}.

3

He^{3} lánh^{3} jmu^{3} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}
má^{1}tɨ^{3} ñí^{1} táuh^{3} jmáɨ^{1}

1 Jú¹ la³ lá² hniáuh³² lɨ³ ñíh¹³ hnú² siáh³, hi³
ní¹ má¹tɨ³ ñí¹ táuh³ jmáɨ¹, chau²¹ jmáɨ¹ huáh²
tsɨ́³ cu³tí¹³.
2 Má¹jáun² jmu³ tsáu² ma³ quin³² ma³
jan³² hi³ hnio³ lɨ́n³² hmóu³², hi³ hniá¹ quɨe³,
hi³ jmu³ siáh³ tonh². Tsá² la³ hí³ lɨ́n¹³ hi³
tiá² hin² zian² tsá² cú²ren² quionh³. Tu³
hión³² tsú² Dió³², hi³ tiá² ta²¹ tanh¹³ tsú²
jméi² mí¹ziú¹³, hi³ tiá² cué³² tsú² tiá¹hmah¹
he³ cáun² hiáuh³, hi³ lɨ³ hoh³ tsú² la³jɨ́³² hi³
ja³² ñí¹con² Dió³² nɨ́² siáh³.
3 Tsá² hí³ bíh¹ tsá² tiá² hin² lɨ³ hnio³, tsá²
tiá² jmu³ juenh² tsɨ́³, tsá² ziu³ hɨe³, tsá² tiá²
tɨn² jmu³ héih³² ñí¹con² jmɨ́¹ tsɨ́³ hnga², tsá²
hian² tsɨ́³ cu³tí³, tsá² lɨ³ hoh³ la³jɨ́³² hi³ chu²¹.
4 Tsá² ca³ tsá² lau³ hí³ bíh¹ jmu³ hian² tsɨ́³,
tsá² jmu³ la³ cun³ cháunh²³ chí¹ hmóu³², tsá²
jmu³ pan¹ hnga², tsá² dí¹quian¹ hi³ niau²¹
re² tsɨ́³ hnga² cha³ jmɨ́¹ jmu³ tsú² hniá¹ hi³
ca³tɨn¹ Dió³².
5 Re² lɨ́n³² bíh¹ ma³tí³² tsú² cuáh³² quioh²¹,
tɨ³la³ tiá² lin¹ pí³ quioh²¹ Dió³² lɨ³ zia³² yáh³
hñu³ tsɨ́³ tsú².
Su³uú² lɨ́¹ juónh³² quiúnh¹ tsá² la³ hí³.
6 Quí¹ ja¹ tsá² la³ hí³ zian² ma³ jan² tsá²
tsa³tiónh³² hñú¹³ tsáu², hi³ ma³can² tsá²mɨ³
tsá² jmu² cáun¹, tsá²mɨ³ tsá² má²ca³zaunh³
tiá³ hi³ jmu² tso³. Quí¹ tsá²mɨ³ la³ hí³ jlánh¹
hliáun³ ñí¹ hi³ dí¹quiaunh²¹ tsɨ́³.
7 Jmáɨ¹ ca³la³ jɨ́³² náɨ³² tsá²mɨ³ la³ hí³ jáɨ¹³,
tɨ³la³ tiá² tón³² jmáɨ¹ ngɨ²³ yáh³ tsú² he³ dá²
jú¹ tson² cu³tí³.
8 La³jmɨ́¹ ca³jmú³ jáun² tá¹ gon³ [tsá² hué³²
Egipto,] tsá² tɨ́² jmáɨ² hí³ Janes quionh³ Jam-
bres, hi³ ca³ma³jéinh³ jmáɨ¹ quionh³ hla¹
Moisés, la³ jáun² bíh¹ jmu³ tsá²ñuh² la³ hí³
ca³tɨ²¹ jú¹ tson². Tsá² la³ hí³ lɨ́n²³ jmáh³la³
hi³ hlah³, cun³ má²já²hín³ bíh¹ tsú² hi³ jmɨ́¹
taunh³² ta²¹ jú¹ tson².
9 Tɨ³la³ chau²¹ jmáɨ¹ hi³ tiú²uú² tioh²¹
tsú² jmu³ la³ jáun², quí¹ la³jɨ́n³² tsá² zian²
hngá¹máh³ lɨ³lieih²¹ hi³ tsá² cáun¹ bíh¹ hí³,
la³jmɨ́¹ cá¹quiúnh²¹ tá¹ gon³ tsá² ca³ma³jéinh³
hí³ jmáɨ¹ quionh³ Moisés.

Ñí¹ ca³táuh³ héih³² hi³ ca³jmú³ Po¹ ñí¹con² Timoteo

10 Tɨ³la³ hnú² né³ má²ca³jɨeh³ nú² re² lánh³
rón³² hɨe² jná¹³ tsáu², hi³ lánh³ rón³² ngɨ²³
jná¹³, hi³ lánh³ rón³² hu²¹ tsɨn³² jná¹³ hi³
ngɨ²³, hi³ lánh³ rón³² tanh³² jná¹³ siáh³ ta²¹
Dió³², hi³ juenh² tsɨn³² jná¹³, hi³ hno³ jná¹³
tsáu², hi³ ha³ lánh³ rón³² tion² jná¹³ tsɨn³² nɨ́²
siáh³.
11 Má²ñíh¹ hnú² siáh³ la³jɨ́³² hi³ hlah³
hi³ ca³quiúnh³² jná¹³ ca³jmú³ tsáu², hi³
ca³ma³tso¹ jná¹³ tsɨn³² já¹ juú² Antioquía,
juú² Iconio, jɨ³ juú² Listra nɨ́² siáh³. Tɨ³la³
Tɨ³² Juo¹³ dí² má¹ná¹, ca³liáu³² jná¹³ ca³tɨ²¹
la³jɨ́³² hi³ hlah³ hi³ ca³jmú³ tsáu² jmɨ́¹jáun².
12 Quí¹ tson² bíh¹ cu³tí³ ca³la³ jɨ́n³² tsá²
hnió³ hi³ zian² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ Jesús Tsá²
lɨ́n³ Cristo ca³tɨn¹ ma³tso² tsɨ́³ la³ cun³ hi³
jmoh²³ tsáu².
13 Hi³ tsá² hláɨh¹, tsá² lɨ́¹ má²cau² hí³ né³,
tɨ³ lɨ³mí¹ lɨ³ hláɨnh¹ bíh¹ cun³ jmá² cun³
jnia³²; ma³can² tsú² tsáu², hi³ lɨ³can² tsú²
siáh³ hmóu³².
14 Tɨ³la³ hnú² né³, jmu³ hnú² re² la³ cun³
hi³ má²ca³lɨ³ tɨn² nú² hi³ má²táunh²³ hnú²
jáun² ta²¹, quí¹ ñíh¹ bíh¹ nú² lánh³ jmɨ́¹
ná¹lɨ́n³ tsá² ca³ma³ta² nú².
15 Quí¹ la³ cun³ jmɨ́¹ míh² hnú² cuɨn² nú²
Sí² tioh³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ cun³quionh³
jáɨ¹³ jáun² bíh¹ lɨ́¹³ jniá³ jmɨ́¹ honh² hnú²
ha³ lánh³ rón³² lɨ́¹³ liáun³ nú² cun³quionh³
hi³ tanh²³ nú² jáun² ta²¹ Jesús, Tsá² lɨ́n³ hí³
Cristo.
16 La³jɨ́³² jáɨ¹³ tioh³ Sí² quioh²¹ Dió³²
ca³cué³ hnga² bíh¹ Dió³² hñu³ tsɨ́³ tsá²
ca³jmú³. Jáɨ¹³ jáun² bíh¹ jmu² ta²¹ hi³ má²tɨn²
tsú² tsáu², hi³ tɨ́² jinh²³ tsú² tsáu², hi³ hlɨ́²
liɨinh³² tsú² tsáu², jɨ³ hi³ hɨeh³² tsú² tsáu² ha³
lánh³ rón³² lɨ́¹³ zian² tsú² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³
Dió³² nɨ́² siáh³.
17 Jáɨ¹³ jáun² bíh¹ jmu³ hua³jan²¹ hñu³ tsɨ́³
tsá² lɨ́n³ quian²¹ Dió³², hi³ jáun² má²hún¹ tsú²
hua³jan²¹ hi³ jmu³ la³jɨ́³² hi³ chu²¹.

4

1 Hi³ jáun² ta³ ñí¹ Dió³² jɨ³ Jesús Tsá² lɨ́n³
Cristo, Tsá² jáunh³ hi³ ja³ra³tsi³² héih³² ca³tɨ²¹
tso³ quioh²¹ tsá² zian² jɨ³ tsá² má²cá²tsan³,
hi³ quianh³ tsú² nɨ́¹juáh³ hin² tsánh² tionh²
jo³cuo², ta³ ñí¹ hí³ bíh¹ jmu¹ jná¹³ héih³² lá²
ñí¹con² hnú²:
2 Hi³ hléh¹³ hnú² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³², hi³
hniáuh³² hún¹ nú² hua³jan²¹ hi³ hléh¹³ nú²
jáɨ¹³ cuɨ́¹ hnió³ cuɨ́¹ tiá² hnió³ tsú² ne³. Jin¹³
hnú² tsáu², hi³ hlɨ́¹ lienh¹ nú² tsú², hi³ cuéh¹
nú² pí³ hñu³ tsɨ́³ tsú² siáh³, hi³ hniáuh³²
juenh² lɨ́n³² honh² hnú² tá¹la³ má¹tɨn¹³ nú²
tsú² jú¹ tson².
3 Quí¹ chau²¹ jmáɨ¹ hi³ tiá² lɨ³hnió³ tsáu²
ne³ jú¹ tson², tɨ³la³ tsá² hí³ dá² tsa³hniah²
juóun³² lɨ́n³² tɨ³², tsá² hɨ́e³² la³ cun³ jáɨ¹³ hi³
tɨ³² tsɨ́³ tsú² hmóu³², hi³ jáun² jáɨ¹³ jáun² bíh¹
ne³ tsú².
4 Tónh³² tsú² ta²¹ jáɨ¹³ hi³ lɨ́¹ chin² tsáu² chí¹
cha³ jmɨ́¹ tónh²¹ ta²¹ jú¹ tson².
5 Tɨ³la³ hnú² hniáuh³² zian² honh² ja¹
ca³la³ jɨ́³², hi³ cueh¹³ hnú² honh² hi³
má¹tsoh¹ honh². Hniáuh³² jmúh¹³ hnú² ta²¹
hi³ ngáɨ¹ nú² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³²; má¹tih²¹ nú²
re² la³ cun³ ta²¹ hi³ má²nio² jo³cuonh² nú².

6 Quí¹ jná¹³ má²lín³ ná¹ la³jmí¹ lín³ jan² jáh³ hi³ má²jngɨh³ tsú² ñí¹con² Dió³², né³bí¹ chau²¹ jmáɨ¹ hi³ cuá¹han² jná¹³ ñí¹ hué²¹ lá².
7 Má²cá²jmú³² bíh¹ jná¹³ re² hniéi² chu²¹ ca³tɨn¹ Dió³², jná¹³ bíh¹ tsá² ca³ma³táuh¹³ juɨ³² quion²¹, la³jmí¹ jmu² tsú² jmáɨ¹ hi³ co² tsú² hi³ ñi³táunh¹ tsú² cú²hé²; tiá² tɨ³ có³² ca³chá³ yáh³ jná¹³ hi³ taunh³² ta²¹.
8 Hñu³mi³cuú² ná¹hmá¹ cáun² *có²ron¹ná¹ hi³ ca³tɨn¹ jná¹³ ñí¹hen³ cun³ñí¹ hi³ má²cá²jmú³² jná¹³ la³ cun³ hi³ tɨ³² tsí³ Dió³², hi³ cué³² jáun² Tɨ³² Juo¹³ dí² má¹jáun², Tsá² lín³ hí³ Jue²¹ chun¹. Hi³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ jná¹³ yáh³ cué³² tsú², quí¹ ja³bí¹ cuéh³² tsú² ca³la³ jín³² tsá² jlánh¹ ná¹hniá¹ hi³ jáunh³ tsú².

Má²ta²¹ hi³ ca³jmú³ Po¹ ñí¹con² Timoteo

9 Jmu³ pí³ hi³ ñeih²¹ hnú² tia³juɨ³² hi³ ñá¹jɨe¹ nú² jná¹³;
10 quí¹ tɨ³ có³² bíh¹ má²ca³zeh³ jná¹³ Demas quí¹hliá² jlánh¹ ca³lɨ³ hniá¹ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², hi³ jáun² má²ngau³² tɨ³ já¹ juú² Tesalónica. Crescente má²ngau³² tɨ³ hué³² Galacia, jɨ³ Tito siáh³ má²ngau³² tɨ³ hué³² Dalmacia,
11 jí³²la³ hnga² Lucas bíh¹ cuá³ quiúnh¹ jná¹³. Hniah³² Marcos ña³² quiúnh¹, quí¹ hí³ bíh¹ lí¹³ lɨ³ ma³hau³ jná¹³ hi³ jmu³ tá¹³ Dió³².
12 Já¹ juú² Éfeso bíh¹ má²ca³zéin³² jná¹³ Tíquico.
13 Ní¹ má¹ñeih³² hnú² jáun², cánh¹³ nú² tiá³ hmɨh³² cháu³ hi³ ca³chá³ jná¹³ já¹ juú² Troas hñú¹³ Carpo; hi³ cánh¹³ nú² siáh³ la³jí³² sí² quion²¹ jná¹³ hi³ tioh³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ jlánh¹ bíh¹ hniáuh³² cánh¹³ hnú² la³jí³² sí² ca³tɨn¹ jná¹³ huen².
14 Lí²ján¹, tsá² lín³ hí³ tɨ³² mí¹ñí², jlánh¹ hlah³ má²ca³jmú³ ñí¹con² jná¹³, tɨ³la³ Tɨ³² Juo¹³ dí² jéinh³² ñí¹con² tsú² la³ cun³ rón³² hi³ jmu² tsú².
15 Hi³ jáun² hnú² hniáuh³² jmúh¹³ hua³hín¹³ huen² ñí¹con² tsá² hí³, quí¹ tsá² hí³ jlánh¹ má²ca³jmú³ tiá³ siaun³² hi³ quiú² jnaɨ³² ñí¹con² jú¹ chú³² hi³ hléh¹ dí² quioh²¹ Dió³².
16 Jmí¹ la³ñí¹ hi³ ca³cué³ jná¹³ jú¹ tson² quion²¹ ñí¹ta²¹ chín¹, hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ca³ma³hau³, la³jín³² bíh¹ tsú² ca³zeh³ jná¹³ tɨ³ có³². Tɨ³la³ jná¹³ hu²¹ tsɨn³² hi³ tiá² tón³ Dió³² sí² hi³ ca³jmú³ tsú² la³ jáun².
17 Tɨ³la³ Tɨ³² Juo¹³ dí² né³ jmí¹ zenh¹ quiúnh¹ jná¹³ hi³ ca³cué³ pí³, hi³ jáun² ca³lɨ³ hi³ hléh¹³ jná¹³ la³jí³² jú¹ chú³² quioh²¹, hi³ jáun² ca³náɨ³² la³jín³² *tsá²cá²jo²¹ jáɨ¹³ jáun². La³ jáun² bíh¹ ca³liáu³² jná¹³ Tɨ³² Juo¹³ dí² ñí¹ háɨnh¹³, la³jmí¹ lí³ hi³ ca³liáun³ jná¹³ ñí¹con² hiah³².
18 Hi³ liáu³² jná¹³ siáh³ Tɨ³² Juo¹³ dí² ca³tɨ²¹ la³jí³² hi³ hlah³, ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáɨ¹ hi³ jáu³² jná¹³ tsú² hñu³mɨ³cuú² ñí¹ cuá³ tsú² cuá¹chín¹. ¡Cuí¹ lɨ³quien² bíh¹ tsú² la³ cun³ jmí¹hi³nio²! Tson² bíh¹ la³ jáun².

Po¹ juáh³ hi³ cuí¹ tionh² re² tsá² reh²

19 Zéih³ tiá³ mí¹ Prisca: “Hia² nú²” hi³ ca³tɨn¹ jná¹³, la³ má²quionh³ ñú² Aquila ñí²cuo², jɨ³ ca³la³ jín³² tsá² hñú¹³ Onesíforo ní²siáh³.
20 Erasto ca³ta³cua¹³ já¹ juú² Corinto, hi³ Trófimo ca³con³ jná¹³ já¹ juú² Mileto quí¹hi³hliá² tsáun¹ tsú².
21 Jmu³ tion³ ña³² ñeh² bíh¹ hi³ chau²¹ jmí¹ ñí²cuóu³. Eubulo, Pudente, Lino, mí¹ Claudia, quionh³ la³jín³² tsá² reh² juáh³: “Hia² nú²”.
22 Cuí¹ quiúnh¹ bíh¹ hnú² Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ Dió³² cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² ca³la³ jɨ³lɨn² hnoh². [Cun³ ní² bíh¹ tí³ jáɨ¹³ hi³ juanh³² jná¹³ reh².]

Sí² Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Tito

Po¹ ca³zen³ sí² lá² ñí¹con² Tito

1 Jná¹³ Po¹ tsá² quian²¹ Dió³², jan² tsá² lín³ *tɨ³² quian³² jë¹ Jesucristo hi³ ngáɨ¹ jná¹³ jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² má²ca³quianh³ Dió³² hi³ tanh¹³ tsú² ta²¹ Dió³² re² lín³², hi³ lɨ³ ñi³² tsú² re² jú¹ tson². Jú¹ tson² jáun² jmu³ hi³ lɨ³ zian² tsú² hi³ ca³tɨn¹ Dió³²,

2 jáun² lí¹³ hu²¹ tsí³ tsú² hi³ lí¹³ zian² cun³ jmí¹hi³nio², la³ cun³ rón³² lí³ jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³², Tsá² tiá² lí¹³ ma³cau². Jáɨ¹³ jáun² né³ má²ca³jmú³ Dió³² la³ cun³ jmí¹tin² lín³², jmí¹ ñeh² bíh¹ hi³ lí¹³ tá¹ cáun² la³ cu³ la³ juéh³ mɨ³cuú²;

3 hi³ jáun² jmí¹ má²ca³tsɨn¹³ jmáɨ¹ hi³ ca³tón³ Dió³² jmí¹tin² né³, ca³ma³li²¹ jú¹ chú³² quioh²¹, hi³ jáun² jná¹³ hléh²³ jú¹ chú³² jáun² la³ cun³ héih³² quioh²¹ Dió³² Tsá² liáu³² dí² hí³.

4 Hnú² Tito, tsá² lí³ la³jmí¹ lí³ jan² jón³² jná¹³ cu³tí³ cun³ñí¹ hi³ táunh²³ dí² ta²¹ cú²re², sí² lá² zein²¹ jná¹³ ñí¹con² hnú²; hnó³² jná¹³ hi³ cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² hnú² Dió³² Jméi² dí² jɨ³ Jesucristo Tsá² liáu³² dí², [hi³ cuí¹ jmu¹ tsú² juenh² tsí³], jɨ³ hi³ cuí¹ jmu¹ tsú² siáh³ hi³ zian² nú² cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

Ha³ lánh³ ñi³táunh¹ tsá² ca³tɨ²¹ hau³ jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² má²lín³ cuáh³²

(1 Timoteo 3:1-13)

5 Hi³ jáun² né³, hnú² ca³cháu³² jná¹³ hué³² Creta nio² chu³ jmáɨ² ní², hi³ jmúh¹³ hnú² re² ní¹juáh³ he³ hi³ tiá² má²tí³ quioh²¹ tsá² má²lín³ hí³ cuáh³², hi³ hɨen¹³ nú² tsá²daun³² tsá² hau³ jáɨ¹³ ma³ quin³² ma³ caun³² juú², la³ cun³ rón³² hi³ ca³juánh³² jná¹³ jáun² ñí¹con² hnú².

6 Tsá²daun³² tsá² he³ ta²¹ jáun² hniáuh³² lín³ tsá² tiá² lí¹³ lɨ³ chá³² tsú² tso³ quioh²¹. Tsá² la³ hí³ hniáuh³² zian² jan² tán¹ tsá²mɨ³ ñí²cuo²; ja³bí¹ jon² tsú² hniáuh³² má²tanh² ta²¹ Dió³², hi³ tiá² hniáuh³² jmu² tsú² cun³ tɨn² tsí³ hnga², ho³ hi³ tiá² ta²¹ tanh² jméi² mí¹ziú¹³, jáun² tiá² lí¹ ziu³ lí¹ hɨe³ tsú² tsáu².

7 Quí¹ cun³ñí¹ hi³ tsá² má²lieih²¹ hí³ lín³ quian²¹ Dió³², hi³ jmu² tsú² hua³hín¹³ tsá² joh¹ Dió³², jáun² tiu³nio² hniáuh³² lín³ tsú² jan² tsá² tiá² lí¹³ lɨ³ chá³² tsáu² tso³ quioh²¹. Tiá² hniáuh³² jmu³ tsú² quien² hnga², sa³jun³ hi³ chej³² tsí³ tsú². Ja³bí¹ tiá² hniáuh³² hi³ ñi³hein²¹ tsú², sa³jun³ hi³ jmu² tsú² hniéi², sa³jun³ hi³ hen² tsí³ tsú² quɨe³ lí¹ zia³².

8 Hniáuh³² ma³hnio³ bí¹ tsú² la³jín³² tsá² ñi³tin²¹ hñú¹³, tsá² jlánh¹ hnió³ jmáh³la³ hi³ chu²¹, tsá² cháunh²³ re² chí¹, tsá² zian² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsí³ Dió³², tsá² chun¹, tsá² tɨn² tɨ³ jinh³ hnga².

9 Ja³bí¹ la³ jáun² hniáuh³² zianh³² tiá³ tsú² jú¹ tson² hi³ má²ca³lɨ³ ñi³², jáun² cun³quionh³ jú¹ tson² jáun² lí¹³ cuéh³² tsú² tsáu² pí³, hi³ lí¹³ tioh²¹ tsú² ma³tson² jáɨ¹³ quioh²¹ quionh³ tsá² hleh³² jú¹ siáh³.

10 Quí¹ juóun³² tsáu² zian² hi³ hoh³ jú¹ tson², tsá² hleh³² tɨ³ jéin³², tsá² lí¹ má²cau²; tsá² *judíos bíh¹ tsá² la³ñí¹ la³ján³ hi³ lín³ la³ jáun², tsá² jlánh¹ juáh²³ hí³ hi³ hniáuh³² *tiú³² tsú² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian² tsáu².

11 Hniáuh³² bíh¹ jná¹³ ho³ tsú²; quí¹ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ hniá¹ tsú² quɨe³ lí¹ zia³², jáun² hɨeh³² tsú² tsáu² jáɨ¹³ hi³ tiá² ca³tɨ²¹, hi³ juóun³² tsáu² má²ca³hliah³ tsú² tsí³ tá¹ ma³ cáun² hñú³.

12 Jan² tsá² lɨn³ tɨ³² tsá² jniá³ jmí¹ tsí³ hué³² Creta ní² ca³hléh³ jmí¹tin² lín³² hi³ ca³tɨn¹ tsá²co¹ tsú² hué³² ní², hi³ ca³juáh³: “Tsá² hué³² Creta lá², jmáɨ¹ ca³la³ jí³² tí¹ jáɨn², tsá² lín¹ jáh³ hngá¹ jáh³ náɨ², tsá² lí¹ hnió³ cu³ hính³, tsá² juoh²”.

13 Tson² bíh¹ jáɨ¹³ lá²; jáun² hnú² hniáuh³² quiú¹ jin¹³ lín³² tsá² hí³, jáun² li³mí¹ lɨ³ chú³² jmí¹ tsí³ tsá² má²tanh² hí³ ta²¹ Dió³²;

14 hi³ jáun² tiú²uú² tónh³² tsú² ta²¹ jáɨ¹³ lí¹ chin² tsá² judíos chí¹, sa³jun³ héih³² quioh²¹ tsá² má²ca³chá³ tɨ³ có³² jú¹ tson².

15 Cun³ jɨ² bíh¹ la³jí³² ñí¹con² jan² tsá² má²jɨ² jmí¹ tsí³, tɨ³la³ ní¹juáh³ tsá² má²ca³hliáh² tsí³ má¹ná¹, tsá² tiá² ta²¹ taunh³², jáun² ñí¹con² tsá² la³ hí³ cá² ñí¹ hi³ hlah³ bíh¹ zia³², quí¹ la³ tɨ³ jmí¹ tsí³ bíh¹ tsú² má²ca³hliáh² cu³tsa³² quionh³ la³jí³² hi³ cháunh²³ chí¹.

16 Uá¹jinh¹ juáh³ tsú² hmóu³² hi³ cuóun³² Dió³², tɨ³la³ tiá² jmu² yáh³ tsú² la³ cun³ hi³ jmí¹ hniáuh²¹ jmu³ sá¹jmí¹ hi³ tson². Jmáh³la³ hi³ tiá² jéih³² Dió³² bíh¹ jmu² tsá² tiá² ta²¹ haɨh²¹ la³ hí³; cónh³ tiá² lin¹ ñí¹ quien² bíh¹ tsú² ca³tɨ²¹ hi³ chu²¹.

2

Po¹ hɨe³² jú¹ tson² ha³ lánh³ hniáuh³² zian² tsá² joh¹ Dió³²

1 Tɨ³la³ hnú² ca³tɨn¹ hléh¹³ jmáh³la³ jú¹ tson².

2 Juoh¹ hnú² tsá²ñuh² tsá² má²lieih²¹ hi³ ñi³táunh¹ tsú² cá²re² he², hi³ jmu³ tsú² zian² tsí³, jɨ³ hi³ tɨ³ jinh³ tsú² siáh³ hmóu³². Ja³bí¹ hniáuh³² tanh² tsú² siáh³ ta²¹ Dió³² re² la³ cun³ rón³² lí³ jú¹ tson², hi³ hnio³ tsú² tsá²ján² tsá²ján², hi³ cueh³² tsú² siáh³ tsí³ lɨ³ua³ cáun² he³ quiunh³².

3 Ja³bí¹ la³ jáun² juoh¹ hnú² siáh³ tsá²mɨ³ tsá² má²lieih²¹ hi³ ma³li²¹ tsú² hi³ tanh² ta²¹

Dió[32], hi[3] tiá[2] ziu[3] hɨen[3] tsú[2] tsáu[2], hi[3] tiá[2] hniáuh[32] ma[3]héinh[32] tsú[2] siáh[3]. Hniáuh[32] ná[1]lín[3] tsú[2] cáun[2] nóh[32] chu[21],

4 jáun[2] la[3] jáun[2] lí[13] híeh[32] tsú[2] tsá[2]mɨ[3] tsá[2] tsá[1]míh[1] ha[3] lánh[3] rón[32] ma[3]hnio[3] ñí[2]cuo[2], ji[3] jon[2] ní[2] siáh[3],

5 hi[3] lín[13] tsú[2] tsá[2] tɨn[2] tɨ[3] jinh[3] hnga[2], tsá[2] má[2]ji[2] jmí[1] tsí[3], tsá[2] hua[3]hín[13] re[2] hñú[13], tsá[2] chun[1], tsá[2] tanh[2] ta[21] ñí[2]cuo[2]; quí[1] jáun[2] la[3] jáun[2] hí[1] jan[2] tiá[2] hin[2] lí[13] hléh[32] hlah[3] ca[3]tɨ[21] jáɨ[13] quioh[21] Dió[32].

6 Ja[3]bí[1] la[3] jáun[2] juoh[1] hnú[2] tsá[2] tsá[1]ñú[1] hi[3] cuí[1] tí[1] cuí[1] jinh[13] tsú[2] hmóu[32].

7 Huen[2] bíh[1] hnú[2] ca[3]tɨ[21] lín[13] cáun[2] nóh[32], jan[2] tsá[2] lin[1] hi[3] jmu[2] jmáh[3]la[3] ta[21] chu[21]; hniáuh[32] hɨeh[1] nú[2] tsáu[2] jú[1] tson[2] hngó[32], jú[1] he[2] tiá[3].

8 Jáɨ[13] quián[13] nú[2] hniáuh[32] lí[3] jmáh[3]la[3] jú[1] tson[2], jáun[2] tiá[2] hin[2] lí[13] choh[13] jú[1] hlah[3] quián[13] hnú[2]. Jáun[2] lí[1] hua[3]heih[21] bíh[1] ziu[3] hɨe[3] tsá[2] tiá[2] jéih[32] jáɨ[13] quián[13] hnú[2], quí[1] tiá[2] zia[32] yáh[3] he[3] jáɨ[13] hléh[32] tsú[2].

9 Juoh[1] hnú[2] *tsá[2] má[2]ná[1]hlánh[1] hi[3] tanh[13] tsú[2] ta[21] tsá[2] lín[3] juo[13] he[3] cáun[2] hi[3] juáh[3], ji[3] hi[3] ma[3]hiún[2] tsú[2] siáh[3] tsí[3] tsá[2] hí[3]. Ja[3]bí[1] tiá[2] hniáuh[32] nga[3] tsú[2] tiá[3] ñí[1]con[2] juo[13].

10 Tiá[2] hniáuh[32] han[3] tsú[2], hniáuh[32] jmu[3] tsú[2] cá[2] ñí[1] hi[3] lí[13] niau[21] tiá[3] tsí[3] juo[13] ñí[1]con[2] bíh[1] tsú[2]; cun[3]quionh[3] la[3]jí[32] hi[3] jmu[2] tsú[2] jáun[2] lí[13] ma[3]jnia[32] tsú[2] re[2] jáɨ[13] quioh[21] Dió[32] Tsá[2] liáu[32] dí[2].

11 Quí[1] má[2]ca[3]ma[3]li[21] bíh[1] Dió[32] hi[3] ja[32] mií[3] tsí[3], hi[3] hnió[3] lión[32] tsá[2] zian[2] ñí[1] hué[21] lá[2].

12 Hi[3] cun[3]ñí[1] hi[3] jáun[2] né[3], má[2]ca[3]li[3] né[1] dí[2] hi[3] hniáuh[32] chá[13] dí[2] tɨ[3] có[32] la[3]jí[32] hi[3] tiá[2] jéih[32] Dió[32], la[3]jí[32] hi[3] dí[1]quiaunh[21] tsí[3] tsá[2] zian[2] ñí[1] hué[21] lá[2]. Hi[3] hniáuh[32] táɨ[2] dí[2] tí[1] jinh[21] hmóu[32], hi[3] ziáun[2] dí[2] la[3] cun[3] hi[3] tɨ[32] tsí[3] Dió[32], hi[3] ziáun[2] dí[2] jináh[3]la[3] hi[3] ca[3]tɨn[1] Dió[32] tá[1]la[3] ziáun[2] dí[2] jáun[2] ñí[1] hué[21] lá[2].

13 Hi[3] hniáuh[32] ná[1]hé[2] ná[1]jan[32] dí[2] jmáɨ[1] hi[3] má[2]ná[1]hu[21] jáun[2] tsí[3] dí[2], jmáɨ[1] chu[21] hi[3] ma[3]jnia[32] Jesús Tsá[2] Lín[3] Cristo, Dió[32] Tsá[2] cú[2] juenh[2], Tsá[2] liáu[32] dí[2].

14 Tsá[2] hí[3] ca[3]cuen[3] hnga[2] hi[3] jún[3] hi[3] ca[3]ta[1] dí[2], hi[3] jáun[2] lí[13] liáu[32] dí[2] tsú[2] ñí[1]con[2] hi[3] jmí[1] ziáun[2] dí[2] jáun[2] cun[3] tɨn[2] tsí[3] hmóu[32]; hi[3] ma[3]jɨn[2] tsú[2] jnoh[1], jáun[2] jnoh[1] lín[13] tsá[2] joh[1] tsú[2], tsá[2] hniá[1] jmu[3] hi[3] chu[21].

15 Hi[3] jáun[2] né[3], jáɨ[13] ní[2] bíh[1] hɨeh[1] hnú[2] tsáu[2]. Hniáuh[32] hlí[1] lienh[1] hnú[2] tsú[2], ji[3] hi[3] quiú[1] jin[13] nú[2] tsú[2], quí[1] hnú[2] bíh[1] tsá[2] hauh[32] jáɨ[13] jáun[2]. Tiá[2] hniáuh[32] jmúh[13] hnú[2] hí[1] cáun[2] hi[3] lɨ[3] lí[13] méih[3] hi[3] quien[2] nú[2] ñí[1]con[2] tsáu[2].

3

He[3] ca[3]tɨn[1] tsá[2] tanh[2] ta[21] Dió[32] jmu[3]

1 Hi[3] jáun[2] né[3], cháu[1] hnú[2] tsí[3] tsá[2] tionh[2] jo[3]cuonh[2] nú[2] ní[2] hi[3] tanh[13] tsú[2] ta[21] tsá[2] ná[1]ho[2] ta[21], ji[3] la[3]jín[32] tsá[2] ná[1]lín[3] ta[21] ní[2] siáh[3], hi[3] ma[3]tí[32] tsú[2] la[3] cun[3] hi[3] juáh[3] tsá[2] hí[3], hi[3] hniáuh[32] tiáunh[1] tsú[2] hua[3]jan[21] hi[3] jmu[3] la[3]jí[32] hi[3] chu[21].

2 Ha[3] lí[2] cuí[1] tú[1] cuí[1] hión[21] tsú[2] hí[1] jan[2] tsáu[2], cha[3] jmí[1] jmu[3] tsú[2] hniéi[2] tɨ[3] re[2] bíh[1] jmu[3] tsú[2] juenh[2] tsí[3], hi[3] hí[1] cú[1]pih[21] tiá[2] jmu[3] tsú[2] quien[2] hmóu[32].

3 Quí[1] la[3]jáɨ[32] bíh[1] dí[2] jmí[1] láɨ[3] tsá[2] cáun[1] jmí[1]tin[2], hi[3] tiá[2] jmí[1] má[2]ti[21] dí[2] la[3] cun[3] héih[32] hi[3] tí[2] hiáu[23] dí[2], hi[3] jmí[1] lí[2]can[2] jnoh[1] cun[3]quionh[3] jú[1] tí[1]jáɨ[2], hi[3] jmí[1] má[2]ca[3]taun[3] tsí[3] dí[2] jmú[13] tso[3]; jmí[1] láɨ[3] dí[2] la[3]juah[21] dúh[1] *tsá[2] má[2]ná[1]hlánh[1] ñí[1]con[2] la[3]jáh[3] dú[1] ñí[1] hi[3] jmí[1] dí[1]quiaunh[21] tsí[3] dí[2] jmú[13]. Jmí[1] láɨ[3] dí[2] tsá[2] hian[2] tsí[3], tsá[2] uóu[32] tsí[3], hi[3] jmí[1] ná[1]háu[3] dí[2] quiúnh[1] tsá[2]ján[2] tsá[2]ján[2].

4 Tɨ[3]la[3] jmí[1] ca[3]ma[3]li[21] Dió[32] Tsá[2] liáu[32] dí[2] hi[3] hu[21] chú[32] tsí[3], ji[3] hi[3] jlánh[1] hnio[3] tsá[2] zian[2] ñí[1] hué[21] lá[2],

5 jmí[1]jáun[2] ca[3]liáu[32] dí[2] tsú[2]. Tɨ[3]la[3] jun[3]juáh[13] hi[3] ca[3]jmú[13] jnoh[1] hi[3] chú[32] ñí[1]con[2] yáh[3] Dió[32] ca[3]liáu[32], cáun[2] hi[3] lí[1] ja[21] mií[3] tsí[3] hnga[2] bíh[1] Dió[32]. Jmí[1]jáun[2] ca[3]ma[3]jɨn[2] Jmí[2]chí[3] Chun[1] la[3]jáɨ[32] dí[2], hi[3] jáun[2] ca[3]lɨ[3] hmaɨ[21] jmí[2]chí[3] quiú[13] dí[2], hi[3] ca[3]lɨ[3]ziáun[2] dí[2] siáh[3] cónh[3] hi[3] hmaɨ[21].

6 Cun[3]quionh[3] Jesucristo Tsá[2] liáu[32] dí[2], ca[3]cuen[3] Dió[32] ca[3]la[3] jonh[3] jmí[1] tsí[3] Jmí[2]chí[3] Chun[1] ñí[1]con[2] dí[2].

7 Cun[3]ñí[1] hi[3] ja[3] jáun[2] mií[3] tsí[3] bíh[1] Dió[32], hi[3] jáun[2] ca[3]lɨ[3] la[3]juah[21] dúh[1] hi[3] tiá[2] tso[3] ren[2] dí[2], hi[3] jáun[2] má[2]hiau[32] dí[2] jáɨ[13] hi[3] lɨ[3] ziáun[2] cun[3] jmí[1]hi[3]nio[2], la[3] cun[3] hi[3] qui[3] hu[21] jáun[2] tsí[3] dí[2].

8 Jú[1] tson[2] cu[3]tí[3] bíh[1] nɨ[32], hi[3] jáun[2] jná[13] hnó[32] hi[3] la[3] má[2]ma[3]tson[13] jáun[2] hnú[2] jáɨ[13] lá[2], hi[3] jáun[2] tsá[2] tanh[2] hí[3] ta[21] Dió[32] jmu[3] hi[3] chú[32] la[3] má[2]jmu[2] jáun[2]. Quí[1] hi[3] jáun[2] bíh[1] jlánh[1] chú[32], jlánh[1] zia[32] ñí[1] lɨ[3] quien[2] ñí[1]con[2] ca[3]la[3] jín[32] tsáu[2].

9 Tɨ[3]la[3] tiá[2] hniáuh[32] má[1]cú[1] má[1]jenh[1] hnú[2] jú[1] tiá[2] ta[21] lɨ[3] jmu[3], hi[3] tiá[2] hniáuh[32] lín[13] nú[2] hi[3] chú[32] quiú[2] táɨnh[23] tsú[2] hi[3] lɨ[3] quien[2] dí[1]hio[3] ñú[1]deh[3], sa[3]jun[3] hi[3] quiú[1] tanh[1] hnú[2] tsáu[2] jáɨ[13] hi[3] rá[1]tioh[3] jáun[2] ñí[1] liei[21] quioh[21] hla[1] Moisés. Quí[1] jun[3] lin[1] zia[32] ñí[1] jmu[3] ta[21] yáh[3] hi[3] jmu[2] tsú[2] la[3] jáun[2].

10 Ní[1]juáh[3] zian[2] tsá[2] lí[1] hnió[3] ma[3]quien[2] jáɨ[13] quioh[21] hnga[2] hi[3] la[3]í[1] hnió[3] hi[3] han[3] tsáu[2] ñí[1]con[2], hi[3] jáun[2] hniáuh[32] juoh[1] hnú[2] tsá[2] la[3] hí[3] hi[3] tiú[2]uú[2] jmu[3] la[3] jáun[2]; tɨ[3]la[3]

nɨ́^{1}juáh^{3} la^{3} má^{2}jmu^{2} jáun^{2} bíh^{1} tsú^{2}, jáun^{2} lɨ́^{2}uú^{2} lienh^{1} tsá^{2} hí^{3}.

11 Quí^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} má^{2}jmu^{2} la^{3} jáun^{2}, jáun^{2} má^{2}ñíh^{1} hnú^{2} hi^{3} má^{2}ca^{3}hliáh^{2} jmɨ́^{2}chí^{3} quioh^{21} bíh^{1} tsá^{2} la^{3} hí^{3}, cun^{3}quionh^{3} tsáu^{13} hnga^{2} tsú^{2} má^{2}lɨ́^{2}zeh^{3} ñí^{1} hlaɨh^{3}.

Má^{2}ta^{21} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} Po^{1} ñí^{1}con^{2} Tito

12 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, nɨ́^{1} má^{1}cá^{2}zéin^{32} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnú^{2} Artemas, ho^{3}lá^{2}dá^{2} Tíquico, jmu^{3} tion^{3} ña^{32} juú^{2} Nicópolis, hi^{3} jáun^{2} ñí^{1} jáun^{2} jenh^{13} dí^{2}, quí^{1} jná^{13} len^{3} hi^{3} ñí^{1}ñí^{21} ñí^{1} jáun^{2} tá^{1}la^{3} ngá^{13} jáun^{2} jmɨ́^{1} ñí^{2}cuóu^{3}.

13 Jmu^{3} tion^{3} ma^{3}hon^{1} Zenas tsá^{2} lɨ́n^{3} hí^{3} tsá^{2} nau^{32} jáɨ^{13}, jɨ^{3} Apolos. Jmu^{3} hi^{3} tiá^{2} hi^{3} lɨ^{3}hniauh^{3} hí^{1} cáun^{2} quioh^{21} tsú^{2}, jáun^{2} lɨ́^{13} tsa^{3}táunh^{1} tsú^{2} cáun^{2} hi^{3} re^{2} hi^{3} tɨn^{2} juɨ^{32} he^{2} hná^{1} quioh^{21}.

14 Hi^{3} jmúh^{13} nú^{2} siáh^{3} hi^{3} lɨ^{3} ñi^{32} tsá^{2} reh^{2} he^{3} ta^{21} chu^{21} zia^{32} hi^{3} quien^{2} jmu^{3} tsú^{2} pí^{3} hi^{3} jmu^{3}, jáun^{2} lɨ́^{13} ma^{3}hau^{3} tsú^{2} he^{3} cáun^{2} hi^{3} hniáuh^{32}, hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ^{3} quien^{2} hi^{3} zian^{2} tsú^{2}.

Po^{1} juáh^{3} hi^{3} cuɨ́^{1} tionh^{1} tsú^{2} cáun^{2} hi^{3} re^{2} hi^{3} tɨn^{2}

15 La^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} tionh^{2} quiúnh^{1} jná^{13} ñí^{1} lá^{2} juáh^{3} ñí^{1}con^{2} hnú^{2}: "Hia^{2} nú^{2}". Jmu^{3} hi^{3} chú^{32}, juah^{21} tiá^{3} hnú^{2} hi^{3} ca^{3}ta^{1} jnoh^{1}: "Hia^{2} hnoh^{2}" ñí^{1}con^{2} tsá^{2} reh^{2} tsá^{2} hniau^{3} jnoh^{1} tionh^{2} ñí^{1} nɨ́^{2}. Cuɨ́^{1} má^{1}hé^{1} má^{1}mieh^{2} náh^{2} Dió^{32} la^{3}jɨ́n^{32}. [Cun^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} tí^{3} jáɨ^{13} hi^{3} juanh^{32} jná^{13} reh^{2}.]

Sí² Hi³ Ca³zen³ Po¹ Ñí¹con² Filemón

Po¹ zen² sí² lá² ñí¹con² Filemón

1 Jná¹³ Po¹, tsá² cuá¹tson³ ná¹ cun³ñí¹ hi³
tanh³² ná¹ ta²¹ Cristo Jesús, reh² Timoteo
quiúnh¹ jná¹³ cuá¹jmu² sí² lá² hi³ ca³tɨn¹
hnú² Filemón, hnú² tsá² jmuh³² ta²¹ quiúnh¹
jnoh¹, hnú² tsá² hnau³ jnoh¹ lín³².
2 Jná¹³ zein²¹ sí² lá² ñí¹con² hnú², ñí¹con²
reh² mí¹ Apia, jɨ³ reh² Arquipo, jan² tsá²
quiúnh¹ jnoh¹ hi³ láɨ³ la³juah²¹ dúh¹ hliáu³
joh¹ Dió³², jɨ³ ñí¹con² ca³la³ jín³² tsá² má²lín³
hí³ cuáh³² ná¹ngɨh³² hñuh³² hnú² ní² siáh³.
3 Dió³² Jméi² dí² jɨ³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ cuí¹
má¹hé¹ má¹mieh² hnoh², hi³ cuí¹ jmu¹ tsú²
siáh³ hi³ zian² hnoh² cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

Po¹ cha³² hi³ Filemón hnio³ lín³² Dió³² jɨ³ ca³la³ jɨ³lɨn² tsáu²

4 Ca³la³ jí³² jmáɨ¹ ní¹ má¹ca³lienh¹ jná¹³
Dió³² Juóu³², cue² ná¹ tiá¹hmah¹,
5 quí¹hliá² má²ca³lɨ³ ño¹ jná¹³ hi³ hnú²
jlánh¹ re² tanh²³ ta²¹ Jesús Tɨ³² Juo¹³ dí² jɨ³ hi³
hno³ nú² siáh³, jɨ³ ca³la³ jín³² tsá² joh¹ Dió³².
6 Tiauh² bíh¹ dí² cá²hon³ ca³tɨ²¹ hi³ tanh²³
dí² jáun² ta²¹ Dió³², jáun² ñí¹con² hí³ dí² mí²³
jná¹³ hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ lɨ³tsɨn² hnú² ha³ cónh³
tí³ hi³ má²ca³ma³mieh² dí² Dió³² cun³ñí¹ hi³
má²zian² dí² hi³ ca³tɨn¹ Cristo.
7 Cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ hno³ nú² tsá² reh²,
jáun² jlánh¹ ca³lɨ³ hiún² tsɨn³² jná¹³, hi³ ca³lɨ³
zia³² siáh³ pí³ hñu³ tsɨn³² jná¹³, quí¹ la³jín³²
tsá² joh¹ Dió³² má²ca³joh¹³ siáh³ pí³ cun³ñí¹
hi³ ca³tɨn¹ hnú².

Po¹ mɨ³² cáun² hi³ chú³² ñí¹con² Filemón ca³tɨn¹ Onésimo, jan² tsá² má²dí¹hlánh¹

8 Hi³ jáun² né³, uá¹jinh¹ zia³² jáɨ¹³ hi³ jmu¹
jná¹³ héih³² ñí¹con² hnú² hi³ chí¹tson³ jmúh¹³
hnú² la³ cun³ hi³ ca³tɨ²¹, quí¹hliá² jná¹³ lín³
quian²¹ Cristo;
9 tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ hnáu³ bíh¹ dí², hi³ jáun²
cu³tsa³² mí²³ jná¹³ cú²jueh³² hi³ chú³² bíh¹
ñí¹con² hnú². Jná¹³ Po¹, tsá² má²liei²¹ ná¹ hi³
cuá¹tson³ ná¹ ta³né³² ca³tɨn¹ Cristo Jesús,
10 jná¹³ mí²³ cáun² hi³ chú³² ñí¹con²
hnú² ca³tɨn¹ Onésimo, tsá² má²lín³ la³juah²¹
dúh¹ jón³² jná¹³, tsá² ca³ma³zián¹³ jná¹³
ñí¹con² Dió³² tá¹la³ má²cuá¹tson³ jná¹³ lá²
hñu³mí¹ñí².
11 Jmí¹tɨn², Onésimo, (la³ cun³ hi³ hnió³
juáh³ "tsá² zia³² ñí¹ jmu³ ta²¹") jmí¹ lín³ jan²
tsá² tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹; tɨ³la³ zia³² bíh¹
ñí¹ jmu² ta²¹ tsá² hí³ ta³né³², ñí¹con² hnú² jɨ³
ñí¹con² jná¹³ siáh³.
12 Ñí¹con² hnú² zein²¹ jná¹³ tsú² siáh³
ta³né³². Hen³ hnú² tsú² la³jmí¹ lí³ hi³ he¹³ nú²
jná¹³.
13 Jná¹³ jmí¹ hnó²¹ hi³ cuá³² tsú² quiúnh¹
ná¹ ñí¹ lá², hi³ jmí¹ jmu³ ta²¹ ñí¹con² jná¹³
cha³ jmí¹ jmúh¹³ hnú² huen² tá¹la³ cuá¹tson³
jná¹³ lá² hi³ ca³tɨ²¹ jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³²;
14 tɨ³la³ hí¹ cáun² tiá² hi³ hnó³² yáh³ jná¹³
ní¹juáh³ tiá² lín²³ yáh³ hnú² huen² la³ ní²,
quí¹ tiá² hnó³² yáh³ jná¹³ hi³ jmúh¹³ hnú²
hi³ chú³² ta³ tiá² ñí¹jmúh², cha³ jmí¹ jmúh¹³
hnú² hi³ hiún² honh² huen².
15 Tiá² né¹ ho³ sa³ Onésimo ca³ngí³ cu³tiá³
tɨ³ có³² quioh²¹, hi³ jáun² ta³né³² lí¹³ cuá³²
tsú² cun³ jmí¹ hi³ zian² quiúnh¹ hnú².
16 Tɨ³la³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ tsá²
má²dí¹hlánh¹ yáh³ lín³ tsú² ta³né³², quí¹ tɨ³
má²cáu³ bíh¹ tá¹³ tsú², quí¹ tsá² reh² bíh¹
má²lín³ tsú² ta³né³², tsá² hno³ lín³² dí². Jná¹³
hno³ lín³² tsú², tɨ³la³ hnú² jlánh¹ hniáuh³²
má¹hno¹ lín³² tsú², jun³juáh¹³ jmáh³la³
hi³hliá² tsá²mɨ³cuóun² renh² yáh³ hnoh², quí¹
tɨ³la³ má²renh² hnoh² jɨ³ ñí¹con² Tɨ³² Juo¹³
bíh¹ dí².
17 Hi³ jáun² ní¹juáh³ tson² lín²³ hnú² hi³ re²
juóh³² quiúnh¹ jná¹³, hen³ tsá² lá² la³jmí¹ lí³
hi³ jná¹³ ca³chó³² hñuh³² hnú².
18 Ní¹juáh³ ca³jmú³ tsú² cáun² hi³ hlah³
jmí¹tɨn², ho³ ní¹juáh³ ren² tsú² quɨe³,
má¹hmah²¹ bíh¹ jná¹³ ca³tɨn¹ tsú².
19 Jná¹³ Po¹, tsá² cuá¹jmu² jná¹³ quionh³
uón³² huen² huéh³ lá² hi³ jná¹³ bíh¹
má¹hmah²¹; uá¹jinh¹ jmí¹ lí¹³ juanh²¹ jná¹³
ñí¹con² hnú² hi³ hí¹ la³ tɨ³ jmí²chí³ quián¹³
yáh³ hnú² ren² ñí¹con² jná¹³.
20 Ján³ reh², jmu³ hnú² cáun² hi³ chú³²
ñí¹con² jná¹³ hi³ ca³tɨn¹ Tɨ³² Juo¹³ dí²: hi³
jmúh¹³ hnú² hi³ tɨnh²¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ lin¹ hi³
má²láɨ³ dí² tsá² reh² ñí¹con² Cristo.
21 Cuá¹jmu² jná¹³ sí² lá² quí¹ ño¹ jná¹³ hi³
hnú² táunh²³ ta²¹ hi³ juanh³² jná¹³, hi³ ño¹
jná¹³ siáh³ hi³ tɨ³ hliáun³ hi³ jmúh¹³ bíh¹ hnú²
la³ cónh³ bíh¹ hi³ juanh²¹ jná¹³.
22 Hi³ juanh³² jná¹³ siáh³ hi³ re² jmúh¹³
hnú² hua³jan²¹ ñí¹ lí¹³ cuóun³² jná¹³, quí¹
tsɨn³² jná¹³ má²hu²¹ hi³ cun³ñí¹ hi³ lienh¹
hnoh² Dió³², lí¹³ hián¹³ náh² siáh³ jná¹³
cónh³í¹ cu³ jéin³².

Po¹ juáh³ hi³ cuí¹ má¹mieh² tsú² Dió³²

23 Epafras, tsá² cuá¹tson³ quiúnh¹ jná¹³ hi³
ca³tɨn¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo juáh³: "Hia²
nú²".
24 Ja³bí¹: "Hia² nú²" juáh³ siáh³ Marcos,
Aristarco, Demas, jɨ³ Lucas ní² siáh³, tsá²
quiúnh¹ jná¹³ hi³ jmu² tá¹³ Dió³².

25 Jesucristo Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} cuɨ́^{1} má^{1}hé^{1}
má^{1}mieh^{2} hnoh^{2}. [Cun^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} tí^{3} jáɨ^{13} hi^{3}
juanh^{32} jná^{13} reh^{2}.]

Sí² Hi³ Ca³tɨn¹ Tsá² Hebreos, Tsá² Ná¹jan² Hí³ Tsá² Zéin¹ Dió³²

Dió³² má²ca³hléh³ cun³quionh³ Jon²

1 Jmí¹ ca³hléh³ jáun² Dió³² ñí¹con² dí¹hio³
ñú¹deh³ dí² tsá² jmí¹ zian² jmí¹tin² lín³²
cun³quionh³ tsá² lɨn³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³²,
hliáun³ jéin³² bíh¹ ca³hléh³ dí² ñí¹con² tsú²,
hi³ hliáun³ ñí¹ bíh¹ zia³² ha³ lánh³ rón³²
ca³hléh³ dí² siáh³;
2 tɨ³la³ ñí¹ má²ñí¹táuh³ lá² jmáɨ¹ má¹ná¹,
cun³quionh³ Jon² bíh¹ tsú² má²ca³hléh³.
Cun³quionh³ hí³ bíh¹ ca³jmú³ Dió³² ca³la³ jí³²
hi³ zia³², hi³ jáun² hí³ bíh¹ má²cuá¹hiáun¹ hi³
tá¹no¹ jo³cuo² ca³la³ jí³² hi³ jáun².
3 Hí³ bíh¹ lín³ joh¹ hi³ lin¹ hi³ quien² Dió³²,
hi³ má²dí¹láɨn¹ tsú² siáh³ la³ cun³ rón³² lín³
hnga² Dió³²; hi³ hnga² hí³ bíh¹ tanh² hó¹ñí¹
ca³la³ jí³² hi³ zia³² jáun² cun³quionh³ jáɨ¹³
pin³ quioh²¹. Hi³ jmí¹ má²lí²hin³ tsú² jáun²
tsáu¹³ dí² né³, ca³ta³cua¹³ tsú² hñu³mɨ³cuú² tɨ³
cuá²chu²¹ quioh²¹ Dió³², Tsá² lín³ Re²¹.

Jon² bíh¹ Dió³² tɨ³ quien² la³ cónh³ bíh¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²

4 Hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ ca³lɨ³ quien² bíh¹ Jon² Dió³²
la³ cónh³ bíh¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², quí¹
jáɨ¹³ hi³ má²ca³lɨ³hiáun¹ tsú² jáun² hi³ hau³
tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ ta²¹ hi³
ná¹ho² tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ Dió³².
5 Quí¹ hí¹ cónh³ yáh³ tiá² ca³juáh³ Dió³²
ñí¹con² tsá²cuú² tsá²ta³ la³ lá²:
Hnú² bíh¹ Jón³² jná¹³;
Tsá² má²lí²ma³zián¹³ jná¹³ né³².
Hi³ sa³jun³ ca³záɨh³ yáh³ Dió³² jan² tsá²cuú²
tsá²ta³ la³ lá²:
Jná¹³ bíh¹ Tsá² lín¹³ ná¹ Ñeh² hnú²,
hi³ hnú² siáh³ lín¹³ Jón³² jná¹³.
6 Hi³ jáun² jmí¹ ca³ma³jnia² Dió³² Jon² ñí¹
hué²¹ lá², Tsá² cú² hnga² tán¹, ca³juáh³ la³ lá²:
La³jín³² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² cuí¹ má¹tsú¹
má¹jónh²¹ tsú².
7 Hi³ jáun² hi³ ca³tɨn¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²
né³, rá¹juáh³ la³ lá²:
Jmu² Dió³² hi³ tsá²cuú² tsá²ta³ dí² ná¹lín³
la³jmí¹ lí³ chí³,
hi³ jmu² tsú² siáh³ hi³ tsá² quian²¹ hí³ joh¹
dí² ná¹lín³ la³jmí¹ lí³ zíh¹ sí² huáh² tsí³.
8 Tɨ³la³ hi³ ca³tɨn¹ Jon² tsú² má¹ná¹, ca³juáh³
la³ lá²:
Hnú² Dió³², hnú² bíh¹ Tsá² hauh³² nú² jáɨ¹³
cun³ jmí¹hi³nio²;
la³jí³² héih³² hi³ jmuh³² hnú² lí³ cú²tso² cu³tí³
bíh¹.
9 Hnú² Tsá² jen²³ nú² jmáh³la³ hi³ chu²¹, hi³
hon² nú² la³jí³² hi³ hlah³;
hi³ jáun² bíh¹ Dió³² Juóuh³² hnú² má²ca³jmú³
hi³ jlánh¹ bíh¹ hiún² honh² hnú² la³
cónh³ bíh¹ tsá² ñí¹ hná¹ jáun².
10 Ja³bí¹ ca³juáh³ tsú² siáh³ la³ lá²:
Hnú² Tɨ³², hnú² bíh¹ Tsá² ca³quiúh² nú²
hngá¹máh³ lá² la³ cun³ jmí¹tin²,
hi³ cun³quionh³ cuonh² hnú² ca³jmuh³ jɨ³lɨ³²
hi³ jniá³ chi³cuú².
11 Uá¹jinh¹ chau²¹ jmáɨ¹ tsá¹³ la³jí³² hi³ jáun²,
tɨ³la³ hnú² má¹ná¹, la³ má²zian² jáun² bíh¹
nú².
Jɨ³lɨ³² bíh¹ hi³ jáun² lɨ³ tseh¹ la³jmí¹ lí² tseh¹
ha¹ tsú²;
12 hi³ jáun² má¹jáun² né³, junh¹³ hnú² la³jmí¹
junh²³ tsú² hmɨh³² quioh²¹,
hi³ záɨh¹³ nú² siáh³ hi³ jáun² la³ jan² tsá² zaɨ³²
ha¹.
Tɨ³la³ hnú² má¹ná¹, tiá² chau²¹ yáh³ jmáɨ¹ hi³
zan¹³ nú²,
jmáɨ¹ hi³ zian² hnú² jmí¹líh³ bíh¹ tiá² táuh³.
13 Quí¹ hí¹ jan² yáh³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tiá²
ca³záɨh³ la³ lá²:
Ñí³ hnú² tɨ³ cuá² chu²¹ quion²¹ jná¹³ tá¹la³
jmu¹ jná¹³ hi³ tiá² quien² tsá² hau²
hnú²,
hi³ con¹ jná¹³ tsú² ñeh² tanh¹ hnú².
14 Hi³ jáun² né³, la³jín³² bíh¹ tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³² lín³ jmí²chí³ quian²¹ Dió³², tsá²
ná¹zéin¹ hi³ ma³hon³ tsá² ca³tɨn¹ liáun³.

2

Tiá² hniáuh³² chá¹³ dí² tɨ³ có³² hi³ jmí¹ lí¹³ liáun³ dí²

1 Hi³ cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, má²lin¹ hi³ tɨ³
jlánh¹ bíh¹ hniáuh³² zánh¹³ dí² tiá³ la³jí³² jáɨ¹³
hi³ má²ca³náɨ¹³ dí², hi³ jáun² tiá² lí¹³ hi³ cáun²
lí¹ tsáu¹³ dí² cáun² juɨ³² siáh³.
2 Quí¹ ní¹juáh³ ca³lɨ³ quien² bíh¹ ca³la³ jí³²
jáɨ¹³ hi³ ca³hléh³ jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²
jmí¹tin², hi³ la³jín³² tsá² tiá² ta²¹ ca³taunh³ hí³
ca³hiauh³ hi³ ca³tɨn¹, tsá² ca³jmú³ hí³ la³ cun³
hi³ tɨ³² tsí³ hmóu³²,
3 hi³ jáun² ¡tiá¹³ bíh¹ tiá³ lí¹³ liáu³ jnoh¹
ní¹juáh³ tiá² la³ ca³lɨ³háun³ yáh³ dí² cáun² hi³
jlánh¹ bíh¹ quien² hi³ jmí¹ lí¹³ liáu³² dí²! Quí¹
hnga² bíh¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² Tsá² ca³ma³liáu³² hi³
ngaɨ³² jáɨ¹³ ca³tɨ²¹ hi³ liáun³ tsáu², hi³ jáun²
tsá² ca³náɨ³² hí³ jáɨ¹³ jáun² má²ca³ma³tson²
siáh³ hi³ jáun² ñí¹con² jnoh¹.
4 Hi³ hnga² siáh³ Dió³² má²ca³ma³tson² jáɨ¹³
jáun² cun³quionh³ lí²¹ jɨ³ hua³jueh³², ca³la³ hi³
ca³ma³jnia² Dió³² pí³ quioh²¹, jɨ³ hi³ hiauh³
ma³ quin³² ma³ jan³² tsáu² ma³ quin³² ma³
cá² ñí¹ pí³ hi³ ja³ ñí¹con² Jmí²chí³ Chun¹ la³
cun³ hi³ ca³lín¹³ Dió³² hi³ cué³².

Jesucristo ca³lɨn³ jan² Tsá² dí¹tsáun² la³ jnoh¹

5 Hi3 jáun2 né3, tiá2 ca3hien3 yáh3 Dió32
tsá2cuú2 tsá2ta3 hi3 hau3 jái13 ca3ti21
hngá1máh3 hi3 né3bí1 lí13, la3 cun3 ca3ti21
hngá1máh3 hi3 ná1hléh1 jnoh1 lá2 ta3né32.
6 Quí1 zia32 cáun2 jái13 hi3 rá1juáh3 ñí1 Sí2
quioh21 Dió32 hi3 juáh3 la3 lá2:
Hnú2 Dió32 ¿hin2 dá2 tsánh2 tsá2mi3cuóun2,
jáun2 sa3 hnú2 máh3 chau2 honh2 hi3 ca3tin1
tsú2?
¿Hi3 hin2 dá2 tsánh2 tsá2mi3cuóun2,
jáun2 sa3 hnú2 máh3 jlánh1 tanh23 tsú2
hó1máh1?
7 Cu3tiá3 bíh1 ca3jmuh3 hnú2 hi3 ca3son2 hi3
quien2 tsú2 la3 cónh3 bíh1 tsá2cuú2
tsá2tanh1 hnú2,
ti3la3 má2ca3ma3quien13 lín32 bíh1 hnú2 tsú2,
[hi3 ca3jmuh3 hnú2 siáh3 hi3 hau3 tsú2 jái13
ñí1con2 la3jí32 hi3 ca3jmuh3 hnú2 jáun2].
8 Ca3ma3lih21 hnú2 hi3 quien2 tsú2 jmí1
ca3cháh1 nú2 jáun2 ca3la3 jí32 jo3cuo2
tsú2.
La3 jáun2 má2lin1 hi3 tsá2mi3cuóun2 ca3li3
quien2 ñí1con2 ji3li32 hi3 zia32, quí1 hí1 cáun2
yáh3 tiá2 hi3 zia32 hi3 juáh13 hi3 tiá2 ca3chá3
Dió32 jo3cuo2 tsú2. Ti3la3 uá1 jáun2 la3 jáun2,
cun3jáun2 tiá2 má2néh32 bíh1 dí2 hi3 ca3la3 jí32
hi3 jáun2 má2tí32 ñí1con2 tsá2mi3cuóun2.
9 Ti3la3 néh32 dí2 Jesús, Tsá2 ca3sión32 tsú2
hí3 cu3tiá3 hi3 quien2 la3 cónh3 bíh1 tsá2cuú2
tsá2ta3 tsú2. Ti3la3 ta3né32 má1na21, má2néh32
dí2 hi3 cuá1lín3 tsú2 hú1tá1 jan2 Tsá2 quien2
cu3tí13 bíh1 cun3ñí1 hi3 ca3ma3tso2 tsú2 jáun2
tsí3 hi3 ca3jun3; quí1 cun3ñí1 hi3 ja32 jáun2 mií3
tsí3 Dió32 bíh1 ca3jun3 tsú2 hi3 ca3tin1 la3jín32
tsáu2.
10 Hnga2 Dió32 bíh1 ca3tin1 ca3la3 ji3li32
hi3 zia32, hi3 cun3ñí1 hi3 ca3tin1 hnga2 bíh1
tsú2 ca3li3 zia32 ji3li32. Hi3 jáun2 cun3ñí1
hi3 ca3li3hnió3 Dió32 hi3 ji3lin2 jon2 lí13 zian2
la3jmí1 zian2 dí2 hnga2, hi3 jáun2 ca3jmú3 dí2
hi3 ca3ma3tso2 Jesucristo tsí3, Tsá2 ca3quiú2
hí3 jui32 ca3ti21 ha3 lánh3 rón32 lí13 liáu3 dí2,
hi3 jáun2 la3 jáun2 bíh1 lin3 tsú2 jan2 tsá2
ca3hia3 ca3táunh3 tán1 hián2 cu3tí3.
11 Quí1 Tsá2 jmu2 hi3 lí2jin2 tsáu2, jan2
bíh1 Jméi2 tsú2 zian2 la3 má2quionh3 tsú2
tsá2 ca3li3 jin2. Hi3 jáun2 tiá2 li3 heh23 yáh3
Jesús hi3 juáh3 dí2 hi3 rainh21 ca3la3 jín32 tsá2
má2ca3li3 jin2 hí3,
12 la3 cun3 juáh3 jáun2 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32,
hi3 juáh3 la3 lá2:
Hléh13 jná13 ñí1con2 renh2 hi3 ca3tin1 hnú2,
hi3 híe13 jná13 siáh3 sun1 hi3 ca3tin1 hnú2 ja1
ñí1 ná1ngih32 tsáu2.
13 Ja3bí1 rá1juáh3 siáh3:
Cáun2 bíh1 chá13 jná13 tsin32 hi3 ca3tin1 Dió32.
Hi3 rá1juáh3 siáh3 la3 lá2:
Lá2 zenh2 jná13 quiúnh1 ná1 jon2 Dió32, tsá2
má2ca3chan3 Dió32 jo3uón32 jná13.
14 Jáun2 cun3ñí1 hi3 la3jín32 tsá2 hí3 jon2
Dió32 cá2ren2 bíh1 ná1quian32 ngú3 ji3 jmi2 ní2,
jáun2 la3 jáun2 bíh1 ca3li3 siáh3 hi3 dí1tsáun2
Jesús la3juah21 dúh1 jan2 tsá2mi3cuóun2
uá2jai32, hi3 jáun2 cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 ca3li3
hi3 quin3 tsú2 pí3 quioh21 tsá2 hlainh1, tsá2
jmí1 quian32 pí3 quioh21 hmú32, cun3quionh3
hi3 jun3 jáun2 hnga2 bíh1 tsú2.
15 Jáun2 la3 jáun2 bíh1 ca3lión32 tsú2 la3jín32
tsá2 zian2 la3jmí1 zian2 *tsá2 má2dí1hlánh1,
tsá2 jmí1 tionh1 hí3 jmái1 ca3la3 jí32 hi3 ná1hú1
cóh21 tsí3 hi3 jún3.
16 Quí1 jun3juáh13 hi3 cua3ma3hon3 tsá2cuú2
tsá2ta3 Dió32 yáh3 tsú2 cuan3, quí1 hi3
cua3ma3hon3 jón2zíh1 jón2cho1 hla1 Há2bran21
bíh1 tsú2.
17 Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 ca3li3 hniáuh32
hi3 lín3 tsú2 la3juah21 dúh1 jan2 tsá2mi3cuóun2
cá2ren2 tán1 cu3tí3 quionh3 rainh21, jáun2 la3
jáun2 bíh1 ca3li3 hi3 lín3 tsú2 jan2 Mí2tsá2
Híen1 quian21 Dió32, jan2 Tsá2 cun3 jmí1líh3
tiá2 za13 tsí3, Tsá2 ja32 mií3 tsí3. La3 jáun2
bíh1 li3 hi3 ca3chón32 tsú2 tsí3 Dió32 hi3 jmí1
míh23 jáun2 tsí3 tsú2 hi3 ca3ti21 tsáu13 tsáu2
cun3quionh3 hi3 ca3cuen3 dí2 jáun2 hnga2 hi3
jún3.
18 Hi3 jáun2 cun3ñí1 hi3 ca3ma3tso2 tsú2
jáun2 tsí3 hnga2 cun3quionh3 la3jí32 hi3 cá2
lau23 jáun2 né3, hí3 bíh1 tin2 hi3 ma3hon3
ji3lin2 tsá2 ja3tó2 ja3lí23 siáh3 hi3 cá2 lau23
ñí1con2.

3

Ti3 quien2 bíh1 tá13 Jesús la3 cónh3 bíh1 tá13 Moisés

1 Hi3 jáun2 né3 reh2, hnoh2 tsá2
má2ná1chun1 náh2, tsá2 má2ca3te3 náh2 Dió32
hi3 má2ná1lín3 náh2 tsá2 joh1 tsú2, sá1ní2
cónh3 jmí1 jie3 náh2 re2 hi3 ca3tin1 [Cristo]
Jesús, Tsá2 lín3 Ti32 tsá2 quian32 jë1 Dió32
ji3 Mí2tsá2 Híen1 Juo13 dí2, la3 cun3 hi3 qui3
ná1ton23 dí2 jáun2 ñí1con2 tsáu2.
2 Quí1 Jesús má2ca3ma3tí32 ñí1con2 Dió32,
Tsá2 ca3li3hiáun1 hi3 ca3ti21 ta21 jáun2, la3jmí1
ca3ma3tí32 jáun2 hla1 Moisés hi3 ma3cón32
la3jín32 tsá2 jmí1 tionh2 hí3 jo3cuo2 Dió32
jmí1jáun2.
3 Ti3la3 má2ca3li3 lin1 bíh1 hi3 ti3 jlánh1
bíh1 quien2 Jesús la3 cónh3 bíh1 hla1 Moisés;
la3jmí1 lí3 hñú3, hi3 ti3 jlánh1 bíh1 quien2 tsá2
lí2jmú3 la3 cónh3 bíh1 hnga2 hñú3.
4 Quí1 cun3 tiu3nio2 zian2 bíh1 tsá2 lí2jmú3
ma3 quin32 ma3 caun32 hñú3, ti3la3 la3jí32 hi3
jniá3 má1ná1, Dió32 bíh1 Tsá2 ca3jmú3.
5 La3 jáun2 bíh1 lí3 hi3 Moisés ca3ma3tí32 hi3
ma3cón32 la3jín32 tsá2 tionh2 hí3 jo3cuo2 Dió32
jmí1jáun2, hi3 la3jí32 ta21 hi3 ca3jmú3 tsú2 jáun2

né3, ca3jmú3 ta21 hi3 ma3tson2 jái13 hi3 né3bí1
jmí1 hléh21 Dió32 jmí1 chí1cáin2 jáun2.
6 Ti3la3 Cristo né3, lín3 Tsá2 má2tí32 ñí1con2
Dió32 ca3tin1 la3jín32 tsá2 tionh2 jo3cuo2 Dió32
la3 cun3 qui3 ca3ti21 hi3 má2tí32 jan2 jon2
tsáu2. Hi3 jáun2 jnoh1 bíh1 lái3 tsá2 tiauh2
hí3 jo3cuo2 Dió32 ní1juáh3 la3 má2nio2 jáun2
tiá3 tsí3 dí2, hi3 ní1juáh3 la3 má2tsah1 jáun2 dí2
hi3 ca3ti21 hi3 má2ná1jan32 dí2 jáun2 [ca3la3 ñí1
cá1táuh3 jmái1].

Tsá2 tionh2 jo3cuo2 Dió32 lí13 zian2 cáun2 hi3 re2 hi3 tin2

7 Jáun2 cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, la3 cun3 juáh3
jáun2 Jmí2chí3 Chun1 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32 la3
lá2:
Hnoh2, ní1juáh3 náih13 náh2 né32 la3 cun3 hi3
hleh32 Dió32,
8 ha3 lí2 lí1 jmú2 náh2 hi3 tiá2 niuh1 náh2
la3jmí1 ca3jmú3 tsá2 ca3jmú3 hí3 cun3
tin2 tsí3 hmóu32,
tsá2 ca3ca3 ca3lan3 hí3 Dió32 ti3 hué32 quiéin2
jáun2.
9 Ñí1 jáun2 dá2 cáun2 lí1 ca3ca3 ca3lau3 jná13
dí2hioh3 ñú2deh3 hnoh2,
uá1jinh1 ca3jíe3 tsú2 la3jí32 hi3 ca3jmú32 jná13
tá1 tu3ló32 mii2 jáun2.
10 Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 ca3míh3 tsin32 jná13
ca3tin1 tsá2 hí3,
hi3 ca3juánh32 jná13 jáun2:
Tiu3nio2 bíh1 tiá2 cáun2 ná1tioh3 tsí3 tsá2 ní2,
hi3 cónh3 tiá2 hnió3 bíh1 tsú2 hi3 zian2 la3
cun3 hi3 hnó32 jná13.
11 Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 ca3míh3 tsin32 jná13
quiúnh1 tsá2 hí3,
jáun2 ca3jmú32 jná13 cáun2 jái13 huáh2 tsí3 lá2:
hi3 cun3 tiá2 lí13 bíh1 tsa3tiánh2 tsú2 ñí1 jmí1
lí13 chan21 jná13 tsú2 tie3.
12 Hnoh2 reh2, hua3hín13 náh2 jmu3, quí1
ní2 lí1 ca3lin3 náh2 uá2jai32 tsá2 cá2 ñí1
ná1tioh3 hlah3 tsí3, hi3 niau21 tun3 honh2
náh2 ca3tin1 Dió32, hi3 ca3la3 hi3 tianh13 náh2
ti3 có32 ñí1con2 Dió32 Tsá2 liéih32.
13 Jáun2 bíh1 hniáuh32 jmúh13 náh2 pin3
tsí3 tsá2ján2 tsá2ján2 cun3 jmá2 cun3 jnia32,
tá1la3 zia32 lá2 jmái1; jáun2 tiá2 lí1 li3can2 náh2
cun3quionh3 tso3, quí1 ní2 lí1 ca3lin3 náh2 tsá2
tiá2 jái13 ngi23.
14 Quí1 jí32la3 ti3 ní1juáh3 la3 má2nio2 jáun2
cáun2 tsí3 dí2 la3jmí1 ca3chá13 dí2 jáun2 cáun2
tsí3 la3 jmí1 ñí1 jmí1tin2, hi3 jáun2 bíh1 lí13 lái3
dí2 tsá2 cu3 nió3 quiúnh1 dí2 Tsá2 lín3 Cristo.
15 La3 cun3 hi3 rá1juáh3 jáun2:
Hnoh2, ní1juáh3 náih13 náh2 né32 la3 cun3 hi3
hleh32 Dió32,
ha3 lí2 lí1 jmú2 náh2 hi3 tiá2 niuh1 náh2 la3jmí1
ca3jmú3 tsá2 ca3jmú3 hí3 cun3 tin2 tsí3
hmóu32.
16 Hi3 jáun2 né3, ¿hin2 dá2 tsánh2 tsá2 hí3,
tsá2 ca3nái32 hí3 jái13 quioh21 Dió32, hi3 jmí1
li21 jáun2 ca3jmú3 tiá2 nieh3? Haun13 tsá2
ca3ñí1huen13 hí3 hla1 Moisés ti3 hué32 Egipto
bíh1 hí3 dúh1.
17 Hi3 ¿hin2 dá2 ñí1con2 jaun32 ca3míh3 tsí3
Dió32 tá1 tu3ló32 mii2 jáun2? ¿Haun13 juáh13
ñí1con2 tsá2 ca3jmú3 hí3 tso3 bíh1 dúh1?, tsá2
cá2tsan3 hí3 hué32 quiéin2.
18 Hi3 ¿hin2 dá2 ñí1con2 ca3jmú3 siáh3 Dió32
jái13 huáh2 tsí3, hi3 ca3juáh3 hi3 tiú2uú2 lí13
tsa3tiánh2 tsú2 hué32 ñí1 jmí1 chan3 dí2 tie3?
¿Haun13 juáh13 tsá2 ca3jmú3 hí3 cun3 lí3 tsí3
hmóu32 bíh1 dúh1?
19 Jáun2 jái13 ní2 jmu2 lin1 hi3 tiá2 la3 taunh3
yáh3 tsú2 hué32 jáun2 cun3ñí1 hi3 tiá2 la3
ca3chá3 cáun2 tsí3.

4

1 Hi3 jáun2 né3, hniáuh32 jmú13 dí2
hua3hín13 tá1la3 hé2 bíh1 jái13 hi3 ca3jmú3
jáun2 Dió32 hi3 lí13 chau3 dí2 tsú2 tie3, hi3 jáun2
tiá2 lí13 hi3 juáh13 hi3 ma3 jan2 hnoh2 tiá2 tin1
náh2 hi3 cuá1tianh3 náh2 tie3.
2 Quí1 ja3bí1 jnoh1 siáh3 má2ca3nái13 jú1
chú32 la3jmí1 ca3nái32 tsá2 hí3, ti3la3 jái13 hi3
ca3nái32 tsú2 jáun2 tiá2 lin1 ta21 ca3jmú3 yáh3
ñí1con2 tsú2, quí1 tiá2 ta21 ca3taunh3 yáh3 tsú2,
cáun2 ti3 lí1 ca3nái32 la3 jáun2 bíh1 tsú2.
3 Ti3la3 jnoh1 né3, tsá2 má2táunh23 dí2 ta21,
jnoh1 bíh1 tsá2 ca3ta1 dí2 hi3 tsá1tauh13 tie3; la3
cun3 hi3 ca3juáh3 jáun2 Dió32 la3 lá2:
Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 ca3míh3 tsin32 jná13
quiúnh1 tsá2 hí3,
jáun2 ca3jmú32 jná13 cáun2 jái13 huáh2 tsí3 lí3
la3 lá2:
Hi3 tiu3nio2 tiá2 lí13 yáh3 tiánh3 tsá2 hí3 tie3 hi3
jmu1 jná13.
Quí1 cun3 jmí1 má2ca3táuh3 bíh1 ta21 jáun2
quioh21 Dió32 la3 cun3 jmí1 ca3jmú3 tsú2
hngá1máh3 lá2.
4 Uá1la3 cun3 zia32 ñí1 rá1juáh3 ñí1 Sí2 quioh21
Dió32 hi3 juáh3 la3 lá2:
La3 má2quiau3 jmái1 hi3 ca3táuh3 bíh1 ta21
quioh21 Dió32, ca3cuá3 tie3.
5 Hi3 zia32 siáh3 cáun2 ñí1 rá1juáh3 Sí2 la3 lá2:
Tiu3nio2 tiá2 lí13 tiánh32 tsá2 hí3 tie3 la3jmí1
cuon1 jná13 tie3.
6 Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, hniah3 bíh1 tsá2 lí13
tiánh32 tie3. Ti3la3 tsá2 ca3nái32 hí3 jú1 chú32
quioh21 Dió32 la3 cun3 jmí1tin2 má1na21, tiá2
ca3tiánh3 yáh3 tsú2 tie3, quí1 cun3ñí1 hi3
ca3jmú3 cun3 tin2 tsí3 hmóu32.
7 Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 Dió32 má2ca3tón3
siáh3 cáun2 jmái1, jmái1 hi3 ziáun2 dí2 lá2
ta3né32. La3 cun3 lí3 jáun2 jái13 hi3 ca3hléh3
Dió32 ñí1con2 Tsá2 *Israel cun3quionh3 hla1
Dá2vi21 jmí1 má2cáin2 jáun2, la3 cun3 jái13 hi3
má2lí2juánh32 jná13 jáun2:

Hnoh^{2}, ní^{1}juáh^{3} náɨh^{13} náh^{2} né^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3}
hleh^{32} Dió^{32},
ha^{3} lí^{2} lí^{1} jmu^{2} náh^{2} hi^{3} tiá^{2} niuh^{1} náh^{2}.
8 Quí^{1} sá^{1}jmí^{1} ca^{3}lɨ^{3} hi^{3} jmu^{3} hla^{1} Josué
hi^{3} tiánh^{32} tsá^{2} hí^{3} tie^{3} jmí^{1}jáun^{2}, hi^{3} jáun^{2}
tiú^{2}uú^{2} jmí^{1} hléh^{21} yáh^{3} Dió^{32} jmí^{1} lí^{1} cáɨn^{2}
jáun^{2} ca^{3}tɨ^{21} cónh^{3}í^{1} cáun^{2} jmáɨ^{1} la^{3} jáun^{2}
siáh^{3}.
9 Jáun^{2} né^{3}, ná^{1}heinh^{32} bíh^{1} cónh^{3}í^{1} cáun^{2}
jmáɨ^{1} hi^{3} tiánh^{32} tsú^{2} tie^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2}
má^{2}tionh^{2} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32} la^{3}jmí^{1} ta^{3}cua^{13} jáun^{2}
hnga^{2} Dió^{32} tie^{3}.
10 Quí^{1} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} má^{2}ca^{3}ta^{3}cua^{13} tie^{3}
quionh^{3} Dió^{32}, jáun^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3} má^{2}ca^{3}táuh^{3}
bíh^{1} tá^{13} la^{3}jmí^{1} cá^{1}táuh^{3} jáun^{2} tá^{13} Dió^{32}.
11 Hi^{3} jáun^{2} ca^{3}ta^{1} bíh^{1} dí^{2} hi^{3} jmú^{13} tion^{3}, hi^{3}
jáun^{2} lí^{13} tiauh^{2} dí^{2} tie^{3}. Hi^{3} jáun^{2} hí^{1} jan^{2} dí^{2}
tiá^{2} cáun^{2} lí^{1} má^{1}ti^{21} dí^{2} nóh^{32} quioh^{21} tsá^{2}
ca^{3}jmú^{3} hí^{3} cun^{3} tɨn^{2} tsí^{3} hmóu^{32} jmí^{1}jáun^{2}.
12 Quí^{1} jáɨ^{13} quioh^{21} Dió^{32} dá^{2} pin^{3} lín^{32}
bíh^{1}, hi^{3} ca^{3}la^{3} hi^{3} liéih^{32} siáh^{3}. Jáɨ^{13} jáun^{2} né^{3},
tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} hmu^{3} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2}
mí^{1}táɨ^{3} hmu^{3} tá^{1} tun^{3} jo^{21}, ca^{3}la^{3} hi^{3} nga^{2}
ñí^{1} ná^{1}jenh^{2} jmí^{1} tsí^{3} tsú^{2} quionh^{3} jmí^{2}chí^{3}
quioh^{21} tsú^{2}, hi^{3} chau^{32} ca^{3}la^{3} tɨ^{3} ñeh^{2} jñí^{2}mu^{1}
tsú^{2} siáh^{3}. Jáɨ^{13} jáun^{2} bíh^{1} tɨn^{2} ra^{3}tsɨ^{32} héih^{32}
ñí^{1}con^{2} la^{3}jí^{32} hi^{3} cháunh^{23} chí^{1} tsú^{2}, jɨ^{3} hi^{3}
jmu^{2} siáh^{3} lin^{1} lánh^{3} lí^{3} tsí^{3} tsáu^{2}.
13 Hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} la^{3} cun^{3} la^{3}jí^{32} hi^{3} ca^{3}jmú^{3}
Dió^{32} tiá^{2} ná^{1}hmá^{1} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}. Ca^{3}la^{3} jɨ^{3}lɨ^{32}
bíh^{1} ná^{1}jñeh^{3} hi^{3} ná^{1}na^{21} ñí^{1} hó^{21}ñí^{1} Tsá^{2}
ca^{3}ta^{1} dí^{2} hi^{3} má^{1}jnia^{13} ñí^{1}con^{2} ca^{3}la^{3} jí^{32} hi^{3}
má^{2}lí^{2}jmú^{13}.

Jesús bíh^{1} lín^{3} Mí^{2}tsá^{2} Hɨen^{1}

14 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} má^{2}zian^{2} jan^{2}
Mí^{2}tsá^{2} Hɨen^{1} Juo^{13} dí^{2}, Jesús Jon^{2} Dió^{32}, Tsá^{2}
má^{2}cá^{2}chánh^{32} hí^{3} la^{3} tɨ^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}, hi^{3}
jáun^{2} cuí^{1} chá^{13} dí^{2} cáun^{2} tsí^{3} hi^{3} táunh^{13} dí^{2}
ta^{21} la^{3} má^{2}táunh^{23} jáun^{2} dí^{2} ta^{21}, la^{3} cun^{3}
jái^{13} hi^{3} qui^{3} ná^{1}hléh^{1} dí^{2} jáun^{2}.
15 Quí^{1} jun^{3}juáh^{13} hi^{3} tiá^{2} ja^{32} yáh^{3} mii^{3}
tsí^{3} Mí^{2}tsá^{2} Hɨen^{1} Juo^{13} dí^{2} hí^{3} ca^{3}tɨ^{21} lɨ^{3}ua^{3}
cáun^{2} ñí^{1} tiá^{2} tiáu^{23} dí^{2}, quí^{1} ja^{3}bí^{1} hnga^{2}
tsú^{2} siáh^{3} ca^{3}ma^{3}tso^{2} tsí^{3} la^{3}jí^{32} la^{3} cun^{3} hi^{3}
quieinh^{32} jnoh^{1}, hi^{3} cáun^{2} lí^{1} cháunh^{23} tsí^{3} dí^{2}
hi^{3} tiá^{2} tsú^{2}ta^{21}; tɨ^{3}la^{3} Tsá^{2} hí^{3} má^{1}ná^{1}, tiá^{2}
tso^{3} ca^{3}jmú^{3} yáh^{3}.
16 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} né^{3}, cuí^{1} chá^{13} dí^{2}
cáun^{2} tsí^{3} hi^{3} má^{1}janh^{13} dí^{2} tɨ^{3} ñí^{1}con^{2} Dió^{32},
Tsá^{2} ja^{32} hí^{3} mii^{3} tsí^{3}, hi^{3} jáun^{2} lí^{13} ma^{3}juenh^{2}
tsú^{2} tsí^{3} la^{3} má^{2}quionh^{3} hi^{3} ma^{3}hé^{2} ma^{3}mieh^{2}
dí^{2} tsú^{2}, hi^{3} ma^{3}hau^{3} dí^{2} tsú^{2} lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2}
jmáɨ^{1} hi^{3} tiá^{2} tiáu^{23} dí^{2}.

5

1 Quí^{1} ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} bíh^{1} tsá^{2} lɨn^{3}
hí^{3} mí^{2}tsá^{2} hɨen^{1} lín^{3} jan^{2} tsá^{2} má^{2}dí^{1}quiánh^{1}
ja^{1} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} raɨnh^{21}, hi^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}
ca^{3}lɨ^{3}hiáun^{1} tsú^{2} hi^{3} hau^{3} jáɨ^{13} jáun^{2} né^{3},
jáun^{2} nau^{32} tsú^{2} ta^{3} ñí^{1} Dió^{32} cha^{13} tsáu^{2}, hi^{3}
tsá^{2}caun^{2} tsú^{2} ñí^{1} hó^{21}ñí^{1} Dió^{32} hi^{3} lí^{1} cue^{32}
jáun^{2} tsáu^{2}, hi^{3} tsá^{2}jngɨh^{2} siáh^{3} jáh^{3} ta^{3} ñí^{1}
Dió^{32} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} tsáu^{13} tsáu^{2}.
2 Hi^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hnga^{2} mí^{2}tsáu^{2} hí^{3}
né^{3} lín^{3} jan^{2} tsá^{2} quiunh^{32} hi^{3} cáun^{2} lí^{1}
cháunh^{23} tsí^{3} hi^{3} tiá^{2} tsú^{2}ta^{21} la^{3}jmí^{1} quiunh^{32}
jáun^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} raɨnh^{21}, jáun^{2} tɨn^{2} bíh^{1}
tsú^{2} jmu^{2} juenh^{2} tsí^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} tiá^{2} jáɨ^{13}
má^{2}ca^{3}ngɨ^{13}, jɨ^{3} tsá^{2} má^{2}ca^{3}lɨ^{3}can^{2} ní^{2} siáh^{3}.
3 Hi^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} quiunh^{32} tsú^{2} la^{3} jáun^{2}
né^{3}, jáun^{2} hniáuh^{32} jngɨh^{3} tsú^{2} jáh^{3} ta^{3} ñí^{1}
Dió^{32} hi^{3} ca^{3}tɨ^{21} tsáu^{13} hnga^{2} la^{3} má^{2}quionh^{3}
jɨ^{3} tsáu^{13} tsáu^{2} ní^{2} siáh^{3}.
4 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, hí^{1} jan^{2} yáh^{3} tiá^{2} hin^{2} lí^{13} lí^{1}
jmu^{3} hnga^{2} hi^{3} lín^{3} jan^{2} mí^{2}tsá^{2} hɨen^{1}, quí^{1}
hnga^{2} bíh^{1} Dió^{32} téh^{23} tsá^{2} hí^{3} hi^{3} cueh^{32} dí^{2}
ta^{21} quien^{2} jáun^{2}, la^{3} cun^{3} ta^{21} hi^{3} ca^{3}hiauh^{3}
jáun^{2} hla^{1} Aarón.
5 La^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ^{3} uá^{2}jaɨ^{32} ñí^{1}con^{2} Cristo,
quí^{1} jun^{3}juáh^{13} hnga^{2} yáh^{3} tsú^{2} ca^{3}ma^{3}quien^{2}
hi^{3} cáun^{2} lí^{1} ca^{3}jmú^{3} hi^{3} lín^{13} Mí^{2}tsá^{2} Hɨen^{1},
tɨ^{3}la^{3} Dió^{32} bíh^{1} Tsá^{2} ca^{3}ma^{3}quien^{2} tsú^{2} hi^{3}
ca^{3}cué^{3} jáɨ^{13} hi^{3} hau^{3} tsú^{2} jáɨ^{13} jáun^{2}, la^{3} cun^{3}
hi^{3} ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} jáun^{2} la^{3} lá^{2}:
Hnú^{2} bíh^{1} Jón^{32} jná^{13},
Tsá^{2} má^{2}lí^{2}ma^{3}zián^{13} jná^{13} né^{32}.
6 La^{3} cun^{3} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} siáh^{3} ñí^{1} Sí^{2} hi^{3}
ca^{3}záɨh^{3} dí^{2} la^{3} lá^{2}:
Hnú^{2} bíh^{1} Tsá^{2} lín^{3} nú^{2} Mí^{2}tsáu^{2} la^{3} cun^{3}
jmí^{1}hi^{3}nio^{2},
la^{3}jmí^{1} lín^{3} jáun^{2} Melquisedec bí^{1} lín^{3} hnú^{2}.
7 Tá^{1}la^{3} ca^{3}cuan^{3} jáun^{2} Cristo ñí^{1} hué^{21} lá^{2} né^{3},
ca^{3}liéinh^{32} tsú^{2} Dió^{32} Tsá^{2} zia^{32} pí^{3} quioh^{21}
hi^{3} liáu^{32} ja^{1} hla^{1}, hi^{3} ca^{3}hiu^{3} ca^{3}mí^{3} tsú^{2}
ca^{3}la^{3} hi^{3} hó^{2} jngɨh^{2} hi^{3} hleh^{32} tiá^{3}. Hi^{3}
jáun^{2} ca^{3}náɨ^{32} bíh^{1} Dió^{32} jë^{1} tsú^{2} quí^{1} cun^{3}ñí^{1}
hi^{3}hliá^{2} jlánh^{1} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} nieh^{3}.
8 Quí^{1} uá^{1}jinh^{1} cun^{3} jmí^{1} má^{2}lín^{3} bíh^{1} tsú^{2}
Jon^{2} Dió^{32}, tɨ^{3}la^{3} cun^{3}quionh^{3} la^{3}jí^{32} hi^{3}
ca^{3}ma^{3}tso^{2} tsú^{2} jáun^{2} tsí^{3} né^{3} ca^{3}lɨ^{3}tɨn^{2} bíh^{1}
tsú^{2} hi^{3} ma^{3}tí^{32}.
9 Hi^{3} jáun^{2} jmí^{1} ca^{3}hiá^{2} ca^{3}táunh^{3} tsú^{2} tán^{1}
hián^{2} cu^{3}tí^{3} né^{3}, jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}lɨn^{3} tsú^{2} Tsá^{2}
lín^{3} mí^{1}zioh^{21} hi^{3} lión^{32} tsáu^{2}, hi^{3} lɨ^{3} zian^{2} tsú^{2}
cun^{3} jmí^{1}hi^{3}nio^{2}, ca^{3}la^{3} jɨ^{3}lɨn^{2} tsá^{2} jmu^{2} nieh^{3}
ñí^{1}con^{2} tsú^{2};
10 hi^{3} la^{3} cun^{3} jmí^{1}jáun^{2} bíh^{1} siáh^{3} ca^{3}hiáu^{32}
tsú^{2} Dió^{32} hi^{3} lɨn^{3} tsú^{2} Mí^{2}tsá^{2} Hɨen^{1} la^{3} cun^{3}
hi^{3} jmí^{1} lín^{3} jáun^{2} Melquisedec.

Jlánh^{1} háɨnh^{13} ní^{1}juáh^{3} tiú^{2}uú^{2} nio^{2} cáun^{2} tsí^{3} tsú^{2}

11 Hliáun^{3} lín^{32} bíh^{1} jáɨ^{13} zia^{32} hi^{3} jmí^{1} lɨ^{3}
juáh^{13} jnoh^{1} ca^{3}tɨ^{21} jáɨ^{13} ní^{2}, tɨ^{3}la^{3} má^{2}juóuh^{32}
lín^{32} bíh^{1} hi^{3} jmú^{13} jnoh^{1} siáh^{3} na^{21}, quí^{1}
cun^{3}ñí^{1} hi^{3} uí^{3} lín^{32} bíh^{1} má^{2}ngɨ^{23} hnoh^{2} jáɨ^{13}.

12 Quí1 ta3né32 jmí1 má2hniáuh32 hi3 ná1lín3
ti32 bíh1 náh2 hmóu32, ti3la3 ñí1con2 hnoh2
má1ná1, sa3 siáh3 bíh1 siáh3 li3hniah3 tsá2
hléh32 cónh3í1 cu3 tsauh32 la3 cun3 jái13
hi3 lí3 mí1zioh21 zión32 hi3 ca3niéih2 náh2
quioh21 Dió32 la3 jmí1 ñí1. Sa3 jmí2tiuh21 bíh1
li3hniauh23 ñí1con2 náh2; já2 ¡má32 pin3 bíh1
jmí1 má2hniáuh32 cúh13 náh2!

13 Quí1 ní1juáh3 tsá2 hính23 jmáh3la3
jmí2tiuh21, jáun2 tsá2 la3 hí3 né3, lín3 la3jmí1
lín3 dái̇n2 bíh1, tiá2 má2tin2 yáh3 tsú2 quiáh32
hi3 chu21.

14 Ti3la3 má32 pin3 bíh1 cúh2 tsá2 má2hún1
tsí3, tsá2 má2ca3li3 tin2 chu3 ñih3 he3 hi3
chu21 hi3 he3 hi3 hlah3 cun3quionh3 la3jí32 hi3
má2ca3há2 ca3nga2 tsú2.

6

1 Jáun2 né3, cánh3 cuí1 chá13 dí2 jái13 hi3
lí3 mí1zioh21 zión32 hi3 ca3tin1 Cristo, hi3 ti3
li3mí1 cuí1 tsá2li3hún1 tsí3 dí2. Ha3 lí2 cuí1
ziáuh1 dí2 siáh3 jái13 hi3 lí3 jáun2 la3jmí1 lí3
jmíh1 hiah32 ñí1 ca3li3liau3, la3 cun3 jái13 hi3
juáh3 jáun2 hi3 hniáuh32 zái32 tsú2 jmí1 tsí3
ca3ti21 ta21 hi3 jmu2 jáun2 hi3 jún23 tsú2, uá1
la3 cun3 jái13 ca3ti21 hi3 hniáuh32 chá32 tsú2
cáun2 tsí3 ñí1con2 Dió32 ní2 siáh3.

2 Sa3jun3 ziáuh1 dí2 siáh3 jái13 hi3 ca3ti21
hi3 zaun32 tsú2 jmái2, ji3 jái13 hi3 ca3ti21
hi3 rá2tsi32 tsú2 jáun2 cuo2 ñí1 quioh21 tsá2
má2taunh32 ta21, sa3jun3 jái13 hi3 ca3ti21 hi3
jenh13 dí2 ja1 hla1, sa3jun3 jái13 hi3 ca3ti21
jmái1 hi3 ra3tsi32 Dió32 héih32 yáh3.

3 Jáun2 la3 ní2 bíh1 tsáu13 dí2 ti3 chí1ján3
ní1juáh3 lánh3 lí3 jái13 hi3 cué32 Dió32.

4 Quí1 ní1juáh3 tsá2 má2ca3ta3zanh1 ñí1 tie3
joh1 quioh21 Dió32, tsá2 má2ca3li3 cuoh2 hi3
lí1 cue32 Dió32, hi3 má2ca3hen3 tsú2 Jmí2chí3
Chun1,

5 tsá2 má2ca3héi3 jú1 chú32 quioh21
Dió32, hi3 má2ca3li3 cuoh2 siáh3 pí3 quioh21
hngá1máh3 né3bí1 ja32,

6 jáun2 tsá2 la3 hí3 cun3 tiá2 lí13 bíh1 zái32
siáh3 jmí1 tsí3 cónh3í1 cu3 jéin32 ní1juáh3
ca3jính32 tsú2 ti3 cu3hna21, quí1hliá2 tsá2 hí3
dá2 má2ná1ton23 siáh3 crei21 Jon2 Dió32 bíh1,
hi3 ná1cue32 dí2 siáh3 jái13 hi3 lí1 ziu3 lí1 hien3
tsáu2 Jon2 Dió32.

7 Jmú13 jái13: Ní1juáh3 hué32 ñí1 lau32 re2 la3
cun3 hi3 jñi32 tsú2 ní1 má1tsau32 jmí3, hué32
la3 jáun2 bíh1 jlánh1 tanh2 Dió32 hó1ñí1;

8 ti3la3 hué32 hiau2 jmáh3la3 ton2 ji3 nái2
hlah3 né3, tiá2 lin1 ñí1 quien2 yáh3; hué32 la3
jáun2 hái̇nh13 hí3 hú1mu3héih32 bíh1, hi3 jáun2
ñí1 cá1táuh3 né3, cun3 ca3tin1 có32 bíh1.

Ní1juáh3 tsá2 zia32 hi3 hu21 tsí3, tsá2 la3 hí3 bíh1 lí13 pin3

9 Ti3la3 hnoh2, tsá2 jlánh1 hnau3 jnoh1,
uá1jinh1 má2lí2juáh13 jnoh1 la3 ní2, cun3 lái23
jnoh1 hi3 cu3tí3 tiáunh1 hnoh2 ja1 cu3 nió3
quioh21 tsá2 má2hé2 má2mieh2 hí3 Dió32, hi3
ná1lín3 náh2 jáun2 tsá2 má2ca3liáun3.

10 Quí1 Dió32 dá2 jan2 Tsá2 rá2tsi32 héih32
re2 tso2 bíh1, tiá2 lí1 tsá2con2 yáh3 tsú2 la3
cun3 ta21 hi3 jmuh32 hnoh2, hi3 ca3ma3jnia13
náh2 jáun2 hi3 hno3 náh2 tsú2 cun3quionh3 hi3
ca3ma3hon1 náh2 jáun2 tsá2 joh1 tsú2, la3 cun3
hi3 ná1jmuh32 náh2 jáun2 la3 ti3 ta3né32.

11 Jáun2 jlánh1 hnáu2 jnoh1 hi3 ma3 quin32
ma3 jan32 náh2 jmúh13 la3 má2ná1jmuh32 náh2
ní2, hi3 hiún2 honh2 náh2 jmúh13 la3 jáun2
ca3la3 ñí1 cá1táuh3 jmái1; jáun2 bíh1 li3tí3 la3
cun3 hi3 má2ná1hu21 jáun2 honh2 náh2.

12 Cu3tí3 tiá2 hnáu2 jnoh1 hi3 hnoh2 li3
juinh3, ti3la3 hnáu2 jnoh1 hi3 jmúh13 náh2
la3jmí1 ca3jmú3 tsá2 ná1hiáuh23 jáun2 la3 cun3
jái13 hi3 ca3jmú3 Dió32 hi3 cué32 bíh1. Tsá2
hí3 dá2 ná1hiáuh23 hi3 jáun2 cun3ñí1 hi3hliá2
ca3chá3 cáun2 tsí3, ji3 hi3 ca3cueh3 tsú2 siáh3
tsí3.

13 Quí1 jmí1 ca3jmú3 jáun2 Dió32 jái13
ñí1con2 hla1 Há2bran21, jáun2 jái13 jáun2
ca3ma3tson2 tsú2 cun3quionh3 hi3 ca3hien3
hnga2, quí1hliá2 tiá2 zian2 yáh3 jan2 tsá2 ti3
jlánh1 bí1 quien2 hi3 jmí1 lí13 hien3 tsú2.

14 Jmí1jáun2 ca3juáh3 tsú2 la3 lá2: "Cu3tí3
bíh1 má1hé1 má1mieh13 jná13 hnú2 hi3 jmu1
jná13 hi3 juóun32 lín32 jon3zíh1 hnú2 li3zian2".

15 Hi3 jáun2 hiauh3 bíh1 hla1 Há2bran21 la3
cun3 jái13 hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32, quí1hliá2
ca3he3 ca3ján3 tsú2 ca3la3 hi3 juenh2 lín32 tsí3.

16 Quí1 ní1juáh3 tsá2mi3cuóun2 má2tson2
jái13 quioh21, jáun2 má2tson2 tsú2 cun3quionh3
hi3 hien2 tsú2 jan2 tsá2 ti3 jlánh1 quien2 bíh1;
hi3 ní1juáh3 má2lí2ma3tson2 tsú2 jái13 jáun2
quioh21 né3, jáun2 cu3 jáun2 bíh1 ca3táuh3 hi3
nio2 tun3 tsí3 tsá2 jan2.

17 La3 jáun2 siáh3 ca3li3hnió3 Dió32 jmu3 lin1
lín21 ñí1con2 tsá2 hiáuh3 la3 cun3 lí3 jái13 hi3
ca3jmú3 dí2 jáun2, hi3 jmí1lí̇h3 tiá2 za13 la3
cun3 hi3 lín23 tsú2 jmu3, jáun2 la3 jáun2 bíh1
ca3ma3tson2 tsú2 jái13 quioh21.

18 La3 jáun2 dá2 ca3jmú3 Dió32, Tsá2 cun3
tiá2 lí13 ma3cau2, quí1 jáun2 cun3quionh3
la3 jáun2 lí13 zia32 tun3 jái13 ñí1con2 jnoh1
hi3 jmí1lí̇h3 tiá2 za13; hi3 cun3quionh3 hi3
jáun2 né3, má2lí13 niau21 tiá3 tsí3 dí2 ca3ti21
hi3 ná1hé2 ná1jan32 dí2 jáun2, jnoh1 tsá2
má2ca3hnah13 dí2 jan2 Tsá2 taunh2 hó1ñí1.

19 Cun3quionh3 jái13 hi3 hu21 jáun2 tsí3 dí2
tá2no1 tiá3 jmí1 tsí3 dí2 hi3 hí1 cáun2 hi3
hái̇nh13 tiú2uú2 zia32, la3jmí1 tá2zah1 tiá3 mu2
ní1 má1lí2tión32 tsú2 hlah32 pa21 quioh21 chu3
jmái2. Hi3 hlah32 pa21 jáun2 quiú13 dí2 né3,
má2hí1hun1 tiá3 la3 ti3 cu3hna21 hmih32 pa21

hi³ he² jáun² ñí¹hiú¹³ ñí¹ jlánh¹ hɨen¹ la³ tɨ³
hñu³mɨ³cuú² bíh¹,
20 ñí¹ hi²¹ jáun² Jesús jmɨ́¹ ngah²¹ hi³
nia³² juɨ³² hi³ ca³ta¹ jnoh¹. La³ jáun² bíh¹
lɨ³ hi³ má²lɨ́n³ tsú² jan² Mí²tsá² Hɨ́en¹ cun³
jmɨ́¹hi³nio², la³jmɨ́¹ lɨ́n³ jáun² Melquisedec.

7

Jesús lɨ́n³ Mí²tsá² Hɨ́en¹ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ Melquisedec

1 Melquisedec hí³ bíh¹ jmɨ́¹ lɨ́n³ re²¹ juú²
Salem jɨ³ mí²tsáu² quian²¹ Dió³² Tsá² cú²
juenh². Tsá² hí³ bíh¹ ca³ñí¹ma³jéinh³ hla¹
Há²bran²¹ jmɨ́¹ cá¹jính²¹ ñí¹ ca³láɨh¹³ jáun²
hniéi² quionh³ tsá² jmɨ́¹ ná¹lɨ́n³ re²¹, jáun²
jmɨ́¹jáun² ca³ma³miih² tsú² Há²bran²¹ hí³.
2 Jmɨ́¹jáun² ca³cuéh³ Há²bran²¹ tsá² hí³
cáun² la³ cun³ quia³ la³jɨ́³² hi³ ca³láɨh¹³ tsú²
ñí¹ ca³ñí¹jmú¹³ jáun² hniéi². Hi³ jmáɨ² tsú²
jáun² Melquisedec né³, hnió³ juáh³ “re²¹ tsá²
tɨn² rá²tsɨ³² héih³² cú²tso²”. Juú² ñí¹ jmɨ́¹ lɨ́n³
tsú² jáun² re²¹ né³, jmáɨ² Salem; hi³ jmáɨ²
jáun² Salem hnió³ juáh³ “tie³ bíh¹ nio²”.
Jáun² hi³ jmáɨ² tsú² jáun² niéih³ siáh³ “re²¹
tsá² jmu² hi³ niau²¹ tie³”.
3 Tsá² hí³ bíh¹ jan² tsá² lɨ́¹ ca³ngó² cá²jnɨa³,
tsá² tiá² lin¹ hin² jméi² mí¹ziú¹³ sa³jun³ lin¹
hin² dá² jún¹ raɨnh²¹ tsú², tsá² zian² jmɨ́¹tɨn².
Tiá² lin¹ yáh³ hín² dá² jmáɨ¹ ca³lɨ³zian² tsú²,
sa³jun³ jmáɨ¹ hi³ jun³ yáh³ tsú² lin¹. La³ jáun²
bíh¹ lɨ́n³ tsú² la³jmɨ́¹ lɨ́n³ hnga² Jon² Dió³²,
jan² mí²tsáu² zian² cun³ jmɨ́¹hi³nio².
4 Sá¹nɨ́² jɨe³ né³ lánh³ máh³ la³ quien²
Melquisedec hí³, quí¹ ¡hí¹ la³ tɨ³ hnga² máh³
Há²bran²¹ jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí² ca³cué³
ñí¹con² tsú² cáun² la³ cun³ quia³ la³jɨ́³² hi³
ca³láɨh¹³ dí² jáun² ñí¹ ca³ñí¹jmú¹³ dí² jáun²
hniéi²!
5 Hi³ jáun² uá¹jinh¹ tsá² ná¹lɨ́n³ mí²tsáu²
jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Leví má²tí³² la³ cun³
lɨ́³ jáun² héih³² quioh²¹ hla¹ Moisés, hi³ máɨ³²
cáun² la³ cun³ quia³ la³ cun³ hi³ zia³² quioh²¹
tsáu², tɨ³la³ ñí¹con² má²tún² hmóu³² tsá² jan²
dí¹hio³ ñú¹deh³ quionh³ bíh¹ tsú² má¹ná¹, la³
cun³ hla¹ Há²bran²¹ yáh³;
6 tɨ³la³ Melquisedec hí³ né³, uá¹jinh¹ tiá²
jmɨ́¹ lɨ́n³ tsú² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Leví, cu³
jáun² cáun² ca³hiauh³ bíh¹ tsú² cáun² la³ cun³
quia³ quioh²¹ Há²bran²¹, tsá² ca³jmú³ hí³
Dió³² jáɨ¹³ quionh³. Hi³ jáun² jmɨ́¹jáun² né³,
ca³ma³miih² Melquisedec Há²bran²¹ hí³.
7 Quí¹ cun³ la³jáɨ³² bíh¹ dí² ná¹né¹ hi³
tiu³nio² tsá² quien² bíh¹ ma³miih² tsá² huen³.
8 Jáun² né³, tsá² he² cáun² la³ cun³ quia³
ñí¹con² jnoh¹, tsá² mɨ³cuóun² bíh¹ hí³, tsá²
tón³² jmáɨ¹ jún²³ bíh¹; tɨ³la³ ñí¹ Sí² quioh²¹
Dió³² má¹na²¹, rá¹hleh³² hi³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ la³
má²zian² jáun² bíh¹ Melquisedec hí³.
9 Hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ hla¹ Há²bran²¹
ca³cué³ cáun² la³ cun³ quia³ ñí¹con² tsá² hí³,
jáun² né³, lɨ́¹³ juáh¹³ dí² hi³ ja³bí¹ hla¹ Leví
tsá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ tsú² uá²jaɨ³² ca³cué³
cáun² la³ cun³ quia³ jmɨ́¹jáun², tsá² lɨ́n³
hí³ mí¹zioh²¹ quioh²¹ la³jɨ́n³² mí²tsáu², tsá²
ná¹he² hí³ cáun² la³ cun³ quia³ la³ tɨ³ ta³né³².
10 Qui³ jmɨ́¹ má²quian³² bíh¹ Há²bran²¹
jún² hi³ lɨ³zian² jan² tsá² lɨ́n¹³ hí³ mí¹zioh²¹
quioh²¹ mí²tsáu² la³ cun³ jmɨ́¹ ñeh² bíh¹
hi³ tsó³² jáun² Melquisedec hi³ tsa³ma³jéinh³
tsú².
11 Hi³ tsá² *Israel né³, ca³héi³ héih³²
quioh²¹ Dió³² tá¹la³ jmɨ́¹ tionh¹ jáun²
mí²tsáu² tsá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Leví hí³
ñí¹ hó²¹ñí¹ tsú²; tɨ³la³ sá¹jmɨ́¹ hi³ jmɨ́¹ lɨ³
chun¹ tsú² cun³quionh³ tá¹³ tsá² ná¹lɨ́n³ hí³
mí²tsáu² dúh¹, jáun² tiá² jmɨ́¹ lɨ³ hniáuh³²
yáh³ hi³ lɨ³jnia² siáh³ cónh³í¹ jan² Mí²tsáu²,
Tsá² lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ Melquisedec, quí¹ jmɨ́¹
la³ tioh²¹ bíh¹ jan² mí²tsáu² lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³
hla¹ Aarón.
12 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ ca³zan² he³ ñí¹ mí²tsáu²
zian² né³, jáun² cun³ ca³tɨ²¹ bíh¹ hi³ za¹³ siáh³
liei²¹ uá²jaɨ³².
13 Quí¹ la³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² hi³ ca³tɨn¹
Tɨ³² Juo¹³ dí², hi³ uá¹jinh¹ lɨ́n³ tsú² jan²
Tsá² ñí¹ má²cú¹ má²ñeh¹ quioh²¹ jan² tsá²
quian³tun³ jon² Israel, tɨ³la³ tsá² cu³ nió³ hí³
má¹na²¹, hí¹ jan² yáh³ tiá² ca³lɨn³ mí²tsáu² hi³
jmɨ́¹ lɨ́¹³ tsa³jmú³ ta²¹ ñí¹hiú¹³.
14 Quí¹ lin¹ lɨ́n²¹ bíh¹ hi³ Tɨ³² Juo¹³ dí² jan²
tsá² jón²zɨ́h¹ jón²cho¹ hla¹ Judá, hi³ tiá² tsá²
hí³ ca³hɨen³ yáh³ hla¹ Moisés hi³ lɨ́¹³ jmu³
mí²tsáu².
15 Hi³ jáun² né³, tɨ³ lɨ³mí¹ jlánh¹ lin¹
bíh¹ jáɨ¹³ nɨ́² cun³ñí¹ hi³ ca³lɨ³jnia² jan²
Mí²tsáu² siánh³ siáh³ hi³ lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ jáun²
Melquisedec,
16 jan² Tsá² má²lɨ́n³ Mí²tsáu² cun³ñí¹ hi³
quian³² tsú² pí³ hi³ zian² cun³ jmɨ́¹hi³nio²,
jun³juáh¹³ hi³ lɨ́n³ tsú² Mí²tsáu² cun³quionh³
hi³ lin¹ hin² tsánh² jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ yáh³
tsú² la³ cun³ rá¹juáh³ jáun² liei²¹.
17 Tɨ³la³ la³ cun³ rá¹juáh³ jáun² jáɨ¹³ quioh²¹
Dió³² bíh¹, ñí¹ rá¹juáh³ jáun² la³ lá² hi³ ca³tɨn¹
tsú²:
Hnú² bíh¹ Tsá² lɨ́n³ nú² Mí²tsáu² la³ cun³
jmɨ́¹hi³nio²,
hi³ lɨ́n³ nú² jáun² la³jmɨ́¹ lɨ́n³ Melquisedec.
18 Jáun² la³ jáun² lɨ³ hi³ héih³² hi³ jmɨ́¹ zia³²
jáun² jmɨ́¹tɨn² tiú²uú² ca³lɨ³ quien² yáh³, quí¹
la³ñí¹ la³ján³ tiá² jmɨ́¹ pin³ yáh³, sa³jun³
ca³jmú³ bíh¹ ta²¹ la³ cun³ qui³ jmɨ́¹ ca³tɨ²¹,
19 quí¹ tiá² hin² ca³tá² ca³hián² yáh³
cun³quionh³ héih³² jáun²; hi³ ja³bí¹ la³ jáun²
siáh³ má²zia³² cáun² hi³ má²hu²¹ tsɨ́³ dí² hi³

jlánh1 bíh1 chu21, cáun2 hi3 jmu2 hi3 tsá1janh13
dí2 ñí1con2 Dió32.

20 Hi3 hí1 la3 ti3 hnga2 yáh3 Dió32
ca3ma3tson2 jái13 cun3quionh3 hi3 ca3hien3
hnga2, hi3 Tsá2 hí3 lín3 Mí2tsáu2, uá1jinh1 tiá2
lin1 ca3ma3tson2 tsú2 jái13 hi3 ca3tin1 tsá2 qui3
má2ná1lín3 hí3 mí2tsáu2.
21 Ti3la3 hi3 ca3tin1 Mí2tsáu2 Tsá2 hien23 dí2
lá2 má1ná1, ca3ma3tson2 bíh1 Dió32 hi3 ho2
tsú2 jái13 jáun2 jmí1 ca3záih3 dí2 tsú2 la3 lá2:
Dió32 má2ca3ma3tson2 jë1,
hi3 cun3 jmí1líh3 yáh3 tiá2 za13 tsí3 tsú2.
Hnú2 bíh1 Tsá2 lín3 nú2 Mí2tsáu2 la3 cun3
jmí1hi3nio2,
hi3 lín3 nú2 la3jmí1 lín3 jáun2 Melquisedec.
22 Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1, lín3 Jesús jan2 Tsá2
má2tson2 cáun2 nió32 hi3 jlánh1 bíh1 chú32 la3
cónh3 bíh1 hi3 jmí1 lí3 jmí1tin2.
23 Juóun32 tsáu2 ca3lin3 mí2tsáu2 quí1hliá2 tiá2
ca3li3uén3 yáh3 tsú2 hi3 ho2 jái13 jáun2, quí1
ca3quí2 cá2tsan3 bíh1 tsú2.
24 Ti3la3 Jesús má1ná1, la3 má2lín3 jáun2 bíh1
tsú2 Mí2tsáu2, tiá2 lin1 hniah3 yáh3 jan2 tsá2
siánh3 hi3 hí3 cha13 tsú2, quí1 hí3 bíh1 zian2
cun3 jmí1hi3nio2.
25 Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, hí3 bíh1 lín3 Tsá2 tin2
lión32 tsáu2 ca3la3 tán1 hián2 cu3tí3, li3ua3 jan2
tsá2 má2tsá2janh32 ñí1con2 Dió32 cun3quionh3
hí3 dí2, quí1 hí3 bíh1 zian2 cun3 jmí1hi3nio2
hi3 cuá1hiú2 cuá1mi32 ñí1con2 Dió32 hi3 ca3tin1
tsáu2.
26 Jan2 Mí2tsá2 Hien1 la3 hí3 bíh1 li3hniah23
ñí1con2 dí2, jan2 Tsá2 hien1, jan2 Tsá2 hí1
cáun2 hi3 hlah3 tiá2 ca3jmú3 hi3 sa3jun3 tso3
yáh3 ca3jmú3, jan2 Tsá2 tiá2 ca3cunh3 quionh3
tsá2 ren2 tso3, Tsá2 jlánh1 ca3li3 quien2 la3
cónh3 bí1 la3jín32 tsá2 tionh2 hñu3mi3cuú2.
27 Hí1 jan2 yáh3 tsá2 lín3 mí2tsá2 hien1 tiá2
cunh3 tsú2, quí1 jmái1 ca3la3 jí32 hniáuh32
jngih3 tsá2 hí3 jáh3 ñí1con2 Dió32, la3ñí1 tín2
hi3 ca3tin1 hnga2, ní1 má1li32 jáun2 né3, jmu2
tsú2 siáh3 hi3 ca3tin1 tsáu2. Ti3la3 Jesús
má1ná1, cu3 jéin32 tán1 bíh1 ca3jun3 hi3 ca3tin1
ca3la3 jín32 tsáu2, jmí1 ca3cuen3 tsú2 jáun2
hnga2 yáh3.
28 Ti3la3 tsá2 hiauh3 hí3 ta21 hi3 lín3 mí2tsá2
hien1 la3 cun3 lí3 jáun2 liei21 quioh21 hla1
Moisés né3, tsá2 hí3 dá2 cáun2 quiunh32
la3 cun3 qui3 quiunh32 tsáu2 bíh1 hi3 lí1
cháunh23 chí1 cáun2 hi3 tiá2 tsú2ta21; ti3la3 jmí1
má2ca3nga2 hi3 lí3 jáun2 liei21 jáun2 né3, Dió32
ca3jmú3 cáun2 jái13 cun3quionh3 hi3 ca3hien3
hnga2 hi3 hión32 dí2 Jon2 hnga2 cú2jueh32
hi3 lín13 Mí2tsá2 Hien1, jan2 Tsá2 ca3hiá2
ca3táunh3 ca3la3 tán1 hián2 cu3tí3, la3 cun3
jmí1hi3nio2.

8

Cun3quionh3 Jesús bíh1 ca3hín13 nió32 hmai21

1 Jáun2 né3, la3 cun3 jái13 hi3 jlánh1 bíh1
quien2 ja1 la3jí32 jái13 hi3 má2lí2juáh13 jnoh1
ní2 niéih3 la3 lá2: Hi3 Mí2tsá2 Hien1 Juo13
dí2 cu3tí3 lín3 la3 má2lí2juáh13 jnoh1 ní2, hi3
hí3 bíh1 má2ca3ta3cua13 hñu3mi3cuú2 ti3 cuá2
chu21 quioh21 Dió32 Tsá2 cuá1quien2.
2 Tsá2 hí3 bíh1 lín3 Mí2tsáu2 Tsá2 jmu2
ta21 ñéih3 hñú3 hien1, ti3la3 hú1tá1 hñú3
hien1 tson2 má1ná1, hi3 ca3jmú3 hnga2 Dió32,
jun3juáh13 hi3 ca3jmú3 jáun2 tsá2mi3cuóun2
yáh3.
3 Jáun2 né3, la3jín32 tsá2 ca3li3hiáun1 hi3 lín3
mí2tsá2 hien1, tiu3nio2 zia32 hi3 cue32 ñí1con2
Dió32, hi3 jngih2 tsú2 siáh3 jáh3 ñí1con2 Dió32;
hi3 cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, ja3bí1 Jesucristo
ca3li3 hniáuh32 hi3 zia32 hi3 cué32 siáh3.
4 Ti3la3 sá1jmí1 hi3 zian2 bíh1 tsú2 ñí1 hué21
lá2 dúh1, jáun2 tiá2 Mí2tsáu2 jmí1 lín13 yáh3
tsú2, quí1 la3 ti3 ta3né32 bíh1 zian2 tsá2 ná1lín3
mí2tsáu2, tsá2 zia32 hi3 cue32 ñí1con2 Dió32 la3
cun3 rá1lí3 jáun2 liei21 quioh21 hla1 Moisés.
5 Ti3la3 mí2tsáu2 hí3 má1na21, cáun2 ná1jmu2
tá13 ñéih3 hñú3 hien1 hi3 lí3 jmáh3la3 henh13
quioh21 hi3 zia32 jáun2 ti3 hñu3mi3cuú2 bíh1.
Né1 bíh1 dí2 hi3 tson2 bíh1 cáun2 hi3 ti3 lí1
jmouh32 bíh1 tsú2 jaun32, quí1 jmí1 ca3ti3 ñí1
jmu3 hla1 Moisés cuáh32 hñú3 hmih32 jáun2,
jáun2 Dió32 ca3juáh3 la3 lá2: “Hua3hín13 nú2
hi3 jmóuh1 hnú2 tán1 hián2 cu3tí3 la3 cun3 lí3
nóh32 quioh21 hñú3 hi3 má2lí2hie3 jná13 hnú2
tsi3 máh3 lá2”.
6 Ti3la3 Mí2tsá2 Hien1 Juo13 dí2 má1ná1,
má2ca3joh13 cáun2 ta21 ti3 jlánh1 bíh1 quien2,
quí1 cun3quionh3 hí3 bíh1 ca3hi3 cáun2 nió32
hi3 jlánh1 bíh1 chu21; hi3 jmí1 ca3hi3 jáun2
nió32 hmai21 né3, jáun2 jmí1jáun2 ca3jmú3
Dió32 jái13 jlánh1 bíh1 chu21 la3 cónh3 bíh1 hi3
ca3jmú3 tsú2 jáun2 jmí1tin2.
7 Quí1 sá1jmí1 hi3 ca3li3tí3 nió32 hi3 ca3hi3
jáun2 la3 ñí1, jáun2 tiú2uú2 jmí1 li3 hniáuh32
yáh3 hi3 tanh13 tsú2 siáh3 cáun2 nió32 hmai21.
8 Ti3la3 Dió32 ca3jíen32 tsá2 hí3 hi3 tiá2 tú2
tiá2 tsin23 yáh3 tsú2, hi3 jáun2 ca3juáh3 tsú2 la3
lá2 hi3 ca3tin1 tsá2 hí3:
Juo13 dí2 juáh3 la3 lá2:
Chau21 jmái1 hi3 tanh21 jná13 siáh3 cáun2
nió32 hmai21,
quiúnh1 jná13 tsá2 *Israel ji3 tsá2 Judá ní2
siáh3,
9 Nió32 jáun2 tiá2 lí3 la3 cun3 lí3 nió32 hi3
ca3jmú32 jná13 quiúnh1 ná1 dí1hio3
ñú1deh3 tsú2, tsá2 jmí1 zian2 jmí1tin2,
jmái1 hi3 ca3zánh3 jná13 jáun2 cuo2 tsú2 hi3
ca3huen3 ná1 tsú2,
jmái1 hi3 jmí1 tionh1 tsú2 jáun2 hué32 Egipto.

Nió32 hi3 ca3jmú32 jná13 jáun2 quiúnh1 tsú2,
tiá2 ca3ma3tí32 yáh3 tsú2,
cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 tiú2uú2 ca3tánh32 jná13
tsú2 hó1ñi32, juáh3 Juo13 dí2.
10 Hi3 jáun2 ní1 má1jáun2 tanh21 jná13 siáh3
cáun2 nió32 quiúnh1 ná1 tsá2 Israel hi3
lí3 la3 lá2, juáh3 Juo13 dí2:
Taunh21 jná13 héih32 quion21 la3 ti3 jmí1 tsí3
tsá2 hí3,
hi3 tón13 jná13 siáh3 la3 ti3 hñu3 tsí3 tsú2.
Ní1 má1jáun2 né3, lín13 jná13 hú1tá1 Dió32
Juo13 tsú2,
hi3 jáun2 tsá2 hí3 né3, lín13 tsá2 tionh2 jo3uón32
jná13.
11 Má1jáun2 tiú2uú2 lin1 li3 hniáuh32 ma3tin2
tsú2 tsá2ján2 tsá2ján2,
hi3 juáh13 hi3 záih32 tsú2 rainh21 hi3 hniáuh32
li3 cuóun32 tsú2 Juo13 dí2,
sa3jun3 ñí1con2 tsá2co1 tsú2,
sa3jun3 ñí1con2 rainh21 tsú2 siáh3,
quí1 ca3la3 jín32 tsáu2 bíh1 li3 cuóu32 jná13,
uá1 hi3 tsá2 quien2, uá1 hi3 tsá2 tiá2 quien2.
12 Má1jáun2 má2hin13 jná13 la3jí32 hi3
má2ca3jmú3 tsú2 cun3 tin2 tsí3 hmóu32,
hi3 jmí1líh3 tiú2uú2 cháu1 jná13 tsin32 tso3
quioh21 tsú2.
13 Jáun2 né3, cun3quionh3 hi3 hie32 jáun2 Dió32
cáun2 nió32 hmai21, má2lin1 hi3 má2tseh1 bíh1
hi3 jmí1 lí3 jáun2 jmí1tin2; hi3 li3ua3 cáun2
hi3 má2tseh1 né3, cáun2 má2tsá2li3yenh3 bíh1,
hi3 tiú2uú2 lin1 nga3 zia32 ñí1 li3 jmuh1 ta21,
má2ja3quián3 tá1ron13 ti3 có32 bíh1.

9

Ñí1hiú13 zia32 ñí1 hué21 lá2 ji3 ñí1hiú13 zia32 hñu3mi3cuú2

1 Jáun2 né3, nió32 hi3 jmí1 hu21 jáun2 la3 jmí1
ñí1 jmí1 quionh3 héih32 quioh21 ca3ti21 ha3
lánh3 rón32 hniáuh32 ma3tsu3 ma3jónh32 tsú2
Dió32, la3 má2quionh3 cáun2 hñú3 híen1 ñí1
lí13 ma3tsu3 ma3jónh32 tsú2 Dió32 hi3 ca3jmú3
jáun2 tsá2 zian2 ñí1 hué21 lá2.
2 Cuáh32 hñú3 hmih32 jáun2 né3, jmí1 lí3
tun3 ñéih3, hi3 lí3 la3 lá2: Ñéih3 ñí1 la3ñí1
jmí1 lí3 cáun2 ñí1 híen1, ñí1 jmí1 zeh1 cáun2
candelero jueh32 hi3 jmí1 tsi21 quiau3 sí2, hi3
ñí1 jáun2 siáh3 jmí1 zeh1 cáun2 mesa ñí1 jmí1
ná1tsi21 *hí3 cuú2miih21 híen1.
3 Jáun2 ní1 má1ca3nga2 jáun2 ñí1 he1 hmih32
ñí1 má2tun3 né3, jmí1 lí3 siáh3 cáun2 ñí1 jlánh1
bíh1 híen1.
4 Ñí1 jáun2 jmí1 lí3 siáh3 cáun2 ñí1hiú13
míh1 lí3 mí1ñí2 cú1mí1niau21 ñí1 tí2 jin32 tsú2
ziún2, la3 má2quionh3 cáun2 cuó2 hi3 rá1píeh23
cú1mí1niau21. Hñu3 cuó2 jáun2 jmí1 dí1hu21
cáun2 tse3 lí3 mí1ñí2 cú1mí1niau21; hi3 hñu3
tse3 jáun2 né3, jmí1 tioh3 la3 cun3 má32 hi3
téh23 tsú2 maná hi3 ca3súh3 jáun2 Dió32. Ja3bí1
hñu3 cuó2 jáun2 jmí1 hu21 siáh3 hmá2hu21
quioh21 hla1 Aarón hi3 ca3hion2 jáun2 zen2.
Hi3 hñu3 cuó2 jáun2 jmí1 hu21 siáh3 tá1 tun3
jo21 hmá2 hi3 lí3 quín1 ñí1 jmí1 rá1lí3 jáun2
héih32 quioh21 nió32 hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32.
5 Ñí1 cuó2 jáun2 jmí1 tionh1 gon3
querubines quian21 Dió32 hi3 ná1láin1.
Cun3quionh3 tsá2 láin1 hí3 né3, jmí1 lin1 hi3
Dió32 cuá3 ñí1 jáun2. Tsá2 hí3 jmí1 ná1hai21
pí13 ñí1 quioh21 ñí1 jmí1 ná2tsí3 jáun2 mí2tsá2
híen1 la3 cun3 hi3 lí1 cue32 ñí1con2 Dió32 hi3
ca3ti21 tso3. Ti3la3 cun3 ní2 bíh1 má2tioh21 hi3
ca3ti21 jái13 ní2 ta3né32.
6 Ní1 má1li32 jáun2 hua3jan21 la3jí32 hi3 jáun2
né3, jáun2 tsá2 ná1lín3 mí2tsáu2 tí2 taunh32
cun3 jmá2 cun3 jnia32 ñí1 híen1 la3ñí1 jáun2,
hi3 jmu2 ta21 hi3 ca3tin1.
7 Ti3la3 ñí1 híen1 quien2 ñí1 má2tun3 jáun2
má1na21, jí32la3 hnga2 mí2tsá2 híen1 bíh1 jmí1
tsá2hi32 cu3 jéin32 cú2 mii2; ní1 má1já2hi32 tsú2
ñí1 jáun2 né3, hniáuh32 quian32 tsú2 jmí13 jáh3
hi3 tsa3ma3jnia32 dí2 hi3 ca3ti21 tsáu13 hnga2,
la3 má2quionh3 tsáu13 la3jín32 tsáu2 ní2 siáh3,
la3 cun3 la3jí32 tso3 hi3 ca3jmú3 tsú2 ta3 tiá2
ñi32.
8 Cun3quionh3 hi3 jáun2 hie32 dí2 Jmí2chí3
Chun1 hi3 tiá2 jui32 jmí1 má2há2na21 yáh3 hi3
jmí1 li3 ngá13 li3ua3 jan2 tsáu2 la3 ti3 ñéih3 ñí1
jlánh1 bíh1 híen1 tá1la3 jmí1 zeh1 jáun2 hñú3
híen1 lí3 hmih32 hi3 ca3li3 jáun2 jmí1jáun2.
9 La3jí32 bíh1 hi3 jáun2 lí3 la3jmí1 lí3 cáun2
jái13 hi3 ca3ti21 jmái1 hi3 ziáun2 dí2 lá2 ta3né32,
hi3 jmu2 lin1 hi3 ca3la3 jí32 hi3 jmí1 tsá2cué2
tsú2 jáun2 ñí1con2 Dió32 ji3 jáh3 hi3 jmí1 jngih2
tsú2 ñí1 jáun2 ní2 siáh3, cónh3 tiá2 jmí1 tú2 jmí1
tsin23 bíh1 hi3 jmu3 hi3 lí13 niau21 tie3 cun3
tán1 cun3 hián2 jmí1 tsí3 tsá2 má2ná1má2tsú2
má2jónh32 hí3 Dió32.
10 Hi3 la3jí32 héih32 ca3ti21 he3 lánh3
hniáuh32 zian2 tsú2, uá1la3 cun3 má32 hi3 cú2
hi3 hính23 tsú2, ji3 héih32 ha3 lánh3 rón32 li3
jin2 tsú2 cun3quionh3 ha3 lánh3 rón32 lóh32
tsú2, la3jí32 héih32 ní2 jmí1 quien2 jmáh3la3
ta3 tiá2 má2ca3za3 Dió32 nió32 jáun2 bíh1.
11 Ti3la3 né32 né3, má2cuan2 bíh1 Cristo, Tsá2
lín3 hí3 Mí2tsá2 Híen1 ca3ti21 la3jí32 hi3 chu21
hi3 má2zia32 ta3né32. Hi3 ñí1 híen1 ñí1 jmu2
tsú2 tá13 hi3 lín3 Mí2tsáu2 né3, cáun2 ñí1 jlánh1
bí1 chu21 bíh1, hi3 ti3 jlánh1 bíh1 quien2 siáh3,
jun3juáh13 cáun2 ñí1 ca3jmú3 tsá2mi3cuóun2
yáh3, la3 cun3 jun3juáh13 ñí1 hué21 lá2 yáh3.
12 Ti3la3 má2ca3hi3 bíh1 Cristo ñí1 jlánh1
bíh1 híen1 jáun2, hi3 ca3ñí1jéin13 tsú2 jmí13
hnga2, jun3juáh13 jmí13 zéin1 yáh3, hi3 sa3jun3
jmí13 cuá1juí2 míh1 yáh3. Cu3 jéin32 tán1
bíh1 ca3ñí1hi32 tsú2 ñí1 jáun2, hi3 ca3joh13

hi³ lí¹³ lión³² tsáu² hi³ jáun² lí¹³ zian² cun³
jmí¹hi³nio².

13 Quí¹ ní¹juáh³ ta³bí¹ cun³quionh³ jmí¹³
cuá¹juí² ji³ zéin¹ yáh³ jmí¹ lí²ji² ngú³ quioh²¹
tsá² ren² tso³ ta³ ñí¹ Dió³², ho³ ji³ cun³quionh³
hi³ sen³² jáun² tsá² ren² tso³ juá² quioh²¹
cuá¹juí² míh¹ hi³ ca³cáun³ jáun² ñí¹hiú¹³
siáh³,

14 hi³ jáun² né³ ¡tiá¹³ bíh¹ tiá³ jmi² quioh²¹
Cristo tiá² li³ quien², Tsá² ca³cuen³ hí³ hnga²
ñí¹con² Dió³² cun³quionh³ Jmí²chí³ zian² cun³
jmí¹hi³nio², la³jmí¹ cuen² tsáu² jan² jáh³ jin²!
Hi³ cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, má²lí¹³ má¹ti²¹ dí²
ñí¹con² Dió³² Tsá² juú²tsáun², quí¹ má²ca³li³
jin² dí² la³ ti³ hñu³ jmí¹ hñu³ tsí³ dí² ca³ti²¹
la³jí³² hi³ jmí¹ jmu³² dí² jáun², hi³ jmí¹ jmu²
hi³ tiauh² dí² jáun² jo³cuo² hmú³².

15 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, Jesucristo bíh¹ lín³
Tsá² cua³tianh² cáun² nió³² hmai²¹; hi³ jáun²
tsá² má²ca³te³ hí³ Dió³² lí¹³ hiáuh³ cáun² hi³
quien² cun³ jmí¹hi³nio², la³ cun³ hi³ ca³jmú³
jáun² Dió³² jái¹³ hi³ cué³², quí¹ cun³ñí¹ hi³
ca³jun³ jáun² Cristo bíh¹ má²zia³² ha³ lánh³
rón³² lí¹³ hin³ tso³ hi³ ca³jmú³ jáun² tsáu²
tá¹la³ jmí¹ tiáunh¹ tsú² jáun² nió³² la³ñí¹.

16 Jmú¹³ jái¹³, ní¹juáh³ quiau³ hi³ quiú²
jan² tsáu², tiá² má²quien² yáh³ tá¹la³ tiá²
má²ca³li³ tson² hi³ má²jun² tsá² ca³quiú² hí³
quiau³.

17 Quí¹ quiau³ hi³ quiú² tsú² jáun² tiá²
má²quien² yáh³ tá¹la³ zian² tsá² ca³quiú² hí³
jái¹³ jáun², ní¹ má¹jun² máh³ tsú² má²quien².

18 La³ jáun² bíh¹ li³ ca³ti²¹ nió³² hi³
ca³quiú² jáun² Dió³² la³ñí¹, hi³ cun³quionh³
hi³ ca³táin² jáun² jmí²hán¹ jáh³ bíh¹ ca³hín¹³
nió³² jáun².

19 Jmí¹jáun² ca³híeh³ tín² hla¹ Moisés
la³jín³² tsáu² héih³² hi³ jmu² Dió³²; jmí¹
li²¹ jáun² né³, ca³can³ tsú² jñú¹³ *já¹ziáh²
quian²¹ hin³² dáin³ quionh³ cáun² ñeh¹
nái² jmái² hisopo, hi³ jáun² ca³ma³jlih²¹ tsú²
cun³quionh³ jmí¹³ cuá¹juí² míh¹ [ji³ jmí¹³
zéin¹ ní² siáh³] hi³ má²ná¹jan² quionh³ jmái²,
hi³ ca³péih³ tsú² ñí¹ Sí² tioh³ héih³² quioh²¹
Dió³², ji³ la³ má²quionh³ la³jín³² tsáu² ní²
siáh³.

20 Jáun² ca³záih³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:
“Cun³quionh³ jmi² lá² bíh¹ lí²tson² nió³² hi³
ca³tanh² Dió³² quiúnh¹ hnoh²”.

21 Ja³bí¹ ca³péih³ siáh³ Moisés jmi² hñú³
híen¹ jáun², la³ má²quionh³ la³jí³² hi³ nio²
jáun² ñéih³ siáh³ hi³ jmúh³² tsú² ta²¹ ní¹
má¹ca³ma³tsu³ ma³jónh³² tsú² Dió³².

22 Quí¹ la³ cun³ rá¹lí³ jáun² héih³², hi³
míh¹ tiá² la³jí³² bíh¹ li³ hniáuh³² jmu³ tsú²
ji² cun³quionh³ jmi²; hi³ sa³jun³ lí¹³ bíh¹ hin³
tsáu¹³ tsú² ní¹juáh³ hi³ tiá² quionh³ jmi².

Cun³quionh³ hi³ ca³cuen³ hnga² bíh¹ Jesús
lí¹³ hin³ tsáu¹³ tsáu²

23 Jáun² la³ jáun² bíh¹ tí² lí²hniáuh³² jngih³
tsú² jáh³, jáun² li³ ji² la³jí³² la³ cun³ henh¹³
hi³ ná¹jmúh³² tsú² jáun² ta²¹ ñí¹ hué²¹ lá²,
henh¹³ quioh²¹ la³ cun³ rón³² lí³ hi³ né³bí¹
jmí¹ lí¹³ jáun² ti³ hñu³mi³cuú²; ti³la³ ca³ti²¹ hi³
né³bí¹ jmí¹ lí¹³, hi³ hú¹tá¹ cu³tí³ li³ jin² jáun²
tsáu² né³, ca³li³ hniáuh³² bíh¹ hi³ li³ jin² tsú²
cun³quionh³ hi³ ca³hiauh³ jáun² Dió³² cáun²
hi³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹.

24 Quí¹ jun³juáh¹³ ñí¹ jlánh¹ bíh¹ híen¹
hi³ ca³jmú³ tsá²mi³cuóun² yáh³ ca³hi³ Cristo,
henh¹³ quioh²¹ hi³ lí³ jáun² hñu³mi³cuú²;
ti³la³ tá²chi²¹ hñu³mi³cuú² bíh¹ ca³hi³ tsú².
Jáun² ñí¹ jáun² bíh¹ cuá³ tsú² ta³né³² hi³ nau³²
jái¹³ ca³ta¹ jnoh¹ ta³ ñí¹ Dió³².

25 Né³² né³, tsá² ca³lin³ hí³ mí²tsá² híen¹
ti² tsá²hi³² cu³ jéin³² cú² mii² ñí¹ jlánh¹
bíh¹ híen¹ jáun², hi³ ti² tsá²can³² jmi², ti³la³
jun³juáh¹³ jmí¹³ hnga² yáh³ tsú²; ti³la³
Cristo má¹ná¹, jun³juáh¹³ hliáun³ jéin³² yáh³
hniáuh³² tsa³jen³ tsú² hnga².

26 Quí¹ sá¹jmí¹ la³ jáun² dúh¹, jáun² jmí¹
ca³tin¹ tsú² jún³ hliáun³ jéin³² bíh¹ la³ cun³
jmí¹ ca³li³ hngá¹máh³ lá². Ti³la³ cu³ jéin³²
bíh¹ ca³ma³jnia³² tsú², jmái¹ ñí¹ má²táuh³
lá², hi³ jáun² cun³quionh³ hi³ ca³cuen³ jáun²
hnga² bíh¹ tsú² ca³li³ hi³ hin³ tsú² tsáu¹³
tsáu².

27 La³ cun³ qui³ ca³tin¹ ji³lin² tsáu² hi³ jún³
cu³ jéin³², jáun² ní¹ má¹li³² jáun² má²tá¹tsi²¹
héih³² ñí¹con² tsú²,

28 la³ jáun² bíh¹ lí³ siáh³ ñí¹con² Cristo;
cu³ jéin³² tán¹ bíh¹ jun³ tsú² jmí¹ ca³cuen³
tsú² jáun² hnga², hi³ ca³hin³ tsú² jáun² tsáu¹³
juóun³² tsáu². Ti³la³ ní¹ má¹ca³ma³jnia³² tsú²
siáh³ cónh³ hi³ ti²¹ tenh³ má¹ná¹, jun³juáh¹³
hi³ uú² ja³hin² tso³ yáh³ tsú² jáunh³, quí¹ hi³
má²ja³lion³ tsá² ná¹jaun² bíh¹ tsú².

10

1 Quí¹ héih³² hi³ ca³hiauh³ jáun² hla¹
Moisés jmí¹ lí³ jmáh³la³ henh¹³ quioh²¹ hi³
chu²¹ hi³ né³bíh¹ jmí¹ lí¹³ máh³, tiá² jmí¹
lí³ yáh³ hú¹tá¹ mí¹zioh²¹ cu³tí¹³. Cun³ñí¹
hi³ jáun² tiá² jmí¹ tióh³² yáh³ héih³² jáun²
hi³ jmu³ hi³ li³ chun¹ tsú² ca³la³ tán¹ hián²
cu³tí¹³, tsá² jmí¹ má²janh³² ñí¹con² Dió³²
cun³quionh³ hi³ jngih² tsú² jáun² jáh³ cu³
jéin³² cú² mii².

2 Quí¹ sá¹jmí¹ hi³ ca³hin³ tso³ quioh²¹ tsáu²
jmí¹ ca³jngih³ tsú² jáun² jáh³, jáun² jmí¹ li³
lieih²¹ bíh¹ jmí¹ tsí³ tsá² má²tsú² má²jónh³²
hí³ Dió³² hi³ má²lín³ tsú² jan² tsá² tiú²uú²
tso³ ren², jáun² tiú²uú² jáh³ jmí¹ jngih³ yáh³
tsú².

3 Tɨ3la3 cun3quionh3 hi3 jngɨh2 tsú2 jáun2
jáh3 né3, tɨ3 má2chau2 bíh1 tsɨ́3 tsú2 cú2 jéin32
cú2 mii2 hi3 la3 ná1ren2 bíh1 tsú2 tso3;
4 quí1 cun3 jmɨ́1lɨ́h3 tiá2 tioh21 bíh1 jmɨ́13
cuá1juí2 jɨ3 jmɨ́13 zéin1 hi3 hin3 tsáu13 tsáu2.
5 Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, Cristo ca3záɨh3
Dió32 la3 lá2 jmɨ́1 tɨ3 ñí1já21 ñí1 hué21 lá2:
Tiá2 ca3tɨ́3 yáh3 honh2 hnú2 hi3 zia32 hi3 lɨ́1
cue32 tsáu2,
sa3jun3 hi3 jngɨh2 tsú2 jáun2 jáh3,
hi3 jáun2 cu3tsa32 má2ca3jmuh3 hnú2 cú2jueh32
hua3jan21 hi3 lɨ́n13 jná13 tsá2 dí1ngú3.
6 Tiá2 ca3tɨ́3 yáh3 honh2 hnú2 uá1 cun3 hi3 jɨn3
tsú2 tá1 jan2 jáh3 ñí1con2 hnú2,
hi3 sa3jun3 ca3jen13 bíh1 hnú2 hi3 jngɨh2 tsú2
jáun2 jáh3 hi3 ca3tɨ21 tso3.
7 Jáun2 jná13 né3 ca3juánh32 la3 lá2:
Hnú2 Dió32, lá2 hún1 jná13 hua3jan21 hi3 jmu1
jná13 la3 cun3 hi3 tɨ32 honh2 hnú2,
la3 cun3 hi3 rá1juáh3 jáun2 ñí1 Sí2 hi3 ca3tɨn1
jná13.
8 Jáun2 né3, la3ñí1 tín2 ca3juáh3 tsú2 hi3 tiá2
tɨ32 yáh3 tsɨ́3 Dió32 hi3 jngɨh2 jáun2 tsáu2
jáh3 ñí1con2 tsú2, sa3jun3 jmɨ́1 zia32 hi3 cue32
tsáu2, sa3jun3 hi3 jɨn23 tsú2 jáun2 jáh3 tá1 jan2,
sa3jun3 hi3 jngɨh2 tsú2 jáun2 jáh3 hi3 ca3tɨ21
tso3, uá1jinh1 liei21 rá1juáh3 hi3 jmɨ́1 ca3tɨn1
tsú2 jmu3 la3 jáun2.
9 Jmɨ́1jáun2 ca3juáh3 tsú2 siáh3 la3 lá2: "Hnú2
Dió32 lá2 hún1 jná13 hua3jan21 hi3 jmu1 ná1
la3 cun3 hi3 tɨ32 honh2 hnú2". Jáɨ13 nɨ́2 hnió3
juáh3 hi3 la3 jáun2 bíh1 má2tɨ32 tsɨ́3 Dió32 cha3
jmɨ́1 jngɨh3 tsáu2 jáh3.
10 Jáun2 né3, má2ca3ta3ná1chan1 dí2 ñí1con2
Dió32 cun3ñí1 hi3 ca3jmú3 jáun2 Jesús Tsá2 lɨ́n3
Cristo la3 cun3 hi3 tɨ32 tsɨ́3 Dió32, hi3 ca3cuen3
tsú2 jáun2 hnga2 hi3 jún3 cu3 jéin32 tán1.
11 Hi3 tsá2 ná1lɨ́n3 mí2tsáu2 né3, la3
má2ná1jmu2 jáun2 bíh1 tá13 la3 ma3 quin32
ma3 jan32 jmáɨ1 ca3la3 jɨ́32 hi3 jngɨh2 jáh3,
uá1jinh1 tiá2 lin1 tso3 hin23.
12 Tɨ3la3 Jesús má1ná1, cu3 jéin32 tán1 la3 lá2
bíh1 ca3cuen3 tsú2 hnga2 hi3 jún3 hi3 ca3tɨ21
tsáu13 tsáu2, cáun2 hi3 ca3lɨ3 quien2 cun3
jmɨ́1hi3nio2; jmɨ́1 lɨ21 jáun2 né3, ca3lɨ3 lin1 hi3
quien2 tsú2 jmɨ́1 ca3ta3cua13 jáun2 tɨ3 cuá2
chu21 quioh21 Dió32.
13 Ñí1 jáun2 cuá1jan32 tsú2 ca3la3 ñí1
cá1chó21 jmáɨ1 hi3 tsá2 hau2 tsú2 lɨ́13 tá1tonh1
ñeh2 ta3 tsú2 hi3 lɨ3 lin1 hi3 tiá2 quien2 tsá2
hí3.
14 Quí1 cun3quionh3 hi3 ca3cuen3 tsú2 jáun2
hnga2 hi3 jún3 cu3 jéin32 tán1, ca3ma3chun1
tsú2 ca3la3 tán1 hián2 cu3tí13 cun3 jmɨ́1hi3nio2
la3jɨ́n32 tsá2 má2ná1chan1.
15 Ja3bí1 Jmɨ́2chí3 Chun1 má2tson2 siáh3 jáɨ13
nɨ́2. La3ñí1 tín2 ca3juáh3 tsú2 la3 lá2:
16 Nɨ́1 má1jáun2 tanh21 jná13 siáh3 cáun2 nió32
quiúnh1 tsá2 hí3 hi3 lɨ́3 la3 lá2, juáh3
Juo13 dí2:
La3 tɨ3 hñu3 tsɨ́3 tsá2 hí3 taunh21 jná13 héih32
quion21,
hi3 tón13 jná13 siáh3 la3 tɨ3 jmɨ́1 tsɨ́3 tsú2.
17 Jmɨ́1 lɨ21 jáun2 né3, ca3juáh3 siáh3 la3 lá2:
Hí1 cu3 jéin32 tiú2uú2 cháu1 jná13 tsɨn32 tso3
jáun2 quioh21 tsú2,
sa3jun3 hi3 ca3jmú3 tsú2 jáun2 cun3 tɨn2 tsɨ́3
hmóu32.
18 Jáun2 né3, nɨ́1juáh3 la3 má2ca3chí2 bíh1
tsú2 tsɨ́3 ca3tɨ21 tso3 jáun2, jáun2 tiú2uú2 jáh3
hniah3 yáh3 hi3 jngɨh3 tsáu2 hi3 ca3tɨ21 tso3.

Ca3ta1 dí2 má1janh13 ñí1con2 Dió32

19 Hi3 jáun2 né3 reh2, má2lɨ́13 niau21 tiá3 tsɨ́3
dí2 hi3 tauh21 dí2 ca3la3 tɨ3 ñéih3 ñí1 jlánh1
bíh1 hɨ́en1 cun3ñí1 hi3 Jesucristo ca3táɨn3
jmɨ́2hán1;
20 quí1 cun3quionh3 hi3 ca3cáɨ2 jáun2 hmɨh32
hi3 jmɨ́1 hí1jnáɨ23 jáun2 juɨ32 ñéih3 ñí1 hɨ́en1
quien2 jáun2 bíh1 má2lin1 hi3 má2ca3nia3 Jesús
cáun2 juɨ32 hmaɨ21 quiú13 dí2 hi3 lɨ́13 ngá13 dí2
ñéih3 ñí1 hɨ́en1 quien2 jáun2, cáun2 juɨ32 hi3
jmu2 hi3 lɨ́13 ziáun2 dí2 hi3 hmaɨ21. Hmɨh32
jáun2 má1ná1, hi3 hɨe32 tsú2 ngú3 quioh21
hnga2 bíh1 Jesús.
21 Hi3 cun3ñí1 hi3 Jesús hí3 bíh1 siáh3
lɨ́n3 Mí2tsá2 Hɨ́en1 ca3tɨn1 la3jɨ́n32 tsá2 tionh2
jo3cuo2 Dió32,
22 jáun2 cuɨ́1 má1janh13 dí2 ñí1con2 Dió32 hi3
ca3la3 hí1 cáun2 hi3 tiá2 chí1quí2 chí1jnáɨ23 tsɨ́3
dí2, tɨ3la3 hi3 nio2 cáun2 tán1 tsɨ́3 dí2 má1ná1;
quí1 má2ca3ma3jɨ2 bíh1 tsú2 hñu3 tsɨ́3 dí2, hi3
má2ca3sa2 tsú2 siáh3 jnoh1 cun3quionh3 jmáɨ2
jɨ2, jáun2 tiú2uú2 tso3 cha32 jmɨ́1 tsɨ́3 dí2.
23 Cuɨ́1 chá13 dí2 tiá3 tsɨ́3 hi3 la3 má2ná1ton23
jáun2 dí2 jáɨ13 ca3tɨ21 la3 cun3 hi3 má2hu21
jáun2 tsɨ́3 dí2, quí1 qui3 cónh3 ma3tí32 bíh1
Dió32 jáɨ13 hi3 má2ca3jmú3.
24 Jáun2 né3, cuɨ́1 láɨ13 dí2 lánh3 rón32 cue13
dí2 pí3 tsá2ján2 tsá2ján2, hi3 hno3 dí2 tsú2, hi3
jmú13 dí2 siáh3 hi3 chu21 ñí1con2 tsú2.
25 Ha3 lɨ́2 cuɨ́1 chá13 dí2 tɨ3 có32 hi3 cuú1
ngah13 dí2 hi3 má1tsú1 má1jonh21 dí2 Dió32
la3jmɨ́1 má2ná1jmu2 ma3 jan2 tsáu2. Tɨ3 jlánh1
bíh1 ca3ta1 dí2 hi3 hlɨ́1 lienh1 dí2 tsá2ján2
tsá2ján2 hi3 má1tɨ21 dí2 re2. Hi3 jmáɨ1 hi3
ziáun2 dí2 lá2 né3, tɨ3 jlánh1 bíh1 má2hniáuh32
jmú13 la3 jáun2, quí1 néh32 dí2 hi3 má2janh2
bíh1 má2he2 jmáɨ1 quioh21 Tɨ32 Juo13 dí2.
26 Quí1 nɨ́1juáh3 jnoh1, tsá2 má2ca3lɨ3 né1
dí2 jú1 tson2 cáun2 jmú13 tso3 la3 má2jmu32
jáun2, jáun2 tiú2uú2 hin2 zian2 yáh3 tsá2 lɨ́13
jún3 siáh3 ca3tɨ21 tso3 jáun2;
27 ñí1 jɨ́21la3 tɨ3 cáun2 má2ma3tso2 tsɨ́3 bíh1
tsú2 nɨ́1 má1cá2chó32 jmáɨ1 hi3 ra3tsɨ32 jáun2

Dió32 héih32 cun3quionh3 sí2 huáh2 tsí3, ñí1 lí13
cón32 tsá2 hau2 Dió32.
28 Quí1 ní1juáh3 ta3 bíh1 tsá2 tiá2 ta21
ca3taunh3 héih32 quioh21 hla1 Moisés yáh3
ca3tɨn1 jún3, ní1juáh3 tsá2 má2ca3hna3 gon3
ho3 gáun3 tsáu2, hi3 hí1 cú1pih21 uu3i3tso3 tiá2
ca3li3 zia32 quioh21,
29 hi3 jáun2 né3 ¡tiá13 bíh1 tiá3 tsá2 tiá2 quiú2
tiá2 jéin23 Jon2 Dió32 tiá2 ma3tso2 tsí3, tsá2
lí1 jmu2 hí3 hi3 tiá2 quien2 jmí2hán1 tsú2 hi3
ca3ma3tson2 jáun2 nió32 hmaɨ21 hi3 má2tiáuh1
dí2 jáun2, jmɨ2 hi3 jmu2 hi3 lín3 tsú2 jáun2 tsá2
ná1chan1 ñí1con2 Dió32! Quí1 tsá2 la3 hí3 bíh1
cáun2 lí1 tú2 lí1 hión32 siáh3 Jmí2chí3 Chun1,
Tsá2 má2jnia32 hí3 mií3 hi3 ja32 jáun2 tsí3 Dió32
ñí1con2 dí2.
30 Quí1 má2cuóun32 bíh1 dí2 Juo13, Tsá2
ca3juáh3 hí3 la3 lá2: "Jná13 bíh1 ca3tɨn1
má1tson13 tsáu2, huen2 jná13 bíh1 ca3tɨn1
jéinh1'". Ja3bí1 ca3juáh3 tsú2 siáh3: "Dió32
bíh1 Tsá2 ra3tsɨ32 héih32 ñí1con2 tsá2 tionh2
jo3cuo2'".
31 ¡He3 ma3 jlánh1 huáh2 tsí3 ní1juáh3 ní1
má1ca3janh32 tsú2 ñí1con2 Dió32 Tsá2 liéih32!
32 Hi3 jáun2 né3, cháu1 náh2 honh2 lánh3
rón32 ca3li3 quián13 náh2 jmí1tin2, jmí1 tá2
ca3táɨ3 jáun2 joh1 quioh21 Dió32 hñu3 honh2
náh2, hi3 ca3tion3 náh2 jáun2 honh2 ja1 la3jí32
uu3cha3tsɨ32 huáh2 tsí3 hi3 ca3há2 ca3nga2
náh2.
33 Ma3 jan2 hnoh2 ca3quiú2 ca3je3 tsú2 ñí1
hó21ñí1 tsá2 juú2, hi3 ca3qui3 ca3jmoh3 náh2
tsú2; hi3 ma3 jan2 hnoh2 siáh3 ca3tionh2 náh2
cúh2 honh2 ca3tɨn1 tsá2 jmí1 ná1má2tso2 hí3
tsí3, hi3 ca3tianh3 náh2 cu3héin1 tsú2.
34 Ca3ja3 bíh1 mií3 honh2 náh2 ñí1con2
tsá2 jmí1 ná1tson3, ja3bí1 cáun2 ca3ma3hiúnh13
náh2 siáh3 honh2 jmí1 ca3quin3 tsú2 hi3
quián13 náh2, quí1hliá2 cun3 má2ná1ñíh1 bíh1
náh2 hi3 tɨ3 hñu3mɨ3cuú2 nio3 náh2 hi3 jlánh1
bíh1 chu21, hi3 ma3híe2 cun3 jmí1hi3nio2.
35 Hi3 jáun2 né3, ha3 lí2 cuí1 cha3hín3 hi3
nio2 ní2 tiá3 honh2 náh2, quí1 cun3quionh3 hi3
jáun2 bíh1 zia32 hi3 lí13 hián13 náh2.
36 Hniáuh32 bíh1 cueh13 náh2 honh2 hi3
jmúh13 náh2 la3 cun3 hi3 tɨ32 tsí3 Dió32, quí1
jáun2 bíh1 lí13 hián13 náh2 la3 cun3 jáɨ13 hi3
má2ca3jmú3 tsú2 jáun2 hi3 cué32.
37 Quí1 ñí1 Sí2 rá1juáh3 la3 lá2:
Má2ja3quián3 cu3tí13 bíh1 jáunh3 Tsá2 ca3tɨn1
jáunh3,
ha3 tiú2uú2 lén3 yáh3 tsú2.
38 Jáun2 né3, tsá2 joh2 jná13,
tsá2 má2líin3 la3juah21 dúh1 jan2 tsá2 chun1,
lí13 bíh1 zian2 quí1 cun3ñí1 hi3 nio2 cáun2 tsí3;
tɨ3la3 ní1juáh3 tsá2 ca3jính32 tɨ3 cu3hna21 né3,
tiá2 tɨ32 yáh3 tsɨn32 jná13 tsá2 la3 hí3.
39 Tɨ3la3 jnoh1 má1ná1, tiá2 láɨ3 yáh3 dí2
tsá2 jinh32 tɨ3 cu3hna21, tsá2 cun3 ca3tɨn1 hi3
tsa3hín3. Tɨ3la3 jnoh1 dá2 láɨ3 dí2 tsá2 nio2
cáun2 tsí3 bíh1, hi3 jáun2 bíh1 lí13 liáu3 dí2.

11

Jáɨ13 hi3 ca3tɨn1 tsá2 nio2 cáun2 tsí3

1 Hi3 jáun2 né3, ní1juáh3 tsá2 nio2 cáun2 tsí3,
cun3 tiá2 hɨ32 bíh1 tsí3 tsú2 ca3ti21 li3ua3 cáun2
hi3 cuá1jan32 tsú2 jáun2; tsá2 la3 hí3 bíh1 cun3
tiá2 taunh32 tun3 tsí3 hi3 ca3tɨ21 cáun2 hi3 tiá2
má2ca3jíe3, quí1 cáun2 ñi32 tsú2 hñu3 tsí3 hi3
tson2 bíh1 zia32 la3 cun3 hi3 hu21 jáun2 tsí3.
2 Tsá2haun32 dí1hio3 ñú1deh3 dí2 ca3ta3tonh1
re2 ta3 ñí1 Dió32, quí1 cun3ñí1 hi3hliá2 jmí1
ná1tioh3 cáun2 tsí3.
3 Cun3quionh3 hi3 nio2 jáun2 cáun2 tsí3 bíh1
dí2 né1 hi3 Dió32 bíh1 ca3jmú3 ca3la3 jɨ3li32
cun3quionh3 jmáh3la3 jë1; hi3 la3jí32 hi3 jniá3
siáh3, jun3juáh13 ca3lɨ3 cun3quionh3 hi3 jmí1
má2jniá3 yáh3.
4 Hi3 jáun2 né3, cun3ñí1 hi3 jmí1 nio1 jáun2
cáun2 tsí3 bíh1 hla1 Abel, jáun2 tɨ3 jlánh1 bíh1
ca3tí3 tsí3 Dió32 jáh3 hi3 ca3jngɨh3 tsú2 jáun2
la3 cónh3 bíh1 hi3 ca3cué3 jáun2 hla1 Caín.
Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 ca3ma3tson2 Dió32 jáɨ13
hi3 chun1 tsú2, hi3 la3 cun3 hi3 ca3cué3 tsú2
jáun2 né3, ca3héɨ3 bíh1 Dió32. Hi3 cun3ñí1 hi3
jmí1 nio1 jáun2 cáun2 tsí3 bíh1 siáh3 hla1 hí3,
jáun2 bíh1 zia32 hi3 má2ta2 tsú2 jnoh1 la3 tɨ3
ta3né32, uá1jinh1 má2jún1 tsú2.
5 Ja3bí1 cun3ñí1 hi3 jmí1 nio1 cáun2 tsí3 bí1
siáh3 Enoc, jáun2 cáun2 ngah3 la3 lí3 jáun2
bíh1 tsú2, tiá2 lin1 ca3jun3 yáh3 tsú2; tiú2uú2
hin2 ca3tsauh1 yáh3 tsú2, quí1 Dió32 bíh1 la3
ca3jáu32 tsú2. Ñí1 Sí2 quioh21 Dió32 rá1juáh3
la3 lá2 hi3 ca3tɨn1 tsá2 hí3, hi3 ñeh2 bíh1 hi3
tsánh32 tsú2, ca3tí3 bíh1 tsí3 Dió32 la3jí32 hi3
ca3jmú3 tsú2.
6 Quí1 cun3 tiá2 lí13 bíh1 jmu3 tsáu2 la3
cun3 hi3 tɨ32 tsí3 Dió32 ní1juáh3 tiá2 nio2 yáh3
cáun2 tsí3 tsú2. Quí1 la3ñí1 la3ján3 hniáuh32
chá32 tsú2 cáun2 tsí3 hi3 cu3tí3 bíh1 zian2
Dió32 ní1juáh3 tsá2 hnió3 ma3janh32 ñí1con2
Dió32, hi3 hniáuh32 siáh3 chá32 tsú2 cáun2
tsí3 uá2jaɨ32 hi3 tson2 zia32 hi3 hiáuh13 tsú2
ní1juáh3 tsá2 hnah2 Dió32.
7 Jáun2 né3, cun3ñí1 hi3 hla1 Noé uá2jaɨ32
jmí1 nio1 siáh3 cáun2 tsí3, jáun2 ca3taunh3 tsú2
ta21, hi3 ca3jmú3 cáun2 cuó2 pa21 ñí1 lí13 liáun3
jɨ3lin2 tsá2 hñú13 tsú2 jmí1 ca3záɨ3 tsú2 jáun2
Dió32 hi3 né3bí1 lí13 cáun2 hi3 tiá2 má2jniá3.
Cun3quionh3 la3 jáun2 bíh1 ca3li3tsɨn2 tsá2 ñí1
hná1 jáun2 hi3 la3 ná1ren2 tso3; la3 jáun2 bíh1
lɨ3 hi3 ca3lɨn3 tsú2 la3juah21 dúh1 jan2 tsá2
chun1 ta3 ñí1 Dió32, cun3ñí1 hi3 jmí1 nio1
jáun2 cáun2 tsí3 bíh1.

8 Ja3bí1 hla1 Há2bran21 siáh3 ca3tanh2 ta21
Dió32 cun3ñí1 hi3 jmɨ́1 nio1 cáun2 tsɨ́3; jáun2
cua3han3 tsú2 ñí1 jmɨ́1 cuá3, hi3 ngau3 tsú2 hi3
tsa3cuá2 hué32 ñí1 cué21 Dió32 ta3 tiá2 ñi2 tsú2
ha3 dá2 jinh1 jaun32 tsó32 dí2.
9 Cun3ñí1 hi3 jmɨ́1 nio1 jáun2 cáun2 tsɨ́3
Há2bran21, jáun2 la3jmɨ́1 cuá3 jan2 tsá2 cú2juú2
bíh1 ca3ta3cua13 tsú2 hué32 ñí1 ca3jmú3 jáun2
Dió32 jáɨ13 hi3 cué32; jáun2 hñú3 hi3 lɨ́3 hmɨh32
bíh1 ca3cuá3 tsú2 cú2jueh32. La3 jáun2 bíh1
ca3jmú3 siáh3 hla1 Isaac jon2 tsú2 jɨ3 hla1
Jacob cho1 tsú2 nɨ́2 siáh3, tsá2 ca3hiauh3 hí3
uá2jaɨ32 jáɨ13 jáun2.
10 Quí1 Há2bran21 hí3 dá2 jmɨ́1 jan32 hi3
lɨ́13 cáun2 juú2 hi3 quian32 jmɨ́h1 hiah32 pin3,
cáun2 juú2 hi3 hnga2 Dió32 quiú13 héih32, hi3
hnga2 siáh3 jmu3.
11 Ja3bí1 hla1 Sara siáh3, uá1jinh1 jmɨ́1
má2lieih21 lɨ́n21 tsú2, hi3 tiú2uú2 jmɨ́1 lɨ́13 can3
jon2, tɨ3la3 cun3jáun2 ca3hiauh3 bíh1 tsú2 pí3
hi3 can3 jon2 cun3ñí1 hi3hliá2 ca3chá3 cáun2
tsɨ́3; ca3lɨ3zian2 bíh1 jan2 jon2 tsú2 quí1hliá2
ca3taunh3 tsú2 ta21 hi3 Dió32 bíh1 jan2 Tsá2
ma3tí32 jáɨ13 quioh21.
12 Jáun2 né3, la3 jáun2 bíh1 lɨ3 hi3 Há2bran21,
jan2 tsá2 jmɨ́1 má2ñí1chau21 jmáɨ1 hi3 jún3,
ca3chó32 bíh1 jmáɨ1 hi3 ca3lɨ3zian2 juóun32
lɨ́n32 jón2zɨ́h1 jón2cho1 tsú2, la3jmɨ́1 hliáun3
chí1jmai21, la3 cun3 lɨ́3 siáh3 záɨ1 nio2 can32
jmɨ́2miih21, cáun2 hi3 tiá2 tián3 hɨ́13.
13 La3jɨ́n32 bíh1 tsá2 hí3 ca3tsan3 ta3 tiá2
ca3hiauh3 la3 cun3 jáɨ13 hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32
hi3 zia32 hi3 cué32; tɨ3la3 cun3ñí1 hi3 jmɨ́1
nio1 jáun2 cáun2 tsɨ́3 tsú2 né3, jáun2 cáun2
ca3ma3hiún2 bíh1 tsú2 tsɨ́3 ca3tɨ21 jáɨ13 hi3
ca3jmú3 jáun2 Dió32, uá1jinh1 jmɨ́1 ñi32 tsú2 hi3
ñí1 ué3 máh3 lɨ3tí3. Jáun2 cáun2 ca3ton3 bíh1
tsú2 hi3 lɨ́n3 la3jmɨ́1 lɨ́n3 jan2 tsá2 cú2juú2 tá1la3
há1 ngá13 tsú2 hi3 zian2 jáun2 ñí1 hué21 lá2.
14 Tsá2 hleh32 jáɨ13 la3 nɨ́2 né3, jmu2 lin1 hi3
hnauh2 juú2co1.
15 Quí1 sá1jmɨ́1 hi3 ná1chau2 tsɨ́3 tsú2 ñí1
ca3huén2 dúh1, jmɨ́1 lɨ́13 bíh1 hi3 jmɨ́1 tsa3tánh1
tsú2 siáh3 ñí1 jáun2.
16 Tɨ3la3 tsá2 hí3 má1ná1, jmɨ́1 ná1hen2 tsɨ́3
hi3 chá1tánh1 juú2co1 ñí1 jlánh1 bíh1 chu21, la3
cun3 juú2co1 tsú2 hi3 nio2 la3 tɨ3 hñu3mɨ3cuú2
yáh3. Hi3 jáun2 tiá2 lɨ3 heh23 yáh3 Dió32 hi3
juáh23 tsáu2 hi3 hí3 bíh1 dí2 lɨ́n3 Dió32 Juo13
tsú2, quí1 má2nióh32 bíh1 dí2 hua3jan21 cáun2
juú2 ñí1 lɨ́13 tsa3tiánh2 tsá2 hí3.
17 Ja3bí1 la3 jáun2 siáh3, jmɨ́1 ca3ca3 ca3lau3
Dió32 quioh21 Há2bran21, cun3ñí1 hi3 jmɨ́1
nio1 cáun2 tsɨ́3 bíh1 tsú2, jáun2 jmɨ́1 má2jngɨh3
tsú2 Isaac jon2 ñí1con2 Dió32. Jmɨ́1 má2hún1
tsú2 hua3jan21 hi3 jngɨh3 jon2 tsá2 jan2 tán1,
uá1jinh1 jmɨ́1 ca3jmú3 Dió32 jáɨ13 ñí1con2 tsú2
hi3 juáh3 jáun2 la3 lá2:
18 “Cun3quionh3 jónh32 hnú2 Isaac lɨ3zian2
jon3zɨ́h1 jon3cháuh3 hnú2”.
19 La3 jáun2 jmɨ́1 hún1 tsú2 hua3jan21 hi3
jmu3, quí1hliá2 ñi32 tsú2 hi3 Dió32 tɨn2 jmu3
hi3 jenh13 tsáu2 ja1 hla1; míh1 tiá2 lɨ́13 juáh3
dí2 hi3 Há2bran21 hí3 ca3hián13 siáh3 jon2
la3jmɨ́1 lɨ́3 hi3 ca3jenh13 siáh3 ja1 hla1.
20 Ja3bí1 cun3ñí1 hi3 jmɨ́1 nio1 cáun2 tsɨ́3
hla1 Isaac uá2jaɨ32, hi3 ca3tɨ21 jmáɨ1 né3bí1 já21
máh3 jaun32 ca3ma3miih2 tsú2 jon2 Jacob jɨ3
Esaú.
21 Ja3bí1 hla1 Jacob siáh3 ca3ma3miih2 cho1,
jon2 Sé32, cun3ñí1 hi3 nio2 cáun2 tsɨ́3, hi3
ca3ma3tsu3 ma3jónh32 tsú2 Dió32 ca3la3 hi3
má2tsɨn2 hná13 hmá2hu21 quioh21.
22 Cun3ñí1 hi3 jmɨ́1 nio1 cáun2 tsɨ́3 bíh1 siáh3
hla1 Sé32, jáun2 ca3juáh3 jmɨ́1 má2ja3quián3
jún3, hi3 chau21 jmáɨ1 huén32 tsá2 *Israel
hué32 Egipto, hi3 ca3jmú3 dí2 siáh3 héih32 hi3
he3 lánh3 rón32 jmu3 tsú2 quioh21 hla1, la3
cun3 hnga2 dí2, nɨ́1 má1tɨ3 ñí1 huén21 tsú2 ñí1
jáun2 jmɨ́1tsú2 jmɨ́1ja32.
23 Ja3bí1 la3 jáun2 cun3ñí1 hi3 jmɨ́1 nio1
cáun2 tsɨ́3 bíh1 tsá2 hú1tá1 jméi2 mí1ziú13 hla1
Moisés, jáun2 bíh1 ca3jmú3 tsú2 hi3 rá2hmá1
dí2 cun3 hnɨ32 zɨ́h2 jmɨ́1 dáɨn2 dí2, quí1hliá2
ca3jɨ́en32 tsú2 dáɨn2 hí3 hi3 jlánh1 chun1,
hi3 sa3jun3 ca3juénh2 tsú2 siáh3 ca3tɨ21 héih32
hi3 ca3jmú3 jáun2 re21 juo13 tsá2 Egipto [hi3
hniáuh32 jún3 la3jɨ́n32 dún2 tsá2ñuh2 jon2 tsá2
Israel].
24 Hi3 cun3ñí1 hi3 jmɨ́1 nio1 siáh3 cáun2 tsɨ́3
hnga2 hla1 Moisés né3, jáun2 jmɨ́1 ca3lɨ3hún1
tsɨ́3 dí2, tiú2uú2 ca3lɨ3hnió3 yáh3 dí2 hi3 tsáu2
cáun2 lɨ́1 lɨ́n13 hi3 hú1tá1 mí1ziú13 bíh1 dí2
tsá2mɨ3 jon2 re21.
25 Ca3lɨ3hnió3 bíh1 tsú2 ma3tso2 tsɨ́3 cu3lɨ21
quionh3 tsá2co1 tsá2 tionh2 hí3 jo3cuo2 Dió32,
cha3 jmɨ́1 ma3hiún2 tsú2 cu3tiá3 tsɨ́3 hi3 jmu3
tso3.
26 Ca3lɨ́n13 tsú2 hi3 tɨ3 jlánh1 bíh1 zia32 ñí1
jmu3 ta21 hi3 ma3tso2 tsú2 tsɨ́3 cun3ñí1 hi3
ca3tɨn1 Tsá2 lɨ́n3 Cristo, la3 cónh3 bíh1 hi3
jmɨ́1 lɨ3 hánh3 tsú2 cun3quionh3 la3jɨ́32 hi3 zia32
hué32 Egipto jáun2; quí1 cun3 jmɨ́1 má2hu21
bíh1 tsɨ́3 tsú2 hi3 chau21 jmáɨ1 hi3 zia32 hi3
hiáuh3 ñí1con2 Dió32.
27 Cun3ñí1 hi3 jmɨ́1 nio1 jáun2 cáun2 tsɨ́3
Moisés, jáun2 cua3han3 tsú2 hué32 Egipto hi3
tiá2 ca3hɨ́3 yáh3 tsɨ́3 tsú2 hi3 míh3 tsɨ́3 re21;
cáun2 ca3chá3 tiá3 tsɨ́3 bíh1 tsú2 la3jmɨ́1 jmu2
jan2 tsá2 cuá1jɨ́en32 Dió32, Tsá2 tiá2 jniá3.
28 Hi3 cun3ñí1 hi3 jmɨ́1 nio1 jáun2 cáun2 tsɨ́3
tsú2 siáh3, jáun2 ca3quiú2 tsú2 héih32 ca3tɨ21
*Jmɨ́1hɨ́en1 hi3 hniáuh32 jngɨh3 tsáu2 jáh3, hi3

jáun² jmí¹³ jáh³ hí³ né³ hniáuh³² péih³ tsú² ho³hñú¹³ quioh²¹, quí¹ cun³quionh³ hi³ jmu³ la³ jáun² bíh¹ tsá² Israel tiá² lí¹³ jún³ hí¹ jan² dún² tsá² ñí¹ jon² ní¹ má¹ca³nga² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², tsá² quian³² hí³ pí³ quioh²¹ hmú³².

29 Cun³ñí¹ hi³ jmí¹ nio¹ siáh³ cáun² tsí³ tsá² Israel, jáun² ca³nga² tsú² chu³jo² Jmí²miih²¹ Dáin³ la³juah²¹ dúh¹ cáun² ñí¹ quiéin², ti³la³ jmí¹ ca³li³hnió³ tsá² Egipto hi³ ngái³² siáh³ ñí¹ jáun² má¹ná¹, ca³quí² ca³jlái³² bíh¹ tsú² jmái², hi³ jáun² ca³hnúh³² jmái².

30 Ja³bí¹ la³ jáun² siáh³ cun³ñí¹ hi³ jmí¹ nio¹ cáun² tsí³ bíh¹ tsá² Israel, jáun² ca³quíh³² hná¹ hiah³² hu²¹ juú² Jericó jmí¹ ca³chí² tsú² jáun² jui³² hi³ ca³ñi³táunh¹ tsú² jáun² quiau³ jmái¹ la³ cu³ la³ jéin³ juú² jáun².

31 Ja³bí¹ hla¹ tsá²mi³ Rahab, tsá² jlánh¹ jmí¹ juón¹ hí³, tiá² ca³jun³ yáh³ cu³li²¹ quionh³ tsá²co¹, tsá² tiá² jmí¹ nieh³ hí³ ñí¹con² Dió³², cun³ñí¹ hi³ ca³chá³ bíh¹ tsú² cáun² tsí³; quí¹ hí³ bíh¹ ca³hen³ re² tin² tsá² ca³ñí¹quí¹ ñí¹lian¹³ juú² jáun² quioh²¹ tsú².

32 Jáun² né³, ¿zia²¹ bíh¹ hi³ hniáuh³² juah²¹ jná¹³ ñí¹ hná¹ ní² juáh¹³? Quí¹ tiú²uú² tsin¹³ yáh³ jmái¹ hi³ hléh¹³ jná¹³ hi³ ca³tin¹ hla¹ Gedeón, hla¹ Barac, hla¹ Sansón, hla¹ Jefté, hla¹ Dá²vi²¹, hla¹ Sá²më²¹ ji³ hi³ ca³tin¹ la³jín³² tsá² lin³ hí³ *ti³² jë¹ Dió³² ní² siáh³.

33 Cun³ñí¹ hi³ jmí¹ nio¹ cáun² tsí³ bíh¹ tsá² hí³, hi³ jáun² ca³lái³h¹³ bíh¹ tsú² hniéi² quionh³ tsá² hué³² siáh³, ca³jmú³ bíh¹ tsú² re² la³ cun³ ca³ti²¹ tá¹la³ ho² jái¹³, hiauh³ bíh¹ tsú² siáh³ la³ cun³ hi³ má²ca³jmú³ jáun² Dió³² jái¹³ hi³ cué³². Ja³bí¹ la³ jáun² ca³quieh³ tsú² ho³ hiah³² cun³quionh³ hi³ jmí¹ nio¹ jáun² cáun² tsí³, hi³ jáun² tiá² ca³quieh² tsú² jáh³.

34 Ca³tioh²¹ tsú² siáh³ hi³ jmu³ la³ uá¹ tiá² quien² pí³ quioh²¹ sí² pa²¹ tiá² li³ tián³, hi³ ca³liáun³ tsú² siáh³ ñí¹con² ho³ mí¹tái³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹. Tsá² tiá² huánh² ca³joh¹³ pí³, hi³ ca³li³ pin³ lín³² tsú² siáh³ ca³jmú³ hniéi², hi³ ca³láih¹³ tsú² hniéi² quionh³ hliáu³ tsá² já²taunh²¹ hué³² siáh³.

35 Jmí¹ zian² siáh³ ma³ jan² tsá²mi³ hi³ ca³jenh¹³ tsá² hñú¹³, tsá² jmí¹ má²cá²tsan³.

Ja³bí¹ zian² siáh³ tsá² cá²tsan³ cun³quionh³ hi³ cáu² hi³ jueh³², tsá² tiá² ca³he³ hi³ liáun³, quí¹hliá² má²hu²¹ tsí³ tsú² hi³ jenh¹³ hi³ lí¹³ zian² tsú² siáh³ cáun² hi³ re² hi³ tin².

36 Ja³bí¹ zian² siáh³ tsá² ca³quí² ca³cáuh³² tsú² cú²nga¹ hi³ ja³quí¹ já¹pán¹, hi³ ca³la³ hi³ ná¹quí¹ ná¹chin¹ cá²den¹ná¹ bíh¹ tsú² ca³quiúnh³², hi³ tiáunh¹ ná¹tson³ hñu³mí¹ñí².

37 Ja³bí¹ zian² tsá² cá²tsan³ siáh³ cun³quionh³ hi³ ca³quiu³ ca³jnauh³ tsáu² quín¹, ja³ tsá² hí³ ca³jun³ hi³ ca³tiun³ tsú² tun³ hná¹ rón²¹, [hi³ ca³ca³ ca³lau³ tsú² siáh³ tsáu²]. Zian² tsá² cá²tsan³ siáh³ cun³quionh³ hi³ ca³quiéih³² tsáu². Ja³bí¹ zian² siáh³ tsá² ca³ñi³tú¹ ñi³lin¹³ ti³ hlá² ti³ ní² hi³ ná¹quih³² jmáh³la³ lo³ *já¹ziáh² ji³ lo³ zéin¹ ní² siáh³, tsá² tsí¹jui³, tsá² zian² uu³mí²tsi³², tsá² lí¹ quiú¹ lí¹ jín¹ ti³ hlá² ti³ ní².

38 Ti³la³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² má¹ná¹, tiá² jmí¹ ca³tin¹ yáh³ hi³ zian² tsá² la³ hí³ ja¹ quioh²¹. Tsá² hí³ ca³ñi³tú¹ ñi³lin¹³ la³ cáun² hué³² quiéin², la³ cáun² ñí¹ lí³ máh³, ji³ la³ cáun² ñí¹ ná¹hó²¹ tá²hláu² míh¹ ji³ ñí¹ ná¹hó²¹ tá²hláu² cáh¹ ní² siáh³.

39 Uá¹jinh¹ ca³tí³ tsí³ Dió³² la³jín³² tsá² hí³ cun³ñí¹ hi³ cáun² jmí¹ nio¹ tsí³ tsú², ti³la³ cun³ jáun² tiá² ca³hiauh³ bíh¹ tsú² la³ cun³ jái¹³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³².

40 La³ jáun² bíh¹ li³ cun³ñí¹ hi³ jmí¹ hu²¹ tsí³ Dió³² cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹ hi³ ca³ta¹ dí²; ca³lín¹³ tsú² hi³ jmáh³la³ quiúnh¹ jnoh¹ bíh¹ tsá² hí³ tú¹ tsin¹³ tán¹ hián² cu³tí³.

12

Hniáuh³² neh²¹ dí² hnga² Jesús

1 Hi³ jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ la³jín³² tsá² ca³chá³ hí³ cáun² tsí³ tionh² la³ cu³ la³ jéin³ quiú¹³ dí² hi³ ná¹quí² ná¹jíe³² jnoh¹, jáun² cuí¹ chá¹³ dí² ti³ có³² ca³la³ jí³² hi³ chí¹cuú² chí¹jnái²³ ñí¹con² dí², la³ má²quionh³ tso³ hi³ cáun² lí¹ pi² lí¹ tsái³h³² dí², hi³ jáun² cuí¹ cueh¹³ dí² tsí³ hi³ tsáu¹³ dí² cú²he² ti³ chí¹ján³ la³ cun³ lí³ jui³² hi³ tiáuh¹ dí²;

2 hi³ cuí¹ neh²¹ dí² hnga² Jesús, Tsá² ca³quiú² hí³ nóh³² ha³ lánh³ rón³² hniáuh³² chá¹³ dí² cáun² tsí³, Tsá² jmu³ siáh³ hi³ li³ quien² hi³ jáun². Quí¹ Jesús hí³ bíh¹ cáun² ca³tion³ tsí³ hi³ ca³ma³tso² tsí³ ñí¹ crei²¹. Tiá² ca³lín¹³ yáh³ tsú² hi³ hua³heih²¹ bíh¹ hi³ quiunh²¹ dí² la³ jáun², quí¹ jmí¹ má²ñi³² bíh¹ tsú² hi³ li³ zian² tsú² hiún² tsí³ ní¹ má¹ca³nga² hi³ jáun²; hi³ jáun² jmí¹ li²¹ jáun² né³, ca³ta³cua¹³ tsú² ti³ cuá² chu²¹ ñí¹ cuá³ Dió³².

3 Hi³ jáun² hnoh² né³, hniáuh³² cunh²¹ náh² quiúnh¹ Jesús, Tsá² lín³ hí³ nóh³² quiú¹³ dí², Tsá² jlánh¹ ca³ma³tso² hí³ tsí³ hi³ ca³qui³ ca³jmoh³ tsú² tsá² ren² tso³; quí¹ cun³quionh³ hi³ jmúh¹³ hnoh² la³ jáun² bíh¹, tiú²uú² lí¹ huon¹³ náh², sa³jun³ tú¹ son¹³ honh² náh² siáh³.

4 Quí¹ tiá² má²cá²chó³² yáh³ jmái¹ hi³ ca³la³ hi³ tain³² jmí²hán¹ náh² hi³ jmuh³² náh² hniéi² quiúnh¹ tso³.

5 ¿Hí¹ má²já²có³ honh² náh² la³ cun³ hi³ hlí² liéih³² jáun² Dió³² la³jmí¹ hlí² liéinh³² tsú² jáun² tsá¹míh¹ jon²? Quí¹ la³ lá² rá¹juáh³ ñí¹ Sí²:

Hnú² jón³, ha³ lí² jmu² hnú² hi³ tiá² lin¹ ñí¹
jmu³ ta²¹ hi³ ma³tsoh¹ hnú² honh² hi³
quiú² je²³ jáun² Juo¹³ dí²,
hi³ sa³jun³ hniáuh³² hi³ tú¹ son¹³ honh² náh²
ní¹ má¹ca³hlí² ca³liéih³² tsú².
6 Quí¹ Juo¹³ dí² tí² jinh²³ jmáh³la³ tsá² hnio³
bíh¹;
hi³ jmu² tsú² siáh³ hi³ la³jín³² tsá² má²lín³
jon² tsú² ma³tso² tsí³.
7 Jáun² cuí¹ tion¹³ náh² hi³ má¹tsoh¹ náh²
jáun² honh², quí¹ Dió³² jmoh²³ náh² la³jmí¹
jmúh³² tsú² jon². ¿Hí¹ zian² tsá¹míh¹ tsá² tiá²
tí² jenh²³ jméi² dúh¹?
8 Ti³la³ ní¹juáh³ Dió³² tiá² la³ tí² la³ jenh²³
yáh³ hnoh² la³ cun³ qui³ tí² jinh²³ tsú² ji³lin²
jon², hi³ jáun² jun³juáh¹³ la³ jon² cu³tí¹³ yáh³
tsú² hnoh², hnoh² dá² la³ dún² lí¹ zian² bíh¹
ní¹juáh³ la³ jáun².
9 Quí¹ ní¹juáh³ ca³tanh¹³ bíh¹ dí² ta²¹ jméi²,
tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá², jmí¹ ca³quiu³ ca³je³
dí² tsú², hi³ jáun² ¡tiá¹³ bíh¹ tiá³ tiá² li³
hniáuh³² má¹ti²¹ dí² ñí¹con² Jméi² dí², Tsá²
ca³cué³ jmí²chí³ quiú¹³ dí², hi³ jáun² lí¹³
ziáun² dí²!
10 Quí¹ jméi² dí² la³ ma³ quin³² ma³ jan³² dí²
ca³ti³ ca³jenh³ bíh¹ cu³tiá³ tá¹la³ jmí¹ tiauh²
dí² jáun² jo³cuo² tsú², la³ cun³ hi³ ca³lín¹³ tsú²
hmóu³² hi³ chú³² jmu³; ti³la³ Dió³² má¹na²¹,
tí² jenh² dí² ca³ti²¹ cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹
quien² ñí¹con² dí², hi³ jáun² lí¹³ chun¹ dí²
la³jmí¹ chun¹ tsú² jáun² hnga².
11 Tson² bíh¹ tiá² lí²hiún² tsí³ dí² tá¹la³ quiú¹
jín¹ dí² jáun², quí¹ hlah³ bíh¹ jen²³ dí²;
ti³la³ jmí¹ chí¹cáin² má¹ná¹, lí¹³ zian² dí² hi³
hú¹tá¹ chun¹ dí² cu³tí³, ní¹juáh³ tsá² zia³² hi³
má²ca³li³tin² cun³quionh³ hi³ má²ca³ma³tso²
jáun² tsí³, hi³ lí¹³ siáh³ nio² tie³ hñu³ tsí³ tsú².

Háinh¹³ bíh¹ ní¹juáh³ tiá² jmu³ tsú² nieh³ ñí¹con² Dió³²

12 Hi³ jáun² né³, cuéh³ náh² pí³ cuá² tanh¹
ní¹juáh³ hi³ tiú²uú² pin³ hi³ má²cá²huóh³²;
13 hi³ jáun² hniauh² náh² cú²jueh³² jui³²
cú²tso², hi³ jáun² lí¹³ la¹³ tí¹ má²hliáh², hi³
jáun² tiá² ti³ li³mí¹ hliáh¹³.
14 Jmu³ náh² tion³ hi³ niau²¹ tie³ quián¹³
náh² quiúnh¹ la³jín³² tsáu², ji³ hi³ ná¹chan¹
náh² siáh³ ñí¹con² Dió³² ní² siáh³, quí¹ hí¹
jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ jíen³² Juo¹³ dí² ní¹juáh³
tiá² cuá¹chan¹ tsú² ñí¹con² Dió³².
15 Hua³hín¹³ náh² jmu³, hi³ jáun² tiá² lí¹³
li³ zian² tsá² tiú²uú² hnió³ mií³ hi³ ja³²
tsí³ Dió³²; ja³bí¹ hua³hín¹³ náh² siáh³ jmu³
hi³ jáun² tiá² li³ zian² tsá² lín¹³ la³jmí¹ lí³
mí¹zioh²¹ nái² hlah³, cáun² hi³ má²chí¹cuóun²
hi³ jmu² hlah³ ñí¹con² tsá² ñí¹ hná¹ jáun², hi³
jmu³ hi³ hliánh¹³ tsú².

16 Ha³ lí² cuí¹ li³ zian² hí¹ jan² hnoh² tsá²
lí¹ jmu³ lí¹ tsó²¹; hi³ sa³jun³ hniáuh³² li³ zian²
tsá² tiá² jéih³² la³ cun³ hi³ ti³² tsí³ Dió³², la³
cun³ hi³ ca³jmú³ jáun² hla¹ Esaú, tsá² ca³la³
hí³ má³² hi³ cuh³ cun³quionh³ hi³ jmí¹ ca³tin¹
hiáuh³ cun³ñí¹ hi³ hí³ bíh¹ dí² tsá² má²ján³.
17 Hi³ jáun² la³ cun³ hi³ má²ná¹ñíh¹ náh²,
tiú²uú² ca³li³ yáh³ hiáuh³ hla¹ Esaú hí³ hi³
ma³hé² ma³mieh² jméi² jmí¹ má²cáin² jáun²,
uá¹jinh¹ ca³ho³ ca³jngih³ lín³² tsú², ti³la³
tiú²uú² ca³li³ zia³² yáh³ lánh³ rón³² lí¹³ za¹³
la³ cun³ hi³ má²li³².
18 Ti³la³ hnoh² né³, tiá² ca³ma³janh¹³ yáh³
náh² ñí¹con² cáun² hi³ lí²lieih²¹ cuo² tsú²,
la³jmí¹ ca³ma³janh³² jáun² tsá² *Israel máh³
ñí¹ jmí¹ hún¹ jáun² sí², cáun² ñí¹ tiá² re² jniá³,
ñí¹ ná¹niéih²¹, ñí¹ zia³² hi³ cáu² hi³ jueh³²;
19 sa³jun³ ca³niéih² bíh¹ náh² mah¹ hi³
ñí¹jiei²¹ tsú² mí¹ñí², sa³jun³ ca³niéih² náh²
siáh³ ho³ Dió³² hi³ ca³nái³² jáun² tsá² hí³.
Tsá² ca³nái³² hí³ ho³ tsú² jmí¹jáun², ca³la³
hi³ ca³hiu³ ca³mí³ tsú² hi³ tiú²uú² hléh³²
cú²jueh³² Dió³² tá²chi²¹ ñí¹con² tsú²,
20 quí¹hliá² cun³ñí¹ hi³ huáh² lín³² tsí³
ná¹jéinh³² tsú² héih³² hi³ juáh³ jáun² la³ lá²:
“Li³ua³ jan² tsá² ca³há³ máh³ lá², uá¹jinh¹ jan²
jáh³, cun³ ca³tin¹ bíh¹ jún³ hi³ qui³ jnah³ tsú²
quín¹ [ho³lá²dá² cun³quionh³ hmá² zunh²¹]”.
21 Hi³ cáu² hi³ jueh³² cu³tí³ bíh¹ la³ cun³
hi³ jniá³ jáun², quí¹ hí¹ la³ ti³ hnga² yáh³
hla¹ Moisés ca³juáh³: “He³ ma³ juénh² jná¹³,
ca³la³ hi³ juan²³ máh³ jná¹³ lí²³”.
22 Ti³la³ hnoh² má¹ná¹, má²ca³ma³janh¹³
náh² cú²jueh³² ñí¹con² juú² Jerusalén quioh²¹
Dió³² Tsá² juú²tsáun² bíh¹, hi³ nio² jáun² ti³
máh³ Sión la³ ti³ hñu³mi³cuú², ñí¹ ná¹ngih³²
jáun² ti³ la³ mei²¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³
ná¹má²quí² má²quien² Dió³²;
23 ñí¹ ná¹ngih³² siáh³ ji³lin² jon² Dió³²,
tsá² ná¹tón²¹ hí³ hi³ jmái² ñí¹ sí² rón³²
hñu³mi³cuú². Hi³ má²ca³ma³janh¹³ náh² siáh³
ñí¹con² Dió³² Tsá² rá²tsi³² héih³² ñí¹con²
ca³la³ jín³² tsáu², ji³ ñí¹ tionh¹ jáun² jmí²chí³
quioh²¹ tsá² má²ca³jmú³ hí³ la³ cun³ hi³ ti³²
tsí³ Dió³², tsá² má²ca³jmú³ Dió³² hi³ chun¹
tán¹ hián² cu³tí³;
24 ji³ ñí¹ cuá³ jáun² Jesús, Tsá² cua³tianh²
hí³ cáun² nió³² hmai²¹, ñí¹ má²ji²
jáun² quí¹hliá² má²lí³ la³juah²¹ dúh¹ hi³
má²ca³péih³ jmí¹³ tsú² siáh³, jmi² hi³ jmu²
jáun² lin¹ hi³ cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹
má²li³², cha³ jmí¹ li³ lin¹ cáun² hi³ la³ ca³li³
lin¹ jáun² jmí¹ ca³táin² jáun² jmí¹³ hla¹ Abel
[jmí¹ ca³jngah³ jáun² rainh²¹].
25 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, ha³ lí² jmú² náh²
hi³ tiá² jéin²³ náh² Tsá² liéih³² dí². Quí¹
ní¹juáh³ tiá² ca³liáun³ yáh³ tsá² tiá² ca³jéin¹³
hí³ tsá² ca³hlí² ca³liéih³² tsú² jáun² ñí¹ hué²¹

lá², jáun² tiá¹³ bíh¹ tiá³ lí¹³ liáu³ dí² ní¹juáh³
ca³jmú¹³ dí² tsá² tiá² nieh³ ñí¹con² Tsá²
cuá¹hlí² cuá¹liéih³² dí² la³ tɨ³ hñu³mɨ³cuú².
26 Jmí¹ ca³hléh³ jáun² Dió³² jmí¹tin², ca³la³
hi³ ca³ru³ ca³juá³ bíh¹ hué³²; tɨ³la³ jmáɨ¹ hi³
ziáun² dí² lá² né³, má²ca³jmú³ tsú² jáɨ¹³ hi³
lí³ la³ lá²: "Jmu¹ jná¹³ siáh³ cónh³í¹ cu³ jéin³²
hi³ ru³ hi³ juá³, tɨ³la³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ cuá¹
hué²¹ yáh³, quí¹ ca³la³ jɨ³ hi³ jniá³ jáun² tɨ³
chi³cuú² bíh¹ uá²jaɨ³²".
27 Jmí¹ ca³juáh³ tsú² jáun² hi³ jmu³ tsú² hi³
ru³ hi³ juá³ siáh³ cónh³í¹ cu³ jéin³², jáun² ñí¹
jáun² lin¹ hi³ quin³ tsú² la³jí³² hi³ ca³jmú³
bíh¹, la³ cun³ la³jí³² hi³ lí¹³ ru³ juá³, hi³ jáun²
jmáh³la³ hi³ tiá² lí¹³ jíeh³ bíh¹ tá¹no¹.
28 Hi³ jáun² né³, cun³ñí¹ hi³ má²tsá¹tauh¹³
dí² jáun² ñí¹ cuá¹quien² Dió³², cáun² ñí¹
cun³ tiá² lí¹³ jíeh³, jáun² cuí¹ cue¹³ dí² tsú²
tiá¹hmah¹, hi³ cuí¹ má¹tsú¹ má¹jonh²¹ dí²
Dió³² la³ cun³ ca³tɨ²¹, hi³ cuí¹ má¹quien¹³ dí²
tsú² siáh³, ca³la³ hi³ juénh² dí²,
29 quí¹hliá² Dió³² Juo¹³ dí² lín³ la³jmí¹ lí³
cáun² sí² hi³ tioh²¹ ma³tsá² ca³la³ jɨ³lɨ³².

13

Lánh³ ca³ta¹ dí² jmú¹³ hi³ lɨ³ hiún² tsí³ Dió³²

1 Hi³ jáun² né³, hniáuh³² má¹hno¹ náh²
tsá²ján² tsá²ján² jmáɨ¹ ca³la³ jí³² la³jmí¹ hnio³
tsú² raɨnh²¹.
2 Lí² cuí¹ cha³có³ honh² náh² hi³ hen¹³
náh² re² tɨn² lɨ³ua³ jan² tsá² ñi³tin²¹ hñuh³²
náh²; quí¹ hí¹ la³ tɨ³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²
yáh³ la³ ca³hen³ ma³ jan² tsá² ca³jmú³ la³
jáun² jmí¹tin² ta³ tiá² ñi³².
3 Cháu¹ náh² honh² ca³tɨn¹ tsá² ná¹tson³,
hniáuh³² lín¹³ náh² ca³la³ jmí¹ lí³ hi³ ná¹tson³
náh² cu³tsa³² quiúnh¹ tsú². Cháu¹ náh² siáh³
honh² ca³tɨn¹ tsá² tiá² hin² quiú² jéi²³, cuí¹
lín¹³ náh² hi³ la³jmí¹ lí³ hmóu³² bí¹ náh² tiá²
quiú² tiá² jéi²³ tsáu².
4 Hi³ hniáuh³² má¹quien¹³ náh² siáh³ hi³
má²ca³jenh² jáun² cuonh² náh², hi³ hniáuh³²
jmúh¹³ hnoh² siáh³ hi³ ná¹chan¹ náh² ñí¹con²
tsá² má²lín³ hí³ ñí²cuonh² náh², quí¹ Dió³²
bíh¹ Tsá² ra³tsɨ³² héih³² ñí¹con² tsá² juón¹
uá¹ hi³ tsá² tiá² má²jenh² cuo², uá¹ hi³ tsá²
má²jenh² cuo² siáh³.
5 Hniáuh³² bíh¹ má¹zián¹³ náh² hi³ tiá²
hniá¹ náh² quɨe³, tɨ³la³ chú³² má¹hiúnh¹³
náh² honh² la³ cun³ hi³ zia³² quián¹³, quí¹
jáun² yáh³ má²ca³juáh³ Dió³² la³ lá²: "Jmí¹líh³
yáh³ tiá² chau²¹ jná¹³ hnoh² hmóu³² náh², hi³
sa³jun³ cuaɨ²¹ jná¹³ hnoh² tɨ³ có³²".
6 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, ca³la³ hi³ hiún² lín³²
bíh¹ tsí³ dí² hi³ juáh¹³ dí² la³ lá²:
Hnga² bíh¹ Juo¹³ dí² Tsá² má²hau³ jná¹³,
hi³ jáun² cónh³ tiá² lí¹ hú¹ cóh²¹ yáh³ tsɨn³²
jná¹³ ní¹juáh³ he³ hnió³ tsáu² jmoh³.
7 Jáun² né³, cháu¹ náh² honh² ca³tɨn¹ tsá²
ca³híe³ náh² hí³ jú¹ tson², tsá² ca³hléh³ hí³
jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² ñí¹con² náh²; sá¹ní² cháu¹
náh² honh² ha³ lánh³ jmí¹ ñi³táunh¹ tsá² hí³
hi³ tí² nio² jáun² cáun² tsí³ tsú², jáun² jmóuh¹
náh² nóh³² jáun² quioh²¹ tsú².
8 Quí¹ jmí¹líh³ yáh³ tiá² zan² Jesús Tsá² lín³
Cristo, cun³ má²lín³ jáun² bíh¹ tsú² cháu³,
né³² ní², jɨ³ ca³la³ cun³ jmí¹hi³nio² ní² siáh³.
9 Hi³ jáun² né³, hua³hín¹³ náh², su³uú² lí¹
cuí¹ lɨ³can² náh² cun³quionh³ jáɨ¹³ siáh³, jáɨ¹³
hi³ tiá² má²ca³niéih² náh². Quí¹ tɨ³ jlánh¹ bíh¹
lɨ³ pin³ tsí³ dí² ní¹juáh³ héi¹³ dí² mií³ hi³ ja³²
tsí³ Dió³², la³ cónh³ bíh¹ hi³ jmí¹ má¹ti²¹ dí²
héih³² ca³tɨ²¹ he³ má³² lí¹³ cúh¹³ dí²; quí¹ tiá²
lin¹ ca³lɨ³ pin³ yáh³ tsí³ tsá² jlánh¹ ca³ma³tí³²
héih³² la³ jáun².
10 Né³² né³, Jesús bíh¹ ca³cuen³ hnga²
ñí¹con² Dió³² hi³ jun³ hi³ ca³ta¹ dí², tɨ³la³
tsá² má²ná¹má²cón³² Dió³² la³ cun³ lí³ jáun²
héih³² quioh²¹ ñí¹hiú¹³ hi³ ca³lɨ³zia³² jáun²
jmí¹tin² né³, cónh³ tiá² ca³tɨn¹ bíh¹ hiáuh³ la³
cun³ hi³ hiáu¹³ jáun² jnoh¹.
11 Quí¹ ní¹ má¹ca³jngɨh³ tsú² jáun² jáh³
ñí¹con² Dió³² hi³ ca³tɨ²¹ tsáu¹³ tsáu², jáun²
má¹jáun² tsá²can³² mí²tsá² híen¹ jmí¹³ jáh³
hí³ ñéih³ ñí¹ jlánh¹ bíh¹ híen¹ jáun², hi³
tsá²cué² tsú² ca³tɨ²¹ hi³ hin³ tso³, tɨ³la³ jáh³
má²cá²tsan³ hí³ má¹ná¹, tɨ³ la³ cheih³² juú²
bíh¹ tsa³jin² tsú².
12 Ja³bí¹ la³ jáun² ca³ma³tso² Jesús tsí³
hi³ ca³jun³ tɨ³ la³ cheih³² juú², hi³ jáun²
cun³quionh³ jmɨ² má²ca³táɨn² jáun² quioh²¹
tsú², ca³lɨ³ hi³ jmu³ tsú² hi³ má²ná¹chan¹
tsáu² ñí¹con² Dió³².
13 Jáun² né³, jnoh¹ siáh³ cuí¹ tsáu¹³ uá²jaɨ³²
ñí¹con² Jesús tɨ³ la³ chéih³² juú² ñí¹ tá¹tauh¹
dí² tsí¹juí³, la³jmí¹ cá¹quiúnh²¹ tsú² jáun²
hnga².
14 Quí¹ tiá² zia³² yáh³ cáun² juú² hi³ hú¹tá¹
quiú¹³ dí² hi³ nio² cun³ jmí¹hi³nio² tá¹la³
ziáun² dí² ñí¹ hué²¹ lá²; tɨ³la³ jnoh¹ né³,
ná¹cueh²³ dí² tsí³ ca³tɨ²¹ cáun² juú² hi³ tá¹no¹
jmí¹tsú² jmí¹ja³² bíh¹.
15 Hi³ jáun² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Jesús né³,
¡cuí¹ má¹quien¹³ dí² Dió³² cun³ jmá² cun³
jnia³²! Quí¹ cun³quionh³ hi³ ná¹quí² ná¹ton²³
dí² hi³ hí³ bíh¹ lín³ Juo¹³ dí², jáun² lɨ³ zia³²
bíh¹ hi³ lí¹ cue¹³ dí² tsú², hi³ tɨ³² tsí³ tsú².
16 Ha³ lí² cuí¹ cha³có³ honh² náh² hi³
jmúh¹³ náh² hi³ chu²¹, hi³ tsoh²¹ náh² he³
hi³ zia³² quián¹³, quí¹ la³ jáun² bíh¹ tɨ³² tsí³
Dió³² ní¹juáh³ cáun² ná¹hiún² honh² náh² hi³
jmuh³² la³ jáun² hi³ ca³tɨn¹ tsú².

17 Ma^{3}ti^{21} náh^{2} héih^{32} quioh^{21} tsá^{2} tionh^{2}
la^{3}ñí^{1} ñí^{1}con^{2} náh^{2}, hi^{3} tianh^{32} náh^{2} tsú^{2} ta^{21},
quí^{1} tsá^{2} hí^{3} bíh^{1} má^{2}ná^{1}jmu^{2} hua^{3}hí^{13} hnoh^{2},
hi^{3} ná^{1}ñi^{32} tsú^{2} siáh^{3} hi^{3} chau^{21} jmái^{1} hi^{3}
jíenh^{32} tsú^{2} ta^{21} quioh^{21} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}. Quí^{1}
ní^{1}juáh^{3} jmúh^{13} náh^{2} la^{3} jáun^{2}, jáun^{2} li^{3} hiún^{2}
tsí^{3} tsú^{2} jmu^{3} ta^{21} jáun^{2}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} nga^{3}
héi^{2} ta^{21} jeinh^{21} tsú^{2}; quí^{1} sa^{3}jun^{3} zia^{32} ñí^{1}
jmu^{3} ta^{21} ñí^{1}con^{2} náh^{2} hmóu^{32} yáh^{3} ní^{1}juáh^{3}
hi^{3} jmúh^{13} náh^{2} hi^{3} zia^{32} ta^{21} héi^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}
hí^{3}.

18 Jáun^{2} né^{3}, lienh^{1} náh^{2} tiá^{3} Dió^{32} hi^{3} ca^{3}ta^{1}
jnoh^{1}. Né^{1} jnoh^{1} hi^{3} má^{2}ji^{2} bíh^{1} jmí^{1} tsí^{3}
jnoh^{1}, quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} má^{2}hnáu^{2} jnoh^{1} jmú^{13}
jmáh^{3}la^{3} cá^{2} ñí^{1} hi^{3} chu^{21}.

19 Zia^{32} cáun^{2} hi^{3} jlánh^{1} bíh^{1} hnó^{32} jná^{13}, hi^{3}
míh^{13} tiá^{3} náh^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}, hi^{3} cué^{32} tsú^{2}
jái^{13} hi^{3} tia^{3}jui^{32} lí^{13} ñí^{1}jie^{1} jná^{13} siáh^{3} hnoh^{2}.

Cuí^{1} zian^{2} tsá^{2} tanh^{2} ta^{21} Dió^{32} cáun^{2} hi^{3} re^{2} hi^{3} tin^{2}

20 Dió^{32}, Tsá^{2} cha^{32} tie^{3} hñu^{3} tsí^{3} tsáu^{2},
ca^{3}jmú^{3} hi^{3} ca^{3}jenh^{13} Jesús Ti^{32} Juo^{13} dí^{2}
cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tái^{3} tsú^{2} jáun^{2} jmí^{13}, hi^{3} jáun^{2}
li^{3} tanh^{13} tsú^{2} cáun^{2} nió^{32} hi^{3} li^{3} quien^{2} cun^{3}
jmí^{1}hi^{3}nio^{2}. Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} né^{3}, má^{2}lín^{3}
tsú^{2} Tsá^{2} zenh^{2} la^{3}ñí^{1} hi^{3} jmu^{2} hua^{3}hí^{13} dí^{2},
jnoh^{1} tsá^{2} lái^{3} dí^{2} la^{3}jmí^{1} lín^{3} *já^{1}ziáh^{2}.

21 Hi^{3} jáun^{2} Dió^{32} hí^{3} bíh^{1} cuí^{1} jmu^{1} hi^{3}
ca^{3}la^{3} tán^{1} hián^{2} náh^{2} cu^{3}tí^{3} hi^{3} jmúh^{13} náh^{2}
la^{3}jí^{32} ta^{21} chu^{21}, la^{3} cun^{3} la^{3}jí^{32} hi^{3} hnió^{3}
tsú^{2}; hi^{3} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} Jesús
Tsá^{2} lín^{3} Cristo, cuí^{1} jmouh^{21} tsú^{2} hñu^{3} tsí^{3}
dí^{2} la^{3} cun^{3} ti^{32} tsí^{3} tsú^{2} hnga^{2}. ¡Cuí^{1} li^{3}quien^{2}
bíh^{1} Cristo cun^{3} jmí^{1}hi^{3}nio^{2}! ¡Tson^{2} bíh^{1}
cu^{3}tí^{3}!

22 Mí^{23} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} reh^{2} hi^{3} cuí^{1}
juenh^{2} bíh^{1} honh^{2} náh^{2} ca^{3}ti^{21} cú^{1}pih^{21} jái^{13}
hi^{3} má^{2}lí^{2}hlí^{1} lí^{2}lieh^{1} jná^{13} ní^{2} hnoh^{2}.

23 Hnó^{32} jná^{13} li^{3} ñíh^{13} náh^{2} hi^{3}
má^{2}cuá^{2}han^{3} bíh^{1} reh^{2} dí^{2} Timoteo
hñu^{3}mí^{1}ñí^{2}; jáun^{2} né^{3}, ní^{1}juáh^{3} cuanh^{3} tsú^{2}
ta^{3} ñeh^{3} ñí^{1} lá^{2}, jáun^{2} jan^{21} bíh^{1} jná^{13} tsú^{2} ní^{1}
má^{1}já^{2}jie^{1} jná^{13} hnoh^{2}.

24 Zéih^{3} tiá^{3} náh^{2} tsá^{2} ná^{1}ñí^{1} ñí^{1}con^{2} náh^{2}:
“Hia^{2} náh^{2}”, ji^{3} ca^{3}la^{3} jín^{32} tsá^{2} joh^{1} Dió^{32} ñí^{1}
hná^{1} ní^{2}. Tsá^{2} reh^{2} dí^{2} tsá^{2} hué^{32} Italia tionh^{2}
lá^{2} juáh^{3} siáh^{3}: “Hia^{2} náh^{2}”.

25 Cuí^{1} má^{1}hé^{1} má^{1}mieh^{2} Dió^{32} ji^{3}lin^{2} náh^{2}.
[Cun^{3} ní^{2} bíh^{1} tí^{3} jái^{13}.]

Sí² Quioh²¹ Santiago

*Jacobo Jmu² Cáun² Sí² Hi³ Ca³tɨn¹ Tsá² *Judíos, Tsá² Má²tiáunh¹ Ñí¹ Hliáun³*

1 Jná¹³ la³² Jacobo, tsá² lín³ jná¹³ jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ Dió³² jɨ³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², juanh³² jná¹³: "Hia² hnoh²", tá¹ quia³tún³ nió³ hnoh² tsá² *Israel, tsá² má²ná¹yanh³² náh² tá¹ cáun² hngá¹máh³.

Dió³² jmu² hi³ lí¹³ quia³lín³ jmɨ́¹ tsɨ́³ tsáu²

2 Hnoh² reh², ma³hiún¹³ hnoh² honh² lɨ³ua³ cáun² hi³ quiunh³² náh²,

3 quí¹ la³ cun³ hi³ má²ca³lɨ³ ñíh¹ hnoh² jáun² hi³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ re² lí²tɨn² tsú² hi³ jmu³ juenh² tsɨ́³, nɨ́¹juáh³ zia³² hi³ cá² lau²³ ca³tɨ²¹ hi³ taunh³² tsú² jáun² ta²¹.

4 Hi³ jáun² né³, chá¹ hnoh² cáun² honh², hi³ jáun² lɨ́¹³ lɨ³tɨn² hnoh² re² hi³ jmúh¹³ náh² juenh² honh², hi³ jáun² hnoh² lɨ́¹³ lín³ náh² tsá² má²hún¹ tsɨ́³, tsá² má²ca³hiá² ca³táunh³ ca³la³ tán¹ hián² cu³tí³, la³ cun³ tsá² tiá² hi³ lɨ³hniauh²³ hí¹ cáun² ñí¹con² yáh³.

5 Lɨ³ua³ jan² hnoh² tsá² tiá² re² má²jniá³ jmɨ́¹ honh² náh², mɨ́¹ náh² ñí¹con² Dió³², hi³ jáun² lɨ́¹³ hián¹³ náh², quí¹ hí³ bíh¹ cue³² ca³la³ hi³ lɨ́¹ má²tú² má²ziáun²³ ñí¹con² ca³la³ jɨ́n³² tsáu², ha³ tiá² jin²³ yáh³ tsú² tsá² hiú² tsá² mɨ³² ñí¹con².

6 Tɨ³la³ hniáuh³² mɨ́³² tsú² hi³ hu²¹ cáun² tsɨ́³ má¹ná¹, hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ tiá² hniáuh³² hu²¹ tun³ tsɨ́³ tsú²; quí¹ nɨ́¹juáh³ hi³ hu²¹ tun³ tsɨ́³ tsú², jáun² lɨ́n³ tsú² la³jmɨ́¹ lɨ́³ cu³ jláɨ³ jmɨ́²miih²¹ bíh¹, hi³ hlia³² chí³ tɨ³ hlá² tɨ³ nɨ́².

7 Tsá² la³ hí³ tiá² hniáuh³² yáh³ hi³ cáun² lɨ́¹ lɨ́n¹³ hi³ hiáuh³ hi³ jmɨ́¹ cué²¹ jáun² Dió³² Juo¹³ dí²;

8 quí¹ tsá² la³ hí³ dá² cáun² lɨ́¹ tɨ́² lɨ́¹ jeinh³² tsɨ́³ tɨ³ hlá² tɨ³ nɨ́² bíh¹.

9 Hi³ jáun² né³, cuɨ́¹ jmu¹ tsah³ tsá² reh² dí², tsá² tsɨ́¹juɨ́³, quí¹ cun³ñí¹ hi³ má²ca³ta³zanh¹ tsú² re².

10 Hi³ tsá² hánh³ né³, cuɨ́¹ jmu¹ tsah³ quí¹ cun³ñí¹ hi³hliá² má²ca³méih³ hi³ quien² tsú², quí¹ tsá² ná¹hánh³ dá² lín³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ lí¹³ hi³ tiá² má²hɨ́e² bíh¹.

11 Quí¹ nɨ́¹ má¹ca³hiá² hiú², hi³ má¹lɨ³² jáun² né³, chei³² lín³², jáun² lí²quiéin² bíh¹ náɨ², hi³ suh³² siáh³ lí¹³ quioh²¹, jáun² lɨ́¹ ca³há² ca³nga² bíh¹ hi³ jmɨ́¹ jniá³ jáun² chú³² lɨ́n³². La³ jáun² bíh¹ quiunh³² uá²jaɨ³² tsá² hánh³, cu³diá²jan² bíh¹ tsá²hín³ tsú² tá¹la³ cuá¹jmu² jáun² tá¹³.

Jun³juáh¹³ Dió³² yáh³ jmu² hi³ lɨ́¹ hen² tsɨ́³ tsú² hi³ tiá² ca³tɨ²¹

12 Hen³ ma³ jmɨ́¹ ren² tsá² tion² tsɨ́³ ca³la³ jɨ́³² hi³ quiunh³²; quí¹ nɨ́¹ má¹ca³nga² tsú² la³jɨ́³² hi³ jáun², hiáuh³ bíh¹ tsú² la³ cun³ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³² jáɨ¹³ hi³ cué³² ñí¹con² tsá² hniau³ dí², hi³ lɨ́¹³ zian² dí² quionh³ tsá² ca³cah¹³ hí³ jmáɨ¹ quionh³.

13 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ ca³chó³² cáun² jmáɨ¹ hi³ hniá¹ tsú² cáun² hi³ tiá² ca³tɨ²¹ né³, tiá² hniáuh³² yáh³ hi³ cáun² lɨ́¹ lɨ́n¹³ tsú² hi³ Dió³² bíh¹ cá² lau²³ cun³quionh³ hi³ hlah³ jáun². Quí¹ hí¹ cónh³ yáh³ tiá² lɨ́¹³ hi³ hen² tsɨ́³ Dió³² hi³ hlah³, sa³jun³ cá² lan²³ tsú² tsáu² cun³quionh³ hi³ hlah³.

14 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ hi³ hniá¹ tsú² la³ cun³ hi³ tiá² ca³tɨ²¹ né³, jáun² hi³ jáun² má²ja³² ca³la³ tɨ³ ñeh² hñu³ tsɨ́³ hnga² bíh¹ tsú²; quí¹ hñu³ tsɨ́³ hnga² bíh¹ tsú² dí¹quian¹ hi³ jáun².

15 Hi³ nɨ́¹ má¹ca³lɨ́n¹³ tsú² jmu³ la³ cun³ hi³ má²hniá¹ jáun² jmu³ né³, má¹jáun² má²lɨ́¹³ tso³ bíh¹. Jáun² nɨ́¹ má¹ca³lɨ³ pin³ tso³ tán¹ hián² cu³tí¹³ né³, jáun² má¹jáun² má²jún³ bíh¹ tsú² ñí¹con² Dió³².

16 Hnoh² reh², tsá² hnau³ jná¹³ lín³², ha³ lɨ́² lɨ́¹ cuɨ́¹ lɨ³can² hnoh²;

17 quí¹ ca³la³ jɨ³lɨ³² hi³ chu²¹, jɨ³ la³jɨ́³² hi³ quien² ca³la³ tán¹ hián², cáun² lɨ́¹ cue³² bíh¹ Dió³² Jméɨ² dí², Tsá² cuá³ hñu³mɨ³cuú². Hí³ bíh¹ Tsá² lín³ mí¹zioh²¹ quioh²¹ la³jɨ́³² joh¹ hi³ jniá³ jáun² tɨ³ chi³cuú²; Dió³² Tsá² lín³ la³ má²lín³ jáun² yáh³. Tɨ³la³ Tsá² hí³ má¹ná¹, tiá² zan² yáh³ la³jmɨ́¹ za² joh¹ hi³ ja³² jáun² chi³cuú², hi³ cáun² lɨ́¹ jmu² hính¹³ tɨ³ hlá² tɨ³ nɨ́².

18 Hí³ bíh¹ Tsá² ca³lín¹³ hi³ ma³jniau² dí² hi³ hmaɨ²¹ cun³quionh³ jú¹ tson² quioh²¹. Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, má²láɨ³ dí² tsá² má²ná¹chan¹ ñí¹con² tsú² ja¹ quioh²¹ la³jɨ́³² hi³ ca³jmú³ tsú² jáun², la³jmɨ́¹ má²ná¹chan¹ jáun² la³jɨ́³² hi³ lau³² la³ñí¹.

Tsá² má²tí³² la³ cun³ hi³ náɨ³²

19 Hi³ jáun² né³ reh², tsá² jlánh¹ hnau³ jná¹³, hniáuh³² lɨ³ ñíh¹³ náh² hi³ tianh¹³ náh² hua³jan²¹ hi³ náih¹ náh² jáɨ¹³ hi³ hleh³² tsáu²; tɨ³la³ tiá² hniáuh³² yáh³ hi³ la³juɨ³² hléh¹³ hnoh² má¹ná¹, sa³jun³ hniáuh³² hi³ la³juɨ³² má²míh³ honh² náh²,

20 quí¹ tsá² míh²³ tsɨ́³ cun³ tiá² lɨ́¹³ bíh¹ jmu³ la³ cun³ hi³ tɨ³² tsɨ́³ Dió³².

21 Hi³ jáun² bíh¹ hniáuh³² cháh¹³ hnoh² tɨ³ có³² la³jɨ́³² hi³ tiá² jɨ² hi³ má²chí¹mɨ³² jáun² honh² hnoh², la³ má²quionh³ jɨ³lɨ³² hi³ hlah³ hi³ jlánh¹ má²ca³lɨ³ hliáun³ jáun²; tɨ³la³ hi³ nio² re² honh² bíh¹ hnoh² cuéh¹ náh² jáɨ¹³ hi³ lɨ́¹³ lɨ³ quien² jú¹ tson² hi³ má²ca³jñí³ jáun² Dió³² hñu³ honh² náh², la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ jmu³ hi³ liáun³ náh².

22 Hi3 jáun2 hniáuh32 má1tih21 bíh1 hnoh2
la3 cun3 hi3 hɨe32 jú1 tson2 jáun2, quí1 ní1juáh3
cáun2 ti3 lí1 naɨh32 náh2, jáun2 la3 jáun2 lí1
lí2can2 náh2 hmóu32 bíh1.
23 Quí1 tsá2 ti3 lí1 náɨ32 jú1 tson2 hi3 tiá2
má2tí32 yáh3 tsú2 má1lɨ32 jáun2, jáun2 tsá2 la3
hí3 dá2 lín3 la3jmí1 lín3 jan2 tsá2 má2lí2jíe3 ñí1
cun3quionh3 cáun2 hu32 bíh1.
24 Quí1 ní1 má1lí2jíe3 tsú2 lánh3 lí3 ñí1, jáun2
la3juɨ32 tsá2có3 bíh1 tsí3 tsú2 lánh3 lí3 ñí1 ní1
má1lɨ32 jáun2.
25 Tɨ3la3 tsá2 taun2 re2 ñí1 liei21 chu21
quioh21 Dió32 né3, liei21 hi3 jmu2 jáun2 hi3 lí13
liáun3 tsú2, hi3 má2tí32 tsú2 re2, hi3 tiá2 tsá2có3
tsí3 tsú2 hi3 náɨ32, jáun2 tsá2 la3 hí3 bíh1 jlánh1
lɨ3 hiún2 tsí3 ca3tɨ21 la3 cun3 la3jí32 hi3 jmu2
jáun2.
26 Ní1juáh3 zian2 tsá2 lín23 hi3 jlánh1 re2
má2tí32 cuáh32 quioh21, tɨ3la3 ní1juáh3 cáun2
lí1 ja3tú2 ja3lí23 bíh1 ho3 tsú2 má1lɨ32 jáun2,
jáun2 tsá2 la3 hí3 cáun2 lí1 má2can2 hnga2 bíh1,
hi3 tiá2 lin1 lí2quien2 yáh3 hi3 jlánh1 má2tí32
tsú2 jáun2 cuáh32.
27 Tɨ3la3 tsá2 má2tí32 cuáh32, cáun2 hi3 jɨ2
hi3 hngó32 ta3 ñí1 Dió32 Jméɨ2 dí2 né3, jáun2
tsá2 la3 hí3 bíh1 jmu2 la3 lá2: Má2hon3 tsú2
tsá1míh1 hnáɨ3, jɨ3 tsá2mɨ3 hnáɨ3 ní2 siáh3 ja1
lɨ3ua3 cáun2 uu3mí2tsɨ32 hi3 zian2 tsú2, hi3
hua3hín13 tsú2 siáh3 hnga2 hi3 tiá2 ma3quiá1
jmí2chí3 quioh21 cun3quionh3 hi3 zia32 jáun2
ñí1 hué21 lá2.

2

Tiá2 hniáuh32 jmu2 tsú2 hi3 quien2 jan2, hi3 jan2 tiá2 quien2

1 Hnoh2 reh2, tsá2 tanh23 náh2 ta21 Jesu-
cristo Tɨ32 Juo13 dí2, Tsá2 cú2 juenh2, tiá2
ca3tɨn1 ya3 náh2 jmúh13 quien2 jan2, hi3 jan2
tiá2 quien2.
2 Jmú13 jáɨ13: Ní1juáh3 ja1 ñí1 ná1ngɨh32 náh2
ca3hi3 jan2 tsá2 quih32 hmɨh32 chu21, hi3 tioh3
siáh3 anillo hi3 lí3 cú1mí1niau21 cuo2 tsú2, hi3
tá1la3 jáun2 né3 ca3hi3 siáh3 jan2 tsá2 tia3mii2
quih32 tsí1 hmɨh32 tseh1,
3 tɨ3la3 ní1juáh3 hnoh2 jlánh1 ca3ma3quien13
náh2 tsá2 quih32 hí3 hmɨh32 chu21, hi3 juoh1
náh2 tsú2 la3 lá2: "Ñí3 ñí1 chu21 lá2"; tɨ3la3 tsá2
tia3mii2 hí3 né3 juoh1 náh2 la3 lá2: "Tɨ3 ó32
cuá2náu2 hnú2, ho3lá2dá2 hué32 lɨn21 lá2 ñí3",
4 hi3 ní1juáh3 la3 jáun2 bíh1 la3 jmuh32 náh2
né3, jáun2 má2ná1jmuh32 náh2 quien2 jan2, hi3
jan2 tiá2 quien2 bíh1 ja1 quián13 náh2 hmóu32,
hi3 má2ná1chú1 ná1ñih21 náh2 tsáu2 hi3 hu21
hlah3 honh2 náh2.
5 Hnoh2 reh2, tsá2 jlánh1 hnau3 jná13 lín32,
niéi2 náh2 re2 jáɨ13 hi3 juanh21 jná13 lá2:
Dió32 má2ca3quianh3 tsá2 tia3mii2 zian2 ñí1
hué21 lá2, hi3 jáun2 cun3quionh3 hi3 nio2 cáun2
tsí3 tsú2 ñí1con2 Dió32, lí13 lín3 tsú2 jan2 tsá2
hánh3, ¿tiá1 tson2? Tsá2 la3 hí3 bíh1 hiáuh3
jáɨ13 hi3 tsa3tiánh2 ñí1 cuá1quien2 Dió32, la3
cun3 jáɨ13 hi3 ca3jmú3 jáun2 Dió32 ñí1con2 tsá2
cu3tí3 hniau3 hí3 dí2.
6 Tɨ3la3 hnoh2 má1ná1, chin23 náh2
hua3heih21 tsá2 tia3mii2. ¿Haun13 juáh13
chín1dí1 tsá2 hánh3 bíh1 tsá2 jmu2 hian2 tsí3
hi3 quin23 hi3 quián13 hnoh2 dúh1, hi3 tú2
hna2 tsú2 siáh3 ñí1ta21?
7 Hnoh2, tsá2 má2ná1láɨn1 náh2 Cristo,
¿haun13 juáh13 chín1dí1 tsá2 hánh3 hí3 bíh1
tú2 hión32 hi3 jmáɨ2 tsú2 dúh1, hi3 jlánh1
bíh1 chu21 jáun2, hi3 má2ná1jmáɨ2 náh2 jáun2
ta3né32?
8 Hi3 jáun2 né3, ní1juáh3 cu3tí13 ma3tih21
náh2 liei21 hi3 quien2 jáun2 la3ñí1, la3 cun3
jáɨ13 hi3 rá1juáh3 jáun2 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32,
hi3 juáh3 jáun2 la3 lá2: "Hniáuh32 má1hno1
hnoh2 tsá2mɨ3cuóun2 renh2 la3jmí1 hno3 náh2
hmóu32", jáun2 má2ná1jmuh32 re2 bíh1 hnoh2
ní1juáh3 la3 jáun2.
9 Tɨ3la3 ní1juáh3 jmuh32 náh2 quien2 jan2
né3, hi3 jan2 tiá2 quien2, jáun2 tso3 bíh1
má2ná1jmuh32 náh2, quí1 liei21 quioh21 Dió32
jmu2 lin1 hi3 tiá2 jmuh32 yáh3 hnoh2 la3 cun3
hi3 ca3tɨ21.
10 Quí1 ní1juáh3 jan2 tsá2 má2tí32 la3jí32
héih32 quioh21 liei21, tɨ3la3 sa3 la3 zia32 bíh1
cáun2 hi3 tiá2 ca3ma3tí32 tsú2 má1lɨ32 jáun2,
jáun2 má2ren2 bíh1 tsú2 tso3, la3juah21 dúh1
hi3 tiá2 lí2 ma3tí32 hí1 cáun2 bíh1 tsú2 héih32
quioh21 liei21 lí23.
11 Quí1 Dió32 ca3juáh3 la3 lá2: "Ha3 lí2 jmú2
náh2 juón1", hi3 ca3juáh3 siáh3: "Ha3 lí2 jngɨh3
náh2 tsáu2". Jáun2 né3, uá1jinh1 jan2 tsá2 tiá2
lí1 jmú2 lí1 tsau32, tɨ3la3 já2 jngɨh2 bíh1 tsú2
tsáu2, jáun2 ñí1 ní2 bíh1 tsá2hín3 tsú2, hi3 tiá2
la3 lí2ma3tí32 yáh3 tsú2 héih32 quioh21 liei21
jáun2.
12 Hniáuh32 hléh13 hnoh2 jɨ3 hi3 má1zián13
náh2 la3jmí1 zian2 tsá2 ná1ñi32 hi3 chau21
jmáɨ1 tá1tsɨ21 héih32 ñí1con2 bíh1, la3 cun3 lí3
jáun2 héih32 quioh21 Cristo hi3 jmu2 hi3 lí13
liáu3 dí2.
13 Quí1 tsá2 tiá2 jmu2 juenh2 tsí3 ñí1con2
tsáu2, sa3jun3 jmu3 yáh3 Dió32 juenh2 tsí3
ñí1con2 tsú2 hnga2 ní1 má1cá2chó32 jmáɨ1
hi3 ra3tsa2 Dió32 héih32 quioh21 tsú2. Tɨ3la3
ní1juáh3 tsá2 jmu2 juenh2 tsí3 ñí1con2 tsáu2
né3, jáun2 tiú2uú2 zia32 yáh3 hi3 háɨnh13
ñí1con2 tsú2 ní1 má1ca3ta3tsɨn1 tsú2 héih32.

Cun3quionh3 hi3 jmu2 bíh1 tsú2 lɨ3 lin1 ní1juáh3 tson2 nio2 cáun2 tsí3 ñí1con2 Dió32

14 Hnoh2 reh2 ¿ha3 dá2 jinh1 quien2 hi3
juáh3 tsú2 hi3 nio2 cáun2 tsí3 ñí1con2 Dió32,
ní1juáh3 tiá2 lin1 hi3 chu21 jmu2 yáh3 tsú2?
¡Cun3 tiá2 lí13 bíh1 liáu32 hi3 nio2 jáun2 cáun2
tsí3 tsú2!

15 Jmú^{13} jáɨ^{13}: Ní^{1}juáh^{3} zian^{2} jan^{2} tsá^{2}mi^{3} reh^{2} dí^{2}, ho^{3}lá^{2}dá^{2} tsá^{2}ñuh^{2} hi^{3} tiá^{2} ha^{1} zia^{32}, sa^{3}jun^{3} zia^{32} bíh^{1} hi^{3} cuh^{3} tsú^{2} cun^{3}jmá^{2} cun^{3} jnia^{32}, hi^{3} má^{1}lɨ^{32} jáun^{2} né^{3},

16 ma^{3} jan^{2} hnoh^{2} ti^{3} lí^{1} juouh^{32} náh^{2} tsá^{2} hí^{3} la^{3} lá^{2}: “Cuánh^{2} cáun^{2} hi^{3} re^{2} hi^{3} tɨn^{2}; cuí^{1} lɨ^{3}chanh^{32} nú^{2}, hi^{3} cuí^{1} conh^{21} siáh^{3} henh^{1} nú^{2}”, tɨ^{3}la^{3} já^{2} hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} tiá^{2} hi^{3} lí^{2}cuéh^{3} náh^{2} tsú^{2} má^{1}lɨ^{32} jáun^{2}, ¿ha^{3} dá^{2} jinh^{1} quien^{2} hi^{3} juáh^{3} hnoh^{2} la^{3} jáun^{2}?

17 La^{3} jáun^{2} bíh^{1} lí^{3} hi^{3} tiá^{2} lin^{1} zia^{32} ñí^{1} jmu^{3} ta^{21} yáh^{3} hi^{3} ti^{3} lí^{1} juáh^{23} tsú^{2} hi^{3} nio^{2} cáun^{2} tsí^{3} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}, ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} lin^{1} zia^{32} yáh^{3} hi^{3} jmu^{2} tsú^{2}. Hi^{3} lí^{1} juáh^{23} tsú^{2} jáun^{2} hi^{3} nio^{2} cáun^{2} tsí^{3}, jáun^{2} má^{2}lí^{3} la^{3}jmí^{1} lí^{3} cáun^{2} hi^{3} jún^{1} bíh^{1} jaun^{32}.

18 Jáun^{2} né^{3}, lí^{13} zian^{2} tsá^{2} záɨh^{32} raɨnh^{21} la^{3} lá^{2}: “Hnú^{2} bíh^{1} jan^{2} tsá^{2} nio^{2} cáun^{2} honh^{2}, tɨ^{3}la^{3} jná^{13} né^{3}, lín^{3} ná^{1} jan^{2} tsá^{2} jmu^{2} ta^{21} bíh^{1}”. Tɨ^{3}la^{3} jná^{13} né^{3} juanh^{32}: Ma^{3}li^{21} hnú^{2} ha^{3} lánh^{3} rón^{32} nio^{2} cáun^{2} honh^{2} ní^{1}juáh^{3} hnú^{2} jan^{2} tsá^{2} tiá^{2} lin^{1} zia^{32} hi^{3} jmuh^{32}; hi^{3} jáun^{2} jná^{13} má^{1}li^{21} hi^{3} nio^{2} jáun^{2} cáun^{2} tsɨn^{32} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} jmu^{2} ná^{1}.

19 ¿Hí^{1} má^{2}nio^{2} cáun^{2} honh^{2} hnú^{2} hi^{3} zian^{2} jan^{2} tán^{1} Dió^{32}? Chú^{32} bíh^{1} ní^{1}juáh^{3} lín^{23} hnú^{2} la^{3} jáun^{2}. Ja^{3}bí^{1} jmí^{2}chí^{3} hláɨnh^{1} yáh^{3} ná^{1}lín^{23} la^{3} jáun^{2}, hi^{3} ca^{3}la^{3} quí^{2} juan^{23} bíh^{1} hi^{3} juénh^{2}.

20 Hnú^{2}, ¡tsá^{2} cáun^{1} nú^{2}! Sá^{1}ní^{2} cónh^{3} jmí^{1} jmu^{1} jná^{13} lin^{1} hi^{3} tiá^{2} lin^{1} ñí^{1} quien^{2} hi^{3} juáh^{23} tsú^{2} hi^{3} nio^{2} cáun^{2} tsí^{3}, ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} lin^{1} zia^{32} yáh^{3} hi^{3} chu^{21} hi^{3} jmu^{2} tsú^{2}.

21 Jáun^{2} né^{3}, ¿haun^{13} juáh^{13} hnga^{2} hla^{1} Há^{2}bran^{21}, jméi^{2} dí^{1}hio^{3} ñú^{1}deh^{3} dí^{2}, ca^{3}lin^{3} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2} chun^{1} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} jáun^{2}, jmí^{1} ca^{3}jéin^{32} tsú^{2} jáun^{2} Isaac jon^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}, hi^{3} ca^{3}ra^{3}tsɨn^{2} tsú^{2} jáun^{2} ñí^{1}hiú^{13} míh^{1}?

22 Jáun^{2} né^{3}, cun^{3}quionh^{3} la^{3} ní^{2} ca^{3}lɨ^{3} lin^{1} hi^{3} nio^{2} cáun^{2} tsí^{3} tsú^{2}, ¿tiá^{1} tson^{2}? Hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}hia^{3} ca^{3}táuh^{3} tán^{1} hián^{2} cu^{3}tí^{3} hi^{3} nio^{2} jáun^{2} cáun^{2} tsɨ^{3} tsú^{2} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} zia^{32} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} tsú^{2} jáun^{2}.

23 La^{3} jáun^{2} bíh^{1} ca^{3}lɨ^{3}tí^{3} jáɨ^{13} quioh^{21} Dió^{32} ñí^{1} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} la^{3} lá^{2}: “Dió^{32} ca^{3}heh^{3} Há^{2}bran^{21} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2} chun^{1} cu^{3}tí^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}chá^{3} tsú^{2} jáun^{2} cáun^{2} tsí^{3}”. La^{3} jáun^{2} bíh^{1} lɨ^{3} hi^{3} ca^{3}lɨn^{3} tsú^{2} há^{2}mei^{21} joh^{1} Dió^{32}.

24 Jáun^{2} né^{3}, cun^{3}quionh^{3} la^{3} ní^{2} má^{2}ca^{3}lɨ^{3} lin^{1} hi^{3} jun^{3}juáh^{13} cun^{3}quionh^{3} jmáh^{3}la^{3} hi^{3} nio^{2} cáun^{2} tsí^{3} yáh^{3} tsú^{2} lí^{13} lín^{3} tsú^{2} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2} chun^{1} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}, tɨ^{3}la^{3} hniáuh^{32} hi^{3} zia^{32} hi^{3} jmu^{2} bíh^{1} tsú^{2} uá^{2}jaɨ^{32}.

25 Ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} ca^{3}lɨ^{3} siáh^{3} ñí^{1}con^{2} hla^{1} tsá^{2}mɨ^{3} Rahab, tsá^{2} lí^{1} jmí^{1} jmú^{2} jmí^{1} tsau^{32} hí^{3} hi^{3} quí^{2} jéin^{32} hnga^{2}. Dió^{32} ca^{3}heh^{3} tsá^{2} hí^{3} la^{3}juah^{21} dúh^{1} jan^{2} tsá^{2} chun^{1} cu^{3}tí^{3} jmí^{1} ca^{3}cué^{3} tsú^{2} jáun^{2} hñú^{13} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} ca^{3}ñí^{1}quí^{1} ñí^{1}lian^{13} hí^{3} juú^{2}co^{1} tsú^{2}, tsá^{2} zéin^{1} hí^{3} hla^{1} Josué, hi^{3} ca^{3}híe^{3} tsú^{2} siáh^{3} cáun^{2} juɨ^{32} siáh^{3} hi^{3} tsa^{3}tánh^{1} tsú^{2} jmí^{1} ti^{3} ñí^{1} tsa^{3}tánh^{1}.

26 Jáun^{2} né^{3}, tiá^{2} lin^{1} ñí^{1} jmu^{2} ta^{21} yáh^{3} hi^{3} ti^{3} lí^{1} juáh^{3} tsú^{2} hi^{3} nio^{2} cáun^{2} tsí^{3}, ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} lin^{1} zia^{32} yáh^{3} hi^{3} jmu^{2} tsú^{2}; la^{3}jmí^{1} tiá^{2} ta^{21} jmu^{2} ngú^{3} ní^{1}juáh^{3} hi^{3} tiá^{2} jmí^{2}chí^{3} hu^{21}.

3

Ta^{21} hi^{3} jmu^{2} zíh^{1} tsú^{2}

1 Hnoh^{2} reh^{2}, tiá^{2} hniáuh^{32} hi^{3} zian^{2} juóun^{32} tsá^{2} jmu^{2} pí^{3} hi^{3} lín^{13} tɨ^{32} ja^{1} quián^{13} hnoh^{2}, quí^{1} la^{3} cun^{3} hi^{3} má^{2}né^{1} dí^{2} hi^{3} tɨ^{3} jlánh^{1} bíh^{1} huáh^{2} tsɨ^{3} héih^{32} hi^{3} tá^{1}tsɨn^{1} tsá^{2} ná^{1}lín^{3} tɨ^{32}.

2 ¿Haun^{13} juáh^{13} la^{3}jáɨ^{32} bíh^{1} dí^{2} jmu^{32} hi^{3} tiá^{2} ca^{3}tɨ^{21} dúh^{1}? Tɨ^{3}la^{3} ní^{1}juáh^{3} zian^{2} jan^{2} tsá^{2} tiá^{2} hleh^{32} hí^{1} cu^{3} jéin^{32} cáun^{2} hi^{3} tiá^{2} ca^{3}tɨ^{21} hléh^{32}, jáun^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3} lín^{3} jan^{2} tsá^{2} má^{2}ca^{3}hiá^{2} ca^{3}táunh^{3} tán^{1} hián^{2} cu^{3}tí^{3} bíh^{1}, jan^{2} tsá^{2} má^{2}tɨn^{2} jmu^{2} re^{2} lín^{32} héih^{32} ñí^{1}con^{2} hnga^{2}.

3 Quí^{1} ní^{1} má^{1}ca^{3}táunh^{13} dí^{2} mí^{1}ñí^{2} ho^{3} tsa^{3}cuá^{1}, jáun^{2} taunh^{13} jáh^{3} ta^{21}; má^{1}jáun^{2} né^{3}, má^{2}lí^{13} bíh^{1} jmú^{13} dí^{2} héih^{32} ñí^{1}con^{2} jáh^{3}.

4 Ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} lí^{3} siáh^{3} quioh^{21} mu^{2} cáh^{1}. Uá^{1}jinh^{1} cáh^{1} lín^{21}, hi^{3} pin^{3} lín^{32} siáh^{3} chí^{3} hi^{3} hlia^{32}, ti^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} tsá^{2} cuá^{1}quian^{32} mu^{2}, tióh^{32} bíh^{1} tsú^{2} jmu^{2} héih^{32} ñí^{1}con^{2} mu^{2} jáun^{2} hi^{3} tsó^{32} juɨ^{32} ñí^{1} hnió^{3} tsú^{2} hi^{3} tsó^{32} cun^{3}quionh^{3} zíh^{1} mu^{2} hi^{3} lí^{3} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} cáun^{2} jo^{21} hmá^{2} míh^{1} hi^{3} he^{2} jáun^{2} ti^{3} cu^{3}hna^{21} hi^{3} hu^{21} jáun^{2} chu^{3} jmáɨ^{2}.

5 La^{3} jáun^{2} bíh^{1} lí^{3} siáh^{3} zíh^{1} dí^{2} uá^{2}jaɨ^{32}, uá^{1}jinh^{1} cáun^{2} hi^{3} pih^{21} lín^{21} bíh^{1} jaun^{32}, ti^{3}la^{3} cun^{3} jáun^{2} hliáun^{3} lín^{32} bíh^{1} hi^{3} jmu^{2}. Uá^{1}la^{3} cun^{3} cáun^{2} sí^{2} pih^{21}, cun^{3}quionh^{3} hi^{3} pih^{21} jáun^{2} bíh^{1} lí^{13} có^{32} cáun^{2} já^{1}hngá^{1} pa^{21} lín^{21}.

6 Hi^{3} ja^{3}bí^{1} zíh^{1} dí^{2} siáh^{3} lí^{3} la^{3}jmí^{1} lí^{3} cáun^{2} sí^{2}. Zíh^{1} dí^{2} jáun^{2} bíh^{1} jlánh^{1} hlah^{3} la^{3} cónh^{3} bíh^{1} la^{3}jí^{32} ñí^{1} pih^{21} ñí^{1} siún^{1} quiú^{13} dí^{2}, hi^{3} jáun^{2} tá^{1} jan^{2} bíh^{1} dí^{2} má^{2}tsá^{2}hliánh^{2} lí^{23}. Sí^{2} hi^{3} chí^{1}hún^{1} jáun^{2} zíh^{1} dí^{2} ja^{32} la^{3} ti^{3} quiu^{3}juóu^{32} bíh^{1}, hi^{3} jlánh^{1} cue^{32} uu^{3}mí^{2}tsɨ^{32} la^{3} cun^{3} jmáɨ^{1} hi^{3} ziáun^{2} dí^{2}.

7 La^{3}jín^{32} ñí^{1} jáh^{3} bíh^{1} tɨn^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} ma^{3}táɨn^{32}, hi^{3} hí^{1} la^{3} ti^{3} má^{2}ca^{3}ma^{3}táɨn^{32} yáh^{3} tsú^{2}; uá^{1}la^{3} jáh^{3} cánh^{1}, jáh^{3} ngɨ^{32} rón^{32} hué^{32}, tan^{32} ní^{2}, jɨ^{3} jáh^{3} jmáɨ^{2} ní^{2} siáh^{3}.

8 Ti^{3}la^{3} uá^{1}jinh^{1} tɨn^{2} tsáu^{2} ma^{3}táɨn^{32} jáh^{3}, ti^{3}la^{3} hí^{1} jan^{2} bíh^{1} tiá^{2} hin^{2} tɨn^{2} ma^{3}táɨn^{32} zíh^{1} hnga^{2}. Zíh^{1} dí^{2} jáun^{2} dá^{2} cáun^{2} ti^{3} tɨn^{2} jmu^{2} hlaɨh^{3} bíh^{1}, la^{3} cun^{3} hi^{3} dí^{1}quian^{1} hnga^{2}, hi^{3} jlánh^{1} quian^{32} no^{1} huáh^{2} tsɨ^{3} hi^{3} lí^{13} jngah^{3}.

9 Quí¹ sa³ cun³quionh³ zíh¹ jáun² bíh¹
dí² ma³quien¹³ dí² Dió³² Jméi² dí², hi³
cun³quionh³ zíh¹ jáun² bíh¹ dí² siáh³ chú¹
juon¹ dí² tsá²mɨ³cuóun² raɨnh²¹ dí², tsá²
lí²ma³zian² hí³ Dió³² la³ cun³ rón³² lɨ³ jáun²
nóh³² quioh²¹ dí² hnga².
10 Sa³ cáun² ho³ jáun² bíh¹ dí² hue³² jú¹
chu²¹ la³ má²quionh³ jú¹ hlah³. Hnoh² reh²,
tiá² jmí¹ ca³tɨ²¹ cu³tí¹³ yáh³ hi³ lí¹³ la³ jáun².
11 ¿Hí¹ lí¹³ bíh¹ hion¹³ jmɨ² cuóuh³ cu³tsa³²
quionh³ jmɨ² ñeh¹ ní¹juáh³ cáun² ñí¹ hion²
jmáɨ² dúh¹?
12 Hi³ sa³jun³ háɨ³² yáh³ huíh² pih²¹ hmá²
sí² co², sa³jun³ lí¹³ ha³ siáh³ mɨ³ hmá² sí² co²
hmáɨh³² uóun²jɨeh¹³. Reh², la³ jáun² bíh¹ lí³
siáh³ hi³ hí¹ cónh³ yáh³ tiá² lí¹³ hion¹³ jmɨ²
cuóuh³ ñí¹ qui³ má²hion² jmɨ² ñeh¹.

Tɨ³hñu³mɨ³cuú²bíh¹ja³²pí³hi³lí¹³lín³tsú²
jan²tsá²quia³lín³jmí¹tsí³

13 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ ja¹ quián¹³
hnoh² zian² jan² tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³,
tsá² cháunh²³ re² chí¹, cuí¹ jmu¹ tsú² lin¹
cun³quionh³ hi³ zian² tsú² hi³ chun¹, jɨ³
cun³quionh³ hi³ chu²¹ hi³ jmu² tsú².
Tɨ³la³ la³ cun³ qui³ jmu² jan² tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³
má¹na²¹, hniáuh³² jmu³ tsú² hi³ tiá² quien²
hnga² tá¹la³ jmu² tsú² jáun² hi³ chu²¹.
14 Tɨ³la³ ní¹juáh³ cuéh¹ hnoh² jáɨ¹³ hi³ lí¹³
lín³ náh² tsá² ja³²lɨ³ uóu³² tsí³, hi³ cáun² lí¹
zian² náh² ca³tɨn¹ hmóu³², jáun² tiá² ca³tɨn¹
náh² jmúh¹³ tonh² hi³ jlánh¹ re² cháunh²³
honh² náh²; quí¹ má²ná¹jlíh²³ bí¹ náh² jú¹
tson² cun³quionh³ jú¹ tí¹jáɨ² ní¹juáh³ la³ jáun².
15 Quí¹ jun³juáh¹³ Dió³² yáh³ jmu² hi³
cháunh²³ chí¹ tsú² la³ ní², hmóu³² bíh¹ tsá²
zian² ñí¹ hué²¹ lá² hnauh² chí¹ la³ ní². Cáun²
hi³ tɨn² hmóu³² tsá²mɨ³cuóun² bíh¹ ni³², hi³
cháunh²³ ní² chí¹ tsú² ja³² ñí¹con² tsá² hláɨnh¹
bíh¹.
16 Quí¹ ñí¹ zian² tsá² uóu³² tsí³, tsá² lí¹
zian² jmáh³la³ hi³ ca³tɨn¹ hmóu³², jáun² ñí¹
la³ jáun² cáun² tiáunh¹ tsú² cú²tiú² cú²jan³²
bíh¹, hi³ zia³² siáh³ la³jáh³ dú¹ ñí¹ hi³ hlah³.
17 Tɨ³la³ la³ cun³ hi³ cháunh²³ jáun² tsí³ tsú²
hi³ ja³² ñí¹con² Dió³² má¹ná¹, lí³ cáun² hi³ jɨ²
bíh¹ la³ñí¹ la³ján³. Tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³ la³
hí³ bíh¹ lín³ jan² tsá² jmu² hi³ lí¹³ niau²¹ tie³,
jan² tsá² jmu² juenh² tsí³, tsá² huá¹ chí¹, tsá²
ja³² mií³ tsí³, tsá² jmu² cá² ñí¹ hi³ chu²¹, tsá²
jíen³² tsáu² cú²re² he², tsá² tiá² zaɨ³² jë¹.
18 Jáun² né³, tsá² má²re² hniéi² quioh²¹
tsáu², hi³ hnió³ hi³ zian² tsáu² cáun² hi³ re²
hi³ tɨn², tsá² la³ hí³ bíh¹ jmu² hi³ tá²tsɨ²¹
héih³² cú²tso².

4

Tsá² jéih³² hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá²

1 ¿He³ láɨh³² zia³² hniéi² ja¹ quián¹³
hnoh², hi³ tiá² re² tiáunh¹ náh² cá²honh¹?
¿Haun¹³ juáh¹³ cun³ñí¹ hi³hliá² dí¹quiaunh²¹
honh² náh² hi³ hlah³ bíh¹, hi³ jáun² hú¹pí²
hú¹juoun³² honh² náh², quí¹ cun³ñí¹ hi³ zia³²
hi³ hniá¹ náh²?
2 Quí¹ zia³² bíh¹ hi³ hniá¹ hnoh² quioh²¹
tsáu², tɨ³la³ ní¹juáh³ tiá² la³ ca³lɨ³ zia³² yáh³
hi³ jáun² quián¹³ hnoh² né³, jáun² cáun²
jngɨh²³ bíh¹ náh² tsú². Hi³ ní¹juáh³ tiá²
ca³janh¹ hnoh² hi³ jmí¹ hen² jáun² honh²
náh² né³, jáun² cáun² lí¹ ja³² uóu³² honh² bíh¹
náh², hi³ jmuh³² náh² hniéi², hi³ quiú² tɨn²³
náh² quiúnh¹ tsáu². Cun³ñí¹ hi³ tiá² mɨh³²
ñí¹con² Dió³² bíh¹ náh², hi³ jáun² bíh¹ tiá²
chanh¹ hnoh² la³ cun³ hi³ jmí¹ hniá¹ náh²
jáun².
3 Hi³ uá¹jinh¹ mɨh³² náh², cun³ jáun² tiá²
hián¹³ bíh¹ náh², quí¹ cun³ñí¹ hi³ hu²¹ siánh³
honh² náh² tá¹la³ mɨh³² náh² jáun², hi³
lí¹ hnáuh² náh² má¹hiúnh¹³ honh² hmóu³²
cun³quionh³ hi³ jmí¹ hniá¹ náh² jáun² hian³.
4 ¡Hnoh², tsá² lín³ náh² la³jmí¹ lín³ tsá²mɨ³
juón¹! ¿Tiá¹ má²ñíh¹ hnoh² hi³ tsá² jéih³²
hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², tsá² la³ hí³ má²lín³
jan² tsá² hon² Dió³² bíh¹? Quí¹ lɨ³ua³ jan²
tsá² tɨ³² tsí³ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², tsá² la³ hí³
má²ná¹háun³ bíh¹ quionh³ Dió³².
5 Quí¹ jun³juáh¹³ cáun² ti³ lí¹ rá¹juáh³ yáh³
jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² ñí¹ rá¹juáh³ jáun² la³ lá²:
“Jmí²chí³ Chun¹ ca³tanh² hí³ Dió³² hñu³ tsí³
dí² jlánh¹ hniau³ dí² ca³la³ hi³ hɨ³² lín³² tsí³”.
6 Hi³ jáun² né³, tɨ³ lɨ³mí¹ má²ca³ma³hé²
ma³mieh² bíh¹ dí² Dió³², la³ cun³ rá¹juáh³
jáun² jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ juáh³ la³ lá²:
“Dió³² tiá² cué³² jáɨ¹³ hi³ lí¹³ lɨ³ quien² tsá²
jmu² quien² hnga², tɨ³la³ má²hé² má²mieh²
tsú² tsá² tsí¹juí³ bíh¹”.
7 Jáun² né³, jɨenh²¹ náh² hmóu³² ñí¹con²
Dió³²; hi³ jmu³ náh² huáh² chinh³² ñí¹con²
tsá² hláɨnh¹, hi³ jáun² cuon³ tsú² ñí¹con²
náh².
8 Jmu³ náh² pí³ hi³ lɨ³ cuóun³² náh² Dió³²,
hi³ jáun² Dió³² lɨ³ cuóu³² siáh³ hnoh². Hnoh²
tsá² ná¹ren² náh² tso³, ma³jí¹³ náh² cuonh²,
hi³ jáun² lí¹³ ná¹chan¹ ñí¹con² Dió³². Hi³
hnoh² né³, tsá² nio² tun³ honh², ma³jí¹³ náh²
honh², hi³ jáun² niau²¹ cáun² honh² náh².
9 Chá¹ náh² hlaɨh³ honh², hi³ uo³ náh²
ca³la³ hi³ jngɨh³² honh² náh². Cha³ jmí¹ jú¹
jmí¹ ngáɨh¹³ náh², cuí¹ taɨn²¹ jmí²zíh¹ máh¹
náh²; hi³ cha³ jmí¹ má¹hiúnh¹³ náh² honh²
né³, cuí¹ niau²¹ hlah³ honh² náh².
10 Jmu³ náh² hi³ tsí¹juí³ náh² ta³ ñí¹ Dió³²
Juo¹³ dí², jáun² hí³ né³ ziau³ chi³cuú² hi³ lɨ³
quien² náh².

Tsá² chú² ñih²³ raɨnh²¹

11 Hnoh^{2} reh^{2}, tiú^{2}uú^{2} hniáuh^{32} ziú^{1} hɨen^{13}
náh^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}; quí^{1} tsá^{2} hleh^{32} hlah^{3}
quioh^{21} raɨnh^{21}, ho^{3} hi^{3} chú^{2} ñih^{23} siáh^{3}
raɨnh^{21}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} dá^{2} hleh^{32} hlah^{3} ca^{3}tɨ^{21}
liei^{21} jáun^{2} quioh^{21} Dió^{32} bíh^{1}, hi^{3} chú^{2} ñih^{23}
tsú^{2} siáh^{3} liei^{21} jáun^{2}. Quí^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} la^{3} chú^{1}
la^{3} ñih^{21} hnú^{2} liei^{21} jáun^{2}, jáun^{2} jmuh^{32} hnú^{2}
la^{3}jmɨ́^{1} jmu^{2} jan^{2} tsá^{2} lɨ́n^{3} jue^{21} bíh^{1} cha^{3} jmɨ́^{1}
má^{1}tih^{21} hnú^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} juáh^{3} jáun^{2} liei^{21}.
12 Quí^{1} jan^{2} tán^{1} bíh^{1} Tsá^{2} ca^{3}quiú^{2} héih^{32}
zian^{2}, hi^{3} lɨ́n^{3} siáh^{3} Jue^{21}; hnga^{2} hí^{3} bíh^{1} siáh^{3}
tɨn^{2} lión^{32} tsáu^{2}, ho^{3}lá^{2}dá^{2} hi^{3} hin^{3} tsú^{2} tsáu^{2}.
Hi^{3} jáun^{2} né^{3} ¿hin^{2} dá^{2} tsánh^{2} hnú^{2}, jáun^{2} sa^{3}
hnú^{2} yáh^{3} hnáuh^{2} jmúh^{13} jue^{21} hi^{3} rá^{1}tsɨh^{32}
héih^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} renh^{2}?

Tiá^{2} hniáuh^{32} jmu^{2} tsú^{2} tonh^{2} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} hu^{21} tsɨ́^{3} tsú^{2} jmu^{3}

13 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, hnoh^{2} tsá^{2} juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
“Né^{32} ho^{3} tsa^{3}háu^{2} tsáu^{13} jnoh^{1} cú^{2}juú^{2} cun^{3}
cáun^{2} mii^{2}, hi^{3} tsá^{1}hnáu^{13} jnoh^{1} quɨe^{3}”, niéi^{2}
náh^{2} re^{2} jáɨ^{13} lá^{2}:
14 ¡Hí^{1}juáh^{3} he^{3} lɨ́^{13} tsa^{3}háu^{2} yáh^{3} tiá^{2} hi^{3}
ñíh^{1} hnoh^{2}, tiá^{13} bíh^{1} tiá^{3} jlánh^{1} ñíh^{1} hnoh^{2}
hi^{3} he^{3} lɨ́^{13} jmɨ́^{1}tsú^{2} jmɨ́^{1}ja^{32}! Quí^{1} jmáɨ^{1} hi^{3}
zian^{2} hnoh^{2} jáun^{2} dá^{2} lɨ́^{3} la^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} cáun^{2} jnie^{3}
cháun^{1} bíh^{1}, cáun^{2} hi^{3} lɨ́^{1} jnia^{2} cu^{3}tiá^{3} pih^{21},
hi^{3} la^{3}juɨ^{32} yein^{32} siáh^{3}.
15 La^{3} lá^{2} bíh^{1} jmɨ́^{1} hniáuh^{21} juáh^{13} hnoh^{2}:
“Nɨ́^{1}juáh^{3} Dió^{32} Juo^{13} dí^{2} hnió^{3}, jáun^{2} ziáun^{2}
bíh^{1} dí^{2} hi^{3} jmú^{13} dí^{2} hi^{3} lá^{2} ho^{3} hi^{3} ó^{32}”.
16 Tɨ^{3}la^{3} hnoh^{2} má^{1}ná^{1}, cá^{2} ñí^{1} hléh^{1} jú^{1} tú^{2}
ráun^{3} bíh^{1} hnoh^{2} hi^{3} jmuh^{32} náh^{2} tonh^{2} lín^{32};
tɨ^{3}la^{3} jáɨ^{13} la^{3} nɨ́^{2} né^{3}, hú^{1}tá^{1} jú^{1} hlah^{3} bíh^{1}.
17 Hi^{3} jáun^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} zian^{2} tsá^{2} má^{2}ñi^{32} he^{3}
hi^{3} chu^{21} jmu^{3}, ti^{3}la^{3} má^{1}lɨ^{32} jáun^{2} né^{3}, tiá^{2}
hi^{3} jáun^{2} jmu^{2} yáh^{3} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3}
má^{2}ca^{3}lɨ^{3}ren^{2} tso^{3} bíh^{1}.

5

Háɨnh^{13} bíh^{1} quioh^{21} tsá^{2} hánh^{3}

1 Ja^{3}bí^{1} hnoh^{2} siáh^{3}, tsá^{2} hánh^{3}, ¡niéi^{2} náh^{2}
re^{2} jáɨ^{13} lá^{2}! Uo^{3} hnoh^{2} hi^{3} tɨ́^{1} hoh^{3} náh^{2} hi^{3}
ca^{3}tɨ^{21} uu^{3}cha^{3}tsɨ^{32} hi^{3} né^{3}bí^{1} má^{1}tsoh^{1} náh^{2}
honh^{2}.
2 Lɨ́^{3} la^{3}juah^{21} dúh^{1} hi^{3} má^{2}ca^{3}cáh^{2} bíh^{1}
la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} zia^{32} jáun^{2} quián^{13} náh^{2}; hi^{3} hmɨh^{32}
chu^{21} hi^{3} nio^{3} náh^{2} jáun^{2} né^{3}, lɨ́^{3} la^{3}juah^{21}
dúh^{1} hi^{3} má^{2}ca^{3}cúh^{2} mí^{1}cháu^{2} bíh^{1}.
3 La^{3}jmɨ́^{1} lɨ́^{3} hi^{3} má^{2}ca^{3}hiá^{2} juóuh^{32} bíh^{1}
mí^{1}ñí^{2} cú^{1}tiáu^{2} jɨ^{3} mí^{1}ñí^{2} cú^{1}mí^{1}niau^{21} jáun^{2}
quián^{13} hnoh^{2}. Juóuh^{32} jáun^{2} né^{3} má^{2}li^{21}
hi^{3} tson^{2} bíh^{1} má^{2}ca^{3}lɨ^{3}ren^{2} náh^{2} tso^{3}, hi^{3}
jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} juóuh^{32} jáun^{2} bíh^{1} cón^{32}
hnoh^{2} la^{3}juah^{21} dúh^{1} hi^{3} hún^{1} sɨ́^{2}. Quí^{1} jmáɨ^{1}
hi^{3} tiauh^{2} dí^{2} lá^{2} jlánh^{1} má^{2}ca^{3}cháh^{1} hnoh^{2}
cu^{3}lɨ^{21} hi^{3} lɨ́^{13} lɨ^{3} hánh^{3} náh^{2}.
4 Sá^{1}nɨ́^{2} niéi^{2} náh^{2}, jɨe^{3} cónh^{3} tso^{3} tiá^{2}
cha^{32} quɨe^{3} hi^{3} jmɨ́^{1} hniáuh^{21} má^{1}hmah^{21}
náh^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} ta^{21} ñí^{1}nái^{2} quián^{13}
náh^{2}; hi^{3} Dió^{32} Tsá^{2} lín^{3} Juo^{13} hliáu^{3} tionh^{2}
hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} né^{3}, má^{2}ca^{3}náɨ^{32} jáɨ^{13} hi^{3} tú^{2}
hna^{2} jáun^{2} tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} hí^{3} ta^{21} ñí^{1}con^{2} náh^{2}.
5 Jlánh^{1} re^{2} ma^{2}ca^{3}ma^{3}zián^{13} hnoh^{2} ñí^{1}
hué^{21} lá^{2}, hi^{3} cáun^{2} lɨ́^{1} má^{2}ca^{3}ma^{3}hiúnh^{13}
hnoh^{2} honh^{2} hi^{3} jmúh^{13} náh^{2} lɨ^{3}ua^{3} cáun^{2}
hi^{3} ca^{3}lɨ^{3} hniá^{1} náh^{2} jmúh^{13}. ¡La^{3}jmɨ́^{1}
má^{2}cánh^{1} tsú^{2} cuá^{1}juí^{2} hi^{3} má^{2}jngɨh^{3} bíh^{1}
tsú^{2}, má^{2}ca^{3}ma^{3}hion^{21} náh^{2} honh^{2}!
6 Hi^{3} cáun^{2} lɨ́^{1} ca^{3}ra^{3}can^{32} náh^{2} tso^{3} tsá^{2}
tiá^{2} tso^{3} ren^{2}, hi^{3} ca^{3}jngɨh^{32} náh^{2}; uá^{1}jinh^{1}
tsá^{2} tiá^{2} hi^{3} hlah^{3} ca^{3}jmú^{3} hí^{1} cáun^{2} ñí^{1}con^{2}
hnoh^{2}.

Tsá^{2} hu^{21} cáun^{2} tsɨ́^{3} hi^{3} ná^{1}hé^{2} ná^{1}jan^{2} Jesucristo

7 Hi^{3} jáun^{2} né^{3} reh^{2}, tsá^{2} ná^{1}janh^{32} náh^{2} hi^{3}
jáunh^{3} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2}, hniáuh^{32} ná^{1}hu^{21} honh^{2}
náh^{2} ca^{3}tɨ^{21} jmáɨ^{1} jáun^{2} la^{3}jmɨ́^{1} ná^{1}hu^{21} tsɨ́^{3}
tsá^{2} zia^{32} hi^{3} má^{2}jná^{1} ñí^{1}nái^{2} quioh^{21}, tsá^{2}
ná^{1}hé^{2} ná^{1}jan^{32} hi^{3} chau^{13} jmɨ́^{3} la^{3} cun^{3} jmáɨ^{1}
hi^{3} lɨ^{3} hniáuh^{32}, quí^{1} hu^{21} tsɨ́^{3} tsú^{2} hi^{3} ló^{32} re^{2}
hi^{3} quioh^{21}.
8 Jáun^{2} né^{3}, ja^{3}bí^{1} hnoh^{2} siáh^{3} hniáuh^{32}
cháh^{13} náh^{2} tiá^{3} honh^{2} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} hu^{21} jáun^{2}
honh^{2} náh^{2} hi^{3} má^{2}ja^{3}quián^{3} jáunh^{3} Tɨ^{32} Juo^{13}
dí^{2}.
9 Hnoh^{2} reh^{2}, ha^{3} lɨ́^{2} chú^{1} lɨ́^{2} ñih^{21} náh^{2}
tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}, jáun^{2} tiá^{2} tá^{1}tsɨn^{1} náh^{2}
héih^{32}, quí^{1} má^{2}ja^{3}quián^{3} cu^{3}tí^{13} bíh^{1} jáunh^{3}
Dió^{32} Tsá^{2} lín^{3} Jue^{21}.
10 Hi^{3} jáun^{2} né^{3} reh^{2}, chú^{32} jmu^{3} náh^{2}
la^{3}jmɨ́^{1} ca^{3}jmú^{3} jáun^{2} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} ca^{3}lɨn^{3} hí^{3}
*tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32}, tsá^{2} ca^{3}hléh^{3} hí^{3} cha^{13} Tɨ^{32}
Juo^{13} dí^{2}; uá^{1}jinh^{1} ca^{3}ma^{3}tso^{2} lɨ́n^{32} tsú^{2} tsɨ́^{3},
tɨ^{3}la^{3} ca^{3}tiánh^{3} bíh^{1} tsú^{2} hi^{3} ná^{1}hu^{21} cáun^{2} tsɨ́^{3}.
11 Sá^{1}nɨ́^{2} jɨe^{3}, jnoh^{1} ná^{1}láɨ^{23} hi^{3} jlánh^{1} jmɨ́^{1}
ren^{2} tsá^{2} ca^{3}ma^{3}tso^{2} hí^{3} tsɨ́^{3}. Uá^{1}la^{3} cun^{3} hi^{3}
má^{2}ca^{3}niéih^{2} náh^{2} jáun^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hla^{1} Job;
tsá^{2} hí^{3} jlánh^{1} re^{2} ca^{3}cueh^{3} tsɨ́^{3} ñí^{1} ca^{3}la^{3} jɨ́^{32}
hi^{3} ca^{3}quiúnh^{32}, hi^{3} ná^{1}ñíh^{1} náh^{2} siáh^{3} he^{3}
ca^{3}hiauh^{3} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2},
quí^{1} Dió^{32} jlánh^{1} chun^{1} hi^{3} ja^{32} lɨ́n^{32} mii^{3} tsɨ́^{3}.
12 Jáun^{2} né^{3} reh^{2}, zia^{32} bíh^{1} siáh^{3} cáun^{2}
jú^{1} tson^{2} hi^{3} jlánh^{1} bíh^{1} quien^{2} hi^{3} juáh^{3}
la^{3} lá^{2}: Tiá^{2} hniáuh^{32} má^{1}quien^{13} náh^{2} jáɨ^{13}
quián^{13} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} hɨen^{13} náh^{2} Dió^{32},
sa^{3}jun^{3} hi^{3} hɨen^{13} náh^{2} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21}
lá^{2} siáh^{3}, sa^{3}jun^{3} hí^{1} cáun^{2} hi^{3} siáh^{3} siáh^{3} tiá^{2}
hniáuh^{32} hɨ́eh^{1} náh^{2} hi^{3} má^{1}quien^{13} náh^{2} jáɨ^{13}
quián^{13}. Quí^{1} jáɨ^{13} la^{3} nɨ́^{2} tiá^{2} lin^{1} lɨ^{3} hniáuh^{32}
yáh^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} hi^{3} ná^{1}lɨ́n^{3} hnoh^{2} tsá^{2} tson^{2} jëh^{2}
náh^{2}, uá^{1} hi^{3} ca^{3}juah^{21} náh^{2}: “Tson^{2}”, uá^{1}
hi^{3} ca^{3}juah^{21} náh^{2}: “Tiá^{2} tson^{2}”; quí^{1} nɨ́^{2} lɨ́^{1}
ca^{3}ta^{3}zanh^{1} náh^{2} ñí^{1} hlah^{3}.

Lánh^{3} rón^{32} hniáuh^{32} liéinh^{32} tsú^{2} Dió^{32}

13 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, nɨ́^{1}juáh^{3} ja^{1} quián^{13} hnoh^{2}
zian^{2} jan^{2} tsá^{2} má^{2}tso^{2} tsɨ́^{3}, cuí^{1} liéinh^{21} tsú^{2}

Dió^{32}. Hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} zian^{2} tsá^{2} re^{2} nio^{2} tsɨ́^{3}, jáun^{2} cuɨ́^{1} má^{1}quien^{2} tsú^{2} Dió^{32} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} hɨe^{32} tsú^{2} jáun^{2} sun^{1}.

14 Hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} zian^{2} jan^{2} tsá^{2} tsáun^{1}, cuɨ́^{1} tiéh^{13} tsú^{2} tsá^{2}daun^{32} tsá^{2} ná^{1}ñí^{1} cuáh^{32}, jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} tsa^{3}táunh^{1} hi^{3} tsa^{3}lienh^{3} Dió^{32} cha^{13} Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsú^{2}, hi^{3} jñéi^{3} tsú^{2} siáh^{3} no^{1} chí^{1} tsú^{2}.

15 Jáun^{2} nɨ́^{1} má^{1}ca^{3}liéinh^{32} tsú^{2} jáun^{2} Dió^{32} hi^{3} ná^{1}tioh^{3} cáun^{2} tsɨ́^{3} tsú^{2}, lan^{13} bíh^{1} tsá^{2} tsáun^{1}. Dió^{32} bíh^{1} jmah^{3} tsá^{2} hí^{3}; hi^{3} nɨ́^{1}juáh^{3} ren^{2} tsú^{2} tso^{3}, ja^{3}bí^{1} hin^{3} siáh^{3} tsáu^{13} tsú^{2} uá^{2}jaɨ^{32}.

16 Jáun^{2} né^{3}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} chú^{32} ton^{13} náh^{2} tsáuh^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}, hi^{3} lienh^{1} náh^{2} siáh^{3} Dió^{32} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}, jáun^{2} lan^{13} náh^{2}. Nɨ́^{1}juáh^{3} jan^{2} tsá^{2} zian^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} tɨ^{32} tsɨ́^{3} Dió^{32} liéinh^{32} Dió^{32} [ca^{3}la^{3} jonh^{3} jmɨ́^{1} tsɨ́^{3}], hú^{1}tá^{1} cu^{3}tí^{3} jmu^{3} bíh^{1} ta^{21}.

17 Uá^{1}la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}lɨ^{3} jáun^{2} ñí^{1}con^{2} Líh^{3}, tsá^{2} jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} hí^{3} tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32} jmɨ́^{1}tin^{2}. Ja^{3}bí^{1} tsá^{2} hí^{3} siáh^{3} jmɨ́^{1} lɨ́n^{3} jan^{2} tsá^{2} lɨ́^{1} tsáu^{2} la^{3} jnoh^{1} bíh^{1}; tɨ^{3}la^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}liéinh^{32} tsú^{2} jáun^{2} Dió^{32} né^{3}, hi^{3} ca^{3}mɨ́^{3} tsú^{2} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} chau^{13} jmɨ́^{3}, jáun^{2} ca^{3}quin^{3} bíh^{1} jmɨ́^{3} cun^{3} hnɨ^{32} mii^{2} tón^{32} hué^{32} ñí^{1} jmɨ́^{1} cuá^{3} tsú^{2} jáun^{2}.

18 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3}, ca^{3}liéinh^{32} tsú^{2} siáh^{3} Dió^{32}, jáun^{2} ca^{3}jauh^{3} bíh^{1} siáh^{3} jmɨ́^{3} hué^{32} jáun^{2}, jáun^{2} ca^{3}cuú^{2} ca^{3}láu^{2} bíh^{1} re^{2} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} lau^{3} cuá^{1} hué^{21}.

19 Hnoh^{2} reh^{2}, nɨ^{1}juáh^{3} ja^{1} quián^{13} hnoh^{2} zian^{2} jan^{2} tsá^{2} cón^{32} siáh^{3} jan^{2} tsá^{2} jmɨ́^{1} má^{2}ngau^{32} tɨ^{3} có^{32} ca^{3}tɨ^{21} jú^{1} tson^{2},

20 jáun^{2} cháu^{1} náh^{2} honh^{2} hi^{3} tsá^{2} jmu^{2} ta^{21} la^{3} jáun^{2} má^{2}ca^{3}lión^{32} jan^{2} tsá^{2} jmɨ́^{1} má^{2}jún^{1} bíh^{1}, hi^{3} jmu^{2} tsú^{2} siáh^{3} hi^{3} lɨ́^{13} hin^{3} ca^{3}la^{3} jɨ́^{32} tso^{3} hi^{3} jmɨ́^{1} ren^{2} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3}. [Cun^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} tí^{3} jáɨ^{13} hi^{3} juanh^{32} jná^{13} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2} reh^{2}.]

Sí² La³ñí¹ Quioh²¹ Pé¹

Pé¹ jmu² cáun² sí² hi³ ca³ɨn¹ tsá² ná¹yanh³² tá¹ cáun² hngá¹máh³

1 Jná¹³ Pé¹, jan² *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Jesucristo, cuá¹jmu² jná¹³ sí² lá² hi³ ca³ɨn¹ hnoh² tsá² má²ca³huén² náh² hué³² quián¹³, hi³ má²tiáunh¹ náh² hué³² ñí¹ uóunh³, uá¹la³ cun³ hué³² Ponto, Galacia, Capadocia, Asia ji³ Bitinia ní² siáh³.

2 Hnoh² bíh¹ ná¹lɨ́n³ náh² tsá² má²ca³quianh³ Dió³² Jméi² dí² la³ cun³ rón³² hi³ ca³lɨ́n¹³ tsú² jáun² la³ cun³ jmɨ́¹tin² lɨ́n³². Cun³quionh³ Jmɨ́²chí³ joh¹ tsú² má²ca³jmú³ hi³ ná¹chan¹ hnoh² ñí¹con², hi³ jáun² lɨ́¹³ má¹tih²¹ náh² re² ñí¹con² tsú², ji³ hi³ jáun² lɨ³ jɨn² náh² siáh³ cun³quionh³ jmɨ́²hán¹ Jesucristo. Cuɨ́¹ má¹mieh² náh² Dió³² ca³la³ hi³ lɨ́¹ tú² lɨ́¹ ziáun²³, ji³ hi³ cuɨ́¹ zian² náh² siáh³ cáun² hi³ re² hi³ tɨn².

Zia³² hi³ hu²¹ tsɨ́³ tsú² hi³ hú¹tá¹ lɨ³tí³

3 Hénh³ ma³ chun¹ Dió³² Jméi² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí², quí¹ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ ca³ja³ lɨ́n³² miɨ́³ tsɨ́³ tsú², jáun² ca³jmú³ tsú² hi³ lɨ³zian² dí² siáh³ cáun² hi³ hmaɨ²¹ cun³quionh³ hi³ ca³jmú³ tsú² hi³ ca³jenh¹³ jáun² Jesucristo ja¹ tsá² má²cá²tsan³. Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ ná¹hé² ná¹jan³² dí² hi³ zia³² hi³ hú¹tá¹ lɨ³tí³ ñí¹con² dí².

4 Ja³bí¹ la³ jáun², cun³ñí¹ hi³ jáun² siáh³ né¹ dí² hi³ hiáu¹³ dí² hi³ lɨ́¹ cué²¹ jáun² Dió³² hi³ ná¹hmouh²¹ tsú² jáun² hñu³mɨ³cuú² hi³ ca³tɨn¹ tsá² joh¹; cáun² hi³ jmɨ́¹lɨ́h³ tiá² tsúnh¹³, sa³jun³ hliáh¹³, hi³ sa³jun³ lɨ́¹ yieih²¹ siáh³ la³jmɨ́¹ yieih³² lí¹³.

5 Hi³ cun³ñí¹ hi³ nio² cáun² honh² náh² ñí¹con² Dió³² né³, hi³ jáun² hí³ bíh¹ jmu² hua³hí¹³ hnoh² cun³quionh³ pí³ quioh²¹, ca³la³ ñí¹ ca³tú¹ ca³tsɨn¹³ náh² jmáɨ¹ hi³ liáun³ náh². Hi³ Dió³² né³ hún¹ hua³jan²¹ hi³ ma³jnia³² ha³ lánh³ rón³² liáu³² tsú² hnoh² ñí¹ ca³táuh³ jmáɨ¹.

6 Hi³ jáun² bíh¹ jlánh¹ má²ná¹hiún² lɨ́n³² honh² náh², uá¹jinh¹ lɨ³ hniáuh³² má¹tsoh¹ lɨ́n²¹ náh² honh² cu³tiá³ cun³quionh³ hliáun³ ñí¹ uu³mí²tsɨ³².

7 Quí¹hliá² hi³ nio² jáun² cáun² honh² náh² lɨ́³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cú¹mí¹niau²¹ bíh¹, hi³ taunh³² tsú² tín² ja¹ sí² hi³ jɨ́e²³ tsú² ní¹juáh³ jáun² hi³ hngó³². La³ jáun² bíh¹ lɨ́³ hi³ taunh³² tsú² jáun² ta²¹, quí¹ ní¹juáh³ hi³ tióh³² tsú² la³jɨ́³² uu³mí²tsɨ³², jáun² hi³ nio² jáun² cáun² tsɨ́³ tsú² né³, lɨ́³ cáun² hi³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ cú¹mí¹niau²¹ hi³ zia³² jáɨ¹³ hi³ lɨ́¹³ tsa³hín³. Hi³ jáun² ní¹juáh³ la³ má²nio² jáun² cáun² honh² náh² ja¹ la³jɨ́³² hi³ há² ngá² náh², jáun² ní¹ má¹jaunh³² Jesucristo má²ma³quien² tsú² hnoh² hi³ he³ tsú² cáun² hi³ re² hi³ tɨn² cu³tí³.

8 Hnoh² tsá² hno³ náh² Jesucristo uá¹jinh¹ ta³ tiá² má²ca³jɨen¹ náh²; hi³ uá¹ jáun² la³ jáun² tiá² má²ca³jɨen¹ náh² tsú², má²nio² bíh¹ cáun² honh² náh² hi³ ca³tɨn¹ hí³ dí². Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, lɨ́²tsɨnh¹ lɨ́n²¹ bíh¹ náh², ca³la³ hi³ tiú²uú² tsɨ³² héih³², ca³la³ hi³ tiú²uú² lin¹ he³ lánh³ rón³² lɨ³ juáh¹³, quí¹ cáun² hi³ ja³² ñí¹con² Dió³² bíh¹ jaun³²;

9 quí¹hliá² hnoh² bíh¹ má²ná¹héih²³ náh² la³ cun³ hi³ jmɨ́¹ hu²¹ jáun² honh² náh² jmɨ́¹ ca³tianh³² náh² tsú² ta²¹, hi³ liáu³ jáun² jmɨ́²chí³ quián¹³ náh².

10 Hi³ ca³tɨ²¹ hi³ lɨ́¹³ liáun³ dí² jáun² né³, tsá² lɨn³ *tɨ³² jë¹ Dió³², tsá² jmɨ́¹ zian² jmɨ́¹tin², ca³quí² ca³hnauh² re² lɨ́n³² he³ lánh³ lɨ́¹³ choh¹³, hi³ ca³hléh³ tsú² jáɨ¹³ hi³ ca³cué³ Dió³² hñu³ tsɨ́³ hi³ zia³² hi³ cué³² Dió³² ñí¹con² hnoh² cun³ñí¹ hi³ ja³² miɨ́³ tsɨ́³.

11 Jmɨ́²chí³ joh¹ Cristo bíh¹ ca³jmú³ hi³ ca³lɨ³ ñi³² tsá² ca³lɨn³ hí³ tɨ³² jë¹ Dió³² ta³ tin² he³ lánh³ rón³² ma³tso² Tsá² lɨ́n³ Cristo tsɨ́³, ji³ ha³ lánh³ rón³² lɨ³ quien² tsú² ní¹ má¹lɨ³² jáun² siáh³. Hi³ jáun² tsá² hí³ jmɨ́¹ ná¹hnauh² tsɨ́³ hi³ hnió³ lɨ³ ñi³² hi³ hin² dá² tsánh² Tsá² hí³ hi³ já³², hi³ hín² jmáɨ¹ lɨ³tí³ siáh³ la³ cun³ hi³ juáh³ jáun² Jmɨ́²chí³ cuá³ hí³ hñu³ tsɨ́³ tsú².

12 Tɨ³la³ Dió³² né³, ca³jmú³ hi³ ca³lɨ³ ñi³² tsá² hí³ hi³ jun³juáh¹³ ca³tɨn¹ hmóu³² yáh³ tsú² jáɨ¹³ hi³ ca³hléh³ jáun² hmóu³², tɨ³la³ jáɨ¹³ jáun² dá² ca³tɨn¹ hnoh² bíh¹. Jáun² né³, jáɨ¹³ jáun² bíh¹ má²ca³niéih² hnoh² ñí¹con² tsá² ngaɨ³² jú¹ chú³² hi³ lɨ́¹³ liáu³ dí², tsá² hleh³² hí³ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmɨ́²chí³ Chun¹ Tsá² ca³zen³ hí³ Dió³². Hi³ hí¹ la³ tɨ³ hmóu³² yáh³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hniá¹ hi³ há¹ ngɨ¹³ hi³ jáun².

Dió³² té²³ hi³ jmú¹³ dí² ná¹chan¹

13 Hi³ jáun² né³, jmu³ náh² hua³jan²¹ jmɨ́¹ honh², ma³tɨn¹³ náh² hi³ jmúh¹³ héih³² ñí¹con² náh² hmóu³². Héi³ náh² honh² ñí¹con² Dió³² hi³ cu³tí³ zia³² hi³ cué³² tsú² ní¹ má¹cuanh³² Jesucristo cun³ñí¹ hi³ ja³² miɨ́³ tsɨ́³.

14 Ma³li²¹ hnoh² hi³ ná¹lɨ́n³ náh² jon² tsú² tsá² nieh³; ha³ lɨ́²uú² ma³zián¹³ náh² la³ cun³ lɨ́³ hi³ jmɨ́¹ dí¹quiaunh²¹ jáun² honh² náh² jmɨ́¹tin², jmɨ́¹ tiá² Dió³² má²cuóun³² náh².

15 Tɨ³ re² bíh¹ ma³zián¹³ náh² hi³ chun¹ náh², quí¹ Dió³² Tsá² ca³te³ hnoh² dá² jan² Tsá² chun¹ bíh¹;

16 quí¹ ñí¹ Sí² rá¹juáh³: “Jmu³ náh² chun¹, quí¹ jná¹³ dá² jan² Tsá² chun¹ bíh¹”.

17 Ní¹juáh³ hnoh² teh³² Dió³² “Tia²¹”, jáun² tianh³² náh² tsú² ta²¹ la³jɨ́³² jmáɨ¹ tá¹la³ zian²

náh² ñí¹ hué²¹ lá², quí¹ hí³ bíh¹ rá²tsɨ³² héih³²
ñí¹con² ma³ quin³² ma³ jan³² tsáu² ní¹juáh³
he³ lánh³ rón³² jmu² tsú², hi³ Dió³² hí³ né³
cónh³ tiá² jmu² bíh¹ hi³ siánh³ tsáu² tsá² hlá²
tsá² ní².
18 Quí¹ Dió³² má²ca³liáu³² náh² hi³ jmí¹
zian² náh² cáun² hi³ tiá² tsú²ta²¹, la³ cun³
rón³² lí³ ta³ hi³ jmí¹ raunh³² jáun² tsá²daun³²
jmí¹tin². Hi³ hnoh² ná¹ñíh¹ re² lín³² hi³
jun³juáh¹³ cun³quionh³ hi³ lí¹ tsá²hín³ yáh³
ca³lɨ³ hmáh¹ hi³ ca³liáun³ hnoh² jáun², la³
cun³ cú¹mí¹niau²¹ ho³lá²dá² cú¹tiáu²,
19 quí¹ cun³quionh³ jmí²hán¹ Cristo bíh¹
ca³liáun³ hnoh² jmí¹ ca³cuen³ tsú² jáun²
hnga² hi³ jún³. Hí³ bíh¹ ca³lɨn³ la³jmí¹ lín³
jan² *já¹ziáh², jan² jáh³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² cuú²
tiá² hliánh² hi³ sa³jun³ quián¹ siáh³.
20 Quí¹ la³ cun³ jmí¹tin² máh³ ca³lɨ³hiáun¹
Cristo hi³ ca³tɨ²¹ hi³ ní², jmí¹ ñeh² bíh¹ hi³
lí¹³ la³ cu³ la³ juéh³ mɨ³cuú²; tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³
ca³tɨn¹ hnoh² bíh¹, hi³ jáun² dá² ñí¹ ca³táuh³
jmáɨ¹ lá² bíh¹ má²ca³lɨ³jnia² tsú².
21 Cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Cristo bíh¹ hi³
tanh²³ hnoh² ta²¹ Dió³², Tsá² ca³jmú³ hí³ hi³
ca³jenh¹³ tsú² ja¹ hla¹, jɨ³ hi³ má²ca³ma³quien²
tsú² siáh³ Cristo; hi³ jáun² né³, hnoh²
má²ca³tianh³² ta²¹ Dió³² jɨ³ hi³ má²ná¹hen²
siáh³ honh² náh² ñí¹con² tsú².
22 Hi³ jáun² né³, cun³quionh³ hi³ ca³tionh²
náh² jáun² ta²¹ jú¹ tson², má²ca³jmuh³ náh²
jɨ² jmí¹ honh² [cun³quionh³ Jmí²chí³ Chun¹],
hi³ jáun² lí¹³ hi³ cu³tí³ má¹hno¹ náh² tsá² reh²
dí². Hi³ jáun² né³, hniáuh³² bíh¹ hi³ má¹hnáu³
náh² quiúnh¹ tsá²ján² tsá²ján² ca³la³ jonh³
jmí¹ honh² náh², jɨ³ ca³la³ jí³² huá² pí³
quián¹³ náh² ní² siáh³.
23 Quí¹ hnoh² má²ca³lɨ³zian² náh² siáh³
cáun² hi³ hmaɨ²¹; jun³juáh¹³ uú² cun³quionh³
ñeh² mí¹ziúh² náh², tsá² lí¹³ jún³ yáh³, tɨ³la³
cun³quionh³ jáɨ¹³ liéih³² quioh²¹ Dió³² bíh¹
hi³ lɨ³ quien² la³ cun³ jmí¹hi³nio².
24 Quí¹ ñí¹ Sí² rá¹juáh³:
La³jín³² tsá²mɨ³cuóun² lín³ la³jmí¹ lí³ náɨ²,
hi³ la³jí³² hi³ zioh² tsú² siáh³ lí³ la³jmí¹ lí³ lí¹³,
lí²quiéin² bíh¹ náɨ² hi³ jáun² suh³² bíh¹ siáh³
lí¹³;
25 tɨ³la³ jáɨ¹³ quioh²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² má¹ná¹,
quien² la³ cun³ jmí¹hi³nio² bíh¹.
Hi³ jáɨ¹³ jáun² né³, lí³ jú¹ chú³² hi³
má²ca³hléh³ tsú² ñí¹con² hnoh².

2

1 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, chá¹ náh² tɨ³ có³²
la³jí³² ñí¹ hi³ hlah³; ha³ lí²uú² ma³can¹³ náh²
tsáu², sa³jun³ hniáuh³² lín³ náh² la³ cá¹ la³
jéinh¹, hi³ sa³jun³ hniáuh³² uóu³² honh² náh²,
hi³ sa³jun³ hniáuh³² tú¹ hion¹³ náh² siáh³
tsáu².
2 Tɨ³la³ hnoh² dá² hniáuh³² jmúh¹³ la³jmí¹
jmu² jan² dáɨn² cun³ ca³lɨ³zian² bíh¹ hi³ hniá¹
jmí² tiuh²¹; quí¹ cun³quionh³ hi³ hniá¹ hnoh²
húh¹³ jmí² tiuh²¹ hngó³², la³ cun³ jmí² tiuh²¹
hi³ cue³² pí³ ñí¹con² jmí²chí³ quián¹³ hnoh²,
hi³ jáun² bíh¹ cuóun¹³ náh² jɨ³ hi³ lí¹³ liáun³
náh² siáh³,
3 quí¹ hnoh² bíh¹ má²ca³lɨ³tsɨn² náh² hi³
Tɨ³² Juo¹³ dí² jan² Tsá² chun¹ bíh¹.

Cristo lín³ la³jmí¹ lɨ³ cá² máɨ³ quín¹, tɨ³la³ hi³ liéih³² má¹na²¹

4 Hi³ jáun² né³, ma³janh² náh² tɨ³ ñí¹con²
Tɨ³² Juo¹³ dí², Tsá² lín³ la³jmí¹ lí³ cá² máɨ³
quín¹, tɨ³la³ quín¹ liéih³² má¹ná¹; quín¹ hi³
ca³quiáh³ Dió³² hi³ lí³ cá² máɨ³ quín¹ hi³
jlánh¹ bíh¹ quien², uá¹jinh¹ tsáu² tiá² quiú²
tiá² jéih³².
5 Ja³bí¹ hnoh² uá²jaɨ³² ná¹lín³ náh² la³jmí¹
lí³ quín¹ hu²¹ jmí²chí³, hi³ jmúh³² Dió³² ta²¹
hi³ lí¹³ hná¹ hiah³² cuáh³² quioh²¹ hi³ lí³
jáun² cun³quionh³ jmí²chí³; jɨ³ hi³ lín¹³ náh²
siáh³ cu³ nió³ mí²tsáu² tsá² ná¹chan¹ ñí¹con²
Dió³², tsá² zia³² hi³ ná¹jéinh²³ náh² ñí¹con²
Dió³² cun³quionh³ Jesús Tsá² lín³ Cristo. Hi³
Dió³² né³ cun³ tɨ²¹ bíh¹ tsí³ la³ cun³ hi³ jéinh¹³
náh² jáun² cun³quionh³ jmí²chí³ quián¹³.
6 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, rá¹juáh³ ñí¹ Sí²
quioh²¹ Dió³² la³ lá²:
Tsɨ³ máh³ Sión chan²¹ jná¹³ jan² Tsá² lín³
la³jmí¹ lí³ quín¹ hi³ hu²¹ cuoh¹ jmíh¹
hiah³²,
cá² máɨ³ quín¹ ná¹quiáh¹ hi³ jlánh¹ bíh¹
quien²;
ní¹juáh³ tsá² tanh² ta²¹ tsá² hí³ né³,
cónh³ tiá² chau²¹ bíh¹ jmáɨ¹ hi³ tá¹zanh¹ tsú²
ñí¹ hua³heih²¹.
7 Hi³ jáun² ñí¹con² hnoh² tsá² táunh²³ ta²¹
né³, quien² lín³² bíh¹ quín¹ jáun²; tɨ³la³
ca³tɨn¹ tsá² tiá² ta²¹ taunh³² má¹ná¹, lí²tí³
bíh¹ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí², hi³ juáh³ la³
lá²:
Quín¹ hi³ tiá² ca³jeih²¹ jáun² tsá² ná¹lín³ tɨ³²
hiah³²,
tɨ³tsóh³dí¹ quín¹ jáun² bíh¹ ca³lɨ³ cá² máɨ³
quín¹ hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² hi³ hu²¹
cuoh¹ jmíh¹ hiah³².
8 Hi³ ja³bí¹ lí²tí³ siáh³ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³
jáun² la³ lá²:
Hí³ bíh¹ lín¹³ la³jmí¹ lí³ cá² máɨ³ quín¹ hi³ lí¹
quí² lí¹ hinh³² tsáu²,
quín¹ jmu³ hi³ quɨnh³ tsáu².
Tsá² lí¹ quí² lí¹ hinh³² quín¹ jáun² né³, quí²
hinh³² cun³ñí¹ hi³ jmu² la³ uá¹ tiá² náɨ³²
jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² bíh¹; quí¹ cun³ jáun²
má²lí²zeh³ Dió³² yáh³ tsú² hi³ quiunh²¹ la³
jáun².

9 Ti^{3}la^{3} hnoh^{2} má^{1}ná^{1}, ná^{1}lín^{3} náh^{2} cu^{3}
nió^{3} tsá^{2} má^{2}ná^{1}quiánh^{1}, tsá^{2} má^{2}ná^{1}lín^{3}
mí^{2}tsáu^{2} tsá^{2} ná^{1}jmu^{2} ta^{21} ñí^{1}con^{2} Tsá^{2}
lín^{3} hí^{3} Re^{21}. Ná^{1}lín^{3} náh^{2} siáh^{3} cu^{3}
nió^{3} *tsá^{2} má^{2}ná^{1}hlánh^{1} joh^{1} Dió^{32}, tsá^{2}
má^{2}ná^{1}chan^{1} hi^{3} ca^{3}tin^{1} tsú^{2}. Ca^{3}ti^{21} hi^{3} ní^{2}
bíh^{1} ca^{3}quianh^{3} hnoh^{2} Dió^{32}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}tin^{1}
hnoh^{2} cuá^{1}ngái^{1} jái^{13} hi^{3} ca^{3}ti^{21} ta^{21} cáu^{2}
jueh^{32} quioh^{21} Dió^{32}, Tsá^{2} ca^{3}te^{3} náh^{2} hí^{3}
jmái^{1} hi^{3} jmí^{1} tionh^{1} hnoh^{2} jáun^{2} ñí^{1} já^{1}niéi^{2}
hi^{3} ca^{3}nga^{2} hnoh^{2} ti^{3} ñí^{1} tie^{3} joh^{1}.

10 Jmí^{1}tin^{2} tiá^{2} jmí^{1} tionh^{1} yáh^{3} náh^{2} jo^{3}cuo^{2}
Dió^{32}, ti^{3}la^{3} ta^{3}né^{32} má^{1}ná^{1}, má^{2}ná^{1}lín^{3} náh^{2}
tsá^{2} joh^{1} tsú^{2}. Jmí^{1}tin^{2} ha^{3} tiá^{2} ca^{3}taunh^{2} yáh^{3}
hnoh^{2} Dió^{32} hó^{1}ñí^{1}, ti^{3}la^{3} ta^{3}né^{32} má^{1}ná^{1},
Dió^{32} má^{2}ja^{32} mií^{3} tsí^{3} ñí^{1}con^{2} hnoh^{2}.

Cuí^{1} ná^{1}zian^{2} náh^{2} hi^{3} ná^{1}má^{2}cú^{1}
má^{2}hain^{21} náh^{2} Dió^{32}

11 Hi^{3} jáun^{2} né^{3} reh^{2} tsá^{2} hnau^{3} jná^{13},
tsá^{2} ná^{1}lín^{3} náh^{2} tsá^{2} hué^{32} siáh^{3} tá^{1}la^{3}
tionh^{2} náh^{2} cheih^{32} ñí^{1} hín^{13}, tsá^{2} zian^{2} náh^{2}
la^{3}juah^{21} dúh^{1} tsá^{2} lí^{1} ñi^{3}tú^{1} ñi^{3}lin^{13}, hlí^{1} lieh^{1}
jná^{13} hnoh^{2} hi^{3} chú^{32} tiá^{2} má^{1}tih^{21} náh^{2} la^{3}
cun^{3} hi^{3} dí^{1}quian^{1} cuá^{2} tanh^{1} náh^{2} jmu^{3}, quí^{1}
hí^{3} jáun^{2} dá^{2} ti^{3} jmu^{2} hniéi^{2} quionh^{3} jmí^{1}
honh^{2} bíh^{1} náh^{2}.

12 Jmu^{3} náh^{2} chun^{1} ja^{1} tsá^{2} tiá^{2} Dió^{32}
má^{2}cuóun^{32}; hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} bíh^{1} lí^{13}
ma^{3}quien^{2} tsá^{2} hí^{3} Dió^{32} ní^{1} má^{1}jaunh^{32} Dió^{32}
hi^{3} ja^{3}quiaun^{2} jú^{1} tson^{2}, quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3}
jíe^{3} tsú^{2} hi^{3} chu^{21} hi^{3} jmuh^{32} hnoh^{2} jáun^{2},
uá^{1}jinh^{1} tsá^{2} hí^{3} cáun^{2} lí^{1} ná^{1}hleh^{32} hlah^{3}
quián^{13} hnoh^{2} ta^{3}né^{32}, hi^{3} ná^{1}jíe^{32} tsú^{2} hnoh^{2}
la^{3}juah^{21} dúh^{1} tsá^{2} hláih^{1} tsá^{2} hon^{2}.

13 Né^{32} né^{3}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tin^{1} Ti^{32} Juo^{13}
dí^{2}, tianh^{32} náh^{2} ta^{21} ca^{3}la^{3} jín^{32} tsá^{2} ná^{1}ho^{2}
ta^{21}, tsá^{2} má^{2}ca^{3}chan^{3} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21}
lá^{2}, la^{3}ñí^{1} la^{3}ján^{3} *tsá^{2} cuá^{1}lín^{3} mi^{3}chí^{1}, quí^{1}
cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jlánh^{1} záu^{2} jái^{13} hi^{3} cuá^{1}ho^{2} tsú^{2}.
Ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} hniáuh^{32} tanh^{13} náh^{2} ta^{21}

14 tsá^{2} ho^{2} ta^{21} hi^{3} zen^{2} tsá^{2} hí^{3}, hi^{3}
ma^{3}tson^{13} tsú^{2} tsá^{2} hláih^{1} tsá^{2} hon^{2}, ji^{3} hi^{3}
hleh^{32} tsú^{2} siáh^{3} re^{2} hi^{3} ca^{3}tin^{1} tsá^{2} jmu^{2} hi^{3}
chu^{21}.

15 Quí^{1}hliá^{2} Dió^{32} hnió^{3} hi^{3} cun^{3}quionh^{3} hi^{3}
jmúh^{13} hnoh^{2} hi^{3} chu^{21}, lí^{13} jní^{32} ho^{3} tsá^{2}
cáun^{1} te^{3}, tsá^{2} cáun^{2} lí^{1} hleh^{32} jmáh^{3}la^{3} jái^{13}
hi^{3} lí^{1} chin^{2} chí^{1} hmóu^{32}.

16 Ma^{3}zián^{13} náh^{2} la^{3}jmí^{1} zian^{2} tsá^{2}
má^{2}ca^{3}liáun^{3} ñí^{1}con^{2} li^{3}ua^{3} cáun^{2} hi^{3} jmí^{1}
lí^{13} zaunh^{3} tiá^{3} quioh^{21}; ti^{3}la^{3} jun^{3}juáh^{13} hi^{3}
jmúh^{13} náh^{2} hi^{3} hlah^{3} yáh^{3} má^{1}ná^{1} quí^{1}hliá^{2}
cun^{3}ñí^{1} hi^{3} zian^{2} náh^{2} jáun^{2} re^{2} tin^{2}. Ti^{3} re^{2}
jmu^{3} náh^{2} la^{3}jmí^{1} lí^{3} hi^{3} ná^{1}lín^{3} náh^{2} tsá^{2}
má^{2}dí^{1}hlánh^{1} joh^{1} Dió^{32} bíh^{1}.

17 Tianh^{32} náh^{2} ta^{21} ca^{3}la^{3} jín^{32} tsáu^{2}.
Ma^{3}hno^{1} náh^{2} tsá^{2} reh^{2}, jmu^{3} náh^{2} juénh^{2}
ñí^{1}con^{2} Dió^{32}, hi^{3} tianh^{32} náh^{2} siáh^{3} ta^{21} tsá^{2}
cuá^{1}lín^{3} mi^{3}chí^{1}.

Cristo lín^{3} nóh^{32} ca^{3}tin^{1} tsá^{2} má^{2}tso^{2} tsí^{3}

18 Hi^{3} hnoh^{2} tsá^{2} lín^{3} náh^{2} quian^{21} né^{3},
tianh^{32} náh^{2} ta^{21} re^{2} lín^{32} tsá^{2} lín^{3} juóuh^{32}
náh^{2}; ti^{3}la^{3} jun^{3}juáh^{13} jmáh^{3}la^{3} tsá^{2} chun^{1}
yáh^{3}, sa^{3}jun^{3} jmáh^{3}la^{3} tsá^{2} ngi^{23} jái^{13}, ti^{3}la^{3}
la^{3}jín^{32} ji^{3} tsá^{2} hian^{2} tsí^{3} bíh^{1}.

19 Quí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} jmu^{3} hi^{3} tá^{1}zanh^{1} tsú^{2}
re^{2}, ní^{1}juáh^{3} hi^{3} má^{2}tso^{2} tsú^{2} tsí^{3} cáun^{2} hi^{3}
tiá^{2} jmí^{1} ca^{3}ti^{21} bíh^{1}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jmí^{1} tsí^{3} tsú^{2}
má^{2}hniá^{1} jmáh^{3}la^{3} hi^{3} ca^{3}tin^{1} Dió^{32}.

20 Quí^{1} tiá^{2} lin^{1} ñí^{1} quien^{2} yáh^{3} hi^{3} cueh^{13}
hnoh^{2} honh^{2} ja^{1} la^{3}jí^{32} uu^{3}mí^{2}tsi^{32} ní^{1}juáh^{3}
cun^{3}ñí^{1} hi^{3} la^{3} ca^{3}jmuh^{3} hi^{3} hlah^{3} bíh^{1} hnoh^{2},
quí^{1} cun^{3} ca^{3}tin^{1} bíh^{1} hnoh^{2} má^{1}tsoh^{1} honh^{2}
ní^{1}juáh^{3} la^{3} jáun^{2}. Ti^{3}la^{3} ní^{1}juáh^{3} la^{3} ná^{1}tion^{23}
náh^{2} honh^{2} ja^{1} la^{3}jí^{32} uu^{3}mí^{2}tsi^{32} hi^{3} ca^{3}li^{3}
zia^{32} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jmuh^{32} náh^{2} hi^{3} chu^{21} né^{3},
hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} jmu^{3} hi^{3} tá^{1}tonh^{1} hnoh^{2} re^{2} ta^{3}
ñí^{1} Dió^{32}.

21 Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}ti^{21} hi^{3} ní^{2} bíh^{1} ca^{3}te^{3}
hnoh^{2} Dió^{32}, quí^{1} Cristo má^{2}ca^{3}ma^{3}tso^{2} tsí^{3}
hi^{3} ca^{3}tin^{1} hnoh^{2}, hi^{3} ca^{3}quiú^{2} tsú^{2} cáun^{2}
nóh^{32}, hi^{3} jáun^{2} la^{3} jáun^{2} hniáuh^{32} ñí^{1}táunh^{1}
hnoh^{2} la^{3}jmí^{1} ca^{3}ngí^{3} hnga^{2} tsú^{2}.

22 Hí^{3} dí^{2} né^{3}, hí^{1} cáun^{2} yáh^{3} tso^{3} tiá^{2}
ca^{3}jmú^{3}, hi^{3} jmí^{1}líh^{3} tiá^{2} ca^{3}hué^{2} siáh^{3} jú^{1}
ti^{1}jái^{2} ho^{3} tsú^{2}.

23 Jmái^{1} hi^{3} ti^{2} tú^{2} ti^{2} hiáu^{32} tsáu^{2} quioh^{21}
tsú^{2} ha^{3} tiá^{2} ti^{2} jin^{23} yáh^{3} tsú^{2} tsá^{2} hí^{3}; jmái^{1}
hi^{3} ti^{2} jmu^{2} tsáu^{2} hi^{3} má^{2}tso^{2} tsú^{2} tsí^{3}, ha^{3}
tiá^{2} ti^{2} jeinh^{32} yáh^{3} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} hí^{3}, ti^{3}la^{3}
jo^{3}cuo^{2} Dió^{32} bíh^{1} ca^{3}chan^{3} tsú^{2} hnga^{2}, Tsá^{2}
rá^{2}tsi^{32} héih^{32} la^{3} cun^{3} ca^{3}ti^{21}.

24 Hnga^{2} bíh^{1} Cristo ca^{3}caun^{2} tso^{3} quiú^{13}
dí^{2} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} ca^{3}jíenh^{3} tsú^{2} jáun^{2} ngú^{3}
quioh^{21} hi^{3} jún^{3} ñí^{1} crei^{21}, quí^{1} hi^{3} jáun^{2} lí^{13}
jún^{3} dí^{2} ca^{3}ti^{21} tso^{3}, hi^{3} jáun^{2} lí^{13} má^{1}ziáun^{13}
dí^{2} la^{3} cun^{3} ti^{32} tsí^{3} Dió^{32}. Hí^{3} dá^{2} ca^{3}cuu^{3}
ca^{3}jmí^{3} quí^{1} hi^{3} jáun^{2} lí^{13} lan^{13} hnoh^{2} bíh^{1}.

25 Hnoh^{2} jmí^{1} ñi^{3}táunh^{1} náh^{2} jmí^{1}tin^{2}
la^{3}jmí^{1} ñi^{3}táunh^{1} *já^{1}ziáh^{2} má^{2}já^{2}cuin^{3}; ti^{3}la^{3}
ta^{3}né^{32} né^{3}, má^{2}cá^{2}jính^{32} náh^{2} ti^{3} ñí^{1}con^{2}
Cristo Tsá^{2} lín^{3} la^{3}jmí^{1} lín^{3} jan^{2} tsá^{2} jmu^{2}
hua^{3}hí^{13} já^{1}ziáh^{2}, Tsá^{2} tanh^{2} hó^{1}ñí^{1} jmí^{2}chí^{3}
quián^{13} náh^{2}.

3

Lánh^{3} rón^{32} hniáuh^{32} ma^{3}zian^{2} tsá^{2}
má^{2}jenh^{2} cuo^{2}

1 Ja^{3}bí^{1} hnoh^{2} siáh^{3} tsá^{2}mi^{3} tsá^{2}
má^{2}ca^{3}jenh^{2} cuonh^{2} náh^{2}, tianh^{32} náh^{2}
ta^{21} tsá^{2}ñuh^{2} ñí^{2}cuoh^{2} náh^{2}. Hi^{3} jáun^{2} né^{3},
ní^{1}juáh^{3} zian^{2} ma^{3} jan^{2} tsá^{2}ñuh^{2} hí^{3} hi^{3} tiá^{2}
ta^{21} taunh^{32} jái^{13} quioh^{21} Dió^{32}, lí^{13} bíh^{1}
niau^{21} cáun^{2} tsí^{3} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} cun^{3}ñí^{1}

hi³ má²jí̈e²³ tsú² he³ lánh³ rón³² má²zian² hnoh²; ca³la³ hí¹juáh³ tiú²uú² jáɨ¹³ hniauh³ yáh³

2 cun³ñí¹ hi³ jí̈e²³ tsú² hi³ jlánh¹ má²chun¹ ñí²cuo² jɨ³ hi³ jlánh¹ má²taunh² ta²¹.

3 Cha³ jmí¹ jmúh¹³ náh² hɨ³² lín³² honh² hi³ jmah²¹ náh² re² lín³² tɨ³ coh³, la³ cun³ hi³ jmouh³² tsú² re² lín³² chí¹, ho³ hi³ háɨ³² tsú² mí¹ñí² pih²¹ zín³ tɨ³ hlá² tɨ³ ní² quioh²¹, ho³lá²dá² hi³ quɨh³² tsú² hmɨh³² jlánh¹ chú³² jniá³,

4 tɨ³ quien² bíh¹ jmúh¹³ náh² cú²jueh³² hi³ chú³² jniá³ hñu³ honh² náh². Juenh² honh² náh² ma³zián¹³, hi³ tiá² hniéɨ² hnáuh² náh², quí¹ hi³ jáun² bíh¹ tiá² lí¹ tsa³hín³; quí¹ quien² lín³² bíh¹ ñí¹con² Dió³² hi³ ma³zian² tsú² la³ ní².

5 Quí¹ la³ ní² bíh¹ jmí¹ jmah³² tsá²mɨ³ tsá² jmí¹ ná¹chan¹ ñí¹con² Dió³², tsá² jmí¹ zian² cá²jmáɨ¹; tsá²mɨ³ hí³ jmí¹ ná¹hen² tsí³ ñí¹con² Dió³² jɨ³ hi³ jmí¹ tanh² tsú² siáh³ ta²¹ tsá²ñuh² ñí²cuo².

6 La³ ní² bíh¹ ca³jmú³ hla¹ Sara, hi³ ca³tanh² ta²¹ hla¹ Há²bran²¹ ñí²cuo² jɨ³ hi³ ca³záɨh³ tsú² siáh³ Há²bran²¹ hí³: "Hnú², juóu³² jná¹³". Ja³bí¹ hnoh² siáh³ lí¹³ lín³ náh² la³jmí¹ lín³ hla¹ tsá²mɨ³ hí³ cun³quionh³ hi³ jmuh³² náh² hi³ chu²¹, hi³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² cú² tiá² juénh² náh².

7 Ja³bí¹ hnoh² siáh³ tsá²ñuh², cuí¹ lín³ náh² tsá² ngɨ²³ jáɨ¹³ hi³ ñíh¹ náh² lánh³ zian² tsá²mɨ³ ñí²cuoh² náh². Jmu³ náh² quien² tsú² la³ cun³ hi³ ca³tɨn¹ tsú², jun³juáh¹³ jmáh³la³ hliá² hi³ jlánh¹ háɨnh¹³ tsáunh¹ yáh³ tsá²mɨ³, tɨ³la³ cun³ñí¹ hi³ ca³ja³ mií³ tsí³ Dió³² ñí¹con² tá¹ gon³ bíh¹ hnoh², hi³ jáun² cáun² jáɨ¹³ bíh¹ ca³jmú³ tsú² ñí¹con² hnoh² hi³ lí¹³ zian² náh² cun³ jmí¹hi³nio². Jmu³ náh² la³ ní², hi³ jáun² tiá² zia³² hi³ chí¹cuú² chí¹jnáɨ²³ ní¹ má¹ca³lienh¹ náh² Dió³².

Tsá² má²tso² tsí³ cun³ñí¹ hi³ jmu² hi³ chu²¹

8 Jáun² ñí¹ ca³la³ jí³² hi³ ní² né³, la³ lá² bíh¹ lí³, hi³ hniáuh³² má¹zián¹³ náh² hi³ ná¹tioh³ cáun² honh² náh² jɨ³ hi³ lín¹³ náh² la³juah²¹ dúh¹ hi³ lɨ³ quián¹³ hmóu³² náh² ní¹juáh³ lɨ³ua³ cáun² hi³ ca³lɨ³ quioh²¹ tsá² siánh³; hi³ ná¹hnáu³ náh² la³ cun³ ca³tɨ²¹ hi³ renh² náh². Hniáuh³² ja³² mií³ honh² náh² siáh³, hi³ lín³ náh² tsá² tiá² cáun² lí¹ jmu² quien² hnga².

9 Ha³ lí² jéinh¹ náh² hi³ hlah³ ñí¹con² tsá² jmu² hlah³, sa³jun³ quiú¹ jin¹³ náh² tsá² quiú² je²³. Cha³ jmí¹ jmúh¹³ hnoh² la³ ní² né³, tɨ³ re² bíh¹ má¹mieh¹³ náh² tsá² hí³, quí¹ Dió³² má²ca³te³ hnoh² hi³ héih¹ náh² hi³ ma³mieh² bíh¹ tsú².

10 Quí¹ la³ cun³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí²: Tsá² hnió³ zian² hiún² tsí³ jɨ³ hi³ zian² siáh³ re² tɨn²,
hniáuh³² jmu³ hua³hí¹³ bíh¹ tsú² zíh¹ hi³ jáun² tiá² hléh³² jú¹ hlah³,
jɨ³ hi³ hua³hín¹³ tsú² ho³ siáh³ hi³ jáun² tiá² hléh³² jú¹ tí¹jáɨ².

11 Cha³ jmí¹ jmu³ tsú² hi³ hlah³,
hniáuh³² jmu³ tsú² jmáh³la³ hi³ chu²¹ bíh¹,
hi³ hniáuh³² hnauh¹³ tsú² ca³la³ jonh³ jmí¹ tsí³ he³ lánh³ lí¹³ niau²¹ tie³ quioh²¹.

12 Quí¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² tanh² hó¹ñí¹ tsá² chun¹ bíh¹,
hi³ náɨ³² tsú² siáh³ he³ hiú² mɨ³² tsá² hí³;
tɨ³la³ ñí¹con² tsá² jmu² hi³ hlah³ né³,
tɨ³ có³² bíh¹ háɨ³² tsú² ñí¹.

13 ¿Hin² dá² tsánh² lí¹³ jmoh³ hnoh² hian² tsí³ ní¹juáh³ jmáɨ¹ ca³la³ jí³² dí¹quian¹ hnoh² jmúh¹³ hi³ chu²¹?

14 Tɨ³la³ cun³ jáun² lɨ³ zia³² bíh¹ hi³ chu²¹ quián¹³ hnoh² uá¹ cun³ ca³ma³tsoh¹ náh² honh² cun³ñí¹ hi³ jmuh³² hi³ chu²¹. Ha³ lí² jmú² náh² juénh² ñí¹con² hí¹ jan² tsáu², hi³ sa³jun³ hniáuh³² hú¹ cóh²¹ honh² náh²,

15 tɨ³la³ jmu³ náh² hi³ quien² Cristo hñu³ honh² náh² la³ cun³ ca³tɨ²¹ hi³ lín³ tsú² Juo¹³ dí². Jmáɨ¹ ca³la³ jɨ³² hniáuh³² tiáunh¹ náh² hua³jan²¹ hi³ ngáɨh¹ náh² jë¹ ca³la³ jín³² tsá² nga² jú¹ tson² ca³tɨ²¹ la³ cun³ hi³ ná¹hé² ná¹janh³² hnoh² jáun²;

16 tɨ³la³ má¹lɨ³² jáun² né³, jun³juáh¹³ hniáuh³² jmúh¹³ quien² yáh³ hnoh², quí¹ tsá² hí³ bíh¹ tɨ³ hniáuh³² jmúh¹³ hnoh² quien². Jmu³ náh² jmáh³la³ hi³ lɨ³ lí¹³ niau²¹ tie³ hñu³ jmí¹ hñu³ honh² náh²; hi³ jáun² tsá² hleh³² hlah³ ca³tɨ²¹ hi³ chu²¹ hi³ jmuh³² náh² jáun² cun³ñí¹ hi³ tanh²³ náh² ta²¹ Cristo né³, lí¹³ lɨ³ heh³ cun³quionh³ jë¹ hmóu³².

17 Jáun² né³, tɨ³ jlánh¹ bíh¹ re² hi³ má²tso² tsú² tsí³ cun³ñí¹ hi³ jmu² hi³ chu²¹ ní¹juáh³ la³ jáun² la³ hnió³ Dió³², la³ cónh³ bíh¹ hi³ jmu³ tsú² hi³ hlah³.

18 Quí¹ hnga² Cristo, jan² Tsá² tiá² tso³ ren² bíh¹ ca³jun³ cha¹³ tsá² ná¹ren² tso³. Cu³ jéin³² la³ lá² bíh¹ ca³jun³ tsú² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ tso³ quiú¹³ dí², hi³ jáun² lí¹³ jáu³² tsú² hnoh² tɨ³ ñí¹con² Dió³². Ca³jun³ tsú² la³ cun³ hi³ ca³tɨ²¹ hi³ jmí¹ dí¹ngú³ tsú², tɨ³la³ ca³jenh¹³ tsú² siáh³ la³ cun³ hi³ ca³tɨ²¹ hi³ lín³ tsú² jmí²chí³.

19 Hi³ jáun² tá¹la³ ca³lin³ tsú² jáun² jmí²chí³ né³, ñéɨ¹ tsú² hi³ ca³ñí¹hléh² jáɨ¹³ ñí¹con² jmí²chí³ tsá² jmí¹ ná¹tson³.

20 Tsá² jmí¹ ná¹tson³ hí³ né³, tsá² tiá² ca³jmú³ nieh³ cá²jmáɨ¹ lín²¹, jmáɨ¹ hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³² juenh² lín³² tsí³ hi³ cuá¹hé² cuá¹jan³² tá¹la³ lí¹³ cuó² pa²¹ lín²¹ hi³ ca³jmú³ jáun² hla¹ Noé. Jmí¹jáun² cú¹pih²¹ lín²¹ bíh¹ tsáu² ca³liáun³, jña³ tsáu² bíh¹ tsá²

hí³ cun³ñí¹ la³jín³² tsá² ca³liáun³ cun³quionh³
jmái² jáun².
21 Hi³ jáun² né³, jmái² jáun² jmí¹ lí³ cáun²
henh¹³ ca³ti²¹ jmái² hi³ zaun³² tsú² jmái¹
hi³ ziáun² dí² lá² bíh¹; la³ cun³ lí³ hi³
má²ná¹liáun¹ dí² jmái¹ hi³ né³². Hi³ zaun³²
tsú² jáun² jmái² né³ jun³juáh¹³ jmu² hi³
lí²ji² ngú³ quioh²¹ tsú² ti³ coh³ yáh³, quí¹
cun³quionh³ hi³ jáun² mi³² tsú² ñí¹con² Dió³²
hi³ lí¹³ ji² jmí¹ tsí³ ca³ti²¹ la³jí³² hi³ lín²³ bíh¹
tsú². Hi³ má²ná¹liáun¹ dí² cun³quionh³ hi³
jáun² cun³ñí¹ hi³ ca³jenh¹³ Jesucristo,
22 Tsá² ca³zanh³² hí³ hñu³mi³cuú², hi³ jáun²
má²cuá¹tón²¹ ti³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dió³².
Tsá² hí³ bíh¹ Tsá² cuá¹quien² ñí¹con² la³jín³²
tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², la³ má²quionh³ la³jín³²
tsá² ná¹chín¹, ji³ la³jín³² tsá²cuú² tsá²chín³ ní²
siáh³.

4

Ca³ta¹ dí² jmú¹³ tá¹³ Dió³² la³ cun³ lí³ pí³ hi³ má²ca³hiau³ dí²

1 Hi³ jáun² né³, la³jmí¹ ca³ma³tso² jáun²
Cristo tsí³ tá¹la³ jmí¹ lín³ tsú² jáun² tsá² ngú³,
ja³bí¹ hnoh² siáh³ hniáuh³² cháh¹³ cáun²
honh² hi³ má¹tsoh¹ honh². Quí¹ ní¹juáh³ tsá²
má²ca³ma³tso² tsí³ tá¹la³ lín³ tsú² tsá² ngú³,
hi³ jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ má²ca³chá³ ti³ có³²
tso³,
2 hi³ jáun² lí¹³ zian² tsú² la³ cun³ hnió³
Dió³² ñí¹ hná¹ jmái¹ hi³ zian² tsú² jáun², hi³
jáun² tsá² la³ hí³ tiú²uú² li³ hniá¹ yáh³ jmu³
la³ cun³ hi³ qui³ hniá¹ jáun² tsá²mi³cuóun²
jmu³.
3 Má²hliáun³ lín³² bíh¹ hi³ má²ca³jmuh³
náh² jmí¹tin², la³ cun³ hi³ jlánh¹ zain³² jáun²
tsá² tiá² má²cuóun³² Dió³²; má²tioh²¹ bíh¹
cu³ ní². Quí¹ jmái¹ jáun² jmí¹ zian² hnoh²
hi³ jmí¹ dí¹quiaunh²¹ honh² náh² hi³ lí¹ jmú¹
lí¹ cuóh¹³, hi³ jmí¹ ma³heinh²¹ náh² ji³ hi³
jmí¹ ná¹cú² ná¹húh²³ náh² ca³la³ hi³ cú²tiú²
cú²jan³² nio², hi³ ná¹cuú² ná¹húh²³ náh²
jmái² ti³ chí¹nga², ji³ ná¹má²tsú¹ má²jonh²¹
náh² dió³² tsá² láin¹, tsá² tiá² ca³ti²¹ ma³tsu³
ma³jónh³² tsú².
4 Hi³ jáun² tsá² tiá² ta²¹ tanh² Dió³² hí³
né³, lí¹ tsá²cáun² tsí³ bíh¹ hi³ ca³tin¹ hnoh²
quí¹hliá² tiú²uú² jmuh³² yáh³ hnoh² hi³
hlah³ quiúnh¹ tsú², hi³ jáun² dá² má²tú²
má²hiáu³² bíh¹ tsú² hnoh² ta³né³².
5 Ti³la³ tsá² hí³ dá² ca³tin¹ jíenh³² jú¹
tson² quioh²¹ ñí¹con² Tsá² má²cuá¹hún¹ hí³
hua³jan²¹ hi³ ra³tsi³² héih³² ñí¹con² tsá² zian²
ji³ tsá² má²cá²tsan³ ní² siáh³.
6 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ hí¹ la³ ti³ tsá²
má²ná¹jún¹ yáh³ má²ca³nái³² jú¹ chú³²
quioh²¹ Dió³², la³ cun³ tsá² má²ca³ta³tsin¹
hí³ héih³² la³ cun³ qui³ quiunh³² la³jín³² tsá²
ngú³. Ca³nái³² bíh¹ tsú² jú¹ chú³² quí¹ jáun²
lí¹³ li³ zian² tsú² la³jmí¹ zian² hnga² Dió³² ta³
má²lín³ tsú² jáun² jmí²chí³.
7 Hi³ jáun² né³, má²janh² bíh¹ má²he²
jmái¹ hi³ tsa³hín³ la³jí³² hi³ zia³².. Hi³ jáun²
ma³zián¹³ náh² hi³ tin² náh² jmúh¹³ héih³²
ñí¹con² náh² hmóu³², ji³ hi³ tianh¹³ náh² hi³
cu³tí³ ná¹zian² honh² náh² hi³ lienh¹ náh²
Dió³².
8 Hi³ ñí¹ ca³la³ jí³² ní² né³, ma³hnáu³ náh²
tsá²ján² tsá²ján² ca³la³ jonh³ jmí¹ honh²; quí¹
tsá² ná¹hnáu³, cun³ chin² bíh¹ tsí³ la³ jáh³ dú¹
ñí¹ tsáu¹³ tsá²ján² tsá²ján².
9 Hen³ náh² tsá²ján² tsá²ján² hñuh³² náh²,
ti³la³ jun³juáh¹³ ta³ ma³quí¹ ma³tsan¹³ honh²
yáh³ náh² má¹ná¹.
10 Ma³ quin³² ma³ jan³² hnoh² má²ca³hian³
náh² ma³ cá² ñí¹ pí³ ñí¹con² Dió³². Jáun²
hniáuh³² lín¹³ náh² tsá² jmúh³² ta²¹ re²
la³ cun³ rón³² lí³ hi³ lí¹ má²ca³cué³ náh²
jáun² Dió³², hi³ má¹hon¹ náh² jáun² tsá²ján²
tsá²ján².
11 Hi³ jáun² ní¹juáh³ zian² tsá² hleh³² né³,
jáun² jái¹³ quioh²¹ tsú² hniáuh³² lí³ jë¹ Dió³²
bíh¹. Li³ua³ jan² tsá² má²cón³² tsáu², cuí¹
jmu¹ tsú² cun³quionh³ pí³ hi³ cue³² Dió³².. Hi³
jáun² la³jí³² hi³ jmuh³² náh² né³, jmu³ náh²
cun³ñí¹ hi³ hnáuh² náh² hi³ li³ quien² Dió³²
cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo, quí¹
hnga² hí³ bíh¹ ca³tin¹ li³quien² hi³ lín³ Tsá²
cú² juenh² ca³la³ cun³ jmí¹hi³nio². Tson² bíh¹
cu³tí³ la³ jáun².

Tsá² hen² ti³ con² Cristo má²tso² tsí³

12 Hi³ jáun² né³ reh², tsá² hnau³ lín³² jná¹³,
ha³ lí² cuí¹ cha³cáun² honh² náh² ca³ti²¹ hi³
má²cá² má²lau²³ hnoh² jáun² ta³né³², hi³ lí³
la³jmí¹ lí³ cáun² sí² huáh² tsí³ lín³².. Ha³ lí² cuí¹
lín¹³ náh² hi³ ná¹quiunh³² náh² cáun² hi³ tiá²
jmí¹ ca³ti²¹.
13 Ti³ re² bíh¹ hi³ jmúh¹³ náh² tsinh¹
quí¹hi³hliá² hnoh² ná¹má²tsoh¹ honh²
uá²jai³² la³jmí¹ ca³ma³tso² Cristo tsí³, hi³ jáun²
li³ hiún² honh² náh² ca³la³ hi³ tiá² tsi³² héih³²
ní¹juáh³ jmái¹ hi³ má²cuá¹jáunh²³ tsú² hi³ lin¹
hi³ quien² lín³².
14 Ti³ jlánh¹ bíh¹ jmí¹ ren² náh² ní¹juáh³
hi³ tú² hiáu³² tsáu² hnoh² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹
Cristo, quí¹hliá² Jmí²chí³ Tsá² cuá¹quien²,
Tsá² ja³² ñí¹con² Dió³² cuá³ hñu³ honh²
hnoh². [Tsá² tú² hiáu³² náh² hí³ dá² hleh³²
hlah³ hi³ ca³tin¹ Jmí²chí³ hí³ bíh¹, ti³la³ hnoh²
né³ ti³ ná¹ma³quien¹³ bíh¹ náh² tsú².]
15 Ní¹juáh³ zian² hnoh² ma³tsoh¹ honh²,
ti³la³ ha³ lí² cuí¹ li³ zian² hí¹ jan² tsá² má²tso²
tsí³ cun³ñí¹ hi³ lí²jngih³ tsáu², ho³ hi³hliá²
lí²hái³, ho³lá²dá² hi³ lí²jmú³ hi³ hlah³ hi³
hó³², sa³jun³ cun³ñí¹ hi³hliá² lí¹ lóh³² náh²
tanh¹ cáun² jái¹³ hi³ tiá² ca³tin¹ náh².

16 Tɨ3la3 ní1juáh3 zian2 náh2 ma3tsoh1
honh2 cun3ñí1 hi3 haɨn21 náh2 tɨ3 con2
Cristo, ha3 tiá2 hniáuh32 yáh3 lɨ3 hinh1
náh2, tɨ3la3 hniáuh32 má1quien13 náh2 Dió32
bíh1 quí1hi3hliá2 má2té23 hnoh2 tsáu2 tsá2
má2láɨn1 Cristo.
17 Quí1 né32 má2cá2chó32 jmáɨ1 hi3
má2lɨ3liau3 hi3 ra3tsɨ32 Dió32 héih32, ñí1con2
tsá2 tionh2 jo3cuo2 tsú2 tín2. Hi3 jáun2 ní1juáh3
ta3bí1 ñí1con2 jnoh1 la3 má2lɨ3liau3 hi3 ra3tsɨ32
Dió32 héih32, cónh3 bíh1 tiá2 lɨ3 huáh2 tsí3
jmáɨ1 hi3 ra3tsɨ32 tsú2 héih32 ñí1con2 tsá2 tiá2
ta21 taunh32 jú1 chú32 quioh21.
18 La3 cun3 rá1juáh3 ñí1 Sí2: “Ní1juáh3 tion3
cu3tí13 bíh1 la3 liáun3 tsá2 zian2 cun3 tɨ32 tsí3
Dió32, ¿he3 bí1 lánh3 rón32 quiunh21 tsá2 tiá2
má2zian2 hi3 ca3tɨn1 Dió32, jɨ3 tsá2 jmu2 tso3
ní2 siáh3?”
19 Cun3ñí1 hi3 jáun2 bíh1 hniáuh32 jmu3
tsú2 hi3 chu21 la3 má2jmu2 jáun2 ní1juáh3 tsá2
má2tso2 tsí3 la3 cun3 hi3 hnió3 Dió32, jɨ3 hi3
hniáuh32 chá32 tsú2 siáh3 jmí1 tsí3 jo3cuo2
Dió32 Tsá2 lí2jmú3, quí1 hí3 bíh1 jan2 Tsá2
má2tí32 jë1.

5

Hlɨ2 liéinh32 tsú2 tsá2 tanh2 ta21 Cristo

1 Né32 né3, hnó32 jná13 hléh13 tun3 hnɨ32
jon1 jáɨ13 ñí1con2 tsá2daun32 tsá2 ná1ñí1 ja1
quián13 hnoh2, quí1 ja3bí1 jná13 uá2jaɨ32 jan2
tsá2 má2liei21 ná1 cú2ren2 quiúnh1 tsá2 hí3.
Jná13 lín3 jan2 tsá2 nau32 jáɨ13 ca3tɨ21 ha3 lánh3
rón32 ca3ma3tso2 Cristo tsí3, hi3 ja3bí1 jná13
uá2jaɨ32 hiáu13 jáɨ13 quiúnh1 tsá2 hí3 hi3 zian2
jnoh1 cáun2 hi3 quien2 la3jmí1 zian2 Cristo ní1
má2cá2jnia3 tsú2 jáun2 hi3 quien2 lín32.
2 Hi3 jáun2 la3jmí1 jmu2 tsú2 hua3hí13
*já1ziáh2, hnoh2 siáh3 hniáuh32 jmúh13 náh2
hua3hí13 tsá2 joh1 Dió32, tsá2 má2ca3chan3 hí3
Dió32 jo3cuonh2 náh2. Jmu3 náh2 la3 jáun2 hi3
hu21 re2 honh2 náh2, [la3 cun3 hnió3 Dió32 hi3
jmúh13 náh2,] jun3juáh13 hi3hliá2 jmu2 tsáu2
héih32 yáh3, hi3 sa3jun3 hi3hliá2 hen2 honh2
náh2 quɨe3 yáh3 siáh3. Jmu3 náh2 ta21 quián13
ca3la3 jonh3 jmí1 honh2 náh2.
3 Ha3 lí2 jmú2 náh2 quien2 lín32 ñí1con2
tsá2 tionh2 hí3 jo3cuonh2 náh2, tɨ3la3 hnoh2
dá2 hniáuh32 jmúh13 náh2 hi3 lín3 náh2 cáun2
nóh32 bíh1 ñí1con2 tsú2.
4 Hi3 jáun2 ní1 má1cuanh32 Tsá2 chín1 Juo13
tsá2 ná1jmu2 hua3hí13 já1ziáh2, má1jáun2
hián13 náh2 cáun2 hi3 tɨ3 jlánh1 bíh1 quien2
la3 cónh3 bíh1 *có2ron1ná1 hi3 hiáuh23 tsá2
láɨh23 ní1juáh3 ñí1 co2 tsú2; tɨ3la3 hi3 hián13
hnoh2 má1ná1, jmí1líh3 bíh1 tiá2 lí1 tsa3hín3.
5 Ja3bí1 la3 jáun2 siáh3 hnoh2 tsá2 tsá1míh1,
tianh32 náh2 ta21 tsá2 má2lieih21. La3jín32
tsáu2 bíh1 hniáuh32 tanh13 ta21 tsá2ján2
tsá2ján2 hi3 jmu3 tsú2 hi3 tiá2 quien2 hmóu32,
quí1 ñí1 Sí2 rá1juáh3 la3 lá2:
Dió32 dá2 hon2 bíh1 tsá2 jmu2 tonh2,
tɨ3la3 má2hé2 má2mieh2 bíh1 tsú2 lɨ3ua3 jan2
tsá2 tiá2 jmu2 pan1 hnga2.
6 Jáun2 jmu3 náh2 hi3 tsí1juí3 náh2 ta3 ñí1 Dió32
Tsá2 cú2 juenh2, hi3 jáun2 hí3 bíh1 ziau3 náh2
ní1juáh3 ní1 má1cá2chó32 héih32.
7 La3jí32 hi3 hɨ32 honh2 náh2 chá1 náh2 jo3cuo2
Dió32, quí1 hí3 bíh1 taunh2 hnoh2 hó1ñí1.
8 Jáun2 né3, tianh3 náh2 hua3jan21 jɨ3 hi3
zian2 honh2 náh2 ní2 siáh3; quí1 tsá2 hláɨnh1
tsá2 hau2 náh2 hí3 tí2 ngɨ32 la3jmí1 ngɨ32 jan2
hiah32 hi3 tɨ3 hóh32, hi3 hnah2 ní1juáh3 hin2
tsánh2 lí13 hin3 dí2.
9 Jáun2 jmu3 náh2 pí3 hi3 jáun2 tiá2 lí1 cah13
tsú2 jmáɨ1, ma3zián13 náh2 hi3 nio2 cáun2 tán1
honh2 náh2. Cuí1 lɨ3 ñíh1 náh2 hi3 la3jín32 bíh1
renh2 náh2 tsá2 zian2 tá1 cáun2 hngá1máh3
ná1má2tso2 tsí3 cá2ren2 la3 ní2 uá2jaɨ32.
10 Tɨ3la3 ní1 má1ca3nga2 hi3 ma3tsoh1 náh2
ní2 honh2 cu3tiá3, Dió32 jmu3 hi3 tɨnh21 honh2
náh2, hi3 niau21 cáun2 tán1, hi3 niau21 tiá3
honh2 náh2, jɨ3 hi3 zeh3 tsú2 siáh3 hnoh2
ñí1 hí1 cáun2 tiá2 hi3 háɨnh13 zia32. Quí1
hnga2 Dió32 hí3 bíh1 jlánh1 ja32 mií3 tsí3,
jɨ3 hi3 má2ca3te3 dí2 tsú2 hi3 tsá1ma3ziáun13
dí2 cáun2 hi3 quien2 la3jmí1 cuá1quien2 tsú2
hnga2 cun3ñí1 hi3 má2ca3cunh3 dí2 jáun2
quiúnh1 Cristo.
11 Hnga2 hí3 bíh1 cuí1 lɨ3quien2 [jɨ3 hi3 cuí1
cuá1pin3 siáh3] la3 cun3 jmí1hi3nio2. Tson2
bíh1 cu3tí3 la3 jáun2.

Hah2 Pé1 jáɨ13

12 Hi3 jáun2 né3 reh2, la3 cun3 cú1pih21
jáɨ13 hi3 tioh3 sí2 lá2, má2lí2jmú32 jná13
cun3quionh3 hi3 má2lí2ma3hau3 reh2 dí2
Silvano, jan2 tsá2 cuóun32 jná13 hi3 má2tí32
re2. Cuá1jmu2 jná13 sí2 lá2 quí1hliá2 hnó32
jná13 hi3 hlí1 lieh1 ná1 hnoh2, hi3 hnó32 jná13
zíh13 jú1 tson2 hi3 la3jí32 hi3 má2hé2 má2mieh2
náh2 Dió32 jmu2 lin1 hi3 cu3tí3 hniau3 tsú2.
Jáun2 né3, ¡ha3 lí2 chá2 náh2 tun3 honh2!
13 Tsá2 ná1lín3 cuáh32 tionh2 já1 juú2 lá2, ñí1
téh23 tsú2 lá2 Babilonia, tsá2 má2ca3quianh3
hí3 Dió32 la3jmí1 má2ca3quianh3 tsú2 hnoh2
siáh3, tsá2 hí3 zen2 jáɨ13 lá2 quionh3 Marcos
jón32 jná13 ní2 siáh3, hi3 juáh3: “Hia2 náh2”.
14 Ren1 náh2 tsá2ján2 tsá2ján2 hi3 re2 nio2
honh2 náh2, la3 cun3 qui3 ráɨn32 tsú2 jan2
raɨnh21.
Hi3 cuí1 zian2 náh2 cáun2 hi3 re2 hi3 tɨn2
ca3la3 jín32 náh2 tsá2 tionh2 náh2 jo3cuo2
[Jesús] Tsá2 lín3 Cristo. [Cun3 ní2 bíh1 tí3
jáɨ13.]

Sí² Ñí¹ Má²tun³ Hi³ Ca³jmú³ Pé¹

Pé¹ jmu² sí² hi³ ca³ṭin¹ tsá² tanh² ta²¹ Cristo

1 Jná¹³ la³², Sí¹mu²¹ Pé¹, jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ Jesucristo, jɨ³ hi³ lín³ ná¹ siáh³ *ti³² tsá² quian³² jë¹ tsú²; cuá¹jmu² jná¹³ sí² lá² hi³ ca³ṭin¹ hnoh² tsá² má²táunh²³ náh² ta²¹ jú¹ chú³². Hi³ jú¹ chú³² hi³ táunh²³ dí² jáun² ta²¹ né³, lí³ cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² ñí¹con² dí² cun³ñí¹ hi³hliá² Jesucristo Dió³² Juo¹³ dí², Tsá² liáu³² dí², lín³ jan² Tsá² chun¹.

2 Tɨ³ lɨ³mí¹ cuí¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Dió³², jɨ³ hi³ cuí¹ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ ṭin², cun³quionh³ hi³ má²cuóun³² náh² re² Dió³² jɨ³ Jesús Tsá² lín³ Tɨ³ Juo¹³ dí².

Lánh³ rón³² hniáuh³² ma³zian² tsá² tanh² ta²¹ Cristo

3 Cun³quionh³ hi³ cuóun³² dí² re² Dió³² né³, Tsá² ca³te³ dí² hí³ cun³quionh³ pí³ hi³ ho² jɨ³ cun³quionh³ hi³ ca³chá³ chú³² tsí³ ñí¹con² jnoh¹, jáun² má²zia³² pí³ quioh²¹ Dió³² ñí¹con² dí² hi³ lí¹³ ziáun² dí² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsí³ tsú².

4 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ má²ca³jmú³ tsú² jáɨ¹³ quiúnh¹ dí², jáɨ¹³ jlánh¹ chú³² niéih³, hi³ quien² lín³² siáh³. Hi³ jáun² cun³quionh³ la³jí³² jáɨ¹³ hi³ ca³jmú³ tsú² jáun² né³, hnoh² lí¹³ lín³ náh² la³jmí¹ lín³ Dió³² jɨ³ hi³ lí¹³ liáun³ náh² siáh³ ca³tɨ²¹ la³jí³² hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ ná¹jmu² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² cun³ñí¹ hi³ tan² tsú² jmu² li³ua³ cáun² hi³ dí¹quiaunh²¹ tsí³ hmóu³².

5 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ hniáuh³² jmúh¹³ hnoh² pí³ hi³ lín¹³ náh² jun³juáh¹³ jmáh³la³ tsá² nio² cáun² tsí³ ñí¹con² Dió³² yáh³, ti³la³ lín¹³ náh² jɨ³ tsá² chú³² tsí³ bíh¹. Hi³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ hi³ chú³² honh² yáh³ náh², ti³la³ hi³ lín¹³ náh² jɨ³ tsá² ñí² tsá² lieih²¹ bíh¹ ní² siáh³.

6 Hi³ ñí¹ hná¹ ní² né³ hniáuh³² lín³ náh² siáh³ tsá² tɨn² tí² jinh²³ hnga², tsá² tɨn² tion³ tsí³, jɨ³ hi³ lín³ náh² tsá² zian² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsí³ Dió³² ní² siáh³.

7 Ja³bí¹ la³ jáun² hniáuh³² tianh¹³ náh² re² lín³² la³juah²¹ dúh¹ má²tún² renh² náh², hi³ hniáuh³² hno³ náh² tsáu² ní² siáh³.

8 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ hnoh² má¹zián¹³ náh² la³ ní², hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ re² má¹zián¹³ náh², hi³ jáun² jmáɨ¹ hi³ zian² náh² tiá² lí¹³ yáh³ cáun² hi³ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹, hi³ sa³jun³ lí¹³ hi³ ti³ lí¹ cuóun²¹ náh² Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí².

9 Tɨ³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá² ma³zian² la³ ní² né³, lín³ la³jmí¹ lín³ jan² tsá² ten³ bíh¹ ho³ hi³ tiá² lí²³ jíe³ ñí¹ uóunh³; má²já²có³ bíh¹ tsí³ tsú² hi³ má²cá²hin³ tso³ quioh²¹ hi³ jmí¹ má²ca³jmú³ jáun² jmí¹tin².

10 Hi³ jáun² né³ reh², hnoh² tsá² má²ca³te³ Dió³², jɨ³ hi³ má²ca³quianh³ tsú² siáh³ hnoh², jmu³ náh² pí³ hi³ lí¹³ lɨ³tí³ la³ jáun² ñí¹con² náh²; quí¹ ní¹juáh³ hi³ jmuh³² náh² la³ ní², jáun² cun³ jmí¹líh³ bíh¹ tiá² tá¹tonh¹ náh² tɨ³ có³².

11 Hi³ jáun² la³ ní² bíh¹ lí¹³ hi³ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí² Tsá² liáu³² dí² hí³, he³ hnoh² jo³cuo² cáun² hi³ re² hi³ tɨn² cu³tí¹³, ca³la³ cun³ jmí¹hi³nio².

12 Hi³ jáun² bíh¹ cháu¹ jná¹³ honh² náh² la³ má²cháu¹ jná¹³ lá² ca³tɨ²¹ hi³ ní², uá¹jinh¹ má²ñíh¹ bí¹ náh² jɨ³ hi³ tionh² bí¹ náh² cú²tso² ca³tɨ²¹ jú¹ tson² hi³ má²ca³heh³ náh² jáun².

13 Tɨ³la³ jná¹³ né³ len³, hi³ chú³² hlí¹ lieh¹ jná¹³ hnoh² cun³quionh³ jáɨ¹³ la³ lá² tá¹la³ zian² jná¹³ lá²;

14 quí¹ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí² má²ca³juáh³ ñí¹con² jná¹³ hi³ má²ja³quián³ bíh¹ chau²¹ jmáɨ¹ hi³ tú¹³ jná¹³ ñí¹ hué²¹ lá².

15 Tɨ³la³ jmu¹ jná¹³ pí³ hi³ lí¹³ chau¹³ honh² náh² jmáɨ¹ ca³la³ jí³² jú¹ tson² lá², uá¹ cun³ má²jún¹ jná¹³.

Tsá² ca³jíe³ hi³ cú² juenh² Cristo

16 Hi³ jáun² né³, jáɨ¹³ hi³ ca³má¹ta¹³ jnoh¹ jáun² hi³ ca³tɨ²¹ pí³ quioh²¹ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³ dí² jmí¹ cuan¹ tsú² jáun² ñí¹ hué²¹ lá², jun³juáh¹³ cáun² jáɨ¹³ hi³ lí¹ ca³chin² tsáu² chí¹ yáh³ jaun³², quí¹ cun³quionh³ mí¹ñí¹ hmóu³² bíh¹ jnoh¹ ca³neh²¹ jnoh¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² ca³la³ hi³ cú² juenh² lín³² tsú².

17 Quí¹ ca³neh²¹ jnoh¹ jmí¹ ca³ma³quien² Dió³² Jméi² tsú² jɨ³ hi³ ca³jmú³ tsú² hi³ jniá³ tsú² cú²tú¹ cú²lí¹³, jmí¹ ñí¹ca³hléh³ Dió³² Tsá² cú² juenh² hi³ ñí¹ca³juáh³: “Tsá² lá² bíh¹ Jón³² jná¹³ Tsá² hno³ jná¹³ lín³², Tsá² jlánh¹ lí²hiún² tsin³² jná¹³ hi³ ca³tɨn¹”.

18 Hú¹tá¹ ca³náɨ¹³ hmóu³² bíh¹ jnoh¹ hi³ ñí¹ca³hléh³ tsú² hi³ ñí¹ja²¹ la³ tɨ³ hñu³mɨ³cuú², quí¹ jmí¹ tiauh¹ jnoh¹ quiúnh¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² tsɨ³ máh³ hí̈en¹ jáun².

19 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, ti³ jlánh¹ bíh¹ má²nio² cáun² tsí³ dí² hi³ ca³tɨ²¹ jáɨ¹³ hi³ rá¹tioh³ Sí² hi³ ca³jmú³ jáun² tsá² ca³lɨn³ hí³ *tɨ³² jë¹ Dió³². Re² bíh¹ ná¹jmuh³² hnoh² ní¹juáh³ hi³ ná¹naɨh³² náh² re² lín³² jáɨ¹³ jáun², quí¹ jáɨ¹³ quioh²¹ tsá² hí³ lí³ la³jmí¹ lí³ cáun² sí² hi³ tie³ joh¹ quioh²¹ ñí¹ já¹niéi² liánh² ca³la³ ñí¹ cá¹jniá²¹, hi³ jáun² Tsá² lín³ la³jmí¹ lí³ chí¹jmaɨ²¹ juenh¹³ hi³ hian³² tɨ³

ca3jniá32 má2hián32 hi3 jmu3 hi3 tai21 joh1
hñu3 honh2 náh2.
20 Ti3la3 la3ñí1 la3ján3 né3, cuí1 ngi13 hnoh2
jái13 lá2: Hi3 hí1 cáun2 yáh3 jái13 hi3 rá1tioh3
jáun2 ñí1 Sí2, hi3 ca3hléh3 jáun2 ti32 jë1 Dió32,
tiá2 lí3 yáh3 cáun2 hi3 lí13 ngi13 tsú2 ta3 lin21,
21 quí1 tsá2 ca3lin3 hí3 ti32 jë1 Dió32 hí1 cónh3
yáh3 tiá2 ca3hléh3 la3 cun3 tin2 tsí3 hmóu32;
quí1 tsá2 hí3 dá2 jmí1 ná1hleh32 hú1tá1 jái13 hi3
ca3cué3 Dió32 hñu3 tsí3 bíh1, la3 cun3 hi3 jmí1
má2ta2 jáun2 Jmí2chí3 Chun1.

2

Tsá2 hie32 jú1 tí1jái2
(Judas 4-13)

1 Né32 né3, ca3li3 zian2 *ti32 jë1 Dió32
tí1jái2 ja1 quioh21 tsá2 *Israel jmí1tin2; hi3
ja1 quián13 hnoh2 siáh3 li3 zian2 uá2jai32 ti32
tí1jái2. Ta3máih3 pih21 bíh1 ma3tin2 tsú2
tsáu2 jái13 hi3 lí1 chin2 chí1 hmóu32, jái13
jmu3 hi3 tsa3hín3 tsá2 taunh32 ta21; hi3 jmu3
tsú2 siáh3 hi3 tiá2 quien2 Ti32 Juo13 dí2, Tsá2
má2ca3liáu32. Cun3ñí1 hi3 jáun2 né3, tia3jui32
lín32 bíh1 sunh3 tsú2 ñí1 hlah3 hmóu32.
2 Li3 zian2 juóun32 tsá2 tsa3táunh1 la3 cun3
lí3 jui32 hlah3 jui32 hó32 hi3 quiú2 tsá2 hí3; hi3
cun3ñí1 hi3 ca3tin1 tsá2 hí3 né3, hléh32 tsáu2
hlah3 ca3ti21 jui32 cú2tso2 hi3 hie32 ha3 lánh3
rón32 hniáuh32 zian2 tsú2.
3 Cun3ñí1 hi3 dí1quiaunh21 tsí3 quie3 bíh1
tsú2, hi3 jáun2 ma3cau2 tsú2 hnoh2, hi3 ma3ta2
tsú2 jái13 lí1 chin2 chí1; ti3la3 má2ngau32 jmái1
bíh1 hi3 ca3ta3tsin1 tsá2 la3 hí3 héih32, hi3
má2ja3quián3 cu3tí13 bíh1 tsa3hín3 tsú2.
4 Quí1 Dió32 tiá2 ca3hin3 yáh3 tso3 quioh21
tsá2cuú2 tsá2ta3, tsá2 ca3jmú3 hí3 tso3, ti3la3
quiu3juóu32 bíh1 ca3cuin3 dí2 tsá2 hí3, hi3
ca3chan3 dí2 ñí1 já1niéi2 hi3 ná1hñéih1
quionh3 cá2den1ná1 ca3la3 ti3 ní1 má1cá2chó32
jmái1 hi3 ra3tsi32 dí2 héih32.
5 Sa3jun3 ca3hin3 bíh1 Dió32 tso3 quioh21
tsá2 jmí1 zian2 hngá1máh3 lá2 cá2jmái1 lín21,
ti3la3 Dió32 dá2 ca3jmú3 hi3 ca3ja3tsauh21 jmái2
bíh1 hi3 jáun2 hnúh32 tsá2 cá2 ñí1 jmí1 zian2
hí3 cun3 tin2 tsí3 hmóu32. Jmí1jáun2 né3,
ca3lión32 Dió32 jí32la3 jña3 tán1 tsáu2 bíh1: hla1
Noé quionh3 tsá2 hñú13, Noé tsá2 ca3hléh3 hí3
jái13 ca3ti21 hi3 ma3zian2 tsú2 la3 cun3 hi3 ti32
tsí3 Dió32.
6 Ja3bí1 ca3ra3tsin2 siáh3 Dió32 héih32 tsá2
juú2 Sodoma ji3 Gomorra, hi3 ca3jín3 dí2 juú2
jáun2 ca3la3 ñí1 ca3li3 juá2 lí1 nio2, hi3 jáun2
li3 ñi32 tsá2 li3zian2 jmí1tsú2 jmí1ja32 hi3 tiá2
hniáuh32 jmu3 tsú2 la3 jáun2, la3 cun3 la3jín32
tsá2 li3 hniá1 hi3 ma3zian2 ca3tin1 hnga2 yáh3.
7 Ti3la3 ca3lión32 bíh1 tsú2 hla1 Lot, tsá2ñuh2
tsá2 jmí1 chun1, tsá2 jlánh1 jmí1 cha32 hí3
hlah3 tsí3 ní1 má1ca3jíe3 hi3 hlah3 hi3 hó32 hi3
jmu2 tsá2 jmí1 zian2 hí3 cun3 tin2 tsí3 hmóu32.
8 La3jí32 jmái1 tá1la3 jmí1 cuá3 bíh1 tsá2
chun1 hí3 ja1 tsá2 hí3 jmí1 má2tsan2 tsí3,
cun3ñí1 hi3 jmí1 nái32 ji3 hi3 jmí1 jíe23 la3jí32
hi3 hlah3 hi3 hó32 hi3 jmí1 jmu2 tsá2 hláih1 hí3.
9 La3 jáun2 bíh1 lí3 hi3 tin2 bíh1 Dió32 lión32
tsá2 joh1 ja1 uu3mí2tsi32 ní1juáh3 tsá2 má2zian2
la3 cun3 hi3 ti32 tsí3 tsú2; hi3 tin2 siáh3 Dió32
chan3 tsá2 hláih1 ná1chan1 hi3 ma3tso2 tsí3
jmái1 hi3 ra3tsi32 dí2 héih32.
10 Hi3 la3ñí1 la3ján3 jmu3 Dió32 hi3 ma3tso2
tsí3 tsá2 hniá1 jmu3 la3jí32 hi3 hlah3 la3 cun3
hi3 dí1quiaunh21 tsí3, tsá2 tiá2 hnió3 ma3quien2
jái13 hi3 ho2 Ti32 Juo13 dí2. Tiá3 lín32 bíh1
nio2 tsí3 tsá2 la3 hí3, tsá2 tiá2 cú2 tiá2 juénh2
bíh1 hí3, ca3la3 hí1juáh3 tiá2 juénh2 tsú2 hi3
tú2 hión32 tsá2 huáh2 tsí3, la3 cun3 tsá2cuú2
tsá2chín3 yáh3.
11 Hi3 uá1jinh1 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 ti3
jlánh1 bíh1 záu2 jái13 hi3 ná1ho2 la3 cónh3 bíh1
ti32 hí3, ji3 hi3 ti3 jlánh1 bíh1 pin3 siáh3, ti3la3
tiá2 cáun2 lí1 ja32 yáh3 tsí3 tsú2 hi3 tu3 hna3
tsá2cuú2 tsá2chín3 hí3 ñí1con2 Juo13 dí2.
12 Ti32 hí3 né3 cáun2 lí1 ná1hleh32 hlah3
ca3tin1 cáun2 hi3 hí1juáh3 tiá2 ngi23 bíh1; tsá2
hí3 dá2 ná1lín3 la3jmí1 lín3 jáh3 hngá1 jáh3 nái2
bíh1 hi3 tiá2 jái13 ngi23, hi3 jmu2 cun3 tin2
tsí3 hmóu32, jáh3 ca3li3zian2 cáun2 ta21 zaunh3
tsáu2 hi3 jngah3 bíh1. Hi3 cun3ñí1 hi3 zian2
tsá2 hí3 la3jmí1 zian2 jáh3 hngá1 jáh3 nái2 né3,
jáun2 la3jmí1 hiá2 tsan2 jáh3 bíh1 hiá1 tsán13
tsá2 hí3.
13 Tsá2 la3 hí3 dá2 hiáuh3 hi3 ma3tso2
tsí3 quí1hliá2 hmóu32 tsú2 má2ca3jmú3 hi3
má2ca3ma3tso2 tsá2 siánh3 tsí3. Tsá2 la3
hí3 dá2 ná1lín23 hi3 jlánh1 tionh2 hiún2
tsí3 cun3quionh3 hi3 ná1jmu2 la3 cun3 tin2
tsí3 hmóu32 ca3la3 hi3 chú1ja21 bíh1; cáun2
hua3heih21 bíh1 jaun32 ji3 hi3 jlánh1 hlah3
jniá3 siáh3 ní1juáh3 hi3 zian2 tsá2 la3 hí3 ja1
ñí1 tionh1 náh2 ní1juáh3 jmái1 hi3 ná1cúh2
tsú2 cu3li21 quiúnh1 hnoh2, quí1 tá1la3 jáun2
cá2 ñí1 ná1má2hiún2 tsí3 bíh1 tsú2 cun3quionh3
hi3 má2cau2 tsú2 jáun2 hnoh2.
14 Cun3 tiá2 lí1 li3jíen32 bíh1 tsá2 la3 hí3
tsá2mi3; cun3 tiá2 huóh32 bíh1 tsú2 hi3 jmu2
tso3. Tsá2 la3 hí3 dá2 má2can2 tsá2 tiá2 nio2
cáun2 tsí3. Cá2 ñí1 bíh1 hi3 jlánh1 re2 má2tin2
tsú2, hi3 hniá1 hi3 hlá2 hi3 ní2 bíh1; tsá2 la3 hí3
bíh1 má2ná1tiáunh1 hú1mu3héih32.
15 Má2ñi3táunh1 jui32 ñí1 má2já2cuin3 bíh1
tsú2 quí1 cun3ñí1 hi3 má2ca3tú3 jui32 cú2tso2.
Má2ca3can3 tsú2 nóh32 quioh21 hla1 Balaam
ti32 jë1 Dió32, jon2 hla1 Beor, tsá2 ca3li3 hniá1
hí3 hi3 láih13 quie3 cun3quionh3 hi3 jmu3
cáun2 hi3 tiá2 ca3ti21,

16 ti3la3 jmí1 li21 jáun2 né3, jan2 lo1 tiá2
lin1 zia32 lánh3 rón32 li3 hléh32 bíh1 ca3hléh3
la3jmí1 hleh32 tsá2mi3cuóun2, hi3 ca3je3 hi3
ca3ti21 tso3 quioh21 tsú2. La3 jáun2 bíh1
ca3qui3 ca3jna3 jáh3 hí3 ñí1con2 hla1 ti32 jë1
Dió32 hí3 ca3ti21 hi3 jmí1 hí1jmu2 cáun2 hi3
ngo2.

17 Ti32 la3 hí3 dá2 lín3 la3jmí1 lí3 ñí1 jmí1
hion2 jmái2 bíh1, tsá2 lín1 jnie2 lí1 ñi3tú1 ñi3lí13
quionh3 chí3 bíh1 tsá2 la3 hí3; tsá2 hí3 dá2
ca3tin1 tsa3táunh1 ca3la3 ti3 ñí1 já1niéi2 liánh2
cu3tí3 ca3la3 cun3 jmí1hi3nio2.

18 Ti32 hí3 dá2 hleh32 jú1 toh2 tiá2 lin1 ñí1
jmu3 ta21 bíh1, hi3 cun3quionh3 la3jí32 hi3
dí1quiaunh21 tsí3 tsá2mi3cuóun2 má2can2 tsú2
tsá2 tá2 má2ca3huén2 ja1 tsá2 ná1jmu2 tso3.

19 Tsá2 hí3 jlánh1 zaih32 tsáu2 hi3 lí13
zian2 tsú2 cun3 tin2 tsí3 hmóu32, ti3la3 já2
hmóu32 tsú2 né3, zian2 la3jmí1 zian2 jan2 *tsá2
má2dí1hlánh1 bíh1, quí1 cáun2 jmu2 bíh1 tsú2
li3ua3 cáun2 hi3 dí1quiaunh21 tsí3 jmu3; quí1
ma3 quin32 ma3 jan32 bíh1 tsá2mi3cuóun2 lín3
jan2 tsá2 má2dí1hlánh1 ñí1con2 li3ua3 cáun2 hi3
má2ca3zaunh3 tiá3 quioh21.

20 Quí1 li3ua3 jan2 tsá2 má2ca3li3 cuóun32
Jesucristo Ti32 Juo13 dí2 Tsá2 liáu32, hi3 jáun2
má2ca3liáun3 bíh1 tsú2 ja1 ca3la3 jí32 hi3 hlah3
hi3 hó32 hi3 qui3 jmu2 tsá2 zian2 ñí1 hué21
lá2; ti3la3 ní1juáh3 má1li32 jáun2 né3 ca3pí2
cá2tsáinh32 tsú2 hi3 hlah3, hi3 má2ca3zaunh3
siáh3 tiá3 hi3 hlah3 jáun2, hi3 jáun2 ti3 jlánh1
bíh1 hlah3 má2lí13 quioh21 tsú2 ti3 chí1cáin2
jáun2 la3 cónh3 bíh1 jmí1tin2.

21 Ti3 jlánh1 bíh1 jmí1 chú21 quioh21 tsá2
hí3 sá1 cu3tsa32 tiá2 ca3li3 cuoh2 bíh1 tsú2 ha3
lánh3 rón32 hniáuh32 ma3zian2 tsú2 la3 cun3
ti32 tsí3 Dió32, la3 cónh3 bíh1 hi3 nó32 tsú2 ti3
có32 ñí1con2 héih32 híen1 jáun2 ta3 má2ñi32
tsú2.

22 Ti3la3 má2ca3li3tí3 bíh1 jái13 la3 cun3 hi3
qui3 ná1juáh23 jáun2 tsáu2: "Tsanh32 tsái2 hi3
tsá2cúh2 siáh3 ñu21 quioh21 hnga2; hi3 mí2ñí3
cun3 lí2sin2 tsú2 né3, ta21 hu21 tsau32 siáh3 hi3
tsá2quí2 tsá2hi32 ja1 jen2".

3

Ñí1 má1jaunh32 Ti32 Juo13 dí2

1 Hnoh2 reh2 tsá2 hnau3 jná13, hi3 lá2 sí2
ñí1 má2tun3 hi3 jmu2 jná13 ca3tin1 hnoh2. Ñí1
tá1 tun3 sí2 má2ca3li3 hnó32 jná13 hlí1 lieh1 ná1
hnoh2 hi3 hnáuh13 náh2 chinh32 jmáh3la3 jú1
re2 jú1 tin2.

2 Cháu1 náh2 honh2 la3 cun3 hi3 ca3juáh3
jáun2 tsá2 chun1 tsá2 ca3lin3 hí3 *ti32 jë1 Dió32
cá2jmái1, ji3 héih32 hi3 ca3híe3 jáun2 *ti32 tsá2
quian32 hí3 jë1 Dió32 ñí1con2 hnoh2, la3 cun3
ti32 joh2 hnoh2, tsá2 ca3ma3ta2 hí3 la3 cun3
rón32 lí3 héih32 hi3 ca3jmú3 jáun2 Ti32 Juo13 dí2
Tsá2 liáu32.

3 Ti3la3 la3ñí1 la3ján3 cuí1 li3 ñíh1 náh2 hi3
ñí1 cá1táuh3 jmái1 ja3táunh1 tsá2 ma3zian2 la3
cun3 hi3 dí1quiaunh21 tsí3 hmóu32, tsá2 hí3 dá2
ju3 ngái3 ca3ti21 jái13 hi3 ca3jmú3 jáun2 Juo13
dí2.

4 Tsá2 hí3 né3 nga3: "¿Haun13 juáh13 ca3jmú3
Cristo jái13 hi3 jáunh3? Jáun2 né3, ¿he3 li3 tiá2
má2cuanh32 tsú2? Quí1 la3 cun3 jmí1 cá1hiá1
cá1tsan3 dí1hio3 ñú1deh3 dí2 la3 má2lí3 jáun2
bíh1 la3 cun3 qui3 lí3 jáun2 la3 cun3 jmí1 ca3li3
tá1 cáun2 mi3cuú2".

5-6 Ti3la3 tsá2 hí3 dá2 tiá2 hnió3 yáh3 hi3
li3 ñi32 hi3 ca3ja3hín3 bíh1 la3jí32 hi3 jmí1
zia32 hngá1máh3 lá2 jmí1 ca3ja3tsauh21 jáun2
jmái2, uá1 jáun2 la3 jáun2 cun3 cá2jmái1 lín21
máh3 ca3li3zia32 la3jí32 hi3 jniá3 ti3 chi3cuú2
cun3quionh3 héih32 quioh21 Dió32, hi3
cun3quionh3 jmái2 siáh3 ca3li3zia32 hngá1máh3
lá2, hi3 jmí1 li21 jáun2 né3 cua3ha3 siáh3 hué32
ja1 quioh21 jmái2.

7 Ja3bí1 la3 jáun2 cun3quionh3 héih32 quioh21
Dió32 bíh1 má2ná1chan1 tá1 cáun2 mi3cuú2,
la3 má2quionh3 hngá1máh3 lá2, hi3 có32
quionh3 sí2. Jáun2 né3, la3jí32 hi3 zia32 bíh1
má2ná1chan1 hi3 có32 quionh3 sí2 jmái1 hi3
ra3tsi32 Dió32 héih32, ní1 má1ti3 ñí1 tsa3hín3
tsá2 tiá2 hnió3 ma3zian2 la3 cun3 hnió3 Dió32.

8 Ti3la3 hnoh2 reh2, tsá2 hnau3 jná13, tiá2
hniáuh32 tsa3con2 náh2 jú1 tson2 lá2: Hi3
ñí1con2 Ti32 Juo13 dí2 lí3 la3jmí1 lí3 cú2 jmái1
bíh1 la3 cun3 cú2 mei21 mii2, hi3 jáun2 cú2
mei21 mii2 né3 lí3 la3jmí1 lí3 cú2 jmái1 tán1
bíh1.

9 Jun3juáh13 hi3hliá2 tiá2 tia3jui32 li3tí3 yáh3
la3 cun3 jái13 hi3 má2ca3jmú3 jáun2 Ti32 Juo13
dí2, hi3 jáun2 tiá2 má2cuanh32, la3jmí1 lín23
ma3 jan2 tsáu2, ti3la3 cun3ñí1 hi3 juenh2 tsí3
bíh1 tsú2 ñí1con2 jnoh1; quí1 hi3 hnió3 tsú2
hi3 hí1 jan2 tsáu2 tiá2 tsa3hín3, ti3la3 hí3 dá2
hé2 jan32 hi3 la3jín32 tsáu2 tsa3conh2 tsí3 tso3
quioh21 bíh1.

10 Ti3la3 jmái1 quioh21 Ti32 Juo13 dá2 dí2
já32 cu3diá2jan2 la3 lá2 bíh1, jmái1 hi3 tiá2
hin2 ná1jan21, la3jmí1 ja32 jan2 háin2 já1niéi2.
Má1jáun2 né3, la3jí32 hi3 jniá3 chi3cuú2 lí1
yéin21 bíh1 cun3quionh3 cáun2 mah1 cáu2 lín32,
hi3 jáun2 cun3quionh3 sí2 bíh1 tsa3hín3 ca3la3
ji3li32, ji3 ñí1 hué21 lá2 ní2 siáh3 chu3 jñéih3
la3jí32 tá1 tsáu2.

11 Jáun2 né3, cun3ñí1 hi3 la3jí32 bíh1 tsa3hín3,
jáun2 ¡ti3 jlánh1 bíh1 hniáuh32 hi3 má1zián13
náh2 hi3 chu21 honh2 ji3 hi3 má1zián13 náh2
hi3 ca3tin1 Dió32 ní2 siáh3!

12 Hniáuh32 tionh2 náh2 hi3 ná1hé2
ná1janh32 náh2 jmái1 hi3 má2ca3tón3 jáun2
Dió32, hi3 jmúh13 náh2 siáh3 pí3 hi3 lí13

já32 tia3jui32, la3 cun3 jmái1 hi3 jmu3 jáun2
Dió32 hi3 tsa3hín3 la3jí32 hi3 jniá3 chi3cuú2
cun3quionh3 sí2, jmái1 hi3 jliénh13 ca3la3 ji3li32
ja1 sí2.
13 Ti3la3 jnoh1 má1ná1, ná1jan32 dí2 hi3 li3
hmai21 la3jí32 hi3 jniá3 chi3cuú2 ji3 ñí1 hué21
lá2 ní2 siáh3 la3 cun3 lí3 jái13 hi3 ca3jmú3 jáun2
Dió32, cáun2 ñí1 lí13 li3tí3 la3 cun3 hi3 ti32 tsí3
Dió32, ñí1 tiú2uú2 hi3 hlah3 zia32.
14 Hi3 jáun2 bí1 hniáuh32 reh2 hi3 jmúh13
náh2 pí3 hi3 nio2 tie3 hñu3 honh2 náh2 ta3
ñí1 Dió32 tá1la3 ná1janh32 náh2 jmái1 jáun2, hi3
zian2 náh2 siáh3 hi3 ji2 honh2 náh2 hi3 hí1
cáun2 tso3 tiá2 zia32 ñí1con2 náh2.
15 Cháu1 náh2 honh2 hi3 Dió32 jmu2 juenh2
tsí3 quí1 cun3ñí1 hi3 hnió3 tsú2 hi3 zia32 jmái1
hi3 lí13 liáun3 tsáu2 bíh1. La3 jáun2 bíh1 juáh3
sí2 hi3 má2ca3zen3 Po1 reh2 dí2 ñí1con2 hnoh2,
tsá2 hno3 dí2 lín32, la3 cun3 lí3 hi3 quia3lín3
jáun2 jmí1 tsí3 tsú2 hi3 má2ca3cué3 Dió32.
16 La3jí32 sí2 hi3 má2ca3jmú3 bíh1 tsú2
má2ca3hléh3 ca3ti21 hi3 ní2. Ñí1 sí2 quioh21
tsú2 ná1tso1 ma3 cáun2 jái13 juóuh32 hi3 lí13
ngi13 tsáu2, hi3 jáun2 tsá2 tiá2 jái13 ngi23
ji3 tsá2 tiá2 má2pin3 hi3 taunh32 ta21 jmu2
ti3 jéin32 jái13 jáun2, la3jmí1 jmu2 tsú2 jáun2
ti3 jéin32 jái13 ñí1 hná1 ní2 quioh21 Dió32
hi3 má2rá1tioh3 jáun2 ñí1 Sí2 quioh21 Dió32.
Cun3ñí1 hi3 jmu2 tsú2 la3 jáun2 né3, jmu2 tsú2
hi3 lí13 tsa3hín3 hmóu32 bíh1.
17 Hi3 jáun2 bíh1, hnoh2 reh2 tsá2 hnau3
lín32 jná13, cun3ñí1 hi3 má2ca3li3 ñíh1 náh2 ta3
ñeh3 ca3ti21 la3jí32 hi3 jáun2, jáun2 hua3hín13
náh2 jmu3, hi3 jáun2 tiá2 jau3 hnoh2 tsá2 la3
hí3 cun3quionh3 jú1 tí1jái2 quioh21, la3 cun3
tsá2 zian2 hí3 cun3 tin2 tsí3 hmóu32 yáh3.
Jáun2 la3 jáun2 tiá2 lí13 tianh13 náh2 ti3 có32
ca3ti21 hi3 má2nio2 ní2 tiá3 honh2 náh2.
18 Ti3 re2 jmu3 náh2 pí3 hi3 ti3 li3mí1 niau21
tiá3 honh2 náh2, ji3 hi3 ti3 li3mí1 tsá2li3 ñíh1
náh2 hi3 ca3tin1 Jesucristo Ti32 Juo13 dí2 Tsá2
liáu32. ¡Jan2 hí3 bíh1 cuí1 li3quien2 ta3né32 ji3
la3 cun3 jmí1hi3nio2 ní2 siáh3! Cun3 ní2 bíh1 tí3
jái13.

Sí² La³ñí¹ Quioh²¹ Juan²

Jáɨ¹³ jmu³ hi³ lɨ́¹³ zian² tsú²

1 Hnoh² reh², zen¹³ jnoh¹ sí² lá² ñí¹con² hnoh² hi³ hleh³² hi³ ca³tɨn¹ Tsá² lɨ́n³ Jáɨ¹³, Tsá² jmu² hí³ hi³ lɨ́¹³ zian² tsú² cun³ jmɨ́¹hi³nio². Jmɨ́¹ má²zian² bíh¹ Tsá² hí³ ñeh² bíh¹ hi³ lɨ³zia³² la³jɨ́³²; hi³ jnoh¹ né³ ca³náɨ¹³ jë¹ tsú² jɨ³ hi³ ca³neh²¹ jnoh¹ tsú² siáh³ cun³quionh³ mɨ́¹ñí¹ jnoh¹ hmóu³². Jnoh¹ ca³neh²¹ tsú² re² lɨ́n³² hi³ ca³la³ hi³ ca³tin¹³ jnoh¹ tsú² cuo² siáh³.

2 Hi³ Tsá² lɨ́n³ hí³ Jáɨ¹³ né³ ca³ma³jnia³², hi³ jáun² jnoh¹ né³ ca³neh²¹, hi³ jáun² jnoh¹ má²cue³² jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ hí³ dí²; hi³ jáun² bí¹ ngáɨ¹ jnoh¹ ñí¹con² hnoh² jáɨ¹³ hi³ ca³tin¹ Tsá² cue³² hí³ pí³ hi³ lɨ́¹³ zian² tsú² cun³ jmɨ́¹hi³nio². Hí³ bíh¹ jmɨ́¹ cuá³ quionh³ Jméi² dí², hi³ Jméi² dí² né³ ca³ma³jnia² tsú² ñí¹con² dí².

3 Hi³ jáun² né³, la³ cun³ hi³ ca³neh²¹ jnoh¹ jáun² jɨ³ hi³ ca³náɨ¹³ jnoh¹, ngáɨ¹ jnoh¹ siáh³ ñí¹con² hnoh², quí¹ jáun² la³ jáun² lɨ́¹³ tianh¹³ náh² cá²honh¹ quiúnh¹ jnoh¹. Hi³ jnoh¹ né³, tiauh² jnoh¹ cá²hon³ cu³tí³ quiúnh¹ Dió³² Jméi² dí² la³ má²quionh³ jɨ³ Jesucristo hí³ Jon² tsú² nɨ́² siáh³.

4 Hi³ jáun² bíh¹ ná¹jmu³² jnoh¹ sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ hnoh², quí¹ hi³ jáun² lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ má²ná¹hiún² jáun² tsɨ́³ dí².

Dió³² bíh¹ Tsá² cuá¹lɨ́n³ joh¹

5 Hi³ jáun² né³, hi³ lá² bíh¹ jáɨ¹³ hi³ ca³ma³ta² jnoh¹ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo, hi³ jáun² né³² má²ngáɨ¹ jnoh¹ ñí¹con² hnoh² jáɨ¹³ lá²: Hi³ Dió³² bíh¹ Tsá² cuá¹lɨ́n³ joh¹, hi³ hí¹ cú¹pih²¹ já¹niéi² tiá² zia³² yáh³ ñí¹con² tsú².

6 Hi³ jáun² nɨ́¹juáh³ hi³ juáh¹³ dí² hi³ tiauh² dí² cá²hon³ quiúnh¹ tsú², hi³ tá¹la³ jáun² né³, ñi³ngɨ́¹ bíh¹ dí² ñí¹ já¹niéi², jáun² jú¹ tɨ́¹jáɨ² bíh¹ jaun³² hléh¹ dí², quí¹ ha³ tiá² cú²tso² ziáun² yáh³ dí².

7 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tie³ joh¹ juɨ³² quiú¹³ dí² la³jmɨ́¹ zian² jáun² Dió³² ñí¹ tie³ joh¹, hi³ jáun² cun³quionh³ la³ jáun² bíh¹ má²tiauh² dí² cá²hon³ quiúnh¹ tsá²ján² tsá²ján², hi³ jáun² jmɨ́²hán¹ Jesucristo Jon² Dió³² né³, hin²³ ca³la³ jɨ́³² tso³ quiú¹³ dí².

8 Tɨ³la³ né³² né³, nɨ́¹juáh³ hi³ ton¹³ dí² tso³ quiú¹³, jáun² chin¹³ bíh¹ Dió³² tsɨ́³ tso³ quiú¹³ dí², jɨ³ hi³ ren³ tsú² siáh³ la³jɨ́³² hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ zia³² ñí¹con² dí², quí¹ hí³ bíh¹ jan² Tsá² ma³tí³² jë¹, hi³ jmu³ siáh³ la³ cun³ hi³ ca³tɨ²¹ jmu³.

10 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ hi³ juáh¹³ dí² hi³ tiá² tso³ má²ca³jmú¹³ né³, la³ jáun² dá² má²jmu³² dí² hi³ Dió³² lɨ́n³ jan² tsá² tɨ́¹jáɨn² bíh¹, jáun² tiá² la³ má²hu²¹ yáh³ jáɨ¹³ quioh²¹ tsú² hñu³ tsɨ́³ dí².

2

Cristo lɨ́n³ Tsá² nau³² jáɨ¹³ quiú¹³ dí²

1 Hnoh² jón³, jmu² jná¹³ sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ hnoh², quí¹hliá² hnó³² jná¹³ hi³ tiú²uú² jmúh¹³ náh² tso³; tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ zian² jan² tsá² má²lɨ́²jmú³ tso³ né³, jáun² zian² bíh¹ jan² Tsá² nau³² jáɨ¹³ quiú¹³ dí² ta³ ñí¹ Jméi² dí², Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo bíh¹ Tsá² hí³, hi³ hí³ bíh¹ jan² Tsá² chun¹.

2 Hí³ bíh¹ ca³cuen³ hnga² hi³ jún³ cha¹³ jnoh¹ hi³ jáun² lɨ́¹³ hin³ tso³ quiú¹³ dí²; hi³ jun³juáh¹³ cun³ jmáh³la³ tso³ quiú¹³ jnoh¹ yáh³, quí¹ ja³bí¹ ca³tɨ²¹ jɨ³ tso³ quioh²¹ tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹ siáh³.

3 Hi³ jáun² né³, má²né¹ dí² hi³ má²ca³lɨ³ cuóun³² dí² Dió³² nɨ́¹juáh³ ma³ti²¹ dí² héih³² hi³ jmu² tsú².

4 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ zian² tsá² juáh³ né³: "Jná¹³ cuóun³² Dió³²", tɨ³la³ já² tiá² má²tí³² yáh³ tsú² héih³² hi³ jmu² Dió³² má¹li³² jáun², hi³ jáun² jan² tsá² tɨ́¹ jáɨn² bíh¹ tsá² la³ hí³, tiá² jú¹ tson² má²zia³² yáh³ hñu³ tsɨ́³ tsú².

5 Ti³la³ li³ua³ jan² tsá² má²tí³² la³ cun³ héih³² hi³ jmu² Dió³² má¹ná¹, jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ hú¹tá¹ cu³tí³ má²hnio³ Dió³² re² lɨ́n³²; hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ má²lɨ́¹³ li³ né¹ dí² hi³ tiauh² dí² cá²hon³ quiúnh¹ tsú² nɨ́¹juáh³ hi³ ma³ti²¹ jnoh¹ héih³² quioh²¹ tsú².

6 Hi³ jáun² tsá² juáh³ hi³ tionh² cá²hon³ quionh³ Dió³² né³, hniáuh³² bíh¹ ma³zian² tsú² la³jmɨ́¹ ca³ma³zian² jáun² hnga² Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo.

Cáun² héih³² hmaɨ²¹

7 Hnoh² reh², héih³² hi³ jmu² jná¹³ ñí¹ sí² lá², jun³juáh¹³ cáun² héih³² hmaɨ²¹ yáh³, quí¹ hi³ lá² dá² héih³² la³ cun³ hi³ qui³ má²ca³heh³ náh² la³ cun³ jmɨ́¹ ca³niéih² bíh¹ náh². Héih³² yenh³ jáun² bíh¹ la³², la³ cun³ qui³ lɨ́³ jú¹ chú³² hi³ má²ca³niéih² náh² jáun².

8 Tɨ³la³ cun³ jáun² lɨ́³ bíh¹ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² héih³² hmaɨ²¹ jáɨ¹³ hi³ jmu² jná¹³ lá², quí¹ la³ñí¹ tín² ca³ma³jnia³² Cristo hi³ ha³ lánh³ zian² tsá² hú¹tá¹ má²tí³² héih³² lá², hi³ ja³bí¹ hnoh² nɨ́² siáh³ má²ma³jnia¹³ ta³né³². Juanh³² jná¹³ la³ nɨ́² quí¹ joh¹ sɨ́² tson² cu³tí¹³ bíh¹ má²tie³, má²ñí¹nga² bíh¹ já¹niéi².

9 Tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ zian² tsá² juáh³ hi³ zian² ñí¹ tie³ joh¹, ti³la³ sa³ hon² bíh¹ tsú² raɨnh²¹, jáun² la³ má²zian² jáun² bíh¹ tsá² la³ hí³ ñí¹ lɨ́³ já¹niéi².

10 Ti³la³ tsá² hnio³ raɨnh²¹ má¹ná¹, tsá² la³
hí³ bíh¹ má²zian² ñí¹ tie³ joh¹, jáun² tiú²uú²
zia³² hí¹ cáun² yáh³ hi³ lí¹³ lɨ³ jmu³ hi³ tánh³²
tsú² tso³.
11 Ti³la³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² hon² raɨnh²¹ né³,
tsá² la³ hí³ zian² bíh¹ ñí¹ já¹niéi², ha³ tiá²
ñi³² yáh³ tsú² hín² juɨh³² cuá¹tsau³². Má²ca³lɨ³
ten³ bíh¹ tsú² quí¹ cun³ñí¹ hi³ zian² tsú² hñu³
niéi².
12 Jáun² né³, hnoh², tsá² ná¹lín³ náh²
la³jmí¹ lín³ jón³² jná¹³, jmu² ná¹ sí² lá²
hi³ ca³tɨn¹ hnoh² quí¹hliá² hnoh² bíh¹ tsá²
má²ca³chin² Dió³² tsí¹ tso³ quián¹³ náh²
cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo.
13 Ja³bí¹ hnoh² siáh³ tsá² má²lieih²¹, sí² lá²
jmu² jná¹³ hi³ ca³tɨn¹ hnoh² tsá² má²lieih²¹,
quí¹hliá² má²ca³lɨ³ cuóun³² náh² Tsá² qui³
jmí¹ má²zian² hí³ jmí¹ ñeh² bíh¹ hi³ lɨ³liau³
ca³la³ jí³² hi³ zia³². Ja³bí¹ hnoh² tsá² tsá¹ñú¹,
sí² lá² jmu² jná¹³ hi³ ca³tɨn¹ hnoh² uá²jaɨ³²
quí¹hliá² má²ca³quɨnh¹ náh² jmáɨ¹ ñí¹con²
tsá² hláɨnh¹.
14 Hnoh² jón³, cuá¹jmu² jná¹³ sí² lá² hi³
ca³tɨn¹ hnoh² quí¹hliá² má²ca³lɨ³ cuóun³²
náh² Jméi² dí². Ji³ hnoh² siáh³ tsá² má²lieih²¹,
cuá¹jmu² jná¹³ sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ hnoh²
uá²jaɨ³², quí¹hliá² má²ca³lɨ³ cuóun³² náh² Tsá²
qui³ jmí¹ má²zian² hí³ jmí¹ ñeh² bíh¹ hi³
lɨ³liau³ la³jí³². Ja³bí¹ jmu² jná¹³ siáh³ sí² lá²
hi³ ca³tɨn¹ hnoh² siáh³ tsá² tsá¹ñú¹, quí¹hliá²
hnoh² bíh¹ tsá² jlánh¹ pin³ honh² náh² quí¹
má²hu²¹ tián³ bíh¹ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² hñu³
honh² náh², hi³ má²ca³quɨnh¹ náh² siáh³
jmáɨ¹ ñí¹con² tsá² hláɨnh¹.
15 Ha³ lí²uú² jmú² náh² hi³ tɨ³² lín³²
honh² náh² tsá² zian² cun³ tɨn² tsí¹ hmóu³²,
sa³jun³ hniáuh³² tɨ³² honh² náh² la³ cun³ hi³
dí¹quiaunh²¹ tsí³ tsá² la³ hí³. Quí¹ ní¹juáh³
zian² tsá² jéɨn²³ tsá² jmu² cun³ tɨn² tsí¹ hnga²,
hi³ jáun² tsá² la³ hí³ tiá² hnio³ yáh³ Dió³²
Jméi² dí²;
16 quí¹ la³jí³² la³ cun³ hi³ dí¹quian¹ tsá²
la³ hí³ hi³ jmu³, ha³ tiá² ja³toh³ yáh³
ñí¹con² Jméi² dí², tɨ³la³ hi³ jáun² dá² ja³²
hñu³ tsí¹ hmóu³² bíh¹ tsú². Uá¹la³ cun³
hi³ dí¹quiaunh²¹ tsí³ tsú² jmu² lɨ³ua³ cáun²
hi³ cháunh²³ chí¹, hi³ dí¹quian¹ tsú² hi³ lɨ³
quioh²¹ la³jí³² la³ cun³ hi³ jíe²³, hi³ jlánh¹
tsah³ tsú² jmu² tonh² ca³tɨ²¹ la³jí³² hi³ nióh³²
siáh³.
17 Hi³ la³jí³² hi³ hlah³ hi³ hó³² ní² né³, tsá¹³
bíh¹ la³ má²quionh³ la³jín³² tsá² tɨ³² tsí³ la³jí³²
hi³ jáun²; tɨ³la³ ní¹juáh³ tsá² jmu² la³ cun³ hi³
hnió³ Dió³² má¹ná¹, tsá² la³ hí³ bíh¹ lí¹³ zian²
la³ cun³ jmí¹hi³nio².

Jú¹ tson² jɨ³ jú¹ tí¹ jáɨ²

18 Hi³ jáun² né³ jón³, ñí¹ má²ñí¹táuh³ jmáɨ¹
bíh¹ la³². Má²ca³niéih² bíh¹ hnoh² hi³ já³²
jan² tsá² jmu³ hniéi² quionh³ Cristo; hi³
cun³ñí¹ hi³ má²zian² juóun³² tsá² má²ná¹jmu²
hniéi² quionh³ Cristo né³, hi³ jáun² bíh¹
má²né¹ dí² hi³ ñí¹ má²ñí¹táuh³ jmáɨ¹ bíh¹
la³².
19 Tsá² hí³ dá² ca³huén² ja¹ quiú¹³ bíh¹
dí², tɨ³la³ jun³juáh¹³ tsá² jmí¹ quiúnh¹ jnoh¹
cu³tí¹³ yáh³ hí³ má¹ná¹, quí¹ sá¹jmí¹ hi³
tsá² hí³ tsá² quiúnh¹ jnoh¹ dúh¹, jáun² jmí¹
hniáuh²¹ bíh¹ hi³ tionh² tsú² la³ má²tionh²
jáun² quiúnh¹ jnoh¹. Ti³la³ la³ jáun² bí¹ ca³lɨ³,
quí¹ hi³ jáun² la³ jáun² lí¹³ lɨ³jnia² hi³ tiá² la³
quiúnh¹ yáh³ dí² la³jín³² tsá² hí³.
20 Ti³la³ ñí¹con² hnoh² má¹ná¹,
má²ca³cuen³ bíh¹ Cristo Jmí²chí³ Chun¹, hi³
jáun² dá² la³jín³² bíh¹ náh² má²ná¹ñíh¹ jú¹
tson².
21 Hi³ jáun² bíh¹ jmu² jná¹³ sí² lá² hi³
ca³tɨn¹ hnoh², quí¹hliá² má²cuɨn² bíh¹ náh²
jú¹ tson², jun³juáh¹³ hi³hliá² tiá² má²cuɨn²
yáh³ náh²; quí¹ hnoh² má²ñíh¹ hi³ hí¹ cáun²
yáh³ jú¹ tí¹jáɨ² tiá² ja³² ñí¹con² jú¹ tson².
22 ¿Hin² tsánh² lín²³ hnoh² hi³ tí¹ jáɨn²
dúh¹? ¿Há¹ jun³juáh¹³ tsá² hí³ bíh¹ tí¹ jáɨn²,
tsá² juáh³ hí³ hi³ jun³juáh¹³ Jesús yáh³ Tsá²
lín³ Cristo? Tsá² hí³ bíh¹ tsá² jmu² hniéi²
quionh³ Cristo; hi³ hí¹ la³ ti³ Jméi² yáh³ dí²
jmu² tsú² hi³ tiá² quien², la³ má²quionh³ Jon².
23 Jáun² né³, la³jín³² tsá² jmu² hi³ tiá²
quien² Jon² Dió³², jáun² tsá² la³ hí³ tiá²
quionh³ yáh³ Jméi² dí²; ti³la³ lɨ³ua³ jan² tsá²
ton² hi³ má²hen² tɨ³ con² Jon² Dió³² má¹ná¹,
jáun² tsá² la³ hí³ má²quionh³ bíh¹ Jméi² dí².
24 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, hmá¹ náh² hñu³
honh² jú¹ chú³² hi³ ca³niéih² náh² jáun²
la³jmí¹ ñí¹; quí¹ ní¹juáh³ hi³ ca³hmáh¹ náh²
re² hñu³ honh² jáɨ¹³ hi³ ca³niéih² náh² jáun²
jmí¹tin², jáun² lí¹³ la³ má²ná¹cunh² jáun² náh²
quiúnh¹ Cristo la³ má²quionh³ Jméi² dí².
25 Hi³ hnga² hí³ dí² siáh³ má²ca³jmú³ jáɨ¹³
hi³ lí¹³ ziáun² dí² la³ cun³ jmí¹hi³nio².
26 Jáɨ¹³ ní² né³, má²lí²jmú³² jná¹³ hi³ ca³tɨn¹
hnoh² cun³ñí¹ hi³ zian² tsá² hnió³ ma³cau²
hnoh².
27 Ti³la³ má²cuá³ bíh¹ Jmí²chí³ Chun¹ hñu³
honh² náh², Tsá² ca³cuen³ hí³ Jesús Tsá² lín³
Cristo, hi³ jáun² hí¹ jan² yáh³ tiú²uú² hin²
lɨ³ hniáh³² hi³ ma³ta² hnoh², quí¹ Jmí²chí³
Chun¹ hí³ bíh¹ má²má²ta² hnoh² ca³la³ jí³²;
hi³ la³jí³² hi³ má²ta² tsú² jáun² né³ lí³ jmáh³la³
jú¹ tson² bíh¹, quí¹ hí¹ cáun² yáh³ jú¹ tí¹jáɨ²
tiá² má²ta² tsú². Hi³ jáun² né³, cuí¹ tiáunh¹
náh² cá²honh¹ quiúnh¹ Cristo la³ cun³ qui³
lí³ jú¹ tson² hi³ má²ca³ma³ta² jáun² Jmí²chí³
Chun¹.
28 Hi³ jáun² né³ jón³, cuí¹ tionh¹ náh²
cá²honh¹ quiúnh¹ Cristo la³ má²tionh² náh²
ní², quí¹ jáun² la³ má²ná¹tioh³ jáun² cáun² tsí³

dí² ní¹ má¹cuanh³² tsú², hi³ jáun² tiá² li³ heh¹
dí² má¹jáun².
29 Quí¹ má²ná¹ñíh¹ bíh¹ hnoh² hi³ jan²
Tsá² chun¹ bíh¹ Tsá² hí³, hi³ jáun² hniáuh³² li³
ñíh¹³ náh² siáh³ hi³ la³jín³² tsá² jmu² la³ cun³
hi³ ti³² tsí³ Dió³² bíh¹ má²lín³ jon² Dió³².

3

Tsá² ná¹lín³ jon² Dió³²

1 Né³² né³, sá¹ní² jie³ náh², cónh³ bíh¹ tiá²
má²ca³ma³hniau³ dí² Dió³², hi³ hí¹ ca³la³ ti³
má²juáh³ máh³ Dió³² hi³ lái³ dí² jon² tsú², hi³
tson² bíh¹ cu³tí¹³ má²lái³ dí² la³ jáun². Hi³
jáun² tsá² zian² hí³ cun³ tin² tsí³ hmóu³² né³,
tiú²uú² cuóu³² yáh³ dí², quí¹ hí¹juáh³ hnga²
yáh³ Dió³² tiá² ca³li³ cuóun³² tsú².
2 Jáun² né³ reh², má²ná¹lái³ bíh¹ dí²
jon² Dió³² ta³né³², ti³la³ cu³ jáun² bíh¹ tiá²
má²ca³li³jnia² la³ cun³ hi³ lí¹³ quiú¹³ dí²
jmí¹tsú² jmí¹ja³²; ti³la³ né¹ dí² má¹ná¹ hi³ ní¹
má¹jaunh³² Jesús Tsá² lín³ Cristo, má¹jáun²
má²lí¹³ lái³ dí² la³jmí¹ lín³ tsú² hnga², quí¹
ní¹ má¹jáun² dá² má²neh²¹ dí² tsú² hú¹tá¹ la³
cun³ rón³² jniá³ bíh¹.
3 Hi³ jáun² né³, li³ua³ jan² tsá² hu²¹ tsí³ hi³
ma³tí³² Dió³² jái¹³ ní², tsá² la³ hí³ bíh¹ jmu² ji²
jmí¹ tsí³, la³jmí¹ jin² hnga² Jesús.
4 Ti³la³ la³jín³² tsá² jmu² tso³ má¹ná¹,
tsá² la³ hí³ dá² má²ca³hliánh² ñí¹con² liei²¹
quioh²¹ Dió³² bíh¹, quí¹ li³ua³ jan² tsá²
tiá² ca³ma³tí³² liei²¹ jáun², jáun² tso³ bíh¹
má²ca³li³ren² tsú².
5 Má²ná¹ñíh¹ bíh¹ hnoh² hi³ Cristo cuan³
ñí¹ hué²¹ lá² hi³ cua³hin² tso³ quiú¹³ dí², ti³la³
hí³ má¹ná¹, hí¹ cáun² tso³ tiá² jmí¹ zia³² yáh³
quioh²¹.
6 Hi³ jáun² bíh¹ li³ua³ jan² tsá² tiáunh¹
cá²hon³ quionh³ hí³ dí², tiá² tso³ jmu²
yáh³; ti³la³ la³jín³² tsá² jmu² tso³ né³, tiá²
má²ca³jíen³² yáh³ tsú² Cristo, hi³ sa³jun³
má²ca³li³ cuóun³² tsú² siáh³ lánh³ lín³.
7 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³ jón³, hua³hín¹³ náh²
jmu³, jáun² hí¹ jan² tiá² hin² lí¹³ ma³cau²
hnoh²; quí¹ ní¹juáh³ tsá² jmu² la³ cun³ hi³ ti³²
tsí³ Dió³², jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ chun¹ la³jmí¹
chun¹ hnga² Cristo.
8 Ti³la³ ní¹juáh³ tsá² jmu² tso³ má¹na²¹, tsá²
la³ hí³ dá² tsá² joh¹ tsá² hláinh¹ bíh¹, quí¹
qui³ cónh³ tsá² jmu² tso³ la³ cun³ jmí¹tin²
bíh¹ tsá² hláinh¹. Ta²¹ jáun² bíh¹ cuan³ Jon²
Dió³², hú¹tá¹ hi³ cua³tsunh¹ tá¹³ tsá² hláinh¹
bíh¹.
9 Hi³ jáun² dá² hí¹ jan² yáh³ tsá² má²lín³
jon² Dió³² tiá² tso³ jmu², quí¹ la³ cun³ li³ hi³
má²ca³cué³ Dió³² hñu³ tsí³ bíh¹ tsú² má²zian².
Cun³ñí¹ hi³ má²ca³jmú³ Dió³² hi³ lín¹³ tsú²
jon² bíh¹ Dió³², hi³ jáun² né³, tiú²uú² lí²³ yáh³
jmu³ tsú² tso³.
10 Lin¹ lín²¹ bíh¹ ní¹juáh³ hin² tsánh² lín³
jon² Dió³² hi³ hin² lín³ jon² tsá² hláinh¹; quí¹
li³ua³ jan² tsá² tiá² jmu² la³ cun³ hi³ ti³² tsí³
Dió³², jun³juáh¹³ jon² Dió³² yáh³ tsá² la³ hí³,
hi³ sa³jun³ jon² yáh³ Dió³² ní¹juáh³ tsá² tiá²
hnio³ rainh²¹ siáh³.

Cuí¹ má¹hnáu³ dí² quiúnh¹ tsá²ján² tsá²ján²

11 Hi³ jáun² né³, cun³ ca³ta¹ bíh¹ dí² hi³
má¹hnáu³ dí² quiúnh¹ tsá²ján² tsá²ján², la³
cun³ qui³ lí³ jáun² jái¹³ hi³ má²ca³niéih² náh²
la³ cun³ jmí¹tin².
12 Ha³ tiá² hniáuh³² yáh³ jmú¹³ dí² la³jmí¹
ca³jmú³ hla¹ Caín tsá² jmí¹ joh¹ tsá² hláinh¹,
hi³ ca³jngih³ dá¹jon²¹. Hi³ ¿he³ láih³² ca³jmú³
tsú² la³ jáun²? Quí¹ cun³ñí¹ hi³ jmí¹ jmu²
jmáh³la³ hi³ hlah³ bíh¹ Caín, ti³la³ rainh²¹
tsú² né³, jmí¹ jmu² jmáh³la³ hi³ ti³² tsí³ Dió³²
bíh¹.
13 Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³ reh², ha³ lí² cuí¹
cha³cáun² honh² náh² hi³ hau² náh² tsá²
zian² cun³ tin² tsí³ hmóu³².
14 Né³² né³, má²né¹ bíh¹ dí² hi³ tiú²uú² lái³
yáh³ dí² tsá² ná¹jún¹, ti³la³ má²ziáun² dí² hi³
hmai²¹ bíh¹, quí¹ cun³ñí¹ hi³ má²hno³ dí²
rainh²¹. Ti³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá² hnio³ rainh²¹
má¹ná¹, tsá² la³ hí³ dá² ná¹jún¹ bíh¹.
15 Quí¹ la³jín³² tsá² hon² rainh²¹, tsá²
jngih² tsáu² bíh¹ tsá² la³ hí³, hi³ má²ná¹ñíh¹
bíh¹ hnoh² hi³ hí¹ jan² tsá² jngih² tsáu² tiá²
má²lín³ jan² tsá² má²zian² cun³ jmí¹hi³nio².
16 Hi³ jáun² bíh¹ má²né¹ dí² he³ lánh³ lí³
hi³ hnio³ tsú² rainh²¹, quí¹ cun³ñí¹ hi³ Cristo
ca³jienh³ hnga² hi³ jún³ hi³ ca³ta¹ dí²; hi³
jáun² la³ jáun² bíh¹ siáh³ ca³ta¹ dí² hi³ tiáuh¹
hua³jan²¹ hi³ cué¹³ jmí²chí³ quiú¹³ hi³ ca³tin¹
rainh²¹ dí².
17 Ti³la³ né³² né³, ní¹juáh³ jan² tsá² zia³²
quioh²¹ ca³jíe³ hi³ zia³² hi³ li³hniauh²³ ñí¹con²
rainh²¹, ti³la³ má¹li³² jáun² né³, já² tiá² mií³
ja³² yáh³ tsí³ tsú² ñí¹con² rainh²¹, ¿ha³ bí¹
lánh³ rón³² lí¹³ hi³ hnio³ tsú² Dió³²?
18 Hi³ jáun² né³ jón³, ha³ lí² cuí¹ má¹hno¹
dí² tsáu² jmáh³la³ quionh³ ho³ dí²; ti³ re²
cuí¹ má¹hno¹ dí² tsáu² hú¹tá¹ jú¹ tson²
cun³quionh³ hi³ lin¹ hi³ zia³² hi³ jmu³² bíh¹
dí².

Hi³ nio² cáun² tsí³ tsú² ñí¹con² Dió³²

19 Jáun² né³, cun³quionh³ hi³ jmú¹³ dí² la³
ní² bíh¹, lí¹³ li³ né¹ dí² hi³ hen² dí² ti³ con² jú¹
tson², hi³ lí¹³ niau²¹ tie³ tsí³ dí² ñí¹ hó²¹ñí¹
Dió³².
20 Hi³ uá¹jinh¹ ca³li³ zia³² cáun² tso³ hi³
cha³² hñu³ tsí³ dí², ti³ jlánh¹ bí¹ ja³² mií³ tsi³

Dió32 la3 cónh3 bíh1 tsí3 jnoh1 hmóu32, quí1
hí3 bíh1 ñi32 ca3la3 jí32.
21 Ti3la3 ní1juáh3 hí1 cáun2 yáh3 tso3 tiá2
cha32 hñu3 tsí3 dí2 né3 reh2, hi3 jáun2 lí13 bíh1
niau21 tie3 tsí3 dí2 ñí1 hó21ñí1 Dió32,
22 jáun2 dá2 cue32 bíh1 tsú2 li3ua3 cáun2 hi3
mi32 dí2 ñí1con2 tsú2, quí1 ma3ti21 bíh1 dí2
héih32 quioh21 tsú2, ji3 hi3 jmu32 bíh1 dí2 siáh3
la3 cun3 hi3 ti32 tsí3 tsú2.
23 Hi3 héih32 hi3 jmu2 tsú2 jáun2 né3, juáh3
hi3 hniáuh32 tanh13 dí2 ta21 Jesucristo Jon2
bíh1 tsú2, ji3 hi3 má1hno1 dí2 siáh3 tsá2ján2
tsá2ján2 la3 cun3 qui3 lí3 jáun2 héih32 hi3
ca3jmú3 tsú2 jáun2.
24 Hi3 jáun2 li3ua3 jan2 tsá2 má2tí32 héih32
quioh21 Dió32, jáun2 tsá2 la3 hí3 bíh1 tiáunh1
cá2hon3 quionh3 Dió32, hi3 Dió32 né3 cuá3
hñu3 tsí3 tsú2 siáh3. Jáun2 dá2 má2né1 bíh1
dí2 hi3 má2cuá3 tsú2 hñu3 tsí3 dí2 cun3quionh3
Jmí2chí3 Chun1 hi3 má2ca3cuen3 tsú2 jáun2
ñí1con2 dí2.

4

Ha3 lánh3 rón32 li3 cuóun32 tsú2 Jmí2chí3 joh1 Dió32 ji3 jmí2chí3 hláinh1

1 Hnoh2 reh2, tsá2 hnau3 jná13, ha3 lí2
lí1 tanh3 náh2 ta21 li3ua3 jan2 tsá2 juáh3
hi3 quian32 jái13 hi3 ca3cué3 Dió32 hñu3 tsí3,
ti3la3 quián2 náh2 tín2 hua3hí13 ní1juáh3 tson2
quionh3 tsú2 Jmí2chí3 joh1 Dió32 ho3 tiá2
quionh3. Quí1 juóun32 lín32 bíh1 tsá2 tí1 jáin2
má2zian2 hngá1máh3 lá2, tsá2 lí1 má2cau2 hi3
juáh3 hi3 hleh32 cha13 Dió32.
2 Ti3la3 lí13 bíh1 li3 cuóun32 hnoh2 tsá2
hú1tá1 tson2 quionh3 Jmí2chí3 joh1 Dió32
cun3quionh3 la3 lá2: La3jín32 tsá2 juáh3
hi3 Jesús Tsá2 lín3 Cristo cuan3 hi3 láin1
tsá2mi3cuóun2 la3 jnoh1, tsá2 la3 hí3 bíh1 ján1
tson2 quionh3 Jmí2chí3 joh1 Dió32.
3 Ti3la3 ní1juáh3 tsá2 tiá2 ta21 haih21
hi3 Jesús cuan3 hi3 dí1tsáun2 né3, jáun2
jun3juáh13 tsá2 quionh3 Jmí2chí3 joh1 Dió32
yáh3 tsá2 la3 hí3; ti3la3 tsá2 la3 hí3 dá2 quian32
jmí2chí3 hi3 jmu2 hniéi2 quionh3 Cristo bíh1.
Má2ca3niéih2 bíh1 hnoh2 hi3 jmí2chí3 hláinh1
hí3 já32 ñí1 hué21 lá2; ti3la3 ta3né32 má1ná1,
má2ngi32 bíh1 tsú2 hngá1máh3 lá2.
4 Jón3, hnoh2 bíh1 má2ná1lín3 náh2 tsá2 joh1
Dió32, hi3 jáun2 dá2 má2ca3quinh1 bíh1 náh2
jmái1 ñí1con2 tsá2 ná1lín3 ti32 jë1 Dió32 tí1jái2
hí3; quí1 ti3 jlánh1 bíh1 pin3 Tsá2 cuá3 hñu3
honh2 hnoh2 la3 cónh3 bíh1 tsá2 zian2 hí3
quionh3 tsá2 zian2 cun3 tin2 tsí3 hmóu32.
5 Quí1 qui3 cun3 tsá2 zian2 ja1 quioh21 tsá2
zian2 cun3 tin2 tsí3 hmóu32 bíh1 ti32 tí1jái2
hí3, hi3 jáun2 dá2 la3 cun3 jái13 hi3 ti32 tsí3
tsá2mi3cuóun2 bíh1 hleh32 tsú2; hi3 jáun2 tsá2
hí3 né3, nái32 jë1 tsú2.
6 Ti3la3 jnoh1 má1ná1, ná1lái3 dí2 tsá2
joh1 Dió32 bíh1. Hi3 jáun2 tsá2 má2cuóun32
Dió32 né3, nái32 bíh1 jái13 hi3 hléh1 dí2.
Ti3la3 ní1juáh3 tsá2 tiá2 joh1 Dió32 né3, tiá2
nái32 yáh3 tsú2 jái13 hi3 hléh1 dí2. Hi3
jáun2 né3, la3 ní2 bíh1 li3 cuóun32 dí2 tsá2
quionh3 Jmí2chí3 Tsá2 má2ta2 jú1 tson2, ji3
tsá2 quionh3 jmí2chí3 má2cau2 ní2 siáh3.

Dió32 Tsá2 hniau3

7 Hnoh2 reh2 tsá2 hnau3 jná13, hniáuh32
bíh1 má1hno1 dí2 tsá2ján2 tsá2ján2, quí1 hi3
ná1hnáu3 dí2 jáun2 dá2 ja32 ñí1con2 Dió32 bíh1.
Hi3 jáun2 bíh1 la3jín32 tsá2 hnio3 rainh21 lín3
jon2 Dió32 hi3 cuóun32 tsú2 siáh3 Dió32.
8 Ti3la3 tsá2 tiá2 hnio3 rainh21 má1ná1,
jun3juáh13 tsá2 má2ca3li3 cuóun32 Dió32 yáh3
tsá2 la3 hí3, quí1 Dió32 dá2 jan2 Tsá2 hniau3
bíh1.
9 Quí1 cun3quionh3 hi3 ca3zen3 Dió32 Jon2
Tsá2 jan2 tán1 ca3ma3jnia32 tsú2 hi3 lin1 hi3
hniau3 dí2 tsú2, hi3 jáun2 lí13 ziáun2 dí2 hi3
hmai21 cun3ñí1 hi3 ca3ti21 tá13 hí3 dí2.
10 Hi3 jáun2 li3 né1 dí2 ha3 cónh3 tí3 hi3
hniau3 dí2 Dió32, quí1 jun3juáh13 jnoh1 yáh3
tín2 ca3má1hno1 Dió32, quí1 hnga2 bíh1 tsú2
tín2 ca3ma3hniau3 jnoh1 la3ñí1, hi3 ca3cuen3
tsú2 Jon2 hi3 jún3 cha13 dí2, hi3 jáun2 lí13 hin3
tso3 quiú13 dí2.
11 Hnoh2 reh2 tsá2 hnau3 jná13 lín32,
ní1juáh3 la3 jáun2 má2ca3ma3hniau3 dí2 Dió32,
jáun2 ja3bí1 la3 jáun2 uá2jai32 hniáuh32
má1hno1 jnoh1 siáh3 tsá2ján2 tsá2ján2.
12 Uá1jinh1 tson2 bíh1 hi3 hí1 jan2 tiá2 hin2
má2ca3jíen32 Dió32, cun3 jáun2 cuá3 bíh1 Dió32
hñu3 tsí3 dí2 ní1juáh3 hi3 hno3 dí2 tsá2ján2
tsá2ján2. Hi3 jáun2 cun3ñí1 hi3 Tsá2 qui3
hniau3 dí2 hí3 né3 cuá3 hñu3 tsí3 dí2, hi3 jáun2
bíh1 lí23 má1hno1 dí2 tsá2ján2 tsá2ján2 ca3la3
tán1 hián2 cu3tí3.
13 Cun3 né1 bíh1 dí2 hi3 má2tiáuh1 dí2
cá2hon3 quiúnh1 Dió32, hi3 Dió32 siáh3
má2cuá3 hñu3 tsí3 jnoh1 cun3ñí1 hi3hliá2
Dió32 má2ca3cuen3 Jmí2chí3 joh1 ñí1con2 dí2.
14 Hi3 jáun2 bíh1 cue32 jnoh1 jú1 tson2, quí1
jnoh1 bíh1 tsá2 ca3neh21 Jon2 Dió32 Jméi2 dí2,
Tsá2 ca3zen3 tsú2 hí3 hi3 lión32 tsá2 zian2
hngá1máh3 lá2.
15 Li3ua3 jan2 tsá2 juáh3 hi3 Jesús bíh1 Jon2
Dió32, zian2 bíh1 Dió32 quionh3 tsá2 hí3, hi3
jáun2 tsá2 hí3 zian2 siáh3 quionh3 Dió32.
16 La3 jáun2 bíh1 má2ca3li3 né1 dí2 ji3 hi3
má2nio2 siáh3 cáun2 tsí3 dí2 hi3 Dió32 hniau3.
Quí1 Dió32 bíh1 lín3 jan2 Tsá2 hniau3; hi3 jáun2
li3ua3 jan2 tsá2 hnio3 tsáu2 ji3 Dió32 ní2, tsá2
la3 hí3 bíh1 má2zian2 quionh3 Dió32, hi3 jáun2
Dió32 zian2 siáh3 quionh3 tsá2 la3 hí3.

17 Jáun^{2} né^{3}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} hniau^{3} dí^{2} Dió^{32} ca^{3}la^{3} tán^{1} hián^{2} cu^{3}tí^{3}, hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} juénh^{13} yáh^{3} dí^{2} ní^{1} má^{1}ti^{3} ñí^{1} ca^{3}ra^{3}tsa^{2} dí^{2} tsú^{2} héih^{32}; quí^{1} jnoh^{1} ná^{1}lái^{3} tsá^{2} zian^{2} quionh^{3} Dió^{32} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} ca^{3}la^{3} cun^{3} rón^{32} lín^{3} hnga^{2} Cristo.

18 Tiá^{2} lin^{1} zia^{32} jái^{13} hi^{3} juénh^{2} dí^{2} ñí^{1}con^{2} jan^{2} tsá^{2} hú^{1}tá^{1} hniau^{3} dí^{2}, quí^{1} cun^{3} quin^{23} bíh^{1} ti^{3} có^{32} hi^{3} jmí^{1} hú^{1} cóh^{21} tsí^{3} dí^{2} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} hniau^{3} dí^{2} tsú^{2} jáun^{2}. Jáun^{2} jan^{2} tsá^{2} hú^{1} cóh^{21} tsí^{3} né^{3} lín^{3} la^{3}jmí^{1} lín^{3} tsá^{2} má^{2}má^{2}tso^{2} tsí^{3}, cun^{3}ñí^{1} hi^{3} tiá^{2} má^{2}nio^{2} cáun^{2} tán^{1} tsí^{3} tsú^{2} hi^{3} Dió^{32} hniau^{3}.

19 Hnga^{2} bíh^{1} tín^{2} Dió^{32} ca^{3}ma^{3}hniau^{3} dí^{2} la^{3}ñí^{1}, hi^{3} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} jnoh^{1} siáh^{3} má^{2}hno^{3} dí^{2} tsú^{2}.

20 Ti^{3}la^{3} ní^{1}juáh^{3} zian^{2} tsá^{2} juáh^{3}: “Jná^{13} hno^{3} Dió^{32}”, já^{2} hon^{2} bíh^{1} tsú^{2} raɨnh^{21} má^{1}lɨ^{32} jáun^{2}, jáun^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3} dá^{2} jan^{2} tsá^{2} tí^{1} jáɨn^{2} bíh^{1}. Quí^{1} ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} la^{3} hnio^{3} yáh^{3} tsú^{2} raɨnh^{21} tsá^{2} jíen^{32}, jáun^{2} né^{3}, ha^{3} bíh^{1} lánh^{3} rón^{32} lí^{13} juáh^{3} tsú^{2} hi^{3} hnio^{3} Dió^{32} jan^{2} Tsá^{2} tiá^{2} má^{2}ca^{3}jíen^{32} tsú^{2}.

21 Quí^{1} hnga^{2} Cristo bíh^{1} má^{2}ca^{3}cué^{3} héih^{32} lá^{2}: “Ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} hnio^{3} Dió^{32}, ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} hniáuh^{32} ma^{3}hnio^{3} tsú^{2} siáh^{3} raɨnh^{21}”.

5

Jnoh^{1} bíh^{1} tsá^{2} cah^{1} jmáɨ^{1} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} tiá^{2} quiú^{2} tiá^{2} jéin^{23} Dió^{32}

1 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, li^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} taunh^{32} ta^{21} hi^{3} Jesús bíh^{1} lín^{3} Cristo, tsá^{2} la^{3} hí^{3} bíh^{1} má^{2}lín^{3} jon^{2} Dió^{32}. Quí^{1} li^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} hnio^{3} jan^{2} jméi^{2} tsá^{1}míh^{1}, ja^{3}bí^{1} hnio^{3} tsú^{2} siáh^{3} ji^{3} tsá^{1}míh^{1} jon^{2} tsá^{2} hí^{3}.

2 Jáun^{2} ní^{1}juáh^{3} la^{3} má^{2}hno^{3} jáun^{2} dí^{2} Dió^{32}, hi^{3} la^{3} má^{2}ma^{3}ti^{21} jáun^{2} dí^{2} siáh^{3} la^{3} cun^{3} héih^{32} hi^{3} jmu^{2} tsú^{2} ñí^{1}con^{2} dí^{2}, jáun^{2} né^{1} bíh^{1} dí^{2} hi^{3} ja^{3}bí^{1} má^{2}hno^{3} dí^{2} siáh^{3} ji^{3} jón^{2}zíh^{1} Dió^{32}.

3 Quí^{1} ní^{1}juáh^{3} hi^{3} má^{2}hno^{3} dí^{2} Dió^{32}, jáun^{2} má^{2}hniáuh^{32} má^{1}ti^{21} bíh^{1} dí^{2} la^{3} cun^{3} héih^{32} hi^{3} jmu^{2} tsú^{2}; hi^{3} héih^{32} hi^{3} jmu^{2} tsú^{2} jáun^{2} né^{3}, tiá^{2} lí^{3} yáh^{3} cáun^{2} liá^{1} héi^{2},

4 quí^{1} la^{3}jín^{32} tsá^{2} má^{2}lín^{3} jon^{2} Dió^{32} cah^{23} bíh^{1} jmái^{1} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} tiá^{2} quiú^{2} tiá^{2} jéin^{23} Dió^{32}. Hi^{3} jáun^{2} hi^{3} nio^{2} jáun^{2} cáun^{2} tsí^{3} bíh^{1} dí^{2} jmu^{2} hi^{3} tiau^{23} dí^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} tiá^{2} quiú^{2} tiá^{2} jéin^{23} hí^{3} Dió^{32}.

5 Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, li^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} taunh^{32} ta^{21} hi^{3} Jesús bíh^{1} Jon^{2} Dió^{32}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} bíh^{1} cah^{23} jmáɨ^{1} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} tiá^{2} jéin^{23} hí^{3} Dió^{32}.

Jáɨ^{13} hi^{3} má^{2}tson^{13} dí^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Jon^{2} Dió^{32}

6 Jáun^{2} né^{3}, jmí^{1} cuan^{1} Jesús Tsá^{2} lín^{3} Cristo ca^{3}li^{3} lin^{1} cun^{3}quionh^{3} jmáɨ^{2} ji^{3} cun^{3}quionh^{3} jmɨ^{2}; jáun^{2} jun^{3}juáh^{13} jmáh^{3}la^{3} hi^{3} cáun^{3} jmáɨ^{2} yáh^{3} tsú^{2}, quí^{1} ja^{3}bí^{1} jmí^{2}hán^{1} yáh^{3} tsú^{2} ca^{3}táɨn^{3} jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2}. Hi^{3} hnga^{2} Jmí^{2}chí^{3} Chun^{1} lín^{3} Tsá^{2} nau^{32} jáɨ^{13} ca^{3}ti^{21} hi^{3} ní^{2}, quí^{1} Jmí^{2}chí^{3} Chun^{1} hí^{3} bíh^{1} siáh^{3} Tsá^{2} qui^{3} cun^{3} hie^{32} jú^{1} tson^{2}.

7 [Zian^{2} gáun^{3} Tsá^{2} nau^{32} jáɨ^{13} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} ca^{3}ti^{21} hi^{3} ní^{2}: Jméi^{2} dí^{2}, Tsá^{2} lín^{3} Jáɨ^{13}, ji^{3} Jmí^{2}chí^{3} Chun^{1} ní^{2} siáh^{3}; hi^{3} jan^{2} tán^{1} tsáu^{2} bíh^{1} lín^{3} Tsá^{2} gáun^{3} hí^{3}.

8 Hi^{3} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} siáh^{3}] zia^{32} hnɨ^{32} juɨ^{32} ñí^{1} ja^{32} jú^{1} tson^{2}: ñí^{1}con^{2} Jmí^{2}chí^{3} joh^{1} Dió^{32}, la^{3} má^{2}quionh^{3} jmái^{2}, ji^{3} jmɨ^{2} ní^{2} siáh^{3}; hi^{3} tá^{1} tun^{3} ní^{2} né^{3}, la^{3} má^{2}quionh^{3} Jmí^{2}chí^{3} tiáunh^{1} cá^{2}hon^{3} cu^{3}tí^{3}.

9 Ní^{1}juáh^{3} né^{32} cánh^{3} bíh^{1} héi^{13} dí^{2} jú^{1} tson^{2} hi^{3} zih^{32} tsáu^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}, tiá^{13} bíh^{1} tiá^{3} tiá^{2} héi^{13} dí^{2} jú^{1} tson^{2} hi^{3} zih^{32} Dió^{32}, quí^{1} jú^{1} tson^{2} jáun^{2} bíh^{1} ti^{3} jlánh^{1} bí^{1} quien^{2}. Hi^{3} jú^{1} tson^{2} jáun^{2} né^{3}, hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Jon^{2} bíh^{1} Dió^{32}.

10 Hi^{3} jáun^{2} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} tanh^{2} ta^{21} Jon^{2} Dió^{32}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} bíh^{1} hu^{21} jú^{1} tson^{2} ní^{2} hñu^{3} tsí^{3} hnga^{2}; ti^{3}la^{3} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} tiá^{2} ta^{21} tanh^{2} Dió^{32} má^{1}na^{21}, tsá^{2} la^{3} hí^{3} dá^{2} jmu^{2} hi^{3} Dió^{32} lín^{3} jan^{2} tsá^{2} tí^{1} jáɨn^{2} bíh^{1}, quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} tiá^{2} ta^{21} taunh^{32} tsú^{2} la^{3} cun^{3} jái^{13} hi^{3} má^{2}ca^{3}zíh^{3} jáun^{2} Dió^{32} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Jon^{2}.

11 Hi^{3} lá^{2} bíh^{1} jú^{1} tson^{2} hi^{3} má^{2}ca^{3}zíh^{3} Dió^{32}: Hi^{3} má^{2}ca^{3}cué^{3} tsú^{2} jáun^{2} jái^{13} hi^{3} lí^{13} ziáun^{2} dí^{2} cun^{3} jmí^{1}hi^{3}nio^{2}, hi^{3} jái^{13} hi^{3} lí^{13} ziáun^{2} dí^{2} jáun^{2} cun^{3} jmí^{1}hi^{3}nio^{2} né^{3}, ca^{3}li^{3}zia^{32} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} Jon^{2} bíh^{1} Dió^{32}.

12 Hi^{3} jáun^{2} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} tanh^{2} ta^{21} Jon^{2} Dió^{32}, lí^{13} bíh^{1} zian^{2} la^{3} cun^{3} jmí^{1}hi^{3}nio^{2}; ti^{3}la^{3} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} tiá^{2} ta^{21} tanh^{2} Jon^{2} Dió^{32} né^{3}, cun^{3} tiá^{2} lí^{13} bíh^{1} zian^{2} tsá^{2} la^{3} hí^{3} cun^{3} jmí^{1}hi^{3}nio^{2}.

Jáɨ^{13} ñí^{1} má^{2}ca^{3}táuh^{3} hi^{3} hlí^{2} liéih^{32} tsú^{2}

13 Jáun^{2} né^{3}, cuá^{1}jmu^{2} jná^{13} sí^{2} lá^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hnoh^{2} tsá^{2} tanh^{23} náh^{2} ta^{21} Jon^{2} Dió^{32}, hi^{3} jáun^{2} li^{3} ñíh^{13} náh^{2} hi^{3} má^{2}zian^{2} náh^{2} cun^{3} jmí^{1}hi^{3}nio^{2}.

14 Má^{2}nio^{2} cáun^{2} tsí^{3} dí^{2} ñí^{1}con^{2} Dió^{32} hi^{3} li^{3}ua^{3} cáun^{2} hi^{3} mí^{13} dí^{2} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}, jáun^{2} náɨ^{32} bíh^{1} tsú^{2} jái^{13} quiú^{13} dí^{2} ní^{1}juáh^{3} hi^{3} mí^{13} dí^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} qui^{3} ti^{32} tsí^{3} tsú^{2} hnga^{2}.

15 Jáun^{2} né^{3}, la^{3}jmí^{1} né^{1} dí^{2} jáun^{2} hi^{3} Dió^{32} náɨ^{32} jái^{13} hi^{3} lienh^{1} dí^{2}, hi^{3} jáun^{2} ja^{3}bí^{1} né^{1} bíh^{1} dí^{2} hi^{3} má^{2}ca^{3}héi^{13} dí^{2} la^{3} cun^{3} hi^{3} ca^{3}mí^{13} dí^{2} ñí^{1}con^{2} tsú^{2}.

16 Né^{32} né^{3}, ní^{1}juáh^{3} zian^{2} jan^{2} tsá^{2} ca^{3}jíen^{32} raɨnh^{21} hi^{3} jmu^{2} cáun^{2} tso^{3} hi^{3} tiá^{2} lí^{13} zeh^{3} ñí^{1} hmú^{21}, jáun^{2} hniáuh^{32} liéinh^{32} tsú^{2} Dió^{32} bíh^{1}, hi^{3} jáun^{2} Dió^{32} cué^{32} jái^{13} hi^{3} lí^{13} zian^{2} tsá^{2} hí^{3}, ní^{1}juáh^{3} hi^{3} tso^{3} jáun^{2} lí^{3} cáun^{2} tso^{3} hi^{3} tiá^{2} lí^{13} zeh^{3} ñí^{1} hmú^{21}. Zia^{32} bíh^{1} tso^{3} hi^{3} lí^{13} zeh^{3} ñí^{1} hmú^{21}, ti^{3}la^{3} tiá^{2} jmu^{2} yáh^{3} jná^{13} héih^{32} hi^{3} liéinh^{32} tsú^{2} Dió^{32} ca^{3}ti^{21} tso^{3} la^{3} jáun^{2}.

17 La^{3}jí^{32} hi^{3} hlah^{3} bíh^{1} lɨ́^{3} tso^{3}; tɨ^{3}la^{3} zia^{32}
bíh^{1} tso^{3} hi^{3} tiá^{2} lɨ́^{13} zeh^{3} ñí^{1} hmú^{21}.
18 Má^{2}né^{1} dí^{2} hi^{3} jɨ^{3}lin^{2} tsá^{2} má^{2}ca^{3}ma^{3}jnia^{2}
Dió^{32} cáun^{2} hi^{3} hmaɨ^{21} tiá^{2} tso^{3} jmu^{2} yáh^{3};
quí^{1} tɨ^{3}la^{3} Jon^{2} Dió^{32} jmu^{2} hua^{3}hí^{13} tsá^{2} hí^{3},
hi^{3} jáun^{2} tiá^{2} tie^{3} tsá^{2} hláɨnh^{1} cuo^{2}.
19 Ja^{3}bí^{1} né^{1} dí^{2} hi^{3} má^{2}láɨ^{3} dí^{2} tsá^{2} joh^{1}
Dió^{32}, tɨ^{3}la^{3} ca^{3}la^{3} jɨ́n^{32} tsá^{2} zian^{2} cun^{3} tɨn^{2} tsɨ́^{3}
hmóu^{32} né^{3}, tionh^{2} jo^{3}cuo^{2} tsá^{2} hláɨnh^{1} bíh^{1}.
20 Ja^{3}bí^{1} la^{3} jáun^{2} né^{1} dí^{2} hi^{3} má^{2}cuán^{2}
Jon^{2} Dió^{32}, hi^{3} hí^{3} bíh^{1} má^{2}ca^{3}ma^{3}ta^{2} dí^{2} hi^{3}
ha^{3} lánh^{3} rón^{32} lɨ́^{13} lɨ^{3} cuóun^{32} dí^{2} Dió^{32} Tsá^{2}
cu^{3}tí^{3} zian^{2}. Hi^{3} jáun^{2} né^{3}, jnoh^{1} bíh^{1} hú^{1}tá^{1}
cu^{3}tí^{3} má^{2}tiauh^{2} dí^{2} cá^{2}hon^{3} quiúnh^{1} Tsá^{2}
cu^{3}tí^{3} zian^{2} hí^{3}, quí^{1} cun^{3}ñí^{1} hi^{3} má^{2}tiauh^{2}
dí^{2} cá^{2}hon^{3} quiúnh^{1} Jesús Tsá^{2} lín^{3} Cristo Jon^{2}
tsú^{2}. Hí^{3} bíh^{1} dí^{2} lɨ́n^{3} Dió^{32} Tsá^{2} cu^{3}tí^{3} zian^{2},
hi^{3} hí^{3} bíh^{1} Tsá^{2} jmu^{2} hi^{3} lɨ́^{13} zian^{2} tsáu^{2} la^{3}
cun^{3} jmɨ́^{1}hi^{3}nio^{2}.
21 Jáun^{2} né^{3} jón^{3}, ha^{3} lɨ́^{2} lɨ́^{1} ma^{3}quien^{13} náh^{2}
cáun^{2} hi^{3} siáh^{3} cha^{3} jmɨ́^{1} má^{1}quien^{13} náh^{2}
Dió^{32}. [Cun^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} tí^{3} jáɨ^{13}.]

Sí² Ñí¹ Má²tun³ Quioh²¹ Juan²

Hniáuh³² ná¹hnáu³ dí² jɨ³ hi³ hniáuh³² hua³hín¹³ dí² jú¹ tson²

1 Jná¹³ la³² jan² tsá² má²liei²¹ ná¹, hi³ cuá¹jmu² ná¹ sí² lá² hi³ ca³tɨn¹ hnoh² tsá² cuáh³², tsá² ná¹lɨ́n³ náh² la³jmɨ́¹ lɨ́n³ tsá²mɨ³ tsá² tionh² jon². Hnoh² bíh¹ lín³ náh² tsá² má²ná¹quiánh¹ ca³tɨn¹ Dió³², la³ má²quionh³ la³jɨ́n³² tsá² tionh² jo³cuonh² hnoh², tsá² cu³tí³ hno³ lɨ́n³² jná¹³; hi³ jun³juáh¹³ jmáh³la³ jná¹³ yáh³ hnau³, quí¹ ja³bí¹ la³jɨ́n³² tsá² má²ca³lɨ³ cuoh² jú¹ tson² bí¹ siáh³.

2 Hnau³ lɨ́n³² jná¹³ hnoh² cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ jú¹ tson² hi³ má²zia³² jáun² hñu³ tsɨ́³ dí², hi³ jú¹ tson² jáun² né³ zia³² la³ má²zia³² jáun² bíh¹ ñí¹con² dí² la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio².

3 Jáun² cun³ lɨ³ hé² lɨ³ mieh² bíh¹ dí², jɨ³ hi³ jmu³ Dió³² Jméi² dí² juenh² tsɨ́³ quionh³ Jesucristo Jon², hi³ jmu³ tsú² siáh³ hi³ ziáun² dí² cáun² hi³ re² hi³ tɨn², nɨ́¹juáh³ hi³ ziáun² dí² la³ cun³ lɨ́³ jáun² jú¹ tson², jɨ³ hi³ ná¹hnáu³ dí² nɨ́² siáh³.

4 Jlánh¹ má²ca³lɨ³ hiún² tsɨn³² jná¹³ cun³ñí¹ hi³ má²cá²jíe³² jná¹³ hi³ tsá² tionh² jo³cuonh² náh² nɨ́² má²ñi³táunh¹ la³ cun³ rón³² lɨ́³ jáun² jú¹ tson², la³ cun³ qui³ lɨ́³ héih³² hi³ má²ca³héi¹³ dí² jáun² ñí¹con² Dió³² Jméi² dí².

5 Hi³ jáun² né³ reh², zia³² cáun² hi³ hlɨ́¹ lieh¹ jná¹³ hnoh² hi³ má¹tih²¹ náh². Tɨ³la³ jun³juáh¹³ cáun² héih³² hmaɨ²¹ yáh³ héih³² hi³ cuá¹jmu² jná¹³ lá² má¹ná¹, quí¹ héih³² lá² dá² lɨ́³ la³ cun³ lɨ́³ héih³² hi³ qui³ ca³lɨ³táɨ² dí² la³ cun³ jmɨ́¹tin² bíh¹, hi³ ná¹hnáu³ dí² quiúnh¹ tsá²ján² tsá²ján².

6 Lɨ́²lin¹ hi³ hno³ dí² Dió³² cun³quionh³ hi³ ma³ti²¹ dí² jáun² héih³² quioh²¹ tsú²; hi³ héih³² jáun² né³ juáh³, hi³ hniáuh³² má¹hno¹ náh² tsáu², la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ má²ca³niéih² náh² jáun² jmɨ́¹tin².

Tsá² má²cau²

7 Juo³ jná¹³ hnoh² la³ nɨ́², quí¹ hngá¹máh³ lá² má²ñi³táunh¹ juóun³² lɨ́n³² tsá² má²cau², tsá² tiá² má²tson² jáɨ¹³ hi³ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo cuan³ ñí¹ hué²¹ lá² hi³ lɨ́n³ tsá² ngú³ la³ jnoh¹ cu³tí³. Tsá² má²cau² bíh¹ hí³, tsá² la³ hí³ bíh¹ tsá² jmu² hniéi² quionh³ Cristo.

8 Hua³hín¹³ náh² jmu³, hi³ jáun² tiá² lɨ́¹ tsa³hín³ ta²¹ hi³ ná¹jmuh³² náh², hi³ jáun² hián¹³ bíh¹ náh² hmah²¹ la³ cun³ tí³.

9 Quí¹ lɨ³ua³ jan² tsá² ná²tsɨn³ la³ cun³ hi³ má²ca³ma³ta² Cristo, jáun² tsá² la³ hí³ tiá² Dió³² quionh³ yáh³; tɨ³la³ nɨ́¹juáh³ tsá² jmúh³² ta²¹ la³ cun³ hi³ ca³ma³ta² jáun² Cristo né³, tsá² la³ hí³ bíh¹ cu³tí³ quionh³ Dió³² Jméi² dí², hi³ ja³bí¹ quionh³ tsú² siáh³ Jon² Dió³².

10 Hi³ jáun² né³, nɨ́¹juáh³ zian² tsá² já²jɨe³ hnoh² ñí¹ nɨ́², hi³ nɨ́¹juáh³ tiá² hɨe³² tsú² jú¹ tson² la³ lá², jáun² ha³ lɨ́² hen³ tsá² hí³ hñuh³² hi³ sa³jun³ juoh¹ náh² tsú²: “Cuɨ́¹ zian² nú² cáun² hi³ re² hi³ tɨn²”;

11 quí¹ nɨ́¹juáh³ tsá² juáh³ la³ nɨ́² ñí¹con² tsá² la³ hí³, hi³ jáun² ja³bí¹ hnga² tsú² siáh³ jmu² ta²¹ hlah³ quionh³ tsá² la³ hí³.

Ñí¹ ca³táuh³ jáɨ¹³

12 Hliáun³ lɨ́n³² bíh¹ jáɨ¹³ zia³² hi³ hnó³² jná¹³ juanh²¹ ñí¹con² hnoh², tɨ³la³ tiá² hnó³² jná¹³ juanh²¹ quionh³ sí²; quí¹ hen² tsɨn³² jná¹³ hi³ ñi¹jɨe¹ bíh¹ jná¹³ hnoh² cú²jueh³², hi³ jáun² ñí¹lieh¹ jná¹³ hnoh² ná¹jéinh³ ñí¹ dí², quí¹ jáun² la³ jáun² lɨ́¹³ lɨ³ hiún² cu³tí¹³ tsɨ́³ dí².

13 La³jɨ́n³² tsá² cuáh³² renh² hnoh² zian² tɨ³ lá², tsá² má²ca³quianh³ hí³ Dió³² uá²jaɨ³², tsá² hí³ juáh³: “Hia² náh²” ñí¹con² hnoh². [Cun³ nɨ́² bíh¹ tí³ jáɨ¹³.]

Sí² Ñí¹ Má²hnɨ³² Quioh²¹ Juan²

Hleh³² tsú² re² hi³ ca³tɨn¹ jan² tsá² jmáɨ²
Gayo

1 Jná¹³ la³², jan² tsá² má²liei²¹ ná¹, hi³ cuá¹jmu² ná¹ sí² lá² ca³tɨn¹ hnú² Gayo tsá² re² juóh³² dí² quiúnh¹, tsá² cu³tí³ hnau³ lín³² jná¹³.

2 Hnú² reh² tsá² hnau³ jná¹³ lín³², hiú² mí²³ jná¹³ ñí¹con² Dió³² hi³ cuí¹ lí¹³ cáun² hi³ re² hi³ tɨn² la³jí³² ta²¹ hi³ jmuh³² hnú², hi³ ha³ lí² cuí¹ lɨ³ tsáun¹ nú², tɨ³la³ cuí¹ chun¹ nú² la³jmí¹ chu²¹ jmí¹ honh² nú².

3 Jlánh¹ ca³lɨ³ hiún² lín³² tsɨn³² jná¹³ jmí¹ cuá¹taunh²¹ ma³ jan² tsá² reh² ñí¹ lá² hi³ ca³chá³ tsú² hi³ la³ má²zian² jáun² hnú² la³ cun³ rón³² lí³ jú¹ tson² hi³ má²ñíh¹ nú².

4 Tiá² zia³² hí¹ cáun² hi³ lí¹³ jmu³ hi³ tsah¹ jná¹³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ ne¹ jná¹³ hi³ juáh³ tsáu² hi³ jon³zɨh³² jná¹³ ñi³táunh¹ la³ cun³ rón³² lí³ jú¹ tson² hi³ má²ñi³².

5 Hnú² reh², tsá² hnau³ jná¹³ lín³², jlánh¹ re² ñi³ma³tih²¹ hnú² quionh³ la³jí³² ta²¹ hi³ ñi³jmuh³² hnú² ñí¹con² la³jín³² tsá² reh², uá¹jinh¹ tsá² reh² tsá² tsá²táunh¹ ñí¹ ní², tsá² tiá² jmí¹ má²ca³lɨ³ cuóun³² nú².

6 Tsá² hí³ bíh¹ má²ca³chá³ ñí¹ ta³ ñí¹ la³jín³² tsá² lín³ cuáh³² ñí¹ lá², hi³ hno³ lín³² nú² tsú² ní¹ má¹ca³cha³táunh¹. Jáun² jmu³ tiá³ hi³ chú³² ma³hon¹ tsá² la³ hí³ la³ cun³ hi³ lɨ³ hniáuh³² hú¹ juɨ³² ñí¹ tsa³táunh¹ tsú², lin¹ la³ cun³ tɨ³² tsí³ Dió³²;

7 quí¹ hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ má²ca³he³ tsú² hi³ cue³² tsá² tiá² cuóun³² Dió³² tá¹la³ tiáunh¹ tsú² jáun² juɨ³² hi³ jmu² ta²¹ cha¹³ Cristo.

8 Hi³ jáun² dá² jo³cuo² jnoh¹ bíh¹ ca³tɨ²¹ tionh² tsú², hi³ má¹hon¹ dí² tsú² ca³tɨ²¹ ta²¹ hi³ jmu², hi³ jáun² la³ jáun² má²ná¹jmu³² dí² siáh³ ta²¹ cu³lɨ²¹ quiúnh¹ tsú² tá¹la³ ngaɨ³² tsú² jáun² jú¹ tson².

Dióтrefes lín³ jan² tsá² jmu² cun³ tɨn² tsí³ hnga²

9 Hi³ jáun² né³, jná¹³ má²cá²jmú³² cáun² sí² ñí¹con² tsá² má²lín³ hí³ cuáh³² ñí¹ ní²; tɨ³la³ Dióтrefes má¹ná¹, tiá² tɨ³² yáh³ tsí³ hi³ jnoh¹ jmú¹³ héih³², quí¹ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ hniá¹ tsú² hi³ lín¹³ tsá² chín¹ ñí¹con² tsá² reh² dí².

10 Hi³ jáun² ní¹ má¹ngau³² jná¹³ ñí¹ ní² né³, ñí¹jín²¹ ná¹ tsú², hi³ ñí¹juo³ ná¹ ca³tɨ²¹ la³jí³² hi³ jmu², jɨ³ hi³ ca³tɨ²¹ jú¹ hlah³, jú¹ tí¹jáɨ² hi³ hleh³² ní² siáh³ hi³ ca³ta¹ jnoh¹. Hi³ tiá² lí²hiún² tsí³ tsú² la³ cun³ hi³ má²hleh³² jáun², hi³ jáun² hí¹juáh³ tiá² hen² yáh³ tsú² tsá² reh² tsá² tsá²táunh¹; hi³ ní¹juáh³ tsá² hnió³ hen³ tsá² hí³ né³, quí² hna³² bíh¹ tsú², jɨ³ hi³ ca³la³ hi³ quí² huen² máh³ tsú² tsá² la³ hí³ ja¹ tsá² cuáh³².

11 Hnú² reh² tsá² hnau³ jná¹³ lín³², ha³ lí² jmóuh¹ hnú² hi³ hlah³ jáun², jmu³ hnú² hi³ chu²¹. Quí¹ ní¹juáh³ tsá² jmu² hi³ chu²¹, tsá² hí³ bíh¹ joh¹ Dió³²; tɨ³la³ ní¹juáh³ tsá² jmu² hi³ hlah³ né³, jáun² tsá² la³ hí³ tiá² Dió³² má²ca³lɨ³ cuóun³² yáh³.

Nóh³² chu²¹ quioh²¹ Demetrio

12 Tɨ³la³ hi³ ca³tɨn¹ Demetrio má¹ná¹, la³jín³² tsáu² bíh¹ hleh³² re² hi³ ca³tɨn¹ tsú²; hi³ cun³quionh³ hnga² jú¹ tson² siáh³ má²lí²lin¹ lín²¹ hi³ hí³ zian² la³ cun³ ca³tɨ²¹. Ja³bí¹ jnoh¹ uá²jaɨ³² cue³² jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ tsú²; ñíh¹ bíh¹ hnoh² hi³ jú¹ tson² bíh¹ hléh¹ jnoh¹.

Ñí¹ ca³táuh³ jáɨ¹³

13 Hliáun³ bíh¹ jáɨ¹³ jmí¹ zia³² hi³ jmí¹ juanh²¹ jná¹³ ñí¹con² hnú², tɨ³la³ tiá² hnó³² yáh³ jná¹³ jmu¹ cun³quionh³ hmá²ján¹³;

14 quí¹ má²hu²¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ ñí¹jɨe¹ ná¹ hnú² tia³jui³², hi³ jáun² má¹jáun² bíh¹ juoh²¹ dí² ná¹jéinh³ ñí¹.

15 Cuí¹ zian² nú² cáun² hi³ re² hi³ tɨn². Tsá² juóh³² dí² re² quiúnh¹ zian² ñí¹ lá² juáh³: “Hia² nú²” ñí¹con² hnú². Jmu³ tiá³ hi³ chú³² juah²¹ tiá³: “Hia² nú²” ñí¹con² ma³ quin³² ma³ jan³² tsá² re² juóh³² dí² quiúnh¹ ñí¹ ní². [Cun³ ní² bíh¹ tí³ jáɨ¹³.]

Sí² Quioh²¹ Judas

Judas jmu² sí² hi³ ca³tɨn¹ tsá² má²ca³te³ Dió³²

1 Jná¹³ la³² Judas, raɨnh²¹ Jacobo, tsá² lɨ́n³ ná¹ jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ Jesucristo hi³ jmu² jná¹³ sí² lá² ca³tɨn¹ hnoh² tsá² má²ca³te³ náh² Dió³² Jméi² dí², hnoh² tsá² hniau³ tsú² lɨ́n³², tsá² má²ná¹tiáunh¹ náh² jo³cuo² Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo.

2 Cuí¹ ja³² mií³ tsí³ Dió³² ñí¹con² náh² ca³la³ hi³ tiá² tsɨ³² héih³², hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ cuí¹ lɨ³ zian² náh² siáh³ cáun² hi³ re² hi³ tɨn², jɨ³ hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ má¹hnáu³ náh² ní² siáh³.

Tsá² má²ta² jú¹ tɨ¹jáɨ²
(2 Pedro 2:1-7)

3 Hnoh² reh² tsá² hnau³ jná¹³ lɨ́n³², jlánh¹ jmɨ́¹ hu²¹ tsɨn³² jná¹³ hi³ jmu¹ sí² hi³ ca³tɨn¹ hnoh² hi³ ca³tɨ²¹ hi³ liáu³² dí² jáun² Dió³²; tɨ³la³ né³² né³, jɨe³² jná¹³ hi³ tɨ³ re² bíh¹ jmu¹ jná¹³ cú²jueh³² sí² lá² hi³ hlí¹ lieh¹ jná¹³ hnoh² hi³ jmúh¹³ náh² pí³ ca³la³ jonh³ jmɨ́¹ honh² hi³ lɨ³ quien² la³ má²quien² jáun² jú¹ tson² hi³ ca³cué³ jáun² Dió³² cu³ jéin³² la³ lá² ñí¹con² la³jɨ́n³² tsá² joh¹.

4 Quí¹ la³ uá¹ tiá² lin¹ bíh¹ má²taunh³² ma³ jan² tsáu² ja¹ quiú¹³ dí². Hi³ ca³tɨn¹ tsá² la³ hí³ bíh¹ jáɨ¹³ hi³ má²rá¹juáh³ ñí¹ Sí² má²jun³ ne²¹ lɨ́n²¹, hi³ ca³tɨn¹ tsú² tsa³hín³. Jun³juáh¹³ tsá² zian² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsí³ Dió³² yáh³ tsá² la³ hí³, quí¹ juáh²³ tsú² hi³ cáun² lɨ¹³ bíh¹ néh¹ hi³ jmú¹³ dí² juón¹, quí¹ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ ja³² mií³ tsí³ Dió³²; hi³ sa³jun³ má²quien² tsú² Tsá² chín¹ Juo¹³ dí², Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo yáh³.

5 Jáun² né³, uá¹jinh¹ má²ñíh¹ hnoh² jáɨ¹³ hi³ chá¹³ jná¹³ ñí¹ hná¹ lá², tɨ³la³ jná¹³ hnó³² hi³ cháu¹ ná¹ siáh³ honh² náh². Sá¹ní² jɨe³, Dió³² Juo¹³ dí² ca³huen³ tsá² jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ *Israel hué³² Egipto, tɨ³la³ jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³, cu³ jáun² ca³ma³tsan² bíh¹ Dió³² la³jɨ́n³² tsá² tiá² ta²¹ ca³taunh² ja¹ quioh²¹ tsá² hí³.

6 Ja³bí¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² siáh³, tsá² ca³lɨ³hnió³ hau³ cáun² jáɨ¹³ hi³ tiá² jmɨ́¹ ca³tɨn¹ hau³, hi³ tiú²uú² ca³jeih²¹ tsú² ta²¹ hi³ jmɨ́¹ ná¹ho²; tsá² hí³ né³, ca³ta³ná¹tson³ bíh¹, hi³ ná¹hñéih¹ cun³ jmɨ́¹hi³nio² cun³quionh³ cá²den¹ná¹ ñí¹ lɨ³ já¹niéi², tá¹la³ chau²¹ jmáɨ¹ jueh³² hi³ ra³tsɨ³² Dió³² héih³².

7 Ja³bí¹ tsá² juú² Sodoma jɨ³ Gomorra ní² la³ má²quionh³ tsá² zian² juú² hi³ jmɨ́¹ tioh³ cu³ jéin³ jáun² ní² siáh³, tsá² ca³jmú³ hí³ tso³ la³jmɨ́¹ ca³jmú³ tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ Dió³², hi³ ca³jmú³ tsú² hi³ hlah³ hi³ hó³² quionh³ tsá² hlá² tsá² ní², hi³ ca³la³ jɨ³ má²tún² hmóu³² tsá²ñuh² jɨ³ má²tún² hmóu³² tsá²mɨ³ siáh³ lí¹ ca³jmu³ ca³tsau³. Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ má²ca³ta³tsɨn¹ tsú² héih³² hi³ má²ná¹má²tso² tsí³ ja¹ sí² cun³ jmɨ́¹hi³nio²; hi³ jáun² tsá² hí³ né³ lɨ́n³ cáun² li²¹ ñí¹con² la³jɨ́n³² tsáu² hi³ tiá² hniáuh³² jmu³ tsú² la³ jáun².

8 Tɨ³la³ cu³ jáun² tsá² hɨe³² hí³ jú¹ tɨ́¹jáɨ² ná¹lɨ́n³ bíh¹ tsá² cáun² lɨ́¹ quí² lɨ́¹ tian²³; la³ jáun² dá² má²quí² má²hlianh²³ tsú² hmóu³² bíh¹, hi³ tiá² ta²¹ haɨh²¹ tsú² la³ cun³ jáɨ¹³ hi³ ho² Dió³² Juo¹³ dí², jɨ³ hi³ tú² hión³² tsú² siáh³ tsá² huáh² tsí³, la³ cun³ tsá²cuú² tsá²chín³.

9 Quí¹ hí¹juáh³ Mí²yi²¹, tsá² chín¹ ja¹ quioh²¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² yáh³ tiá² ca³ja³ tsí³ hi³ tu³ hión³² tsá² hláɨnh¹, hi³ jmɨ́¹ quiu³ jmɨ́¹ jin³ dí² jmɨ́¹ ca³quiu³ ca³táɨnh³ tsú² jáun² Moisés ta³ má²hla¹, tɨ³la³ jɨ́³²la³ ca³juáh³ tsú² la³ lá² bíh¹: “Hnga² Juo¹³ dí² juáh³: ¡Cuánh² quián¹³!”

10 Tɨ³la³ tsa³jáɨ¹³ hí³ né³, ná¹hleh³² jú¹ hlah³ quioh²¹ cáun² hi³ tiá² cuoh² bíh¹. Tsá² hí³ cáun² ná¹jmu² lɨ³ua³ cáun² hi³ chin² chí¹ hmóu³² bíh¹, la³ cun³ hi³ qui³ cuoh² jáh³ hngá¹ jáh³ náɨ²; tɨ³la³ la³jɨ́³² hi³ jmu² tsú² jáun² né³, jmu² hi³ tsa³hín³ hmóu³² bíh¹ tsú².

11 ¡Hen³ máh³ juo²³ tsá² la³ hí³!, quí¹hliá² má²ca³can³ tsú² juɨ³² quioh²¹ hla¹ Caín tsá² ca³jngɨh³ hí³ raɨnh²¹. Má²ná¹jmu² tsú² la³jmɨ́¹ ca³jmú³ hla¹ Balaam cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ hniá¹ quɨe³, hi³ quiunh²¹ tsú² siáh³ la³jmɨ́¹ cá¹quiúnh²¹ hla¹ Coré tsá² ca³jun³ hí³ cun³ñí¹ hi³ ca³jmú³ tiá² nieh³.

12 Tsá² hí³ bíh¹ tsá² hliah³² tsí³ tsáu², hi³ jáun² má²lɨ́³ cáun² hua³heih²¹ bíh¹ quián¹³ náh² hi³ tiáunh¹ tsá² hí³ ja¹ quián¹³ náh² ní¹ má¹ca³ngɨh³² náh² hi³ jmúh¹³ má³² cu³tsa³² cun³ñí¹ hi³ hnáu³ náh², quí¹ tsá² hí³ dá² cáun² lɨ́¹ cú² lɨ́¹ hɨ́nh²³ hiún² tsí³, hi³ ca³la³ hí¹ jan² tiá² hin² tanh² ta²¹. Tsá² hí³ ná¹lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ tsá² jmu² hua³hí¹³ jáh³, tɨ³la³ má¹lɨ³² jáun² né³, sa³ jmáh³la³ ñí¹con² hnga² bíh¹ tsú² jmu² hua³hí¹³. Tsá² la³ hí³ dá² ná¹lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ jnie² tiá² jmɨ́³ jeinh³² hi³ lɨ́¹ ñi³tú¹ ñi³lɨ́¹³ tɨ³ hlá² tɨ³ ní² cun³quionh³ chí³. Tsá² la³ hí³ ná¹lɨ́n³ siáh³ tsá² ná¹jún¹ ca³la³ tɨ³ tenh³ jéin³² máh³, la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² hmá² cun³ tiá² máɨ³ háɨ³², hmá² hi³ má²ca³quí² ca³cáɨ² siáh³ la³ tɨ³ chí² jmu².

13 Tsá² hí³ bíh¹ cáun² chí² huéh²³ la³jɨ́³² hi³ hlah³ hi³ hó³² tɨ³ ñeh² hñu³ tsí³ la³ uá¹ tiá² heh³, la³jmɨ́¹ chí² huéh²³ ma³ quin³² ma³ cu³ jláɨ³ jmɨ́²miih²¹ la³jɨ́³² má¹quɨ³² tioh³ tɨ³ ñeh² quioh²¹ hi³ cha³² tɨ³ can³² jmáɨ². Hi³ ná¹lɨ́n³ tsú² siáh³ la³jmɨ́¹ lɨ́³ chí¹jmaɨ²¹ hi³ má²já²con² juɨ³² ñí¹ hí¹tsá²toh³; tsá² má²ná¹lɨ́³ hua³jan²¹ já¹niéi² liánh² ñí¹ tsa³táunh¹ la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio².

14 Hla¹ Enoc, tsá² ñí¹ má²quiau³ nió³
jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ Adán, ca³hléh³ siáh³
jáɨ¹³ hi³ ca³cué³ Dió³² hñu³ tsí³ hi³ ca³tɨn¹
tsá² la³ ní², hi³ ca³juáh³ la³ lá²: “Ca³jíe³² jná¹³
hi³ Juo¹³ dí² cuá¹jáunh²³ quionh³ tɨ³ la³ mei²¹
cu³tí³ bíh¹ tsá²cuú² tsá²ta³,
15 hi³ ja³ra³tsɨ³² héih³² ñí¹con² ca³la³ jín³²
tsáu², hi³ zen³ tsú² siáh³ ñí¹ hlah³ ca³la³ jín³²
tsá² tiá² hnió³ ma³zian² la³ cun³ hi³ tɨ³² tsí³
Dió³², cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ la³jí³² hi³ hlah³ hi³
má²ca³jmú³, jɨ³ hi³ ca³tɨ²¹ ca³la³ jí³² jú¹ hlah³
hi³ má²ca³hléh³ tsá² jmu² hí³ tso³ hi³ ca³tɨn¹
Dió³²”.
16 Tsá² la³ hí³ bíh¹ tsá² lí¹ quí² lí¹ hón²³
jɨ³ hi³ ziú² hɨen² siáh³ tsáu², tsá² hniá¹ jmu³
la³jí³² hi³ dí¹quiaunh²¹ tsí³ hmóu³². Cá² ñí¹ jú¹
toh² bíh¹ hleh³² tsá² hí³; hi³ ní¹juáh³ ca³hléh³
tsú² re² quioh²¹ jan² tsáu² né³, cun³ñí¹ hi³
zia³² hi³ hen² tsí³ hiáuh³ bíh¹ tsú² jaun³².

Cueh³ náh² honh² hi³ jmuh³² hi³ chu²¹

17 Tɨ³la³ hnoh² reh² tsá² hnau³ jná¹³ lín³²,
cháu¹ náh² honh² jáɨ¹³ hi³ ca³hléh³ jáun² tsá²
ná¹lín³ *tɨ³² tsá² quian³² jë¹ Jesucristo Tɨ³²
Juo¹³ dí². Quí¹ la³ cun³ jmí¹tin² bíh¹
18 ca³záɨ³ tsú² hnoh² la³ lá²: “Ñí¹ ca³táuh³
jmáɨ¹ lɨ³ zian² tsá² cóh³² cú²nga¹ la³jí³²
la³ cun³ hi³ táunh²³ dí² ta²¹, tsá² ma³zian²
cun³quionh³ la³jí³² hi³ hlah³ hi³ tɨ³² tsí³
hmóu³²”.
19 Tsá² hí³ bíh¹ jmu³ hi³ ná¹quí² ná¹tsoh³
tsáu²; tsá² zian² cun³ tɨn² tsí³ hmóu³² bíh¹
tsá² hí³, ha³ tiá² Jmí²chí³ joh¹ Dió³² zian² yáh³
hñu³ tsí³ tsú².
20 Tɨ³la³ hnoh² reh², tsá² hnau³ lín³² jná¹³,
jmu³ náh² hi³ tɨ³ lɨ³mí¹ niau²¹ tiá³ honh² náh²
cun³ jmá² cun³ jnia³², quí¹ cáun² hi³ quien²
lín³² bíh¹ hi³ táunh²³ náh² ní² ta²¹. Lienh¹
náh² siáh³ Dió³² la³ cun³ rón³² lí³ hi³ hɨe³²
náh² jáun² Jmí²chí³ Chun¹.
21 Jmu³ náh² hua³hí¹³ hi³ cun³quionh³
la³jí³² hi³ jmuh³² náh² lí¹³ ma³jnia² Dió³² hi³
hniau³ hnoh², tá¹la³ ná¹hé² ná¹janh³² náh²
hi³ chau²¹ jmáɨ¹ hi³ lí¹³ zian² náh² cun³
jmí¹hi³nio² cun³ñí¹ hi³ ja³² mií³ tsí³ Jesu-
cristo Tɨ³² Juo¹³ dí².
22 Cuí¹ já² mií³ honh² náh² ñí¹con² tsá² lí¹
ná¹tioh³ hliáun³ ñéih³ tsí³,
23 lion¹ náh² tsú² la³juah²¹ dúh¹ hi³ huen¹³
náh² tsú² ja¹ sí²; tɨ³la³ tá¹la³ ja³² mií³ honh²
náh² ñí¹con² ma³ jan² tsáu² né³, hniáuh³²
hua³hín¹³ náh² hmóu³² siáh³, quí¹ la³ jɨ³ tsí¹
cuú¹ tsí¹ ha¹ bíh¹ tsá² la³ hí³ má²ca³hliáh²
cun³quionh³ la³jí³² hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³
má²ca³jmú³.

Má²quien² tsú² Dió³² ñí¹ ca³táuh³ sí² quioh²¹

24 Jáun² né³, Dió³² Tsá² tɨn² jmu³ hua³hí¹³
hnoh² hi³ jáun² jmí¹líh³ tiá² hính³² náh², Tsá²
tɨn² zeh³ hnoh² ta³ ñí¹ hnga² hi³ hí¹ cáun²
tsáuh³ náh² tiá² zia³², ñí¹ lí³ jáun² cú²tú¹
cú²lí¹³; hi³ jáun² má¹jáun² lɨ³ tsɨnh¹ náh²
ca³la³ hi³ tiú²uú² tsɨ³² héih³².
25 Dió³² Tsá² jan² tán¹ hí³ bíh¹ Tsá² liáu³²
dí², ¡cuí¹ lɨ³quien² bíh¹ jɨ³ hi³ cuí¹ cuá¹pin³ hi³
cuá¹ho² jáɨ¹³ la³ cun³ qui³ lín³ tsú² ca³la³ cun³
jmí¹tin², ta³né³², jɨ³ la³ jɨ³ jmáɨ¹ né³bí¹ ja³² ní²
siáh³, cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Jesucristo Tɨ³² Juo¹³
dí²! ¡Tson² bíh¹ cu³tí³! Cun³ ní² bíh¹ tí³ jáɨ¹³.

Sí² Hi³ Rá¹tioh³ Jáɨ¹³ Hi³ Jmɨ́¹ Ná¹hmá¹ Ná¹jnɨ́¹ Hi³ Má²ca³jñéih³ Dió³²

La³ cun³ hi³ ca³ḥ́ie³ Jesucristo ñí¹con² Juan²

1 Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo ca³ma³jnia² ñí¹con² *tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ la³ cun³ hi³ ca³ḥ́ie³ jáun² Dió³² ca³tɨ²¹ la³jɨ́³² la³ cun³ hi³ né³bí¹ lɨ́¹³; hi³ jáun² hí³ ca³zen³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ hi³ tsa³hɨeh¹ Juan² tsá² lɨ́n³ tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ la³jɨ́³² hi³ jáun².

2 Hi³ jáun² hí³ né³ ca³ma³tson² la³jɨ́³², la³ cun³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² la³ má²quionh³ jú¹ tson² hi³ ca³cué³ jáun² Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo, jɨ³ la³jɨ́³² hi³ ca³jnia³ jáun² jéinh³² tsú².

3 Hénh³ ma³ jmɨ́¹ ren² nɨ́¹juáh³ tsá² hɨ³², hi³ náɨ³² jɨ³ hi³ taunh³² siáh³ ta²¹ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáɨ¹³ hi³ ca³cué³ lá² Dió³², quí¹ má²ja³quián³ bíh¹ lɨ³tí³.

Juan² jmu² sí² ñí¹con² quiau³ cuáh³²

4 Jná¹³ la³² Juan², zein³² ná¹ sí² lá² ñí¹con² tá¹ quiaun³ nió³ hnoh² tsá² má²ná¹lɨ́n³ náh² cuáh³² tɨ³ hué³² Asia nɨ́². Cuɨ́¹ má¹hé¹ má¹mieh² náh² Dió³², jɨ³ hi³ cuɨ́¹ zian² náh² siáh³ cáun² hi³ re² hi³ tɨn² hi³ jmu³ Dió³², Tsá² qui³ zian² la³ cun³ jmɨ́¹tin², Tsá² zian² la³ tɨ³ ta³né³², hi³ la³ má²zian² jáun² bíh¹ siáh³ jmɨ́¹ tsú² jmɨ́¹ ja³²; hi³ tá¹ quiaun³ jmɨ́²chí³ joh¹ Dió³² tsá² tionh² hí³ ta³ ñí¹ tsú², ñí¹ cuá¹tón²¹ tsú² jáun² hmá²sɨ¹ quioh²¹ cuɨ́¹ jmu¹ siáh³ la³ nɨ́²,

5 jɨ³ hi³ cuɨ́¹ jmu¹ siáh³ Jesús Tsá² lɨ́n³ Cristo, Tsá² zih³² re² lɨ́n³² jú¹ tson², Tsá² la³ñí¹ hi³ lɨ́n³ tsá² hmaɨ²¹ jmɨ́¹ ca³jenh¹³ ja¹ hla¹, Re²¹ Tsá² chín¹ ñí¹con² tsá² ná¹lɨ́n³ re²¹ ñí¹ hué²¹ lá². Hí³ bíh¹ jan² Tsá² jlánh¹ hniau³ dí², hi³ jáun² ca³hin³ tsú² tso³ quiú¹³ dí² cun³quionh³ jmɨ́²hán¹ hnga²;

6 hí³ bíh¹ má²ca³jmú³ siáh³ hi³ má²ná¹láɨ³ dí² cu³ nió³ tsá² ná¹lɨ́n³ re²¹, jɨ³ hi³ má²ná¹láɨ³ dí² siáh³ mí²tsáu² ñí¹con² Dió³² Jméi² dí². Cuɨ́¹ lɨ³quien² bíh¹ hnga² hí³ dí² jɨ³ hi³ cuɨ́¹ ho² siáh³ pí³ la³ cun³ jmɨ́¹hi³nio². ¡Tson² bíh¹ cu³tí³!

7 Sá¹nɨ́² jɨe³ dúh¹, juɨ³² ja¹ jnie² bíh¹ jáuh³ tsú², la³jɨ́n³² tsáu² bíh¹ jɨ́e³² tsú² nɨ́¹ má¹jaunh³², hí¹ la³ tɨ³ tsá² ca³hah³ yáh³ tsú² jɨ́e³²; hi³ la³jɨ́n³² la³jánh³ dú¹ ñí¹ tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹ ho³ jngɨh³ nɨ́¹ má¹jaunh³² tsú² jáun².

Ján³, tson² bíh¹ la³ jáun² lɨ́¹³.

8 —Jná¹³ bíh¹ lɨ́n³ ná¹ huéh³ la³ñí¹, hi³ ca³la³ tɨ³ huéh³ ñí¹ cá¹táuh³ —juáh³ Dió³² Juo¹³ dí², Tsá² qui³ zian² hí³ la³ cun³ jmɨ́¹tin², Tsá² zian² la³ tɨ³ ta³né³², hi³ la³ má²zian² jáun² bíh¹ siáh³ jmɨ́¹ tsú² jmɨ́¹ ja³²; Dió³² Tsá² cú² juenh².

Jmɨ́¹ cá¹jnia³ Cristo hi³ lin¹ hi³ quien² lɨ́n³²

9 Hi³ jáun² né³, jná¹³ Juan², jan² renh² hnoh² tsá² ma³tsoh¹ náh² honh² cu³lɨ²¹ quiúnh¹, tsá² cá²re² tiauh² dí² jo³cuo² Dió³² jɨ³ hi³ ná¹tion²³ dí² siáh³ tsɨ́³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Jesús. Jná¹³ jmɨ́¹ cuá¹tson³ ná¹ cáun² hué³² nio² chu³ jmáɨ², hué³² jmáɨ² Patmos, cun³ñí¹ hi³ hléh²³ jná¹³ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³² jɨ³ hi³ zíh²³ jná¹³ siáh³ jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ Jesús.

10 Hi³ jáun² jmɨ́¹ cá¹chó²¹ jmái¹ ná¹chan¹ hi³ ca³tɨn¹ Tɨ³² Juo¹³ dí², [la³ cun³ dú²me¹ yáh³,] jmɨ́¹jáun² ca³jmú³ Jmɨ́²chí³ Chun¹ hi³ ca³jnia³ jéin³² jná¹³ la³ lá²: Cu³hna³² jná¹³ ca³náɨ³² cáun² mah¹ hi³ ñí¹ca³hléh³ tsáu² tiá³ lɨ́n³² la³jmɨ́¹ hén²³ cáun² mí¹ñí² trompeta,

11 hi³ ñí¹ca³juáh³ la³ lá²:

—Tón³ ñí¹ sí² la³ cun³ hi³ jɨ́eh³² nú² lá², hi³ jáun² zen² ñí¹con² tán¹ quiaun³ nió³ tsá² cuáh³² [hué³² Asia], la³ cun³ tsá² zian² já¹ juú² Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, jɨ³ Laodicea nɨ́² siáh³.

12 Hi³ jáun² ca³jinh¹ jná¹³, hi³ ca³lɨ³hnó³² jná¹³ jɨe²¹ nɨ́¹juáh³ hin² hleh³² ñí¹con² jná¹³. Jmɨ́¹ ca³jinh¹ jná¹³ jáun² né³, ca³jɨ́e³² jná¹³ quiau³ tse³ pih²¹ ha²¹ jmɨ² no¹ hi³ hún¹ sɨ́² hi³ lɨ́³ cú¹mí¹niau²¹ jmáh³²;

13 hi³ ja¹ ñí¹ ná¹táun³ tse³ pih²¹ jáun² né³ ca³jɨen¹ jná¹³ jan² Tsá² jniá³ la³jmɨ́¹ jniá³ tsá²mɨ³cuóun², hi³ dí¹quih³² cáun² hmɨh³² cuó² hi³ he² la³ tɨ³ coh³ ta³, hi³ ñí¹ tsɨ́³ né³ hñéih³ cáun² láu² lɨ́³ cú¹mí¹niau²¹.

14 Hi³ jñú² chí¹ tsú² né³, tiáu² lɨ́n³² bíh¹ ca³la³ jmɨ́¹ tiáu² jan³², ho³ la³jmɨ́¹ tiáu² jñú¹³ *já¹ziáh²; hi³ mɨ́¹ñí¹ tsú² siáh³ zɨ́n³ lɨ́n³² bíh¹ la³jmɨ́¹ lɨ́³ zɨ́h¹ sɨ́².

15 Ta³ tsú² siáh³ ca³la³ hi³ zɨ́n³ dáɨn³ bíh¹ la³jmɨ́¹ lɨ́³ cáun² mí¹ñí² rá²hu²¹ sɨ́²; hi³ nɨ́¹ má¹ca³hléh³ tsú² siáh³, tiá³ lɨ́n³² bíh¹ hén²³ mah¹ la³jmɨ́¹ hín¹ nɨ́¹juáh³ nɨ́¹ má¹cá²quɨ́h³² ma³ quin³² ma³ cu³ tsɨn¹ jmɨ́²miih²¹.

16 Cuá² chu²¹ zianh³² tsú² quiau³ chí¹jmaɨ²¹, ho³ tsú² né³ cuá²ha² cáun² mí¹táɨ³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹, hi³ jáun² ñí¹ tsú² siáh³ zɨ́n³ lɨ́n³² la³jmɨ́¹ pin³ hiú² nɨ́¹ má¹tɨ³ chi³hiú².

17 Jmɨ́¹ ca³jɨen¹ jná¹³ tsú², jáun² ca³quɨnh³ ná¹ ta³ ñí¹ tsú² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² jun³. Jmɨ́¹jáun² ca³tie³ tsú² jná¹³ cuo² cun³quionh³ cuá² chu²¹ quioh²¹, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Ha³ lɨ́² juenh³ na²¹, quí¹ jná¹³ bíh¹ la³² la³ cun³ jmɨ́¹ ca³lɨ³liau³ jɨ³ ca³la³ tɨ³ ñí¹ cá¹táuh³ siáh³.

18 Jná[13] bíh[1] la[32] Tsá[2] zian[2] ná[1], Tsá[2] jun[3] ná[1] cu[3]tiá[3], ti[3]la[3] ta[3]né[32] má[1]ná[1], má[2]zian[2] jná[13] la[3] cun[3] jmí[1]hi[3]nio[2] bíh[1]. Jná[13] bíh[1] quion[1] llave quioh[21] hmú[32] ji[3] hi[3] quioh[21] ñí[1] tsá[2]tánh[1] tsá[2] má[2]cá[2]tsan[3] ní[2] siáh[3].

19 Jáun[2] né[3], tón[3] ñí[1] sí[2] la[3]jí[32] hi[3] má[2]lí[2]jɨeh[3] hnú[2] ní[2]; la[3] cun[3] hi[3] má[2]lɨ[32] ji[3] hi[3] né[3]bí[1] lí[13] jmí[1] tsú[2] jmí[1] ja[32] ní[2] siáh[3].

20 La[3] cun[3] hi[3] hnió[3] juáh[3] quiau[3] chí[1]jmaɨ[21] hi[3] zionh[1] jná[13] cuá[2] chu[21], ji[3] quiau[3] tse[3] míh[1] hún[1] sí[2] hi[3] lí[3] cú[1]mí[1]niau[21] hi[3] má[2]lí[2]jɨeh[3] nú[2] jáun[2], la[3] lá[2] bíh[1] lí[3]: Quiau[3] chí[1]jmaɨ[21] jáun[2] lí[3] quiaun[3] tsá[2]cuú[2] tsá[2]tán[2] jná[13] bíh[1], tsá[2] tanh[2] hó[1]ñí[1] tán[1] quiaun[3] nió[3] tsá[2] cuáh[32] hí[3], hi[3] quiau[3] tse[3] míh[1] jáun[2] né[3] lín[3] siáh[3] tán[1] quiaun[3] nió[3] tsá[2] cuáh[32] hí[3] bíh[1].

2

Jáɨ[13] hi[3] ca[3]tɨn[1] tsá[2] lín[3] cuáh[32] já[1] juú[2] Éfeso

1 ”Né[32] né[3], zen[2] jáɨ[13] lá[2] ñí[1]con[2] tsá[2]cuú[2] tsá[2]tán[2] jná[13], tsá[2] cuá[1]tanh[2] hó[1]ñí[1] tsá[2] má[2]lín[3] cuáh[32] já[1] juú[2] Éfeso, hi[3] zéih[3] tsú[2] la[3] lá[2]:

“Tsá[2] zianh[32] hí[3] quiau[3] chí[1]jmaɨ[21] ti[3] cuá[2] chu[21], Tsá[2] ngɨ[32] hí[3] ja[1] quioh[21] tá[1] quiau[3] tse[3] míh[1] hún[1] sí[2] hi[3] lí[3] jáun[2] cú[1]mí[1]niau[21] juáh[3] la[3] lá[2]:

2 Má[2]cuo[2] bíh[1] jná[13] re[2] he[3] lánh[3] lí[3] táh[3] hnoh[2], ño[1] bíh[1] jná[13] hi[3] hnoh[2] jmuh[32] náh[2] ta[21] la[3] jonh[3] jmí[1] honh[2], ji[3] he[3] lánh[3] rón[32] tion[23] náh[2] siáh[3] honh[2] ní[2]; ja[3]bí[1] ño[1] jná[13] hi[3] cun[3] tiá[2] jéin[23] bíh[1] hnoh[2] tsá[2] hláɨh[1], hi[3] ño[1] jná[13] siáh[3] hi[3] re[2] lín[32] bíh[1] cá[2] lan[23] hnoh[2] tsá[2] lí[1] ná[1]juáh[23] hi[3] lín[3] *ti[32] tsá[2] quian[32] jë[1] Dió[32], jáun[2] hnoh[2] má[2]ca[3]lɨ[3] ñíh[1] hi[3] tsá[2] tí[1] jáɨn[2] bíh[1] hí[3].

3 Ná[1]tion[23] bíh[1] hnoh[2] honh[2] ja[1] la[3]jí[32] uu[3]mí[2]tsi[32] hi[3] ma[3]tsoh[1] náh[2] honh[2] cun[3]ñí[1] hi[3] ca[3]tɨn[1] jná[13], tiá[2] má[2]cá[2]huon[3] yáh[3] hnoh[2].

4 Ti[3]la[3] zia[32] bíh[1] cáun[2] hi[3] hlah[3] quián[13] hnoh[2]: Hi[3] tiú[2]uú[2] hnau[3] yáh[3] hnoh[2] jná[13] la[3] cun[3] jmí[1] hnau[3] hnoh[2] jáun[2] jmí[1]tin[2].

5 Jáun[2] né[3], cháu[1] náh[2] honh[2] ha[3] lánh[3] jmí[1] má[2]zian[2] náh[2] ñí[1]con[2] jná[13] jmí[1]tin[2], hi[3] cuí[1] cha[3]conh[2] siáh[3] honh[2] náh[2] ha[3] lánh[3] má[2]zian[2] náh[2] ní[2] ta[3]né[32]; jmu[3] siáh[3] la[3] cun[3] ta[21] hi[3] ca[3]jmuh[3] náh[2] jáun[2] la[3] jmí[1] ñí[1], quí[1] ní[1]juáh[3] tiá[2] jmúh[13] náh[2] la[3] ní[2], jáun[2] jáunh[13] jná[13] hi[3] já[1]quin[32] ná[1] tse[3] míh[1] hún[1] sí[2] ní[2] ñí[1]con[2] honh[2] ní[1]juáh[3] tiá[2] la[3] tsa[3]conh[2] yáh[3] honh[2] náh[2].

6 Tson[2] bíh[1] jmuh[32] hnoh[2] re[2] hi[3] tiá[2] jen[23] náh[2] la[3] cun[3] hi[3] jmu[2] tsá[2] cu[3] nió[3] haɨn[21] ti[3] con[2] Cú[2]la[21], quí[1] ja[3]bí[1] jná[13] siáh[3] tiá[2] ti[32] yáh[3] tsɨn[32] ná[1] tsá[2] hí[3]”.

7 ”Ní[1]juáh[3] tsá[2] chi[21] cuá[1], ¡cuí[1] nie[13] tsú[2] re[2] la[3] cun[3] hi[3] juáh[3] Jmí[2]chí[3] Chun[1] ñí[1]con[2] tsá[2] ná[1]lín[3] cuáh[32] la[3] tán[1]! Quí[1] ní[1]juáh[3] tsá[2] ca[3]cah[13] jmáɨ[1], tsá[2] hí[3] bíh[1] cue[1] jná[13] jáɨ[13] hi[3] cuh[3] máɨ[3] hi[3] haɨ[21] hmá[2] jmu[2] hi[3] lí[13] zian[2] tsú[2] hi[3] chi[21] chu[3] jo[2] hué[13] Dió[32] ñí[1] tianh[32] tsú[2] tie[3].

Jáɨ[13] hi[3] ca[3]tɨn[1] tsá[2] lín[3] cuáh[32] já[1] juú[2] Esmirna

8 ”Né[32] né[3], zen[2] jáɨ[13] lá[2] ñí[1]con[2] tsá[2]cuú[2] tsá[2]tán[2] jná[13], tsá[2] cuá[1]tanh[2] hó[1]ñí[1] tsá[2] má[2]lín[3] cuáh[32] já[1] juú[2] Esmirna, hi[3] zéih[3] la[3] lá[2]:

“Tsá[2] lín[3] hí[3] la[3]ñí[1] hi[3] ca[3]la[3] ti[3] ñí[1] ca[3]táuh[3], Tsá[2] ca[3]jun[3] hi[3] jáun[2] ca[3]jenh[13] siáh[3], Tsá[2] hí[3] juáh[3] la[3] lá[2]:

9 Ño[1] bíh[1] jná[13] re[2] he[3] lánh[3] rón[32] ma[3]tsoh[1] náh[2] honh[2] ji[3] hi[3] má[2]tia[3]mii[2] náh[2] siáh[3], ti[3]la[3] uá[1] jáun[2] la[3] jáun[2] né[3], cun[3] jáun[2] hánh[3] bíh[1] hnoh[2]. Ño[1] jná[13] siáh[3] lánh[3] rón[32] tú[2] hiáu[32] hnoh[2] tsá[2] lí[1] juáh[3] hí[3] hi[3] lín[3] *judíos, quí[1] tsá[2] hí[3] dá[2] cáun[2] ná[1]lín[3] cu[3] nió[3] quioh[21] *Satanás bíh[1].

10 Ha[3] lí[2] juenh[3] náh[2] la[3] cun[3] hi[3] má[1]tsoh[1] náh[2] honh[2]. Sá[1]ní[2] jɨe[3], tia[3]juɨ[32] lá[2] bíh[1] má[2]táuh[32] tsá[2] hláɨnh[1] ma[3] jan[2] hnoh[2] hñu[3]mí[1]ñí[2], la[3] cun[3] hi[3] ca[3] lau[3] tsú[2] hnoh[2]. Quia[3] jmáɨ[1] li[3] hniáuh[32] má[1]tsoh[1] hnoh[2] honh[2]. Ti[3]la[3] cuí[1] tionh[2] náh[2] la[3] má[2]tionh[2] jáun[2] ñí[1]con[2] jná[13], uá[1]jinh[1] ca[3]la[3] ti[3] ñí[1] cá[1]tsan[3] náh[2], hi[3] jáun[2] jná[13] cué[13] jáɨ[13] hi[3] lí[13] zian[2] náh[2] cun[3] jmí[1]hi[3]nio[2] hi[3] lí[3] jáun[2] la[3]juah[21] dúh[1] cáun[2] *có[2]ron[1]ná[1]”.

11 ”Ní[1]juáh[3] tsá[2] chi[21] cuá[1], ¡cuí[1] nie[13] tsú[2] la[3] cun[3] hi[3] juáh[3] Jmí[2]chí[3] Chun[1] ñí[1]con[2] tsá[2] ná[1]lín[3] cuáh[32] la[3] tán[1]! Ní[1]juáh[3] tsá[2] ca[3]cah[13] jmáɨ[1], ha[3] tiá[2] hi[3] quiunh[21] yáh[3] tsú[2] ca[3]ti[21] hmú[32] ñí[1] má[2]tenh[3].

Jáɨ[13] hi[3] ca[3]tɨn[1] tsá[2] lín[3] cuáh[32] já[1] juú[2] Pérgamo

12 ”Né[32] né[3], zen[2] uá[2]jaɨ[32] jáɨ[13] lá[2] ñí[1]con[2] tsá[2]cuú[2] tsá[2]tán[2] jná[13], tsá[2] cuá[1]tanh[2] hó[1]ñí[1] tsá[2] má[2]lín[3] cuáh[32] já[1] juú[2] Pérgamo, hi[3] zéih[3] la[3] lá[2]:

“Tsá[2] quian[32] hí[3] mí[1]táɨ[3] hmu[3] tá[1] tun[3] jo[21] juáh[3] la[3] lá[2]:

13 Ño[1] jná[13] re[2] ha[3] jinh[1] tionh[2] hnoh[2], hnoh[2] dá[2] tionh[2] ñí[1] cuá[1]quien[2] Satanás bíh[1]; ti[3]la[3] uá[1] jáun[2] la[3] jáun[2] tionh[2] náh[2] ñí[1] jáun[2], cun[3] jáun[2] la[3] má[2]zian[2] jáun[2] bíh[1] hnoh[2] hi[3] ca[3]tɨn[1] jná[13]. Hí[1]juáh[3] tiá[2] ca[3]ma[3]zian[13] yáh[3] hnoh[2] hi[3] ca[3]tɨn[1] jná[13], uá[1]jinh[1] jmáɨ[1] hi[3] ca[3]jngɨh[3] tsú[2] jáun[2] Antipas tsá[2] ca[3]náu[2] hí[3] jáɨ[13] la[3] má[2]nau[32] jáun[2] hi[3] ca[3]tɨn[1] jná[13], tsá[2] jun[3] hí[3] ñí[1] cuá[3] ní[2] Satanás.

14 Ti[3]la[3] zia[32] ca[3]lá[2] hi[3] tiá[2] ti[32] tsɨn[32] jná[13] hi[3] jmuh[32] hnoh[2], quí[1] cun[3]ñí[1] hi[3] ní[2] bí[1] tiáunh[1] ma[3] jan[2] tsáu[2] ja[1] quián[13] hnoh[2], tsá[2]

tiá² hnió³ chá³² tɨ³ có³² la³ cun³ hi³ ca³ma³ta² hla¹ Balaam, tsá² ca³ma³tɨn² hla¹ Balac ha³ lánh³ rón³² ma³can² tsá² *Israel hi³ jmu³ tso³, hi³ cuh³ ngú³ quioh²¹ jáh³ má²lí²jngɨh³ tsú² ta³ ñí¹ dió³² tsá² láɨn¹, jɨ³ hi³ lí¹ jmu³ lí¹ tsó²¹ ní² siáh³.

15 Ja³bí¹ tiáunh¹ siáh³ ma³ jan² tsáu² ja¹ ní² quián¹³ náh², tsá² taunh³² ta²¹ jáɨ¹³ quioh²¹ tsá² cu³ nió³ haɨn²¹ tɨ³ con² Cú²la²¹.

16 Jáun² né³, za¹ náh² jmí¹ honh² ca³tɨ²¹ hi³ ní², quí¹ lí¹ zia³² lí¹ jáunh¹³ ná¹ tia³jui³² hi³ já¹jmú³² ná¹ hniéi² quiúnh¹ tsá² hí³ cun³quionh³ mí¹táɨ³ hi³ cuá²ha² uen³² ná¹".

17 "Ní¹juáh³ tsá² chi²¹ cuá¹, ¡cuí¹ nie¹³ tsú² re² lín³² la³ cun³ hi³ juáh³ Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsá² ná¹lín³ cuáh³² la³ tán¹! Quí¹ ní¹juáh³ tsá² ca³cah¹³ jmáɨ¹, tsá² hí³ bíh¹ cue¹ jná¹³ má³² hi³ jmáɨ² jáun² maná hi³ ná¹hmá¹ jáun², hi³ cuh³, cónh³ cá² máɨ³ quín¹ pih²¹ tiáu². Ñí¹ quín¹ pih²¹ jáun² né³ tón³² cáun² hi³ jmáɨ² tsú², hi³ hmaɨ²¹; hi³ jmáɨ² tsú² jáun² né³, jí³²la³ hnga² bíh¹ tsá² he³ hí³ lɨ³ cuoh² hi³ jáun².

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² lín³ cuáh³² já¹ juú² Tiatira

18 "Né³² né³, zen² uá²jaɨ³² jáɨ¹³ lá² ñí¹con² tsá²cuú² tsá²tán² jná¹³, tsá² cuá¹tanh² hó¹ñí¹ tsá² má²lín³ cuáh³² já¹ juú² Tiatira, hi³ zéih³ la³ lá²:

"Jon² Dió³² Tsá² zín³ mí¹ñí¹ la³jmí¹ lí³ zíh¹ sí², Tsá² lí³ siáh³ ta³ la³jmí¹ lí³ mí¹ñí² zín³ lín³², hí³ bíh¹ juáh³ la³ lá²:

19 Jná¹³ cuo² lánh³ rón³² lí³ táh³ hnoh²: hi³ hnau³ náh² jná¹³, hi³ nio² cáun² tán¹ honh² náh², hi³ ma³con²¹ náh² siáh³ la³jín³² tsáu², jɨ³ hi³ tion²³ náh² siáh³ honh² la³jí³²; hi³ ño¹ jná¹³ siáh³ hi³ tɨ³ jlánh¹ bíh¹ hliáun³ ta²¹ chu²¹ má²ná¹jmuh³² náh² tá¹ la³ lá², la³ cónh³ bíh¹ jmí¹tin².

20 Tɨ³la³ zia³² bíh¹ cáun² hi³ tiá² tɨ³² tsɨn³² jná¹³ hi³ jmuh³² hnoh²: Quí¹ ní² bíh¹ cuá³ tsá²mɨ³ Jezabel, tsá² lí¹ juáh³ hí³ hi³ lín³ jan² *tɨ³² jë¹ Dió³², tɨ³la³ má¹lɨ³² jáun² né³, sa³ má²can² bíh¹ tsú² tsáu² hi³ juáh³ dí² hi³ chu²¹ bíh¹ néh¹ ní¹juáh³ hi³ jmu³ tsú² hi³ juón¹ quionh³ tsá² hlá² tsá² ní², jɨ³ hi³ cuh³ siáh³ ngú³ quioh²¹ jáh³ má²lí²jngɨh³ tsú² ñí¹con² dió³² tsá² láɨn¹.

21 Ca³cue³ bíh¹ jná¹³ tsá²mɨ³ ní² jmáɨ¹ hi³ jmí¹ lɨ³ tsa³conh² tsí³ ca³tɨ²¹ hi³ hlah³ hi³ hó³² jáun², tɨ³la³ tiá² ca³lɨ³hnió³ yáh³ tsú².

22 Jáun² né³, sá¹ní² niéi² náh² jáɨ¹³ lá²: Jná¹³ jmu¹ hi³ quió³² tsú² hi³ rá¹má²tso² lín³² tsí³ la³ má²quionh³ jɨ³ la³jín³² tsá²ñuh² tsá² ja³² tsí³ hi³ jmu² tso³ quionh³ dí², ní¹juáh³ tsá²ñuh² tsá² tiá² chá³² tɨ³ có³² tá¹³ tsá²mɨ³ hí³.

23 Má¹hiá¹ má¹tsán¹³ jná¹³ siáh³ tsá² má²ca³hín¹³ jë¹ tsú² cun³quionh³ hi³ chéi³ hi³ uóu³², hi³ jáun² la³jín³² tsá² ná¹lín³ cuáh³² la³ tán¹ lɨ³ ñi³² hi³ jná¹³ bíh¹ Tsá² cuo² ná¹ jmí¹ tsí³ tsáu² jɨ³ hñu³ tsí³ tsú² ní² siáh³, hi³ jáun² jná¹³ bíh¹ má¹hmah²¹ ñí¹con² náh² la³ cun³ rón³² lí³ ta²¹ hi³ jmuh³² náh².

24 Tɨ³la³ hnoh² tsá² Tiatira ñí¹ hná¹ ní², tsá² tiá² táunh²³ náh² ta²¹ zión³² jáun², hi³ sa³jun³ ca³lɨ³ cuɨn² náh² siáh³ la³ cun³ hi³ juáh²³ jáun² tsá² hí³ jú¹ hún¹ quioh²¹ Satanás, ha³ tiú²uú² cué¹³ yáh³ jná¹³ cónh³í¹ cáun² liá¹ héi² ñí¹ hná¹ ní² ñí¹con² hnoh².

25 Jí³²la³ ti³ zianh³² náh² tiá³ jui³² hi³ má²quiánh¹ bí¹ náh² ca³la³ tɨ³ ñí¹ cuanh²¹ jná¹³.

26 Quí¹ ní¹juáh³ tsá² ca³cah¹³ jmáɨ¹, jɨ³ hi³ jmu² siáh³ la³ má²jmu² jáun² la³ cun³ hi³ hnó³² jná¹³ ca³la³ ñí¹ cá¹táuh³ jmáɨ¹, jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ cue¹ jná¹³ jáɨ¹³ hi³ hau³ jáɨ¹³ ñí¹con² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³.

27 La³jmí¹ má²ca³cué³ jná¹³ jáun² Ñuh³² jáɨ¹³ hi³ ho² ná¹, la³ jáun² bíh¹ hau³ tsá² hí³ jáɨ¹³ hi³ ra³tsɨ³² héih³² ñí¹con² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³, hi³ cuá¹ho² jáɨ¹³ cun³quionh³ cáun² hmá²híh¹ hi³ lí³ mí¹ñí², hi³ jáun² juu³ tsunh³ tsú² tsáu² la³jmí¹ juú² tsunh² tsú² cáun² hná¹ hia³² cuáh¹;

28 tsá² hí³ né³ cue¹ jná¹³ chí¹jmaɨ²¹ juenh¹³ hi³ ja³² tɨ³ ca³jniá³²".

29 "Ní¹juáh³ tsá² chi²¹ cuá¹, ¡cuí¹ nie¹³ tsú² re² lín³² la³ cun³ hi³ juáh³ Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsá² ná¹lín³ cuáh³² la³ tán¹!

3

Jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² lín³ cuáh³² já¹ juú² Sardis

1 "Né³² né³, zen² uá²jaɨ³² jáɨ¹³ lá² ñí¹con² tsá²cuú² tsá²tán² jná¹³, tsá² cuá¹tanh² hó¹ñí¹ tsá² má²lín³ cuáh³² já¹ juú² Sardis, hi³ zéih³ la³ lá²:

"La³ lá² juáh³ Tsá² jan² hí³ tá¹ quiaun³ jmí²chí³ joh¹ Dió³² jɨ³ hi³ quian³² siáh³ tá¹ quiau³ chí¹jmaɨ²¹: Jná¹³ ño¹ la³ cun³ la³jí³² hi³ jmuh³² hnoh², hi³ jáun² ño¹ jná¹³ hi³ hnoh² má²ná¹jún¹ bíh¹ uá¹jinh¹ la³jín³² tsáu² ná¹juáh²³ hi³ zian² bíh¹ hnoh².

2 ¡Nú¹ tianh³ dá² náh², hueh³ ziú³ máh¹! Jmu³ hua³hí¹³ la³ cun³ cú¹pih²¹ hi³ ziáun²³ ní² quián¹³, ñeh² bíh¹ hi³ tsa³hín³ ca³la³ jí³²; quí¹ má²cá²jíe³² jná¹³ hi³ la³jí³² hi³ jmuh³² hnoh² tiá² lí³ yáh³ la³ cun³ jmí¹ ca³tɨ²¹ lí³ ta³ ñí¹ Dió³².

3 Cháu¹ honh² la³ cun³ hi³ má²ca³heh³ náh² jáun² jɨ³ hi³ má²ca³niéih² náh² jáun² siáh³, hi³ ma³tɨ²¹ re² tɨ³ chí¹ján³; za¹ jmí¹ honh². Quí¹ ní¹juáh³ tiá² hueh²¹ náh² ziú³ máh¹, jáun²

jná13 jáunh13 ñí1con2 hnoh2 la3jmí1 ja32 jan2
háɨn2 cáun2 jmáɨ1 hi3 tiá2 ñíh1 náh2.
4 Tɨ3la3 cu3 jáun2 zian2 bíh1 cu3 nió3
pih21 tsáu2 já1 juú2 Sardis ní2, tsá2 tiá2
má2ca3ma3quiá1 ha1, tsá2 hí3 tsa3ñi3táunh1
quiúnh1 jná13 hi3 ná1quih32 hmɨh32 tiáu2, quí1
hi3 jáun2 má2ca3tɨn1 yáh3 tsú2.
5 Ní1juáh3 tsá2 ca3cah13 jmáɨ1, tsá2 hí3 bíh1
lí13 quíh32 hmɨh32 tiáu2, ha3 tiá2 hin13 yáh3
jná13 hi3 jmáɨ2 tsá2 hí3 ñí1 sí2 ñí1 rá1tioh3
hi3 jmáɨ2 tsá2 lí13 zian2 cun3 jmí1hi3nio2, tɨ3la3
jná13 dá2 má1tson13 bíh1 ñí1con2 Ñuh32 jɨ3
ñí1con2 tsá2cuú2 tsá2ta3 tsú2 ní2 siáh3 hi3 tsá2
joh2 jná13 bíh1 tsá2 hí3".
6 "Ní1juáh3 tsá2 chi21 cuá1, ¡cuí1 nie13 tsú2
re2 lín32 la3 cun3 hi3 juáh3 Jmí2chí3 Chun1
ñí1con2 tsá2 má2ná1lín3 cuáh32 la3 tán1!

Jáɨ13 hi3 ca3tɨn1 tsá2 lín3 cuáh32 já1 juú2 Filadelfia

7 "Né32 né3, zen2 uá2jaɨ32 jáɨ13 lá2 ñí1con2
tsá2cuú2 tsá2tán2 jná13, tsá2 cuá1tanh2 hó1ñí1
tsá2 má2lín3 cuáh32 já1 juú2 Filadelfia, hi3
zéih3 la3 lá2:
"La3 lá2 juáh3 Tsá2 jlánh1 híen1, Tsá2 tson2
jë1, Tsá2 quian32 hí3 llave quioh21 hla1 re21
Dá2vi21, Tsá2 nia32 hí3 ho3hñú13, hi3 hí1 jan2
yáh3 tiú2uú2 hin2 lí13 jnáɨ32 má1lɨ32 jáun2, hi3
ní1juáh3 ní1 má1ca3jna3 tsú2 ho3hñú13 né3, hí1
jan2 yáh3 tiú2uú2 hin2 lí13 niá32 siáh3. Tsá2 hí3
juáh3:
8 Jná13 cuo2 lánh3 lí3 ta21 quián13 hnoh2.
Sá1ní2 jɨe3, jná13 má2cá2jmú32 hi3 há2na21
cáun2 ho3hñú13 ñí1con2 hnoh2, hi3 hí1 jan2
yáh3 tiá2 hin2 lí13 jnáɨ32; quí1 uá1jinh1 cú1pih21
pí3 zia32 quián13 náh2, cu3 jáun2 má2ca3tionh2
bíh1 náh2 ta21 jáɨ13 quion21 jná13, ha3 tiá2
má2ca3ma3zian13 yáh3 hnoh2 ñí1con2 jná13.
9 Sá1ní2 jɨeh3 dúh1, tsá2 joh1 hí3 *Satanás
tsá2 tí1 jáɨn2 hí3, tsá2 lí1 ná1juáh23 hí3 hi3
lín3 *judíos ta3 tiá2 lín3, ñí1con2 tsá2 hí3 jmu1
jná13 héih32 hi3 tsa3di3jñí32 ñí1 hó21 máh1
hnoh2, hi3 jáun2 lɨ3 ñi32 tsú2 hi3 jná13 bíh1
má2ca3ma3hnau1 ná1 hnoh2.
10 Jmí1 cá1juáh21 jná13 jáun2 hi3 hniáuh32
cueh13 náh2 honh2 ca3ma3tih21 bíh1 hnoh2
héih32 jáun2 quion21 jná13; hi3 jáun2 dá2 jná13
bíh1 jmu1 ná1 hua3hí13 hnoh2 ní1juáh3 ní1
má1cua32 uu3mí2tsɨ32 hi3 má2ja3quián3 cua13
jáun2 ñí1 hué21 lá2 hi3 ca3 lan3 ca3la3 jín32 tsá2
zian2 tá1 cáun2 hngá1máh3 lá2.
11 Quí1 má2ja3quián3 bíh1 jáunh13 jná13;
jáun2 tiá3 zianh32 la3 cun3 hi3 zia32 ní2
ñí1con2 náh2, hi3 jáun2 hí1 jan2 tiá2 hin2 quin3
*có2ron1ná1 quián13 náh2.
12 Ní1juáh3 tsá2 ca3cah13 jmáɨ1, tsá2 hí3
bíh1 jmu1 jná13 hi3 lín3 la3juah21 dúh1 cáun2
pí2lia21 ñéih3 hñú3 híen1 quioh21 Dió32 Juóu32
jná13, hi3 jáun2 jmí1líh3 bíh1 tiú2uú2 cua3han2
tsú2 ñéih3 jáun2. Tɨ3 coh3 quioh21 tsá2 hí3 né3
tón13 jná13 hi3 jmáɨ2 Dió32 Juóu32 jɨ3 hi3 jmáɨ2
juú2 quioh21 Dió32 Juóu32 jná13 hí3, la3 cun3
juú2 Jerusalén hmaɨ21 yáh3, juú2 ja3 jáun2
ñí1con2 Dió32 Juóu32 jná13 tɨ3 hñu3mɨ3cuú2;
ja3bí1 tón13 jná13 siáh3 hi3 jmáɨ2 huen2 ná1,
cáun2 hi3 jmáɨ2 hmaɨ21".
13 "Ní1juáh3 tsá2 chi21 cuá1, ¡cuí1 nie13 tsú2
re2 lín32 la3 cun3 hi3 juáh3 Jmí2chí3 Chun1
ñí1con2 tsá2 ná1lín3 cuáh32 la3 tán1!

Jáɨ13 hi3 ca3tɨn1 tsá2 lín3 cuáh32 já1 juú2 Laodicea

14 "Né32 né3, zen2 siáh3 jáɨ13 lá2 ñí1con2
tsá2cuú2 tsá2tán2 jná13, tsá2 cuá1tanh2 hó1ñí1
tsá2 má2lín3 cuáh32 zian2 já1 juú2 Laodicea,
hi3 zéih3 la3 lá2:
"Tsá2 jlánh1 re2 nau32 jáɨ13, Tsá2 qui3 tson2
jë1, Tsá2 lín3 hí3 mí1zioh21 ca3tɨ21 la3jí32 hi3
ca3jmú3 Dió32, Tsá2 hí3 bíh1 juáh3 la3jí32 jáɨ13
ñí1 hná1 lá2:
15 Cuo2 re2 bíh1 jná13 he3 lánh3 lí3 ta21
quián13 hnoh2. Tiá2 má2zian2 yáh3 hnoh2
hi3 ca3tɨn1 jná13 ca3la3 jonh3 jmí1 honh2, hi3
sa3jun3 hau2 yáh3 hnoh2 jná13. ¡Sá1jmí1 hi3
má2zian2 hnoh2 hi3 ca3tɨn1 jná13 dúh1, ho3 hi3
hau2 náh2 jná13!
16 Tɨ3la3 cun3ñí1 hi3 tɨ3 lí1 lín3 náh2 la3jmí1 lí3
jmɨ2 cháu3 bíh1, sa3jun3 chéi3 sa3jun3 cuóuh3
yáh3, quí1 hnoh2 dá2 cáun2 lí1 haɨn21 náh2
ja1 bíh1, hi3 jáun2 dá2 cáun2 hñei21 bíh1 jná13
hnoh2 la3 jan2 tsá2 hñei32 cáun2 hi3 tiá2 jmá3.
17 Quí1 hnoh2 dá2 jlánh1 juáh3: Jnoh1 bíh1
cu3 nió3 tsá2 hánh3 lín32, jlánh1 re2 má2ca3lɨ3
hánh3 jnoh1, hi3 jáun2 hí1 cáun2 yáh3 tiú2uú2
hi3 lɨ3hniauh23 quiú13. Hi3 tiá2 ñíh1 yáh3
náh2 má1lɨ32 jáun2 hi3 hnoh2 bíh1 cu3 nió3
tsá2 tsí1juí3 cu3tí3, tsá2 zenh2 chu3 juɨ32, tsá2
tia3mii2, tsá2 ten3, tsá2 láun3 cuánh2 cu3tí3.
18 Hi3 jáun2 jná13 né3 juah32 hi3 chú32
láh13 hnoh2 cú1mí1niau21 ñí1con2 jná13, hi3
má2ca3lɨ3 hngó32 cun3quionh3 sí2, hi3 jáun2
bíh1 ján1 tson2 lɨ3 hánh3 hnoh2; liá3 náh2
siáh3 hmɨh32 tiáu2 hi3 quíh13 hi3 jáun2 lí13
chí1jlɨn2 náh2, hi3 jáun2 quin3 hua3heih21
quián13 náh2; hi3 liá3 náh2 siáh3 mí3 hi3 táh13
náh2 mí1máh1 hi3 jáun2 lí13 jɨeh21 hnoh2.
19 Quí1 jná13 dá2 jin32 ní1juáh3 tsá2 hno3
ná1, jɨ3 hi3 tí1 jinh21 ná1 tsú2 siáh3; jáun2 né3,
ma3zián13 náh2 hi3 ca3tɨn1 jná13 ca3la3 jonh3
jmí1 honh2, za1 jmí1 honh2 ca3tɨ21 hi3 hlah3
ní2.
20 Sá1ní2 jɨe3 dúh1, jná13 zenh2 ho3hñú13 hi3
dí1té23 ná1; ní1juáh3 lɨ3ua3 jan2 tsá2 náɨ32, hi3
niá32 tsú2 siáh3 ho3hñú13 quioh21, jáun2 jná13
né3 hu21 ñéih3 quioh21 tsú2 hi3 jmu1 ná1 má32
cu3tsa32 quiúnh1 tsú2.

21 Ñí¹juáh³ tsá² ca³cah¹³ jmáɨ¹, tsá² hí³
bíh¹ cue¹ jná¹³ jáɨ¹³ hi³ tsa³cuá² cu³hén² ná¹,
la³jmí¹ ca³cah¹ jná¹³ jáun² jmáɨ¹, hi³ jáun²
má²cuá¹tón²¹ jná¹³ cu³héin¹ Ñuh³²”.

22 ”Ñí¹juáh³ tsá² chi²¹ cuá¹, hi³ jáun² ¡cuí¹
nie¹³ tsú² re² lín³² la³ cun³ hi³ juáh³ Jmí²chí³
Chun¹ ñí¹con² tsá² má²ná¹lín³ cuáh³² la³ tán¹!

4

Má²tsú² má²jónh³² tsú² Dió³² hñu³mi³cuú²

1 Jmí¹ má²li³² jáun² né³ ca³jíe³² jná¹³ cáun²
ho³hñú¹³ hi³ há²na²¹ hñu³mi³cuú²; hi³ jáun²
mah¹ hi³ la³ ca³náɨ³² jná¹³ jáun² jmí¹tin²
né³, ca³náɨ³² jná¹³ siáh³ hi³ ñí¹hleh²¹ siáh³
tsáu² la³jmí¹ hén²³ cáun² mí¹ñí² trompeta, hi³
ñí¹juah²¹ la³ lá²:

—Uú³ hnú² tɨ³ lá², hi³ jáun² ñí¹ lá² híe¹³
jná¹³ la³ cun³ hi³ lɨ¹³ jmí¹tsú² jmí¹ja³².

2 La³ cun³ jmí¹jáun² né³ ca³jmú³ Jmí²chí³
Chun¹ hi³ ca³jnia³ jéin³² jná¹³ cáun² hmá²si¹
hi³ zeh² hñu³mi³cuú², ñí¹ hmá²si¹ jáun² né³
cuá¹tsi²¹ jan² tsáu².

3 Ca³la³ cú²tú¹ cú²lí¹³ bíh¹ jniá³ Tsá²
cuá¹tón²¹ hí³ ñí¹ hmá²si¹ jáun², la³jmí¹ zín³
quín¹ téh²³ tsú² jaspe ho³ cún¹ cornalina;
hi³ la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ cuá¹tón²¹ tsú² jáun²
né³ hen² jmí²quín¹ réh² hi³ zín³ lín³² la³jmí¹
zín³ cá² máɨ³ quín¹ esmeralda.

4 Cu³ jéin³ hmá²si¹ jáun² ná¹táun³ siáh³
cónh³í¹ quiu³quiún³ hmá²si¹ hi³ ná¹tsɨn¹
quiu³quiun³ tsá²daun³² tsá² ná¹quih³² hmɨh³²
tiáu², hi³ ná¹hein³² siáh³ *có²ron¹ná¹ hi³ lɨ³
cú¹mí¹niau²¹.

5 Ñí¹ hmá²si¹ jáun² hia³² sí² quioh²¹ miíh³²,
hi³ ca³la³ cú²tiú² cú²jan³² lín³² siáh³ nio² hi³
hén²³ tiá³ cu³tí³. Ta³ ñí¹ Tsá² cuá¹tón²¹ hí³
tsí¹cau³² quiau³ sí² hi³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ sí²
quí² hmá²; sí² jáun² né³ ca³tɨn¹ tá¹ quiaun³
jmí²chí³ joh¹ Dió³².

6 Ta³ ñí¹ Tsá² cuá¹tsi²¹ hí³ hmá²si¹ jáun²
jniá³ la³jmí¹ jniá³ cáun² jmí²miih²¹ hi³ lɨ³
jmáh³la³ hu³² hi³ nga² joh¹ cá² táun² cá²
táun², hi³ lɨ³ la³jmí¹ lɨ³ jan³².

La³ cu³ la³ jéin³ hmá²si¹ jáun² tionh²
siáh³ quiun³ tsá²cuú² tsá²chín³; tsá² hí³ né³
ná¹hó²¹ mí¹ñí¹ tɨ³ ta³ ñí¹ jɨ³ tɨ³ cu³hna²¹ ní²
siáh³.

7 Tsá²cuú² tsá²chín³ la³ñí¹ hí³ jniá³ la³jmí¹
jniá³ jan² hiah³², tsá² ñí¹ má²gon³ hí³ né³
jniá³ la³jmí¹ jniá³ jan² cuá¹juí² míh¹, tsá²
ñí¹ má²gáun³ né³ jniá³ ñí¹ la³jmí¹ jniá³ ñí¹
tsá²mi³cuóun², hi³ ñí¹ má²quiun³ tsá² hí³ né³
jniá³ la³jmí¹ jniá³ jan² máɨ² hi³ hí¹ranh³².

8 Ma³ quin³² ma³ jan³² tsá²cuú² tsá²chín³
hí³ ná¹tsɨ²¹ ma³ jñéɨ³ chí¹ pí¹³, hi³ ná¹hó²¹
siáh³ mí¹ñí¹ la³ coh³ la³ ñeh² quioh²¹. La³
huá² la³ jma² bíh¹ cun³ tiá² tunh²³ tsá² hí³ hi³
ná¹juáh²³ la³ lá²:

¡Tsá² híen¹, Tsá² híen¹, Tsá² híen¹ cu³tí³ bíh¹
Dió³² Juo¹³ dí²,
Tsá² cú² Tsá² juenh² cu³tí³ bíh¹,
Tsá² qui³ zian² la³ cun³ jmí¹tin²,
hi³ hí³ bíh¹ Tsá² zian² la³ má²zian² jáun²!

9 Ma³ quin³² ma³ cu³ jéin³² hi³ má²quien²
tsá²cuú² tsá²chín³ hí³ Tsá² cuá¹tón²¹ hí³ ñí¹
hmá²si¹ jáun², jɨ³ hi³ má²tsú² má²jónh³² tsú²
siáh³ Tsá² hí³ hi³ cueh³² dí² tiá¹hmah¹ Tsá²
zian² hí³ la³ cun³ jmí¹hi³nio²,

10 má¹lɨ³² jáun², tán¹ quiu³quiun³ tsá²daun³²
hí³ tiánh²³ ná¹hin³ ca³la³ tɨ³ hué³² ta³ ñí¹
Tsá² cuá¹tón²¹ hí³ ñí¹ hmá²si¹, hi³ má²tsú²
má²jónh³² dí² Tsá² zian² hí³ la³ cun³
jmí¹hi³nio², hi³ cha³² dí² siáh³ có²ron¹ná¹ hi³
ná¹hein³² ta³ ñí¹ Tsá² cuá¹tón²¹ hí³, hi³ juáh³
la³ lá²:

11 Hnú² Dió³² Juo¹³ jnoh¹,
jan² hnú² bíh¹ ca³tɨ²¹ ma³quien² tsáu²,
jɨ³ hi³ ma³tsu³ ma³jáuh³² tsú²,
jɨ³ hi³ juáh³ tsú² hi³ hnú² bíh¹ Tsá² cú² juenh²
nú²;
quí¹ hnú² bíh¹ ca³jmuh³ la³jí³² hi³ zia³²,
hi³ cun³ñí¹ hi³ tɨ³² honh² huen² bíh¹ hnú²
ca³lɨ³zia³² la³jí³² hi³ zia³².

5

*Sí² rá¹pan² hi³ rá¹hñei³², jɨ³ hi³ rá¹quiun²
tá¹ quiau³ jéin³²*

1 Jáun² né³, jmí¹jáun² ca³jíe³² jná¹³ hi³ Tsá²
cuá¹tsi²¹ hí³ ñí¹ hmá²si¹ cuá¹zianh³² cuá²
chu²¹ cáun² sí² rá¹pan² hi³ tioh³ huéh³ la³
coh³ la³ ñeh², hi³ rá¹hñei³² jɨ³ hi³ rá¹quiun² tá¹
quiau³ jéin³².

2 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³jien¹ jná¹³ jan² tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³², tsá² jlánh¹ zia³² pí³ quioh²¹, hi³
hleh³² tiá³ lín³² hi³ nga² hi³ juáh³ la³ lá²:

—¿Hin² bíh¹ tsánh² ca³tɨn¹ záɨh³ tá¹ quiau³
hi³ rá¹hñéɨh³ sí² ní² hi³ niá³²?

3 Tɨ³la³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² zian² tsá²
jmí¹ ca³tɨn¹ niá³² sí² jáun² hi³ hí³², sa³jun³
hñu³mi³cuú², sa³jun³ ñí¹ hué²¹ lá², hi³ sa³jun³
hñu³ hué³² siáh³.

4 Hi³ jáun² jná¹³ né³ ca³uó³² lín³² quí¹hliá²
tiá² hin² tsanh³ yáh³ tsá² jmí¹ lí¹³ niá³² sí²
jáun² hi³ hí³².

5 Jmí¹jáun² ca³záɨ³ jná¹³ jan² tsá²daun³² hí³
la³ lá²:

—Ha³ lí²uú² uó² hnú², quí¹ Tsá² lín³
Hiah³², jan² Tsá² mí¹zionh² quioh²¹ hla¹
Judá, Tsá² jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹,
hí³ bíh¹ má²ca³cah¹³ jmáɨ¹ hi³ jáun² hí³ bíh¹
má²ca³tɨn¹ niá³² sí² lá², hi³ ca³ tsú² tá¹ quiau³
hi³ rá¹hñéɨh³ sí² lá².

6 Jmí¹jáun² ca³jɨen¹ jná¹³ jan² *Já¹ziáh²
míh¹ hi³ zenh² ja¹ ñí¹ zeh¹ hmá²si¹ quionh³
hmá²si¹ hi³ ná¹tsɨn¹ jáun² tsá²daun³² hí³, la³
má²quionh³ tá¹ quiun³ tsá²cuú² tsá²chín³ hí³
ní² siáh³. Já¹ziáh² míh¹ hí³ né³ má²quian³²

cuoh^{2} hi^{3} lin^{1} hi^{3} má^{2}ca^{3}jngɨh^{3} tsú^{2}. Hí^{3} né^{3}
jmí^{1} tsɨ^{21} quiau^{3} juí^{13} hi^{3} jmí^{1} zia^{32} siáh^{3}
quiau^{3} mái^{3} mí^{1}ñí^{1}; la^{3}jí^{32} hi^{3} jáun^{2} né^{3} lí^{3} li^{21}
hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tán^{1} quiaun^{3} jmí^{2}chí^{3} joh^{1} Dió^{32}
hi^{3} má^{2}ca^{3}zen^{3} dí^{2} ñí^{1} quioh^{21} tá^{1} cáun^{2} ñí^{1}
cuá^{1} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}.

7 Jáun^{2} Tsá^{2} lín^{3} Já^{1}ziáh^{2} míh^{1} hí^{3} ngau^{3}
ñí^{1} cuá^{1}tón^{21} Tsá^{2} cuá^{1}tsi^{21} hí^{3} ñí^{1} hmá^{2}si^{1},
hi^{3} ca^{3}ñí^{1}quián^{13} sí^{2} cuá^{1}zianh^{32} tsú^{2} jáun^{2} tɨ^{3}
cuá^{2} chu^{21}.

8 Jmí^{1} má^{2}lí^{2}quián^{3} Tsá^{2} hí^{3} sí^{2} jáun^{2} né^{3},
tá^{1} quiun^{3} bíh^{1} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}chín^{3} hí^{3} la^{3}
má^{2}quionh^{3} tá^{1} quiu^{3}quiun^{3} tsá^{2}daun^{32} hí^{3}
ca^{3}jmú^{3} ná^{1}hin^{3} la^{3} tɨ^{3} hué^{32} ta^{3} ñí^{1} Tsá^{2}
lín^{3} hí^{3} Já^{1}ziáh^{2} míh^{1}. Ma^{3} quin^{32} ma^{3}
jan^{32} tsá^{2}daun^{32} hí^{3} jmí^{1} ná^{1}zianh^{32} ma^{3} cáun^{2}
tun^{32} pih^{21} hi^{3} caɨ^{32} tsú^{2}, hi^{3} ná^{1}zianh^{32} siáh^{3}
ma^{3} cáun^{2} uon^{2} hi^{3} lí^{3} cú^{1}mí^{1}niau^{21} hi^{3} canh^{2}
ziún^{2}. Ziún^{2} jáun^{2} né^{3} lí^{3} la^{3}jí^{32} jáɨ^{13} hi^{3}
ná^{1}hleh^{32} tsá^{2} joh^{1} Dió^{32} ñí^{1}con^{2}.

9 Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} hí^{3} jmí^{1} ná^{1}hɨe^{32} siáh^{3} cáun^{2}
sun^{1} hmaɨ^{21} hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
Hnú^{2} bíh^{1} ca^{3}tɨn^{1} nú^{2} hi^{3} niáh^{13} sí^{2} ní^{2},
hi^{3} cáɨh^{1} nú^{2} tá^{1} quiau^{3} hi^{3} chí^{1}hñéih^{23} ní^{2},
quí^{1} hnú^{2} bíh^{1} ca^{3}jngah^{3} tsáu^{2};
hi^{3} cun^{3}quionh^{3} jmí^{2}hán^{1} nú^{2} ca^{3}lian^{32} nú^{2}
tsáu^{2},
hi^{3} jáun^{2} lí^{13} lín^{3} tsú^{2} tsá^{2} joh^{1} Dió^{32},
tsá^{2} ja^{1} quioh^{21} ca^{3}la^{3} jánh^{3} dú^{1} ñí^{1} mí^{1}zionh^{2}
tsáu^{2},
la^{3}jáh^{3} dú^{1} ñí^{1} juo^{3} tsá^{2} jma^{2},
jɨ^{3} la^{3}jí̈n^{32} tsá^{2} zian^{2} ma^{3} quin^{32} ma^{3} caun^{32}
hué^{32} ní^{2} siáh^{3}.

10 Quí^{1} má^{2}ca^{3}jmuh^{3} hnú^{2} hi^{3} ná^{1}lín^{3} tsú^{2}
cu^{3} nió^{3} re^{21} jɨ^{3} mí^{2}tsáu^{2} ní^{2} siáh^{3} hi^{3}
ca^{3}tɨn^{1} Dió^{32} Juo^{13} jnoh^{1},
hi^{3} jáun^{2} tsa^{3}tánh^{1} tsú^{2} hi^{3} tsa^{3}háu^{3} jáɨ^{13} ñí^{1}
hué^{21} ó^{32}.

11 La^{3} cun^{3} jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}jɨen^{1} jná^{13} juóun^{32}
lín^{32} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32} tionh^{2} la^{3} cu^{3}
la^{3} jéin^{3} ñí^{1} cuá^{1}tón^{21} Tsá^{2} cuá^{1}tsi^{21} hí^{3}
ñí^{1} hmá^{2}si^{1} jáun^{2}, la^{3} má^{2}quionh^{3} tsá^{2}cuú^{2}
tsá^{2}chín^{3} hí^{3} jɨ^{3} tsá^{2}daun^{32} hí^{3} ní^{2} siáh^{3}, jɨ^{3}
hi^{3} ca^{3}náɨ^{32} jná^{13} siáh^{3} mah^{1} hi^{3} ná^{1}hleh^{32}
tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} hí^{3} Dió^{32}. Tɨ^{3} la^{3} mei^{21} cu^{3}tí^{3}
bíh^{1} tsá^{2} hí^{3} tionh^{2} ñí^{1} jáun^{2}

12 hi^{3} ná^{1}hleh^{32} tiá^{3} lín^{32} hi^{3} ná^{1}juáh^{23} la^{3}
lá^{2}:
¡Cun^{3} ca^{3}tɨn^{1} bíh^{1} Tsá^{2} lín^{3} hí^{3} *Já^{1}ziáh^{2} míh^{1},
Tsá^{2} ca^{3}jngɨh^{3} tsú^{2} hí^{3},
hi^{3} cu^{3}tí^{3} ho^{2} jáɨ^{13},
hi^{3} quioh^{21} la^{3}jí^{32} hi^{3} zia^{32},
hi^{3} quia^{3}lín^{3} siáh^{3} jmí^{1} tsí^{3},
hi^{3} ho^{2} siáh^{3} pí^{3},
jɨ^{3} hi^{3} hléh^{32} siáh^{3} tsáu^{2} re^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsú^{2},
hi^{3} lɨ^{3} quien^{2} tsú^{2},
jɨ^{3} hi^{3} ma^{3}tsu^{3} ma^{3}jáuh^{32} siáh^{3} tsáu^{2}!

13 Jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} ca^{3}náɨ^{32} jná^{13} siáh^{3}
hi^{3} ca^{3}hléh^{3} jɨ^{3}lɨn^{2} tsá^{2} ca^{3}ma^{3}jnia^{2} Dió^{32}
hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}, jɨ^{3} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}, jɨ^{3} hñu^{3} hué^{32},
jɨ^{3} hñu^{3} jmí^{2}miih^{21} ní^{2} siáh^{3}, la^{3} cun^{3} la^{3}jí^{32}
hi^{3} hu^{21} jmí^{2}chí^{3} hi^{3} zia^{32} la^{3} cu^{3} la^{3} juéh^{3}
mɨ^{3}cuú^{2} yáh^{3}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
¡Cuí^{1} má^{1}tsú^{1} má^{1}jónh^{21} tsáu^{2} Tsá^{2} cuá^{1}tón^{21}
ñí^{1} hmá^{2}si^{1}
la^{3} má^{2}quionh^{3} Tsá^{2} lín^{3} *Já^{1}ziáh^{2} míh^{1},
hi^{3} cuí^{1} hleh^{21} tsú^{2} siáh^{3} re^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsú^{2},
hi^{3} cuí^{1} lɨ^{3}quien^{2} tsú^{2},
hi^{3} cuí^{1} ná^{1}ho^{2} tsú^{2} siáh^{3} jáɨ^{13} ca^{3}la^{3} cun^{3}
jmí^{1}hi^{3}nio^{2}!

14 Hi^{3} jáun^{2} tá^{1} quiun^{3} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}chín^{3}
hí^{3} né^{3} ca^{3}juáh^{3} siáh^{3}:
—¡Tson^{2} bíh^{1} cu^{3}tí^{3}, la^{3} ní^{2} cuí^{1} lí^{13}!
Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2}daun^{32} hí^{3} ca^{3}tiánh^{3} siáh^{3}
ná^{1}hin^{3} ca^{3}la^{3} ti^{3} hué^{32} ta^{3} ñí^{1} tsá^{2} gon^{3} ní^{2} hi^{3}
ca^{3}ma^{3}tsu^{3} ma^{3}jónh^{32} dí^{2}.

6

Tá^{1} quiau^{3} hi^{3} rá^{1}hñéih^{23} sí^{2}

1 Jáun^{2} né^{3}, ca^{3}jɨen^{1} jná^{13} Tsá^{2} lín^{3} *Já^{1}ziáh^{2}
míh^{1} hi^{3} ca^{3}ca^{3} cáun^{2} hi^{3} chí^{1}hñéih^{23} jáun^{2} sí^{2}
rá^{1}pan^{2} jáun^{2}. Jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3} ca^{3}náɨ^{32} jná^{13}
hi^{3} ca^{3}hléh^{3} jan^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}chín^{3} hí^{3}, hi^{3}
ca^{3}hléh^{3} tiá^{3} la^{3}jmí^{1} jmu^{2} miíh^{32} hi^{3} ca^{3}juáh^{3}:
—¡Sá^{1}ní^{2} ña^{32} ñá^{2}jɨe^{3}!

2 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}jɨen^{1} jná^{13} jan^{2} tsa^{3}cuá^{1}
tiáun^{2}. Tsá^{2} cuá^{1}tsɨn^{1} tsa^{3}cuá^{1} hí^{3} né^{3} jmí^{1}
zianh^{32} cáun^{2} hmá^{2} jlie^{32} he^{2} hñe^{13}, cáun^{2}
hi^{3} jmu^{2} tsa^{3}háɨ^{3} hmá^{2} zunh^{21}. Jáun^{2} hiauh^{3}
cáun^{2} *có^{2}ron^{1}ná^{1} hi^{3} lin^{1} hi^{3} lín^{3} tsá^{2} cah^{23}
jmáɨ^{1} ja^{1} hniéi^{2}, jáun^{2} ngau^{3} siáh^{3} hi^{3} cah^{13}
siáh^{3} jmáɨ^{1} la^{3} má^{2}cah^{23} jáun^{2}.

3 Jáun^{2} né^{3}, jmí^{1} ca^{3}ca^{3} Tsá^{2} lín^{3} hí^{3}
*Já^{1}ziáh^{2} míh^{1} ñí^{1} má^{2}tun^{3} hi^{3} chí^{1}hñéih^{23}
jáun^{2} sí^{2}, ca^{3}náɨ^{32} jná^{13} hi^{3} ñí^{1} ca^{3}hléh^{3}
tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}chín^{3} ñí^{1} má^{2}gon^{3} hí^{3}, hi^{3}
ñí^{1}juah^{21} siáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—¡Sá^{1}ní^{2} ña^{32} ñá^{2}jɨe^{3}!

4 Jmí^{1}jáun^{2} ja^{3} siáh^{3} jan^{2} tsa^{3}cuá^{1} dáɨn^{3}.
Tsá^{2} cuá^{1}tsɨn^{1} tsa^{3}cuá^{1} hí^{3} né^{3} hiauh^{3} jáɨ^{13}
hi^{3} jmu^{3} hi^{3} tiú^{2}uú^{2} tie^{3} tiánh^{32} tsá^{2} zian^{2}
ñí^{1} hué^{21} lá^{2}. Tsá^{2} hí^{3} dá^{2} jmu^{3} hi^{3} qui^{3}
jngɨh^{3} bíh^{1} tsá^{2}ján^{2} tsá^{2}ján^{2}; hi^{3} jáun^{2} dá^{2} tsá^{2}
cuá^{1}tsɨn^{1} hí^{3} tsa^{3}cuá^{1} hiauh^{3} cáun^{2} mí^{1}táɨ^{3}
pa^{21} hi^{3} hmu^{3} tá^{1} tun^{3} jo^{21}.

5 Jáun^{2} jmí^{1} ca^{3}ca^{3} siáh^{3} Tsá^{2} lín^{3} hí^{3}
*Já^{1}ziáh^{2} míh^{1} ñí^{1} má^{2}hni^{32} hi^{3} hñéih^{3} jáun^{2}
sí^{2}, jáun^{2} ca^{3}náɨ^{32} jná^{13} hi^{3} ñí^{1}ca^{3}hléh^{3} siáh^{3}
tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}chín^{3} tsá^{2} ñí^{1} má^{2}gáun^{3} hí^{3} la^{3}
lá^{2}:
—¡Sá^{1}ní^{2} ña^{32} ñá^{2}jɨe^{3}!

Jmí^{1} cá^{1}jí̈e^{21} jáun^{2} jná^{13} ca^{3}jnia^{3} siáh^{3} jan^{2}
tsa^{3}cuá^{1} liánh^{2}. Tsá^{2} cuá^{1}tsɨn^{1} tsa^{3}cuá^{1} hí^{3}
né^{3} zianh^{32} cáun^{2} má^{1}héih^{21}.

6 Jáun^{2} ca^{3}náɨ^{32} jná^{13} siáh^{3} cáun^{2} mah^{1} ja^{1}
quioh^{21} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}chín^{3} hí^{3} hi^{3} ñí^{1}juah^{21} la^{3}
lá^{2}:

—Jí32la3 cá2 cuah21 tán1 bíh1 cuú2miih21
jéi32í1 lí13 lá32 tsú2 cun3quionh3 cáun2
*cú1tiáu2, hi3 hni32 cuah21 bíh1 cuú2 miih21
cebada siáh3 la3 cun3 cáun2 cú1tiáu2; ti3la3
ha3 lí2 cua3hliah21 jmi2 no1 má1ná1, sa3jun3
mu2 ráu3 mi3 uóun2jieh13.

7 Jáun2 né3, jmí1 ca3ca3 Tsá2 lín3 hí3 Já1ziáh2
míh1 ñí1 má2quiún3 hi3 rá1hñéih23 sí2 jáun2,
jáun2 ca3nái32 jná13 hi3 ñí1 ca3juáh3 tsá2 ñí1
má2quiun3 tsá2cuú2 tsá2chín3 hí3 la3 lá2:

—¡Sá1ni2 ña32 ñá2jie3!

8 Jmí1 cá1jíe21 jná13 jáun2 né3 ca3jnia3 jan2
tsa3cuá1 rénh2 hlúnh1. Tsá2 cuá1tsin1 tsa3cuá1
hí3 né3 jmái2 "Hmú32". Cu3hna21 tsá2 hí3 né3
ja3 siáh3 jan2 tsá2 quioh21 ñí1 tionh1 hla1.
Tsá2 gon3 hí3 né3 hiauh3 jái13 hi3 jmu3 hian2
tsí3 ñí1con2 tsá2 zian2 cá2 cuonh1 mi3cuú2, hi3
ma3hia3 ma3tsan2 tsú2 tsá2 hí3 cun3quionh3
mí1tái3, cun3quionh3 ho3cuóun3, cun3quionh3
tsáu1, ji3 cun3quionh3 hi3 quieh13 tsú2 siáh3
jáh3 hngá1 jáh3 nái2 zian2 hngá1máh3 lá2.

9 Jáun2 né3, jmí1 ca3ca3 Tsá2 lín3 hí3 Já1ziáh2
míh1 ñí1 má2hñá3 hi3 chí1hñéih23 jáun2 sí2,
jáun2 ca3jíe32 jná13 ñeh2 ñí1hiú13 hi3 tionh2
jmí2chí3 joh1 tsá2 má2cá2hiá2 cá2tsan3 jmí1tin2
cun3ñí1 hi3 ca3hléh3 jú1 chú32 quioh21 Dió32,
ji3 cun3ñí1 hi3 ca3zanh3 tsú2 tiá3 jú1 tson2 hi3
ca3hiauh3 jáun2.

10 Tsá2 hí3 né3 ná1hleh32 tiá3 lín32 hi3
ná1juáh23:

—Hnú2 Dió32 Juo13 jnoh1, Tsá2 chun1, Tsá2
tson2 jë1, ¿líh3 máh3 chau21 jmái1 hi3 rá1tsih32
hnú2 héih32 ñí1con2 tsá2 zian2 ñí1 hué21
ó32 hi3 jéinh1 hnú2 ñí1con2 tsú2 cun3ñí1 hi3
ca3táin3 tsú2 jmí2hán1 jnoh1?

11 Jmí1jáun2 hiauh3 tsá2 hí3 ma3 cáun2
hmih32 tiáu2 hi3 quíh32, hi3 ca3záih3 tsú2
siáh3 tsá2 hí3 hi3 hniáuh32 ján32 cónh3í1
cu3tiá3 tá1la3 hián13 hi3 hiá1 tsán13 siáh3 *tsá2
má2ná1hlánh1 joh1 Cristo rainh21 tsú2 la3jmí1
má2cá2hiá2 cá2tsan3 hí3 dí2.

12 Jmí1 li21 jáun2 ca3jíe32 jná13 siáh3 hi3
ca3ca3 Tsá2 lín3 hí3 Já1ziáh2 míh1 ñí1 má2jñéi3
hi3 chí1hñéih23 sí2 jáun2. Jmí1jáun2 né3
ca3qui3 ca3jíeh3 hué32 tiá3 lín32. Jáun2
ca3nieh2 hiú2, hi3 ca3jnia3 la3jmí1 jniá3 cáun2
hmih32 liáh2 hi3 quih32 tsú2 ní1juáh3 jmí1 nio2
hlah3 tsí3, hi3 zíh2 hí1tán1 né3 ca3jnia3 siáh3
la3jmí1 jniá3 jmi2.

13 Hi3 ca3ziú2 cá2súh32 siáh3 chí1jmai21 la3
ti3 hué32 la3jmí1 suh32 mi3 sí2 co2 ta3 zíh3
ní1juáh3 jmí1 ja32 chí3 tiáu3.

14 Chi3cuú2 ñí1 hai21 chí1jmai21 né3 ca3quí2
cá2pan3 la3jmí1 pan23 tsú2 cá2 mu21 mí1 sí2; hi3
la3jí32 hngá1máh3 né3, ji3 la3jí32 hué32 pih21
hi3 jmí1 tioh3 chu3 jmái2 ca3quí2 cá2quin3 bíh1
ñí1 jmí1 nio1.

15 Jmí1jáun2 né3 tsá2 ná1lín3 re21 ñí1 hué21
lá2 ca3qui3 ca3hinh3 hñu3 hláu2 hñu3 quín1 ja1
hngá1 ja1 nái2, la3 má2quionh3 tsú2 tsá2 cá1
tsá2 pán1, tsá2 ná1lín3 juo13 hliáu3, tsá2 hánh3,
ji3 tsá2 huáh2 tsí3, la3 má2quionh3 la3jín32
tsá2 má2ná1hlánh1 joh1 tsáu2 ji3 tsá2 zian2 hi3
ca3tin1 hmóu32 ní2 siáh3.

16 Tsá2 hí3 né3 juáh3 la3 lá2, hi3 zaih32 máh3
ji3 hláu2 quín1:

—¡Cuí1 quí1 cuí1 quih21 hnoh2 ñí1 quiú13
jnoh1, jla1 tiá3 hnoh2 jnoh1; jmu3 hi3 tiú2uú2
jíe32 Tsá2 cuá1tón21 ó32 ñí1 hmá2si1, ji3 hi3
tiú2uú2 jíe32 Tsá2 lín3 ó32 Já1ziáh2 míh1, Tsá2
rá2tsa2 ó32 jnoh1 héih32 ca3la3 hi3 míh23 tsí3!

17 Quí1 má2cá2chó32 bíh1 jmái1 jueh32 jáun2,
jmái1 hi3 ná1jmúh32 tsú2 tsáu2 ca3la3 hi3 míh23
lín32 tsí3, hi3 ¿hin2 dá2 lí13 tioh21 tsí3 hi3 ní2?

7

Tsá2 ná1quiánh1 ja1 quioh21 tsá2 Israel

1 Jáun2 né3, jmí1 li21 jáun2 ca3jien1 jná13
quiun3 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 hi3 ná1táun3 tá1
quiún3 cuoh1 mi3cuú2 hi3 ná1jnai32 jui21 tá1
quiún3 mí1zioh21 chí3, hi3 jáun2 hí1 cú1pih21
chí3 tiá2 póh3 ñí1 hué21, sa3jun3 ñí1 jmí2miih21,
sa3jun3 ñí1con2 hí1 cáun2 hmá2.

2 Jmí1jáun2 ca3jien1 jná13 siáh3 jan2
tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 hi3 cuá1ja32 ti3 jui32
ñí1 hia32 hiú2 hi3 zianh32 sello quioh21
Dió32 Tsá2 juú2tsáun2, jáun2 ca3hóh32 tiá3 hi3
ca3liéinh32 tsá2 quiun3 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32,
tsá2 hiauh3 hí3 jái13 hi3 hliah3 ñí1 hué21 ji3
jmí2miih21 ní2 siáh3, hi3 juáh3 la3 lá2:

3 —¡Ha3 lí2 lí1 má2hliah21 tín2 ñí1 hué21
ní2, sa3jun3 jmí2miih21, sa3jun3 hmá2, ta3 tiá2
má2lí2jmú13 jnoh1 lin1 chí1quie13 tsá2 ná1lín3
*tsá2 má2ná1hlánh1 joh1 Dió32 Juo13 dí2.

4 Jmí1jáun2 ca3nái32 jná13 hi3 tsá2
ná1quian32 hí3 li21 jáun2 tín3 hña3láu3 tsi21
tu3la3quiún3 mei21 tsáu2 cun3ñí1 ji3lin2 tsá2
ca3quiánh3 ja1 tá1 quia3tún3 nió3 tsá2 *Israel.

5 Quia3tún3 mei21 tsá2 jón2zíh1 jón2cho1
hla1 Judá hiauh3 li21 jáun2, la3 má2quionh3
quia3tún3 mei21 tsá2 jón2zíh1 jón2cho1 hla1
Rubén; quia3tún3 mei21 tsá2 jón2zíh1 jón2cho1
hla1 Gad;

6 quia3tún3 mei21 tsá2 jón2zíh1 jón2cho1 hla1
Aser; quia3tún3 mei21 tsá2 jón2zíh1 jón2cho1
hla1 Neftalí; quia3tún3 mei21 tsá2 jón2zíh1
jón2cho1 hla1 Manasés;

7 quia3tún3 mei21 tsá2 jón2zíh1 jón2cho1
hla1 Si3ñóh3; quia3tún3 mei21 tsá2 jón2zíh1
jón2cho1 hla1 Leví; quia3tún3 mei21 tsá2
jón2zíh1 jón2cho1 hla1 Isacar;

8 quia3tún3 mei21 tsá2 jón2zíh1 jón2cho1
hla1 Zabulón; quia3tún3 mei21 tsá2 jón2zíh1

jón²cho¹ hla¹ Sé³²; hi³ cónh³ quia³tún³ mei²¹
siáh³ tsá² jón²zíh¹ jón²cho¹ hla¹ Benjamín.

Tsá² juóun³² hmíh¹ cu³tí³ bíh¹ ná¹quih³² hmɨh³² tiáu²

9 Jmɨ́¹ má²lɨ³² jáun² né³ ca³jɨen¹ jná¹³
siáh³ juóun³² hmíh¹ cu³tí³ bíh¹ tsá² ná¹quih³²
hmɨh³² tiáu², tsá² ja¹ quioh²¹ tsá² zian² ma³
quin³² ma³ caun³² hué³², la³jánh³ dú¹ ñí¹
mí¹zionh² tsáu², jɨ³ la³jáh³ dú¹ ñí¹ juo³ tsá²
jma² nɨ́² siáh³; ca³la³ jun³ hi³ tián³ hɨn¹³
yáh³ tsá² hí³ hi³ tionh² ná¹táun³ ta³ ñí¹ Tsá²
cuá¹tsɨ²¹ hí³ hmá²sɨ¹ jɨ³ ta³ ñí¹ Tsá² lín³ hí³
*Já¹ziáh² míh¹. Tsá² hí³ ná¹zianh³² mu²¹
hmá² zún³,

10 hi³ ná¹hleh³² tiá³ hi³ ná¹juáh²³ la³ lá²:
¡Jnoh¹ ca³liáu³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Dió³² Juo¹³
dí²,
Tsá² cuá¹tón²¹ ñí¹ hmá²sɨ¹ quioh²¹,
jɨ³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨn¹ Tsá² lín³ Já¹ziáh² míh¹
nɨ́² siáh³!

11 La³jín³² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² jmɨ́¹ tionh¹
la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ zeh¹ hmá²sɨ¹ jáun², jɨ³
la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ tionh¹ tsá²daun³² hí³
la³ má²quionh³ tá¹ quiun³ tsá²cuú² tsá²chín³
hí³ nɨ́² siáh³. Tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hí³ né³
ca³tiánh³ ná¹hin³ ca³la³ tɨ³ hué³² ta³ ñí¹ Dió³²
hi³ ca³ma³tsu³ ma³jónh³² dí²,

12 hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
¡Tson² bíh¹ cu³tí³!
La³jín³² tsáu² bíh¹ ca³tɨn¹ ma³jnia² hi³ hnga²
Dió³² Juo¹³ bíh¹ dí² ca³tɨ²¹ ma³tsu³
ma³jáuh³² tsáu²,
hi³ lɨ³ quien²,
hi³ quia³lín³ jmɨ́¹ tsɨ́³,
hi³ cué³² tsáu² tiá¹hmah¹,
hi³ hléh³² tsú² re² hi³ ca³tɨn¹ tsú²,
hi³ ho² siáh³ jái¹³,
jɨ³ hi³ ho² pí³ nɨ́² siáh³.
Jáun² né³, la³jí³² hi³ nɨ́² cuí¹ lɨ́³ ca³la³ cun³
jmɨ́¹hi³nio².
¡Tson² bíh¹ cu³tí³ la³ jáun²!

13 Jáun² jan² tsá²daun³² hí³ ca³ngái³ ñí¹con²
jná¹³ hi³ ca³juáh³:
—¿Ñíh¹ hnú² hin² tsánh² tsá² ná¹quih³² nɨ́²
hmɨh³² tiáu², hi³ ha³ jinh¹ ja³taunh²¹ tsú²?

14 Hi³ jáun² jná¹³ né³ ca³ngái³²:
—Ti³², huen² bíh¹ hnú² ñíh¹.
Hi³ jáun² tsá²daun³² hí³ né³ ca³juáh³ siáh³:
—Tsá² nɨ́² dá² tsá² má²ca³há² ca³nga²
ja¹ la³jí³² uu³mí²tsɨ³² huáh² tsɨ́³ lín³² jáun²
bíh¹, hi³ má²ca³rái³² tsú² ha¹ cun³quionh³
jmɨ́²hán¹ Tsá² lín³ Já¹ziáh² míh¹, hi³ jáun²
má²ca³li³ tiáu² ha¹ tsú².

15 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ tionh² tsú² ta³ ñí¹
Dió³²
hi³ ná¹má²cú² má²hái³² tsú² Dió³² la³ huá²
la³ jma² ñéih³ hñú³ híen¹ quioh²¹.
Hi³ jáun² né³, Tsá² cuá¹tón²¹ nɨ́² ñí¹ hmá²sɨ¹
taunh¹³ hó¹ñí¹.

16 Tsá² nɨ́² tiú²uú² ma³tso² yáh³ tsɨ́³ hi³
ñí¹cuóunh²¹ ho³ hi³ hí¹quiéin² tsɨ́³,
sa³jun³ ma³tso² tsú² tsɨ́³ hi³ chéi³ hiú²,
hi³ sa³jun³ uú² ma³tso² tsú² tsɨ́³ hi³ chéi³
jiéi³².

17 Quí¹ Tsá² lín³ nɨ́² Já¹ziáh² míh¹,
Tsá² zenh² nɨ́² ta³ ñí¹ Tsá² cuá¹tón²¹ ñí¹
hmá²sɨ¹,
Tsá² nɨ́² bíh¹ jmu³ hua³hí¹³ hi³ tsa³ñi³jau¹ ñí¹
ñei³² jmái² hi³ jmu² hi³ lɨ́¹³ zian² tsú²;
hi³ jáun² Dió³² né³ zí³² jmɨ² zíh¹ hi³ tain³² ñí¹
tsá² nɨ́².

8

Ñí¹ má²quiau³ hi³ rá¹hñéih²³ sí² jɨ³ hú³ míh¹ ñí¹ toh² tsú² ziún²

1 Jáun² né³, jmɨ́¹ ca³ca³ Tsá² lín³ hí³
*Já¹ziáh² míh¹ ñí¹ má²quiau³ hi³ jmɨ́¹
rá¹hñéih²³ jáun² sí², jmɨ́¹jáun² ca³niau³
ta³mái³ pih²¹ hñu³mɨ³cuú² cun³ cá² tsá¹
o¹rá¹.

2 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ca³jɨen¹ jná¹³ quiaun³
tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ná¹táun³ ta³ ñí¹
Dió³², tsá² hí³ né³ hiauh³ quiau³ mí¹ñí²
trompetas.

3 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² ja³ siáh³ jan² tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³² hi³ ca³náu² ñí¹ lɨ́³ ñí¹hiú¹³, hi³
zianh³² cáun² hú³ míh¹ cú¹mí¹niau²¹ hi³ toh²
tsú² sɨ́²táh² hi³ jɨn³² ziún². Jmɨ́¹jáun² hi-
auh³ hliáun³ ziún² hi³ jɨ́n³² hi³ jmu³ mí²ñí¹
ñí¹ quioh²¹ ñí¹hiú¹³ hi³ lɨ́³ jáun² jmáh³la³
cú¹mí¹niau²¹, hi³ zeh² jáun² ta³ ñí¹ Tsá²
cuá¹tón²¹ hí³ ñí¹ hmá²sɨ¹ jáun², hi³ hlión³²
hná¹ jái¹³ quioh²¹ tsá² ná¹liéinh³² Dió³², la³
cun³ la³jín³² tsá² joh¹ Dió³².

4 Hi³ jáun² mí²ñí¹ ziún² jáun² cáu³ ñí¹
hó²¹ñí¹ Dió³², la³ má²quionh³ jái¹³ hi³
ná¹hleh³² jáun² tsá² joh¹ Dió³² hi³ ná¹liéinh³²
tsú² jáun² Dió³².

5 Jmɨ́¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³can³ siáh³ tsá²cuú²
tsá²ta³ hí³ Dió³² hú³ pih²¹ jáun² hi³
ca³ma³cónh³² mɨ³ sí²táh² hún¹ sɨ́² hi³ ná¹tsɨ²¹
jáun² ñí¹hiú¹³, hi³ jáun² ca³cuí³ tsú² tɨ³ ñí¹
hué²¹ lá²; jmɨ́¹jáun² ca³hín¹ tiá³ lín³² hi³ ca³lɨ³
tiú² jan³² lín³², hi³ ca³quí² cá²zíh³² sɨ́² quioh²¹
miíh³² jɨ³ hi³ ca³jɨ́eh³ siáh³ hué³² tiá³ lín³².

Quiau³ mí¹ñí² jiei³² tsú²

6 Jáun² né³, tá¹ quiaun³ tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³², tsá² ná¹zianh³² hí³ mí¹ñí² trompeta
ca³jmú³ hua³jan²¹ hi³ jiéi³².

7 Ca³jie³ bíh¹ tsá² la³ñí¹ hí³; jmɨ́¹jáun²
ca³quí² cá²súh³² tsɨ́³ jɨ³ sɨ́² hi³ ná¹jan² jmɨ² hi³
ca³ziú² cá²súh³² ñí¹ hué²¹ lá². Jmɨ́¹jáun² né³
ca³cáu³ cáun² ñí¹ má²hni³² cuonh¹ hué³², la³
má²quionh³ ñí¹ má²hni³² tsoh³ hmá² jɨ³ la³jɨ́³²
mɨ́²hó² mɨ́²nái² tsɨ²¹ ñí¹ jáun².

8 Jáun² tsá² ñí¹ má²gon³ tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³² ca³jie³ siáh³ mí¹ñí² jáun² quioh²¹,
jmí¹jáun² ca³táh³ hñu³ jmí²miih²¹ cáun² hi³
jniá³ la³jmí¹ jniá³ cáun² máh³ hi³ hún¹ sí²;
jmí¹jáun², jmɨ² bíh¹ lan³ cáun² ñí¹ má²hnɨ³²
cuonh¹ jmí²miih²¹.
9 Jmí¹jáun² ca³hiá² cá²tsan³ ñí¹ má²hnɨ³²
tsoh³ jáh³ jmái² tiáunh¹ jmí²miih²¹, hi³ jáun²
ca³quí² ca³tsúnh² bíh¹ siáh³ ñí¹ má²hnɨ³²
tsoh³ mu² hi³ jmí¹ ñi³tú¹ ñi³lí¹³ ñí¹ jáun².
10 Jáun² ca³jie³ siáh³ tsá² ñí¹ má²gáun³
tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² mí¹ñí² quioh²¹,
jmí¹jáun² ca³táh³ cáun² chí¹jmaɨ²¹ pa²¹ lín²¹
chi³cuú² hi³ chí¹cau³² la³jmí¹ cau³² cá² tsu²¹
quí² hmá². Chí¹jmaɨ²¹ jáun² né³ ca³táh³ ñí¹
quioh²¹ cáun² ñí¹ má²hnɨ³² tsoh³ cua³ hi³
zia³² tá¹ cáun² hngá¹máh³, jɨ³ ñí¹ ñei³² jmái²
ní² siáh³.
11 Chí¹jmaɨ²¹ jáun² né³ jmái² hi³ Tsíh³²;
hi³ jáun² dá² tsíh³² bíh¹ li³ jmái² ñí¹ cá¹táh³
chí¹jmaɨ²¹ jáun²; jáun² né³, juóun³² bíh¹ tsáu²
cá²tsan³ cun³ñí¹ hi³ ca³li³ tsíh³² jmái².
12 Ñí¹ má²quiun³ tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ Dió³²
ca³jie³ siáh³ mí¹ñí² quioh²¹; jmí¹jáun² ca³jlí³²
ñí¹ má²hnɨ³² cuonh¹ hiú², ñí¹ má²hnɨ³²
cuonh¹ zíh², jɨ³ ñí¹ má²hnɨ³² nió³ chí¹jmaɨ²¹.
Hi³ jáun² ca³nieh² bíh¹ ma³ cá² cuonh¹ hi³
jáun², hi³ jáun² tiú²uú² joh¹ jniá³ yáh³ li³ ñí¹
má²hnɨ³² tsoh³ ta³ jma² la³ má²quionh³ ñí¹
má²hnɨ³² tsoh³ já¹niéi².
13 Jmí¹ li²¹ jáun² ca³jíe³² jná¹³ hi³ hí¹ranh³²
jan² máɨ² chi³cuú² ñí¹ ñe¹ lín²¹, hi³
ñí¹ca³hléh³ tiá³ lín³² hi³ juáh³ la³ lá²:
—¡Hóh³², hen³ ma³ juo²³ tsá² zian²
hngá¹máh³ ní² ní¹juáh³ ní¹ má¹ca³jie³ tá¹
gáun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², tsá² né³bí¹ jiéi²¹
mí¹ñí² quioh²¹!

9

1 Hi³ jáun² né³, jmí¹ li²¹ jáun² ca³jie³ tsá²
ñí¹ má²hñá³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² mí¹ñí²
quioh²¹. Jmí¹jáun² ca³jien¹ jná¹³ jan² tsá² lín³
la³juah²¹ dúh¹ chí¹jmaɨ²¹, tsá² la³ má²ca³tánh³
hñu³mɨ³cuú² la³ ti³ ñí¹ hué²¹ lá²; tsá² hí³ né³
hiauh³ llave hi³ ho² jáɨ¹³ hñu³ háunh³.
2 Jmí¹ li²¹ jáun² ca³nia³ tsú² hñu³ háunh³
jáun²; ñí¹ jáun² né³ ca³hué² mí²ñí¹ liáh²
la³jmí¹ hue³² mí²ñí¹ hñu³ pɨeh¹ pa²¹ lín²¹,
jáun² hiú² ca³nieh² la³ má²quionh³ la³ tán¹
chi³cuú² cun³quionh³ mí²ñí¹ hi³ ca³hué² hñu³
háunh³ jáun².
3 Ja¹ mí²ñí¹ jáun² né³ ca³huén² juóun³²
cu³tí³ náɨh² hí³ ja³tú¹ já¹lɨn³ tá¹ cáun²
hngá¹máh³; jáh³ hí³ né³ hiauh³ pí³ hi³ la³
quian³² jáun² hñú³.
4 Hi³ hiauh³ siáh³ jáh³ cáun² héih³² hi³
tiá² hniáuh³² jmu³ hian² tsí³ ñí¹con² mí²hó²
mí²náɨ², jɨ³ hmá² ní² siáh³, jí³²la³ ti³ jmu³
jáh³ hian² tsí³ ñí¹con² tsá² tiá² ná¹quian³² li²¹
quioh²¹ Dió³² chí¹quie¹³ bíh¹.
5 Sa³jun³ hiauh³ yáh³ jáh³ hí³ jáɨ¹³ hi³
jngɨh³ tsáu², quí¹ jí³²la³ ti³ hiauh³ jáh³ jáɨ¹³
hi³ jmu³ hi³ ma³tso² lín³² tsáu² tsí³ bíh¹ cun³
hñá³ zíh²; hi³ ma³tso² tsú² jáun² tsí³ lí³ la³jmí¹
má²tso² tsú² tsí³ ní¹ má¹lí²heh³ jan² hñú³.
6 Jmáɨ¹ jáun² jlánh¹ quí¹ hnauh¹³ tsáu² he³
lánh³ rón³² hiá¹ tsán¹³, tɨ³la³ tiá² choh¹³ yáh³
tsú²; hi³ lɨ³ hniá¹ lín²¹ tsú² jún³, tɨ³la³ tiá²
joh¹³ yáh³ tsú² hmú³².
7 Hi³ náɨh² hí³ né³ jniá³ la³jmí¹ jniá³
tsa³cuá¹ má²tiáunh¹ hua³jan²¹ hi³ tsa³táunh¹
ñí¹ hniéi², chí¹ jáh³ jmí¹ jniá³ la³jmí¹ lí³
hi³ ná¹hun¹ *có²ron¹ná¹ hi³ lí³ cú¹mí¹niau²¹,
hi³ ñí¹ jáh³ jmí¹ jniá³ siáh³ la³jmí¹ jniá³ ñí¹
tsá²mɨ³cuóun².
8 Jñú² chí¹ jáh³ hí³ jmí¹ cuó² la³jmí¹ cuó²
jñú² chí¹ tsá²mɨ³, jáun² ján¹ jáh³ jniá³ la³jmí¹
jniá³ ján¹ hiah³².
9 Ñí¹ tsí³ jáh³ hí³ jmí¹ ná¹tsɨ²¹ zí¹³ jniá³
la³jmí¹ jniá³ cuoh²¹ mí¹ñí² ná¹juɨn¹; hi³ chí¹
pí¹³ jáh³ né³ hén²³ tiá³ la³jmí¹ hén²³ ní¹
má¹já²taunh²¹ tsa³cuá¹ cú²hé² lín³² hi³ cu-
ounh³² hmá²lih³² ñí¹ tsa³jmú³ hniéi².
10 Chi²¹ ton² quɨen² jáh³ hí³ la³jmí¹ chi²¹
quioh²¹ hñú³; quɨen² jáun² bíh¹ jáh³ quian³²
pí³ hi³ lí¹³ jmu³ hian² tsí³ ñí¹con² tsáu² tán¹
tá¹la³ hñá³ zíh² jáun².
11 Jáh³ hí³ né³ zian² jan² tsá² chín¹ juo¹³,
jan² tsá² jmí¹ lín³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², la³
cun³ tsá² má²cuá¹ho² hí³ jáɨ¹³ hñu³ háunh³
jáun²; tsá² hí³ jmáɨ² Abadón cun³quionh³
jú¹ *hebreo, hi³ cun³quionh³ jú¹ *griego né³
jmáɨ² tsú² Apolión [hi³ hnió³ juáh³ “tsá²
hnió³ hin³ la³jí³²”.]
12 Ca³nga² bíh¹ la³ñí¹ uu³cha³tsɨ³², tɨ³la³
hniáuh³² bíh¹ cónh³í¹ tun³.
13 Jmí¹ li²¹ jáun² né³ ca³jie³ siáh³ tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³² tsá² ñí¹ má²jñéi³ mí¹ñí² quioh²¹,
jmí¹jáun² ca³náɨ³² jná¹³ cáun² mah¹ ho³ tsáu²
hi³ ñí¹ca³hléh³ ja¹ tá¹ quiún³ chí¹ juí¹³ hi³
ná¹tsɨ²¹ jáun² cuoh¹ ñí¹hiú¹³ hi³ lí³ jáun²
cú¹mí¹niau²¹ jmáh³² hi³ zeh² jáun² ta³ ñí¹
Dió³².
14 Mah¹ jáun² ca³záɨh³ la³ lá² tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³² tsá² ñí¹ má²jñéi³, tsá² cun³
lí²jiéi³² hí³ mí¹ñí²:
—Cuá² lion¹ tá¹ quiun³ tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³² tsá² ná¹hñéih¹ ó³² can³² cua³ jueh³²
jmáɨ² Eufrates.
15 Jmí¹jáun² ca³záɨnh³ tá¹ quiun³ tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³², tsá² jmí¹ má²ná¹tiáunh¹ hí³
hua³jan²¹ hi³ jngɨh³ ñí¹ má²hnɨ³² tsoh³ tsáu²
jmí¹ cá¹chó²¹ o¹rá¹, jmáɨ¹, zíh² jɨ³ mii² hi³
má²tón³² ní² siáh³.

16 Hliáu^{3} tsá^{2} ná^{1}tsɨn^{1} hí^{3} tsa^{3}cuá^{1} jmí^{1} tín^{3}
tun^{3} nio^{2} hña^{3}láun^{3} mí^{2}yaun^{21} tsáu^{2}; la^{3} ní^{2}
bíh^{1} ca^{3}nái^{32} jná^{13}.
17 La^{3} ní^{2} bíh^{1} lɨ^{3} jmí^{1} cá^{1}jnia^{3} jáun^{2} jéin^{32}
jná^{13} hi^{3} ca^{3}jɨen^{1} jná^{13} tsa^{3}cuá^{1} hí^{3} la^{3}
má^{2}quionh^{3} tsá^{2} ná^{1}tsɨn^{1} jáh^{3} hí^{3}. Tsá^{2} hí^{3} né^{3}
jmí^{1} ná^{1}jóh^{23} ñí^{1} tsí^{3} ma^{3} cáun^{2} mí^{1}ñí^{2} dáɨn^{3}
la^{3}jmí^{1} lí^{3} hi^{3} hún^{1} sí^{2}, hi^{3} há^{2}su^{21} zín^{13} la^{3}jmí^{1}
lí^{3} lí^{13} jacinto, jɨ^{3} hi^{3} mí^{2}niáu^{3} siáh^{3} la^{3}jmí^{1}
mí^{2}niáu^{3} azufre. Mɨ^{3} chí^{1} tsa^{3}cuá^{1} hí^{3} jmí^{1}
jniá^{3} la^{3}jmí^{1} jniá^{3} chí^{1} hiah^{32}, jáun^{2} ho^{3} jáh^{3}
jmí^{1} hue^{32} sí^{2}, mí^{2}ñí^{1}, jɨ^{3} juɨ^{21} quín^{1} azufre.
18 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}hiá^{2} cá^{2}tsan^{3} ñí^{1} má^{2}hnɨ^{32}
tsoh^{3} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} cun^{3}quionh^{3}
tá^{1} hnɨ^{32} ñí^{1} hi^{3} hlah^{3} hi^{3} hue^{32} jáun^{2} ho^{3}
tsa^{3}cuá^{1} hí^{3}; la^{3} cun^{3} sí^{2}, mí^{2}ñí^{1}, jɨ^{3} juɨ^{21} quín^{1}
azufre hi^{3} hún^{1} sí^{2} ní^{2} siáh^{3}.
19 Quí^{1} ho^{3} bíh^{1} tsa^{3}cuá^{1} hí^{3} jmí^{1} zia^{32}
pí^{3} quioh^{21} la^{3} má^{2}quionh^{3} quɨen^{2} jáh^{3} hi^{3}
lí^{13} jmu^{3} hian^{2} tsí^{3}; quí^{1} quɨen^{2} jáh^{3} jmí^{1}
jniá^{3} la^{3}jmí^{1} jniá^{3} jan^{2} jáh^{3} hláɨnh^{1}, hi^{3} jáun^{2}
cun^{3}quionh^{3} hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} uá^{2}jaɨ^{32} jmu^{2} jáh^{3}
hian^{2} tsí^{3}.
20 Tɨ^{3}la^{3} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} tsá^{2} ñí^{1} hná^{1}
jáun^{2} né^{3}, tsá^{2} tiá^{2} cá^{2}tsan^{3} cun^{3}quionh^{3}
uu^{3}cha^{3}tsɨ^{32} jáun^{2}, tsá^{2} hí^{3} cun^{3} tiá^{2} ca^{3}chan^{3}
bíh^{1} tɨ^{3} có^{32} dió^{32} tsá^{2} láɨn^{1}, dió^{32} ná^{1}lí^{3}
cun^{3}quionh^{3} cuá^{2} ta^{3} tsú^{2} hmóu^{32}. Cun^{3}
tiá^{2} ca^{3}quin^{3} bíh^{1} tsú^{2} tɨ^{3} có^{32} hi^{3} má^{2}tsú^{2}
má^{2}jónh^{32} la^{3}jánh^{3} dúh^{1} ñí^{1} jmí^{2}chí^{3} hláɨnh^{1}
jɨ^{3} dió^{32} tsá^{2} láɨn^{1} lí^{3} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3}
cú^{1}mí^{1}niau^{21}, mí^{1}ñí^{2} cú^{1}tiáu^{2}, jɨ^{3} mí^{1}ñí^{2}
mí^{2}niáu^{3}, dió^{32} lí^{3} quín^{1}, jɨ^{3} dió^{32} lí^{3} hmá^{2}
ní^{2} siáh^{3}; dió^{32} tiá^{2} lin^{1} jíe^{32}, sa^{3}jun^{3} náɨ^{32} hi^{3}
sa^{3}jun^{3} tɨn^{2} ngí^{32} siáh^{3}.
21 Hi^{3} sa^{3}jun^{3} ca^{3}chá^{3} bíh^{1} tsú^{2} tɨ^{3} có^{32} hi^{3}
jngɨh^{2} tsáu^{2}, hi^{3} lín^{3} tɨ^{32} mí^{3} tsá^{2} hláɨnh^{1}, hi^{3}
jmú^{2} tsau^{32} hi^{3} tiá^{2} jmí^{1} ca^{3}tɨn^{1} jmu^{3} quionh^{3}
tsá^{2} hlá^{2} tsá^{2} ní^{2}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} ca^{3}chá^{3} tsú^{2} siáh^{3}
tɨ^{3} có^{32} hi^{3} han^{2}.

10

Tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32} tsá^{2} zianh^{32} cáun^{2} sí^{2} pih^{21}

1 Jáun^{2} né^{3}, jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} ca^{3}jɨen^{1} jná^{13}
jan^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32}, jan^{2} tsá^{2} jlánh^{1}
ho^{2} pí^{3}. Tsá^{2} hí^{3} né^{3} ja^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} hi^{3}
dí^{1}tsaɨnh^{32} jnie^{2}; jáun^{2} tsáɨh^{3} chí^{1} tsú^{2} né^{3}
hen^{2} jmí^{2}quín^{1}, ñí^{1} tsú^{2} jniá^{3} la^{3}jmí^{1} jniá^{3}
hiú^{2}, hi^{3} ta^{3} tsú^{2} né^{3} jniá^{3} la^{3}jmí^{1} jniá^{3} zíh^{1} sí^{2}.
2 Tsá^{2} hí^{3} zianh^{32} cáun^{2} sí^{2} pih^{21} hi^{3} pan^{23}
tsú^{2} hi^{3} má^{2}rá^{1}ñeih^{32}. Jáun^{2} ca^{3}di^{3}chín^{32}
quionh^{3} tí^{1} cuá^{2} chu^{21} quioh^{21} ñí^{1} jmí^{2}miih^{21},
hi^{3} tí^{1} cuá^{2} cáun^{1} né^{3} ca^{3}di^{3}chín^{32} ñí^{1} hué^{21}.
3 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}hóh^{32} tsú^{2} tiá^{3} lín^{32} la^{3}jmí^{1}
hóh^{32} hiah^{32} dáɨn^{3}, hi^{3} jmí^{1} ca^{3}hóh^{32} jáun^{2}
tsá^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}ngɨh^{3} siáh^{3} tá^{1} quiau^{3} mah^{1}
jáun^{2} quioh^{21} miíh^{32}, hi^{3} ca^{3}hléh^{3} tiá^{3}.
4 Jmí^{1} má^{2}lí^{2}hléh^{32} jáun^{2} mah^{1} quioh^{21}
miíh^{32} né^{3}, jmí^{1} má^{2}tón^{13} jná^{13} ñí^{1} sí^{2} la^{3}
cun^{3} hi^{3} ca^{3}juáh^{3} mah^{1} jáun^{2}, tɨ^{3}la^{3} ca^{3}náɨ^{32}
jná^{13} siáh^{3} cáun^{2} mah^{1} ho^{3} tsáu^{2} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}
hi^{3} ñí^{1}ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—Jní^{3} jáɨ^{13} hi^{3} má^{2}lí^{2}juáh^{3} tá^{1} quiau^{3} mah^{1}
quioh^{21} miíh^{32} ní^{2}, ha^{3} lí^{2}tón^{3} ñí^{1} sí^{2}.
5 Jáun^{2} jná^{13} né^{3} ca^{3}jɨen^{1} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3}
Dió^{32} tsá^{2} dí^{1}chin^{1} hí^{3} ñí^{1} jmí^{2}miih^{21} jɨ^{3} ñí^{1}
hué^{21} lá^{2} hi^{3} ca^{3}zió^{3} cuá^{2} chu^{21} quioh^{21} tɨ^{3}
hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2},
6 hi^{3} ca^{3}ma^{3}tson^{2} tsú^{2} jáɨ^{13} quioh^{21}
cun^{3}quionh^{3} hi^{3} ca^{3}hɨen^{3} Tsá^{2} zian^{2} hí^{3} ca^{3}la^{3}
cun^{3} jmí^{1}hi^{3}nio^{2}, Tsá^{2} ca^{3}jmú^{3} la^{3} cu^{3} la^{3}
juéh^{3} mɨ^{3}cuú^{2}, jmí^{2}miih^{21}, jɨ^{3} ca^{3}la^{3} jí^{32} hi^{3}
zia^{32} ñí^{1}con^{2} ma^{3} quin^{32} ma^{3} caun^{32} hi^{3} jáun^{2}
ní^{2} siáh^{3}, hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—¡Ha^{3} tiú^{2}uú^{2} jmáɨ^{1} zia^{32} yáh^{3} juáh^{13} hi^{3} lé^{3}
bíh^{1} ué^{3}!
7 Quí^{1} ní^{1}juáh^{3} ní^{1} má^{1}cá^{2}chó^{32} jmáɨ^{1} hi^{3}
jiéɨ^{32} tsá^{2} ñí^{1} má^{2}quiaun^{3} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3}
Dió^{32} mí^{1}ñí^{2} quioh^{21}, má^{1}jáun^{2} má^{2}cá^{2}chó^{32}
bíh^{1} jmáɨ^{1} hi^{3} lɨ^{3}tí^{3} la^{3} cun^{3} hi^{3} jmí^{1} cuá^{1}hu^{21}
jáun^{2} tsí^{3} Dió^{32}, la^{3} cun^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ca^{3}hléh^{3}
jáun^{2} tsá^{2} ca^{3}lin^{3} hí^{3} *tɨ^{32} jë^{1} Dió^{32}, tsá^{2} ca^{3}lɨn^{3}
hí^{3} quian^{21} tsú^{2}.
8 Mah^{1} hi^{3} má^{2}lí^{2}náɨ^{32} jná^{13} jáun^{2}, hi^{3} ja^{3}
hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2}, ca^{3}hléh^{3} siáh^{3} cónh^{3}í^{1} cu^{3} jéin^{32}
ñí^{1}con^{2} jná^{13} hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:
—Cua^{32}, cuá^{2}quián^{2} sí^{2} pih^{21} má^{2}rá^{1}ñeih^{32}
hi^{3} zianh^{32} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32} zenh^{2} ó^{32}
ñí^{1} jmí^{2}miih^{21} jɨ^{3} ñí^{1} hué^{21}.
9 Jáun^{2} ngau^{3} jná^{13} ñí^{1} zenh^{1} tsá^{2} hí^{3} hi^{3}
ca^{3}ñí^{1}mí^{13} jná^{13} sí^{2} pih^{21} jáun^{2}, hi^{3} jáun^{2} tsá^{2}
hí^{3} né^{3} ca^{3}záɨ^{3} jná^{13} la^{3} lá^{2}:
—Jánh^{32} jaun^{32}, tɨ^{3}la^{3} quiéɨh^{3} má^{1}ná^{1}.
Jáun^{2} sá^{1}ní^{2} jɨeh^{21} nú^{2}, la^{3}jmí^{1} ráu^{3} jmɨ^{2} toh^{1}
bíh^{1} ráu^{3} ní^{1} má^{1}hi^{32} honh^{1} nú^{2}, tɨ^{3}la^{3} ní^{1}
má^{1}cá^{2}chó^{32} hñu^{3} henh^{1} nú^{2} né^{3}, má^{1}jáun^{2}
má^{2}tsíh^{32} bíh^{1}.
10 Jáun^{2} jná^{13} né^{3} ca^{3}héɨ^{32} sí^{2} pih^{21} jáun^{2}
hi^{3} ca^{3}cué^{3} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32}, hi^{3} jáun^{2}
ca^{3}cúh^{32} ná^{1}; jáun^{2} la^{3}jmí^{1} ráu^{3} jmɨ^{2} toh^{1}
bíh^{1} ráu^{3} jmí^{1} hi^{21} uen^{32} jná^{13}, tɨ^{3}la^{3} jmí^{1}
má^{2}lí^{2}cúh^{32} jná^{13} jáun^{2} né^{3}, sa^{3} tsíh^{32} lín^{32}
bíh^{1} lɨ^{3} ta^{3} má^{2}hu^{21} hñu^{3} hén^{2} jná^{13}.
11 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}juáh^{3} tsá^{2} hí^{3} ñí^{1}con^{2} jná^{13}:
—Hniáuh^{32} cuá^{1}chú^{1} cuá^{1}jah^{21} bíh^{1} hnú^{2}
jáɨ^{13} hi^{3} cue^{32} Dió^{32} hñu^{3} honh^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1}
tsá^{2} zian^{2} ma^{3} quin^{32} ma^{3} caun^{32} hué^{32},
ca^{3}la^{3} jánh^{3} dú^{1} ñí^{1} juo^{3} tsá^{2} jma^{2}, jɨ^{3} ñí^{1}con^{2}
tsá^{2} ná^{1}lín^{3} re^{21} ñí^{1} hliáun^{3} ní^{2} siáh^{3}.

11

Gon^{3} tsá^{2} nau^{32} jáɨ^{13}

1 Jmí¹ li²¹ jáun² né³, hiau³ jná¹³ cáun² hmá²
héih³² hi³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ cáun² hmá² tá²,
hi³ jáun² ca³záiᵢ³ jná¹³ tsú² la³ lá²:

—Náu², cuá²quiú² héih³² hñú³ híen¹
quioh²¹ Dió³², jᵢ³ ñí¹hiú¹³ ní² siáh³, hi³
cuá²hin³² siáh³ jánh³ tsá² má²tsú² má²jónh³²
Dió³² ñí¹ jáun².

2 Tᵢ³la³ ha³ lí² cua³chá¹ héih³² ñí¹ lí³ ñí¹hñú³
cheih³² cuáh³² má¹ná¹, quí¹ ñí¹ jáun² dá²
má²hiauh³² tsá² tiá² Dió³² má²cuóun³² bíh¹.
Tsá² hí³ tsa³ha³ tsa³záuh³ juú² híen¹ hi³
tsa³jmú³ hian² tsí³ cun³ tu³la³tún³ zíh².

3 Jmáᵢ¹ jáun² cue¹ jná¹³ jáᵢ¹³ gon³ tsá²
zih³² jú¹ tson² hi³ ca³tᵢn¹ jná¹³. Tsá² hí³
né³ ná¹quih³² hmᵢh³² liáh² hi³ lin¹ hi³ hlah³
nio² tsí³, hi³ jáun² hléh³² tsú² jáᵢ¹³ hi³ cue¹
jná¹³ hñu³ tsí³ cun³ cú² mei²¹ tsᵢ²¹ tun³ nio²
hña³láu³ tsᵢ²¹ hnaᵢh³² nio² quiú³ jmáᵢ¹.

4 Tsá² gon³ hí³ né³ ná¹lín³ tá¹ tun³ hmá²
olivo jáun² jᵢ³ tá¹ tun³ tse³ pih²¹ hún¹ sí² hi³
nio² jáun² ñí¹ hó²¹ñí¹ Tsá² lín³ hú¹tá¹ Tsá²
chín¹ hngá¹máh³ lá².

5 Ní¹juáh³ zian² tsá² hnió³ jmu³ hian² tsí³
ñí¹con² tsá² gon³ hí³, tᵢ³ la³ ho³ tsá² hí³ dá²
hue³² sí² bíh¹ hi³ lí¹³ hin³ dí² tsá² hau². La³
jáun² bíh¹ ca³tᵢ²¹ jún³ liᵢ³ua³ jan² tsá² hnió³
jmu³ hian² tsí³ ñí¹con² tsú².

6 Ñí¹con² tsá² hí³ zia³² siáh³ pí³ hi³ lí¹³ jmu³
hi³ tiú²uú² jmí³ chau¹³ tá¹la³ hléh³² tsú² jáun²
jáᵢ¹³ hi³ cue³² Dió³² hñu³ tsí³; ja³bí¹ ho² tsú²
siáh³ jáᵢ¹³ hi³ jmu³ hi³ jmáᵢ² lan¹³ jmᵢ², ho³
hi³ quiunh²¹ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² liᵢ³ua³
cáun² uu³mí²tsᵢ³² siáh³ siáh³. Laᵢ³jí³² hi³ jáun²
jmu³ tsú² ní¹juáh³ jáh³ jéin³² hnió³ tsú² jmu³
bíh¹.

7 Tᵢ³la³ ní¹ má¹ca³táuh³ tá¹³ tsá² hí³ né³,
má¹jáun² cua³han² jan² jáh³ hláᵢh¹ jáh³ hon²
hún¹ hñu³ háunh³, hi³ jmu³ hniéᵢ² quionh³
tsá² hí³; jáh³ hí³ bíh¹ cah¹³ jmáᵢ¹ hi³ jngᵢh³
tsá² gon³ hí³.

8 Hla¹ hí³ tá¹tonh¹ ja¹ hñú³ juú² jáun², juú²
ñí¹ cá¹taun³ Tᵢ³² Juo¹³ tsú² ñí¹ creiᵢ²¹; juú²
jáun² jmáᵢ² Sodoma jᵢ³ Egipto ca³tᵢ²¹ jú¹ jnᵢ².

9 Ñí¹ jáun² tá¹tonh¹ hla¹ cun³ hnᵢ³² jmáᵢ¹
tón²¹ cú² chí²hiú² tá¹la³ ja³tú¹ ja³lᵢn³ tsá² ja¹
quioh²¹ ca³la³ jánh³ dú¹ ñí¹ mí¹zionh² tsáu²,
hi³ la³jánh³ dú¹ ñí¹ juo³ tsá² jma², jᵢ³ la³jín³²
tsá² zian² ma³ quin³² ma³ caun³² hué³² ní²
siáh³. La³jín³² tsá² hí³ ja³jᵢen³ hla¹ hí³, hi³ hí¹
jan² tiá² hin² cuéh³² tsú² jáᵢ¹³ hi³ hón³² hla¹
hí³.

10 Tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² jlánh¹ liᵢ³ tsah³
ca³tᵢ²¹ hi³ má²cá²tsan³ tsá² hí³, ca³la³ hi³
zia³² hi³ quí¹ hi³ cuen¹ tsú² tsá²ján² tsá²ján²
cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ ná¹hiún² tsí³ ca³tᵢ²¹ hi³
jáun²; quí¹ ñí¹con² hla¹ tsá² jmí¹ hleh³² hí³ jë¹
Dió³² dá² jmí¹ ja³² la³jáh³ dúh¹ ñí¹ uu³mí²tsᵢ³²
hi³ ca³ma³tso² jáun² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá²
tsí³.

11 Tᵢ³la³ jmí¹ má²ca³tsᵢn¹³ jáun² hnᵢ³² jmáᵢ¹
tón²¹ cú² chí²hiú² né³, Dió³² ca³jmú³ hi³
ca³jenh¹³ bí¹ siáh³ tsá² gon³ hí³, hi³ jáun²
ca³nu³ ca³tiánh³; jáun² la³jín³² tsá² ca³jíe³ hí³
hi³ ca³jenh¹³ tsú² ca³juénh² quiaun³ cu³tí³
bíh¹.

12 Jmí¹jáun² ca³náᵢ³² tsá² má²ca³jenh¹³ hí³
cáun² mah¹ pin³ lín³² hi³ ñí¹ja²¹ hñu³mᵢ³cuú²,
hi³ ñí¹ca³juáh³ la³ lá²:

—¡Ñá²tánh¹ náh² tᵢ³ chi³cuú² lá²!

Jmí¹jáun² ca³uᵢnh³² tsá² gon³ hí³ juᵢ³² ja¹
jnie² ñí¹ ta³ ñí¹ la³jín³² tsá² hau² hí³.

13 Jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ca³jíeh³ hué³²
tiá³ lín³², jmí¹jáun² ca³quí² cá²cuon³ cáun² la³
cun³ quia³ tsoh³ já¹ juú² jáun², hi³ ca³tsan³
quiaun³ mei²¹ tsáu². Tá¹la³ má²ná¹juenh²¹
lín²¹ jáun² tsá² ca³ziaun³ hí³, ca³ma³quien²
tsú² Dió³² Tsá² cuá¹quien² hñu³mᵢ³cuú².

14 La³ ní² bíh¹ ca³nga² uu³cha³tsᵢ³² ñí¹
má²tun³; hi³ tia³juᵢ³² lín³² bíh¹ má²ja³² siáh³
hi³ ñí¹ má²hnᵢ³².

Ñí¹ má²quiau³ mí¹ñí² hi³ jiei³² tsú²

15 Jáun² tsá² ñí¹ má²quiaun³ tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³² ca³jie³ mí¹ñí² quioh²¹, jmí¹jáun²
ca³náᵢ³² jná¹³ hi³ ñí¹ca³hléh³ tsáu² tiá³ lín³²
hñu³mᵢ³cuú², hi³ ñí¹ca³juáh³:
Má²cá²chó³² bíh¹ jmáᵢ¹ hi³ Dió³² Juo¹³ dí²
má²hau³ jáᵢ¹³ tá¹ cáun² ñí¹ cuá¹ ñí¹
hué²¹ ó³²,
la³ má²quionh³ Tsá² lín³ Cristo;
hí³ bíh¹ Tsá² liᵢ³ chín¹ la³ cun³ jmí¹hi³nio².

16 Hi³ jáun² tá¹ quiu³quiun³ tsá²daun³² tsá²
tionh² hí³ ñí¹ hmá²sᵢ¹ quioh²¹ ta³ ñí¹ Dió³²
ca³tiánh³ ná¹hin³ la³ tᵢ³ hué³² hi³ ca³ma³tsu³
ma³jónh³² Dió³²,
17 hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
Hnú² Dió³² Juo¹³ jnoh¹,
hnú² Tsá² cú² Tsá² juenh²,
hnú² bíh¹ Tsá² zian² nú², Tsá² qui³ zian² nú²
la³ cun³ jmí¹tin²,
cue³² jnoh¹ tiá¹hmah¹ quí¹ má²ca³jmuh²¹ bíh¹
hnú² ta²¹ pí³ hi³ ñi³hauh³² nú²,
hi³ má²ca³ma³liauh²¹ hnú² hi³ jmúh¹ héih³².

18 Tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³, tsá²
tiá² má²cuóu³² hnú², má²ca³míh³ tsí³
ñí¹con² hnú²;
tᵢ³la³ má²cá²chó³² bíh¹ jmáᵢ¹ hi³ má¹jnia¹³
hnú² la³ cun³ hi³ míh²³ honh² nú²
huen².
Má²cá²chó³² siáh³ jmáᵢ¹ hi³ rá¹tsᵢh³² hnú²
héih³² ñí¹con² tsá² má²cá²tsan³,
hi³ jáun² tsá² quian²¹ hnú², tsá² ca³lᵢn³ hí³
tᵢ³² jëh² hnú² má²cueh¹ nú² la³ cun³
hi³ ca³tᵢn¹ hiáuh³,
hi³ hiáuh³ siáh³ la³jín³² tsá² joh² hnú² ñí¹
hná¹ ní², tsá² ná¹má²quien² hnú²,
uá¹ hi³ tsá² má²lieih²¹ uá¹ hi³ tsá¹míh¹.

Ja^{3}bí^{1} má^{2}cá^{2}chó^{32} siáh^{3} jmái^{1} hi^{3}
má^{2}má^{1}hiá^{1} má^{1}tsán^{13} nú^{2} siáh^{3}
la^{3}jín^{32} tsá^{2} ná^{1}quí^{2} ná^{1}hin^{23} ñí^{1} cuá^{1}
ñí^{1} hué^{21} ó^{32}.

19 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}niá^{3} ho^{3}hñú^{13} hñú^{3} hí̱en^{1}
jáun^{2} quioh^{21} Dió^{32} hñu^{3}mi^{3}cuú^{2}, hi^{3} jáun^{2}
ca^{3}jnia^{3} cuó^{2} hi^{3} zeh^{2} ñéih^{3} hñú^{3} hí̱en^{1} jáun^{2},
ñí^{1} rá^{2}hu^{21} jái^{13} quioh^{21} nió^{32} hi^{3} ca^{3}jmú^{3}
jáun^{2} Dió^{32}. Jmí^{1}jáun^{2} né^{3} ca^{3}ja^{3}tu^{3} ja^{3}lí^{3} sí^{2}
quioh^{21} miíh^{32}, hi^{3} li^{3} cú^{2}tiú^{2} cú^{2}jan^{32} lí̱n^{32},
hi^{3} ca^{3}quí^{1} ca^{3}hín^{1}, ji^{3} hi^{3} ca^{3}qui^{3} ca^{3}jí̱eh^{3}
hué^{32}; jmí^{1}jáun^{2} siáh^{3} ca^{3}ziú^{2} cá^{2}hin^{3} hliáun^{3}
cu^{3}tí^{3} tsí^{3}.

12

*Jáh^{3} hláinh^{1} chín^{1} jmu^{2} hniéi^{2} ñí^{1}con^{2}
tsá^{2}mi^{3}*

1 Né^{32} né^{3}, jmí^{1} li^{21} jáun^{2} ca^{3}jnia^{3} siáh^{3}
cáun^{2} li^{21} ti^{3} chi^{3}cuú^{2} hi^{3} lí^{3} la^{3} lá^{2}: Ca^{3}jien^{1}
jná^{13} jan^{2} tsá^{2}mi^{3} hi^{3} cuá^{1}pí^{2} cuá^{1}tsainh^{32}
hiú^{2} la^{3} jan^{2} tsá^{2} cuá^{1}quih^{32} cáun^{2} ha^{1}, hi^{3}
he^{2} siáh^{3} zíh^{2} ñeh^{2} ta^{3} tsú^{2}, hi^{3} hun^{1} siáh^{3}
chí^{1} tsú^{2} cáun^{2} *có^{2}ron^{1}ná^{1} hi^{3} lí^{3} cun^{3}quionh^{3}
quia^{3}tún^{3} chí^{1}jmai^{21}.

2 Tsá^{2}mi^{3} hí^{3} né^{3} jmí^{1} cuá^{1}quian^{2} jon^{2},
hi^{3} jáun^{2} jmí^{1} má^{2}cuá^{1}tí^{2} cuá^{1}hóh^{32} quí^{1} hi^{3}
má^{2}quieh^{2} héin^{1} hi^{3} má^{2}li^{3}zian^{2} jon^{2}.

3 La^{3} cun^{3} jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}jíe^{32} jná^{13} siáh^{3}
cónh^{3}í^{1} cáun^{2} li^{21} ti^{3} chi^{3}cuú^{2}: jmí^{1}jáun^{2}
ca^{3}jnia^{3} jan^{2} jáh^{3} hláinh^{1} pan^{1} cu^{3}tí^{3}, jáh^{3}
dáin^{3}, hi^{3} tsi^{21} quiau^{3} mái^{3} mi^{3} chí^{1}, hi^{3} tsi^{21}
siáh^{3} quia^{3} juí^{13}; hi^{3} ma^{3} quin^{32} ma^{3} cá^{2} mái^{3}
mi^{3} chí^{1} né^{3} ná^{1}hun^{1} ma^{3} cáun^{2} có^{2}ron^{1}ná^{1}
hi^{3} la^{3} ná^{1}hein^{32} tsá^{2} quien^{2}.

4 Cun^{3}quionh^{3} quien^{2} bíh^{1} jáh^{3} hláinh^{1} hí^{3}
ca^{3}cuin^{3} ti^{3} hué^{32} cá^{2} tsun^{1} la^{3} cun^{3} hni^{32}
tsoh^{3} chí^{1}jmai^{21} hi^{3} jmí^{1} tionh^{1} hñu^{3}mi^{3}cuú^{2}.
Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}náu^{2} siáh^{3} ta^{3} ñí^{1} tsá^{2}mi^{3}
má^{2}ñí^{1}li^{3}zian^{2} hí^{3} jon^{2}, hi^{3} jmí^{1} hnió^{3}
cunh^{13} dáin^{2} jon^{2} tsá^{2}mi^{3} hí^{3} la^{3} cun^{3} ni̱^{1}
má^{1}ca^{3}li^{3}zian^{2}.

5 Ca^{3}li^{3}zian^{2} bíh^{1} jon^{2} tsá^{2}mi^{3} hí^{3}, jan^{2}
dún^{2} tsá^{2}ñuh^{2} tsá^{2} hau^{3} jái^{13} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}
zian^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3} cun^{3}quionh^{3} cáun^{2}
hmá^{2}hí̱h^{1} hi^{3} lí^{3} mí^{1}ñí^{2}; dáin^{2} hí^{3} né^{3} ca^{3}cón^{32}
tsú^{2} la^{3} ti^{3} ñí^{1} cuá^{3} Dió^{32} bíh^{1}.

6 Tsá^{2}mi^{3} hí^{3} né^{3} ca^{3}cuóun^{3} ti^{3} cuá^{1} quiéin^{2}
ñí^{1} má^{2}li^{3} jáun^{2} hua^{3}jan^{21} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} Dió^{32}
hi^{3} lí^{13} ma^{3}ton^{3} tsú^{2} cun^{3} cu^{3} mei^{21} tsi^{21} tun^{3}
nio^{2} hña^{3}láu^{3} tsi^{21} hnaih^{32} nio^{2} quiú^{3} jmái^{1}.

7 Jmí^{1} li^{21} jáun^{2} né^{3} ca^{3}li^{3} zia^{32} cáun^{2} hniéi^{2}
hñu^{3}mi^{3}cuú^{2}. Mí^{2}yi^{21} tsá^{2} chín^{1} ja^{1} tsá^{2}cuú^{2}
tsá^{2}ta^{3} Dió^{32}, la^{3} má^{2}quionh^{3} tsá^{2} quionh^{3}
ca^{3}t̨ín^{3} quionh^{3} jáh^{3} hláinh^{1} chín^{1} hí^{3} la^{3}
má^{2}quionh^{3} siáh^{3} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3}.

8 Ti^{3}la^{3} jáh^{3} hláinh^{1} hí^{3} má^{1}ná^{1}, ha^{3} tiá^{2}
ca^{3}cah^{13} yáh^{3} jmái^{1} quionh^{3} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3},
hi^{3} jáun^{2} jmí^{1} li^{21} jáun^{2} ha^{3} tiú^{2}uú^{2} hiauh^{3}
yáh^{3} tsú^{2} jái^{13} hi^{3} tiánh^{3} hñu^{3}mi^{3}cuú^{2}.

9 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}tón^{32} tsú^{2} jáh^{3} hláinh^{1} chín^{1}
hí^{3} ti^{3} hué^{32}, jáh^{3} hláinh^{1} qui^{3} zian^{2} hí^{3}
la^{3} cun^{3} má^{2}jun^{3} ne^{21} lí̱n^{21}, jáh^{3} jmái^{2} hí^{3}
tsá^{2} hláinh^{1}, hi^{3} jmái^{2} siáh^{3} *Satanás, tsá^{2}
má^{2}can^{2} tsá^{2} zian^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3},
ca^{3}la^{3} má^{2}quionh^{3} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} bíh^{1} jáh^{3}
hí^{3} ca^{3}cuin^{3} tsú^{2} ti^{3} hué^{32}.

10 La^{3} cun^{3} jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}nái^{32} jná^{13} hi^{3}
ñí^{1}ca^{3}hléh^{3} jan^{2} tsáu^{2} tiá^{3} lí̱n^{32} hñu^{3}mi^{3}cuú^{2},
hi^{3} ñí^{1}ca^{3}juáh^{3}:
Má^{2}cá^{2}chó^{32} bíh^{1} jmái^{1} hi^{3} má^{2}ca^{3}liáun^{3}
tsá^{2}mi^{3}cuóun^{2},
hi^{3} má^{2}ca^{3}ma^{3}jnia^{2} bíh^{1} siáh^{3} Dió^{32} Juo^{13} dí^{2}
pí^{3} quioh^{21} hi^{3} lí̱n^{3} tsú^{2} Re^{21} Tsá^{2}
chín^{1},
hi^{3} má^{2}ca^{3}ma^{3}jnia^{2} bíh^{1} siáh^{3} Cristo la^{3} cun^{3}
ta^{21} hi^{3} ho^{2};
quí^{1} ti^{3} cheih^{32} bíh^{1} má^{2}ca^{3}tón^{32} tsú^{2} tsá^{2}
jmí^{1} cha^{32} hí^{3} tsáu^{13} rainh^{21} dí^{2} ñí^{1}con^{2}
Dió^{32} Juo^{13} dí^{2} la^{3} huá^{2} la^{3} jma^{2}.

11 Tsá^{2} reh^{2} dí^{2} hí^{3} má^{2}ca^{3}cah^{13} jmái^{1} ñí^{1}con^{2}
tsá^{2} hláinh^{1} hí^{3}
cun^{3}quionh^{3} jmi^{2} hi^{3} ca^{3}táin^{2} quioh^{21} Tsá^{2}
lí̱n^{3} hí^{3} *Já^{1}ziáh^{2} míh^{1},
ji^{3} cun^{3}quionh^{3} jú^{1} tson^{2} hi^{3} ca^{3}cué^{3} tsú^{2}
jáun^{2};
quí^{1} tsá^{2} hí^{3} cun^{3} tiá^{2} ca^{3}hí^{3} bíh^{1} tsí^{3} uá^{1}jinh^{1}
ca^{3}la^{3} ñí^{1} ca^{3}cáin^{3} jmí^{2}chí^{3} quioh^{21}.

12 Jáun^{2} né^{32} né^{3}, ma^{3}hiún^{13} hnú^{2} honh^{2}
hñu^{3}mi^{3}cuú^{2},
la^{3}jín^{32} náh^{2} tsá^{2} tionh^{2} náh^{2} ñí^{1} lá^{2}.
Ti^{3}la^{3} ịjlánh^{1} juon^{23} hnoh^{2}, tsá^{2} zian^{2} náh^{2} ñí^{1}
hué^{21} ni̱^{2} ji^{3} jmí^{2}miih^{21} ni̱^{2} siáh^{3}!
Quí^{1} ni̱^{2} bíh^{1} má^{2}ngau^{32} tsá^{2} hláinh^{1} ca^{3}la^{3} hi^{3}
míh^{23} lí̱n^{32} tsí^{3},
hi^{3} má^{2}li^{2}son^{2} ñí^{1} tionh^{1} hnoh^{2} ni̱^{2},
quí^{1} re^{2} lí̱n^{32} bíh^{1} ñi^{32} tsú^{2} hi^{3} cú^{1}pih^{21} jmái^{1}
bíh^{1} jéi^{32}í^{1} zia^{32} quioh^{21}.

13 Jmí^{1} ca^{3}li^{3}tsin^{2} tsá^{2} hláinh^{1} hi^{3}
má^{2}li^{2}tiáun^{32} tsú^{2} ti^{3} hué^{32}, jáun^{2} ca^{3}hí^{1}
ca^{3}tsin^{1} tsú^{2} tsá^{2}mi^{3} ca^{3}li^{3}zian^{2} hí^{3} jon^{2}.

14 Ti^{3}la^{3} tsá^{2}mi^{3} hí^{3} má^{1}ná^{1}, ca^{3}hiauh^{3} tun^{3}
chí^{1} pí^{13} mái^{2} pan^{1}, hi^{3} jáun^{2} lí^{13} ranh^{13}, hi^{3}
tsó^{32} ti^{3} cuá^{1} quiéin^{2} ñí^{1} tiú^{2}uú^{2} lí^{13} chauh^{1}
jáh^{3} hláinh^{1} hí^{3}. Ñí^{1} jáun^{2} né^{3} hiáuh^{3} tsá^{2}mi^{3}
hí^{3} má^{32} cuh^{3} tá^{1}la^{3} ngá^{13} hni^{32} mii^{2} tón^{32}
jáun^{2}.

15 Jáun^{2} jáh^{3} hláinh^{1} chín^{1} hí^{3} jlánh^{1}
ca^{3}huéh^{3} jmái^{2} ho^{3}, hi^{3} jáun^{2} tá^{1}ron^{3} cáun^{2}
cua^{3} hi^{3} lí^{13} tsa^{3}den^{3} tsá^{2}mi^{3} hí^{3};

16 ti^{3}la^{3} cuá^{1} hué^{21} né^{3} ca^{3}ma^{3}hau^{3} bíh^{1}
quioh^{21} tsá^{2}mi^{3} hí^{3}, quí^{1} cuá^{1} hué^{21} dá^{2}
ca^{3}qui^{3} ca^{3}nia^{3} bíh^{1} ho^{3} hi^{3} ca^{3}hinh^{3} jmí^{2} cua^{3}
hi^{3} ca^{3}hué^{2} jáun^{2} ho^{3} jáh^{3} hláinh^{1} chín^{1} hí^{3}.

17 Jmí^{1}jáun^{2} ti^{3} li^{3}mí^{1} ca^{3}míh^{3} bí^{1} tsí^{3}
jáh^{3} hláinh^{1} chín^{1} hí^{3} ñí^{1}con^{2} tsá^{2}mi^{3} hí^{3},
jáun^{2} ngau^{3} hi^{3} ja^{3}jmú^{3} hniéi^{2} quionh^{3} tsá^{2}

jón^{2}zíh^{1} jón^{2}cho^{1} tsá^{2}mɨ^{3} hí^{3} ñí^{1} hná^{1} jáun^{2}, la^{3} cun^{3} la^{3}jín^{32} tsá^{2} ná^{1}má^{2}tí^{32} hí^{3} héih^{32} quioh^{21} Dió^{32} yáh^{3}, tsá^{2} hleh^{32} la^{3} má^{2}hleh^{32} jáun^{2} jú^{1} tson^{2} hi^{3} ca^{3}hiauh^{3} tsú^{2} jáun^{2} ñí^{1}con^{2} Jesús.

13

Jan^{2} jáh^{3} hion^{2} hñu^{3} jmɨ́^{2}miih^{21}

1 Jáun^{2} né^{3}, ca^{3}jíe^{32} jná^{13} hi^{3} ca^{3}náu^{2} tsá^{2} hláɨnh^{1} hí^{3} can^{32} jmɨ́^{2}miih^{21}. Jmɨ́^{1}jáun^{2} ca^{3}jɨen^{1} jná^{13} siáh^{3} jan^{2} jáh^{3} hlah^{3} lín^{21} jniá^{3} hi^{3} ca^{3}hion^{2} hñu^{3} jmɨ́^{2}miih^{21}; jáh^{3} hí^{3} tsɨ^{21} quiau^{3} máɨ^{3} chí^{1} hi^{3} cónh^{3} quia^{3} juɨ́^{13}. Ma^{3} quin^{32} ma^{3} caun^{32} juɨ́^{13} jáun^{2} jáh^{3} jmɨ́^{1} ná^{1}hun^{1} ma^{3} cáun^{2} *có^{2}ron^{1}ná^{1} hi^{3} la^{3} ná^{1}hein^{32} tsá^{2} quien^{2}. Ma^{3} quin^{32} ma^{3} cá^{2} máɨ^{3} chí^{1} jáh^{3} jmɨ́^{1} ná^{1}tón^{21} ma^{3} cá^{2} jon^{1} jáɨ^{13} hi^{3} chú^{2} lén^{32} jáh^{3} Dió^{32}.

2 La^{3}jmɨ́^{1} jniá^{3} jan^{2} hiah^{32} huénh^{3} bíh^{1} jniá^{3} jáh^{3} hláɨh^{1} hí^{3}, tɨ^{3}la^{3} cuú^{2} ta^{3} jáh^{3} má^{1}ná^{1}, jniá^{3} la^{3}jmɨ́^{1} jniá^{3} cuú^{2} ta^{3} jáh^{3} náɨ^{2} cánh^{1} bíh^{1}, jáh^{3} téh^{23} tsú^{2} oso, hi^{3} ho^{3} jáh^{3} jniá^{3} la^{3}jmɨ́^{1} jniá^{3} ho^{3} hiah^{32} dáɨn^{3} cánh^{1}. Jáun^{2} jáh^{3} hláɨnh^{1} chín^{1} hí^{3} né^{3} ca^{3}cué^{3} pí^{3} hi^{3} ho^{2} ñí^{1}con^{2} jáh^{3} hláɨh^{1} hí^{3}, la^{3} má^{2}quionh^{3} ji^{3} hmá^{2}sɨ^{1} ñí^{1} cuá^{3}, jɨ^{3} hi^{3} ca^{3}cué^{3} siáh^{3} jáɨ^{13} quien^{2} hi^{3} ho^{2}.

3 Cá^{2} máɨ^{3} chí^{1} jáh^{3} hláɨh^{1} hí^{3} jmɨ́^{1} cuíh^{2} hi^{3} jmɨ́^{1} jniá^{3} la^{3}jmɨ́^{1} lí^{3} hi^{3} má^{2}jún^{1} mɨ^{3} chí^{1} jáun^{2}; tɨ^{3}la^{3} la^{3} bíh^{1} ñí^{1} jmɨ́^{1} cuíh^{2} jáun^{2} quioh^{21} jáh^{3}, hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} zian^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3} né^{3} ca^{3}ja^{3}cáun^{2} lín^{32} tsí^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}jíe^{3} hi^{3} jáun^{2}, jáun^{2} jlánh^{1} ca^{3}tanh^{2} dí^{2} ta^{21} jáh^{3} hláɨh^{1} hí^{3}.

4 Jáun^{2} jlánh^{1} ca^{3}ma^{3}tsu^{3} ma^{3}jónh^{32} tsú^{2} jáh^{3} hláɨnh^{1} chín^{1} hí^{3} quí^{1}hliá^{2} ca^{3}cué^{3} jáɨ^{13} hi^{3} ho^{2} ñí^{1}con^{2} jáh^{3} hláɨh^{1} hí^{3}, hi^{3} ca^{3}ma^{3}tsu^{3} ma^{3}jónh^{32} tsú^{2} siáh^{3} jáh^{3} hláɨh^{1} hí^{3} uá^{2}jaɨ^{32}, hi^{3} juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—¿Hin^{2} bí^{1} tsánh^{2} cu^{3} ren^{3} quionh^{3} jáh^{3} lá^{2}? ¿Hin^{2} ya^{3} tsánh^{2} tioh^{21} jmu^{3} hniéi^{2} quionh^{3} tsú^{2}?

5 Ja^{3}bí^{1} ca^{3}hiauh^{3} jáh^{3} hláɨh^{1} hí^{3} jáɨ^{13} hi^{3} jmu^{3} tonh^{2} hi^{3} chu^{3} lén^{32} Dió^{32}, ji^{3} hi^{3} ca^{3}li^{3}hiáun^{1} siáh^{3} hi^{3} hau^{3} jáɨ^{13} tá^{1} tu^{3}la^{3}tún^{3} zíh^{2}.

6 Jáh^{3} hláɨh^{1} hí^{3} né^{3}, ca^{3}chu^{3} ca^{3}lén^{32} Dió^{32} ji^{3} hi^{3} ca^{3}tu^{3} ca^{3}hión^{32} siáh^{3} Dió^{32}, ji^{3} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} ñí^{1} cuá^{3} jáun^{2} Dió^{32}, la^{3} má^{2}quionh^{3} la^{3}jín^{32} tsá^{2} tionh^{2} ñí^{1} jáun^{2}.

7 Ja^{3}bí^{1} hiauh^{3} siáh^{3} jáh^{3} hláɨh^{1} hí^{3} pí^{3} hi^{3} jmu^{3} hniéi^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} joh^{1} Dió^{32} ca^{3}la^{3} ñí^{1} ca^{3}láɨh^{13}; hi^{3} hiauh^{3} siáh^{3} jáɨ^{13} hi^{3} hau^{3} jáɨ^{13} ñí^{1}con^{2} la^{3}jánh^{3} dú^{1} ñí^{1} mí^{1}zionh^{2} tsáu^{2}, la^{3}jáh^{3} dú^{1} ñí^{1} juo^{3} tsá^{2} jma^{2}, ji^{3} ñí^{1}con^{2} la^{3}jín^{32} tsá^{2} zian^{2} ma^{3} quin^{32} ma^{3} caun^{32} hué^{32} ní^{2} siáh^{3}.

8 Jáun^{2} la^{3}jín^{32} bíh^{1} tsá^{2} zian^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3} ca^{3}ma^{3}tsu^{3} ma^{3}jónh^{32} jáh^{3} hláɨh^{1} hí^{3}, la^{3} cun^{3} tsá^{2} tiá^{2} má^{2}ná^{1}tioh^{3} hí^{3} hi^{3} jmáɨ^{2} ñí^{1} sí^{2} quioh^{21} Tsá^{2} lín^{3} *Já^{1}ziáh^{2} míh^{1}, Tsá^{2} ca^{3}jun^{3} hí^{3}. Sí^{2} jáun^{2} né^{3} tioh^{3} hi^{3} jmáɨ^{2} jmáh^{3}la^{3} tsá^{2} ca^{3}tɨn^{1} hi^{3} lí^{13} zian^{2}, hi^{3} ná^{1}tioh^{3} ñí^{1} sí^{2} ca^{3}la^{3} cun^{3} jmɨ́^{1} ca^{3}lɨ^{3}liau^{3} hngá^{1}máh^{3} lá^{2}.

9 Ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} chi^{21} cuá^{1}, jáun^{2} cuɨ́^{1} nie^{13} re^{2}:

10 Ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} ca^{3}tɨn^{1} lɨ^{3}tson^{3},
jáun^{2} cu^{3}tí^{3} bíh^{1} lɨ^{3}tson^{3} tsú^{2};
hi^{3} ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} ca^{3}tɨn^{1} jún^{3} cun^{3}quionh^{3}
mí^{1}táɨ^{3} hmu^{3} tá^{1} tun^{3} jo^{21} né^{3},
jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} mí^{1}táɨ^{3} jáun^{2} bíh^{1} jún^{3} tsú^{2}.
Cun^{3}ñí^{1} hi^{3} jáun^{2} né^{3}, jáun^{2} tsá^{2} joh^{1} Dió^{32} hniáuh^{32} cuéh^{32} tsí^{3}, ji^{3} hi^{3} nio^{2} cáun^{2} tsí^{3} la^{3} má^{2}nio^{2} jáun^{2}.

11 Jmɨ́^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3} ca^{3}jɨen^{1} jná^{13} siáh^{3} jan^{2} jáh^{3} hláɨh^{1} hi^{3} cuá^{1}hion^{2} hñu^{3} hué^{32}. Jáh^{3} hí^{3} tsɨ^{21} juɨ́^{13} hi^{3} jniá^{3} la^{3}jmɨ́^{1} jniá^{3} juɨ́^{13} *já^{1}ziáh^{2} míh^{1}, tɨ^{3}la^{3} la^{3}jmɨ́^{1} hleh^{32} jáh^{3} hláɨnh^{1} chín^{1} hí^{3} bíh^{1} hleh^{32} jáh^{3}.

12 Ñí^{1}con^{2} jáh^{3} hláɨh^{1} ñí^{1} má^{2}gon^{3} hí^{3} jmɨ́^{1} zia^{32} siáh^{3} la^{3}jí^{32} jáɨ^{13} hi^{3} ho^{3} jáh^{3} hláɨh^{1} la^{3}ñí^{1} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}hléh^{3} cha^{13} jáh^{3} hí^{3}, hi^{3} jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} héih^{32} hi^{3} la^{3}jín^{32} tsá^{2} zian^{2} tá^{1} cáun^{2} hngá^{1}máh^{3} ca^{3}tɨn^{1} ma^{3}tsu^{3} ma^{3}jónh^{32} jáh^{3} hláɨh^{1} la^{3}ñí^{1} hí^{3}, jáh^{3} hláɨh^{1} ca^{3}hin^{3} hí^{3} ñí^{1} jmɨ́^{1} cuíh^{2} jáun^{2} chí^{1} hi^{3} jmɨ́^{1} má^{2}jún^{1}.

13 Jáh^{3} ñí^{1} má^{2}gon^{3} hí^{3} jmu^{2} siáh^{3} hliáun^{3} li^{21} hi^{3} lí^{3} hua^{3}jueh^{32} hi^{3} ca^{3}la^{3} hi^{3} jmu^{2} siáh^{3} hi^{3} so^{23} sí^{2} chi^{3}cuú^{2} hi^{3} cha^{23} ñí^{1} hué^{21} lá^{2} ñí^{1} ta^{3} ñí^{1} la^{3}jín^{32} tsá^{2} zian^{2} hngá^{1}máh^{3} lá^{2}.

14 Hi^{3} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} la^{3}jí^{32} li^{21} hi^{3} ca^{3}jmú^{3} jáh^{3} hí^{3} cun^{3}quionh^{3} jái^{13} hi^{3} ho^{2} cha^{13} jáh^{3} hláɨh^{1} la^{3}ñí^{1} hí^{3} né^{3}, ca^{3}ma^{3}can^{2} tsá^{2} zian^{2} ñí^{1} hué^{21} lá^{2}. Jáun^{2} ca^{3}jmú^{3} siáh^{3} héih^{32} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} zian^{2} hngá^{1}máh^{3} lá^{2} hi^{3} jmah^{3} tsú^{2} jan^{2} jáh^{3} láɨn^{1} la^{3} cun^{3} rón^{32} jniá^{3} jáh^{3} hláɨh^{1} la^{3}ñí^{1} hí^{3}, jáh^{3} jmɨ́^{1} cuính^{2} hí^{3} quionh^{3} mí^{1}táɨ^{3}, tɨ^{3}la^{3} má^{2}laɨn^{32} bíh^{1}.

15 Jáun^{2} jáh^{3} hláɨh^{1} ñí^{1} má^{2}gon^{3} hí^{3} hiauh^{3} jáɨ^{13} hi^{3} tónh^{32} jmɨ́^{2}chí^{3} quioh^{21} nóh^{32} má^{2}dí^{1}láɨn^{1} jáh^{3} hláɨh^{1} la^{3}ñí^{1} hí^{3}, hi^{3} ca^{3}la^{3} hi^{3} lí^{13} hléh^{32} siáh^{3} nóh^{32} dí^{1}láɨn^{1} jáun^{2}, ji^{3} hi^{3} jmu^{3} hi^{3} hiá^{1} tsán^{13} tsá^{2} tiá^{2} hnió^{3} ma^{3}tsu^{3} ma^{3}jáuh^{32}.

16 Ja^{3}bí^{1} ca^{3}jmú^{3} siáh^{3} jáh^{3} ñí^{1} má^{2}gon^{3} hí^{3} héih^{32} hi^{3} ca^{3}la^{3} jín^{32} tsáu^{2} hniáuh^{32} taun^{3} cáun^{2} li^{21} cuá^{2} chu^{21} quioh^{21} ho^{3}lá^{2}dá^{2} chí^{1}quie^{13}, uá^{1} hi^{3} tsá^{1}míh^{1} ho^{3} tsá^{2} má^{2}lieih^{21}, uá^{1} hi^{3} tsá^{2} hánh^{3} ho^{3} tsá^{2} tia^{3}mii^{2}, uá^{1} hi^{3} *tsá^{2} má^{2}ná^{1}hlánh^{1} ho^{3} tsá^{2} zian^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} hmóu^{32}.

17 Ja^{3}bí^{1} ca^{3}jmú^{3} siáh^{3} jáh^{3} hí^{3} héih^{32} hi^{3} hí^{1} jan^{2} tiá^{2} hin^{2} lí^{13} lá^{32} ho^{3} hi^{3} hna^{3} ní^{1}juáh^{3} tiá^{2} la^{3} quian^{32} yáh^{3} tsú^{2} li^{21} hi^{3} lí^{3} jáun^{2}

hi³ jmáɨ² jáh³ hláɨh¹ hí³, ho³lá²dá² número quioh²¹ hi³ jmáɨ² jáh³ hí³.

18 Hniáuh³² quia³lín³ jmí¹ tsí³ bíh¹ tsú² ca³tɨ²¹ hi³ ní². Jáun² lɨ³ua³ jan² tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³ bíh¹ lí¹³ hnauh¹³ he³ hnió³ juáh³ número jáun² quioh²¹ jáh³ hláɨh¹ hí³, quí¹ número jáun² dá² lí³ hi³ jmáɨ² jan² tsáu² bíh¹, hi³ tí³ jñéɨ³ nio² hña³láu³ tsɨ²¹ hnaɨh³² nio² quiú³ jñéɨ³.

14

Sun¹ hi³ ná¹hɨe³² tsá² má²ca³liáun³

1 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³jɨen¹ jná¹³ Tsá² lín³ hí³ *Já¹ziáh² míh¹ hi³ zenh² tsɨ³ máh³ Sión la³ má²quionh³ tán¹ hña³láun³ tsɨ²¹ tu³la³quiún³ mei²¹ tsá² má²ná¹tón²¹ hí³ chí¹quie¹³ hi³ jmáɨ² Já¹ziáh² míh¹ hí³, jɨ³ hi³ jmáɨ² Jméɨ² tsú² ní² siáh³.

2 Jmí¹jáun² ca³náɨ³² jná¹³ cáun² mah¹ hi³ ja³ hñu³mɨ³cuú². Mah¹ jáun² niéih³ la³jmí¹ niéih³ cuú²jëh³ ñí¹ hí¹cha²³ jmáɨ² ñí¹ ñe¹ lín²¹, jɨ³ la³jmí¹ niéih³ mah¹ quioh²¹ miíh³² ní² siáh³; máh¹ hi³ ca³náɨ³² jná¹³ jáun² dá² lí³ la³jmí¹ lí³ sun¹ quioh²¹ tsá² ná¹quien² tun³² pih²¹ hi³ caɨ³² tsú².

3 Tsá² hí³ jmí¹ ñí¹ná¹hɨe³² cáun² sun¹ hmaɨ²¹ ñí¹ ta³ ñí¹ Tsá² cuá¹tsɨ²¹ hí³ hmá²sɨ¹, ñí¹ ta³ ñí¹ tá¹ quiun³ tsá²cuú² tsá²chín³, jɨ³ ñí¹ ta³ ñí¹ jɨ³lɨn² tsá²daun³² hí³ ní² siáh³; hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² jmí¹ lí¹³ lɨ³ tɨn² sun¹ jáun², jí³²la³ hmóu³² tsá² hña³láun³ tsɨ²¹ tu³la³quiún³ mei²¹ hí³ bíh¹ tɨn², tsá² ca³liáun³ hí³ ñí¹ hué²¹ lá².

4 Tsá² hí³ bíh¹ tsá² tiá² lí¹ má²ca³cuu³ ca³hlianh³ quionh³ tsá²mɨ³ juón¹, tsá² hí¹ cónh³ tiá² lí¹ ca³jmu³ ca³tsau³ yáh³. Tsá² hí³ dá² ñi³táunh¹ cu³chin¹ cu³hna²¹ Tsá² lín³ hí³ Já¹ziáh² míh¹ lɨ³ua³ cáun² ñí¹ tsó²¹. Tsá² hí³ má²ca³liáun³ ja¹ quioh²¹ tsá²mɨ³cuóun² cun³quionh³ hi³ ca³ma³hmah¹ Tsá² lín³ hí³ Já¹ziáh² míh¹, hi³ ná¹lín³ la³jmí¹ lí³ hi³ lau³² la³ñí¹, hi³ cue³² tsáu² ñí¹con² Dió³² jɨ³ ñí¹con² Tsá² lín³ hí³ Já¹ziáh² míh¹.

5 Tsá² hí³ bíh¹ tsá² tiá² ca³hléh³ hí¹ cáun² jú¹ tí¹jáɨ², hú¹tá¹ tsá² jɨn² cu³tí¹³ bíh¹ hí³.

Jáɨ¹³ hi³ ngaɨ³² gáun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²

6 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³jɨen¹ jná¹³ siáh³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ hí¹ranh³² chi³cuú² ñí¹ ñe¹ lín²¹. Tsá² hí³ né³ quian³² jú¹ chú³² hi³ quien² la³ cun³ jmí¹hi³nio² hi³ hléh³² ñí¹con² tsá² tionh² ñí¹ hué²¹ lá², la³ cun³ la³jín³² tsá² zian² ma³ quin³² ma³ caun³² hué³², ca³la³ jánh³ dú¹ ñí¹ mí¹zionh² tsáu², jɨ³ la³jáh³ dú¹ ñí¹ juo³ tsá² jma² ní² siáh³.

7 Tsá² hí³ né³ ca³hléh³ tiá³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Juénh² náh² jmu³ ñí¹con² Dió³², jɨ³ hi³ ma³quien¹³ náh² tsú², quí¹ má²cá²chó³² bíh¹ jmáɨ¹ hi³ má²ra³tsɨ³² Dió³² héih³²; jáun² ma³tsú¹ ma³jonh²¹ náh² Tsá² ca³jmú³ hí³ la³ cu³ la³ juéh³ mɨ³cuú², la³ má²quionh³ jmí²miih²¹ jɨ³ la³jí³² ñí¹ ñeɨ³² jmáɨ² ní² siáh³.

8 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ja³ siáh³ tsá² ñí¹ má²gon³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², hi³ ca³juáh³:

—¡Má²já²hín³ bíh¹ juú² Babilonia, má²já²hín³ bíh¹ juú² chín¹ hi³ jlánh¹ jmí¹ jmu² hi³ hen² tsí³ tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ la³jí³² hi³ hlah³ hi³ hó³², la³juah²¹ dúh¹ hi³ ca³hinh³ tsú² tsá² hí³ mu² ráu³ má²zéih¹!

9 Jmí¹jáun² la³juɨ³² ja³ siáh³ tsá² ñí¹ má²gáun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ hún¹ cú²tiú² cú²jan³² lín³², hi³ juáh³ la³ lá²:

—Lɨ³ua³ jan² tsá² má²tsú² má²jónh³² jáh³ hláɨh¹ la³ñí¹, jɨ³ la³ má²quionh³ nóh³² hi³ dí¹láɨn¹ jáh³ hí³, jɨ³ hi³ he³ tsú² siáh³ li²¹ hi³ taun³ jáun² chí¹quie¹³ ho³lá²dá² cuo² tsú²,

10 jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ ca³tɨn¹ quiunh²¹ la³jí³² la³ cun³ hi³ ma³tsau¹³ jáun² Dió³² ca³la³ hi³ míh²³ lín³² tsí³, la³jmí¹ hính²³ tsú² mu² ráu³ hngó³² hi³ má²zéih¹ lín²¹. Tsá² la³ hí³ bíh¹ tsa³ma³tso² tsí³ ja¹ sí² lí³ cun³quionh³ juɨ²¹ quín¹ azufre ñí¹ ta³ ñí¹ la³jín³² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá² chun¹, jɨ³ ñí¹ ta³ ñí¹ hnga² Tsá² lín³ hí³ *Já¹ziáh² míh¹.

11 Ca³la³ cun³ jmí¹hi³nio² bíh¹ cuá³² mí²ñí¹ ñí¹ ná¹má²tso² jáun² tsá² hí³ tsí³; cun³ tiá² tie³ nio² bíh¹ ñí¹ tionh¹ tsú² jáun² la³ huá² la³ jma², ní¹juáh³ tsá² má²tsú² má²jónh³² jáh³ hláɨh¹ hí³ la³ má²quionh³ nóh³² hi³ dí¹láɨn¹ jáh³, ho³ lɨ³ua³ jan² tsá² he³ siáh³ li²¹ quioh²¹ hi³ jmáɨ² jáh³ hí³.

12 Jáun² né³, hniáuh³² tion³ tsí³ bíh¹ tsá² joh¹ Dió³², tsá² má²má²tí³² hí³ héih³² quioh²¹ Dió³² jɨ³ hi³ nio² siáh³ cáun² tsí³ ñí¹con² Jesús.

13 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² ca³náɨ³² jná¹³ siáh³ cáun² mah¹ hi³ ñí¹ca³hléh³, hi³ ñí¹juah²¹:

—Tón³ ñí¹ sí² jáɨ¹³ lá²: "Hénh³ ma³ jmí¹ ren² tsá² hiá¹ tsán¹³ hi³ tanh² ta²¹ Tɨ³² Juo¹³ dí² né³² tɨ³ chí¹ján³".

Jáun² Jmí²chí³ Chun¹ siáh³ ñí¹ca³juáh³:

—Ján³, má²tiánh³ tsú² tie³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ la³jí³² ta²¹ hi³ lí²jmú³, quí¹ ta²¹ hi³ ca³jmú³ tsú² tsa³toh³ cu³lɨ²¹ quionh³ tsú² ñí¹ tsa³tiánh² tsú² jáun² tie³.

Hi³ ca³láu² cuá¹ hué²¹

14 Jmí¹ má²lɨ³² jáun² né³ ca³jíe³² jná¹³ cáun² jnie² tiáu²; ñí¹ jnie² jáun² né³ cuá¹tsɨ²¹ jan² tsá² jniá³ la³jmí¹ jniá³ tsá²mɨ³cuóun². Tsá² hí³ jmí¹ hun¹ cáun² *có²ron¹ná¹ hi³ lí³ cú¹mí¹niau²¹ chí¹, jɨ³ hi³ zianh³² siáh³ cáun² mí¹jla² rá¹lɨnh² hmu³ lín³².

15 Jáun² cua³han³ siáh³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³² ñéih³ hñú³ hí́en¹ jáun² hi³ hleh³² tiá³
lí́n³² hi³ liéinh³² tsá² cuá¹tsɨ²¹ hí³ ñí¹ jnie², hi³
juáh³:
—¡Má²ca³láu² bíh¹ máɨ³ ñí¹ hué²¹ ní́²,
má²juú² bíh¹; né³² né³, tiú¹ chí² hieh²
quionh³ mí¹jla² rá¹lɨnh² ní́² quián¹³, jáun²
quiaun²!
16 Jáun² tsá² cuá¹tsɨ²¹ hí³ ñí¹ jnie² né³
ca³nga³ mí¹jla² quioh²¹ ñí¹ hué²¹ lá² hi³
ca³ziu³ ca³liauh³ la³jí́³² la³ cun³ hi³ ca³láu²
hngá¹máh³ lá².
17 Jmí́¹ lɨ²¹ jáun² né³ cua³han³ siáh³ jan²
tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ñéih³ hñú³ hí́en¹ zeh²
jáun² hñu³mɨ³cuú², hi³ zianh³² siáh³ cáun²
mí¹jla² rá¹lɨnh² hi³ hmu³ lí́n³².
18 Jáun² cua³han³ siáh³ cónh³í¹ jan²
tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ñí¹ lí́³ ñí¹hiú¹³, tsá² hí³
ho² jáɨ¹³ ñí¹con² sí́²; tsá² hí³ ca³hléh³ tiá³ hi³
ca³teh³ tsá² zianh³² hí³ mí¹jla² rá¹lɨnh² hmu³
lí́n³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:
—Ngáɨ¹ mí¹jla² rá¹lɨnh² hmu³ ní́² quián¹³
chí² hieh² mɨ³ uóun²jɨeh¹³ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹
ní́², quí¹ má²juú² lí́n³² bíh¹.
19 Jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hí³ ca³nga³
mí¹jla² jáun² quioh²¹ ñí¹ hué²¹ lá², hi³ ca³tiú³
chí² hieh² mɨ³ uóun²jɨeh¹³ hi³ má²ca³láu²
jáun² ñí¹ hué²¹ lá², jáun² ca³tóh³ tsú² tɨ³
ñeh² ñí¹ lí́¹³ jlinh³ tsú² hi³ quiáuh³² jmaɨh²¹;
hi³ jáun² né³ hnió³ juáh³ ca³tɨ²¹ la³jí́³² hi³
ma³tsau¹³ tsú² jáun² Dió³² ca³la³ hi³ míh²³
lí́n³² tsí́³.
20 Mɨ³ uóun²jɨeh¹³ jáun² né³ ca³quiauh³ tsú²
jmaɨh²¹ ñí¹ lí́³ tɨ³ cheih³² juú²; jmí́¹ ca³quiauh³
tsú² jáun² jmaɨh²¹ mɨ³ uóun²jɨeh¹³ né³, jmɨ²
bíh¹ ca³hué², hi³ lɨ³ cáun² cho² ñe¹ la³ cun³
tiéh¹ ho³ jan² tsa³cuá¹. Ñí¹ ca³ta³ná¹ho³ jmɨ²
jáun² tí³ cun³ hnɨ³² nio² hña³láu³ kilómetros.

15

Quiaun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², tsá²
quian³² quiau³ uu³mí²tsɨ³² ñí¹ má²ca³táuh³

1 Jmí́¹ lɨ²¹ jáun² ca³jíe³² jná¹³ siáh³ cáun²
lɨ²¹ hi³ cáu² hi³ jueh³² lí́n³² hñu³mɨ³cuú².
Ca³jɨen¹ jná¹³ quiaun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²
hi³ ná¹quian³² tá¹ quiau³ uu³mí²tsɨ³² ñí¹
má²ca³táuh³; hi³ jáun² né³, cun³quionh³ hi³
jáun² bíh¹ má²tsá¹³ hi³ míh²³ tsí́³ Dió³².
2 Ca³jí́e³² jná¹³ siáh³ cáun² hi³ jniá³ la³jmí́¹
jniá³ jmí́²miih²¹ hi³ lí́³ hu³² má²ná¹jan²
quionh³ sí́². Can³² jmí́²miih²¹ jáun² né³ jmí́¹
ná¹táun³ la³jí́n³² tsá² ca³cah¹³ jmáɨ¹ ñí¹con²
jáh³ hláɨh¹ hí³ jɨ³ ñí¹con² nóh³² hi³ dí¹láɨn¹
jáh³ jɨ³ número quioh²¹ hi³ jmáɨ² jáh³ siáh³.
Tsá² hí³ né³ ná¹zianh³² ma³ cáun² tun³² pih²¹
caɨ³² tsú² hi³ má²ca³cué³ Dió³²,
3 hi³ jáun² má²ná¹hɨe³² sun¹ hi³ la³ ca³hí́e³
hla¹ Moisés tsá² quian²¹ Dió³², jɨ³ sun¹
quioh²¹ Tsá² lí́n³ hí³ *Já¹ziáh² míh¹ ní́² siáh³,
hi³ juáh³ la³ lá²:
Hnú² Dió³² Juo¹³ jnoh¹, Tsá² cú² juenh² lí́n³²,
hi³ cáu² hi³ jueh³² lí́n³² bíh¹ má²ca³jmuh³
hnú²,
hnú² Re²¹ Tsá² chín¹ ñí¹con² la³jí́³² hué³² hi³
zia³² tá¹ cáun² hngá¹máh³,
hnú² bíh¹ lí́n³ nú² Tsá² chun¹, Tsá² ma³tih²¹
jëh² la³ cun³ la³jí́³² hi³ jmuh³².
4 Hnú² Tɨ³² Juo¹³ jnoh¹, ¿hin² bí¹ tsánh² tiá²
jmu³ juénh² ñí¹con² hnú²,
hin² bí¹ tsánh² tiá² ma³quien² hnú²?
Quí¹ jí́³²la³ huen² hnú² bíh¹ Tsá² hí́en¹ nú²,
hi³ jáun² dá² la³jí́n³² tsá² zian² tá¹ cáun²
hngá¹máh³ bíh¹ ja³tú¹ ja³lɨn³ hi³
ma³tsu³ ma³jáuh³² hnú²,
quí¹ má²ca³jí́e³ bíh¹ tsú² hi³ hnú² bíh¹
rá²tsɨh³² héih³² la³ cun³ ca³tɨ²¹.
5 Jmí́¹ lɨ²¹ jáun² ca³jíe³² jná¹³ siáh³ hi³
ca³niá³ ñí¹ jlánh¹ bíh¹ hí́en¹ quioh²¹ hñú³
hí́en¹ tɨ³ hñu³mɨ³cuú², ñí¹ nio¹ jáun² jáɨ¹³
quioh²¹ nió³² hi³ ca³jmú³ jáun² Dió³².
6 Ñéih³ hñú³ hí́en¹ jáun² bíh¹ ca³huén²
tá¹ quiaun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³², tsá²
ná¹quian³² hí³ tá¹ quiau³ uu³mí²tsɨ³² jueh³²
jáun²; tsá² hí³ ná¹quih³² hmɨh³² zí́n³ tiáu² jon³
cu³tí³, hi³ ná¹hñéih³ siáh³ láu² cú¹mí¹niau²¹
ñí¹ tsí³ tsú².
7 Jáun² jan² tsá² quiun³ tsá²cuú² tsá²chín³
hí³ ca³zianh³ tá¹ quiaun³ tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³² ma³ cáun² uon² hi³ lí́³ cú¹mí¹niau²¹, hi³
ca³la³ hi³ ná¹canh² hi³ míh²³ jáun² tsí́³ Dió³²
Tsá² zian² hí³ cun³ jmí́¹hi³nio².
8 Hi³ ñéih³ hñú³ hí́en¹ jáun² né³ ca³cónh³²
mí²ñí¹ hi³ lɨ³ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ cuá¹quien²
lí́n³² Dió³² jɨ³ hi³ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ ho²
tsú² pí³ ní́² siáh³. Hi³ jáun² hí¹ jan² yáh³
tiá² hin² jmí́¹ lí́¹³ hí³ ñéih³ jáun², ca³la³
tɨ³ ñí¹ ca³táuh³ tá¹ quiau³ uu³mí²tsɨ³² hi³
má²ná¹zianh³² jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ Dió³²
máh³ má²lí́¹³.

16

Uon² tioh³ uu³mí²tsɨ³²

1 Jáun² jná¹³ ca³náɨ³² siáh³ cáun² mah¹
hi³ ñí¹ja²¹ tɨ³ ñéih³ hñú³ hí́en¹ jáun² hi³
ñí¹ca³záɨh³ tsú² tá¹ quiaun³ tsá²cuú² tsá²ta³
Dió³² la³ lá²:
—Cuá²can²¹ náh² ñí¹ hué²¹ ó³² tá¹ quiau³
uon² hi³ ná¹canh² hi³ míh²³ jáun² tsí́³ Dió³².
2 Jáun² ngau³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá²
la³ñí¹ hi³ ca³ñí¹can¹ uon² jáun² quioh²¹
ñí¹ hué²¹, jmí́¹jáun² ca³la³ jí́n³² tsá²
má²ná¹quian³² li²¹ quioh²¹ hi³ jmáɨ² jáh³
hláɨh¹ hí³ jɨ³ hi³ má²tsú² má²jónh³² tsú² siáh³
nóh³² hi³ dí¹láɨn¹ jáh³ hí³, ca³hián² hmah²
hlah³ hi³ cú² hi³ chéɨ³ cu³tí³.
3 Jáun² ngau³ siáh³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²,
tsá² ñí¹ má²gon³ hi³ ca³ñí¹can¹ uon² quioh²¹

ñí¹ jmí²miih²¹, jmí¹jáun² né³ ca³jéinh³² jmɨ²
tá¹ cáun² jmí²miih²¹ la³juah²¹ dúh¹ jmí²hán¹
tsá² lí²jngah³ tsáu², jmí¹jáun² ca³hiá² cá²tsan³
ca³la³ jánh³ dú¹ ñí¹ jáh³ jmí¹ tiáunh¹ hñu³
jmí²miih²¹.

4 Ñí¹ má²gáun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²
ca³can³ siáh³ uon² quioh²¹ ñí¹ quioh²¹ la³jí³²
jmí² cua³ jɨ³ la³jáh³ dú¹ ñí¹ ñei³² jmáɨ² ní²
siáh³, hi³ jáun² jmɨ² bíh¹ ca³lan³ la³jí³² jmáɨ².

5 Jáun² ca³náɨ³² jná¹³ hi³ ca³hléh³ tsá²cuú²
tsá² ta³ Dió³², tsá² ho² hí³ jáɨ¹³ ñí¹con² jmáɨ²,
hi³ ca³juáh³:
Hnú² bíh¹ jan² Tsá² rá²tsɨh³² héih³² re²,
Tsá² chun¹ nú²,
Tsá² qui³ cónh³ jmí¹ zian² nú², hi³ zian² nú²
la³ má²zian² jáun²,
quí¹ hnú² bíh¹ má²lí²ra³tsɨh³² héih³² la³ cun³
ca³tɨ²¹,
6 quí¹ tsá² ó³² bíh¹ ca³táɨn³ jmí²hán¹ tsá² joh²
hnú²,
jɨ³ jmí²hán¹ tsá² jmí¹ ná¹lín³ tɨ³² jëh² hnú² ní²
siáh³,
hi³ jáun² dá² jmɨ² bíh¹ má²lí²hinh²¹ nú² tsú²
ta³né³²;
quí¹ la³ ní² ca³tɨn¹ quiunh²¹ yáh³ tsú².

7 Hi³ jáun² ca³náɨ³² jná¹³ siáh³ cáun² mah¹
hi³ ñí¹ja²¹ la³ tɨ³ ñí¹ zeh¹ jáun² ñí¹hiú¹³, hi³
ñí¹ca³juáh³:
—Tson² bíh¹ cu³tí³, hnú² Tɨ³², Dió³² Tsá²
cú² Tsá² juenh², hnú² bíh¹ Tsá² rá²tsɨh³²
héih³² ca³la³ re² tso² cu³tí³ la³ cun³ ca³tɨ²¹.

8 Jáun² ja³ siáh³ tsá² ñí¹ má²quiun³ tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³² hi³ ca³can³ siáh³ uon² quioh²¹
ñí¹ quioh²¹ hiú²; jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³chéi³²
lín³² bíh¹ hiú², ca³la³ hi³ ca³cáun³ bíh¹ tsáu²
cun³quionh³ hi³ chéi³.

9 Tɨ³la³ jmí¹ ca³cáun³ tsú² cun³quionh³ hi³
jlánh¹ chéi³ jáun² né³, tɨ³ ca³chu³ ca³juóun³²
bíh¹ tsú² Dió³² Tsá² ho² hí³ jáɨ¹³ ñí¹con² la³jí³²
uu³mí²tsɨ³² jáun², cha³ jmí¹ tsa³conh² tsí³ tsú²
hi³ jmí¹ lí¹³ lɨ³ ma³quien² tsú² Dió³².

10 Hi³ jáun² tsá² ñí¹ má²hñá³ tsá²cuú²
tsá²ta³ hí³ Dió³² ca³can³ siáh³ uon² quioh²¹
ñí¹ hmá²sɨ¹ ñí¹ cuá¹quien² jáh³ hláɨh¹ hí³;
jáun² jmí¹jáun² ca³lɨ³ já¹niéi² la³ tán¹ ñí¹ hu²¹
cuo² jáh³ hí³. Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ má²quí²
má²juoun³² tsáu² zíh¹ cun³ñí¹ hi³ má²zian²
hi³ chéi³ hi³ uóu³² cu³tí³.

11 Tsá² hí³ né³, tɨ³ ca³chu³ ca³juóun³² bíh¹
Dió³² Tsá² quioh²¹ hñu³mɨ³cuú² cun³ñí¹ hi³
má²má²tso² tsí³ hi³ chéi³ hi³ uóu³² jɨ³ hi³
má²tsɨn¹ siáh³ hmah² hlah³ jáun²; cun³ tiá²
ca³ja³conh² bíh¹ tsí³ tsú² ca³tɨ²¹ la³jí³² ta²¹
hlah³ hi³ ná¹jmú².

12 Jáun² ja³ siáh³ tsá² ñí¹ má²jñéi³ tsá²cuú²
tsá²ta³ Dió³² hi³ ca³can³ siáh³ uon² quioh²¹
ñí¹ quioh²¹ cua³ jueh³² jmáɨ² Eufrates;
jmí¹jáun² ca³lɨ³ quiéin² cua³ jáun², hi³ jáun²
ca³niá³ juɨ³² ñí¹ ja³táunh¹ tsá² ná¹lín³ re²¹,
tsá² ja³táunh¹ tɨ³ juɨ³² ñí¹ hia³² hiú².

13 Jmí¹jáun² ca³jɨen¹ jná¹³ gáun³ jmɨ²chí³
hláɨnh¹ hi³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ jɨeh². Jan²
cua³han³ ho³ jáh³ hláɨnh¹ chín¹ hí³, jan²
cua³han³ ho³ jáh³ hláɨh¹ la³ñí¹ hí³ hi³ cónh³
jan² cua³han³ siáh³ ho³ tsá² jlánh¹ juáh³ hí³
hi³ lín³ *tɨ³² jë¹ Dió³².

14 Jmí²chí³ hláɨnh¹ hí³ dá² ca³la³ hi³ jmu²
li²¹ hi³ lí³ hua³jueh³². Hí³ bíh¹ tsa³táunh¹
hi³ tsa³ngɨh¹ tsá² ná¹lín³ re²¹ zian² tá¹ cáun²
hngá¹máh³, hi³ tsa³jmú³ cá²hon³ hi³ jmu³
hniéi² ní¹ má¹cá²chó³² jmáɨ¹ jueh³² jáun²
quioh²¹ Dió³² Tsá² cú² Tsá² juenh².

15 —Sá¹ní² jɨe³, cu³diá²jan² pih²¹ la³ lá² bíh¹
jáunh¹³ jná¹³ la³jmí¹ ja³² jan² háɨn². Hénh³
ma³ jmí¹ ren² ní¹juáh³ tsá² cuá¹zian² tsí³ jɨ³
hi³ cuá¹quih³² siáh³ ha¹ la³ má²quih³² jáun²,
quí¹ ní² lí¹ ca³lɨ³ jnia² hi³ láun³ tsú², hi³ jáun²
tiá² jí̈e³ tsáu² ñí¹ hua³heih²¹ quioh²¹ tsú².

16 Jáun² né³, ca³cuu³ ca³ngɨh³ bíh¹ jmí²chí³
hí³ tsá² ná¹lín³ re²¹ máɨ² ñí¹ téh²³ tsú² jáun²
Armagedón cun³quionh³ jú¹ *hebreo.

17 Jmí¹jáun² né³ ja³ siáh³ tsá² ñí¹
má²quiaun³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ca³can³
uon² quioh²¹ ja¹ chí³; jmí¹jáun² ca³náɨ³² jná¹³
cáun² mah¹ tiá³ cu³tí¹³ hi³ ñí¹ja²¹ la³ tɨ³ ñéih³
hñú³ hí̈en¹, la³ tɨ³ ñí¹ zeh¹ hmá²sɨ¹ quioh²¹
Dió³², hi³ ñí¹ca³juáh³ la³ lá²:
—¡Má²ca³táuh³ bíh¹ la³jí³²!

18 Jáun² jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ ja³tu³ ja³lí³
sí² quioh²¹ miíh³², hi³ ca³lɨ³ tiú² jan³², hi³
ca³quí¹ ca³hín¹ tiá³ lín³²; hi³ ca³qui³ ca³jíeh³
siáh³ hué³² tiá³ tiá² tí¹ tiá² nio³ cu³tí¹³,
cáun² hi³ tiá² má²lɨ³² hí¹ cónh³ la³ cun³
jmí¹ ca³lɨ³zian² tsáu² ñí¹ hué²¹ lá², quí¹ cun³
tiá² cunh³ bíh¹ quionh³ la³ cun³ hi³ má²lɨ³²
jmí¹tin².

19 Jmí¹jáun² ca³tsáun³ hnɨ³² tsoh³ juú²
chín¹ jáun², hi³ juú² cáh¹ juú² pa²¹ hi³ zia³²
tá¹ cáun² hngá¹máh³ né³ ca³juú² ca³tsúnh²;
hi³ Dió³² né³ tsau³ tsí³ juú² Babilonia juú²
chín¹ jáun², hi³ ca³hinh³ dí² mu² ráu³ hi³
dí¹canh² jáun² copa quioh²¹, la³ cun³ hi³
niéih³ jáun² hi³ ma³tson¹³ dí² juú² jáun² ca³la³
hi³ míh²³ lín³² tsí³.

20 Jmí¹jáun² né³, cáun² lí¹ ca³yéin² bíh¹
la³jí³² hué³² pih²¹ hi³ jmí¹ tioh³ jáun² chu³
jmáɨ² jɨ³ ñí¹ jmí¹ lí³ hngá¹máh³ ní² siáh³.

21 Ja³bí¹ jmí¹jáun² siáh³ ca³súh³² tsí³
cáh¹ cu³tí³ ñí¹ quioh²¹ tsáu², hi³ héi² cun³
quiéinh³ nio² quiú³ cuah²¹. Jmí¹jáun² la³jí́n³²
bíh¹ tsáu² ca³chu³ ca³juóun³² siáh³ Dió³²
cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ uu³mí²tsɨ³² jáun², quí¹ hi³
jáun² dá² cáun² hi³ huáh² tsí³ lín³² bíh¹ hi³
ca³ma³tso² tsáu² tsí³.

17

Jmáɨ¹ hi³ tsa³hín³ tsá²mɨ³ hláɨh¹

1 Jmí¹ má²lɨ³² jáun² la³ jáun² né³, jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá² quiaun³ jmí¹ ná¹zianh³² hí³ uon² ca³záɨ³ jná¹³ la³ lá²:

—Sá¹ní² ña³² ñá²jɨe³, lá² hí̃e¹³ jná¹³ he³ lánh³ rón³² tá¹tsɨn¹ héɨh³² tsá²mɨ³ tsá² jlánh¹ juón¹ cuá¹tsɨ²¹ ñí¹ jmáɨ² zia³² tá¹ cáun² hngá¹máh³.

2 La³jí̃n³² bíh¹ tsá² ná¹lí̃n³ re²¹ zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ lí¹ má²ca³jmu³ ca³tsau³ quionh³ tsá²mɨ³ hí³, jɨ³ la³jí̃n³² tsá² zian² hngá¹máh³ bíh¹ má²ca³ma³héinh³² siáh³ quionh³ mu² ráu³ hi³ ca³tɨ²¹ hi³ juón¹ tsá²mɨ³ hí³.

3 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³, ca³jau³ jná¹³ tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ Dió³² juɨ³² jmí²chí³ tɨ³ ñí¹ lí³ cuá¹ quiéin². Jáun² ñí¹ jáun² ca³jɨen¹ jná¹³ jan² tsá²mɨ³ hi³ cuá¹tsɨn¹ jan² jáh³ hláɨh¹ dáɨn³. Ca³la³ hi³ rá²láɨn¹ bíh¹ jáh³ hí³ cun³quionh³ huéh³ lí³ jái¹³ hi³ chú² hi³ lén³² Dió³². Jáh³ hí³ tsɨ²¹ quiau³ máɨ³ mɨ³ chí¹, hi³ cónh³ siáh³ quia³ juí¹³.

4 Tsá²mɨ³ hí³ jmí¹ cuá¹quih³² hmɨh³² zí̃n¹³ jɨ³ hmɨh³² dáɨn³, hi³ jmí¹ cuá¹láɨn¹ siáh³ cun³quionh³ cú¹mí¹niau²¹, quí̃n¹ zí̃n³ chú³² jniá³, jɨ³ cun³quionh³ máɨ³ pih²¹ zí̃n³ hi³ téh²³ tsú² perla ní² siáh³. Tsá²mɨ³ hí³ cuá¹zianh³² cáun² copa hi³ lí³ cú¹mí¹niau²¹, ca³la³ hi³ canh² bíh¹ la³jáh³ dú¹ ñí¹ hi³ hlah³ hi³ hó³² cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ juón¹ tsú².

5 Chí¹quie¹³ tsá²mɨ³ hí³ jmí¹ tón²¹ cáun² jáɨ¹³ hi³ ná¹hmá¹ ná¹jní¹ hi³ juáh³ jáun²: “Babilonia juú² chín¹, mí¹ziú¹³ ca³la³ jí̃n³² tsá²mɨ³ juón¹ jɨ³ mí¹zioh²¹ la³jí³² ñí¹ hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá²”.

6 Tsá²mɨ³ ca³jɨen¹ jná¹³ hí³ má²cuá¹hein²¹ cun³quionh³ jmí²hán¹ tsá² joh¹ Dió³², la³ cun³ jmí²hán¹ la³jí̃n³² tsá² zih³² hí³ jú¹ tson² hi³ ca³tɨn¹ Jesús.

Lí¹ tiá² ño¹ he³ jmu¹ bíh¹ jná¹³ lɨ³ jmí¹ cá¹jí̃e²¹ jáun².

7 Hi³ jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hí³ ca³záɨ³ jná¹³:

—¿He³ láɨh³² sa³ tsá²cáun² lí̃n³² honh² hnú²? Lá² hí̃e¹³ ná³ la³ cun³ he³ hnió³ juáh³ hi³ ca³tɨn¹ tsá²mɨ³ ní² jɨ³ hi³ ca³tɨn¹ jáh³ hláɨh¹ cuá¹tsɨn¹ tsú² ní², jáh³ chi²¹ ní² quiau³ máɨ³ mɨ³ chí¹ hi³ cónh³ quia³ juí¹³.

8 Jáh³ hláɨh¹ má²lí²jɨen¹ hnú² ní² dá² jan² jáh³ jmí¹ zian² jmí¹tin² bíh¹, tɨ³la³ tiú²uú² jáh³ ní² zian² yáh³ ta³né³²; tɨ³la³ cun³ jáun² jáh³ ní² dá² hion¹³ bíh¹ hñu³ háunh³ ñeh² bíh¹ hi³ chau²¹ jmáɨ¹ hi³ tsó³² jáh³ ñí¹ má²tsa³hín³. Jáun² la³jí̃n³² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³, tsá² qui³ tiá² jmí¹ ná¹tón²¹ hi³ jmáɨ² ñí¹ sí² la³ cun³ jmí¹ ca³lɨ³liau³ hngá¹máh³, la³ cun³ sí² hi³ rá²tiáunh¹ tsá² ca³tin¹ hi³ lí¹³ zian², tsá² hí³ jlánh¹ tsa³cáun² lí̃n³² tsí³ ní¹ má¹ca³jí̃en³² jáh³ hláɨh¹ jmí¹ zian² hí³ jmí¹tin² hi³ tiú²uú² zian² yáh³ ta³né³², tɨ³la³ chau²¹ bíh¹ jmáɨ¹ jáuh³ siáh³.

9 ”Lá² zia³² cáun² hi³ lí¹³ ngɨ¹³ tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³: Tá¹ quiau³ máɨ³ mɨ³ chí¹ jáh³ hí³ hnió³ juáh³ ca³tɨ²¹ quiau³ máh³ míh¹ ñí¹ cuá¹tsɨ²¹ tsá²mɨ³ ó³²; ja³bí¹ la³ jáun² hnió³ juáh³ siáh³ hi³ ca³tin¹ quiaun³ tsá² lí̃n³ re²¹.

10 Hñá³ re²¹ hí³ má²já²hín³, hi³ cónh³ jan² né³ cuá¹ho² bíh¹ jáɨ¹³ ta³né³², hi³ tsá² ñí¹ má²quiaun³ né³ tiá² má²hó² yáh³ jáɨ¹³. Tɨ³la³ ní¹ má¹cuán² tsá² ñí¹ má²ca³táuh³ né³, pih²¹ jmáɨ¹ bíh¹ cuá³² tsú² hi³ cuá¹ho² jáɨ¹³.

11 Hi³ jáh³ hláɨh¹ jmí¹ zian² hí³ jmí¹tin² né³, hi³ ta³né³² tiú²uú² zian² yáh³, jáh³ hí³ bíh¹ lí̃n¹³ siáh³ cónh³í¹ jan² re²¹ tsá² ñí¹ má²jña³. Hí³ bíh¹ jan² tsá² ja¹ re²¹ tsá² quiaun³ hí³; ní¹ má¹lɨ³² jáun² né³ tá¹zanh¹ tsú² ñí¹ má²tsa³hín³.

12 ”La³ cun³ quia³ juí¹³ jáh³ hi³ má²lí²jɨeh³ hnú² ní² hnió³ juáh³ hi³ ca³tɨn¹ quian³ re²¹ tsá² tiá² má²ná¹ho² jáɨ¹³ ta³né³² bíh¹; cun³ cáun² o¹rá¹ bíh¹ hau³ tsá² hí³ jáɨ¹³ hi³ ná¹lí̃n³ re²¹ cu³lɨ²¹ quionh³ jáh³ hláɨh¹ hí³.

13 Cáun² bíh¹ hi³ ná¹tioh³ tsí³ tsá² hí³ jɨ³lɨn², hi³ cué³² pí³ quioh²¹ ñí¹con² jáh³ hláɨh¹ hí³ la³ má²quionh³ jɨ³ jáɨ¹³ hi³ ná¹ho² ní² siáh³.

14 La³jín³² bíh¹ tsá² hí³ jmu³ hniéi² ñí¹con² Tsá² lí̃n³ hí³ *Já¹ziáh² míh¹, tɨ³la³ Já¹ziáh² míh¹ hí³ bí¹ láɨh¹³ hniéi² jáun², quí¹ hí³ bíh¹ lí̃n³ Tsá² chín¹ ñí¹con² tsá² ná¹chín¹ jɨ³ Re²¹ Juo¹³ tsá² ná¹lí̃n³ re²¹ ní² siáh³; hi³ tsá² quionh³ Tsá² lí̃n³ hí³ Já¹ziáh² míh¹ né³, tsá² má²ná¹tén¹ bíh¹, tsá² má²ná¹quiánh¹, tsá² má²tí³² re² ñí¹con² tsú².

15 Hi³ ca³záɨ³ jná¹³ siáh³ tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ Dió³² la³ lá²:

—Jmáɨ² zia³² tá¹ cáun² hngá¹máh³ hi³ lí²jɨeh³ hnú² jáun² hi³ cuá¹tsɨ²¹ tsá²mɨ³ juón¹ hí³, hnió³ juáh³ tsá² juóun³² tsá² hmí̃h¹ tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹, ca³la³ jáh³ dú¹ ñí¹ juo³ tsá² jma².

16 Tá¹ quia³ juí¹³ hi³ má²lí²jɨeh³ hnú² jáun² né³, la³ má²quionh³ jɨ³ hnga² jáh³ hláɨh¹ hí³ lɨ³ hon² bíh¹ tsá²mɨ³ juón¹ hí³; ca³la³ hi³ lɨn²¹ zenh² jmu³ dí², hi³ jmu³ dí² ca³la³ hi³ láun³ cuánh², hi³ má²cu³ má²hí̃nh³ bíh¹ tsú² ngú³ quioh²¹ tsá²mɨ³ hí³, hi³ jɨn³ dí² siáh³ cun³quionh³ sí².

17 Dió³² má²ca³jmú³ tsí³ tsá² quian³ hí³ hi³ jmu³ la³ cun³ hi³ lí̃n²³ dí² hnga², tsá² hí³ jmu³ cá²hon³ hi³ cuéh³² jáh³ hláɨh¹ hí³ jáɨ¹³ hi³ ná¹ho² hi³ hau³, ca³la³ ñí¹ ca³lɨ³tí³ la³ cun³ hi³ má²ca³juáh³ jáun² Dió³².

18 Jáun² né³, tsá²mɨ³ má²lɨ́²jɨen¹ hnú² hí³
dá² lɨ́n³ juú² chín¹ hi³ jmu² jáun² héih³²
ñí¹con² tsá² ná¹lɨ́n³ re²¹ zian² tá¹ cáun²
hngá¹máh³ bíh¹.

18

Jmɨ́¹ já¹hín³ juú² Babilonia

1 Jmɨ́¹ má²lɨ³² jáun² né³ ca³jɨen¹ jná¹³
siáh³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ja³
hñu³mɨ³cuú²; tsá² hí³ né³ ho² jáɨ¹³ quien²
lɨ́n³². Jmɨ́¹jáun² táɨ³ tá¹ cáun² cuá¹ hué²¹ joh¹
hi³ quian³² tsá² hí³.
2 Tsá² hí³ né³ ca³hléh³ tiá³ lɨ́n³² hi³ ca³juáh³:
¡Má²já²hín³, cu³tí³ má²já²hín³ bíh¹ Babilonia
juú² chín¹!
Ñí¹ tionh¹ tsá² hláɨnh¹ bíh¹ má²cá²jéinh³²
juú² jáun²,
ñí¹ tionh¹ la³jánh³ dú¹ ñí¹ jmɨ́²chí³ hláɨnh¹,
hi³ má²lɨ́³ siáh³ za³ la³jánh³ dú¹ ñí¹ quiuh²¹
tan³², la³ cun³ tan³² hláɨh¹ tan³² hon²,
jáh³ tiá² jɨn².
3 Quí¹ juú² jáun² jmɨ́¹ lɨ́n³ la³jmɨ́¹ lɨ́n³ jan²
tsá²mɨ³ juón¹ hi³ má²quioh²¹ la³jɨ́n³²
tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³,
hi³ tsáu² né³ ca³lɨ³ hen² cun³quionh³ mu² ráu³
hi³ lɨ́³ hi³ juón¹ tsú² jáun².
Jɨ³ tsá² ná¹lɨ́n³ re²¹ uá²jaɨ³² lɨ́¹ ca³jmu³ ca³tsau³
quionh³ tsú²,
hi³ tsá² zia³² hi³ ñi³jmú¹ ñi³hna¹ siáh³, tsá²
zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³,
má²ca³lɨ³ hánh³ cun³quionh³ la³jɨ́³² hi³ jmɨ́¹
dí¹quiaunh²¹ jáun² tsɨ́³ tsú².
4 Jmɨ́¹jáun² ca³náɨ³² jná¹³ siáh³ hi³
ñí¹ca³hléh³ jan² tsáu² hñu³mɨ³cuú² hi³
ñí¹ca³juáh³:
Huen³ hnoh² já¹ juú² nɨ́², hnoh² tsá² tionh²
jo³uón³² jná¹³,
hi³ jáun² tiá² tsa³tsáɨnh² hnoh² tso³ quioh²¹
juú² nɨ́²,
hi³ sa³jun³ má¹tsoh¹ náh² siáh³ honh² la³
cun³ hi³ ma³tso² juú² nɨ́² tsɨ́³.
5 Quí¹ la³ tɨ³ hñu³mɨ³cuú² bíh¹ má²ca³ta³ná¹juɨ²¹
tsáu¹³ juú² nɨ́²;
hi³ Dió³² né³, má²tsau³² tsɨ́³ ca³tɨ²¹ la³jɨ́³² hi³
hlah³ hi³ hó³² hi³ jmú² juú² nɨ́².
6 Jáun² jéinh¹ ñí¹con² juú² nɨ́² la³ cun³ rón³² lɨ́³
hi³ má²ca³jmúh³² tsú² tsá² siánh³,
ma³hmah²¹ ñí¹con² tsú² tun³ nió³ la³ cónh³
bíh¹ hi³ má²ca³jmú³.
Hinh²¹ náh² tsú² mu² ráu³ má²zéih¹ tun³ nió³
la³ cónh³ bíh¹ hi³ ca³hinh³ tsú² jáun²
tsá² siánh³.
7 La³ cun³ rón³² hi³ ca³ma³quien² juú² nɨ́²
hnga²
jɨ³ hi³ ca³jmú³ tonh² hi³ ma³zian² re² tɨn²
cu³tí¹³,
la³ jáun² ma³tson¹³ náh² tsú² hi³ zian² hi³
chéɨ³ hi³ uóu³²;
quí¹ hí³ jlánh¹ lɨ́n²³ hñu³ tsɨ́³ la³ lá²:
Lá² cuá¹tón²¹ jná¹³ la³jmɨ́¹ cuá³ jan² tsá²mɨ³
lɨ́n³ re²¹,
ha³ tiá² hnáɨ³ yáh³ jná¹³,
hi³ jáun² hí¹ cónh³ yáh³ tiá² lɨ³ cuo² jná¹³ he³
dá² jaun³² hi³ ho² hi³ jngɨh² tsú².
8 Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ quiunh²¹ tsú² la³jɨ́³²
uu³mí²tsɨ³² cáun² jmáɨ¹ cu³tsa³² la³ lá²;
hi³ hiá¹ tsán¹³ tsá² joh¹,
hi³ ná¹ho² ná¹jngɨh²,
hi³ já³² ho³cuóun³.
Hi³ má¹lɨ³² jáun² né³ có³² siáh³ juú² jáun²
cun³quionh³ sɨ́²;
quí¹ Dió³², Tsá² má²lɨ́²ra³tsa² hí³ héih³² dá²
jan² Tsá² ho² pí³ bíh¹.
9 Má¹jáun² má²ho³ má²jngɨh³ lɨ́n³² tsá²
ná¹lɨ́n³ re²¹ zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³, hi³
chá³² hlah³ lɨ́n²¹ tsɨ́³ nɨ́¹ má¹ca³jɨ́e³ tsú²
mí²ñí¹ hi³ má²cau³² juú² jáun². La³ nɨ́² bíh¹
jeinh²¹ tsá² ná¹lɨ́n³ hí³ re²¹, tsá² lɨ́¹ ca³jmu³
ca³tsau³ quionh³ juú² lɨ́n³ jáun² la³jmɨ́¹ lɨ́n³
jan² tsá²mɨ³ juón¹, juú² hi³ ca³jmú³ hi³
ná¹zian² tsú² re² tɨn² cun³quionh³ la³jɨ́³² hi³
jmɨ́¹ zioh².
10 Ñí¹ uóunh³ tionh² bíh¹ tsú² jɨ́e³ cun³ñí¹
hi³ juénh² ca³tɨ²¹ la³ cun³ hi³ má²má²tso² juú²
jáun² tsɨ́³, hi³ ná¹juáh²³ la³ lá²:
¡Hóh³², hen³ ma³ hlah³!
¡Jlánh¹ juon²³ hnú², hnú² Babilonia juú²
chín¹, juú² pin³!
Sa³ cu³diá²jan² pih²¹ la³ lá² bíh¹ ca³ta³tsɨn¹
hnú² héih³².
11 Ja³bí¹ tsá² zia³² hi³ ñi³jmú¹ ñi³hna¹ zian²
tá¹ cáun² hngá¹máh³ siáh³ ho³ jngɨh³ hi³
chá³² hlah³ tsɨ́³ hi³ ca³tɨn¹ juú² jáun², quí¹
tiú²uú² hin² zian² yáh³ tsá² lɨ́¹³ lá³² hi³ hna²
tsú²,
12 uá¹la³ cun³: cú¹mí¹niau²¹, mí¹ñí²
cú¹tiáu², quɨ́n¹ zɨ́n³ chú³² jniá³, máɨ³ pih²¹
zɨ́n³ hi³ téh²³ tsú² perla, hmɨh³² chu²¹ hi³
lɨ́³ cun³quionh³ mí²ñi³² hi³ huéh²³ tsú² chí²
ta³ náɨ² lino, hmɨh³² mí²ñi³² hmá¹³ jáh³, la³
cun³ hmɨh³² quian²¹ hin³² zɨ́n¹³ pin³, jɨ³ hi³
quian²¹ hin³² dáɨn³ nɨ́² siáh³; la³jɨ́³² ñí¹ hmá²
ja³² má²ró³², la³jɨ́³² hi³ lɨ́³ cun³quionh³ ján¹
cuó² quioh²¹ jáh³, la³jɨ́³² hi³ lɨ́³ cun³quionh³
hmá² hmuh²¹ lɨ́n²¹, mí¹ñí² mí²niáu³ bronce,
mí¹ñí² hierro, jɨ³ hi³ lɨ́³ cun³quionh³ cún¹
tiáu² hi³ téh²³ tsú² marmol nɨ́²;
13 cuáh¹³ hmá² canela, la³jɨ́³² ñí¹ háu²
má²ró³², ziún², jmɨ² má²ró³², no¹ má²ró³²,
mu² ráu³ mɨ³ uóun²jɨeh¹³, no¹ quioh²¹ hmá²
olivo, juɨ²¹ cuú²miih²¹ la³ñí¹, cuú²miih²¹,
cuá¹juɨ́², *já¹ziáh², tsa³cuá¹, hmá² lɨh³² cu-
ounh³² jáh³, hi³ la³ jɨ³ tsáu² yáh³ nɨ́² siáh³ jmɨ́¹
hna² tsú².
14 Jáun² záɨh³² tsú² juú² jáun² la³ lá²:

La3jí32 bíh1 la3 cun3 hi3 jlánh1 jmí1
dí1quiaunh21 honh2 hnú2,
ti3 có32 bíh1 má2cá2quin3,
hi3 la3jí32 hi3 jlánh1 hmuh21 hi3 jlánh1 chú32
jniá3, má2ca3yéin2 bíh1,
hi3 jáun2 ¡hí1 cónh3 yáh3 tiú2uú2 lí13 jáuh3
ñí1con2 nú2!
15 Tsá2 jmú2 tsá2 hna2 la3jí32 hi3 ní2, tsá2
ca3li3 hánh3 cun3quionh3 hi3 ca3láih13 hi3
jmu2 ta21 ní2 tá1tonh1 ñí1 uóunh3 cun3ñí1 hi3
juénh2 tsú2 la3 cun3 tí3 hi3 má2má2tso2 juú2
jáun2 tsí3. Tsá2 hí3 ho3 jngih3, hi3 niau21 hlah3
lín21 tsí3,
16 hi3 hóh32 hi3 juáh3 la3 lá2:
¡Hóh32, hen3 ma3 hlah3!
¡Hen3 ma3 juo23 juú2 chín1 ní2 hi3 jmí1 jniá3
la3jmí1 jniá3 jan2 tsá2mi3
hi3 quih32 hmih32 mí2ñi32 lino hi3 lí1 zín13
pin3 ji3 hmih32 dáin3 ní2 siáh3,
hi3 cuá1tú1 cuá1láin1 cun3quionh3
cú1mí1niau21, quín1 zín3 chú32 jniá3,
ji3 mái3 pih21 zín3 ní2 siáh3;
17 sa3 cun3quienh13 la3 lá2 bíh1 já1hín3 la3 cun3
la3jí32 hi3 jmí1 zioh2 juú2 ní2!
Jáun2 la3jín32 tsá2 ná1chín1 tiáunh1 hñu3
mu2, tsá2 ná1quian32 mu2, ji3 tsá2 ñi3jmú1
ñi3hna1 ní2, la3 cun3 la3jín32 tsá2 jmu2 ta21 hi3
ñi3tú1 ñi3lin13 ñí1 jmí2miih21, ñí1 uóunh3 bíh1
ca3ta3tonh1
18 jmí1 ca3jíe3 jáun2 mí2ñí1 hi3 má2cau32
juú2 jáun2, jáun2 ca3ti3 ca3hóh32 hi3 ca3juáh3:
—¡Jmí1líh3 bíh1 tiú2uú2 chauh1 dí2 siáh3
cáun2 juú2 hi3 cu3 hi3 ren3 quionh3 juú2 chín1
ó32!
19 Hi3 jáun2 la3jín32 tsá2 hí3 ca3qui3 ca3tóh3
hliáu2 chí1 hi3 ca3ho3 ca3jngih3, hi3 ná1jéinh32
hlah3 hi3 juáh3 la3 lá2:
¡Hóh32, hénh3 ma3 hlah3!
¡Jlánh1 juo23 juú2 chín1 ní2!
Já2 cun3quionh3 la3jí32 hi3 zioh2 hí3 bíh1
dí2 jmí1 má2ca3li3 hánh3 ji3lin2 tsá2
ná1quian32 mu2 ñí1 jmí2miih21.
¡Sa3 cun3quienh13 la3 lá2 bíh1 já1hín3!”
20 Ti3la3 hnoh2 má1ná1, ma3hiún13 náh2
honh2 hi3 ca3tin1 juú2 jáun2,
hnoh2 tsá2 qui3 tionh2 náh2 hñu3mi3cuú2,
hnoh2 tsá2 má2ná1quiánh1 joh1 Dió32,
ji3 hnoh2 tsá2 ná1lín3 náh2 ti32 tsá2 quian32 jë1
Dió32,
ji3 hnoh2 tsá2 ná1lín3 *ti32 jë1 Dió32 ní2 siáh3,
quí1 má2lí2ra3tsi32 bíh1 Dió32 héih32 ñí1con2
juú2 ní2 cun3ñí1 hi3 ca3tin1 hnoh2.
21 Jáun2 jan2 tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 tsá2 pin3
lín32 ca3can3 cá2 mái3 quín1 pa21 lín21 hi3
tí3 la3jmí1 tí3 quín1 hi3 daih32 tsú2 cuú2, hi3
ca3tón32 dí2 quín1 jáun2 hñu3 jmí2miih21, hi3
jáun2 ca3juáh3:
Hnú2 Babilonia juú2 chín1,
la3 ní2 bíh1 tsa3hín3 nú2, la3jmí1 juóun32 tsú2
tsáu2 hué32 tiá3 lín32,
hi3 jáun2 hí1 jan2 bíh1 tiú2uú2 hin2 chauh1
hnú2.
22 Cun3 tiú2uú2 hin2 jmu3 bíh1 sun1 ja1 hñú3
hi3 cóh32 tun32 pih21 hi3 cai32 tsú2,
sa3jun3 uú2 jiéi32 tsú2 hmá2 tá2 le2,
hi3 sa3jun3 uú2 jiéi32 tsú2 siáh3 mí1ñí2
trompeta;
hí1 jan2 yáh3 tsá2 jmu2 li3ua3 cáun2 ta21
tiú2uú2 li3 zian2 ñí1con2 hnú2,
sa3jun3 uú2 ne3 tsú2 mah1 quioh21 quín1 hi3
daih32 tsú2 cuú2.
23 Hí1 cáun2 yáh3 joh1 sí2 tiú2uú2 jnia3,
sa3jun3 uú2 ne3 tsú2 jái13 hi3 hleh32 tsá2mi3
tsá2ñuh2, tsá2 jenh13 cuo2;
la3 jáun2 bíh1 lí13 quí1 tsá2 jmú2 tsá2 hna2 joh2
hnú2 bíh1 tsá2 jlánh1 jmí1 ná1quien2 tá1
cáun2 hngá1máh3,
hi3 la3jín32 tsá2 zian2 tá1 cáun2 hngá1máh3
bíh1 ca3li3can2 cun3ñí1 hi3 jlánh1
ca3lin3 hnú2 jan2 tsá2 hláinh1.
24 Quí1 juú2 ní2 bíh1 ca3ta3can1 jmí2hán1
tsá2 ca3lin3 ti32 jë1 Dió32, ji3 la3jín32 tsá2 joh1
Dió32 ñí1 hná1 ní2, la3 má2quionh3 jmí2hán1
la3jín32 tsá2 ca3jngah3 tsáu2 tá1 cáun2 cuá1
hué21 ní2 ní2 siáh3.

19

Má2tsú2 má2jónh32 tsú2 Dió32 hñu3mi3cuú2

1 Jáun2 né3, jmí1 má2li32 jáun2 ca3nái32 jná13
cáun2 mah1 tiú2 jan32 cu3tí13, hi3 lí3 la3jmí1 lí3
hi3 ñí1hleh21 ca3la3 juóun32 hmíh1 cu3tí3 tsáu2
hñu3mi3cuú2, hi3 ñí1juah21 la3 lá2:
¡Hénh3 ma3 chun1 Dió32!
Ñí1con2 Dió32 bíh1 ja32 hi3 lí13 liáun3 tsú2;
hnga2 hí3 bíh1 ca3tin1 li3 quien2,
hi3 hnga2 hí3 bíh1 siáh3 ho2 pí3,
2 quí1 hí3 bíh1 Tsá2 rá2tsi32 héih32 re2 la3 cun3
ca3ti21,
quí1 má2lí2ra3tsi32 bíh1 tsú2 héih32 ñí1con2
juú2 hi3 lí3 jáun2 la3jmí1 lín3 jan2
tsá2mi3 juón1,
tsá2 jlánh1 jmí1 hliah23 hí3 cuá1 hué21
cun3quionh3 la3jí32 hi3 jmí1 jmú2 jmí1
tsau32.
Dió32 bíh1 má2lí2jéinh32 ñí1con2 tsú2 ca3ti21
hi3 ca3táin2 jmí2hán1 *tsá2 jmí1
má2ná1hlánh1 joh1 Dió32.
3 Jáun2 ñí1ca3juáh3 siáh3 tsá2 hí3 cónh3í1 cu3
jéin32:
¡Hénh3 ma3 chun1 Dió32!
Mí2ñí1 hi3 má2caun32 tsá2mi3 juón1 hí3
má2ná1cua32 ca3la3 cun3 jmí1hi3nio2
bíh1.
4 Jmí1jáun2 tán1 quiu3quiun3 tsá2daun32 hí3
la3 má2quionh3 tá1 quiun3 tsá2cuú2 tsá2chín3
hí3 ca3tiánh3 ná1hin3 ca3la3 ti3 hué32 hi3

ca3ma3tsu3 ma3jónh32 Dió32 Tsá2 cuá1tón21
hí3 ñí1 hmá2si1, hi3 ca3juáh3 la3 lá2:
—¡Tson2 bíh1 la3 jáun2! ¡Hénh3 ma3 chun1
Dió32!
5 Hi3 jáun2 chu3 jo2 ñí1 zeh1 jáun2 hmá2si1
ñí1ja21 siáh3 cáun2 mah1 hi3 ñí1ca3juáh3:
¡Ma3tsú1 ma3jonh21 náh2 Dió32
la3jín32 hnoh2 tsá2 má2ná1hlánh1 náh2 joh1
Juo13 dí2,
tsá2 tanh23 náh2 tsú2 ta21,
la3jín32 tsá1míh1 ji3 tsá2 má2lieih21!

Jmái1 hi3 jenh13 cuo2 Tsá2 lín3 Já1ziáh2 míh1

6 Jmí1 li21 jáun2 ca3nái32 jná13 cáun2 mah1
lí3 la3jmí1 lí3 hi3 ñí1hleh21 juóun32 lín32 tsáu2,
la3jmí1 lí3 hi3 ñí1hén13 cáun2 jmí2 cua3 pa21,
hi3 ñí1hén13 tiá3 lín32 la3jmí1 niéih3 mah1
quioh21 miíh32, hi3 ñí1juah21 la3 lá2:
¡Hénh3 ma3 chun1 Dió32!
Quí1 Dió32 Juo13 dí2 Tsá2 cú2 juenh2
má2cuá1ho2 jái13.
7 ¡Cuí1 jmú13 dí2 tsah1,
cuí1 má1hiún13 dí2 tsí3,
ji3 hi3 cuí1 má1quien13 dí2 siáh3 Dió32,
quí1 má2cá2chó32 bíh1 jmái1 hi3 jenh13 cuo2
Tsá2 lín3 *Já1ziáh2 míh1,
quí1 má2cuá1hún1 bíh1 hua3jan21 tsá2mi3 tsá2
má2nióh32 tsú2 jái13 quionh3!
8 Hi3 tsá2mi3 hí3 né3 má2hiauh32 cáun2 hmih32
tiáu2 jon3 hi3 lí3 quionh3 mí2ñi32 lino
hi3 quíh32;
cáun2 hmih32 zín3 lín32 bíh1 hi3 jáun2, hi3 ji2
cu3tí3,
quí1 cun3quionh3 hmih32 tiáu2 jáun2 bíh1
lí2lin1 hi3 Dió32 ti32 tsí3 la3jí32 ta21 hi3
ca3jmú3 jáun2 tsá2 joh1.
9 Jáun2 tsá2cuú2 tsá2ta3 hí3 Dió32 ca3zái3
jná13 la3 lá2:
—Tón3 ñí1 sí2 jái13 lá2: "Jlánh1 jmí1 ren2 tsá2
má2ná1tén1 hi3 ja3jmú3 má32 jmái1 ñí1 jenh13
cuo2 Tsá2 lín3 *Já1ziáh2 míh1'".
Hi3 ca3juáh3 siáh3:
—La3jí32 jái13 ní2 dá2 ja3 tá2chi21 ñí1con2
hnga2 bíh1 Dió32.
10 Jmí1jáun2 ca3quinh2 jná13 ti3 rá1hin3 ta3
ñí1 tsá2 hí3, hi3 ca3li3hnó32 jná13 má1tsú1
má1jonh21 tsú2, ti3la3 tsá2 hí3 né3 ca3juáh3:
—Ha3 lí2 jmú2 hnú2 la3 ní2; quí1 ja3bí1 jan2
tsá2 lín3 quian21 Dió32 bíh1 jná13 la3jmí1 lín3
ní2 hnú2 la3 má2quiúnh1 nú2 la3jín32 jo3 renh2
nú2, tsá2 ná1hleh32 hí3 jú1 tson2 quioh21 Jesús.
Dió32 dá2 ma3tsú1 ma3jonh21. Quí1 li3ua3 jan2
tsá2 hleh32 jú1 tson2 quioh21 Jesús bíh1 hleh32
jái13 hi3 cue32 Jmí2chí3 Chun1 hñu3 tsí3, la3
cun3 qui3 hleh32 jáun2 li3ua3 jan2 tsá2 lín3 *ti32
jë1 Dió32.

Tsá2 cuá1tsin1 tsa3cuá1 tiáun2

11 Jmí1 li21 jáun2 né3 ca3jíe32 jná13 hi3
há2na21 hñu3mi3cuú2, jáun2 né3 ja3 jan2
tsa3cuá1 tiáun2; Tsá2 cuá1tsi21 cu3hna21
tsa3cuá1 hí3 né3 jmái2 "Tsá2 Chun1 Tsá2
má2tí32 jë1'". Hí3 bíh1 rá2tsi32 héih32 re2 ji3
hi3 jmu2 siáh3 hniéi2.
12 Mí1ñí1 Tsá2 hí3 lí3 la3jmí1 lí3 zíh1 sí2, hi3
chí1 tsú2 né3 ná1hun1 hliáun3 *có2ron1ná1, hi3
la3 ná1hun1 chí1 tsá2 ho2 jái13; hi3 tón32 siáh3
cáun2 hi3 jmái2 tsú2 hi3 tiá2 hin2 cuoh2 hí1
jan2, jí32la3 hnga2 bíh1 tsú2 ñi32 he3 lánh3
hnió3 juáh3 hi3 jáun2.
13 Tsá2 hí3 quih32 siáh3 cáun2 hmih32
má2ná1quí1 ná1quíeh1 jmi2, hi3 hi3 jmái2 tsú2
né3 lí3 "Jë1 Dió32".
14 Jáun2 hliáu3 tsá2 zian2 hñu3mi3cuú2 né3
hí1ja3táunh1 siáh3 cu3hna21 tsú2 hi3 ná1tsin1
tsa3cuá1 tiáun2. Tsá2 hí3 ná1quih32 hmih32 hi3
lí3 mí2ñi32 lino chu21, hi3 tiáu2, hi3 ji2.
15 Hi3 jáun2 ho3 Tsá2 chín1 hí3 né3
chi21 siáh3 cáun2 mí1tái3 hmu3 lín32 tá1
tun3 jo21, hi3 cun3quionh3 mí1tái3 jáun2
né3 tsa3ma3tsan2 tsú2 tsá2 zian2 tá1 cáun2
hngá1máh3, la3jín32 tsá2 hon2 Dió32. Hí3
bíh1 Tsá2 cuá32 hi3 cuá1ho2 jái13 cun3quionh3
cáun2 hmá2híh1 hi3 lí3 mí1ñí2. Hí3 bíh1 Tsá2
jmu3 hi3 quiunh21 tsáu2 la3 cun3 rón32 hi3
cuá1míh23 tsí3 Dió32 Tsá2 cú2 juenh2, la3 jan2
tsá2 há2 zauh32 ñí1 quiauh32 tsú2 jmaih21 mi3
uóun2jieh13.
16 Tsá2 hí3 tón32 ha1 hi3 jmái2, ji3 tsoh2
quiú1 tsú2 siáh3, hi3 juáh3 la3 lá2: "Re21
Juo13 tsá2 ná1lín3 re21 ji3 Tsá2 chín1 Juo13 tsá2
ná1chín1'".
17 Jmí1jáun2 ca3jien1 jná13 jan2 tsá2cuú2
tsá2ta3 Dió32 hi3 zenh2 la3 re2 ñí1 he2 hiú2.
Tsá2 hí3 né3 ca3hóh32 ca3la3 hi3 chi21 tiú2
mah1 tiú2 jan32, hi3 ca3záih3 la3jín32 quiuh21
tan32, jáh3 ranh32 chi3cuú2, hi3 juáh3 la3 lá2:
—¡Ñá2tú1 ñá2lin3 hnoh2, cuú1ngih21 náh2
ñí1 ní2 hi3 ñá1cú1 ñá1hính3 náh2 má32 hi3
má2jmu3 Dió32 hliáun3 cu3tí3,
18 hi3 ñá1cú1 ñá1hính3 náh2 ngú13 tsá2
ná1lín3 re21, ngú13 tsá2 ná1lín3 juo13 hliáu3,
ngú13 tsá2 jlánh1 ná1pin3, ngú13 tsá2 ná1tsin1
tsa3cuá1, ji3 la3 má2quionh3 ngú13 tsa3cuá1
joh1 tsú2 ní2 siáh3, ca3la3 jánh3 dú1 ñí1
tsáu2, uá1 hi3 tsá2 zian2 hi3 ca3tin1 hmóu32,
ho3lá2dá2 tsá2 má2ná1hlánh1 joh1 tsáu2, uá1
hi3 tsá1míh1 uá1 hi3 tsá2 má2lieih21!
19 Jmí1 má2lí2nái32 jná13 jái13 jáun2 né3,
ca3jien1 ná1 jáh3 hláih1 hí3 la3 má2quionh3
la3jín32 tsá2 ná1lín3 re21 tá1 cáun2 hngá1máh3,
ji3 la3 má2quionh3 siáh3 la3jín32 hliáu3 joh1 hi3
má2ná1ngih32 hi3 má2jmu3 hniéi2 ñí1con2 Tsá2
cuá1tsin1 hí3 tsa3cuá1 la3 má2quionh3 siáh3
hliáu3 joh1.
20 Ti3la3 jáh3 hláih1 hí3 né3 ca3janh32 bíh1
hi3 ca3li3tson3 la3 má2quionh3 ti32 jë1 Dió32

tí¹já¹² joh¹, tsá² jlánh¹ jmí¹ jmu² hí³ li²¹ hi³ lí³ hua³jueh³² cha¹³ jáh³ hí³, hi³ tí² má²can² tsá² má²ca³héi³ hí³ li²¹ quioh²¹ jáh³ hláɨh¹ hí³, la³ cun³ tsá² má²tsú² má²jónh³² nóh³² dí¹láɨn¹ jáh³ hí³ yáh³. Jáun² jáh³ hí³ né³, la³ má²quionh³ tɨ³² jë¹ ca³sunh³ chu³ sí² ta³ liéih³², ñí¹ tioh³ jáun² juɨ²¹ quín¹ azufre hi³ ná¹cua³² sí² chéi³ cu³tí¹³.

21 Hi³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun² né³, cun³quionh³ mí¹táɨ³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹ hi³ chi²¹ jáun² ho³ Tsá² cuá¹tsɨn¹ hí³ tsa³cuá¹ bíh¹ ca³hiá² cá²tsan³, hi³ jáun² la³jín³² bíh¹ quiuh²¹ tan³² lah³ má³² quionh³ ngú¹³ la³jín³² tsá² hí³.

20

Cú² mei²¹ mii² rá²hñéih¹ tsá² hláɨnh¹

1 Hi³ jáun² né³, ca³jɨen¹ jná¹³ siáh³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ cuá¹son² hñu³mɨ³cuú², hi³ zianh³² cáun² llave quioh²¹ hñu³ háunh³, la³ má²quionh³ cáun² cá²den¹ná¹ jueh³².

2 Jáun² hí³ né³ ca³zanh³ jáh³ hláɨnh¹ chín¹, jáh³ hláɨnh¹ qui³ zian² hí³ má²cá²jmáɨ¹ lín²¹, tsá² hláɨnh¹ lí¹ tú² lí¹ hna² hí³ tsáu², la³ cun³ *Satanás bíh¹ hí³, hi³ jáun² ca³hñéih³² dí² tá¹ cú² mei²¹ mii²;

3 hi³ jáun² ca³tón³² dí² hñu³ háunh³ jmí¹ lɨ²¹ jáun², hi³ ca³jnáɨ³² dí², ca³jna³ tsú² tiá³ lín³² ho³hñú¹³, jáun² tiú²uú² lí¹³ ma³can² jáh³ hláɨnh¹ hí³ tsá² zian² hngá¹máh³ lá² ca³la³ ñí¹ ca³tsɨn¹³ tá¹ cú² mei²¹ mii²; má¹lɨ³² jáun² né³ záɨnh³ siáh³ cónh³í¹ cu³tiá³.

4 Jmí¹jáun² ca³jíe³² jná¹³ hliáun³ hmá²sɨ¹, hi³ ñí¹ hmá²sɨ¹ jáun² né³ ca³na³tsín³² tsá² má²lí²héi³ jáɨ¹³ hi³ ra³tsɨ³² héih³². Ja¹ quioh²¹ tsá² hí³ né³ ca³jɨen¹ jná¹³ jmí²chí³ joh¹ tsá² má²cá²hiá² cá²tsan³ hi³ ca³jngah³ tsáu² cun³ñí¹ hi³ hleh³² jáɨ¹³ hi³ ca³tɨn¹ Jesús, jɨ³ cun³ñí¹ hi³ ca³tɨ²¹ jáɨ¹³ quioh²¹ Dió³². Tsá² hí³ dá² tiá² ca³ma³tsu³ ma³jónh³² yáh³ jáh³ hláɨnh¹ hí³, sa³jun³ nóh³² hi³ dí¹láɨn¹ jáh³ hí³, hi³ sa³jun³ ca³hen³ tsú² siáh³ hi³ taun³ li²¹ quioh²¹ jáh³ hí³ chí¹quie¹³ ho³lá²dá² cuo². Hi³ jáun² bíh¹ má²ca³jenh¹³ tsá² hí³, hi³ má²ná¹ho² jáɨ¹³ quionh³ Cristo tá¹ cú² mei²¹ mii².

5 Zian² cónh³í¹ cu³ nió³ tsá² má²cá²tsan³ hi³ tiá² má²ca³jenh¹³, tɨ³la³ jenh¹³ tsú² ca³la³ ñí¹ ca³tsɨn¹³ cú² mei²¹ mii² máh³; quí¹ hi³ la³ñí¹ ca³jenh¹³ bíh¹ tsáu² ja¹ hla¹ jmí¹jáun².

6 Hénh³ ma³ jmí¹ ren² tsá² chun¹, tsá² ca³jenh¹³ la³ñí¹, quí¹ tiú²uú² pí³ ho² yáh³ hmú³² ñí¹ má²tun³ hi³ ca³tɨn¹ tsá² hí³, tɨ³la³ tsá² hí³ dá² má²ná¹lín³ mí²tsáu² joh¹ Dió³² quionh³ Cristo bíh¹, hi³ jáun² tsá² hí³ hau³ jáɨ¹³ quionh³ Cristo tá¹ cú² mei²¹ mii².

Tsá² lí¹ quí² lí¹ cha³² hí³ tso³ má²tánh³² ñí¹ hlah³

7 Jáun² ní¹ má¹ca³tsɨn¹³ cú² mei²¹ mii² né³, má²liáun³ bí¹ siáh³ Satanás ñí¹ cuá¹jnaɨ³² jáun²,

8 hi³ jáun² má²tsa³ma³can² siáh³ tsá² zian² tá¹ quiún³ cuoh¹ cuá¹ hué²¹ lá²; la³ cun³ Gog yáh³ quionh³ tsá² zian² ñí¹ hu²¹ cuo² tsú², tsá² Magog, hi³ jáun² tsá² hí³ cuú¹ ngɨh¹³ hi³ jmu³ hniéi²; tsá² juóun³² hmíh¹ cu³tí³ bíh¹ tsá² hí³, la³juah²¹ dúh¹ záɨ¹ táh¹ hi³ tioh³ can³² jmí²miih²¹.

9 Jáun² ja³taunh²¹ tsú² hi³ ca³jmú³ ná¹yanh³² tá¹ cáun² hué³², hi³ ca³ñí¹jmú¹³ ná¹pí² ná¹danh³² la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ tionh¹ tsá² joh¹ Dió³², la³ cun³ tsá² zian² juú² hi³ jlánh¹ hnio³ jáun² Dió³², tɨ³la³ hñu³mɨ³cuú² ca³táh³ cáun² sí² hi³ jáun² ca³cáun³ ca³la³ jín³² tsá² hí³.

10 Hi³ jáun² tsá² hláɨnh¹ tsá² jlánh¹ jmí¹ má²cau² quioh²¹ tsá² hí³ né³ ca³tón³² tsú² chu³ sí² ñí¹ tioh³ juɨ²¹ quín¹ azufre hi³ ná¹cua³² sí² chéi³ cu³tí³, ñí¹ má²cuá¹hún¹ jáun² jáh³ hláɨh¹ hí³ la³ má²quionh³ tsá² jlánh¹ jmí¹ juáh²³ hí³ hi³ cuá¹lín³ *tɨ³² jë¹ Dió³²; ñí¹ jáun² bíh¹ ma³tso² tsú² tsí³ hi³ jlánh¹ huáh² lín³² tsí³ ca³la³ huá² la³ jma² la³ cun³ jmí¹hi³nio² cu³tí³.

Tsá² cuá¹tón²¹ ñí¹ hmá²sɨ¹ tiáu² ra³tsɨn² héih³² tsáu²

11 Jmí¹ lɨ²¹ jáun² né³ ca³jíe³² jná¹³ cáun² hmá²sɨ¹ tiáu², ñí¹ jáun² né³ cuá¹tsɨ²¹ jan² tsáu². Jáun² cuá¹ hué²¹ né³ quionh³ la³jí³² hi³ jniá³ chi³cuú² ca³cuóun³ bíh¹ ñí¹ hó²¹ñí¹ Tsá² hí³, ha³ tiú²uú² lin¹ ñí¹ cá¹jnia³ yáh³.

12 Jmí¹jáun² ca³jɨen¹ jná¹³ hla¹ tsá² má²cá²tsan³, la³jín³² tsá¹míh¹ jɨ³ tsá² má²lieih²¹, hi³ ná¹táun³ ta³ ñí¹ Tsá² cuá³ hí³ ñí¹ hmá²sɨ¹ jáun²; jmí¹jáun² ca³qui³ ca³nia³ tsú² sí². Ca³niá³ bíh¹ siáh³ cónh³í¹ cáun² sí², sí² hi³ ná¹tiáunh¹ tsá² hiáuh³ jmáɨ¹ hi³ lí¹³ zian². Jmí¹jáun² ca³ta³tsɨn¹ héih³² la³jín³² hla¹ hí³ la³ cun³ rón³² lí³ hi³ jmí¹ má²rá¹tón³² la³jí³² sí² jáun², lin¹ la³ cun³ rón³² lí³ ta²¹ hi³ ca³jmú³.

13 Hi³ jáun² jmí²miih²¹ ca³jɨenh³ hla¹ hi³ jmí¹ tiáunh¹ tɨ³ ñeh² quioh²¹, jáun² hmú³² né³ la³ má²quionh³ ñí¹ tiáunh¹ tsá² má²cá²tsan³ ca³jɨenh³ siáh³ hla¹ tsá² jmí¹ tiáunh¹ ñí¹ jáun², hi³ jáun² ca³ta³tsɨn¹ héih³² ma³ quin³² ma³ jan³² la³ cun³ lí³ ta²¹ hi³ ca³jmú³.

14 Jáun² hmú³² né³ la³ má²quionh³ ñí¹ jmí¹ tiáunh¹ jáun² tsá² má²cá²tsan³, ja¹ sí² jáun² bíh¹ já¹taunh²¹. Ñí¹ ná¹cua³² jáun² sí² né³ lí³ hmú³² ñí¹ má²tenh³.

15 Hi³ jáun² li³ua³ jan² tsá² tiá² tsauh³ hi³ jmáɨ² ñí¹ sí² hi³ rá²tiáunh¹ tsá² hiáuh³ jmáɨ¹ hi³ lí¹³ zian² né³, ja¹ sí² jáun² bíh¹ já¹taunh²¹ siáh³ la³jín³² tsá² hí³.

21

Chi^{3}cuú^{2} hmaɨ^{21} quionh^{3} cáun^{2} hué^{32} hmaɨ^{21}

1 Jmí^{1} lɨ^{21} jáun^{2} né^{3} ca^{3}jíe^{32} jná^{13} cáun^{2} chi^{3}cuú^{2} hmaɨ^{21}, jɨ^{3} cáun^{2} hué^{32} hmaɨ^{21} siáh^{3}; quí^{1} chi^{3}cuú^{2} jɨ^{3} hué^{32} hi^{3} jmí^{1} lí^{3} la^{3}ñí^{1} lí^{1} cá^{1}hin^{3} bíh^{1}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} jmí^{2}miih^{21} yáh^{3} uú^{2} zia^{32} lɨ^{3}.

2 Jáun^{2} ca^{3}jíe^{32} jná^{13} siáh^{3} juú^{2} híen^{1}, Jerusalén hmaɨ^{21} hi^{3} cuá^{1}sau^{2} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} hi^{3} ja^{3} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}, ca^{3}la^{3} hi^{3} tú^{1} láɨ^{1} re^{2} lín^{32}, la^{3}jmí^{1} cuá^{1}tú^{1} cuá^{1}láɨn^{1} jan^{2} tsá^{2}mɨ^{3} tsá^{2} má^{2}jenh^{13} cuo^{2} quionh^{3} tsá^{2}ñuh^{2} tsá^{2} má^{2}nióh^{32} jáɨ^{13} quionh^{3}.

3 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}náɨ^{32} jná^{13} cáun^{2} mah^{1} hi^{3} ja^{3} chu^{3} jo^{2} ñí^{1} zeh^{1} jáun^{2} hmá^{2}si^{1}, hi^{3} ñí^{1}ca^{3}hléh^{3} tsáu^{2} tiá^{3} lín^{32} hi^{3} ñí^{1}ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Sá^{1}ní^{2} jɨe^{3} né^{3}, ta^{3}né^{32} má^{2}cuá^{3} Dió^{32} ja^{1} quioh^{21} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2}. Ma^{3}zian^{2} Dió^{32} quionh^{3} tsú^{2}, hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} ní^{2} né^{3} lín^{13} tsá^{2} tionh^{2} jo^{3}cuo^{2} Dió^{32}, hi^{3} Dió^{32} né^{3} lín^{13} Dió^{32} Juo^{13} tsá^{2} ní^{2}.

4 Hi^{3} hí^{3} bíh^{1} Tsá^{2} zí^{32} siáh^{3} jmɨ^{2} zíh^{1} hi^{3} taɨn^{32} ñí^{1} tsá^{2} ní^{2}. Má^{1}jáun^{2} tiú^{2}uú^{2} hin^{2} jún^{3} yáh^{3}, tiú^{2}uú^{2} hin^{2} niau^{21} yáh^{3} hlah^{3} tsí^{3}, sa^{3}jun^{3} uú^{2} hau^{3} tsú^{2}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} li^{3} zia^{32} bíh^{1} hi^{3} chéi^{3} hi^{3} uóu^{32}; quí^{1} má^{2}ca^{3}nga^{2} bíh^{1} la^{3} cun^{3} hi^{3} qui^{3} jmí^{1} lí^{3} jmí^{1}tin^{2}.

5 Hi^{3} jáun^{2} Tsá^{2} cuá^{1}tón^{21} hí^{3} ñí^{1} hmá^{2}si^{1} né^{3} ca^{3}juáh^{3}:

—Sá^{1}ní^{2} jɨe^{3} dúh^{1}, ¡jná^{13} jmu^{1} hmaɨ^{21} ca^{3}la^{3} jí^{32} hi^{3} zia^{32}!

Ja^{3}bí^{1} ca^{3}juáh^{3} tsú^{2} siáh^{3}:

—Tón^{3} ñí^{1} sí^{2} jáɨ^{13} hi^{3} juah^{21} jná^{13} hná^{1} lá^{2}, quí^{1} jáɨ^{13} hú^{1}tá^{1} jú^{1} tson^{2} bíh^{1} jaun^{32}, jáɨ^{13} hi^{3} hú^{1}tá^{1} cu^{3}tí^{3} li^{3}tí^{3} bíh^{1}.

6 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}záɨ^{3} tsú^{2} jná^{13} la^{3} lá^{2}:

—Má^{2}lɨ^{32} bíh^{1}. Jná^{13} bíh^{1} lín^{3} ná^{1} huéh^{3} la^{3}ñí^{1} hi^{3} ca^{3}la^{3} ti^{3} huéh^{3} ñí^{1} cá^{1}táuh^{3} siáh^{3}, la^{3} cun^{3} Tsá^{2} zian^{2} ca^{3}la^{3} cun^{3} jmí^{1} ca^{3}li^{3}liau^{3} yáh^{3} jɨ^{3} la^{3} tɨ^{3} ñí^{1} táuh^{3} siáh^{3}. Ní^{1}juáh^{3} tsá^{2} hí^{1}quiéin^{2} tsí^{3}, jná^{13} bíh^{1} cue^{1} tsú^{2} jmáɨ^{2} hính^{3}, jmáɨ^{2} hi^{3} chí^{1}ñei^{32} hi^{3} jmu^{3} hi^{3} lí^{13} zian^{2} tsú^{2}, cáun^{2} hi^{3} lí^{1} cue^{1} cu^{3}tí^{3} bíh^{1} jná^{13} tsú^{2}.

7 Tsá^{2} cah^{13} jmáɨ^{1} bíh^{1} hiáuh^{3} la^{3}jí^{32} hi^{3} ní^{2}, hi^{3} jná^{13} né^{3} lín^{13} Dió^{32} Juo^{13} tsú^{2}, hi^{3} hí^{3} né^{3} lín^{13} jón^{32} jná^{13}.

8 Tɨ^{3}la^{3} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} juénh^{2} má^{1}ná^{1}, tsá^{2} tiá^{2} ta^{21} haɨh^{21}, tsá^{2} jmu^{2} hi^{3} hlah^{3} hi^{3} hó^{32}, tsá^{2} jngɨh^{2} tsáu^{2}, tsá^{2} jmu^{2} hi^{3} juón^{1}, tsá^{2} lín^{3} tsá^{2} hláɨnh^{1}, tsá^{2} má^{2}tsú^{2} má^{2}jónh^{32} dió^{32} tsá^{2} láɨn^{1}, jɨ^{3} la^{3}jín^{32} tsá^{2} tí^{1} jáɨn^{2} ní^{2} siáh^{3}, la^{3} cun^{3} hi^{3} hiáuh^{13} tsá^{2} la^{3} hí^{3}, hi^{3} tsa^{3}táunh^{1} chu^{3} sí^{2} bíh^{1} ñí^{1} tioh^{3} juɨ^{21} quín^{1} azufre hi^{3} ná^{1}cua^{32} sí^{2} chéi^{3} cu^{3}tí^{13}; hi^{3} jáun^{2} bíh^{1} lí^{3} hmú^{32} ñí^{1} má^{2}tenh^{3}.

Juú^{2} Jerusalén hmaɨ^{21}

9 Jáun^{2} né^{3}, jan^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32}, tsá^{2} quiaun^{3} jmí^{1} ná^{1}zianh^{32} hí^{3} uon^{2} hi^{3} ca^{3}la^{3} hi^{3} ná^{1}canh^{2} quiau^{3} ñí^{1} uu^{3}mí^{2}tsɨ^{32} hi^{3} quioh^{21} ñí^{1} ca^{3}táuh^{3}, tsá^{2} hí^{3} ja^{3} ñí^{1}con^{2} jná^{13} hi^{3} ca^{3}juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Sá^{1}ní^{2} ña^{32} ñá^{2}jɨe^{3} ñí^{1} lá^{2}, jáun^{2} jná^{13} hɨen^{21} tsá^{2}mɨ^{3} tsá^{2} jenh^{13} cuo^{2} quionh^{3} Tsá^{2} lín^{3} hí^{3} *Já^{1}ziáh^{2} míh^{1}.

10 Jmí^{1}jáun^{2} ca^{3}jau^{3} jná^{13} tsú^{2} juɨ^{32} jmí^{2}chí^{3} cáun^{2} tsi^{3} máh^{3} pa^{21}, máh^{3} ñe^{1} lín^{21}; ñí^{1} jáun^{2} ca^{3}híe^{3} tsú^{2} jná^{13} Jerusalén juú^{2} híen^{1} hi^{3} cuá^{1}sau^{2} hñu^{3}mɨ^{3}cuú^{2} hi^{3} ja^{3} ñí^{1}con^{2} Dió^{32}.

11 Juú^{2} jáun^{2} jniá^{3} ca^{3}la^{3} cú^{2}tú^{1} cú^{2}lí^{13} la^{3}jmí^{1} jniá^{3} hnga^{2} Dió^{32}. Joh^{1} hi^{3} quian^{32} jniá^{3} la^{3}jmí^{1} jniá^{3} cá^{2} máɨ^{3} quín^{1} zín^{3} chú^{32} jniá^{3}, quín^{1} jaspe, hi^{3} jniá^{3} la^{3}jmí^{1} jniá^{3} cá^{2} máɨ^{3} quín^{1} hu^{32}.

12 Juú^{2} jáun^{2} hu^{21} hñu^{3} hiah^{32} jueh^{32} lín^{32} hi^{3} ñe^{1} lín^{21}, cáun^{2} hñu^{3} hiah^{32} hó^{32} quia^{3}tún^{3} ho^{3}hñú^{13} quioh^{21}, hi^{3} ma^{3} quin^{32} ma^{3} caun^{32} ho^{3}hñú^{13} né^{3} tionh^{2} ma^{3} jan^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32}. La^{3} ma^{3} cáun^{2} ho^{3}hñú^{13} jáun^{2} ná^{1}tón^{21} hi^{3} jmáɨ^{2} ma^{3} quin^{32} ma^{3} cu^{3} nió^{3} tsá^{2} tá^{1} quia^{3}tún^{3} tsoh^{3} tsá^{2} *Israel.

13 Tɨ^{3} juɨ^{32} ñí^{1} hia^{32} hiú^{2} hó^{32} hnɨ^{32} ho^{3}hñú^{13}, hnɨ^{32} ho^{3}hñú^{13} hó^{32} tɨ^{3} la^{3} ñéi^{32}, hnɨ^{32} ho^{3}hñú^{13} hó^{32} jo^{21} tɨ^{3} la^{3} quián^{3}, hi^{3} cónh^{3} siáh^{3} hnɨ^{32} ho^{3}hñú^{13} hó^{32} tɨ^{3} juɨ^{32} ñí^{1} tá^{2}tsɨ^{21} hiú^{2}.

14 Jmíh^{1} hiah^{32} hu^{21} juú^{2} jáun^{2} hu^{21} quia^{3}tún^{3} máɨ^{3} quín^{1} hi^{3} lí^{3} mí^{1}zioh^{21} hiah^{32}, ma^{3} quin^{32} ma^{3} cá^{2} máɨ^{3} quín^{1} jáun^{2} né^{3} ná^{1}tón^{21} hi^{3} jmáɨ^{2} ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} *tɨ^{32} tsá^{2} quian^{32} jë^{1} *Já^{1}ziáh^{2} míh^{1} hí^{3}.

15 Tsá^{2} ca^{3}hléh^{3} hí^{3} ñí^{1}con^{2} jná^{13} jmí^{1} zianh^{32} cáun^{2} hmá^{2} héih^{32} hi^{3} hu^{21} jñéi^{3} lí^{2} hi^{3} lí^{3} cú^{1}mí^{1}niau^{21}, hi^{3} chá^{32} tsú^{2} héih^{32} juú^{2} jáun^{2} la^{3} má^{2}quionh^{3} ho^{3}hñú^{13} jɨ^{3} hiah^{32} hi^{3} hu^{21} juú^{2} ní^{2} siáh^{3}.

16 Juú^{2} jáun^{2} dá^{2} lí^{3} rá^{1}quiún^{3} cuonh^{1} bíh^{1}, cá^{2}ren^{2} bíh^{1} ti^{3} la^{3} hú^{3} quionh^{3} ti^{3} la^{3} cuó^{2}. Ca^{3}chá^{3} bíh^{1} tsú^{2} héih^{32} juú^{2} jáun^{2} cun^{3}quionh^{3} hmá^{2} héih^{32} jáun^{2}, jáun^{2} tí^{3} tun^{3} mei^{21} tsɨ^{21} tun^{3} nio^{2} hña^{3}láu^{3} kilómetros rá^{1}quiún^{3} cuonh^{1}, jɨ^{3} tɨ^{3} la^{3} ñe^{1} hná^{1} hiah^{32} ní^{2} siáh^{3} cá^{2}ren^{2} bíh^{1} tí^{3}.

17 Ca^{3}chá^{3} bí^{1} siáh^{3} tsá^{2} hí^{3} héih^{32} ti^{3} la^{3} hmɨh^{21} hná^{1} hiah^{32}, hi^{3} jáun^{2} tí^{3} hña^{3}láu^{3} tsɨ^{21} tu^{3}la^{3}quiún^{3} lí^{2}, quí^{1} ja^{3}bí^{1} la^{3}jmí^{1} lí^{3} héih^{32} hi^{3} cha^{32} tsá^{2}mɨ^{3}cuóun^{2} bíh^{1} lí^{3} héih^{32} quioh^{21} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}ta^{3} Dió^{32} uá^{2}jaɨ^{32}.

18 Hná^{1} hiah^{32} jáun^{2} lí^{3} cun^{3}quionh^{3} quín^{1} zín^{3} chú^{32} jniá^{3} hi^{3} téh^{23} tsú^{2} jaspe, juú^{2} jáun^{2}

né3 lí3 siáh3 quionh3 cú1mí1niau21 hngó32
la3jmí1 lí3 hu32 hngó32.
19 Jmíh1 hiah32 hu21 juú2 jáun2 ná1tú1
ná1lái1 cun3quionh3 la3jáh3 dú1 ñí1 quín1
chú32 jniá3. Quín1 la3ñí1 hi3 hu21 jmíh1
hiah32 jáun2 lí3 quín1 téh23 tsú2 jaspe, quín1
ñí1 má2tun3 mái3 lí3 quín1 hi3 téh23 tsú2
zafiro, quín1 ñí1 má2hni32 mái3 lí3 quín1 hi3
téh23 tsú2 ágata, quín1 ñí1 má2quiún3 mái3 lí3
quín1 esmeralda,
20 quín1 ñí1 má2hñá3 mái3 lí3 quín1 ónice,
quín1 ñí1 má2jñéi3 mái3 lí3 quín1 cornalina,
quín1 ñí1 má2quiau3 mái3 lí3 quín1 crisólito,
quín1 ñí1 má2jña3 mái3 lí3 quín1 berilo, quín1
ñí1 má2ñu3 mái3 lí3 quín1 topacio, quín1 ñí1
má2quia3 mái3 lí3 quín1 crisoprasa, quín1
ñí1 má2quia3cáun2 mái3 lí3 quín1 jacinto, hi3
quín1 ñí1 má2quia3tún3 mái3 né3 lí3 quín1
amatista.
21 Tá1 quia3tún3 ho3hñú13 jáun2 ná1lí3
cun3quionh3 cá2 mái3 perla; hi3 ja1 hñú3
quioh21 juú2 jáun2 né3 lí3 cun3quionh3
cú1mí1niau21 hngó32 la3jmí1 lí3 hu32 hi3 ngá2
joh1 cá2 táun2 cá2 táun2.
22 Ti3la3 tiá2 hñú3 híen1 ca3jíe32 yáh3 jná13
já1 juú2 jáun2, quí1 hnga2 bíh1 Dió32 Tsá2 cú2
juenh2 Juo13 dí2 lín3 hñú3 híen1 já1 juú2 jáun2,
la3 má2quionh3 Tsá2 lín3 hí3 Já1ziáh2 míh1 ní2
siáh3.
23 Hi3 jáun2 ñí1con2 juú2 jáun2 tiú2uú2 joh1
hiú2 li3 hniauh3 yáh3, hi3 sa3jun3 joh1 zíh2
li3 hniauh3, quí1 joh1 hi3 quian32 hnga2 bíh1
Dió32 tiéi3 juú2 jáun2, hi3 Já1ziáh2 míh1 bíh1
lín13 siáh3 sí2 já1 juú2 jáun2.
24 La3jín32 bíh1 tsá2 zian2 tá1 cáun2
hngá1máh3 má1jáun2, má2lí13 ñi3táunh1
cun3quionh3 joh1 hi3 cue32 juú2 jáun2; hi3
la3jín32 bí1 siáh3 re21, tsá2 zian2 tá1 cáun2
hngá1máh3 ma3quien2 juú2 jáun2 cha3 jmí1
ma3quien2 hmóu32.
25 Hi3 la3jí32 ho3hñú13 hiah32 hu21 juú2
jáun2 né3, cun3 jmí1líh3 tiá2 jna13 bíh1 ta3
jma2, quí1 sa3jun3 uú2 li3 zia32 yáh3 já1niéi2
ñí1 jáun2;
26 hi3 la3jín32 tsá2 zian2 tá1 cáun2
hngá1máh3 ma3quien2 juú2 jáun2 cha3 jmí1
ma3quien2 hmóu32, ji3 hi3 hléh32 tsú2 siáh3
re2 hi3 ca3tin1 juú2 jáun2.
27 Hí1 cáun2 bíh1 hi3 tiá2 ji2 tiá2 lí13 hí3
já1 juú2 jáun2, sa3jun3 tsá2 jmú2 tsau32 hi3
hlah3 hi3 hó32, sa3jun3 tsá2 tí1 jáin2 ní2 siáh3;
jí32la3 tsá2 má2ná1tón21 hí3 hi3 jmái2 ñí1 sí2
hi3 raunh32 jáun2 Tsá2 lín3 hí3 Já1ziáh2 míh1
bíh1 lí13 tónh32 já1 juú2 jáun2, la3 cun3 sí2
hi3 rá2tiáunh1 jáun2 tsá2 hiáuh3 jmái1 hi3 lí13
zian2.

22

1 Jáun2 né3, tsá2cuú2 tsá2ta3 hí3 Dió32
ca3híe3 jná13 siáh3 cáun2 jmi2 cua3 hi3 jmu2
hi3 lí13 zian2 tsú2, ca3la3 hi3 rá1zín3 lín32
la3jmí1 zín3 hu32. Cua3 jáun2 chí1ñei32 ñí1
zeh1 hmá2si1 quioh21 Dió32 ji3 Tsá2 lín3 hí3
*Já1ziáh2 míh1 ní2 siáh3,
2 hi3 jáun2 rá1ngi32 ñí1 lí3 ja1 hñú3 jueh32.
Ma3 quin32 ma3 caun32 jo21 cua3 jáun2 chi21
hmá2 jmu2 hi3 lí13 zian2 tsú2, hmá2 jáun2
hái32 mái3 quia3tún3 jéin32 cú2 mii2, cu3 jéin32
la3 ma3 quin32 ma3 caun32 zíh2; mu21 hmá2
jáun2 jmu2 ta21 hi3 hin23 li3ua3 cáun2 hi3 zian2
tsá2 zian2 tá1 cáun2 hngá1máh3.
3 Hí1 cáun2 yáh3 hi3 ca3chá3 Dió32 ñí1 hlah3
tiú2uú2 li3 zia32 ñí1 jáun2; já1 juú2 jáun2
bíh1 tá1zah1 hmá2si1 quioh21 Dió32 quionh3
Tsá2 lín3 hí3 Já1ziáh2 míh1, hi3 jáun2 *tsá2
má2ná1hlánh1 joh1 tsú2 né3 ma3cu3 ma3hái32.
4 Jíe3 bíh1 tsú2 hó1ñí1 Dió32, hi3 chí1quie13
tsú2 né3 taun3 siáh3 hi3 jmái2 Dió32.
5 Jáun2 ha3 tiú2uú2 já1niéi2 li3 zia32 yáh3, hi3
jáun2 tiú2uú2 joh1 sí2 li3 hniauh3 yáh3 quioh21
tsú2, sa3jun3 joh1 hiú2 li3 hniauh3, quí1 hnga2
bíh1 Dió32 Juo13 dí2 tiéi3 joh1 quioh21 ñí1
jáun2; hi3 la3jín32 tsá2 hí3 né3 zian2 la3jmí1
zian2 re21 ñí1 jáun2 ca3la3 cun3 jmí1hi3nio2.

Jmái1 hi3 jáunh3 Cristo

6 Tsá2 hí3 ca3juáh3 siáh3 la3 lá2 ñí1con2
jná13:
—Jái13 lá2 dá2 hú1tá1 jú1 tson2 bíh1, jái13
hi3 cu3tí3 li3tí3; hi3 jáun2 Dió32 Juo13 dí2, Tsá2
chín1 ñí1con2 jmí2chí3 quioh21 tsá2 ná1lín3
*ti32 jë1 Dió32, hí3 bíh1 ca3zen3 tsá2cuú2 tsá2ta3
hi3 ja3ma3jnia32 ñí1con2 tsá2 joh1 la3jí32 hi3
má2ja3quián3 lí13.
7 —¡Tia3jui32 lín32 bíh1 má2jáunh13 jná13!
—ca3juáh3 Jesús. ¡Hénh3 ma3 jmí1 ren2
tsá2 haih21 ta21 jái13 hi3 ca3cué3 Dió32 hi3
má2rá1tioh3 ñí1 sí2 lá2!
8 Hi3 jná13 bíh1 la32, Juan2, tsá2 ca3nái32
ná1 ji3 hi3 ca3jíe32 ná1 la3jí32 hi3 ní2. Jmí1
má2lí2nái32 jná13 né3, ji3 hi3 má2lí2jíe32 jná13
siáh3, ca3quinh2 jná13 ti3 rá1hin3 ta3 ñí1
tsá2cuú2 tsá2ta3 Dió32 tsá2 ca3híe3 jná13 hí3
la3jí32 hi3 jáun2, hi3 jmí1 hnó21 jná13 má1tsú1
má1jonh21 tsú2.
9 Ti3la3 tsá2 hí3 má1ná1, ca3zái3 jná13 la3 lá2:
—Ha3 lí2 jmú2 hnú2 la3 ní2, quí1 ja3bí1 jan2
tsá2 lín3 quian21 Dió32 bíh1 jná13 la3jmí1 lín3
hnú2, ji3 la3jín32 jon3 renh2 nú2 tsá2 ná1lín3
ti32 jë1 Dió32 ñí1 hná1 ní2, ji3 la3jín32 tsá2
má2tí32 jái13 hi3 rá1tioh3 sí2 ní2 siáh3. Jáun2
hnga2 bíh1 Dió32 hniáuh32 má1tsú1 má1jonh21
nú2.
10 Jáun2 ca3zái3 jná13 siáh3 tsá2 hí3:

—Ha^{3} lɨ^{2} jnɨ́^{2} jáɨ^{13} hi^{3} má^{2}lɨ́^{2}cué^{32} Dió^{32} hi^{3} má^{2}rá^{1}tioh^{3} sí^{2} nɨ́^{2} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} lɨ́^{13} jmɨ́^{1} tsú^{2} jmɨ́^{1} ja^{32}, quí^{1} má^{2}ja^{3}quián^{3} lɨ^{3}tí^{3} bíh^{1} la^{3}jɨ́^{32} hi^{3} nɨ́^{2}.

11 Tá^{1}la^{3} jáun^{2} né^{3}, nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} zian^{2} cun^{3}quionh^{3} hi^{3} tiá^{2} jéih^{32} Dió^{32} cuí^{1} zian^{2} la^{3} má^{2}zian^{2} jáun^{2}; nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} tiá^{2} jɨn^{2}, cuɨ́^{1} lɨ́n^{3} tsú^{2} la^{3} má^{2}lɨ́n^{3} jáun^{2}; hi^{3} jáun^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} zian^{2} la^{3} cun^{3} tɨ^{32} tsɨ́^{3} Dió^{32} cuɨ́^{1} zian^{2} tsú^{2} la^{3} má^{2}zian^{2} jáun^{2}, nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} má^{2}cuá^{1}chan^{1} ca^{3}tɨ^{21} hi^{3} chu^{21}, cuɨ́^{1} cuá^{1}chan^{1} tsú^{2} la^{3} má^{2}cuá^{1}chan^{1} jáun^{2}.

12 —Sá^{1}nɨ́^{2} jɨe^{3}, cu^{3}tí^{3} má^{2}jáunh^{13} bíh^{1} jná^{13}, ca^{3}la^{3} má^{2}quiáun^{1} ná^{1} la^{3} cun^{3} hi^{3} lɨ́^{13} hiáuh^{3} tsáu^{2} ma^{3} quin^{32} ma^{3} jan^{32} nɨ́^{1}juáh^{3} ha^{3} lánh^{3} rón^{32} lɨ́^{3} tá^{13}.

13 Jná^{13} bíh^{1} la^{32} Tsá^{2} lɨ́n^{3} huéh^{3} la^{3}ñí^{1} ca^{3}la^{3} tɨ^{3} huéh^{3} ñí^{1} táuh^{3}, Tsá^{2} ñí^{1} ca^{3}lɨ^{3}liau^{3} jɨ^{3} ca^{3}la^{3} tɨ^{3} ñí^{1} táuh^{3}, Tsá^{2} lɨ́n^{3} ná^{1} mí^{1}zioh^{21} jɨ^{3} la^{3} tɨ^{3} ñí^{1} ca^{3}tú^{2} ca^{3}hián^{2}.

14 ”Hénh^{3} ma^{3} jmɨ́^{1} ren^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} ma^{3}jɨ^{2} ha^{1}, quí^{1} jáun^{2} lɨ́^{13} cuh^{3} máɨ^{3} hi^{3} háɨ^{32} hmá^{2} cue^{32} jmáɨ^{1} hi^{3} lɨ́^{13} zian^{2} tsú^{2}, jɨ^{3} hi^{3} jáun^{2} lɨ́^{13} hí^{3} siáh^{3} juɨ^{32} ho^{3}hñú^{13} hiah^{32} hu^{21} juú^{2} jáun^{2}.

15 Cheih^{32} jáun^{2} bíh^{1} tá^{1}tonh^{1} tsá^{2} ná^{1}lɨ́n^{3} tsáɨ^{2}, tsá^{2} lɨ́n^{3} tsá^{2} hláɨnh^{1}, tsá^{2} juón^{1}, tsá^{2} jngɨh^{2} tsáu^{2}, tsá^{2} má^{2}tsú^{2} má^{2}jónh^{32} dió^{32} tsá^{2} láɨn^{1}, jɨ^{3} la^{3}jɨ́n^{32} tsá^{2} jéih^{32} jú^{1} tɨ́^{1}jáɨ^{2} nɨ́^{2} siáh^{3}.

16 ”Jná^{13} la^{32}, Jesús, má^{2}lɨ́^{2}zéin^{32} ná^{1} jan^{2} tsá^{2}cuú^{2} tsá^{2}tán^{2} hi^{3} cué^{32} jú^{1} tson^{2} ñí^{1}con^{2} hnú^{2} hi^{3} ca^{3}tɨn^{1} tsá^{2} má^{2}ná^{1}lɨ́n^{3} cuáh^{32}. Jná^{13} bíh^{1} Tsá^{2} lɨ́n^{3} ná^{1} chí^{2} zen^{2} hi^{3} ca^{3}hion^{2} quioh^{21} hla^{1} Dá^{2}vi^{21}, la^{3} cun^{3} Tsá^{2} jón^{2}zɨ́h^{1} jón^{2}cho^{1} tsú^{2}, hi^{3} lɨ́n^{3} jná^{13} siáh^{3} chí^{1}jmaɨ^{21} juenh^{13} hi^{3} hian^{32} tɨ^{3} ca^{3}jniá^{32}.

Cáun^{2} jáɨ^{13} hi^{3} té^{23} tsú^{2} ñí^{1} má^{2}ca^{3}táuh^{3}

17 Jáun^{2} né^{3}, Jmɨ́^{2}chí^{3} Chun^{1} quionh^{3} jɨ^{3} tsá^{2} má^{2}nióh^{32} jáɨ^{13} quionh^{3} Tsá^{2} lɨ́n^{3} hí^{3} *Já^{1}ziáh^{2} míh^{1} juáh^{3}:

—¡Ña^{32}!

Hi^{3} jáun^{2} tsá^{2} náɨ^{32} né^{3} cuí^{1} juáh^{13} siáh^{3}:

—¡Ña^{32}!

Hi^{3} jáun^{2} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} hí^{1}quiéin^{2} tsɨ́^{3}, cuɨ́^{1} já^{2} tsú^{2}; quí^{1} nɨ́^{1}juáh^{3} tsá^{2} hnió^{3} hɨ́nh^{3} jmáɨ^{2} hi^{3} jmu^{2} hi^{3} lɨ́^{13} zian^{2} tsú^{2}, jmáɨ^{2} tiá^{2} hmah^{21} quien^{2} hí^{1} cú^{1}pih^{21}, jáun^{2} cuɨ́^{1} hính^{13} tsú^{2}.

Ñí^{1} ca^{3}táuh^{3} hɨe^{32} ha^{3} lánh^{3} hniáuh^{32} jmu^{3} tsú^{2}

18 Jná^{13} bíh^{1} tsá^{2} cué^{23} ná^{1} jú^{1} tson^{2} ñí^{1}con^{2} tsá^{2} náɨ^{32} jáɨ^{13} hi^{3} má^{2}lɨ́^{2}cué^{32} Dió^{32} hi^{3} má^{2}rá^{1}tioh^{3} sí^{2} lá^{2}, hi^{3} juah^{32} jná^{13} la^{3} lá^{2}: Nɨ́^{1}juáh^{3} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} ná^{2}tsɨn^{3} jáɨ^{13} lá^{2}, ja^{3}bí^{1} Dió^{32} na^{3}tsɨn^{3} uu^{3}mí^{2}tsɨ^{32} quioh^{21} tsú^{2}, la^{3} cun^{3} uu^{3}mí^{2}tsɨ^{32} hi^{3} rá^{1}juáh^{3} jáun^{2} hnga^{2} sí^{2} lá^{2}.

19 Hi^{3} lɨ^{3}ua^{3} jan^{2} tsá^{2} quin^{3} siáh^{3} cá^{2} jon^{1} jáɨ^{13} hi^{3} má^{2}lɨ́^{2}cué^{32} Dió^{32} hi^{3} má^{2}rá^{1}tioh^{3} sí^{2} lá^{2}, jáun^{2} ja^{3}bí^{1} Dió^{32} quin^{3} siáh^{3} jáɨ^{13} ñí^{1}con^{2} tsú^{2} hi^{3} jmɨ́^{1} lɨ́^{13} cuh^{3} máɨ^{3} hi^{3} háɨ^{32} hmá^{2} jmu^{2} hi^{3} lɨ́^{13} zian^{2} tsú^{2}, hmá^{2} hi^{3} rá^{1}hɨe^{32} ñí^{1} sí^{2} lá^{2}, hi^{3} sa^{3}jun^{3} lɨ^{3} zia^{32} siáh^{3} jáɨ^{13} hi^{3} hí^{3} tsú^{2} juú^{2} hɨ́en^{1} hi^{3} rá^{1}hɨe^{32} ñí^{1} sí^{2} lá^{2}.

20 Tsá^{2} má^{2}tson^{2} la^{3}jɨ^{32} hi^{3} nɨ́^{2}, juáh^{3} la^{3} lá^{2}:

—Ján^{3}, tia^{3}juɨ^{32} lɨ́n^{32} bíh^{1} má^{2}jáunh^{13} jná^{13}.

Re^{2} bíh^{1} la^{3} jáun^{2}. ¡Ñah^{32} hniu^{32} Jesús Tɨ^{32} Juo^{13} jnoh^{1}!

21 Cuɨ́^{1} má^{1}hé^{1} má^{1}mieh^{2} Jesús Tɨ^{32} Juo^{13} dí^{2} la^{3}jɨ́n^{32} hnoh^{2}. Cun^{3} nɨ́^{2} bíh^{1} tí^{3} jáɨ^{13} nɨ́^{2}.